Bible. Fiote. (1905)

NKAND' A NZAMBI

VO

MASONUKWA MANLONGO

MABUNDANE

NKANDA MIA LUWAWANU LUANKULU

YE LUAMPA

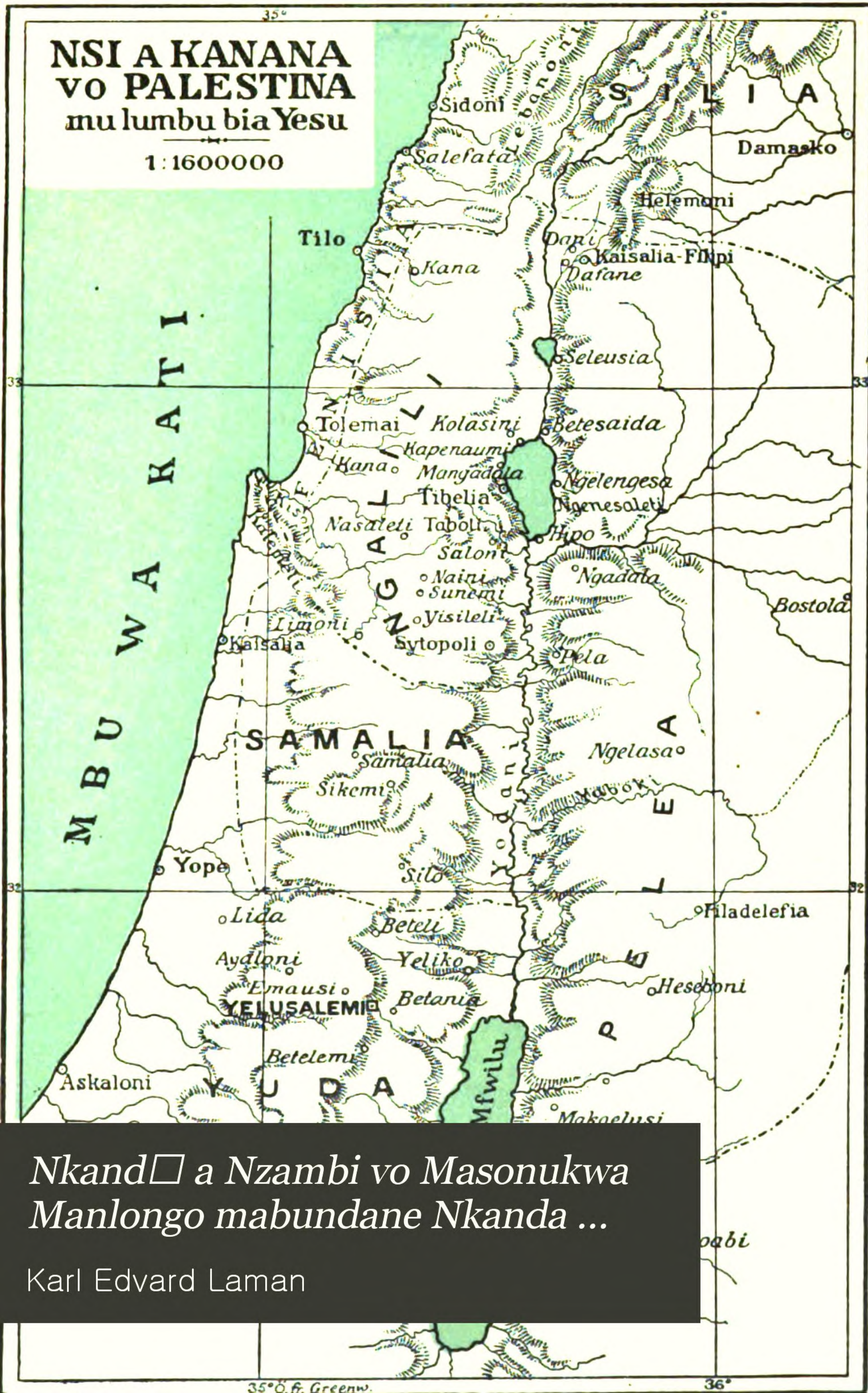
I.

LUWAWANU LUANKULU

London:

BRITISH AND FOREIGN BIBLE SOCIETY.

1905

NSI A KANANA
vo PALESTINA
mu lumbu bia Yesu
1:1600000
35°
36°
33
32
35° Ö. fr. Greenw.
MBU WA KATI
SILIA
Sidoni
Salefata
Damasko
Helemoni
Tilo
Dani
Kaisalia-Filipi
Dafane
Kana
Seleusia
Tolemai
Kolasini
Betesaida
Kapenaumi
Kana
Manyadala
Ngelengesa
Tibelia
Ngenesaleti
Nasaleti
Taboli
Hipo
Saloni
Ngadala
Naini
Sunemi
Bostola
Yisileli
Limoni
Kaisalia
Sytopoli
Pela
SAMALIA
Samalia
Ngelasa
Sikemi
Yope
Silo
Filadelefia
Lida
Beteli
Aydloni
Yeliko
Emausi
Heseboni
YELUSALEMI
Betania
Betelemi
Askaloni
YUDA
Mfwilu
Makoelusi
Yodani
GALILEA
PELEA

NKUMBU YE NDANDANI ZANKANDA MIAMIONSONO

MIA LUWAWANU LUANKULU YE LUAMPA YE NTALU ZAKAPU.

NKANDA MIA LUWAWANU LUANKULU.

NKANDA MIA LUWAWANU LUAMPA.

NKUMBU ZANKUFUKULU ZANKANDA

MIALUWAWANU LUANKULU YE LUAMONA

BONSO BUMILANDASENENE MU BISONO MU ZAIKISA NSONOKONO ABUKU BIANTALANI.

Am.	.	Amosi	Neh.	.	Nehemia
Dan.	.	Danieli	Ngal.	.	Ngalatia
Eb. .	.	Baebeleo	Nk. Sol.	.	Nkung' a Solomo
Ef. .	.	Efeso	Nkong.	.	Nkongudidi
Esala			1 Nt.	.	1 Ntinu
Est.	.	Esteli	2 Nt.	.	2 Ntinu
File.	.	Filemoni	Nzai.	.	Nzaikusu a Yoane
Fili.	.	Filipi	Ob. .	.	Obadia
Hab.	.	Habakuki	1 Pet.	.	1 Petolo
Hang.	.	Hangai	2 Pet.	.	2 Petolo
Hos.	.	Hosea	Sak.	.	Sakalia
1 Kol.	.	1 Kolinto	1 Sam.	.	1 Samueli
2 Kol.	.	2 Kolinto	2 Sam.	.	2 Samueli
Kolo.	.	Kolosai	Sef.	.	Sefania
Loma			1 Tes.	.	1 Tesalonika
Luk.	.	Luka	2 Tes.	.	2 Tesalonika
Lumb.	.	Lumbu	1 Tim.	.	1 Timoteo
1 Lus.	.	1 Lusansu	2 Tim.	.	2 Timoteo
2 Lus.	.	2 Lusansu	Tit. .	.	Tito
Luti	.		Yak.	.	Yakobi
Mal.	.	Malako	Yeh.	.	Yehesekeli
Malaki			Yel.	.	Yelemia
Man.	.	Maniongo	Yes.	.	Yesaya
Mat.	.	Matai	Yoa.	.	Yoane
Mav.	.	Mavanga	1 Yoa.	.	1 Yoane
Mika			2 Yoa.	.	2 Yoane
1 Mose			3 Yoa.	.	3 Yoane
2 Mose			Yobi		
3 Mose			Yoeli		
4 Mose			Yona		
5 Mose			Yos.	.	Yosua
Mpovi			Yuda		
Nah.	.	Nahumi	Zing.	.	Zingana

NKANDA WANTETE WA MOSE

VO NGENESI.[1]

KAPU 1.

Lusemono luazulu ye ntoto.

Vana kintete-ntete Nzambi wasema zulu ye ntoto.
Lumb. 33: 6. 90: 2. 104: 2 h. 136: 5 h. Yoa. 1: 3. Kolo. 1: 16. Eb. 11: 3.

2. Ntoto wakala wavombila ye wankatu, ye tombe kiakala va luse luansina, ye Mpeve a Nzambi yavevila va ntandu anlangu.

3. Nzambi wavova: Bika kia kwakala; kia kwakala. 2 Kol. 4: 6.

4. Nzambi wamona, vo kia kwakala kwambote; Nzambi wavambisa kia mu tombe.

5. Nzambi wabika nkumbu akia mwini, ye wabika nkumbu atombe fuku. Nkokila yakala, ye nsuka wakala, i lumbu kiantete.

6. Nzambi wavova: Bika luyalungunu luakala va kati ye minlangu ye bika luavambisa minlangu mu minlangu. Yel. 10: 12. 51: 15.

7. Nzambi wavanga luyalungunu ye wavambisa nlangu miakala kunsi aluyalungunu mu nlangu miakala ku ntandu. aluyalungunu; bwakala bobo. Yes. 40: 22. 42: 5. 44: 24.

8. Nzambi wabika nkumbu aluyalungunu zulu. Nkokila yakala, ye nsuka wakala, i lumbu kianzole.

9. Nzambi wavova: Bika nlangu miena kunsi azulu miakutakana va vuma kiavanguka; bika nsi yayuma yamonika; bwakala bobo. Lumb. 33: 7.

10. Nzambi wabika nkumbu ansi yayuma ntoto ye wabika nkumbu alukutukunu luaminlangu mbu. Nzambi wamona bio vo biambote.

11. Nzambi wavova: Bika ntoto wabuta titi, titi bibutanga mingidi, nti miandia mibutanga bana, bonso bwenina makanda manti miena mingidi mu miau kibeni va ntoto; bwakala bobo.

12. Ntoto wabuta titi, titi bibutanga mingidi, bonso bwenina makanda mabiau, ye nti mibutanga bana bena mingidi mu yau kibeni, bonso bwenina makanda mamiau. Nzambi wamona bio vo biambote.

13. Nkokila yakala, ye nsuka wakala, i lumbu kiantatu.

14. Nzambi wavova: Bika kia kwakala mu luyalungunu luazulu mu diambu diavambisa mwini mu fuku, ye bika kwakala dimbu biansungi ye bialumbu ye biamvu, Yel. 81: 85.

15. ye bika kwakala kia mu luyalungunu luazulu mu kienzudila ntoto; bwakala bobo.

16. Nzambi wavanga kia kole kwakunene; kia kwakunene mu yala mwini, ye kia kwakuke mu yala fuku, mboki zimbwetete.

17. Nzambi watula bio mu luyalungunu luazulu mu kienzudila ntoto

18. ye mu yala mwini ye fuku ye mu vambisa kia mu tombe. Nzambi wamona bio vo biambote.

19. Nkokila yakala, ye nsuka wakala, i lumbu kiaia.

20. Nzambi wavova: Bika nlangu miabuta mbidi alekwa biavumuna; bika nuni zatilumuka va ntandu antoto kunsi aluyalungunu luazulu.

21. Nzambi wasema mbizi zazinene zambu ye biabionsono biavumuna bikibanga biafunana kabu beni mu minlangu, bonso bwenina makanda mau, ye nuni zazonsono zena maveve, bonso bwenina makanda mau. Nzambi wamona bio vo biambote.

22. Nzambi wasakumuna bio ye wavova: Lukala lubutu ye lufunana ye lufuluza nlangu miambu; nuni bika zanieka va ntoto. 1 Mose 8: 17.

23. Nkokila yakala, ye nsuka wakala, i lumbu kiantanu.

24. Nzambi wavova: Bika ntoto wabuta bulu biavumuna, bonso bwenina makanda mau: biatoluka, bizanzalanga,

[1] mbangudulu: Nkand' a Tuku kiatukila lekwa biabionsono.

biankitu, bonso bwenina makanda mau; bwakala bobo.
25. Nzambi wavanga bulu biankitu, bonso bwenina makanda mau, biatoluka bonso bwenina makanda mau, biabionsono bizanzalanga va nsi, bonso bwenina makanda mau. Nzambi wamona bio vo biambote.
26. Nzambi wavova: Bika tuavanga bantu mu fwani-fwani kieto kitufwanakene; bika bayala mbizi zambu ye nuni zazulu ye bulu biatoluka ye ntoto wawonsono ye biabionsono bianzanzala bizanzalanga va ntoto.
Lumb. 8: 5 b. Eb. 2: 7 b.
27. Nzambi wasema muntu mu kifwani kiandi, mu fwani-fwani kia Nzambi kasema wo. Yandi wabasema bakala ye nkento.
1 Mose 9: 6. Ef. 4: 24. Kolo. 3: 10.
28. Nzambi wabasakumuna; Nzambi wavova kwa yau: Lukala lubutu ye lufunana ye lufuluza ntoto ye luyala wo ye luyala mbizi zambu ye nuni zazulu ye bulu biabionsono bizanzalanga va ntoto.
29. Nzambi wavova: Tala, mono iluveni titi biabionsono biena mingidi biena va ntoto wawonsono ye nti miamionsono mibutangabana bena mingidi; biobio i dia kweno. 1 Mose 9: 3.
30. Kwa bulu biabionsono va ntoto, kwa nuni zazonsono zazulu ye biabionsono bizanzalanga va ntoto biena mwela wavumuna, kwa biau mpeni titi biabionsono biankunzu mu dia. Bwakala bobo. Yes. 11: 6 b.
31. Nzambi watala biabionsono bikavanga, ye tala, biakala biambote beni. Nkokila yakala, ye nsuka wakala, i lumbu kiansambanu.

KAPU 2.

Lumbu kiansambodia. Lumbu lua Edeni. Lusemono luankento.

Nkiangunu zulu ye ntoto biamana vangwa ye nkangu au wawonsono.
2. Mu lumbu kiansambodia Nzambi wamanisa mavanga mandi makavanga; yandi wavunda kiansambodia mu mavanga mandi mamonsono makavanga.
2 Mose 20: 11. 31: 17. 5 Mose 5: 14. Eb. 4: 4.
3. Nzambi wasakumuna lumbu kiansambodia ye wabieka kio, bu kavundila kio mu mavanga mandi mamonsono mavanga Nzambi, bu kasema bilekwa.
4. Wowo i nsamu mu bina biavangwa mu zulu ye ntoto, bu biasemwa, Mfumu Nzambi bu kavanga ntoto ye zulu.
5. Va ntoto ka vakikadila nti nkutu mu nsi ko, ye titi ka biakidukila mu nsi ko, kadi Mfumu Nzambi kakinokisina mvula va ntoto ko, ye muntu kakala vo ko, ulenda sadila ntoto.
6. Kansi mbungi wafunduka mu ntoto ye wanoka va ntoto wamvimba.
7. Mfumu Nzambi wasema muntu mu mfumfuta zantoto ye wavela mwela wampumunina mu mbombo andi, ye muntu wakala mwela wavumuna.
1 Kol. 15: 45, 47.
8. Mfumu Nzambi wakuna lumbu mu Edeni mu ntini yaeste, ye muna katula muntu ukawumba.
9. Mfumu Nzambi wadukisa nti miampila mu mpila mu ntoto; miansaku ameso ye miabiza mu dia ye nti wamoyo mu kati dialumbu ye nti waluzailu luabiabiza ye biambi.
10. Nzadi yatuka mu Edeni mu sa nlangu mu lumbu, muna mboki yau yakabana ye yavangama nzadi zia.
11. Yantete yena nkumbu Pisoni; yoyo yizunganga nsi yayonsono ya Havila mwena wola.
12. Wola wansi yina wambote wena; muna mwena bedeliumi ye tadi diaonisi.
13. Nzadi yanzole yena nkumbu Ngihoni; yoyo yizunganga nsi yayonsono ya Kusi.
14. Nzadi yantatu yena nkumbu Hidekeli; yoyo yikwendanga ku ntini yaeste ya Asilia. Nzadi yaia i Eufalata.
15. Mfumu Nzambi wabonga bakala ye wantula mu lumbu lua Edeni, kidi kasadila lo ye keba lo.
16. Mfumu Nzambi wakamba kwa bakala ye wavova: Ngeye lenda dia wonso wonso nti mu lumbu,
17. kansi nti waluzailu luabiabiza ye biambi, kudiani wo ko, kadi lumbu kiuna wo dia, fwa siwa fwa.
18. Mfumu Nzambi wavova: Ka butomene ko, vo bakala diena kinsona. Mono ngina kumvangila nsadisi ufwanane kwa yandi. Mpovi 4: 9.
19. Mu ntoto Mfumu Nzambi wavumbila bulu biabionsono biansi ye nuni zazonsono zazulu, ye yandi watuala bio kwa bakala, kidi katala, bonso bukana bio vana nkumbu. Yonso yonso nkumbu yavana bakala kwa bulu biabionsono biavumuna, yina yakala nkumbu abulu.
20. Bakala diavana nkumbu kwa

bulu biabionsono biatoluka ye kwa nuni zazonsono zazulu ye bulu biabionsono biansi. Kansi kwa Adami ka kwamonwa nsadisi ufwanane kwa yandi ko.

21. Mfumu Nzambi wasa bakala tulu tuavindu, ye bu kaleka, yandi wabonga visi kialubanzi ye wavingisa nsuni vakala visi.

22. Mfumu Nzambi wakubika nkento mu visi kialubanzi kikabonga mu bakala ye wantuala kwa bakala.

1 Kol. 11: 8. 1 Tim. 2: 13.

23. Bakala diavova : Keti wau i visi kiavisi biami ye nsuni ansuni ami. Wau una bikwa nkento, kadi wabongolo mu bakala.

24. I bila bakala kana sisila sandi ye mbut' andi ye tatamana ye nkazi andi, ye yau bana kala nsuni mosi.

Mat. 19: 5. Mal. 10: 7. Ef. 5: 31.

25. Kansi bakala ye nkazi andi bakala mpene yau bole ye ka bamonasana nsoni ko.

KAPU 3.

Luvololo luamasumu.

Kansi nioka yalutila kinkita mu bulu biabionsono biansi biavanga Mfumu Nzambi, ye yau yavova kwa nkento : Bwevi ? Kadi Nzambi wavovele vo : Yeno ka luna dia nti miamionsono mu lumbu ko ? Yoa. 8: 44.

2. Nkento wavutula kwa nioka : Yeto tudianga bana banti miankaka mu lumbu,

3. kansi mu bana banti wena muna kati dialumbu mwavovele Nzambi : Yeno ka luna wo dia nkutu ko ye ka luna wo valakana ko, ka luidi fwa.

4. Buna nioka yavova kwa nkento : Ka luna fwa nkutu ko ;

5. kansi Nzambi zaidi, vo kionso lumbu kiluna wo dia, meso meno mana zibuka, ye luna kala bonso Nzambi mu zaya mambote ye mambi.

6. Nkento wamona, vo nti wakala wambote mu dia ye keto diameso, ye nti wakala keto, bu uvana nduka ; yandi wabonga wo mwana ye wadia wo, ye mboki kavana mpe kwa bakala andi wakala yandi, ye yandi wadia wo.

2 Kol. 11: 3. 1 Tim. 2: 14.

7. Buna meso mayau bole mazibuka ye bamona, vo bena mpene ; banamingisa makaya makuyu mabakanga mu luketo.

8. Yau bawa nding' a Mfumu Nzambi wazieta mu lumbu mu luvevolo luampozi. Bakala ye nkazi andi baswama zizi kia Nzambi va kati ye nti mialumbu.

9. Kansi Mfumu Nzambi wabokila bakala ye wavova kwa yandi : Kwe wena ?

10. Yandi watambudila : Mono ngwilu nding' aku mu lumbu ye ntinini, bu ngiena mpene ; nkiangunu nswemi.

11. Buna yandi wavova : Nani ukubakusi, vo wena mpene ? Didi kwaku nti uikembi, vo kuna wo dia ko ?

12. Bakala diavutula : Nkento uwampeni mu kala yami umpeni mwan' anti, ye ndidi wo.

13. Buna Mfumu Nzambi wavova kwa nkento : Nki vengi ? Nkento wavutula : Nioka yimbebi, ye mono ndidi wo.

14. Buna Mfumu Nzambi wavova kwa nioka : Bu usidi bobo, singwa una singwa mu bulu biabionsono, bulu biatoluka ye biankitu ; ngeye una diatila mu lubumbulu luaku ye una dia mfumfuta zantoto lumbu biabionsono biazingu kiaku.

15. Mono ngina tula kitantu va kati ye ngeye ye nkento, va kati ye nkun' aku ye nkun' andi. Wau una fotikisa ntu aku, ye ngeye una kunta mu kinkoso kiatambi kiandi.

Loma 16: 20. Eb. 2: 14 b. 1 Yoa. 3: 8.

16. Yandi wavova kwa nkento : Mono ngina kumwesa miangala miangolo, bu wena ye vumu ; una buta bana baku mu nsongo. Kansi ngunda zaku zina kala kwa bakala aku, ye yandi una kuyala. Ef. 5: 22 b.

17. Yandi wavova kwa Adami : Bu udimbidi mambu mankazi aku ye didi nti uyavanini nsiku wau : kuna wo dia nkutu ko, i kuma ntoto una singwa mu diambu diaku. Ngeye una wo yundukila mu mpasi lumbu biabionsono biazingu kiaku. Loma 8: 20.

18. Wau una kubutila mpanga ye nsolokoto, ye una dia titi biansi.

19. Ngeye una dia dia kwaku mu kiufuta kiazizi kiaku, nate ye una vutuka mu ntoto uwabongwa. Kadi ngeye u mfumfuta ye una vutuka kala mfumfuta.

Lumb. 90: 3. 104: 29. Mpovi 3: 20. 12: 7. Loma 5: 12.

20. Bakala diabika nkumbu ankazi andi Eva,[1] bu kena mbuti abavumuna babonsono.

21. Mfumu Nzambi wavangila Adami ye nkazi andi mvwatu miankanda miabulu ye wabavwika.

22. Mfumu Nzambi wavova: Tala,

[1] mb. mpumunu.

bakala dieka bonso umosi mu yeto
ye zaidi mambote ye mambi. Bwa-
bu tuatala, kidi kana lambula koko
kwandi mu bonga mu nti wamoyo
mpe ko ye dia wo ye vumuna ntangu
yikayimani.
23. I kuma Mfumu Nzambi wamvai-
kisa mu lumbu lua Edeni, kidi kasadila
ntoto ukabongwa.
24. Yandi wakuba bakala, ye ku
ntini yaeste yalumbu lua Edeni watula
bakeluba ye sabala kieti lema kisiuka-
nga mwamonsono mu diambu diakenga
nzil' anti wamoyo.

Yel. 46: 10. Yeh. 1: 4 b. 10: 1 b.

KAPU 4.

Kaini ye Abeli. Kanda dia Kaini. Mbutulu a Seti ye Enosi.

Adami wazaya nkazi andi Eva, ye
yandi wayaka ye wasemukina
Kaini [1] ye wavova : Mono mpeno baka-
la mu lusadusu lua Mfumu.
2. Yandi wabuta diaka mwana waba-
kala, i Abeli, nleke andi. Abeli wakala
mvungi amameme, ye Kaini wakala
mvati amavia.
3. Ntangu zankaka bu zavioka, mboki
Kaini wayoka nkailu ambutu miantoto
kwa Mfumu.
4. Abeli mpe wanata nkailu andi
mu masemukunwa mu kamba diandi
diamameme ye mazi mau. Mfumu
watala kwa Abeli ye nkailu andi ;

Eb. 11: 4.

5. kansi katala kwa Kaini ye nkailu
andi ko. Buna Kaini wakala nganzi
zazingi, ye zizi kiandi kiayindalala.
6. Mfumu wavova kwa Kaini : Mu
nkiama wena nganzi ? Zizi kiaku mu
nkiama kiyindalele ?
7. Vo uvanganga bwambote, buna
kuna vumbula zizi kiaku koe ? Kansi
vo kuvanganga bwambote ko, buna
masumu meti langidila va mwelo, ye
zinina kwamau kwena yaku, kansi
ngeye una mo yala. Loma 6: 12.
8. Kaini wamoka ye Abeli, nleke
andi. Vakiakala, bu bakala mu mavia,
buna Kaini wabwila Abeli, nleke andi,
ye wambema.

Mat. 23: 35. 1 Yoa. 3: 12. Yuda b. 11.

9. Buna Mfumu wavova kwa Kaini :
Abeli, nleke aku, kwe kena ? Yandi
wavutula : Kizaidi ami ko ; kadi mono
i nkebi anleke amie ?
10. Buna yandi wavova : Bwe wasidi ?
Nadimbieti, menga manleke aku meti
boka va ntoto nate ye kwa mono.

Eb. 12: 24.

11. Bwabu una singwa ye kubwa
va mavia mayesi nwa mu tambula
menga manleke aku mu moko maku.
12. Bu una vata ntoto, buna ka una
vutuka kubutila mbongo ko. Ngeye
una kala mazeba ye mazenzila va
ntoto.
13. Buna Kaini wavova kwa Mfumu :
Ndongi zalufuma luami zena zangolo
beni zingina lembana nata.
14. Tala, bwabu wankubidi mu
mavia, ye ngina katwa swama mu zizi
kiaku. Ngina kala mazeba ye mazenzi-
la va ntoto, ye sibwa kala, vo wonso
wonso una kumbona, sika kumbema.

Yobi 15: 20 b.

15. Kansi Mfumu wavova kwa yandi :
Ka bwa ko, kansi wonso wonso una
bema Kaini, yandi una vutulwa ndinda
mvutulwa nsambodia. Mfumu wasa
dimbu kiantabudulu mu Kaini, kidi
wonso ukummona, kana kumbema
ko.
16. Buna Kaini wakatuka va zizi
kia Mfumu ye wakala kundu mu nsi
a Nodi vatadisi Edeni.
17. Kaini wazaya nkazi andi, ye
yandi wayaka ye wabuta Hanoki. Ya-
ndi watunga mbanza ye wabika mbanza
Hanoki mu diambu diankumbu amwan'
andi.
18. Hanoki wabutulwa Iladi, Iladi
wabuta Mehuyaeli, Mehuyaeli wa-
buta Metusaeli, Metusaeli wabuta Le-
meki.
19. Kansi Lemeki wakwela bakazi
bole ; nkumbu aumosi Ada, wankaka
i Sila.
20. Ada wabuta Yabali. Yandi i se
diayau bena kundu mu nzo zakoto
ye butisanga makamba mabulu biato-
luka.
21. Nkumbu anleke andi Yubali.
Yandi i se diayau babonsono basikanga
nsambi ansinga ye pitulu.
22. Kansi Sila wabuta mwana waba-
kala mpe, i Tubala-Kaini ; yandi i nga-
ngula wafula luazu biampila mu mpila
biansongo ye biasengwa. Busi kia Tu-
bala-Kaini i Nama.
23. Lemeki wavova kwa bakazi ba-
ndi : Ada ye Sila, luwa mambu mami,
lubakazi ba Lemeki, ludimba mpovolo
ami : Tala, ivondanga bakala mu vwa
vwa kiiluekwanga ye vuvi mu mvimbu
mvimbu uivimbuswanga.
24. Inga, Kaini una vutulwa ndinda

[1] mb. mpeno.

mvutulwa nsambodia, kansi Lemeki lusambodia ye nsambodia.

25. Adami wazaya nkazi andi diaka, ye yandi wabuta mwana wabakala ukabika nkumbu Seti,[1] ye wavova: Nzambi wantomene mwana wankaka wabakala mu diambu dia Abeli wavondwa kwa Kaini.

26. Mwana wabakala wabutwa kwa Seti mpe, yandi wambika nkumbu Enosi. Mu ntangu yayi babadika bombidila nkumbu a Mfumu.

KAPU 5.

Makanda matuka mu Adami ye Seti nate ye Noa.

Wau i nkand' asinsi dia Adami. Nzambi bu kasema bantu, yandi wabavanga mu fwani-fwani kia Nzambi.

1 Mose 1: 27. 9: 6. 1 Lus. 1: 1 b. Luk. 3: 36 b.

2. Yandi wabasema bakala ye nkento ye wabasakumuna ye wabavana nkumbu muntu,[2] bu basemwa.

3. Adami, bu kakala nkama mosi ye makumatatu mamvu, wabuta mwana wabakala wamfwanakana mu nkadulu andi, ye yandi wambika nkumbu Seti.

4. Adami, bu kamana buta Seti, wakala moyo mu nkama nani zamvu ye wabuta bana bababakala ye babakento.

5. Nkiangunu mvu miamionsono mia Adami mikakala moyo i nkama vwa ye makumatatu mamvu; mboki kafwa.

6. Seti, bu kakala nkama mosi ye mvu ntanu, wabuta Enosi.

7. Seti, bu kamana buta Enosi, wakala moyo mu nkama nani ye mvu nsambodia ye wabuta bana bababakala ye babakento.

8. Nkiangunu mvu miamionsono mia Seti miakala nkama vwa ye kumi ye mvu miole; mboki kafwa.

9. Enosi, bu kakala luvwa luamvu, wabuta Kenani.

10. Enosi, bu kamana buta Kenani, wakala moyo mu nkama nani ye kumi ye mvu ntanu ye wabuta bana bababakala ye babakento.

11. Nkiangunu mvu miamionsono mia Enosi miakala nkama vwa ye mvu ntanu; mboki kafwa.

12. Kenani, bu kakala lusambodia luamvu, wabuta Mahalaleli.

13. Kenani, bu kamana buta Mahalaleli, wakala moyo mu nkama nani

[1] mb. ntomona.
[2] mb. mu kiebeleo adam.

ye makumaia mamvu ye wabuta bana bababakala ye babakento.

14. Nkiangunu mvu miamionsono mia Kenani miakala nkama vwa ye kumi diamvu; mboki kafwa.

15. Mahalaleli, bu kakala makumasambanu ye mvu ntanu, wabuta Yeledi.

16. Mahalaleli, bu kamana buta Yeledi, wakala moyo mu nkama nani ye makumatatu mamvu ye wabuta bana bababakala ye babakento.

17. Nkiangunu mvu miamionsono mia Mahalaleli miakala nkama nani ye luvwa ye mvu ntanu; mboki kafwa.

18. Yeledi, bu kakala nkama ye makumasambanu ye mvu miole, wabuta Hanoki.

19. Yeledi, bu kamana buta Hanoki, wakala moyo mu nkama nani zamvu ye wabuta bana bababakala ye babakento.

20. Nkiangunu mvu miamionsono mia Yeledi miakala nkama vwa ye makumasambanu ye mvu miole; mboki kafwa.

21. Hanoki, bu kakala makumasambanu ye mvu ntanu, wabuta Metusala.

22. Hanoki wadiata mu nkalasani ye Nzambi mu nkama tatu zamvu, bu kakibutila Metusala ye yandi wabuta bana bababakala ye babakento.

23. Nkiangunu mvu miamionsono mia Hanoki miakala nkama tatu ye makumasambanu ye mvu ntanu.

24. Hanoki, bu kamana diata mu nkalasani ye Nzambi, buna walala, kadi Nzambi wankatula. Eb. 11: 5. Yuda b. 14.

25. Metusala, bu kakala nkama mosi ye lunani ye mvu nsambodia, wabuta Lemeki.

26. Metusala, bu kamana buta Lemeki, buna wakala moyo nkama nsambodia ye lunani ye mvu miole ye wabuta bana bababakala ye babakento.

27. Nkiangunu mvu miamionsono mia Metusala miakala nkama vwa ye makumasambanu ye vwa diamvu; mboki kafwa.

28. Lemeki, bu kakala nkama mosi ye lunani ye mvu miole, wabuta mwana wabakala.

29. Yandi wambika nkumbu Noa[1] ye wavova: Wau una kutubomba mu salu bieto ye mu mpasi zamoko meto, bu tuna sadila ntoto wasingwa kwa Mfumu.

30. Lemeki, bu kamana buta Noa,

[1] mb. mbombolo.

buna wakala moyo mu nkama tanu ye luvwa ye mvu ntanu ye wabuta bana bababakala ye babakento.

31. Nkiangunu mvu miamionsono mia Lemeki miakala nkama nsambodia ye lusambodia ye mvu nsambodia; mboki kafwa.

32. Noa, bu kakala nkama tanu zamvu, buna wabuta Semi, Hami, Yefeti.

KAPU 6.

Mbivulu abantu. Mbukila yasamunwa. Nzaza yatungwa.

Bantu, bu babadika nieka va ntoto ye bana babakento bababutulwa,

2. buna bana ba Nzambi bababakala bamona, vo bana babantu babakento bakala bantoko ye bakwela babaluta zola.

3. Buna Mfumu wavova: Mpeve ami ka yina kala mu bantu ntangu zazonsono ko, bu bena nsuni kaka; nkiangunu lumbu biau bina zengulwa nkama mosi ye makumole mamvu.

4. Bayangama beni bakala va ntoto mu ntangu yina bonso mu ntangu zalanda, bana ba Nzambi bababakala bu babadika kota kwa bana babantu babakento, ye yau bababutila bana; babana i babakala bakikesa mu nsi nkulu bayenda makumbu. 4 Mose 13: 34.

5. Kansi Mfumu bu kamona, vo yayibi yabantu yakala yayingi va ntoto, ye makani mau ye mabanza mau mamonsono mantima miau makala mambi mu ntangu zazonsono,
1 Mose 8: 21. Mat. 15: 19.

6. buna Mfumu wanionguluka, bu kavanga bantu va ntoto, ye wakala kiadi mu ntim' andi.

7. Mfumu wavova: Bantu bayasema, nzolele kubafula va ntoto, inga, ye bantu ye bulu biamalu maia ye bizanzalanga ye nuni zazulu, kadi ndiongolokele, bu yavanga bantu.

8. Kansi Noa wamona nlemvo mu meso ma Mfumu.

9. Wau i nsamu wasinsi dia Noa. Noa wakala muntu wamfonga ye kialunga mu mbandu yayina; Noa wadiata mu nkalasani ye Nzambi.
Eb. 11: 7. 2 Pet. 2: 5.

10. Noa wabuta bana batatu bababakala: Semi, Hami, Yefeti.

11. Kansi ntoto waluta biva mu meso ma Nzambi, ye ntoto wafuluka kwa tana.

12. Nzambi wamona, vo ntoto wabiva, nsuni miamionsono bu miadiata mu bi va ntoto.

13. Buna Nzambi wavova kwa Noa: Mono nsavukidi ntima mu sukisa nsuni miamionsono, kadi ntoto uzedi kwa tana kubasadilanga; tala, nzolele kubabunga ye ntoto.

14. Navangi kwaku nzaza yanti miangofeli ye vanga vinga mu nzaza ye vaba yo mu luwumba luampiuki mu ngudi ye ku mbazi.

15. Ngeye una vangila nzaza ebu: yau yina kala nkama tatu zamfwoko mu la ye makumatanu mamfwoko mu sadila ye makumatatu mamfwoko mu ntela;

16. una sa mwasi ku ntandu mu diambu diakia, mfwoko mosi mu ntela; una tula vitu dianzaza va lueka luayau; ngeye una yo vanga yakala mbandu mosi yansi ye mbandu yakati ye mbandu yantandu.

17. Kadi tala, mono ngina yambula mbukila anlangu yiza va ntoto mu bunga nsuni miamionsono kunsi azulu miena mpeve yavumuna; yayonsono yena va ntoto yina bungwa.

18. Kansi mono nzolele sa luwawanu ye ngeye: ngeye una kota mu nzaza ye bana baku bababakala ye nkazi aku ye bakazi babana baku bababakala.

19. Ngeye una kotisa mionso mionso nsuni mu nzaza mu biabionsono biavumuna, biole biole, mpila mpila, kidi biavuka ye ngeye; biau bina kala biambakala ye biankento.

20. Mu zinuni, bonso bwena makanda mau, mu bulu biamalu maia, bonso bwena makanda mau, mu bizanzalanga biabionsono va nsi, bonso bwena makanda mau, biole biole, mpila mpila, bina kota kwa ngeye, kidi wakeba bio biavumuna.

21. Ngeye una bonga biandia biampila mu mpila bidiwanga ye kukiyonzikila bio, kidi biakala dia kwaku ye kwa biau.

22. Noa wavanga bo; yandi wavanga mu mambu mamonsono, bonso bwankamba Nzambi.

KAPU 7.

Ngizulu ambukila anlangu.

Mfumu wavova kwa Noa: Nakoti kwaku mu nzaza ye nzo aku yayonsono, kadi imweni wamfonga va luse luami mu mbandu yayi.

2. Ngeye una kukibongila nsambodia, biole biole, biambakala ye biankento, mu bulu biamalu maia biabionsono biavedila, kansi biole, kiambakala ye

kiankento, mu bulu biamalu maia bilembolo kala biavedila, 3 Mose 11: 2 b.

3. i bobo mu nuni zazulu nsambodia, zole zole, zambakala ye zankento, mu diambu diavukisa makanda mau va ntoto wawonsono.

4. Kadi lumbu nsambodia mboki ngina nokisa mvula va ntoto mu makumaia malumbu ye makumaia mamafuku, ye ngina fula lekwa biabionsono va ntoto biyavanga.

5. Noa wavanga mu mambu mamonsono, bonso bwankamba Mfumu.

6. Noa wakala nkama sambanu zamvu, mbukila aminlangu bu yayiza va ntoto.

7. Noa wakota mu nzaza ye bana bandi bababakala ye nkazi andi ye bakazi babana bandi bababakala mu diambu diambukila anlangu.

8. Mu bulu biamalu maia, biavedila ye bialembwa kala biavedila ye mu nuni ye mu biabionsono bizanzalanga va ntoto,

9. biole biole biakota, biambakala ye biankento, kwa Noa mu nzaza, bonso bwakamba Nzambi kwa Noa.

10. Lumbu nsambodia mboki mbukila anlangu yayiza va ntoto.

11. Mvu una, Noa bu kakala nkama sambanu zamvu mu ngonda yanzole mu lumbu kiakumi ye nsambodia mu ngonda, kina lumbu nto zazonsono zansina beni zabuka, ye miasi miazulu miazibuka, Yobi 38: 16.

12. ye mvula zanoka va ntoto mu makumaia malumbu ye makumaia mamafuku.

13. Mu lumbu kina Noa wakota mu nzaza ye Semi ye Hami ye Yefeti mpe, i bana ba Noa, mboki nkazi a Noa ye bakazi babana bandi batatu bababakala bakota yau,

14. ye mboki bulu biabionsono bialembwa toluka, bonso bwena makanda mau, ye biabionsono biatoluka, bonso bwena makanda mau, ye bianzanzala biabionsono bizanzalanga va ntoto, bonso bwena makanda mau, ye biabionsono bitilumukanga, bonso bwena makanda mau, ye nuni zazonsono zampila mu mpila, biabionsono biena maveve.

15. Biau biakota kwa Noa, biole biole, biansuni miamionsono miakala mwela wavumuna.

16. Biau biakota momo biakala biambakala ye biankento biansuni miamionsono, bonso bwankamba Nzambi. Mfumu wambindikila kielo.

17. Mbukila yayiza va ntoto mu makumaia malumbu, ye nlangu waniekka ye wananguna nzaza ye yayangama va ntandu ye ntoto kunsi.

18. Nlangu watulama ye wanieka beni va ntoto, ye nzaza yayenda lalami va ntandu anlangu.

19. Nlangu watulama ye watulama va ntandu antoto, ye miongo miamionsono mianda mwamonsono kunsi azulu miafukwa.

20. Nlangu watulama va ntandu amiau kumi ye mfwoko tanu, ye miongo miafukwa.

21. Buna nsuni miamionsono miakiba va ntoto miafuka, zinuni ye bulu biatoluka ye bialembwa toluka ye ndekwa-ndekwa biabionsono biafuna va ntoto, i bobo mpe bantu babonsono.

22. Biabionsono biakala va nsi yayuma biafwa, i biabionsono biakala filuvevolo fiamwela wavumuna mu mbombo.

23. I bobo kafudila lekwa biabionsono va ntoto ye bantu ye bulu ye bizanzalanga ye nuni zazulu; biau biafulwa va ntoto, ye Noa kaka wavuka ye bina biakala yandi mu nzaza.
1 Pet. 3: 20. 2 Pet. 2: 5. 3: 6.

24. Nlangu watatamana mu tulama va ntandu antoto mu nkama mosi ye makumatanu malumbu.

KAPU 8.

Nsukulu ambukila anlangu. Nkailu adisalu wa Noa ye nsilulu a Nzambi.

Buna Nzambi wabanza mu Noa ye mu bulu biabionsono bialembwa toluka ye biabionsono biatoluka biakala yandi mu nzaza, ye Nzambi wayambula mpeve yayiza vevumuki va ntoto, ye nlangu wabetumuka;

2. nto zansina ye miasi miazulu miazibama, ye mvula zakiar ku zulu.

3. Nlangu wakoka ye koka va ntoto; nkama ye makumatanu malumbu mboki nlangu wabadika konuka.

4. Mu ngonda yansambodia, mu lumbu kiakumi ye nsambodia mu ngonda, nzaza yakakama va mongo wa Alalati.

5. Nlangu wakonuka ye konuka nate ye ngonda yakumi. Mu ngonda yakumi, mu lumbu kiantete mu ngonda, ntu miamiongo miamonika.

6 Makumaia malumbu mboki Noa wazibula nela yikavanga va nzaza,

7. ye watilumuna munganga; wau watilumuka mu kwenda vutuka ye kwenda vutuka, nate ye nlangu wamana yuma va ntoto.

8. Mboki watilumuna bembe, kidi kamona, vo nlangu umeni sika mu nsi.

9. Kansi bembe ka diamona vuma vamvuundisa malu ko, kansi diavutuka kwa yandi mu nzaza, kadi nlangu wafuka ntoto wawonsono. Buna walambula koko kwandi ye wakotisa dio mu nzaza.

10. Mboki kavingila lumbu nsambodia diaka ye wavutuka tilumuna bembe mu nzaza.

11. Bembe diavutuka kwa yandi mu nkokila, ye tala, buna diau dianata lukaya luankunzu luanti aolive mu zobo kiandi. Buna Noa wazaya, vo nlangu wameni sika mu ntoto.

12. Kansi wavingila lumbu nsambodia diaka ye mboki wavutuka tilumuna bembe; buna ka diavutuka diaka kwa yandi ko.

13. Mu mvu wankama sambanu ye mosi, mu ngonda yantete, mu lumbu kiantete mu ngonda, nlangu wamana yuma mu ntoto. Buna Noa wakatula nludi anzaza ye wamona, vo ntoto wakondwa nlangu.

14. Mu ngonda yanzole, mu lumbu kiamakumole ye nsambodia mu ngonda, ntoto wakala nayokoso beni.

15. Buna Nzambi wamoka ye Noa ye wavova:

16. Navaiki mu nzaza ye nkazi aku ye bana baku bababakala ye bakazi babana baku bababakala.

17. Bulu biabionsono biena yaku, mionso mionso nsuni, ye nuni ye bulu biamalu maia ye bianzanzala biabionsono bizanzalanga va ntoto, ngeye una yambula biavaika yaku, mpasi bianieka ye butana ye funana va ntoto. 1 Mose 1: 22.

18. Buna Noa wavaika ye bana bandi bababakala ye nkazi andi ye bakazi babana bandi bababakala.

19. Bulu biabionsono biamalu maia ye biabionsono bizanzalanga ye nuni zazonsono ye biampila mu mpila bizanzalanga va ntoto biavaika mu nzaza, bonso bwakala makanda mau.

20. Noa watunga disalu kwa Mfumu ye wabonga mu bulu biabionsono biavedila biamalu maia ye mu nuni zazonsono zavedila ye wayoka nkailu angioka va disalu.

21. Mfumu bu kawa nsunga yoyo yikatonda, buna wavova mu ntim' andi: Mono kina kwami vutuka singa ntoto mu diambu diabantu ko, makani mantima miabantu bu mena mambi tuka vana kileke. Kina vutuka vonda biabionsono biavumuna ko, bonso bumpengi bwabu.

1 Mose 6: 5. Yes. 54: 9. Mat. 15: 19.

22. Lumbu biakidi kadi ntoto, buna ka muna lembwa kunwa ye yonzukwa ko, ye kiozi ye mbangazi, mvula ye sivu, mwini ye fuku ka bina lembwa ko.

KAPU 9.

Luwawanu lua Nzambi ye Noa. Mambu mandi kwa bana bandi. Mfwilu andi.

Nzambi wasakumuna Noa ye bana bandi bababakala ye wavova kwa yau: Lubutana ye lunieka ye lufuluza ntoto. 1 Mose 1: 28.

2. Bika wonga ye mpamuku biabwila bulu biabionsono va ntoto ye nuni zazonsono kunsi azulu mu diambu dieno; biabionsono bizanzalanga va nsi ye mbizi zazonsono mu mbu bina vewa mu moko meno.

3. Biabionsono bikibanga ye biena moyo bina kala dia kweno; bonso buyaluvana titi biankunzu, i buna ikuluveni yayi yayonsono. 1 Mose 1: 29.

4. Kansi nsuni wena ye mwela, i menga mandi, ka luna wo dia ko.

3 Mose 17: 10 b. 5 Mose 12: 16, 23 b. Mav. 15: 20 b.

5. Kansi menga meno mena ye miela mieno, ngina mo tomba mpe. Ngina mo tomba mu kionso kionso bulu. Mono mpe ngina tomba mwel' amuntu mu muntu wankaka;

6. wonso utengula menga mamuntu, menga mandi mana tengulwa kwa bantu, kadi Nzambi wavanga muntu mu kifwani kiandi.

1 Mose 1: 27. 5: 1. 2 Mose 21: 12. 4 Mose 35: 31. Zing. 28: 17. Mat. 26: 52. Nzai. 13: 10.

7. Bwabu lubutana ye lunieka; lufunana va ntoto ye lunieka va wau.

8. Nzambi wavova diaka kwa Noa ye kwa bana bandi bababakala bakala yandi:

9. Tala, mono nzolele sa luwawanu ye yeno ye nkuna mieno mina kululanda

10. ye lekwa biabionsono biavumuna biena yeno: zinuni, bulu biatoluka ye biabionsono biankitu biena yeno, biabionsono biavaika mu nzaza, bulu biabionsono va ntoto.

11. Mono nzolele sa luwawanu ye yeno: kasi ye bwabu ka buna vutuka kala ko, vo nsuni miamionsono mina fukuswa mu mbukila anlangu; mbukila yankaka yanlangu ka yina vutuka kwiza mu bunga ntoto ko. 1 Mose 8: 21.

12. Nzambi wavova: Kiaki kina

kala dimbu kialuwawanu lumpengi va kati ye beto yeno ye lekwa biabionsono biavumuna biena yeno mu ntangu zikazimani:

13. nkiam' ami mono ntudidi wo mu matuti; wau una kala dimbu kialuwawanu va kati ye mono ye ntoto.

14. Mboki bu ngina tombula matufti va ntandu antoto ye nkiama bu una monika mu matuti,

15. buna ngina banzila luwawanu luasiwa va kati ye beto yeno ye lekwa biabionsono biavumuna, mionso mionso nsuni, ye nlangu ka una vutuka kala mbukila yibunganga nsuni miamionsono ko.

16. Nkiangunu nkiama bu una monika mu matuti ye mono ntedi wo, buna ngina banzila luwawanu lukalumani luasiwa va kati ye Nzambi ye lekwa biabionsono biavumuna, mionso mionso nsuni va ntoto.

17. Nzambi wavova kwa Noa: Kiokio kina kala dimbu kialuwawanu luyasidi va kati ye mono ye nsuni miamionsono va ntoto.

18. Bana bababakala ba Noa bavaika mu nzaza i Semi ye Hami ye Yefeti; kansi Hami i se dia Kanani.

19. Baba batatu i bana bababakala ba Noa, ye mu yau mwatuka bantu babonsono bena va ntoto.

20. Noa wakala mvati amavia ye wakala wantete wakuna via diavinia.

21. Kansi bu kanwa vinia, wasansala ye walambalala mpene mu nzo andi yakoto.

22. Hami, i se dia Kanani, wamona nsoni zase diandi ye wasamuna bo kwa mpangi zandi zazole zakala ku mbazi.

23. Kansi Semi ye Yefeti babonga yunga ye batula kio va mavembo mau, babole va kimosi, ye bakota manimamanima ye bafuka nsoni zasau; bavengika zizi biau, ka bidi mona nsoni zasau.

24. Mboki Noa bu kavungula mu vinia ye wazaya yivengi mwan' andi wanleke kwa yandi, buna wavova:

25. Kanani singwa kasingwa, nang' aminanga kana kala kwa mpangi zandi.

26. Wavova diaka: Bika Mfumu katondwa, i Nzambi a Semi, ye Kanani kakala nang' au.

27. Nzambi bika kayandasa Yefeti, ye bika kakala kundu mu nzo za Semi ye Kanani kakala nang' au.

28. Noa wakala moyo mu nkama tatu ye makumatanu mamvu tuka vana mbukila anlangu;

29. nkiangunu mvu miamionsono mia Noa miakala nkama vwa ye makumatanu; mboki kafwa.

KAPU 10.

Kanda diabana bababakala ba Noa.

Wau i nsamu wasinsi diabana bababakala ba Noa. Yau bakala Semi, Hami, Yefeti; yau babutulwa bana bababakala balandila mbukila anlangu.

1 Lus. 1: 4 b.

2. Bana bababakala ba Yefeti i Ngomeli, Mangongi, Madai, Yavani, Tubali, Meseki, Tilasi.

3. Bana bababakala ba Ngomeli i Askenasi, Lifati, Tongalama.

4. Bana bababakala ba Yavani i Elisa ye Talasi ye Kitimi ye Dodanimi.

5. Mu yau mwayandana bantu mu nsi zau bena mu nsi zabangoi zena va mbel' ambu, bonso bwena ndinga zau ye masinsi mau ye makanda mau.

6. Bana bababakala ba Hami i Kusi, Misilaimi, Puti, Kanani.

7. Bana bababakala ba Kusi i Seba, Havila, Sabata, Lama, Sabateka. Bana ba Lama i Seba ye Dedani.

8. Kansi Kusi wabuta Nimilodi; yandi wabadika kala lulendo va ntoto.

9. Yandi wakala nkongo yalulendo vantadisi a Mfumu, nkiangunu bwavovwa: "Nkongo yalulendo bonso Nimilodi vantadisi a Mfumu."

10. Kimfumu kiandi kiabadika kala mu Babeli, Eleki, Akadi, Kalane mu nsi a Sinali.

11. Mboki wavaika mu nsi yina ye wayenda ku Asuli ye watunga Nineve ye Lehobotili ye Kala

12. ye Leseni mpe va kati ye Nineve ye Kala; mbangudulu "mbanza yayinene." Yona 3: 2 b.

13. Misilaimi wabuta baludita, baanamita, balehabita, banafatuhita,

14. bapatalusita, bakasaluhita, mwatuka bafilistea ye bakafatolita.

15. Kanani wabuta Sidoni, i nsemokono andi, ye Heti,

16. mboki mpe bayebusita, baamolita, bangilingasita,

17. bahivita, baalakita, basinita,

18. baalavadita, basemalita ye bahamatita. Mboki masinsi mabakananita mayandana ye yandana.

19. Nsi abakananita yalambuka tuka kuna Sidoni ye ku ntini a Ngelali nate ye kuna Ngasa ye ku ntini a Sodo-

ma, Ngomola, Adima, ye Seboimi nate ye kuna Lasa.

20. Yau i bana bababakala ba Hami, bonso bwena masinsi mau ye ndinga zau mu nsi zau ye makanda mau.

21. Bana bababakala babutwa mpe kwa Semi, i mfumu a Yefeti, i se diakanda diabana babonsono ba Ebeli.

22. Bana bababakala ba Semi i Elami, Asuli, Alapakasadi, Ludi ye Alami.

23. Bana bababakala ba Alami i Usi, Huli, Ngeteli ye Masi.

24. Alapakasadi wabuta Sela, ye Sela wabuta Ebeli. 1 Mose 11: 12 b.

25. Kansi kwa Ebeli kwabutwa bana bole bababakala, nkumbu aumosi Pelengi,[1] kadi mu lumbu biandi ntoto wakabwa; nkumbu anleke andi Yokotani. 1 Mose 11: 8.

26. Yokotani wabuta Alamodadi, Selefi, Hasalamaveti, Yela,

27. Hadolami, Usala, Dikila,

28. Obali, Abimaeli, Seba, Ofili, Havila ye Yobabi;

29. yau babonsono i bana bababakala ba Yokotani.

30. Nzo zau zakala tuka ku Mesa ye ku ntini ya Sefali ye mongo wa Este.

31. Yau i bana bababakala ba Semi, bonso bwena masinsi mau ye ndinga zau, mu zinsi zau bonso bwena makanda mau.

32. Yau i makanda mabana bababakala ba Noa, bonso bwalandila sinsi sinsi mu bantu bau. Mu yau mwayandana bantu va ntoto balandila mbukila anlangu. Mav. 17: 26.

KAPU 11.

Nzo a Babeli yayongi. Mpiluzulu andinga. Sinsi dia Semi. Sinsi dia Tela.

Ntoto wamvimba wakala ndinga yimosi ye mpovolo yimosi.

2. Kansi bu bananguka ye bayenda ku ntini yaeste, buna bamona ndimba waunene mu nsi a Sinali ye bakunda vana.

3. Yau bavovasana: Bwabu lelo, bika tuawumba matadi ye yoka mo. Yau basadila matadi mawumbwa bonso matadi mansenzebele ye basadila luwumba luampiuki bonso nteke.

4. Yau bavova: Bwabu lelo, bika tuakitungila mbanza ye nzo yayongi yina lambuka yongi ku zulu ye tuakivanga nkumbu; nga situa lenda mwangana va ntoto wamvimba.

5. Buna Mfumu wakulumuka mu tala mbanza ye nzo yayongi yatunga bana babantu.

6. Mfumu wavova: Tala, yau i kanda dimosi ye bena babonsono ndinga yimosi, ye bobo i bwantete: bwabu mboki ka bana lembana lekwa ko, kani kionso kionso kibana savukila ntima mu vanga.

7. Bwabu vele, bika tuakulumuka ye tuaviluzula nding' au, ka bidi zayasana ndinga.

8. Mfumu wabamwangisa tuka vana nate ye va luse luantoto wamvimba, ye bayambula mbanza mu tunga.

9. I kuma yabikwa nkumbu Babeli,[1] Mfumu bu kaviluzudila nding' antoto wamvimba muna, mboki Mfumu wabamwangisa tuka vana nate ye va luse luantoto wamvimba.

10. Wau i nsamu wasinsi dia Semi. Semi bu kakala nkama mosi amvu, wabuta Alapakasadi, mvu miole mialandila mbukila anlangu.
1 Lus. 1: 17 b. Luk. 3: 36.

11. Semi, bu kamana buta Alapakasadi, wakala moyo nkama tanu zamvu ye wabuta bana bababakala ye babakento.

12. Alapakasadi, bu kakala makumatatu ye mvu ntanu, wabuta Sela.
1 Mose 10: 24 b.

13. Alapakasadi, bu kamana buta Sela, wakala moyo nkama ia ye mvu ntatu ye wabuta bana bababakala ye babakento.

14. Sela, bu kakala makumatatu mamvu, wabuta Ebeli.

15. Sela, bu kamana buta Ebeli, wakala moyo nkama ia ye mvu ntatu ye wabuta bana bababakala ye babakento.

16. Ebeli, bu kakala makumatatu ye mvu ia, wabuta Pelengi.

17. Ebeli, bu kamana buta Pelengi, wakala moyo nkama ia ye makumatatu mamvu ye wabuta bana bababakala ye babakento.

18. Pelengi, bu kakala makumatatu mamvu, wabuta Lengu.

19. Pelengi, bu kamana buta Lengu, wakala moyo nkama zole ye vwa diamvu ye wabuta bana bababakala ye babakento.

20. Lengu, bu kakala makumatatu ye mvu miole, wabuta Selungi.

21. Lengu, bu kamana buta Selungi, wakala moyo nkama zole ye mvu nsambodia ye wabuta bana bababakala ye babakento.

[1] mb. nkabunu.

[1] mb. mviluzudulu.

22. Selungi, bu kakala makumatatu mamvu, wabuta Naholi.
23. Selungi, bu kamana buta Naholi, wakala moyo nkama zole zamvu ye wabuta bana bababakala ye babakento.
24. Naholi, bu kakala makumole ye vwa diamvu, wabuta Tela.
25. Naholi, bu kamana buta Tela, wakala moyo nkama mosi ye kumi ye vwa diamvu ye wabuta bana bababakala ye babakento.
26. Tela, bu kakala lusambodia luamvu, wabuta Abalami ye Naholi ye Halani.
27. Wau i nsamu wasinsi dia Tela. Tela wabuta Abalami, Naholi ye Halani. Halani wabuta Loti.
28. Halani wafwa ye sandi Tela mu nsi ase diandi mu Uli, mu nsi a Kaladea.
29. Abalami ye Naholi bakwela kwau; nkumbu ankazi a Abalami i Salai, ye nkumbu ankazi a Naholi i Milika, i mwana wankento wa Halani, i se dia Milika ye Iska.
30. Kansi Salai wakala sita ye kakala bana ko.
31. Tela wabonga mwan' andi Abalami ye Loti i ntekolo andi, mwan' a Halani, ye Salai nzitu andi, i nkazi amwan' andi Abalami; yau bavaika va kimosi mu Uli, mu nsi a Kaladea, mu kwenda ku nsi a Kanana; kansi bu baluaka ku Halani bakunda kuna.
Yos. 24: 2 b. Neh. 9: 7.
32. Mvu mia Tela miakala nkama zole ye mvu ntanu; mboki Tela wafwa ku Halani.

KAPU 12.

Ndatukunu a Abalami ku Kanana. Ngiendolo andi ku Ngipiti.

Mfumu wavova kwa Abalàmi: Vaika kwaku mu nsi aku ye mu kanda diaku ye mu nzo asaku mu kwenda ku nsi yina yingina kusonga.
Mav. 7: 3 b. Eb. 11: 8.
2. Mono ngina kuvanga wakala kanda diadinene, ngina kusakumuna ye sa nkumbu aku yayinene, ye ngeye una kala lusakumunu.
3. Mono ngina sakumuna bakusakumunanga ye ngina singa wonso ukusinganga, ye mu ngeye muna sakumunuwa makanda mamonsono va ntoto.
1 Mose 18: 18. 22: 18. 26: 4. 28: 14. Mav. 3: 25. Ngal. 3: 8, 16.
4. Abalami walonduka, bonso bwankamba Mfumu, ye Loti wayenda yandi Abalami wakala lusambodia ye mvu ntanu bu kavaika mu Halani.
5. Abalami wabonga nkazi andi Salai ye Loti, i mwan' ampangi andi ye mbongo zazonsono zibabaka ye sielo bibabaka mu Halani; yau balonduka mu nzil' ansi a Kanana ye baluaka ku nsi a Kanana.
6. Abalami wakota mu nsi nate ye vata dia Sikemi, ku ntelebinta wa Mole. Mu ntangu yina bakananita bakala mu nsi yina.
7. Kansi Mfumu wakizaikisa kwa Abalami ye wavova: Kwa nkun' aku mono ngina vana nsi yayi. Buna watunga disalu vana kwa Mfumu wakizaikisa kwa yandi.
1 Mose 13: 15. 5 Mose 34: 4. Neh. 9: 8. Mav. 7: 5.
8. Mboki wananguka vana mu kwenda ku mongo wena mu ntini yaeste ya Beteli ye watunga nzo andi yakoto kuna, buna watalana ye Beteli mu weste ye Ai mu este; watungila Mfumu disalu kuna ye wabombidila nkumbu a Mfumu.
1 Mose 4: 26.
9. Mboki Abalami wananguka vana ye wayenda natukingi mu ntini yansi a Sude.
10. Kansi malema mayiza mu nsi ye Abalami wayenda kunda ku Ngipiti mu lumbu biankaka, malema bu makala mangolo mu nsi.
11. Kansi bu kafinangana ye Ngipiti, wavova kwa nkazi andi Salai: Mono ntomene zaya, vo ngeye i nkento wantoko beni.
12. Vo bisi Ngipiti, bu bana kumona, bana banza: yandi i nkazi andi, buna bana kumbema, kansi bana kuvukisa.
13. Nkiangunu una ta, vo ngeye i busi kiami, kidi yatoma nitu mu diambu diaku ye vuka. 1 Mose 20: 2 b. 26: 7 b.
14. Abalami bu kaluaka kuna Ngipiti, buna bisi Ngipiti bamona, vo yandi i nkento wantoko beni.
15. Maduki ma Falao bu bammona, bansika kwa Falao, ye buna nkento wakotuswa mu nzo a Falao.
16. Yandi watomisa Abalami nitu mu diambu diankento, ye watambula mameme ye zingombe ye zimpunda ye sielo biabababakala ye biabakento, mpunda zankento ye bakamela.
17. Kansi Mfumu wabafika Falao ye nzo andi vunga biabinene mu diambu dia Salai, nkazi a Abalami.
Lumb. 105: 14 b.
18. Buna Falao watumisa Abalami ye wavova: Nki umpangidi? Mu

nkiama kwanzaikisi ko, vo yandi i nkazi aku?

19. Mu nkiama wavovele: yandi i busi kiami, ye watukisila bo bandu diyankwedele. Tala, nkazi aku eu, tambula wo ye nayendi.

20. Falao wakamba babakala bandi mu yandi, kidi bamfila ye nkazi andi ye biabionsono bikavwa.

KAPU 13.

Mvutukulu a Abalami ku Kanana. Luvambunu luandi ye Loti.

Buna Abalami wananguka mu Ngipiti ye nkazi andi ye biabionsono bikavwa ye Loti ye yandi mu kwenda ku nsi a Sude.

2. Abalami wakala kimvwama kiakingi mu bulu biatoluka ye paluta ye wola.

3. Yandi wayenda lekingi ndo ka ndo, tuka mu nsi a Sude nate ye ku Beteli, i vuma vateka kala nzo andi yakoto va kati ye Beteli ye Ai,

1 Mose 12: 8.

4. i kuna kukateka tunga disalu. Abalami wabombidila nkumbu a Mfumu kuna.

5. Kansi Loti wayenda ye Abalami wakala ye mameme ye zingombe ye nzo zakoto.

6. Nsi ka yabalungila ko mu kala va kimosi, kadi lekwa biau biakala biabingi mu kala va kimosi,

7. nkiangunu mpaka zabwa va kati ye mvungi mia Abalami ye mia Loti. Mu ntangu yina bakananita ye bapelesita bakala mpe muna mu nsi.

8. Buna Abalami wavova kwa Loti: Mpaka ka zina kala va kati ye beto yaku ko ye va kati ye mvungi miami ye mvungi miaku ko; keti tuena kibutu.

9. Keti nsi yamvimba ka yena nkaku kwa ngeye ko? Navambani ye mono; zolele kwaku ku lumoso, singienda ku lubakala ye zolele kwaku ku lubakala, singienda ku lumoso.

10. Buna Loti wasendula meso mandi ye wamona, vo ndimb' a Yodani wawonsono wena nlangu miamingi mwamonsono; wau wakala nate ye kuna Soali nkievo lumbu lua Mfumu mpe ye nkievo nsi a Ngipiti; buna Mfumu kakibungila Sodoma ye Ngomola ko.

11. Buna Loti wakisodila ndimb' a Yodani wawonsono. Loti wananguka ye wayenda ku ntini ya este, ye bavambana kwau.

12. Abalami wakunda mu nsi a Kanana, ye Loti wakunda mu mbanza zakala mu Ndimba ye wanata nzo zandi zakoto lukufi ye Sodoma.

13. Kansi bantu mu Sodoma bakala bambi ye mbidi amasumu vantadisi a Mfumu.

1 Mose 18: 20 b. 19: 4 b. Yeh. 16: 48 b.

14. Mfumu wavova kwa Abalami, Loti bu kakivambanana ye yandi: Sendula meso maku ye tala ku ntini yanode ye sude ye este ye weste mu vuma kiutelamene.

15. Kadi nsi yina yamvimba yiumweni bwabu, mono ngina yo vana kwa ngeye ye kwa nkun' aku mu ntangu yikayimani. 1 Mose 12: 7.

16. Mono ngina vanga nkun' aku wakala bonso mfumfuta zantoto; vo muntu una lenda tanga mfumfuta zantoto, buna nkun' aku mpe una tangakana.

1 Mose 15: 5. 22: 17. Yel. 33: 22. Eb. 11: 12.

17. Nanguka wavioka mu nsi bonso buyena la ye sadila, kadi kwa ngeye ngina yo vana.

18. Abalami wananguka ye nzo zandi zakoto ye wayenda kunda va bonde diantelebinta ku Mamele lukufi ye Hebeloni, ye yandi watungila Mfumu disalu kuna.

KAPU 14.

Mvit' a Kedololaomeli. Mpulusu a Loti. Abalami ye Meleki-Sedeki.

Vakiakala mu ntangu yina, Amalafeli bu kakala ntinu mu Sinali, Alioki ntinu mu Elasali, Kedololaomeli ntinu mu Elami ye Tidali ntinu a Ngoimi,

2. vo yau babadika nwanisa Bela, i ntinu mu Sodoma, Bilisa, i ntinu mu Ngomola, Sinabi, i ntinu mu Adama, Semebeli, i ntinu mu Seboimi, ye ntinu mu Bela, i mpila mosi ye Soali.

3. Buna bayonzama baba babonsono ye bayenda ku ndimb' a Sidimi kwena mbu a Mungwa bwabu.

4. Yau bateka yalwa mu kumi ye mvu miole kwa Kedololaomeli, kansi mu mvu wakumi ye tatu batinguna yalwa.

5. Mu mvu wakumi ye ia buna Kedololaomeli ye ntinu miakala mu ndambu andi bayiza ye babedisa balefaita mu Asteloti-Kalanaimi ye basusita mu Hami ye baemita mu Save-Kiliataimi

6. ye baholita va mongo au Seili nate ye kuna Ele-Palani va nsi yankatu.

7. Mboki bavutuka ye bayiza ku Ene-

Mispati, i Kadesi, ye bapela nsi yayonsono yabaamalekita; yau babedisa mpe baamolita bakala mu Hasasoni-Tamali.
8. Buna ntinu mu Sodoma, ntinu mu Ngomola, ntinu mu Adima, ntinu mu Seboimi ye ntinu mu Bela, i Soali, bavaika mu kwe kubama mu nwana mvita ye yau mu ndimb' a Sidimi—
9. kwa Kedololaomeli, i ntinu mu Elami, Tidali, i ntinu mu Ngoimi, Amalafeli, i ntinu mu Sinali, Alioki, i ntinu mu Elasali, ntinu mia kwa mina mintanu.
10. Kansi ndimb' a Sidimi wazala kwa mabulu matuwumba tuampiuki. Ntinu mu Sodoma ye Ngomola miakatwa taba ye buna miabwa mu mau, ye yau bavukuswa bataba ku miongo.
11. Buna babonga mbongo zazonsono zakala mu Sodomo ye Ngomola ye lekwa biabionsono biamvukila ye bakatuka;
12. bavitula Loti, i mwan' anleke wa Abalami, ye mbongo zandi, bu bakatuka; kadi yandi wakunda mu Sodoma.
13. Kansi mu bavukuswa mosi waviza ye wasamuna bo kwa Abalami, i ebeleo; yandi wavwanda va bonde diantelebinta diavwa Mamele, i amolita, ye mpangi a Eskoli ye Aneli, ye yau bamana dia kondi ye Abalami.
14. Abalami bu kāwa, vo butu kiandi kiabakwa nkole, buna wayambula sielo biandi bialuta kwikama, i bina biabutwa mu nzo andi, nkama tatu ye kumi ye nani, bananguka mu kwe zomi mintantu nate ye kuna Dani.
15. Yandi wakaba bantu bandi ye wababwila mu fuku ye sielo biandi ye wababedisa, ye mboki wabazoma nate ye kuna Hoba, i mu ntini yanode ya Damasako,
16. ye waziona mbongo zazonsono; butu kiandi Loti ye mbongo zandi waziona bio mpe ye bakento ye bantu bankaka mpe.
17. Bu keti vutuka bu kakibedisila Kedololaomeli ye ntinu miomio miakala ku ndambu andi, buna ntinu a Sodoma wayenda kunkiki mu ndimb' a Save, i ndimb' a Ntinu.
18. Meleki-Sedeki, ntinu a Salemi, wanatisa mampa ye vinia; ndiena i ngang' a Nzambi Mpungu.
Lumb. 110: 4. Eb. 7: 1 b.
19. Yandi wansakumuna ye wavova: Bika Abalami kasakumunwa kwa Nzambi Mpungu, i nsemi azulu ye ntoto!
20. Bika Nzambi Mpungu katondwa waveni mbeni zaku mu koko kwaku! Abalami wamvana buku kiakumi-kumi mu yayonsono.
21. Ntinu a Sodoma wavova kwa Abalami: Umpana kwami bantu; bika wasimba mbongo ngeye kibeni.
22. Kansi Abalami wavutula kwa ntinu a Sodoma: Izangula koko kwami kwa Mfumu, kwa Nzambi Mpungu, i nsemi azulu ye ntoto,
23. ye ita, vo kizolele bonga widi mfisu vo nsing' ansampatu ko ye ka lekwa kiankaka ko kivwidi. Ngeye kuna vova ko: mono mpengi Abalami kimvwama.
24. Kizolele baka lekwa ko; bilungidi bina bididi bantu bami ye ndambu yina yifweni kwa bele yami. Aneli ye Eskoli ye Mamele, bika babaka kunku biau.

KAPU 15.

Luwawanu lua Mfumu ye Abalami.

Fintama-ntama mboki mambu ma Mfumu mayiza kwa Abalami mu mona-meso; yandi wavova: Abalami, kutinani ko, mono i nkaku aku; nsendo aku una kala waunene beni.
2. Kansi Abalami wavova: Mfumu, Mfumu, buna nki zolele kumpana? Keti mono sia katuka ye kondwa bana, ye mvingidi anzo ami i bakala ku Damasako, Elieseli.
3. Abalami wavova diaka: Ngeye kwampeni mbutu amoyo ko; tala, mosi mu bisi nzo ami una kala mvingidi ami.
4. Kansi tala, mambu ma Mfumu mayiza kwa yandi; yandi wavova: Ve, ndiona kana kala mvingidi aku ko, kansi mosi uvaikidi mu waku moyo una kala mvingidi aku. 1 Mose 17: 6, 16.
5. Yandi wantuala ku mbazi ye wavova: Tala ku zulu ye tanga mbwetete, vo ulenda zo tanga; yandi wavova kwa yandi: I buna buna kala nkun' aku.
1 Mose 18: 16. 22: 17. 2 Mose 32: 13. 5 Mose 10: 22.
6. Yandi walekila Mfumu minu, ye yandi wantangila bo vo i mfonga.
Loma 4: 3. Ngal. 3: 6. Yak. 2: 23.
7. Yandi wavova kwa yandi: Mono i Mfumu yivaikisi mu Uli mu Kaladea mu diambu diakuvana nsi yayi mu vwa.
8. Yandi wavova: Mfumu, Mfumu, bwe ngina zaila, vo ngina yo vwa?
9. Buna yandi wavova kwa yandi:

Tuala ngombe yankento yena mvu ntatu ye nkombo yena mvu ntatu ye meme diambakala diena mvu ntatu mboki kiduka kimosi ye bembe dimosi diantwenia.

10. Yandi wabonga bulu biobio biabionsono ye wabasa bio mu kati ye watalasasa zindambu; kansi kabasa zinuni ko. Yel. 34: 18.

11. Nuni zambaki zasiuka va mbizi zavondwa, kansi Abalami wakuba zo.

12. Ntangu bu yakala lukufi ye dimina ye tulu tuavindu tuabwa Abalami, buna lupamuku luambwila ye tombe kiakinene.

13. Yandi wavova kwa Abalami: Kedika, una zaya kwaku, vo nkun' aku una kala bonso nzenza mu nsi yibalembolo vwa, ye yau bana mo kala minanga, ye bana kwamuswa; bobo bana kadila mu nkama zia zamvu.
2 Mose 1: 13 b. 12: 40. Mav 7: 6 b.

14. Kansi bantu babana bana kubakeba mu kinanga, mono ngina kubakongudila; mboki yau bana katuka ye mbongo zazingi. 2 Mose 12: 35 b.

15. Kansi ngeye kibeni una kwenda kwa mase maku mu yenge ye una diamuswa mu ndununu yambote.
1 Mose 25: 8.

16. Mboki mu mbandu yaia nkun' aku una vutuka vava, kadi baamolita ka bafuluzi tezo kiau kialufuma nate ye bwabu ko.

17. Ntangu bu yimeni dimina ye bu kuyididi nabanda, buna tia tuena mwisi ye nlaku mialabuka tuamonika ye tuaviokila va kati ye zindambu.
2 Mose 13: 21. 19: 18. Yel. 34: 18.

18. Lumbu kina Mfumu wasa luwawanu ye Abalami ye wavova: Kwa nkun' aku ngina vana nsi yayi, tuka mu nzadi a Ngipiti nate ye ku nzadi yayinene, i nzadi a Eufalata:
1 Mose 12: 7. 2 Mose 23: 31. 5 Mose 34: 4. 1 Nt. 4: 21. 2 Lua. 9: 26. Lumb. 80: 11.

19. nsi abakenita, abakenisita, abakadamonita,

20. abahetita, abapelesita, abalefaita,
Yos. 24: 11.

21. abaamolita, abakananita, abangilingasita, abayebusita.

KAPU 16.

Hangali ye Isamaeli.

Salai, i nkazi a Abalami, kambutila bana ko. Kansi yandi wakala sielo kiankento kiakisi Ngipiti kiabikwa nkumbu Hangali;

2. Salai wavova kwa Abalami: Tala, Mfumu wampengi kisita, kidi buta bana; nakoti kwaku kwa sielo kiami kiankento, nanga ngina baka nkuna mu yandi. Abalami wadimba mambu ma Salai;

3. Salai, nkazi a Abalami, wabonga Hangali, sielo kiandi kiankento kiakisi Ngipiti, ye wamvana mu kala nkazi anlumi andi Abalami, bu kakikadila kumi diamvu mu nsi a Kanana.

4. Yandi wakota kwa Hangali, ye yandi wayaka. Bu kamweni, vo yeki, buna wayina mfumu andi yankento.

5. Buna Salai wavova kwa Abalami: Nsoki umvwilu bika wiza va ngeye. Mono kibeni yatudidi sielo kiami kiankento va lubumbulu luaku, kansi bwabu bu kamweni, vo yeki, buna weti kungina. Bika Mfumu kakongudila va kati ye mono ye ngeye.

6. Abalami wavova kwa Salai: Tala, sielo kiaku kiankento kiena mu koko kwaku, nase mu yandi, bonso buuzolele. Salai bu kazola kunlonga, buna yandi wataba.

7. Kansi mpofi a Mfumu yankika va nto anlangu mu nsi yankatu, i nto yina yena va mbel' anzila yikwendanga ku Suli.

8. Yandi wavova: Hangali, sielo kiankento kia Salai, kwe tukidi ye kwe una kwenda? Yandi wavutula: Ngieti taba mu mfumu ami Salai.

9. Buna mpofi a Mfumu yavova kwa yandi: Navutuki kwaku kwa mfumu aku ye nakiyina kwa yandi.

10. Mpofi a Mfumu yavova kwa yandi: Mono ngina sa nkun' aku wawingi beni ye ka una tangakana ko mu diambu diawawingi beni.

11. Mpofi a Mfumu yavova diaka kwa yandi: Tala, ngeye yeki kwaku ye una buta mwana wabakala; ngeye una kumbika nkumbu Isamaeli,[1] kadi Mfumu wawilu ndungulu aku.

12. Yandi una fwanana ye mpunda yankitu; koko kwandi kuna savuka kwa muntu muntu ye koko kwamuntu muntu kuna kunsavukila; yandi una kunda vatadisi mpangi zandi zazonsono.
1 Mose 25: 18.

13. Yandi wavana Mfumu wammokisa nkumbu ye wavova: Ngeye i Nzambi a Mbona. Kadi yandi wabanza: Keti mono kibeni mbweni lukengezi luayandi weti kumbona.

14. Nkiangunu nto yabikwa Beli-Lahai-Loi;[2] yau yena va kati ye Kadesi ye Beledi.

[1] mb. Nzambi uwanga.
[2] mb. nto auvumunanga ye ukumbonanga.

15. Hangali wabutila Abalami mwana wabakala; Abalami wavana mwana wambutila Hangali nkumbu Isamaeli.
Ngal. 4: 22 b.
16. Abalami wakala lunani ye mvu nsambanu, Hangali bu kabutila Abalami Isamaeli.

KAPU 17.

Nsilulu mu Isaki. Nzabudulu.

Abalami bu kakala luvwa ye vwa diamvu, buna Mfumu wakizaikisa kwa yandi ye wavova kwa yandi: Mono i Nzambi Mpungu-tulendo; diata vantadisi ami ye kala kialunga.
2. Mono ngina sa luwawanu va kati ye ngeye ye mono ye ngina kuniekisa kwakwingi beni.
3. Buna Abalami wafukama va luse luandi, ye Nzambi wavova ebu kwa yandi:
4. Tala, luwawanu lolo lungieti sa mono kwami ye ngeye i lualu, vo una kala se diabantu babingi. Loma 4: 17.
5. Nkiangunu kuna vutuka kala nkumbu Abalami ko, kansi Abalahami[1] i nkumbu yiuna kala, kadi ngina sa, vo una kala se diabantu babingi.
Neh. 9: 7. Yes. 51: 2.
6. Mono ngina kuvanga lubutu lualuingi ye sa, vo makanda mabantu mana tuka mu ngeye, ye mintinu mina tuka mu ngeye.
7. Mono ngina vanga luwawanu va kati ye beto yaku ye nkun' aku una kulanda, mbandu ka mbandu, i luwawanu lukalumani, kidi yakala Nzambi aku ye nkun' aku una kulanda;
8. ngina kuvana ye nkun' aku una kulanda nsi yayi yiweti kadila kinzenza bwabu, i nsi a Kanana yamvimba mu mvwilu yikayimani, ye mono ngina kala Nzambi au.
9. Nzambi wavova diaka kwa Abalahami: Ngeye kwaku una keba luwawanu luami, ngeye ye nkun' aku una kulanda, mbandu ka mbandu.
10. Luwawanu luena va kati ye beto yeno ye nkun' aku una kulanda i lualu luluna keba: babakala babonsono mu yeno bana zabulwa;
3 Mose 12: 3. Mav. 7: 8. Loma 4: 11 b.
11. mu masutu meno luna zabulwa, kiokio i dimbu kialuwawanu kina kala va kati ye beto yeno.
12. Mu mbandu ka mbandu bana beno bababakala bana zabulwa, bu bena nani dialumbu, ye sielo kiabutwa mu nzo aku ye kina kiasumbwa mu vanza mu bantu banzenza kilembolo tuka mu nkun' aku.
13. Sielo kiaku kiabutulwa mu nzo aku ye kina kiwasumba mu vanza bana zabulwa; luwawanu luami luna kala mu nsuni mieno i luwawanu lukalumani.
14. Kansi bakala dialembwa zabulwa, i ndiena walembwa zabulwa sutu, yandi una fulwa mu bantu bandi; yandi wavondele luwawanu luami.
15. Nzambi wavova diaka kwa Abalahami: Nkazi aku Salai kana vutuka bikwa Salai kwa ngeye ko, kansi Sala[1] i nkumbu yikana kala.
16. Mono ngina kunsakumuna ye mu yandi ngina kuvana mwana wabakala mpe; inga, ngina kunsakumuna, ye makanda mabantu mana tuka mu yandi, ntinu mina yala bantu mina tuka mu yandi. 1 Mose 21: 2.
17. Buna Abalahami wafukama va luse luandi ye waseva, kadi yandi wavunguta: Kadi bakala dina butulwa mwana, bu diena nkama amvu? Kadi Sala una buta mwana, bu kena luvwa luamvu? Loma 4: 19.
18. Abalahami wavova kwa Nzambi: Bika Isamaeli kaka kavumuna vantadisi aku.
19. Buna Nzambi wavova: Kedika, nkazi aku Sala una kubutila mwana wabakala, ye ngeye una kumvana nkumbu Isaki; mono ngina vanga luwawanu luami ye yandi, i luwawanu lukalumani, luna yela kwa nkun' andi una kunlanda. 1 Mose 21: 3 b.
20. Kansi mu diambu dia Isamaeli yawilu kwami ndombolo aku mpe; tala, mono ngina kunsakumuna ye kunsa kafunanana ye nieka kwakwingi beni. Kumi ye ntinu miole kana buta, ye ngina kumvanga kanda diadinene.
1 Mose 25: 13 b.
21. Kansi luwawanu luami ngina lo vanga ye Isaki, i yandi una kubutila Sala ntangu yayi mu mvu una kwiza.
Loma 9: 7 b.
22. Nzambi bu kamana vova kwa Abalahami, buna wabaluka mu yandi.
23. Abalahami wabonga mwan' andi wabakala Isamaeli ye sielo biandi biabionsono, bina biabutwa mu nzo andi ye bina biasumbwa mu vanza, babakala babonsono mu bantu mu nzo a Abalahami, ye wazabula masutu mau mu kina lumbu bonso bwankamba Nzambi.

[1] mb. se diababingi.

[1] mb. nkento akidingizi.

24. Abalahami wakala luvwa ye vwa diamvu, bu kazabulwa sutu diandi.
25. Mwan' andi wabakala Isamaeli wakala kumi ye mvu ntatu, bu kazabulwa sutu diandi.
26. Mu lumbu kina kimosi kiazabulwa Abalahami ye mwan' andi Isamaeli;
27. babakala babonsono mu nzo andi, i sielo biabutwa mu nzo andi ye bina biasumbwa mu vanza mu banzenza, yau bazabulwa va kimosi ye yandi.

KAPU 18.

Mfumu wabumina kwa Abalahami. Nsilulu yasilwa diaka kwa Sala. Abalahami wadila Sodoma mvutu.

Mfumu wakizaikisa kwa yandi va bonde diantelebinta dia Mamele vakavwanda va mwelo anzo andi yakoto, mwini bu waluta kala mbangazi.
2. Bu kavumbula meso mandi, wamona babakala batatu batelama kukatadisa. Bu kabamona, wananguka nswalu mu mwelo anzo andi yakoto mu kubakika ye wayinama nate ye va ntoto
Eb. 13: 2.
3. ye wavova: Mfumu, vo imona nlemvo mu meso maku, buna kuviokani sielo kiaku ko.
4. Ungiambula yateka nlangu wafiuma, kidi luasukula malu meno; luvunda kweno kunsi anti.
5. Lungiambula yabonga buku kiadimpa, kidi luakukivongisa, bu luna vutuka kwenda, bu luviokele nzil' asielo bieno. Yau bavova: Navangi, bonso buutele.
6. Abalahami wasavuka kota mu nzo yakoto kwa Sala ye wavova: Savuka bonga tezo bitatu biamfumfuta zamfumfu, soba zo ye vanga mampa.
7. Kansi Abalahami wayungusa kwa bulu biandi ye wabonga mwan' angombe wantwenia wambote ye wavana wo kwa sielo kiandi, ye kiau kiasavuka kubika wo.
8. Yandi wabonga mamvumina makiboto ye mamvumina mena nanzeke-nzeke ye mwan' angombe ukakubikisa ye wanata kwa yau; yandi kibeni watelama ye yau kunsi anti, bu beti dia.
9. Yau bavova kwa yandi: Kwe kena, nkazi aku Sala? Yandi wavutula: Momo mu nzo yakoto.
10. Buna yandi wavova: Mono ngina vutuka kwa ngeye mu mvu una kwiza mu ntangu yayi, ye tala, buna nkazi aku Sala una baka mwana wabakala. Sala wawa mo vakatelama va mwelo anzo yakoto yena ku nim' andi.
1 Mose 17: 19. 21: 1 b. Loma 9: 9.
11. Kansi Abalahami ye Sala banuna ye bakala mvu miamingi, ye Sala kakala bonso bukalanga bakento ko.
Eb. 11: 11 b.
12. Nkiangunu Sala wasevila mu ntima ye wabanza: Kadi bwabu ngina zinina diaka mu ndununu ami, bwabu mpe mfumu ami bu kena wanuna?
1 Pet. 3: 6.
13. Kansi Mfumu wavova kwa Abalahami: Sala, mu nkiama kasevele ye kabenzi: kadi kedika kwandi sia buta mwane, bu ndunini bonso bwabu?
14. Mwena lekwa kianzenza kina lembana Mfumue? Mu ntangu yina yasilwa ngina kwiza diaka kwa ngeye, i ntangu yayi mu mvu una kwiza, ye buna Sala una kala ye mwana wabakala.
Luk. 1: 37.
15. Buna Sala wakala ye wavova: Kisevele ami ko; kadi yandi wapamuka. Kansi yandi wavova: Ve, sevele kwaku.
16. Babakala bananguka mu kwenda ye batadisa meso mau ku Sodoma, ye Abalahami wayenda yau mu kubafila.
17. Mfumu wavova: Kadi sia lenda sweka kwa Abalahami kina kinzolele vanga?
Am. 3: 7. Yak. 2: 23.
18. Keti mu Abalahami muna tuka kanda diadinene ye diangolo, ye mu yandi makanda mamonsono va nsi mana sakumunwa.
1 Mose 12: 3. 22: 18. 26: 4. 28: 14. 2 Mose 1: 7. Mav. 3: 25. Ngal. 3: 8.
19. Kadi mono mbeni kunsola mu diambu dia kidi kakamba bana bandi ye nzo andi bana kunlanda mu keba nzil' a Mfumu ye vanga bwamfonga ye bwasonga, kidi Mfumu kayambula bina bikansila biza kwa Abalahami.
5 Mose 6: 6 b.
20. Mfumu wavova: Mbokolo yena yayinene yitukidi mu Sodoma ye Ngomola, ye masumu mau mena mangolo beni;
1 Mose 18: 13. Yeh. 16: 48 b.
21. nkiangunu nzolele kulumuka ye tala, vo bavengi yayonsono mu kedika, bonso bwena mbokolo yizidi kwa mono; vo ka bwa ko nzolele bo zaya.
22. Babakala bakatuka vana ye bayenda ku Sodoma; kansi Abalahami wasa telama vantadisi a Mfumu.
23. Abalahami wafinama ye wavova: Kadi zolele kwaku bunga wamfonga va kimosi ye kiadimbuke?
24. Nanga makumatanu mabamfonga

mena mu mbanza; buna zolele kwaku bunga yo ye lembwa kuta nsi mu diambu diamakumatanu mabamfonga mena momo?

25. Ka bwa ko, vo una bo sa ye vonda wamfonga va kimosi ye kiadimbuka ye wamfonga una vangwa bonso kiadimbuka; inga, kulendi bo sa ko! Kadi ndiena, i nkongudidi antoto wawonsono, kana vanga busongele koe? Loma 8: 6.

26. Mfumu wavova: Vo ngina mona makumatanu mabamfonga mu mbanza Sodoma, ngina kuta nsi yayonsono mu diambu diau.

27. Kansi Abalahami wavutula ye wavova: Tala, nkabukidi ntima mu vova kwa Mfumu, mpeleko ngiena mfumfuta ye bombe. Lumb. 103: 14.

28. Nanga batanu bana kondwa mu makumatanu mabamfonga; buna zolele kwaku bunga mbanza yayonsono mu diambu diababana batanu? Yandi wavova: Vo ngina mona makumaia ye tanu, buna kinami bunga yo ko.

29. Kansi yandi wavutuka vova kwa yandi ye wavova: Nanga makumaia mena muna. Yandi wavutula: Buna kina bo sa ko mu diambu diamakumaia momo.

30. Buna yandi wavova: Mfumu, kukalani nganzi ko, bu ngina vutuka vova. Nanga makumatatu mena muna. Yandi wavutula: Vo ngina mona makumatatu kina bo sa ko.

31. Kansi yandi wavova: Tala, nkabukidi ntima mu vova kwa Mfumu. Nanga makumole mena muna. Yandi wavutula: Buna kinami bunga yo ko mu diambu diamakumole mena momo.

32. Buna yandi wavova: Mfumu, kukalani nganzi ko, bu ngina vova mpova mosi kaka. Nanga kumi diena muna. Yandi wavutula: Buna kinami bunga yo ko mu diambu diakumi diodio.

33. Mfumu wakatuka, bu kamana moka ye Abalahami; Abalahami wavutuka ku nzo andi.

KAPU 19.

Mbungulu a Sodoma. Nkazi a Loti ye bana bandi babakento.

Mpofi zozo zazole zaluaka ku Sodoma mu nkokila, ye buna Loti wavwanda mu mwelo a Sodoma. Loti bu kabamona, buna wananguka ye wayenda kubakiki ye wafukama va zizi kiandi va ntoto

2. ye wavova: Mfumu zami, luiza ku nzo asielo kieno ye luleka momo mu fuku ye lusukula malu meno; mboki mbazi nsuka lulenda londuka diaka mu nzil' eno. Yau bavutula: Ve, yeto tuzolele leka mu nzila fuku diadi. 1 Mose 18: 2 b.

3. Kansi yandi watatamana kubalomba, ye yau bayiza leki kwa yandi ye bakota mu nzo andi. Yandi wabakubikila mbuluku ye wavanga mampa malembwa funa, ye badia kwau.

4. Kansi bu ka bakilekila ko, nzo yazungwa kwa babakala bena mu mbanza, i babakala ba Sodoma, ye bantwenia ye banuna, bantu babonsono, buna bena.

5. Yau babokila Loti ye bavova kwa yandi: Kwe kwena babakala babana bizidi mu fuku? Nabavaikisa kwa yeto, kidi tuabazaya.
Yes. 3: 9. Loma 1: 27.

6. Buna Loti wavaika kwa yau va mwelo ye wabindikila nzo kinima ye wavova:

7. Mpangi zami, ka lusani bobo bwambi ko. 3 Mose 18: 22. 20: 13.

8. Tala, mbeki bana bole babakento balembwa zaya bakala nate ye bwabu. Nzolele kubavaikisa kwa yeno, kidi lualenda kubavangila, bonso buluzolele. Nga ka luvangani buma nkutu ko kwa babakala baba, bu bakotele kunsi akini kianludi ami.

9. Kansi yau bavutula: Katuka kwaku! Yau bavova: Ndieu wayiza vava ye wena nzenza vava, kansi yandi zolele kukisa nkongudidi ntangu zazonsono. Kansi bwabu situa luta kuvanga bwambi ye yau safiuma. Yau bafiningisa Loti mu ngolo ye banangumuka mu kwe bula mwelo.

10. Buna babakala balambula moko mau ye bakotisa Loti mu nzo ye babindika kielo.

11. Yau bafwisa meso mababakala batelama ku mbazi amwelo anzo, ye babake ye babanene, kidi balembwa solula mwelo.

12. Babakala bavova kwa Loti: Muntu wankaka wena yaku vava, kani nzitu vo bana bababakala vo babakento vo muntu wankaka uvwidi mu mbanza, buna ubakatula mu vuma kiaki.

13. Kadi yeto tuna bunga vuma kiaki; mbokolo au yayikidi yayinene vantadisi a Mfumu, nkiangunu Mfumu utufidisi mu kubabunga. 1 Mose 18: 20.

14. Buna Loti wavaika ye wavova kwa bazitu bandi bana kwela bana bandi babakento ye wavova: Luna-

nguka ye lukatuka va vuma kiaki, kadi Mfumu una bunga mbanza. Kansi bazitu bandi babanza, vo wata madieya.

15. Kansi nkala mpumbu bu watenduka, buna mpofi zasampukisa Loti ye zavova: Natelami wanata nkazi aku ye bana baku bole babakento bena yaku, kwidi bungwa mu diambu dialufuma luambanza.

16. Bu keti zingila, buna babakala bambonga mu koko ye nkazi andi ye bana bandi bole babakento, kadi Mfumu wazola kunkuta; yau bamvaikisa ye banyambula, bu bakala ku mbazi ambanza. 2 Pet. 2: 7.

17. Bu babavaikisa, mosi wavova: Taba mu diambu diamoyo aku, kusampukani ku nima ko ye kuzingilani vuma nkutu mu Ndimba ko. Tinina kuna miongo, kwidi bungwa.

18. Kansi Loti wabakamba: Ngwa, Mfumu.

19. Tala, sielo kiaku keti kimweni nlemvo mu meso maku, ye kiwuntu kinkinene kiena kiweti kunsila, bu uzolele vukisa moyo ami bwabu; kansi ndembane tinina ku miongo; ngieti tina, vo kubu dina kumbakila, ye ngina bungwa.

20. Tala, mbanza yayina yena kuna yena lukufi ye ka mpasi ko mu tinina kuna, ye yena yayizio, ungiambula yatinina kuna—kadi keti yena yayizio—kidi yavukisa moyo ami.

21. Buna yandi wamvutudila: Ka diambu ko, ngina sa bobo, bonso buuzolele; kina kwami bunga mbanza yina yiubikidi ko.

22. Kansi kula tinina kuna; kadi kilendi ami vanga buma ko, nate ye umeni luaka koko. Mu diambu diodio mbanza yibikwanga nkumbu Soali.[1]

23. Ntangu bu yakiselukila va ntoto ye Loti bu kakiluakila ku Soali,

24. buna Mfumu wanokisa solofo ye tia mu zulu, biatuka kwa Mfumu, va Sodoma ye Ngomola;

5 Mose 29: 23. Yes. 13: 19. Yel. 50: 40. Hos. 11: 8. Am. 4: 11. Luk 17: 29. Yuda 5: 7.

25. yandi wacamingisa mbanza zozo ye Ndimba wawonsono ye babonsono bakala mu zimbanza ye bina biamena va nsi.

26. Nkazi a Loti wanlanda ku manima, wasampuka ku nima; buna yandi wakituka mama kiamungwa.

Luk. 17: 32.

27. Nsuka nabu Abalahami bu kayenda ku vuma kina kikatelama vantadisi a Nzambi,

28. bu katala Sodoma ye Ngomola ye Ndimba wawonsono, buna yandi wamona mwisi wafwita mu nsi bonso mwisi utukanga mu foloni.

29. Buna bwakala, vo Nzambi bu kabunga zimbanza mu Ndimba, buna wabanza mu Abalahami ye wavukisa Loti mu ncamungusu, bu kacamingisa mbanza zakala Loti.

30. Loti wakatuka mu Soali ye wayenda ku miongo ye wakala kuna ye bana bandi bole babakento, kadi watina mu kala mu Soali; yandi wakunda mu nluk' amongo ye bana bandi bole babakento.

31. Buna wakota wavova kwa nleke: Se dieto diayikidi dianuna, ye ka kwenani bakala mu nsi yayi dilenda kota kwa yeto ko, bonso bwena fu mu nza yamvimba.

32. Sayizi, bika tuanwika se dieto vinia ye lambalala yandi, kidi tuakibakila mbutu amoyo mu se dieto.

33. Buna banwika se diau vinia mu fuku dina, ye wakota wayenda lambalala ye sandi, ye yandi kamona ko, bu kalambalala ye bu katelama.

34. Lumbu kialanda wakota wavova kwa nleke: Tala, mu fuku ndelenge ye sami, bika tuannwika vinia fuku diadi mpe, ye kota kwaku ye leka yandi, kidi tuakibakila mbutu amoyo mu se dieto.

35. Buna banwika se diau vinia fuku dina mpe; nleke wayenda leki yandi ye kamona ko, bu kalambalala ye bu katelama.

36. Bobo bwayakila bana bole babakento ba Loti mu se diau.

37. Wakota wabuta mwana wabakala, ye yandi wamvana nkumbu Moabi; mu yandi mwatuka bamoabita nate ye lumbu kiaki.

38. Nleke wabuta mpe mwana wabakala; yandi wamvana nkumbu Ben-Ami; mu yandi mwatuka bana ba Amoni nate ye lumbu kiaki.

KAPU 20.

Abahalami ye nkazi andi mu Ngelali.

Abalahami wakatuka kuna ye wayenda kuna nsi a Sude; kuna kalengila va kati ye Kadesi ye Suli, ye ntangu zankaka wakunda mu Ngelali.

2. Abalahami wavova mu nkazi andi Sala: Yandi i busi kiami. Buna

[1] mb. zio.

Abimeleki, ntinu mu Ngelali, watumisa Sala.
1 Mose 12: 13 b. 26: 7 b.
3. Kansi Nzambi wayiza kwa Abimeleki mu ndozi mu fuku ye wavova kwa yandi: Tala, fwa una fwa mu diambu diankento una uubongele, bu kena nkazi abakala diankaka.
4. Kansi Abimeleki kasa kumvalakana ko. Yandi wavutula: Mfumu, zolele kwaku mpe vonda muntu wamfonge?
5. Keti yandi kibeni wankembi vo: yandi i busi kiami? Nkento wavova bwabu mpe: yandi i nkazi ami. Mu ntim' ami ukondolo lukanu ye mu moko mavedila mpengi bo.
6. Buna Nzambi wavova kwa yandi mu ndozi: Inga, nzaidi kwami, vo vengi bo mu ntim' aku ukondolo lukanu, ye mono kibeni ikanikini mu vola masumu kwa mono, nkiangunu kiyambudi wamvalakana ko.
7. Kansi bwabu una vutula nkazi kwa bakala, kadi yandi i mbikudi, ye bika kakudila mvutu, kidi wavuka. Kansi vo kuna kumvutula ko, nazayi kwaku, vo fwa una fwa, ngeye kibeni ye babonsono bavwidi.
Yobi 42: 8. Lumb. 105: 14 b.
8. Buna Abimeleki watelama nsuka nabu ye watumisa sielo biandi biabionsono ye wabakamba mamonsono; bubakala bakala wonga wawingi.
9. Mboki Abimeleki watumisa Abalahami ye wavova kwa yandi: Bwe utuvengi? Mu nki mpolele masumu kwa ngeye, buusidi, vo mono ye kimfumu kiami tuvolele masumu momo mamanene? Wampengi bulembolo fwana.
10. Abimeleki wavova diaka kwa Abalahami: Nki wabenzi, bu wavengi bo?
11. Abalahami wavutula: Mono yabenzi: mu nsi yayi nanga ka muvumunwanga Nzambi ko; bana kumponda mu diambu diankazi ami.
12. Mu kedika yandi i busi kiami mpe, mwan' ase diami, kansi ka mwan' ambut' ami ko; mboki weka nkazi ami.
13. Kansi Nzambi bu kantuma mu katuka mu nzo ase diami, buna yavova kwa yandi: Unsadisa nsadusulu yayi yatonda, vo una kumbika konso konso kutuna luaka: yandi i nkazi ami.
14. Buna Abimeleki wabonga mameme ye ngombe, sielo biababakala ye biabakento ye wabavana kwa Abalahami. Yandi wamvutula mpe nkazi andi Sala.
15. Abimeleki wavova: Tala, nsi ami ka yena nkaku kwa ngeye ko; lenda kwaku kunda konso kuuzolele.
16. Yandi wavova kwa Sala: Tala, mpeni kwa nkazi aku funda diasekeli biapalata; bina bina kala bonso kodi kwa ngeye va luse luabantu baku babonsono. Buna umeni nunguswa kwa babonsono.
17. Abalahami wadila kwa Nzambi, ye Nzambi waniakisa Abimeleki ye nkazi andi ye sielo biandi biabakento, kidi bavutuka lenda buta bana.
18. Kadi Mfumu wakivangila bakento babonsono banzo a Abimeleki kisita mu diambu dia Sala, nkazi a Abalahami.

KAPU 21.

Mbutulu a Isaki. Isamaeli ye Hangali mu nsi yankatu. Luwawanu lua Abalahami ye Abimeleki.

Mfumu watala kwa Sala, bonso bukansila, ye Mfumu wavanga kwa Sala, bonso bukavova.
1 Mose 17: 19. 18: 10. Mat. 1: 2. Eb. 11: 11.
2. Sala wayaka ye wabutila Abalahami mwana wabakala mu ndununu andi, mu ntangu yasilwa, bonso bwankamba Nzambi.
3. Abalahami wavana mwana ukabutulwa, i ndiena ukabutulwa kwa Sala, nkumbu Isaki.
4. Abalahami wazabula mwan' andi Isaki, bu kakala nani dialumbu, bonso bwankamba Nzambi.
1 Mose 17: 10 b. Mav. 7: 8.
5. Abalahami wakala nkama mosi amvu, bu kabutulwa mwan' andi Isaki.
6. Sala wavova: Nzambi wankubikidi nsevolo; wonso una bo wa una kunseva.
7. Sala wavova: Nani ukutu kamba kwa Abalahami, vo Sala una yemika mwana? Bwabu mbeni kumbutila mwana wabakala mu ndununu andi.
8. Mwana wakula ye wayemuka; lumbu kina Isaki bu kayemuka, buna Abalahami wavanga mbuluku waunene.
9. Buna Sala wamona mwan' a Hangali, i mwisi Ngipiti, una ukabutila Abalahami, vo weti sakana ye ta madieya.
10. Yandi wavova kwa Abalahami: Kuba sielo kiaki kiankento ye

mwan' andi, kadi mwan' asielo kiaki kiankento ka una vingila ye mwan' ami Isaki ko. Ngal. 4: 30.

11. Abalahami wafinzukila mambu momo ntima mu diambu diamwan' andi.

12. Kansi Nzambi wavova kwa Abalahami: Kuna finzuka ntima mu diambu diamwana ye sielo kiaku kiankento ko. Dimba kwa Sala mu mamonsono maketi kukamba: kadi mu Isaki muna bikwa nkuna una kulanda. Loma 9: 7. Eb. 11: 18.

13. Kansi ngina vanga mwan' asielo kiankento kakala kanda mpe, bu kena nkun' aku. 1 Mose 16: 10. 17: 20. 25: 12 b.

14. Nsuka nabu Abalahami wabonga mampa ye kuba dianlangu ye wavana bio kwa Hangali; yandi watula bio va nim' andi ye wamvana mwan' andi mpe ye wansindika. Yandi wakatuka ye wazieta mu nsi yankatu ya Beli-Seba.

15. Kansi nlangu mu kuba bu wamana, buna yandi watula mwan' andi kunsi afinti-nti

16. ye wakatuka ye wavwanda vatadisi mu ntanzala atoto kiaponza, kadi wabanza: kizolele tala mwana, bonso buuna fwila ko. Bu kavwanda vana vatalane, buna wabwa mu dila.

17. Buna Nzambi wawa nding' antaudi, ye mpofi a Nzambi mu zulu yabokila Hangali ye yavova kwa yandi: Nki kondolo, Hangali? Kutinani ko; kadi Nzambi wilu nding' antaudi, kukalambalele.

18. Wenda wananguna ntaudi ye simba koko kwandi; mono ngina kumvanga kanda diadinene diabantu.

19. Nzambi wazibula meso mandi, ye yandi wamona nto anlangu. Yandi wayenda koko ye wafuluza kuba diandi mu nlangu ye wavana ntaudi kanwa.

20. Nzambi wakala ye ntaudi, ye yandi wakula ye wakala mu nsi yankatu, ye wakala nkongo aponza.

21. Yandi wakala mu nsi yankatu ya Palani; mbut' andi wambongila nkazi mu nsi a Ngipiti.

22. Mu ntangu yina Abimeleki ye Pikoli, ntuti a binwani biandi, wayiza moka ye Abalahami ye wavova: Nzambi wena yaku mu yayonsono yiuvanganga. 1 Mose 26: 26 b.

23. Buna undila ndefi vava va Nzambi, vo kuna vanga bunkita kwa mono ko vo bana bami vo batekolo bami, kansi kiwuntu kimosi kinsongele kwa ngeye una kio songa kwa mono ye nsi yiwenina kinzenza bwabu.

24. Abalahami wavova: Nzolele mo dila ndefi.

25. Kansi Abalahami walubula Abimeleki mu diambu dianto anlangu yaziona sielo bia Abimeleki kwa yandi.

26. Kansi Abimeleki wavutula: Kizaidi ko, wonso uvengi bo; ngeye kibeni kunkembi diambu ko, ye kitekele dio wa ko, kansi bwabu mboki.

27. Buna Abalahami wabonga mameme ye ngombe ye wavana bio kwa Abimeleki ye yau badia kondi.

28. Kansi Abalahami watula va lueka mameme nsambodia mu kamba diandi.

29. Buna Abimeleki wavova kwa Abalahami: Bwe bwenina mu mameme nsambodia momo mautudidi koko ku lueka?

30. Yandi wavutula: Mameme nsambodia mama una mo tambula kwa mono, mpasi makala kimbangi kwa mono, vo i mono kwami ntimini nto yoyo.

31. I kuma vuma kiokio kibikwanga Beli-Seba,[1] yau bole bu badila ndefi vana.

32. Bu bamana dia kondi va Beli-Seba, buna Abimeleki ye ntuti a binwani biandi Pikoli bananguka ye bavutuka ku nsi abafilistea.

33. Abalahami watuika nti va Beli-Seba ye kuna kabombidila nkumbu a Mfumu, i Nzambi yikayimani.

34. Abalahami wakala ntama yayingi mu nsi abafilistea.

KAPU 22.

Abalahami watontwa, bu kakambwa mu yoka Isaki. Sinsi dia Naholi.

Vakiakala lumbu biankaka bu biavioka, buna Nzambi watonta Abalahami. Yandi wavova kwa yandi: Abalahami! Yandi wavutula: Vava ngiena. Eb. 11: 17 b.

2. Buna yandi wavova: Bonga mwan' aku Isaki i una waku umosi uutondele, ye wenda ku nsi a Molia ye kunyoka kuna bonso nkailu angioka va mongo ungina kukamba. 2 Lus. 3: 1.

3. Nsuka nabu Abalahami watenzika zitu va mpund' andi ye wanata sielo biandi biole ye mwan' andi Isaki; yandi wabemba nkuni zankailu angioka, mboki kananguka ye wayenda ku vuma kina kiankamba Nzambi.

[1] mb. nto yandefi.

4. Mu lumbu kiantatu Abalahami bu kavumbula meso mandi ye wamona vuma nseke,

5. buna wavova kwa sielo biandi: Lusala vava ye mpunda; mono ye ntaudi tuzolele kwenda eko. Bu tumeni sambila, buna tuna vutuka kwa yeno.

6. Abalahami wabonga nkuni zankailu angioka ye watuika zo va mwan' andi Isaki, kansi yandi kibeni wabonga tia ye mbele, ye yau bole bayendila bobo va kimosi.

7. Buna Isaki wavova kwa se diandi Abalahami ye wata: Sami. Yandi watambudila: Vava ngiena, mwan' ami. Yandi wavova: Tala, vava vena tia ye nkuni, kansi kwe kwena meme diangioka?

8. Abalahami wavutula: Mwan' ami, Nzambi una kukivana meme diangioka. Buna bayenda babole va kimosi.

9. Bu balnaka ku vuma kina kiakamba Nzambi kwa Abalahami, buna yandi watunga disalu vana ye watula nkuni va ntandu; mboki wakanga mwan' andi Isaki ye wantula va disalu va ntandu ankuni.

10. Abalahami walambula koko kwandi ye wabonga mbele mu vonda mwan' andi.

11. Buna mpofi a Mfumu yambokila mu zulu ye yavova: Abalahami, Abalahami. Yandi wavutula: Vava ngiena.

12. Buna yandi wavova: Kusimbani ntaudi mu koko kwaku ko ye kumvangani buma ko, kadi bwabu nzaidi, vo uvuminanga Nzambi, bu ulembolo kunkutila mwan' aku umosi. Yak. 2: 21.

13. Buna Abalahami bu kavumbula meso mandi, wamona ku nim' andi meme diambakala dikakamene mu mpoka zandi mu vwangi; Abalahami wayenda koko ye wabonga meme diambakala ye wayoka dio nkailu angioka mu mwan' andi.

14. Abalahami wavana vuma kiokio nkumbu "Mfumu uvananga"; bwabu mu ntangu yayi kibikwanga "Mongo umonikanga Mfumu."

15. Mpofi a Mfumu yabokila Abalahami mbokila yanzole mu zulu

16. ye yavova: Mfumu vovele: Mono ikukidila ndefi, bu uvengi bobo ye lembolo kunkutila mwan' aku umosi, Eb. 6. 13.

17. i kuma ngina kusakumuna kwakwingi beni ye vanga nkun' aku wakala mbidi antalu bonso mbwetete mu zulu ye bonso nienge mu nseko ambu; nkun' aku una bedisa mielo miantantu miau.

1 Mose 18: 16. 15: 5. Luk. 1: 73.

18. Mu nkun' aku bantu babonsono va ntoto bana kukisakumunina, bu wilulu nding' ami.

1 Mose 12: 3. 18: 18. 26: 4. Yes. 65: 16. Mav. 3: 25. Ngal. 3: 8.

19. Mboki Abalahami wavutuka kwa sielo biandi ye bananguka ye bayenda va kimosi ku Beli-Seba. Abalahami wakala mu Beli-Seba.

20. Ka ntama ko mboki Abalahami wawa nsamu: Tala, Milika mpe wabutidi bana kwa mpangi aku Naholi.

1 Mose 11: 29.

21. Bana i baba: Usi, i nsemokono andi, ye Busi i nleke andi, ye Kemueli, i se dia Alami,

22. mboki Kesedi, Haso, Pilidasi, Yidilafi ye Betueli.

23. Kansi Betueli wabuta Lebeka. Baba banani babuta Milika kwa Naholi, mpangi a Abalahami.

24. Nkento andi wakiavengama, wena nkumbu Leuma, wabuta bana mpe, i Teba, Ngahami, Tahasi ye Maka.

KAPU 23.

Mfwilu a Sala. Abalahami wasumba ndiamu.

Sala wakala nkama mosi ye makumole ye mvu nsambodia; mvu miomio miakala ye Sala.

2. Sala wafwa mu Kiliat-Alaba, i mpila mosi ye Hebeloni, mu nsi a Kanana. Abalahami wayiza ye wadidila Sala dizi ye wandidudila.

3. Mboki Abalahami wananguka ye wasisa mvumbi andi ye wavova ebu kwa bana ba Heti:

4. Mono ngiena kinzenza ye mbumini mu yeno. Lungiambula yabaka yami ndiamu mu yeno, kidi yalenda mo nata mvumbi ami ye kundiamisa.

5. Buna bana ba Heti bavutula kwa Abalahami ye bavova kwa yandi:

6. Utuwila, mfumu. Ngeye i mfumu ya Nzambi mu yeto; diamisa mvumbi aku mu ndiamu yilutidi mu ndiamu zeto. Muntu nkutu mu yeto kana tinguna mu kuvana ndiamu andi ko, mpasi mvumbi aku yadiamuswa momo.

7. Kansi Abalahami watelama ye wayinama kwa bisi nsi, i bana ba Heti;

8. yandi wamoka yau ye wavova: Vo luyambula, vo ngina nata mvumbi ami ye kundiamisa, buna lungwila ye lungiuvudila kwa Efeloni, i mwan' a Sohali,

9. mpasi kazola kumpana nluk' a

Makapela ukavwidi wena ku nsuk' avia diandi, kidi kazola kumpana wo mu mfutu walunga mu yeno mu kala ndiamu ami.

10. Kansi Efeloni wavwanda vana va kati ye bana ba Heti. Buna Efeloni, i hetita, wavutula kwa Abalahami va zizi biabana ba Heti, babonsono bakala mu ngudi amwelo ambanz' andi. Yandi wavova :

11. Ka bwa ko, mfumu ami, kansi ungwila. Sia kukaila via; nluka wena vana sia wo kukaila mpe; ngina kukaila wo va meso mabantu bami; nadiamisa mvumbi aku momo.

12. Kansi Abalahami wayinama kwa bisi nsi;

13. yandi wakamba kwa Efeloni va zizi biabisi nsi ye wavova: Mwanki bika wangwila. Nzolele futa ntalu avia; tambula yo kwa mono ye lungiambula yadiamisa mvumbi ami momo.

14. Buna Efeloni wavutula kwa Abalahami ye wavova kwa yandi :

15. Mfumu ami, ungwila. Ndambu antoto yena ntalu ankama zia zasekeli biapalata, nki kiokio va kati ye mono ye ngeye? Diamisa kwandi mvumbi aku.

16. Buna Abalahami bu kawa mambu mavova Efeloni, buna watezila Efeloni ntalu yoyo yikabika va zizi biabana ba Heti, nkama zia zasekeli biapalata i bina bisadulwanga mu kita.

17. I buna bwakala, vo via dia Efeloni ku Makapela vatalane ye Mamele, via diau kibeni ye nluka wakala vana ye nti miamionsono mu via, vuma kiakionsono bonso bukialambuka nseke mu tueka tuatonsono

18. kiayambulwa kwa Abalahami mu vwa kio va meso mabana ba Heti, va babonsono bakala mu ngudi amwelo ambanz' andi.

19. Mboki Abalahami wadiamisa nkazi andi Sala mu nluka mu via dia ku Makapela vatalane ye Mamele, mpila mosi ye Hebeloni, mu nsi a Kanana.
1 Mose 25: 9 b. 35: 27 b. 47: 29 b. 50: 13. Mav. 7: 16.

20. Via ye nluka wena vana biayambulwa kwa bana ba Heti kwa Abalahami mu kala ndiamu andi.

KAPU 24.

Isaki wakwela Lebeka.

Abalahami bu kanuna ye wakala mvu miamingi ye Mfumu wamana sakumuna Abalahami mu mambu mamonsono,

2. buna wavova kwa sielo kiakota kianzo andi, i ndiena wakenga biabionsono bikavwa: Tula koko kwaku kunsi anim' ami; 1 Mose 15: 2.

3. mono nzolele kudikisa ndefi mu Mfumu, Nzambi azulu ye Nzambi antoto, vo kuna kwedisa mwan' ami kwa bana babakento bakananita ko, vava vaikalanga,

4. kansi una kwenda ku yami nsi ye kwa butu biami ye kuna una kwedila mwan' ami Isaki.

5. Sielo kiavova kwa yandi : Kansi vo buna kala, vo nkento kazolele kundama kwaku nsi ko, buna ngina vutula mwan' aku ku nsi yina yiwatuke?

6. Abalahami wamvutudila: Nakikengi mu vutula mwan' ami kuna.

7. Mfumu, Nzambi azulu, wankatula mu nzo asami ye mu nsi amase mami, i yandi wavova kwa mono ye wadia ndefi ye wakamba: kwa nkun' aku ngina vana nsi yayi, yandi una vitikisa mpofi andi ku ntual' aku, mpasi walenda baka nkazi kuna kwa mwan' ami.
1 Mose 12: 7. 13: 15. 15: 7, 18.

8. Kansi vo nkento kazolele kunama ko, buna kolokele mu ndefi aku yayi kwa mono. Bika kaka walembwa vutula mwan' ami kuna!

9. Buna sielo watula koko kwandi kunsi anim' amfumu andi Abalahami ye wansila bo mu ndefi.

10. Sielo wabonga kumi mu bakamela bamfumu andi ye wakatuka kwa mfumu andi ye wanata nkailu miampila mu mpila miantalu; yandi wananguka ye wayenda ku mbanz'a Naholi i Alami-Nahalaimi. 1 Mose 11: 29, 31.

11. Kuna kayambula bakamela bavunda ku mbazi ambanza ku nto anlangu; nkokila yabadika bwa, i ntangu yina yavaikila bakento mu teka nlangu.

12. Yandi wavova: Mfumu, Nzambi amfumu ami Abalahami, ungiambula bwabu yabwabana mbwabununu yavila ye vanga nlemvo kwa mfumu ami Abalahami.

13. Tala, ntelamene vava va nkelo anlangu, ye bana babakento bakisi mbanza bana kwiza mu teka nlangu mwamu.

14. Bwabu vo ngina vova kwa ntaudi yankento: tambika mvungu aku, kidi yanwa, ye buna vo una tambudila: nanwe; bakamela baku nzolele mpe nwika, buna bika wakala ndieu uusolele kwa sielo kiaku Isaki, buna ngina

bo zayila, vo vengi nlemvo kwa mfumu ami.

15. Tala, bu kakidi vova, Lebeka, mwana wankento wa Betueli, i mwana wabakala wa Milika, i nkazi ampangi a Abalahami, i Naholi, wavaika kuna; yandi wanata mvungu andi va vembo. 1 Mose 22: 23. Yes. 65: 24.

16. Ntaudi yankento yakala ntoko mu tala, i ndumba yalembwa zaya bakala. Yandi wakulumuka ku nto ye wafuluza mvungu andi ye mboki wabaluka.

17. Buna sielo wasavuka kwa yandi ye wavova: Undwika finlangu mu mvungu aku.

18. Yandi watambudila: Nanwe, mfumu ami, ye yandi ntumbu dekula mvungu va koko ye wannwika.

19. Bu kamana kunnwika, wavova: Mono nzolele mpe vata nlangu kwa bakamela baku, nate ye bameni nwa.

20. Yandi ntumbu bukula mvungu andi mu tengi ye wasavula diaka ku nto mu teka nlangu ye wavatila bakamela bandi babonsono.

21. Kansi bakala diantala napi ye wayindula, kanivo Mfumu una vanga ngiendolo andi yakala vila vo ka bwa ko.

22. Bakamela babonsono bu bamana nwa, bakala diabonga welo wawola wambombo, ndambu asekeli mu zitu, ye nlunga miole miawola miamoko, kumi diasekeli mu zitu,

23. ye wayuvula: Ngeye u mwan' anani? Nankambi bo. Tulenda baka nzo yandeka mu nzo asakue?

24. Yandi wamvutudila: Mono i mwan' a Betueli, i mwana wabakala wa Milika, ukabutila Naholi.

25. Yeto tubeki titi biandeka ye biandia; nzo yandeka ulenda mpe baka.

26. Buna bakala diayinama ye diasambila Mfumu

27. ye wavova: Bika Mfumu, Nzambi amfumu ami Abalahami, kasikwa, ulembolo katula nlemvo andi ye kinkwikizi kiandi kwa mfumu ami! Mfumu wamfididi mu nzila, ku nzo abutu biamfumu ami.

28. Ntaudi yankento yasavula ye yakamba momo mamonsono ku nzo ambut' andi.

29. Kansi Lebeka wakala ye nkazi, nkumbu andi Labani. Labani wasavula kwa bakala ku mbazi ku nto.

30. Kadi bu kamona welo wambombo ye nlunga miamoko mianata busi kiandi, ye bu kawa, bonso bwankamba busi kiandi: ebu ye ebu bakala dinkembi, buna yandi wayenda kwa bakala, kukatelama va bakamela ku nto.

31. Yandi wavova: Kota, unkwa lusakumunu lua Mfumu! Mu nkiama utelamene vava mbazi? Mono ikubikidi mbuluku ku nzo, ye mbuka yena kwa bakamela.

32. Buna bakala wakota mu nzo; yau bakatudila bakamela zitu ye bavana titi biandeka ye biandia kwa bakamela ye nlangu mu sukula malu mandi ye manami miandi.

33. Yandi watudulwa dia; kansi wavova: Kizolele dia ko, nate ye nkembi nsamu ami. Yandi wavutula: Navovi.

34. Buna yandi wavova: Mono i sielo kia Abalahami.

35. Mfumu wasakumuni mfumu ami beni, ye wayikidi dingizi; yandi wamveni mameme ye zingombe, palata ye wola, sielo biababakala ye biabakento, bakamela ye zimpunda.

36. Sala, nkazi amfumu ami, wabutila mfumu ami mwana wabakala mu ndununu andi, ye kwa ndieu kaveni biabionsono bikavwidi.

37. Mfumu ami wandikisi ndefi ye wakembi: Kuna kwedisa mwan' ami kwa bana bababakento bakananita ko mwamu mu nsi mungiena;

38. kansi una kwenda ku nzo asami ye kwa butu biami ye kuna una kwedila mwan' ami.

39. Buna mono yavova kwa mfumu ami: Kansi vo nkento kazolele kundama ko?

40. Yandi wamvutudila: Mfumu yindieti vantadisi andi una fidisa mpofi andi ye ngeye ye vanga ngiendolo aku yakala vila, mpasi wabaka nkazi kwa mwan' ami mu butu biami ye mu nzo asami.

41. Vo i bobo, ngeye una kolwa mu ndefi aku kwa mono, bu una luaka kwa butu biami; vo ka bana kumvana kwa ngeye ko, buna una yambulwa mu ndefi kwa mono.

42. Bwabu bu ndueki ku nto, ye mpovele: Mfumu, Nzambi amfumu ami Abalahami, vo zolele yambula ngiendolo yayi yingieti kwendila yakala vila,

43. buna bika bwakala, bu ntelamene vava va nto anlangu, vo nkento wantwenia una kwiza mu teka nlangu ye mpovele kwa yandi: undwika finlangu mu mvungu aku

44. vo una kuntambudila: nanwe; kwa bakamela baku nzolele mpe

vata nlangu, buna bika kakala nkento wowo wasolele Mfumu kwa mwan' amfumu ami.

45. Bu yakidi vunguta bobo, tala, buna Lebeka vaikidi ye mvungu andi va vembo ye kulumukini ku nto mu teka nlangu. Buna mono mpovele kwa yandi: Ungiambula yanwa.

46. Yandi ntumbu dekula mvungu andi va vembo ye vovele: Nanwe; bakamela baku nzolele mpe nwika. Buna mono ndwini, ye yandi nwikini mpe bakamela.

47. Mono inyuvudi ye mpovele: Ngeye u mwan' anani? Yandi vutudi: Mono i mwan' a Betueli, i mwana wabakala wa Naholi, ukabutulwa kwa Milika. Buna ntudidi welo mu mbombo andi ye nlunga miamoko mu moko mandi.

48. Nginamene ye nsambidi Mfumu ye nsikidi Mfumu, Nzambi amfumu Abalahami umfididi mu nzila yasonga, kidi yabakila mwan' andi mwana wankento wabutu kiamfumu ami.

49. Bwabu vo luzolele songa mfumu ami tonda ye kinkwikizi, lunkamba bo; vo ka bwa ko, lunkamba bo mpe, kidi yatadisa ntini yankaka ku lubakala vo ku lumoso.

50. Buna Labani ye Betueli bavutula ye bavova: Diadi ditukidi kwa Mfumu; yeto ka tuzolele dio vovila diambu kwa ngeye ko, kani diambi vo diabiza.

51. Tala, evo vatelamene Lebeka vantadisi aku, nambongi ye wenda kwaku; kakadi nkazi amwan' amfumu aku, bonso buvovele Mfumu.

52. Sielo kia Abalahami bu kawa mambu momo, wafukama va ntoto ye wasambila Mfumu.

53. Mboki sielo kiabonga ntoko zapalata ye zawola ye mvwatu ye wavana bio kwa Lebeka. Kwa nkazi andi ye mbut' andi mpe wavana nkailu miantalu.

54. Badia ye banwa, yandi ye nami miandi, ye baleka kuna. Kansi mu nsuka bu batelama, yandi wavova: Unsindika bwabu kwa mfumu ami!

55. Buna nkazi andi ye mbut' andi bavova: Yambula ntaudi yakala yeto lumbu bikwa, kani kumi; mboki lenda kwenda.

56. Kansi yandi wabavutudila: Ka lunzingisani ko, Mfumu bu kavengi ngiendolo ami yakala vila. Lunsindika; nzolele vutuka kwa mfumu ami.

57. Buna bavova: Yeto tuzolele tumisa ntaudi ye kunyuvula yandi kibeni.

58. Batumisa Lebeka ye bavova kwa yandi: Zolele kwenda ye bakala diadie? Yandi watambudila: Inga.

59. Buna basavuka ntima, vo busi kiau Lebeka, va kimosi ye nyemiki andi bana nama sielo kia Abalahami ye babakala bandi. 1 Mose 35: 8.

60. Basakumuna Lebeka ye bavova kwa yandi: Kwa ngeye, ubusi kieto, bika funda diakumi diamafunda matuka, ye bika nkun' aku wabaka mielo miantantu miau.

61. Lebeka ye zindumba yandi batelama ye bavwanda va bakamela ye banama bakala; buna sielo kianata Lebeka ye wayenda.

62. Kansi Isaki wakala mu vutuka ku nzo andi, bu katuka ku Beli-Lahai-Loi, kadi wakala kundu mu nsi a Sude.
1 Mose 16: 14. 25: 11.

63. Mu nkokila Isaki wavaika mu mayinza mu mabanza makiadi. Bu kasendula meso mandi, buna wamona bakamela beti kwiza yizi.

64. Lebeka mpe bu kasendula meso mandi ye wamona Isaki, buna wakulumuka mu nswalu mu kamela;

65. yandi wayuvula sielo: Nki abakala diodio dizi kutukiki va mayinza? Sielo wavutula: I mfumu ami. Buna wabonga nlele ye wakifuka.

66. Sielo wakamba Isaki, bonso bukavanga mamonsono.

67. Isaki wankotisa mu nzo yakoto yambut' andi Sala; yandi wanata Lebeka ku nzo andi, ye weka nkazi andi, ye yandi wantonda. Isaki wabombwa mu kiadi kiawidi mbut' andi.
1 Mose 25: 20.

KAPU 25.

Bana bababakala ba Abalahami ye Ketula. Mfwilu ye ndiamusu andi. Nkanda wasinsi dia Isamaeli. Mbutulu a Esau ye Yakobi. Esau wateka kikota kiandi.

Abalahami wakwela nkazi wankaka, nkumbu andi Ketula.

2. Yandi wambutila Similani, Yokosani, Medani, Midiani, Yisibaki ye Sua.

3. Yokosani wabuta Seba ye Dedani, ye bana bababakala ba Dedani i baasulita, baletusita ye baleumita.

4. Bana bababakala ba Midiani i Efa, Efeli, Hanoki, Abida, ye Eleda. Yau buna bena i bana bababakala ba Ketula.

5. Abalahami wavana biabionsono bikavwa kwa Isaki. 1 Mose 24: 36.

6. Kansi bana bababakala babakento bandi bakiavengama Abalahami wabavana minkailu ye wabavangula, bu kakala moyo, mu mwan' andi Isaki, ye wabayendisa mu ntini yaeste, kuna ku nsi ya Este.

7. Yayi i ntalu yamvu miamoyo miavumuna Abalahami: nkama mosi ye lusambodia ye mvu ntanu;

8. mboki Abalahami watabuka vumunu ye wafwa mu ndununu yabiza, wanuna ye wayukuta vumuna, ye wayonzama kwa bantu bandi.

1 Mose 15: 15. Eb. 11: 13.

9. Bana bandi Isaki ye Isamaeli bandiamisa mu nluk' a Makapela, va via diahetita Efeloni, mwan' a Sohali, ditalane Mamele,

10. i via diasumba Abalahami kwa bana ba Heti; kuna Abalahami kadiamuswa ye nkazi andi Sala mpe.

1 Mose 23: 3 b.

11. Abalahami bu kafwa, mboki Nzambi wasakumuna mwan' andi Isaki. Isabi wakala kundu ku Beli-Lahai-Loi. 1 Mose 16: 14. 24: 62.

12. Wau i nsamu wasinsi dia Isamaeli, mwan' a Abalahami, wabutulwa Abalahami kwa Hangali, sielo kia Sala kiankento, i mwisi Ngipiti.

1 Lus. 1: 29 b.

13. Zazi i nkumbu zabana bababakala ba Isamaeli, ye nkumbu zau bonso bwalandana masinsi: Nebayoti, nsemokono a Isamaeli, mboki Kedali, Adabeli, Mibisami, 1 Mose 17: 20.

14. Misima, Duma ye Masa,

15. Hadadi ye Tema, Yetuli, Nafisi ye Kedema.

16. Baba i bana bababakala ba Isamaeli ye nkumbu zau zozo mu mavata mau ye tua biau bianzo zakoto, kumi ye mfumu zole bonso bwakala makanda mau.

17. Yayi i ntalu amvu miakala Isamaeli moyo: nkama mosi ye makumatatu ye mvu nsambodia; mboki watabuka vumunu ye wafwa ye wayonzama kwa bantu bandi.

18. Vuma biau biakundu biakala tuka mu Havila nate ye Suli ditalane ye Ngipiti ye Asilia. Yandi wavwanda vatalane ye mpangi zandi zazonsono.

1 Mose 16: 12.

19. Wau i nsamu wasinsi dia Isaki, i mwan' a Abalahami. Abalahami wabuta Isaki; Mat. 1: 2.

20. Isaki wakala makumaia mamvu, bu kabonga nkazi andi Lebeka, i mwan' a Betueli, i mwisi Alamea mu Padan-Alami ye i busi kia Labani, i mwisi Alamea.

21. Isaki wasambila kwa Mfumu mu diambu diankazi andi Lebeka, kadi wakala sita; Mfumu wawa nsambulu andi ye nkazi andi Lebeka wayaka.

22. Kansi bana babumangana mu vumu kiandi; buna wavova: Vo buna kadila bobo, buna mu nkiama sia kala moyo. Yandi wayenda yuvula Mfumu.

23. Mfumu wamvutudila: Makanda mole mena mu vumu kiaku, makanda mole mabantu mana tuka mu nkat' aku ye mana vambasana; kansi kanda diankaka dina lutila diankaka mu ngolo, ye wakota una sadila nleke.

1 Mose 27: 29. 2 Sam. 8: 14. Malaki 1: 2 b. Loma 9: 10 b.

24. Ntangu andi bu yafwanana mu buta, tala, buna bansimba bakala mu vumu kiandi.

25. Wateka vaika wakala mpembe yalubwaka ye mu nitu yayonsono mika ye mika; yau bamvana nkumbu Esau.[1]

26. Mboki nleke andi wavaika, ye yandi wasimba kinkoso kiatambi kia Esau mu koko kwandi; wavewa nkumbu Yakobi.[2] Kansi Isaki wakala makumasambanu mamvu, bu babutwa.

Hos. 12: 3.

27. Bana bakula, ye Esau wakala nkongo yanduenga, wakala zietanga; kansi Yakobi wakala bakala dianlembami diavwandanga mu nzo zakoto.

28. Isaki waluta tonda Esau, kadi wazola bulu biampeta; kansi Lebeka waluta tonda Yakobi.

29. Vakala Yakobi bu keti lamba supu, buna Esau watuka ku konda ye wanoka mu diambu diansatu.

30. Esau wavova kwa Yakobi: Ungiambula yadia mu siudika kina kiambwaki, i kina kiambwaki kiena yaku koko; kadi mbeni noka mu diambu diansatu. Mu diambu diodio kavewa nkumbu Edomi.[3]

31. Kansi Yakobi wavova: Buna untekila bwabu kikota kiaku.

5 Mose 21: 17.

32. Esau watambudila: Ngieka mu fwa; buna kikota kiami bwe kina kuntomisina?

33. Yakobi wavova: Buna undila dio

[1] mb. namika.
[2] mb. nsimbi akinkoso kiatambi vo mbabi.
[3] mb. nambwaki.

ndefi. Yandi wandila ndefi ye wateka kikota kiandi kwa Yakobi.

1 Mose 27: 36. Eb. 12: 16.

34. Kansi Yakobi wavana Esau mampa ye supu kialentile; yandi wadia ye wanwa ye mboki katelama ye wakatuka. I bobo Esau wayina kikota kiandi.

KAPU 26.

Isaki mu Ngelali ye Beli-Seba. Nsilulu ya Abalahami yasilwa diaka. Luwawanu ye Abimeleki. Bakazi ba Esau.

Kansi malema makala mu nsi, i malema mankaka ye ka mana mateka kala ko mu lumbu bia Abalahami. Buna Isaki wayenda kwa Abimeleki, i ntinu a bafilistea, mu Ngelali. 1 Mose 12: 10.

2. Mfumu wakizaikisa kwa yandi ye wavova: Kukulumukani ku Ngipiti ko; kala mu nsi yina yingina kukamba.

3. Sikila bonso wanzenza mwamu nsi; mono ngina kala yaku ye kusakumuna, kadi kwa ngeye ye kwa nkun' aku mono ngina vana nsi zazi zazonsono ye ngina keba ndefi yina yiyadila saku Abalahami.

4. Mono ngina sa nkun' aku mu kala ntalu bonso zimbwetete mu zulu, ye ngina vana kwa nkun' aku nsi zazi zazonsono; mu nkun' aku bantu babonsono va ntoto bana kukisakumunina,

1 Mose 12: 3. 13: 15. 18: 18. 22: 18. 28: 14.

5. mu diambu dia Abalahami bu kawila nding' ami ye wakeba momo mayankamba mu keba, i nsikudukusu zami, nkondo miami ye mina miami.

6. Buna Isaki wasikila mu Ngelali.

7. Babakala mu nsi yina bu banyuvula mu nkazi andi, wavova: yandi i busi kiami, kadi watina mu bika: yandi i nkazi ami, kadi wabanza: buna babakala mu nsi yayi balenda kumbema mu diambu dia Lebeka, bu kena wantoko mu talwa.

1 Mose 12: 13 b. 20: 2 b.

8. Kansi bu kakala momo lumbu biabingi, buna bwakala, vo Abimeleki, i ntinu a bafilistea, bu katala mu nela, yandi wamona, vo Isaki wasakana ye nkazi andi Lebeka.

9. Buna Abimeleki watela Isaki mbila ye wavova: Tala, keti yandi i nkazi aku; buna bwe ulenda vova: yandi i busi kiami? Isaki wavutula kwa yandi: Mono yatina, vo yakutwa vondwa mu diambu diandi.

10. Buna Abimeleki wavova: Bwe watuvangidi? Keti bu kutu kala nswalu, vo muntu mu bantu bami ukutu leka ye nkazi aku, ye buna ngeye utuvodekese mfuka.

11. Mboki Abimeleki wakamba bantu babonsono ye wavova: Wonso una valakana muntu ndieu vo nkazi andi, yandi una vondwa.

12. Isaki wakuna nsi yina ye wayonzika mvu una nkama-nkama, kadi Mfumu wansakumuna.

13. Yandi wakala dingizi ye kidingizi kiandi kialutila ye lutila ye va zimunina wakala dingizi diadinene.

14. Yandi wavwa mameme mamingi ye zingombe ye sielo biabingi, i diau bafilistea babadika kunyandukila meso.

15. Bafilistea bafuluza nto zazonsono, i zina zatima sielo biasandi mu lumbu biasandi Abalahami, ye zafuluzwa mu nsengesele. 1 Mose 21: 25.

16. Abimeleki wavova kwa Isaki: Katuka kwaku mu yeto, kadi weka kidingizi beni mu yeto.

17. Buna Isaki wakatuka kuna ye watunga nzo zandi zakoto mu ndimb' a Ngelali ye wakala kuna.

18. Isaki watimisa diaka nto zozo zatimwa mu lumbu biasandi Abalahami, kansi zafuluzwa kwa bafilistea, Abalahami bu kafwa; yandi wavana zo diaka nkumbu zozo zizabikwa kwa sandi.

19. Sielo bia Isaki batima mu ndimba ye bamona mo nto yena nlangu ukelumukanga.

20. Kansi mvungi miena mu Ngelali miazonzasana ye mvungi mia Isaki ye miavova: Yeto tuvwidi nlangu. Buna bavana nto yoyo nkumbu Eseki[1] bu banzonzisa.

21. Mboki batima nto yankaka, kansi mu yina bazonzasana mpe; buna wavana yo nkumbu Sitina.[2]

22. Mboki wakatuka kuna ye wayenda ku vuma kiankaka ye watima diaka nto; mu yina ka bazonzasana ko; nkiangunu wavana yo nkumbu Lehoboti[3] ye wavova: Bwabu Mfumu watuveni fulu kiasadila ye tuna lenda nieka mu nsi.

23. Mboki wakatuka kuna ye wabaluka ku Beli-Seba.

24. Mfumu wamonika kwa yandi fuku dina ye wavova: Mono i Nzambi asaku Abalahami. Kutinani ko, kadi mono ngiena yaku, ye ngina kusakumuna ye sa nkun' aku wakala mbidi antalu mu diambu diasielo kiami Abalahami.

[1] mb. nzonza. [2] mb. kitantu. [3] mb. fulu.

25. Buna yandi watunga disalu kuna ye wabombidila nkumbu a Mfumu ye watunga nzo andi yakoto kuna. Sielo bia Isaki biatima nto kuna.
1 Mose 12: 8.

26. Abimeleki watuka ku Ngelali ye Ahusati, nkundi andi, ye Pikoli, ntuti abinwani biandi, babumina kwa yandi. 1 Mose 21: 22 b.

27. Kansi Isaki wavova kwa yau: Mu nkiama lueti kwiza kwa mono, bu lukumbelanga ye bu luankuba mu yeno?

28. Yau bavutula: Yeto tutomene mona, vo Mfumu wena yaku; nkiangunu tuabenzi: bika tuadikasana ndefi, beto yaku, kidi tuasa luwawanu yengeye,

29. kwidi kutuvangila buma, bonso yeto tualembwa sa buma kwa ngeye, ye ka tuavangidi ngeye buma bwankaka ko kansi bwabiza kaka, ye tuakusindika mu yenge. Bwabu ngeye i nkwa lusakumunu lua Mfumu.

30. Buna yandi wabavangila mbuluku, ye yau badia ye banwa.

31. Nsuka nabu badikasana ndefi yoyo; mboki Isaki wabasindika ye bansisa mu yenge.

32. Lumbu kina sielo bia Isaki biayiza ye biankamba mu nto yina yibatima ye bavova kwa yandi: Yeto tumweni nlangu.

33. Yandi wabika yo nkumbu Siba. I bila kibikulwanga mbanza yoyo nate ye bwabu Beli-Seba.

34. Esau bu kakala makumaia mamvu, buna wakwela bakazi baba: Yehuditi, i mwan' a Beli, i hetita, ye Basemati, i mwan' a Eloni, i hetita.
1 Mose 36: 2 b.

35. Kansi yau batukisa kiadi kwa Isaki ye Lebeka. 1 Mose 27: 46.

KAPU 27.

Mu bungubi Yakobi wabaka lusakumunu luasandi.

Isaki bu kamana nuna ye meso mandi makala mbumbuluka ye kalendi mona ko, buna watela Esau mbila, i mwan' andi wakota, ye wavova kwa yandi: Mwan' ami. Yandi watambudila: Vava ngiena.

2. Buna wavova: Tala, mono ngieka wanuna ye kizaidi ko, bu ngina fwa.

3. Nkiangunu bonga lekwa biaku biampetila, tutu diaku diatoto ye ponza kiaku, ye wenda wampetila bulu

4. ye unkubikila dia kwaluvu kwampila yoyo kuntondele ye nata ko kwa mono, kidi yadia ye mwel' ami wakusakumuna bu kiakifwididi ko.

5. Kansi Lebeka wawa, bonso bwavova Isaki kwa mwan' andi Esau. Esau bu kayenda veti bulu, ye bu kayiza kio nati ku nzo,

6. buna Lebeka wavova kwa mwan' andi Yakobi: Tala, mono ngwilu saku vovele kwa mpangi aku Esau ebu:

7. tuala bulu kwa mono ye unkubikila dia kwaluvu, kidi yadia ye kusakumuna vantadisi a Mfumu, bu kiakifwididi ko.

8. Bwabu nawe kwaku mangieti kamba, mwan' ami, ye navangi mangieti kutuma.

9. Wenda ku kamba diamameme ye untuadila bana bole babiza bankombo, buna ngina bo kubika dia kwaluvu kwa saku, i dia kukatondele.

10. Ngeye una ko nata kwa saku, kidi kadia ye kidi kakusakumuna, bu kakifwididi ko.

11. Kansi Yakobi wavova kwa mbut' andi Lebeka: Mpangi ami Esau keti wena mika, ye mono ngiena nalengwalengwa. 1 Mose 25: 25.

12. Nanga sami una kunsimba, ye buna sika kumbanzila i mbabi ye sika vunza lusakumunu luami ye kunsinga.

13. Buna mbut' andi wankamba: Mwan' ami, nsingulu yoyo bika yiza kwa mono; nawe kwaku kaka, bonso bungieti kukamba, ye wenda watuala bo kwa mono.

14. Buna yandi wayenda bo landa ye wanata bo kwa mbut' andi; mbut' andi wakubika dia kwaluvu, i kuna kwatonda sandi.

15. Lebeka wabonga mvwatu miankembo mia Esau, i mwan' andi wakota, miakala yandi mu nzo andi, ye wavwika mio Yakobi, mwan' andi wanleke.

16. Mu moko mandi ye mu ndambu alaka mwakondwa mika wavwika nkanda miabana bangombe.

17. Mboki wavana kwa mwan' andi Yakobi dia kwaluvu ye mampa, bikakubika.

18. Yandi wakota kwa sandi ye wavova: Sami. Yandi watambudila: Vava ngiena; u nani, mwan' ami?

19. Buna Yakobi wavova kwa sandi: Mono i Esau, i nsemokono aku. Mono mpengi, bonso buunkembi; vumbuka wadia bulu kiami, kidi mwel' aku wansakumuna.

20. Kansi Isaki wavova kwa mwan' andi: Mwan' ami, bwe ulenda kio baka mu nswalu miomio? Yandi wavutula: Mfumu, i Nzambi aku, ukunkikisi kio.

21. Buna Isaki wavova kwa Yakobi: Wiza, mwan' ami, ungiambula yakusimba ye zaya, vo ngeye i mwan' ami Esau vo ka bwa ko.

22. Yakobi wafinama kwa sandi Isaki; bu kansimba, kavova: Ndinga i nding' a Yakobi, kansi moko i moko ma Esau.

23. Yandi kanzaya ko, kadi moko mandi makala mika bonso moko ma Esau, i kota diandi; yandi wansakumuna.

24. Kansi wavova: Mu kedika ngeye i mwan' ami Esaue? Yandi watambudila: Inga.

25. Buna yandi wavova: Tuala dia kwa mono, kidi yadia bulu kiamwan' ami, kidi mwel' ami wakusakumuna. Yandi wanata ko kwa yandi, ye wadia; yandi wantambika vinia, ye wanwa.

26. Mboki sandi Isaki wavova kwa yandi: Mwan' ami, wiza wamfiba.

27. Bu kayenda kumfiba, kawa mfuku amvwatu miandi ye wansakumuna; yandi wavova: Tala, kwa mwan' ami kutukidi mfuku nkievo mfuku ansi yisakumuni Mfumu. Eb. 11: 20.

28. Buna bika Nzambi kakuvana noko diazulu ye mazi mantoto ye mbongo ye vinia mu tezo kiakinene!

29. Bika bantu bakusadila ye makanda mabantu bafukama kwa ngeye. Kala mfumu kwa mpangi zaku, ye bana bababakala bambut' aku bika bafukama kwa ngeye. Ukusinganga bika kasingwa, ukusakumunanga bika kasakumunwa!

1 Mose 12: 3. 25: 23. 4 Mose 24: 9. Ob. b. 10.

30 Kansi Isaki bu kasakumunina Yakobi bonso bobo, ye Yakobi bu kavaika kwa sandi Isaki, buna mpangi andi Esau watuka ku veta.

31. Mboki yandi mpe wakubika dia kwaluvu ye wanata ko kwa sandi ye wavova kwa sandi: Bika sami katelama ye kadia bulu kiamwan' andi, kidi mwel' aku wansakumuna.

32. Sandi Isaki wanyuvula: U nani? Yandi wavutula: Mono i Esau, mwan' aku wateka butwa.

33. Buna Isaki wayitukwa beni ye wavova: Buna nani i mveti una utuedi bulu kiandi kwa mono, ye mono ndidi mu yayonsono ye insakumuni, bu kukiyizidi ko? Yandi una kala nkwa lusakumunu mpe.

34. Esau bu kawa mambu masandi, i ntumbu bwa mu dila mu ndiongono yayinene yangolo ye wavova kwa sandi: Sami, sakumuna mono mpe.

35. Kansi yandi wavutula: Nleke aku wizidi mu bungubi ye ubongele lusakumunu luaku.

36. Buna wavova: Nkumbu andi keti Yakobi, ye yandi meni kumbaba mpe mbaba zole. Kikota kiami kabonga, ye tala, bwabu mpe bongele lusakumunu luami. Yandi wayuvula: Kubeki diaka lusakumunu kwa mono koe? 1 Mose 25: 31 b.

37. Isaki wavutula ye wavova kwa Esau: Tala, mono imvengi mfumu aku, ye mpangi zandi zazonsono imveni zo mu kala sielo biandi, ye inkaidi mbongo ye vinia; buna nki ngina vanga kwa ngeye, mwan' ami?

38. Esau wavova kwa sandi: Sami, buna ubeki lusakumunu luna kake? Sakumuna mono mpe, sami. Esau wabwa mu dila. Eb. 12: 17.

39. Buna sandi Isaki wavutula ye wavova kwa yandi: Tala, kundu kiaku kina tatuka nseke mu mazi mantoto ye kondwa noko diazulu.

40. Mu sabala kiaku una bakila biamvukila, ye una sadila nleke aku. Kansi bu una yonzika ngolo zaku, buna buna kadila, vo una bambula vangu kiandi mu laka diaku. 2 Nt. 8: 20 b.

41. Esau wabakila Yakobi nganzi mu diambu dialusakumunu lukavewa kwa sandi. Esau wavunguta: Fintama-ntama lumbu bina kwiza, bituna didila seto, buna ngina bema nleke ami Yakobi.

42. Lebeka bu kakambwa, bonso bwavova mwana wakota Esau, buna watedisa mwan' andi wanleke mbila ye wavova kwa yandi: Tala, kota diaku Esau zolele kuvutula ndinda ye kubema.

43. Nkiangunu nawe kwaku, bonso bungieti vova, mwan' ami: telama watinina kwa nkazi ami Labani ku Halani 1 Mose 24: 29.

44. ye kala yandi lumbu biankaka, nate ye nkesi zampangi aku zimeni,

45. nate ye nganzi zampangi aku kwa ngeye zivongele ye kavilakene, bonso buwansidi. Buna ngina kulandisa kuna. Mu nkiama ngina kondwa yeno bole mu ntangu yimosi?

1 Mose 9: 6.

46. Lebeka wavova kwa Isaki: Kizolele kala moyo ko mu diambu diabana babakento ba Heti. Vo Yakobi una bonga nkazi mu bana babakento ba Heti, umosi mu bakento bakisi nsi, ufwanane yau, buna mu nkiama ngina kala moyo. 1 Mose 26: 34 b.

KAPU 28.

Lutinunu lua Yakobi kwa Labani. Ndozi andi ku Beteli.

Buna Isaki watela Yakobi mbila ye wansakumuna; yandi wankamba ye wavova kwa yandi: Kubongani nkazi mu bana babakento ba Kanana ko,

2. kansi telama wenda ku Padan-Alami, ku nzo a Betueli, i se diambut' aku, ye bonga nkazi kuna mu bana babakento ba Labani, i ngwa nkazi aku. Hos. 12: 12.

3. Bika Nzambi Mpungu-tulendo kakusakumuna ye kakuvana lubutu ye kuniekisa, kidi makabu mabantu matuka mu ngeye;

4. bika kakuvana lusakumunu lua Abalahami, kwa ngeye ye kwa nkun' aku va kimosi ye ngeye, kidi wavwa nsi yina yasila Nzambi kwa Abalahami, yiwenina bwabu kinzenza. 1 Mose 12: 2 b. 13: 15 b.

5. Isaki wasindika Yakobi, ye yandi wayenda ku Padan-Alami, kwa Labani, i mwisi Alamea, i mwan' a Betueli, i nkazi a Lebeka, mbut' a Yakobi ye Esau.

6. Esau bu kamona, vo Isaki wasakumuna Yakobi ye wamfidisa ku Padan-Alami mu bonga nkazi kuna—kadi yandi wansakumuna ye wankamba, bu kavova: kubongani nkazi mu bana babakento ba Kanana ko—

7. bu kamona, vo Yakobi watumamana sandi ye mbut' andi ye wayenda ku Padan-Alami,

8. buna Esau wamona, vo bana babakento ba Kanana ka bazolwa kwa sandi Isaki ko;

9. Esau wayenda kwa Isamaeli ye wakwela mpe Mahalati, i mwana wankento wa Isamaeli, i mwan' a Abalahami, ye i busi kia Nebayoti, ye bakazi bankaka bateka kala yandi. 1 Mose 36: 3.

10. Kansi Yakobi wakatuka ku Beli-Seba ye wayenda mu nzil' a Halani.

11. Yandi waluaka ku vuma kikaleka mu fuku, kadi ntangu yakidiminina; yandi wabonga tadi dimosi va vuma kiokio mu kala mfidukwa, ye walambalala koko mu leka.

12. Buna walotwa ndozi. Yandi wamona kikada kiatelama va ntoto, ye ntu akikada waluaka ku zulu, ye mpofi za Nzambi zabalukila kio ye zakulumukina kio. 1 Mose 35: 1. 48: 3. Yoa. 1: 51.

13. Tala, Mfumu watelama vantadisi andi ye wavova: Mono i Mfumu, i Nzambi asaku Abalahami ye Nzambi a Isaki. Nsi yiulambalele, ngina yo vana kwa ngeye ye nkun' aku.

14. Nkun' aku una kala bonso mfumfuta zantoto, ye ngeye una mwangana ku ntini yaweste ye este ye node ye sude, ye makanda mamonsono mantoto mana sakumunwa mu ngeye ye mu nkun' aku.
1 Mose 12: 3. 18: 18. 22: 17 b. 26: 4.

15. Tala, mono ngiena yaku ye ngina kukeba, konso kuuna kwenda, ye ngina kuvutula ku nsi yayi; kadi kina kusisa ko, nate ye mpengi bonso buikembi.

16. Yakobi bu kasikama kunsi atulu, kavova: Mu kedika, Mfumu wena mu vuma kiaki ye kiazeyi bo ko.

17. Yandi wabakama wonga ye wavova: Vuma kiaki bonso kiena kianlongo; mu kedika, vava vena kundu kia Nzambi, ye vava i mwelo azulu.

18. Nsuka nabu Yakobi watelama wabonga tadi dikasadila bonso mfidukwa ye watedimisa dio mu kala dimbu ye wabukula mazi va ntandu.
1 Mose 31: 13. 35: 14 b.

19. Yandi wabika vuma kiokio nkumbu Beteli;[1] kansi mbanza yoyo yateka bikwa Lusi. 1 Mose 12: 8.

20. Yakobi wasila nsilulu ye wavova: Vo Nzambi wena yami ye weti kunkeba mu ngiendolo yayi yingienina bwabu, ye vo weti kumpana mampa mu dia ye mvwatu mu vwata,

21. kidi yavutuka mu yenge ku nzo asami, buna Mfumu una kala Nzambi ami;

22. tadi diadi dintedemese bonso dimbu dina kala nzo a Nzambi, ye mu yayonsono yiuna kumpana ngina kuvana ndambu akumi-kumi.
3 Mose 27: 30 b.

KAPU 29.

Salu kia Yakobi kwa Labani. Bakazi bandi ye bana bandi babababakala.

Yakobi wananguka ye wayenda ku nsi a Este.

2. Kuna kamona nto mu yinza; va lueka luanto valambalala makamba matatu mamameme, kadi mu nto yoyo banwika makamba. Tadi diakala va mwasi anto diakala diadinene;

3. nkiangunu bayonzikisa makamba mamonsono koko ye mboki bakatula tadi mu mwasi anto ye banwika mameme; mboki bavutula tadi va vuma kiandi mu mwasi anto.

[1] mb. nzo a Nzambi.

4. Yakobi wavova kwa babakala: Mpangi zami, kwe lutukidi? Yau bavutula: Tutukidi ku Halani.
5. Buna yandi wavova kwa yau: Luzaidi Labani, i mwan' a Naholie? Yau batambudila: Inga. 1 Mose 24: 29.
6. Yandi wabayuvula: Yandi wena malembie? Yau batambudila: Inga, ye tala, koko kweti kwiza mwan' andi wankento Lakeli ye mameme.
7. Yandi wavova: Tala, mwini wakidi beni; ntangu ka yifweni mu yonzika bibulu ko. Lunwika mameme ye lubavutula ku dia.
8. Kansi bavutula: Ka tulendi bo sa ko, nate ye makamba mamonsono mameni yonzama ye tadi dimeni katulwa mu mwasi anto; buna tuna nwika mameme.
9. Bu keti moka yau, Lakeli lueki ye mameme masandi, kadi yandi ukenganga mo.
10. Yakobi bu kamona Lakeli, i mwan' angwa andi nkazi Labani, vo wayiza ye mameme mangwa andi nkazi, buna wayenda katula tadi mu mwasi anto ye wanwika mameme mangwa andi nkazi.
11. Yakobi wafiba Lakeli ye wabwa mu dila.
12. Yakobi wakamba Lakeli, vo yandi i butu kiasandi, ye vo yandi i mwan' a Lebeka; yandi wasavuka ye wasamuna wo kwa sandi.
13. Labani bu kawa mu Yakobi, i mwan' abusi kiandi, wasavula mu kunkika ye wanwumbikila ye wamfiba ye wankotisa mu nzo andi; yandi wakamba Labani yayonsono yikamweni.
14. Labani wavova kwa yandi: Inga, ngeye i nsuni ami ye visi biami. Yandi wakala yandi ngonda mosi.
15. Labani wavova kwa Yakobi: Keti ngeye i butu kiami. Kadi buna una kunsadila mu ka lekwa koe? Nankambi wonso mfutu uuzolele baka.
16. Kansi Labani wakala bana bole babakento; nkumbu awakota Lea ye nkumbu awanleke Lakeli.
17. Meso ma Lea makala mafutalala, kansi Lakeli wakala nkadulu yantoko ye wakala wantoko mu tala.
18. Yakobi wakitondila Lakeli; nkiangunu wavova: Mono nzolele kusadila mvu nsambodia mu Lakeli, i mwan' aku wanleke. Hos. 12: 12.
19. Labani wavutula: Bulutidi vo ngina kumvana kwa ngeye ye ka kwa muntu wankaka ko; nakadi yami.
20. Buna Yakobi wasala mu Lakeli mu mvu nsambodia, ye yandi wamwena mio nkievo lumbu biafiuma kaka; i buna kantondila.
21. Mboki Yakobi wavova kwa Labani: Umpana nkazi ami, kadi mvu miami mimeni bwabu; ungiambula yakota kwa yandi.
22. Buna Labani watumisa bantu babonsono mu nsi yina ye wavanga mbuluku.
23. Kansi nkokila bu yabwa, wabonga mwan' andi Lea ye wantuala kwa yandi, ye yandi wakota kwa yandi;
24. buna Labani wavana sielo kiandi kiankento Silipa kwa mwan' andi Lea mu kala sielo.
25. Mu kiansuka Yakobi wamona, vo i Lea. Buna wavova kwa Labani: Nki umpangidi? Keti yakusadidi mu Lakeli? Mu nkiama umbabidi bobo?
26. Labani wavutula: Ka mwenani fu mu nsi eto ko, vo wanleke una teka vewa mboki wakota.
27. Bika wasukisa lumingu lualu luankwedolo andi, buna tuzolele kuvana wankaka mpe, ye una kunsadila diaka mu mvu nsambodia miankaka.
28. Yakobi watambudila bobo ye wasukisa lumingu luandi luankwedolo. Mboki yandi wamvana mwan' andi Lakeli mu kala nkazi;
29. buna Labani wavana sielo kiandi kiankento Biliha kwa mwan' andi Lakeli mu kala sielo.
30. Buna yandi wakota kwa Lakeli mpe ye yandi watonda Lakeli beni ye Lea safiuma. Mboki wansadila diaka mu mvu nsambodia miankaka.
31. Kansi Mfumu bu kamona, vo Lea wabelwa, wamvanga lubutu, Lakeli bu kakala sita.
32. Lea wayaka ye wabuta mwana wabakala ye wambika nkumbu Lubeni,[1] kadi yandi wavova: Mfumu watedi ndungulu zami; inga, bwabu nlumi ami una kuntonda.
33. Yandi wayaka diaka ye wabuta mwana wabakala. Buna wavova: Mfumu wawilu, vo yabelwa, nkiangunu kampeni wau mpe, i diau wambika nkumbu Simeoni.[2]
34. Yandi wayaka diaka ye wabuta mwana wabakala. Buna wavova: Inga, bwabu nlumi ami una kuntatamana, kadi yambutidi bana batatu bababakala. Nkiangunu yandi wabikwa nkumbu Levi.[3]
35. Yandi wayaka diaka ye wabuta mwana wabakala. Buna wavova:

[1] mb. tala mwana. [2] mb. ngwilu.
[3] mb. ntatamani.

Bwabu nzolele tonda kwa Mfumu. Nkiangunu wambika nkumbu Yuda.[1] Mboki kavutuka buta ko.

KAPU 30.

Bana bankaka ba Yakobi. Ndiekono akimvwama kiandi.

Lakeli bu kamona, vo kabutila Yakobi mwana ko, wayandukila mpangi andi meso ye wavova kwa Yakobi: Umpana bana, nga sia fwa.

2. Buna Yakobi wabakila Lakeli nganzi ye wavova: Kadi weti kumbanzila, vo mono i Nzambie, ye ikukanikini lubutu luamoyo?

3. Yandi wavova: Tala sielo kiami kiankento Biliha kiena kuna; kota kwa yandi, kidi kabuta mwana mu nkat' ami, kidi yabaka nkuna mu yandi. 1 Mose 16: 2.

4. Buna yandi wamvana Biliha, i sielo kiandi kiankento, mu kala nkazi, ye Yakobi wakota kwa yandi.

5. Biliha wayaka ye wabutila Yakobi mwana wabakala.

6. Buna Lakeli wavova: Nzambi wandungisi; yandi wawilu nding' ami ye wampeni mwana wabakala. Nkiangunu wambika nkumbu Dani.[2]

7. Biliha, i sielo kiankento kia Lakeli, wayaka diaka, ye wabutila Yakobi mwana wankaka wabakala.

8. Buna Lakeli wavova: Mono ndweni mvita ye mpangi ami mu Nzambi ye ndungini kwami. Yandi wambika nkumbu Nafatali.[3]

9. Lea bu kamona, vo kavutuka buta ko, wabonga sielo kiandi kiankento Silipa, ye wamvana kwa Yakobi mu kala nkazi.

10. Silipa, sielo kiankento kia Lea, wabutila Yakobi mwana wabakala.

11. Buna Lea wavova: I vila! Yandi wambika nkumbu Ngadi.[4]

12. Silipa, sielo kiankento kia Lea, wabutila Yakobi mwana wankaka wabakala.

13. Buna Lea wavova: I mayangi kwa mono! Inga, bakento bana kunsika vo i nkwa mayangi. Yandi wambika nkumbu Aseli.[5]

14. Kansi lumbu kiankaka Lubeni wayenda mu nsungi angionzoko awiti ye wamona bana banti walutondo va nsi ye wanata bo kwa mbut' andi Lea. Buna Lakeli wavova kwa Lea: Umpana bana bankaka banti walutondo bamwan' aku.

15. Kansi yandi wamvutudila: Kadi ka bulungidi koe, bu wabongele nlumi ami? Zolele mpe bonga bana banti walutondo bamwan' ami? Lakeli wavova: Ka diambu ko, bika kaleka yaku mu fuku, vo ngina baka bana banti walutondo bamwan' aku.

16. Yakobi mu nkokila bu katuka mu mavia mandi, Lea wayenda kunkiki ye wavova: Kwa mono una kota; kadi mpeni bana banti walutondo bamwan' ami bonso nsendo mu ngeye. I kuma walambalala ye yandi fuku dina.

17. Nzambi wawa Lea ye yandi wayaka ye wabutila Yakobi mwana wantanu wabakala.

18. Buna Lea wavova: Nzambi wampeni nsendo ami, bu yaveni sielo kiami kiankento kwa nlumi ami. Yandi wambika Isakali.[1]

19. Lea wayaka diaka ye wabutila Yakobi mwana wansambanu wabakala.

20. Buna Lea wavova: Nzambi wampeni nkailu wambote. Bwabu nlumi ami una kunda yami, kadi yambutidi bana basambanu bababakala. Yandi wambika nkumbu Sebuluni.[2]

21. Mboki wabuta mwana wankento ye wambika nkumbu Dina.

22. Kansi Nzambi wabanzila Lakeli, ye Nzambi wanwila ye wamvanga lubutu.

23. Yandi wayaka ye wabuta mwana wabakala. Buna kavova: Nzambi wakatudi nsoni zami.

24. Yandi wambika nkumbu Yosefi,[3] kadi wavova: Bika Mfumu kangikila diaka mwana wabakala.

25. Lakeli bu kamana buta Yosefi, Yakobi wavova kwa Labani: Unsindika; nzolele kwenda ku vuma kiami ye ku nsi ami.

26. Umpana bakazi bami ye bana bami bayasadidi ye ungiambula ngienda ku nzo ami; ngeye kibeni zaidi, bonso buyakusadidi. 1 Mose. 31: 38 b.

27. Labani wamvutudila: Ungiambula yamona nlemvo mu meso maku; mono nzaidi mu makani mansweki, vo Mfumu wansakumuni mu diambu diaku;

28. yandi wavova diaka: Zenga wonso mfutu uuzolele tambula kwa mono, buna ngina kuvana wo.

29. Yandi wamvutudila: Ngeye kibeni zaidi, bonso buisadidi, ye bonso

[1] mb. matondo. [2] mb. nungisi. [3] mb. mvita zami. [4] mb. vila. [5] mb. mayangi.

[1] mb. nsendo. [2] mb. kunda. [3] mb. ngikulu.

buyikidi bulu biaku mu diambu dialukebolo luami.
30. Kadi biafiuma biakala yaku, bu kiayizidi ko, kansi biniekene ye bieka biabingi, kadi Mfumu wakusakumuni, konso kungiele. Kansi nki alumbu ilenda sala mu diambu dianzo ami.
31. Yandi wavutula : Nki ngina kuvana? Yakobi wavova : Kuna kumpana lekwa ko. Vo zolele kumpangila, bonso bungieti vova bwabu, buna ngina tatamana mu kala mvungi akamba diaku ye kenga dio.
32. Bwabu nzolele vioka mu kamba diaku diadionsono ye vambisa mameme mamonsono mena masona ye namangamanga ye momo mamonsono mandombe, ye zonso nkombo zena namanga-manga ye masona; biampila yoyo bika biakala nsendo ami.
33. Lumbu kiankaka bu una kwiza tala mu maku meso bionso biena nsendo ami, buna mfonga zami zina kala kimbangi kiami: nkombo zazonsono zena yami zikondolo namanga-manga ye masona, ye mameme mamonsono mena yami makondolo ndombe, biau bina tangwa nkievo bialabulwa.
34. Buna Labani wavova: Ka diambu ko, bika bwakala, bonso buuvovele.
35. Lumbu kina yandi wavambisa nkombo zambakala zakala mintalazi ye masona ye nkombo zazonsono zankento zakala namanga-manga ye masona— bulu biabionsono biakala ye ndambu yampembe—ye bulu biabionsono biandombe mu mameme, i bina kasisa kwa bana bandi bababakala mu kebwa.
36. Yandi wavanga, vo yandi ye Yakobi batatasana nseke alumbu tatu. Yakobi wavewa kamba dia Labani diasala mu kenga dio.
37. Kansi Yakobi wabonga binti-nti biankunzu bianti miampese-mpese, miabimbombo ye miaelabele ye wabuna mio mintalazi miampembe, bu kamonikisa bina biampembe mu binti-nti.
38. Mboki watula binti-nti bikabuna mu biandwina vo bitengi biayizila makamba mu nwa, mpasi biatalasana ye bibulu ; biau biakala ntangu au yasalamana, bu biayiza mu nwa. 1 Mose 31 : 12.
39. Bulu biasalamana va binti-nti, i buna nkun' abulu wayikila mintalazi, masona ye namanga-manga.
40. Mboki Yakobi wavambisa bana bamameme ye wakubika bulu, mpasi biatadisa ntu miau kwa bina biakala mintalazi ye kwa bina biabionsono biakala ndombe mu kamba dia Labani ; i buna kabakila mandi makamba makamayambulwa makala va kimosi ye kamba dia Labani ko.
41. Yonso ntangu yakana salamana bulu biangolo, buna Yakobi watula binti-nti mu bitengi vatadisi meso mabibulu, kidi biasalamanana va binti-nti.
42. Kansi bu biakala bulu biakondwa ngolo, buna katula bio ko. Mu diambu diodio Labani wabaka biakondwa ngolo ye Yakobi bina biangolo.
43. I buna bakala wayikila kimvwama kiakingi beni ; yandi wabaka bulu biabingi biabike, mboki sielo biababakala ye biabakento ye bakamela ye zimpunda.

KAPU 31.

Lulangukulu lua Yakobi kwa Labani. Bavutuka kundasana.

Kansi yandi wawa, bonso bwavova bana bababakala ba Labani ebu : Yakobi wabongele yayonsono yivwidi seto ; mu yina yavwa seto kabakidi kimvwama kiaki kiakionsono.
2. Yakobi wamona mpe, vo Labani kantala mu meso mamosi ko, bonso bwatekila.
3. Mfumu wavova kwa Yakobi : Vutuka ku nsi amase maku ye kwa butu biaku ; mono ngina kala yaku.
4. Buna Yakobi watumisa Lakeli ye Lea ku mavia ku kamba diandi,
5. ye yandi wavova kwa yau : Ngieti mona, vo seno ka dieti kuntala mu meso mamosi ko, bonso bwatekila, Nzambi amase mami bu kakedi yami.
6. Yeno kibeni luzaidi, vo nsadidi seno mu ngolo zami zazonsono ;
7. kansi seno wansidi bungubi ye waviludi nsendo ami mu kumi diampilula. Kansi Nzambi kanyambudi kampangila buma ko. Lumb. 105: 14.
8. Bu kavova : biena namanga-manga bina kala nsendo aku, buna kamba diadionsono diabeki nkuna wena namangamanga ; bu kavova : biena mintalazi bina kala nsendo aku, buna kamba diadionsono diabeki nkuna wena mintalazi.
9. I buna Nzambi kabongele bulu biaseno ye wampeni bio.
10. Kadi ntangu asalamana bu yayiza, yasendula meso mami ye yamona mu ndozi, vo biambakala biasalamana bulu biabike biakala mintalazi, namangamanga ye masona.
11. Mpofi a Nzambi yavova kwa mono mu ndozi : Yakobi. Mono yatambudila : Vava ngiena.

12. Buna kavova: Sendula meso maku'ye tala, bonso bwenina biambakala bisalamananga bulu biabike, biena mintalazi, namanga-manga ye masona; kadi yamweni yayonsono yavengi Labani kwa ngeye.

13. Mono i Nzambi yina yiwamona mu Beteli muwakusa dimbu ye muwansila nsilulu. Telama bwabu ye katuka mu nsi yayi ye vutuka ku nsi amase maku. 1 Mose 28: 12 b. 32: 9.

14. Buna Lakeli ye Lea bavutula ye bavova kwa yandi: Kadi bwabu tuena ntuadi vo difwa mu nzo asetoe?

15. Keti tuabanzulwa kwa yandi bonso banzenza, bu katuteka? Mboki wameni dia mfutu una ukatambula mu yeto.

16. Inga, kimvwama kiakionsono kiakatudi Nzambi kwa seto kivwilu kwa yeto ye bana beto. Buna vanga bwabu mamonsono makembi Nzambi.

17. Buna Yakobi watelama ye wavwandisa bana bandi ye bakazi bandi va bakamela

18. ye wanata bulu biabionsono ye mbongo zazonsono zikabaka, bulu bina bikavwa ye bikabaka mu Padan-Alami, ye wayenda kwa sandi Isaki mu nsi a Kanana.

19. Kansi Labani wakiyendila ku zaka mika miamameme mandi; buna Lakeli walabula teki bianzo biasandi. Nkong. 17: 5. 18: 14, 17. 1 Sam. 19: 13. Hos. 3: 4.

20. Yakobi walanguka kwa Labani, i mwisi Alamea, ye kazaya ko, bu kataba.

21. Buna wataba ye biandi biabionsono, bu katelama ye wasabuka nzadi; yandi watadisa ku miongo mia Ngiladi.

22. Kansi mu lumbu kiantatu Labani wazaya, vo Yakobi watebi.

23. Buna wanata butu biandi ye wanzoma mu lumbu nsambodia ye wambakila mu miongo mia Ngiladi.

24. Kansi Nzambi wayiza kwa Labani, i mwisi Alamea, mu ndozi mu fuku ye wavova kwa yandi: Toma tala kwidi vovisa Yakobi ko, kani mambi kani mambote.

25. Labani wabakila Yakobi. Buna yandi ukitungidi nzo andi yakoto va mongo, ye Labani ye butu biandi batunga mpe nzo au yakoto va mongo wa Ngiladi.

26. Buna Labani wavova kwa Yakobi: Nki abuma bwabu, bu walangukidi kwa mono ye waneti bana bami babakento nkievo babongwa mu sabala?

27. Mu nkiama wasweka nkatukulu aku ye walangukidi kwa mono? Bu walembwa kunzaikisa bo, yavunzwa mu kufila mu mayangi ye mu nkunga, mu puka ye nsambi.

28. Ngeye kwangiambudi mpe ko yafiba ntekolo miami ye bana bami babakento. Ngeye wasidi buzengi.

29. Bwabu ngolo zena yami mu kuluvangila buma; kansi Nzambi ase dieno vovelenge mu fuku kwa mono: Toma tala kwidi vovisa Yakobi, kani mambi vo mambote.

30. Bu wazola kwenda, bu wakala ngunda zanzo asaku, mu nkiama walabula nzambi zami?

31. Buna Yakobi wavutula ye wavova kwa Labani: Mono yatinini ngeye, kadi yabenzi, vo una kunziona bana baku babakento.

32. Kansindiena uunamwena nzambi zaku, yandi kana vukuswa ko. Bika wafwanda, butu bieto bu bieti tala, vo kiuma kivwilu kwa ngeye mu biabi biena yami, buna bonga kio. Kadi Yakobi kazaya ko, vo Lakeli walabudi zo.

33. Buna Labani wakota mu nzo akoto a Yakobi mboki mu nzo akoto a Lea ye mu nzo akoto asielo biole biabakento, kansi kamona lekwa ko. Bu kavaika mu nzo akoto a Lea, wakota mu nzo akoto a Lakeli.

34. Kansi Lakeli wabonga teki bianzo ye watula bio mu kiandu kiakamela ye wavwanda va ntandu. Labani wafwanda mu nzo yakoto yayonsono; kansi kamona bio ko.

35. Yandi wavova kwa sandi: Kukalani nganzi ko, mfumu ami, bu ndembakene telama kwa ngeye, kadi ngiena, bonso bukalanga bakento. Wafwanda teki bianzo, kansi kamona bio ko.

36. Buna Yakobi wakala nganzi ye wasemba Labani, ye Yakobi wabula mbembo ye wavova kwa Labani: Nki ankanu mpolele vo nki amasumu, bu weti kunzomina mu ngolo zazi?

37. Bwabu umeni tala lekwa biami biabionsono; nki umweni momo mu lekwa biuvwidi? Tula bio vava va butu biami ye butu biaku, kidi biakongudila mu yeto bole.

38. Bwabu mu makumole mamvu mbeni kala yaku; mameme maku ye nkombo zaku ka biasulula ko, ye kiadidi mameme mambakala makamba diaku ko.

39. Bulu kiavondwa mu nzala kianeti kio kwa ngeye ko; mono kibeni yaka-

twa kio toma; ngeye watomba kio kwa mono, kani kialabulwa mu mwini, kani kialabulwa mu fuku. 2 Mose 22: 12 b.

40. I buna bwakala kunku kiami: mu mwini yasukama kwa mbangazi ye mu fuku kwa kiozi, ye tulu tuakabuka mu meso mami.

41. Bwabu yakedi mu nzo aku mu makumole mamvu; mono yakusadidi mu kumi ye mvu ia mu bana baku bole babakento ye mu mvu nsambanu mu bulu biaku, kansi waviludi nsendo ami kumi diampilula.

42. Vo Nzambi asami kakedi yami ko, i Nzambi a Abalahami, yandi i vumi kia Isaki, nga wakutu kungiendisa mu moko ye moko. Kansi Nzambi wamweni kwama kwami ye mpasi zami, ye yandi zengele nzengolo mu fuku.

43. Buna Labani wavutula ye wavova kwa Yakobi: Bana babakento i bana bami babakento ye bana i bana bami, ye makamba i makamba mami, ye yayonsono yiumweni i yami; buna nki nkutu vanga kwa bana bami baba babakento vo bana bababutidi?

44. Nkiangunu wiza bwabu tuawawana luwawanu, ye luau luakala kimbangi mu mono ye ngeye.

45. Buna Yakobi wabonga tadi ye watedimisa dio bonso mama.

46. Yakobi wavova kwa butu biandi: Luyonzikeno matadi. Yau babonga matadi ye bavanga yudukwa kiamatadi ye babuluka vana va yudukwa.

47. Labani wabika kio Yengali-Sahaduta, kansi Yakobi wabika kio Ngaledi.[1]

48. Labani wavova: Yudukwa kiaki bika kiakala kimbangi mu mono ye ngeye. Mu diambu diodio kiabikwa nkumbu Ngaledi;

49. kansi kiabikwa mpe Misipa,[2] kadi yandi wavova: Mfumu i nkengi mu mono ye ngeye, bu tuna lembwa monana diaka.

50. Vo una vangila bana bami babakento buma vo bonga bakazi bankaka ye bana bami babakento, buna nazayi kwaku, vo ka muntu nkutu ko wena vana, Nzambi vele i mbangi mu mono ye ngeye.

51. Labani wavova diaka kwa Yakobi: Tala, yudukwa kiaki ye mama kintedemese va kati ye mono ye ngeye—

52. yudukwa kiaki bika kiakala mbangi, ye mama kiakala mbangi, vo kina vioka yudukwa kiaki ye kwenda kwa ngeye ko, ye vo ngeye mpe kuna vioka yudukwa kiaki ye mama kiaki ye kwiza kwa mono mu lukanu luambi ko.

53. Nzambi a Abalahami ye Nzambi a Naholi, i Nzambi ase diau, yandi i nkongudidi mu yeto. Yakobi wadia ndefi mu yandi wakala vumi kiasandi Isaki.

54. Yakobi wayoka nkailu amponda va mongo ye watumisa butu biandi mu buluka yandi. Yau badia, mboki baleka va mongo mu fuku.

55. Kansi nsuka nabu Labani watelama, ye bu kafiba ntekolo miandi ye bana bandi babakento ye bu kamana kubasakumuna, wavutuka ku nzo andi.

[1] mb. yudukwa kiakimbangi.
[2] mb. vuma kiankengila.

KAPU 32.

Bonso bwakubika Yakobi, bu kakana kika Esau. Nsinsuuu andi ye Nzambi.

Kansi Yakobi bu kayenda yendi mu nzil' andi, kabwabana ye mpofi za Nzambi;

2. Yakobi bu kabamona, kavova: Baba i kabu dia Nzambi. Yandi wabika vuma kiokio nkumbu Mahanaimi.[1] 2 Nt. 6: 17. Lumb. 34: 7.

3. Yakobi wafidisa ntumwa ku ntuala kwa mpangi andi Esau mu nsi a Seili, mu nsi a Edomi;

4. yandi wabakamba ye wavova: Luna vova ebu kwa mfumu ami Esau: Sielo kiaku Yakobi weti tuma: Mono yakedi nseke kwa Labani ye yazingidi kuna nate ye bwabu;

5. mono yabeki ngombe zambakala, zimpunda, mameme, sielo biababakala ye biabakento. Bwabu nzolele fidikisa ntumwa kwa mfumu ami mu zaikisa bo, kidi yamona nlemvo mu meso maku.

6. Mboki ntumwa bu zavutuka kwa Yakobi, zau zavova: Yeto tuamweni mpangi aku Esau wakinangukini kwa ngeye ye nkama zia zababakala.

7. Buna Yakobi watina beni ye wazakama mu wonga; yandi wakaba bantu bandi ye mameme ye zingombe ye bakamela mu makabu mole.

8. Kadi yandi wabanza: Vo Esau una bwila kabu dimosi ye bedisa dio, buna vele kabu diankaka dilenda vuka.

9. Yakobi wavova: Nzambi asami Abalahami ye Nzambi asami Isaki,

[1] mb. makabu mole.

Mfumu, i ngeye wavova kwa mono: vutuka ku nsi aku ye kwa butu biaku, buna ngina kuvangila bwambote,
1 Mose 31: 13.
10. mono kifweni nlemvo una wawonsono ye kinkwikizi kina kiakionsono kiwasidi kwa sielo kiaku ko; kadi nkawa ami kaka wakala yami, bu yasabuka Yolodani diadi, ye bwabu ngieka makabu mole.
11. Untabila mu koko kwampangi ami Esau, kadi ntinini, vo sika kwiza kumbedisa ye kana mpe kuta zimbuta ye bana ko.
12. Ngeye kibeni wavova: Mono ngina kuvangila mbote yayingi ye vanga nkun' aku wakala bonso nienge wambu ulembakene tangwa ntalu mu diambu diawawingi beni. 1 Mose 28: 13 b.
13. Yandi wakala kuna fuku dina. Mu bina bikabaka nsendo wabonga minkailu kwa mpangi andi Esau
14. nkama zole zankombo ye makumole mankombo zambakala, nkama zole zamameme mankento ye makumole mamameme mambakala,
15. makumatatu makamela mayemika ye bana bau mpe, makumaia mangombe zankento ye kumi diangombe zambakala ye makumole mampunda ye kumi diabana bampunda.
16. Yandi wavana bio kwa sielo biandi mu kebwa, kamba kamba, ye wavova kwa sielo biandi: Luenda ku ntual' ami ye lutatula kamba kamba.
17. Yandi wakamba kwa wantete ye wavova: Mpangi ami Esau bu kana bwabana yaku ye kuyuvula: nani uvwidi ye kwe weti kwenda, ye nani vwidi bulu biweti diatisa?
18. buna una vutula: bivwilu kwa sielo kiaku Yakobi; biau i nkailu miketi fidisa kwa mfumu ami Esau, ye tala, yandi kibeni weti kwiza landi.
19. Yandi wakamba bobo kwa wanzole ye wantatu ye bankaka babonsono badiatisa makamba: Bonso builuvovele bwabu, i buna luna vova kwa Esau, bu luna luaka kwa yandi.
20. Luna vutuka vova: Tala, sielo kiaku Yakobi kieti kwiza landi mpe. Kadi yandi wabanza: Nzolele kumbomba mu nkailu mimpitidi; mboki mono kibeni nzolele monika va luse luandi; buna nanga sika kuntambula mu nlemvo.
21. Buna nkailu miamvitila, yandi kibeni bu kasala mu nzo andi mu fuku.
22. Kansi mu fuku dina yandi watelama ye wabonga bakazi bandi bole ye sielo biandi biole biabakento ye bana bandi bababakala kumi ye mosi ye wasabuka sabu dia Yaboki.
23. Yandi wababonga ye wabasabula mu fimwila ye wasabula mpe biankaka bikavwa.
24. Yakobi kaka wasala. Buna muntu wasinsana yandi nate ye nkala mpumbu watenduka. Hos. 12: 3 b.
25. Ndiena bu kamona, vo wanlembakana, wavalakana dikulu diandi diabunda ye bunda dia Yakobi i ntumbu doka, bu keti sinsana yandi.
26. Muntu wavova: Ungiambula, kadi nkala mpumbu utendokele. Kansi yandi wavutula: Kina kuyambula ko, vo kuna kunsakumuna ko.
27. Buna wavova kwa yandi: Nkumbu aku nani? Yandi wavutula: Yakobi.
28. Yandi wavova: Kuna vutuka bikwa Yakobi ko, kansi Isalaeli,[1] kadi unweni ye Nzambi ye bantu ye unungini. 1 Mose 35: 10.
29. Buna Yakobi wanyuvula ye wavova: Unzaikisa nkumbu aku. Yandi wavutula: Mu nkiama ungiuvudi nkumbu ami? Yandi wansakumuna kuna
Nkong. 13: 17 b.
30. Kansi Yakobi wabika vuma kina nkumbu Penieli,[2] ye wavova: kadi tumonane ye Nzambi mu zizi ye zizi, kansi mwanki moyo ami uvukidi.
2 Mose 33: 20.
31. Bu kavioka Penueli, wamona ntangu yeti tubuka; kansi watembila mu bunda diandi.
32. Mu diambu diodio bana ba Isalaeli nate ye bwabu ka badianga mwanzi wabunda wena mu dikulu diabunda ko, mu diambu dia bu kavalakana dikulu diabunda dia Yakobi va mwanzi wabunda.

KAPU 33.

Mbwabununu a Yakobi ye Esau.

Yakobi wasendula meso mandi ye wamona Esau weti kwiza ye nkama zia zababakala. Buna wakaba bana bandi kwa Lea ye Lakeli ye sielo biandi biabiole biabakento.
2. Yandi wavitisa sielo biabakento ye bana bau, mboki Lea ye bana bandi ye Lakeli ye Yosefi bazimunina.
3. Yandi kibeni wavita ku ntual' au ye wayinama va nsi nginama nsambodia, nate ye kaluaka kwa mpangi andi.

1 mb. kinwani kia Nzambi.
2 mb. zizi kia Nzambi.

4. Kansi Esau wayungusa kwa yandi ye wanwumbikila ye wanzingila mu laka ye wamfiba; yau badila.
5. Bu kasendula meso mandi ye wamona bakento ye bana, wavova: Baba i banani bauneti? Yandi wavutula: I bana bakaidi Nzambi kwa sielo kiaku.
Lumb. 127: 3.
6. Sielo biababakento biayiza ye bana bau, ye bayinama.
7. Mboki Lea ye bana bandi bayiza, ye bayinama. Vazimunina Yosefi ye Lakeli bayiza, ye bayinama.
8. Mboki kayuvula: Bwe zolele mu kabu dina di adionsono ditubwabane? Yandi wavutula: Nzolele mona nlemvo mu meso mamfumu ami.
9. Kansi Esau wavova: Mbeki bilungidi; keba biena yaku, mpangi ami.
10. Yakobi wavutula: Ka bwa ko; vo mbweni nlemvo mu meso maku, buna tambula minkailu kwa mono, bu mbweni zizi kiaku nkievo zizi kiakinzambi, bu untambudi mu nlemvo wau.
11. Tambula nkailu miamavimpi mimpitisi kwa ngeye; kadi Nzambi wandemvokele, ye mu biabionsono mbeki kiaba. Yandi watatamana kunleba, ye watambula mio.
12. Esau wavova: Bika tuananguka ye vutuka diata; mono nzolele kunama.
13. Kansi yandi wavutula: Mfumu ami weti mona yandi kibeni, vo bana bena bantwenia ye ndeti mameme ye zingombe bieti yemika; vo tuna diatisa bio mu ngolo lumbu kimosi kaka, kamba diadionsono dina fwa.
14. Nkiangunu bika mfumu ami watekila sielo kiandi, ye mono ngina kwiza landi vole vole, bonso bulenda diatusulwa bibulu ku ntual' ami, ye bonso bulenda nama bana, nate ye ngina kwiza kwa mfumu ami mu Seili.
15. Buna Esau wavova: Buna vele nzolele kusisila ndambu abantu bami. Kansi yandi wavutula: Mu nkiama? Bika yamona nlemvo mu meso mamfumu ami kaka.
16. Buna Esau wavutuka lumbu kina ye wayenda nzil' a Seili.
17. Kansi Yakobi wananguka ye wayenda ku Sukoti ye watunga nzo andi kuna. Kwa bulu biandi wavanga mafwokula; i bila kibabikila vuma kiokio nkumbu Sukoti.[1]
18. Yakobi watoma luaka mu ntukulu andi ku Padan-Alami nate ye mbanza Sekemi mu nsi a Kanana ye watunga nzo zandi zakoto ku mbazi ambanza.
19. Yandi wasumba ndambu yina yantoto yikatunga nzo andi yakoto, kwa bana ba Hamoli, i se dia Sekemi, mu nkama mosi yakesita.
Yos. 24: 32. Mav. 7: 16.
20. Kuna katunga disalu ye wabika dio El-Elohe-Isalaeli.[1]

[1] mb. mafwokula.

[1] mb. salu dia Nzambi, i Nzambi a Isalaeli.

KAPU 34.

Ngolo za Sekemi kwa Dina. Mpangi zandi zavutula ndinda.

Kansi Dina, i mwana wankento wabutulwa Yakobi kwa Lea, wayenda bumina bana bababakento bansi yina.
2. Sekemi, i mwana wabakala wa Hamoli, i hivita, mfumu ansi, wamona yandi ye waleka yandi ye wamvweza.
3. Mwel' andi watatamana ye Dina, i mwana wankento wa Yakobi, ye ndumba yatondwa kwa yandi, ye yandi wavova mu nlembami ye ndumba.
4. Sekemi wavova kwa sandi Hamoli: Umbakila ndumba yoyo mu kala nkazi.
5. Yakobi wawa, vo mwan' andi wankento Dina wadimbulwa. Kansi bana bandi bababakala bu bakala ye bulu biandi mu yinza, Yakobi wadingalala, nate ye bayiza ku nzo au.
6. Buna Hamoli, i se dia Sekemi, wavaika kwa Yakobi mu moka yandi.
7. Bana bababakala ba Yakobi batuka mu yinza, bu bawa bonso buvengo. Babakala bakala kiadi ye nganzi zazingi, bu kavanga bobo bwakala buzengi mu Isalaeli, bu kalekisa mwana wankento wa Yakobi—i buma bwalembwa songa. 5 Mose 22: 21.
8. Buna Hamoli wamoka yau ye wavova: Mwel' amwan' ami utatamene ye busi kieno; lumvana kwa yandi mu kala nkazi.
9. Lusa kizitu ye yeto; lutuvana bana beno bababakento ye lubonga bana beto bababakento mu kala bakazi beno,
10. ye lutunga ye yeto, kadi nsi ka yina kala nkaku mu yeno ko; muna lulenda kunda ye zieta ye vwa zimvwilu.
11. Sekemi wavova kwa sandi ye nkazi zandi: Lungiambula yabaka nlemvo mu meso meno; bionso biluzolele kwa mono, nzolele bio vana.
12. Lulomba kwa mono wonso nkailu waunene wandumb' andambisa vo

yonso yonso mpanunu; nzolele vana bionso biluna lomba kwa mono, lumpana kaka ndumba mu kala nkazi.

13. Buna bana bababakala ba Yakobi bavutula kwa Sekemi ye sandi Hamoli mu mambu mabungubi, bu kalekisa busi kiau Dina,

14. ye bavova kwa yau: Ka tulendi tambudila ko mu vana busi kieto kwa bakala diena kisutu; kadi kiampila yoyo tubanzilanga vo i nsoni.

15. I mu diambu diodio kaka tuzolele vanga, bonso buluzolele, vo luna kala bonso yeto, babakala babonsono mu yeno bu bana zabulwa.

16. Buna tuna kuluvana bana beto babakento ye yeto kibeni tuna bonga bana beno babakento mu kala bakazi; buna tuna kunda yeno ye kala yeno bantu bamosi.

17. Kansi vo ka luzolele kutuwa ko ye kukizabula, buna tuna bonga busi kieto ye katuka.

18. Hamoli ye Sekemi, i mwan' a Hamoli, bazola dina dibalomba.

19. Toko diodio diantwenia ka diazingila mu vanga bobo ko, kadi wasa meso mandi kwa mwana wankento wa Yakobi. Yandi walutila babonsono mu nzo asandi mu lendo.

20. Buna Hamoli ye mwan' andi Sekemi bayenda ku mwelo ambanz' au ye bakamba kwa babakala mu mbanza ye bavova:

21. Babakala baba benina yeto diela diayenge; nkiangunu bika tuabayambula bakunda mu nsi ye zieta muna; keti nsi yilungidi beni kwa yau. Yeto tuzolele bonga bana bau babakento mu kala bakazi beto ye tuna kubavana bana beto babakento.

22. Kansi i diambu dina kaka babakala bana kutuvangila bonso butuzolele ye kunda yeto ye kala bantu bamosi ye yeto, vo babakala babonsono mu yeto bana zabulwa, bonso yau kibeni bazabulwa.

23. Buna keti bulu biau ye mbongo zau ye bulu bikokanga bina vuwa kwa yeto. Nkiangunu bika tuavanga kaka, bonso bubazolele, buna bana kunda yeto.

24. Bantu batumamana Hamoli ye mwan' andi Sekemi, i yau babonsono bakala mu ngudi amwelo wambanz' andi; babakala babonsono, i yau babonsono bakunda mu ngudi amwelo wambanz' andi, bakiyambulwa bazabulwa.

25. Kansi mu lumbu kiantatu, bu balungwa kwama koko, buna bana bole bababakala ba Yakobi, Simeoni ye Levi, i nkazi za Dina, babonga sabala muntu muntu ye babwila mbanza nabiu ye babema babakala babonsono.

1 Mose 49: 5 b.

26. Yau babema mpe Hamoli ye mwan' andi Sekemi mu meno masabala ye bavaikisa Dina mu nzo a Sekemi ye bakatuka.

27. Bana bababakala ba Yakobi babwila bavondwa ye batana mbanza, mu diambu diabusi kiau kialekuswa;

28. yau babonga mameme mau ye zingombe ye zimpunda, i bina biakala mu mbanza ye bina biakala mu yinza.

29. Mbongo zau zazonsono ye bana bau babonsono ye bakento bau banatwa bonso bintani ye biankaka biabionsono biakala mu zinzo.

30. Kansi Yakobi wavova kwa Simeoni ye Levi: Yeno lutuedi kubu kwa mono, bu lumpengi kiabelwa kwa bisi nsi, i bakananita ye bapelesita. Kabu diabababakala diena yami diena diadike; bwabu bana yonzama kwa mono ye kumponda; ngina fukuswa ye nzo ami.

31. Kansi yau bavutula: Kadi buna busi kieto kina siwa buma bonso nsuza?

KAPU 35.

Yakobi diaka mu Beteli. Mbutulu a Benyamini ye mfwilu a Lakeli. Baua bababakala ba Yakobi. Mfwilu a Isaki.

Nzambi wavova kwa Yakobi: Nanguka wenda kuna Beteli ye kala kuna ye kuna una tunga disalu kwa Nzambi yina yamonika kwa ngeye, bu wataba mu mpangi aku Esau.

1 Mose 28: 12 b.

2. Buna Yakobi wavova kwa bisi nzo andi ye kwa babonsono bakala yandi: Lukatula nzambi zozo zanzenza zena yeno ye lukukivedisa ye luvilula mimvwatu,

1 Mose 31: 19. Yos. 24: 2, 23. 1 Sam. 7: 3.

3. ye bika tuatelama ye kwenda kuna Beteli; kuna nzolele tunga disalu kwa Nzambi yina yawa lusambulu luami mu ntangu ampasi zami, ye yakala yami mu nzila yiyayizila.

4. Buna bavana Yakobi nzambi zazonsono zanzenza zakala yau, mboki nlunga miau miamatu mpe; Yakobi wadiamisa mio kunsi antelebinta ku Sekemi.

5. Mboki bananguka, ye wonga watuka kwa Nzambi wabwila mbanza

zafinangana, ye bana bababakala ba Yakobi ka bazomwa ko.

6. Yakobi waluaka ku Lusi, i Beteli, mu nsi a Kanana, ye bantu bobo babonsono bakala yandi.

7. Kuna yandi watunga disalu ye wabika vuma nkumbu Ele-Beteli,[1] kadi Nzambi wamonika kwa yandi kuna, bu kataba mu mpangi andi.
1 Mose 28: 19.

8. Debola, i nyemiki a Lebeka, wafwa ye wadiamuswa ku banda dia Beteli kunsi acene; wau wabikwa cene dia Dizi. 1 Mose 24: 59.

9. Nzambi wamonika diaka kwa Yakobi, bu katuka ku Padan-Alami ye wansakumuna.

10. Nzambi wavova kwa yandi: Nkumbu aku i Yakobi; kansi kuna vutuka bikwa Yakobi ko, kansi Isalaeli i nkumbu yiuna bikwa. I buna kavenwa nkumbu Isalaeli.
1 Mose 32: 28. 1 Nt. 18: 31.

11. Nzambi wavova kwa yandi: Mono i Nzambi Mpungu-tulendo; kala lubutu ye nieka. Bantu, inga, makabu mabantu mana tuka kwa ngeye, ye ntinu mina tuka mu nim' aku.
1 Mose 48: 4.

12. Nsi yina yiyavana kwa Abalahami ye Isaki ngina yo vana kwa ngeye; kwa nkun' aku una kulanda ngina mpe vana nsi yoyo. 1 Mose 12: 7. 26: 3.

13. Nzambi wabaluka kwa yandi va vuma kina kibamokina ye yandi.

14. Kansi Yakobi watedimisa mama va vuma kina kibamokana ye Nzambi, i mama kiatadi; yandi wayoka nkailu wandwa va ntandu ye wabukula kio mazi.

15. Yakobi wabika vuma kibamokana ye Nzambi nkumbu Beteli.

16. Mboki bakatuka ku Beteli. Nzila bu yakidi nseke nate ye kuna Efalata, buna Lakeli wabakama nsongo, ye nsongo miandi miakala mpasi.

17. Nsongo miandi bu mialuta mu mpasi, mbutisi wavova kwa yandi: Kutinani ko; kadi ntangu yayi mpe una buta mwana wabakala.

18. Kansi bu kakala lukufi ye tabuka vumunu ye fwa, buna wambika nkumbu Ben-Oni[2]; kansi se diandi diambika Benyamini.[3]

19. Buna Lakeli wafwa, ye yandi wadiamuswa mu nzil' a Efalata, i mpila mosi ye Bete-Lehemi. 1 Mose 48: 7.

[1] mb. salu dia Nzambi a Beteli.
[2] mb. mwan' ansongo miami.
[3] mb. mwana wavila.

20. Yakobi watedimisa dimbu va ndiamu andi; kiau kibikwanga nate ye bwabu dimbu kiandiamu a Lakeli.

21. Isalaeli wakatuka kuna ye watunga nzo andi yakoto ku ndambu yankaka yanzo ayongi a Mvungi.

22. Isalaeli bu kakala kundu mu nsi, Lubeni wayenda leka ye Biliha, nkento wakiavengama wase diandi; Isalaeli wawa bo.

Yakobi wakala kumi ye bana bole bababakala. 1 Mose 49: 4. 1 Lus. 5: 1.

23. Bana bababakala ba Lea i Lubeni nsemokono a Yakobi, mboki Simeoni, Levi, Yuda, Isakali ye Sebuluni.

24. Bana bababakala ba Lakeli i Yosefi ye Benyamini.

25. Bana bababakala ba Biliha, i sielo kiankento kia Lakeli, i Dani ye Nafatali.

26. Bana bababakala ba Silipa, i sielo kiankento kia Lea, i Ngadi ye Aseli. Baba i bana bababakala ba Yakobi bakabutulwa mu Padan-Alami.

27. Yakobi wayiza kwa sandi Isaki ku Mamele ku Kiliat-Aliba, i mpila mosi ye Hebeloni, kwakadila Abalahami ye Isaki kinzenza.

28. Isaki wakala moyo mu mvu nkama mosi ye lunani;

29. mboki Isaki watabuka vumunu ye wafwa ye wayonzama ye bantu bandi; wakala wanuna ye wayukuta mu kala moyo. Bana bandi bababakala Esau ye Yakobi bandiamisa.
1 Mose 25: 8.

KAPU 36.

Nkanda wasinsi dia Esau.

Wau i nsamu wasinsi dia Esau, i Edomi. 1 Mose 25: 30.

2. Esau wabonga bakazi bandi mu bana babakento ba Kanana: Ada, i mwana wankento ahetita Eloni, Oholibama, i mwana wankento a Ana ye ntekolo ahivita Siboni,
1 Mose 26: 34. 28: 9.

3. ye Basemati, i mwana wankento wa Isamaeli ye busi kia Nebayoti.

4. Ada wabutila Esau Elifa, kansi Basemati wabuta Lengueli.

5. Oholibama wabuta Yeusi, Yaelami ye Kola. Baba i bana bababakala ba Esau bakabutulwa mu nsi a Kanana.

6. Esau wabonga bakazi bandi, bana bandi bababakala ye bana bandi babakento ye babonsono babisi nzo andi, bulu biandi ye bulu biabionsono bikokanga ye mbongo zankaka zazonsono zikabaka ndandu mu nsi a Kanana, ye

wayenda ku nsi yankaka ye wavambanana bobo ye mpangi andi Yakobi.

7. Kadi mbongo zau zakala zazingi, ye balembana kala va kimosi; nsi yibakala ka yalungila kwa yau ko mu diambu diamakamba mabulu biau.

1 Mose 13: 6.

8. Esau watunga mu miongo mia Seili, Esau ubikwanga mpe Edomi.

Yos. 24: 4.

9. Wau i nsamu wasinsi dia Esau, i yandi wakala se diakanda diabaedomita, mu miongo mia Seili.

10. Zazi i nkumbu zabana bababakala ba Esau: Elifa, i mwana wabakala wa Ada, i nkazi a Esau, ye Lengueli, i mwana wabakala wa Basemati, i nkazi a Esau.

11. Kansi bana bababakala ba Elifa i Temani, Omali, Sefo, Ngaetami ye Kenasi.

12. Timina wakala nkento wakiavengama wa Elifa, i mwan' a Esau, wabutila Elifa Amaleki. Baba i bana bababakala ba Ada, i nkazi a Esau.

13. Kansi bana bababakala ba Lengueli i baba: Nahati ye Sela, Sama ye Misa. Baba i bana bababakala ba Basemati, i nkazi a Esau.

14. Kansi bana bababakala ba Oholibama, i nkazi a Esau ye mwana wankento wa Ana ye ntekolo a Siboni, i baba bakabutila Esau: Yeusi, Yaelami ye Kola.

15. Baba i bakuluntu badikanda mu bana bababakala ba Esau: bana bababakala ba Elifa, i nsemokono a Esau, i baba: nkuluntu Temani, nkuluntu Omali, nkuluntu Sefo, nkuluntu Kenasi,

1 Lus. 1: 35 b.

16. nkuluntu Kola, nkuluntu Ngaetami, nkuluntu Amaleki. Baba i bakuluntu batuka mu Elifa mu nsi a Edomi; yau i bana ba Ada.

17. Baba i bana bababakala ba Lengueli i mwan' a Esau: nkuluntu Nahati, nkuluntu Sela, nkuluntu Sama, nkuluntu Misa, baba i bakuluntu batuka mu Lengueli mu nsi a Edomi, yau i bana bababakala ba Basemati, nkazi a Esau.

18. Baba i bana bababakala ba Oholibama, i nkazi a Esau: nkuluntu Yeusi, nkuluntu Yaelami, nkuluntu Kola. Baba i bakuluntu batuka mu Oholibama, i mwana wankento wa Ana ye nkazi a Esau.

19. Yau i bana bababakala ba Esau, ye yau i bakuluntu badikanda—diandiena ubikwanga mpe Edomi.

20. Baba i bana bababakala baholita Seili, i yau bateka kala bisi nsi: Lotani, Sobali, Siboni, Ana, Disoni, Eseli, Disani.

1 Lus. 1: 38 b.

21. Yau i bakuluntu bakanda diabana bababakala ba Seili, i baholita, mu nsi a Edomi.

22. Kansi bana bababakala ba Lotani i Holi ye Hemami; busi kia Lotani, i Timina.

23. Baba i bana bababakala ba Sobali: Alavani, Manahati ye Ebali, Sefo ye Onami.

24. Baba i bana bababakala ba Siboni: Aya ye Ana; i ndiena Ana wabakula nto zayuku-yuku mu nsi yankatu bu kakenga mpunda zasandi Siboni.

25. Kansi baba i bana ba Ana: Disoni ye Oholibama, i mwana wankento wa Ana.

26. Baba i bana bababakala ba Disani: Hemidani, Esibami, Yitilani ye Kelani.

27. Baba i bana bababakala ba Eseli: Bilihani, Savani ye Akani.

28. Baba i bana bababakala ba Disani: Usi ye Alani.

29. Baba i bakuluntu bakanda diabaholita: nkuluntu Lotani, nkuluntu Sobali, nkuluntu Siboni, nkuluntu Ana,

30. nkuluntu Disoni, nkuluntu Eseli, nkuluntu Disani. Yau i bakuluntu bakanda diabaholita mu nsi a Seili, nkuluntu nkuluntu ye kiandi kikuluntu.

31. Baba i ntinu miayala mu nsi a Edomi, bana ba Isalaeli bu balembwa yalwa kwa ntinu:

1 Lus. 1: 43 b.

32. Bela, i mwan' a Beoli, wakala ntinu mu Edomi, ye mbanz' andi yabikwa Dinihaba.

33. Bela bu kafwa, Yobabi, i mwan' a Sela watuka ku Bosola, wamvingana ntinu.

34. Yobabi bu kafwa, Husami watuka ku nsi abatemanita, wamvingana ntinu.

35. Husami bu kafwa, Hadadi, i mwan' a Bedadi, wamvingana ntinu, i yandi wabedisa bamidianita va nsi a Moabi; mbanz' andi yabikwa Aviti.

36. Hadadi bu kafwa, Samala watuka ku Masaleka, wamvingana ntinu.

37. Samala bu kafwa, Sauli watuka ku Lehoboti ku nzadi, wamvingana ntinu.

38. Sauli bu kafwa, Bali-Hanoni, i mwan' a Akaboli, wamvingana ntinu.

39. Bali-Hanani, i mwan' a Akaboli, bu kafwa, Hadali wamvingana ntinu;

mbanz' andi yabikwa Paugu, ye nkazi andi wabikwa Mehetabeli, i mwana wankento wa Matelede, i mwana wankento wa Me-Sahabi.

40. Zazi i nkumbu zabakuluntu bakanda dia Esau, bonso bwenina masinsi mau ye vuma biau ye nkumbu zau: nkuluntu Timina, nkuluntu Alava, nkuluntu Yeteti, 1 Lus. 1: 51 b.

41. nkuluntu Oholibama, nkuluntu Ela, nkuluntu Pinoni,

42. nkuluntu Kenasi, nkuluntu Temani, nkuluntu Mibisali,

43. nkuluntu Mangadieli, nkuluntu Ilami. Yau i bakuluntu bakanda dia Edomi, bonso bwenina vuma biau mu nsi yina yibavwa—diandiena ubikwanga mpe Esau, i se diakanda diabaedomita.

KAPU 37.

Ndozi za Yosefi. Ntekolo andi ku Ngipiti.

Kansi Yakobi watunga nzo mu nsi yina yakadila se diandi kinzenza, i mu nsi a Kanana. 1 Mose 35: 27.

2. Wau i nsamu asinsi dia Yakobi. Yosefi bu kakala kumi ye mvu nsambodia, yandi ye mpangi zandi bayenda vungi mameme, bu kakala wantwenia; yandi wanama bana bababakala ba Biliha ye Silipa, i bakazi basandi. Yosefi wakamba kwa sau yonso yambi yibabikulwa.

3. Isalaeli waluta tonda Yosefi ye bana bandi bababakala bankaka safiuma, bu kambuta mu ndununu andi; sandi wamvangila kinkuti kiakinene.

4. Mpangi zandi bu zamona, vo se diau dialuta kuntonda ye mpangi zandi zankaka safiuma, yau bankadila nganzi ye ka balendi kumvovisa mu nlembami ko.

5. Ntangu yankaka Yosefi walotwa ndozi, yikakamba kwa mpangi zandi; mboki baluta kumbela.

6. Kadi yandi wavova kwa yau: Ludimba mpila ndozi yindotolongo.

7. Mono mbenzi, vo yeto tueti kanga mita va via; tala, mwit' ami watelama ye wasikila mu telama, ye mita mieno miatelama kinzungidila ye miayinama kwa mwit' ami.

8. Buna mpangi zandi zavova kwa yandi: Kadi ngeye una kala ntinu eto, ye kadi ngeye una kutuyale? Yau baluta kumbela mu diambu diandozi zandi ye mu yina yikavova.

9. Mboki walotwa ndozi yankaka diaka, yikakamba kwa mpangi zandi; yandi wavova: Ludimba, mono ndotolongo ndozi diaka. Mono mbenzi, vo ntangu ye ngonda ye kumi ye mbwetete mosi biayinama kwa mono.

10. Bu kakamba bo kwa sandi ye mpangi zandi, sandi wansemba ye wavova kwa yandi: Nki ampil' andozi yiulotolongo? Kadi buna mono ye mbut' aku ye mpangi zaku tuna kwiza yinama va ntoto kwa ngeyie?

11. Mpangi zandi zanyandukila ntima; kansi sandi wakeba diodio mu mbambukulu amoyo.

12. Ntangu yankaka mpangi zandi bu zayenda vungi mameme masau ku Sekemi,

13. buna Isalaeli wavova kwa Yosefi: Tala, mpangi zaku zeti vunga mameme ku Sekemi; kubama kwaku, nzolele kufidisa kwa yau. Yandi watambudila: Vava ngiena.

14. Buna wavova kwa yandi: Wenda watala, vo mpangi zaku zeti toma nitu, ye vo mameme meti toma nitu, ye wiza wankamba bo. Yandi wamfidisa tuka mu ndimb' a Hebeloni, ye yandi waluaka ku Sekemi.

15. Kuna kabwabana ye bakala, bu keti zenzila va via, ye bakala dianyuvula: Nki weti fwanda?

16. Yandi wavutula: Ngieti fwanda mpangi zami; unkamba, konso kubeti vunga kamba diau.

17. Bakala diavutula: Bameni katuka vava, kadi yawilu bavovele: bika tuenda ku Dotani. Buna Yosefi walanda mpangi zandi ye wabamona mu Dotani.

18. Bu bammwena nseke, bu kakiluakididi kwa yau ko, buna balongasana mu kumvonda.

19. Yau bavovasana: Tala, koko kweti kwiza nkwa ndozi.

20. Lelo ka diambu ko, bika tuambema bwabu ye kuntuba mu lubulu; mboki tuna vova, vo bulu kiakiama kiandidi. Buna situa mona, bonso buna kadila ndozi zandi.

21. Kansi Lubeni bu kawa bo, wazola kuntanina mu moko mau ye wavova: Ka tumvondani ko. 1 Mose 42: 22.

22. Lubeni wavova diaka kwa yau: Ka lutengulani menga ko; luntuba mu lubulu mwamu mu nsi yankatu, kansi ka lunsani buma ko. Yandi wazola kuntanina mu moko mau ye kumvutula kwa sandi.

23. Yosefi bu kaluaka kwa mpangi zandi, bamvula kinkuti kiandi, i kinkuti kiakinene kikavwata,

24. ye bambaka ye bantuba mu lu-

bulu; kansi lubulu luakondwa lekwa, ka mwakala nlangu nkutu ko.

25. Mboki bavwanda mu dia. Bu basendula meso mau, bamona buka kiabaisamaelita batuka ku Ngiladi, ye bakamela bau banata zitu biadalanganti, balasami ye ladanumi; yau beka mu fila bio ku Ngipiti.

26. Buna Yuda wavova kwa mpangi zandi: Nki andandu tuna baka, vo tuna bema mpangi eto ye sweka menga mandi?

27. Ve, bika tuanteka kwa baisamaelita; bika moko meto ka mamvalakana ko, kadi keti yandi i mpangi eto ye weto nsuni. Mpangi zandi zantumamana.

28. Minkiti miabamidianita bu bavioka koko, buna batombula Yosefi mu lubulu; bateka Yosefi mu makumole masekeli biapalata kwa baisamaelita. Baba banata Yosefi ku Ngipiti.
Lumb. 105: 17. Mav. 7: 9.

29. Mboki Lubeni bu kavutuka ku lubulu, tala, buna Yosefi kena mu lubulu ko. Buna yandi watiasuna mvwatu miandi

30. ye wavutuka kwa mpangi zandi ye wavova: Ntaudi kena mo ko, kwe ngina kwenda?

31. Kansi yau babonga kinkuti kia Yosefi ye bavonda nkombo yambakala ye bavwanga kinkuti mu menga;

32. mboki bafidisa kinkuti kina kiakinene ku nzo kwa sau ye batuma: Kiaki tumweni; natadi, vo i kinkuti kiamwan' aku vo ka bwa ko.

33. Yandi wazaya kio ye wavova: I kinkuti kiamwan' ami; bulu kiakiama kiandidi, mu kedika Yosefi wafwidi mu nzala. 1 Mose 44: 28.

34. Yakobi watiasuna mvwatu miandi ye wakanga ngoto nswela mu luketo luandi ye wakadila mwan' andi kiadi ntama yayingi.

35. Bana bandi bababakala babonsono ye bana bandi babakento babonsono bayiza mu kumbomba; kansi yandi kazola bombakana ko, kansi wavova: Mu kiadi ngina kulumuka kwa mwan' ami mu nsi alufwa. Se diandi diandidila.

36. Kansi bamidianita bannata ku Ngipiti ye banteka kwa Potifali wakala kota dianzo a Falao ye ntuti amantadi.
1 Mose 39: 1.

KAPU 38.

Bana bababakala ba Yuda. Yuda ye Tamali.

Ntangu yina Yuda wakatuka mu mpangi zandi ye wakunda ye bakala kuna Adulami, nkumbu andi Hila.

2. Kuna kamona mwana wankento wakananita, nkumbu andi Sua, ye yandi wambonga ye wakota kwa yandi.

3. Yandi wayaka ye wabuta mwana wabakala wavewa nkumbu Eli.

4. Yandi wayaka diaka ye wabuta mwana wabakala, ye wamvana nkumbu Onani.

5. Yandi wabuta diaka mwana wabakala, ye wamvana nkumbu Sela; bu kabutwa, buna Yuda wakala ku Kesibi.

6. Yuda wabonga nkazi, nkumbu andi Tamali, kwa mwan' andi Eli, i nsemokono andi.

7. Kansi Eli, nsemokono a Yuda, wakala wambi mu meso ma Mfumu; nkiangunu Mfumu wamvonda.
4 Mose 26: 19.

8. Buna Yuda wavova kwa Onani: Kota kwa nkwezi aku ye unkwela mu widi mpangi aku, kidi wabakila widi mpangi aku nkuna.
5 Mose 25: 5 b. Luti 4: 5. Mat. 22: 24.

9. Kansi Onani bu kazaya, vo nkuna wowo ka una kala wandi ko, buna yandi wasotuna maluma mandi va ntoto, bu kakota kwa nkazi awidi mpangi andi, mpasi kana bakila widi mpangi andi nkuna ko.

10. Kansi bu kavanga bobo, weka wambi mu meso ma Mfumu; nkiangunu wavonda yandi mpe.

11. Buna Yuda wavova kwa nzitu andi Tamali: Kala mu nzo asaku bonso fwola, nate ye mwan' ami Sela umeni kula. Kadi yandi watina, vo yandi mpe una fwa bonso mpangi zandi. Tamali wakatuka ye wakala mu nzo asandi.

12. Ntama yayingi mboki mwana wankento wa Sua, i nkazi a Yuda, wafwa. Ntangu akiadi bu yamana, Yuda ye nkundi andi Hila, i adulamita, bayenda ku Timina mu tala bazaka mika miamameme mandi.

13. Tamali bu kakambwa, vo ko wandi wabaluka ku Timina mu zaka mika miamameme mandi,

14. buna wavula mvwatu miandi miakifwola ye wakifuka nlele ye wakivanga ntoko ye wavwanda va mwelo wa Enaimi mu nzil' a Timina. Kadi

yandi wamona, vo kavewa mu kala nkazi a Sela ko, bu kamana kula.

15. Yuda bu kammona, i ntumbu banza, vo yandi i nsuza; keti yandi wafuka zizi kiandi.

16. Yandi wavengama kwa yandi kukavwanda va nzila ye wavova: Wiza, bika yakota kwa ngeye. Kadi kazaya ko, vo yandi i nzitu andi. Yandi wavutula: Nki zolele kumpana mu kota kwa mono? 3 Mose 18: 15.

17. Yandi wavova: Nzolele kufidisa finkombo-nkombo mu kamba diami. Yandi watambudila: Inga, vo una kumpana ntadulu, nate ye una fio fidisa.

18. Yandi wavova: Buna nki ngina kuvana mu ntadulu? Yandi wavutula: Kimpambu kiaku kiankumbu, zamba kiaku ye nkawa wena mu koko kwaku. Buna wamvana bio ye wakota kwa yandi, ye yandi wanyakisa.

19. Yandi watelama ye wakatuka kuna ye wavula nlele andi wamfukila ye wavwata diaka mvwatu miandi miakifwola.

20. Yuda wafidisa nkundi andi, i adulamita, ye finkombo-nkombo, kidi katambula ntadulu kwa nkento; kansi kammona ko.

21. Yandi wayuvula bantu mu ntini yoyo ye wavova: Kwe kwena nsuza i yandi wavwendi ku Enaimi va nzila? Yau bavutula: Mwamu ka mwakedi nsuza ko.

22. Yandi wavutuka kwa Yuda ye wavova: Kimmweni ko; mboki bantu mu ntini yoyo bavovele, vo ka mwakedi nsuza ko.

23. Buna Yuda wavova: Bika kasimba bio, ka tuidi kukimwesa nsoni ko. Bwabu mfidisi finkombo-nkombo, kansi kummweni ko.

24. Kansi ngonda zitatu mboki Yuda wakambwa: Nzitu aku Tamali wayengi, ye tala, mu ngiangulu wayeki mpe. Yuda wavova: Lumvaikisa, kidi kayokwa.

25. Kansi bu kavaikuswa, wafidisa ntumwa kwa ko wandi ye watuma: Mu muntu wowo uvwidi biabi yayakidi. Yandi watuma: Natadi wonso uvwidi kimpambu kiaki kiankumbu ye zamba biabi ye nkawa wau.

26. Yuda wazaya bio ye wavova: Yandi unungini mu mono, bu yalembwa kumvana kwa Sela, i mwan' ami wabakala. Kansi kamvalakana diaka ko.

27. Kansi bu kakala mu buta, tala, buna bansimba bakala mu vumu kiandi.

28. Mu ntangu yambutulu mosi wavaikisa koko; buna mbutisi wabonga mfisu wambwaki ye wakanga wo mu koko kwandi ye wavova: Ndieu wateka vaika.

29. Kansi mboki bu kavutula koko kwandi diaka, tala, buna mpangi andi wavaika; yandi wavova: Mu nkiama utumpukidi? Yandi wavewa nkumbu Pelesi.[1] 1 Lus. 2: 4. Mat. 1: 3.

30. Mboki mpangi andi wavaika wakala mfisu wambwaki mu koko kwandi; yandi wavewa nkumbu Sela.

KAPU 39.

Ndedama a Yosefi. Kinkole kiandi.

Yosefi wanatwa ku Ngipiti, ye Potifali wakala kota dianzo a Falao ye ntuti amantadi, mwisi Ngipiti, wansumba kwa baisamaelita, bannata kuna. 1 Mose 37: 36. Lumb. 105: 17.

2. Mfumu wakala ye Yosefi ye wakala muntu wavila; yandi wakala mu nzo amfumu andi, i mwisi Ngipiti.

3. Mfumu andi wamona, vo Mfumu wakala yandi, kadi yayonsono yikavanga Mfumu wavangisa yo vila mu koko kwandi.

4. Yosefi wamona nlemvo mu meso mandi ye wansadila. Yandi wanyadisa mu nzo andi, ye yayonsono yikavwa wasisa yo mu nkebolo andi.

5. Tuka mu ntangu yina, bu kanyadisa mu nzo andi ye yayonsono yikavwa, Mfumu wasakumuna nzo amwisi Ngipiti mu diambu dia Yosefi; lusakumunu lua Mfumu luakala mu yayonsono yikavwa, mu nzo ye va nsi.

6. Nkiangunu wasisa yayonsono yikavwa mu kebwa kwa Yosefi, ye mboki bu kambaka mu kunsadisa, kafwa kiadi mu lekwa nkutu ko, kansi mu madia kaka makadia yandi kibeni.

Kansi Yosefi wakala nitu yantoko ye wakala ntoko mu tala.

7. Ntangu yankaka bwakala, vo nkazi amfumu andi walengidikila Yosefi meso ye wavova: Lambalala ye mono.

8. Kansi watina ye wavova kwa nkazi amfumu andi: Tala, kasi mfumu ami kambakila mu kunsadisa, kafwanga kiadi mu widi lekwa nkutu mu nzo ko, ye yayonsono yikavwidi wasisidi yo mu nkebolo ami.

9. Yandi kandutidi mu ngolo mu nzo yayi ko, ye lekwa kiankaka kasimbidi ko kansi ngeye kaka, bu wena

[1] mb. ntumpuki.

nkazi andi. Buna bwe ngina lenda vanga yambi yoyo yayingi ye vola masumu kwa Nzambi?

10. Bu kavova bobo lumbu ka lumbu kwa Yosefi, kanwila ko ye kazola lambalala yandi ko vo kala yandi.

11. Kansi lumbu kiankaka bu kakota mu nzo mu sala salu kiandi ye mwisi nzo nkutu kakala mo ko,

12. buna yandi wambaka mu yunga ye wavova: Lambalala yami. Kansi yandi wasisa yunga mu koko kwandi ye wataba ye wavaika.

13. Bu kamona, vo wasisa yunga kiandi mu koko kwandi ye watina,

14. buna kabokila bisi nzo ye wavova kwa yau: Lutala, yandi watuedi mwisi ebeleo kwa yeto, kidi ndieu katuzinina. Yandi kotele kwa mono ye zolele lambalala yami; kansi mbokele mu ndinga yangolo.

15. Bu kawilu, bu mbudidi mbembo ye mbokele, buna sisidi yunga kiandi kwa mono ye tebi ye vaikidi.

16. Yandi wayambula yunga kiandi kiasala yandi, nate ye mfumu andi wayiza;

17. buna yandi wankamba mamosi ye wavova: Sielo kina kiaebeleo kiwatuedi kwa yeto kikotele kwa mono ye kinzinini.

18. Kansi bu mbudidi mbembo ye mbokele, sisidi yunga kiandi kwa mono ye tebi.

19. Mfumu andi bu kawa, bonso bwavova nkazi andi kwa yandi, bu kavova: ebu ye ebu sielo kiaku kimpengi, buna yandi wakwama nganzi.

20. Mfumu a Yosefi wambaka ye wantudisa mu boloko kiakala nkole zantinu kinkole; kuna kakala mu boloko. Lumb. 105: 18.

21. Kansi Mfumu wakala ye Yosefi ye wammwesa ngiambu ye wammwesa nlemvo kwa nkuluntu aboloko.

22. Nkuluntu aboloko wavana nkole zazonsono zakala mu boloko kwa Yosefi mu kebwa; yayonsono yina vangwa yavangwa mu yandi.

23. Nkuluntu aboloko kabanza mu lekwa nkutu ko kikasala, Mfumu bu kakala yandi; yonso yikavanga, Mfumu wavangila yo vila. Lumb. 1: 3.

KAPU 40.

Ndozi anwiki ye ndozi amvangi amampa.

Ntangu yankaka mboki bwakala vo nwiki kiantinu a Ngipiti ye mvangi andi amampa bavola masumu kwa mfumu au, ntinu mu Ngipiti.

2. Falao wabakila makota manzo andi mamole nganzi, i ngudi anwiki ye ngudi amvangi amampa.

3. Wabatudisa mu nzo antuti amantadi mu kebwa, i mu boloko kimosi kiakala Yosefi kinkole.

4. Ntuti amantadi wavana salu kwa Yosefi mu kubasadila; yau bakebwa muna ntangu zankaka.

5. Nwiki kiantinu a Ngipiti ye mvangi amampa bu bakebwa kinkole mu boloko, buna yau babole balotwa ndozi mu fuku dimosi muntu muntu ye yandi ndozi, ndozi ndozi ye yandi mbangudulu.

6. Mu nsuka Yosefi bu kakota kwa yau, wamona, vo bena kiadi;

7. buna wayuvula makota manzo a Falao makebwa ye yandi mu nzo amfumu andi: Mu nkiama lueti monika kiadi bwabu?

8. Yau bavutula kwa yandi: Yeto tulotolongo ndozi, ye ka mwenani muntu ko ulenda bangula yo. Yosefi wavova kwa yau: Mu vana mbangudulu i diambu dia Nzambi; lunkamba ndozi.

9. Buna ngudi anwiki wakamba ndozi andi kwa Yosefi ye wavova kwa yandi: Mono ndotolongo ndozi, vo nti avinia utelamene vantadisi ami;

10. va nti avinia vakedi mavala matatu, ye umenene nsombo, ye fulu biandi i ntumbu tunguka, ye maketa mandi i ntumbu kala bana bayela.

11. Mono ngiena ye mvungu a Falao mu koko kwami, ye mbongelenge bana bavinia ye nkemingi bo mu mvungu a Falao ye ntambikidingi Falao mvungu mu koko.

12. Buna Yosefi wavova kwa yandi: Yayi i mbangudulu: mavala matatu i lumbu tatu;

13. lumbu tatu mboki Falao una kuzangula ye kuvutula mu salu kiaku, mpasi watambika Falao mvungu, bonso buwateka kala, bu wakala nwiki kiandio.

14. Kansi umbanzila, bu una tomuswa, kidi wansila kiwuntu ye wabambula Falao moyo mu mono ye wampaikisa mu nzo yayi;

15. kadi mono yabakwa mu nana mu nsi abaebeleo, ye mwamu kivengi buma bulenda kuntudisa mu boloko ko. 1 Mose 37: 28.

16. Ngudi amvangi amampa bu kamona, vo Yosefi wavana mbangudulu yabiza, wavova kwa yandi: Mono mpe ndotolongo ndozi. Mono mbenzi, vo

ndetingi mpidi tatu zamampa va ntu
ami.
17. Mu mpidi ya va ntandu mwena
mampa mampila mu mpila madianga
Falao; kansi nuni zididingi mo mu
mpidi va ntu ami.
18. Buna Yosefi wavutula ye wavova:
Yayi i mbangudulu: mpidi tatu i lu-
mbu tatu;
19. lumbu tatu mboki Falao una ba-
lula ntu aku ye zenga wo; yandi una
kuzembidika mu nti ye nuni zina dia
nsuni aku.
20. Lumbu tatu mboki lumbu kia-
mbutulu a Falao bu kiakala, buna ka-
vanga mbuluku kwa sielo biandi bia-
bionsono. Buna mu sielo biandi kaza-
ngula ngudi anwiki ye ngudi amvangi
amampa.
21. Yandi wavutula diaka ngudi a-
nwiki mu salu kiandi, mpasi katambika
Falao mvungu mu koko kwandi;
22. kansi ngudi amvangi amampa
wanzembidikisa, bonso bwakamba Yo-
sefi mu mbangula andi.
23. Kansi ngudi anwiki kabanza mu
Yosefi ko, kansi wamvilakana.

KAPU 41.

Ndozi za Falao. Luzangulu lua Yosefi.
Malema.

Mvu miole mboki bwakala, vo Falao
walotwa ndozi. Yandi wabanza,
vo watelama ku nzadi a Nile.
2. Yandi wamona ngombe nsambo-
dia zankento, zabiza ye zavuluka, za-
baluka mu nzadi ye zadia mu madi-
adia.
3. Mboki kamona ngombe nsambodia
zankaka zankento, zambi ye zantandu,
zabaluka mu nzadi; zau zatelama va
lueka luangombe zankaka zankento va
nseko anzadi.
4. Zina zambi ye zantandu zadia
ngombe zina zankento zakala zabiza ye
zavuluka. Mboki Falao wasikama.
5. Kansi yandi waleka diaka, ye buna
wamona mu ndozi nsesa nsambodia
mianantuedi-ntuedi ye miabiza, mia-
mena mu titi kimosi.
6. Mboki kamona nsesa nsambodia
miankaka miatumbuka, miambubila ye
mialenduka kwa mpeve yaeste;
7. mina miambubila miasiudika nsesa
mina nsambodia miaminene mianieka.
Mboki Falao wasikama ye wamona, vo
i ndozi kwandi.
8. Mu nsuka bu kakala kintientie,
watumisa mbingudi miamionsono ye
banduenga babonsono mu Ngipiti. Fa-
lao wabakamba ndozi zandi; kansi ka
mwakala muntu ko ulenda zo bangula
kwa Falao.
9. Buna ngudi anwiki wakamba Fa-
lao ye wavova: Mono nkatulu bambu-
kila masumu mami moyo bwabu.
1 Mose 40: 14.
10. Falao bu kafwemina sielo biandi
wantudisa ye ngudi amvangi amampa
mu boloko mu nzo antuti amantadi.
11. Buna yeto bole, beto yandi, tua-
lotwa ndozi fuku dimosi, ye ndozi zeto
zakala ndozi ndozi mbangudulu.
12. Mu yeto mwakala mwisi ebeleo
wantwenia i sielo kiantuti amantadi.
Yeto tuankamba ndozi zeto, ye yandi
watubangudila zo; bonso bwalotwa mu-
ntu muntu ndozi, i buna kabangudila.
13. Bonso bukatubangudila bwa-
yenda detila. Mono yavutulwa mu salu
kiami, ye wankaka wazembudukwa.
14. Buna Falao watumisa Yosefi;
basavula kumvaikisa mu boloko. Ya-
ndi wakiteba ye wavilula mvwatu ye
wayiza kwa Falao. Lumb. 105: 20.
15. Falao wavova kwa Yosefi: Mono
ndotolongo ndozi ye ka mwenani mu-
ntu ulenda yo bangula ko. Kansi
ngwilu mu ngeye, bu wilu ndozi, lenda
kwaku bangula yo.
16. Yosefi wavutula kwa Falao ye
wavova: Mu lendo kiami kilendi bo
ko, kansi Nzambi una vana Falao
mvutulu yatoma.
17. Buna Falao wavova kwa Yosefi:
Mono ndotolongo ndozi, vo ntelamene
va nseko anzadi a Nile.
18. Mbweningi ngombe nsambodia
zankento zabaluka mu nzadi, zavuluka
ye zabiza, ye zeti dia mu madiadia.
19. Mboki mbweningi ngombe nsa-
mbodia zankaka zankento zabaluka,
zasioka ye zambi beni ye zantandu; mu
nsi yayonsono ya Ngipiti kimweni za-
nkaka zambi bonso zozo ko.
20. Zina zantandu ye zambi zidi-
dingi ngombe nsambodia zina zatekila
zavuluka.
21. Kansi bu zididingi zo, ka mu-
mweno ko, vo zimeni zo dia, kansi
zakala zambi, bonso buzateka kala.
Mboki nsikamenenge.
22. Diaka ndotolongo ndozi ye buna
mbweningi nsesa nsambodia mianieka
ye miabiza miamena mu titi kimosi.
23. Mboki mbweningi nsesa nsa-
mbodia miankaka miatumbuka, mia-
yuma, miambubila ye mialenduka kwa
mpeve yaeste;

24. nsesa miambubila misiudikidingi nsesa nsambodia miabiza. Mama nkembi kwa bambingudi; kansi ku mukedi muntu ko ulenda mo kumbangudila.

25. Buna Yosefi wavova kwa Falao: Ndozi za Falao zena mbangudulu yimosi; yonso yizolele vanga Nzambi, zaikisi yo kwa Falao.

26. Ngombe nsambodia zankento zabiza i mvu nsambodia, nsesa nsambodia miabiza i mvu nsambodia mpe; ndozi zena mbangudulu yimosi.

27. Ngombe nsambodia zankento zantandu ye zambi zazimunini baluka i mvu nsambodia, i bobo mpe nsesa nsambodia miambubila, i mina mialenduka kwa mpeve yaeste; mvu nsambodia miamalema mina kwiza.

28. Diadi dimbenzi, bu mpovele kwa Falao: yonso yizolele vanga Nzambi, zaikisi yo kwa Falao.

29. Tala, mvu nsambodia mina kwiza mina kala kiaba kiakingi mu nsi yayonsono ya Ngipiti.

30. Kansi mvu nsambodia miamalema mina landa, ye bana vilakana kiaba kiakionsono kiatekila mu nsi a Ngipiti, ye malema mana dia nsi.

31. Ka bana bambuka moyo nkutu ko mu kiaba kiatekila mu nsi mu diambu diamalema momo mana kwiza, kadi mana kala mangolo beni.

32. Kansi Falao bu kalotolo ndozi ndotwa zole, i mpila mosi vo diodio diakwikwa kwa Nzambi, ye vo Nzambi una bo kula vanga.

33. Nkiangunu bika Falao kasola muntu wanduka ye wandnenga ukalenda tumba mu nsi a Ngipiti.

34. Bika Falao kasa bo; bika katumba minkengi mu nsi ye tambula buku kiatanu-tanu kiangionzoko ambutu mianasi a Ngipiti mu mvu mina miansambodia miakiaba.

35. Mu mvu miami miabiza mina kwiza, bika bayonzika biabionsono bifwiti diwa ye yudika mbongo mu zimbanza mu kebwa kwa Falao, kidi biasadulwa mu dia, ye mboki bika bakeba bio,

36. mpasi bina biandia biasadulwa mu nsi mu mvu nsambodia miamalema mina kwiza mu nsi a Ngipiti. Buna nsi ka yina kala nsatu afuka mu malema ko.

37. Nsamu wowo wazola Falao ye sielo biandi biabionsono.

38. Falao wavova kwa sielo biandi: Tulenda bakula muntu wena mpeve a Nzambi bonso mu ndieue?

39. Falao wavova kwa Yosefi: Nzambi bu kazaikisi yayi yayonsono kwa ngeye ka kwenani muntu ko wena wanduka ye wanduenga bonso ngeye.

40. Ngeye una kenga nzo ami ye bonso buukambanga, bantu bami babonsono bana bo tumamana; diadi kaka nzolele kulutila, vo ngina vwanda va kiandu kiakimfumu.

Lumb. 105: 21. Mav. 7: 10.

41. Falao wavova diaka kwa Yosefi: Tala, itumbidi mu nsi yayonso ya Ngipiti.

42. Falao wavola kimpambu mu koko kwandi ye watula kio mu koko kwa Yosefi ye wamvwikisa mvwatu miabiza mialino ye wamvwika luvambu luabiza luawola mu laka diandi.

43. Yandi wanyambula kadiata mu kalu dialandila diandi ye babokila ku ntual' andi abrek.[1] Yandi wantumba mu nsi yayonsono ya Ngipiti.

44. Falao wavova kwa Yosefi: Mono i Falao, ye vo kuzolele ko, muntu nkutu mu nsi yayonsono ya Ngipiti kana nanguna koko vo kulu ko.

45. Falao wavana Yosefi nkumbu Sefenati-Panea ye wankwedila Asenati, i mwana wankento wa Poti-Fela, nganga ku Oni, mu kala nkazi andi. Yosefi wazieta mu tala nsi a Ngipiti.

46. Yosefi wakala makumatatu mamvu, bu katelama vantadisi a Falao i ntinu a Ngipiti. Yosefi wakatuka kwa Falao ye wazieta mu nsi yayonsono ya Ngipiti.

47. Mu mvu mina miansambodia miakiaba nsi yabuta mbutu miamingi mu kiaba;

48. mu mvu miomio miansambodia miayiza mu nsi a Ngipiti, kayonzika yayonsono yilenda sadulwa mu dia ye wayudika yo mu zimbanza. Mu mbanza mbanza kayudika biandia biayonzukwa mu mayinza mafinangenė.

49. I bobo Yosefi wayudikila mbidi ambongo yayingi bonso nienge mu mbu, nate ye balembwa mu tanga yo, kadi balembana yo tanga.

50. Yosefi wabutulwa bana bole bababakala, mvu wamalema nkutu bu ka wizidi ko; yau kabutulwa kwa Asenati, mwana wankento wa Poti-Fela, nganga ku Oni. 1 Mose 46: 20. 48: 5.

51. Yosefi wavana nsemokono nkumbu Manase,[2] kadi, bonso bukavova, Nzambi umpengi yavilakana kubu diami diadionsono ye nzo yayonsono yasami.

1 i diambu dianzitusu.
2 mb. mvilukunu.

52. Kwa wankaka kavana nkumbu Efalaimi,[1] kadi, bonso bukavova, Nzambi umpengi lubutu mu nsi ami yakwama.

53. Kansi mvu nsambodia miakiaba miatekila kwiza mu nsi a Ngipiti miavioka;

54. mboki mvu nsambodia miamalema miabadika, bonso bwabikula Yosefi. Malema makala mu nsi zazonsono; kansi mampa makala mwamonsono mu nsi a Ngipiti.
Lumb. 105: 16.

55. Nsi yayonsono ya Ngipiti bu yakala nsatu, ye bantu bu babokila kwa Falao mu mampa, Falao wavova kwa bisi Ngipiti babonsono: Luenda kwa Yosefi ye luvanga, bonso bukana kulukamba.

56. Nkiangunu malema bu makala mu nsi yayonsono, Yosefi wazibula nzo zazonsono zabiayudukwa ye wateka mbongo kwa bisi Ngipiti. Malema malutila mu nsi a Ngipiti;

57. mu nsi zazonsono bayiza kwa Yosefi mu Ngipiti mu sumba mbongo, kadi malema malutila mu nsi zazonsono.

1 mb. lubutu.

KAPU 42.

Ngienda yantete yampangi za Yosefi ku Ngipiti.

Kansi Yakobi bu kazaya, vo mbongo yakala mu nsi a Ngipiti, wavova kwa bana bandi bababakala: Mu nkiama utelamene kidunga? Mav. 7: 11 b.

2. Yandi wavova diaka: Tala, mono yawilu, vo mbongo yena mu nsi a Ngipiti; luenda kuna ye lutusumbila mbongo, kidi tuavuka ye lembwa fwa.

3. Buna kumi diampangi za Yosefi zayenda sumba mbongo mu Ngipiti.

4. Kansi Benyamini, i mpangi a Yosefi, kafiduswa kwa Yakobi ye mpangi zandi ko, kadi watina, vo kubu dina kumbwila.

5. Buna bana bababakala ba Isalaeli ye bankaka bayiza mu sumba mbongo; kadi malema makala mu nsi a Kanana.

6. Yosefi i ndiena utumanga mu nsi; i yandi wateka mbongo kwa bantu babonsono mu nsi. Mpangi za Yosefi bu bayiza, bayinama va ntoto va zizi biau kwa yandi.

7. Yosefi bu kamona mpangi zandi, wabazaya; kansi yandi wakisonga kinzenza kwa yau ye wabavovisa mu ngolo ye wabayuvula: Kwe lutukidi? Yau bavutula: Mu nsi a Kanana mu kukisumbila mbongo yandia.

8. Yosefi bu kazaya mpangi zandi, yau ka banzaya ko.

9. Kansi Yosefi wabanza mu ndozi zozo zikabalotulwa ndozi. Yandi wavova kwa yau: Yeno lu mineki, luizidi mu tala nsi, konso kuyikondolo ntabudulu. 1 Mose 37: 5 b.

10. Yau bavutula kwa yandi: Ve, mfumu, sielo biaku bizidi mu kukisumbila mbongo yandia.

11. Yeto tu bana babababakala bamuntu umosi; yeto tuena babakala basonga, sielo biaku ka biena mineki ko.

12. Kansi yandi wavova kwa yau: Ve, luizidi mu tala nsi, konso kuyikondolo ntabudulu.

13. Yau bavutula: Yeto sielo biaku, tuena mpangi kumi ye zole, bana bababakala babakala dimosi mu nsi a Kanana; kansi wanleke wena bwabu ku nzo aseto, ye umosi kenani diaka ko.
1 Mose 44: 20.

14. Yosefi wavova kwa yau: I bobo kaka bonso builuvovele: yeno lu mineki.

15. Bonso bwabu nzolele kulutonta: kasi mu moyo wa Falao, ka luna yambulwa vava ko, vo nleke eno kana kwiza vava ko. 1 Mose 43: 5.

16. Mosi mu yeno lenda kwenda landa nleke eno. Kansi yeno bankaka luna sala bonso zinkole, kidi yalutontila bobo, vo luvovele kedika. Kadi vo ka bwa ko, buna lu mineki, kasi mu moyo wa Falao.

17. Mboki wabakeba babonsono mu boloko mu lumbu tatu.

18. Kansi mu lumbu kiantatu Yosefi wavova kwa yau: Vo luzolele vuka, buna luvanga ebu, kadi ivuminanga Nzambi:

19. vo luena babakala basonga, bika mosi mu yeno luzimpangi kasala bonso nkole mu nzo yiluakedi kinkole; kansi yeno bankaka bika luenda ye lunata ku nzo eno mbongo yilusumbidi mu kukisadisa mu malema meno.

20. Mboki luvitika nleke eno kwa mono; vo mambu meno mana monika makedika, ka luna yambulwa luafwa ko. Basila mu vanga bo.

21. Kansi bavovasana: Mu kedika tuakivodila mfuka mu vina yituavanga kwa mpangi eto; kadi tuamona tulungulu tuamwel' andi, bu katulomba ndemvokolo, kansi ka tuazola kunwila ko. Nkiangunu yeto kibeni tuizidi mu tulungulu tuatu.

22. Lubeni wabavutudila: Keti mono

yalukamba: ka luvolani masumu mu ntaudi ko? Kansi ka luangwila ko; tala, nkiangunu bwabu menga mandi meti tombwa. 1 Mose 37: 21 b.

23. Kansi ka bazaya ko, vo Yosefi wavisa bo, kadi yandi wabavovisa mu nsekudi.

24. Yandi wabafila nima ye wadila. Mboki wababangumukina ye wamoka ye yau; yandi wabonga Simeoni mu kabu diau ye wankangisa va meso mau.

25. Yosefi wakamba, vo makuba mau mana fuluzwa mu mbongo, ye vanza biamuntu muntu bina vutulwa mu kuba diandi, ye bana vewa nkut' anzila. Bobo bavangulwa.

26. Batensika mbongo va mpunda zau ye bakatuka kuna.

27. Kansi mosi mu yau bu kakangula kuba diandi va mvundulu mu vana madia kwa mpund' andi, buna kamona vanza biandi biakala va ntandu mu kuba.

28. Buna wavova kwa mpangi zandi: Vanza biami bivutulu mwamu diaka; tala, biena mwamu mu kuba diami. Buna bayitukwa mu wonga ye batalasana mu pamu ye bavova: Nki tuvangulu kwa Nzambi!

29. Bu baluaka ku nzo kwa se diau Yakobi mu nsi a Kanana, bankamba yayonsono yibavangwa ye bavova:

30. Bakala diena mfumu ansi kuna diatutesele mu ngolo ye diatusidi nkievo nsi tuayele neka.

31. Kansi yeto tuankamba: Yeto tu babakala basonga ye ka mineki ko.

32. Yeto tuena mpangi kumi ye zole; bana babababakala base dimosi; mosi kenani diaka ko, ye wanleke wena bwabu ku nzo aseto mu nsi a Kanana.

33. Kansi bakala diena mfumu mu nsi diatuvutudila: Mu diadi ngina zayila, vo yeno luena babakala basonga: lnzimpangi, lunsisila mosi mu yeno; lubonga yilusumbidi mu lusadusu mu malema ku nsi eno ye luenda.

34. Mboki bika luavitika nleke eno mwamu, buna sia lenda zaya, vo ka luena mineki ko kansi babakala basonga. Buna ngina vutula mpangi eno kwa yeno, ye luna yambulwa zieta mu nsi.

35. Mboki bu basokumuna makuba mau, muntu muntu wamona lnkobe luandi luabivanza mu kuba diandi. Yau ye se diau bu bamona tukobe tuabivanza, bapamuka.

36. Yakobi, se diau, wavova kwa yau: Lueti kumpanga yakondwa bana; Yosefi kwankatu, Simeoni kwankatu, Benyamini luzolele mpe baka kwa mono; kwa mono kweti kwiza yayi yayonsono.

37. Buna Lubeni wavutula kwa se diandi ye wavova: Bana bami bole bababakala bika wabavonda, vo kina kumvutula kwa ngeye ko. Unyekula kwa mono, ngina kumvutula kwa ngeye.

38. Kansi yandi wavutula: Mwan' ami ka ulendi yambulwa kenda yeno kuna ko. Keti mpangi andi yafwa, ye yandi kaka usidi; bwabu vo kubu dina kumbwila mu ngiendolo yiluzolele kwenda, buna luna sa mvu zami zakulumuka mu kiadi ku nsi alufwa.

KAPU 43.

Ngienda yanzole yampangi za Yosefi ku Ngipiti.

Kansi malema makala mangolo mu nsi.

2. Bu bamana dia mbongo yibalanda mu Ngipiti, se diau diavova kwa yau: Luvutuka luasumba mbongo yankaka mu dia kweto.

3. Kansi Yuda wavutula ye wavova: Bakala diakamba mu vumi ye diavova kwa yeto: Ka luizani va zizi kiami ko, vo nleke kena yeno ko.

4. Vo una yambula nleke eto katunama, buna tuna kwenda sumba mbongo yandia kwa ngeye.

5. Kansi vo kuna kunyambula katunama ko, buna ka tuzolele kwenda ko, kadi bakala diavova kwa yeto: Ka luizani va zizi kiami ko, vo nleke eno kena yeno ko. 1 Mose 42: 15, 20. 44: 23.

6. Buna Isalaeli wavutula: Mu nkiama luansidi bobo bwambi ye luakamba kwa bakala, vo luakidi ye nleke?

7. Yau bavutula: Bakala diayuvuzula mu yeto ye kanda dieto ye diavova: Seno diakidie? Luena ye mpangie? Buna tuakamba, bonso bwenina. Kadi yeto tuazaya, vo yandi una vova: lutuala nleke mwamu?

8. Yuda wavova kwa sandi Isalaeli: Bika vuvi diandama, buna tuzolele nanguka ye kwenda, kidi tuavuka ye lembwa fwa, ye yeto ye ngeye ye bana beto.

9. Mono nzolele nika mvindu mu yandi; mu koko kwami bika wantomba. Vo kina kumvutula kwa ngeye ko ye kuntula va zizi kiaku, buna nzolele kala nkwa masumu kwa ngeye mu ntangu zami zazonsono. 1 Mose 44: 32.

10. Inga, vo ka tuazingidi ntama ko, ngala tuakivutukidi mvutuka yanzole.

11. Buna se diau Isalaeli wabavutudila: Vo sibwa katwa kala, buna bwabu luvanga ebu: lubonga mbongo zansi zilutidi mu makuba meno ye lunata zo kwa bakala bonso nkailu, balasami kiafiuma ye niosi yafiuma, dalanganti ye ladanumi, nkandi miapistasia ye bimbombo.

12. Lunata ndambu yankaka yabivanza, kidi luavutula vanza bina biatulwa va ntandu mu makuba meno. Nanga i diba kiokio.

13. Lunata mpe mpangi eno ye lunanguka ye luvutuka kwa bakala.

14. Kansi Nzambi Mpungu-tulendo bika kalumwesa kiwuntu kwa bakala, kidi kayambula mpangi eno wankaka ye Benyamini bavutuka yeno. Kansi vo ngina kondwa bana, buna bwakadi bobo.

15. Buna babakala babonga nkailu miabikwa ye banata ndambu yankaka yabivanza mboki Benyamini mpe, ye banangunka ye bayenda ku Ngipiti ye baluakila kwa Yosefi.

16. Yosefi bu kamona, vo Benyamini wizidi yau, wavova kwa nkuluntu anzo andi: Lukotisa babakala mu nzo ami; luvonda yo lukubika mbuluku, kadi babakala bana dia yami ntangu ambata.

17. Bakala diavanga, bonso bwavova Yosefi, ye wakotisa babakala mu nzo a Yosefi.

18. Babakala batina, bu bakotuswa mu nzo a Yosefi ye bavova: Yeto tueti kotuswa mwamu mu diambu diavanza biateka vutulwa mu makuba meto, kadi yandi zolele kutuyibamana bwabu ye kutubwila ye kutuvanga minanga ye kutuziona mpunda zeto.

19. Yau bayiza kwa nkuluntu anzo a Yosefi ye bamoka yandi va mwelo anzo

20. ye bavova: Utuwila, mfumu. Bu tuayiza mwamu ngiza yatekila mu kukisumbila mbongo yandia,

21. ye bu tualuaka va mvundulu ye tuakangula makuba meto, buna muntu muntu wamona vanza biandi va ntandu mu kuba diandi, vanza bialunga zitu; bwabu tuneti bio. 1 Mose 42: 35.

22. Tuneti mpe vanza biankaka mu kukisumbila mbongo yandia. Ka tuzeyi ko, wonso watula bivanza mu makuba meto.

23. Buna wavutula: Lukala kibakala, ka lutinani ko; Nzambi eno ye Nzambi ase dieno waluyambudi luamona kimvwama mu makuba meno; ntambudi vanza bieno. Mboki wavaikisa Simeoni kwa yau.

24. Yandi wakotisa babakala mu nzo a Yosefi ye wabavana nlangu wansukudila malu mau ye wavana madia kwa mpunda zau.

25. Yau bakubika nkailu miau, Yosefi bu kana kwiza ku nzo mu ntangu ambata; kadi bawilu, vo bana dila momo.

26. Yosefi bu kayiza ku nzo andi, bakotisa nkailu mibaneti mu nzo kwa yandi ye bamfukamana va ntoto.

27. Yandi wabakamba malembe ye wayuvula: Se dieno wanuna uluankamba wena mavimpie? Wakidie?

28. Yau batambudila: Inga, se dieto, i sielo kiaku, wena mavimpi; wakidi kwandi. Bayinama ye bamfukamana.

29. Bu kasendula meso mandi ye wamona mpangi andi Benyamini, mwan' ambut' andi, kayuvula: Wau i nleke eno uluankambe? Mboki wavova: Nzambi wakulemvukila, mwan' ami.

30. Kansi Yosefi wavova nzaki-nzaki, kadi ntim' andi wavizuka mu tonda kwa mpangi, ye yandi watomba ntangu yafwanana mu bangula dila ye yandi wakota mu vinga kiandi ye wadila momo.

31. Mboki bu kamana sukula zizi kiandi, wavaika ye wakikindisa ye wavova: Lutuala madia.

32. Yau batula kwa yandi vankaka ye vankaka kwa yau ye vankaka kwa bisi Ngipiti badia ye yandi; kadi bisi Ngipiti ka bayambulwa mu dia ye baebeleo ko; kadi bobo bwena nkankumusu kwa bisi Ngipiti. 1 Mose 46: 34.

33. Yau batambula mbuka zau vatalane yandi, wakota watekila mu diambu diakikota mboki baleke bonso bubalandasana mvu; babakala batalasana mu ngitukulu.

34. Yandi wabanatisina madia mankaka mameza mandi. Mu babakala buna bena Benyamini walutila tambula mu muntu muntu ndutila zitanu zitanu. Banwa ye bayangalala yandi.

KAPU 44.

Yosefi watonta mpangi zandi.

Mboki kakamba kwa nkuluntu anzo andi ye wavova: Fuluza makuba mababakala mu mbongo bonso buma-

lenda teza ye tula vanza biamuntu muntu va ntandu mu kuba diandi.

2. Mvungu ami wapalata una tula va ntandu mu kuba dianleke va kimosi ye vanza biambongo andi. Yandi wavanga, bonso bwavova Yosefi.

3. Mu kiausuka bu kwakia babakala basindukwa ye mpunda zau.

4. Kansi bu baluaka finseke ku mbazi ambanza, Yosefi wavova kwa nkuluntu anzo andi: Telama walanda babakala; bu una kubabakila, buna ubakamba: Mu nkiama lusendele yambi mu yabiza?

5. Keti wowo i mvungu unwinanga mfumu ami ukabingudilanga? Buma bwambi luvengi.

6. Bu kababakila, wavova momo kwa yau.

7. Buna bamvutudila: Mfumu ami, mu nkiama vovele bobo? Ka bwa ko, vo sielo biaku bilenda vanga bobo!

8. Tala, vanza biobio bituamona va ntandu mu makuba meto bivutulu kwa ngeye, bu tuatukidi mu nsi a Kanana. Buna bwe situ zola labula palata vo wola mu nzo amfumu aku?

9. Ndiena mu sielo biaku wena ye wo, bika kafwa; mboki yeto bankaka tuzolele kala nanga miamfumu ami.

10. Yandi watambudila: Inga, bwakadi bobo, bonso buuvovele; ndiena wena ye wo una kala nang' ami. Kansi yeno bankaka luna kondwa bila.

11. Yau bakula tula makuba mau va ntoto, ye muntu muntu wakangula kuba diandi.

12. Yandi watomba ye wabadika mu wakota ye wasukila mu wanleke, ye mvungu wakala mu kuba dia Benyamini.

13. Buna batiasuna nlele miau, ye muntu muntu watensika zitu va mpund' andi ye bavutuka ku mbanza.

14. Yuda ye mpangi zandi bakota mu nzo a Yosefi mukasala; bamfukamana va ntoto.

15. Buna Yosefi wavova kwa yau: Nki luvengi? Ka luzaidi ko, vo mono i muntu wampila yayi ulenda bingula?

16. Yuda wavutula: Nki tuna kamba kwa mfumu ami, nki tuna vova, ye bwe tuna kukifongisila? Nzambi mweni lufuma luasielo biaku. Tala, yeto tu minanga miamfumu ami, yeto bankaka bonso ndieu umonekene mvungu.

17. Kansi yandi wavova: Ka bwa ko, vo ngina bo sa. Ndieu umonekene mvungu una kala nang' ami. Kansi yeno bankaka bika luavutuka mu yenge ku nzo aseno.

18. Buna Yuda wafinama kwa yandi ye wavova: Ungwila, mfumu; bika sielo kiaku kiavova diambu vantadisi amfumu ami, ye bika nganzi zaku ka zalema mu sielo kiaku ko; kadi ngeye wena bonso Falao.

19. Mfumu ami wayuvula sielo biaku ye wavova: Luena ye se vo mpangie?

20. Yeto tuavutula kwa mfumu ami: Kuna nzo eto tuena ye se dianuna ye mpangi yabutwa mu ndununu andi ye wakidi wantwenia; kansi mpangi andi wafwa, ye yandi kaka sidi mu mbut' andi, ye sandi dieti kuntonda.

1 Mose 42: 13 b.

21. Buna wavova kwa sielo biaku: Luntuala mwamu kwa mono, kidi meso mami mantala.

22. Yeto tuavutudila mfumu ami: Vuvi ka dilendi sisa sandi ko, kadi vo sika sisa sandi, nga diau dina fwa.

23. Kansi ngeye wavova kwa sielo biaku: Vo nleke eno kana kwiza yeno mwamu ko, buna ka lulendi kwiza diaka va zizi kiami ko.

24. Mboki bu tualuaka ku nzo asami, i sielo kiaku, tuankamba, bonso bwavova mfumu ami.

25. Mboki seto bu kavova: Luvutuka luasumba mbongo yafiuma yandia kwa yeto,

26. buna tuavutula: Ka tulendi vutuka kuna ko, kansi mu diambu diodio kaka tuzolele kwenda, vo nleke eto una kutunama; kadi ka tulendi monika va zizi kiabakala ko, vo nleke eto kena yeto ko.

27. Kansi sielo kiaku, sami, wavova kwa yeto: Luzaidi yeno kibeni, vo nkazi ami wambutila bana bole babakala,

28. ye umosi wakatuka kwa mono, ye mono yavova: mu kedika wavondwa mu nzala. Kasi ye ntangu yina kiamona yandi ko. 1 Mose 37: 33.

29. Vo luna baka ndieu kwa mono bwabu mpe ye kubu dina kumbwila, buna luna sa mvu zami zakulumuka mu biaula mu nsi alufwa.

30. Nkiangunu vo ngina vutuka ku nzo asielo kiaku, i sami, kansi ka tuneti vuvi ko ditatamene mwel' aseto,

31. buna i mfwilu andi yoyo, bu kana mona, vo vuvi ka diena yeto ko, ye buna sielo biaku bina sa mvu zasielo kiaku, i seto, zakulumuka mu kiadi mu nsi alufwa.

32. Kadi mono, sielo kiaku, yasila sami mu nika mvindu mu vuvi ye yavova: vo kina kumvutula kwa ngeye ko, nzolele kala nkwa masumu kwa sami mu ntangu zami zazonsono.
1 Mose 43: 9.
33. Nkiangunu bwabu bika sielo kiaku kiasala kwa mfumu ami bonso nanga mu fulu kiavuvi, kansi bika vuvi kavutuka ku nzo ye mpangi zandi.
34. Kadi bwe ilenda vutuka ku nzo asami, bu nkondolo vuvi? Buna sia mona biaula bina bwila sami.

KAPU 45.

Yosefi wakizaikisa kwa mpangi zandi. Zau zavutuka ku nzo au.

Buna Yosefi walembana kukikindisa kwa babonsono banzungidila. Yandi waboka: Bika babonsono bakatuka. Muntu nkutu kayambulwa kasala ye Yosefi ko, bu kakizaikisa kwa mpangi zandi.
Mav. 7: 13.
2. Yandi wabwa mu dilu kianifuka, ye bisi Ngipiti ye bisi nzo a Falao bawa bo.
3. Yosefi wavova kwa mpangi zandi: Mono i Yosefi. Sami diakidie? Kansi mpangi zandi balembana kumvutudila, i bobo bampamukina.
4. Buna Yosefi wavova kwa mpangi zandi: Lufinama vava kwa mono. Bu bafinama, wavova: Mono i Yosefi, mpangi eno uluateka ku Ngipiti.
1 Mose 37: 28. 39: 1.
5. Kansi ka lukalani kiadi bwabu ko ye ka lukalani mfiti mu diodio ko, vo luanteka kwaku; kadi mu diambu diakulukeba moyo, Nzambi wampitisa kwaku mu yeno.
1 Mose 50: 20.
6. Mu mvu miole malema makedi mu nsi, ye mvu ntanu misidi mina lembwa muntu fula vo yonzika.
7. Kansi Nzambi wampitisa kwaku mu yeno, kidi lualenda sikila va ntoto ye kebwa moyo, i mvukulu yayinene.
8. Nkiangunu yeno ka luamfidisa kwaku ko kansi Nzambi; yandi wampengi nluengisi waunene wa Falao ye mfumu anzo andi yayonsono ye dingizi diansi yayonsono ya Ngipiti.
9. Lusavukeno bwabu ye luvutuka kwa sami ye lunkamba: Ebu buvovele mwan' aku Yosefi: Nzambi wantumbidi mfumu mu nsi yayonsono ya Ngipiti; kulumuka kwa mono, kuzingilani ko.
10. Ulenda kala kundu mu nsi a Ngoseni ye kala lukufi ye mono, ngeye ye bana baku ye ntekolo miaku, mameme maku ye ngombe zaku ye yayonsono yivwidi.
11. Mono nzolele kuyundula kuna— kadi mvu ntanu miamalema misidi —ye ngeye vo nzo aku vo wankaka uuvwidi kana mona nzungu ko.
12. Keti lueti mona mu meso meno, mpangi ami Benyamini weti mona mu mandi meso, vo i mono iluvovele mu wami nwa.
13. Bwabu lukamba kwa sami mu nzitusu ami wawonsono mu Ngipiti ye mu yayonsono yilumweni, ye lusavula mu tuala sami kwaku.
14. Mboki wawumbikila mpangi andi Benyamini mu laka ye wadila, ye Benyamini wadila va laka diandi.
15. Yandi wafiba mpangi zandi zazonsono ye wadila mu moko mau. Mboki mpangi zandi zamoka yandi.
16. Kumu kiawakana mu nzo a Falao, vo mpangi za Yosefi zizidi, buna Falao ye sielo biandi bazola bo.
17. Falao wavova kwa Yosefi: Kamba mpangi zaku: Ebu luna vanga: lutensika bizitu va bulu bieno ye luvutuka ku nsi a Kanana;
18. lulanda seno ye bantu beno ye luiza kwa mono, ye ngina kuluvana yina yilutidi mu nsi a Ngipiti, ye luna dia mazi mansi.
19. Nkiangunu ngieti kukamba bwabu mu vova: Ebu luna vanga; lubonga makalu mu nsi a Ngipiti kwa bana beno bansombe ye bakazi beno ye lulanda seno ye luiza kwaku.
20. Ka lufwani kiadi mu lekwa bieno bianzo ko; kadi yina yilutidi mu nsi yayonsono ya Ngipiti luna yo baka.
21. Bana bababakala ba Isalaeli bavanga bo, ye Yosefi wabavana makalu, bonso bwakamba Falao, ye wabavana nkut' anzila.
22. Yandi wabavana babonsono muntu muntu mvwatu wankembo, kansi kwa Benyamini wavana nkama tatu zasekeli biapalata ye mvwatu ntanu miankembo.
23. Kwa sandi kafidisa mpe minkailu: kumi diampunda diatensukwa yina yilutidi yakala mu Ngipiti, ye kumi diampunda zankento zatensukwa mbongo ye mampa ye biankaka biandia kwa sandi mu ngizulu.
24. Mboki kasindika mpangi zandi ye balonduka; yandi wabakamba: Ka luzonzani mu nzila ko.
25. Buna bakatuka mu Ngipiti ye baluaka kwa sau Yakobi mu nsi a Kanana;

26. bankamba ye bavova: Yosefi wakidi moyo, ye yandi i dingizi diansi yayonsono ya Ngipiti. Buna ntim' andi wabakama kinkenda, kadi ka balekila minu ko.

27. Kansi bu bankamba mamonsono mavova Yosefi kwa yau, ye bu kamona makalu mafidisa Yosefi mu kunlanda, buna mpeve yase diau Yakobi yakinda diaka.

28. Isalaeli wavova: Bulungidi; mwan' ami Yosefi wakidi moyo. Mono nzolele kwenda kummona, bu kiafwidi ko.

1 Mose 46: 30.

KAPU 46.

Ndatukunu a Yakobi ku Ngipiti.. Kanda diandi. Mbwabununu ye Yosefi.

Isalaeli wananguka ye yayonsono yikavwa. Bu kaluaka ku Beli-Seba, wayoka nkailu amponda kwa Nzambi ase diandi Isaki.

2. Nzambi wavova kwa Isalaeli mu mona-meso mu fuku; yandi wavova: Yakobi, Yakobi. Yandi watambudila: Vava ngiena.

3. Buna yandi wavova: Mono i Nzambi, i Nzambi asaku; kutinani kulumuka ku Ngipiti ko, kadi kuna ngina kuvanga mu kala kanda diadinene.

4. Mono kibeni ngina kwenda yaku ku Ngipiti, mono ngina kukatula kuna ye kuvutula; koko kwa Yosefi kuna batika meso maku. 1 Mose 50: 1.

5. Yakobi wakatuka ku Beli-Seba; bana bababakala ba Isalaeli bavwandisa se diau Yakobi ye bana bau bansombe ye bakazi bau mu makalu mafidisa Falao mu kubalanda.

6. Babonga bulu biau ye mbongo zau zibabaka mu nsi a Kanana, ye mboki baluaka ku Ngipiti, Yakobi ye bana bandi babonsono basinsi ye yandi.

Yos. 24: 4. Yes. 52: 4.

7. Bana bandi bababakala ye ntekolo miandi miababakala, bana babakento ye ntekolo miandi miabakento, bana bandi babonsono basinsi wanata ku Ngipiti.

8. Zazi i nkumbu zabana ba Isalaeli bayiza ku Ngipiti: Yakobi ye bana bandi bababakala. Nsemokono a Yakobi i Lubeni. 2 Mose 1: 2 b.

9. Bana bababakala ba Lubeni i Hanoki, Palu, Heseloni, Kalami.

2 Mose 6: 14 b. 4 Mose 26: 5 b.

10. Bana bababakala ba Simeoni i Yemueli, Yamini, Ohadi, Yakini, Sohali, Sauli, i mwana wabakala wankento akisi Kanana. 1 Lus. 4: 24.

11. Bana bababakala ba Levi i Ngelesoni, Kehati, Melali. 1 Lus. 6: 1.

12. Bana bababakala ba Yuda i Eli, Onani, Sela, Pelesi, Sela—kansi Eli ye Onani bafwa mu nsi a Kanana—ye bana bababakala ba Pelesi i Heseloni ye Hamuli.

1 Mose 38: 3 b. 29 b. 1 Lus. 2: 5. 4: 1.

13. Bana bababakala ba Isakali i Tola, Puva, Yobi, Similoni. 1 Lus. 7: 1.

14. Bana bababakala ba Sebuluni i Seledi, Eloni, Yaheleli.

15. Baba i bana bababakala ba Lea bakabutila Yakobi ku Padan-Alami; yandi wambutila mpe mwana wankento Dina. Bana bababakala ye babakento bakala makumatatu ye tatu.

16. Bana bababakala ba Ngadi i Sifioni ye Hangi, Suni ye Eseboni, Eli ye Alodi ye Aleli.

17. Bana bababakala ba Aseli i Yimina, Yisiva, Yisivi, Belia; busi kiau i Sela; kansi bana bababakala ba Belia i Hebeli ye Malakieli. 1 Lus. 7: 30.

18. Baba i bana bababakala ba Silipa wavana Labani kwa mwan' andi wankento Lea, ye baba kabutila Yakobi, i kumi ye bantu basambanu.

19. Bana bababakala ba Lakeli, i nkazi a Yakobi, i Yosefi ye Benyamini.

20. Bana bababakala babutulwa Yosefi mu nsi a Ngipiti i Manase ye Efalaimi; yau kabutulwa kwa Asenati, mwana wankento wa Poti-Fela, nganga ku Oni. 1 Mose 41: 50 b.

21. Bana bababakala ba Benyamini i Bela, Bekeli, ye Asabeli, Ngela ye Namani, Ehi ye Losi, Mupimi ye Hupimi ye Alidi. 1 Lus. 7: 6.

22. Baba i bana bababakala ba Lakeli babutulwa Yakobi, buna bena kumi ye bantu baia.

23. Bana bababakala ba Dani i Husimi.

4 Mose 26: 42.

24. Bana bababakala ba Nafatali i Yaheseli, Nguni, Yeseli ye Silemi.

25. Baba i bana bababakala ba Biliha wavana Labani kwa mwan' andi wankento Lakeli, ye yau kabutila Yakobi, buna bena bantu nsambodia.

26. Babonsono baluaka ye Yakobi ku Ngipiti, i yau batuka mu luketo luandi bakala buna bena makumasambanu ye bantu basambanu, mboki bazitu ba Yakobi.

27. Bana bababakala ba Yosefi bakabutulwa mu Ngipiti bakala bole. Bantu banzo a Yakobi baluaka ku Ngipiti bakala buna bena lusambodia.

5 Mose 10: 22. Mav. 7: 14

28. Yandi wavitisa Yuda kwa Yosefi, kidi kasonga nzila ku Ngoseni. Mboki baluaka ku nsi a Ngoseni.

29. Yosefi wakangisa kavalu mu kalu diandi ye wabaluka ku Ngoseni mu kika se diandi Isalaeli. Bu kaluaka kwa yandi, wanwumbikila mu laka ye wadila ntama va laka diandi.

30. Isalaeli wavova kwa Yosefi: Bwabu nzolele fwa, bu mbweni zizi kiaku, ye vo ngeye wakidi moyo.

31. Mboki Yosefi wavova kwa mpangi zandi ye bantu basandi: Mono nzolele baluka kwa Falao ye kunkamba: Mpangi zami ye bantu basami bakedi mu nsi a Kanana nate ye bwabu balueki kwa mono.

32. Babakala baba i mimvungi, ye babutisanga bibulu; mameme mau ye ngombe zau ye yayonsono yibavwidi baneti.

33. Mboki Falao bu kana kulutumisa ye kuluyuvula: nki asalu kieno?

34. buna luna vutula: yeto, sielo biaku, tuakulakana butisa bibulu nate ye bwabu, yeto bonso mase meto. Buna silua lenda kunda mu nsi a Ngoseni; kadi mvungi miamionsono i nkankumusu kwa bisi Ngipiti.

1 Mose 47: 6. 2 Mose 8: 26.

KAPU 47.

Yakobi vantadisi a Falao. Ntoto a Ngipiti ye bisi nsi bayika bamvwa kwa Falao mu diambu dia Yosefi. Nsikudukusu a Yakobi mu ndiamu andi.

Yosefi wayiza ye wakamba kwa Falao ye wavova: Sami ye mpangi zami batukidi mu nsi a Kanana ye mameme mau ye ngombe zau ye yayonsono yibavwidi; bwabu bena mu nsi a Ngoseni.

2. Mu mpangi zandi wakatula babakala batanu; yandi wabasonga kwa Falao.

3. Buna Falao wayuvula mpangi zandi: Nki asalu kieno? Bavutula kwa Falao: Sielo biaku i mimvungi, bonso bwakala mase meto.

4. Bavova diaka kwa Falao: Yeto tuayizidi mu kala mwamu ntangu zankaka; kadi sielo biaku ka babeki titi bidianga bibulu ko, malema bu mena nzungu zozo mu nsi a Kanana. Buna bika sielo biaku biakunda mu nsi a Ngoseni.

5. Buna Falao wavova kwa Yosefi: Nkiangunu saku ye mpangi zaku bayizidi kwa ngeye;

6. nsi a Ngipiti ka yena nkaku kwa ngeye ko; mu ndambu ansi yilutidi ulenda yambula saku ye mpangi zaku bakunda. Bika bakunda mu nsi a Ngoseni, vo zaidi bankaka mu yau bena bankwa salu, buna ubavanga ngudi zaminkengi mu bulu biami.

7. Mboki Yosefi walanda sandi Yakobi ye wantuala vantadisi a Falao, ye Yakobi wakamba malembe kwa Falao.

8. Kansi Falao wayuvula Yakobi: Mvu miaku minkwa miweka moyo?

9. Yakobi wavutula kwa Falao: Ntangu ami yanzenzila yeka nkama mosi ye makumatatu mamvu. Mvu miami mingieka moyo miakedi miafiuma ye mianzungu, ka milendi dedakana ye ntalu amvu miakadila mase mami moyo mu ntangu au yanzenzolo ko.

1 Lus. 29: 15.

10. Yakobi wasisa malembe kwa Falao ye wakatuka kwa yandi.

11. Kansi Yosefi wayambula sandi ye mpangi zandi bakunda mu nsi a Ngipiti ye wabavana mvwilu ansi kuna, mu ndambu ansi yilutidi, mu nsi a Lamesesi, bonso bwakamba Falao.

12. Yosefi wayundula sandi ye mpangi zandi ye nzo asandi yayonsono ye wayundula muntu muntu bonso bwakala ntalu abana bandi.

13. Kansi widi vuma nkutu ka vakala mampa mu nsi ko, kadi malema makala manzungu beni ye nsi a Ngipiti ye nsi a Kanana zalema mu nsatu.

14. Mu mbongo yasumba bantu, Yosefi wakiyonzikila vanza biabionsono biakala mu nsi a Ngipiti ye mu nsi a Kanana; Yosefi wanatisa bivanza mu nzo a Falao.

15. Kansi vanza bu biasuka mu nsi a Ngipiti ye mu nsi a Kanana, bisi Ngipiti babonsono bayiza kwa Yosefi ye bavova: Utuvana mampa; kadi keti kuzolele ko, vo tuna fwa va meso maku? Kadi ka tubakidi bivanza diaka ko.

16. Yosefi wavutula: Lutuala bulu bieno, buna ngina kulubudisila mampa mu bulu bieno, vo ka lubakidi bivanza diaka ko.

17. Buna banata bulu biau kwa Yosefi, ye Yosefi wabudisa mampa mu bakavalu, mameme, zingombe ye mpunda zau. Wabayundula mvu una ye wababudisila mampa mu bulu biau biabionsono.

18. Mvu una wasuka. Kansi mvu walanda bavutuka kwiza kwa yandi ye bavova kwa yandi: Ka tuzolele sweka kwa mfumu ami ko: vanza bime-

ni ye bulu bituavwidi bivwilu kwa mfumu ami; lekwa kiankaka ka kisidi mu vana kwa mfumu ami ko kansi nitu zeto ye ntoto eto kaka.

19. Keti kuzolele ko, vo tuna fuka va meso maku, yeto ye ntoto eto? Utusumba ye sumba ntoto eto mu mampa, buna yeto ye ntoto eto tuzolele kala nanga mia Falao; utuvana ntombo zankuna kaka, kidi tuavuka ye lembwa fwa ye ntoto ka widi vombuswa.

20. Buna Yosefi wasumbila Falao ntoto wawonsono mu Ngipiti; kadi bisi Ngipiti bateka muntu muntu via diandi, malema bu mabakwamisina mu ngolo zozo. I bobo ntoto wayikila wamvwa kwa Falao.

21. Yandi wanatukisa bantu ku mbanza zazinene, tuka ku nsuk' ansi a Ngipiti nate ye yankaka.

22. Ntoto wabanganga kaka kasumba ko, kadi banganga bayundulwa kwa Falao, bonso bwazengwa, ye bavuka mu ngiundudulu yoyo yazengwa yavana Falao kwa yau; nkiangunu ka bakala nsatu ateka ntoto au ko.

23. Yosefi wavova kwa bantu: Tala, bwabu ilusumbidi ye ntoto eno kwa Falao. Ntombo zankuna zena eku; lukuna ntoto bwabu.

24. Bu luna yonzika mbongo, buna luvana kunku kiatanu-tanu kwa Falao; kansi kunku bia biatanu luna tambula yeno kibeni mu kuna va via ye mu dia kwa yeno ye bena mu nzo zeno ye mu dia kwa bana beno.

25. Yau bavutula: Ngeye watuvukisi; bika tuamona nlemvo va meso mamfumu ami, buna tuzolele kala nanga mia Falao.

26. Yosefi watula nkondo wowo uyelele mu ntoto a Ngipiti nate ye bwabu, vo bana futa kunku kiatanu-tanu kwa Falao. Ntoto wabanganga kaka ka wavuwa kwa Falao ko.

27. Isalaeli wakala mu nsi a Ngipiti, mu nsi a Ngoseni; babaka mvwilu ansi kuna ye bafunana ye banieka beni. 2 Mose 1: 7.

28. Yakobi wakala moyo mu kumi ye mvu nsambodia mu nsi a Ngipiti, i kuma mvu miandi mikakala moyo miakala nkama mosi ye makumaia ye nsambodia.

29. Ntangu bu yafinangana, Isalaeli bu kafwa, watumisa mwan' andi Yosefi ye wavova kwa yandi: Vo mbweni nlemvo mu meso maku, buna tula koko kwaku kunsi anim' ami ye unsila mu kunsonga tonda kwaku ye kinkwikizi kiaku mu diadi, vo kuna kundiamisa mu Ngipiti ko, 1 Mose 50: 5 b.

30. kansi vo una kungiambula yavunda ye mase mami, bu una kumpaikisa mu Ngipiti ye kundiamisa mu ndiamu au. Yandi watambudila: Mono ngina vanga, bonso butele.

1 Mose 25: 9. 35: 27 b. 49: 29 b.

31. Kansi yandi wavova: Undila bo ndefi. Yandi wandila ndefi. Buna Isalaeli wasambila ye wayinama ku ntu antanda. Eb. 11: 21.

KAPU 48.

Yakobi wasakumuna Yosefi ye bana band bababakala.

Ntangu yankaka mboki Yosefi wakambwa: Tala, se diaku diena yela. Buna yandi wanata bana bandi bole bababakala Manase ye Efalaimi.

2. Yakobi wasamunwa ye wakambwa: Tala, mwan' aku Yosefi wizidi kwa ngeye. Buna Isalaeli wakikindisa ye wavumbuka mu ntanda.

3. Yakobi wavova kwa Yosefi: Nzambi Mpungu-tulendo wakizaikisa kwa mono ku Lusi mu nsi a Kanana ye wansakumuna 1 Mose 28: 12 b. 35: 6 b.

4. ye wavova kwa mono: Tala, mono ngina kuvanga lubutu ye kuniekisa ye sa, vo makabu mabantu mana tuka mu ngeye ye ngina vana kwa nkun' aku una kulanda nsi yayi mu vuwa ntangu yikayimani.

5. Bana baku bole bababakala bawabutulwa mu nsi a Ngipiti, bu kialueki kwa ngeye mwamu Ngipiti ko, yau bana kala bami; Efalaimi ye Manase bana kala bami bonso Lubeni ye Simeoni. 1 Mose 41: 50 b. Yos. 13: 7. 16: 1 b.

6. Kansi bana bawazimunini buta bana kala baku; yau bana nata nkumbu zampangi zau mu fwa diau.

7. Tala, bu yatuka ku Padani, mono yafwilwa Lakeli mu nsi a Kanana mu ngiendolo ami, nseke bu yakidi nate ye Efalata; mono yandiamisa kuna va nzil' a Efalata. Vuma kiokio kibikwanga bwabu Bete-Lehemi.

1 Mose 35: 19 b.

8. Isalaeli bu kamona bana bababakala ba Yosefi, wavova: Banani baba?

9. Yosefi wavutula kwa sandi: I bana bami bababakala bampeni Nzambi mwamu. Buna wavova: Lubatuala kwa mono, kidi yabasakumuna.

10. Meso ma Isalaeli makala mbumbuluka mu diambu dianuna ye walembana mona. Buna yandi waba-

tuala kwa yandi, ye yandi wabafiba ye wabawumbikila.

11. Isalaeli wavova kwa Yosefi: Mono kiabenzi ko, vo ngina mona zizi kiaku, kansi bwabu Nzambi wambwesese mpe nkun' aku.

12. Yosefi wabakatula mu makungunu mandi ye wafukama va ntoto va zizi kiandi.

13. Mboki Yosefi wabasimba babole mu moko, Efalaimi mu koko kwandi kwalubakala ku lumoso lua Isalaeli ye Manase mu koko kwandi kwalumoso, ku lubakala lua Isalaeli, ye wabatuadila bobo kwa yandi.

14. Kansi Isalaeli walambula koko kwandi kwalubakala ye watula ko va ntu a Efalaimi, mpeleko i nleke, ye koko kwandi kwalumoso va ntu a Manase; nkiangunu waviavisa moko mandi, kadi Manase i kota.

15. Yandi wasakumuna Yosefi ye wavova: Nzambi yina yadiatila mase mami Abalahami ye Isaki, Nzambi yina yakedi mvungi ami kasi mbutulu ami nate ye bwabu,

1 Mose 26: 5. Lumb. 23: 1. Eb. 11: 21.

16. mpofi yina yankudidi mu yambi yayonsono, bika kasakumuna bana baba; bika babikwa nkumbu mu nkumbu ami ye nkumbu amase mami, Abalahami ye Isaki, ye bika banieka ye kala mbidi antalu va ntoto.

2 Mose 1: 7.

17. Kansi Yosefi bu kamona, vo sandi watula koko kwandi kwalubakala va ntu a Efalaimi, kazola bo ko, ye wasimba koko kwasandi ye wazola vilula ko mu ntu a Efalaimi ku ntu a Manase.

18. Yosefi wavova kwa sandi: Sami, ka bwa ko; wau i kota, tula koko kwaku kwalubakala va ntu andi.

19. Kansi sandi watinguna ye wavova: Nzaidi bo, mwan' ami, nzaidi bo; bantu bana tuka mu yandi mpe, yandi una kala waunene mpe; kansi nleke andi una kunlutila mu nene, ye nkun' andi una kala mbidi abantu.

4 Mose 1: 32 b.

20. Yandi wabasakumuna lumbu kina ye wavova: Mu nkumbu aku Isalaeli dina sakumunina, bu bana vova: Nzambi bika kakufwanikisa ye Efalaimi ye Manase. Yandi walutisila Efalaimi mu Manase.

21. Isalaeli wavova kwa Yosefi: Tala, siifwa; kansi Nzambi una kala yeno ye kuluvutula ku nsi amase meno.

22. Mu yina yimpeni mpangi zaku va kimosi ye ngeye ikuveni nzanza mpe, i una uyabaka kwa baamolita mu sabala kiami ye ponza kiami. Yoa. 4: 5.

KAPU 49.

Yakobi wasakumuna bana bandi bababakala ye wafwa.

Yakobi watumisa bana bandi bababakala ye wavova: Nayonzameno, kidi yalukamba yonso yiluna mona mu lumbu bina kwiza:

5 Mose 33: 1 b.

2. Nayonzameno ye luwa, lubana bababakala ba Yakobi; ludimba se dieno Isalaeli.

3. Lubeni, ngeye i nsemokono ami, ntekidi angolo zami ye mpinu zami, wantete mu luyalu ye wantete mu lulendo.

4. Kansi ngeye weti fukumuka bonso nlangu, kuna kala wantete ko, kadi ngeye wamaka ntand' asaku, buna wavanga bwakala mvwezolo. Inga, ntand' ami wamaka.

1 Mose 35: 22. 1 Lus. 5: 1.

5. Simeoni ye Levi i zimpangi; luazu biau i luazu biatana.

1 Mose 34: 25 b.

6. Mwel' ami ka ukalani ntuadi mu lukanu luau ko, ye nzitusu ami ka ukalani ntuadi mu lukutukunu luau ko; kadi mu nganzi zau babema babakala, ye mu kikesa kiau bazenga zingombe.

7. Bika nganzi zau zasingwa, bu zena zantanina bonso bobo ye nkemi zau zena mbalu yoyo! Mono ngina kubamwangisa mu Yakobi, ngina kubatengula mu Isalaeli. Yos. 19: 1. 21: 2 b.

8. Yuda, mpangi zaku zina kusika; koko kwaku kuna kala va nsingu zantantu miaku, kwa ngeye bana bababakala basaku bana yinama.

9. Yuda i nkosi yantwenia; ngeye mwan' ami, utukidi mu kimbaki kianzala. Yandi ulambalele, weti vunda bonso nkosi, bonso nkosi yankento— nani kabukidi ntima mu kumvunza?

4 Mose 24: 9. 1 Lus. 5: 2.

10. Mvwal' akimfumu ka yina vengama mu Yuda ko, ka nkawa wangiadulu mu malu mandi ko, nate ye kana kwiza ku Silo ye bantu bana kuntumamana. Mat. 2: 6.

11. Yandi weti kanga mpund' andi mu nti avinia, mu vala dianti avinia wandanu mwan' ampunda yankento. Yandi usukulanga mvwatu miandi mu vinia, yunga kiandi mu menga mabana banti avinia.

12. Meso mandi mena mbumbuluka

kwa vinia ye menu mandi mampembe kwa mamvumina.

13. **S**ebuluni una kala kundu va nseko ambu, va nseko vakalanga zinzaza; lueka luandi sika tadisa ku Sidoni.
5 Mose 33: 18 b. Yos. 19: 10 b. Yes. 9: 1. Mat. 4: 15.

14. **I**sakali i mpunda yangolo yeti vunda naswi mu lumbu luandi.

15. Yandi wamona, vo vuma kiamvundulu kiakala kiabiza ye vo nsi yakala nyengo; buna wafwambika nim' andi kunsi abizitu ye wakala sielo kiabindama mu salu.

16. **D**ani una nungisa bantu bandi, yandi mpe i kanda dimosi diamakanda ma Isalaeli. Nkong. 13: 24 b. 16: 31.

17. Dani una kala nioka mu nzila, nioka yitanga mu nsoko yitatikanga kavalu mu kulu, ye ntentami una bwa mansengo.

18. Mfumu, ivingilanga mpulusu aku! Lumb. 119: 166, 174.

19. **N**gadi una fietukuswa kwa makabu, kansi yandi kibeni una kubafietikisa va binkoso biatambi.

20. **K**wa Aseli kutukidi mazi, i mazi mandi mandia; madia makintondila makimfumu mena yandi mu vana.
5 Mose 33: 24.

21. **N**afatali i nsungu yantinu; mambu mabiza mena yandi mu vana.
Nkong. 4: 6. 5: 1.

22. **Y**osefi i nti wantwenia wabana; i nti wantwenia wabana va nkelo; mavala mandi maviokedele lumbu.

23. Nsiki miaponza bakumvunzanga, bakunsikanga ye bakuntatimisanga;

24. kansi ponza kiandi kiakidi nangwi, ye kandazi biandi ye moko mandi biena ngolo zananu, mu moko mandiena wena Nkwa ngolo mu Yakobi mu yandi wena mvungi, i tadi dia Isalaeli,

25. mu Nzambi asaku ukusadisanga, mu Mpungu-tulendo ukuvanganga tusakumunu, tusakumunu tutukidi mu zulu, tusakumunu tutukidi mu mpinda yitengukanga muna nsi, tusakumunu tutukidi mu ntulu ye mu nkata.
5 Mose 33: 13 b.

26. Tusakumunu tuasaku tutulamanga yongi beni tulutidi tusakumunu tuamase mami mu yongi, tuau tuluakanga ku nzitusu amiongo mikamimani. Tuau tuna kwiza va ntu a Yosefi, va ntump' antu andiena wena dingizi mu mpangi zandi.

27. **B**enyamini i lupu kisiudikanga; mu nsuka kadianga kimbakila kiandi ye mu nkokila kakabanga bintani.
Nkong. 20: 25. 1 Sam. 9: 1 b. 14: 47.

28. **M**omo i makanda mamonsono ma Isalaeli, kumi ye mole mu ntalu ye momo i mambu mavova sau kwa yau, bu kabasakumuna; kwa muntu muntu kavana luandi lusakumunu.

29. **Y**andi wabakamba ye wavova kwa yau: Bwabu ngina yonzukwa kwa bantu bami; lundiamisa va mase mami, mu nluka mu via diahetita Efeloni,

30. mu nluka wena mu via dia Makapela ditalane ye Mamele, mu nsi a Kanana, i via diasumba Abalahami kwa hetita Efeloni mu kala yandi ndiamu,
1 Mose 23: 16 b. 50: 13.

31. i kuna kubadiamisa Abalahami ye nkazi andi Sala, i kuna kubadiamisa mpe Isaki ye nkazi andi Lebeka, ye kuna mono kibeni yadiamisa Lea,
1 Mose 23: 19. 25: 9. 35: 29. Mav. 7: 15 b.

32. mu via diodio diasumbwa kwa bana ba Heti ye nluka una.

33. Yakobi bu kakamba bana bandi bababakala bobo, buna wavutula malu mandi ku ntanda; watabuka vumunu ye wayonzama kwa bantu bandi.

KAPU 50.

Ndiamusu a Yakobi. Mfwilu a Yosefi.

Buna Yosefi wawumbikila zizi kiasandi ye wandidila ye wamfiba.
1 Mose 46: 4.

2. Yosefi wakamba badokuta bansadila, vo bana kusa se diandi balasami; badokuta bakusa Isalaeli balasami.

3. Makumaia malumbu bansila bo; lumbu biobio biabingi biafwanana mu nkusulu abalasami. Bisi Ngipiti bandidila mu lusambodia luabilumbu.

4. **K**ansi lumbu biadizi bu biavioka, Yosefi wavova kwa bisi nzo a Falao ye wata: Vo mbweni nlemvo mu meso meno, lukamba ebu kwa Falao:

5. Sami diandikisa ndefi ye diavova: Tala, siifwa; undiamisa mu ndiamu yina yiyakitimisina mu nsi a Kanana. Nkiangunu lungiambula yabaluka kuna ye diamisa sami; mboki ngina vutuka diaka. 1 Mose 47: 29 b.

6. Falao watambudila: Wenda kuna, ye diamisa saku, bonso bwena ndefi yikakudikisa.

7. Buna Yosefi wayenda mu diamisa sandi, ye sielo biabionsono bia Falao biayenda yandi, ngudi zabantu zanzo andi ye ngudi zabantu zazonsono zansi a Ngipiti,

8. mboki bisi nzo a Yosefi babonsono ye mpangi zandi ye bisi nzo asandi;

bana bau bansombe kaka ye mameme ye ngombe zau basisa mu nsi a Ngoseni.

9. Makalu ye mintentami miayenda yandi; bakala kabu diadinene.

10. Bu baluaka ku Ngoleni-Hatadi kuna simu dia Yolodani, buna badila dizi kiamfwilu kiakinene ye kiankembo, ye yandi wavanga nkungi mu sandi mu lumbu nsambodia.

11. Bisi nsi, bakananita, bu bamona nkungi wowo ku Ngoleni-Hatadi, bavova: Nkungi waunene wankembo weti kembila bisi Ngipiti. Mu diambu diodio vuma kiabikwa Abeli-Misilaimi[1]; kiau kiena ku simu diankaka dia Yolodani.

12. Bana bandi babahakala bamvanga, bonso bukabakamba;

13. bana bandi babahakala bannata ku nsi a Kanana ye bandiamisa mu nluka mu via dia Makapela, i via diasumba Abalahami kwa hetita Efeloni mu kala yandi ndiamu ditalane ye Mamele. 1 Mose 23: 16 b. Mav. 7: 16.

14. Yosefi bu kamana diamisa sandi, wavutuka ku Ngipiti ye mpangi zandi ye yau babonsono bayiza yandi mu diamisa sandi.

15. Kansi mpangi za Yosefi bu zamona, vo se diau difwidi, bavova: Nanga Yosefi una kutukadila nganzi ye vutula ndinda mu yina yayonsono yambi yituamvanga.

16. Nkiangunu bafidisa ntumwa kwa Yosefi ye batuma: Saku diatukamba ebu, bu kakifwididi ko ye diavova:

17. Ebu luna vova kwa Yosefi: Ntondolo, yambudila mpangi zaku yina yibavodila nkanu ye masumu, bu bavanga yina yambi kwa ngeye. Nkiangunu yambudila bwabu sielo bia Nzambi asaku mu yibavola. Yosefi wadila, bu batuma momo kwa yandi.

18. Mboki yau kibeni mpangi zandi bayiza mpe ye bamfukamana ye bavova: Tala, yeto tuzolele kala sielo biaku. 1 Mose 44: 16.

19. Kansi Yosefi wavova kwa yau: Ka lutinani ko. Lueti kumbanzila vo i Nzambie?

20. Luambanzila yambi, kansi Nzambi wabanzila bo mbote mu vangisa, bonso buvangamene bwabu ye vukisila bo bantu babingi. 1 Mose 45: 5.

21. Nkiangunu ka lutinani ko; mono ngina kuluyundula ye bana beno. Yandi wababomba ye wabamokisa mu nlembami.

22. Yosefi wakunda mu Ngipiti ye nzo asandi; Yosefi wakala nkama mosi ye kumi diamvu.

23. Yosefi wamona bana ba Efalaimi mu mbandu yantatu; kwa Makili, i mwan' a Manase, kwabutwa bana mu nkat' a Yosefi.

24. Yosefi wavova kwa mpangi zandi: Mono ngina fwa, kansi mu kedika Nzambi una kulutala ye kulukatula mu nsi yayi ye kuluvutula mu nsi yina yikasila mu ndefi kwa Abalahami ye Isaki ye Yakobi. 2 Mose 3: 16 b

25. Yosefi wadikisa bana ba Isalaeli ndefi ye wavova: Nzambi bu kana kulutala, buna lukatula visi biami mwamu. 2 Mose 13: 19. Yos. 24: 32. Eb. 11: 22.

26. Yosefi wafwa, bu kakala nkama mosi ye kumi diamvu. Bankusa balasami, ye watulwa mu kimbi mu Ngipiti.

[1] mb. nkungi wabisi Ngipiti.

NKANDA WANZOLE WA MOSE

VO ESODU.[1]

KAPU 1.

Ndiekono abana ba Isalaeli ye kinanga kiau mu Ngipiti.

Zazi i nkumbu zabana bababakala ba Isalaeli baluaka ku Ngipiti; bayiza ye Yakobi, muntu muntu ye nzo andi: 1 Mose 46: 8 b.

2. Lubeni, Simeoni, Levi ye Yuda,

3. Isakali, Sebuluni ye Benyamini,

4. Dani ye Nafatali, Ngadi ye Aseli.

5. Buna bena batuka mu luketo lua Yakobi bakala lusambodia luabantu, kansi Yosefi wakitekidila ku Ngipiti. 1 Mose 46: 27. 5 Mose 10: 22.

[1] mb. Nkand' a Mpaiku wasonukwa mpaikulu abana ba Isalaeli mu Ngipiti.

6. Yosefi wafwa ye mpangi zandi zazonsono ye mbandu yoyo yamvimba.

7. Kansi bana ba Isalaeli bakala lubutu ye bafunana ye banieka ye bakala mbidi antalu beni, ye nsi yafuluka kwa yau.
1 Mose 18: 18. Lumb. 105: 24. Mav. 7: 17.

8. Buna ntinu wamona watonganana mu Ngipiti walembwa zaya Yosefi.

9. Ndieu wavova kwa bantu bandi: Tala, kanda diabana ba Isalaeli dilutidi yeto mu nene ye ngolo.

10. Ka diambu ko, bika tuabavangila ndnenga; nga balenda luta nieka, ye vo mvita yina kwiza, balenda bundana ye ntantu mieto ye badika kutunwanisa ye mboki katuka mu nsi.

11. Nkiangunu bakuluntu babisadi batumbwa kwa yau, ye i bobo bazungulwa mu salu biakinanga. Bakatwa tungila Falao mbanza zabiayudukwa, Pitomi ye Lamesesi.

12. Kansi bu baluta zungulwa, baluta nieka ye baluta mwangana, ye babadika tina bana ba Isalaeli.

13. Nkiangunu bisi Ngipiti bakudikila diaka salu biantatumusu kwa bana ba Isalaeli, 1 Mose 15: 13. 4 Mose 20: 15.

14. ye bakwamisa mioyo miau mu salu biangolo biatuwumba ye matadi ye mu salu biabionsono biampila mu mpila va nsi, i mpila mosi ye salu biabionsono biantatumusu biampila zazonsono bibasadisa.

15. Ntinu mu Ngipiti wavova kwa mbutisi miabaebeleo—nkumbu aumosi Sifila, wankaka Pua—

16. ye wavova: Bu lubutisanga bakento babaebeleo, lutala, bu bana buta: vo i mwana wabakala, luvonda wo; vo i mwana wankento, bika wakala moyo.

17. Kansi mbutisi miavumina Nzambi ye ka miavanga ko, bonso bubakambwa kwa ntinu mu Ngipiti, kansi bavukisa bana. Mav. 5: 29.

18. Buna ntinu mu Ngipiti watumisa mbutisi ye wavova kwa yau: Mu nkiama luvanganga bobo ye luvukisanga bana?

19. Mbutisi miavutula kwa Falao: Bakento babaebeleo ka bena bonso babisi Ngipiti ko. Yau balutidi ngolo; bakibutidi, mbutisi bu weti kwiza kwa yau.

20. Nzambi watomisa mimbutisi nitu, ye bantu banieka ye bakala mbidi antalu.

21. Mbutisi bu miavumina Nzambi, buna waniekisa nzo zau.

22. Buna Falao wakamba bantu bandi babonsono ye wavova: Bana babonsono babakala bambeyeye luna tuba mu nzadi a Nile, kansi bana babonsono babakento bika luabavukisa. Mav. 7: 19.

KAPU 2.

Mbutulu, ndalulu, ngiundulu ye lutinu bia Mose.

Bakala dianzo a Levi diayenda kwela mwana wankento wa Levi.
2 Mose 6: 20. 4 Mose 26: 59.

2. Nkento wayaka ye wabuta mwana wabakala. Yandi wamona, vo i mwana wabiza, ye wansweka mu ngonda tatu.
1 Lus. 6: 3. Mav. 7: 20. Eb. 11: 23.

3. Kansi bu kalembana kunsweka diaka, wabonga nkel' amabu, wavaba yo luwumba ye tudimbu ye watula yo mwana ye watula yo mu mabu va nseko anzadi a Nile.

4. Busi kiandi kiatelama finseke mu tala, bonso buuna mona.

5. Mwana wankento wa Falao wakulumuka ku nzadi mu yobila ye sielo biandi biabandumba bayenda mu mbel' anzadi. Bu kamona nkela mu mabu, wafidisa sielo kiandi kiankento kuna ye walandisa yo.

6. Bu kazibula yo, wamona mwana ye wamona, vo i mwana wabakala, ye wau wadila. Buna wamfwila kiadi ye wavova: Wau i mwan' amwisi ebeleo.

7. Kansi busi kiandi kiayuvula mwana wankento wa Falao: Zolele kwakue, vo ngina kwenda kulandila nyemiki akisi ebeleo ulenda kuyemikina mwana?

8. Mwana wankento wa Falao watambudila kwa yandi: Inga, nayendi. Buna ntaudi yankento yayenda landa mbut' amwana.

9. Mwana wankento wa Falao wavova kwa yandi: Nata mwana wau ye ungiemikina wo, ye ngina bo kufutila. Nkento wabonga mwana ye wayemika wo.

10. Ntaudi bu yamana kula, wanata yo kwa mwana wankento wa Falao, ye ndiena wantambula bonso mwan' andi ye wamvana nkumbu Mose,[1] kadi, bonso bukavova, mu nlangu yantombole.
Mav. 7: 21.

11. Ntangu yina bwakala, vo Mose, bu kamana kula, wavaika kwa mpangi zandi ye wamona salu biau biakinanga. Yandi wamona, vo mwisi Ngipiti wabufa mwisi ebeleo, i umosi mu mpangi zandi; Mav. 7: 23 b. Eb. 11: 24 b.

12. buna watala ku tueka tuatonsono, ye bu kamona, vo muntu wankaka

[1] mb. ntombuki.

kakala vo ko, wabema mwisi Ngipiti ye wansweka mu nienge.

13. Lumbu kialanda wavaika diaka ye wamona babakala bole babisi ebeleo bazonzasana. Buna wavova kwa ndięna wavanga bulembolo songa : Mu nkiama bufidi ni aku ?

14. Yandi wavutula : Nani watumbidi ngeye mfumu ye nkongudidi eto ? Zolele kwaku kumbema, bonso buwabemene mwisi Ngipiti ? Buna Mose wapamuka ye wabanza : Kiongo diodio diazayakene.

15. Falao wawa nsamu wowo ye wazola bema Mose. Kansi Mose wataba mu Falao ; yandi walengila mu nsi a Midiani ye wavwanda kuna va nto.

16. Nganga mu Midiani wakala bana nsambodia babakento. Yau bayiza mu teka nlangu ye fuluza bitengi mu nwika mameme masau.

17. Buna mvungi miayiza ye miazola kubakuba ; kansi Mose watelama ye wabasadisa ye wanwika mameme mau.

18. Mboki bu baluaka kwa sau Lengueli, yandi wavova : Mu nkiama luizidi nswalu bwabu ?

19. Bavutula : Mwisi Ngipiti utusadisi mu kakidila mimvungi ; ututekele nlangu mpe ye nwikini mameme.

20. Buna wavova kwa bana bandi babakento : Kadi kwe kena ? Mu nkiama luyambudi kasala kuna ? Lunkamba kiza dia yeto.

21. Mose wasavuka ntim' andi mu kala ye bakala diodio, ye diau diavana Mose mwan' andi wankento Sipola mu kunkwela.

22. Yandi wabuta mwana wabakala, ye yandi wavana wo nkumbu Ngelesomi,[1] kadi, bonso bukavova, mono i nzenza mu nsi yindembolo vwa.
2 Mose 18: 3.

23. Mboki ntama yayingi yavioka, ye ntinu mu Ngipiti wafwa mu ntangu yina. Kansi bana ba Isalaeli bavumuka kunsi akinanga kiau ye bayaula ; mbokolo zau mu kinanga kiau zabaluka kwa Nzambi. 4 Mose 20: 16.

24. Nzambi wawa biaula biau, ye Nzambi wabanzila luwawanu luandi ye Abalahami, Isaki ye Yakobi.

25. Nzambi watala bana ba Isalaeli, ye Nzambi wababanzila.

[1] mb. kinzenza.

KAPU 3.

Finti-nti fialema. Mose watelwa mbila. Nzambi wazaikisa nkumbu andi Mfumu (Yehova vo Yave).

Mose wakenga mameme kwa ko wandi Yitilo, nganga mu Midiani. Lumbu kiankaka wanata mameme ku nim' ansi yankatu ye waluaka ku mongo wa Nzambi Holebi.

2. Kuna mpofi a Mfumu yamonika kwa yandi mu nlemo atia watuka mu finti-nti. Yandi wamona, vo finti-nti fialema mu tia, ye finti-nti ka fiamana ko. 5 Mose 33: 16. Mav. 7: 30 b.

3. Buna Mose wabanza : Nzolele kwenda koko ye tonwa mbona yoyo yanzenza ye tala bila kilembolo manina finti-nti via.

4. Mfumu bu kamona, vo yandi wayenda tala, Nzambi wambokila mu finti-nti ye wavova : Mose, Mose. Yandi watambudila : Vava ngiena.

5. Buna wavova : Kwizani vava ko ; vula nsampatu zaku mu malu maku, kadi vuma kiutelamene i nsi yanlongo.
Yos. 5: 15.

6. Yandi wavova diaka : Mono i Nzambi asaku, Nzambi a Abalahami, Nzambi a Isaki ye Nzambi a Yakobi. Buna Mose wafuka zizi kiandi, kadi watina mu tala Nzambi.
Mat. 22: 32. Mal. 12: 26. Luk. 20: 37.

7. Mfumu wavova : Mono yatomene mona nzungu zabantu bami mu Ngipiti, ye yawilu, bonso bubabokilanga mu diambu diaminyamisi miau ; nzaidi bonso bubakatwa lungwanga.

8. Nkiangunu nkulumukini mu kubatanina mu nkemi zabisi Ngipiti ye kubakatula mu nsi yina ye kubanata ku nsi yabiza ye yayinene, i nsi yicilumukanga mamvumina ye niosi, i nsi yina yikundanga bakananita, bahetita, baamolita, bapelesita, bahivita ye bayebusita. 1 Mose 15: 18 b.

9. Nkiangunu mbokolo zabana ba Isalaeli bu zilueki kwa mono ye bu mbweni mpe, bonso bubazungulwanga kwa bisi Ngipiti,

10. nkiangunu bika wenda bwabu, nzolele kufidisa kwa Falao ; ngeye una vaikisa bantu bami, i bana ba Isalaeli, mu Ngipiti.

11. Kansi Mose wavova kwa Nzambi : Mono i nani, bu ngina kwenda kwa Falao ye bu ngina vaikisa bana ba Isalaeli mu Ngipiti ?

12. Yandi wavutula : Mono nzolele kala yaku. Kiaki i dimbu kwa ngeye,

vo i mono ifidisi : bu umeni vaikisa bantu mu Ngipiti, buna luna vanga sambu va mongo wau.

13. Buna Mose wavova kwa Nzambi: Bwabu bu ngina luaka kwa bana ba Isalaeli ye vova kwa yau : Nzambi amase meno wamfidisi kwa yeno, ye yau bana kungiuvula : nkumbu andi nani? buna nki ngina vutula kwa yau?

14. Nzambi wavova kwa Mose: Mono ngiena yingiena. Yandi wavova diaka : Ebu una vova kwa bana ba Isalaeli : "Mono ngiena"[1] wamfidisi kwa yeno. Nzai. 1: 4, 8.

15. Nzambi wavova diaka kwa Mose: Ebu una vova kwa bana ba Isalaeli : Mfumu, Nzambi amase meno, Nzambi a Abalahami, Nzambi a Isaki ye Nzambi a Yakobi wamfidisi kwa yeno. Yoyo i nkumbu yina kala yami ntangu yikayimani, ye bobo ngina bikwa mbandu ka mbandu.

16. Bwabu wenda kutikisa ngudi zabantu ba Isalaeli ye vova kwa yau : Mfumu, Nzambi amase meno, Nzambi a Abalahami ye Isaki ye Yakobi wakizaikisi kwa mono ye wavovele : Mono ilutedi ye mbweni yina yiluvangwanga mu Ngipiti ; 1 Mose 50: 24.

17. nkiangunu bwabu mambu mami i mama : mono nzolele kulukatula mu ntatumusu zozo mu Ngipiti ye kulunata ku nsi abakananita ye bahetita, baamolita, bapelesita, bahivita ye bayebusita, i nsi yicilumukanga mamvumina ye niosi.

18. Yau bana dimba mambu maku ; ngeye ye ngudi zabantu ba Isalaeli luna kwenda kwa ntinu mu Ngipiti, ye luna vova kwa yandi : Mfumu, Nzambi abaebeleo wamonekene kwa yeto ; nkiangunu bwabu utuyambula tuenda lumbu tatu mu ngudi ansi yankatu mu yoka nkailu kwa Mfumu, Nzambi eto.

19. Mwanki nzaidi, vo ntinu mu Ngipiti kana kuluyambula ko, ka bu kana mona koko kwami kwangolo mpe ko.

20. Kansi ngina lambula koko kwami ye bafika Ngipiti mu mangu biabionsono biampila mu mpila, bingina vanga kuna ; mboki sika kuluyambula.

21. Nzolele mwesa bantu baba nlemvo mu meso mabisi Ngipiti, ye bu luna katuka, ka luna katuka mu moko ye moko ko ;

1 Mose 15: 14. 2 Mose 11: 2. 12: 35 b.

22. kansi nkento nkento una lomba ntoko zapalata ye wola ye mimvwatu kwa nkento ufinangene ye kwa nkento wanzenza mu nzo andi. Biobio luna vwika bana beno bababakala ye babakento. I bobo luna bakila bintani kwa bisi Ngipiti.

[1] mb. Yehova vo Mfumu.

KAPU 4.

Mose watambula makani mampangila bimangu ye wavutuka ku Ngipiti.

Mose wavutula ye wavova : Kansi vo ka bana kundekila minu ko vo dimba mambu mami, kansi bana vova : Mfumu kakizaikisi kwa ngeye ko.

2. Buna Mfumu wavova kwa yandi : Nki kiena yaku mu koko kwaku? Yandi wavutula : Nkawa kwandi.

3. Yandi wavova : Tuba wo va nsi. Bu katuba wo va nsi, wakituka nioka ; Mose watina yo.

4. Kansi Mfumu wavova kwa Mose : Lambula koko kwaku ye bonga yo ku nkila. Buna walambula koko kwandi ye wabonga yo ; yau yakituka nkawa mu koko kwandi.

5. Mfumu wavova : Buna bana leka minu, vo Mfumu, Nzambi amase mau, Nzambi a Abalahami ye Nzambi a Isaki ye Nzambi a Yakobi wakizaikisi kwa ngeye.

6. Mfumu wavova diaka kwa yandi: Kotisa koko kwaku kunsi antulu. Yandi wakotisa koko kwandi kunsi antulu. Mboki bu kavola ko, tala, buna koko kwakala kwampembe bonso mvula zampembe mu diambu diabwazi.

7. Yandi wavova diaka: Kotisa koko kwaku diaka kunsi antulu. Yandi wakotisa koko kwandi diaka kunsi antulu. Mboki bu kavola ko diaka kunsi antulu, tala, buna kwafwanana diaka ye nitu andi yankaka.

8. Mfumu wavova : Vo ka bazolele kulekila minu ko vo banzila dimbu kiantete, buna balenda lekila dimbu kianzole minu.

9. Kansi vo ka bazolele mpe lekila dimbu biabi biabiole minu ko vo dimba mambu maku, buna bonga nlangu anzadi a Nile ye tengula wo va nsi yayuma, ye nlangu una uubongele mu nzadi una kituka menga va nsi yayuma.

10. Buna Mose wavova kwa Mfumu : Engwa, Mfumu, kiena muntu waludede ko ; kiateka kala bo ko, ye kiena bo mpe bwabu ko, bu ukivovele kwa sielo kiaku, kadi ngiena ye lulaka luazitu ye ludimi luazitu. 2 Mose 6: 12, 30.

11. Mfumu wavova kwa yandi: Nani wavana nwa kwa muntu, vo nani ukumvanganga kibaba vo fwa matu vo meso mamwena vo meso mafwa? Keti i mono, Mfumu? Yeh. 8: 26 b.

12. Nkiangunu wenda bwabu, mono ngina kala ye nw' aku ye kulonga monso mauna vova. Mat. 10: 19.

13. Kansi yandi wavova: Engwa, Mfumu, tuma nsamu aku kwa wonso wankaka uzolele.

14. Buna nganzi za Nzambi zakwama kwa Mose, ye yandi wavova: Keti mpangi aku Aloni, i levita, wena yakue? Mono nzaidi, vo yandi i bakala dilenda vova. Tala, yandi una kwenda kukiki, ye bu kana kumona, sika yangalala mu ntim' andi.

15. Ngeye una vova kwa yandi ye tula mambu mu nw' andi; mono ngina kala ye nw' aku ye nw' andi, ye ngina kululonga yonso yiluna vanga. 2 Mose 7: 1 b.

16. Yandi una kuvovila kwa bantu; nkiangunu sika kala kwa ngeye nkievo nwa, ye una kala kwa yandi nkievo nzambi.

17. Ngeye una bonga mu koko kwaku nkawa wau uuna vangila dimbu biaku.

18. Buna Mose wavutuka kwa ko wandi Yitilo ye wavova kwa yandi: Ungiambula yavutuka kwa mpangi zami mu Ngipiti ye tala, vo bakidi moyo. Yitilo wavova kwa Mose: Wenda malembe.

19. Mfumu wavova kwa Mose mu Midiani: Vutuka mu Ngipiti, kadi babakala babonsono batomba moyo aku bameni fwa.

20. Buna Mose wabonga nkazi andi ye bana bandi bababakala ye wabatensika va mpunda ye wavutuka ku nsi a Ngipiti; Mose wanata nkawa wa Nzambi. 2 Mose 2: 21 b. 18: 2 b.

21. Mfumu wavova kwa Mose: Bwabu bu una vutuka ku Ngipiti, toma tala, vo una vanga vantadisi a Falao mangu biabionsono biiveni lulendo mu vanga. Kansi ngina vibisa ntim' andi, ye kana yambula bantu ko.

22. Buna una vova kwa Falao: Mfumu vovele ebu: Isalaeli i mwan' ami wabakala wansemokono, Mat. 2: 15.

23. ye mono ikembi: Yambula mwan' ami, kidi kampangila sambu. Kansi kwazolele kunyambula ko. Nkiangunu bwabu ngina vonda mwan' aku wansemokono. 2 Mose 11: 4 b. 12: 29.

24. Mu ngiendolo au bwakala, vo Mfumu wambwabana va mvundulu ye wazola kumvonda.

25. Buna Sipola wabonga tadi diameno ye wazenga sutu diamwan' andi ye wabakala ye watuba dio va malu mandi ye wavova: Ngeye i toko diami diandambisa diamenga. 1 Mose 17: 14.

26. Buna kansa buma ko. Buna wavova diaka: Inga, i toko diandambisa diamenga mu nzabudulu.

27. Mfumu wavova kwa Aloni: Wenda wakika Mose mu nsi yankatu. Buna wayenda ye babwabana va mongo wa Nzambi; yandi wamfiba.

28. Mose wakamba Aloni mamonsono mavova Mfumu, bu kamfidisa, ye mu dimbu biabionsono bikankamba mu vanga.

29. Mboki Mose ye Aloni bayenda kutikisa ngudi zazonsono zabantu zabana ba Isalaeli.

30. Aloni wakamba mamonsono mavova Mfumu kwa Mose; yandi wavanga bidimbu va meso mabantu.

31. Buna bantu baleka minu; bu bawa, vo Mfumu watedi bana ba Isalaeli, ye vo yandi wamweni nzungu zau, bayinama ye basambila.

KAPU 5.

Mose ye Aloni vantadisi a Falao. Bana ba Isalaeli baluta yamuswa.

Mboki Mose ye Aloni bayiza kwa Falao ye bavova: Ebu buvovele Mfumu, Nzambi a Isalaeli: Yambula bantu bami, kidi bankembila nkembo mu nsi yankatu.

2. Kansi Falao wavutula: Nani i Mfumu yingina wa ndinga ye yambula Isalaeli? Kizaidi Mfumu ko ye kizolele mpe yambula Isalaeli ko.

3. Buna bavova: Nzambi abaebeleo wamonekene kwa yeto. Nkiangunu utuyambula tuenda lumbu tatu mu ngudi ansi yankatu ye yoka nkailu kwa Mfumu, i Nzambi eto, kidi kana kutubwila mu vunga vo mu sabala ko. 2 Mose 3: 18.

4. Kansi ntinu mu Ngipiti wavutula kwa yau: Mose ye Aloni, mu nkiama luna katula bantu mu salu biau? Luenda ku salu bieno bialumbu lumbu.

5. Falao wavova diaka: Tala, bwabu bantu bavitidi mbidi antalu mu nsi, kansi luzolele mpe kubavunza mu salu biau bialumbu lumbu!

6. Mboki mu lumbu kina Falao wakamba bakuluntu ye nkengi miabantu ye wavova:

7. Ka luna vutuka vana bantu titi biampangila matadi ko, bonso bwakedi. Bika benda baka titi yau kibeni.
8. Kansi ntalu yimosi yamatadi yibatekele vanga luna kubatatimisa ye lembwa katula ndambu, kadi bena bolo, nkiangunu beti bokila ye vova: utuyambula tuenda yoka nkailu kwa Nzambi eto.
9. Bantu baba bena nsatu atulwa salu biazitu, kidi babakila bo salu ye lembwa banza mu mpovolo yaluvunu.
10. Buna bakuluntu ye nkengi miabantu bayenda ye bavova kwa bantu: Ebu buvovele Falao: Kizolele diaka kuluvana titi ko.
11. Luenda yeno kibeni ye lubaka titi bieno, konso konso kululenda bio baka; kansi mu salu kieno ka muna katulwa kiuma ko.
12. Buna bantu bamwangana mu nsi yayonsono ya Ngipiti ye bayonzika veve mu sadila dio bonso titi.
13. Bakuluntu babatatimisa ye bavova: Lumana salu bieno, lumbu lumbu ye kiandi salu, i mpila mosi ye bu luabaka titi.
14. Nkengi miabana ba Isalaeli, mibatudulwa kwa bakuluntu ba Falao, miabufwa ye miabandwa ye miakambwa: Mu nkiama ka luvengi bonso bwakedi salu bieno biamatadi bialumbu lumbu biluakambwa ko, ka zono ko ye ka bwabu ko?
15. Buna nkengi miabana ba Isalaeli miayenda ye miaboka kwa Falao ye miavova: Mu nkiama weti vanga bobo kwa sielo biaku?
16. Sielo biaku ka balendi vewa titi ko, kansi kiongono tueti kambwa: lutuala matadi. Tala, bwabu sielo biaku bieti bufwa ye bandwa, mpeleko bila kiena ye baku bantu.
17. Kansi yandi wavutula: Yeno luena bolo, inga, bolo bwena yeno. Nkiangunu lueti vova: utuyambula tuenda yoka nkailu kwa Mfumu.
18. Ve, luenda ku salu bieno. Ka luna vewa titi ko, kansi ntalu amatadi yiluakembo, luna yo vana kaka.
19. Buna nkengi miabana ba Isalaeli miavisa, vo bakanwa bwambi, bu bavutulwa mambu momo: Ka lulendi katudulwa ndambu mu ntalu amatadi yiluna vana lumbu ka lumbu ko.
20. Bu bakatuka kwa Falao, babwabana ye Mose ye Aloni batelama vana mu kubakika;
21. bavova kwa yau: Bika Mfumu kalubafika ye kalukongudila, bu luatuvengi kiabelwa kwa Falao ye sielo biandi ye lubatudidi sabala mu koko mu kutubema.
22. Buna Mose wabangumuka diaka kwa Mfumu ye wavova: Mfumu, mu nkiama wavengi bobo bwambi kwa bantu baba? Mu nkiama wamfidisi?
23. Tuka ntangu yina yiyayenda kwa Falao mu vova mu nkumbu aku, keti yandi wavengi bwambi kwa bantu baba, ye kwatanini bantu baku nkutu ko.

KAPU 6.

Nsilulu zamona ye nkambulu zaukaka kwa Mose. Sinsi dia Mose ye Aloni.

Kansi Mfumu wavova kwa Mose: Bwabu una mona, bonso bungina vanga kwa Falao; kadi mu koko kwami kwangolo sika katwa kubayambula, inga, mu koko kwami kwangolo sika katwa kubakuba mu nsi andi.
2 Mose 11: 1. 12: 33.
2. Nzambi wavova kwa Mose ye wankamba: Mono i Mfumu.
3. Kwa Abalahami, Isaki ye Yakobi yakizaikisa bonso Nzambi Mpungu-tulendo, kansi mu nkumbu ami "Mfumu" kiazaiwa kwa yau ko.
1 Mose 17: 1. 26: 24. 35: 11.
4. Beto yau tuawawana luwawanu lualu, vo ngina kubavana nsi a Kanana, i nsi yibakadila kinzenza.
5. Bwabu ngwilu biaula biabana ba Isalaeli mu diambu diabisi Ngipiti beti kubasimba mu kinanga, ye mono mbambukidi moyo mu luwawanu luami.
6. Nkiangunu vova kwa bana ba Isalaeli: Mono i Mfumu, ye mono ngina kulukatula mu salu biakinanga kwa bisi Ngipiti ye kulutanina mu kinanga kwa yau, ye ngina kulukula mu koko kwalambuka ye mvutulu andinda miaminene.
7. Ngina kulusola mu kala bantu bami ye ngina kala Nzambi eno; yeno luna mona, vo mono i Mfumu, Nzambi eno, una kulukatula mu salu biakinanga kwa bisi Ngipiti.
8. Mono ngina kulutuala ku nsi yina yiyasila mu koko kwazangama mu vana kwa Abalahami, Isaki ye Yakobi; yina ngina yo kuluvana mu vwa. Mono i Mfumu. Yeh. 20: 5 b.
9. Momo mamonsono mavova Mose kwa bana ba Isalaeli, kansi ka badimba Mose ko mu diambu diamfutwa antima ye mu diambu diasalu biangolo.
10. Mboki Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

11. Wenda wamoka ye Falao, ntinu mu Ngipiti, vo una yambula bana ba Isalaeli bavaika mu nsi andi.

12. Kansi Mose wavova vantadisi a Mfumu ye wata: Tala, bana ba Isalaeli ka bandimbidi ko; buna Falao bwe sika kungwila—i mono ngiena koba bialembwa zabulwa? 2 Mose 4: 10.

13. Kansi Mfumu wavova kwa Mose ye Aloni ye wabatuma mu kamba kwa bana ba Isalaeli ye kwa Falao, mfumu mu Ngipiti, vo bana ba Isalaeli bana vaikuswa mu nsi a Ngipiti.

14. **B**aba i bakuluntu banzo zamase mau:

Bana bababakala ba Lubeni, nsemokono a Isalaeli, i Hanoki ye Palu, Heseloni ye Kalami. Biabi i butu bia Lubeni. 1 Mose 46: 9 b. 4 Mose 26: 5 b. 1 Lus. 5: 1 b.

15. **B**ana ba Simeoni i Yemueli, Yamini, Ohadi, Yakini, Sohali ye Sauli, i mwana wababakala wankento wakananita. Biabi i butu bia Simeoni.

16. **Z**azi i nkumbu zabana bababakala ba Levi, bonso bwalandana sinsi: Ngelesoni, Kehati ye Melali. Levi wakala nkama mosi ye makumatatu ye mvu nsambodia. 4 Mose 3: 17 b. 26: 57 b. 1 Lus. 6: 1 b. 23: 6 b.

17. Bana bababakala ba Ngelesoni i Libini ye Simei bonso bwakala butu biau.

18. Bana bababakala ba Kehati i Amalami, Yisihali, Hebeloni ye Usieli. Kehati wakala nkama mosi ye makumatatu ye mvu ntatu.

19. Bana bababakala ba Melali i Maheli ye Musi. Biabi i butu biabalevita, bonso bwalandana sinsi diau.

20. Kansi Amalami wakwela busi kiasandi Yokebedi, ye yandi wambutila Aloni ye Mose. Amalami wakala nkama mosi ye makumatatu ye mvu nsambodia.

21. Bana bababakala ba Yisihali i Kola, Nefengi ye Sikili.

22. Bana bababakala ba Usieli i Misaeli, Elesafani ye Sitili.

23. Aloni wakwela Eliseba, i mwana wankento wa Aminadabi, busi kia Nahesoni, ye yandi wambutila Nadabi ye Abihu, Elasali ye Itamali. 4 Mose 3: 1 b.

24. Bana bababakala ba Kola i Asili, Elekana ye Abiasafi. Biabi i butu biabakolaita.

25. Elasali, mwana wabakala wa Aloni, wakwela umosi mu bana babakento ba Putieli, ye yandi wambutila Pinehasi. Baba i bakuluntu bamase mabalevita, bonso bwena butu biau.

26. I bobo bwakala mu Aloni ye Mose, i yau bakambwa kwa Mfumu: luvaikisa bana ba Isalaeli mu nsi a Ngipiti, bonso bubena mu makabu. Mav. 7: 36.

27. I yau bamoka ye Falao, ntinu mu Ngipiti, vo bana vaikisa bana ba Isalaeli mu Ngipiti. I bobo bwakala mu Mose ye Aloni.

28. **M**fumu bu kavova kwa Mose mu nsi a Ngipiti, wavova ebu kwa Mose: Mono i Mfumu. Vova kwa Falao, ntinu mu Ngipiti, mamonsono mampovele kwa ngeye.

29. Kansi Mose wavova vantadisi a Mfumu: Tala, mono ngiena ye koba bialembwa zabulwa; buna Falao bwe sika kungwila?

KAPU 7.

Maugu kiankawa a Mose. Nlangu wakituka menga.

Kansi Mfumu wavova kwa Mose: Tala, mono ikutumbidi nzambi kwa Falao, ye mpangi aku Aloni una kala mbikudi aku. 2 Mose 4: 15 b.

2. Ngeye una vova mamonsono mangina kukamba; mboki mpangi aku Aloni una mokisa Falao, vo sika yambula bana ba Isalaeli bavaika mu nsi andi.

3. Kansi ngina vibisa ntim' a Falao ye ngina vanga dimbu biabingi ye mangu mu nsi a Ngipiti.

4. Falao kana kuluwila ko; kansi mono ngina tula koko kwami va Ngipiti ye ngina vaikisa nkangu miami, bantu bami, bana ba Isalaeli, mu nsi a Ngipiti mu mvutulu andinda miaminene.

5. Bisi Ngipiti bana mona, vo mono i Mfumu, bu ngina lambula koko kwami mu Ngipiti ye vaikisa bana ba Isalaeli mu yau.

6. **M**ose ye Aloni bavanga bobo; bavanga bonso bubakambwa kwa Mfumu.

7. Mose wakala lunani luamvu ye Aloni lunani ye mvu ntatu, bu bamokisa Falao.

8. **M**fumu wavova kwa Mose ye Aloni ye wata:

9. Falao bu kana kulukamba ye vova: utumwesa mangu, buna una vova kwa Aloni: bonga nkawa aku ye tuba wo vantadisi a Falao, buna una kituka nioka yayinene.

10. Buna Mose ye Aloni bayenda kwa Falao ye bavanga, bonso bwaka-

mba Mfumu. Aloni watuba nkawa andi vantadisi a Falao ye sielo biandi, ye wakituka nioka yayinene.

11. Buna Falao watumisa banduenga bandi ye bankwa miabimpangula; yau, ibambingudi babisi Ngipiti, bavanga bo mpe mu makani mau mansweki;

2 Tim. 3: 8.

12. batuba muntu muntu wandi nkawa, ye miakituka nioka zazinene. Kansi nkawa a Aloni wasiudika nkawa miau.

13. Kansi ntim' a Falao wavibama ye kabawila ko, bonso bwakamba Mfumu.

14. Mboki Mfumu wavova kwa Mose: Ntim' a Falao uzibamene, kazolele yambula bantu ko.

15. Wenda kwa Falao mbazi nsuka—tala, buna sikenda ku nlangu—ye telama mu nzila va nseko anzadi a Nile. Mu koko kwaku bonga nkawa wakituka nioka.

16. Vova kwa yandi: Mfumu, Nzambi abaebeleo, umfidisi kwa ngeye ye tumini: Yambula bantu bami, kidi bampangila sambu mu nsi yankatu. Kansi tala, nate ye bwabu kuzolele wa ko.

17. Nkiangunu bwabu Mfumu vovele ebu: Mu diadi una mona, vo mono i Mfumu: tala, mu nkawa unsimbidi mu koko kwami, nzolele banda va nlangu anzadi a Nile, ye buna una kituka menga.

18. Mbizi zena mu nzadi zina fwa, ye nzadi yina kala kinzandi, ye bisi Ngipiti bana kankumuka nwa nlangu anzadi.

19. Mfumu wavova kwa Mose: Kamba kwa Aloni: Bonga nkawa aku ye lambula koko kwaku va nlangu miabisi Ngipiti, va mila miau, mimbungu ye bizanga ye biabionsono biyonzamanga nlangu, buna bina kituka menga; mu nsi yayonsono ya Ngipiti muna kala menga, ye mu lekwa bianti ye lekwa biatuwumba.

20. Mose ye Aloni bavanga, bonso bwakamba Mfumu. Yandi wananguna nkawa ye wabanda nlangu mu nzadi a Nile va meso ma Falao ye masielo biandi: buna nlangu wawonsono mu nzadi wakituka menga.

Lumb. 78: 44. 105: 29.

21. Mbizi zanzadi zafwa, ye nzadi yakala kinzandi, ye bisi Ngipiti balembana nwa nlangu anzadi; menga makala mu nsi yayonsono ya Ngipiti.

22. Kansi bambingudi babisi Ngipiti bavanga bo mu makani mau mansweki. Ntim' a Falao wavibama, ye kabawila ko, bonso bwakamba Mfumu.

23. Falao wabangumuka ye wavutuka ku nzo ye kabanzila diodio mpe ko.

24. Kansi mu nsi yayonsono ya Ngipiti batima mu kimfini kianzadi a Nile mu baka nlangu wandwa; kadi nlangu mu nzadi ka wanwakana ko. Lumbu nsambodia biavioka kasi kibandila Mfumu nzadi a Nile.

KAPU 8.

Ngipiti yabafukwa mu mavono, mbu ye sama bianianzi.

Mboki Mfumu wavova kwa Mose: Wenda kwa Falao ye vova kwa yandi: Mfumu vovele ebu: Yambula bantu bami, kidi bampangila sambu.

2. Kansi vo kuzolele kubayambula ko, tala, buna ngina bafika nsi aku yayonsono mu mavono.

3. Nzadi a Nile yina sokumuka ye vionguzuka mu mavono, ye mana tombuka ye kota mu nzo aku ye mu vinga kiaku kiandeka ye maka mu ntand' aku ye kota mu nzo zasielo biaku ye mu bantu baku ye mu foloni biaku ye mu vangulu biaku biamampa.

4. Inga, mavono mana maka mu ngeye kibeni ye bantu baku ye sielo biaku biabionsono.

5. Mfumu wavova kwa Mose: Kamba kwa Aloni: Lambula koko kwaku ye nkawa aku va mila, mimbungu ye bizanga, kidi mavono matombuka mu nsi a Ngipiti.

6. Buna Aloni walambula koko kwandi va nlangu mia Ngipiti, ye mavono matombuka ye mafuka nsi a Ngipiti.

Lumb. 78: 45. 105: 30.

7. Kansi bambingudi bavanga bo mu makani mau mansweki, ye mavono matombuka mu nsi a Ngipiti.

8. Buna Falao watumisa Mose ye Aloni ye wavova: Ludila kwa Mfumu, mpasi kakatudila mono ye bantu bami mavono, buna ngina yambula bantu, kidi benda yoka nkailu kwa Mfumu.

9. Mose wavova kwa Falao: Bika wazola kunkamba ntangu yiuzolele, mpasi mono mu ndilu amvutu mu ngeye ye sielo biaku ye bantu baku ngina katula mavono kwa ngeye ye nzo zaku, mpasi makala mu nzadi a Nile kaka.

10. Yandi wavutula: Mbazi nsuka. Buna wavova: Bika bwakala, bonso buutele, kidi wamona, vo ka mwenani ko ufwanane ye Mfumu, i Nzambi eto.

11. Mavono mana katuka kwa ngeye ye nzo zaku ye sielo biaku ye bantu baku, ye mana kala mu nzadi a Nile kaka.

12. Mose ye Aloni bakatuka kwa Falao. Mose waboka kwa Mfumu mu diambu diamavono makabukisa mu Falao.

13. Mfumu wavanga bonso bwakamba Mose: mavono mafwa ye malala mu zinzo, bianzala ye mavia.

14. Mau mayudukwa mu bikunku, vani vani; nsi yafuluka mu nsudi yakinzandi.

15. Kansi Falao bu kamona, vo wavonguswa, wazibika ntim' andi ye kabawila ko, bonso bwakamba Mfumu.

16. Mboki Mfumu wavova kwa Mose: Kamba kwa Aloni: Lambula nkawa aku ye banda fundu-fundu diantoto, ye dina kituka zimbu mu nsi yayonsono ya Ngipiti.

17. Yau bavanga bo: Aloni walambula koko kwandi ye nkawa andi ye wabanda fundu-fundu diantoto; buna mbu zabwila bantu ye bulu biatoluka. Fundu-fundu diadionsono va nsi diakituka zimbu mu nsi yayonsono ya Ngipiti.

18. Bambingudi bazola bo vanga mu makani mau mansweki ye batonta sokumuna zimbu, kansi balembana kwau. Mbu zabwila bantu ye bulu biatoluka.

19. Buna bambingudi bavova kwa Falao: Wau i nlembo a Nzambi. Kansi ntim' a Falao wakala wavibama, ye kabawila ko, bonso bwakamba Mfumu.
Luk. 11: 20.

20. Mboki Mfumu wavova kwa Mose: Wenda mbazi nsuka kwa Falao —tala, buna sikenda ku nlangu—ye vova kwa yandi: Mfumu vovele ebu: Yambula bantu bami, kidi bampangila sambu.

21. Kadi vo kuna yambula bantu bami ko, tala, buna ngina fidisa sama bianianzi va ngeye ye sielo biaku ye bantu baku ye nzo zaku, mpasi nzo zabisi Ngipiti zina fuluka kwa sama bianianzi, inga, nsi yau kibeni yibatelamene.

22. Kansi lumbu kina kina bo vanga mu nsi a Ngoseni ko yena bantu bami, mpasi sama bianianzi ka bina mo kala ko, kidi wamona, vo mono i Mfumu mu nsi yayi.

23. I bobo ngina kudila bantu bami ye sa diswaswana va kati ye bantu bami ye baku. Mbazi dimbu kiokio kina kala.

24. Mfumu wavanga bo: sama biabinene bianianzi biakota mu nzo za Falao ye zasielo biandi; mwamonsono mu Ngipiti nsi yabungwa kwa sama bianianzi.
Lumb. 78: 45.

25. Buna Falao watumisa Mose ye Aloni ye wavova: Luenda luayoka nkailu kwa Nzambi eno mwamu nsi.

26. Kansi Mose wavutula: Ka bufweni ko, vo tuna bo vanga; kadi bituna yoka kwa Mfumu, Nzambi eto, biena nkankumusu kwa bisi Ngipiti. Vo tuna yoka biobio bwabu va meso mabisi Ngipiti biena nkankumusu kwa yau, buna vele siba kutuvonda mu matadi.
1 Mose 46: 34.

27. Utuyambula tuenda lumbu tatu mu ngudi ansi yankatu ye yoka nkailu kwa Mfumu, Nzambi eto, bonso bukatukembi.
2 Mose 3: 18.

28. Buna Falao wavova: Nzolele kuluyambula, kidi luayoka nkailu kwa Mfumu, Nzambi eno, mu nsi yankatu; kansi mwanki ka luendani nseke ko. Lundila mvutu.

29. Mose wavutula: Tala, bu nkatukidi kwa ngeye, ngina dila kwa Mfumu, mpasi sama bianianzi biakatuka mbazi kwa Falao ye kwa sielo biandi ye bantu bandi. Kansi Falao, kubabani diaka ko ye tinguna mu yambula bantu benda yoka nkailu kwa Mfumu.

30. Mose wakatuka kwa Falao ye wadila kwa Mfumu.

31. Mfumu wavanga bonso bwakamba Mose: yandi wakatula sama bianianzi mu Falao, mu sielo biandi, ye bantu bandi, ye widi nianzi nkutu ka yasala ko.

32. Kansi Falao wazibika ntim' andi ntangu yayi mpe ye kayambula bantu ko.

KAPU 9.

Ngipiti yabafukwa mu vunga mu bulu biatoluka, mu mavumbu ye mu mabobuta mabaduswa.

Mboki Mfumu wavova kwa Mose: Wenda kwa Falao ye vova kwa yandi: Mfumu, Nzambi abaebeleo, vovele ebu: Yambula bantu bami, kidi bampangila sambu.

2. Kadi vo kuzolele kubayambula ko, kansi una kubasimba diaka,

3. tala, buna koko kwa Mfumu kuna sa vunga kiangolo beni kina bwila bulu biaku biatoluka va nsi, bakavalu, zimpunda, bakamela, zingombe ye mameme.

4. Kansi Mfumu una bo sa diswaswana va kati ye bulu bia Isalaeli ye bulu biabisi Ngipiti, mpasi widi bulu nkutu mu bulu biabana ba Isalaeli ka kina fwa ko.

5. Mfumu wazenga lumbu ye wavova: Mbazi Mfumu una bo sa mu nsi.

6. Mu lumbu kialanda Mfumu wavanga bo, ye bulu biabionsono biabisi Ngipiti biafwa. Kansi mu bulu biabana ba Isalaeli widi bulu nkutu ka kiafwa ko;

7. Falao bu kafidisa ntumwa mu wa, tala, buna mu bulu biabionsono bia Isalaeli ka mwafwa bulu kimosi nkutu ko. Kansi ntim' a Falao wakala wazibama, ye kayambula bantu ko.

8. **M**boki Mfumu wavova kwa Mose ye Aloni: Lufuluza moko meno kwa mvilu afoloni ye mboki bika Mose kamwangisa wo ku zulu va meso ma Falao,

9. buna una kituka mafundu-fundu mu nsi yayonsono ya Ngipiti ye mana tukisa mavumbu mana tumbuka mu masweba va bantu ye bulu biatoluka mu nsi yayonsono ya Ngipiti.

10. Buna babonga mvilu mu foloni ye bayenda kwa Falao, ye Mose wamwangisa wo ku zulu; wau wakituka mavumbu matumbuka mu masweba mu bantu ye bulu biatoluka.

11. Bambingudi balembana kakidila Mose mu diambu diamavumbu, kadi mavumbu matumbuka mu bambingudi bonso mu bisi Ngipiti bankaka babonsono.

12. Kansi Mfumu wavibisa ntim' a Falao, ye kabawila ko, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

13. **M**boki Mfumu wavova kwa Mose: Mbazi nsuka wenda kwa Falao ye vova kwa yandi: Mfumu, Nzambi abaebeleo, vovele ebu: Yambula bantu bami, mpasi bampangila sambu.

14. Vo ka bwa ko, nga ngina fidisa mbafukulu zami zazonsono kwa ngeye ye kwa sielo biaku ye kwa bantu baku, kidi wamona, vo ka mwenani ko ufwanane ye mono va ntoto wamvimba.

15. Kadi ntama yakutwa lambula koko kwami mu banda ngeye ye bantu baku mu vunga, kidi wafuka va ntoto;

16. kansi mu diambu diadi ikutidi, kidi ngolo zami zamonika kwa ngeye ye nkumbu ami yazayakana va ntoto wawonsono. Loma 9: 17.

17. Vo una kakidila bantu bami diaka ye lembwa kubayambula,

18. tala, buna mbazi ntangu yayi ngina pasumuna mabobuta mangolo mabaduswa, mampila yoyo makamakedi mu Ngipiti ko tuka lumbu kina kiatulwa nsi lufulu nate ye bwabu.

19. Nkiangunu tuma bwabu, vo bana kotisa bulu biaku ye yayonsono yankaka yiuvwidi va nsi. Kadi bantu babonsono ye bulu biabionsono biena ku mbazi va nsi ntangu yoyo ye balembolo kotuswa kunsi anludi bina bwa mabobuta ye vondwa.

20. Mu sielo bia Falao wonso wavumina mambu ma Mfumu, yandi wavukisa sielo biandi ye bulu biandi mu fizo.

21. Kansi wonso wadimbula mambu ma Mfumu wayambula sielo biandi ye bulu biandi biakala va nsi.

22. **M**fumu wavova kwa Mose: Lambula koko kwaku ku zulu, buna mabobuta mabaduswa mana bwa va nsi yayonsono ya Ngipiti, va bantu ye bulu biatoluka ye va titi biabionsono va nsi mu nsi a Ngipiti.

23. Buna Mose walambula nkawa andi ku zulu, ye Mfumu wasa ndumu ye wanokisa mabobuta mabaduswa, ye tia tuabwa mu mbet' antoto; Mfumu wanokisa mabobuta va nsi a Ngipiti.

Lumb. 78: 47 b. 105: 32 b.

24. Mabobuta mabwa, ye va kati ye nkumbu miamabobuta tia tuasiukuzuka; mabobuta makala kwama kwangolo, ye kifwani kiau ka kiakedi mu nsi yayonsono ya Ngipiti ko, kasi ye ntangu yina yayizila bantu muna.

25. Mu nsi yayonsono ya Ngipiti mabobuta mabwisa yayonsono yakala va nsi, ye bantu ye bibulu; mabobuta mabwisa titi biabionsono biena va nsi ye mabemba nti miamionsono miena va nsi.

26. Kansi mu nsi a Ngoseni kaka mwakala bana ba Isalaeli ka mwanoka mabobuta ko.

27. **B**una Falao watumisa Mose ye Aloni ye wavova kwa yau: Mpolele masumu ntangu yayi. I Mfumu wena wamfonga; mono ye bantu bami tuvengi yambi.

28. Lusambila kwa Mfumu, kadi ndumu andi ye mabobuta meka ntama beni; buna ngina kuluyambula, ye ka luena nsatu azingila diaka ko.

29. Mose wavutula kwa yandi : Bu mpaikidi mu mbanza, ngina lambula moko mami kwa Mfumu; buna ndumu una lembwa ye mabobuta ka mana bwa diaka ko, kidi wamona, vo nsi yivwilu kwa Mfumu. Lumb. 24: 1.

30. Kansi ntomene zaya, vo ngeye ye sielo biaku ka lueti vumina Mfumu Nzambi bwabu mpe ko.

31. Buna lino ye bali biabwiswa, kadi bali biakala nsesa ye lino biakala ntuntu ;

32. kansi witi ye speleta ka biabwiswa ko, kadi i ntombo zazimunina kunwa.

33. Mose wakatuka kwa Falao ye wavaika mu mbanza ye walambula moko mandi kwa Mfumu ; ndumu ye mabobuta bialembwa, ye mvula ka zapasumuka diaka va ntoto ko.

34. Falao bu kamona, vo mvula yè mabobuta ye ndumu bialembwa, watatamana mu masumu mandi ye wazibika ntim' andi, yandi kibeni ye sielo biandi mpe.

35. Ntim' a Falao watatamana mu vibama, ye kayambula bana ba Isalaeli ko, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

KAPU 10.

Ngipiti yabafukwa kwa makonko ye kwa tombe.

Mboki Mfumu wavova kwa Mose: Wenda kwa Falao; kadi nzibikidi ntim' andi ye ntima miasielo biandi, kidi yavanga dimbu biami biabi mu kati diau,

2. ye kidi walenda kamba mwan' aku ye ntekolo aku monso mavanga mamanene mampengi mu bisi Ngipiti ye dimbu bimpengi mu yau, mpasi luamona, vo mono i Mfumu.

3. Buna Mose ye Aloni bayenda kwa Falao ye bavova kwa yandi : Mfumu, Nzambi abaebeleo, vovele ebu : Lumbu kwa zolele tingumuna ye lembwa kukiyina kwa mono? Yambula bantu bami, kidi bampangila sambu.

4. Kadi vo kuzolele yambula bantu bami ko, tala, buna ngina bwisa nsi aku makonko.

5. Mau mana fuka nsi, ye nsi ka yina monika ko, ye mana dia bisidi mu nsadidila yiluasisulu kwa mabobuta, ye mana bukuna nti mieno miamionsono mieti mena va nsi.

6. Nzo zaku zina fuluka kwa mau, ye nzo zasielo biaku biabionsono mpe ye nzo zabisi Ngipiti babonsono, ye mase maku nkutu ye mase mamase maku ka bamweni mpila yoyo ko tuka mu lumbu kibabutulwa va ntoto nate ye lumbu kiaki. Yandi wabangumuka ye wakatuka kwa Falao.

7. Kansi sielo bia Falao biavova kwa yandi: Lumbu kwa muntu wau sika kutukadila nkievo siongi? Yambula babakala, mpasi basambila Mfumu, Nzambi au. Kumweni bwabu mpe ko, vo Ngipiti yeti bungwa?

8. Buna Mose ye Aloni banatwa diaka kwa Falao. Yandi wavova kwa yau : Lulenda kwenda vanga sambu kwa Mfumu, Nzambi eno. Kansi banani bana kwenda bwabu?

9. Mose wavutula : Yeto tuzolele nata bantwenia ye banuna ; tuzolele nata bana bababakala ye babakento, ye mameme ye zingombe ; kadi tuna kembila nkembo a Mfumu.

10. Buna yandi wavova kwa yau : Bika Mfumu kakala yeno, bonso bungina kuluyambula ye bana beno ! Mweni, luena diela diambi !

11. Ve, yeno lubabakala lulenda kwenda sambila Mfumu ; diodio keti idiluyuvudi. Bakubwa va meso ma Falao.

12. Mfumu wavova kwa Mose : Lambula koko kwaku mu nsi a Ngipiti, mpasi makonko mabwila nsi a Ngipiti ye dia titi biabionsono mu nsi, biabionsono biasisa mabobuta.

13. Buna Mose walambula nkawa andi va nsi a Ngipiti, ye Mfumu wavevumusa mpeve yaeste mu nsi mu lumbu kina kiamvimba ye fuku diamvimba ; bu kwakia, mpeve yaeste yanata makonko. Lumb. 78: 46. 105: 34 b. Yoeli 1: 4.

14. Makonko mayiza mu nsi yayonsono ya Ngipiti ye mabwa mamingi beni mu nsi yayonsono ya Ngipiti ; mbidi amakonko momo mamingi ka mateka kwiza ko ye ka mana vutuka kwiza diaka ko.

15. Mau mafuka nsi yayonsono, ye nsi yakala yandombe ; mau madia titi biabionsono mu nsi ye bana babonsono va minti, biabionsono biasisa mabobuta ; widi lekwa kiankunzu ka kiasala va minti ko vo mu titi biakala va nsi mu nsi yayonsono ya Ngipiti.

16. Buna Falao watumisa Mose ye Aloni mu nswalu ye wavova: Mpolele masumu kwa Mfumu, Nzambi eno, ye kwa yeno.

17. Kansi lungiambudila masumu mami ntangu yayi kaka ye lusambila

kwa Mfumu, Nzambi eno, mpasi kankatudila mfwilu yayi kaka.

18. Buna wakatuka kwa Falao ye wasambila kwa Mfumu.

19. Mfumu wabangumuna mpeve, ye wavevumusa mpeve yangolo yaweste; yau yabaka makonko ye yatuba mo mu mbu a Mbwaki, ye widi konko nkutu ka diasala mu nsi yayonsono ya Ngipiti ko.

20. Kansi Mfumu wavibisa ntim' a Falao, ye kayambula bana ba Isalaeli ko.

21. Mboki Mfumu wavova kwa Mose: Lambula koko kwaku ku zulu, buna tombe kilenda simbwa kina bwila nsi a Ngipiti.

22. Buna Mose walambula koko kwandi ku zulu, ye tombe kiankobo kiayiza mu nsi yayonsono ya Ngipiti mu lumbu tatu. Lumb. 105: 28.

23. Widi muntu nkutu kalendi mona wankaka ko, ye widi muntu nkutu kalendi katuka mu vuma kiandi mu lumbu tatu ko. Kansi bana babonsono ba Isalaeli bakala ye kia kubakala kundu.

24. Buna Falao watumisa Mose ye wavova: Luenda luasambila Mfumu; bika luasisa mameme meno ye ngombe zeno kaka. Bana beno balenda kwenda yeno mpe.

25. Kansi Mose wavova: Una katwa kutuvana nkailu amponda ye nkailu angioka mu yoka kwa Mfumu, Nzambi eto.

26. Bulu bieto bina kwenda yeto mpe, ye widi kodia nkutu ka kina sala ko, kadi mu biau tuna bonga bituna sambidila Mfumu, Nzambi eto. Nate ye tuna luaka kuna, ka tuzaidi yeto kibeni ko, bionso bituna yoka kwa Mfumu.

27. Kansi Mfumu wavibisa ntim' a Falao, ye kazola kubayambula ko.

28. Falao wavova kwa yandi: Unkatukila, ye toma tala, vo kuna kwiza ngiza yankaka va zizi kiami ko; kadi lumbu kina kiuna kwiza va zizi kiami una fwa.

29. Mose wavutula: Tomene vova kwaku; kina vutuka kwiza va zizi kiaku ko.

KAPU 11.

Kwama kwazimunina kwakambwa.

Mboki Mfumu wavova kwa Mose: Kwama kwankaka diaka ngina bwisa Falao ye Ngipiti; mboki sika kuluyambula luakatuka vava, inga, bu kana kuluyambula, sika kulukuba mpe vava. 2 Mose 6: 1.

2. Vova bwabu kwa bantu ye kamba, vo yau buna bena muntu muntu, ye bakala ye nkento mpe, bana lomba kwa mfinangani zau ntoko zapalata ye zawola. 2 Mose 3: 21 b. 12: 35 b.

3. Mfumu wamwesa bantu nlemvo mu meso mabisi Ngipiti. Bakala diodio, i Mose, wakala yindu diadinene mu nsi a Ngipiti ye mu sielo bia Falao ye mu bisi nsi.

4. Mose wavova: Mfumu vovele ebu: Mu ndingu ansi ngina vioka mu nkati a Ngipiti.

5. Buna nsemokono zazonsono mu nsi a Ngipiti zina fwa, tuka mu nsemokono a Falao weti vwanda va kiandu kiakimfumu, nate ye nsemokono asielo kiankento kisalanga mu matadi manikunwanga mu moko, i bobo mpe nsemokono zazonsono mu bulu biatoluka. 2 Mose 12: 29.

6. Biaula biabinene bina yaulwa mu nsi yayonsono ya Ngipiti, biampila yina vo kifwani kiabiau ka kiateka kala ko, ye ka kina vutuka kala ko.

7. Kansi widi mbwa nkutu ka yina lola mu muntu mosi wabana ba Isalaeli ko, ka mu bantu vo mu bulu biatoluka ko. I bobo luna mwena, vo Mfumu usanga diswaswana va kati ye Ngipiti ye Isalaeli.

8. Buna sielo biaku biabionsono bina kwiza kwa mono ye yinama kwa mono ye vova: Vaika, ngeye ye bantu babonsono bana kunama. Mboki ngina vaika. Mboki yandi wakatuka mu nganzi kwa Falao.

9. Kansi Mfumu wavova kwa Mose: Falao kana zola kuluwila ko, kidi yavangisa mangu biabingi mu nsi a Ngipiti. 2 Mose 7: 3.

10. Mose ye Aloni bavanga mangu biobio biabionsono vantadisi a Falao; kansi Mfumu wavibisa ntim' a Falao, ye kayambula bantu ba Isalaeli bavaika mu nsi andi ko. 1 Sam. 6: 6.

KAPU 12.

Lumingu luapasa luabiekwa. Nsemokono zabisi Ngipiti zavondwa. Baisalaelita bananguka mu Ngipiti.

Mfumu wavova kwa Mose ye Aloni mu nsi a Ngipiti ye wata:

2. Ngonda yayi yina kala ku ntu angonda zeno, yau yina kala yantete mu ngonda zeno zamvu.

3. Luvova kwa bantu babonsono ba

Isalaeli ye lubakamba: Lumbu kiakumi ngonda yayi se dianzo se dianzo dina bonga mwan' ameme, mpasi bisi nzo nzo bana baka meme dimosi.

4. Kansi vo bisi nzo bena bafiuma mu meme dimosi, buna se dianzo ye mfinangani andi yifinangene bana bonga meme ntuadi, bonso bwena ntalu abantu. Mu meme meme luna banza kani bakwa bafweni, bonso bulenda dia muntu muntu.

5. Mwan' ameme wambakala wamvu mosi ukondolo kieta luna sola; mu mameme vo mu zinkombo luna wo bonga.

6. Luna wo keba nate ye lumbu kiakumi ye ia mu ngonda yayi; buna una vondwa mu ntangu yankokila—kwa bundu diadionsono dia Isalaeli dikutakene. 5 Mose 16: 6.

7. Menga mankaka mana bongwa ye mana kuswa mu tungwa biabiole biamielo ye va nti wantandu amwelo mu zinzo muluna wo dia.

8. Mbizi yina diwa fuku dina; yina kala yayangwa ku tia ye yina dilwa mampa malembwa funa ye titi biena ndudi. 1 Kol. 5: 8.

9. Ka luna wo dia wankunzu ko vo walambwa mu nlangu, kansi una yangwa ku tia ye ntu ye malu ye ndia.

10. Ka luna sisa widi ndambu nkutu nate ye kiansuka ko; vo ndambu ambizi yina sala nate ye kiansuka, luna yo zinisa mu tia.

11. Luna wo dila ebu: Luna kala bazingwa mu tuketo tueno, ye nsampatu zeno mu malu ye nkawa mieno mu moko. Luna wo dia nzaki-nzaki. Diadi i pasa[1] kia Mfumu.

12. Kadi fuku dina ngina vioka mu nsi a Ngipiti ye banda nsemokono zazonsono mu nsi a Ngipiti, ye bantu ye bulu biatoluka; ngina kongudila nzambi zazonsono za Ngipiti; mono i Mfumu. 4 Mose 33: 4.

13. Menga mana kala kwa yeno bonso dimbu kiantanunu va nzo ziluena, kadi bu ngina mona menga, ngina kuluvioka; widi mbafukulu nkutu ka yina kulubwila mu kulubunga ko, bu ngina banda nsi a Ngipiti.

14. Lumbu kiaki kina kala lumbu kiambambukulu amoyo kwa yeno, ye luna kio kembila bonso nkembo a Mfumu. Luna kio kembila mbandu ka mbandu bonso nkondo ukaumani.

15. Mu lumbu nsambodia luna dia mampa malembwa funa; mu lumbu kiantete luna kula katula vumvu diadionsono mu nzo zeno. Kadi wonso udianga kiena kiafuna, tuka mu lumbu kiantete nate ye kiansambodia, yandi una fulwa mu Isalaeli.
2 Mose 23: 15. 34: 18. 5 Mose 16: 16.

16. Mu lumbu kiantete luna vanga lukutukunu luanlongo; luna vanga lukutukunu luanlongo mu lumbu kiansambodia mpe. Mu lumbu biobio widi salu nkutu ka kina salwa ko; bina kaka biena muntu muntu nsatu mu diambu diadia, i bina ye ka lekwa kiankaka ko bilenda kubukwa.

17. Yeno luna kembila nkembo amampa malembwa funa, bu mpaikisi mu lumbu kina kimosi nkangu mieno mu nsi a Ngipiti; nkiangunu mbandu ka mbandu luna kembila lumbu kiaki bonso nkondo ukaumani.

18. Mu ngonda yantete, lumbu kiakumi ye ia mu ngonda, mu nkokila, luna dia mampa malembwa funa, ye luna bo tatamana nate ye nkokila mu lumbu kiamakumole ye mosi mu ngonda.
3 Mose 23: 5 b. 4 Mose 28: 16 b. Yos. 5: 10.

19. Mu lumbu nsambodia vumvu nkutu ka dina kala mu nzo zeno ko; kadi wonso udianga kiuma kifunisanga, yandi una fulwa mu bundu dia Isalaeli, vo yandi i nkwa nzenza vo mwisi nsi.

20. Ka luna dia widi lekwa nkutu kifunisanga ko; kani konso kuluena kundu, luna dia mampa malembwa funa.

21. Mose watumisa ngudi zazonsono zabantu ba Isalaeli ye wavova kwa yau: Luenda kweno; lubonga mwan' ameme kwa nzo nzo ye luvonda meme diapasa. Eb. 11: 28.

22. Lubonga mwit' aisopi ye vwanga wo mu menga mena mu bola, ye lukusa nti wantandu amwelo ye tungwa biabiole biamielo mu menga mena mu bola; buna luena widi muntu nkutu kana vaika mu mwelo anzo andi nate ye kiansuka ko.

23. Kadi Mfumu una vioka mu bafika Ngipiti; kansi bu kana mona menga va nti wantandu amwelo ye va tungwa biabiole biamwelo, Mfumu una vioka mwelo ye kana yambula mbungi wakota mu nzo zeno ko ye kulubafika.

24. Diadi luna keba; diadi i nkondo kwa ngeye ye kwa bana baku mu ntangu yikayimani.

25. Bu luna kota mu nsi yina vana Mfumu kwa yeno, bonso bukavova, buna luna vanga sambu kiaki.

[1] mb. mpiokolo vo nkutulu.

26. Bana beno bu bana kuluyuvula: nki ambangudulu asambu kieno kiokio?

27. buna luna vutula: i nkailu wapasa kwa Mfumu wavioka nzo zabana ba Isalaeli mu Ngipiti, bu kabafika Ngipiti, kansi wakuta nzo zeto. Buna bantu bayinama ye basambila.

28. Bana ba Isalaeli bayenda ye bavanga bo; bavanga bonso bwakamba Mfumu kwa Mose ye Aloni.

29. Mu ndingu ansi Mfumu wabanda nsemokono zazonsono mu nsi a Ngipiti, tuka mu nsemokono a Falao wavwanda va kiandu kiakimfumu, nate ye nsemokono ankole yakala mu boloko, ye nsemokono zazonsono mu bulu biatoluka mpe.

Lumb. 78: 51. 105: 36. 136: 10.

30. Buna Falao watelama mu fuku ye sielo biandi biabionsono ye bisi Ngipiti babonsono, ye biaula biabinene biayaulwa mu Ngipiti; kadi ka mwakondwa nzo ko yalembwa kala muntu wafwa.

31. Yandi watumisa Mose ye Aloni mu fuku ye wavova: Lunanguka ye lukatuka mu bantu bami, yeno kibeni ye bana ba Isalaeli; luenda luasambila Mfumu, bonso buluayuvudi.

32. Lubonga mpe mameme meno ye ngombe zeno, bonso buluayuvudi, ye luenda ye lunsakumuna mpe.

33. Bisi Ngipiti banunguzuna bantu mu kubasampukisa bavaika mu nsi, kadi babanza: ngala yeto babonsono tuna fwa.

34. Bantu banata mfumfuta zau zakisobulwa, bu zalembwa funuswa; babonga vañgulu biau biamampa ye bazinga bio mu biyunga ye banata bio va mavembo.

35. Bana ba Isalaeli bamana vanga, bonso bwakamba Mose: bamana lomba kwa bisi Ngipiti ntoko zapalata ye zawola ye mimvwatu.

2 Mose 3: 22. 11: 2. Lumb. 105: 37.

36. Mfumu wamwesa bantu nlemvo mu meso mabisi Ngipiti, ye babavana yibalomba. I buna babakila bintani kwa bisi Ngipiti.

37. Bana ba Isalaeli bananguka ye bayenda ku Sukoti tuka mu Lamesesi, kani nkama sambanu zamafunda mababakala bakimalu, mboki bana.

1 Mose 47: 11. 4 Mose 1: 46. 2: 32. 33: 5.

38. Kabu diabantu bampila mu mpila diayenda yau mpe, mboki mameme ye zingombe, bulu biatoluka mu mbidi amakabu.

39. Mfumfuta zakisobulwa zibanata tuka ku Ngipiti, bavanga zo mampa malembwa funa, kadi ka zafunuswa ko; kadi yau bakubwa mu Ngipiti, ka bidi zingila; ka bakikubikila mpe nkuta ko.

40. Kansi ntangu yina yakala bana ba Isalaeli mu Ngipiti yakala nkama zia ye makumatatu mamvu.

1 Mose 15: 13. Mav. 7: 6. Ngal. 3: 17.

41. I mu lumbu kina, nkama zozo zaia ye makumatatu mamvu bu miamana vioka, makabu mamonsono ma Mfumu makatuka mu nsi a Ngipiti.

42. I fuku diankembo dia Mfumu diodio, bu kabavaikisa mu nsi a Ngipiti; i fuku dia Mfumu diodio, i nkembo kwa bana babonsono ba Isalaeli, mbandu ka mbandu.

43. Mfumu wavova kwa Mose ye Aloni: Wau i nkondo wameme diapasa: Wanzenza kana dio dia ko;

44. kansi nanga wasumbwa mu bivanza lenda dio dia, bu umeni kunzabula.

45. Nsompi anzo ye kisadi kiansompa ka bana dio dia ko.

46. Mu nzo yimosi dina diwa; kuna vaikisa ndambu ambizi mu nzo ko, ye ka luna dio bula visi kimosi nkutu ko.

4 Mose 9: 12. Yoa. 19: 36.

47. Bundu diadionsono dia Isalaeli dina vanga bobo.

48. Vo wanzenza wena yaku ye zolele kembila nkembo apasa wa Mfumu, buna babakala bandi babonsono bana zabulwa, ye mboki lenda wo kwiza kembila; buna yandi una kala bonso mwisi nsi. Kansi walembwa zabulwa kalendi dio dia ko.

49. Nkondo umosi wena kwa mwisi nsi ye kwa wanzenza ukundanga yeno.

50. Bana babonsono ba Isalaeli bavanga bobo; bavanga, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose ye Aloni.

51. Mfumu wavaikisa bana ba Isalaeli mu nsi a Ngipiti mu lumbu kina kimosi, bonso bwakala nkangu miau.

KAPU 13.

Nsemokono zazonsono zabiekwa nlongo mu diambu dia Mfumu. Ngiendolo au ku mbu a Mbwaki. Tuti diamantela ye tia tuamantela.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

2. Umbiekila nsemokono zazonsono nlongo, zazonsono zabana ba Isalaeli zazibukila vumu, kani bantu kani bulu biatoluka; mono mvwidi bio.

2 Mose 22: 29. 34: 19. 4 Mose 3: 13. 8: 17. Luk. 2: 23.

3. Mose wavova kwa bantu: Lubambukila lumbu kiaki moyo kiluvaikidi mu Ngipiti, mu nzo akinanga, kadi mu koko kwangolo Mfumu uluvaikisi momo; nkiangunu kiuma kiafunuswa ka kina diwa ko.

4. Mu lumbu kiaki mu ngonda Abibi lueti vaika.

5. Mfumu bu kana kukotisa mu nsi abakananita, bahetita, baamolita, bahivita, ye bayebusita yikasila mase maku mu ndefi mu kuvana, i nsi yicilumukanga mamvumina ye niosi, buna una vanga sambu kiaki mu ngonda yayi. 1 Mose 50: 24. 2 Mose 3: 8.

6. Mu lumbu nsambodia una dia mampa malembwa funa, ye mu lumbu kiansambodia nkembo a Mfumu una kembulwa. 2 Mose 34: 18.

7. Mu lumbu biobio biansambodia mampa malembwa funa mana diwa; kuna monwa widi lekwa nkutu kiafuna ko, ye kuna monwa vumvu mpe ko mu nsi aku yamvimba.

8. Mu lumbu kiokio una samuna kwa mwan' aku wabakala ye vova: Ebu ivanganga mu matondo mu diambu diadi diampangila Mfumu, bu yavaika mu Ngipiti.

9. Diodio dina kala dimbu kwa ngeye va koko kwaku ye dimbu kiambambukulu amoyo va mbulu aku, mpasi mina mia Mfumu miakala mu nw' aku; kadi mu koko kwangolo Mfumu wakuvaikisa mu Ngipiti.
5 Mose 6: 8. 11: 18 b.

10. Nkondo wau una wo vanga mu ntangu yabikwa mu mvu ka mvu.

11. Mfumu bu kana kukotisa mu nsi abakananita, bonso bukasila mu ndefi kwa ngeye ye kwa mase maku, ye una yo vana kwa ngeye,

12. buna una yekudila Mfumu yayonsono yizibukilanga vumu. Biabionsono bizibukilanga vumu mu bina bibutwanga kwa bulu biaku bina vuwa kwa Mfumu, vo biena biambakala.
2 Mose 34: 19 b. 4 Mose 18: 15 b.

13. Kansi biabionsono mu zimpunda bizibukilanga vumu una bio kula mu meme dimosi, ye vo kuzolele kio kula ko, buna una kio tolula nsingu. Nsemokono zazonsono zabantu mu bana baku bababakala zina kulwa.

14. Mwan' aku wabakala bu kana kuyuvula mu ntangu yina kwiza: nki ambangudulu adiodio? buna una vutula ebu kwa yandi: Mu koko kwangolo Mfumu watuvaikisa mu Ngipiti, mu nzo akinanga;

15. kadi Falao bu kalembwa zola kutuyambula mu diambu diambalu zandi, buna Mfumu wabema nsemokono zazonsono mu nsi a Ngipiti, nsemokono zabantu ye zabibulu mpe. Nkiangunu iyokilanga Mfumu biabionsono bizibukilanga vumu vo biena biambakala, ye nsemokono zazonsono mu bana bami bababakala ikulanga.

16. Diodio dina kala dimbu va koko kwaku ye nsonokono aluyindulu va mbulu aku; kadi mu koko kwangolo Mfumu watuvaikisa mu Ngipiti.

17. Falao bu kayambula bantu, Nzambi kabatuadila mu nzila yina yiviokanga mu nsi abafilistea ko, mpeleko yilutidi mu lukufi; kadi Nzambi wabanza, vo bantu bu bana kanwa mvita, balenda nionguluka ye vutuka ku Ngipiti;

18. i kuma Nzambi wayendisila bantu nzila yankengo mu nsi yankatu ku ntini yambu a Mbwaki. Bana ba Isalaeli bavaika mu Ngipiti ye luazu biau.

19. Mose wanata visi bia Yosefi; kadi ndiena wadikisa bana ba Isalaeli ndefi ye wavova: Nzambi bu kana kulutala, buna lukatula visi biami vava ye lunata bio.
1 Mose 50: 25. Yos. 24: 32. Eb. 11: 22.

20. Bananguka ku Sukoti ye batua ku Etami kwabadikila nsi yankatu.
4 Mose 33: 6.

21. Mfumu wabatekila, mu mwini mu tuti diamantela mu kubatuadila mu nzila ye mu fuku mu tia tuamantela mu kubawangudila; i bobo balenda diatila mwini ye fuku.
4 Mose 14: 14. Neh. 9: 12. Lumb. 78: 14. 105: 39. 1 Kol. 10: 1.

22. Tuti diamantela ka dialembwa ko mu tekila bantu mu mwini, ye ka tia tuamantela mu fuku mpe ko.

KAPU 14.

Mbungulu abisi Ngipiti mu mbu a Mbwaki.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

2. Kamba bana ba Isalaeli, vo bana bangumuka ye tua kutalane Pi-Hahiloti, va kati ye Mingidoli ye mbu; kutadisi Bali-Sefoni va mbu luna tua.
4 Mose 33: 7.

3. Kadi Falao una banza, vo bana ba Isalaeli bazimbale mu nsi ye bazikudulu mu nsi yankatu.

4. Ngina vibisa ntim' a Falao, ye sika kubazoma; mono ngina zituswa

mu diambu dia Falao ye nkangu andi wawonsono, kidi bisi Ngipiti bamona, vo mono i Mfumu. Bau bavanga bo.

5. Ntinu mu Ngipiti bu kakambwa, vo bantu batebi, ntim' a Falao ye ntima miasielo biandi miaviluka kitantu kwa bantu ye bavova: Kedika yambi yampila yoyo yituvengi, bu tuyambudi Isalaeli, ye ka bana vutuka kutusadila ko!

6. Yandi wakangisa bakavalu va makalu mandi ye wanata bantu bandi;

7. yandi wanata nkama sambanu zamakalu masolwa ye makalu mankaka mamonsono makala mu Ngipiti, ye binwani biakala mu mamonsono.

8. Kadi Mfumu wavibisa ntim' a Falao, ntinu a Ngipiti, ye wazoma bana ba Isalaeli bu bavaika mu koko kwazanguka. 4 Mose 33: 3.

9. Bisi Ngipiti, bakavalu babonsono, makalu mamonsono ye ntentami miamionsono mia Falao ye nkangu andi wawonsono babazoma ye bababakila, kubatua va mbu, ku Pi-Hahiloti, kutadisi Bali-Sefoni.

10. Falao bu kakala lukufi, bana ba Isalaeli basendula meso mau ye bamona, vo bisi Ngipiti bayiza kubazomi. Buna bana ba Isalaeli batina beni ye baboka kwa Mfumu.

11. Yau bavova kwa Mose: Kadi ka mwakedi zindiamu mu Ngipiti ko, bu ututuedi mu fwila mwamu nsi yankatu? Kedika yambi yampila yoyo yiwatuvangidi, bu watuvaikisi mu Ngipiti! Lumb. 106: 7.

12. Keti i diodio dituakukembi mu Ngipiti? Keti tuavovele: utuyambula, mpasi tuasadila bisi Ngipiti. Kadi bulutidi kwa yeto mu sadila bisi Ngipiti ye bwambi mu fwila mwamu nsi yankatu.

13. Buna Mose wavutula kwa bantu: Ka lutinani ko; lutelama nakekete, ye luna mona mpulusu yina kuluvanga Mfumu bwabu; kadi yina yiluna mona yina vangwa bisi Ngipiti bwabu, ka luna yo vutuka mona mu yau ntangu yikayimani ko.

14. Mfumu una kulunwanina ye luna bo kadila napi. 5 Mose 1: 30.

15. Mfumu wavova kwa Mose: Mu nkiama weti kumbokila? Kamba bana ba Isalaeli balonduka diaka.

16. Kansi ngeye una nanguna nkawa aku ye lambula koko kwaku va nlangu ye basa wo mu kati, mpasi bana ba Isalaeli balenda vioka mu nkati ambu mu nsi yayuma.

17. Tala, mono ngina vibisa ntima miabisi Ngipiti, ye bana kuluzoma; mono ngina zituswa mu diambu dia Falao ye nkangu andi wawonsono, makalu mandi ye ntentami miandi.

18. Bisi Ngipiti bana mona, vo mono i Mfumu, bu ngieti zituswa mu diambu dia Falao ye makalu mandi ye ntentami miandi.

19. Mpofi a Nzambi yatekila nkangu a Isalaeli yaviluka ye yadiata ku nim' au; tuti diamantela diatekila yau diaviluka ye diakala ku nim' au,

20. ye buna diayiza va kati ye nkangu a bisi Ngipiti ye nkangu a Isalaeli; tuti diatuka tombe kuna, kansi diawangula mpe fuku. Buna nkangu wankaka walembana finangana wankaka mu fuku diamvimba.

21. Mose walambula koko kwandi va mbu; buna Mfumu wayendisa mbu mu mpeve yangolo yaeste yavevumuka fuku diamvimba, ye bobo kavangila mbu nsi yayuma; nlangu wavambana mu kati.

Yos. 4: 23. Lumb. 66: 6. 77: 15 b. 78: 13. 106: 9. Yes. 63: 12 b.

22. Bana ba Isalaeli bavioka mu nkati ambu va nsi yayuma, nlangu bu weti telama nkievo baka ku lubakala ye ku lumoso luayau.

1 Kol. 10: 1. Eb. 11: 29.

23. Bisi Ngipiti, bakavalu babonsono ba Falao ye makalu ye mintentami babazoma ye babalanda nate ye mu nkati ambu.

24. Lo kiansuka bu kiayiza, buna mu tia tuamantela ye mu tuti diamfututu Mfumu watala nkangu abisi Ngipiti ye wasa nkangu abisi Ngipiti bidika-bidika;

25. yandi wasa makalu mamakalu mamvwanda makatuka, ye bamona mpasi mu kwenda diaka. Buna bisi Ngipiti bavova: Bika tuataba mu Isalaeli, kadi Mfumu weti kubanwanina kwa bisi Ngipiti.

26. Kansi Mfumu wavova kwa Mose: Lambula koko kwaku va mbu, mpasi nlangu wavutuka ye bwila bisi Ngipiti, makalu mau ye ntentami miau.

27. Buna Mose walambula koko kwandi va mbu, ye bu kwakala mu kia, mbu wavutuka diaka ku vuma kiukalanga, ye bisi Ngipiti beti taba babwanukunwa wo; Mfumu wamwangisa bisi Ngipiti mu kati diambu.

28. Nlangu wavutuka wafuka makalu ye mintentami, nkangu wawonsono wa Falao wabazoma nate ye mu kati

diambu; buna bena widi muntu nkutu katabuswa ko. Yos. 24: 7.

29. Kansi bana ba Isalaeli bayenda vioki mu nsi yayuma mu mbu, ye nlangu watelama nkievo baka ku lubakala ye ku lumoso luayau.

30. I bobo Mfumu wavulusila Isalaeli mu lumbu kina mu moko mabisi Ngipiti, ye Isalaeli wamona bisi Ngipiti babindalala bafwa va nseko ambu.

31. Isalaeli bu kamona, bonso bwasonga Mfumu ngolo zandi mu bisi Ngipiti, buna bantu bavumina Mfumu; baleka minu mu Mfumu ye mu sielo kiandi Mose.

KAPU 15.

Nkunga wansikulu wa Isalaeli. Mbamunu ku Mala. Tua kiau ku Elimi.

Buna Mose ye bana ba Isalaeli bayimbila nkunga wau mu zitisa Mfumu; yau bavova: Mono nzolele yimbila mu zitisa Mfumu, kadi yandi wazangama mu kaye. Kavalu ye bakala wabwisa mu mbu.

2. Mfumu i ngolo zami ye nkung' ami wansikulu, yandi wayika mpulusu ami. Yandi i Nzambi ami, mono nzolele kunzitisa, Nzambi asami, nzolele kunzangisa. Lumb. 118: 14 b. Yes. 12: 2 b.

3. Mfumu i kinwani, Mfumu i nkumbu andi. Hos. 12: 6.

4. Makalu ma Falao ye nkangu andi wangolo watuba mu mbu, binwani biandi biasolwa biadiamuswa mu mbu a Mbwaki.

5. Minlangu miabafuka, mu mpinda badimina bonso matadi.

6. Koko kwaku kwalubakala, Mfumu, ngeye nkwa nzitusu ye ngolo, koko kwaku kwalubakala, Mfumu, kukosanga mintantu.

7. Mu nene kwaku kwakunene ubwisanga nkakidi miaku; ngeye uvaikisanga nkesi zaku, zau zikubamanisanga nkievo titi.

8. Mu diambu diatembo kianganzi zaku minlangu miyonzamanga mu bikunku, mbula zatulama mu ntulami, mbidi aminlangu miakinda mu nsin' ambu.

9. Mintantu miavova: Mono nzolele kubazoma, nzolele kubabakila, nzolele kaba bintani, nzolele zima ndind' ami mu yau; nzolele vola sabala kiami, koko kwami kuna kubabunga.

10. Buna wavevumusa mpeve aku, ye mbu wabafuka; badimina bonso nzaba mu nlangu miaminene.

11. Mfumu, nani ufwanane ye ngeye mu zinzambi? Nani ufwanane ye ngeye, unkwa nzitusu ye nlongo, unkwa nsisi ye nsikulu, ngeye uvanganga bimangu? 1 Lus. 16: 25. Lumb. 96: 4. Yes. 40: 18.

12. Ngeye walambula koko kwaku kwalubakala, buna ntoto wabasiudika.

13. Kansi mu nlemvo aku wavunga bantu bawakudidi, ngeye wabanata mu ngolo zaku ku kundu kiaku kianlongo.

14. Bantu bawa bo ye bazakama, bisi Filistea babakama kingongo. Yos. 2: 9 b.

15. Buna madingizi ma Edomi bapamuka, mfumu za Moabi zazakama, bisi Kanana babonsono babakama kingongo.

16. Inga, beti bwilwa pamuka ye wonga; mu diambu dialulendo luakoko kwaku batelamanga nangwi bonso matadi, nate ye bantu baku baviokele, Mfumu, nate ye bantu bawasolele baviokele.

17. Ngeye ukubakotisanga, ngeye ukubatuikanga va mongo wafwa diaku, va vuma kiokio kiwavanga kundu kiaku, Mfumu, kinlongo kiokio, Mfumu, kiakubika moko maku. Lumb. 44: 2. 78: 54. 80: 8.

18. Mfumu i ntinu ntangu zazonsono ye ntangu yikayimani. Lumb. 93: 1.

• 19. Kadi bakavalu ba Falao ye makalu miandi ye ntentami miandi bu bameni kulumuka mu mbu, Mfumu wavutusa nlangu wambu ye wababwila, bana ba Isalaeli bu bavioka mu mbu va nsi yayuma.

20. Mbikudi wankento, Miliami, busi kia Aloni, wabonga puka mu koko kwandi, ye bakento babonsono bannama ye bipuka ye makinu.

21. Miliami watambudila kwa babakala mu nkunga wantambudulu: Luyimbila mu zitisa Mfumu, kadi yandi wazangama mu kaye. Kavalu ye bakala kabwisa mu mbu.

22. Mboki Mose wayambula baisalaelita bananguka ku mbu a Mbwaki ye bakota mu nsi yankatu ya Suli; lumbu tatu bazieta muna ye balembwa mona nlangu. 4 Mose 33: 8.

23. Buna baluaka ku Mala; kansi balembana nwa nlangu ku Mala, kadi wakala wandudi. I bila kiabakila vuma kiokio nkumbu Mala.[1]

[1] mb. ndudi.

24. Buna bantu babamina Mose ye bavova : Nki tuna nwa?

25. Kansi yandi waboka kwa Mfumu ; Mfumu wansonga mpil' anti ukatuba mu nlangu, ye nlangu weka wabiza. Kuna yandi watudila bantu mina ye nsiku ye kuna wabatonta.

26. Yandi wavova : Vo una wa nding' a Mfumu, Nzambi aku, ye vanga masongele mu meso mandi ye dimba nsikudukusu zandi ye keba nkondo miandi miamionsono, buna kina kubakisa widi yela nkutu ko kuyabakisa bisi Ngipiti, kadi mono i Mfumu, niakisi aku.

2 Mose 23: 25.

27. Mboki baluaka ku Elimi; kuna kwakala kumi ye nto zole zanlangu ye lusambodia luamaba. Kuna batua ku nlangu. 4 Mose 33: 9. Lumb. 23: 2.

KAPU 16.

Bantu babama mu nsi yankatu ya Sini. Bimbimbi ye mana.

Mboki bundu diadionsono diabana ba Isalaeli dinananguka ku Elimi ye dialuaka ku nsi yankatu ya Sini, va kati ye Elimi ye Sinai, mu lumbu kiakumi ye tanu mu ngonda yanzole tuka mu mpaikulu au mu nsi a Ngipiti.

4 Mose 33: 10 b.

2. Bundu diadionsono diabana ba Isalaeli diabamina Mose ye Aloni mu nsi yankatu ;

3. bana ba Isalaeli bavova kwa yau : Engwa, vo koko kwa Mfumu kwatuvonda mu nsi a Ngipiti kutuavwanda va binzu biambizi ye tuabaka mampa malunga mu dia! Kansi yeno luatutuedi mwamu nsi yankatu mu yambula kabu diadionsono diafwa mu nsatu.

2 Mose 14: 11. 4 Mose 11: 4 b.

4. Buna Mfumu wavova kwa Mose: Tala, mono nzolele kulunokisina mampa mana tuka ku zulu. Bantu bana vaika ye yonzika lumbu ka lumbu mafweni. Ngina kubatonta, kidi yamona, vo bazolele diata mu mina miami vo ka bwa ko.

5. Mu lumbu kiansambanu bu bameni yudika mabaneti, buna mana lutila ndambu yankaka mu mabatekele yonzika lumbu ka lumbu.

6. Mose ye Aloni bavova kwa bana babonsono ba Isalaeli: Mu nkokila luna mona, vo i Mfumu waluvaikisi mu nsi a Ngipiti,

7. ye mbazi luna mona nzitusu a Mfumu ; kadi Mfumu wilu, bonso bulukumbaminanga. Kadi yeto nki kweto, bu lukutubaminanga?

8. Mose wavova diaka : Diodio dina vangwa, Mfumu bu kana kuluvana mbizi zandia mu nkokila ye mu nsuka mampa mu kuluyukutisa, Mfumu bu kawilu mbamunu eno, bonso bulukumbaminanga. Kadi yeto nki kweto? Ka i yeto ko lubaminanga kansi Mfumu.

9. Mose wavova kwa Aloni : Kamba bundu diadionsono diabana ba Isalaeli : Luiza kwa Mfumu, kadi yandi wilu mbamunu zeno.

10. Aloni bu kavova kwa bundu diadionsono diabana ba Isalaeli, buna batadisa ku nsi yankatu, ye tala, nzitusu a Mfumu wamonika mu tuti diamfututu.

2 Mose 13: 21.

11. Mfumu wakamba kwa Mose ye wavova :

12. Mono ngwilu mbamunu zabana ba Isalaeli. Vova kwa yau ye kamba : Mu nkokila luna tambula mbizi zandia, ye mbazi luna tambula mampa mu kuluyukutisa; luna mona, vo mono i Mfumu, Nzambi eno.

13. Mu nkokila bimbimbi biayiza ye biafuka tua, ye nsuka walanda noko diamana bwa mu tueka tuatonsono tuatua.

4 Mose 11: 31. Lumb. 78: 24 b. 105: 40. Yoa. 6: 31. 1 Kol. 10: 3.

14. Noko diamana bwa bu diakatuka, tala, buna ntoto mu nsi yankatu wafukwa lekwa biabizio beni nkievo mabala, biabizio beni bifwanane ye noko diabaduswa. 4 Mose 11: 7.

15. Bana ba Isalaeli bu bamona biobio, bayuvasana : Nki biobio? Kadi ka bazaya bio ko. Kansi Mose wavova kwa yau : Biobio i mampa maveni Mfumu mu kala dia kweno.

16. Mfumu wakembi ebu : Luyonzika bio, muntu muntu bonso bukena nsatu mu dia ; ngomela mosi kwa muntu muntu luna bonga, bonso bwena ntalu abisi nzo zeno, muntu muntu kwa buna bena yandi mu nzo yakoto.

17. Bana ba Isalaeli bavanga bo, bankaka baluta yonzika ye bankaka safiuma.

18. Kansi bu bateza bio mu tezo biangomela, buna ndiena waluta yonzika kabaka kunku kiviokele tezo ko, ye ndiena wayonzika fiuma, kakondwa tezo ko; muntu muntu wamana yonzika bifweni mu dia kwandi. 2 Kol. 8: 15.

19. Mose wavova kwa yau: Widi

muntu nkutu kana bio keba ndambu nate ye kiambazi ko.

20. Kansi ka batumamana Mose ko, kansi bankaka bakeba bio ndambu nate ye nsuka walanda. Buna ntunga zamena bio, ye biakala nsudi yambi; Mose wabafwemina.

21. Bayonzika bio nsuka ka nsuka muntu muntu, bonso bubakala nsatu mu dia; kansi mwini bu wayiza, bianienga.

22. Kansi lumbu kiansambanu bayonzika mampa ndambu zole, ngomela zole kwa muntu muntu. Mfumu zabundu bayiza babonsono ye bakamba bo kwa Mose.

23. Buna yandi wavova kwa yau: I bobo bufwanane ye mambu ma Mfumu; mbazi i luvundulu lualumingu, lumingu luanlongo lua Mfumu. Luvanga bwabu mampa maluzolele vanga, ye lulamba yiluzolele lamba, kansi mansadusulwa mamonsono luna lunda mu nzo zeno nate ye mbazi.

24. Balunda mo nate ye nsuka walanda, bonso bwakamba Mose; ka mabaka nsudi yambi ko, ye ntunga ka zakala mo ko.

25. Mose wavova: Ludia mo bwabu, kadi bwabu i lumingu lua Mfumu; bwabu ka luna mona lekwa va nsi ko.

26. Mu lumbu sambanu luna mo yonzika, kansi kiansambodia i kialumingu; buna lekwa nkutu ka kina monwa ko.

27. Kansi mwanki bankaka mu bantu bavaika mu lumbu kiansambodia mu yonzika, kansi ka bamona lekwa ko.

28. Buna Mfumu wavova kwa Mose: Ntama kwa luzolele tingumuna ye lembwa keba nsikudukusu zami ye mina miami?

29. Lutala, Mfumu uluveni lumingu; nkiangunu uluveni mampa malumbu biole mu lumbu kiansambanu. Nkiangunu lukala mu zinzo, muntu muntu mu yandi; widi muntu nkutu kana katuka mu nzo andi mu kiansambodia ko. 1 Mose 2: 3. 2 Mose 20: 8 b.

30. Nkiangunu bantu bakembila lumingu mu lumbu kiansambodia.

31. Bana ba Isalaeli babika mo mana.[1] Mafwanana ye mingidi miakolianda, makala mampembe, ye makala luvu bonso semela ye niosi.

32. Mose wavova: Mfumu kembi ebu: Bongano ngomela mosi, kidi makebwa nate ye mbandu zina landa, kidi bamona mampa momo mayaluvana mu dia mu nsi yankatu, bu yaluvaikisa mu nsi a Ngipiti. Eb. 9: 4.

33. Mose wavova kwa Aloni: Bonga lekwa ye tula kio ngomela mosi yamana ye tula mo vantadisi a Mfumu, kidi makebwa nate ye mbandu zina landa.

34. Buna Aloni watula mo vatadisi kimbangi[1] mu kebwa, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

35. Bana ba Isalaeli badia mana mu makumaia mamvu, nate ye baluaka ku nsi yakala bantu; badia mana, nate ye baluaka ku nzaku ansi a Kanana. Yos. 5: 12. Neh. 9: 15.

36. Kansi ngomela mosi i buku kiakumi kiacfa kimosi.

[1] mb. nkiama.

KAPU 17.

Bantu babama ku Masa. Mvita ye Amaleki.

Mboki bundu diadionsono diabana ba Isalaeli bananguka ku nsi yankatu ya Sini ye bayenda tue tua ka tua, bonso bwatuma Mfumu. Batua ku Lefidimi; kuna bantu ka babaka nlangu wandwa ko. 4 Mose 33: 12 b.

2. Buna bantu babadika bindisa Mose mpaka ye bavova: Lutuvana nlangu wandwa. Mose wavutula kwa yau: Mu nkiama lueti kumbindisa mpaka? Mu nkiama lueti tonta Mfumu?

4 Mose 20: 3 b.

3. Kansi bantu bu bakala mpwila kuna, babamina Mose diaka ye bavova: Mu nkiama watuvaikisi mu nsi a Ngipiti ye vengi, vo yeto, bana beto ye bulu bieto tuna katwa fwa mu diambu diampwila?

4. Buna Mose waboka kwa Mfumu ye wavova: Nki ngina sa kwa bantu baba? Fiuma fisidi, nga bana kumponda mu matadi.

5. Mfumu wavutula kwa Mose: Wenda ku ntual' abantu ye nata ngudi zankaka zabantu ba Isalaeli. Bonga mu koko kwaku nkawa uwabandila nzadi a Nile ye wenda.

2 Mose 7: 20. 14: 16.

6. Tala, mono nzolele telama kuntadisi aku va tadi dia Holebi, ye una banda tadi, ye nlangu una cilumuka mu diau, mpasi bantu banwa. Mose wavanga bo vantadisi angudi zabantu ba Isalaeli.

4 Mose 20: 11. Lumb. 78: 15 b. 105: 41. Yes. 48: 21. 1 Kol. 10: 4.

[1] mb. i matadi mamina.

7. Yandi wavana vuma kiokio nkumbu Masa[1] ye Meliba[2] mu diambu diampaka zabana ba Isalaeli, ye mu diambu dia bu batonta Mfumu ye bavova: kani Mfumu wena yeto kani ka bwa ko? 5 Mose 6: 16. Lumb. 81: 7. 95: 8 b.

8. Mboki Amaleki wayiza ye wanwanisa Isalaeli ku Lefidimi.
5 Mose 25: 17 b. 1 Sam. 15: 2.

9. Buna Mose wavova kwa Yosua: Utusodila binwani ye wenda wanwanisa Amaleki. Mbazi ngina telama va mbat' akintuntubulu ye nkawa a Nzambi mu koko kwami.

10. Yosua wavanga, bonso bwankamba Mose ye wanwanisa Amaleki. Kansi Mose, Aloni ye Huli batombuka ku mbat' akintuntubulu.

11. Mose bu kazangula koko kwandi, Isalaeli dianunga, kansi bu kayambula koko kwandi kwavutuka, Amaleki wanunga.

12. Moko ma Mose bu makala zitu, babonga tadi ye batula dio kunsi ayandi, ye va diau kavwanda; mboki Aloni ye Huli basikila moko mandi, mosi lueka mosi lueka. I bobo moko mandi masikudulwa nangwi, nate ye ntangu yadimina.

13. Yosua wabanda Amaleki ye bantu bandi mu meno masabala.

14. Mfumu wavova kwa Mose: Sonika diodio mu mbambukulu amoyo mu nkanda ye kambuzula dio kwa Yosua, kadi ngina fukisa mbambukulu amoyo a Amaleki nampia, vo ka yina vutuka bambukulwa moyo kunsi azulu ko. 4 Mose 24: 20.

15. Mose watunga disalu ye wavana dio nkumbu Mfumu i mpevila ami.

16. Yandi wavova: Inga, izangula koko kwami ku kiandu kia Mfumu ye ita, vo Mfumu una nwanisa Amaleki mu mbandu ka mbandu.

KAPU 18.

Yitilo wabumina kwa Mose. Minkongudidi miavewa kwa Isalaeli.

Yitilo, nganga mu Midiani, ko wa Mose, wawa mamonsono mavanga Nzambi kwa Mose ye bantu bandi ba Isalaeli, bonso bwavaikisila Mfumu Isalaeli mu Ngipiti.

2. Buna Yitilo, ko wa Mose, wanata Sipola, i nkazi a Mose ukateka fidisa ku nzo andi

3. ye bana bandi babababakala mpe; umosi wavewa nkumbu Ngelesomi,[1] kadi, bonso bwavova Mose, mono i nzenza mu nsi yindembolo vwa,
1 Lus. 23: 15.

4. ye wankaka nkumbu Elieseli,[2] kadi, bonso bukavova, Nzambi asami wansadisa ye wantanina mu sabala kia Falao.

5. Yitilo, ko wa Mose, bu kayiza ye bana babababakala ba Mose ye nkazi andi kwa yandi mu nsi yankatu mukatunga nzo andi yakoto va mongo wa Nzambi, watuma kwa Mose: 2 Mose 3: 1.

6. Mono, ko waku Yitilo, ndeti kwa ngeye nkazi aku ye bana bandi bole babababakala.

7. Buna Mose wayenda kiki ko wandi ye wayinama kwa yandi ye wamfiba. Bu bamana yuvasana malembe, bakota mu nzo yakoto.

8. Mose wakamba ko wandi mamonsono mavanga Nzambi kwa Falao ye bisi Ngipiti mu diambu dia Isalaeli ye nzungu zazonsono zibamona mu nzila, ye bonso bubatanunwa kwa Mfumu.

9. Yitilo wayangalala mu yina yayonsono yambote yavanga Mfumu kwa Isalaeli, bu kabatanina mu moko mabisi Ngipiti.

10. Yitilo wavova: Bika Mfumu kasikwa walutanini mu moko mabisi Ngipiti ye mu moko ma Falao, Mfumu, watanini bantu mu moko mabisi Ngipiti.

11. Bwabu nzaidi, vo Mfumu lutidi nzambi zankaka zazonsono, kadi bobo kakisongila, bu bakadila ngianza kwa bantu baba.
2 Mose 1: 13 b. 5: 6 b. 14: 18, 27 b. 15: 11. Neh. 9: 10. Lumb. 86: 8.

12. Yitilo, ko wa Mose, wanata kwa Nzambi nkailu wangioka ye nkailu miankaka miamponda; Aloni ye ngudi zabantu babonsono ba Isalaeli bayiza buluka ye ko wa Mose vantadisi a Nzambi.

13. Lumbu kialanda mboki Mose wavwanda mu kongudila bantu, ye bantu bazungidila Mose tuka nsuka nate ye nkokila.

14. Ko wa Mose bu kamona salu biabionsono bikasadila mu bantu, wavova: Nki asalu biabionsono biusadilanga mu bantu? Mu nkiama weti vwandila bobo ngeye kaka, bantu babonsono bu bakuzungididi tuka nsuka nate ye nkokila?

15. Mose wavutula kwa ko wandi:

[1] mb. ntontolo. [2] mb. mpaka.

[1] mb. kinzenza.
[2] mb. lusadusu lua Nzambi.

Bantu beti kwiza kwa mono mu yuvula Nzambi.

16. Bakwizanga kwa mono, bu babeki mambu, ye buna ngina kubakongudila; buna ikubakambanga nkondo mia Nzambi ye mina miandi.

17. Buna ko wa Mose wavova kwa yandi: Kuvanganga busongele beni ko.

18. Ngeye kibeni ye bantu bakuzungidilanga luna katwa beba; bonso bobo buna lutila mpasi kwa ngeye, ngeye kibeni kulendi bo sala ko.

5 Mose 1: 9.

19. Nkiai gunu dimba mambu mami; mono nzole e kuluengisa, ye Nzambi una kala ye ku. Bika wakala nzonzi yabantu vantadisi a Nzambi ye kamba mambu mau kwa Nzambi.

20. Bika wabazaikisa mu nkondo ye mina ye wabakamba nzila yibana kwenda ye yonso yibana vanga.

21. Kansi nakisodila mu bantu babonsono babakala badedama, bavuminanga Nzambi, babakala balenda lekulwa minu, babelanga biampamba, ye ubatumba bakuluntu mu yau, bankaka kwa funda, bankaka kwa nkama, bankaka kwa makumatanu ye bankaka kwa kumi. 4 Mose 11: 16 b. 5 Mose 1: 13.

22. Bika baba bakongudila bantu ntangu zazonsono. Vo diambu diadinene dina kwiza, bika bafunda kwa ngeye, kansi mambu mankaka mamake bika bazenga mo yau kibeni. I bobo una vangila zitu kiaku nayaki-yaki, bu bana kio nata ye ngeye.

23. Vo ngeye zolele bo sa, ye Nzambi una bo kukamba, buna una lenda tatamana; bantu babonsono vava balenda vutuka ku nzo zau mu yenge, muntu muntu ku yandi.

24. Mose wadimba mambu mako wandi ye wavanga mamonsono makakamba.

25. Mose wasola mu Isalaeli diadionsono babakala badedama ye wabavanga bakuluntu mu bantu, bakuluntu bankaka kwa funda, bankaka kwa nkama, bankaka kwa makumatanu, bankaka kwa kumi.

26. Baba bana kongudila bantu ntangu zazonsono. Mambu mamanene bana funda kwa Mose, kansi mambu mankaka mamake bana zenga yau kibeni.

27. Mboki Mose wasindika ko wandi, ye ndieu wavutuka ku nsi andi diaka.

KAPU 19.

Ngizulu a Isalaeli ku Sinai. Nsilulu a Mfumu mu vangula Isalaeli mu kala bantu bandi bamvwa.

Lumbu kina ngonda yantatu bu yabika kasi mpaikulu abana ba Isalaeli mu nsi a Ngipiti, bakota mu nsi yankatu ya Sinai.

2. Kadi bananguka ku Lefidimi ye mboki baluaka mu nsi yankatu ya Sinai ye batua mu nsi yankatu; muna Isalaeli diatua vatadisi mongo. 4 Mose 33: 15.

3. Mose wabaluka kwa Nzambi; buna ku mongo Mfumu wambokila ye wavova: Ebu una vova kwa nzo a Yakobi, ebu una kamba kwa bana ba Isalaeli: Mav. 7: 38.

4. Yeno kibeni luamweni, bonso buyavengi kwa bisi Ngipiti, ye bonso buyaluneti va maveve mango azulu ye yalutuedi kwa mono. 5 Mose 29: 2 b. 32: 11 b.

5. Vo luna wa nding' ami bwabu ye keba luwawanu luami, buna luna kala mvwilu ami yina lutila bantu bankaka babonsono, kadi ntoto wawonsono i wami;

5 Mose 5: 2 b. Lumb. 24: 1. 50: 12. 1 Kol. 10: 26. Tit. 2: 14.

6. luna kala kwa mono kimfumu kiabanganga ye bantu banlongo. I diodio diuna vova kwa bana ba Isalaeli.

2 Mose 22: 31. 5 Mose 7: 6. 1 Pet. 2: 9. Nzai. 1: 6. 5: 10.

7. Mose bu kavutuka, wakutikisa ngudi zabantu ye wabakamba momo mamonsono mankamba Mfumu.

8. Buna bantu babonsono batambudila mu nwa umosi ye bavova: Mamonsono mavovele Mfumu tuzolele mo vanga. Mose wavutuka kwa Mfumu ye wanata ntambudulu abantu.

2 Mose 24: 3. 5 Mose 5: 27.

9. Mfumu wavova kwa Mose: Tala, mono ngina kwiza kwa ngeye mu tuti diankobo, kidi bantu bawa, bu ngieti vova kwa ngeye ye kulekila minu ntangu yikayimani. Mose wakamba ntambudulu abantu kwa Mfumu.

10. Buna Mfumu wavova kwa Mose: Wenda kwa bantu wababieka nlongo bwabu ye kiambazi ye ubasukusa mvwatu miau.

11. Bika bakubama nate ye kiamene; kadi kiamene Mfumu una kulumuka va mongo wa Sinai mu meso mabantu babonsono.

12. Ngeye una tenda nzaku yakinzungidila kwa bantu ye vova: Luluenga mu baluka va mongo vo valakana

ku sina diamongo. Wonso una valakana mongo una vutulwa ndinda wafwa;

13. kansi koko nkutu ka kuna kumvalakana ko, kansi yandi una vondwa mu matadi vo mu sikwa. Kani vo i bulu vo muntu sika vondwa kwandi. Mpungi bu yina ninga mu ningu waula, buna bika babaluka va mongo.
2 Mose 24: 1. Eb. 12: 20.

14. Mose wakulumuka mu mongo kwa bantu ye wabieka bantu nlongo, ye basukula mvwatu miau.

15. Yandi wavova kwa bantu: Lukubama nate ye kiamene; muntu kana valakana ye nkento ko.

16. Lumbu kiantatu bu kwakia, mboki kwabadika duma ye vezima ye tuti diankobo diabwila mongo, ye ningu wangolo wampungi wawakana; bantu babonsono mu tua bazakama.
5 Mose 33: 2.

17. Kansi Mose wavaikisa bantu mu tua mu kika Nzambi; batelama ku banda diamongo.

18. Mongo wawonsono wa Sinai wafukama kwa mwisi, Mfumu bu kakulumukina wo mu tia; mwisi wafwita momo bonso mwisi utukanga mu foloni ye mongo wawonsono wazakama beni.
5 Mose 4: 11 b. Eb. 12: 18 b.

19. Ningu ampungi walutila ye walutila mu ngolo. Mose wavova, ye Nzambi wantambudila mu ndinga yangolo.

20. Mfumu wakulumuka va mongo wa Sinai, va mbat' amongo, ye Mfumu watumisa Mose ku mbat' amongo; buna Mose wabaluka kuna.

21. Mfumu wavova kwa Mose: Kulumuka ye luengisa bantu, ka bidi finangana mu mona Mfumu, kadi buna babingi mu yau bana bilama.
2 Mose 33: 20.

22. Banganga mpe balenda finangana Mfumu, bana kukibieka nlongo, kidi, Mfumu kabayambula babwilwa kwa mbungulu ko.

23. Kansi Mose wavutula kwa Mfumu: Bantu ka balendi baluka mongo wa Sinai ko, kadi ngeye kibeni watuluengese ye wavovele, vo ngina tenda nzaku yakinzungidila va mongo ye bieka wo nlongo.

24. Buna Mfumu wavova kwa yandi: Kulumuka kuna ye mboki vutuka vava ye nata Aloni. Kansi banganga ye bantu ka bana finangana mu baluka kwa Mfumu ko, mpasi kana yambula babwilwa kwa mbungulu ko.

25. Mose wakulumuka kwa bantu ye wabakamba momo.

KAPU 20.

Kumi diamina. Wonga wabantu. Mina miadisalu.

Nzambi wavova mambu mama mamonsono ye wata:

2. Mono i Mfumu, Nzambi aku, yakuvaikisi mu nsi a Ngipiti, mu nzo akinanga.
5 Mose 5: 6 b. Lumb. 81: 9 b.

3. Kukalani ye nzambi zankaka ye mono ko.

4. Kukivangani kiteki vo kifwani kialekwa ko, kani kifwani kialekwa kiena mu zulu vo lekwa kiena vava ntoto vo lekwa kiena mu nlangu kunsi antoto ko.
3 Mose 26: 1. 5 Mose 4: 15 b. 27: 15 b.

5. Kusambilani bio vo sadila bio ko; kadi mono, Mfumu, Nzambi aku, i Nzambi avema uvutulanga tufuma tuamase ndinda mu bana ye bana landa mu mbandu yantatu ye yaia, bu ibelwanga,
2 Mose 34: 7, 14. 3 Mose 26: 39 b. 4 Mose 14: 18. 5 Mose 24: 16. Yel. 31: 29 b. Yeh. 18: 19 b.

6. kansi ilemvukilanga nate ye mafunda, bu itondwanga ye nsikudukusu zami bu zikebwanga.
5 Mose 5: 9 b. 7: 9 b. Lumb. 103: 17 b. 105: 8. Yel. 32: 18.

7. Kusadilani nkumbu a Mfumu, Nzambi aku, mu nkatu ko, kadi Mfumu kana yambula vutula ndinda ko kwa wonso usadilanga nkumbu andi mu nkatu.
3 Mose 19: 12. 24: 16. Mat. 5: 33 b.

8. Banzila lumbu kialumingu, kidi wakeba kio kianlongo.
2 Mose 23: 12. 31: 13 b. 34: 21. 35: 2 b. Yel. 17: 21 b. Yeh. 20: 12.

9. Lumbu sambanu una sala ye sala salu biaku biabionsono;

10. kansi kiansambodia i lumingu lua Mfumu, Nzambi aku; buna kusalani salu ko, ka mwan' aku wabakala vo mwan' aku wankento ko, ka sielo kiaku kiabakala vo kiankento ko vo bulu biaku bikokanga ko, ka nzenza mpe ko wena yaku mu ngudi amielo miaku.

11. Kadi mu lumbu sambanu Mfumu wavanga zulu ye ntoto ye mbu ye biabionsono biena mu biau, kansi wavundila kiansambodia; mu diambu diodio Mfumu wasakumuna lumbu kialumingu ye wabieka kio nlongo. 1 Mose 2: 2 b.

12. Vumina saku ye mbut' aku, kidi wazingila moyo ntama mu nsi yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku.
Mat. 15: 4. Mal. 7: 10 b. Ef. 6: 2 b.

13. Kubemani ko. Mat. 5: 21 b.

14. Kuyangani ko.
3 Mose 20: 10 b. Mat. 5. 27 b. 19: 9. Eb. 13: 4.

15. Kuyibani ko. Ef. 4: 28.
16. Kutani kimbangi kiamakutu mu ni aku ko. Zing. 19: 5.
17. Kuzininani moyo mu nzo ani aku ko. Kuzininani moyo mu nkazi ani aku ko, ka sielo kiandi kiabakala vo sielo kiandi kiankento ko, ka ngombe andi vo mpund' andi ko, ka lekwa kiankaka nkutu ko kivwilu kwa ni aku.
Loma 7: 7. 13: 9.
18. Bantu babonsono bamona ye bawa ndumu ye nlaku miatia ye ningu wampungi ye mwisi watuka mu mongo; bantu bu bamona bo, bazakama ye batatuka. Eb. 12: 18 b.
19. Bavova kwa Mose: Utuvovisa ngeye, ye tuna wa, kansi kuyambulani Nzambi katuvovisa ko, ka tuidi fwa.
5 Mose 5: 25 b. 18: 16.
20. Kansi Mose wavova kwa bantu: Ka lutinani ko, kadi Nzambi wizidi mu kulutonta ye kidi luakala vumi mu meso kwa yandi, ka luidi vola masumu.
21. Nkiangunu bantu batatuka, Mose bu kafinangana ye mwisi wenina Nzambi.
22. Mfumu wavova kwa Mose: Ngeye una vova kwa bana ba Isalaeli ebu: Lumweni yeno kibeni, vo iluvovele mu zulu.
23. Ka lukivangani zinzambi ye mono ko; nzambi zapalata vo zawola ka lukivangani zo ko.
24. Salu diantoto una kumpangila ye yokila dio nkailu miaku miangioka ye miamatondo, mameme maku ye ngombe zaku. Konso kuitundisanga mbambukulu ankumbu ami moyo, kuna ngina kwiza kwa ngeye ye kusakumuna.
25. Kansi vo zolele kumpangila salu diamatadi, kutungani dio mu matadi matetwa ko; kadi vo una valakana tadi ye luazu kiaku, buna weti dio sumuna. 5 Mose 27: 5 b. Yos. 8: 31.
26. Kumakani mpe mu salu diami mu kikada ko, nsoni zaku ka zidi monikina bo. 2 Mose 28: 42 b.

KAPU 21.

Miua mu minanga ye mu bivisa moyo vo kiela vo mvwilu.

Miami i nsiku miuna kubatudila:
2. Vo una sumba nanga wakisi ebeleo, sika sala mu mvu nsambanu, kansi wansambodia sika yambulwa, ka mu nkudulu ko.
3 Mose 25: 40. 5 Mose 15: 12. Yel. 34: 14.
3. Vo wayiza kinsona sika yambulwa kinsona; vo wakwela, buna nkazi andi una yambulwa ye yandi.
4. Vo mfumu andi wamvana nkazi ye wau wambutila bana bababakala ye bana babakento, buna nkazi ye bana bandi bana vuwa kwa mfumu andi, ye bakala kaka una yambulwa.
5. Kansi vo nanga una vova: ntondele mfumu ami, nkazi ami ye bana bami beni ye kizolele yambulwa ko,
6. buna mfumu andi una kuntuala kwa Nzambi ye kuntula va kielo vo va tungwa kiamwelo, ye mfumu andi una zokula kutu kwandi mu nsoma; mboki yandi i nang' andi ntangu yikayimani.
2 Mose 18: 15 b. 5 Mose 15: 17.
7. Vo muntu una teka mwan' andi wankento mu kala sielo kiankento, buna kana yambulwa bonso buyambulwanga minanga ko.
8. Vo weka wambi mu meso mamfumu andi, bu kakisavukila ntima mu yandi, bika kayambula kakulwa. Kakalani lulendo mu kunteka kwa bantu banzenza ko, bu kakabikisa nsilulu andi kwa yandi.
9. Kansi vo una yambula mwan' andi kansavukila ntima, buna una kumvana lendo bonso bana babakento.
10. Vo una kwela nkazi wankaka diaka, kana katula ndambu amadia mandi vo mvwatu miandi vo lendo kiankwedolo ko.
11. Vo kana kunyambula kasadila lendo kiandi mu biobio bitatu ko, buna una yambulwa, ka mu nkudulu vo mfutu ko.
12. Wonso ubandanga wankaka ye una fwa, yandi una vutulwa ndinda wafwa.
1 Mose 9: 6. 3 Mose 24: 17. 4 Mose 35: 16 b. Mat. 26: 52.
13. Kansi vo kakeni mu moyo wangana ko, kansi Nzambi yambudi kabandwa kwa koko kwandi mu kusukusu, buna ngina kusonga vuma vakana tinina.
4 Mose 35: 6, 22 b. 5 Mose 4: 41 b. 19: 1 b. Yos. 20: 2 b.
14. Kansi vo muntu una vola nkanu wowo, vo una bema ni andi mu bungubi, buna una kunkamata, vo wena lukufi ye salu diami mpe, kidi kafwa.
1 Nt. 2: 28 b.
15. Wonso ubufanga sandi vo mbut' andi, una vutulwa ndinda wafwa.
16. Wonso uyibanga muntu, kani mboki sika teka uyibulu, kani sika kunsimba yandi kibeni, yandi una vutulwa ndinda wafwa. 5 Mose 24: 7.
17. Wonso ulevulanga sandi vo mbut' andi, una vutulwa ndinda wafwa.
3 Mose 20: 9. 5 Mose 21: 18 b. 27: 16. Zing. 20: 20. 30: 17. Mat. 15: 4. Mal. 7: 10.
18. Vo babakala beti bindasana mpaka ye umosi una banda wankaka

mu tadi vo mu nkome, ye ndiena nanga kana fwa ko, kansi una wambama va ntanda,

19. ye mboki sika vonga ye lenda diata, bu kakisikidi va nkawa andi; buna ndiena wambanda kana vutulwa ndinda ko; kansi una toma ntangu andi yiviokele ye una kumbedisa mpe.

20. Vo muntu una banda nang' andi wabakala vo wankento mu nti, ye wabandwa una fwa kunsi akoko kwandi, yandi una vutulwa ndinda mu diambu diodio.

21. Kansi ndiena wabandwa vo una kala moyo mu lumbu kimosi vo biole, kana bo vutudulwa ndinda ko, kadi i biandi vanza biobio.

22. Vo babakala beti zonzasana ye umosi mu yau una bumangana nkento wena vumu, ye una sulula mwan' andi, kansi kubu diankaka ka dina bwa ko, buna sika futa yina lomba nlumi ankento kwa yandi ye una futa, bonso buna zenga nzonzi.

23. Kansi vo kubu dina bwa, moyo una vewa mu moyo,

3 Mose 24: 20 b. 5 Mose 19: 21. Mat. 5: 38 b.

24. disu mu disu, dinu mu dinu, koko mu koko, kulu mu kulu,

25. mputa yavia mu mputa yavia, vwa mu vwa, mvimbu mu mvimbu.

26. Vo muntu una banda nang' andi wabakala vo wankento mu disu ye bunga dio, buna una yambula ubivusu bonso ntomono mu disu.

27. I bobo mpe vo muntu una bula dinu dianang' andi wabakala vo wankento, buna una yambula ubivusu bonso ntomono mu dinu.

28. Vo ngombe yina kuda muntu ye una fwa, bakala vo nkento, buna ngombe yina vondwa mu matadi, ye mbizi ka yina diwa ko; kansi vwidi ngombe kana vutulwa ndinda ko.

29. Kansi vo ngombe yakedi fu kiakuda ye mvwe andi waluengusu ye kakebanga yo ko ye ngombe yina vonda muntu, bakala vo nkento, buna ngombe yina vondwa mu matadi ye mvwe andi una vondwa mpe. 1 Mose 9: 5.

30. Kansi vo yandi una zengulwa mfutu ankudulu, buna sika vana yina yikana zengulwa.

31. Vo ntaudi yabakala vo yankento yakudwa kwa ngombe, buna yandi mpe una nunguswa mu mwina umosi.

32. Kansi vo ngombe yina kuda nanga wabakala vo wankento, mvwe una vana kwa mfumu awakudwa makumatatu masekeli biapalata, ye ngombe yina vondwa mu matadi.

33. Vo muntu una fundula nto vo tima nto yamona ye lembwa fuka yo ye mboki ngombe vo mpunda yina yo bwa,

34. buna mvwe anto una futa bivanza kwa mvwe abulu, kansi nitu yafwa yina kala yayandi.

35. Vo ngombe yamuntu yina kuda ngombe yamuntu wankaka ye yina fwa, buna bana teka ngombe yavumuna ye kaba mfutu ye mboki kaba nitu yafwa mpe.

36. Kansi vo bwazayakana, vo ngombe yakedi fu kiakuda, ye mvwe andi kakebele yo nkutu ko, buna una toma ngombe mu ngombe, kansi nitu yafwa yina kala yayandi.

KAPU 22.

Mina mu yiba, mu mbongo zatambulwa mu kebwa, mu usambudulu abiteki, mu bana bakinsona, nkailu miabiantete ye mambu mankaka.

Vo muntu una yiba ngombe vo meme ye vonda vo teka bulu, yandi una toma ngombe mu ngombe zitanu, ye meme mu mameme maia. 2 Sam. 12: 6.

2. Vo mwivi una monwa, bu keti yiba, ye una bandwa mu mfwilu, buna mfuk' amenga ka yenani ye mbemi ko.

3. Kansi vo ntangu yamana seluka, bu bwakala, buna i mfuk' amenga. Mwivi una toma ntomono yalunga; vo kena lekwa ko, una tekwa mu diambu diafuta yina yikayiba.

4. Vo bulu kiayibwa, kani ngombe vo mpunda vo meme, kiamonwa kiamoyo mu moko mandi, buna una toma ntoma zole.

5. Vo muntu una yambula bulu biadia mu via vo mu via diavinia, vo yambudi bio biadia mu via diangana, buna yandi una toma bidilu mu bina bilutidi mu via diandi ye mu bina bilutidi mu via diandi diavinia.

6. Vo tia tuna kwama ye kwika lumbu luansende ye mu diambu diodio mita miambongo mina via vo mbongo yalembwa zakwa vo biankaka biena mu via, buna ndiena wakwika tia una toma ntomono yalunga.

7. Vo muntu una vana wankaka bivanza vo mbongo mu keba bio ye biau bina yibwa mu nzo andi, buna mwivi, vo sika bakulwa, una toma ntoma zole.

8. Vo mwivi kana bakuka ko, buna bana tuala mvwe anzo kwa Nzambi, kidi kwazayakana, vo kabonga lekwa biani andi ko.

9. Vo bila kina tewa, vo katoma bio keba ko—kani ngombe vo mpunda vo meme vo mimvwatu vo lekwa biankaka biazimbala—ye muntu una tatamana, vo ka biakebwa nadede ko, buna mambu mababole mana luaka vantadisi a Nzambi. Wonso una zengudulwa kwa Nzambi, una tomisa wankaka ntoma zole.

10. Vo muntu una vana wankaka mpunda vo ngombe vo meme vo kionso kionso bulu kiatoluka mu kebwa ye kiau kina fwa vo bwa kubu vo zionwa ye muntu kamona bo ko,

11. buna diambu dina zengwa va kati ye yau mu ndefi kwa Nzambi, kidi kwazayakana, vo umosi kabongele lekwa biangana ko; ndefi yoyo yina tambukulwa kwa mvwe, ye ndiena wankaka kana kala nsatu atoma bio ko.

12. Kansi vo wayibwa bio, buna una bio toma kwa mvwe.

13. Vo kiau kiavondwa mu nzala, una tuala bulu kiavondwa mu nzala bonso kimbangi; buna kana kala nsatu atoma bio ko. 1 Mose 31: 39.

14. Vo muntu una sompa bulu kwa wankaka, ye kiau kina bwa kubu vo fwa ye mvwe akiau kena vo ko, buna una toma kiakionsono.

15. Vo mvwe akiau wena vana, kana kala nsatu atoma kio ko. Vo bulu kiasompwa, buna mfutu ansompolo i ntomono.

16. Vo muntu una sindisila ndumba yalembwa kambunwa ye kunyangila, buna una vana nkailu andumb' andambisa mu yandi ye kunkwela.
5 Mose 22: 28 b.

17. Vo se diandi dina tinguna mu kumvana kwa yandi, buna una futa vanza bifweni ye nkailu andumb' andambisa uvewanga mu ndumba.

18. Nkento wakiloka kuna yambula kavuka ko. 3 Mose 20: 27.

19. Wonso uyangilanga ye bulu una vutulwa ndinda wafwa.
3 Mose 18: 23. 20: 15. 5 Mose 27: 21.

20. Wonso uyokanga nkailu kwa nzambi zankaka ye ka kwa Mfumu kaka ko, yandi una niokunwa mu bungwa.

21. Kuna vweza vo kwamisa nzenza ko, keti yeno kibeni luakala kinzenza mu nsi a Ngipiti.
2 Mose 23: 9. 3 Mose 19: 33. 5 Mose 24: 17 b.

22. Mafwola ye bakondolo se ka luna kubasa buma bwambi ko. Sak. 7: 10.

23. Vo una kubasa buma, ngina kwami wa mbokolo zau, bu bana kumbokilanga, 5 Mose 10: 18.

24. ye nganzi zami zina kwama, ye ngina kulubema mu sabala, mpasi bakazi beno bakala mafwola ye bana beno bakondwa se.

25. Vo una sompisa bivanza kwa wamputu mu mwayaku mu bantu bami, buna kuna kumvangila bonso nkwa kalala ko; ka luna kuntatimisa ndandu ko.
3 Mose 25: 36 b. 5 Mose 23: 19 b. Lumb. 15: 5.

26. Vo ubongele yunga kiani aku mu ntadulu, una kio vutula kwa yandi, ntangu bu ka yakidiminini ko;

27. keti i kiokio kaka i vunga diandi, ye mu kiau kafukilanga nitu andi. Nga nki kiankaka kana kukifuka, bu kalambalele ye lele? Vo sika katwa boka kwa mono, ngina kunwa, kadi mono ngiena kiwuntu.

28. Kutiakani Nzambi ko, ye kusembani mfumu mu bantu baku ko.
Mav. 23: 5.

29. Kuzingilani ko mu vana nkailu aku mu yina yifulukanga kianu kiaku ye mu yina yicilumukanga mu kamunu kiaku. Nsemokono aku mu bana baku una kumpana. 2 Mose 13: 2. 34: 19.

30. I bobo mpe una vanga mu ngombe zaku ye mameme maku. Mu lumbu nsambodia bana kala ye mbuta zau; mu kianani una kubavana kwa mono.
3 Mose 22: 27.

31. Yeno luna kala bantu bami banlongo; mbizi abulu kiavondwa mu nzala va nsi ka yina diwa kwa yeno ko, lutuba yo kwa zimbwa.
2 Mose 19: 6. 3 Mose 22: 8. Yeh. 44: 31.

KAPU 23.

Mina mu lusongo ye mu kiwuntu ye mu tumingu tuatunene. Nsilulu mu bakananita vo bana kubwa.

Kutengulani ngwilu ampumpuluvunu ko; kusadisani ko ndiena wena mambu malembolo songa mu kala mbangi yamvilangani.
2 Mose 20: 16. 3 Mose 19: 16.

2. Kunamani kabu ko mu yina yambi vo mu ta kimbangi mu mambu ye yinama bonso bwena kabu ye vidingisa nsiku.

3. Kukalani lulengo ko kwa wafwafwa mu diambu diandi dimosi nkutu ko.
3 Mose 19: 15. 5 Mose 1: 17.

4. Vo una bwana ngombe vo mpund' antantu aku yizimbale, buna una kumvutudila bulu. 5 Mose 22: 1 b.

5. Vo una mona mpund' ambeni aku yibwidi kunsi azitu kiandi, kusisani

muntu ko ye lembwa kunsadisa, kansi unsadisa mu kangula zitu.
5 Mose 22: 4.

6. Kuvidingisani nsiku mu diambu dimosi nkutu ko kwa wamputu wena yaku.

7. Una tatuka beni mu mambu malembolo songa; kubemani ko ndiena ukondolo bila ye unungini, kadi kina nungisa muntu wena nkanu ko.

8. Kutambulani kinswekila ko, kadi kinswekila kivondanga meso mayau bamonanga ye kividingisaanga mambu mabamfonga. 5 Mose 16: 19. 27: 25.

9. Kuzungulani nzenza ko; keti luzaidi, bonso bweti mona banzenza, bu luakala kinzenza yeno kibeni mu nsi a Ngipiti.
2 Mose 22: 21. 3 Mose 19: 33. 5 Mose 10: 19.

10. Mu mvu nsambanu una kuna ntoto aku ye yonzika mbutu miawau;
3 Mose 25: 3 b.

11. kansi mvu wansambodia una wo vundisa ye yambula wo wakala napi, kidi bamputu mu bantu baku badia mio; bionso bibana sisa bilenda diwa kwa bibulu va nsi. I bobo una vanga mpe mu via diaku diavinia ye nti miaku miaolive.

12. Lumbu sambanu una sala salu biaku, kansi kiansambodia una kembila lumbu kiamvundulu, mpasi ngombe aku ye mpund' aku bavunda ye mwan' asielo kiaku kiankento ye nzenza bakinda. 2 Mose 20: 8 b.

13. Mu mambu momo mamonsono mailukembi, luna mo toma tala. Nkumbu zanzambi zankaka ka luna zo bika ko; ka zina wakana mu nw' aku ko.
2 Mose 20: 3. Yos. 23: 7.

14. Nkembila tatu mvu mvu una kunkembila nkembo.
2 Mose 34: 23. 3 Mose 23: 4 b. 5 Mose 16: 16.

15. Nkembo wamampa malembwa funa una kembila: mu lumbu nsambodia una dia mampa malembwa funa, bonso buikembi mu ntangu yazengwa mu ngonda Abibi, bu wavaika ntangu yoyo mu Ngipiti; kansi muntu kana kwiza va zizi kiami mu moko ye moko ko. 2 Mose 12: 14 b. 34: 18.

16. Ngeye una mpe kembila nkembo angionzokolo ambongo, bu una yonzika biantete biasalu kiaku, mu bina biwakuna va nsi. Nkembo wandundulu ambongo una kembila mpe ku nsukulu amvu, bu ulundanga bibutidi salu kiaku mu nsi.

17. Ngiza tatu mvu ka mvu babakala baku babonsono bana kwiza va zizi kia Mfumu, Mfumu aku.

18. Kuyokani menga mu nkailu ami wamponda va kimosi ye lekwa biafunuswa ko. Mazi mankailu ami wankembo ka mana siswa mu fuku nate ye nsuka ko. 2 Mose 12: 10, 15. 34: 25.

19. Bina biantete biambutu miantete miansi aku una nata ku nzo a Mfumu, Nzambi aku.

Kulambani mwan' angombe mu mamvumina mambut' andi ko.
2 Mose 34: 26. 5 Mose 14: 21 26: 1 b.

20. Tala, ngina fidisa mpofi ku ntual' aku una kukeba mu nzila ye kunata ku vuma kiyasola.
2 Mose 32: 34. 33: 2. 5 Mose 31: 3 b. Yes. 63: 9.

21. Luenga vantadisi andi ye wa nding' andi, kutingunani kwa yandi ko; yandi kana vibidila ntulumunu zeno ko, kadi nkumbu ami yena mu yandi.
Yos. 24: 19.

22. Kansi vo una wa nding' andi ye vanga mamonsono mangina kamba, buna ngina kala ntantu kwa ntantu miaku ye mbeni kwa mbeni zaku.

23. Kadi mpofi ami una tekila ku ntual' aku ye kunata ku nsi abaamolita, bahetita, bapelesita, bakananita, bahivita ye bayebusita, ye ngina kubafukisa.

24. Kuna sambila nzambi zau ko vo sadila zo vo vanga bonso buvangwanga kuna ko, kansi una zo bunguzula ye bula mama biau. 2 Mose 20: 5. 34: 13. 5 Mose 7: 5.

25. Kansi Mfumu, Nzambi eno, luna sadila, ye yandi una kusakumunina madia ye ndwinu; buna yela mpe ngina vengula kwa ngeye.
2 Mose 15: 26. 5 Mose 7: 15.

26. Buna mu nsi aku ka muna kala nkento una sulula vo kala kisita ko. Ngina lungisa tezo bialumbu biaku.
5 Mose 7: 14.

27. Ku ntual' aku ngina tekisa pamu mu diambu diamono ye bidika-bidika mu bantu babonsono bauna luakila, ye ngina sa vo ntantu miaku miamionsono mina taba mu ngeye. 5 Mose 11: 25.

28. Mono ngina fidisa mvimvi ku ntual' aku, ye zau zina tinisa bahivita, bakananita ye bahetita mu ngeye.
5 Mose 7: 20. Yos. 24: 12.

29. Kansi mu mvu umosi kaka kina kubatinisa mu ngeye ko, nsi ka yidi kituka nsi yankatu ye bulu biansisi ka bidi nieka ye kubivisa;

30. kansi vole vole ngina kubatinisa mu ngeye, nate ye wamana nieka, ye ulenda baka nsi bonso fwa diaku.

31. Ngina vanga nzaku zansi aku zatuka ku mbu a Mbwaki nate ye ku mbu abafilistea ye ku nsi yankatu nate ye ku nzadi; kadi ngina vana bisi

nsi mu moko meno, ye ngeye una kubakuba, ye bana taba mu ngeye.
1 Mose 15: 18. 5 Mose 11: 24. 1 Nt. 4: 21. Lumb. 80: 11.

32. Kuwawanani luwawanu ye yau ko vo nzambi zau.
2 Mose 34: 12. 5 Mose 7: 2 b. Yos. 23: 12 b. Nkong. 2: 2 b.

33. Ka bana yambulwa bakala kundu mu nsi aku ko, ka bidi kusindisila mu vola masumu kwa mono; kadi nanga ulenda sadila nzambi zau, ye diodio dina kadila siongi kwa ngeye.

KAPU 24.

Luwawanu luavangwa. Mose va Sinai.

Yandi wavova kwa Mose: Baluka kwa Mfumu, ngeye kibeni ye Aloni, Nadabi ye Abihu ye lusambodia luangudi zabantu ba Isalaeli; luna sambila mu finseke.

2. Mose kaka ulenda finangana kwa Mfumu; bankaka ka bafinanganani ko; bantu mpe ka babalukani ye yandi ko.

3. Mose wayiza ye wakamba kwa bantu mambu mamonsono ma Mfumu ye nsiku miandi miamionsono. Buna bantu babonsono batambudila mu nwa umosi ye bavova: Mu mambu mamonsono mavovele Mfumu tuzolele mo vanga.
2 Mose 19: 8. 5 Mose 5: 27.

4. Mboki Mose wasonika mambu mamonsono ma Mfumu. Nsuka walanda batelama nsuka nabu ye batunga disalu ku banda diamongo. Kuna katedimisa kumi ye mama biole, bonso bwakala kumi ye makanda mole ma Isalaeli.

5. Yandi wafidisa matoko mankaka mabana ba Isalaeli bayenda yoka nkailu angioka mboki mpe nkailu amponda wangombe zambakala bonso nkailu amatondo kwa Mfumu.

6. Mose wabonga ndambu amenga ye wabukula mo mu mabola, ye ndambu yankaka yamenga walemba va disalu.

7. Yandi wabonga nkand' aluwawanu ye watanga wo kwa bantu. Yau bavova: Mamonsono mavovele Mfumu tuzolele mo vanga ye tumamana.

8. Buna Mose wabonga menga ye walemba va bantu ye wavova: Tala, mama i menga maluwawanu, i luwawanu luawawana Mfumu ye yeno, bonso bwena mambu momo mamonsono.
Mat. 26: 28. Eb. 9: 19 b. 1 Pet. 1: 2.

9. Mose ye Aloni, Nadabi ye Abihu ye lusambodia luangudi zabantu ba Isalaeli babaluka kuna.

10. Yau bamona Nzambi a Isalaeli, ye kunsi amalu mandi kwakala nkievo mabaya masafila mafwanane ye zulu mu kia.
Yeh. 1: 26.

11. Kansi kayambula koko kwandi kwabunga bandanu babana ba Isalaeli ko, kansi bu bamana mona Nzambi, mboki badia ye banwa.

12. Mfumu wavova kwa Mose: Baluka kwa mono va mongo ye kala vava, ye ngina kuvana matadi mansenzebele ye mina ye mambu mansikudukusu, mansonekene mu longa kwa baba.

13. Buna Mose walonduka ye sielo kiandi Yosua; Mose wabaluka va mongo wa Nzambi.

14. Kansi kwa ngudi zabantu kavova: Lutuvingila vava, nate ye tuna vutuka kwa yeno. Tala, Aloni ye Huli bena yeno; wonso wena diambu, bika kafunda dio kwa yau.

15. Mose wabaluka va mongo, ye tuti diafuka mongo.

16. Nzitusu a Mfumu wakunda va mongo wa Sinai, ye tuti diafuka wo mu lumbu sambanu; kansi mu kiansambodia wabokila Mose mu tuti.

17. Nzitusu a Mfumu wamonika mu meso mabana ba Isalaeli bonso tia tumanisanga, va mbat' amongo.
5 Mose 4: 24. Eb. 12: 29.

18. Mose wakota mu nkati atuti ye wabaluka va mongo. Mboki Mose wakala va mongo mu makumaia malumbu ye makumaia mamafuku.
2 Mose 34: 28. 5 Mose 9: 9, 18.

KAPU 25.

Bakambwa mu yonzika bilekwa mu vanga vwala diakoto ye nkela yaluwawanu, meza mamampa mantala ye kebolo kiaminda.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

2. Kamba bana ba Isalaeli, vo bana kungionzikila nkailu; kwa wonso wonso wenina bo ntima wazola luna tambula nkailu wowo mu diambu diami.
2 Mose 35: 5 b.

3. Biabi i biluna tambula kwa yau bonso nkailu: wola, palata, nsongo,

4. nsadi miandombe yasimba, miampumbu, mianango ye miampembe ye mika miankombo,

5. nkanda miamameme mambakala mialobwa mbwaki, nkanda miatahasi, nti miansofi,

6. mazi makebolo kiaminda, nzenzo miamazi mankusa ye biansunga bifwitisanga mwisi,

7. mboki matadi maonisi ye matadi

mandamununku mu diambu diasadulwa mu efode ye nkaku antulu.

8. Yau bana kumpangila kinlongo, kidi yakala kundu mu kati diau.

Eb. 9: 2 b.

9. Vwala diakoto ye tota-tota biabionsono biadiau luna bio vanga nadede, bonso bwena bifwani bingina kusonga.

10. Yau bana vanga nkela mu nti ansofi, mfwoko zole ye ndambu mu la, mfwoko mosi ye ndambu mu sadila ye mfwoko mosi ye ndambu mu ntela.

2 Mose 37: 1 b.

11. Una yo ladika wola wavedila, mu ngudi ye ku mbazi una yo ladika; una yo vanga nlonga wawola wakinzungidila.

12. Ngeye una yo yitidila nlunga miawola ye tula mio va ntandu amalu maia, nlunga miole va lueka lumosi ye nlunga miole va lueka luankaka.

13. Ngeye una vanga minti mu nti ansofi ye ladika mio wola.

14. Una kotisa minti mu minlunga, va tueka tuankela, kidi mianatunwa nkela.

15. Nti mina kala mu minlunga mu nkela; ka mina volwa mu miau ko.

16. Mu nkela una tula kimbangi kingina kuvana. 2 Mose 40: 20. 1 Nt. 8: 9.

17. Ngeye una vanga kiandu kianlemvo[1] mu wola wavedila, mfwoko zole ye ndambu mu la ye mfwoko mosi ye ndambu mu sadila.

18. Una vanga bakeluba bole mu wola; mu wabesukwa una kubavangila ye kubatula va nsuka zazole zakiandu kianlemvo.

19. Una vanga nkeluba mosi mu tula ku nsuka mosi ye nkeluba mosi una tula ku nsuka yankaka. Mu lekwa kimosi va kimosi ye kiandu kianlemvo luna vanga bakeluba ku nsuka zazole zakiau.

20. Bakeluba bana yalumuna maveve mau ye zangula mo ku zulu, kidi bafuka kiandu kianlemvo mu maveve mau, bu bana talasana zizi; ku kiandu kianlemvo bakeluba bana tadisa zizi biau. Eb. 9: 5.

21. Una tula kiandu kianlemvo va ntandu ankela, ye mu nkela una tula kimbangi kingina kuvana.

22. Kuna ngina bwabana ye ngeye; ku kiandu kianlemvo, ku vuma kiena va kati ye bakeluba babole batelamene va nkela yakimbangi, mono ngina kumokisa mu nkondo miamionsono minzolele vana bana ba Isalaeli mu ngeye. 2 Mose 29: 42. 4 Mose 7: 89.

1 batukwa kiankela kiena nkumbu yoyo.

23. Ngeye una mpe vanga meza mu nti ansofi, mfwoko zole mu la, mfwoko mosi mu sadila ye mfwoko mosi ye ndambu mu ntela. 2 Mose 37: 10 b.

24. Una mo ladika wola wavedila; una mo vanga nlonga wawola wakinzungidila.

25. Una mo vanga mfumba kinzungidila mu kala sadila bonso koko, ye mfumba una vangulwa nlonga wawola wakinzungidila.

26. Una vangila meza nlunga mia miawola ye tula minlunga ku nsuka zia va malu maia.

27. Lukufi ye mfumba nlunga mina kadila, kidi nti miakotuswa mu miau, kidi meza manatakana.

28. Una vanga minti mu nti ansofi ye ladika mio wola, ye meza mana natunwa mu miau.

29. Ngeye una mo vangila mpe malonga ye mabola, bisalala ye mimvungu bina bukudulwanga nkailu miandwa, una bio vangila mu wola wavedila.

30. Ntangu zazonsono una tala, kidi mampa mantala makala va meza va zizi kiami. 3 Mose 24: 5 b. 1 Sam. 21: 6.

31. Ngeye una mpe vanga kebolo kiaminda kiawola wavedila. Mu wabesukwa kebolo kiaminda kina vangulwa ye kulu ye mwasi wakati; makaya mafulu ye bimvindu ye fulu bina vangwa va kimosi mu lekwa kimosi ye kiau. 2 Mose 37: 17 b.

32. Moko masambanu mana vaika mu tueka tuakebolo kiaminda, moko matatu mu lueka lumosi ye moko matatu mu lueka luankaka.

33. Mu koko kumosi muna kala fulu bitatu bifwanane ye fulu biabimbombo, kimosi kimosi kina kala kimvindu ye fulu, ye mu koko kwankaka fulu bitatu mpe bifwanane ye fulu biabimbombo, kimosi kimosi kina kala kimvindu ye fulu; i bobo buna kala va moko masambanu meti vaika mu kebolo kiaminda.

34. Kansi mu nkati akebolo kiaminda muna kala fulu bia bifwanane ye fulu biabimbombo ye bimvindu ye fulu biau.

35. Kimvindu kina tulwa kunsi amoko mantete meti vaika mu kebolo kiaminda va kimosi ye kiau, ye kimvindu kunsi amoko manzole meti vaika mu kebolo kiaminda va kimosi ye kiau, ye kimvindu kunsi amoko mantatu meti vaika mu kebolo kiamwinda va kimosi ye kiau: i kunsi amoko masambanu meti vaika mu kebolo kiaminda.

36. Bimvindu biau ye moko bina

kala va kimosi mu lekwa kimosi ye kiau, biabionsono i lekwa kimosi mu biabesukwa biawola wavedila.

37. Una kio vangila minda nsambodia miamazi, ye minda miamazi mina tudulwa ebu, vo mina tentisa va vuma kitalane. 4 Mose 8: 2.

38. Bwetolo biamwinda ye malonga una bio vangila mu wola wavedila.

39. Kiau kina vangwa mu wola wavedila watalenta kimosi ye tota-tota biabionsono biakiau.

40. Tala, vo una bio vanga, bonso bwena bifwani biwasongwa va mongo. Mav. 7: 44. Eb. 8: 5.

KAPU 26.

Vwala diakoto, mfukulu adiau, nsumukunu aminti, ngumbu ye kimpengi.

Vwala diakoto una vanga mu kumi diasadila kwanlele ; mu nsadi miampembe miasietwa ye miandombe yasimba, mu nsadi miampumbu ye mianango una mio vangila ye bakeluba mu mbwangulu yakinkete. 2 Mose 36: 8 b.

2. Nlele nlele una kala makumole ye nani diamfwoko mu la ye mfwoko zia mu sadila ; nlele miamionsono mina kala tezo kimosi.

3. Nlele mintanu mina namunguswa va kimosi ; nlele miankaka mintanu mina namunguswa mpe.

4. Ngeye una tula bole biansadi miandombe yasimba mu mbel' anlele mosi, mu nseko-nseko alekwa kiakionsono kianamunguswa ; i bobo una vanga mpe mu mbel' anlele wena ku nsuk' alekwa kiankaka kiakionsono kianamunguswa.

5. Makumatanu mabole una tula va nlele mosi, ye makumatanu mabole una tula ku nseko-nseko va nlele utalane ye lekwa kiankaka kianamunguswa, mpasi bole biatalasana.

6. Ngeye una vanga makumatanu matunkoki tuawola ye namingisa minlele mu tunkoki, kidi vwala diakoto diakala lekwa kiamvimba.

7. Ngeye una vanga mpe nlele miamika miankombo bonso fukulu kiavwala diakoto ; kumi ye nlele mosi miampila yoyo una vanga. 2 Mose 36: 14 b.

8. Nlele nlele una kala makumatatu mamfwoko mu la ye mfwoko zia mu sadila ; nlele mina miakumi ye mosi mina kala tezo kimosi.

9. Nlele mintanu una namingisa mu lekwa kimosi kiakingenga ye nlele miankaka minsambanu mpe mu lekwa kimosi kiakingenga, ye nlele wansambanu una sa mbalu zole va ndambu amwelo anzo yakoto.

10. Una tula makumatanu mabole mu mbel' anlele mosi, i una wena ku nsuka mu lekwa kianamunguswa ye makumatanu mabole mu mbel' anlele utalane ye lekwa kiankaka kianamunguswa.

11. Ngeye una vanga makumatanu matunkoki tuansongo ye bindika tunkoki mu bibole ye namingisa fukulu, mpasi kiakala lekwa kimosi.

12. Kansi nsadidila anlele miafukulu, i yina yiviokele, buna ndambu yina yanlele yiviokele yina zembalala va nim' avwala diakoto.

13. Mfwoko yina yanlele miafukulu yiviokele mu tueka tuanda yina zembalala mu lueka lueka luavwala diakoto mu fuka dio.

14. Mboki una vanga mfukudila yankanda miamameme mambakala mialobwa mbwaki mu diambu diafuka, ye diaka mfukudila yankanda miatahasi mu tula va ntandu.

15. Mabaya mavwala diakoto una vanga mu nti ansofi, ye mana tedumuswa nanswi. 2 Mose 36: 20 b.

16. Baya baya dina kala kumi diamfwoko mu la ye mfwoko mosi ye ndambu mu sadila.

17. Baya baya dina kala nsisi miole mibundane va kimosi kunsi ; i bobo una vanga mu mabaya mamonsono mavwala diakoto.

18. Mu mabaya mavwala diakoto una tula makumole mu ndambu yasude, ku ntini yasude.

19. Una vanga makumaia malekwa biamalu biapalata mu tula kunsi amabaya momo makumole, lekwa biole biamalu kunsi abaya baya mu nsisi miamiole miadiau.

20. Una mpe tula ku ndambu yankaka yavwala diakoto, i ndambu yanode, makumole mamabaya

21. ye makumaia malekwa biamalu mau mapalata, lekwa biole biamalu, kunsi abaya baya.

22. Kansi ku nim' avwala diakoto, ku ntini yaweste, una tula mabaya masambanu.

23. Mabaya mole una tula va nsuk' avwala diakoto, ku manima ;

24. baya baya mu momo dina namunguswa mu mole ku banda, ye mana namangana mpe ku ntandu nate ye nlunga wantete. I bobo buna kala mu

mamole. Mau mana tulwa ku nsuka zazole.

25. Nkiangunu nani diamabaya mena ye lekwa biamalu mapalata mamau mpe, kumi ye lekwa bisambanu biamalu, i lekwa biole kunsi abaya baya.

26. Ngeye una vanga nti miankambika mianti ansofi, mintanu kwa mabaya momo mena va lueka lumosi luavwala diakoto,

27. nti mintanu miankambika kwa mabaya momo mena mu lueka luankaka luavwala diakoto, ye nti mintanu miankambika kwa mabaya momo mena va nim' avwala diakoto, mu ntini yaweste.

28. Nti wankambika wakati wena mu kati diamabaya una vioka tuka ku nsuka yimosi nate ye yankaka.

29. Una ladika mabaya wola, ye minlunga va mau mina kotuswa nti miankambika una mio mpe vanga mu wola, ye nti miankambika una ladika wola.

30. Ngeye una tunga vwala diakoto, bonso budina kala, bonso buwasongwa va mongo. 2 Mose 25: 9, 40.

31. Ngeye una mpe vanga ngumbu mu nsadi miandombe yasimba, miampumbu, mianango ye miampembe miasietwa ; yau yina vangwa mu mbwangulu yakinkete ye bakeluba momo. 2 Mose 36: 35 b.

32. Ngeye una yo manika va tungwa bia biansofi bina ladukwa wola ye bina kala tunkoki tuawola ye bina telama va lekwa biamalu mapalata.

33. Ngeye una manika ngumbu kunsi atunkoki ye tuala nkela yakimbangi kuna ye tula yo ku nim' angumbu ; ngumbu yina kala baka kiampambanu kwa yeno va kati ye yanlongo ye yina yanlongo ye nlongo.

34. Una tula kiandu kianlemvo va ntandu ankela yakimbangi mu ngudi mu yanlongo ye nlongo.

35. Kansi una tula meza ku mbazi angumbu, ye kebolo kiaminda vatadisi meza ku ndambu yasude yavwala diakoto ; nkiangunu una tula meza ku ndambu yanode.

36. Ngeye una vanga kimpengi va nkotolo anzo yakoto, mu mbwangulu yamantona-mantona mu nsadi miandombe yasimba, miampumbu, mianango ye miampembe miasietwa.

37. Ngeye una vangila kimpengi tungwa tanu biansofi ye ladika bio wola, ye tunkoki va biau tuna kala tuawola, ye ngeye una bio yitidila lekwa bitanu biamalu mansongo.

KAPU 27.

Salu diangiokila, kianzala ye mazi makebolo kiaminda.

Ngeye una vanga salu dianti ansofi, mfwoko tanu mu la ye mfwoko tanu mu sadila—mpasi salu diakala tueka tuia tuadedakana—ye mfwoko tatu mu ntela. 2 Mose 38: 1 b.

2. Ngeye una dio vanga mpoka zina kala ku nsuka zia zadiau ; mpoka zina kala va kimosi mu lekwa kimosi ye diau. Una dio ladika nsongo.

3. Una dio vangila lekwa binatunwanga bombe, ye mpavi mpe ye mabola ye nsoma ye malonga mamakala. Biobio biabionsono biatota-tota biadiau una bio vanga biansongo.

4. Ngeye una dio vangila babu, lekwa kiansongo kiakambukuswa, ye va ntandu akiau una tula nlunga mia miansongo ku nsuka zia zakiau.

5. Una kio tula kunsi andambu ampaika yadisalu, ku banda, mpasi lekwa kiakambukuswa kialuaka nate ye mu kati diasalu.

6. Ngeye una vanga nti miadisalu, minti miansofi, ye ladika mio nsongo.

7. Nti mina kotuswa mu minlunga, mpasi nti miakala mu tueka tole tuadisalu, bu dina natwa.

8. Una dio vanga diakala mwasi, mu mabaya. Bonso buwasongwa va mongo, i buna una dio vangila.

9. Ngeye una mpe vanga kianzala kiavwala diakoto. Mu ndambu yasude, ku ntini yasude, nlele miakimpumpu mina vangwa mu nsadi miampembe miasietwa, nkama mosi yamfwoko mu la—i bobo mu ndambu yimosi ; 2 Mose 38: 9 b.

10. tungwa biamiau bina kala makumole, ye lekwa biabiau biamalu makumole mansongo, kansi tunkoki tuatungwa ye minlunga bina kala biapalata.

11. Mu ndambu yayila yanode nlele miakimpumpu mina vangwa mpe, nkama mosi yamfwoko mu la ; tungwa biamiau bina kala makumole, ye lekwa biabiau biamalu makumole mansongo, kansi tunkoki tuatungwa ye minlunga bina kala biapalata.

12. Ndambu yayikufi yaweste yakianzala yina kala nlele miakimpumpu mina kala makumatanu mamfwoko mu

la; tungwa biamiau bina kala kumi, ye lekwa biabiau biamalu kumi.

13. Sadila kwakianzala ku ndambu yaluse, ku ntini yaeste, kuna kala makumatanu mamfwoko.

14. Nlele miakimpumpu mina kala kumi ye mfwoko zitanu mu la ku ndambu yimosi ye tungwa tatu va lekwa tatu biamalu;

15. ku ndambu yankaka mpe nlele miakimpumpu mina kala kumi ye mfwoko tanu mu la ye tungwa tatu va lekwa tatu biamalu.

16. Nlele wakimpumpu una vangwa ku mwelo akianzala, makumole mamfwoko mu la, mu mbwangulu yamantona-mantona mu nsadi miandombe yasimba, miampumbu, mianango ye miampembe miasietwa, ye tungwa bia va lekwa bia biamalu.

17. Tungwa biabionsono bizungidilanga kianzala bina kala nlunga miapalata ye bina kala tunkoki tuapalata; kansi lekwa biabiau biamalu bina kala biansongo.

18. Kianzala kina kala nkama mosi yamfwoko mu la ye makumatanu mamfwoko mu sadila kwanda; kimpumpu kina kala mfwoko tanu mu yongi, mu nsadi miampembe miasietwa; lekwa biamalu bina kala biansongo.

19. Tota-tota biabionsono biavwala diakoto bienina dio salu ye mpe binko biabionsono biadiau ye binko biabionsono biakianzala bina kala biansongo.

20. Ngeye una kamba bana ba Isalaeli bakunatina mazi mavedila, mabana baolive batutwa, makebolo kiaminda, mpasi minda miamazi mina manukwa lumbu ka lumbu.
3 Mose 24: 2 b.

21. Mu nzo yakoto yambwabununu[1] ku mbazi angumbu yizembalele vatadisi kimbangi Aloni ye bana bandi babakala bana mio kenga tuka mu nkokila nate ye mu nsuka, va zizi kia Mfumu. Wau i nkondo ukaumani una kala mu mbandu ka mbandu, nkailu abana ba Isalaeli.

KAPU 28.

Mvwatu miakinganga mia Aloni ye bana bandi bababakala.

Ngeye una yambula mpangi aku Aloni ye bana bandi bababakala bakatuka mu kabu diabana ba Isalaeli ye biza kwa ngeye, kidi bakala nganga zami, Aloni kibeni ye bana bandi babakala: Nadabi ye Abihu, Elasali ye Itamali.

2. Ngeye una vangila mpangi aku Aloni mvwatu mianlongo mianzitusu ye miantoko. 2 Mose 39: 1 b.

3. Una kamba babakala beno babonsono bakinkete bamfuluzi mu mpeve yanduenga, mpasi bavangila Aloni mimvwatu, kidi kabiekwa mu kala ngang' ami. 2 Mose 31: 2 b.

4. Miami i mvwatu mibana vanga: nkaku antulu, efode, yunga, kinkuti kianitu kiasobwa pa, kinteka ye nkiti. Yau bana vangila mpangi aku Aloni ye bana bandi bababakala mvwatu mianlongo, kidi kakala ngang' ami.

5. Mu biobio bana bonga wola ye nsadi miandombe yasimba ye miampumbu ye mianango ye miampembe.

6. Efode bana vanga mu wola ye nsadi miandombe yasimba, miampumbu, mianango ye miampembe miasietwa, mu mbwangulu yakinkete.
2 Mose 39: 2 b.

7. Kiau kina kala paki biole biamavembo ku nsuka zazole bina namungunswa, kidi kianamangana.

8. Nkiti una kala va efode mu fietika kio una kala mbwangulu yimosi ye va kimosi ye kiau: mu wola ye mu nsadi miandombe yasimba, miampumbu, mianango ye miampembe miasietwa.

9. Ngeye una bonga matadi mole maonisi ye nwata nkumbu zabana bababakala ba Isalaeli va mau,

10. nkumbu sambanu va tadi dimosi ye nkumbu zankaka zisambanu va tadi diankaka, bonso bulandila makanda.

11. Mu kinkete kiandwatunu amatadi, bonso bunwatwanga bimpambu biankumbu, i bobo una nwata nkumbu zabana bababakala ba Isalaeli va matadi mamole. Ngeye una mo zunga mabese mawola.

12. Una tula matadi momo mamole va paki biaefode, kidi matadi matukisa mbambukulu abana ba Isalaeli moyo; Aloni una nata nkumbu zau va zizi kia Nzambi va mavembo mandi mole, kidi babambukulwa moyo.

13. Ngeye una vanga mabese mawola

14. ye tuvambu tole tuawola wavedila mpe; una to vanga tuasietwa, bonso buvangwanga nsinga. Una namingisa tuvambu tuasietwa ye mabese.

15. Ngeye una vanga nkaku yankongodolo mu mbwangulu yakinkete;

[1] i nkumbu anzo yira ya Nzambi. Tala bila kiankumbu mu 2 Mose 29: 42, 43.

una yo vanga mbwangulu yimosi ye efode: una yo vanga mu wola ye nsadi miandombe yasimba, miampumbu, mianango, ye miampembe miasietwa.

2 Mose 39: 8 b.

16. Yau yina kala tueka tuia tuadedlakana ye kala nkadulu bonso pokolo, mpanana mosi mu la ye mpanana mosi mu sadila.

17. Una yo tula matadi manamukwa, matadukwa mu nlonga mia: mu nlonga wantete kaneoli dimosi, topasi dimosi, simalangidi dimosi;

18. mu nlonga wanzole kambunkeli dimosi, safili dimosi, kalasedoni dimosi;

19. mu nlonga wantatu hiasinta dimosi, angata dimosi, ametista dimosi;

20. mu nlonga waia kilisolita dimosi, onisi dimosi, yasipisi dimosi. Mu ndamukunu zau mana zungulwa kwa mabese mawola.

21. Matadi mana kala kumi ye mole, bonso bwena nkumbu zabana bababakala ba Isalaeli, dimosi dimosi nkumbu nkumbu; tadi tadi dina kala nkumbu akanda dimosi diamakanda kumi ye mole; zina nwatwa bumosi bonso bunwatunwanga bimpambu biankumbu.

22. Una vangila nkaku antulu tuvambu tuasietwa, tuawola wavedila bonso buvangwanga nsinga.

23. Mboki una vangila nkaku antulu bimpambu biole biawola ye tula bimpambu biobio biabiole ku nsuka zazole zankaku antulu.

24. Una namingisa nsinga miamiole miawola ye bimpambu biabiole ku nsuka zankaku antulu.

25. Una namingisa nsuka zazole zankaka zansinga miawola ye mabese mamole ye mboki namingisa mo ye paki biaefode ku luse luakiau.

26. Ngeye una vanga bimpambu biankaka biole biawola ye tula bio mu nsuka zankaka zazole zankaku antulu ku mbel' anima yitalane efode.

27. Una vanga diaka bimpambu biole biawola ye namingisa bio ye paki biabiole biaefode, ku banda va luse luakiau kukinamunguswanga ku ntandu ankiti aefode.

28. Nkaku antulu yina kangwa mu nsinga wandombe yasimba utukidi mu bimpambu biayau nate ye mu bimpambu biaefode, mpasi yakala va ntandu ankiti aefode, ye mpasi yalembwa kanguka mu efode.

29. Bobo Aloni una natina nkumbu zabana bababakala ba Isalaeli mu nkaku ankongodolo va ntim' andi, bu kana kota mu kinlongo mu diambu dia mpasi babambukulwa moyo mu zizi kia Mfumu ntangu zazonsono.

30. Ngeye una tula ulimi ye tumimi [1] mu nkaku ankongodolo, mpasi biakala va ntim' a Aloni, bu kana kota va zizi kia Mfumu; bobo Aloni una natina nkongodolo abana ba Isalaeli va ntim' andi va zizi kia Mfumu ntangu zazonsono.

3 Mose 8: 8. 4 Mose 27: 21. 5 Mose 33: 8. 1 Sam. 28: 6. Esala 2: 63. Neh. 7: 65.

31. Kinkuti kiaefode kiakionsono una kio vanga mu nlele wandombe yasimba; 2 Mose 39: 22 b.

32. va kati vana kala mwasi mu diambu diantu, ye mwasi wowo una zungwa nlele wambwanga mu mbela mbela bonso mwasi wakinkuti kiankaku, mpasi ka kiatiasuka ko.

33. Mu mfuta ku banda una tula bana banganata bavangwa mu nsadi miandombe yasimba, miampumbu ye mianango, bana zunga mfuta, ye bingunga-ngunga biawola va kati ye bau mu kinzungidila:

34. kingunga-ngunga kiawola ye mboki mwan' anganata, mboki kingunga-ngunga kiawola ye diaka mwan' anganata mu mfut' akinkuti mu kinzungidila.

35. Aloni una kio vwata, bu kana sala, kidi bwawakana, bu keti kota mu kinlongo va zizi kia Mfumu ye bu keti vaika—bobo, mpasi kafwa ko.

36. Ngeye una vanga nsenzebele mosi wawola wavedila, ye va wau una nwata, bonso bunwatunwanga bimpambu biankumbu: "Biekolo nlongo mu diambu dia Mfumu." 2 Mose 39: 30 b.

37. Una wo namingisa ye nsinga wandombe yasimba, ye wau una kala va kinteka kiantu; ku luse luakinteka una kala.

38. Wau una kala va mbulu a Aloni, ye Aloni una nata lufuma lunaname-ne nkailu mianlongo mitualanga bana ba Isalaeli, bu bavananga nkailu miankaka mianlongo; wau una kala va mbulu andi ntangu zazonsono, kidi miazolakana va zizi kia Mfumu.

39. Ngeye una mpe bwanga kinkuti kianitu kiasobwa pa kiansadi miampembe, ye una vanga kinteka kiansadi miampembe; una vanga nkiti mu mbwangulu yanamanga-manga.

2 Mose 39: 27 b.

40. Una mpe vangila bana bababakala ba Aloni binkuti bianitu ye una

[1] i lekwa bianlongo bilenda zaikisa luzolo lu Mfumu. Mbangudulu abiau i kia ye lunga.

kubavangila minkiti; una kubavangila mbandila zina kala nzitusu ye ntoko.

41. Miomio una vwika mpangi aku Aloni ye bana bandi bababakala va kimosi ye yandi; ngeye una kubakusa ye fuluza moko mau ye kubabieka nlongo mu kala nganga zami. 3 Mose 8: 12.

42. Ngeye una kubavangila mbati mialino mina fuka nsoni zau; miau mina tuka mu tuketo nate ye mu mabunda.

43. Aloni ye bana bandi bababakala bana mio vwata, bu beti kota mu nzo yakoto yambwabununu vo finama ku disalu mu sala mu kinlongo—bobo, mpasi ka bana natalufumako ye bwilwa kwa lufwa ko. Wau i nkondo ukaumani kwa yandi ye nkun' andi una kunlanda.

KAPU 29.

Nkondo mu mbiekolo abanganga ye mu nkailu angioka walumbu ka lumbu.

Diadi i diuna kubavangila mu kubabieka nlongo mu kala nganga zami: Bonga ngombe yambakala yantwenia ye mameme mole mambakala, bulu bikondolo kieta, 3 Mose 8: 2 b.

2. ye mampa malembwa funuswa ye mbolo zalembwa funuswa, biabukulwa mazi ye mbolo zaluvevizia zakuswa mazi; una bio vanga mu mfumfuta zamfumfu zawiti.

3. Una bio tula mu nseba yimosi ye nata bio mu nseba bonso nkailu, bu weti tuala ngombe yambakala ye mameme mole mambakala.

4. Mboki una tuala Aloni ye bana bandi bababakala ku mwelo anzo yakoto yambwabununu ye kubayobisa nlangu. 2 Mose 40: 12 b.

5. Ngeye una bonga mimvwatu ye vwika Aloni kinkuti kianitu ye yunga kiaefode ye nkati aefode ye nkaku; una fietika miamionsono mu yandi mu nkiti aefode.

6. Una tula kinteka va ntu andi ye namingisa koloa kina kianlongo va kinteka.

7. Una bonga mazi mankusa ye bukula va ntu andi ye kunkusa.

8. Una tuala bana bandi bababakala ye kubavwika mvwatu miau mianitu.

9. Una kubakanga minkiti ye mbandila, Aloni ye bana bandi bababakala. Yau bana kala kinganga bonso nkondo ukaumani. Mboki una sa mfuluzulu amoko kwa Aloni ye bana bandi bababakala.

10. Ngeye una tuala ngombe yambakala kuntadisi anzo yakoto yambwabununu, ye Aloni ye bana bandi bababakala bana tula moko mau va ntu angombe yambakala. 3 Mose 8: 14 b.

11. Mboki una vonda ngombe yambakala va zizi kia Mfumu, va mwelo anzo yakoto yambwabununu.

12. Una bonga menga mankaka mangombe yambakala ye kusa mu nlembo aku va mpoka zadisalu; kansi menga mankaka mamonsono una tengula va sina diasalu.

13. Una bonga mazi mamonsono mazunganga ndia, ye mazi malanga mpe ye nsekinia zazole ye mazi mena mu zau, ye zinisa bio va salu. 3 Mose 3: 3 b.

14. Kansi mbizi angombe yambakala ye nkand' andi ye mbole andi una zinisa ku tia ku mbazi atua. Wowo i nkailu angiokolo amasumu. 3 Mose 4: 12. Eb. 13: 11.

15. Ngeye una bonga meme diambakala, ye Aloni ye bana bandi bababakala bana tula moko va ntu ameme diambakala ye bonga menga mandi ye bukula va disalu kinzungidila. 3 Mose 8: 18 b.

16. Mboki una vonda meme diambakala ye bonga menga mandi ye bukula va disalu kinzungidila;

17. kansi meme diambakala diau kibeni una sasa mu kunku biandi ye sukula ndia ye malu ye tula bio va bikunku ye ntu.

18. Ngeye una zinisa meme diadionsono diambakala va disalu; wowo i nkailu angioka kwa Mfumu. Nsunga yazolakana, nkailu atia kwa Mfumu wowo.

19. Mboki una bonga meme diankaka diambakala, ye Aloni ye bana bandi bababakala bana tula moko mau va ntu ameme diambakala. 3 Mose 8: 22 b.

20. Mboki una vonda meme diambakala ye bonga menga mandi mankaka ye kusa nzuku-nzuku zakutu kwalubakala kwa Aloni ye nzuku-nzuku zamatu malubakala mabana bandi bababakala ye ngudi anlembo akoko kwau kwalubakala ye ngudi anlembo akulu kwau kwalubakala; kansi menga mankaka una bukula va disalu kinzungidila.

21. Una bonga mu menga va disalu ye mu mazi mankusa ye lemba

va Aloni ye mvwatu miandi, ye bobo mpe va bana bandi bababakala ye mvwatu miabana bandi bababakala; buna yandi una kala wanlongo, yandi kibeni ye mvwatu miandi, ye bobo mpe bana bandi bababakala ye mvwatu miabana bandi bababakala.

22. Ngeye una bonga mazi mameme diambakala, nkila ye mazi mazunganga ndia, ye mazi malanga mpe ye nsekinia zazole ye mazi va zau, mboki to kiakulu kwalubakala; kadi diadi i meme diambakala diamfuluzulu amoko.

23. Ngeye una bonga mbolo yalukongolo, mbolo yamazi ye mbolo yaluvevizia mu nseba yena mampa malembwa funa yena va luse lua Mfumu.

24. Una tula biabionsono mu moko ma Aloni ye bana bandi bababakala ye vevila bio bonso nkailu ampevila va zizi kia Mfumu.

25. Mboki una bio bonga mu moko mau ye zinisa bio va disalu, va ntandu ankailu angioka, mu nsunga yazolakana vantadisi a Mfumu; wowo i nkailu atia kwa Mfumu.

26. Una bonga to kiakoko kwameme dia Aloni diamfuluzulu amoko ye vevila kio bonso nkailu ampevila va zizi kia Mfumu, ye kiokio kina kala kunku kiaku.

27. Mboki una bieka to kiakoko kiankailu ampevila nlongo ye to kiakulu kiankailu adisalu, kiokio kivevulwanga ye kiokio kivewanga bonso nkailu adisalu, kunku biobio biameme diambakala diamfuluzulu amoko bina vwa Aloni ye bana bandi bababakala.

28. Biobio bina vwa Aloni ye bana bandi bababakala bonso nkondo ukaumani wabana ba Isalaeli, kadi wowo i nkailu adisalu. Wowo una kala nkailu abana ba Isalaeli, wankailu miau miamatondo, i nkailu au kwa Mfumu.
3 Mose 7: 31 b. 10: 14.

29. Mvwatu mianlongo mia Aloni mina vingila bana bandi bababakala, kidi bakuswa mu miau ye tambula mfuluzulu amoko.

30. Mu lumbu nsambodia ndiena mu bana bababakala una vingila kinganga kiandi una mio vwata, i ndiena una kota mu nzo yakoto yambwabununu mu sala mu kinlongo.

31. Ngeye una bonga meme diambakala diamfuluzulu amoko ye lamba mbizi mu vuma kianlongo.

32. Aloni ye bana bandi bababakala bana dia mbizi ameme diambakala ye mampa mena mu nseba, va mwelo anzo yakoto yambwabununu;
3 Mose 8: 31 b. 24: 9.

33. bana dia biobio, i bina biasadulwa mu mbwilu akodi mu mfuluzulu amoko mau ye mbiekolo au; nzenza kana bio dia ko, kadi bianlongo.

34. Vo mansadusulwa mana sala mu mbizi amfuluzulu amoko vo mampa nate ye nsuka walanda, buna una zinisa biobio bisidi ku tia; ka bilendi diwa ko, kadi biena bianlongo.

35. I bobo una vangila Aloni ye bana bandi bababakala, mu mambu mamonsono, bonso buikembi. Mu lumbu nsambodia mfuluzulu amoko mau yina kala.

36. Lumbu ka lumbu una yoka ngombe yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu mu mbwilu akodi ye vedisa disalu, bu weti dio bwila kodi; una dio kusa mu bieka dio nlongo.

37. Mu lumbu nsambodia una bwila disalu kodi ye bieka dio nlongo. I buna disalu diekina dianlongo ye nlongo; wonso una valakana disalu weka wanlongo.

38. Biabi i biuna yoka va disalu: bana bole bamameme bamvu mosi lumbu ka lumbu ntangu zazonsono.
4 Mose 28: 3 b.

39. Mwana mosi wameme una yoka mu nsuka, ye mwana wankaka wameme una yoka mu ntangu ankokila,

40. ye va kimosi ye mwana wantete wameme buku kiakumi kiaefa kiamfumfuta zamfumfu zabukulwa buku kiaia kiahini kiamazi mabana baolive batutwa, ye bonso nkailu andwa buku kiaia kiahini kiavinia.

41. Mwana wankaka wameme una yoka mu ntangu ankokila; nkailu andia umosi ye nkailu andwa umosi bonso mu nsuka una yoka va kimosi ye wau, mu nsunga yazolakana, nkailu atia kwa Mfumu.

42. Miomio mina kala nkailu mieno miangioka mialumbu ka lumbu mbandu ka mbandu, va mwelo anzo yakoto yambwabununu va zizi kia Mfumu, vangina bwabana ye yeno mu kumokisa kuna.
2 Mose 25: 22.

43. Kuna ngina bwabana ye bana ba Isalaeli, ye vuma kiokio kina biekwa nlongo kwa nzitusu ami. 2 Mose 40: 34 b.

44. Mono ngina bieka nzo yakoto yambwabununu ye disalu nlongo; Aloni ye bana bandi bababakala ngina bieka nlongo mu kala nganga zami.

45. Mono ngina kunda mu kati

diabana ba Isalaeli ye kala Nzambi au. 3 Mose 26: 11 b. 2 Kol. 6: 16.

46. Yau bana mona, vo mono i Mfumu, Nzambi au, wabavaikisa mu nsi a Ngipiti, kidi yakunda mu kati diau. Mono i Mfumu, Nzambi au.

KAPU 30.

Nkondo mu disalu diamfwitisila mwisi, vanza kiakodi, kuluwa diansongo, mazi mankusa, bifwitisanga mwisi.

Ngeye una vanga disalu mu diambu diakwika bifwitisanga mwisi va diau ; una dio vanga mu nti ansofi. 2 Mose 37: 25 b.

2. Diau dina kala mfwoko mosi mu la ye mfwoko mosi mu sadila—tueka tuia tuadedakana—ye mfwoko zole mu ntela ; mpoka zadiau zina kala mu lekwa kimosi ye diau.

3. Una dio ladika wola wavedila, luse luadiau, tueka tuadiau kinzungidila ye mpoka zadiau ; una vanga nlong'awola wakinzungidila va ntandu.

4. Una dio vangila nlunga miole miawola ye tula mio ku banda dianlonga, va tueka tole tuadiau ; va tueka tuatole una mio tula. Miau mina kala momo, kidi miakotuswa minti, kidi disalu dianatakana mu miau.

5. Ngeye una vanga minti mianti ansofi ye ladika mio wola.

6. Una dio tula vatadisi ngumbu yizembalele vatadisi nkela yakimbangi, mpasi diatelama vatadisi kiandu kianlemvo kiena va ntandu akimbangi vangina bwabana ye ngeye. 2 Mose 25: 22.

7. Aloni una kwika nsunga zifwitisanga mwisi va diau ; nsuka ka nsuka bu kakubikanga minda sika zo kwika ;

8. Aloni una zo kwika mpe, bu keti manika minda mu ntangu ankokila. Wowo una kala nkailu amwisi walumbu ka lumbu va zizi kia Mfumu mu mbandu ka mbandu.

9. Ka luyambulani bifwitisanga mwisi bianzenza biza va diau ko ye ka nkailu angioka vo nkailu andia ko ; nkailu andwa ka lubukulani wo va diau ko. 3 Mose 10: 1 b.

10. Mvu mvu Aloni una bwila mpoka zadiau kodi kimosi kimosi ; mu menga mankailu akodi kiamasumu sika dio bwila kodi kimosi kimosi mvu mvu, mu mbandu ka mbandu. Diodio i nlongo ye nlongo kwa Mfumu. 3 Mose 16: 18 b. Eb. 9: 7. 10: 14.

11. Mfumu wavova kwa Mose ye wata :

12. Bu una tanga ntalu abana ba Isalaeli, i yau bana tangwa mu ntangulu, muntu muntu una vana Mfumu nkailu akodi mu yandi kibeni, ka bidi bafukwa mbafukulu nkutu mu ntangulu ko. 4 Mose 1: 2 b.

13. Biabi bina vana muntu muntu wasonama mu yau batangwa : ndambu asekeli, bonso bwena zitu kiasekeli kiakinlongo—sekeli kiatangwa mu makumole mangela—ndambu asekeli bonso nkailu kwa Mfumu.

14. Wonso wasonama mu yau batangwa, muntu muntu wena makumole mamvu vo viokele mo, una vana biobio bonso nkailu kwa Mfumu.

15. Wakimvwama kana luta vana ko ye wamputu kana lutila ndambu asekeli mu ke ko, bu luna vana nkailu wowo kwa Mfumu mu mbwilu akodi mu yeno.

16. Ngeye una bonga vanza biakodi biabana ba Isalaeli ye sadila bio mu salu kianzo yakoto yambwabununu. I bobo buna kala, mpasi bana ba Isalaeli babambukulwa moyo va zizi kia Mfumu ye mu mbwilu akodi mu yeno.

17. Mfumu wavova kwa Mose ye wata :

18. Ngeye una mpe vanga kuluwa diansongo diena kulu kwansongo mu yobidila ye tula dio va kati ye nzo yakoto yambwabununu ye disalu ye bukula nlangu momo. 2 Mose 38: 8. 40: 30 b.

19. Aloni ye bana bandi bababakala bana sukudila moko mau ye malu mau mu nlangu wena momo.

20. Bu bana kota mu nzo yakoto yambwabununu, bana yobila mu nlangu, ka bidi fwa ; i bobo mpe bu bana luaka ku disalu mu sala salu kiakwika nkailu atia kwa Mfumu.

21. Buna bana yobila moko ye malu mau, ka bidi fwa. Wau una kala nkondo nkaumani kwa yau : kwa yandi kibeni ye nkun' andi mu mbandu ka mbandu.

22. Mfumu wavova kwa Mose ye wata :

23. Bonga mpe nzenzo miampila zilutidi : nkama zitanu zasekeli biamile, ndambu abiobio mu kanela biampila zilutidi, nkama zole ye makumatanu masekeli, bobo mpe nkama zole ye makumatanu masekeli biakalamusi biampila zilutidi, 2 Mose 37: 29.

24. mboki nkama tanu zasekeli biakasia, bonso bwena zitu kiasekeli kia-

kinlongo, ye hini kimosi kiamazi maolive.
25. Mu biobio una vanga mazi manlongo mankusa, mazi makubukwa mu kinkete ; mana kala mazi manlongo mankusa.
26. Ngeye una mo kusa nzo yakoto yambwabununu, nkela yakimbangi,
2 Mose 40: 9 b.
27. meza ye tota-tota biamau, kebolo kiaminda ye tota-tota biakiau, salu diamfwitisila mwisi,
28. salu diangiokila ye tota-tota biadiau biabionsono, vazimunina kuluwa ye kulu kwadiau.
29. Ngeye una bio bieka nlongo, mpasi biakala bianlongo ye nlongo ; mboki wonso wonso bu kana bio valakana, una kala wanlongo.
30. Aloni ye bana bandi bababakala una kusa ye kubabieka nlongo mu kala nganga zami.
31. Kwa bana ba Isalaeli una kamba ye vova : Momo mana kala mazi mami manlongo mankusa kwa yeno mbandu ka mbandu.
32. Ka mana kuswa mu nitu amuntu wankaka ko, ye ka luvangani mpe mankaka mavangwa bonso momo ko. Manlongo mena, manlongo mana kala kwa yeno.
33. Wonso ukubikanga mazi mampila yoyo, ye wonso usadilanga mo mu nzenza, yandi una fukuswa mu bantu bandi.
34. Mfumu wavova diaka kwa Mose: Bonga nzenzo miansunga, stakete ye nzal' ambu ye ngalabanu, ye va kimosi ye nsunga zozo maka mavedila mamfwitisila mwisi, tezo kimosi mu mpila mpila, 2 Mose 37: 29.
35. ye vanga bio biamfwitisila mwisi, nsangila yakubukwa mu kinkete, yatulwa mungwa, yavedila, yanlongo.
36. Ndambu yankaka una tuta mfumfuta ye tula vantadisi akimbangi mu nzo yakoto yambwabununu, vanzolele bwabana ye ngeye. Bianlongo ye nlongo bina kala kwa yeno.
37. Biankaka biamfwitisila mwisi ka luvangani bio nkutu ko biasangwa bonso buna kala biobio. Bina kala bianlongo kwa ngeye mu Mfumu.
38. Wonso uvanganga biampila yoyo mu diambu dianzodolo ansunga, yandi una fukuswa mu bantu bandi.

KAPU 31.

Bakuluntu babisalu bavangulwa. Mwin' akialumingu wakambudulwa. Mose watambula matadi mamina.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata :
2. Tala, mono mbokele ye mbikidi Besaleli, mwan' a Uli, mwan' a Huli, mu kanda dia Yuda ;
2 Mose 35: 30 b. 36: 1 b. 38: 22 b. 1 Lus. 2: 20.
3. mono imfuluzi mu mpeve a Nzambi, mu nduenga ye nduka ye nzailu ye mu kinkete kianti kiakionsono kiampila mu mpila,
4. mu soka salu biakinkete, mu sala salu biawola, biapalata ye biansongo,
5. mu nwata matadi mandaminika ye mu nwata mu nti, inga, mu sala salu biabionsono biampila mu mpila.
6. Tala, mono imveni nsadisi Oholiabi, mwan' a Ahisamaki, mu kanda dia Dani, ye kwa babakala beno babonsono bena kinkete yaveni nduenga mu ntima. Yau bana vanga biabionsono biikembi :
7. nzo yakoto yambwabununu, nkela yakimbangi, kiandu kianlemvo va ntandu ayau, tota-tota biabionsono bianzo yakoto yambwabununu,
2 Mose 35: 11 b. 39: 33 b.
8. meza ye tota-tota biamau, kebolo kiaminda kiawola ye tota-tota biabionsono biakiau, salu diamfwitisila mwisi,
9. salu diangiokila ye tota-tota biabionsono biadiau, kuluwa ye kulu kwadiau,
10. mvwatu miambwanga ye mvwatu miankaka mianlongo mianganga Aloni, ye mvwatu miakinganga miabana bandi bababakala mpe,
11. vazimunina mazi mankusa ye biamfwitisila mwisi biansunga biakinlongo. Yau bana vanga salu biau nadede mu biabionsono bonso buikembi.
12. Mfumu wavova kwa Mose ye wata :
13. Kamba kwa bana ba Isalaeli ye vova : Tumingu tuami luna kembila, kadi tuau i dimbu va kati ye mono ye yeno mbandu ka mbandu, kidi luazaya, vo mono i Mfumu ikulubiekanga nlongo.
1 Mose 2: 2. 2 Mose 20: 8 b. Yeh. 20: 12.
14. Nkiangunu lukembila lumingu, kadi luau luna kala luanlongo kwa yeno. Wonso usumunanga lo una vutulwa ndinda wafwa, kadi wonso usalanga salu mu lumbu kiokio, yandi una fukuswa mu bantu.
4 Mose 15: 32 b. Mat. 12: 1 b.

15. Lumbu sambanu salu bina salwa, kansi kiansambodia i lumingu luamvundulu, i lumbu kianlongo kia Mfumu. Wonso usalanga salu mu kialumingu una vutulwa ndinda wafwa.
2 Mose 23: 12.

16. Bana ba Isalaeli bana kembila lumingu, mpasi bakembila lo mbandu ka mbandu, bonso luwawanu lukalumani.

17. Luau luna kala dimbu kikakimani va kati ye mono ye bana ba Isalaeli ; kadi mu lumbu sambanu Mfumu wavanga zulu ye ntoto, kansi mu kiansambodia wavunda ye wavuvama.

18. Bu kamana vova ye Mose va mongo wa Sinai, yandi wamvana matadi mole makimbangi, i matadi mansenzebele masonukwa mu nlembo wa Nzambi.
2 Mose 32: 16. 5 Mose 4: 13. 9: 10.

KAPU 32.

Mwan' angombe wawola. Nganzi za Nzambi ye mvutu a Mose. Mvutulu andinda kwa bantu.

Kansi bantu bu bamona, vo Mose wazingila mu kulumuka mu mongo, bakutakana ye bazungidila Aloni ye bavova kwa yandi : Ndolono, utuvangila nzambi yilenda kututekila mu nzila ; kadi ka tuzaidi ko, bonso buvangulu Mose, i yandi watuvaikisi mu nsi a Ngipiti. Mav. 7: 40.

2. Buna Aloni wavova kwa yau : Luvola nlunga miawola mu matu mabakazi beno, bana beno bababakala ye babakento ye lutuala mio kwa mono.

3. Buna bantu babonsono bavula nlunga miawola mibavwata mu matu, ye banata mio kwa Aloni ;

4. yandi watambula wola kwa yau ye wakubika wo mu luazu ye wavangila wo mwan' angombe wayitulwa. Bavova : Yayi i Nzambi aku, Isalaeli, wakuvaikisi mu nsi a Ngipiti.
Lumb. 106: 19 b.

5. Aloni bu kamona bo, watungila wo disalu. Aloni wasamuna ye watuma : Mbazi nkembo a Mfumu una kala.

6. Lumbu kialanda batelama nsuka nabu ye bayoka nkailu miangioka ye banata nkailu miamatondo ; bantu bavwanda mu dia ye nwa, ye mboki batelama mu sakana. 1 Kol. 10: 7.

7. Buna Mfumu wavova kwa Mose : Kulumuka ku banda, kadi bantu baku bawavaikisi mu nsi a_Ngipiti beti sa bwena bwambi. 5 Mose 9: 12 b.

8. Yau bakivengamene mu nzila yiyabakamba mu diata ; bakivangidi mwan' angombe wayitulwa. Wau basambidi, kwa wau bayokele nkailu ye bavovele : Yayi i Nzambi aku, Isalaeli, wakuvaikisi mu nsi a Ngipiti.

9. Mfumu wavova diaka kwa Mose : Mbweni, vo bantu baba i bantu bambalu beni. 2 Mose 33: 3.

10. Ungiambula bwabu, nganzi zami kidi zalema kwa yau ye kidi yabafukisa ; mboki ngina kuvanga wakala bantu babingi.

11. Kansi Mose wabombidila vantadisi a Mfumu, Nzambi andi, ye wavova : Mfumu, nganzi zaku mu nkiama zina lema kwa bantu baku bawavaikisi mu nsi a Ngipiti mu ngolo zazinene ye koko kwangolo ? 5 Mose 9: 26 b. Lumb. 106: 23.

12. Bisi Ngipiti mu nkiama bana yambulwa bavova : Wabavaikisa mu kubu diau mu kubabema mu miongo ye kubafukisa mu ntoto ? Vengama mu tia tuanganzi zaku ye nionguluka yina yambi yiweti banzila bwabu kwa bantu baku.
4 Mose 14: 15 b. Lumb. 85: 3.

13. Nabanzi mu Abalahami, Isaki ye Isalaeli, i sielo biaku biwasila ndefi mu ngeye kibeni ye wavova : mono ngina vanga nkun' eno mbidi antalu bonso zimbwetete mu zulu, ye nsi yina yayonsono yimbikidi ngina yo vana kwa nkun' eno, ye bana yo vwa mu fwa dikadimani.
1 Mose 12: 7. 15: 5. 22: 16 b. 26: 4. 28: 13 b. Eb. 6: 13 b.

14. Buna Mfumu wanionguluka yina yambi yikakana mu vanga kwa bantu bandi.

15. Mose wabangumuka ye wakulumuka mu mongo, ye wasimba mu koko kwandi matadi mole makimbangi. Va tuse tuatole tuamatadi vasonukwa ; va luse luna lumosi ye va luse luna luankaka vasonukwa. 2 Mose 34: 29.

16. Matadi makivangamana kwa Nzambi, ye nsonokono i nsonokono ya Nzambi yanwatwa mu matadi.
2 Mose 31: 18.

17. Yosua bu kawa, bonso bwabokila bantu, wavova kwa Mose : Mbokolo yamvita yiwakane mu tua.

18. Kansi yandi wavutula : Mbokolo yiwakane ka i mbokolo yandungunu ko ye ka i mbokolo yambedolo ko ; i nkunga ngieti wa.

19. Mose bu kafinangana ye tua ye wamona mwan' angombe ye makinu, nganzi zandi zakwama ye walosa matadi ye wabula mo ku banda amongo.
5 Mose 9: 17.

20. Mboki wabonga mwan' angombe ubavanga ye wayoka wo ku tia ye wakosa wo nate ye wakala nkievo fundufundu; diau katengula mu nlangu ye wanwika wo bana ba Isaeli. 5 Mose 9: 21.

21. Mose wavova kwa Aloni: Bantu nki bavengi kwa ngeye, bu ubavodese masumu momo mamanene?

22. Aloni wavutula: Nganzi zamfumu ami ka zikwamani ko; ngeye kibeni zaidi, vo bantu baba bena bambi.

23. Bavovele kwa mono: Utuvangila nzambi yilenda kututekila mu nzila: kadi ka tuzaidi ko, bonso buvangulu kwa ndiena Mose, i yandi watuvaikisi mu nsi a Ngipiti.

24. Buna mpovele kwa yau: wonso wena ye wola kavula wo; bampeni wo. Ngitidi wo ku tia, ye bobo buvangamene mwan' angombe.

25. Mose bu kamona, vo bantu bakala bita-bita, Aloni bu kabasa bitabita, i kiese kiamintantu miau,

26. yandi watelama ku mwelo atua ye wabokila: Wonso uvwilu kwa Mfumu kiza kwa mono. Buna bana babonsono ba Levi bakutakana kwa yandi.

27. Yandi wabakamba: Mfumu, Nzambi a Isaeli, vovele ebu: Muntu muntu kakanga sabala kiandi va luketo. Mboki luvioka mu tua, vioka vutuka, vioka vutuka, tuka mu mwelo umosi nate ye wankaka, ye lubema wonso uluna mona, vo i mpangi aku vo nkundi vo butu kiaku mpe. 5 Mose 33: 9.

28. Bana ba Levi bavanga, bonso bwakamba Mose; mu lumbu kiokio kani mafunda matatu mababakala mabantu mabilama.

29. Mose wavova: Bu lukakididi beno bana babakala ye zeno zimpangi, bika luabonga mfuluzulu amoko bwabu mu sadila Mfumu, kidi lusakumunu luiza kwa yeno bwabu.

30. Lumbu kialanda Mose wavova kwa bantu: Yeno luavolele masumu mamanene. Bwabu nzolele baluka kwa Mfumu ye tala, vo ilenda bwila masumu meno kodi.

31. Mose wavutuka kwa Mfumu ye wavova: Engwa, bantu baba bavolele masumu mamanene; bakivangidi nzambi yawola.

32. Kansi ubayambudila masumu mau bwabu; vo ka bwa ko, buna umvinsikisa mu nkanda uusonikanga.
Lumb. 69: 28. Loma 9: 3.

33. Kansi Mfumu wavutula kwa Mose: Wonso volele masumu kwa mono una vinsukuswa mu nkand' ami.

34. Wenda bwabu ye nata bantu kuna kuikembi; tala, mpofi ami una kutekila ku ntual' aku. Kansi lumbu kiami kiambafukulu bu kina kwiza, buna ngina kubabafika mu masumu mau. 2 Mose 23: 20.

35. Mfumu wavutula bantu ndinda, bu bavanga mwan' angombe, i una wavanga Aloni.

KAPU 33.

Kiadi kiabantu. Tuti diamantela va nzo yakoto yambwabununu ku mbazi atua. Mose wayuvula mu mona nzitusu a Nzambi.

Mfumu wavova kwa Mose: Ndolono, nanguka vava ye bantu bawavaikisa mu nsi a Ngipiti, ye wenda ku nsi yina yiyasila mu ndefi kwa Abalahami, Isaki ye Yakobi, bu yavova: kwa nkun' aku ngina yo vana.
1 Mose 12: 7.

2. Mono ngina fidisa mpofi ku ntual' aku ye kuba bakananita, baamolita, bahetita, bapelesita, bahivita, ye bayebusita, 2 Mose 23: 20. 32: 34.

3. kidi waluaka ku nsi yicilumukanga mamvumina ye niosi. Kadi ngeye bu u bantu bansingu zambalu, kizolele kwenda yaku mono kibeni ko; buna nkutu kufukisa mu nzila.
2 Mose 32: 9. 5 Mose 9: 13.

4. Bantu bu bawa mambu momo mangolo, bakala kiadi, ye widi muntu nkutu kavwata ntoko zandi ko.

5. Mfumu wavova kwa Mose: Kamba kwa bana ba Isaeli: Yeno lu bantu bansingu zambalu. Vo ngina kwenda yaku mu mbwetolo ameso kaka, ngina kufukisa. Kansi bwabu vula ntoko zaku, ye ngina tala, bonso bungina sa kwa ngeye.

6. Buna bana ba Isaeli bavula ntoko zau ye bakondwa zo kasi ye bakadila ku mongo wa Holebi.

7. Kansi Mose wabonga nzo yakoto ye watunga yo ku mbazi atua, mu finseke-nseke ye kiau, ye wabika yo nzo yakoto yambwabununu; wonso muntu wazola yuvula Mfumu wakatwa kwenda ku nzo yakoto yambwabununu ku mbazi atua.

8. Yonso ntangu yayenda Mose ku nzo yakoto, bantu babonsono batelama, ye muntu muntu watelama va mwelo anzo andi yakoto ye wasungamana Mose, nate ye kamana kota mu nzo yakoto.

9. Yonso ntangu yakota Mose mu

nzo yakoto, tuti diamantela diakulumuka ye diatelama va mwelo anzo yakoto ; yandi wamokisa Mose.

10. Bantu babonsono bamona tuti diamantela diatelama va mwelo anzo yakoto ; buna bantu babonsono bafukama ye basambila, muntu muntu va mwelo anzo andi yakoto.

11. Mfumu wamokisa Mose zizi ye zizi, bonso bumokanga muntu mosi kwa wankaka. Mboki Mose wavutuka ku tua ; kansi sielo kiandi Yosua, mwan' a Nuni, toko diantwenia, kasisa nzo yakoto ko. 4 Mose 12: 8.

12. Mose wavova kwa Mfumu : Tala, ngeye ukunkambanga : nata bantu baba kuna ; kansi kunzaikisi ko, wonso uuzolele fidisa ye mono. Keti vovele mpe : izaidi nkumbu, ye ngeye mweni nlemvo mu meso mami.

13. Nkiangunu vo mbweni nlemvo mu meso maku, umbwesa nzila zaku ye ukizaikisa kwa mono, kadi nzolele mona nlemvo mu meso maku ; banzila diadi mpe, vo bantu baba i bantu baku. 2 Mose 19: 6. Lumb. 103: 7.

14. Yandi wavova : Kadi buna mono kibeni ngina kwenda yaku ye kunata ku vundulue ?

15. Yandi wavutula kwa yandi : Vo ngeye kibeni kuzolele kwenda yeto ko, buna vele kutuyambulani tuakatuka vava ko.

16. Kadi mu nki situa zaya, vo mono ye bantu baku tumweni nlemvo mu meso maku, vo ka mu diambu diadi ko bu una kwenda yeto, mpasi yeto, mono ye bantu baku, tualuta zayakana mu bantu bankaka babonsono va ntoto ?

17. Mfumu wavutula kwa Mose : Diodio diuyuvudi bwabu ngina vanga mpe ; kadi ngeye wamweni nlemvo mu meso mami, ye izaidi nkumbu.

18. Buna wavova : Nkiangunu umbwesa nzitusu aku.

19. Yandi wavutula : Mono ngina viokisa ntoko zami zazonsono kuutelamene, ye ngina bokila nkumbu MFUMU vantadisi aku ; mono ngina kala nlemvo kwa ndiena unzolele kadila nlemvo, ye ngina lemvukila ndiena unzolele lemvukila.
2 Mose 34: 5 b. Loma 9: 15.

20. Yandi wavova diaka : Mwanki zizi kiami kulendi mona ko, kadi widi muntu nkutu kalendi kumbona ye vuka ko. Nkong. 13: 22.

21. Mboki Mfumu wavova : Tala, vava vena vuma lukufi ye mono ; telama vana va tadi.

22. Nzitusu ami bu una vioka, ngina kuyambula watelama momo mu benga diamongo, ye ngina kufuka mu koko kwami, nate ye mbeni vioka.

23. Mboki ngina katula koko kwami, ye buna una mona nim' ami ; kansi zizi kiami ka kilendi monwa kwa widi muntu nkutu ko.

KAPU 34.

Mose diaka va Sinai. Matadi mamona mamina masonukwa. Ntentina mu zizi kia Mose.

Mfumu wavova kwa Mose : Ukitetila matadi mole mafwanane ye mau matekila, buna nzolele sonika mu matadi mambu mamosi makala mu matadi matekila mawabula. 5 Mose 10: 1 b.

2. Kubamana kiambazi ; buna mu nsuka una baluka va mongo wa Sinai ye telama va mbat' amongo ku mbwabununu ami.

3. Kansi widi muntu nkutu kana baluka yaku ko, ye va mongo wawonsono widi muntu wankaka nkutu kana vo monika ko ; mameme vo ngombe ka badiani mu kimfini kiamongo wau mpe ko.

4. Yandi wateta matadi mole mafwanana ye mana matekila. Lumbu kialanda nsuka nabu Mose wabaluka va mongo wa Sinai, bonso bwankamba Mfumu, ye wanata matadi mamole mu koko kwandi.

5. Buna Mfumu wakulumuka mu tuti ye watelama vana lukufi ye yandi ye wabokila nkumbu MFUMU.
2 Mose 33: 19.

6. Mfumu wamviokila kukatelamene ye wabokila : Mfumu, Mfumu !— Nzambi, nkwa kiwuntu ye nlemvo, nkwa mvibudulu ye mbidi anlembami ye kinkwikizi,
4 Mose 14: 18. Neh. 9: 17 b. Lumb. 86: 15. 103: 8. 145: 8. Yoeli 2: 13. Yona 4: 2.

7. ukebanga nlemvo kwa mafunda, uyambudilanga lufuma, ntulumunu ye masumu, kansi kayambulanga mpe muntu kalembwa longwa ndongi ko, kansi uvutulanga lufuma luamase ndinda mu bana ye ntekolo ye ntekudila mu mbandu yantatu ye yaia.
2 Mose 20: 5 b. 5 Mose 5: 9 b. 7: 9 b. 24: 16. Yobi 9: 2. Yel. 32: 18 b. Nah. 1: 3.

8. Buna Mose wayinama nswalu va ntoto ye wasambila

9. ye wavova : Vo mbweni nlemvo mu meso maku, Mfumu, bika Mfumu wenda yeto. Kadi bantu vele bena nsingu zambalu, kansi keti uzolele ku-

tuyambudila tufuma tueto ye masumu meto ye kutubonga mu kala fwa diaku.

10. Yandi wavutula: Ka diambu ko, mono ngina vanga luwawanu. Vantadisi abantu baku babonsono ngina vanga bimangu, biampila yina bialembwa vangwa mu widi nsi yankaka nkutu vo mu bantu bankaka. Bantu baba babonsono bauvwilu bana mona, vo mavanga ma Mfumu mena mangitukulu, i mana mangina kuvangila.
5 Mose 5: 2.

11. Keba nsikudukusu ziiveni bwabu. Tala, mono ngina tinisa baamolita, bakananita, bahetita, bapelesita, bahivita, bayebusita mu ngeye.

12. Nakikengi mu wawasa luwawanu ye bisi nsi mu nsi yina yiuna luakila, mpasi ka bana kulukadila siongi ko;
2 Mose 23: 32 b. 5 Mose 7: 2 b.

13. kansi luna tulula masalu mau ye bula mama biau ye kwanga Asela biau bianlongo. 2 Mose 23: 24.

14. Kadi kuna sambila nzambi yankaka ko, kadi Mfumu wena nkumbu Mavema; yandi i Nzambi yivemanga.
2 Mose 20: 5. Nah. 1: 2.

15. Kuwawasani luwawanu ye bisi nsi ko; kadi banamanga nzambi zau mu kinsuza ye yokilanga nzambi zau minkailu, ye bu bana kutumisa, buna udianga nkailu miau miangioka;

16. ukwedilanga mpe bana baku bababakala bana bau babakento, ye bana bau babakento bu bana nama nzambi zau mu kinsuza, bana sindisila bana baku bababakala mu namina nzambi zau bobo.
4 Mose 25: 1 b. Nkong. 3: 6. 1 Nt. 11: 2 b.

17. Nzambi zayitulwa kukivangilani ko. 2 Mose 20: 4, 23. 3 Mose 19: 4.

18. Nkembo amampa malembwa funa una kembila: mu lumbu nsambodia una dia mampa malembwa funa, bonso buyakukembi, mu ntangu yazengwa mu ngonda Abibi; kadi mu ngonda Abibi wavaika mu Ngipiti.
2 Mose 12: 15. 23: 15. 5 Mose 16: 1 b.

19. Babonsono bazibukilanga vumu bana vuwa kwa mono, mbakala zazonsono mu bulu biaku zizibukilanga vumu, kani ngombe kani meme.
2 Mose 13: 2, 12 b. 22: 29 b. 4 Mose 18: 15 b. Luk. 2: 23.

20. Kansi bizibukilanga vumu mu zimpunda una kula mu meme dimosi ye vo kuzolele kio kula ko, una tolula nsingu andi. Wonso usemukunwanga mu bana baku bababakala una kula, ye muntu nkutu kana luaka ku zizi kiami moko ye moko ko. 5 Mose 16: 16.

21. Lumbu sambanu una sala, kansi kiansambodia una kembila lumingu luamvundulu; mu ntangu afula ye mu ntangu ayonzika una kembila lumbu kiamvundulu.
2 Mose 23: 12. 31: 15. 35: 2. 5 Mose 5: 12 b. Luk. 13: 14 b.

22. Nkembo alumbu bialumingu una kembila, mu biantete biangionzokolo yawiti ye biandundulu azimbongo, mvu bu umeni vioka.
2 Mose 23: 16. 5 Mose 16: 10 b.

23. Ngiza tatu mvu mvu babakala baku babonsono bana kwiza kwa Mfumu, Mfumu aku, Nzambi a Isalaeli.
2 Mose 23: 17. 5 Mose 16: 16.

24. Kadi ngina tinisa makanda mabantu mu ngeye ye yadingisa nsi aku; widi muntu nkutu kana zinina nsi aku moyo ko, bu una kwenda, ngienda tatu tatu mvu mvu, mu luaka ku zizi kia Mfumu, Nzambi aku.

25. Kuyokani menga mankailu ami wamponda va kimosi ye lekwa kiafunuswa ko. Nkailu amponda wankembo apasa ka una siswa mu fuku nate ye kiambazi ko. 2 Mose 12: 10. 23: 18.

26. Bina biantete biambutu miantete miansi aku una nata ku nzo a Mfumu, Nzambi aku.

Kulambani mwan' ankombo mu mamvumina mambut' andi ko.
2 Mose 23: 19. 5 Mose 14: 21. 26: 1 b.

27. Mfumu wavova kwa Mose: Nakisonikina mambu momo; kadi bonso bwena mambu momo, mono yawawasa luwawanu ye ngeye ye Isaeli.
2 Mose 24: 4.

28. Yandi walenga vana ye Mfumu mu makumaia malumbu ye makumaia mamafuku ye walembwa dia ye nwa. Yandi wasonika mu matadi mambu maluwawanu, i mambu makumi.
2 Mose 24: 18. 5 Mose 4: 13. 9: 9, 18.

29. Mose bu kakulumuka mu mongo wa Sinai ye wanata matadi mamole makimbangi mu koko kwandi, bu kakulumuka mu mongo, kazaya ko, vo nkand' azizi kiandi weka wacema mu diambu dia bu kavova ye yandi.
2 Kol. 3: 7.

30. Aloni ye bana babonsono ba Isaeli bu bamona, bonso bwacemina nkand' azizi kia Mose, batina mu finangana yandi.

31. Kansi Mose wababokila; buna Aloni ye mfumu zazonsono zabundu bavutuka kwa yandi, ye Mose wavova kwa yau.

32. Mboki bana babonsono ba Isaeli bafinama kwa yandi, ye yandi wabavana

nsikudukusu zazonsono zankamba Mfu-
mu va mongo wa Sinai.
33. Mose bu kamana vova kwa yau,
watula fukulu va zizi kiandi.
2 Kol. 3: 13.
34. Kansi yonso ntangu yina luaka
Mose va zizi kia Mfumu mu vova ye
yandi, wakatula fukulu, nate ye wavai-
ka diaka. Mboki bu kamana vaika,
wakamba ntangu ka ntangu kwa bana
ba Isalaeli mamonsono makakembo.
35. Buna bana ba Isaeli bamona
ntangu ka ntangu, bonso bwacemina
nkand' azizi kia Mose, ye buna Mose
watula diaka fukulu va zizi kiandi,
nate ye kana kota diaka mu moka ye
yandi.

KAPU 35.

Ngionzoko aminkailu kwa vwala diakoto. Mwin' alumingu. Bakuluntu mu bisalu.

Mose wakutikisa bundu diadionso-
no diabana ba Isaeli ye wavova
kwa yau : Diadi dikembi Mfumu kwa
yeno mu vanga :
2. Lumbu sambanu salu bina salwa,
kansi kiansambodia luna kembila lu-
mbu kiankembo, i lumingu luamvu-
ndulu lua Mfumu. Wonso usalanga
salu mu lumbu kiokio una vondwa.
2 Mose 20: 9 b. 23: 12. 31: 15.
3. Ka lulungani tia mu kialumingu
ko, konso konso kuluena kundu.
4. Mose wavova kwa bundu diadio-
nsono diabana ba Isaeli : Diadi di-
kembi Mfumu ye vovele :
5. Luyonzikiseno ngionzoko ami-
nkailu mu kati dieno kwa Mfumu,
mpasi wonso wonso wenina bo ntima
wazola una nata nkailu wowo kwa
Mfumu : wola, palata ye nsongo,
2 Mose 25: 2 b.
6. nsadi miandombe yasimba, mia-
mpumbu, mianango ye miampembe ye
mika miankombo,
7. nkanda miamameme mambakala
mialobwa mbwaki, nkanda miatahasi,
nti miansofi,
8. mazi makebolo kiaminda, nzenzo
miamazi mankusa ye miabiamfwitisila
mwisi biansunga,
9. vazimunina matadi maonisi, ye
matadi mafwanane mu namunukwa
mu sadulwa mu efode ye mu nkaku
antulu.
10. Babakala babonsono bakinkete
mu yeno bika biza ye vanga biabio-
nsono biakembi Mfumu :
11. vwala diakoto, mfukulu adiau ye
mfukudila adiau, tunkoki, mabaya, nti
miankambika, bitungwa ye lekwa
biamalu, 2 Mose 31: 7 b. 39: 33 b.
12. nkela ye nti miayau, kiandu
kianlemvo ye ngumbu yoyo yina ze-
mbalala vakitadisi,
13. meza ye nti miamau ye tota-tota
biamau biabionsono ye mampa mantala,
14. kebolo kiaminda ye tota-tota
biakiau ye minda miamazi miakiau,
mazi makebolo kiaminda,
15. salu diamfwitisila mwisi ye nti
miadiau, mazi mankusa ye biamfwiti-
sila mwisi biansunga, nlele wakimpengi
va mwelo avwala diakoto,
16. salu diangiokila ye babu kianso-
ngo kiadiau, nti miadiau ye tota-tota
biabionsono biadiau, kuluwa ye kulu
kwadiau,
17. nlele miakimpumpu miakianza-
la, bitungwa ye lekwa biamalu biakiau,
nlele wakimpengi va mwelo akianzala,
18. binko biavwala diakoto ye binko
biakianzala ye nsinga miau,
19. vazimunina mvwatu miambwa-
nga mu salu kiakinlongo ye mvwatu
miankaka mianlongo mianganga Aloni,
ye mpe mvwatu miakinganga miabana
bandi bababakala.
20. Bundu diadionsono diabana ba
Isaeli diakatuka kwa Mose.
21. Mboki bavutuka, wonso wonso
wazoduswa bo mu ntim' andi; wonso
wakala mpeve yazola wanata nkailu
kwa Mfumu, kidi nzo yakoto yambwa-
bununu yavangwa ye salu biabionsono
biayau ye mvwatu mianlongo.
22. Babakala ye bakento bayiza ye
banata, muntu muntu bonso bwakala
luzolo luantim' andi, ntoko zambindu-
kwa, nlunga miamatu, bimpambu bia-
nlembo ye ntoko zalaka, ntoko zazonso-
no zawola zampila mu mpila, wonso
ulenda kaila Mfumu nkailu wawola.
23. Wonso muntu wavwa nsadi mi-
andombe yasimba, miampumbu, mi-
anango vo miampembe vo mika mia-
nkombo vo nkanda miamameme ma-
mbakala mialobwa mbwaki vo nkanda
miatahasi wanata bio.
24. Wonso muntu ulenda vana bia-
palata bonso nkailu vo biansongo wa-
nata nkailu andi kwa Mfumu. Wonso
muntu wavwa nti miansofi miampa-
ngulu alekwa wanata mio.
25. Bakento babonsono bakinkete
basieta mu moko mau nsadi miandombe
yasimba, miampumbu, mianango ye
miampembe ye banata nsadi miau mia-
sietwa ;
26. bakento babonsono bazoduswa

kwa ntima miau ye bamana zaya salu, basieta mika miankombo.

27. Zimfumu banata matadi maonisi ye matadi mandamunukunu, mu sadila mu efode ye nkaku antulu,

28. mboki nzenzo ye mazi mu sadila mu kebolo kiaminda ye mazi mankusa ye biamfwitisila mwisi biansunga.

29. Muntu muntu mu bana ba Isaeli, bakala vo nkento, wakala ntima wazola mu nata kiuma mu vangisa biabionsono biakamba Mfumu mu Mose, vo bina vangwa, yandi wanata nkailu andi mu luzolo kwa Mfumu.

30. Mose wavova kwa bana ba Isaeli: Lutala, Mfumu wabokele ye wabikidi Besaleli, i mwan' a Uli, mwan' a Huli, mu kanda dia Yuda;

2 Mose 31: 2 b.

31. yandi wamfuluzi mu Mpeve a Nzambi, mu nduenga, mu nduka ye nzailu ye mu kinkete kianti kiampila mu mpila,

32. ye mu soka salu biakinkete ye mu sala wola, palata ye nsongo,

33. mu nwata matadi mana namunukwa ye mu nwata mu nti, inga, mu vanga salu biabionsono biakinkete.

34. Kwa yandi ye kwa Oholiabi, mwan' a Ahisamaki, mu kanda dia Dani, waveni mpe nduka mu longa bankaka.

35. Yandi wafuluzi ntima miau mu nduenga mu sala salu biabionsono biandwatunu ye mbwangulu yakinkete ye mbwangulu zanamanga-manga zansadi miandombe yasimba, miampumbu, mianango, miampembe ye mbwangulu zankaka mpe, inga, salu biabionsono biampila mu mpila ye mu mbwangulu yakinkete beni.

KAPU 36.

Mpangulu avwala diakoto ye mfukulu, mfukudila, mabaya, ngumbu ye kimpengi bianzo.

Besaleli ye Oholiabi ye babakala bankaka babonsono bakinkete baveno kwa Mfumu nduenga ye nduka mu zaya, bonso bubana sala salu biabionsono, bu bana vanga kinlongo bana vanga kio mu mambu mamonsono, bonso bwakamba Mfumu.

2. Mboki Mose watumisa Besaleli ye Oholiabi ye babakala bankaka babonsono bakinkete baveno nduenga mu ntima kwa Mfumu, babonsono bazodudswa kwa ntima miau mu kwiza sala salu kiokio.

3. Yau batambula kwa Mose nkailu mina miamionsono mianata bana ba Isaeli ku salu kiampangulu akinlongo. Kansi batatamana mu kubanatina nkailu mialuzolo, nsuka ka nsuka.

4. Buna bantu babonsono bakinkete basala salu biabionsono biakinlongo, batuka muntu muntu ku salu kiandi kikasala,

5. ye bavova kwa Mose: Bantu beti tuala ye tuala biabingi ye biviokele bina biena nsatu asadulwa mu diambu diasala salu kiatukembi Mfumu mu vanga.

6. Buna Mose wakamba, vo bana bokila mu tua: Widi muntu nkutu, kani bakala vo nkento, kasalani diaka mu vana kiuma kwa kinlongo ko. I bobo bantu basimunwa mu nata nkailu miankaka.

7. Kadi bina biamana yonzukwa biafwana mu salu bina biabionsono biavangwa, ye biankaka biasadidila mpe.

8. Bisadi biabionsono biakinkete biavanga vwala diakoto mu kumi dianlele; mu nsadi miampembe miasietwa ye miandombe yasimba ye miampumbu ye mianango bavanga mio ye bakeluba va luse mu mbwangulu yakinkete.

2 Mose 26: 1 b.

9. Nlele nlele wavangwa makumole ye nani diamfwoko mu la ye mfwoko zia mu sadila; nlele miamionsono miakala tezo kimosi.

10. Nlele ntanu mianamunguswa; i bobo mpe nlele ntanu miankaka mianamunguswa.

11. Bole biansadi miandombe yasimba biatulwa mu mbela mu nlele mosi, mu nseko-nseko alekwa kiamana namunguswa; i bobo mpe bwavangwa mu mbel' anlele wakala ku nsuk' alekwa kiankaka kianamunguswa.

12. Makumatanu mabole matulwa mu nlele umosi, ye makumatanu matulwa ku nsuk' anlele utalane ye lekwa kiankaka kianamunguswa, ye bole biatalasana.

13. Makumatanu matunkoki tuawola mavangwa, ye nlele mianamunguswa mu tunkoki, ye vwala diakoto diakala lekwa kimosi kiamvimba.

14. Nlele miamika miankombo miavangwa mpe miamfukulu anzo; kumi ye nlele umosi miampila yoyo miavangwa. 2 Mose 26: 7 b.

15. Nlele nlele wakala makumatatu mamfwoko mu la ye mfwoko zia mu sadila; nlele mina miakumi ye mosi miakala tezo kimosi.

16. Nlele ntanu mianamunguswa mu lekwa kimosi kiakingenga, ye bobo

mpe nlele miankaka minsambanu mu lekwa kimosi kiakingenga.

17. Makumatanu mabole matulwa mu nseko ye nseko yanlele, i wowo wakala ku nsuka mu lekwa kimosi kianamunguswa, ye makumatanu mabole matulwa mu nseko ye nseko yanlele utalane mu lekwa kina kianamunguswa.

18. Makumatanu matunkoki tuansongo mavangwa mu namingisa mfukulu, kidi yakala lekwa kimosi kiamvimba.

19. Mboki mfukudila yankanda miamameme mambakala mialobwa mbwaki yavangwa mu fuka mfukulu, ye mfukudila yankaka yankanda miatahasi yavangwa mu tula va ntandu ayau.

20. Mabaya mavwala diakoto mavangwa mu nti ansofi ye matedumuswa. 2 Mose 26: 15 b.

21. Baya baya diavangwa kumi diamfwoko mu la ye mfwoko mosi ye ndambu mu sadila.

22. Mu baya baya mwatulwa nsisi miole miabundana kunsi; bobo bwavangwa mu mabaya mamonsono mavwala diakoto.

23. Mu mabaya mavwala diakoto makumole matulwa ku lueka luasude, ku ntini yasude.

24. Makumaia malekwa biamalu biapalata biavangwa mu tula kunsi amabaya momo makumole, lekwa biole biamalu kunsi abaya baya mu nsisi miamiole miadiau.

25. I bobo bwatulwa ku lueka luankaka luanzo, lueka luanode, makumole mamabaya

26. ye makumaia malekwa biau biamalu biapalata, lekwa biole biamalu kunsi abaya baya.

27. Kansi ku nim' avwala diakoto, ku ntini yaweste, mabaya masambanu matulwa.

28. Mabaya mole matulwa ku nsuka zavwala diakoto ku manima;

29. baya baya mu momo dianamunguswa mu mabaya mole ku banda, ye dianamunguswa ku ntandu mpe nate ye nlunga wantete. I bobo bwavangwa mu mamole, ku nsuka zazole.

30. Nkiangunu nani diamabaya diakala ye lekwa biau biamalu biapalata, kumi ye lekwa sambanu biamalu, i lekwa biole biamalu kunsi abaya baya.

31. Nti miankambika miansofi miavangwa, mintanu mu mabaya makala ku lueka lumosi luavwala diakoto,

32. ye nti ntanu miankambika mu mabaya makala ku lueka luankaka luavwala diakoto, ye nti ntanu miankambika mu mabaya makala ku nim' avwala diakoto, ku ntini yaweste.

33. Nti wankambika wakati watulwa ebu vo wavioka mu kati diamabaya, tuka ku nsuka yimosi nate ye yankaka.

34. Mabaya maladukwa wola, ye minlunga mu mau mina kotuswa nti miankambika miavangwa miawola, ye nti miankambika mialadukwa wola.

35. Ngumbu mpe yavangwa mu nsadi miandombe yasimba, miampumbu, mianango ye miampembe miasietwa; yavangwa mu mbwangulu yakinkete ye bakeluba va luse. 2 Mose 26: 31 b.

36. Yau yavangulwa tungwa bia biansofi ye bialadukwa wola, ye tunkoki tuabiau tuavangwa tuawola, ye biau biayitudulwa lekwa bia biamalu biapalata.

37. Nlele wakimpengi va mwelo anzo yakoto wavangwa, mu mbwangulu yanamanga-manga mu nsadi miandombe yasimba, miampumbu, mianango ye miampembe miasietwa,

38. ye wau wavangulwa tungwa bitanu ye tunkoki tuabiau; ntu miabiau ye minlunga bialadukwa wola, ye lekwa biau bitanu biamalu biavangwa biansongo.

KAPU 37.

Nkela, kiandu kianlemvo, meza, kebolo kiaminda ye salu diamfwitisila mwisi biavangwa.

Besaleli wavanga nkela mu nti ansofi, mfwoko zole ye ndambu mu la, mfwoko ye ndambu mu sadila ye mfwoko mosi ye ndambu mu yongi. 2 Mose 25: 10 b.

2. Yandi waladika yo wola wavedila mu ngudi ye ku mbazi; wavangila yo nlonga wawola wakinzungidila.

3. Wayitidila yo nlunga mia miawola ye watula mio va ntandu amalu maia, nlunga miole ku lueka lumosi ye nlunga miole ku lueka luankaka.

4. Yandi wavanga nti miansofi ye waladika mio wola.

5. Wakotisa minti mu minlunga, mu tueka tuankela, kidi nkela yanatakana.

6. Yandi wavanga kiandu kianlemvo kiawola wavedila, mfwoko zole ye

ndambu mu la ye mfwoko mosi ye ndambu mu sadila.

7. Yandi wavanga bakeluba bole bawola; mu wabesukwa kabavangila ye wabatula ku nsuka zazole zakiandu kianlemvo,

8. nkeluba mosi ku nsuka mosi ye nkeluba wankaka ku nsuka yankaka. Yandi wavanga bakeluba ku nsuka zazole va kimosi mu lekwa kimosi ye kiandu kianlemvo.

9. Bakeluba bayalumuna maveve mau ye bazangula mo ku zulu, ye bafuka kiandu kianlemvo mu maveve mau, bu beti talasana zizi; ku kiandu kianlemvo batadisa zizi biau.

10. Yandi wavanga mpe meza mu nti ansofi, mfwoko zole mu la, mfwoko mosi mu sadila ye mfwoko mosi ye ndambu mu yongi. 2 Mose 25: 23 b.

11. Waladika mo wola wavedila; wavanga mo nlonga wawola wakinzungidila.

12. Wavanga mo mfumba wakinzungidila wakala wasadila bonso koko, ye mu mfumba wavanga nlonga wawola wakinzungidila.

13. Yandi wayitidila meza nlunga mia miawola, ye watula minlunga ku nsuka zaia va malu maia.

14. Lukufi ye mfumba kwatulwa minlunga, kidi miakotuswa minti, ye meza manatakana.

15. Yandi wavanga minti mu nti ansofi ye waladika mio wola; mboki meza manatakana.

16. Yandi wavanga lekwa biameza mu wola wavedila, malonga ye mabola, mimvungu ye bisalala bina bukudulwa minkailu miandwa.

17. Yandi wavanga mpe kebolo kiaminda mu wola wavedila. Mu biabesukwa kavangila kebolo kiaminda ye kulu kwakiau ye mwasi wakati; makaya mafulu va kiau, bimvindu ye fulu biavangwa mu lekwa kimosi ye kiau. 2 Mose 25: 31 b.

18. Moko masambanu matuka mu tueka tuakebolo kiaminda, moko matatu ku lueka lumosi ye moko matatu ku lueka luankaka.

19. Mu koko kumosi mwatulwa fulu tatu bifwanane ye fulu biabimbombo, kimosi kimosi kiakala kimvindu ye fulu ye mu koko kwankaka fulu tatu mpe bifwanane ye fulu biabimbombo, kimosi kimosi kiakala kimvindu ye fulu; i bobo bwavangulwa mu moko masambanu matuka mu kebolo kiaminda.

20. Kansi mu nkati akebolo kiaminda mwatulwa fulu bifwanane ye fulu biabimbombo, ye bimvindu ye fulu biau.

21. Kimvindu kimosi kiatulwa kunsi amoko mole mantete mavaika mu kebolo kiaminda mu lekwa kimosi ye kiau, ye kimvindu kimosi kunsi amoko mole manzole mavaika mu kebolo kiaminda mu lekwa kimosi ye kiau, ye kimvindu kimosi kunsi amoko mole mantatu mavaika mu kebolo kiaminda mu lekwa kimosi ye kiau; i kunsi amoko masambanu mavaika mu kiau.

22. Bimvindu biamau ye moko mavangwa mu lekwa kimosi ye kiau, biabionsono mu lekwa kimosi mu biabesukwa mu wola wavedila.

23. Yandi wavangila kio minda nsambodia, ye bwetolo biaminda mpe ye malonga makiau mu wola wavedila.

24. Wavanga kio mu talenta kimosi kiawola wavedila ye tota-tota biakiau biabionsono.

25. Yandi wavanga salu diamfwitisila mwisi mu nti ansofi, mfwoko mosi mu la ye mfwoko mosi mu sadila —tueka tuia tuadedakana—ye mfwoko zole mu yongi; mpoka zadiau zavangwa mu lekwa kimosi ye diau. 2 Mose 30: 1 b.

26. Yandi waladika dio wola wavedila, luse luadiau ye tueka tuadiau tuakinzungidila ye mpoka zadiau; wavanga nlonga wawola wakinzungidila va ntandu adiau.

27. Yandi wavangila dio nlunga miole miawola ye watula mio ku band' anlonga, va tueka tuatole tuadiau, mu ndambu zazole, kidi miakotuswa minti, ye disalu dianatakana mu miau.

28. Yandi wavanga minti mu nti ansofi ye waladika mio wola.

29. Yandi wavanga mpe mazi manlongo mankusa ye biansunga biavedila bifwitisanga mwisi, biakubukwa mu kinkete. 2 Mose 30: 23 b., 34 b.

KAPU 38.

Salu diangiokila, kuluwa diansongo ye lekwa biakianzala biavangwa. Mfutu abiabionsono.

Yandi wavanga mpe salu diangiokila mu nti ansofi, mfwoko tanu mu la ye mfwoko tanu mu sadila—tueka tuia tuadedakana—ye mfwoko tatu mu yongi. 2 Mose 27: 1 b.

2. Yandi wavangila dio mpoka mpe ye watula zo ku nsuka zia zadiau;

mpoka zavangwa mu lekwa kimosi ye diau. Yandi waladika dio nsongo.

3. Yandi wavanga tota-tota biabionsono biadisalu, lekwa biabombe, mpavi, mabola, minsoma ye malonga matia. Tota-tota biabionsono biadiau wavanga bio mu nsongo.

4. Yandi wavangila disalu babu, i lekwa kiakambukuswa kiansongo, ye watula kio kunsi andambu yampaika yadiau, ku banda, ye kialuaka nate ye mu kati.

5. Yandi wayitila nlunga mia ye watula mio mu nsuka zaia zababu kiansongo, kidi miakotusulwa minti.

6. Yandi wavanga minti mu nti ansofi ye waladika mio nsongo.

7. Yandi wakotisa minti mu minlunga va tueka tuadisalu, kidi dianatakana mu miau. Wavanga dio mwasi, mu mabaya.

8. Yandi wavanga mpe kuluwa diansongo ye kulu kwadiau kwansongo ye mu diambu diodio wasadila tumweno tuakala ye bakento basala ku mwelo anzo yakoto yambwabununu. 2 Mose 30: 18 b.

9. Yandi wavanga mpe kianzala. Mu ndambu yasude, ku ntini yasude, nlele miakimpumpu miakianzala miavangwa mu nsadi miampembe miasietwa, nkama mosi amfwoko mu la ; 2 Mose 27: 9.

10. miavangulwa makumole matungwa ye makumole malekwa biansongo biamalu biabiau, kansi tunkoki ye minlunga biatungwa biavangwa mu palata.

11. Bobo mpe miau mina kala mu ndambu anode miavangwa nkama mosi amfwoko mu la ; miau miavangulwa makumole matungwa ye makumole malekwa biansongo biamalu biabiau, kansi tunkoki ye minlunga biatungwa biavangwa mu palata.

12. Mu ndambu yaweste nlele miakimpumpu miavangwa miakala makumatanu mamfwoko mu la ; miau miavangulwa kumi diatungwa ye kumi dialekwa biamalu biabiau, kansi tunkoki ye minlunga biatungwa biavangwa mu palata.

13. Mu ndambu amwelo, ku ntini yaeste, miau miavangwa makumatanu mamfwoko mu la.

14. Nlele miakimpumpu miavangwa kumi ye mfwoko zitanu mu la mu ndambu mosi, ye tungwa bitatu va lekwa bitatu biamalu ;

15. bobo mpe nlele miakimpumpu miavangwa kumi ye mfwoko zitanu mu la ku ndambu yankaka—nkiangunu detila mu ndambu zazole zamwelo wakianzala—ye tungwa bitatu va lekwa bitatu biamalu.

16. Nlele miamionsono miakimpumpu miazungidila kianzala miavangwa mu nsadi miampembe miasietwa ;

17. lekwa biamalu biatungwa biavangwa mu nsongo, kansi tunkoki ye minlunga biatungwa biavangwa mu palata, ye ntu miabiau mialadukwa palata ; tungwa biabionsono biakianzala biavangulwa nlunga miapalata.

18. Nlele wakimpengi wamwelo wakianzala wavangwa mu mbwangulu yanamanga-manga mu nsadi miandombe yasimba, miampumbu ye mianango ye miampembe miasietwa, makumole mamfwoko mu la ye mfwoko tanu mu yongi, bonso bwena sadila kwanlele, nadede ye nlele miakimpumpu miakianzala ;

19. wau wavangulwa tungwa bia va lekwa bia biansongo biamalu ; kansi tunkoki tuabiau tuavangwa mu palata, ye ntu miabiau mialadukwa palata, ye minlunga miavangwa mu palata.

20. Binko biabionsono biavwala diakoto ye biakianzala mu tueka tuatonsono biavangwa mu nsongo.

21. Biabi bialanda i bina biatangwa vo biasadulwa mu vwala diakoto, i vwala diakimbangi, lutangulu lolo luavangwa bonso bwatuma Mose mu lusadusu luabalevita mu kikuluntu kia Itamali, mwan' anganga Aloni ;

22. Besaleli, mwan' a Uli, mwan' a Huli, mu kanda dia Yuda, wavanga biabionsono biakamba Mfumu kwa Mose,

23. ye nsadisi andi wakala Oholiabi, mwan' a Ahisamaki, mu kanda dia Dani, i bakala diazaya nwata ye mbwangulu yakinkete ye mbwangulu yanamanga-manga mu nsadi miandombe yasimba, miampumbu, mianango ye miampembe.

24. Wola una wasadulwa mu bisalu, mu vanga kinlongo kiamvimba, i wola wavanwa bonso nkailu, wakala buna wena makumole ye vwa diatalenta ye nkama nsambodia ye makumatatu masekeli, bonso bwena zitu kiasekeli kiakinlongo.

25. Palata biobio biavana yau batangwa mu bantu biakala nkama mosi atalenta ye funda dimosi ye nkama nsambodia ye lusambodia ye sekeli bitanu, bonso bwena zitu kiasekeli kiakinlongo ;

26. beka kimosi, i ndambu asekeli, bonso bwena zitu kiasekeli kiakinlongo, kiakala muntu muntu, muntu muntu wasonama mu yau batangwa, muntu muntu wakala makumole mamvu vo wavioka mo: nkama sambanu ye mafunda matatu ye nkama tanu ye makumatanu mabantu.

2 Mose 30: 13 b. 4 Mose 1: 46.

27. Nkama yoyo yatalenta biapalata biasadulwa mu yitila lekwa biamalu biakinlongo ye lekwa biamalu biangumbu, nkama mosi yatalenta mu nkama mosi yalekwa biamalu, talenta kimosi kimosi mu lekwa kimosi kiakulu.

28. Funda dimosi ye nkama nsambodia ye lusambodia ye sekeli bitanu biasadulwa mu vanga tunkoki tuatungwa ye mu ladika ntu miau ye vangila bio minlunga.

29. Nsongo yina yavanwa bonso nkailu yakala lusambodia luatalenta ye mafunda mole ye nkama zia zasekeli.

30. Yoyo yavangwa lekwa biamalu biamwelo anzo yakoto yambwabununu ye salu diansongo mpe ye babu kiansongo kiadiau ye tota-tota biabionsono biasalu,

31. mboki lekwa biamalu biakianzala biatueka tuatonsono ye lekwa biamalu biamwelo wakianzala, vazimunina binko biabionsono biavwala diakoto ye binko biabionsono biakianzala mu tueka tuatonsono.

KAPU 39.

Mvwatu miakinganga miavangwa. Tota-tota biavwala diakoto biayekulwa.

Mu nsadi miandombe yasimba, miampumbu ye mianango mwavangwa mvwatu miambwanga miasalu kiakinlongo; mvwatu miankaka mianlongo miavangwa, i mina mina vwata Aloni, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

2 Mose 28: 2 b.

2. Efode kiavangwa mu wola ye mu nsadi miandombe yasimba, miampumbu, mianango ye miampembe miasietwa. 2 Mose 28: 6 b.

3. Wola wabesukwa mu nsenzebele mialuvevizia miabaswa mu mfisu, kidi mialenda bwangwa ye mu nsadi miandombe yasimba, miampumbu, mianango ye miampembe, mu mbwangulu yakinkete.

4. Kiau kiavangulwa paki biamavembo bina namunguswa; ku nsuka zabiau kianamunguswa.

5. Nkiti una kala mu efode ye fietika kio wavangwa mu lekwa kimosi ye kiau ye mu mbwangulu yimosi: mu wola ye mu nsadi miandombe yasimba, miampumbu, mianango ye miampembe miasietwa, biabionsono bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

6. Matadi maonisi mazungwa kwa mabese mawola; mu mau nkumbu zabana bababakala ba Isaeli zanwatwa bonso bunwatunwanga bimpambu biaukumbu.

7. Mau matulwa va paki biaefode, mpasi matadi masa, vo bana ba Isaeli bana bambukulwa moyo, biabionsono bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

8. Nkaku antulu yavangwa mu mbwangulu yakinkete, mu mbwangulu yimosi ye efode; mu wola ye mu nsadi miandombe yasimba, miampumbu, mianango ye miampembe miasietwa. 2 Mose 28: 15 b.

9. Nkaku antulu yavangwa tueka tuia tuadedakana, yau yavangwa mu nkadulu apokolo: mpanana mosi mu la ye mpanana mosi mu sadila, mu nkadulu apokolo.

10. Yau yanamunukwa matadi mu nlonga mia: mu nlonga wantete kaneoli dimosi, topasi dimosi, ye simalangidi dimosi;

11. mu nlonga wanzole kambunkeli dimosi, safili dimosi ye kalasedoni dimosi;

12. mu nlonga wantatu hiasinta dimosi, angata dimosi ye ametista dimosi;

13. mu nlonga waia kilisolita dimosi, onisi dimosi ye yaspisi dimosi. Mu mabese mawola mazungwa mu ndamunukunu zau.

14. Matadi makala kumi ye mole, bonso bwakala nkumbu zabana bababakala ba Isaeli, dimosi nkumbu dimosi nkumbu; tadi tadi diakala nkumbu akanda dimosi diamakanda kumi ye mole, yanwatwa mpila mosi bonso bunwatunwanga bimpambu biankumbu.

15. Nkaku antulu yavangulwa tuvambu tuasietwa, bonso busietwanga nsinga, mu wola wavedila.

16. Mboki mabese mole mawola ye bimpambu biole biawola, ye bimpambu biobio biole biatulwa ku nsuka zazole zankaku antulu.

17. Nsinga mina miamiole miasietwa miawola mianamunguswa mu bimpambu biabiole, ku nsuka zankaku antulu.

18. Nsuka zankaka zazole zansinga zanamunguswa mu mabese mawola ye mboki manamunguswa mu paki biaefode va luse luakiau.

19. Bimpambu biankaka biole bia-

wola biavangwa ye biatulwa ku nsuka zankaka zazole zankaku antulu, ku mbel' ayau mu ngudi yitalane ye efode.

20. Bimpambu biole biankaka biawola biavangwa diaka ye biatulwa mu paki biabiole biaefode, ku banda va luse luakiau vakinamunguswanga, ku ntandu ankiti aefode.

21. Nkaku antulu yakangwa mu nsinga wandombe yasimba watuka mu bimpambu biayau ye wakota mu bimpambu biaefode, i kuma yakala ku ntandu ankiti aefode, kidi nkaku antulu ka yakanguka mu efode ko, biabionsono, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

22. Yunga kiaefode kiavangwa mu nlele wambwanga, kiakionsono kiakala kiandombe yasimba. 2 Mose 28: 31 b.

23. Mu nkati ayunga mwavangwa mwasi ufwanane ye mwasi akinkuti kiankaku ; kadi mwasi wazungwa nlele mu mbela, kidi ka kina tiasuka ko.

24. Mu mfuta ku band' ayunga mwatulwa bana banganata bavangwa mu nsadi miandombe yasimba, miampumbu, mianango miasietwa.

25. Bingunga biawola wavedila biavangwa ye bingunga biobio biatulwa va kati ye bana banganata mu mfut' ayunga kinzungidila, va kati ye bana banganata :

26. kingunga-ngunga ye mboki mwan' anganata, mboki kingunga-ngunga ye diaka mwan' anganata mu mfut' ayunga kinzungidila mu nata mu salu, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

27. Mvwatu mianitu mia Aloni ye miabana bandi bababakala miavangwa mu nsadi miampembe, mu nlele wambwanga, 2 Mose 28: 39 b.

28. kinteka mu nsadi miampembe, mbandila zina kala mu diambu diantoko mu nsadi miampembe ye mbati mialino mu nsadi miampembe miasietwa,

29. vazimunina nkiti mu nsadi miampembe miasietwa ye mu nsadi miandombe yasimba, miampumbu ye mianango, mu mbwangulu yanamanga-manga, biabionsono, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

30. Nsenzebele wakoloa kianlongo wavangwa wawola wavedila, ye va wau vasonuukwa, bonso bunwatwanga bimpambu biankumbu : Biekolo nlongo mu diambu dia Mfumu. 2 Mose 28: 36 b.

31. Wanamunguswa nsinga wandombe yasimba ye watulwa va ntandu akinteka, biabionsono, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

32. Mboki salu biabionsono mu vwala diakoto, i nzo yakoto yambwabununu, biamana. Bana ba Isaeli basala bio; bavanga mu mambu mamonsono, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

33. Yau banata vwala diakoto kwa Mose, mfukulu ayau ye tota-tota biabionsono biayau, tunkoki, mabaya, nti miankambika, bitungwa ye lekwa biamalu, 2 Mose 31: 7 b. 35: 11 b.

34. mfukulu yankanda miamameme mambakala mialobwa mbwaki ye mfukudila yankanda miatahasi ye ngumbu yoyo yina zembalala vatadisi nkela,

35. mboki nkela yakimbangi ye nti miayau, kiandu kianlemvo,

36. meza ye tota-tota biabionsono biamau ye mampa mantala,

37. kebolo kiawola kiaminda, minda miamazi mina tulwa va kiau, ye tota-tota biabionsono biakiau, mazi makebolo kiaminda,

38. salu diawola, mazi mankusa ye biansunga bifwitisanga mwisi, nlele wakimpengi wamwelo anzo yakoto,

39. salu diansongo ye babu kiansongo kiadiau, nti miadiau ye tota-tota biabionsono biadiau, kuluwa ye kulu kwadiau,

40. nlele miakimpumpu miakianzala, bitungwa ye lekwa biamalu biamiau, nlele wakimpengi wamwelo wakianzala, nsinga ye binko biamiau, tota-tota biabionsono biasalu kiavwala diakoto, i nzo yakoto yambwabununu,

41. vazimunina mvwatu miambwanga miasalu kiakinlongo ye mvwatu miankaka mianlongo mianganga Aloni, ye mboki mvwatu miakinganga miabana bandi bababakala.

42. Bonso bwakamba Mfumu kwa Mose, i buna bana ba Isaeli bavanga salu kiakionsono mu mambu mamonsono.

43. Mose watala salu kiakionsono ye wamona, vo bavengi kio ; bonso bwakamba Mfumu bavengi kio. Mose wabasakumuna.

KAPU 40.

Vwala diakoto diatungwa ye diabiekwa nlongo.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata :

2. Ngonda yantete bu yina kwiza, una tunga vwala diakoto, i nzo yakoto yambwabununu mu lumbu kiantete mu ngonda.

3. Ngeye una mo tula nkela yakimbangi ye manika ngumbu vatadisi nkela. 2 Mose 26: 33 b.

4. Una mo kotisa meza ye tensika va mau biobio bina tensukwa; una mo kotisa kebolo kiaminda ye tula minda miamazi va ntandu akiau.

5. Una tula salu diawola diamfwitisila mwisi vatadisi nkela yakimbangi; una manika nlele wakimpengi va mwelo avwala diakoto. 2 Mose 30: 1 b.

6. Salu diangiokila una tula vatadisi mwelo avwala diakoto, i nzo yakoto yambwabununu.

7. Una tula kuluwa va kati ye nzo yakoto yambwabununu ye disalu ye bukula nlangu momo.

8. Una manika nlele miakimpumpu kinzungidila ye manika nlele wakimpengi va mwelo akianzala.

9. Una bonga mazi mankusa ye kusa vwala diakoto ye biabionsono biena momo ye bieka dio nlongo ye tota-tota biabionsono biadiau, kidi diakala dianlongo. 2 Mose 30: 26 b.

10. Ngeye una mpe kusa salu diangiokila ye tota-tota biabionsono biadiau ye bieka disalu nlongo; salu dina kala dianlongo ye nlongo. 2 Mose 29: 37.

11. Ngeye una mpe kusa kuluwa ye kulu kwadiau ye bieka dio nlongo.

12. Mboki una tuala Aloni ye bana bandi babababakala ku mwelo anzo yakoto yambwabununu ye kubayobisa mu nlangu. 2 Mose 29: 4 b.

13. Una vwika Aloni mvwatu miomio mianlongo ye kunkusa ye kumbieka nlongo mu kala ngang' ami.

14. Una tuala bana bandi babababakala ye kubavwika mvwatu miau mianitu.

15. Una kubakusa, bonso buukusidi sau, mu kala nganga zami. Buna nkusulu au yoyo yina kubakadila mbiekolo yakinganga kikakimani, mbandu ka mbandu.

16. Mose wavanga bo; yandi wavanga mu mambu mamonsono, bonso bwankamba Mfumu.

17. Buna vwala diakoto diatungwa mu ngonda yantete mu mvu wanzole, mu lumbu kiantete mu ngonda.

18. Buna Mose watunga vwala diakoto. Yandi watula lekwa biamalu biadiau, wasumika mabaya ye wakotisa nti miankambika ye watedimisa tungwa biadiau.

19. Yandi wayalumuna mfukulu mu vwala diakoto ye watula mfukudila va ntandu amfukulu, biabionsono, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

20. Yandi wabonga kimbangi ye watula kio mu nkela ye wakotisa minti mu nkela; watula kiandu kianlemvo va ntandu ankela. 2 Mose 25: 16. Eb. 9: 4.

21. Mboki wakotisa nkela mu vwala diakoto ye wamanika ngumbu yina zembalala vatadisi nkela, ye wavengikila bo nkela yakimbangi, biabionsono, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose. 2 Mose 26: 33.

22. Yandi watula meza mu nzo yakoto yambwabununu, ku ndambu yanode yavwala diakoto ku mbazi angumbu,

23. ye watensika mo mampa mana kala matensukwa va zizi kia Mfumu, biabionsono, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

24. Yandi wakotisa kebolo kiaminda mu nzo yakoto yambwabununu vatadisi meza, mu ndambu yasude yavwala diakoto,

25. ye wamanika minda miamazi va zizi kia Mfumu, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

26. Yandi wakotisa salu diawola mu nzo yakoto yambwabununu vatadisi ngumbu

27. ye wakwika biansunga biamfwitisila mwisi va ntandu, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

28. Yandi wamanika kimpengi va mwelo avwala diakoto.

29. Salu diangiokila watula dio va mwelo avwala diakoto, i nzo yakoto yambwabununu, ye wayoka nkailu miangioka ye miandia va ntandu adiau, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

30. Yandi watula kuluwa va kati ye nzo yakoto yambwabununu ye disalu ye wabukula nlangu wangiobila mu diau. 2 Mose 30: 18 b.

31. Lumbu biankaka Mose ye Aloni ye bana bandi babababakala bayobila moko mau ye malu mau mu nlangu wena mu diau;

32. yonso ntangu yibana kota mu nzo yakoto yambwabununu vo luaka ku disalu bayobila, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

33. Yandi wamanika nlele miakimpumpu miakianzala miazungidila vwala diakoto ye disalu ye wamanika nlele wakimpengi wamwelo wakianzala. Mose wamanisa salu kiakionsono.

34. Buna tuti diafuka nzo yakoto yambwabununu, ye nzitusu wa Mfumu wafuluza vwala diakoto; 4 Mose 9: 15 b. 1 Nt. 8: 10 b.

35. Mose walembana kota mu nzo yakoto yambwabununu, tuti bu diakala va ntandu ayau, ye nzitusu wa Mfumu bu wafuluza vwala diakoto.

36. Yonso ntangu yakatuka tuti va vwala diakoto ye diatombuka, bana ba Isalaeli bananguka; i bobo bavanga mu ngiendolo au yamvimba.

37. Kansi tuti bu dialenga mu lembwa tombuka, ka bananguka ko, kansi bazingila nate ye lumbu kina kidiabaluka diaka.

38. Kadi tuti dia Mfumu diakunda va ntandu avwala diakoto mu mwini, ye mu fuku diakala ye tia; bobo bwakadila mu meso mabana ba Isaeli babonsono mu ngiendolo au yamvimba.

2 Mose 13: 21 b. 4 Mose 14: 14. 5 Mose 1: 33. Neh. 9: 19. Lumb. 78: 14. 105: 39. 1 Kol. 10: 1.

NKANDA WANTATU WA MOSE

VO LEVITIKU.[1]

KAPU 1.

Nkondo mu nkailu miangioka.

Mfumu watela Mose mbila ye wavova kwa yandi mu ndinga yatuka mu nzo yakoto yambwabununu ye wata:

2. Kamba kwa bana ba Isaeli ye vova kwa yau: Wonso muntu mu yeno bu kazolele nata nkailu kwa Mfumu, buna lubonga nkailu mieno mu bibulu, kani mu zingombe kani mu bulu biabizio.

3. Vo yandi zolele nata nkailu angioka wangombe, buna una bonga bulu kiambakala kikondolo kieta ye nata kio ku mwelo anzo yakoto yambwabununu, kidi kazolakana va zizi kia Mfumu.

4. Yandi una tula koko kwandi va ntu abulu kiankailu angioka; buna kina zolakana, ye una bwilwa kodi.
2 Mose 29: 10.

5. Yandi una vonda ngombe yambakala yantwenia va zizi kia Mfumu; bana bababakala ba Aloni, i banganga, bana nata menga, ye bana tengula menga kinzungidila va salu diena ku mwelo anzo yakoto yambwabununu.

6. Yandi una buna nkand' abulu kiankailu angioka ye sasa kio mu bikunku.

7. Bana bababakala banganga Aloni bana lunga tia va disalu ye tula nkuni ku tia.

8. Bana bababakala ba Aloni, i banganga, bana tula bikunku, ntu ye mazi va ntandu ankuni zena ku tia tuadisalu.

9. Kansi ndia ye malu bina sukulwa mu nlangu. Nganga una zinisa biabionsono va disalu: nkailu angioka, nkailu atia mu nsunga yazolakana kwa Mfumu.
2 Mose 29: 25.

10. Kansi vo yandi zolele nata nkailu angioka wabulu kiakizio, kani mu mameme vo zinkombo, buna una bonga bulu kiambakala kikondolo kieta.

11. Yandi una kio vonda ku lueka luadisalu, ku ntini yanode, va zizi kia Mfumu; bana bababakala ba Aloni, i banganga, bana tengula menga makiau kinzungidila va disalu.

12. Yandi una kio kaba mu bikunku ye katula ntu ye mazi biakiau; nganga una kio tula va ntandu ankuni zena ku tia tuadisalu.

13. Kansi ndia ye malu bina sukulwa mu nlangu. Nganga una yoka biabionsono ye zinisa bio va disalu; wowo i nkailu angioka, nkailu atia mu nsunga yazolakana kwa Mfumu.

14. Kansi vo yandi zolele nata nkailu angioka wanuni kwa Mfumu, buna una bonga nkailu andi mu biduka vo mabembe mantwenia.

15. Nganga una nata bulu ku disalu ye dikula ntu andi ye zinisa kio va disalu. Menga makiau mana kamunwa mu baka kiadisalu.

16. Kansi fundu kiena ye mbole sika katula ye tuba kio va lueka luadisalu, ku ntini yaeste, va saba kiabombe.

17. Yandi una kio yanzuna va maveve, kansi kana mo vambisa ko; nganga una zinisa kio va disalu va ntandu ankuni zena ku tia. Wowo i nkailu angioka, nkailu atia mu nsunga yazolakana kwa Mfumu.

[1] mb. Nkand' abalevita wasonukwa lendo ye salu biabanganga ye balevita.

KAPU 2.

Nkondo mu nkailu miandia.

Muntu bu kazolele nata nkailu andia kwa Mfumu, buna nkailu andi una kala mu mfumfuta zamfumfu, ye yandi una zo bukula mazi ye tula biamfwitisila mwisi va ntandu.
3 Mose 6: 14 b.

2. Yandi una wo nata kwa bana bababakala ba Aloni, i banganga; nganga una bonga fuka dimosi, i mu mfumfuta ye mazi, ye mboki biabionsono biamfwitisila mwisi, ye zinisa va disalu biobio biena nkati ankailu adisalu: nkailu atia mu nsunga yazolakana kwa Mfumu.

3. Bina bisidi mu nkailu andia bina vwa Aloni ye bana bandi bababakala. Mu diambu diankailu atia wa Mfumu biena bianlongo ye nlongo.

4. Kansi bu uzolele nata nkailu andia mu biobio biyokwanga mu foloni, buna bina kala biamfumfuta zamfumfu, mampa malembwa funa mabukulwa mazi, ye mbolo zaluvevizia zalembwa funa zakuswa mazi.

5. Vo nkailu aku i nkailu andia wakubukwa va nseuzebele wasengwa, buna una kala mfumfuta zamfumfu zabukulwa mazi ye lembwa funa.

6. Ngeye una wo bukuna mu bikunku ye bukula wo mazi. Wowo i nkailu andia.

7. Vo nkailu aku i nkailu andia wakubukwa mu nkangi, buna una vangwa mu mfumfuta zamfumfu ye mazi.

8. Nkailu andia wakubukwa bwampila yoyo, una wo nata kwa Mfumu; wau una natwa kwa nganga, ye yandi una wo nata ku disalu.

9. Nganga una bonga ndambu yoyo yankailu andia yena nkati ankailu adisalu, ye una yo zinisa va disalu: nkailu atia mu nsunga yazolakana kwa Mfumu.

10. Bina bisidi mu nkailu andia bina vwa Aloni ye bana bandi bababakala. Mu diambu diankailu atia wa Mfumu biena bianlongo ye nlongo.

11. Widi nkailu wandia nkutu uluzolele nata kwa Mfumu ka una kala wafuna ko, kadi lekwa kiavumvu vo kianiosi ka luzinisani kio bonso nkailu atia kwa Mfumu ko.

12. Bonso nkailu abiantete lulenda nata biampila yoyo kwa Mfumu, kansi va disalu ka bilendi kwiza ko mu kala nsunga yazolakana.
3 Mose 23: 17. 2 Lus. 31: 5.

13. Nkailu miaku miamionsono miandia una mio fufumuna mungwa; kuyambulani mungwa waluwawanu lua Nzambi aku wakondwa va nkailu aku wandia ko. Mu nkailu miaku miamionsono una kaila mungwa.
Yeh. 43: 24. Mal. 9: 49.

14. Kansi vo ngeye zolele nata kwa Mfumu nkailu andia wambutu miantete, buna mu nkailu andia wampila yoyo wambutu miaku miantete una nata nsesa miayokwa mu tia, miatutwa, miambongo yazakwa yankunzu.
3 Mose 23: 10 b.

15. Una bukula bio mazi ye tula biamfwitisila mwisi va ntandu. Wowo i nkailu andia.

16. Nganga una zinisa ndambu yoyo yansesa miatutwa ye yamazi yena nkati ankailu adisalu ye biabionsono biamfwitisila mwisi va ntandu: nkailu atia kwa Mfumu.

KAPU 3.

Nkondo mu nkailu miamatondo.

Vo muntu zolele nata nkailu amatondo ye zolele bonga nkailu andi mu zingombe, buna una tuala va zizi kia Mfumu bulu kikondolo kieta, kani kiambakala vo kiankento. 3 Mose 7: 11 b.

2. Yandi una tula koko kwandi va ntu abulu kiandi kiankailu ye mboki vonda kio va mwelo anzo yakoto yambwabununu; bana bababakala ba Aloni, i banganga, bana tengula menga kinzungidila va disalu.

3. Mu nkailu amatondo yandi una nata mazi bonso nkailu atia kwa Mfumu, i mazi mazunganga ndia ye mazi mamonsono mena va ndia,
2 Mose 29: 13, 22.

4. ye nsekinia zazole ye mazi mena va zau lukufi ye luketo, ye mpe mazi malanga makana vambisa lukufi ye nsekinia.

5. Bana bababakala ba Aloni bana zinisa bio va disalu va ntandu ankailu angioka va nkuni zena ku tia: nkailu atia mu nsunga yazolakana kwa Mfumu.
2 Mose 29: 25.

6. Kansi vo muntu zolele nata nkailu amatondo kwa Mfumu mu bulu biabizio, buna una bonga bulu kikondolo kieta, kiambakala vo kiankento.

7. Vo kiau i meme dikazolele yoka, yandi una dio tuala va zizi kia Mfumu.

8. Yandi una tula koko kwandi va ntu abulu kiandi kiankailu. Mboki vonda kio vatadisi nzo yakoto yambwabununu; bana bababakala ba

Aloni bana tengula menga makiau
kinzungidila va disalu.
9. Bonso nkailu atia kwa Mfumu
mu bulu kiankailu amatondo yandi
una yoka mazi makiau, nkila wawo-
nsono wavambuswa lukufi ye mungongo
anima ye mazi mazunganga ndia ye
mazi mamonsono mena va ndia,
10. ye nsekinia zazole ye mazi mena
va zau lukufi ye luketo, ye mpe mazi
malanga makana vambisa lukufi ye
nsekinia.
11. Nganga una bio zinisa va disalu:
nkailu atia wandia kwa Mfumu.
12. Bobo mpe vo muntu zolele yoka
nkombo, una yo tula va zizi kia Mfu-
mu.
13. Yandi una tula koko kwandi
va ntu andi ye mboki vonda yo va-
tadisi nzo yakoto yambwabununu; ba-
na bababakala ba Aloni bana tengula
menga mayau kinzungidila va disalu.
14. Bonso nkailu atia kwa Mfumu
mu biobio sika yoka mazi mazunganga
ndia ye mazi mamonsono mena va ndia,
15. ye nsekinia zazole ye mazi mena
va zau lukufi ye luketo, ye mpe mazi
malanga makana vambisa lukufi ye
nsekinia.
16. Nganga una bio zinisa va disalu:
nkailu atia wandia, mu nsunga yazo-
lakana. Mazi mamonsono mana vwa
Mfumu.
17. Wau una kala nkondo ukaumani
kwa yeno mbandu ka mbandu, konso
kuluna kunda: widi mazi nkutu ye
menga ka ludiani bio ko.

1 Mose 9: 4. 3 Mose 7: 23 b. 17: 10 b. 19: 26.
5 Mose 12: 16, 23 b. 15: 23. Mav. 15: 20.

KAPU 4.

Nkondo mu nkailu miangiokolo amasumu.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata:
2. Kamba kwa bana ba Isaeli ye
vova: Vo muntu uvolanga masumu
mu lembwa kana mu nsikudukusu yi-
mosi ya Mfumu yikanikinanga diambu,
ye yandi una vanga diambu diakanuku-
nwa, buna nkondo walanda una yela:
3. Vo ndiena i nganga yakuswa uvo-
lele masumu ye mu diambu diodio
tuadikisi nkanu kwa bantu, buna mu
diambu diamasumu makavolele una
yoka ngombe yambakala yantwenia
yikondolo kieta kwa Mfumu bonso
nkailu angiokolo amasumu.
4. Yandi una nata ngombe yamba-
kala va zizi kia Mfumu va mwelo anzo
yakoto yambwabununu. Yandi una
tula koko kwandi va ntu angombe
yambakala ye mboki vonda ngombe
yambakala va zizi kia Mfumu.
5. Nganga yakuswa una bonga me-
nga mankaka mangombe yambakala ye
nata mo mu nzo yakoto yambwabununu,
6. ye nganga una notika nlembo
andi mu menga ye lemba menga ndemba
nsambodia va zizi kia Mfumu, va ngu-
mbu yakinlongo.
7. Mboki nganga una kusa menga
va mpoka zasalu diabiamfwitisila mwisi
biansunga diena va zizi kia Mfumu mu
nzo yakoto yambwabununu; kansi me-
nga mankaka mamonsono mangombe
yambakala una tengula va sina diasalu
diangiokila diena va mwelo anzo yakoto
yambwabununu.
8. Mazi mamonsono mangombe ya-
ngiokolo amasumu yandi una mo ka-
tula mu yau—i mazi momo mazunganga
ndia ye mazi mamonsono mena va ndia,
9. ye nsekinia zazole ye mazi mena
mu zau lukufi ye luketo, bobo mpe
mazi malanga makana vambisa lukufi
ye nsekinia—
10. mpila mosi bonso bubikatulwanga
mu ngombe yankailu amatondo; nga-
nga una bio zinisa va salu diangiokila.
11. Kansi nkand' angombe yamba-
kala ye mbizi andi yayonsono ye ntu
andi, ye malu mandi, ndia miandi ye
mbole andi, 2 Mose 29: 14.
12. inga, bina biankaka biabionsono
mu ngombe yambakala yandi una bio
nata ku mbazi atua ku vuma kiavedila,
kutulwanga bombe, ye zinisa bio va
nkuni ku tia; va vuma kiokio kitu-
lwanga bombe, bina zinusunwa.
Eb. 13: 11.
13. Vo bundu diadionsono dia Isa-
eli dina vola masumu mu lembwa
kana, ye bundu ka dieti bo mona ko,
bu beti tulula nsikudukusu a Mfumu
yikanikinanga diambu ye banatinanga
bo nkanu, 4 Mose 15: 24 b.
14. ye masumu momo mabavola
mboki mana zayakana, buna bundu
dina yoka ngombe yambakala yantwenia
bonso nkailu angiokolo amasumu. Yau
bana tuala yo vantadisi anzo yakoto
yambwabununu;
15. ngudi zabantu zabundu bana
tula moko mau va ntu angombe ya-
mbakala va zizi kia Mfumu, ye mboki
ngombe yambakala yina vondwa va
zizi kia Mfumu.
16. Nganga yakuswa una nata menga
mankaka mangombe yambakala mu nzo
yakoto yambwabununu,

17. ye nganga una notika nlembo andi mu menga ye lemba ndemba nsambodia va zizi kia Mfumu, va ngumbu.

18. Mboki una kusa menga va mpoka zasalu diena va zizi kia Mfumu mu nzo yakoto yambwabununu; kansi menga mankaka mamonsono yandi una mo tengula va sina diasalu diangiokila diena va mwelo anzo yakoto yambwabununu.

19. Mazi mamonsono mangombe yambakala yandi una mo katula mu yau ye zinisa mo va disalu.

20. Bobo sika vanga mu ngombe yambakala; bonso bukana vanga mu ngombe yantete yankailu angiokolo amasumu, bobo una vanga mu yayi. Nganga bu kababwididi kodi, bayambudulu.

21. Yandi una vaikisa ngombe yambakala ku mbazi atua ye zinisa yo, bonso bukana vanga mu ngombe yantete. Wowo i nkailu angiokolo amasumu madibundu.

22. Vo mfumu yina vola masumu mu lembwa kana, bu kana tulula nsikudukusu a Mfumu, Nzambi andi, yikanikinanga diambu, ye yandi kibeni una mona, vo neti nkanu,

23. evo una zaikuswa kwa muntu masumu makavolele, buna yandi una tuala nkombo yambakala, bulu kiambakala kikondolo kieta, bonso nkailu andi.

24. Yandi una tula koko kwandi va ntu ankombo yambakala ye mboki vonda yo va vuma kimosi kivondwanga nkailu miangioka va zizi kia Mfumu. Wowo i nkailu angiokolo amasumu.

25. Nganga una bonga menga mankaka mankailu angiokolo amasumu mu nlembo andi ye kusa va mpoka zasalu diangiokila; kansi menga mankaka masidi una mo tengula va sina diasalu diangiokila.

26. Mazi mamonsono una zinisa va disalu, bonso buvangwanga mazi mabulu kiankailu amatondo. Nganga bu kambwididi kodi mu mpedoso amasumu mandi, buna yambudulu.

27. Vo muntu wankaka mu bantu una vola masumu mu lembwa kana, bu katuludi nsikudukusu a Mfumu yikanikinanga diambu, ye yandi kibeni una mona, vo bakamene mfuka,

4 Mose 15: 27 b.

28. evo una zaikuswa kwa muntu masumu momo makavolele, buna yandi una tuala nkombo yikondolo kieta, bulu kiankento, bonso nkailu andi mu masumu makavolele.

29. Yandi una tula koko kwandi va ntu abulu kiankailu angiokolo amasumu ye mboki vonda bulu kiankailu angiokolo amasumu va vuma kivondulwanga bulu biankailu miangioka.

30. Nganga una bonga menga mafiuma mu nlembo andi ye kusa va mpoka zasalu diangiokila; kansi menga mankaka mamonsono una tengula va sina diasalu.

31. Mazi mamonsono sika katula, mpila mosi bonso bukatulwanga mazi mu bulu kiankailu amatondo, ye nganga una mo zinisa va disalu, mu nsunga yazolakana kwa Mfumu. Nganga bu kambwididi kodi, buna yambudulu.

32. Kansi vo muntu zolele yoka mwan' ameme bonso nkailu angiokolo amasumu, buna yandi una tuala bulu kiankento kikondolo kieta.

33. Yandi una tula koko kwandi va ntu abulu kiankailu angiokolo amasumu ye mboki vonda kio bonso nkailu angiokolo amasumu, va vuma kimosi kivondulwanga bulu biankailu miangioka.

34. Nganga una bonga menga mankaka mabulu kiangiokolo amasumu mu nlembo andi ye kusa mu mpoka zasalu diangiokila; kansi menga mankaka mamonsono una tengula va sina diasalu.

35. Mazi mamonsono sika katula, mpila mosi bonso bukatudulwanga mazi mu meme diankailu amatondo, ye nganga una mo zinisa va disalu va ntandu ankailu atia wa Mfumu. Nganga bu kambwididi kodi mu masumu makavolele, buna yambudulu.

KAPU 5.

Ndandulu zankondo mu nkailu miangiokolo amasumu. Nkondo mu nkailu miangiokolo amfuka.

Vo muntu volele masumu, bu kawilu ndikusu andefi ye lenda ta kimbangi kani wamona bo vo wazaya bo, kansi kazaikisanga bo ko ye una bo natina lufuma;

2. evo muntu, bu kalembolo zaya, una valakana lekwa kiasumuka, kani kimbondia kiabulu kiabunkitu kiasumuka, vo kimbondia kiabulu kiatoluka kiasumuka vo kimbondia kiabulu kiakizio kiasumuka, ye una bo sumukina ye nata nkanu; 3 Mose 11: 1 b.

3. evo muntu, bu kalembolo zaya, una valakana nsumukunu amuntu,

kani yonso yonso yikalenda sumukina, ye mboki una bo zaya ye natina bo nkanu ;

4. evo muntu, bu kalembolo zaya, una dia ndefi ku diba mu koba biandi mu diambu, kani diambi kani diabiza —monso monso malenda dila muntu ndefi ku diba—ye mboki una bo bakula ye natina bo nkanu mu diambu dimosi mu mambu momo :

5. buna bu kaneti nkanu mu dimosi mu mambu momo, una ta diodio dikavodelele masumu

6. ye bonso mafuta mu masumu makavolele una nata kwa Mfumu bulu kiakizio kiankento, kani meme diankento vo nkombo yankento, bonso nkailu angiokolo amasumu. Nganga una kumbwila kodi mu mpedoso amasumu mandi.

7. Kansi vo una lembana baka bulu kiampila yoyo, buna mu mafuta mu masumu makavolele una nata kwa Mfumu duka biole vo mabembe mole mantwenia, dimosi mu nkailu angiokolo amasumu, dimosi mu nkailu angioka.

8. Yandi una mo nata kwa nganga, ye ndiena una teka yoka diodio dina kala nkailu angiokolo amasumu. Yandi una dio dikula ntu andi va laka, kansi kana wo vambisa ko. 3 Mose 1: 15.

9. Yandi una lemba menga mankaka mamenga mankailu angiokolo amasumu mu baka kiasalu ; kansi menga mankaka masidi mana kamunwa va sina diasalu. Wowo i nkailu angiokolo amasumu.

10. Yandi una yoka diankaka bonso nkailu angioka, bonso bwena nkondo. Nganga bu kambwididi kodi mu mpedoso amasumu makavolele, buna yambudulu.

11. Kansi vo una lembana baka duka biole vo mabembe mole mantwenia, buna mu nkailu mu masumu makavola yandi una nata buku kiakumi kiaefa kiamfumfuta zamfumfu bonso nkailu angiokolo amasumu, kansi katulani mazi va ntandu ko ye katulani biamfwitisila mwisi va ntandu ko, kadi wowo i nkailu angiokolo amasumu.

12. Yandi una wo nata kwa nganga ye nganga una wo bonga fuka dimosi, i bina biena nkati ankailu adisalu ye zinisa bio va disalu, va ntandu ankailu atia wa Mfumu. Wowo i nkailu angiokolo amasumu.

13. Nganga bu kambwididi kodi mu masumu makavolele mu diambu diankaka mu mambu momo, buna yambudulu. Bina biankaka bisidi bina vwa nganga bonso mu nkailu andia.

14. Mfumu wavova kwa Mose ye wata :

15. Vo muntu una vola masumu makingika, bu kana mo vola mu lembwa kana mu diambu dia bu kasimbididi kiuma kiamana biekulwa Mfumu nlongo, buna mu mafuta yandi una nata meme diambakala dikondolo kieta kwa Mfumu bonso nkailu angiokolo amasumu mu bulu biabizio, bonso bwena ntalu apalata yiuna zenga, ntalu yibikulu yasekeli bonso bwena zitu kiasekeli kiakinlongo.

16. Yandi una toma biobio bikasimbididi biabiekwa nlongo ye una kudikila buku kiatanu kiantalu ; biobio una vana kwa nganga. Nganga bu kambwididi kodi mu meme diambakala diankailu angiokolo amfuka, buna yambudulu.

17. Vo muntu, bu kalembolo bo zaya, una vola masumu, bu keti tulula nsikudukusu a Mfumu yikanikinanga diambu, ye bakamene bo nkanu ye neti lufuma,

18. buna mu nkailu angiokolo amfuka yandi una nata kwa nganga mu bulu biabizio meme diambakala dikondolo kieta, bonso buweti zenga ntalu. Nganga bu kambwididi kodi mu masumu makavolele mu lembwa kana ye lembolo mo zaya, buna yambudulu.

19. Wowo i nkailu angiokolo amfuka, kadi ubakamene mfuka vantadisi a Mfumu.

KAPU 6.

Ngikulu amambu mu nkondo mu nkailu miangioka, nkailu miandia ye nkailu miangiokolo amasumu. Nkailu ambiekolo.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata :

2. Vo muntu una vola masumu ye vanga kingika kwa Mfumu, bu kakalanga kwa ni andi mu lekwa kikamveni mu keba vo sisidi kio mu koko kwandi vo mu lekwa kikabongele mu tana ; vo bu kabongele kiuma kiani andi mu kimbabu ; 4 Mose 5: 6 b.

3. vo bu kasolole lekwa kiazimbala ye weti bo kadila ye dia ndefi yamakutu mu bungu, kani dionso dionso dilenda vodila muntu masumu :

4. buna ndiena uvodelele masumu bobo ye bakamene nkanu bobo siko vutula bina bikabongele mu tana va

bina bikabeki mu kimbabu vo bina bikavewa mu keba vo bina biazimbala bikasolula,

5. vo bionso bionso bikadidi ndefi yamakutu ; yandi una bio toma mu ntalu yafwana ye kudikila diaka buku kiatanu. Yandi una bio vana kwa mvwe lumbu kimosi kikana nata nkailu andi wangiokolo amfuka. 2 Mose 22: 7.

6. Kadi nkailu andi wangiokolo amfuka una nata kwa Mfumu ; meme diambakala dikondolo kieta mu bulu biandi biabizio, bonso bwena ntalu yiuna zenga, sika nata bonso nkailu andi wangiokolo amfuka kwa nganga.

7. Nganga, bu kambwididi kodi va zizi kia Mfumu, buna yambudulu, kani dionso dionso dikavengi diambakisi nkanu.

8. Mfumu wavova kwa Mose ye wata :

9. Sikidikisa Aloni ye bana bandi bababakala ye vova : Wau i nkondo mu nkailu angioka : Nkailu angioka una kala va zikwa diadisalu fuku diadionsono nate ye nsuka, ye tia tuadisalu bobo tuna kebulwa tualema.

10. Nganga una vwata kinkuti kiandi kianitu kialino ye vwata mbati andi walino, kidi wafuka nsuni andi ; mboki yandi una katula bombe diatuka mu nkailu angioka wazinuswa kwa tia va disalu ye tula dio va lueka luadisalu.

11. Mboki yandi una vula mvwatu miandi ye vwata miankaka ye nata bombe ku mbazi atua ku vuma kiavedila.

12. Kansi tia tuadisalu tuna kebwa tualema ye ka tulendi zima ko ; nsuka ka nsuka nganga una kwika nkuni zamona va ntandu. Yandi una tula nkailu angioka va ntandu ye zinisa buku biamazi biankailu amatondo va ntandu.

13. Tia tuna kebwa tualema ntangu zazonsono va disalu ; ka tulendi zima ko.

14. Wau i nkondo mu nkailu andia : Bana bababakala ba Aloni bana wo nata ku zizi kia Mfumu ku disalu. 3 Mose 2: 1 b.

15. Nganga una wo bonga fuka dimosi, i mu mfumfuta zamfumfu zivwilu mu nkailu andia, ye mu mazi ye mboki biamfwitisila mwisi biabionsono biena va ntandu ankailu andia, ye biabi, i nkati ankailu adisalu, una zinisa va disalu, mu nsunga yazolakana kwa Mfumu.

16. Bina bisidi bina dia Aloni ye bana bandi bababakala. Bina dilwa bialembwa fuña mu vuma kianlongo; va kianzala kianzo yakoto yambwabununu bana bio dila.

17. Ka bina sobwa ye vumvu ko. Biobio i ndambu au yiibaveni mu nkailu miami miatia. Biena bianlongo ye nlongo bonso nkailu angiokolo amasumu ye nkailu angiokolo amfuka.

18. Babakala babonsono babana ba Aloni balenda bio dia. Biobio bina kala lendo kiau kikakimani mu nkailu miatia mia Mfumu mbandu ka mbandu. Wonso una bio valakana, una kala wanlongo. 4 Mose 18: 9 b.

19. Mfumu wavova kwa Mose ye wata :

20. Wau i nkailu una yoka Aloni ye bana bandi bababakala kwa Mfumu mu lumbu kina kina kuswa umosi mu yau : buku kiakumi kiaefa kiamfumfuta zamfumfu bonso nkailu andia walumbu ka lumbu, ndambu mu nsuka ye ndambu mu nkokila.

21. Va nsenzebele wasengwa una sobwa ye mazi, ye ngeye una wo nata wasobwa ; ngeye una wo yoka mu bibuku, bonso buyokulwanga nkailu andia mu bibuku, mu nsunga yazolakana kwa Mfumu. 3 Mose 2: 6.

22. Nganga mu bana bandi bababakala una kumvingana mu kuswa una vanga bobo. Wau una kala nkondo ukaumani. Bonso nkailu wamvimba bina zinuswa kwa Mfumu.

23. Nkailu andia wanganga una kala nkailu wamvimba ntangu zazonsono ; ka ulendi diwa ko.

24. Mfumu wavova kwa Mose ye wata :

25. Vova kwa Aloni ye bana bandi bababakala ye ta : Wau i nkondo mu nkailu angiokolo amasumu : Va vuma kimosi kivondulwanga bulu kiankailu angioka vana vondulwa mpe bulu kiankailu angiokolo amasumu, va zizi kia Mfumu. Kiau kiena kianlongo ye nlongo.

26. Nganga yoyo uyokanga nkailu angiokolo amasumu una wo dia ; una dilwa va vuma kianlongo, va kianzala kianzo yakoto yambwabununu.

27. Wonso una valakana mbizi una kala wanlongo. Vo ndambu amenga yina lembwa va mvwatu amuntu, buna valembwa vana sukudulwa mu vuma kianlongo.

28. Kinzu kiatuwumba kialambulwa yo, kina bulwa ; kansi vo yalambwa

mu kinzu kiansongo, buna kina kwakwa ye sukulwa mu nlangu.

29. Babakala babonsono babanganga balenda yo dia. Yau yena yanlongo ye nlongo.

30. Kansi nkailu angiokolo amasumu wena menga meti natwa mankaka mu nzo yakoto yambwabununu mu mbwilu akodi mu kinlongo ka ulendi diwa ko, kansi una zinuswa ku tia.

3 Mose 4: 5. Eb 13: 11.

KAPU 7.

Ngikulu amambu mu nkondo mu nkailu miangiokolo amfuka ye nkailu miamatondo. Kunku kiakinganga mu minkailu.

Wau i nkondo mu nkailu angiokolo amfuka: Wena wanlongo ye nlongo.

2. Va vuma kimosi kivondulwanga bulu kiankailu angioka vana vondulwa bulu kiankailu angiokolo amfuka. Menga makiau mana tengulwa kinzungidila va disalu.

3. Mazi makiau mamonsono mana yokwa, nkila ye mazi mazunganga ndia,

4. ye nsekinia zazole ye mazi mena va zau lukufi ye nima, bobo mpe mazi malanga mana vambuswa lukufi ye nsekinia.

5. Nganga una bio zinisa va disalu mu nkailu atia kwa Mfumu. Wowo i nkailu angiokolo amfuka.

6. Babakala babonsono mu banganga balenda wo dia; una dilwa mu vuma kianlongo; wena wanlongo ye nlongo.

7. Nkondo wena mu nkailu angiokolo amasumu una kala mpe mu nkailu angiokolo amfuka; nkondo umosi una yela mu miau miamiole. Nganga una wo bwila kodi, una wo vwa.

8. Nganga, bu kana nata nkailu angioka mu muntu wankaka, buna nkand' abulu kiankailu angioka kineto una vwa nganga yoyo.

9. Nkailu andia wayokwa mu foloni vo wakubukwa mu nkangi vo va nsenzebele wasengwa una vuwa ntangu zazonsono kwa nganga yoyo una wo nata.

10. Kansi nkailu andia wabukulwa mazi vo wanatwa nayokoso, una vuwa ntangu zazonsono kwa bana bababakala ba Aloni ntuadi, umosi bonso wankaka.

11. Wau i nkondo mu nkailu amatondo, bu una natwa kwa Mfumu:

3 Mose 3: 1 b.

12. Vo muntu zolele nata wampila yoyo bonso nkailu ansikulu, buna una nata, ka bulu kiokio kiamponda kaka ko kivwilu mu nkailu ansikulu, kansi mpe mbolo zalembwa funa zabukulwa mazi ye mbolo zaluvevizia zalembwa funa, zakuswa mazi, ye mfumfuta zamfumfu zasobwa mu kifwani kiambolo, zabukulwa mazi.

13. Yandi una nata nkailu wowo ye mbolo zamampa zafuna mpe, mboki bulu kiamponda kivwilu mu nkailu andi wamatondo wanatwa bonso nkailu ansikulu.

14. Mu nkailu wowo yandi una nata mbolo mosi mosi yampila mpila bonso nkailu kwa Mfumu; nganga yoyo una tengula menga mabulu kiankailu amatondo va disalu, yandi una yo vwa.

15. Mbizi abulu kiamponda kivwilu mu nkailu wowo wamatondo wanatwa bonso nkailu ansikulu yina diwa lumbu kina kiyanatwa; widi ndambu nkutu ka yina siswa nate ye nsuka walanda ko.

16. Kansi vo nkailu amponda uzolele nata muntu i nkailu ansilulu vo nkailu aluzolo, buna bulu kiankailu kina diwa mpe lumbu kikiayokwa; mwanki bina bisidi bilenda diwa lumbu kialanda mpe.

17. Kansi vo ndambu yankaka yambizi yankailu yisidi diaka, buna yina zinuswa ku tia lumbu kiantatu.

18. Vo muntu una dia mbizi ankailu amatondo mu lumbu kiantatu, buna nkailu ka una zolakana ko; buna yandi neti wo kalendi tangwa vo watomusunwa wo ko, wau una banzulwa bonso nkankumusu. Wonso una wo dia una nata lufuma.

19. Mbizi yivalakene lekwa kiasumuka ka yina diwa ko, kansi yina zinuswa ku tia. Nga mboki mbizi yilenda diwa kwa wonso wonso muntu wena wavedila.

20. Kansi ndiena, bu kena wasumuka, una dia mbizi yankailu amatondo wa Mfumu, yandi una fukuswa mu bantu bandi.

21. Vo muntu uvalakene lekwa kiasumuka, kani nsumukunu amuntu vo bulu kiasumuka vo yonso yonso nkankumusu yasumuka, kansi yandi una dia mbizi yankailu amatondo wa Mfumu, buna una fukuswa mu bantu bandi. 3 Mose 11: 1 b.

22. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

23. Vova kwa bana ba Isaeli ye ta: Widi mazi nkutu mangombe vo mameme vo mankombo ka ludiani ko.

3 Mose 3: 17.

24. Mazi makimbondia vo mabulu kiavondwa mu nzala malenda sadulwa bonso buluena mo nsatu, kansi ka ludiani mo ko. 3 Mose 22: 8.
25. Kadi wonso muntu udianga mazi mabulu kina natwa nkailu atia kwa Mfumu, wonso wonso muntu una mo dia, una fukuswa mu bantu bandi.
26. Menga nkutu ka ludiani ko, kani manuni vo mabulu biatoluka, konso konso kuluna kunda.

3 Mose 3: 17. 17: 10 b., 14. 19: 26. 5 Mose 12: 16, 23 b. 15: 23. Mav. 15: 20.

27. Wonso una dia menga una fukuswa mu bantu bandi.
28. Mfumu wavova kwa Mose ye wata :
29. Vova kwa bana ba Isaeli ye ta : Wonso uzolele yoka nkailu amatondo kwa Mfumu, yandi una nata lekwa kina kiankailu kwa Mfumu kivwilu mu nkailu andi wowo wamatondo.
30. Mu mandi moko una nata nkailu atia wa Mfumu ; mazi ye to kiakoko una nata, to kiakoko kina vevulwa bonso nkailu ampevila va zizi kia Mfumu.
31. Nganga una zinisa mazi va disalu, kansi to kiakoko kina vwa Aloni ye bana bandi bababakala.
32. To kiakulu kwalubakala luna mpe vana kwa nganga bonso nkailu mu nkailu mieno miamatondo.
33. Ndiena mu bana bababakala ba Aloni una yoka menga ye mazi mabulu kiankailu amatondo, yandi una vwa to kiakulu kwalubakala bonso kunku kiandi.
34. Kadi mu nkailu miamatondo miabana ba Isaeli mono ibonganga to kiakoko kiankailu ampevila ye to kiakulu kiankailu ye ivananga bio kwa nganga Aloni ye kwa bana bandi bababakala bonso lendo kikakimani kwa bana ba Isaeli. 2 Mose 29: 27 b.
35. Kiaki i kunku kiasalu mu nkailu miatia mia Mfumu kwa Aloni ye bana bandi bababakala, i kunku kina kibavewa lumbu kiokio kibanatwa mu kala nganga za Mfumu,
36. i kunku kiakamba Mfumu mu lumbu kiokio kibakuswa, vo kina vana bana ba Isaeli kwa yau, bonso lendo kikakimani, mbandu ka mbandu.
37. Wau i nkondo mu nkailu angioka, nkailu andia, nkailu angiokolo amasumu, nkailu angiokolo amfuka, nkailu amfuluzulu amoko ye nkailu amatondo,
38. wavana Mfumu kwa Mose va mongo wa Sinai mu lumbu kina kikasikidikisa bana ba Isaeli, vo bana yoka minkailu miau kwa Mfumu, mu nsi yankatu ya Sinai.

KAPU 8.

Mbiekolo abanganga.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata :
2. Nata Aloni ye bana bandi bababakala va kimosi ye yandi ye mvwatu miau ye mazi mankusa ye ngombe mpe yambakala yankailu angiokolo amasumu ye mameme mole mambakala ye nseba yena mampa malembwa funa.

2 Mose 29: 1 b.

3. Mboki kutikisa bundu diadionsono va mwelo anzo yakoto yambwabununu.
4. Mose wavanga, bonso bwansikidikisa Mfumu, ye bundu diadionsono diakutakana va mwelo anzo yakoto yambwabununu.
5. Mose wavova kwa bundu : Diadi i dinsikidikisi Mfumu mu vanga.
6. Mose wanata Aloni ye bana bandi bababakala ye wabayobisa mu nlangu.
7. Yandi wamvwika mvwatu anitu ye wankanga nkiti ye wamvwika yunga ye wamvwika efode ye wankanga nkiti aefode ye wafietikila bobo miamionsono mu yandi. 2 Mose 28: 31 b.
8. Yandi wamvwika nkaku antulu ye watula ulimi ye tumimi mu ngudi ankaku. 2 Mose 28: 30.
9. Yandi wamvwika kinteka va ntu andi ye watula nsenzebele wawola, koloa kianlongo, ku luse mu kinteka, bonso bwasikidikisa Mfumu kwa Mose.
10. Mose wabonga mazi mankusa ye wakusa vwala diakoto ye biabionsono biakala momo ye wabieka biabionsono nlongo, 2 Mose 30: 25 b.
11. ye walemba mo ndemba nsambodia va disalu ye wakusa disalu ye totatota biabionsono biadiau ye kuluwa ye kulu kwadiau, mu bieka bio nlongo.
12. Yandi wabukula mazi mankusa va ntu a Aloni ye wankusa mu kumbieka nlongo.
13. Mose wanata bana bababakala ba Aloni ye wabavwika mvwatu mianitu ye wabakanga minkiti ye wabavwika mbandila, bonso bwasikidikisa Mfumu kwa Mose.
14. Yandi wanata ngombe yambakala yankailu angiokolo amasumu, ye Aloni ye bana bandi bababakala batula

moko mau va ntu angombe yambakala yankailu angiokolo amasumu.
2 Mose 29: 10 b.

15. Mboki yavondwa, ye Mose wabonga menga ye wakusa va mpoka zadisalu mu nlembo andi kinzungidila ye wavedisa disalu; kansi menga mankaka watengula va sina diadisalu ye wabieka dio nlongo ye wabwila dio kodi.

16. Yandi wabonga mazi mamonsono makala mu ndia, ye mpe mazi malanga ye nsekinia zazole ye mazi va zau, ye Mose wazinisa bio va disalu.

17. Kansi ndambu yankaka yangombe yambakala, nkand' andi ye mbizi ye mbole, wazinisa bio mu tia ku mbazi atua, bonso bwasikidikisa Mfumu kwa Mose.

18. Yandi wanata meme diambakala diankailu angioka, ye Aloni ye bana bandi bababakala batula moko mau va ntu ameme diambakala.
2 Mose 29: 15 b.

19. Mboki diavondwa, ye Mose watengula menga kinzungidila va disalu;

20. kansi meme diambakala diau kibeni wasasa mu bikunku. Mose wazinisa ntu ye bikunku ye mazi;

21. ndia ye malu wasukula mu nlangu, ye Mose wazinisa meme diadionsono diambakala va disalu. Wowo i nkailu angioka mu nsunga yazolakana, i nkailu atia kwa Mfumu, bonso bwasikidikisa Mfumu kwa Mose.

22. Mboki yandi wanata meme diankaka diambakala, i meme diambakala diamfuluzulu amoko, ye Aloni ye bana bandi bababakala batula moko mau va ntu ameme diambakala. 2 Mose 29: 19 b.

23. Mboki diavondwa, ye Mose wabonga mu menga madiau ye wakusa nzuku-nzuku akutu kwalubakala kwa Aloni ye ngudi anlembo mu koko kwandi kwalubakala ye ngudi anlembo mu kulu kwandi kwalubakala.

24. Mboki yandi wanata bana bababakala ba Aloni. Mose wakusa menga va nzuku-nzuku zamatu mau malubakala ye ngudi zanlembo zamoko mau malubakala ye ngudi zanlembo zamalu mau malubakala; kansi menga mankaka Mose watengula mo kinzungidila va disalu.

25 Yandi wabonga mazi, nkila ye mazi mamonsono makala mu ndia, ye mpe mazi malanga ye nsekinia zazole ye mazi va zau, mboki to kiakulu kwalubakala.

26. Mu nseba mwakala mampa malembwa funa yatelama va zizi kia Mfumu, wabonga mbolo mosi yalembwa funa, mbolo yamazi ye mbolo yaluvevizia ye watula zo va kunku biamazi ye va to kiakulu kwalubakala.

27. Biabionsono yandi watula mu moko ma Aloni ye mu moko mabana bandi bababakala ye wavevila bio bonso nkailu ampevila va zizi kia Mfumu.

28. Mboki Mose wabonga bio mu moko mau ye wazinisa bio va disalu, va ntandu ankailu angioka. Wowo i nkailu amfuluzulu amoko mu nsunga yazolakana, wowo i nkailu atia kwa Mfumu.

29. Mose wabonga to kiakoko ye wavevila kio bonso nkailu ampevila va zizi kia Mfumu; mu meme diambakala diankailu amfuluzulu amoko Mose wabaka kiokio bonso kunku kiandi, bonso bwasikidikisa Mfumu kwa Mose.

30. Mose wabonga mu mazi mankusa ye mu menga va disalu ye walemba va Aloni, va mvwatu miandi, ye va bana bandi bababakala mpe ye mvwatu miabana bandi bababakala ye bobo wabiekila Aloni nlongo, mvwatu miandi ye bana bandi bababakala ye mvwatu miabana bandi bababakala.
2 Mose 29: 21.

31. Mose wavova kwa Aloni ye bana bandi bababakala: Lulamba mbizi va mwelo anzo yakoto yambwabununu ye ludila yo vana ye mampa mena mu nseba yamfuluzulu amoko, bonso bunkembi ye mpovele: Aloni ye bana bandi bababakala bana yo dia.

32. Kansi ndambu ambizi ye yamampa yina sala, luna yo zinisa ku tia.

33. Mu lumbu nsambodia ka luna katuka ku mwelo anzo yakoto yambwabununu ko, kansi luna kala kuna, nate ye lumbu bieno biamfuluzulu amoko bimeni vioka, kadi mu lumbu nsambodia mfuluzulu eno amoko yina kala.

34. Mfumu wasikidikisi, vo bonso buvengo bwabu, i buna buna vangwa mboki mpe, kidi luabwilwa kodi.

35. Va mwelo anzo yakoto yambwabununu luna kala mu lumbu nsambodia fuku ye mwini, ye luna vanga, bonso bwasikidikisa Mfumu kwa yeno mu vanga, ka luidi fwa; kadi bobo nsikudukusu.

36. Aloni ye bana bandi bababakala bavanga mamonsono masikidikisa Mfumu mu Mose.

KAPU 9.

Nkailu wantete wa Aloni.

Mu lumbu kianani Mose watumisa Aloni ye bana bandi babakala ye ngudi zabantu ba Isaeli.

2. Yandi wavova kwa Aloni: Nakibongila mwan' angombe wambakala bonso nkailu angiokolo amasumu ye meme diambakala bonso nkailu angioka, biabiole bikondolo kieta, ye nata bio ku zizi kia Mfumu.

3 Vova kwa bana ba Isaeli ye ta: Lubonga nkombo yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu ye mwan' angombe ye mwan' ameme, biabiole biamvu mosi ye bikondolo kieta, bonso nkailu angioka,

4. ye mpe ngombe yambakala ye meme diambakala bonso nkailu amatondo, mu yoka va zizi kia Mfumu, ye mboki nkailu andia wabukulwa mazi; kadi bwabu Mfumu una bwabana ye yeno.

5. Yau babonga biobio biabasikidikisa Mose mu bonga ye banata bio ku nzo yakoto yambwabununu; bundu diadionsono diayiza ye diatelama va zizi kia Mfumu.

6 Buna Mose wavova: Diadi i dilusikidikisi Mfumu mu vanga; mboki nzitusu wa Mfumu una monika kwa yeno.

7. Mose wavova kwa Aloni: Finama ku disalu ye yoka nkailu aku wangiokolo amasumu ye nkailu aku wangioka ye bwa kodi mu ngeye kibeni ye bantu; mboki yoka nkailu miabantu ye ubabwila kodi, bonso bwasikidikisa Mfumu.

8. Buna Aloni wafinama ku disalu ye wavonda mwan' angombe wankailu andi wangiokolo amasumu.

9. Bana bababakala ba Aloni banata menga kwa yandi, ye yandi wanotika nlembo andi mu menga ye wakusa va mpoka zadisalu, kansi menga mankaka watengula va sina diadisalu.

10. Mazi, nsekinia ye mazi malanga biabulu kiankailu angiokolo amasumu wazinisa va disalu, bonso bwasikidikisa Mfumu kwa Mose.

11. Kansi mbizi ye nkanda wazinisa ku tia ku mbazi atua.

12. Mboki wavonda bulu kiankailu angioka. Bana bababakala ba Aloni bantambika menga, ye yandi watengula mo kinzungidila va disalu.

13. Bantambika bulu kiankailu angioka kiasaswa mu bikunku ye ntu akiau, ye yandi wazinisa bio va disalu.

14. Yandi wasukula ndia ye malu ye wazinisa bio va ntandu ankailu angioka va disalu.

15. Mboki yandi wanata nkailu miabantu. Yandi wabonga nkombo yambakala yabantu yankailu angiokolo amasumu ye wavonda yo ye wayoka yo bonso nkailu angiokolo amasumu mpila mosi ye bulu kiantete kiankailu angiokolo amasumu.

16. Yandi wanata bulu kiankailu angioka ye wayoka kio bonso bwasikudukuswa.

17. Yandi wanata nkailu andia ye wabonga wo fuka dimosi ye wazinisa bio va disalu, ye nkailu angioka wansuka mpe.

18. Mboki wavonda ngombe yambakala ye meme diambakala i nkailu miabantu miamatondo. Bana bababakala ba Aloni bantambika menga, ye yandi watengula mo kinzungidila va disalu.

19. Kunku biamazi biangombe yambakala ye nkil' ameme diambakala ye momo mazunganga ndia, ye mpe nsekinia ye mazi malanga,

20. kunku biobio biamazi batula va ntandu ato biamoko; yandi wazinisa kunku biamazi va disalu.

21. Kansi to biamoko ye to kiakulu kwalubakala Aloni wavevila bio mu nkailu ampevila va zizi kia Mfumu, bonso bwasikidikisa Mose.

22. Aloni wazangula moko mandi va bantu ye wabasakumuna. Mboki wakulumuka, bu kakiyokila nkailu angiokolo amasumu, nkailu angioka ye nkailu amatondo. 4 Mose 6: 23 b.

23. Mose ye Aloni bakota mu nzo yakoto yambwabununu; mboki bavaika diaka ye basakumuna bantu. Buna nzitusu wa Mfumu wamonika kwa bantu babonsono.

24. Tia tuatuka mu Mfumu tuamanisa nkailu miangioka ye kunku biamazi va disalu. Bantu babonsono bamona bo; bayangalala ye bafukama va zizi biau.

1 Nt. 18: 38 b. 2 Lus. 7: 1.

KAPU 10.

Masumu mabana bababakala ba Aloni ye mvutulu au ndinda. Nkanukunu kwa banganga mu nwa vinia Kunku kiabanganga mu minkailu.

Kansi Nadabi ye Abihu, i bana bababakala ba Aloni, babonga malonga matia, muntu ye diandi, ye batula mo tia ye bafufumuna biamfwitisila mwisi va ntandu ye banata tia tuanzenza va

zizi kia Mfumu, tuankaka ye ka tuna tubasikudukuswa ko. 4 Mose 3: 4. 26: 61.

2. Buna tia tuatuka kwa Mfumu ye tuabayoka, ye babilama bafwa va zizi kia Mfumu.

3. Mose wavova kwa Aloni: Diadi diavova Mfumu ye wata: Kwa yau batelamene lukufi ye mono, nzolele kukisonga wanlongo, ye vantadisi abantu babonsono nzolele kukisonga wanzitusu. Aloni wadingalala napi.

Lumb. 18: 25 b.

4. Mose watumisa Misaeli ye Elesafani, bana bababakala ba Usieli, mpangi ase dia Aloni, ye wabakamba: Lufinama ye lukatula butu bieno mu kinlongo ye lubanata ku mbazi atua.

2 Mose 6: 18, 22. 4 Mose 8: 19.

5. Buna bafinama ye babanata ye mvwatu miau mianitu ku mbazi atua, bonso bwakamba Mose.

6. Mose wavova kwa Aloni ye kwa bana bandi bababakala Elasali ye Itamali: Ka lusani nsuki zeno bonso bonso ko ye ka lutiasunani mvwatu mieno ko, ka luidi fwa ye tuadisa nganzi mu bundu diadionsono. Kansi mpangi zeno, i nzo yayonsono ya Isaeli, balenda dila mu diambu diatia toto tuakwikidi Mfumu.

7. Ka lukatukani mu mwelo anzo yakoto yambwabununu ko, ka luidi fwa, kadi mazi mankusa ma Mfumu mena va yeno. Yau bavanga bonso bwakamba Mose. 3 Mose 8: 30.

8. **M**fumu wavova kwa Aloni ye wata:

9. Ngeye kibeni ye bana baku bababakala ka lunwangani vinia vo ndwinu zangolo ko, bu luna kota mu nzo yakoto yambwabununu, ka luidi fwa. Wowo una kala nkondo ukaumani kwa yeno mbandu ka mbandu.

Yeh. 44: 21. 1 Tim. 3: 3. Tit. 1: 7.

10. Luna sa diswaswana mu bianlongo ye mu bikondolo nlongo, mu biasumuka ye biavedila;

11. luna longa bana ba Isaeli nkondo miamionsono miabazaikisa Mfumu mu Mose.

12. **M**ose wavova kwa Aloni ye kwa Elasali ye Itamali, i bana bandi bababakala basidi moyo: Lubonga nkailu andia usidi mu nkailu atia wa Mfumu, ye ludia wo walembwa funa va lueka luadisalu, kadi wena wanlongo ye nlongo. 3 Mose 2: 3. 6: 16.

13. Luna wo dila mu vuma kianlongo; kadi i lendo kiaku kiasikudukuswa ye kiabana baku bababakala mu nkailu atia wa Mfumu; bobo yasikudukusu.

14. To kiakoko kiankailu ampevila ye to kiakulu kiankailu bina diwa kwa ngeye ye bana baku bababakala ye babakento mu ntuadi ye ngeye mu vuma kiavedila, kadi waveno bio bonso lendo kiaku kiasikudukuswa ye kiabana baku bababakala mu nkailu miamatondo miabana ba Isaeli.

2 Mose 29: 27 b.

15. Va kimosi ye nkailu miatia—kunku biamazi—to kiakulu kiankailu ye kiakoko kiankailu ampevila bina natwa mu vevulwa bonso nkailu ampevila va zizi kia Mfumu; ngeye una bio vwa bonso lendo kikakimani ye bana baku bababakala mu ntuadi ye ngeye, bonso bwasikidikisa Mfumu.

16. **M**ose wayuvula nkombo yankailu angiokolo amasumu, kansi yamana zinuswa. Buna yandi wafwemina Elasali ye Itamali, bana bababakala ba Aloni basidi moyo, ye wavova:

3 Mose 9: 3.

17. Mu nkiama ka ludidi nkailu angiokolo amasumu mu vuma kianlongo ko? Keti wena wanlongo ye nlongo. Yandi waluveni wo, kidi luakatula lufuma luabundu ye kubabwila kodi va zizi kia Mfumu.

18. Tala, menga mawau ka maneto mu ngudi akinlongo ko; nkiangunu lukutu dia mbizi yoyo mu vuma kianlongo, bonso bunsikidikisi. 3 Mose 6: 26.

19. Kansi Aloni wavova kwa Mose: Tala, bwabu bayokele nkailu au wangiokolo amasumu ye nkailu au wangioka va zizi kia Mfumu, ye mono mpangulu buma, bonso buzeyi. Vo ngina dia mbizi yankailu angiokolo amasumu bwabu, buna diodio dina zolakana kwa Mfumue?

20. Mose bu kawa momo, wakulula moyo.

KAPU 11.

Bulu biavedila ye biasumuka.

Mfumu wavova kwa Mose ye Aloni ye wata kwa yau: Luvova kwa bana ba Isaeli ye luta:

2. **B**iabi i bulu bilulenda dia mu bulu biabionsono biamalu maia va ntoto: 5 Mose 14: 4 b.

3. bulu biabionsono biamalu maia biena biodia biabasuka ye bikasudilanga dia, biobio lulenda dia.

4. Kansi biabi ka luna dia ko mu bulu bikasudilanga dia ye mu biau biena biodia: kamela, kadi ukasudi-

langa dia, kansi kenani biodia ko, yandi
una kala wasumuka kwa yeno;
5. safane, kadi ukasudilanga dia, ka-
nsi kenani biodia ko, yandi una kala
wasumuka kwa yeno;
6. kalumba, kadi ukasudilanga dia,
kansi kenani biodia ko, yandi una kala
wasumuka kwa yeno;
7. ngulu, kadi yena biodia biabasu-
ka, kansi ka yikasudilanga dia ko, yau
yina kala yasumuka kwa yeno.
8. Mbizi abulu biobio ka ludiani ko,
ye ka luvalakanani bimbondia biau
ko; biau bina kala biasumuka kwa
yeno.
9. Biabi i bina bilulenda dia mu
bina biabionsono biena moyo mu nla-
ngu: biabionsono mu nlangu, kani
mu mazanga vo mu mila, biena matolo
ye mabala, biobio lulenda dia.
5 Mose 14: 9 b.
10. Kansi biabionsono mu mazanga
ye mila bikondolo matolo ye mabala,
mu biabionsono bilenda kiba mu nla-
ngu, mu lekwa biabionsono biavumuna
mu nlangu, biobio bina kala nkanku-
musu kwa yeno.
11. Inga, biau bina kala nkankumusu
kwa yeno; mbizi au ka ludiani ko, bi-
mbondia biau luna tanga bonso nka-
nkumusu.
12. Biabionsono mu nlangu biko-
ndolo matolo ye mabala bina kala
nkankumusu kwa yeno.
13. Mu zinuni luna tanga zazi bonso
nkankumusu, ka zina diwa ko, zau
zena nkankumusu: ngo azulu, luba-
kila luameme, mbemba, 5 Mose 14: 12 b.
14. kimbembe, lusiuki ye zankaka
mu kanda,
15. minganga miamionsono miampila
mu mpila bonso bumiena mu kanda,
16. nuni yakamela, nuni yateha-
masi, nuni ambizi, lubakila ye zankaka
mu kanda,
17. kimfutu, nuni yidiminінanga,
kuti,
18. tinsemeti, malembe, kwakwa,
19. ngongo, nswengi amvula ye za-
nkaka mu kanda, nkombo avia ye
lumfukunia.
20. Ndekwa-ndekwa biabionsono bi-
tilumukanga bidiatanga mu malu maia
bina kala nkankumusu kwa yeno.
21 Mu ndekwa-ndekwa biabionsono
bitilumukanga bidiatanga mu malu
maia, lulenda dia biabi kaka biena
malu mole mandomuzukina va ntoto
mena va ntandu amalu mau.
22. Mu biau lulenda dia biabi: bia-
bionsono mu kanda diaalebe,[1] biabio-
nsono mu kanda diasoleami,[1] biabio-
nsono mu kanda diahalangoli[1] ye bia-
bionsono mu kanda diahangabi.[1]
23. Kansi ndekwa-ndekwa biankaka
biabionsono bitilumukanga biena malu
maia bina kala nkankumusu kwa
yeno.
24. Mu bulu biobio lubakanga nsu-
mukunu zeno. Wonso uvalakananga
bimbondia biau una kala wasumuka
nate ye nkokila. 3 Mose 5: 2.
25. Wonso ukatudi kimbondia kia-
mpila yoyo una sukula mvwatu miandi
ye kala wasumuka nate ye nkokila.
26. Bulu biabionsono biamalu maia
biena biodia, kansi ka biabasuka ko ye
bilembolo kasudilanga dia, bina kala
biasumuka kwa yeno. Wonso uvala-
kananga bio usumukini.
27. Bulu biabionsono biamalu maia
bidiatanga mu bikanda bina kala biasu-
muka kwa yeno. Wonso uvalakananga
bimbondia biau usumukini nate ye
nkokila.
28. Ndiena ukatudi kimbondia kia-
mpila yoyo una sukula mvwatu miandi
ye kala wasumuka nate ye nkokila;
biau bina kala biasumuka kwa yeno.
29. Mu mbulu-mbulu bivionguzu-
kanga va ntoto, biabi bina kala biasu-
muka kwa yeno: kifwani kiamfuki,
mpuku, kivala ye biankaka mu kanda,
30. anakani, bulu kiankoa, letani,
bulu kiahometi, ye lungwenia.
31. Biobio bina kala biasumuka kwa
yeno mu mbulu-mbulu biabionsono.
Wonso una bio valakana, bu bifwidi,
usumukini nate ye nkokila.
32. Biabionsono bibwanga bulu kia-
mpila yoyo, bu kifwidi, bisumukini,
kani wumbwa kianti vo mvwatu vo
lekwa biankand' abulu vo kuba vo
kionso kionso lekwa kiankaka kisadu-
lwanga mu salu. Kiau kina tulwa mu
nlangu ye kisumukini nate ye nkokila;
buna kivedele.
33. Vo lekwa kiampila yoyo kina
bwa mu wumbwa kiatuwumba, buna
biabionsono biena mu kiau bisumukini
ye luna bula wumbwa kiokio.
34. Dia kwakonsono kwampila mu
mpila, kwakonsono kudiwanga kwa-
sobwa nlangu, kusumukini; ndwinu
zazonsono zampila mu mpila mu kionso
kionso wumbwa, zazonsono zinuwanga,
zisumukini mu diambu diodio.
35. Biabionsono bibwanga kimbo-
ndia kiampila yoyo bisumukini. Vo

1 i nkumbu zamakanda mamakonko.

kiokio i foloni vo zikwa, buna kina bungwa, kadi kisumukini. Kina kala kiasumuka kwa yeno.

36. Kansi nkelo vo nto, vuma kikalanga nlangu, kina kala kiavedila; kansi vo muntu una valakana kimbondia kiau kibeni, usumukini.

37. Vo kimbondia kiampila yoyo kina bwa va ntombo zina kunwa, lekwa bikunwanga, buna bina kala biavedila.

38. Kansi vo nlangu ubwidi mu ntombo ye mboki kimbondia kiampila yoyo kina zo bwa, buna zina kala zasumuka kwa yeno.

39. Vo bulu kiamalu maia kilenda diwa kwa yeno, kina fwa, buna wonso una valakana kimbondia kiandi usumukini natè ye nkokila.

40. Wonso una dia mbizi yakimbondia kiampila yoyo, yandi una sukula mvwatu miandi ye sumukini nate ye nkokila. Wonso ukatudi kimbondia kiampila yoyo, yandi una sukula mvwatu miandi ye sumukini nate ye nkokila. 3 Mose 17: 15.

41. Ndekwa-ndekwa biabionsono biviongu̇zukanga va ntoto biena nkankumusu ye ka bina diwa ko.

42. Ka mu bina bidiatilanga mu vumu ko vo mu bina bidiatilanga mu malu maia vo mu malu mamingi mu ndekwa-ndekwa biabionsono biviongu̇zukanga va ntoto ka luna dia ko, kadi biena nkankumusu.

43. Ka lukivangani nkankumusu yeno kibeni ko mu bulu biampila yoyo, ye ka lukisumunani ko mu biobio ye luna sumuka mu biau.

44. Kadi mono i Mfumu, Nzambi eno; yeno luna kukikeba banlongo ye kala banlongo, kadi mono ngiena wanlongo. Ka lukisumunani ko mu kimosi kiandekwa-ndekwa bikibanga va ntoto. 3 Mose 19: 2. 20: 7. 1 Pet. 1: 16.

45. Kadi mono i Mfumu yaluvaikisa mu nsi a Ngipiti, kidi yakala Nzambi eno. Nkiangunu yeno luna kala banlongo, kadi mono ngiena wanlongo.

46. Wau i nkondo mu bulu biamalu maia ye mu zinuni ye mu ndekwandekwa biabionsono biampila mu mpila biena moyo bikibanga mu nlangu ye ndekwa-ndekwa biabionsono biampila mu mpila va ntoto,

47. kidi lualenda sa diswaswana mu nsumukunu ye mpedolo, mu bulu bilenda diwa ye mu bulu biakanukunwa diwa.

KAPU 12.

Mpedoso abakento babutidi.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata: Vova kwa bana ba Isaeli ye ta:

2. Nkento bu kabutidi mwana ye wau i mwana wabakala ukabutidi, buna yandi una sumuka mu lumbu nsambodia; lumbu bimosi bonso bukena ku mbela, kana kala wasumuka. 3 Mose 15: 19.

3. Mu lumbu kianani sutu diamwana dina zabulwa. 1 Mose 17: 12. Luk. 2: 21. Yoa. 7: 22 b.

4. Mboki una kala mu nzo mu makumatatu ye lumbu tatu, bu kena nkubu. Yandi kana valakana kiuma kianlongo ko ye kana kwenda ku kinlongo ko, nate ye lumbu biandi biampedoso bimeni.

5. Kansi vo wau i mwana wankento ukabutidi, buna yandi una kala wasumuka mu tumingu tole, mpila mosi ye bonso bukena ku mbela; mboki kana kala mu nzo mu makumasambanu ye lumbu sambanu, bu kena nkubu.

6. Lumbu biandi biampedoso bu bimeni, kani mu mwana wabakala vo mu wankento, yandi una nata mwan' ameme wamvu mosi bonso nkailu angioka ye bembe diantwenia vo kiduka bonso nkailu angiokolo amasumu, ku mwelo anzo yakoto yambwabununu kwa nganga. Luk. 2: 22 b.

7. Yandi una bio yoka va zizi kia Mfumu ye kumbwila kodi, ye una vedila mu nkubu andi. Wau i nkondo mu nkento ubutidi, bu kabutidi mwana wabakala, ye bu kabutidi mwana wankento.

8. Vo kalendi baka meme ko, una bonga duka biole vo mabembe mole mantwenia, dimosi bonso nkailu angioka ye dimosi bonso nkailu angiokolo amasumu. Nganga una kumbwila kodi, ye una vedila. 3 Mose 5: 7.

KAPU 13.

Bwazi mu bantu ye mu mimvwatu.

Mfumu wavova kwa Mose ye Aloni ye wata:

2. Muntu, bu kana bakama mu nkand' anitu andi mvimbu vo loti vo sona diamvembukila ye mu diambu diodio mputa yifwanane ye bwazi yina tumbuka mu nkand' anitu andi, buna una natwa kwa nganga Aloni vo kwa umosi mu bana bandi bababakala, i banganga. 5 Mose 24: 8.

3. Vo nganga, bu keti tonwa vuma
kibakamene mu nkand' anitu andi, una
mona, vo mika miena mu vuma kiba-
kamene mivembokele, ye vuma kiba-
kamene kieti monika kiafinuka ye mu
nkanda wankaka mu nitu, buna baka-
mene bwazi; nganga, bu kantonono,
una kuntumbula vo sumukini.
4. Vo i sona diampembe dimonekene
mu nkand' anitu andi, kansi ka dieti
monika diafinuka ko ye mu nkanda
wankaka, ye mika vo ka mivembokele
vovo ko, buna nganga una zikidila
ubakamene mu nzo mu lumbu nsa-
mbodia.
5. Vo nganga, bu kana kuntonwa mu
lumbu kiansambodia, una mona, vo
vuma kibakamene kieti monika mpila
mosi, ye vo yina yambi ka yiyandane
mu nkanda ko, buna nganga una ku-
nzikidila mu nzo nzikidila yanzole mu
lumbu nsambodia.
6. Vo nganga, bu kana kuntonwa
ntonwa yanzole mu lumbu kiansambo-
dia, una mona, vo vuma kibakamene
kikitukidi mpembe, ye yina yambi ka
yiyandane mu nkanda ko, buna nganga
una kuntumbula vo vedele, kadi buna
yoyo i loti kaka, ye bu kasukudi
mvwatu miandi, vedele.
7. Kansi vo loti lueti yandana mu
nkanda, bu kakitonunwa kwa nganga
mu tumbulwa vo vedele, ye yandi weti
kukisonga nsonga yanzole kwa nga-
nga,
8. ye nganga, bu kana kuntonwa,
una mona, vo loti luamana yandana mu
nkanda, buna nganga una kuntumbula
vo sumukini, kadi buna i bwazi bobo.
9. Muntu, bu kababakamene bwazi, una
natwa kwa nganga.
10. Vo nganga, bu kana kuntonwa,
una mona mvimbu wampembe mu
nkanda, ye vo mika mivembokele
momo, ye mvimbu ubadikidi sanda,
11. buna i bwazi bwankulu bobo mu
nkand' anitu andi, ye nganga una ku-
ntumbula vo sumukini; buna kana
kunzikidila mu nzo ko, kadi sumukini.
12. Kansi vo bwazi butumbukidi mu
nkanda, ye nkanda wawonsono wamu-
ntu ubakamene wafukwa kwa bwazi ku
ntu nate ye mu malu, mwamonsono
mweti tala nganga,
13. ye nganga, bu keti kuntonwa,
una mona, vo bwazi bweti fuka nitu
andi yayonsono, buna yandi una
tumbula ubakamene vo vedele. Nitu
andi yayonsono yeka yampembe; ve-
dele kwandi.
14. Kansi sanda, bu kweti monika
mu yandi, buna sumukini.
15. Nganga, bu kana mona sanda,
una kuntumbula vo sumukini; sanda
i nsumukunu, i bwazi bobo.
16. Kansi vo sanda kukitukidi ye
vuma kiyikidi kiampembe, buna una
kwenda kwa nganga.
17. Vo nganga, bu keti kuntonwa,
weti mona, vo vuma kibakamene kieka
kiampembe, buna nganga una tumbula
ubakamene vo vedele; buna vedele.
18. Muntu, bu kakedi ye vumbu mu
nkand' anitu andi ye dinieki,
19. kansi mboki mvimbu wampembe
vo sona diambwaki yampembe dieti
monika va vuma kiakedi vumbu, buna
una yambula nganga kantonwa.
20. Vo nganga, bu keti kuntonwa,
weti mona, vo vuma kieti monika kia-
finuka ye mu nkanda wankaka, ye vo
mika miavembokele momo, buna nga-
nga una kuntumbula vo sumukini; kadi
buna ubakamene bwazi butumbukidi
vakedi vumbu.
21. Kansi vo nganga, bu katonono
vuma, umweni, vo mika miampembe
mikondolo vo, ye vo vuma ka kifinukini
ye mu nkanda wankaka ko ye vo kiki-
tukidi mpembe, buna nganga una kunzi-
kidila mu nzo lumbu nsambodia.
22. Vo yina yambi yina yandana mu
nkanda, buna nganga una kuntumbula
vo sumukini; kadi buna bakamene.
23. Kansi vo sona diamvembukila
dilembolo kituka kudiena ye dilembolo
yandana, buna i fu kiavumbu, ye nga-
nga una kuntumbula vo vedele.
24. Kansi vo muntu una baka mputa
yavia mu nkand' anitu, ye mboki
sona diambwaki yampembe vo diampe-
mbe dina vingana mu fu kiamputa
yavia,
25. ye nganga, bu katonono vuma,
umweni, vo mika miavembokele mu
sona, ye vo dieti monika diafinuka ye
mu nkanda wankaka, buna bakala di-
bakamene bwazi butumbukidi vakedi
mputa yavia; nganga una kuntumbula
vo sumukini, kadi buna bakamene
bwazi.
26. Kansi vo nganga, bu katonono
vuma, umweni, vo mika miampembe
mikondolo mu sona diamvembukila, ye
vo vuma ka kiena kiafinuka ko ye
mu nkanda wankaka ye kieti kituka
mpembe, buna nganga una kunzikidila
mu nzo mu lumbu nsambodia.
27. Mboki vo nganga, bu kana ku-
ntonwa mu lumbu kiansambodia, una

mona, vo yina yambi yiyandane mu nkanda, buna nganga una kuntumbula vo sumukini, kadi buna bakamene bwazi.

28. Kansi vo sona diampembe dilembolo kituka vadiena ye dilembolo yandana mu nkanda ye diakidi mpembe yafiuma, buna i mvimbu usidi mu mputa yavia, ye nganga una kuntumbula vo vedele, kadi i fu kiamputa yavia.

29. Bakala vo nkento bu kabakamene mu vuma ku ntu vo mu yedo,

30. ye nganga, bu katonono vuma kibakamene, umweni, vo kieti monika kiafinuka ye mu nkanda wankaka, ye vo mika miananganza mianmfwelemfwele miena momo, buna nganga una tumbula ubakamene vo sumukini, kadi buna i makoko mabwazi, bwazi bwantu vo bwazi bwayedo.

31. Kansi vo nganga, bu katonono vuma kibakamene kiena makoko, mweni, vo vuma ka kieti monika kiafinuka ko ye mu nkanda wankaka, kansi mika miampiuki mikondolo vo, buna nganga una zikidila ndiena ubakamene makoko lumbu nsambodia mu nzo.

32. Mboki vo nganga, bu kana tonwa mu lumbu kiansambodia vuma kibakamene, una mona, vo makoko ka mayandane ko ye vo ka venani mika miananganza ko ye vo makoko ka meti monika mafinuka ko ye mu nkanda wankaka,

33. buna mbevo una kukiteba, kansi kana teba vuma kiena makoko ko, ye nganga una zikidila mbevo amakoko mu nzo nzikidila yanzole mu lumbu nsambodia.

34. Vo nganga, bu kana tonwa mbevo amakoko mu lumbu kiansambodia, una mona, vo makoko ka mayandane mu nkanda ko, ye vo ka mamonekene mafinuka ko ye mu nkanda wankaka, buna nganga una kuntumbula vo vedele, ye bu kasukudi mvwatu miandi, vedele.

35. Kansi vo makoko mayandane mu nkanda, bu katumbulu vo vedele,

36. ye nganga, bu keti kuntonwa, weti mona, vo makoko mayandane mu nkanda, buna nganga kena nsatu ayuvula ko, vo mika miananganza miena vovo, kadi sumukini.

37. Kansi vo makoko meti monika mpila mosi ye mika miampiuki mimenene va vuma, buna makoko manieki ye yandi vedele, ye nganga una kuntumbula vo vedele.

38. Bakala vo nkento bu kana baka masona, i masona mampembe, mu nkand' anitu andi,

39. ye nganga, bu kana tonwa ubakamene, una mona, vo masona mu nkand' anitu andi mena mampembe yafiuma, buna i loti lukondolo nsisi lutumbukidi mu nkanda; yandi vedele.

40. Nsuki zantu zabakala bu zikatukidi mu nana, buna i vandu kiakosi kaka; yandi vedele.

41. Vo nsuki zeti katuka mu nana va ntump' antu, buna i vandu kiantump' antu kaka; yandi vedele.

42. Kansi sona diambwaki yampembe bu dina monika mu vuma kiena vandu, ku nima vo ku luse, buna i bwazi butumbukidi mu vuma kiena vandu, ku nima vo ku luse.

43. Nkiangunu vo nganga, bu keti kuntonwa, weti mona, vo sona disempamene mu vuma kiena vandu, ku nima vo ku luse, diena diambwaki yampembe, ye vo dieti monika detila ye bwazi mu nkanda mwankaka mu nitu,

44. buna bakala diena ye bwazi, yandi sumukini; nganga i ntumbu kuntumbula vo sumukini, kadi bakamene mu ntu andi.

45. Wonso ubakamene bwazi una kibila mu mvwatu miatiasuka, yandi una keba nsuki zandi bonso bonso ye fuka ngievo zandi, ye yandi una boka: Sumukini, sumukini!

46. Ntangu yayonsono yikabakamene bwazi, una kala wasumuka; sumukini kwandi. Yandi una kala mu vuma kiatatuka; ku mbazi atua kuna kala kundu kiandi. 4 Mose 5: 2 b. 2 Nt. 15: 5.

47. Mvwatu, bu ubakamene bwazi, kani mvwatu wamika vo walino,

48. vo bweti kala mu nlele wambwanga vo wantunga, kani walino vo wamika, vo mu nkand' abulu vo mu kionso kionso lekwa kiavangulwa mu nkand' abulu,

49. ye vuma kibakamene kieti monika nkievo kiankunzu vo kiambwaki, mu mvwatu vo mu nkand' abulu vo nlele wambwanga vo wantunga vo lekwa kiavangulwa mu nkand' abulu, kani kionso kionso, buna vuma kibakamene bwazi ye kina songwa kwa nganga.

50. Nganga, bu katonono vuma kibakamene, una keba lekwa kibakamene kiazikudulwa mu lumbu nsambodia.

51. Vo yandi mu lumbu kiansambodia bu kana tonwa vuma kibakamene,

una mona, vo mbivusu yiyandane mu mvwatu vo nlele wambwanga vo wantunga vo mu nkand' abulu, kani kionso kionso kiavangulwa mu nkand' abulu, buna vuma kibakamene bwazi bwambi; kiampila yoyo kisumukini.

52. Mvwatu vo nlele wambwanga vo wantunga, kani wamika vo walino vo lekwa kiavangulwa mu nkand' abulu kibakamene, kani kionso kionso, kina yokwa kwandi; kadi i bwazi bwambi; biabionsono biampila yoyo bina yokwa mu tia.

53. Kansi vo nganga, bu keti tonwa vuma, weti mona, vo sona ka diyandane ko mu mvwatu vo mu nlele wambwanga vo wantunga vo lekwa kiavangulwa mu nkand' abulu, kani kionso kionso,

54. buna nganga una sikidikisa, vo lekwa kiena ye vuma kibakamene kina sukulwa, ye yandi una kio keba kiazikudulwa nzikudulwa yanzole mu lumbu nsambodia.

55. Vo nganga, bu katonono vuma kibakamene bu kisukulu, umweni, vo vuma kibakamene ka kikitukidi ko, buna lekwa kiampila yoyo kisumukini, ka i diambu ko vo sona ka diyandane ko; una kio yoka mu tia; i sona disekisanga, kani diena ku luse vo ku nima.

56. Kansi vo nganga, bu katonono vuma kibakamene, umweni, vo kiena mpembe yafiuma, bu kisukulu, buna una kio katula mu mvwatu vo mu nkand' abulu vo mu nlele wambwanga vo wantunga.

57. Kansi vo sona dina vutuka monika mu mvwatu vo mu nlele wambwanga vo wantunga vo mu lekwa kiavangulwa mu nkand' abulu, kani kionso kionso, buna i bwazi butumbukidi; lekwa kiokio kiena ye vuma kibakamene una kio yoka mu tia.

58. Kansi vo sona mu diambu dia bu disukulu dikitukidi mu mvwatu vo mu nlele wambwanga vo nlele wantunga vo lekwa kiavangulwa mu nkanda, kani kionso kionso, buna kina sukulwa nsukulwa yanzole, ye mboki kivedele.

59. Wau i mwina mu kina kibakamene bwazi, kani mvwatu wamika vo walino, kani nlele wambwanga vo wantunga vo lekwa kiavangulwa mu nkand' abulu, kani kionso kionso—i mwina una tumbula lekwa vo kivedele vo kisumukini.

KAPU 14.

Mpedoso amfwa bwazi. Bwazi mu zinzo.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

2. Wau i mwina mu bonso buna vangwa, muntu wakedi bwazi, bu kana veduswa: Yandi una natwa kwa nganga;
Mat. 8: 4. Mal. 1: 44. Luk. 5: 14. 17: 14.

3. nganga una vaika ku mbazi atua. Vo nganga, bu keti kuntonwa, weti mona, vo mfwa bwazi unieki mu bwazi bukabakama,

4. buna nganga una sikidikisa, vo nuni zole zavumuna zavedila, buku kiansedeli, nsadi mianango ye isopi bina bongwa mu diambu diamuntu wowo una veduswa. Lumb. 51: 7.

5. Nganga una sikidikisa, vo nuni mosi yina vondulwa va ntandu awumbwa kiatuwumba kiena nlangu wanazizia.

6. Mboki yandi una bonga nuni yavumuna, ye buku kiansedeli mpe, nsadi mianango ye isopi, ye biobio biabionsono va kimosi ye nuni yavumuna una notika mu menga manuni yivondolo va ntandu anlangu wanazizia.

7. Yandi una lemba ndemba nsambodia va ndiena una veduswa mu bwazi; bu kameni kumvedisila bobo, una yambula nuni yavumuna va nsi.

8. Ndiena una veduswa una sukula mvwatu miandi ye teba nsuki zandi zazonsono ye yobila mu nlangu, buna una vedila ye mboki sika lenda kota mu tua. Kansi una kala ku mbazi anzo andi yakoto mu lumbu nsambodia.
4 Mose 12: 14 b.

9. Mu lumbu kiansambodia yandi una teba nsuki zandi zazonsono, ye nsuki zantu ye ngievo ye minkika: nsuki zandi zazonsono una teba. Yandi una sukula mvwatu miandi ye sukula nitu andi mu nlangu, buna vedele.

10. Mu lumbu kianani yandi una bonga bana bole bambakala bamameme bakondolo kieta ye mwan' ameme wankento, wamvu mosi ukondolo kieta, mboki mpe buku tatu biakumi biaefa biamfumfuta zamfumfu, zabukulwa mazi, bonso nkailu andia, mboki longi kimosi kiamazi.

11. Nganga weti vanga mpedoso una tuala ndiena una veduswa ye biankaka biabionsono va zizi kia Mfumu, va mwelo anzo yakoto yambwabununu.

12. Nganga una bonga mwana mosi wameme ye yoka wo bonso nkailu angiokolo amfuka ye longi kimosi kiamazi buna ye vevila bio bonso nkailu ampevila va zizi kia Mfumu.

13. Mwan' ameme una vondulwa va vuma kimosi kivondulwanga bulu biankailu angiokolo amasumu ye bulu biankailu angioka, va vuma kianlongo; kadi nkailu angiokolo amfuka uvwilu kwa nganga bonso nkailu angiokolo amasumu; wena wanlongo ye nlongo.
3 Mose 7: 6 b.

14. Nganga una bonga menga mankaka mu menga mabulu kiankailu angiokolo amfuka, ye nganga una mo kusa va nzuku-nzuku akutu kwalubakala kwandiena una veduswa, ye mpe ngudi anlembo wakoko kwandi kwalubakala ye ngudi anlembo wakulu kwandi kwalubakala.

15. Mboki nganga una bonga mu longi kina kiamazi ye bukula mu koko kwandi kwalumoso,

16. ye nganga una notika nlembo walanda ngudi wakoko kwalubakala mu mazi mena mu koko kwandi kwalumoso ye lemba mazi mankaka mu nlembo andi ndemba nsambodia va zizi kia Mfumu.

17. Mu mazi masidi mu koko kwandi nganga una mo kusa mu nzuku-nzuku akutu kwalubakala kwandiena una veduswa, ye mpe ngudi anlembo wakoko kwalubakala ye ngudi anlembo wakulu kwalubakala, va ntandu amenga mankailu angiokolo amfuka.

18. Mazi mankaka masidi mu koko kwanganga una mo bukula va ntu andiena una veduswa; nganga una kumbwila kodi va zizi kia Mfumu.

19. Mboki nganga una yoka nkailu angiokolo amasumu ye bwa kodi mu ndiena una veduswa, kidi kakatudulwa nsumukunu andi; mboki una vonda bulu kiankailu angioka.

20. Nganga una yoka nkailu angioka va disalu va kimosi ye nkailu andia. Nganga bu kambwididi kodi bobo, buna vedele.

21. Kansi vo yandi wena bumputu ye kalendi baka biobio biabingi ko, buna una bonga mwana mosi wameme kaka bonso nkailu angiokolo amfuka ye vevila wo mu kukibwila kodi, ye buku kimosi kaka kiaefa kiamfumfuta zamfumfu, zabukulwa mazi, bonso nkailu andia, ye mboki longi kimosi kiamazi,

22. ye mpe duka biole vo mabembe mole mantwenia, bonso bukalenda baka; dimosi dina kala bonso nkailu angiokolo amasumu, diankaka bonso nkailu angioka.

23. Mu diambu dia kidi katumbulwa vo vedele, yandi una nata biobio biabionsono mu lumbu kianani kwa nganga, ku mwelo anzo yakoto yambwabununu, va zizi kia Mfumu.

24. Nganga una bonga mwan' ameme wankailu angiokolo amfuka ye longi kimosi kiamazi buna, ye nganga una vevila biobio bonso nkailu ampevila va zizi kia Mfumu.

25. Mwan' ameme wankailu angiokolo amfuka una vondwa, ye nganga una bonga mu menga mankailu angiokolo amfuka ye kusa nzuku-nzuku akutu kwalubakala kwandiena una veduswa, ye mpe ngudi anlembo wakoko kwandi kwalubakala ye ngudi anlembo wakulu kwandi kwalubakala.

26. Mboki nganga una bukula mazi mankaka mu koko kwandi kwalumoso,

27. ye nganga una lemba mu nlembo walanda ngudi wakoko kwandi kwalubakala mazi mankaka mena mu koko kwandi kwalumoso, ndemba nsambodia va zizi kia Mfumu.

28. Mu mazi mena mu koko kwandi nganga una kusa nzuku-nzuku akutu kwalubakala kwandiena una veduswa, ye mpe ngudi anlembo wakoko kwandi kwalubakala ye ngudi anlembo wakulu kwandi kwalubakala, va ntandu amenga mankailu angiokolo amfuka.

29. Mazi masidi mu koko kwanganga yandi una mo bukula va ntu andiena una veduswa mu kumbwila kodi va zizi kia Mfumu.

30. Mboki yandi una yoka duka kimosi mu biduka vo bembe dimosi mu mabembe mantwenia, kionso kikalendele baka;

31. bonso bukalendele baka, yandi una yoka kimosi bonso nkailu angiokolo amasumu ye kiankaka bonso nkailu angioka, va kimosi ye nkailu andia. Nganga una bwila ndiena una veduswa kodi va zizi kia Mfumu.

32. Wau i mwina mu ndieu wakedi bwazi, kansi ulembane baka bina bikutu bakama mu diambu diampedoso andi.

33. Mfumu wavova kwa Mose ye Aloni ye wata:

34. Bu luna kota mu nsi a Kanana yingina kuluvana mu vwa, ye ngina yambula nzo mu nsi yiluna vwa yabakama bwazi,

35. buna mvwe anzo una bo kwenda kamba kwa nganga ye vova: Bumonekene, bonso vo nzo ami yibakamene bwazi.

36. Buna nganga una sikidikisa vo,

bu kakikotele mo mu tonwa vuma kibakamene, lekwa biabionsono bina teka vaikuswa mu nzo, mpasi biabionsono biena mu nzo ka bina sumuka ko. Mboki nganga una kota mu tonwa nzo.

37. Vo yandi, bu keti tonwa vuma kibakamene, weti mona, vo vuma kibakamene mu baka kianzo kiena nkievo mafinu mankunzu vo mambwaki meti monika mafinuka mu baka,

38. buna nganga una vaika mu nzo, ku mwelo anzo, ye zika nzo mu lumbu nsambodia.

39. Vo nganga, bu kana kwiza diaka mu kiansambodia ye tonwa yo, una mona, vo sona diyandane mu baka kianzo,

40. buna nganga una kamba, vo matadi momo mabakamene mana timunwa ye tubwa ku mbazi ambanza mu vuma kiasumuka.

41. Kansi nzo yina kwempwa mwamonsono mu ngudi, ye nteke yakwempwa yina tubwa ku mbazi ambanza mu vuma kiasumuka.

42. Matadi mankaka mana bongwa ye vinguswa, ye nteke yankaka yina bongwa mu vaba yo nzo.

43. Kansi vo sona dina vutuka monika mu nzo, matadi bu mamana timunwa, ye nzo bu yamana kwempwa ye yamana vabwa,

44. buna nganga una kota ye tonwa yo, ye vo una mona, vo sona diyandane mu nzo, buna bobo i bwazi bwambi mu nzo; yisumukini.

45. Nzo yina tululwa ye matadi ye nti mianzo ye nteke yayonsono mu nzo ye biabionsono bina katulwa ku mbazi ambanza ku vuma kiasumuka.

46. Vo muntu wakota mu nzo mu ntangu yoyo yiyakala yazikwa, buna sumukini nate ye nkokila.

47. Vo muntu waleka mu nzo, una sukula mvwatu miandi, ye vo muntu wadila mu nzo, una mpe sukula mvwatu miandi.

48. Kansi vo nganga, bu kakotele mu tonwa nzo, umweni, vo sona ka diyandane mu nzo ko, bu yamana vabwa, buna una tumbula nzo vo yivedele, kadi buna yina yambi yikatukidi.

49. Mu diambu diampedoso anzo yandi una bonga nuni zole, buku kiansedeli, nsadi mianango ye isopi.

50. Yandi una vonda nuni yimosi va ntandu awumbwa kiatuwumba kiena nlangu wanazizia.

51. Mboki una bonga buku kiansedeli, isopi, nsadi mianango ye nuni yavumuna ye notika biabionsono mu menga manuni yivondolo ye mu nlangu wanazizia ye lemba va nzo ndemba nsambodia.

52. Bobo yandi una vedisila nzo mu menga manuni ye nlangu wanazizia ye mu nuni yavumuna, buku kiansedeli, isopi ye nsadi mianango.

53. Yandi una yambula nuni yavumuna va nsi ku mbazi ambanza. Bu kabwididi nzo kodi, buna yivedele.

54. Wau i mwina mu biabionsono bibakamene bwazi vo makoko mabwazi,

55. mu bwazi mu mvwatu ye mu nzo,

56. mu mvimbu mu nkanda, loti ye masona mavembuka,

57. bonso nzaikusu mu lekwa bu kiena kiasumuka vo kiavedila. Wau i mwina mu bwazi.

KAPU 15.

Biasumuka bivaikanga mu bakala ye nkento.

Mfumu wavova kwa Mose ye Aloni ye wata:

2. Luvova kwa bana ba Isaeli ye luta kwa yau: Vo muntu una kala kinswenia mu nsuni andi, buna kinswenia kiampila yoyo kiena kiasumuka.

3. Mu diambu diansumukunu andi, kinswenia bu kiena, nkondo walanda una yela: Kanivo nsuni andi uvaikanga kinswenia vo ubatamene mu kinswenia, buna sumukini.

4. Biabionsono bilambalele mbevo bisumukini, ye biabionsono bikavwendi bisumukini.

5. Wonso una valakana lekwa kikalambalele una sukula mvwatu miandi ye yobila mu nlangu ye sumukini nate ye nkokila.

6. Wonso una vwanda va lekwa kivwendi mbevo una sukula mvwatu miandi ye yobila mu nlangu ye sumukini nate ye nkokila.

7. Wonso una valakana nitu ambevo una sukula mvwatu miandi ye yobila mu nlangu ye sumukini nate ye nkokila.

8. Vo mbevo yina lobudila muntu wavedila mante, buna ndiena una sukula mvwatu miandi ye yobila mu nlangu ye sumukini nate ye nkokila.

9. Biabionsono bivwendi mbevo, bu kana zieta, bisumukini.

10. Wonso una valakana kiuma, kani kionso kionso, kikedi kunsi ayandi, usumukini nate ye nkokila; wonso una katula lekwa kiampila yoyo una

sukula mvwatu miandi ye yobila mu nlangu ve sumukini nate ye nkokila.

11. Wonso una valukunwa kwa mbevo bu kayobele moko mandi mu nlangu ko, una sukula mvwatu miandi ye yobila mu nlangu ye sumukini nate ye nkokila.

12. Wumbwa kiatuwumba kina valakana mbevo kina bulwa ; kansi vo i wumbwa kianti, buna kina sukulwa mu nlangu.

13. Muntu wakedi kinswenia bu kavedele mu kinswenia kiandi, buna mu diambu dia kidi katumbulwa vo vedele, una teka tanga lumbu nsambodia ye mboki sukula mvwatu miandi ye mboki sukula nitu andi mu nlangu ucilumukanga, buna vedele.

14. Mu lumbu kianani yandi una bonga duka biole vo mabembe mole mantwenia ye luaka ku zizi kia Mfumu ku mwelo anzo yakoto yambwabununu ye vana bio kwa nganga.

15. Nganga una bio yoka, kimosi bonso nkailu angiokolo amasumu ye kiankaka bonso nkailu angioka ; nganga una kumbwila kodi va zizi kia Mfumu, mu mpedoso akinswenia kiandi.

16. Vo bakala vaikidi maluma, una sukula nitu andi yayonsono mu nlangu, ye sumukini nate ye nkokila.

17. Mvwatu miampila mu mpila ye biabionsono biavangulwa mu nkand' abulu bibwidi mpaikulu yampila yoyo yamaluma, bina sukulwa mu nlangu ye bisumukini nate ye nkokila.

18. Bakala, bu kalambalele ye nkento ye maluma mavaikidi, buna babole bana yobila mu nlangu ye basumukini nate ye nkokila.

19. Nkento, bu kena ye kinswenia kiandi, menga bu mavaikidi mu nsuni andi, buna sumukini mu lumbu nsambodia, ye wonso una kumvalakana, sumukini nate ye nkokila.
3 Mose 18: 19. 20: 18. Yeh. 18: 6.

20. Biabionsono bikalambalele, bu kena ku mbela, bisumukini, ye biabionsono bikavwendi bisumukini.

21. Wonso una valakana bikalambalele, una sukula mvwatu miandi ye yobila mu nlangu ye sumukini nate ye nkokila.

22. Wonso una valakana kiuma kikavwendi una sukula mvwatu miandi ye yobila mu nlangu ye sumukini nate ye nkokila.

23. Vo lekwa kina tulwa vakalambalele vo vakavwendi, ye muntu una valakana lekwa kiokio, buna sumukini nate ye nkokila.

24. Vo bakala lambalele ye yandi, ye nkubu waukaka una kwiza mu yandi, sumukini mu lumbu nsambodia ye biabionsono bikalambalele bisumukini.

25. Vo nkento wena nkubu mu lumbu biabingi, kansi ka i ku mbela ko ye vo wena nkubu uviokele ntangu andi ku mbela, buna nkondo umosi wena bonso mu ntangu andi ku mbela, nkubu andi wasumuka bu wena ; sumukini kwandi.

26. Mu biabionsono bikalambalele, nkubu andi bu wena, nkondo umosi una yela bonso mu bina bikalambalele mu ntangu andi ku mbela ; biabionsono bikavwendi bisumukini, bonso mu ntangu andi ku mbela.

27. Wonso una valakana lekwa mu lekwa biobio, usumukini ; yandi una sukula mvwatu miandi ye yobila mu nlangu ye sumukini nate ye nkokila.

28. Kansi vo uvedele mu nkubu andi, una tanga lumbu nsambodia ye mboki vedele.

29. Kansi mu lumbu kianani una bonga duka biole vo mabembe mole mantwenia ye nata bio kwa nganga, ku mwelo anzo yakoto yambwabununu.

30. Nganga una yoka kimosi bonso nkailu angiokolo amasumu ye kiankaka bonso nkailu angioka ; nganga una kumbwila kodi va zizi kia Mfumu, mu mpedoso ankubu andi wasumuka.

31. Bobo luna kebila bana ba Isaeli mu sumunwa, ka bidi fwa mu nsumukunu au, vo bana sumuna vwala diami diakoto ditelamene mu kati diau.
4 Mose 5: 2 b.

32. Wau i mwina mu ndiena wena kinswenia ye mu ndiena uvaikidi maluma ye sumukini bobo,

33. ye mu nkento ubwidi ku mbela ye mu ndiena wena mpil' akinswenia, kani bakala vo nkento, bobo mpe mu bakala dilambalele ye nkento usumukini.

KAPU 16.

Lumbu kiakinene kiambwilu akodi.

Mfumu wavova kwa Mose, bana bole bababakala ba Aloni bu bakifwila, i yau bole babwilwa lufwa, bu baluaka ku zizi kia Mfumu. 3 Mose 10: 1 b.

2. Mfumu wavova kwa Mose : Kamba kwa mpangi aku Aloni, vo kalendi kota yonso yonso ntangu ko mu kinlo-

ngo mu ngudi angumbu, va luse lua-
kiandu kianlemvo kiena va ntandu
ankela, kidi kafwa ko; kadi mu tuti
nzolele kukizaikisa va ntandu akiandu
kianlemvo.
3. Aloni bu kana kota mu kinlongo,
buna buna vangwa ebu: Yandi una
bonga ngombe yantwenia yambakala
bonso nkailu angiokolo amasumu ye
meme diambakala bonso nkailu angio-
ka; 3 Mose 4: 3.
4. yandi una vwata mvwatu anitu
wanlongo walino ye vwata mbati wa-
lino va nsuni andi, ye yandi una kuki-
kanga nkiti walino ye zunga ntu andi
kinteka kianlele walino; miomio i
mvwatu mianlongo, ye yandi una su-
kula nitu andi mu nlangu, bu kakivwa-
tidi mio ko.
5. Kwa bundu diadionsono diabana
ba Isaeli yandi una tambula nkombo
zole zambakala bonso nkailu angiokolo
amasumu ye meme diambakala bonso
nkailu angioka.
6. Aloni una nata yandi ngombe
yambakala yankailu angiokolo amasu-
mu ye kukibwila kodi ye bwila nzo
andi kodi.
7. Mboki yandi una bonga nkombo
zole zambakala ye tula zo va zizi kia
Mfumu, va mwelo anzo yakoto ya-
mbwabununu.
8. Aloni una ta wadi mu nkombo
zozo zazole zambakala: wadi kimosi
kwa Mfumu, ye wadi kimosi kwa
Asaseli.
9. Nkombo yambakala yina bwa
wadi kwa Mfumu, Aloni una yo nata ye
yoka bonso nkailu angiokolo amasumu.
10. Kansi nkombo yambakala yina
bwa wadi kwa Asaseli, yina tulwa ya-
vumuna va zizi kia Mfumu, kidi ya-
bwilwa kodi, kidi yayambulwa ye ta-
buswa mu nsi yankatu kwa Asaseli.
11. Nkiangunu Aloni una nata ngo-
mbe andi yambakala yankailu angio-
kolo amasumu ye kukibwila kodi ye
bwila nzo andi kodi; yandi una vonda
ngombe andi yambakala yankailu
angiokolo amasumu.
12. Mboki yandi una bonga longa
diatia difulukidi kwa makala madisalu
diena va zizi kia Mfumu, ye fuluza
moko mandi mu biamfwitisila mwisi
biansunga biatutwa; yandi una nata
biobio mu ngudi angumbu. Eb. 9: 7 b.
13. Biamfwitisila mwisi una tula mu
tia va zizi kia Mfumu, kidi tuti dia-
mwisi diafuka kiandu kianlemvo kiena
va ntandu akimbangi, kidi kafwa ko.

14. Yandi una bonga mu menga ma-
ngombe yambakala ye lemba mu nle-
mbo andi va luse luakiandu kianlemvo,
ye vatadisi kiandu kianlemvo yandi
una lemba menga ndemba nsambodia
mu nlembo andi. Eb. 10: 4.
15. Mboki yandi una vonda nkombo
yambakala yabantu yankailu angiokolo
amasumu ye nata menga mandi mu
ngudi angumbu; yandi una vanga mu
menga mandi, bonso bukavengi mu
menga mangombe yambakala: yandi
una mo lemba va kiandu kianlemvo ye
vatadisi kiandu kianlemvo.
16. Bobo yandi una bwila kinlongo
kodi ye vedisa kio mu nsumukunu ye
ntulumunu zabana ba Isaeli, monso
masumu mabavolele. Mpila mosi yandi
una vanga mu nzo yakoto yambwabu-
nunu yena fulu mu yau mu kati dia-
nsumukunu zau.
17. Widi muntu nkutu kakalani ko
mu nzo yakoto yambwabununu tuka
mu ntangu yina yikakotele mu kinlo-
ngo mu bwa kodi nate ye kavaikidi.
Yandi una kukibwila kodi ye bwila
nzo andi kodi ye bundu diadionsono
dia Isaeli.
18. Mboki yandi una vaika ku salu
diena va zizi kia Mfumu ye bwila dio
kodi; yandi una bonga mu menga ma-
ngombe yambakala ye mu menga ma-
nkombo yambakala ye kusa kinzungi-
dila mu mpoka zadisalu, 2 Mose 30: 10.
19. ye yandi una lemba menga va
diau mu nlembo andi ndemba nsambo-
dia ye vedisa ye bieka dio nlongo mu
nsumukunu zabana ba Isaeli.
20. Bu kameni bwa kodi bobo mu
kinlongo, nzo yakoto yambwabununu
ye disalu, buna una tuala nkombo
yavumuna.
21. Aloni una tula moko mandi ma-
mole va ntu ankombo yambakala yavu-
muna ye ta tufuma tuatonsono ye
ntulumunu zazonsono biabana ba Isa-
eli va ntandu ayau, monso monso
masumu mabavolele; yandi una mo
tula va ntu ankombo yambakala ye
vaikisa yo mu nsi yankatu mu bakala
dikubamene mu diambu diodio.
22. Bobo nkombo yambakala yina
natina masumu mau mamonsono muna
nsi yavombila; nkombo yambakala
yina viakuswa mu nsi yankatu
23. Mboki Aloni una kota mu nzo
yakoto yambwabununu ye vula mvwatu
mialino mikavweti, bu kakotele mu ki-
nlongo ye yandi una mio sisa momo.
24. Yandi una sukula nitu andi mu

nlangu mu vuma kianlongo ye vwata mvwatu miandi mikavwatanga ; mboki una vaika ye yoka wandi nkailu wangioka ye nkailu angioka wabantu ye kukibwila kodi ye bwila bantu kodi.

25. Mazi mabulu kiankailu angiokolo amasumu una zinisa va disalu.

26. Kansi ndiena wavaikisa nkombo yambakala kwa Asaseli una sukula mvwatu miandi ye sukula nitu andi mu nlangu ; mboki lenda kota mu tua.

27. Ngombe yambakala yankailu angiokolo amasumu ye nkombo yambakala yankailu angiokolo amasumu bianatwa menga mu bwila kinlongo kodi, bina natwa ku mbazi atua, ye bina zinuswa ku tia ye nkanda ye mbizi ye mbole biau. 3 Mose 4: 11 b. 6: 30. Eb. 13: 11.

28. Ndiena una zinisa biobio, una sukula mvwatu miandi ye sukula nitu andi mu nlangu ; mboki lenda kota mu tua.

29. **Wau** una kala nkondo ukaumani kwa yeno : Mu ngonda yansambodia, mu lumbu kiakumi mu ngonda, luna kukiyinimisa ye lembwa sala salu, ka mwisi nsi kō vo wanzenza ukalanga yeno. 3 Mose 23: 27 b. 4 Mose 29: 7 b.

30. Kadi mu lumbu kiokio luna bwilwa kodi mu kuluvedisa ; mu masumu meno mamonsono luna veduswa va zizi kia Mfumu.

31. Kiau kina kala lumingu luamvundulu kwa yeno, ye buna luna kukiyinimisa. Wau una kala nkondo ukaumani.

32. Nganga yoyo yakuswa yatambula mfuluzulu amoko mu vingana sandi mu kinganga, yandi una bwa kodi kiokio ; yandi una vwata mvwatu mialino, i mvwatu mianlongo,

33. ye yandi una bwa kodi mu kinlongo ye mu nzo yakoto yambwabununu ye mu disalu, ye yandi una bwa kodi mu banganga ye mu bantu babonsono mu dibundu.

34. **Wau** una kala nkondo ukaumani kwa yeno, vo bana ba Isaeli bana bwilwa kodi mu mpedoso amasumu mau mamonsono, mvu mvu mbwilwa kodi mosi mosi. Yandi wavanga, bonso bwasikidikisa Mfumu kwa Mose.

KAPU 17.

Mpondolo abibulu. Bakanukunwa dia menga ye mbizi akimbondia vo bulu kiavondwa mu nzala.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata :

2. Vova kwa Aloni ye bana bandi bababakala ye bana babonsono ba Isaeli ye ta kwa yau ! I diadi diakembi Mfumu ye dikavovele :

3. **Vo** muntu wanzo a Isaeli una vonda ngombe vo mwan' ameme vo nkombo mu tua vo ku mbazi atua

4. ye lembwa tuala bulu ku mwelo anzo yakoto yambwabununu mu nata kio bonso nkailu adisalu kwa Mfumu vatadisi vwala diakoto dia Mfumu, buna diodio dina tangwa kwa bakala diodio bonso nkanu amenga, kadi menga katengole, ye bakala diodio dina fukuswa mu bantu bandi.

5. Nkiangunu bana babonsono ba Isaeli bana nata bulu biau biamponda, biau bibateka vonda ku mbazi va nsi, kwa Mfumu, ku mwelo anzo yakoto yambwabununu, kwa nganga, ye vondila bio kuna bonso nkailu miamatondo kwa Mfumu.

6. Nganga una tengula menga va disalu dia Mfumu va mwelo anzo yakoto yambwabununu ye zinisa mazi mu nsunga yazolakana kwa Mfumu.

7. Ka bana vutuka yoka nkailu miau kwa mpeve zambi ko zibanamanga nswalu mu kinsuza. Wau una kala nkondo ukaumani kwa yau mbandu ka mbandu. 5 Mose 32: 17. 1 Kol. 10: 20.

8. Ngeye una kubakamba : Vo muntu wanzo a Isaeli vo mu banzenza bakalanga mu kati diau una yoka nkailu angioka vo nkailu amponda

9. ye lembwa nata wo ku mwelo anzo yakoto yambwabununu mu yoka wo kwa Mfumu, buna bakala diodio dina fukuswa mu bantu bandi. 5 Mose 12: 5 b.

10. **Vo** muntu wanzo a Isaeli vo mu banzenza bakalanga mu kati diau una dia menga, buna ngina sietula zizi kiami kwa yandi udianga menga ye kumfukisa mu bantu bandi. 3 Mose 3: 17. 7: 26 b. 5 Mose 12: 16, 23 b. 15: 23. Mav. 15: 20.

11. Kadi mwel' ansuni miamionsono wena mu menga, ye mono iluveni mo mu diambu diadisalu, kidi luabwila mo miela mieno kodi ; kadi i menga mabwanga kodi mu mwela wena mu mau. Eb. 9: 22.

12. Nkiangunu mono mpovele kwa bana ba Isaeli : Widi muntu nkutu mu yeno kadiani menga ko ; wanzenza ukalanga mu kati dieno kana mpe dia menga ko.

13. **Vo** muntu mu bana ba Isaeli vo mu banzenza bakalanga yeno una vonda bulu kiampeta kiena malu maia, vo nuni, biampila yoyo bilenda diwa,

buna una cilumuna menga ye fuka mo ntoto.

14. Kadi i bobo bwenina mu mwel' ansuni miamionsono, vo menga i lekwa kiena ye mwela; nkiangunu mono mpovele kwa bana ba Isaeli: Ka ludiani menga mansuni nkutu ko. Kadi menga i mwel' ansuni miamionsono; wonso udianga mo una fukuswa.
1 Mose 9: 4.

15. Wonso una dia kimbondia vo bulu kiavondwa mu nzala, kani i mwisi nsi vo wanzenza, yandi una sukula mvwatu miandi ye yobila mu nlangu ye sumukini nate ye nkokila; mboki vedele. 2 Mose 22: 31. 3 Mose 11: 40.

16. Kansi vo kana sukula mvwatu miandi ko ye kana yobisa nitu andi ko, buna una nata lufuma.

KAPU 18.

Kibutu kiakanukunwa. Mbundani zilembolo songa.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

2. Vova kwa bana ba Isaeli ye ta kwa yau:

3. Mono i Mfumu, Nzambi eno. Ka luvangani, bonso buvangwanga mu nsi a Ngipiti ko muluakedi. Ka luvangani mpe ko, bonso buvangwanga mu nsi a Kanana, munzolele kululuakisa; ka lunamani mu nkondo miau ko.

4. Bonso bwena nsiku miami luna vanga, ye nkondo miami luna keba ye nama mio. Mono i Mfumu, Nzambi eno. 3 Mose 25: 18.

5. Inga, luna keba nkondo ye nsiku miami, kadi muntu wowo uvanganga mio, una mio vukila. Mono i Mfumu.
Neh. 9: 29. Yeh. 20: 11. Loma 10: 5. Ngal. 3: 12.

6. Widi muntu nkutu mu yeno kavalakanani ye nkento ko, i butu kiandi kiamenga kifinangene, ye fukula nsoni andi. Mono i Mfumu.

7. Kufukulani nsoni asaku ko, evo nsoni ambut' aku ko; yandi i mbut' aku, kufukulani nsoni andi ko.

8. Kufukulani nsoni ankento wankaka ko, i nkazi asaku, kadi i nsoni asaku.
1 Mose 49: 4. 3 Mose 20: 11. 5 Mose 22: 30. 27: 20.

9. Kufukulani nsoni abusi kiaku ko, kani yandi i mwan' asaku vo mwan' ambut' aku, kani wabutwa mu nzo vo wabutwa ku mbazi. 3 Mose 20: 17.

10. Kufukulani nsoni amwan' amwan' aku wabakala vo mwan' amwan' aku wankento ko, kadi i yaku nsoni yoyo.

11. Kufukulani nsoni amwana wankento wankazi asaku ko, kadi yandi i butu kiasaku, i busi kiaku.

12. Kufukulani nsoni abusi kiasaku ko, kadi yandi i butu kiamenga kifinangene kiasaku. 3 Mose 20: 19.

13. Kufukulani nsoni ampangi ambut' aku ko, kadi yandi i butu kiamenga kifinangene kiambut' aku.

14. Kufukulani nsoni ampangi asaku ko: kuvalakanani nkazi andi ko; yandi i busi kiasaku. 3 Mose 20: 20.

15. Kufukulani nsoni anzitu aku ko; yandi i nkazi amwan' aku wabakala, kufukulani nsoni andi ko.
3 Mose 20: 12.

16. Kufukulani nsoni ankazi ampangi aku ko, kadi i nsoni ampangi aku.
3 Mose 20: 21. Mal. 6: 18.

17. Kufukulani nsoni ankento ko ye nsoni amwan' andi wankento ko; kuna mpe kwela mwan' amwan' aku wabakala ko vo mwan' amwan' aku wankento ko ye fukula nsoni andi; yau i butu biamenga bifinangene, diodio i nkankumusu. 3 Mose 20: 14.

18. Kuna kwela nkento ye mpangi andi ko ye sa kitantu va kati ye yau, bu ufukulanga nsoni aumosi ye nsoni awankaka, wantete bu kena moyo.

19. Kuvalakanani ye nkento ko ye kufukulani nsoni andi ko, bu kasumukini, bu kabwidi ku mbela.
3 Mose 20: 18.

20. Kubundanani ye nkazi ani aku ko, ye una sumukina mu yandi.
3 Mose 20: 10.

21. Kuvanani widi muntu nkutu mu nkun' aku bonso nkailu adisalu kwa Moloki ko; kusumunani nkumbu a Nzambi aku ko. Mono i Mfumu.
3 Mose 20: 2 b. 5 Mose 18: 10. 2 Nt. 23: 10.

22. Kulambalalani ye bakala ko, bonso bulambudulwanga ye nkento; diodio i nkankumusu.
1 Mose 19: 7. 3 Mose 20: 13.

23. Kubundanani ye widi bulu kimosi nkutu ko, ye una sumukina mu kiau. Widi nkento nkutu kakalani ntuadi ye bulu ko mu bundana ye kiau; diodio i nkankumusu yangolo.
2 Mose 22: 19. 3 Mose 20: 15 b. 5 Mose 27: 21.

24. Ka lusumukani mu dimosi ko mu momo mamonsono, kadi mu momo mamonsono masumukinanga bangoi bobo baitinisanga mu yeno.

25. Mu momo nsi yisumukini, ye yavutudi yo ndinda mu lufuma luayau, ye nsi yalukidi bisi nsi.

26. Nkiangunu lukeba nkondo ye nsiku miami, ye widi muntu nkutu mu yeno, kani mwisi nsi vo wanzenza ukalanga yeno kavangani yimosi ko mu nkankumusu zozo zazonsono.
27. Kadi nkankumusu zozo zazonsono zivanganga bisi nsi balutekila kuna, ye nsi yisumukini.
28. Ka luvangani diampila yoyo ko, nsi ka yidi kululuka, vo lusumunina yo bobo, bonso buyeti luka bantu bobo balutekila mu kala kuna.
29. Kadi wonso wonso una vanga yimosi mu nkankumusu zozo zazonsono una fukuswa mu bantu bandi, wonso wonso uvanganga bo.
30. Nkiangunu luvanga mailukembi mu vanga, ka luidi vukumukina umosi ko mu nkondo miomio miankankumusu mibalutekidila mu vukumukina, ye luna sumukina bobo mu miau. Mono i Mfumu, Nzambi eno.

KAPU 19.

Nkondo miakinlongo.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata:
2. Vova kwa bundu diadionsono diabana ba Isaeli ye ta kwa yau: Yeno luna kala banlongo, kadi mono, Mfumu, Nzambi eno, ngiena wanlongo.
3 Mose 11: 44 b.
3. Buna luena muntu muntu kavumina mbut' andi ye sandi. Tumingu tuami luna kembila. Mono i Mfumu, Nzambi eno. 2 Mose 20: 8 b. 31: 13.
4. Ka lubangumukani kwa biteki ko ye ka lukivangani nzambi zayitulwa ko. Mono i Mfumu, Nzambi eno.
2 Mose 20: 3 b., 23. 34: 17.
5. Bu luzolele yoka nkailu amatondo kwa Mfumu, buna luna wo yokila mu luyokolo lolo lululenda zolakanana.
3 Mose 7: 11 b.
6. Lumbu kiokio kiluna wo yoka, luna wo dia vo lumbu kialanda mpe; kansi bisidi nate ye lumbu kiantatu bina zinuswa ku tia.
7. Vo bina diwa mu lumbu kiantatu, buna i nkankumusu yoyo; buna ka ulendi zolakana ko.
8. Wonso una wo dia una nata lufuma, kadi sumuni yina yabiekwa nlongo mu diambu dia Mfumu, ye yandi una fukuswa mu bantu bandi.
9. Bu luna yonzika mbongo ansi eno, buna kuna yonzika nate ye mu nkati ambel' avia diaku ko, ye kutotudilani mpe nsesa ko, bu umeni yonzika. 3 Mose 23: 22. 5 Mose 24: 19 b.
10. Mu via diaku diavinia kuyonzikani ngionzokolo yandandila ko, ye bana bavinia basotokene mu via diaku kutotani bo ko; una bo sisa kwa wamputu ye kwa wanzenza. Mono i Mfumu, Nzambi eno.
11. Ka luyibani vo vuna vo vangasana bungubi ko.
2 Mose 20: 15 b. Ef. 4: 25, 28. 1 Tes. 4: 6.
12. Ka ludiani ndefi yampumpuluvunu mu nkumbu ami ko; buna usumunanga nkumbu a Nzambi aku. Mono i Mfumu.
2 Mose 20: 7. 5 Mose 5: 11. Mat. 5: 33 b. Yak. 5: 12.
13. Kubabani lekwa kiani aku ko; kunzionani lekwa mu ngolo ko. Mfutu akisadi kialumbu kusimbani wo mu fuku nate ye nsuka ko.
5 Mose 24: 14 b. Yak. 5: 4.
14. Kusembani ufwidi matu ko, ye kutulani ko ku ntual' awafwa meso lekwa kikalenda bwila; una vumina Nzambi aku. Mono i Mfumu.
5 Mose 27: 18.
15. Ka luvangani bulembolo songa mu nkongodolo ko; kusani diswaswana mu diambu diawafwafwa ko ye kukalani lulengo kwa nkwa lendo ko; ngeye una kongudila ni aku busongele.
2 Mose 23: 3. 5 Mose 1: 17. 16: 19. Zing. 24: 23. Yak. 2: 9.
16. Kuna kwenda kedi mu bantu baku ko; kuzininani moyo mu menga mani aku ko. Mono i Mfumu.
Lumb. 15: 3.
17. Kubelani mpangi aku mu ntim' aku ko, kansi lenda vele lubula ni aku, kwidi nata masumu mu diambu diandi.
Mat. 5: 22. 18: 15. Luk. 17: 3. 1 Yoa. 2: 9 b. 3: 15.
18. Kuvutulani ndinda ko ye kubelani muntu mu bantu baku ko, kansi una tonda ni aku, bonso buukukitondanga. Mono i Mfumu.
Mat. 5: 43 b. 22: 39. Loma 12: 19. 13: 9. Ngal. 5: 14. 1 Tes. 5: 15. 1 Pet. 3: 9. Yak. 2: 8.
19. Nkondo miami luna keba: Kuyambulani bulu biampila zole mu bulu biaku biatoluka biabundana ko; kukunani via diaku mu ntombo zampila zole ko; mvwatu wansadi miampila zole ka ulendi kala mu ngeye ko.
5 Mose 22: 9 b.
20. Vo bakala dilambalele ye nkento ye bundane ye yandi, ye yandi i nanga wankento mu moko mabakala diankaka ye kasumbulwa mu kimfumu ko ye kavewa kimfumu ko, buna bana vutulwa ndinda, kansi ka bana vondwa ko, bu wakondwa kimfumu.
21. Yandi una nata nkailu andi

angiokolo amfuka vantadisi a Mfumu ku mwelo anzo yakoto yambwabununu, i meme diambakala diankailu angiokolo amfuka.

22. Nganga, bu kana kumbwila kodi mu meme diambakala diangiokolo amfuka va zizi kia Mfumu mu masumu makavolele, buna yambudulu masumu makavolele.

23. Bu luna kota mu nsi ye tuika nti miampila mu mpila miena mbutu miandia, buna luna banzila mbutu miau bonso masutu. Mu mvu ntatu luna mio banzila vo mialembwa zabulwa ye lembwa dia mio,

24. kansi mu mvu waia mbutu miau miamionsono mina biekwa nlongo mu nsikulu a Mfumu,

25. ye mvu wantanu mboki luna dia mbutu miau. Bobo luna vanga, kidi mialuta buta mbutulu yayingi kwa yeno. Mono i Mfumu, Nzambi eno.

26. Ka ludiani lekwa kiena menga ko. Ka lubingulani nkutu ko ye ka lubangulani dimbu ko.

3 Mose 3: 17. 17: 10 b. 5 Mose 12: 16, 23 b. 15: 23. Mav. 15: 20.

27. Ka lutendani nsuki zeno ntendo mu mbela ko, ye kutendani mu mbela ngievo zaku ko. 3 Mose 21: 5.

28. Ka luvangani dimbu mu nitu zeno ko mu diambu diamuntu wafwa, ye ka lukiyokani bisono ko. Mono i Mfumu. 5 Mose 14: 1.

29. Kusumunani mwan' aku wankento ko mu kunyambula kakala nsuza, nsi ka yidi bungana mu kinsuza ye fuluka mu nkankumusu.

30. Tumingu tuami luna kembila, ye luna vumina kinlongo kiami. Mono i Mfumu.

31. Ka lutadisani kwa mpeve ko zivovanga mu bantumbudi ye bankwa miabimpangula. Ka lutombani bampila yoyo ko ye luna sumukina mu yau. Mono i Mfumu, Nzambi eno.

3 Mose 20: 6, 27. 1 Sam. 28: 7 b. Yes. 8: 19.

32. Una telamana ntu azimvu, ye wanuna una zitisa; una vumina Nzambi aku. Mono i Mfumu.

33. Wanzenza bu kena yeno mu nsi eno, buna ka lunzungulani ko.

2 Mose 22: 21. 23: 9.

34. Wanzenza ukalanga yeno, una tangwa bonso mwisi nsi mu yeno, una kuntonda bonso buukukitondanga; keti luakedi banzenza yeno kibeni mu nsi a Ngipiti. Mono i Mfumu, Nzambi eno.

35. Ka luvangani bulembolo songa mu nkongodolo ko ye ka mu bitezo ko, tezo biazitu vo bianzongila.

5 Mose 25: 13 b. Zing. 11: 1. 16: 11. 20: 10. Mika 6: 10 b.

36. Luna kala ye balanza kiasonga, tezo biazitu biasonga, efa kiasonga, tezo kiahini kiasonga. Mono i Mfumu, Nzambi eno, yaluvaikisa mu nsi a Ngipiti.

37. Buna lukeba nkondo miami miamionsono ye nsiku miami miamionsono ye nama mio. Mono i Mfumu.

KAPU 20.

Mvutulu andinda miampila mu mpila.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

2. Ngeye una mpe kamba kwa bana ba Isaeli: Vo muntu mu bana ba Isaeli vo mu banzenza bena mu Isaeli, una vana mosi mu nkun' andi kwa Moloki, buna una vutulwa ndinda wafwa; bisi nsi bana kumvonda mu matadi.

3 Mose 18: 21.

3. Mono ngina sietula zizi kiami kwa bakala diodio ye kumfukisa mu bantu bandi, mu diambu dia bu kaveni umosi mu nkun' andi kwa Moloki, ye mu diodio wasumuni kinlongo kiami ye wasumuni nkumbu ami yanlongo.

4. Vo bisi nsi bana fwila bakala diodio meso, bu kaveni umosi mu nkun' andi kwa Moloki, ye lembwa kumvonda,

5. buna mono kibeni ngina sietula zizi kiami kwa bakala diodio ye kwa butu kiandi; yandi ye yau babonsono banlanda ye banama Moloki mu kinsuza ngina kubafukisa mu bantu bau.

6. Vo muntu una tadisa kwa mpeve zivovanga mu bantumbudi ye bankwa miabimpangula mu kubanama mu kinsuza, buna ngina sietula zizi kiami kwa yandi ye kumfukisa mu bantu bandi.

3 Mose 19: 31. 5 Mose 18: 10 b.

7. Nkiangunu lukikeba banlongo ye lukala banlongo; kadi mono i Mfumu, Nzambi eno.

3 Mose 11: 44 b. 19: 2. 1 Pet. 1: 16.

8. Yeno luna keba nkondo miami ye nama mio. Mono i Mfumu ikulubiekanga nlongo.

9. Vo muntu una singa sandi vo mbut' andi, una vutulwa ndinda wafwa; sandi ye mbut' andi kasingidi, nkanu amenga unanamene yandi.

2 Mose 21: 17. 5 Mose 27: 16. Zing. 20: 20. 30: 17. Mat. 15: 4.

10. Vo muntu yangidi nkazi abakala diankaka, vo yangidi nkazi ani andi,

buna bana vutulwa ndinda wafwa, bakala ye nkento bayangane.

2 Mose 20: 14. Mat. 5: 27. Yoa. 8: 4 b.

11. Vo muntu lambalele ye nkento, i nkazi asandi, buna fukudi nsoni asandi, yau bole bana vutulwa ndinda wafwa, nkanu amenga unanamene yau.

3 Mose 18: 8. 5 Mose 22: 30. 27: 20.

12. Vo muntu lambalele ye nzitu andi, buna babole bana vutulwa ndinda wafwa; bavengi nkankumusu, nkanu amenga unanamene yau. 3 Mose 18: 15.

13. Vo bakala dilambalele ye bakala diankaka, bonso bulambudulwanga ye nkento, buna babole bavengi nkankumusu; bana vutulwa ndinda wafwa, nkanu amenga unanamene yau.

1 Mose 19: 7. 3 Mose 18: 22.

14. Vo muntu kwelele nkento ye mbut' andi mpe, i nkankumusu yoyo; yandi ye yau bana yokwa ku tia, nkankumusu ka yidi kala mu yeno.

3 Mose 18: 17.

15. Vo muntu bundane ye bulu, una vutulwa ndinda wafwa, ye luna bema bulu. 3 Mose 18: 23.

16. Vo nkento valakene ye bulu ye bundane ye kiau, una bema nkento ye bulu; bana vutulwa ndinda wafwa, nkanu amenga unanamene yau.

17. Vo muntu kwelele busi kiandi, i mwan' asandi vo mwan' ambut' andi, ye mweni nsoni andi ye yandi mweni nsoni abakala, buna i vanga diansoni ye bana fukuswa va meso mabantu bau; yandi fukudi nsoni abusi kiandi, neti lufuma. 3 Mose 18: 9.

18. Vo muntu lambalele ye nkento ubwidi ku mbela ye fukudi nsoni andi, yandi bu kafukudi nto andi ye nkento bu kafukudi nto amenga mandi, buna babole bana fukuswa mu bantu bau.

3 Mose 18: 19.

19. Kufukulani nsoni ampangi ambut' aku vo nsoni abusi kiasaku ko. Kadi ndiena uvengi bobo, ufukudi nsoni abutu kiandi kiamenga kifinangene; bana nata lufuma. 3 Mose 18: 12 b.

20. Vo muntu lambalele ye nkazi ampangi asandi, ufukudi nsoni ampangi asandi; bana nata masumu, bana fwa mu kondwa kwabana. 3 Mose 18: 14.

21. Vo muntu bongele nkazi ampangi andi, i vanga diasumuka diodio; buna fukudi nsoni ampangi andi, bana kondwa bana. 3 Mose 18: 16.

22. **Nkiangunu** luvanga nkondo miami miamionsono ye nsiku miami miamionsono ye lunama mio, nsi ka yidi kululuka, i nsi yinzolele kululuakisa, mpasi luakala kundu muna.

3 Mose 18: 25, 28.

23. Ka ludiatani mu nkondo miabantu babana ko banzolele tinisa mu yeno; kadi mu diambu diodio bu bavengi yina yayonsono, ikubabelanga.

24. Nkiangunu mpovele kwa yeno: Luna vwa nsi au, kadi ngina yo kuluvana bonso mvwilu, i nsi yicilumukanga mamvumina ye niosi. Mono i Mfumu, Nzambi eno, iluvangudi mu bantu bankaka.

25. **Nkiangunu** luvanga diswaswana va kati ye bulu biamalu maia biavedila ye bina biasumuka ye va kati ye nuni zavedila ye zasumuka, ka luidi kukivanga nkankumusu mu diambu diabulu biamalu maia vo zinuni vo bizanzalanga va nsi, biyavangudi, kidi luabanzila bio biasumuka. 3 Mose 11: 2 b. 5 Mose 14: 3 b.

26. Luna kala banlongo mu diambu diami, kadi mono, Mfumu, ngiena wanlongo, ye mono iluvangudi mu bantu bankaka, kidi luavuwa kwa mono. 2 Mose 19: 5.

27. **Bakala** vo nkento bu kana tumbula zimpeve ye sadila bimpangula una vutulwa ndinda wafwa; yandi una vondwa mu matadi, nkanu amenga unanamene yandi. 5 Mose 18: 10 b.

KAPU 21.

Nkondo mianlongo kwa banganga.

Mfumu wavova kwa Mose: Kamba kwa banganga, bana bababakala ba Aloni, kamba kwa yau: Nganga kana yambula kasumukina mu muntu wafwa ko mu bantu bandi,

4 Mose 6: 6 b. Yeh. 44: 25.

2. kansi mu butu biandi biamenga bilutidi finangana kaka: mbut' andi, sandi, mwan' andi wabakala, mwan' andi wankento, mpangi andi;

3. mu busi kiandi mpe, vo i ndumba yampumpa ye wena yandi ye walembwa vuwa kwa bakala, vo i bonso bobo buna lenda sumukina mu diambu diandi.

4. Bu kena mfumu mu bantu bandi, kana yambula kasumuka ko ye sumuna nlongo andi.

5. Banganga ka bana teba ndambu antu ko vo tenda mu mbela ngievo vo nwata dimbu mu nitu andi ko.

3 Mose 19: 27 b. Yeh. 44: 20.

6. Yau bana kala babiekwa nlongo mu diambu dia Nzambi au ye bana lembwa sumuna nkumbu a Nzambi au, kadi banatanga nkailu miatia mia

Mfumu, i dia kwa Nzambi au; i kuma bana kala banlongo.

7. Widi mosi nkutu mu yau kana kwela nsuza vo nkento walevuka ko, ye kana mpe kwela nkento waniangwa kwa bakala diandi ko, kadi nganga yabiekwa nlongo mu diambu dia Nzambi andi.

8. Nkiangunu ngeye una kumbanzila wanlongo, kadi unatanga dia kwa Nzambi aku; yandi una kala wanlongo mu diambu diaku, kadi mono, Mfumu, ikulubiekanga nlongo, ngiena wanlongo.

9. Vo mwana wankento wanganga ukukisumunanga mu kinsuza, buna usumuni sandi; yandi una yokwa ku tia.

10. Ndiena wena ngudi anganga mu mpangi zandi, ndiena wabukulwa mazi mankusa ku ntu, watambula mfuluzulu amoko ye lenda vwata mvwatu miakinganga, yandi kana kala nsuki zena bonso bonso ko vo tiasuna mvwatu miandi ko; 3 Mose 10: 6.

11. kana kota kwa muntu wafwa ko; kana mpe yambula kasumukina mu sandi vo mu mbut' andi ko.

12. Kana vaika mu kinlongo ko, kana sumuna kinlongo kia Nzambi andi ko, kadi mazi mankusa ma Nzambi andi makabiekulwa mena va yandi. Mono i Mfumu.

13. Nkazi ukana kwela una kala ndumba. Yeh. 44: 22.

14. Kalendi kwela fwola vo nkento waniangwa vo nkento walevuka ko, nsuza—ka wampila yoyo ko, kansi ndumba mu bantu bandi kana kwela,

15. kidi kana sumuna mbutu andi amoyo mu bantu bandi ko; kadi mono i Mfumu ikumbiekanga nlongo.

16. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

17. Vova kwa Aloni ye ta: Widi muntu nkutu mu nkun' aku mu mbandu zina kwiza wena kieta kana kwiza nata dia kwa Nzambi andi ko.

18. Widi muntu nkutu wena kieta kana finama ko, kani wafwa meso vo utembilanga vo wena kieta ku zizi vo wena kiela kiasunda,

19. ka muntu utolokele koko vo kulu ko,

20. ka muntu wena kumvi ku nima ko vo wazioka vo wena kieta mu disu vo wena lengwa vo loti luankaka vo wanwatwa.

21. Muntu wena kieta mu nkun' a Aloni kana kwiza nata nkailu miatia mia Mfumu ko; wena ye kieta, kana kwiza nata dia kwa Nzambi andi ko.

22. Dia kwa Nzambi andi lenda ko dia ye bina bianlongo ye nlongo ye bina bianlongo, 4 Mose 18: 8 b.

23. kansi bu kena ye kieta, kana kota mu ngumbu ko ye kana finama ku disalu ko, kidi kana sumuna lekwa biami bianlongo ko; kadi mono i Mfumu ikubabiekanga nlongo.

24. Mose wakamba momo kwa Aloni ye bana bandi babakala ye bana babonsono ba Isaeli.

KAPU 22.

Nkondo miankaka kwa banganga. Nkondo mu bulu biankailu.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

2. Vova kwa Aloni ye bana bandi bababakala ye kamba, vo bana kukikeba mu nkailu miomio mianlongo minatanga bana ba Isaeli kwa mono, ka bidi sumuna nkumbu ami yanlongo. Mono i Mfumu.

3. Vova kwa yau: Vo mu mbandu zina kwiza mosi mu nkuna mieno, bu kananamene ye nsumukunu, una valakana nkailu miomio mianlongo minatanga bana ba Isaeli kwa Mfumu, buna una fukuswa va zizi kiami. Mono i Mfumu.

4. Vo mosi mu nkun' a Aloni wena bwazi vo kinswenia, kana dia nkailu miomio mianlongo ko, nate ye vedele; ka ndiena mpe ko uvalakene muntu usumukini mu muntu wafwa, vo ndiena uvaikidi maluma;
3 Mose 15: 2 b., 16.

5. ye ka ndiena mpe ko uvalakene kimbulu-mbulu kisumunanga muntu vo muntu ulenda sumuna wankaka, kani bonso bonso bukasumukini.

6. Ndiena uvalakene kiampila yoyo, usumukini nate ye nkokila ye kana dia nkailu miomio mianlongo ko, nate ye kasukudi nitu andi mu nlangu.

7. Kansi ntangu bu yidimini, vedele, ye mboki lenda dia nkailu miomio mianlongo, kadi dia kwandi koko.

8. Kimbondia vo bulu kivondolo mu nzala kana dia ko ye sumukina kio. Mono i Mfumu. Yeh. 44: 31.

9. Yau bana vanga maibakembi mu vanga, ka bidi nata masumu mu diambu diabina bianlongo ko ye bwilwa kwa lufwa, bu basumuna bio. Mono i Mfumu ikubabiekanga nlongo.

10. Wanzenza kana dia bianlongo ko; nsompi anzo wena ye nganga vo

sadi kiandi kiansompa ka bana dia bianlongo ko.

11. Kansi nganga bu kasumbidi nanga mu vanza biandi, buna ndiena lenda bio dia, ye mpe nanga wabutwa mu nzo andi; baba balenda dia dia kwandi.

12. Mwana wankento wanganga bu kakwelele wanzenza, kana dia bina bianlongo ko bivewanga bonso nkailu.

13. Kansi mwan' anganga bu kena fwola vo waniangwa vo ukondolo mbutu amoyo ye una vutuka ku nzo asandi ye wena kuna bonso mu kintwenia kiandi, buna lenda dia dia kwasandi, kansi wanzenza kana ko dia nkutu ko. 3 Mose 10: 14.

14. Vo muntu una dia bianlongo mu lembwa kana, una kudikila buku kiatanu va ntandu ye toma bina bianlongo kwa nganga. 3 Mose 5: 16.

15. Banganga ka bana sumuna nkailu mianlongo ko, i mina minatanga bana ba Isaeli kwa Mfumu,

16. ye kubatuadisila lufuma ye nkanu mu diambu diodio, bu badidi nkailu miau mianlongo; kadi mono i Mfumu ikubabiekanga nlongo.

17. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

18. Vova kwa Aloni ye bana bandi bababakala ye bana babonsono ba Isaeli ye ta kwa yau: Vo muntu wanzo a Isaeli vo mu banzenza mu Isaeli zolele yoka nkailu, kani nkailu ansilulu vo nkailu aluzolo ubazolele yoka kwa Mfumu bonso nkailu angioka,

19. buna luvangila bo bululenda zolakanana; nkailu una kala bulu kiambakala kikondolo kieta, mu zingombe vo mu mameme vo mu zinkombo;

20. ka lubongani bulu kiena kieta bonso nkailu ko, kadi mu kiampila yoyo ka luna zolakana ko. 5 Mose 15: 21. 17: 1.

21. Muntu uzolele yoka nkailu amatondo kwa Mfumu mu zingombe vo mu bulu biabizio biatoluka, kani mu diambu diavanga nsilulu kani nkailu aluzolo, buna una kondwa kieta, kidi wazolakana; widi kieta nkutu ka kina wo kala ko. Malaki 1: 8 b., 13 b.

22. Kina kifwidi meso vo kitolokele vo kizengolo vo kiena mputa vo kiena lengwa vo loti luankaka, biampila yoyo ka luna yoka kwa Mfumu ko; nkailu atia walekwa kiampila yoyo ka lutulani va disalu kwa Mfumu ko.

23. Bulu, mu zingombe vo mu bulu biabizio biatoluka, kiena kiela kiasunda vo kianzio, lenda kwaku yoka bonso nkailu aluzolo, kansi ka kilendi zolakana ko bonso nkailu ansilulu.

24. Ka luna yoka lekwa kwa Mfumu kianwatwa ko vo mu mbwetolo vo mu kosa vo mu tukuna vo mu tenda; ka luvangani mpila yoyo mu nsi eno ko.

25. Ka lutambulani mpe mu koko kwa mwisi nsi yanzenza bulu biampila yoyo ko mu yoka bonso dia kwa Nzambi eno, kadi biabivusu, biena kieta; mu biampila yoyo ka lulendi zolakana ko.

26. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

27. Mwan' angombe vo meme vo nkombo bu ubutulu, bulu kiokio kina yema mbut' andi mu lumbu nsambodia. Kansi tuka mu lumbu kianani kiena kiazolakana bonso nkailu atia kwa Mfumu. 2 Mose 22: 30.

28. Ka luvondani bulu ko, kani mu zingombe vo mu bulu biabizio biatoluka, mu lumbu kimosi ye mwan' andi. 5 Mose 22: 6 b.

29. Bu luzolele yoka nkailu ansikulu kwa Mfumu, luna wo yoka mu luyokolo lululenda zolakanana.

30. Una diwa lumbu kina kimosi; ka lusisani wo ndambu nate ye nsuka walanda ko. Mono i Mfumu. 3 Mose 7: 15.

31. Luna keba nsikudukusu zami ye nama zo. Mono i Mfumu.

32. Ka lusumunani nkumbu ami yanlongo ko, kadi mono nzolele kala wanlongo mu bana ba Isaeli. Mono i Mfumu ikulubiekanga nlongo,

33. i ndiena waluvaikisa mu nsi a Ngipiti, kidi yakala Nzambi eno. Mono i Mfumu.

KAPU 23.

Nkondo mu minkembo.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

2. Vova kwa bana ba Isaeli ye ta kwa yau: Miami i nkembo mia Mfumu miluna samuna bonso tukutukunu tuanlongo mu kala nkembo miami.

3. Lumbu bisambanu salu bina salwa, kansi mu kiansambodia i lumingu luamvundulu, i lumbu kialukutukunu luanlongo; buna ka lusalani salu ko. I lumingu lua Mfumu lolo, konso kuluna kunda.
2 Mose 20: 9. 31: 15. 35: 2. 5 Mose 5: 12 b. Luk. 13: 14.

4. Miami i nkembo mia Mfumu, tukutukunu tuanlongo, tuluna samuna mu ntangu zazengwa:

5. Mu ngonda yantete, mu lumbu

kiakumi ye ia mu ngonda, mu ntangu ankokila, i pasa kia Mfumu.

2 Mose 12: 15 b. 28: 15. 4 Mose 28: 16 b. 5 Mose 16: 1.

6. Mu lumbu kiakumi ye tanu mu ngonda yimosi i nkembo a Mfumu wamampa malembwa funa; buna luna dia mampa malembwa funa, mu lumbu nsambodia.

7. Mu lumbu kiantete luna vanga lukutukunu luanlongo; buna ka salu nkutu ko luna sala.

8. Luna yoka nkailu miatia kwa Mfumu mu lumbu nsambodia. Mu lumbu kiansambodia mpe lukutukunu luanlongo luna kembwa; buna ka salu nkutu ko luna sala.

9. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

10. Vova kwa bana ba Isaeli ye ta kwa yau: Bu luna kota mu nsi yinzolele kuluvana, ye luna yonzika mbongo ayau, buna luna nata kwa nganga mwita wowo wantete wambongo eno.

11. Yandi una vevila mwita wowo va zizi kia Mfumu, kidi luazolakana; mu lumbu kina landila lumingu nganga una wo vevila.

12. Mu lumbu kina kiluna vevila mwita, luna yoka mwan' ameme wamvu mosi ukondolo kieta bonso nkailu angioka kwa Mfumu,

13. mboki bonso nkailu andia buku biole biakumi biaefa biamfumfuta zamfumfu, zabukulwa mazi, i nkailu atia kwa Mfumu mu nsunga yazolakana, ye mboki bonso nkailu wandwa buku kiaia kiahini kiavinia.

14. Ka ludiani widi lekwa nkutu mu bina biamona ko, kani mampa vo nsesa miayokwa vo ntombo zankunzu, nate ye lumbu kina kimosi kiluneti nkailu adisalu kwa Mfumu eno. Wau una kala nkondo ukaumani kwa yeno mbandu ka mbandu, konso kuluna kunda.

15. Mboki luna tanga lumbu biatumingu nsambodia tuamvimba tuka mu lumbu kialanda lumingu, i mu lumbu kiokio kiluanata mwita wankailu ampevila;

2 Mose 23: 16. 5 Mose 16: 9 b.

16. makumatanu malumbu luna tanga nate ye lumbu kialandila lumingu luansambodia; buna luna nata nkailu adisalu wambutu miamona kwa Mfumu.

17. Tuka mu vuma biobio bilukalanga kundu luna nata mampa mankailu wampevila, mampa mole mabuku biole biakumi biaefa biamfumfuta zamfumfu, masobwa vumvu: i nkailu wantete kwa Mfumu.

18. Va kimosi ye mampa luna nata bana nsambodia bamameme bamvu mosi bakondolo kieta, ngombe yambakala yantwenia ye mameme mole mambakala mu yokwa bonso nkailu angioka kwa Mfumu, ye nkailu andia ye nkailu andwa buna: nkailu atia mu nsunga yazolakana kwa Mfumu.

19. Mboki mpe luna yoka nkombo yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu ye bana bole bamameme bamvu mosi bonso nkailu amatondo.

20. Nganga una bio vevila bonso nkailu ampevila va zizi kia Mfumu va kimosi ye mampa mabiantete manatwa va kimosi ye bana bole bamameme; yau bana biekwa nlongo kwa Mfumu ye vuwa kwa nganga.

21. Mu lumbu kina kimosi luna samuna lukutukunu luanlongo luluna vanga; buna ka salu nkutu ko luna sala. Wau una kala nkondo ukaumani kwa yeno mbandu ka mbandu, konso kuluna kunda.

22. Bu luna yonzika mbongo ansi eno, buna kuyonzikani nate ye mu nkati ambel' avia diaku ko, ye kutotudilani mpe nsesa ko, bu umeni yonzika; sisa biobio kwa wamputu ye kwa wanzenza. Mono i Mfumu, Nzambi eno. 3 Mose 19: 9 b. 5 Mose 24: 19.

23. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

24. Vova kwa bana ba Isaeli ye ta: Mu ngonda yansambodia, mu lumbu kiantete mu ngonda, luna kembila lumingu luamvundulu, nkembo ambambukulu amoyo mu nsikulu ampungi, lukutukunu luanlongo.

4 Mose 29: 1 b.

25. Buna ka salu nkutu ko luna sala, ye luna yoka nkailu atia kwa Mfumu.

26. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

27. Kansi mu lumbu kiakumi mu ngonda yina yansambodia i lumbu kiambwilu akodi; buna luna vanga lukutukunu luanlongo, ye buna luna kukiyinimisa; yeno luna yoka nkailu atia kwa Mfumu.

3 Mose 16: 29 b. 4 Mose 29: 7 b.

28. Ka salu nkutu ko luna sala mu lumbu kina kimosi, kadi i lumbu kiambwilu akodi kiluna bwilwa kodi va zizi kia Mfumu, Nzambi eno.

29. Wonso ulembolo kukiyinimisa

mu lumbu kina kimosi, una fukuswa mu bantu bandi.

30. Wonso una sala salu mu lumbu kina kimosi, yandi una bungwa kwa mono mu bantu bandi.

31. Buna ka salu nkutu ko luna sala. Wau una kala nkondo ukaumani kwa yeno mbandu ka mbandu, konso kuluna kunda.

32. Lualu luna kala lumingu luamvundulu kwa yeno, ye buna luna kukiyinimisa. Mu lumbu kiavwa mu ngonda mu nkokila luna kembila lumingu lualu luamvundulu, tuka mu nkokila nate ye nkokila.

33. **M**fumu wavova kwa Mose ye wata:

34. Vova kwa bana ba Isaeli ye ta: Mu lumbu kiakumi ye tanu mu ngonda yina yansambodia i nkembo wamafwokula wa Mfumu, mu lumbu nsambodia.

2 Mose 23: 16. 4 Mose 29: 12 b. 5 Mose 16: 13.

35. Mu lumbu kiantete lukutukunu luanlongo luna vangwa; buna ka salu nkutu ko luna sala.

36. Mu lumbu nsambodia luna yoka nkailu atia kwa Mfumu. Mu lumbu kianani luna vanga lukutukunu luanlongo ye luna yoka nkailu atia kwa Mfumu; buna lukutukunu luankembo luena; buna ka salu nkutu ko luna sala.

37. **M**iomio i nkembo mia Mfumu miluna samuna bonso tukutukunu tuanlongo, ye mu miau luna yoka nkailu atia kwa Mfumu, nkailu angioka ye nkailu andia, nkailu amponda ye nkailu andwa, lumbu ye wandi nkailu, lumbu ye wandi nkailu—

38. miomio mboki tumingu tua Mfumu ye mboki nkailu mieno miankaka ye mboki nkailu mieno miamionsono miansilulu ye mboki nkailu miamionsono mialuzolo miluvananga kwa Mfumu.

39. **K**ansi mu lumbu kiakumi ye tanu mu ngonda yansambodia, bu luna lunda bibutidi nsi, buna luna kembila nkembo a Mfumu mu lumbu nsambodia. Mu lumbu kiantete i lumingu luamvundulu, mu lumbu kianani i lumingu luamvundulu mpe.

40. Mu lumbu kiantete luna bonga mbutu mianti mieno milutidi mu ntoko, mandala ye mavala manti miena mpongo ye manti wasaule ye luna yangalala mu lumbu nsambodia va zizi kia Mfumu, Nzambi eno. Neh. 8: 14 b.

41. Luna kembila nkembo wowo bonso nkembo a Mfumu mu lumbu nsambodia mvu mvu. Wau una kala nkondo ukaumani kwa yeno mbandu ka mbandu; mu ngonda yansambodia luna wo kembila.

42. Buna luna kala mu mafwokula mu lumbu nsambodia; babonsono babutwa mu Isaeli bana kala mu mafwokula,

43. kidi mbandu zina kululanda zazaya, bonso buyayambula bana ba Isaeli bakala mu mafwokula, bu yabavaikisa mu nsi a Ngipiti. Mono i Mfumu, Nzambi eno.

44. **M**ose wavova kwa bana ba Isaeli mu nkembo miomio mia Mfumu.

KAPU 24.

Nkondo mu kebolo kiaminda kiawola ye mampa mantala. Ntiaki a Nzambi wavondwa mu matadi. Mina mu mvutulu andinda.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

2. **K**amba kwa bana ba Isaeli banata mazi mavedila kwa ngeye, mu bana baolive batutwa, mu diambu diakebolo kiaminda, mpasi minda mialenda manukwa lumbu ka lumbu.

2 Mose 27: 20 b.

3. Ku mbazi angumbu yizembalele vatadisi kimbangi, mu nzo yakoto yambwabununu, Aloni una kio kenga ntangu zazonsono tuka mu nkokila nate ye nsuka, va zizi kia Mfumu. Wau una kala nkondo ukaumani kwa yeno mbandu ka mbandu.

4. Yandi una kenga minda miena mu kebolo kiaminda kiawola mu ntangu zazonsono va zizi kia Mfumu.

5. **N**geye una bonga mfumfuta zamfumfu ye vanga zo kumi ye mampa mole; dimpa dimosi dimosi dina kala buku biole biakumi biaefa. 2 Mose 25: 30.

6. Ngeye una mo tensikisa mu nlonga miole, nlonga masambanu nlonga masambanu, va meza mawola va zizi kia Mfumu.

7. Va ntandu anlonga nlonga una tula biamfwitisila mwisi biavedila, mpasi biakala nkati ankailu adisalu wamampa, nkailu atia kwa Mfumu.

8. Mu kialumingu ye kialumingu mana tensukuswa ntangu zazonsono va zizi kia Mfumu: nkailu abana ba Isaeli mu luwawanu lukalumani.

9. Aloni ye bana bandi bababakala bana mo vwa ye bana mo dila mu vuma kianlongo, kadi mena manlongo

ye nlongo ye i lendo kiandi kikakimani mu nkailu miatia mia Mfumu.

10. Bakala, i mwana wabakala wankento waisaelita, kansi mpe mwana wabakala wamwisi Ngipiti, diavaika kwa bana ba Isaeli; mwana wabakala wankento waisaelita ye mwisi Isaeli babakana nzonza mu tua.

11. Mwana wabakala wankento waisaelita wavweza Nkumbu[1] ye watiaka. Buna bantuala kwa Mose. Mbut' andi wakala nkumbu Selomiti, mwana wankento wa Dibili mu kanda dia Dani.

12. Yau bantula mu boloko, kidi bazaikuswa nzengolo andi bonso bwena ntumunu a Mfumu.

13. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

14. Luvaikisa ntiaki ku mbazi atua, ye babonsono bawa bo bika batula moko mau va ntu andi, ye mboki bika bundu diadionsono diamvonda mu matadi. 5 Mose 17: 7.

15. Kwa bana ba Isaeli una vova ye ta: Vo muntu una tiaka Nzambi andi, una nata masumu.

16. Utiakanga nkumbu a Mfumu una vutulwa ndinda wafwa; bundu diadionsono dina kumvonda mu matadi. Kani wanzenza vo mwisi nsi utiakanga Nkumbu, yandi una vondwa.
2 Mose 20: 7.

17. Vo muntu vondele muntu wankaka, una vutulwa ndinda wafwa;
2 Mose 21: 12. 4 Mose 35: 15 b.

18. wonso uvondele bulu kiatoluka una kio toma: moyo mu moyo.

19. Vo muntu una vangikisa ni andi kieta, buna yandi una vangulwa, bonso bukavengi: 2 Mose 21: 23 b. 5 Mose 19: 21.

20. kiela kiatoluka mu kiela kiatoluka, disu mu disu, dinu mu dinu; kieta kimosi kikavangikisi wankaka, yandi kibeni una kio baka. Mat. 5: 38 b.

21. Wonso uvondele bulu kiatoluka una kio toma, ye wonso uvondele muntu una vondwa.

22. Mwina umosi una yela kwa yeno, una yela kwa wanzenza ye mwisi nsi mpe; kadi mono i Mfumu, Nzambi eno.

23. Mose wavova momo kwa bana ba Isaeli; yau bavaikisa ntiaki ku mbazi atua ye bamvonda mu matadi. Nkiangunu bana ba Isaeli bavanga, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

[1] i Mfumu vo Yehova.

KAPU 25.

Mvu walumingu ye mvu wankembo.

Mfumu wavova kwa Mose va mongo wa Sinai ye wata:

2. Vova kwa bana ba Isaeli ye ta kwa yau: Bu luna kota mu nsi yinzolele kuluvana buna nsi yina kembila lumingu kwa Mfumu. 2 Mose 23: 10 b.

3. Mu mvu nsambanu una kuna via diaku ye mu mvu nsambanu una zaka via diaku diavinia ye yonzika mbutu miansi,

4. kansi mu mvu wansambodia nsi yina kala lumingu luamvundulu, i lumingu lua Mfumu; buna kuna kuna via diaku ko ye kuna zaka via diaku diavinia ko.

5. Bina bimenanga mu ntombo zasotuka, mu ngionzokolo aku, kuna bio yonzika ko, ye bana bobo bavinia bamenanga mu nti miaku miavinia mialembwa zakwa, kuna bo vela ko. Wau una kala mvu walumingu luamvundulu mu diambu diansi.

6. Bina bina butwa mu lumingu luansi bina kala dia kweno: ngeye kibeni, sielo kiaku kiabakala ye kiankento, kisadi kiaku kialumbu ye nsompi anzo aku, i yau bakalanga yaku.

7. Bulu biaku biatoluka ye bulu biankitu mu nsi aku bina mpe dia mu bina biabionsono bibutwanga.

8. Ngeye una tanga tumingu nsambodia tuamvu, i mvu nsambodia ngionzika nsambodia, mpasi ntangu atumingu nsambodia tuamvu yakala makumaia ye vwa diamvu.

9. Buna mu ngonda yansambodia, mu lumbu kiakumi mu ngonda, una sikisa mpungi yalukubumu; mu lumbu kiambwilu akodi luna sika mpungi mu nsi eno yayonsono. 3 Mose 23: 27 b.

10. Luna bieka mvu wamakumatanu nlongo ye samuna mpulusu mu nsi kwa bisi nsi babonsono. Wau una kala mvu wankembo kwa yeno; buna muntu muntu mu yeno una vutudulwa mvwilu andi adifwa, muntu muntu mu yeno una vutudulwa mvwilu abutu kiandi. 3 Mose 27: 24.

11. Mvu wau wamakumatanu una kala mvu wankembo kwa yeno; buna ka luna kuna lekwa ko, ye buna bionso bina mena mu mbongo zasotuka ka luna bio yonzika ko, ye buna ka luna vela bana banti mieno miavinia mialembwa zakwa ko.

12. Kadi i mvu wankembo wowo;

wau una kala wanlongo kwa yeno. Mu nkati amavia luna landisa dia kweno, mu bina biabutwa.

13. Mu mvu wankembo wampila yoyo muntu muntu una vutudulwa mvwilu andi adifwa.

14. Vo luna teka lekwa kwa ni eno, vo sumba lekwa kwa ni eno, ka lubangasanani ko:

15. bonso bwena ntalu amvu tuka mu mvu wankembo una futa kwa ni aku, bonso bwena ntalu ambutu miamvu una futwa kwa ngeye.

16. Mimvu bonso bumiena miamingi, i buna una bangisila ntalu ye bonso bumikevamene, i buna una kuludila ntalu; kadi i ntalu ambutu miakingandi mikatekele kwa ngeye.

17. Ka lubangasanani ko, ngeye una vumina Nzambi aku; kadi mono i Mfumu, Nzambi eno.

18. Luna vanga bonso bwenina nkondo miami, ye nsiku miami luna keba ye vanga bonso bumiena; buna luna baka mpungumunu mu nsi.

3 Mose 26: 3 b. Yes. 1: 19.

19. Nsi yina buta mbutu, mpasi luakala bialunga mu dia, ye luna mo vungamana.

20. Vo luyuvula: nki tuna dia mu mvu wansambodia, bu ka tulendi kuna ko ye ka tulendi yonzika mbongo eto ko?

21. buna bika luazaya, vo mono ngina kamba lusakumunu luami luiza kwa yeno mu mvu wansambanu, mpasi wavana mbutu mu mvu ntatu.

22. Bu luna kuna mu mvu wanani, buna mpe luna kala ye mbongo yankaka yankulu mu dia; nate ye mbongo yimeni luaka mu mvu wavwa, luna kala yankulu mu dia.

23. Bu luna teka ntoto, ka lutekani wo mu ntangu yikayimani ko, kadi mono mvwidi nsi; keti luena banzenza ye mbumini kwa mono.

1 Lus. 29: 15. Lumb. 39: 12.

24. Mu nsi yina yayonsono yiluna baka bonso mvwilu luna tambudila mu vutula mvwilu antoto.

25. Vo mpangi aku una bwa bumputu ye una teka ndambu amvwilu andi adifwa, buna butu kiandi kiakikota kilutidi finangana bika kiza kula bina biateka mpangi andi. Luti 4: 1 b.

26. Vo muntu kabeki butu kiakikota ko, kansi yandi kibeni una lenda baka bina bikena nsatu mu diambu diakula,

27. buna yandi una tanga mvu minkwa miavioka kasi ye ntekolo, ye kula mvu misidi kwa bakala diodio dikateka yo, ye una vutuka tambula mvwilu andi.

28. Kansi vo kalendi baka bifweni mu kumfuta ko, buna yina yikateka yina sala mu koko kwansumbi nate ye mvu wankembo. Kansi mu mvu wankembo yina yambulwa, ye yandi una vutuka tambula mvwilu andi.

29. Vo muntu una teka nzo mu mbanza yazungwa tumbu, una kala lendo mu kula yo mu mvu mosi bu ka wasukidi ko kasi katekila yo; buna lendo kiandi mu kula yo kiakevuswa mu ntangu yakingandi.

30. Kansi vo ka yakikudulwa ko, mvu bu umeni vioka, buna nzo, vo yena mu mbanza yazungwa tumbu, yina kala mvwilu ansumbi ye nkun' andi mu ntangu yikayimani; buna ka yina yambulwa mu mvu wankembo ko.

31. Kansi zinzo mu mavata mampila yoyo makamazungwa tumbu ko zina tangwa va kimosi ye mavia mansi; zilenda kulwa, ye mu mvu wankembo zina yambulwa.

32. Kansi balevita mu mbanza zozo zena mvwilu au adifwa bena lendo mvu ka mvu mu kula nzo mu zimbanza.

33. Mpe vo muntu wankaka walevita una kula nzo yina yatekwa mu mbanza yina yikena mvwilu andi, buna yina yambulwa mu mvu wankembo; kadi nzo mu mbanza zabalevita zena mvwilu adifwa abalevita mu bana ba Isaeli.

34. Yinza, i kulu kizungidilanga mbanza mosi mu mbanza zau, ka dilendi tekwa ko, kadi i mvwilu au yikayimani. 4 Mose 35: 2.

35. Vo mpangi aku una bwa bumputu ye una bo kadila kwa ngeye, buna una kunsadisa; bonso wanzenza vo nsompi anzo kana kadila yaku.

5 Mose 15: 7 b.

36. Kuna tambula kalala ko vo tambula ndandu, una vumina Nzambi aku ye una yambula mpangi aku kazingila yaku.

2 Mose 22: 25. 5 Mose 23: 19 b. Lumb. 15: 5. Zing. 28: 8. Yeh. 18: 8.

37. Kuna kumvana vanza biaku mu kalala ko vo kumvana mu biaku biamvukila mu tambula ndandu ko.

38. Mono i Mfumu, Nzambi eno, yaluvaikisa mu nsi a Ngipiti mu kuluvana nsi a Kanana ye kala Nzambi eno.

39. Vo mpangi aku wena yaku una bwa bumputu ye una kukiteka kwa ngeye, kuna kunyambula kasala salu kiakinanga ko;

40. bonso kisadi kialumbu ye bonso nsompi anzo kana. kadila yaku; nate ye mvu wankembo kana kusadila.
2 Mose 21: 2 b. 5 Mose 15: 12 b. Yel. 34: 14.

41. Buna una kumvana mpulusu, yandi kibeni ye bana bandi va kimosi ye yandi, ye yandi una vutuka tambula mvwilu andi yakibutu, mvwilu andi amase kana vutuka tambula.

42. Kadi yau i sielo biami biyavaikisa mu nsi a Ngipiti; ka bana tekwa ko, bonso butekwanga minanga.

43. Kuna sadila lendo kiaku mu mbalu kwa yau ko; una vumina Nzambi aku. Ef. 6: 9. Kolo. 4: 1.

44. Kansi vo una sumba nkati ananga wabakala vo wankento, buna una sumba nanga wampila yoyo wabakala vo wankento kwa bangoi bakuluzungidilanga.

45. Lulenda sumba miomio mu bana bansompi mianzo bakalanga yeno, ye mu bantu babutu biau bakalanga yeno ye babutwa mu nsi eno; bampila yoyo bana kwikama mu mvwilu eno.

46. Lulenda kubasisa bonso difwa kwa bana beno bana kuluvingila mu baka ye vwa; lulenda kubavwa bonso minanga mvu ka mvu. Kansi mu mpangi zeno, i bana ba Isaeli, widi muntu nkutu kana sadila lendo kiandi mu mbalu kwa wankaka ko.

47. Vo wanzenza vo nsompi anzo mu nzo aku una baka kimvwama ye mpangi aku yankaka yina kadila yandi mu bumputu ye una kukiteka kwa wanzenza wampila yoyo ukalanga mu nzo aku vo kwa wankaka uvwilu mu kanda diabanzenza,

48. buna mboki kana lenda kulwa, bu kakiteka; umosi mu mpangi zandi bika kankula;

49. mpangi asandi mpe vo mwana wabakala wampangi asandi, bika kankula, vo wankaka mu butu biandi biamenga bifinangene mu kanda diandi, bika kankula; vo una lenda, bika kakikula yandi kibeni.

50. Buna yandi ye ndiena wansumba bana tanga ntangu kwa zameni vioka kasi ye mvu una ukakiteka kwa yandi, nate ye mvu wankembo; ntalu yoyo yikatekulwa yina tangwa bonso bwena ntalu amvu; ntangu andi yasala kwa yandi yina tangwa ntalu yimosi ye ntangu akisadi kialumbu.

51. Vo mvu miamingi misidi, yandi una futa ndambu antalu yikasumbulwa, bonso bufwanane mu mimvu mu nkudulu andi.

52. Kansi vo mvu miafiuma kaka misidi nate ye mvu wankembo, buna una tanga mio, i ndandu andi, ye kukikula bonso bwena ntalu amvu mikameni sala.

53. Bonso kisadi kialumbu kiasonwa mu mvu mosi, yandi una vanga; widi muntu nkutu kana sadila lendo kiandi mu mbalu va meso maku ko.

54. Kansi vo kalendi kulwa ko mu lukudulu lumosi mu tukudulu toto tuakambwa, buna una vewa luvulusu mu mvu wankembo, yandi kibeni ye bana bandi va kimosi ye yandi.

55. Kadi bana ba Isaeli i sielo biami; yau i sielo biami biyavàikisa mu nsi a Ngipiti. Mono i Mfumu, Nzambi eno.

KAPU 26.

Baluenguswa mu nsambudulu abiteki. Nsilulu kwa yau bakebanga mina, mvumusu kwa ntuludi miamina.

Ka lukivangani biteki ko, ye ka lukitedimisinani kiteki vo mama ko, vo tedimisa tadi diena zizi mu nsi eno ko mu fukamana bio; kadi mono i Mfumu, Nzambi eno.
2 Mose 20: 4 b. 5 Mose 5: 8 b. 16: 21 b. Lumb. 81: 9 b. 97: 7.

2. Tumingu tuami luna kembila, ye luna vumina kinlongo kiami. Mono i Mfumu. 2 Mose 20: 8. 3 Mose 19: 30.

3. Vo ludiatanga mu nkondo miami ye lukebanga mina miami ye lunamanga mio, 5 Mose 11: 13 b. 28: 1 b.

4. buna ngina kuluvana mvula mu ntangu yifweni, ye ntoto una vana mbutu ye nti va nsi mina buta mbutu miau.

5. Ntangu antutulu ambongo yina kala nate ye bana bavinia bana velwa, ye mpedolo abana bavinia yina kala nate ye ntangu akuna, ye luna baka mampa malunga mu dia ye vungama mu nsi eno.

6. Mono ngina vangikisa yenge mu nsi, ye luna baka luvundulu, ye widi muntu nkutu kana kulupamuna ko. Mono ngina manisa bulu biankitu mu nsi, ye sabala nkutu ka kina viokila mu nsi eno ko.

7. Luna tinisa ntantu mieno ku ntual' eno, ye bana bilama mu sabala bieno.

8. Batanu mu yeno bana tinisa nkama ku ntual' au, ye nkama mu yeno bana tinisa kumi diamafunda, ye ntantu mieno mina bilama mu sabala bieno. Yos. 23: 10. 2 Lus. 14: 9, 12.

9. Mono ngina bangumuka kwa yeno ye kuluvanga lubutu ye kuluniekisa, ye mono ngina keba luwawanu luami nakekete ye yeno. Yeh. 37: 26 b.
10. Mbongo yankulu yakedi mu nzo ntama yina kala yeno mu dia; luna katwa katula yankulu mu diambu diayamona.
11. Mono ngina tunga kundu kiami mu kati dieno ye mwel' ami ka una kuluyina ko.
12. Mono ngina diata mu kati dieno, ye kala Nzambi eno, ye yeno luna kala bantu bami. 2 Kol. 6: 16.
13. Mono i Mfumu, Nzambi eno, yaluvaikisa mu nsi a Ngipiti, ka luidi kala minanga kuna; mono yatolula vangu kieno ye yaluyambula luadiata ye ntu wadongama.
14. Kansi vo ka luna kungwila ko ye lembwa vanga, bonso bwena nsikudukusu zami zazonsono,
5 Mose 28: 15 b. Man. 2: 17. Malaki 2: 2 b.
15. vo luna niafuna nkondo miami, ye vo miela mieno mina yina nsiku miami, ye lembwa vanga bonso bwena nsikudukusu zami zazonsono, kansi luna vonda luwawanu luami,
16. buna mono mpe ngina vanga mpila mosi kwa yeno: mono ngina kulufidisa makubu mansisi, mu yela kusekisanga ye yela kwanayuku-yuku, ye meso meno mana lungwa ye miela mieno mina situka; yeno luna kuna mbongo eno mu nkatu, kadi ntantu mieno mina yo dia.
17. Mono ngina sietula zizi kiami kwa yeno, ye luna beduswa kwa ntantu mieno; yau bakulubelanga bana kuluyala, ye luna taba, vo widi muntu nkutu kana kuluzoma mpe ko.
Yobi 36: 12. Zing. 28: 1.
18. Buna mpe vo ka lulendi kungwila ko, buna ngina kuluvutula ndinda mvutula nsambodia zilutidi mu diambu diamasumu meno.
19. Mono ngina kosa lulendo lueno luanza. Ngina vanga zulu dieno diakala bonso sengwa ye ntoto eno bonso nsongo. 5 Mose 28: 23.
20. Mpasi zeno zina kala zankatu, kadi ntoto eno ka una vana mbutu ko, ye nti va nsi ka mina buta mbutu miau ko.
21. Buna mpe vo luna diata bundembolo zola ye ka luna zola kungwila ko, buna ngina kulubanda mbanda nsambodia zilutidi, bonso bwena nsendo amasumu meno.
22. Mono ngina fidisa bulu biansisi mu yeno bina vonda bana beno ye bunga bulu bieno biatoluka ye kevisa ntalu eno, ye nzila zeno zina kala zankatu. Yeh. 14: 15.
23. Kansi buna mpe vo ka luna yambula lualongwa kwa mono ko, kansi luna diata, bundembolo zola,
24. buna mono mpe ngina diata, bululembolo zola, ye kulubanda mbanda nsambodia mu diambu diamasumu meno. 2 Sam. 22: 27. Lumb. 18: 26.
25. Mono ngina yambula luateduswa kwa sabala kiandinda kina vutula ndinda mu luwawanu luami, ye luna katwa kutakana mu zimbanza; kansi kuna ngina fidisa vunga mu yeno, ye luna vewa mu moko mamintantu.
26. Mono ngina bunga bieno biamvukila ye mampa meno nkutu mana lendwa vangwa mu foloni kimosi kaka kwa kumi diabakento, ye mampa meno mana vewa mu tezo, ye bu luna mo dia, ka luna yukuta ko. Yeh. 4: 16.
27. Buna mpe vo luna lembwa kungwila, kansi luna diata, bundembolo zola,
28. buna mono mpe ngina diatila mu nganzi, bululembolo zola ye kululongidika ndongidika nsambodia mu diambu diamasumu meno.
29. Yeno luna katwa dia nsuni miabana beno bababakala ye dia nsuni miabana beno babakento.
5 Mose 28: 53. 2 Nt. 6: 29. Yel. 19: 9. Man. 4: 10.
30. Ngina bunga vuma bieno bianangama ye fukisa mama bieno biantangu; mono ngina tuba mvumbi zeno va mvumbi zanzambi zeno zamvindu, kadi mwel' ami una kuluyina.
Yeh. 6: 4 b.
31. Mono ngina vanga mbanza zeno zakala nzo zatuluka ye bunga binlongo bieno, ye kina vutuka wa mfuku ankailu mieno mu luzolo luabiza ko.
Yes. 1: 13.
32. Mono kibeni ngina vombisa nsi, ye ntantu mieno mikalanga momo mina bo yitukwa.
2 Lus. 36: 19 b. Yel. 19: 8. 25: 9.
33. Kansi yeno ngina kulumwangisa mu bangoi ye kuluzoma mu sabala kiavolwa; bobo nsi eno yina kitukila nsi yavombila, ye mbanza zeno zina kituka nzo zatuluka.
5 Mose 28: 64 b. Yel. 9: 16. 15: 7.
34. Buna nsi yina tomunwa tumingu tuayau, bu yeti vomba ye yeno bu luena mu nsi antantu mieno. Inga, buna nsi yina kembila lumingu ye yina toma tumingu tuayau. 2 Lus. 36: 21.
35. Bu yeti vomba, yina kembila

lumingu ye baka luvundulu lolo luyalembwa baka mu tumingu tueno, bu luakunda momo.

36. Kwa yau bana sadidila mu yeno ngina vana ntima miabunkuta mu nsi zantantu miau ye bana tinuswa nkutu kwa lukaya lueti walakasa, lueti vevumunwa kwa mpeve, ye taba bonso bubakutu taba mu sabala, ye bilama, vo widi muntu nkutu kana kubazoma ko. Yes. 30: 17.

37. Yau bana bilama mantenta bonso mu sabala, vo widi muntu nkutu kana kubazoma mpe ko. Luna lembana mu kakidila ntantu mieno.

38. Buna yeno luna bungana mu bangoi, ye nsi antantu mieno yina kulumanisa.

39. Yau bana sadidila mu yeno bana lungwa mu nsi antantu mieno, mu luau lufuma, ye lungwa mpe mu lufuma luamase mau, bonso bubasa.

40. Bana katwa kamba luau lufuma ye lufuma luamase mau lubavola, bubadimbula minu kwa mono, ye bonso bubadiata bundembolo zola—
Lumb. 106: 6. Dan. 9: 4 b.

41. nkiangunu mono mpe yakatwa diata, bubalembwa zola ye kubatuala ku nsi antantu miau—inga, buna ntima miau mialembwa zabulwa mina katwa yinama, buna bana vutudulwa lufuma luau ndinda.

42. Buna mono ngina banza mu luwawanu luami ye Yakobi, buna mpe ngina banza mu luwawanu luami ye Isaki ye mu luwawanu luami ye Abalahami, ye ngina banzila nsi.

43. Kadi nsi yina katwa siswa kwa yau ye tomunwa tumingu tuayau bobo bu yena yavomba, bu bakatukidi, ye yau kibeni bana vutudulwa lufuma luau ndinda, mu diambu diodio, inga, mu diambu diodio bu baniafuna nsiku miami ye mu diambu diodio miela miau bu miayina nkondo miami.

44. Kansi buna mpe bu bena mu nsi antantu miau kina kubaniafuna vo kubayina mpila yoyo ko, vo ngina kubabunga ye vonda luwawanu luami ye yau; kadi mono i Mfumu, Nzambi au.
5 Mose 4: 30 b. Yes. 59: 20 b. Loma 11: 26 b.

45. Ve, mu ntomoso au ngina banzila luwawanu ye mase mayavaikisa mu nsi a Ngipiti va meso mabangoi, kidi yakala Nzambi au. Mono i Mfumu.

46. Miami i nkondo ye nsiku ye mina miavanga Mfumu va kati ye yandi ye bana ba Isaeli va mongo wa Sinai mu Mose.

KAPU 27.

Nkudulu ausilulu ye buku kiakumi.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata:
2. Vova kwa bana ba Isaeli ye ta kwa yau: Vo muntu una tunguna nsilulu, i yampila yoyo bu una zenga ntalu abantu basilwa kwa Mfumu, buna nkondo walanda una yela:

3. Vo ntalu yina zengwa mu bakala diena va kati ye makumole ye makumasambanu mamvu, buna una yo zenga makumatanu masekeli biapalata, bonso bwena zitu kiasekeli kiakinlongo.

4. Vo i nkento, una zenga ntalu makumatatu masekeli.

5. Vo i muntu wena va kati ye mvu ntanu ye makumole mamvu, buna ntalu yiuna zenga yina kala mu bakala makumole masekeli, ye mu nkento kumi diasekeli.

6. Vo i muntu wena va kati ye ngonda mosi ye mvu ntanu, buna ntalu yiuna zenga yina kala sekeli bitanu biapalata mu bakala ye sekeli bitatu mu nkento.

7. Vo i muntu wena makumasambanu mamvu vo viokele mo, buna ntalu yiuna zenga yina kala kumi ye sekeli bitanu vo i bakala, kansi vo i nkento yina kala kumi diasekeli.

8. Vo muntu ulutidi bumputu ye una lembana futa ntalu yiuzengele, buna una tulwa vantadisi anganga, ye nganga una zenga ntalu kwa yandi; bonso bulendele baka ndiena wasila nsilulu, i buna nganga una zenga ntalu kwa yandi.

9. Vo i bulu kiatoluka, mu biampila yoyo bilenda natwa bonso nkailu adisalu kwa Mfumu, buna biobio biabionsono bina kala bianlongo, bu biveno kwa Mfumu;

10. ka bina buduswa vo vinguswa ko, ka kina kiabiza mu kiankaka kiambi ko, ka kina kiambi mu kiankaka kiabiza ko. Vo muntu una budisa bulu kimosi mu kiankaka mpe, buna kina kiatekila ye kina kiabuduswa bina kala bianlongo.

11. Kansi vo i bulu kiasumuka, kiampila yoyo kiakanukunwa natwa bonso nkailu adisalu kwa Mfumu, buna bulu kina tulwa vantadisi anganga;

12. nganga una zenga ntalu akiau, bonso bukiena kiabiza vo kiambi. Ngeye—nganga—bonso buuna yozenga, buna kadila kwandi.

13. Vo mvwe abulu zolele kio kula,

buna yandi una kudikila ntalu mu buku kiatanu kiantalu yiuzengele.

14. Vo muntu ubiekele nzo andi nlongo, mpasi yakala yanlongo kwa Mfumu, buna nganga una zenga ntalu ayau, bonso buyena yabiza vo yambi. Bonso nganga kazengele yo ntalu, i buna buna kadila.

15. Vo ndieu wabiekele nzo andi nlongo zolele yo kula, buna yandi una kudikila ntalu abivanza biuzengele mu buku kiatanu kiantalu; buna yeka yandi.

16. Vo muntu ubiekele ndambu avia amvwilu adifwa nlongo kwa Mfumu, buna una zenga ntalu adiau, bonso budilendwa kunwa: mu homeli kimosi kiabali makumatanu masekeli biapalata mafweni.

17. Vo yandi wakibiekila via diandi nlongo kasi ye mvu wankembo, buna ntalu yiuzengele yina kola.

18. Kansi vo biekele via diandi nlongo mu mvu wankembo, bu wateka kala, buna nganga una kuntangila ntalu abivanza, bonso bwena ntalu amvu misidi nate ye mvu wankembo wakwiza, ye ndambu yifweni yina katulwa mu ntalu yina yiwateka zenga.

19. Vo ndiena ubiekele via nlongo zolele dio kula, buna una kudikila ntalu yiuzengele mu buku kiatanu kiantalu yoyo; buna dieka diandi.

20. Vo kana dio kula ko, kansi una dio teka kwa muntu wankaka, buna mboki via ka dilendi kulwa ko,

21. kansi via bu dina yambulwa mu mvu wankembo, dieka diabiekwa nlongo mu diambu dia Mfumu, bonso via diakianiokunwa; buna mvwilu andi adifwa yina tambulwa kwa nganga.

22. Vo muntu ubiekele kwa Mfumu via diandi dikasumbidi nlongo, dimosi dilembolo kala mvwilu andi adifwa,

23. buna nganga una kuntangila ntalu yayonsono mu ntalu yazengwa nate ye mvu wankembo; yandi una futa mu lumbu kina ntalu yoyo yiuzengele, bonso lekwa kianlongo kwa Mfumu.

24. Kansi mu mvu wankembo via dina vutuka tambulwa kwa ndieu udiasumbwa ye uvwidi dio bonso ntoto wadifwa.

3 Mose 25: 10.

25. Bu una zenga ntalu, yau yina zengwa ntangu zazonsono mu sekeli biakinlongo, sekeli kimosi kiatangwa makumole mangela.

26. Kansi bina biasemukunwa mu bulu biatoluka ye bina bivwidi Mfumu mu diambu diansemokono, ka bina biekwa nlongo ko; kani i bulu mu zingombe vo i bulu mu bulu biabizio biatoluka, bikivwilulu kwa Mfumu.

2 Mose 13: 2. 4 Mose 3: 12. 8: 17. Luk. 2: 23.

27. Kansi vo i bulu kiasumuka, buna kina kulwa, bonso bwena ntalu yiuzengele, ye kudikila diaka buku kiatanu kiantalu. Vo ka kina kulwa ko, kina tekwa bonso buuzengele ntalu.

28. Vo i lekwa kianiokunwa, lekwa kianiokune muntu kwa Mfumu mu mvwilu andi, kani i muntu vo bulu kiatoluka vo via diena mvwilu andi adifwa, buna kiampila yoyo ka kina tekwa vo kulwa ko; biabionsono biakianiokunwa biena bianlongo ye nlongo ye Mfumu vwidi bio.

5 Mose 7: 2. Yos. 6: 18 b.

29. Muntu wakianiokunwa kalendi kulwa nkutu ko; wampila yoyo una katwa vondwa.

1 Sam. 15: 3, 9 b.

30. Buku kiakionsono kiakumi kiantoto, kani mu mbongo yena va ntoto vo mu mbutu mianti kivwilu kwa Mfumu; kiabiekwa nlongo mu diambu dia Mfumu.

5 Mose 14: 22 b.

31. Vo muntu zolele kula ndambu abuku kiandi kiakumi, buna una kudikila buku kiatanu kiantalu.

32. Mu diambu diabuku kiakumi mu zingombe vo mu bulu biabizio biatoluka, biabionsono bikwendanga kunsi ankawa amvungi, buna mu biobio biabionsono bulu kiakumi-kumi kina biekwa nlongo mu diambu dia Mfumu;

33. ka kina tonwa ko, vo kiena kiabiza vo kiambi, ye ka kilendi buduswa ko. Vo muntu una kio budisa, buna ye kiokio ye kina kikabudisi bina kala bianlongo; ka kilendi kulwa ko.

34. Zazi i nsikudukusu zina zavana Mfumu va mongo wa Sinai kwa bana ba Isaeli mu Mose.

NKANDA WAIA WA MOSE

VO ZINTALU.[1]

KAPU 1.

Ntangulu antalu amakanda ma Isaeli mu nsi yankatu ya Sinai.

Mfumu wavova kwa Mose mu nsi yankatu ya Sinai, mu nzo yakoto yambwabununu, mu lumbu kiantete mu ngonda yanzole mvu wanzole walandila mpaikulu au mu nsi a Ngipiti; yandi wavova :
2. Lutanga ntalu abundu diadionsono diabana ba Isaeli, bonso bwena makanda mau ye bonso bwena nzo zamase mau, nkumbu nkumbu yina tangwa, babakala babonsono, muntu muntu ;
2 Mose 30: 12. 4 Mose 26: 2 b.
3. babakala babonsono mu Isaeli balenda nwana, i babakala bobo bena makumole mamvu vo viokele mo, yau luna tanga, bonso bwena makabu mau, ngeye ye Aloni.
4. Buna luna kukisodila bakala dimosi mu kanda kanda, i ndiena wena nkuluntu anzo zakanda diandi.
5. Zazi i nkumbu zabababakala bana kulusadisa: mu Lubeni: Elisuli, mwan' a Sedeuli ;
6. mu Simeoni: Selumieli, mwan' a Sulisadai ;
7. mu Yuda: Nahesoni, mwan' a Aminadabi ;
8. mu Isakali: Netaneli, mwan' a Suali ;
9. mu Sebuluni: Eliabi, mwan' a Heloni ;
10. mu bana ba Yosefi: mu Efalaimi: Elisama, mwan' a Amihudi ; mu Manase: Ngamilieli, mwan' a Pedasuli ;
11. mu Benyamini: Abidani, mwan' a Ngidoni ;
12. mu Dani: Ahieseli, mwan' a Amisadai ;
13. mu Aseli: Pangieli, mwan' a Okolani ;
14. mu Ngadi: Eliasafi, mwan' a Dengueli ;
15. mu Nafatali: Ahila, mwan' a Enani.
16. Yau bana kala nzonzi zabundu bonso mfumu zamakanda mau mamase, bakuluntu bamasinsi ma Isaeli.
17. Mose ye Aloni babonga babakala bobo babikwa nkumbu,
18. ye bu bamana kutikisa bundu diadionsono mu lumbu kiantete mu ngonda yanzole, bantu basonukwa mu nkanda wansonokono bonso bwena makanda mau ye bonso bwena nzo zamase mau, nkumbu nkumbu yatangwa, yau bakala makumole mamvu vo viokele mo, muntu muntu,
19. mamonsono makamba Mfumu kwa Mose ; yandi wabatanga mu nsi yankatu ya Sinai.
20. Bana basinsi babana ba Lubeni, i nsemokono a Isaeli, i yau basonukwa, bonso bwena makanda mau ye bonso bwena nso zamase mau, nkumbu nkumbu yatangwa, muntu muntu, babonsono mu babakala bakala makumole mamvu vo viokele mo, babakala babonsono balenda nwana,
21. buna bena batangwa mu kanda dia Lubeni bakala makumaia ye mafunda masambanu ye nkama tanu.
22. Bana basinsi babana ba Simeoni, i yau basonukwa, bonso bwena makanda mau ye bonso bwena nzo zamase mau, buna bena batangwa, nkumbu nkumbu yatangwa, muntu muntu, babonsono mu babakala bakala makumole mamvu vo viokele mo, babakala babonsono balenda nwana,
23. buna bena batangwa mu kanda dia Simeoni bakala makumatanu ye vwa diamafunda ye nkama tatu.
24. Bana basinsi babana ba Ngadi, i yau basonukwa, bonso bwena makanda mau ye bonso bwena nzo zamase mau, nkumbu nkumbu yatangwa, yau bakala makumole mamvu vo viokele mo, babakala babonsono balenda nwana,
25. buna bena batangwa mu kanda dia Ngadi bakala makumaia ye mafunda matanu ye nkama sambanu ye makumatanu.

[1] mb. Nkand' a Ntalu zabana bamakanda ma Isaeli.

26. **Bana** basinsi babana ba Yuda, i yau basonukwa, bonso bwena makanda mau ye bonso bwena nzo zamase mau, nkumbu nkumbu yatangwa, yau bakala makumole mamvu vo viokele mo, babakala babonsono balenda nwana,

27. buna bena batangwa mu kanda dia Yuda bakala lusambodia ye mafunda maia ye nkama sambanu.

28. **Bana** basinsi babana ba Isakali, i yau basonukwa, bonso bwena makanda mau ye bonso bwena nzo zamase mau, nkumbu nkumbu yatangwa, yau bakala makumole mamvu vo viokele mo, babakala babonsono balenda nwana,

29. buna bena batangwa mu kanda dia Isakali bakala makumatanu ye mafunda maia ye nkama zia.

30. **Bana** basinsi babana ba Sebuluni, i yau basonukwa, bonso bwena makanda mau ye bonso bwena nzo zamase mau, nkumbu nkumbu yatangwa, yau bakala makumole mamvu vo viokele mo, babakala babonsono balenda nwana,

31. buna bena batangwa mu kanda dia Sebuluni bakala makumatanu ye mafunda nsambodia ye nkama zia.

32. **Bana** basinsi babana ba Yosefi : Bana basinsi babana ba Efalaimi, i yau basonukwa, bonso bwena makanda mau ye bonso bwena nzo zamase mau, nkumbu nkumbu yatangwa, yau bakala makumole mamvu vo viokele mo, babakala babonsono balenda nwana,

33. buna bena batangwa mu kanda dia Efalaimi bakala makumaia mamafunda ye nkama tanu.

34. **Bana** basinsi babana ba Manase, i yau basonukwa, bonso bwena makanda mau ye bonso bwena nzo zamase mau, nkumbu nkumbu yatangwa, yau bakala makumole mamvu vo viokele mo, babakala babonsono balenda nwana,

35. buna bena batangwa mu kanda dia Manase bakala makumatatu ye mafunda mole ye nkama zole.

36. **Bana** basinsi babana ba Benyamini, i yau basonukwa, bonso bwena makanda mau ye bonso bwena nzo zamase mau, nkumbu nkumbu yatangwa, yau bakala makumole mamvu vo viokele mo, babakala babonsono balenda nwana,

37. buna bena batangwa mu kanda dia Benyamini bakala makumatatu ye mafunda matanu ye nkama zia.

38. **Bana** basinsi babana ba Dani, i yau basonukwa, bonso bwena makanda mau ye bonso bwena nzo zamase mau, nkumbu nkumbu yatangwa, yau bakala makumole mamvu vo viokele mo, babakala babonsono balenda nwana,

39. buna bena batangwa mu kanda dia Dani bakala makumasambanu ye mafunda mole ye nkama nsambodia.

40. **Bana** basinsi babana ba Aseli, i yau basonukwa, bonso bwena makanda mau ye bonso bwena nzo zamase mau, nkumbu nkumbu yatangwa, yau bakala makumole mamvu vo viokele mo, babakala babonsono balenda nwana,

41. buna bena batangwa mu kanda dia Aseli bakala makumaia ye funda dimosi ye nkama tanu.

42. **Bana** basinsi babana ba Nafatali, i yau basonukwa, bonso bwena makanda mau ye bonso bwena nzo zamase mau, nkumbu nkumbu yatangwa, yau bakala makumole mamvu vo viokele mo, babakala babonsono balenda nwana,

43. buna bena batangwa mu kanda dia Nafatali bakala makumatanu ye mafunda matatu ye nkama zia.

44. **Baba** i bantu batangwa, i yau batangwa kwa Mose ye Aloni ye mfumu za Isaeli, kumi ye babakala bole, muntu muntu mu diandi kanda.

45. Babonsono mu bana ba Isaeli batangwa, bonso bwena nzo zamase mau, yau bakala makumole mamvu vo viokele mo, babakala babonsono mu Isaeli balenda nwana,

46. buna bena batangwa bakala nkama sambanu ye mafunda matatu ye nkama tanu ye makumatanu.

2 Mose 12: 37. 38: 26. 4 Mose 2: 32.

47. Kansi balevita mu kanda diau diase ka batangwa ye bankaka ko.

48. **Kadi** Mfumu wavova kwa Mose ye wata :

49. Kanda dia Levi kaka kuna tanga ko, ye kuna tanga ntalu au ye bana bankaka ba Isaeli ko ;

50. kansi una tumba balevita kikengi kiavwala diakimbangi ye lekwa biabionsono biadiau ye tota-tota biabionsono biadiau. Yau bana nata vwala diakoto ye lekwa biabionsono biadiau ye sala salu kiadiau ; bana tunga tua kinzungidila ye vwala diakoto.

51. Vwala bu dina natuka, balevita bana dio tulula, ye vwala bu dina tungwa, balevita bana dio tunga ; kansi vo i muntu wanzenza una dio valakana, yandi una vondwa.

52. Bana bankaka ba Isaeli bana tua, muntu muntu mu kiandi tua ye muntu muntu kunsi ayandi mpevila, bonso bwena makabu mau ;

53. kansi balevita bana tunga kinzu-
ngidila ye vwala diakimbangi, kidi
nganzi ka zina bwila bundu diabana
ba Isaeli ko ; balevita bana sala bina
bina salwa mu vwala diakimbangi.
54. Bana ba Isaeli bavanga bo ; ba-
vanga mu mambu mamonsono, bonso
bwakamba Mfumu kwa Mose.

KAPU 2.

Nkondo mu vuma biamakanda mu tua ye bonso bubana zieta.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata :
2. Bana ba Isaeli bana tua, mu-
ntu muntu kunsi ayandi mpevila, va
dimbu bianzo zamase mau ; vatadisi
nzo yakoto yambwabununu bana tua
ye zungidila yo.
3. Ku luse, mu ntini yaeste, Yuda
una tua kunsi ampevila andi, bonso
bwena makabu mandi : Nahesoni,
mwan' a Aminadabi, mfumu abana ba
Yuda,
4. ye yau batangwa, i kabu diandi,
lusambodia ye mafunda maia ye
nkama sambanu.
5. Va lueka luandi kanda dia Isakali
dina tua : Netaneli, mwan' a Suali,
mfumu abana ba Isakali,
6. ye yau batangwa, i kabu diandi,
makumatanu ye mafunda maia ye
nkama zia.
7. Mboki kanda dia Sebuluni : Elia-
bi, mwan' a Heloni, mfumu abana ba
Sebuluni,
8. ye yau batangwa, i kabu diandi,
makumatanu ye mafunda nsambodia
ye nkama zia.
9. Nkiangunu yau batangwa, bavwilu
mu tua kia Yuda, buna bena bakala
nkama mosi ye lunani ye mafunda ma-
sambanu ye nkama zia, bakabwa mu
makabu mau. Yau bana tekila ku
ntu, bu bana nanguka.
10. Lubeni una tua kunsi ampevila
andi ku ntini yasude, bonso bwena
makabu mandi : Elisuli, mwan' a Se-
deuli, mfumu abana ba Lubeni,
11. ye yau batangwa, i kabu diandi,
makumaia ye mafunda masambanu ye
nkama tanu.
12. Va lueka luandi kanda dia Si-
meoni dina tua : Selumieli, mwan' a
Sulisadai, mfumu abana ba Simeoni,
13. ye yau batangwa, i kabu diandi,
makumatanu ye vwa diamafunda ye
nkama tatu.
14. Mboki kanda dia Ngadi : Elia-
safi, mwan' a Lengueli, mfumu abana
ba Ngadi,
15. ye yau batangwa, i kabu diandi,
makumaia ye mafunda matanu ye nka-
ma sambanu ye makumatanu.
16. Nkiangunu yau batangwa ba-
vwilu mu tua kia Lubeni buna bena
bakala nkama mosi ye makumatanu ye
funda dimosi ye nkama zia ye maku-
matanu, bakabwa mu makabu mau.
Yau bana kwenda landi mu vuma kia-
nzole, bu bana nanguka.
17. Mboki nzo yakoto yambwabu-
nunu yina baka vuma kiandi mu ngie-
ndolo au va kimosi ye tua kiabalevita,
mu monakanda diatua biankaka. Bo-
nso bubeti landasana mu tua, i buna
bana kwendila mpe, muntu muntu mu
vuma kiandi, kunsi ampevila zau.
18. Efalaimi una tua kunsi ampevila
andi ku ntini yaweste, bonso bwena
makabu mandi : Elisama, mwan' a
Amihudi, mfumu abana ba Efalaimi,
19. ye yau batangwa, i kabu diandi,
makumaia mamafunda ye nkama tanu.
20. Va lueka luandi kanda dia Ma-
nase dina tua : Ngamilieli, mwan' a
Pedasuli, mfumu abana ba Manase,
21. ye yau batangwa, i kabu diandi,
makumatatu ye mafunda mole ye nka-
ma zole.
22. Mboki kanda dia Benyamini :
Abidani, mwan' a Ngidoni, mfumu
abana ba Benyamini,
23. ye yau batangwa, i kabu diandi,
makumatatu ye mafunda matanu ye
nkama zia.
24. Nkiangunu yau batangwa, ba-
vwilu mu tua kia Efalaimi, buna bena
bakala nkama mosi ye nani diamafunda
ye nkama mosi, bakabwa mu makabu
mau. Yau bana kwenda landi mu
vuma kiantatu, bu bana nanguka.
25. Dani una tua kunsi ampevila
andi ku ntini yanode, bonso bwena
makabu mandi : Ahieseli, mwan' a
Amisadai, mfumu abana ba Dani,
26. ye yau batangwa, i kabu diandi,
makumasambanu ye mafunda mole ye
nkama nsambodia.
27. Va lueka luandi kanda dia Aseli
dina tua : Pangieli, mwan' a Okolani,
mfumu abana ba Aseli,
28. ye yau batangwa, i kabu diandi,
makumaia ye funda dimosi ye nkama
tanu.
29. Mboki kanda dia Nafatali : Ahila,
mwan' a Enani, mfumu abana ba Nafa-
tali,
30. ye yau batangwa, i kabu diandi,

makumatanu ye mafunda matatu ye nkama zia.

31. Nkiangunu yau batangwa, bavwilu mu tua kia Dani, buna bena bakala nkama mosi ye makumatanu ye mafunda nsambodia ye nkama sambanu. Yau bana zimunina mu kwenda, kunsi ampevila zau, bu bana nanguka.

32. Baba i yau batangwa bonso bwena nzo zamase mau mu bana ba Isaeli. Yau batangwa mu tua, bonso bwena makabu mau, buna bena bakala nkama sambanu ye mafunda matatu ye nkama tanu ye makumatanu.

2 Mose 12: 37. 38: 26. 4 Mose 1: 46.

33. Kansi balevita ka batangwa va kimosi ye bana bankaka ba Isaeli ko, kadi bobo bwakamba Mfumu kwa Mose.

34. Bana ba Isaeli bavanga bo; i buna bonso bwakamba Mfumu kwa Mose batua kunsi ampevila zau, ye i buna bayendila mpe, muntu muntu mu kanda diandi, bonso bwena nzo zamase mandi.

KAPU 3.

Ntangulu antalu abalevita ye yau basemukunwa. Nkondo mu salu kiabalevita mu kinlongo.

Wau i nsamu mu kanda dia Aloni ye Mose mu ntangu yina yavova Mfumu kwa Mose va mongo wa Sinai.

2. Zazi i nkumbu zabana babababakala ba Aloni: Nadabi, i nsemokono, Abihu, Elasali ye Itamali.

2 Mose 6: 23. 1 Lus. 6: 3.

3. Zozo i nkumbu zabana babababakala ba Aloni, i banganga bakuswa batambula mfuluzulu amoko mu kala banganga.

3 Mose 8: 2 b.

4. Kansi Nadabi ye Abihu babilama bafwa va zizi kia Mfumu, bu banata tia tuanzenza va zizi kia Mfumu mu nsi yankatu ya Sinai; yau ka bakala ye bana babababakala ko. Kansi Elasali ye Itamali bakala nganga ku nim' ase diau Aloni.

3 Mose 10: 1 b. 16: 1. 4 Mose 26: 61. 1 Lus. 24: 2.

5. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

6. Yambula kanda dia Levi diafinama vava, ngeye una kubayambula batelama vantadisi anganga Aloni mu kunsadila.

7. Yau bana vanga momo makana vanga ye momo mana vanga bundu diadionsono vantadisi anzo yakoto yambwabununu, bu bana sala salu kiavwala diakoto.

8. Yau bana keba tota-tota biabionsono bianzo yakoto yambwabununu ye vanga mana vanga bana ba Isaeli, bu beti sala salu kiavwala diakoto.

9. Nkiangunu ngeye una vana balevita kwa Aloni ye bana bandi babababakala; yau bana vewa kwa yandi bonso nkailu abana ba Isaeli.

4 Mose 8: 13 b. 18: 6.

10. Kansi kwa Aloni ye bana bandi babababakala una kamba, vo bana vanga monso mavwilu mu kinganga kiau. Vo wanzenza una kio valakana, buna una vondwa.

4 Mose 1: 51.

11. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

12. Tala, mono kibeni mpangudi balevita mu bana ba Isaeli mu fulu kiansemokono zazonsono zabana ba Isaeli, babonsono bazibukilanga vumu kiambuta, mpasi balevita bana vuwa kwa mono.

4 Mose 8: 16 b.

13. Kadi mono mvwidi nsemokono zazonsono; mu lumbu kina kiyavonda nsemokono zazonsono mu nsi a Ngipiti, mono yakibiekila nsemokono zazonsono mu Isaeli nlongo, ye bantu ye bulu. Bana vuwa kwa mono. Mono i Mfumu.

2 Mose 12: 29. 13: 2. 34: 19. Luk. 2: 23.

14. Mfumu wavova kwa Mose mu nsi yankatu ya Sinai ye wata:

15. Tanga bana ba Levi, bonso bwena nzo zamase mau ye bonso bwena masinsi mau; babonsono mu babakala bena ngonda mosi vo viokele yo, una tanga.

16. Mose wabatanga bonso bwakala ntumunu a Mfumu, bonso bukakambwa.

17. Baba i bana babababakala ba Levi, bonso bwena nkumbu zau: Ngelesoni, Kehati, Melali.

1 Mose 46: 11. 2 Mose 6: 16 b. 4 Mose 26: 57 b.

18. Zazi i nkumbu zabana babababakala ba Ngelesoni, bonso bwena masinsi mau: Libini ye Simei.

19. Bana babababakala ba Kehati, bonso bwena masinsi mau, bakala Amalami ye Yisihali, Heboloni ye Usieli.

20. Bana babababakala ba Melali, bonso bwena masinsi mau, bakala Maheli ye Musi. Momo i masinsi mabalevita, bonso bwena nzo zamase mau.

21. Kwa Ngelesoni kwatuka sinsi diabalibinita ye sinsi diabasimeita; momo i masinsi mabangelesonita.

22. Yau mu yau batangwa, bu batanga yau babonsono mu babakala bakala ngonda mosi mosi vo viokele yo, baba batangwa bakala mafunda nsambodia ye nkama tanu.

23. Masinsi mabangelesonita matua

ku nim' avwala diakoto, ku ntini ya-
weste.
24. Mfumu akanda diase diabangele-
sonita i Eliasafi, mwan' a Laèli.
25. Mu nzo yakoto yambwabununu
bana ba Ngelesoni bana keba nkati
avwala diakoto diau kibeni ye mfukulu
adiau, mfukudila ye nlele wakimpengi
va mwelo anzo yakoto yambwabununu,
26. mboki nlele miakimpumpu mia-
kianzala, nlele wakimpengi va mwelo
akianzala kiazunga vwala diakoto ye
disalu, ye mpe nsinga miadiau—kionso
salu kiena mu diau.
27. Kwa Kehati kwatuka sinsi dia-
baamalamita, sinsi diabayisihalita, sinsi
diabahebolonita, sinsi diabausielita;
momo i masinsi mabakehatita.
28. Bu batanga yau babonsono mu
babakala bakala ngonda mosi vo vio-
kele yo, buna bakala nani diamafunda
ye nkama sambanu, baba i yau bana
keba lekwa bianlongo.
29. Masinsi mabana ba Kehati matua
va lueka luavwala diakoto, ku ntini
yasude.
30. Mfumu akanda diase diamakanda
mabakehatita i Elisafani, mwan' a
Usieli.
31. Yau bana keba nkela, meza, ke-
bolo kiaminda, masalu ye tota-tota bina
bialekwa bianlongo bisadulwanga mu
nsambulu, ye mpe nlele wakimpengi
ye salu kiakionsono kiena ye wau.
32. Kansi ngudi amfumu abalevita
babonsono i Elasali, mwan' anganga
Aloni; yandi wakala nkuluntu mu
yau bana keba lekwa bianlongo.
33. Kwa Melali kwatuka sinsi diaba-
mahelita ye sinsi diabamusita; momo
i masinsi mabamelalita.
34. Yau mu yau batangwa, bu bata-
nga yau babonsono mu babakala bakala
ngonda mosi mosi vo viokele yo, yau
bakala mafunda masambanu ye nkama
zole.
35. Mfumu mu kanda diase diama-
kanda mabamelalita i Sulieli, mwan'
a Abihaili. Yau batua va lueka lua-
vwala diakoto, ku ntini yanode.
36. Bana ba Melali babaka salu kia-
keba mabaya mavwala diakoto, nti
miadiau miankambika, bitungwa ye le-
kwa biamalu ye tota-tota biabionsono
ye salu biabionsono biadiau,
37. mpe tungwa biakianzala mu
tueka tuatonsono ye lekwa biau bia-
malu, binko ye minsinga.
38. Kansi vatadisi vwala diakoto, ku
luse, vatadisi nzo yakoto yambwabu-
nunu, mu ntini yaeste, Mose ye Aloni ye
bana bandi bababakala batua tua kiau;
yau bana vanga monso mana vangwa
mu kinlongo, momo mana vanga bana
ba Isaeli; kansi vo wanzenza una dio
valakana, yandi una vondwa.
39. Yau batangwa mu balevita, i yau
batanga Mose ye Aloni, bonso bwena
masinsi mau, bonso bwakala ntumunu
a Mfumu, babonsono mu babakala ba-
kala ngonda mosi vo viokele yo, buna
bena bakala makumole ye mafunda
mole.
40. Mfumu wavova kwa Mose:
Tanga nsemokono zazonsono zababa-
kala mu bana ba Isaeli, babonsono bena
ngonda mosi vo viokele yo, ye tanga
ntalu ankumbu zau.
41. Unsodila—kadi mono i Mfumu
—balevita mu fulu kiansemokono zazo-
nsono mu bana ba Isaeli, ye mpe
bulu biabalevita mu fulu kiansemokono
zazonsono mu bulu biabana ba Isaeli.
42. Mose watanga nsemokono zazo-
nsono mu bana ba Isaeli, bonso bwa-
nkamba Mfumu.
43. Nsemokono zababakala, nkumbu
nkumbu yatangwa, yau bakala ngonda
mosi vo viokele yo, buna bena batangwa
bakala makumole ye mafunda mole ye
nkama zole ye lusambodia ye tatu.
44. Mfumu wavova kwa Mose ye
wata:
45. Ngeye una sola balevita mu fulu
kiansemokono zazonsono mu bana ba
Isaeli, ye mpe bulu biabalevita mu fulu
kiabulu biayau, mpasi balevita bana
vuwa kwa mono. Mono i Mfumu.
46. Kansi bonso nkudulu mu nkama
zole ye lusambodia ye bantu batatu i
ntalu ansemokono zabana ba Isaeli
yiviokele ntalu abalevita, 4 Mose 18: 15 b.
47. una bonga sekeli tanu mu muntu
muntu; ngeye una tambula biobio,
bonso bwena zitu kiasekeli kiakinlongo,
i sekeli kiatangwa mu makumole ma-
ngela.
48. Ngeye una vana bivanza kwa
Aloni ye bana bandi bababakala bonso
nkudulu mu yau baviokele ntalu mu
bantu.
49. Mose wabonga ntalu ankudulu
mu yau, i yau bavioka ntalu, bu batanga
yau bakulwa mu balevita.
50. Mu diambu diansemokono za-
bana ba Isaeli wabonga bivanza, funda
dimosi ye nkama tatu ye makumasa-
mbanu ye sekeli tanu, bonso bwena
zitu kiasekeli kiakinlongo.
51. Mose wavana ntalu ankudulu

kwa Aloni ye bana bandi bababakala,
bonso bwakala ntumunu a Mfumu,
bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

KAPU 4.

Salu biabalevita.

Mfumu wavova kwa Mose ye Aloni
ye wata :
2. Tanga mu bana ba Levi ntalu
abana ba Kehati, bonso bwena masinsi
mau ye bonso bwena nzo zamase mau,
3. yau bena makumatatu mamvu vo
viokele mo nate ye makumatanu ma-
mvu, babakala babonsono bakubama
balenda sala salu mu nzo yakoto ya-
mbwabununu. 4 Mose 8: 24 b.
4. Kiaki kina kala salu kiabana ba
Kehati mu nzo yakoto yambwabununu:
yau bana keba lekwa bianlongo ye
nlongo. 4 Mose 3: 31 b.
5. Tua bu kieka mu nanguka, buna
Aloni ye bana bandi bababakala bana
kota ye manuna ngumbu yina yize-
mbalele vatadisi nkela ye fukila yo
nkela yakimbangi ;
6. va ntandu bana tula mfukudila
yankanda miatahasi ye va ntandu abio-
bio bana yalumuna diaka nlele, wawo-
nsono wandombe yasimba ; mboki bana
kotisa minti.
7. Va ntandu ameza mamampa ma-
ntala bana yalumuna nlele wandombe
yasimba ye va ntandu bana tula malo-
nga, mabola ye zimbungu, salala bia-
nkailu miandwa mpe ; mampa maka-
mamani mana mpe tulwa va ntandu.
2 Mose 25: 29 b.
8. Vovo va ntandu bana yalumuna
nlele wanango ye fuka wo mu mfuku-
dila yankanda miatahasi ; mboki bana
kotisa minti.
9. Yau bana bonga nlele wandombe
yasimba ye fukila wo kebolo kiaminda
ye minda miakiau, zimbwetolo ye ma-
longa, ye lekwa biabionsono biamazi
biakiau bisadulwanga mu salu kiakiau ;
10. kiau ye tota-tota biabionsono
biakiau bana tula mu mfukudila yanka-
nda miatahasi ye mboki tula biabio-
nsono mu mbangu.
11. Va ntandu asalu diawola bana
mpe tula nlele wandombe yasimba ye
fuka wo mu mfukudila yankanda mia-
tahasi ; mboki bana kotisa minti.
12. Yau bana bonga lekwa biabio-
nsono biasalu kiansambulu bisadulwa-
nga mu salu mu kinlongo ye tula bio
mu nlele wandombe yasimba ye fuka
bio mu mfukudila yankanda miatahasi
ye mboki tula bio mu mbangu.
13. Yau bana katula bombe mu di-
salu ye yalumuna dio nlele wampumbu
14. ye tula va ntandu awau tota-tota
biabionsono bisadulwanga mu salu kia-
diau, malonga matia, nsoma, mpavi ye
malonga, inga, tota-tota biabionsono
biadisalu ; va ntandu abiau bana ya-
lumuna mfukudila yankanda miatahasi
ye mboki kotisa minti.
15. Aloni ye bana bandi bababakala
bu bameni fuka lekwa bianlongo ye
tota-tota biabionsono bialekwa biobio
bianlongo, tua bu kina natuka, buna
mboki bana ba Kehati bana kwiza mu
nata ; kansi ka bana valakana lekwa
biobio bianlongo ko, kadi buna bana
fwa. Biobio i bina bina nata bana ba
Kehati mu bina bivwilu mu nzo yakoto
yambwabununu.
16. Salu kia Elasali, mwan' anganga
Aloni, kina kala mu keba mazi make-
bolo kiaminda, biamfwitisila mwisi
wansunga, nkailu andia walumbu ka
lumbu ye mazi mankusa ; salu kiandi
kina kala mu keba vwala diadionsono
ye biabionsono biena momo, i lekwa
bianlongo ye tota-tota biau.
17. Mfumu wavova kwa Mose ye
Aloni ye wata :
18. Ka luyambulani sinsi diabake-
hatita diafukuswa mu kanda diabale-
vita ko.
19. Kansi luvanga ebu kwa yau,
mpasi bavuka ye lembwa fwa, bu bana
finama ku lekwa bianlongo ye nlongo :
Aloni ye bana bandi bababakala bana
kota ye songa muntu muntu mu yau
bionso bikana sala vo nata ;
20. kansi yau kibeni ka bakotani
ko ye mona lekwa bianlongo, ka mu
mbwetolo ameso ko, kadi buna bana
fwa. 1 Sam. 6: 19.
21. Mfumu wavova kwa Mose ye
wata :
22. Tanga mpe ntalu abana ba Nge-
lesoni, bonso bwena nzo zamase mau
ye bonso bwena masinsi mau.
23. Ngeye una tanga yau bena ma-
kumatatu mamvu vo viokele mo nate
ye makumatanu mamvu, babakala ba-
bonsono bakubama balenda sala salu
mu nzo yakoto yambwabununu.
24. Kiaki kina kala salu kiamakanda
mabangelesonita, bionso bibana sala ye
bibana nata : 4 Mose 3: 25 b.
25. yau bana nata nlele miomio mi-
vangulwanga vwala diakoto, mfukulu
anzo yakoto yambwabununu, mfukudila

ayau ye mfukudila yankanda miatahasi yena va ntandu ayau, nlele wakimpengi wamwelo anzo yakoto yambwabununu,

26. mboki nlele miakimpumpu miakianzala, nlele wakimpengi wamwelo wakianzala kizunganga vwala diakoto ye disalu, ye mpe nsinga miamiau ye lekwa biabionsono bisadulwanga mu salu kiokio; biabionsono bina salwa mu biobio bana sala.

27. Bonso buna kamba Aloni ye bana bandi babababakala, i bobo salu kiakionsono kiabana ba Ngelesoni kina salukila, mu bina biabionsono bibana nata ye vanga; yeno luna kubavana biabionsono bibana nata mu kebwa kwa yau.

28. Kiaki i salu kina sala masinsi mabana ba Ngelesoni mu nzo yakoto yambwabununu; bionso bibana vanga bana bio vanga bonso busonganga Itamali, mwan' anganga Aloni.

29. Ngeye una tanga bana ba Melali, bonso bwena masinsi mau ye nzo zamase mau.

30. Ngeye una tanga yau bena makumatatu mamvu vo viokele mo nate ye makumatanu mamvu, babakala babonsono bakubama balenda sala salu mu nzo yakoto yambwabununu.

31. Biabi i bina bina kala salu kiau mu nata, biabionsono bivwilu mu salu kiau mu nzo yakoto yambwabununu: mabaya mavwala diakoto, nti mianklambika miadiau, bitungwa ye lekwa biamalu, 4 Mose 3: 36 b.

32. ye mpe tungwa biakianzala mu tueka tuatonsono ye lekwa biabiau biamalu. binko ye minsinga, inga, totatota biabionsono ye biabionsono biena salu mu salu kiokio; yeno luna kubasonga lekwa biobio biena salu kiau mu nata.

33. Kiokio i salu kiamasinsi mabamelalita, biabionsono biena mu salu kiau mu nzo yakoto yambwabununu; kiau kina salwa, bonso busonganga Itamali, mwan' anganga Aloni.

34. Mose ye Aloni ye mfumu zabundu batanga bana ba Kehati, bonso bwena masinsi mau ye bonso bwena nzo zamase mau,

35. yau bakala makumatatu mamvu vo viokele mo nate ye makumatanu mamvu, babakala babonsono bakubama balenda sala salu mu nzo yakoto yambwabununu.

36. Yau mu yau batangwa, bonso bwena masinsi mau, bakala mafunda mole ye nkama nsambodia ye makumatanu.

37. Yoyo i ntalu ayau batangwa mu masinsi mabakehatita, ntalu ayau bana sala mu nzo yakoto yambwabununu, i yau batanga Mose ye Aloni, bonso bwakala ntumunu a Mfumu mu Mose.

38. Yau mu bana ba Ngelesoni batangwa, bonso bwena masinsi mau ye bonso bwena nzo zamase mau,

39. yau bakala makumatatu mamvu vo viokele mo nate ye makumatanu mamvu, babakala babonsono bakubama balenda sala salu mu nzo yakoto yambwabununu,

40. yau batangwa, bonso bwena masinsi mau ye bonso bwena nzo zamase mau, bakala mafunda mole ye nkama sambanu ye makumatatu.

41. Yoyo i ntalu ayau batangwa mu makanda mabana ba Ngelesoni, ntalu ayau bana sala mu nzo yakoto yambwabununu, i yau batanga Mose ye Aloni bonso bwakala ntumunu a Mfumu.

42. Yau mu masinsi mabana ba Melali batangwa, bonso bwena masinsi mau ye bonso bwena nzo zamase mau,

43. yau bakala makumatatu mamvu vo viokele mo nate ye makumatanu mamvu, babakala babonsono bakubama balenda sala salu mu nzo yakoto yambwabununu,

44. yau batangwa, bonso bwena masinsi mau, bakala mafunda matatu ye nkama zole.

45. Yoyo i ntalu ayau batangwa mu masinsi mabana ba Melali, i yau batanga Mose ye Aloni, bonso bwakala ntumunu a Mfumu mu Mose.

46. Yau mu balevita batanga Mose ye Aloni ye mfumu za Isaeli, bonso bwena masinsi mau ye bonso bwena nzo zamase mau,

47. yau bakala makumatatu mamvu vo viokele mo nate ye makumatanu mamvu, babonsono balenda sala salu kiasala vo salu kianata mu nzo yakoto yambwabununu,

48. yau batangwa, buna bena bakala nani diamafunda ye nkama tanu ye lunani.

49. Bonso bwakala ntumunu a Mfumu batanguswa kwa Mose muntu muntu mu kiokio kikana sala vo nata, ye muntu muntu watambula salu kina kiakamba Mfumu kwa Mose.

KAPU 5.

Bonso buna vangwa mu diambu diampedoso atua. Nkondo mu nkanu wakingika kwa Mfumu. Nkondo mu nkento wakwela wabanzulwa mpala.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata:
2. Kamba kwa bana ba Isaeli,
vo bana vaikisa wonso wena bwazi vo kinswenia mu tua ye wonso usumukini mu muntu wafwa.
3 Mose 13: 46. 15: 2 b. 21: 1.
3. Muntu wampila yoyo, kani bakala vo nkento, luna kumfidisa; luna kumfidikisa ku vuma kiena ku mbazi atua, kidi kana sumuna tua kiau ko; keti mono ngiena ye kundu kiami mu kati diau. 5 Mose 23: 14.
4. Bana ba Isaeli bavanga bobo; babafidisa ku vuma ku mbazi atua; bonso bwakamba Mfumu kwa Mose, i bobo bana ba Isaeli bavanga.
5. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:
6. Vova kwa bana ba Isaeli: Vo muntu, kani bakala vo nkento, una vola masumu—kani dionso diambu dilenda vodila muntu masumu—bu kana sa kingika kwa Mfumu, ye nkiangunu muntu wowo una bakama nkanu,
3 Mose 5: 15 b. 6: 2 b.
7. buna una kamba masumu momo makavolele ye toma kina kikavodila masumu mu ntalu akiau yalunga ye kudikila diaka buku kiatanu kiantalu yoyo; yandi una bio vana kwa ndiena ukavola masumu.
8. Kansi vo ndiena kasisidi butu kiakikota ko kiena lendo mu vewa ntomono akina kikavodila masumu, buna ntomono akiau yina vewa kwa Mfumu ye vuwa kwa nganga, kansi ka meme diambakala diambwilu akodi ko dibwilulu kodi kwa nkwa nkanu.
9. Nkailu miamionsono mianlongo mivananga bana ba Isaeli bonso nkailu mibanatanga kwa nganga, mina vuwa kwa yandi;
2 Mose 29: 28. 3 Mose 10: 13 b.
10. yandi una vwa nkailu miababonsono mianlongo; bionso bina vewa kwa nganga bina vuwa kwa yandi.
11. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:
12. Vova kwa bana ba Isaeli ye ta kwa yau: Vo nkazi bebi bakala diandi ye kankwikamene ko,
13. muntu wankaka bu kalambalele ye yandi ye bundane yandi, ye bakala diandi kazaidi bo ko, ye yandi mpe kamonwa meso ko, bu kayambudi kasumunwa, nkiangunu vo mbangi ka yena mu yandi ko ye kabakamene nabiu ko mu buma bobo,
14. kansi mpeve yakimpala yeti kumbwila ye yandi wenina nkazi andikimpala, ye yandi mpe wayambudi mu kedika kasumunwa; kanivo mpe mpeve yakimpala yambwidi ye yandi wenina nkazi andi kimpala, kansi kiongono ka yambudi kasumunwa ko,
15. buna bakala una nata nkazi andi kwa nganga, ye bonso nkailu adisalu mu yandi una nata buku kiakumi kiaefa kiamfumfuta zabali, kansi kana zo bukula mazi ko, ye kana tula biamfwitisila mwisi va ntandu ko, kadi wau i nkailu wakimpala, nkailu ambambukulu amoyo ubambulanga moyo mu lufuma. 3 Mose 5: 11.
16. Nganga una kumfila ye kuntula va zizi kia Mfumu.
17. Nganga una bonga nlangu wanlongo mu wumbwa kiatuwumba, ye mboki nganga una bonga mu mafundufundu mena va nsi mu vwala liakoto ye tula mu nlangu.
18. Nganga una tuala nkento ku zizi kia Mfumu ye kutula nsuki zankento ye tula nkailu ambambukulu amoyo mu moko mandi, i nkailu akimpala; kansi nganga yandi kibeni una simba mu koko kwandi nlangu wowo wakubu wansingulu.
19. Mboki nganga una dila nkento ndefi ye vova kwa yandi: Vo muntu kabundane ye ngeye ko ye kubebi bakala diaku ko mu yambulwa wasumunwa, buna bika nlangu wau wakubu wansingulu ka wakubwisa ko.
20. Kansi vo bebi bakala diaku ye yambudi wasumunwa, muntu wankaka ye ka bakala diaku ko bu kabundane ye ngeye,
21. (bwabu nganga weti dila nkento ndefi mu ndefi yansingulu, nganga vovele kwa nkento:) buna bika Mfumu kakuvanga bonso kifwani kibikwanga, bu basinganga ye dianga ndefi mu bantu baku; bika Mfumu kayambula luketo luaku lualengila ye vumu kiaku kiavimba;
22. inga, bu utambudi nlangu wau wansingulu mu moyo aku, bika wavimbisa vumu kiaku ye lengisa luketo luaku. Nkento una vova: Ameni, Ameni.
23. Mboki nganga una sonika nsingulu zozo mu lukaya ye mboki sukula zo mu nlangu wakubu
24. ye nwika nkento nlangu wowo

wakubu wansingulu, kidi nlangu wowo
wansingulu watukisa kwama kwangolo
mu yandi, bu kanwini wo.
25. Nganga una bonga nkailu waki-
mpala mu koko kwankento ye vevila
nkailu wowo va zizi kia Mfumu ye
nata wo ku disalu.
26. Nganga una bonga fuka dimosi
mu nkailu, i wowo wena nkati ankailu
adisalu, ye zinisa wo va disalu; mboki
yandi una nwika nkento nlangu wowo.
27. Bu kameni kunnwika nlangu,
buna buna kala, vo wayambudi wasu-
munwa ye kakwikamene kwa bakala
diandi ko, vo nlangu wansingulu bu ka-
nwini wo, una tukisa kwama kwangolo,
vumu kiandi bu kina vimba ye luketo
luandi bu luna lengila; nkento una
kala kifwani kibikwanga, bu basinga-
nga mu bantu bandi.
28. Kansi vo nkento kayambudi ka-
sumunwa ko, ye wena wavedila, buna
kana mona buma ko ye una yaka.
29. Wau i nkondo wakimpala bonso
buna vangwa, nkento bu kabebi bakala
diandi ye yambudi kasumunwa,
30. vo mpeve yakimpala yibwidi
bakala, ye wenina nkazi andi kimpala,
buna yandi una tuala nkazi ku zizi kia
Mfumu, ye nganga una kumvangila
mamonsono makambanga nkondo wau.
31. Buna bakala una kondwa lufuma,
kansi nkazi una nata lufuma.

KAPU 6.

Nsilulu zabanasili. Lusakumunu luaki-nganga.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata:
2. Vova kwa bana ba Isaeli ye
ta kwa yau: Vo muntu, kani bakala
vo nkento, una vanga nsilulu akinasili
yasilwa, mu kala nasili kia Mfumu,
3. buna yandi una sisa vinia ye
ndwinu zangolo; yandi kana nwa
ndwinu yavinia yafunuswa ko vo ndwi-
nu yankaka yangolo yafunuswa; kana
nwa nlangu abana bavinia nkutu ko ye
kana dia bana bavinia ko, kani banku-
nzu vo bayumuswa.
3 Mose 10: 9. Nkong. 13: 7.
4. Mu ntangu yina yena ntangu andi
akinasili kana dia widi lekwa nkutu
ko kitukidi mu nti avinia, ka mingidi
miabana vo nkanda mpe ko.
5. Mu ntangu yina yena nsilulu andi
akinasili widi mbele yantebila nkutu
ka yina luaka va ntu andi ko; nate ye
ntangu yina yimeni yikana kala na-
sili kia Mfumu, yandi una kala wanlo-
ngo ye yambula nsuki zamena zazila
va ntu andi. Nkong. 13: 5. 1 Sam. 1: 11.
6. Mu ntangu yina yikena nasili kia
Mfumu kana finangana ye muntu wa-
fwa ko.
7. Kana kukisumuna mpe ko mu
sandi vo mbut' andi, mpangi andi vo
busi kiandi, vo bana fwa, kadi neti
dimbu va ntu andi vo i nasili kia Nza-
mbi andi;
8. mu ntangu yoyo yena ntangu
andi akinasili, yandi wabiekwa nlongo
mu diambu dia Mfumu.
9. Kansi vo muntu una fwa nakamu
ye nabiu mu kimfini kiandi ye sumu-
nina bo ntu andi uneti dimbu kiandi
kiakinasili, buna una teba ntu andi
lumbu kina kikana vedila, yandi una
wo teba mu lumbu kiansambodia.
4 Mose 19: 11, 14, 16, 19.
10. Mu lumbu kianani yandi una
nata kwa nganga duka biole vo mabe-
mbe mole mantwenia, ku mwelo anzo
yakoto yambwabununu.
11. Nganga una yoka dimosi bonso
nkailu angiokolo amasumu ye dimosi
bonso nkailu angioka ye kumbwila
kodi mu mpedoso mu masumu momo
makaneti mu muntu wafwa; mboki
lumbu kina kimosi yandi una bieka
ntu andi nlongo diaka;
12. yandi una kukibieka mu kala
nasili kwa Mfumu mu ntangu yadetila
yikateka sila. Yandi una nata mwan'
ameme wamvu mosi bonso nkailu
angiokolo amfuka. Ntangu yina ya-
nsilulu yatekila yina vunzwa, kinasili
kiandi bu kiasumunwa.
13. Wau i mwina mu nasili: Lumbu
kina kimeni ntangu andi akinasili,
yandi una natwa ku mwelo anzo ya-
koto yambwabununu;
14. bonso nkailu andi adisalu yandi
una nata kwa Mfumu mwan' ameme
wambakala wamvu mosi ukondolo kieta
bonso nkailu angioka ye mwan' ameme
wankento wamvu mosi ukondolo kieta
bonso nkailu angiokolo amasumu ye
meme diambakala dikondolo kieta bo-
nso nkailu amatondo,
15. mboki nseba yamampa malembwa
funa, mbolo zamfumfuta zamfumfu,
zabukulwa mazi, ye mbolo zaluvevizia
zalembwa funa, zakuswa mazi, ye mpe
nkailu andia ye nkailu andwa buna.
16. Nganga una nata biobio ku zizi
kia Mfumu ye yoka nkailu andi angio-
kolo amasumu ye nkailu andi angioka.
17. Yandi una yoka meme diamba-
kala bonso nkailu amatondo kwa Mfu-

mu ye nseba yena mampa malembwa funa; nganga una mpe yoka nkailu andia ye nkailu andwa buna.

18. Va mwelo anzo yakoto yambwabununu nasili kana tebila ntu andi uneti dimbu kiakinasili ye mboki bonga nsuki zandi, i dimbu kiandi kiakinasili, ye tula zo ku tia tueti lema kunsi ankailu amatondo. Mav. 18: 18. 21: 23 b.

19. Nganga una bonga to kiakoko kiameme diambakala kialambwa ye mboki mu nseba mbolo yalembwa funa ye mbolo yaluvevizia yalembwa funa ye tula biobio mu moko manasili, ndieu bu kameni teba dimbu kiakinasili.

20. Nganga una vevila biobio bonso nkailu ampevila va zizi kia Mfumu; biobio bina biekwa nlongo mu diambu dianganga, va kimosi ye to kiakoko kiankailu ampevila ye to kiakulu kiankailu. Mboki nasili lenda nwa vinia diaka. 2 Mose 29: 27 b. 3 Mose 7: 31 b.

21. Wau i mwina mu ndiena wasila nsilulu akinasili ye mu bina bikana yoka kwa Mfumu mu diambu diansilulu akinasili ye mboki bionso bikalendele; bonso bwena tezo kiansilulu kikasila, i buna kana vanga, bonso bwena mwina mu kinasili kiandi.

22. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

23. Vova kwa Aloni ye bana bandi bababakala ye ta: Bu lusakumunanga bana ba Isaeli, luvova ebu kwa yau:

24. Bika Mfumu kakusakumuna ye kakukeba. Lumb. 67: 1.

25. Bika Mfumu kakukienzudila zizi kiandi ye kakukadila nlemvo.

26. Bika Mfumu kakutadisila zizi kiandi ye kakuvana yenge.

27. Bobo bana tudila nkumbu ami va bana ba Isaeli, ye buna mono ngina kubasakumuna.

KAPU 7.

Nkailu miamfumu zamakanda ku kinlongo.

Mose bu kamana tunga vwala diakoto ye kusa ye bieka dio nlongo ye tota-tota biabionsono biadiau, ye bu kamana kubika disalu ye tota-tota biabionsono biadisalu ye kusa ye bieka dio nlongo, 2 Mose 40: 17 b. 3 Mose 8: 10 b.

2. buna nkailu mianatwa kwa mfumu za Isaeli, bakuluntu bamakanda mamase, i mfumu zamakanda zakala ku ntu ayau batangwa.

3. Yau banata bonso nkailu au kwa Mfumu makalu masambanu mafukwa ye kumi ye ngombe zole zanwatwa, kalu dimosi mu mfumu zole ye ngombe yanwatwa mu mfumu mfumu; biobio bafila ku vwala diakoto.

4. Mfumu wavova kwa Mose:

5. Tambula biobio kwa yau mu sadila bio mu salu kianzo yakoto yambwabununu ye yekula bio kwa balevita, bonso bwena salu kiamuntu muntu.

6. Mose watambula makalu ye ngombe zanwatwa ye wavana bio kwa balevita.

7. Makalu mole ye ngombe zia zanwatwa wavana kwa bana ba Ngelesoni, bonso bwena salu kiau;

8. makalu maia ye nani diangombe zanwatwa wavana kwa bana ba Melali, bonso bwena salu kiau kibasala mu lusadusu lua Itamali, mwan' anganga Aloni;

9. kansi kwa bana ba Kehati wavana ka lekwa ko, kadi salu kiau kiakala mu keba lekwa bianlongo, ye biau bina natwa va mavembo.

10. Mfumu zanata nkailu mu mbiekolo adisalu, bu diakuswa; mfumu zanata nkailu miau miomio vantadisi adisalu.

11. Mfumu wavova kwa Mose: Bika zimfumu, mosi mosi, mosi mosi mu lumbu kiandi, banata nkailu miau mu mbiekolo adisalu.

12. Ndiena wanata nkailu andi mu lumbu kiantete i Nahesoni, mwan' a Aminadabi, mu kanda dia Yuda.

13. Nkailu andi i longa diapalata, nkama mosi ye makumatatu masekeli mu zitu, ye bola diapalata dialusambodia luasekeli, bonso bwena zitu kiasekeli kiakinlongo, mamole mafuluka kwa mfumfuta zamfumfu, zabukulwa mazi, bonso nkailu andia,

14. mboki bola diawola diakumi diasekeli, diafuluka kwa biamfwitisila mwisi,

15. mboki ngombe yantwenia yambakala, meme diambakala ye mwan' ameme wamvu mosi bonso nkailu angioka

16. ye nkombo yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu

17. ye bonso nkailu amatondo ngombe zole zambakala, mameme matanu mambakala, nkombo tanu zambakala ye bana batanu bamameme bamvu mosi. Wowo i nkailu a Nahesoni, mwan' a Aminadabi.

18. Mu lumbu kianzole Netaneli, mwan' a Suali, mfumu mu Isakali, wanata nkailu andi;

19. bonso nkailu-andi yandi wanata

longa diapalata, nkama mosi ye makumatatu masekeli mu zitu, ye bola diapalata dialusambodia luasekeli bonso bwena zitu kiasekeli kiakinlongo, mamole mafuluka kwa mfumfuta zamfumfu, zabukulwa mazi, bonso nkailu andia,

20. mboki bola diawola diakumi diasekeli, diafuluka kwa biamfwitisila mwisi,

21. mboki ngombe yantwenia yambakala, meme diambakala ye mwan' ameme wamvu mosi bonso nkailu angioka

22. ye nkombo yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu

23. ye bonso nkailu amatondo ngombe zole zambakala, mameme matanu mambakala, nkombo tanu zambakala ye bana batanu bamameme bamvu mosi. Wau i nkailu a Netaneli, mwan' a Suali.

24. Mu lumbu kiantatu mfumu abana ba Sebuluni, Eliabi, mwan' a Heloni, wayiza ;

25. nkailu andi i longa diapalata, nkama mosi ye makumatatu masekeli mu zitu, ye bola diapalata dialusambodia luasekeli, bonso bwena zitu kiasekeli kiakinlongo, mamole mafuluka kwa mfumfuta zamfumfu, zabukulwa mazi, bonso nkailu andia,

26. mboki bola diawola diakumi diasekeli, diafuluka kwa biamfwitisila mwisi,

27. mboki ngombe yantwenia yambakala, meme diambakala ye mwan' ameme wamvu mosi bonso nkailu angioka

28. ye nkombo yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu

29. ye bonso nkailu amatondo ngombe zole zambakala, mameme matanu mambakala, nkombo tanu zambakala, ye bana batanu bamameme bamvu mosi. Wau i nkailu a Eliabi, mwan' a Heloni.

30. Mu lumbu kiaia mfumu abana ba Lubeni, Elisuli, mwan' a Sedeuli, wayiza ;

31. nkailu andi i longa diapalata, nkama mosi ye makumatatu masekeli mu zitu, ye bola diapalata dialusambodia luasekeli, bonso bwena zitu kiasekeli kiakinlongo, mamole mafuluka kwa mfumfuta zamfumfu, zabukulwa mazi, bonso nkailu andia,

32. mboki bola diawola diakumi diasekeli, diafuluka kwa biamfwitisila mwisi,

33. mboki ngombe yantwenia, meme diambakala ye mwan' ameme wamvu mosi bonso nkailu angioka

34. ye nkombo yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu

35. ye bonso nkailu amatondo ngombe zole zambakala, mameme matanu mambakala, nkombo tanu zambakala, bana batanu bamameme bamvu mosi. Wau i nkailu a Elisuli, mwan' a Sedeuli.

36. Mu lumbu kiantanu mfumu abana ba Simeoni, Selumieli, mwan' a Sulisadai, wayiza ;

37. nkailu andi i longa diapalata, nkama mosi ye makumatatu masekeli mu zitu, ye bola diapalata dialusambodia luasekeli, bonso bwena zitu kiasekeli kiakinlongo, mamole mafuluka kwa mfumfuta zamfumfu, zabukulwa mazi, bonso nkailu andia,

38. mboki bola diawola diakumi diasekeli, diafuluka kwa biamfwitisila mwisi,

39. mboki ngombe yantwenia yambakala, meme diambakala ye mwan' ameme wamvu mosi bonso nkailu angioka

40. ye nkombo yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu

41. ye bonso nkailu amatondo ngombe zole zambakala, mameme matanu mambakala, nkombo zitanu zambakala ye bana batanu bamameme bamvu mosi. Wau i nkailu a Selumieli, mwan' a Sulisadai.

42. Mu lumbu kiansambanu mfumu abana ba Ngadi, Eliasafi, mwan' a Dengueli, wayiza ;

43. nkailu andi i longa diapalata, nkama mosi ye makumatatu masekeli mu zitu, ye bola diapalata dialusambodia luasekeli, bonso bwena zitu kiasekeli kiakinlongo, mamole mafuluka kwa mfumfuta zamfumfu, zabukulwa mazi, bonso nkailu andia,

44. mboki bola diawola diakumi diasekeli, diafuluka kwa biamfwitisila mwisi,

45. mboki ngombe yantwenia yambakala, meme diambakala ye mwan' ameme wamvu mosi bonso nkailu angioka

46. ye nkombo yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu

47. ye bonso nkailu amatondo ngombe zole zambakala, mameme matanu mambakala, nkombo tanu zambakala ye bana batanu bamameme bamvu mosi. Wau i nkailu a Eliasafi, mwan' a Dengueli.

48. Mu lumbu kiansambodia mfumu abana ba Efalaimi, Elisama, mwan' a Amihudi, wayiza ;
49. nkailu andi i longa diapalata, nkama mosi ye makumatatu masekeli mu zitu, ye bola diapalata dialusambodia luasekeli, bonso bwena zitu kiasekeli kiakinlongo, mamole mafuluka kwa mfumfuta zamfumfu, zabukulwa mazi, bonso nkailu andia,
50. mboki bola diawola diakumi diasekeli, diafuluka kwa biamfwitisila mwisi,
51. mboki ngombe yantwenia yambakala, meme diambakala ye mwan' ameme wamvu mosi bonso nkailu angioka
52. ye nkombo yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu
53. ye bonso nkailu amatondo ngombe zole zambakala, mameme matanu mambakala, nkombo tanu zambakala ye bana batanu bamameme bamvu mosi. Wau i nkailu a Elisama, mwan' a Amihudi.
54. Mu lumbu kianani mfumu abana ba Manase, Ngamilieli, mwan' a Pedasuli, wayiza ;
55. nkailu andi i longa diapalata, nkama mosi ye makumatatu masekeli mu zitu, ye bola diapalata dialusambodia luasekeli, bonso bwena zitu kiasekeli kiakinlongo, mamole mafuluka kwa mfumfuta zamfumfu, zabukulwa mazi, bonso nkailu andia,
56. mboki bola diawola diakumi diasekeli, diafuluka kwa biamfwitisila mwisi,
57. mboki ngombe yantwenia yambakala, meme diambakala ye mwan' ameme wamvu mosi bonso nkailu angioka
58. ye nkombo yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu
59. ye bonso nkailu amatondo ngombe zole zambakala, mameme matanu mambakala, nkombo tanu zambakala ye bana batanu bamameme bamvu mosi. Wau i nkailu a Ngamilieli, mwan' a Pedasuli.
60. Mu lumbu kiavwa mfumu abana ba Benyamini, Abidani, mwan' a Ngidoni, wayiza ;
61. nkailu andi i longa diapalata, nkama mosi ye makumatatu masekeli mu zitu, ye bola diapalata dialusambodia luasekeli, bonso bwena zitu kiasekeli kiakinlongo, mamole mafuluka kwa mfumfuta zamfumfu, zabukulwa mazi, bonso nkailu andia,
62. mboki bola diawola diakumi diasekeli, diafuluka kwa biamfwitisila mwisi,
63. mboki ngombe yantwenia yambakala, meme diambakala ye mwan ameme wamvu mosi bonso nkailu angioka
64. ye nkombo yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu
65. ye bonso nkailu amatondo ngombe zole zambakala, mameme matanu mambakala, nkombo tanu zambakala ye bana batanu bamameme bamvu mosi. Wau i nkailu a Abidani, mwan' a Ngidoni.
66. Mu lumbu kiakumi mfumu abana ba Dani, Ahieseli, mwan' a Amisadai, wayiza ;
67. nkailu andi i longa diapalata, nkama mosi ye makumatatu masekeli mu zitu, ye bola diapalata dialusambodia luasekeli, bonso bwena zitu kiasekeli kiakinlongo, mamole mafuluka kwa mfumfuta zamfumfu, zabukulwa mazi, bonso nkailu andia,
68. mboki bola diawola diakumi diasekeli, diafuluka kwa biamfwitisila mwisi,
69. mboki ngombe yantwenia yambakala, meme diambakala ye mwan' ameme wamvu mosi bonso nkailu angioka
70. ye nkombo yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu
71. ye bonso nkailu amatondo ngombe zole zambakala, mameme matanu mambakala, nkombo tanu zambakala ye bana batanu bamameme bamvu mosi. Wau i nkailu a Ahieseli, mwan' a Amisadai.
72. Mu lumbu kiakumi ye mosi mfumu abana ba Aseli, Pangieli, mwan' a Okolani, wayiza ;
73. nkailu andi i longa diapalata, nkama mosi ye makumatatu masekeli mu zitu, ye bola diapalata dialusambodia luasekeli, bonso bwena zitu kiasekeli kiakinlongo, mamole mafuluka kwa mfumfuta zamfumfu, zabukulwa mazi, bonso nkailu andia,
74. mboki bola diawola diakumi diasekeli, diafuluka kwa biamfwitisila mwisi,
75. mboki ngombe yantwenia yambakala, meme diambakala ye mwan' ameme wamvu mosi bonso nkailu angioka
76. ye nkombo yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu
77. ye bonso nkailu amatondo ngo-

mbe zole zambakala, mameme matanu mambakala, nkombo tanu zambakala ye bana batanu bamameme bamvu mosi. Wau i nkailu a Pangieli, mwan' a Okolani.

78. Mu lumbu kiakumi ye zole mfumu abana ba Nafatali, Ahila, mwan' a Enani, wayiza ;

79. nkailu andi i longa diapalata, nkama mosi ye makumatatu masekeli mu zitu, ye bola diapalata dialusambodia luasekeli, bonso bwena zitu kiasekeli kiakinlongo, mamole mafuluka kwa mfumfuta zamfumfu, zabukulwa mazi, bonso nkailu andia,

80. mboki bola diawola diakumi diasekeli, diafuluka kwa biamfwitisila mwisi,

81. mboki ngombe yantwenia yambakala, meme diambakala ye mwan' ameme wamvu mosi bonso nkailu angioka

82. ye nkombo yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu

83. ye bonso nkailu amatondo ngombe zole zambakala, mameme matanu mambakala, nkombo tanu zambakala ye bana batanu bamameme bamvu mosi. Wau i nkailu a Ahila, mwan' a Enani.

84. I biabi biakaila mfumu za Isaeli mu mbiekolo adisalu, bu diakuswa : kumi ye malonga mole mapalata, kumi ye mabola mole mapalata ye kumi ye mabola mole mawola.

85. Longa longa diakala nkama mosi ye makumatatu masekeli ye bola bola lusambodia luasekeli, nkiangunu palata kialekwa biobio buna kiena kiakala mafunda mole ye nkama zia zasekeli, bonso bwena zitu kiasekeli kiakinlongo.

86. Mu kumi ye mabola mole mawola mafuluka kwa biamfwitisila mwisi, dimosi dimosi diateza kumi diasekeli mu zitu, bonso bwena zitu kiasekeli kiakinlongo, nkiangunu wola mu mabola buna wena wakala nkama mosi ye makumole masekeli.

87. Bulu biankailu angioka biakala buna biena kumi ye ngombe zole zambakala, mboki mpe kumi ye mameme mole mambakala, kumi ye bana bole bamameme bamvu mosi, ye nkailu miandia buna, ye kumi ye nkombo zole zambakala bonso nkailu angiokolo amasumu.

88. Bulu biankailu miamatondo buna biena biakala makumole ye ngombe zia zambakala, mboki makumasambanu mamameme mambakala, makumasambanu mankombo zambakala ye makumasambanu mabana bamameme bamvu mosi. I biobio biakailwa mu mbiekolo adisalu, bu diakikusulwa.

89. Mose bu kakota mu nzo yakoto yambwabununu mu moka yandi, buna kawa ndinga yavova kwa yandi yatuka ku kiandu kianlemvo va ntandu ankela yakimbangi, ku vuma kiokio va kati ye bakeluba babole ; kuna wavova kwa yandi. 2 Mose 25: 22.

KAPU 8.

Minda mu kebolo kiaminda. Mbiekolo abalevita ; ntangu au asala.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata :

2. Vova kwa Aloni ye ta kwa yandi : Bu una manika minda, buna una vanga ebu, vo minda miomio miansambodia mina kienzula va vuma kitadisi kebolo kiaminda. 2 Mose 25: 37.

3. Aloni wavanga bo ; yandi wamanikina mio bobo, mpasi minda miakienzula va vuma kitadisi kebolo kiaminda, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

4. Kebolo kiaminda kiavangwa bonso bwabu : kiau kiakala kiawola wabesukwa ; kulu kwakiau mpe ye bifulu va ntandu biakala biabesukwa. Bonso bwakala kifwani kiasonga Mfumu kwa Mose, i bobo yandi wavangisila kebolo kiaminda. 2 Mose 25: 31. 37: 17.

5. Mfumu wavova kwa Mose ye wata :

6. Mu bana ba Isaeli ngeye una sola balevita ye kubavedisa.

7. Bonso bwabu una kubavangila mu kubavedisa : Ngeye una kubalemba nlangu wampedosolo ; yau bana tebisa nitu zau zazonsono ye sukula mvwatu miau ye kukivedisila bobo.

8. Mboki bana bonga ngombe yantwenia yambakala, ye nkailu andia buna wamfumfuta zamfumfu, zabukulwa mazi ; diaka ngeye una bonga ngombe yankaka yantwenia yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu.

9. Ngeye una tuala balevita ku nzo yakoto yambwabununu ye mboki kutikisa bundu diadionsono diabana ba Isaeli.

10. Mu utuedi balevita ku zizi kia Mfumu, bana ba Isaeli bana tula moko mau va yau.

11. Aloni una vevila balevita va zizi

kia Mfumu, bonso nkailu ampevila
utukidi kwa bana ba Isaeli, ye mboki
salu kiau kina kala mu sala salu kia
Mfumu.
12. Balevita bana tula moko mau va
ntu miangombe zambakala, ye yimosi
una yoka bonso nkailu angiokolo ama-
sumu ye yankaka bonso nkailu angio-
ka kwa Mfumu mu bwila balevita kodi.
13. Mboki ngeye una tuala balevita
kwa Aloni ye bana bandi bababakala
ye kubavevila bonso nkailu ampevila
kwa Mfumu.
14. Bonso bobo ngeye una vambisila
balevita mu bana ba Isaeli, mpasi bale-
vita bana vuwa kwa mono.

4 Mose 3: 12 b. 45.

15. Mboki balevita bana kota ye sala
mu nzo yakoto yambwabununu, bu
ubakivedesele ye bu ubakivevedele
bonso nkailu ampevila;
16. kadi mu bana ba Isaeli yau
bavewa kwa mono bonso nkailu; mono
yakisodila yau mu fulu kiababonsono
bazibukilanga vumu kiambuta, nsemo-
kono zazonsono mu bana ba Isaeli.
17. Kadi mono mvwidi nsemokono
zazonsono mu bana ba Isaeli, ye bantu
ye bulu; mu lumbu kina kiyavonda
nsemokono zazonsono mu nsi a Ngipiti,
mono yabieka zo nlongo kwa mono.
18. Mono nsolele balevita mu fulu
kiansemokono zazonsono zabana ba Isa-
eli.
19. Mono yaveni balevita mu bana ba
Isaeli bonso nkailu kwa Aloni ye bana
bandi bababakala mu sala salu kiabana
ba Isaeli mu nzo yakoto yambwabunu-
nu ye bwa kodi mu bana ba Isaeli,
mpasi vunga nkutu ka kina bwila bana
ba Isaeli ko, bana ba Isaeli bu bana
finangana ye kinlongo.

4 Mose 3: 9. 18: 22 b.

20. Mose ye Aloni ye bundu diadi-
onsono diabana ba Isaeli bavanga bobo
kwa balevita; bana ba Isaeli bavanga
kwa balevita mu mambu mamonsono,
bonso bwakamba Mfumu kwa Mose mu
diambu diau.
21. Balevita bakivedisa ye basukula
mvwatu miau, ye Aloni wabavevila
bonso nkailu ampevila va zizi kia
Mfumu, ye Aloni wababwila kodi ye
wabavedisa.
22. Mboki balevita bakota ye basala
salu kiau mu nzo yakoto yambwabunu-
nu ku nim'a Aloni ye bana bandi baba-
bakala. Bonso bwakamba Mfumu kwa
Mose mu diambu diabalevita, i buna
babavangila.
23. Mfumu wavova kwa Mose ye
wata:
24. Diadi dina kala nkondo kwa
balevita: Wonso wena makumole ye
mvu ntanu vo viokele mo una kwiza
ye sala salu mu nzo yakoto yambwabu-
nunu.
25. Kansi nlevita bu kana kala ma-
kumatanu mamvu, ulenda katuka mu
salu kiandi; buna kana sala diaka ko.
26. Bika kasadisa mpangi zandi mu
kenga bina bina kengwa mu nzo yakoto
yambwabununu; kansi nkati asalu ka-
nani sala ko. I bobo ngeye una
vanga kwa balevita mu bina biena salu
biau.

KAPU 9.

Nkembo wapasa mu nsi yankatu. Tuti diakala va ntandu avwala diakoto.

Mfumu wavova kwa Mose mu nsi ya-
nkatu ya Sinai mu ngonda yantete
mu mvu wanzole kasi ye mpaikulu au
mu nsi a Ngipiti; yandi wavova:
2. Bana ba Isaeli bana mpe kembila
nkembo wapasa mu ntangu yina yaze-
ngwa.
3. Mu lumbu kiakumi ye ia mu
ngonda yayi, mu ntangu yankokila,
luna kembila wo, mu ntangu yazengwa.
Bonso bwena nkondo miamionsono ye
lukembo luawau, i buna luna kembila
wo.

2 Mose 12: 18. 3 Mose 23: 5. 4 Mose 28: 16. 5 Mose 16: 1.

4. Buna Mose wavova kwa bana ba
Isaeli, vo bana kembila nkembo wa-
pasa.
5. Yau bakembila nkembo wapasa
mu ngonda yantete, mu lumbu kiakumi
ye ia mu ngonda mu ntangu yankokila,
mu nsi yankatu ya Sinai. Bana ba
Isaeli bavanga mu mambu mamonsono,
bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.
6. Kansi bababakala bankaka bakala
kuna bakisumukina mu muntu wafwa
ye ka balendi kembila nkembo wapasa
mu lumbu kina ko; yau bayiza kwa
Mose ye Aloni mu lumbu kina.

4 Mose 19: 11.

7. Babakala bavova kwa yandi: Ye-
to tusumukini mu muntu wafwa; buna
tuna yimunwa mu nata nkailu a Mfumu
ye bana ba Isaeli mu ntangu yaze-
ngwe?
8. Mose wavutula: Lutelama vava,
ye nzolele wa, bonso buna kamba
Mfumu mu yeno. 3 Mose 24: 12.
9. Mfumu wavova kwa Mose ye
wata:

10. Vova kwa bana ba Isaeli ye ta: Vo muntu mu yeno vo mu mbandu zina landa usumukini mu muntu wafwa vo wele zenzila nseke beni ye yandi zolele kembila nkembo wapasa wa Mfumu,

11. buna yandi una kembila mu ngonda yanzole, mu lumbu kiakumi ye ia, mu ntangu yankokila. Buna mu mampa malembwa funa ye titi biandudi mwan' ameme wapasa una dilwa.
2 Mose 12: 8. 2 Lus. 30: 2, 15.

12. Widi ndambu nkutu ka yina siswa nate ye nsuka ko, ye widi visi nkutu ka kina bulwa mu wau ko. Wau una kembulwa mu mambu mamonsono, bonso bwena nkondo mu nkembo wapasa. 2 Mose 12: 10, 46. Yoa. 19: 36.

13. Kansi vo muntu wena wavedila ye lembolo zenzila ye una yambula kembila nkembo wapasa, buna una fukuswa mu bantu bandi, bu kalembolo nata nkailu adisalu wa Mfumu mu ntangu yazengwa; muntu wowo uneti masumu.

14. Vo wanzenza ukalanga yeno ye uzolele kembila nkembo wapasa wa Mfumu, buna una wo kembila, bonso bwena nkondo ye lukembo mu nkembo wapasa. Nkondo umosi una yela kwa yeno, bonso kwa mwisi nsi i bobo mpe kwa wanzenza. 2 Mose 12: 49.

15. Mu lumbu kina vwala diakoto bu diatungwa, tuti diafuka vwala diakoto, i nzo yakoto yakimbangi, ye mu nkokila bwamonika nkievo tia va ntandu avwala diakoto, ye bobo nate ye nsuka. 2 Mose 40: 34, 38. 1 Nt. 8: 10 b.

16. I bobo bwakadila ntangu zazonsono: tuti diafuka dio, ye mu fuku bwamonika nkievo tia. 4 Mose 10: 34.

17. Yonso ntangu yabaluka tuti mu nzo yakoto, buna bana ba Isaeli ntumbu nanguka, ye mu vuma kina kiatelama tuti, muna bana ba Isaeli batua. 2 Mose 40: 36 b. 1 Kol. 10: 1.

18. Bonso bwakala ntumunu a Mfumu, i buna bana ba Isaeli banangukina, ye bonso bwakala ntumunu a Mfumu batuila. Yonso ntangu yakunda tuti va ntandu avwala diakoto, yau bazingila mu tua kiau.

19. Vo tuti diakala va ntandu avwala diakoto lumbu biabingi, buna bana ba Isaeli bavanga monso makamba Mfumu, vo bana vanga, ye ka bananguka ko.

20. Mbatu bwakala, vo tuti diazingila lumbu biafiuma kaka va ntandu avwala diakoto; buna yau bakala mu tua kiau, bonso bwakala ntumunu a Mfumu, ye mboki bananguka, bonso bwakala ntumunu a Mfumu.

21. Mbatu bwakala mpe, vo tuti diazingila kaka tuka mu nkokila nate ye nsuka; mu nsuka tuti bu diabaluka, buna bananguka; vo bwakala, vo tuti diazingila lumbu kimosi ye fuku dimosi ye mboki diabaluka, buna bananguka.

22. Vo diazingila lumbu biole vo ngonda mosi vo yonso yonso ntangu, ye tuti diakunda ntama va ntandu avwala diakoto, buna bana ba Isaeli badingalala mu tua kiau ye ka bananguka ko; kansi mboki bu diabaluka, bananguka kwau.

23. Bonso bwakala ntumunu a Mfumu batuila, ye bonso bwakala ntumunu a Mfumu banangukina. Monso mabakamba Mfumu mu vanga, i mau bavanga, bonso bwakala ntumunu a Mfumu mu Mose.

KAPU 10.

Mpungi zapalata. Bananguka kuna Sinai. Luwawanu ye Hobabi. Lusambulu lua Mose, vwala diakoto bu diananguka ye bu diatulwa.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata: Nakivangila mpungi zole zapalata: mu lekwa biabesukwa una zo vangila.

2. Ngeye una zo sadila, bundu bu dina kutukuswa, ye tua bu bina nanguka.

3. Bu zina sikwa zazole, bundu diadionsono dina kutakana kwa ngeye va mwelo anzo yakoto yambwabununu.

4. Kansi yimosi kaka bu yina sikwa, buna zimfumu, bakuluntu bamasinsi ma Isaeli, bana kutakana kwa ngeye.

5. Bu luna sika nsikulu alukubumu, buna tua biena ku ntini yaeste bina nanguka.

6. Kansi bu luna sika nsikulu alukubumu nsika yanzole, buna tua biena ku ntini yasude bina nanguka. Tua bu bina nanguka, nsikulu yalukubumu yina sikwa,

7. kansi dibundu bu dina kutukuswa, ka luna sika nsikulu yalukubumu ko, kansi lutelumuna mpungi.

8. Bana bababakala ba Aloni, i banganga, i yau bana sika zimpungi. Wau una kala nkondo ukaumani kwa yeno mbandu ka mbandu.

9. Vo mu nsi eno yeno luna kwenda nwanisa wonso wonso ntantu eno una kulubwila, buna luna sika nsikulu

alukubumu mu zimpungi ; mu diodio luna sa mbambukulu amoyo mu zizi kia Mfumu, Nzambi eno, ye yeno luna vulusulwa bobo mu ntantu mieno.
2 Lus. 18: 12 b.

10. Bu luena ye lumbu kiakiese ye nkembo mieno ye mbikulu zangonda, luna sika zimpungi, bu luna yoka nkailu mieno miangioka ye miamatondo, buna zau zina kulusa luabambukulwa moyo mu zizi kia Nzambi eno. Mono i Mfumu, Nzambi eno. 2 Lus. 7: 6. Lumb. 81: 4 b.

11. Mu mvu wanzole, mu ngonda yanzole, mu lumbu kiamakumole mu ngonda, tuti diabaluka mu vwala diakimbangi.

12. Buna bana ba Isaeli bananguka mu nsi yankatu ya Sinai ye bayenda zieti tuka ku tua nate ye kubatua ; tuti diatelama mu nsi yankatu ya Palani.

13. Bu bananguka ndanguka yantete, bonso bwakala ntumunu a Mfumu mu Mose,

14. buna tua kiabana ba Yuda kunsi ampevila au i tua kiantete kiananguka, kabu ka kabu ; ntuti ankangu wowo i Nahesoni, mwan' a Aminadabi.
4 Mose 2: 3 b.

15. Netaneli, mwan' a Suali, i ntuti ankangu wakala kanda diabana ba Isakali.

16. Eliabi, mwan' a Heloni, i ntuti ankangu wakala kanda diabana ba Sebuluni.

17. Mboki vwala diakoto bu dimeni tululwa, bana ba Ngelesoni ye bana ba Melali bananguka ye banata vwala diakoto. 4 Mose 4: 24 b., 29 b.

18. Mboki tua kia Lubeni kunsi ampevila au kiananguka, kabu ka kabu ; Elisuli, mwan' a Sedeuli, i ntuti ankangu wowo.

19. Selumieli, mwan' a Sulisadai, i ntuti ankangu wakala kanda diabana ba Simeoni.

20. Eliasafi, mwan' a Dengueli, i ntuti ankangu wakala kanda diabana ba Ngadi.

21. Mboki bakehatita bananguka ye banata lekwa bianlongo, ye babana bankaka bakitungila vwala diakoto, baba bu baluaka. 4 Mose 4: 4 b.

22. Mboki tua kiabana ba Efalaimi kunsi ampevila au kiananguka, kabu ka kabu ; Elisama, mwan' a Amihudi, i ntuti ankangu wowo.

23. Ngamilieli, mwan' a Pedasuli, i ntuti ankangu wakala kanda diabana ba Manase.

24. Abidani, mwan' a Ngidoni, i ntuti ankangu wakala kanda diabana ba Benyamini.

25. Mboki tua kiabana ba Dani kunsi ampevila au kiananguka i kabu diazimunina mu ngiendolo atua kiakionsono, kabu ka kabu ; Ahieseli, mwan' a Amisadai, i ntuti ankangu wowo.

26. Pangieli, mwan' a Okolani, i ntuti ankangu wakala kanda diabana ba Aseli.

27. Ahila, mwau' a Enani, i ntuti ankangu wakala kanda diabana ba Nafatali.

28. Bobo bana ba Isaeli balandasanana bu bananguka, kabu ka kabu. Yau bananguka kwau.

29. Mose wavova kwa Hobabi, mwan' amidianita Lengueli, ko wa Mose : Bwabu tueka mu nanguka ye kwenda ku nsi yina yavovila Mfumu : yina nzolele kuluvana. Utunama, ye yeto tuzolele kuvangila bwambote, kadi Mfumu wasididi Isaeli yonso yena yambote. 2 Mose 2: 18. 3: 1. 18: 1 b.

30. Kansi yandi wamvutudila : Kizolele nama ko, kansi nzolele vutuka ku nsi ami ye kwa butu biami.

31. Buna yandi wavova : Ve, kutusisani ko. Keti ngeye lutidi zaya, konso kutulenda tua mu nsi yankatu ; nkiangunu nakadi kwaku disu dieto.

32. Vo una kutunama, tuna kuyambudila mpe biambote mu bina biambote bikutuvangilanga Mfumu.

33. Yau bananguka ye bayenda ngiendolo alumbu tatu tuka mu mongo wa Mfumu. Nkela yaluwawanu lua Mfumu yabatekila mu ngiendolo alumbu tatu mu kubasodila vuma kiamvundulu.

34. Tuti dia Mfumu diavevila va ntandu ayau mu mwini, bu bananguka mu vuma kiau kiantua. 2 Mose 13: 21.

35. Ntangu zazonsono nkela bu yananguka, Mose wavova : Telama, Mfumu ; bika ntantu miaku miamwangana, ye bakubelanga bika bataba mu zizi kiaku.
2 Lus. 6: 41. Lumb. 68: 1. 132: 8.

36. Bu yatulwa, yandi wavova : Vutuka kwaku, Mfumu, kwa mafunda mamafunda mamingi ma Isaeli.

KAPU 11.

Bantu bavuma ku Tabela ye Kibiloti-Hatava. Lusambodia luangudi zabantu. Bimbimbi.

Kansi bantu bavuma, ye diodio diafwemisa Mfumu. Kadi Mfumu bu kawa bo, nganzi zandi zakwama, ye tia tua Mfumu tuabadika lema ye tuamanisa bakala ku nsuk' atua. Lumb. 78: 21.

2. Buna bantu babokila kwa Mose, ye Mose wadila kwa Mfumu, ye tia tualembwa.

3 Vuma kiokio kiabikwa nkumbu Tabela,[1] tia tua Mfumu bu tualema mu yau. 5 Mose 9: 22.

4. Kabu diabantu bampila mu mpila diabanama diabaka nzinunu; buna bana ba Isaeli yau kibeni babadika mpe dila diaka ye bavova: Engwa, vo tubeki mbizi mu dia! 2 Mose 12: 38. 16: 3. Lumb. 106: 14 b. 1 Kol. 10: 6.

5. Yeto tueti bambuka moyo mu mbizi zanlangu zituadia mu Ngipiti mu ka lekwa ko, ntovia, malenge, nsa bola yankunzu, nsa bola yambwaki ye nsa bola yampembe.

6. Kansi bwabu miela mieto mieti lungwa, kadi mwamu ka mwenani widi lekwa nkutu ko; ka tulendi mona lekwa kiankaka ko, langa mana kaka.

7. Kansi mana máfwanane ye mingidi miakolianda ye makala ntadulu yimosi ye bedeliumi. 2 Mose 16: 14, 31. Lumb. 78: 24 b.

8. Bantu bazieta ye bayonzika mampila yoyo ye mboki banika mo mu tadi diandikunu amoko vo batuta mo mu su ye mboki balamba mo mu kinzu ye bavangila mo mampa; mau makala luvu bonso mampa masobwa mazi.

9. Noko bu diabwa mu fuku mu tua, buna mana mpe mabwa muna.

10. Mose wawa, bonso bwadila bantu mu butu biau vani vani, muntu muntu va mwelo anzo andi yakoto; nganzi za Mfumu zakwama beni, ye diodio diafwemisa mpe Mose.

11. Mose wavova kwa Mfumu: Mu nkiama wavangidi bobo bwambi kwa sielo kiaku, ye mu nkiama mbweni nlemvo fiuma mu meso maku, bu utudidi zitu kiabantu baba babonsono va mono?

12. Kadi mono i ngudi vo se diabantu baba babonsono, bu uvovele kwa mono, vo mono ngina kubanata mu lubumbulu luami, bonso bunatunwanga mwana wanswa kwa ndezi andi, ye kubakotisa mu nsi yina yiwasila mu ndefi kwa mase mau? 5 Mose 1: 31.

13. Kwe ngina baka mbizi mu vana kwa bantu baba babonsono mu dia? Keti beti dila ye kumbangumukina ye beti vova: Utuvana mbizi tuadia.

14. Kilendi nata bantu baba babonsono mono kwami kaka ko, kadi ngina kubamwena zitu kiakinene.

15. Vo zolele kumpangila bobo, buna bulutidi mu kumbema kiamakulu, vo mbweni nlemvo mu meso maku, ye ungiambudila mpasi zazi.

16. Buna Mfumu wavova kwa Mose: Kutikisa lusambodia luababakala kwa mono mu ngudi zabantu ba Isaeli, i yau bauzaidi balutidi mu mimvu mu bantu ye bena nkengi miau; nata baba ku nzo yakoto yambwabununu ye ubatedimisa va ngeye. 2 Mose 18: 25 b.

17. Buna kuna nzolele kulumuka ye moka yaku, ye mono nzolele bonga mu mpeve yina yena va ntandu angeye ye yambula yo yiza va ntandu ayau; mboki yau bana kusadisa mu nata zitu kiabantu bobo, mpasi walembwa kio nata ngeye kaka.

18. Ngeye una vova kwa bantu: Lukibieka nlongo nate ye nsuka, buna luna tambula mbizi mu dia, bu lududidi vantadisi a Mfumu ye luvovele: Engwa, vo tubeki mbizi mu dia! Mu Ngipiti tuamweni mbote mu kala! Nkiangunu bwabu Mfumu una kuluvana mbizi mu dia. 2 Mose 19: 10.

19. Ka mu lumbu kimosi vo mu lumbu biole kaka ko luna zo dila, ka lumbu tanu vo kumi dialumbu vo makumole malumbu kaka ko,

20. kansi mu ngonda yamvimba, nate ye zina vaika mu mbombo zeno ye zina kala nkankumusu kwa yeno; i bobo mu diambu dia luniafuni Mfumu wena mu kati dieno, ye lududidi va zizi kiandi ye luvovele: kadi buna mu nkiama tuavaikila mu Ngipiti?

21. Mose wavova: Bantu baba bakunzungidilanga bena nkama sambanu zamafunda mababakala badiatanga ye mwanki ngeye vovele: Mono nzolele kubavana mbizi, ye bana zo dila ngonda yamvimba. 2 Mose 12: 37.

22. Kidi buna mameme ye zingombe biena mu vonda kwa yaue, biabingi beni, ye bina lungila kwa yau? Evo mbizi zazonsono zambu vo zamana yonzukwa, buna zina lungila kwa yau?

23. Mfumu wavutula kwa Mose: Kadi koko kwa Mfumu kwena kwankufie? Bwabu ngeye una mona, vo

[1] mb. ndemono atia.

mampovele mana kwenda detila kwa
ngeye vo ka bwa ko. Yes. 50: 2. 59: 1.
24. Mose wavaika ye wasamuna kwa
bantu monso mavovele Mfumu. Mbo-
ki yandi wakutikisa lusambodia luaba-
bakala mu yau balutidi mu mimvu mu
bantu ye wabatedimisa kinzungidila ye
nzo yakoto.
25. Buna Mfumu wakulumuka mu
tuti ye wavova kwa yandi ye wabonga
mu mpeve yoyo yakala va ntandu aya-
ndi, ye wayambula yiza va ntandu alu-
sambodia luangudi zabantu. Mpeve
bu yabayambama, babadika bikula,
mboki ka bavutuka bo sa ko.
26. Babakala bole basala va tua;
nkumbu aumosi Eledadi ye wankaka
Medadi. Mpeve yabayambama mpe,
kadi yau bakala mu yau basonukwa,
kansi ka bayele ku nzo yakoto ko;
yau babikula mu tua.
27. Buna toko diantwenia diasavuka
ye diakamba bo kwa Mose ye diavova:
Mu tua Elidadi ye Medadi beti bikula.
28. Yosua, mwan' a Nuni, wakedi
sielo kia Mose kasi ye kintwenia kia-
ndi wabula mbembo ye wavova: Mose,
mfumu ami, ubakanikina bo.
2 Mose 24: 13.
29. Kansi Mose wavova kwa yandi:
I bobo una vemina mu diambu diamie?
Engwa, nga bantu babonsono ba Mfu-
mu beka bambikudi, Mfumu bu kaya-
mbudi mpeve andi yabayambama.
30. Mboki Mose wavutuka ku tua ye
ngudi zabantu mu Isaeli.
31. Mpeve yatembo yatuka kwa
Mfumu, ye yanata bimbimbi biatuka
mu mbu ye yavevumuna bio va ntandu
atua, mu ngiendolo alumbu kimosi ku
lueka lueka, kinzungidila ye tua, ye
mfwoko zole mu ntela va ntandu ansi.
2 Mose 16: 13. Lumb 78: 26 b.
32. Buna bantu batelama ye bazieta
lumbu kiokio kiamvimba ye mboki
fuku diadionsono ye lumbu kiakio-
nsono kialanda ye bayonzika bimbimbi;
tezo kialutila mu ke kiayonzika muntu
kiakala kumi diahomeli. Yau baya-
lumuna bio kinzungidila ye tua.
33. Kansi mbizi bu zakidi va kati
ye meno mau, bu ka zakidilwa ko, nga-
nzi za Mfumu zakwama mu diambu
diabantu, ye Mfumu wabunga bantu
mu vunga kiakinene beni.
34. Vuma kiokio kiabikwa nkumbu
Kibiloti-Hatava,[1] kadi kuna kwadi-
amuswa yau mu bantu babaka luzi-
nunu.

[1] mb. ndiamu zaluzinunu.

35. Ku Kibiloti-Hatava bantu ba-
nanguka ye bayenda ku Haseloti; ku
Haseloti bakala.

KAPU 12.

Miliami wayandila Mose ye wavutulwa ndinda.

Miliami ye Aloni bakela Mose mu
diambu diankento wakisi Etiopia
ukakwela; kadi yandi wakwela nkento
wakisi Etiopia.
2. Yau bavova: Kadi Mose i ndiena
umosi kaka umokisanga Mfumue?
Kadi kamokisanga yeto mpe koe?
Mfumu wawa bo.
3. Kansi bakala diodio Mose wakala
mpombo beni, walutila bo bantu babo-
nsono va ntoto.
4. Mfumu ntumbu vova kwa Mose,
Aloni ye Miliami: Luvaika, yeno ba-
tatu, ku nzo yakoto yambwabununu.
Yau bayenda kuna, ntatu wamvimba.
5. Buna Mfumu wakulumuka mu
tuti ye watelama va mwelo anzo ya-
koto; yandi wabokila Aloni ye Milia-
mi, ye yau bole bayenda koko.
6. Yandi wavova: Luwa mambu
mami bwabu. Nga vo muntu mu ye-
no i mbikudi, mono i Mfumu, ikukizai-
kisanga kwa yandi mu mona-meso ye
ikummokisanga mu zindozi.
7. Kansi kivanganga bo kwa sielo
kiami Mose ko; yandi i nkwikizi mu
nzo ami yayonsono. Eb. 3: 2, 5.
8. Mu uwa ivovilanga kwa yandi,
mu mambu mambangulu ye ka mu
maswekwa ko, ye yandi lenda tonwa
nitu a Mfumu. Buna mu nkiama ka
lutinini mu kela sielo kiami Mose ko?
2 Mose 33: 11.
9. Nganzi za Mfumu zabakwamina
ye yandi wabakatukila.
10. Tuti bu diakatuka mu nzo yakoto,
tala, buna Miliami wakala wampembe
bonso mvula zampembe mu bwazi;
Aloni bu kabangumuka kwa Miliami,
wamona, vo yandi wena bwazi.
11. Buna Aloni wavova kwa Mose:
Engwa, mfumu ami, kututuikani zitu
kiamasumu matuavolele mu buzengi
bweto ko.
12. Kuyambulani kafwanana ko ye
viatu diabutwa diafwa diena nitu yi-
bungane ndambu, bu divaikidi mu vu-
mu kiambut' andi.
13. Buna Mose wabokila kwa Mfu-
mu ye wavova: O Nzambi, unniakisa.
14. Mfumu wavutula kwa Mose: Vo
se diandi dianlobele mante mu zizi

keti wakutu vwanduswa mu nsoni mu lumbu nsambodia. Nkiangunu bika kazikudulwa bwabu mu lumbu nsambodia ku mbazi atua; mboki lenda vutuka diaka.

3 Mose 13: 46. 4 Mose 5: 2 b.

15. Buna Miliami wakebwa wazikudulwa mu lumbu nsambodia ku mbazi atua, ye bantu ka bananguka ko, nate ye Miliami wavutuka.

KAPU 13.

Kumi ye mineki miole.

Mboki bantu bananguka ku Haseloti ye batua mu nsi yankatu ya Palani.

2. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

3. Fidisa babakala bankaka mu neka nsi a Kanana yinzolele vana kwa bana ba Isaeli. Bakala dimosi mu kanda kanda diamase luna fidisa, kansi bamfumu mu yau kaka.

5 Mose 1: 22 b.

4. Ku nsi yankatu ya Palani Mose wafidisa babakala bampila yoyo bonso bwatuma Mfumu; buna bena bakala mu bakuluntu babana ba Isaeli.

5. Zazi i nkumbu zau: Mu kanda dia Lubeni: Samua, mwan' a Sakuli;

6. mu kanda dia Simeoni: Safati, mwan' a Holi;

7. mu kanda dia Yuda: Kalebi, mwan' a Yefune;

8. mu kanda dia Isakali: Yingali, mwan' a Yosefi;

9. mu kanda dia Efalaimi: Hosea, mwan' a Nuni;

10. mu kanda dia Benyamini: Paliti, mwan' a Lafu;

11. mu kanda dia Sebuluni: Ngadieli, mwan' a Sodi;

12. mu kanda dia Yosefi: mu kanda dia Manase: Ngadi, mwan' a Susi;

13. mu kanda dia Dani: Amieli, mwan' a Ngemali;

14. mu kanda dia Aseli: Setuli, mwan' a Mikaeli;

15. mu kanda dia Nafatali: Nahebi, mwan' a Vofisi;

16. mu kanda dia Ngadi: Ngeueli, mwan' a Maki.

17. Zazi i nkumbu zababakala bafidisa Mose mu neka nsi. Kansi Mose wavana kwa Hosea, mwan' a Nuni, nkumbu Yosua.

18. Mose wafidisa babana mu neka nsi a Kanana. Yandi wavova kwa yau: Lubaluka kuna ku nsi a Sude ye mboki lubaluka ku miongo ye lutala

19. bonso bwenina nsi, vo bantu bena muna bena bangolo vo bakindakana, vo bena babake vo babanene,

20. ye bonso bwenina nsi yibena, vo yena yabiza vo yambi, ye bonso bwenina vuma bibena, vo bena mu tua vo mu mbanza zasiamu,

21. ye bonso bwenina nsi yau kibeni, vo yena mazi vo ntandu vo nti miena muna vo ka bwa ko. Lukala kibakala kiabiza ye luvitika mbutu miansi. Kadi i mu ntangu yina bana bantete bavinia babwaka.

22. Yau bayenda neka nsi tuka mu nsi yankatu ya Sini nate ye ku Lehobi kukwendanga nzila ku Hamati.

23. Yau bayenda baluki ku nsi a Sude ye baluaka ku Hebeloni; kuna kwakala Ahimani, Sesai ye Talamai, bana basinsi ba Anaki. Kansi Hebeloni diatekila Soani mu Ngipiti mvu nsambodia mu tungwa.

5 Mose 9: 2. Yos. 14: 15.

24. Yau baluaka ku ndimb' a Eskoli; kuna bazenga vala diena keta dimosi kaka diabana bavinia, ye mboki diau dianatwa mu nti kwa bantu bole. Mboki babonga bana banganata ye bana bakuyu. 5 Mose 1: 24 b.

25. Vuma kiokio kiabaka nkumbu ndimb' a Eskoli [1] mu diambu diaketa diabana bavinia diazenga bana ba Isaeli kuna.

26. Makumaia malumbu mboki bavutuka, bu bamana neka nsi.

27. Bananguka ye baluaka kwa Mose ye Aloni ye kwa bundu diadionsono diabana ba Isaeli mu nsi yankatu ya Palani, mu Kadesi, ye basamuna nsamu au vantadisi au ye bundu diadionsono ye babasonga mbutu miansi.

28. Yau bansamunina ye bavova: Yeto tualueki ku nsi yina yiwatufidisi. Mu kedika yau yicilumukanga mamvumina ye niosi, ye vava vena mbutu miayau.

29. Kansi bantu bena mu nsi bena bangolo, ye mbanza zitomene tungwa siamu ye zena zazinene; inga, yeto tuamweni mpe bana basinsi ba Anaki.

30. Baamalekita bena mu nsi a Sude, bahetita, bayebusita ye baamolita bena mu miongo ye bakananita bena ku mbu ye mu tueka tua Yodani.

31. Kansi Kalebi watonta sima bantu, ka bidi bamina Mose; yandi wa-

[1] mb. ndimb' aketa diabana bavinia.

vova: Mwanki bika tuenda baluki kuna ye baka yo, kadi mu kedika tuna yo lutila mu ngolo.

32. Kansi babakala babaluka yandi kuna bavova: Yeto ka tulendi kwe baluki kwa bantu bobo ko, kadi batulutidi mu ngolo.

33. Yau bakela nsi mu bana ba Isaeli, i-yina yibaneka; bavova: Nsi yituazietele mwamonsono ye yituanekene, i nsi yimanisanga bisi nsi, ye bantu babonsono batuamweni muna i bantu bena ntela.

34. Yeto tuamweni muna mpe bayangama, bana ba Anaki, mu kanda diayangama; buna yeto tuabanza, vo yeto kibeni nkievo makonko, ye yau babanzila bo mpe, vo tuena bo.
1 Mose 6: 4.

KAPU 14.

Mbamunu abantu. Ndinda kwa mineki. Bantu babama batonta kota mu nsi a Kanaua mu ntini yasude.

Buna bundu diadionsono diabadika boka ye yaula, ye bantu badila fuku dina.

2. Bana babonsono ba Isaeli babamina Mose ye Aloni, ye bundu diadionsono diavova kwa yau: Engwa nga tuafwidi mu nsi a Ngipiti, evo tuafwidi mwamu nsi yankatu.
2 Mose 16: 3. 5 Mose 1: 26 b. Lumb. 106: 25 b.

3. Mfumu mu nkiama kazolele kutukotisa mu nsi yayi yankaka yituna katwa bilama mu sabala, ye bakazi beto ye bana beto bana kala bintani biantantu? Mu kedika bulutidi kwa yeto mu vutuka ku Ngipiti.

4. Yau bavovasana: Bika tuasola ntuti ye vutuka ku Ngipiti.

5. Buna Mose ye Aloni bafukama mu zizi biau vantadisi abundu diadionsono diabana ba Isaeli diakutakana.

6. Yosua, mwan' a Nuni, ye Kalebi, mwan' a Yefune, bakala mu yau baneka nsi, batiasuna mvwatu miau

7. ye bavova kwa bundu diadionsono diabana ba Isaeli: Nsi yina yituazietele mwamonsono ye yituanekene i nsi yena mbidi ambote.

8. Vo Nzambi utuzolakene, yandi una kutukotisa mu nsi ye kutuvana yo —i nsi yicilumukanga mamvumina ye niosi.

9. Ka lunangumukinani Mfumu ko, ye ka lutinani bisi nsi ko, kadi bana kala nkievo buku kiadimpa kwa yeto. Ntabudulu au yivengele mu yau, kansi Mfumu wena yeto; ka lubatinani ko.

10. Kansi bundu diadionsono diaboka, vo bana vondwa mu matadi. Buna nzitusu a Mfumu wamonika mu nzo yakoto yambwabununu kwa bana babonsono ba Isaeli.

11. Mfumu wavova kwa Mose: Ntama kwa bantu baba bana kungina ye ntama kwa yina vioka, bu bana zola kundekila minu, mpeleko dimbu bina biabionsono mpengi mu yau?

12. Mono ngina kubabafika vunga ye kubabunga; kansi ngeye nzolele vanga wakala bantu balutidi baba mu nene ye ngolo. 2 Mose 32: 10 b.

13. Mose wavova kwa Mfumu: Keti bisi Ngipiti bamweni, vo ngeye wavaikisi bantu baba mu yau mu ngolo zaku ye nate ye mwamu,

14. yau bakembi bo kwa bisi nsi mwamu nsi, ye bawilu bo, vo ngeye i Mfumu wena mu kati diabantu baba, vo ngeye, Mfumu, ukukisonganga kwa yau zizi mu zizi, vo tuti diaku ditelamene va ntandu ayau, ye vo ngeye ukubatekidilanga mu tuti diamantela mu mwini ye mu tia tuamantela mu fuku.
2 Mose 13: 21 b.

15. Bwabu vo una vonda bantu baba buna bena, buna bangoi bana bo samununwa mu ngeye bana vova ebu:

16. Mfumu bu kalembane kotisa bantu bobo mu nsi yina yikasila mu ndefi kwa yau, nkiangunu wabavondele mu nsi yankatu. 5 Mose 9: 28.

17. Ve, bika bwabu ngolo za Mfumu zamonika zazinene, bonso buwavovele ye watele:

18. Mfumu wena mvibudulu ye mbidi anlembami, yandi uyambudilanga lufuma ye ntulumunu, kansi kayambulanga mpe ko muntu kalembwa longwa ndongi, kansi uvutudilanga lufuma luamase ndinda mu bana ye nkuna mu mbandu yantatu ye yaia.
2 Mose 20: 5 b. 34: 6 b. 5 Mose 5: 9.

19. Nkiangunu yambudila bwabu bantu baba lufuma luau, bonso bwena nlemvo aku waunene, bonso buwayambudidi ngiambudulu aku yanama bantu baba tuka muna Ngipiti nate ye vava.

20. Buna Mfumu wavova: Mono nzolele kubayambudila, bonso bwena ndombolo aku.

21. Kansi kasi mu moyo ami ye kasi mu ntoto wawonsono una fuluka kwa nzitusu wa Mfumu: Yes. 6: 3.

22. mu babakala bobo babonsono bamweni nzitusu ami ye dimbu biobio biyavengi mu Ngipiti ye mu nsi yankatu, ye bwabu bakunsindisidi kumi diansindisila mpe ye ka bazolele wa nding' ami ko,

23. mu yau widi muntu nkutu kana mona nsi yina ko yiyasila mu ndefi kwa mase mau; widi muntu nkutu mu yau bakunginini kana yo mona ko.
4 Mose 26: 65. 5 Mose 1: 35 b. Lumb. 95: 11.

24. Kansi mpeve yankaka bu yena mu sielo kiami Kalebi, bu kandemi mu yayonsono, nkiangunu nzolele yambula kakota mu nsi yina yikakedi bwabu, ye nkun' andi una yo vwa.
Yos. 14: 6 b.

25. Kansi baamalekita ye bakananita bu bena mu mindimba, buna mbazi lubangumuka ku ntini yankaka, lunanguka ye lubonga nzila ku ntini yansi yankatu, ku ntini yambu wa Mbwaki.

26. Mfumu wavova kwa Mose ye Aloni ye wata:

27. Ntama kwa bundu diadi diambi dina tatamana mu kumbamina? Kadi mono ngwilu mbamunu abana ba Isaeli, ngwilu, bonso bubakumbaminanga.

28. Kamba bwabu kwa yau: Mfumu vovele: kasi mu moyo ami ngina kuluvangila, bonso buluavovele yeno kibeni vantadisi ami. 4 Mose 14: 3.

29. Mwamu nsi yankatu nitu zeno zafwa zina sala; bobo luna mona buna luena, yeno luatangwa buna luena, babonsono bena makumole mamvu vo baviokele mo, bu luambamini.
4 Mose 32: 11 b. Eb. 3: 17.

30. Mu kedika, widi muntu nkutu mu yeno kana kota mu nsi yina ko yiyasila mu koko kwazangama yakala kundu kieno, ka widi muntu nkutu ko, kansi Kalebi, mwan' a Yefune, ye Yosua kaka, mwan' a Nuni.

31. Kansi bana beno baluabikidi, vo bana kala bintani biantantu, yau ngina yambula bakota momo, ye yau bana zaya nsi yiluayinini.

32. Mwanki yeno kibeni luna sala bonso nitu zafwa mwamu nsi yankatu.

33. Bana beno bana zenzila bonso mimvungi mu nsi yankatu mu makumaia mamvu ye bana nata zitu kiandimbulu eno yangiangulu, nate ye nitu zeno zafwa zimeni lala mu nsi yankatu.
Lumb. 95: 10. Yuda b. 5.

34. Bonso buluanekene nsi mu makumaia malumbu, i buna luna natina tufuma tueno mu makumaia mamvu—mvu mosi mu lumbu kimosi—buna luna mona, bonso bwenina, bu nkatudi koko kwami mu yeno.

35. Mono, Mfumu, mpovele; mu kedika ngina vanga bobo kwa bundu diadi diadionsono diambi dikutakene mu kunkakila; mwamu nsi yankatu bana bungana, mwamu bana fwa.

36. Babakala babana bafidisa Mose mu neka nsi basindisila bundu diadionsono mu kumbamina bu bavutuka, bu bakela nsi,

37. babakala bobo bakela nsi, babwilwa kwa lufwa luavunga va zizi kia Mfumu.

38. Mu babakala bobo bayenda neki nsi, Yosua, mwan' a Nuni, ye Kalebi, mwan' a Yefune, bavukuswa.

39. Mose wavova momo kwa bana babonsono ba Isaeli. Buna bantu bakala mbidi akiadi.

40. Yau batelama kiansuka nabu mu kwe baluki ku miongo kuna ntandu; yau bavova: Tala, vava tuena; yeto tuzolele bwabu kwe baluki ku nsi yina yivovele Mfumu; kadi tuvolele masumu. 5 Mose 1: 41 b.

41. Kansi Mose wavova: Mu nkiama luzolele tulumuna ntumunu a Mfumu? Keti ka bulendi tomina nitu ko.

42. Mfumu kenani mu yeno ko; nkiangunu ka luendani baluki kuna ko, ka luidi beduswa kwa ntantu mieno.

43. Kadi baamalekita ye bakananita bana kulubwabana kuna, ye luna bilama mu sabala; keti luafididi Mfumu nima, nkiangunu Mfumu kanani kala yeno ko.

44. Mwanki mu nza miau bayenda baluki ku miongo kuna ntandu; kansi nkela yaluwawanu lua Mfumu ye Mose ka basisa tua ko.

45. Buna baamalekita ye bakananita bakala muna mu miongo bakulumuka ye bababedisa, bu babavonda beni ye babatinisa nate ye ku Holoma.

KAPU 15.

Ngikulu amina mu nkailu miadisalu ye nkailu miabiantete. Ntuludi alumingu wavondwa mu matadi. Nkondo mu zamba biamvwatu miabaisaelita.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

2. Vova kwa bana ba Isaeli ye ta kwa yau: Vo yeno, bu luna kota mu nsi yinzolele kuluvana, ye yiluna kala,

3. vo luzolele yoka nkailu atia kwa Mfumu, nkailu angioka vo nkailu ampo-

nda—kani mu tunguna nsilulu vo mu nkailu aluzolo vo mu nkailu mieno miankembo—mu vangila Mfumu nsunga yazolakana, mu zingombe vo mu bulu biabizio, 3 Mose 22: 21.

4. buna ndieu uzolele yoka nkailu wampila yoyo kwa Mfumu una nata buku kiakumi kiaefa kiamfumfuta zamfumfu, zabukulwa buku kiaia kiahini kiamazi, bonso nkailu andia ;

3 Mose 2: 1 b. 6: 14 b.

5. bonso nkailu andwa ngeye una yoka buku kiaia kiahini kiavinia mu mwan' ameme, kani i nkailu angioka una yokwa vo i nkailu amponda.

6. Kansi mu meme diambakala ngeye una yoka buku biole biakumi biaefa kiamfumfuta zamfumfu, zabukulwa buku kiatatu kiahini kiamazi, bonso nkailu andia,

7. ye bonso nkailu andwa ngeye una nata buku kiatatu kiahini kiavinia, bonso nsunga yazolakana kwa Mfumu.

8. Bu una yoka ngombe yambakala yantwenia bonso nkailu angioka vo bonso nkailu amponda, kani mu tunguna nsilulu vo mu nkailu amatondo kwa Mfumu,

9. buna buku tatu biakumi biaefa kiamfumfuta zamfumfu, zabukulwa ndambu ahini kiamazi, bina natwa bonso nkailu andia va kimosi ye ngombe yambakala yantwenia,

10. ye bonso nkailu andwa ngeye una nata ndambu ahini kiavinia : nkailu atia mu nsungà yazolakana kwa Mfumu.

11. Bina biakambwa vava bina yokwa ye ngombe ngombe yambakala, meme meme diambakala, bulu bulu mu bulu biabizio biatoluka, kani meme vo nkombo.

12. Bonso bwena ntalu abulu biluna yoka, luna yoka biobio biakambwa vava va kimosi ye bulu bulu, bonso bwena ntalu au.

13. Mwisi nsi mwisi nsi una yoka biobio, bonso bwakambwa vava, bu kazolele yoka nkailu atia mu nsunga yazolakana kwa Mfumu.

14. Wanzenza wakedi yeno ntangu zankaka vo watungidi yeno kiamakulu, bu kazolele yoka nkailu atia mu nsunga yazolakana kwa Mfumu, buna una yoka mpila mosi bonso buluyokanga.

15. Mu dibundu muna yela nkondo umosi kwa yeno ye kwa wanzenza ukalanga yeno. Wau una kala nkondo ukaumani kwa yeno mbandu ka mbandu : yeno kibeni ye wanzenza luvanga mpila mosi va zizi kia Mfumu.

2 Mose 12: 49. 4 Mose 9: 14.

16. Mwina umosi ye nsiku umosi mina yela kwa yeno ye kwa wanzenza ukalanga yeno.

17. Mfumu wavova kwa Mose ye wata : Vova kwa bana ba Isaeli ye tu kwa yau :

18. Bu luna kota mu nsi yinzolele kulutuala,

19. buna bu luna dia mampa mansi, luna vana mu mau nkailu wampevila kwa Mfumu. 5 Mose 8: 10.

20. Bonso biantete mu mfumfuta zeno luna vana dimpa bonso nkailu wampevila ; luna dio vana, bonso buluvaninanga nkailu wampevila utukidi mu kianu kieno.

2 Mose 23: 19. 3 Mose 23: 10 b.

21. Mu biantete mu mfumfuta zeno luna vana nkailu wampevila kwa Mfumu, mbandu ka mbandu.

22. Vo luvolanga masumu mu lembwa kana, bu luyambudi vanga, bonso bwenina nsikudukusu zazi zikembi Mfumu kwa Mose,

23. bonso bwena momo malukembi Mfumu mu Mose, tuka mu lumbu kina kiavana Mfumu nsikudukusu zandi ye mu lumbu bina kwiza mbandu ka mbandu,

24. buna vo masumu mavololo mu lembwa kana ye bundu ka diazaya bo ko, buna bundu diadionsono dina yoka ngombe yambakala yantwenia bonso nkailu angioka, mu nsunga yazolakana kwa Mfumu, va kimosi ye nkailu una wandia ye wandwa, mu mpila yina bonso bwasonukwa vo mina yokwa ye mboki mpe nkombo yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu.

3 Mose 4: 13 b.

25. Nganga una bwila bundu diadionsono diabana ba Isaeli kodi, ye yau bana yambudulwa ; kadi i masumu makamakanwa, ye baneti nkailu, i nkailu atia kwa Mfumu ye nkailu angiokolo amasumu va zizi kia Mfumu mu masumu mau makamakanwa.

26. Inga, bobo bana yambudulwa, bundu diadionsono diabana ba Isaeli ye wanzenza ukalanga yau ; kadi bantu babonsono bakedi mbundulu antuadi mu masumu momo makamakanwa.

27. Vo muntu volele masumu makamakanwa, yandi una nata nkombo yamvu mosi bonso nkailu angiokolo amasumu. 3 Mose 4: 27 b.

28. Nganga una bwila kodi mu ndieu

uvolele masumu mu masumu makamakanwa, va zizi kia Mfumu; kidi kayambudulwa, kodi bu kina bwilwa mu yandi.

29. Kwa mwisi nsi mu bana ba Isaeli ye kwe wanzenza ukalanga yau, kwa yeno babonsono nkondo umosi una yela, muntu bu kavolele masumu makamakanwa.

30. Kansi wonso uvolanga mo mu koko kwazangama,[1] kani yandi i mwisi nsi vo wanzenza, yandi tieki Mfumu, yandi una fukuswa mu bantu bandi.

31. Kadi wayinini mambu ma Mfumu ye watuludi nsikudukusu andi; yandi una fukuswa ye kana lemvukulwa ko; lufuma kaneti.

32. Bana ba Isaeli bu bakala mu nsi yankatu, bakala diabakulwa mu tiama ukuni mu lumbu kialumingu.

33. Yau bammona, bu katiama nkuni, bannata kwa Mose ye Aloni ye bundu diadionsono.

34. Bu bwalembwa zengwa nadede, bonso bukana siwa, bantula mu boloko.
4 Mose 24: 12.

35. Mfumu wavova kwa Mose: Bakala diodio dina vutulwa ndinda wafwa; bundu diadionsono dina kumvonda mu matadi ku mbazi atua.

36. Buna kabu diadionsono diamvaikisa ku mbazi atua ye yau bamvonda mu matadi, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

37. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

38. Vova kwa bana ba Isaeli ye ta kwa yau, vo yau ye mbandu zina landa bana kukivangila bizamba mu nsoso zamvwatu miau ye tula nsinga wandombe yasimba mu zamba zamba kiansoso. 5 Mose 22: 12. Mat. 23: 5.

39. Biobio luna kala bonso ntoko zazamba, kidi luabanzila nsikudukusu zazonsono za Mfumu, bu lumonanga bio, ye vanga zo ye ka vengama ko, bonso bwena nzinunu zantima mieno ye zameso meno, bonso bulunamanga nswalu bwabu mu ngiangulu.

40. Kadi mono nzolele, vo luna banzila ye vanga nsikudukusu zami zazonsono ye kala bakiabiekwa nlongo kwa Nzambi eno.

41. Mono i Mfumu, Nzambi eno, yaluvaikisa mu nsi a Ngipiti, kidi yakala Nzambi eno. Mono i Mfumu, Nzambi eno.

[1] mb. mu kana zola.

KAPU 16.

Ngit' a Kola, Datani ye Abilami.

Kola, mwan' a Yisihali, mwan' a Kehati, mwan' a Levi, ye Datani ye Abilami, bana ba Eliabi, ye Oni, mwan' a Peleti, mu bana ba Lubeni, yau bakiyonzikila bantu.

2. Yau ye nkama zole ye makumatanu mababakala mu bana ba Isaeli, zimfumu mu dibundu, banzonzi mu bundu diabantu, bababakala bayindu, basa ngita kwa Mose.

3. Yau bakutakana kwa Mose ye Aloni ye bavova kwa yau: Bwabu vele bulungidi! Keti bundu diadionsono diena dianlongo, buna bena, ye Mfumu wena mu kati diau; buna mu nkiama lukukibalulanga va ntandu abundu dia Mfumu?

4. Mose bu kawa bo, wafukama va zizi kiandi.

5. Mboki wakamba kwa Kola ye kabu diandi diadionsono ye wavova: Mbazi Mfumu una zaikisa wonso uvwilu kwa yandi ye wonso wena wanlongo ukana yambula kamfinangana. Ndiena ukana sola, yandi una kunyambula kamfinangana.

6. Luvanga bonso ebu: lubonga malonga meno matia, ngeye Kola ye kabu diaku diadionsono,

7. ye lutula mo tia ye lufumfumuna biamfwitisila mwisi va mau va zizi kia Mfumu mbazi; buna muntu wowo una sola Mfumu, yandi i nkwa nlongo. Inga, bwabu vele bulungidi, lubana bababakala ba Levi!

8. Mose wavova diaka kwa Kola: Luwa bwabu, lubana bababakala ba Levi.

9. Diodio ka dilungidi kwa yeno koe, Nzambi a Isaeli bu kaluvangudi mu bundu dia Isaeli ye waluyambudi luafinangana yandi, mpasi luasala salu mu vwala dia Mfumu ye telama vantadisi abundu mu sadila dio?
4 Mose 3: 6 b.

10. Ngeye ye mpangi zaku zazonsono, bana bababakala ba Levi, va kimosi ye ngeye' yandi wayambudi luamfinangana; bwabu mpe luzininanga kinganga.

11. Nkiangunu luna mona, ngeye ye kabu diadionsono, i yeno luakutakenene Mfumu—kadi Aloni i nki bu lukumbaminanga?

12. Mose watumisa Datani ye Abilami, bana bababakala ba Eliabi. Kansi yau bavova: Ka tuna kwiza ko.

13. Ka bulungidi koe, vo watuvaikisa mu nsi yicilumukanga mamvumina ye niosi ye watutuedi mwámu nsi yankatu mu yambula tuafwa? Zolele mpe bwabu kukibalula mu kala mfumu kwa yetoe?

14. Kasi ngeye kwatukotese mu nsi yicilumukanga mamvumina ye niosi ko vo veni mavia vo mavia mavinia bonso difwa kwa yeto. Nanga weti banza, vo ulenda subula meso mabantu babe? Inga, ka tuna kwiza ko.

15. Buna Mose wabaka nganzi zazingi ye wavova kwa Mfumu : Kutalani nkailu au adisalu ko. Ka mpunda yimosi nkutu ko mbongele kwa yau, ye kiasidi buma kwa widi mosi nkutu mu yau ko. 1 Mose 4: 5. 1 Sam 12: 3.

16. Mose wavova kwa Kola : Ngeye ye kabu diaku diadionsono bika luakutakana mbazi va zizi kia Mfumu, ngeye kibeni ye yau ye Aloni mpe.

17. Muntu muntu mu yeno kabonga longa diandi diatia ye kasa biamfwitisila mwisi va ntandu ye bika kanata longa diandi diatia ku zizi kia Mfumu, nkama zole ye makumatanu mamalonga matia; ngeye kibeni ye Aloni mpe bika luabonga malonga meno matia muntu muntu.

18. Yau babonga malonga mau matia muntu muntu ye batula mo tia ye bafumfumuna biamfwitisila mwisi va ntandu ye batelama va mwelo anzo yakoto yambwabununu ye Mose ye Aloni mpe.

19. Kola wabakutikisila bundu diadionsono va mwelo anzo yakoto yambwabununu. Buna nzitusu a Mfumu wamonika kwa bundu diadionsono.

20. Mfumu wavova kwa Mose ye Aloni ye wata :

21. Luvambana mu bundu diadi diadionsono, buna ngina kubabunga mu mbwetolo ameso.

22. Buna bafukama mu zizi biau ye bavova : U Nzambi, ngeye Nzambi uyalanga mpeve ansuni miamionsono, una fwemina bundu diadionsonoe, muntu umosi kaka bu kavolele masumu? 4 Mose 27: 16. Yobi 12: 10.

23. Buna Mfumu wavova kwa Mose ye wata :

24. Vova kwa bundu ye ta : Lutatukileno vuma kiena mu tueka tuatonsono tuatua kia Kola, Datani ye Abilami.

25. Mose watelama ye wayenda kwa Datani ye Abilami, ye bangudi zabantu mu Isaeli bannama.

26. Yandi wavova kwa bundu diadionsono ye wata : Luvengameno mu nzo zakoto zabantu bobo bakiadimbuka, ye ka luvalakanani lekwa kibavwidi ko, ka luidi bungana mu masumu mau mamonsono.

27. Buna batatukila vuma kiazungidila tua kia Kola, Datani ye Abilami; kansi Datani ye Abilami bakivaikila ye batelama va mwelo anzo zau zakoto ye bakazi bau ye bana bau, ye babanene ye babake.

28. Mose wavova : Mu diadi luna zaya, vo i Mfumu wamfidisi mu vanga mavanga momo mamonsono ye kiavengi bonso bwena luzolo luami ko :

29. vo baba bana fwa mfwilu yimosi yifwilanga bantu bankaka vo vutulwa ndinda mvutulu yimosi yivutulwanga bantu bankaka, nga Mfumu kamfidisi ko ;

30. kansi vo Mfumu una vanga buma bwamona beni, ntoto bu una yasa nwa andi ye kubamina ye biabionsono biena yau, ye bana kulumuka bamoyo mu nsi abafwa, buna luna bo zayila, vo bantu bobo bayinini Mfumu.

31. Bu kameni vova momo mamonsono, ntoto ntumbu basuka kunsi ayau,

32. ye ntoto wazibula nwa andi ye wabamina ye nzo zau, ye bantu babonsono ba Kola ye mbongo zau zazonsono;
4 Mose 26: 10. 5 Mose 11: 6. Lumb. 106: 17. Yuda b. 11.

33. yau va kimosi ye biabionsono bibavwa babwa bamoyo ku nsi abafwa, ye ntoto wabafuka, ye bobo bafukusulwa mu dibundu.

34. Isaeli diadionsono diabazungidila diataba, bu baboka, kadi batina mu minwa kwa ntoto.

35. Kansi tia tuatuka kwa Mfumu ye tuamana nkama zina zazole ye makumatanu mababakala banata biamfwitisila mwisi.

36. Mfumu wavova kwa Mose ye wata :

37. Kamba kwa Elasali, mwan' anganga Aloni, vo yandi una katula malonga matia mu tia, kansi losa tia tuena va mau nseke, kadi meka malongo.

38. Malonga momo matia—i mababakala babunga mioyo miau mu masumu mau—mau mana besukwa nsenzebele mu ladika disalu ; kadi maneto ku zizi kia Mfumu, ye mu diambu diodio meka maulongo. Bonso bobo mana kala dimbu kwa bana ba Isaeli.

39. Buna nganga Elasali wabonga malonga mansongo matia manata babakala bayokwa, ye mabesukwa mu ladika mo disalu,

40. mu mbambukulu amoyo kwa bana ba Isaeli, mpasi widi wanzenza nkutu, widi muntu nkutu ulembolo tuka mu nkun' a Aloni, kana finama va zizi kia Mfumu ye kwika biamfwitisila mwisi ko, kidi kana vangwa, bonso bwavangwa Kola ye kabu diandi ko: mamonsono bonso buvovele Mfumu kwa yandi mu Mose.

41. Kansi lumbu kialanda bundu diadio (sono diabana ba Isaeli diabamina Mose ye Aloni ye bavova: I yeno luavondele bantu ba Mfumu.

42. Bundu diadionsono bu diakutakanana Mose ye Aloni, batadisa ku nzo yakoto yambwabununu, ye buna bamona tuti diafuka yo; nzitusu a Mfumu wamonika.

43. Buna Mose ye Aloni bafinama kuntadisi anzo yakoto yambwabununu.

44. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

45. Lukatuka mu bundu diadi, buna mono ngina kubabunga mu mbwetolo ameso. Buna bafukama mu zizi biau.

46. Mose wavova kwa Aloni: Bonga longa diaku diatia ye tula tia tutukidi mu disalu va ntandu ye fumfumuna biamfwitisila mwisi va ntandu, ye natina dio bobo nswalu kwa dibundu ye ubabwila kodi; kadi nganzi zitukidi mu zizi kia Mfumu ye mbafukulu yikibadikidi.

47. Buna Aloni wabonga dio, bonso bwankamba Mose ye wasavula mu kati diadibundu, ye tala, mbafukulu yakibadikila mu bantu; kansi yandi watula biamfwitisila mwisi va ntandu ye wabwidisila bantu kodi.

48. Bu katelama va kati ye bafwa ye bavumuna, buna mbafukulu yalembwa.

49. Kansi yau bafwa mu mbafukulu bakala kumi ye mafunda maia ye nkama nsambodia, mboki yau mpe bafwa mu diambu dia Kola.

50. Mboki Aloni wavutuka kwa Mose ku mwelo anzo yakoto yambwabununu, ye mbafukulu yalembwa.

KAPU 17.

Nkawa a Aloni wavekita.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

2. Vova kwa bana ba Isaeli ye bonga mu yau, mu babonsono mu yau bena zimfumu mu makanda mamase, nkawa umosi mu kanda kanda diamase, buna miena kumi ye miole. Nkumbu amuntu muntu una sonika mu nkawa andi.

3. Nkumbu a Aloni una sonika mu nkawa a Levi; kadi nkuluntu anzo zamase zakanda diodio una baka wandi nkawa.

4. Mboki ngeye una mio kotisa mu nzo yakoto yambwabununu vatadisi kimbangi vaibwabananga ye yeno.

5. Buna buna kadila, vo muntu ndieu ungina sola, nkawa andi una mena wankunzu. Bobo ngina manina mbamunu zabana ba Isaeli, mpasi kina vutuka wa mbamunu zau kwa yeno ko.

6. Mose wavova kwa bana ba Isaeli, ye mfumu zamakanda mau mamase zamvana buna zena mfumu mfumu wandi nkawa, buna miena kumi ye nkawa miole; nkawa a Aloni wakala va kimosi ye nkawa miau.

7. Mose watula minkawa va zizi kia Mfumu mu nzo yakoto yakimbangi.

8. Mose bu kakota mu nzo yakoto yakimbangi mu lumbu kialanda, tala, buna nkawa a Aloni weti vekita wena mu fulu kianzo a Levi; wau wakala ntuntu ye fulu biatumbuka ye mbombo biayela. Eb. 9: 4.

9. Mose wavaikisa nkawa miamionsono va zizi kia Mfumu ye wanata mio kwa bana babonsono ba Isaeli; yau batala mio ye babonga nkawa miau muntu muntu wandi nkawa.

10. Mfumu wavova kwa Mose: Vutula nkawa a Aloni kutadisi kimbangi, kidi wakebwa bonso dimbu kwa bamantingu; bobo una manisina mbamunu zau, kidi yalembwa zo wa diaka, ka bidi fwa.

11. Mose wavanga bo; bonso bwankamba Mfumu, i buna kavanga.

12. Bana ba Isaeli baboka kwa Mose: Tala, yeto si tufwa, si tubungwa, buna tuena si tubungana!

13. Wonso uvalakananga dio, uvalakananga vwala dia Mfumu, una fwa! Kadi buna mu kedika si tufwa buna tuene?

KAPU 18.

Lendo ye salu biabanganga ye biabalevita.

Mfumu wavova kwa Aloni: Ngeye ye bana baku bababakala ye nzo asaku va kimosi ye ngeye luna nata lufuma lunanamananga ye kinlongo; ngeye ye bana baku bababakala va kimosi ye ngeye luna nata lufuma lunanamananga kinganga kieno.

2. Kansi butu biaku mpe, i kanda dia Levi, kanda diasaku, ngeye una kubayambula biza koko va kimosi ye ngeye, ye bana kunanamana ye kusadila, ngeye ye bana baku babab akala va kimosi ye ngeye, bu luna sala salu va luse luanzo yakoto yakimbangi.
4 Mose 3: 6 b.

3. Yau bana vanga bina biuna vanga ye biankaka mpe bina vangwa va nzo yamvimba yakoto; kansi ka bavalakanani lekwa bianlongo vo disalu ko, yau ye yeno ka luidi fwa.

4. Yau bana nanamana yaku ye vanga bina bina vangwa va nzo yakoto yambwabununu, mu salu biabionsono va nzo yakoto; kansi widi wanzenza nkutu kana kulufinangana ko.

5. Yeno luna vanga bina bina vangwa va kinlongo ye va disalu, nganzi ka zidi bwila bana ba Isaeli diaka ko.

6. Tala, mono yasolele mpangi zeno balevita mu bana ba Isaeli; yau i nkailu kwa yeno, bavewa kwa Mfumu, mu sala salu kianzo yakoto yambwabununu.
4 Mose 3: 9, 12, 45. 8: 13 b.

7. Kansi ngeye ye bana baku babab akala va kimosi ye ngeye luna vanga bina bivwilu mu kinganga kieno, mu biabionsono mu disalu ye bina biena mu ngudi angumbu, ye luna sadila salu bobo. Mono iluveni kinganga kieno bonso salu kiankailu; kansi vo wanzenza una kio valakana, yandi una vondwa.

8. Mfumu wavova kwa Aloni: Tala, mono iveni bina bina kebwa mu biobio bingina vewa bonso nkailu wampevila. Mu nkailu miamionsono mianlongo miabana ba Isaeli mono mpeni kwa ngeye ye kwa bana baku bababakala biabi bonso kunku kiakinganga, bonso nsiku ukaumani.

9. Biabi una vwa mu bina bianlongo ye nlongo bilembolo yekulwa ku tia: nkailu miau miamionsono miadisalu, yonso ntangu yibana nata nkailu andia vo nkailu angiokolo amasumu vo nata nkailu angiokolo amfuka mu ntomono kwa mono, biobio bu biena bianlongo ye nlongo bina vuwa kwa ngeye ye bana baku bababakala.

10. Mu vuma kianlongo ye nlongo una bio dila; babakala babonsono balenda bio dia, bina kala bianlongo kwa ngeye.
3 Mose 6: 18, 26.

11. Biabi i bina biuna vwa bonso nkailu wampevila mu nkailu miabana ba Isaeli, yonso ntangu yibana nata nkailu wampevila; kwa ngeye ye kwa bana baku bababakala ye babakento va kimosi ye ngeye mpeni bio bonso nsiku ukaumani; wonso wonso wena mu nzo aku wena wavedila lenda bio dia:
3 Mose 10: 14 b.

12. Mamonsono malutidi mu mazi ye biabionsono bilutidi mu vinia ye ntombo, biantete mu biobio bibavananga kwa Mfumu, biobio iveni.

13. Mbutu miantete mu biabionsono bimenanga mu nsi au, mibanatanga kwa Mfumu mina vuwa kwa ngeye; wonso wonso wena mu nzo aku wena wavedila lenda bio dia.

14. Biabionsono biakianiokunwa mu Isaeli bina vuwa kwa ngeye.
3 Mose 27: 28.

15. Biabionsono bizibukilanga vumu, kani i wonso wonso nsuni, kani i bantu vo bulu biatoluka, bibana nata kwa Mfumu, ngeye una bio vwa; kansi tala diadi kaka, vo una tambula nkudulu ayau basemukunwa mu bantu ye mpe tambula nkudulu mu bina biasemukunwa mu bulu biasumuka.
2 Mose 13: 2, 12. 22: 29. 34: 19. 4 Mose 3: 13, 46 b.

16. Mu biobio bina kulwa, ngeye una tambula nkudulu mu biau, bu biena ngonda mosi, ye bonso buuzengele ntalu: sekeli tanu biapalata, bonso bwena zitu kiasekeli kiakinlongo, kiau bu kiatangwa makumole mangela.
3 Mose 27: 6, 25.

17. Kansi mu bina biasemukunwa mu zingombe vo mameme vo zinkombo kutambulani bio nkudulu ko; biau biena bianlongo. Ngeye una tengula menga mau va disalu, ye una zinisa mazi mau bonso nkailu atia, mu nsunga yazolakana kwa Mfumu.
3 Mose 1: 9.

18. Kansi mbizi au yina vuwa kwa ngeye; yina vuwa kwa ngeye bonso to kiakoko kiampevila ye to kiakulu kwalubakala kiankailu.
2 Mose 29: 26. 3 Mose 7: 34.

19. Nkailu miamionsono mianlongo mivananga bana ba Isaeli kwa Mfumu bonso nkailu wampevila, mpeni mio kwa ngeye ye kwa bana baku bababakala ye babakento va kimosi ye ngeye, bonso lendo kikakimani. Luau luna kala luwawanu luamungwa lukalumani va zizi kia Mfumu kwa ngeye ye kwa nkun' aku va kimosi ye ngeye.

20. Mfumu wavova kwa Aloni: Ngeye kuna baka difwa mu nsi au ko, ye kuna baka kunku mu yau ko, mono ngina kala kunku kiaku ye fwa diaku mu bana ba Isaeli.
5 Mose 10: 9. 18: 1 b. Yos. 13: 14, 33. Yeh. 44: 28.

21. Tala, mono mpeni kwa bana ba

Levi biabionsono biakumi-kumi mu Isaeli bonso difwa, bonso nsendo mu salu kibasalanga, salu kianzo yakoto yambwabununu.

22. Kansi bana bankaka ba Isaeli tuka bwabu ka bana vutuka valakana nzo yakoto yambwabununu ko, kadi buna bana bo natina masumu ye mboki bwilwa kwa lufwa;

23. kansi balevita bana sala salu kianzo yakoto yambwabununu, ye yau bana nata lufuma luavolwa. Wau una kala nkondo ukaumani kwa yeno mbandu ka mbandu; mu bana ba Isaeli ka bana baka difwa ko.

24. Kadi bina biakumi-kumi bivananga bana ba Isaeli bonso nkailu wampevila kwa Mfumu, mono mpeni bio kwa balevita bonso difwa. I bila kingieti vovila kwa yau, vo ka bana baka difwa mu bana ba Isaeli ko.

3 Mose 27: 30.

25. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

26. Ngeye una vova ye ta ebu kwa balevita: Bu lutambulanga kiakumi-kumi kwa bana ba Isaeli kinzengele, vo luna kio tambula kwa yau bonso fwa dieno, buna luna kio vana ndambu bonso nkailu wampevila kwa Mfumu, kiakumi-kumi kiabina biakumi-kumi.

27. Nkailu eno wowo una banzulwa bonso buvananga bankaka mbongo, yitukidi mu kianu, ye vinia ye mazi bitukidi mu kamunu.

28. Bonso bobo yeno mpe luna vanina nkailu wampevila kwa Mfumu, mu bina biabionsono biakumi-kumi bilutambulanga kwa bana ba Isaeli; nkailu wowo wampevila wa Mfumu mu biakumi-kumi luna wo vana kwa nganga Aloni.

29. Mu nkailu miamionsono milutambulanga luna vana kwa Mfumu nkailu una wawonsono wampevila ukavwidi; luna wo vana mu biabionsono bilutidi mu minkailu, biampila yoyo mu biobio bifwanane mu kala nkailu mianlongo.

30. Ngeye una vova kwa yau: Bu luvananga bina bilutidi bonso nkailu wampevila, buna nkailu wowo wabalevita una banzulwa, bonso buvananga bankaka bitukidi mu kianu ye kamunu.

31. Yeno va kimosi ye bisi nzo eno lulenda bio dia mu kionso kionso vuma; kadi biobio i nsendo eno mu salu kieno kianzo yakoto yambwabununu.

32. Bu luvananga bina bilutidi mu miau bonso nkailu wampevila, buna ka luna nata masumu mu diambu diamiau ko; buna ka luna sumuna nkailu mianlongo miabana ba Isaeli ko ye bwilwa kwa lufwa.

KAPU 19.

Ngombe yankento yambwaki. Nlangu wandembila.

Mfumu wavova kwa Mose ye Aloni ye wata:

2. Wau i mwin' akinkondo ukembi Mfumu: Kamba kwa bana ba Isaeli, vo bana tuala ngombe yankento yambwaki yadedama kwa ngeye, yimosi yikondolo kieta yalembwa nata vangu.

3. Yau luna yekula kwa nganga Elasali; yau yina tualwa ku mbazi atua ye vondwa va luse luandi.

Eb. 13: 11.

4. Nganga Elasali una bonga menga mandi mankaka mu nlembo andi ye lemba mu menga mandi ndemba nsambodia mu ntini yaluse luanzo yakoto yambwabununu. 3 Mose 4: 6, 17.

5. Mboki ngombe yankento yina zinuswa va meso mandi; nkand' andi ye nsuni ye menga ye mbole andi bina zinuswa.

2 Mose 29: 14. 3 Mose 4: 11 b.

6. Nganga una bonga buku kiansedeli, isopi ye nsadi mianango ye tuba bio ku tia tuazinusunwa ngombe yankento. 3 Mose 14: 4, 6, 51.

7. Nganga una sukula mvwatu miandi ye sukula nitu andi mu nlangu; mboki lenda kota mu tua. Mwanki nganga usumukini nate ye nkokila.

8. Ndiena mpe wazinisa yo una sukula mvwatu miandi mu nlangu ye sukula nitu andi mu nlangu ye sumukini nate ye nkokila.

9. Bakala diena diavedila dina yonzika bombe disidi mu ngombe yankento ye tula dio ku mbazi atua mu vuma kiavedila. Diau dina kebwa mu diambu diabundu diabana ba Isaeli bonso nlangu wandembila. Wowo i nkailu angiokolo amasumu. Eb. 9: 13.

10. Bakala diayonzika bombe diangombe yankento, una sukula mvwatu miandi ye sumukini nate ye nkokila. Wau una kala nkondo ukaumani kwa bana ba Isaeli ye kwa wanzenza ukalanga mu yeno.

11. Wonso una valakana muntu wa-

fwa, mvumbi amuntu, yandi usumukini mu lumbu nsambodia.

12. Yandi una kukivedisila mu biobio mu lumbu kiantatu ye mu lumbu kiansambodia, mboki vedele kwandi. Kansi vo kana kukivedisa mu lumbu kiantatu ye mu lumbu kiansambodia ko, buna kavedele ko.

13. Wonso una valakana muntu wafwa, mvumbi amuntu ufwidi, ye mboki kana kukivedisa ko, sumuni vwala dia Mfumu, ye yandi una fukuswa mu Isaeli. Nlangu wandembila bu kawalembwa va yandi ko, buna yandi sumukini; nsumukunu yina kuntatamana ntangu zazonsono.

14. Wau i mwina: Muntu bu kafwididi mu nzo yakoto, buna wonso kotele mu nzo yakoto ye wonso ukikadidi mu nzo yakoto usumukini mu lumbu nsambodia.

15. Wumbwa biabionsono biazibuka, biabionsono bialembwa kangwa lekwa va ntandu bisumukini.

16. Wonso wena ku mbazi va nsi ye una valakana muntu ubilamene mu sabala vo mu mbwilu yampil' ankaka kwa lufwa, vo visi biabantu vo ndiamu, yandi usumukini mu lumbu nsambodia.

17. Mu diambu diavedisa ndieu usumukini bobo bana bonga bombe diankaka disidi mu nkailu angiokolo amasumu wazinuswa ye bukula dio nlangu wanazizia va ntandu mu wumbwa.

18. Bakala diena diavedila dina bonga isopi ye notika mu nlangu ye lemba va nzo yakoto ye va lekwa biabionsono bianzo ye va bantu bobo bakedi momo, ye va yandi uvalakene bivisi vo ndieu ubwidi vo ndiena ufwididi mpil' ankaka vo ndiamu.

19. Mu lumbu kiantatu ye mu lumbu kiansambodia bakala diena diavedila dina lemba ndieu usumukini. Mu lumbu kiansambodia mpedoso andi bu yimeni, yandi una sukula mvwatu miandi ye yobila mu nlangu, buna vedele mu nkokila.

20. Kansi vo muntu sumukini ye mboki kakivedese ko, yandi una fukuswa mu dibundu; kadi yandi sumuni kinlongo kia Mfumu, nlangu wandembila bu ka walembwa va yandi ko, sumukini kwandi.

21. Wau una kala nkondo ukaumani kwa yau. Muntu walemba nlangu wandembila una sukula mvwatu miandi; vo muntu una valakana nlangu wandembila, buna sumukini nate ye nkokila.

22. Biabionsono bina valukunwa kwa usumukini bisumukini, ye wonso una kumvalakana sumukini nate ye nkokila.

KAPU 20.

Mfwilu a Miliami. Nlangu watuka mu tadi ku Meliba. Nkolo ankenzo abaedomita. Mfwilu a Aloni.

Bana ba Isaeli, bundu diadionsono, bakota mu nsi yankatu ya Sini mu ngonda yantete, ye bantu basimpama ku Kadesi; kuna Miliami kafwila ye kuna wadiamuswa mpe.

2. Bundu ka diabaka nlangu ko; buna bakutakanana Mose ye Aloni.

3. Bantu babadika bindisa Mose mpaka ye bavova: Engwa, nga vo tuabungusu, mpangi zeto bu zabungana va zizi kia Mfumu!

2 Mose 16: 2 b. 17: 2 b. 4 Mose 11: 1 b. 16: 1 b. 21: 5.

4. Mu nkiama lukotese bundu dia Mfumu mu nsi yayi yankatu, mpasi yeto ye bulu bieto tuna katwa fwa mwamu?

5. Mu nkiama luatuvaikisa mu nsi a Ngipiti ye lutuluakisi ku vuma kiaki kiambi kulembolo mena mbongo vo nti miakuyu vo nti miavinia vo nti mianganata ye kukondolo nlangu wandwa?

6. Kansi Mose ye Aloni bakatuka mu dibundu ye bayenda ku mwelo anzo yakoto yambwabununu ye bafukama va zizi biau. Buna nzitusu a Mfumu wamonika kwa yau.

7. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

8. Bonga nkawa ye kutikisa bundu, ngeye ye mpangi aku Aloni, ye luvova kwa tadi va meso mau, buna dina cilumuna nlangu; bobo una kubatuadila nlangu utukidi mu tadi ye una nwika bundu ye bulu biau.

9. Buna Mose wakatula nkawa mu vuma kiandi va zizi kia Mfumu, bonso bukankamba.

10. Mose ye Aloni bakutikisa dibundu vatadisi tadi; kuna yandi wavova kwa yau: Luwa bwabu, lubamantingu; yeto tuna sa, vo tadi diadi dina cilumuna nlangu kwa yenoe?

11. Mose wazangula koko kwandi ye wabanda va tadi mu nkawa andi mbanda zole; buna nlangu wawingi wavaika ye bundu ye bulu biau banwa.

2 Mose 17: 6. Lumb. 78: 15 b. 105: 41. Yes. 48: 21. 1 Kol. 10: 4.

12. Kansi Mfumu wavova kwa Mose ye Aloni : Bu lulembolo kundekila minu, ye ka lunkebele wanlongo mu meso mabana ba Isaeli ko, nkiangunu yeno ka luna kotisa bundu diadi mu nsi yiyabaveni ko.
4 Mose 27: 13 b. 5 Mose 1: 37. 31: 2. 32: 50 b.
13. Wau i nlangu wa Meliba kwabindisa bana ba Isaeli Mfumu mpaka ye kukakisonga wanlongo kwa yau.
3 Mose 10: 3. Lumb. 106: 32 b.
14. Ku Kadesi Mose wafidisa ntumwa kwa ntinu mu Edomi ye watuma: Mpangi aku Isaeli vovele ebu : Ngeye zaidi ndungulu zozo zazonsono zitualungulu, Nkong. 11: 17 b.
15. bonso mase meto makulumuka ku Ngipiti, ye bonso butuakedi ntama beni mu Ngipiti ye bonso yeto ye mase meto tuakwamuswa kwa bisi Ngipiti.
16. Kansi tuabokila Mfumu, ye yandi wawa nding' eto ye watufidisa mpofi yatuvaikisa mu Ngipiti ; tala, bwabu tuena ku Kadesi, i mbanza yena mu nzaku ansi aku.
2 Mose 14: 19. 23: 20 b.
17. Utuyambula tuavioka mu nsi aku. Yeto ka tuna vioka mu mavia ye mavia mavinia ko ye ka tuna nwa nlangu mu zinto ko ; nzila yayinene tuna kwenda ye ka tuna venga kani ku lubakala vo ku lumoso ko, nate ye tumeni vioka mu nsi aku.
18. Kansi Edomi wavutula kwa yandi : Kulendi vioka mu nsi ami ko. Vo una bo sa, mono ngina kwiza kunwanisa mu sabala.
19. Kansi bana ba Isaeli bavova kwa yandi : Mu nzaku yina yangunga tuna kwendila, ye vo mono ye vo bulu biami tuna nwa nlangu aku, buna ngina wo futa. Keti ka i bungu ko, diadi kaka vo ilenda kwenda ye vioka mwamu.
20. Yandi wavutula : Ve, kulendi vioka mwamu ko. Edomi wayenda kunkakidila ye bantu babingi ye mu ngolo zazingi.
21. Nkiangunu Edomi bu kayambudi Isaeli kavioka mu nsi andi ko, buna Isaeli wavenga ye wankatukila.
22. Yau bananguka ku Kadesi. Bana ba Isaeli, bundu diadionsono, baluaka ku mongo wa Holi.
4 Mose 33: 37 b.
23. Mfumu wavova kwa Mose ye Aloni va mongo wa Holi mu nzaku ansi a Edomi ye wata:
24. Aloni una yonzama kwa bantu bandi: yandi kana kota mu nsi yiyaveni kwa bana ba Isaeli ko; kadi luatinguni ntumunu ami va nlangu wa Meliba.
25. Bonga bwabu Aloni ye mwan' andi wabakala Elasali ye ubanata ku mbat' amongo wa Holi
26. ye vula Aloni mvwatu miandi ye vwika mio mwan' andi wabakala Elasali. Aloni una yonzama kwa bantu bandi ye una fwila kuna.
2 Mose 28: 2 b.
27. Mose wavanga bonso bwakamba Mfumu; yau babaluka mongo wa Holi va meso mabundu diadionsono.
28. Mose wavula Aloni mvwatu miandi ye wavwika mio mwan' andi wabakala Elasali. Aloni wafwila vana va ntandu amongo; kansi Mose ye Elasali bakulumuka mu mongo.
5 Mose 10: 6. 32: 50.
29. Bundu diadionsono bu diazaya, vo Aloni watabuka vumunu, bandila mu makumatatu malumbu, nzo yamvimba ya Isaeli.

KAPU 21.

Ntinu ku Aladi wabeduswa. Nioka yansongo. Sihoni ye Ongi babeduswa.

Ntinu ku Aladi, i kananita, wakala mu nsi a Sude, bu kawa, vo Isaeli weti kwiza finami mu nzila ya Atalimi, buna wanwanisa Isaeli ye wabaka bankaka kinkole. 4 Mose 33: 40.
2. Buna Isaeli wasila nsilulu kwa Mfumu ye wavova : Vo ngeye una vana bantu baba mu koko kwami, buna ngina niokuna mbanza zau mu bungwa.
3. Mfumu wawa nding' a Isaeli ye wavana bakananita mu moko mau, ye yau babaniokuna ye mbanza zau mu bungwa ; i bila kiabakila vuma nkumbu Holoma.[1]
4. Yau bananguka ku mongo wa Holi ye bayenda nzila ku ntini yambu wa Mbwaki mu diambu diakenga nsi a Edomi. Kansi mu nzila bantu bakala ntela-ntela.
5. Bantu bavovisa Nzambi ye Mose ye bavova : Mu nkiama luatuvaikisa mu Ngipiti, mpasi tuakatwa fwa mu nsi yankatu ? Mwamu ka mwenani kani mampa vo nlangu ko, ye miela mieto mikankumukinanga dia koko kwambi kututambulanga.
6. Buna Mfumu wafidisa nioka zatia mu bantu, ye zau zata bantu ; bantu babingi mu Isaeli bavondwa.
1 Kol. 10: 9.
7. Buna bantu bayiza kwa Mose ye

[1] mb. bakianiokunwa mu bungwa.

bavova: Yeto tuvolele masumu, bu tuvovese Mfumu ye ngeye. Dila kwa Mfumu, mpasi katukatudila nioka zozo.
8. Mose wadila bantu mvutu. Buna Mfumu wavova kwa Mose: Nakivangila nioka ye manika yo va nti; mboki bika muntu muntu utelo kwa nioka katala yo, ye una vuka.
9. Buna Mose wavanga nioka yansongo ye wamanika yo mu nti; mboki muntu bu katelo kwa nioka, watala nioka ye wavukila bo.

2 Nt. 18: 4. Yoa. 3: 14.

10. Bana ba Isaeli bananguka ye batua ku Oboti.
11. Yau bananguka ku Oboti ye batua ku Iye-Habalimi mu nsi yankatu yitalane ye Moabi, ku ntini yaeste.
12. Kuna banangukina ye batua mu ndimb' a Seledi.
13. Muna banangukina ye batua ku simu diankaka dia Alanoni, kuuviokanga mu nsi yankatu, bu utukidi mu nsi abaamolita; kadi Alanoni i nzaku a Moabi ye uviokanga va kati ye nsi a Moabi ye yabaamolita. Nkong 11: 18.
14. I bila kivovulwanga mu Nkand' amvita za Mfumu: Vahebi mu Sufa ye mu mindimba, Alanoni,
15. mbet' andimba yinenganene kuna kwena Ali, ye yisinganene mu nzaku a Moabi.
16. Kuna banangukina ye bayenda ku Beli; i mu nto yina yavovila Mfumu kwa Mose: Kutikisa bantu, ye nzolele kubavana nlangu.
17. Buna Isaeli wayimbila nkunga wau: Buka, ngeye nto! Inga, luyimbidila yo,
18. i nto yatima madingizi, yazokula balutidi mu bantu, mu mvwala, mu nkawa miau! Mu nsi yankatu bakatuka ye bayenda ku Matana,
19. tuka ku Matana nate ye ku Nahalieli, tuka ku Nahalieli nate ye ku Bamoti,
20. tuka ku Bamoti nate ye ku ndimba wena mu nsi a Moabi va mbat' a Pisinga, valenda tonuuwa nsi yavombila.
21. Isaeli diafidisa ntumwa kwa Sihoni, ntinu abaamolita, ye diatuma:

5 Mose 2: 26 b. Nkong. 11: 19 b.

22. Ungiambula yavioka mu nsi aku. Ka tuna vengama mu nzila ye kota mu mavia vo mu mavia mavinia ko ye ka tuna nwa nlangu mu zinto ko. Tuna kwenda nzila yayinene, nate ye tumeni vioka nsi aku.
23. Kansi Sihoni kayambula Isaeli kavioka mu nsi andi ko, kansi wakutikisa bantu bandi babonsono ye wayenda kiki Isaeli mu nsi yankatu, nate ye waluaka ku Yahasi; kuna kanwanisa Isaeli.
24. Kansi Isaeli diambanda mu meno masabala ye diabaka nsi andi tuka ku Alanoni nate ye ku Yaboki, nate ye ku nsi abana ba Amoni, kadi nzaku zabana ba Amoni zatungwa siamu.

5 Mose 29: 7 b. Lumb. 135: 10 b. 136: 18 b. Am. 2: 9.

25. Isaeli diabaka mbanza zazonsono kuna, Isaeli wakundama mu mbanza zazonsono zabaamolita, mu Heseboni ye vuma biabionsono bibayala.
26. Heseboni i mbanz' a Sihoni, ntinu abaamolita, kadi ndieu wateka nwanisa widi ntinu mu Moabi ye wanziona nsi andi yayonsono nate ye ku Alanoni.
27. Nkiangunu nsoki mivovanga: Luiza ku Heseboni! Mbanz' a Sihoni yina tungwa ye siamuswa.
28. Kadi tia tuavaika mu Heseboni, nlemo watuka mu mbanz' a Sihoni; wau wamanisa Ali mu Moabi, yau bakunda mu nzanza mia Alanoni. Yel. 48: 45 b.
29. Engwa ngeye, Moabi! Ngeye, bantu ba Kemosi, lusukamene! Inga, bakatwa tabisa bana bau babakala ye yambula bana bau babakento banatwa kinkole, nate ye kwa Sihoni, ntinu abaamolita.
30. Yeto tuabasika mu toto, Heseboni disukamene nate ye ku Diboni, yeto tuatana nate ye ku Nofa diyalangene ku Medeba.
31. Buna Isaeli wakundama mu nsi abaamolita.
32. Mose watuma mu neka Yaeseli ye babaka vuma biau biantumamana. Yandi wakuba baamolita bakala kuna.
33. Mboki babangumuka ku ntini yankaka ye babaluka ku ntini ya Basani, ye Ongi, ntinu a Basani, wavaika ye bantu bandi babonsono mu kubanwanisa, ku Edelei.

5 Mose 3: 1 b. 29: 7.

34. Kansi Mfumu wavova kwa Mose: Kuntinani ko, kadi mbeni kumvana mu koko kwaku ye bantu bandi babonsono ye nsi andi. Ngeye una kumvangila mpila mosi ye bonso buwavangidi Sihoni, ntinu abaamolita, wakala mu Heseboni.
35. Yau bambedisa ye bana bandi babakala ye bantu bandi babonsono, ye widi muntu nkutu kavukuswa ko. Yau babaka nsi andi.

KAPU 22.

Balaki watumisa Bilami.

Bana ba Isaeli bananguka ye batua mu makanga ma Moabi, mu simu diankaka dia Yeliko-Yodani.

2. Balaki, mwan' a Sipoli, wamona yayonsono yavanga Isaeli kwa baamolita.

3. Moabi wazakama beni mu diambu diabantu, bu bena ntalu yoyo yayingi; Moabi wabudika kingongo beni mu diambu diabantu ba Isaeli.

4. Moabi wavova kwa bangudi zabantu mu Midiani: Bwabu kabu diodio dizidi mu dia biabionsono biena yeto vava yeku-yeku, bonso ngombe yidianga bionso biena biankunzu va nsi. Balaki, mwan' a Sipoli, i ntinu mu Moabi mu ntangu yina.

5. Yandi wafidisa ntumwa kwa Bilami, mwan' a Beoli, ku Petoli ku nzadi, mu nsi abutu biakanda diandi, mu kuntumisa; yandi watuma: Tala, mwamu mwena bantu bavaika mu Ngipiti, tala, bafukidi ntoto, ye batungidi vantadisi ami. Yos. 24: 9. Mika 6: 5.

6. Nkiangunu wiza bwabu ye wansingila bantu baba, kadi bandutidi mu ngolo; buna nanga ngina kubabedisa ye kubakuba mu nsi. Kadi mono nzaidi, vo ndiena uusakumunanga, usakumunu, ye ndiena uusinganga, usingulu.

7. Bangudi zabantu mu Moabi ye bangudi zabantu mu Midiani bayenda ye banata nsendo ambingulu; yau baluaka ku Bilami ye bansamunina mambu ma Balaki. 2 Pet. 2: 15. Yuda b. 11.

8. Yandi wavova kwa yau: Luleka vava mu fuku, mboki nzolele kulukamba bonso bunkembi Mfumu. Buna madingizi ma Moabi basala ye Bilami.

9. Nzambi wayiza kwa Bilami; yandi wavova: Nki ababakala bena yaku?

10. Bilami wavutula kwa Nzambi: Balaki, mwan' a Sipoli, ntinu mu Moabi, watumini kwa mono nsamu wau:

11. Tala, mwamu mwena bantu babana bavaika mu Ngipiti, ye bafukidi ntoto. Nkiangunu wiza bwabu ye wansingila yau, buna nanga ngina lenda kubanwanisa ye kubakuba.

12. Buna Nzambi wavova kwa Bilami: Kuna kwenda yau ko; kuna singa bantu bobo ko, kadi basakumunu.

13. Mu nsuka Bilami bu katelama, wavova kwa madingizi ma Balaki ebu: Luvutuka ku nsi eno, kadi Mfumu kazolele kungiambula ngienda yeno ko.

14. Buna madingizi ma Moabi batelama ye bavutuka kwa Balaki ye bavova: Bilami watinguni mu kutunama.

15. Kansi Balaki wafidisa madingizi diaka mfidisa yankaka, i balutila batekila mu kala babingi ye mu ndanu.

16. Yau baluaka kwa Bilami ye bavova kwa yandi: Balaki, mwan' a Sipoli, vovele ebu: Kulembwani kwiza kwa mono ko;

17. kadi mono nzolele kusonga nzitusu waunene beni, ye mamonsono mauna kunkamba ngina mo vanga kwandi. Wiza bwabu ye wansingila bantu bobo.

18. Buna Bilami wavutula ye wavova kwa sielo bia Balaki: Nga vo Balaki wampeni mpe palata ye wola bilenda zala mu nzo andi, kilendi mpe tinguna ntumunu a Mfumu, Nzambi ami ko, ye vanga bwakanukunwa, kani bwabuke vo bwabunene. 4 Mose 24: 13.

19. Kansi luleka fuku diadi yeno mpe, kidi yazaya, monso malenda vova Mfumu diaka kwa mono.

20. Nzambi wayiza kwa Bilami mu fuku ye wavova kwa yandi: Vo babakala baba bizidi mu kulanda, buna telama kwaku ye ubanama. Kansi momo kaka mangina kukamba, una mo vanga.

21. Nkiangunu mu nsuka Bilami bu katelama, wakanga kiandu va mpund' andi yankento ye wanama madingizi ma Moabi.

22. Kansi bu kabanama, nganzi za Nzambi zakwama, ye mpofi a Mfumu yatelama mu nzila mu kunkakila mukatentama va mpund' andi yankento, sielo biandi biole bu biannama.

23. Mpunda yankento bu yamona mpofi a Mfumu yitelamene mu nzila ye sabala kiavolwa mu koko kwandi, buna yavengama mu nzila ye yakota mu via; kansi Bilami wabanda mpunda yankento mu kumvutula mu nzila

24. Mboki mpofi a Mfumu yatelama mu nzila yafietama va kati ye mavia mavinia, ye tumbu tuakala vana mu tueka tuatole.

25. Mpunda yankento bu yamona mpofi a Mfumu, yau yafietama mu lumbu ye wafietikisa kulu kwa Bilami mu lumbu; yandi wabanda yo mbanda yankaka diaka.

26. Buna mpofi a Mfumu yayenda ku ntuala ye yatelama mu vuma kiafietama, mwakondwa nzila mu vengama kani ku lubakala vo ku lumoso.
27. Mpunda yankento bu yamona mpofi a Mfumu, yau yabutama kunsi a Bilami. Buna nganzi za Bilami zakwama, ye yandi wabanda mpunda yankento mu nkawa andi.
28. Kansi Mfumu wazibula nwa ampunda yankento, ye yau yavova kwa Bilami: Nki ivangidi bu umbendi mbanda tatu bwabu?
29. Bilami wavutula kwa mpunda yankento: Keti umpangidi bwansoni; vo mbeki sabala mu koko kwami, nga ibemene bwabu.
30. Kansi mpunda yankento yavova kwa Bilami: Kadi mono ka i yaku mpunda koe yiutentamananga mu ntangu zaku zazonsono nate ye lumbu ki? Mu lumbu kiankaka mono ntekele bo vanga kwa ngeyie? Yandi wavutula: Ve.
31. Mfumu wazibula meso ma Bilami ye wamona mpofi a Mfumu yatelama mu nzila ye sabala kiavolwa mu koko kwandi. Buna yandi wayinama ye wafukama va zizi kiandi.
32. Mpofi a Mfumu yavova kwa yandi: Mu nkiama bendi mpund' aku yankento mbanda tatu? Tala, mono mpaikidi mu kukakila, kadi nzila yayi yitualanga ku mbungulu ye kizolele yo ko.
33. Mpunda yankento yimbweni, ye yimpengamene mpengama tatu. Vo ka yimpengamene ko, nga ibemene bwabu, bu mvukisi mpunda.
34. Buna Bilami wavova kwa mpofi a Mfumu: Mono mpolele masumu, kadi kizaidi ko, vo ngeye unkakididi mu nzila. Vo ngiendolo ami yeti kufwemisa bwabu, buna nzolele vutuka.
35. Kansi mpofi a Mfumu yavutula kwa Bilami: Nama babakala baba; kansi kuna vova widi diambu diankaka nkutu ko, kansi dina dingina vova kwa ngeye kaka. Buna Bilami wanama madingizi ma Balaki.
36. Balaki bu kawa, vo Bilami lueki, buna yandi wayenda kunkiki ku Ili mu Moabi mu nzaku, mucilumukanga Alanoni, ku nsuk' anzaku.
37. Balaki wavova kwa Bilami: Kadi kiafidisi nsamu wakwikama kwa ngeye ko mu kutumise? Buna mu nkiama kwazolele kwiza kwa mono ko? Kadi mono kilendi kusonga nzitusu walunga koe?
38. Bilami wavutula kwa Balaki: Keti mweni bwabu, vo ngizidi kwa ngeye. Kansi mu kiami lendo kilendi vova diambu ko. Monso mana tula Nzambi mu nwa ami, i mana ngina katwa vova.
39. Mboki Bilami wanama Balaki, ye baluaka ku Kiliati-Husoti.
40. Balaki wavonda zingombe ye mameme ye wafidisa bio kwa Bilami ye madingizi makala yandi.
41. Kiansuka Balaki wanata Bilami ku ntandu a Bamoti-Bali; mu vuma kiokio watoma mona ndambu abantu.

KAPU 23.

Bilami wasakumuna Isaeli.

Bilami wavova kwa Balaki: Untungila masalu nsambodia vava ye untuadila ngombe nsambodia zambakala ye mameme nsambodia mambakala.
2. Balaki wavanga, bonso bwavova Bilami; Balaki ye Bilami bayoka ngombe yambakala ye meme diambakala va disalu disalu.
3. Mboki Bilami wavova kwa Balaki: Nasadi vava va nkailu aku wangioka; mono nzolele kwenda ye tala, kanivo Mfumu una monika kwa mono; monso makana kunzaikisa, i mana ngina kukamba. Yandi wabaluka mu vuma kiayongi kiankatu.
4. Nzambi wamonika kwa Bilami; buna ndieu wavova kwa yandi: Mbeni kubika masalu momo nsambodia ye mbeni yoka ngombe yambakala ye meme diambakala mu disalu disalu.
5. Mfumu watula mu nwa a Bilami monso makana vova, yandi wavova: Vutuka kwa Balaki ye vova ebo ye ebu.
6. Bu kavutuka kwa yandi, buna wamona vo telamene va nkailu andi wangioka va kimosi ye madingizi mamonsono ma Moabi.
7. Buna wasasula nding' andi ye wavova: Muna Alami Balaki wandandisa, mu mongo wantini yaeste, ntinu a Moabi: Wiza wansingila Yakobi, wiza wavova mbivulu kwa Isaeli!
5 Mose 23: 4 b.
8. Bwe ilenda singa ndiena ulembolo singa Nzambi ye vova mbivulu mu ndiena ulembolo vovila Mfumu mbivulu?
9. Mu mbat' amiongo keti ibamweni, ye mu minzanza ibatonono: tala, yau i bantu bena kundu kiavangulwa ye ka

beti kukibanzila bonso bantu bankaka ko.

10. Nani lenda tanga Yakobi, mbidi antalu bonso mafundu-fundu, vo tanga ndambu yaia kaka ya Isaeli? Bika yayambulwa yafwila mfwilu abalunungu, ye bika nsukulu ami yakala bonso yayau! 1 Mose 13: 16. 28: 14.

11. Buna Balaki wavova kwa Bilami: Nki umpangidi? Mono ikulandisi mu singa ntantu miami, ye tala, ngeye ubasakumuni nkutu.

12. Kansi yandi wavutula ye wavova: Kadi buna kina banza ko mu momo matudidi Mfumu mu nwa ami ye vova moe?

13. Balaki wavova kwa yandi: Undama bwabu ku vuma kiankaka kiulenda kubamona; ngeye mweni ndambu ayau kaka, kubamweni buna bena ko. Mu vuma kina bika wansingila yau.

14. Yandi wannata ku kianzala kia Nkengi va mbat' a Pisinga. Kuna watunga masalu nsambodia ye wayoka ngombe yambakala ye meme diambakala mu disalu disalu.

15. Mboki wavova kwa Balaki: Nasadi vava va nkailu aku wangioka; mono kibeni nzolele tala kuna, vo kiuma kina monika.

16. Mfumu wamonika kwa Bilami ye watula mu nwa andi monso makana vova; yandi wavova: Vutuka kwa Balaki ye vova ebo ye ebu.

17. Bu kaluaka kwa yandi, wamona vo telamene va nkailu andi wangioka, ye madingizi ma Moabi batelama yandi vana. Balaki wanyuvula: Nki kivovele Mfumu?

18. Buna yandi wasasula nding' andi ye wavova: Telama, Balaki, ye nawe; dimba kwa mono, ngeye mwan' a Sipoli.

19. Nzambi ka i muntu ulenda vuna ko, ka mwan' amuntu ko ulenda niongulukila kiuma. Kadi yandi una ta diambu ye lembwa vanga dio? Kadi yandi una vova diambu ye lembwa tunguna dio? 1 Sam. 15: 29. Tit. 1: 2.

20. Tala, mu sakumuna i ntumunu ami; yandi sakumuni, ye kilendi bo vilula ko.

21. Mbungulu ka yilendi monwa mu Yakobi ko ye kubu ka dilendi monika mu Isaeli ko. Mfumu, Nzambi andi, wena ye yandi, ye kumbu kiamayangi kiantinu kiwakane kuna.

22. Nzambi i ndieu wabavaikisa mu Ngipiti; ngolo zau zena bonso zangombe zankitu. 4 Mose 24: 8. 5 Mose 33: 17.

23. Kadi kimpangula ka i kiuma kikakilanga Yakobi ko, ye ka bingula mpe mu Isaeli ko. Ve, bwabu mana katwa vovwa mu Yakobi ye mu Isaeli: Kedika, bonso buvanganga Nzambi!

24. Tala, yau i bantu batelamene bonso nkosi yankento, badongamene bonso nkosi. Ka babutamene ko, nate ye badidi kimbaki ye banwini menga mababakala bavondwa.
1 Mose 49: 9. 4 Mose 24: 9.

25. Buna Balaki wavova kwa Bilami: Kuna kubasinga ko vo kubasakumuna ko.

26. Kansi Bilami wavutula ye wavova kwa Balaki: Kadi kikembi koe: Mamonsono mavovele Mfumu, momo nkatulu vanga?

27. Balaki wavova kwa Bilami: Wiza, mono nzolele kunata ku vuma kiankaka. Nanga si bwazolakana kwa Nzambi, vo una kunsingila yau kuna.

28. Balaki wanata Bilami ku mbat' a Peoli, kulenda tonunwa nsi yavombila.

29. Bilami wavova kwa Balaki: Untungila masalu nsambodia vava ye untuadila ngombe nsambodia zambakala ye mameme nsambodia mambakala.

30. Balaki wavanga, bonso bwavova Bilami; yandi wayoka ngombe yambakala ye meme diambakala mu disalu disalu.

KAPU 24.

Bilami wasakumuna diaka Isaeli ye wavutuka ku nsi andi.

Bilami bu kamona, vo i luzolo lua Mfumu mu sakumuna Isaeli, buna kakatuka ko, bonso bukateka katuka mu tala dimbu, kansi wabangumuna zizi kiandi ku nsi yankatu.
4 Mose 23: 3, 15.

2. Bilami bu kasendula meso mandi ye wamona Isaeli dituidi bonso bwena makanda mau, buna Mpeve a Nzambi yanyambama.

3. Yandi wasasula nding' andi ye wavova: Ebu buvovele Bilami, mwan' a Beoli, ebu buvovele bakala diena ye disu diazima,

4. ebu buvovele yandi uwanga mpovolo a Nzambi, yandi umonanga monameso matukidi mu Mpungu-tulendo ye uyinamanga ye utemuswanga meso mandi:

5. Nzo zaku zakoto bonso buzena zantoko, ngeye Yakobi, kundu biaku, ngeye Isaeli!

6. Bonso ndimba miyalangene nseke, bonso minkuzu va mwila, bonso nti miaaloe miakunwa kwa Mfumu, bonso minsedeli va nlangu.

7. Nlangu upasanga mu kinzanza kiandi, biakunwa biandi bitulwanga nlangu wawingi. Ntinu andi una lutila Angangi mu zangama, inga, lendo kiandi kiakitinu kina zangulwa.
1 Sam. 15: 8. Yes. 58: 11.

8. Nzambi i ndieu wamvaikisa mu Ngipiti. Ngolo zandi zena bonso zangombe yankitu. Yandi una manisa bantu bakunkakilanga, yandi una kosa visi biau, ye mu toto biandi yandi una kubazokula. 4 Mose 23: 22.

9. Yandi butamene, vundidi bonso nkosi, bonso nkosi yankento—nani kabukidi ntima mu kumvunza? Ukusakumunanga, sakumunu kwandi, ukusinganga, singulu kwandi.
1 Mose 49: 9. 4 Mose 23: 24.

10. Buna nganzi za Balaki zakwama kwa Bilami ye yandi wadia mankabila mu moko mandi. Balaki wavova kwa Bilami: Mono ikutumisi mu singa ntantu miami, ye tala, ngeye ubasakumuni bwabu nsakumuna tatu.

11. Vutuka bwabu ku nsi aku. Mono yabenzi, vo ngina kusonga nzitusu waunene; kansi tala, Mfumu wakuyimini mu zituswa.

12. Bilami wavutula kwa Balaki: Kadi mono kiakivovila kwa ntumwa ko ziwafidisi kwa mono:

13. Nga vo Balaki mpe una kumpana palata ye wola bilenda zala mu nzo andi, kilendi mpe tulula ntumunu a Mfumu ko, mpasi yavanga bonso bwena luami luzolo, kani bwambi vo bwambote. Monso mavovele Mfumu, mau ngina katwa vova. 4 Mose 22: 18, 38.

14. Tala, bwabu ngina vutuka kwa bantu bami; kansi nzolele kukambizila mu yina yina vanga bantu bobo kwa bantu baku mu lumbu bina kwiza.

15. Yandi wasasula nding' andi ye wavova: Ebu 'buvovele Bilami, mwan' a Beoli, ebu buvovele bakala diena disu diazima,

16. ebu buvovele ndieu uwanga mpovolo a Nzambi ye wena nzailu andi yitukidi mu Nkwa kayengele, yandi umonanga mona-meso matukidi mu Mpungu-tulendo ye uyinamanga ye utemuswanga meso mandi.

17. Mono immweni, kansi ka mu ntangu yayi ko, mono intonono, kansi ka lukufi ko. Mbwetete yeti vaika mu Yakobi, ye mvwala yizangukidi mu Isaeli. Yau yina kosa mpeuga zantu za Moabi ye yibedisanga bana babonsono babababakala bakumbu kiamvita.
2 Sam. 8: 2.

18. Yandi una vwa Edomi, vwa Seili—nsi zantantu miandi; kadi Isaeli dina vanga mambu mangolo.
2 Sam. 8: 14. Ob. b. 18.

19. Mu Yakobi muna tuka mosi una yala; yandi una bunga bana tinina mu zimbanza.

20. Yandi wamona Amaleki; buna wasasula nding' andi ye wavova: Amaleki, i wantete mu bantu, kansi vazimunina una bungwa.
2 Mose 17: 8 b. 1 Sam. 15: 7.

21. Yandi wamona bakenita; buna wasasula nding' andi ye wavova: Kundu kiaku kiena nakekete, ye zanza diaku diatulwa va tadi diamongo.

22. Kansi mwanki Kaini una fukuswa; inga, Asuli una kunata kinkole ntangu yankaka.

23. Yandi wasasula nding' andi diaka ye wavova: Engwa! Nani ulenda vuka, Nzambi bu kana yambula bobo bwavangwa?

24. Nzaza zina tuka mu simu diabakitita, zau zina longa Asuli ndongi, longa Ebeli ndongi; kadi yandi mpe una niokunwa mu bungwa.

25. Bilami watelama ye wavutuka ku nsi andi; Balaki mpe wayenda nzil' andi.

KAPU 25.

Masumu mabaisaelita ye bana babakento ba Moabi ye nsambudulu abitekì. Pinehasi.

Isaeli bu kalengila mu Sitimi, bantu babadika yangila bana babakento ba Moabi.

2. Yau basila bantu ntumwa ku mbuluku miankailu mianzambi zau,

3. ye bantu badia ye basambila nzambi zau. Isaeli diabundana ye Bali-Peoli. Buna nganzi za Mfumu zakwama kwa Isaeli.
5 Mose 4: 3. Yos. 22: 17. Hos. 9: 10.

4. Mfumu wavova kwa Mose: Landisa bakuluntu babonsono babantu ye ubazembidikisa mu mwini vatadisi Mfumu, kidi tia tuanganzi za Mfumu tuavengama mu Isaeli.

5. Buna Mose wavova kwa minkongudidi mia Isaeli: Muntu muntu mu yeno bika kabema babakala bandi babundane ye Bali-Peoli. 2 Mose 18: 25 b.

6. Tala, bakala mu bana ba Isaeli wayiza ye wakotisa nkento, i midianita, va kati ye mpangi zandi, mu meso ma

Mose ye bundu diadionsono diabana ba Isaeli, yau bu batelama ye badila va mwelo anzo yakoto yambwabununu.

7. Pinehasi, mwan' a Elasali, mwan' anganga Aloni, bu kamona bo, wananguka mu bundu diadionsono ye wabonga dionga mu koko kwandi

Lumb. 106: 30 b.

8. ye wanama bakala diaisaelita muna vinga kiandeka mu nzo yakoto ye wazoka babole, ye bakala diaisaelita ye nkento, bu kanzoka mu vumu. Mbafukulu yalembwa mu bana ba Isaeli.

9. Kansi yau babungana mu mbafukulu bakala makumole ye mafunda maia. 1 Kol. 10: 8.

10. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

11. Pinehasi, mwan' a Elasali, i mwan' anganga Aloni, wavengudi nganzi zami mu yau, bu kavemene mu bana ba Isaeli bonso buiveminanga, nkiangunu kiabungidi bana ba Isaeli mu vema kwami ko.

12. I kuma nakambi: Tala, mono mpengi luwawanu luayenge ye yandi;

13. ye kwa yandi ye kwa nkun' andi una kunlanda lualu luna kala luwawanu lukana tambudila kinganga kikakimani bonso nsendo mu diambu diodio bu kavemina Nzambi andi ye wabwidisila bana ba Isaeli kodi.

14. Bakala diaisaelita diavondwa, i yandi wavondwa va kimosi ye nkento, i midianita, wabikwa nkumbu Simili, mwan' a Salu, ye wakala mfumu anzo amase mu basimeonita.

15. Nkento wakisi midianita wavondwa wabikwa nkumbu Kosibi, mwana wankento wa Suli; ndieu wakala mfumu akanda, mfumu akanda diamase mu Midiani. 4 Mose 31: 8.

16. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

17. Lubwila bamidianita ye lubabedisa. 4 Mose 31: 2 b.

18. Kadi yau balubwididi mu tukanunu tuambi tubalupupikila mu mambu ma Peoli ye mu mambu ma Kosibi, i mwana wankento wamfumu wakisi midianita, i busi kiau kiavondwa mu lumbu kiambafukulu, bu luabafukwa mu diambu dia Peoli.

KAPU 26.

Lutangulu luamona luamakanda ma Isaeli, mu makanga ma Moabi.

Mbafukulu yoyo bu yimeni mboki Mfumu wavova kwa Mose ye Elasali, mwan' anganga Aloni, ye wata:

2. Lutanga ntalu abundu diadionsono diabana ba Isaeli, yau bena makumole mamvu vo baviokele mo, bonso bwena nzo zamase mau, babakala babonsono mu Isaeli balenda nwana.

4 Mose 1: 2 b.

3. Mose ye nganga Elasali wabavovila mu makanga ma Moabi, ku Yeliko-Yodani, ye bata:

4. Yau bena makumole mamvu vo baviokele mo bana tangwa—bonso bwakamba Mfumu kwa Mose ye bana ba Isaeli, yau bavaika mu nsi a Ngipiti.

5. Lubeni i nsemokono a Isaeli. Bana ba Lubeni bakala: Mu Hanoki sinsi diabahanokita, mu Palu sinsi diabapaluita,

6. mu Heseloni sinsi diabaheselonita, mu Kalimi sinsi diabakalimita.

7. Momo i masinsi mabalubenita. Yau batangwa mu yau bakala makumaia ye mafunda matatu ye nkama nsambodia ye makumatatu.

8. Kansi bana bababakala ba Palu i Elabi.

9. Bana bababakala ba Elabi i Nemueli, Datani, Abilami; Datani ndieu ye Abilami ndieu, babole bakala nzonzi zabundu, basa ngita kwa Mose ye Aloni, va kimosi ye kabu dia Kola, yau bu basa ngita kwa Mfumu,

4 Mose 16: 1 b. Lumb. 106: 17 b.

10. ntoto bu wazibula nwa andi ye wabamina va kimosi ye Kola, mu ntangu yoyo kabu diandi bu diabungwa ye tia tuamanisa nkama zina zazole ye makumatanu mababakala, ye bayika longi dianduengosolo.

11. Kansi bana bababakala ba Kola ka babungwa ko.

12. Bana ba Simeoni, bonso bwena masinsi mau, bakala: Mu Nemueli sinsi diabanemuelita, mu Yamini sinsi diabayaminita, mu Yakini sinsi diabayakinita,

13. mu Sela sinsi diabaselaita, mu Sauli sinsi diabasaulita.

14. Momo i masinsi mabasimeonita, makumole ye mafunda mole ye nkama zole.

15. Bana ba Ngadi, bonso bwena

masinsi mau, bakala: Mu Sefoni sinsi diabasefonita, mu Hangai sinsi diabahangita, mu Suni sinsi diabasunita,

16. mu Osini sinsi diabaosinita, mu Eli sinsi diabaelita,

17. mu Alodi sinsi diabaalodita, mu Aleli sinsi diabaalelita.

18. Momo i masinsi mabana ba Ngadi, buna bena mu yau batangwa, makumaia mamafunda ye nkama tanu.

19. **Bana** bababakala ba Yuda i Eli ye Onani; kansi Eli ye Onani bafwa mu nsi a Kanana. 1 Mose 38: 7 b. 46: 12.

20. Bana ba Yuda, bonso bwena masinsi mau, bakala: Mu Sela sinsi diabaselanita, mu Pelesi sinsi diabapelesita, mu Sela sinsi diabaselaita.

21. Kansi bana ba Pelesi bakala: Mu Heseloni sinsi diabaheselonita, mu Hamuli sinsi diabahamulita.

22. Momo i masinsi ma Yuda, buna bena mu yau batangwa, lusambodia ye mafunda masambanu ye nkama tanu.

23. **Bana** ba Isakali, bonso bwena masinsi mau, bakala: Mu Tola sinsi diabatolaita, mu Puva sinsi diabapunita,

24. mu Yasubi sinsi diabayasubita, mu Similoni sinsi diabasimilonita.

25. Momo i masinsi ma Isakali, buna bena mu yau batangwa, makumasambanu ye mafunda maia ye nkama tatu.

26. **Bana** ba Sebuluni, bonso bwena masinsi mau, bakala: Mu Seledi sinsi diabaseledita, mu Eloni sinsi diabaelonita, mu Yaheleli sinsi diabayahelelita.

27. Momo i masinsi mabasebulunita, buna bena mu yau batangwa, makumasambanu mamafunda ye nkama tanu.

28. **Bana** ba Yosefi, bonso bwena masinsi mau, bakala Manase ye Efalaimi.

29. **Bana** ba Manase bakala: Mu Makili sinsi diabamakilita; kansi Makili wabuta Ngiladi; mu Ngiladi mwatuka sinsi diabangiladita. Yos. 17: 1 b.

30. Baba i bana ba Ngiladi: Mu Ieseli sinsi diabaieselita, mu Heleki sinsi diabahelekita,

31. mu Asilieli sinsi diabaasilielita, mu Sekemi sinsi diabasekemita,

32. mu Semida sinsi diabasemidaita ye mu Hefeli sinsi diabahefelita.

33. Kansi Selofehadi, mwan' a Hefeli, kakala ye bana bababakala ko kansi bana babakento kaka, ye bana babakento ba Selofehadi babikwa nkumbu Mahela, Noa, Hongola, Milika ye Tilisa. 4 Mose 27: 1 b. 36: 2 b. Yos. 17: 3.

34. Momo i masinsi ma Manase, ye yau mu yau batangwa bakala makumatanu ye mafunda mole ye nkama nsambodia.

35. **Baba** i bana ba Efalaimi, bonso bwena masinsi mau: Mu Sutela sinsi diabasutelaita, mu Bekeli sinsi diababekelita, mu Tahani sinsi diabatahanita.

36. Kansi baba i bana ba Sutela: Mu Elani sinsi diabaelanita.

37. Momo i masinsi mabana ba Efalaimi, buna bena mu yau batangwa, makumatatu ye mafunda mole ye nkama tanu. Babana i bana ba Yosefi, bonso bwena masinsi mau.

38. **Bana** ba Benyamini, bonso bwena masinsi mau, bakala: Mu Bela sinsi diababelaita, mu Asabeli sinsi diabaasabelita, mu Ahilami sinsi diabaahilamita,

39. mu Sefufami sinsi diabasufamita, mu Hufami sinsi diabahufamita.

40. Kansi bana bababakala ba Bela bakala Aladi ye Namani; sinsi diabaaladita; mu Namani sinsi diabanamita.

41. Bobo i bana ba Benyamini, bonso bwena masinsi mau, ye yau mu yau batangwa bakala makumaia ye mafunda matanu ye nkama sambanu.

42. **Baba** i bana ba Dani, bonso bwena masinsi mau: Mu Suhami sinsi diabasuhamita. Momo i masinsi ma Dani, bonso bwena masinsi mau.

43. Masinsi mabasuhamita, buna bena mu yau batangwa, buna bena makumasambanu ye mafunda maia ye nkama zia.

44. **Bana** ba Aseli, bonso bwena masinsi mau, bakala: Mu Yimina sinsi diabayiminita, mu Yisivi sinsi diabayisivita, mu Belia sinsi diababelita.

45. Mu bana ba Belia: Mu Hebeli sinsi diabahebelita, mu Malakieli sinsi diabamalakielita.

46. Mwana wankento wa Aseli wabikwa nkumbu Sela.

47. Momo i masinsi mabana ba Aseli, buna bena mu yau batangwa, makumatanu ye mafunda matatu ye nkama zia.

48. **Bana** ba Nafatali, bonso bwena masinsi mau, bakala: Mu Yaheseli sinsi diabayaheselita, mu Nguni sinsi diabangunita,

49. mu Yeseli sinsi diabayeselita, mu Silemi sinsi diabasilemita.

50. Momo i masinsi ma Nafatali, bonso bwena masinsi mau; yau mu yau batangwa bakala makumaia ye mafunda matanu ye nkama zia.

51. Baba i yau mu bana ba Isaeli batangwa, nkama sambanu ye funda dimosi ye nkama nsambodia ye makumatatu. 2 Mose 12: 37. 4 Mose 2: 32.

52. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

53. Kwa yau nsi yina kabwa bonso difwa, bonso bwena ntalu abantu.

54. Kwa kanda diadinene una vana fwa diadinene ye kwa kanda diadizio fwa diadizio; kwa kanda kanda fwa dina vewa bonso bwena ntalu ayau batangwa. 4 Mose 33: 54.

55. Kansi nsi yina kabulwa mu ntelo awadi. Yau bana baka mafwa mau, bonso bwena nkumbu zamakanda mau mamase.

56. Bonso bweti bwa wadi kanda kanda, diadinene vo diadizio, dina kabulwa fwa diandi.

57. Baba i yau mu kanda dia Levi batangwa, bonso bwena masinsi mau: Mu Ngelesoni sinsi diabangelesonita, mu Kehati sinsi diabakehatita, mu Melali sinsi diabamelalita.

2 Mose 6: 16 b. 4 Mose 3: 17 b.

58. Mama i masinsi mabalevita: sinsi diabalibinita, sinsi diabahebelonita, sinsi diabamahelita, sinsi diabamusita, sinsi diabakolaita. Kansi Kehati wabuta Amalami.

59. Nkazi a Amalami wabikwa nkumbu Yokebedi, mwana wankento wa Levi, wabutulwa Levi mu Ngipiti; yandi wabutila Amalami, Aloni ye Mose ye busi kiau Miliami. 2 Mose 6: 20.

60. Aloni wabutulwa Nadabi ye Abihu, Elasali ye Itamali.

61. Kansi Nadabi ye Abihu babwilwa kwa lufwa, bu banata tia tuanzenza va zizi kia Mfumu.

3 Mose 10: 1 b. 16: 1. 4 Mose 3: 4. 1 Lus. 24: 2.

62. Yau mu yau batangwa bakala makumole ye mafunda matatu, babonsono mu babakala bakala ngonda mosi vo baviokele yo. Kadi yau ka batangwa mu bana ba Isaeli ko, bu balembwa vewa difwa mu bana ba Isaeli.

63. Bobo i yau batangwa kwa Mose ye nganga Elasali, bu batanga bana ba Isaeli mu makanga ma Moabi ku Yeliko-Yodani.

64. Mu yau ka mwakala muntu mu yau bateka tangwa kwa Mose ye nganga Aloni ko, bu batanga bana ba Isaeli mu nsi yankatu ya Sinai,

4 Mose 1: 18.

65. kadi mu yau Mfumu wavovele: Fwa bana fwa mu nsi yankatu. Nkiangunu mu yau ka mwasala widi muntu nkutu ko, kansi Kalebi, mwan' a Yefune, ye Yosua, mwan' a Nuni.

4 Mose 14: 29 b. 32: 10 b. 1 Kol. 10: 5.

KAPU 27.

Bana babakento ba Selofehadi. Yosua wakambwa mu vingana Mose.

Bana babakento ba Selofehadi bavaika, Selofehadi, i mwan' a Hefeli, mwan' a Ngiladi, mwan' a Makili, mwan' a Manase, mu masinsi ma Manase, i mwan' a Yosefi. Bana bandi babakento babikwa nkumbu: Mahela, Noa, Hongola, Milika ye Tilisa.

4 Mose 26: 33. 36: 2. Yos. 17: 3 b.

2. Yau bayiza kwa Mose ye nganga Elasali ye mfumu zamakanda ye bundu diadionsono, va mwelo anzo yakoto yambwabununu, ye bavova:

3. Seto diafwidi mu nsi yankatu, kansi kakala mu kabu diodio diasa ngita kwa Mfumu ko, kabu dia Kola, kansi wafwila mu mandi masumu, ye kakala bana bababakala ko.

4 Mose 16: 31 b.

4. Kadi nkumbu aseto yina fukuswa mu sinsi diandi mu diambu dia bu kakondwa mwana wabakale? Utuvana mvwilu mu mpangi zaseto.

5. Mose wanata bungu diau kwa Mfumu.

6. Buna Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

7. Bana babakento ba Selofehadi batomene vova. Ngeye una kubavana mpe mvwilu adifwa mu mpangi zase diau mu vingana fwa diasau.

8. Kwa bana ba Isaeli ngeye una vova ye ta: Muntu bu kafwidi ye kasisidi mwana wabakala ko, buna luna vingisa fwa diandi kwa mwan' andi wankento.

9. Kansi vo kabakidi mwana wankento ko, buna luna vana fwa diandi kwa mpangi zandi.

10. Vo kabakidi zimpangi mpe ko, buna luna vana fwa diandi kwa mpangi zase diandi.

11. Kansi vo se diandi kabakidi zimpangi ko, buna luna vana fwa diandi kwa butu kiamenga kifinangene mu sinsi diandi, ye buna ndieu una dio vwa. Wau una kala nkondo wansiku kwa bana ba Isaeli, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

12. Mfumu wavova kwa Mose: Ba-

luka vava va mongo wa Abalimi, buna una mona nsi yimpeni kwa bana ba Isaeli. 5 Mose 32: 48 b.

13. Bu umweni yo, ngeye mpe una yonzukwa kwa bantu baku, bonso bwayonzama mpangi aku Aloni kwa bantu bandi; 4 Mose 20: 12 b., 24 b.

14. bobo mu diambu dia bu luatinguna ntumunu ami mu nsi yankatu ya Sini, bundu bu diambindisa mpaka ye yeno luakutwa kunkeba wanlongo mu cilumuna nlangu va meso mau. Wowo i nlangu wa Meliba ku Kadesi mu nsi yankatu ya Sini.

15. Mose wavova kwa Mfumu ye wata:

16. Bika Mfumu, i Nzambi yina uyalanga mpeve ansuni miamionsono, kayadisa muntu mu bundu,

17. ulenda sala salu biandi va meso mau ye lenda kubavunga mu salu biau, mpasi bundu dia Mfumu ka dina fwanana ye kamba dikondolo mvungi ko.

18. Mfumu wavutudila Mose: Tumisa Yosua, mwan' a Nuni, kadi yandi i bakala diena ye mpeve, ye tula koko kwaku va yandi.

19. Ngeye una kunnata kwa nganga Elasali ye bundu diadionsono ye untumba mu salu kiandi va meso mau,

20. ye tula ndambu a kimfumu kiaku va yandi, kidi bundu diadionsono diabana ba Isaeli diantumamana.

21. Mboki yandi una kwendanga kwa nganga Elasali, mpasi ndieu mu nkongodolo aulimi kanlandisila mvutulu va zizi kia Mfumu. Bonso bwena mambu mandi bana sala salu biau, yandi kibeni ye bana babonsono ba Isaeli va kimosi ye yandi, bundu diadionsono. 2 Mose 28: 30.

22. Mose wavanga, bonso bwankamba Mfumu: yandi wabonga Yosua ye wannata kwa nganga Elasali ye bundu diadionsono.

23. Ndieu wantula moko mandi ye wantumba mu salu kiandi, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

KAPU 28.

Mina mu nkailu miangioka mialumbu ka lumbu ye nkailu miankembo.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

2. Kamba kwa bana ba Isaeli ye vova kwa yau: Nkailu miami miadisalu, i mina miena dia kwami mu nkailu miami miatia, nsunga yazolakana kwa mono, miau luna banzila, mpasi luayoka mio kwa mono mu ntangu yabikwa.

3. Kamba kwa yau: Biabi i bina biluna yoka kwa Mfumu bonso nkailu miatia: bana bole bamameme bamvu mosi bakondolo kieta bonso nkailu angioka mu lumbu ka lumbu ntangu zazonsono. 2 Mose 29: 38 b.

4. Mwana umosi wameme ngeye una wo yoka mu nsuka, ye mwana wankaka wameme una wo yoka mu ntangu ankokila.

5. Bonso nkailu andia buku kiakumi kiaefa kiamfumfuta zamfumfu, zabukulwa buku kiaia kiahini kiamazi mabana baolive batutwa.

6. Wau i nkailu angioka walumbu ka lumbu wayokwa va mongo wa Sinai, mu nsunga yazolakana, nkailu atia kwa Mfumu.

7. Va kimosi una yoka buku kiaia kiahini bonso nkailu andwa, mu mwana wantete wameme; mu kinlongo nkailu andwa wandwinu yangolo una bukulwa mu diambu dia Mfumu.

8. Mwana wankaka wameme una yoka mu ntangu yankokila; va kimosi ye wau una yoka nkailu umosi wandia ye nkailu umosi wandwa bonso mu nsuka: nkailu atia mu nsunga yazolakana kwa Mfumu.

9. Kansi mu lumbu kialumingu ngeye una yoka bana bole bamameme bamvu mosi bakondolo kieta, ye mpe buku biole biakumi biaefa kiamfumfuta zamfumfu, zabukulwa mazi, bonso nkailu andia ye nkailu andwa buna.

10. Wowo i nkailu angioka walumingu una yokwa lumingu ka lumingu, ye mboki nkailu angioka walumbu ka lumbu mpe va kimosi ye nkailu andwa buna.

11. Mu lumbu bieno biambikulu angonda luna yoka bonso nkailu angioka kwa Mfumu ngombe zole zambakala zantwenia ye meme diambakala ye bana nsambodia bamameme bamvu mosi bakondolo kieta,

12. ye mpe buku tatu biakumi biaefa kiamfumfuta zamfumfu, zabukulwa mazi, bonso nkailu andia mu ngombe ngombe yambakala, buku biole biakumi biaefa kiamfumfuta zamfumfu, zabukulwa mazi, bonso nkailu andia mu meme diambakala,

13. ye buku kiakumi kiaefa kiamfumfuta zamfumfu, zabukulwa mazi, bonso nkailu andia mu mwana mwana

wameme: nkailu angioka mu nsunga yazolakana, nkailu atia kwa Mfumu.

14. Nkailu miandwa mivwilu momo mina kala ndambu ahini kiavinia mu ngombe ngombe yambakala ye buku kiatatu kiahini mu meme diambakala ye buku kiaia kiahini mu mwana mwana wameme. Wowo i nkailu angioka wambikulu angonda una yokwa mu ngonda ngonda yamvu.

15. Mboki mpe luna yoka nkombo yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu kwa Mfumu; yau yina yokwa va kimosi ye nkailu angiokolo alumbu ka lumbu ye nkailu andwa buna.

16. Mu ngonda yantete, mu lumbu kiakumi ye ia mu ngonda, mwena pasa kia Mfumu.

2 Mose 12: 18 b. 23: 15 b. 3 Mose 23: 5 b.
5 Mose 16: 1 b.

17. Mu lumbu kiakumi ye tanu mu ngonda yina yimosi mwena nkembo; buna mampa malembwa funa mana diwa, mu lumbu nsambodia.

18. Mu lumbu kiantete lukutukunu luanlongo luna vangwa; buna ka luna sala salu nkutu ko.

19. Bonso nkailu atia, bonso nkailu angioka kwa Mfumu, luna yoka ngombe zole zambakala zantwenia ye meme diambakala ye bana nsambodia bamameme bamvu mosi; bana kondwa kieta.

20. Bonso nkailu andia va kimosi luna yoka mfumfuta zamfumfu, zabukulwa mazi; buku tatu biakumi biaefa luna yoka mu ngombe ngombe yambakala yantwenia ye buku biole biakumi biaefa mu meme diambakala;

21. buku kiakumi kiaefa una yoka mu mwana mwana mu bana nsambodia bamameme;

22. mboki mpe luna yoka nkombo yambakala yankailu angiokolo amasumu mu kulubwila kodi.

23. Miomio luna yoka ye mboki mpe nkailu angioka wansuka i nkailu angioka walumbu ka lumbu.

24. Nkailu miampila yoyo luna yoka lumbu ka lumbu mu lumbu nsambodia: nkailu atia wandia, mu nsunga yazolakana kwa Mfumu. Va kimosi ye nkailu angioka walumbu ka lumbu miomio mina yokwa ye nkailu andia buna.

25. Mu lumbu kiansambodia luna vanga lukutukunu luanlongo; buna ka luna sala salu nkutu ko.

26. Mu lumbu kiabiantete, buna luna nata nkailu adisalu mu mbutu miamona kwa Mfumu, mu nkembo eno walumbu bialumingu, luna vanga lukutukunu luanlongo; buna ka salu nkutu ko luna sala. 3 Mose 23: 15 b.

27. Buna bonso nkailu angioka mu nsunga yazolakana kwa Mfumu luna yoka ngombe zole zambakala zantwenia, meme diambakala, bana nsambodia bamameme bamvu mosi,

28. bonso nkailu andia diaka mfumfuta zamfumfu, zabukulwa mazi: buku tatu biakumi biaefa mu ngombe ngombe yambakala, buku biole biakumi biaefa mu meme meme diambakala,

29. buku kiakumi kiaefa mu mwana mwana mu bana nsambodia bamameme;

30. mboki mpe luna yoka nkombo yambakala mu kulubwila kodi.

31. Miomio luna yoka—bulu bina kondwa kieta—ye mboki mpe nkailu angioka walumbu ka lumbu ye nkailu andia buna ye mboki mpe nkailu andwa buna.

KAPU 29.

Ngikulu amina miankailu miadisalu.

Mu ngonda yansambodia, mu lumbu kiantete mu ngonda, luna vanga lukutukunu luanlongo; buna ka salu nkutu ko luna sala. Kiau kina kala lumbu kiansikulu ampungi kwa yeno.

3 Mose 23: 24 b.

2. Buna bonso nkailu angiokolo mu nsunga yazolakana kwa Mfumu luna yoka ngombe yambakala yantwenia, meme diambakala, bana nsambodia bamameme bamvu mosi bakondolo kieta,

3. bonso nkailu andia diaka mfumfuta zamfumfu, zabukulwa mazi: buku tatu biakumi biaefa mu ngombe yambakala, buku biole biakumi biaefa mu meme diambakala

4. ye buku kiakumi kiaefa mu mwana mwana mu bana nsambodia bamameme;

5. mboki mpe luna yoka nkombo yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu, mu kulubwila kodi—

6. miomio ye mboki nkailu angioka wambikulu angonda ye nkailu andia buna, ye mboki mpe nkailu angioka walumbu ka lumbu ye nkailu andia buna ye mboki mpe nkailu miomio miandwa mina yokwa va kimosi ye miamiole bonso bwakambwa: miamionsono mu nsunga yazolakana, nkailu atia kwa Mfumu. 4 Mose 28: 3 b., 11 b.

7. Mu lumbu kiakumi mu ngonda

yina yansambodia luna mpe vanga lukutukunu luanlongo, ye buna luna kukiyinimisa; buna ka salu nkutu ko luna sala. 3 Mose 16: 29 b. 23: 27 b.

8. Buna bonso nkailu angioka mu nsunga yazolakana kwa Mfumu luna yoka ngombe yambakala yantwenia, meme diambakala, bana nsambodia bamameme bamvu mosi—bana kondwa kieta—

9. ye bonso nkailu andia diaka mfumfuta zamfumfu zabukulwa mazi: buku tatu biakumi biaefa mu ngombe yambakala, buku biole biakumi biaefa mu meme diambakala,

10. buku kiakumi kiaefa mu mwana mwana mu bana nsambodia bamameme;

11. diaka luna yoka nkombo yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu—miomio ye mboki nkailu akodi wangiokolo amasumu ye nkailu angioka walumbu ka lumbu ye nkailu andia buna ye mboki mpe nkailu miandwa mivwilu mu miamiole.

12. Mu lumbu kiakumi ye tanu mu ngonda yansambodia luna mpe vanga lukutukunu luanlongo; buna ka salu nkutu ko luna sala. Buna luna kembila nkembo a Mfumu, mu lumbu nsambodia. 3 Mose 23: 34 b.

13. Buna bonso nkailu angioka, bonso nkailu atia, luna yoka mu nsunga yazolakana kwa Mfumu kumi ye ngombe tatu zambakala zantwenia, mameme mole mambakala, kumi ye bana baia bamameme bamvu mosi—bana kondwa kieta—

14. ye bonso nkailu andia diaka mfumfuta zamfumfu, zabukulwa mazi: buku tatu biakumi biaefa mu ngombe ngombe mu kumi ye ngombe zina zitatu zambakala, buku biole biakumi biaefa mu meme meme mu mameme mamole mambakala,

15. buku kiakumi kiaefa mu mwana mwana mu kumi ye bana baia bamameme;

16. diaka luna yoka nkombo yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu—miomio ye mboki nkailu angioka walumbu ka lumbu ye nkailu andia ye wandwa buna.

17. Mu lumbu kianzole: kumi ye ngombe zole zambakala zantwenia, mameme mole mambakala, kumi ye bana baia bamameme bamvu mosi bakondolo kieta,

18. ye nkailu andia ye nkailu miandwa mina yokwa ye biau, ngombe zambakala, mameme mambakala ye bana bamameme, bonso bwena ntalu au, bonso bwakambwa

19. ye mboki mpe nkombo bonso nkailu angiokolo amasumu—miomio ye mboki nkailu angioka walumbu ka lumbu ye nkailu andia buna ye nkailu miandwa buna.

20. Mu lumbu kiantatu: kumi ye ngombe mosi zambakala, mameme mole mambakala, kumi ye bana baia bamameme bamvu mosi bakondolo kieta,

21. ye nkailu andia ye nkailu miandwa mina yokwa ye biau, ngombe zambakala, mameme mambakala ye bana bamameme, bonso bwena ntalu au, bonso bwakambwa,

22. ye diaka nkombo yambakala yankailu angiokolo amasumu—miomio ye mboki nkailu angioka walumbu ka lumbu ye nkailu andia ye wandwa buna.

23. Mu lumbu kiaia: kumi diangombe zambakala, mameme mole mambakala, kumi ye bana baia bamameme bamvu mosi bakondolo kieta,

24. ye nkailu andia ye nkailu miandwa mina yokwa ye biau, ngombe zambakala, mameme mambakala ye bana bamameme, bonso bwena ntalu au, bonso bwakambwa,

25. ye diaka nkombo yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu—miomio ye mboki nkailu angioka walumbu ka lumbu ye nkailu andia ye wandwa buna.

26. Mu lumbu kiantanu: vwa diangombe zambakala, mameme mole mambakala, kumi ye bana baia bamameme bamvu mosi bakondolo kieta,

27. ye nkailu andia ye nkailu miandwa mina yokwa ye biau, ngombe zambakala, mameme mambakala ye bana bamameme, bonso bwena ntalu au, bonso bwakambwa,

28. ye diaka nkombo yambakala yankailu angiokolo amasumu—miomio ye mboki nkailu wangioka walumbu ka lumbu ye nkailu andia ye wandwa buna.

29. Mu lumbu kiansambanu: nani diangombe zambakala, mameme mole mambakala, kumi ye bana baia bamameme bamvu mosi bakondolo kieta,

30. ye nkailu andia ye nkailu miandwa mina yokwa ye biau, ngombe zambakala, mameme mambakala ye bana bamameme, bonso bwena ntalu au, bonso bwakambwa,

31. ye diaka nkombo yambakala yankailu angiokolo amasumu—miomio

ye mboki nkailu angioka walumbu ka lumbu ye nkailu andia ye wandwa buna.

32. Mu lumbu kiansambodia: ngombe nsambodia zambakala, mameme mole mambakala, kumi ye bana baia bamameme bamvu mosi bakondolo kieta,

33. ye nkailu andia ye nkailu miandwa mina yokwa ye biau, ngombe zambakala, mameme mambakala ye bana bamameme, bonso bwena ntalu au, bonso bwakambwa,

34. ye diaka nkombo yambakala yankailu angiokolo amasumu—miomio ye mboki nkailu angioka walumbu ka lumbu ye nkailu andia ye wandwa buna.

35. Mu lumbu kianani luna vanga lukutukunu luankembo, buna ka salu nkutu ko luna sala.

36. Buna bonso nkailu angioka, bonso nkailu atia luna yoka mu nsunga yazolakana kwa Mfumu ngombe yambakala, meme diambakala, bana nsambodia bamameme bamvu mosi bakondolo kieta,

37. ye nkailu andia ye nkailu miandwa mina yokwa ye biau, ngombe yambakala, meme diambakala, ye bana bamameme, bonso bwena ntalu au, bonso bwakambwa,

38. ye diaka nkombo yambakala yankailu angiokolo amasumu—miomio ye mboki nkailu angioka walumbu ka lumbu ye nkailu andia ye wandwa buna.

39. Nkailu miomio luna yoka kwa Mfumu mu nkembo mieno, ye mboki nkailu mieno miansilulu ye nkailu mialuzolo, miomio kani nkailu miangioka vo miandia vo miandwa vo miamatondo.

KAPU 30.

Mina mu zinsilulu.

Mose wavova momo kwa bana ba Isaeli, nadede bonso bwankamba Mfumu mu vova.

2. Mose wavova kwa mfumu zamakanda zabana ba Isaeli ye wata: Mama i makembi Mfumu:

3. Vo muntu una sila nsilulu kwa Mfumu vo dia ndefi yikana kukibindika mu kukiyiminina lekwa, buna mboki kana vunza mambu mandi ko; yandi una vanga mu mambu manonsono, bonso butele nwa andi.

3 Mose 27: 2 b. 5 Mose 23: 21 b. Mpovi 5: 3 b.

4. Vo nkento, bu kakalanga mu nzo asandi ye wakidi wantwenia, una sila nsilulu kwa Mfumu ye una kukibindika mu kukiyimina lekwa

5. ye sandi wilu nsilulu andi, ye bonso bukakibindikidi mu kukiyimina, ye sandi kana kumvovisa mu diambu diodio ko, buna nsilulu zandi zazonsono zina kala nangwi, ye mbindukulu zandi zazonsono mu kukiyimina zina kala nangwi.

6. Kansi vo sandi mu lumbu kina kimosi kikawilu bo, una bo kamba ka bwa ko, buna nsilulu zandi zazonsono ye mbindukulu zandi mu kukiyimina zina kondwa nangwi; Mfumu una kunyambudila, sandi bu diamvutudila ka bwa ko.

7. Vo yandi una kwela ye nsilulu zakidi yandi vo diambu diadiba ditukidi mu koba biandi dikakibindikila,

8. ye bakala diandi una bo wa, kansi kana kunkamba diambu mu diambu diodio ko mu lumbu kina kikawilu bo, buna nsilulu zandi zina kala nangwi, ye mbindukulu zandi mu kukiyimina zina kala nangwi.

9. Kansi vo bakala diandi mu lumbu kina kimosi kikawilu bo una bo vovila ka bwa ko, buna mu diodio uzezese nsilulu andi yasilwa ye diambu dina diadiba diatuka mu koba biandi dikakibindikila, ye Mfumu una kunyambudila dio.

10. Kansi nsilulu afwola vo nkazi waniangwa, kani yonso yonso yikakibindikidi, yina kala nangwi mu yandi.

11. Vo nkento mu nzo abakala diandi una sila nsilulu vo kukibindika mu ndefi mu kukiyimina lekwa

12. ye bakala diandi wilu bo, kansi kavovele diambu mu diambu diodio kwa yandi ko, kamvutudi ka bwa ko ko, buna nsilulu zandi zazonsono zina kala nangwi, ye mbindukulu zandi zazonsono mu kukiyimina zina kala nangwi.

13. Kansi vo bakala diandi una zo zezisa lumbu kina kimosi kikawilu zo, buna mamonsono mavovele koba biandi mana kondwa nangwi, kani i zinsilulu vo mbindukulu mu kukiyimina; bakala diandi dizezese mo, i bila kikana yambudulwa kwa Mfumu.

14. Nsilulu zandi zazonsono ye mbindukulu zandi zazonsono zandefi mu kukiyimina zilenda kodusua nangwi kwa bakala diandi, ye bakala diandi lenda mpe zezisa zo.

15. Kansi vo bakala diandi kana kunkambila dio diambu lumbu ka lumbu ko, buna ukodisanga nsilulu zandi zazonsono vo mbindukulu zina zazo-

nsono mu kukiyimina zena yandi; yandi ukodisanga zo nangwi, bu kalembolo kunkambila bo diambu mu lumbu kina kimosi kikawilu zo.

16. Kansi vo yandi una zo zezisa mu ntangu yankaka yina landa lumbu kikawilu zo, buna yandi una nata lufuma luandi.

17. Miomio i nkondo miavana Mfumu kwa Mose mu diambu diabonso buna kala va kati ye bakala ye nkazi andi ye bonso buna kala va kati ye se ye mwan' andi wankento, yandi bu kakidi wantwenia ye ukalanga mu nzo asandi.

KAPU 31.

Mvutulu andinda mu bamidianita. Lukabulu luabintani.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

2. Vutula bamidianita ndinda mu diambu diabana ba Isaeli; mboki una yonzama kwa bantu baku.

4 Mose 25: 17 b.

3. Buna Mose wavova kwa bantu ye wata: Bika ndambu ababakala beno bavwata luazu mu nwana; yau bana kwenda kwa Midiani ye vutula ndind' a Mfumu mu Midiani.

4. Funda diabababakala mu kanda kanda mu makanda mamonsono ma Isaeli luna fidisa ku mvita.

5. Buna funda dimosi mu kanda kanda mu makanda ma Isaeli diayekulwa: kumi ye mafunda mole mabababakala, bavwata luazu mu kwe nwani.

6. Mose wabafidisa, funda diabababakala mu kanda kanda, mu kwe nwana; yandi wabavana Pinehasi, mwan' anganga Elasali, mu kubanama ku mvita, ye ndieu wanata bilekwa bianlongo ye mpungi zalukubumu. 4 Mose 10: 9.

7. Yau bayenda nwanisa Midiani, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose, ye bavonda babakala babonsono;

8. va kimosi ye bankaka bavondwa kwa yau, ntinu miamidianita Evi, Lekemi, Suli, Huli ye Leba, ntinu ntanu miamidianita miavondwa mpe; Bilami, mwan' a Beoli, bavonda mpe mu sabala. Yos. 13: 21 b.

9. Bana ba Isaeli banata bakento ye bana ba Midiani kinkole; bulu biau biabionsono bikokanga ye bulu biau biabionsono ye mbongo zau zankaka zazonsono babaka bonso bintani.

10. Mbanza zau zazonsono mu nsi zozo zibakala kundu ye tua biau biabionsono bianzo zakoto bayoka mu tia.

11. Yau banata bintani biabionsono ye biabionsono biapelwa, ye bantu ye bulu.

12. Yau banata zinkole ye bina biapelwa ye bintani kwa Mose ye nganga Elasali ye bundu diabana ba Isaeli ku tua mu makanga ma Moabi i mau mena ku Yeliko-Yodani.

13. Mose ye nganga Elasali ye mfumu zazonsono zabundu bayenda kubakiki ku mbazi atua.

14. Kansi Mose wakala nganzi kwa ntuti zabinwani, ntuti zamafunda ye ntuti zazinkama bu batuka mu mvita.

15. Mose wavova kwa yau: Kadi luavukisi bakento babonsonoe?

16. Keti i yau basindisila bana ba Isaeli, mu diambu diandongosolo a Bilami, mu dimbula Mfumu mu mambu momo ma Peoli, ye mu diambu diodio batukisa mbafukulu mu bundu dia Mfumu.

4 Mose 22: 5 b. 25: 1 b. 2 Pet: 2: 15 b.

17. Nkiangunu luvonda bana babonsono babababakala ye luvonda bakento babonsono bakedi diambu ye babakala.

18. Kansi bana babonsono babakento bakabakedi diambu ye babakala ko, yau bana vukuswa mu diambu dieno.

19. Bwabu yeno kibeni luna leka ku mbazi atua, mu lumbu nsambodia. Muntu muntu mu yeno wavondele muntu ye wonso wavalakene ye muntu wavondwa una kukivedisa mu lumbu kiantatu ye mu lumbu kiansambodia— yeno kibeni ye nkole zeno.

4 Mose 19: 11, 16.

20. Mvwatu miamionsono ye lekwa biabionsono biavangulwa mu nkand' abulu ye biabionsono biavangulwa mu mika miankombo ye lekwa biabionsono bianti luna bio mpe vedisa.

21. Nganga Elasali wavova kwa binwani biatuka mu mvita: Wau i mwina wakinkondo uveni Mfumu kwa Mose:

22. Wola ye palata, nsongo, sengwa, nsania ye nzaba,

23. bina biabionsono bilenda kundana ye tia, luna bio viokisa mu tia, buna bivedele; kansi bina mpe veduswa mu nlangu wandembila. Kansi biabionsono bilembolo kundana ye tia, luna bio viokisa mu nlangu.

4 Mose 19: 9.

24. Luna sukula mvwatu mieno mu lumbu kiansambodia, buna luvedele; mboki lulenda kota mu tua.

25. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

26. Mu bina biapelwa, ye bantu ye bibulu, una bio yindula ntalu va

kimosi ye nganga Elasali ye bakuluntu banzo zamase zabundu ;

27. mboki una kaba mapela mu ndambu zole, va kati ye binwani biakedi ku mvita ye bundu diankaka diadionsono.

28. Ngeye una yambula binwani biakedi ku mvita biavana bonso mpaku kwa Mfumu kiankama tanu tanu mu bantu, zingombe, zimpunda ye mameme.

29. I ntalu yoyo yina bongwa mu ndambu yina yibatambudi, ye ngeye una vana biobio kwa nganga Elasali bonso nkailu wampevila kwa Mfumu.

30. Kansi mu ndambu yina yitambudi bana bankaka ba Isaeli ngeye una bonga kiamakumatanu makumatanu mu bantu, ye mu zingombe mpe, zimpunda ye mameme, inga, mu bulu biabionsono biatoluka, ye biobio una vana kwa balevita bana vanga bina bina vangwa mu vwala dia Mfumu.

31. **Mose** ye nganga Elasali bavanga, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

32. Mapela, i bina bisidi mu bintani biabaka binwani biakala : mu mameme nkama sambanu ye lusambodia ye mafunda matanu,

33. mu zingombe lusambodia ye mafunda mole,

34. mu zimpunda makumasambanu ye funda dimosi,

35. mu bantu, i bakento bakabakedi diambu ye babakala ko, buna bena makumatatu ye mafunda mole mabantu.

36. Ndambu abiobio, vo i ndambu yina yatambula yau bakedi ku mvita yakala : mu mameme ntalu ankama tatu ye makumatatu ye mafunda nsambodia ye nkama tanu,

37. mpaku kwa Mfumu mu biobio yakala nkama sambanu ye lusambodia ye mameme matanu ;

38. mu zingombe makumatatu ye mafunda masambanu, mpaku kwa Mfumu mu biobio lusambodia ye zole ;

39. mu zimpunda makumatatu mamafunda ye nkama tanu, mpaku kwa Mfumu mu biobio makumasambanu ye mosi ;

40. mu bantu kumi ye mafunda masambanu, mpaku kwa Mfumu mu biobio makumatatu ye bantu bole.

41. Mpaku, i nkailu wampevila wavangulwa mu diambu dia Mfumu, Mose wavana wo kwa nganga Elasali, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

42. Ndambu yina yatambula bana bankaka ba Isaeli yavangula Mose mu yina yabinwani,

43. ndambu yayi, i yina yatambula bundu, yakala : mu mameme nkama tatu ye makumatatu ye mafunda nsambodia ye nkama tanu,

44. mu zingombe makumatatu ye mafunda masambanu,

45. mu zimpunda makumatatu mamafunda ye nkama tanu,

46. mu bantu kumi ye mafunda masambanu.

47. Mu ndambu yayi yatambula bana bankaka ba Isaeli Mose wakatula kiamakumatanu makumatanu, ye mu bantu ye mu bibulu, ye wavana biobio kwa balevita bana vanga bina bina vangwa mu vwala dia Mfumu, biabionsono bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

48. **Ntuti** zamakabu mankangu, ntuti zamafunda ye zazinkama, bafinama kwa Mose.

49. Yau bavova kwa Mose : Sielo biaku biatengi ntalu abinwani biakedi ku nim' akintuti kieto, ye widi muntu umosi nkutu kakondolo ko.

50. Nkiangunu bwabu yeto tuneti kwa Mfumu bonso nkailu adisalu muntu muntu bina bikabeki mu ntoko zawola, nlunga miamoko miampila mu mpila, bimpambu, ntoko zamatu ye zalaka, mu diambu diakutubwidisila kodi va zizi kia Mfumu.

51. Mose ye nganga Elasali batambula wola kwa yau, ntoko zazonsono zampila mu mpila.

52. Wola wavewa bonso nkailu ampevila kwa Mfumu kwa ntuti zamafunda ye zazinkama wakala, bu wabundwa, kumi ye mafunda masambanu ye nkama nsambodia ye makumatanu masekeli.

53. Binwani biabaka bintani muntu muntu.

54. Mose ye nganga Elasali batambula wola kwa ntuti zamafunda ye zazinkama ye bakotisa wo mu nzo yakoto yambwabununu, kidi bana ba Isaeli bana wo bambukulwa moyo va zizi kia Mfumu.

KAPU 32.

Makanda ma Lubeni ye Ngadi ye ndambu akanda dia Manase batambula nsi yena ku ntini yaeste ya Yodani.

Bana ba Lubeni ye bana ba Ngadi bakala ye makamba mabulu ma-

manene ye mbidi antalu; bu batonwa nsi a Yaeseli ye nsi a Ngiladi, bamona, vo yoyo i nsi yifweni kwa bibulu.

2. Buna bana ba Ngadi ye bana ba Lubeni bayenda ye bavova kwa Mose ye nganga Elasali ye mfumu zabundu:

4 Mose 21: 30, 32.

3. Ataloti, Diboni, Yaeseli, Nimila, Heseboni, Elale, Sebami, Nebo ye Beoni,

4. nsi yiyambudi Mfumu bundu dia Isaeli diabaka, i nsi yifweni kwa bibulu, ye sielo biaku biena ye bibulu.

5. Yau bavova diaka: Vo yeto tumweni nlemvo mu meso maku, buna bika nsi yayi yavewa kwa sielo biaku mu vwa yo. Utuyambula tualembwa sabuka Yodani.

6. Kansi Mose wavova kwa bana ba Ngadi ye bana ba Lubeni: Kadi buna yeno luna sala vave, mpangi zeno bu zina kwenda ku mvita?

7. Mu nkiama luzolele sima ntima miabana ba Isaeli mu sabuka mwila ye kota mu nsi yibaveni Mfumu?

8. Bobo bwavanga mase meno mpe, bu yabafidisa mu neka nsi, bu tuakala ku Kadesi-Balanea:

9. bu bamana kwenda ku ndimb' a Eskoli ye bu bamona nsi, basima ntima miabana ba Isaeli mu kota mu nsi yibaveni Mfumu. 4 Mose 13: 3 b., 24 b.

10. Mu lumbu kina nganzi za Mfumu zakwama, ye wadia ndefi ye wavova:

4 Mose 14: 29 b. 26: 65. 5 Mose 1: 34 b.

11. Mu babakala bobo bavaika mu Ngipiti widi muntu nkutu wena makumole mamvu vo viokele mo kana mona nsi ko yiyasila mu ndefi kwa Abalahami, Isaki ye Yakobi—bu balembwa kundama mu mamonsono—

12. ka widi muntu nkutu ko kansi Kalebi, mwan' a Yefune, i kenisita, ye Yosua kaka, mwan' a Nuni; kadi yau banemi Mfumu mu mamonsono.

13. Nganzi za Mfumu zakwama kwa Isaeli, ye yandi wabayambula bazenzila mu nsi yankatu mu makumaia mamvu, nate ye mbandu yina yayonsono yafwidi yavengi yina yakedi yambi mu meso ma Mfumu.

14. Tala, bwabu lueti sa ngita, bonso bwateka sa mase meno, yeno, lunkun' ababakala bankwa miamasumu, ye bobo lueti kudikila diaka tia tuanganzi za Mfumu mu Isaeli.

15. Bwabu bu lumfididi nima, buna yandi una yambula Isaeli waluta lengila mu nsi yankatu, ye bobo luna bo tuadila mbungulu kwa bantu baba babonsono.

16. Buna bafinama kwa yandi ye bavova: Utuyambula tuatunga tumbu mwamu kwa bulu bieto ye zimbanza kwa bana beto.

17. Mboki yeto kibeni tuzolele vwata nswalu luazu bieto ye kwenda ku ntual' abana ba Isaeli, nate ye tuna kubatuala kuna kubana kala. Mu ntangu yoyo bana beto balenda kala mu mbanza zasiamu ye tabulwa bobo mu bisi nsi.

18. Ka tuna vutuka ku nsi eto ko, nate ye bana ba Isaeli, muntu muntu, batambudi diandi fwa.

19. Kadi ka tuzolele bonga fwa dieto ntuadi ye yau mu simu diankaka dia Yodani vo ntama beni ko, kansi fwa dieto tuna dio tambula vava kunu simu dia Yodani, mu simu diaeste.

20. Mose wabavutudila: Vo luna vanga, bonso bulukembi bwabu, vo luna vwata luazu bieno vantadisi a Mfumu mu diambu diamvita,

21. mpasi babakala beno babonsono bena luazu bana sabuka Yodani va zizi kia Mfumu ye kala kuna, nate ye kamana kuba ntantu miandi,

22. nkiangunu vo luna vutuka, nsi bu yakiyadulwa kwa Mfumu, buna luna kondwa bila kwa Mfumu ye kwa Isaeli ye nsi yayi yina kala mvwilu eno va meso ma Mfumu.

23. Kansi vo yeno ka luna bo vanga ko, tala, buna luvolanga masumu kwa Mfumu, ye buna luna mona masumu meno, kadi mau mana kulubwila.

24. Lutunga zimbanza kwa bana beno ye tumbu kwa bulu bieno ye luvanga, bonso buvovele minwa mieno.

25. Bana ba Ngadi ye bana ba Lubeni bavova kwa Mose ye bata: Sielo biaku bina vanga, bonso buvovele mfumu ami.

26. Bana beto, bakazi beto, bulu bieto ye bulu bieto biabionsono bikokanga bina sala vava mu mbanza za Ngiladi.

27. Kansi sielo biaku, i buna tuena luazu mu kwe nwana, tuna kwe sabuki kuna ye nwana vantadisi a Mfumu, bonso buvovele mfumu ami.

28. Mose wabakambila nganga Elasali ye Yosua, mwan' a Nuni, ye bakuluntu banzo zamase mu makanda mabana ba Isaeli.

29. Mose wavova kwa yau: Vo bana ba Ngadi ye bana ba Lubeni bana sabuka Yodani ye yeno, buna bena ye luazu mu nwana vantadisi a Mfúmu, ye nsi yina yalwa kwa yeno, buna luna kubavana nsi a Ngiladi mu vwa.

30. Kansi vo ka bana kwenda nati luazu ye yeno kuna ko, buna bana tambula mvwilu au mu yeno mu nsi a Kanana.

31. Bana ba Ngadi ye bana ba Lubeni batambudila ye bavova: Monso mavovele Mfumu kwa sielo biaku, momo tuzolele vanga.

32. Yeto tuzolele kwenda nati luazu kuna nsi a Kanana vantadisi a Mfumu ye mboki tambula mvwilu eto adifwa vava kunu simu dia Yodani.

33. Buna Mose wavana kwa yau, kwa bana ba Ngadi, bana ba Lubeni ye ndambu mosi akanda dia Manase, mwana wabakala wa Yosefi, kimfumu kia Sihoni, ntinu abaamolita, ye kimfumu kia Ongi, ntinu mu Basani: nkati ansi ye mbanza zayau ye nsi zazau, mbanza zansi yeku yeku.
5 Mose 3: 12 b. Yos. 13: 8 b. 22: 4.

34. Bana ba Ngadi batungudila Diboni, Ataloti, Aloeli,

35. Ateloti-Sofani, Yaeseli, Yongobeha,

36. Bete-Nimila ye Bete-Halani, mbanza zasiamu ye tumbu tuabulu.

37. Bana ba Lubeni batungudila Heseboni, Elale, Kiliataimi,

38. Nebo ye Bali-Meoni (nkumbu zau zavilulwa) ye Sibima. Yau bavana zimbanza nkumbu, i zau zibatungudila.

39. Bana ba Makili, mwana wabakala wa Manase, bayenda ku Ngiladi ye babaka yo ye bakuba baamolita bakala kuna. 1 Mose 50: 23.

40. Mose wavana Ngiladi kwa Makili, mwan' a Manase ye yandi watunga muna.

41. Yaili, mwana wabakala wa Manase, wayenda baka mavata mau ye wabika mo mavata ma Yaili.
Nkong. 10: 3 b. 1 Lus. 2: 21 b.

42. Noba wayenda baka Kenati ye vuma biankaka biantumamana ye wabika dio Noba, bonso bwakala nkumbu andi.

KAPU 33.

Vuma biantua biabana ba Isaeli mu ngiendolo au mu nsi yankatu.

Biabi i vuma biantua biabana ba Isaeli, bu bavaika mu nsi a Ngipiti, bonso bwena nkangu miau, batuaduswa kwa Mose ye Aloni.

2. Mu diambu diantumunu a Mfumu Mose wasonika vuma biau bibanangukina, bonso bubavilula tua biau. Biabi i vuma biau biantua, bonso bwalandasanana vuma biandangukina:

3. Yau bananguka kuna Lamesesi mu ngonda yantete, mu lumbu kiakumi ye tanu mu ngonda yantete. Lumbu kialanda nkembo apasa bana ba Isaeli bavaika mu koko kwazangama va meso mabisi Ngipiti babonsono,
2 Mose 12: 37. 14: 8.

4. bisi Ngipiti bu badiamisa bavonda Mfumu mu yau, babonsono basemukunwa, ntangu yina yakongudila Mfumu nzambi zau. 2 Mose 12: 12.

5. Buna bana ba Isaeli bananguka ku Lamesesi ye batua ku Sukoti.

6. Yau bananguka ku Sukoti ye batua ku Etami kwabadikila nsi yankatu.
2 Mose 13: 20.

7. Yau bananguka ku Etami ye babangumuka ku Pi-Hahiloti ditalane ye Bali-Sefoni, ye batua vatadisi Mingidoli.
2 Mose 14: 2.

8. Yau bananguka ku Hahiloti ye bavioka mu kati diambu ye bakota mu nsi yankatu ye mboki badiata ngiendolo alumbu tatu mu nsi yankatu ya Etami ye batua ku Mala. 2 Mose 14: 22. 15: 22 b.

9. Yau bananguka kuna Mala ye baluaka ku Elimi; ku Elimi kwakala kumi ye ntozole zanlangu ye lusambodia luamaba ye batua kuna. 2 Mose 15: 27.

10. Bananguka ku Elimi ye batua va mbu wa Mbwaki.

11. Bananguka va mbu wa Mbwaki ye batua mu nsi yankatu ya Sini.
2 Mose 16: 1.

12. Bananguka mu nsi yankatu ya Sini ye batua ku Dofoka.

13. Bananguka ku Dofoka ye batua ku Alusi.

14. Bananguka ku Alusi ye batua ku Lefidimi, ye kuna ka kwakala nlangu wandwa kwa bantu ko. 2 Mose 17: 1.

15. Bananguka ku Lefidimi ye batua mu nsi yankatu ya Sinai. 2 Mose 19: 1 b.

16. Bananguka mu nsi yankatu ya Sinai ye batua ku Kibiloti-Hatava.
4 Mose 11: 34.

17. Bananguka ku Kibiloti-Hatava ye batua ku Haseloti. 4 Mose 11: 35.

18. Bananguka ku Haseloti ye batua ku Litima.

19. Bananguka ku Litima ye batua ku Limoni-Pelesi.

20. Bananguka ku Limoni-Pelesi ye batua ku Libina.

21. Bananguka ku Libina ye batua ku Lisa.

22. Bananguka ku Lisa ye batua ku Kehelata.

23. Bananguka ku Kehelata ye batua ku mongo wa Sefeli.
24. Bananguka ku mongo wa Sefeli ye batua ku Halada.
25. Bananguka ku Halada ye batua ku Makaheloti.
26. Bananguka ku Makaheloti ye batua ku Tahati.
27. Bananguka ku Tahati ye batua ku Tela.
28. Bananguka ku Tela ye batua ku Mitika.
29. Bananguka ku Mitika ye batua ku Hasamona.
30. Bananguka ku Hasamona ye batua ku Moseloti.
31. Bananguka ku Moseloti ye batua ku Bene-Yakani.
32. Bananguka ku Bene-Yakani ye batua ku Holi-Hangidingadi.
33. Bananguka ku Holi-Hangidingadi ye batua ku Yotobata.
34. Bananguka ku Yotobata ye batua ku Abalona.
35. Bananguka ku Abalona ye batua ku Esioni-Ngebeli.
36. Bananguka ku Esioni-Ngebeli ye batua ku nsi yankatu ya Sini, i Kadesi.
4 Mose 20: 1.
37. Bananguka ku Kadesi ye batua ku mongo wa Holi, mu nzaku ansi a Edomi. 4 Mose 20: 22.
38. **N**ganga Aloni wabaluka va mongo wa Holi, bonso bwatuma Mfumu, ye wafwila vana mu mvu wamakumaia kasi ye mpaikulu abana ba Isaeli mu nsi a Ngipiti, mu ngonda yantanu, mu lumbu kiantete mu ngonda.
4 Mose 20: 25 b. 5 Mose 10: 6. 32: 50.
39. Aloni wakala nkama mosi ye makumole ye mvu ntatu, bu kafwila va mongo wa Holi.
40. **N**tinu mu Aladi, i kananita, wakala mu nsi a Sude mu nsi a Kanana, wawa, vo bana ba Isaeli beti kwe luaki.
4 Mose 21: 1.
41. **B**ananguka ku mongo wa Holi ye batua ku Salamona. 4 Mose 21: 4.
42. Bananguka ku Salamona ye batua ku Punoni.
43. Bananguka ku Punoni ye batua ku Oboti.
44. Bananguka ku Oboti ye batua ku Iye-Habalimi ku nzaku a Moabi.
4 Mose 21: 11.
45. Bananguka ku Iyimi ye batua ku Diboni-Ngadi.
46. Bananguka ku Diboni-Ngadi ye batua ku Alamoni-Dibilataima.
47. Bananguka ku Alamoni-Dibilataima ye batua ku miongo mia Abalimi, vatadisi Nebo.
48. Bananguka ku miongo mia Abalimi ye batua mu makanga ma Moabi, ku Yeliko-Yodani. 4 Mose 22: 1.
49. Tua kiau ku Yodani kiayalangana tuka ku Bete-Hayesimoti nate ye kuna Abeli-Hasitimi mu makanga ma Moabi. 4 Mose 25: 1.
50. **M**fumu wavova kwa Mose mu makanga ma Moabi, ku Yeliko-Yodani, ye wata :
51. Vova kwa bana ba Isaeli ye ta kwa yau : Bu lusabukidi Yodani ye lukotele mu nsi a Kanana,
52. buna luna kuba bisi nsi babonsono ku ntual' eno, ye luna bunga matadi mau mamonsono mena bizizi, ye luna bunga teki biau biabionsono biayitulwa, ye luna bunga vuma biau biabionsono bianangama.
2 Mose 23: 32 b. 34: 12 b. 5 Mose 7: 2 b.
53. Luna baka nsi ye luna kala kundu muna, kadi kwa yeno mpeni nsi bonso mvwilu.
54. Luna kaba nsi va kati ye yeno mu ntelo awadi, bonso bwena makanda meno ; kwa kanda diadinene luna vana ndambu yayinene yadifwa ye kwa kanda diadike ndambu yayike yadifwa ; muntu muntu unatambula ndambu andi kuna kutele wadi, vo una yo tambula ; luna kaba nsi va kati ye yeno, bonso bwena makanda meno mamase.
4 Mose 26: 53 b. Yos. 14: 1 b.
55. Kansi vo ka luna kuba bisi nsi mu yeno ko, buna baluna yambula basadidila bana kala zimpanga mu meso meno ye nsende mu tueka tueno ye bana kulufietikisa mu nsi yiluena kundu. Yos. 23: 13. Nkong. 2: 3.
56. Buna ngina kuluvangila mpila yina yimbenzi mu vanga kwa yau.

KAPU 34.

Nzaku zansi zakambwa. Nkabi miansi miasolwa.

Mfumu wavova kwa Mose ye wata :
2. Kamba kwa bana ba Isaeli ye vova kwa yau : Bu luna kota mu nsi a Kanana, buna nsi yoyo i nsi yiluna tambula bonso difwa : nsi a Kanana, nate ye konso kulambukidi nzaku zayau.
3. Nsi eno yina yalangana mu ndambu asude tuka mu nsi yankatu ya Sini va lueka lua Edomi ; nzaku eno yasude yina badikila ku nsuk' ambu wa Mungwa mu ntini yaeste.
1 Mose 14: 3. Yos. 15: 1 b.
4. Mboki nzaku eno yina zekuka mu

ntini yasude yanzanz' a Akalabimi ye yina luaka ku Sini ye vaika ku Kadesi-Balanea mu ntini yasude. Yina vaika diaka ku Hasal-Adali ye luaka ku Asamoni.

5. Tuka ku Asamoni nzaku yina zekuka ku ntini afimwila fia Ngipiti ye vaika ku mbu.

6. Nzaku eno ku weste i mbu wau Nene; wau una kala nzaku. Yoyo i nzaku eno ku weste.

7. Yayi yina kala nzaku eno ku node: Tuka ku mbu wau Nene luna tenda nlong' anzaku eno nate ye ku mongo wa Holi.

8. Tuka ku mongo wa Holi luna tenda nlong' anzaku nate ye kukwendanga nzila ku Hamati, ye nzaku yina vaika ku Sedadi.

9. Mboki nzaku yina luaka ku Sifilona, ye tuka kuna yina vaika ku Hasal-Enani. Yoyo yina kala nzaku eno ku node.

10. Bonso nzaku eno ku este luna tenda nlonga tuka ku Hasal-Enani nate ye ku Sefami.

11. Tuka ku Sefami nzaku yina kulumuka ku Halibila, mu ntini yaeste ya Aini, ye nzaku yina kulumuka diaka ye mu nseko azanga kia Kineleti, mu ntini yaeste.

12. Mboki nzaku yina kulumuka nate ye ku Yodani ye vaika ku mbu wa Mungwa. Yoyo yina kala nsi eno ye nzaku zayau kinzungidila.

13. Mose wakamba bana ba Isaeli ye wavova: Yayi i nsi yiluna kaba va kati ye yeno mu ntelo awadi, ye i yina yakambila Mfumu, vo yina vewa kwa vwa diodio diamakanda ye ndambu mosi akanda diankaka.

14. Kadi kanda diabana ba Lubeni, bonso bwena nzo zau zamase, ye kanda diabana ba Ngadi, bonso bwena nzo zau zamase, ye ndambu yankaka yakanda dia Manase, yau bakitambudila fwa diau. 4 Mose 32: 33.

15. Makanda momo mamole ye ndambu yoyo yakanda bakitambudila fwa diau mu simu diankaka dia Yeliko-Yodani, ku ntini yaeste kuselukilanga ntangu.

16. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

17. Zazi i nkumbu zababakala bana kulukabila nsi mu kunku biamafwa: va kintete nganga Elasali ye Yosua, mwan' a Nuni; Yos. 14: 1. 21: 1.

18. mboki luna sola mfumu mosi mu kanda kanda mu kaba nsi,

19. ye zazi i nkumbu zababakala bobo: mu kanda dia Yuda Kalebi, mwan' a Yefune;

20. mu kanda diabana ba Simeoni Samueli, mwan' a Amihudi;

21. mu kanda dia Benyamini Elidadi, mwan' a Kisiloni;

22. mu kanda diabana ba Dani mfumu mosi, Buki, mwan' a Yongili;

23. mu bana ba Yosefi: mu kanda diabana ba Manase mfumu mosi, Hanieli, mwan' a Efodi;

24. mu kanda diabana ba Efalaimi mfumu mosi, Kemueli, mwan' a Sifitani;

25. mu kanda diabana ba Sebuluni mfumu mosi, Elisafani, mwan' a Palanaki;

26. mu kanda diabana ba Isakali mfumu mosi, Palitieli, mwan' a Asani;

27. mu kanda diabana ba Aseli mfumu mosi, Ahihudi, mwan' a Selomi;

28. mu kanda diabana ba Nafatali mfumu mosi, Pedaeli, mwan' a Amihudi.

29. Baba i yau bakamba Mfumu mu kaba kunku biamafwa kwa bana ba Isaeli mu nsi a Kanana.

KAPU 35.

Makumaia ye uani diambanza zabalevita. Mbanza sambanu zampungumunu. Mina mu mimbemi.

Mfumu wavova kwa Mose mu makanga ma Moabi, ku Yeliko-Yodani, ye wata:

2. Kamba bana ba Isaeli, vo yau bana vana mu kunku biobio biamafwa, bibana tambula mu vwa, zimbanza kwa balevita, kidi bakala zo; luna mpe vana kwa balevita kulu bizungidilanga mbanza zozo. Yos. 21: 2.

3. Yau kibeni bana kunda mu zimbanza, kansi kulu biazau bina kala mu diambu diabulu biau bikokanga ye bulu biau biangiundula ye bulu biankaka biabionsono.

4. Kulu biazimbanza biluna vana kwa balevita bina yalangana funda diamfwoko tuka ku lumbu luambanza ye ku mbazi mu tueka tuatonsono.

5. Ku mbazi ambanza luna teza mafunda mole mamfwoko mu ndambu yaeste, mafunda mole mamfwoko mu ndambu yaweste, mafunda mole mamfwoko mu ndambu yasude, mafunda mole mamfwoko mu ndambu yanode, ye mbanza mu monakanda. Biobio bana

tambula bonso nsi akulu biambanza zau.

6. Mbanza zozo ziluna vana kwa balevita, va kintete zina kala mbanza zozo zisambanu zampungumunu ziluna vana mu diambu diadi, vo mbemi una zo lenda tinina; diaka luna kubavana va kimosi ye mbanza zozo makumaia ye mbanza zole zankaka,

2 Mose 21: 13. 5 Mose 4: 41 b. Yos. 20: 2 b.

7. mpasi mbanza zozo ziluna vana kwa balevita zina kala buna zena makumaia ye nana diambanza, ye kulu biazau.

8. Mu mbanza zozo ziluna vana mu nsi amvwilu abana ba Isaeli luna bonga zazingi mu kanda diadinene ye zafiuma mu diodio diena diadike. Kanda kanda dina vana kwa balevita ntalu ambanza zadiau yifwanane ye fwa didiatambudi.

Yos. 21: 3 b.

9. Mfumu wavova kwa Mose ye wata:

10. Vova kwa bana ba Isaeli ye ta kwa yau: Bu lusabukidi Yodani ye lukotele mu nsi a Kanana,

11. buna luna kukisodila mbanza zankaka ziluna sadila bonso mbanza zampungumunu zilenda tinina mbemi uvondele muntu mu lembwa kana.

5 Mose 19: 2 b.

12. Mbanza zozo zina kala kwa yeno bonso vuma biantinunu mu diambu diamvutudi amenga ndinda, mpasi mbemi kana fwa ko, nate ye kana kongudulwa kwa bundu.

13. Mbanza zozo ziluna vana mu kala mbanza zampungumunu zina kala zisambanu.

14. Zitatu mu mbanza zozo luna vana mu simu diankaka dia Yodani, ye mbanza zitatu zankaka luna vana mu nkati ansi a Kanana; zozo zina kala mbanza zampungumunu.

15. Bana ba Isaeli, ye wanzenza ye nsompi anzo ukalanga mu yau, bana sadila mbanza zozo zisambanu bonso vuma biantinunu bilenda tinina wonso wonso uvondele muntu mu lembwa kana.

16. Kansi vo muntu bendi wankaka mbandulu yamfwilu mu lekwa kiasengwa, buna yandi i mbemi mu kedika; wampila yoyo una vutulwa ndinda wafwa.

2 Mose 21: 12 b. 3 Mose 24: 17 b.

17. Bobo mpe vo muntu beki tadi mu koko kwandi dilenda bandulwa mbandulu yamfwilu ye yandi una dio bandila wankaka mbandulu yamfwilu, buna yandi i mbemi mu kedika; wampila yoyo una vutulwa ndinda wafwa.

18. Vo muntu mpe beki mu koko kwandi lekwa kianti kilenda bandulwa mbandulu yamfwilu, ye yandi una kio bandila wankaka mbandulu yamfwilu, buna yandi i mbemi mu kedika; wampila yoyo una vutulwa ndinda wafwa.

19. Mvutudi amenga ndinda lenda vonda mbemi wowo; konso konso kukana kummona, bika kamvonda.

20. Bobo mpe vo muntu mu diambu dialubelo una bumangana wankaka vo una tuba lekwa va yandi mu kana zola ye yandi fwidi,

21. evo yandi una kumbanda mbata yamfwilu mu diambu diakitantu, buna ndiena ubendi una vutulwa ndinda wafwa, kadi yandi i mbemi; mvutudi amenga ndinda lenda kumvonda konso konso kukana kummona.

22. Kansi vo muntu mu kusu-kusu, ye ka mu kitantu ko, una bumangana wankaka evo yandi una kuntuba lekwa mu lembwa kana, kani kionso kionso;

23. evo yandi, bu kammweni ko, una kuntedisa mu tadi dilenda bandulwa mbandulu yamfwilu ye yandi fwidi, ye bu ka i ntantu andi ko vo kankeni mu sa buma ko,

24. buna bundu dina kongudila va kati ye ndiena ubendi ye mvutudi amenga ndinda, bonso bwena nkondo uveno vava.

25. Bundu dina tanina mbemi mu koko kwamvutudi amenga ndinda, ye bundu dina kunyambula kavutuka ku mbanza yampungumunu yikatinina, ye kuna kana kala, nate ye ngudi anganga yakuswa mazi manlongo ufwidi.

26. Kansi vo mbemi una vaika ku mbazi ansi ambanza yampungumunu yikatinina,

27. ye mvutudi amenga ndinda, bu kana kummona ku mbazi ansi ambanz' andi yampungumunu, una bema mbemi, buna kaneti nkanu amenga ko.

28. Kadi mbemi una kalanga mu mbanz' andi yampungumunu, nate ye ngudi anganga ufwidi; kansi kasi ye mfwilu angudi anganga mboki lenda vutuka ku vuma kikena mvwilu andi.

29. Wau una kala nsiku wakinkondo kwa yeno mbandu ka mbandu, konso kuluena kundu.

30. Vo muntu bendi wankaka ye yandi fwidi, buna mbemi una vondwa, bonso butele zimbangi, kansi kimbangi kia-

muntu mosi kaka ka kilungidi ko, muntu bu kana zengulwa mu fwa.
5 Mose 17: 6. 19: 15. Mat. 18: 16. Yoa. 8: 17. 2 Kol. 13: 1. Eb. 10: 28.

31. Ka luna tambula nkudulu mu moyo ambemi ko, vo yandi wena bila kiafwa, kansi yandi una vutulwa ndinda wafwa.

32. Ka luna mpe tambula nkudulu ko, mpasi ndieu utinini ku mbanza yampungumunu una lenda vutuka ye kala kundu mu nsi, ngudi anganga bu kakifwididi ko.

33. Ka luna sumuna nsi yiluena ko; nsi yisumukanga mu menga, ye nsi ka yilendi bwilwa kodi ko mu menga matengulwanga mu yau, kansi mu menga mandiena utengole mo kaka.
1 Mose 9: 6.

34. Ka luna sumuna nsi yiluena ko, ye mu monakanda diayau mono mbeki kundu kiami, kadi mono, Mfumu, mbeki kundu kiami mu kati diabana ba Isaeli. 3 Mose 26: 11.

KAPU 36.

Nkwedolo a bana babakento ba Selofehadi.

Bakuluntu banzo zamase mu sinsi diabana ba Ngiladi—Ngiladi i mwan' a Makili, mwan' a Manase, mu masinsi mabana ba Yosefi—bafinama ye bavova vantadisi a Mose ye mfumu zozo zakala bakuluntu banzo zamase zabana ba Isaeli. 4 Mose 26: 29 b.

2. Yau bavova: Mfumu wakembi mfumu ami mu vana nsi bonso difwa kwa bana ba Isaeli mu ntelo awadi, ye Mfumu wakembi diaka kwa mfumu ami mu vana fwa diampangi eto Selofehadi kwa bana bandi babakento.
4 Mose 26: 55 b. 27: 1 b. Yos. 17: 3 b.

3. Kansi bwabu vo yau bana kwela muntu mu makanda mankaka mabana ba Isaeli, buna fwa diau dina katulwa mu mafwa mamase meto, kanda diankaka dibana vuwa bu dina kudukulwa fwa diandi; bonso bobo ndambu akunku kieto kiadifwa yina katudulwa mu yeto.

4. Mboki mvu wankembo bu una badika kwa bana ba Isaeli, buna fwa diau dina bundwa ye fwa diakanda dibana vuwa, kansi fwa diau dieti katulwa mu fwa diakanda dieto diamase. 3 Mose 25: 10 b.

5. Buna Mose wakamba bana ba Isaeli, bonso bwatuma Mfumu, ye wavova: Kanda diabana ba Yosefi ditomene vova.

6. Diadi i dina dieti kamba Mfumu mu bana babakento ba Selofehadi; yandi vovele: Yau balenda kwela wonso ubazolele, kansi bana kwedila kaka mu sinsi divwilu kwa diau kanda diamase.

7. Kadi fwa divwidi muntu mu bana ba Isaeli, ka dina sambuka mu kanda dimosi mu kanda diankaka ko, kansi bana ba Isaeli bana keba muntu muntu diandi fwa diakanda diamase.

8. Nkento ubeki difwa mu dimosi mu makanda mabana ba Isaeli, bu kana kwela, buna una kwela muntu mu sinsi dimosi divwilu mu diandi kanda diamase, mpasi bana ba Isaeli bavwa muntu muntu fwa diandi diamase.

9. Kadi widi difwa nkutu ka dina sambuka mu kanda dimosi mu kanda diankaka ko, kansi makanda mabana ba Isaeli mana keba muntu muntu diandi fwa.

10. Bana babakento ba Selofehadi bavanga bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

11. Mahela, Tilisa, Hongola, Milika ye Noa, bana babakento ba Selofehadi, bakwela bana bababakala bampangi zase diau.

12. Nkiangunu bakwedila mu masinsi mabana ba Manase, mwan' a Yosefi, ye fwa diau diasikila mu kanda diabutu biamase mau.

13. Zozo i nsikudukusu ye nsiku biavana Mfumu kwa bana ba Isaeli mu Mose, mu makanga ma Moabi, ku Yeliko-Yodani.

NKANDA WANTANU WA MOSE

VO DEUTELONOMIO.[1]

KAPU 1.

Mose wavova kwa bantu, bonso bwakala ngiendolo au mu nsi yankatu.

Mama i mambu mavova Mose kwa Isaeli diadionsono mu simu diankaka dia Yodani, mu nsi yankatu, mu Makanga matalane Sufi, va kati ye Palani ye Tofeli, Labani, Haseloti ye Di-Sahabi ;

2. i ngiendolo akumi ye lumbu kimosi tuka ku Holebi, mu ntini yamiongo mia Seili, nate ye kuna Kadesi-Balanea.

3. **M**u mvu wamakumaia, mu ngonda yakumi ye mosi, mu lumbu kiantete mu ngonda, Mose wavova kwa bana ba Isaeli, nadede bonso bwankamba Mfumu mu kubakamba.

4. Bwakala bu kakibedisila Sihoni, ntinu abaamolita, wakala ku Heseboni, ye Ongi, ntinu mu Basani, wakala ku Astaloti, ku Edelei.

4 Mose 21: 23 b., 33 b.

5. Mu simu diankaka dia Yodani, mu nsi a Moabi, Mose wabadika mbangudulu yayi yamina ye wavova :

6. **M**fumu, Nzambi eto, wavova kwa yeto ku Holebi ye wata : Ntangu yayingi lualengele va mongo wau.

7. Lubangumuka ku ntini yankaka ye lunanguka ye luenda ku miongo miabaamolita ye kwa bisi nsi zamfinangani babonsono mu Makanga, mu nsi a Miongo, mu nsi a Kuluka, mu nsi a Sude ye mu nsi a Nseko ambu—lukota mu nsi abakananita ye lubaluka ku Lebanoni, nate ye ku nzadi yayinene, ku nzadi a Eufalata.

8. Tala, mono mpeni nsi mu lulendo lueno. Luenda luabaka nsi yayi yasila Mfumu mu ndefi kwa mase meno, Abalahami, Isaki ye Yakobi, mu vana kwa yau ye kwa nkun' au una kubalanda.

1 Mose 12: 7. 15: 18 b. 17: 8.

9. **M**ono yavova kwa yeno mu ntangu yina ye yata : Mono kaka kilendi kulunata ko. 2 Mose 18: 17 b.

10. Mfumu, Nzambi eno, walunie-kese, ye tala, bwabu luena mbidi antalu bonso zimbwetete mu zulu.

1 Mose 15: 5. 22: 17. 5 Mose 10: 22.

11. Bika Mfumu, Nzambi amase meno, kaluniekisa diaka ndiekisa yafunda ye kalusakumuna, bonso bukaluvovele.

12. Kansi mono kaka bwe ngina lenda nata zitu ye zitu kiayeno ye mpaka zeno ?

13. Lukisodila babakala banduenga ye banduka ye batomene zaiwa mu makanda meno, kanda kanda, ye mono ngina kubavanga bakuluntu kwa yeno.

14. Yeno luantambudila ye luavova : Nduengosolo aku yena yambote.

15. Buna mono yasola bakuluntu mu makanda meno, babakala banduenga ye batomene zaiwa, ye yabayadisa bonso bakuluntu kwa yeno, bankaka kwa mafunda, bankaka kwa nkama, bankaka kwa makumatanu ye bankaka kwa kumi, ye bonso minkengi mu makanda meno, kanda kanda.

2 Mose 18: 24 b.

16. Buna mono yakamba mpe nkongudidi mieno ye yavova : Luwa monso mambu mena va kati ye mpangi zeno, ye vo muntu wena ye bungu ye mpangi andi vo ye wanzenza ukalanga yandi, buna lukongudila busongele va kati ye yau.

17. Ka luna lutila vumina muntu ko, bu luna kongudila, kansi luna dimba wafwafwa bonso wayindu ; ka luna tina widi muntu nkutu ko, kadi Nzambi vwidi nzengolo. Kansi vo diambu dina kala mpasi mu zenga kwa yeno, buna lufunda dio kwa mono, kidi yawa dio.

2 Mose 18: 26. 23: 3. 3 Mose 19: 15.
5 Mose 16: 19. 2 Lus. 19: 6. Zing. 24: 23 b.
Yak. 2: 1 b.

18. I bobo yalukamba mu ntangu yina mamonsono maluna vanga.

19. **Y**eto tuananguka ku Holebi, ye tuavioka mu nsi yayonsono yayinene yankatu ye yansisi, i yina yiluamweni, ye tuayenda mu nzila ku miongo mia-

[1] mb. Nkand' a Mina mialandwa mvutu.

baamolita, bonso bwalukamba Mfumu, Nzambi eto; tualuaka ku Kadesi-Balanea.
20. Mono yavova kwa yeno: Bwabu lulueki ku miongo miabaamolita, mizolele kutuvana Mfumu, Nzambi eto.
21. Tala, Mfumu, Nzambi aku, waveni nsi mu lulendo luaku. Baluka ye baka yo, bonso buwakembo kwa Mfumu, Nzambi amase maku. Kutinani ko, ye kukalani wonga ko.
22. Buna luafinama kwa mono buna luena ye luavova: Utuyambula tuafidisa babakala bankaka ku ntual' eto, kidi batunekina nsi ye batusamunina nsamu mu nzila yituna kwendila kuna, ye mu mbanza zozo zituna luakila.

4 Mose 13: 2 b.

23. Nduengosolo yoyo yazolakana kwa mono ye yasola kumi ye babakala bole mu yeno, mosi mu kanda kanda.
24. Yau bananguka ye babaluka ku nsi amiongo ye baluaka ku ndimb' a Eskoli ye baneka nsi.
25. Yau bavitika kwa yeto mu mbutu miansi ye batusamuuina nsamu au ye bavova: Nsi yina yizolele kutuvana Mfumu, Nzambi eto, yena yambote.
26. Kansi ka luazola baluka kuna ko, kansi luatinguna ntumunu a Mfumu, Nzambi eno.
27. Yeno luabamina mu nzo zeno zakoto ye luavova: Mfumu ukutubelanga, mu diambu diodio watuvaikisa mu nsi a Ngipiti mu kutuvana mu moko mabaamolita ye kutubungila bobo.

4 Mose 14: 2 b.

28. Kwe una kutukwendisa? Mpangi zeto basidi ntima mieto wonga, kadi bavovele: Kuna kwena bantu batulutidi mu nene ye mu ntela, kuna kwena mbanza zazinene ye zatungwa siamu nate ye ku zulu; inga, tuamona mpe bana baanakita kuna.
29. Buna mono yaluvutudila: Ka luna kala wonga ko ye ka luna kubatina ko.
30. Mfumu, Nzambi eno, ukuluteki-langa ku ntuala, yandi kibeni una kulunwanisina, nadede bonso bukaluvangila mu Ngipiti mu meso meno,

2 Mose 14: 14, 24 b. Yos. 10: 14, 42.

31. ye nadede bonso mu nsi yankatu yiwamweni, i muna muwaneto kwa Mfumu, Nzambi aku, bonso bakala dinatanga mwan' andi, nzila yayonsono yiluayendele, nate ye lualueki vava.

5 Mose 32: 10 b.

32. Kansi buna mpe ka lualeka minu mu Mfumu ko, Nzambi eno,
33. walutekila mu nzila mu kulusodila vuma biantua: mu fuku mu tia, mu kuluwangusila nzila yiluna kwendila, ye mu mwini mu tuti.

2 Mose 13: 21 b. 4 Mose 10: 33 b.

34. Buna Mfumu bu kawa mambu meno, wakala nganzi ye wadia ndefi ye wavova:
35. Mu kedika, widi muntu nkutu mu babakala baba, mu mbandu yayi yambi, kana mona nsi yina yambote ko yiyasila mu ndefi mu vana kwa mase meno,

4 Mose 14: 21 b. 26: 64 b. 32: 11 b. 5 Mose 2: 14 b. Lumb. 95: 11.

36. widi muntu nkutu, kansi Kalebi kaka, mwan' a Yefune; yandi una yo mona, ye kwa yandi ye kwa bana bandi ngina vana nsi yina yikadieti, bu kanemi Mfumu mu yayonsono.
37. Mono mpe Mfumu wamfwemina mu diambu dieno ye wavova: Ngeye mpe kuna mo kota ko.

4 Mose 20: 12. 27: 13 b. 5 Mose 3: 26 b. 4: 21. 34: 4 b.

38. Yosua, mwan' a Nuni, i sielo kiaku, yandi una mo kota. Unsiamisa mu kala kibakala, kadi yandi una kaba nsi kwa Isaeli bonso difwa.
39. Bana beno baluabika, vo bana kala bintani biamintantu ye bana beno bababakala balembolo zaya kani mambote kani mambi nate ye bwabu, yau bana mo kota, kwa yau ngina vana nsi, ye bana yo vwa.

4 Mose 14: 3, 31.

40. Kansi lubangumuka bwabu ku ntini yankaka; lunanguka ye lubonga nzila yikwendanga ku nsi yankatu, ku ntini ambu wa Mbwaki.
41. Buna luavutula ye luavova kwa mono: Yeto tuavolele masumu kwa Mfumu. Yeto tuzolele kwe baluki ye nwana, nadede bonso bwatukembi Mfumu, Nzambi eto. Yeno luakanga nkiti mieno, muntu muntu ye biandi luazu, ye luayenda baluki ku miongo mu lembwa toma banzila bo.

4 Mose 14: 40 b.

42. Kansi Mfumu wavova kwa mono: Kamba kwa yau: Ka luna baluka kuna ye badika nwana ko, kadi kiena ye yeno ko; ka luvangani bo ko, ka luidi beduswa kwa ntantu mieno.
43. Mono yavova kwa yeno—kansi ka luangwila bo ko, kansi luatinguna ntumunu a Mfumu ye luabaluka mu miongo mu nza mieno.
44. Baamolita bakala muna mu miongo balukika ye balutinisa, bonso busanga ziniumbula, ye balubedisa

beni ku Seili ye balukuba nate ye ku Holoma.
45. Buna luavutuka ye luadila va zizi kia Mfumu. Kansi Mfumu kawa nding' eno ko ye kaludimba ko.
46. Yeno lualengila ntama ku Kadesi, ntama yina yilualengila kuna.

KAPU 2.

Ndandani ankungu za Mose: Edomi, Moabi ye Amoni ka banwanuswa ko; amolita Sihoni wabeduswa.

Mboki yeto tuabangumuka ku ntini yankaka, tuananguka ye tuabonga nzila yikwendanga ku nsi yankatu, ku ntini yambu wa Mbwaki, bonso bwankamba Mfumu, ye tuakala zietanga ntama yayingi mu zunga miongo mia Seili.
4 Mose 14: 25. 21: 4. 5 Mose 1: 40. Nkong. 11: 18.
2. Mfumu wavova kwa monoye wata:
3. Ntama yayingi yilungidi luakedi zietanga mu zunga nsi yayi yamiongo; lutadisa bwabu ku node.
4. Kamba bantu ye vova: Bwabu luna vioka nsi ampangi zeno, bana ba Esau bakalanga ku Seili, kansi bu bana kulutina, lutoma kukikenga;
4 Mose 20: 14 b.
5. ka luna kubanwanisa ko, kadi kina kuluvana findambu-ndambu fiansi au fiena sadila bonso tambi ko, bu yakivanina miongo mia Seili kwa Esau bonso mvwilu. 1 Mose 36: 8.
6. Dia kwandia luna sumba mu bivanza kwa yau; nlangu wandwa luna mpe sumba mu bivanza kwa yau.
7. Tala, Mfumu, Nzambi aku, wakusakumuni mu salu biabionsono biamoko maku; yandi watomene kenga ngiendolo aku mu nsi yayi yayinene yankatu; bwabu Mfumu, Nzambi aku, wakedi yaku mu makumaia mamvu, ye kwakondwa widi lekwa nkutu ko.
8. Buna tuakatuka kwa mpangi zeto, bana ba Esau, bakalanga ku Seili, ye tuasisa nzil' a Makanga ye Elati ye Esioni-Ngebeli. Yeto tuatadisa ku ntini yankaka ye tuayenda mu nzila ku nsi yankatu ya Moabi.
9. Mfumu wakamba kwa mono: Kuna bwila Moabi ko vo kubanwanisa ko, kadi kina kuvana ndambu ansi au mu vwa ko, bu yakivanina Ali kwa bana ba Loti bonso mvwilu. 1 Mose 19: 37.
10. (Baemita bateka mo kala, i bantu babanene ye mbidi antalu ye ntela beni, bampila yoyo bonso baanakita.
4 Mose 13: 23, 29, 34.
11. Bonso bwatangulwa baanakita mu kala balefaita i bobo yau mpe; kansi bamoabita bababika baemita.
12. Kansi ku Seili kwateka kala baholita, kansi bana ba Esau babakuba ye bababunga ye batunga mu nsi au, i mu mpila yoyo bonso bwavanga Isaeli mu nsi yina yabavana Mfumu mu vwa.) 1 Mose 14: 6. 36: 20 b.
13. Lutelama bwabu ye lusabuka fimwila fia Seledi. Buna yeto tuasabuka fimwila fia Seledi. 4 Mose 21: 12.
14. Ntangu yoyo yamana vioka mu diambu dianzietolo eto tuka ku Kadesi-Balanea, nate ye tuasabuka fimwila fia Seledi, yakala makumatatu ye nani diamvu, ye mu ntangu yoyo mbandu yina yayonsono yavila, babakala babonsono mu tua balenda nwana, bonso bwadia Mfumu ndefi, vo bana bo vangulwa. 4 Mose 14: 29 b.
15. Inga, koko kwa Mfumu kwababwila, ye yandi wafidisa tengo-tengo mu tua mu yau ye wabakatula muna, ye bavila.
16. Babakala babonsono mu bantu balenda nwana bu bamana fwa,
17. buna Mfumu wavova kwa mono ye wata:
18. Bwabu una vioka nzaku za Moabi, vioka Ali,
19. ye una luaka mu kimfini kiabana ba Amoni; kansi kuna kubabwila ko vo kubanwanisa ko, kadi kina kuvana widi ndambu nkutu ansi abana ba Amoni mu vwa ko, bu yakivanina yo kwa bana ba Loti bonso mvwilu.
1 Mose 19: 38. Nkong. 11: 15 b.
20. (Bonso nsi abalefaita bwabanzulwa yo mpe; balefaita bateka mo kala, kansi baamonita bababika basamasumita.
21. Yau bakala bantu babingi ye mbidi antalu ye ntela beni, bampila yoyo bonso baanakita. Kansi Mfumu wababungisa mu diambu diau, yau babakuba ye batunga mu nsi au.
22. Bonso bobo yandi wavangila bana ba Esau bakala ku Seili, bu kababungisila baholita; yau babakuba ye batunga mu nsi au mubena nate ye lumbu kiaki.
23. Bobo mpe baavita, bakala mu mavata nate ye kuna Ngasa babungwa kwa bakafatolita batuka ku Kafatoli, ye mboki batunga mu nsi au.)
24. Lutelama bwabu, lunanguka ye lusabuka fimwila fia Alanoni. Tala, mono mpeni Sihoni, ntinu ku Heseboni, i amolita, ye nsi andi mu lulendo

luaku. Badika baka yo bwabu ye kunnwanisa.

25. Bwabu mu lumbu kiaki nzolele badika bwisa mpamuku ye wonga mu bantu babonsono kunsi azulu mu diambu diaku, mpasi bana zakama ye tita mu diambu diaku, bu bana samununwa mu ngeye. 2 Mose 23: 27. 5 Mose 11: 25.

26. Kuna nsi yankatu ya Kedemoti mono yafidisa ntumwa kwa Sihoni, ntinu ku Heseboni, ye mavimpi mayenge yatuma: 4 Mose 21: 21 b. 5 Mose 20: 10.

27. Ungiambula yavioka mu nsi aku. Nzila yasungama ngina kwenda, ye kina vengama kani ku lubakala vo ku lumoso ko.

28. Dia kwandia bika wangiambula yasumba mu bivanza, ye nlangu wandwa bika wampana mu bivanza; ndombele kaka mu yambulwa ngienda vioki mwamu—

29. i mpila mosi bonso buyayambulwa kwa bana ba Esau, bisi nsi a Seili ye kwa bamoabita, bisi nsi a Ali— mpasi yalenda sabuka Yodani ye kota mu nsi yina yizolele kutuvana Mfumu, Nzambi eto.

30. Kansi Sihoni, ntinu ku Heseboni, kazola kutuyambula tuavioka mu nsi andi ko, kadi Mfumu, Nzambi aku, wavibisa diela diandi ye wabadisa ntim' andi, kidi kamvana mu koko kwaku, bonso buvengo mpe. 5 Mose 29: 7 b. Am. 2: 9.

31. Mfumu wavova kwa mono: Tala, bwabu mbadikidi vana Sihoni ye nsi andi mu lulendo luaku. Nkiangunu badika baka yo bwabu, kidi wabaka nsi andi bonso mvwilu.

32. Sihoni ye bantu bandi babonsono bayiza kutunwanisa, ku Yahasi.

33. Kansi Mfumu, Nzambi eto, wamvana mu lulendo lueto, ye tuambedisa ye bana bandi bababakala ye bantu bandi babonsono.

34. Buna tuabaka mbanza zandi zazonsono ye tuaniokuna bisi mbanza babonsono mu bungwa, ye mpe bakento ye bana; ka tuatabisa widi muntu nkutu ko.

35. Bulu biatoluka kaka tuabonga bonso bintani va kimosi ye mapela matuka mu mbanza zituabaka.

36. Tuka ku Aloeli, mu simu diafimwila fia Alanoni, ye tuka mu mbanza yina mu ndimba nate ye ku Ngiladi ka mwakala mbanza ko yakala tumbu tuantela tutualembana; buna zena Mfumu, Nzambi eto, wavana mu tulendo tueto.

37. Kansi nsi abana ba Amoni wayambula, i nsi yayonsono mu mbel' afimwila fia Yaboki ye zimbanza mu miongo ye biankaka biabionsono, bonso bubiakambulwa kwa Mfumu, Nzamb' eto.

KAPU 3.

Ndandani ankungu za Mose: kunku biamafwa biamakanda matatu ku simu diaeste dia Yodani; mambu ma Mose kwa Yosua; ndombolo andi mu kota mu Kanana.

Mboki yeto tuatadisa ku ntini yankaka ye tuabaluka ku ntini ya Basani. Ongi, ntinu mu Basani, wayiza ye bantu bandi babonsono mu kutunwanisa, ku Edelei. 4 Mose 21: 33 b. 5 Mose 29: 7 b.

2. Kansi Mfumu wankamba: Kuntinani ko, kadi mbeni kumvana mu koko kwaku ye bantu bandi babonsono ye nsi andi. Una kumvangila mpila mosi bonso buwavangidi Sihoni, ntinu abaamolita, wakala ku Heseboni. 4 Mose 21: 24.

3. Mfumu, Nzambi eto, wavana mpe mu moko meto Ongi, ntinu mu Basani, ye bantu bandi babonsono ye yeto tuambedisa ye ka tuatabisa widi muntu nkutu ko.

4. Buna tuabaka mbanza zandi zazonsono, ka mwakala mbanza ko yitualembwa ziona mu yau: makumasambanu mambanza, nsi yayonsono ya Alangobi, kimfumu kia Ongi mu Basani.

5. Mbanza zozo zazonsono zatungwa siamu, mu tumbu tuantela, mu mielo ye zimbindukwa. Mboki mwakala mbidi ambanza zazike.

6. Yeto tuabaniokuna mu bungwa, bonso butuavanga kwa Sihoni, ntinu ku Heseboni; bisi mbanza babonsono bababakala tuabaniokuna mu bungwa, ye mpe bakento ye bana.

7. Kansi bulu biabionsono ye mapela matuka mu zimbanza tuabonga bonso bintani. 5 Mose 20: 14.

8. Nkiangunu tuaziona nsi kwa ntinu miole miabaamolita, i nsi yena mu simu diankaka dia Yodani, tuka ku fimwila fia Alanoni nate ye kuna mongo wa Helemoni—

9. wau wabikwa Silioni kwa basidonita, kansi Senili kwa baamolita—

10. mbanza zazonsono mu ndimba ye Ngiladi yayonsono ye Basani diadionsono, nate ye kuna Salaka ye Edelei, i zimbanza mu kimfumu kia Ongi, mu Basani.

11. Kadi Ongi, ntinu mu Basani, i

ndieu kaka wasala mu balefaita bazimunina; nkel' andi yandiamu, yavangwa mu sengwa, yena ku Labati mu nsi abana ba Amoni, bonso butuzaidi; yau yena vwa diamfwoko mu la ye mfwoko ia mu sadila, tezo kiamfwoko kiatangwa bonso bwena la kwampingu akoko kwabakala.

12. Buna bu tuamana baka nsi yoyo, mono yavana ndambu ayau, i yina yitukidi ku Aloeli ku fimwila fia Alanoni, ye ndambu amiongo mia Ngiladi ye mbanza zamiau kwa balubenita ye bangadita.
4 Mose 32: 33 b. Yos. 12: 1 b. 13: 8 b.

13. Ndambu yisidi mu Ngiladi ye Basani diadionsono, kimfumu kia Ongi, mono yavana kwa ndambu mosi akanda dia Manase, nsi yayonsono ya Alangobi, Basani diadionsono; yoyo yibikwanga nsi abalefaita.

14. Yaili, mwana wabakala wa Manase, watambula nsi yayonsono ya Alangobi, nate ye ku nsi abangesulita ye bamakatita, ye mu diambu diankumbu andi yandi wabika nkumbu ansi, i Basani, mavata ma Yaili, bonso buyibikwanga nate ye lumbu kiaki.
4 Mose 32: 41.

15. Kwa Makili yavana Ngiladi.
4 Mose 32: 39 b.

16. Kwa balubenita ye bangadita yavana nsi yitukidi ku Ngiladi nate ye ku ndimb' a Alanoni, nate ye ku kati diandimba—wau i nzaku—ye nate ye ku fimwila fia Yaboki, i nzaku abana ba Amoni;

17. mboki Makanga ye Yodani i nzaku, tuka ku Kineleti nate ye ku mbu wa Makanga, mbu wa Mungwa, ku band' ambet' a Pisinga, ku ndambu yaeste. 2 Mose 34: 11 b.

18. Mono yalukamba mu ntangu yina ye yavova: Mfumu, Nzambi eno, waluveni nsi yayi mu vwa yo. Kansi bwabu yeno babonsono lubabakala lulenda nwana luna kwe yendi ye biluazu ku ntual' ampangi zeno, bana ba Isaeli. 4 Mose 32: 17.

19. Bakazi beno ye bana beno ye bulu bieno kaka—kadi keti lubeki bulu biabingi—bilenda sala mu mbanza zozo ziiluveni,

20. nate ye Mfumu una yambula mpangi zeno zavuvama bonso yeno mpe, bu bakibakila nsi yizolele kubavana Mfumu, Nzambi eno, mu simu diankaka dia Yodani; mboki lulenda vutuka ku mvwilu zozo ziyaluveni, muntu muntu ku yandi mvwilu. Yos. 22: 4.

21. Mono yakamba Yosua mu ntangu yina ye yavova: Ngeye mweni mu maku meso mamonsono mavengi Mfumu, Nzambi eno, kwa ntinu miomio miole. Bonso bobo Mfumu una vangila bimfumu biabionsono kuuna kwenda.

22. Ka lubatinani ko, kadi Mfumu, Nzambi eno, yandi kibeni una kulunwanina. Yos. 10: 14, 42.

23. Mu ntangu yina yalomba kwa Mfumu ye yavova:

24. Mfumu, Mfumu, ngeye badikidi mwesa sielo kiaku nene kwaku ye koko kwaku kwangolo; kadi nani i nzambi mu zulu vo va ntoto yilenda vanga mavanga mampila yoyo, ye mavanga mangolo mampila yoyo bonso ngeye?
Lumb. 86: 8. 89: 6.

25. Nkiangunu ungiambula ngienda sabuki ye mona nsi yina yambote mu simu diankaka dia Yodani, nsi yina yambote yamiongo ye Lebanoni.

26. Kansi Mfumu wamfwemina mu diambu dieno ye kangwila ko, kansi Mfumu wavova kwa mono: Yambula, bu lungidi; kuvovani kwa mono diaka mu bungu diodio ko.
4 Mose 20: 12. 5 Mose 1: 37. 4: 21. 31: 2.

27. Baluka ku mbat' a Pisinga ye sendula meso maku ku ntini yaweste ye node ye sude ye este ye tonwa mu meso maku, kadi kuna sabuka Yodani diadi ko. 5 Mose 34: 4.

28. Tumba Yosua mu salu kiandi ye unsiamisa mu kala kibakala ye kondwa kwawonga; kadi i yandi una sabuka kuna ku ntu abantu baba, ye i yandi una kubakabila nsi yiumweni bonso difwa.
4 Mose 27: 18 b. 5 Mose 31: 23. Yos. 14: 1 b.

29. Yeto tualengila mu ndimba kutadisi Bete-Peoli.

KAPU 4.

Ndandani ankungu za Mose: ndubudulu kwa bantu. Mbanza tatu zampungumunu.

Bwabu, Isaeli, nawe nkondo ye nsiku minzolele kululonga, mpasi luavanga mio, kidi luavuka ye kota ye vwa nsi yizolele kuluvana Mfumu, Nzambi amase meno.

2. Ka luna yika diambu mu momo mailukembi ko, ye ka luna mo katula diambu ko; luna keba nsikudukusu za Mfumu, Nzambi eno, ziiluveni.
5 Mose 12: 32. Yos. 1: 7 b. Zing. 30: 6. Nzai. 22: 18 b.

3. Yeno luamweni mu meno meso mavengi Mfumu mu diambu dia Bali-Peoli, bonso bwafukisa Mfumu, Nzambi

aku, muntu muntu mu bantu baku wanama Bali-Peoli.

4 Mose 25: 3 b. Yos. 22: 17.

4. Kansi yeno luanama Mfumu, Nzambi eno, yeno babonsono luakidi moyo bwabu.

5. Tala, ilulongele nkondo ye nsiku, bonso bwankembi Mfumu, Nzambi ami, kidi luavanga mio mu nsi yiluna luaka mu vwa yo.

6. Yeno luna mio keba ye nama mio, kadi bobo luna tangulwa bonso nduenga ye nduka kwa bantu bankaka. Bu bamana wa nkondo miami miamionsono, bana vova: Mu kedika, bantu baba babingi i bantu banduenga ye banduka.

7. Kadi nki abantu bankaka babingi bena bavwidi nzambi zifinangene yau bobo, bonso Mfumu, Nzambi eto, utufinangene yonso ka ntangu yitukumbombidilanga? 2 Sam. 7: 23. Lumb. 145: 18.

8. Nki abantu bena, kanivo bena babingi mpe, bena nkondo ye nsiku miamfonga bonso mwina wau wawonsono, uilutudidi bwabu?

Lumb. 147: 19 b.

9. Ukikenga kaka ye toma kukikeba, kwidi vilakana yina yamona meso maku ye lembwa vengika yo mu ntim' aku mu lumbu biaku biabionsono biazingu, kansi una yo kamba kwa bana baku ye kwa ntekolo miaku:

2 Mose 19: 17 b. 5 Mose 6: 7. 11: 19.

10. yina yavangwa lumbu kina kiwatelama vantadisi a Mfumu, Nzambi aku, ku Holebi, Mfumu bu kankamba: kutikisa bantu kwa mono, kidi yabayambula bawa mambu mami, mpasi balonguka mu kumvumina ntangu zazonsono zibeti vumuna va ntoto ye longa mo kwa bana bau.

11. Yeno luafinama ye luatelama ku banda diamongo, ye mongo walema mu tia nate ye kuna zulu, ye kuna kwakala tombe, matuti ye mbungi.

12. Mu tia Mfumu wavova kwa yeno; luawa mambu, kansi ka luamona nitu ko, luawa ndinga kaka.

13. Yandi walukamba luwawanu luandi lukalukamba mu keba, kumi diamambu; yandi wasonika mo va matadi mole mansenzebele.

2 Mose 31: 18. 34: 28. 5 Mose 9: 10.

14. Buna Mfumu wankamba, vo ngina kululonga nkondo ye nsiku, kidi luanama mio mu nsi yina yilueti kwenda bwabu mu vwa yo.

15. **Nkiangunu** lukikenga—bu lualembwa mona nitu mu lumbu kina kiavova Mfumu mu tia kwa yeno va Holebi—

16. ka luidi vanga bwambi mu kukivangila mpil' akifwani, mpil' akiteki, mpil' afwani kiabakala vo kiankento.

2 Mose 20: 4 b.

17. vo mpil' akifwani kiabulu kiamalu maia va ntoto vo kianuni yena maveve yitilumukanga kunsi azulu,

5 Mose 5: 8. Loma 1: 23.

18. vo kialekwa kizanzalanga va nsi vo kiambizi anlangu ku band' antoto.

19. Bu una sendula meso maku ku zulu ye una mona ntangu, ngonda ye zimbwetete, nkangu wawonsono wazulu, buna kuzimbuswani ko mu sambila bio ye sadila bio; kadi Mfumu, Nzambi aku, waveni bio kwa bantu babonsono kunsi azulu diadionsono bonso kunku kiau. 5 Mose 17: 3. 2 Nt. 21: 5. Yel. 8: 2.

20. Kansi yeno luabongwa kwa Mfumu ye luavaikuswa ku foloni kiasengwa, ku Ngipiti, kidi luakala bantu bandi badifwa, bonso buvangulu bwabu.

2 Mose 19: 5. 1 Nt. 8: 51. Lumb. 135: 4.

21. **M**fumu wamfwemina mu diambu dieno ye wadia ndefi, vo kina yambulwa yasabuka Yodani ko ye kota mu nsi yina yambote yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku, bonso difwa.

4 Mose 20: 12. 5 Mose 1: 37. 3: 26. 31: 2. 34: 4.

22. Kadi mono ngina fwa mu nsi yayi ye lembwa sabuka Yodani, kansi yeno luna wo sabuka ye vwa nsi yoyo yambote.

23. Buna lukikenga ka luidi vilakana luwawanu luavanga Mfumu, Nzambi eno, ye yeno, bu luna kukivangila mpil' akifwani, mpil' akiteki, bonso bukanukunu mu nsikudukusu za Mfumu, Nzambi eno.

24. Kadi Mfumu, Nzambi aku, i tia tumanisanga, i Nzambi yivemanga.

5 Mose 9: 3. Eb. 12: 29.

25. Vo buna kadila, vo ngeye bu una baka bana ye ntekolo ye luayikidi banuna mu nsi, vo luna vanga bwambi mu kukivangila mpil' akifwani, mpil' akiteki, ye luna vanga yina yena yambi mu meso ma Mfumu, Nzambi aku, ye kumfwemisina bo,

26. buna bwabu mbongele zulu ye ntoto bonso mbangi kwa yeno, vo luna vila nswalu ye fukuswa mu nsi yiluna sabukila Yodani bwabu mu vwa yo; buna ka luna yo kala zingu ntama ko, kansi mu kedika luna bungwa.

3 Mose 26: 14 b. 5 Mose 8: 19. 11: 16 b. 28: 15 b. 30: 19. 31: 28.

27. Mfumu una kulumwangisa mu bantu, ye kabu diadike kaka mu yeno

dina sadidila mu bantu bobo baluna natwa kwa Mfumu. 5 Mose 28: 62 b.

28. Kuna luna sadila nzambi zavangwa mu moko mabantu, nzambi zanti ye zamatadi zilembolo mona vo wa vo dia vo wa mfuku. Lumb. 115: 4 b. 135: 15 b.

29. Kansi bu luna tomba Mfumu, Nzambi aku, kuna, buna una kummona, vo una kunyuvula mu ntim' aku wawonsono ye mu mwel' aku wawonsono. Yes. 55: 6. Hos. 3: 5.

30. Bu una mona mpasi ye una mweswa yoyo yayonsono, mu lumbu bina kwiza, buna una vutuka kwa Mfumu, Nzambi aku, ye wa nding' andi.

31. Kadi Mfumu, Nzambi aku, i Nzambi ankenda. Yandi kana kusisa ko vo kubunga ko ; yandi kana vilakana luwawanu luna lukawawasa ye mase maku ko lukakodisa mu ndefi.

32. Kadi yuvula ntangu zateka vioka zakuvitila, tuka mu lumbu kina kiasema Nzambi bantu va ntoto, yuvula tuka ku nsuka mosi yazulu nate ye ku yankaka, vo buma bwampila yayi mu nene bwateka kala, vo buma bufwanane ye bwampila yayi bwateka wakana,

33. vo bantu bawilu nding' a Nzambi yeti vova mu tia, bonso buwawa ye wavukusu mpe, 2 Mose 19: 18 b.

34. evo nzambi yitontele kwiza kukilandisila bantu mu bantu bankaka mu mbafukulu, bidimbu ye bimangu, mu mvita, mu koko kwangolo ye koko kwalambuka ye mu mavanga mamanene mansisi, mamonsono maluvangila Mfumu, Nzambi eno, mu Ngipiti, va meso maku.

35. Ngeye kibeni wamweni bo, kidi wazaya, vo Mfumu i Nzambi ye ka wankaka ye yandi ko.
5 Mose 32: 39. Yes. 45: 5.

36. Mu zulu yandi wakuwakasa nding' andi mu kulonga, ye va ntoto wakumwesa tia tuandi tuatunene, ye mu tia ngeye wawilu nding' andi.

37. Bu kazola mase maku ye wavangula nkun' au wabalanda, ye yandi kibeni wakuvaikisa mu Ngipiti mu ngolo zandi zazingi 2 Mose 13: 16.

38. ye watinisa bantu mu ngeye bakulutidi mu ntalu ye ngolo, ye wakukotisa mu nsi au ye wavana yo kwa ngeye bonso difwa, bonso buvengo bwabu,

39. nkiangunu una zaya bwabu ye yindula mu ntima, vo Mfumu i Nzambi, muna zulu ye vava ntoto, yandi ye ka wankaka ko;

40. ngeye una keba nkondo miandi ye nsikudukusu zandi biiveni bwabu, kidi ngeye ye bana baku bana kulanda bana toma nitu, ye kidi wakala zingu ntama mu nsi yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku, mu ntangu zazonsono.
5 Mose 6: 2.

41. Mboki Mose wavangula mbanza tatu mu simu diankaka dia Yodani, mu simu diaeste,
4 Mose 35: 6, 11 b. 5 Mose 19: 2 b. Yos. 20: 2 b.

42. zilenda tinina mbemi, vo wabemene muntu mu lembwa kana ye zola, ye bu kalembwa teka kumbela ; vo una tinina ku yimosi mu mbanza zozo, buna uvukusu.

43. Zau zakala : Beseli mu nsi yankatu mu ndimba kwa kanda dia Lubeni, Lamoti mu Ngiladi kwa kanda dia Ngadi ye Ngolani mu Basani kwa kanda dia Manase.

44. Miami i mina miakamba Mose kwa bana ba Isaeli,

45. kiaki i kimbangi ye nkondo ye nsiku miakamba Mose kwa bana ba Isaeli, bu bakivaikila mu nsi a Ngipiti,

46. mu simu diankaka dia Yodani mu ndimba, kutadisi Bete-Peoli, mu nsi a Sihoni, ntinu abaamolita wakala ku Heseboni ye wabeduswa kwa Mose ye bana ba Isaeli, bu bakivaikila mu Ngipiti. 4 Mose 21: 24. 5 Mose 1: 4.

47. Kadi yau babaka nsi andi ye nsi a Ongi, ntinu mu Basani, nsi zantinu miole miabaamolita mu simu diankaka dia Yodani, mu simu diaeste,
5 Mose 3: 8 b.

48. tuka ku Aloeli mu simu diafimwila fia Alanoni nate ye ku mongo wa Sioni, i Helemoni,

49. ye nsi yayonsono ya Makanga, mu simu diankaka dia Yodani, mu simu diaeste, nate ye kuna mbu wa Makanga ku band' ambet' a Pisinga.
5 Mose 3: 17.

KAPU 5.

Luwawanu ku Holebi. Kumi diamambu mansikudukusu. Mose vantadisi a Mfumu mu mongo.

Mose wakutikisa Isaeli diadionsono ye wavova kwa yau : Isaeli, nawe nkondo ye nsiku miami miilukembi bwabu ye lulonga mio ye lukeba mio, mpasi luanama mio.

2. Mfumu, Nzambi eto, wawawasa luwawanu ye yeto va Holebi. 2 Mose 19: 5 b.

3. Mfumu kawawasa luwawanu lolo ye mase meto ko, kansi yeto kibeni

tutelamene vava bwabu, yeto babonsono tuakidi moyo bwabu.

4. Mfumu wavova zizi ye zizi kwa yeno mu tia va mongo. 2 Mose 19: 19. 20: 1.

5. Buna mono yatelama va kati ye Mfumu ye yeno mu kulukamba mavova Mfumu, kadi luatina tia ye ka luabaluka va mongo ko. Yandi wavova :
2 Mose 19: 16 b. 20: 18 b.

6. Mono i Mfumu, Nzambi aku, yakuvaikisa mu nsi a Ngipiti, mu nzo akinanga. 2 Mose 20: 2 b.

7. Ngeye kuna kala nzambi zankaka ye mono ko. Lumb. 81: 9. 97: 7.

8. Ngeye kuna kukivangila teki ko kiena kifwani kialekwa kani mu biena mu zulu vo mu biena vava ntoto vo mu bina biena mu nlangu ku band' antoto.

9. Ngeye kuna sambila biampila yoyo ko vo sadila bio; kadi mono, Mfumu, Nzambi aku, i Nzambi uvemanga ye ivutudilanga lufuma luamase ndinda mu bana bau ye bana landa mu mbandu yantatu ye yaia, bu ibelwanga,
2 Mose 34: 7. 4 Mose 14: 18. 5 Mose 24: 16. Yel. 32: 18.

10. kansi ilemvukilanga mafunda, bu izolwanga ye nsikudukusu zami bu zikebwanga.

11. Ngeye kuna bika nkumbu a Mfumu, Nzambi aku, bonso bonso ko, kadi Mfumu kana yambula vutula ndinda kwa ndiena ubikanga nkumbu andi bonso bonso ko.

12. Kembila lumbu kialumingu, kidi wakeba kio nlongo, bonso bwakukembi Mfumu, Nzambi aku.

13. Lumbu sambanu una sala ye sala salu biaku biabionsono ;

14. kansi lumbu kiansambodia i lumingu lua Mfumu, Nzambi aku ; buna ka salu nkutu ko una sala ye ka mwan' aku wabakala vo mwan' aku wankento ko vo sielo kiaku kiabakala vo sielo kiaku kiankento vo ngombe aku vo mpund' aku vo bulu biaku bikokanga, ye ka wanzenza ko wena yaku mu ngudi amielo miaku ; kidi sielo kiaku kiabakala ye sielo kiaku kiankento bavuvama bonso ngeye.
1 Mose 2: 2. Yeh. 20: 12. Eb. 4: 4.

15. Ngeye una bambuka moyo, vo ngeye kibeni wakedi nanga mu nsi a Ngipiti, ye vo Mfumu, Nzambi aku, wakuvaikisa muna mu koko kwangolo ye koko kwalambuka ; nkiangunu Mfumu, Nzambi aku, wakukembi mu kembila lumbu kialumingu.

16. Vumina saku ye mbut' aku, bonso bwakukembi Mfumu, Nzambi aku, kidi wakala zingu ntama ye watoma nitu mu nsi yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku.

17. Kubemani ko.

18. Kuyangani mpe ko.

19. Kuyibani mpe ko.

20. Kutani mpe kimbangi kiamakutu mu ni aku ko.

21. Kuzininani mpe moyo mu nkazi ani aku ko. Kuzininani mpe moyo mu nzo ani aku ko ye ka mu via diandi vo sielo kiandi kiabakala vo sielo kiandi kiankento ko, ye ka mu ngombe andi vo mpund' andi ko, ye ka mu lekwa kiankaka kivwidi ni aku ko.

22. Mambu momo mavova Mfumu kwa lukutukunu lueno lualonsono va mongo ye matuka mu tia, tuti ye mbungi, mu ndinga yangolo, ye mboki kavova diambu diaka ko. Yandi wasonika mo va matadi mole mansenzebele makampana.

23. Bu luawa ndinga yatuka mu tombe, mongo bu walema mu tia, luayiza kwa mono, yeno babonsono lubakuluntu bamakanda meno, ye mpe ngudi zeno zabantu.

24. Yeno luavova : Tala, Mfumu, Nzambi eto, utumwesese nzitusu andi ye nene kwandi, ye tuwilu nding' andi yitukidi mu tia. Bwabu tumweni, vo Nzambi lenda moka ye muntu ye kunyambula mpe kakala moyo buna.
5 Mose 4: 33.

25. Buna mu nkiama tuna katwa fwa mpe ? Tia tuatu tuatunene keti tuna kutumanisa. Vo tuna vutuka wiswa nding' a Mfumu, Nzambi eto, buna tuna katwa fwa.

26. Kadi nani wena mu nsuni miamionsono ulenda wa bonso yeto nding' a Nzambi amoyo yivovele mu tia ye mboki vukila buna ? Nkong. 18: 22.

27. Finama kwaku ye nawe mamonsono mavovele Mfumu, Nzambi eto, ye navovi kwa yeto mamonsono makuvovele Mfumu, Nzambi eto, buna tuzolele mo wa ye vanga mo. 2 Mose 24: 3, 7.

28. Mfumu wawa mambu meno, bu luavova kwa mono, ye Mfumu wavova kwa mono : Mono yawilu mambu momo mavovele bantu baba kwa ngeye. Batomene vova mu mamonsono mabavovele.

29. Engwa, nga vo bena ntima miampila yoyo, vo bakumvuminanga ye bakebanga nsikudukusu zami zazonsono ntangu zazonsono, kidi yau ye bana bau batoma nitu ntangu yikayimani !
Lumb. 31: 13.

30. Wenda wabakamba: Luvutuka ku nzo zeno zakoto.
31. Kansi ngeye kibeni lenda sala vava ye mono, buna ngina kukamba nsikudukusu ye nkondo ye nsiku miamionsono miuna kubalonga, kidi banama mio mu nsi yina yinzolele kubavana bonso mvwilu.
32. Nkiangunu lukeba ye luvanga malukembi Mfumu, Nzambi eno. Ka luna vengama kani ku lubakala vo ku lumoso ko.
33. Nzila zozo zilukembo mu kwenda kwa Mfumu, Nzambi eno, luna zo kwenda ntangu zazonsono, kidi luavuka ye luatoma nitu ye luakala zingu ntama mu nsi yiluna baka mu vwa yo.

KAPU 6.

Mbindumunu kwa Mfumu.

Biabi i nsikudukusu, nkondo ye nsiku biyakembo kwa Mfumu, Nzambi eno, mu kululonga, kidi luanama bio mu nsi yina yilueti kwenda mu baka ye vwa—
2. i bobo kidi wavumina Mfumu, Nzambi aku, ye keba nkondo ye nsikudukusu zandi zazonsono ziiveni, ngeye ye mwan' aku wabakala, ntekolo aku wabakala, mu lumbu biaku biabionsono biazingu, ye kidi wakala zingu ntama.
3. Nkiangunu nawe kwaku Isaeli, ye keba mio ye vanga mio, kidi watoma nitu ye wanieka beni, bonso buukembo kwa Mfumu, Nzambi amase maku, mu nsi yina yicilumukanga mamvumina ye niosi.
4. Nawe, Isaeli, Mfumu, Nzambi eto, Mfumu i umosi.
5 Mose 4: 35. Mak. 12: 29 b. 1 Kol. 8: 4 b. Ngal. 3: 20.
5. Ngeye una zola Mfumu, Nzambi aku, mu ntim' aku wawonsono ye mu mwel' aku wawonsono ye mu ngolo zaku zazonsono.
5 Mose 10: 12. Mat. 22: 37. Luk. 10: 27.
6. Mambu mama maiveni bwabu, ngeye una mo yindula mu ntim' aku.
5 Mose 11: 18 b.
7. Ngeye una mo longa kwa bana baku ye vova mo, bu uvwendi mu nzo aku ye bu udieti mu nzila, bu ulambalele ye bu utelamene.
1 Mose 18: 19. 5 Mose 4: 10.
8. Ngeye una mo kanga bonso dimbu va koko kwaku, ye mana kala bonso nsonokono yambanzulu va mbulu aku.
2 Mose 13: 16. Zing. 3: 3. 6: 21. 7: 3.
9. Ngeye una mo sonika va tungwa biamielo mu nzo aku ye va mielo miaku.
10. Mfumu, Nzambi aku, bu kana kuyambula wakota mu nsi yina yikasila mu ndefi kwa mase maku, Abalahami, Isaki ye Yakobi, mu kuvana—mbanza zazinene ye zantoko ziwalembwa tunga,
Yos. 24: 13.
11. ye nzo zifulukidi mbote yayonsono ziwalembwa fuluza, ye nto zakwempwa ziwalembwa kwempa, mavia mavinia ye nkuzu mianti miaolive miwalembwa kuna—ye buna bu una dia ye yukuta, 5 Mose 8: 12.
12. toma kukikenga, kwidi vilakana Mfumu wakuvaikisa mu nsi a Ngipiti, mu nzo akinanga.
13. Mfumu, Nzambi aku, una vumina, ye yandi una sadila, ye nkumbu andi una dila ndefi.
5 Mose 10: 12, 20. 13: 4. Yel. 4: 2. Mat. 4: 10. Luk. 4: 8.
14. Ka luna nama nzambi zankaka ko, i nzambi zabantu bobo bakuluzungidilanga,
15. kadi Mfumu, Nzambi aku, i Nzambi uvemanga mu kati diaku, ye bika wakikenga, mpasi nganzi za Mfumu, Nzambi aku, ka zina kukwamina, ye yandi una kufukisa va ntoto.
2 Mose 20: 5.
16. Ka lutontani Mfumu, Nzambi eno ko, bonso buluantonta ku Masa.
2 Mose 17: 2 b. Mat. 4: 7. Luk. 4: 12.
17. Luna kwikama mu keba nsikudukusu za Mfumu, Nzambi eno, ye kimbangi ye nkondo miomio mikakuveni.
18. Ngeye una vanga monso masongele ye mena mambote mu meso ma Mfumu, kidi watoma nitu ye wakota mu nsi yina yambote yasila Mfumu mu ndefi kwa mase maku, ye baka yo,
19. bu kana tinisa ntantu miaku miamionsono mu ngeye, bonso bwavovele Mfumu.
20. Mwan' aku wabakala bu kana kuyuvula mu lumbu bina kwiza: Nki ambangudulu akimbangi ye nkondo ye nsiku mina mialuvana Mfumu, Nzambi eto? 2 Mose 13: 14.
21. buna una vutula kwa mwan' aku wabakala: Yeto tuakala nanga mia Falao mu Ngipiti, kansi mu koko kwangolo Mfumu watuvaikisa mu Ngipiti.
22. Mfumu wavanga dimbu ye mangu biabinene ye biampasi beni mu Ngipiti kwa Falao ye nzo andi yayonsono va meso meto.
23. Kansi yeto tuavaikuswa muna kwa yandi mu diambu diakutukotisa

ye kutuvana nsi yina yikasila mu ndefi kwa mase meto.

24. Mfumu watukamba tuanama nkondo miami miamionsono ye vumina Mfumu, Nzambi eto, kidi tuatoma nitu ye kidi katuvukisa, bonso buvengo mpe nate ye bwabu.

25. Yeto tuna nunguswa mu diadi, bu tukebanga ye namanga nsikudukusu zazi zazonsono, va zizi kia Mfumu, Nzambi eto, bonso bukatukembi.

KAPU 7.

Bakananita bana fukuswa.

Mfumu, Nzambi aku, bu kana kukotisa mu nsi yina yiweti luakila mu baka yo bonso mvwilu, ye bu kana tinisa makanda mamanene mu ngeye—bahetita, bangilingasita, baamolita, bakananita, bapelesita, bahivita ye bayebusita, makanda nsambodia mabantu, malutidi ngeye mu nene ye ngolo—
2 Mose 23: 23 b. 34: 11 b. 5 Mose 31: 3.

2. Mfumu, Nzambi aku, bu kana vana baba mu lulendo luaku ye una kubabedisa, buna una kubaniokuna mu bungwa ; ngeye kuna wawasa luwawanu ye yau ko vo kubasongila nlemvo. 2 Mose 23: 32. 5 Mose 20: 16 b.

3. Ngeye kuna kubakwela ko ; kuna vana bana baku babakento kwa bana bau bababakala ko, ye kuna kwedisa bana baku bababakala ye bana bau babakento ko.
Yos. 23: 12 b. Nkong. 3: 5 b. Esala 9: 1 b.

4. Kadi buna bana sindisila bana baku bababakala mu vengama kwa mono ye sadila nzambi zankaka, ye buna nganzi za Mfumu zina kwama kwa yeno, ye yandi una kubunga mu nswalu.

5. Kansi luna kubavangila ebu : Luna tulula masalu mau ye bula mama biau ye kwanga Asela miau ye yoka teki biau ku tia. 5 Mose 12: 2 b.

6. Kadi ngeye i kanda diabiekwa nlongo mu diambu dia Mfumu, Nzambi aku : Mfumu, Nzambi aku, wakuvangudi mu kala bantu bandi bamvwa mu bantu bankaka babonsono va ntoto.
2 Mose 19: 5. 5 Mose 4: 20. 14: 2. 26: 18. 1 Pet. 2: 9.

7. Ka i bila ko vo lulutidi bantu bankaka babonsono mu ntalu kiluazodulwa kwa Mfumu eno ye waluvangula, kadi keti yeno lulutidi bantu bankaka babonsono mu bafiuma ;

8. kansi bila i kiaki, vo Mfumu walutonda ye wazola tunguna ndefi yina yikadila mase meno, mu diambu diodio Mfumu waluvaikisa mu koko kwangolo ye walukula mu nzo akinanga, mu koko kwa Falao, ntinu a Ngipiti. 5 Mose 10: 15.

9. Buna nazayi kwaku bwabu, vo Mfumu, Nzambi aku, i Nzambi yasonga, Nzambi yakwikama, yitungunanga luwawanu ye kebanga nlemvo nate ye mbandu yamafunda, bu kazolwanga, ye nsikudukusu zandi bu zikebwanga,
2 Mose 20: 6. 34: 7. 5 Mose 5: 9 b. 32: 4.

10. kansi uvutulanga ndinda mu yuti mu yau bakumbelanga, bu kakubabunganga. Kazingilanga ko, mambu bu mena mu yau bakumbelanga ; mu yuti yandi ukubavutudilanga ndinda.

11. Nkiangunu keba bwabu nsikudukusu ye nkondo ye nsiku miomio miiveni bwabu, ye nama mio.

12. Vo luna wa nsiku miami bwabu ye keba mio ye nama mio, buna Mfumu, Nzambi aku, una sikisa luwawanu luandi ye nlemvo andi bonso nsendo mu diambu diodio, i luau lukasila mu ndefi kwa mase maku.
3 Mose 26: 3 b. 5 Mose 28: 1 b.

13. Buna yandi una kuzola ye kusakumuna ye kuniekisa ; yandi una sakumuna mbutu amoyo aku ye mbutu ansi aku, ntombo zaku, vinia kiaku ye mazi maku, nkun' angombe zaku ye nkun' amameme maku mu nsi yina yikasila mu ndefi kwa mase maku mu kuvana.

14. Ngeye una luta sakumunwa mu bantu bankaka babonsono ; mu ngeye ka muna kala nkwa sita ko, ye ka mu bulu biaku mpe ko. 2 Mose 23: 26.

15. Mfumu una vengula yela kwakonsono mu ngeye ; widi yela nkutu kwayela kuna kwakonsono kwa Ngipiti, kuutomene zaya, kana ko tuika va ngeye ko ; kansi yandi una ko bwisa buna bena bakubelanga.
2 Mose 9: 14. 15: 26.

16. Bantu bobo babonsono bana kuvana Mfumu, Nzambi aku, bana fukuswa kwa ngeye ; kuna kubasonga widi nlemvo nkutu ko. Ngeye kuna mpe sadila nzambi zau ko, kadi diodio dilenda kala siongi kwa ngeye.
2 Mose 23: 33. 5 Mose 12: 30 b.

17. Vo ngeye una mpe vunguta : bantu baba bandutidi mu nene, bwe ilenda kubakuba ?

18. buna bika kwabatina ko ; ngeye una banza mu momo mavanga Mfumu, Nzambi aku, kwa Falao ye bisi Ngipiti babonsono,

19. mu mbafukulu zozo zazinene ziwamona mu maku meso, ye mu dimbu ye mangu biobio ye mu koko kwangolo ye mu koko kwalambuka kwakuvaikisila Mfumu, Nzambi aku. Bonso bobo Mfumu, Nzambi aku, una vangila kwa bantu bobo babonsono baweti tina.

5 Mose 4: 34. 29: 2 b.

20. Mboki Mfumu, Nzambi aku, una fidisa mvimvi mu yau, nate ye yau basadididi baswemi mu ngeye bana fukuswa. 2 Mose 23: 28. Yos. 24: 12.

21. Kutinani mu diambu diau ko; kadi Mfumu, Nzambi aku, wena mu kati diaku, i Nzambi yayinene yansisi.

22. Mfumu, Nzambi aku, una kuba bangoi baba mu ngeye, kansi ka kiamakulu ko. Kuna yambulwa wababunga mu nsaki ko, mpasi bulu bia-nkitu ka bina nieka ye kubivisa ko.

2 Mose 23: 29 b.

23. Mfumu, Nzambi aku, una kubavana mu lulendo luaku ye fidisa tengotengo diadinene mu yau, nate ye bana bungana.

24. Yandi una vana ntinu miau mu koko kwaku, ye ngeye una mpe fukisa nkumbu zau, ye ka bana vutuka monika kunsi azulu ko. Widi muntu nkutu kana lenda kukakidila ko nate ye una kubabunga. Yos. 10: 22 b. 11: 12. 12: 7 b.

25. Fwani biau biakinzambi luna yoka ku tia. Kuzininani moyo mu palata ye wola biena va biau ko ye kubongani bio ndambu kwa ngeye kibeni ko, kwidi zingalakana mu biobio; kadi biobio i nkankumusu kwa Mfumu, Nzambi aku.

5 Mose 12: 3. Yos. 7: 1 b.

26. Kuyambulani ko widi nkankumusu nkutu yakota mu nzo aku, ngeye kibeni kwidi mpe niokunwa mu bungwa. Ngeye una bio tanga bonso mvwezolo ye nkankumusu, kadi bianiokunwa mu bungwa. 5 Mose 13: 17.

KAPU 8.

Mavanga mabunkete ma Mfumu kwa Isaeli mu ngiendolo au mu nsi yankatu. Baluenguswa mu ngianza ye mu vilakana Nzambi.

Nsikudukusu zazonsono ziiveni bwabu, luna zo keba ye nama, kidi luavuka ye nieka, ye kidi luakota ye vwa nsi yasila Mfumu mu ndefi kwa mase meno.

2. Ngeye una bambuka moyo mu mamonsono mavengo mu nzila yoyo yakudiatisi Mfumu, Nzambi aku, mu makumaia mamvu mu nsi yankatu mu kulongidika ye kutonta, kidi kazaya monso makala mu ntim' aku: vo uzolele keba nsikudukusu zandi vo ngongo aku.

3. Inga, yandi wakulongidika ye wakumwesa nsatu, ye yandi wakuvana mana mu dia, i dia kuwateka lembwa zaya, ye ka kwazaiwa mpe kwa mase maku ko; kidi kakuzaikisa, vo muntu kavumunanga mu mampa kaka ko, kansi uvumunanga mu mamonsono mavaikanga mu nwa a Mfumu.

2 Mose 16: 15, 35. Mat. 4: 4. Luk. 4: 4.

4. Mvwatu miaku ka miasika mu ngeye ko, ye kulu kwaku ka kwavimba ko mu makumaia momo mamvu.

5 Mose 29: 5. Neh. 9: 21.

5. Buna una visa mu ntim' aku, vo Mfumu, Nzambi aku, ukuyundulanga, bonso bakala diyundulanga mwan' andi; 5 Mose 1: 31.

6. ngeye una keba nsikudukusu za Mfumu, Nzambi aku, mpasi wadiata mu nzila zandi ye wamvumina.

7. Kadi Mfumu, Nzambi aku, una kukotisa mu nsi yambote, i nsi yicilumukanga minlangu, zinto ye nlangu miansina mu mindimba ye mu miongo,

8. i nsi yena witi ye bali, nti miavinia, nti miakuyu ye mianganata, i nsi yena nti miabiza miaolive ye yena niosi,

9. i nsi yiuna lembwa dia mampa maku mu bumputu, muna kuna kondwa lekwa ko, i nsi yena matadi mena sengwa, ye mu miongo miayau una tima nsongo. 5 Mose 6: 11.

10. Kuna una dia ye yukuta ye mboki sika Mfumu, Nzambi aku, mu diambu diansi yina yambote yikakuveni.

11. Buna ukikenga, kwidi vilakana Mfumu, Nzambi aku, ye una lembwa keba nsikudukusu zandi ye nsiku ye nkondo miandi miiveni bwabu.

12. Inga, bu una dia ye yukuta, ye bu una tunga nzo zantoko ye kalanga zo,

13. ngombe zaku ye mameme maku bu bina nieka, ye palata biaku ye wola waku bu bina nieka, ye biankaka biabionsono biena yaku bu bina nieka,

14. buna bika ntim' aku ka wakala nza ko ye una vilakana Mfumu, Nzambi aku, wakuvaikisa mu nsi a Ngipiti, mu nzo akinanga,

15. ye wakuviokese mu nsi yina yankatu yayinene ye yansisi va kati ye nioka zatia ye zinkutu, mu nsi yamana yuma yikondolo nlangu, ye muna kaku-

cilumunina nlangu watuka mu tadi diambalu,
2 Mose 17: 6. 4 Mose 20: 11. 21: 6. Lumb. 78: 16.
16. ye wakuvana mana mu dia mu nsi yankatu, i dia kwalembwa zaya mase maku; kidi kakulongidika ye kutonta mu diambu dia kidi mboki kakuvangila mbote.
17. Kuvungutani ko: I zami ngolo ye ngolo zakoko kwami zituedi kimvwama kiaki kwa mono,
18. kansi bika wabambuka moyo, vo i Mfumu, Nzambi aku, ukuvananga ngolo mu baka kimvwama, kadi yandi zolele sikisa luwawanu luna lukawawasa mu ndefi ye mase maku—bonso buvengo nate ye bwabu.
19. Kansi vo una vilakana Mfumu, Nzambi aku, ye nama nzambi zankaka ye sadila zo ye sambila zo, buna ntele bwabu va zizi kieno, vo luna bungana mu kedika. 5 Mose 30: 17 b. Yos. 23: 16.
20. Mpila mosi ye bangoi babunganga Mfumu mu diambu dieno, i buna luna bungulwa, bu luna lembwa wa nding' a Mfumu, Nzambi eno.

KAPU 9.

Kolama kwa Isaeli mu ngiendolo au mu nsi yankatu.

Nawe, Isaeli! Bwabu una sabuka Yodani mu diambu diakota muna ye lemvula bantu bakulutidi mu ntalu ye ngolo, mbanza zazinene zatungwa siamu ku zulu,
5 Mose 1: 28.
2. kanda diabantu baanakita bena babingi ye ntela beni, bonso buuzaidi ngeye kibeni, ye mu diau wawilu mavovulwanga: nani lenda kakidila bana ba Anaki! 4 Mose 13: 29, 33 b.
3. Buna nazayi kwaku bwabu, vo Mfumu, Nzambi aku, i ndiena una vita ku ntual' aku, bonso tia tumanisanga; yandi una kubabunga, ye yandi una kubayinimisa kwa ngeye, ye ngeye una kubakuba ye kubafukisa mu nswalu, bonso butele Mfumu, kwa ngeye. 5 Mose 4: 24. Eb. 12: 29.
4. Mfumu, Nzambi aku, bu kana kubatinisa mu ngeye, buna kuvungutani ko: Mu diambu dialunungu luami Mfumu wankotese mu nsi yayi mu baka yo bonso mvwilu, kadi i ndimbuku abangoi bobo yisanga, vo Mfumu una kubatinisa mu ngeye.
1 Mose 15: 16. 3 Mose 18: 24 b.
5. Ka i lunungu luaku ye ntim' aku wasonga ko bisanga, vo ngeye lenda kotuswa mu nsi au ye vwa yo, kansi i ndimbuku abangoi bobo yisanga vo Mfumu, Nzambi aku, una kubatinisa mu ngeye, mboki diadi mpe, vo yandi zolele tunguna momo makasila mu ndefi kwa mase maku, Abalahami, Isaki ye Yakobi.
1 Mose 12: 7. 13: 15. 22: 16 b. 26: 3 b. 28: 13.
6. Nkiangunu nazayi bwabu, vo ka i lunungu luaku ko lusanga, vo Mfumu, Nzambi aku, zolele kuvana nsi yayi yabiza mu vwa; kadi ngeye i bantu bansingu zambalu.
2 Mose 32: 9. 5 Mose 31: 27.
7. Bambuka moyo, kuvilakanani ko, bonso buwafwemisa Mfumu, Nzambi aku, mu nsi yankatu. Tuka mu lumbu kina kiwavaika mu nsi a Ngipiti nate ye lualueki vava, yeno luakedi bamantingu kwa Mfumu.
2 Mose 14: 11. 16: 2. 4 Mose 11: 4 b. 25: 1 b. Lumb. 95: 10.
8. Kuna Holebi luafwemisa Mfumu, ye Mfumu walufwemina ye wazola kulubunga. 2 Mose 32: 1 b.
9. Bu yamana baluka va mongo mu tambula matadi mansenzebele, i matadi maluwawanu luawawasa Mfumu ye yeno, buna yalengila va mongo mu makumaia malumbu ye makumaia mamafuku ye yalembwa dia ye nwa.
2 Mose 24: 18. 34: 28.
10. Mfumu wampana matadi momo mamole mansenzebele masonukwa mu nlembo wa Nzambi; monso makala momo makala detila ye mambu momo mavova Mfumu kwa yeno va mongo mu tia lumbu kina kiluakutakana kuna.
2 Mose 19: 18 b. 31: 18. 5 Mose 4: 11 b.
11. Makumaia malumbu ye makumaia mamafuku bu mamana vioka, buna Mfumu wampana matadi momo mamole mansenzebele, matadi maluwawanu.
12. Mfumu wavova kwa mono: Telama ye kulumuka nswalu, kadi bantu baku bawavaikisi mu Ngipiti bavengi yonso yena yambi. Bakivengamene mu nzila yina yiyabakembi mu kwenda; yau bakivangidi teki kiayitulwa. 2 Mose 32: 7 b.
13. Mfumu wakamba kwa mono ye wavova: Mono mbweni, vo bantu bobo i bantu bansingu zambalu.
14. Ungiambula, kidi yababunga ye vinsikisa nkumbu au, mpasi ka yina vutuka kala kunsi azulu ko; mboki nzolele vanga wakala kanda diabantu balutidi baba mu ngolo ye ntalu.
15. Buna yabangumuka ye yakulu-

muka mu mongo walema mu tia; mu moko mami mamole yakala ye matadi mamole maluwawanu.

16. Buna yamona, vo luavolele masumu kwa Mfumu, Nzambi eno: yeno luakivangila mwan' angombe wayitulwa; i bobo luakivengamana mu nzila yina yalukamba Mfumu mu kwenda.

17. Buna yasimba matadi mamole ye yalosa mo mu moko mami mamole ye yabula mo va meso meno.

18. Mono yafukamana zizi kia Mfumu ye yalambalala bobo bonso ntangu yatekila, mu makumaia malumbu ye makumaia mamafuku kiadia ko ye kianwa ko, mu diambu diamasumu meno mamonsono maluavola, bu luavanga yina yakala yambi mu meso ma Mfumu, mu kumfwemisa.

19. Kadi mono yatina nganzi zozo ye nkesi zozo zalufulukila Mfumu bobo, vo wazola kulubunga. Mfumu wangwila mpe ntangu yoyo.

20. Mfumu wafwemina mpe Aloni beni ye wazola kumbunga, buna mono yadila Aloni mvutu mpe.

21. Mboki yabonga mwan' angombe, i masumu maluavola, ye yayoka wo ku tia ye yatoma wo kosa nate ye wakituka mfumfuta zamfumfu, ye yatuba mfumfuta zozo mu nlangu ukulumukanga mu mongo. 2 Mose 32: 20.

22. Ku Tabela, ku Masa ye ku Kibiloti-Hatava luafwemisa mpe Mfumu.

2 Mose 17: 7. 4 Mose 11: 1, 3, 34.

23. Mfumu bu kazola kulufidisa tuka ku Kadesi-Balanea ye wavova: Luenda baluki ye baka nsi yina yiiluveni, buna luatinguna ntumunu a Mfumu, Nzambi eno, ye ka luanlekila minu ko ye ka luawa nding' andi ko.

4 Mose 13: 2 b. 14: 1 b.

24. Inga, yeno luakedi mantingu kwa Mfumu tuka mu lumbu kina kiyabadika kuluzaya.

25. Buna yafukamana zizi kia Mfumu ye yalambalala bobo mu makumaia momo malumbu ye makumaia mamafuku; kadi Mfumu wavova, vo wazola kulubunga. 2 Mose 32: 11, 31 b. 34: 8 b.

26. Mono yadila kwa Mfumu ye yavova: Mfumu, Mfumu, kubungani bantu baku ko ye fwa diaku, diwakudidi mu ngolo zaku zazinene, diwavaikisi mu Ngipiti mu koko kwangolo.

27. Banzila sielo biaku Abalahami, Isaki ye Yakobi, kutalani mbalu, ndimbuku ye masumu biabantu baba ko;

28. ka bidi vova mu nsi yina yiwatuvaikisa: Mfumu bu kalembane kubakotisa mu nsi yina yikabasila, ye bu kababela, buna wabavaikisa ye wabayambula bafwa mu nsi yankatu.

4 Mose 14: 16.

29. Keti yau i bantu baku ye fwa diaku diwavaikisa mu ngolo zaku zazinene ye mu koko kwaku kwalambuka.

KAPU 10.

Matadi mamona mansenzebele. Mfwilu a Aloni. Kanda dia Levi diavangulwa. Ndubudulu mu tumamana nsikudukusu za Mfumu.

Mu ntangu yina Mfumu wakamba kwa mono: Nakitetila matadi mole mansenzebele, madetila ye mau matekila, ye baluka kwa mono va mongo; nakivangileti mpe nkela yanti.

2 Mose 25: 10 b. 34: 1 b.

2. Bu mbeni sonika va matadi mambu mamosi makala mu matadi matekila mawabula, una mo tula mu nkela.

2 Mose 25: 16, 21. 32: 19. 5 Mose 9: 10.

3. Buna mono yavanga nkela yanti wansofi ye yateta matadi mole mansenzebele, madetila ye mau matekila. Mono yabaluka va mongo ye yasimba mu koko kwami matadi momo mamole.

4. Yandi wasonika mu matadi mambu mamosi masonukwa mu nsonika yatekila, i kumi diamambu momo mavova Mfumu kwa yeno va mongo mu tia, lumbu kina kiluakutakana kuna. Mfumu wavana mo kwa mono.

5. Mboki mono yabangumuka ye yakulumuka mu mongo ye yatula matadi mu nkela yiyavanga, ye muna makalanga, bonso bwankamba Mfumu.

6. Buna ba Isaeli bananguka ku Beloti-Bene-Yakani ye bayenda ku Mosela. Kuna kwafwila Aloni ye kuna kadiamuswa mpe; mwan' andi wabakala Elasali wamvingana mu kinganga.

4 Mose 20: 28. 33: 30 b., 38 b.

7. Kuna bananguka ye bayenda ku Ngudungoda, ye tuka ku Ngudungoda ku Yotobata, nsi yakala mbidi abimilamila bianlangu.

8. Mu ntangu yina Mfumu wavangula kanda dia Levi mu diambu dianata nkela yaluwawanu lua Mfumu, mu telama va zizi kia Mfumu ye mu sala salu kwa yandi ye mu sakumuna mu nkumbu andi, bonso budina vanga bwabu mpe.

9. Mu diambu diodio Levi katambula kunku vo difwa ye mpangi zandi ko.

Mfumu i fwa diandi, bonso bukakembo kwa Mfumu, Nzambi aku.
4 Mose 18: 20 b. 5 Mose 18: 1 b. Yos. 18: 7.
10. Mono yalengila va mongo ntama yina yayingi bonso mu ntangu yatekila, makumaia malumbu ye makumaia mamafuku; Mfumu wangwila ntangu yoyo mpe: Mfumu kazola kubunga ko. 2 Mose 32: 11 b. 34: 28. 5 Mose 9: 25.
11. Mfumu wavova kwa mono: Telama ye wenda viti ku ntual' abantu ye ubayambula bananguka, kidi bakota ye vwa nsi yina yiyasila mu ndefi kwa mase mau mu kubavana.
12. Bwabu, Isaeli, nki kizolele Mfumu, Nzambi aku, kwa ngeye vo ka diadi ko, vo una vumina Mfumu, Nzambi aku, vo una diata mu nzila zandi ntangu zazonsono ye kunzola, ye vo una sadila Mfumu, Nzambi aku, mu ntim' aku wawonsono ye mu mwel' aku wawonsono, 5 Mose 6: 5.
13. mpasi wakeba nsikudukusu ye nkondo bia Mfumu biiveni bwabu, kidi watoma nitu.
14. Tala, Mfumu, Nzambi aku, vwidi mazulu ye zulu diamazulu, ntoto ye biabionsono biena va wau;
15. kansi i mase maku kaka mazolakana kwa Mfumu, ye wabatonda; yandi wasola nkun' au una kubalanda, yandi walusola mu bantu babonsono, bonso bulumweni bwabu yeno kibeni.
2 Mose 19: 5. 5 Mose 7: 6.
16. Nkiangunu luzabula masutu mantima mieno ye ka lutatamanani mu nsingu zambalu ko.
5 Mose 30: 6. Yel. 4: 4. Mav. 7: 51. Loma 2: 29. Kolo. 2: 11.
17. Kadi Mfumu, Nzambi eno, i Nzambi azinzambi ye Mfumu azimfumu, Nzambi, i nkwa waunene ye nkwa tulendo ye nkwa nsisi, yandi kabanzilanga muntu yindu ko ye kadianga kinswekila ko;
2 Lus. 19: 7. Yoa. 34: 19. Mav. 10: 34 b.
18. yandi unungisanga kondolo se ye fwola, uzolanga wanzenza ye ukumvananga dia ye mvwatu.
19. Mu diambu diodio yeno mpe luna zola wanzenza; keti yeno kibeni luakala banzenza mu nsi a Ngipiti.
2 Mose 22: 21. 23: 9.
20. Ngeye una vumina Mfumu, Nzambi aku, ngeye una kunsadila, ye kwa yandi una tatamana, ye nkumbu andi una dila ndefi.
5 Mose 6: 13. Mat. 4: 10. Luk. 4: 8.
21. Yandi i lusikulu luaku, ye yandi i Nzambi aku wavengi kwa ngeye mavanga momo mamanene ye mangitukulu maumweni mu maku meso.
22. Lusambodia luabantu mase maku makulumuka ku Ngipiti, kansi bwabu Mfumu, Nzambi aku, wavengi ngeye mbidi antalu bonso mbwetete zazulu. 1 Mose 15: 5. 22: 17. 46: 27.

KAPU 11.

Ndandani andubudulu mu tumamana nsikudukusu za Mfumu.

Nkiangunu ngeye una zola Mfumu, Nzambi aku, ye keba makakembi ngeye mu keba, ntangu zazonsono, nkondo ye nsiku ye nsikudukusu biandi.
2 Luyinduleno bwabu—kadi kibikanga bana beno ko bakabazeyi vo bakabamweni bo—bonso Mfumu, Nzambi eno, waluyundudi, luyinduleno nene kwandi, koko kwandi kwangolo ye koko kwandi kwalambuka,
3. dimbu bina ye mavanga bikavanga mu Ngipiti, kwa Falao, ntinu mu Ngipiti, ye mu nsi andi yayonsono,
4. ye bonso bukavangila nkangu wabisi Ngipiti, kavalu kwau ye makalu mau, bonso bukababukisa nlangu wambu wa Mbwaki, bu baluzoma, ye bonso bwababungisila Mfumu ntangu yina ye ka bena bwabu diaka ko;
2 Mose 14: 23 b.
5. yina yikaluvangila mu nsi yankatu, nate ye lualueki vava,
6. ye yina yikavangila Datani ye Abilami, bana bababakala ba Eliabi, mwan' a Lubeni, bonso bwazibula ntoto nwa andi ye wabamina ye nzo zau ye nzo zau zakoto ye biabionsono biavumuna biabanama, i bobo mu kati dia Isaeli.
4 Mose 16: 31 b. 26: 9 b. Lumb. 106: 17.
7. Kadi keti luamweni mu meno meso mavanga momo mamanene mavengi Mfumu.
8. Nkiangunu buna lukeba nsikudukusu zozo zazonsono ziiveni bwabu, kidi luakota mu kibakala ye baka nsi yina yilueti kwenda mu baka bonso mvwilu,
9. ye kidi luakala zingu ntama mu nsi yasila Mfumu mu ndefi kwa mase meno mu kubavana ye nkun' au, i nsi yicilumukanga mamvumina ye niosi.
10. Kadi nsi yina yiuna luaka bwabu mu vwa yo ka yena bonso nsi a Ngipiti ko yiluavaika yiwakatwa diatisila nlangu mu ntombo ziwakuna bonso buvangwanga mu nkuzu;
11. ve, nsi yilueti kwenda bwabu mu vwa yo, i nsi yena miongo ye

mindimba, yitambulanga nlangu wandwa mu mvula zazulu, 5 Mose 8: 7.
12. i nsi yikebisanga Mfumu, Nzambi aku, ye yau meso ma Mfumu, Nzambi aku, masungamananga ntangu zazonsono, kasi ye mbadukulu amvu nate ye nsukulu amvu.
13. Vo luna wa nsikudukusu ziiluveni bwabu ye luna zola Mfumu, Nzambi eno, ye kunsadila mu ntima mieno miamionsono ye miela mieno miamionsono,
3 Mose 26: 3 b. 5 Mose 28: 1 b.
14. buna ngina nokisa mvula mu nsi eno mu ntangu yifweni, mvula zantombo ye zandolo, ye ngeye una yonzika mbongo aku ye vinia kiaku ye mazi maku. Yel. 5: 24. Yoeli 2: 23.
15. Mono ngina vana bulu biaku titi va nsi aku ; ngeye una dia ye yukuta.
16. Kansi lukikenga, ntima mieno ka midi zimbuswa, ye luna vengama ye sadila nzambi zankaka ye sambila zo ;
17. kadi buna nganzi za Mfumu zina kwama kwa yeno, ye yandi una zika zulu, mpasi mvula ka zina bwa ko, ye nsi ka yina vana mbutu ko ; yeno luna fukuswa nswalu mu nsi yina yambote yizolele kuluvana Mfumu.
3 Mose 26: 19. 5 Mose 28: 23.
18. Nkiangunu luna yindula mambu mami momo mu ntima mieno ye mu miela mieno, ye luna mo kanga bonso dimbu va moko meno, ye mana kala bonso nsonokono yambanzulu va mbulu zeno ; 5 Mose 6: 6 b. Zing. 6: 21 b.
19. luna mo longa bana beno, bu uvovanga mu mau, bu uvwendi mu nzo aku ye bu udieti mu nzila, bu ulambalele ye bu utelamene ; 5 Mose 4: 9 b.
20. ngeye una mo sonika va tungwa biamielo mu nzo aku ye va mielo miaku ;
21. kidi yeno ye bana beno luakala zingu ntama mu nsi yasila Mfumu mu ndefi kwa mase meno mu kubavana, i mu ntangu yina yayingi yina yalangana zulu va ntandu antoto.
22. Kadi vo lukebanga nsikudukusu zazi zazonsono ziiluveni, ye lunamanga zo ye luna zola Mfumu, Nzambi eno, ye diata ntangu zazonsono mu nzila zandi ye tatamana kwa yandi,
23. buna Mfumu una tinisa bantu bobo babonsono mu yeno, ye luna bedisa makanda malutidi yeno mu ntalu ye ngolo.
24. Vuma vuma kina diata tambi bieno bina vuwa kwa yeno. Tuka ku nsi yankatu nate ye ku Lebanoni, tuka ku nzadi (nzadi a Eufalata) nate ye ku mbu a Weste nsi eno yina yalangana.
2 Mose 23: 31. 4 Mose 34: 2 b. Yos. 1: 3 b. 14: 9.
25. Widi muntu nkutu kalendi kulukakidila ko. Mfumu, Nzambi eno, una bwisa wonga ye pamu mu diambu dieno mu nsi yayonsono yiluna diata, bonso bukaluvovele. 5 Mose 2: 25.
26. Tala, bwabu ilukembi lusakumunu ye lusingulu :
27. lusakumunu, vo luwanga nsikudukusu za Mfumu, Nzambi eno, ziiluveni bwabu, 5 Mose 28: 2 b.
28. ye lusingulu, vo ka luwanga nsikudukusu za Mfumu, Nzambi eno ko, kansi luna vengama mu nzila yiilukembi bwabu mu kwenda ye luna nama nzambi zankaka zilulembolo zaya. 5 Mose 28: 15 b.
29. Mfumu, Nzambi aku, bu kameni kukotisa mu nsi yina yiweti kwenda bwabu mu diambu diavwa yo, buna una yambula mongo wa Ngelisimi wakala vuma kialusakumunu ye mongo wa Ebali vuma kialusingulu.
5 Mose 27: 12 b. Yos. 8: 34 b.
30. (Miongo miomio miena, bonso buzayakene, mu simu diankaka dia Yodani, ku nim' anzil' a Weste, mu nsi abakananita bamakanga, vatadisi Ngilingali, va bonde diantelebinta dia Mole.) 1 Mose 12: 6.
31. Kadi luna sabuka Yodani mu diambu diakota ye vwa nsi yizolele kuluvana Mfumu, Nzambi eno ; yeno luna yo baka bonso mvwilu ye kala kundu kuna.
32. Buna luna keba ye nama nkondo ye nsiku miamionsono miilukembi bwabu.

KAPU 12.

Lusambulu lua Nzambi luna kala va vuma kimosi kaka. Nduengosolo mu sambila biteki.

Miami i nkondo ye nsiku miluna keba ye nama mu nsi yiveni Mfumu, Nzambi amase maku, kwa ngeye mu vwa : ntangu yayonsono yiluvumunanga va ntoto luna mio keba.
2. Yeno luna bunga vuma biobio biabionsono nampia bisambidilanga bantu babana baluna kuba, kani basidi bo va miongo miaminene ye vuma bianangama vo kunsi anti miankunzu.
3. Yeno luna tulula masalu mau ye bula mama biau ye yoka Asela miau

ku tia ye kwanga bifwani biau biakinzambi, ye luna fukisa nkumbu zau mu vuma biampila yoyo. 5 Mose 7: 5.

4. Mu diambu dia Mfumu, Nzambi eno, ka luna vanga bonso yau ko,

5. kansi vuma kina sola Mfumu, Nzambi eno, mu dimosi mu makanda meno mu nanimisa kio nkumbu andi, kundu kiandi kiokio luna tomba, ye kuna una kwenda.

1 Nt. 8: 29. 2 Lus. 7: 12, 16.

6. Kuna luna nata nkailu mieno miangioka ye miamponda, buku kieno kiakumi-kumi, bionso bina nata moko meno bonso nkailu miampevila, nkailu mieno miansilulu ye mialuzolo ye biansemokono mu ngombe zeno ye mameme meno.

7. Kuna luna dila va zizi kia Mfumu, Nzambi eno, ye yangalala ye bisi nzo eno mu yayonsono yiluabeki, mu yayonsono yiwasakumunwa kwa Mfumu, Nzambi aku.

8. Buna ka luna vanga, bonso butuvanganga vava ko, muntu muntu bonso bukabenzi, vo bulutidi songa;

9. keti ka lualueki nate ye bwabu ku mvundulu ko ye ku fwa dizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku.

10. Kansi bu lusabukidi Yodani ye luena mu nsi yizolele kuluvana Mfumu, Nzambi eno, bonso difwa, ye bu kayambudi luavuvama mu diambu diantantu mieno miamionsono kinzungidila, ye luna kala kundu mu mpungumunu,

11. buna luna nata biabionsono biilukembi bwabu ku vuma kiokio kina sola Mfumu, Nzambi eno, mu kala kundu kiankumbu andi: nkailu mieno miangioka ye miamponda, buku kieno kiakumi-kumi, bionso bina nata moko meno bonso nkailu miampevila, ye mpe nkailu mina miamionsono miansilulu miasolwa milusilanga kwa Mfumu.

12. Buna luna yangalala va zizi kia Mfumu, Nzambi eno, ye bana beno bababakala ye babakento, sielo bieno biababakala ye biabakento ye nlevita ukalanga yeno mu ngudi amielo mieno, kadi keti yandi kenani kunku vo difwa ye yeno ko.

4 Mose 18: 20 b. 5 Mose 10: 9. 14: 27. 18: 1.

13. Ukikenga, kwidi yoka nkailu miaku miangioka va vuma kiankaka, kiulenda zola;

14. ve, mu vuma kina sola Mfumu mu dimosi mu makanda maku, muna una yokila nkailu miaku miangioka, ye muna una vangila mankaka mamonsono mangina kukamba.

15. Kansi ulenda vonda ye dia mbizi beni, bonso buweti zola, mu ngudi amwelo ayonso yonso mu mbanza zaku, bonso bwena lusakumunu luna kuvana Mfumu, Nzambi aku. Usumukini ye uvedele lenda yo dia, nkievo i mbizi ambambi vo nsungu.

16. Kansi ka ludiani menga ko; luna mo tengula va ntoto bonso nlangu.

1 Mose 9: 4. 3 Mose 3: 17. 7: 26. 17: 10 b. 19: 26. 5 Mose 15: 23.

17. Nkiangunu kulendi dia mu nzo aku mu ngudi amielo miaku buku kiakumi-kumi mu mbongo aku ko, vinia kiaku ye mazi maku, ye ka biansemokono mu ngombe zaku ye mameme maku ko, ye ka nkailu ansilulu mu miau miusilanga ko vo mu nkailu mialuzolo vo mu biobio bina nata koko kwaku bonso nkailu miampevila;

18. kansi va zizi kia Mfumu, Nzambi aku, va vuma kina sola Mfumu, Nzambi aku, una dila miampila yoyo ye mwan' aku wabakala ye mwan' aku wankento, sielo kiaku kiabakala ye sielo kiaku kiankento ye va kimosi ye nlevita ukalanga mu ngudi amielo miaku; mboki una yangalala va zizi kia Mfumu, Nzambi aku, mu yayonsono yiubeki. 5 Mose 14: 23.

19. Ukikenga, kwidi vilakana nlevita ntangu yina yayonsono yiuna vumuna mu nsi aku. 5 Mose 14: 27.

20. Nkiangunu Mfumu, Nzambi aku, bu kanenevese nsi aku, bonso bukakukembi, buna vo ngeye una banza: nzolele dia mbizi—vo weti zola dia mbizi—buna bika wadia mbizi, bonso buweti zola. 1 Mose 28: 14. 5 Mose 19: 8.

21. Vuma kiokio kina sola Mfumu, Nzambi aku, mu nanimisa kio nkumbu andi, vo kitatukidi mu ngeye nseke, buna bonso bwena momo maikembi, bika wavonda mu ngombe zozo ye mameme momo biakuveni Mfumu, ye bika wadila bio ku nzo aku mu ngudi amielo miaku, bonso buweti zola.

22. Kansi luna bio dila mpila mosi ye budiwanga mbizi ambambi vo yansungu; usumukini ye uvedele lenda bio dia.

23. Kansi una kwikama mu lembwa dia menga, kadi menga i mwela, ye kuna dia mwela ye mbizi va kimosi ko.

3 Mose 17: 11 b.

24. Kuna mo dia ko; una mo tengula va ntoto bonso nlangu.

25. Kuna mo dia ko, kidi watoma nitu ye bana baku bana kulanda, bu

uvanganga masongele mu meso ma Mfumu.

26. Kansi nkailu mianlongo miuzolele nata, ye nkailu miaku miansilulu, miau una nata ku vuma kiokio kina sola Mfumu.

27. Ngeye una yoka nkailu miaku miangioka, mbizi ye menga, va salu dia Mfumu, Nzambi aku ; menga mankailu miaku miamponda mana tengulwa va salu dia Mfumu, Nzambi aku, kansi mbizi ulenda dia.

28. **M**ambu momo mamonsono maiveni, ngeye una mo keba ye wa, kidi ngeye ye bana baku bana kulanda bana toma nitu, mu ntangu yikayimani, bu uvanganga monso mena mabiza ye masonga mu meso ma Mfumu, Nzambi aku.

29. **M**fumu, Nzambi aku, bu kafukisi bantu bobo bauna luakila mu kubakuba, nkiangunu bu umeni kubakuba ye tungidi mu nsi aku,

30. buna ukikenga kwidi zingalakana, ye una kubanama, bu bakibungulwa mu diambu diaku ; kuyuvulani mu nzambi zau ko ye kuvovani ko : Kadi bantu baba bwe basambidila? Bobo mono mpe nzolele vanga.

5 Mose 18: 9 b. Yos. 23: 7. Lumb. 106: 35 b.

31. Ve, kuvangani bonso bobo mu diambu dia Mfumu, Nzambi aku ko, kadi yayonsono yena nkankumusu kwa Mfumu, ye yina yikabelanga bavengi mu zitisa nzambi zau ; inga, bayokanga mpe bana bau bababakala ye babakento mu tia kwa nzambi zau.

32. **M**amonsono mailukembi, luna mo keba ye vanga. Kuna mo yika diambu ye katula diambu ko.

5 Mose 4: 2. Zing. 30: 6. Nzai. 18: 19.

KAPU 13.

Nsindusulu ansambudulu abiteki.

Vo mbikudi vo muntu wena ye zindozi una telama mu ngeye ye yandi una kusila dimbu vo mangu

2. ye mboki dimbu kiokio vo mangu kina monika mu kedika, i kina kikakuvovila, bu kavova : bika tuanama ye sadila nzambi zankaka zilulembolo zaya,

3. buna mpe kuna wila mambu mambikudi wowo vo nkwa ndozi una ko, kadi Mfumu, Nzambi eno, una kulutontila bobo kaka mu diambu diazaya, vo luzolanga Mfumu, Nzambi eno, mu ntima mieno miamionsono ye mu miela mieno miamionsono.

4. Mfumu, Nzambi eno, luna nama, yandi luna vumina, nsikudukusu zandi luna keba, nding' andi luna wila, yandi luna sadila, ye kwa yandi luna tatamana.

5. Kansi mbikudi wowo vo nkwa ndozi una vondwa, kadi wakamba lusotokono mu Mfumu, Nzambi eno, waluvaikisa mu nsi a Ngipiti ye wakukula mu nzo akinanga ; yandi zolele kusindisila mu sisa nzila ziwakembo kwa Mfumu, Nzambi aku, mu kwenda. Ngeye una kukikatudila yonso yena yambi.

5 Mose 18: 20.

6. Vo mpangi aku, mwana wabakala wambut' aku, vo mwan' aku wabakala vo mwan' aku wankento vo nkazi va lubumbulu luaku vo nkundi aku, wena kwa ngeye nkievo waku mwela, vo mosi mu baba zolele kusindisila mu nsweki, bu kavovele : bika tuenda sadila nzambi zankaka zilembolo zaya ngeye vo mase maku—

5 Mose 17: 2 b.

7. mu nzambi zabantu bobo bakuluzungidilanga, lukufi ye ngeye vo nseke ye ngeye, tuka ku nsuka mosi yantoto nate ye ku yankaka—

8. buna kuna vanga luzolo luandi vo kunwila ko ; kuna kunkuta nkutu ko vo kunsonga widi nlemvo nkutu vo kunlemvukila,

9. kansi una kumbema : va kintete kwaku koko kuna zangulwa kwa yandi mu kumvonda, ye mboki moko mabantu babonsono.

10. Ngeye una kumvonda mu matadi, bu katonta kusindisila mu sisa Mfumu, Nzambi aku, wakuvaikisa mu nsi a Ngipiti, mu nzo akinanga.

11. Isaeli diadionsono dina bo wa ye tina, ye mboki yayibi yampila yoyo ka yina vutuka vangwa mu ngeye ko.

5 Mose 17: 13.

12. Vo ulenda wa, vo nsamu una tewa mu yimosi mu mbanza zozo zizolele kuvana Mfumu mu kala zo,

13. vo babakala batelamene mu ngeye, babakala bambi, basindisilanga bisi mbanz' au, bu bavovanga : bika tuenda sadila nzambi zankaka zilulembolo zaya,

14. buna una toma tomba, yuvuzula ye fiongunina ; buna vo bwena kedika ye nadede, vo nkankumusu yampila yoyo yavengo mu ngeye,

15. buna una banda bisi mbanza yoyo mu meno masabala ; ngeye una yo niokuna mu bungwa ye biabionsono biena mu yau ; bibulu mpe una banda mu meno masabala.

16. Bintani biabionsono biuna baka kuna, una bio yonzika mu kati diakianzala, ye mboki una yoka mbanza mu tia, ye bintani biabionsono biuna baka kuna, bonso nkailu wamvimba kwa Mfumu, Nzambi aku ; yau yina kala ntulami amatadi mu ntangu yikayimani, ye ka yina vutuka tungudulwa ko.
17. Kuyambulani widi lekwa nkutu ko mu bina bianiokunwa kiavalakana ye koko kwaku, kidi Mfumu kavenguka mu tia tuanganzi zandi ye kakumwesa nkenda ye kakulemvukila ye kakuniekisa, bonso bukasila mu ndefi kwa mase maku,
18. vo una wa nding' a Mfumu, Nzambi aku, ye keba nsikudukusu zandi zazonsono ziiveni bwabu, ye vanga masongele mu meso ma Mfumu, Nzambi aku.

KAPU 14.

Dimbu biafwidi biakanukunwa. Bulu biavedila ye biasumuka. Buku biakumikumi.

Yeno i bana ba Mfumu, Nzambi eno. Ka luna kukitenda dimbu vo kukiteba vandu va ntandu ambulu ko mu diambu diamuntu wafwa ;
3 Mose 19: 27 b. 21: 5.
2. kadi ngeye i bantu bakiabiekwa nlongo mu diambu dia Mfumu, Nzambi aku, ye Mfumu wakuvangudi mu kala bantu bandi bamvwa mu bantu bankaka babonsono va ntoto.
2 Mose 19: 5. 5 Mose 4: 20. 7: 6. 26: 18.
3. Kudiani lekwa kiena nkankumusu ko.
4. Biabi i bulu biamalu maia bilulenda dia : zingombe, mameme ye zinkombo,
3 Mose 11: 2 b.
5. nsungu, mbambi, mvudi, nkombo zamiongo, disoni, teo ye semeli,
6. bulu biabionsono biamalu maia biena biodia ye biena biodia biabasuka mu ndambu zole, ye bina bikasudilanga dia ; bulu biampila yoyo biamalu maia lulenda dia.
7. Kansi biabi ka luna dia ko mu bulu biobio bikasudilanga dia ye mu biau biena biodia biabasuka : kamela, kalumba ye safane, kadi bikasudilanga dia kansi ka biena ye biodia ko, biau bina kala biasumuka kwa yeno ;
8. ngulu, kadi yena biodia, kansi ka yikasudilanga dia ko, yau yina kala yasumuka kwa yeno. Mbizi abulu biobio ka luna dia ko, ye ka luna valakana bimbondia biau ko.

9. Biabi i bina bilulenda dia mu bina biabionsono bivumunanga mu nlangu : biabionsono biena matolo ye mabala lulenda dia.
3 Mose 11: 9 b.
10. Kansi ka widi lekwa nkutu ko kikondolo matolo ye mabala luna dia ; biau bina kala bonso biasumuka kwa yeno.
11. Nuni zazonsono zavedila lulenda dia.
12. Kansi nuni zazi ka luna zo dia ko : ngo azulu, lubakila luameme, mbemba,
3 Mose 11: 13 b.
13. nuni yalaa, kimbembe, lusiuki ye zankaka mu kanda,
14. minganga miamionsono miampila mu mpila bonso bumiena mu kanda,
15. nuni yakamela, nuni yatahemasi, nuni yambizi anlangu, lubakila ye zankaka mu kanda,
16. kimfutu, kuti, nuni yatinsemeti,
17. lembe, kwakwa, nuni yakindimina,
18. ngongo, nswengi amvula ye zankaka mu kanda, nkombo avia ye lumfukunia.
19. Ndekwa-ndekwa biabionsono bitilumukanga bina mpe kala bonso biasumuka kwa yeno, ka bina diwa ko.
3 Mose 11: 20 b.
20. Kansi biabionsono bitilumukanga biavedila lulenda dia.
21. Ka ludiani kimbondia ko ; kwa wanzenza ukalanga mu ngudi amielo miaku ulenda vana biampila yoyo, ye yandi lenda bio dia ; ulenda mpe teka bio kwa mwisi nsi yankaka. Kadi ngeye i bantu bakiabiekwa nlongo mu diambu dia Mfumu, Nzambi aku. Kulambani mwan' ankombo mu mamvumina mambut' andi ko.
2 Mose 23: 19. 34: 26.
22. Buku kiakumi-kumi una vana mu mbongo zazonsono zankunzu zimenanga mvu ka mvu mu via diaku.
3 Mose 27: 30. 5 Mose 12: 6 b.
23. Una kio dila va zizi kia Mfumu, Nzambi aku, va vuma kiokio kikana sola bonso kundu kiankumbu andi : buku kiakumi-kumi mu mbongo aku, vinia kiaku ye mazi maku, ye mpe mu biansemokono mu ngombe zaku ye bulu biaku biabizio ; kadi ngeye una longuka mu vumina Mfumu, Nzambi aku, mu ntangu zazonsono.
5 Mose 12: 17 b.
24. Kansi vo nzila yena yayila kwa ngeye, ye una lembana kio nata kuna, vuma kiokio kina sola Mfumu, Nzambi aku, mu nanimisa kio nkumbu andi, vo kiena nseke kwa ngeye—Mfumu, Nzambi aku, bu kakusakumunanga—

25. buna ngeye lenda kio teka ye kanga bivanza ye nata bio ye kwenda ku vuma kina sola Mfumu, Nzambi aku.

26. Ngeye lenda sumba mu vanza bionso biuzolele, zingombe vo bulu biabizio vo vinia vo ndwinu zankaka zangolo vo biankaka biulenda zola; mboki una bulukila kuna va zizi kia Mfumu, Nzambi aku, ye yangalala ye bisi nzo aku.

27. Nlevita wena mu ngudi amielo miaku buna kuna kumvilakana ko, kadi yandi kenani ye kunku vo difwa ye ngeye ko. 5 Mose 12: 12, 19.

28. Ku nsukulu amvu wantatu-ntatu ngeye una vangula biabionsono biabuku kiakumi-kumi mu bina biuyonzekele mu mvu wowo ye yudika bio mu ngudi amielo miambanza zaku. 5 Mose 26: 12 b.

29. Mboki nlevita lenda kwiza, i yandi ukondolo kunku vo difwa ye ngeye, ye mpe wanzenza ye kondolo se ye fwola bakalanga mu ngudi amielo miaku; yau bana dia ye yukuta. Bobo una vanga, kidi Mfumu, Nzambi aku, kakusakumuna mu mavanga mamonsono mamoko maku, mu mamonsono mauvanganga. 4 Mose 18: 24.

KAPU 15.

Mvu wangiambudulu. Biansemokono mu bulu biatoluka.

Mvu wansambodia-nsambodia una yambula wakala mvu wangiambudulu. 2 Mose 23: 10 b. 3 Mose 25: 3 b.

2. Bonso bwabu buna kala mu ngiambudulu yina yina yambudulwa: Wonso nsompisi wasompese lekwa kwa ni andi, una yambula mfuka ntangu yoyo. Buna kalendi lomba mfuka kwa ni andi ye mpangi andi ko, kadi mvu wangiambudulu wasamunwa ntangu yoyo.

3. Kwa mwisi nsi yankaka ulenda lomba mfuka, kansi vo beki mfuka kwa mpangi aku, buna una kunyambudila.

4. Kansi mwanki widi wamputu nkutu kana kala ye ngeye ko, kadi Mfumu una kusakumuna beni mu nsi yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku, mu vwa bonso fwa diaku,

5. vo uwanga nding' a Mfumu, Nzambi aku, kaka, ye una keba ye nama nsikudukusu zazi zazonsono ziiveni bwabu.

6. Kadi Mfumu, Nzambi aku, una kusakumuna, bonso bukakukembi; ngeye una sompisa mbongo kwa makanda mamingi, kansi ngeye kibeni kuna kala nsatu asompa kwa muntu ko, ye una yala makanda mamingi, kansi yau ka bana kuyala ko. 5 Mose 28: 12.

7. Vo wamputu wena yaku, umosi mu mpangi zaku mu ngudi amwelo ambanz' ambanza zaku mu nsi yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku, buna kuna badisa ntim' aku ko ye zika koko kwaku kwa ndieu mpangi aku yabumputu, 3 Mose 25: 35 b. 1 Yoa. 3: 17.

8. kansi una zibula koko kwaku mu luzolo kwa yandi ye sompisa mu luzolo kwa yandi bikena nsatu mu bumputu bwandi. Mat. 5: 42. Luk. 6: 34 b.

9. Ukikenga mabanza mama mambi ka midi kala mu ntim' aku: mvu wansambodia, mvu wangiambudulu wena lukufi, ye bobo una tadila mpangi aku yabumputu mu disu diambi ye lembwa kumvana lekwa; buna yandi lenda boka mu diambu diaku kwa Mfumu, ye buna una nata masumu.

10. Ngeye una kumvana mu zola, ye ntim' aku ka una fibala ko, bu una kumvana, kadi mu diambu diankailu aku Mfumu, Nzambi aku, una kusakumuna mu mavanga maku mamonsono, mu mamonsono mauvanganga. 2 Kol. 9: 7 b.

11. Bamputu keti ka bana kondwa mu nsi ko, nkiangunu mono ikembi ye mpovele: Ngeye una zibula koko kwaku mu zola kwa mpangi aku, kwa bafwafwa ye bamputu bena yaku mu nsi aku. Mat. 26: 11. Yoa. 12: 8.

12. Vo muntu mu bantu baku, bakala diaebeleo vo nkento waebeleo, wakitekele kwa ngeye ye wasadidi ngeye mu mvu nsambanu, buna una kunyambula mu salu kiaku mu mvu wansambodia; 2 Mose 21: 2 b. 3 Mose 25: 39 b. Yel. 34: 14.

13. bu una kunyambula mu salu kiaku, kuna kunyendisa mu moko ye moko ko.

14. Bulutidi, vo una kumvana nkailu mitukidi mu kamba diaku, mu kianu kiaku ye mu kamunu kiaku kiavinia; mu bina biakusakumunina Mfumu una kumvana.

15. Ngeye kibeni una bambuka moyo, vo wakedi nanga mu nsi a Ngipiti, ye vo Mfumu, Nzambi aku, wakukula, nkiangunu bwabu ikukembi momo.

16. Kansi vo buna kala, vo yandi una vova kwa ngeye, vo kazolele kusisa ko, bu kakutondele ye nzo aku, bu kamweni mbote kwa ngeye, 2 Mose 21: 5 b.

17. buna una bonga nsoma ye zoka

wo mu kutu kwandi wavaika ye wakota mu mwelo; mboki yandi una kala nang' aku ntangu yikayimani. Bonso bobo una vanga kwa sielo kiaku kiankento.

18. Kuna banza ko, vo i mpasi beni, bu una katwa yambula sielo kiaku mu salu kiaku; mu mvu nsambanu keti yandi walutila sala ndutila zole kwa ngeye ye mu bina bisalanga kisadi kiansompa mu mfutu andi. Mfumu, Nzambi aku, una kusakumuna mu yayonsono yiuvanganga.

19. Nsemokono zazonsono zambakala, zibutwanga mu ngombe zaku ye bulu biaku biabizio una zo bieka nlongo kwa Mfumu, Nzambi aku; mu salu kiaku kuna sadila bina biasemukunwa mu ngombe zaku ko, ye kuna mpe zaka mika mu bina biasemukunwa mu bulu biaku biabizio ko.

2 Mose 13: 2. 34: 19. 4 Mose 3: 13. 8: 17.

20. Va zizi kia Mfumu, Nzambi aku, una bio dila ye bisi nzo aku mvu ka mvu mu vuma kiokio kina sola Mfumu.

5 Mose 12: 11 b.

21. Kansi vo bulu kiena kieta, vo kieti tembila vo kifwidi meso vo kieta kiankaka kiambi, buna kuna kio yoka kwa Mfumu, Nzambi aku ko.

3 Mose 22: 20 b. 5 Mose 17: 1. Malaki 1: 8, 13.

22. Mu ngudi amielo miambanza zaku ulenda kio dila; usumukini ye uvedele lenda kio dia, nkievo i mbizi ambambi evo yansungu.

23. Kansi kuna dia menga ko; ngeye una mo tengula va ntoto nkievo mangu.

1 Mose 9: 4. 3 Mose 17: 10 b. 5 Mose 12: 16, 23 b.

KAPU 16.

Nkembo ntatu miaminene. Minkongudidi. Asela ye mama.

Banzila ngonda ya Abibi ye kembila nkembo wapasa wa Mfumu, Nzambi aku; kadi mu ngonda ya Abibi Mfumu, Nzambi aku, wakuvaikisa mu nsi a Ngipiti mu fuku.

2 Mose 12: 2 b. 13: 4. 23: 15. 3 Mose 23: 5 b. 4 Mose 9: 2 b. 28: 16 b. 2 Lus. 35: 1.

2. Ngeye una vonda nkailu apasa kwa Mfumu, Nzambi aku, mu bulu biabizio ye zingombe, mu vuma kina sola Mfumu bonso kundu kiankumbu andi.

3. Ngeye kuna wo dila lekwa kiafuna ko; mu lumbu nsambodia una wo dila mampa malembwa funa, i mampa matulungulu tuaku. Kadi mu nzaki-nzaki wakatwa vaika mu nsi a Ngipiti. Nkiangunu mu lumbu biaku biabionsono biazingu una bambuka moyo mu lumbu kina kiwavaika mu nsi a Ngipiti.

2 Mose 13: 6 b. 34: 18.

4. Mu lumbu nsambodia ka muna monika vumvu ye ngeye mu nsi aku yayonsono ko, ye mu yina yiuna vonda mu nkokila mu lumbu kiantete widi mbizi nkutu ka yina sala mu fuku nate ye nsuka ko.

2 Mose 34: 25.

5. Kulendi vondila nkailu apasa mu ngudi amwelo ayonso yonso mbanza ko mu mbanza zizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku,

6. kansi una kwenda ku vuma kina sola Mfumu, Nzambi aku, mu kala kundu kiankumbu andi, ye kuna una vondila nkailu apasa mu nkokila, ntangu bu yeti dimina, mu ntangu yina yimosi yalumbu yiwavaika mu Ngipiti.

7. Ngeye una wo bidisila ye dila wo mu vuma kiokio kina sola Mfumu, Nzambi aku, mboki mu nsuka lenda kwaku vutuka ye kwenda ku nzo zaku zakoto.

8. Mu lumbu sambanu una dila mampa malembwa funa, ye mu lumbu kiansambodia mwena lukutukunu luankembo lua Mfumu, Nzambi aku; buna ka salu nkutu ko una sala.

9. Tumingu nsambodia una kukitangila; tuka mu lumbu kiokio kibadikidi zakwa mbongo, una tanga tumingu nsambodia.

2 Mose 23: 16. 3 Mose 23: 15 b. 4 Mose 28: 26.

10. Mboki una kembila nkembo alumbu bialumingu wa Mfumu, Nzambi aku, ye nata nkailu aluzolo luakoko kwaku uulenda vana bonso buulendele, bonso bwena tezo kialusakumunu luakuveni Mfumu, Nzambi aku.

11. Va zizi kia Mfumu, Nzambi aku, una yangalala va vuma kiokio kina sola Mfumu, Nzambi aku, bonso kundu kiankumbu andi, ye mwan' aku wabakala ye mwan' aku wankento, sielo kiaku kiabakala ye kiankento ye nlevita ukalanga mu ngudi amielo miaku ye wanzenza, ukondolo se ye fwola bena yaku.

12. Ngeye una bambuka moyo, vo ngeye kibeni wakedi nanga mu Ngipiti, ye keba ye nama nkondo miami.

13. Nkembo wamafwokula una kembila mu lumbu nsambodia, bu ukotisanga mbutu miakianu kiaku ye kamunu kiaku kiavinia.

2 Mose 23: 16. 3 Mose 23: 34 b. 4 Mose 29: 12 b.

14. Ngeye una yangalala mu nkembo aku wowo, ye mwan' aku wabakala ye mwan' aku wankento, sielo kiaku kia-

bakala ye sielo kiaku kiankento, ye nlevita ye wanzenza, nkondolo se ye fwola bakalanga mu ngudi amielo miaku.

15. Mu lumbu nsambodia una kembila nkembo a Mfumu, Nzambi aku, mu vuma kiokio kina sola Mfumu; kadi Mfumu, Nzambi aku, una kusakumuna mu mbutu miamionsono miutambulanga ye mu mavanga mamonsono mamoko maku, ye ngeye una dakana kwa kiese.

16. Babakala baku babonsono bana kwiza ngiza tatu mvu ka mvu ku zizi kia Mfumu, Nzambi aku, mu vuma kiokio kikana sola: mu nkembo wamampa malembwa funa, mu nkembo walumbu bialumingu ye mu nkembo wamafwokula. Kansi widi muntu nkutu kana kwiza va zizi kia Mfumu moko ye moko ko,

2 Mose 23: 17. 34: 23. 3 Mose 23: 4 b.

17. kansi muntu muntu una vana bonso bulendele koko kwandi, bonso bwena tezo kialusakumunu lukuveni Mfumu, Nzambi aku.

18. Minkongudidi ye minkengi una kukiyadisila mu ngudi amielo miaku miambanza zazonsono zizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku, mu makanda maku, kanda kanda; yau bana kongudila bantu mu nkongodolo yansiku.

19. Ngeye kuna vidingisa nsiku ye banzila muntu yindu ko; kuna tambula kinswekila ko, kadi kinswekila kivondanga meso mabanduenga ye kizekanga bungu diabalunungu.

2 Mose 23: 6 b. 3 Mose 19: 15. 5 Mose 1: 16 b. Zing. 15: 27.

20. Lunungu, lunungu una zinina, kidi wavuka ye vwa nsi yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku.

21. Ngeye kuna kukituikila Asela wawidi nti nkutu ko, va lueka luasalu dia Mfumu, Nzambi aku, dina diuna kukivangila;

22. kuna mpe kukitedimisina mama ko, kadi Mfumu, Nzambi aku, ubelanga biampila yoyo. 3 Mose 26: 1.

KAPU 17.

Mvutulu andinda mu nsambudulu abiteki. Minkondo mu minkongudidi ye mintinu.

Kuyokani bulu ko kwa Mfumu, Nzambi aku, mu zingombe vo mu bulu biabizio, kilembolo dedama vo kiena kieta kiankaka, kadi kiampila yoyo i nkankumusu kwa Mfumu, Nzambi aku.

3 Mose 22: 20 b. 5 Mose 15: 21. Malaki 1: 8, 13.

2. Vo mu ngeye, mu ngudi amwelo ambanza mu mbanza zozo zizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku, mwena bakala vo nkento uvengi yena yambi mu meso ma Mfumu, Nzambi aku, bu katuludi luwawanu luandi

5 Mose 13: 6 b.

3. ye wele sadila nzambi zankaka ye sambila zo, vo ntangu vo ngonda vo nkangu wawonsono wazulu — bwakanukunwa kwa nsikudukusu ami—

4. ye diodio dina samunwa kwa ngeye, ye una dio wa, buna una toma fiongunina diambu diodio; buna vo bwena kedika ye nadede, vo nkankumusu yampila yoyo yavengo mu Isaeli,

5. buna una vaikisa bakala diodio vo nkento wowo wavengi mavanga momo mambi, ku mwelo aku wambanza— kani i bakala vo nkento—ye vonda nkwa nkanu mu matadi.

2 Mose 22: 20.

6. Mu kimbangi kiambangi zole vo zitatu kana vondulwa; vo muntu una zengulwa mu fwa, buna kimbangi kiambangi mosi ka kilungidi ko.

4 Mose 35: 30. 5 Mose 19: 15. Mat. 18: 16. Yoa. 8: 17. 2 Kol. 13: 1. Eb. 10: 28.

7. Va kintete moko mazimbangi mana zangulwa kwa yandi mu kumvonda, ye mboki moko mabantu babonsono: ngeye una kukikatudila yonso yena yambi. 5 Mose 13: 9 b.

8. Vo mu bungu dimosi ngeye weti mona mpasi mu kongudila ngeye kibeni mu bungu diamenga vo mu kiuvu kiamina vo mu bungu diambandila vo mu bungu diankaka dibindusununwanga mpaka mu mielo miaku, buna una telama ye kwenda ku vuma kiokio kina sola Mfumu, Nzambi aku,

5 Mose 21: 5. 2 Lus. 19: 10 b.

9. ye kwenda kwa nganga zalevita, ye kwa ndiena wena nkongudidi mu ntangu yoyo; i yau una yuvula ye bana kukamba bonso busongele.

Malaki 2: 7.

10. Bonso bubana kukamba kuna, ku vuma kiokio kina sola Mfumu, i bobo una vanga; ngeye una keba ye vanga mambu mamonsono, bonso bubeti kulonga.

11. Bonso bwena mina mibana kulonga, ye bonso bwena nzengolo yibana kukamba, i buna una vanga. Mu momo mabana kukamba kuvengamani mo ko ka ku lubakala vo ku lumoso ko.

12. Kansi vo muntu una tuta mbaya, ye lembwa zola wila nganga utelamanga ye salanga vana vantadisi a Mfumu, Nzambi aku, vo wila nkongudidi,

buna bakala diodio dina fwa : una katudila Isaeli yonso yena yambi.

13. Bantu babonsono bana bo wa ye tina, ye ka bana vutuka tuta mbaya yampila yoyo ko.

14. Ngeye bu ukotele mu nsi yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku, ye una yo vwa ye kala yo—buna vo uvovele : mono nzolele kukiyadisila ntinu, bonso bwena bantu babonsono bakunzungidilanga,

1 Sam. 8: 5 b.

15. buna una kukiyadisila ntinu wowo una sola Mfumu, Nzambi aku. Una kukiyadisila ntinu i mosi mu mpangi zaku ; kulendi kukiyadisila ntinu i mwisi nsi yankaka ko, ulembolo kala mpangi aku.

16. Kansi kana kukitombila mbidi abakavalu ko ye kanani fidisa bantu bandi kuna Ngipiti diaka mu baka bakavalu babingi ko, kadi keti Mfumu vovele kwa yeno : Ka luna vutuka diaka mu nzila yoyo ko.

1 Nt. 10: 26, 28 b. Yes. 31: 1 b.

17. Kanani tomba mbidi abakazi ko, ntim' andi ka widi kusumuka ; kanani tomba palata ye wola biabingi beni ko.

1 Nt. 10: 21, 27. 11: 1 b.

18. Bu kana vwanduswa va kiandu kiandi kiakitinu, buna yandi una landisa mina miami kwa nganga zalevita ye kukisonikisina mio mu nkanda.

2 Nt. 22: 10 b.

19. Wau una kala yandi, ye yandi una wo tanga mu lumbu biandi biabionsono biazingu, kidi kalonguka mu vumina Mfumu, Nzambi andi, kidi kakeba mambu mamonsono mamina miami ye nkondo miami ye nama mio.

Yos. 1: 7 b.

20. Bobo kana vanga, kidi ntim' andi ka widi yandila mpangi zandi ye kidi kanani vengama mu nsikudukusu ko kani ku lubakala vo ku lumoso ; kidi yandi ye bana bandi bababakala bakala zingu ntama mu kimfumu kiandi, mu bantu ba Isaeli.

KAPU 18.

Nsendo miabanganga. Buzengi bwabangoi ye mbikudi miamakutu.

Banganga balevita, kanda diadionsono dia Levi, ka bana baka kunku ye difwa ye Isaeli diankaka ko ; mu nkailu miatia mia Mfumu ye fwa diandi bana bakila biau biangiundukila.

4 Mose 18: 20 b. 5 Mose 10: 9. 12: 12. 14: 27, 29. 1 Kol. 9: 13.

2. Ka bana baka difwa ye mpangi zau ko, Mfumu i fwa diau, bonso bukabavovele.

3. Biabi i bina biena banganga lendo mu baka kwa bantu, kwa yau bayokanga nkailu amponda, kani mu zingombe vo mu bulu biabizio : nganga una vewa to kiakoko, buku biabobo ye fundu.

4. Ngeye una kumvana bina biantete mu mbongo zaku, vinia kiaku, mazi maku ye miantete mu mika miamameme maku.

5. Kadi Mfumu, Nzambi aku, wansola mu makanda maku mamonsono, kidi yandi ye bana bandi bababakala batelama ntangu zazonsono ye sala mu nkumbu a Mfumu.

6. Vo nlevita zolele tuka mu yonso yonso mu mbanza zaku yikena kundu mu ngudi amielo mu Isaeli, buna bika kiza, bonso buketi zola ku vuma kina sola Mfumu,

7. ye buna bika kasala mu nkumbu a Mfumu, Nzambi andi, bonso mpangi zandi zazonsono, balevita, batelamanga vana va zizi kia Mfumu.

8. Buna bena bana tambula mpila mosi mu biangiundukila ; bina bilenda vwa muntu utekele fwa diandi diamase, ka bina tangwa ko.

9. Bu una kota mu nsi yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku, kuna longuka mu vukumukina nkankumusu zabangoi ko.

3 Mose 18: 24 b. 5 Mose 12: 29 b. 1 Nt. 14: 24. 2 Nt. 16: 3.

10. Mu ngeye ka muna kala muntu uyambulanga mwan' andi wabakala vo mwan' andi wankento kaviokila mu tia ko, vo ndieu usadilanga bingula vo mbangudulu adimbu, vo ndiena usadilanga kindoki vo bimpangula,

3 Mose 18: 21. 19: 26 b. 20: 6, 27. 1 Sam. 28: 7 b.

11. ka muntu ko usadilanga makani mantumbulu, ka muntu ko uyuvulanga zimpeve, ka wena ndoki ko, vo uyuvulanga nduengosolo kwa bafwa.

Yes. 8: 19.

12. Kadi muntu muntu uvanganga mpila yoyo i nkankumusu kwa Mfumu, ye mu diambu diankankumusu zozo Mfumu, Nzambi aku, una kubatinisa mu ngeye.

13. Ngeye una kala walunga vantadisi a Mfumu, Nzambi aku.

14. Bangoi bauna kuba, badimbanga vele bampila yoyo basadilanga mbangudulu adimbu ye bingula, kansi Mfumu, Nzambi aku, kayambudidi ngeye yampila yoyo ko.

15. Mbikudi mu bantu baku, mu mpangi zaku, ufwanane ye mono, Mfumu, Nzambi aku, una kutonginikina; i yandi luna dimba.
Yoa. 1: 45. 5: 39, 46. 6: 14. Mav. 3: 22 b. 7: 37.
16. Buna buna kala nadede, bonso buwalomba kwa Mfumu, Nzambi aku, ku Holebi, lumbu kina kiluakutakana kuna ye wavova: kungwisani diaka nding' a Mfumu, Nzambi ami ko, ye kumbwesani diaka tia tuatu tuatunene ko, kidi kiafwa ko.
2 Mose 20: 19. 5 Mose 5: 23 b.
17. Mfumu wavova kwa mono: Batomene vova mu momo mabavovele.
18. Ngina kubatonginikina mbikudi mu mpangi zau, umosi ufwanane ye ngeye, ye ngina tula mambu mami mu nwa andi, ye yandi una vova kwa yau mamonsono mangina kunkamba.
19. Vo muntu ulembolo wila mambu mami, i mambu momo makavovanga mu nkumbu ami, buna mono kibeni ngina mo tomba kwa yandi.
20. Kansi mbikudi una ututanga mbaya yampila yayi, vo una kamba mambu mu nkumbu ami mandembolo kunkamba vo vovanga mu nkumbu zanzambi zankaka, mbikudi wowo una fwa. 5 Mose 13: 5. Yel. 14: 14 b.
21. Vo una vunguta: Bwe tulenda zaya momo malembwa vovwa kwa Mfumu?
22. buna bika wazaya: mbikudi bu kavovanga mu nkumbu a Mfumu ye momo makavovanga mana lembwa vangwa ye kala, buna momo i malembwa vova Mfumu; mu mbaya mbikudi wavovila mo; buna kuntinani ko.
Yel. 28. 9.

KAPU 19.

Mbanza zampungumunu. Dimbu bianzaku. Ntelo akimbangi.

Mfumu, Nzambi aku, bu kameni fukisa bantu bobo bena nsi yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku, ye ngeye bu umeni kubakuba ye kundamene mu mbanza zau ye mu nzo zau,
2 Mose 21: 13 b. 4 Mose 35: 10 b.
5 Mose 4: 41 b. 12: 29. Yos. 20: 2 b.
2. buna una kukivangudila mbanza tatu mu nsi aku, yina yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku, mu vwa.
3. Ngeye una toma kukikubikila nzila zazau; una kaba nsi yikuveni Mfumu, Nzambi aku, bonso difwa mu ndambu tatu. Bobo una vanga, kidi wonso wonso ubemene muntu lenda tinina kuna.
4. Mu mambu malanda mbemi lenda tinina ku yonso yonso mu zau ye vukila bo: vo muntu vondele ni andi mu lembwa kana ye zola ye katekele kumbela ko—
5. bonso muntu bu kana kwenda ye ni andi ku mfinda mu basa nkuni ye koko kwandi kweti simba kiubi mu kwanga nti ye sengwa kisokokene mu mva ye kitedoso wankaka ye fwidi nkutu—buna bika wampila yoyo katinina mu yimosi mu mbanza zozo ye vukila bo.
6. Bobo buna sikudukuswa, kidi mvutudi amenga ndinda kana baka mbemi ko, bu keti kunzoma mu nganzi zantim' andi, nzila vo yena yayila, ye kumbema ko, yandi bu kalembolo fwanana mu vondwa, bu kalembolo teka bela ndiena wankaka.
7. Mu diambu diodio ikukembi ye mpovele: mbanza tatu una kukivangudila.
8. Mfumu, Nzambi aku, bu kana nenivisa nsi aku, bonso bukasila mu ndefi kwa mase maku, ye kuvana nsi yayonsono yikakamba, vo una yo vana kwa mase maku, 5 Mose 12: 20.
9. vo ukebanga ye namanga nsikudukusu zazi zazonsono ziiveni bwabu, mpasi wazola Mfumu, Nzambi aku, ye wadiata mu nzila zandi ntangu zazonsono, buna una kudikila mbanza zozo zitatu mu mbanza tatu diaka,
10. kidi menga makondolo bila ka mana tengulwa ko mu nsi aku yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku, bonso difwa ye una natina nkanu amenga bobo.
11. Kansi vo muntu ubelanga ni andi ye weti kunkambamana ye kumbwila ye kumvonda ye mboki tinina ku yimosi mu mbanza zozo, 4 Mose 35: 20 b.
12. buna bangudi zabantu mu mbanz' andi bana kunlandisa kuna ye kunyekula mu koko kwamvutudi amenga ndinda, ye yandi una fwa.
1 Mose 9: 6. 2 Mose 21: 12, 14.
13. Ngeye kuna kunkuta nkutu ko, kansi una katudila Isaeli nkanu amenga makondolo bila, kidi watoma nitu.
14. Ngeye kuna vilula dimbu kianzaku kiani aku ko, dimbu kianzaku kiatedimisa mase mu difwa diuna tambula mu nsi yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku, mu vwa.
5 Mose 27: 17. Zing. 22: 28. 23: 10.
15. Ka bulungidi ko, vo mbangi mosi kaka yeti ta kimbangi mu muntu wena lufuma vo masumu, kani monso

monso masumu malenda volwa. Bungu bungu dina deduswa mu kimbangi kiambangi zole vo zitatu.

4 Mose 35: 30. 5 Mose 17: 6 b. Mat. 18: 16. Yoa. 8: 17. 2 Kol. 13: 1. Eb. 10: 28.

16. Vo mbangi yaluvunu yitelamene kwa muntu mu kuntela kimbangi mu nkanu,

17. buna ndambu zazole zina telama va zizi kia Mfumu, vantadisi ababakala bena banganga ye minkongudidi mu ntangu yina. 5 Mose 17: 9.

18. Minkongudidi mina toma fiongunina bungu; buna vo mbangi yimonekene vo i mbangi yampumpuluvunu yitele kimbangi kiampumpuluvunu mu mpangi andi,

19. buna luna kumvangila buma bumosi, bonso bukabanza mu vanga kwa mpangi andi: una kukikatudila yonso yena yambi. Zing. 19: 5.

20. Bantu bankaka bana bo wa ye tina, ye yambi yampila yoyo ka yina vutuka vangwa mu yeno nkutu ko.

21. Ngeye kuna kunkuta nkutu ko: moyo mu moyo, disu mu disu, dinu mu dinu, koko mu koko, kulu mu kulu.

2 Mose 21: 23 b. 3 Mose 24: 20. Mat. 5: 38.

KAPU 20.

Mina mu mvita.

Vo ngeye bu una kwenda nwanisa ntantu miaku, una mona bakavalu ye makalu ye bantu bakulutidi mu ntalu, buna kubatinani ko, kadi Mfumu, Nzambi aku, wena yaku, i yandi wakuvaikisa mu nsi a Ngipiti.

2. Buna bu lukubamene mu kwenda nwana, nganga una telama ye vova kwa bantu;

3. yandi una vova kwa yau: Nawe, Isaeli! Bwabu lukubamene mu kwenda nwanisa ntantu mieno. Ntima mieno ka mikalani miafibala ko; ka lutinani ko ye ka lubudikani kingongo ko, ka lupamukani mu diambu diau ko.

4. Kadi Mfumu, Nzambi eno, wele yeno yandi kibeni mu kulunwanisina ntantu mieno ye kulunungisa.

5. Nkengi mina kamba kwa bantu ye vova: Vo muntu wena vava ukitungidi nzo yamona, kansi kabiekele yo ko, bika kavutuka ku nzo andi, mpasi wankaka kana yo bieka ko, vo yandi una bilama mu mvita.

6. Vo muntu wena vava ukunini via diavinia, kansi nate ye bwabu kayonzekele dio mbutu ko, bika kavutuka ku nzo andi, mpasi wankaka kana kwiza yonzika ngionzokolo yantete yadiau ko, vo yandi una bilama mu mvita.

7. Vo muntu wena vava ukambane ye nkento, kansi nate ye bwabu kakwelele ko, bika kavutuka ku nzo andi, mpasi wankaka kana kunkwela ko, vo yandi una bilama mu mvita.

5 Mose 24: 5.

8. Diaka nkengi mina vova kwa bantu ye ta: Vo muntu wena vava utinanga ye wena ntima wafibala, bika kavutuka ku nzo andi, mpasi ntima miampangi zandi ka mina zala kwa bunkuta ko, bonso bwena wandi ntima.

Nkong. 7: 3.

9. Nkengi bu mivovele bobo kwa bantu, bana tumba ntuti kwa makabu mankangu, mu tekila ku ntual' abantu.

10. Bu una kwiza ku mbanza mu kakalala yo, una yo teka zodila yenge.

11. Buna vo yina kuvutudila mvutudulu yayenge ye kuzibudila mielo miandi, buna bantu babonsono bena momo bana bindama mu sala kwa ngeye ye kala sielo biaku.

12. Kansi vo ka yizolele yenge ye ngeye ko, kansi yizolele kunwanisa, bika wakakalala yo.

13. Vo Mfumu, Nzambi aku, una yo vana mu koko kwaku, buna una banda babakala babonsono bayau mu meno masabala.

14. Kansi bakento ye bana ye bulu ye biankaka biabionsono biena mu mbanza, mapela mamonsono mauna baka momo, una baka bonso bintani biaku, ye buna bika wadia mapela momo mazolele kuyambudila Mfumu, Nzambi aku, wabaka kwa ntantu miaku. Yos. 8: 2.

15. Bobo una vangila mbanza zazonsono zitatukidi nseke ye ngeye ye zilembolo kala ntuadi ye mbanza zabantu baba.

16. Kansi mu mbanza zivwilu kwa bantu baba zizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku, bonso djfwa, kuna vukisa widi lekwa nkutu kiena mwela ko,

2 Mose 23: 32 b. 34: 12 b. 5 Mose 7: 2 b. Yos. 10: 40. 11: 11 b. 23: 12 b.

17. kansi una kubaniokuna mu bungwa: bahetita ye baamolita, bakananita ye bapelesita, bahivita ye bayebusita, bonso buukembo kwa Mfumu, Nzambi aku.

18. Bobo una vanga, ka bidi kululonga mu vanga nkankumusu zozo zazonsono zibavengi yau kibeni mu zitisa nzambi zau, ye kuluvodikisila masumu bobo kwa Mfumu, Nzambi eno.

19. Vo una kala nsatu akakalala

mbanza ntama mu diambu diabedisa ye baka yo, buna kuna bunga nti mizungidilanga yo ko mu zangula kiubi kiaku mu miau; bika wadia mbutu miau, kansi kuna mio kwanga ko; minti va nsi keti ka i bantu ko bana kakududulwa kwa ngeye.

20. Kansi nti miomio miuzeyi, vo ka mibutanga mbutu midiwanga ko, miomio ulenda bunga ye kwanga mu tungila mio mbanza yakitantu ntungulu zankakumu nate ye yina lemvuka.

KAPU 21.

Mbemono ambemi ulembolo zayakana. Nkwedolo abakento bakinkole. Kikota. Mwana wabakala wafu biambi. Nitu amvodi ankanu yazembudukwa.

Vo mu nsi yina yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku, mu vwa, muntu wavondwa una bwanwa bindalele va nsi ye ka bwazayakene ko, wonso wamvondele,

2. buna bangudi zaku zabantu ye nkongudidi miaku bana kwenda teza nseke tuka ku vuma kiabwanwa uvondolo nate ye ku mbanza zena kio yeku-yeku.

3. Bangudi zabantu mu mbanza yilutidi finangana ye vuma kiokio, bana bonga ngombe yankento yikayisadulu salu ko ye yikayineti vangu vo kedi kokanga ko.

4. Bangudi zabantu mu mbanza bana nata ngombe yankento ku ndimba kwena nlangu ucilumukanga, ye ulembolo teka fulwa vo kunwa; kuna ku ndimba bana tolula nsing' angombe yankento.

5. Banganga, bana bababakala ba Levi, bana finama, kadi yau basolwa kwa Mfumu, Nzambi aku, mu sala vantadisi andi ye mu sakumuna mu nkumbu a Mfumu, ye bonso bwena mambu mau i bobo mpaka zazonsono ye mabungu mamonsono mambandulu mana deduswa.

5 Mose 10: 8. 17: 8 b.

6. Bangudi babonsono babantu mu mbanza yoyo, yau bakalanga lukufi ye vuma vabwanwa uvondolo, yau bana sukula moko mau va ntandu angombe yankento yatolulwa nsingu ku ndimba;

7. yau bana ta ye vova: Moko meto ka matengole menga mama ko, ye meso meto ka mamweni buma bobo ko.

8. Yambudila bantu baku Isaeli bawakula, Mfumu, ye kuyambulani menga makondolo bila mabwila muntu mu bantu baku Isaeli ko; bika bayambudulwa nkanu wau amenga.

9. Bobo una kukikatudila nkanu amenga makondolo bila, kadi ngeye una vanga masongele mu meso ma Mfumu.

10. Vo Mfumu, Nzambi aku, bu una kwenda nwanisa ntantu miaku, una kubavana mu koko kwaku, ye una baka zinkole,

11. ye una mona nkento wantoko mu zinkole uutondele ye zolele kwela,

12. buna una kunkotisa mu nzo aku, ye yandi una teba ntu andi ye tomisa nzala zandi.

13. Yandi una vula mvwatu miomio mikaneti bonso nkole ye una kala mu nzo aku ye lenda dila sandi ye mbut' andi mu ntangu angonda mosi; mboki lenda kota kwa yandi ye kunkwela kidi kakala nkazi aku.

14. Mboki vo ngeye kuna vutuka kunzola ko, lenda kwaku kunyambula kenda, konso kukazolele; kulendi kunteka mu bivanza ko. Kulendi mpe kumvangila bonso nanga ko, bu umeni kundimbula.

15. Vo bakala diena ye bakazi bole, umosi ukazolanga ye umosi ukayinanga, ye babole bambutidi bana bababakala, ye ndiena ukazolanga ye ndiena ukayinanga, ye nsemokono andi i mwana wabakala wankazi uyinwanga,

1 Mose 29: 30 b.

16. buna bakala, bu kana kabisa mbongo zandi bonso difwa kwa bana bandi bababakala, buna kalendi vana kikota kwa mwana wabakala wandiena ukazolanga ko ye lembwa vana kio kwa mwana wabakala wandiena ukayinanga, ndieu bu i nsemokono;

17. kansi yandi una tambudila, vo mwana wabakala wandiena wayinwa i nsemokono andi, ye una kumvana kunku biole mu bina biabionsono bikavwidi. Kadi ndieu i wantete wangolo zandi; yandi vwidi kikota.

1 Mose 49: 3. 1 Lus. 5: 1.

18. Vo muntu beki mwana wabakala wafu biambi ye mantingu ye ulembolo vanga mambu masandi ye mbut' andi, bu bakunlongidikanga, kansi lembolo kubawila,

19. buna sandi ye mbut' andi bana kumbonga ye kumvaikisa kwa bangudi zabantu mu mbanza, ku mwelo ambanza.

20. Yau bana kamba kwa bangudi zabantu mu mbanza: Mwan' eto wau wena fu biambi ye mantingu ye kazo-

lele wila mambu meto ko, kansi i mfukisi abilekwa ye nkwa kinduvu.
21. Buna bantu babonsono mu mbanza bana kumvonda mu matadi: ngeye una kukikatudila yonso yena yambi. Isaeli diadionsono una bo wa ye tina.
22. Vo muntu volele masumu makafwiti vondulwa, ye yandi una vondwa, ye una kunzembidika mu nti,
23. buna nitu yafwa ka yina sala mu nti mu fuku ko, kansi una diamisa ufwidi lumbu kina, kadi wazembudukwa i lusingulu lua Nzambi; kuna sumuna nsi ko yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku, bonso difwa. Ngal. 3: 13.

KAPU 22.

Ndongi mu sadisa, nlembami kwa bibulu. Nkanu angiangulu.

Vo ngeye mweni ngombe yampangi aku yizimbale vo meme diandi, buna kuna kala mangono ko mu baka bulu kiokio; ngeye una kio vutula kwa mpangi aku. 2 Mose 23: 4.
2. Vo mpangi aku kakundanga lukufi ye ngeye ko, evo kani kunzaidi ko, buna una kotisa bulu mu nzo aku, ye kiau kina kala yaku, nate ye mpangi aku yina yuvula kio; buna una kio vutula kwa yandi.
3. I bobo mpe una vanga mu mpund' andi, i bobo mpe mu mvwatu miandi, ye i bobo una vanga mu biankaka biabionsono bilenda zimbala kwa mpangi aku biuna solula; kulendi kala mangono ko.
4. Vo umweni mpunda vo ngombe yampangi aku yeti bwa mu nzila, kuna kala mangono ko mu sadisa bulu, una kunsadisa mu tedimisa kio.
Mat. 12: 11. Luk. 13: 15. 14: 5.
5. Nkento kana vwatila kibakala ko, ye bakala mpe kana vwata mvwatu miankento ko; kadi wonso uvanganga bobo i nkankumusu kwa Mfumu, Nzambi aku.
6. Vo ngeye mu nzil' aku ubwabane ye zanza dianuni, mu nti vo va nsi, ye diena bana vo meki, ye ngudi yeti butamana va bana vo meki, buna kubongani ngudi ye bana ko.
7. Ngeye una tilumuna ngudi ye bonga bana kaka; bobo una vanga, kidi watoma nitu ye wakala zingu ntama.
8. Bu utungidi nzo yamona, una vanga nkaku va nludi, kwidi bakisa nzo aku nkanu amenga, vo muntu sotokene vo.
9. Ngeye kuna kuna ntombo mu via diaku diavinia mu diambu diabaka mbongo yampila zole momo ko, mpasi bina biabionsono, i bina biwakunini ye bina bibutanga nkati avia diavinia, ka bina vuwa kwa kinlongo ko.
3 Mose 19: 19.
10. Ngeye kuna fudila ngombe va kimosi ye mpunda ko.
11. Kuna vwata mvwatu miansadi miampila zole ko, miamika ye mialino va kimosi ko.
12. Ngeye una kukivangila bizamba ku nsoso zaia mu mvwatu wantandu uukifukanga. 4 Mose 15: 38. Mat. 23: 5.
13. Vo bakala, bu kakwelele nkazi ye kotele kwa yandi, una lembwa kunzola
14. ye kuntatimisanga mambu mansoni ye tengulanga ngwilu zambi mu yandi ye vovanga: nkento wau yakwelele; kansi bu yalambalele yandi, kiamweni dimbu kiakindumba kiandi ko,
15. buna se ye mbut' antaudi yankento bana bonga dimbu biakindumba kiantaudi yankento ye nata bio kwa bangudi zabantu mu mbanza mubavwandanga ku mwelo.
16. Se diantaudi yankento dina vova kwa bangudi zabantu: Mono yakwedese mwan' ami wankento kwa bakala diodio, kansi bwabu kanzolele ko.
17. Bwabu ukuntatimisanga mambu mansoni ye vovele: Mono kimweni dimbu biakindumba kiamwan' aku wankento ko; kansi vava vena dimbu biakindumba kiamwan' ami wankento. Yau bana yalumuna nlele vena bangudi zabantu mu mbanza.
18. Buna bangudi zabantu mu mbanza bana baka bakala ye kunlongidika.
19. Yau bana kunkamba kafuta nkama mosi yasekeli biapalata bikana vana kwa se diantaudi yankento, bu katengole ngwilu yambi mu ndumba mu Isaeli. Yandi una kala nkazi andi ye kalendi vambana ye yandi ko, bu kakidi moyo.
20. Kansi vo i kedika, vo dimbu biakindumba kiantaudi yankento ka biena ko,
21. buna ntaudi yankento una tualwa ku mbazi amwelo anzo asandi, ye babakala mu mbanza bana kumvonda mu matadi, bu kavengi yina yabuzengi mu Isaeli, bu kakiyangidi mu nzo asandi: ngeye una kukikatudila yonso yena yambi.
22. Vo muntu una bakulwa, vo lambalele ye nkento, i nkento wakwela

bakala diankaka, buna babole bana fwa, ye bakala dilambalele ye nkento ye mboki nkento mpe: una katudila Isaeli yonso yena yambi. 3 Mose 20: 10.

23. Vo ndumba yikambane ye bakala, ye bakala diankaka dina kumbwana mu mbanza ye kunyangila,

24. buna una kubavaikisa ku mwelo ambanza babole ye kubavonda mu matadi, ntaudi yankento bu kalembolo bokila mu saduswa mu mbanza, ye bakala bu kayangidi ukambane ye muntu wankaka: una kukikatudila yonso yena yambi.

25. Kansi vo bwakala ku mbazi va nsi kwabwanwa bakala ye ntaudi yankento yakambunwa ye wambaka kuna mu ngolo ye wanyangila, buna bakala kaka dianyangila dina fwa.

26. Kansi kuvangani ntaudi yankento buma ko, ntaudi yankento kavolele masumu mafwanane mu fwa ko, kansi diambu diodio diena bonso muntu ubwididi wankaka ye umbemene.

27. Kadi bu diakala ku mbazi va nsi kukabwana ntaudi yankento yakambunwa, buna yandi lenda bokila, kansi muntu kenani ko ulenda kumvulusa.

28. Kansi vo bakala dina bwana ndumba yilembolo kambana, ye yandi una kumbaka ye kunyangila, ye bana bakulwa,

29. buna bakala diayangila ntaudi yankento dina vana kwa se diantaudi yankento makumatanu masekeli biapalata ye yandi kibeni una kunkwela, bu kanyangidi; kalendi vambana ye yandi ko, bu kakidi moyo.

30. Widi muntu nkutu kana bonga nkazi asandi ye nanguna vunga diamfukila diasandi ko.

3 Mose 18: 7 b. 20: 11. 5 Mose 27: 20.

KAPU 23.

Ndongi mu mpedoso mu bundu dia Mfumu ye mu tua. Nlembami kwa minanga. Nkanukunu angiangulu ye kalala. Zinsilulu. Mpedolo abana bavinia ye nsesa miambongo mu nsi yangana.

Muntu wanwatwa mu nkosolo vo mu nzengolo kanani kota mu bundu dia Mfumu ko.

2. Wabutwa mu mpala vo mu nsoni amenga kanani kota mu bundu dia Mfumu ko, ye ndiena mpe mu mbandu yakumi utukidi mu muntu wampila yoyo kanani kota mu bundu dia Mfumu ko.

3. Amonita vo moabita kanani kota mu bundu dia Mfumu ko; ndiena mpe mu mbandu yakumi utukidi mu wampila yoyo, kasi kanani kota mu bundu dia Mfumu ko— Neh. 13: 1 b.

4. i bobo mu diambu dia bu balembolo kwenda kulukikila mu mampa ye nlangu mu nzila, bu luavaika mu Ngipiti, ye bu katumisa Bilami, mwan' a Beoli, mu diambu diangeye, watuka mu Petoli ku Alami-Nahalaimi, kidi kakusinga. 4 Mose 22: 5 b. Yos. 24: 9 b.

5. Kansi Mfumu, Nzambi aku, kazola wila Bilami ko, kansi Mfumu, Nzambi aku, wakitula lusingulu mu lusakumunu kwa ngeye, kadi Mfumu, Nzambi aku, wakuzola. 4 Mose 22: 9 b.

6. Mu widi lumbu kimosi nkutu mu ntangu zaku zazonsono kuna yuvula ntomosono ye vila biau ko.

7. Kansi edomita kana kala nkankumusu kwa ngeye ko, kadi yandi i mpangi aku. Mwisi Ngipiti kana mpe kala nkankumusu kwa ngeye ko, kadi mu nsi andi wakedi bonso nzenza.

1 Mose 25: 25 b.

8. Bana bau bana butwa mu mbandu yantatu balenda kota mu bundu dia Mfumu.

9. Bu una kwenda nwanisa ntantu miaku ye una tua, buna una kukikenga mu yayonsono yasumuka.

10. Vo mu ngeye mwena muntu ukondolo vedila, bungu bu dikumbwanukunu mu fuku, buna una vaika ku vuma ku mbazi atua; kalendi kota mu tua ko. 3 Mose 15: 16.

11. Mu ntangu yankokila yandi una yobila mu nlangu, ye ntangu bu yeti dimina, lenda kwandi kota mu tua.

12. Ngeye una kala ye vuma kiavangulwa ku mbazi atua kuulenda kwenda ku nenga.

13. Va kimosi ye biankaka biunatanga una mpe kala ye toto, ye bu uzolele butama kuna, una kio timina bulu ye mboki fuka mbole aku diaka.

14. Kadi Mfumu, Nzambi aku, uzietanga mu tua kiaku mu kusadisa ye vana ntantu miaku mu lulendo luaku; nkiangunu tua kiaku kina kala kianlongo, kidi kana mona mu ngeye lekwa kikunkankumusanga ko ye una kufila nima mu diambu diodio.

15. Nanga utinini kwa ngeye ye tebi kwa mfumu andi, kuna kunyekula kwa mfumu andi ko.

16. Yandi lenda kala yaku, mu monakanda diatini kiaku, va vuma kiokio kikana sola mu ngudi amwelo ayimosi

mu mbanza zaku, konso kuketi mona mbote; kuna kunzungula ko.
17. Nsuza yanlongo ka yina kala mu bana babakento ba Isaeli ko ye ka kitoko kianlongo mu bana bababakala ba Isaeli ko.
18. Kukotisani nsendo akinsuza ye vanza biambwa mu nzo a Mfumu, Nzambi aku ko, mu futa nsilulu; kadi dina ye diankaka i nkankumusu kwa Mfumu, Nzambi aku.
19. Kutambulani ndandu kwa mpangi aku ko, ka mu bivanza ko vo mu biandia vo mu biankaka bilenda bongwa ndandu.
2 Mose 22: 25. 3 Mose 25: 36 b. Neh. 5: 7. Lumb. 15: 5. Luk. 6: 35.
20. Kwa mwisi nsi yankaka ulenda tambula ndandu, kansi ka kwa mpangi aku ko, kidi Mfumu, Nzambi aku, kakusakumuna mu yayonsono yiuna vanga, mu nsi yiuna luaka mu vwa yo.
21. Vo usididi nsilulu kwa Mfumu, Nzambi aku, kuna zingila mu tunguna yo ko, kadi Mfumu, Nzambi aku, mu kedika yandi una yo tomba kwa ngeye, ye una nata masumu.
3 Mose 27: 2. 4 Mose 30: 3. Mpovi 5: 3 b.
22. Kansi vo una lembwa sila nsilulu, buna masumu ka mana kala yaku ko mu diambu diodio.
23. Monso mavovele koba biaku una keba ye vanga, bonso bwena nsilulu yazola yiwasila Mfumu, Nzambi aku, yiwavova mu nwa aku.
24. Bu una kota mu via diavinia diani aku, ulenda mo dia bana bavinia, bonso buweti zola, nate ye uyukutidi, kansi kulendi tula kiuma mu wumbwa kiaku ko.
25. Bu una kota mu via diambongo diani aku, ulenda vela nsesa mu koko kwaku, kansi mu zakulu kulendi valakana mbongo ani aku ko.
Mat. 12: 1. Mak. 2: 23. Luk. 6: 1.

KAPU 24.

Nkento wavambuswa. Bakala dikadikwelele ntama ko. Ndongi mu ntadulu ambongo, wivi wabantu, bwazi. Lendo kiabamputu ye mambu mankaka.

Vo bakala bongele nkazi ye unkwelele, kansi mboki kana mona nlemvo diaka mu meso mandi ko, mu diambu dia bu kamweni diambu mu yandi dikunkankumusanga, ye vo wasonekene nkand' ampambununu kwa yandi mu diambu diodio ye waveni wo kwa yandi mu koko ye wankatudi mu nzo andi
Mat. 5: 31. 19: 7. Mak. 10: 4.
2. ye mboki nkento bu kasisidi nzo andi, una kwenda kadi nkazi awankaka
3. ye bakala dina dianzole dina kumbela mpe ye sonika nkand' ampambununu kwa yandi ye vana wo kwa yandi mu koko ye kunkatula mu nzo andi, evo bakala dina dianzole dikakwelele dina fwa,
4. buna bakala diandi diantete dialnkatula kalendi vutuka kunkwela ko, nkento bu kayambudi kasumunwa, kadi diodio i nkankumusu kwa Mfumu; kuna vodikisa nsi masumu ko yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku, bonso difwa.
5. Vo bakala kakwelele ntama ko, kenani nsatu akwenda ku mvita ko, ye ka salu kiankaka mpe kana saduswa ko. Yandi una yambulwa mvu mosi mu kala ku nzo andi ye yangidika nkazi ukabongele. 5 Mose 20: 7.
6. Matadi manikunwanga ye mpe tadi diantandu dinikunwanga, ka mana bongwa bonso ntadulu ko, kadi uvengi bo, bongele moyo bonso ntadulu.
7. Vo muntu uzayakene, vo yibidi umosi mu mpangi zandi, bana ba Isaeli, ye yandi ukumvangilanga bonso nanga vo untekele, buna mwivi una fwa: una kukikatudila yonso yena yambi.
2 Mose 21: 16. 1 Tim. 1: 10.
8. Ukikenga, muntu bu kabakamene bwazi, mpasi una keba ye vanga mamonsono makululonganga banganga balevita. Monso maibakembi luna keba ye vanga. 3 Mose 13: 2 b. 14: 2 b.
9. Bambuka moyo, bonso bwavanga Mfumu, Nzambi aku, kwa Miliami, mu nzila, bu luavaika mu Ngipiti.
4 Mose 12: 10.
10. Vo una sompisa lekwa kwa ni aku, buna kuna kota mu nzo andi ko ye bonga ntadulu kwa yandi.
11. Ngeye una kala ku mbazi, ye bakala diwasompisa dina vaikisa ntadulu kwa ngeye.
12. Vo yandi i bakala diamputu, buna kuna vwata ntadulu andi ko, bu ulambalele ye lele.
13. Una kumvutudila ntadulu, ntangu bu yeti dimina, kidi kakifuka yunga kiandi, bu kalambalele ye lele ye una sakumuna ngeye; diodio dina kutukisila lunungu vantadisi a Mfumu, Nzambi aku. 2 Mose 22: 26. 5 Mose 6: 25.
14. Kuvangani bulembolo songa kwa kisadi kialumbu kiafwafwa ye kiabumputu ko, kani yandi i umosi mu mpangi zaku, vo yandi i umosi mu

banzenza bena yaku mu nsi aku, mu ngudi amielo miaku.

3 Mose 19: 13. Malaki 3: 5.

15. Lumbu kina kimosi kikasedi salu kiandi una kumvana nsendo andi ye lembwa yambula ntangu yadiminina wo, bu kena fwafwa ye wena ngunda zansendo andi; vo ka bwa ko nga lenda bokila Mfumu mu diambu diangeye, ye masumu mana kala yaku.

Yak. 5: 4.

16. Se ye mbuta ka bana vondwa mu diambu diabana ko, ye bana ka bana vondwa mu diambu diase ye mbuta ko; muntu muntu una fwa mu diambu diamandi masumu.

2 Nt. 14: 6. 2 Lus. 25: 4. Yel. 31: 30. Yeh. 18: 20.

17. Kuna vidingisa nsiku kwa wanzenza vo kwa kondolo se ko, ye mvwatu miafwola kuna mio bonga bonso ntadulu ko;

2 Mose 22: 21 b. 23: 9. 5 Mose 27: 19. Yes. 1: 17. Yel. 5: 28. Yeh. 22: 29. Sak. 7: 9 b.

18. una bambuka moyo, vo wakedi nanga mu Ngipiti, ye vo Mfumu, Nzambi aku, wakukula momo; nkiangunu ikukembi mu vanga momo.

5 Mose 15: 15.

19. Vo ngeye, bu uyonzekele mbongo mu via diaku, una vilakana mwita va via, buna kuvutukani mu landa wo ko, kadi wau una vuwa kwa wanzenza, kondolo se ye fwola. Bobo una vanga, kidi Mfumu, Nzambi aku, kakusakumuna mu mavanga mamonsono mamoko maku. 3 Mose 19: 9 b. 23: 22.

20. Bu umeni sotuna bana baku baolive, mboki kuna tadidila mavala ko; bonso basidi momo bana vuwa kwa wanzenza, kondolo se ye fwola.

21. Bu uvelele via diaku diavinia, mboki kuyonzikani ngionzoko yalanda ko; bonso basidi momo bana vuwa kwa wanzenza, kondolo se ye fwola.

22. Ngeye una bambuka moyo, vo wakedi nanga mu nsi a Ngipiti; nkiangunu ikukembi mu vanga bobo.

KAPU 25.

Ndongi mu mvutulu andinda vantadisi ankongudidi, nlembami kwa bulu bisalanga, nkwedolo akinkwezi, tezo ye mambu mankaka. Nkanu wa Amaleki.

Vo mpaka zina bwa va kati ye babakala ye yau bana kwiza ku mfundu, kidi bana kongudila va kati ye yau kuna, buna ndiena wena bungu diasonga una nunguswa ye wena bila una zengulwa nkanu. 5 Mose 16: 18 b.

2. Buna vo nkwa nkanu una zengulwa mu bandwa, buna nkongudidi una kunkamba kalambalala ye kumbandisa, bu keti tala, ntalu ambanda yifwanane mu nkanu andi.

3. Yandi lenda kumvana makumaia mambanda, kansi kana lutisila ko, kidi mpangi aku kavwezwa mu meso maku ko, bu kana vewa ntalu yayingi yambanda yilembolo fwanana, i yilutidi yina yakambwa. 2 Kol. 11: 24.

4. Kukangani nwa angombe yeti tuta ko. 1 Kol. 9: 9. 1 Tim. 5: 18.

5. Mpangi bu zikalanga va kimosi, ye umosi mu yau una fwa ye kondolo bana, buna nkazi awidi muntu kana kwela wankaka ku mbazi akanda ko; nkwezi andi una kota kwa yandi ye kunkwela ye vingana mu widi mpangi andi mu kunkwela.

Mat. 22: 24. Mak. 12: 19. Luk. 20: 28. Luti 4: 5 b.

6. Mwana wantete wabakala ukana buta, una bikwa ndusi ampangi yafwa, nkumbu andi ka yidi vinsukuswa mu Isaeli ko.

7. Kansi vo bakala ka zolele kwela nkwezi andi ko, buna nkwezi una kwenda ku mwelo, kwa bangudi zabantu, ye vova: Nkwezi ami utinguni mu tundisa nkumbu awidi mpangi andi mu Isaeli; kazolele vingana mu widi mpangi andi mu kunkwela ko.

8. Buna bangudi zabantu mu mbanza yikakalanga bana kuntumisa ye moka yandi. Buna vo yandi una tatamana ye vova: kizolele kunkwela ko,

9. buna nkwezi andi una finama kwa yandi va meso mabangudi zabantu ye vula nsampatu mu kulu kwandi ye kunlobula mante mu zizi ye ta ye vova: Bobo buvangulwanga bakala dilembolo zola tungudila nzo awidi mpangi andi.

10. Mboki nzo andi yina bikwa mu Isaeli: Nzo ankwa kulu kwampene.

11. Vo babakala bole beti zonzasana ye nkazi aumosi una kwiza sadisa bakala diandi mu kakila diankaka, ndiena bu keti kumbanda, ye yandi una lambula koko kwandi ye simba nsoni andi,

12. buna una kunzaka koko kwandi ye lembwa kunsonga widi nlemvo nkutu.

13. Kukalani tezo biampila zole mu lukobe luaku ko, mpila yayinene ye mpila yayike.

3 Mose 19: 35 b. Zing. 20: 23. Yeh. 45: 10.

14. Kukalani mpe mu nzo aku ye

tezo biampila zole biaefa ko, kiakinene ye kiakike.

15. Tezo kiazitu kialunga ye kiasonga kina kala yaku, tezo kiaefa kialunga ye kiasonga kina kala yaku mpe, kidi wakala zingu ntama mu nsi yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku.

16. Kadi i nkankumusu kwa Mfumu, Nzambi aku, wonso uvanganga bobo, wonso uvanganga bulembolo songa. Zing. 11: 1.

17. Bambuka moyo mu yina yakuvangila Amaleki mu nzila, bu luavaika mu Ngipiti, 2 Mose 17: 8 b.

18. bonso yandi, bu kalembwa tina Nzambi, wakukika mu nzila ye wabanda kabu diaku diazimunina, bakindakana babonsono basala ku manima, ngeye bu wanoka nitu ye walenzangana.

19. Nkiangunu Mfumu, Nzambi aku, bu kakuveni luvuvumu mu ntantu miaku miamionsono mu tueka tuatonsono mu nsi yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku, mu vwa bonso fwa diaku, ngeye una vinsikisa mbambukulu amoyo mu Amaleki, vo ka yina vutuka kala kunsi azulu ko. Kuvilakanani diodio ko. 1 Sam. 15: 2 b. 1 Lus. 4: 43.

KAPU 26.

Ndatunu ambutu miantete. Buku kiakumikumi.

Bu una kota mu nsi yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku, bonso difwa, ye una yo vwa ye kala momo,

2. una bonga biantete mu mbutu miamionsono miansi, bina biuna baka mu mbutu miansi yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku, ye tula bio mu mpidi ye nata bio ku vuma kiokio kina sola Mfumu, Nzambi aku, bonso kundu kiankumbu andi.

2 Mose 23: 19. 34: 26. 3 Mose 23: 10 b: 4 Mose 15: 18 b. 5 Mose 16: 10.

3. Ngeye una kwenda kwa ndiena wena nganga mu ntangu yina ye vova kwa yandi : Bwabu ntele kwa Mfumu, Nzambi aku, vo yakotele mu nsi yina yasila Mfumu mu ndefi kwa mase meto mu kutuvana.

4. Nganga una tambula mpidi mu koko kwaku ye tula yo va salu dia Mfumu, Nzambi aku.

5. Ngeye una ta ye vova va zizi kia Mfumu, Nzambi aku : Se diami diakala alamita wakondwa nzo wayenda kulumuki ku Ngipiti ye wakala kuna bonso nzenza ye kabu diadike, ye kuna yandi wakituka kanda diadinene, diangolo ye mbidi antalu.

1 Mose 11: 31. 46: 5 b. 2 Mose 1: 1 b.

6. Kansi mboki bisi Ngipiti batuvangila bwambi ye batuzungula ye batusadisa salu biangolo.

7. Buna tuabokila Mfumu, Nzambi amase meto, ye Mfumu wawa nding' eto ye wamona ndungulu zeto ye mpasi zeto ye nzungu zeto. 2 Mose 2: 23 b.

8. Mfumu watuvaikisa mu Ngipiti mu koko kwangolo ye koko kwalambuka, mu mavanga mamanene ye mansisi ye mu bidimbu ye bimangu.

9. Yandi watuluakisi vava ye watuveni nsi yayi, i nsi yicilumukanga mamvumina ye niosi.

10. Tala, bwabu ndeti biantete biambutu miansi yimpeni ngeye, Mfumu. Una tula mpidi va zizi kia Mfumu, Nzambi aku, ye sambila va zizi kia Mfumu, Nzambi aku.

11. Ngeye una yangalala mu yoyo yayonsono yambote yaveni Mfumu, Nzambi aku, kwa ngeye ye nzo aku, ye nlevita va kimosi ye ngeye ye wanzenza ukalanga yaku.

12. Mu mvu wantatu, i mvu wabuku kiakumi-kumi, bu uvangudi buku kiakumi-kumi mu bina biutambudi mu mbutu ye veni kio kwa nlevita, kwa wanzenza, kondolo se, ye fwola ye badidi mu ngudi amielo miaku ye bayukutidi, 3 Mose 27: 30. 5 Mose 14: 28 b.

13. buna una vova ebu va zizi kia Mfumu, Nzambi aku : Bwabu mono yakatudi bina bianlongo mu nzo ami, ye yaveni bio kwa nlevita ye wanzenza, kondolo se, ye fwola, nadede bonso buunkembi : mono kituludi ye kivilakene yimosi mu nsikudukusu zaku ko.

14. Kiadidi bio lekwa ko, bu yakala nkwa fwidi ye kiakatudi bio lekwa ko, bu yasumukini, ye kiasadidi bio ndambu mu muntu wafwa ko. Mono ngwilu nding' a Mfumu, Nzambi ami ; mono mpengi mu mambu mamonsono, bonso buunkembi.

15. Yinika meso maku mu kundu kiaku kianlongo, i zulu, ye sakumuna bantu baku Isaeli ye nsi yiwatuveni, bonso buwasila mu ndefi kwa mase meto, nsi yicilumukanga mamvumina ye niosi. Yes. 63: 15.

16. Bwabu Mfumu, Nzambi aku, ukukembi mu nama nkondo ye nsiku miami : ngeye una mio keba ye nama mu ntim' aku wawonsono ye mu mwel' aku wawonsono.

17. Bwabu ngeye wilu, vo Mfumu tele, vo yandi zolele kala Nzambi aku, ye vo ngeye una kwenda mu nzila zandi ye keba nkondo ye nsikudukusu ye nsiku biandi ye wa nding' andi. '

18. Mfumu wilu bwabu, vo ngeye tele, vo uzolele kala bantu bandi bamvwa, bonso bukakukembi, ye vo uzolele keba nsikudukusu zandi zazonsono ; 2 Mose 19: 5. 5 Mose 7: 6. 14: 2.

19. vo yandi una kuzangula mu bantu babonsono bakavengi mu nsanusunu, nsikulu ye nzitusu, ye vo una kala bantu bakiabiekwa nlongo mu diambu dia Mfumu, Nzambi aku, bonso bukakembi.

5 Mose 28: 1. Yel. 13: 11. 33: 9. Sef. 3: 19 b.

KAPU 27.

Matádi mamina. Lusingulu va mongo wa Ebali.

Mose ye bangudi zabantu mu Isaeli bakamba bantu ye bavova : Lukeba nsikudukusu zazonsono ziiluveni bwabu.

2. Bu luna sabuka Yodani ye kota mu nsi yizolele kuluvana Mfumu, Nzambi aku, buna una kukitedimisina matadi mamanene ye kusa mo mpemba.

3. Va mau una sonika mambu mamonsono mamina miami, bu usabukidi mwila, kidi wakota mu nsi yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku, nsi yicilumukanga mamvumina ye niosi, bonso buukembo kwa Mfumu, Nzambi amase maku.

4. Bu lusabukidi Yodani, luna tedimisa va mongo wa Ebali matadi mama mailukembi bwabu, ye una mo kusa mpemba.

5. Kuna una tungila Mfumu, Nzambi aku, disalu, salu diamatadi ; kuna mo valakana mu luazu ko.

2 Mose 20: 25. Yos. 8: 30 b.

6. Mu matadi malembolo tetwa una tungila salu dia Mfumu, Nzambi aku ; va diau una yoka nkailu angioka kwa Mfumu, Nzambi aku.

7. Vana una mpe yoka nkailu amatondo, ye una dia ye yangalala va zizi kia Mfumu, Nzambi aku.

8. Ngeye una toma bangula sonika va matadi mambu mamonsono mamina miami.

9. Mose ye banganga balevita bakamba kwa Isaeli diadionsono ye bavova : Dingalala ye nawe, Isaeli ! Bwabu ngeye weka bantu ba Mfumu, Nzambi aku. 5 Mose 26: 16 b. 29: 10 b.

10. Buna una wa nding' a Mfumu, Nzambi aku, ye nama nsikudukusu ye nkondo biandi biiveni bwabu.

11. Mose wakamba bantu lumbu kina ye wavova:

12. Baba bana telama ye sakumuna bantu va mongo wa Ngelisimi, bu lumeni sabuka Yodani : Simeoni, Levi, Yuda, Isakali, Yosefi ye Benyamini.

5 Mose 11: 29.

13. Baba bana telama ye vova lusingulu va mongo wa Ebali : Lubeni, Ngadi, Aseli, Sebuluni, Dani, ye Nafatali.

14. Balevita bana bula mbembo ye vova mu ndinga yayinene kwa muntu muntu mu Isaeli :

15. Bakala diodio disingulu divengi teki kiavalwa vo kiayitulwa, i nkankumusu kwa Mfumu, i mpangulu amoko manketi ye mboki yandi una kio tedimisa mu nsweki. Bantu babonsono bana tambudila ye vova : Ameni.

2 Mose 20: 4.

16. Ndiena usingulu uyinanga sandi vo mbut' andi. Bantu babonsono bana vova : Ameni.

2 Mose 21: 17. 3 Mose 20: 9. Zing. 20: 20. Mat. 15: 4.

17. Ndiena usingulu uvilulanga dimbu bianzaku biani andi. Bantu babonsono bana vova ; Ameni.

5 Mose 19: 14. Zing. 23: 10.

18. Ndiena usingulu uzimbikisanga fwa meso nzila. Bantu babonsono bana vova : Ameni. 3 Mose 19: 14.

19. Ndiena usingulu uvidingisanga nsiku kwa wanzenza, kondolo se, ye fwola. Bantu babonsono bana vova : Ameni.

2 Mose 22: 21 b. 3 Mose 19: 33. Yel. 7: 6.

20. Ndiena usingulu ulambalele ye nkazi asandi, kadi nanguni vunga diamfukila diasandi. Bantu babonsono bana vova : Ameni.

3 Mose 18: 7 b. 20: 11. 5 Mose 22: 30. Yeh. 22: 10.

21. Ndiena usingulu ubundane ye bulu. Bantu babonsono bana vova : Ameni. 3 Mose 18: 23.

22. Ndiena usingulu ulambalele ye busi kiandi, mwana wankento wasandi vo mwana wankento wambut' andi. Bantu babonsono bana vova : Ameni.

3 Mose 18: 9.

23. Ndiena usingulu ulambalele ye ko wandi wankento. Bantu babonsono bana vova : Ameni. 3 Mose 18: 17.

24. Ndiena usingulu ubemene ni andi mu nsweki. Bantu babonsono bana vova : Ameni. 5 Mose 19: 11 b.

25. Ndiena usingulu utambulanga kinswekila mu vonda ukondolo bila ye

tengula menga mandi. Bantu babonsono bana vova: Ameni. 2 Mose 23: 7 b.

26. Ndiena usingulu ulembolo keba mambu mamina miami ye nama mio. Bantu babonsono bana vova: Ameni. Yel. 11: 3. Dan. 9: 11. Ngal. 3: 10.

KAPU 28.

Lusakumunu ye lusingulu.

Vo ngeye una wa nding' a Mfumu, Nzambi aku, ye una keba ye nama nsikudukusu zandi zazonsono ziiveni bwabu, buna Mfumu, Nzambi aku, una kuzangula va ntandu abantu babonsono va ntoto. 3 Mose 26: 3 b. 5 Mose 26: 18 b.

2. Tusakumunu tuatu tuatonsono tuna kubukila ye tuna kubwana, bu wilu nding' a Mfumu, Nzambi aku:

3. Ngeye usakumunu mu mbanza ye usakumunu va nsi.

4. Mbutu amoyo aku usakumunu ye mbutu ansi aku ye mbutu abulu biaku, nkun' angombe zaku, ye nkun' amameme maku.

5. Mpidi aku yisakumunu ye vangulu kiaku kiamampa kisakumunu.

6. Ngeye usakumunu mu nkotolo aku ye usakumunu mu mpaikulu aku. Lumb. 121: 8.

7. Ntantu miaku mina kunangumukina, mina yambulwa kwa Mfumu miabeduswa kwa ngeye; mu nzila mosi bana kwenda kunwanisa, kansi mu nzila nsambodia bana taba mu ngeye.

8. Mfumu una kamba lusakumunu luakala yaku mu nzo zaku zalundulu ye mu mamonsono mauna vanga, yandi una kusakumuna mu nsi yizolele kuvana Mfumu, Nzambi aku.

9. Mfumu una kuzangula mu kala bantu bakiabiekwa nlongo mu diambu diandi, bonso bukakusila mu ndefi, vo ukebanga nsikudukusu za Mfumu, Nzambi aku, ye kwendanga mu nzila zandi. 2 Mose 19: 6. 5 Mose 7: 6.

10. Bantu babonsono va ntoto bana mona, vo ngeye walukwa ndusi mu nkumbu a Mfumu; yau bana kutina.

11. Mfumu una kuvana kiaba ye vila mu mbutu amoyo aku, ye mu mbutu abulu biaku ye mu mbutu ansi aku, mu nsi yasila Mfumu mu ndefi kwa mase maku mu kuvana. 5 Mose 30: 9.

12. Mfumu una kuzibudila nzo andi yalundulu yakimvwama, i zulu, mu vana mvula kwa nsi aku mu ntangu yifweni yę mu sakumuna mavanga mamonsono mamoko maku; una sompisa makanda mamingi, kansi ngeye kibeni kuna kala nsatu asompa kwa muntu ko. 5 Mose 11: 14. 15: 6.

13. Mfumu una kuvanga wakala ntu ye ka nkila ko, ntangu zazonsono una vingana va ntandu ye ka ntangu yimosi nkutu ko kunsi, vo uwanga nsikudukusu za Mfumu, Nzambi aku, ziiveni bwabu, kidi wakeba ye nama zo,

14. vo kuna vengama ko kani ku lubakala vo ku lumoso, mu dimosi mu mambu mamonsono mailuveni bwabu, ye nama nzambi zankaka ye sadila zo.

15. Kansi vo kuna wa nding' a Mfumu, Nzambi aku ko, ye keba ye nama nsikudukusu ye nkondo biandi biabionsono biiveni bwabu, buna tusingulu tuatu tuatonsono tuna kubukila ye kubwana.

3 Mose 26: 14 b. Man. 2: 17. Dan. 9: 11. Malaki 2: 2.

16. Ngeye usingulu mu mbanza, ye usingulu va nsi.

17. Mpidi aku yisingulu ye vangulu kiaku kiamampa kisingulu.

18. Mbutu amoyo aku usingulu ye mbutu ansi aku, nkun' angombe zaku ye nkun' amameme maku.

19. Ngeye usingulu mu nkotolo aku, ye usingulu mu mpaikulu aku.

20. Mfumu una kufidisa lusingulu, tengo-tengo ye nsembolo kanivo bionso biuna vanga, nate ye una bungana ye lala mu nswalu mu diambu diankadulu aku yambi, bu wansisidi.

21. Mfumu una kubakisa vunga, nate ye wakufukisa mu nsi yiuna luaka bwabu mu vwa yo.

22. Mfumu una kubafika mu yela kudianga, yela kwayuku-yuku ye mbangazi, ye tia ye kanda, ye nkukuba ye nkazu-nkazu, ye bana kuzoma, nate ye una vila. Am. 4: 9. Hang. 2: 17.

23. Zulu va ntandu antu aku dina kala bonso nsongo, ye ntoto kunsi aku una kala bonso sengwa.

3 Mose 26: 19. 5 Mose 11: 17.

24. Mafundu-fundu ye mfumfuta i mvula zina vana Mfumu kwa nsi aku; biobio bina tuka ku zulu ye kubwila, nate ye una bungana.

25. Mfumu una yambula wabeduswa kwa ntantu miaku; mu nzila mosi una kwenda kubanwanisa, kansi mu nzila nsambodia una taba mu yau; una kala longi diampamuku mu bimfumu biabionsono va ntoto.

Yel. 15: 4. 24: 9. 29: 18. 34: 17. 2 Lus. 29: 8.

26. Nitu zabafwa baku zina kala dia kwa nuni zazonsono zazulu ye kwa

bibulu va nsi, ye widi muntu nkutu kana bio tinisa ko.

27. Mfumu una kubafika mvimbu mia Ngipiti ye mavumbu, lengwa ye makoko, ye una lembana niaka.
2 Mose 9: 9. 5 Mose 7: 15.

28. Mfumu una kubafika lauka, fwa meso ye diela diazengele-zengele.
Loma 1: 28.

29. Ngeye una bumbula mu nkati amwini, bonso bubumbulanga wafwa meso mu tombe, ye kuna bakula nzila ko; ngeye una kwamuswa kaka ye tanwa mu ntangu zaku zazonsono, ye widi muntu nkutu kana kuvulusa ko.

30. Ngeye una kambana ye nkento, kansi bakala diankaka una leka ye yandi; una tunga nzo, kansi kulendi yo kala ko; una kuna via diavinia, kansi kulendi yonzika mbutu miadiau ko.
5 Mose 20: 5 b.

31. Ngombe aku yina vondwa va meso maku, kansi kulendi yo dia ko; mpund' aku yina tanwa kwa ngeye va meso maku ye ka yina vutuka kwa ngeye ko; mameme maku mana kwizulwa mu lulendo luantantu miaku, ye widi muntu nkutu kana kusadisa ko.

32. Bana baku babababakala ye babakento bana kwizulwa mu lulendo luabantu banzenza, ye meso maku mana bo mona ye lema mu ngunda zayau mu ntangu zazonsono, kansi una lembana sa buma mu diambu diodio.

33. Mbutu ansi aku ye salu biaku biabionsono bina diwa kwa kanda diulembolo zaya; ngeye una zunguzulwa kaka ye tanwa mu ntangu zazonsono.
Nkong. 6: 3 b.

34. Ngeye una lauka mu diambu diamona-meso mauna mona mu meso maku.

35. Mfumu una kubafika mvimbu miampasi mu makungunu ye mu malu, ye una lembana niaka, tuka kunsi atambi kiaku ye nate ye ku ntump' antu.

36. Mfumu una nata ngeye ye ntinu wowo uuna kukiyadisila nseke kwa kanda dialembwa zaiwa kwa ngeye vo kwa mase maku, ye kuna una sadila nzambi zankaka, nzambi zanti ye zamatadi.

37. Una kala kifwani kiangitukwanga, ngana ye nkunga mu bantu babonsono bauna natunwa kwa Mfumu.
1 Nt. 9: 7. Yel. 25: 9.

38. Ntombo zazingi una tuala va via, kansi una yonzika zafiuma, kadi makonko mana zo dia. Mika 6: 15. Hang. 1: 6.

39. Mavia mavinia una tuika ye sadila mo, kansi kulendi baka vinia mu nwa ko ye ka lekwa ko mu lunda, kadi bimpiatu bina dia biabionsono.

40. Nkuzu mianti miaolive mina kala mwamonsono mu nsi aku, kansi kulendi baka mazi mankusila nitu aku ko, kadi bana baolive bana sotuka.

41. Bana babababakala ye babakento una buta, kansi kulendi kubakeba ko, kadi bana kwenda kinkole.

42. Nti miaku miamionsono ye mbutu ansi aku ndekwa-ndekwa bina bio vwa.

43. Wanzenza ukalanga yaku una lutila ye lutila ye zangama va ntandu angeye, kansi ngeye una lutila ye lutila mu kuluka.

44. Yandi una kusompisa, ye ngeye kuna kunsompisa ko. Yandi una kala ntu, ye ngeye una kala nkila.

45. Tusingulu toto tuatonsono tuna kubukila ye kuzoma ye kubwana, nate ye una bungana, bu walembwa wa nding' a Mfumu, Nzambi aku, ye lembwa keba nsikudukusu ye nkondo bikakukembi.

46. Tuau tuna bwila ngeye ye nkun' aku bonso dimbu ye mangu mu ntangu yikayimani.

47. Bu walembwa sadila Mfumu, Nzambi aku, mu kiese ye luzolo luantima, bu wakala kiaba mu biabionsono,

48. buna una katwa sadila ntantu mina fidisa Mfumu kwa ngeye, mu nsatu adia ye mu nsatu anlangu ye kimpene ye nsatu abiabionsono; yandi una tula vangu kiasengwa va laka diaku, nate ye wakubungisi.

49. Mfumu una fidisa kanda diabantu bana kubwila batukidi nseke, ku nsuk' antoto, bonso ngo azulu bu keti tilumuka, i kanda diabantu baulembolo zaya ndinga, Yel. 5: 15 b. 6: 22 b.

50. i kanda diabantu bena zizi kianganzi, bakondolo nlemvo kwa banuna ye ka bakutanga bantwenia ko.
Man. 4: 16. 5: 12 b.

51. Yau bana dia mbutu abulu biaku ye mbutu ansi aku, nate ye una bungana, kadi kuna sisulwa mbongo vo vinia vo mazi ko, ka nkun' angombe zaku ko vo nkun' amameme maku ko, nate ye bakumanisi.

52. Yau bana kufietikisa mu mielo miaku miamionsono, nate ye tumbu tuaku tuatunene ye tuanakekete tuwalekila minu tuna bwa mu nsi aku yayonsono. Inga, yau bana kufietikisa mu mielo miaku miamionsono mu nsi aku yayonsono, i nsi yakuveni Mfumu, Nzambi aku.

53. Buna una katwa dia waku mbu-

tu amoyo, nsuni abana baku bababakala ye babakento bakuveni Mfumu, Nzambi aku. Mpasi zampila yoyo ye nzungu zampila yoyo ntantu aku una kumwesa.

2 Nt. 6: 28 b. Man. 2: 20. 4: 10.

54. Bakala diena yaku wavumuni mu bolo ye kindiafu kiakingi una tadila mpangi andi kinziokoto ye nkazi mu lubumbulu luandi ye bana bakidi yandi,

55. kana zola kabila kwa umosi mu yau ko nsuni abana bandi ukana dia yandi kibeni, bu kalembolo baka lekwa kiankaka kisidi. Mpasi zozo ye nzungu zozo ntantu aku una kumwesa mu mielo miaku miamionsono.

56. Nkento wena yaku wavumuni mu bolo ye kindiafu, mu bolo ye kindiafu kiampila yoyo, vo katontele mpe diata va ntoto mu kulu kwandi ko, buna yandi una tadila bakala diandi mu lubumbulu luandi kinziokoto ye mwan' andi wabakala ye mwan' andi wankento,

57. vo yandi una kubayimina mpangi yeti vaika mu vumu kiandi ye bana baketi buta: kadi bu kakondolo biankaka biabionsono, yandi kibeni una bio dia mu nsweki. Mpasi zozo ye nzungu zozo ntantu aku una kumwesa mu mielo miaku.

58. Vo kuna keba ye nama mambu mamonsono mamina miami ko miasonukwa mu nkanda wau ye vumina nkumbu yayi yanzitusu ye yansisi Mfumu, Nzambi aku,

59. buna Mfumu una fidisa kwama kwangitukulu mu ngeye ye nkun' aku, kwama kwangolo kuna zingila ntama, yela kwangolo kuna zingila ntama.

60. Yandi una kubwisa yela kwakonsono kwa Ngipiti kuutinanga, ye kwau kuna kukwamisa.

61. Yela ye kwama kwankaka kwampila mu mpila kwalembwa sonukwa mu nkanda wau wamina, Mfumu una kubwisa, nate ye una bungana.

62. Fikabu-kabu kaka fina sadidila mu yeno, bu luateka kala mbidi antalu bonso zimbwetete ku zulu; bobo una vangwa, bu walembwa wa nding' a Mfumu, Nzambi aku.

5 Mose 4: 27. 10: 22.

63. Buna kala, vo bonso bwateka yangalala Mfumu mu yeno, bu kalenda kuluvangila mbote ye kuluniekisa, buna bwabu Mfumu una yangalala mu diambu dieno, bu kakululadisanga ye kulubungisanga. Yeno luna tanwa mu nsi yiuna luaka mu vwa yo. Zing. 1: 26.

64. Mfumu una kumwangisa mu bantu babonsono, tuka ku nsuka mosi yantoto nate ye ku yankaka, ye buna una sadila nzambi zankaka zilembolo zaiwa kwa ngeye vo kwa mase maku, nzambi zanti ye zamatadi.

Neh. 1: 8.

65. Mu bantu bobo kulendi baka mpungumunu vo vundisa kulu kwaku ko; Mfumu una kuvana ntima wazakama kuna ye meso masitukanga ye mwela ulemanga.

66. Moyo aku una monika kwa ngeye nkievo uzembalele mu lusuki; ngeye una mona wonga fuku ye mwini ye kuna mona lusikumu mu moyo aku ko.

67. Mu nsuka una vova: Engwa nga vo i nkokila! ye mu nkokila: Engwa, nga vo i nsuka! Wonga wampila yoyo una mona mu ntim' aku, mona-meso mampila yoyo una mona mu meso maku.

68. Mfumu una kuvutula ku Ngipiti mu zinzaza, nzila yimosi yiyavovila kwa ngeye: ngeye kuna yo vutuka mona ko. Kuna luna katwa zola kukiteka kwa ntantu mieno, bonso nanga miababakala ye miabakento, kansi ka muna kala muntu uzolele sumba ko.

5 Mose 17: 16.

KAPU 29.

Nkungu zandubudulu za Mose.

Mamama i mambu maluwawanu, i luwawanu luakamba Mfumu kwa Mose mu wawasa ye bana ba Isaeli mu nsi a Moabi, i luwawanu luamona lualanda luna lukateka wawasa ye yau va Holebi. 5 Mose 5: 2 b.

2. Mose wakutikisa Isaeli diadionsono ye wavova kwa yau: Yeno luamweni mamonsono mavanga Mfumu va meso meno mu nsi a Ngipiti kwa Falao ye sielo biandi biabionsono ye nsi andi yayonsono, 2 Mose 19: 4.

3. mbafukulu zozo zazinene ziwamona mu maku meso, dimbu ye mangu bina biabinene. 5 Mose 7: 19.

4. Kansi nate ye lumbu kiaki Mfumu kaluveni ntima mianzaila ko, meso mambwena ye matu mangwila. Yes. 6: 10.

5. Mono yaludiatisi mu nsi yankatu mu makumaia mamvu; mvwatu mieno ka miasika va yeno ko, ye nsampatu aku ka yasika va kulu kwaku ko.

5 Mose 8: 2 b.

6. Mampa mandia ka luatambula ko, ka vinia vo ndwinu zangolo mu nwa

ko, kidi luazaya, vo mono i Mfumu, Nzambi eno.
7. Bu waluaka ku nsi zazi, buna Sihoni, ntinu ku Heseboni, ye Ongi, ntinu ku Basani, bavaika mu kutunwanisa, kansi tuababedisa.
4 Mose 21: 21 b., 33 b. 5 Mose 2: 30 b. 3: 1 b.
8. Yeto tuabaka nsi au ye tuavana yo bonso difwa kwa balubenita, bangadita ye ndambu mosi akanda dia Manase.
4 Mose 32: 33.
9. Nkiangunu lukeba bwabu mambu maluwawanu lualu ye nama mo, kidi luabaka vila mu yayonsono.
5 Mose 4: 6. Yos. 1: 7. 1 Nt. 2: 3.
10. Bwabu lutelamene buna luena vantadisi a Mfumu, Nzambi eno: bakuluntu beno, makanda meno, bangudi zeno zabantu ye nkengi mieno, muntu muntu mu Isaeli,
11. mpe bana beno ye bakazi beno ye wanzenza wena yaku mu tua kiaku, mbasi ankuni zaku ye nteki anlangu aku,
12. kidi wakota mu luwawanu lua Mfumu, Nzambi aku, i luwawanu luandi luandefi, lualu luzolele wawasa Mfumu, Nzambi aku, ye ngeye lumbu kiaki.
13. Kadi bwabu yandi zolele kuzangula, kidi wakala bantu bandi ye yandi kakala Nzambi aku, bonso bukakukembi, ye bonso bukasila mu ndefi kwa mase maku, Abalahami, Isaki ye Yakobi. 5 Mose 28: 9.
14. Mono kiwawase yeno kaka ko luwawanu lualu lumbu kiaki, luwawanu lualu luandefi,
15. kansi mpengi bo kwa yau batelamene vava bwabu ye yeto vantadisi a Mfumu, Nzambi eto, ye kwa yau bakondolo yeto vava lumbu kiaki.
16. Keti luzaidi yeno kibeni, bonso butuakunda mu nsi a Ngipiti, ye bonso butuavioka mu nsi zabantu bobo baluasisidi.
17. Luamona nkankumusu zau ye nzambi zambole, nzambi zozo zanti ye zamatadi, zapalata ye zawola zakala yau.
18. Buna bika bakala ye nkento vo sinsi dimosi vo kanda, kabakalani mu yeno ko bena ntima mizolele fila Mfumu, Nzambi eto, nima lumbu kiaki mu kwenda sadila nzambi zabantu bobo; mu yeno ka mukalani mwanzi ko umenanga nsa ye nlulukulu,
Mav. 8: 23. Eb. 12: 15.
19. kidi muntu bu kawilu mambu maluwawanu lualu luandefi, una kukisakumuna mu ntim' andi ye vova, vo yandi una toma nitu, bu kadiatanga mu mbalu antim' andi. Kadi buna bina biena nlangu ye bina biayuma bina bungwa.
20. Mfumu kana zola kunyambudila ko, kansi buna nganzi ye vema bia Mfumu bina fwita mu bakala diodio, ye lusingulu lolo lualonsono luasonukwa mu nkanda wau luna kala yandi, ye Mfumu una vinsikisa nkumbu andi, mpasi ka yina vutuka kala kunsi azulu ko. 5 Mose 28: 15 b.
21. Mfumu una kumvangula mu makanda mamonsono ma Isaeli mu bwilwa kwa kubu, bonso bwena tusingulu toto tuatonsono tunanamene ye luwawanu luasonukwa mu nkanda wau wamina.
22. Mbandu yina kwiza, i bana beno, bana kululanda, ye wanzenza utukidi mu nsi yanseke, bana vova, bu bana mona kwama ye yela koko kwafidisa Mfumu mu nsi yayi,
23. bonso ntoto wawonsono wayokwa kuna wakituka solofo ye mungwa, ye ka ulendi kunwa vo buta minti ko ye titi ka bilendi wo duka ko—bonso bwakala Sodoma ye Ngomola, Adama, ye Seboimi bu zatululwa, Mfumu bu katulula zo mu nganzi ye nkesi zandi—
1 Mose 19: 24 b. Hos. 11: 8.
24. inga, buna bantu babonsono bana vova: Mfumu mu nkiama kavengi bobo kwa nsi yayi? Nganzi zandi mu nkiama zeti lemina mu ngolo zozo?
1 Nt. 9: 8 b. Yel. 22: 8 b.
25. Yau bana vutudulwa: Mu diambu dia bu basisa luwawanu lua Mfumu, Nzambi amase mau, luna lukawawasa ye yau bu kabavaikisa mu nsi a Ngipiti,
26. ye mu diambu dia bu bayenda sadila nzambi zankaka ye sambila zo, nzambi zibalembolo zaya, zikalembwa kubavana bonso kunku kiau,
27. mu diambu diodio nganzi za Mfumu zikwemi mu nsi yayi, ye yandi wabukisidi yo lusingulu lualonsono luasonukwa mu nkanda wau.
28. Mu diambu diodio Mfumu wabavuza mu nsi au, mu nganzi ye nkesi ye mfwemono yayinene, ye wabatuba ku nsi yankaka, bonso buvengo bwabu.
29. Momo makidi swekwa mavwilu kwa Mfumu, Nzambi eto; kansi momo mazaikuswa mena kwa yeto ye bana beto mu ntangu yikayimani, kidi tuanama mambu mamonsono mamina miami. Lumb. 25: 14. 147: 19 b.

KAPU 30.

Mambu ma Mose makudukulwa.

Yina yayonsono bu yina kubukila, lusakumunu ye lusingulu biikembi, buna vo ngeye una yo yindula mu ntima mu bantu bobo babonsono bawakubulwa kwa Mfumu, Nzambi aku,
3 Mose 26: 40 b. 5 Mose 28: 2 b., 15 b.
2. vo una vutuka diaka kwa Mfumu, Nzambi aku, ye wa nding' andi, ngeye ye bana baku, mu ntim' aku wawonsono ye mu mwel' aku wawonsono, mu mambu mamonsono maikembi bwabu,
3. buna Mfumu, Nzambi aku, una kutedimisa diaka ye kulemvukila; buna Mfumu, Nzambi aku, una vutuka kuyonzika tuka mu bantu babonsono bawamwangusunwa kwa yandi.
Lumb. 106: 45 b. Yel. 29: 14. 31: 23. 32: 37.
4. Vo bakubwa baku bena ku nsuk' azulu, Mfumu, Nzambi aku, una kuyonzika kuna ye kulandisa kuna.
5. Mfumu, Nzambi aku, una kukotisa mu nsi yina yavwa mase maku; ngeye una yo vwa, ye yandi una kuvangila mbote ye luta kufunisa beni ye mase maku safiuma.
6. Mfumu, Nzambi aku, una zabula ntim' aku ye ntima miankun' aku, kidi wazola Mfumu, Nzambi aku, mu ntim' aku wawonsono ye mu mwel' aku wawonsono, kidi wavuka.
5 Mose 10: 16. Yel. 4: 4. 32: 39. Yeh. 11: 19. 36: 26. Loma 2: 29. Fil. 3: 3. Kolo. 2: 11.
7. Mfumu, Nzambi aku, una tula tusingulu toto tuatonsono va ntantu miaku ye va yau bakubelanga ye kuzomanga.
8. Ngeye una vutuka wa nding' a Mfumu ye nama nsikudukusu zandi zazonsono ziikembi bwabu.
9. Mfumu, Nzambi aku, una kuvana kiaba ye vila mu mavanga mamonsono mamoko maku, mu mbutu amoyo aku ye mu mbutu abulu biaku ye mu mbutu ansi aku. Kadi bonso bwayangalala Mfumu mu mase maku, i buna yandi una vutuka yangalala mu ngeye ye kuvangila mbote,
5 Mose 28: 11. Yel. 32: 41.
10. bu una wa nding' a Mfumu, Nzambi aku, ye una keba nsikudukusu ye nkondo miandi, i miau miasonukwa mu nkanda wau wamina, ye bu una bangumuka diaka kwa Mfumu, Nzambi aku, mu ntim' aku wawonsono ye mu mwel' aku wawonsono.
11. Kadi nsikudukusu yoyo yiiveni bwabu, ka yenani mpasi kwa ngeye ko ye ka yenani nseke ko. Yes. 45: 19.
12. Ka yena ku zulu ko ye una kala nsatu avova: nani zolele baluka ku zulu mu diambu dieto ye kutulandila ye kutuwakasa yo, kidi tualenda nama yo? Loma 10: 6 b.
13. Ka yenani mpe mu simu diankaka diambu ko, ye una kala nsatu avova: nani zolele sabuka kuna simu diankaka mu diambu dieto ye kutulandila yo ye kutuwakasa yo, kidi tuanama yo?
14. Ve, diambu diena lukufi beni ye ngeye, mu nwa aku ye mu ntim' aku, mpasi walenda nama dio.
15. Tala, bwabu mono ikutudidi moyo ye yonso yena yabiza, lufwa ye yonso yena yambi,
16. bu ikembi bwabu, vo una zola Mfumu, Nzambi aku, ye kwenda mu nzila zandi ye keba nsikudukusu, nkondo ye nsiku biandi, kidi wakala moyo ye nieka, ye kidi Mfumu, Nzambi aku, kakusakumuna mu nsi yiuna luaka bwabu mu vwa yo.
17. Kansi vo ntim' aku una fila nima ye kuzolele wa ko, bu uyambudi wasindusulwa ye una sambila nzambi zankaka ye sadila zo, 5 Mose 8: 19 b.
18. buna iluzaikisi bwabu, vo luna bungwa mu kedika. Buna ka luna kala zingu ntama mu nsi ko yiuna luaka bwabu mu sabukila Yodani ye mboki kota ye baka yo mu mvwilu.
19. Mono mbongele zulu ye ntoto bwabu bonso zimbangi kwa yeno, vo itudidi moyo ye lufwa, lusakumunu ye lusingulu. Buna bika wasola moyo, kidi ngeye ye nkun' aku luakala moyo,
5 Mose 4: 26. 11: 26.
20. bu una zola Mfumu, Nzambi aku, ye wa nding' andi ye tatamana kwa yandi; kadi diodio i moyo ye zingu kiakingi kwa ngeye, kidi wakala kundu mu nsi yasila Mfumu mu ndefi kwa mase maku, Abalahami, Isaki ye Yakobi, mu kubavana.

KAPU 31.

Yosua watumbwa mu vingana Mose. Nkanda wamina wayekudulwa balevita.

Mose wayenda vovi mambu malanda kwa Isaeli diadionsono;
2. yandi wavova kwa yau: Bwabu mono ngiena nkama mosi ye makumole mamvu; mono kilendi vutuka sala salu

biami ko, ye Mfumu wankembi: Kuna sabuka Yodani diadi ko.
4 Mose 20: 12. 27: 12 b. 5 Mose 3: 26 b. 32: 52. 34: 7.

3. Kansi Mfumu, Nzambi aku, una tekila ku ntual' aku, yandi una bunga bantu baba mu diambu diaku, ye ngeye una kubakuba, ye Yosua una kutuadisa, bonso bukembi Mfumu. 4 Mose 27: 18 b.

4. Mfumu una kubavangila bonso bukavanga kwa Sihoni ye Ongi, ntinu miabaamolita, mikabungisa, ye bonso bukavanga mu nsi au. 4 Mose 21: 24, 35.

5. Mfumu una kubavana mu lulendo lueno, ye yeno luna kubavangila nadede, bonso builukembi. 5 Mose 7: 2 b.

6. Lukala kibakala ye kondwa bunkuta, ka lutinani ko ye ka lukalani wonga mu diambu diau ko; kadi Mfumu, Nzambi aku, una kwenda yaku yandi kibeni; yandi kana kusisa ko vo kunianga ko.
5 Mose 7: 21.. Yos. 1: 5 b. Eb. 13: 5.

7. Mose watumisa Yosua ye wavova kwa yandi vantadisi a Isaeli diadionsono: Kala kibakala ye kondwa bunkuta; kadi ngeye una kota ye bantu baba mu nsi yasila Mfumu mu ndefi kwa mase mau mu kubavana; ngeye una yo kaba kwa yau bonso difwa.
4 Mose 27: 23. 5 Mose 3: 28.

8. Mfumu i ndiena utekilanga ku ntual' aku, yandi una kala yaku, yandi kana kusisa vo kunianga ko; kutinani ko ye kukalani wonga ko.

9. Mose wasonika mina miomio ye wavana mio kwa banganga, bana babakala ba Levi, banata nkela yaluwawanu lua Mfumu, ye kwa bangudi zabantu babonsono mu Isaeli.

10. Mose wabakamba ye wavova: Ku nsuk' amvu wansambodia nsambodia, mvu wangiambudulu, bu ubadikidi, mu nkembo amafwokula,

11. Isaeli diadionsono bu dina luaka mu telama va zizi kia Mfumu, Nzambi aku, mu vuma kiokio kikana sola, buna una tanga mina miami vantadisi a Isaeli diadionsono, kidi bawa mio. Neh. 8: 1 b.

12. Buna una kutikisa bantu, babakala, bakento ye bana ye banzenza bakalanga yaku mu ngudi amielo miaku, kidi bawa ye longuka ye kidi bavumina Mfumu, Nzambi eno, ye keba ye nama mambu mamonsono mamina miami;

13. kidi bana bau balembolo mio zaya ntangu yina bana mio wa ye longuka mio, kidi bavumina Mfumu, Nzambi eno; bobo luna vanga ntangu zazonsono ziluvumunanga mu nsi yina yilueti kwenda sabukila Yodani mu baka yo ye vwa yo.

14. Mfumu wavova kwa Mose: Tala, ntangu yeti finama yiuna fwila. Tumisa Yosua ye mboki luiza ku nzo yakoto yambwabununu, buna nzolele kuntumba mu salu kiandi. Mose wayenda ye Yosua, ye bayiza ku nzo yakoto yambwabununu.

15. Buna Mfumu wamonika mu nzo yakoto mu tuti diamantela, ye tuti diamantela diakala telamanga va mwelo anzo yakoto.

16. Mfumu wavova kwa Mose: Tala, bu una vunda ye mase maku, buna bantu baba bana telama ye yungusa mu kinsuza mu nama nzambi zanzenza zisambulwanga mu nsi yina yibeti luaka bwabu, ye bana kunsisa ye vonda luwawanu luna luyawawasa ye yau.

17. Buna nganzi zami zina kwama mu yau, ye ngina kubasisa ye kubaswekila zizi kiami, ye bana bungana, ye makubu mamingi ye mpasi zazingi bina kubabwila; buna bana vova: Mu kedika makubu momo matubwidi, kadi Nzambi kenani mu kati dieto ko.

18. Kansi mu ntangu yina ngina sweka zizi kiami nadede mu diambu diayayibi yayonsono yibavengi, bu batadisi ku nzambi zankaka.

19. Nkiangunu lukisonikina nkunga wau walanda. Ngeye una wo longa bana ba Isaeli ye tula wo mu nwa miau. Buna nkunga wau una kala mbangi ami kwa bana ba Isaeli.

20. Kadi mono ngina kubakotisa mu nsi yiyasila mase mau mu ndefi, i nsi yicilumukanga mamvumina ye niosi, bana dia ye yukuta ye vuluka; kansi buna bana tadisa ku nzambi zankaka ye sadila zo ye kungina ye vonda luwawanu luami.

21. Makubu mamingi ye nzungu zazingi bu bina kubabwila, buna nkunga wau una ta kimbangi kiandi vantadisi au; kadi ka una vilukunwa ye lala mu nwa miankuna miau ko. Keti nzaidi mabanza mabeti banzilanga bwabu mpe, bu kiabakotese ko mu nsi yiyabasila mu ndefi.

22. Buna Mose wasonika nkunga mu lumbu kina ye walonga wo bana ba Isaeli.

23. Yandi watumba Yosua, mwan' a Nuni, mu salu kiandi ye wavova: Kala kibakala ye kondwa bunkuta, kadi ngeye una kotisa bana ba Isaeli mu nsi yiyabasila mu ndefi, ye mono ngina kala yaku.

24. Mose bu kamana sonika nadede mambu mamina miomio mu nkanda,
25. buna wakamba balevita banata nkela yaluwawanu lua Mfumu ye wavova:
26. Lubonga nkanda wau wamina ye lutula wo va lueka luankela yaluwawanu lua Mfumu, Nzambi eno, kidi wakala vana bonso mbangi kwa ngeye.
2 Nt. 22: 8 b.
27. Kadi mono nzaidi mantingu maku ye mbalu aku ansingu. Tala, bwabu bu yakidi moyo mu yeno, luakedi mantingu kwa Mfumu; buna vele luna lutila mu ntangu yina landila mfwilu ami.
28. Lukutikisa bwabu kwa mono bangudi zabantu babonsono mu makanda meno ye nkengi mieno, kidi yavova mambu mama vantadisi au ye yabonga zulu ye ntoto bonso zimbangi kwa yeno.
29. Kadi mono nzaidi, vo yeno, bu mfwidi, luna vanga yonso yena yambi ye luna vengama mu nzila yiilukembi mu kwenda; nkiangunu kubu dina kulubwila mu lumbu bina kwiza, bu luna vanga yonso yena yambi mu meso ma Mfumu, ye luna kumfwemisa mu mavanga mamoko meno.
30. Mose wabangula vova vantadisi abundu diadionsono dia Isaeli nkunga wau wamvimba weti landa.

KAPU 32.

Nkunga walusisulu wa Mose.

Ludimba, lumazulu, kadi mono nzolele vova; ntoto bika wawa mambu manwa ami. 5 Mose 31: 28. Yes. 1: 2.
2. Ndongolo zami bika zadada bonso mvula, mpovolo ami bika yabuka bonso dinoko, bonso mvula zazingi mu bina biankunzu ye bonso nkumbu amvula mu nsombo miatiti.
3. Kadi nkumbu a Mfumu nzolele samuna; inga, luvana nzitusu kwa Nzambi eto. Lumb. 34: 3.
4. Tadi dieto diamongo! Mavanga mandi mena malunga, kadi nzila zandi zazonsono zena zasonga. Yandi i Nzambi yakwikama ye yikondolo bungubi, yena yalunungu ye lusongo.
Lumb. 92: 15.
5. Kansi yau bavanga momo mena mbivusu; ka bakala bana bandi ko, kansi i nsoni kwa Isaeli, mbandu yamvilangani ye nsoki.
2 Mose 32: 9. Yes. 1: 3 b. Mat. 12: 39.
6. Kamba, i bobo una sendila Mfumu, ubantu babuzengi ye kondolo ndu-enga? Kadi buna yandi ka i saku diakusema koe? Keti yandi wakuvanga ye wakukubika. Malaki 1: 6.
7. Banzila lumbu bina biateka kala; banzila mvu miambandu zateka vioka. Yuvula saku, yandi una kuzaikisa bo, bangudi zaku zabantu, yau bana kukamba bo.
8. Nkwa kayengele bu kakaba kunku biamafwa kwa bantu, bu kavangula bana babantu, buna yandi wavanga nzaku zabantu bonso bwena ntalu abana ba Isaeli. 1 Mose 11: 8.
9. Kadi bantu ba Mfumu i kunku kiandi, Yakobi i kunku kiandi kiadifwa. 2 Mose 19: 5 b. 1 Pet. 2: 9.
10. Yandi wambakula mu nsi yankatu, mu kinsona, mu nsambulu abulu biansi yankatu; yandi wantabila ye wankeba, yandi wankeba bonso ngengele adisu diandi.
11. Bonso bukwikanga ngo azulu nkun' andi mu tilumuka ye vevilanga va ntandu abana bandi, i bobo yandi wayalumuna maveve mandi ye wambaka ye wannata va nsala zandi.
2 Mose 19: 4. Yes. 63: 9.
12. Mfumu kaka wantuadikisa ye ka nzambi yankaka yanzenza ye yandi ko.
13. Yandi wamviokisa mu nzanza miansi ye wanyambula kadia mbutu miansi; wanyambula kafiba niosi mu mongo ye mazi mu tadi diambalu.
14. Mamvumina maboto mangombe, mamvumina manazeke-zeke mamameme, mazi mabaua bamameme ngeye watambula mpe, mameme mambakala matuka ku Basani ye nkombo zambakala, mboki nluku wawiti wamazi malutidi ye ngeye wanwa vinia kiamenga mabana bavinia.
15. Buna Yesuluni wavuluka ye wakala siekete; ngeye wavuluka ye waneniva ye watuvalala. Yandi wasisa Nzambi yamvanga, ye wayina tadi diampulusu andi.
16. Inga, bamfwemisa mu nzambi zau zanzenza, mu nkankumusu bamfwemisina.
17. Bayoka kwa mpeve zambi zalembwa kala zinzambi, kwa nzambi zibalembolo zaya, zamona zakazavandwa ntama ko, zalembwa tina mase meno. Lumb. 106: 37. 1 Kol. 10: 20.
18. Tadi diamongo diakuyundula ngeye wasisa dio, wavilakana nzambi wakuvana moyo.
19. Mfumu bu kamona diodio, yandi wabaniafuna, kadi wafwemina bana bandi bababakala ye babakento.

20. Yandi wavova: Mono nzolele sweka zizi kiami kwa yau, nzolele mona nsukulu yibana sukila; kadi yau i mbandu yamvilangani, bana bakondolo widi kwikama nkutu.

21. Yau bamfwemese mu nzambi zilembolo kala zinzambi, bamfwemese mu bina biamfukulu bibasambilanga; nkiangunu mono mpe ngina kubafudisila mu bantu balembolo kala bantu, mu bantu bangoi babuzengi ngina kubafwemisina. Loma 10: 19.

22. Kadi tia tuanganzi zami tukwemi, tueti lema nate ye mpind' ansi abafwa; tuau tumanisanga ntoto ye mbutu miawau ye tuyokanga tufulu tuamiongo. Yel. 15: 14. 17: 4.

23. Mono ngina kubayudikila makubu, ngina kubasika toto biami biabionsono.

24. Yau bana fibwa nampia kwa nsatu ye manuswa kwa tia tuayela kwayuku-yuku, mu vunga bikwamisanga mu mpasi; mono ngina kubafidisila meno mabulu biansisi ye nsa mianioka ziviongizukanga mu fundufundu. 5 Mose 28: 22.

25. Ku mbazi sabala kina bunga bana bau, ye mu ngudi anzo mpamuku una bo sa: ye bamavuvi ye bandumba, bana banswa ye babakala bazimvu mpe. Man. 1: 20.

26. Mono yakutwa vova: nzolele kubavevumuna, nzolele manisa mbambukulu amoyo au mu bantu,

27. vo kitinini ko, vo ntantu miau mina kumfwemisa, vo mbeni zau zina bo vuna bangula, vo bana vova: koko kweto kwakedi ngolo zozo, ka i Mfumu ko wavanga momo mamonsono. 4 Mose 14: 15 b. Yeh. 20: 14.

28. Kadi yau i bantu bakondolo nduengoso, ye nduenga ka zena mu yau ko.

29. Vo bena nduenga, nga bavisidi diodio, nga bavisidi nsukulu yibana katwa sukila.

30. Umosi bwe kalenda tinisa funda ku ntual' andi, ye bole batinisa kumi diamafunda, vo tadi diau diamongo ka diabateka ko, ye vo Mfumu kabaniokuna ko?

31. Kadi tadi diabankaka ka diena bonso tadi dieto ko; ntantu mieto miau kibeni milenda kongudila bo.

32. Kadi mu nti avinia wa Sodoma mutukidi nti au wavinia, utukidi mu yinza dia Ngomola; bana bau bavinia bena bana bansa bavinia, maketa mau mena ndudi. Yeh. 16: 49.

33. Vinia kiau i nsa miadalaka, nsa miampasi beni miampidi.

34. Inga, yampila yoyo yakebwa yami, yazikudulwa mu dimbu mu nzo zami zalundulu.

35. Ndinda ye nlandu i miami, mialundwa nate ye ntangu yoyo yina zeza malu mau. Kadi lumbu kiau kiambungulu kiena lukufi, ye bina bieti kubavingila bina kwiza nswalu. Loma 12: 19. Eb. 10: 30.

36. Kadi Mfumu una nungisa bantu bandi, ye una lemvukila sielo biandi, bu kana mona, vo ngolo zau zikatukidi, vo babanene ye babake beka mu mana. 1 Nt. 14: 10. 2 Nt. 14: 26.

37. Buna yandi una yuvula: Nzambi zau kwe zena bwabu, tadi diamongo dibatinina?

38. Yau badia mazi mankailu mieno miamponda ye yau banwa vinia kiankailu mieno miandwa, bika batelama ye balusadisa, bika bakala lutabulu lueno. Nkong. 10: 14.

39. Lutala bwabu, vo mono kaka i ndiena, ye vo widi nzambi nkutu kenani ye mono ko. Mono ivondanga, ye mono ivumusanga, mono ibandanga, kansi iniakisanga mpe. Widi muntu nkutu kenani ko ulenda tanina mu koko kwami. 5 Mose 4: 35. 1 Sam. 2: 6. Yes. 45: 5. Hos. 6: 1 b.

40. Tala, mono nzangudi koko kwami ku zulu, mono mpovele: Kasi mu zingu kiami kikakimani, Nzai. 10: 5 b.

41. bu mbeni lengusa sabala kiami kivezimanga ye koko kwami, bu kuna sadila mina, buna ngina vutula ndinda mu mbeni zami ye senda bakumbelanga.

42. Mono ngina yambula toto biami biasansala mu menga, ye sabala kiami kina yukuta mu mbizi, mu menga mayau babeduswa ye bena zinkole, mu ntu miamfumu zamintantu.

43. Luyangalala, lubangoi, mu bantu bandi, kadi yandi uvutulanga ndinda mu menga masielo biandi, yandi uvutulanga ndinda mu mbeni zandi, kansi ubwilanga kodi mu nsi andi, mu bantu bandi. Lumb. 9: 12. Loma 15: 10. Nzai. 19: 2.

44. Mose wayiza ye Hosea, mwan' a Nuni, ye wabangula tanga nkunga wowo wamvimba kwa bantu. 4 Mose 13: 17.

45. Mose bu katanga mambu mamonsono nampia kwa Isaeli diadionsono,

46. buna wavova kwa yau: Luyindula mambu momo mamonsono mampengi

bonso zimbangi kwa yeno bwabu, mpasi luakamba mo kwa bana beno, vo bana keba ye nama mambu mamonsono mamina miami.

5 Mose 6: 6 b. 11: 18 b.

47. Kadi ka i mambu mankatu ko makondolo diambu kwa yeno, kansi mau i moyo eno; mu mambu momo luna kala zingu ntama mu nsi yilueti kwenda sabukila Yodani bwabu mu vwa yo. Eb. 4: 12.

48. Mfumu wavova kwa Mose mu lumbu kina kimosi ye wata:

49. Baluka vava va mongo wa Abalimi, va mongo wa Nebo mu nsi a Moabi, vatadisi Yeliko, buna una mona nsi a Kanana yinzolele vana kwa bana ba Isaeli mu vwa. 4 Mose 27: 12 b.

50. Ngeye una fwila vana va mongo uuna baluka ye yonzama kwa bantu baku, bonso bwafwila mpangi aku Aloni va mongo wa Holi ye wayonzama kwa bantu bandi; 4 Mose 20: 25 b. 33: 38.

51. i bobo mu diambu dia bu luavola masunmu kwa mono mu bana ba Isaeli ku nlangu wa Meliba ku Kadesi mu nsi yankatu ya Sini, bu lualembwa kunkeba wanlongo mu bana ba Isaeli.

4 Mose 20: 12 b.

52. Vatadisi ngeye una mona nsi, kansi kuna yo luaka ko ye kota mu nsi yinzolele vana kwa bana ba Isaeli.

5 Mose 34: 4.

KAPU 33.

Lusakumunu lua Mose kwa makanda ma Isaeli.

Lualu i lusakumunu luavana Mose, muntu wa Nzambi, kwa bana ba Isaeli, bu kakala mu fwa; 1 Mose 49: 1 b.

2. yandi wavova: Mfumu watuka ku Sinai, ye ntentina andi yabaselukila kuna Seili; yandi wavaika mu ncemono mu mongo wa Palani, yandi wavaika mu kabu diamafunda maimingi mabanlongo; ku lueka luandi lualubakala kwalema mina mu tia kwa yau.

Dan 7: 10. Hab. 3: 3. Mav. 7: 53. Ngal. 3: 19.

3. Inga, yandi ukebanga bantu; banlongo mu bantu bena babonsono mu koko kwaku. Balambalalanga va kulu kwaku, batotanga mu mambu maku.

4. Mose watuvana mina, difwa kwa bundu dia Yakobi.

5. Yesuluni watambula ntinu, mfumu zabantu bu zakutakana, makanda ma Isaeli buna mena.

6. Bika Lubeni wavumuna ye lembwa fwa; kansi babakala bandi bana kala kabu diadike.

7. Mama kavova mu Yuda: Nawe, u Mfumu, nding' a Yuda ye yambula kiza kwa bantu bandi. Mu moko mandi yandi wazenga diambu diau; kala kwaku lusadusu luandi mu mbeni zandi.

8. Mu Levi yandi wavova: Tumimi ye ulimi biaku bika biavuwa kwa kabu diaku diakinzambi, i yau bawasindisila ku Masa, yau bawabindisa mpaka ku nlangu wa Meliba,

2 Mose 17: 7. 28: 30. 4 Mose 20: 13.

9. yau bavova mu se ye mbuta: kibamweni ko, ye yau ka bazolele zaya mpangi zau ko vo zaya bana bau. Kadi yau bayindula nkungu zaku, ye bakeba luwawanu luaku.

2 Mose 32: 25 b. Mat. 10: 37. 19: 29. Luk. 14: 26.

10. Yau bana longa Yakobi nsiku miaku ye Isaeli mina miaku, yau bana nata biamfwitisila mwisi ku mbombo aku ye nkailu miamvimba va salu diaku.

11. Sakumuna, Mfumu, ngolo zandi ye bika mavanga mamoko mandi mazolakana kwa ngeye. Kosa tuketo tuankakidi miandi, tuayau bakumbelanga, mpasi ka bana nanguka ko.

12. Mu Benyamini yandi wavova: Yandi i nkundi a Mfumu, yandi una kala kundu mu mpungumunu ye yandi, yandi ukumfukanga ntangu zazonsono, ye wena kundu kiandi va nim' andi.

13. Mu Yosefi yandi wavova: Nsi andi bika yasakumunwa kwa Mfumu mu nkailu miazulu milutidi ntalu, mu dinoko, mu nkailu mitukidi mu mpinda ziyalangene muna mu nsi,

14. mu mbutu miantangu milutidi ntalu ye mbutu miazingonda milutidi ntalu,

15. mu bimvwama bilutidi biamiongo miankulu nkumbi, ye mbutu mianzanza mikamimani milutidi ntalu,

16. mu mbutu miantoto milutidi ntalu ye biabionsono biunatanga ye mu nlemvo utukidi kwa yandi wakala kundu mu finti-nti. Biobio bika biza va ntu a Yosefi, va ntump' antu andiena wena dingizi mu mpangi zandi.

2 Mose 3: 2 b. Mav. 7: 30.

17. Wansemokono mu ngombe zandi zambakala zantwenia wena wanzitusu, mpoka zandi zena bonso zangombe zankitu; mu zau kakudilanga bantu babwidi babonsono, inga, yau bena ku nsuka zantoto. Bonso bobo bwena ku-

mi diamafunda ma Efalaimi, bonso bobo mafunda ma Manase.

4 Mose 23: 22. 24: 8.

18. **Mu** Sebuluni yandi wavova: Yangalala kwaku, Sebuluni, bu una nanguka, ye ngeye, Isaeli, mu nzo zaku zakoto.

19. Yau bana sila ntumwa kwa bantu ku mongo au; kuna bana yoka nkailu mialunungu. Kadi bana fiba kimvwama kiamimbu ye bimvwama biswekanga nienge.

20. **Mu** Ngadi yandi wawova: Ndiena bika kasikwa wavana nsi yoyo yayalangana kwa Ngadi! Yandi ubutamene bonso nkosi yankento, yandi uyanzunanga ye koko ye ntump' antu.

21. Yandi wakivangudila nsi abiantete, kadi kuna kunku kiandi kiangiadulu kiakebwa. Kansi wayenda mpe ye mfumu zabantu; wasadila nsiku mia Mfumu ye nkongodolo zandi va kimosi ye Isaeli diankaka.

4 Mose 32: 16 b.

22. **Mu** Dani yandi wavova: Dani i nkosi yantwenia yitulumukanga ku Basani.

23. **Mu** Nafatali yandi wavova: Nafatali watambudi nlemvo wawingi ye lusakumunu lualunga kwa Mfumu. Weste ye sude bika wabaka ye vwa.

24. **Mu** Aseli yandi wavova: Bika Aseli wasakumunwa mu bana bababakala. Bika kazolwa kwa mpangi zandi, ye bika kanotika kulu kwandi mu mazi.

25. Bindukulu biaku bika biakala biasengwa ye biansongo; ngolo zaku bika zakala bonso lumbu biaku.

26. Widi muntu nkutu kafwanane ye Nzambi ko, o Yesuluni; yandi uviokanga mu zulu mu kusadisa ye mu nene kwandi mu matuti.

27. Nzambi yikayimani i mpungumunu, ye vava va banda vayalanga moko mandi makamamani. Yandi watinisa mintantu mu ngeye, yandi wavova: ubabunga. Lumb. 90: 1.

28. Isaeli wabaka kundu kiavatu, nto a Yakobi yavuvama mu nsi yena mbongo ye vinia, kunsi azulu didadanga dinoko. Yel. 23: 6. 33: 16.

29. Mayangi mena yaku, u Isaeli; inga, nani ukufwanane? Ngeye i bantu banunginanga mu Mfumu, mu yandi i nkaku aku yantabidila, yandi i sabala kiaku kiansikulu. Inga, ntantu miaku mina kusonga luyinumu, ngeye una vioka va nzanza miau.

KAPU 34.

Mfwilu a Mose.

Mose wakatuka mu makanga ma Moabi ye wabaluka va mongo wa Nebo, ku mbat' a Pisinga, vatadisi Yeliko. Mfumu wammwesa nsi yayonsono: Ngiladi nate ye kuna Dani,

5 Mose 3: 27. 32: 49.

2. nsi yayonsono ya Nafatali ye Efalaimi ye Manase ye nsi yayonsono ya Yuda, nate ye kuna mbu wa Weste,

3. nsi a Sude ye ndimb' a Yodani, i ndimba wakuluka ku Yeliko—mbanz' amaba—nate ye kuna Soali.

Nkong. 1: 16. 2 Lus. 28: 15.

4. Mfumu wavova kwa yandi: Yayi i nsi yiyasila mu ndefi kwa Abalahami, Isaki ye Yakobi, bu yavova: kwa nkun' aku mono ngina yo vana. Bwabu mono ikumwesese yo mu meso maku, kansi kuna yo kota ko.

1 Mose 12: 7.

5. **Mose**, sielo kia Mfumu, wafwila muna mu nsi a Moabi, bonso bwavova Mfumu.

6. Yandi wandiamisa mu ndimba mu nsi a Moabi vatadisi Bete-Peoli, kansi nate ye lumbu kiaki widi muntu nkutu kazaikuswa ko, konso kwena ndiamu andi. Yuda b. 9.

7. Mose wakala nkama mosi ye makumole mamvu, bu kafwa, kansi meso mandi ka makala mbumbuluka ko, ye ngolo zandi zamoyo ka zakiladila ko.

5 Mose 31: 2.

8. Bana ba Isaeli badidila Mose mu makanga ma Moabi mu makumatatu malumbu; lumbu biadizi biankembo wafwidi wa Mose biasuka. 4 Mose 20: 29.

9. **Yosua**, mwan' a Nuni, wafuluka kwa mpeve yanduenga, kadi Mose wakitudila moko mandi va yandi, ye bana ba Isaeli bantumamana ye bavanga, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose.

4 Mose 27: 18 b.

10. **Kansi** mu Isaeli ka mwatelama diaka mbikudi wampila yoyo bonso Mose ko wakalasana ye Mfumu zizi mu zizi, 2 Mose 33: 11. 4 Mose 12: 8.

11. ka widi muntu nkutu ko, vo tuna banzila dimbu ye mangu biobio biabionsono bikafiduswa kwa Mfumu mu vanga mu nsi ya Ngipiti, kwa Falao ye sielo biandi biabionsono ye kwa nsi andi yayonsono,

12. ye vo tuna banzila mu ngolo zozo zazonsono zatulendo zasonga Mose, ye mavanga momo mamonsono mamanene ye mansisi makavanga vantadisi Isaeli diadionsono.

YOSUA.

KAPU 1.

Ntumunu a Mfumu kwa Yosua mu sabuka Yodani. Yosua wakamba makanda matatu mena mu simu diaeste dia Yodani mu sadisa mpangi zau mu baka nsi yena ku simu diaweste dia Yodani.

Sielo kia Mfumu, Mose, bu kafwa, Mfumu wavova kwa Yosua, mwan' a Nuni, sielo kia Mose:

2 Mose 24: 13. 33: 11. 4 Mose 11: 28. 27: 18. 5 Mose 1: 38.

2. Sielo kiami Mose kifwidi; nkiangunu telama bwabu ye sabuka Yodani diadi ngeye ye bantu baba babonsono ye lukota mu nsi yinzolele kubavana, kwa bana ba Isaeli. 5 Mose 34: 5.

3. Kionso kionso vuma kina diata malu meno iluveni, bonso bu yavovele kwa Mose. 5 Mose 11: 24 b. Yos. 14: 9.

4. Nsi eno yina yalangana tuka mu nsi yankatu nate ye ku Lebanoni kuna ntandu ye nate ye ku nzadi yayinene, ku nzadi a Eufalata, vioka nsi yayonsono yabahetita ye nate ye ku mbu waunene ku ntini yaweste.

2 Mose 23: 31. 4 Mose 34: 2 b.

5. Widi muntu nkutu kana kukakidila mu lumbu biaku biamoyo ko; bonso buyakedi ye Mose, i buna ngina kadila yaku, kina kuyambula vo kusisa ko. 5 Mose 31: 7 b. Eb. 13: 5.

6. Kala kibakala ye kondwa bunkuta; kadi ngeye una kabila bantu baba nsi bonso difwa, i yina yiyasila mu ndefi kwa mase mau mu kubavana.

5 Mose 31: 23. Yos. 19: 51.

7. Kala kibakala kaka ye kondwa bunkuta mu keba ye nama mu mambu mamonsono mu mina miaveni sielo kiami Mose kwa ngeye, kuvengamani mio ko kani ku lubakala vo ku lumoso; kidi wakala zazu mu mamonsono mauvanganga.

5 Mose 5: 32 b. 17: 11, 20. 28: 14. 29: 9. Yos. 23: 6.

8. Kuyambulani nkanda wau wamina wavambana ye nwa aku ko, kansi banzila wo mwini ye fuku, mpasi wakeba mu mambu mamonsono momo masonukwa mu wau ye nama mo; kadi buna nzila zaku zina kala zavila, buna ngeye una kala zazu.

5 Mose 17: 19. Lumb. 1: 2.

9. Tala, mono ikukembi mu kala kibakala ye kondwa bunkuta; nkiangunu kukalani wonga vo fibala ko; kadi Mfumu, Nzambi aku, wena yaku mu mamonsono mauvanganga.

10. Buna Yosua wakamba nkengi miabantu ye wavova:

11. Luvioka mu tua ye lukamba bantu ye luvova: Lukikubikila nkuta; kadi lumbu tatu mboki luna sabuka Yodani diadi mu diambu diakota ye vwa nsi yizolele kuluvana Mfumu, Nzambi eno, bonso mvwilu. Yos. 3: 1 b.

12. Kansi kwa balubenita ye bangadita ye ndambu mosi yakanda dia Manase Yosua wavova:

13. Lubanzila momo maluakambwa kwa sielo kia Mfumu, Mose, bu kavova: Mfumu, Nzambi eno, zolele kuluakisa ku luvuvumu ye kuluvana nsi yayi. 4 Mose 32: 20 b. 5 Mose 3: 18 b.

14. Bakazi beno, bana beno ye bulu bieno bika biasala mwamu nsi yaluvana Mose mwamu simu diankaka dia Yodani; kansi yeno kibeni, buna luena lubinwani biakikesa luna nanguka ye luazu bieno ye vita ku ntual' ampangi zeno ye kubasadisa,

15. nate ye Mfumu wayambudi mpangi zeno zabaka luvuvumu bonso yeno, bu bamana baka mpe nsi yizolele kubavana Mfumu, Nzambi eno; mboki lulenda vutuka ku nsi yina kala mvwilu eno ye vwa yo, i nsi yaluvana sielo kia Mfumu, Mose, mwamu simu diankaka dia Yodani, mu simu diaeste.

16. Buna batambudila kwa Yosua ye bavova: Mamonsono mautukembi tuzolele mo vanga, ye konso kuuna kutufidisa, kuna tuzolele kwenda.

17. Bonso butuatumamene mu mamonsono kwa Mose, i bobo tuzolele kutumamana mpe; bika Mfumu, Nzambi aku kakala yaku kaka, bonso bukakedi ye Mose.

18. Wonso wonso utingunanga ntumunu zaku ye widikilanga mambu maku momo maukunkambanga, yandi

una vondwa. Bika wakala kibakala kaka ye kondwa bunkuta.

KAPU 2.

Mineki miafiduswa ku Yeliko ye miatambulwa kwa Lahabi.

Yosua, mwan' a Nuni, wafidisa neki miole mu nsweki miakatuka ku Sitimi ye wavova: Luenda luatala nsi ye Yeliko. Yau bayenda ye bakota mu nzo yakala nsuza yakala nkumbu Lahabi, ye muna baleka.

4 Mose 25: 1. Eb. 11: 31. Yak. 2: 25.

2. Kansi ntinu mu Yeliko wasamununwa: Fuku diadi babakala bankaka babana ba Isaeli balueki mu neka nsi.
3. Buna ntinu mu Yeliko wafidisa ntumwa kwa Lahabi ye watuma: Yekula babakala bobo balueki kwa ngeye ye bakotele mu nzo aku, kadi balueki vava mu neka nsi yamvimba.
4. Kansi nkento wabonga babakala babole ye wabasweka; mboki wavutula: Inga, babakala bobo bizidi kwa mono, kansi kizaidi ko, konso kubatukidi;
5. mwelo bu uzikulu, bu kuyididi, buna babakala bakivaikidi, ye kizaidi ko, konso kubele; lusampukeno luabazoma, buna vele luna kubabakila.
6. Kansi yandi wakinatina yau va ntandu anludi ye wabasweka kunsi atiti bialino bikamana yalumuna vana va nludi.
7. Buna babakala babazoma mu ntini ya Yodani kuna masabu; mwelo ambanza wazikwa, nzomi bu miamana londuka.
8. Kansi babakala banzenza bu ka balele ko, yandi wabaluka kwa yau va nludi;
9. yandi wavova kwa yau: Mono nzaidi, vo Mfumu waluveni nsi yayi ye tubwilulu mpamuku mu diambu dieno, inga, bisi nsi babonsono bena kingongo mu yeno.

2 Mose 15: 14 b. 23: 27. 5 Mose 11: 25.

10. Kadi tuawilu, bonso bwayumisi Mfumu nlangu mu mbu wa Mbwaki ku ntual' eno, bu luavaika mu Ngipiti, ye bonso buluavanga kwa ntinu miamiole miabaamolita ku simu dia Yodani, i Sihoni ye Ongi, bonso buluababunguzula.

2 Mose 14: 21 b. 4 Mose 21: 23 b., 33 b. Yos. 4: 23.

11. Bu tuawa wo, ntima mieto miakala wonga, ye bwabu widi muntu nkutu kena kibakala mu kulukakidila ko; kadi Mfumu, Nzambi eno, i Nzambi muna zulu ye va ntoto.

5 Mose 4: 39. Yos. 5: 1. Lumb. 135: 6.

12. Lundila ndefi mu Mfumu bwabu, bu ikulusidi nkenda, mpasi luna sa nkenda mpe mu nzo ase diami ye lumpana dimbu kialudi mu diodio,
13. ye luna vukisa sami ye mbut' ami, nkazi zami ye mpangi zami ye yau mpe babavwidi, ye kututanina mu lufwa.
14. Babakala bavova kwa yandi: Mu mieto mioyo tuna tambudila mu mieno, vo ka luna bakusa buma bweto ko; Mfumu bu kana kutuvana nsi, tuna kusonga nkenda ye kinkwikizi.
15. Buna yandi wabakulumuna va nela mu nsinga; kadi nzo andi yakala va lumbu luambanza, nkiangunu wakala kundu va nkati alumbu.
16. Yandi wavova kwa yau: Lubalukeno miongo, mpasi nzomi mieno ka mina kulumona ko; luswama kuna lumbu tatu, nate ye nzomi mieno mimeni vutuka, mboki lulenda tatamana mu ngiendolo eno.
17. Babakala bavova kwa yandi: Mwanki yeto tukutulu mu ndefi yiutudikisi,
18. vo ngeye, bu tuna kota mu nsi, una yambula kanga nsinga wau wambwaki mu nela yoyo yiutukulumunini ye vo kumeni kutikisa saku ye mbut' aku ye nkazi zaku ye nzo ase diaku yayonsono mu nzo aku ko;
19. kansi vo muntu una vaika ku mbazi amielo mianzo aku, buna menga mandi mana kala va wandi ntu, ye yeto tukondolo bila; kansi vo koko kwamuntu kuna valakana mosi mu yau bena mu ngudi anzo aku, bika menga mandiena miza va ntu mieto.
20. Vo ngeye una bakusa buma bweto, buna mpe tukutulu mu ndefi yiutudikisi.
21. Yandi watambudila: Bunakadi, bonso buluvovele. Mboki wabasindika, ye yau bayenda. Kansi yandi wakanga nsinga wambwaki mu nela.
22. Yau bayenda ye baluaka ku miongo, ye baswama kuna lumbu tatu nate ye nzomi miau miamana vutuka; kadi miau miabatomba mwamonsono mu zinzila, kansi ka babamona ko.
23. Mboki babakala baba babole bavutuka ye bakulumuka mu miongo ye basabuka mwila ye mboki baluaka kwa Yosua, mwan' a Nuni; yau bankamba yayonsono yibamona.
24. Yau bavova kwa Yosua: Mfumu

ntuveni nsi yayonsono mu moko meto; bisi nsi babonsono bena kingongo beni mpe mu diambu dieto.

KAPU 3.

Nsabukulu a Yodani.

Nsuka nabu mu lumbu kialanda Yosua ye bana babonsono ba Isaeli bananguka ku Sitimi ye baluaka ku Yodani; kuna baleka mu fuku mboki basabuka. 4 Mose 25: 1. Yos. 2: 1.
2. Kansi lumbu tatu mboki nkengi miavioka mu tua ye miakamba bantu ye miavova: Yos. 1: 11.
3. Bu luna mona nkela yaluwawanu lua Mfumu, Nzambi eno, ye vo banganga balevita beti yo nata, buna yeno mpe luna nanguka mu vuma bieno ye kubanama.
4. Kansi luyambula luatatuka ye yau kani mafunda mole mamfwoko; ka luna yo finangana lukufi ko, kidi luazaya yonso nzila yiluna kwenda, kadi ka luatekele kwenda nzila yoyo ko.
5. Yosua wavova kwa bantu: Nakibiekeno nlongo, kadi mbazi Mfumu una vanga kimangu mu yeno. 2 Mose 19: 10, 14.
6. Mboki Yosua wavova kwa banganga: Lubonga nkela yaluwawanu ye luenda viti ku ntual' abantu. Buna babonga nkela yaluwawanu ye bayenda viti ku ntual' abantu.
7. Mfumu wavova kwa Yosua: Bwabu mono ngina badika kuvanga waunene mu meso ma Isaeli diadionsono, kidi bamona, vo bonso buyakedi ye Mose, i bobo mpe nzolele kala ye ngeye. Yos. 1: 5. 4: 14.
8. Kamba bwabu banganga banatanga nkela yaluwawanu ye vova: Bu luna luaka ku nkati ambel' anlangu wa Yodani, luna telama vovo va Yodani.
9. Buna Yosua wavova kwa bana ba Isaeli: Lufinama vava ye luwa mambu ma Mfumu, Nzambi eno.
10. Yosua wavova: Mu diadi luna mona, vo Nzambi amoyo yena mu kati dieno ye vo yandi zolele kuba mu kedika mu diambu dieno bakananita, bahetita, bahivita, bapelesita, bangilingasita, baamolita ye bayebusita:
11. Tala, nkela yaluwawanu, i yandiena wena Mfumu antoto wawonsono, yeti kwenda kuluvitila ku Yodani.
12. Lusola bwabu kumi ye babakala bole mu makanda ma Isaeli, bakala dimosi dimosi kanda kanda. Yos. 4: 2 b.
13. Banganga banatanga nkela ya Mfumu, i yandiena wena Mfumu antoto wawonsono, bu bana telama napi ye malu mau mu nlangu wa Yodani, buna nlangu wa Yodani, i nlangu wowo utukanga ku ntandu, una kamukwa mu cilumuka ye una tulama bonso ntulami wayudukwa.
14. Bantu bu bamana nanguka mu nzo zau zakoto mu sabuka Yodani ye banganga banata nkela yaluwawanu bavitila bantu,
15. buna bwakala: yau banata nkela bu baluaka ku Yodani ye banganga banata nkela bu bavalakana nkati ambel' anlangu mu malu mau mu Yodani diasampa mwamonsono mu masimu mau mu nsungi yayonsono yangionzoko, 1 Lus. 12: 15.
16. buna nlangu wowo utukanga ku ntandu watelama ye watulama bonso ntulami wayudukwa nseke beni, ku ntandu ku Adami, i mbanza yifinangene ye Saletani; nlangu wowo wacilumukanga ku banda ku mbu wa Makanga, mbu wa Mungwa wavambusulwa bobo. Buna bantu basabuka vatadisi Yeliko. 5 Mose 3: 17. Lumb. 114: 3.
17. Kansi banganga banata nkela yaluwawanu lua Mfumu batelama napi va nsi yayuma mu kati dia Yodani; Isaeli diadionsono diasabuka mu nsi yayuma, nate ye bantu babonsono bamana sabuka Yodani.

KAPU 4.

Matadi mambambukulu amoyo ku Ngilingali ye mu Yodani.

Bantu babonsono bu bamana sabuka Yodani, Mfumu wavova kwa Yosua:
2. Nasodi kumi ye babakala bole mu bantu, bakala bakala mu kanda kanda, Yos. 3: 12.
3. ubakamba ye vova: Lubongeno mwamu Yodani, mu vuma kiokio kiatelamene banganga mu malu mau, kumi ye matadi mole, lubongeno ye lusabukeno ye lutula mo mu vuma kiluna leka mu fuku.
4. Buna Yosua watumisa kumi ye babakala bole bakasola mu bana ba Isaeli, dimosi dimosi kanda kanda.
5. Yosua wavova kwa yau: Luenda viti ku ntual' ankela ya Mfumu, Nzambi eno, luenda ku monakanda dia Yodani; mosi mosi mu yeno una zangula tadi va vembo, bonso bwena ntalu amakanda mabana ba Isaeli.

6. Kadi kiokio kina kala dimbu kiambambukulu amoyo mu yeno. Bana beno bu bana yuvula mu ntangu zina kwiza: nki ambangudulu amatadi mama? 2 Mose 12: 26 b. 13: 14. 5 Mose 6: 20 b.

7. buna luna kubavutula ebu: mbangudulu yayi, vo nlangu wa Yodani wakamukwa mu cilumuka vovo vatadisi nkela yaluwawanu lua Mfumu, kadi yau bu yasabuka Yodani, nlangu wa Yodani wakamukwa mu cilumuka; nkiangunu matadi mama mana kala dimbu kiambambukulu amoyo kwa bana ba Isaeli ntangu ka ntangu. Yos. 3: 13, 16.

8. Buna bana ba Isaeli bavanga, bonso bwabakamba Yosua: yau babonga kumi ye matadi mole mu Yodani, bonso bwakamba Mfumu kwa Yosua, bonso ntalu amakanda mabana ba Isaeli; yau basabula mo ye banata mo ku tua ye batula mo kuna.

9. Mboki Yosua watedimisa kumi ye matadi mole mu monakanda dia Yodani, mu vuma kimosi kiatelama malu mabanganga banata nkela yaluwawanu; mau makidi kuna nate ye bwabu.

10. Banganga banata nkela batelama mu kati dia Yodani, nate ye mamonsono mavangwa makamba Mfumu kwa Yosua mu kamba bantu, i mpila mosi ye bonso bwateka kamba Mose kwa Yosua; bantu basabuka nswalu.

11. Kansi bantu babonsono bu bamana sabuka, buna nkela ya Mfumu yasabuka mpe va kimosi ye banganga ye yavita ku ntual' abantu.

12. Bana ba Lubeni ye bana ba Ngadi ye ndambu akanda dia Manase bavita ye luazu biau mu bana ba Isaeli bonso bwabakamba Mose.
4 Mose 32: 20 b., 29. 5 Mose 3: 18. Yos. 1: 14.

13. Kansi makumaia mamafunda mababakala bavwata luazu biandwanina bayenda nwana vantadisi a Mfumu mu makanga ma Yeliko.

14. Mu lumbu kina Mfumu wavanga Yosua waunene mu meso ma Isaeli diadionsono, bamvumina, bonso bubavumina Mose, bu kakala moyo.
Yos. 3: 7.

15. Mfumu wavova kwa Yosua:

16. Kamba banganga baneti nkela yakimbangi, vo bana baluka Yodani.

17. Buna Yosua wakamba banganga ye wavova: Lubalukeno Yodani.

18. Banganga banata nkela ya Mfumu yaluwawanu bu babaluka Yodani, buna fisidi nga malu mau ka mabeki nsi yayuma ko, nlangu wa Yodani bu wavutuka mu vuma kiandi ye waluaka, bonso bwateka kala nate ye wasampa mu masimu mamonsono.
Yos. 3: 15 b.

19. Mu lumbu kiakumi mu ngonda yantete bantu babaluka Yodani; yau batua ku Ngilingali, mu nzaku ansi yaeste ya Yeliko.

20. Kumi ye matadi mole mababonga mu Yodani matedumuswa kwa Yosua ku Ngilingali.

21. Yandi wavova kwa bana ba Isaeli: Bana beno bu bana yuvula mase meno mu ntangu yina kwiza: nki ambangudulu amatadi momo?

22. buna luna zaikisa bo kwa bana beno ye vova: Isaeli diasabuka Yodani diadi mu nsi yayuma,

23. Mfumu, Nzambi eno, bu kakuluyumisina nlangu wa Yodani, nate ye luamana sabuka dio, bonso bwavanga Mfumu, Nzambi eno, mu mbu wa Mbwaki ukayumisa ku ntual' eto, nate ye tuamana sabuka wo;
2 Mose 14: 21 b. Yos. 2: 10.

24. kidi bantu babonsono va ntoto bazaya, bonso bwena ngolo zakoko kwa Mfumu, mpasi luavumina Mfumu, Nzambi eno, ntangu zazonsono.

KAPU 5.

Bana ba Isaeli bazabulwa. Nkembo apasa wakembulwa mu Kanana ye mana masuka. Ntuti ankangu wa Mfumu.

Ntinu miamionsono miabaamolita miakala kuna simu dia Yodani, mu simu diaweste, ye ntinu miamionsono miabakananita ku mbu bu miawa, bonso bwayumisa Mfumu nlangu mu Yodani ku ntual' abana ba Isaeli, bu tuasabuka wo, buna ntima miau miakala wonga, ye ka bavutuka kala kibakala mu kakidila bana ba Isaeli ko.
Yos. 2: 11, 24.

2. Mu ntangu yina Mfumu wavova kwa Yosua: Ukivangila mbele zamatadi ye zabula diaka bana ba Isaeli mu nzabula yanzole. 2 Mose 4: 25.

3. Buna Yosua wakivangila mbele zamatadi ye wazabula bana ba Isaeli ku nzanz' a Alaloti.[1]

4. Bila kibazabudulwa kwa Yosua i kiaki: Babakala babonsono mu bantu bavaika mu Ngipiti, babakala babonsono balenda nwana bamana fwa mu nsi yankatu mu nzila, bu bakivaikila mu Ngipiti.

5. Kadi yau babonsono mu bantu bavaika bamana zabulwa, kansi yau mu bantu babutwa mu nsi yankatu mu

[1] mb. nzanz' akisutu.

nzila, bu bamana vaika, yau babonsono bakala sutu.

6. Kadi bana ba Isaeli bazieta mu nsi yankatu mu makumaia mamvu, ye mu ntangu yoyo babakala babonsono balenda nwana mu bantu bavaika mu Ngipiti babungwa mu diambu dia bu bawidikila nding' a Mfumu, i bila kiadila Mfumu ndefi, vo kana kubamwesa nsi yikasila mase mau mu ndefi mu kutuvana ko, nsi yicilumukanga mamvumina ye niosi. 4 Mose 14: 21 b., 28 b.

7. Kansi bana bau bakavingisa mu yau bazabulwa kwa Yosua, kadi bakala sutu, bu balembwa zabulwa mu nzila.

8. Bantu babonsono bu bamana zabulwa bazingila kuna kubatua, nate ye baniaka.

9. Mfumu wavova kwa Yosua: Bwabu mono ikulunengomone nsoni za Ngipiti. Vuma kiokio kiabikwa Ngilingali,[1] bonso bukibikwanga nate ye bwabu.

10. Bana ba Isaeli bu batua ku Ngilingali bakembila nkembo apasa mu lumbu kiakumi ye ia mu ngonda, mu nkokila, muna mu makanga ma Yeliko. 2 Mose 12: 2 b., 14 b. 4 Mose 9: 5.

11. Lumbu kialanda nkembo apasa badia mu mbongo ansi mampa malembwa funa ye nsesa miayokwa, i mu lumbu kina. 3 Mose 2: 14. 23: 14.

12. Mana masuka mu lumbu kialanda, bu badia mbongo ansi, ye bana ba Isaeli ka bavutuka tambula mana ko, kansi mvu wowo badia mbutu miansi a Kanana. 2 Mose 16: 35.

13. Bwakala, Yosua bu kakala ku Yeliko, buna yandi wasendula so mandi ye wamona bakala diatelama vana vantadisi andi ye sabala kiavolwa mu koko kwandi. Buna Yosua wafinama kwa yandi ye wanyuvula: Wena kwa yeto vo kwa ntantu mietoe? 2 Mose 23: 23.

14. Yandi wavutula: Ka bwa ko, kansi mono i ntuti ankangu a Mfumu ye bwabu ngizidi vava. Buna Yosua wafukama va ntoto va zizi kiandi ye wayinama; mboki wavova kwa yandi: Nki kina kamba Mfumu ami kwa sielo kiandi? Lumb. 148: 2.

15. Ntuti ankangu a Mfumu wavova kwa Yosua: Vula nsampatu zaku mu malu maku, kadi vuma kiutelamene kiena kianlongo. Yosua wavanga bo. 2 Mose 3: 5.

[1] mb. ndengomo: o.

KAPU 6.

Yeliko diabeduswa.

Yeliko diakeba mielo miazikama ye diazikudulwa bobo mu diambu diabana ba Isaeli; muntu nkutu kavaika ko vo kota ko.

2. Kansi Mfumu wavova kwa Yosua: Tala, mono mpeni Yeliko ye ntinu adiau, babakala badiau bakikesa, mu koko kwaku.

3. Luenda zunga mbanza nzunga mosi, buna luena lubabakala balenda nwana; vanga bobo mu lumbu sambanu.

4. Nganga nsambodia zina nata mpungi nsambodia zampoka zamameme ku ntual' ankela; kansi mu lumbu kiansambodia luna kwenda zungi mbanza nzunga nsambodia; banganga bana telumuna zimpungi.

5. Mpungi ampoka yameme bu yina sikwa mu ningu walavuka ye luna wa ntendani ampungi, buna bantu babonsono bana kumba kumbu kiakinene; buna tumbu tuambanza tuna bwa va vuma ye bantu bana to vioka ye kota, muntu muntu kukatadisi.

6. Buna Yosua, mwan' a Nuni, watumisa banganga ye wavova kwa yau: Lubonga nkela yaluwawanu, ye nganga nsambodia zina nata mpungi nsambodia zampoka zamameme ku ntual' ankela ya Mfumu.

7. Bantu bakambwa: Luvaika ye luenda zungi mbanza; kabu diena biluazu dina vita ku ntual' ankela ya Mfumu.

8. Yosua bu kavova momo kwa bantu, nganga nsambodia banata mpungi nsambodia zampoka zamameme ku ntual' a Mfumu bayenda ye batelumuna zimpungi, ye nkela ya Mfumu yaluwawanu yabanama.

9. Kabu dianata biluazu diavita ku ntual' abanganga batelumuna zimpungi, ye kabu diankaka diasukisila ngiendolo ye dianama nkela, mpungi bu zatelumunwa ntangu yamvimba.

10. Kansi Yosua wakikambila bantu ye wavova: Ka luna kumba kumbu ko vo wakasa nding' eno vo vaikisa diambu mu nwa mieno nate ye lumbu kina, kingina kulukamba: lukumba kumbu; buna luna kumba kumbu.

11. Bu kamana zungisila vata bobo ye nkela ya Mfumu nzunga mosi, mboki bavutuka ku tua ye baleka mu tua.

12. Nsuka nabu Yosua watelama, ye banganga babonga nkela ya Mfumu.

13. Nganga nsambodia banata mpungi nsambodia zampoka zamameme ku ntual' ankela ya Mfumu bayenda telumuni zimpungi; kabu dianata luazu diabatekila, ye kabu diankaka diasukisila ngiendolo ye dianama nkela ya Mfumu, mpungi bu zatelumunwa ntangu yamvimba.

14. Mu lumbu kianzole bazunga mpe mbanza nzunga mosi ye mboki bavutuka ku tua; bobo bavanga mu lumbu sambanu.

15. Kansi mu kiansambodia batelama nsuka nabu, nkala mpumbu bu waseluka, ye bayenda zungi mbanza nzunga nsambodia mu luzungulu lumosi; kansi mu lumbu kiokio bazunga mbanza nzunga nsambodia.

16. Banganga bu batelumuna zimpungi mu nzunga yansambodia, Yosua wavova kwa bantu: Lukumba kumbu, kadi Mfumu uluveni mbanza.

17. Kansi mbanza ye biabionsono biena momo bina niokunwa kwa Mfumu; nsuza Lahabi kaka una vukuswa ye babonsono bena mu nzo andi, mu diambu dia bu kasweka ntumwa zituafidisa. Yos. 2: 3 b. Eb. 11: 31.

18. Kansi lukikenga mu bina biakianiokunwa, mpasi ka luabonga lekwa mu bina biakianiokunwa ko, bu lumeni bio niokuna ye vangila bo tua kia Isaeli kianiokunwa ye tuadisila kio kubu. 3 Mose 27: 28.

19. Palata biabionsono ye wola ye biabionsono biena biansongo vo sengwa bina biekulwa Mfumu nlongo ye kala mbongo za Mfumu. 4 Mose 31: 54.

20. Buna bantu bakumba kumbu ye mpungi zatelumunwa. Bantu bu bawa ningu ampungi bakumba kumbu kiakinene, buna tumbu tuabwa va vuma ye bantu bavioka to ye bakota mu mbanza, muntu muntu kukatadisa; i bobo babakila mbanza. Eb. 11: 30.

21. Yau baniokuna biabionsono biakala mu mbanza, ye babakala ye bakento, ye bantwenia ye banuna, ye mpe zingombe, mameme ye zimpunda, ye babanda bio mu meno masabala.

22. Kansi Yosua wavova kwa babakala bole baneka nsi: Lukota mu nzo ansuza ye luvaikisa nkento ye babonsono bakavwidi, bonso buluansila mu ndefi. Yos. 2: 12 b.

23. Buna babakala bobo bantwenia bakedi momo bonso mineki bakota mo ye bavaikisa Lahabi ye sandi ye mbut' andi ye nkazi zandi ye babonsono bakavwidi, sinsi diandi diamvimba bavaikisa; yau babayambula ku mbazi atua kia Isaeli.

24. Kansi mbanza ye biabionsono biakala momo bayoka mu tia; palata kaka ye wola ye bina biena biansongo vo sengwa bayika bio mbongo mu nzo a Mfumu.

25. Kansi nsuza Lahabi ye nzo ase diandi ye babonsono bakavwa bavukuswa kwa Yosua, ye yandi wanyambula kakunda mu bantu ba Isaeli, bonso bukenina nate ye bwabu; i bobo mu diambu dia bu kasweka ntumwa zafidisa Yosua mu neka Yeliko.

26. Mu ntangu yina Yosua wadikisa bantu ndefi yayi: Wasingwa vantadisi a Mfumu i muntu wowo una tungulula mbanza yayi, i Yeliko. Bu kana tula lufulu luayau bika bwatukisa mfwilu amwan' andi wakota, ye bu kana tula mielo miayau bika bwatukisa mfwilu amwan' andi wanleke.
1 Nt. 16: 34.

27. Mfumu wakala ye Yosua, ye kumu kiandi kiamwangana mu nsi yamvimba.

KAPU 7.

Akani wabonga mu bina biakianiokunwa ye wavutulwa ndinda.

Kansi bana ba Isaeli bavodila bina bianiokunwa nkanu; kadi Akani, mwan' a Kalimi, mwan' a Sabadi, mwan' a Sela, mu kanda dia Yuda, wabonga fiuma mu bina bianiokunwa; buna nganzi za Mfumu zakwama kwa bana ba Isaeli. Yos. 22: 20. 1 Lus. 2: 7.

2. Ku Yeliko Yosua wafidisa babakala bankaka kuna Ai, diena ku Bet-Aveni, ku ntini yaeste ya Beteli, ye wavova kwa yau: Luenda baluki ye luneka nsi. Buna babakala bayenda baluki ye baneka Ai.
1 Mose 12: 8. 13: 3. Yos. 18: 12.

3. Bu bavutuka kwa Yosua, bavova kwa yandi: Bantu babonsono ka bena nsatu abaluka kuna ko; kani vo mafunda mole vo matatu mababakala mabaluka, buna vele bana lenda baka Ai. Kwena nsatu amwesa bantu babonsono mpasi zakwe baluki ko, kadi bisi mbanza bena bafiuma.

4. Nkiangunu kani mafunda matatu mababakala mu bantu mabaluka kuna; kansi yau bakatwa taba mu baayita.

5. Baayita bu bamana vonda kani makumatatu ye babakala basambanu

mu yau, bazoma bankaka ku mbazi amwelo ambanza nate ye ku Sebalimi ye bababedisa kuna va mbeta. Buna ntima miabantu miakala wonga, miakala bonso nlangu.

6. Yosua watiasuna nlele miandi ye wafukama va zizi kiandi va ntoto vatadisi nkela ya Mfumu ye wakala vana nate ye nkokila, yandi ye bangudi zabantu ba Isaeli, ye bafumfumuna mafundu-fundu va ntu miau.

7. Yosua wavova: Engwa, Mfumu, Mfumu, mu nkiama wasabudi bantu baba mu Yodani, vo uzolele kutuvana mu moko mabaamolita ye kutubungila bobo? Engwa nga tuasavukidi ntima mu sala kuna simu dia Yodani.

8. Engwa, Mfumu, nki ngina vova bwabu, Isaeli bu diatebi mu ntantu miau?

9. Bakananita ye bisi nsi bankaka babonsono bu bana wa diadi, bana kutuzungidila ye fukisa mpe nkumbu eto mu ntoto. Buna nki zolele vanga mu diambu dianzitusu ankumbu aku yayinene? 2 Mose 32: 12. 4 Mose 14: 13 b.

10. Kansi Mfumu wavutula kwa Yosua: Telama. Mu nkiama lambalele bobo va zizi kiaku?

11. Isaeli divolele masumu, batuludi luwawanu luibasikidikisi; yau babongele mu bina bianiokunwa, bayibidi, bavunini, baswekele bio mu zau zimbongo. 3 Mose 19: 11.

12. Mu diambu diodio bana ba Isaeli ka balendi kakidila ntantu miau ko, kansi bakatwa taba mu ntantu miau, kadi bwabu yau kibeni baniokono. Mono kizolele vutuka kala yeno ko, vo ka luna kukikatudila nadede bina biakianiokunwa ko.

13. Telama bwabu ye bieka bantu nlongo ye vova: Lukibieka nlongo nate ye kiambazi. Kadi Mfumu, Nzambi a Isaeli, vovele ebu: Kiuma kianiokunwa kiena yaku, Isaeli; ngeye kuna lenda kakidila ntantu miaku ko, nate ye luna kukikatudila bina biakianiokunwa. 2 Mose 19: 10, 14. Yos. 3: 5.

14. Mbazi luna konkana kanda kanda; mu kanda diodio dina tedisa Mfumu wadi, sinsi ka sinsi dina finama; mu sinsi diodio dina tedisa Mfumu wadi, nzo ka nzo yina finama; mu nzo yoyo yina tedisa Mfumu wadi, bakala ka bakala dina finama.

15. Buna ndiena una teduswa kwa wadi, vo yandi ubongele mu bina biakianiokunwa, yandi una yokwa mu tia ye biabionsono biena yandi, bu katuludi luwawanu lua Mfumu ye vengi bobo bwena buzengi mu Isaeli.
4 Mose 15: 30, 35. 5 Mose 13: 15 b.

16. Nsuka nabu Yosua wakonkisa Isaeli kanda ka kanda; buna kanda dia Yuda diateduswa kwa wadi.

17. Bu kakonkisa masinsi ma Yuda, sinsi diabaselaita diateduswa kwa wadi; bu kakonkisa sinsi diabaselaita bakala ka bakala, buna Sabadi wateduswa kwa wadi. 1 Mose 46: 12. 4 Mose 26: 20.

18. Buna bu kakonkisa nzo andi, bakala ka bakala, Akani wateduswa kwa wadi, i mwan' a Kalimi, mwan' a Sabadi, mwan' a Sela, mu kanda dia Yuda.

19. Buna Yosua wavova kwa Akani: Mwan' ami, vana nzitusu kwa Mfumu, Nzambi a Isaeli, ye ta nzitusu andi: unkamba yonso yiuvengi ye kunswekani widi diambu nkutu ko.

20. Akani wavutula kwa Yosua ye wavova: Inga, mu kedika mpolele masumu kwa Mfumu, Nzambi a Isaeli, kadi mpengi bwabu:

21. Mono yamweni mu bintani yunga kiantalu kitukidi ku Sinali ye nkama zole zasekeli zapalata ye buku kiawola, makumatanu masekeli mu zitu, ye biobio yazinini ye yabongele bio; tala, biaswekolo mu ntoto mu kati dianzo ami yakoto, ye palata bivitidi kunsi.

22. Buna Yosua wafidisa babakala bankaka muna mu fwanda, ye basavuka ku nzo yakoto; bamona bio biaswekwa muna mu nzo andi yakoto, ye palata biavita kunsi.

23. Yau bakatula bio mu nzo yakoto ye banata bio kwa Yosua ye bundu diabana ba Isaeli ye batula bio vantadisi a Mfumu.

24. Buna Yosua ye bundu dia Isaeli ye yandi babonga Akani, mwan' a Sela, ye palata ye yunga ye buku kiawola ye bana bandi bababakala ye babakento, ngombe zandi, zimpunda ye mameme ye nzo andi yakoto ye biankaka biabionsono bikavwa, ye watuala biabionsono ku ndimb' a Akoli.

25. Yosua wavova: Mu nkiama watutuadisi kubu? Bwabu lumbu kiaki mpe Mfumu una yambula kubu diakubwila. Bundu dia Isaeli diamvonda mu matadi; yau babayoka mu tia ye babatuba matadi.

26. Bayudika va ntandu ayandi nyudukwa waunene wamatadi wakidi nate ye bwabu; Mfumu wafila tia tuanganzi zandi nima. Mu diambu diodio vuma kiabikwa nkumbu ndimb' a

Akoli,[1] bonso bukibikwanga nate ye bwabu. 5 Mose 13: 17.

KAPU 8.

Mbedosolo a Ai. Disalu ku Ebali ye matadi ' mamina. Ntangulu amina.

Mfumu wavova kwa Yosua: Kutinani ko ye kukalani wonga ko; nanati binwani biabionsono ye nanguka ye wenda kuna Ai. Tala, mu koko kwaku mono mpeni ntinu ku Ai ye bantu bandi, mbanz' andi ye nsi andi.
5 Mose 1. 2. 7: 17 b. 20: 3 b. 31: 3 b.
2. Ngeyi una vanga kwa Ai ye ntinu adiau mu ila mosi ye bonso buwavengi kwa Yeliko ye ntinu adiau; mwanki lulenda simba mapela matukidi kuna ye bibulu bonso bintani bieno. Tuma bankaka balangidila mbanza, ku nim' ayau. Yos. 6: 21, 24.
3. Buna Yosua watelama ye binwani biabionsono mu kwenda nwanisa Ai. Yosua wasola makumatatu mamafunda mababakala, binwani bilutidi kikesa, ye wabafidisa mu fuku.
4. Yandi wabakamba ye wavova: Lutala: luna langidila mbanza, ku nim' ayau, kansi ka lutatukani nseke beni ye mbanza ko; lukubama babonsono.
5. Mono kibeni ye bantu babonsono basidi yami tuna kwe finami mbanza. Bu bana vaika mu kutunwanisa, bonso bwateka kala, buna tuzolele kubatina.
Yos. 7: 5.
6. Buna yau bana kutuzoma, nate ye tubavunini nseke beni mu mbanza; kadi bana banza: Beti kututina bwabu, bonso bwatekila.
7. Kansi bu tueti kubatinina bobo, luna telama kulueti langidila ye luna baka mbanza, kadi Mfumu, Nzambi eno, waveni yo mu moko meno.
8. Bu lumeni baka mbanza mu ngolo zeno, buna ntumbu yo kwika; bonso bwena mambu ma Mfumu luna bo vanga. Lutala momo mailukembi bwabu.
9. Yosua wabafidisa ye bayenda langidila va kati ye Beteli ye Ai, ku ntini yaweste ya Ai. Kansi Yosua wazingila ye bantu bandi mu fuku dina.
10. Nsuka nabu Yosua watadidila bantu ye mboki wavita ku ntu abantu kuna Ai yandi ye bangudi zabantu ba Isaeli.
11. Binwani bina biabionsono biasala yandi bayenda kuna ye bafinama ye bafinama, nate ye baluaka vatadisi mbanza; kuna batua mu ntini yanode ya Ai, ye ndimba wakala va kati ye yau ye Ai.
12. Kansi yandi wabonga kani mafunda matanu mababakala ye wabatuma mu langidila va kati ye Beteli ye Ai, ku ntini yaweste yambanza.
13. Bantu bu bamana kubama, tua kiabantu, ku ntini yanode yambanza, ye ndambu yina yalangidila ku ntini yaweste yambanza, buna Yosua wafinama fuku dina nate ye muna nkati andimba.
14. Ntinu ku Ai bu kamona bo, babakala mu mbanza basavuka, yandi kibeni ye bantu bandi babonsono, ye nsuka nabu bavaika mu nwanisa Isaeli, kuna ku vuma kiasolwa, kutadisi makanga; yandi kazaya nkutu ko, vo banlangidila ku ndambu yankaka yambanza.
15. Yosua ye Isaeli diadionsono bayambula babeduswa kwa yau ye bataba ku ntini yansi yankatu.
16. Buna bantu babonsono mu mbanza batumwa mu kubazoma; bu bazoma Yosua bavununwa nseke beni ye mbanza.
17. Ka widi bakala nkutu ko diasala ku Ai vo ku Beteli, kansi babonsono bavaika mu zoma Isaeli ye basisa mbanza yazibuka, bu bazoma Isaeli.
18. Mfumu wavova kwa Yosua: Lambula dionga diubeki mu koko kwaku ku ntini ya Ai, kadi ngina dio vana mu koko kwaku. Buna Yosua walambula dionga dikakala mu koko kwandi, ku ntini yambanza.
19. Yau balangidila bananguka nswalu mu vuma kiau ye basavula malu, bu kalambula koko kwandi, ye bakota mu mbanza ye babaka yo: yau i ntumbu kwika mbanza.
20. Babakala batuka ku Ai bu basampuka ku manima, bamona mwisi watuka mu mbanza vo wafwita ku zulu, ye ka babaka nzila yantinina ko kani kuna vo kuna, bantu bataba ku nsi yankatu bu babangumuka kwa nzomi miau.
21. Kadi Yosua ye Isaeli diadionsono bu bamona, vo yau balangidila babaka mbanza, ye vo mwisi wafwita ku mbanza, buna babangumuka ye babwila baayita.
22. Babana bavaika mpe mu mbanza mu kubanwanisa, nkiangunu bakala va kati ye baisaelita ye babakadila mu ndambu zole, ye buna yau

[1] mb. kuba.

babavonda ye ka batabisa vo vukisa widi muntu nkutu ko. 5 Mose 7: 2.
23. Kansi ntinu ku Ai wabakwa wamoyo ye wanatwa kwa Yosua.
24. Isaeli bu diamana vonda bisi Ai babonsono, va nsi, mu nsi yankatu mubabazoma, ye buna bena bu bamana bilama mu meno masabala ye babungwa, buna Isaeli diadionsono diavutuka ku Ai ye diabanda mu meno masabala yau mpe bakala muna.
25. Yau babilama mu lumbu kina, babakala ye bakento, bakala buna bena kumi ye mafunda mole, bantu babonsono mu Ai.
26. Kadi Yosua kavutula koko kwandi ko kukalambudila dionga, nate ye bisi Ai babonsono babunguzulwa.
2 Mose 17: 11 b.
27. Bibulu kaka ye bintani biatuka mu mbanza yoyo biabongwa kwa baisaelita bonso bintani, bonso bwakala ntumunu yakamba Mfumu kwa Yosua.
28. Yosua wayoka Ai ye wavanga dio kunku kiamatadi mu ntangu yikayimani, ye nsi yankatu, bonso budiena nate ye bwabu.
29. Ntinu ku Ai wamanukwa va nti kwa yandi vakazembalala nate ye nkokila. Kansi ntangu bu yadimina, Yosua wakamba, vo nitu andi yafwa yina manunwa mu nti ye tubwa ku nkotolo amwelo ambanza; yau yayudukwa kunku kiakinene kiamatadi kiena nate ye bwabu.
5 Mose 21: 22 b. Yos. 10: 26 b.
30. Buna Yosua watungila Mfumu, Nzambi a Isaeli, disalu va mongo wa Ebali, 5 Mose 27: 2 b.
31. bonso bwakamba Mose, sielo kia Mfumu, kwa bana ba Isaeli, bonso bwasonukwa mu nkand' a Mose wamina: salu diamatadi malembwa tetwa makamavalukunwa luazu; va diau bayoka nkailu miangioka kwa Mfumu ye bavonda nkailu miamatondo.
2 Mose 20: 25.
32. Yandi wasonika va matadi nsononono amina mia Mose, i miau mikasonika ye mikakamba kwa bana ba Isaeli. 5 Mose 31: 9.
33. Bundu dia Isaeli ye bangudi zau zabantu ye minkengi ye minkongudidi batelama mu ndambu zazole zankela, ye batadisa banganga balevita banata nkela yaluwawanu lua Mfumu, bundu diadionsono, banzenza ye bisi nsi, ndambu mosi yatadisa ku mongo wa Ngelisimi ye ndambu yankaka ku mongo wa Ebali, bonso bwakamba Mose, sielo kia Mfumu, vo bantu ba Isaeli bana teka sakumunwa. 5 Mose 11: 29. 27: 11 b.
34. Mboki yandi watanga mambu mamonsono mamina, lusakumunu ye lusingulu, nadede, bonso bwasonukwa mu nkand' amina. 5 Mose 28: 1 b.15: b.
35. Widi diambu dimosi nkutu mu momo mamonsono makamba Mose ka diasiswa ko kwa Yosua mu tanga kwa bundu diadionsono dia Isaeli, va kimosi ye bakento ye bana ye banzenza bakala yau. 5 Mose 31: 12.

KAPU 9.

Makani mabangibonita.

Ntinu miamionsono miakala mu simu diankaka dia Yodani, mu Miongo, mu nsi ya Kuluka ye mu nsi yayonsono ya Simu mu mbu wau Nene ku ntini ya Lebanoni, bu bawa bonso bwavangwa—bahetita, baamolita, bakananita, babelesita, bahivita ye bayebusita— 5 Mose 1: 7.
2. babandana kikundi va kimosi mu nwanisa Yosua ye Isaeli.
3. Kansi bisi Ngiboni bu bawa, bonso bwavangila Yosua Yeliko ye Ai,
Yos. 6: 21, 24. 8: 26 b.
4. buna yau mpe batonta makani: yau bayenda ye bakibika vo i ntumwa, bu batula makuba mansasaba va mpunda zau ye mpe makuba mavinia mamana fwa ye matiasuzuka ye malondwa,
5. ye babonga nsampatu zamana sika ye zalondwa mu malu mau ye bavwata mvwatu miamana fwa, mboki mampa mamonsono mababonga bonso nkuta makala nayokoso ye mabudizika.
6. Yau bayenda kwa Yosua ku tua mu Ngilingali ye bavova kwa yandi ye babakala ba Isaeli: Yeto tutukidi mu nsi yanseke; luwawasa bwabu luwawanu ye yeto.
7. Kansi babakala ba Isaeli bavutula kwa bahivita: Nanga lukundanga mwamu mu kati dieto; buna bwe si tulenda wawasa luwawanu ye yeno?
2 Mose 23: 32 b. 34: 12. 5 Mose 7: 2 b.
8. Buna bavova kwa Yosua: Yeto tuzolele kala sielo biaku. Yosua wabayuvula: Buna lu banani, ye kwe lutukidi?
9. Yau bamvutula: Sielo biaku bitukidi mu nsi yanseke beni mu diambu diankumbu a Mfumu, Nzambi aku; kadi tuawilu kumu mu yandi ye mamonsono makavanga mu Ngipiti
10. ye mamonsono makavanga kwa

ntinu miamiole miabaamolita miakala kuna simu dia Yodani, kwa Sihoni, ntinu mu Heseboni, ye Ongi, ntinu mu Basani, wakala ku Astaloti.

4 Mose 21: 23 b., 33 b. 5 Mose 1: 4. 2: 32 b. 3: 3 b. Yos. 2: 10.

11. Nkiangunu bangudi zeto zabantu ye bisi nsi eto babonsono bavova kwa yeto: Lunata nkuta ye lubakika ye luvova kwa yau: tuzolele kala sielo bieno, luwawasa luwawanu ye yeto.
12. Mampa mama makala tia, bu tuabonga mo ku nzo zeto bonso nkuta, lumbu kina kituananguka mu kwiza kwa yeno; kansi tala, bwabu meka nayokoso ye mabudizika.
13. Makuba mama mavinia makala mamona, bu tuafuluza mo, tala, bwabu matiasuka. Mvwatu miami ye nsampatu zazi bituvweti biameni fwa mu ngizulu eto yayila beni.
14. Buna babakala babonga mu nkut' au, kansi ka bayuvula nwa a Mfumu ko. 4 Mose 27: 21.
15. Yosua wababandisa yenge ye wawawasa luwawanu ye yau, vo bana vukuswa; mfumu zabundu zabadila ndefi. Yos. 11: 19.
16. Kansi lumbu tatu bu biavioka, bu bawawasa yau luwawanu, buna bawa, vo batuka mu kimfini, inga, bakalanga va kati ye yau.
17. Buna bana ba Isaeli bananguka ye baluaka mu lumbu kiantatu ku mbanza zau; mbanza zau zakala: Ngiboni, Kefila, Beloti, Kiliati-Yealimi.
18. Kansi bana ba Isaeli ka babanwanisa ko, mfumu zabundu bu zabadila ndefi mu Mfumu, Nzambi a Isaeli. Kansi bundu diadionsono diabamina zimfumu.
19. Buna mfumu zazonsono zavova kwa bundu diadionsono: Yeto tuabadila ndefi eto mu Mfumu, Nzambi a Isaeli; nkiangunu bwabu ka tulendi kubavalakana ko. Lumb. 15: 4.
20. I diadi tuzolele kubavangila ye kubavukisa, mpasi mfwemono ka yina kutubwila ko mu diambu diandefi yituabadila. 2 Sam. 21: 1 b.
21. Mfumu zabakamba, vo bana vukuswa; kansi bana katwa kala mbasi miankuni ye nteki mianlangu kwa bundu diadionsono, bonso bwabakamba zimfumu.
22. Yosua wabatumisa ye wabakamba ye wavova: Mu nkiama lutubebi ye luvovele: yeto tukalanga nseke beni ye yeno, kansi kiongo va kati ye yeto?
23. Nkiangunu bwabu lusingulu mu diambu diodio; ka luna suka mu kala minanga ko, mbasi miankuni ye nteki mianlangu mu nzo a Nzambi ami.
24. Yau bavutula kwa Yosua ye bavova: Sielo biaku biasamununwa, bonso bwakamba Mfumu, Nzambi aku, kwa sielo kiandi Mose, vo yandi zolele kuluvana nsi yayi yamvimba ye bungisa bisi nsi babonsono mu diambu dieno; nkiangunu tuakala wonga beni mu diambu diamioyo mieto, bu luayiza, ye mboki tuavanga diodio. 5 Mose 7: 1 b.
25. Tala, bwabu tuena mu koko kwaku. Yonso yimonekene yabiza ye yasonga kwa ngeye, yina una kutuvangila.
26. Yandi wabavangila bo. Yandi wabakula mu moko mabana ba Isaeli, mpasi ka babavonda ko;
27. kansi Yosua wasikidikisa mpe mu lumbu kina, vo bana kala mbasi miankuni ye nteki mianlangu kwa bundu ye ku salu dia Mfumu—bonso bubenina bwabu mpe—mu vuma kina kikana sola.

KAPU 10.

Mbedosolo antinu ntanu ku Ngiboni. Ndambu yasude ya Kanana yabakwa.

Adoni-Sedeki, ntinu ku Yelusalemi bu kawa, vo Yosua wabaka Ai ye waniokuna dio, ye vo yandi wavangila Ai ye ntinu adiau mpila mosi ye bonso bukavangila Yeliko ye ntinu adiau, ye vo bisi Ngiboni babandana yenge ye Isaeli ye bayambulwa bakala va kati ye yau, Yos. 6: 21, 24. 8: 26 b. 9: 15.
2. buna yandi ye bantu bandi batina beni, kadi Ngiboni i mbanza yayinene bonso yimosi mu mbanza zazimfumu, inga, yalutila Ai mu nene, ye babakala bayau bakala kikesa.
3. Adoni-Sedeki, ntinu ku Yelusalemi wafidisa ntumwa kwa Hohami, ntinu ku Heboloni, kwa Pilami, ntinu ku Yalamuti, kwa Yafia, ntinu ku Lakisi, ye kwa Debeli, ntinu ku Engeloni ye watuma:
4. Luizeno vava kwa mono ye luansadisa, kidi tuabedisa bangibonita, kadi babendi yenge ye Yosua ye bana ba Isaeli.
5. Buna ntinu ntanu miabaamolita, ntinu ku Yelusalemi, ntinu ku Heboloni, ntinu ku Yalamuti, ntinu ku Lakisi, ntinu ku Engeloni, bakutakana ye bayenda kuna ye nkangu miau miamionsono; yau bakakalala Ngiboni ye banwanisa dio.

6. Kansi bangibonita bafidisa ntumwa kwa Yosua ku tua ku Ngilingali ye batuma: Kukatulani koko kwaku mu sielo biaku ko, kansi wiza vava kwa yetō mu nswalu ye ututanina ye utusadisa, kadi ntinu miabaamolita bakalanga mu miongo mikutakene buna miena kwa yeto.

7. Buna Yosua wabaluka kuna tuka mu Ngilingali ye binwani biandi biabionsono ye babakala bandi babonsono balutidi kikesa.

8. Mfumu wavova kwa Yosua: Kubatinani ko, kadi mono ibaveni mu moko maku; mosi nkutu kana lenda kukakidila ko.

5 Mose 3: 2. Yos. 6: 2. 8: 1.

9. Buna Yosua wababwila nabiu, kadi wadiata fuku diamvimba, bu kakinangukina ku Ngilingali.

10. Mfumu wafidisa tengo-tengo mu yau, bu bamona baisaelita, ye bababedisa mbedoso yayinene ku Ngiboni, mboki babazoma mu nzila ku Bete-Holoni ye babavonda, bu babazoma diaka nate ye kuna Aseka ye Makeda.

2 Mose 14: 24. 23: 27.

11. Bu bataba mu Isaeli ye bu baluaka ku mbeta yitukanga ku Bete-Holoni, buna Mfumu wasotuna matadi mamanene va yau matuka ku zulu mu nzila yayonsono nate ye kuna Aseka, ye bavondwa; yau bavondwa mu matadi mabaduswa balutila nkutu mu babingi mu yau bavondwa mu sabala kwa bana ba Isaeli. 2 Mose 9: 17 b., 22 b.

12. Yosua wavova kwa Mfumu mu lumbu kina kiavana Mfumu baamolita mu lulendo luabana ba Isaeli, ye wavova vantadisi Isaeli: Ngeye untangu, telama napi mu Ngiboni, ngeye ungonda, mu ndimb' a Ayaloni! Yes. 28: 21.

13. Buna ntangu yatelama napi, ye ngonda yadingalala, nate ye bantu bamana vutula ndinda mu ntantu miau. Tala, momo masonukwa mu Nkand' ankwa nsongula. Ntangu yatelama mu kati diazulu fisidi nga lumbu kiamvimba, ye ka yakala nswalu mu dimina ko. 2 Sam. 1: 18. Yes. 38: 8.

14. Widi lumbu kiankaka nkutu, kani mu ntangu yatekila vo mu ntangu yalanda ka kiafwanana ye kiokio ko, Mfumu bu katumamana mambu mabakala dimosi; kadi Mfumu wanwanina Isaeli.

15. Yosua ye Isaeli diadionsono bavutuka ku tua kiau ku Ngilingali.

16. Kansi ntinu ntanu miataba ye miaswama mu nluka ku Makeda.

17. Buna Yosua wasamununwa bo: ntinu ntanu miomio miamonekene vo miswemi mu nluka ku Makeda.

18. Yosua wavova: Buna lunengumuna matadi mamanene vakotulwanga mu nluka ye lutula bantu vana mu kubakenga.

19. Kansi yeno bankaka ka lusimpamani ko; kansi luzoma ntantu mieno ye luvonda basidi mu yau ku manima; ka luyambulani bakota mu mbanza zau ko, kadi Mfumu, Nzambi eno, ubaveni mu moko meno.

20. Yosua ye bana ba Isaeli bu babadisa mbedoso yayinene ye babavonda, kansi bankaka bakala vila mu kukitanina ye bakota mu mbanza zasiamu,

21. buna bantu babonsono bavutuka mu mavimpi kwa Yosua ku tua ku Makeda, kadi widi muntu nkutu kakabuka moyo mu kibisa ludimi mu kakidila umosi mu bana ba Isaeli ko.

22. Buna Yosua wavova: Luzibula nluka ye luvaikisa ntinu miomio mintanu mu nluka ye lubatuala kwa mono.

23. Yau bavanga bo ye bavaikisa ntinu miomio mintanu mu nluka kwa yandi: ntinu ku Yelusalemi, ntinu ku Heboloni, ntinu ku Yalamuti, ntinu ku Lakisi ye ntinu ku Engeloni.

24. Ntinu miomio bu mianatwa kwa Yosua, buna Yosua watumisa babakala babonsono ba Isaeli, ye wavova kwa ntuti zabinwani bayenda yandi: Lufinama ye lutula malu meno va malaka mantinu miami. Yau bafinama ye batula malu mau va malaka mau.

25. Buna Yosua wavova kwa yau: Ka lutinani ko ye ka lufibalani ntima ko, kansi lukala kibakala ye kondwa wonga, kadi i bobo Mfumu kana vangila ntantu miamionsono miluna nwanisa.

26. Mboki Yosua wabavondisa ye wabamanikisa muna nti mintanu; yau bazembalala mu minti nate ye nkokila.

5 Mose 21: 22 b. Yos. 8: 29.

27. Kansi ntangu bu yadimina, Yosua wakamba, vo bana kubamanuna mu minti ye kubatuba mu nluka mubaswama; ku ntu amwelo anluka matadi mamanene matulwa mena kuna nate ye bwabu mpe.

28. Yosua wabaka Makeda mu lumbu kina ye wabanda bisi mbanza ye ntinu au mu meno masabala; yandi waniokuna dio va kimosi ye yau babonsono bakala momo ye widi muntu

nkutu katabuswa ko. Yandi wavangila ntinu ku Makeda mpila mosi ye bonso bukavangila ntinu mu Yeliko.

29. Mboki Yosua ye Isaeli diadionsono bakatuka ku Makeda ye bayenda ku Libina ye bakakalala Libina.

30. Mfumu wavana dio mpe ye ntinu adiau mu moko ma Isaeli; yau babanda bisi mbanza mu meno masabala, buna bena bakala momo widi muntu nkutu katabuswa ko. Yandi wavangila ntinu adiau mpila mosi ye bonso bukavangila ntinu ku Yeliko.

31. Mboki Yosua ye Isaeli diadionsono bakatuka ku Libina ye bayenda ku Lakisi ye bakakalala dio ye banwanisa dio.

32. Mfumu wavana Lakisi mu moko ma Isaeli, ye babaka dio mu lumbu kianzole; babanda bisi mbanza mu meno masabala, buna bena bakala muna—nadede bonso bubavangila Libina.

33. Buna Holami, ntinu ku Ngeseli, wayenda baluki mu sadisa Lakisi; kansi Yosua wamvonda ye bantu bandi, ye widi muntu nkutu katabuswa ko.

34. Yosua ye Isaeli diadionsono bakatuka ku Lakisi ye bayenda ku Engeloni, ye bakakalala dio ye banwanisa dio.

35. Yau babaka dio lumbu kina kimosi ye babanda bisi mbanza mu meno masabala, ye mu lumbu kina yandi waniokuna buna bena bakala muna—nadede bonso bukavangila Lakisi.

36. Mboki Yosua ye Isaeli diadionsono bakatuka ku Engeloni ye bayenda ku Heboloni ye bakakalala dio.

37. Yau babaka dio ye babanda bisi mbanza ye ntinu adiau mu meno masabala ye mbanza zazonsono zadiau zantumamana ye buna bena bakala muna, ye widi muntu nkutu katabuswa ko—nadede bonso bukavangila Engeloni. Yandi waniokuna dio ye buna bena bakala muna.

38. Mboki Yosua ye Isaeli diadionsono bavutuka ku Debili ye bakakalala dio.

39. Yandi walemvula dio ye ntinu adiau ye mbanza zazonsono zadiau zantumamana, ye babanda bisi mbanza mu meno masabala; yau baniokuna buna bena bakala muna, ye katabisa widi muntu nkutu ko. Yandi wavangila Debili ye ntinu adiau mpila mosi ye bonso bukavangila Heboloni ye bonso bukavangila Libina ye ntinu adiau.

40. Yosua wabaka nsi yamvimba: Miongo, nsi ya Sude, nsi ya Kuluka, ye mbet' a Miongo ye wavonda ntinu miamionsono kuna ye katabisa widi muntu nkutu ko; yandi waniokuna biabionsono biakala mpeve, bonso bwakamba Mfumu, Nzambi a Isaeli.

5 Mose 7: 2. 20: 16 b.

41. Yosua wabaka yayonsono yakala va kati ye Kadesi-Balanea ye Ngasa, ye mpe nsi yamvimba ya Ngoseni nate ye ku Ngiboni. Yos. 11: 16. 15: 51.

42. Ntinu miomio miamionsono ye nsi au miabeduswa kiamakulu kwa Yosua, kadi Mfumu, Nzambi a Isaeli, wanwanina Isaeli.

43. Mboki Yosua ye Isaeli diadionsono bavutuka ku tua ku Ngilingali.

KAPU 11.

Kanana dianode diabakwa. Mbambukulu amoyo mu yina yateka bakwa.

Yabini, ntinu ku Hasoli, bu kawa diodio, yandi wafidisa ntumwa kwa Yobabi, ntinu ku Madoni, ye kwa ntinu ku Similoni ye kwa ntinu ku Akasafi

2. ye kwa ntinu miomio miakala ku ntini yanode, mu Miongo ye mu Makanga mu ntini yasude ya Kinaloti ye mu nsi ya Kuluka, ye mpe ku Nafoti-Doli, ku ntini yaweste,

3. mboki kwa bakananita mu ntini yaeste ye yaweste ye kwa baamolita, bahetita, bapelesita ye bayebusita mu Miongo, ye mpe kwa bahivita ku banda dia Helemoni mu nsi a Mispa.

4. Baba ye nkangu miau miamionsono bananguka, kabu diabantu mu ntalu yayinene bonso nienge mu simu diambu, ye bakavalu ye makalu mu ntalu yayinene.

5. Ntinu miomio miamionsono miabundana; bayiza kutakana va kimosi ku nlangu wa Melomi mu nwanisa Isaeli.

6. Kansi Mfumu wavova kwa Yosua: Kubatinani ko, kadi mbazi mu ntangu yayi meno kibeni nzolele kubavana mu lulendo lua Isaeli buna bena babeduswa; ngeye una zenga mianzi miamalu mabakavalu bau, ye una yoka makalu mau ku tia.

7. Buna Yosua ye binwani biandi biabionsono biababwila nabiu ku nlangu wa Melomi ye wabanwanisa.

8. Mfumu wabavana mu moko ma Isaeli, ye yau bababedisa ye babazoma nate ye ku Sidoni diadinene, mu Misilefoti-Maimi ye ku ndimb' a Mispe, ku ntini yaeste, yau babavonda ye widi muntu nkutu katabuswa ko. Yos. 13: 6.

9. Yosua wabavangila bonso bwantuma Mfumu; yandi wazenga mianzi miamalu mabakavalu bau, ye wayokisa makalu mau ku tia.

10. Mboki Yosua wavutuka mu ntangu yina ye wabaka Hasoli ye wabanda ntinu adiau mu sabala; kadi Hasoli diakala ngudi ambanza mu nsi nkulu mu bimfumu biobio biabionsono.

11. Babonsono bakala muna babandwa mu meno masabala ye baniokunwa, ye widi lekwa nkutu kiena mpeve ka kiasiswa ko; Hasoli diau kibeni kayoka mu tia.

12. Bobo mpe Yosua walemvula mbanza zankaka zazonsono zakitinu ye ntinu miau miamionsono ye wabanda bisi mbanza mu meno masabala ye wabaniokuna, bonso bwakamba Mose, sielo kia Mfumu.

2 Mose 23: 32 b. 4 Mose 33: 52, 55. 5 Mose 20: 16 b.

13. Mwanki Isaeli ka diayoka yimosi mu mbanza zozo zakala va minzanza ko, kansi Hasoli kaka, kadi diayokwa kwa Yosua.

14. Mapela mamonsono matuka mu mbanza zozo ye bulu biabongwa kwa bana ba Isaeli bonso bintani biau; kansi babanda bantu babonsono kuna mu meno masabala, nate ye bamana kubabunga; ka basisa widi lekwa nkutu ko kiakala mpeve.

15. Bonso bwakamba Mfumu kwa sielo kiandi Mose, i bobo Mose wakamba Yosua, ye Yosua wavanga bo mpe ye kasisa dimosi ko mu momo mamonsono makamba Mfumu kwa Mose.

2 Mose 34: 12 b. 5 Mose 7: 2.

16. Yosua wabaka nsi yayi yayonsono: Miongo, nsi yayonsono ya Sude ye nsi yayonsono ya Ngoseni, nsi ya Kulnka ye Makanga, ye miongo mia Isaeli mpe ye nsi au yakuluka, Yos. 10: 41.

17. nsi yitukidi ku mongo wa Halaki udongamene ku ntini ya Seili nate ye ku Bali-Ngadi ku ndimb' a Lebanoni ku banda diamongo wa Helemoni; ntinu miamionsono kuna wababaka kinkole ye wababedisa ye wabavonda.

18. Ntama yayingi Yosua wanwanisa ntinu miomio miamionsono.

2 Mose 23: 29 b. 5 Mose 7: 22. Yos. 14: 7, 10.

19. Bahivita bakala ku Ngiboni, vo ka bana tangwa ko, buna ka mwakala mbanza yimosi nkutu ko yawawasa yenge ye bana ba Isaeli, kansi bababedisa buna bena mu ndwanunu.

Yos. 9: 15, 18.

20. Kadi kwa Mfumu diodio diatuka vo babadisa ntima miau ye bakika Isaeli mu mvita, kidi baniokunwa ye ka bidi lemvukulwa, kansi kidi babungwa bonso bwakamba Mfumu kwa Mose. 5 Mose 2: 30.

21. Mu ntangu yina Yosua wayenda fukisa baanakita mu Miongo, ku Heboloni, Debili ye Anabi, mu nsi yayonsono yamiongo mia Yuda ye mu nsi yayonsono yamiongo mia Isaeli; Yosua wabaniokuna ye mbanza zau.

4 Mose 13: 34. Nkong. 1: 20.

22. Baanakita nkutu ka basiswa mu nsi abana ba Isaeli ko; bafiuma kaka basala ku Ngasa, Ngati, Asadodi.

1 Sam. 17: 4 b.

23. Yosua wabaka nsi yamvimba, nadede bonso bwakamba Mfumu kwa Mose; Yosua wavana yo bonso difwa kwa Isaeli, bonso bwakala makabu mau ye makanda mau. Nsi yavonga mu mvita.

KAPU 12.

Ntinu miabeduswa mitangwa.

Miami i ntinu miansi miabeduswa kwa bana ba Isaeli ye nsi zau zibabonga kuna simu dia Yodani, mu simu diaeste, nsi yatuka mu fimwila fia Alanoni, nate ye mongo wa Helemoni ye Makanga mamonsono mu simu diaeste:

2. Sihoni, ntinu abaamolita, wakala ku Heseboni ye wayala nsi yatuka ku Aloeli ku simu diafimwila fia Alanoni ye tuka mu kati diandimba ye vioka ndambu a Ngiladi nate ye ku fimwila fia Yaboki, i nzaku abana ba Amoni,

1 Mose 32: 22. 4 Mose 21: 24. 5 Mose 2: 36 b. 3: 6, 16.

3. vioka mpe Makanga nate ye ku zanga kia Kinaloti, ku ndambu yaeste ye nate ye ku mbu wa Makanga, mbu wa Mungwa, mu ndambu yaeste, ku ntini ya Bete-Hayesimoti, ye diaka ku ntini yasude ku nsi ya ku banda diambet' a Pisinga.

1 Mose 14: 3. 4 Mose 34: 3.

4. Mboki babaka nsi ya Ongi, ntinu mu Basani, wakala umosi mu balefaea bazimunina ye wakala ku Astaloti ye Edelei. 5 Mose 3: 11.

5. Yandi wayala miongo mia Helemoni ye Salaka ye Basani diamvimba nate ye ku nsi abangesulita ye bamakatita, ye mpe mu ndambu yankaka ya Ngiladi, nate ye ku nsi a Sihoni, ntinu ku Heseboni.

6. Mose, sielo kia Mfumu, ye bana ba Isaeli babedisa babana; Mose, sielo kia Mfumu, wavana nsi mu vuwa kwa

balubenita, bangadita ye ndambu mosi yakanda dia Manase.
4 Mose 21: 23 b., 33 b. 32: 33 b. 5 Mose 3: 1 b., 12 b.

7. Miami i ntinu mu nsi miabeduswa kwa Yosua ye bana ba Isaeli mu simu diankaka dia Yodani, mu ndambu yaweste, tuka ku Bali-Ngadi mu ndimb' a Lebanoni nate ye ku mongo wa Halaki udongamene ku ntini ya Seili (Yosua wavana nsi mu vuwa kwa makanda ma Isaeli, bonso bwakala makabu mau,
8. Miongo, nsi ya Kuluka, Makanga, mbet' a Miongo ye mpe nsi ya Nkatu ye nsi a Sude, nsi abahetita, yabaamolita, yabakananita, yabapelesita, yabahivita ye yabayebusita :)
9. ntinu ku Yeliko umosi, ntinu ku Ai, difinangene ye Beteli, umosi,
10. ntinu ku Yelusalemi umosi, ntinu ku Heboloni umosi,
11. ntinu ku Yalamuti umosi, ntinu ku Lakisi umosi,
12. ntinu ku Engeloni umosi, ntinu ku Ngeseli umosi,
13. ntinu ku Debili umosi, ntinu ku Ngedeli umosi,
14. ntinu ku Holoma umosi, ntinu ku Aladi umosi,
15. ntinu ku Libina umosi, ntinu ku Adulami umosi,
16. ntinu ku Makeda umosi, ntinu ku Beteli umosi,
17. ntinu ku Tapua umosi, ntinu ku Hefeli umosi,
18. ntinu ku Afeki umosi, ntinu ku Lasaloni umosi,
19. ntinu ku Madoni umosi, ntinu ku Hasoli umosi,
20. ntinu ku Similoni-Meloni umosi, ntinu ku Akasafi umosi,
21. ntinu ku Tanaki umosi, ntinu ku Mengido umosi,
22. ntinu ku Kedesi umosi, ntinu ku Yokonami ku Kalemeli umosi,
23. ntinu ku Doli ku Nafoti-Doli umosi, ntinu ku Ngoimi ku Ngilingali umosi,
24. ntinu ku Tilisa umosi—buna bena va kimosi makumatatu ye ntinu mosi.

KAPU 13.

Mfumu wakamba Yosua mu kaba nsi. Nsi amakanda ma Lubeni ye Ngadi ye ndambu akanda dia Manase ku ntini yaeste ya Yodani.

Yosua bu kakala wanuna ye mvu miamingi, buna Mfumu wavova kwa yandi : Bwabu weka wanuna ye mvu miamingi, kansi ndambu yayinene beni yansi yisidi yina bakwa.
2. I yayi yisidi mu nsi : binsinsi biabionsono biabafilistea ye nsi yayonsono yabangesulita. 1 Sam. 27: 8.
3. Kadi yayonsono yena va kati ye Siholi, ku ntini yaeste ya Ngipiti, ye nsi a Ekeloni ku ntini yanode yitangwanga ye nsi a Kanana i yina yivwidi mfumu zozo zitanu zabafilistea, ndiena ku Ngasa, ndiena ku Asadodi, ndiena ku Askeloni, ndiena ku Ngati ye ndiena ku Ekeloni ye mpe nsi abaavita,
4. nsi yayonsono yabakananita ku ntini yasude, mboki Mala divwilu kwa bisi Sidoni nate ye ku Afeki, nate ye ku nsi abaamolita,
5. nsi abangebalita ye ntini yayonsono ya Lebanoni ku ntini yaeste, tuka ku Bali-Ngadi, ku banda diamongo wa Helemoni, nate ye kuna kukwendanga nzila ku Hamati—
6. bisi miongo babonsono, tuka ku Lebanoni nate ye ku Misilefoti-Maimi, bisi Sidoni babonsono : baba mono kibeni ngina kuba mu bana ba Isaeli. Kansi ngeye una kabila Isaeli nsi bonso difwa mu ntelo awadi, bonso buyakukamba.
Yos. 11: 8.
7. Inga, bwabu ngeye una kaba nsi yayi bonso difwa kwa vwa diodio diamakanda ye ndambu akanda dia Manase.
8. Va kimosi ye yandi balubenita ye bangadita batambula fwa diau, dina diabavana Mose kuna simu dia Yodani, bonso bwabavana dio Mose, sielo kia Mfumu :
4 Mose 32: 33. 5 Mose 3: 12 b. Yos. 1: 12 b. 22: 4.
9. nsi yitukidi ku Aloeli, va simu diafimwila fia Alanoni, ye tuka mu mbanza mu kati diandimba, mboki mpe ndimba wawonsono wa Medeba nate ye ku Diboni
10. va kimosi ye mbanza zankaka zazonsono zavuwa kwa Sihoni, ntinu abaamolita, wayala ku Heseboni, nate ye ku nsi abana ba Amoni,
11. diaka Ngiladi ye nsi abangesulita ye bamakatita ye nsi yayonsono yamiongo mia Helemoni ye Basani diadionsono nate ye ku Salaka,
12. kimfumu kiakionsono kia Ongi mu Basani, i yandi wayala ku Astaloti ye Edelei ye wakala umosi mu balefaea bazimunina basala nate ye bwabu, kadi Mose wababedisa ye wabakuba.
5 Mose 3: 11.

13. Kansi bana ba Isaeli ka bakuba bangesulita ye bamakatita ko; i kuma bangesulita ye bamakatita basala mpe mu bantu ba Isaeli, bonso bubavanganga bwabu mpe.

14. (Kansi kavana difwa kwa kanda dia Levi ko. Nkailu miatia mia Mfumu, Nzambi a Isaeli, i kunku kiandi kiadifwa, bonso bukankamba.)

4 Mose 18: 20 b. 5 Mose 10: 9. 18: 1 b. Yeh. 44: 28.

15. **N**kiangunu Mose wavana nsi kwa kanda diabana ba Lubeni, bonso bwakala makanda mau.

16. Yau batambula nsi tuka ku Aloeli, ku simu diafimwila fia Alanoni, ye tuka mu mbanza mu kati diandimba ye mpe ndimba wawonsono ku Medeba,

17. Heseboni ye mbanza zazonsono zadiau zantumamana zena mu ndimba, Diboni, Bamoti-Bali, Bete-Bali-Meoni,

18. Yahasi, Kedemoti, Mefati,

19. Kiliataimi, Sibima, Seleti-Hasahali va mongo wa Ndimba,

20. Bete-Peoli ye mbet' a Pisinga ye Bete-Hayesimoti,

21. mbanza zazonsono mu ndimba, kimfumu kiakionsono kia Sihoni, ntinu abaamolita wayala ku Heseboni ye wabeduswa kwa Mose va kimosi ye mfumu zabamidianita Evi, Lekemi, Suli, Huli ye Leba, mfumu zantumamana Sihoni zakala mu nsi.

4 Mose 31: 8.

22. Bilami, mwan' a Beoli, nkwa bingula, wavondwa mpe mu sabala kwa bana ba Isaeli va kimosi ye bankaka babavonda ntangu yina. 4 Mose 22: 5.

23. Nzaku abana ba Lubeni i Yodani: diodio diakala nzaku. Diodio i fwa diabana ba Lubeni, bonso bwakala masinsi mau, mbanza ye mavata mazau.

24. **M**ose wavana mpe nsi kwa kanda dia Ngadi, kwa bana ba Ngadi, bonso bwakala masinsi mau.

25. Yau batambula bonso nsi au Yaeseli ye mbanza zazonsono mu Ngiladi ye ndambu ansi abana ba Amoni, nate ye ku Aloeli dina ditalane Laba,

26. mboki nsi yitukidi ku Heseboni nate ye ku Lamati-Hamisipe ye Betonimi ye tuka ku Mahanaimi nate ye ku nsi a Lidibili

27. ye mu ndimba: Bete-Halami, Bete-Nimila, Sukoti ye Safoni, ndambu yankaka yakimfumu kia Sihoni, ntinu ku Heseboni, nate ye ku Yodani diakala nzaku nate ye ku nsuk' azanga kia Kineleti, nsi mu simu diankaka dia Yodani, mu simu diaeste.

28. Diodio i fwa diabana ba Ngadi, bonso bwakala masinsi mau, zimbanza ye mavata mazau.

29. **M**ose wavana mpe nsi kwa ndambu mosi yakanda dia Manase, ye ndambu yoyo yakanda diabana ba Manase yabaka nsi, bonso bwakala masinsi mau.

30. Nsi au yakala nsi yatuka ku Mahanaimi, Basani diadionsono, kimfumu kiamvimba kia Ongi, ntinu mu Basani, va kimosi ye mavata mamonsono ma Yaili mu Basani, makumasambanu mambanza, 5 Mose 3: 14.

31. nkiangunu mpe ndambu a Ngiladi ye Astaloti ye Edelei, ngudi zambanza za Ongi mu Basani; biobio biavewa kwa bana ba Makili, i mwan' a Manase, i kwa ndambu mosi yabana ba Makili, bonso bwakala masinsi mau.

4 Mose 32: 39 b. Yos. 17: 1 b.

32. **B**iobio i kunku biamafwa makaba Mose va makanga ma Moabi, mu simu diankaka dia Yeliko-Yodani, mu simu diaeste.

33. Kansi Mose kavana kunku kiadifwa kwa kanda dia Levi ko. Mfumu, Nzambi a Isaeli, i fwa diau, bonso bukabakamba.

KAP 14.

Nkabulu ansi yaweste ya Yodani. Fwa dia Kalebi.

Biabi i kunku biamafwa biatambula bana ba Isaeli mu nsi a Kanana, i biau bibakabulwa kwa nganga Elasali ye Yosua, mwan' a Nuni, ye bakuluntu banzo zamase zamakanda ma Isaeli,

4 Mose 34: 17 b.

2. i mu ntelo awadi mu fwa diamuntu muntu, bonso bwakamba Mfumu kwa Mose mu vwa diodio diamakanda ye ndambu mosi akanda.

4 Mose 26: 55. 33: 54. 34: 13 b. Mav. 18: 19.

3. Kadi makanda mankaka mamole ye ndambu yankaka yakanda batambula fwa diau kwa Mose mu simu diankaka dia Yodani, kansi kavana balevita difwa mu yau ko. 5 Mose 3: 12 b.

4. Kadi bana ba Yosefi bakala mu makanda mole, Manase ye Efalaimi; balevita ka bavewa ndambu ansi ko, kansi mbanza zankaka mu kala zo kundu ye kulu bivwilu kwa zau mu bulu biau ye mbongo zau zankaka.

1 Mose 48: 5. 4 Mose 35: 2 b.

5. Bonso bwakamba Mfumu kwa Mose, i bobo bana ba Isaeli bavanga, bu bakaba nsi.

6. **B**ana ba Yuda bayiza kwa Yosua ku Ngilingali, ye Kalebi i kenisita,

mwan' a Yefune, wavova kwa yandi : Ngeye kibeni zaidi monso mavova Mfumu kwa muntu wa Nzambi, Mose, mu mono ye ngeye ku Kadesi-Balanea.
4 Mose 14: 24, 30. 32:-11 b. 5 Mose 1: 36, 38.
7. Mono yakala makumaia mamvu, Mose, sielo kia Mfumu, bu kamfidisa tuka ku Kadesi-Balanea mu neka nsi, ye yasamuna yo kwa yandi, bonso bwakala nduka zami.
4 Mose 13: 7. 14: 6 b.
8. Mpangi zami zakedi yami kuna batinisa ntima miabantu, kansi mono yanama Mfumu, Nzambi ami, mu yayonsono. 4 Mose 13: 31 b. 5 Mose 1: 28.
9. Buna Mose wadia ndefi mu lumbu kina ye wavova: Mu kedika, nsi yina yidieti kulu kwaku yina kala fwa diaku ye diabana baku ntangu yikayimani, bu unemi Mfumu, Nzambi ami, mu yayonsono.
5 Mose 11: 24. Yos. 1: 3. Nkong. 1: 20.
10. Tala, bwabu Nzambi wangiambudi yakala moyo, bonso bukavova, diaka mu makumaia ye mvu ntanu kasi kivovila Mfumu bobo kwa Mose— i mvu miomio miazieta Isaeli mu nsi yankatu ; tala, bwabu lumbu kiaki ngiena lunani ye mvu ntanu.
11. Nate ye bwabu ngiena ngolo nadede, bonso buyakala lumbu kina kiamfidisa Mose, inga, bonso bwakala ngolo zami ntangu yina, i bobo zena bwabu, kani mu nwana vo mu sala salu biami biankaka.
12. Buna nampani kwami nsi yayi yamiongo yabika Mfumu mu lumbu kina. Keti buna ngeye kibeni wawa, vo baanakita bakala kuna, ye vo mbanza zazinene zasiamu zakala kuna ; nanga Mfumu wena yami ye ilenda kubakuba, bonso bwavova Mfumu.
13. Buna Yosua wasakumuna Kalebi, mwan' a Yefune, ye buna wamvana Heboloni bonso difwa. Yos. 21: 12.
14. Nkiangunu buna Kalebi, kenisita, mwan' a Yefune, watambula Heboloni bonso difwa, bonso budiena nate ye bwabu, mu diambu dia bu kanama Mfumu, Nzambi a Isaeli, mu yayonsono.
15. Kansi Heboloni diabikwa mu nsi nkulu Kiliat-Alaba [1] mu muntu walutila mu nene mu baanakita. Nsi yavonga mu mvita.

KAPU 15.

Nzaku zakanda dia Yuda ye mbanza zau.

Kanda diabana ba Yuda diabaka kunku kiau, bonso bwakala masinsi mau, ku ntini ya Sude ku nzaku a Edomi, ku nsi yankatu ya Sini, ku nkati abanda ku ntini ya Sude.
4 Mose 34: 3 b.
2. Nzaku au yasude yabadika ku nsuk' ambu wa Mungwa, ku mvak' au wa ku sude,
3. mboki yavioka ku ntini yasude kenga mongo wa Nkutu ye nate ye ku Sini, mboki yayenda ku ntini yasude ya Kadesi-Balanea, diaka ku luse lua Heseloni ye yayenda ku Adali ye mboki yaviluka ku ntini ya Kalaka.
4. Mboki yaluaka ku Asamoni ye tuka koko ku fimwila fia Ngipiti ; mboki nzaku yavaika ku mbu. Yandi wavova : Nzaku eno i yoyo ku ntini ya Sude.
5. Nzaku ku ntini yaeste yakala mbu wa Mungwa nate ye ku mpaikulu a Yodani. Nzaku ku ndambu anode yabadika ku mvak' ambu wowo uvaikilanga Yodani.
6. Tuka kuna nzaku yayenda ku ntini ya Bete-Hongola ye yavioka mu ntini yanode ya Bete-Halaba ; mboki nzaku yayenda ku tadi dia Bohansi, mwan' a Lubeni. Yos. 18: 17.
7 Mboki nzaku yayenda ku Debili tuka ku ndimb' a Akoli mu ntini yanode ku ntini ya Ngilingali yitalane ye nzanz' a Adumimi, ku ntini yasude yafimwila ; mboki nzaku yaluaka ku nlangu wanto ya Semesi ye yavaika ku nto ya Longeli.
8. Mboki nzaku yayenda ku ntandu ku ndimb' amwan' a Hinomi, mu ntini yasude yanzanz' a Yebusi, i Yelusalemi ; mboki nzaku yabaluka ku mbat' amongo wowo utalane ye ndimb' a Hinomi, ku ntini yaweste, ku nsuka yanode yandimb' a Lefaimi.
9. Tuka ku mbat' amongo wowo nzaku yayenda ku nto anlangu a Nefetoa ye diaka ku mbanza zena mu miongo mia Efeloni ; mboki nzaku yayenda ku Bala, i Kiliati-Yealimi.
10. Tuka ku Bala nzaku yaviluka ku ntini yaweste mu ntini yamiongo mia Seili ye yaluaka ku nzanz' a Yealimi, i Kesaloni, mu ntini yanode yawau, ye mboki yakulumuka ku Bete-Semesi ye ku luse lua Timina.
11. Diaka nzaku yayenda ku nzanz' a Ekeloni, mu ntini yanode ; mboki nzaku yafinama ku ntini ya Sikeloni, ye diaka ku luse luamongo a Bala ye tuka koko yavaika ku Yabeneli ; mboki nzaku yavaika ku mbu.
12. Nzaku ku weste yanama mbu

[1] mb. mbanza Alaba.

wau Nene; wau wakala nzaku. Zozo i nzaku zabana ba Yuda mu tueka tuatonsono, bonso bwakala masinsi mau.

13. Kansi Kalebi, mwan' a Yefune, wavewa, bonso bwatuma Mfumu kwa Yosua, ndambu yavangulwa mu bana ba Yuda, i vata dia Alabasi, se dia Anaki, i Heboloni.
4 Mose 14: 24. Yos: 14: 13 b. Nkong. 1: 20.

14. Momo Kalebi wakuba bana batatu bababakala ba Anaki, Sesai, Ahimani ye Talamai, nkuna mia Anaki.
4 Mose 13: 23. Nkong. 1: 10 b.

15. Tuka koko yandi wayenda nwanisa bisi Debili. Kansi Debili diabikwa nsi nkulu Kiliati-Sefeli.

16. Kalebi wavova: Kwa ndiena una nwanisa Kiliati-Sefeli ye baka dio mono nzolele kunkwedisa mwan' ami wankento Akasa.

17. Otinieli, mwan' a Kena, mpangi a Kalebi, bu kabaka dio, buna wankwedisa mwan' andi wankento Akasa.
Nkong. 3: 9. 1 Lus. 4: 13.

18. Bu kayiza kwa yandi, wanleba mu lomba ndambu avia kwa sandi, ye yandi wakulumuka nswalu mu mpunda. Buna Kalebi wavova kwa yandi: Nki ukondolo?

19. Yandi wavova: Umpana nkailu ansisulu, bu unkwedese ku nsi ya Sude yayuma; umpana nto zanlangu. Buna yandi wamvana nto za Ilioti ye nto za Tatioti.

20. Diodio i fwa diakanda diabana ba Yuda, bonso bwakala masinsi mau.

21. Mbanza zozo zakala mu mbela mu kanda diabana ba Yuda, mu nzaku za Edomi, mu nsi ya Sude, zakala: Kabeseli, Edeli, Yanguli,

22. Kina, Dimona, Adada,

23. Kedesi, Hasoli ye Yitinani,

24. Sifi, Telemi, Baloti,

25. Hasoli-Hadata, Kelioti, Heseloni, i Hasoli,

26. Amami, Sema, Molada,

27. Hasali-Ngada, Hesemona, Bete-Peleti,

28. Hasali-Suali, Beli-Seba ye Bisiotia,

29. Bali, Iyimi, Esemi,

30. Eletoladi, Kesili, Holoma,

31. Sikilangi, Madamana, Sansana,

32. Lebaoti, Silihimi, Aini ye Limoni—va kimosi makumole ye vwa diambanza ye mavata mau.

33. Mu nsi ya Kuluka: Estaoli, Solonga, Asana,

34. Sanoa ye Eni-Nganimi, Tapua ye Enami,

35. Yalamuti ye Adulami, Soko ye Aseka,

36. Salaimi, Aditaimi, Ngedela ye Ngedelotaimi—kumi ye mbanza zia ye mavata mau;

37. Senani, Hadasa, Mingidali-Ngadi,

38. Dilani, Mispe, Yokoteli,

39. Lakisi, Boskati, Engeloni,

40. Kaboni, Lamasi, Kitilisi,

41. Ngedeloti, Bete-Dangoni, Nama ye Makeda—kumi ye mbanza sambanu ye mavata mau;

42. Libina, Eteli, Asani,

43. Yifita, Asana, Nesebi,

44. Keila, Akisibi ye Malesa—vwa diambanza ye mavata mau;

45. Ekeloni ye mbanza zantumamana ye mavata;

46. tuka ku Ekeloni kuna mbu yayonsono yena va lueka lua Asadodi ye mavata mavwilu momo;

47. diaka Asadodi ye mbanza zantumamana ye mavata, Ngasa ye mbanza zantumamana ye mavata nate ye ku fimwila fia Ngipiti ye ku mbu wau Nene wakala nzaku.

48. Mu miongo: Samili, Yatili, Soko,

49. Dana, Kiliati-Sana, i Debili,

50. Anabi, Estemo, Animi,

51. Ngoseni, Holoni ye Ngilo—kumi ye mbanza mosi ye mavata mau;

52. Alabi, Luma, Esani,

53. Yanumi, Bete-Tapua, Afeka,

54. Humuta, Kiliat-Alaba, i Heboloni, ye Sioli—vwa diambanza ye mavata mau;

55. Maoni, Kalemeli, Sifi, Yuta,

56. Yisileli, Yokodami ye Sanoa,

57. Kaini, Ngiba, ye Timina—kumi diambanza ye mavata mau;

58. Halahuli, Bete-Suli, Ngedoli,

59. Malati, Bete-Anoti ye Eletekoni—mbanza sambanu ye mavata mau;

60. Kiliati-Bali, i Kiliati-Yealimi, ye Laba—mbanza zole ye mavata mau.

61. Mu nsi ya Nkatu: Bete-Halaba, Midini, Sekaka,

62. Nibisani, Ili-Hamela ye Ene-Ngedi—mbanza sambanu ye mavata mau.

63. Kansi bayebusita bakala mu Yelusalemi, balembunwa kubwa kwa bana ba Yuda; nkiangunu bayebusita basala mpe mu bana ba Yuda mu Yelusalemi bonso bubasanga nate ye bwabu.
Nkong. 1: 21. 2 Sam. 5: 6 b.

KAPU 16.

Fwa diabana ba Yosefi ye Efalaimi.

Wadi wabwa kwa bana ba Yosefi bonso bwabu : Nsi yitukidi ku Yeliko-Yodani nate ye ku nlangu wa Yeliko, ku ntini yaeste, nsi yankatu yinangamene tuka ku Yeliko ye ku miongo miantini ya Beteli.
2. Nzaku yayenda diaka tuka ku Beteli nate ye kuna Lusi ye yaluaka ku nsi yabaalikita, mu ntini ya Ataloti.
Nkong 1: 26.
3. Mboki yayenda ku ntini yaweste ku banda ku nsi yabayafelitita, nate ye ku nsi yabanda ya Bete-Holoni ye Ngeseli ; mboki yavaika ku mbu.
4. Biobio biatambula bana ba Yosefi, Manase ye Efalaimi bonso difwa.
5. Bana ba Efalaimi batambula, bonso bwakala masinsi mau, nzaku zau bonso bwabu : Nzaku afwa diau mu ntini yaeste yatuka ku Ataloti-Adali nate ye ku Bete-Holoni diantandu.
6. Mboki nzaku yavaika ku mbu. Mu ntini yanode Mikimetati diakala nzaku. Tuka koko nzaku yaviluka mu ntini yaeste nate ye ku Tanati-Silo. Mboki yaluaka koko ku ntini yaeste nate ye ku Yanoa.
7. Tuka ku Yanoa yakulumuka ku Ataloti ye Nala, mboki yaluaka ku Yeliko ye yavaika ku Yodani.
8. Tuka ku Tapua nzaku yayenda mu ntini yaweste ku fimwila fia Kana ye mboki yavaika ku mbu. Diodio diakala fwa diakanda diabana ba Efalaimi, bonso bwakala masinsi mau.
9. Koko kwavuwa mpe mbanza zozo zavangudulwa bana ba Efalaimi, mu ngudi afwa diabana ba Manase, mbanza zozo zazonsono ye mavata mau.
Yos. 17: 9 b.
10. Kansi ka bakuba bakananita bakala ku Ngeseli ko ; nkiangunu bakananita basala mpe mu bana ba Efalaimi, bonso bubavanganga nate ye bwabu, kansi bayika sielo biau biabindama mu sala.
Yos. 17: 13. Nkong. 1: 29. 1 Nt. 9: 16, 21.

KAPU 17.

Fwa dia Manase mu ntini yaweste ya Yodani.

Kanda dia Manase diatambula kunku kiau bonso bwabu, kadi yandi wakala nsemokono a Yosefi : Makili, nsemokono a Manase, se dia Ngiladi, watambula Ngiladi ye Basani, kadi wakala kinwani.
4 Mose 32: 39 b. 5 Mose 3: 15.
2. Bana bankaka mpe ba Manase batambula nsi, bonso bwakala masinsi mau : bana ba Abieseli, bana ba Heleki, bana ba Asilieli, bana ba Sekemi, bana ba Hefeli ye bana ba Semida. Yau i bana bababakala bamasinsi ma Manase, mwan' a Yosefi, bonso bwakala masinsi mau.
3. Kansi Selofehadi, mwan' a Hefeli, mwan' a Ngiladi, mwan' a Makili, mwan' a Manase, kakala ye bana bababakala ko, kansi bana babakento kaka ; bana bandi babakento bakala nkumbu Mahela, Noa, Hongola, Milika ye Tilisa.
7 Mose 26: 33. 27: 1 b. 36: 10 b.
4. Yau bafinama kwa nganga Elasali ye Yosua, mwan' a Nuni, ye mfumu zamakanda ye bavova : Mfumu wakamba Mose mu kutuvana difwa mu mpangi zeto. Buna bavewa, bonso bwakamba Mfumu, difwa mu mpangi zasau.
5. Nkiangunu kunku biatambula Manase biakala kumi—mboki nsi ya Ngiladi ye Basani mu simu diankaka dia Yodani—
6. bana babakento ba Manase bu batambula difwa mu bana bandi bababakala. Kansi nsi a Ngiladi bana bankaka ba Manase bateka tambula.
Yos. 13: 29 b.
7. Manase wavewa nzaku andi bonso bwabu : Yau yatuka ku Aseli ye yayenda ku Mikimetati ditalune Sekemi ; mboki nzaku yayenda ku lubakala kwa bisi Ene-Tapua.
8. (Kadi nsi a Tapua yatambulwa kwa Manase, kansi Tapua diau kibeni lukufi ye nzaku a Manase diatambulwa kwa bana ba Efalaimi.)
9. Nzaku yakulumuka diaka ku fimwila fia Kana, mu ntini yasude yafimwila ; kansi kuna mbanza zatambulwa kwa Efalaimi, mpeleko zakala va kati ye mbanza za Manase. Nzaku a Manase yayenda diaka ku ntini yanode yafimwila mboki yavioka ku mbu. Yos. 16: 9.
10. Yina yakala ku ntini yasude mu yau yatambulwa kwa Efalaimi, kansi yina yakala ku ntini yanode mu yau yatambulwa kwa Manase, ye nzaku ayau mbu ; mu ntini yanode baluaka ku Aseli ye mu ntini yaeste ku Isakali.
11. Mu ngudi a Isakali ye Aseli Manase watambula : Bete-Sani ye

vuma biantumamana, Yibilami ye
vuma biantumamana, bisi Doli ye
vuma biantumamana, bisi Ene-Doli ye
vuma biantumamana, bisi Tanaki ye
vuma biantumamana, bisi Mengido ye
vuma biantumamana, nsi anzanza ntatu.
12. Kansi bana ba Manase balembana
baka mbanza zozo, kansi bakananita
batatamana mu nsi. Nkong. 1: 27 b.
13. Mboki bana ba Isaeli bu balutila
ngolo, bavanga bakananita sielo biabi-
ndama mu salu, ka babakuba ntangu
yina mpe ko.
14. Bana ba Yosefi bavova kwa
Yosua ye bata: Mu nkiama utuveni
kunku kimosi kaka ye nkabulu yimosi
bonso difwa, kansi tuena bantu bena
mbidi antalu, Mfumu bu katusakumuni
ye mu bwabu.
15. Buna Yosua wabavutudila: Vo
ngeye i bantu balutidi mu ntalu yayingi,
buna nayendi ku nsi amfinda ye ukiso-
dila nsitu mu nsi abapelesita ye bale-
faita, miongo mia Efalaimi bu miena
miamfinangani.
16. Kansi bana ba Yosefi bavova:
Mu miongo ka mwenani vuma kilungidi
kwa yeto ko; bakananita bena mu nsi
andimba babeki buna bena makalu
mamvita masengwa, ye yau bakalanga
ku Bete-Sani ye vuma biau biantuma-
mana ye yau bakalanga mu ndimb' a
Yisileli. Nkong. 1: 19.
17. Yosua wavova kwa nzo a Yosefi,
Efalaimi ye Manase: Ngeye i bantu
bena mbidi antalu ye wena ngolo zazingi,
nkiangunu kuna tambula kunku kimosi
kaka ko;
18. kansi una tambula miongo, kadi
miau i nsi yamfinda mpe, kansi una yo
sola nsitu, ye yina kala yayaku nate ye
kuna kuyiyalangene. Kadi una katwa
kuba bakananita, bu babeki makalu
mamvita masengwa ye bena ngolo zozo.

KAPU 18.

**Nzo yakoto yambwabununu ku Silo. Nku-
bukulu ankabulu ansi kwa makanda momo
nsambodia masidi mu tambula difwa. Fwa
diakanda dia Benyamini.**

Bundu diadionsono diabana ba Isaeli
bakutakana ku Silo, ye kuna
batunga nzo yakoto yambwabununu,
nsi bu yamana yalwa kwa yau.
Yel. 7: 12.
2. Kansi makanda nsambodia mu
bana ba Isaeli masala makamakabulwa
mafwa mau ko.
3. Nkiangunu Yosua wavova kwa
bana ba Isaeli: Ntama kwa luzolele
kala fuki mu kwenda baka nsi yalu-
veni Mfumu, Nzambi amase meno?
4. Lukisodila babakala batatu mu
kanda kanda, buna ngina kubatuma,
kidi bananguka ye kwenda zieti mu nsi
ye sonika bonso buyenina, bonso buna
kala fwa diamuntu muntu, ye mboki
vutuka kwa mono.
5. Yau bana yo kukikabila mu nda-
mbu nsambodia; kansi buna Yuda una
tatamana ye nsi andi mu ntini yasude
ye nzo a Yosefi una tatamana ye nsi
andi ku node.
6. Mboki luna sonika nsamu mu nsi,
bu yakabwa mu ndambu nsambodia, ye
mboki nata wo kwa mono, buna nzolele
ta wadi kwa yeno vava vantadisi a
Mfumu, Nzambi eto.
7. Kadi balevita ka balendi tambula
ndambu yavangulwa mu yeno ko, kansi
kinganga kia Mfumu i fwa diau;
Ngadi ye Lubeni ye ndambu mosi
akanda dia Manase bakitambudila ma-
fwa mau mu simu diankaka dia Yodani,
mu simu diaeste, i fwa dina dibavewa
kwa Mose, sielo kia Mfumu.
4 Mose 18: 20 b. 32: 33. 5 Mose 10: 9. 18: 2.
Yos. 13: 14.
8. Babakala bananguka ye bayenda;
bu bayenda, Yosua wabakamba, vo
bana sonika nsamu mu nsi, bu kavova:
Luenda zieti mu nsi ye lusonika nsamu
mu diambu diodio ye mboki luvutuka
kwa mono, ye nzolele ta wadi kwa yeno
vava vantadisi a Mfumu ku Silo.
9. Buna babakala bayenda ye bazieta
mu nsi ye basonika nsamu mu yau, bu
yakabwa mu ndambu nsambodia, bonso
bwakala zimbanza, mboki bavutuka
kwa Yosua mu tua ku Silo.
10. Mboki Yosua wata wadi kwa yau
ku Silo vantadisi a Mfumu, ye kuna
Yosua wakaba nsi kwa bana ba Isaeli,
bonso bwakala makabu mau.
11. Wadi bu wabongwa mu diambu
diakanda dia Benyamini, bonso bwa-
kala masinsi mau, buna wabwa ebu, vo
nsi yabavana wadi, yakala va kati ye
nsi abana ba Yuda ye bana ba Yosefi.
12. Nzaku au mu ndambu yanode
yabadika ku Yodani, ye nzaku yayenda
mu ntini anzanz' a Yeliko mu ntini
yanode ye ku miongo mu ntini yaweste
ye mboki yavaika mu nsi yankatu ku
Bet-Aveni.
13. Tuka koko nzaku yaluaka ku
Lusi, ku nzanza mu ntini yasude ya
Lusi, i Beteli; mboki nzaku yakulu-
muka ku Ataloti-Adoli vioka mongo

mu ntini yasude ya Bete-Holoni diabanda. 1 Mose 28: 19.
14. Nzaku yayenda diaka ku ntu ye yaviluka ku ndambu yaweste mu ntini yasude yamongo utalane Bete-Holoni, mu ntini yasude yadiau, mboki yavaika ku Kiliati-Bali, i mbanza Kiliati-Yealimi mu nsi abana ba Yuda. Yoyo i ndambu yaweste.
15. Ndambu asude yabadika ku nsuk' ansi a Kiliati-Yealimi, ye mboki nzaku yayenda ku ntini yaweste ye yaluaka ku nto anlangu wa Nefetoa. Yos. 15: 9.
16. Mboki nzaku yakulumuka ku nsuk' amongo utalane ye ndimb' amwan' a Hinomi, mu ntini yanode mu ndimb' a Lefaimi, ye mboki yakulumuka mu ndimb' a Hinomi mu ndambu yasude yanzanz' a Yebusi, ye mboki yakulumuka ku nto a Longeli. Yos. 15: 7 b.
17. Mboki yayenda ku ntini yanode ye yaluaka ku nto a Semesi ye diaka ku Ngeliloti ditalane ye nzanz' a Adumimi ye mboki yakulumuka ku tadi dia Bohansi, mwan' a Lubeni. Yos. 15: 6.
18. Diaka yaluaka ku nzanza utadisi Makanga, mu ntini yanode ye mboki yakulumuka ku Makanga.
19. Mboki nzaku yaluaka ku nzanz' a Bete-Hongola, mu ntini yanode, ye mboki nzaku yavioka mu mvaka wanode wambu a Mungwa, ku nsuka yasude ya Yodani. Yoyo i nzaku yasude.
20. Kansi mu ndambu yaeste Yodani i nzaku. Diodio i fwa diabana ba Benyamini ye nzaku zau mu tueka tuatonsono, bonso bwakala masinsi mau.
21. **M**banza zatambula kanda dia bana ba Benyamini, bonso bwakala masinsi mau, zakala: Yeliko, Bete-Hongola, Emeki-Kesisi,
22. Bete-Halaba, Semalaimi, Beteli,
23. Avimi, Pala, Ofola,
24. Kefali-Hamoni, Ofini ye Ngeba—kumi ye mbanza zole ye mavata mau ;
25. Ngiboni, Lama, Beloti,
26. Mispe, Kefila, Mosa,
27. Lekemi, Yilipeli, Talala,
28. Sela, Elefi, Yebusi, i Yelusalemi, Ngibati ye Kiliati—kumi ye mbanza zia ye mavata mau. Diodio i fwa diabana ba Benyamini, bonso bwakala masinsi mau.

KAPU 19.

Kunku biamafwa biamakanda ma Simeoni, Sebuluni, Isakali, Aseli, Nafatali ye Dani. Fwa diavanguka dia Yosua.

Wadi wanzole wabwa kwa Simeoni, kanda diabana ba Simeoni, bonso bwakala masinsi mau ; yau batambula fwa diau mu ngudi afwa diabana ba Yuda. 1 Mose 49: 7.
2. Yau batambula mu ngudi afwa diayau : Beli-Seba, Seba, Molada,
3. Hasali-Suali, Bala, Esemi,
4. Eletoladi, Betuli, Holoma,
5. Sikilangi, Bete-Hamalakaboti, Hasali-Susa,
6. Bete-Lebaoti ye Saluheni—kumi ye mbanza tatu ye mavata mau ;
7. Aini, Limoni, Eteli ye Asani—mbanza zia ye mavata mau ;
8. mboki mavata momo mamonsono mazungidila mbanza zozo, nate ye kuna Balati-Beli, Lama diasude. Diodio i fwa diabana ba Simeoni, bonso bwakala masinsi mau.
9. Bana ba Simeoni batambula fwa diau mu kunku kiabana ba Yuda, kadi kunku kiabana ba Yuda kiavita mu nene kwa yau ; nkiangunu bana ba Simeoni batambula fwa diau mu kunku kiau.
10. **W**adi wantatu wabongwa mu diambu diabana ba Sebuluni, bonso bwakala masinsi mau ; nzaku afwa diau yayenda nate ye kuna Salidi.
11. Tuka koko nzaku au yayenda ku ntini yaweste ku ntandu ku Malala ye yaluaka ku Dabeseti ye yaluaka diaka ku ndimba utalane ye Yokenami.
12. Mu ndambu yankaka tuka ku Salidi ku ntini yaeste kuselukilanga ntangu, yau yabangumuka ku nsi a Kisiloti-Taboli ye yayenda diaka ku Dabelati ye ku ntandu ku Yafia.
13. Tuka koko yayenda ku ntini yaeste kuselukilanga ntangu ku Ngati-Hefeli ye Ete-Kasini ye diaka ku Limoni diyalangane nate ye ku Nea.
14. Kuna nzaku yavenga ku ntini yanode ku Hanatoni ye mboki yavioka mu ndimb' a Yifitaeli.
15. Yau yazunga Katati, Nahalali, Similoni, Yidala ye Bete-Lehemi—kumi ye mbanza zole ye mavata mau.
16. Diodio i fwa diabana ba Sebuluni, bonso bwakala masinsi mau, mbanza zozo zabikwa ye mavata mau.
17. **W**adi waia wabwa kwa Isakali,

bana ba Isakali, bonso bwakala masinsi mau.

18. Nzaku au yazunga Yisileli, Kesuloti, Sunemi,

19. Hafalaimi, Sioni, Anahalati,

20. Labiti, Kisioni, Ebesi,

21. Lemeti, Ene-Nganimi, Ene-Hada ye Bete-Pasesi.

22. Nzaku yaluaka ku Taboli, Sahasuma ye Bete-Semesi; nzaku au yavaika ku Yodani—kumi ye mbanza sambanu ye mavata mau.

23. Diodio i fwa diakanda diabana ba Isakali, bonso bwakala masinsi mau, zimbanza ye mavata mau.

24. **Wadi** wantanu wabwa kwa kanda diabana ba Aseli, bonso bwakala masinsi mau.

25. Nzaku au yazunga Helekati, Hali, Beteni, Akasafi,

26. Alameleki, Amadi ye Misali; ku mbu yaluaka ku Kalemeli ye Siholi-Libinati.

27. Mboki yabangumuka mu ntini yaeste ku Bete-Dangoni ye yaluaka ku Sebuluni ye ndimb' a Yifitaeli mu ntini yanode, diaka Bete-Haemeki ye Nengieli ye mboki yavaika ku Kabuli mu ntini yanode.

28. Yau yazunga Ebeloni, Lehobi, Hamoni ye Kana nate ye kuna Sidoni diadinene.

29. **Nzaku** yabangumuka ku Lama ye yaluaka ku Tilo, mbanza yasiamu; mboki nzaku yabangumuka ku Hosa ye yavioka ku mbu kubadikilanga nsi ku Akisibi.

30. Yau yazunga Uma, Afeki ye Lehobi—makumole ye mbanza zole ye mavata mau.

31. Diodio i fwa diabana ba Aseli, bonso bwakala masinsi mau, mbanza zozo zabikwa ye mavata mau.

32. **Wadi** wansambanu wabwa kwa bana ba Nafatali, bana ba Nafatali, bonso bwakala masinsi mau.

33. Nzaku au yatuka ku Helefi, ku ntelebinta ku Sananimi ku Adami-Hanekebi ye Yabaneli, nate ye ku Lakumi, ye mboki yavaika ku Yodani.

34. Nzaku yaviluka ku ntini yaweste ku Asanoti-Taboli ye yakatuka kuna ye yayenda ku Hukoki; yau yabwabana ye Sebuluni mu ntini asude, ye yabwabana ye Aseli mu ntini yaweste ye Yuda ye Yodani mu ntini yaeste.

35. Yau yazunga mbanza zazi zasiamu Sidimi, Seli ye Hamati, Lakati ye Kineleti,

36. Adama, Lama, Hasoli,

37. Kedesi, Edelei, Ene-Hasoli,

38. Yiloni ye Mingidali-Eli, Holemi, Bet-Anati ye Bete-Semesi—kumi ye vwa diambanza ye mavata mau.

39. Diodio i fwa diabana ba Nafatali, bonso bwakala masinsi mau, zimbanza ye mavata mau.

40. **Wadi** wansambodia wabwa kwa kanda diabana ba Dani, bonso bwakala masinsi mau.

41. Nzaku afwa diau yazunga Solonga, Estaoli, Ili-Semesi,

42. Salabini, Ayaloni, Yitila,

43. Eloni, Timina, Ekeloni,

44. Eleteke, Ngibetoni, Balati,

45. Yehudi, Bene-Belaki, Ngati-Limoni,

46. Me-Hayalakoni ye Halakoni, va kimosi ye nsi ku luse lua Yafo.

47. (Kansi nsi abana ba Dani bu bazimbuswa yo, buna bana ba Dani babaluka ye bakakalala Lesemi ye babaka dio ye babanda bisi mbanza mu meno masabala; bu bamana dio bakila bobo, bakala kundu kuna ye babika Lesemi Dani mu nkumbu asau Dani.)
Nkong. 1: 34. 18: 27 b.

48. Diodio i fwa diakanda diabana ba Dani, bonso bwakala masinsi mau, mbanza zozo zabikwa ye mavata mau.

49. **Bana** ba Isaeli bu bamana kaba nsi bonso bwakala nzaku zau, bavana mu yau fwa diavangulwa kwa Yosua, mwan' a Nuni.

50. Bonso bwatuma Mfumu, yau bamvana mbanza yoyo yikalomba, Timinati-Sela mu miongo mia Efalaimi; yandi watunga mbanza ye wakala kuna.

51. **Biobio** i kunku biamafwa biakaba nganga Elasali ye Yosua, mwan' a Nuni, ye bakuluntu banzo zamase zamakanda ma Isaeli mu ntelo awadi ku Silo va zizi kia Mfumu, va mwelo anzo yakoto yambwabununu, ye bamanisa nkabulu ansi. Yos. 14: 1. 18: 1.

KAPU 20.

Mbanza sambanu zampungumunu.

Mfumu wavova kwa Yosua ye wata:
4 Mose 21: 13. 4 Mose 35: 9 b. 5 Mose 19: 2 b.

2. Vova kwa bana ba Isaeli ye ta: Lukisodila mbanza zozo zampungumunu ziyabika kwa yeno mu Mose,

3. mbanza zozo zilenda tinina mbemi uvondele muntu mu lembwa kana vo zaya vo zola; luna zo sadila bonso vuma

biampungumunu mu mvutudi amenga
ndinda.
4. Muntu bu kana tinina ku yimosi
mu mbanza zozo, buna una dingalala va
nkotolo amwelo ambanza ye samuna
bungu diandi kwa bangudi zabantu mu
mbanza ; mboki balenda kunkotisa mu
mbanza ye kumvana vuma kikana ka-
langa mu yau.
5. Vo mvutudi amenga ndinda weti
kunzoma, ka bana yekula mbemi mu
koko kwandi ko, bu kavondele ni andi
mu lembwa zaya ye zola, ye bu kale-
mbwa teka kumbela.
6. Yandi una kalanga mu mbanza,
nate ye meni kongudulwa kwa bundu
diabantu ye nate ye ngudi anganga wena
moyo una fwa; kansi buna mbemi lenda
vutuka ye kwiza ku mbanz' andi ye ku
nzo andi, ku mbanza yoyo yikataba.
7. Buna babiekila bo nlongo Kedesi
mu Ngalilea, mu miongo mia Nafatali,
Sekemi mu miongo mia Efalaimi ye
Kiliati-Alaba, i Heboloni, mu miongo
mia Yuda.
8. Mu simu diankaka dia Yeliko-
Yodani, mu simu diaeste, basola mu
diambu diodio mu kanda dia Lubeni
Beseli mu nsi yankatu mu ndimba, mu
kanda dia Ngadi Lamoti mu Ngiladi
ye mu kanda dia Manase Ngolani mu
Basani. 5 Mose 4: 41 b.
9. Zozo i mbanza zavangula bana ba
Isaeli babonsono ye banzenza bobo ba-
kala mu yau mu kala vuma biampila
yina bilenda tinina wonso wonso uvo-
ndele muntu mu lembwa kana, mpasi
kana fwa mu diambu diodio ko mu koko
kwa mvutudi amenga ndinda, bu kale-
mbwa kongudulwa vantadisi abundu.

KAPU 21.

Makumaia ye nani diambanza zabalevita ; mu zau mwena kumi ye mbanza tatu zabanganga.

Bakuluntu banzo zamase zabalevita
bafinama kwa nganga Elasali ye
Yosua, mwan' a Nuni, ye kwa baku-
luntu banzo zamase zamakanda ma
bana ba Isaeli
2. ye bavova kwa yau mu Silo mu
nsi a Kanana ye bata: Mfumu wa-
kamba mu Mose, vo tuna vewa mbanza
zituna kalanga ye kulu biazau kwa
bulu bieto. 4 Mose 35: 1 b. Yos. 18: 1.
3. Buna bana ba Isaeli bavana, bonso
bwakala ntumunu a Mfumu, mbanza
zalanda ye kulu biazau zatuka mu
kunku biau biamafwa.

4. Kwa masinsi mabakehatita wadi
wabwa, vo bana banganga Aloni bata-
mbula mu balevita bobo mu diambu
diawadi kumi ye mbanza tatu mu kanda
dia Yuda, mu kanda diabasimeonita ye
mu kanda dia Benyamini.
5. Bana bankaka ba Kehati bata-
mbula mu wadi kumi diambanza mu
masinsi makanda dia Efalaimi, mu ka-
nda dia Dani ye mu ndambu mosi aka-
nda dia Manase.
6. Bana ba Ngelesoni batambula mu
wadi kumi ye mbanza tatu mu masinsi
makanda dia Isakali, mu kanda dia
Aseli, mu kanda dia Nafatali ye mu
ndambu yankaka yakanda dia Manase,
mu Basani.
7. Bana ba Melali batambula, bonso
bwakala masinsi mau, kumi ye mbanza
zole mu kanda dia Lubeni, mu kanda
dia Ngadi ye mu kanda dia Sebuluni.
8. Bana ba Isaeli bavana balevita
mbanza zozo ye kulu biazau, mu ntelo
awadi, bonso bwakamba Mfumu kwa
Mose.
9. Mu kanda diabana ba Yuda ye
mu kanda diabana ba Simeoni bavewa
mbanza zalanda zabikwa nkumbu.
10. Mu bana ba Levi mu masinsi
mabakehatita bana bababakala ba Aloni
batambula zalanda, kadi yau bateka
bwilwa kwa wadi : 1 Lus. 6: 54 b.
11. Yau bavewa Alaba, mbanz' ase
dia Anoki, i Heboloni, mu miongo mia
Yuda, ye kulu biayau mu tueka tua-
tonsono. Yos. 14: 15. 15: 13.
12. Kansi ntoto wankuna ye mavata
mavwilu mu mbanza biavewa kwa
Kalebi, mwan' a Yefune.
Yos. 14: 13 b. 1 Lus. 6: 56.
13. Nkiangunu bana bababakala ba-
nganga Aloni bavewa mbanza yampu-
ngumunu mu mbemi, i Heboloni ye
kulu biayau, diaka Libina ye kulu
biadiau, Yos. 20: 7. 1 Lus. 6: 57 b.
14. Yatili ye kulu biadiau, Estemoa
ye kulu biadiau,
15. Holoni ye kulu biadiau, Debili
ye kulu biadiau,
16. Aini ye kulu biadiau, Yuta ye
kulu biadiau ye Bete-Semesi ye kulu
biadiau—vwa diambanza mu makanda
momo mamole ;
17. mu kanda dia Benyamini Ngi-
boni ye kulu biadiau, Ngeba ye kulu
biadiau,
18. Anatoti ye kulu biadiau ye Ala-
moni ye kulu biadiau—mbanza zia.
19. Nkiangunu mbanza zozo zata-
mbula bana bababakala ba Alani, i

banganga, zakala va kimosi kumi ye mbanza tatu ye kulu biazau.

20. Masinsi mabana ba Kehati mu balevita, i bana bankaka ba Kehati, batambula mbanza zalanda mu kanda dia Efalaimi, bonso bwakamba wadi :

21. yau bavewa Sekemi, mbanz' ampungumunu mu mbemi ye kulu biayau mu miongo mia Efalaimi, Ngeseli ye kulu biadiau,

22. Kibisaimi ye kulu biadiau ye Bete-Holoni ye kulu biadiau—mbanza zia ;

23. mu kanda dia Dani Eleteke ye kulu biadiau, Ngibetoni ye kulu biadiau,

24. Ayaloni ye kulu biadiau ye Ngati-Limoni ye kulu biadiau—mbanza zia ;

25. mu ndambu mosi akanda dia Manase Tanaki ye kulu biadiau ye Ngati-Limoni ye kulu biadiau—mbanza zole.

26. Nkiangunu mbanza zozo zatambula masinsi mabana bankaka ba Kehati zakala va kimosi kumi ye kulu biazau.

27. Mu masinsi mabalevita bana ba Ngelesoni batambula diaka mu ndambu mosi akanda dia Manase Ngolani, mbanz' ampungumunu mu mbemi mu Basani ye kulu biayau ye Bestela ye kulu biadiau—mbanza zole ;

28. mu kanda dia Isakali Kisioni ye kulu biadiau, Dobolati ye kulu biadiau,

29. Yalamuti ye kulu biadiau ye Ene-Nganimi ye kulu biadiau—mbanza zia ;

30. mu kanda dia Aseli Misali ye kulu biadiau, Abadoni ye kulu biadiau,

31. Helekati ye kulu biadiau ye Lehobi ye kulu biadiau—mbanza zia ;

32. mu kanda dia Nafatali Kedesi, mbanz' ampungumunu mu mbemi mu Ngalilea ye kulu biayau, Hamoti-Doli ye kulu biadiau ye Kalatani ye kulu biadiau—mbanza tatu.

33. Nkiangunu mbanza zabangelesonita, bonso bwakala masinsi mau, zakala va kimosi kumi ye mbanza tatu ye kulu biazau.

34. Balevita bankaka, masinsi mabana ba Melali, batambula mu kanda dia Sebuluni Yokonami ye kulu biadiau, Kalata ye kulu biadiau,

35. Dimina ye kulu biadiau ye Nahalali ye kulu biadiau—mbanza zia ;

36. mu kanda dia Lubeni Beseli ye kulu biadiau, Yahasi ye kulu biadiau,

37. Kedemoti ye kulu biadiau ye Mefati ye kulu biadiau—mbanza zia.

38. Mu kanda dia Ngadi Lamoti, mbanz' ampungumunu mu mbemi mu Ngiladi, ye kulu biayau, Mahanaimi ye kulu biadiau,

39. Heseboni ye kulu biadiau ye Yaeseli ye kulu biadiau—va kimosi mbanza zia.

40. Nkiangunu mbanza zozo zatambula masinsi momo mankaka mabalevita, mabana ba Melali, bonso kunku kiau, bonso bwakala masinsi mau, zakala va kimosi kumi ye mbanza zole.

41. Mbanza zabalevita mu nsi yavwa bana ba Isaeli zakala va kimosi makumaia ye nani diambanza, ye kulu biazau.
4 Mose 35: 7.

42. Mbanza mbanza mu mbanza zozo yina kala mbanza yau kibeni ye kulu biayau mu tueka tuatonsono. I bobo bwakala mu mbanza zozo zazonsono.

43. Buna Mfumu wavana kwa Isaeli nsi yayonsono yikasila mu ndefi kwa mase mau ; yau bavwa yo ye bakala kundu muna.
1 Mose 12: 7. 13: 15. 15: 18 b. 26: 3. 28: 13. Yos. 1: 3 b.

44. Mfumu wayambula bamona yenge mu tueka tuatonsono, nadede bonso bukasila mase mau mu ndefi ; widi mosi nkutu mu ntantu miau kalenda kubakakidila ko, kansi Mfumu wavana ntantu miau miamionsono mu moko mau. 5 Mose 11: 25.

45. Widi diambu dimosi nkutu mu wote una wawonsono wasila Mfumu kwa nzo a Isaeli ka diatuma ko ; buna mena mayenda detila.
Yos. 23: 14. 1 Nt. 8: 56.

KAPU 22.

Disalu ku Yodani.

Buna Yosua watumisa balubenita ye bangadita ye ndambu mosi akanda dia Manase ye wavova kwa yau :

2 Yeno luakebele mamonsono maluakambwa kwa Mose, sielo kia Mfumu ; yeno luadimbidi mpe mambu mami, monso monso mayalukembi.
4 Mose 32: 20 b., 29 b. 5 Mose 3: 18 b. Yos. 1: 12 b.

3. Mu ntangu yayi yayila nate ye mu bwabu ka luasisidi mpangi zeno ko, ye luakebele momo maluakembo mu keba mu nsikudukusu za Mfumu, Nzambi eno.

4. Bwabu Mfumu, Nzambi eno, wayambudi mpangi zeno zakala yenge, bonso bukabakembi ; buna luvutuka bwabu ye luenda ku nzo zeno zakoto

mu nsi yina yiluatambula mu .vwa, i
yina yiluavewa mu simu diankaka dia
Yodani kwa Mose, sielo kia Mfumu.

4 Mose 32: 33. 5 Mose 3: 12 b. Yos. 13: 8.

5. Lukeba nadede ye lunama kaka
nsikudukusu zozo ye mina miomio mi-
luavewa kwa Mose, i sielo kia Mfumu,
mpasi luazola Mfumu, Nzambi eno ye
diata ntangu zazonsono mu nzila zandi
ye vanga nsikudukusu zandi ye tata-
mana yandi ye kunsadila mu ntima
mieno miamionsono ye miela mieno
miamionsono. 5 Mose 10: 12. 13: 4.
6. Yosua wabasakumuna ye waba-
sindika, ye bavutuka ku nzo zau.
7. Kadi kwa ndambu mosi akanda
dia Manase Mose wavana nsi mu Basani,
kwa ndambu yankaka Yosua wavana
nsi va kimosi ye mpangi zau mu simu
diankaka dia Yodani, mu simu diaweste.
Yosua bu kabasindika ku nzo zau,

Yos. 17: 1 b. 18: 7.

8. wabasakumuna ye wavova kwa
yau : Luvutuka ku nzo zeno ye yina
yilubeki mu kimvwama kiakinene ye
bibulu mu ntalu yayingi, palata,
wola, nsongo ye sengwa ye minivwatu
mu ntalu yayingi ; lukabasana ye mpa-
ngi zeno bina biluabaka kwa ntantu
mieno.

4 Mose 31: 26 b. 1 Sam. 30: 24.

9. Buna bana ba Lubeni ye bana ba
Ngadi ye ndambu mosi akanda dia
Manase bavutuka ye bakatuka mu bana
bankaka ba Isaeli, bakatuka ku Silo
mu nsi a Kanana, mu kwenda ku nsi a
Ngiladi, i nsi yibatambula mu vwa ye
yibana bakila mvwilu zau, bonso bwa-
tuma Mfumu kwa Mose.
10. Bana ba Lubeni ye bana ba
Ngadi ye ndambu mosi akanda dia
Manase bu baluaka ku ntini a Yodani,
mu nsi a Kanana, batunga disalu ku
Yodani, salu diadinene.
11. Bana bankaka ba Isaeli basamu-
nunwa vo : Tala, bana ba Lubeni ye
bana ba Ngadi ye ndambu mosi akanda
dia Manase batungidi salu ditalane ku
nsi a Kanana, mu ntini a Yodani, mu
ndambu yankaka yabana bankaka ba
Isaeli.
12. Bana ba Isaeli bu bawa wo, bundu
diadionsono diabana ba Isaeli diakuta-
kana ku Silo mu kwenda kubanwanisa.
13. Mboki bana ba Isaeli bafidisa
Pinehasi, mwan' anganga Elasali, kwa
bana ba Lubeni ye bana ba Ngadi ye
ndambu mosi akanda dia Manase, mu
nsi a Ngiladi, 4 Mose 25: 7.

14. ye va kimosi ye yandi kumi dia-
mfumu, mfumu mosi akanda kanda mu
makanda mamonsono ma Isaeli ; mosi
mosi mu yau wakala nkuluntu anzo
amase mandi mu makanda ma Isaeli.
15. Bu baluaka kwa bana ba Lubeni
ye bana ba Ngadi ye ndambu mosi
akanda dia Manase mu nsi a Ngiladi
bavova kwa yau ye bata :
16. Bundu diadionsono dia Mfumu
divovele ebu : Nki aludimbulu lolo
luluasidi kwa Nzambi a Isaeli, bu lua-
fididi Mfumu nima, bu luakukitungidi
disalu ye luanangumukini Mfumu bobo?
17. Ka bulungidi ko, vo tuavola lu-
fuma ye Peoli utualembwa vedusulwa
nate ye bwabu ye mu diambu diodio
bundu dia Mfumu diabwilwa mbafu-
kulu ? 4 Mose 25: 3 b. 5 Mose 4: 3.
18. Luzolele fila Mfumu nima bwabu
mpe ? Vo luna nangumukina Mfumu
bwabu, buna mu kedika mbazi mfwe-
moso andi yina bwila bundu diadi-
onsono dia Isaeli.
19. Kansi vo nsi yiluatambudi mu
vwa yeti monika bonso yasumuka kwa
yeno, buna luenda vioki ku nsi yabeki
Mfumu, kwena vuma kiavwala diako-
to dia Mfumu, ye lubaka mvwilu zeno
kuna ye yeto. Ka lunangumukinani
Mfumu ko ye ka lunangumukinani yeto
ko mu kukitungila disalu, diankaka ye
ka salu dia Mfumu, Nzambi eto ko.
20. Akani, mwan' a Sela, bu kadi-
mbuka mu bonga mu bina biakianio-
kunwa, buna nganzi ka zabwila bundu
diadionsono dia Isaeli koe, ye ka yandi
kibeni kaka ko wabungwa mu lufuma
lolo ? Yos. 7: 1 b. 1 Lus. 2: 7.
21. Buna bana ba Lubeni ye bana ba
Ngadi ye ndambu mosi akanda dia
Manase bavutula ye bavova kwa baku-
luntu bamafunda ma Isaeli :
22. Nzambi, Mfumu Nzambi, inga,
Nzambi, Mfumu Nzambi, yandi zaidi
bo ye Isaeli lenda bo zaya mpe : Mu
kedika, vo diodio diavengo mu ngita
ye ludimbuku kwa Mfumu—buna nge-
ye lenda kutukatudila bwabu lusadusu
luaku !—
23. vo tukitungidi disalu mu diambu
dia kadi tuzolele fila Mfumu nima, ye
vo tuzolele dio yokila nkailu miangioka
vo miandia vo natina dio nkailu mia-
matondo, buna Mfumu kibeni bika ka-
tomba yina yituena bila.
24. Inga, mu kedika yeto tuavengi
bo mu diambu dia tuatinini momo ma-
lenda kala, bu tuabenzi, vo bana beno
mu ntangu yina kwiza balenda vova

kwa bana beto: Nki antuadi luena ye Mfumu, Nzambi a Isaeli?

25. Keti Mfumu wavengi Yodani mu kala nzaku va kati ye yeto ye yeno, yeno lubana ba Lubeni ye bana ba Ngadi; nkiangunu ka luena ntuadi mu Mfumu ko. Bobo bana beno balenda kakidila bana beto mu vumina Mfumu.

26. Nkiangunu yeto tuavova: Bika tuabadika tunga salu diadi, kansi ka mu diambu diankailu miangioka vo miamponda ko,

27. kansi mu kala mbangi va kati ye yeto ye yeno ye va kati ye mbandu zeto zina kutulanda, vo tuzolele sala salu kia Mfumu va zizi kiandi mu nkailu mieto miangioka ye miamponda ye miamatondo, kidi bana beno mu ntangu yina kwiza bana lembwa vova kwa bana beto: ka luena ntuadi mu Mfumu ko.
1 Mose 31: 48. Yos. 24: 27.

28. Yeto tuabanza: Vo buna kala mu ntangu yina kwiza, vo bana vova bobo kwa yeto ye mbandu zeto zina landa, buna tulenda vutula: Lutala kifwani kiasalu dia Mfumu kiavanga mase meto, kansi ka mu diambu diankailu miangioka vo miamponda ko, kansi mu kala mbangi va kati ye yeto ye yeno.

29. Ka bwa ko vo tuna nangumukina Mfumu ye fila nima kwa Mfumu bwabu mu tunga salu diankailu miangioka vo miandia vo miamponda, diankaka ye ka salu dia Mfumu, Nzambi eto ko, ditadisi ye vwala diandi diakoto.

30. Nganga Pinehasi ye mfumu zabundu, i bakuluntu bamafunda ma Isaeli bakala yandi, bu bawa mamonsono makamba bana ba Lubeni ye bana ba Ngadi ye bana ba Manase, bazola bo.

31. Pinehasi, mwan' anganga Elasali, wavova kwa bana ba Lubeni, bana ba Ngadi ye bana ba Manase: Bwabu yeto tumweni, vo Mfumu wena mu kati dieto, mu diambu diodio bu lulembolo zola dimbudila Mfumu bobo. Mu diodio luatanini mpe bana ba Isaeli mu koko kwa Mfumu.

32. Mboki Pinehasi, mwan' anganga Elasali ye zimfumu bakatuka mu bana ba Lubeni ye bana ba Ngadi mu nsi a Ngiladi ye bakota mu nsi a Kanana kwa bana bankaka ba Isaeli ye basamuna nsamu au vantadisi au.

33. Wau wazolwa kwa bana ba Isaeli, ye bana ba Isaeli basika Nzambi; yau ka bavutuka banza mu kwenda kubanwanisa ko mu bunga nsi yakala bana ba Lubeni ye bana ba Ngadi kundu.

34. Bana ba Lubeni ye bana ba Ngadi bavana disalu nkumbu ye bavova: Diau i mbangi va kati ye yeto, vo Mfumu i Nzambi.

KAPU 23.

Yosua walubula bantu.

Ntama yayingi mboki Mfumu bu kayambula Isaeli diabaka yenge mu ntantu miau miamionsono va tueka tuatonsono, ye Yosua bu kanuna ye wakala mvu miamingi,

2. buna Yosua watumisa Isaeli diadionsono, bangudi zau zabantu, bakuluntu bau, nkongudidi miau ye nkengi miau ye wavova kwa yau: Bwabu mono ndunini ye ngieka mvu miamingi.
Yos. 24: 1.

3. Yeno kibeni luamweni yayonsono yavanga Mfumu, Nzambi eno, kwa bantu baba babonsono, bu luayiza koti mwamu, kadi Mfumu, Nzambi eno, walunwanina yandi kibeni. 5 Mose 3: 22.

4. Tala, bantu baba basidi bwabu, mu ntelo awadi mono ibakebi kwa yeno kunku kiadifwa, bonso bwena makanda meno, tuka mu Yodani—kansi ka bantu bobo babonsono bayafukisi ko—nate ye ku mbu waunene mu ntini yaweste.

5. Mfumu kibeni, Nzambi eno, una kubakuba mu yeno ye kubatinisa mu yeno, mpasi luabaka nsi au, bonso buluakembo kwa Mfumu, Nzambi eno.
2 Mose 14: 14. 23: 27.

6. Kansi bwabu lukala nakekete nakuma mu keba ye vanga yayonsono yasonukwa mu nkand' amina wa Mose, ka luidi vengama kani ku lubakala vo ku lumoso;
5 Mose 5: 32. 17: 11, 20. 28: 14. Yos. 1: 7.

7. ka lukalani ntuadi ye bantu bobo bakidi yeno ko, ye ka lubikani nkumbu zanzambi zau ko vo dila zo ndefi vo sadila vo sambila zo.
2 Mose 23: 13, 24. Yel. 5: 7. Sef. 1: 5.

8. Inga, luna tatamana kwa Mfumu, Nzambi eno, bonso buluvengi nate ye lumbu kiaki.

9. Mfumu wakubidi makanda mamanene mabantu ye mangolo mu diambu dieno, ye ka widi muntu nkutu ko lendele mu kulukakidila nate ye lumbu kiaki.

10. Muntu mosi kaka mu yeno watinisi funda, kadi Mfumu kibeni, Nzambi eno, walunwanini, bonso bukalukembi.
3 Mose 26: 8. 5 Mose 28: 7. 32: 30.

11. Bwabu lutoma kukikenga, mpasi luazola Mfumu, Nzambi eno.
5 Mose 4: 15 b.
12. Kadi vo luna kumfila nima ye tatamana ye bantu baba basidi yeno mwamu ye bundana yau mu kizitu ye luna kala ntuadi ye yau, ye yau ye yeno,
13. buna luna zaya mu kedika, vo Mfumu, Nzambi eno, kana vutuka kuba bantu baba mu yeno ko, kansi bana kala kwa yeno nkievo siongi ye ntambu ye kala kokoto mu tueka tueno ye nsende mu meso meno, nate ye luamana fulwa mu nsi yayi yabiza yaluveni Mfumu, Nzambi eno.
2 Mose 23: 33. 4 Mose 33: 55. Nkong. 2: 3, 21.
14. Tala, bwabu si ngienda nzila yikwendilanga nza yayonsono. Buna luyindula mu ntima mieno miamionsono ye miela mieno miamionsono, vo widi diambu dimosi nkutu mu momo mamonsono mambote malusila Mfumu, Nzambi eno, ka diatumini ko; mamonsono mameni kwenda detila kwa yeno, widi diambu dimosi nkutu mu mau ka diatumini ko. Yos. 21: 45.
15. Kansi bonso bwabukidi momo mamonsono mambote kwa yeno malusila Mfumu, Nzambi eno, i bobo Mfumu una yambudila momo mamonsono mambi mabuka mu yeno, nate ye wamana kulubunga mu nsi yayi yabiza yiluaveno kwa Mfumu, Nzambi eno,
Yos. 24: 20.
16. vo luna tulula luwawanu lua Mfumu, Nzambi eno, i lolo lukasikidikisa kwa yeno, ye vo luna kwenda sadila nzambi zankaka ye sambila zo, buna nganzi za Mfumu zina kwama kwa yeno, ye luna fukuswa nswalu mu nsi yayi yabiza yikaluveni.
3 Mose 26: 14 b. 5 Mose 4: 25 b. 11: 16 b. 28: 15 b.

KAPU 24.

Mambu mazimunina makamba Yosua kwa bantu. Luwawanu luakoduswa diaka. Mfwilu a Yosua. Visi bia Yosefi biadiamuswa. Mfwilu a Elasali.

Yosua wakutikisa makanda mamonsono ma Isaeli ku Sekemi, ye watumisa bangudi zabantu ba Isaeli, bakuluntu bau, nkongudidi miau ye nkengi miau, ye bafinama vantadisi a Nzambi.
Yos. 23: 2.
2. Yosua wavova kwa bantu babonsono: Mfumu, Nzambi a Isaeli, vovele ebu: Mase meno makala kundu mu simu diankaka dianzadi mu nsi nkulu; Tela wakala mo mpe, i se dia Abalahami ye Naholi. Yau basadila nzambi zankaka kuna. 1 Mose 11: 26, 31.
3. Kansi mono yalandisa se dieno Abalahami kuna simu dianzadi ye yanyambula kazieta mu nsi yayonsono ya Kanana. Mono yavanga nkun' andi ntalu yayingi; mono yamvana Isaki,
1 Mose 12: 1. 21: 1 b.
4. ye kwa Isaki yavana Yakobi ye Esau. Mono yavana miongo mia Seili kwa Esau mu vwa; kansi Yakobi ye bana bandi bababakala bayenda kulumuki ku Ngipiti.
1 Mose 25: 21, 24 b. 36: 8. 46: 1b., 5 b.
5. Mboki yafidisa Mose ye Aloni ye yabafika Ngipiti mu mavanga mayavanga kuna, ye mboki yabavaikisa.
2 Mose 7-12.
6. Mono bu yavaikisa mase meno mu Ngipiti ye lualuaka ku mbu, buna bisi Ngipiti bazoma mase meno mu makalu ye mintentami nate ye ku mbu wa Mbwaki. 2 Mose 14: 9 b.
7. Buna babokila kwa Mfumu, ye yandi watula tombe kiankobo va kati ye yeno ye bisi Ngipiti ye wababukisila mbu ye wabafuka, inga, yeno luamona mu meno meso mayavanga kwa bisi Ngipiti. Mboki luakala kundu ntama yayingi mu nsi yankatu.
2 Mose 14: 19 b., 28, 30 b.
8. Mboki mono yalukotisa mu nsi abaamolita bakala mu simu diankaka dia Yodani, ye yau balunwanisa; kansi mono yabavana mu moko meno ye luabaka nsi au, ye mono yababunga mu diambu dieno. 4 Mose 21: 21 b.
9. Buna Balaki, mwan' a Sipoli, ntinu mu Moabi, wananguka ye wanwanisa Isaeli. Yandi watumisa Bilami, mwan' a Beoli, mpasi kalusinga.
4 Mose 22: 2 b.
10. Kansi mono kiazola wila Bilami ko, kansi wakatwa kulusakumuna, ye yalutanina mu koko kwandi.
11. Bu luamana sabuka Yodani ye lualuaka ku Yeliko, buna bisi Yeliko balunwanisa, ye mpe baamolita, bapelesita, bakananita, bahetita ye bangilingasita, bahivita ye bayebusita, kansi mono yabavana mu moko meno.
Yos. 3: 16. 6: 20. 10: 8 b. 11: 8, 23.
12. Mono yafidisa zimvimvi ku ntual' eno, ye mu zau ntinu miole miabaamolita miatinuswa mu yeno, ka mu sabala kiaku vo ponza kiaku ko.
2 Mose 23: 28. 5 Mose 7: 20. Lumb. 44: 3.
13. Mono yaluvana nsi yilualembwa sala salu, ye mpe mbanza zilualembwa tunga, ye mu zau luayambulwa luakala kundu; mu mavia mavinia ye nkuzu

miaolive milualembwa kuna, luayambudulwa dia. 5 Mose 6: 10 b.
14. Nkiangunu luvumina Mfumu ye lunsadila bwalunga ye mu kwikama; lukatula nzambi zozo zasadila mase meno mu simu diankaka dianzadi ye mu Ngipiti, ye lusadila Mfumu.
15. Kansi vo ngodi eno mu sadila Mfumu, buna lukisodila lumbu kiaki wonso uluzolele sadila, kani nzambi zasadila mase meno, bu makala mu simu diankaka dianzadi vo nzambi zozo zisambulwanga kwa baamolita, i nsi au yilukalanga yeno kibeni. Kansi mono ye nzo ami, yeto tuzolele sadila Mfumu.
16. Buna bantu bavutula ye bavova: Ka bwa ko, vo tuna sisa Mfumu ye sadila nzambi zankaka!
17. Ka bwa ko, Mfumu i Nzambi eto, yandi i ndiena wavaikisa yeto ye mase meto mu nsi a Ngipiti, mu nzo akinânga, ye wavanga mangu biabi biabinene va meso meto ye watukeba mu nzila yayonsono yituayiza ye mu bantu babonsono ye nsi au yituavioka.
18. Nkiangunu Mfumu watinisa bantu bobo babonsono mu yeto, ye mpe baamolita bakala mu nsi. Nkiangunu yeto mpe tuzolele sadila Mfumu, kadi yandi i Nzambi eto.
19. Yosua wavova kwa bantu: Ka lulendi sadila Mfumu ko, kadi yandi i Nzambi yanlongo; yandi i Nzambi avema, yandi kana vibidila ntulumunu zeno ye masumu meno ko.
2 Mose 23: 21.
20. Vo luna sisa Mfumu ye sadila nzambi zanzenza, buna yandi una fila nima ye yambula luabiva nitu ye kulubunga, bu kateka yambula luatomuswa nitu nate ye bwabu. Yos: 23: 15 b.
21. Kansi bantu bavova kwa Yosua: Ka bwa ko, kansi tuzolele sadila Mfumu.
22. Buna Yosua wavova kwa bantu: Bwabu yeno kibeni luena zimbangi kwa yeno, vo lukisodele Mfumu mu kunsadila. Yau batambudila: Inga.
23. Yandi wavova: Buna lukatula nzambi zanzenza ziluena, ye luyinimisa ntima mieno kwa Mfumu, Nzambi a Isaeli. 1 Sam. 7: 3.
24. Bantu batambudila kwa Yosua: Mfumu, Nzambi eto, tuzolele sadila ye nding' andi tuzolele wa.
25. Buna Yosua wawawasa luwawanu ye bantu mu lumbu kina ye wabakamba mina ye nsiku ku Sekemi.
26. Yosua wasonika momo mamonsono mu nkand' amina wa Nzambi. Yandi wabonga tadi diadinene ye watedimisa dio kuna kunsi anti wacene wakala va kinlongo kia Mfumu.
1 Mose 35: 4. Nkong. 9: 6.
27. Yosua wavova kwa bantu babonsono: Tala, tadi diadi dina kala mbangi kwa yeto, kadi diwilu mambu mamonsono mavovele Mfumu kwa yeto; diau dina kala mbangi kwa yeno, ka luidi kadila Nzambi eno.
28. Mboki Yosua wasindika bantu muntu muntu ku fwa diandi.
Nkong. 2: 6.
29. Ntama yavioka mboki sielo kia Mfumu, i Yosua, mwan' a Nuni, wafwa, bu kakala nkama mosi ye kumi diamvu.
Nkong. 2: 8 b.
30. Yandi wadiamuswa mu nsi afwa diandi, ku Timinati-Sela mu miongo mia Efalaimi, mu ntini yanode yamongo wa Ngasi. Yos. 19: 50.
31. Isaeli diasadila Mfumu ntangu zozo zakala Yosua moyo ye ntangu zozo zakala bangudi zabantu moyo balanda Yosua bazaya mavanga mamonsono mavanga Mfumu mu diambu dia Isaeli.
32. Visi bia Yosefi biavaikuswa mu Ngipiti ye bianatwa kwa bana ba Isaeli, biadiamuswa kwa yau ku Sekemi, mu kunku kiantoto kiasumba Yakobi kwa bana ba Hamoli, se dia Sekemi, mu nkama akesita; bana ba Yosefi batambula kio bonso difwa.
1 Mose 33: 19. 48: 22. 50: 25. 2 Mose 13: 19. Mav. 7: 16.
33. Elasali, mwan' a Aloni, wafwa ye wadiamuswa mu mbanz' amwan' andi Pinehasi, Ngiba, dikavewa mu miongo mia Efalaimi.

NKAND' A MINKONGUDIDI.

KAPU 1.

Mvita zabaisaelita ye bakananita mu ntangu zalanda mfwilu a Yosua.

Yosua bu kamana fwa, bana ba Isaeli bayuvula Mfumu ye bavova: Nani mu yeto una teka nanguka kwa bakananita ye kubanwanisa? Nkong. 20: 18.
2. Mfumu wavova: Yuda una bo vanga; tala, mono yaveni nsi mu koko kwandi.
3. Buna Yuda wavova kwa mpangi andi Simeoni: Nanguka yami ye kota mu kunku kiami kiadifwa ye bika tuanwanisa bakananita, buna mbokingina kwenda yaku ye kota mu kunku kiaku kiadifwa. Buna Simeoni wayenda yandi.
4. Yuda bu kayenda kuna, Mfumu wavana bakananita ye bapelesita mu moko mau, ye babavonda ku Beseki, kumi diamafunda.
5. Kadi ku Beseki babwana Adoni-Beseki ye bannwanisa ye babedisa bakananita ye bapelesita.
6. Adoni-Beseki wataba, kansi banzoma ye bankamata ye banzaka ngudi zanlembo miamoko mandi ye miatambi biandi.
7. Buna Adoni-Beseki wavova: Lusambodia luantinu miazakwa ngudi zanlembo miamoko ye miatambi batota mansadusulwa kunsi ameza mami; bonso bwakedi mavanga mami, Nzambi wamvutudi ndinda bwabu. Mboki bamfila ku Yelusalemi, ye kuna kafwila.
2 Mose 21: 23 b.
8. Kansi bana ba Yuda bakakalala Yelusalemi ye babaka dio ye babanda bisi mbanza mu meno masabala; mboki bakwika mbanza.
9. Mboki bana ba Yuda bayenda nwanisa bakananita bakala mu Miongo, mu nsi ya Sude ye mu nsi ya Kuluka.
10. Yuda diayenda nwanisa bakananita bakala ku Hebeloni—mu nsi nkulu diabikwa Kiliati-Alaba—ye babedisa Sesai, Ahimani ye Talamai.
Yos. 10: 36 b. 11: 21. 15: 13 b.
11. Tuka kuna bayenda nwanisa bisi Debili. Kansi mu nsi nkulu Debili diabikwa Kiliati-Sefeli. Yos. 15: 15 b.
12. Kalebi wavova: Kwa ndiena una nwanisa Kiliati-Sefeli ye baka dio mono nzolele kunkwedisa mwan' ami wankento Akasa.
13. Otinieli, mwan' a Kenasi, nleke a Kalebi, bu kabaka dio, buna wankwedisa mwan' andi wankento Akasa.
14. Bu kaluaka kwa yandi, buna wanleba mu lomba via kwa sandi; yandi wakulumuka nswalu mu mpunda. Buna Kalebi wavova kwa yandi: Nki ukondolo?
15. Yandi wavova kwa yandi: Ungiambula yatambula nkailu ansisulu, bu unkwedese ku nsi yina yayuma ya Sude; umpana nto zanlangu. Buna Kalebi wamvana nto za Iliti ye za Tatiti.
16. Bana bamwisi kenita, i ko wa Mose, bayenda ku nsi yankatu ya Yuda, mu ntini ya Sude ya Aladi, tuka ku mbanz' a Maba va kimosi ye bana ba Yuda; bayenda kala kundu kuna va kati ye bantu.
2 Mose 18: 1. 4 Mose 10: 29 b. 24: 21.
5 Mose 34: 3. Nkong. 4: 11. 1 Sam. 15: 6.
17. Kansi Yuda wanama mpangi andi Simeoni, ye babedisa bakananita bakala ku Sefati; baniokuna mbanza; mu diambu diodio diabikwa nkumbu Holoma. 4 Mose 21: 3.
18. Mboki Yuda wabaka Ngasa ye nsi adiau, Askeloni ye nsi adiau ye Ekeloni ye nsi adiau.
19. Mfumu wakala ye Yuda, ye babaka miongo; kadi balembana kuba yau bakala kundu mu ndimba, bu bakala ye makalu mamvita masengwa.
Yos. 17: 16, 18.
20. Yau bavana Hebeloni kwa Kalebi, bonso bwavova Mose, ye yandi wakuba bana batatu ba Anaki kuna.
4 Mose 14: 24. Yos. 14: 13 b. 15: 13.
21. Kansi bayebusita bakala ku Yelusalemi, bana ba Benyamini balembana kubakuba, nkiangunu bayebusita basala ye bana ba Benyamini mu Yelusalemi, bonso bubavanganga nate ye bwabu.
Yos. 15: 63. 2 Sam. 5: 6 b.
22. Mboki mpe yau bavuwa mu nzo

a Yosefi bayenda ku Beteli, ye Mfumu wakala yau.

23. Yau banzo a Yosefi banekisa Beteli, mbanza yoyo yabikwa Lusi mu nsi nkulu. 1 Mose 28: 19.

24. Buna neki miau miamona bakala dieti vaika mu mbanza, ye bavova kwa yandi : Utusonga konso kutulenda kotila mu mbanza, buna mboki tuzolele kuvangila nkenda.

25. Bu kamana kubasonga, kubalenda kotila mu mbanza, babanda bisi mbanza mu meno masabala ; kansi bakala diodio ye sinsi diandi diadionsono basindika.

26. Bakala diodio diayenda ku nsi abahetita ; kuna katunga mbanza yikavana nkumbu Lusi, bonso buyibikwanga nate ye bwabu. Yos. 16: 2.

27. Kansi Manase walembana baka Bete-Sani ye vuma biantumamana ye ka Tanaki ye vuma biantumamana ko, ye balembana mpe kuba bisi Doli ye vuma biadiau biantumamana ye ka bisi Yibilami ye vuma biadiau biantumamana ko ye ka bisi Mengido ye vuma biadiau biantumamana ko, kansi bakananita batatamana mu nsi.
Yos. 17: 11 b.

28. Mboki baisaelita bu balutila ngolo, bavanga bakananita sielo biabindama mu sala ; ntangu yina mpe ka babakuba ko.

29. Efalaimi mpe kakuba bakananita bakala ku Ngeseli ko, kansi bakananita bakala yau ku Ngeseli.
Yos. 16: 10.

30. Sebuluni kakuba bisi Kitiloni ye bisi Nahaloli ko, kansi bakananita bakala yau bavangwa sielo biau biabindama mu sala.

31. Aseli kakuba bisi Ako vo bisi Sidoni ko ye ka yau mu Alabi, Akisibi, Heleba, Afiki ye Lehobi ko.

32. Nkiangunu baaselita bakala kundu ye bakananita, bisi nsi nkulu ; kadi ka babakuba ko.

33. Nafatali kakuba bisi Bete-Semesi ko, ye ka bisi Bet-Anati ko, kansi wakala kundu ye bakananita, bisi nsi nkulu ; kansi bisi Bete-Semesi ye Bet-Anati bayika sielo biau biabindama mu sala.

34. Kansi baamolita bafietikisa bana ba Dani ku miongo, kadi ka babayambula bakulumuka mu mindimba ko.

35. Baamolita batatamana mu kala ku Hali-Helesi, Ayaloni ye Salibimi ; kansi moko mabana ba Yosefi makala zitu mu yau, ye bayika sielo biau biabindama mu sala.

36. Nsi abaamolita yatuka ku nzanz' a Nkutu, ku Sela ye yayalangana kuna ntandu.

KAPU 2.

Ndongolo andongi mu nkolomono a Isaeli. Bonso bwakala mu ntangu zaminkongudidi.

Mpofi a Mfumu yatuka ku Ngilingali yayiza ku Bokimi. Yandi wavova : Mono yaluvaikisa mu Ngipiti ye yalukotisa mu nsi yiyasila mu ndefi kwa mase meno, ye mono yavova : Kina kwami vunza luwawanu luami ye yeno mu ntangu yikayimani ko.
1 Mose 15: 18. 1 Mose 17: 7 b. 5 Mose 29: 14 b.

2. Yeno mpe ka luna wawasa luwawanu ye bisi nsi yayi ko, kansi luna tulula masalu mau. Kansi ka luawilu nding' ami ko.—Buna nki luavengi !
2 Mose 23: 32 b. 34: 12 b. 4 Mose 33: 52 b. 5 Mose 7: 2 b. 12: 3.

3. Nkiangunu mono mpovele mpe bwabu : Kizolele kubatinisa mu yeno ko, kansi bana kulufietikisa mu tueka tueno, ye nzambi zau zina kala nkievo siongi kwa yeno.
5 Mose 7: 16. Yos. 23: 13.

4. Mpofi a Mfumu bu kavova mambu momo kwa bana babonsono ba Isaeli, bantu babwa mu dila.

5. Babika vuma kina nkumbu Bokimi ;[1] bayokila Mfumu nkailu kuna.

6. Kadi bwakala ebu, Yosua bu kasindika bantu, bana ba Isaeli bayenda mu baka nsi bonso mvwilu, muntu muntu ku fwa diandi. Yos. 24: 28.

7. Bantu basadila Mfumu mu ntangu yina yakala Yosua moyo ye ntangu yina yakala bangudi zabantu moyo balanda Yosua, i yau bamona mavanga momo mamonsono mamanene mavanga Mfumu kwa Isaeli. Yos. 24: 31.

8. Kansi Yosua, mwan' a Nuni, sielo kia Mfumu, wafwa, bu kakala nkama mosi ye kumi diamvu. Yos. 24: 29 b.

9. Yandi wadiamuswa mu nsi afwa diandi ku Timinati-Helesi mu miongo mia Efalaimi, mu ntini yanode yamongo wa Ngasi.

10. Mbandu yina yayonsono bu yamana yonzama kwa mase mau, mbandu yankaka yabalanda, yau ka yazaya Mfumu ko vo mavanga momo makavangila Isaeli. 5 Mose 31: 16.

11. Buna bana ba Isaeli bavanga yina yakala yambi mu meso ma Mfumu ye basadila ba Bali.
4 Mose 25: 3. Nkong. 8: 33. 2 Nt. 1: 2, 6.

[1] mb. vuma kibadidila.

12. Basisa Mfumu, Nzambi amase mau, wabavaikisa mu nsi a Ngipiti, ye banama nzambi zankaka, i nzambi zabantu babazungidila, ye basambila zo; mu diodio bafwemisina Mfumu.
13. Kadi bu basisa Mfumu bonso bobo ye basadila Bali ye ba Astaloti,

Nkong. 10: 6 b. 1 Sam. 31: 10. 1 Nt. 11: 5, 33. 2 Nt. 23: 13.

14. nganzi za Mfumu zakwama kwa Isaeli, ye yandi wabavana mu moko mamimpedi, ye miau miabapela; yandi wabateka mu moko mantantu miau miabazungidila kuna, ye balembana kakidila ntantu miau diaka.

Nkong. 3: 8. 4: 2. Lumb. 44: 12. Yes. 50: 1.

15. Konso kubayenda, koko kwa Mfumu kwabakakidila, ye babwa mu kubu, bonso bwavova Mfumu ye bonso bwadila Mfumu ndefi, vo bana bo mona, ye baluaka mu nzungu zazinene.

3 Mose 26: 17, 33. 5 Mose 28: 15 b.

16. Buna Mfumu watonginika nkongudidi miabavulusa mu moko mampedi miau. Nkong. 3: 9 b., 15.
17. Kansi ka bawila mpe nkongudidi miau ko, kansi mu kinsuza banama nswalu nzambi zankaka ye basambila zo; bavengama mu nswalu mu nzila yina yayenda mase mau mu ntumumunu ansikudukusu za Mfumu, ye ka bavanga bonso yau ko.
18. Nkiangunu Mfumu bu katonginika minkongudidi mu yau, buna Mfumu wakala ye nkongudidi ye wabavulusa mu moko mantantu miau, nkongudidi bu wakidi moyo, kadi Mfumu wabafwila nkenda mu diambu diabiaula biau mu yau babazungula ye babakwamisa.

Nkong. 10: 16.

19. Kansi nkongudidi bu kafwa, bavutuka kwau, ye bavanga yina yibivisanga ye balutila mase mau, ye banama nzambi zankaka ye basadila zo ye basambila zo; ka bayambula mavanga mau ye mbalu au ko.
20. Nkiangunu nganzi za Mfumu zakwama kwa Isaeli ye wavova: Bantu baba bu batuludi luwawanu luami, i luna luyasikidikisa kwa mase mau, ye ka bazolele wa nding' ami ko,
21. buna mono mpe kina vutuka kuba bakala dimosi ko mu yau mu bantu babana basisa Yosua, bu kafwa,
22. kidi yatontila Isaeli mu yau, kani bazolele keba nzil' a Mfumu ye kwendila yo, bonso bwakeba yo mase mau evo kani ka bazolele ko. Nkong. 3: 4.
23. Nkiangunu Mfumu wayambula bantu bobo basala, ye kabakuba nswalu ko; kabavana mu koko kwa Yosua ko.

KAPU 3.

Otinieli, Ehudi, Samangali.

Baba i bantu bayambula Mfumu basala, kidi katontila Isaeli mu yau, i baisaelita babonsono bakabakala ntuadi ye mvita zazonsono mu Kanana ko—

5 Mose 7: 22.

2. mu diambu dia kidi kaka mbandu zalanda zabana ba Isaeli zina zo mona, mpasi kana kubalongila bobo, bonso bwena mvita, i yau kaka bakabateka zo mona:
3. mfumu ntanu zabafilistea ye bakananita babonsono ye basidonita ye bahivita bakala mu miongo mia Lebanoni, tuka ku mongo wa Bali-Helemoni nate ye kuna kukwendanga nzila ku Hamati.

Yos. 13: 2 b.

4. Mu yau Mfumu kazola tontila Isaeli, kidi kazaya, vo bazolele wa nsikudukusu zikavana mase mau mu Mose. 5 Mose 8: 2. Nkong. 2: 22.
5. Bana ba Isaeli bu bakala va kati ye bakananita, bahetita, baamolita, bapelesita, bahivita ye bayebusita,
6. bakwela bana bau babakento ye bakwedisa bana bau babakento kwa bana bau bababakala ye basadila nzambi zau.

2 Mose 23: 32 b. 34: 16. 5 Mose 7: 3 b.

7. Bana ba Isaeli bavanga makala mambi mu meso ma Mfumu ye bavilakana Mfumu, Nzambi au, ye basadila ba Bali ye ba Asela.
8. Buna nganzi za Mfumu zakwama kwa Isaeli, ye wabateka mu koko kwa Kusani-Lisataimi, ntinu ku Alami-Nahalaimi; bana ba Isaeli bakatwa sadila Kusani-Lisataimi mu nani diamvu.
9. Kansi bana ba Isaeli babokila kwa Mfumu, buna Mfumu watonginika mvulusi mu bana ba Isaeli wabavulusa, i Otinieli, mwan' a Kenasi, nleke a Kalebi.
10. Mpeve a Mfumu yanyambama, ye yandi wakala nkongudidi mu Isaeli, ye bu kayenda nwani, Mfumu wavana Kusani-Lisataimi, ntinu ku Alami, mu koko kwandi, ye koko kwandi kwabedisa Kusani-Lisataimi.
11. Nsi yabaka yenge mu makumaia mamvu; Otinieli, mwan' a Kenasi, wafwa. Nkong. 8: 28.
12. Kansi bana ba Isaeli bavutuka vanga makala mambi mu meso ma

Mfumu; buna Mfumu wavana Engeloni, ntinu mu Moabi, kakala lulendo mu Isaeli, bu bavanga makala mambi mu meso ma Mfumu.
13. Yandi wabundana ye bana ba Amoni ye Amaleki; mboki yandi wayenda bedisa Isaeli, mboki babaka mbanz' a Maba.
14. Bana ba Isaeli bakatwa sadila Engeloni, ntinu mu Moabi, mu kumi ye nani diamvu.
15. Kansi bana ba Isaeli babokila kwa Mfumu, ye Mfumu watonginika mvulusi muyau, Ehudi, mwan' a Ngela, i mbenyaminita, nkwa koko kwalumoso. Bana ba Isaeli bu batidisa nkailu miau mu yandi kwa Engeloni, ntinu mu Moabi,
16. buna Ehudi wakivangila sabala kiakala meno yeku-yeku, mfwoko mosi mu la; yandi wakanga kio kunsi amvwatu miandi ku luketo ku lubakala.
17. Yandi wayekula minkailu kwa Engeloni, ntinu mu Moabi. Kansi Engeloni wakala bakala diavuluka beni.
18. Bu kamana yekula minkailu, wasindika bantu banata minkailu.
19. Kansi yandi kibeni wavutuka ku vuma kia Teki ku Ngilingali ye watuma: Mono mbeki nsamu wansweki kwa ngeye, untinu. Ndieu bu kavova: Utusisa yeto ye yeto, buna babonsono banzungidila bavaika momo.
20. Ehudi bu kamana kota kwa yandi kukavwwanda mu seka diandi diampongo diakala kwa yandi kaka, buna Ehudi wavova: Mono ngiena ye diambu ditukidi kwa Mfumu mu kukamba. Buna wananguka ku kiandu kiandi.
21. Kansi Ehudi walambula koko kwandi kwalumoso ye wakatula sabala mu luketo luandi lualubakala ye wanzoka kio mu vumu kiandi,
22. ye mvilu asabala mpe walanda nkati asabala mu kota, ye mazi mavindimisa nkati asabala, kadi kavola sabala mu vumu kiandi ko. Mboki wavaika ye wakota mu vinga kiaseka.
23. Ehudi bu kakota mu vinga, wazika mavitu maseka ku nima ye wabindika mo.
24. Bu kamana vaika, sielo biantinu biayiza, ye bu bamona, vo mavitu maseka mabindamene, babanza: Mu kedika diambu dia ku nenga diena yandi mu seka diandi diampongo.
1 Sam. 24: 4.
25. Kansi bu bavingila ye vingila ntama beni ye kazibula mavitu maseka ko, babonga nsabi ye bazibula yau kibeni, ye tala, buna mfumu au walambalala wafwa va mabaya.
26. Kansi Ehudi wakitabila, bu bazingidila bobo; wakiviokila vuma kia Teki ye wataba kuna Seila.
27. Bu kaluaka ku nzo andi, i ntumbu telumuna mpungi mu miongo mia Efalaimi; buna bana ba Isaeli bakulumuka mu miongo ye yandi ku ntual' au.
28. Yandi wabakamba: Lundama, kadi Mfumu waveni ntantu mieno bamoabita mu moko meno. Buna bannama kuna banda ye bakenga masabu ma Yodani mu diambu diabamoabita ye ka bayambula muntu kasabuka ko.
29. Buna babedisa bamoabita kuna, kani kumi diamafunda mababakala, buna bena bantu bangolo ye bakikesa, widi muntu nkutu katabuswa ko.
30. Buna Moabi walemvulwa kunsi akoko kwa Isaeli. Nsi yakala yenge mu lunani luamvu.
31. Samangali, mwan' a Anati, wamvingana; yandi wavonda nkama sambanu zabafilistea mu finti-nti fiangombe. Yandi mpe wavulusa Isaeli.

KAPU 4.

Debola. Balaki wabedisa Sisela. Mfwilu a Sisela mu koko kwa Yaeli.

Kansi bana ba Isaeli bavutuka vanga makala mambi mu meso ma Mfumu, Ehudi bu kamana fwa.
2. Buna Mfumu wabateka mu koko kwa Yabini, ntinu, i mwisi kananita, wayala ku Hasoli. Ntuti ankangu andi i Sisela, ye yandi wakala ku Haloseti-Hangoimi. Yos. 11: 10. 1 Sam. 12: 9.
3. Bana ba Isaeli babokila kwa Mfumu; kadi yandi wakala vwa diankama zamakalu mamvita masengwa, ye yandi wazungula bana ba Isaeli mu ngolo mu makumole mamvu.
4. Kansi Debola, mbikudi wankento, nkazi a Lapidoti, wakala nkongudidi wankento mu Isaeli mu ntangu yina.
5. Yandi wavwanda kunsi aba dia Debola va kati ye Lama ye Beteli mu miongo mia Efalaimi, ye bana ba Isaeli bayenda baluki kwa yandi, kidi kakongudila.
6. Yandi watumisa Balaki, mwan' a Abinoami, watuka ku Kedesi mu Nafatali ye wavova kwa yandi: Tala, Mfumu, Nzambi a Isaeli, kembi: Wenda baluki va mongo wa Taboli ye nata

kumi diamafunda mababakala mu bana ba Nafatali ye bana ba Sebuluni.
Eb. 11: 32.
7. Kadi mono nzolele tuadikisa Sisela, ntuti ankangu a Yabini, ye makalu ye makabu mandi, kwa ngeye ku fimwila fia Kisoni ye kumvana mu koko kwaku.
8. Balaki wavova kwa yandi: Vo una kwenda yami, si ngienda, kansi vo kuna kwenda yami ko, kina mpe kwenda ko.
9. Buna watambudila; Inga, ngina kwenda yaku; kansi buna nzitusu ka una kala waku ko mu nzila yiuna kwendila bwabu, kansi Mfumu una teka Sisela mu koko kwankento. Debola wananguka ye wanama Balaki ku Kedesi.
10. Buna Balaki wakutikisa Sebuluni ye Nafatali ku Kedesi, ye kumi diamafunda mababakala mannama kuna; Debola mpe wabaluka yandi kuna.
11. Kansi nkenita Hebeli wavambana ye bakenita bankaka, bana ba Hobabi, ko wa Mose; yandi wabaka vuma biandi bianzo zakoto nate ye kuna ntelebinta mu Sanimi ku Kedesi.
4 Mose 10: 29. Nkong. 1: 16.
12. Sisela wasamununwa, vo Balaki, mwan' a Abinoami, wamana baluka va mongo wa Taboli.
13. Buna Sisela wayonzika makalu mandi mamonsono mamvita, vwa diankama zamakalu masengwa ku fimwila fia Kisoni, ye bantu babonsono bakala kuna, tuka ku Haloseti-Hangoimi.
14. Kansi Debola wavova kwa Balaki: Nanguka, kadi lumbu kiaki i kina kiveni Mfumu Sisela mu koko kwaku; tala, Mfumu uvitidi ku ntual' aku. Buna Balaki wakulumuka mu mongo wa Taboli, ye kumi diamafunda mababakala manama yandi.
15. Mfumu wafidisa tengo-tengo kwa Sisela ye makalu mandi mamonsono ye nkangu andi wawonsono, sabala bu kiasangutwa mu nwanisa Balaki; Sisela wakulumuka mu kalu diandi ye wataba mu malu mandi. Lumb. 83: 9.
16. Balaki wazoma makalu ye nkangu nate ye ku Haloseti-Hangoimi. Nkangu wawonsono wa Sisela wabilama mu meno masabala; widi muntu nkutu katabuswa ko.
17. Kansi Sisela bu kataba watidika malu mandi ku nzo yakoto ya Yaeli, i nkazi ankenita Hebeli; kadi kikundi kiakala va kati ye Yabini, ntinu ku Hasoli, ye nzo ankenita Hebeli.
18. Buna Yaeli wavaika kwa Sisela ye wavova kwa yandi: Kota kwaku, mfumu ami, kota kwa mono, kutinani ko. Buna yandi wakota kwa yandi mu nzo yakoto, ye yandi wamfuka vunga.
19. Yandi wavova kwa yandi: Umpana finlangu fiandwa, kadi mpwila ngiena. Buna wazibula kuba diamamvumina ye wannwika, ye mboki wavutuka kumfuka.
20. Yandi wavova kwa yandi: Telama kwaku va mwelo anzo yakoto, ye vo muntu una kwiza ye kuyuvula, vo muntu wena vava, buna una vutula ve.
21. Kansi Yaeli, nkazi a Hebeli, wabaka kinko kianzo yakoto ye wabonga lukonko mu koko kwandi, mboki watoma kota kwa yandi ye wakoma kinko va nsuka zameso mandi ye kiakota nkutu mu nsi. Bobo kafwila vakaleka tulu tuavindu ye wanoka nitu.
22. Mu ntangu yina Balaki wayiza zomi Sisela; buna Yaeli wavaika mu kunkika ye wavova kwa yandi: Wiza ye ngina kusonga bakala diweti tomba. Buna bu kakota kwa yandi, wamona Sisela fwidi, ye kinko kianzo yakoto ku nsuka zameso.
23. Bobo Nzambi wayambudila Yabini, ntinu mu Kanana, kalemvulwa kwa bana ba Isaeli mu kina lumbu.
24. Moko mabana ba Isaeli malutila mu kala zitu va Yabini, ntinu mu Kanana; vazimunina bafukisa Yabini, ntinu mu Kanana.

KAPU 5.

Nkunga wambedoso wa Debola ye Balaki.

Buna Debola ye Balaki, mwan' a Abinoami, bayimbila nkunga wau:
2. Lusika Mfumu, mintuadisi bu batuadisa mu Isaeli, ye bantu babanama mu luzolo! Nkong. 4: 10.
3. Luwa, lumintinu; ludimba, lumadingizi! Mu nzitusu a Mfumu mono nzolele yimbila, nzolele sika Mfumu, Nzambi a Isaeli.
4. Mfumu, bu wakatuka ku Seili, bu watuka mu nsi a Edomi, buna ntoto wazakama, buna dizulu diatengula nkuka zandi, buna matuti matengula nlangu;
2 Mose 19: 16 b. 5 Mose 2: 3 b. 33: 2. Lumb. 68: 7 b. 77: 17. 97: 5. 114: 7.
5. miongo miazakama va zizi kia Mfumu, inga, Sinai diazakama va zizi kia Mfumu, Nzambi a Isaeli.
6. Mu lumbu bia Samangali, mwan'

a Anati, mu lumbu bia Yaeli, buna bantu ka bakala mu zinzila ko; nkibi miakatwa kengila nzila zampasi.

Nkong. 3: 31.

7. Minyadi ka miakala mu Isaeli ko, inga, ka bakala nkutu ko, nate ye mono, Debola, yatelama, yatelama bonso mbuta mu Isaeli. Nkong. 4: 4.

8. Nzambi zamona zasolwa; buna mvita yakala ku mbazi amielo. Kansi ka mwamonwa nkaku ko ye ka dionga ko mu makumaia mamafunda mu Isaeli.

5 Mose 32: 17. 1 Sam. 13: 19 b.

9. Ntim' ami uvwilu kwa mfumu za Isaeli ye yau mu bantu babanama mu luzolo; inga, lusika Mfumu.

10. Yeno lutentamanga va mpunda zankento zicemanga, yeno luvwandanga va matuandu meno, yeno lukwendanga mu zinzila, lumokina momo.

11. Mbokolo zansiki miaponza bu zina wakana va kati ye vuma biandwikunu anlangu, lunungu lua Mfumu lusikwanga kuna, lunungu luangiadulu andi mu Isaeli. Buna bantu ba Mfumu bakulumuka ku mielo.

12. Nanguka, nanguka, Debola! Nanguka, nanguka, yimbila nkunga! Telama, Balaki, nakibakila zinkole, umwan' a Abinoami.

13. Buna bantu, i yau basadidila, bavana kintuti kwa makesa, ye Mfumu wampana kintuti mu makesa.

14. Bamana tatamana bonso mianzi mu nsi a Amaleki batuka mu Efalaimi; Benyamini walanda ngeye ye wakisanga mu makabu maku. Mfumu zakulumuka mu Makili ye babakala mu Sebuluni banata nkawa wakintuti.

Yos. 17: 1. Nkong. 12: 15.

15. Madingizi mu Isakali mabundana ye Debola; Balaki wavanga bonso Isakali; bakulumuka nswalu mu ndimba mu tambi biandi. Va bimila mila bia Lubeni bavovasana manengo mamanene.

16. Kansi mu nkiama wasa vwanda mu lumbu luaku ye wawila pitulu bianimvungi? Inga, va bimila mila bia Lubeni bavovasana manengo mamanene.

17. Ngiladi wasala mu simu diankaka dia Yodani. Dani—mu nkiama kalengilanga va zinzaza? Aseli wasa vwanda va simu diambu, wasala va mvaka miandi. Yos. 13: 24 b. 19: 24 b., 40 b.

18. Kansi Sebuluni i bantu baniokuna mioyo miau mu lufwa, ye mpe Nafatali, va minzanza va vuma kiamvita.

19. Ntinu miayiza nwanisa, inga, buna ntinu mia Kanana mianwanisa ku Tanaki, va nlangu wa Mengido: kansi bintani biapalata ka babaka bio ko.

20. Mvita yanwanwa yatuka ku zulu, mbwetete zanwanisa Sisela mu nzila zau.

2 Mose 14: 24 b. Yos. 10: 12 b. Nkong. 4: 15.

21. Fimwila fia Kisoni fiabakukula, fimwila fiansi nkulu beni, fimwila fia Kisoni. Wenda, mwel' ami, mu ngolo!

Nkong. 4: 13.

22. Buna biodia biabakavalu biadita nkindu, ntentam: miakikesa bu miazoma, zoma nseke.

23. Lusinga Melosi, buvovele mpofi a Mfumu, inga, lusinga bisi nsi au, bu balembwa kwiza sadisa Mfumu, mu sadisa Mfumu va kati ye makesa.

24. Bika Yaeli waluta sakumunwa mu bakento bankaka, i nkazi ankenita Hebeli, inga, kaluta sakumunwa mu bakento bankaka bakalanga mu nzo zakoto. Nkong. 4: 17 b.

25. Nlangu kalomba, buna wamvana mamvumina; mamvumina maboto kanata mu bola diabiza.

26. Yandi walambula koko kwandi ku kinko, koko kwandi kwalubakala mu lukonko lusadulwanga; wabanda Sisela mu lukonko ye wakosa ntu andi, yandi wakosa nsuk' adisu diandi ye wazokula vo.

27. Va malu mandi wafwokama, wabwa, wabindalala, inga, va malu mandi wafwokama, wabwa; vana kafwokama, wabwa ye waluala mu mfwilu.

28. Mu nela katala ye wasasula mbokolo, i mbut' a Sisela, mu babu: Kalu diandi mu nkiama dieti lengila mu kwiza? Malu mabakavalu bakalu diandi mu nkiama mena fuki kiokio?

29. Balutidi nduka mu mfumu zabakento zandi zavutula (yandi kibeni bu keti kukitangumunina kiuvu kiandi):

30. Mu kedika babeki bintani bibeti kaba bwabu; ntaudi mosi yankento, inga, ntaudi zole zabakento kwa bakala bakala, bintani bianlele miantinta zazingi kwa Sisela, bintani bianlele miantinta zazingi, nlele miabwangulwa namanga-manga; nlele miantinta zazingi, inga, miole mu mbwangulu yanamanga-manga mu diambu diamalaka mazinkole.

31. Bika ntantu miaku miamionsono miabungulwa bobo, u Mfumu. Kansi bakunzolanga bena bonso ntangu yeti seluka mu ngolo zandi zakikesa.

Nsi yakala yenge mu makumaia mamvu.

Lumb. 10: 5. Mat. 13: 43.

KAPU 6.

Nsodolo a Ngidoni ye mbadukulu asalu kiandi.

Kansi bana ba Isaeli bu bavanga makala mambi mu meso ma Mfumu, buna Mfumu wabavana mu koko kwa Midiani, mu mvu nsambodia.

2. Koko kwa Midiani kwavita ngolo mu Isaeli, ye bana ba Isaeli bavanga mu diambu diakukitabila mu Midiani, mabulu momo mena mu miongo bwabu, ye minluka mpe ye siamu biamiongo.

3. Ntangu ka ntangu baisaelita bu bamana kuna, bamidianita, baamalekita ye bisi este bayiza tombuki kwa yau. 5 Mose 28: 33.

4. Yau batua kuna ye babwila ye babunga mbutu miansi nate ye kuna ntini a Ngasa; ka basisa lekwa biamvukila mu Isaeli ko, ka mameme, zingombe vo zimpunda ko.

5. Kadi bayiza baluki kuna ye bulu biau ye nzo zau zakoto ye bayiza mu ntalu yayingi bonso makonko; yau kibeni ye bakamela bau balembwa tangwa; bakota mu nsi mu bunga yo.

6. I bobo Isaeli diamwesunwa nzungu zazingi mu Midiani; buna bana ba Isaeli babokila Mfumu.

7. Bana ba Isaeli bu babokila bobo kwa Mfumu mu diambu dia Midiani,

8. buna Mfumu wafidisa mbikudi kwa bana ba Isaeli. Yandi wavova kwa yau: Mfumu, Nzambi a Isaeli, vovele ebu: Mono kibeni yaluvaikisa mu nsi a Ngipiti ye yalulandisa mu nzo akinanga.

9. Mono yalutanina mu moko mabisi Ngipiti ye mu moko manzungudi mieno miamionsono; mono yabatinisa mu yeno ye yaluvana nsi au.

10. Mono yavova kwa yeno: Mono i Mfumu, Nzambi eno; ka lutinani nzambi zisambulwanga kwa baamolita ko, i nsi au yilukalanga kundu. Kansi ka luawila nding' ami ko. 2 Nt. 17: 35, 38 b.

11. Mpofi a Mfumu yayiza vwanda kunsi antelebinta ku Ofola, diavuwa kwa abiesilita Yoasi; buna mwan' andi Ngidoni weti tuta witi mu kamunu kiavinia mu diambu diavukisa bio mu Midiani.

12. Mpofi a Mfumu wakizaikisa kwa yandi ye wavova kwa yandi: Mfumu wena yaku, ukinwani kiakikesa!

13. Ngidoni wamvutudila: Engwa, mfumu ami, vo Mfumu wena yeto, buna mu nkiama tuabwilulu momo mamonsono? Mangu biandi biabionsono kwe biena, i bina biatukamba mase meto ye bavova: tala, Mfumu watuvaikisa mu Ngipiti? Bwabu keti Mfumu watuniengi ye watuveni mu ngolo za Midiani. 2 Mose 18: 14.

14. Buna Mfumu wabangumuka kwa yandi ye wavova: Wenda mu ngolo zaku zazi ye vulusa Isaeli mu ngolo za Midiani; tala, mono ifidisi. Eb. 11: 32 b.

15. Yandi wamvutudila: Engwa Mfumu, nki kiilenda vulusila Isaeli? Sinsi diami keti dilutidi mu fwafwa mu Manase ye mono kibeni ndutidi mu ke mu nzo asami.

16. Mfumu wavova kwa yandi: Mono ngina kala yaku ye una bedisa Midiani, nkievo bena muntu mosi kaka. 2 Mose 3: 12.

17. Kansi yandi wamvutudila: Vo mbweni nlemvo mu meso maku, buna umbwesa dimbu, vo i ngeye weti kumbokisa.

18. Kukatukani vava ko, nate ye mbeni vutuka kwa ngeye ye mpaikisi nkailu ami wangioka ye ntudidi wo kwa ngeye. Yandi wavova: Nzolele vingila, nate ye una vutuka.

19. Buna Ngidoni wakota ye wakubika mwan' ankombo, mampa malembwa·funa mpe maefa kimosi kiamfumfuta; mboki watula mbizi mu mpidi ye watula nkadu mu mvungu; mboki wavaikisa bio kwa yandi kunsi antelebinta ye watula bio.

20. Kansi mpofi a Nzambi wavova kwa yandi: Bonga mbizi ye mampa malembwa funa ye tula bio va tadi diamongo kuna ye tengula nkadu va ntandu abiau. Yandi wavanga bo.

21. Mpofi a Mfumu walambula nkawa wakala mu koko kwandi, mu nsuk' awau wavalakana mbizi ye mampa malembwa funa; buna tia tuavaika mu tadi ye tuamana mbizi ye mampa malembwa funa, ye buna mpofi a Mfumu yalala va meso mandi.
3 Mose 9: 24. 1 Nt. 18: 38 b. 2 Lus. 7: 1.

22. Buna Ngidoni wamona, vo i Mpofi a Mfumu, ye Ngidoni wavova: Engwa mono, Mfumu, Mfumu, bu mbweni mpofi a Mfumu bwabu zizi mu zizi! 2 Mose 33: 20 b. Nkong. 18: 22 b.

23. Kansi Mfumu wavova kwa yandi: Yenge kiakala yaku, kutinani ko, kuna fwa nkutu ko.

24. Buna Ngidoni watunga disalu kuna kwa Mfumu ye wabika dio Mfu-

mu i yenge; diakidi nate ye bwabu ku Ofola diakisi abiesilita.

25. Fuku dina Mfumu wavova kwa yandi: Bonga ngombe yambakala yivwidi saku, ye ngombe yankaka yambakala yamvu nsambodia. Mboki tulula salu dia Bali divwidi saku, ye bemba Asela kitelamene vana.

5 Mose 7: 5.

26. Mboki tunga disalu kwa Mfumu, Nzambi aku, kuna ntandu avuma kiaki kiasiamu ye kubika kio bonso bufweni; mboki bonga ngombe yankaka yambakala ye yoka yo bonso nkailu angioka va nkuni za Asela kiubembele.

27. Buna Ngidoni wanata kumi diababakala mu sielo biandi ye wavanga bonso bwankamba Mfumu. Kansi bu katina mu vanga bo mu mwini, mu diambu diawonga mu bayandi ye mu babakala mu mbanza, buna wavanga bo mu fuku.

28. Nsuka nabu babakala mu mbanza bamona, vo salu dia Bali ditulukidi, vo Asela kiafinangana vana kiamana bembwa, ye vo ngombe yankaka yambakala yayokwa bonso nkailu angioka va disalu diatungudulwa.

29. Buna bavovasana: Nani vengi bo? Bu bayuvula ye bafiongunina, bazaikuswa, vo i Ngidoni, mwan' a Yoasi, vengi bo.

30. Buna babakala mu mbanza bavova kwa Yoasi: Vaikisa mwan' aku vava, sika katwa fwa; kadi yandi tuludi salu dia Bali, ye yandi bembele mpe Asela kiatelamene vana va lueka.

31. Kansi Yoasi wavutula kwa yau babonsono banzungidila: Luzolele zonzila bungu dia Bali, luzolele kwiza kunsadise? Wonso uzolele zonzila bungu dia Bali yandi una vondwa bu ka kwakiele ko. Vo yandi i Nzambi, bika kazonzila bungu diandi yandi kibeni, ndieu bu katuludi salu diandi. 1 Nt. 18: 21.

32. Mu diambu diodio yandi wabikwa Yelubali, bu bavova: Bika Bali kazonzila bungu diandi kwa yandi, bu katuludi salu diandi. Nkong. 7: 1.

33. Bamidianita, baamalekita ye bisi este buna bena bakutakana ye basabuka nzadi ye baleka mu ndimb' a Yisileli.

34. Kansi Ngidoni wavwikwa ngolo zampeve ya Mfumu; yandi watelumuna mpungi ye mboki Abieseli watumuswa ye wannama.

1 Lus. 12: 18. 2 Lus. 24: 20. Luk. 24: 49.

35. Yandi wafidisa ntumwa mwamonsono mu Manase diamvimba ye bankaka batumuswa mpe ye bannama; i bobo mpe wafidisa zintumwa kwa Aseli, Sebuluni ye Nafatali, ye yau bananguka mpe mu bwabana ye bankaka.

36. Ngidoni wavova kwa Nzambi: Vo ngeye zolele vulusa Isaeli mu koko kwami, bonso buwavovele, buna nawe:

37. bwabu mono si itula mika miami mu kianu; buna vo noko dina bwa va mika kaka, nsi bu yena yayuma mwamonsono, buna nzaidi, vo ngeye una vulusa Isaeli mu koko kwami, bonso buwavovele.

38. Bwakadila bobo, kadi bu kakama mika nsuka nabu, buna wakama mio noko diadingi ye bola diadionsono diazala kwa nlangu.

39. Kansi Ngidoni wavova kwa Nzambi: Bika nganzi zaku ka zakwama kwa mono ko, bu mpovele diaka mpova mosi kaka. Ungiambula yatonta diaka ntonta mosi mu mika: vanga ebu, vo mika kaka mina kala miayuma, noko bu dina bwa mwamonsono va nsi.

1 Mose 18: 30 b.

40. Nzambi wavanga bo fuku dina; mika kaka miakala miayuma, kansi noko diabwa mwamonsono va nsi.

KAPU 7.

Ngidoni wabedisa bamidianita.

Nsuka nabu Yelubali, i Ngidoni, wananguka ye bantu babonsono bannama, ye batua ku nto a Halodi; buna tua kiabamidianita kiakala mu ntini yanode, tuka ku nzanz' a Mole ye mu banda mu ndimba.

Nkong. 6: 32.

2. Kansi Mfumu wavova kwa Ngidoni: Bantu bakunemi bavitidi mu ntalu yayingi, kidi yazola vana Midiani mu moko mau; kadi buna Isaeli dilenda kukisika ye vova: Kwami koko kwampulusi. 5 Mose 8: 17 b.

3. Nkiangunu boka kwa bantu ye vova: Vo muntu tinini ye wena wonga, bika kavutuka ku nzo andi ye kakatuka nswalu mu mongo wa Ngiladi. Buna makumole ye mafunda mole mababakala mu bantu mavutuka, ye kumi diamafunda kaka diasala. 5 Mose 20: 8.

4. Kansi Mfumu wavova kwa Ngidoni: Bantu bakidi babingi; ubanata ku nlangu, ye kuna ngina kusodila bankaka mu yau. Buna ndieu ungina bika kwa ngeye: ndiena una kwenda yaku, yandi lenda kwenda yaku, kansi wonso wonso ungina bika kwa ngeye: ndiena

kana kwenda yaku ko, yandi kalendi kwenda ko.

5. Buna wanata bantu ku nlangu. Mfumu wavova kwa Ngidoni: Babonsono bana yabikila nlangu, bu beti wo yabikila mu ludimi, bonso busanga mbwa, yau bana tulwa vankaka, ye bobo mpe babonsono bana fukama va makungunu mu nwa.

6. Buna ntalu ayau bayabikila nlangu mu bonga wo mu koko ku nwa yakala nkama tatu zababakala; bantu bankaka babonsono bafukama va makungunu mu nwa nlangu.

7. Mfumu wavova kwa Ngidoni: Mu nkama zozo zitatu zababakala ziyabikidi nlangu ngina kuluvulusila ye vana Midiani mu koko kwaku; bantu bankaka babonsono balenda vutuka ku nzo zau, muntu muntu ku yandi.

1 Sam. 14: 6. 2 Lus. 14: 11.

8. Buna bantu bandi babonga nkuta ye mpungi zakala yau, ye mboki baisaelita bankaka babonsono basindukwa ku nzo zau, muntu muntu ku nzo andi yakoto; yandi wasimba nkama zozo zitatu kaka zababakala. Tua kiabamidianita kiakala ku banda ku ndimba.

9. Mfumu fuku dina wavova kwa yandi: Telama ye kulumuka ku tua kiau, kadi ibaveni mu koko kwaku.

10. Kansi vo weti tina mu kulumuka koko, buna wenda kwaku ye sielo kiaku Pula kaka ku tua kiau

11. ye dimba mavovwanga kuna, mboki una baka kibakala mu kwenda kulumuki ku tua kiau. Yandi wayenda ye sielo kiandi Pula kwakala binwani biakenga tua.

12. Bamidianita, baamalekita ye bisi este babonsono balambalala muna mu ndimba, ntalu yayingi bonso makonko; bakamela bau balembunwa tangwa, mbidi antalu bonso nienge wasimu diambu. Nkong. 6: 3, 5, 33.

13. Ngidoni bu kaluaka kuna, buna bakala dieti kamba ndozi kwa wankaka. Yandi wavova: Bwabu ndotolongo ndozi. Nkievo mbweni, vo dimpa diabali dizi nengumuki ye dikotele mu tua kiabamidianita. Dialuaka nate ye ku nzo yakoto ye dibumangenenge yo ye dibwidi ye dikindudi yo ye nzo yakoto yalambalalala bo.

14. Buna wankaka wavutula ye wavova: Diodio diena mbangudulu yayi kaka, vo i sabala kiaisaelita Ngidoni, mwan'a Yoasi; Nzambi waveni Midiani ye tua kiamvimba mu koko kwandi.

15. Ngidoni bu kawa ndozi yoyo ye mbangudulu, wasambila. Mboki wavutuka ku tua kia Isaeli ye wavova: Lutelama, kadi Mfumu veni tua kiabamidianita mu moko meno.

16. Yandi wakaba nkama zandi zitatu zababakala mu makabu matatu ye wabavana buna bena zimpungi mu moko ye mvungu miankatu ye binga mu ngudi amimvungu.

17. Yandi wabakamba: Luntala ye luvanga bonso mono; bu ndueki ku mbel' atua kiau, luna vanga bonso bungina vanga.

18. Mono ye babonsono bena yami bu tuna sika zimpungi, buna yeno mpe luna sika zimpungi kinzungidila ye tua kiamvimba ye bokila: Mu diambu dia Mfumu ye Ngidoni!

19. Buna Ngidoni ye nkama yina yababakala bakala yandi bu baluaka ku mbel' atua, lo biafuku biakati bu biakala, ye nkengi miafuku bu miakitudulwa, buna batelumuna zimpungi ye babula mvungu miakala mu moko mau.

20. Makabu matatu masika zimpungi ye mabula mimvungu; mu koko kwalumoso babonga binga ye mu koko kwalubakala zimpungi ye batelumuna zo; babokila: Sabala kia Mfumu ye kia Ngidoni!

21. Kansi batelama napi, muntu muntu va vuma kiandi, mu tueka tuatonsono tuatua. Buna babonsono mu tua babadika yungusa yeku-yeku ye bokila ye taba.

22. Bu batelumuna nkama tatu zina zampungi, buna Mfumu wasangata sabala kiamuntu muntu kwa wankaka mu tua kiakionsono; yau bakala mu tua batabа nate ye ku Bete-Hasita, mu ntini ya Selela, nate ye ku simu dia Abeli-Mehola, vioka Tabati.

1 Sam. 14: 20. 2 Lus. 20: 23. Lumb. 83: 9.

23. Baisaelita ku Nafatali ye Aseli ye Manase diadionsono batumuswa ye bazoma bamidianita.

24. Ngidoni wakifidisila ntumwa mu nsi yayonsono yamiongo mia Efalaimi ye watuma: Lukulumuka mu kakidila Midiani ye lukenga minlangu mu nzil' au nate ye ku Bete-Bala, Yodani mpe. Bobo babakala babonsono ba Efalaimi batumuswa ye bakenga minlangu nate ye ku Bete-Bala, Yodani mpe.

25. Yau babaka mfumu zole zamidianita kinkole, Olebi ye Sebi, ye babema Olebi ku tadi dia Olebi, ye babema Sebi ku kamunu kia Sebi, ye bazoma bamidianita. Kansi ntu wa Olębi ye

wa Sebi banata mio kwa Ngidoni mu simu diankaka dia Yodani.
Lumb. 83: 11. Yes. 9: 4. 10: 26.

KAPU 8.

Baefalaimita babama. Bakudikila bedisa bamidianita. Ngidoni watina mu kala ntinu; efode kiandi ku Ofola. Bana bandi bababakala. Mfwilu andi ye ndiamusu andi.

Kansi babakala ba Efalaimi bavova kwa yandi: Mu nkiama watuvangidi bobo, vo kwatutumisi ko, bu wayele nwanisa Midiani? Yau bambamina mu nganzi. Nkong. 12: 1.

2. Yandi wabavutudila: Nki nsidi bwabu kilenda dedukuswa ye yeno? Ngionzoko yazimunina ya Efalaimi ka yiviokele ngionzoko avinia ya Abieseli koe? Nkong. 6: 11, 34.

3. Mu moko meno Nzambi wavana mfumu zabamidianita Olebi ye Sebi. Nki yalendele yilenda dedukuswa ye yeno? Bu kavovila bobo, nganzi zau zavonga kwa yandi.

4. Ngidoni bu kaluaka ku Yodani, wasabuka dio ye nkama zina zitatu zabababakala zakala yandi, ye banoka nitu mu diambu diazoma.

5. Nkiangunu wakamba kwa babakala bakala ku Sukoti: Luvana mampa mankaka kwa bantu beti kundama, kadi banokene nitu, bu ngieti zoma ntinu miamidianita Seba ye Salamuna.

6. Kansi bakuluntu ku Sukoti bavutula: Kadi buna wakibakidi moko ma Seba ye Salamuna mu koko kwakue, mpasi si tuavana mampa kwa nkangu aku?

7. Ngidoni wavova: Ka diambu ko, Mfumu bu kana vana Seba ye Salamuna mu koko kwami, buna ngina tuta nsuni mieno mu mpanga zansi yankatu ye nsende.

8. Yandi wakatuka kuna ye wayenda ku Penueli ye wavova mpila mosi kwa yau bakala muna; babakala ku Penueli bavutula mvutulu yimosi, bonso bwavutula babakala ku Sukoti.

9. Buna yandi wavova mpe kwa babakala ku Penueli: Bu ngina vutuka mu malembe, ngina tulula nzo yayi yayongi.

10. Kansi Seba ye Salamuna bakala ku Kalakoli ye nkangu wawonsono wakala yau, kani kumi ye mafunda matanu i babonsono basala mu nkangu wawonsono wabisi este; kadi yau babilama bakala nkama mosi ye makumole mamafunda mababakala banata sabala.

11. Ngidoni wayenda ku nzil' azingamba, mu ntini yaeste ya Noba ye Yongobeha, ye wabuma nkangu kuwavuvama mu tua kiau. 4 Mose 32: 35, 42.

12. Seba ye Salamuna bataba, kansi yandi wabazoma; yandi wabaka ntinu miamiole miamidianita Seba ye Salamuna kinkole ye wamwangisa nkangu wawonsono.

13. Ngidoni, mwan' a Yoasi, bu katuka ku mvita, ye wakulumuka nzanz' a Helesi,

14. buna wamona vuvi, i mwisi Sukoti, ye wamfiongunina, ye wakatwa kunsonikina bakuluntu ba Sukoti ye bangudi zabantu kuna, lusambodia ye babakala nsambodia.

15. Mboki bu kaluaka kwa babakala ku Sukoti, wavova: Tala, bwabu Seba ye Salamuna bena vava baluambekila nkiadi: kadi wakibakidi moko ma Seba ye Salamuna mu koko kwakue, mpasi tuavana mampa kwa babakala baku banokene nitu?

16. Mboki wabonga bangudi zabantu mu mbanza ye wabonga mpanga zitukidi mu nsi yankatu ye nsende, ye wabimbisa zo babakala ku Sukoti.

17. Nzo ayongi ku Penueli watulula yo ye wabema babakala mu mbanza.

18. Kwa Seba ye Salamuna wavova: Bwe bakala babakala bobo baluabema va Taboli? Bavutula: Bafwanane ye ngeye; muntu muntu wamonika bonso mwan' akitinu.

19. Yandi wavova: Buna yau i mpangi zami, bana bababakala bambut' ami. Kasi mu Mfumu amoyo: vo luabavukisa, nga kina kulubema ko.

20. Mboki wavova kwa Yeteli, nsemokono andi: Nanguka wababema. Kansi ntaudi kavola sabala kiandi ko, kadi watina, bu kakala ntaudi kaka.

21. Buna Seba ye Salamuna bavova: Nanguka ngeye kibeni, ye utuvonda; kadi bonso bwena bakala, i bobo mpe ngolo zandi. Buna Ngidoni watelama ye wabema Seba ye Salamuna. Yandi wabonga ntoko zozo zakala mu malaka mabakamela bau. Lumb. 83: 11.

22. Baisaelita bavova kwa Ngidoni: Utuyala kwaku, ngeye kibeni ye mboki mpe mwan' aku ye ntekolo aku; kadi ngeye watuvulusi mu koko kwa Midiani.

23. Kansi Ngidoni wabavutudila: Mono kizolele kuluyala ko, ye mwan' ami kana mpe kuluyala ko, kansi Mfumu una kuluyala.

24. Ngidoni wavova diaka kwa yau : Kansi dimosi nzolele kululomba : lumpana, muntu muntu, welo wambombo ulubeki bonso bintani. Kadi bavwata welo wawola wambombo, bu bena baisamaelita.
25. Yau batambudila : Inga, tuzolele wo vana kwa ngeye. Bayalumuna nlele ye batuba wo, muntu muntu, welo wambombo ubatambula bonso bintani.
26. Welo wawola ukalomba wakala funda dimosi ye nkama nsambodia zasekeli biawola mu zitu—wowo ye mboki ntoko zamalaka, nlunga miamatu ye mvwatu miampumbu miavwata ntinu miamidianita ye mboki tuvambu tuakala mu malaka mabakamela bau.
27. Ngidoni wavangila bio efode ye wamanika kio mu mbanz' andi, Ofola ; Isaeli diadionsono dianama kio mu kinsuza. Kiau kiayika siongi kwa Ngidoni ye nzo andi.
2 Mose 28: 4, 6 b. Nkong. 17: 5.
28. Midiani walemvulwa kwa bana ba Isaeli ye kavutuka nanguna ntu andi ko. Nsi yakala yenge mu makumaia mamvu, ntangu yayonsono yakala Ngidoni moyo. Nkong. 8: 11.
29. Kansi Yelubali, mwan' a Yoasi, wavutuka ku nzo andi, ye mboki wakala mu nzo andi.
30. Ngidoni wakala lusambodia luabana bababakala batuka mu luketo luandi, kadi wakwela bakazi babingi.
31. Nkento wakiavengama ukakeba ku Sekemi wambutila mpe mwana wabakala ; yandi wamvana nkumbu Abimeleki.
32. Ngidoni, mwan' a Yoasi, wafwa mu ndununu yabiza ye wadiamuswa mu ndiamu asandi Yoasi ku Ofola diaabieselita.
33. Kansi Ngidoni bu kafwa, buna bana ba Isaeli babadika diaka nama ba Bali mu kinsuza ; bakivangila Bali-Beliti bonso nzambi. Nkong. 9: 4.
34. Bana ba Isaeli ka babanzila Mfumu, Nzambi au ko wabatanina mu moko mantantu miau miamionsono mu tueka tuatonsono.
35. Ka basonga mpe tonda kwa nzo a Yelubali ko, i Ngidoni, bonso mvutudulu mu yina yayonsono yambote yikavanga kwa Isaeli. Nkong. 9: 5 b.

KAPU 9.

Kimpumbulu kia Abimeleki ye mbungulu andi.

Kansi Abimeleki, mwan' a Yelubali, wayenda kwa mpangi zambut' andi ku Sekemi ye wavova kwa yau ye kwa babonsono bakala kibutu ye nzo ase diambut' andi, ye wavova :
Nkong. 8: 30 b.
2. Luvova ebu kwa bisi Sekemi babonsono : Nki kilutidi kwa yeno, vo lusambodia luababakala, i bana babonsono ba Yelubali, bana kuluyala vo bakala dimosi dina kuluyala ? Lubambuka mpe moyo, vo mono i nsuni eno ye visi bieno.
3. Buna mpangi zambut' andi zavova momo mamonsono mu ntomono andi kwa bisi Sekemi babonsono. Yau balebakana mu Abimeleki, kadi babanza : Keti yandi i mpangi eto.
4. Yau bamvana lusambodia luasekeli biapalata biatuka mu vwala dia Bali-Beliti ; mu biobio Abimeleki watomba bantu baminzebi ye babimpumbulu ; yandi wakala ntuti au.
Nkong. 8: 33.
5. Mboki wayenda ku nzo asandi ku Ofola ye wabema mpangi zandi kuna, bana bababakala ba Yelubali, lusambodia luababakala, ye mu tadi dimosi kwandi ; kansi Yotami, mwan' anleke a Yelubali, wavuka, kadi waswama.
2 Nt. 10: 7.
6. Buna bisi Sekemi babonsono bakutakana ye babonsono bakala ku Milo, ye bayenda yadisa Abimeleki ntinu ku ntelebinta wadimbu kiambambukulu amoyo lukufi ye Sekemi. Yos. 24: 25 b.
7. Yotami bu kasamununwa wo, wayenda telama va mbat' amongo Ngelisimi ye wasasula nding' andi ye waboka ye wavova kwa yau : Lungwila, lubisi Sekemi, kidi Nzambi mpe kaluwa. 5 Mose 11: 29 b.
8. Vakiakala minti miayenda kusa ntinu au. Miau miavova kwa nti waolive : Do kala ntinu eto.
9. Kansi nti waolive wavutula : Kadi mono ngina sisa mazi mami maizitusulwanga kwa zinzambi ye bantu ye kwenda vevila va ntandu anti miankaka ?
10. Buna minti miavova kwa nti wakuyu : Wiza kwaku ye kala ntinu eto.
11. Kansi nti wakuyu wavutula : Kadi mono ngina sisa nazeke-zeke kiami ye bana bami bambote ye kwenda vevila va ntandu anti miankaka ?

12. Buna minti miavova kwa nti wavinia: Wiza kwaku ye kala ntinu eto.
13. Kansi nti wavinia wavutula: Kadi mono ngina sisa ngolo zami zavinia ziyangidikanga zinzambi ye bantu ye kwenda vevila va ntandu anti mia-nkaka? Lumb. 104: 15.
14. Buna minti miamionsono miavova kwa nti wampanga: Wiza kwaku ye kala ntinu eto.
15. Nti wampanga wavutula kwa minti: Vo i mabanza meno nadede mu kunkusa ntinu eno, buna luiza vungamana kunsi ampozi ami; vo ka bwa ko, buna tia tuna vaika mu nti wampanga ye manisa nti miansedeli va Lebanoni.
16. Buna luwa bwabu: vo luvengi kedika ye busongele, bu luavengi Abimeleki ntinu, ye vo luvengi bwambote kwa Yelubali ye nzo andi ye lumvutudidi yina yavanga moko mandi—
17. sami bu dialunwanina, bu kakabukila moyo andi ntima ye walutanina mu koko kwa Midiani,
18. bwabu bu lunangumukini nzo asami ye lubemene bana bandi bababakala, lusambodia luababakala va tadi dimosi kwandi ye luvengi Abimeleki, mwan' asielo kiandi kiankento, ntinu abisi Sekemi, yandi bu i mpangi eno—
19. nkiangunu vo luvengi kedika ye busongele kwa Yelubali ye nzo andi lumbu kiaki, buna luyangalala mu Abimeleki, ye yandi mpe bika kayangalala mu yeno;
20. vo ka bwa ko, bika tia tuavaika mu Abimeleki ye manisa bisi Sekemi ye yau bena ku Milo, ye bika tia tuavaika mu bisi Sekemi ye mu yau bena ku Milo ye manisa Abimeleki.
21. Yotami watina nswalu ye watinina ku Beli, ye kuna kakala, kidi kabaka vatu mu mpangi andi Abimeleki.
22. Abimeleki bu kamana yala ba Isaeli mu mvu ntatu,
23. Nzambi wafidisa mpeve yalusuku va kati ye Abimeleki ye bisi Sekemi, ye bisi Sekemi badimbula minu kwa Abimeleki.
24. (Bobo bwakala, mpasi mbwilu alusambodia luabana bababakala ba Yelubali yayenda detila, ye kidi kayambula menga mau mabwa va mpangi au Abimeleki wababema, ye mpe kwa bisi Sekemi bansadisa, kidi kalenda bema mpangi zandi.)
25. Mu diambu diakumbivisa bisi Sekemi batuma bantu banlangidila va minzanza, ye yau bapela babonsono bavioka kuna mu nzila. Diodio diasamunwa kwa Abimeleki.
26. Kansi Ngali mwan' a Ebedi, wayiza ye mpangi zandi, ye yau banatuka ku Sekemi, ye bisi Sekemi banlekila minu.
27. Bwakala, vo bayenda ku mayinza mu vela bana bamavia mavinia, ye bakama bana bavinia ye bakembila nkembo wakiese, buna mpe bakota mu nzo anzambi au ye badia ye banwa ye basinga Abimeleki.
28. Ngali, mwan' a Ebedi, wavova: Abimeleki i nki ye Sekemi i nki, vo tuna kunsadila? Keti yandi i mwan' a Yelubali, ye Sebuli keti i nkengi andi. Ve, lusadila babakala batukidi mu Hamoli, se dia Sekemi. Mu nkiama si tuasadila ndieu? 1 Mose 34: 2.
29. Engwa, vo mbeki bantu baba mu nkebolo ami! Buna ikuba kwami Abimeleki. Mu Abimeleki kavova: Niekisa nkangu aku ye vaika kwaku.
30. Kansi Sebuli, ntuti mu mbanza, bu kawa mavova Ngali, mwan' a Ebedi, nganzi zandi zakwama.
31. Yandi wafidisa ntumwa mu bungubi kwa Abimeleki ye watuma: Ngali, mwan' a Ebedi, ye mpangi zandi balueki ku Sekemi, ye bwabu beti kutengudila mbanza.
32. Nkiangunu nanguka mu fuku, ngeye ye bantu baku, ye kambidila va via.
33. Mboki nsuka nabu, ntangu bu yeti seluka, ulenda pasumuka ku mbanza. Bu kana vaika ye bantu bandi mu kunwanisa, bika wamvangila bonso buulenda baka kani.
34. Buna Abimeleki wananguka ye bantu bandi babonsono mu fuku ye bakambidila Sekemi mu makabu maia.
35. Ngali, mwan' a Ebedi, wavaika ye watelama vakotulwanga mu mwelo ambanza; Abimeleki i ntumbu nanguka ye bantu bandi kubakambidila.
36. Ngali bu kamona bantu, wavova kwa Sebuli: Tala, kuna bantu beti kwiza kulumuki mu minzanza. Kansi Sebuli wavutula kwa yandi: I kini kiamiongo kwandi kieti monika nkievo bantu mu meso maku.
37. Ngali wabula mbembo diaka ye wavova: Inga, kuna bantu beti kulumuka mu nzanz' a Kati, ye kabu dia-nkaka dieti kwiza mu nzila yitukanga ku ntelebinta wa Mbangudulu adimbu.
38. Buna Sebuli wavova kwa yandi: Kinwa kiaku kwe kiena bwabu, i ngeye

wavova : Abimeleki i nki, vo si tuakunsadila? Tala, koko kweti kwiza bantu bawayinini. Vaika bwabu ye kubanwanisa.

39. Buna Ngali wavaika ye wavita ku ntu abisi Sekemi ya wanwanisa Abimeleki.

40. Kansi Abimeleki wantinisa, ye yandi wataba beni mu yandi ; babingi babilama nate ye ku mwelo ambanza.

41. Abimeleki walengila ku Aluma ; kansi Sebuli wakuba Ngali ye mpangi zandi ye kabayambula bakala mu Sekemi ko.

42. Lumbu kialanda bantu bavaika mu mayinza ; diodio diasamunwa kwa Abimeleki.

43. Buna yandi wanata bantu bandi ye wabakaba mu makabu matatu ye wabakambidila mu via. Bu kamona, vo bantu bavaika mu mbanza, wananguka ye wababwila ye wabavonda.

44. Abimeleki ye makabu makala yandi bapasumuka ye batelama vakotulwanga mu mwelo ambanza ; kansi makabu mole mankaka mapasumuka kwa babonsono bakala mu mayinza ye babavonda.

45. Abimeleki bu kamana nwanisa mbanza lumbu kina kiamvimba, buna wabaka mbanza ye wabema bantu bakala muna. Mboki watulula mbanza ye wamwangisa mungwa va vuma.

46. Bisi nzo yayongi ya Sekemi bu bawa diodio, bayenda mu vuma kina kiakola mu vwala diateki Eli-Beliti.

47. Abimeleki bu kasamununwa, vo bisi nzo yayongi ya Sekemi babonsono bakutakene momo,

48. buna yandi ye bantu bandi babonsono bayenda ku mongo wa Salamoni ; Abimeleki wabonga kiubi mu koko kwandi ye wakwanga vala dianti ye wazangula dio ye watula dio va vembo ; yandi wavova kwa bantu bandi: Luvanga bumosi nswalu, bonso bulumweni, vo mono mpengi.

49. Buna bantu babonsono bazaka mavala, muntu muntu ye diandi vala ye banama Abimeleki ye batula mavala va ntandu avuma kina kiakola ye bakwika vuma kiakola va ntandu ayau bakala vana ; nkiangunu bantu babonsono bafwa mpe bakala mu nzo yayongi ya Sekemi, kani funda diababakala ye bakento.

50. Abimeleki wayenda ku Tebesi ye wakakalala Tebesi ye wabaka dio.

51. Kansi muna nkati ambanza mwakala nzo yayongi yangolo, kuna kwatinina babakala ye bakento babonsono, bisi mbanza babonsono, ye bakizikidila ; mboki bamaka va nludi anzo yayongi.

52. Abimeleki wayiza ku nzo yayongi ye wanwanisa yo ; yandi wafinama ku mwelo anzo yayongi mu yoka yo mu tia.

53. Kansi nkento watuba tadi diandikina va ntu a Abimeleki ye walueka konzongolo kiantu andi beni.

54. Buna wabokila nati kiandi kiabiluazu mu nswalu ye wavova kwa yandi : Vola sabala kiaku ye umponda, kidi kina bikwa ko : nkento wambema. Buna sielo kiandi kianzoka kio ye wafwa.

55. Baisaelita bu bamona, vo Abimeleki fwidi, bavutuka ku nzo zau, muntu muntu ku yandi. 1 Sam. 31: 4.

56. Nkiangunu Nzambi wayambula yina yambi yamvutukila yavanga Abimeleki kwa sandi, bu kabema lusambodia luampangi zandi.

57. Yina yambi yayonsono yavanga babakala ba Sekemi Nzambi wayambula yavutuka va ntu miau. I bobo bwayenda detila mu yau lusingulu lua Yotami i mwan' a Yelubali.

KAPU 10.

Tola ye Yaili. Isaeli diaka mu moko mantantu miau.

Walandila Abimeleki i Tola, mwan' a Pua, mwan' a Dodo, bakala diatuka mu Isakali, watelama mu vulusa Isaeli; yandi wakala kundu ku Samili, mu miongo mia Efalaimi.

2. Yandi wakala nkongudidi mu Isaeli mu makumole ye mvu ntatu ; mboki wafwa ye wadiamuswa ku Samili.

3. Ngiladita Yaili wamvingana. Yandi wakala nkongudidi mu Isaeli mu makumole ye mvu miole.

4. Yandi wabaka makumatatu mabana bababakala matentamanga va makumatatu mampunda ; babaka makumatatu mambanza. Zau zibikwanga nate ye bwabu mavata ma Yaili, ye mena mu nsi a Ngiladi.
4 Mose 32: 41. 5 Mose 3: 14. Nkong. 12: 14. 1 Lus. 2: 22.

5. Yaili wafwa ye wadiamuswa ku Kamoni.

6. Kansi bana ba Isaeli bavutuka vanga makala mambi mu meso ma Mfumu ye basadila ba Bali ye ba Astaloti

ye nzambi za Alami, za Sidoni, za Moabi, zabana ba Amoni ye zabafiliistea ye basisa Mfumu ye ka bansadila ko.

7. Buna nganzi za Mfumu zakwama kwa Isaeli, ye yandi wabateka mu moko mabafilistea ye bana ba Amoni.

8. Yau bakwamisa bana ba Isaeli ye babavangila ngolo zazingi mvu una; mu kumi ye nani diamvu bavangila bobo kwa bana babonsono ba Isaeli bakala mu simu diankaka dia Yodani, mu nsi abaamolita, mu Ngiladi.

9. Mboki bana ba Amoni basabuka Yodani ye banwanisa mpe nzo a Yuda, Benyamini ye Efalaimi, ye Isaeli wamona nzungu zazingi.

10. Buna bana ba Isaeli baboka kwa Mfumu ye bavova: Yeto tuavolele masumu kwa ngeye, kadi keti tuasisidi Nzambi eto ye tuasadidi ba Bali.

11. Kansi Mfumu wavova kwa bana ba Isaeli: Kadi kialuvulusa mu bisi Ngipiti, baamolita, bana ba Amoni ye bafilistea koe?

12. Basidonita, baamalekita ye bamaonita baluzungula mpe; bu luambokila, mono yaluvulusa mu moko mau.

13. Kansi yeno luansisidi ye luasadidi nzambi zankaka; nkiangunu kizolele vutuka kuluvulusa ko.

5 Mose 32: 15 b., 19 b.

14. Lukatuka ye lubokila nzambi zilnasolele; bika zaluvulusa, vo lueti mona nzungu bwabu.

5 Mose 32: 38. Yel. 2: 28.

15. Buna bana ba Isaeli bavova kwa Mfumu: Yeto tuavolele masumu; utuvangila nadede bonso buuzolele. Ututanina kaka bwabu ntanina yayi.

1 Sam. 12: 10.

16. Mboki bakikatudila nzambi zanzenza ye basadila Mfumu. Buna yandi kazola vutuka vibidila ko mu mona nzungu za Isaeli.

Nkong. 2: 18 Lumb. 78: 65 b.

17. Bana ba Amoni batumuswa ye batua ku Ngiladi; kansi bana ba Isaeli bayonzama ye batua ku Mispa.

18. Buna bantu bavovasana, i bakuluntu ba Ngiladi: Nani zolele badika nwanisa bana ba Amoni? Wonso uzolele bo una kala mfumu kwa bisi Ngiladi babonsono. Nkong. 11: 6 b.

KAPU 11.

Yefeta. Mbedoso andi yikabedisa ye nsilulu andi. Mwan' a Yefeta.

Ngiladita Yefeta wakala kinwani kiakikesa, kansi wakala mwan' akinsuza; se dia Yefeta i Ngiladi.

Eb. 11: 32.

2. Nkazi a Ngiladi wambutila mpe bana bababakala; bana bobo bankazi andi bu bamana kula, bakuba Yefeta ye bavova kwa yandi: Kuna bonga difwa mu nzo aseto ko, kadi ngeye i mwan' ankento wankaka.

3. Buna Yefeta wataba mu mpangi zandi ye wakundama mu nsi a Tobi; kuna bantu baminzebi babundana ye Yefeta ye bayenda tani yandi.

4. Ntama yavioka mboki bana ba Amoni banwanisa Isaeli.

5. Kansi bana ba Amoni bu banwanisa Isaeli, bangudi zabantu mu Ngiladi bayenda landa Yefeta ku nsi a Tobi.

6. Yau bavova kwa Yefeta: Wiza wakala ntuti eto, buna tuzolele nwanisa bana ba Amoni.

7. Kansi Yefeta wavutula kwa bangudi zabantu mu Ngiladi: Keti luambelele ye luankubidi mu nzo asami. Buna mu nkiama lueti kwiza kwa mono bwabu, bu lueti mona nzungu?

8. Bangudi zabantu mu Ngiladi bavova kwa Yefeta: Mu diambu diodio i tuvutukidi kwa ngeye bwabu, ye bika wenda yeto ye nwanisa bana ba Amoni; kadi ngeye una kala mfumu kwa yeto, kwa bisi Ngiladi babonsono.

9. Yefeta wavutula kwa bangudi zabantu mu Ngiladi: Vo luna kumvutula bwabu mu nwanisa bana ba Amoni ye Mfumu una kubavana mu ngolo zami, buna mboki nzolele mpe kala mfumu eno.

10. Buna bangudi zabantu mu Ngiladi bavova kwa Yefeta: Bika Mfumu kawa mabika meto. Mu kedika tuna vanga, bonso buuvovele.

11. Buna Yefeta wanama bangudi zabantu ku Ngiladi, ye bantu banyadisa mfumu ye ntuti. Yefeta wavova vantadisi a Mfumu ku Mispa mamonsono makakamba.

12. Yefeta wafidisa ntumwa kwa ntinu abana ba Amoni ye watuma: Nki antuadi ngiena ye ngeye, bu ulueki kwa mono mu nwanisa nsi ami?

13. Buna ntinu abana ba Amoni wavutula kwa ntumwa za Yefeta: Keti Isaeli bu diatuka mu Ngipiti, babonga

nsi ami tuka ku Alanoni nate ye kuna
Yaboki ye ku Yodani ; buna umvutudila yoyo mu yenge. 4 Mose 21: 24.
14. Yefeta wafidisa ntumwa diaka
kwa ntinu abana ba Amoni
15. ye watuma kwa yandi : Yefeta
vovele ebu : Isaeli kabonga nsi ko
kani kwa Moabi vo kwa bana ba
Amoni. 5 Mose 2: 9, 18 b., 37.
16. Kadi bu bavaika mu Ngipiti ye
Isaeli diaviokila mu nsi yankatu
nate ye ku mbu wa Mbwaki ye mboki
baluaka ku Kadesi,
17. buna Isaeli wafidisa ntumwa kwa
ntinu ku Edomi ye watuma: Ungiambula yavioka mu nsi aku. Kansi
ntinu ku Edomi kazola bo wila ko.
Yandi wafidisa ntumwa mpe kwa ntinu
ku Moabi, kansi ndieu kazola mpe ko.
Buna Isaeli diavingila ku Kadesi.
4 Mose 20: 14 b.
18. Mboki baviokila mu nsi yankatu
ye bakenga Edomi ye nsi a Moabi ye
baluaka mu ntini yaeste yansi a Moabi
ye batua mu simu diankaka dia Alanoni ; ka bakota mu nsi a Moabi ko,
kadi Alanoni i nzaku a Moabi.
4 Mose 21: 13.
19. Mboki Isaeli diafidisa ntumwa
ku Sihoni, ntinu abaamolita, ntinu ku
Heseboni, ye Isaeli diatuma kwa yandi :
Utuyambula tuavioka mu nsi aku ye
kwenda kutuna kwenda.
4 Mose 21: 21 b. 5 Mose 2: 26 b.
20. Kansi Sihoni kazola yambula
Isaeli kaviokila mu nsi andi ko, kansi
Sihoni wakutikisa bantu bandi babonsono, ye batua ku Yahasi ; kuna kanwanisa Isaeli.
21. Kansi Mfumu, Nzambi a Isaeli,
wavana Sihoni mu moko ma Isaeli ye
bantu bandi babonsono, ye bababedisa,
ye Isaeli diabaka nsi yayonsono yabaamolita, kadi yau bakala kundu mu nsi
yoyo ntangu yina.
22. Yau babaka nsi yayonsono yabaamolita, tuka ku Alanoni ye nate ye ku
Yaboki ye tuka mu nsi yankatu nate
ye ku Yodani. 5 Mose 2: 36.
23. Mfumu, Nzambi a Isaeli bu kakuba baamolita mu diambu diabantu
bandi Isaeli, buna ngeye si ukwiza
vwa nsi !
24. Keti i bwabu : Yonso yikuveni nzambi aku Kemosi mu vwa, yina
una baka mu vwa? Bobo yeto mpe
tubakanga nsi au mu vwa, yonso ntangu yina kuba Mfumu, Nzambi eto,
bantu mu diambu dieto.
1 Nt. 11: 7. 2 Nt. 23: 13.
25. Weti banza, vo ulutidi Balaki,
mwan'a Sipoli, ntinu ku Moabi? Keti
yandi watina mu binda mpaka ye Isaeli
vo kunnwanisa. 4 Mose 22: 2 b.
26. Isaeli bu kakedi nkama tatu
zamvu ku Heseboni ye vuma biadiau
biantumamana, ku Aloli ye vuma biadiau biantumamana ye mu mbanza zazonsono mu masimu mamole ma Alanoni, buna mu nkiama ka luaziona yo
kwa yeto mu ntangu yina yayonsono
ko?
27. Mono kiavola masumu kwa ngeye ko, kansi ngeye weti kumpangila
yambi yoyo, bu weti kundwanisa.
Mfumu, i nkongudidi, bika kakongudila bwabu va kati ye bana ba Isaeli
ye bana ba Amoni.
28. Kansi ntinu abana ba Amoni kawila momo matuma Yefeta kwa yandi
mu zintumwa ko.
29. Buna mpeve a Mfumu yayambama va Yefeta, ye yandi wavioka ku
Ngiladi ye Manase ye mboki wavioka
ku Mispe mu Ngiladi, ye tuka ku Mispe
mu Ngiladi wayenda luaki kwa bana
ba Amoni.
30. Yefeta wasila nsilulu kwa Mfumu
ye wavova : Vo una vana bana ba
Amoni mu koko kwami,
31. buna—kani kionso kionso kina
vaika mu nzo ami mu mielo mu kunkika, bu ngina tuka ye malembe kwa
bana ba Amoni, kiokio kina vuwa kwa
Mfumu, ye ngina kio yoka bonso nkailu
angioka.
32. Buna Yefeta wayenda kwa bana
ba Amoni mu kubanwanisa ; Mfumu
wabavana mu koko kwandi.
33. Yandi wababedisa mu mbedoso
yayinene beni ye wabaka nsi tuka ku
Aloeli nate ye ku ntini ya Miniti,
makumole mambanza, ye ku Abeli-Kelamimi. Nkiangunu bana ba Amoni
balemvulwa kwa bana ba Isaeli.
34. Yefeta bu kavutuka ku nzo andi
ku Mispa, tala, buna mwan' andi wankento wavaika kwa yandi mu bipuka
ye makinu. Yandi i mwan'andi umosi
kaka, kakala kani mwana wabakala vo
wankento ye yandi ko.
2 Mose 15: 20. 1 Sam. 18: 6.
35. Bu kammona, i ntumbu tiasuna
mvwatu miandi ye waboka : Engwa,
mwan' ami wankento, ngeye weti kunzedingisa va ntoto, ngeye weti kuntuadisila kubu ! Kadi mono yazibudi nwa
ami vantadisi a Mfumu ye kilendi bo
vutula nkoka ko.
4 Mose 30: 3. 5 Mose 23: 21.
36. Yandi wamvutudila : Tat' ami,

vo uzibudi nwa aku vantadisi Mfumu, buna umpangila bonso buvovele nwa aku, Mfumu bu kakuvutudidi ndinda mu ntantu miaku, i bana ba Amoni.
37. Yandi wavova diaka kwa sandi: Umpangila kaka ndombolo yayi: Ungiambula ngonda zole, kidi ngienda kulumuki ku miongo yadidila kindumba kiami va kimosi ye bakundi bami babakento.
38. Yandi watambudila: Lenda kwaku kwenda. Yandi wamvana luve mu kala kuna ngonda zole. Buna wayenda ye wadidila kindumba kiandi ye bakundi bandi babakento va miongo.
39. Kansi ngonda zole mboki wavutuka kwa sandi, ye buna yandi wamvangila, bonso bwakala nsilulu yikasila. Yandi kazaya widi bakala nkutu ko.
40. Mboki fu kiakala mu Isaeli, vo bana babakento ba Isaeli bayenda zitisa mvu ka mvu mwana wankento wa Yefeta, i ngiladita mu lumbu bia mvu ka mvu.

KAPU 12.

Baefalaimita babama ye babeduswa. Yefeta wafwa. Ibisani, Eloni ye Abadoni.

Kansi babakala ba Efalaimi batumuswa ye bayenda ku Safoni, ye bavova kwa Yefeta: Mu nkiama wayenda nwanisa bana ba Amoni ye walembwa kututumisa mu kunama? Bwabu tuzolele yoka nzo aku va ntandu angeye mu tia. Nkong. 8: 1.
2. Yefeta wabavutudila: Mono ye bantu bami tuabindasana mpaka zangolo ye bana ba Amoni; buna mono yalubokila, kansi ka luazola kumpulusa mu moko mau ko.
3. Bu yamona, vo ka luazola kumpulusa ko, buna yabonga mwel' ami mu koko kwami ye yayenda kwa bana ba Amoni, ye Mfumu wabavana mu koko kwami. Buna mu nkiama luandangumukini mu kundwanisa.
1 Sam. 19: 5. 28: 21. Lumb. 119: 109.
4. Yefeta wayonzika babakala babonsono ba Ngiladi ye wanwanisa Efalaimi; babakala ba Ngiladi babedisa baefalaimita, kadi yau bavova: Yeno i ntabi mitukidi ku Efalaimi; Ngiladi i lekwa kiakati kiena va kati ye Efalaimi ye Manase.
5. Bangiladita bakenga masabu ma Yodani mu diambu diabaefalaimita. Vo muntu mu ntabi miabaefalaimita wavova: ungiambula yasabuka, buna babakala ba Ngiladi banyuvula: Ngeye i efalaimite? Buna vo wavutula ve,
6. buna bavova kwa yandi: Navovi cibolet. Vo wavova: sibolet, bu kalendi dio toma bika bufwanane ko, bankamata ye bamvonda kuna mu masabu ma Yodani. Bonso bobo makumaia ye mafunda mole mabaefalaimita babilama mu ntangu yina.
7. Yefeta wakala nkongudidi mu Isaeli mu mvu nsambanu. Mboki ngiladita Yefeta wafwa ye wadiamuswa mu yimosi mu mbanza za Ngiladi.
8. Ibisani wanlandila watuka ku Bete-Lehemi wakala nkongudidi mu Isaeli.
9. Yandi wakala makumatatu mabana bababakala, ye makumatatu mabana babakento kakwedisa; yandi watambula mpe makumatatu mabana babakento, bu katombila bana bandi bababakala bakazi mu nsi yanzenza. Yandi wakala nkongudidi mu Isaeli mu mvu nsambodia.
10. Mboki Ibisani wafwa ye wadiamuswa ku Bete-Lehemi.
11. Sebulunita Eloni wamvingana nkongudidi mu Isaeli; yandi wakala nkongudidi mu kumi diamvu mu Isaeli.
12. Mboki sebulunita Eloni wafwa ye wadiamuswa mu Ayaloni, mu nsi a Sebuluni.
13. Pilingatonita Abadoni, mwan' a Hileli, wamvingana nkongudidi mu Isaeli.
14. Yandi wakala makumaia mabana bababakala ye makumatatu mantekolo miababakala, batentamanga va lusambodia luampunda. Yandi wakala nkongudidi mu Isaeli mu nani diamvu.
Nkong. 10: 4.
15. Mboki Pilingatonita Abadoni, mwan' a Hileli, wafwa ye wadiamuswa ku Pilingatoni mu nsi a Efalaimi, mu miongo miabaamalekita.

KAPU 13.

Mbutulu a Simisoni.

Kansi bana ba Isaeli bavutuka vanga makala mambi mu meso ma Mfumu; buna Mfumu wabavana mu moko mabafilistea, mu makumaia mamvu.
2. Ku Solonga kwakala bakala mu sinsi diabadanita, nkumbu andi Manoa; nkazi andi wakala sita ye kabuta bana ko.
3. Buna mpofi a Mfumu yamonika kwa nkento ye yavova kwa yandi:

Tala, ngeye wena sita ye kubutidi bana ko, kansi una yaka ye una buta mwana wabakala.

4. Buna ukikenga, kwidi nwa vinia vo ndwinu zangolo ye kwidi dia mpe kiuma kiasumuka.

4 Mose 6: 2 b. Nkong. 16: 17. 1 Sam. 1: 11. Luk. 1: 15.

5. Kadi tala, una yaka ye buta mwana wabakala, ye va ntu andi ka vana kwiza mbele yasamba ko, kadi ntaudi yina kala nasili kia Nzambi tuka mu vumu kiambuta; yandi una badika vulusa Isaeli mu moko mabafilistea.

6. Buna nkento wakota ye wakamba bo kwa bakala diandi ye wavova: Muntu wa Nzambi wizidi kwa mono, ye yandi monekene bonso mpofi a Nzambi, mbidi ansisi. Kinyuvudi kukatukidi ko, ye kanzaikisi nkumbu andi ko.

7. Yandi vovele kwa mono: Tala, ngeye una yaka ye buta mwana wabakala; buna kunwani vinia vo ndwinu zangolo ko ye kudiani kiuma kiasumuka ko, kadi ntaudi yina kala nasili kia Nzambi tuka mu vumu kiambuta nate ye ku mfwilu andi.

8. **M**anoa wasambila kwa Mfumu ye wavova: Engwa Mfumu, bika muntu wa Nzambi uwafidisi vava kavutuka kwa yeto, kidi katulonga, bonso butuna vanga kwa ntaudi yina butwa.

9. Nzambi wawa nding' a Manoa; mpofi a Nzambi yavutuka kwa nkazi andi lumbu kikavwanda ku mbazi va nsi, ye bakala diandi Manoa kakala yandi ko.

10. Buna nkento ntumbu savula ye wakamba bo kwa bakala diandi; yandi wavova kwa yandi: Bakala diayiza lumbu kina monekene kwa mono.

11. Manoa watelama ye wanama nkazi andi; bu kaluaka kwa muntu, wanyuvula: Kamba, ngeye i muntu wowo watekele moka ye nkazi ami? Yandi watambudila: Inga.

12. Buna Manoa wavova: Momo mawavova bu mana kwenda detila, buna nki kina banzulwa mu ntaudi, bwe tuna kumvangila?

13. Mpofi a Mfumu wavutula kwa Manoa: Mu yayonsono yiyakamba kwa nkazi aku sika kukikenga.

14. Yandi kadiani kiuma kimenene mu nti avinia ko ye vinia vo ndwinu zangolo kanwani ko, ye kadiani mpe lekwa kiasumuka ko. Yayonsono yiyankamba si kakeba.

15. Manoa wavova kwa mpofi a Mfumu: Utuyambula tuakusimba, buna tuzolele kubika mwan' ankombo ye tula kwa ngeye. Nkong. 6: 18.

16. Kansi mpofi a Mfumu yavutula kwa Manoa: Vo ngeye mpe una kunsimba, kina kwami dia dia kwaku ko; kansi vo uzolele kubika nkailu angioka, buna yokila wo Mfumu. Kadi Manoa kazaya ko, vo i mpofi a Mfumu.

17. Manoa wavova kwa mpofi a Mfumu: Nkumbu aku nani, kidi tualenda kuzitisa, yina yiuvovele bu yina kwenda detila? 1 Mose 32: 29 b.

18. Mpofi a Mfumu yavova kwa yandi: Mu nkiama yuvudi nkumbu ami, bu yena yangitukulu. Yes. 9: 6.

19. **M**anoa wabonga mwan' ankombo ye nkailu andia buna ye watula wo va tadi kwa Mfumu. Buna yandi wamwesa diambu diangitukulu va meso ma Manoa ye nkazi andi. Nkong. 6: 19 b.

20. Kadi nlaku bu walabuka mu disalu ye ku zulu, buna mpofi a Mfumu wabaluka mu nlaku watuka mu disalu. Manoa ye nkazi andi bu bamona bo, bafukama va ntoto va zizi biau.

21. Mboki mpofi a Mfumu kavutuka monika kwa Manoa ye nkazi andi ko. Buna Manoa wazaya, vo yandi i mpofi a Mfumu.

22. Manoa wavova kwa nkazi andi: Bwabu si tuakatwa fwa, bu tumweni Nzambi.

2 Mose 33: 20 b. 5 Mose 5: 26. Nkong. 6: 22.

23. Kansi nkazi andi wamvutudila: Vo Mfumu zolele kutuvonda, nga katambudi nkailu angioka ye nkailu andia mu moko meto ko ye katumwesese yayi yayonsono ko, ye katuyambudi tuawa mampila yoyo mpe ko.

24. **M**boki nkazi andi wabuta mwana wabakala ye wamvana nkumbu Simisoni; ntaudi yakula ye Mfumu wansakumuna.

25. Mpeve a Mfumu yabadika kunsadikila mu tua kia Dani va kati ye Solonga ye Estaoli. Nkong. 18: 11 b.

KAPU 14.

Nkwedolo a Simisoni ye nsav' andi.

Simisoni bu kakulumuka ku Timina, wamona nkento kuna ku Timina, umosi mu bana babakento babafilistea.

2. Bu katuka kuna, wakamba bo kwa sandi ye mbut' andi ye wavova: Mono mbweni nkento ku Timina, umosi mu bana babakento babafilistea; luntombila ndiena bonso nkazi.

3. Sandi ye mbut' andi bavova kwa

yandi: Kadi buna kumweni nkento mu bana babakento bampangi zaku ko, ye mu bantu bami babonsono, bu uzolele kwenda kukitombila nkazi utukidi kwa bafilistea bena kisutu? Simisoni wavova kwa sandi: Untombila ndiena, kadi zolakene kwa mono.

2 Mose 34: 16. 5 Mose 7: 3.

4. Kansi sandi ye mbut' andi ka lazaya ko, vo diodio diatuka kwa Mfumu; kadi yandi watomba kani mu bafilistea, kadi mu ntangu yina bafilistea bayala ba Isaeli. Nkong. 13: 1.

5. Simisoni wakulumuka ye sandi ye mbut' andi ku Timina; bu baluaka ku mavia mavinia ku Timina, nkosi yantwenia ntumbu kwiza sambi kwa yandi.

6. Buna mpeve a Mfumu yanyambama, ye yandi watiasuna yo, nkievo watiasuna mwan' ankombo, bu kakondwa widi kiuma nkutu mu koko kwandi; kansi kakamba bo kwa sandi ye mbut' andi ko momo makavanga.

1 Sam. 17: 35.

7. Bu kamana kulumuka kuna, wamoka ye nkento; wau wazolakana kwa Simisoni.

8. Ntama mboki wavutuka mu kunlandisa, ye buna wavengama mu nzila mu tala nkosi yafwa; buna wamona kabu dianiumbula ye niosi mu nitu ankosi.

9. Yandi wawungula yo mu moko mandi ye wayenda yo die; wayenda kwa sandi ye mbut' andi ye wabavana, ye badia. Kansi kabakamba ko, vo wawungula niosi mu nitu ankosi.

10. Sandi bu kakulumuka kwa nkento, Simisoni wavanga mbuluku kuna, kadi bobo matoko mavanganga.

11. Bu bammona, batomba makumatatu mamakangu mandambisa, bana kala yandi.

12. Simisoni wavova kwa yau: Mono nzolele kuluzika nsava; vo luna kunkamba mbangudulu mu lumbu nsambodia biabi biambuluku ye tonta zaya nadede, buna ngina kuluvana makumatatu mabinkuti bialino ye makumatatu mamvwatu miankembo.

13. Kansi vo ka lulendi kunkamba mbangudulu ko, buna yeno luna kumpana makumatatu mabinkuti bialino ye makumatatu mamvwatu miankembo. Yau bavova kwa yandi: Natuziki nsav' aku, utuwisa yo.

14. Buna yandi wavova kwa yau: Dia kwandia kwatuka kwa nkwa kindiafu, yina yakala nazeke-zeke yatuka kwa mankemi. Kansi mu lumbu tatu balembanana zibula nsava.

15. Buna mu lumbu kiansambodia bavova kwa nkazi a Simisoni: Leba bakala diaku mu kutukamba nzibudulu ansava; nga tuna kuyoka ye nzo asaku mu tia. Nanga luatutumisi vava mu kutuvanga bankwa miabumputu?

16. Buna nkazi a Simisoni wantatimisa mu dilu ye wavova: Ngeye ukumbelanga kaka ye kukunzolanga nkutu ko; ngeye wazikidi bisi nsi ami nsava, kansi kunkembi nzibudulu ayau ko. Yandi wamvutudila: Ka kwa sami vo mbut' ami mpe ko yakembi nzibudulu. Buna ngina yo kamba kwa ngeye?

17. Kansi yandi wantatimisa mu dilu lumbu nsambodia bibabulukila mbuluku. Mu lumbu kiansambodia wankamba nzibudulu, bu kantatimisina bobo mu ngolo; buna yandi wakamba bisi nsi andi nzibudulu ansava.

18. Buna babakala mu mbanza bavova kwa yandi mu lumbu kiansambodia, ntangu bu ka yidimini ko: Nki kilutidi niosi mu nazeke-zeke, ye nki kilutidi nkosi mu mankemi? Kansi yandi wavova kwa yau: Vo ka lufudidi mu ngombe ami yankento ko, nga ka lubangudi nsav' ami ko.

19. Mpeve a Mfumu yanyambama, ye yandi wakulumuka ku Askeloni, ye kuna wavonda makumatatu mababakala ye wabonga mvwatu miau ye wavana mvwatu miankembo kwa yau bakamba nzibudulu ansava. Nganzi zandi zakwama, ye wabaluka ku nzo asandi.

20. Buna nkazi a Simisoni wavewa kwa ndiena mu makangu mandi mandambisa wakala diandi kangu diannama.

KAPU 15.

Simisoni ye nkama tatu zambulu. Ngolo zandi mu bobo kiampunda.

Ntama yavioka ngionzoko awiti bu yakala, buna Simisoni wazola bumina nkazi andi ye wanata mwan' ankombo; yandi wavova: Mono nzolele kota kwa nkazi ami mu vinga. Kansi sandi kamvana luve mu kota ko;

2. kansi sandi wavova: Mono mbenzi mu kedika, vo ukumbelanga, nkiangunu yamvana kwa kangu diaku diandambisa. Kansi yandi beki nleke ukunlutidi mu mfonga; nabongi ndieu mu ndiena wankaka.

3. Kansi Simisoni wabavutudila: Ntangu yayi kiena kwami bila kwa bafilistea ko, vo ngina kubavangila buma.
4. Simisoni wakatuka ye wabaka nkama tatu zambulu; mboki wabonga binga ye wakanga mbulu zole zole mu nkila ye watula kinga va kati ye nkila miamiole.
5. Mboki wakwika binga,. wakotisa bibulu mu yinza diambongo abafilistea ye wakwikila bo mita ye mbongo yalembwa zakwa ye nkuzu miaolive.
6. Buna bafilistea bavova: Nani vengi bo? Bavutudulwa: Simisoni, nzitu antiminita, bu kabonga nkazi andi ye wamvana kwa kangu diandi diandambisa. Buna bafilistea bayenda ye banyoka ye sandi mu tia.
7. Kansi Simisoni wavova kwa yau: Bu luvengi yampila yoyo, kina kwami vunda ko, nate ye mbeni kuluvutula ndinda.
8. Yandi wabula moko ye malu mau ye wababedisa mbedoso yayinene. Mboki wakatuka kuna ye wakunda mu benga diamongo ku Etami.
9. Buna bafilistea bayenda baluki ye batua mu Yuda; yau bamwangana mu Lehi.
10. Babakala ba Yuda bavova: Mu nkiama lubalukidi vava kwa yeto? Bavutula: Yeto tubalukidi vava mu kanga Simisoni ye mboki tuna kumvangila, bonso bukatuvangidi.
11. Buna mafunda matatu mababakala batuka ku Yuda bakulumuka ku benga diamongo ku Etami ye bavova kwa Simisoni: Keti uzaidi, vo bafilistea batuyalanga; buna mu nkiama watuvangidi bobo? Yandi wabavutudila: Bonso bubampangidi, i bobo ibavangidi.
12. Buna bavova kwa yandi: Tukulumukini vava mu kukanga ye mboki kuyekula mu moko mabafilistea. Simisoni wavova kwa yau: Buna bwabu lundila ndefi eno, vo yeno kibeni ka luna kumponda ko.
13. Yau batambudila: Inga, tuzolele kukanga kaka ye mboki kuyekula mu moko mau, kansi ka tuzolele kuvonda ko. Buna bankanga mu mfumvu zole zamona ye bantombula mu tadi diamongo.
14. Bu kaluaka ku Lehi, bafilistea baboka ye bayungusa kwa yandi. Buna mpeve a Mfumu yanyambama, ye mfumvu mu moko mandi zakala nkievo mfisu mialino, bu mikwikwanga ku tia, ye nsinga miakatuka mu moko mandi nkievo mianienga.
15. Yandi wamona bobo kiampunda kiankunzu; buna walambula koko kwandi ye wabonga kio ye wavondila kio funda diababakala.
16. Simisoni wavova: Mu bobo kiampunda kabu diamvimba, inga, makabu mole. Mu bobo kiampunda mpondele funda diababakala.
17. Bu kavova momo, watuba bobo. Vuma kiokio kibikwanga Lamati-Lehi.[1]
18. Kansi mboki bu kabakama mpwil' anlangu beni, wabokila kwa Mfumu ye wavova: Ngeye kibeni wabedese mbedoso yoyo yayinene mu sielo kiaku; bwabu ngina katwa fwa mu mpwila ye bwa mu moko mabankwa miasutu.
19. Buna Nzambi wayambula lubulu ku Lehi luazibuka ye luavaika nlangu, kidi kalenda nwa, ye mpeve andi yavutuka ye wabaka moyo diaka. Mu diambu diodio nto yabaka nkumbu Nto yibokanga ku Lehi, bonso buyibikwanga nate ye bwabu.
20. Yandi wakala nkongudidi mu Isaeli mu makumole mamvu mu ntangu abafilistea.

KAPU 16.

Ngolo za Simisoni mu mavitu mambanza Ngasa. Delila. Simisoni wabeduswa ye wakangwa. Mavanga mandi mangolo mazimunina ye mfwilu andi. Ndiamusu andi.

Simisoni wayenda ku Ngasa; kuna kamona nsuza ye wakota kwa yandi.
2. Bangasita bu bawa, vo Simisoni wayiza kuna, bazungidila vuma ye banlangidila fuku diamvimba ku mwelo ambanza. Kansi fuku diamvimba badingalala, bu babanza: Tuna vingila kiambazi bu kukiele; buna tuzolele kumbema.
3. Simisoni waleka muna nate ye ndingu ansi; kansi mu ndingu ansi watelama ye wasimba mavitu mamwelo ambanza ye tungwa biabiole biamwelo ye wabamuna bio va kimosi ye mbindukwa ye wazangika biabionsono va mavembo mandi ye wanata bio ku mbat' amongo utalane ye Hebeloni.
4. Mboki wabadika zola nkento ku nlangu wa Soleki, nkumbu andi Delila.
5. Buna mfumu zabafilistea babaluka kwa yandi ye bavova kwa yandi: Unleba mu kuzaikisa bila kikenina ngolo zozo ye bonso butuna kunlutila mu ngolo, kidi tuankanga ye kunlemvula; buna tuzolele kuvana muntu

[1] mb. nzanz' abobo.

muntu funda dimosi ye nkama mosi asekeli biapalata. Nkong. 14: 15.

6. Buna Delila wavova kwa Simisoni: Unkamba bila kiwenina ngolo zozo ye bonso buulenda kangwa ye lemvulwa.

7. Simisoni wamvutudila: Vo mono ngina kangwa mu nsinga nsambodia miamianzi miansuni miankunzu mialembwa yuma, buna ngieka kindakana ye ngieka bonso muntu wankaka.

8. Buna mfumu zabafilistea zanata nsinga nsambodia miamianzi miansuni miankunzu mialembwa yuma kwa yandi; yandi wankanga mio.

9. Kansi yandi watuma bantu balangidila mu vinga kia mu ngudi. Buna waboka kwa yandi: Bafilistea beka mu kubwila, Simisoni! Buna wadamuna nsinga miamianzi nayake-yake bonso budamunwanga nsing' ansadi, bu una finama mu tia. Nkiangunu ka mwazayakana lekwa nkutu ko mu ngolo zandi.

10. Buna Delila wavova kwa Simisoni: Tala, ngeye umbebi ye umpunini. Kansi unkamba bwabu, bonso buulenda kangwa.

11. Yandi wamvutudila: Vo mono ngina kangwa mfumvu zamona zalembwa sadulwa mu lekwa, buna ngieka wakindakana ye ngieka bonso muntu wankaka.

12. Buna Delila wabonga mfumvu zamona ye wankanga zo ye mboki waboka kwa yandi: Bafilistea beka mu kubwila, Simisoni! bantu bu beti langidila mu vinga kia mu ngudi anzo. Kansi yandi wakiosuna zo mu moko mandi nkievo mfisu.

13. Buna Delila wavova kwa Simisoni: Nate ye bwabu ngeye umbebi ye umpunini; unkamba, bonso buulenda kangwa. Yandi wamvutudila: Inga, vo una bwanga mabese nsambodia momo mantu ami mu viasusu kiambwangulu aku.

14. Mboki wakodisa mo mu kinko ye buna waboka kwa yandi: Bafilistea beka mu kubwila, Simisoni! Bu kasikama mu tulu, wabambula kinko ye mbwangulu ye viasusu.

15. Buna wavova kwa yandi: Bwe ulenda vova, vo ukunzolanga, ngeye ulembolo kunkamba kedika? Mbaba tatu wambebi ye kuzolele kunkamba bila kiwenina ngolo zozo ko.

16. Bu kantatimisa lumbu ka lumbu mu ndombolo andi yoyo, ye wankwamisa, buna wasukama nsukumunu yikalenda fwila, Nkong. 14: 17.

17. ye buna wanzaikisa diambu diadionsono diansweki ye wavova kwa yandi: Widi mbele yasamba nkutu ka yivalakene ntu ami ko, kadi mono i nasili kia Nzambi tuka muna vumu kiambut' ami. Nkiangunu vo ngina tebwa nsuki, ngolo zami zina katuka kwa mono, ye ngieka nakindakani ye ngieka bonso bantu bankaka babonsono. 4 Mose 6: 5. Nkong. 13: 5.

18. Delila bu kamona, vo wamana kunzaikisa diambu diandi diadionsono diansweki, buna watumisa mfumu zabafilistea, ye watuma: Lubalukeno diaka vava mbaluka mosi, kadi yandi wanzaikisi diambu diandi diadionsono diansweki. Buna mfumu zabafilistea babaluka kwa yandi ye banata bivanza.

19. Kansi yandi wankonda tulu va makungunu mandi, ye mboki watumisa bakala ye watebisa mabese momo mansambodia va ntu andi. I bobo kabadika kunlemvudila, ye ngolo zandi zavengama mu yandi.

20. Mboki waboka: Bafilistea beka mu kubwila, Simisoni! Bu kasikama, mu tulu, wabanza: Ngina kukikangula bonso bwatekele, ye kitumuka mu kukikangula—kadi kazaya ko, vo Mfumu vengamene mu yandi.

21. Kansi bafilistea bankamata ye basubuzula meso mandi. Mboki bankulumuna ku Ngasa ye bankanga mbienga zansongo, ye wakatwa nika mfumfuta mu boloko. 2 Mose 11: 5. 2 Nt. 25: 7.

22. Kansi nsuki zandi zabadika mena zamona, bu zakitebulwa.

23. Mfumu zabafilistea bakutakana mu vanga nkembo wangiokolo kwa nzambi au Dangoni ye mu yangalala, kadi bavova: Nzambi eto yiveni ntantu eto Simisoni mu koko kweto.

24. Bobo mpe bantu bu bammona, basika nzambi au, kadi bavova: Nzambi eto yiveni ntantu eto mu moko meto, i yandi wabungidi nsi eto ye wavondele babingi mu yeto.

25. Ntima miau bu miayangalala, bavova: Lulandisa Simisoni, kidi katuyangidika. Buna balandisa Smisoni mu boloko, ye yandi wakatwa kubayangidika. Yau bantula va kati ye bitungwa.

26. Kansi Simisoni wavova kwa ntaudi yansimba mu koko: Unsisa ye ungiambula yasimba tungwa biniemanga nzo, kidi yasingama bio.

27. Nzo yazala kwa babakala ye bakento, ye mfumu zazonsono zabafilistea zakala vana; va nludi vakala kani ma-

funda matatu mababakala ye bakento,
batala bonso bwabayangidika Simisoni.
28. Kansi Simisoni wabokila kwa
Mfumu ye wavova: Mfumu, Mfumu,
umbanzila ye unsiamisa kaka ntangu
yayi, u Nzambi, kidi yavutula ndinda
mu bafilistea kiamakulu mu diambu
diameso mami mamole. Eb. 11: 32 b.
29. Mboki Simisoni wavatakana tu-
ngwa biole biakati bianiema nzo, kimo-
si mu koko kwalubakala ye kiankaka
mu koko kwalumoso, ye waniokuna
bio.
30. Simisoni wavova: Bika mono
kibeni yafwa bwabu ye bafilistea.
Mboki wayinama mu ngolo zabwisila
nzo va zimfumu ye bantu babonsono
bakala muna. Yau bakavondila bobo
mu mfwilu andi balutila bakavonda,
bu kakala moyo.
31. Mpangi zandi ye butu biandi bi-
abionsono biakulumuka kuna ye banla-
nda ye bannata ye bandiamisa va kati
ye Solonga ye Estaoli, mu ndiamu asa-
ndi Manoa. Buna wamana kala nko-
ngudidi mu Isaeli mu makumole ma-
mvu. Nkong. 15: 20.

KAPU 17.

Nsambudulu ya Mika yabiteki.

Mu miongo mia Efalaimi mwakala
bakala, nkumbu andi Mika.
2. Yandi wavova kwa mbut' andi:
Funda dimosi ye nkama mosi yasekeli
biapalata bina biwakatudulwa ye biwa-
dila ndefi yiwadia bu yawa, tala, vanza
biobio biena yami, mono yabonga bio.
Buna mbut' andi wavova: Ngeye wasa-
kumunwa, mwan' ami, kwa Mfumu.
3. Buna yandi wavutula funda di-
mosi ye nkama mosi yasekeli biapalata
kwa mbut' andi. Kansi mbut' andi
wavova: Bwabu mono mbiekele vanza
biabi nlongo kwa Mfumu ye ngiekole
bio kwa mwan' ami wabakala, kidi wa-
vanga teki kiavalwa ye kiayitulwa.
Tala, mvutudi bio bwabu kwa ngeye.
4. Kansi yandi wavutula bivanza
kwa mbut' andi. Buna mbut' andi wa-
bonga nkama zole zasekeli biapalata ye
wavana bio kwa ngangul' awola, ye
yandi wavangila bio teki kiavalwa ye
kiayitulwa, mboki kiatulwa mu nzo a
Mika.
5. Nkiangunu muntu wowo Mika
wakala ye nzo abiteki; yandi wava-
ngisa mpe efode ye teki bianzo ye wa-
tumba nganga mosi mu bana bandi
bababakala mu mfuluzulu amoko.
1 Mose 31: 19. 2 Mose 28: 4. 6, 41. Nkong. 8: 27.
1 Sam. 19: 13.
6. Mu ntangu yina ka mwakala ntinu
mu Isaeli ko: muntu muntu wavanga,
bonso bukazola. Nkong. 18: 1. 21: 25.
7. Mu Bete-Lehemi mu Yuda mwa-
kala mu yina ntangu toko diantwenia
mu kanda dia Yuda; yandi i nlevita ye
wakala kuna bonso wanzenza.
8. Bakala diodio diakatuka mu mba-
nza yoyo, Bete-Lehemi mu Yuda,
mu baka kundu konso kukalenda kio
mona; mu ngiendolo andi buna walu-
aka ku miongo mia Efalaimi, nate ye
ku nzo a Mika.
9. Mika wanyuvula: Kwe tukidi?
Yandi wamvutudila: Mono i nlevita
ntukidi mu Bete-Lehemi mu Yuda, ye
ngieti zieta mu kukitombila kundu
konso kuilenda kio mona.
10. Mika wavova kwa yandi: Kala
ye mono ye kala tat' ami ye ngang' ami,
buna ngina kuvana kumi diasekeli bia-
palata mvu ka mvu ye mvwatu mifwe-
ni ye dia. Buna nlevita wannama.
11. Nlevita wasavuka ntima mu kala
ye bakala, ye ndieu wakeba toko dia-
ntwenia bonso mwana.
12. Mika wavangila nlevita mfulu-
zulu amoko, ye buna toko diantwenia
diayika ngang' andi; mboki wakala
mu nzo a Mika.
13. Mika wavova: Bwabu nzaidi,
vo Mfumu una kumpangila bwambote,
bu mbeki nlevita bonso nganga.

KAPU 18.

Badanita baziona teki bia Mika, babaka Laisi ye bakotisa nsambudulu abiteki muna.

Mu ntangu yina ka mwakala ntinu
mu Isaeli ko. Mu ntangu yina
kanda diabadanita diakitombila difwa
mu kala dio kundu, kadi nate ye ntangu
yina ka diavewa nsi ko mu makanda
mankaka ma Isaeli bonso difwa.
Yos. 19: 40 b. Nkong. 1: 34. 17: 6.
2. Buna bana ba Dani bafidisa mu
kanda diau babakala batanu, basolwa
mu yau, babakala bakikesa, batuka ku
Solonga ye Estaoli, mu diambu dianeka
nsi ye fiongunina yo ye bavova kwa
yau: Luenda neki nsi. Buna baluaka
ku miongo mia Efalaimi, nate ye ku
nzo a Mika, ye kuna baleka.
3. Bu bakala ku nzo a Mika, ye
bazaya luvovolo luanlevita wantwenia

bayenda kwa yandi ye banyuvula: Nani watuedi vava? Nki uvanganga mu vuma kiaki, ye bwe weti mona vava? Nkong. 17: 7 b.
4. Buna yandi wabakamba: Ebu ye ebu Mikà wampangidi; yandi wansadisi salu, ye mono yayikidi ngang' andi.
5. Buna bavova kwa yandi: Buna nayuvudieti Nzambi, kidi tuazaya, vo ngiendolo yayi yitueti kwendila yina kala vila.
6. Nganga wabavutudila: Luenda mu yenge. Ngiendolo yoyo yilueti kwendila yeti tabulwa kwa Mfumu.
7. Buna babakala batanu bobo bayenda diaka ye baluaka ku Laisi; yau bamona bonso bwakala bantu muna mu mpungumunu, bonso basidonita, bavuvama ye bavungama, ye muntu nkutu kavanga buma mu nsi ko mu zola vwa yo; yau batatuka nseke mu basidonita ye ka bakala ntuadi ye bantu bankaka ko.
8. Mboki bu baluaka kwa mpangi zau ku Solonga ye Estaoli, bampangi zau babayuvula: Nki kiena yeno mu vova?
9. Bavova: Telama, ndolo yendino kwa yau! Kadi tuatedi nsi ye tala, yau yena yabiza beni. Kansi yeno luvwendi napi vava. Ka lukalani fuki mu kwenda ko, kidi tualuaka kuna ye baka nsi.
10. Bu luna luaka kuna, luna luaka kwa bantu beti vungama, ye nsi yena sadila kufweni. Inga, Nzambi waveni yo mu moko meno—vuma kilembolo kondwa lekwa kimenisanga ntoto.
11. Buna nkama sambanu zababakala bakangwa biluazu bananguka kuna mu sinsi diabadanita, ku Solonga ye Estaoli.
12. Yau babaluka ye batua ku Kiliati-Yealimi mu Yuda. Mu diambu diodio vuma kiokio kibikwanga Tua kia Dani nate ye bwabu; kiena ku nim' a Kiliati-Yealimi. Nkong. 13: 25.
13. Katuka kuna bayenda diaka ku miongo mia Efalaimi ye baluaka ku nzo a Mika.
14. Babakala batanu bayenda neka nsi a Laisi babula mbembo kwa mpangi zau ye bavova: Luzaidi, vo mu nzo zazi mwena efode ye teki bianzo ye teki kiavalwa ye kiayitulwa? Nkiangunu luyindula bwabu, bonso buluna vanga.
15. Buna bayenda kuna ye baluaka ku nzo anlevita wantwenia, ku nzo a Mika, ye banyuvula malembe.
16. Kansi nkama sambanu zababakala babana ba Dani batelama vakotulwanga mu mwelo ye luazu biau bibavwata.
17. Babakala batanu bayenda neka nsi bayenda kuna ye bakota ye babaka teki kiavalwa ye efode ye teki bianzo ye teki kiayitulwa, nganga bu katelama vakotulwanga mu mwelo va kimosi ye nkama sambanu zababakala bavwata biluazu.
18. Babakala batanu bu bakota mu nzo a Mika ye babonga teki kiavalwa ye efode ye teki bianzo ye teki kiayitulwa, nganga wavova kwa yau: Nki lueti vanga?
19. Buna bamvutudila: Dingama, tula koko kwaku va nwa aku ye utunama ye kala tata ye nganga kwa yeto. Nki kilutidi kwa ngeye: mu kala ngang' anzo amuntu mosi vo mu kala ngang' akanda ye sinsi diamvimba mu Isaeli?
20. Buna ntim' anganga wayangalala, ye yandi watambula efode ye teki bianzo ye teki kiavalwa, ye mboki wakota mu bantu.
21. Mboki yau batadisa ku ntini yankaka ye bakatuka, bu bayambula bana ye bibulu ye mbongo zilutidi biatuaduswa ku ntu angiendolo.
22. Bana ba Dani bu bamana tatuka nseke ku nzo a Mika, babakulwa kwa babakala bakalanga mu nzo zafinangana nzo a Mika batumuswa mu ntangu yoyo.
23. Yau babokila bana ba Dani, buna basampuka ye bayuvula Mika: Nki kikondolo yaku, bu weti kwiza ye kabu diampila yoyo?
24. Yandi wavutula: Yeno lubongele nzambi zozo ziyakivangila, mboki nganga mpe, ye mboki lukatukidi. Nki kiena yami diaka? Yeno lungiuvudi mpe: Nki kikondolo yaku?
25. Kansi bana ba Dani bavova kwa yandi: Kutuwisani diambu diaku diaka ko. Nanga bulenda kala, vo babakala bankaka bana kulupaka mu nganzi, ye buna una kala bila kianzimbisila moyo angeye kibeni ye nzo aku.
26. Mboki bana ba Dani basimbama mu nzila; Mika bu kamona, vo banlutila mu ngolo, wabangumuka ye wavutuka ku nzo.
27. Mboki bu bamana bonga bina biavanga Mika ye nganga mpe ukavwa, babwila bantu ku Laisi bavuvama ye bavungama, ye bababanda mu meno masabala; kansi bayoka mbanza mu tia. Yos. 19: 47.

28. Widi muntu nkutu lendele mu kwiza tanina yo, kadi yatatuka nseke mu Sidoni, ye ka bakala ntuadi ye bantu bankaka ko; yakala mu ndimb' a Bete-Lehobi. Mboki batungulula mbanza ye bakala kundu kuna.
29. Yau bavana mbanza nkumbu Dani, mu nkumbu ase diau, Dani, i yandi wabutulwa Isaeli; kansi mbanza yateka bikwa Laisi.
30. Bana ba Dani bakitedimisina teki kiavalwa kuna; Yonatani, mwan' a Ngelesomi, mwan' a Mose, ye bana bandi bababakala bakala banganga kwa kanda diabadanita nate ye bisi nsi banatwa kinkole.
2 Mose 2: 22. 18: 3. Nkong. 17: 10. 1 Nt. 12. 30. 2 Nt. 17: 23.
31. Bakitedimisina teki kiavalwa kiavanga Mika, ye bakeba kio mu ntangu yina yayonsono yakala nzo a Nzambi ku Silo. Yos. 18: 1.

KAPU 19.

Kimpumbulu kiamvwezolo ku Ngiba.

Mu ntangu yina yakondwa ntinu mu Isaeli, nlevita wakala nseke beni ku ntandu amiongo mia Efalaimi, ye yandi wabonga nkento watuka ku Bete-Lehemi mu Yuda bonso ndumba kindiku. Nkong. 17: 6. 18: 1. 21: 25.
2. Kansi ndumb' andi wandimbula minu ye wakatuka kwa yandi ye wayenda ku nzo asandi ku Bete-Lehemi mu Yuda, ye kuna kakala mu ngonda zia.
3. Buna toko diandi diayenda kunlandi mu moka yandi mu nlembami ye mboki kumvutula; yandi wanata sielo kiandi ye mpunda zole. Buna yandi wankotisa mu nzo asandi; se diandumba kindiku bu kamona, wankika mu kiese.
4. Ko wandi, se diantaudi yankento, wansimbidila, ye wakala yandi mu lumbu tatu; badia ye banwa ye baleka kuna.
5. Bu batelama nsuka nabu mu lumbu kiaia ye bu bakubama mu kwenda, buna se diantaudi diavova kwa nzitu andi: Nakikimisa mu buku kiadimpa; mboki lulenda kwenda.
6. Buna bavwanda ye badia babole va kimosi ye banwa. Mboki se diantaudi diavova kwa bakala: Nazazuki ntima waleka mu fuku ye yambula ntim' aku wayangalala.
7. Bakala bu diazola kubama mu kwenda, buna ko wandi watatamana kunlomba, ye yandi waleka diaka kuna.
8. Mu lumbu kiantanu yandi watelama diaka nsuka nabu mu kwenda; buna se diantaudi diavova: Teka kukikimisa ye luvingila nate ye nkokila. Mboki badia babole va kimosi.
9. Mboki bakala bu diakubama mu kwenda ye ndumb' andi kindiku ye sielo kiandi, buna ko wandi, se diantaudi, wavova kwa yandi: Tala, fuku dieka mu kwiza; luleka vava, tala mwini weka mu suka; inga, leka vava ye yambula ntim' aku wayangalala. Mboki mbazi nsuka nabu lulenda nanguka mu kwenda, kidi waluaka ku nzo aku.
10. Kansi bakala kazola mo leka ko, kansi wakubama ye wayenda ye waluaka ku vuma kitalane ye Yebusi, i Yelusalemi. Yandi wanata mpunda zole zakangwa biandu, ye ndumb' andi kindiku wakala yandi mpe.
11. Bu bakala ku Yebusi ye mwini wabadika suka, sielo kiavova kwa mfumu andi: Wiza tuakotino mu mbanza yayi yayebusita ye leka momo.
12. Kansi mfumu andi wamvutudila: Ka tuna kota mu mbanza yanzenza ko, kukondolo baisaelita, kansi tuna simbama kwenda, nate ye ku Ngiba.
13. Yandi wavova diaka kwa sielo kiandi: Wiza tuatonta baka kimosi mu vuma biabi mwamu ye leka ku Ngiba vo Lama.
14. Buna basimbama kwenda; bu bakala lukufi ye Ngiba mu Benyamini, buna ntangu yadimina.
15. Buna bakota momo ye baluaka mu diambu dialeka mu Ngiba. Bu kamana mo kota, wavwanda va kianzala kiambanza, kansi widi muntu nkutu kazola kubatambula mu nzo au mu fuku ko.
16. Buna mu mpimpa bakala dianuna diayiza diatuka ku salu kiandi mu yinza, ye bakala diodio diatuka mu miongo mia Efalaimi ye wakala bonso wanzenza mu Ngiba; kadi bantu mu vuma kina bakala babenyaminita.
17. Bu kasendula meso mandi, wamona bakala diodio diatuka mu nzila va kianzala kiambanza. Buna bakala diannuna diavova: Kwe una kwenda, ye kwe tukidi?
18. Yandi wamvutudila: Yeto tueti vioka tuka ku Bete-Lehemi mu Yuda nate ye ku ndambu yina yamiongo mia Efalaimi yilutidi kala ku ntandu; kuna ntukidi, ye yakedi ku Bete-Lehemi mu Yuda. Bwabu ngiena mu nzila ku nzo a Mfumu, kansi widi muntu nkutu kazolele kuntambula mu nzo andi ko.

19. Mono mbeki titi ye dia kwa mpunda zeto, ye mampa mpe ye vinia kwa mono kibeni ye kwa sielo kiaku kiankento ye kwa bakala dieti nama sielo biaku, nkiangunu ka tukondolo lekwa ko.

20. Buna bakala dianuna diavova: Yenge kiakala yaku, ungiambula yafwa nkenda mu yina yayonsono yiulenda kondwa. Kansi vava mbazi va kianzala kulendi vo leka ko.

21. Mboki wantuala ku nzo andi ye wadikila zimpunda; bu bamana sukula malu mau, badia ye banwa.

22. Bu bayangidikila ntima miau bobo, nzo yazungudulwa nabiu kwa babakala mu mbanza, babakala bambi, bakunkuta mu vitu; yau bavova kwa bakala dianuna diavwa nzo: Vaikisa bakala dilueki mu nzo aku, kidi tuanzaya. 1 Mose 19: 4 b. Hos. 9: 9. 10: 9.

23. Buna bakala diavwa nzo diavaika kwa yau ye diavova kwa yau: Ve, mpangi zami, ka luvangani bobo bwambi ko. Bakala diodio bu kakotele mu nzo ami, ka luvangani buzengi bwampila yoyo ko.

24. Tala, mono mbeki mwana wankento, i ndumba, ye yandi beki ndumba kindiku. Yau nzolele vaikisa vava, buna lulenda kubadimbula ye kubavangila bonso buluzolele. Kansi mu bakala diodio ka luvangani buzengi bwampila yoyo ko.

25. Kansi babakala ka bazola kunwila ko; buna bakala diabonga ndumb' andi kindiku ye wamvaikisa kwa yau. Yau banzaya ye bamvangila mvwezolo fuku diamvimba nate ye kiansuka; nkala mpumbu nkutu bu waseluka, bansindika.

26. Mu nsuka buna nkento wayiza ye wabwa va mwelo anzo abakala yakala mfumu andi ye walambalala bobo nate ye kwakia.

27. Mfumu andi bu katelama mu nsuka ye wazibula mavitu manzo ye wavaika mu diambu diayidika ngiendolo andi, buna wamona ndumb' andi kindiku lambalele va mwelo anzo ye moko va vaka.

28. Yandi wavova kwa yandi: Telama, ntuendino kweto. Kansi kavutula diambu ko. Buna wambonga ye wantula va mpunda; mboki bakala diakubama ye wayenda ku nzo andi.

29. Kansi bu kaluaka ku nzo andi, wabonga mbele ye wabaka ndumb' andi kindiku ye wansasa, bonso bwena bivisi mu nitu mu kumi ye kunku biole ye wamwangisa bikunku mu nsi yayonsono ya Isaeli.

30. Wonso wonso wamona bo wavova: Yampila yoyo ka yavengo ko ye ka yamonekene ko tuka mu lumbu kina kiavaika bana ba Isaeli mu nsi a Ngipiti, nate ye bwabu. Luyindula diadi, luluengasana ye luvovasana mu momo.

KAPU 20.

Mvita yalufuku lua Benyamini.

Buna bana babonsono ba Isaeli bananguka, ye bundu diau diakutakana kwa Mfumu ku Mispa bonso muntu mosi, tuka mu Dani nate ye ku Beli-Seba, ye batuka mpe ku nsi a Ngiladi. Nkong. 11: 11.

2. Yau balutidi mu bantu babonsono, mu makanda mamonsono ma Isaeli, badongama mu lukutukunu luabantu ba Nzambi: nkama zia zamafunda mababakala banata sabala badiatila kimalu.

3. Kansi bana ba Benyamini bawa, vo bana bankaka ba Isaeli bameni kwenda ku Mispa. Bana ba Isaeli bavova: Lukamba bonso buvengo vanga diadi diambi.

4. Buna nlevita, toko diankento wavondwa, wabula mbembo ye wavova: Mono ye ndumb' ami kindiku tualuaka ku Ngiba mu Benyamini mu diambu dialeka kuna mu fuku. Nkong. 19: 15 b

5. Buna mono yabwilwa kwa bisi Ngiba; yau bazungidila nzo mu fuku mu kumpanga buma bwangolo. Babanza mu kumbema, ye bavweza ndumb' ami kindiku ye wafwa. Nkong. 19: 22 b.

6. Buna mono yabonga ndumb' ami kindiku ye yansasa ye yamwangisa bikunku mu nsi yayonsono yadifwa dia Isaeli, bu bavanga mvwezolo yampila yoyo ye buzengi mu Isaeli.

7. Tala, bwabu luena vava, bana babonsono ba Isaeli. Lutuala lukanu bwabu ye ndongosolo vava va vuma kiaki.

8. Buna bantu babonsono batelama bonso muntu mosi ye bavova: Widi muntu nkutu mu yeto kanani vutuka ku nzo andi yakoto ko, widi muntu nkutu kanani kwenda ku nzo andi ko.

9. I diadi dituzolele vanga kwa Ngiba: tuna yambula wadi wabwa dio.

10. Bika tuasola kumi diababakala mu nkama mosi mosi mu makanda mamonsono ma Isaeli ye nkama mosi mu funda dimosi dimosi ye funda mu kumi kumi diamafunda, mpasi batomba

nkuta kwa bantu, kidi yau, bu bana luaka ku Ngeba mu Benyamini, bana dio vanga bonso bufweni mu diambu diabuzengi bobo bwabonsono budivengi mu Isaeli.

11. Babakala babonsono mu Isaeli bakutakana ku mbanza mambunda bonso muntu mosi.

12. Makanda ma Isaeli mafidisa babakala kwa makanda mamonsono ma Benyamini ye batuma: Nki avanga diodio diambi diavengo mu yeno?

13. Bwabu luyekula babakala bobo bambi bena mu Ngiba, kidi tuabavonda ye katudila Isaeli yonso yena yambi. Kansi babenyaminita ka bazola dimba mambu mampangi zau ko, i bana bankaka ba Isaeli.

14. Kansi bana ba Benyamini batuka mu mbanza zau bakutakana ku Ngiba mu kwenda nwanisa bana bankaka ba Isaeli.

15. Mu lumbu kina bana ba Benyamini batuka mu mbanza zozo batangwa ye bakala makumole ye mafunda masambanu mababakala bena sabala; batangwa bakala ntalu yoyo, kansi buna ka i yau ko bakala mu Ngiba, bakala nkama nsambodia zababakala basolwa.

16. Mu bantu bobo babonsono mwakala nkama nsambodia zababakala basolwa bakala bankwa miakoko kwalumoso; buna bena balenda tedusiwa lusuki mu tadi diandakasa ye ka tuma ko.

17. Babakala ba Isaeli, kansi ka ba Benyamini ko, bu batangwa bakala nkama zia zamafunda mababakala bakala sabala; buna bena i binwani.

18. Yau bananguka ye bayenda ku Beteli ye bayuvula Nzambi. Bana ba Isaeli bavova: Nani mu yeto una teka kwenda nwanisa bana ba Benyamini? Mfumu wavutula: Yuda va kintete.
Nkong. 1: 1 b.

19. Buna bana ba Isaeli bananguka nsuka walanda ye batua kutadisi Ngiba.

20. Mboki babakala ba Isaeli bayenda nwanisa Benyamini; babakala ba Isaeli bakubama mu kubanwanisa ku Ngiba.

21. Kansi buna bana ba Benyamini bavaika mu Ngiba, ye bavonda lumbu kina makumole ye mafunda mole mabantu ba Isaeli.

22. Kansi bantu, babakala ba Isaeli, babaka kibakala ye bakubama diaka mu kubanwanisa va vuma kimosi kibakubamana lumbu kiantete.

23. Kadi bana ba Isaeli babaluka ye badila va zizi kia Mfumu nate ye nkokila; yau bayuvula Mfumu: Ngina vutuka nwanisa bana bampangi ami Benyaminie? Mfumu wavutula: Luenda luabanwanisa. Yos. 7: 6.

24. Bana ba Isaeli bu bayenda konki kwa bana ba Benyamini lumbu kianzole,

25. buna Benyamini mpe diavaika mu Ngiba mu lumbu kianzole kwa bana ba Isaeli ye bavonda mu yau diaka kumi ye nani diamafunda mabantu, buna bena babakala bena sabala.

26. Buna bana babonsono ba Isaeli babaluka, bantu babonsono, ye baluaka ku Beteli ye badila ye bazingila vana va zizi kia Mfumu ye bamina nsoki lumbu kina nate ye nkokila; yau bayoka nkailu miangioka ye miamatondo va zizi kia Mfumu. Nkong. 21: 2.

27. Bana ba Isaeli bayuvula Mfumu, kadi kuna kwakala nkela ya Nzambi yaluwawanu mu ntangu yina,

28. ye Pinehasi, mwan' a Elasali, mwan' a Aloni, wakala salu kiayau ntangu yina—ye bavova: Kamba, si ngienda ngienda yankaka diaka mu nwanisa bana bampangi ami Benyamini, evo si yalembwa? Mfumu wavutula: Lubalukeno; kadi mbazi ngina kumvana mu moko meno.
Yos. 22: 13, 30. 24: 33.

29. Buna Isaeli diatuma bantu balangidila Ngiba mu tueka tuatonsono tuadiau. Yos. 8: 12 b.

30. Mboki bana ba Isaeli babaluka kwa bana ba Benyamini mu lumbu kiantatu ye bakubama mu nkubumunu amvita kwa Ngiba, bonso bwatekila.

31. Bana ba Benyamini bavaika kwa bantu ye bavununwa nseke beni ye mbanza; yau babadika vonda bankaka mu bantu, bonso bwatekila, mu zinzila, mu yau yikwendanga ku Beteli ye yau yikwendanga ku Ngiba vioka yinza —kani makumatatu mabantu mu Isaeli.

32. Buna bana ba Benyamini babanza: Babedoso kwau, bonso bwatekele. Kansi bana ba Isaeli bamana wawasana: Yeto tuna taba ye kubavunina nseke beni ye mbanza mu zinzila.

33. Babakala babonsono ba Isaeli bananguka mu vuma kina kibakala ye bakubama mu nkubumunu amvita ku Bali-Tamali, baisaelita bakambidila bu bavaika mu vuma kiau ku Male-Ngeba.

34. Buna kumi diamafunda mababakala, basolwa mu Isaeli diadionsono, bakonka kwa Ngiba, ye mvita yakala

yangolo, ye muntu kazaya ko, vo kubu dieti kubafinangana.

35. Mfumu wayambula Benyamini kabeduswa kwa Isaeli, ye bana ba Isaeli bavonda mu Benyamini mu lumbu kina makumole ye mafunda matanu mabantu ye nkama mosi, buna bena babakala banata sabala.

36. Bana ba Benyamini bamona, vo babeduswa. Kadi babakala ba Isaeli basadisa mbuka kwa Benyamini, kadi baleka minu mu yau bakambidila babatuma mu diambu dia Ngiba.

Yos. 8: 18 b.

37. Buna yau bakambidila bakula kota mu Ngiba; yau bakambidila bayenda banda bisi mbanza mu meno masabala.

38. Kansi babakala bankaka ba Isaeli bawawasana ye yau bakambidila, vo bana fwitisa mwisi wangolo mu mbanza bonso dimbu.

39. Babakala ba Isaeli bu bafila nima mu mvita ye Benyamini wabadika vonda babakala bankaka mu Isaeli, kani makumatatu, bu babanza: mu kedika babedoso kwa yeto bwabu bonso mu mvita yatekele—

40. buna dimbu kiokio kiawawuswa, i mwisi wabadika fwita mu mbanza; Benyamini diasampuka ku nima ye diamona mbanza yeka mwisi ye mwisi kaka wafwita ku zulu.

41. Babakala ba Isaeli bu bavutuka bangumuka, buna babakala ba Benyamini bapamuka, kadi bamona, vo kubu diabafinangana.

42. Yau batadisa mu ntini yansi yankatu mu diambu diababakala ba Isaeli, kansi ntantu miababakila; yau bakala kuna mu zimbanza bavonda yau bayiza mu monakanda.

43. Bazungidila babenyaminita, babazoma ye babafotikisa mu vuma kiau kiamvundulu, nate ye ku ntini ya Ngiba, mu ntini yaeste.

44. Bobo kumi ye nani diamafunda mababakala mabantu ba Benyamini babilama, buna bena bantu bakikesa.

45. Buna bankaka batadisa ku nsi yankatu ye batinina kuna, ku tadi dia Limoni; kansi bankaka bayonzika ngionzoko yazimunina mu zinzila mu yau, mafunda matanu mabantu, mboki babazoma nate ye ku Ngidomi ye bavonda mu yau mafunda mole mabantu.

46. Nkiangunu babilama mu Benyamini lumbu kina bakala va kimosi makumole ye mafunda matanu mabakala bena sabala; buna bena bakala bantu bakikesa.

47. Kansi mu yau batadisa ku nsi yankatu ye batinina kuna, ku tadi dia Limoni, nkama sambanu zababakala zaluaka; yau bakala ku tadi dia Limoni ngonda zia.

48. Kansi babakala ba Isaeli bavutuka kwa bana ba Benyamini ye bababanda mu meno masabala, biabionsono, tuka mu biobio bialembwa bungwa mu mbanza yau kibeni nate ye bibulu, inga, biabionsono bibabwana; mboki bakwika mbanza zazonsono zibabwana.

KAPU 21.

Kanda dia Benyamini diatomuswa diaka.

Kansi babakala ba Isaeli badia ndefi ku Mispa ye bavova: Widi muntu nkutu mu yeto kana kwedisa mwan' andi wankento kwa mbenyaminita ko.

2. Bantu baluaka ku Beteli ye bazingila kuna nate ye nkokila va zizi kia Nzambi; yau babwa mu dilu kiampasi ye bavova: Nkong. 20: 26.

3. Mfumu, Nzambi a Isaeli, mu nkiama diampila yayi diayambulu diavangwa mu Isaeli, vo kanda diamvimba dikondolo mu Isaeli?

4. Lumbu kialanda nsuka nabu bantu batelama ye batunga disalu kuna ye bayoka nkailu miangioka ye miamatondo.

5. Bana ba Isaeli bavova: Kamba, mu makanda mamonsono ma Isaeli mwena kanda dimosi dialembwa baluka kwa Mfumu va kimosi ye bundu diankake? Kadi ndefi yangolo yadiwa, vo ndiena una lembwa baluka kwa Mfumu ku Mispa una vutulwa ndinda wafwa.

6. Bana ba Isaeli bafwila mpangi au Benyamini nkenda ye bavova: Bwabu kanda diamvimba diameni zakwa mu Isaeli.

7. Nki tuna vanga mu diambu diayau basidi, kidi babaka bakazi? Kadi yeto kibeni tuadila Mfumu ndefi, vo ka tuna kubakwedisa mu bana beto babakento ko.

8. Yau bavova diaka: Kamba, mwena kanda dimosi kaka mu makanda ma Isaeli dialembwa baluka kwa Mfumu ku Mispa? Tala, widi muntu nkutu ku Yabesi mu Ngiladi kayizidi ko ku tua, ku lukutukunu luakala kuna.

Nkong. 20: 1 b.

9. Kadi bantu bu bataduduIwa, mwazayakana, vo widi muntu nkutu mu bisi Yabesi mu Ngiladi kakala kuna ko.
10. Buna bundu diafidisa kumi ye mafunda mole mababakala balutidi mu kikesa kuna ye babakamba ye bavova: Luenda luabanda bisi Yabesi mu Ngiladi mu meno masabala, ye bakento ye bana.
11. Inga, i diadi diluna vanga: babakala babonsono ye bakento babonsono bakedi ntuadi ye babakala bana niokunwa mu bungwa. 4 Mose 31: 17.
12. Kansi mu bisi Yabesi mu Ngiladi bamona nkama zia zantaudi zabakento zakala bandumba, ka bakala ntuadi ye babakala ko. Buna babanata ku tua ku Silo mu nsi a Kanana.
13. Buna bundu diadionsono diafidisa ntumwa mu wawasa ye bana ba Benyamini bakala ku tadi dia Limoni, ye babakanina yenge. Nkong. 20: 47.
14. Buna Benyamini diavutuka; yau bakweduswa bakento babana ba Yabesi mu Ngiladi bamana vukuswa. Kansi ka balungila kwa yau nkutu ko.
15. Bantu bafwila Benyamini nkenda, Mfumu bu kavanga mwamvu mu makanda ma Isaeli.
16. Bangudi zabantu mu bundu bavova: Nki tuna vanga kwa yau basidi, kidi babaka bakazi? Kadi bakento babonsono keti bamana fukuswa mu Benyamini. Nkong. 20: 48.
17. Yau bavova diaka: Yau mu Benyamini bavukuswa bana tambula mvwilu, mpasi kanda dimosi ka dina vinsukuswa mu Isaeli ko.
18. Kansi yeto kibeni ka tulendi kubakwedisa mu bana beto babakento ko, kadi bana ba Isaeli badidi ndefi ye bavovele: Singulu ndiena una vana nkazi kwa Benyamini.
19. Yau bavova diaka: Keti nkembo a Mfumu ukembulwanga mvu ka mvu ku Silo diena mu ntini yanode ya Beteli, mu ntini yaeste yanzila yitukanga ku Beteli ye yibalukanga ku Sekemi, ye mu ntini yasude ya Lebona.
20. Yau bakamba bana ba Benyamini ye bavova: Luenda luakambidila mu mavia mavinia.
21. Buna bu luna mona bana babakento ba Silo beti vaika mu kina makinu mau, buna luna vaika mu mavia mavinia, muntu muntu mu yeno una ziona mosi mu bana babakento ba Silo ukalenda kwela; mboki luna vutuka ku nsi eno, nsi ya Benyamini.
22. Mboki vo mase mau vo mpangi zau bana kwiza nionga kwa yeto, buna tuzolele kubakamba: Lutuyambudila yau; kadi widi muntu nkutu mu yeto kabongele nkazi mu mvita ko. Keti buna yeno kibeni ka lubaveni kwa yau ko, kadi vo i bobo nga lukivodele nkanu.
23. Bana ba Benyamini bavanga bo ye babaka bakazi, ntalu yimosi ye yina yibakala yau kibeni, mu bakento bakina babaziona. Mboki bavutuka ku fwa diau ye batungulula zimbanza ye bakala muna.
24. Buna bana bankaka ba Isaeli bakatuka vana, muntu muntu ku kanda diandi ye sinsi diandi, ye bavaika kuna, muntu muntu wayenda ku diandi fwa.
25. Mu ntangu yina ka mwakala ntinu mu Isaeli ko, muntu muntu wavanga bonso bukazola. Nkong. 17: 6. 18: 1.

NKAND' A LUTI.

KAPU 1.

Elimeleki wanatuka ku nsi a Moabi. Nkazi andi wavutuka, bu kafwa, ku Bete-Lehemi va kimosi ye Luti, i nkazi amwan' andi wabakala.

Mu ntangu yina, nkongudidi bu miayala, malema mayiza mu nsi. Buna bakala diatuka ku Bete-Lehemi mu Yuda dianatuka ye nkazi andi ye bana bandi babababakala mu kala ntangu zankaka mu nsi a Moabi.

2. Nkumbu abakala Elimeleki, nkazi andi Nomi ye bana bandi bole babababakala Maheloni ye Kilioni, ye yau i baefalatita, batuka ku Bete-Lehemi mu Yuda. Yau baluaka ku nsi a Moabi ye bakala kuna. 1 Mose 35: 19
3. Elimeleki, bakala dia Nomi wafwa; kansi yandi wasala ye bana bandi bole babababakala.
4. Yau bakitombila bakazi bamoabita; nkumbu aumosi Olopa ye wankaka Luti.

5. Bu bamana kala kuna kani kumi diamvu, buna babole bafwa mpe, Maheloni ye Kilioni; kansi nkento wasala wamoyo mu bana bandi babole bababakala ye bakala diandi.
6. Buna wananguka ye bazitu bandi ye wakatuka mu nsi a Moabi; kadi wawa mu nsi a Moabi, vo Mfumu watala bantu bandi ye wabavana mampa.
7. Buna yandi ye bazitu bandi bole bakatuka mu vuma kina kikakala. Kansi bu bayenda mu nzila mu vutuka ku nsi a Yuda,
8. buna Nomi wavova kwa bazitu bandi bole: Luvutuka ye luenda ku nzo zeno diaka, muntu muntu kwa mbut' andi. Bika Mfumu kalulemvukila, bonso buluavengi kwa yau bole bafwidi ye kwa mono.
9. Bika Mfumu kaluvana mpungumunu, muntu muntu mu nzo abakala diandi. Mboki wabafiba. Kansi babwa mu dila.
10. Yau bavova kwa yandi: Ve, tuzolele vutuka yaku kwa bantu baku.
11. Kansi Nomi wavutula: Luvutuka, bana bami babakento. Mu nkiama luna kwenda yami? Kadi mono ilenda vutuka yaka bana bababakala bana kala babakala benoe? 5 Mose 25: 5.
12. Luvutuka, bana bami babakento, ye luenda ku nzo zeno, kadi bwabu mpitidi nuna mu kukiyekula kwa bakala. Vo ilenda banza mpe: mono yakidi vuvu, vo ikiyekole mpe fuku diadi kwa bakala, inga, vo ngina mpe buta bana bababakala,
13. buna luna vingila mu diambu diodio, nate ye bamana kule, luna kukizikidila mu nzo mu diambu diodio ye lembwa baka bakala? Ka bwa ko, bana bami babakento; kadi ngiena kiadi kialunga mu diambu dieno, koko kwa Mfumu bu kwambwididi bobo.
Yobi 19: 21.
14. Buna babwa mu dila diaka. Olopa wafiba ko wandi mu lusisulu, kansi Luti wantatamana.
15. Buna yandi wavova: Tala, nkwedi yaku vutukidi kwa bantu bandi ye kwa nzambi andi; vutuka ngeye mpe ye nama nkwedi yaku.
16. Kansi Luti wavutula: Kutontani kundeba mu kusisa ko ye vutuka ye katuka kwa ngeye. Kadi kuuna kwenda, mono mpe nzolele kwenda, ye kuuna kala mono mpe nzolele kala. Bantu baku i bantu bami ye Nzambi aku i Nzambi ami.
17. Kuuna fwila mono mpe nzolele fwila, ye kuna nzolele zikwa. Bika Mfumu wamvutula ndinda bwabu ye mu ntangu zina kwiza, vo lekwa kiankaka kansi mfwilu kaka kina kumpambisa ye ngeye.
18. Bu kamona, vo ndieu wakwikama mu nsavukulu antim' andi mu kunnama, wayambula dio mokina ye yandi.
19. Buna bayenda babole va kimosi, nate ye baluaka ku Bete-Lehemi. Bu baluaka ku Bete-Lehemi, mbanza yamvimba i viongolo-viongolo mu diambu diau, ye bakento bavova: Ndieu i Nomie?
20. Kansi yandi wavova kwa yau: Ka lumbikani Nomi ko,[1] kansi lumbika Mala,[2] kadi Mpungu-tulendo wambwisidi kiadi kiakingi.
21. Wamvwama mono yakatuka vava, ye moko ye moko Mfumu wamvutudi. Buna mu nkiama lukumbikanga Nomi, Mfumu bu kantelele kimbangi, Mpungu-tulendo bu kambivisidi bo nitu.
22. Buna Nomi wavutuka ye nzitu andi, moabita Luti, bu kakatuka mu nsi a Moabi. Yau baluaka ku Bete-Lehemi, ngionzoko abali bu yabadika.

KAPU 2.

Luti watota nsesa mu via dia Boasi.

Kansi Nomi wakala ye butu kialongo va lueka luabakala diandi, muntu wamvwama mu sinsi dia Elimeleki, nkumbu andi Boasi. Mat. 1: 5.
2. Moabita Luti wavova kwa Nomi: Ungiambula yavaika ku via ye tota nsesa ku nim' amuntu uilenda mona nlemvo mu meso mandi. Yandi watambudila: Nayendi, mwan' ami.
3 Mose 19: 9 b. 23: 22.
3. Buna wayenda ye waluaka ku via ye watota nsesa ku nim' anyonziki miambongo; bwakala kwa yandi, vo via diodio diavuwa kwa Boasi watuka mu sinsi dia Elimeleki.
4. Buna Boasi ntumbu luaka koko tuka ku Bete-Lehemi; yandi wavova kwa minyonziki: Mfumu kakala yeno. Yau bamvutudila: Mfumu kakusakumuna.
5. Boasi wayuvula sielo kiandi kiokio kiakenga minyonziki: Nani vwidi nkento wowo wantwenia?
6. Sielo kiakala kikengi mu minyonziki wavutula ye wavova: I nkento wamoabita, i yandi wayizidi ye Nomi tuka mu nsi a Moabi.

[1] mb. wampwenia. [2] mb. wandudi.

7. Yandi lombele, vo sika yambudulwa katota ye yonzika nsesa va kati ye mita, ku nim' aminyonziki; mboki wizidi ye lengedele kasi ye nsuka nate ye ntangu yayi, kansi ukivundidi momo ngudi fiuma.

8. Buna Boasi wavova kwa Luti: Wilu, mwan' ami; kuna kwenda tota nsesa mu via diankaka ko evo katuka vava, kansi una sikila ye sielo biami biabakento vava.

9. Natadi konso kusalanga minyonziki va via ye ubanama; mono nkanikini sielo biami mu kuvalakana. Vo una kala nsatu anlangu, buna wenda ku mimvungu ye nwa biobio bilandanga sielo biami.

10. Buna yandi wafukama va zizi kiandi ye wayinama va ntoto ye wavova kwa yandi: Mu nkiama mbweni nlemvo wampila yoyo mu meso maku, bu umfwididi nkenda, bu ngiena wanzenza?

11. Boasi wavutula ye wavova kwa yandi: Mono yasamununu mamonsono mawavengi kwa ko waku, bakala diaku bu kafwa, bonso buwasisa saku ye mbut' aku ye nsi amase maku ye wayizidi kwa bantu bawalembwa teka zaya.

12. Mfumu kakuvutudila mu yina yiwavanga; inga, bika nsendo walunga wakabwa kwa ngeye kwa Mfumu, Nzambi a Isaeli, yiuluakidi mu baka mpungumunu kunsi amaveve mandi.
Lumb. 17: 8. 36: 7. 57: 1. 91: 4. Mat. 23: 37.

13. Yandi wavova: Nkiangunu mbweni nlemvo mu meso maku, mfumu ami, kadi ngeye umbombele ye vovele mu nlembami kwa sielo kiaku kiankento, bu ndembolo kala bonso widi mosi nkutu mu sielo biaku biabakento.

14. Ntangu adia bu yaluaka, Boasi wavova kwa yandi: Safinami ye dia mampa ye vwanga buku kiadimpa mu vinia. Buna wavwanda va lueka luaminyonziki; yandi wantudila nsesa miayokwa, ye wadia ye wayukuta ye biankaka biasadidila.

15. Mboki bu katelama mu diambu diatota nsesa, buna Boasi wakamba sielo biandi ye wavova: Lunyambula mpe katota va kati ye mita ye ka lunsongani luyinu ko.

16. Inga, lulenda mpe vola titi mu mita kwa yandi ye yambula bio, kidi katota bio, ye muntu kana kunsemba mu diambu diodio ko.

17. Yandi watota nsesa va via nate ye nkokila; bu katuta bina bikamana tota, biakala kani efa kimosi kiabali.

18. Yandi wabonga zitu kiandi ye wakota mu mbanza, ye ko wandi wamona bikatota. Mboki watuala bio ye wamvana bina biasadidila yandi, bu kamana yukuta.

19. Buna ko wandi wavova kwa yandi: Kwe utotele nsesa bwabu, ye kwe sedi? Wasakumunwa ndiena wakufwididi nkenda. Buna yandi wakamba kwa ko wandi kwa nani kasala ye wavova: Bakala diodio dinsadidi bwabu wena nkumbu Boasi.

20. Buna Nomi wavova kwa nzitu andi: Wasakumunwa kwa Mfumu bu kakondwa mangono mu songa kiwuntu ye kwa bena moyo ye bafwa. Nomi wavova diaka kwa yandi: Bakala diodio i butu kieto kialongo kiamfinangani, umosi mu butu bieto biakikota.
3 Mose 25: 25.

21. Moabita Luti wavova: Yandi vovele mpe kwa mono: Nasikila ye sielo biami, nate ye bameni yonzika mbongo ami yayonsono.

22. Buna Nomi wavova kwa nzitu andi Luti: Inga, bobo bulutidi, mwan' ami, vo una sikila ye sielo biandi biabakento, kwidi vangwa buma, bonso bulenda kala mu via diankaka.

23. Buna watatamana ye sielo biabakento bia Boasi ye watota nsesa kuna, nate ye ngionzoko abali ye witi zamana. Kansi yandi wakunda ye ko wandi.

KAPU 3.

Luti walambalala ku malu ma Boasi.

Ko wandi Nomi wavova kwa yandi: Mwan' ami, tala, mono nzolele kutombila luvuvumu, kidi watoma nitu.
Luti 1: 9.

2. Tala bwabu, Boasi, i sielo biandi biababento biluakedi, keti yandi i butu kieto kialongo. Tala, fuku diadi una vevila bali mu kianu kiandi.

3. Nkiangunu yobila kwaku ye ukikusa ye vwata ye kulumuka ku kianu. Kansi ukikenga, kidi bakala kana kumona ko, nate ye bu kadidi ye nwini.

4. Bu kana lambalala, buna natadi konso kukalambalele, ye wenda koko ye nanguna vunga ku malu mandi ye lambalala kuna; buna yandi kibeni una kukamba, bonso buuna vanga.

5. Yandi wavova kwa yandi: Mamonsono mauvovele nzolele vanga.

6. Yandi wakulumuka ku kianu ye wavanga nadede bonso bukakambwa kwa ko wandi.

7. Kadi Boasi bu kamana dia ye nwa

ye ntim' andi wayangalala ye wayenda lambalala va yudukwa kiabali, buna yandi wayenda mu luvievie ye wananguna vunga ku malu mandi ye walambalala kuna.

8. Mu ndingu ansi bakala diababumuka ye wafwambama ye tala, buna nkento walambalala ku malu mandi.

9. Yandi wavova: Ngeye u nani? Yandi wavutula: Mono i Luti, sielo kiaku kiankento. Yalumuna maveve maku va sielo kiaku, kadi ngeye i butu kiami kiakikota. Luti 2: 12, 20.

10. Buna yandi wavova: Wasakumunwa kwa Mfumu, umwan' ami! Bwabu ulutidi songa zola kwaku, bu ulembolo yungusila matoko mantwenia, kani mamputu vo mamvwama.

11. Buna kutinani bwabu ko, mwan' ami; mamonsono mauvovele nzolele kuvanga. Kadi bantu babonsono mu mbanz' ami bazaidi vo u nkento wadedama.

12. I kedika kwandi, vo mono i butu kiaku kiakikota; kansi butu kiankaka kiakikota kilutidi mono mu finangana kiena.

13. Kala bwabu vava mu fuku; buna vo yandi zolele kubonga mbazi mu diambu diabonso bwena butu kiakikota, ka diambu ko, bika kavanga bo. Kansi vo kena nsatu akubonga mu diambu diabutu kiakikota ko, buna mono ngina bo vanga, kasi mu Mfumu amoyo. Nalambalala nate ye nsuka.

14. Buna yandi walambalala ku malu mandi nate ye nsuka, kansi watedumuswa, muntu bu kalembwa zaya wankaka; kadi wabanza: Ka buna zayakana ko, vo nkento wizidi ku kianu.

15. Yandi wavova: Tambika yunga kiaku kiuvweti ye tamba kio. Yandi watamba kio. Buna yandi wateza tezo sambanu biabali ye wamvana bio mu nata; mboki wakota mu mbanza.

16. Bu kaluaka kwa ko wandi, yandi wavova: Bwe mweni, mwan' ami? Buna wankamba mamonsono makavangwa kwa bakala;

17. ye wavova: Tezo biabi bisambanu biabali kampeni, bu kavovele: kuna luaka moko ye moko kwa ko waku ko.

18. Buna yandi wavutula: Vingila, mwan' ami, nate ye una mona, bonso buna kala bungu diodio; kadi bakala diodio kana dingalala ko, nate ye kana sukisa bungu diodio bwabu.

KAU 4.

Boasi wakwela Luti. Yandi wayika mbut' akanda dia Davidi.

Boasi wabaluka ku mwelo ambanza ye wavwanda kuna. Buna bwakala, vo butu kiakikota kiabikidi Boasi kiavioka kuna; buna wambika nkumbu ye wavova: Wiza vwanda vava. Yandi wayenda vwandi.

2. Mboki waboka kumi diababakala mu bangudi zabantu mu mbanza ye wavova: Luvwandano vava. Yau bavwanda.

3. Mboki wavova kwa butu kiakikota: Via diodio diavwa mpangi eto Elimeleki diatekwa kwa Nomi, i yandi watukidi ku nsi a Moabi.

4. Nkiangunu mbenzi, vo ngina kukamba bo ye vova: Sumba dio vantadisi ababa bavwendi vava ye vantadisi abangudi zabantu bami. Vo uzolele dio bonga mu diambu diabutu kiakikota, navangi bo; kansi vo kuzolele dio ko mu diambu diabutu kiakikota, buna nankambi bo, kidi yazaya bo, kadi ka kwenani wankaka ye ngeye ko wena butu kiakikota, ye landana ye ngeye mono kibeni. Yandi wavova: Mono nzolele dio bonga mu diambu diabutu kiakikota. 5 Mose 25: 5 b.

5. Buna Boasi wavova: Bu una sumba via mu koko kwa Nomi, buna una dio sumba mpe mu koko kwamoabita Luti, nkazi awafwa, ye ubindamene mu fulukisa nkumbu awafwa ye nanimisa yo ye fwa diandi.

6. Butu kiakikota wavutula: Buna kilendi sadila butu kiami kiakikota ko, kadi buna ngina kio bivisila diami fwa. Nakudi bina binkutu kula, kadi kilendi bo ko.

7. Fu kiakala nsi nkulu mu Isaeli, muntu bu kana tambula lekwa mu diambu diabutu kiakikota vo wabudisa lekwa, vo yandi mu diambu diakodisa mabika mampila yoyo wavula nsampatu andi ye wavana yo kwa wankaka; diodio diayela bonso kimbangi mu Isaeli.

8. Buna butu kiakikota wavova kwa Boasi: Sumba dio ngeye, buna wavula nsampatu andi.

9. Buna Boasi wavova kwa bangudi zabantu ye kwa bantu babonsono: Lumbu kiaki yeno i zimbangi, vo bwabu mu koko kwa Nomi nsumbidi yayonsono yasa vwa Elimeleki ye yayonsono yasa vwa Kilioni ye Maheloni.

10. Mboki nsumbidi mpe moabita Luti, nkazi a Maheloni, mu kala nkazi ami mu diambu diafulukisa nkumbu awafwa ye nanimisa yo ye fwa diandi, kidi nkumbu awafwa ka yina fukuswa mu mpangi zandi vo mu mwelo ambanz' andi ko. Lumbu kiaki yeno i zimbangi mu diambu diodio.
11. Bantu babonsono bakala mu mwelo ambanza ye bangudi zabantu bavova : Inga. Bika Mfumu kavanga nkento ukotele mu nzo aku bwabu kafwanana ye Lakeli ye Lea, babole batunga nzo a Isaeli. Bika wanieka beni mu Efalata ye wakivangila nkumbu mu Bete-Lehemi.
1 Mose 29: 31 b. 30: 22 b.
12. Nzo aku bika yakala bonso nzo a Pelesi, i yandi wabuta Tamali kwa Yuda, mu nkuna wowo una kuvana Mfumu mu nkento wau wantwenia.
1 Mose 38: 29.
13. Buna Boasi wabonga Luti ye wakala nkazi andi, ye wakota kwa yandi ; Mfumu wamvana mbutu amoyo ye yandi wabuta mwana wabakala.
Lumb. 127: 3.
14. Buna bakento bavova kwa Nomi : Bika Mfumu kasikwa uvengi bwabu, vo kuna kondwa butu kiakikota ko kina bikwa nkumbu mu Isaeli.
15. Yandi una kala mbombi kwa ngeye ye nyundudi mu ndununu aku ; kadi nzitu aku ukuzolele wambutidi, i yandi ulutidi bana nsambodia bababakala kwa ngeye. 1 Sam. 1: 8.
16. Nomi wabonga mwana ye wakambika wo va lubumbulu luandi ye wakala ndezi andi.
17. Bakento banzo zamfinangani bamvana nkumbu, bu bavova : Nomi beki mwana wabakala ; yau bamvana nkumbu Obedi. Yandi wakala se dia Isai, i se dia Davidi.
18. Wau i nkanda wasinsi dia Pelesi : Pelesi wabuta Heseloni ;
1 Mose 46: 12. 1 Lus. 2: 4 b. Mat. 1: 3 b.
19. Heseloni wabuta Lami, Lami wabuta Aminadabi ; 1 Lus. 2: 9 b.
20. Aminadabi wabuta Nahesoni, Nahesoni wabuta Salama ;
21. Salama wabuta Boasi, Boasi wabuta Obedi ;
22. Obedi wabuta Isai, Isai wabuta Davidi. Luk. 3: 32 b.

NKANDA WANTETE WA SAMUELI.

KAPU 1.

Mbutulu a Samueli.

Ku Lamataimi-Sofimi, mu miongo mia Efalaimi kwakala bakala, nkumbu andi Elekana, mwan' a Yelohami, mwan' a Elihu, mwan' a Tohu, mwan' a Sufi, i efalaimita. 1 Lus. 6: 27, 33 b.
2. Yandi wakala ye bakazi bole ; nkumbu aumosi Hana ye wankaka i Penina. Penina wakala bana, kansi Hana wakondwa bana.
3. Bakala diodio diasisa mbanz' andi ye wabaluka mvu ka mvu mu sambila ye yoka nkailu kwa Mfumu Sebaoti ku Silo kwakala bana bole bababakala ba Eli, Hofini ye Pinehasi, nganga za Mfumu ntangu yina.
2 Mose 23: 17. 5 Mose 16: 16. Yos. 18: 1.
4. Ntangu ka ntangu Elekana bu kayoka nkailu, wavana kwa nkazi andi Penina ye kwa bana bandi babonsono bababakala ye babakento kunku kunku mu nkailu angioka ;
3 Mose 7: 15. 5 Mose 27: 7.
5. kansi kwa Hana kavana kunku kialutila mu ndambu zole, kadi wazola Hana, mpeleko Mfumu wamvanga kisita.
6. Kansi nganda yandi wamfudila beni mu kundasula, Mfumu bu kamvanga kisita.
7. Bobo bwakala mvu ka mvu mu ntangu yoyo yikabaluka mu nzo a Mfumu, vo ndiena wamfudila mpila mosi ; kansi wadila ye kadia ko.
8. Buna bakala diandi Elekana wavova kwa yandi : Hana, mu nkiama udilanga, mu nkiama kudianga ko, mu nkiama wena kiadi kiokio? Kadi mono kilutidi kwa ngeye mu kumi diabana bababakala koe?

9. Vakiakala, bu bamana dia ye nwa ku Silo, nganga Eli bu kavwanda va kiandu kiandi mu mwelo avwala dia Mfumu, vo Hana watelama;
10. mu kiadi kiandi kiakinene wasambila kwa Mfumu mu dilu kiampasi.
11. Yandi wasila nsilulu ye wavova: Mfumu Sebaoti, vo uzolele tala ncita zasielo kiaku kiankento ye kumbanzila ye lembwa vilakana sielo kiaku kiankento, kansi vana sielo kiaku nkuna wabakala, buna nzolele kumvana kwa Mfumu mu zingu kiandi kiakionsono, ye mbele yasamba ka yina valakana ntu andi ko.
4 Mose 6: 5. 30: 7 b. Nkong. 13: 5.
12. Bu kasambidila bo ntama vantadisi a Mfumu ye Eli watadidila nwa andi—
13. keti Hana wavovila mu ntim' andi; koba biandi kaka biakiba, kansi nding' andi ka yawakana ko—buna Eli wabanza, vo yandi sansale.
14. Nkiangunu Eli wavova kwa yandi: Ntama kwa una bo kadila bonso nsansadi? Sa, vo una sakula mu sansala kwaku.
15. Kansi Hana wavutula ye wavova: Ve, mfumu ami, mono i nkento wabafama kwa kiadi ye kinwini vinia vo ndwinu zangolo ko, kansi ntengole mwel' ami kwa Mfumu.
Lumb. 42: 4. 62: 8.
16. Kubanzilani sielo kiaku kiankento bonso nkento wambi ko, kadi i kintientie kiami kiakingi ye kiadi kiami kiakingi kintatimisi mu vova nate ye ntangu yayi.
17. Buna Eli wavutula ye wavova: Wenda mu yenge. Nzambi a Isaeli una kuvana yina yiukukilombele kwa yandi.
18. Yandi wavova: Bika sielo kiaku kiankento kiamona nlemvo mu meso maku. Nkento wakatuka ye mboki wadia, ye kavutuka monika kiadi kiokio ko.
19. Nsuka nabu bu bamana sambila vantadisi a Mfumu, bavutuka ye baluaka ku nzo ku Lama. Elekana wazaya nkazi andi Hana, ye Mfumu wambanzila.
20. Hana wayaka ye wabuta mwana wabakala, ntangu bu yamana vioka; yandi wamvana nkumbu Samueli, yandi wavova: kadi kwa Mfumu yakukilombele yandi.
21. Mboki bakala Elekana ye nzo andi yamvimba babaluka mu yokila Mfumu nkailu amponda wamvu mvu ye nkailu au wansilulu,
22. buna Hana kabaluka yandi ko, kansi wavova kwa bakala diandi: Mono nzolele vingila nate ye ntaudi yina yemuka ye buna nzolele kunnata, kidi katulwa va zizi kia Mfumu ye mboki kala kuna ntangu zazonsono.
23. Bakala diandi Elekana wavova kwa yandi: Vanga yonso yiumweni yambote; zingila nate ye wanyemone; bika Mfumu kaka kayendisa mambu mandi detila. Buna nkento wasala mu nzo ye wayemika mwan' andi, nate ye wamana kunyemuna.
24. Kansi bu kamana kunyemuna, buna wannata ye ngombe tatu zambakala, efa kimosi kiamfumfuta ye mvungu mosi avinia; yandi wankotisa mu nzo a Mfumu ku Silo. Kansi ntaudi yakala kintwenia beni.
25. Yau bavonda ngombe yambakala ye batula ntaudi kwa Eli.
26. Yandi wavova: Ungwila, mfumu ami; kasi mu moyo aku, mfumu ami: mono i nkento una watelama vava va lueka luaku ye yasambila kwa Mfumu.
27. Ntaudi yayi i yalomba; bwabu Mfumu wampeni yina yiyakilombila kwa yandi.
28. Nkiangunu nzolele mpe kumvutula kwa Mfumu; zonso ntangu zikana kala moyo una kala kiayekulwa kwa Mfumu. Yandi wasambila Mfumu kuna.

KAPU 2.

Nkunga wansikulu wa Hana. Samueli mu nzo a Mfumu. Bana bababakala ba Eli. Mambu manzengolo mu Eli.

Hana wasambila ye wavova: Ntim' ami weti yangalala mu Mfumu; mpok' ami yizangamene mu Mfumu. Nwa ami wayasuka kwa ntantu miami; kadi iyangalalalanga mpulusu aku.
Luk. 1: 46 b.
2. Widi muntu nkutu kena wavedila bonso Mfumu ko, kadi ka kwenani umosi ye ngeye ko; ka kwenani mongo wena bonso Nzambi eto ko.
Lumb. 86: 8. Yes. 44: 8.
3. Ka luvovani ko ntangu zazonsono yangianza, mpovolo yangianza yoyo; monso mena buziezie ka mavaikani mu minwa mieno ko. Kadi Mfumu i Nzambi zaidi yayonsono, ye mavanga matezwanga vakena.
4. Ponza biamakesa biatolulwa, kadi badangalanga bakanganga ngolo mu tuketo.

5. Yau bayukuta bakatwa salanga mu mfutu mu diambu diamampa, kansi balungwa nsatu ka bena nsatu diaka ko. Inga, nkento wakala kisita ubutidi bana nsambodia, ndiena wabuta bana babingi bu kasitukanga.
Lumb. 34: 10.
6. Mfumu uvondanga ye uvumusanga, yandi ukulumunanga ku nsi abafwa ye utombulanga ko diaka.
5 Mose 32: 39. Lumb. 71: 20.
7. Mfumu uvananga kimputu, yandi uvananga mpe kimvwama; yandi uyinanga, kansi uzangulanga mpe.
8. Yandi utedimisanga wafwafwa mu fundu-fundu, yandi uzangulanga wamputu mu ntava mu kubavwandisa va lueka luamadingizi ye kubavana kiandu kianzitusu bonso difwa. Kadi tufulu tuansiamunu tuantoto tuvwilu kwa Mfumu, ye lukongolo luantoto watula lo va tuau.
Yobi 5: 11. Lumb. 24: 1 b. 75: 7. 102: 25. 104: 5. 113: 7 b.
9. Malu mabakinzambi bandi kakebanga, kansi bakiadimbuka badingumuswanga mu tombe, kadi widi muntu nkutu kalendele lekwa mu zandi ngolo ko. Lumb. 91: 11. 97: 10. 121: 8. 145: 20.
10. Yau banwanisanga Mfumu bana pamuka, va ntandu au kana duma mu zulu; inga, Mfumu una kongudila nsuka zantoto. Kansi una vana tulendo kwa ntinu andi, yandi una zangula mpok' akuswa kiandi.
2 Mose 9: 23 b. Nkong. 5: 20. 1 Sam. 7: 10. Lumb. 89: 24.
11. Elekana wavutuka ku Lama; kansi ntaudi yasala salu vantadisi a Mfumu ku nim' anganga Eli.
12. Kansi bana bababakala ba Eli bakala babakala bambi, ka bazola zaya Mfumu ko Yol. 2: 8.
13. vo yuvula yonso yilenda baka banganga kwa bantu mu lendo kiau. Kadi ntangu ka ntangu muntu bu kayoka nkailu amponda, buna sielo kianganga kiayiza, mbizi bu yabila, ye kianata nsoma wansongi tatu mu koko kwandi, 3 Mose 7: 34. 10: 14.
14. wazomika wo mu kinzu vo mu nkangi vo mu mvungu vo mu sa, ye yayonsono yikatombula mu nsoma, buna nganga yabonga yo. Bobo bavanga kwa baisaelita babonsono baluaka kuna ku Silo.
15. Inga, bu balembwa zinisa mazi mpe, sielo kianganga kiayiza ye kiavova kwa ndiena wayoka nkailu: Tuala mbizi, kidi yakangila yo nganga, kadi kazolele mbizi zalambwa kwa ngeye ko, kansi zankunzu. 3 Mose 3: 3 b. 7: 31.
16. Buna vo bakala diamvutudila: bana teka zinisa mazi; mboki bonga yonso yiuzolele, buna kiavova: ve, bwabu ntumbu nayekudi yo, nga ngina yo bonga mu ngolo.
17. Masumu mababakala bantwenia malutila mu nene vantadisi a Mfumu, bantu bu balongukila bo mu yina nkailu mia Mfumu.
18. Kansi Samueli wasala salu va zizi kia Mfumu, i ntaudi kaka bu kavwata efode kialino. 2 Mose 28: 4, 6 b.
19. Mboki mbut' andi wamvangila mvu ka mvu yunga kiakizio kikanata kwa yandi, bu kabaluka va kimosi ye bakala diandi mu yoka nkailu amponda wamvu ka mvu.
20. Buna Eli wasakumunanga Elekana ye nkazi andi ye wavovanga: Bika Mfumu kakukaila nkuna diaka mu nkento wau mu ndieu ukakilombila kansi wavutulwa kwa Mfumu. Mboki bavutuka ku nzo au.
21. Mfumu watala Hana, ye yandi wayaka ye wabuta bana batatu bababakala ye bana bole babakento. Kansi ntaudi Samueli wakula mu nzo a Mfumu.
22. Eli wakala wanuna beni bu kawa yayonsono yavanga bana bandi bababakala kwa Isaeli diadionsono, ye vo balambalala ye bakento basala salu va mwelo anzo yakoto yambwabununu;
2 Mose 38: 8. 1 Sam. 4: 15.
23. yandi wavova kwa yau: Mu nkiama luvanganga yampila yoyo, yoyo yayonsono yambi yiiwanga bantu babonsono bamokinanga vava?
24. Ka bwa ko, bana bami. Momo mayawilu ka mambote ko; keti luvodikisanga bantu ba Mfumu masumu.
25. Vo muntu uvolele masumu kwa wankaka, buna Nzambi lenda kunzonzila, kansi vo muntu uvolanga masumu kwa Mfumu, buna nani una kukivanga nzonzi andi? Kansi ka badimba mambu masau ko, kadi Mfumu wazola kubavonda.
26. Kansi ntaudi Samueli wakula mu mvu ye wazolakana kwa Mfumu ye kwa bantu. Luk. 2: 40, 52.
27. Muntu wa Nzambi wayiza kwa Eli ye wavova kwa yandi: Mfumu vovele ebu: Kadi mono kiakukizaikisa kwa nzo ase diaku koe, bu bakikadila mu Ngipiti ye bu basadila nzo a Falao;
28. kiansola koe mu makanda mamonsono ma Isaeli mu kala nganga

kwa mono, mu yoka minkailu va salu diami ye kwika biamfwitisila mwisi ye nata efode va zizi kiami ; kiavana kwa nzo asaku koe nkailu miamionsono miatia miabana ba Isaeli ?

29. Buna mu nkiama ludiatanga nkailu miami miamponda ye miandia miyasikidikisa mu kundu kiami ? Bwe ulenda zitisa bana baku kwakwingi ye mono safiuma, kidi luakukivulukisa mu yina yilutidi mu nkailu nkailu unatanga bantu bami Isaeli ?

30. Nkiangunu Mfumu, Nzambi a Isaeli, vovele : Mwanki yavova, vo nzo aku ye nzo asaku yina sala salu vantadisi ami mu ntangu yikayimani. Kansi bwabu Mfumu vovele: Ka bwa ko! Kadi yau bakunzitisanga nzolele mpe kubazitisa, kansi bakunginanga bana mweswa nsoni. 1 Nt. 2: 27.

31. Tala, lumbu bina kwiza, bu ngina zaka koko kwaku ye koko kwanzo asaku, ye widi muntu nkutu mu nzo aku kana nuna ko.

32. Una mona kundu kiami, bonso bukina mona nzungu, mpeleko yina yayonsono yambote yivangwanga Isaeli. Widi muntu nkutu mu nzo aku kana nuna ko.

33. Kansi kizolele fukisa muntu muntu mu sinsi diaku va salu diami ko, mpasi kina vanga meso maku malengila ko ye mwel' aku walema ; kansi babingi beni mu nzo aku bana fwa, bu beka mvu miakitoko.

34. Dimbu kiadiodio kina kala kwa ngeye i buma bobo buna mona bana baku bole bababakala, Hofini ye Pinehasi: mu lumbu kimosi bana fwila babole. 1 Sam. 4: 11.

35. Kansi ngina kukitonginikina nganga una kwikama, umosi uvanganga bonso bwena mu ntim' ami ye mwel' ami ; kwa yandi ngina tunga nzo yina sikila; yandi una sala salu vantadisi akuswa kiami ntangu zazonsono.
1 Nt. 2: 35. 1 Lus. 29: 22.

36. Wonso usidi mu nzo aku una kwiza fukama kwa yandi mu diambu diatambula vanza kiapalata vo buku kiadimpa, bu kana vova : unsadisa salu kimosi kiasalu biakinganga, kidi yabaka buku kiadimpa mu dia.

KAPU 3.

Mfumu wabwabana ye Samueli.

Samueli wantwenia wasala salu vantadisi a Mfumu ku nim' a Eli. Mambu ma Mfumu mawakana tutu mu ntangu yina, mona-meso mabambikudi ka makala beni ko.
Lumb. 74: 9. Man. 2: 9. Am. 8: 11.

2. Buna bwakala, Eli bu kaleka va vuma kiandi—meso mandi mabadika kala mbumbuluka ye kalendi mona ko— 1 Sam. 4: 15.

3. mwind' a Nzambi bu walembwa zima, ye Samueli mpe bu kaleka muna mu vwala dia Mfumu, mwatelama nkela ya Nzambi, 2 Mose 27: 20 b. 3 Mose 24: 2 b.

4. buna Mfumu wabokila Samueli. Yandi watambudila: Vava ngiena.

5. Mboki wasavula kwa Eli ye wavova : Vava ngiena ; keti umbokele. Kansi yandi wavutula : Kibokele ko ; vutuka kwaku walambalala. Yandi wayenda lambalala.

6. Kansi Mfumu wabokila Samueli mbokila yankaka ; Samueli watelama, wayenda kwa Eli ye wavova : Vava ngiena ; keti umbokele. Kansi yandi wavutula : Kibokele ko, mwan' ami ; vutuka kwaku walambalala.

7. Kadi Samueli kateka zaya Mfumu ko, ye mambu ma Mfumu ka mateka zaikuswa kwa yandi ko.

8. Kansi Mfumu wabokila Samueli diaka mbokila yantatu ; yandi watelama, wayendudila kwa Eli ye wavova : Vava ngiena ; keti umbokele. Buna Eli wavisa, vo i Mfumu wabokila vuvi.

9. Nkiangunu Eli wavova kwa Samueli : Wenda walambalala ; vo yandi una vutuka kubokila, buna nate : Navovi, Mfumu ; sielo kiaku kieti dimba. Samueli wayenda lambalala va vuma kiandi.

10. Buna Mfumu wayiza telama vana ye wabokila bonso mbokila zatekila : Samueli, Samueli ! Samueli watambudila : Navovi, sielo kiaku kieti dimba.

11. Buna Mfumu wavovakwa Samueli : Tala, mu Isaeli ngina vanga buma buna tendana mu matu mole mamuntu muntu una bo wa. 2 Nt. 21: 12. Yel. 19: 3.

12. Mu lumbu kina ngina bwisa Eli mamonsono mayavovele mu nzo andi, tuka mambadukulu nate ye mansukulu.
1 Sam. 2: 30 b.

13. Kadi mono yansamuni, vo mono ngina kala nkongudidi anzo andi mu ntangu yikayimani mu diambu dialufuma lolo, bu kazaya, bonso bana bandi bababakala bakituntila lusingulu, ye kabasima ko.

14. Nkiangunu ndidi ndefi mu nzo a Eli : Kedika, lufuma luanzo a Eli ka lulendi bwilwa kodi widi ntangu nkutu

ko, kani mu nkailu miamponda vo mu miandia. 3 Mose 4: 3 b.

15. Samueli walambalala napi nate ye nsuka, bu kazibula mavitu manzo a Mfumu. Samueli watina mu kamba mona-meso kwa Eli.

16. Kansi Eli wabokila Samueli ye wavova : Samueli, mwan' ami ! Ndieu watambudila : Vava ngiena.

17. Yandi wavova : Nki kavovele kwa ngeye ? Kunswekani dio ko. Nzambi kakuvutula ndinda bwabu ye mu ntangu zina kwiza, vo una sweka diambu dimosi kaka mu momo makavovele kwa ngeye.

18. Buna Samueli wankamba mamonsono ye kasweka diambu dimosi kwa yandi ko. Yandi wavova : Yandi i Mfumu, bika kavanga makana zola.

19. Kansi Samueli wakula, ye Mfumu wakala yandi ye kayambula widi diambu dimosi nkutu mu momo mamonsono makavova diasotuka va ntoto ko. 1 Sam. 2: 21, 26.

20. Isaeli diadionsono tuka mu Dani nate ye ku Beli-Seba diazaya, vo Samueli wakwikwa mu kala mbikudi a Mfumu. Nkong. 20: 1.

21. Mfumu watatamana mu kukimonikisa ku Silo ; kadi Mfumu wabwabana ye Samueli ku Silo mu mambu ma Mfumu.

22. Mambu ma Samueli mayiza kwa Isaeli diadionsono.

APU 4.

Isaeli diabeduswa kwa bafilistea ; nkela yabongwa, bana ba Eli bavondwa. Mfwilu a Eli. Ikabodi.

Isaeli diayenda nwanisa bafilistea ye batua ku Ebeni-Haeseli, kansi bafilistea batua ku Afeki. 1 Sam. 7: 12.

2. Buna bafilistea bakubama mu nkubumunu amvita kwa Isaeli, ye mvita yamwangana, ye baisaelita babeduswa kwa bafilistea ; yau bavonda mu ndimb' amvita kani mafunda maia mabantu.

3. Bantu bu bavutuka ku tua, bangudi zabantu mu Isaeli bavova : Mfumu mu nkiama kayambudi tuabeduswa lumbu kiaki kwa bafilistea ? Bika tuenda ku Silo mu kukilandila nkela yaluwawanu lua Mfumu vava, kidi yiza kala va kati ye yeto mu kutuvulusa mu moko mantantu mieto. 1 Sam. 14 : 18.

4. Buna bantu bafidisa ntumwa ku Silo ; kuna bakatula nkela yaluwawanu lua Mfumu Sebaoti, i yandi uvwandanga va bakeluba, ye bana bole ba Eli, Hofini ye Pinehasi banama nkela yaluwawanu lua Mfumu.
2 Mose 25: 17 b. 2 Sam. 6: 2. Lumb. 80: 1. 99: 1.

5. Nkela yaluwawanu lua Mfumu bu yakota mu tua, Isaeli diadionsono diasika lozi lualunene ye nsi yatendana lo.

6. Bafilistea bu bawa lozi, bavova : Nki ambangudulu alozi lolo lualunene mu tua kiabaebeleo ? Yau bazaikuswa vo nkela ya Mfumu yikotele mu tua.

7. Buna bafilistea bapamuka, kadi babanza : Nzambi kotele mu tua. Yau bavova : Engwa yeto ! Diampila yoyo ka ditekele bwanwa ko.

8. Engwa yeto ! Nani lenda kututanina mu koko kwa nzambi yoyo yangolo ? I nzambi yoyo yabafika bisi Ngipiti mu kwama kwakonsono kwampila mu mpila mu nsi yankatu.
2 Mose 7-10.

9. Kansi mwanki lubaka kibakala ye lukala babakala, lubafilistea, mpasi ka luakala nanga miabaebeleo ko, bonso bubakedi nanga mieno. Inga, lukala babakala ye lunwana.
Nkong. 13: 1. 15: 11.

10. Buna bafilistea banwana mvita, ye baisaelita babeduswa ye batába, muntu muntu ku nzo andi yakoto ; mbedosolo yakala yayinene beni : makumatatu mamafunda mabinwani biakimalu mu Isaeli babilama.

11. Mboki nkela ya Nzambi yazionwa, ye bana babole ba Eli, Hofini ye Pinehasi, bavondwa.
1 Sam. 2: 34. Lumb. 78: 60.

12. Mbenyaminita wayungusa tuka mu ndimb' amvita ye waluaka ku Silo lumbu kina ye mvwatu miatiasuka ye ntoto va ntu andi.
Yos. 7: 6. 2 Sam. 1: 2.

13. Bu kaluaka kuna, Eli vwendi va kiandu kiandi va nibel' anzila watadidila, kadi ntim' andi wabudika kingongo mu nkela ya Nzambi. Bakala bu kakota mu mbanza ye nsamu, mbanza yamvimba yasasula biaula.

14. Eli bu kawa biaula, yandi wavova : Nki ambangudulu abiaula biobio ? Buna bakala diasavuka kuna ye wasamuna bo kwa Eli.

15. Kansi Eli wakala luvwa ye nani diamvu ; meso mandi makala mafwa, ye walembana mona.
1 Sam. 3: 2. 1 Nt. 14: 14.

16. Bakala diavova kwa Eli : Mono i ndieu intukidi mu ndimb' amvita ; bwabu ntebi mu ndimb' amvita. Buna

yandi wavova: Bwe bwakedi mwan' ami?

17. Nkwa nsamu wavutula ye wavova: Isaeli ditebi mu bafilistea, bantu babingi babilamene mpe; bana baku bole, Hofini ye Pinehasi, bafwidi mpe, mboki nkela ya Nzambi yizionono.

18. Bu kabika nkela ya Nzambi, Eli wabwa kimanima va kiandu va lueka luamwelo, watoluka nsingu ye wafwa; kadi bakala diodio diakala dianuna ye zitu. Yandi wamana kala nkongudidi mu Isaeli mu makumaia mamvu.

19. Nkazi amwan' andi, nkazi a Pinehasi, wakiyakila ye wakala lukufi ye buta, bu kawa ngwilu, vo nkela ya Nzambi yizionono, vo ko wandi ye bakala diandi bafwidi, buna wafwokama ye wabuta, kadi nsongo miambwila.

20. Bu kakala mu fwa, bakento banzurgidila bavova: Kutinani ko; butidi kwaku mwana wabakala. Kansi kavutula diambu ko ye kabanzila dio ko; 1 Mose 35: 17.

21. kansi wabika ntaudi Ikabodi,[1] ye wavova: Nzitusu ukatukidi mu Isaeli. I diodio kazengila nkela ya Nzambi yazionwa, ye ko wandi ye bakala diandi mpe.

22. Yandi wavova: Nzitusu ukatukidi mu Isaeli, nkela ya Nzambi bu yizionono.

KAPU 5.

Nkela ya Mfumu mu vwala dia Dangoni. Bafilistea babafukwa kwa koko kwa Mfumu.

Bafilistea bu babonga nkela ya Nzambi, banata yo tuka ku Ebeni-Haeseli ye ku Asadodi.

2. Kuna bafilistea babonga nkela ya Nzambi ye bakotisa yo mu vwala dia Dangoni ye batula yo va lueka lua Dangoni. Nkong. 16: 23.

3. Kansi baasadodita bu baluaka mu nsuka, bamona Dangoni kilambalele mambubama va ntoto vantadisi ankela ya Mfumu. Buna babonga Dangoni ye bamvutula va vuma kiandi.

4. Kansi lumbu kialanda bu baluaka momo nsuka nabu, bavutuka mona Dangoni kilambalele mambubama va ntoto vantadisi ankela ya Mfumu; ntu a Dangoni ye moko mandi mamole biakala biabukuzuka va vaka, ndambu yambizi anlangu kaka yasala yandi.

5. Nkiangunu nate ye bwabu widi muntu nkutu kadiatanga va vaka kia Dangoni mu Asadodi ko, ka banganga ba Dangoni ko vo muntu wankaka una kota mu vwala dia Dangoni.

6. Koko kwa Mfumu kwakala zitu va baasadodita, yandi wababunga ye wababafika mavumbu mu Asadodi ye ntini zivwilu momo.

7. Bisi Asadodi bu bamona, vo bwakala boto, bavova: Nkela ya Nzambi a Isaeli ka yina lengila yeto ko, kadi koko kwandi kumemene zitu va yeto ye va nzambi eto Dangoni.

8. Yau bafidisa ntumwa ye bakutikisa mfumu zazonsono zabafilistea ye bavova: Nki tuna vanga mu nkela va Nzambi a Isaeli? Yau bavutula: Bika nkela ya Nzambi a Isaeli yanatwa ku Ngati. Buna banata nkela ya Nzambi a Isaeli kuna.

9. Kansi bu bamana nata yo kuna, koko kwa Mfumu kwatukisa bidikabidika diadinene beni mu mbanza, ye yandi wabafika bisi mbanza, ye babake ye babanene, ye mavumbu matumbuka va yau.

10. Buna bafidisa nkela ya Nzambi ku Ekeloni. Kansi nkela ya Nzambi bu yaluaka ku Ekeloni, baekelonita bavova: Bavutudi nkela ya Nzambi a Isaeli kwa mono mu kumponda ye bantu bami.

11. Yau bafidisa ntumwa ye bakutikisa mfumu zazonsono zabafilistea ye bavova: Lukatula nkela ya Nzambi a Isaeli, mpasi yavutuka ku vuma kiandi, ka yidi kumponda ye bantu bami. Kadi bidika-bidika diamfwilu diabwa mu mbanza yayonsono; koko kwa Nzambi kwakala zitu beni va yau.

12. Yau mu bisi mbanza balembwa fwa, babafukwa mavumbu; mbokolo yatuka mu mbanza yabaluka ku zulu.

KAPU 6.

Nkela ya Mfumu yavutulwa ku nsi a Isaeli.

Nkela ya Mfumu yakala ngonda nsambodia mu nsi abafilistea.

2. Bafilistea batumisa nganga zau ye bambingudi ye bavova: Nki tuna vanga mu nkela ya Mfumu? Utuzaikisa, bonso butuna yo fidisila ku vuma kiandi diaka.

3. Yau bavutula: Vo luzolele fidisa nkela ya Nzambi a Isaeli, buna ka luna yo fidisa yakondwa minkailu ko; luna yo katwa vana nkailu angiokolo amfuka. Buna luna niakuswa, ye buna luna

[1] mb. kondwa kwanzitusu.

zaikuswa bila kilulembolo katudulwa koko kwandi.

4. Buna bayuvula: Nki ankailu angiokolo amfuka tuna kumvana? Bavutula: Mavumbu matanu mawola ye mpuku tanu zawola, ntalu yimosi bonso bwena mfumu zabafilistea; kadi vunga kimosi yeno babonsono ye mfumu zeno luabwilwa.

5. Yeno luna vanga bifwani biamavumbu meno ye bifwani biampuku zibunganga nsi ye vana nzitusu kwa Nzambi a Isaeli. Buna nanga sika kulukatudila koko kwandi kwazitu, ye mu nzambi eno mpe ye mu nsi eno.

1 Sam. 5: 6.

6. Mu nkiama luna badisa ntima mieno, bonso bwabadisa bisi Ngipiti ye Falao ntima miau? Kadi ka bakatwa yambula baisaelita benda ko, bu kateka vanga mavanga mamanene mu yau? 2 Mose 7: 13, 22. 8: 15. 12: 29 b.

7. Nkiangunu luvanga kalu diamona, lubonga ngombe zole zankento ziyemikanga zalembwa nata vangu, lukanga ngombe zankento mu kalu, kansi lutatula zo ye bana bau, baluna yambula basala vava.

8. Mboki lubonga nkela ya Mfumu, lutula yo va kalu ye lekwa biawola biluna yo vana bonso nkailu angiokolo amfuka, lutula bio mu finkela-nkela va lueka luayau, lusindika yo.

9. Mboki luna tala: vo yina kwenda nzila ku nsi andi ku Bete-Semesi, buna i yau yatuvangidi yayi yambi yayonsono yayinene; kansi vo ka bwa ko, buna tuzaidi, vo ka i koko kwandi ko kutuvalakene, kansi buna tubwilu bo mu mbwani kaka.

10. Babakala bavanga bo; babonga ngombe zole zankento zayemika ye bakanga zo mu kalu; kansi bana bau basimba mu nzo.

11. Yau batula nkela ya Mfumu va kalu mboki mpe finkela nkela ye mpuku zawola ye bifwani biamavumbu mau.

12. Ngombe zankento zayenda nzila yasungama ku ntini ya Bete-Semesi; basimbama mu nzila yimosi ye bakama, ka bavengama ko kani ku lubakala vo ku lumoso. Mfumu zabafilistea banama zo nate ye ku nsi a Bete-Semesi.

13. Kansi babetesemesita bakala yonzikanga witi mu ndimba. Bu basendula meso mau, bamona nkela; yau bayangalala, bu bamona yo.

14. Kansi kalu bu dialuaka ku via diambetesemisita Yosua, diasimpama kuna; kuna kwakala tadi diadinene. Buna babasa nti miakalu ye bayoka ngombe zankento bonso nkailu angioka kwa Mfumu.

15. Kadi balevita batula nkela ya Mfumu ye finkela-nkela fiatelama va lueka fiakala lekwa biawola ye batula fio va tadi dina diadinene. Mboki bisi Bete-Semesi bayoka lumbu kina nkailu miangioka ye miamponda kwa Mfumu.

16. Mfumu tanu zabafilistea bu zamona bo, bavutuka lumbu kimosi ku Ekêloni.

17. Mama i mavumbu mawola mavana bafilistea bonso nkailu angiokolo amfuka kwa Mfumu: mu Asadodi dimosi, mu Ngasa dimosi, mu Askeloni dimosi, mu Ngati dimosi, mu Ekeloni dimosi.

18. Kansi mpuku zawola zakala ntalu yimosi bonso mbanza zazonsono zabafilistea ku nim' amfumu zozo zitanu, mbanza zasiamu ye mpe mavata mansi, nate ye ku tadi diadinene diakiadi dibatula nkela ya Mfumu, diena nate ye bwabu, va via diambetesemesita Yosua.

19. Kadi yandi wavonda bankaka mu bisi Bete-Semesi, mu diambu dia bu bamona nkela ya Mfumu; yandi wavonda lusambodia luababakala mu bantu, makumatanu mamafunda mababakala; bantu badila mu diambu diodio, Mfumu bu kavondisa mpondoso yoyo yayinene mu bantu. 4 Mose 4: 5 b., 20.

20. Bisi Bete-Semesi bavova: Nani lenda sikila vantadisi a Mfumu, Nzambi yayi yavedila? Kwa nani sika kwenda, bu kana katuka mu yeto?

21. Yau bafidisa ntumwa kwa yau bakala ku Kiliati-Yealimi ye batuma: Bafilistea bameni vutula nkela ya Mfumu; sa kulumukieno vava lualanda yo.

KAPU 7.

Nkela ku Kiliati-Yealimi. Mpatulu anlangu ku Mispa. Bafilistea babeduswa. Samueli bonso nkongudidi.

Buna babakala ku Kiliati-Yealimi bayiza landa nkela ya Mfumu, bakotisa yo mu nzo a Abinadabi va kintuntubulu. Yau batumba mwan' andi Elasali mu keba nkela ya Mfumu.

2 Sam. 6: 4.

2. Tuka mu lumbu kina kiabaka nkela vuma kiandi ku Kiliati-Yealimi, ntama yayingi yavioka: makumole

mamvu mavioka; Isaeli diadionsono diatomba Mfumu mu maniongo.
3. Kansi Samueli wavova kwa nzo yayonsono ya Isaeli: Vo luzolele bangumuka kwa Mfumu mu ntima mieno miamionsono, buna lukikatudila nzambi zanzenza ye ba Astaloti ye lusungika ntima mieno kwa Mfumu ye lusadila yandi kaka, buna sika kulutanina mu moko mabafilistea.
1 Mose 35: 2. 5 Mose 6: 4 b. Yos. 24: 23. Mat. 4: 10. Luk. 4: 8.
4. Buna bana ba Isaeli bakatula ba Bali ye ba Astaloti ye basadila Mfumu kaka. Nkong. 10: 16.
5. Samueli wavova: Lukutikisa Isaeli diadionsono ku Mispa, kidi yaludila mvutu kuna kwa Mfumu.
Nkong. 20: 1. 1 Sam. 10: 7.
6. Buna bakutakana ku Mispa ye bavata nlangu, batengula wo vantadisi a Mfumu ye bamina nsoki lumbu kina; bavova kuna: Yeto tuvolele masumu kwa Mfumu. Samueli wakongudila bana ba Isaeli ku Mispa.
Man. 2: 19.
7. Bafilistea bu bawa, vo bana ba Isaeli bakutakana ku Mispa, mfumu zabafilistea zabaluka kuna kwa Isaeli. Bana ba Isaeli bu bawa wo, batina bafilistea.
8. Bana ba Isaeli bavova kwa Samueli: Kulembwani ko mu kutubokila kwa Mfumu, Nzambi eto, kidi katuvulusa mu moko mabafilistea.
9. Buna Samueli wabonga mwan' ameme uyemanga ye wayoka wo bonso nkailu angioka, nkailu wamvimba, kwa Mfumu; Samueli waboka kwa Mfumu mu Isaeli; Mfumu wanwila.
10. Kadi Samueli bu kayoka nkailu angioka, bafilistea bakonka mu nwanisa Isaeli; kansi Mfumu wayambula ndumu wangolo waduma va ntandu abafilistea mu lumbu kina ye wabasa tengotengo ye babeduswa kwa Isaeli.
Yos. 10: 10. 1 Sam. 2: 10. 2 Sam. 22: 14.
11. Babakala ba Isaeli bavaika mu Mispa ye bazoma bafilistea ye babavonda, bu babazomina bobo nate ye ku nsi ya ku banda dia Bete-Kali.
12. Buna Samueli wabonga tadi ye watedimisa dio va kati ye Mispa ye Semi ye wavana dio nkumbu Ebene-Haeseli,[1] bu kavova: Nate ye bwabu Mfumu utusadisi. 1 Sam. 4: 1.
13. Buna bafilistea balemvulwa ye ka bavutuka kota mu nsi a Isaeli ko. Koko kwa Mfumu kwakakidila bafilistea ntangu yina yakala Samueli moyo.

[1] mb. tadi dialusadusu.

14. Mbanza zozo zaziona bafilistea mu Isaeli, zavutuka kwa Isaeli tuka ku Ekeloni nate ye ku Ngati; nsi yizavwa yaziona diaka Isaeli kwa bafilistea. Yenge kiakala va kati ye Isaeli ye baamolita.
15. Samueli wakala nkongudidi mu Isaeli ntangu yayonsono yikakala moyo.
16. Mvu ka mvu kazieta ku Beteli, Ngilingali ye Mispa ye wakongudila Isaeli mu vuma biobio biabionsono.
17. Mboki wavutuka ku Lama, kadi kuna kwakala nzo andi, mboki kuna mpe kakongudilanga Isaeli; kuna katungila mpe Mfumu disalu.

KAPU 8.

Bana bababakala ba Samueli. Bana ba Isaeli balomba ntinu.

Kansi Samueli bu kanuna, yandi wavanga bana bandi bababakala minkongudidi kwa Isaeli.
2. Mwan' andi wasemukunwa wabikwa nkumbu Yoeli, mwan' andi wanzole i Abia; basala salu biau biakikongudidi ku Beli-Seba. 1 Lus. 6: 28.
3. Kansi bana bandi bababakala ka bayenda mu nzil' andi ko, kansi bavengama yo mu ndandu yakimbabu; batambula kinswekila ye bavidingisa nsiku. 2 Mose 23: 8. 5 Mose 16: 19. 24: 17.
4. Buna bangudi zabantu babonsono mu Isaeli bakutakana ye baluaka kwa Samueli ku Lama. 1 Sam. 7: 17.
5. Yau bavova kwa yandi: Tala, ngeye weka wanuna, ye bana baku bababakala ka bakwendanga mu nzila zaku ko. Buna utuyadisila ntinu mu kutukongudila, bonso bukalanga ye bantu bankaka babonsono.
5 Mose 17: 14 b. Hos. 13: 10 b. Mav. 13: 21.
6. Kansi diodio diakala diambi mu meso ma Samueli, bu bavova ebu: Utuvana ntinu, kidi katukongudila. Samueli wasambila kwa Mfumu.
1 Sam. 12: 17.
7. Buna Mfumu wavova kwa Samueli: Dimba mambu mabantu ye vanga mamonsono mabalombele kwa ngeye; kadi ka i ngeye ko ubaniafuni, kansi mono baniafuni, bu balembolo zola, vo ngina kala ntinu kwa yau.
1 Sam. 10: 19. Hos. 8: 4.
8. Bonso bubavengi ntangu zazonsono, tuka mu lumbu kina kiyabavaikisa mu Ngipiti, nate ye lumbu kiaki, bu bansisidi ye basadilanga nzambi zankaka, i bobo beti kuvangila bwabu.
9. Nkiangunu dimba mambu mau

bwabu. Kansi bika wabatesa mu luyindu ye wabazaikisa lendo kiantinu una kubayala. 5 Mose 17: 14 b.

10. Samueli wavova kwa bantu balomba ntinu kwa yandi mamonsono mavova Mfumu.

11. Yandi wavova: Kiaki i lendo kiantinu una kuluyala: Yandi una bonga bana beno bababakala ye kubatula mu makalu mandi ye bakavalu mu salu kiandi, ye bana katwa yungusa ku ntu amakalu mandi. 2 Sam. 15: 1.

12. Yandi una kubatumba bankaka bakuluntu mu funda dimosi, bankaka bakuluntu mu makumatanu, mu salu kiandi, bankaka bana katwa fula ntoto amavia mandi ye yonzika mbongo andi ye vanga luazu biandi biamvita ye makalu mandi.

13. Bana beno babakento kana bonga mu kala nkubiki miamazi mankusa, minlambi ye mvangi miamampa.

14. Mavia meno malutidi, mavia mavinia, nkuzu miaolive kana bonga ye vana kwa sielo biandi;

15. yandi una bonga buku kiakumi-kumi mu mavia meno mambongo, mavia meno mavinia ye vana kwa makota manzo akitinu ye bisielo.

16. Mboki una bonga sielo bieno biababakala ye biabakento ye mavuvi meno malutidi, ye mpunda zeno ye sadila bio mu nsatu zandi.

17. Mu bulu bieno kana bonga buku kiakumi-kumi, ye luna kala nanga miandi.

18. Buna bu lubokilanga mu diambu diantinu eno uluakisodila, buna Mfumu kana kuluvutudila ko.

19. Kansi bantu ka bazola dimba mambu ma Samueli ko, kansi bavova: Ve, ntinu una kutuyala.

20. Tuzolele fwanana ye bantu bankaka babonsono; tuzolele ntinu ukutukongudilanga ye uvitanga ku ntual' eto ye unwanikisanga mvita zeto.

21. Samueli bu kawa momo mamonsono mavova bantu, buna wanata mo kwa Mfumu.

22. Kansi Mfumu wavova kwa Samueli: Dimba mambu mau wabayadisila ntinu. Buna Samueli wavova kwa babakala ba Isaeli: Luvutukeno, muntu muntu ku mbanz' andi.

KAPU 9.

Sauli wasolwa kwa Mfumu mu Samueli mu kala ntinu.

Mu Benyamini mwakala bakala, nkumbu andi Kisi, mwan' a Abieli, mwan' a Seloli, mwan' a Bekolati, mwan' a Afia, mwan' ambenyaminita, yandi wakala bakala diamvwama.
1 Sam. 14: 51.

2. Yandi wakala ye mwana wabakala, nkumbu andi Sauli, toko diantwenia ye diampwenia; mu bana ba Isaeli ka mwakala muntu ko wanlutila mu mpwenia; yandi walutila bantu babonsono ntu mosi mu ntela.

3. Mpunda zankento za Kisi, se dia Sauli zanzimbala; nkiangunu Kisi wavova kwa mwan' andi Sauli: Nata sielo kimosi ye nanguka ye wenda fwanda mpunda zankento.

4. Buna yandi wavioka miongo mia Efalaimi ye mboki mu nsi a Salisa; kansi ka basolula zo ko. Buna bavioka mu nsi a Salimi, kansi ka zakala kuna ko; mboki wavioka mu nsi a Benyamini, kansi ka basolula zo kuna mpe ko.

5. Bu bakota mu nsi a Sufi, Sauli wavova kwa sielo kikanata: Wiza, tuavutukeno ku nzo; nga sami lenda kala kintientie mu diambu dieto ye lembwa banzila mpunda zankento.

6. Kansi yandi wamvutudila: Tala, mu mbanza yayi mwena muntu wa Nzambi; yandi i muntu wayindu; mamonsono makavovanga makwendanga detila. Nduendino kuna, nanga una kutukamba diambu mu nzila yituenina.

7. Buna Sauli wavova kwa sielo kiandi: Kansi vo tuna kwenda kuna, buna nki tuna nata kwa bakala? Keti mampa mameni mu nkutu zeto, ka tubeki mpe nkailu wankaka ko mu nata kwa muntu wa Nzambi. Kanivo nki tubeki?
1 Nt. 14: 3. 2 Nt. 4: 42.

8. Sielo kiavutula diaka kwa Sauli ye kiavova: Tala, vava mono kibeni mbeki buku kiaia kiasekeli kiapalata; kiau nzolele vana kwa muntu wa Nzambi, kidi katukamba yonso nzila yituna kwenda.

9. (Kansi mu nsi nkulu mwavovwa ebu mu Isaeli, bu bayenda mu yuvula Nzambi: Luiza, ntuendino kwa moni ameso. Kadi ndieu ubikwanga mbikudi bwabu wabikwa moni ameso mu nsi nkulu.) 4 Mose 12: 6.

10. Sauli wavova kwa sielo kiandi:

Diambu diaku ditomene; wiza, ntuendino. Yau bayenda ku mbanza kwakala muntu wa Nzambi.

11. Bu babaluka nzanza wakala mbanza, babwabana ye ntaudi zankaka zabakento zavaika mu teka nlangu, ye babayuvula: Moni ameso wena vave?

12. Yau babavutudila ye bavova: Inga, lukufi beni. Nasavukeno bwabu, kadi lumbu kiaki lueki ku mbanza; kadi lumbu kiaki bantu beti kembila nkembo angiokolo ankailu va vuma kianangama.

13. Vo luna kota bwabu mu mbanza, luna kumbwana bu kakibalukidi va vuma kianangama mu buluka ko, kadi bantu ka bana dia ko, nate ye kayizidi. I yandi una sakumuna nkailu, i mboki batumuswa bana badika dia. Nkiangunu nabalukeno kuna bwabu, kadi bubu lulenda kummona mu kedika.

14. Buna babaluka ku mbanza. Bu bakota mu mbanza, Samueli ntumbu kubabwabana, buna yandi wavaika mu baluka ku vuma kianangama.

15. Kansi Mfumu wazaikisa kwa Samueli lumbu kiankaka, Sauli bu kakiyizila ko, ye wavova:

16. Mbazi mu ntangu yayi ngina kufidisa bakala ditukidi mu nsi a Benyamini; ngeye una kunkusa kidingizi kwa bantu bami Isaeli; yandi una vulusa bantu bami mu moko mabafilistea. Kadi mono yatedi bantu bami, mbokolo zau bu zilueki kwa mono. 2 Mose 3: 9.

17. Samueli bu kamona Sauli, Mfumu wamvutudila: Tala, ndieu i bakala diikembi: ndieu una yala bantu bami.

18. Buna Sauli wafinama kwa Samueli mu mwelo ye wavova: Nankambi, kwe kwena kundu kiamoni ameso?

19. Samueli wavutula kwa Sauli ye wavova: Mono i moni ameso. Natekileno ku vuma kianangama, kadi kuna luna buluka yami bwabu. Kansi mbazi ngina kusindika; mu mamonsono mawena mu ntima nzolele kukamba.

20. Mu diambu diampunda zankento zimeni zimbala bwabu mu lumbu tatu kwa ngeye, kuna zo kadila kintientie ko, zimonekene. Mboki nani vwidi yayonsono yena ntalu mu Isaeli, vo ka ngeye ko ye nzo yayonsono yasaku?

21. Sauli wavutula ye wavova: Keti mono i mbenyaminita, ntukidi mu kanda dimosi diamakanda malutidi zio mu Isaeli, keti sinsi diami dilutidi mu fwafwa mu masinsi mamonsono mu makanda ma Benyamini. Buna mu nkiama uvovele nkungu zampila yoyo kwa mono?

22. Kansi Samueli wabonga Sauli ye sielo kiandi ye wabakotisa va seka ye wabavana mbuka ku ntu ayau batumuswa bakala kani makumatatu mababakala.

23. Samueli wavova kwa nlambi: Tuala kunku kiokio kiyakuveni, kiyabika vo una kio keba.

24. Buna nlambi watuala to kiakulu ye bina bivwilu momo ye watula bio kwa Sauli; yandi wavova: Tala, i vava ngeye utululu bina biakebwa, nadie bwabu; kadi mu diambu diantangu yayi ngeye wakebulwa bio, bu yakembi, vo bantu yatumisi. Buna Sauli wabuluka ye Samueli lumbu kina.

25. Mboki bakulumuka va vuma kianangama ye bakota mu mbanza. Yandi wamoka ye Sauli va nludi.

26. Kansi lumbu kialanda nsuka nabu, nkala mpumbu bu waseluka, Samueli wabokila Sauli va nludi ye wavova: Nanguka, mono nzolele kufila mu nzila. Buna Sauli wananguka, ye bavaika babole, yandi ye Samueli.
5 Mose 22: 8.

27. Bu baluaka ku nsuk' ambanza, Samueli wavova kwa Sauli: Kamba sielo katekila—ye yandi wayenda—kansi ngeye kibeni lenda simpama vava, buna ngina kuwisa monso mavovele Nzambi.

KAPU 10.

Sauli wakuswa kwa Samueli mu kala ntinu. Nsodolo antinu ku Mispa.

Samueli wabonga mbwat' andi yamazi ye watula mazi va ntu andi, wamfiba ye wavova: Tala, Mfumu ukusidi kidingizi kwa fwa diandi.
5 Mose 9: 26. 32: 9.

2. Bu una kunsisa bwabu, una bwabana ye babakala bole va ndiamu a Lakeli, ku nzaku a Benyamini, ku Selesa; yau bana vova kwa ngeye: Mpunda zankento ziwayele fwanda zimonekene; nkiangunu saku kavutukidi banza mu mpunda zankento ko, kansi wena kintientie mu diambu dieno ye vovele: Nki ngina vanga mu diambu diabaka mwan' ami?
1 Mose 35: 19. 1 Sam. 9: 5.

3. Bu una katuka kuna ye beki kombe ye lueki ku ntelebinta wa Taboli, buna kuna una bwabana ye babakala batatu beti kwenda kwa Nzambi

ku Beteli. Umosi neti bana batatu bankombo, umosi neti mampa matatu, umosi neti kuba diavinia.

4. Yau bana yuvula malembe ye kuvana mampa mole, ye una tambula mabana vana.

5. Mboki una luaka ku Ngiba dia Nzambi, kwatedumuswa mama biafilistea. Bu una kota mu mbanza, una bwabana ye kabu diabambikudi beti kulumuka kuna mu vuma kianangama ye pesalata, puka, konki ye nsambi ku ntuala, yau kibeni bu bena nkitumu abikula.

6. Mpeve a Mfumu yina kuyambama, ngeye mpe una bakama kwa nkitumu abikula bonso yau, buna una kituka muntu wankaka.

7. Bu una mona, vo dimbu biabi bina monika, buna lenda kwaku vanga, bonso buyengokele ntima, kadi Nzambi wena yaku.

8. Mboki bika wantekila mu kulumuka ku Ngilingali, buna ngina kulumukina kuna kwa ngeye mu yoka nkailu miangioka ye miamatondo; lumbu nsambodia una vingila, nate ye ngina luaka kwa ngeye ye kukamba momo mauna vanga. 1 Sam. 13: 8.

9. Bu kafila nima mu sisa Samueli, buna Nzambi wankitula ye wamvana ntima wankaka; dimbu biobio biabionsono biamonika lumbu kina kimosi.

10. Bu baluaka ku Ngiba, yandi wabwabana kuna ye kabu diabambikudi; buna mpeve a Nzambi yanyambama ye yandi kibeni wabakama kwa nkitumu abikula muna mu kati diau.

11. Babonsono bateka kunzaya bu bamona, vo weka nkitumu abikula bonso bambikudi, buna bantu bavovasana: Nki kivengo mu mwan' a Kisi? Sauli mpe wena mu bambikudie?

12. Kansi umosi mu babakala kuna wavutula ye wavova: Kadi nani i se diababa?—Mu diodio mwatuka mpovolo: Sauli mpe wena mu bambikudie? 1 Sam. 19: 24.

13. Nkitumu andi abikula bu yasuka, yandi wabaluka va vuma kiananganıa.

14. Buna mpangi ase dia Sauli wanyuvula ye sielo kiandi: Kwe luakedi? Yandi wavutula: Nseke mu diambu diafwanda mpunda zankento. Kansi bu tuamweni, vo ka zimonekene vuma ko, buna tuayele kwa Samueli. 1 Sam. 14: 50.

15. Buna mpangi ase dia Sauli wavova: Lunkamba monso mavovele Samueli kwa yeno.

16. Sauli wavutula kwa mpangi asandi: Yandi watukembi, vo mpunda zankento zimonekene. Kansi mavova Samueli mu kitinu kankamba mo ko.

17. Mboki Samueli wakutikisa bantu kwa Mfumu ku Mispa.

18. Yandi wavova kwa bana ba Isaeli: Mfumu, Nzambi a Isaeli vovele ebu: Mono yavaikisa Isaeli mu Ngipiti, mono yalutanina ka mu ngolo za Ngipiti kaka ko, kansi mpe mu bitinu biankaka biabionsono bialukwamisa.

19. Kansi bwabu luaniafuni Nzambi eno waluvulusi mu makubu meno mamonsono ye nzungu zazonsono, ye luavovele kwa yandi: Utuyadisila ntinu. Nkiangunu lufinama vantadisi a Mfumu bonso bwena makanda meno ye masinsi meno. 1 Sam. 8: 7, 19 b. 12: 12.

20. Mboki Samueli wakonkisa makanda mamonsono ma Isaeli; buna wadi wabwa kanda dia Benyamini. Yos. 7: 14.

21. Bu kakonkisa kanda dia Benyamini, bonso bwakala masinsi mau, buna wadi wabwa sinsi dia Matili; mboki wadi wabwa Sauli, mwan' a Kisi, kansi bu bantomba, kamonwa ko.

22. Buna bayuvula Mfumu ngiuvula yankaka: Muntu wankaka mpe wizidi vave? Mfumu wavutula: Yandi swemi va kati ye mfwansi.

23. Buna basavuka kuna ye banlanda; bu kavaika mu bantu, walutila bantu babonsono ntu mu ntela. 1 Sam. 9: 2.

24. Samueli wavova kwa bantu babonsono: Vava lumweni ndieu usolele Mfumu; widi muntu nkutu mu bantu babonsono kamfwanane ko. Buna bantu babonsono basika lozi ye bavova: Bika ntinu kakala zingu. 1 Nt. 1: 25, 39. 2 Nt. 11: 12.

25. Samueli wasamunina bantu lendo kiakitinu ye wasonika kio mu nkanda ye watula wo vantadisi a Mfumu. Mboki Samueli wasindika bantu babonsono, muntu muntu ku nzo andi. 5 Mose 17: 14 b. 1 Sam. 8: 11 b.

26. Sauli mpe wavutuka ku Ngiba; kabu diabantu diannama, i yau bavalukunwa ntima kwa Nzambi.

27. Kansi babakala bankaka bambi bavova: Ndieu, nki alusadusu kana kutuvana? Yau banyina ye ka bannatina minkailu ko. Kansi wakala nkievo kawa mo ko. 2 Lus. 17: 5.

KAPU 11.

Sauli wabedisa baamonita. Kitinu kiandi kiatumbwa diaka.

Amonita Nahasi wabaluka ye wakakalala Yabesi mu Ngiladi. Buna babakala babonsono ku Yabesi bavova kwa Nahasi : Utuwawasa luwawanu, ye tuzolele kusadila.

2. Kansi amonita Nahasi wabavutudila : Mu diadi nzolele kuluwawasa luwawanu, vo ilenda subula disu dialubakala mu yeno babonsono ye vwezila Isaeli diadionsono bobo.

3. Bangudi zabantu ku Yabesi bavova kwa yandi : Utuvana lumbu nsambodia biambwisu antima, kidi tuafidisa ntumwa mu nsi yayonsono ya Isaeli ; buna vo muntu kazolele kutusadisa ko, buna tuna kukiyekula kwa ngeye.

4. Ntumwa bu zaluaka ku Ngiba dia Sauli bakamba bo kwa bantu. Buna bantu babonsono babwa mu dila.

5. Kansi buna Sauli ntumbu kwiza ku nim' angombe zandi tuka ku via. Sauli wayuvula : Nkiama mu bantu, bu beti dila? Bankamba mavova babakala batuka ku Yabesi.

6. Buna mpeve a Nzambi yayambama va Sauli, bu kawa dio, ye nganzi zandi zakwama beni.
Nkong. 14: 6. 1 Sam. 10: 10.

7. Yandi wabonga ngombe zole ye wasasa zo ye wamwangisa bikunku mu nsi yayonsono ya Isaeli ye zintumwa ye watuma : Wonso ulembolo nama Sauli ye Samueli, mu ngombe zandi zina vangwa ebu. Buna mpamuku watuka mu Mfumu wabwila bantu ; yau balonduka bonso muntu mosi. Nkong. 20: 1.

8. Yandi wabatanga ku Beseki; buna bana ba Isaeli bakala nkama tatu zamafunda ye babakala ba Yuda makumatatu mamafunda.

9. Yau bavova kwa ntumwa zayiza : Ebu luna vova kwa babakala ku Yabesi mu Ngiladi : Mbazi luna baka lusadusu, ntangu bu yeti luta bazima. Ntumwa zaluaka ye zakamba bo kwa babakala ku Yabesi ; yau bayangalala mu diodio.

10. Buna babakala ku Yabesi batuma : Mbazi tuzolele kukiyekula kwa yeno, buna lulenda kutuvangila bonso buluzolele.

11. Lumbu kialanda Sauli wakaba bantu mu makabu matatu ; bakota mu tua nsuka nabu ye bavonda baamonita nate ye ntangu yina yalutila bazima mwini. Yau batabuswa bacamangana beni, bole nkutu mu yau ka batabila va kimosi ko.

12. Buna bantu bavova kwa Samueli : Yau i banani bavova : Kadi Sauli una kala ntinu etoe? Tuala babakala bobo, kidi tuabavonda. 1 Sam. 10: 27.

13. Kansi Sauli wavova : Mu lumbu kiaki muntu kana vondwa ko, kadi bwabu Mfumu veni ndungunu kwa Isaeli. 2 Sam. 19: 22.

14. Samueli wavova kwa bantu : Luiza, ntuendino ku Ngilingali tuatumbulula kitinu.

15. Buna bantu babonsono bayenda ku Ngilingali ye bavanga Sauli ntinu vana va zizi kia Mfumu ku Ngilingali ; kuna bayoka nkailu miamatondo va zizi kia Mfumu. Sauli ye babakala babonsono ba Isaeli bazala kwa kiese kuna.

KAPU 12.

Samueli wadedisa mambu masalu kiandi ye wavova kwa bantu.

Samueli wavova kwa Isaeli diadionsono : Tala, mono yadimbidi mambu meno ye yavengi mamonsono maluandombele ; mono yaluyadisidi ntinu.
1 Sam. 8: 7, 22.

2. Bwabu ndiena i ntinu eno uvitanga ku ntual' eno, bwabu bu ngieka wanuna ye mvu zazingi ; keti lubeki bana bami babababakala mu yeno. Nate ye bwabu i mono yakedi ku ntual' eno, kasi ye kintwenia kiami nate ye lumbu kiaki.

3. Tala, vava ngiena, lumbangisa bwabu vantadisi a Mfumu ye kuswa kiandi. Ngombe anani mbongele, vo mpund' anani mbongele? Nani nzungudi, kwa nani nsidi ngolo? Kwa nani ntambudi kinswekila, kidi yamfwila meso? Buna nzolele bio toma kwa yeno. Mav. 20: 33.

4. Yau bavutula : Ngeye kwatuzungudi ko, ngeye kwatusidi ngolo ko ; kwabongele widi kiuma nkutu kwa muntu ko.

5. Buna yandi wavova kwa yau : Mfumu kakala mbangi kwa yeno, kuswa kiandi kiakala mbangi lumbu kiaki mpe, vo ka lumweni kiuma mu koko kwami ko. Yau bavutula : Inga, bunakadi bobo.

6. Samueli wavova kwa bantu : Inga, Mfumu kakala mbangi, i yandi wava-

nga Mose ye Aloni, ye wavaikisa mase meno mu nsi a Ngipiti.
7. Nkiangunu lufinama, kidi yalusongisa vantadisi a Mfumu mu lunungu luna lualonsono luavanga Mfumu kwa yeno ye mase meno.
8. Yakobi bu kaluaka ku Ngipiti, mase meno maboka kwa Mfumu, ye Mfumu wafidisa Mose ye Aloni bavaikisa mase meno mu Ngipiti ye babayambula bakala kundu mwamu nsi.

1 Mose 46: 6. 2 Mose 2: 23 b. 3: 9 b. 4: 14 b. Yos. 24: 5.

9. Kansi bu bavilakana Mfumu, Nzambi au, yandi wabateka mu koko kwa Sisela, ntuti ankangu a Hasoli, ye mu moko mabafilistea ye mu koko kwantinu mu Moabi, babanwanisa.

Nkong. 3: 12. 4: 1 b. 10: 6 b. 13: 1. Lumb. 44: 12.

10. Kansi baboka kwa Mfumu ye bavova: Yeto tuvolele masumu mu diadi, bu tusisidi Mfumu ye tusadidi ba Bali ye ba Astaloti; kansi ututanina bwabu mu moko mantantu mieto, buna tuzolele kusadila. Nkong. 10: 15.
11. Buna Mfumu wafidisa Yelubali ye Bedani ye Yefeta ye Samueli ye walutanina mu moko mantantu mieno mu tueka tuatonsono, ye luakala kundu mu mpungumunu.

Nkong. 6: 11 b. 11: 1 b. 1 Sam. 7: 5 b., 7 b.

12. Kansi bu luamona, vo Nahasi, ntinu abana ba Amoni, walunangumukina, luavova kwa mono: Ve, ntinu una kutuyala, mpeleko Mfumu, Nzambi eno, i ntinu eno. 1 Sam. 8: 5 b., 19 b.
13. Tala, bwabu vava vena ntinu uluasolele, i yandi ulualombele, tala, Mfumu waluyadisidi ntinu.

1 Sam. 10: 19.

14. Bika kaka luavumina Mfumu ye kunsadila ye wa nding' andi ye lembwa tingumuna ntumunu za Mfumu, mpasi yeno ye ntinu eno ukuluyalanga luanama Mfumu, Nzambi eno.
15. Kansi vo ka luna wa nding' a Mfumu ko, ye luna tingumunanga ntumunu za Mfumu, buna koko kwa Mfumu kuna kulubwila bonso mase meno.
16. Lufinama bwabu mpe ye lutala mangu kiaki kiakinene kina vanga Mfumu mu meso meno.
17. Keti bwabu nsungi ayonzika witi; kansi mono nzolele bokila kwa Mfumu, kidi kadumisa ye nokisa mvula. Buna luna visa ye mona yambi yoyo yayingi yiluavengi mu meso ma Mfumu, bu lualombele ntinu.

1 Sam. 8: 6.

18. Samueli wabokila kwa Mfumu, ye Mfumu wadumisa ye wanokisa mvula lumbu kina. Buna bantu babonsono babwila wonga waunene mu Mfumu ye mu Samueli.
19. Bantu babonsono bavova kwa Samueli: Dila sielo biaku mvutu kwa Mfumu, Nzambi aku, ka tuidi fwa, bu tuayikidi masumu meto mankaka mamonsono yambi yayi mpe, bu tualombele ntinu.
20. Samueli wavova kwa bantu: Ka lutinani ko. Mwanki luvengi yambi yoyo yayonsono; kansi ka luvengamani kaka mu Mfumu ko, kansi lusadila Mfumu mu ntima mieno miamionsono.

5 Mose 6: 5.

21. Ka luvengamani ko; kadi buna luna namanga nzambi zampavala zilembane sadisa vo tanina, bu zena zampavala kaka. Yes. 44: 9 b.
22. Kadi Mfumu kana nianga bantu bandi ko mu diambu diankumbu andi yayinene, Mfumu bu katunguna mu kuluvanga bantu bandi. Lumb. 100: 3.
23. Bika bwatatuka yami, vo ngina vola masumu mama kwa Mfumu, mu yambula kuludila mvutu. Ndutidi zola kululonga nzila yabiza ye yasonga.
24. Luvumina Mfumu kaka ye lukwikama mu kunsadila mu ntima mieno miamionsono. Kadi lutala mavanga mamanene makaluvangila.
25. Kansi vo luvanganga mena yambi, buna yeno ye ntinu eno luna vilana.

KAPU 13.

Vanga diantete diakikesa diavanga Yonatani; bafilistea banwanisa ba Isaeli. Nkailu alulendo lua Sauli. Ba Isaeli bakwamuswa.

Sauli wakala ntinu mvu mosi; bu kayala Isaeli mu mvu wanzole,
2. wakisodila mafunda matatu mababakala mu Isaeli. Mu yau Sauli kibeni wakeba mafunda mole ku Mikimasi ye ku miongo mia Beteli; funda dimosi diakala ye Yonatani ku Ngiba mu Benyamini. Kansi wasindika bantu bankaka, muntu muntu ku nzo andi.
3. Yonatani wabula mama kiabafilistea ku Ngeba; bafilistea bawa bo. Kansi Sauli wasikisa mpungi mu nsi yayonsono ye watuma: Bika baebeleo bawa bo.
4. Buna Isaeli diadionsono diawa, vo Sauli wabula mama kiabafilistea ye vo Isaeli diabelwa mu diambu diodio kwa

bafilistea. Bantu batumuswa mu nama Sauli ku Ngilingali.

5. Mu ntangu yina bafilistea bakutakana mu nwanisa Isaeli: makumatatu mamafunda mamakalu ye mafunda masambanu mantentami ye binwani biakimalu mbidi antalu bonso nienge va simu diambu; yau babaluka ye batua ku Mikimasi, vatalane Bet-Aveni.

6. Baisaelita bu babakula nzungu zau, bantu bu bazomwa beni, buna bantu baswama mu minluka, mu mavwa mamfinda ye mu matadi, va vuma biasiamu ye mu tubulu.

7. Baebeleo bankaka basabuka Yodani ye bakota mu nsi a Ngadi ye Ngiladi. Kansi Sauli walengila ku Ngilingali; bantu babonsono bannama mu zakama.

8. Bu kamana vingila lumbu nsambodia, nate ye ntangu yoyo yazenga Samueli, kansi Samueli kayiza ku Ngilingali ko, buna bantu babadika mwangana ye kunsisa. 1 Sam. 10: 8.

9. Buna Sauli wavova: Luntuadila nkailu angioka ye wamatondo. Mboki yandi wayoka nkailu angioka.

10. Kansi bu kamana yoka nkailu angioka, buna Samueli ntumbu kwiza. Buna Sauli wayenda kunkiki mu kumvana malembe.

11. Kansi Samueli wavova: Nki vengi? Sauli wavutula: Bu mbweni, vo bantu bamwangane ye bansisidi, bu ulembolo kwiza mu ntangu yazengwa, bafilistea bu bakutakene ku Mikimasi,

12. buna mono mbenzi: bwabu bafilistea bana kulumuka vana kwa mono mu Ngilingali, ye kisambidi vantadisi a Mfumu ko. Buna nsidi kibakala ye ngiokele nkailu angioka.

13. Samueli wavova kwa Sauli: Buzengi vengi bobo. Kukebele nsikudukusu yiuveno kwa Mfumu, Nzambi aku ko; nga Mfumu ukutu siamisa kitinu kiaku mu Isaeli mu ntangu yikayimani.

14. Kansi bwabu kitinu kiaku ka kina sikalala ko. Mfumu wakitombele bakala, bonso bwena ntim' andi, yandi utumbulu kidingizi kwa Mfumu kwa bantu bandi; kadi ngeye kukebele makukembi Mfumu ko.
Lumb. 89: 19 b. Mav. 13: 22.

15. Mboki Samueli wananguka ku Ngilingali ye wayenda ku Ngiba mu Benyamini. Kansi Sauli watanga bantu bakala yandi: kani nkama sambanu zababakala. 1 Sam. 14: 2.

16. Sauli ye mwan' andi Yonatani basimpama ku Ngeba mu Benyamini ye bantu bakala yau, bafilistea bu batua ku Mikimasi.

17. Kabu dimosi, diakabwa mu buka tatu, diavaika mu tua kiabafilistea mu tana: buka kimosi kiatadisa nzil' a Ofola mu nsi a Suali,

18. buka kimosi kiatadisa nzil' a Bete-Holoni, ye buka kimosi kiatadisa nzil' ansi yitalane ku ndimb' a Seboimi, mu ntini yansi yankatu.

19. Buna ngangula mosi nkutu ka yakala mu nsi yayonsono ya Isaeli ko, kadi bafilistea batina, vo baebeleo bana kukivangila sabala ye madionga.
Nkong. 5: 8.

20. Mwisi Isaeli wakatwa kulumuka ntangu zazonsono kwa bafilistea, vo wazola lengusa zakulu kiandi vo nsengo afudulu kiandi vo kiubi kiandi vo zengolo kiandi,

21. kieta bu kiakala mu meno mazengolo vo nsengo afudulu vo nsoma vo biubi, evo nsongi zanti miangombe bu zakala nsatu avumbulwa.

22. Mu diambu diodio bwakala, vo mvita bu yakala mu nwanwa, widi muntu nkutu mu bantu ba Sauli ye Yonatani kabaka sabala vo dionga ko; Sauli kibeni kaka ye mwan' andi Yonatani bakala ye bio.

23. Kansi bafilistea basindika buka ku lumfimpa ku Mikimasi.

KAPU 14.

Vanga dianzole dia Yonatani diakikesa. Bafilistea babeduswa. Lukanukunu luadiba lua Sauli. Mvita zandi ye bantu bamfinangani. Butu biandi.

Vakiakala, vo Yonatani, mwan' a Sauli, wavova kwa nati kialuazi biandi: Wiza tuasabukeno ku buka kiabafilistea kuna simu. Kansi kakamba bo kwa sandi ko.

2. Buna Sauli wakala ku nzaku a Ngiba, kunsi anti wanganata ku Mingiloni, ye bantu bakala yandi bakala kani nkama sambanu zabantu; 1 Sam. 13: 15.

3. Ahia, mwan' a Ahitubi, wakala mpangi a Ikabodi, mwan' a Pinehasi, mwan' a Eli, ngang' a Mfumu ku Silo, wanata efode ntangu yina. Bantu ka bazaya ko, vo Yonatani wakatuka.
1 Sam. 4: 19 b.

4. Kansi ku lumfimpa kwatonta sabuka Yonatani mu luaka ku buka kiabafilistea, kwakala mu simu ye simu

tadi diakintomba; dimosi diabikwa nkumbu Bosesi ye diankaka i Sene.
1 Sam. 13: 23.
5. Tadi dimosi diadongama mu ntini yanode, mutalane Mikimasi, diankaka mu ntini yasude, mutalane Ngeba.
6. Yonatani wavova kwa nati kialuazu biandi: Wiza tuasabukeno ku buka kiabamasutu, nanga Mfumu una kutusadi-ila buma. Kadi ka lekwa ko kikakilanga Mfumu mu vana ndungunu mu batiuma bonso mu babingi.
Nkong. 7: 4, 7. 2 Lus. 14: 11.
7. Nati kialuazu biandi wamvutudila: Vanga mamonsono mena mu ntim' aku. Nayendi; si yakunama, konso kuuzolele.
8. Buna Yonatani wavova: Tuna vioka kwa babakala kuna ye kukimonikisa kwa yau.
9. Buna vo bana kutukamba ebu: lutelama napi, nate ye tulueki kwa yeno, buna tuna simpama kutuena ye lembwa baluka kwa yau. 1 Mose 24: 12 b.
10. Kansi vo bana vova ebu: lubaluka kwa yeto, buna tuna baluka kuna, kadi buna Mfumu wabaveni mu moko meto; momo mana kala dimbu kwa yeto mu diodio.
11. Buka kiabafilistea bu kiamona babole, bafilistea bavova: Tala, baebeleo beti yelumuka mu mabulu mabaswemi. 1 Sam. 13: 6.
12. Mboki bantu babuka baboka kwa Yonatani ye nati kialuazu biandi ye bavova: Lubalukeno kwa yeto, buna vele tuna kululonga. Buna Yonatani wavova kwa nati kialuazu biandi: Undama kuna, kadi Mfumu ubaveni mu moko ma Isaeli.
13. Yonatani wamaka ye mu moko ye mu malu, ye nati kialuazu biandi wannama. Yau babilama mu diambu dia Yonatani; nati kialuazu biandi wannama ye wabavonda. 3 Mose 26: 7 b.
14. Mu mbwilu yantete Yonatani ye nati kialuazu biandi bavonda kani makumole mababakala, mu nseke yafwanana ye ndambu avia dilenda fulwa lumbu kimosi.
15. Buna mpamuku wabwa ku tua mu ndimba ye mu bantu babonsono; bibuka ye yau bavaika mu tana babakama kwa mpamuku mpe; ntoto wazakama: mpamuku watuka kwa Nzambi wabwa.
1 Mose 35: 5. 2 Mose 14: 24 b. 1 Sam. 7: 10. 13: 16 b. Lumb. 76: 12.
16. Nkengi mia Sauli ku Ngiba mu Benyamini bamona, vo kabu diamwangana ye diayungusa yeku-yeku.
17. Buna Sauli wavova kwa bantu bakala yandi: Lutanga bantu ye lutala, wonso ukatukidi mu yeto. Bu bamana tanga bamona, vo Yonatani ye nati kialuazu biandi ka bakala vo ko.
18. Buna Sauli wavova kwa Ahia: Tuala nkela ya Nzambi! Kadi nkela ya Nzambi yakala ye bana ba Isaeli ntangu yina. 1 Sam. 4: 3 b.
19. Sauli bu kamoka ye nganga, mayoyila makabu malutila ye malutila ku tua kiabafilistea. Buna Sauli wavova kwa nganga: Yambula bo!
20. Sauli ye bantu babonsono bakala yandi bakutakana ye bayenda ku vuma kiamvita; tala, kuna basangatasana sabala biau ye tengo-tengo diadinene beni diabwa. Nkong. 7: 22. 2 Lus. 20: 23.
21. Baebeleo bayalwa ntama kwa bafilistea babaluka yau kuna ye bakala vani-vani ku tua, buna yau babundana mpe ye baisaelita batuaduswa kwa Sauli ye Yonatani.
22. Babakala ba Isaeli baswama mu miongo mia Efalaimi, bu bawa, vo bafilistea bataba, yau babonsono babazoma mpe ye babanwana mvita.
23. Mfumu wavana Isaeli ndungunu mu lumbu kina, ye mvita yaviluka ku nim' a Bet-Aveni.
24. Babakala ba Isaeli bu bazunguka mu lumbu kina, buna Sauli wakanga bantu mu ndefi yalanda: Diasingwa bakala diodio didianga lekwa nate ye nkokila, nate ye mbeni vutula ntantu miami ndinda. Buna widi muntu nkutu mu bantu kabimba dia ko.
25. Babonsono bu bakota mu nsi amfinda, niosi yakala va nsi.
26. Kansi bantu bu bakota mu nsi amfinda ye bamona niosi yazelumuka, buna ka muntu ko watula koko va nwa, kadi bantu batina ndefi.
27. Kansi Yonatani kawa ko, sandi bu kadikisa bantu ndefi; nkiangunu walambula nkawa wakala mu koko kwandi, wanotika nsuk' awau mu nlangu waniosi ye wafila koko va nwa; buna meso mandi mamona nakienzikienzi.
28. Kansi bakala mu bantu wabula mbembo ye wavova: Saku diadikisi bantu ndefi yangolo ye diavovele: diasingwa bakala diodio didianga dia bwabu. Bantu bamana noka nitu.
29. Yonatani wavutula: Sami diatuadisi kubu mu nsi mu diodio. Lutala, bonso buwangukidi meso mami, bu mbimbidi niosi yafiuma vava.
30. Bukutu lutila beni, vo bantu

bayambulu badia bintani bibatana kwa ntantu miau. Keti mbedoso abafilistea ka yena yayinene bwabu ko.

31. Buna babedisa bafilistea mu lumbu kina, bu babazoma tuka ku Mikimasi nate ye ku Ayaloni. Bantu banoka nitu beni.

32. Nkiangunu bantu babwila bintani ye babonga mameme, zingombe ye bana bangombe ye bavonda bio va nsi; mboki bantu badia mbizi yena menga.

33. Sauli bu kasamununwa bo ye kakambwa: Tala, bantu bavolele masumu kwa Mfumu mu dia mbizi yena menga, buna yandi waboka: Luvengi bwena nkanu. Lunengumuna tadi diadinene bwabu kwa mono.

1 Mose 9: 4. 3 Mose 3: 17. 7: 26 b. 17: 10 b., 13 b. 19: 26. 5 Mose 12: 16, 23 b. 15: 23.

34. Sauli wavutuka vova: Lumwangana ye bantu luabakamba: Muntu muntu bika kantuadila ngombe andi ye meme diandi ye luvonda bio vava ye ludia bio; ka luvolani masumu kwa Mfumu ko mu dia mbizi zena menga. Buna bantu babonsono batuala ngombe zau mu fuku, muntu muntu mu kwandi koko, ye bavondila bio vana.

35. Sauli watungila Mfumu disalu; diodio i salu diantete dikatungila Mfumu.

36. Sauli wavova: Nduendi kulumukeno fuku diadi tuazoma bafilistea ye kubapela nate ye kukiele kiambazi ye tala, vo widi muntu nkutu mu yau kana sala ko. Yau bavutula: Navangi mamonsono mauzolele. Kansi nganga wavova: Bika tuafinama vava kwa Nzambi.

37. Buna Sauli wayuvula Nzambi: Kamba, si yakulumuka ye zoma bafilistee? Buna ngeye zolele kubavana mu moko ma Isaeli? Kansi kamvutudila diambu mu lumbu kina ko. 1 Sam. 28: 6.

38. Buna Sauli wavova: Lufinama vava, buna luena balutidi ndanu mu bantu, kidi luazaya ye mona, bonso bwena masumu momo mavololo bwabu.

39. Kadi kasi mu Mfumu amoyo, yandi uveni Isaeli ndungunu: vo mavololo mpe kwa mwan' ami Yonatani, buna fwa si kafwa. Kansi widi muntu nkutu mu bantu babonsono kamvutula diambu ko.

40. Buna yandi wavova kwa Isaeli diadionsono: Lutelama mu ndambu yimosi yeno, mono nzolele telama mu ndambu yankaka ye mwan' ami Yonatani. Bantu bavutula kwa Sauli: Navangi monso mauzolele.

41. Sauli wavova kwa Mfumu, Nzambi a Isaeli: Bika kedika kiamonika. Buna Yonatani ye Sauli babwilwa kwa wadi, ye bantu batumwa wo.

Yos. 7: 14 b. Yona 1: 7.

42. Sauli wavova: Luta wadi va kati ye mono ye mwan' ami Yonatani. Buna Yonatani wabwilwa kwa wadi.

43. Sauli wavova kwa Yonatani: Unkamba mauvengi. Buna Yonatani wakamba bo kwa yandi ye wavova: Mu nsuk' ankawa ami wakedi mu koko kwami mbongele ye mbimbidi finiosi—mu diambu diodio si yakatwa fwa bwabu.

44. Sauli wavova: Nzambi bika kamvutula ndinda bwabu ye mu ntangu zina kwiza: ngeye una katwa fwa, Yonatani.

45. Kansi bantu bavova kwa Sauli: Kadi Yonatani una fwe, i yandi utukisi mbedoso yayi yayinene kwa Isaeli. Ka bwa ko! Kasi mu Mfumu amoyo, lusuki lumosi mu ntu andi ka luna sotuka va ntoto ko; kadi mu lusadusu lua Nzambi kavengi dio bwabu. Buna bantu bakula Yonatani mu mfwilu.

46. Sauli wavutuka ku nzo andi, ye walembwa zoma bafilistea; bafilistea mpe bavutuka ku nzo zau.

47. Sauli bu kamana baka kitinu mu Isaeli, wanwanisa ntantu miandi miamionsono mu tueka tuatonsono: Moabi, ye bana ba Amoni, ye Edomi, ye mintinu ku Soba, ye bafilistea; konso kukatadisa wabalemvula.

48. Yandi wavanga mavanga malulendo ye wabedisa Amaleki ye watanina Isaeli mu moko mampedi miau.

49. Bana bababakala ba Sauli i Yonatani, Yisivi ye Maliki-Sua; mu bana bandi bole babakento kota diabikwa nkumbu Melabi ye nleke i Mikali.

1 Sam. 31: 2. 1 Lus. 8: 33. 9: 39.

50. Nkazi a Sauli wabikwa nkumbu Ahinoami, mwana wankento wa Ahimasi. Ntuti ankangu andi wabikwa nkumbu Abineli, mwan'a Neli, i mpangi ase dia Sauli.

51. Kadi Kisi, se dia Sauli, ye Neli, se dia Abineli, bakala bana bababakala ba Abieli. 1 Sam. 9: 1.

52. Kansi mvita ye bafilistea yanwanunwa mu ngolo ntangu zazonsono zakala Sauli moyo. Konso kwamona Sauli bakala dianswalu ye difweni mu nwana, buna yandi wambonga mu salu kiandi.

KAPU 15.

Sauli wabedisa baamalekita. Yandi wakolama ye waniafunwa. Samueli ye Angangi.

Kansi Samueli wavova kwa Sauli : I mono yafiduswa kwa Mfumu mu kukusa kitinu kwa bantu bandi Isaeli. Nkiangunu nawe bwabu mambu ma Mfumu. 1 Sam. 9: 15 b. 10: 1.

2. Mfumu Sebaoti vovele ebu : Mono yatedi momo mavanga Amaleki kwa Isaeli, bonso bukankambidila nzila, bu kavaika mu Ngipiti.
2 Mose 17: 8 b. 5 Mose 25: 17 b.

3. Nkiangunu wenda wabedisa baamalekita ye ubaniokuna mu bungwa ye biabionsono biena yau, kubakutani ko, kansi vonda ye babakala ye bakento, ye bana ye bana banswa, ye zingombe ye mameme, ye bakamela ye zimpunda.

4. Buna Sauli watumisa bantu ye wabatanga ku Telaimi : nkama zole zamafunda mabinwani biakimalu mboki kumi diamafunda mabantu batuka ku Yuda.

5. Sauli bu kaluaka ku mbanz' a Amaleki, watuma balangidila mu ndimba.

6. Sauli watuma kwa bakenita : Lukulumuka ye lukatuka mu baamalekita, mpasi kina kulufukisa buna luena ye yau ko; kadi luavanga nkenda kwa bana babonsono ba Isaeli, bu bavaika mu Ngipiti. Buna bakenita bakatuka mu baamalekita.
4 Mose 10: 29. 24: 21. Nkong. 1: 16. 4: 11.

7. Sauli wabedisa baamalekita, bu kabazoma tuka ku Havila ye mu ntini ya Suli ditalane Ngipiti. 1 Mose 25: 18.

8. Yandi wabaka Angangi, ntinu a Amaleki, wamoyo mu kinkole, ye bantu babonsono kaniokuna mu bungwa ye wababanda mu meno masabala.
4 Mose 24: 7.

9. Kansi Sauli ye bantu bakuta Angangi ye mpe bina bilutidi ye bina bialanda mu mbote mu mameme ye zingombe ye bana bamameme, inga, biabionsono biakala ntalu ; biampila yoyo ka bazola niokuna ko. Kansi bulu biabionsono biakala biambi ye biantandu baniokuna bio.

10. Buna mambu ma Mfumu mayiza kwa Samueli ; yandi wavova :

11. Mono ndiongolokele bu mpengi Sauli ntinu, kadi umfididi nima ye kavengi ntumunu zami ko. Buna Samueli wakala nganzi ye wabokila kwa Mfumu fuku dina diadionsono. 1 Mose 6: 6 b.

12. Nsuka nabu Samueli wananguka mu kwe kiki Sauli. Buna Samueli wasamununwa ebu : Sauli wayizidi ku Kalemele, kuna kakitedemesene mama kiambambukulu amoyo ; mboki wavutukidi kuna ye wakulumukini ku Ngilingali.

13. Samueli bu kaluaka kwa Sauli, Sauli wavova kwa yandi : Wasakumunwa kwa Mfumu. Bwabu mbeni vanga ntumunu a Mfumu.

14. Kansi Samueli wavova : Buna nki ambekolo yoyo yamameme yiwunganga mu matu mami, ye nki ankamunu angombe yingwilu ?

15. Sauli wavutula : Bitukidi kwa baamalekita ye baneti bio, kadi bantu bakuta bialutila mu mameme ye zingombe mu yoka bio kwa Mfumu, Nzambi aku, kansi biankaka tumeni bio bunguzula.

16. Buna Samueli wavova kwa Sauli : Dingalala, nzolele kukamba mankembi Mfumu mu fuku. Yandi wavova kwa yandi : Navovi.

17. Samueli wavova : Tala, mwanki wakedi wafwafwa mu maku meso, kansi wayikidi ntu kwa makanda ma Isaeli, kadi Mfumu wakukusa kitinu kwa Isaeli. 1 Sam. 9: 2, 21. 10: 1.

18. Mfumu wakufidisa ye wavova : Wenda wabunguzula bankwa miamasumu miomio, baamalekita, ye ubanwanisa, nate ye una kubabunga.

19. Buna mu nkiama kuwilu nding' a Mfumu ko, kansi ubwididi bintani ye vengi mena mambi mu meso ma Mfumu ?

20. Sauli wavutula kwa Samueli : Keti ngwilu nding' a Mfumu ye ngiele nzila yimfidisi Mfumu. Mono ntuedi Angangi vava, ntinu a Amaleki, ye mbeni bunguzula Amaleki.

21. Kansi bantu babaka mameme ye zingombe mu bintani, bina bialutila mu bianiokunwa mu yoka bio kwa Mfumu, Nzambi aku, ku Ngilingali.

22. Buna Samueli wavova : Weti banze, vo Mfumu uzolanga nkailu miangioka ye miamponda bonso vo mu wila nding' a Mfumu ? Tala, tumama kulutidi nkailu, ye ngwilu zilutidi mazi mamameme mambakala.
Mpovi 4: 17. Hos. 6: 6. Mat. 9: 13. 12: 7.

23. Kadi mantingu i masumu makindoki, ye siutuka i nsambulu aminkisi ye binteki. Bu uniafuni mambu ma Mfumu, yandi mpe ukuniafuni ; kuna vutuka kala ntinu ko. Hos. 4: 6.

24. Sauli wavova kwa Samueli : Mono

mpolele masumu, bu ntuludi ntumunu a Mfumu ye mambu maku, kadi ntinini bantu ye ndimbidi mambu mau.

25. Kansi ungiambudila bwabu masumu mami ye vutuka yami, kidi yasambila Mfumu.

26. Samueli wavova kwa Sauli: Kina vutuka yaku ko, kadi uniafuni mambu ma Mfumu, i kuma Mfumu ukuniafuni mpe ye kuna vutuka kala ntinu kwa Isaeli ko. 1 Sam. 16: 1.

27. Samueli bu kafila nima mu kwenda, wansimba ku nsuk' ayunga kiandi ye kiatiasuka.

28. Buna Samueli wavova kwa yandi: Bwabu Mfumu ziokone kitinu kia Isaeli kwa ngeye ye veni kio kwa wankaka ukulutidi. 1 Sam. 28: 17.

29. Nkwa mvu ya mvu mu Isaeli kavunanga ko ye kaniongulukanga ko, kadi yandi ka i muntu ko, kidi kalenda niongulukа.

4 Mose 23: 19. Lumb. 33: 4.

30. Yandi wavova: Mono mpolele masumu; kansi mwanki unsonga nzitusu wowo vantadisi a bangudi zabantu mu bantu bami ye Isaeli, vo una vutuka yami, kidi yasambila Mfumu, Nzambi aku.

31. Buna Samueli wavutuka ye wanama Sauli; Sauli wasambila Mfumu.

32. Samueli wavova: Luntuala Angangi, ntinu a Amaleki. Buna Angangi wayenda mu kibakala kiakiese kwa yandi. Angangi wavova: Bwabu mu kedika ndudi yamfwilu yimeni vioka.

33. Kansi Samueli wavova: Bonso sabala kiaku kiavengi bakento bakondwa bana, i bobo mpe mbut' aku una kondwa bana bonso bakento bankaka. Mboki Samueli wabukuzuna Angangi vantadisi a Mfumu ku Ngilingali.

34. Mboki Samueli wayenda ku Lama; kansi Sauli wabaluka ku nzo andi ku Ngiba dia Sauli.

35. Samueli kavutuka zola mona Sauli ko, bu kena moyo, kadi Samueli wakadila Sauli kiadi, Mfumu bu kaniongulukа, vo wavanga Sauli mu kala ntinu kwa Isaeli.

KAPU 16.

Davidi wakuswa kitinu. Yandi wayiza kwa Sauli.

Mfumu wavova kwa Samueli: Ntama kwa weti banza mu kadila Sauli kiadi? Keti mono yanniafuni, kadi kizolele diaka ko, vo yandi una kala ntinu wa Isaeli. Fuluza mpok' aku mu mazi ye wenda, nzolele kufidisa kwa mbetelehemita Isai, kadi umosi mu bana bandi bababakala mbeni kukisodila bonso ntinu.

1 Sam. 15: 26. 17: 12. Mav. 13: 22.

2. Kansi Samueli wavova: Bwe ilenda kwenda kuna? Vo Sauli una bo wa, sika kumbema. Mfumu wavutula: Nata ngombe yankento yantwenia ye vova: Mono ngizidi mu yokila Mfumu nkailu.

3. Mboki una tumisa Isai ku nkailu, buna mono kibeni ngina kuzaikisa monso maulenda vanga, ye ngeye una kunkusila ungina kukamba.

4. Samueli wavanga mavova Mfumu ye waluaka ku Bete-Lehemi. Buna bangudi zabantu mu mbanza bapamuka ye bankika ye bavova: Wizidi mu yengie?

5. Yandi watambudila: Inga, ngizidi mu diambu diayokila Mfumu nkailu. Nakitumbieno ye lundama ku nkailu. Yandi watumba Isai ye bana bandi bababakala ye wabatumisa ku nkailu.

2 Mose 19: 10.

6. Bu baluaka, ye yandi wamona Eliabi, buna wabanza: Mu kedika vava vatelamene kuswa kiandi vantadisi a Mfumu. 1 Sam. 17: 13 b.

7. Kansi Mfumu wavova kwa Samueli: Kutonwani ntadulu andi ye nitu andi yantela ko, kadi mono inniafuni. Kadi ka bwenani ko, bonso bumonanga muntu; muntu umonanga bina biena va meso, kansi Mfumu umonanga ntima.

5 Mose 10: 17. 1 Lus. 28: 19. 2 Lus. 19: 7. Lumb. 7: 9. Yel. 11: 20. 17: 10. 20: 12. Mav. 10: 34.

8. Buna Isai watumisa Abinadabi ye wansindika kwa Samueli. Kansi yandi wavova: Ka ndiena mpe ko wasolwa kwa Mfumu..

9. Buna Isai wasindika Sama. Kansi yandi wavova: Ka ndieu mpe ko wasolwa kwa Mfumu.

10. Bonso bobo Isai wasindikila bana nsambodia mu bana bandi bababakala kwa Samueli; kansi Samueli wavova kwa Isai: Mfumu kasolele umosi mu baba ko.

11. Samueli wavova kwa Isai: Mama i mavuvi mamonsonoe? Yandi wavutula: Nleke wakidi, kansi weti vunga mameme. Buna Samueli wavova kwa Isai: Wenda wantumisa; kadi ka tuna vwanda va meza ko, nate ye kalueki.

2 Sam. 7: 8. Lumb. 78: 70 b. 89: 19 b.

12. Buna yandi wantumisa; yandi

wakala mpembe yampwenia ye meso mawanza ye luse luabiza. Mfumu wavova : Nanguka wankusa, kadi i ndieu.

13. Buna Samueli wabonga mpok' andi yamazi ye wankusa mu monakanda diampangi zandi ; mpeve a Mfumu yayambama va Davidi, kasi ye lumbu kiokio ye mu ntangu zazonsono zalanda. Mboki Samueli wananguka ye wayenda ku Lama. 1 Sam. 11: 6.

14. Kansi mpeve a Mfumu bu yamana vengama kwa Sauli, buna walunguswa kwa mpeve yambi yatuka kwa Mfumu.

15. Buna sielo bia Sauli biavova kwa yandi: Tala, mpeve yambi yitukidi kwa Nzambi yikulunguswanga.

16. Buna bika mfumu eto kakamba sielo biandi bitelamanga vantadisi aku, mpasi batomba bakala dizaidi sika nsambi, kidi kasika mu koko kwandi, mpeve yoyo yambi yitukidi kwa Nzambi bu yina kubwila, mpasi wavonga.

17. Buna Sauli wavova kwa sielo biandi : Luntombila bakala diena nduenga mu sika nsambi yansinga, ye luntuala kwa mono.

18. Umosi mu babakala wavutula ye wavova : Mbetelehemita Isai wena mwana umbweni vo zaidi sika nsambi yansinga, i bakala diakikesa ye diakinwani ye dianduenga, mboki bakala diampwenia ; Mfumu wena yandi.

19. Buna Sauli wafidisa ntumwa kwa Isai ye watuma: Umfidisa mwan' aku Davidi ukenganga mameme.

20. Buna Isai wabonga mpunda yikatula mampa ye kuba diavinia ye mboki mwan' ankombo, ye wafidisa biobio ye mwan' andi Davidi kwa Sauli.

21. Davidi waluaka kwa Sauli, mu salu kiandi ; yandi wazolwa kwa yandi beni ye wayika nati kialuazu biandi.

22. Sauli wafidisa ntumwa kwa Isai ye watuma : Yambula Davidi kalengila mu salu kiami, kadi wamweni nlemvo mu meso mami.

23. Mpeve yatuka kwa Nzambi, bu yabwila Sauli, buna Davidi wabonga nsambi ye wasika mu koko kwandi; buna Sauli wavonga, ye waniaka, ye mpeve yambi yavengama mu yandi.

KAPU 17.

Davidi wavonda mfilistea Ngoliati.

Kansi bafilistea bakutikisa nkangu miau mu nwana ; bakutakana ku Soko diavwa Yuda. Yau batua va kati ye Soko ye Aseka, ku Efesi-Damimi.

2. Sauli ye babakala ba Isaeli bakutakana mpe ye batua mu ndimb' a Ntelebinta; yau bakubama mu nwanisa bafilistea.

3. Bafilistea batelama mu ndambu mosi amongo ye baisaelita batelama mu ndambu yankaka yamongo ye ndimba wakala va kati ye yau.

4. Buna kinwani kiansinsani, nkumbu andi Ngoliati, watuka ku Ngati, wavaika mu makabu mabafilistea ; yandi wakala mfwoko sambanu ye mpanana mosi mu ntela. Yos. 11: 22.

5. Yandi wakala mpu yansongo va ntu andi ye wavwata kinkuti kiamabala, ye mvwatu andi wankaku wakala mafunda matanu masekeli biansongo mu zitu.

6. Mu malu wavwata nkaku zansongo ye wanata dionga diansongo ku nim' andi.

7. Mva wadionga wafwanana ye nti wambwangila, ye nsongi adionga yakala nkama sambanu zasekeli biasengwa. Nati kiandi kiankaku kiamvitila. 2 Sam. 21: 19. 1 Lus. 20: 5.

8. Yandi watelama vana ye wabokila kwa nkangu a Isaeli ye wavova kwa yau : Mu nkiama luvaikidi ye lukubamene mu nwana? Mono ntelamene vava mu fulu kiabafilistea, ye yeno i sielo bia Sauli ; lukisodila bwabu bakala dilenda kulumuka kwa mono.

9. Vo yandi lenda kundwanisa ye kumbwisa, buna yeto tuna kala sielo bieno, kansi vo mono ivingana va ntandu ye kumbwisa, buna yeno luna kala sielo bieto ye kutusadila.

10. Mfilistea wavova diaka : Bwabu mono ntieki nkangu a Isaeli. Tuala muntu, kidi tuanwana.

11. Sauli ye Isaeli diadionsono, bu bawa mambu momo mamfilistea, bakala wonga ye batina beni.

12. Kansi Davidi i mwan' amwisi efalatita wabikwa; watuka ku Bete-Lehemi mu Yuda, nkumbu andi Isai, wakala nana diabana bababakala ; ndieu wakala muntu wanuna ye mvu miamingi mu ntangu ya Sauli. 1 Sam. 16: 1.

13. Bana batatu bamakota ba Isai

bayenda mpe ye banama Sauli ku mvita, mu bana bandi bobo batatu bayenda ku mvita, wasemukunwa wabikwa nkumbu Eliabi, mwan' andi wanzole i Abinadabi ye wantatu i Sama. 1 Sam. 16: 6 b.

14. Davidi wakala nleke. Bamakota baba batatu banama Sauli. 1 Sam. 16: 11.

15. Kansi mbatu mbatu Davidi wasisa Sauli ye wavutuka ku nsi andi mu kenga mameme masandi ku Bete-Lehemi.

16. Mfilistea wayiza nsuka ye nkokila; mu makumaia malumbu kayizila bobo ye watelama vana.

17. Ntangu yankaka Isai wavova kwa mwan' andi Davidi: Bonga efa kiansesa miami miayokwa ye kumi diadi diamampa mu diambu diampangi zaku watuala bio nswalu kwa mpangi zaku ku tua.

18. Kumi diadi diabintoka biamamvumina una nata kwa ntuti au wafunda dimosi. Ngeye una tala, vo mpangi zaku zeti toma nitu, ye lomba tadulu kiantambulu kwa yau.

19. Kadi Sauli ye yau ye babakala babonsono ba Isaeli bena mu ndimb' a Ntelebinta mu nwanisa bafilistea.

20. Nsuka nabu Davidi wayekula mameme kwa nkengi, wanata bikana nata ye wayenda, bonso bwankamba Isai. Yandi waluaka ku kambu kiamakalu, nkangu bu waraika mu kwe nwanisa; yau baboka kumbu kiamvita.

21. Isaeli ye bafilistea bakubama mu nwanasana.

22. Buna Davidi wayekula lekwa biandi kwa nkengi amakalu ye wasavula kwa nkangu; bu kaluaka kuna wayuvula malembe kwa mpangi zandi.

23. Bu kakala mokanga yau, kinwani kiansinsani, i yandi wabikwa Ngoliati, mfilistea watuka ku Ngati, yandi wavaika mu nkangu abafilistea ye wavova, bonso bwatekila; Davidi wawa bo.

24. Babakala babonsono ba Isaeli bataba mu diambu diabakala diodio, bu banmona, ye batina beni.

25. Babakala ba Isaeli bavova: Lumweni bakala dina ditelamene bwabu? Yandi utelamene mu diambu diatiaka Isaeli. Kansi bakala diodio dilenda kumbwisa, kwa yandi ntinu kuzolele kaila kimvwama kiakinene, ye kwa yandi kazolele vana mwan' andi wankento ye katula mpaku mu nzo asandi mu Isaeli.

26. Buna Davidi wavova kwa babakala batelamene yandi: Nki kina tambula bakala diodio dilenda bwisa mfilistea endu ye katudila bo ntiakulu yoyo mu Isaeli? Kadi mfilistea endu wakisutu i nani, bu kakabukidi ntima mu tiaka nkangu a Nzambi amoyo?

27. Buna bantu bantangumunina momo mabikwa ye bata: Biobio bina tambula bakala dina kumbwisa.

28. Kansi Eliabi, kota diandi, wawa, bonso bukamoka ye babakala; buna nganzi za Eliabi zakwama kwa Davidi, ye yandi wavova: Mu nkiama kulumukini vava, ye kwa nani yekole fikabu-kabu fiamameme muna mu nsi yankatu? Mono nzaidi nza miaku ye yayibi yantim' aku; i mu diambu diatala mvita ukulumukini vava. 1 Sam. 16: 6 b.

29. Davidi wavutula: Kadi buna nki mpengi? Keti i kiuvu kaka kiokio.

30. Mboki yandi wamfila nima ye watadisa wankaka ye wayuvudila kiuvu kiandi, bantu bamvutudila mvutulu yimosi bonso bwatekila.

31. Kansi mavova Davidi mazayakana; masamunwa kwa Sauli, ye yandi wanlandisa.

32. Davidi wavova kwa Sauli: Muntu kafibalani ntima mu diambu diandi ko. Sielo kiaku zolele kwenda nwanisa mfilistea endu.

33. Sauli wavova kwa Davidi: Kulendi kwenda kwa mfilistea endu ye kunnwanisa ko; keti ngeye i vuvi kaka ye yandi i kinwani kasi ye kintwenia kiandi.

34. Kansi Davidi wavutula kwa Sauli: Sielo kiaku kiakedi vunganga mameme masami; buna vo nkosi vo ulusu kiayiza ziona meme mu kamba,

35. buna yanama bulu ye yabwisa kio ye yaziokuna kibaki mu nwa andi; vo kiau kiandangumukina, buna yasimba kio mu ngievo, yabwisa kio ye yavonda kio.

36. Vo sielo kiaku wabwisidi ye nkosi ye ulusu, buna mfilistea endu walembwa zabulwa una mona bonso bwamona bulu bulu mu bulu biobio, kadi yandi tieki nkangu a Nzambi amoyo.

37. Davidi wavova diaka: Mfumu wantanina mu nkosi ye ulusu, yandi una mpe kuntanina mu mfilistea endu. Buna Sauli wavova kwa Davidi: Nayendi, Mfumu una kala yaku.

38. Sauli wavwika Davidi miandi mvwatu ye watula mpu yansongo va

ntu andi ye wamvwika kinkuti kiankaku.

39. Davidi watula sabala kiandi mu luvati va ntandu amvwatu miandi ye wabadika kwenda, kadi kateka bo tonta ko. Kansi Davidi wavova kwa Sauli: Kilendi kwendila mu biabi ko, kadi kiatontele bo ko. Mboki Davidi wavula bio.

40. Yandi wabonga nkawa andi mu koko ye wakisodila matadi matanu manalengwa-lengwa ku fimwila, watula mo mu kuba diandi diakivungi ye mu nkutu ye wabonga kiandakasala mu koko kwandi; mboki wayenda finami kwa mfilistea.

41. Mfilistea walonduka ye wayiza finangani ye Davidi, ye nati kiankaku andi kiamvitila.

42. Mfilistea bu kasendula meso ye wamona Davidi, buna wanyina; kadi yandi i vuvi diampembe yampwenia ye diantoko. 1 Sam. 16: 12.

43. Mfilistea wavova kwa Davidi: Weti banze, vo mono i mbwa, bu wizidi kwa mono ye minti? Mfilistea wasinga Davidi mu nzambi zandi.

44. Mfilistea wavova diaka kwa Davidi: Wiza kwa mono, ngina vana nsuni aku kwa nuni zazulu ye kwa bibulu va nsi.

45. Davidi wavutula kwa mfilistea: Ngeye wizidi kwa mono ye sabala ye dionga ye nkaku, kansi mono ngizidi kwa ngeye mu nkumbu a Mfumu Sebaoti, i yandi i Nzambi ankangu a Isaeli, i nkangu uutieki.
Lumb. 20: 7. 118: 10 b.

46. Lumbu kiaki Mfumu una kuyekula mu koko kwami, ngina kubwisa ye kuzaka ntu aku, lumbu kiaki ngina vana nitu zafwa mu nkangu abafilistea kwa nuni zazulu ye kwa bulu biankitu biantoto, ye ntoto wawonsono una mona, vo Isaeli diena ye Nzambi.

47. Kabu diadi diadionsono dina mona, vo ka i mu sabala ye dionga ko mubedisilanga Mfumu; kadi Mfumu vwidi mvita, yandi una kuluvana mu moko meto.

48. Mfilistea bu kakubama ye wayenda finami Davidi, buna Davidi wasavuka wayungusa kwa nkangu mu kika mfilistea.

49. Davidi watula koko kwandi mu kuba ye wabonga tadi ye walakasa dio, watedisa mfilistea va mbulu andi, ye tadi diakota mu mbulu, ye yandi wabilama va ntoto va zizi kiandi.

50. Davidi wabedisa mfilistea mu kiandakasala ye tadi ye wabidika mfilistea ye wamvonda, mpeleko Davidi wakondwa sabala mu koko kwandi.

51. Kansi Davidi wayungusa kwa mfilistea ye watelama va lueka ye wasimba sabala kiandi, wavola kio mu kimpata, wamvonda ye wanzakila kio ntu andi. Bafilistea bu bamona, vo kinwani kiau kifwidi, bataba.

52. Kansi babakala ba Isaeli ye Yuda bananguka ye baboka kumbu kiamvita, bazoma bafilistea nate ye nzila yikwendanga ku Ngati ye nate ye ku mielo mia Ekeloni; bafilistea babilama ye babindalala mu nzil' a Salaimi ye mboki nate ye ku Ngati ye nate ye ku Ekeloni.

53. Buna ba Isaeli bu bamana zomina bafilistea ntinu zozo, bavutuka ye bapela tua kiau.

54. Davidi wabonga ntu amfilistea ye wanata wo ku Yelusalemi, kansi luazu biandi watula mu nzo andi yakoto. 1 Sam. 21: 9.

55. Sauli bu kamona Davidi vo wayenda kwa mfilistea, wayuvula ntuti ankangu andi Abineli: Abineli, vuvi diodio mwan' anani? Abineli wavutula: Kasi mu moyo antinu, kizaidi bo ko.

56. Buna ntinu wavova: Buna yuvula toko diodio diantwenia mwan' anani.

57. Davidi bu kavutuka bu kakivondila mfilistea, buna Abineli wambonga ye wantuala kuntadisi Sauli, bu kakala ye ntu amfilistea mu koko kwandi.

58. Buna Sauli wavova kwa yandi: U mwan' anani, uvuvi? Davidi wavutula: Mwan' asielo kiaku Isai, mbetelehemita.

KAPU 18.

Kikundi kia Yonatani ye Davidi. Nsoki a Sauli ye lukanu luandi luavonda. Davidi wakwela Mikali.

Bu kamana moka ye Sauli, mwel' a Yonatani wabandana ye mwel' a Davidi, ye Yonatani wanzola bonso wandi mwela. 1 Sam. 19: 1. 20: 17.

2. Sauli wannata ku nzo andi lumbu kina ye kanyambula kavutuka diaka ku nzo asandi ko. 1 Sam. 17: 15.

3. Yonatani wawawana luwawanu ye Davidi, bu kanzola bonso wandi mwela. 1 Sam. 20: 16 b. 23: 18.

4. Yonatani wavula yunga kikavwata ye wavana kio kwa Davidi, i bobo mpe mvwatu miandi miankaka, inga, sabala kiandi mpe, ponza kiandi ye nsing' andi.

5. Davidi bu kavaika, zazu kiakala yandi mwamonsono mukafiduswa kwa Sauli; Sauli wantumba va ntandu abinwani. Yandi wazolakana kwa bantu babonsono, kwa sielo bia Sauli mpe.

6. Bu baluaka ku nzo zau, Davidi bu kavutuka, bu kamana vonda mfilistea, buna bakento bavaika mu mbanza zazonsono za Isaeli mu ngimbudulu ye makinu, mu kika ntinu Sauli, mu mayangi, mu bipuka ye nsambi zansinga ntatu. 2 Mose 15: 20. Nkong. 11: 34.

7. Bakento bayimbila, basakana, bonso ebu: Sauli vondele mafunda mandi, kansi Davidi kumi diamafunda mandi. 2 Mose 15: 21. 1 Sam. 21: 11. 29: 5.

8. Buna Sauli wakala nganzi beni, kadi diambu diodio diamfwemikisa, yandi wavova: Kwa Davidi baveni kumi diamafunda, kwa mono baveni funda; bwabu yandi kondolo kitinu kaka.

9. Sauli watadila Davidi mu disu diambi kasi ye ntangu yina ye ntangu zalandila.

10. Lumbu kialanda mpeve yambi yatuka kwa Nzambi yabwila Sauli, ye wavaika mafuluka mu nzo andi; kansi Davidi wasika mu koko kwandi, bonso bukavanga lumbu ka lumbu. Sauli wakala ye dionga diandi mu koko. 1 Sam. 16: 14 b. 19: 9 b.

11. Sauli wadiengisa dionga ye wabanza: Mono ngina somika Davidi mu baka. Kansi Davidi wambendukila mbendukila zole.

12. Sauli watina Davidi, Mfumu bu kakala yandi, kansi wamana vengama mu Sauli. Mal. 6: 20.

13. I kuma Sauli wansindika, bu kantumba ngudi antuti ankangu andi. Yandi wavaika ye wakota ku ntual' abantu.

14. Davidi wakala zazu mu nzila zandi zazonsono, ye Mfumu wakala yandi.

15. Sauli bu kamona, vo yandi wakala zazu kiokio kiakinene, buna wantina.

16. Kansi Isaeli diadionsono ye Yuda bazola Davidi, bu kavaika ye bu kakota ku ntual' au.

17. Sauli wavova kwa Davidi: Tala, mwan' ami wankento wakota, Melabi, nzolele wo kukwedisa; nakadi kaka bonso muntu wakikesa mu salu kiami ye nwanikisa mvita za Mfumu. Kadi Sauli wabanza: Bika koko kwami ka kwamvalakana ko, kansi moko mabafilistea bika mamvalakana.

18. Kansi Davidi wavutula kwa Sauli: Mono i nani, nkadulu amoyo ami i nki, sinsi diasami mu Isaeli i nki, vo mono ngina kala nzitu antinu?

19. Ntangu bu yayiza, vo mwana wankento wa Sauli, Melabi, una vewa kwa Davidi, buna mwanki wakweduswa kwa meholatita Adilieli. 2 Sam. 21: 8.

20. Kansi mwana wankento wa Sauli Mikali wazola Davidi. Sauli bu kasamununwa bo, wazola bo.

21. Kadi Sauli wabanza: Mono ngina kumvana kwa yandi, kidi kakala kwa yandi nkievo siongi, mpasi moko mabafilistea mamvalakana. Sauli wavova kwa Davidi: Bika wavutuka kala nzitu ami.

22. Sauli wakamba sielo biandi: Luvova ebu mu nsweki kwa Davidi: Tala, ntinu ukuzolele, ye sielo biandi biabionsono bikuzolele; bwabu una kala nzitu antinu.

23. Buna sielo bia Sauli biavova mambu momo mu matu ma Davidi. Kansi Davidi wavova: Kadi yeno lueti banza, vo i diambu diadizio beni mu kala nzitu antinu? Keti mono i muntu wamputu ye wafwafwa.

24. Diodio diakamba sielo bia Sauli kwa yandi ye bavova: Davidi vovele bobo.

25. Buna Sauli wavova: Luna vova ebu kwa Davidi: Ntinu kalombanga lekwa kiankaka ko bonso nkailu andumb' andambisa kansi masutu mankama mosi abafilistea, mpasi ndinda una vutudulwa bobo mu ntantu miantinu. Kadi Sauli wabanza, vo yandi una bwisa Davidi mu moko mabafilistea. 1 Mose 34: 12. 2 Mose 22: 16 b.

26. Sielo biandi bu bakamba kwa Davidi makavova, Davidi wazola bo mu diambu diakala nzitu antinu; ntangu bu yalembwa vioka,

27. Davidi wananguka ye wayenda ye babakala bandi ye wavonda mu bafilistea nkama zole zababakala. Davidi wanata masutu mau, ntalu yamvimba kayekula kwa ntinu, kidi kakala nzitu antinu. Buna Sauli wankwedisa mwan' andi wankento i Mikali. 2 Sam. 3: 14.

28. Sauli wamona ye wazaya, vo

Mfumu wakala ye Davidi; mwan' a Sauli Mikali wanzola.

29. Buna Sauli waluta tina Davidi, ye Sauli i ntantu a Davidi ntangu zazonsono zikakala moyo.

30. Kansi madingizi mabafilistea bavaika mu nwana; ntangu ka ntangu bu bavaika, Davidi walutila mu zazu ye mu sielo biankaka biabionsono bia Sauli, ye nkumbu andi yasikwa beni.

KAPU 19.

Yonatani watonta sima usoki miasaudi. Sauli watonta vondisa Davidi diaka. Davidi wataba. Davidi kwa Samueli ku Lama ye mu bambikudi.

Sauli wamoka ye mwan' andi Yonatani ye sielo biandi biabionsono mu vonda Davidi; kansi mwan' a Sauli Yonatani wazola Davidi beni.
1 Sam. 18: 1. 20: 17.

2. Nkiangunu Yonatani wakamba bo kwa Davidi ye wavova: Se diami Sauli ditombele mu kuvonda. Nkiangunu nakikengi mbazi ye kala mu vuma kiansweki ye swama kuna.

3. Kansi mono kibeni nzolele vaika ye telama va lueka luasami va nsi vawena, nzolele mokina mu ngeye ye sami; buna vo ngina mona bungu, mboki ngina kukamba bo.

4. Yonatani wamokina mu ntomoso a Davidi ye sandi Sauli ye wavova kwa yandi: Ntinu kavolani masumu mu sielo kiandi Davidi ko, kadi kavolele masumu kwa ngeye ko, kansi momo makavengi makutomese nitu.

5. Keti yandi wabonga mwel' andi mu koko kwandi ye wabwisa mfilistea, mboki Mfumu wavana Isaeli diadionsono ndungunu yayinene, ngeye kibeni wamona bo ye wakadila bo kiese. Buna mu nkiama una vola masumu mu menga makondolo bila mu vonda Davidi mu nana.
Nkong. 12: 3. 1 Sam. 17: 48 b. 28: 21. Lumb. 119: 109.

6. Sauli wadimba mambu ma Yonatani; Sauli wadia ndefi: Kasi mu Mfumu amoyo kanani vondwa ko.

7. Mboki Yonatani wabokila Davidi; Yonatani wankamba mamonsono mavovwa. Mboki Yonatani wanata Davidi kwa Sauli, ye yandi wasala salu kiandi, bonso bwatekila. 1 Sam. 18: 2.

8. Mvita bu yabadika diaka, Davidi wavaika ye wanwanisa bafilistea ye wababedisa mbedoso yayinene ye bantina.

9. Kansi mpeve yambi yatuka kwa Mfumu yabwila Sauli, kukavwanda mu nzo andi ye dionga mu koko, Davidi bu kasika mu koko kwandi.
1 Sam. 16: 14 b. 18: 10.

10. Buna Sauli watonta somika Davidi mu baka mu dionga; kansi ndieu wabendukila Sauli, ye watumisa dionga mu baka kaka. Davidi watina ye wataba fuku dina.

11. Buna Sauli wafidisa babakala bankaka ku nzo a Davidi bakambwa mu kunkenga ye mboki mu kumvonda mu nsuka. Kansi Mikali, nkazi a Davidi, wakamba diodio kwa yandi ye wavova: Vo kuna vukisa moyo aku fuku diadi ko, buna mbazi ngeye i muntu wafwa. Lumb. 59.

12. Mboki Mikali wakulumuna Davidi va nela; yandi wakatuka, wataba ye wavukuswa. Mav. 9: 15.

13. Mboki Mikali wabonga teki kianzo ye watula kio va ntandu ye wazinga kio ntu andi mu mabese mamika miankombo ye wafuka kio vunga.

14. Sauli bu kafidisa babakala bankaka batumwa mu landisa Davidi, buna yandi wavova: Yela kena.

15. Buna Sauli wafidisa babakala batumwa, vo bana kota kwa Davidi kibeni ye wavova: Luntuala kwa mono vava va ntanda, kidi yamvonda.

16. Kansi babakala bu bakota, tala, buna teki kianzo kialambalala mu ntanda ye mabese mamika miankombo mazingwa ntu andi.

17. Buna Sauli wavova kwa Mikali: Mu nkiama wambebi bonso bobo, ye tabisi ntantu ami, ye vukidi? Mikali wavutula kwa Sauli: Yandi wavova kwa mono: Ungiambula, nga si yakuvonda.

18. Davidi bu kamana taba ye wavuka, wayenda kwa Samueli ku Lama ye wankamba mamonsono makavangwa kwa Sauli. Yandi ye Samueli bayenda ku Nayoti ye balengila kuna.

19. Sauli wasamununwa, vo Davidi wakala mu Nayoti ku Lama.

20. Buna Sauli wafidisa babakala bankaka kuna batumwa mu landisa Davidi. Kansi ntumwa za Sauli bu bamona kabu diabambikudi mu nkitumu abikula ye Samueli watelama vana bonso nkuluntu au, buna mpeve a Nzambi yayambama va yau; yau mpe babakama kwa nkitumu abikula.
1 Sam. 10: 10 b.

21. Sauli bu kakambwa momo, wafidisa babakala bankaka kuna; kansi

yau mpe babakama kwa nkitumu abikula. Bu kafidisa diaka babakala, mfidisa yantatu, batumwa mpila mosi, buna yau mpe babakama kwa nkitumu abikula.

22. Buna yandi kibeni wayenda ku Lama; bu kaluaka ku nto yayinene ku Seku, wayuvula: Samueli ye Davidi kwe bena? Wavutudulwa: Inga, mu Nayoti ku Lama.

23. Buna wayenda kuna, ku Nayoti ku Lama. Kansi mpeve a Nzambi yanyambama mpe, ye wayenda nzila yamvimba mu nkitumu abikula nate ye waluaka ku Nayoti ku Lama.

24. Buna yandi mpe wavula mvwatu miandi ye wabakama mpe kwa nkitumu abikula vana va Samueli ye wabwa mpene ye walambalala bobo lumbu kina kiamvimba ye fuku diamvimba. Nkiangunu muvovwanga: Sauli mpe wena mu bambikudie? 1 Sam. 10: 12

KAPU 20.

Yonatani watonta ntonta yazimunina mu bomba sandi mu Davidi. Luwawanu luakikundi kia Davidi ye Yonatani luawawaswa diaka.

Kansi Davidi wataba ku Nayoti ku Lama ye waluaka kwa Yonatani ye wavova: Nki mpengi; nki alufuma, nki amasumu mpolele kwa saku, bu kalakukilanga moyo ami?

2. Yandi wamvutudila: Ka bwa ko. Kuna fwa ko. Keti sami kavanganga diambu ko, kani diambu diangolo vo ka diangolo ko ye lembwa zaikisa dio kwa mono. Buna mu nkiama sami dina dio sweka kwa mono? Inga, ka bulendi kala ko.

3. Kansi Davidi wata diaka mu ndefi ye wavova: Saku ditomene zaya, vo mbweni nlemvo mu meso maku; nkiangunu ubanzanga: Yonatani kana bo zaya ko, kidi kana baka kiadi ko. Kansi kasi mu Mfumu amoyo, ye kasi mu moyo aku: tambi kimosi kaka kiena va kati ye mono ye lufwa.

4. Buna Yonatani wavova kwa Davidi: Monso mauzolele, ngina mo vanga kwa ngeye.

5. Davidi wavova kwa Yonatani: Keti mbazi ngonda yina bika, buna vo bufweni, nkutu vwanda ku meza ye ntinu, kansi ungiambula yaswama ku mbazi va nsi nate ye nkokil' alumbu kiantatu.
4 Mose 10: 10. 28: 11 b. Lumb. 81: 3.

6. Buna vo saku dina mona, vo nkondolo vo, buna navovi: Davidi wangiuvudi luve mu savuka ku mbanz' andi, Bete-Lehemi, kadi kuna sinsi diadionsono dikembilanga nkembo au wankailu wamvu mvu.

7. Buna vo yandi una bika: mbote! buna sielo kiaku kilenda vunganма. Kansi vo yandi una kala nganzi, buna zeyi mu diodio, vo watunguni bungu diambi.

8. Nkiangunu lemvukila sielo kiaku bwabu, bu uyambudi sielo kiaku kiawawana luwawanu lua Mfumu ye ngeye. Kansi vo lufuma luena yami, nampondi, kadi mu nkiama una kuntuala kwa saku? 1 Sam. 18: 3 b.

9. Buna Yonatani wavova: Ka bwa ko! Vo ngina mona, vo sami watunguni mu yambula bungu diambi diakubwila, kadi buna kina kukamba bo koe?

10. Kansi Davidi wavova kwa Yonatani: Nani una kunkamba diodio, evo mvutulu yoyo yangolo yina vutula saku kwa ngeye?

11. Yonatani wavova kwa Davidi: Wiza ntuendino ku mbazi va nsi. Yau bayenda babole ku mbazi va nsi.

12. Yonatani wavova kwa Davidi: Mu Mfumu, Nzambi a Isaeli: vo ngina mona, vo bwena bwambote kwa Davidi, mbazi vo kiamene, bu ngina fiongunina sami, kadi buna kina fidisa ntumwa kwa ngeye ye kuzaikisa bo koe?

13. Bika Mfumu kavutula Yonatani ndinda bwabu ye mu ntangu zina kwiza, vo kina kuzaikisa ko, vo sami dizolele kuvanga buma, ye kutabisa, mpasi wenda nzil' aku mu mpungumunu. Buna bika Mfumu kakala yaku, bonso bukakedi ye sami.

14. Buna vo ngina kala moyo, inga, buna kuna kumpangila nkend' a Mfumu koe, mpasi kina fwa ko?

15. Keti ngeye kuna katula nkend' aku mu nzo ami ntangu nkutu ko, ka ntangu yina mpe ko yikatudi Mfumu ntantu mia Davidi va ntoto.

16. Buna Yonatani wawawasa luwawanu ye nzo a Davidi, ye mboki Mfumu watomba nkanu miantantu mia Davidi. 1 Sam. 18: 3 b. 23: 18.

17. Yonatani wadila Davidi ndefi diaka mu zola kwandi kwa yandi; kadi wanzola nadede, bonso bukazola wandi mwela. 1 Sam. 18: 1. 19: 1.

18. Yonatani wavova kwa yandi: Mbazi ngonda yina bika, buna una

vo kondwa, kadi keti vuma kiaku kina kala kiankatu.

19. Kansi kulumuka nswalu mu kiamene ku vuma kiwaswama lumbu kina kiakutwa vangwa buma, ye kala lukufi ye tadi dia Eseli.
1 Sam. 19: 2 b.

20. Buna mono nzolele sika toto bitatu va lueka luadiau, nkievo nsikidi bio mu nongo.

21. Mboki ngina fidisa sielo kiami mu kwenda tota bitoto. Buna vo ngina vova kwa sielo: tala, toto biena ku nim' aku, kunu, bonga bio, buna wiza, kadi buna ulenda vungama ye ka mwenani bungu ko, kasi mu Mfumu amoyo.

22. Kansi vo mpovele ebu kwa toko: tala, toto biena ku ntual' aku, nseke, buna nayendi nzil' aku, kadi buna Mfumu ukufidisi.

23. Mu mama matuvovele beto yaku, buna Mfumu i mbangi va kati ye mono ye ngeye mu ntangu yikayimani.

24. Buna Davidi waswama ku mbazi va nsi. Mbikulu angonda bu yakala, ntinu wavwanda ku meza mu dia.

25. Ntinu wavwanda va mbuk' andi yikavwandanga, va mbuka ku baka; Yonatani watelama ye Abineli wavwanda va lueka lua Sauli. Kansi mbuk' a Davidi yakala yankatu.

26. Kansi Sauli kavova diambu mu lumbu kina ko, kadi wabanza: Buma bubwidi; nanga kavedele ko, mu kedika kavedele ko.
3 Mose 7: 19 b. 11: 24 b. 15: 16 b.

27. Kansi mbuk' a Davidi bu yakala yankatu mpe lumbu kialanda lumbu kiabika ngonda, i lumbu kianzole, Sauli wavova kwa mwan' andi Yonatani: Mwan' a Isai mu nkiama kayizidi ko zono ye bwabu ku mbuluku.

28. Yonatani wavutula kwa Sauli: Davidi wangiuvudi luve mu kwenda ku Bete-Lehemi;

29. yandi wavova: Ungiambula ngienda, kadi tukembilanga nkembo wankailu akibutu ku mbanza; mpangi ami kibeni wantumisi; vo mbweni nlemvo mu meso maku bwabu, buna ungiambula yakatuka vava mu bumina kwa mpangi zami. I kuma kayizidi ku meza mantinu ko.

30. Buna nganzi za Sauli zakwama kwa Yonatani, ye wavova kwa yandi: Ngeye, mwan' ankento wamvilangani ye wasiutuka! Kadi kizaidi koe, vo uzolele mwan' a Isai, i nsoni kwa ngeye kibeni ye i nsoni kwa nsoni zambut' aku!

31. Kadi ntangu yina yikalanga mwan' a Isai moyo va ntoto, buna ka ngeye ko vo lulendo luaku luakitinu biena vatu. Nkiangunu fidisa ntumwa bwabu wanlandisa vava kwa mono, kadi yandi i mwan' alufwa. 1 Sam. 15: 28.

32. Yonatani wavutula kwa sandi Sauli ye wavova kwa yandi: Mu nkiama si kavondwa? Nki kavengi?
1 Sam. 19: 4.

33. Buna Sauli wadiengisa dionga kwa yandi mu kunzoka; Yonatani wamona, vo sandi diatunguna mu vonda Davidi.

34. Yonatani watelama mu nganzi ku meza ye kadia lekwa ko mu lumbu kianzole kiambikulu angonda, kadi wakala kiadi mu diambu dia Davidi, sandi bu kamvwezila bobo.

35. Mu nsuka Yonatani wavaika va nsi mu ntangu yina yibawawana ye Davidi ye wanata ntaudi yayike.

36. Yandi wavova kwa ntaudi: Yungusa watomba toto bingina sika. Ntaudi bu kayungusa kasika toto kiamvioka.

37. Yandi bu kaluaka ku vuma kiasika Yonatani toto, Yonatani wabokila ku nim' antaudi ye wavova: Keti toto kiena ku ntual' aku, nseke.

38. Yonatani wabokila diaka ku nim' antaudi: Nswalu, savuka kwaku, kusimpamani ko! Buna ntaudi yanata Yonatani yabonga toto ye yayiza kwa mfumu andi.

39. Kansi ntaudi kazaya ko, kani nki adiambu diena; Yonatani ye Davidi kaka bazaya dio.

40. Yonatani wayekula luazu biandi kwa ntaudi yikanata, ye wavova kwa yandi: Wenda wanata bio ku mbanza.

41. Ntaudi bu yamana kwenda, Davidi watelama mu ndambu yasude; yandi wafukama va ntoto va zizi kiandi ye wayinama nginama tatu; yau bafibasana ye badilasana, ye Davidi walutila dila.

42. Yonatani wavova kwa Davidi: Wenda mu yenge. Bika bwakala, bonso butuadia ndefi beto bole mu nkumbu a Mfumu, bu tuavova: Mfumu kakala mbangi va kati ye beto yaku, va kati ye nkun' ami ye nkun' aku mu ntangu yikayimani.

43. Mboki yandi watelama ye wayenda nzil' andi, kansi Yonatani wakota mu mbanza diaka.

KAPU 21.

Davidi kwa nganga Ahimeleki ku Nobi. Davidi watinina kwa ntinu Akisi ku Ngati.

Davidi wayiza kwa nganga Ahimeleki ku Nobi. Kansi Ahimeleki wapamuka, bu kamona Davidi ye wayuvula: Mu nkiama wizidi ngeye kaka ye kuneti muntu ko?

2. Davidi wavutula kwa nganga Ahimeleki: Ntinu wampeni nsamu, yandi wavovele kwa mono: Muntu kana zaikuswa diambu ko mu nsamu uitumini ye uiveni. Babakala bami mbeni songa ku vuma kina ku mbadioso.

3. Umpana bwabu biena yaku, mampa matanu vo kionso kilenda monwa.

4. Nganga wavutula kwa Davidi ye wavova: Mampa mankaka ka mena yami ko; kansi mampa manlongo kaka mena—vo babakala baku bakabakedi ye bakento ko.
2 Mose 19: 15. 3 Mose 24: 5 b.

5. Davidi wavutula kwa nganga ye wavova: Inga, mu kedika, bakento batatukidi ye yeto kasi ye kiamene; bu yananguka, lekwa biababakala bami biakala bianlongo mpe. Nkiangunu vo nsamu eto i nsamu bonso miankaka, buna vele wena wanlongo, bu tubanzilanga lekwa bieto. 3 Mose 15: 16 b.

6. Buna nganga wamvana mu bina bianlongo, kadi ka mwakala mampa mankaka ko, kansi mampa mantala makedi va zizi kia Mfumu, kansi makatulwa mu diambu diatula mampa mamona lumbu kina kiakatulwa mampa mankulu.
Mat. 12: 3 b. Mal. 2: 25 b. Luk. 6: 3 b.

7. (Kansi kuna kwakala lumbu kina kimosi sielo kia Sauli, kiavangulwa vantadisi a Mfumu, i edomita, nkumbu andi Doengi, ngudi amvungi mia Sauli.)
1 Sam. 22: 9. Lumb. 52.

8. Davidi wayuvula Ahimeleki diaka: Kubeki dionga vo sabala vava koe? Kadi kineti kani sabala kiami vo luazu biami biankaka ko, nsamu antinu bu wakadila nswalu miamingi.

9. Nganga wavutula: Inga, sabala kiokio kiavwa mfilistea Ngoliati; i yandi uwavonda mu ndimb' a Ntelebinta; kiena kiafukwa mu nlele koko ku nim' aefode. Vo zolele kio nata, nabonga kio; kadi kibeki kiankaka ye kiau ko. Davidi wavova: Ka mwenani kifwanane kio ko; umpana kio.
1 Sam. 17: 54. 22: 10. 23: 6.

10. Davidi wananguka ye wataba lumbu kina mu diambu dia Sauli ye waluaka kwa Akisi, ntinu ku Ngati.
1 Sam. 27: 2. Lumb. 56.

11. Kansi sielo bia Akisi biavova kwa yandi: Kadi ndieu ka Davidi ko, ntinu ansi? Keti mu nzitusu andi bayimbila mu makinu ebu: Sauli wavonda mafunda mandi, kansi Davidi kumi diamafunda mandi.
1 Sam. 18: 7. 29: 5.

12. Davidi walunda mambu momo mu ntima; yandi wabadika kala wonga waunene mu Akisi, ntinu ku Ngati.

13. Nkiangunu wavuna lauka mu meso mau ye wakala bonso nkwa mafuluka, bu bazola kunsimba, wasonika mu mavitu mamwelo ye wadadisa mante mu ngievo zandi. Lumb. 34.

14. Buna Akisi wavova kwa sielo biandi: Keti lumweni, bonso bweti lauka bakala. Mu nkiama luntuedi kwa mono?

15. Kadi mono nkondolo bantu balaukanga, mpasi luna kala nsatu atuala ndieu vava, kidi kandaukila? Kadi wampila yoyo ulenda kota mu nzo amie?

KAPU 22.

Davidi i ntabi mu Yuda ye Moabi. Doengi wafunda Davidi. Banganga babemwa.

Buna Davidi wakatuka vana ye watinina ku nluka ku Adulami. Mpangi zandi ye nzo andi yamvimba bu bawa bo, bakulumuka kwa yandi.
Lumb. 57: 142.

2. Kwa yandi babakala babonsono bampila mu mpila bamona mpasi bakutakana, i babonsono batatumuswa kwa ndikisi miamfuka ye babonsono bakala nasokolo mu ntima, ye yandi wakala mfumu au; bobo kani nkama ia zababakala zabundana ye yandi.

3. Tuka kuna Davidi wayenda ku Mispe mu Moabi. Yandi wavova kwa ntinu mu Moabi: Yambula sami ye mbut' ami basabuka vava ye kala yeno, nate ye ngina zaya, bonso buzolele kumpangila Nzambi.

4. Yandi wabatuala kwa ntinu mu Moabi, balengila kwa ndieu ntangu yina yakala Davidi mu vuma kiasiamu.

5. Kansi mbikudi Ngadi wavova kwa Davidi: Kuna lengila mwamu mu vuma kiasiamu ko; katuka vava ye kota mu nsi a Yuda. Buna Davidi

wakatuka kuna ye waluaka ku mfind' a Heleti. Lumb. 63.

6. Sauli wawa, vo Davidi wazayakana ye babakala bakala yandi. Lumbu kiankaka Sauli bu kavwanda ku Ngiba kunsi antamaliska va londe ye dionga diandi mu koko, sielo biandi biabionsono bu bianzungidila,

7. buna wavova kwa sielo biandi bianzungidila: Luwa, lubabenyaminita. Kadi mwan' a Isai una kuluvana yeno babonsono mavia ye mavia mavinia ye kulutumba ntuti zamafunda ye zazinkama. 1 Sam. 8: 14.

8. Kadi yeno buna luena keti luandekele mfundu ye muntu kanzaikisi ko, mwan' ami bu kawawase luwawanu ye mwan' a Isai; widi muntu nkutu mu yeno kankadidi mayindu ko, vo wanzaikisi bo. Kadi mwan' ami wakwikisa sielo biami kwa mono mu kunkana, bonso buvangwanga bwabu mpe.

1 Sam. 18: 3. 20: 16.

9. Buna edomita Doengi wavutula, i yandi watelama mpe vana mu sielo bia Sauli, ye wavova: Mono yamona mwan' a Isai wayiza kwa Ahimeleki, mwan' a Ahitubi, ku Nobi.

1 Sam. 21: 7. Lumb. 52.

10. Ndieu wayuvula Mfumu mu yandi ye wamvana nkuta; yandi wamvana mpe sabala kiamfilistea Ngoliati. 1 Sam. 21: 6, 9.

11. Buna ntinu watumisa nganga Ahimeleki, mwan' a Ahitubi, nzo andi yamvimba, i banganga ku Nobi. Yau baluaka kwa ntinu buna bena.

12. Buna Sauli wavova: Nawe, umwan' a Ahitubi. Yandi wavutula: Vava ngiena, mfumu ami.

13. Sauli wavova kwa yandi: Mu nkiama luandekele mfundu, ngeye ye mwan' a Isai, bu wamvana mampa ye sabala ye wayuvula Nzambi mu yandi, kidi kalenda kundangumukina ye kunkana, bonso buvangwanga bwabu mpe?

14. Ahimeleki wavutula kwa ntinu ye wavova: Nani mu sielo biaku biabionsono ulekulwanga minu bonso Davidi, mboki yandi i nzitu antinu mpe ye wena mu nkwikizi miaku ye wazituswa mu nzo aku buna?

1 Sam. 18: 27.

15. Kadi buna ngiuvula yantete yina yiyayuvula Nzambi mu yandi lumbu kina? Ka bwa ko! Bika ntinu kwambamikina bo ko, i sielo kiaku ye nzo ami yamvimba, kadi sielo kiaku ka kiazaya diambu mu mambu momo mamonsono ko.

16. Kansi ntinu wavova: Fwa una fwa, Ahimeleki, ngeye kibeni ye nzo aku yamvimba.

17. Ntinu wavova kwa mantadi manzungidila vana: Safinkeno luabema nganga za Mfumu, kadi yau mpe babandane kikundi ye Davidi; bazaidi, vo yandi watebi, ye ka banzaikisi bo mpe ko. Kansi sielo biantinu ka bazola lambula moko mau mu bidika nganga za Mfumu ko.

18. Buna ntinu wavova kwa Doengi: Safinki wabidika banganga. Edomita Doengi wafinama ye wabidika banganga ye wavonda lumbu kina lunani ye babakala batanu banata efode kialino.

2 Mose 28: 40.

19. Bisi Nobi, mbanz' akinganga, babandwa kwa yandi mu meno masabala, ye babakala ye bakento, ye bana ye bana banswa; zingombe, zimpunda ye mameme wabanda mpe mu meno masabala. 1 Sam. 21: 1.

20. Mwana umosi kaka wa Ahimeleki, mwan' a Ahitubi, nkumbu andi Abiatali, wavukuswa, ye buna watinina kwa Davidi.

21. Abiatali wakamba kwa Davidi, vo Sauli wabema nganga za Mfumu.

22. Buna Davidi wavova kwa Abiatali: Mono yakizaila ntangu yina, vo edomita Doengi, bu kakala vana, una kamba mamonsono kwa Sauli. I mono ngiena bila kiamfwilu ababonsono, i banzo aku. 1 Sam. 21: 7.

23. Kala yami, kutinani ko; kadi ukananga moyo ami ukananga mpe moyo aku. Kwa mono una toma kebwa.

KAPU 23.

Davidi watanina Keila. Yonatani wabumina Davidi. Basifita bazaikisa Davidi. Davidi watinina ku nsi yankatu ya Maoni.

Davidi wasamununwa: Bafilistea beti kakalala Keila, ye bapelanga bianu.

2. Buna Davidi wayuvula Mfumu: Ngina kwenda bedisa bafilistea babe? Mfumu wavutula kwa Davidi: Wenda wabedisa bafilistea ye vulusa Keila.

1 Sam. 30: 7 b. 2 Sam. 5: 19.

3. Kansi babakala ba Davidi bavova kwa yandi: Keti mwamu mu Yuda tuvumuninanga mu wonga. Bwabu tuna mpe kwenda ku Keila mu nwanisa nkangu abafilistea!

4. Buna Davidi wayuvula Mfumu ngiuvula yankaka, ye Mfumu wamvutudila, bu kavova: Nanguka wenda ku

Keila; kadi mono nzolele vana bafilistea mu koko kwaku.
5. Buna Davidi ye babakala bandi bayenda ku Keila ye banwanisa bafilistea ye baziona bulu biau ye bababedisa mbedoso yayinene. Davidi wavulusa bisi Keila.
6. (Kadi Abiatali, mwan' a Ahimeleki, bu katinina kwa Davidi, ku Keila, wanata efode kuna.) 1 Sam. 21: 9. 22: 20.
7. Sauli wasamununwa, vo Davidi wayizidi ku Keila. Buna Sauli wavova: Nzambi wanniafuni ye umveni mu koko kwami, kadi yandi kibeni wakizikididi, bu kakotele mu mbanza yena mielo ye mbindukwa.
8. Mboki Sauli watumisa bantu babonsono ku mvita mu kulumuka ku Keila ye zikidila Davidi muna ye babakala bandi.
9. Davidi bu kazaya, vo Sauli wankana yambi, wavova kwa nganga Abiatali: Tuala efode. 1 Sam. 30: 7.
10. Davidi wavova: Mfumu, Nzambi a Isaeli, sielo kiaku kiwilu, vo Sauli weti kana mu kwiza ku Keila ye bunga mbanza mu diambu diami.
11. Kadi buna bisi Keila bana kungiekula kwa yandie? Kamba, Sauli una kulumuka vava, bonso sielo kiaku kiwilu? Mfumu, Nzambi a Isaeli, kamba dio kwa sielo kiaku. Mfumu wavutula: Yandi una kulumuka kwandi.
12. Davidi wayuvula diaka: Bisi Keila bana kungiekula ye babakala bami kwa Saulie? Mfumu wavutula: Bana kuluyekula.
13. Buna Davidi wananguka ye babakala bandi bakala kani nkama sambanu zababakala ye bavaika mu Keila ye bayenda konso kubalenda. Sauli bu kasamununwa, vo Davidi watebi mu Keila, walembwa mu kwenda.
14. Davidi wakala mu nsi yankatu va vuma biasiamu mu miongo, yandi wakala mu miongo, mu nsi yankatu ya Sifi. Sauli wantomba ntangu zazonsono, kansi Nzambi kamvana mu koko kwandi ko.
15. Davidi bu kakala mu nsi yankatu ya Sifi, mu nsi amfinda muna, wabakula, vo Sauli wavaika mu tonta kumvonda.
16. Kansi Yonatani, mwan' a Sauli, wananguka ye wayenda kwa Davidi mu nsi amfinda ye wasiamisa kibakala kiandi mu Nzambi.
17. Yandi wavova kwa yandi: Kutinani ko; kadi koko kwasami Sauli ka kuna kubwila ko, kansi una kala ntinu kwa Isaeli; mono ngina baka mbuka yanzole, landila ngeye. Diodio dizayakene mpe kwa sami Sauli.
1 Sam. 15: 28. 20: 31. 24: 21.
18. Mboki yau bole bawawana luwawanu vantadisi a Mfumu. Davidi wasala mu nsi yamfinda, kansi Yonatani wavutuka ku nzo andi.
1 Sam. 18: 3 b. 20: 16.
19. Kansi basifita bankaka babaluka kwa Sauli ku Ngiba ye bavova: Tala, Davidi uswamanga kwa yeto mu siamu biamiongo mu mfinda, va nzanz' a Hakila wena mu ntini yasude yansi yankatu. 1 Sam. 26: 1. Lumb. 54.
20. Nkiangunu kulumuka kuna, untinu, yonso ntangu yizolele ntim' aku. Buna i diambu dieto mu kunyekula kwa ntinu.
21. Buna Sauli wavova: Luasakumunwa kwa Mfumu, bu luamfwidi nkenda.
22. Kansi luenda luatonta toma zaya diaka, lutomba ye lutala vuma kikalanga bwabu, ye wonso wammweni vana; kadi mono yakembo, vo yandi wena mbidi akinkita.
23. Lutala ye lutomba swamununu biabionsono bikalenda swama, mboki luvutuka kwa mono, bu luzaidi, buna mboki nzolele kwenda yeno. Kadi vo yandi wena mu nsi, ngina zaya mu kuntomba, vo ngina katwa tomba mpe mu masinsi mamonsono ma Yuda.
24. Buna bananguka ye bavitila Sauli ku Sifi. Kansi Davidi ye babakala bandi bakala mu nsi yankatu ya Maoni, mu makanga, mu ntini yasude yansi yankatu.
25. Sauli bu kananguka ye babakala bandi mu tomba Davidi, buna ndieu wakambwa bo, buna wakulumuka ku tadi ye walengila muna mu nsi yankatu ya Maoni. Sauli bu kawa dio, wazoma Davidi muna mu nsi yankatu ya Maoni.
26. Sauli wayenda mu ndambu mosi amongo, Davidi ye babakala bandi mu ndambu yankaka. Davidi bu kataba mu ntinu mu kukivukisa kwa Sauli, buna Sauli ye babakala bandi bazungidila Davidi ye babakala bandi mu kubabaka kinkole,
27. buna ntumwa ntumbu kwiza kwa Sauli ye wavova: Kula kwiza, kadi bafilistea bakotele mu nsi.
28. Buna Sauli walembwa mu zoma Davidi ye wabaluka kwa bafilistea.

Mu diambu diodio vuma kina kibikwanga nkumbu Sela-Hamalekoti.

KAPU 24.

Davidi ye Sauli mu nluka.

Kansi Davidi wakatuka kuna, mboki walengila mu siamu biamiongo mia Ene-Ngedi.

2. Sauli bu katuka mu ngiendolo andi kwa bafilistea, wasamununwa, vo Davidi wakala mu nsi yankatu ya Ene-Ngedi. 1 Sam. 23: 27 b.

3. Buna Sauli wabonga mafunda matatu mababakalá, basolwa mu Isaeli diadionsono, ye bayenda tomba Davidi ye babakala bandi va matadi ma Nkombo. 1 Sam. 26: 2.

4. Bu kaluaka ku mpaka zabulu mu sambu dianzila mwakala nluka vana; buna yandi wakota mo mu nkinzi andi. Kansi Davidi ye babakala bandi bavwanda muna ngudi anluka. Nkong. 3: 24.

5. Buna babakala ba Davidi bavova kwa yandi: Tala, kiaki lumbu i kina kiabika Mfumu kwa ngeye: bwabu mono nzolele vana ntantu aku mu koko kwaku, kidi wamvangila bonso buuzolele. Buna Davidi watelama ye wazenga nsuk' ayunga kia Sauli mu nsweki. 1 Sam. 26: 8.

6. Kansi mboki ntim' a Davidi wadikita, bu kazenga nsuk' ayunga kia Sauli.

7. Yandi wavova kwa babakala bandi: Mfumu bika bwatatuka nseke ye mono, vo ngina vangila bobo kwa mfumu ami, kwa kuswa kia Mfumu, vo ngina lambula koko kwami kwa yandi; keti yandi i kuswa kia Mfumu. 2 Sam. 1: 14 b.

8. Davidi wasima babakala bandi mu mambu mangolo ye kabayambula babwila Sauli ko. Kansi Sauli bu kananguka ye wavaika mu nluka ye wasimbama mu nzila,

9. buna Davidi mpe wananguka ye wavaika mu nluka ye wabokila ku nim' a Sauli: Mfumu ami ntinu! Sauli bu kasampuka ku manima, Davidi wafwambika zizi va ntoto, ye wayinama.

10. Davidi wavova kwa Sauli: Mu nkiama uwilanga mambu mabantu bampila yoyo bavovanga: tala, Davidi ukananga mbivusu aku.

11. Keti ngeye mweni bwabu mu maku meso, bonso Mfumu ukuveni mu koko kwami bwabu mu nluka; mono ntatumusu mpe mu kubema, kansi ikutidi, bu mpovele: Kizolele lambula koko kwami kwa mfumu ami ko; keti yandi i kuswa kia Mfumu.

12. Tala ngeye kibeni, tat' ami, inga, tala nsuk' ayunga kiaku mu koko kwami. Kadi mu diadi bu nzengele nsoso ayunga kiaku, kansi kikubemene ko, bika wazaya ye mona, vo ka mwenani diambu diambi mu koko kwami ko vo nkanu, ye kivolele masumu kwa ngeye ko, mpeleko utombanga mu baka moyo ami.

13. Mfumu una kongudila va kati ye mono ye ngeye, Mfumu una kuvutula ndinda mu diambu diami, kansi koko kwami ka kuna kuvalakana ko. 3 Mose 19: 18. Loma 12: 19. 1 Pet 2: 23.

14. Bonso bwena mpovolo yankulu: Mu bakiadimbuka mutukanga ludimbuku, i bobo koko kwami ka kuna kuvalakana ko.

15. Nani ntinu a Isaeli ukwe tombingi? Nani uzomanga? Mbwa yafwa, dongula dimosi kaka. 1 Sam. 26: 20.

16. Buna bika Mfumu kakala nkongudidi ye kongudila va kati ye mono ye ngeye; bika katala dio ye dedisa bungu diami, inga, bika kanzengila luvulusu mu koko kwaku. Lumb. 43: 1.

17. Davidi bu kamana vova mambu momo kwa Sauli, Sauli wavova: Keti i nding' aku, mwan' ami Davidi. Sauli wabwa mu dila. 1 Sam. 26: 17.

18. Yandi wavova kwa Davidi: Ngeye ukundutidi mu lunungu, kadi unsongele bwambote, kansi ikusongele bwambi.

19. Bwabu ngeye umbwesese, vo umpangidi bwambote, bu ulembolo kumbema, mpeleko Mfumu kangiekole mu koko kwaku. 1 Sam. 26: 21.

20. Muntu bu kamonanga ntantu andi, kadi buna ukunsindikanga mu yengie? Bika Mfumu kakusenda mu momo mabiza maumpengi lumbu kiaki.

21. Bwabu ntomene zaya, vo ngeye una kala ntinu, ye vo kitinu kia Isaeli kina sikila mu koko kwaku. 1 Sam. 23: 17.

22. Kansi undila ndefi bwabu mu Mfumu, vo kuna fukisa nkun' ami ko una kundanda ye lembwa vinsikisa nkumbu ami mu nzo ami.

23. Buna Davidi wadila Sauli ndefi yoyo. Mboki Sauli wavutuka ku nzo andi; kansi Davidi ye babakala bandi babaluka ku siamu.

KAPU 25.

Samueli wafwa ye wadiamuswa. Nabali ye Abingaili. Bakazi ba Davidi.

Samueli wafwa, ye Isaeli diadionsono diakutakana ye diadila dizi mu yandi; yau bandiamisa mu nsi andi, ku Lama. Davidi wananguka ye wakulumuka ku nsi yankatu ya Palani.

1 Sam. 7: 17. 28: 3.

2. Buna kwakala bakala ku Maoni, wakeba bulu biandi ku Kalemeli, bakala diodio diakala kimvwama kiakingi: yandi wakala ye mafunda matatu mamameme ye funda dimosi diankombo. Wakala zakanga mameme mandi ntangu yina ku Kalemeli.

3. Nkumbu abakala Nabali, ye nkumbu ankazi andi i Abingaili. Nkento wakala nduka zabiza ye luse luampwenia; kansi bakala wakala wambalu ye wambi; yandi i mwan' asinsi dia Kalebi.

4. Davidi mu nsi yankatu bu kawa, vo Nabali wazaka mameme mandi,

5. wafidisa kumi diamatoko kuna; Davidi wavova kwa matoko: Baluka ku Kalemeli ye luenda kwa Nabali ye luyuvula malembe mu nkumbu ami.

6. Yeno luna vova: Kiambote! Yenge kiakala ye ngeye kibeni, yenge kiakala ye nzo aku, ye yenge kiakala ye biabionsono biena yaku.

7. Bwabu mono ngwilu, vo weti zaka mameme. Ebu bwakadidi, vo mvungi miaku miakedi ye yeto, kansi ka tuabavengi buma ko, ye lekwa ka kiazimbale kwa yau ko ntangu zazonsono zibakedi va Kalemeli.

8. Yuvula sielo biaku mu diodio, buna yau kibeni bana kukamba bo. Yambula babakala beto bamona nlemvo mu meso maku bwabu. Keti tuizidi vava mu lumbu kiakiese. Nkiangunu vana kwa sielo biaku ye mwan' aku Davidi yonso yibeki koko kwaku.

9. Babakala ba Davidi bu baluaka kuna, bavova mu fulu kia Davidi kwa Nabali nadede, bonso bubakambwa, mboki badingalala.

10. Kansi Nabali wavutula kwa sielo bia Davidi ye wavova: Davidi i nani, mwan' a Isai i nani? Mu ntangu yayi mwena sielo biabingi bitabanga mu mfumu zau.

11. Kadi mono ngina bonga mampa mami ye nlangu ami ye bulu biampondа bimpondele kwa nzaki miami mia-mameme, ye vana kwa babakala bandembolo zaya nkutu kubatukidi?

12. Buna babakala ba Davidi bavutuka ye bayenda; bu baluaka, yau bankamba mamonsono bonso bumakedi.

13. Buna Davidi wavova kwa babakala bandi: Muntu muntu kakanga sabala kiandi. Muntu muntu wakanga sabala kiandi, Davidi kibeni wakanga sabala kiandi. Mboki kani nkama ia zababakala banama Davidi kuna, kansi nkama zole zasala ye mfwansi zau.

14. Kansi umosi mu bisielo wasamunina Abingaili, nkazi a Nabali ye wavova: Davidi wafidisi ntumwa vava zitukidi mu nsi yankatu ye wafidisi malembe kwa mfumu eto, kansi yandi wabakubidi.

15. Kansi babakala baba batutomese nitu beni; ka tuafingwa ntangu nkutu ko, ye ka tuazimbale lekwa ntangu nkutu ko mu ntangu zina zazonsono zituazieta mu kimfini kiau, bu tuakala kuna va nsi.

16. Yau bakala nkievo lumbu kwa yeto mwini ye fuku mu ntangu zina zazonsono zituakala yau, bu tuakenga kamba.

17. Nkiangunu nabanzi bwabu ye tala, bonso buuna vanga, kadi nanga bwambi bwatungunu mfumu eto ye nzo andi yayonsono; keti yandi i bakala diambi, ye muntu kalendi kabuka ntima mu kunkamba diambu ko.

18. Buna Abingaili ntumbu kwenda bonga nkama zole zamampa, makuba mole mavinia, mameme matanu mamana kubukwa, tezo tanu biansesa miayokwa, nkama mosi amampa mabana bavinia, nkama zole zamampa mabana bakuyu ye wazangika biobio va zimpunda.

19. Yandi wavova kwa sielo biandi: Luenda viti, mono nzolele kwiza landi. Kansi kakamba bo kwa bakala diandi Nabali ko.

20. Bu katentama va mpunda ye wakulumuka mu nzil' alubulu mu mongo, tala, buna Davidi ye babakala bandi bakulumukini mu simu ditalane, ye wakatwa kubakika.

21. Kansi Davidi wakivovila: Mu nkatu mono intabididi biabionsono biakala ye ndiena mu nsi yankatu, lekwa kimosi mu bina biabionsono biakala yandi ka kiazimbala ko ye yandi wansendele yambi mu yabiza.

Lumb. 35: 12.

22. Mu kedika bonso buna vutula Nzambi ndinda kwa ntantu mia Davidi

bwabu ye mu ntangu yina kwiza, i bobo mono kina yambula lekwa kimosi kiasala nate ye mbazi ko mu bina biabionsono bikavwidi.

23. Abingaili bu kamona Davidi, yandi ntumbu kulumuka mu mpunda ye wafukamana Davidi va zizi kiandi ye wayinama va ntoto.

24. Yandi wafukama va malu mandi ye wavova : Lufuma lolo lueka mu mono, mfumu, kansi yambula sielo kiaku kiankento kiavova kwa ngeye ye wila mambu masielo kiaku.

25. Bika mfumu ami kabanzila diambu mu bakala dina diambi ko, mu Nabali, kadi bonso bwena mbangudulu ankumbu andi, i bobo kena ; nkumbu andi Nabali[1] kwandi, buzengi bukalanga mu yandi. Kansi mono, sielo kiaku kiankento, kiamweni babakala bawafidisi ko, umfumu ami.

26. Bwabu, mfumu ami, kasi mu Mfumu amoyo, kasi mu moyo aku, i ngeye wasimwa kwa Mfumu mu vola nkanu amenga ye kukinungisa mu kwaku koko: bwabu bika bwakala mu ntantu miaku ye mu yau bakananga mbivusu kwa mfumu ami, bonso bwena mu Nabali.

27. Bika bwabu nkailu miami miamalembe mineti nang' aku kwa mfumu ami miavewa kwa babakala banemi mfumu ami. 1 Mose 33: 11.

28. Yambudila sielo kiaku kiankento kikavolele. Kadi mu kedika Mfumu una tungila mfumu ami nzo yina sikila, mfumu ami bu kanwanisanga mvita za Mfumu ; widi yambi nkutu ka yina kala yaku ko, ntangu zazonsono ziwena moyo.

29. Vo muntu una nanguka mu kuzoma ye tonta kuvonda, buna moyo amfumu ami wakangwa kwa Mfumu, Nzambi aku, mu lukobe luabamoyo, kansi mioyo miantantu miaku si katula mu kiandakasala ye lakasa.
Lumb. 6: 10. 31: 20. 73: 19. 97: 10.

30. Mfumu bu kana vanga kwa mfumu ami momo mamonsono mabiza makakukembi ye kutumba dingizi kwa Isaeli,

31. buna diadi ka dina kuzezisa ko vo kala kingongo kiantima kwa mfumu ami, vo ngeye tengole menga mu nana, ye vo mfumu ami wakinungisi. Kansi Mfumu bu kana vangila Mfumu ami mambote, buna nabanzi mu sielo kiaku kiankento.

32. Buna Davidi wavova kwa Abingaili: Mfumu, Nzambi a Isaeli katondwa ukufidisi bwabu mu kunkika.

33. Nduenga zaku zasakumunwa, ngeye kibeni wasakumunwa unsimini bwabu mu vola nkanu amenga ye mu kukinungisa mu kwami koko.

34. Kansi kasi mu Mfumu amoyo, Nzambi a Isaeli, i yandi wansimini mu kuvangila bwambi : vo kwizidi nswalu mu kunkika ko, nga mbazi bu kukiele widi lekwa nkutu ka kikutu sala mu nzo a Nabali ko.

35. Mboki Davidi watambula kwa yandi bikannatina ; yandi wavova kwa yandi : Vutuka mu yenge ku nzo aku. Tala, mono ndimbidi mambu maku ye mpengi, bonso buuzolele. Zing. 15: 1.

36. Abingaili bu kaluaka kwa Nabali, ndieu wadia mbuluku mu nzo andi, i mbuluku bonso mbuluku antinu, ye ntim' a Nabali wayangalala mu yandi, ye yandi wasansala beni. Nkiangunu yandi kankamba diambu ko nate ye nsuka, bu kwakia.

37. Kansi mu nsuka, Nabali bu kasakula, buna nkazi andi wankamba, bonso bwavengo. Buna ntim' andi wafwa mu ntulu andi, ye yandi wakala nkievo tadi.

38. Kani kumi dialumbu mboki Mfumu wabafika Nabali bwamfwilu.

39. Davidi bu kawa, vo Nabali wafwa, buna wavova : Bika Mfumu yasikwa wavutudi Nabali ndinda mu ntiakulu yikantiakila ye ukebele sielo kiandi mu vanga momo mambi, Mfumu bu kayambula yayibi ya Nabali yavutulwa va wandi ntu. Davidi wafidikisa ntumwa ye watuma mambu kwa Abingaili mu kumbaka bonso nkazi andi.

40. Sielo bia Davidi bu baluaka kwa Abingaili ku Kalemeli, bakamba kwa yandi ye bavova : Davidi utufidisi kwa ngeye mu kutambula bonso nkazi andi.

41. Buna watelama ye wafukama va ntoto va zizi kiandi ye wavova : Tala, sielo kiaku kiankento zolele kala nanga ye sukula malu mamfumu ami.

42. Mboki Abingaili wananguka nswalu ye watentama va mpund' andi, mpe ndumba zandi zitanu zakala nami biandi. Buna yandi wanama bafidisa Davidi kwa yandi ye wakala nkazi andi.

43. Davidi wakwela mpe Ahinoami watuka mu Yizileli, ye babole bayika bakazi bandi.

44. Kansi Sauli wavana mwan' andi wankento Mikali, i nkazi a Davidi,

[1] mb. buzengi.

kwa Paliti, mwan' a Laisi, watuka ku Ngalimi. 2 Sam. 3: 15.

KAPU 26.

Davidi wazaikuswa diaka. Yandi wakuta moyo a Sauli nkuta yankaka.

Basifita baluaka kwa Sauli ku Ngiba ye bavova: Tala, Davidi uswamanga va nzanz' a Hakila utalane ye nsi yankatu. 1 Sam. 23: 19. Lumb. 54.

2. Buna Sauli wananguka ye wakulumuka ku nsi yankatu ya Sifi ye mafunda matatu mababakala, basolwa mu Isaeli, mu tomba Davidi mu nsi yankatu ya Sifi. 1 Sam. 24: 3.

3. Sauli watua va nzanz' a Hakila utalane ye nsi yankatu, mu nzila. Kansi buna Davidi wakala mu nsi yankatu. Davidi bu kazaya, vo Sauli wanlanda mu nsi yankatu,

4. buna wafidisa mineki ye watoma zaya, vo Sauli lueki.

5. Buna Davidi wananguka ye wayenda ku vuma kina kiatua Sauli; Davidi wamona vuma kialambalala Sauli ye ntuti ankangu andi Abineli, mwan' a Neli. Kadi Sauli walambalala mu ngudi akambu kiamakalu, ye bantu banzungidila.

6. Davidi wabula mbembo ye wavova kwa hitita Ahimeleki ye kwa Abisai, mwan' a Seluya, mpangi a Yoabi: Nani zolele kulumuka yami kwa Sauli ku tua? Buna Abisai watambudila: Mono nzolele kulumuka yaku kuna. 1 Lus. 2: 16.

7. Buna Davidi ye Abisai baluaka kwa bantu kuna mu fuku ye bamona Sauli lele mu ngudi akambu kiamakalu, ye dionga disumamene mu ntoto vafilwa ntu andi; kansi Abineli ye bantu balambalala kinzungidila ye yandi.

8. Buna Abisai wavova kwa Davidi: Bwabu Nzambi yekole ntantu aku mu koko kwaku; nkiangunu ungiambula yansomika mu ntoto mu dionga kiamakulu, kadi kina bo kala nsatu avanga mpanga yankaka diaka kwa yandi ko. 1 Sam. 24: 5. 2 Sam. 16: 9.

9. Kansi Davidi wavutula kwa Abisai: Kuna kumbema ko; kadi nani walambudi koko kwandi kwa kuswa kia Mfumu ye walembwa vutulwa ndinda?

10. Davidi wavova diaka: Kasi mu Mfumu amoyo, Mfumu kibeni una kumbafika; evo bika mpe lumbu kiandi kiamfwilu kiza ntangu yikina kwiza, evo bika kenda nwana mvita ye fwila muna; Loma 12: 19.

11. kansi bika Mfumu katatula bo kwa mono, vo ngina lambula koko kwami kwa kuswa kia Mfumu. Mwanki nabongi dionga bwabu ditelamene vafilwa ntu andi, ye mvungu anlangu; mboki ntuendino.

12. Davidi wakatula dionga ye mvungu anlangu vafilwa ntu a Sauli ye mboki bayenda. Widi muntu nkutu kamona ye kazaya bo ko ye kasikama mpe ko, kansi baleka buna bena; kadi Mfumu wababwisa tulu tuavindu.

13. Davidi bu kamana sabuka kuna simu diankaka, watelama va mbat' amongo, nseke kwandi; kadi nseke yayinene yakala va kati ye yau.

14. Davidi wabokila kwa bantu ye kwa Abineli, mwan' a Neli ye wavova: Abineli, kuzolele tambula koe? Abineli wavutula ye wavova: Ngeye u nani ubokidilanga ntinu bobo?

15. Davidi wavova kwa Abineli: Keti ngeye i bakala dikondolo ukufwanane mu Isaeli. Buna mu nkiama kukaidi meso mu mfumu aku, ntinu ko? Kadi umosi mu bantu ukotele mu bunga ntinu, mfumu aku.

16. Momo mauvengi ka mena mansikulu ko. Kasi mu Mfumu amoyo, yeno lukutu kala bana balufwa, bu lulembolo kayila mfumu eno meso, kuswa kia Mfumu. Lutala bwabu; dionga diantinu ye mvungu anlangu bitelamene vafilwa ntu andi kwe biena?

17. Buna Sauli wazaya nding' a Davidi ye wavova: Keti i nding' aku, mwan' ami Davidi? Davidi watambudila: Inga, mfumu ami, ntinu. 1 Sam. 24: 17.

18. Yandi wavova diaka: Mu nkiama mfumu ami uzominanga sielo kiaku bobo, ye nki ayayibi yena mu koko kwami? Buna nki mpengi?

19. Bika bwabu ntinu, mfumu ami, kawa mambu masielo kiaku: Vo i Mfumu ukukwikidi kwa mono, buna unwisa mfuku ankailu angioka; kansi vo i bantu, buna basingwa kwau vantadisi a Mfumu, bu bankubidi bwabu, ye kilendi kundama mu fwa dia Mfumu ko, bu bavovanga: katuka ye sadila nzambi zankaka.

20. Bika menga mami ka mabwa va ntoto nseke ye zizi kia Mfumu ko, ntinu a Isaeli bu kavaikidi mu tomba dongula dimosi kaka, bonso buvetwanga ngumbi va miongo. 1 Sam. 24: 15.

21. Buna Sauli wavova: Mono mpo-

lele masumu ; vutuka kwaku, mwan' ami Davidi ; kadi kizolele vutuka kuvangila yambi ko, moyo ami bu ubanzulu vo i ntalu mu meso maku lumbu kiaki. Tala, mono mpengi bo mu buzengi bwabunene beni ye mu nzimbulu.
1 Sam. 24: 18 b.

22. Davidi wavutula ye wavova: Tala, vava vena dionga diantinu ; bika mosi mu babakala baku kiza vava ye bonga dio.

23. Mfumu una senda muntu muntu usonganga lunungu ye nkwikulu ; kadi Mfumu ukuveni bwabu mu koko kwami, kansi kizolele lambula koko kwami kwa kuswa kia Mfumu ko.

24. Nkiangunu bonso bubanzulu moyo aku bwabu vo i ntalu yayinene mu meso mami, i bobo moyo ami mpe una banzulwa ntalu yayinene mu meso ma Mfumu, ye yandi una kuntanina mu nzungu zazonsono.

25. Sauli wavova kwa Davidi: Sakumunwa kwaku, umwan' ami Davidi! Kionso kiuna badika una kio lenda vanga mpe. Mboki Davidi wayenda nzil' andi, ye Sauli wavutuka ku nzo andi.

KAPU 27.

Davidi kwa Akisi ku Ngati ye ku Sikilangi.

Kansi Davidi wavunguta: Lumbu kiankaka mwanki ngina fwila mu koko kwa Sauli. Mono kizaidi nzila yankaka ko kansi mu tinina ku nsi abafilistea ; buna Sauli una katwa lembwa mu kuntomba diaka mu nsi yayonsono ya Isaeli, ye bobo ngina tabila mu koko kwandi.

2. Mboki Davidi wananguka ye wavioka ye nkama zandi sambanu zababakala kwa Akisi, mwan' a Maoki, ntinu ku Ngati. 1 Sam. 21: 10.

3. Davidi walengila kwa Akisi ku Ngati ye babakala bandi, muntu muntu ye nzo andi, Davidi ye bakazi bandi bole, Ahinoami watuka ku Yisileli ye Abingaili, nkazi awidi Nabali, watuka ku Kalemeli. 1 Sam. 25: 42 b.

4. Sauli bu kasamununwa, vo Davidi wataba ku Ngati, kavutuka kuntomba ko.

5. Davidi wavova kwa Akisi: Vo mbweni nlemvo mu meso maku, buna ungiambudila fulu mu yimosi mu mbanza zansi, kidi yakala mo kundu. Kadi sielo kiaku mu nkiama kina kala yaku mu ngudi ambanza.

6. Buna Akisi wamvana kina lumbu Sikilangi. Nkiangunu Sikilangi divwilu nate ye bwabu kwa ntinu mia Yuda.

7. Ntangu yina yakala Davidi mu nsi abafilistea, bu yatangwa va kimosi, yakala mvu mosi ye ngonda ia.
1 Sam. 29: 3.

8. Kansi Davidi wananguka ye babakala bandi ye bayenda pela mu nsi abangesulita ye bangilisita ye baamalekita, kadi makanda momo makala muna mu nsi tuka mu nsi nkulu, mu ntini ya Suli nate ye ku nsi a Ngipiti.
1 Sam. 15: 7.

9. Davidi bu katana nsi, kavukisa kani babakala vo bakento ko ; yandi wabonga ye mameme ye zingombe ye zimpunda ye bakamela ye mimvwatu mboki wavutuka ye waluaka kwa Akisi. 2 Mose 17: 14. 5 Mose 25: 19.

10. Akisi bu kavova: Bwabu vele ka luele pedi ko? buna Davidi wavutula: Ye kansi, mu ndambu yina yansi a Sude yivwidi Yuda, vo: mu ndambu yina yansi a Sude yivwidi bayelamelita, vo: mu ndambu yina yansi a Sude yivwidi bakenita. Nkong. 1: 16.

11. Kansi Davidi kavukisa babakala ye bakento ko ye kabaluakisa ku Ngati ko, kadi wabanza: Buna bakutu kwenda kutudenzi ye vova: Ebu Davidi wavengi, ebu kapedele ntangu zazonsono zikakedi mu nsi abafilistea.

12. Nkiangunu Akisi waleka minu mu Davidi ye wabanza: Bwabu yandi wakivengi kiabelwa kwa bantu bandi Isaeli ye una kala sielo kiami ntangu zazonsono.

KAPU 28.

Davidi mu nkangu abafilistea. Sauli kwa ntumbudi wankento abankuyu ku Ene-Doli.

Mu ntangu yina bafilistea bakutikisa nkangu miau miabinwani mu nwanisa Isaeli. Akisi wavova kwa Davidi: Bika wazaya, vo ngeye ye babakala baku luna katwa kwenda yami ku mvita.

2. Davidi watambudila kwa Akisi: Ka diambu ko, buna ngeye mpe una zaya, bonso buna vanga sielo kiaku. Akisi wavova kwa Davidi: Ka diambu ko, buna ngina kutumba mu kala nkengi antu ami mu ntangu zazonsono.

3. Samueli wakifwila, ye Isaeli diadionsono diakididila dizi mu yandi; yau bakidiamisina yandi mu mbanz' andi, ku Lama. Sauli wakikubila ba-

ntumbudi miabankuyu ye bankwa miabimpangula mu nsi.

2 Mose 22: 18. 3 Mose 19: 31. 20: 27. 5 Mose 18: 10 b. 1 Sam. 25: 1.

4. Bafilistea bakutakana ye bayiza tua ku Sunemi. Buna Sauli mpe wakutikisa Isaeli diadionsono, ye batua ku Ngiliboa.

5. Kansi Sauli bu kamona tua kiabafilistea watina ye wabudika kingongo beni mu ntim' andi.

6. Sauli wayuvula Mfumu, kansi Mfumu kamvutudila ko, ka mu ndozi vo mu ulimi vo mu bambikudi ko.

2 Mose 28: 30. 4 Mose 12: 6. 27: 21. 1 Sam. 14: 37.

7. Buna Sauli wavova kwa sielo biandi: Luntombila ntumbudi wankento abankuyu, buna nzolele kwenda kwa yandi ye kunyuvula. Sielo biandi biavutula kwa yandi: Mu Ene-Doli mwena ntumbudi wankento abankuyu.

8. Buna Sauli wakikimbula ye wavwata mvwatu miankaka ye wayenda ye babakala bole; yau baluaka kwa nkento mu fuku. Yandi wavova: Umbikudila mu mpeve ye untombudila ndieu ungina kukamba.

9. Kansi nkento wavutula kwa yandi: Ngeye kibeni zaidi bonso bwavengi Sauli, bonso bukafukisi ntumbudi miabankuyu ye bankwa miabimpangula mu nsi. Buna mu nkiama una tamba siongi mu moyo ami ye uzolele kumponda?

10. Buna Sauli wandila ndefi mu Mfumu ye wavova: Kasi mu Mfumu amoyo, lufuma ka luna kunanamana mu bungu diadi ko.

11. Nkento wayuvula: Buna nani ngina kutombudila? Yandi wavutula: Untombudila Samueli.

12. Kansi nkento bu kamona Samueli, waboka mu ndinga yangolo. Nkento wavova kwa Sauli: Mu nkiama umbebi? Keti ngeye i Sauli.

13. Ntinu wavova kwa yandi: Kutinani ko. Buna nki weti mona? Nkento wavutula kwa Sauli: Mono mbweni ma kiakinzambi kivaikidi mu ntoto.

14. Yandi wanyuvula: Bwe kimonekene? Yandi wavutula: I muntu wanuna uvaikidi, ufukulu yunga. Buna Sauli wazaya, vo i Samueli, ye wadokikila zizi va ntoto ye wayinama.

15. Samueli wavova kwa Sauli: Mu nkiama uvunzidi luvovomo luami ye untombole? Sauli wavutula: Mono ngiena nzungu zazinene: bafilistea badikidi kundwanisa; Nzambi umpengamene ye kakumvutudilanga diaka ko, ka mu bambikudi vo mu zindozi ko. I kuma ikubokele, kidi wanzaikisa, bonso bungina vanga. 1 Sam. 18: 12.

16. Kansi Samueli wavutula: Buna mu nkiama ungiuvudi, Mfumu bu kakuvengamene ye weka ntantu aku?

1 Sam. 16: 14.

17. Bwabu Mfumu vengi bonso bwakedi luzolo luandi, monso makakamba mu mono: Mfumu ziokone kimfumu mu koko kwaku ye veni kio kwa wankaka, kwa Davidi.

1 Sam. 15: 28. 1 Nt. 11: 11.

18. Bu walembwa wa nding'a Mfumu ye kwamwesa Amaleki tia tuanganzi zandi ko, mu diambu diodio Mfumu ukuvangidi diadi. 1 Sam. 15: 18 b.

19. Mfumu una vana ye ngeye ye Isaeli mu moko mabafilistea, ye mbazi ngeye una kala yami ye bana bakn babakala; inga, tua kia Isaeli mpe Mfumu una kio vana mu moko mabafilistea. 1 Sam. 31: 6 b.

20. Buna Sauli ntumbu bwa mambubama va ntoto, mu wonga beni mu diambu diamambu ma Samueli; kakala mpe ngolo ko, kadi mu ndo yamvimba kadia lekwa ko.

21. Kansi nkento wafinama kwa Sauli, ye bu kamona, bonso bukamona wonga beni, wavova kwa yandi: Tala, sielo kiaku kiankento kidimbidi mambu maku, mbongele mwel' ami mu koko kwami ye ngwilu luzolo luunkembi.

Nkong. 12: 3. 1 Sam. 19: 5. Lumb. 119: 109.

22. Dimba bwabu ngeye mpe mambu masielo kiaku kiankento ye ungiambudila yatula dia kwa ngeye ye nadie, kidi wabaka ngolo, nate ye una londuka mu nzil' aku.

23. Kansi yandi watinguna ye wavova: Kizolele dia ko. Buna sielo biandi ye nkento bantatimisa beni, ye wadimba mambu mau; yandi wananguka va ntoto ye wavwanda va mbuka yamvundila.

24. Nkento wakala ye mwan' angombe wavuluka mu nzo; wau kavonda mu nswalu. Mboki wabonga mfumfuta, wasoba zo ye wavanga zo mampa malembwa funa.

25. Mboki wanata bio kwa Sauli ye sielo biandi, ye badia. Mboki bananguka bayenda fuku dina.

KAPU 29.

Davidi wasokulwa udekolo amfundu kwa mfumu zabafilistea ye wakubwa.

Bafilistea bakutikisa nkangu miau miamionsono ku Afeki, baisaelita bu batua ku nto ku Yisileli.
1 Sam. 4: 1.
2. Mfumu zabafilistea bu zayenda ye makabu mau mazinkama ye mamafunda ye Davidi ye babakala bandi bazimunina kwenda va kimosi ye Akisi,
3. buna madingizi mabafilistea bavova: Baebeleo baba mu nkiama bana kala vava? Kansi Akisi wavutula kwa madingizi mabafilistea: Ndieu Davidi keti i sielo kia Sauli, ntinu a Isaeli, wakedi yami vioka mvu ye lumbu, kimweni diambu diambi mu yandi ko kasi ye lumbu kina kikaviluka kwa mono nate ye lumbu kiaki. 1 Sam. 27: 7.
4. Buna madingizi mabafilistea bamfwemina; madingizi mabafilistea bavova kwa yandi: Yambula bakala kabangumuka ye vutuka ku vuma kiwansonga; yandi kalendi kwenda yeto ku mvita ko ye kala nkakidi eto mu mvita. Kadi mu nki kakutu luta vanga kazolwa kwa mfumu andi vo ka mu ntu miababakala baba ko?
1 Lus. 12: 19.
5. Keti yandi i Davidi ubayimbidila bonso ebu mu makinu mu kunzitisa: Sauli wavonda mafunda mandi kansi Davidi kumi diamafunda mandi.
1 Sam. 18: 7. 21: 11. 25: 42 b. 27: 3.
6. Buna Akisi watumisa Davidi ye wavova kwa yandi: Kasi mu Mfumu amoyo, ngeye i muntu wansongula, buzolakene beni kwa mono, vo uvaikanga ye kotanga yami mu tua, kadi kimweni diambu diambi mu ngeye ko, kasi ye lumbu kiwayizila kwa mono nate ye lumbu kiaki; kansi kuzolakene kwa zimfumu ko.
7. Nkiangunu vutuka kwaku mu yenge, kwidi vanga diambu difwemisanga mfumu zabafilistea.
8. Davidi wavova kwa Akisi: Buna nki mpengi, ye nki umweni mu sielo kiaku, kasi ye lumbu kina kiyayizila mu salu biaku nate ye lumbu kiaki, bu kilendi kwenda nwanisa ntantu miamfumu ami ntinu ko.
9. Akisi wavutula ye wavova kwa Davidi: Mono ndutidi zaya, vo uzolakene kwa mono bonso mpofi a Nzambi; kansi madingizi mabafilistea mavovanga: Kalendi kwenda yeto ku mvita ko.
10. Nkiangunu nanguka nsuka nabu ye sielo biamfumu aku bizidi yaku; bu lunangukini nsuka nabu, buna luenda nzil' eno bu kukiele.
11. Buna Davidi wananguka nsuka nabu ye babakala bandi mu kwenda nzil' au mu nsuka ye vutuka ku nsi abafilistea. Kansi bafilistea babaluka ku Yisileli.

KAPU 30.

Sikilangi diabungwa kwa baamalekita ye Davidi wabavutula ndinda.

Mu lumbu kiantatu Davidi ye babakala bandi bu baluaka ku Sikilangi, baamalekita lakikotila mu nsi a Sude ye mu Sikilangi, ye babedisa Sikilangi ye bayoka dio mu tia.
1 Sam. 27: 8 b.
2. Bakento bakala muna, babake ye babanene, bakinatunwa kinkole, kansi ka bavonda muntu ko; babakatula kaka ye bayenda nzil' au.
3. Davidi bu kaluaka ku mbanza ye babakala bandi, wamona, vo yayokwa mu tia, ye vo bakazi bau ye bana bau bababakala ye babakento bamana natwa kinkole,
4. buna Davidi ye bantu bandi babwa mu dila, ye badila, nate ye balembana vutuka dila.
5. Bakazi bole ba Davidi babakama kinkole mpe, Ahinoami watuka ku Yisileli ye Abingaili, nkazi awidi Nabali watuka ku Kalemeli. 1 Sam. 27: 3.
6. Davidi wasukama mu nzungu zazinene, kadi bantu babanza mu kumvonda mu matadi; i bobo bantu babonsono bakadila nganzi, muntu muntu mu diambu diabana bau bababakala ye babakento. Kansi Davidi watomba ngolo kwa Mfumu, Nzambi andi.
7. Davidi wavova kwa nganga Abiatali, mwan' a Ahimeleki: Tuala efode kwa mono. Buna Abiatali watuala efode kwa Davidi. 1 Sam. 23: 9.
8. Davidi wayuvula Mfumu: Ngina zoma kabu diadi diamintanie? Buna ilenda bakila dioe? Yandi wamvutudila: Nazomi; kadi una kubabakila ye una tanina.
1 Sam. 23: 2. 2 Sam. 5: 19.
9. Buna Davidi wananguka ye nkama zandi sambanu zababakala, ye baluaka ku fimwila fia Besoli; basotuka ku manima basimpama kuna.
10. Kansi Davidi watatamana zoma ye nkama ia zabantu; kadi yau bavita beba ye basimpama mu diambu diodio

ye balembwa sabuka fimwila fia Besoli bakala nkama zole zabantu.

11. Yau bamona mwisi Ngipiti mu via ye bannata kwa Davidi, bu bateka kumvana mampa mu dia ye nlangu mu nwa.

12. Bu bamana kumvana diaka buku kiadimpa diabana baknyu ye mampa mole mabana bavinia mu dia, mboki mpeve andi yavutuka mu yandi. Kadi mu lumbu tatu yandi kadie ye kanwe.

13. Davidi wanyuvula : Kwa nani uvwilu ye kwe tukidi ? Yandi wavutula : Mono i vuvi diakisi Ngipiti, sielo kiabakala diaamalekita ; kansi mfumu ami wansisidi kasi ye lumbu tatu, mu diambu dia bu yabeki yela.

14. Kadi yeto tuakotele mu ndambu ansi a Sude yivwidi bakeletita, mu nsi yivwidi Yuda, mu ndambu yina ya Sude yivwidi Kalebi, ye tuayokele Sikilangi mu tia.
Yos. 14: 13 b. 15: 13 b. Yeh. 25: 16. Sef. 2: 5.

15. Davidi wavova kwa yandi : Zolele kwaku kuntuala ku kabu dina diamintanie ? Yandi wavova : Undila ndefi mu Nzambi, vo kuna kumponda vo yekula kwa mfumu ami ko, buna nzolele kutuala ku banda ku kabu dina diamintani.

16. Yandi wantuala kuna ku banda, buna balambalala vani vani va nsi yayonsono, badia ye banwa ye basakana ye bintani bina biabionsono biabingi bibatana mu nsi abafilistea ye mu nsi a Yuda.

17. Davidi wabavonda tuka mu fuku nate ye mu nkokila mu lumbu kialanda, widi muntu nkutu mu yau katabuswa ko, kansi nkama ia zasielo zatentama bakamela bataba.

18. Davidi watanina biabionsono biamana tana baamalekita; bakazi bandi babole Davidi watanina mpe.

19. Ka muntu ko wakondwa, kani wauke vo waunene, bana bababakala vo babakento, vo lekwa mu bintani, inga, ka lekwa ko mu bina bibanata ; Davidi wavutula biabionsono.

20. Davidi wabonga mpe mameme mamonsono ye zingombe, biau biatuaduswa ku ntual' abulu biankaka ye babokila : Biabi i bintani bia Davidi.

21. Davidi bu kavutuka kwa nkama zina zazole zabababakala zavita noka nitu mu nama Davidi, i kuma bayambudulwa basala ku fimwila fia Besoli, buna bayenda kiki Davidi ye bantu bakanata ; buna Davidi wafinama kwa bantu ye wabayuvula bonso bubenina.

22. Kansi babonsono bakala bambi ye ntima miambi mu babakala banama Davidi babula mbembo ye bavova : Baba bu balembolo kutunama, buna ka tuna kubavana lekwa mu bintani ko bitutanini ; muntu muntu mu yau lenda nata nkazi andi ye bana bandi kaka ye vutuka ku nzo andi.

23. Kansi Davidi wavutula : Ka luvangani ebu ko, mpangi zami, mu bina bituveni Mfumu, bu katukebele ye veni kabu diodio diamintani diatubwidi mu moko meto.

24. Evo nani ukutu zola kuluwila mu diodio ? Ve, bonso bwena kunku kiabakwendanga ku mvita, i bobo kina kala kunku kiabasalanga ku mfwansi ; bana kabasana detila.
4 Mose 31: 26 b. Yos. 22: 8.

25. Bwakala bobo kasi ye lumbu kina ye mu ntangu zalandila ; kadi wavanga dio mwina ye nsiku mu Isaeli, bonso bwena nate ye bwabu.

26. Davidi bu kaluaka ku Sikilangi, buna wafidisa ndambu abintani kwa bangudi zabantu mu Yuda, i bakundi bandi, bu katuma : biabi i nkailu kwa yeno mu bintani biantantu mia Mfumu ;

27. yandi wafidisa kwa yau ku Beteli, kwa yau ku Lamoti mu nsi a Sude ye kwa yau ku Yatili ;

28. kwa yau ku Aloeli, kwa yau ku Sifamoti ye kwa yau ku Estemoa ;

29. kwa yau ku Lakali, kwa yau mu mbanza zabayelamelita ye kwa yau mu mbanza zabakenita ;

30. kwa yau ku Holoma, kwa yau ku Bol-Asani ye kwa yau ku Ataki ;

31. kwa yau ku Hebeloni ye kwa vuma biabionsono biazieta Davidi ye babakala bandi.

KAPU 31.

Mfwilu a Sauli ye bana bandi bababakala mu mvita ye bafilistea. Ndiamusu au.

Bafilistea banwanisa Isaeli ; babakala ba Isaeli bataba mu bafilistea ye babilama bafwa va mongo wa Ngiliboa.
1 Sam. 28: 4. 1 Lus. 10: 1 b.

2. Bafilistea baluta tatamana mu Sauli ye bana bandi bababakala, buna bafilistea bavonda Yonatani, Abinadabi ye Maliki-Sua, i bana ba Sauli.
1 Sam. 14: 49. 1 Lus. 8: 33. 9: 39.

3. Sauli kibeni bu kanwanuswa mu ngolo, ye nsiki miaponza bu bambwila, buna wabakama wonga wawingi mu diambu diansiki miaponza.

4. Sauli wavova kwa nati kiandi

kialuazu: Vola sabala kiaku wanzokila kio, mpasi bankwa miamasutu baba ka bana kwiza kunzokumuna ye kumpangila bwamvwezolo ko. Kansi nati kiandi kialuazu kazola bo ko, kadi watina beni. Buna Sauli kibeni wabonga sabala ye wakibwisa va kiau.
Nkong. 9: 54.
5. Kansi nati kiandi kialuazu bu
kamona, vo Sauli fwidi, buna yandi mpe wakibwisa va sabala kiandi ye balandana mu fwa.
6. Buna mu lumbu kina Sauli ye
bana bandi batatu ye nati kiandi kialuazu bafwa va kimosi ye babakala bandi babonsono mpe.
7. Baisaelita mu ndambu yankaka
yandimba ye mu simu diankaka dia Yodani bu bamona, vo babakala ba Isaeli batebi, vo Sauli ye bana bandi bababakala bafwidi, buna basisa zimbanza ye bataba, ye bafilistea bayiza kadi zo kundu.
8. Lumbu kialanda bafilistea bayiza
mu pela bavondwa, buna bamona Sauli ye bana bandi batatu kubabindalala va mongo wa Ngiliboa.
9. Buna bazaka ntu andi ye bamvula
luazu biandi ye bafidisa ntumwa mwamonsono mu nsi abafilistea ye batuma nsamu wakiese mu nzo au abiteki ye mu bantu.
10. Yau batula luazu biandi mu nzo
a Astaloti, kansi nitu andi bamanika mu lumbu lua Bete-Sani.
11. Bisi Yabesi mu Ngiladi bu bawa,
bonso bwavanga bafilistea kwa Sauli,
12. buna babakala babonsono balenda
nwana bananguka ye bayenda fuku diamvimba ye bamanuna nitu a Sauli ye nitu zabana bandi mu lumbu lua Bete-Sani, mboki bayenda ku Yabesi ye babayoka kuna.
2 Lus. 16: 14. 21: 19. Yel. 34: 5.
13. Mboki babonga visi biau ye ba-
diamisa bio kunsi antamaliska ku Yabesi, ye bamina nsoki mu lumbu nsambodia.

NKANDA WANZOLE WA SAMUELI.

KAPU 1.

Nsamu mu mfwilu a Sauli. Nkuug' a Davidi wamanongo mu Sauli ye Yonatani.

Sauli bu kakifwila, Davidi bu kakitukila mu mbedoso a Amaleki, mboki Davidi bu kakala lumbu biole ku Sikilangi, 1 Sam. 30: 17 b., 26.
2. buna bwakala mu lumbu kiantatu,
vo muntu watuka ku tua kia Sauli, ye mvwatu miatiasuka ye ntoto va ntu andi, ye bu kakota kwa Davidi, wafukama va ntoto ye wayinama.
Yos. 7: 6. 1 Sam. 4: 12.
3. Davidi wanyuvula: Kwe tukidi?
Yandi wamvutudila: Mono ntebi mu nkangu a Isaeli.
4. Buna Davidi wavova kwa yandi:
Bwe bwakedi? Nankambi bo. Yandi wavutula: Bantu batebi mu mvita, babingi mu bantu babilamene mpe ye bafwidi; Sauli ye mwan' andi Yonatani bafwidi mpe.
5. Davidi wayuvula toko diankamba
bo: Bwe zaidi, vo Sauli ye mwan' andi Yonatani bafwidi?
6. Toko diankamba bo diavutula:
Luaka indueki ku mongo wa Ngiliboa, kuna mbweni Sauli weti singama mu dionga diandi, makalu ye mintentami bu bantatamana.
1 Sam. 31: 1 b.
7. Bu kasampuka ku nima ye wa-
mbona, wambokila, ye yatambula: Vava ngiena.
8. Buna yandi wangiuvula vo mono
i nani, yamvutudila, vo mono i amalekita.
9. Mboki wavova kwa mono: Fi-
nama kwa mono ye umponda, kadi nkabu zamfwilu mbakamene, kansi mwanki moyo wakidi yami.
10. Buna mfinamene kwa yandi ye
imvondele, kadi nzeyi, vo kalendi vukuswa ko, bu kabwidi. Mono mbongele koloa kiakala va ntu andi ye nlung' akoko wakala mu koko kwandi, ndeti bio vava kwa mfumu ami.

11. Buna Davidi wasimba mvwatu miandi ye watiasuna n:io, bobo mpe babakala babonsono bakala yandi kuna.
12. Yau badila dizi, badila ye bamina nsoki nate ye nkokila mu diambu dia Sauli ye mwan' andi Yonatani ye mu bantu ba Mfumu ye mu nzo a Isaeli, bu babilama mu sabala.
13. Davidi wayuvula toko diankamba bo: Kwe tukidi? Yandi wavutula: Mono i mwan' ankwa nzenza, i amalekita.
14. Davidi wavova kwa yandi: Bwe bwakedi, bu kutinini ko mu lambula koko kwaku mu vonda kuswa kia Mfumu. 1 Sam. 24: 7. 26: 11. Lumb. 105: 15.
15. Davidi watela umosi mbila mu babakala bandi ye wavova: Wiza wabidika endu. Buna wambanda i mbwe fwe.
16. Davidi wavova kwa yandi: Menga maku bika miza va ntu aku, kadi waku nwa ukitelele kimbangi mu ngeye, bu uvovele: mono mpondele kuswa kia Mfumu.
17. Davidi wayimbila nkunga walanda wamaniongo mu Sauli ye mwan' andi Yonatani,
18. ye watuma, vo bana ba Yuda bana longwa nkung' aponza; wau wasonukwa mu Nkand' ankwa nsongula.
Yos. 10: 13.
19. Nzitusu aku, Isaeli, ubindalele wafwa va nzanza miaku. Bamakesa bonso bubabilamene!
20. Ka lukambani bo ku Ngati ko, ka lusamunani bo mu nzila za Askeloni ko, bana babakento bafilistea ka bidi yangalala, bana babakento babankwa miamasutu ka bidi yangalala.
Mika 1: 10.
21. Mu mongo wa Ngiliboa, bika dinoko ye mvula ka biabwa mu yeno ko, ye yinza diena nkailu miadisalu ka dikalani ko. Kadi kuna nkaku zamakesa zabwiswa va nsi, nkaku a Sauli ka yavutuka kuswa mazi ko.
22. Mu menga mabavondwa, mu mazi mamakesa ponza kia Yonatani ka kiavutuka manima ko ye sabala kia Sauli ka kiavutuka mu nana ko.
1 Sam. 14: 6 b., 47 b.
23. Sauli ye Yonatani, bazolasana beni ye bakalasana nazeke-zeke mu moyo, ka bavambuswa mpe mu lufwa ko, i yau balutila ngo zazulu mu nzaki ye balutila zinkosi mu ngolo.
24. Bana babakento ba Isaeli, ludidila Sauli, waluvwika nlele mianango ye miankaka miabiza ye waketula mvwatu mieno mu ntoko zawola.
25. Makesa bonso bubabilamene mu mvita! Yonatani ubindalele wafwa va nzanza miaku.
26. Mono ngienina ngeye kiadi, mpangi ami Yonatani; ngeye wankadila nazeke-zeke beni. Zola kwaku kwalutila zola kwabakento mu ntalu kwa mono.
1 Sam. 18: 3. 19: 1.
27. Bonso bubilamene makesa ye luazu biamvita bonso bubibungulu!

KAPU 2.

Davidi i ntinu mu Yuda. Isi-Boseti i ntinu mu Isaeli. Mvita va kati ye yau. Asaeli wavondwa kwa Abineli.

Mboki Davidi wayuvula Mfumu: Ngina baluka ku yimosi mu mbanza za Yuda? Mfumu wantambudila: Nabaluki! Buna Davidi wayuvula: Kwe ngina baluka? Yandi wavutula: Ku Hebeloni. 1 Sam. 23: 2 b. 30: 7 b.
2. Buna Davidi wabaluka kuna ye bakazi bandi babole, Ahinoami watuka ku Yisileli ye Abingaili, nkazi awidi Nabali watuka ku Kalemeli.
1 Sam. 25: 40 b. 27: 3.
3. Davidi wayambula mpe babakala bandi babaluka kuna, muntu muntu ye nzo andi; bakala kundu mu mbanza za Hebeloni. Yos. 21: 11.
4. Babakala ba Yuda baluaka kuna ye bakusa Davidi kitinu kwa nzo a Yuda.
Davidi bu kasamununwa, vo babakala ku Yabesi mu Ngiladi badiamisa Sauli,
1 Sam. 31: 13.
5. buna Davidi wafidisa ntumwa kwa babakala ku Yabesi mu Ngiladi ye watuma kwa yau: Yeno luasakumunwa kwa Mfumu, bu luasonga nkenda una kwa mfumu eno, Sauli, bu luandiamisa!
6. Buna bika mpe Mfumu kalusonga nkenda ye nkwikulu. Mono mpe nzolele kuluvangila bwambote mu diambu diodio, bu luavanga bo.
7. Buna lukala kibakala kiabiza ye lukala babakala bakikesa, Sauli, mfumu eno bu kafwidi mpe; bwabu i mono yakuswa kwa nzo a Yuda mu kala ntinu au.
8. Kansi Abineli, mwan' a Neli, ntuti ankangu a Sauli, wabonga mwana wabakala wa Sauli Isi-Boseti ye wasabuka ku Mahanaimi 1 Sam. 14: 50.
9. ye wamvanga ntinu mu Ngiladi ye mu nsi abaasulita ye Yisileli ye mpe

mu Efalaimi, Benyamini ye mu Isaeli diankaka diadionsono.

10. Mwan' a Sauli Isi-Boseti wakala makumaia mamvu bu kakala ntinu kwa Isaeli, yandi wayala mvu miole. Nzo a Yuda kaka yakwikama ye Davidi.

11. Ntangu yina yakala Davidi ntinu ku Hebeloni mu Yuda yakala va kimosi mvu nsambodia ye ngonda sambanu. 2 Sam. 5: 5.

12. Abineli, mwan' a Neli, wavaika ye bantu bamwan' a Sauli Isi-Boseti, tuka ku Mahanaimi ye ku Ngiboni.

13. Yoabi, mwan' a Seluya ye bantu ba Davidi bavaika mpe; babwabana ku zinga kia Ngiboni. Kuna basimpama, mu simu ye simu diazinga. 1 Lus. 2: 16.

14. Abineli wavova kwa Yoabi: Bika tuayambula matoko mankaka matelama, kidi basiusana mu nsaka zandwanunu va meso meto. Yoabi watambudila: Bunakadi.

15. Buna batelama ye bavaika mu ntalu yimosi: kumi ye bole mu Benyamini ye mwan' a Sauli Isi-Boseti, kumi ye bole mu bantu ba Davidi.

16. Yau basimbasana mu ntu ye bazokasana sabala biau mu mbanzi zau ye babwa buna bena; i kuma vuma kiokio kiabikwa Helekati-Hasulimi [1] ku Ngiboni.

17. Mboki mvita yangolo beni yabadika lumbu kina; kansi Abineli ye babakala ba Isaeli babeduswa kwa bantu ba Davidi.

18. Bana batatu bababakala ba Seluya bakala: Yoabi, Abisai ye Asaeli. Asaeli wakala malu mantinu bonso mbambi mu kanga.

19. Asaeli wazoma Abineli ye kavengama ku lubakala vo ku lumoso mu Abineli ko.

20. Buna Abineli wasampuka ku manima ye wavova: I ngeye, Asaelie? Yandi watambudila: Inga.

21. Buna Abineli wavova kwa yandi: Katuka kwaku kani ku lubakala vo ku lumoso. Bwila mosi mu bantu ye vula mvwatu miandi miamvita. Kansi Asaeli kazola kumvengamana ko.

22. Buna Abineli wavova mpova yankaka kwa Asaeli: Katuka kwa mono. Mu nkiama zolele, vo ngina kubwisa va ntoto? Buna mboki bwe ilenda tala zizi kiampangi aku Yoabi?

23. Kansi bu kalembwa zola vengama, buna Abineli wanzoka bandu diadionga mu vumu, ye dionga mbwe vaiki ku nima, ye yandi wabwa vana ye wafwila va vuma kiokio. Wonso waluaka ku vuma kiokio kiabwila ye kiafwila Asaeli, wasimpama vana.

2 Sam. 3: 27, 30. 20: 12.

24. Kansi Yoabi ye Abisai bazoma Abineli; ntangu yadimina, bu baluaka ku nzanz' a Ama utalane Ngia, mu ntini yansi yankatu ya Ngiboni.

25. Buna bana ba Benyamini bakutakana ku nim' a Abineli, ye bakala kabu, batelama bobo va mbat' akintuntubulu.

26. Abineli wabokila kwa Yoabi ye wavova: Kadi buna sabala kina dila kindiafu ntangu zazonsono? Kuvisidi ko, vo dina katwa sukila diambu diandudi? Ntama kwa una vingila mu tuma bantu baku balembwa zoma mpangi zau?

27. Yoabi wavutula: Kasi mu Nzambi amoyo: vo kuvovele diambu ko, buna bantu bakutu vutuka mbazi ye lembwa zoma mpangi zau.

28. Mboki Yoabi wasikisa mpungi; buna bantu babonsono basimpama ye ka bavutuka zoma Isaeli ko. Mboki ka banwanasana diaka ko.

29. Kansi Abineli ye babakala bandi bavioka mu makanga fuku dina diadionsono; mboki basabuka Yodani ye bavioka Bitiloni diamvimba ye baluaka ku Mahanaimi.

30. Yoabi wayonzika bantu babonsono, bu kalembwa zoma Abineli; buna kumi ye vwa diabantu ye Asaeli bakondwa mu bantu ba Davidi.

31. Kansi bantu ba Davidi bamana vonda nkama tatu ye makumasambanu mabantu mu Benyamini ye mu babakala ba Abineli.

32. Yau babonga Asaeli ye bandiamisa mu ndiamu asandi ku Bete-Lehemi. Mboki Yoabi ye babakala bandi bayenda fuku diamvimba ye baluaka ku Hebeloni, bu kwakia.

KAPU 3.

Bana bababakala ba Davidi. Abineli waviluka kwa Davidi, kansi wavondwa kwa Yoabi. Davidi wakadila bo kiadi.

Mvita va kati ye nzo a Sauli ye nzo a Davidi yakala ntama. Buna Davidi waluta ye walutidila mu ngolo, kansi nzo a Sauli yalutila ye yalutidila mu kindakana. 1 Sam. 18: 14. 15: 23, 28.

2. Ku Hebeloni bana bababakala babutwa kwa Davidi. Nsemokono andi

[1] mb. via diasabala vo via diababakala bangolo.

Amanoni, mu Ahinoami watuka mu Yisileli. 1 Sam. 25: 43. 1 Lus. 3: 1 b.

3. Mwan' andi wanzole wabakala i Kilabi, mu Abingaili, nkazi awidi Nabali watuka ku Kalemeli, wantatu i Abasalomi, mwan' a Maka, i mwana wankento wa Talamai, ntinu ku Ngesuli.

1 Sam. 25: 42. 27: 3.

4. Waia i Adonia, mwan' a Hangiti, wantanu i Sefatia, mwan' a Abitali.

5. Wansambanu i Yitilami, mu nkazi a Davidi Engela. Yau babutulwa Davidi ku Hebeloni.

6. Ntangu zazonsono zakala mvita va kati ye nzo a Sauli ye nzo a Davidi, Abineli wasadisa nzo a Sauli mu ngolo.

7. Kansi Sauli wakala ye nkento wakiavengama, nkumbu andi Lispa, mwana wankento wa Aya; Isi-Boseti wavova kwa Abineli: Mu nkiama wakotele kwa nkento wakiavengama wawidi sami? 2 Sam. 21: 8.

8. Mu diambu diamambu momo Abineli wakala nganzi zazingi ye wavova: Kadi buna mono i ntu ambwa uvwilu kwa Yuda? Nate ye bwabu keti ivanganga nkenda kwa nzo asaku Sauli, kwa mpangi zandi ye bakundi bandi; kiyambudi wabwa mu koko kwa Davidi ko. Bwabu unsembele, vo mpolele lufuma mu nkento wowo.

9. Bika Nzambi wavutula Abineli ndinda bwabu ye mu ntangu yina kwiza, vo kina vanga kwa Davidi ko kasi ye mu bwabu, bonso bwansila Mfumu mu ndefi:

10. nzolele vanga diadi vo kitinu kina katulwa mu nzo a Sauli, kiandu kia Davidi kina tedumuswa va ntandu a Isaeli ye Yuda, tuka ku Dani nate ye ku Beli-Seba. Nkong. 20: 1. 1 Sam. 3: 20.

11. Buna yandi watina mu vova diaka diambu kwa Abineli, mu diambu diawonga mu yandi.

12. Kansi Abineli ntumbu fidisa ntumwa kwa Davidi ye watuma: Nani vwidi nsi? ye watuma diaka: Wawasa luwawanu ye mono, ye ngina kundana yaku ye vanga, vo Isaeli diadionsono dina viluka kwa ngeye.

13. Yandi watambudila: Mbote! Mono nzolele wawasa luwawanu ye ngeye. Kansi diambu dimosi ndombele kwa ngeye, i diadi, vo kuna luaka va zizi kiami ko, vo kwatekele luakisa Mikali, mwana wankento wa Sauli ko, bu una kwiza kwaku va zizi kiami.

14. Mboki Davidi wafidisa ntumwa kwa Isi-Boseti, mwan' a Sauli, ye watuma: Umvutudila nkazi ami Mikali uyasendulwa mu nkama mosi amasutu mabafilistea. 1 Sam 18: 25 b.

15. Buna Isi-Boseti wafidisa mu kunkatula kwa bakala diandi Palatieli, mwan' a Laisi. 1 Sam 25: 44.

16. Kansi bakala diandi wannama, wayenda didingi ku nim' andi, nate ye ku Bahulimi. Kuna Abineli wavova kwa yandi: Vutuka kwaku ye wenda nzil' aku. Buna wavutuka.

17. Abineli wamoka ye bangudi zabantu mu Isaeli ye wavova: Ntama beni buna luatombele mu tambula Davidi bonso ntinu eno.

18. Buna lumvangila bo bwabu, kadi Mfumu wavova mu Davidi ebu: Mu koko kwasielo kiami Davidi ngina vulusa bantu bami Isaeli mu moko mabafilistea ye mu moko mantantu miau miamionsono.

19. Abineli wamokisa momo ye babenyaminita mpe. Mboki Abineli wayenda mpe kwa Davidi ku Hebeloni mu mokina momo mamonsono mamweni Isaeli ye nzo yamvimba ya Benyamini vo i mbote mu vutula.

1 Lus. 12: 29.

20. Abineli bu kaluaka kwa Davidi ku Hebeloni, ye makumole mababakala bannama, buna Davidi wavanga mbuluku kwa Abineli ye babakala bandi.

21. Abineli wavova kwa Davidi: Mono nzolele nanguka ye kwenda kutikisa Isaeli diadionsono kwa mfumu ami, i ntinu, kidi bawawana luwawanu ye ngeye, buna ulenda kala ntinu abiabionsono biuzolele. Buna Davidi wasindika Abineli, ye yandi wayenda mu yenge.

22. Buna bantu ba Davidi ye Yoabi ntumbu tuka mu tana ye banata bintani biabingi; kansi buna Abineli kakala diaka ye Davidi ku Hebeloni ko, kadi wakisindikila yandi ye yandi wakiyendila mu yenge.

23. Yoabi ye nkangu andi wawonsono bu bavutuka ku nzo zau, yandi wasamununwa ye wakambwa: Abineli, mwan' a Neli, wayizidi kwa ntinu, ye yandi wansindikidi, ye wayele mu yenge.

24. Buna Yoabi wakota kwa ntinu ye wavova: Nki uvengi? Keti Abineli wayizidi kwa ngeye; buna mu nkiama wansindikidi ye wanyambudi kenda mu yenge?

25. Keti uzaidi Abineli, mwan' a

Neli? Yandi wayizidi mu kubaba. Yandi wazolele visa, bonso buukotanga ye vaikanga, visa mamonsono mauvanganga.

26. Yoabi bu kavaika kwa Davidi, watumisa Abineli, ye yau bamvutudila tuka mu Boli-Hasila. Kansi Davidi kazaya bo ko.

27. Abineli bu kavutuka ku Hebeloni, Yoabi wantuala ku nenga mu monakanda diamwelo mu bila kiamokina yandi kaka; vana kanzoka mu vumu, i mbwe fwe—i bobo mu diambu diavutula ndinda mu mpangi andi Asaeli. 2 Sam. 2: 23. 20: 10. 1 Nt. 2: 5.

28. Mboki Davidi bu kawa bo, wavova: Mono ye kitinu kiami tukondolo bila kwa Mfumu mu ntangu yikayimani mu menga ma Abineli, mwan' a Neli.

29. Bika mabwila va ntu a Yoabi ye nzo andi yayonsono; bika nzo a Yoabi ka yakondwa muntu wena kinswenia ko vo wena bwazi vo usikilanga nti vo ubwidi mu sabala vo ukondolo mampa. 3 Mose 15: 2 b. 1 Nt. 2: 5 b. 28 b.

30. Kadi Yoabi ye mpangi andi Abisai babema Abineli, ndieu bu kavonda mpangi au Asaeli ku Ngiboni mu mvita.

31. Davidi wavova kwa Yoabi ye bantu babonsono bakala yandi: Lutiasuna mvwatu mieno, lukifuka mvwatu miafwidi ye ludila dizi mu Abineli. Ntinu Davidi kibeni walanda kimbi ku manima.

32. Yau badiamisa Abineli ku Hebeloni; ntinu wabwa mu dila va ndiamu a Abineli, ye bantu babonsono badila.

33. Ntinu wayimbila nkunga walanda wamaniongo mu Abineli: Kadi Abineli wakatwa fwa mfwilu akilauki kikondolo Nzambi?

34. Moko maku ka makangama ko, malu maku ka masiwa mu mbienga ko. Ngeye wabwa, bonso bubwilanga mvangi miayayibi. Buna bantu baluta kundidila.

35. Bantu babonsono bayiza leba Davidi kadia mu lumbu kina; kansi Davidi wadia ndefi ye wavova: Bika Nzambi kamvutula ndinda bwabu ye mu ntangu yina kwiza, vo ngina bimba mampa vo lekwa kiankaka, ntangu bu ka yidiminini ko.

36. Buna bantu babonsono batambudila dio, ye bwazolwa kwa yau, bonso mamonsono mavanga ntinu mazolakana kwa bantu babonsono.

37. Buna bantu babonsono ye Isaeli diamvimba bavisa, vo ntinu kakedi ntuadi mu luvondolo lua Abineli, mwan' a Neli ko.

38. Ntinu wavova kwa sielo biandi: Ka luzaidi koe, vo dingizi ye muntu waunene ubwidi mu Isaeli bwabu?

39. Kansi mono ngiakidi kindakana, mpeleko yakuswa kitinu, ye babakala baba, bana ba Seluya, bandutidi mu ngolo. Bika Mfumu kasenda ndieu uvanganga yambi, bonso bwena yayibi yandi. Lumb. 62: 12. 125: 5.

KAPU 4.

Isi-Boseti wabemwa. Bambemi bavutulwa ndinda kwa Davidi.

Mwan' a Sauli bu kawa, vo Abineli wafwa ku Hebeloni, moko mandi mabeyama ye Isaeli diadionsono diapamuka.

2. Kansi mwan' a Sauli wakala ye babakala bole bonso ntuti zamakabu mandi manzieta, nkumbu aumosi Bana ye wankaka Lekabi, bana ba Limoni ku Beloti, mu bana ba Benyamini. Kadi Beloti mpe diatangwa mu Benyamini; Yos. 18: 25.

3. kansi babelotita bamana tinina ku Ngitaimi ye mboki bakala kundu kuna bonso banzenza, ye bakalanga ko nate ye bwabu. Neh. 11: 33.

4. (Mwan' a Sauli, Yonatani, wasisa mpe mwana wababakala ku nim' andi, yandi wakala kieta mu malu ntangu yina. Kadi yandi wakala mvu ntanu, nsamu mu Sauli ye Yonatani bu watuka ku Yisileli, buna ndezi andi wambonga ye wataba; kansi bu kasavula taba, yandi wabwa ye wayikila bo kieta; nkumbu andi Mefiboseti.) 2 Sam. 9: 3 b. 1 Lus. 8: 34.

5. Bana bambelotita Limoni, Lekabi ye Bana, bananguka ye baluaka ku nzo a Isi-Boseti, mwini bu waluta mu bazima, bu kaleka tulu tuandi tuansinsa.

6. Bu bakota mu ngudi anzo mu bila kialandila witi, banzoka mu vumu; mboki Lekabi ye mpangi andi Bana bataba.

7. Kadi bakota mu nzo, bu kalambalala va mbuk' andi yamvundila mu vinga kiandeka, banzoka, bamvonda ye banzaka ntu; mboki babonga ntu andi ye bavioka mu makanga fuku diamvimba.

8. Yau banata ntu a Isi-Boseti kwa Davidi ku Hebeloni ye bavova kwa ntinu: Tala, vava vena ntu antantu

aku Isi-Boseti, mwan' a Sauli, i yandi watombele moyo aku. Mfumu uvutudi ndinda bwabu mu Sauli ye nkun' andi mu diambu diamfumu ami, i ntinu.

9. **B**una Davidi wavutula kwa Lekabi ye mpangi andi Bana, i bana bambelotita Limoni, ye wavova kwa yau : Kasi mu Mfumu amoyo, i yandi wankudidi mu nzungu zazonsono :

1 Nt. 1: 29.

10. ndieu wankamba ye wavova : bwabu Sauli fwidi, ye wakibanzila vo i nati kiansamu wakiese, ndieu yakamata ye yambema ku Sikilangi ye yamvanina bo nsendo akinati kiansamu ; 2 Sam. 1: 15.

11. buna vele bwabu ngina lutila tomba menga mandieu mu moko meno ye kulufukisa mu ntoto, babakala bakiadimbuka bu babemene muntu walunungu mu yandi nzo, va ntand' andi.

12. Mboki Davidi watuma babakala bandi, ye bababema ye bazaka moko ye malu mau ye babamanika ku zinga ku Hebeloni. Kansi ntu a Isi-Boseti babonga ye badiamisa wo mu ndiamu a Abineli ku Hebeloni. 2 Sam. 3: 32.

KAPU 5.

Davidi ntinu a Isaeli diadionsono. Yelusalemi diabeduswa. Kikundi kia Hilami. Bakazi ba Davidi ye bana bandi bababakala. Bafilistea babanwanisa ye babeduswa.

Buna makanda mamonsono ma Isaeli maluaka kwa Davidi ku Hebeloni ye bavova ebu : Keti yeto i nsuni aku ye visi biaku. 1 Lus. 11: 1 b.

2. Ntama beni, Sauli bu kakala ntinu kwa yeto, buna ngeye watuadisa Isaeli. Mfumu wavova kwa ngeye : Ngeye una kala mvungi abantu bami Isaeli, ngeye una kala dingizi kwa Isaeli.

1 Sam. 25: 30. 2 Sam. 7: 8. Lumb. 78: 71.

3. Bangudi zabantu babonsono mu Isaeli bu baluaka kwa ntinu ku Hebeloni, buna Davidi wawawana luwawanu ye yau muna mu Hebeloni vantadisi a Mfumu ; mboki bakusa Davidi kitinu kwa Isaeli.

1 Sam. 16: 13. 2 Sam. 2: 4. 1 Lus. 12: 23 b.

4. Davidi wakala makumatatu mamvu, bu kakala ntinu, yandi wayala mu makumaia mamvu.

1 Nt. 2: 11. 1 Lus. 29: 27 b.

5. Ku Hebeloni wayala mu Yuda mvu nsambodia ye ngonda sambanu, ye mu Yelusalemi wayala Isaeli dionsono ye Yuda makumatatu ye mvu ntatu.

2 Sam. 2: 11. 1 Lus. 3: 4.

6. **N**tinu wayenda ye babakala bandi ku Yelusalemi kwa bayebusita bakala kuna mu nsi. Buna bavova kwa Davidi : Mwamu kulendi kota ko ; bafwa meso ye batembilanga balenda kukuba. Mu mambu momo babanza, vo Davidi una mo lembana kota.

Yos. 15: 63. Nkong. 1: 21.

7. Kansi mwanki Davidi wabaka siamu kia Sioni, i mbanz' a Davidi.

8. Davidi wavova mu lumbu kina : Wonso vondele yebusita ye tumpukidi ku mumbungu wanlangu, yandi vondele kwandi baba batembilanga ye bafwa meso babelanga Davidi. Nkiangunu buvovwanga : Kuyambulani fwa meso ye utembilanga kakota mu nzo ko.

9. Mboki Davidi wabaka kundu kiandi mu siamu ye wabika kio mbanz' a Davidi. Kuna Davidi watungisa ntungulu kinzungidila, tuka ku Milo ye nate ye mu nkati.

10. Davidi waluta ye walutidila mu ngolo, ye Mfumu, Nzambi aminkangu, wakala yandi. 2 Sam. 3: 1.

11. **H**ilami, ntinu ku Tilo, wafidisa ntumwa kwa Davidi ye nti miansedeli, mboki bisadi bianti ye nteti miamatadi ; batungila Davidi nzo.

1 Lus. 14: 1 b.

12. Davidi wamona, vo Mfumu wansiamisa bonso ntinu kwa Isaeli, ye vo yandi wazangula kitinu kiandi mu diambu diabantu bandi Isaeli.

13. **D**avidi wabonga bakento bankaka bakiavengama ye bakazi bankaka batuka ku Yelusalemi, bu kakikatukila ku Hebeloni ; kwa Davidi bana bankaka bababakala ye babakento babutwa. 1 Lus. 3: 9.

14. Zazi i nkumbu zabana bababakala bakabutulwa ku Yelusalemi : Samua, Sobabi, Natani, Solomo,

1 Lus. 3: 5.

15. Yibihali, Elisua, Nefengi, Yafia,

16. Elisama, Eliada ye Elifeleti.

17. **K**ansi bafilistea bu bawa, vo Davidi wakuswa kitinu kwa Isaeli, babaluka buna bena mu tonta baka Davidi. Davidi bu kawa bo, wakulumuka ku siamu.

18. Bafilistea bu baluaka bamwangana mu ndimb' a Lefaimi.

19. Buna Davidi wayuvula Mfumu : Ngina baluka kwa bafilistea ? Buna zolele kubavana mu koko kwamie ? Mfumu watambudila kwa Davidi : Na-

baluki; kadi ngina vana bafilistea mu koko kwaku. 1 Sam. 23: 2. 30: 7 b.

20. Davidi waluaka ku Bali-Pelasimi, ye kuna Davidi wababedisa. Buna wavova: Mfumu tumpukidi mu ntantu miami vantadisi ami, bonso butumpukanga nlangu. Mu diambu diodio vuma kiabikwa nkumbu Bali-Pelasimi.[1] Yes. 28: 21.

21. Kuna basisa teki biau, ye Davidi ye babakala bandi banata bio.

22. Kansi bafilistea babaluka mbaluka yankaka ye bamwangana mu ndimb' a Lefaimi.

23. Davidi bu kayuvula Mfumu, yandi wavutula: Kuna baluka kuna ko; lubazungidila ku manima mau, mpasi wababwila mu ntini yina yena nti miabaka.

24. Mboki bu una wa wungu angiendolo ku mbat' anti miabaka, buna ntumbu savula malu, kadi buna Mfumu vitidi ku ntual' aku mu bedisa nkangu abafilistea.

25. Davidi wavanga, bonso bukakambwa kwa Mfumu; yandi wabedisa bafilistea ye babazoma tuka mu Ngeba nate ye ku ntini a Ngeseli.

KAPU 6.

Nkela ya Nzambi yakatulwa ku nzo a Abinadabi ye yakotuswa mu nzo a Obed-Edomi. Nkela yanatwa ku Yelusalemi. Mikali wasemba Davidi.

Davidi wakutikisa diaka binwani biabionsono biasolwa mu Isaeli, makumatatu mamafunda mabantu.
1 Lus. 13: 1 b.

2. Davidi wananguka ye wayenda ye bantu bandi babonsono tuka ku Bale-Yuda mu diambu dialanda nkela ya Nzambi, yabikwa nkumbu mu nkumbu a Mfumu Sebaoti, i yandi uvwandanga va bakeluba.
2 Mose 25: 17 b. Yos. 15: 9, 60. 1 Sam. 4: 4. Lumb. 80: 2. 99: 1.

3. Batula nkela ya Nzambi va kalu diamona ye bakatula yo mu nzo a Abinadabi va kumati; Usa ye Ayo, bana bababakala ba Abinadabi, bakokisa kalu diamona. 1 Sam. 6: 7. 7: 1.

4. Bakatula nkela ya Nzambi mu nzo a Abinadabi va kumati, ye bafila yo, buna Ayo wavitila nkela.

5. Davidi ye nzo yayonsono ya Isaeli bayangalala vantadisi a Mfumu, mu nsambi zampila mu mpila zanti ansipelesi, mu nsambi zansinga, pesalata, puka, nsansi ye simbala.

[1] mb. ndimb' antumpukulu.

6. Kansi bu baluaka ku kianu kia Nakoni, buna Usa walambula koko kwandi ku nkela ya Nzambi ye wasimba yo, kadi ngombe zata sakuba.

7. Buna nganzi za Mfumu zakwama kwa Usa, ye Nzambi wambafika kuna mu diambu diadiba kiandi, ye wafwa vana va nkela ya Nzambi. 4 Mose 4: 15, 20.

8 Kansi Davidi wakala nganzi, Mfumu bu kakatwa kamuna Usa; yandi wabika vuma Pelesi-Usa,[1] bonso bukibikwanga nate ye bwabu.

9. Davidi wabakama wonga beni lumbu kina mu Mfumu ye wavova: Bwe ngina kabukila ntima mu tuala nkela ya Mfumu kwa mono?

10. Nkiangunu Davidi kazola kotisa nkela ya Mfumu mu mbanz' a Davidi ko, kansi Davidi wakotisa yo mu nzo angatita Obed-Edomi. 2 Sam. 5: 7, 9.

11. Mboki nkela ya Mfumu yalengila mu nzo angatita Obed-Edomi mu ngonda tatu; kansi Mfumu wasakumuna Obed-Edomi ye nzo andi yayonsono.

12. Ntinu Davidi bu kasamununwa, vo Mfumu wasakumuna nzo a Obed-Edomi ye biabionsono bikavwa, mu diambu diankela ya Nzambi, buna Davidi wayenda landisa nkela ya Nzambi mu yangalala kwakwingi. 1 Lus. 15: 11 b.

13. Yau banata nkela ya Mfumu bu badiata ntamana sambanu, buna wayoka ngombe yambakala ye mwana angombe yavuluka. 1 Nt. 8: 5.

14. Davidi kibeni wakina mu ngolo zazonsono vantadisi a Mfumu, buna Davidi wavwata efode kialino.
Lumb. 84: 2.

15. Davidi ye Isaeli diadionsono babalula nkela ya Mfumu kuna mu lozi ye ningu azimpungi.

16. Nkela ya Mfumu bu yakota mu mbanz' a Davidi, Mikali, mwana wankento wa Sauli, watala va nela, ye bu kamona ntinu Davidi vo weti domuzuka ye kina vantadisi a Mfumu, buna wanyina mu ntim' andi. 1 Lus. 15: 29.

17. Bu bakotisa nkela ya Mfumu muna, batula yo mu vuma kiayau mu nzo yakoto yatungisila yo Davidi; mboki Davidi wayoka nkailu miangioka vantadisi a Mfumu ye miamatondo.
1 Lus. 15: 1. 16: 1 b.

18. Davidi bu kayoka nkailu miangioka ye miamatondo, mboki wasakumuna bantu mu nkumbu a Mfumu Sebaoti. 1 Nt. 8: 55.

19. Yandi wakabila bantu babonsono, kwa muntu muntu mu kabu diamvi-

[1] mb. nkamununu a Usa.

mba diabaisaelita, kwa babakala ye bakento, dimpa dimosi, buku kiambizi ye dimpa diabana bavinia. Mboki bantu babonsono bavutuka ku nzo zau, muntu muntu ku yandi.

20. Kansi Davidi bu kavutuka mu vana malembe kwa bisi nzo andi, buna Mikali, mwana wankento wa Sauli, wankika ye wavova : Bonso bumonekene nzitusu antinu a Isaeli bwabu, bu kakifukudi bwabu mu meso masielo biabakento biasielo biandi, bonso buvanganga bankwa miabonso bonso !

21. Buna Davidi wavova kwa Mikali : Vantadisi a Mfumu wansola ye ka saku ye nzo andi yayonsono ko, ye wantumba kidingizi kwa bantu ba Mfumu, kwa Isaeli—vantadisi a Mfumu ngiangalele.

22. Mono nzolele luta kukiyina ye mu bobo, inga, mu yinwa mu mami meso, mu sielo biabakento biubikidi, va kimosi ye biau nzolele kala nzitusu.

23. Mikali, mwana wankento wa Sauli, kabaka bana ko mu ntangu yikakala moyo.

KAPU 7.

Davidi wazola tunga nzo kwa Mfumu, kansi Mfumu wankamba, vo yandi una tunga nzo kwa Davidi. Matondo ma Davidi ye lusambulu luandi.

Ntinu bu kavwanda mu nzo andi ye Mfumu bu kayambula kakala yenge mu ntantu miandi miamionsono mu tueka tuatonsono,
1 Lus. 17: 1 b.

2. buna wavova kwa mbikudi Natani : Tala, mono ikalanga mu nzo anti miansedeli, nkela ya Nzambi bu yikalanga mu nzo yakoto.
2 Sam. 5: 11. 6: 17.

3. Natani wavova kwa ntinu : Ka diambu ko, vanga mamonsono mena mu ntim' aku ; kadi Mfumu wena yaku.

4. Kansi mu fuku mambu ma Mfumu mayiza kwa Natani ; yandi wavova :

5. Wenda wavova kwa sielo kiami Davidi : Mfumu vovele ebu : Kadi ngeye una kuntungila nzo yingina kale ?
1 Lus. 22: 8 b. Yes. 66: 1.

6. Keti kiakedi mu nzo ko kasi ye lumbu kina kiyavaikisa bana ba Isaeli mu Ngipiti, nate ye lumbu kiaki, kansi yakedi zietilanga mu nzo yakoto, mu vwala diakoto.
2 Mose 26: 1 b. 1 Nt. 8: 16.

7. Konso kuyazietele mu bana babonsono ba Isaeli kadi nki alumbu yabikidi diambu kwa dimosi mu makanda ma Isaeli diyavengi bonso mvungi kwa bantu bami Isaeli, bu mpovele : Mu nkiama ka luntungidi nzo anti miansedeli koe ?

8. Bwabu ngeye una vova kwa sielo kiami Davidi : Mfumu Sebaoti vovele ebu : Mono yakukatudi ku kulu kuwanama mameme, kidi wakala dingizi kwa bantu bami Isaeli.
1 Sam. 16: 11 b. 2 Sam. 5: 2. Lumb. 78: 70 b.

9. Mono yakedi yaku mu nzila zaku zazonsono, mono yafukisi ntantu miaku miamionsono mu ngeye ; mono ikuvengi nkumbu, i yayinene bonso nkumbu zabankwa miaminene va ntoto.

10. Mono yakubikidi mbuka kwa bantu bami Isaeli ye yabakunini, kidi bakalanga kundu vana ye lembwa vutuka vunzwa, ye bana bababakala babakiadimbuka ka bana vutuka kubazungula ko bonso mu nsi nkulu,
2 Mose 15: 17. Lumb. 44: 2. 80: 9.

11. kasi ye ntangu yina yiyavangula minkongudidi mu bantu bami Isaeli ; mono yakuyambudi wabaka yenge mu ntantu miaku miamionsono. Bwabu Mfumu ukuzaikisi, vo Mfumu una kutungila nzo.

12. Ntangu aku bu yina mana ye ngeye una vunda kwa mase maku, buna ngina zangula nkun' aku una kulanda, i wowo una tuka mu moyo aku ; mono ngina siamisa kitinu kiandi.
1 Nt. 8: 19 b.

13. Yandi una tungila nkumbu ami nzo, ye ngina siamisa kiandu kiandi kiakitinu mu ntangu yikayimani.
1 Nt. 5: 5. 6: 1. 1 Lus. 28: 6 b. Lumb. 89: 4 b.

14. Mono ngina kala sandi, ye yandi una kala mwan' ami, ye vo una vanga bwambi, ngina kunlonga ndongi vele mu kokoto bilongulwanga bantu ye mu kwama kukwamusunwanga bana babantu ;
1 Lus. 22: 10. Lumb. 89: 26. Eb. 1: 5.

15. kansi nlemvo ami ka una vengama mu yandi ko, bonso buyavengula wo mu Sauli uyavengula mu diambu diaku.
1 Sam. 15: 26.

16. Nzo aku ye kitinu kiaku bina sikila vantadisi aku mu ntangu yikayimani ; inga, kiandu kiaku kina siamakana mu ntangu yikayimani.

17. Bonso bwakala mambu momo ye mona-meso momo i bobo Natani wavova nadede kwa Davidi.

18. Buna ntinu Davidi wayenda vwanda va zizi kia Mfumu ye wavova :

Mono i nani, Mfumu, Mfumu, ye nzo
ami i nki, bu ungiambudi ngiza vava?
1 Mose 32: 10.

19. Diodio mwanki dimonekene diadike kwa ngeye Mfumu, Mfumu; ngeye uvovele mpe mu nzo asielo kiaku mu momo mena nseke beni mu ntangu yina kwiza. Uvovele mu momo mu luvovolo luakimuntu, Mfumu, Mfumu.

20. Davidi nki kana vutuka vova kwa ngeye? Keti zaidi sielo kiaku, Mfumu, Mfumu. Lumb. 139: 1.

21. Mu diambu diamambu maku ye mu ntim' aku uvengi mama mamonsono mamanene ye kembi mo kwa sielo kiaku.

22. Nkiangunu ngeye wena waunene mpe, Mfumu Nzambi, kadi ka muntu ko ukufwanane, ka mwenani Nzambi yankaka ye ngeye ko, mu diambu diamamonsono matuwilu mu matu meto.

5 Mose 3: 24. 4: 35. 32: 39. 1 Sam. 2: 2. Lumb. 83: 18. 86: 10. Yes. 44: 6. 45: 21. Mal. 12: 29, 32.

23. Kwe kwena kanda dimosi diabantu difwanane ye bantu baku Isaeli, diena ye nzambi yikukikudidi kanda diabantu mu kukivangila nkumbu, mu vanga mangu biabi biabinene kwa yeno ye mavanga mama mansisi mu nsi aku, mu meso mabantu baku, bawakikudila mu Ngipiti, mu bangoi ye nzambi zau.

5 Mose 4: 7 b., 32 b. 33: 29. Lumb. 147: 19 b.

24. Ngeye wakikubikila bantu baku Isaeli, i bantu baku mu ntangu yikayimani, ngeye, Mfumu, wayikidi Nzambi au.

25. Mfumu Nzambi, wendisa monso mauvovele detila mu sielo kiaku ye mu nzo andi mu mvu ya mvu; vanga bonso buuvovele.

26. Buna nkumbu aku yina kala yayinene mu mvu ya mvu, bu buna vovwa: Mfumu Sebaoti i Nzambi kwa Isaeli. Nzo asielo kiaku Davidi yina sikila vantadisi aku.

27. Kadi ngeye, Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli, wazaikisi kwa sielo kiaku ye uvovele: Mono nzolele kutungila nzo. Nkiangunu sielo kiaku kitambudi kibakala mu sambila lusambulu lualu kwa ngeye.

28. Bwabu, Mfumu, Mfumu, ngeye i Nzambi, ye mambu maku mena makedika; bu wasila sielo kiaku momo mambote,

29. buna do, sakumuna nzo asielo kiaku bwabu, mpasi yazinga mu mvu ya mvu vantadisi aku. Inga, ngeye, Mfumu, Mfumu, usididi bo, ye mu lusakumunu luaku nzo asielo kiaku yina sakumunwa mu mvu ya mvu.

KAPU 8.

Ndungunu za Davidi ye bintani biandi. Luyadulu luandi ye bakuluntu bandi.

Ntangu zankaka zavioka mboki Davidi wabedisa bafilistea ye wabalemvula. Buna Davidi waziona ngudi ambanza, Meteng-Ama, mu moko mabafilistea. 1 Lus. 18: 1 b.

2. Yandi wabedisa mpe bamoabita ye wabateza mu nsinga, bu kabatuma mu fukama va ntoto: mu la kole kwansinga katezila ndambu ayau bana vondwa, mu la kumosi kwalunga kwansinga ndambu yina yikavukisa. Buna bamoabita bayika sielo bia Davidi ye bantuadila minkailu. 4 Mose 24: 17.

3. Bobo mpe Davidi wabedisa Hadadeseli, mwan' a Lehobi, ntinu ku Soba, bu kayenda mu vutuka baka lulendo luandi ku nzadi. 1 Sam. 14: 47.

4. Davidi wabaka mu bantu bandi funda dimosi ye nkama nsambodia zantentami ye makumole mamafunda mabinwani biakimalu bonso zinkole; Davidi wazengisa mianzi miatambi biabakavalu babonsono bamakalu, kansi ka mu nkama mosi abakavalu bakasimba ko. Yos. 11: 6.

5. Baalamita batuka ku Damasko bu bayiza mu sadisa Hadadeseli, ntinu ku Soba, buna Davidi wavonda makumole ye mafunda mole mababakala mu yau.

6. Davidi watula binwani ku Alami-Dameseki; baalamita bayika sielo bia Davidi ye bantuadila minkailu. Mfumu wanungisa Davidi konso ku kayenda.

7. Davidi wabonga nkaku zawola zanata sielo bia Hadadeseli ye wanata zo ku Yelusalemi.

8. Ku mbanza za Hadadeseli Beta ye Belotai ntinu Davidi wabonga nsongo yayingi beni.

9. Toi, ntinu ku Hamati, bu kawa, vo Davidi wabedisa nkangu wawonsono wa Hadadeseli,

10. buna wafidisa mwan' andi Yolami kwa ntinu Davidi mu kunyuvula malembe ye kunzodila vila, bu kanwanisa Hadadeseli ye wambedisa; kadi Hadadeseli wanwanisa Toi ntangu zazonsono. Yandi wanata lekwa biapalata, biawola ye biansongo.

11. Biobio mpe biatumbulwa Mfumu bianlongo kwa ntinu Davidi, bonso bu-

kavanga mu palata ye wola bikaziona kwa bantu babonsono bakavingana va ntandu :
12. kwa baalamita, bamoabita, bana ba Amoni, bafilistea ye baamalekita, ye mpe bintani bikaziona kwa Hadadeseli, mwan' a Lehobi, ntinu ku Soba.
13. Davidi wabaka nkumbu, bu katuka mu mbedoso abaalamita mu ndimb' a Mungwa mukavonda kumi ye nani diamafunda mabantu. Lumb. 60: 1.
14. Yandi watula binwani ku Edomi, mu Edomi diadionsono katula binwani ; baedomita babonsono bayika sielo bia Davidi. Mfumu wanungisa Davidi, konso kukayenda.
4 Mose 24: 18. 2 Nt. 8: 20 b.
15. Davidi wayala Isaeli diadionsono; Davidi wasadila mina ye nsiku kwa bantu bandi babonsono.
16. Yoabi, mwan' a Seluya, wakala ntuti ankangu, Yosafati, mwan' a Ahiludi, wakala nkongudidi.
2 Sam. 20: 23 b.
17. Sadoki, mwan' a Ahitubi, ye Ahimeleki, mwan' a Abiatali, bakala banganga, Selaya wakala nsoniki.
18. Benaya, mwan' a Yoyada, wakala ntuti abakeletita ye bapeletita : mboki bana bababakala ba Davidi bakala banganga. 1 Nt. 1: 38.

KAPU 9.

Wote wa Davidi kwa Mefiboseti.

Davidi wavova : Mwisi nzo a Sauli wakidie, mpasi yamvangila nkenda mu diambu dia Yonatani ?
2. Nzo a Sauli yakala ye sielo, nkumbu andi Siba ; ndieu batumisina Davidi. Buna ntinu wavova kwa yandi : Ngeye i Siba ? Yandi watambudila : I sielo kiaku.
3. Ntinu wayuvula : Mwisi nzo a Sauli kenani koe, mpasi ilenda kumvangila nkenda, bonso buvanganga Nzambi ? Siba wavutula kwa ntinu : Mwana umosi wa Yonatani wena kwandi, yandi wena kieta mu malu.
1 Sam. 20: 14 b. 2 Sam. 4: 4.
4. Ntinu wanyuvula : Kwe kena ? Siba wavutula kwa ntinu : Yandi wena kwandi mu nzo a Makili, mwan' a Amieli, ku Lo-Debali. 2 Sam. 17: 27 b.
5. Buna ntinu Davidi wafidisa mu kunlandisa ku nzo a Makili, mwan' a Amieli, ku Lo-Debali.
6. Mefiboseti, mwan' amwan' a Sauli, i Yonatani, bu kakota kwa Davidi, wafukama va zizi kiandi ye wayinama. Buna Davidi wavova : Mefiboseti ! Yandi watambudila : Inga, i sielo kiaku.
7. Davidi wavova kwa yandi : Kutinani ko, kadi nzolele kuvangila nkenda mu diambu diasaku Yonatani, nzolele kuvutudila ntoto wawonsono wasaku Sauli, ye ngeye una dilanga va meza mami ntangu zazonsono.
8. Buna wayinama ye wavova : Kadi mono, sielo kiaku, nki ngiena, bu weti tadisa kwa mbwa yafwa yampila yayi, bonso bungiena ?
1 Sam. 24: 15. 2 Nt. 8: 13.
9. Mboki ntinu watela Siba, sielo kia Sauli, mbila, ye wavova kwa yandi : Biabionsono biavwa Sauli ye nzo andi yayonsono mpeni kwa mwan' amfumu aku.
10. Ngeye ye bana baku bababakala ye sielo biaku luna sadila ntoto kwa yandi ye yonzika mbongo, mpasi mwan' amfumu aku wabaka mampa mu dia ; mwanki Mefiboseti, mwan' amfumu aku, una dilanga va meza mami ntangu zazonsono. Kadi Siba wakala ye kumi ye bana batanu bababakala ye makumole masielo.
11. Buna Siba wavova kwa ntinu : Sielo kiaku kina vanga mu mambu mamonsono, bonso bukembi mfumu ami, i ntinu, kwa sielo kiaku. Kansi mu Mefiboseti mwayelele mambu maku : yandi una dila va meza mami bonso umosi mu bana bababakala bantinu.
12. Ntangu yina Mefiboseti wakala ye fimwana-mwana fiabakala, nkumbu andi Mika. Babonsono bakala mu nzo a Siba bakala sielo bia Mefiboseti.
13. Mefiboseti yandi kibeni wakala mu Yelusalemi, bu kana dilanga va meza mantinu ntangu zazonsono. Yandi watembila mu malu mamole.

KAPU 10.

Bana ba Amoni bavweza ntumwa za Davidi. Davidi wabavonda ye ndala zau, baalamita.

Mboki bwakala, vo ntinu abana ba Amoni wafwa, ye mwan' andi Hanuni wamvingana kitinu.
1 Lus. 19: 1 b.
2. Buna Davidi wavova : Mono nzolele songa kikundi kwa Hanuni, mwan' a Nahasi, bonso bwansonga sandi kikundi. Davidi wafidisa bankaka mu sielo biandi mu kumbomba mu kiadi kiandi mu sandi. Sielo bia Davidi baluaka ku nsi abana ba Amoni.
3. Buna madiñgizi mabana ba Amoni bavova kwa mfumu au Hanuni : Ngeye weti banze, vo Davidi zolele kusonga,

vo yandi uzitisanga saku, bu kafidisi mimbombi kwa ngeye? Ve, mu zaya mbanza, mu neka yo ye mboki bunga yo Davidi kafidisidi sielo biandi kwa ngeye.

4. Buna Hanuni wabonga sielo bia Davidi ye wabateba ndambu angievo ye watenda mvwatu miau mu kati, nate ye ku mataku, mboki wabasindika.

5. Davidi bu kasamununwa bo, yandi wabakikisa ntumwa; kadi babakala bavwezwa beni. Ntinu watuma: Lusimpama ku Yeliko, nate ye ngievo zeno zina mana kula, mboki luvutuka.

6. Bana ba Amoni bu bazaya, vo bakivanga bakiabelwa kwa Davidi, bafidisa ntumwa mu sompa kwa baalamita ku Bete-Lehobi ye kwa baalamita ku Soba makumole mamafunda mabinwani biakimalu, kwa ntinu ku Maka funda dimosi ye kwa babakala ba Tobi kumi ye mafunda mole.

7. Davidi bu kawa bo, wafidisa Yoabi ye nkangu wawonsono, binwani bialongwa.

8. Bana ba Amoni bavaika ye bakubama mu nwana ku ntu amwelo ambanza, kansi baalamita batuka ku Soba ye Lehobi ye babakala ba Tobi ye Maka bakubama vankaka mu ndimba.
Nkong. 11: 3.

9. Yoabi bu kamona, vo ntantu miena ku ntual' andi ye ku nim' andi, buna wasola bankaka mu binwani biabionsono biasolwa mu Isaeli ye wakubama kwa baalamita.

10. Kansi bantu bankaka wabayekula kwa mpangi andi Abisai wakubama ye yau kwa bana ba Amoni.

11. Yandi wavova: Vo baalamita bana kundutila ngolo, buna una kwiza kunsadisa; vo bana ba Amoni bana kulutila ngolo, buna nzolele kwenda kusadisa.

12. Kala kibakala kiabiza bwabu; inga, bika tuasonga kikesa mu mvita mu bantu beto ye mu mbanza za Nzambi eto. Mboki bika Mfumu kavanga, bonso bukazolele.

13. Mboki Yoabi wavaika ye bantu bandi mu nwanisa baalamita; yau bantina.

14. Kansi bana ba Amoni bu bamona, vo baalamita bataba, buna yau mpe bataba mu Abisai ye bakota mu mbanza. Buna Yoabi wakatuka mu bana ba Amoni ye wavutuka ku Yelusalemi.

15. Baalamita bu bamona, vo babeduswa kwa Isaeli, bakutakana buna bena.

16. Hadadeseli wafidisa ntumwa, vo baalamita bena mu simu diankaka dianzadi bana vaika: buna yau baluaka ku Helami, batuaduswa kwa Sobaki, ntuti ankangu a Hadadeseli.

17. Davidi bu kasamununwa bo, wakutikisa Isaeli diadionsono ye wasabuka Yodani ye waluaka ku Helami; baalamita bakubama mu nwana ye Davidi ye bannwanisa.

18. Kansi baalamita bataba mu Isaeli, ye Davidi wabema mu baalamita binwani biakala nkama nsambodia zamakalu, mpe makumaia mamafunda mantentami; ntuti ankangu au Sobaki kavonda mpe kuna.

19. Ntinu miamionsono miantumamana mia Hadadeseli bu miamona, vo miabeduswa kwa baisaelita, buna bawawasana yenge ye yau ye bayika sielo biau. Mboki baalamita batina mu vutuka sadisa bana ba Amoni.

KAPU 11.

Laba diakakululwa. Mpal' a Davidi mu Bata-Seba ye nkanu amenga.

Mvu walanda mu ntangu yina bantinu bu bavaikanga mu kwe nwani. Davidi wafidisa Yoabi ye sielo biandi ye Isaeli diadionsono ye yandi; yau batana nsi abana ba Amoni ye bakakalala Laba; kansi Davidi wasala ku Yelusalemi. 2 Sam. 12: 26 b. 1 Lus. 20: 1.

2. Buna bwakala mu nkokila, Davidi bu kavumbuka va mbuk' andi ye wazieta va nludi wanzo akitinu, buna va nludi yandi wamona nkento uyobele; nkento wakala lunienie beni mu tala.

3. Davidi wafidisa ntumwa mu yuvuzula mu nkento; yau bakamba: I Bata-Seba, mwana wankento wa Eliami, nkazi a Ulia, i hetita.

4. Buna Davidi wafidisa babakala bankaka batumwa mu kunlanda; yandi wayiza kwa yandi, ye walambalala yandi; kansi wakivedisa mu nsumukunu andi. Mboki wavutuka ku nzo andi. 3 Mose 15: 18.

5. Kansi nkento wayaka; buna wafidisa ntumwa mu kamba dio kwa Davidi ye watuma: Mono ngieki.

6. Buna Davidi wafidisa nsamu wau kwa Yoabi: Umfidisa hetita Ulia. Buna Yoabi wafidisa Ulia kwa Davidi.

7. Ulia bu kaluaka kwa Davidi, wayuvula malembe mu Yoabi ye bantu, ye bonso bwena mu mvita.

8. Mboki Davidi wavova kwa Ulia: Kulumuka bwabu ku nzo aku ye sukula malu maku. Ulia bu kavaika mu nzo antinu, nkailu watuka kwa ntinu walanda ku nim' andi.
9. Kansi Ulia waleka ku mwelo anzo antinu, va kimosi ye sielo bia-nkaka biabionsono biamfumu andi, ye kakulumuka ku nzo andi ko.
10. Davidi wasamununwa bo ye wa-kambwa: Ulia kakulumukini ku nzo andi ko. Buna Davidi wavova kwa Ulia: Keti utukidi ku zieta; buna mu nkiama kukulumukini ku nzo aku ko?
11. Ulia wavutula kwa Davidi: Nkela ye Isaeli ye Yuda bena bwabu mu nzo zakoto, ye mfumu ami Yoabi ye sielo biamfumu ami balekanga ku mbazi va nsi: kadi buna mono ngina kota mu nzo ami mu dia ye nwa ye leka ye nkazi amie? Kasi mu moyo aku, kasi mu mwel' aku, kizolele bo vanga ko. 1 Sam 4: 3 b.
12. Buna Davidi wavova kwa Ulia: Nalengila vava lumbu kiaki mpe, buna mbazi nzolele kufidisa. Buna Ulia wa-lengila ku Yelusalemi lumbu kina ye kialanda.
13. Davidi wantumisa ye wanya-mbula kadia ye nwa yandi ye wansa-nsisa. Kansi mu nkokila wavaika ye waleka va mbuk' andi va kimosi ye sielo biamfumu andi ye kakulumuka ku nzo andi ko.
14. Nsuka walanda Davidi wasonika nkanda kwa Yoabi ye wafidisa wo ye Ulia.
15. Mu nkanda wasonika ebu: Lu-tula Ulia ku nkati antuala kulutididi mvita mu ngolo, mboki luntatukila ku nima, kidi kavondwa.
16. Buna Yoabi bu kakakalala mba-nza, wafidisa Ulia ku vuma kina kika-zaya, vo babakala balutidi kikesa ba-kala.
17. Babakala mu mbanza bavaika nswalu ye banwana ye Yoabi; bankaka mu bantu, mu sielo bia Davidi, babila-ma; hetita Ulia wavondwa mpe.
18. Buna Yoabi watuma kwa Davidi mamonsono mabwa mu mvita.
19. Yandi wakamba nati kiansamu ye wavova: Bu umeni kamba ntinu mamonsono mabwidi mu mvita,
20. buna nanga nganzi zantinu zina labuka ye una vova kwa ngeye: Mu nkiama luafinangene bobo ye mbanza mu nwana? Ka luzaidi koe, vo bena va lumbu bana sika.
21. I nani wavonda Abimeleki, mwan' a Yelubeseti? Keti i nkento va lumbu wantubila tadi diandikina, ye wavondwa kuna ku Tebesi? Bu-na mu nkiama luafinangenene bobo ye lumbu? Kansi buna una vova: Sielo kiaku Ulia, i hetita, fwidi mpe.
Nkong 9: 53.
22. Nati kiansamu wayenda ye wa-yiza kamba Davidi mamonsono maka-tumwa kwa Yoabi mu vova.
23. Nati kiansamu wavova kwa Da-vidi: Babakala batulutidi mu ngolo ye bavaikidi kwa yeto mu ndimba, kansi tuabavutudi maniekenge nate ye ku mwelo ambanza.
24. Buna nsiki miaponza va lumbu basika sielo biaku, ye bankaka mu sielo biantinu bavondwa; sielo kiaku Ulia, i hetita, fwidi mpe.
25. Buna Davidi wavova kwa ntu-mwa: Ngeye una vova ebu kwa Yoabi: Bika diodio ka diakufwemisa ko, kadi sabala kidianga mbatu endu mbatu wankaka; tatamana mu ngolo mu kakalala mbanza ye bunga yo. Unle-bila kibakala.
26. Nkazi a Ulia bu kawa, vo bakala diandi Ulia fwidi, wadila dizi mu bakala diandi.
27. Ntangu afwidi bu yamana, Da-vidi wannatisa ku nzo andi, ye yandi wayika nkazi andi, mboki wambutila mwana wabakala. Kansi bonso bwa-vanga Davidi bwakala bwambi mu meso ma Mfumu.

KAPU 12.

Natani walonga Davidi. Yandi waniongu-luka. Mwana wafwa. Solomo wabutwa. Laba diabeduswa.

Mfumu wafidisa Natani kwa Davidi. Bu kakota kwa yandi, wavova kwa yandi: Babakala bole bakala mu mbanza yimosi; umosi wakala kimvwa-ma ye wankaka kimputu.
2. Wamvwama wakala ye mameme ye zingombe mu mbidi antalu.
3. Kansi wamputu kavwa lekwa kia-nkaka ko kansi fimwana-mwana fimosi fiameme kaka fikasumbidi; yandi wa-yundula fio, ye fiakula ye yandi ye bana bandi bababakala, va kimosi ye yau: fiau fiadia mu buku kiandi kia-dimpa, fianwa mu kompe kiandi, fiala-mbalala mu nkat' andi ye fiakala kwa yandi nkievo mwana wankento.
4. Buna nkibi waluaka kwa muntu wamvwama; buna mu diambu diaki-

nziokoto kiandi kabonga nkutu ko mu mameme mandi vo mu zingombe zandi mu kubikila nkibi ulueki kwa yandi; kansi wabonga mwan' ameme wawamputu ye wakubikila wo bakala diayiza kwa yandi.

5. Buna nganzi za Davidi zakwama beni kwa bakala diodio, ye yandi wavova kwa Natani: Kasi mu Mfumu amoyo: mwana walufwa i muntu wowo uvengi bo.

6. Mwan' ameme sika toma ntoma ia, bu kavengi yampila yoyo, bu kakondolo nkenda bonso bobo.

2 Mose 22: 1.

7. Kansi Natani wavova kwa Davidi: Ngeye i bakala diodio. Mfumu, Nzambi a Isaeli, vovele ebu: Mono yakukusidi kitinu kwa Isaeli, mono yakutanini mu koko kwa Sauli.

1 Sam. 16: 1, 13.

8. Mono yakuveni nzo amfumu aku ye yatudidi bakazi bamfumu aku va lubumbulu luaku; inga, mono yakuveni nzo a Isaeli ye Yuda. Vo diodio diena diadike, buna nzolele kuvana diaka ebina vo ebina.

9. Buna mu nkiama uyinini mambu ma Mfumu ye vengi mena mambi mu meso mandi? Hetita Ulia ngeye wamvondese mu sabala, nkazi andi wabongele bonso nkazi angeye kibeni; inga, ngeye wambemene mu sabala kiabana ba Amoni. 2 Sam. 11: 15 b., 27.

10. Buna mpe sabala ka kina vengama mu nzo aku ko ntangu yikayimani, bu ukunginini ye bongele nkazi ahetita Ulia bonso nkazi aku.

11. Mfumu vovele ebu: Tala, mono ngina yambula makubu makubwila mana tuka mu yaku nzo, mono ngina bonga bakazi baku va meso maku ye kubavana kwa wankaka, ye yandi una lambalala ye bakazi baku mu nkati amwini.

5 Mose 28: 30. 2 Sam. 13: 1 b. 15: 1 b. 16: 22. 18: 9 b. 1 Nt. 1: 5 b.

12. Kadi ngeye vengi bo mu nsweki; kansi mono nzolele vanga bo vantadisi a Isaeli diadionsono, mu nkati amwini kwandi.

13. Buna Davidi wavova kwa Natani: Mono mpolele masumu kwa Mfumu. Natani wavova kwa Davidi: Mfumu ukuyambudidi mpe masumu maku; kuna fwa ko. Lumb. 51.

14. Kansi bu utukisi, vo ntantu mia Mfumu mina kunyina mu diambu diamavanga momo, buna mwana wowo uubutulu, fwa una fwa mpe.

2 Sam. 11: 27.

15. Mboki Natani wavutuka ku nzo andi. Mfumu wabafika mwana wabutulwa Davidi kwa nkazi awidi Ulia, ye wabaka yela kwamfwilu.

16. Buna Davidi watomba Nzambi mu diambu diantaudi; Davidi wamina nsoki, yandi wayenda lambalala va nsi kaka mu fuku.

17. Buna bangudi zabantu mu nzo andi banangauka ye bayenda kwa yandi mu kunleba mu telama va nsi; kansi ngodi andi, kadia mpe lekwa ye yau ko.

18. Kansi mu lumbu kiansambodia mwana wafwa. Buna sielo bia Davidi batina mu kunkamba, vo mwana fwidi, kadi babanza: Bu tummokese, mwana bu wakidi, keti kazolele dimba mambu meto ko. Buna bwe tulenda vova kwa yandi, vo mwana fwidi? Lenda kwandi vanga buma.

19. Kansi Davidi bu kamona, vo sielo biandi biata mfundu, wazaya, vo mwana fwidi. Buna Davidi wayuvula sielo biandi: Mwana fwidie? Yau batambudila: Inga.

20. Buna Davidi watelama va nsi, wayobila ye wakikusa ye wavilula mvwatu ye wakota mu nzo a Mfumu ye wasambila. Bu kavutuka ku nzo andi, walomba, vo bana tula dia kwa yandi, ye wadia.

21. Buna sielo biandi biavova kwa yandi: Nki ambangudulu adiadi diuvengi bwabu? Mwana bu ukedi, minini nsoki ye dididi mu diambu diandi; kansi mwana bu ufwidi, ngeye ntumbu telama ye dia.

22. Yandi wavutula: Mwana bu ukedi moyo, mono mbinini nsoki ye ndididi, kadi mbenzi: Nani zaidi; nanga Mfumu una kala waulemvo kwa mono ye vukisa mwana?

23. Kansi bwabu, bu ufwidi, buna mu nkiama ngina mina nsoki? Kadi ilenda kumvutule? Mono si ngienda kwa yandi, kansi yandi kana vutuka kwa mono ko.

24. Davidi wabomba nkazi andi Bata-Seba ye wakota kwa yandi ye waleka ye yandi. Yandi wabuta mwana wabakala ukabika nkumbu Solomo. Mfumu wanzola 1 Lus. 3: 5. 22: 9. Mat. 1: 6.

25. ye wafidisa nsamu mu mbikudi Natani, ye ndieu wamvana nkumbu Yedidia,[1] mu diambu dia Mfumu.

26. Yoabi wanwanisa Laba mu nsi abana ba Amoni ye wabaka mbanz' antinu. 2 Sam. 11: 1. 1 Lus. 20: 1.

[1] mb. nzodolo a Mfumu.

27. Buna Yoabi wafidisa ntumwa kwa Davidi ye watuma: Mono ndwanisi Laba ye ikibakidi mumbungu wanlangu.
28. Nkiangunu yonzika bantu bankaka ye kakalala mbanza ye baka yo, kidi kina yo baka ko ye bikulwa nkumbu mu diambu diodio.
29. Buna Davidi wakutikisa bantu babonsono ye wayenda ku Laba, wanwanisa dio ye wabaka dio.
30. Yandi wakatula koloa kiantinu au mu ntu andi; kiau kiateza talenta kimosi kiawola, va kiau vamanukwa tadi diantalu; kiau kiatulwa va ntu a Davidi. Yandi wavaikisa bintani biabingi beni mu mbanza.
31. Bantu bakala muna bavaikuswa kwa yandi ye batulwa kunsi amangwengwe ye makalu mantutila masengwa ye binbi biasengwa ye wabaniokuna kwa Moloki. Bobo yandi wavanga mu mbanza zazonsono zabana ba Amoni. Mboki Davidi wavutuka ye bantu babonsono ku Yelusalemi.

KAPU 13.

Amanoni wavweza Tamali ye wavondwa kwa Abasalomi, mboki ndieu wataba.

Mboki buma bwabu bwabwa. Mwan' a Davidi Abasalomi wakala ye busi kiampwenia, nkumbu andi Tamali, ye mwan' a Davidi Amanoni wabadika kunzola. 2 Sam. 3: 2.
2. Inga, Amanoni wayanduka ntima mu diambu diabusi kiandi Tamali, ye wabakila bo yela, kadi yandi i ndumba, ye mu diambu diodio Amanoni wabanza, vo walembana kumvanga buma.
3. Kansi Amanoni wakala ye nkundi, nkumbu andi Yonadabi, mwan' ampangi a Davidi, i Sima; Yonadabi wakala muntu wangangu beni.
1 Sam. 16: 9. 2 Sam. 21: 21. 1 Lus. 2: 13.
4. Ndieu wavova kwa yandi: Mu nkiama monekene ntandu miomio nsuka ka nsuka, umwan' antinu? Kuzolele kunkamba koe? Amanoni wavutula kwa yandi: Mono mbakamene zola kwa busi kiampangi ami Abasalomi, i Tamali.
5. Yonadabi wavova kwa yandi: Lambalala va ntand' aku ye vuna yela. Buna saku bu kana kwiza kubumina, buna navovi kwa yandi: Yambula busi kiami Tamali kiza ye kumpana lekwa kiandia, kansi unyambula kakubika dia va meso mami, mpasi yamona bo ye tambula ko mu koko kwandi mu dia.
6. Buna Amanoni walambalala ye wavuna yela. Ntinu bu kayiza mu kumbumina, Amanoni wavova kwa ntinu: Yambula busi kiami Tamali kiza vava ye kubika mampa mole va meso mami, mpasi yatambula mo mu koko kwandi mu dia.
7. Buna Davida wafidisa ntumwa mu nzo a Tamali ye watuma: Wenda ku nzo ankazi aku Amanoni wankubikila lekwa kiandia.
8. Buna Tamali wayenda ku nzo ankazi andi Amanoni kukalambalala va ntanda. Yandi wabonga mfumfuta, wasoba zo ye wavanga zo mampa va meso mandi ye wayoka mampa.
9. Mboki wabonga nkangi, wakatula mo momo vantadisi andi; kansi kazola dia ko. Amanoni wavova: Yambula babonsono bavaika mwamu. Buna babonsono bavaika muna.
10. Mboki Amanoni wavova kwa Tamali: Tuala dia mwamu vinga, mpasi yabaka ko mu koko kwaku mu dia. Buna Tamali wabonga mampa makakubika ye wakotisa mo mu vinga kwa nkazi andi Amanoni.
11. Kansi bu kaluaka ye mo kwa yandi, kidi kadia, buna wansimba ye wavova kwa yandi: Wiza lambalala yami, busi kiami.
12. Ndieu wavova kwa yandi: Ve, nkazi ami, kundimbulani ko; kadi diampila yoyo ka dikadi mu Isaeli ko. Kuvangani buzengi bwampila yoyo ko.
3 Mose 18: 9. 20: 17. 5 Moso 27: 22.
13. Buna kwe ngina kwenda ye nsoni zami? Mboki keti ngeye una banzulwa nkievo futu mu Isaeli. Vova kwa ntinu, nanga kana tinguna mu kumpana kwa ngeye ko.
14. Kansi kazola dimba mambu mandi ko, kansi wanlutila ngolo ye wandimbula ye walambalala ye yandi.
15. Mboki Amanoni wambela ye wambeludila, inga, mbedolo yoyo yikambedila yalutila zola kukanzodila. Amanoni wavova kwa yandi: Telama wakatuka.
16. Buna ndieu wavova kwa yandi: Kuvolani nkanu wau wambi mpe ko, bu una kunkuba, diadi dilutidi mbi ye mu dina diankaka diumpangidi. Kansi kazola kunwila ko,
17. kansi wabokila toko diakala sielo kiandi, ye wavova: Kuba nkento wau ye bindika vitu, bu kele.
18. Yandi wavwata yunga kiasadila;

kadi biyunga biampila yoyo bana babakento bantinu bavwata, bu bakala zindumba. Sielo bu kamana vaikisa Tamali ye bindikidi vitu, bu kele,
19. buna Tamali wabonga bombe ye wafumfumuna dio va ntu andi, ye yunga kiasadila kikavwata watiasuna kio, ye yandi wasa ntala ye wayenda bokingi ye nionga. Yobi 2: 12. Yel. 2: 37.
20. Buna nkazi andi Abasalomi wavova kwa yandi: Nkazi aku Amanoni wakedi yakue? Dingalala napi bwabu, busi kiami; keti yandi i nkazi aku. Kutulani diambu diodio mu ntim' aku ko. Buna Tamali walengila mu nzo ankazi andi Abasalomi mu nsuku antima.
21. Kansi ntinu Davidi bu kawa momo mamonsono, wakala mbidi anganzi.
22. Abasalomi kamokisa Amanoni diambu ko, kani diabiza vo diambi, kadi Abasalomi wabela Amanoni, bu kadimbula busi kiandi Tamali.
23. Mvu miole mboki Abasalomi wazakisa mika miamameme ku Bali-Hasoli diena ku Efalaimi. Buna Abasalomi watumisa bana babonsono bababakala bantinu.
24. Abasalomi wayiza kwa ntinu ye wavova: Bwabu sielo kiaku kina zakisa mameme; mono ndombele, vo ntinu va kimosi ye sielo biaku luzolele nama sielo kiaku. 1 Sam. 25: 2, 36.
25. Kansi ntinu wavutula kwa Abasalomi: Ve, mwan' ami, yeto babonsono ka tuendani ko, ka tuidi kumwesa mpasi. Bu kantatamana kunlomba, kazola kwenda ko, kansi wamvana lusakumunu luandi.
26. Buna Abasalomi wavova: Vo kuzolele ko, buna yambula vele mpangi ami Amanoni kenda yeto. Ntinu wanyuvula: Kadi mu nkiama yandi kana kwendila yaku?
27. Kansi Abasalomi wantatamana lomba, ye yandi wayambula Amanoni ye bana bankaka babonsono bababakala bantinu benda yandi.
28. Abasalomi wakamba sielo biandi ye wavova: Lutala, ntim' a Amanoni bu una yangalala mu diambu diavinia; bu ngina kulukamba, lubidika Amanoni, buna lumvonda ye lulembwa tina lekwa. Keti mono ilukembi bobo; lukala kibakala ye luvanga bonso babakala bakikesa.
29. Sielo bia Abasalomi bavanga kwa Amanoni, bonso bwakamba Abasalomi. Buna bana babonsono bababakala bantinu bananguka ye batentama muntu muntu va mula kiandi ye bataba.
30. Bu bakala mu nzila, lufiefie luawakana kwa Davidi, vo Abasalomi meni vonda bana babonsono bababakala bantinu, ye widi mosi nkutu kasidi ko.
31. Buna ntinu watelama ye watiasuna mvwatu miandi ye walambalala va nsi, sielo biandi biabionsono bu batelama vana mpe ye mvwatu miatiasuka.
32. Kansi Yonadabi, mwan' ampangi a Davidi, i Sima, wabula mbembo ye wavova: Mfumu ami, kubanzani ko, vo bameni vonda matoko mamonsono, bana bababakala bantinu, kansi Amanoni kaka ufwidi; kadi bonso bwavovele Abasalomi, diodio diatungunwa kasi ye lumbu kina kikadimbula busi kiandi Tamali.
33. Nkiangunu mfumu ami, i ntinu, kutulani momo mavovolo mu ntima ko, vo bana babonsono bababakala bantinu bafwidi; ve, Amanoni kaka fwidi.
34. Kansi Abasalomi wataba. Bakala dikenganga, bu kasendula meso mandi, wamona bantu babingi beti kwiza mu nzila ku nim' andi, va lueka luamongo.
35. Buna Yonadabi wavova kwa ntinu: Tala, bana bantinu beti kwiza. Bonso buvovele sielo kiaku, i buna bwavengo.
36. Bu kavova momo, bana bantinu ntumbu luaka; yau babwa mu dila. Ntinu mpe ye sielo biandi biabionsono badila ndingi wangolo.
37. Kansi Abasalomi wataba ye wayenda ku Talamai, mwan' a Amihuli, ntinu ku Ngesuli. Kansi Davidi wakala kiadi mu mwan' andi ntangu zazonsono. 2 Sam. 3: 3.
38. Abasalomi bu kataba ye wayenda ku Ngesuli, walengila kuna mvu ntatu.
39. Ntinu Davidi walembwa mu kwe nwanisa Abasalomi, kadi wabombakana mu mfwilu a Amanoni.

KAPU 14.

Nkento watuka ku Tekoa vantadisi a Davidi. Abasalomi wavutuka ye walemvukulwa.

Kansi Yoabi, mwan' a Seluya, wamona, vo ntim' antinu ka wakundana ye Abasalomi ko.
2. Buna Yoabi wafidisa ntumwa ku Tekoa ye walandisa nkento wangangu kuna ye wavova kwa yandi: Vuna, vo wena kiadi kiamfwidi, vwata mi-

afwidi ye kukikusani mazi ko, kansi kala bonso nkento wakedi kiadi ntama mu wafwidi.

3. Mboki kota kwa ntinu ye vova kwa yandi ebu. Yoabi watula mambu mu nwa andi.

4. Nkento watuka ku Tekoa wamoka ye ntinu, yandi wafukama va ntoto va zizi kiandi ye wayinama ye wavova: Untinu, sadisa!

5. Ntinu wavova kwa yandi: Nki ukondolo? Yandi wavutula: Engwa, mono i fwola, bakala diami diafwa.

6. Sielo kiaku kiankento kiakala ye bana bole bababakala; yau bole babakasana nzonza ku mbazi va nsi kwakondwa muntu ukutu kubasima; buna umosi wabwisa wankaka ye wamvonda.

7. Bwabu sinsi diadionsono dinangumukini kwa sielo kiaku kiankento ye bavovanga: Tuala ndieu wavonda mpangi andi, kidi tuamvonda, bu kabongele moyo ampangi andi ye wambemene; bonso bobo tuna mpe bunga mvingidi adifwa. Yau bazolele zima ndekila yisidi mu mono, kidi ka nkumbu vo nkuna ko bina kala va ntoto bitukidi mu bakala diami. 5 Mose 19: 11 b.

8. Buna ntinu wavova kwa nkento: Vutuka ku nzo aku; mono nzolele tuma diambu mu ngeye.

9. Nkento watuka ku Tekoa wavova kwa ntinu: Mu mono, mfumu ami, i ntinu, ye mu nzo ami bika lufuma luakala, kansi ntinu ye kiandu kiandi bika kakondwa bila.

10. Ntinu wavova: Vo muntu una kuvovisa diambu, buna untuala kwa mono; mboki yandi kana vutuka kutatimisa ko.

11. Yandi wavova: Bika ntinu wabanza mu Mfumu, Nzambi aku, mpasi mvutudi amenga ndinda kana lutisila kubu, ka bidi bunga mwan' ami. Buna yandi wavova: Kasi mu Mfumu amoyo, lusuki lumosi luamwan' aku ka luna sotuka va ntoto ko.
4 Mose 35: 10 b. 5 Mose 19: 2 b. Yos. 20: 1 b.

12. Kansi nkento wavova: Yambula sielo kiaku kiankento kavova diambu dimosi diaka kwa mfumu ami, i ntinu. Yandi wavova: Navovi.

13. Buna nkento wavova: Kadi mu nkiama wena diela diodio kwa bantu ba Nzambi? Ntinu bu kavovele momo, buna nkievo yandi kibeni weka bila, ntinu bu kayambudi ndieu waniangwa kavutuka ko.

14. Keti tubabonsono tuna katwa fwa, buna tuena nkievo nlangu uyitikidi va ntoto ulembane yonzukwa diaka. Kansi Nzambi kakatulanga moyo ko, kansi ubanzanga, bonso bulenda vangwa, mpasi waniangwa kana kala kianiangwa ko ye vambana ye yandi.
Lumb. 89: 48. Yeh. 18: 23, 32.

15. Bu ngizidi bwabu mu vova momo kwa mfumu ami, i ntinu, buna mu diambu diabantu bamvumisi. Buna sielo kiaku kiankento wabanza: Mwanki nzolele moka ye ntinu, nanga ntinu una vanga luzolo luanang' aku wankento.

16. Inga, ntinu una wa nang' aku wankento ye kuntanina mu koko kwabakala dizolele bunga ye mono ye mwan' ami mu fwa dia Nzambi.

17. Sielo kiaku wabanza: Mambu mamfumu ami, i ntinu, mana kumpongisa. Kadi mfumu ami, i ntinu, ufwanane ye mpofi a Nzambi mu diadi, bu uwanga mabiza ye mambi. Bwabu bika Mfumu, Nzambi aku, wakala yaku.
2 Sam. 19: 27.

18. Buna ntinu wavutula ye wavova kwa nkento: Kuswekani diambu dimosi ko mu momo manzolele kuyuvula bwabu. Nkento wavova: Bika mfumu ami, i ntinu, kavova.

19. Buna ntinu wavova: Koko kwa Yoabi ka kwenani ntuadi mu mama mamonsono koe? Nkento wavutula ye wavova: Kasi mu moyo aku, mfumu ami, i ntinu: muntu kalendi vengama ko kani ku lubakala vo ku lumoso mu dimosi mu momo mavovele mfumu ami, i ntinu; inga, sielo kiaku Yoabi i ndieu unkembi momo, yandi tudidi mamonsono mampovele mu nwa asielo kiaku kiankento.

20. Mu diambu diasongisa bungu diadi mpil' ankaka Yoabi wavengi bonso bobo; kansi mfumu ami ufwanane ye mpofi a Nzambi mu nduenga ye zaidi mamonsono mavangamanga va ntoto.

21. Buna ntinu wavova kwa Yoabi: Ka diambu ko, nzolele bo vanga. Wenda wavutula toko diodio Abasalomi.

22. Buna Yoabi wafukama va ntoto va zizi kiandi ye wayinama ye wasakumuna ntinu; Yoabi wavova: Bwabu sielo kiaku kimweni, vo mbweni nlemvo mu meso maku, mfumu ami, i ntinu, ntinu bu kavengi luzolo luasielo kiaku.

23. Yoabi wananguka ye wayenda ku Ngesuli ye wanata Abasalomi ku Yelusalemi. 2 Sam. 13: 27.

24. Kansi ntinu wavova: Yandi una kwenda ku nzo andi, kansi kalendi

luaka va zizi kiami ko. Buna Abasalomi wayenda ku nzo andi ye kaluaka va zizi kiantinu ko.
25. Kansi mu Isaeli diadionsono ka mwakala toko diampwenia bonso Abasalomi ko, ka muntu ko wasikwa bonso bobo: tuka kunsi atambi nate ye ku mbat' antu ka kwakala kieta mu yandi ko.
26. Bu kazaka nsuki va ntu andi—ku nsuk' amvu mvu kazaka zo; kadi zavita zitu kwa yandi, i bila kikazakila zo—buna vo nsuki zatezwa zateza nkama zole zasekeli mu tezo kiakitinu.
27. Abasalomi wabutulwa bana batatu bababakala ye mwana umosi wankento, nkumbu andi Tamali; yandi wakala nkento wampwenia.
2 Sam. 18: 18.
28. Abasalomi wakala mvu miole miamvimba mu Yelusalemi ye kayambulwa kaluaka va zizi kiantinu ko.
29. Kansi buna Abasalomi wafidisa ntumwa kwa Yoabi mu diambu diakumfidisa kwa ntinu; kansi kazola kwiza kwa yandi ko. Yandi wafidisa diaka ntumwa, kansi kazola kwiza nkutu ko.
30. Buna yandi wavova kwa sielo biandi: Lutala, kuna Yoabi beki via va lueka luadiami, va diau kabeki bali; luenda kuna bwabu ye lukwika dio. Buna sielo bia Abasalomi biakwika via dina.
31. Buna Yoabi wananguka ye wayenda ku nzo a Abasalomi ye wavova kwa yandi: Sielo biaku mu nkiama bakwikidi via diami?
32. Abasalomi wavutula kwa Yoabi: Keti mono yafidisi ntumwa kwa ngeye mu tuma: Wiza, kidi yakufidisa kwa ntinu ye tuma: Mu nkiama yayambulwa yavutuka ku nzo ami tuka ku Ngesuli? Bukutu luta kwa mono, vo yakidi kuna. Bwabu nzolele luaka va zizi kiantinu, ye vo lufuma luena yami, bika kamponda.
33. Buna Yoabi wayenda kwa ntinu ye wakamba mo. Buna yandi watumisa Abasalomi, ye waluaka kwa ntinu, yandi wamfukamana va zizi kiandi va ntoto vantadisi antinu. Ntinu watiba Abasalomi.

KAPU 15.

Lukanu ye ngita bia Abasalomi. Davidi wataba.

Kansi mboki bwakala, vo Abasalomi wabaka kalu ye bakavalu, mboki mpe makumatanu mababakala bayungusa ku ntual' andi. 1 Nt. 1: 5.
2. Abasalomi wakala telamanga nsuka nabu vasambwa nzila yikwendanga ku mwelo; ntangu ka ntangu yakala muntu bungu mu funda vantadisi antinu, kidi diazengulwa, buna Abasalomi wantumisa ye wayuvula: Nki ambanza utukidi? Bu kavutula: Sielo kiaku kitukidi ku dimosi mu makanda ma Isaeli,
3. buna Abasalomi wavova kwa yandi: Mwanki bungu diaku diena diabiza ye diasonga, kansi tuka kwa ntinu kubeki muntu una kuwila ko.
4. Abasalomi wavova diaka: Engwa, vo mono ntumbulu nkongudidi mu nsi. Buna muntu muntu wena mambu vo mabungu lenda kwiza kwa mono, ye nkutu kunzengila busongele.
5. Muntu bu kayiza mu yinama kwa yandi, walambula koko kwandi ye wansimba ye wamfiba.
6. Bonso bobo Abasalomi wavanga kwa baisaelita babonsono bayiza ye mabungu mana zengwa kwa ntinu. I bobo Abasalomi wayibila ntima miababakala ba Isaeli.
7. Makumaia mamvu mamana vioka, Abasalomi bu kavova kwa ntinu: Ungiambula ngienda ku Hebeloni yatunguna nsilulu kuna yiyasila Mfumu.
8. Kadi sielo kiaku kiasila nsilulu, bu yakala ku Ngesuli mu Alami, yavova: Vo Mfumu una kungiambula yavutuka ku Yelusalemi, buna nzolele vanga sambu kwa Mfumu.
1 Mose 28: 20 b. 2 Sam. 13: 37 b.
9. Ntinu wavova kwa yandi: Wenda mu yenge. Buna yandi wananguka ye wayenda ku Hebeloni.
10. Abasalomi wafidisa mineki kwa makanda mamonsono ma Isaeli ye wavova: Bu luwilu mpungi yeti tendana, luvova: Bwabu Abasalomi weka ntinu ku Hebeloni.
11. Nkama zole zababakala ku Yelusalemi banama Abasalomi basilwa ntumwa ye banama mu vidi-vidi ye ka bazaya diambu ko.
12. Abasalomi bu kayoka nkailu miamponda, watumisa ngilonita Ahitofeli, nluengisi a Davidi, watuka mu mbanz' andi Ngilo, ye ndekama amfundu yalutila mu ngolo, ye bantu babingi baluta mu viluka kwa Abasalomi. 1 Lus. 27: 33.
13. Buna ntumwa wayiza kwa Davidi ye wavova: Ntim' amuntu muntu mu Isaeli ukundane ye Abasalomi.

14. Buna Davidi wavova kwa sielo biandi biabionsono biakala yandi ku Yelusalemi: Nanguka, bika tuataba, kadi ka mwenani lutanunu luankaka kwa yeto mu Abasalomi ko. Lusavula kwenda, kidi kana kutubwila mu nswalu ko ye kutunengumunina kubu ye banda bisi mbanza mu meno masabala. Lumb. 3: 1 b.

15. Sielo kiantinu kiavutula kwa ntinu: Sielo biaku bakubamene mu mamonsono mazolele mfumu ami, i ntinu.

16. Buna ntinu wavaika, ye bisi nzo andi babonsono bannama; kansi ntinu wasisa kumi mu bakento bandi bakiavengama mu kenga nzo.

17. Buna ntinu wavaika ye bantu babonsono bannama; kansi basimpama ku Bete-Hamelebaki.

18. Sielo biandi biabionsono biavioka mu lueka luandi, mpe bakeletita ye bapeletita babonsono; kansi bangatita babonsono, nkama sambanu zabantu bannama tuka ku Ngati, bavioka vantadisi antinu. 2 Sam. 8: 18.

19. Buna ntinu wavova kwa ngatita Itai: Mu nkiama weti kutunama mpe? Vutuka wasala ye ndieu weka ntinu, kadi ngeye i nzenza, inga, ngeye mpe i ntabi ukondolo nzo.

20. Zono wayizidi; kadi buna ngina kuyambula wazenzila yeto mu nzenzolo eto bwabu, bu nzenzele mono kibeni kundembolo zaya? Vutuka kwaku wanata mpangi zaku; bika luamona nlemvo ye nkwikulu.

21. Kansi Itai wavutula kwa ntinu ye wavova: Kasi mu Mfumu amoyo, kasi mu moyo amfumu ami, i ntinu: mu vuma kina kiena mfumu ami, i ntinu—kani mu mfwilu vo moyo—muna sielo kiaku mpe kizolele kala. Luti 1: 16 b.

22. Buna Davidi wavova kwa Itai: Buna wiza nami. Buna ngatita Itai wanama ye babakala bandi babonsono ye kabu diadionsono diabana dikanata.

23. Nsi yayonsono yadila ndingi bantu babonsono bu bavioka. Ntinu bu kasabuka fimwila fia Kidiloni, bantu babonsono basabuka mpe ye batadisa nzil' ansi yankatu. Yoa. 18: 1.

24. Mu bankaka Sadoki mpe ye balevita babonsono banama, ye banata nkela yaluwawanu lua Nzambi; kansi batula nkela ya Nzambi—buna Abiatali mpe wayiza—nate ye bantu babonsono bamana vioka mu mbanza.

25. Buna ntinu wavova kwa Sadoki: Vutula nkela ya Nzambi mu mbanza. Vo mbweni nlemvo mu meso ma Mfumu, buna una kungiambula yavutuka yammona ye kundu kiandi diaka. Lumb. 27: 4.

26. Kansi vo una vova ebu: kizolele ngeye ko—tala, vava ngiena, buna bika kampangila, bonso bukazolele. 1 Sam. 3: 18. 2 Sam. 10: 12.

27. Ntinu wavova kwa nganga Sadoki: Keti ngeye i moni ameso; vutuka ku mbanza mu yenge. Mwan' aku Ahimasi, ye mwan' a Abiatali Yonatani, bana beno babole, balenda kulunama. 1 Sam. 9: 9. 2 Sam. 17: 17.

28. Lutala, mono nzolele lengila va masabu mu nsi yankatu nate ye diambu dina tuka kwa yeno dina kunzaikisila nsamu.

29. Buna Sadoki ye Abiatali bavutula nkela ya Nzambi ku Yelusalemi ye bakala kuna.

30. Kansi Davidi wabaluka mongo wa Mazi mu dilu ye ntu wafukwa, ye wadiata mpe mu malu mampene, ye bantu babonsono bannama bafukwa mpe ntu miau ye babaluka kuna mu dilu. 2 Sam. 19: 4. Est. 6: 12. Yel. 14: 3 b.

31. Davidi bu kasamununwa, vo Ahitofeli wakala ye yau baleka mfundu ye Abasalomi, Davidi wavova: Mfumu, vanga nduengoso za Ahitofeli zakituka buzengi. Yobi 5: 12.

32. Davidi bu kaluaka va mbat' amongo vasambudulwanga Nzambi, buna alikita Husai wankika ye dizwele diatiasuka ye ntoto va ntu andi.

33. Davidi wavova kwa yandi: Vo una kwenda yami, buna ngeye weka mpasi zami.

34. Kansi vo una vutuka ku mbanza ye vova kwa Abasalomi: mōno nzolele kala sielo kiaku, ntinu; mono yatekele kala sielo kiasaku, kansi bwabu nzolele kala sielo kiaku, buna ulenda kuntomisa nitu mu fubisa nduengoso za Ahitofeli. 2 Sam. 17: 6 b.

35. Keti kuna ngeye mpe beki nganga Sadoki ye Abiatali; mamonsono mauwanga mu nzo akitinu bika wasamunina mo nganga Sadoki ye Abiatali.

36. Keti bena mpe ye bana bau babole: Sadoki wena ye Ahimasi ye Abiatali wena ye Yonatani, mu yau lulenda kumfidisila nsamu mu mamonsono malulenda wa.

37. Buna Husai, nkundi a Davidi, wakota mu mbanza, Abasalomi bu kakota mpe mu Yelusalemi.

KAPU 16.

Siba wadimbula minu kwa Mefiboseti. Simei walevula. Kinkita kia Husai. Nduengoso zamvwezolo za Ahitofeli.

Davidi bu kakiyendila finseke tuka ye ku mbat' amongo, buna Siba, sielo kia Mefiboseti, wankika ye mpunda zole zena zitu, nkama zole zamampa, nkama mosi amampa mabana bavinia, nkama mosi amampa mabana banti ye kuba dimosi diavinia. 2 Sam. 9: 2 b.

2. Buna ntinu wavova kwa Siba: Nki uzolele mu biabi? Siba wavutula: Mpunda zina kala kwa bisi nzo antinu mu tentama, mampa ye mampa mabana banti i sielo bina bio baka mu dia, ye vinia kina kala kwa unokene nitu mu nwa mu nsi yankatu.

3. Mfumu wavova: Kansi mwan' amfumu aku kwe kena? Siba wavutula kwa ntinu: Yandi sidi mu Yelusalemi; kadi wabenzi: Bwabu nzo a Isaeli yina kumvutula kimfumu kiasami. 2 Sam. 19: 27.

4. Buna ntinu wavova kwa Siba: Tala, biabionsono bivwidi Mefiboseti bina kala biaku. Siba wavutula: Mfukamene kwa ngeye; ungiambula yamona nlemvo mu meso maku, mfumu ami, i ntinu.

5. Ntinu Davidi bu kaluaka ku Bahulimi, buna bakala diavaika muna diakala mu butu kianzo a Sauli, nkumbu andi Simei, mwan' a Ngela; yandi wayiza finama mu levula ye levula.
2 Sam. 19: 19. 1 Nt. 2: 8 b.

6. Yandi watuba matadi va Davidi ye va sielo biabionsono biantinu Davidi, bantu babonsono ye babakala bakikesa bu banzungidila ku lubakala ye ku lumoso.

7. Simei wavova ebu, bu kanlevula: Katuka, katuka, ngeye nkwa menga, umvangi ayayibi!

8. Bwabu Mfumu yambudi menga mamonsono manzo a Sauli mavutuka va ngeye, i ngeye wamvingana kitinu, bwabu Mfumu veni kitinu kwa mwan' aku Abasalomi; tala, bwabu ngeye lueki mu kubu diufwanane, kadi ngeye i nkwa menga.

9. Buna Abisai, mwan' a Seluya, wavova kwa ntinu: Mbwa yoyo yafwa mu nkiama kana yambulwa kalevula mfumu ami, i ntinu? Ungiambula ngienda kunzaka ntu andi koko.

1 Sam. 24: 15. 26: 8. 2 Sam. 9: 8. 19: 21.

10. Kansi ntinu wavutula: Nki antuadi ngiena ye yeno, lubana ba Seluya? Bu kalevodele bobo, ye Mfumu bu kankembi: levula Davidi, buna nani kabukidi ntima mu vova: Mu nkiama vengi bo?
2 Sam. 19: 22. 1 Nt. 2: 8 b., 36 b. Yoa. 18: 11.

11. Davidi wavova diaka kwa Abisai ye kwa sielo biandi biabionsono: Mwan' ami, yandi utukidi mu wami moyo keti ulakukilanga moyo ami. Buna vele mbenyaminita endu ulutidi. Lunyambula, kidi kalevula; kadi Mfumu wankembi bo.

12. Nanga Mfumu una tala nzungu zami, ye Mfumu una vutuka kumpana vila mu ntomono andevolo yoyo yikalevose bwabu.

13. Buna Davidi ye babakala bandi basimbama mu nzila, Simei bu kayenda ku lueka luamongo, bu kayenda levudilanga ye tubanga matadi, va lueka luandi, ye wafutumuna mafundu-fundu mu malu.

14. Ntinu ye bantu babonsono bannama bu baluaka ku Ayefimi, kavunda kuna.

15. Kansi Abasalomi wavutuka ku Yelusalemi ye bantu bandi babonsono, babakala ba Isaeli; buna yandi wanata mpe Ahitofeli.

16. Alikita Husai, nkundi a Davidi, bu kaluaka kwa Abasalomi, Husai wabokila kwa Abasalomi: Bika mfumu kavuka, bika mfumu kavuka!

17. Abasalomi wavova kwa Husai: Kadi i bobo usongilanga zola kwaku kwa nkundi aku? Mu nkiama kwanemi nkundi aku ko?

18. Husai wavutula kwa Abasalomi: Ve, kansi ndieu wasolele Mfumu ye bantu baba ye babakala babonsono ba Isaeli, kwa yandi nzolele vuwa, kwa yandi nzolele kala.

19. Mboki nani nkutu sadila? Kadi kina sadila vantadisi amwan' andi koe? Bonso bunsadidi vantadisi asaku, i bobo nzolele mpe vanga vantadisi angeye.

20. Abasalomi wavova kwa Ahitofeli: Vana nduengoso bwabu, bonso butuna sa.

21. Ahitofeli wavova kwa Abasalomi: Kota kwa bakento bakiavengama basaku bakasisidi mu kenga nzo. Buna Isaeli diadionsono dina wa, vo ukivengi kiabelwa kwa saku, mboki kibakala kieti siamuswa mu yau babonsono bakundane ye ngeye. 2 Sam. 15: 16.

22. Mboki batunga nzo yakoto kwa Abasalomi va ntandu anludi, mboki Abasalomi wakota kwa bakento bakia-

vengama basandi mu meso ma Isaeli diadionsono. 2 Sam. 12: 11.
23. Mu ntangu yina nduengoso yavana Ahitofeli yayela mpila mosi nkievo bayuvudi nduengoso kwa Nzambi; i bobo bwayela nduengoso a Ahitofeli ye kwa Davidi ye kwa Abasalomi.

KAPU 17.

Nduengoso a Ahitofeli yaniafunwa. Yandi wakivonda. Davidi ku Mahanaimi.

Ahitofeli wavova kwa Abasalomi: Ungiambula yasola kumi ye mafunda mole mababakala, buna nzolele nanguka ye zoma Davidi mu fuku.
2. Buna ilenda kumbwila, bu kanokene nitu ye wena bundima, ye kumpamuna, buna bantu bandi babonsono bana taba; mboki ilenda vonda ntinu, bu kasisulu bobo.
3. Mboki ngina vutula bantu babonsono kwa ngeye. Kadi babonsono bana vutuka, vo bakala diutombele dina vangwa bobo; bantu babonsono bana dingalala.
4. Diodio diazolwa kwa Abasalomi ye bangudi zabantu babonsono mu Isaeli.
5. Mwanki Abasalomi wavova: Tumisa mpe alikita Husai, mpasi tuazaya mpe monso mena yandi mu vova. 2 Sam. 16: 16.
6. Husai bu kakota kwa Abasalomi, buna Abasalomi wavova kwa yandi: Ebu ye ebu buvovele Ahitofeli. Kamba, tuna vanga, bonso bukavovelie? Vo ka bwa ko, buna navovi.
7. Husai wavutula kwa Abasalomi: Nduengoso yiveni Ahitofeli ntangu yayi, ka yena yabiza ko. 2 Sam. 15: 34.
8. Husai wavova diaka: Ngeye zaidi saku ye babakala bandi ye zaidi, vo bena bakikesa ye bena nganzi bonso ulusu kiankento kiazionwa bana ku mbazi va nsi; mboki keti saku i kinwani ye kavundanga ye bantu bandi mu fuku ko.
9. Bwabu mu kedika waswemi mu nluka vo mu vuma kiankaka. Vo bankaka mu baba babwidi mu mbadukulu, buna muntu muntu una bo wa una vova, vo bantu banamanga Abasalomi babeduswa;
10. buna ulutidi kikesa wena kibakala bonso nkosi una kwandi mpe pamuka beni; kadi Isaeli diadionsono zaidi, vo saku i nkwa kikesa, ye bakunkundananga bena mpe babakala bakikesa.
11. Nkiangunu nduengoso ami i yayi: Kutikisa Isaeli diadionsono tuka ku Dani nate ye ku Beli-Seba mu ntalu bonso nienge ambu; ngeye kibeni bika wenda ku mvita. Nkong. 20: 1.
12. Mboki bu tuna kumbwabana, konso kutuna kumbwabana, buna tuna kumbwisa, bonso noko dibwidi va nsi; buna ka lekwa ko kina sala mu yandi ye babakala babonsono bena yandi.
13. Inga, vo si kakota mu mbanza mpe, buna Isaeli diadionsono dina tuba minsinga mu mbanza yoyo ye koka yo ku ndimba, nate ye tadi dimosi diadike ka dina monwa ko.
14. Buna Abasalomi ye babakala babonsono ba Isaeli bavova: Nduengoso aalikita Husai yilutidi nduengoso a Ahitofeli. Kadi Mfumu watukisa diodio vo nduengoso yambote ya Ahitofeli yafuba, kidi Mfumu wabwisa Abasalomi kubu. Yobi 5: 12 b.
15. Husai wavova kwa banganga Sadoki ye Abiatali: Nduengoso eyi ye eyi yiveni Ahitofeli kwa Abasalomi ye bangudi zabantu mu Isaeli, kansi mono mpeni nduengoso eyi ye eyi.
16. Buna lufidisa bwabu mu nswalu ntumwa ye lutuma kwa Davidi: Kusimpamani ko mu fuku va masabu mu nsi yankatu, kansi nasabuki, mpasi ntinu ye bantu bandi babonsono ka bana bwilwa mbungulu ko.
17. Yonatani ye Ahimasi bakala ku nto ya Longeli, ye sielo kiankento kiakana kwenda koko ye nsamu; mboki yau bakana nata nsamu kwa ntinu Davidi. Kadi batina mu kota mu mbanza ye monika muna. Yos. 15: 7. 18: 16. 2 Sam. 15: 27.
18. Kansi ntaudi wabamona ye wakamba bo kwa Abasalomi. Buna yau bole bakatuka nswalu ye bakota mu nzo abakala ku Bahulimi; ndieu wakala lubulu mu kianzala kiandi, mu luau bakulumuka.
19. Nkazi andi wabonga nlele ye wayalumuna wo va nwa alubulu ye wafumfumuna makudia va ntandu, ye ka mwamonika diambu ko. Yos. 2: 4, 6.
20. Sielo bia Abasalomi bu bakota mu nzo kwa nkento ye bayuvula konso kwena Ahimasi ye Yonatani, buna yandi wabavutudila: Yau basabukidi nlangu ekuna. Buna batomba, kansi ka bamona ko, ye bavutuka ku Yelusalemi.
21. Kansi bu bamana katuka, yau batombuka mu lubulu ye bayenda nswalu ye nsamu au kwa ntinu Davidi; yau bavova kwa Davidi: Lunangukeno

ye lusabukeno nlangu mu nswalu, kadi nduengoso eyi ye eyi yaveni Ahitofeli mu kulubivisa.
22. Buna Davidi ye bantu bandi babonsono bakala yandi bananguka ye basabuka Yodani; mu nsuka bu kwakia, widi muntu nkutu kakondwa ko, kansi babonsono bamana sabuka Yodani.
23. Kansi Ahitofeli bu kamona, vo ka banama nduengoso andi ko, buna wakanga kiandu va mpunda, wananguka ye wavutuka ku mbanz' andi, bu kamana kubika mambu manzo andi, wakizembidika; yandi wafwa ye wadiamuswa mu ndiamu asandi.
24. Davidi waluaka ku Mahanaimi, Abasalomi bu kasabuka Yodani va kimosi ye babakala babonsono ba Isaeli.
25. Kansi Abasalomi watumba Amasa mu fulu kia Yoabi mu nkangu. Amasa wakala mwan' abakala, nkumbu andi Yitila, i yisilelita, wakota kwa Abingaili, mwana wankento wa Nahasi, busi kia Seluya, mbut' a Yoabi.
2 Sam. 19: 13. 1 Lus. 2: 16 b.
26. Isaeli ye Abasalomi batua mu nsi a Ngiladi.
27. Kansi Davidi bu kaluaka ku Mahanaimi, buna Sobi, mwan' a Nahasi watuka ku Laba mu nsi abana ba Amoni, ye Makili, mwan' a Amieli watuka ku Lo-Debali, ye Balisilai, ngiladitá, watuka ku Longelimi,
2 Sam. 9: 4. 19: 31 b. 1 Nt. 2: 7.
28. batuala mintanda kuna ye malonga, lekwa biatuwumba ye mpe witi, bali, mfumfuta ye nsesa miayokwa, zangi, lentile ye biayokwa biampila yoyo mpe,
29. diaka niosi, mamvumina maboto, mameme ye bintoka biamamvumina mangombe bonso dia kwa Davidi ye bantu bandi; kadi babanza: Bantu bena nsatu, banokene nitu ye bena mpwila mu nsi yankatu.

KAPU 18.

Mvita va kati ye Davidi ye Abasalomi. Mfwilu a Abasalomi. Davidi wanionga, bu katambula nsamu amfwilu.

Davidi watanga bantu bandi ye watumba ntuti zamafunda ye zazinkama mu yau.
2. Mboki Davidi wasindika bantu: buku kiatatu kiatuma Yoabi, buku kiatatu Abisai, mwan' a Seluya, mpangi a Yoabi, buku kiatatu kiatuma ngatita Itai. Ntinu wavova kwa bantu: Mono kibeni nzolele mpe vaika ye yeno.
3. Kansi bantu bavutula: Kulendi vaika ko; kadi vo yeto tuna katwa taba, muntu kakutubanzilanga ko, ye vo ndambu ayeto yina vondwa, ka tuna banzulwa diambu mpe ko, kansi ngeye ufwanane ye kumi diamafunda mu yeto. Nkiangunu bulutidi, vo una kubama mu mbanza mu kwiza kutusadisa.
2 Sam. 21: 17.
4. Buna ntinu wavova kwa yau: Bonso bulubenzi bulutidi, nzolele bo vanga. Ntinu watelama va lueka luamwelo, bantu babonsono bu bavaika mu makabu mankama nkama ye mafunda mafunda.
5. Kansi ntinu wakamba Yoabi, Abisai ye Itai ye wavova: Lutonta keba toko diodio Abasalomi. Bantu babonsono bawa, bonso bwakamba ntinu kwa ntuti zazonsono mu Abasalomi.
6. Buna bantu bavaika mu ndimba kwa Isaeli, ye mvita yanwanunwa mu mfind' a Efalaimi.
7. Muna bantu ba Isaeli babeduswa kwa sielo bia Davidi, babingi babilama muna lumbu kina: makumole mamafunda mabantu.
8. Mvita yamwangana mu nsi yina yamvimba; mfinda yalutila sabala mu bungisa bantu mu lumbu kina.
9. Abasalomi wabwabana ye sielo bia Davidi. Buna Abasalomi watentama va mula kiandi; mula bu kialuaka ku nsi antelebinta waunene ye mavala mamfietete, buna ntu andi wakakama mu ntelebinta, yandi wazembalala va kati ye zulu ye ntoto, kadi mula kikatentama kiayungusa.
2 Sam. 14: 26.
10. Bakala diamona bo, diakamba bo kwa Yoabi ye wavova: Ekuna mbweni Abasalomi uzembalele mu ntelebinta.
11. Buna Yoabi wavova kwa bakala diankamba bo: Bu umweni bo, mu nkiama kumbwisidi va ntoto ko? Buna nkutu kuvana kumi diasekeli biapalata ye nsinga.
12. Kansi bakala diavutula kwa Yoabi: Vo mono mpe nkutu tezwa funda diasekeli biapalata mu moko mami, kilambudi koko kwami kwa mwan' antinu ko, kadi keti ntinu ukembi kwa ngeye ye Abisai ye Itai ye tuwilu bo: Kani wonso ka muntu, bika luakuta toko diodio Abasalomi.
13. Mboki vo mono ndangudi moyo andi mu bumvudi, buna ngeye undi-

engi mu kedika, lekwa nkutu bu kakilendi swekwa kwa ntinu ko.

14. Yoabi wavova: Mono kizolele vekisa ntangu bonso bobo ye ngeye ko. Mboki yandi wabonga madionga matatu mu koko kwandi ye wazoka mo mu ntim' a Abasalomi. Kansi Abasalomi bu kakidi moyo kunsi antelebinta,

15. wazungwa kwa kumi diamatoko makala nati bialuazu bia Yoabi, ye wavondwa kwa yau.

16. Yoabi wasikisa mpungi, ye bantu balembwa mu zoma Isaeli, kadi Yoabi wasima bantu.

17. Yau babonga Abasalomi ye bantuba mu lubulu lualunene mu mfinda ye bayudika yudukwa kiakinene kiamatadi va yandi. Kansi Isaeli diadionsono diataba, muntu muntu ku nzo andi yakoto. Yos. 7: 26. 8: 29.

18. Abasalomi bu kakala moyo, wakitedimisina mama kiena mu ndimb' a Ntinu; kadi wabanza: Mono kiena mwana wabakala ko ulenda keba mbambukulu ankumbu ami moyo. Mama kiokio kabika kio mu nkumbu andi, ye kibikwanga nate ye bwabu mama kiambambukulu a Abasalomi moyo.
1 Mose 14: 17. 2 Sam. 14: 27.

19. Ahimasi, mwan' a Sadoki, wavova: Ungiambula yasavuka ye samuna nsamu wakiese kwa ntinu, vo Mfumu wantanini mu moko mantantu miandi.

20. Kansi Yoabi wavutula kwa yandi: Bwabu kusidi nati kiansamu wakiese ko; lumbu kiankaka bika wakamba nsamu wakiese, kansi lumbu kiaki kulendi kamba nsamu wakiese ko, mwan' antinu bu ufwidi.

21. Mboki Yoabi wavova kwa mwisi Etiopia: Wenda wakamba ntinu monso maumweni. Buna mwisi Etiopia wafukama kwa Yoabi ye mboki wasavula.

22. Kansi Ahimasi, mwan' a Sadoki wavutuka vova kwa Yoabi: Kani bonso buna kala, ungiambula mpe yasavula ku nim' amwisi Etiopia. Yoabi wavova: Mu nkiama uzolele savuka, mwan' ami, wau bu ukondolo nsamu wakiese ulenda kusendikisa?

23. Yandi wavutula: Inga, kani bonso bonso buna kala, nzolele savuka. Yandi wavova kwa yandi: Buna nasavuki. Ahimasi wasavuka ye wayenda nzila yavioka ndimb' a Yodani ye wavioka mwisi Etiopia.

24. Mu ntangu yina Davidi wavwanda va kati amielo miamiole. Nkengi wamaka va nludi amwelo va lumbu; bu kasendula meso mandi, wamona muntu mosi kaka wayiza yungusi.

25. Nkengi waboka ye wakamba bo kwa ntinu. Buna ntinu wavova: Vo yandi wena kinsona, buna wena nsamu wakiese mu kamba. Yandi wayiza finangani.

26. Mboki nkengi wamona muntu wankaka wayiza yungusi; buna nkengi wabokila kwa nkengi amwelo ye wavova: Bwabu mvutukidi mona muntu wakinsona weti kwiza yungusi. Ntinu wavova: Ndieu mpe i nati kiansamu wakiese.

27. Nkengi wavova: Mono mbenzi vo wantete wizi yungusi umonekene nkievo Ahimasi, mwan' a Sadoki. Buna ntinu wavova: I bakala diabiza; mu kedika nanga wizidi ye nsamu wambote wakiese.

28. Ahimasi wabokila ye wavova kwa ntinu: Mamonsono mambote. Mboki wafukama va ntoto va zizi kiandi vantadisi antinu ye wavova: Bika Mfumu, Nzambi aku, kasikwa, uniokone bantu bobo bananguni moko mau kwa mfumu ami i ntinu.

29. Buna ntinu wayuvula: Abasalomi, toko diodio diena malembie? Ahimasi wavutula: Mono mbweni kabu diadinene diabantu, Yoabi bu kafidisa sielo kiankaka kiantinu ye mono, sielo kiaku; kansi kizaidi ko nki kiena.

30. Ntinu wavova: Wenda watelama koko. Buna wayenda telama koko.

31. Buna mwisi Etiopia ntumbu kwiza. Mwisi Etiopia wavova: Mfumu ami, i ntinu, tambula nsamu wakiese bwabu, vo bwabu Mfumu ukutanini mu moko mayau babonsono bakunangumukini.

32. Ntinu wayuvula mwisi Etiopia: Abasalomi, toko diodio diena malembie? Mwisi Etiopia wavutula: Bika bwakala bobo kwa ntantu miamfumu ami, i ntinu, ye kwa babonsono bakunangumukini mu kuvanga yambi, bonso buvengo toko diodio.

33. Buna ntinu wavizuka ntima ye wabaluka mu vinga va ntandu amwelo ye wadila. Bu kayenda, wabokila ebu: Mwan' ami Abasalomi, mwan' ami, mwan' ami Abasalomi! Engwa, nga mfwidi mu ngeye! Abasalomi, mwan' ami, mwan' ami! 2 Sam. 19: 4.

KAPU 19.

Yoabi walonga Davidi. Isaeli dianiongulu-ka. Yuda diakamba Davidi kavutuka. Simei walemvukulwa. Mefiboseti wata kimbangi kiandi. Balisilai. Isaeli ye Yuda bazonza.

Yoabi wasamununwa, vo ntinu wadila ye wakala kiadi mu Abasalomi.

2. Mbedosoyakituka kiadi mu lumbu kina kwa bantu babonsono, bantu bu basamununwa lumbu kina, vo ntinu wakala kiadi mu diambu diamwan'andi.

3. Mu lumbu kina bantu bayombuka kota mu mbanza, bonso buvanganga bantu bu bakivwezele, mu diambu dia bu batebi mu mvita.

4. Kansi ntinu wafuka zizi kiandi; ntinu wanionga mu ndiongono yayinene: Mwan' ami Abasalomi! Abasalomi, mwan' ami, mwan' ami!

2 Sam 18: 33.

5. Buna Yoabi wakota mu nzo kwa ntinu ye wavova: Bwabu ngeye weti tuadikisa zizi biasielo biaku biabionsono biabwaka mu nsoni lumbu kiaki, bwabu mpeleko bu bavukisi waku moyo ye mioyo miabana baku bababakala ye babakento ye mioyo miabakazi baku ye mioyo miabakento baku bakiavengama.

6. Kadi keti ngeye uzolanga bakubelanga ye ubelanga bakuzolanga. Kadi bwabu uzaikisi, vo ntuti zaku ye sielo biaku bena ka lekwa ko kwa ngeye, kadi bwabu nzeyi, vo Abasalomi wena moyo, kansi vo yeto babonsono tufwidi bwabu, nga diodio dikutu zolakana kwa ngeye.

7. Kansi telama bwabu ye vaika ye vova mu nlembami kwa sielo biaku; kadi si idia ndefi mu Mfumu, vo kuna bo vanga ko, buna widi muntu nkutu kana kala yaku mu fuku diadi ko, diodio dina kala kubu kwa ngeye dilutidi makubu mamonsono mawabwilulu kasi ye kintwenia kiaku ye nate ye bwabu.

8. Buna ntinu watelama ye wavwanda ku mwelo. Bantu babonsono bazaikuswa ye bakambwa: Ntinu vwendi mu mwelo. Buna bantu babonsono bayiza vantadisi antinu. Kansi Isaeli diamana taba muntu muntu ku nzo andi yakoto. 2 Sam. 18: 17.

9. Mboki babonsono mu makanda mamonsono ma Isaeli babadika sembasana ye bavova: Ntinu watutanini mu moko mantantu mieto ye watusadisi mu moko mabafilistea, ye yandi wakatulu taba mu nsi mu diambu dia Abasalomi.

10. Kansi Abasalomi, utuakusidi kitinu kwa yeto, vondolo mu mvita. Buna mu nkiama ka luvovanga diambu mu vutula ntinu ko?

11. Mu ntangu yina ntinu Davidi wafidisa ntumwa kwa banganga Sadoki ye Abiatali ye watuma: Luvova ebu kwa bangudi zabantu mu Yuda: Mu nkiama luna zimunina mu vutula ntinu ku nzo andi? Kadi monso mavovele Isaeli diadionsono makiluakidi kwa ntinu kukena.

12. Keti yeno i mpangi zami, keti yeno i nsuni ami ye visi biami. Buna mu nkiama luna zimunina mu vutula ntinu?

13. Kwa Amasa luna vova: Ngeye ka i nsuni ami ye visi biami koe? Bika Nzambi kamvutula ndinda bwabu ye mu ntangu yina kwiza, vo kuna kala ntuti ankangu ami mu fulu kia Yoabi mu ntangu zaku zazonsono ko.

2 Sam. 17: 25. 1 Lus. 2: 16 b.

14. Mu diodio yandi wabaka ntima miababakala babonsono ba Yuda ye bafidisa nsamu wau kwa ntinu: Vutuka kwaku ye sielo biaku biabionsono.

15. Buna ntinu wavutuka ye waluaka ku Yodani; kansi Yuda diakiluakila ku Ngilingali mu kika ntinu ye sabula ntinu mu Yodani.

16. Simei, mwan' a Ngela, mbenyaminita, watuka ku Bahulimi wasavuka mpe ye wanama bababakala ba Yuda mu kika ntinu Davidi.

17. Funda diababakala banama yandi batuka ku Benyamini, Siba mpe, wakala sielo mu nzo a Sauli, ye kumi ye bana batanu bababakala ye makumole masielo. Yau bamanasavuka ku Yodani mu vitila ntinu.

2 Sam. 9: 2, 10. 16: 1.

18. Kiansabudila kiasabuka mu sabula nzo antinu ye mu sadulwa, bonso bukazolele. Kansi Simei, mwan' a Ngela, wafukama vantadisi antinu, bu kakana sabuka Yodani,

19. ye wavova kwa ntinu: Bika mfumu ami kwantangila lufuma luami ko, ye lembwa banza yayibi yoyo yavanga sielo kiaku mu lumbu kina kiavaika mfumu ami, i ntinu, mu Yelusalemi; bika ntinu kwabanzila dio ko.

2 Sam. 16: 5 b.

20. Kadi sielo kiaku kimweni, vo yavola masumu ntangu yina; nkiangunu bwabu mpitidi mu nzo yayonsono ya

Yosefi mu kwenda kika mfumu ami ntinu.
21. Buna Abisai, mwan' a Seluya, wabula mbembo ye wavova: Kadi Simei kana vondwa mu diambu diodio koe? Keti yandi walevole kuswa kia Mfumu? 2 Sam. 16: 9.
22. Kansi Davidi wavutula: Nki antuadi ngiena ye yeno, lubana ba Seluya? Bwabu luzolele kala minkakidi miamie? Kadi bwabu muntu una vondwa mu Isaeli? Kadi buna kizaidi koe, vo ngieka ntinu kwa Isaeli bwabu? 1 Sam. 11: 13.
23. Mboki ntinu wavova kwa Simei: Kuna fwa ko. Ntinu wandila ndefi mu diodio. 1 Nt. 2: 8 b., 36 b.
24. Mefiboseti, mwan' a Sauli, wakulumuka mpe mu kika ntinu. Yandi katomisa malu mandi vo ngievo zandi ko ye kasukusa mvwatu miandi mpe ko, kasi ye lumbu kiakatuka ntinu, nate ye lumbu kikavutuka mu yenge.
25. Bu kaluaka ku Yelusalemi mu kika ntinu, buna ntinu wavova kwa yandi: Mu nkiama kwandama ko, Mefiboseti?
26. Yandi wavutula: Mfumu ami, i ntinu, sielo kiami kiambaba. Kadi sielo kiaku kiavova: Mono nzolele tula kiandu va mpund' ami ye tentama yo ye kwenda kwa ntinu; kadi sielo kiaku kitembilanga.
27. Kansi yandi wakela sielo kiaku kwa mfumu ami, i ntinu. Mfumu ami, i ntinu, keti wena bonso mpofi a Nzambi; nkiangunu navangi bwabu, bonso buuzolele. 2 Sam. 14: 17, 20. 16: 1 b.
28. Kadi nzo yayonsono yasami yakutu sendwa mu mfwilu kwa mfumu ami, i ntinu, mwanki watula sielo kiaku mu yau badilanga ku meza maku. Buna nki ansikulu diaka yena yami, ye mu nki ilenda vutuka bokila kwa ntinu. 2 Sam. 9: 10 b.
29. Ntinu wavova kwa yandi: Mu nkiama uvovele momo diaka? Mono ntele, vo ngeye ye Siba luna kaba mvwilu antoto una. 2 Sam. 16: 4.
30. Buna Mefiboseti wavova kwa ntinu: Bika kabonga yayonsono, mfumu ami, i ntinu, bu kavutukidi mu yenge.
31. Ngiladita Balisilai watuka ku Longelimi wakulumuka mpe, mboki wasabuka Yodani ye ntinu mu kumviokisa va Yodani. 2 Sam. 17: 27 b.
32. Buna Balisilai wakala wanuna beni: lunani luamvu. Yandi wavana biakala ntinu nsatu, ndieu bu kalengila ku Mahanaimi, kadi wakala bakala diamvwama beni. 1 Nt. 2: 7.
33. Ntinu wavova kwa Balisilai: Ngeye una kwenda yami, buna ngina kuyundula ku nzo ami mu Yelusalemi.
34. Kansi Balisilai wavutula kwa ntinu: Mvu nkwa ilenda vutuka kala moyo, bu ngina baluka ye ntinu ku Yelusalemi?
35. Bwabu mono ngiena lunani luamvu; kadi buna ilenda mona diswaswana va kati ye biambote ye biambi, evo sielo kiaku kina mona luvu mu bina biidianga vo mu bina biinwanga vo ilenda vutuka dimba bonso buyimbilanga minyimbidi miababakala ye miabakento? Buna sielo kiaku mu nkiama ngina mwesa mfumu ami, i ntinu, mpasi diaka.
36. Fikombe fiofio mu sabuka Yodani sielo kiaku kizolele nama ntinu. Kansi mu nkiama ntinu una kunsendila bobo?
37. Yambula sielo kiaku kavutuka, mpasi yafwila mu mbanz' ami mwena ndiamu asami ye mbut' ami. Kansi tala, eko kwena sielo kiaku Kimihami, unyambula kanama mfumu ami, i ntinu; umvangila, bonso buuzolele.
38. Buna ntinu wavova: Buna bika Kimihami kenda yami, ngina kumvangila bonso buuzolele. Mamonsono maulombele kwa mono ngina kuvangila.
39. Mboki bantu babonsono basabuka Yodani, ntinu wasabuka mpe. Ntinu wafiba Balisilai ye wansakumuna, mboki ndieu wavutuka ku nzo andi.
40. Ntinu wayenda ku Ngilingali, ye Kimihami wannama. Bantu babonsono batuka kwa Yuda banata ntinu kuna, mboki ndambu abantu ba Isaeli.
41. Kansi buna babakala babonsono ba Isaeli bayiza kwa ntinu ye bavova kwa yandi: Mpangi zeto, babakala ba Yuda, mu nkiama bakubeki mu nsweki ye basabudi ntinu ye nzo andi mu Yodani va kimosi ye babakala babonsono ba Davidi?
42. Babakala babonsono ba Yuda bavutula kwa babakala ba Isaeli: Keti ntinu ulutidi finangana yeto; buna mu nkiama lufweminanga bo? Kadi yeto tudidi lekwa biantinu evo tubeki nkailu miankaka kwa yandie?
43. Buna babakala ba Isaeli bavutula kwa babakala ba Yuda ye bavova: Yeto tulutidi yeno mu kumi diakunku mu ntinu ye buna mpe mu Davidi. Buna mu nkiama luatuyinini? Keti i yeto tuateka vovasana mu vutula ntinu eto? Kansi babakala ba Yuda

baluta vova mambu mambalu ye babakala ba Isaeli mafiuma. 2 Sam. 5: 1 b.

KAPU 20.

Ngit' a Seba. Bungubi bwa Yoabi kwa Amasa. Mfwilu a Seba. Bakuluntu ba Davidi.

Bwakala vo muntu wakimfunia wamonika, nkumbu andi Seba, mwan' a Bikili, mbenyaminita. Yandi wasika mpungi ye wavova: Yeto ka tuena ntuadi ye Davidi ko ye ka kunku kiadifwa mu mwan' a Isai ko. Bika Isaeli diavutuka ku nzo zau, muntu muntu ku nzo andi yakoto. 1 Nt. 12: 16.

2. Buna babakala babonsono ba Isaeli bakatuka kwa Davidi ye banama Seba, mwan' a Bikili; kansi babakala ba Yuda batatamana ye ntinu au ye banama yandi tuka ku Yodani ye nate ye ku Yelusalemi.

3. Davidi wavutuka ku Yelusalemi. Buna ntinu wabonga kumi diodio diabakento bakiavengama bakasisa mu kenga nzo, ye wabakotisa mu nzo yavanguka mu kebwa muna; yandi wabayundula, kansi kakota kwa yau ko. Muna bakala zikudulwanga nate ye lumbu kiau kiamfwilu, ye bakala mo bonso mafwola. 2 Sam. 15: 16. 16: 21 b.

4. Ntinu wavova kwa Amasa: Untumisina babakala ba Yuda mu lumbu tatu, mboki ngeye kibeni una kwiza vava. 2 Sam. 19: 13.

5. Buna Amasa wayenda tumisa Yuda; kansi waviokisa ntangu yoyo yikakambwa.

6. Buna Davidi wavova kwa Abisai: Bwabu Seba, mwan' a Bikili, una kutuvanga yayibi yilutidi yina ya Abasalomi. Bonga sielo biamfumu aku ye kunzoma, mpasi kana baka mbanza zasiamu ye luta kutuvanga mbivusu ko.

7. Buna babakala ba Yoabi ye bakeletita ye bapeletita ye makesa mamonsono bayenda kunzomi; bavaika mu Yelusalemi mu zoma Seba, mwan' a Bikili.

8. Kansi bu baluaka ku tadi diadinene ku Ngiboni, buna Amasa wabakika. Buna Yoabi wavwata yunga kianitu kikakala vwatanga, va ntandu akiau wavwata nsinga ye sabala mu kimpata kiakangwa mu luketo luandi; kansi bu kadiata kiavaika.

9. Yoabi wavova kwa Amasa: Ukolelie, mpangi ami? Buna Yoabi wasimba Amasa mu ngievo mu koko kwalubakala nkievo mu kumfiba.

10. Amasa bu kakikeba mu sabala ko kiakala mu koko kwa Yoabi, buna wanzoka mu vumu, ye ndia miandi miavaika va ntoto ye wafwa ye kakala nsatu azokwa diaka ko. Mboki Yoabi ye mpangi andi Abisai batatamana mu zoma Seba, mwan' a Bikili.
1 Nt. 2: 5. 2 Sam. 3: 27.

11. Kansi umosi mu sielo bia Yoabi watelama vana va yandi ye wabokila: Wonso ukwikamene mu Yoabi ye zolele tatamana ye Davidi bika kanama Yoabi.

12. Kansi Amasa bu kalambalala ye navilu-vilu mu menga mandi mu kati dianzila ye muntu wowo wamona, vo bantu babonsono basimpama, buna wakatula Amasa mu nzila ye wantula mu via ye watuba nlele va yandi, bu kamona, bonso bwasimpama babonsono bamvioka.

13. Bu kamana katulwa mu nzila, babonsono bavioka ye banama Yoabi mu zoma Seba, mwan' a Bikili.

14. Kansi ndieu wavioka mu makanda mamonsono ma Isaeli ku Abeli ye Bete-Maka ye mu Habelimi diadionsono; yau bakutakana ye bannama mpe.

15. Kansi bayiza ye bankakalala kuna ku Abeli ku Bete-Hamaka; bayudikila mbanza lumbu luakala nate ye ntungulu zasiamu. Mboki bantu babonsono ba Yoabi batima bintoko mu tulula lumbu.

16. Buna nkento wanduka mu mbanza wabokila: Luwa, luwa! Lukamba Yoabi kiza vava, kidi yamoka yandi.

17. Buna bu kaluaka kwa nkento, yandi wayuvula: Ngeye i Yoabi? Yandi watambudila: Inga. Yandi wavova kwa yandi: Nawe mambu masielo kiaku kiankento. Yandi watambudila: Ngieti wa.

18. Buna yandi wavova: Mu nsi nkulu bavova ebu: Bika bayuvula nduengoso ku Abeli; mboki balenda bo vanga.

19. Yeto tulutidi mu yenge ye kwikama mu Isaeli, ye ngeye weti tomba mu bunga mbanza, i mbuta mu Isaeli. Mu nkiama uzolele bunga fwa dia Mfumu?

20. Yoabi wavutula ye wavova: Ka bwa ko, ka bwa ko, vo ngina zola vonda ye bunga.

21. Ka bwa ko, kansi bakala ditukidi mu miongo mia Efalaimi, nkumbu andi Seba, mwan' a Bikili, wananguni koko kwandi kwa ntinu Davidi; lunyekula kaka, buna nzolele katuka mu mbanza.

Nkento wavutula kwa Yoabi : Ntu andi una sumbulwa nswalu va ntandu alumbu.

22. Buna nkento wanata nduengoso andi yanduenga kwa bantu babonsono, ye bazaka ntu a Seba, mwan' a Bikili, ye batuba wo kwa Yoabi ; buna yandi wasika mpungi, ye bamwangana ye bakatuka mu mbanza, muntu muntu ku nzo andi yakoto. Yoabi wavutuka kwa ntinu ku Yelusalemi.

23. Yoabi wayala nkangu wawonsono mu Isaeli, ye Benaya, mwan' a Yoyada, wayala bakeletita ye bapeletita.

2 Sam. 8: 16 b. 1 Nt. 4: 2 b. 1 Lus. 18: 15 b.

24. Adolami wakenga salu bialusalu, ye Yosafati, mwan' a Ahiludi, wakala nkongudidi.

25. Seya wakala nsoniki, ye Sadoki ye Abiatali bakala banganga.

26. Mboki nyailita Ila wakala mpe nganga kwa Davidi.

KAPU 21.

Malema mu mvu ntatu. Mbwilu akodi mu nkanu amenga a Sauli kwa bangibonita. Mvita ye bafilistea.

Kansi mu ntangu a Davidi malema mabwa ye makala ntangu zazonsono mu mvu ntatu ; buna Davidi wayuvudila mo va zizi kia Mfumu. Mfumu wavutula : Mu diambu dia Sauli ye nzo andi amasona mamenga, mu diambu dia bu kavonda bangibonita.

4 Mose 27: 21.

2. Buna ntinu watumisa bangibonita ye wamoka yau. Kansi bangibonita ka bakala baisaelita ko, kansi basadidila mu baamolita ; bana ba Isaeli bu babadila ndefi, Sauli watonta mu kubavonda mu vema kwandi kwa bana ba Isaeli ye Yuda. Yos. 9: 15, 19.

3. Davidi wavova kwa bangibonita : Nki ngina vanga mu diambu dieno, ye mu nki ngina bwila kodi, kidi luasakumuna fwa dia Mfumu ?

4. Bangibonita bavutula kwa yandi : Ka tulombanga palata ye wola kwa Sauli ye nzo andi ko, ka tulombanga mpe mu vonda muntu mu Isaeli ko. Yandi wavova : Buna nki lueti lomba, vo ngina vanga mu diambu dieno.

5. Yau bavutula kwa ntinu : Muntu wowo wazola kutuvonda ye watukana, kidi tuafukama ye lembwa sikila mu vuma mu nsi a Isaeli,

6. mu bana bandi bababakala bika babakala nsambodia bayekulwa kwa yeto, kidi tuabamanika vantadisi a Mfumu ku Ngiba dia Sauli, wasolwa kwa Mfumu. Ntinu wavova : Mono ngina kubayekula. 4 Mose 25: 4.

7. Kansi ntinu wakuta Mefiboseti, mwan' a Yonatani, mwan' a Sauli, mu diambu diandefi mu Mfumu yadisasana Davidi ye Yonatani, mwan' a Sauli.

1 Sam. 18: 3 b. 20: 15 b., 23, 42. 23: 18.

8. Kansi ntinu wabonga bana bole bababakala ba Lispa, mwana wankento wa Aya, bakabutila Sauli, Alamoni ye Mefiboseti, ye bana batanu bababakala ba Mikali, mwana wankento wa Sauli, bakabutila meholatita Adilieli, mwan' a Balisilai, 1 Sam. 18: 19. 2 Sam. 3: 7.

9. ye wabayekula kwa bangibonita, yau babazembidika va mongo vantadisi a Mfumu ; bafwa buna bena bansambodia. I mu lumbu biantete biangionzoko, mu mbadukulu angionzoko abali, bavondwa bonso bobo.

10. Buna Lispa, mwana wankento wa Aya, wabonga mvwatu andi wafwidi ye wayalumuna wo vana va mongo mu mbadukulu ansungi ayonzika, ye nate ye nlangu watuka mu zulu wapasumuka va yau walengila kuna mu kuba nuni zazulu mu miata va yau mu mwini ye bulu biankitu biansi mu fuku.

11. Davidi bu kasamununwa, bonso bwavanga Lispa, mwana wankento wa Aya, nkento wakiavengama wa Sauli,

12. buna Davidi wayenda landisa visi bia Sauli ye visi biamwan' andi Yonatani kwa bisi Yabesi mu Ngiladi bakatula bio mu nsweki mu vuma kina kiawanguka ku Bete-Sani kubazembudukwa kwa bafilistea, bafilistea bu babedisa Sauli va Ngiliboa.

1 Sam. 31: 11 b.

13. Bu kamana katula visi bia Sauli ye visi biamwan' andi Yonatani, buna visi biayau bazembudukwa biayonzukwa.

14. Mboki visi bia Sauli ye mwan' andi Yonatani biazikwa mu nsi a Benyamini ku Sela, mu ndiamu asandi Kisi ; mamonsono makamba ntinu mavangwa. Mboki Nzambi wawa lusambulu luansi. Yos. 18: 28.

15. Mvita yabwa diaka va kati ye bafilistea ye Isaeli. Davidi wakulumuka ye bantu bandi, ye banwanisa bafilistea ; kansi Davidi wanoka nitu.

16. Buna Yisibo-Benobi, umosi mu bana basinsi ba Lafa—dionga diandi diateza nkama tatu zasekeli biansongo, yandi wavwata mvwatu miamona—wabanza mu vonda Davidi.

17. Kansi Abisai, mwan' a Seluya, wayiza kunsadisa ye wabedisa mfilistea ye wamvonda. Buna babakala ba Davidi bandila ndefi ye bavova: Kulendi vutuka kwenda yeto ku mvita ko, kwidi zima mwind' a Isaeli.
2 Sam. 18: 3. 1 Nt. 11: 36. 15: 4. 2 Nt. 8: 19. Lumb. 132: 17.

18. Mboki mvita yabwa diaka ye bafilistea ku Ngobi; buna husaita Sibekai wavonda Safi, umosi mu bana basinsi ba Lafa. 1 Lus. 20: 4.

19. Diaka mvita yabwa ye bafilistea ku Ngobi; buna Elehanani, mwan' a Yaele-Olengimi, i mbetelehemita, wavonda ngatita Ngoliati, wakala ye dionga diena mva ufwanane ye nti ambwangulu.
1 Sam. 17: 7. 1 Lus. 20: 5.

20. Diaka mvita yabwa ku Ngati. Kuna kwakala bakala diantela beni diakala ye nlembo nsambanu va koko koko ye nlembo nsambanu va kulu kulu, buna miena va kimosi makumole ye ia; yandi mpe wakala mwan' asinsi dia Lafa.

21. Yandi wavweza Isaeli; buna yandi wabandwa kwa Yonatani, mwan' a Sima, mpangi a Davidi.
1 Sam. 16: 9. 2 Sam. 13: 3. 1 Lus. 2: 13.

22. Yau baia bakala bana basinsi ba Lafa ku Ngati ye babilama mu moko ma Davidi ye sielo biandi.

KAPU 22.

Davidi wavutula matondo kwa Mfumu mu ngolo zandi zambedoso zampulusu.

Davidi wavova kwa Mfumu mambu mankunga wau mu ntangu yina yantanina Mfumu mu moko mantantu miandi miamionsono ye mu moko ma Sauli. Lumb. 18: 1 b.

2. Yandi wavova: Mfumu i siamu kiami kiamongo, i siamu kiami ye ntanini ami, 5 Mose 32: 4.

3. Nzambi i tadi diami diamongo diitininanga, nkaku ami ye mpok' ami yampulusu, ntabulu ami ye ntinunu ami, mvulusi ami, i ngeye ukumpulusanga mu tana.
Lumb. 3: 3. 144: 2. Luk. 1: 69. Eb. 2: 13.

4. Mfumu, usikwanga beni, ikumbombidilanga ye mu ntantu miami ivuluswanga. Lumb. 146: 2.

5. Kadi mbula zalufwa zanzunga, mila miambungulu miampamuna,
Lumb. 55: 4.

6. nsinga miansi abafwa mianzinga, masiongi malufwa mambwila.
Lumb. 116: 3.

7. Kansi mono yabombidila Mfumu mu nzungu zami, inga, yanata mbombodolo ami kwa Nzambi ami. Mu vwala diandi kawila nding' ami, ye mbokolo ami yaluaka ku matu mandi.
Lumb. 3: 4. Yona 2: 3 b.

8. Buna ntoto wanikuka ye wazakama, tufulu tuazulu tuatentima; tuau tuanikuzulu, kadi nganzi zandi zakwama. Lumb. 68: 8.

9. Mwisi wafwita mu mbombo andi ye tia tumanisanga tuavaika mu nwa andi; makala matia masiunsumuka mu yandi.
2 Mose 19: 18. 24: 17. 5 Mose 4: 24. 32: 22.

10. Yandi wakulula zulu ye wakulumuka, tombe kiakala kunsi amalu mandi.

11. Yandi wayenda mu nkeluba ye watilumuka, yandi wamonika mu maveve mampeve.
Lumb. 99: 1. 104: 3. Yeh. 9: 3.

12. Yandi wakitula tombe fwokula dianzungidila: makabu manlangu, matuti mankobo.
Lumb. 97: 2. Yes. 45: 15. 50: 3.

13. Mu ncemono ku ntual' andi makala matia masiunsumuka.

14. Mu zulu Mfumu waduma, Nkwa kayengele wawakasa nding' andi.
Lumb. 29: 3.

15. Yandi wasika toto ye wabamwangisa, mpezomo ye wabacamingisa.
1 Sam. 7: 10. Lumb. 148: 8.

16. Ntanda miambu miasensa, tufulu tuantoto tuafukulwa mu lusembo lua Mfumu, mu tembo kianganzi zandi.

17. Yandi walambula koko kwandi muna kayengele ye wansimba, yandi wantombula mu nlangu miaminene.
Lumb. 32: 6. 69: 2 b. 144: 7.

18. Yandi wantanina mu ntantu ami wangolo, mu mbeni zami, kadi bandutila ngolo. 1 Sam. 23: 1 b.

19. Yau bambwila mu lumbu kiami kiakubu, kansi Mfumu wayika nsikumu ami.

20. Yandi wampaikisa mu vuma kiasadila; yandi wantanina, kadi wambona nkembo.

21. Mfumu ukunsendanga, bonso bwena lunungu luami; yandi ukumvutudilanga, bonso bwena mpedoso amoko mami. Yobi 22: 30. Lumb. 17: 1.

22. Kadi mono yakeba nzila za Mfumu ye kiasotuka mu Nzambi ami mu ludimbuku ko;

23. inga, nsiku miandi miamionsono yakeba va meso mami, ye kiavengama mu nkondo miandi ko.

24. Mono yasongula kwa yandi ye yakikeba mu vola lufuma.
1 Nt. 14: 8. 15: 5.

25. Nkiangunu Mfumu wamvutu-

dila, bonso bwakedi lunungu luami, bonso bwena mpedoso ami mu meso mandi. 1 Sam. 26: 23 b.

26. Kwa wakinzambi ukukisonganga kinzambi, kwa kesa diansongula ukukisonganga wansongula.

27. Kwa wavedila ukukisonganga wavedila, kansi kwa nkwa bumbangi ukukisonganga nkwa bumbangi.
3 Mose 26: 23 b. Zing. 3: 34. Yeh. 7: 27.

28. Ngeye uvulusanga bantu bazungulwanga, kansi meso maku matalanga kwa bankwa mianza ye ukubayinimisanga. Dan. 4: 33. Luk. 1: 51 b.

29. Inga, ngeye, Mfumu, i mwind' ami, kadi Mfumu ukitulanga tombe kiami kia. Lumb. 112: 4.

30. Inga, va kimosi ye ngeye ilenda bwisa minkangu, va kimosi ye Nzambi ami inangumukinanga tumbu.
Lumb. 60: 12. Fil. 4: 13.

31. Nzil' a Nzambi yena yalunga; nkungu za Mfumu zena zavedaswa. Yandi i nkaku kwa babonsono batininanga kwa yandi.
Lumb. 12: 6. Zing. 30: 5.

32. Kadi nani i Nzambi vo ka Mfumu ko ye nani i tadi diamongo vo ka Nzambi eto ko?
5 Mose 4: 35. 32: 39. 1 Sam. 2: 2.
Yes. 43: 11. 44: 6, 8.

33. Nzambi, i ngeye wakala nkaku ami yangolo, ngeye wavunga wansongula mu nzil' andi.

34. Wavanga malu mandi bonso mansungu, wantula va nzanza miami,
Hab. 3: 19.

35. walonga moko mami mu nwana ye moko mami mu leka ponza kiansongo! Lumb. 144: 1.

36. Ngeye wampana nkaku aku yampulusu, ye ngwilu aku yampanga waunene;

37. ngeye wasadisa mbuka mu malu mami kuyadiata, ye mbolongo zami ka zadekila ko. Lumb. 17: 5. 31: 8.

38. Mono yazoma ntantu miami ye yababunga; kiavutuka ko, nate ye yabafukisi.

39. Inga, mono yabafukisa ye yababedisa ye ka bavutuka telama ko; babwa kunsi amalu mami.

40. Ngeye wankanga ngolo mu luketo mu nwana, ngeye wadokimisa nkakidi miami kunsi ami.

41. Ngeye watinisa ntantu miami mu mono, mono yabunga bambela.

42. Batadidila yeku-yeku, kansi ka mwakala wabavulusa ko; kwa Mfumu, kansi yandi kabatambudila ko.
Yoa. 9: 31.

43. Mono yabatuta mfumfuta zanto, yabakosa ye yabadiata bonso mbole mu nzila.

44. Ngeye wantanina mu mvita zabantu bami, ngeye wankeba mu kala ntu kwa bangoi; makanda mabantu mandembolo zaya mayika sielo biami.

45. Banzenza bansonga luyinunu luau; mu diambu diakumu kaka bangwila. 5 Mose 33: 29.

46. Inga, kibakala kiabanzenza kiafumpuka; bakanga tuketo tuau ye basisa siamu biau.

47. Mfumu wakidi! Tadi diami diamongo diasikwa, bika Nzambi, i tadi diami diampulusu, kazangama!

48. Nzambi, i yandi wamvutudila ndinda ye watula bantu kunsi ami;

49. i ngeye wampaikisi mu ntantu miami ye wanzangudi va ntandu ankakidi miami, wantanini mu nkwa lulendo!

50. I kuma, Mfumu, nzolele kuvutula matondo mu bangoi ye yimbidila nkumbu aku masika. Loma 15: 9.

51. Kadi ngeye ungungisanga ntinu aku ndungunu yayinene, ye uvanganga nlemvo kwa kuswa kiaku, kwa Davidi ye nkun' andi ntangu yikayimani.
2 Sam. 7: 8 b.

KAPU 23.

Mambu ma Davidi mazimunina. Nsonokono amakesa mandi.

Mama i mambu ma Davidi mazimunina: Davidi, mwan' a Isai, vovele ebu, bakala diodio diazangulwa nseke, vovele ebu, kuswa kia Nzambi a Yakobi, nyimbidi wampwenia wa Isaeli:

2. Mpeve a Mfumu yimbokese, ye mambu mandi mena va ludimi luami;
Mat. 22: 43. Mav. 1: 16.

3. Nzambi a Isaeli vovele, tadi dia Isaeli divovele kwa mono: Uyadilanga bantu bwasonga i ndiena uyalanga mu vumi kia Nzambi.
Yes. 11: 2 b. Yel. 23: 5 b. 33: 15 b.

4. Yandi ufwanane ye kia kwansuka, ntangu bu yeti seluka, nsuka ukondolo matuti, biankunzu bu bitumbukanga mu ntoto, mwini bu uvingane mvula.
Lumb. 72: 6. Hos. 6: 3.

5. Inga, kadi ka bwenani bo koe mu nzo ami vantadisi a Nzambi? Keti yandi wawawasa luwawanu lukalumani ye mono, luakubama mu mambu mamonsono ye luasiamuswa. Inga, buna kana menisa yina yayonsono ko yena mpulusu ye kiese kwa monoe?
2 Sam. 7: 12 b.

6. Kansi bambi, buna bena bafwana-

ne ye mpanga zaloswa: ka basimbwanga mu koko ko.

7. Una katwa kubavalakana una vwata luazu biasengwa ye mva miamadionga; mboki bayokwanga ku tia va vuma kina.

8. Zazi i nkumbu zamakesa ma Davidi: Yosebi-Basebeti, i ntakemonita, ulutidi mu makesa, i yandi wasangata dionga diandi kwa nani diankama bavondwa kiamakulu. 1 Lus. 11: 10 b.

9. Wanlanda i Elasali, mwan' a Dodi, mwan' aahohita. Yandi i umosi mu makesa matatu manama Davidi, bu batiakwa kwa bafilistea bakutakana kuna ku mvita; buna babakala ba Isaeli bakatuka. 1 Lus. 27: 4.

10. Kansi yandi wasikila ye wavonda bafilistea, nate ye koko kwandi kwanoka ye kwasimbidila sabala mu nzalalela; Mfumu wabedisila bo mbedoso yayinene mu lumbu kina. Mboki bantu bavutuka ye bannama mu kwe pedi kaka.

11. Wanlanda i Sama, mwan' a Ange, i halalita. Ntangu yankaka bafilistea bakutakana kabu diamvimba, ye kuna kwakala via diafuluka mu lentile, ye bantu bataba mu bafilistea.

12. Buna yandi watelama mu kati diavia ye watanina dio ye wabedisa bafilistea; Mfumu wabedisila bo mbedoso yayinene.

13. Ntangu yankaka batatu mu makumatatu mababakala balutila bakulumuka ye baluaka mu nsungi ayonzika kwa Davidi, ku nluk' a Adulami, kabu diabafilistea bu diatua mu ndimb' a Lefaimi. 1 Sam. 22 1. 2 Sam. 5 18.

14. Kansi buna Davidi wakala ku siamu, buka kiankengila kiabafilistea bu kiakala ku Bete-Lehemi.

15. Davidi wamona ngunda ye wavova: Engwa, vo muntu zolele kumpana nlangu wandwa wanto a Bete-Lehemi ku mwelo ambanza!

16. Buna makesa momo matatu matumpuka mu tua kiabafilistea ye bateka nlangu mu nto a Bete-Lehemi ku mwelo ambanza, ye banata wo kwa Davidi. Kansi yandi kazola wo nwa ko, kansi watengula wo bonso nkailu andwa kwa Mfumu.

17. Kadi yandi wavova: Ka bwa ko, Mfumu, vo ngina bo vanga! Kadi ngina nwa menga mababakala bele mu nsisi yoyo mu mioyo miau? Yandi kazola wo nwa ko. Bwampila yoyo makesa momo matatu bavanga.

18. Abisai, mpangi a Yoabi, mwan' a Seluya, walutila batatu bankaka; ntangu yankaka wasangata dionga diandi kwa nkama tatu zavondwa. Wakala nkumbu yayinene mu yau batatu.

19. Yandi vele walutila yindu mu ntatu wowo, ye yandi wakala ntuti au, kansi kadedakana ye batatu babana bantete ko.

20. Benaya, mwan' a Yoyada, wakala mwan' abakala diakikesa ye diayindu diatuka ku Kabaseli, yandi wavonda ba Alieli babole ku Moabi, ye i yandi wakulumuka ye wavonda nkosi mu lubulu mu lumbu kiamvula zampembe.

21. Yandi wavonda mpe mwisi Ngipiti, wakala ntela waula, ye mwisi Ngipiti wakala mpe dionga mu koko kwandi; kansi yandi wamfinangana ye nkawa andi. Mu ngolo wakatula dionga mu koko kwamwisi Ngipiti ye wamvonda mu diandi dionga.

22. Bonso bobo bwavanga Benaya, mwan' a Yoyada. Yandi wakala nkumbu yayinene mu makesa matatu.

23. Yandi walutila yindu mu makumatatu momo, kansi kadedakana ko ye batatu bantete. Davidi wantula mu nkwikizi zandi.

24. Baba bavwilu mu makumatatu: Asaeli, m angi a Yoabi; Elahanani, mwan' a Dodo, watuka ku Bete-Lehemi; 1 Lus. 27. 7.

25. halodita Sama; halodita Elika;

26. palitita Helesi; Ila, mwan' antekoita Ikesi; 1 Lus. 27: 9 b.

27. anatotita Abieseli; husatita Mebunai;

28. ahohita Salamoni; netofatita Malai; 1 Lus. 27: 13.

29. Helebi, mwan' anetofatita Bana; Itai mwan' a Libai, watuka mu Ngiba mu kanda diabana ba Benyamini;

30. mpilingatonita Benaya; Hidai watuka mu ndimba mia Ngasi; 1 Lus. 27: 14.

31. alabatita Abi-Alaboni; mbalahumita Asamaveti;

32. nsalabonita Eliaheba; Bene-Yaseni; Yonatani;

33. halalita Sama; Ahiami, mwan' a Salali, i alalita;

34. Elifeleti, mwan' a Ahasibai, mwan' amakatita; Eliami, mwan' a Ahitofeli, i ngilonita; 2 Sam. 15: 12.

35. Heselo watuka ku Kalemeli; alibita Palai;

36. Yingali, mwan' a Natani watuka ku Soba; ngadita Bani;

37. amon ta Seleki; mbelotita Nalai, nati kiabiluazu kwa Yoabi, mwan' a Seluya;

38. yitilita Ila; yitilita Ngalebi;
39. hetita Ulia. Buna bena va kimosi bakala makumatatu ye nsambodia.
2 Sam. 11: 3, 6 b.

KAPU 24.

Bantu batangwa. Vunga. Disalu mu kianu kia Alavana.

Kansi nganzi za Mfumu zakwama diaka kwa Isaeli, ye wakwika Davidi kwa yau ye wavova: Wenda watanga Isaeli ye Yuda! 1 Lus. 21: 1.
2. Buna ntinu wavova kwa Yoabi, ntuti ankangu andi: Vioka mu makanda mamonsono ma Isaeli, tuka ku Dani nate ye ku Beli-Seba, ye tangisa bantu, kidi yazaya ntalu abantu, bonso buyena. 2 Mose 30: 12 b. Nkong. 20: 1.
3. Yoabi wavutula kwa ntinu: Bika Mfumu, Nzambi aku, kaniekisa bantu baba nkama nkama, kani yonso ntalu yayinene bena bwabu, ye bika mfumu ami, i ntinu, kamona bo mu maku meso. Kansi mu nkiama mfumu ami, i ntinu, uketamanga yampila yoyo?
4. Kansi mwanki ntumunu antinu yavangwa, Yoabi ye ntuti zankaka zankangu bu balembwa bo zola; nkiangunu Yoabi ye ntuti zankaka zankangu bavaika, ntinu bu katala, mu tangisa bantu mu Isaeli.
5. Yau basabuka Yodani ye batua ku Aloeli, ku lueka lualubakala luambanza mu ndimb' a Ngadi ye mu ntini ya Yaeseli. 5 Mose 2: 36. Yos. 13: 16.
6. Tuka kuna baluaka ku Ngiladi ye nsi a Tahetimi-Hodisi; mboki baluaka ku Dani-Yani ye mboki bayenda zungi ku Sidoni.
7. Mboki baluaka ku siamu bia Tilo ye ku mbanza zazonsono zabahivita ye zabakananita; va zimunina bakota mu nsi a Sude mu Yuda nate ye ku Beli-Seba.
8. Bu bamana vioka nsi yayonsono, vwa diangonda ye makumole malumbu mboki baluaka ku Yelusalemi.
9. Yoabi wakamba ntinu ntalu yalubundulu yasonga lutangulu luabantu: mu Isaeli mwakala nani diankama zamafunda mababakala balenda nwana bavwata sabala, ye babakala ba Yuda bakala nkama tanu zamafunda.
1 Lus. 27: 24.
10. Kansi ntim' a Davidi wandikitisa, bu kamana tangisa bantu, ye Davidi wavova kwa Mfumu: Mono mpolele masumu mamanene bwabu mu momo mampengi, kansi Mfumu, yambudila lufuma luasielo kiaku bwabu, kadi mpengi buzengi beni. 2 Sam. 12: 13.
11. Davidi bu katelama mu nsuka, mambu ma Mfumu mayiza kwa mbikudi Ngadi, moni ameso a Davidi, yandi wavova: 1 Sam. 9: 9. 22: 5.
12. Wenda wavova kwa Davidi: Mfumu vovele ebu: mambu matatu ngina kuyengula; nakisodila dimosi mu mau diuzolele, vo ngina vanga.
13. Buna Ngadi wayiza kwa Davidi ye wankamba mo. Yandi wavova kwa yandi: Zolele kwaku, vo malema mana kwiza mu nsi aku mu mvu nsambodia, evo vo ngeye una katwa taba mu mbeni zaku mu ngonda tatu, bu beti kuzoma, evo vunga kina bumina nsi aku mu lumbu tatu? Nayindudieti bwabu ye tala, kani nki amvutulu ngina vutula kwa yandi umfidisi.
Yel. 29: 17. Yeh. 6: 11 b.
14. Davidi wavutula kwa Ngadi: Mono ngiena mu nsuku antima wangolo. Kansi buna bika tuabwa mu koko kwa Mfumu, kadi nkend' andi wena waunene; mu koko kwamuntu kizolele bwa ko.
15. Buna Mfumu wafidisa vunga mu Isaeli, tuka mu nsuka nate ye ntangu yazengwa; mu ntangu yina lusambodia luamafunda mababakala bafwa mu bantu, tuka ku Dani nate ye ku Beli-Seba.
16. Kansi mpofi bu yalambula koko kwandi va ntandu a Yelusalemi mu bunga dio, buna Mfumu waniongululukila yoyo yambi, ye wavova kwa mpofi, i mbungi abantu: Bulungidi; vutula koko kwaku bwabu. Buna mpofi a Mfumu yakala ku kianu kianyebusita Alavana.
17. Kansi Davidi bu kamona mpofi yabanda bantu, wavova kwa Mfumu ebu: Keti mono mpolele masumu, i mono mpengi yayibi; kansi baba, kamba diami, nki bavengi? Bika koko kwaku kwambangumukina ye butu biami. 4 Mose 16: 22.
18. Ngadi waluaka kwa Davidi lumbu kina kimosi ye wavova kwa yandi: Wenda watedimisa disalu kwa Mfumu mu kianu kianyebusita Alavana.
19. Davidi wayenda, bonso bwakala mambu ma Ngadi, bonso bwakamba Mfumu.
20. Alavana bu katala ye wamona, vo ntinu ye sielo biandi baluaka kwa

yandi, wavaika ye wafukama va ntoto
va zizi kiandi kwa ntinu.
21. Alavana wavova: Mfumu ami,
i ntinu, mu nkiama lueki kwa sielo
kiaku? Davidi wavutula: Mu diambu
diasumba kianu kwa ngeye ye tungila
Mfumu disalu vana, kidi vunga kiale-
mbwa mu bantu.
22. Buna Alavana wavova kwa Da-
vidi: Mfumu ami, i ntinu, bika ka-
bonga ye yoka bikazolele. Tala, eko
kwena ngombe zankailu angioka ye
kalu diantutila ye vangu va zingombe
bonso nkuni.
23. Biabionsono, untinu, mono Alava-
na mpeni ntinu. Alavana wavova diaka
kwa ntinu: Bika Mfumu, Nzambi aku,
kakusila nlemvo.
24. Kansi ntinu wavutula kwa Ala-
vana: Ve, nzolele bio sumba kwa ngeye
mu ntalu yazengwa, kadi kizolele
yokila Mfumu, Nzambi ami, nkailu
angioka untambudi mu ka lekwa ko.
Buna Davidi wasumba kianu ye zi-
ngombe mu makumatanu masekeli bia-
palata.
25. Kuna Davidi watungila Mfumu
disalu ye wayoka nkailu miangioka ye
miamatondo. Mfumu wadimba lusa-
mbulu luansi, ye vunga kialembwa mu
Isaeli. 1 Lus. 22: 1. 2 Lus. 3: 1.

NKANDA WANTETE WA MINTINU.

KAPU 1.

Abisangi ku Sunemi wanatuka kwa Davidi. Adonia watonta kukiyadisa ntinu. Solomo i mvingidi a Davidi mu kiandu kiakitinu.

Ntinu Davidi wakala wanuna ye mvu
miamingi, ye wafukwa mavunga,
kansi kalendi kala yuku-yuku ko.
2. Buna sielo biandi biavova kwa
yandi: Bika Mfumu ami i ntinu, ka-
tombulwa ntaudi yankento yantwenia
yakidi ndumba, kidi kakala sielo kia-
ntinu ye kunkeba. Bika kalambalala
va lubumbulu luaku, buna mfumu ami,
i ntinu, una kala yuku-yuku.
3. Buna batomba ntaudi yankento
yampwenia mu nsi yayonsono ya Isaeli,
ye bamona Abisangi ku Sunemi ye
bantuala kwa ntinu.
4. Yandi i ntaudi yankento ya-
mpwenia, ye yandi wakeba ntinu ye
wansadila, kansi ntinu kakala ntuadi
ye yandi ko.
5. Kansi Adonia, mwan' a Hangiti,
wakizangula ye wavova: I mono ngina
kala ntinu. Yandi wabaka makalu ye
mintentami, mboki mpe makumatanu
mababakala bayungusa ku ntual' andi.
2 Sam. 3: 4. 15: 1. 1 Lus. 3: 2.
6. Sandi ka diazola kumvanga kiadi
ko mu vova: Mu nkiama uvengi bo?
Yandi wakala mpe ntoko beni; mbut'
andi wazimunina kumbuta ye Abasa-
lomi watekila. 2 Sam. 14: 25.
7. Yandi wabadika kambana ye Yo-
abi, mwan' a Seluya, ye nganga Abia-
tali, ye yau babundana ye Adonia ye
bansadisa. 1 Nt. 2: 22, 28.
8. Kansi nganga Sadoki ye Benaya,
mwan' a Yoyada, ye mbikudi Natani,
Simei, Lei ye makesa ma Davidi ka
bakundana ye Adonia ko. 2 Sam. 23: 8 b.
9. Adonia wavonda mameme ye zi-
ngombe ye bana bangombe bavuluka
ku tadi dia Soheleti diena ku nto a
Longeli; kuna yandi watumisa mpangi
zandi zazonsono, bana bantinu, ye
babakala babonsono ba Yuda, sielo
biantinu. Yos. 15: 7. 18: 16.
10. Kansi mbikudi Natani, Benaya,
makesa ye mpangi andi Solomo ka ba-
tumuswa kwa yandi ko.
11. Buna Natani wavova ebu kwa
Bata-Seba, mbut' a Solomo: Keti ngeye
wilu, vo Adonia, mwan' a Hangiti,
weka ntinu; kansi mfumu eto Davidi
kazaidi ko.
12. Ka diambu ko, mono nzolele ku-
luengisa, kidi wavukisa moyo aku ye
moyo amwan' aku Solomo.
13. Kota kwa ntinu Davidi ye vova
kwa yandi: Kadi ngeye kibeni, mfumu
ami, i ntinu, kwasila sielo kiaku kia-
nkento mu ndefi ko ye wavova: mwan'
aku Solomo una kumpingana mu ki-
tinu; yandi una vwanda va kiandu
kiami? Buna mu nkiama Adonia
weka ntinu?
14. Bu weti moka ye ntinu muna,

ngina kulandila ye kota ye nungisa mambu maku.

15. **B**una Bata-Seba wakota kwa ntinu mu vinga, kansi ntinu wakala wanuna beni. Abisangi ku Sunemi wasadila ntinu.

16. Bata-Seba wayinama ye wafukamana ntinu. Buna ntinu wayuvula : Nki ukondolo? Yandi wavova kwa yandi :

17. Mfumu ami, keti ngeye kibeni wasila sielo kiaku kiankento mu ndefi mu Mfumu, Nzambi aku : mwan' aku Solomo una kumpingana mu kitinu ; yandi una vwanda va kiandu kiami.

18. Kansi tala, bwabu Adonia weka ntinu, bu ulembolo bo zaya, mfumu ami, i ntinu.

19. Yandi vondele ngombe zambakala ye bana bangombe bavuluka ye mbidi amameme, ye yandi utumisi bana babonsono bababakala bantinu ye nganga Abiatali ye Yoabi, ntuti ankangu ; kansi sielo kiaku Solomo katumisi ko.

20. Bwabu meso ma Isaeli diadionsono masungamene ngeye, mfumu ami, i ntinu, mu tala, vo ngeye una kubakamba wonso una vingana mfumu ami, i ntinu, mu vwanda va kiandu kiandi.

21. Nga buna kala, vo mfumu ami, i ntinu, bu umeni kwenda vundi kwa mase maku, vo mono ye mwan' ami Solomo tuna banzulwa bonso bankwa miankanu.

22. Bu kakala mokanga ye ntinu, mbikudi Natani wayiza.

23. Ntinu wakambwa bo ye bavova : Mbikudi Natani weka vava. Bu kakota kwa ntinu, kafukama va ntoto va zizi kiandi kwa ntinu.

24. Natani wavova : Mfumu ami, i ntinu, kamba, i ngeye wavovele, vo Adonia una kuvingana kitinu, ye vo yandi una vwanda va kiandu kiaku?

25. Kadi bwabu yandi kulumukini ye vondele ngombe zambakala ye bana bangombe bavuluka ye mbidi amameme ye tumisi bana babonsono bababakala bantinu ye ntuti ankangu ye nganga Abiatali, ye bwabu beti dia ye nwa vantadisi andi ye beti bokila : Bika ntinu Adonia kavuka !

26. Kansi mono, i sielo kiaku, ye nganga Sadoki ye Benaya, mwan' a Yoyada, ye sielo kiaku Solomo katutumusu kwa yandi ko.

27. Kanivo diodio ditukidi kwa mfumu ami, i ntinu, kansi kuzaikisi sielo biaku ko, wonso una vingana mfumu ami, i ntinu, mu vwanda va kiandu kiandi.

28. **B**una ntinu Davidi wavutula ye wavova : Lutumisa Bata-Seba ! Bu kaluaka kwa ntinu ye watelama vantadisi antinu,

29. ntinu wadia ndefi ye wavova : Kasi mu Mfumu amoyo, i yandi wankudidi mu nzungu zazonsono,

2 Sam. 4:9.

30. bonso buyakusila mu ndefi mu Mfumu, Nzambi a Isaeli, bu yavova : mwan' aku Solomo una kumpingana mu kitinu ; yandi una vwanda va kiandu kiami mu fulu kiami, i bobo nzolele vanga lumbu kiaki.

31. Buna Bata-Seba wayinika zizi va ntoto ye wafukamana ntinu ye wavova : Bika mfumu ami, i ntinu Davidi, kavuka ntangu yikayimani !

32. **N**tinu Davidi wavova : Lutumisa nganga Sadoki ye mbikudi Natani ye Benaya, mwan' a Yoyada. Bu baluaka kwa ntinu,

33. ntinu wavova kwa yau : Lunata sielo biamfumu eno ye lutula mwan' ami Solomo va kiami mula ye luntuala ku Ngihoni. 2 Lus. 32: 30. 33 : 14.

34. Kuna nganga Sadoki ye mbikudi Natani bika bankusa kitinu kwa Isaeli, mboki luna sika mpungi ye boka : Bika ntinu Solomo kavuka.

35. Mboki luna baluka vava ku nim' andi, ye bu kana luaka, si kavwanda va kiandu kiami, ye una kala ntinu mu fulu kiami. Kadi i yandi ntumbidi mu kala ntinu kwa Isaeli ye Yuda.

36. Buna Benaya, mwan' a Yoyada, wavutula kwa ntinu ye wavova : Ameni ! Bika Mfumu, Nzambi amfumu ami, i ntinu, kavova bo mpe !

37. Bonso bwakedi Mfumu ye mfumu ami, i ntinu, bika kakadila bo mpe ye Solomo ! Inga, bika kalutisila kiandu kiandi mu ngolo ye mu kiandu kiamfumu ami, i ntinu Davidi.

38. **B**una Sadoki ye mbikudi Natani ye Benaya, mwan'a Yoyada, bakulumuka va kimosi ye bakeletita ye bapeletita ye batula Solomo va mula kiantinu Davidi ye bantuala ku Ngihoni.

2 Sam. 8: 18. 1 Lus. 18: 17.

39. Nganga Sadoki wabonga mpok amazi mu nzo yakoto ye wakusa Solomo. Mboki basika mpungi, ye bantu babonsono baboka : Bika ntinu Solomo kavuka !

1 Sam. 10: 24. 2 Nt. 11: 12. 1 Lus. 29: 22.

40. Mboki bantu babonsono babaluka ku nim' andi, bu basika konki ye

basonga kiese kiau mu mayangi mamanene, vo ntoto ukutu basuka mu diambu diambokolo zau.

41. Kansi Adonia ye babonsono batumuswa bakala yandi bawa bo, bu bamana dia. Yoabi bu kawa ntendono ampungi kavova: Mu nkiama mayoyila momo mawakane ku mbanza?

42. Bu kakala vovanga, tala, buna Yonatani, mwan' anganga Abiatali, wayiza; Adonia wavova: Wiza, kadi ngeye i muntu wasonga ye keti wena ye nsamu wambote wakiese mu kamba.

43. Yonatani wavutula ye wavova kwa Adonia: Mu kedika! Mfumu eto, ntinu Davidi, vengi Solomo ntinu.

44. Ntinu fidisi nganga Sadoki ye mbikudi Natani ye Benaya, mwan' a Yoyada, va kimosi ye yandi ye bakeletitaye bapeletita,ye bantudidi va mula kiantinu.

45. Mboki nganga Sadoki ye mbikudi Natani ku Ngihoni bankusidi kitinu, ye mboki bakatukidi kuna mu mayangi, ye mbanza yamvimba yeka viongolo-viongolo. I mayoyila momo maluwilu.

46. Bwabu Solomo mpe vwendi va kiandu kiantinu.

47. Mboki sielo biantinu bizi sakumuna mfumu eto, i ntinu Davidi, ye bavovele: Nzambi aku bika kalutisila nkumbu a Solomo mu nkumbu aku ye lutisila kiandu kiandi ngolo mu kiandu kiaku! Ntinu sambidi kukalambalele va ntand' andi.

48. Ntinu vovele mpe ebu: Bika Mfumu, Nzambi a Isaeli, kasikwa, uvwandisi mvingidi va kiandu kiami, bu mbweni bo mu mami meso!

49. Buna yau babonsono batumuswa bakala kwa Adonia bapamuka ye batelama ye bakatuka, muntu muntu yandi nzila.

50. Kansi Adonia watina Solomo beni ye watelama ye wakatuka ye wasimba mpoka zadisalu. 2 Mose 27: 2.

51. Solomo wakambwa: Tala, Adonia weti tina ntinu Solomo; nkiangunu simbidi mpoka mu disalu ye vovele: Bika ntinu Solomo kansila bwabu mu ndefi, vo kana vonda sielo kiandi mu sabala ko.

52. Buna Solomo wavova: Vo yandi zolele kala muntu wasonga, buna lusuki luantu andi ka luna sotuka va ntoto ko; kansi vo una monwa yayibi, buna una fwa. 1 Sam. 14:45.

53. Mboki Solomo wafidisa ntumwa ye wankatula mu disalu; yandi wayiza fukama kwa ntinu Solomo. Buna Solomo wavova kwa yandi: Wenda ku nzo aku!

KAPU 2.

Mambu mazimunina ma Davidi kwa Solomo. Mfwilu andi ye ndiamusu andi. Adonia, Abiatali Yoabi ye Simei bavutulwa ndiunda.

Ntangu bu yafinama, Davidi bu kana fwa, buna wakamba mwan' andi Solomo ye wavova:

2. Bwabu si ngienda nzila yanza yayonsono; buna nakadi kwaku kikesa ye kala kibakala. Yos. 23: 14.

3. Keba momo makukembi Mfumu, Nzambi aku, mu keba, mpasi wadiata mu nzila zandi ye keba mina miandi, nkondo ye nsiku miandi ye kimbangi kiandi, bonso bwasonukwa mu mina mia Mose, kidi wabaka zazu mu mamonsono mauvanganga mwamonsono muuna tadisa,
5 Mose 17: 18 b. 29: 9. Yos. 1: 7 b. 23: 6.

4. kidi Mfumu kayendisa mambu mandi detila makavova kwa mono bu kavova: Vo bana baku bana keba nzil' au ye bana diata vantadisi ami, mu kwikama ye mu ntima miau miamionsono ye miela miau miamionsono, buna—yandi wavova—ngeye kuna kondwa mwan' asinsi mu kiandu kia Isaeli ko.
2 Sam. 7: 12. Lumb. 132: 11 b.

5. Mboki keti uzaidi mavengi Yoabi, mwan' a Seluya, kwa mono, i makavanga kwa ntuti zazole zankangu mu Isaeli, Abineli, mwan' a Neli, ye Amasa, mwan' a Yeteli, bonso bukababema, ye watengula menga mu ntangu ayenge nkievo mwakedi mvita, ye wayambula menga miza va nsinga ukavwata mu luketo luandi, ye va nsampatu zikavwata mu malu nkievo mwakedi mvita. 2 Sam. 3: 27. 20: 9 b.

6. Nkiangunu vanga bwabu, bonso bwena nduenga zaku ye kuyambulani mvu zandi zakulumuka mu yenge mu nsi abafwa ko.

7. Kansi una vanga nkenda kwa bana bababakala bangiladita Balisilai, mpasi bakala ye yau badianga va meza maku; kadi bonso bobo bampangila, bu yataba mu mpangi aku Abasalomi.
2 Sam. 17: 27 b. 19: 31 b.

8. Mboki Simei, mwan' a Ngela, mbenyaminita ku Bahulimi, wena yaku, ndieu wandevula ndevolo zangolo mu lumbu kina kiyayenda ku Mahanaimi,

kansi mboki wayiza kunkika ku Yodani, bu yandila ndefi mu Mfumu ye yavova: Kina kuvonda mu sabala ko. 2 Sam. 16: 5 b. 19: 16 b.

9. Kansi bwabu kuna yambula kakondwa ndongi ko, kadi ngeye i muntu wanduenga ye tomene zaya, bonso buuna kumvangila, mpasi una yambula mvu zandi zakulumuka mu menga mu nsi abafwa.

10. Davidi wayenda vundi kwa mase mandi ye wadiamuswa mu mbanz' a Davidi. 2 Sam. 5: 7. Mav. 2: 29. 13: 36.

11. Ntangu yina yayala Davidi mu Isaeli yakala makumaia mamvu, ku Hebeloni wayala mvu nsambodia, ye mu Yelusalemi wayala makumatatu ye mvu ntatu.
2 Sam. 5: 4 b. 1 Lus. 3: 4. 29: 26 b.

12. Solomo wavwanda va kiandu kiasandi Davidi, ye lulendo luakitinu kiandi luasiamuswa nangwi.

13. Kansi Adonia, mwan' a Hangiti, wayiza kwa Bata-Seba, mbut' a Solomo. Buna yandi wayuvula: Wizidi mu yengie? Yandi watambudila: Inga.

14. Mboki yandi wavova: Mono mbeki diambu diambokina ye ngeye. Yandi wavova: Navovi.

15. Buna yandi wavova: Ngeye kibeni zaidi, vo kitinu kiavuwa kwa mono, ye vo Isaeli diadionsono diansungamana mu tala, vo ngina kala ntinu. Kansi buna kitinu kiakatuka yami ye kiayika kiampangi ami, mu ntuadulu a Mfumu kiayika kiandi.
1 Nt. 1: 5 b. 1 Lus. 22: 9 b. 28: 5.

16. Bwabu mbeki ndombolo yimosi kaka kwa ngeye. Bika kwansindika ko. Yandi wavova kwa yandi: Navovi.

17. Buna yandi wavova: Kamba ntinu Solomo—kadi ngeye kuna sindukwa kwa yandi ko—vo una kunkwedisa Abisangi ku Sunemi. 1 Nt. 1: 3 b.

18. Bata-Seba watambudila: Mbote! Mono kibeni ngina kumokisina kwa ntinu.

19. Buna Bata-Seba wakota kwa ntinu Solomo mu kummokisa mu Adonia. Buna ntinu watelama ye wankika ye wayinama kwa yandi ye mboki wavwanda va kiandu kiandi; kiandu kiatulwa mpe kwa mbut' antinu, ye yandi wavwanda va lueka luandi lualubakala.

20. Mboki wavova: Mono mbeki ndombolo yimosi kaka kwa ngeye. Bika kwansindika ko. Mfumu wamvutula: Kamba ndombolo aku, mbut' ami; kizolele kusindika nkutu ko.

21. Buna yandi wavova: Kwedisa Abisangi ku Sunemi kwa mpangi aku Adonia.

22. Kansi ntinu Solomo wavutula ye wavova kwa mbut' andi: Mu nkiama ulombele Abisangi ku Sunemi kaka kwa Adonia? Buna ngeye mpe lenda kunlombila kitinu—keti yandi i kota diami—inga, kwa yandi ye kwa nganga Abiatali ye kwa Yoabi, mwan' a Seluya. 1 Nt. 1: 7, 19.

23. Ntinu Solomo wadia ndefi mu Mfumu ye wavova: Bika Nzambi kamvutula ndinda bwabu ye mu ntangu yina kwiza, vo Adonia kana futa moyo andi ko, bu kavovele momo.

24. Bwabu, kasi mu Mfumu amoyo, i yandi wansola ye wamvwandisa va kiandu kiasami Davidi, ye wantungidi nzo, bonso bwena nsilulu andi: bwabu Adonia una vondwa.

25. Mboki ntinu Solomo wafidisa muntu ye wavangikisa bo mu Benaya, mwan' a Yoyada; ndieu wambidika ye i mbwe fwe.

26. Kwa nganga Abiatali ntinu wavova: Wenda ku mvwilu zaku zantoto ku Anatoti, kadi ngeye ufwanane mu vondwa; kansi bwabu kizolele kuvonda ko, bu uneti nkela ya Mfumu, Mfumu, ku ntual' asami Davidi, ye bu walungulu mpe mu tulungulu tuatonsono tualungwa sami.
1 Sam. 22: 20 b. 2 Sam. 15: 24.

27. Solomo wakuba Abiatali ye kanyambula kakaladiaka ngang' a Mfumu ko; kidi mambu ma Mfumu menda detila, i mau makavova ku Silo mu nzo a Eli. 1 Sam. 2: 30 b.

28. Kumu kiadiodio bu kialuaka kwa Yoabi—kadi Yoabi wasotuka ye wakundana ye Adonia, mpeleko kakundana ye Abasalomi ko—buna Yoabi watinina ku nzo yakoto ya Mfumu ye wasimba mpoka zadisalu.

29. Kansi ntinu Solomo bu kazaya, vo Yoabi watinina ku nzo yakoto ya Mfumu, ye vo yandi watelama va disalu, Solomo wafidisa Benaya, mwan' a Yoyada, ye wavova: Wenda wambidika. 1 Nt. 1: 50.

30. Benaya bu kayiza ku nzo yakoto ya Mfumu, wavova kwa yandi: Ntinu vovele ebu: Katuka vava. Kansi yandi wavutula: Ve; vava nzolele fwila. Buna Benaya wazaikisa bo kwa ntinu ye wavova: Ebu Yoabi vovele, ebu kamvutudidi.

31. Ntinu wavova kwa yandi: Vanga, bonso bukavovele, nambidiki ye

unzika, kidi wakatudila bo mfuka kwa mono ye nzo asami mu diambu diamenga matengula Yoabi mu nana.
2 Mose 21: 14.

32. Bika Mfumu kayambula menga mandi mavutuka va wandi ntu, bu kabidika babakala bole banlutila mu lunungu ye mbote ye wababema mu sabala, kansi sami Davidi kazaya bo ko, i Abineli, mwan' a Neli, ntuti ankangu mu Isaeli, ye Amasa, mwan' a Yeteli, ntuti ankangu mu Yuda.
2 Sam. 3: 27. 20: 9 b.

33. Inga, menga mau mana vutuka va ntu a Yoabi ye ntu miankun' andi ntangu yikayimani. Kansi bika Mfumu kayambula Davidi ye nkun' andi, nzo andi ye kiandu kiandi bamona yenge ntangu yikayimani. 2 Sam. 3: 29.

34. Buna Benaya, mwan' a Yoyada, wayenda kumbidika ye wamvonda; yandi wazikwa mu nzo andi mu nsi yankatu.

35. Ntinu wavingisa Benaya, mwan' a Yoyada, mu fulu kiandi kwa nkangu; ntinu wavingisa nganga Sadoki mu fulu kia Abiatali.
1 Sam. 2: 35. 1 Nt. 4: 4. 1 Lus. 29: 22.

36. Mboki ntinu watumisa Simei ye wavova kwa yandi: Nakitungila nzo mu Yelusalemi ye kala muna; kuna mo vaika ko, kani eku vo ekuna.

37. Kadi bika wazaya, vo mu lumbu kina kiuna vaika ye sabuka fimwila fia Kidiloni fwa una fwa. Buna menga maku mana kwiza va waku ntu.

38. Simei wavova kwa ntinu: Mauvovele mena mabiza; bonso buvovele mfumu ami, i ntinu, i bobo sielo kiaku una vanga. Simei wakala ku Yelusalemi ntama beni.

39. Kansi mvu ntatu mboki bwakala, vo sielo biole biataba kwa Simei, ye kuna Akisi, mwan' a Maka, ntinu ku Ngati. Simei wasamununwa bo ye bavova: Bwabu sielo biaku biena ku Ngati. 1 Sam. 27: 2.

40. Buna Simei wananguka ye wakanga kiandu va mpund' andi ye wayenda kwa Akisi ku Ngati mu tomba sielo biandi; mboki wakatuka kuna ye wavaikisa sielo biandi ku Ngati.

41. Solomo bu kazaya, vo Simei wakatuka mu Yelusalemi ye wayenda ku Ngati ye wavutuka,

42. buna ntinu watumisa Simei ye wavova kwa yandi: Keti mono yakudikisi ndefi mu Mfumu ye yatele ye yavovele kwa ngeye: Bika wazaya diadi, vo mu lumbu kina kiuna vaika ye kwenda kani eku vo ekuna fwa una fwa. Ngeye wamvutudila: Mangwilu bwabu mena mabiza.

43. Buna mu nkiama kubenzi mu ndefi mu Mfumu ye mu nkondo uyakuvana ko?

44. Ntinu wavova diaka kwa Simei: Ngeye kibeni zaidi yambi yayonsono yizeyi ntim' aku yiwavanga kwa sami Davidi. Bwabu Mfumu una yambula yayibi yaku yavutuka va waku ntu.
2 Sam. 16: 5 b. Lumb. 54: 5. 62: 12.

45. Kansi ntinu Solomo una sakumunwa, ye kiandu kia Davidi kina siamuswa vantadisi Mfumu ntangu yikayimani.

46. Mboki ntinu watuma Benaya, mwan' a Yoyada; yandi wavaika ye wambidika ye i mbwe fwe. Kitinu kiasiamuswa mu koko kwa Solomo.

KAPU 3.

Nkwedolo a Solomo. Yandi wayoka minkailu ye walotwa ndozi ku Ngiboni. Nduenga zandi mu kongudila.

Solomo wabamba kizitu ye Falao, ntinu ku Ngipiti; yandi wakwela mwana wankento wa Falao ye wankotisa mu mbanz' a Davidi, nate ye wamana tunga nzo andi ye nzo a Mfumu ye lumbu luazungidila Yelusalemi.
1 Nt. 7: 8. 9: 27.

2. Kadi bantu bayoka minkailu va vuma bianangama, nzo bu yalembwa tungwa kwa nkumbu a Mfumu nate ye ntangu yina. 2 Lus. 33: 17.

3. Solomo wazola Mfumu ye wanama nkondo miasandi Davidi, kansi mwanki wayoka minkailu ye wakwika biamfwitisila mwisi va vuma bianangama.

4. Ntinu wayenda ku Ngiboni mu yoka minkailu kuna, kadi kuna i vuma kianangama kialutila; Solomo wayoka funda diaminkailu va disalu kuna.
1 Lus. 16: 39 b. 21: 29. 2 Lus. 1: 3 b.

5. Buna Mfumu wakizaikisa kwa Solomo ku Ngiboni mu ndozi mu fuku; Nzambi wavova: Undomba bionso bingina kuvana. 2 Lus. 1: 7 b.

6. Solomo wavutula: Ngeye vengi nlemvo waunene kwa sielo kiaku, sami Davidi, bu kadieti vantadisi aku mu kwikama, lunungu ye diela diasonga kwa ngeye, ye ngeye wankebila nlemvo wau waunene ye wamvana mwana una vingana kiandu kiandi—keti buvengo bwabu. 1 Nt. 1: 48.

7. Inga, bwabu ngeye Mfumu, Nzambi ami, uvingisi sielo kiaku kitinu mu sami Davidi; kansi mono yakidi toko diantwenia dilembolo toma zaya vanga salu biami.
8. Sielo kiaku kiena vava mu bantu baku, i yau bawasola, i bantu bena ntalu yayinene, vo ka balendi tangakana vo bikwa ntalu ko mu diambu diantalu au yayinene. 1 Mose 13: 16. 1 Nt. 4: 20.
9. Nkiangunu vana sielo kiaku ntima wangwila, mpasi kakala nkongudidi kwa bantu baku ye swaswasa mambote ye mambi; kadi nga nani lenda kala nkongudidi kwa bantu baku baba babingi?
10. Solomo bu kalomba mampila yoyo, bwazolakana kwa Mfumu.
11. Nzambi wavova kwa yandi: Bu ulombele mampila yoyo ye kulombele moyo waula ko vo kimvwama ko vo mioyo miantantu miaku ko, kansi ulombele nduenga mu wa ye kongudila,
12. tala, nkiangunu mono nzolele vanga, bonso buwena ngunda; tala, iveni ntima wanduenga ye wanduka wampila yoyo vo kifwani kiaku kialembwa kutekila, ye vo kifwani kiaku ka kina mpe kulandila ko.
1 Nt. 4: 31. 10: 23 b. Mpovi 1: 16.
13. Mboki iveni mpe maulembolo kundomba, i kimvwama ye nzitusu, ye ka umosi nkutu ko mu mintinu una kala kifwani kiaku mu ntangu zaku zazonsono. Mat. 6: 33.
14. Vo una diata mu nzila zami ye una keba nkondo miami ye nsikudukusu zami, bonso bwavanga saku Davidi, buna ngina kuzingisa moyo ntama.
5 Mose 4: 40.
15. Mboki Solomo wasikama ye wamona vo i ndozi. Bu kaluaka ku Yelusalemi, wafinama vantadisi ankela yaluwawanu lua Mfumu ye wayoka nkailu miangioka ye wanata nkailu miamatondo, mboki wavanga mbuluku kwa sielo biandi biabionsono.
16. Mu ntangu yina nsuza zole zayiza kwa ntinu ye baluaka kwa yandi.
17. Nkento umosi wavova: Ungwila, mfumu. Mono ye nkento wau tukalanga mu nzo yimosi. Mono yabutidi mwana mu nzo ye yandi.
18. Mu lumbu kiantatu, bu mbeni buta mwan' ami, nkento wowo wabutidi mpe mwana. Yeto tuakala va kimosi, ye muntu wanzenza kakala yeto muna mu nzo ko; yeto bole kaka tuakala muna mu nzo.
19. Kansi fuku diankaka mwan' ankento wau wafwa, kadi yandi walambalala va wau ye ufwidi nkutu.
20. Buna yandi watelama mu fuku ye wakatula mwan' ami va lueka luami, sielo kiaku kiankento bu kialeka, ye wantula va lubumbulu luandi; kansi mwan' andi wafwa katula va lubumbulu luami.
21. Bu yatelama mu nsuka mu yemika mwan' ami, buna yamona, vo wakala wafwa; kansi bu yatoma kuntala mu nsuka, buna yamona, vo ka i mwan' ami ko uyabutidi.
22. Buna nkento wankaka wavova: Ka bwa ko. Mwan' ami i ndieu wena moyo, ye mwan' aku i ndieu wena wafwa. Kansi wantete wavutula: Ka bwa ko. Mwan' aku i wowo ufwidi, ye mwan' ami i wau wena moyo. Bobo babindasanana mpaka vantadisi antinu.
23. Buna ntinu wavova: Ndieu vovele: Eu, i wowo wena moyo, i mwan' ami, ye mwan' aku i wowo wena wafwa. Endu vovele: Ka bwa ko. Mwan' aku i wowo wena wafwa, ye mwan' ami i wau wena moyo.
24. Mboki ntinu wavova: Tuala sabala! Sabala bu kianatwa kwa ntinu,
25. ntinu wavova: Lubasa mwana wena moyo mu ndambu zole ye vana ndambu mosi kwa umosi ye ndambu yankaka kwa wankaka.
26. Kansi buna nkento wavwa mwana wena moyo wavova kwa ntinu—kadi ntim' andi wavizuka mu zola kwa mwana—yandi wavova: Ungwila, mfumu; namvani mwana wena moyo; ka luvondani wo ko! Kansi wankaka vo: Bika wakala ka wami ko ye ka waku ko; lubasa wo. Yes. 49: 15.
27. Buna ntinu wavutula ye wavova: Lumvana mwana wena moyo; ka luvondani wo ko. I yandi mbut' andi.
28. Isaeli diadionsono bu diawa nzengolo yazengila ntinu, bavumina ntinu, kadi bamona, vo nduenga za Nzambi zakala yandi mu zengila bwasonga.

KAPU 4.

Bakuluntu ba Solomo ye nzitusu andi. Nduenga zandi.

Ntinu Solomo wakala ntinu kwa Isaeli diadionsono.
2. Baba bakala babakala bandi balutidi: Asalia, mwan' a Sadoki, i nganga;
3. Eliholefi ye Ahia, bana ba Sisa, i

minsoniki ; Yosafati, mwan' a Ahiludi, i nkongudidi ;
4. Benaya, mwan' a Yoyada, ngudi antuti ankangu ; Sadoki ye Abiatali, i zinganga ; 1 Nt. 2: 26 b., 35.
5. Asalia, mwan' a Natani, ngudi ankengi ; Sabudi, mwan' a Natani, i nganga, i nkundi antinu ;
6. Ahisali, ngudi akota dianzo akitinu, Adonilami, mwan' a Abada wakenga salu bialusalu.
2 Sam. 20: 24. 1 Nt. 5: 13 b.
7. Solomo watumba kumi ye nkengi miole mu Isaeli diadionsono bana banzila nsatu amfumu ye nzo andi, mosi mosi wakala ngond' andi, yikana banzila nsatu yoyo.
8. Nkumbu zau zazi : Bene-Huli mu miongo mia Efalaimi ;
9. Bene-Dekeli ku Makasi, Salibini, Bete-Semesi ye Eloni, Bete-Hanani ;
10. Bene-Hesedi ku Aluboti ; yandi wavwa Soko ye nsi yayonsono ya Hefeli ;
11. Bene-Abinadabi mu Nafati-Doli diamvimba ; mwana wankento wa Solomo, Tafati, i nkazi andi ;
12. Bana, mwan' a Ahiludi, ku Tanaki ye Mengido ye mu ndambu yina yayonsono ya Bete-Sani yena mu lueka lua Saletana ku banda dia Yisileli, tuka ku Bete-Sani nate ye ku Abeli-Mehola ye ku nim' a Yokomeami ;
13. Bene-Ngebeli ku Lamoti mu Ngiladi ; yandi wavwa mavata ma Yaili, mwan' a Manase, mena mu Ngiladi ; yandi wavwa mpe nsi ya Alangobi yena mu Basani, makumasambanu mambanza zazinene zena tumbu ye mbindukwa zansongo ;
14. Ahinadabi, mwan' a Ido, ku Mahanaimi ;
15. Ahimasi ku Nafatali ; yandi mpe wakwela mwana wankento wa Solomo, i Basemati ;
16. Bana, mwan' a Husai, ku Aseli ye Aloti ;
17. Yosafati, mwan' a Palua, mu Isakali ;
18. Simei, mwan' a Ela, mu Benyamini ;
19. Ngebeli, mwan' a Uli, mu nsi a Ngiladi, i nsi yateka vwa Sihoni, ntinu abaamolita, ye Ongi, ntinu mu Basani, kadi nkengi mosi kaka wakala mu nsi yina.
20. Buna Yuda ye Isaeli bakala ntaluyayingi, i ntalu bonso nienge ku mbu ; yau badia ye banwa ye bayangalala.
1 Mose 13: 16. 22: 17. 2 Sam. 17: 11. 1 Nt. 3: 8.
21. Solomo wakala mfumu kwa bimfumu biabionsono tuka ku nzadi nate ye ku nsi abafilistea ye nate ye ku nzaku a Ngipiti, yau batuala minkailu kwa Solomo ye bansadila ntangu zazonsono zikakala moyo. 2 Lus. 9: 26.
22. Lekwa biamvukila biakala Solomo nsatu lumbu ka lumbu biakala makumatatu makola biamfumfuta zamfumfu ye makumasambanu makola biamfumfuta zankaka,
23. kumi diangombe zavuluka, makumole mangombe zampunga ye nkama mosi amameme, mboki bansungu, bambambi, bamvudi ye makoko manwatwa mavuluka.
24. Kadi yandi wayala nsi yayonsono mu simu diankaka dianzadi, tuka ku Tipisa nate ye ku Ngasa, va ntandu antinu miamionsono mu simu diankaka dianzadi, ye yandi wakala yenge mu tueka tuatonsono, kinzungidila,
25. ye Isaeli ye Yuda bavwanda mu mpungumunu, muntu muntu kunsi anti andi wavinia ye nti andi wakuyu, tuka ku Dani ye nate ye ku Beli-Seba, ntangu zazonsono zakala Solomo moyo.
3 Mose 26: 5. Nkong. 20: 1. Mika 4: 4. Sak. 3: 10.
26. Solomo wakala ye makumaia mamafunda manzole-nzole mabakavalu bamakalu ye kumi ye mafunda mole mabakavalu bantentama.
1 Nt. 10: 26. 2 Lus. 1: 14. 9: 25.
27. Nkengi miomio miabanzila muntu muntu ngonda ngonda mu nsatu antinu Solomo ye mu yayau bayiza ku meza mantinu Solomo; ka bakonduswa lekwa ko.
28. Bali ye titi biababakavalu ye biabulu biangiungusila batuala bio ku vuma kina bio kala, muntu muntu bonso bukakambwa.
29. Nzambi wavana Solomo nduenga ye nduka mu tezo kiakingi ye nzailu yilenda fwanana ye nienge va simu diambu mu yalangana,
30. ye nduenga za Solomo zalutila nduenga zabisi Este babonsono ye nduenga zazonsono za Ngipiti.
31. Yandi walutila bantu bankaka babonsono mu nduenga, walutila esalaita Etani ye Hemani ye Kalakoli ye Dalada, bana bababakala ba Maholi, mu nduenga ; kumu kiandi kiamwangana mu bantu babonsono kinzungidila.
1 Lus. 2: 6. Lumb. 88: 1. 89: 1.
32. Yandi wazaya mafunda matatu mazingana, ye nkunga miandi miakala funda dimosi ye tanu.
33. Yandi wazaya vova mu minti, tuka mu nsedeli va Lebanoni nate ye

isopi kitumbukanga mu baka. Yandi wazaya mpe mu vova mu bulu biamalu maia, mu zinuni, mu bizanzalanga ye mu mbizi zanlangu.

34. Batuka mu makanda mamonsono mu wa nduenga za Solomo, mu ntinu miamionsono va ntoto miawa ngwilu mu nduenga zandi. 1 Nt. 10: 1 b., 24.

KAPU 5.

Kikundi kia Hilami. Babadika kubama mu tunga vwala.

Hilami, ntinu ku Tilo, wafidisa sielo biandi kwa Solomo, bu kawa, vo yandi wakuswa kitinu mu sandi, kadi Hilami wakala nkundi a Davidi ntangu zazonsono.

2 Sam. 5: 11. 1 Lus. 14: 1. 2 Lus. 2: 3 b.

2. Solomo wafidisa ntumwa kwa Hilami ye watuma:

3. Ngeye kibeni zaidi, vo sami Davidi walembana tunga nzo kwa nkumbu a Mfumu, Nzambi andi, mu diambu diamvita zozo zibantatimisa mu tueka tuatonsono, nate ye Mfumu wabatula kunsi amalu mandi.

4. Kansi bwabu Mfumu, Nzambi ami, wangiambudi yamona luvuvumu mu tueka tuatonsono; widi nkakidi umosi kenani ko, ye kubu ka diena mu kwiza ko.

5. Nkiangunu bwabu ngieti banza mu tunga nzo kwa nkumbu a Mfumu, Nzambi ami, bonso buvovele Mfumu kwa sami Davidi, bu kavova: Mwan' aku ungina kuvingisila va kiandu kiaku, yandi una tunga nzo kwa nkumbu ami.

2 Sam. 7: 13. 1 Lus. 22: 10. 28: 6.

6. Nkiangunu tuma bwabu, vo bana kunkwangila minsedeli va Lebanoni, ye buna sielo biami bina sadisa sielo biaku; mono nzolele kufuta mu sielo biaku, nadede bonso buuna lomba. Kadi ngeye kibeni zaidi, vo ka mwenani umosi mu yeto ko wena nduenga zankwangila minti bonso basidonita.

7. Hilami bu kawa mambu ma Solomo, wakala kiese beni; yandi wavova: Bika Mfumu wasikwa bwabu uveni Davidi mwana wanduenga zozo mu yala bantu bobo babingi beni. 1 Nt. 10: 9.

8. Hilami wafidisa ntumwa kwa Solomo ye watuma: Mono ngwilu nsamu uwamfidisi. Mono nzolele vanga mamonsono maulombele mu diambu dianti miansedeli ye nsipelesi.

9. Sielo biami bu biamana tuala mio tuka ku Lebanoni nate ye ku mbu, ngina mio kubika kunku va mbu ye tuala mio ku vuma kiuna kunsonga ye tombula mio kuna; kansi ngeye kibeni una mio landisa. Ngeye mpe una vanga mandombele, mu tuala biamvukila ku nzo ami.

10. Buna Hilami wavana Solomo nti miansedeli ye miansipelesi mu ntalu yikalomba.

11. Kansi Solomo wavana Hilami makumole mamafunda makola biawiti bonso dia kwanzo andi, ye makumole makola biamazi mabana baolive batutwa. Biobio Solomo wavana Hilami mvu ka mvu.

12. Mfumu wavana Solomo nduenga, bonso bukansila. Kikundi kiakala va kati ye Hilami ye Solomo; bawawana luwawanu. 1 Nt. 3: 12.

13. Ntinu Solomo watumisa bisadi mu Isaeli diadionsono, ye bisadi biakala makumatatu mamafunda mabantu.

14. Baba i kafidisa ku Lebanoni, kumi diamafunda bavingasana ngonda ngonda, buna bakala ngonda mosi ku Lebanoni ye ngonda zole ku nzo zau; Adonilami wakenga salu bialusalu.

1 Nt. 4: 6.

15. Solomo wakala lusambodia luamafunda mababakala banata bizitu, ye lunani luamafunda bateta matadi mu miongo, 2 Lus. 2: 2, 18.

16. mboki ngudi zankengi miasaduswa kwa Solomo mu kenga bisalu, i mafunda matatu ye nkama tatu batuma bantu basala bisalu.

17. Mu ntumunu antinu babamvuna matadi mamanene, matadi mantalu, kidi lufulu luanzo luatungwa mu matadi matetwa.

18. Ntungi mia Solomo ye ntungi mia Hilami ye babakala batuka ku Ngebali bakwanga ye bakubika ye minti ye matadi biantungila nzo.

Yeh. 27: 9.

KAPU 6.

Lutungulu luavwala.

Mu mvu wankama ia ye lunani kasi ye mpaikulu abana ba Isaeli mu nsi a Ngipiti, mu mvu waia wangiadulu a Solomo kwa Isaeli, mu ngonda Sivi, i ngonda yanzole, yandi wabadika tungila Mfumu nzo. 2 Lus. 3: 1 b.

2. Nzo yatunga ntinu Solomo kwa Mfumu yakala makumasambanu mamfwoko mu la, makumole mamfwoko

mu sadila ye makumatatu mamfwoko mu yongi.

3. Nzo ankotolo ku ntual' aseka diavwala yakala makumole mamfwoko mu la, ku ntual' abaka kiankufi kianzo, ye kumi diamfwoko mu sadila kuyatalana ye nzo.

4. Yandi wavanga zinela mu nzo zakala babu biakinzikila.

5. Va mbel' abaka kianzo watunga, kinzungidila, ntungulu yalueka yazunga baka bianzo, ye ku seka diavwala ye ku ngudi anzo; muna kavanga vinga biatueka bianzungidila mpe.

6. Mbandu ya ku banda mu ntungulu yalueka yakala mfwoko tanu mu sadila, ya mu kati mfwoko sambanu mu sadila ye yantatu mfwoko nsambodia mu sadila; kadi yandi wavanga mbandu mbandu yanzo yavaika kinzungidila ku mbazi mu diambu diakondwa nsatu alekwa kiansiamusu mu baka bianzo.

7. Kansi nzo bu yatungwa, yatungwa mu matadi mamana tetulwa kwabamvunwa matadi, buna lukonko vo kiubi vo luazu kiasengwa ka biawakana mu nzo ko, bu yatungwa. 1 Nt. 5: 17 b.

8. Mwelo umosi wankotila ku vinga kiakati kiatueka wakala mu ndambu yalubakala luanzo, ye mu kikada kiazekuka mwamakunwa ku mbandu yakati ye tuka mu yakati nate ye ku mbandu yantatu.

9. Bobo yandi katungila nzo ye wamanisa yo; yandi wafuka nzo mu minti ye mabaya mansedeli.

10. Mbandu zatueka ku mbel' anzo yamvimba watunga zo mfwoko tanu mu yongi; zau zananumuswa ye nzo mu nti miansedeli.

11. **M**ambu ma Mfumu mayiza kwa Solomo;

12. yandi wavova: Mu diambu dianzo yayi yiweti tunga bwabu, buna vo udiatanga mu nkondo miami ye vanganga nsiku miami ye kebanga nsikudukusu zami zazonsono ye unamanga zo, buna ngina kwendisa mambu mami detila mu ngeye, i mau mayavova kwa saku Davidi;
2 Sam. 7: 12 b. 1 Nt. 2: 4. 9: 4 b.

13. mono ngina kala mu nkati abana ba Isaeli, ye kina kwami sisa bantu bami Isaeli ko. 2 Mose 29: 45. 3 Mose 26: 11.

14. **Sòlomo watunga nzo ye wamanisa yo.**

15. Yandi watunga baka bianzo mu ngudi mu mabaya mansedeli. Tuka va nsi anzo nate ye ku nti miakambama mianludi kafuka yo mu mabaya mu ngudi; va nsi anzo kafuka mu mabaya mansipelesi.

16. Watunga makumole mamfwoko mu ngudi anzo mu mabaya mansedeli tuka va nsi nate ye ku nti miakambama; mu ndambu yoyo wakitungila ngudi anzo muna, yanlongo ye nlongo.

17. Makumaia mamfwoko makala ye ndambu anzo yakala seka diavwala ku ntuala.

18. Nti miansedeli mu nzo mu ngudi miakala ye ntoko zaudwatunu zafwanane ye ntovia ye fulu biatumbuka; biabionsono biakala biansedeli, tadi ka diamonika ko.

19. Ngudi anzo muna ngudi kakubika mu tula nkela yaluwawanu lua Mfumu muna.

20. Ku ntual' angudi anzo yakala makumole mamfwoko mu la, makumole mamfwoko mu sadila ye makumole mamfwoko mu yongi, ye yaladukwa wola wabiza, yandi watula salu diafukwa nsedeli.

21. Solomo waladika nzo mu ngudi wola wabiza. Mu tuvambu tuawola kavengikila ngudi anzo; yandi waladika yoyo mpe wola.

22. Nkiangunu yandi waladika nzo yayonsono wola, nate ye nzo yamvimba yaladukwa wo. Yandi waladika mpe salu diamvimba diavuwa mu ngudi anzo mu wola.

23. **Y**andi wavanga bakeluba bole banti aolive ye wabakotisa mu ngudi anzo. Umosi wakala kumi diamfwoko mu ntela; 2 Mose 25: 18 b. 37: 7 b.

24. veve dimosi diankeluba wowo diakala mfwoko tanu, ye veve diankaka diankeluba diakala mpe mfwoko tanu, ye buna kumi diamfwoko diakala tuka ku nsuk' aveve dimosi ye ku nsuka yankaka.

25. Nkeluba wankaka wakala mpe kumi diamfwoko. Bakeluba babole bakala tezo kimosi ye nkadulu yimosi.

26. Nkeluba umosi wakala kumi diamfwoko mu ntela ye bobo mpe nkeluba wankaka.

27. Yandi watula bakeluba mu ngudi anzo, ye bakeluba bayalumuna maveve mau ye veve dimosi diankeluba diavalakana baka kimosi; veve diankaka diankeluba wankaka diavalakana baka kiankaka; mu kati dianzo maveve mau mankaka mamole mavalasana.

28. Yandi waladika bakeluba wola.

29. **B**aka biabionsono bianzo kinzu-

ngidila kaketula mu ndwatunu zantoko zakala nkadulu bonso bakeluba, maba ye fulu biatumbuka ye mu ngudi anzo ye mu seka.

30. Mabaya va nsi kaladika wola, ye mu ngudi anzo ye mu seka.

31. Va nkotolo angudi anzo kavanga mavitu manti aolive. Mpaik' atungwa biamielo yavanga fuma tanu.

32. Mavitu mamole manti aolive kaketula ndwatunu yakala nkadulu abakeluba, maba ye fulu biatumbuka ye waladika mo wola; yandi wayalumuna wola va bakeluba ye maba.

33. Bobo mpe yandi wavanga va nkotolo aseka diavwala tungwa biamwelo bianti aolive, biavangama fuma ia,

34. ye mavitu mole manti ansipelesi, vitu vitu diakabwa mu ndambu zole zilenda dikuka.

35. Yandi waketula mo bakeluba, maba ye fulu biatumbuka ye waladika mo wola walendumunwa va ndwatunu.

36. Mboki yandi watunga ngudi akianzala mu nlonga ntatu miamatadi matetwa ye nlonga umosi wanti miabubwa miansedeli.

37. Mu mvu waia lufulu luanzo a Mfumu luatungwa, mu ngonda Sivi.

38. Mu mvu wakumi ye mosi, mu ngonda Buli, i ngonda yanani, kamanisa nzo mu ndambu zayau zazonsono ye nadede, bonso buyakana kala, nkiangunu watunga yo mu mvu nsambodia.

KAPU 7.

Vula dia Solomo. Tungwa bianzo a Mfumu; mbu wansongo; kumi diamakuluwa ye ntambu miamau; lekwa biankaka bianzo a Mfumu.

Kansi mu yandi nzo Solomo watunga mu kumi ye mvu ntatu, mboki kamanisa nzo andi yamvimba.

2. Yandi watunga nzo amfind' a Lebanoni, nkama amfwoko mu la, makumatanu mamfwoko mu sadila ye makumatatu mamfwoko mu yongi, mu nlonga mia miatungwa biansedeli, mu nti miabubwa miansedeli va ntandu atungwa.

3. Yau yafukwa mpe mu nsedeli va ntandu avinga biatueka bianiema va bitungwa, buna biena va kimosi makumaia ye tanu, kumi ye tanu nlonga nlonga.

4 Yau yakala nti miakambama mu nlonga ntatu; nela zatalasana mu nlonga ntatu.

5. Mielo miamionsono ye tungwa biamielo biakala tueka tuia, nti miabubwa; nela zatalasana mu nlonga ntatu.

6. Mboki yandi wavanga nzo ankotolo yabitungwa, makumatanu mamfwoko mu la ye makumatatu mamfwoko mu sadila, ye ku ntual' ayau nzo yankotolo mpe ye mboki bitungwa ye nzo yakikada ku ntual' abiau.

7. Mboki yandi wavanga nzo yakiandu kiakimfumu yikana kongudilanga, i nzo ankongodolo; yau yafukwa mu nsedeli tuka va nsi nate ye ku nludi.

8. Yandi nzo yikakala kundu yandi kibeni, mu kianzala kiankaka, mu ngudi anzo yankotolo, yatungwa mu lutungulu lumosi. Solomo watunga mpe nzo yadetila ye nzo yoyo yankotolo, kwa mwana wankento wa Falao ukakwela. 1 Nt. 3: 1. 9: 24.

9. Biobio biabionsono biakala matadi mantalu matetwa mu tezo ye mabaswa mu mangwengwe mu ngudi ye ku mbazi, tuka mu lufulu nate ye ku mfumb' anludi, ye i bobo ku mbazi nate ye ku kianzala kiakinene.

10. Lufulu luatungwa mu matadi mantalu, mu matadi mamanene, matadi makumi diamfwoko mu la, ye manani diamfwoko mu la.

11. Va ntandu amau vakala matadi mantalu matetwa mu tezo, ye nsedeli.

12. Kianzala kiakinene kiazungwa kinzungidila kwa nlonga ntatu miamatadi matetwa ye nlonga mosi wanti miabubwa miansedeli bonso ngudi akianzala kianzo a Mfumu mpe ye nzo ankotolo anzo.

13. Ntinu Solomo wafidisa bantu ye walandisa Hilami ku Tilo. 2 Lus. 2: 13 b.

14. Yandi i mwan' afwola mu kanda dia Nafatali, ye sandi i mwisi Tilo, ngangula yansongo; yandi wakala nduenga zakinkete yediela ye nduka mu tezo kialunga mu vanga salu biampila zazonsono biansongo. Ndieu waluaka kwa ntinu Solomo ye wavanga salu biandi biabionsono. 2 Mose 31: 3 b.

15. Yandi wavanga tungwa bina biole biansongo. Tungwa kimosi kiakala kumi ye nani diamfwoko mu yongi, ye nsinga wakumi ye mfwoko zole mu la wateza vimbu diatungwa kiankaka.

2 Nt. 25: 17. 2 Lus. 3: 15 b. Yel. 52: 21 b.

16. Yandi wavanga mpe ntu miole miabitungwa, miayitulwa nsongo, mu tula va ntandu abitungwa; ntu ntu atungwa wakala mfwoko tanu mu yongi.

17. Mabese mavangwa matangalakana, nkat' afulu biavangwa bonso tuvambu biakala va ntu miatungwa, miakala va ntandu abitungwa, nsambodia va ntu ntu watungwa.

18. Wavanga bitungwa ebu, vo nlonga miole miabana banganata miazunga bese dimosi mu mabese makala mu diambu diafuka ntu miatungwa miakala va ntandu abana banganata; mpila mosi kavanga mu ntu wankaka watungwa.

19. Ntu miatungwa miakala va ntandu abitungwa miavangwa mu nkadulu alilia, mu ngudi mu nzo ankotolo mfwoko zia mu yongi.

20. Va tungwa biabiole vakala ntu miatungwa, va ntandu mpe, va mbel' andambu yakimvindu ku nim' amabese. Bana banganata bakala nkama zole, mu nlonga mianzungidila, va ntandu andambu yoyo yanzole yantu miatungwa.

21. Watula bitungwa ku nzo ankotolo ku seka diavwala; tungwa kikatula mu ndambu yalubakala wavana kio nkumbu Yakini, ye kiokio kikatula ku ndambu yalumoso wavana nkumbu Boasi.

22. Va mbat' abitungwa vakala lekwa biankadulu alilia. Buna salu kiabitungwa kiamana.

23. Yandi wavanga mpe mbu mu lekwa kiayitulwa. Wau wakala kumi diamfwoko tuka mu mbela mosi nate ye ku yankaka, kinzungidila, ye mfwoko tanu mu yongi; nsinga wamakumatatu mamfwoko mu la wateza lukongolo luawau.

2 Lus. 4: 2 b. Yel. 52: 20.

24. Kunsi ambela kwakala ntoko zifwanane ye ntovia zazunga wo kinzungidila, kumi mu mfwoko mfwoko, ye zau zazunga mbu kinzungidila; nlonga miole miavangwa ntoko zakifwani kiantovia, ye zayitulwa mu lekwa kimosi va kimosi ye biankaka.

25. Wau watelama va ntandu akumi ye ngombe zole, zitatu zatadisa ku node, zitatu zatadisa ku weste, zitatu zatadisa ku sude ye zitatu zatadisa ku este; mbu watelama va ntandu azau, ye nima zau zazonsono zatadisa mu ngudi.

26. Nkobo awau yakala sadila kwakoko, ye mbel' awau yavangwa bonso mbel' amvungu, mu nkadulu alilia kiatumbuka. Wau wateza mafunda mole mabata.

27. Mboki wavanga kumi diantambu miamakuluwa miansongo. Ntambu ntambu wakala mfwoko zia mu la, mfwoko zia mu sadila ye mfwoko tatu mu yongi. 2 Lus. 4: 14.

28. Ntambu miomio miavangwa bonso bwabu. Miau miakala ndambu zatueka, i ndambu zatueka va kati ye nlonga miampaika miansuka.

29. Mu ndambu zozo zatueka va kati ye nlonga miampaika miansuka mwakala zinkosi, ngombe zambakala ye bakeluba; va ntandu anlonga miampaika miansuka mia ku ntandu vakala kulu kwantambu. Kunsi ankosi ye zingombe kwakala mabese mafulu mazembalala.

30. Ntambu ntambu wakala makalu maia mansongo mena nkwakwa miansongo; malu mamau maia masadulwa bonso simbi biatueka; kunsi akuluwa simbi biatueka biayitulwa, ye ku ntual' akimosi kimosi kwakala mabese mafulu.

31. Ntambu ntambu wakala mwasi mu ngudi alekwa kiakimvindu kialambuka mfwoko mosi mu yongi; mwasi wakiau wakala kinziongololo ye kiavangwa bonso kulu kwantambu, mfwoko mosi ye ndambu. Va mwasi wakiau vakala zintoko. Kansi ndambu zatueka zakala tueka tuia, ka zavindumuka ko.

32. Makalu maia makala kunsi andambu zatueka, ye simbi biamakalu biananumuswa mu ntambu akuluwa. Kalu kalu diakala mfwoko mosi ye ndambu.

33. Makalu mavangwa bonso makalu makalu diamvwanda; simbi biamau, nlunga miamau, kambukwa biamau, mfinga zamau, biabionsono biayitulwa.

34. Simbi biatueka biakala mu ntambu ntambu mu fuma bia; simbi biatueka biakala mu lekwa kimosi va kimosi ye ntambu.

35. Va ntandu antambu ntambu vakala lekwa kialuziongololo kinzungidila, ndambu amfwoko mu la; ku ndambu yantandu yantambu ntambu kwakala simbi, ye mpe ndambu zatueka zabiau, mu lekwa kimosi va kimosi ye kiau.

36. Va tuse tuasimbi ye va ndambu zatueka kanwata bakeluba, zinkosi ye maba, bonso bwakala tezo mu kimosi

kimosi ye mabese mafulu mpe kinzungidila.

37. Bonso bobo yandi wavanga kumi diantambu miamakuluwa; miau miayitulwa miamionsono bumosi ye miakala tezo kimosi ye nkadulu yimosi.

38. Yandi wavanga mpe kumi diamakuluwa mansongo. Kuluwa kuluwa diateza makumaia mabata ye kuluwa kuluwa diakala mfwoko ia; kumi diantambu miamakuluwa ntambu ntambu wakala kuluwa. 2 Lus. 4: 6.

39. Yandi watula ntambu ntanu miamakuluwa ku ndambu yalubakala luanzo. Ntambu ntanu miamakuluwa ku ndambu yalumoso luanzo. Yandi watula mbu ku ndambu yalubakala luanzo, mu ntini yaeste diasude. 2 Lus. 4: 10.

40. Hilami wavanga makuluwa momo, ye mpe mpati ye malonga. Hilami wamanisa mpangulu alekwa biabionsono bikavanga kwa ntinu Solomo mu diambu dianzo a Mfumu: 2 Mose 27: 3. 2 Lus. 4: 11 b.

41. i tungwa biole ye ntu miole miakimvindu miatungwa miakala va ntandu abitungwa ye mabese mamole matangalakana makana fuka ntu miomio miole miakimvindu miatungwa miakala va ntandu abitungwa,

42. mboki nkama ia zabana banganata mu mabese momo mamole, nlonga miole miabana banganata mu bese bese, mpasi ntu miamiole miakimvindu miatungwa miakala va ntandu abitungwa mina fukulwa bobo,

43. mboki kumi diantambu miamakuluwa ye kumi diamakuluwa va ntandu akumi diantambu miamakuluwa,

44. ye mbu mpe wakala umosi kaka, ye kumi ye ngombe zole kunsi ambu,

45. mboki lekwa biabombe, mpati ye malonga, inga, lekwa biobio biabionsono biavanga Hilami kwa ntinu Solomo mu diambu dianzo a Mfumu. Biabionsono biavangwa mu nsongo yacemuswa.

46. Mu ndimb' a Yodani ntinu wayitisila bio mu bindungu biatuwumba va kati ye Sukoti ye Salatani.

47. Solomo katezisa lekwa biabionsono ko mu diambu diakunku kiakingi beni, nkiangunu zitu kiansongo ka kiatezwa ko.

48. Solomo wavanga mpe lekwa biankaka biabionsono bina kala mu nzo a Mfumu: salu diawola, meza mawola mpe mana kala mampa mantala, 2 Lus. 4: 19 b.

49. kebolo biaminda mpe biawola wabiza, bitanu ku ndambu yalubakala ye bitanu ku lumoso, vatalane ngudi anzo, ye bifulu, minda ye bwetolo biaminda i biawola, 2 Lus. 4: 7.

50. mboki malonga, zimbele ye mabola mampila zole ye malonga matia mawola wabiza. Tunkoki tuamavitu mangudi anzo makotulwanga ku nzo yanlongo ye nlongo ye mpe tuamavitu manzo makotulwanga ku seka diavwala, tuakala tuawola.

51. Lekwa biabionsono biavangisa Solomo mu nzo a Mfumu bu biamana, buna Solomo wakotisa mo bina biabieka sandi Davidi nlongo kwa Mfumu: palata, wola, ye biwumbwa; biobio kakotisa mu vinga biambongo mu nzo a Mfumu. 2 Sam. 8: 7, 11 b. 2 Lus. 5: 1.

KAPU 8.

Nkela ya Mfumu yakotuswa mu vwala.
Vwala diabiekwa.

Buna Solomo wakutikisa bangudi zabantu mu Isaeli, bakuluntu babonsono bamakanda, mfumu zazonsono zanzo zabana ba Isaeli, kwa ntinu Solomo mu Yelusalemi mu nata nkela yaluwawanu lua Mfumu ku mbanz' a Davidi, i Sioni. 2 Sam. 5: 9. 2 Lus. 5: 2 b.

2. Buna babakala babonsono ba Isaeli bakutakana kwa ntinu Solomo mu nkembo mu ngonda Etanimi, i ngonda yansambodia.

3. Bangudi zabantu babonsono mu Isaeli bu bakutakana, buna banganga bazangika nkela.

4. Yau banata nkela ya Mfumu ye nzo yakoto yambwabununu ye lekwa biabionsono bianlongo biakala mu nzo yakoto; banganga ye balevita banata bio kuna. 4 Mose 4: 15.

5. Ntinu Solomo watelama vantadisi ankela ye bundu diadionsono dia Isaeli diakutakana kwa yandi; bayoka mameme ye zingombe mu mbidi antalu, yilembane bikwa ntalu vo tangwa. 2 Sam. 6: 13.

6. Banganga bakotisa nkela yaluwawanu lua Mfumu mu vuma kiayau muna ngudi anzo, mu yanlongo ye nlongo, mu vuma ku nsi amaveve mabakeluba. 2 Mose 26: 33 b.

7. Kadi bakeluba bayalumuna maveve mau mu vuma kiakala nkela, ye nkela ye minti miayau ku ntandu miafukwa kwa bakeluba.

8. Nti miakala la kwaku, vo nsuka zaminti zamonwa mu ngudi anzo ku seka; mwanki ku mbazi aseka ka miamonwa ko. Misidi muna nate ye lumbu kiaki.

9. Mu nkela ka mwakala lekwa ko kansi matadi mamole mansenzebele matulwa momo kwa Mose ku Holebi, Mfumu bu kawawasa luwawanu ye bana ba Isaeli, bu bakivaikila mu nsi a Ngipiti. 2 Mose 25: 16. 21. Eb. 9: 4.

10. Banganga bu bavaika mu kinlongo, tuti diafuluza nzo a Mfumu, 2 Mose 40: 34. 4 Mose 9: 15.

11. ye banganga balembana telama ye sala salu mu diambu diatuti, kadi nzitusu a Mfumu wafuluza nzo a Mfumu. 2 Lus. 7: 1 b.

12. Buna Solomo wavova: Mfumu vovele, vo yandi zolele kala mu tombe. 2 Mose 19: 9. 20: 21. 3 Mose 16:2. 5 Mose 4: 11. 2 Lus. 6: 1 b.

13. Mono itungidi nzo yankala, vuma kiulenda sikila ntangu yikayimani.

14. Mboki ntinu wabangumuka ye wasakumuna bundu diadionsono dia Isaeli, bundu diadionsono dia Isaeli bu diatelama.

15. Yandi wavova: Bika Mfumu, Nzambi a Isaeli, kasikwa, umanisi mu koko kwandi makasila mu nwa andi kwa sami Davidi, bu kavova:

16. tuka mu lumbu kina kiyavaikisa bantu bami Isaeli mu Ngipiti, kiasolele mbanza mu yimosi mu makanda ma Isaeli ko mu tungila yo nzo yina kala nkumbu ami; kansi Davidi mbeni sola mu yala bantu bami Isaeli. 2 Sam. 7: 6, 13.

17. Sami Davidi wabanza mu ntima mu tunga nzo kwa nkumbu a Mfumu, Nzambi a Isaeli; 2 Sam. 7: 2. 1 Lus. 17: 1. 28: 2.

18. kansi Mfumu wavova kwa sami Davidi: Bu weti banza mu ntim' aku mu tungila nkumbu ami nzo, buna vele utomene vanga, bu weti bo banza mu ntima;

19. mwanki kuna tunga nzo yoyo ko, kansi mwan' aku, umosi watukidi mu luketo luaku, yandi una tungila nkumbu ami nzo. 2 Sam. 7: 12 b.

20. Mfumu watunguni nsilulu yikavana; kadi mono mbalukidi mu fulu kiasami Davidi ye mvwendi bwabu mu kiandu kia Isaeli, bonso bwasila Mfumu, ye mbeni tunga nzo kwa nkumbu a Mfumu, Nzambi a Isaeli.

21. Muna nkubikidi nkela vuma yikebulwanga luwawanu lolo luawasa Mfumu ye mase meto, bu kabavaikisa mu nsi a Ngipiti.

22. Mboki Solomo wafinama ku salu dia Mfumu vantadisi abundu diadionsono dia Isaeli ye wazangula moko mandi ku zulu

23. ye wavova: Mfumu, Nzambi a Isaeli, widi nzambi nkutu ka yifwanane ye ngeye ko, ka mu zulu vo vava ntoto ko, i ngeye ukebanga luwawanu ye nlemvo kwa sielo biaku bidiatanga vantadisi aku mu ntima miau miamionsono,

24. i ngeye watunguni mawasila sielo kiaku Davidi, i sami; kadi mawasila mu nwa aku, wamanisi mo mu koko kwaku, bonso buvengo bwabu.

25. Nkiangunu keba bwabu mpe, Mfumu, Nzambi a Isaeli, mawasila sielo kiaku Davidi, i sami, bu wavova: mono kina yambula ko, vo una kondwa mwan' asinsi mu kala mvingidi aku mu kiandu kiakimfumu kia Isaeli, vo bana baku bakenganga nzila zau kaka, mpasi badiata vantadisi ami, bonso buwadieti vantadisi ami. 1 Nt. 2: 4.

26. Buna, Nzambi a Isaeli, bika bwabu mambu mawavova kwa sielo kiaku Davidi, i sami, makala makedika.

27. Kadi buna Nzambi lenda kala kundu va ntoto mu kedike? Tala, mazulu ye zulu diamazulu ka malendi kulungila ko, buna vele nzo yayi yintungidi yike beni! 2 Lus. 2: 6. Yobi 11: 7 b. Yes. 66: 1. Yel. 23: 24. Mav. 7: 48 b. 17: 24.

28. Kansi mwanki tadisa ku nsambulu ye mbombodolo asielo kiaku, Mfumu, Nzambi ami, ye wa mbokolo ye nsambulu zeti sambila sielo kiaku kwa ngeye,

29. ye yambula, vo meso maku fuku ye mwini matemuna ye tadisa ku nzo yayi, i vuma kiwabika: nkumbu ami yina mo kala, mpasi wawa mpe nsambulu yisambidi sielo kiaku, kutadisi vuma kiaki. 2 Mose 20: 24. 5 Mose 12: 11. 1 Nt. 9: 3. 2 Nt. 21: 4.

30. Inga, wila mbombodolo asielo kiaku ye bantu baku Isaeli yitusambidi kutadisi vuma kiaki. Bika wawa yo ye yambula yo yabaluka ku vuma kina kiwena mu zulu; bu wilu, buna yambudila.

31. Vo muntu una vola masumu kwa ni andi, ye yandi una dikuswa ndefi ye una yambulwa kadia ndefi ye una kwiza dia ndefi vantadisi asalu diaku mu nzo yayi, 2 Mose 22: 10 b.

32. buna bika wawa mu zulu ye sadisa ye zenga bungu diasielo biaku ebu, vo una zengila nkanu kwa nkwa nkanu ye yambula mavanga mandi miza va ntu andi, kansi nungisa ndieu wena lusongo ye yambula katambula, bonso bwena lunungu luandi.

33. Vo bantu baku Isaeli bana beduswa kwa ntantu, mu diambu dia bu bavola masumu kwa ngeye, kansi bana bangumuka kwa ngeye ye ta nkumbu aku ye lomba ye kubombidila mu nzo yayi,

34. buna bika wabawila mu zulu ye yambudila masumu mabantu baku Isaeli ye yambula bavutuka ku nsi yiwavana mase mau.

35. Vo zulu dina kandama, ye mvula ka zina bwa ko, mu diambu dia bu bavolele masumu kwa ngeye, kansi bu bana sambila ye tadisa ku vuma kiaki ye ta nkumbu aku ye bangumuka mu masumu mau, bu weti kubalongila bo ndongi,

36. buna bika wawa mu zulu ye yambudila masumu masielo biaku ye bantu baku Isaeli, bu una kubalonga nzila yabiza yibana kwenda, ye buna bika wanokisa mvula va nsi aku yiwavana kwa bantu baku bonso difwa.

37. Vo malema mana kala mu nsi, vo vunga bina kala, vo nkukuba ye nkazu-nkazu, vo makonko vo bimpiatu biatiti bina kwiza, vo ntantu mina fietikisa bantu mu nsi au, mu mielo miau, vo kwama kwankaka vo yela kuna kwiza, kani konso konso,

38. ye buna vo nsambulu ye mbombodolo yina sambulwa kwa muntu, kani wonso wonso, vo mu bantu baku babonsono Isaeli, muntu muntu bu kana bio mwena kwama mu ntim' andi ye una lambula moko mandi ku ntini yanzo yayi,

39. buna bika wawa mu zulu muwena ye yambudila ye sadisa mu vana kwa muntu muntu, bonso bwena mavanga mandi mamonsono, bonso buuzaidi ntim' andi—kadi ngeye kaka zaidi ntima miabantu babonsono—

1 Sam. 16: 7. 1 Lus. 28: 9. Lumb. 7: 9. Yel. 11: 20. 17: 10. 20: 12.

40. kidi bakuvumina ntangu zazonsono, ntangu ka ntangu yibana kala moyo mu nsi yiwavana mase meto.

41. Vo wanzenza mpe, umosi ukawena mu bantu baku Isaeli ko, una tuka mu nsi yanseke mu diambu diankumbu aku—

42. kadi kuna mpe bana wa mu nkumbu aku yayinene ye koko kwaku kwangolo ye koko kwaku kwalambuka —vo muntu wampila yoyo una kwiza sambila ye tadisa ku nzo yayi,

43. buna bika wanwila muwena mu zulu ye vanga mamonsono mabokilanga wanzenza kwa ngeye, kidi bantu babonsono va ntoto bazaya nkumbu aku ye kuvumina, bonso buvanganga bantu baku Isaeli, ye zaya, vo nzo yayi yintungidi yabikulwa nkumbu mu nkumbu aku. Yes. 56: 6 b. Mat. 21: 13.

44. Vo bantu baku bana kwenda nwanisa ntantu miau mu nzila yiuna kubafidisa ye buna vo bana sambila kwa Mfumu, ye tadisa ku ntini yambanza yiwasola ye ku nzo yintungidi kwa nkumbu aku,

45. buna bika wawa nsambulu ye mbombodolo zau mu zulu ye kubanungisa.

46. Vo bana vola masumu kwa ngeye —muntu ulembolo vola masumu bu kena ko—ye ngeye una kubafwemina ye kubavana mu ngolo zamintantu ye bana bakwa kinkole ye natwa ku nsi yamintantu, nseke vo lukufi,

Zing. 20: 9. Mpovi 7: 21. Loma 3: 23. 1 Yoa. 1: 8. Yak. 3: 2.

47. kansi mboki bana nionguluka mu nsi yibenina kinkole ye bangumuka ye kubombidila mu nsi yibakebwanga kinkole ye vova: yeto tuavolele masumu ye tuavengi yambi, yeto tuadimbukidi, Dan. 9: 5 b.

48. buna vo bana bangumuka kwa ngeye mu ntima miau miamionsono ye miela miau miamionsono mu nsi antantu miau, i miau miabanata kinkole, ye sambila kwa ngeye, ye tadisa mu ntini yansi au yiwavana mase mau, ye ku mbanza yiwasola ye ku nzo yintungidi kwa nkumbu aku, Dan. 6: 10 b.

49. buna bika ngeye mu zulu muwena wawa nsambulu ye mbombodolo zau ye kubanungisa

50. ye yambula bantu baku mabavodila masumu kwa ngeye ye nkanu miamionsono mibavola kwa ngeye, ye kubamwesa nkenda vantadisi ayau babakebanga kinkole, mpasi babalemvukila.

51. Kadi keti yau i bantu baku ye fwa diaku diwavaikisa mu Ngipiti, mu foloni kiasengwa.

2 Mose 1: 11, 14. 5 Mose 4: 20.

52. Inga, bika meso maku matemuna ye tadisa mbombodolo asielo kiaku ye bantu baku Isaeli, mpasi wabawila ntangu ka ntangu yibakubokilanga.

Lumb. 121: 4.

53. Kadi ngeye kibeni wakivangudila yau bonso difwa mu makanda mamonsono mabantu va ntoto, bonso buwavova mu sielo kiaku Mose, bu wavaikisa mase meto mu Ngipiti, Mfumu, Mfumu.
2 Mose 19: 5. 5 Mose 7: 6. 14: 2.

54. Solomo bu kamana sambila kwa Mfumu nsambulu ye mbombodolo yoyo yayonsono, wavumbuka ku disalu kukafukamana va makungunu mandi, ye moko mazanguka ku zulu,

55. ye wafinama ye wasakumuna bundu diadionsono dia Isaeli mu ndinga yangolo ye wavova : 2 Sam. 6: 18.

56. Bika Mfumu wasikwa waveni bantu bandi Isaeli luvuvumu, nadede bonso bukavovele! Widi diambu dimosi nkutu mu momo mamonsono mabiza makasila mu sielo kiandi Mose ka diatuma ko.
5 Mose 12: 10. Yos. 21: 45. 23: 14.

57. Buna Mfumu, Nzambi eto, kakala yeto, bonso bukakedi ye mase meto. Katusisani ko ye katuniangani ko,

58. kansi bika kayinimisa ntima mieto kwa yandi, mpasi tuenda nzila zandi ntangu zazonsono ye keba nsikudukusu zandi, nkondo ye nsiku miandi mikavana mase meto.

59. Bika mambu mami mama mansambidi va zizi kia Mfumu, makala lukufi ye Mfumu, Nzambi eto, fuku ye mwini, kidi kanungisa sielo kiandi ye bantu bandi Isaeli, bonso bwena nsatu zalumbu lumbu ;

60. kidi bantu babonsono va ntoto bamona, vo Mfumu i Nzambi ye ka wankaka ko. 5 Mose 4: 35, 39.

61. Bika ntima mieno miakwikama kwa Mfumu, Nzambi eto, mpasi luadiata mu nkondo miandi ntangu zazonsono ye keba nsikudukusu zandi, bonso buluvanganga bwabu.

62. Ntinu ye Isaeli diadionsono bayoka nkailu miamponda va zizi kia Mfumu. 2 Lus. 7: 4 b.

63. Mu nkailu wowo wamatondo wayoka Solomo kwa Mfumu kabonga makumole ye mafunda mole mangombe zambakala ye nkama mosi ye makumole mamafunda mamameme. Nzo a Mfumu yabiekwa kwa ntinu ye bana babonsono ba Isaeli.

64. Mu lumbu kina kimosi ntinu wabieka ndambu akati yakianzala vantadisi anzo a Mfumu ; kadi vana wayokila nkailu angioka, nkailu andia ye kunku biamazi mankailu wamatondo, salu diansongo diatelama va zizi kia Mfumu bu diakala diadizio mu lungila kwa nkailu angioka, nkailu andia ye kunku biamazi mankailu wamatondo.

65. Mu ntangu yoyo Solomo va kimosi ye Isaeli diadionsono—lukutukunu lualunene tuka mu vuma kina kikwendanga nzila ku Hamati nate ye ku fimwila fia Ngipiti—bakembila nkembo va zizi kia Mfumu, Nzambi eto, mu lumbu nsambodia ye diaka mu lumbu nsambodia, va kimosi kumi ye lumbu ia. 2 Lus. 7: 8 b.

66. Mu lumbu kianani wasindika bantu, ye basisa malembe kwa ntinu. Mboki bayenda ku nzo zau zakoto, bafuluka kwa kiese ye yangalala mu momo mamonsono mabiza mavanga Mfumu kwa sielo kiandi Davidi ye bantu bandi Isaeli.

KAPU 9.

Nzaikusu yamona kwa Solomo. Hilami wafutwa. Bisadi bia Solomo ye ntungulu zandi. Nkailu miangioka mia Solomo miamvu mvu. Nzaza zandi.

Solomo bu kamana tunga nzo a Mfumu ye nzo akitinu ye biankaka biabionsono biazola ye biakala Solomo ngunda mu vangisa, 2 Lus. 7: 11 b.

2. buna Mfumu wabwabana mbwabana yanzole kwa Solomo, bonso bukateka bwabana ye yandi ku Ngiboni.
1 Nt. 3: 5 b.

3. Mfumu wavova kwa yandi : Mono ngwilu nsambulu ye mbombodolo yiusambidi kwa mono ; mono mbiekele nzo yayi yiutungidi nlongo mu nanimisa yo nkumbu ami ntangu yikayimani. Meso mami ye ntim' ami bina kala momo ntangu zazonsono.
5 Mose 12: 11. 1 Nt. 8: 22 b. Lumb. 132: 14.

4. Vo una diata vantadisi ami, bonso bwadiata saku Davidi, mu ntima walunga ye mu nsongula, mpasi wavanga mamonsono maikembi ye keba nkondo ye nsiku miami,
1 Nt. 3: 14. 11: 38.

5. buna ngina sikisa kiandu kiaku kiakitinu mu Isaeli ntangu yikayimani, bonso buyasila mu saku Davidi, bu yavova : ngeye kuna kondwa mwan' asinsi mu kiandu kia Isaeli ko.
2 Sam. 7: 12 b. 1 Nt. 2: 4. 1 Lus. 17: 11. 22: 10.

6. Kansi vo yeno ye bana beno bana bangumuka ye katuka kwa mono ye lembwa keba nsikudukusu ye nkondo biami biyalukembi, vo luna katuka mu sadila nzambi zankaka ye sambila zo,
Yos. 23: 16.

7. buna mono ngina fukisa Isaeli mu

nsi yiyabaveni; nzo yimbiekele kwa nkumbu ami, ngina yo veta va zizi kiami; Isaeli dina kala ngana ye nkunga mu bantu babonsono.

5 Mose 28: 37. Yel. 7: 15. 24: 9.

8. Kani bonso buzangamene nzo yayi, buna muntu muntu una yo vioka una yitukwa ye sika mviozi. Bu bana yuvula: Mu nkiama Mfumu kavengi bobo kwa nsi yayi ye nzo yayi?

5 Mose 29: 24. Yel. 22: 8 b.

9. buna bana vutudulwa: Mu diambu diabasisidi Mfumu, Nzambi au, wavaikisa mase mau mu nsi a Ngipiti, ye batatamene ye nzambi zankaka ye basambidi zo ye basadidi zo, nkiangunu Mfumu yambudi yayibi yayi yayonsono yababwila.

10. Makumole mamvu momo matungila Solomo nzo zazole, nzo a Mfumu ye nzo akitinu bu mamana vioka—

1 Nt. 6: 38. 7: 1. 2 Lus. 8: 1 b.

11. Hilami, ntinu ku Tilo, bu kayekumuna kwa Solomo nti miansedeli, nti miansipelesi ye wola, mu yonso ntalu yikalomba—buna ntinu Solomo wavana Hilami makumole mambanza mu Ngalilea.

12. Kansi Hilami bu kavaika mu Tilo mu kwe tadi mbanza zozo zamvana Solomo, buna kazola zo ko,

13. kansi wavova: Nki ampil' ambanza zozo ziwampeni, mpangi ami? Yandi wabika zo nsi a Kabuli, bonso buzibikwanga nate ye bwabu.

14. Kansi Hilami wakifidisila nkama ye makumole matalenta biawola kwa ntinu.

15. Bonso bwabu bwakala mu bisadi biatumisa Solomo mu tunga nzo a Mfumu ye yandi nzo ye Milo, tumbu tua Yelusalemi ye mpe Hasoli, Mengido ye Ngeseli. 2 Sam. 5: 9. 1 Nt. 5: 13.

16. (Kadi Falao, ntinu ku Ngipiti, wakibalukila ye wabaka Ngeseli, wayoka dio mu tia ye wavonda bakananita bakala mu mbanza, mboki wavana dio bonso nkailu kwa mwan' andi wankento, i nkazi a Solomo. Yos. 16: 10.

17. Kansi Solomo watungulula Ngeseli ye Bete-Holoni diabanda mpe,

18. ye mpe Balati ye Tamali mu nsi yankatu muna mu nsi,

19. mboki mbanza zazonsono zabiayudukwa za Solomo ye mbanza zamakalu ye mbanza zabakavalu ye biankaka biakala Solomo nsatu mu tunga mu Yelusalemi, mu Lebanoni ye mu nsi yina yayonsono yavuwa mu kimfumu kiandi.) 1 Nt. 4: 26. 10: 26.

20. Bantu babonsono basadidila mu baamolita, bahetita, bapelesita, bahivita ye bayebusita, buna bena bakabena bana ba Isaeli ko,

21. i bana bau basadidila mu nsi, i yau balembana bana ba Isaeli mu fula, Solomo wabavanga bakala sielo biabindama mu salu, bonso bubenina nate ye bwabu.

22. Kansi Solomo kavanga muntu mu bana ba Isaeli nanga ko, kansi bayika binwani ye bayika sielo biandi ye ntuti ye makesa ye bayika nkengi miamakalu mandi ye bakavalu bantentama. 3 Mose 25: 39 b.

23. Ngudi zankengi miasalu bia Solomo bakala nkama tanu ye makumatanu; yau batuma bantu basala bisalu.

24. Kansi mwana wankento wa Falao bu kakatuka mu mbanz' a Davidi ye wanatuka mu nzo yikantungila, buna mboki katunga Milo mpe.

1 Nt. 3: 1. 7: 8.

25. Solomo wayoka minkailu ngioka tatu tatu mvu mvu i nkailu miangioka ye miamatondo va disalu dikatungila Mfumu, ye mboki wakwika biamfwitisila mwisi va zizi kia Mfumu. I buna wamana tunga nzo. 2 Lus. 4: 1. 7: 7.

26. Ntinu Solomo watunga mpe zinzaza ku Esioni-Ngebeli diena ku Eloti mu simu diambu wa Mbwaki mu nsi a Edomi.

27. Kansi mu nzaza zozo Hilami mpe wafidisa mu bantu bandi bankwa mianzaza bakala nduka mu mbu va kimosi ye bantu ba Solomo.

28. Yau bayenda ku Ofili ye balandisa wola kuna nkama ia ye makumole matalenta bibatuala kwantinu Solomo.

KAPU 10.

Ntinu nkama ku Saba wabumina kwa Solomo. Kimvwama ye nzitusu bia Solomo; nduenga zandi ye nene kwandi. Makalu mandi ye bakavalu bandi.

Ntinu nkama ku Saba bu kawa kumu mu Solomo va kimosi ye nkumbu a Mfumu, buna wayiza mu kuntonta mu nsava.

2 Lus. 9: 1 b. Mat. 12: 42. Luk. 11: 31.

2. Yandi wayiza ku Yelusalemi ye bantu babingi bannama ye bakamela banata nzenzo miansunga ye wola mu mbidi akunku ye mpe matadi mantalu. Bu kakota kwa Solomo, wavova mamonsono makabanza mu ntim' andi.

3. Kansi Solomo wanzibudila biuvu biabionsono; ka lekwa ko kiaswekwa

kwa ntinu, kansi wanzibudila biabionsono.
4. Ntinu nkama ku Saba bu kamona nduenga zazonsono za Solomo ye nzo yikatungidi,
5. ye madia va meza mandi ye nzo zasielo biandi ye wamona yau bansadila, bonso bubasadila salu biau, ye bonso bubavwata ye mboki nwiki biandi, ye bu kamona nkailu miangioka mikayoka mu nzo a Mfumu, buna wabwa mangitukwa.
6. Yandi wavova kwa ntinu: Makedika i mambu mayawa mu nsi ami mabikwa mu ngeye ye nduenga zaku.
7. Kialeka minu ko mu momo mayakambwa, nate ye mono kibeni ndueki ye mbweni mo mu mami meso; kansi bwabu mbweni, vo kiakembo mpe ndambu ko. Ngeye ulutidi kala nduenga ye kimvwama, ye kumu kiyawilu kiatele fiuma.
8. Mayangi mena ye babakala baku, mayangi mena ye sielo biaku biabi bikalanga mu kimfini kiaku ntangu zazonsono biwanga nduenga zaku.
9. Bika Mfumu, Nzambi aku, kasikwa, umweni nkembo miomio mu ngeye, bu kakuvwandisi va kiandu kiakimfumu kia Isaeli! Inga, Mfumu bu kazolanga Isaeli ntangu yikayimani, i kuma wakuvengi ntinu, kidi wasadila mina ye nsiku. 1 Nt. 5: 7.
10. Yandi wavana ntinu nkama mosi ye makumole matalenta biawola, ye mpe nzenzo miansunga mu mbidi akunku ye matadi mantalu; kunku kiakinene kianzenzo miansunga kiavana ntinu nkama ku Saba kwa ntinu Solomo ka kiateka kotuswa mu nsi ko.
11. (Mboki nzaza za Hilami, bu zalandisa wola ku Ofili zanata mpe nti miaalamunga mu mbidi akunku ye matadi mantalu matuka ku Ofili.
1 Nt. 9: 26 b.
12. Mu nti miaalamunga ntinu wavangisa nsingumu ku nzo a Mfumu ye nzo akitinu, ye mpe nsambi ye pesalata kwa minyimbidi. Nti miaalamunga mu kunku kiampila yoyo ka miatualwa vo miamonika nate ye bwabu ko.)
13. Kansi ntinu Solomo wavana ntinu nkama ku Saba biabionsono bikazola ye bikalomba, mboki mpe bina biankaka biamvana Solomo mu diambu diakinkaila kiandi kiakitinu. Mboki yandi wavutuka ye wayenda ku nsi andi diaka ye sielo biandi.
14. Wola watambula Solomo mvu ka mvu wateza zitu kiankama sambanu ye makumasambanu ye talenta sambanu,
15. mboki wowo watualwa kwa nkiti mianzenzila ye mu masumbu maminkiti ye mpe kwa ntinu miantumamana miamionsono miampila mu mpila ye kwa nkumbi zansi.
16. Ntinu Solomo wavangisa nkama zole zankaku zazinene zawola wabesukwa ye wasadila nkama sambanu zasekeli biawola mu nkaku nkaku yampila yoyo,
17. bobo mpe nkama tatu zankaku zazike zawola wabesukwa ye wasadila mane bitatu biawola mu nkaku nkaku yampila yoyo; ntinu wamanika zo mu nzo amfind' a Lebanoni. 1 Nt. 7: 2.
18. Mboki ntinu wavangisa kiandu kiakinene kiakimfumu mu mpungi ye waladika kio mu wola wabiza.
19. Kiandu kiakala kikada kiansumbukwa sambanu, ye nim' akiandu yakala yavindumuka ku ntandu; ku lueka lueka luavwandu kwakala nsikumu zamoko ye nkozi zole zatelama va mbel' ansikumu zamoko;
20. kumi ye nkosi zole zatelama vana va nsumbukwa sambanu zakikada mu tueka tuatole. Lekwa kiampila yoyo ka kiateka vangwa mu kimfumu kiankaka ko.
21. Lekwa biabionsono bianwina ntinu Solomo biakala biawola, ye lekwa biabionsono mu nzo amfind' a Lebanoni biakala biawola wabiza; biapalata ka biakala ko, biabanzulwa vo ka lekwa ko mu ntangu a Solomo.
22. Kadi ntinu wavwa zandi nzaza za Talisi mu mbu ye nzaza za Hilami; nzaza za Talisi zaluaka mu mvu wantatu ntatu ye zanata wola ye palata, mpungi, bankewa ye bankelele.
23. Ntinu Solomo walutila ntinu miankaka miamionsono va ntoto mu kimvwama ye mu nduenga.
1 Nt. 3: 12 b. 1 Lus. 29: 25. 2 Lus. 1: 1.
24. Bantu batuka mu nsi zazonsono babumina kwa Solomo mu wa nduenga zozo zatula Nzambi mu ntim' andi.
1 Nt. 4: 34.
25. Buna muntu muntu mu yau wanata minkailu: lekwa biapalata ye biawola, mimvwatu, biluazu, nzenzo miansunga, bakavalu ye bimula. Bobo bwakala mvu ka mvu.
26. Solomo wayonzika mpe makalu ye bakavalu bantentama ye wabaka funda dimosi ye nkama ia zamakalu ye kumi ye mafunda mole mabakavalu bantentama; biau biatulwa mu mbanza

zamakalu ye ku Yelusalemi kwa ntinu kibeni.

1 Nt. 4: 26. 9: 19. 2 Lus. 1: 14 b.

27. Ntinu wavanga, vo palata biakala bidi mu Yelusalemi bonso matadi, ye nti miansedeli miakala bidi bonso nti miakuyu mu nsi ya Kuluka.

28. Bakavalu batombisa Solomo batuka mu nsi a Ngipiti; nsumbi miantinu mialandisa kabu mu yau mu ntalu ambangu. 2 Lus. 1: 16.

29. Kalu kalu dialanduswa ku Ngipiti diafutulwa nkama sambanu zasekeli biapalata ye kavalu kavalu nkama mosi ye makumatanu. Bobo mpe bampila yoyo batuala mu moko mau kwa ntinu miamionsono miabahetita ye kwa mintinu ku Alami.

KAPU 11.

Bakazi ba Solomo ye lusotokono luandi mu Mfumu. Ngita kwa Solomo; mbikulu a Ahia. Mfwilu a Solomo.

Kansi ntinu Solomo wazola mpe bakento babingi bansi zanzenza va kimosi ye mwana wankento wa Falao: bakento bamoabita, bakento baamonita, bakento baedomita, bakento basidonita ye bahetita,

2. bakento babantu bobo babika Mfumu kwa bana ba Isaeli: Ka luna kubakwela ko, ye yau ka bana kulukwela ko; buna balenda sindisila ntima mieno mu sotuka ye nama nzambi zau. I yau Solomo wazola.

2 Mose 34: 16. 5 Mose 7: 3 b. 17: 17.

3. Yandi wakala ye nkama nsambodia zankama zakimfumu ye nkama tatu zabakento bakiavengama; bakento bobo basindisila ntim' andi mu sotuka.

4. Kadi Solomo bu kanuna, bakento basindisila ntim' andi mu sotuka kwa nzambi zankaka, ye ntim' andi ka wakwikama kwa Mfumu, Nzambi andi ko, bonso bwakala ntim' asandi Davidi.

5. Nkiangunu Solomo wanama Astaloti, nzambi yankento yabasidonita, ye Milikomi, i nkankumusu abaamonita.

Nkong. 2: 13. 2 Nt. 23: 13.

6. Solomo wavanga monso makala mambi mu meso ma Mfumu ye kanama Mfumu mu mamonsono ko, bonso bwavanga sandi Davidi.

7. Kadi Solomo watunga vuma kianangama kwa Kemosi, i nkankumusu abamoabita, va mongo vatalane ye Yelusalemi, ye kwa Moloki mpe, i nkankumusu abana ba Amoni.

4 Mose 21: 29. 2 Nt. 23: 13.

8. Bonso bobo kavanga kwa bakento bandi babonsono bansi zanzenza ye bayambudulwa bafwitisa mwisi ye yokila nzambi zau nkailu.

9. Mfumu wakala nganzi mu Solomo, ntim' andi bu wasotuka mu Mfumu, Nzambi a Isaeli, mpeleko wabwabana yandi mbwabana zole, 1 Nt. 3: 5. 9: 2.

10. ye wamvana mpe nsikudukusu yakwikama mu diambu diodio, vo kana nama nzambi zankaka ko. Kansi kakeba momo mankamba Mfumu ko.

1 Nt. 6: 12.

11. Nkiangunu Mfumu wavova kwa Solomo: Bu weka bobo, bu kukebele luwawanu luami ye nkondo miami miyakuveni ko, buna ngina ziokuna kimfumu kwa ngeye ye vana kio kwa sielo kiaku.

1 Sam. 15: 28. 28: 17. 1 Nt. 12: 15 b. 14: 8.

12. Kansi mu diambu diasaku Davidi kizolele bo vanga mu ntangu aku ko, ngina kio ziokuna mu koko kwamwan' aku.

13. Kansi kina kunziokunina kimfumu kiakionsono ko, kansi kanda dimosi ngina vana kwa mwan' aku mu diambu diasielo kiami Davidi ye mu Yelusalemi diyasola.

14. Mfumu watonginika nkakidi a Solomo, i edomita Hadadi; yandi watuka mu butu biantinu mu Edomi.

15. I ntangu yina yakala Davidi ku Edomi ye ntuti ankangu, i Yoabi, waluka mu diamisa babilamene, ye buna yandi wavonda babakala babonsono ku Edomi— 2 Sam. 8: 14. 1 Lus. 18: 12 b.

16. kadi Yoabi ye Isaeli diadionsono balengila kuna mu ngonda sambanu, nate ye wamana fukisa babakala babonsono mu Edomi—

17. buna Hadadi wataba va kimosi ye babakala bankaka baedomita basielo biasandi, ye baluaka ku Ngipiti; buna Hadadi wakala ntaudi yantwenia.

18. Yau bakatuka ku Midiani ye baluaka ku Palani ye bavitika bantu ku Palani ye baluaka ku Ngipiti, kwa Falao, ntinu mu Ngipiti, ye ndieu wamvana nzo ye wamvangudila biangiundudila ye wamvana nsi.

19. Hadadi wamona nlemvo waunene mu meso ma Falao, ye ndieu wankwedisa mpangi ankam' andi, i mpangi ankama Tapenesi.

20. Mpangi yoyo ya Tapenesi wambutila mwana wabakala Ngenubati, ye Tapenesi wanyemunina mu nzo a Falao; mboki Ngenubati wakala mu nzo a Falao mu bana bababakala ba Falao.

21. Hadadi ku Ngipiti bu kawa vo
Davidi wayenda vundi kwa mase mandi,
ye vo ntuti ankangu Yoabi wafwa, buna
Hadadi wavova kwa Falao: Ungiambu-
la ngienda ku nsi ami.
22. Kansi Falao wavova kwa yandi:
Nki ukondolo vava ye mono, bu uzole-
le kwenda ku nsi aku? Yandi wavu-
tula: Ka bwa ko, kansi ungiambula
ngienda.
23. Nzambi watonginika nkakidi wa-
nkaka mpe kwa yandi, i Lesoni, mwan'
a Eliada, wataba mu mfumu andi Ha-
dadeseli, ntinu ku Soba.
24. Mboki Davidi bu katengusa me-
nga mau, buna yandi wakiyonzikila
bantu ye wakala ntuti akabu dianze-
nzila; mboki bayenda ku Damasko ye
bakala kuna ye bakivanga zimfumu mu
Damasko. 2 Sam. 8: 3 b. 10: 18.
25. Ndieu wakala nkakidi a Isaeli
ntangu zazonsono zakala Solomo moyo,
mboki yayibi yoyo yavanga Hadadi.
Yandi wakankumukina Isaeli; yandi
wakala ntinu a Alami.
26. Umosi mu sielo bia Solomo, nku-
mbu andi Yelobami; yandi i mwan'
a Nebati, efalaimita, ku Seleda, ye nku-
mbu ambut' andi Selunga i fwola. Ya-
ndi wasangata koko kwandi kwa ntinu.
2 Lus. 13: 6.
27. Bila kikasangata koko kwandi
kwa ntinu i bonso bwabu. Solomo
watunga Milo; yandi wazola lungisa
vuma kikondolo siamu mu mbanz'
asandi Davidi.
2 Sam. 5: 7, 9. 1 Nt. 9: 15, 24.
28. Yelobami wakala bakala dia-
nswalu ye diakikesa; Solomo bu ka-
mona, vo toko diodio diakala ngolo
mu salu kiandi, wanyadisa mu salu
biabionsono biabindamana nzo a Yo-
sefi.
29. Mu ntangu yina vakiakala, vo
Yelobami wavaika mu Yelusalemi;
buna mbikudi Ahia ku Silo wankika,
ye yandi wakifuka yunga kiamona, yau
bakala babole kaka va yinza.
30. Ahia wasimba yunga kiamona
kikavwata, ye wakaba kio mu kunku
kumi ye biole.
31. Mboki wavova kwa Yelobami:
Ukibongila kumi diakunku vava. Ka-
di Mfumu, Nzambi a Isaeli, vovele
ebu: Tala, mono nzolele ziokuna ki-
mfumu mu koko kwa Solomo ye vana
kumi diamakanda kwa ngeye;
32. kansi kanda dimosi kaka yandi
una yambulwa kasimba mu diambu di-
asielo kiami Davidi ye mu diambu dia
Yelusalemi, i mbanza yiyasola mu ma-
kanda mamonsono ma Isaeli—
Lumb. 132: 10 b.
33. mu diambu dia bu bansisidi ye
basambidi Astaloti, nzambi yankento
yabasidonita, Kemosi, nzambi a Moabi,
ye Milikomi, nzambi abana ba Amoni,
ye ka badieti mu nzila zami ko, ka ba-
vengi monso mena masonga mu meso
mami ko, bonso bwena nkondo ye nsiku
miami, bonso bwavanga sandi Davidi.
34. Kansi kizolele katula ndambu
akimfumu kwa yandi kibeni ko, kansi
nzolele kazingila bonso dingizi ntangu
zazonsono zikena moyo mu diambu dia-
sielo kiami Davidi uyasola mu diambu
diawakeba nsikudukusu ye nkondo
biami.
35. Kansi ngina katula kitinu kwa
mwan' andi ye vana kio kwa ngeye, i
kumi diamakanda.
36. Kwa mwan' andi ngina vana ka-
nda dimosi, kidi sielo kiami Davidi una
baka mwinda ntangu zazonsono va zizi
kiami mu Yelusalemi, i mbanza yayi
yiyakisodila mu nanimisa yo nkumbu
ami.
2 Sam. 21: 17. 1 Nt. 15: 4. 2 Nt. 8: 19.
2 Lus. 21: 7.
37. Nkiangunu bwabu nzolele kubo-
nga, ye una yala biabionsono biuna zo-
la; ngeye una kala ntinu kwa Isaeli.
38. Vo ngeye una wa mamonsono
maikembi ye diata mu nzila zami ye
vanga masongele mu meso mami, mpasi
wakeba nkondo ye nsikudukusu biami
bonso bwavanga sielo kiami Davidi,
buna ngina kala yaku ye kutungila nzo
yina kwikama, bonso buyatunga ya-
mpila yoyo kwa Davidi, ye ngina ku-
vana Isaeli. 1 Nt. 3: 14. 9: 4.
39. I kuma ngina longa nkun' a
Davidi ndongi, kansi ka ntangu zazo-
nsono ko.
40. Buna Solomo watonta vonda Ye-
lobami; kansi Yelobami wananguka ye
wataba ku Ngipiti kwa Sisaki, ntinu
ku Ngipiti, ye yandi walengila mu
Ngipiti nate ye mfwilu a Solomo.
41. Masidi mu kambwa mu Solomo,
mu mamonsono makavanga ye mu ndu-
enga zandi, mau masonukwa mu lusa-
nsu lua Solomo. 2 Lus. 9: 29 b.
42. Ntangu yina yayala Solomo mu
Yelusalemi mu Isaeli diadionsono ya-
kala makumaia mamvu.
43. Solomo wayenda vundi kwa mase
mandi ye wadiamuswa mu mbanz' asa-
ndi Davidi. Mwan' andi Lehabami
wamvingana kitinu.

KAPU 12.

Lehabami i ntinu. Kumi diamakanda masotuka mu nzo a Davidi. Yelobami i ntinu a Isaeli. Nsamu wambikudi Semaya. Yelobami wasambila mwan' angombe ku Dani ye Beteli.

Lehabami wayenda ku Sekemi, kadi Isaeli diadionsono dialuaka ku Sekemi mu kumvanga ntinu.
2 Lus. 10: 1 b.
2. Yelobami, mwan' a Nebati bu kawa bo—kadi yandi wakala ku Ngipiti kukatinina mu diambu diantinu Solomo; nkiangunu Yelobami wakala kundu ku Ngipiti, 1 Nt. 11: 40.
3. kansi bantumisa—buna Yelobami ye bundu diadionsono dia Isaeli baluaka ye bavova kwa Lehabami ye bata:
4. Saku diavanga vangu kieto kiavita ngolo, kansi bwabu lengisa salu biangolo ye vangu kiazitu, i kina kiatutuika saku, buna tuzolele kusadila.
5. Yandi wabavutudila: Lukatukeno ye luvingila lumbu tatu, ye mboki luvutuka kwa mono. Bantu bayenda.
6. Buna ntinu Lehabami wayuvula nduengoso kwa bangudi zabantu basala salu biasandi Solomo, bu kakala moyo; yandi wavova: Nki amvutulu luzolele kunduengisila mu vana bantu baba?
7. Yau bamvutudila ye bavova: Vo ngeye weka sielo kiabantu baba bwabu ye una kubasadila, vo una dimba ndombolo au ye vova mambu mabiza kwa yau, buna yau mpe bana kala sielo biaku ntangu zazonsono.
8. Kansi kavumina nduengoso yamvana bangudi zabantu ko, kansi wayuvula nduengoso kwa bamatoko bakulakana yandi, i bakala mu salu biandi.
9. Yandi wavova kwa yau: Nki amvutulu luzolele kutuluengisila mu vana bantu baba bavovele kwa mono ye batele: lengisa vangu kina kiatutuika saku?
10. Buna matoko makulakana yandi bamvutudila ye bavova: Ebu una vova kwa bantu baba bavovele kwa ngeye ye batele: saku diavanga vangu kieto zitu, kansi ngeye, lengisa kio kwa yeto—buna una vova kwa yau: Nlembo ami ulutidi ke ulutidi nkobo mu luketo luasami.
11. Nkiangunu luzaya bwabu, vo sami walutuika vangu kiazitu, buna ngina lutisila vangu kieno zitu; vo sami walulongidika mu kokoto, buna mono ngina kululongidika mu zinkutu.
12. Yelobami ye bantu babonsono baluaka kwa Lehabami mu lumbu kiantatu, bonso bwakamba ntinu, bu kavova: luvutuka kwa mono mu lumbu kiantatu.
13. Buna ntinu wavana bantu mvutulu yangolo; kadi waniafuna nduengoso yina yamvana bangudi zabantu.
14. Yandi wabakamba, bonso bwaluengisila matoko ye wavova: Vo sami wavanga vangu kieno kiazitu, buna ngina lutisila vangu kieno mu zitu; vo sami walulongidika mu kokoto, buna ngina kululongidika mu zinkutu.
15. Nkiangunu ntinu kawila bantu ko; kadi Mfumu wayambula bwayendila bobo, kidi Mfumu kendisa mambu detila, i mau makavova kwa Yelobami, mwan' a Nebati, mu Ahia ku Silo.
1 Nt. 11: 11, 31 b.
16. Isaeli diadionsono bu diamona, vo ntinu kazola kubawila ko, buna bantu bavana ntinu mvutulu yayi: Nki antuadi tuena mu Davidi? Ka tuena kunku kiadifwa mu mwan' a Isai ko. Isaeli, vutuka kwaku ku nzo zaku zakoto! Kenga nzo aku ngeye kibeni, Davidi. Mboki Isaeli diavutuka ku nzo zau zakoto.
2 Sam. 20: 1. Zing. 15: 1.
17. Mu baisaelita bakala kundu mu mbanza za Yuda kaka, Lehabami wakala ntinu.
18. Ntinu Lehabami bu kafidisa Adolami wakenga salu bialusalu, Isaeli diadionsono diamvonda mu matadi; ntinu Lehabami kibeni wakatwa maka nswalu mu kalu diandi ye taba ku Yelusalemi. 2 Sam. 20: 24.
19. Buna Isaeli diasotuka mu nzo a Davidi ye diamana vambana mu yau nate ye bwabu.
20. Kansi Isaeli diadionsono bu bawa, vo Yelobami wavutuka, bantumisa ku lukutukunu luabantu ye bamvanga ntinu kwa Isaeli diadionsono; ka muntu ko watatamana ye nzo a Davidi kansi kanda dia Yuda kaka.
21. Lehabami bu kaluaka ku Yelusalemi, wakutikisa nzo yayonsono ya Yuda ye kanda dia Benyamini, nkama ye lunani luabinwani biasolwa, mu nwana ye nzo a Isaeli ye bakila bo diaka kitinu kwa Lehabami, mwan' a Solomo.
2 Lus. 11: 1 b.
22. Kansi mambu ma Nzambi mayiza kwa muntu wa Nzambi Semaya; yandi wavova:
23. Kamba kwa Lehabami, mwan' a Solomo, ntinu a Yuda, ye kwa nzo yayo-

nsono ya Yuda ye Benyamini ye kwa bantu bankaka ebu:
24. Mfumu vovele ebu: Ka luna kwenda nwanisa mpangi zeno, bana ba Isaeli ko. Luvutuka ku nzo zeno, muntu muntu ku yandi, kadi momo mavengo matukidi kwa mono. Bawa mambu ma Mfumu ye bavutuka ye bayenda nzila zau, bonso bwatuma Mfumu.
25. Kansi Yelobami watunga Sekemi mu miongo mia Efalaimi ye wakala kuna; kuna kakatuka ye watunga Penueli. 1 Mose 32: 30.
26. Yelobami wavunguta: Ntangu yankaka kitinu kilenda vutuka kwa nzo a Davidi.
27. Kadi vo bantu baba balenda baluka ku Yelusalemi mu vana nkailu miamponda mu nzo a Mfumu, buna ntima miabantu baba milenda vutuka kwa mfumu au Lehabami, ntinu a Yuda; inga, buna balenda kumponda ye mboki vutuka kwa Lehabami, ntinu a Yuda.
28. Ntinu bu kamana yindula diodio, wavanga bana bole bangombe bawola. Mboki wavova kwa bantu: Bwabu vele ngiendolo zeno ku Yelusalemi zilenda lunga. Tala, vava vena Nzambi aku, Isaeli, wakuvaikisa mu nsi a Ngipiti. 2 Mose 32: 4, 8. 2 Nt. 17: 16.
29. Yandi watedimisa umosi ku Beteli, ye wankaka katedimisa ku Dani. Nkong. 18: 29 b.
30. Diodio diayika masumu; bantu bayenda mpe nate ye kuna Dani mu sambila umosi mu yau. 2 Mose 20: 4. 1 Nt. 14: 16. 2 Nt. 10: 29. 17: 21.
31. Yandi watunga mpe nzo zavuma bianangama ye wavanga nganga zatuka mu dionso kabu mu bantu, bampila yoyo bakaba i bana ba Levi ko. 1 Nt. 13: 33. 2 Lus. 11: 15. 13: 9.
32. Yelobami wavanga nkembo mu ngonda yanani, mu lumbu kiakumi ye tanu mu ngonda, wafwanana ye nkembo mu Yuda, ye wabaluka ku disalu yandi kibeni; bobo kavanga ku Beteli, bu kayoka minkailu kwa bana bangombe bakavanga. Ku Beteli yandi watumba yau bakavanga nganga zavuma bianangama. 3 Mose 23: 34 b.
33. Ku salu dikavanga ku Beteli yandi wabaluka mu lumbu kiakumi ye tanu mu ngonda yanani, ngonda yoyo yikasola mu mandi mabanza. Kadi buna yandi wavanga nkembo kwa bana ba Isaeli ye wabaluka ku disalu mu kwika biamfwitisila mwisi.

KAPU 13.

Muntu wa Nzambi ku Yuda ye mbikudulu andi mu disalu ku Beteli. Mbikudi wankulu ku Beteli ye mfwilu amuntu wa Nzambi. Masumu mankaka ma Yelobami.

Kansi buna muntu wa Nzambi watuka ku Yuda waluaka ku Beteli mu diambu diantumunu a Mfumu, Yelobami bu katelama ku disalu mu kwika biamfwitisila mwisi.
2. Yandi wabokila ku disalu, bonso bwakamba Mfumu ye wavova: Disalu, disalu, Mfumu vovele ebu: Tala, nzo a Davidi yina butulwa mwana, nkumbu andi Yosia; yandi una vonda nganga zavuma bianangama va ntandu aku, i zau zikwikanga biamfwitisila mwisi va ngeye, ye buna visi biabantu bina zinuswa va ngeye. 2 Nt. 23: 15 b.
3. Mu ntangu yina wavana mpe dimbu, bu kavova: Kiaki i dimbu mu diodio, vo i Mfumu wakamba dio: tala, disalu dina tenduka, ye bombe va ntandu dina yitika.
4. Mfumu Yelobami bu kawa mambu momo mabokila muntu wa Nzambi ku disalu ku Beteli, walambula koko kwandi tuka mu disalu ye wavova: Lunkamata. Kansi koko kukanlambudila kwafumpuka, ye walembana ko vutula diaka.
5. Salu diatenduka, ye bombe va disalu diayitika—i dimbu kiavana muntu wa Nzambi mu ntumunu a Mfumu.
6. Buna ntinu wabula mbembo ye wavova kwa muntu wa Nzambi: Bombidila vantadisi a Mfumu, Nzambi aku, ye undila mvutu, kidi yalenda vutula koko kwami diaka. Muntu wa Nzambi wabombidila vantadisi a Mfumu; buna ntinu lendele mu vutula koko kwandi diaka, ye kwakala nadede bonso bukwateka kala. 2 Mose 8: 8. 9: 28. 10: 17. 4 Mose 21: 7.
7. Buna ntinu wavova kwa muntu wa Nzambi: Undama ku nzo ami ye ukivongisa; mboki nzolele kuvana nkailu.
8. Kansi muntu wa Nzambi wavutula kwa ntinu: Vo zolele kumpana mpe ndambu abina bilenda tezwa mu nzo aku, kilendi kunama ko; vava va vuma kiaki kizolele dia vo nwa ko. 4 Mose 22: 18. 24: 13.
9. Kadi Mfumu wankembi ye vovele ebu mu mambu mandi: Ngeye kuna dia vo nwa ko vo vutukila nzila yimosi yiwizidi.

10. Mboki wayendila nzila yankaka ye kavutukila nzila yimosi yikayizila ku Beteli ko.

11. Kansi ku Beteli kwakala mbikudi wankulu. Mwan' andi wayiza kunkamba mamonsono mavanga muntu wa Nzambi lumbu kina ku Beteli, bonso bukavova kwa ntinu. Bu bakamba momo kwa sau,

12. buna sau diabayuvula, yonso nzila yikayendila. Bana bandi bamona nzila yayendila muntu wa Nzambi watuka ku Yuda.

13. Buna yandi wavova kwa bana bandi: Lunkangila kiandu va mpunda. Bu bamana kunkangila kiandu va mpunda, buna watentama yo,

14. ye wayenda landi muntu wa Nzambi ye wammona kukavwanda kunsi antelebinta; yandi wanyuvula: Ngeye i muntu wa Nzambi utukidi mu Yude? Yandi watambudila: Inga.

15. Buna wavova kwa yandi: Undama ku nzo ami ye dia yami.

16. Kansi yandi wavutula: Kilendi vutuka yaku ye kunama ko, ye kizolele dia ye nwa yaku vava vuma kiaki ko;

17. kadi bobo mono yakembo mu ntumunu a Mfumu: Kuna dia vo nwa kuna ko; ngeye kuna mpe vutukila nzila yimosi yiwayendila kuna ko.

18. Yandi wavova kwa yandi: Mono mpe i mbikudi bonso ngeye, ye mpofi yivovele kwa mono mu lutumunu lua Mfumu ye tele: Umvutula ku nzo aku ye umvana mu dia ye nwa. Kansi yandi wamvuna.

19. Buna wavutukisa ye yandi ye wadia mu nzo andi ye wanwa.

20. Kansi bu bavwanda ku meza, mambu ma Mfumu mayiza kwa mbikudi wamvutula.

21. Yandi wabokila kwa muntu wa Nzambi watuka ku Yuda, ye wavova: Mfumu vovele ebu: Bu utinguni ntumunu a Mfumu ye kukebele nsikudukusu yikuveni Mfumu, Nzambi aku ko,

22. kansi uvutukidi ye didi ye nwini mu vuma kikakukanikina mu dia ye nwa, buna nitu aku yafwa ka yina luaka mu ndiamu amase maku ko.

23. Bu kamana dia ye nwa, wankangila kiandu va mpunda, i kwa mbikudi ukavutula.

24. Ndieu wayenda; kansi nkosi yambwabana mu nzila ye yamvonda. Mboki nitu andi yafwa yabindalala muna mu nzila, mpunda bu yatelama va lueka luandi, ye nkosi mpe yatelama va lueka luanitu yafwa. 1 Nt. 20: 36.

25. Bantu bavioka kuna, bu bamona nitu yafwa yabindalala mu nzila ye nkosi yatelama vana va nitu yafwa, buna bakota mu mbanza yakala mbikudi wankulu, ye bakamba dio muna.

26. Mbikudi wamvutula mu nzila, bu kawa bo, wavova: I muntu wa Nzambi watinguni ntumunu a Mfumu; nkiangunu Mfumu umveni mu ngolo zankosi ye yau yankosele ye yamvondele, bonso bwakedi mambu mavovele Mfumu kwa yandi.

27. Mboki wakamba bana bandi, vo bana kunkangila kiandu va mpunda; yau bakanga yo kiandu.

28. Yandi wayenda ye wamona nitu yafwa yabindalala mu nzila ye mpunda ye nkosi batelama vana va nitu yafwa; nkosi ka yadia lekwa mu nitu yafwa ko ye ka yakosa mpunda ko.

29. Buna mbikudi wabonga nitu yafwa yamuntu wa Nzambi ye watensika yo va mpunda ye wavutula yo; mbikudi wankulu wakota mu mbanz' andi mu dila dizi ye kundiamisa.

30. Yandi watula nitu andi yafwa mu yandi ndiamu; bandila dizi ye babokila: Engwa, mpangi ami! Yel. 22: 18.

31. Bu kamana kundiamisa, wavova kwa bana bandi bababakala: Bu ngina fwa, buna lundiamisa mu ndiamu yoyo yadiamuswa muntu wa Nzambi; lutula visi biami ku lueka luavisi biandi.

32. Kadi mu kedika diambu diodio dina kwenda detila dikabokila mu ntumunu a Mfumu ku disalu ku Beteli ye ku nzo zazonsono zavuma bianangama mu mbanza za Samalia. 2 Nt. 23: 15 b.

33. Diodio bu diavangama, mwanki Yelobami kabangumuka ko mu nzil' andi yambi, kansi wavutuka vanga babakala nganga zavuma bianangama batuka mu bonso bonso bantu; wonso wazola bo watambula mfuluzulu amoko kwa yandi mu kala ngang' avuma bianangama. 2 Mose 28: 41. 1 Nt. 12: 31.

34. I bonso bobo nzo a Yelobami yavodila masumu, ye diodio i bila kiyavinsukusulwa ye yafukusulwa mu ntoto.

KAPU 14.

Mbikudulu a Ahia mu nzo a Yelobami. Mfwilu a Yelobami. Luyadulu lua Lehabami mu Yuda. Yelusalemi diatanwa kwa Susaki. Mfwilu a Lehabami.

Mu ntangu yina Abia, mwan' a Yelobami wabaka yela.

2. Buna Yelobami wavova kwa nkazi
andi : Telama ye vuna vwata, mpasi
muntu kana mona ko, vo ngeye i nkazi a
Yelobami, ye wenda ku Silo, kadi kuna
kwena kundu kiambikudi Ahia, i yandi
wakamba mu mono, vo ngina kala ntinu
kwa bantu baba. 1 Nt. 11: 29 b. 12: 15.
3. Nata kwaku kumi diamampa,
mbolo ye mvungu aniosi ye kota kwa
yandi; buna yandi una kukamba,
bonso buna kadila mu ntaudi.
4. Nkazi a Yelobami wavanga bo;
yandi watelama ye wayenda ku Silo ye
waluaka ku nzo a Ahia. Ahia walembana
mona, kadi meso mandi mafwa
mu diambu diandununu.
1 Sam. 4: 15.
5. Kansi Mfumu wavova kwa Ahia:
Bwabu nkazi a Yelobami lueki mu kuyuvula
mu mwan' andi, kadi yandi
wena yela; ebu ye ebu una vova kwa
yandi. Kansi bu kana kwiza, yandi
una vuna kinzenza.
6. Ahia bu kawa nkindu atambi biandi,
bu kakota mu mwelo, wavova:
Kota kwaku, unkazi a Yelobami. Mu
nkiama weti vuna kinzenza, bu yatumunu
mu kuvana nsamu wambalu?
7. Wenda wakamba Yelobami:
Mfumu, Nzambi a Isaeli, vovele ebu:
Tala, mono izangudi mu bantu ye itumbidi
dingizi kwa bantu bami Isaeli,
8. ye nziokone kimfumu mu nzo a
Davidi ye mpeni kio kwa ngeye.
Kansi ngeye kwakedi bonso sielo kiami
Davidi ko, wakeba nsikudukusu zami
ye wandama mu ntim' andi wawonsono,
ye wavanga momo kaka makala masonga
mu meso mami, 1 Nt. 11: 11, 31.
9. kansi ngeye lutidi babonsono bakutekila
mu vanga yambi, ye ukatukidi
ye ukukivangidi nzambi zankaka, i
teki biayitulwa mu kumfwemisa, ye
umpetele ku nim' aku.
10. Nkiangunu ngina bwisa kubu
mu nzo a Yelobami ye fukisa babo
bena moyo mu nzo a Yelobami, ye
babake ye babanene mu Isaeli; mono
ngina komba nzo a Yelobami napekwapekwa,
bonso bukombulwanga mbole,
nate ye una suka nampia.
1 Nt. 15: 29. 16: 3 b. 21: 21.
11. Ndieu mu nzo a Yelobami una
fwa mu mbanza, mbwa zina kundia,
ye una fwa ku mbazi va nsi, nuni
zazulu zina kundia, kadi bobo Mfumu
vovele.
12. Nkiangunu nanguka kwaku wavutuka
ku nzo aku. Kulu kwaku bu
kuna kota mu mbanza, mwana ntumbu
fwa.
13. Isaeli diadionsono dina kundila
dizi, ye yandi una diamuswa; kadi
yandi kaka mu nzo a Yelobami una
luaka ku ndiamu, mu diambu diakadi
mu nzo a Yelobami mwamonika diambu
mu yandi diakala diambote vantadisi
Mfumu, Nzambi a Isaeli.
14. Kansi Mfumu una kukitongini-
kina ntinu kwa Isaeli mu fukisa nzo
a Yelobami, lumbu bu kina kwiza.
Kansi nki? Bwabu bu kivangulu.
15. Inga, Mfumu una banda Isaeli,
mpasi bafwanana ye mabu meti tembila
yeku-yeku mu nlangu, ye yandi una
vuza Isaeli mu nsi yayi yabiza yikavana
kwa mase mau ye kubamwangisa mu
simu diankaka dianzadi, bu bakivengi
Asela ye bafwemesene bo Mfumu.
2 Nt. 17: 18, 23.
16. Yandi una niokuna Isaeli mu
diambu diamasumu momo mavola Yelobami
ye mu mau kavodikisila Isaeli
masumu. 1 Nt. 12: 28 b.
17. Buna nkazi a Yelobami wanangu-
ka ye wayenda ye waluaka ku Tilisa;
bu kaluaka va vaka kianzo, ntaudi
ntumbu fwa.
18. Yandi wadiamuswa, ye Isaeli
diadionsono diandila dizi, bonso bwakala
mambu mavova Mfumu mu sielo
kiandi mbikudi Abia.
19. Masidi mu kambwa mu Yelobami,
mu mvita zandi ye mu luyadulu
luandi, mau masonukwa mu lusansu
luantinu mia Isaeli.
20. Ntangu yina yayala Yelobami
yakala makumole ye mvu miole. Yandi
wayenda vundi kwa mase mandi;
mwan' andi Nadabi wamvingana kitinu.
21. Lehabami, mwan' a Solomo, wakala
ntinu mu Yuda. Makumaia ye
mvu mosi miakala ye Lehabami, bu
kakala ntinu, ye yandi wayala kumi ye
mvu nsambodia ku Yelusalemi, i mbanza
yasola Mfumu mu makanda mamonsono
ma Isaeli mu nanimisa yo nkumbu
andi. Nkumbu ambut' andi i
Nama, i amonita. 2 Lus. 12: 13.
22. Yuda diavanga makala mambi
mu meso ma Mfumu; yau balutila

mase mau mu kumfwemisa mu masumu mabavolanga.

23. Kadi yau mpe bakitungila vuma bianangama ye bimama ye Asela va bintuntubulu biabionsono biabinene ye kunsi anti miamionsono miankunzu ;

24. inga, nsuza zanlongo zakala mpe mu nsi. Yau bavukumukina nkankumusu zazonsono zabantu bakuba Mfumu mu bana ba Isaeli.

5 Mose 18: 9. 23: 17.

25. Kansi mu mvu wantanu wangiadulu antinu Lehabami, Susaki, ntinu ku Ngipiti, wabaluka ku Yelusalemi.

1 Nt. 11: 40. 2 Lus. 12: 2 b., 9 b.

26. Yandi wabonga lekwa biantalu mu nzo a Mfumu ye lekwa biantalu mu nzo akitinu, buna biena kabonga. Yandi wabonga mpe nkaku zawola zavangisa Solomo. 1 Nt. 10: 16 b.

27. Mu fulu biau ntinu Lehabami wavangisa nkaku zansongo, ye wavana zo mu kebwa kwa ntuti zamantadi makenga ku mwelo anzo akitinu.

28. Ntangu ka ntangu ntinu bu kayenda ku nzo a Mfumu, mantadi manata zo ; mboki bavutula zo ku vinga kiamantadi.

29. Masidi mu kambwa mu Lehabami ye mu mamonsono makavanga, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Yuda. 2 Lus. 12 : 15 b.

30. Kansi Lehabami ye Yelobami banwanasananga ntangu zazonsono zibakala moyo. 1 Nt. 15 : 6.

31. Lehabami wayenda vundi kwa mase mandi ye wadiamuswa mu mbanz' a Davidi ye mase mandi. Nkumbu ambut' andi, i Nama, i amonita. Mwan' andi Abiami wamvingana kitinu.

KAPU 15.

Abiami ntinu mu Yuda. Asa ntinu mu Yuda. Asa wawawana ye Bene-Hadadi mu nwanisa Basa, ntinu a Isaeli. Nadabi ntinu mu Isaeli. Mfundu a Baesa ye mfukusu anzo a Yelobami. Baesa ntinu mu Isaeli.

Mu mvu wakumi ye nani wangiadulu antinu Yelobami, mwan' a Nebati, Abiami wakala ntinu mu Yuda.

2 Lus. 13: 1 b.

2. Yandi wayala mvu ntatu mu Yelusalemi. Nkumbu ambut' andi i Maka, mwan' a Abisalomi.

3. Yandi wadiata mu masumu mamonsono, bonso bwavanga sandi diantekila, ye ntim' andi ka wakwikama kwa Mfumu, Nzambi andi ko, bonso bwakala ntim' asandi Davidi. 1 Nt. 12: 28 b.

4. Nkiangunu mu diambu dia Davidi kaka Mfumu, Nzambi andi, wayambula kabaka mwinda ku Yelusalemi, bu kamvingisila mwan' andi ye wayambula Yelusalemi diakwikama—

2 Sam. 21: 17. 1 Nt. 11: 36. 2 Nt. 8: 19. Lumb. 132: 17.

5. i bobo mu diambu dia Davidi bu kavanga masonga mu meso ma Mfumu ye kavengama mu diambu dimosi ko dikankamba, ntangu zazonsono zikakala moyo, kansi ka mu bungu dina kwa hetita Ulia ko. 2 Sam. 11: 1 b. 12: 9.

6. (Kansi Lehabami ye Yelobami banwanasananga ntangu zazonsono zakala ndieu wantete moyo.)

1 Nt. 14: 30. 2 Lus. 12: 15.

7. Masidi mu kambwa mu Abiami ye mu mamonsono makavanga, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Yuda. Kansi Abiami ye Yelobami banwanasananga.

8. Abiami wayenda vundi kwa mase mandi, ye wadiamuswa mu mbanz' a Davidi. Mwan' andi Asa wamvingana kitinu. 2 Lus. 14: 1 b.

9. Mu mvu wamakumole wangiadulu a Yelobami, i ntinu a Isaeli, Asa wakala ntinu kwa Yuda.

10. Yandi wayala makumaia ye mvu mosi mu Yelusalemi. Nkumbu ambut' andi i Maka, mwan' a Abisalomi.

11. Asa wavanga masonga mu meso ma Mfumu, bonso bwavanga sandi Davidi.

12. Yandi wakuba nsuza zanlongo mu nsi ye wakatusa teki biabionsono biavangisa mase mandi. 1 Nt. 14: 24.

13. Mboki watumbula mbut' andi Maka kitinu kiandi mu diambu dia bu kavangisa mama kia Asela ; Asa wakwanga mama kiandi ye wayoka kio mu ndimb' a Kidiloni. 2 Lus. 15: 16 b.

14. Kansi vuma bianangama ka biakatulwa ko ; kansi ntim' a Asa wakwikamana Mfumu ntangu yina yikakala moyo.

15. Yandi wakotisa mu nzo a Mfumu bina biabieka sandi ye yandi kibeni nlongo kwa Mfumu : palata, wola ye biwumbwa.

16. Kansi Asa ye Baesa, ntinu a Isaeli, banwanasananga ntangu zibakala moyo.

17. Baesa, ntinu a Isaeli wabaluka ku Yuda ye wabadika tunga Lama mu kakidila bantu ba Asa, ntinu a Yuda, mu vaika ye mu kota.

2 Lus. 16: 1 b.

18. Buna Asa wabonga palata ye wola biabionsono biasala mu vinga biambo-

ngo bianzo a Mfumu ye mu vinga biambongo bianzo akitinu ye wayekula bio kwa sielo biandi; mboki ntinu Asa wafidisa bio kwa Bene-Hadadi, mwan' a Tabilimoni, mwan' a Hesioni, ntinu mu Alami, wakala mu Damasko ye watuma: 2 Nt. 12: 18. 16: 8. 18: 15.

19. Bika luwawanu luakala va kati ye mono ye ngeye, bonso bwakala va kati ye sami ye saku. Tala, vava ifidisa nkailu miapalata ye miawola; ka diambu ko, vunza luwawanu luaku bwabu ye Baesa, ntinu a Isaeli, kidi kankatukila.

20. Bene-Hadadi wawa ntinu Asa ye wafidisa ntuti zandi zankangu ku mbanza za Isaeli ye watana Iyoni, Dani, Abeli-Bete-Maka ye Kinaloti diamvimba ye nsi yayonsono ya Nafatali. 2 Nt. 15: 29.

21. Baesa bu kawa bo, walembwa mu tunga Lama ye wadingalala ku Tilisa.

22. Kansi ntinu Asa watumisa Yuda diadionsono, ka muntu ko wayambulwa; yau bakatula matadi ku Lama ye nti miasadila Baesa mu tunga. Mu biau ntinu Asa watunga Ngeba mu Benyamini ye Mispa.

23. Mamonsono mankaka masidi mu kambwa mu Asa, mu mavanga mandi mamonsono makikesa, mu mamonsono makavanga ye mu mbanza zikatunga, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Yuda. Kansi mu ndununu andi yandi wabaka yela mu malu mandi. 2 Lus. 16: 11 b.

24. Asa wayenda vundi kwa mase mandi ye wadiamuswa ye mase mandi mu mbanz' asandi Davidi. Mwan' andi Yosafati wamvingana kitinu. 2 Lus. 17: 1.

25. Kansi Nadabi, mwan' a Yelobami wakala ntinu kwa Isaeli mu mvu wanzole wangiadulu a Asa, ntinu a Yuda, ye yandi wayala Isaeli mvu miole.

26. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu ye wayenda nzil' asandi ye mu masumu mandi makavodikisila Isaeli masumu. 1 Nt. 12: 28 b.

27. Kansi Baesa, mwan' a Ahia wanzo a Isakali, wanlekila mfundu, ye Baesa wamvonda ku Ngibetoni diavwa bafilistea; kadi Nadabi ye Isaeli diadionsono dieti kakalala Ngibetoni.

28. I mu mvu wantatu wangiadulu a Asa, ntinu a Yuda, Baesa wamvonda, ye mboki yandi kibeni wakala ntinu mu fulu kiandi.

29. Bu kakala ntinu, wavonda nzo yayonsono ya Yelobami; widi lekwa nkutu kiakala mwela kasisa kio ko mu nzo a Yelobami, kansi wabunga yo, bonso bwakala mambu mavova Mfumu mu sielo kiandi Ahia ku Silo— 1 Nt. 14: 10, 14.

30. i mu diambu diamasumu mavola Yelobami, makavodikisila Isaeli masumu ye wafwemisina mo Mfumu, Nzambi a Isaeli. 1 Nt. 12: 28 b.

31. Masidi mu kambwa mu Nadabi ye mu mamonsono makavanga, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Isaeli.

32. Kansi Asa ye Baesa, ntinu a Isaeli, banwanasananga ntangu yina yibakala moyo.

33. Mu mvu wantatu wangiadulu a Asa, ntinu a Yuda, Baesa, mwan' a Ahia, wakala ntinu kwa Isaeli diadionsono ku Tilisa, wayala mu makumole ye mvu ia.

34. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu ye wadiata mu nzil' a Yelobami ye mu masumu mandi makavodikisila Isaeli masumu. 1 Nt. 12: 28 b.

KAPU 16.

Mbikudulu a Yehu mu nzo a Baesa. Ela ntinu mu Isaeli. Mfundu a Simili ye mfukusu anzo a Baesa. Simili ntinu mu Isaeli, bisi nsi banwanasana mvita. Omili ye Ahabi ntinu mia Isaeli.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa Yehu, mwan' a Hanani, kwa Baesa; yandi wavova:

2. Tala, mono izangudi mu mfumfuta ye itumbidi dingizi kwa bantu bami Isaeli. Kansi ngeye dieti mu nzil' a Yelobami ye vodekese bantu bami masumu, ye bamfwemese mu masumu mau. 1 Nt. 12: 28 b. 14: 7 b.

3. Nkiangunu mono nzolele komba Baesa ye nzo andi napekwa-pekwa; inga, nzolele vanga kwa nzo aku bonso kwa nzo a Yelobami, mwan' a Nebati. 1 Nt. 14: 10 b. 15: 29. 21: 21 b.

4. Ndieu mu nzo a Baesa una fwa mu mbanza, una diwa kwa zimbwa, ye ndieu mu nzo andi una fwila ku mbazi va nsi, una diwa kwa nuni zazulu.

5. Masidi mu kambwa mu Baesa, mu mau makavanga ye mu mavanga mandi makikesa, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Isaeli. 2 Lus. 16: 1 b.

6. Baesa wayenda vundi kwa mase mandi ye wadiamuswa ku Tilisa. Mwan' andi Ela wamvingana kitinu.

7. Kansi mu mbikudi Yehu, mwan a Hanani, mambu ma Mfumu maluaka

kwa Baesa ye nzo andi mu diambu diayambi yayonsono yikavanga mu meso ma Mfumu, bu kamfwemisa mu mavanga mamoko mandi, bu kakala bonso nzo a Yelobami ye mpe mu diambu dia bu kavonda yo.

8. **Mu** mvu wamakumole ye sambanu wangiadulu a Asa, ntinu a Yuda, Ela, mwan' a Baesa, wakala ntinu kwa Isaeli ku Tilisa mu mvu miole.

9. Kansi sielo kiandi Simili, ntuti andambu mosi amakalu mamvita, wanlekila mfundu. Vakiakala bu kasansala ku Tilisa mu nzo a Alasa, ngudi akota dianzo akitinu ku Tilisa,

10. buna Simili waluaka kuna ye wamvonda—i mvu wamakumole ye nsambodia wangiadulu a Asa, ntinu a Yuda—ye mboki yandi kibeni wamvingana kitinu.

11. Bu kakala ntinu ye wavwanda va kiandu kiandi, wavonda nzo yayonsono ya Baesa, ye kasisa lekwa kiavumuna ko ye mboki butu biandi biamenga ye bakundi.

12. Simili wabunga nzo yayonsono ya Baesa, bonso bwakala mambu mavova Mfumu kwa Baesa mu mbikudi Yehu—

13. mu diambu diamasumu mamonsono mavola Baesa ye mwan' andi Ela, mabavodikisila Isaeli masumu ye bafwemisa Mfumu, Nzambi a Isaeli, mu biamfukulu biobio bibasambila.

14. **Masidi** mu kambwa mu Ela mu mamonsono makavanga, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Isaeli.

15. **Mu** mvu wamakumole ye nsambodia wangiadulu a Asa, ntinu a Yuda, Simili wakala ntinu ku Tilisa mu lumbu nsambodia. Buna bantu beti kakalala Ngibetoni diavwa bafilistea.

16. Bantu bu bakakalala dio, bawa ngwilu : Simili lekele mfundu ; inga, yandi bemene ntinu mpe. Buna Isaeli diadionsono diavanga mu tua mu lumbu kina Omili ntinu, umosi mu ntuti za Isaeli.

17. Mboki Omili ye Isaeli diadionsono bakatuka ku Ngibetoni ye bayenda nwanisa Tilisa.

18. Kansi Simili bu kamona, vo mbanza yamana bakama, buna wakota mu vula dianzo akitinu ye wayoka nzo akitinu mu tia ye yandi kibeni ye wafwila bobo—

19. i mu diambu diamasumu makavola, bu kavanga makala mambi mu meso ma Mfumu ye wadiata mu nzil' a Yelobami ye mu masumu momo makavanga makavodikisila Isaeli masumu.
1 Nt. 12: 28 b.

20. **Masidi** mu kambwa mu Simili ye mu mfundu una ukaleka, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Isaeli.

21. **Bantu** ba Isaeli bakabana mu ndambu zole, ndambu mosi abantu yanamana kwa Tibini, mwan' a Nginati, ye bazola kumvanga ntinu, ye ndambu yankaka yananamana kwa Omili.

22. Kansi bantu bananamana kwa Omili balutila ngolo mu bantu bananamana kwa Tibini, mwan' a Nginati. Tibini wafwa, ye buna Omili wakala ntinu.

23. **Mu** mvu wamakumatatu ye mosi wangiadulu a Asa, ntinu a Yuda, Omili wakala ntinu kwa Isaeli mu kumi ye mvu miole ; ku Tilisa wayala mvu nsambanu.

24. Yandi wasumba mongo wa Samalia kwa Semeli mu talenta biole biapalata, yandi watunga zinzo va mongo ye wabika mbanza yikatunga kuna Samalia mu nkumbu a Semeli, i yandi wateka vwa mongo.

25. Kansi Omili wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu ; yandi walutila bantekila mu vanga yambi.
Mika 6: 16.

26. Yandi wadiata mu mamonsono mu nzil' a Yelobami, mwan' a Nebati, ye mu masumu mandi makavodikisila Isaeli masumu ye bafwemisa Mfumu, Nzambi a Isaeli, mu biamfukila bina bibasambila. 1 Nt. 12: 28 b.

27. **Masidi** mu kambwa mu Omili, mu momo makavanga ye mavanga makikesa makavanga, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Isaeli.

28. Omili wayenda vundi kwa mase mandi ye wadiamuswa ku Samalia. Mwan' andi Ahabi wamvingana kitinu.

29. **Ahabi**, mwan' a Omili, wakala ntinu kwa Isaeli mu mvu wamakumatatu ye nani wangiadulu a Asa, ntinu a Yuda ; mboki Ahabi, mwan' a Omili, wayala mu makumole ye mvu miole mu Isaeli ku Samalia.

30. Kansi Ahabi, mwan' a Omili, walutila babonsono bantekila mu vanga makala mambi mu meso ma Mfumu.

31. Ka bwalunga ko, vo wadiata mu masumu ma Yelobami, mwan' a Nebati, kansi wakwela mpe Isebeli, mwana wankento wa Etebali, ntinu abasido-

nita, ye buna wayenda sadila Bali ye wansambila. 1 Nt. 12: 28 b.

32. Yandi watedimisa disalu kwa Bali mu vwala dia Bali dikatunga ku Samalia.

33. Mboki Ahabi wavanga Asela; nkiangunu Ahabi walutila ntinu miamionsono mia Isaeli miantekila mu vanga mafwemisanga Mfumu, Nzambi a Isaeli.

34. Mu ntangu andi mbetelita Hieli watungulula Yeliko. Kansi bu katunga lufulu luadiau, diodio diatukisa mfwilu amwan' andi wakota Abilami, ye bu katula mielo miadiau, diodio diatukisa mfwilu amwan' andi wanleke Sengibi—bonso bwakala mambu mavova Mfumu mu Yosua, mwan' a Nuni.
Yos. 6: 26.

KAPU 17.

Mbikudi Elia vantadisi a Ahabi, ku nlangu a Keliti ye kwa fwola ku Salefati.

Elia, i ntisibita, umosi mu Ngiladi mu yau bayiza natuka, wavova kwa Ahabi: Kasi mu Mfumu amoyo, Nzambi a Isaeli, i yandi ungienina kisielo, kana bwisa dinoko vo mvula mu mvu miami ko, vo kina bo kamba ko.
Yak. 5: 17 b.

2. Mambu ma Mfumu mayiza kwa yandi;

3. yandi wavova: Katuka vava ye wenda ku ntini yaeste ye swama ku fimwila fia Keliti fibadikilanga mu ntini a Yodani.

4. Ndwinu aku una yo baka mu fimwila, ye minganga nkembi, vo mina kunatina dia.

5. Yandi wakatuka ye wavanga bonso bwatuma Mfumu; yandi wakatuka ye walengila ku fimwila fia Keliti fibadikilanga mu ntini a Yodani.

6. Minanga miannatina mampa ye mbizi mu nsuka ye mampa ye mbizi mu nkokila, ye ndwinu andi wabaka yo mu fimwila.

7. Kansi ntangu bu yavioka, fimwila fiayuma, mvula bu zalembwa noka mu nsi.

8. Buna mambu ma Mfumu mayiza kwa yandi; yandi wavova:

9. Nanguka wenda ku Salefati divwilu ku Sidoni ye lengila kuna. Tala, mono nkembi fwola kuna, vo dina kuvana dia. Luk 4: 25 b.

10. Yandi wananguka ye wayenda ku Salefati. Bu kaluaka ku mwelo wambanza, wamona fwola kuna diatiama nkuni. Buna wambokila ye wavova: Untekila finlangu mu wumbwa, kidi yanwa.

11. Bu kayenda wo teka, wambokila ku nim' andi ye wavova: Umpitika mpe buku kiadimpa!

12. Kansi yandi wavutula: Kasi mu Mfumu amoyo, Nzambi aku; mono kibeki dimpa ko, kansi fuka diamfumfuta kaka mu mvungu ye mazi mafiuma mu nkudu. Tala, vava ntiemi nkuni zole ye bwabu mwendo kukikubikila bio ye kwa mwan' ami, kidi tuadia bio ye mboki fwa. 2 Nt. 4: 2 b.

13. Buna Elia wavova kwa yandi: Kutinani ko; wenda wavanga, bonso buuvovele. Kansi teka kunkubikila bio dimpa diadizio ye nata dio kwa mono; mboki nakubika kwa ngeye ye mwan' aku.

14. Kadi Mfumu, Nzambi a Isaeli, vovele ebu: Mfumfuta mu mvungu ka zina mana ko, ye mazi mu nkudu ka mana kondwa ko, nate ye lumbu kina kina nokisa Mfumu mvula va ntoto.

15. Buna yandi wayenda ye wavanga, bonso bwakamba Elia. Yandi wabaka biandia ye nkento ye yandi ye bisi nzo andi, ntama yayingi. Mat. 10: 40 b.

16. Mfumfuta mu mvungu ka zamana ko, ye mazi mu nkudu ka makondwa ko, bonso bwakala mambu mavova Mfumu mu Elia.

17. Kansi ntangu yoyo mboki bwakala, vo mwana wabakala wankento, i yundidi kiandi, wabaka yela; yela kwandi kwakala ngolo ye vazimunina kavumuna diaka ko.

18. Buna yandi wavova kwa Elia: Nki antuadi ngiena ye ngeye umuntu wa Nzambi? Ngeye wizidi kwa mono, kidi tufuma tuami tuna bambukulwa moyo ye mwan' ami una vondwa.
Luk. 5: 8.

19. Kansi yandi wavova kwa yandi: Tuala mwan' aku. Yandi wakatula wo va lubumbulu luandi ye wanata wo ku ntandu mu vinga kikakala, ye wantula va ntand' andi.

20. Yandi wabokila kwa Mfumu ye wavova: Mfumu, Nzambi ami, ngeye mpe vengi bwambi kwa fwola diadi dingieti bumina, bu uvondele mwan' andie?

21. Mboki wayembama va ntandu antaudi ngiembama tatu ye wabokila kwa Mfumu ye wavova: Mfumu, Nzambi ami, yambula mwel' antaudi yayi wavutuka mu yandi.
2 Nt. 4: 34 b. Mav. 20: 10 b.

22. Mfumu wawa nding' a Elia, ye mwel' antaudi wavutuka diaka mu yandi ye wavutuka tambula moyo.

23. Elia wabonga ntaudi ye wankatula mu vinga ye wannata ku banda mu nzo ye wamvana kwa mbut'andi. Elia wavova : Tala, mwan' aku wena moyo. Luk. 7: 15.

24. Buna nkento wavova kwa Elia : Bwabu nzaidi, vo ngeye i muntu wa Nzambi, ye mambu ma Mfumu mu nwa aku mena makedika.

KAPU 18.

Elia ye Obadia. Elia wabwabana ye Ahabi. Kimangu ku Kalemeli ye luvondolo luambikudi mia Bali. Elia walomba mvula ye Mfumu wawa.

Ntama beni mboki, i mu mvu wantatu, mambu ma Mfumu mayiza kwa Elia ; yandi wavova : Wenda waluakila kwa Ahabi ye mboki ngina nokisa mvula va ntoto. Yak. 5: 17 b.

2. Buna Elia wayenda mu luakila kwa Ahabi. Kansi buna malema makala mamanene mu Samalia.

3. Ahabi watumisa Obadia, i ngudi akota dianzo andi, kansi Obadia wavumina Mfumu beni.

4. Isebeli bu kafukisa mbikudi mia Mfumu, buna Obadia wabonga nkama mosi ambikudi ye wasweka mio mu nluka miole, makumatanu mu mosi mosi, ye wabavana mampa ye nlangu.

5. Ahabi wavova kwa Obadia : Vioka mu nsi ku nto zazonsono zanlangu ye mila. Nanga tuna mona titi, kidi tualenda keba bakavalu ye bimula moyo ye lembwa vonda biankaka mu bibulu.

6. Bakaba nsi va kati ye yau mu kwenda vioka yo. Ahabi wayenda nzil' andi, ye Obadia wayenda nzil' andi yankaka.

7. Obadia bu kayenda yendi nzil' andi, tala, buna Elia wambwabana. Yandi wanzaya ye wafukama va zizi kiandi ye wavova : Ngeye wena vave, mfumu ami Elia ?

8. Yandi wavova kwa yandi : Inga. Wenda wakamba mfumu aku : Elia wena vava.

9. Yandi wavutula : Mu nki mpolele masumu, bu uvanini sielo kiaku bobo mu koko kwa Ahabi, kidi kamponda.

10. Kasi mu Mfumu amoyo, Nzambi aku : ka mwenani bantu vo kimfumu ko balembolo fidisila mfumu ami ntumwa mu kutomba, kansi bavutudi : Kena vava ko. Buna yandi wadikisa kimfumu kina vo bantu bobo ndefi, vo ka bamweni ngeye ko.

11. Bwabu uvovele : Wenda wakamba mfumu aku : Elia wena vava !

12. Bwabu bu ngina katuka kwa ngeye, buna vo mpeve a Mfumu yina kukatula, kani kwe kizaidi ko, ye mono ndeti nsamu aku kwa Ahabi, buna yandi una kumponda, bu kana lembwa kumona. Mwanki sielo kiaku kivumini Mfumu kasi ye kintwenia kiami. 2 Nt. 2: 16. Mav. 8: 38.

13. Mfumu ami kakambwa koe, bonso buyavanga, Isebeli bu kavonda mbikudi mia Mfumu, bonso buyasweka nkama mosi ababakala mu mbikudi mia Mfumu mu nluka miole, makumatanu mu mosi mosi, ye yabavana mampa ye nlangu ?

14. Bwabu ngeye vovele : Wenda wakamba mfumu aku : Elia wena vava —kidi kamponda.

15. Kansi Elia wavova : Kasi mu Mfumu Sebaoti amoyo, i yandi ungienina kisielo, bwabu ngina luakila kwa yandi.

16. Buna Obadia wayenda kika Ahabi ye wakamba bo kwa yandi ; buna Ahabi wayenda kika Elia.

17. Ahabi bu kamona Elia, Ahabi wavova kwa yandi : Ngeye wena vava, i ngeye utualanga kubu mu Isaeli ?

18. Yandi wavutula : Ka i mono ko itualanga kubu mu Isaeli, kansi ngeye ye nzo aku, bu lusisanga nsikudukusu za Mfumu ye bu unamanga ba Bali. 1 Nt. 16: 31 b.

19. Kansi kutikisa bwabu Isaeli diadionsono kwa mono ku mongo wa Kalemeli va kimosi ye nkama ia ye makumatanu mambikudi mia Bali ye nkama ia zambikudi mia Asela midianga ku meza ma Isebeli.

20. Buna Ahabi wafidisa nsamu mwamonsono mu bana babonsono ba Isaeli ye wakutikisa bambikudi ku mongo a Kalemeli.

21. Elia waluakila kwa bantu babonsono ye wavova : Ntama kwa luzolele tembila mu ndambu zazole ? Vo Mfumu i Nzambi, buna lunama yandi ; kani vo i Bali, buna lunama yandi. Bantu ka bamvutudila diambu ko. Yos. 24: 15. Nkong. 6: 31.

22. Buna Elia wavova kwa bantu : Mono kaka mbikudi a Mfumu usidi, ye mbikudi mia Bali miena nkama ia ye makumatanu mababakala. 1 Nt. 19: 10.

23. Bika tuavewa ngombe zole zambakala, ye bika yau bakisodila ngombe

mosi ye sasa yo, ye tula yo va nkuni ye lembwa kwika zo tia, buna mono nzolele kubika ngombe yankaka ye tula yo va nkuni ye lembwa kwika yo.

24. Mboki nasambileno nkumbu anzambi eno, kansi mono kibeni nzolele sambila nkumbu a Mfumu. Buna nzambi yoyo yina vutula mu tia, bika kakala Nzambi. Bantu babonsono bavutula ye bavova: Mambu maku mena mambote. 3 Mose 9: 24.

25. Buna Elia wavova kwa mbikudi mia Bali: Lukisodila ngombe mosi yambakala ye luteka kubika yo, kadi yeno lulutidi mu ntalu; mboki lubombidila nkumbu anzambi eno, kansi ka luna kwika tia ko.

26. Buna babonga ngombe yambakala yikabavana ye bakubika yo; mboki babombidila nkumbu a Bali tuka nsuka nate ye nsinsa ye bavova: Bali, utuvutudila! Kansi ka mwawakana widi ningu nkutu vo mvutudulu ko. Yau bazunganga salu diatungwa.
Hab. 2: 19.

27. Mu ntangu ansinsa Elia wababeka nkiadi ye wavova: Luluta sasula mbokolo eno, kadi wena kwandi nzambi; kansi nanga weti yindula diambu vo wele ku nenga vo wele zieta; nanga lele kwandi, kansi buna vele una sikama.

28. Buna baluta boka ye bakilueka, bonso bwakala fu kiau, mu sabala ye mu madionga, ye menga mavaika mu yau. 5 Mose 14: 1.

29. Ntangu ansinsa bu yamana vioka, babakama mafuluka makimbikudi makala nate ye ntangu andatunu ankailu wandia. Kansi ka mwawakana ningu vo mvutudulu vo wadimba ko.
2 Mose 29: 39. 4 Mose 28: 3 b.

30. Buna Elia wavova kwa bantu babonsono: Lukonka vava kwa mono. Buna bantu babonsono bakonka kwa yandi. Buna wakubika salu dia Mfumu diaka diamana tululwa.

31. Elia wabonga kumi ye matadi mole, ntalu yimosi ye ntalu amakanda mabana bababakala ba Yakobi, i yandi waluakulwa mambu mama ma Mfumu: Isaeli yina kala nkumbu aku.
1 Mose 32: 28. 35: 10. Yos. 4: 5, 20. 2 Nt. 17: 34.

32. Yandi watungila matadi disalu mu nkumbu a Mfumu ye wavanga mumbungu kinzungidila ye disalu, wafwanane mu nene ye tezo biole biantombo.

33. Mboki watensika nkuni, wasasa ngombe ye watula yo va nkuni.

34. Mboki yandi wavova: Lufuluzeno mvungu mia mu nlangu ye lutengula wo va ntandu ankailu angioka ye nkuni. Yandi wavova: Luvanga bobo mpanga yanzole. Yau bavanga bo mpanga yanzole. Mboki wavova: Luvanga bo mpanga yantatu. Bavanga bo mpanga yantatu.

35. Nlangu wacilumuka kinzungidila ye disalu; yandi wafuluza mpe mumbungu mu nlangu.

36. Ntangu andatunu ankailu andia bu yakala, mbikudi Elia wafinama ye wavova: Mfumu, Nzambi a Abalahami, Isaki ye Isaeli, bika wazaikisa bwabu, vo ngeye i Nzambi mu Isaeli, ye vo mono i sielo kiaku ye vo i mu diambu dialutumunu luaku mpengi mama mamonsono.
3 Mose 3: 6. Mat. 22: 32. Mal. 12: 26.

37. Umvutudila, Mfumu, umvutudila, kidi bantu baba bazaya, vo ngeye Mfumu i Nzambi; vutula kwaku ntima miau.

38. Buna tia tua Mfumu tuasotuka ye tuamanisa nkailu angioka, nkuni, matadi ye ntoto ye tuavenda nlangu wakala mu mumbungu.
3 Mose 9: 24. Nkong. 6: 21. 2 Lus. 7: 1.

39. Bantu babonsono bu bamona bo, bafukama va zizi biau ye bavova: Mfumu kwandi i Nzambi kwandi! Mfumu kwandi i Nzambi kwandi!

40. Kansi Elia wabakamba: Lukamata mbikudi mia Bali; ka lutabisani umosi mu yau ko. Yau babakamata. Elia wabatuala ku fimwila fia Kisoni ye wabavonda kuna. 5 Mose 13: 5. 18: 20.

41. Elia wavova kwa Ahabi: Nangvka bwabu, dia ye nwa, kadi ngwilu nyongo amvula.

42. Buna Ahabi wananguka mu dia ye nwa. Kansi Elia wabaluka ku mbat' a Kalemeli, wayinama va ntoto ye watula zizi kiandi va kati ye makungunu mandi.

43. Yandi wavova kwa sielo kiandi: Nabaluki ye natadi mu ntini ambu. Ndieu wabaluka ye watala, kansi wavova: Kimweni lekwa ko. Yandi wankamba kavutuka mvutuka nsambodia.

44. Bu kaluaka vo ndnaka yansambodia, wavova: Bwabu mbweni fitutituti, ka filutidi kandazi kiamuntu mu nene ko, fieti baluka mu mbu. Buna yandi wavova: Baluka kwa Ahabi ye nankambi: Kanga bakavalu ye kulumuka, mvula ka zidi kulengisa.

45. Mu mbwetolo ameso zulu dialo-

mba kwa matuti ye tembo, ye mvula yangolo yabwa. Kansi Ahabi wakota mu kalu diandi ye wayenda ku Yisileli.
Yak. 5: 18.

46. Koko kwa Mfumu kwayiza va Elia, ye yandi wakanga luketo luandi, ye wasavula ku ntu a Ahabi nate ye ku Yisileli.

KAPU 19.

Elia wataba ye wamona mona-meso ku Holebi. Elisa wabokulwa.

Kansi Ahabi bu kakamba Isebeli mamonsono mavanga Elia ye bonso bukavonda mbikudi miamionsono mu sabala, 1 Nt. 18: 40.

2. buna Isebeli wafidisa ntumwa kwa Elia ye watuma: Bika nzambi zamvutula ndinda bwabu ye ntangu yina kwiza, vo mbazi ntangu yayi mono kina yambula moyo aku wavangwa bonso bwavengo mioyo miomio miamionsono ko.

3. Bu kazaya momo, wananguka ye wakatuka mu vukisa moyo andi ye waluaka ku Beli-Seba divwidi Yuda; kuna kasisa sielo kiandi.

4. Kansi yandi kibeni wakota mu nsi yankatu ngiendolo alumbu kimosi ye wayiza vwandi kunsi afinti-nti fiangenete; yandi wakizodila mfwilu ye wavova: Bulungidi. Bonga moyo ami bwabu, Mfumu, kadi kilutidi mase mami ko. Yona 4: 3.

5. Mboki walambalala ye waleka kunsi afinti-nti fiangenete. Kansi buna mpofi yamvalakana ye wavova kwa yandi: Telama wadia.

6. Bu katala, buna wamona dimpa ku mfilu antu, diayokwa mu matadi matia, ye nkudu anlangu. Yandi wadia ye wanwa ye walambalala diaka.

7. Kansi mpofi a Mfumu wamvalakana diaka bonso mvalakana yankaka, ye wavova: Telama wadia, nga nzila yina vita lavuka kwa ngeye.

8. Buna watelama wadia, wanwa ye wayenda, bu kasiamuswa kwa dia koko, mu makumaia malumbu ye makumaia mamafuku, nate ye ku mongo wa Nzambi, Holebi.
2 Mose 3: 1 b. 24: 18. 34: 28. 5 Mose 10: 4, 15. Mat. 4: 2.

9. Muna kakota mu nluka ye waleka mo.

Buna mambu ma Mfumu mayiza kwa yandi; yandi wavova kwa yandi: Nki vengi vava, Elia?

10. Yandi wavutula: Mono mpemene mu Mfumu, Nzambi aminkangu, kadi bana ba Isaeli basisidi luwawanu luaku, batuludi masalu maku ye babemene mbikudi miaku mu sabala; mono kaka nsidi; kansi bazininanga mpe mu baka moyo ami.
1 Nt. 18: 4, 22. Loma 11: 2 b.

11. Yandi wavova: Vaika ye telama va mongo vantadisi a Mfumu. Buna Mfumu wavioka vana, ye tembo kiakinene ye kiangolo kiabamvuna mongo ye kiabula matadi kiavitila Mfumu; kansi Mfumu kakala mu tembo ko. Ndikunu antoto yalanda tembo; kansi Mfumu kakala mu ndikunu antoto ko.
2 Mose 34: 6. Mav. 2: 2.

12. Tia tualanda ndikunu antoto; kansi Mfumu kakala mu tia ko. Ningu waluvevolo luamalembe walanda tia.

13. Elia bu kawa bo, wafuka zizi kiandi mu yunga ye wavaika ye watelama va mwelo anluka. Buna ndinga yayiza kwa yandi ye yavova: Nki vengi vava, Elia? 2 Mose 3: 6.

14. Yandi wavutula: Mono mpemene mu Mfumu, Nzambi aminkangu, kadi bana ba Isaeli basisidi luwawanu luaku, batuludi masalu maku ye babemene mbikudi miaku mu sabala; mono kaka nsidi, kansi bazininanga mpe mu baka moyo ami.

15. Mfumu wavova kwa yandi: Wenda vutuki diaka nzila yimosi ku nsi yankatu ya Damasko, ye kota ye kusa Hasaeli kitinu kwa Alami.
2 Nt. 8: 13.

16. Yehu, mwan' a Nimisi, una kusa kitinu kwa Isaeli. Bonso mbikudi mu fulu kiaku una kusa Elisa, mwan' a Safati, ku Abeli-Mehola. 2 Nt. 9: 1 b.

17. Buna kala: wonso una tabuswa mu sabala kia Hasaeli, Yehu una kumvonda, ye wonso una tabuswa mu sabala kia Yehu, Elisa una kumvonda.
2 Nt. 9: 14 b.

18. Kansi mono ngina yambula mafunda nsambodia masadidila mu Isaeli, makungunu mamonsono malembwa fukama kwa Bali, ye nwa nwa walembwa kumfiba. Loma 11: 4.

19. Bu kakatuka kuna, wabwabana ye Elisa, mwan' a Safati, weti fula; kumi ye ngombe zole mu nzole nzole bayenda ku ntual' andi, ye yandi kibeni wakokisa nzole wakumi ye zole.

Elia wayenda kwa yandi ye wantuba yunga kiandi. 2 Nt. 2: 13 b

20. Buna wasisa zingombe ye wasavuka landa Elia ye wavova: Ungiambula yateka fiba sami ye mbut' ami,

buna mboki nzolele kulanda. Yandi wavova kwa yandi: Wenda ye vutuka diaka. Kadi keti nki ivengi?

21. Buna wansisa ye wavutuka ye wabonga nzole andi wangombe ye wayoka zo, ye mu vangu biangombe kabidisila mbizi zau ye wavana zo kwa bantu, ye badia. Mboki wananguka ye wanama Elia ye wayika sielo kiandi.

KAPU 20.

Ahabi wabedisa baalamita mbedisa zole. Yandi wayambula ntinu au Bene-Hadadi ye walongudukwa kwa mbikudi mudiambu diodio.

Bene-Hadadi, ntinu mu Alami, wakutikisa nkangu andi wawonsono; yandi wanata makumatatu ye ntinu miole ye bakavalu ye makalu. Yandi wabaluka ye wakakalala Samalia ye wanwanisa dio.

2. Yandi wafidisa ntumwa ku mbanza kwa Ahabi, ntinu a Isaeli,

3. ye watuma: Bene-Hadadi vovele ebu: Palata ye wola biaku bivwilu kwa mono, ye yau balutidi ntoko mu bakento baku ye bana baku bavwilu kwa mono mpe.

4. Ntinu a Isaeli wavutula ye wavova: Bonso buuvovele, mfumu ami, i ntinu: mono kibeni ye biabionsono bimvwidi bivwilu kwa ngeye.

5. Kansi ntumwa zavutuka ye bavová: Bene-Hadadi vovele ebu: Mono mfidisi vele nsamu kwa ngeye ye ntumini: Palata ye wola biaku, bakento baku ye bana baku una kumpana.

6. Kansi mu kedika mbazi mu ntangu yayi ngina fidisa sielo biami kwa ngeye, kidi bafwandubula nzo aku ye nzo zasielo biaku; biabionsono biena keto diameso maku bana bonga ye nata.

7. Buna ntinu a Isaeli watumisa bangudi zabantu mu nsi ye wavova: Lumona ye lutala, bonso bukakananga mu kutubunga. Kadi bu kafidisa ntumwa kwa mono ye walomba bakento bami ye bana bami, palata biami ye wola wami, keti kiatunguni mu kumvana bio ko.

8. Bangudi zabantu babonsono ye bantu babonsono bavova kwa yandi: Buna kunwilani ko ye kumvangani, bonso bukazolele ko.

9. Buna wavova kwa ntumwa za Bene-Hadadi: Luvova kwa mfumu ami, i ntinu: Biabionsono biwatuma ntumwa yantete kwa sielo kiaku, mono yazola bio tambudila; kansi mu mama kilendi tambudila ko. Bantumwa bavutuka ye mvutulu yoyo.

10. Buna Bene-Hadadi wafidisa ntumwa kwa yandi ye watuma: Bika nzambi zamvutula ndinda bwabu ye mu ntangu zina kwiza, vo mafundu-fundu mu Samalia malungidi mu fuluza moko mabantu babonsono bandemi.

11. Kansi ntinu a Isaeli wavutula ye wavova: Luvova ebu: Ndieu weti kanga sabala mu luketo kana kukikemba ko bonso ndieu weti kio kangula.

12. Bene-Hadadi bu kawa mvutulu yoyo kukavwanda ye wanwa ye mintinu mu nzo zakoto zatua, ntumbu vova kwa sielo biandi: Lukubameno. Yau bakubama mu nwanisa mbanza.

13. Buna mbikudi wafinama kwa Ahabi, ntinu a Isaeli, ye wavova: Mfumu vovele ebu: Ngeye mweni kabu diadi diadinene diadionsonoe? Ka diambu ko, bwabu nzolele dio vana mu koko kwaku, kidi wazaya, vo mono i Mfumu.

14. Buna Ahabi wayuvula: Mu nani? Yandi wavova: Mfumu vovele ebu: Mu babakala bamfumu zatini biansi. Yandi wayuvula diaka: Nani una badika mvita? Yandi wavova: Ngeye kibeni.

15. Buna yandi watanga babakala bamfumu zatini biansi, ye bakala nkama zole ye makumatatu ye bole; mboki watanga bantu babonsono, bana babonsono ba Isaeli, mafunda nsambodia mabantu.

16. Mu ntangu ambata bavaika nswalu, Bene-Hadadi bu keti bwa kinsansala mu nzo zakoto zatua va kimosi ye makumatatu ye ntinu miole miayiza ndala.

17. Babakala bamfumu zatini biansi bateka vaika. Bene-Hadadi bu kafidisa mineki, yau bankamba: Bantu bavaikidi mu Samalia.

18. Yandi wavova: Vo bavaikidi mu kani diayenge, buna lubakamata bavumuna; vo bavaikidi mu nwana, buna lubakamata mpe bavumuna.

19. Yau—i babakala bamfumu zatini biansi ye nkangu wabalanda—bu bavaika mu mbanza,

20. bavonda mosi mosi muntu muntu, ye baalamita bataba, ye Isaeli diabazoma; kansi Bene-Hadadi, ntinu mu Alami, wavukuswa va kavalu ye ntentami miankaka.

21. Ntinu a Isaeli wavaika ye waba-

nda bakavalu ye makalu ye wabedisa baalamita mbedoso yayinene.

22. Buna mbikudi wafinama. kwa ntinu a Isaeli ye wavova kwa yandi: Ka diambu ko, kala kibakala ye yindula ye tala, bonso buuna vanga, kadi mvu una kwiza ntinu mu Alami una vutuka baluka kwa ngeye.

23. Kansi sielo biantinu a Alami bavova kwa yandi: Nzambi au i nzambi amongo, nkiangunu batulutidi ngolo. Kansi utuyambula tuabanwanisa mu ndimba, buna mu kedika tuna kubalutila ngolo.

24. Mboki una katwa vanga ebu: katula ntinu ntinu mu vuma kiandi ye ubavingisa zinkumbi.

25. Mboki ngeye kibeni una baka nkangu ufwanane mu nene bonso wowo wazimbala, ye ntalu mosi abakavalu ye ntalu mosi amakalu, mboki utuyambula tuabanwanisa mu ndimba, buna mu kedika tuna kubalutila mu ngolo. Yandi wadimba mambu mau ye wavanga bo.

26. Mvu walanda Bene-Hadadi watanga baalamita ye mboki wabaluka ku Afeki mu nwanisa Isaeli.

27. Bana ba Isaeli mpe batangwa ye batambula nkuta ye mboki bayenda kikani. Bana ba Isaeli batua vantadisi au, bonso makamba mole mamake mankombo, baalamita bu bafuluza nsi.

28. Buna muntu wa Nzambi wafinama ye wavova kwa ntinu a Isaeli ebu: Mfumu vovele ebu: Baalamita bu bavovele: Mfumu i nzambi amongo ye ka nzambi audimba ko, buna mpeni kabu diadi diadionsono diadinene mu koko kwaku, kidi luazaya, vo mono i Mfumu.

29. Yau batalasana vabatua mu lumbu nsambodia. Mu lumbu kiansambodia mvita yabwa, buna bana ba Isaeli bavonda mu baalamita nkama mosi amafunda mabinwani biakimalu mu lumbu kimosi kaka.

30. Basadidila batinina mu mbanza Afeki; kansi lumbu luambanza luabwa va makumole ye mafunda nsambodia mababakala mu yau basadidila. Bene-Hadadi wataba mpe ye wakota mu mbanza ye wayungusa tuka vinga ka vinga. 1 Nt. 22: 25.

31. Buna sielo biandi biavova kwa yandi: Tala, yeto tuwilu, vo ntinu mianzo a Isaeli i ntinu mianlemvo. Nkiangunu bika tuazinga ngoto mu tuketo tueto ye nsinga mu ntu mieto ye kukiyekula kwa ntinu a Isaeli; buna nanga una kuvukisa.

32. Yau bazinga ngoto mu tuketo tuau ye nsinga mu ntu miau ye baluakila kwa ntinu a Isaeli ye bavova: Sielo kiaku Bene-Hadadi lombelė: Umvukisa. Yandi wavutula: Wakidi moyoe? Yandi i mpangi ami.

33. Babakala babangudila mo mabiza bazola kula zaya, vo wabanza bobo ye bavova: Inga, Bene-Hadadi i mpangi aku. Yandi wavova: Luenda luantuala vava. Buna Bene-Hadadi wakiyekula kwa yandi, ye yandi wayambula kamaka kalu diandi.

34. Bene-Hadadi wavova kwa yandi: Mbanza zozo zaziona sami kwa saku, nzolele zo vutula, ngeye ulenda tunga nzila mu Damasko mu diambu diaku, bonso sami dialenda mu Samalia. Ahabi wavova: Mu mono buna nzolele kuyambula mu diambu diamabika momo. Buna yandi wawawasa mabika ye yandi ye wanyambula.

35. Umosi mu nlonguki miambikudi wavova kwa wankaka mu lutumunu lua Mfumu: Umbanda. Kansi bakala diatinguna mu kumbanda.

36. Buna yandi wavova kwa yandi: Bu ulembolo wa nding' a Mfumu, nkiangunu nkosi yina kubidika, bu una kunsisa. Bu kakatuka kwa yandi, nkosi yambwabana ye yambidika. 1 Nt. 13: 24.

37. Mboki yandi wabwabana ye bakala diankaka ye wavova: Umbanda. Bakala diambanda mu ngolo zanduekolo.

38. Mboki mbikudi wayenda ye watelama mu mbel' anzila yaviokila ntinu, bu kakikimbula mu kanga nlele mu meso.

39. Ntinu bu kaviokila mo, waboka kwa ntinu ye wavova: Sielo kiaku kiayele nwana mu nkati amvita, buna bakala ntumbu tuka momo ye wantuala bakala diankaka ye wavova: kenga muntu eu; vo yandi una kondwa, buna una vana moyo aku mu moyo andi, evo una futa talenta kimosi kiapalata.

40. Vakiakedi sielo kiaku bu kasala salu biampila mu mpila, buna tebi kwandi. Ntinu a Isaeli wavova kwa yandi: Nzengolo aku yizengolo; keti ngeye kibeni tele yo.

41. Buna yandi ntumbu katula nlele mu meso mandi, ye ntinu a Isaeli wanzaya, vo yandi i mosi mu bambikudi.

42. Yandi wavova kwa yandi: Mfumu vovele ebu: Mu diambu dia bu uyambudi bakala diodio mu koko kwaku

diauiokunwa kwa mono mu bungwa, buna una vana moyo aku mu moyo andi ye bantu baku mu bantu bandi.
1 Sam. 15: 3, 9, 16 b. 1 Nt. 22: 34.
43. Ntinu a Isaeli wavutuka ku nzo andi mu fwema ye nganzi ye waluaka ku Samalia.

KAPU 21.

Via diavinia dia Naboti ye mbemono a Naboti. Nzo a Ahabi yakambwa mvutulu au andinda. Ahabi waniongguluka.

Mboki bwakala bonso bwabu. Naboti, i yisilelita, wakala via diavinia ku Yisileli va lueka luavula dia Ahabi, ntinu ku Samalia.
2. Ahabi wavova kwa Naboti ye wata: Ungiambula yabaka via diaku diavinia mu vanga dio nkuzu abiandia kwa mono, bu dienina lukufi bobo ye nzo ami, buna nzolele kuvingisila via diankaka dilutidi, evo zolele bo, buna nzolele kuvana bivanza bonso mfutu mu diau.
3. Kansi Naboti wavutula kwa Ahabi: Bika Mfumu kantatudila bo, vo ngina kuyambudila fwa diamase mami.
3 Mose 25: 23 b. Yeh. 46: 18.
4. Buna Ahabi wayiza ku nzo andi mu mfwemono ye nganzi mu diambu diamvutulu yoyo yamvutudila Naboti, i yisilelita, bu kavova: kizolele kuyambudila fwa diamase mami ko. Yandi walambalala va ntand' andi ye wavengula zizi kiandi ye kadia lekwa ko.
5. Buna nkazi andi Isebeli wakota kwa yandi ye wanyuvula: Mu nkiama ufwemene ye mu nkiama kudianga lekwa ko?
6. Yandi wamvutudila: Mu diambu diampovele kwa Naboti, i yisilelita, ye ntele kwa yandi: ungiambula yabaka via diaku diavinia mu bivanza, evo zolele bo, mono nzolele kuvingisila via diankaka diavinia, kansi yandi wavutula: kizolele kuyambudila via diami diavinia ko.
7. Buna nkazi andi Isebeli wavova kwa yandi: Bwabu una songa, vo ngeye i ntinu mu Isaeli. Telama wadia ye kala kibakala; mono ngina kubakila via diavinia diayisilelita Naboti.
8. Mboki wasonika leta mu nkumbu a Ahabi ye watula dimbu kunsi awau mu kimpambu kiandi kiankumbu ye wafidisa leta kwa bangudi zabantu ye bandanu mu mbanz' andi, yau bakala kuna ye Naboti.
9. Yandi wasonika bonso bwabu mu leta: Lusamuna mbinunu ansoki, ye luvwandisa Naboti ku ntual' abantu.
10. Mboki luvwandisa babakala bole bambi kuntadisi andi, ye lubayambula bantela kimbangi ye vova: Ngeye tieki Nzambi ye ntinu. Mboki lumvaikisa ku mbazi ye lumvonda mu matadi.
11. Babakala mu mbanza, i bangudi zabantu ye bandanu, i yau bakala mu mbanz' andi, bavanga momo matuma Isebeli kwa yau, i bonso bwasonukwa mu leta kikabafidisa.
12. Yau basamuna mbinunu ansoki ye bavwandisa Naboti ku ntual' abantu.
13. Babakala bole bambi bayiza vwanda vantadisi andi; babakala bambi batela Naboti kimbangi vantadisi abantu ye bavova: Naboti tieki Nzambi ye ntinu. Buna bamvaikisa ku mbazi ambanza ye bamvonda mu matadi.
14. Mboki bafidisa ntumwa kwa Isebeli ye batuma: Naboti uvondolo mu matadi.
15. Isebeli bu kawa, vo Naboti wavondwa mu matadi, wavova kwa Ahabi: Nanguka wabonga via diavinia diayisilelita Naboti dikatinguna mu kuyambudila mu bivanza; kadi Naboti kenani moyo diaka ko, kansi ufwidi.
16. Ahabi bu kawa, vo Naboti wafwidi, wananguka mu kwenda ku via diavinia diayisilelita Naboti mu vwa dio.
17. Kansi mambu ma Mfumu mayiza kwa Elia, i ntisibita; yandi wavova:
18. Nanguka wenda kiki Ahabi, ntinu a Isaeli, wena ku Samalia. Ngeye una kumbwana mu via diavinia dia Naboti dikakulumukini mu baka dio.
19. Ngeye una vova kwa yandi ye ta: Mfumu vovele ebu: Kadi ngeye bemese, ye ngeye bongele mvwilu yangane? Mboki una vova kwa yandi ye ta: Mfumu vovele ebu: Mu vuma kimosi kialatula zimbwa menga ma Naboti, mbwa zina latula menga maku mpe.
1 Nt. 22: 38. 2 Nt. 9: 25 b. Lumb. 68: 23.
20. Ahabi wavova kwa Elia: Kadi bwabu mboki umbakudi, ngeye untantu ami? Yandi wavutula: Inga, ibakudi. Bu wakiteka mu vanga mambi mu meso ma Mfumu,
21. nkiangunu ngina yambula mena mambi makwiza kubwila ye kupekula, ye ngina fukisa babonsono mu nzo a Ahabi, ye babake ye babanene mu Isaeli. 1 Nt. 14: 10. 2 Nt. 9: 8 b. 10: 10 b.
22. Mono ngina vanga kwa nzo aku bonso kwa nzo a Yelobami, mwan' a

Nebati ye bonso kwa nzo a Baesa, mwan' a Ahia, bu wamfwemese ye vodekese Isaeli masumu.
1 Nt. 15: 29. 16: 3, 11.
23. Mu Isebeli mpe Mfumu vovele ye tele: Mbwa zina dia Isebeli va lumbu lua Yisileli. 2 Nt. 9: 10, 33 b.
24. Inga, ndieu mu nzo a Ahabi una fwa mu mbanza, una diwa kwa zimbwa, ye ndieu una fwa ku mbazi va nsi, una diwa kwa nuni zazulu. 1 Nt. 14: 11. 16: 4.
25. (Kasi ka mwakala muntu bonso Ahabi ko wakiteka mu vanga makala mambi mu meso ma Mfumu, nkazi andi Isebeli bu kankwikila bo.
26. Yandi wavanga nkankumusu zazingi, bu kanama nzambi zambole, nadede bonso bwavanga baamolita bakuba Mfumu mu diambu diabana ba Isaeli.)
27. Ahabi bu kawa mambu momo, watiasuna mvwatu miandi ye wazinga ngoto mu nitu andi ye wamina nsoki; yandi waleka ye ngoto ye wazieta napi.
28. Buna mambu ma Mfumu mayiza kwa Elia i ntisibita; yandi wavova:
29. Ngeye mweni Ahabi, bonso bukakukiyinanga kwa monoe? Bu kakukiyininanga bobo kwa mono, kina yambula kubu diodio diza mu lumbu biandi ko, kansi mu lumbu biamwan' andi ngina yambula kubu diodio diabwila nzo andi. 2 Nt. 9: 22 b.

KAPU 22.

Ahabi ye Yosafati bayenda nwanisa Alami. Mfwilu a Ahabi. Yosafati wayala mu Yuda. Mfwilu andi. Ahasia ntinu a Isaeli.

Mu mvu ntatu badingalala, Alami ye Isaeli bu balembwa nwanasana.
2. Kansi mvu wantatu Yosafati, ntinu a Yuda, wakulumuka kwa ntinu a Isaeli. 2 Lus. 18: 2 b.
3. Ntinu a Isaeli wavova kwa sielo biandi: Keti luzaidi, vo Lamoti mu Ngiladi divwilu kwa yeto. Mwanki tuvwendi napi ye ka tuzionene dio kwa ntinu ku Alami ko.
4. Yandi wavova kwa Yosafati: Ngeye zolele kwenda yami mu kakalala Lamoti mu Ngiladie? Yosafati watambudila kwa ntinu a Isaeli: Mono bonso ngeye, bantu bami bonso bantu baku, bakavalu bami bonso bakavalu baku! 2 Nt. 3: 7 b.
5. Kansi Yosafati wavova diaka kwa ntinu a Isaeli: Mwanki yuvula Mfumu bwabu mu diodio. 2 Nt. 3: 11.
6. Buna ntinu a Isaeli wakutikisa bambikudi, kani nkama ia zababakala, ye wavova kwa yau: Ngina kwenda ku Lamoti mu Ngiladi mu kakalala dioe evo si ya bo lembwa vanga? Yau bavutula: Nabaluki; Mfumu una dio vana mu koko kwantinu.
7. Kansi Yosafati wavova: Ka mwenani mbikudi wankaka wa Mfumu vava ko, mpasi tualenda yuvula mu yandi?
8. Ntinu a Isaeli wavutula kwa Yosafati: Mwamu mwena bakala diankaka, Mika, mwan' a Yimila, ntulenda yuvudila Mfumu, kansi yandi i kiabelwa kwa mono, kadi kakumbikudilanga vila mu ntangu yimosi nkutu ko, kansi kubu kaka. Yosafati wavova: Bika ntinu walembwa bo ta.
9. Buna ntinu a Isaeli watumisa kota dianzo andi ye wavova: Savula tuala Mika, mwan' a Yimila.
10. Kansi ntinu a Isaeli ye Yosafati, ntinu a Yuda, bavwanda, mosi mosi kiandu kiando, bavwata mvwatu miau, mu vuma kiawanguka ku mwelo a Samalia, mbikudi miamionsono bu miabikula vantadisi au.
11. Sidikia, mwan' a Kenana, wakivangila mpoka zasengwa ye wavova: Mfumu vovele ebu: Mu zazi una kudi'a baalamita, ye bana bungana.
12. Mbikudi miamionsono miabikula lubikulu lumosi ye bavova: Baluka ku Lamoti mu Ngiladi, buna una kala vila; Mfumu una dio vana mu koko kwantinu.
13. Ntumwa wayenda tumisa Mika, wavova kwa yandi ye wata: Bwenina ebu, bambikudi mu nwa umosi beti sila ntinu vila; bika mambu maku madedakana ye mau mabavovele, ye ngeye mpe sila vila.
14. Kansi Mika wavutula: Kasi mu Mfumu amoyo ngina vova momo kaka mampovele Mfumu. 4 Mose 22: 38.
15. Bu kaluaka kwa ntinu, ntinu wavova kwa yandi: Mika, tuna kwenda ku Lamoti mu Ngiladi mu kakalala dioe vo si tualembwa bo vanga? Yandi wamvutudila: Nabaluki, ye una kala vila; Mfumu una dio vana mu koko kwantinu.
16. Kansi ntinu wavova kwa yandi: Ndikisa kwa ngina kudikisa ndefi, vo kuna kumpovila mankaka ko kansi kedika kaka mu nkumbu a Mfumu?
17. Buna yandi wavova: Mono yamweni Isaeli diadionsono diamwangana va miongo bonso kamba diabulu dikondolo mvungi. Mfumu wavova: Baba bakondolo mfumu, bika bavutuka ku

nzo zau mu yenge, muntu muntu ku yandi. 4 Mose 27: 17. Mat. 9: 36.

18. Buna ntinu a Isaeli wavova kwa Yosafati: Kadi kikembi koe, vo ndieu kakumbikudilanga vila mu ntangu yimosi nkutu ko, kansi kubu kaka.

19. Kansi yandi wavova: Nkiangunu nawe mambu ma Mfumu. Mono yamweni Mfumu vwendi va kiandu kiandi ye nkangu wawonsono wazulu watelama vana ye yandi ku lubakala luandi ye ku lumoso luandi.

20. Mfumu wavova: Nani zolele leba Ahabi mu baluka ku Lamoti mu Ngiladi, kidi kabilama kuna? Buna umosi wavova ebu ye wankaka ebu.

21. Vazimunina mpeve yayiza telama vantadisi a Mfumu ye wavova: Mono nzolele kunlebila bo. Mfumu wanyuvula: Bwevi? Yobi 1: 6.

22. Yandi wavutula: Mono nzolele vaika ye kituka mpeve yamakutu mu nwa miambikudi miandi miamionsono. Buna yandi wavova: Ngeye lenda tonta kunlebila bo, ye una bo lenda mpe; vaika ye vanga bo.

23. Tala, bwabu Mfumu yambudi mpeve yamakutu yakota mu nwa miambikudi miaku miami miamionsono, ye Mfumu vovele mama mana kala kubu kwa ngeye.

24. Buna Sidikia, mwan' a Kenana, wafinama ye wabanda Mika va bundi ye wavova: Buna mu nki anzila mpeve a Mfumu yinkatukidi mu moka yaku?

25. Mika wavutula: Ngeye una bo mona mu lumbu kina kiuna katwa yungusa tuka vinga ka vinga mu swama. 1 Nt. 20: 30.

26. Kansi ntinu a Isaeli wavova: Bonga Mika ye umvutula kwa Amoni, mfumu ambanza, ye kwa Yoasi, mwan' antinu.

27. Vova: Ntinu vovele ebu: Lukotisa ndieu mu boloko ye lundikila mu dia kwazinkole, nate ye ngina vutuka mu malembe.

28. Mika wavutula: Vo ngeye una vutuka mu malembe, buna Mfumu kavovele mu mono ko. Yandi wavova diaka: Luwa momo, lubantu babonsono!

29. Ntinu a Isaeli ye Yosafati, ntinu a Yuda, bayenda ku Lamoti mu Ngiladi.

30. Ntinu a Isaeli wavova kwa Yosafati: Mono nzolele vuna vwata ye kwenda nwanina bobo, kansi ngeye lenda vwata miaku mvwatu. Buna ntinu a Isaeli wavuna vwata, bu kayenda nwana.

31. Kansi ntinu mu Alami wakamba makumatatu ye ntuti zole zamakalu mandi ye wavova: Yeno ka luna nwanisa muntu wankaka ko, kani wauke vo waunene, kansi ntinu a Isaeli kaka.

32. Ntuti zamakalu bu bamona Yosafati, babanza: Mu kedika endu i ntinu a Isaeli, ye mboki babangumuka mu kunyibamana. Buna Yosafati wasasula kumbu.

33. Ntuti zamakalu bu bamona, vo yandi ka i ntinu a Isaeli ko, babangumuka ye bansisa.

34. Kansi bakala dialeka ponza kiandi mu vividi watedisa ntinu a Isaeli mu dikulu diakinkuti kiankaku. Buna yandi wavova kwa nkokisi akalu diandi: Vilula kalu ye unkatula mu nkangu, kadi nduele. 1 Nt. 20: 42.

35. Mvita yalutila ngolo mu lumbu kina, ye ntinu wadongama mu kalu diandi, watadisa kwa baalamita; kansi mu nkokila wafwa, ye menga matuka mu vwa mamwangana mu kati diakalu.

36. Ntangu bu yadimina, mbokolo yayi yawakana mu nkangu: Muntu muntu ku yandi mbanza, muntu muntu ku yandi nsi!

37. Buna ntinu wafwa ye wanatwa ku Samalia; ntinu wadiamuswa muna mu Samalia.

38. Kalu bu diasukulwa mu zinga ku Samalia, mbwa zalatula menga mandi, ye bansuza bayobila muna— bonso bwavova Mfumu.
1 Nt. 21: 19. 2 Nt. 9: 25 b.

39. Monso masidi mu kambwa mu Ahabi ye mu mamonsono makavanga, mu nzo ampungi yikatunga, ye mu mbanza zazonsono zikatunga, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Isaeli.

40. Ahabi wayenda vundi kwa mase mandi. Mwan' andi Ahasia wamvingana kitinu.

41. Kansi Yosafati, mwan' a Asa, wakala ntinu kwa Yuda mu mvu waia wangiadulu a Ahabi, ntinu a Isaeli.
1 Nt. 15: 24.

42. Makumatatu ye mvu ntanu miakala ye Yosafati, bu kakala ntinu, ye wayala makumole ye mvu ntanu mu Yelusalemi. Nkumbu ambut' andi i Asuba, mwana wankento wa Silihi.

43. Yandi wadiata mu mamonsono mu nzil' asandi Asa, ye kavengama mu yau ko, bu kavanga makala masonga mu meso ma Mfumu.

44. Kansi vuma bianangama ka biakatulwa ko, kansi bantu bakala yokanga

nkailu ye kwikanga biamfwitisila mwisi va vuma bianangama. 1 Nt. 15: 14.
45. Yosafati wakala yenge ye ntinu a Isaeli.
46. Monso masidi mu kambwa mu Yosafati ye mu mavanga makikesa makavanga ye mu mvita zandi, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Yuda.
47. Yandi wafukisa mpe bansuza banlongo mu nsi basadidila basiswa mu ntangu asandi Asa. 1 Nt. 15: 12.
48. Buna ka mwakala ntinu mu Edomi ko, kansi nkumbi wayala kuna. 2 Sam. 8: 14.
49. Yosafati watungisa nzaza za Talasi zakutwa kwendanga kuna Ofili mu landisa wola; kansi ka zayenda nkutu ko, kadi zatiabuzuka ku Esioni-Ngebeli. 1 Nt. 9: 28. 2 Lus. 20: 35 b.
50. Buna Ahasia, mwan' a Ahabi, wavova kwa Yosafati: Yambula bantu bami banama bantu baku mu zinzaza. Kansi Yosafati kazola ko.
51. Yosafati wayenda vundi kwa mase mandi ye wadiamuswa ye mase mandi mu mbanz' asandi Davidi. Mwan' andi Yolami wamvingana kitinu.
52. Ahasia, mwan' a Ahabi, wakala ntinu mu Isaeli ku Samalia mu mvu wakumi ye nsambodia wangiadulu a Yosafati, ntinu a Yuda, ye yandi wayala Isaeli mvu miole.
53. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu ye wayenda mu nzil' asandi ye nzil' ambut' andi ye mu nzil' a Yelobami, mwan' a Nebati, i yandi wavodikisa Isaeli masumu. 1 Nt. 12: 28 b. 16: 31.
54. Yandi wasadila Bali ye wansambila ye wafwemisa Mfumu, Nzambi a Isaeli, nadede bonso bwavanga sandi.

NKANDA WANZOLE WA MINTINU.

KAPU 1.

Yela kwa Ahasia. Ntumwa zandi kwa nzambi ku Ekeloni. Elia wasotukisa tia ku zulu. Mfwilu a Ahasia.

Ahabi bu kafwa mboki Moabi wasotuka mu Isaeli. 2 Nt. 3: 5.
2. Ahasia wasotuka tuka va babu kianela avinga kiandi kiantandu ku Samalia ye wakala yela. Buna wafidisa ntumwa ye wabakamba: Luenda luayuvula Bali-Sebubi, nzambi kuna Ekeloni, vo ngina niaka mu yela kwaku.
3. Kansi buna mpofi a Mfumu yavova ebu kwa Elia, i ntisibita: Nanguka wenda kiki ntumwa zantinu ku Samalia ye vova ebu kwa yau: I mu diambu dia vo ka mwenani Nzambi mu Isaeli ko diluele yuvudila Bali-Sebubi, i nzambi kuna Ekeloni?
4. Nkiangunu Mfumu kembi ebu: Ngeye kuna kulumuka ku ntanda uumeki ko, kansi fwa una fwa. Elia wayenda.
5. Ntumwa bu zavutuka kwa yandi, buna wabayuvula: Mu nkiama luvutukidi?
6. Yau bamvutudila: Bakala ditukikidi ye ditukembi: Navutukeno kwa ntinu ulufidisi, ye luvova ebu kwa yandi: Mfumu kembi ebu: I mu diambu dia vo ka mwenani Nzambi mu Isaeli ko diufidisidi mu yuvula Bali-Sebubi, i nzambi kuna Ekeloni? Nkiangunu kuna kulumuka ku ntanda uumeki ko, kansi fwa una fwa.
7. Buna yandi wabayuvula: Bwe kenina bakala diodio dilukikidi ye vovele bonso bobo kwa yeno?
8. Yau bamvutudila: Bakala diodio vweti mika ye nsing' ankand' abulu wakangwa mu luketo luandi. Buna yandi wavova: I ntisibita Elia. Sak. 13: 4. Mat. 3: 4.
9. Yandi wafidisa ntuti amakumatanu ye makumatanu mabantu kwa yandi. Ndieu bu kaluaka kwa yandi kukatelama va mbat' amongo, buna wankamba: Umuntu wa Nzambi, ntinu ukutumisi wakulumuka.
10. Kansi Elia wavutula ye wavova kwa ntuti yamakumatanu: Vo mono i muntu wa Nzambi, buna bika tia tuasotuka mu zulu ye tuakumanisa ye makumatanu maku. Buna tia tuasotuka mu zulu ye tuammanisa ye makumatanu mandi. Luk. 9: 54.
11. Yandi wavutuka fidisa kwa yandi ntuti yankaka yamakumatanu ye makumatanu mandi mabantu. Ndieu wa-

bula mbembo ye wavova kwa yandi: Umuntu wa Nzambi, ntinu kembi ebu: Kulumuka nswalu.

12. Kansi Elia wavutula ye wavova kwa yau: Vo mono i muntu wa Nzambi, buna bika tia tuasotuka mu zulu ye kumanisa ye makumatanu maku mabantu. Buna tia tua Nzambi tuasotuka mu zulu ye tuammanisa ye makumatanu mandi.

13. Yandi wavutuka fidisa ntuti yantatu yamakumatanu ye makumatanu mandi mabantu. Ntuti yoyo yantatu yamakumatanu wabaluka kuna ye waluaka ye wafukama va makungunu mandi kwa Elia ye wanlomba ye wankamba: Ngeye umuntu wa Nzambi, bika moyo ami ye mioyo miabisielo biaku biabi biamakumatanu miabanzulwa ntalu beni mu meso maku.

14. Tala, tia tuasotokene mu zulu ye tuamanisi ntuti zole zantete zamakumatanu ye bantu bau makumatanu makumatanu; bika moyo ami wabanzulwa ntalu beni mu meso maku.

15. Mpofi a Mfumu yavova kwa Elia: Kulumuka ye yandi, kuntinani ko. Buna wanangnka ye wakulumuka ye yandi kwa ntinu.

16. Yandi wavova kwa ndieu: Mfumu vovele ebu: Bu wafidisi ntumwa mu yuvula Bali-Sebubi, i nzambi ku Ekeloni—buna i mu diambu dia vo ka mwenani Nzambi mu Isaeli koe uulenda bo yuvudila?—nkiangunu kuna kulumuka ku ntanda uumeki ko, kansi fwa una fwa.

17. Yandi wafwa, bonso bwakala mambu ma Mfumu mavova Elia; Yolami wamvingana kitinu, mvu wanzole wangiadulu a Yolami, mwan' a Yosafati, ntinu a Yuda. Yandi kabaka mwana wabakala ko. 2 Nt. 3: 1. 2 Lus. 21: 3.

18. Monso masidi mu kambwa mu Ahasia, mu monso makavanga, i mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Isaeli.

KAPU 2.

Mbumina yazimunina ya Elia kwa nlonguki miabambikudi. Nkatukulu andi angitukulu. Elisa ku Yodani ye ku Yeliko. Nlangu mu Yeliko. Zintaudi ku Beteli.

Mfumu bu kazola balula Elia mu kimbongila ku zulu, buna Elia ye Elisa bakatuka ku Ngilingali.

2. Elia wavova kwa Elisa: Sala vava, kadi Mfumu umfidisi ku Beteli. Kansi Elisa wavutula: Kasi mu Mfumu amoyo, ye mu moyo aku, kina kusisa ko. Bakulumuka ku Beteli.

3. Buna nlonguki miambikudi ku Beteli miavaika kwa Elisa ye bavova kwa yandi: Zaidi kwaku, vo Mfumu zolele kukatula mfumu aku bwabu mu kintomba va ntandu antu aku? Yandi wavutula: Inga, nzaidi bo; ludingalala.

4. Elia wavova kwa yandi: Elisa, sala vava, kadi Mfumu umfidisi ku Yeliko. Kansi yandi wavutula: Kasi mu Mfumu amoyo ye mu moyo aku, kina kusisa ko. Baluaka ku Yeliko.

5. Buna nlonguki miambikudi mu Yeliko miafinama kwa Elisa ye bavova kwa yandi: Zaidi kwaku, vo Mfumu zolele kukatula mfumu aku bwabu mu kintomba va ntandu antu aku? Yandi wavutula: Inga, nzaidi bo, ludingalala.

6. Elia wankamba: Sala vava, kadi Mfumu umfidisi ku Yodani. Kansi yandi wavutula: Kasi mu Mfumu amoyo, ye mu moyo aku, kina kusisa ko. Bayenda babole.

7. Kansi makumatanu mababakala mu nlonguki miabambikudi bayenda telama vabatadisa mu finseke, yau bole bu batelama ku Yodani.

8. Elia wabonga yunga kiandi ye wabundika kio ye wabanda kio mu nlangu; buna wau wakabana mu ndambu zole. Bayenda vioki babole va nsi yayuma. 2 Mose 14: 21 b. Yos. 3: 16.

9. Bu bamana sabuka, Elia wavova kwa Elisa: Undomba monso mangina vanga kwa ngeye, bu kiakikatudulu mu ngeye ko? Elisa wavova: Bika kunku kiampioka zole kiampeve aku kiavewa kwa mono.

10. Yandi wavutula: Ngeye lombele diambu diampasi. Kansi vo una kumbona, bu ngina katulwa kwa ngeye, buna mpe una bo vangulwa; vo ka bwa ko, ka bulendi vangama ko.

11. Bu bayenda mokingi, buna makalu matia mamonika nakimbie ye bakavalu batia, ye yau babavambisa; Elia wabaluka mu kimbongila ku zulu. 1 Mose 5: 24.

12. Elisa wamona bo, ye yandi wabokila: Tat' ami, tat' ami, makalu ma Isaeli ye ntentami miau! Mboki kavutuka kummona ko. Yandi wasimba mvwatu miandi ye watiasuna mio mu ndambu zole. 2 Nt. 6: 17. 13: 14.

13. Mboki wabonga yunga kia Elia kiasotuka, mboki wavutuka ye watelama mu simu dia Yodani. 1 Nt. 19: 19.

14. Yandi wabonga yunga kia Elia

kiasotuka, wabanda kio mu nlangu ye wavova: Mfumu, Nzambi a Elia, kwe kena? Elisa bu kabanda kio mu nlangu mpe, wau wakabana mu ndambu zole, ye yandi wasabuka.

15. Nlonguki miabambikudi miakala ku Yeliko kuna kutalane bu bammona, bavova: Mpeve a Elia yeka va Elisa. Bayenda kunkiki ye banyinamana va ntoto.

16. Bavova kwa yandi: Tala, mu sielo biaku mwena makumatanu mababakala bakikesa; bika benda tomba mfumu aku. Nanga mpeve a Mfumu yambaludi ye yantubidi va mongo vo mu ndimba. Kansi yandi wavutula: Ka lufidisani muntu ko. 1 Nt. 18: 12.

17. Kansi bu batatamana ye tatamana kunlomba dio, wavova: Buna lufidisa. Buna bafidisa makumatanu mababakala; yau bantomba mu lumbu tatu, kansi ka bammona ko.

18. Bu bavutuka kwa yandi, bu kalengila ku Yeliko, yandi wavova kwa yau: Kadi kialukembi koe, vo ka luna kwenda ko?

19. Babakala mu mbanza bavova kwa Elisa: Vuma kiambanza keti kiena kiabiza, bonso bumweni mfumu ami, kansi nlangu wena wambi, ye nsi yisulusanga. 2 Mose 15: 23 b.

20. Yandi wavova: Lutuala bola diamona kwa mono ye lutula dio mungwa. Yau bavanga bo.

21. Mboki wavaika ku nto anlangu ye watuba mungwa momo ye wavova: Mfumu vovele ebu: Bwabu mpengi nlangu wau mavimpi; mfwilu ye sulula ka bina wo vutuka tukila ko.

22. Nlangu wayika wamavimpi ye wakidi bo nate ye lumbu kiaki, bonso bwakala mambu mavova Elisa.

23. Tuka kuna mboki wabaluka ku Beteli. Bu kakala mu nzila kuna, buna ntaudi zavaika mu mbanza, ye babudika kumbeka nkiadi ye bavova kwa yandi: Telama, unkwa vandu! Telama, unkwa vandu!

24. Yandi wasampuka ku manima, ye bu kabamona, yandi wabasinga mu nkumbu a Mfumu. Buna ulusu biole biankento biavaika mu mfinda ye biayauzuzuna makumaia ye zole mu bana.

25. Tuka kuna yandi wayenda ku mongo wa Kalemeli, ye tuka kuna mbo ki wavutuka ku Samalia.

KAPU 3.

Yolami ntinu mu Isaeli. Ngiendolo andi mu mvita va kimosi ye Yosafati kwa ntinu Mesa mu Moabi. Mbikulu a Elisa.

Yolami, mwan' a Ahabi, wakala ntinu kwa Isaeli ku Samalia mu mvu wakumi ye nani wangiadulu a Yosafati, ntinu a Yuda, ye yandi wayala mu kumi ye mvu miole. 2 Nt. 1: 17.

2. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu, kansi ka bonso sandi ye mbut' andi ko, kansi wakatula mama kia Bali kiavangisa sandi. 1 Nt. 16: 31 b.

3. Kansi wananamana mu masumu ma Yelobami, mwan' a Nebati, makavodikisila Isaeli masumu; mau kasisa ko. 1 Nt. 12: 28 b.

4. Bwakala kwandi, vo Mesa, ntinu mu Moabi, wabutisa bibulu, wavana mpaku kwa ntinu a Isaeli nkama mosi amafunda mabana bamameme ye mika miankama mosi amafunda mamameme mambakala.

5. Kansi Ahabi bu kafwa, ntinu a Moabi wasotuka mu ntinu a Isaeli. 2 Nt. 1:1.

6. Buna ntinu Yolami wavaika mu Samalia ye watanga Isaeli diadionsono.

7. Mboki wananguka ye wafidisa ntumwa kwa Yosafati, ntinu a Yuda ye watuma kwa yandi: Ntinu a Moabi sotokene mu mono. Zolele kwenda yami mu nwanisa Moabie? Yandi watambudila: Inga, mono nzolele baluka kuna. Mono bonso ngeye, bantu bami bonso bantu baku, bakavalu bami bonso bakavalu baku. 1 Nt. 22: 4.

8. Yandi wayuvula: Nki anzila tuna kwendila kuna? Yandi wavutula: Nzila yiviokanga nsi yankatu ya Edomi.

9. Buna ntinu a Isaeli, ntinu a Yuda ye ntinu a Edomi bayenda; kansi bu bamana kwenda kani ngiendolo alumbu nsambodia, buna ka mwakala nlangu kwa nkangu ye kwa bulu ko bibanata.

10. Buna ntinu a Isaeli wavova: Engwa, Mfumu bu kakutikisi ntinu miami mintatu mu kubavana mu koko kwa Moabi!

11. Kansi Yosafati wavova: Ka mwenani mbikudi a Mfumu vava koe, mpasi tualenda yuvula Mfumu mu yandi? Buna umosi mu sielo biantinu a Isaeli wavutula ye wavova kwa yandi: Elisa, mwan' a Safati, wena vava, i yandi watengula nlangu va moko ma Elia. 1 Nt. 22: 5, 7.

12. Yosafati wavova: Mambu ma

Mfumu mena yandi. Buna ntinu a Isaeli ye Yosafati ye ntinu a Edomi bakulumuka kwa yandi.

13. Kansi Elisa wavova kwa ntinu a Isaeli: Nki antuadi ngiena yaku? Wenda kwaku kwa mbikudi miasaku ye kwa mbikudi miambut' aku. Ntinu a Isaeli wavutula: Ka bwa ko! Kadi Mfumu kutikisi ntinu miami mintatu mu kubavana mu koko kwa Moabi.

14. Buna Elisa wavova: Kasi mu moyo a Mfumu Sebaoti ungienina sielo: vo kieti mona Yosafati, ntinu a Yuda, yindu ko, nga kibenzi ye kitedi ngeye ko.

15. Kansi lutuala nsiki ansambi kwa mono. Nsiki ansambi bu kasika, koko kwa Mfumu kwantentama. 1 Sam. 10: 5.

16. Yandi wavova: Mfumu vovele ebu: Luvanga mabulu ka mabulu mu ndimba wau.

17. Kadi Mfumu vovele ebu: Ka luna mona mpeve yina vevumuka ko vo mona mvula, kansi mwanki ndimba wau una fuluka kwa nlangu, ye yeno kibeni luna baka wandwa ye mboki ngombe zeno ye bulu bieno biankaka.

18. Kansi Mfumu benzi, vo diodio ka dilungidi ko, kansi yandi zolele mpe vana Moabi mu moko meno.

19. Yeno luna baka mbanza zazonsono zasiamu ye mbanza zazonsono zilutidi, luna kwanga nti miamionsono miabiza ye fuluza nto zazonsono zanlangu mu matadi, ye mavia mamonsono malubutu luna bunga mu matadi.

20. Tala, mu nsuka, mu ntangu andatunu ankailu andia, buna nlangu watuka mu nzil' a Edomi, ye nsi yafuluka kwa nlangu. 2 Mose 29: 39 b.

21. Bamoabita buna bena bu bawa, vo ntinu miayiza kubanwanisa, buna babonsono bakala mvu miafwanana mu nwana vo baviokele mio batumuswa; bakutakana ku nzaku.

22. Kansi nsuka nabu, ntangu bu yaseluka ye yacema va nlangu, bamoabita bamona nlangu ku ntual' au wambwaki nkievo menga.

23. Buna bavova: Momo i menga; mu kedika ntinu mianwanasene ye buna bavondasene. Bwabu ku bintani, Moabi!

24. Kansi bu baluaka ku tua kia Isaeli, baisaelita bananguka ye babedisa bamoabita, ye yau bataba mu yau; yau bakota mu nsi ye babedisa diaka bamoabita.

25. Yau batulula mbanza, ye va mavia mamonsono malubutu batuba matadi muntu muntu tadi tadi, ye bobo bafuluzila mo, ye nto zazonsono zanlangu bafuluza mu matadi, ye bakwanga nti miamionsono miamfumu, buna vazimunina basisa matadi ma Kili-Haleseti kaka. Nlakasi miamatadi bazungidila mbanza ye basika yo.

26. Ntinu a Moabi bu kamona, vo mvita yanlutila mu ngolo, wanata nkama nsambodia zababakala bena sabala mu tumpuka kwa ntinu a Edomi; kansi balembana bo.

27. Buna yandi wabonga mwan' andi ukasemukina ukutu kumvingana kitinu ye wanyoka bonso nkailu angioka va lumbu. Kansi buna Isaeli diakala nkesi zazingi, ye bananguka ye bansisa ye bavutuka ku nsi au diaka.

KAPU 4.

Elisa ye mazi mafwola. Elisa kwa nkento wasunamita. Mwan' andi wafulukuswa kwa Elisa. Lufwa mu kinzu. Nkama mosi ababakala bayukutuswa kwa Elisa.

Nkento, i nkazi aumosi mu nlonguki miabambikudi waboka kwa Elisa ye wavova: Bakala diami, i sielo kiaku, wafwidi, ye ngeye zaidi, vo sielo kiaku kiavumina Mfumu; bwabu nkwa mfuka andi wizidi ye zolele bonga ntaudi zami zazole bonso minanga. 3 Mose 25: 39. Mat. 18: 25.

2. Elisa wavova kwa yandi: Nki ilenda vanga kwa ngeye? Nankambi kionso kiubeki mu nzo? Yandi wavutula: Sielo kiaku kiankento kenani ye lekwa kiankaka mu nzo ko kansi mbwat' amazi mankusa. 1 Nt. 17: 12 b.

3. Buna yandi wavova: Wenda wakisompila biwumbwa ku mbazi kwa mfinangani zaku zazonsono, wumbwa biankatu, biabingi beni biulenda baka.

4. Mboki wiza wakibindikila vitu ye bana baku ye sekula mu wumbwa biobio biabionsono; wumbwa kimosi bu kifulukidi, buna vilula kio.

5. Buna wakatuka kwa yandi, mboki wakibindikila vitu ye bana bandi. Yau banata biwumbwa kwa yandi, ye yandi wasekula.

6. Wumbwa bu biamana fuluka, wavova kwa mwan' andi: Tuala wumbwa kiankaka kwa mono. Kansi yandi wamvutudila: Ka mwenani wumbwa diaka vava ko. Buna mazi malembwa.

7. Yandi wayiza kamba bo kwa muntu wa Nzambi. Buna yandi wavova: Wenda wateka mazi ye futa mfuk' aku.

Mboki ngeye ye bana baku lulenda vukila mu bina bisidi.

8. Lumbu kiankaka Elisa wavioka ku Sunemi, ye kuna kwakala nkento wamvwama wantatimisa mu dia ye yandi; mboki ntangu ka ntangu bu kaviokila kuna, wakota ye wadia momo.

9. Buna yandi wavova kwa bakala diandi: Tala, mono mbweni, vo ndieu ukwizanga vava ntangu ka ntangu i muntu wavedila wa Nzambi.

10. Buna bika tuatunga nzo yayike yamatadi va nludi ye kuntudila ntanda, meza, kiandu ye kebolo kiamwinda muna, mpasi kakota momo, bu kana kutubumina.

11. Buna wayiza kuna lumbu kiankaka ye wakotuswa mu nzo ye waleka momo.

12. Yandi wavova kwa sielo kiandi Ngehasi: Tumisa nkento eto wasunamita. Buna wantumisa momo, ye yandi wayiza vantadisi andi.

13. Yandi wavova kwa yandi: Nakambi kwa yandi: Tala, ngeye mweni mpasi zazi zazonsono mu diambu dieto. Nki ilenda vanga kwa ngeye? Bungu diena yaku mu funda kwa ntinu vo kwa ntuti ankangu? Kansi yandi wavutula: Keti mono ngiena vava mu nkati abantu bami.

14. Yandi wavova diaka: Buna nki ilenda vanga kwa yandi? Ngehasi wavutula: Inga, kenani ye mwana wabakala ko, ye bakala diandi wena wanuna.

15. Buna yandi wavova: Untumisa. Buna wantumisa koko, ye yandi watelama mu mwelo.

16. Yandi wavova: Mvu una kwiza mu ntangu yayi ngeye una kala ye mwana mu nkat' aku. Yandi wavutula: Ve, mfumu ami, ngeye umuntu wa Nzambi, kuvunani bobo ko kwa sielo kiaku kiankento. 1 Mose 18: 10.

17. Kansi nkento wayaka ye wabuta mwana wabakala mvu walanda mu ntangu yina yankamba Elisa.

18. Ntaudi vakula. Kansi lumbu kiankaka bwakala, vo wayenda kwa sandi kwa nyonziki miambongo.

19. Buna waboka kwa sandi: Ntu ami, ntu ami! Ndieu wavova kwa sielo kiandi: Nambongi ye nannati kwa mbut' andi!

20. Buna wambonga ye wantuala kwa mbut' andi. Yandi wavwanda va makungunu mandi nate ye ntangu ambata; buna wafwa.

21. Kansi yandi wamaka ye wantula va ntand' amuntu wa Nzambi ye wanzikidila ye wakatuka.

22. Mboki wabokila bakala diandi ye wavova: Fidisa mosi mu bisielo kwa mono ye mpunda yankento, buna nzolele savula kwa muntu wa Nzambi ye mboki vutuka.

23. Yandi wavova: Mu nkiama uzolele kwenda kwa yandi bwabu? Keti ka i mbikulu angonda vo lumingu ko. Yandi wavutula: Malembe kwandi.

24. Mboki wakangisa kiandu va mpunda ye wavova kwa sielo kiandi: Diatisa malu malu ye kusimpimisani ngiendolo ami ko, nate ye ikukembi.

25. Yandi wayenda ye waluaka kwa muntu wa Nzambi va mongo wa Kalemeli. Muntu wa Nzambi bu kammona finseke, wavova kwa sielo kiandi Ngehasi: Tala kuna kwena nkento wasunamita. 2 Nt. 2: 25.

26. Savula kunkika bwabu ye vova kwa yandi: Ngeye ye bakala diaku ye ntaudi luikolelie? Yandi wavutula: Tuikolele.

27. Kansi bu kaluaka kwa muntu wa Nzambi va mongo, wasimba malu mandi. Buna Ngehasi wafinama ye wazola kunkuba; kansi muntu wa Nzambi wavova: Nanyambudieti, kadi mwel' andi wena kiadi; kansi Mfumu swekele diodio kwa mono ye kangiambudi yazaya bo ko.

28. Yandi wavova: Kadi mono ndombele mwana kwa mfumu amie? Kadi keti yavova: Kumbabani ko?

29. Buna yandi wavova kwa Ngehasi: Kanga luketo luaku ye bonga nkawa ami mu koko kwaku ye wenda; vo una bwabana ye muntu, kunyuvulani malembe ko, ye vo muntu una kuyuvula malembe, kuntambudilani ko. Ngeye una tula nkawa ami va zizi kiantaudi. Luk. 10: 4.

30. Kansi mbut' antaudi wavova: Kasi mu Mfumu amoyo, ye mu moyo aku, kina kusisa ko. Buna yandi watelama ye wannama.

31. Kansi Ngehasi wakivitila ku ntu ye watula nkawa va zizi kiantaudi; kansi widi ningu nkutu ka wawakana ko, ye ka mwamonika widi buma nkutu ko. Buna wavutuka ye wayenda kunkika ye wakamba bo kwa yandi ye wavova: Ntaudi kasikamene ko.

32. Elisa bu kakota mu nzo, wamona, vo ntaudi yilambalele yafwa va ntand' andi.

33. Buna yandi wakota ye wakibindikila vitu mu yau bole ye wasambila kwa Mfumu. Mat. 6: 6. Mav. 9: 40.

34. Yandi watelama ye wayembama va ntaudi ye watula nwa andi va nwa andi, meso mandi va meso mandi ye moko mandi va moko mandi ye wayinamana bobo va ntandu andi; nitu antaudi yabaka yuku-yuku.
1 Nt. 17: 21 b. Mav. 20: 10 b.

35. Mboki wakulumuka ye wazieta ngienda mvutuka momo ye mboki wamaka ye wayinama va ntandu andi. Buna ntaudi wata nsia nate ye nta nsambodia ye mboki ntaudi wazibula meso.

36. Yandi wabokila Ngehasi ye wavova: Tumisa nkento eto wasunamita. Buna yandi wantumisa, ye wakota kwa yandi. Yandi wavova: Bonga mwan' aku.

37. Buna wayiza fukama va malu mandi ye wayinama va ntoto. Mboki wabonga mwan' andi ye wavaika.

38. Elisa bu kavutuka luaka ku Ngilingali, buna malema makala mu nsi; nlonguki miabambikudi bu miavwanda vana vantadisi andi, wavova kwa sielo kiandi: Tedika kinzu kiakinene ye lamba supu kwa nlonguki miabambikudi.

39. Umosi mu yau wavaika va nsi mu tota titi; buna wamona nsing' amfinda, ye mu wau kavela ntovia miamfinda, nlele andi wafuluka mio. Mboki bu kakota, waseba mio ye watula mio mu kinzu kiasupu; kadi ka bazaya mio ko.

40. Yau babukula kwa babakala, kidi badia. Kansi bu badia supu, baboka ye bavova: Lufwa luena mu kinzu, ngeye umuntu wa Nzambi! Ka balendi dia ko.

41. Buna yandi wavova: Lutuala mfumfuta. Watuba zo mu kinzu. Mboki wavova: Bukula kwa bantu, kidi badia. Lekwa kiabivisa ka kiavutuka kala mu kinzu ko.

42. Bakala diatuka ku Bali-Salisa ye dianata mampa mabiantete kwa muntu wa Nzambi, makumole mamampa mabali, ye makudia mambongo yantwenia mu funda kiandi. Buna yandi wavova: Vana bio kwa bantu, kidi badia.
4 Mose 18: 31.

43. Kansi sielo kiandi wavova: Bwe ilenda tula biabi kwa nkama ababakala? Yandi wavova: Vana bio kwa bantu, kidi badia; kadi Mfumu vovele ebu: Yau bana dia ye bina sadidila.
Mat. 14: 20 b. 15: 37 b. Mal. 6: 43 b. 8: 8 b. Yoa. 6: 12 b.

44. Buna yandi wabatudila bio. Yau badia ye babaka biasadidila, bonso bwakamba Mfumu.

KAPU 5.

Namani waniakuswa mu bwazi kwa Elisa. Kingika kia Ngehasi ye mvutulu audi andinda.

Namani, ntuti ankangu antinu a Alami, wakala yindu kiakinene kwa mfumu andi ye wavumunwa beni, kadi mu yandi Mfumu waveni ndungunu kwa Alami; yandi wakala kinwani kiakikesa, kansi mfwa bwazi.

2. Ntangu yankaka baalamita bu bayenda tani, banata ntaudi yankento kinkole watuka mu nsi a Isaeli, yandi wayiza mu salu kiankazi a Namani.

3. Yandi wavova kwa mfumu andi yankento: Engwa, vo mfumu ami wena kwa mbikudi ku Samalia, buna ndieu vele una kunniakisa mu bwazi bwandi!

4. Buna yandi wayenda bo kamba kwa mfumu andi ye wavova: Ebu ye ebu buvovele ntaudi yankento yatuka mu nsi a Isaeli.

5. Ntinu mu Alami wavutula: Wenda kuna, ye ngina fidisa leta kwa ntinu a Isaeli. Buna wayenda ye wanata kumi diatalenta biapalata ye mafunda masambanu masekeli biawola, ye mpe kumi diamvwatu miankembo.

6. Yandi wayekula leta kwa ntinu a Isaeli, ye masonukwa i mama: Leta kiaki bu kilueki kwa ngeye, buna nazayi, vo mfidisi sielo kiami Namani kwa ngeye, kidi wanniakisa mu bwazi bwandi.

.7. Ntinu a Isaeli bu kamana tanga leta, watiasuna mvwatu miandi ye wavova: Kadi buna mono i Nzambi, ye ngina lenda vonda ye vumusa, ndieu bu kafidisi nsamu kwa mono, vo ngina niakisa muntu mu bwazi bwandi. Lumona ye lutala, bonso buketi tomba bungu kwa mono.
5 Mose 32: 39. 1 Sam. 2: 6.

8. Muntu wa Nzambi Elisa bu kawa, vo ntinu a Isaeli watiasuna mvwatu miandi, wafidisa nsamu kwa ntinu ye watuma: Mu nkiama utiasuni mvwatu miaku? Unyambula kiza kwa mono, buna una mona, vo mbikudi wena mu Isaeli.

9. Buna Namani wayiza ye bakavalu bandi ye makalu ye wasimpama va mwelo anzo a Elisa.

10. Buna Elisa wafidisa ntumwa kwa yandi ye watuma: Wenda wayobila ngiobila nsambodia mu Yodani, buna nsuni aku una vutuka fwanana, ye ngeye una vedila. Yoa. 9: 7.

11. Kansi Namani wafwema ye wakatuka, bu kavova: Mono mbenzi, vo yandi ukutu vaika kwa mono ye finama ye sambila nkumbu a Mfumu, Nzabi andi, ye viokisa koko kwandi va vuma ye katudila bo bwazi.

12. Mila mia Damasko, Abana ye Palapali, ka milutidi nlangu miamionsono mu Isaeli koe? Buna mwanki nkutu yobila mpe mu miau mu diambu diavedila. Yandi wavutuka ye wakatuka mu nganzi.

13. Kansi sielo biandi bafinama ye bavova kwa yandi ye bakamba: Tat' ami, vo mbikudi ukembi diambu diampasi, kadi buna kuvangi dio koe? Kadi buna vele bulutidi, bu kakukembi diadi kaka: Yobila kwaku, ye una vedila.

14. Buna yandi wayenda kulumuki ye wakivwanga mvwanga nsambodia, bonso bwavova muntu wa Nzambi; nsuni andi wavutuka fwanana wamavimpi bonso nsuni antaudi yantwenia, ye wavedila. Luk. 4: 27.

15. Mboki yandi wavutuka kwa muntu wa Nzambi ye kabu diandi diadionsono ye wakota ye wafinama kwa yandi ye wavova: Tala, bwabu nzaidi, vo ka mwenani Nzambi va ntoto wawonsono ko kansi mu Isaeli kaka. Tambula nkailu bwabu kwa sielo kiaku.

16. Kansi yandi wavutula: Kasi mu Mfumu amoyo ungienina kisielo, kizolele wo tambula ko. Yandi wantatimisa beni mu tambula wo, kansi ngodi andi.

17. Buna Namani wavova: Vo kuzolele bo ko, buna yambula sielo kiaku kiabaka ntoto ufwanane kwa mpunda zole mu nata. Kadi sielo kiaku kazolele vutuka yoka nkailu angioka ye nkailu amponda kwa nzambi zankaka ko, kansi kwa Mfumu kaka.

18. Kansi bika Mfumu kayambudila sielo kiaku diadi: mfumu ami bu kana kota mu vwala dia Limoni mu fukama muna ye yandi una sikila va koko kwami ye mono mpe ngina fukama muna mu vwala dia Limoni, buna bika Mfumu kayambudila sielo kiandi diodio, bu ngina fukamana bobo mu vwala dia Limoni.

19. Yandi wankamba: Wenda mu yenge. Yandi wayenda tatuki kombe mu yandi.

20. Buna Ngehasi, sielo kiamuntu wa Nzambi Elisa, wabanza: Tala, mfumu ami yambudi ndieu Namani ku Alami, ye katambudi kwa yandi biobio bikaneti ko. Kasi mu Mfumu amoyo, mono nzolele savula kunlanda ye tonta baka lekwa kwa yandi.

21. Buna Ngehasi wasavula mu landa Namani. Namani bu kamona muntu wayiza yungusi ku nim' andi, buna ntumbu kulumuka mu kalu ye wayenda kunkiki ye wavova: Malembie?

22. Yandi wavutula: Inga; kansi mfumu ami umfidisi ye tumini: Bwabu matoko mole, nlonguki miabambikudi, bizidingi kwa mono ye batukidi ku miongo mia Efalaimi; ubavana talenta kimosi kiapalata ye mvwatu miole miankembo.

23. Namani watambudila: Bika wazola bonga talenta biole. Yandi wantatimisa beni ye wakanga talenta biole biapalata mu tukobe tole ye wabonga mvwatu miole miankembo, ye yandi wayekula bio kwa bole mu sielo biandi, ye banata bio ku ntual' andi.

24. Kansi bu kaluaka ku kumati, wabonga bio mu moko mau ye walunda bio mu nzo; mboki wasindika babakala ye bayenda.

25. Mboki wakota ye wayiza kwa mfumu andi. Buna Elisa wanyuvula: Kwe tukidi, Ngehasi? Yandi wavutula: Sielo kiaku kikedi vuma ko.

26. Buna yandi wankamba: Benzi kwaku, vo ntim' ami ka ukedi vo ko, muntu bu kakatukidi mu kalu diandi ye vutukidi mu kukike? Bwabu i ntangu yiuna baka palata ye baka mimvwatu ye mpe nkuzu miaolive, mavia mavinia, mameme ye zingombe, sielo biababakala ye biabakentoe?

27. Nkiangunu bwazi bwa Namani buna tatamana yaku ye nkun' aku mu ntangu yikayimani. Yandi wakatuka kwa yandi, wampembe bonso mvula zampembe mu bwazi.
2 Mose 4: 6. 4 Mose 12: 10.

KAPU 6.

Elisa ye kiubi kiasotuka mu ulangu. Mvita ye baalamita. Nkangu au wavondwa meso kwa Elisa. Malema mangolo mu Samalia diakakululwa kwa baalamita.

Nlonguki miabambikudi miavova kwa Elisa: Tala, nzo yituvwendi vantadisi aku yeka mfientani kwa yeto. 2 Nt. 4: 38.

2. Nkiangunu utuyambula tuenda ku Yodani ye landisa nti mosi muntu muntu, mpasi tuatunga nzo kuna mu

vwanda. Yandi watambudila: Nayendino.

3. Kansi umosi mu yau wavova: Bika wazola nama sielo biaku ngeye kibeni. Yandi watambudila: Inga, ngina kwenda. Yandi wabanama.

4. Bu baluaka ku Yodani, babadika kwanga minti.

5. Kansi umosi mu yau bu kakwanga nti, kiubi kiasotuka mu nlangu. Buna waboka ye wavova: Engwa, mfumu ami! Kiubi kiansompa kwandi.

6. Muntu wa Nzambi wayuvula: Kwe kisotokene? Yandi wansonga vuma. Buna wazaka buku kianti ye waduda kio momo ye waladimisa sengwa.

7. Yandi wavova: Bonga kio bwabu. Buna walambula koko kwandi ye wabaka kio.

8. Buna ntinu mu Alami wanwanisa Isaeli. Kansi bu kayuvula nduengoso kwa sielo biandi ye wavova: mu vuma ekina ye ekina nzolele tua,

9. buna muntu wa Nzambi wafidisa nsamu kwa ntinu a Isaeli ye watuma: toma kukikenga mu vioka vuma kiokio, kadi baalamita balambalele kuna.

10. Buna ntinu a Isaeli wafidisa nsamu ku vuma kina kiabika muntu wa Nzambi kwa yandi mu kunluengisila; yandi wakikenga kuna. Bobo ka bwavangwa mpanga mosi vo zole kaka ko.

11. Ntinu mu Alami wakaluzuka ntima mu diambu diodio; yandi watumisa sielo biandi ye wavova kwa yau: Ka lulendi kunkamba ko wonso mu bayeto ukundane ye ntinu a Isaeli?

12. Buna umosi mu sielo biandi wavutula: Ka bwa ko, mfumu ami, i ntinu, kansi Elisa, mbikudi mu Isaeli, usamuninanga ntinu a Isaeli diambu diambu diuvovanga mu vinga kiaku kiandeka.

13. Yandi wavova: Luenda luatala, konso kena, kidi yafidisa bantu mu kunkamata. Yandi wakambwa, vo wakala ku Dotani.

14. Buna wafidisa bakavalu ye makalu kuna ye nkangu waunene; yau baluaka kuna mu fuku ye bazungidila mbanza.

15. Sielo kiamuntu wa Nzambi bu katelama nsuka nabu ye wavaika, buna wamona, vo nkangu wamana zungidila mbanza ye bakavalu ye makalu. Buna sielo wavova kwa yandi: Engwa, mfumu ami, bwe tuna vanga bwabu?

16. Yandi wavutula: Kutinani ko; kadi bena yeto balutidi bena yau.
2 Lus. 32: 7. 1 Yoa. 4: 4.

17. Elisa wasambila ye wavova: Mfumu, temusa meso mandi, kidi kamona. Buna Mfumu watemusa meso masielo, ye yandi wamona, vo mongo wafuluka kwa bakavalu ye makalu biatia kinzungidila Elisa.
1 Mose 32: 1 b. 2 Nt. 2: 11 b. 13: 14. Lumb. 34: 7.

18. Bu bakulumuka kwa yandi, Elisa wasambila kwa Mfumu ye wavova: Fwisa meso mabantu baba. Buna yandi wafwisa meso mau, bonso bwalomba Elisa. 1 Mose 19: 11.

19. Elisa wavova kwa yau: Yayi ka i nzila yasonga ko vo mbanza yasonga ko. Lundama, ye ngina kulutuala kwa bakala dilutombanga. Mboki wabatuala ku Samalia.

20. Kansi bu baluaka ku Samalia, Elisa wavova: Mfumu, temusa meso mabantu baba, kidi bamona.

Buna Mfumu watemusa meso mau, ye bamona, vo bakala mu kati dia Samalia.

21. Ntinu a Isaeli bu kabamona, wavova kwa Elisa: Ngina kubavonde, tat' ami, ngina kubavonde?

22. Yandi wavutula: Kuna kubavonda ko. Keti kuvondanga mpe ko yau baubeki kinkole mu sabala kiaku ye ponza kiaku. Ubatudila dia ye ndwinu ye ubayambula badia ye nwa ye mboki bavutuka kwa mfumu au.

23. Buna yandi wabakubikila mbuluku waunene, ye bu bamana dia ye nwa, wabasindika; bavutuka kwa mfumu au. Mboki makabu manzenzila mabaalamita ka mavutuka kota mu nsi a Isaeli ko.

24. Mboki bwakala, vo Bene-Hadadi, ntinu mu Alami, wakutikisa nkangu andi wawonsono ye wabaluka ku Samalia ye wakakalala dio.

25. Bu bakakalala Samalia, malema mamanene mabwa, ye bafuta lunani luasekeli biapalata mu ntu ampunda ye sekeli tanu biapalata mu buku kiaia kiakaba kiatuvi tuamabembe.

26. Lumbu kiankaka ntinu a Isaeli bu kazieta va lumbu, nkento waboka kwa yandi ye wavova: Sadisa, mfumu ami, i ntinu!

27. Yandi wavutula: Vo Mfumu kana kusadisa ko, buna kwe ngina baka lusadusu kwa ngeye? Mu kianu vo mu kamunu kiavinie?

28. Ntinu wanyuvula: Nki kondolo? Yandi wavutula: Nkento wau wavovele kwa mono: Tuala mwan' aku, kidi

tuandia bwabu, buna mbazi tuna dia mwan' ami.

3 Mose 26: 29. 5 Mose 28: 53, 57. Mau. 4: 10.

29. Buna tualembi mwan' ami ye tuandidi. Lumbu kiankaka mono yavovele kwa yandi: Bwabu tuala mwan' aku, kidi tuandia. Kansi buna wasweka mwan' andi.

30. Ntinu bu kawa mambu mankento, watiasuna mvwatu miandi, vana vakazieta mu lumbu. Buna bantu bamona, vo wavwata ngoto kunsi, mu nkati anitu.

31. Yandi wavova: Bika Nzambi kampangila ebu vo ebuna, vo ntu a Elisa, mwan' a Safati, una sikila yandi bwabu. 1 Nt. 19: 2.

32. Buna wavitisa bakala kuna, Elisa bu kavwanda mu nzo andi ye bangudi zabantu bavwanda momo ye yandi; kansi ntumwa bu kakiluakidi kwa yandi ko, wavova kwa bangudi zabantu: Lumweni, bonso bufidisi mwana wowo wambemi mu baka ntu ami? Kansi lutala, vo yeno, ntumwa bu keti kwiza, luna bindika vitu ye kumfietikisa manima mu mwelo; bwabu mpe ngwilu nkindu miatambi biamfumu andi ku nim' andi.

33. Bu keti moka ye yau, buna ntumwa ntumbu kulumuka kwa yandi. Yandi wavova: Yayibi yayi keti yitukidi kwa Mfumu; buna bwe ilenda tatamana mu sila Mfumu vuvu?

1 Nt. 21: 19.

KAPU 7.

Mbikulu a Elisa, vo bana tanunwa. Bamfwa miabwazi ku mwelo wambanza Samalia ye baalamita bataba. Ndinda kwa ndieu wadimbula minu.

Kansi Elisa wavova: Luwa mambu ma Mfumu. Mfumu vovele ebu: Mbazi ntangu yayi tezo kimosi kiamfumfuta zamfumfu kina bakama mu sekeli kimosi ye mpe tezo biole biabali mu sekeli kimosi mu mwelo a Samalia.

2. Buna kinwani kiasikila ntinu mu koko kwandi wavutula kwa muntu wa Nzambi ye wavova: Vo Mfumu mpe una vanga zinela mu zulu, bwe buna vangamana bobo? Yandi wavova: Ngeye una bo mona mu maku meso, kansi kuna bio dia ko.

3. Buna babakala baia babwazi bakala ku mbazi amwelo ambanza. Yau bavovasana: Mu nkiama tuna lengila vava, nate ye tuna fwa? 3 Mose 13: 46.

4. Kansi vo tuna savukila ntinu mu kota mu mbanza bwabu, malema bu mena mu mbanza, buna tuna fwa muna, ye vo tuna lengila vava, tuna fwa mpe. Nkiangunu luiza tuaviokeno ku tua kiabaalamita; vo bana kutuvukisa, tulenda vuka, ye vo bana kutuvonda, buna tulenda fwa.

5. Buna bananguka mu luwele mu kota mu tua kiabaalamita. Bu baluaka ku nsuk' atua kiabaalamita, tala, buna ka mwakala muntu ko.

6. Kadi mu tua kiabaalamita Mfumu wawakasana ndumu amakalu ye bakavalu, ndumu ankangu wauene, ye bakivovasanana: Mu kedika ntinu a Isaeli watumisi ntinu miabahitita ye ntinu mia Ngipiti ndala, mu kutubwila.

Yes. 13: 4.

7. Nkiangunu bakinangukina ye bakitabila mu luwele ye basisa nzo zau zakoto, bakavalu bau ye mpunda zau, tua bonso bukiakala; bataba mu diambu diavukisa mioyo miau.

8. Bamfwa miabwazi bu baluaka ku mbadukulu atua, bakota mu nzo yakoto ye badia ye banwa ye babonga palata ye wola ye mimvwatu momo ye bayenda sweka bio. Mboki bavutuka ye bakota mu nzo yankaka yakoto ye babonga bionso biakala muna ye bayenda sweka bio.

9. Kansi mboki bavovasana: Yeto tueti vanga bulembolo songa. Lumbu kiaki tulenda nata nsamu wakiese. Vo tuna dingama ye vingila kiambazi bu kukiele, buna lufuma lueto lualu luna kutubwila. Nkiangunu wiza tuayendino bwabu tuasamuna bo mu nzo antinu.

10. Buna bayenda bokila kwa nkengi amwelo ambanza ye babakamba ye bavova: Yeto tuizidi ku tua kiabaalamita, ye buna ka kukedi muntu kuna ko, ye ningu amuntu ka uwakane ko, kansi bakavalu kaka ye mpunda batelama bakangama muna ye nzo zakoto, bonso buzitelamanga.

11. Buna nkengi miankaka miamwelo miabokulwa, ye basamuna mo muna nzo antinu.

12. Buna ntinu watelama mu fuku ye wavova kwa sielo biandi: Mono nzolele kulukamba, bonso bukanini baalamita kwa yeto. Yau bazaidi, vo tulungwanga mu malema, nkiangunu bameni vaika mu tua ye basweni ku mbazi va nsi, bu babanzanga: bu bana vaika mu mbanza, tuna kubakamata bamoyo, ye mboki tulenda kota mu mbanza

13. Kansi umosi mu sielo biandi wavutula ye wavova: Kansi bika tuabonga batanu mu bakavalu basadididi bakidi mwamu—kadi ka balendi luta bivuswa ko, ye kabu diadionsono diabaisaelita disadididi mwamu nkievo dina bivuswa fiuma, evo kabu diadionsono diabaisaelita diakifwila—ye bika tuafidisa ye tala.

14. Buna babonga makalu mole ye bakavalu ku ntuala, ye ntinu wabatuma balanda nkangu abaalamita ye wavova: Luenda luatala.

15. Yau babalanda nate ye ku Yodani; tala, nz a yayonsono yafuluka mu mimvwatu ye lekwa biankaka biatuba baalamita bu basavula. Ntumwa zavutuka ye bakamba bo kwa ntinu.

16. Buna bantu bavaika ye bapela tua kiabaalamita; yau babaka tezo kimosi kiamfumfuta zamfumfu mu sekeli kimosi ye mpe tezo biole biabali mu sekeli kimosi, bonso bwavova Mfumu.

17. Ntinu watula kinwani kiokio kikasikila mu koko kwandi mu kenga ku mwelo ambanza; kansi bantu bamfotikisa mu mwelo ye wafwa, bonso bwavova muntu wa Nzambi, i mana makavova, ntinu bu kakulumuka kwa yandi.

18. Kadi bwavangama, bonso bwakamba muntu wa Nzambi kwa ntinu, bu kavova: tezo biole biabali bina bakama mu sekeli kimosi ye mpe tezo kimosi kiamfumfuta zamfumfu mu sekeli kimosi mbazi mu ntangu yayi mu mwelo a Samalia.

19. Buna kinwani kiokio kiavutudila muntu wa Nzambi ye wavova: Vo Mfumu una vanga zinela mu zulu mpe, bwe buna vangamana bobo? Kansi buna yandi wavova: Ngeye una bo mona mu maku meso, kansi kulendi bio dia ko.

20. I bobo wavangwa mpe, kadi bantu bamfotikisa mu mwelo ye wafwa.

KAPU 8.

Nkento wasunamita ye mvu nsambodia miamalema. Elisa ye Hasaeli. Yolami ye Ahasia ntinu mia Yuda. Mvita ye Edomi.

Elisa wavova kwa nkento wowo ukavukisila mwan' andi, ye wavova: Nanguka ye katuka ye bisi nzo aku ye kala konso kuulenda, kadi Mfumu kembi malema miza, ye makikotele mu nsi ye mana kadila mu mvu nsambodia.

Luti 1: 1. 2 Nt. 4: 38 b.

2. Buna nkento wananguka ye wavanga, bonso bwakamba muntu wa Nzambi; yandi wakatuka ye bisi nzo andi ye bakala mu nsi abafiliistea mu mvu nsambodia.

3. Kansi mvu nsambodia bu miamana vioka, nkento wakatuka mu nsi abafilistea ye wavutuka; yandi wavaika mu lomba ntinu kavutudulwa nzo andi diaka ye via diandi.

4. Buna ntinu wamokisa Ngehasi, sielo kiamuntu wa Nzambi, ye wavova: Unkamba mavanga mamonsono mamanene mavengi Elisa.

5. Bu kakamba ntinu, bonso bukavumusa wafwa, buna nkento wowo ukavumusina mwan' andi wayiza ye walomba ntinu, kidi kavutudulwa nzo andi diaka ye via diandi. Buna Ngehasi wavova: Mfumu ami, i ntinu, wau i nkento, ye eu i mwan' andi wavumusa Elisa.

6. Buna ntinu wayuvula nkento, ye yandi wankamba mamonsono. Mboki ntinu wanyambula kanata kota dianzo andi ye wavova: Vutudila ndieu biabionsono bikavwidi ye mboki mbutu miamionsono miavia kasi ye lumbu kina kikasisa nsi nate ye bwabu.

7. Elisa waluaka ku Damasko, Bene-Hadadi, ntinu mu Alami, bu kakala yela. Bu kasàmununwa, vo muntu wa Nzambi lueki kuna,

8. ntinu wavova kwa Hasaeli: Nata minkailu ye wenda kiki muntu wa Nzambi ye yuvula Mfumu mu yandi, vo ngina niaka mu yela kwaku.

1 Nt. 14: 2 b. 2 Nt. 1: 2.

9. Buna Hasaeli wayenda kunkiki ye wanata minkailu, i mu lekwa biabionsono bilutidi mu bina biakala mu Damasko, i kunku kilenda nata makumaia mabakamela. Yandi wayenda luaki kwa yandi ye wavova: Mwan' aku Bene-Hadadi, ntinu mu Alami. umfidisi kwa ngeye ye tumini: Si yaniaka mu yela kwakue?

10. Elisa wamvutudila: Wenda wankamba: Una niaka kwandi. Kansi Mfumu wanzaikisi, vo yandi una fwa mpe.

11. Meso mamuntu wa Nzambi masungama nanswi, ye watala siusiu ntama beni; mboki wabadika dila.

12. Buna Hasaeli wavova: Mu nkiama weti dila, mfumu ami? Yandi wavutula: Mu diambu dia bu nzaidi yayibi yayonsono yiuna vangila bana ba Isaeli; ngeye una kwika siamu biau tia, matoko mau una mo vonda

mu sabala, bana bau banswa una bo kosa, ye bakento bau bena vumu una kubabula. 2 Nt. 10: 32 b. 12: 17 b. 13: 7.

13. Hasaeli wavova: Sielo kiaku i mbwa yoyo, nki ngiena, vo ngina vanga mavanga momo mamanene? Elisa wavutula: Mfumu wanzaikisi, vo ngeye una kala ntinu a Alami.

1 Sam. 24: 15. 2 Sam. 9: 8. 1 Nt. 19: 15 b.

14. Yandi wakatuka kwa Elisa ye waluaka kwa mfumu andi. Buna ndieu wanyuvula: Elisa, nki kavovele kwa Ngeye? Yandi wavutula: Yandi unkembi, vo una niaka.

15. Kansi lumbu kialanda wabonga vunga ye wavwanga dio mu nlangu, wayalumuna dio va zizi kiandi, ye wafwila bo. Hasaeli wamvingana kitinu.

16. Mu mvu wantanu wangiadulu a Yolami, mwan' a Ahabi, ntinu a Isaeli, (kansi Yosafati wakala ntinu mu Yuda) Yolami, mwan' a Yosafati, wakala ntinu mu Yuda. 2 Lus. 21: 1 b.

17. Yandi wakala makumatatu ye mvu miole, bu kakala ntinu, ye wayala nani diamvu mu Yelusalemi.

18. Kansi yandi wayenda nzil' antinu mia Isaeli, bonso bwavanga nzo a Ahabi, kadi mwana wankento wa Ahabi i nkazi andi; yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu.

19. Kansi Mfumu kazola bunga Yuda ko, mu diambu diasielo kiandi Davidi, bonso bukansila, vo una yambula yandi ye bana bandi bababakala bakala ye mwinda mu ntangu zazonsono.

2 Sam. 7: 13, 16. 1 Nt. 11: 36. 15: 4. Lumb. 132: 17.

20. Mu lumbu biandi Edomi wasotuka mu yaiwa kwa Yuda ye bayadisa wau ntinu.

2 Sam. 8: 14. 1 Nt. 22: 48. 2 Nt. 3: 9. 1 Lus. 18: 12 b.

21. Buna Yolami waviluka ku Saili ye makalu mandi mamonsono mamvita. Mu fuku yandi wabwila baedomita bamana kunzungidila, wabavonda ye ntuti zamakalu mau, kansi bantu bandi batina ku nzo zau zakoto.

22. Buna Edomi wasotuka mu yalwa kwa Yuda ye wavambuka ye yau nate ye bwabu. Mu ntangu yina Libina mpe wasotuka. 1 Mose 27: 40. Yos. 21: 13.

23. Monso masidi mu kambwa mu Yolami ye mu mamonsono makavanga, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Yuda.

24. Yolami wayenda vundi kwa mase mandi ye wadiamuswa ye mase mandi mu mbanz' a Davidi. Mwan' andi Ahasia wamvingana kitinu.

2 Lus. 22: 1 b.

25. Mu mvu wakumi ye zole wangiadulu a Yolami, mwan' a Ahabi, ntinu a Isaeli, Ahasia, mwan' a Yolami, wakala ntinu mu Yuda. 2 Nt. 9: 29.

26. Makumole ye mvu miole miakala ye Ahasia, bu kakala ntinu, wayala mvu mosi mu Yelusalemi. Nkumbu ambut' andi i Atalia, mwana wankento wa Omili, ntinu a Isaeli.

1 Nt. 16: 29. 2 Lus. 21: 6.

27. Yandi wayenda nzil' anzo a Ahabi ye wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu bonso nzo a Ahabi; keti yandi wakala butu kiamfinangani ye nzo a Ahabi.

28. Yandi ye Yolami, mwan' a Ahabi, bayenda nwanisa Hasaeli, ntinu mu Alami, ku Lamoti mu Ngiladi. Kansi Yolami waluekwa kwa baalamita.

29. Buna ntinu Yolami wavutuka mu Yisileli mu niakuswa mu vwa biobio bianlueka baalamita ku Lama mu mvita ye Hasaeli, ntinu mu Alami. Ahasia, mwan' a Yolami, ntinu a Yuda, wayenda bumina Yolami, mwan' a Ahabi, ku Yisileli, bu kakala yela.

2 Nt. 9: 15 b.

KAPU 9.

Yehu wakuswa ye wasamunwa bonso ntinu. Yandi wavonda Yolami, Ahasia ye Isebeli.

Elisa, mbikudi, watumisa umosi mu nlonguki miabambikudi ye wavova kwa yandi: Kanga luketo luaku wanata mbwata yayi yamazi ye wenda ku Lamoti mu Ngiladi.

2. Bu ulueki kuna, buna tomba Yehu, mwan' a Yosafati, mwan' a Nimisi; kota wankamba katelama kukavwendi ye mpangi zandi, ye unkotisa mu ngudi anzo. 1 Nt. 19: 16.

3. Mboki bonga mbwata yamazi ye bukula va ntu andi ye vova: Mfumu vovele ebu: Bwabu ikusidi kitinu kwa Isaeli. Mboki una zibula vitu ye taba, kulengilani ko.

4. Buna toko diodio, i sielo kiambikudi, wayenda ku Lamoti ku Ngiladi.

5. Bu kaluaka kuna, wamona ntuti zankangu bavwendi muna. Buna wavova: Nsamu wena yami kwa ngeye, untuti. Yehu wayuvula: Kwa nani mu yeto buna tuena vava? Yandi wavutula: Kwa ngeye kibeni, untuti.

6. Buna yandi watelama ye wakota mu nzo; yandi wabukula mazi va ntu

andi ye wavova kwa yandi: Mfumu, Nzambi a Isaeli, vovele ebu: Bwabu mono ikusidi kitinu kwa bantu ba Mfumu, kwa Isaeli. 2 Lus. 22: 7.

7. Ngeye una vonda nzo a Ahabi, mfumu aku, kadi mono nzolele vutula ndinda kwa Isebeli mu menga masielo biami, i bambikudi, inga, mu menga masielo biabionsono bia Mfumu. 1 Nt. 18: 4. 19: 10.

8. Nzo a Ahabi yayonsono yina bungwa; mono ngina fukisa babonsono banzo a Ahabi, ye babake ye babanene mu Isaeli. 1 Nt. 14: 10. 21: 21 b.

9. Mono ngina vanga kwa nzo a Ahabi bonso kwa nzo a Yelobami, mwan' a Nebati, ye bonso kwa nzo a Baesa, mwan' a Ahia. 1 Nt. 15: 29. 16: 3, 11.

10. Mbwa zina dia Isebeli va via dia Yisileli, ye muntu kana kunzika ko. Mboki wazibula kielo ye wataba.

11. Yehu bu kavaika kwa sielo biamfumu andi, wayuvulwa: Malembe mene? Mu nkiama lauki kiokio kizidi kwa ngeye? Yandi wabavutudila: Keti luzaidi bakala diodio ye nkungu zandi. Yel. 29: 26 b. Hos. 9: 7.

12. Kansi bavova: Ngeye zolele kutubaba; utukamba. Buna wavova: Ebu ye ebu kavovele kwa mono ye tele: Mfumu vovele ebu: Mono ikusidi kitinu kwa Isaeli.

13. Buna muntu muntu mu yau wabonga yunga kiandi watula kio kunsi ayandi va nkati akikada; basika mpungi ye baboka: Yehu i ntinu. Mat. 21: 8.

14. Yehu, mwan' a Yosafati, mwan' a Nimisi, walekila Yolami mfundu. (Buna Yolami wakala ku Lamoti mu Ngiladi ye Isaeli diadionsono mu tabila dio kwa Hasaeli, ntinu mu Alami;

15. kansi ntinu Yolami kibeni wakivutukila ku Yisileli mu niakuswa mu vwa bikaluekwa kwa baalamita mu mvita ye Hasaeli, ntinu mu Alami.) Yehu wavova: Vo luzolele bo, buna ka luyambulani muntu kavaika mu mbanza ko ulenda kwenda kamba bo ku Yisileli. 2 Nt. 8: 28 b.

16. Yehu wamaka mu kalu diandi ye wayenda ku Yisileli, kadi Yolami wakala yela kuna; Ahasia, ntinu a Yuda, wayenda bumina kwa Yolami kuna.

17. Nkengi watelama va nzo ayongi ku Yisileli, bu kamona kabu dia Yehu bu kayiza, buna wavova: Mono mbweni kabu. Buna Yolami wavova: Bika tuabonga ntentami ye fidisa mu kubakika kayuvula: Luizidi mu yengie?

18. Buna ntentami wayenda kunkika ye wavova: Ntinu vovele ebu: Luizidi mu yengie? Buna Yehu wavutula: Kadi i diambu diakue? Vutuka wandama! Nkengi wakamba ye wavova: Ntumwa lueki kwa yau, kansi keti vutuka ko.

19. Buna wafidisa ntentami wankaka. Ndieu bu kaluaka kwa yau, wavova: Ntinu vovele ebu: Luizidi mu yengie? Buna Yehu wavova: Kadi i diambu diakue? Vutuka wandama.

20. Nkengi wavutuka kamba ye wavova: Yandi lueki kwa yau, kansi keti vutuka ko. Mu diambu diangizulu beti monika bonso vo i Yehu, mwan' a Nimisi, kadi weti kwizila bonso lauki.

21. Buna Yolami wavova: Kanga bakavalu. Yau bakanga bakavalu mu kalu diandi. Yolami, ntinu a Isaeli, ye Ahasia, ntinu a Yuda, bavaika mosi mosi mu kalu diandi, bavaika mu kika Yehu. Babwabana yandi va via dianyisilelita Naboti. 1 Nt. 21: 1.

22. Yolami bu kamona Yehu, wavova: Yehu wizidi mu yengie? Ndieu wavutula: Bwe ulenda bika yenge, bu uvibidilanga kinsuza kiambut' aku Isebeli ye kiloka kiandi kiakingi?

23. Buna Yolami wabangumuna kalu, wataba, bu kabokila kwa Ahasia: Ndekolo amfundu, Ahasia!

24. Kansi Yehu wasimba ponza mu koko kwandi, watedisa Yolami ku nima, ye toto kiavaika mu ntima, ye yandi wafwombuka mu kalu diandi.

25. Mboki wavova kwa kesa diandi Bidikali: Untombuleti ye untuba va via dianyisilelita Naboti; kadi bambuka moyo, bonso bwabika Mfumu ntelo yayi mu endu beto yaku bu tualanda va kimosi ku nim' asandi Ahabi. 1 Nt. 21: 19. 22: 38.

26. Mfumu vovele: Mu kedika, bonso buyamweni menga ma Naboti ye mabana bandi zono, i buna ngina kuvutudila ndinda va via diadi kwandi, buvovele Mfumu. Nkiangunu untombula bwabu ye untuba vana va via, bonso bwena mambu ma Mfumu.

27. Ahasia, ntinu a Yuda, bu kamona bo, watinina ku nzo ankuzu. Kansi Yehu wanzoma ye wavova: Lunsika yandi mpe mu kalu. Bobo bwavangwa mu nzanz' a Nguli ku Yibilami; kansi yandi wataba ku Mengido ye wafwila kuna. 2 Lus. 22: 9.

28. Sielo kiandi kiankokisa ku Yelusalemi; yandi wadiamuswa mu ndiamu andi ye mase mandi, mu mbanz' a Davidi.

29. Kansi Ahasia wakala ntinu kwa Yuda mu mvu wakumi ye mosi wangiadulu a Yolami, mwan' a Ahabi.
2 Nt. 8: 25.

30. Yehu waluaka ku Yisileli. Isebeli bu kawa bo, waloba meso mandi ye watula ntoko va ntu andi ye watala ku nela.

31. Yehu bu kakota mu mwelo, yandi waboka: Malembe mene, ngeye Simili uvondele mfumu aku?
1 Nt. 16: 10, 18.

32. Yandi wasendula zizi kiandi ku nela ye wavova: Nani kundane ye mono? Nani? Buna maKota mole vo matatu manzo antinu batala, bayinika meso kwa yandi.

33. Yandi wavova: Lunlumba. Yau banlumba ye menga mandi nkutu matimbuzuka va baka ye va bakavalu; yandi wandiatikisa mu kalu.

34. Mboki yandi wakota ye wadia ye wanwa. Mboki wavova: Lumbaka, wakiasingwa, ye lunzika, kadi yandi vele i mwana wankento wantinu.
1 Nt. 16: 31.

35. Kansi bu bayenda mu kunzika, bamona ka lekwa ko kisidi mu yandi, kansi konzongolo kiantu, tambi ye kandazi.

36. Yau bavutuka ye bakamba bo kwa yandi. Buna wavova: Bobo bwena mavova Mfumu mu sielo kiandi ntisibita Elia, bu kavova: va via dia Yisileli mbwa zina dia nsuni a Isebeli; 1 Nt. 21: 23.

37. mvumbi a Isebeli yina kala bonso tuvi va nsi vana va via dia Yisileli, mpasi muntu kana bika ko: endu i Isebeli.

KAPU 10.

Yehu wabunga nzo a Ahabi. Yandi wafukisa sielo bia Bali. Hasaeli wabaka udambu ansi a Isaeli. Mfwilu a Yehu.

Kansi Ahabi wakala ye lusambodia luabana babababakala ku Samalia ye Yehu wasonika leta, wafidisa kio ku Samalia, kwa yau balutidi mu Yisileli, bangudi zabantu, ye nkengi miabana miasola Ahabi, ye kiasonukwa mama:

2. Leta kiaki bu kina luaka kwa yeno lukebanga bana babababakala bamfumu eno ye luena ye makalu ye bakavalu, mboki mbanza yasiamu ye biluazu,

3. buna lusola ndieu ulutidi mu mbote ye mu fwanana mu bana bamfumu eno ye lumvwandisa va kiandu kiasandi ye lunwanina nzo amfumu eno.

4. Kansi babwa mbidi apamuka ye bavova: Keti ntinu miole mialembane kunkakidila; buna yeto bwe tulenda kakidila? 2 Nt. 9: 24, 27.

5. Ngudi akota dianzo antinu ye mfumu ambanza ye bangudi zabantu ye nkengi miabana bafidisa ntumwa kwa Yehu ye batuma: Yeto tu sielo biaku; mamonsono mauna kutukamba, tuzolele mo vanga. Ka tuzolele vanga muntu ntinu ko; vanga bonso buuzolele.

6. Buna wasonika leta kiankaka kwa yau kiasonukwa mama: Vo luzolele kundana ye mono ye luzolele dimba mambu mami, buna luzaka ntu miabana babababakala bamfumu eno ye luiza mbazi ntangu yayi kwa mono mu Yisileli. Lusambodia luabana babababakala bantinu bakala kwa bankwa miaminene mu mbanza, i babakudisila.

7. Leta bu kialuaka kwa yau, babonga bana babababakala bantinu ye babavonda, lusambodia luabababakala, ye batula ntu miau mu zimpidi ye bafidisa mio kwa yandi ku Yisileli. Nkong. 9: 5.

8. Ntumwa bu kayiza kunkamba, vo batuedi ntu miabana bantinu, wavova: Lutula mio mu kunku biole ku nkotolo amwelo nate ye mbazi.

9. Mu nsuka wavaika ye watelama vana wavova kwa bantu babonsono: Yeno lukondolo bila. Keti i mono yalekele mfundu kwa mfumu ami ye yamvondele; kansi buna nani vondele baba babonsono.

10. Lutala bonso bulembolo sotuka widi diambu dimosi nkutu dia Mfumu, ka widi diambu dimosi ko diavova Mfumu kwa nzo a Ahabi. Inga, Mfumu vengi makavova mu sielo kiandi Elia. 1 Nt. 21: 19, 21 b.

11. Mboki Yehu wavonda babonsono basala mu nzo a Ahabi mu Yisileli, mpe bankwa miandi miaminene ye bankwikizi ye banganga ye widi muntu nkutu katabuswa ko.

12. Mboki wananguka ye wayenda ku Samalia; kansi mu nzila, bu kaluaka ku Bet-Ekedi-Haloimi,

13. Yehu wabwabana ye mpangi za Ahasia, ntinu a Yuda, ye wabayuvula: Yeno lu banani? Yau bavutula: Yeto i mpangi za Ahasia, ye yeto tueti kwenda bumina bana babababakala ba-

ntinu ye bana bababakala bankam' antinu. 2 Lus. 22: 8.

14. Yandi wavova : Lubakamata bamoyo. Buna babakamata bamoyo, babavonda ye babatuba mu lubulu lua Bet-Ekedi, makumaia ye babakala bole; widi muntu nkutu kasisa mu yau ko.

15. Bu kakatuka kuna, wabwabana ye Yonadabi, mwan' a Lekabi, wayiza kunkiki, ye yandi wankamba malembe ye wavova kwa yandi : Ngeye wena ntima wasonga kwa mono, bonso bungienina kwa ngeye ? Yonadabi watambudila : Inga. Yandi wavova : Vo i bobo, buna untambika koko kwaku. Buna yandi wantambika koko kwandi; yandi wammakisa mu kalu diandi. Yel. 35: 6.

16. Yandi wavova : Undama ye tala vema kwami mu diambu dia Mfumu. Yandi wakokuswa mu kalu diandi.

17. Bu kaluaka ku Samalia, wavonda babonsono basadidila mu nzo a Ahabi ku Samalia ye wabungila yo bobo, bonso bwakala mambu mavova Mfumu kwa Elia.

18. Yehu wakutikisa bantu babonsono ye wavova kwa yau : Ahabi wasadila Bali fiuma ; Yehu una kunsadila beni. 1 Nt. 16: 31 b.

19. Buna lutumisa vava kwa mono mbikudi miamionsono mia Bali, i sielo biandi biabionsono ye nganga zandi zazonsono—muntu kalendi kondwa vo ko — kadi ngieti banza mu nkailu waunene kwa Bali ; wonso una vo kondwa una zimbisa moyo. Kansi Yehu wavanga bo mu makani makinkita mu fukisa sielo bia Bali.

20. Mboki Yehu wavova : Lusamuna lukutukuna luanlongo luankembo kwa Bali. Buna luampila yoyo luasamunwa.

21. Yehu wafidisa nsamu mu Isaeli diadionsono, ye sielo biabionsono bia Bali biayiza ; muntu kalembwa kwiza ko. Bakota mu vwala dia Bali ye vwala dia Bali diafuluka, tuka mu nsuka mosi nate ye nsuka yankaka.

22. Buna wavova kwa nkengi avinga kiamimvwatu : Vaikisa mimvwatu kwa sielo biabionsono bia Bali. Yandi wabavaikisila mimvwatu.

23. Mboki Yehu wakota mu vwala dia Bali ye Yonadabi, mwan' a Lekabi, ye wavova kwa sielo bia Bali : Lutoma tala, vo ka mwenani sielo kia Mfumu mwamu mu yeno ko, kansi yau kaka basadilanga Bali.

24. Bu bamana kota mu yoka nkailu amponda ye nkailu angioka, buna Yehu watula lunani luababakala ku mbazi ye wavova : Vo muntu una tabuswa mu babakala bangiekole bwabu mu moko meno, buna moyo una vewa mu moyo.

25. Bu bamana yoka nkailu angioka, Yehu wavova kwa mantadi ye zintuti : Lukota luabavonda ; ka luyambulani mosi wavaika ko. Bababanda mu meno masabala, ye mantadi ye zintuti babakatula ye mboki bakota mu ngudi avwala dia Bali. 1 Nt. 18: 40.

26. Batuba mama biavwala dia Bali ku mbazi ye bayoka bio. 2 Nt. 11: 18.

27. Batulula nkati amama kia Bali ; batulula mpe vwala dia Bali ye bavangila dio nzo zamazamba zena nate ye bwabu.

28. Nkiangunu Yehu wafukisa Bali mu Isaeli.

29. Kansi Yehu kayambula masumu ma Yelobami, mwan' a Nebati ko, i mau makavodikisila Isaeli masumu, bana bangombe bawola ku Beteli ye ku Dani. 1 Nt. 12: 28 b.

30. Mfumu wavova kwa Yehu : Mu diambu dia bu utomene vanga makedi masonga mu meso mami ye vengi kwa nzo a Ahabi mamonsono mankeni, buna bana baku bababakala mu mbandu zia bana vwanda va kiandu kia Isaeli. 2 Nt. 15: 12.

31. Kansi Yehu kakikenga ko mu diata mu mina mia Mfumu, Nzambi a Isaeli mu ntim' andi wawonsono ; kayambula masumu ma Yelobami ko makavodikisila Isaeli masumu.

32. Mu ntangu yina Mfumu wabadika zenga bibuku mu Isaeli, kadi Hasaeli wabedisa baisaelita mu nzaku au yayonsono, 1 Nt. 19: 17. 2 Nt. 8: 12.

33. ye wabaka nsi yayonsono ya Ngiladi mu simu diaeste dia Yodani, nsi abangadita, balubenita ye bamanasita, i nsi yitukidi ku Aloeli ku fimwila fia Alanoni, ye Ngiladi ye Basani.

34. Monso masidi mu kambwa mu Yehu, mu mamonsono makavanga ye mu mavanga mandi makikesa mamonsono, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Isaeli.

35. Yehu wayenda vundi kwa mase mandi, ye wadiamuswa ku Samalia. Mwan' andi Yoahasi wamvingana kitinu. 2 Nt. 13: 1.

36. Ntangu yina yayala Yehu mu Isaeli ku Samalia yakala makumole ye nani diamvu.

KAPU 11.

Atalia wakiyadisa uyadi wankento mu Yuda. Nganga Yoyada wavanga Yoasi ntinu ye wavonda Atalia.

Atalia, mbut' a Ahasia, bu kamona, vo mwan' andi wafwa, buna wanangu-ka ve wabunga nkuna wawonsono wakitinu. 2 Lus. 22: 10 b.

2. Kansi bana bantinu bu bana vondwa, Yoseba, mwana wankento wantinu Yolami, busi kia Ahasia, wabonga Yoasi, mwan' a Ahasia, ye wankatula mu nsweki va kimosi ye nyemiki andi, wankotisa muna vinga kiandeka; muna kaswekwa mu diambu dia Atalia, ye kavondwa ko.

3. Mboki yandi wakala yandi mu nzo a Mfumu, mukaswama mvu nsambanu, Atalia bu kayala mu nsi.

4. Kansi mu mvu wansambodia Yoyada wafidisa ntumwa ye walandisa ntuti zabakalita ye mantadi ye wabakotisa kwa yandi mu nzo a Mfumu; bu kamana wawasa luwawanu ye yau ye wabadikisa ndefi muna mu nzo a Mfumu, wabasonga mwan' antinu.

2 Lus. 23: 1 b.

5. Mboki wabakamba ye wavova: I diadi diluna vanga: buku kiatatu mu yeno, i yeno luvingananga mu kenga mu kialumingu, luna kenga mu nzo akitinu,

6. buku kiatatu ku mwelo a Suli ye buku kiatatu ku mwelo ku nim' amantadi; bobo luna kengila nzo ye kakila yo.

7. Kansi makabu mole mankaka mu yeno, yau babonsono bakatukanga mu kenga mu kialumingu, yau bana kenga mu nzo a Mfumu kwa ntinu.

8. Yeno luna zungidila ntinu; muntu muntu ye luazu biandi mu koko; vo muntu zolele vioka nlonga, buna una vondwa. Yeno luna nama ntinu, kani una vaika vo kota.

9. Ntuti zazinkama bavanga mamonsono mabakamba nganga Yoyada; mosi mosi mu yau wabonga babakala bandi, i yau bana vingana mu kenga mu kialumingu ye bana katuka mu kenga mu kialumingu ye baluaka kwa nganga Yoyada.

10. Nganga wavana ntuti zazinkama madionga ye nkaku biavwa ntinu Davidi, biakala mu nzo a Mfumu.

11. Mantadi matelama muntu muntu ye luazu biandi mu koko, tuka mu ndambu yalubakala luanzo nate ye ku ndambu yalumoso luanzo, ku disalu ye ku nzo, kinzungidila ye ntinu.

12. Mboki wavaikisa mwan' antinu ye wantula koloa ye wantela kimbangi ye yau bamvanga ntinu ye bankusa; bateta nsaki ye baboka: Bika ntinu kavuka!

5 Mose 17: 18 b. 1 Sam. 10: 24. 1 Nt. 1: 25, 39.

13. Atalia bu kawa mbokolo amantadi ye bantu, wakota mu nzo a Mfumu kwa bantu.

14. Muna kamona ntinu utelamene va vuma kianangama, bonso bukalanga fu, ye ntuti ye nsiki miampungi va lueka luantinu, ye bonso bwayangalala tuti diadionsono diabantu ye basika mpungi. Buna Atalia watiasuna mvwatu miandi ye waboka: Ndekolo amfundu, ndekolo amfundu!

15. Kansi nganga Yoyada wakamba ntuti zazinkama batuadisa nkangu ye wabakamba: Lumvaikisa mu monakanda diaminlonga, ye vo muntu una kunnama, bika kavondwa mu sabala. Kadi nganga wakamba, vo kalendi vondulwa mu nzo a Mfumu ko.

16. Buna bansadisila nzila, ye bu kaluaka ku vuma kikotusulwanga bakavalu mu nzo akitinu, buna wavondwa kuna.

17. Yoyada wawawasa luwawanu va kati ye Mfumu, ntinu ye bantu, vo bana kala bantu ba Mfumu, mboki luwawanu va kati ye ntinu ye bantu.

18. Tuti diadionsono diabantu diayenda ku vwala dia Bali ye batulula dio ye babula masalu mau ye biteki nampia; Matani, ngang' a Bali, bambema kuntadisi amasalu. Mboki nganga watumba minkengi mu nzo a Mfumu. 2 Nt. 10: 26 b. 2 Lus. 31: 1.

19. Yandi wanata ntuti zazinkama ye bakalita ye mantadi ye tuti diadionsono diabantu, ye bakatula ntinu mu nzo a Mfumu ye bakota mu nzo akitinu mu mwelo amantadi; yandi wavwanda va kiandu kiakitinu.

20. Tuti diadionsono diabantu diayangalala, ye tengo-tengo ka diabwa mu mbanza ko. Kansi bavonda Atalia mu sabala mu nzo akitinu.

21. Yoasi wakala mvu nsambodia, bu kakala ntinu.

KAPU 12.

Yoasi ntinu mu Yuda. Ngionzoko mu kubika vwala. Hasaeli wakonkana ku Yelusalemi. Yoasi wavondwa mu ndekolo amfundu.

Mu mvu wansambodia wangiadulu a Yehu Yoasi wakala ntinu, yandi wayala mu makumaia mamvu mu Yelusalemi. Nkumbu ambut' andi i Sibia, ku Beli-Seba. 2 Lus. 24: 1 b.
2. Yoasi wavanga makala masonga mu meso ma Mfumu, ntangu yina yikavumuna, nganga Yoyada bu kakala nlongi andi.
3. Kansi vuma bianangama ka biakatulwa ko, kansi bantu bayoka nkailu ye bakwika biamfwitisila mwisi va vuma bianangama. 1 Nt. 15: 14.
4. Yoasi wavova kwa banganga: Vanza biabionsono bikwizanga ku nzo a Mfumu bonso nkailu mianlongo, vanza bisadulwanga, biampila yoyo biena nkudulu abantu, bonso bwena ntalu vizengwanga mu umosi umosi, vanza biabionsono biamuntu utuaduswanga mu ntima mu nata bio ku nzo a Mfumu, 3 Mose 27: 2 b. 2 Nt. 22: 4.
5. i biau bina tambula banganga, mosi mosi kwa bakazaidi, ye mu biobio bana kubikila bibadikidi biva mu nzo a Mfumu, mwamonsono mwena bi.
6. Kansi mu mvu wamakumole ye tatu wangiadulu antinu Yoasi banganga ka bamana kubika bionso biabiva mu nzo ko.
7. Buna ntinu Yoasi watumisa nganga Yoyada ye nganga zankaka ye wavova kwa yau: Mu nkiama ka lukubikanga bionso biabiva mu nzo ko? Bwabu ka lulendi vutuka tambula bivanza kwa baluzaidi ko, kansi luna bio yekula mu diambu diabina biabiva mu nzo.
8. Banganga batambudila mu lembwa tambula bivanza kwa bantu ye mu lembwa sala mpe mu kubika bina biabiva mu nzo.
9. Buna nganga Yoyada wabonga nkela ye wazokula mwasi va bandukwa, watula yo lukufi ye disalu, ku ndambu yalubakala, kukotulwanga mu nzo a Mfumu. Banganga bakenganga ku vaka batula vanza biabionsono biayiza ku nzo a Mfumu muna.
10. Bu bamona, vo vanza biabingi biakala mu nkela, nsoniki antinu wabaluka kuna ye ngudi anganga, bakanga bio, mboki batanga vanza biobio biakala mu nzo a Mfumu.
11. Mboki bayekula vanza biamana tezwa kwa babakala bobo basala salu kiakenga mu nzo a Mfumu, ye yau bafuta bio kwa bisadi bianti ye ntungi miasala nzo a Mfumu,
12. ye kwa ntungi miamatadi ye nteti miamatadi, ye mpe mu sumba minti ye matadi matetwa, mu kubika bina biabiva mu nzo a Mfumu, inga, mu diambu diamfutu miamionsono mu nkubukulu anzo.
13. Kansi malonga mapalata manzo a Mfumu ka mavangwa ko ye ka mbele, mabola, mpungi vo lekwa biankaka biawola vo biapalata ko mu vanza biayiza ku nzo a Mfumu, 1 Nt. 7: 50.
14. kansi biavewa kwa bisadi, yau bakubikila nzo a Mfumu mu biobio.
15. Babakala ka badedisa ntalu avanza bibatambula ko, i yau bayekudulwa bio, kidi bavana bio kwa bisadi, kansi basadila bio mu ndekolo aminu ye vumi.
16. Kansi vanza biankailu miangiokolo amfuka ye miangiokolo amasumu ka biayiza ku nzo a Mfumu ko, kansi banganga batambula bio. 3 Mose 5: 15 b. 7: 7. 4 Mose 5: 9 b.
17. Ntangu yina Hasaeli, ntinu mu Alami, wayenda kakalala Ngati ye wabaka dio; mboki Hasaeli watadisa ku Yelusalemi. 2 Nt. 8: 12.
18. Buna Yoasi, ntinu a Yuda, wabonga biabionsono biabiekulwa Mfumu kwa mase mandi Yosafati, Yolami ye Ahasia, ntinu mia Yuda ye bina bikabieka yandi kibeni kwa Mfumu ye wola wawonsono wakala mu vinga biambongo mu nzo a Mfumu ye mu nzo akitinu, ye wafidisa bio kwa Hasaeli, ntinu mu Alami, buna ndieu wakatuka mu Yelusalemi. 1 Nt. 15: 18 b. 2 Nt. 16: 8. 18· 15.
19. Monso masidi mu kambwa mu Yoasi ye mu mamonsono makavanga, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Yuda.
20. Sielo biandi biananguumuka ye baleka mfundu ye bavonda Yoasi mu nzo a Milo muyeti lambuka ku ntini a Sila. 2 Nt. 14: 5.
21. I sielo kiandi Yosakali, mwan' a Simati, ye Yosabadi, mwan' a Someli, bamvonda. Mboki wadiamuswa ye mase mandi mu mbanz' a Davidi. Mwan' andi Amasia wamvingana kitinu.

KAPU 13.

Yoahasi ntinu mu Isaeli; Isaeli diazungulwa ye diavuluswa. Yoasi ntinu mu Isaeli. Elisa wakala yela, wabikula ye wafwa. Mangu ku ndiamu andi. Yoasi wabedisa baalamita.

Mu mvu wamakumole ye tatu wangiadulu a Yoasi, mwan' a Ahasia, ntinu a Yuda, Yoahasi, mwan' a Yehu, wakala ntinu mu Isaeli ku Samalia ye wayala mu kumi ye mvu nsambodia. 2 Nt. 10: 35.

2. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu ye wanama masumu ma Yelobami, mwan' a Nebati, i mau makavodikisila Isaeli masumu; kayambula mo ko. 1 Nt. 12: 28 b.

3. Buna nganzi za Mfumu zakwama kwa Isaeli ye yandi wabavana mu koko kwa Hasaeli, ntinu a Alami, ye mu koko kwa Bene-Hadadi, mwan' a Hasaeli, ntangu yina yavonsono. Nkong. 2: 14. 1 Nt. 19: 15. 2 Nt. 8: 12 b. 10: 32 b.

4. (Kansi Yoahasi wabombidila va ntadisi a Mfumu, ye Mfumu wanwila, bu kamona nzungu za Isaeli; kadi ntinu mu Alami wabazungula.

5. Mfumu wavana Isaeli mvulusi ye bakatuka mu moko mabaalamita; mboki bana ba Isaeli bakala mu nzo zau zakoto bonso bwatekila.

6. Kansi ka bayambula masumu manzo a Yelobami ko makavodikisila Isaeli masumu; inga, badiatila mo. Asela mpe diasiswa ku Samalia.) 1 Nt. 16. 33.

7. Kadi kasisila Yoahasi bantu bankaka ko kansi makumatanu mantentami, kumi diamakalu ye kumi diamafunda mabantu bakimalu; kadi ntinu mu Alami wamana kubabunga ye kubamwangisa bonso mafundu-fundu mabiantutulu.

8. **M**onso masidi mu kambwa mu Yoahasi, mu mamonsono makavanga ye mu mavanga mandi makikesa, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Isaeli.

9. Yoahasi wayenda vundi kwa mase mandi, ye wadiamuswa ku Samalia. Mwan' andi Yoasi wamvingana kitinu.

10. **M**u mvu wamakumatatu ye nsambodia wangiadulu a Yoasi, ntinu a Yuda, Yoasi, mwan' a Yoahasi, wakala ntinu mu Isaeli ku Samalia ye wayala mu kumi ye mvu nsambanu.

11. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu; kayambula dimosi mu masumu ma Yelobami ko, mwan' a Nebati, makavodikisila Isaeli masumu, kansi wadiatila mo. 1 Nt. 12: 28 b.

12. **M**onso masidi mu kambwa mu Yoasi, mu mamonsono makavanga ye mu mavanga mandi makikesa, mu mvit' andi ye Amasia, ntinu a Yuda, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Isaeli. 2 Nt. 14: 8 b., 15 b. 2 Lus. 25: 17 b.

13. Yoasi wayenda vundi kwa mase mandi, ye Yelobami wavwanda va kiandu kiandi. Yoasi wadiamuswa ku Samalia va ntinu mia Isaeli.

14. **K**ansi Elisa bu kakala yela mu yela kukafwila, buna Yoasi, ntinu a Isaeli, wakulumuka kwa yandi ye wadila va ntandu azizi kiandi ye wavova: Tat' ami, tat' ami, makalu ma Isaeli ye ntentami miau! 2 Nt. 2: 12.

15. Buna Elisa wavova kwa yandi: Landisa ponza ye toto. Yandi wanlandisila ponza ye toto.

16. Buna yandi wavova kwa ntinu a Isaeli: Simba ponza mu koko kwaku. Bu kavanga bobo, Elisa watula moko mandi va moko mantinu.

17. Mboki wavova: Zibula nela mu ntini yaeste. Bu kazibula yo, Elisa wavova: Sika. Yandi wasika. Buna wavova: Toto kiandungunu kia Mfumu, toto kiandungunu kwa Alami! Ngeye una bedisa baalamita ku Afeki, ye bana bungana.

18. Mboki wavova: Bonga toto. Bu kabonga bio, wavova kwa ntinu a Isaeli: Banda va ntoto. Buna wabanda mbanda tatu ye mboki walembwa.

19. Buna muntu wa Nzambi wamfwemina ye wavova: Ngeye ukutu banda mbanda tanu vo zisambanu, kadi buna ukutu bedisa baalamita, bakutu bungana; kansi bwabu una bedisa baalamita mbedisa tatu kaka.

20. Elisa wafwa ye wadiamuswa. Kansi makabu manzenzila mamoabita makala bwilanga nsi, mu mbadukulu amvu.

21. Bwakala, vo bankaka beti zika bakala ye bamona kabu dianzenzila; buna batuba bakala mu ndiamu a Elisa. Kansi bakala bu kabwa momo ye wavalakana visi bia Elisa, buna wabaka moyo diaka ye watelama va malu mandi.

22. **H**asaeli, ntinu mu Alami, wazungula Isaeli mu ntangu yina yakala Yoahasi moyo.

23. Kansi Mfumu wabakadila nlemvo ye wabafwila nkenda ye wabatala mu

diambu dialuwawanu luandi ye Abalahami, Isaki ye Yakobi; kadi kazola kubabunga ko, ye kakivetila yau mu zizi kiandi ntangu yina ko.

1 Mose 17: 7 b. 2 Mose 2: 24. 3 Mose 26: 42.

24. Hasaeli, ntinu mu Alami, wafwa, ye mwan' andi Bene-Hadadi wamvingana kitinu.

25. Buna Yoasi, mwan' a Yoahasi, wazionununa kwa Bene-Hadadi, mwan' a Hasaeli mbanza zozo zaziona endu kwa sandi Yoahasi. Mbedisa tatu Yoasi wambedisa ye wazionununa mbanza za Isaeli.

KAPU 14.

Amasia i ntinu mu Yuda, wavutula ndinda kwa mbemi miasandi. Wabedisa baedomita. Wanwanisa ntinu a Isaeli, i Yoasi, kansi wabeduswa. Yandi wavondwa mu ndekolo amfundu. Asalia i ntinu mu Yuda. Yelobami II i ntinu mu Isaeli, watundisa nzaku zansi andi zatekila.

Mu mvu wanzole wangiadulu a Yoasi, mwan' a Yoahasi, ntinu a Isaeli, Amasia, mwan' a Yoasi, wakala ntinu mu Yuda. 2 Nt. 12: 21. 2 Lus. 25: 1 b.

2. Yandi wakala makumole ye mvu ntanu, bu kakala ntinu ye wayala mu makumole ye vwa diamvu ku Yelusalemi. Nkumbu ambut' andi i Yoadini, ku Yelusalemi.

3. Yandi wavanga makala masonga mu meso ma Mfumu, kansi ka bonso sandi Davidi ko; kansi wavanga mu mamonsono, bonso bwavanga sandi Yoasi. 2 Nt. 12: 2 b.

4. Kadi vuma bianangama ka biakatulwa ko, kansi bantu bayoka minkailu ye bakwika biamfwitisila mwisi va vuma bianangama.

5. Kitinu bu kiamana siama mu koko kwandi, wavondisa yau mu sielo biandi biavonda sandi, i ntinu.

2 Nt. 12: 20 b.

6. Kansi bana bamimbemi kavonda ko, bonso bwasonukwa mu nkanda wamina mia Mose, mukambanga ye muvovanga Mfumu: Mase ka mana vondwa mu diambu diabana ko, ye bana ka bana vondwa mu diambu diamase ko, kansi muntu muntu una fwa mu mandi masumu. 5 Mose 24: 16. Yeh. 18: 20.

7. Yandi wabedisa baedomita ku ndimb' a Mungwa, kumi diamafunda mababakala, wabaka Sela mu mvita ye wabikadio nkumbu Yokoteli, bonso budibikwanga nate ye bwabu.

8. Mu ntangu yina Amasia wafidisa ntumwa kwa Yoasi, mwan' a Yoahasi, mwan' a Yehu, ntinu a Isaeli, ye watuma: Wiza tuanwanasana.

9. Kansi buna Yoasi, ntinu a Isaeli, wafidisa ntumwa kwa Amasia, ntinu a Yuda, ye watuma mvutulu: Nti ampanga va Lebanoni wafidisa ntumwa kwa nsedeli va Lebanoni ye watuma: Kwedisa mwan' aku wankento kwa mwan' ami wabakala. Kansi buna bulu biansi va Lebanoni bavioka nti ampanga ye bafotikisa wo. Nkong. 9: 8 b.

10. Ngeye wabedisa Edomi ye mu diambu diodio weti yandila mu ntim' aku. Kansi bika wayukuta nzitusu una ye kala ku nzo aku. Mu nkiama utombanga kubu, mu mbwilu angeye kibeni ye Yuda va kimosi ye ngeye?

11. Kansi Amasia kawila mo ko, ye Yoasi, ntinu a Isaeli, wananguka, ye banwanasana, yandi ye Amasia, ntinu a Yuda, ku Bete-Semesi mu Yuda.

12. Bayudayo babedıswa kwa baisaelita ye bataba, muntu muntu ku nzo andi yakoto.

13. Amasia, ntinu a Yuda, mwan' a Yoasi, mwan' a Ahasia, wabakwa nkole ku Bete-Semesi kwa Yoasi, ntinu a Isaeli. Bu baluaka ku Yelusalemi, watulula ndambu alumbu lua Yelusalemi ku mwelo wa Efalaimi ye nate ye ku mwelo wa Nsuka, nkama ia zamfwoko.

14. Yandi wabaka wola ye palata biabionsono ye wumbwa biabionsono biakala mu nzo a Mfumu ye mu vinga biambongo bianzo akitinu, mboki mpe wabaka bantu bonso nta lulu; mboki wavutuka ku Samalia.

15. Monso masidi mu kambwa mu Yoasi, mu momo makavanga ye mu makikesa mandi ye mu mvit' andi ye Amasia, ntinu a Yuda, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Isaeli.

2 Nt. 13: 12 b.

16. Yoasi wayenda vundi kwa mase mandi ye wadiamuswa ku Samalia va ntinu mia Isaeli. Mwan' andi Yelobami wamvingana kitinu.

17. Kansi Amasia, mwan' a Yoasi, ntinu a Yuda, wakala moyo mu kumi ye mvu ntanu mialandila mfwilu a Yoasi, mwan' a Yoahasi, ntinu a Isaeli.

18. Monso masidi mu kambwa mu Amasia, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Yuda.

19. Yandi walekulwa mfundu mu Yelusalemi, wakatwa tinina ku Lakisi. Buna babakala bafidu3wa mu

kunlanda ku Lakisi, yau bamvonda kuna.

20. Mboki yandi wakatulwa kuna mu bakavalu; wadiamuswa mu Yelusalemi kwa mase mandi mu mbanz' a Davidi.

21. Bantu babonsono mu Yuda babonga Asalia wakala kumi ye mvu nsambanu ntangu yoyo, ye bamvanga ntinu mu fulu kiasandi Amasia.
2 Nt. 15: 1 b. 2 Lus. 26: 1 b.

22. Yandi watungulula Elati ye watula dio kunsi a Yuda diaka, ntinu bu kamanakwenda vundi kwa mase mandi.

23. Mu mvu wakumi ye tanu wangiadulu a Amasia, mwan' a Yoasi, ntinu a Yuda, Yelobami, mwan' a Yoasi, wakala ntinu mu Isaeli ku Samalia ye wayala mu makumaia ye mvu mosi.

24. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu; kayambula widi dimosi ko mu masumu ma Yelobami, mwan' a Nebati, makavodikisila Isaeli masumu. 1 Nt. 12: 28 b.

25. Yandi watundisa diaka nzaku za Isaeli tuka ku vuma kina kikwendanga nzila ku Hamati nate ye ku mbu wa Makanga, bonso bwakala mambu mavova Mfumu, Nzambi a Isaeli, mu sielo kiandi Yona, mbikudi, mwan' a Amitai, ku Ngati-Hefeli. Yona 1: 1.

26. Kadi Mfumu wamona, vo nzungulu za Isaeli zakala nzungu beni, ye babake ye babanene basukama ntima, ye Isaeli diakondwa nsadisi.
5 Mose 32: 36.

27. Mfumu kakivovila ko, vo una zola vinsikisa nkumbu a Isaeli kunsi azulu, kansi yandi wabavulusa mu Yelobami, mwan' a Yoasi.

28. Monso masidi mu kambwa mu Yelobami, mu mamonsono makavanga ye mu makikesa mandi ye mvita zandi, mpe bonso bukabunda ye Isaeli yina yateka vwa Yuda mu Damasko ye Hamati, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Isaeli. 2 Sam. 8: 6.

29. Yelobami wayenda vundi kwa mase mandi, kwa ntinu mia Isaeli. Mwan' andi Sakalia wamvingana kitinu. 2 Nt. 15: 8.

KAPU 15.

Asalia i ntinu mu Yuda; bwazi bwandi. Sakalia i ntinu mu Isaeli; wavondwa kwa Salumi mu ndekolo amfundu. Salumi i ntinu mu Isaeli; wavondwa kwa Menahemi. Menahemi i ntinu mu Isaeli; Puli wanwanisa Isaeli. Pekaya i ntinu mu Isaeli; wavondwa kwa Peka mu ndekolo amfundu. Peka i ntinu mu Isaeli; Tingilati—Pileseli wanwanisa Isaeli; Peka wavondwa kwa Hosea mu ndekolo amfundu. Yotami i ntinu mu Yuda.

Mu mvu wamakumole ye nsambodia wangiadulu a Yelobami, ntinu a Isaeli, Asalia, mwan' a Amasia, wakala ntinu mu Yuda. 2 Nt. 14: 21.

2. Yandi wakala kumi ye mvu nsambanu, bu kakala ntinu, ye wayala makumatanu ye mvu miole mu Yelusalemi. Nkumbu ambuta i Yekolia, ku Yelusalemi. 2 Lus. 26: 3 b.

3. Yandi wavanga makala masonga mu meso ma Mfumu, nadede bonso bwavanga sandi Amasia. 2 Nt. 14: 3 b.

4. Kansi vuma biananganga ka biakatulwa ko, kansi bantu bayoka minkailu ye bakwika biamfwitisila mwisi va vuma biananganga.

5. Kansi Mfumu wabafika ntinu ye wabaka bwazi ye wakala bo ntangu zazonsono zikakala moyo, ye yandi wakala mu nzo yavanguka. Buna Yotami, mwan' antinu wayala nzo andi ye wakongudila bantu mu nsi. 3 Mose 13: 46.

6. Monso masidi mu kambwa mu Asalia ye mu mamonsono makavanga, i mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Yuda.

7. Asalia wayenda vundi kwa mase mandi, ye wadiamuswa kwa mase mandi mu mbanz' a Davidi.

Mwan' andi Yotami wamvingana kitinu.

8. Mu mvu wakumi ye tatu wangiadulu a Asalia, ntinu a Yuda, Sakalia, mwan' a Yelobami, wakala ntinu mu Isaeli ku Samalia ye wayala mu ngonda sambanu. 2 Nt. 14: 29.

9. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu, bonso bwavanga mase mandi, kayambula masumu ma Yelobami ko, mwan' a Nebati, mavodikisila ndieu Isaeli masumu.
1 Nt. 12: 28 b.

10. Salumi, mwan' a Yabesi, wanlekila mfundu ye wamvonda va meso mabantu ye wamvingana kitinu.

11. Monso masidi mu kambwa mu Sakalia masonukwa mu lusansu luantinu mia Isaeli.

12. Mambu mavova Mfumu kwa Yehu mayenda detila, bu kavova: bana baku bababakala mu mbandu ia bana vwanda va kiandu kia Isaeli. Bwavanganga kwandi. 2 Nt. 10: 30.

13. Salumi, mwan' a Yabesi, wakala ntinu mu mvu wamakumatatu ye vwa

wangiadulu a Usia, ntinu a Yuda, ye yandi wayala ngonda mosi ku Samalia.

14. Kansi Menahemi, mwan' a Ngadi, wananguka ku Tilisa ye waluaka ku Samalia ye wavonda Salumi, mwan' a Yabesi, mu Samalia ye wamvingana kitinu.

15. **M**onso masidi mu kambwa mu Salumi ye mu mfundu ukaleka, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Isaeli.

16. **M**u ntangu yina Menahemi watana Tifisa ye biabionsono biakala muna ye mpe nsi yayonsono yakimfini, tuka ku Tilisa; kadi ka banzibudila mielo miambanza ko, nkiangunu wapela yo; bakento babonsono bayau bakala vumu, wababula.

17. **M**u mvu wamakumatatu ye vwa wangiadulu a Asalia, ntinu a Yuda, Menahemi, mwan' a Ngadi, wakala ntinu kwa Isaeli ye wayala mu kumi diamvu, ku Samalia.

18. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu; mu ntangu yina yikakala moyo kayambula masumu ma Yelobami ko, mwan' a Nebati, mavodikisila ndieu Isaeli masumu.
1 Nt. 12: 28 b.

19. Puli, ntinu a Asilia, wakota mu nsi; buna Menahemi wavana Puli funda dimosi diatalenta biapalata, kidi kankundana ye siamisa kitinu mu koko kwandi. 1 Lus. 5: 26.

20. Menahemi wabaka vanza biobio bikana vana kwa ntinu mu Asilia mu futisa mpaku kwa Isaeli, i kwa bamvwama babonsono, mpaku amakumatanu masekeli biapalata mu muntu muntu. Buna ntinu a Asilia wavutuka ye kalengila muna mu nsi ko. 2 Nt. 23: 35.

21. **M**onso masidi mu kambwa mu Menahemi ye mu mamonsono makavanga, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Isaeli.

22. Menahemi wayenda vundi kwa mase mandi. Mwan' andi Pekaya wamvingana kitinu.

23. **M**u mvu wamakumatanu wangiadulu a Asalia, ntinu a Yuda, Pekaya, mwan' a Menahemi, wakala ntinu kwa Isaeli ku Samalia ye wayala mu mvu miole.

24. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu; kayambula masumu ma Yelobami ko, mwan' a Nebati, mavodikisila ndieu Isaeli masumu.
1 Nt. 12: 28 b.

25. Peka, mwan' a Lemalia, ntuti andi, wanlekila mfundu ye wamvonda mu Samalia, mu vula mu nzo akitinu, va kimosi ye Alangobi ye Alie; buna makumatanu mabangiladita bakala yandi. Yandi wamvonda ye wamvingana kitinu.

26. **M**onso masidi mu kambwa mu Pekaya ye mu mamonsono makavanga, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Isaeli.

27. **M**u mvu wamakumatanu ye zole wangiadulu a Asalia, ntinu a Yuda, Peka, mwan' a Lemalia, wakala ntinu kwa Isaeli ku Samalia ye wayala mu makumole mamvu.

28. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu; kayambula masumu ma Yelobami ko, mwan' a Nebati, mavodikisila ndieu Isaeli masumu.
1 Nt. 12: 28 b.

29. Mu ntangu ya Peka, ntinu a Isaeli, Tingilati-Pileseli, ntinu mu Asilia, wayiza ye wabaka Iyoni, Abeli-Bete-Maka, Yanoa, Kedesi, Hasoli, Ngiladi ye Ngalilea, nsi yayonsono ya Nafatali; yandi wanata bantu kuna Asilia. 1 Nt. 15: 20.

30. Hosea, mwan' a Ela, walekila Peka mfundu, mwan' a Lemalia, ye wamvonda ye wamvingana kitinu, mu mvu wamakumole wangiadulu a Yotami, mwan' a Usia. 2 Nt. 17: 1.

31. **M**onso masidi mu kambwa mu Peka ye mu mamonsono makavanga, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Isaeli. 2 Lus. 28: 6.

32. **M**u mvu wanzole wangiadulu a Peka, mwan' a Lemalia, ntinu a Isaeli, Yotami, mwan' a Usia, wakala ntinu mu Yuda. 2 Lus. 27: 1 b.

33. Yandi wakala makumole ye mvu ntanu, bu kakala ntinu, ye yandi wayala kumi ye mvu nsambanu mu Yelusalemi. Nkumbu ambut' andi i Yelusa, mwana wankento wa Sadoki.

34. Yandi wavanga makala masonga mu meso ma Mfumu, wavanga nadede, bonso bwavanga sandi Usia.

35. Kansi vuma bianangama ka biakatulwa ko, kansi bantu bayoka minkailu ye bakwika biamfwitisila mwisi va vuma biananganma. Yandi watunga mwelo wa Ntandu wanzo a Mfumu.

36. **M**onso masidi mu kambwa mu Yotami, mu momo makavanga, i mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Yuda.

37. Mu ntangu yina Mfumu wabadika fidisa Lesini, ntinu mu Alami, kwa Yuda ye Peka, mwan' a Lemalia.
2 Nt. 16: 5. Yes. 7: 1.

38. Yotami wayenda vundi kwa mase mandi ye wadiamuswa ye mase mandi mu mbanz' asandi Davidi. Mwan' andi Ahasi wamvingana kitinu.

KAPU 16.

Ahasi i ntinu mu Yuda. Ngiendolo a Lesini ye Peka ku Yelusalemi ye luwawanu lua Ahasi ye Tingilati-Pileseli. Salu diamona dia Ahasi ye ngiokolo andi yakanukuuwa; masumu mandi mankaka.

Mu mvu wakumi ye nsambodia wangiadulu a Peka, mwan' a Lemalia, Ahasi, mwan' a Yotami, wakala ntinu mu Yuda. 2 Lus. 28: 1 b.

2. Makumole mamvu makala ye Ahasi, bu kakala ntinu, yandi wayala kumi ye mvu nsambanu mu Yelusalemi. Yandi kavanga makala masonga mu meso ma Mfumu, Nzambi andi ko, bonso sandi Davidi,

3. kansi wayenda nzila zantinu mia Isaeli; inga, wayambula mpe mwan' andi kavioka mu tia—bonso bwakala nkankumusu zabantu bakuba Mfumu mu bana ba Isaeli.
3 Mose 18: 21. 5 Mose 18: 10. 2 Nt. 8: 18.

4. Yandi wayoka minkailu ye wakwika biamfwitisila mwisi va vuma bianangama ye bintuntubulu mpe ye kunsi anti miamionsono miankunzu.

5. Mu ntangu yina Lesini, ntinu mu Alami, ye Peka, mwan' a Lemalia, ntinu a Isaeli, babaluka mu baka Yelusalemi; bazungidila Ahasi, kansi balembana bedisa mbanza.
2 Nt. 15: 37. Yes. 7: 1.

6. Mu ntangu yina Lesini, ntinu mu Alami, wavutuka tula Elati kunsi alendo kia Alami, ye wakuba bayudayo mu Elati. Mboki baalamita banatuka ku Elati ye bakala kuna, ye bakidi kuna nate ye bwabu.
1 Nt. 9: 26. 2 Nt. 14: 22.

7. Kansi Ahasi wafidisa ntumwa kwa Tingilati-Pileseli, ntinu mu Asilia, ye watuma: Mono i sielo kiaku ye mwan' aku. Wiza baluki vava ye umpulusa mu ntinu a Alami ye mu ntinu a Isaeli, kadi bandangumukini.

8. Ahasi wabonga palata ye wola biakala mu nzo a Mfumu ye mu vinga biambongo bianzo akitinu, ye wafidisa bio bonso nkailu kwa ntinu mu Asilia.
1 Nt. 15: 18 b. 2 Nt. 12: 18. 18: 15.

9. Ntinu mu Asilia wanwila; kadi ntinu mu Asilia wayenda ku Damasko ye wabaka dio ye wanata bantu ku Kili ye wavonda Lesini. Am. 1: 5.

10. Buna ntinu Ahasi wayenda ku Damasko mu kika Tingilati-Pileseli, ntinu mu Asilia, kuna. Ntinu Ahasi bu kamona salu diakala ku Damasko, buna wafidisa kifwani kiadisalu kwa nganga Ulia, kiafwanakana nadede ye diau, bonso budiavangwa.

11. Buna nganga Ulia watunga salu diafwanakana nadede ye dina diafidisa ntinu Ahasi kwa yandi diatuka ku Damasko, ye nganga Ulia wamanisa dio, ntinu Ahasi bu katuka ku Damasko.

12. Ntinu bu katuka ku Damasko, ye wamona disalu, ntinu wafinama ku disalu ye wamaka ku diau.

13. Yandi wazinisa nkailu andi wangioka ye wandia ye wabukula nkailu andi wandwa; menga mankailu amatondo makayoka, watengula mo va disalu.

14. Kansi salu diansongo diatelama va zizi kia Mfumu, wakatula dio mu ndambu yaluse luanzo, mu vuma va kati ye salu diamona ye nzo a Mfumu, ye watula dio mu ndambu yanode ye salu dina. 2 Lus. 4: 1.

15. Ntinu Ahasi wakamba nganga Ulia ye wavova: Va salu diadinene una zinisina nkailu ansuka wangioka ye nkailu ankokila wandia, mpe nkailu antinu wangioka ye nkailu andi wandia, bobo mpe nkailu miangioka miabantu babonsono bansi ye nkailu miau miandia ye miandwa; menga mamonsono mankailu miangioka ye miamponda una tengula va ntandu. Kansi bonso bungina vanga mu salu diansongo, nzolele bo banzudila.

16. Nganga Ulia wavanga nadede bonso bwankamba ntinu Ahasi.

17. Ntinu Ahasi wabamvuna mpe ndambu zatueka zantambu miamakuluwa ye wakatula mio makuluwa ye wakatula mbu mu ngombe zansongo zatelama kunsi awau, ye watula wo vayalwa matadi. 1 Nt. 7: 27 b.

18. Nzila yalumingu yafukwa, yatungwa mu nzo, ye nzila yakotila ntinu ku mbazi wavilula mu nzo a Mfumu mu diambu diantinu a Asilia.

19. Monso masidi mu kambwa mu Ahasi, mu momo makavanga, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Yuda.

20. Ahasi wayenda vundi kwa mase mandi ye wadiamuswa va mase mandi mu mbanz' a Davidi. Mwan' andi Hiskia wamvingana kitinu. 2 Nt. 18: 1.

KAPU 17.

Kimfumu kia Isaeli kiabungwa kwa bisi Asilia. Basamalita ye lusambulu luau luansangila.

Mu mvu wakumi ye zole wangiadulu a Ahasi, ntinu a Yuda, Hosea, mwan' a Ela, wakala ntinu ku Samalia kwa Isaeli ye wayala mu vwa diamvu.
2 Nt. 15: 30.

2. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu, kansi ka bonso ntinu mia Isaeli miantekidila ko.

3. Kwa yandi Salamaneseli, ntinu a Asilia, wakonkana ; Hosea wakatwa kala sielo kiandi ye kumvana minkailu.

4. Kansi mboki ntinu a Asilia wazaya, vo Hosea waleka mfundu, bu kafidisa ntumwa kwa So, ntinu mu Ngipiti, ye kafidisa minkailu kwa ntinu mu Asilia mvu ka mvu bonso bwatekila ko. Buna ntinu a Asilia wanzikidila ye wankeba wakangama mu boloko.

5. Kadi ntinu a Asilia wayiza nwanisa nsi yayonsono, ye wabaluka ku Samalia ye wakakalala dio mu mvu ntatu. 2 Nt. 18: 9 b.

6. Mu mvu wavwa wangiadulu a Hosea ntinu a Asilia wabaka Samalia ye wanata Isaeli ku Asilia ye wayambula bakala kundu ku Hala ye ku Haboli, i mwila mu Ngosani, ye mu mbanza za Media.

7. Bobo bwavangwa mu diambu diabana ba Isaeli bu bavola masumu kwa Mfumu, Nzambi au, wabavaikisa mu nsi a Ngipiti, mu koko kwa Falao, i ntinu a Ngipiti, ye bavumina nzambi zankaka. 3 Mose 18: 3.

8. Yau banama mpe nkondo miabantu bobo bamana kuba Mfumu mu bana ba Isaeli ye nkondo miasoka ntinu mia Isaeli. 1 Nt. 14: 24. 2 Nt. 16: 3.

9. Inga, bana ba Isaeli bamana vanga malembwa songa kwa Mfumu, Nzambi au ; yau bakitungila vuma bianangama mu mbanza zau zazonsono, ku nzo zayongi zankengila, mu mbanza zatungwa siamu mpe.

10. Bakitedimisina mama ye Asela va bintuntubulu biabionsono bianda ye kunsi anti miamionsono miankunzu.
2 Nt. 16: 4.

11. Vana va vuma biabionsono bianangama bakwika biamfwitisila mwisi, bonso bantu babana bakuba Mfumu mu yau, ye bavanga mambu mambi ye bafwemisa Mfumu.

12. Yau basadila nzambi zambole, Mfumu bu kabakamba : Ka luna bo vanga ko.
2 Mose 20: 2 b. 23: 13, 24. 5 Mose 5: 7 b.

13. Mfumu wata kwa Isaeli ye kwa Yuda mu mbikudi miandi miamionsono ye moni ameso ye wavova : Lufila nzila zeno zambi nima, lukeba nsikudukusu ye nkondo biami bonso bwena mina miamionsono miyavana mase meno miyalufidisa mu sielo biami, i bambikudi. 1 Sam. 9: 9.

14. Kansi ka bawila ko, kansi bakala nsingu zambalu bonso mase mau balembwa leka minu mu Mfumu, Nzambi au.
2 Mose 34: 9. 5 Mose 31: 27. Mal. 3: 6.

15. Baniafuna nkondo miandi ye luwawanu luna lukawawasa ye mase mau, ye kimbangi kina kikabavana, banama teki biamfukulu ye basadila biamfukulu bonso bantu babazungidila, mpeleko Mfumu wabakamba, vo ka bana vanga bonso yau ko.
3 Mose 18: 3, 24. Loma 1: 21 b.

16. Basisa nsikudukusu zazonsono za Mfumu, Nzambi au, ye bakivangila teki biayitulwa, bana bole bangombe ; bakivangila mpe Asela ye basambila nkangu wawonsono wazulu ye basadila Bali. 2 Mose 32: 4, 8. 1 Nt. 12: 28 b. 16: 31 b.

17. Baviokisa bana bau bababakala ye babakento mu tia ye basadila bimpangula ye kiloka ; bakiteka mu vanga monso makala mambi mu meso ma Mfumu ye bamfwemisina bo.
3 Mose 18: 21. 20: 3 b. 5 Mose 18: 10.
2 Nt. 16: 3.

18. Nkiangunu Mfumu wafwemina Isaeli beni ye wabanianga mu zizi kiandi, ye lekwa kiankaka ka kiasala ko kansi kanda dia Yuda kaka.
1 Nt. 14: 15 b. Hos. 1: 6.

19. Kansi Yuda mpe kaketa nsikudukusu za Mfumu, Nzambi andi ko, kansi banama nkondo miasoka Isaeli.
2 Nt. 8: 18.

20. Buna Mfumu waniafuna nkuna wawonsono wa Isaeli ye wabalongidika, wabavana mu moko mabampedi, nate ye wabalosa mu zizi kiandi. Nkong. 2: 14.

21. Kadi bu kaziokuna Isaeli mu nzo a Davidi ye bavanga Yelobami, mwan' a Nebati, ntinu, buna Yelobami wasindisila Isaeli mu sotuka kwa Mfumu ; wabavodikisa masumu mamanene.
1 Nt. 12: 16 b. 20: 28 b.

22. Bana ba Isaeli badiata mu masumu mamonsono mavanga Yelobami ; ka bayambula mo ko.

23. Kansi vazimunina Mfumu waniangа Isaeli mu zizi kiandi, bonso bukavova mu sielo biandi biabionsono, i

bambikudi. Isaeli diakatulwa mu nsi au ye dianatwa ku Asilia kubena nate ye bwabu.
5 Mose 28: 36 b., 63 b. Am. 5: 27.
24. Ntinu mu Asilia wayambula bantu batuka ku Babeli, Kuta, Ava, Hamati ye Sefalavaimi banatuka ye bavingana bana ba Isaeli mu mbanza za Samalia. Buna yau babaka Samalia bonso mvwilu ye bakala mu mbanza zau.
25. Kansi mu ntangu au yantete bu bakala momo, bu balembwa vumina Mfumu, buna Mfumu wabafidisila nkosi zabunga bankaka. 3 Mose 26: 21 b.
26. Ntinu mu Asilia wasamununwa bo ye wakambwa: Bantu bobo bawanata kuna bawavwandisa mu mbanza za Samalia, ka bazaidi bonso buna sambudulwa Nzambi ansi ko,nkiangunu wafidisi zinkosi mu yau, ye zau zeti kubavonda bwabu, bu balembolo zaya, bonso buna sambudulwa Nzambi ansi.
27. Buna ntinu mu Asilia wakamba ye wavova: Nayambuleno mosi mu banganga baluakatudi kuna, kenda kuna; bika benda kuna ye kala kuna. Buna bika kabalonga, bonso buna sambudulwa Nzambi ansi.
28. Buna umosi mu banganga babakatula mu Samalia wanatuka ye wakala ku Beteli; yandi wabalonga, bonso bubana vumina Mfumu.
29. Mwanki kanda kanda diavanga biau biteki, ye batedimisa bio mu nzo zavuma bianangama zatunga basamalita, kanda kanda mu mbanza zibakunda.
30. Bantu batuka ku Babeli bakivangila Sukoti-Benoti, bantu batuka ku Kuti bakivangila Nelengali, ye bantu batuka ku Hamati bakivangila Asima.
31. Baavita bakivangila Nibihasi ye Talataki, ye basefalavita bayoka bana bau ku tia kwa Adalameleki ye Anameleki, i nzambi za Sefalavaimi.
32. Kansi bavumina mpe Mfumu; bakivangila babakala mu diau kabu bonso banganga bavuma bianangama, ye yau babayokila mu nzo zavuma bianangama. 1 Nt. 12: 31.
33. Bavumina Mfumu kwandi, kansi mboki basadila zau zinzambi mpila mosi ye bantu bobo babakatudulwa.
34. Nate ye bwabu bavanganga bonso bwakedi: ka bavuminanga Mfumu ko ye ka banamanga nkondo ye nsiku mibatambula ko ye ka mina ye nsikudukusu zavana Mfumu kwa bana ba Yakobi ko, i yandi ukavana nkumbu Isaeli. 1 Mose 32: 28. 35: 10. 1 Nt. 18: 31.
35. Kadi Mfumu wawawasa luwawanu ye yau, wabakamba, wavova: Ka luna vumina nzambi zankaka ko vo sambila zo vo sadila zo vo yokila zo nkailu. 2 Mose 23: 13. Nkong. 6: 10.
36. Kansi Mfumu kaka waluvaikisa mu nsi a Ngipiti mu ngolo zazingi ye koko kwalambuka, i yandi luna vumina, i yandi luna sambila ye i yandi luna yokila minkailu.
37. Nkondo ye nsiku ye mina ye nsikudukusu biyalukamba luna bio keba ye vanga mu ntangu zazonsono; kansi ka luna vumina nzambi zankaka ko.
38. Luwawanu luna luyawawasa ye yeno, ka luna lo vilakana ko; ka luna vumina nzambi zankaka ko.
39. Kansi Mfumu kaka, Nzambi eno, luna vumina, buna yandi una kulutanina mu moko mantantu mieno miamionsono.
40. Kansi ka bawa ko, ye bavanga bonso bwatekila.
41. Buna bantu bobo bavumina Mfumu, kansi basadila mpe teki biau. Bana bau ye ntekolo miau mpe bavanganga nate ye bwabu, bonso bwavanga mase mau.

KAPU 18.

Hiskia i ntinu mu Yuda. Sanahelibi wakonkana ku Yelusalemi. Mambu ma Laba-Sake.

Mu mvu wantatu wangiadulu a Hosea, mwan'a Ela, ntinu a Isaeli, Hiskia, mwan' a Abasi, wakala ntinu mu Yuda.
2 Nt. 16: 20. 2 Lus. 28: 27. 29: 1 b.
2. Yandi wakala makumole ye mvu manu, bu kakala ntinu, ye yandi wayala makumole ye vwa diamvu mu Yelusalemi. Nkumbu ambut' andi i Abi, mwana wankento wa Sakalia.
3. Yandi wavanga makala masonga mu meso ma Mfumu, nadede bonso bwavanga sandi Davidi.
4. Yandi wakatula vuma bianangama, wabula mama ye wakwanga Asela. Yandi wakosa mpe nioka yansongo yavanga Mose, kadi nate ye ntangu yoyo bana ba Isaeli bakwikila yo biamfwitisila mwisi; yau yabikwa Nehustani.
2 Mose 34: 13. 4 Mose 21: 9. 5 Mose 7: 5. 2 Lus. 31: 1.
5. Yandi wasa vuvu mu Mfumu, Nzambi a Isaeli, ye widi umosi nkutu mu ntinu miamionsono mia Yuda

mianlandila kamfwanana ko, ye ka mu yau bantekidila mpe ko. 2 Nt. 23: 25.

6. Yandi watatamana kwa Mfumu, ye kavengama mu yandi ko, kansi wakeba nsikudukusu zandi zavana Mfumu kwa Mose.

5 Mose 10: 20. 11: 22 b. Lumb. 119: 51, 102.

7. Mfumu wakala yandi ye wakala zazu mu mamonsono makavanga. Yandi wanangumukina ntinu mu Asilia ye kavutuka kala sielo kiandi ko.

Yos. 1: 7. 1 Sam 18: 14. 2 Nt. 16: 7 b.

8. Yandi wabedisa mpe bafilistea ye wabaka nsi au nate ye ku Ngasa ye nsi adiau, ye nzo zayongi zankengila ye mbanza zasiamu.

9. **Mu** mvu waia wangiadulu antinu Hiskia, i mvu wansambodia wangiadulu a Hosea, mwan' a Ela, ntinu a Isaeli, Salamaneseli, ntinu mu Asilia, wabaluka ku Samalia ye wakakalala dio.

2 Nt. 17: 5 b.

10. Mvu ntatu bu miavioka babaka dio, mu mvu wansambanu wangiadulu a Hiskia; mu mvu wowo, i mvu wavwa wangiadulu a Hosea, ntinu a Isaeli, Samalia diabakama.

11. Ntinu mu Asilia wanata Isaeli ku Asilia ye wabafila ku Hala ye ku Haboli, i mwila mu Ngosani, ye ku mbanza za Media.

12. Bobo bwavangwa mu diambu dia bu balembwa wa nding' a Mfumu, Nzambi au, kansi batulula luwawanu luandi, mamonsono makamba Mose, sielo kia Mfumu; ka bawila mo ko vo vanga mo.

13. **Mu** mvu wakumi ye ia wangiadulu antinu Hiskia Sanahelibi, ntinu mu Asilia, wayenda nwanisa mbanza zazonsono zasiamu mu Yuda ye wabaka zo. 2 Lus. 32: 1 b. Yes. 36: 1 b.

14. Buna Hiskia, ntinu a Yuda, wafidisa ntumwa kwa ntinu a Asilia ku Lakisi ye watuma: Mono mpolele masumu; vutuka ye unkatukila. Bionso biuna kuntuika nzolele bio nata. Buna ntinu mu Asilia wazengila Hiskia, ntinu a Yuda, mu futa nkama tatu zatalenta biapalata ye makumatatu matalenta biawola.

15. Hiskia wafuta vanza biobio biabionsono biakala mu nzo a Mfumu ye mu vinga biambongo bianzo akitinu.

1 Nt. 15: 18. 2 Nt. 12: 18. 16: 8.

16. Mu ntangu yoyo Hiskia wabamvuna bina biafukwa mavitu manzo a Mfumu ye tungwa biamielo, i bina biafukwa kwa Hiskia, ntinu a Yuda, ye wavana bio kwa ntinu a Asilia.

17. **Kansi** ntinu a Asilia ku Lakisi wafidisa Talatani, Laba-Salisi ye Laba-Sake ye nkangu wawingi kwa ntinu Hiskia mu Yelusalemi. Buna babaluka ye baluaka ku Yelusalemi; bu bamana baluka ye luaka kuna, basimpama ku mumbungu wazinga kia Ntandu, mu nzil' akanga dia Ntutulu anlele. Yes. 7: 3.

18. Babokila ntinu; buna ngudi akota dianzo antinu Eliakimi, mwan' a Hilikia, ye nsoniki Sebena ye nkongudidi Yoa, mwan' a Asafi, bavaika kwa yau.

Yes. 22: 20 b.

19. Laba-Sake wavova kwa yau: Luvova kwa Hiskia: Ntinu waunene, ntinu mu Asilia, vovele ebu: Nki avuvu kiokio kiukwikamene bwabu?

20. I kinwa kaka, bu uvovele, vo uzaidi makani ye wena ngolo mu nwana. Buna mu nani usilanga vuvu, bu undangumukini?

21. Tala, bwabu usanga vuvu mu nkawa abu watenduka, i Ngipiti; bu usikulwanga, ukotanga mu koko ye tobulanga ko. Kadi bonso bobo bwena Falao, ntinu mu Ngipiti, kwa babonsono bakunsilanga vuvu. Yeh. 29: 6 b.

22. Evo nanga luna kunkamba: Yeto tusilanga Mfumu, Nzambi eto, vuvu? Kadi buna ka yandi ko wavwa vuma biananga ma ye masalu biakatula Hiskia, bu kavova kwa Yuda ye Yelusalemi: va salu diadi luna sambila, mwamu mu Yelusalemi?

23. Kansi bwabu tufilana mfielo ye mfumu ami, ntinu a Asilia: mono nzolele kuvana mafunda mole makavalu, vo ulenda tomba mintentami kwa bau.

24. Buna bwe ulenda kuba nkuluntu mosi kaka, umosi ulutidi mu ke mu sielo biamfumu ami? Usidi vuvu kiaku mu Ngipiti ye benzi, vo una baka makalu ye ntentami!

25. Buna weti banze, vo mono ngizidi ku vuma kiaki mu bunga kio, Mfumu vo kazolele bo ko? Ve, Mfumu wankembi: Baluka ku nsi yina wabunga yo.

26. **Buna** Eliakimi, mwan' a Hilikia, ye Sebena ye Yoa bavova kwa Laba-Sake: Vova kialami kwa sielo biaku, kadi tuzaidi ndinga yoyo, ye kuvovani mu kiyudayo ko vantadisi abantu batelamene va lumbu.

27. Kansi Laba-Sake wabavutudila: Kadi buna i kwa mfumu aku ye kwa ngeye yafiduswa kwa mfumu ami mu vova mambu mama? Keti i kwa babakala bavwendi va lumbu, ye yau va

kimosi ye yeno bana dia tuau tuvi ye nwa wau nlangu?

28. Mboki Laba-Sake wafinama lukufi ye waboka mu ndinga yayinene mu kiyudayo ye wavova ye wata: Luwa mambu mantinu waunene, i ntinu a Asilia.

29. Ntinu vovele ebu: Ka luyambulani Hiskia kalubaba ko, kadi ulembane kulutanina mu koko kwandi.

30. Ka luyambulani Hiskia kalubaba mu sila Mfumu vwadi ko, bu kavovele: Mu kelika Mfumu una kututanina, ye mbanza yayi ka yina vewa mu koko kwantinu a Asilia ko. Ka luwilani Hiskia ko. 2 Nt. 19: 10.

31. Kadi ntinu mu Asilia vovele ebu: Luwawana mu yenge ye mono, lukiyekula kwa mono, buna lulenda dia muntu muntu wandi nti wavinia ye wandi nti wakuyu ye nwa muntu muntu mu yandi nto,

32. nate ye ngina kwiza kululandisa ku nsi yifwanane yeno nsi, i nsi yena mbongo ye vinia, nsi yena mampa ye mavia mavinia, nsi yena nti miandanu miaolive ye niosi; buna luna kala moyo ye lembwa fwa. Kansi ka luwilani Hiskia ko; kadi yandi zolele kulukwika, bu kavovele: Mfumu una kututanina.

33. Kadi nki antangu mosi mu nzambi zabantu bankaka yitanini nsi andi mu koko kwantinu a Asilia?
2 Nt. 19: 12 b. Yes. 10. 10 b.

34. Kwe kwena nzambi za Hamati ye za Alapadi? Kwe kwena nzambi za Sefalavaimi, za Hena ye za Iva? Evo zau zatanina Samalia mu koko kwamie?

35. Nki anzambi mu nzambi zazonsono zansi zankaka yatanini nsi andi mu koko kwami, bu lubenzi, vo Mfumu una tanina Yelusalemi mu koko kwami?

36. Kansi bantu badingalala ye ka bamvutudila diambu ko, kadi ntinu wakikambila ye wakivovila: Ka lumvutudilani ko.

37. Ngudi akota dianzo antinu Eliakimi, mwan' a Hilikia, ye nsoniki Sebena ye nkongudidi Yoa, mwan' a Asafi, bayiza kwa Hiskia ye mvwatu miatiasuka ye bankamba mavovele Laba-Sake.
1 Mose 37: 29, 34. 2 Sam. 1: 11. Mat. 26: 65.

KAPU 19.

Mbikulu a Yesaya kwa bisi Asilia. Mfwilu a Sanahelibi.

Ntinu Hiskia bu kawa momo, watiasuna mvwatu miandi, wakifuka mvwatu wafwidi ye wakota mu nzo a Mfumu. Yes. 37: 1 b.

2. Yandi wafidisa ngudi akota dianzo andi Eliakimi ye nsoniki Sebena ye bangudi zabantu mu bangaunga bafukwa mu mvwatu miafwidi, kwa Yesaya, mbikudi, mwan' a Amosi,

3. ye bavova kwa yandi: Hiskia vovele ebu: Lumbu kiaki i lumbu kianzuungu, kiandongi ye kiamvwezolo, kadi bana balueki vele ku nwa abutulu, kansi ngolo zambutila ka zenani ko.

4. Nanga Mfumu, Nzambi aku, una wa mambu mamonsono ma Laba-Sake matumini mfumu andi, ntinu mu Asilia, mu tiaka Nzambi amoyo, ye una kunlongidika mu diambu diamambu momo mawilu Mfumu, Nzambi aku. Nkiangunu balula nsambulu mu nsadidila yakidi. 2 Nt. 18: 28 b.

5. Sielo bia Hiskia bu bialuaka kwa Yesaya,

6. buna Yesaya wavova kwa yau: Ebu luna vova kwa mfumu eno: Mfumu vovele ebu: Kutinani ko mambu mawilu mantiakidi sielo biantinu a Asilia.

7. Tala, mono ngina yambula mpeve yampila yayi yakota mu yandi, vo yandi bu kana wa ngwilu, una vutuka ku nsi andi; ngina yambula kabilama mu sabala mu yandi nsi.

8. Laba-Sake wavutuka ye wamona ntinu a Asilia weti kakalala Libina; kadi wawa, vo yandi wakatuka ku Lakisi.

9. Kansi bu kakambwa mu Tilihaka, ntinu mu Etiopia, vo ndieu wavaika mu kunnwanisa, buna wavutuka fidisa ntumwa kwa Hiskia ye wavova:

10. Ebu luna vova kwa Hiskia, ntinu a Yuda: Kuyambulani Nzambi aku yiusilanga vuvu kakubaba ko, bu weti banza: Yelusalemi ka dina vewa mu koko kwantinu a Asilia ko.
2 Nt. 18: 30 b.

11. Keti ngeye wilu mavengi ntinu mia Asilia kwa nsi zankaka zazonsono, bonso bubaniokuna zo mu bungwa. Bwabu ngeye una tanunwa!

12. Kadi bantu bobo babunga mase mami, Ngosani, Halani, Lesefi ye bana ba Edeni ku Telasali, kamba batanunwa kwa nzambi zauo?

13. Ntinu a Hamati kwe kena ye ntinu a Alapadi ye ntinu ambanza Sefalavaimi, Hena ye Iva?

14. Hiskia bu katambula leta kwa zintumwa ye watanga kio, wabaluka ku nzo a Mfumu, ye muna Hiskia wayalumuna kio va zizi kia Mfumu.

15. Hiskia wasambila va zizi kia Mfumu ye wavova: Mfumu, Nzambi a Isaeli, ngeye uvwandanga va bakeluba, ngeye kaka i Nzambi uyalanga bimfumu biabionsono va ntoto; ngeye wavanga zulu ye ntoto.

1 Sam. 4: 4. Lumb. 80: 1. 99: 1.

16. Mfumu, tambila mo kutu kwaku ye nawe; Mfumu, zibula meso maku ye natadi! Inga, wa mambu ma Sanahelibi, nsamu ukatiakidi Nzambi amoyo.

17. I kedika kwandi, vo ntinu mia Asilia miamana bunga bantu ye nsi zau.

18. Yau batuba nzambi zau ku tia; kadi zau ka zakala zinzambi ko, kansi mpangulu amoko mabantu, nti ye matadi, nkiangunu balendele zo bunga.

Lumb. 115: 4. 135: 15.

19. Kansi utuvulusa bwabu, Mfumu, Nzambi eto, mu koko kwandi, kidi bimfumu biabionsono va ntoto biamona, vo ngeye kaka, Mfumu, i Nzambi.

20. Buna Yesaya, mwan' a Amosi, watidisa ntumwa kwa Hiskia ye watuma: Mfumu, Nzambi a Isaeli, vovele ebu: Momo maundombele mu Sanahelibi, ntinu mu Asilia, ngwilu mo.

21. I mambu mama mavovele Mfumu mu yandi:

Ndumba, i mwana wankento Sioni, ukuyinanga ye ukudevanga; mwana wankento Yelusalemi unikusanga ntu ku nim' aku.

22. Nani uvwezele ye utieki, ye kwa nani usasudi nding' aku? Ngeye uvitidi sendula meso maku, i kwa Nkwa nlongo a Isaeli.

23. Mu ntumwa zaku utieki Mfumu, bu uvovele: Mono ibalukanga mu makalu mami mamingi mu mayongi mamiongo, kuna mbata va Lebanoni; mono ikwanganga nsedeli miandi miakaye ye nsipelesi miasolwa, mono itumpukanga nate ye nzo abanzenza yena mu ngudi, mu mfinda yilutidi nkobo;

24. mono itimanga zinto ye inwanga nlangu wabantu banzenza ye mu kulu kwami iyumisanga mila miamionsono mia Ngipiti.

25. Kuwilu ko, vo i ntama yakikubikila bo, ye mu nsi nkulu yasavukila bo ntima? Bwabu ngiambudi menda detila, ye utambudi ngolo mu fuki-a mbanza zasiamu ye kitula zo ntulami miamatadi,

26. bisi mbanza bu bakondwa ngolo, bapamuka ye bakatwa mona nsoni; yau bavangwa, bonso buvangwanga titi va nsi ye titi biankunzu, inga, bina bimenanga va nludi ye mbongo yamana zinuswa, titi biau bu bialembwa mena.

Lumb. 129: 6.

27. Kani vwendi, vo vaikidi vo kotele, nzaidi bo, ye mpe bonso buukumfulukilanga mafuluka. Lumb. 139: 2.

28. Bu ukumfulukilanga mafuluka momo ye vatu kiaku kiangianza kilueki kwa matu mami, buna ngina tula lunkoki luami mu mbombo aku ye kimpunga kiami mu nwa aku ye kuvutula nzila yimosi yiwayizidi.

Yeh. 29: 4. 38: 4.

29. Kiaki kina kala dimbu kwa ngeye: mvu wau luna dia biobio bimenanga mu ntombo zasotuka ye mvu una kwiza mbongo yimenanga yau kibeni, kansi mvu wantatu luna kuna ye yonzika ye tuika mavia mavinia ye dia mbutu miau. 3 Mose 25: 5.

30. Kabu dianzo a Yuda diatanunwa dina sadidila dina vutuka mena mianzi ku banda ye mbutu ku ntandu.

31. Kadi mu Yelusalemi muna tuka nsadidila, kabu diatanunwa mu mongo wa Sioni. Vema kwa Mfumu kuna bo vanga.

32. Nkiangunu Mfumu vovele ebu mu ntinu mu Asilia: Yandi kana kota mu mbanza yayi ko ye kana mpe sika toto kimosi nkutu momo ko; kana vo tuadila nkaku ko vo yudikila yo lumbu.

33. Nzila yimosi yikayizila kana vutukila, ye mu mbanza yayi kana kota ko, buvovele Mfumu.

34. Kadi mono ngina tabila mbanza yayi ye vulusa yo mu diambu diami ye mu diambu diasielo kiami Davidi.

2 Nt. 20: 6.

35. Mu fuku mpofi a Mfumu yavaika ye yavonda mu tua kiabisi Asilia nkama mosi ye lunani ye mafunda matanu mababakala, ye nsuka nabu nitu zafwa zamonwa zabindalala mwamonsono.

2 Lus. 32: 20 b.

36. Buna Sanahelibi, ntinu mu Asilia, wananguka ye wavutuka; mboki wakala mu Ninive.

37. Kansi lumbu kikasambila mu vwala dianzambi andi Nisiloki, buna Adalameleki ye Saleseli bamvonda mu sabala; mboki batinina ku nsi a Alalati. Mwan' andi Esalahadoni wamvingana kitinu.

KAPU 20.

Yela kwa Hiskia ye ndiakusunu andi. Ntumwa zatuka ku Babeli. Mfwilu a Hiskia.

Mu ntangu yina Hiskia wabaka yela kwamfwilu; Yesaya, mbikudi, mwan' a Amosi, wayiza kwa yandi ye wavova kwa yandi: Mfumu vovele ebu: Kubikisa nzo aku; kadi una katwa fwa ye kuna niaka ko.

2 Lus. 32: 24 b. Yes. 38: 1 b.

2. Buna yandi watadisa ku baka ye wasambila kwa Mfumu ye wavova:

3. Engwa, Mfumu, banzileti, bonso bundieti vantadisi aku mu nkwikulu ye mu ntima wakinkwikizi ye mpengi mena mambote mu meso maku. Hiskia wanifuka dila.

4. Kansi Yesaya bu kalembwa vaika mu ngudi ambanza, mambu ma Mfumu mayiza kwa yandi; yandi wavova:

5. Vutuka ye vova kwa Hiskia, dingizi kwa bantu bami: Mfumu, Nzambi asaku Davidi, vovele ebü: Mono ngwilu ndombolo aku, mbweni mansangaza maku. Tala, nzolele kuniakisa; lumbu kiantatu tuka mu bwabu mboki una baluka ye kota mu nzo a Mfumu.

6. Mono ngina kudikila ntangu aku amoyo mu kumi ye mvu ntanu; ngina mpe kutanina ye mbanza yayi mu koko kwantinu a Asilia. Inga, ngina tabila mbanza yayi mu diambu diami ye mu diambu diasielo kiami Davidi.

2 Nt. 19: 34.

7. Yesaya wavova: Tuala bungunia diabana bakuyu. Buna batuala diampila yoyo, batula dio va ndulakani; yandi waniaka.

8. Hiskia wavova kwa Yesaya: Nki adimbu ngina vewa mu diodio, vo Mfumu una kundiakisa, kidi yabaluka ye kota mu nzo a Mfumu mu lumbu kiantatu?

9. Yesaya wavutula: Kiaki kina kala dimbu kwa ngeye kitukidi kwa Mfumu mu diodio, vo Mfumu una vanga makavovele: kini kiele kumi diantama ku ntu; kina vutuka kumi diantama ku nima diake?

10. Hiskia wavova: Kwenda kumi diantama ku ntuala bwena nayake-yake mu kini. Ve, yambula kini kiavutuka kumi diantama.

11. Buna Yesaya, mbikudi, waboka kwa Mfumu, ye yandi wayambula kini va nsongi antangu a Ahasi kiavutuka kumi diantama ku nima zikakiyendila.

12. Mu ntangu yina Belodaki Baladani, mwan' a Baladani, ntinu ku Babeli, wafidisa leta ye minkailu kwa Hiskia, kadi wawa, vo Hiskia wakedi yela. Yes. 39: 1 b.

13. Hiskia bu kabawila, mboki wabasonga nzo andi yayonsono yaoiayudukwa, palata ye wola biandi, nzenzo miandi miansunga ye mazi mandi mantalu ye nzo andi yayonsono yabiluazu ye biabionsono biakala mu vinga biandi biambongo. Ka mwakala lekwa biankaka mu nzo a Hiskia ko bikavwa bikalembwa kubasonga.

14. Kansi Yesaya, mbikudi, wayiza kwa ntinu Hiskia ye wavova kwa yandi: Babakala bobo nki bavovele, ye kwe batukidi bu bayizidi kwa ngeye? Hiskia wavutula: Batukidi nsi yanseke, ku Babeli.

15. Yandi wavova: Nki bamweni mu nzo aku? Hiskia wavutula: Biabionsono biena mu nzo ami bamweni; ka mwenani lekwa mu vinga biami biambongo ko bindembolo kubasonga.

16. Buna Yesaya wavova kwa Hiskia: Nawe mambu ma Mfumu.

17. Tala, lumbu bina kwiza, biabionsono biena mu nzo aku ye bina biayonzika mase maku nate ye lumbu kiaki bu bina natwa kuna Babeli; ka lekwa ko kina sala, buvovele Mfumu.

2 Nt. 24: 13 b.

18. Bana baku bababakala i yau bana tuka mu ngeye bauna buta, yau bana bakwa, ye bana kala sielo bianzo mu vula diantinu a Babeli. Dan. 1: 3 b.

19. Hiskia wavova kwa Yesaya: Mambote i mambu ma Mfumu mauvovele. Yandi wavova diaka: Inga, kansi bika yenge ye mpungumunu biakala mu ntangu ami.

20. Monso masidi mu kambwa mu Hiskia ye mu makikesa mandi mamonsono ye bonso bukatunga zinga ye mimbungu ye wakotisa nlangu mu mbanza, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Yuda.

21. Hiskia wayenda vundi kwa mase mandi. Mwan' andi Manase wamvingana kitinu.

KAPU 21.

Manase i ntinu mu Yuda. Mbungulu akimfumu kia Yuda yabikulwa. Amoni i ntinu mu Yuda.

Manase wakala kumi ye mvu miole, bu kakala ntinu, ye yandi wayala makumatanu ye mvu ntanu mu Yelusalemi. Nkumbu ambut' andi Hefisi-Ba. 2 Lus. 33: 1 b.

2. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu, bonso bwakala nkankumusu zabantu bobo bakuba Mfumu mu bana ba Isaeli.

3. Yandi watungulula vuma bianangama biabunga sandi Hiskia, ye watedimisa masalu kwa Bali ye wavanga Asela, bonso bwavanga Ahabi, ntinu a Isaeli, ye wasambila nkangu wawonsono wazulu ye wasadila bio.

1 Nt. 16: 33. 2 Nt. 18: 4.

4. Inga, yandi watunga masalu mu nzo a Mfumu yavovila Mfumu: mu Yelusalemi nzolele nanimisa nkumbu ami.

5 Mose 12: 5. 1 Nt. 8: 29. 9: 3. 2 Lus. 7: 12.

5. Yandi watungila nkangu wawonsono wazulu masalu va bianzala biabiole bianzo a Mfumu.

6. Yandi wayambula mpe mwan' andi kaviokila mu tia ye wasadila mbangudulu abidimbu, ye bimpangula ye wakitombila ntumbudi miabankuyu ye bandoki ye wavanga mamingi makala mambi mu meso ma Mfumu ye wamfwemisa.

3 Mose 18: 21. 19: 26. 20: 2, 27. 5 Mose 18: 10 b. 1 Sam. 28: 9. Yel. 32: 35.

7. Teki kia Asela kikavangisa kiakotuswa kwa yandi mu nzo yavovila Mfumu kwa Davidi ye kwa mwan' andi Solomo: Mu nzo yayi ye mu Yelusalemi dimbeni sola mu makanda mamonsono ma Isaeli, mono nzolele mo nanimisa nkumbu ami mu mvu ya mvu. 2 Sam. 7: 10, 13. Lumb. 132: 13.

8. Kina vutuka yambula malu ma Isaeli ko mataba mu nsi yiyavana mase mau, vo bana keba ye vanga kaka mamonsono mayabakembi, bonso bwena mina miamionsono miabavana sielo kiami Mose.

9. Kansi ka bazola wa ko, ye Manase wabasindisila, ye balutila bantu bobo babunga Mfumu mu diambu diabana ba Isaeli mu vanga yayibi.

10. Buna Mfumu wavova mu sielo biandi, i bambikudi, ye wavova:

11. Manase, ntinu a Yuda, bu kavengi nkankumusu zozo ye lutidi vanga yayibi, ye yina yayonsono yavanga baamolita bantekila yike, ye yandi vodekese mpe Yuda masumu mu teki biandi, Yel. 15: 4.

12. nkiangunu Mfumu, Nzambi a Isaeli, vovele ebu: Tala, ngina yambula kubu diabwila Yelusalemi ye Yuda, ye dina tendana mu matu mole mamuntu muntu una bo wa.

1 Sam. 3: 11. Yel. 19: 3.

13. Mu Yelusalemi ngina sadila nsinga watezo uyasadila mu Samalia, ye nzab' atezo yiyasadila mu nzo a Ahabi; mono ngina sukula Yelusalemi, bonso busukulwanga bola, bu disukulwanga ye mboki dibubukwanga.

2 Nt. 10: 11, 17. 17: 6, 23. Yel. 34: 11. Man. 2: 8.

14. Mono ngina nianga nsadidila afwa diami ye kubavana mu moko mantantu miau, ye bana kala mapela ye bintani kwa ntantu miau miamionsono—

15. i bobo mu diambu dia bu bavengi mena mambi mu meso mami ye bamfwemese ntangu zazonsono kasi ye lumbu kina kiavaikila mase mau mu Ngipiti nate ye lumbu kiaki.

16. Mboki Manase watengula mpe menga makondolo bila mu mbidi akunku ye wafuluzila mo Yelusalemi tuka ku nsuka mosi ye ku yankaka—momo mboki sumu diodio dikavodikisila Yuda masumu ye bavanga makala mambi mu meso ma Mfumu. 2 Nt. 24: 3 b.

17. Monso masidi mu kambwa mu Manase ye mu mamonsono makavanga, mpe mu masumu makavola, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Yuda.

18. Manase wayenda vundi kwa mase mandi ye wadiamuswa mu nkuzu anzo andi, mu nkuzu a Usa. Mwan' andi Amoni wamvingana kitinu.

2 Lus. 33: 20.

19. Amoni wakala makumole ye mvu miole, bu kakala ntinu, ye yandi wayala mvu miole mu Yelusalemi. Nkumbu ambut' andi i Mesulemeti, mwana wankento wa Halusi, ku Yotoba.

20. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu, bonso bwavanga sandi Manase.

21. Yandi wayenda mu mamonsono nzila mosi yayendila sandi, ye wasadila teki biasadila sandi ye wasambila bio.

22. Yandi wasisa Mfumu, Nzambi amase mandi, ye kayenda nzil' a Mfumu ko.

23. Sielo bia Amoni bianlekila mfundu ye bavonda ntinu mu nzo andi.

24. Kansi bisi nsi bavonda babonsono baleka mfundu kwa ntinu Amoni; mboki bisi nsi bamvingisila mwan' andi Yosia kitinu.

25. Monso masidi mu kambwa mu Amoni, mu momo makavanga, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Yuda.

26. Yandi wadiamuswa mu ndiamu andi mu nkuzu a Usa. Mwan' andi Yosia wamvingana kitinu.

KAPU 22.

Yosia ntinu mu Yuda. Nkubukulu avwala dia Mfumu. Nkand' amina wamonwa kwa ngudi anganga Hilikia. Mvutulu ambikudi wankento kwa ntinu.

Yosia wakala nani diamvu, bu kakala ntinu, ye yandi wayala makumatatu ye mvu mosi mu Yelusalemi. Nkumbu ambut' andi i Yedida, mwana wankento wa Adaya, ku Bosokati.

2 Lus. 34: 1 b.

2. Yandi wavanga makala masonga mu meso ma Mfumu ye wayendila nzil' asandi Davidi mu mamonsono ye kavengama ko kani ku lubakala vo ku lumoso.

3. Mu mvu wakumi ye nani wangiadulu andi Yosia wafidisa nsoniki Safani, mwan' a Asalia, mwan' a Mesulami, ku nzo a Mfumu ye wavova:

4. Baluka kwa ngudi anganga Hilikia, kidi kakubika vanza biobio biayizidi mu diambu dianzo a Mfumu, i bina biayonzukwa mu bantu kwa yau bakenganga ku vaka. 2 Nt. 12: 4 b.

5. Yandi una bio yekula kwa babakala bobo basalanga salu kiakikengi mu nzo a Mfumu, ye bana bio vana kwa babakala basalanga nzo a Mfumu mu kubika bina biamana biva mu nzo,

6. i kwa bisadi bianti, ntungi mianti ye miamatadi, mpe mu sumba minti ye matadi matetwa mu kubika nzo.

7. Kansi ka bana dedisa ntalu avanza bibayekulwanga ko, kansi bana sala mu vumi ye minu.

8. Ngudi anganga Hilikia wavova kwa nsoniki Safani: Mono mbweni nkand' amina mu nzo a Mfumu. Hilikia wavana nkanda kwa Safani, ye yandi watanga wo. 5 Mose 31: 24 b.

9. Mboki nsoniki Safani wakota kwa ntinu ye wata nsamu andi vantadisi antinu; yandi wavova: Sielo biaku biadukudi vanza biakedi mu vwala, bayekole bio kwa babakala basalanga salu kiakikengi mu nzo a Mfumu.

10. Mboki nsoniki Safani wakamba kwa ntinu ye wavova: Nganga Hilikia wampeni nkanda. Safani watanga wo kwa ntinu.

11. Ntinu bu kawa mambu mankand' amina, watiasuna mvwatu miandi.

12. Ntinu wakamba nganga Hilikia ye Ahikami, mwan' a Safani, ye Akaboli, mwan' a Mikaya, ye nsoniki Safani ye Asaya, sielo kiantinu, ye wavova:

13. Luenda luangiuvudila Mfumu mu mono ye bantu, inga, Yuda diadionsono, mu mau mena mu nkanda wau umonekene. Kadi nganzi za Mfumu zeka zazingi zikwemi mu yeto, mase meto bu malembwa zola wa mambu mankanda wau, ye ka bavengi mamonsono matukembo ko.

14. Buna nganga Hilikia ye Ahikami, Akaboli, Safani ye Asaya bayenda kwa mbikudi wankento, Huluda, nkazi a Salumi, i mwan' a Tikiva, mwan' a Halahasi, i nkengi avinga kiamimvwatu; yandi wakala mu Yelusalemi, mu ndambu yamona. Yau bammokisa.

15. Buna yandi wabakamba: Ebu buvovele Mfumu, Nzambi a Isaeli: Luvova kwa bakala diodio dilufidisi kwa mono.

16. Ebu buvovele Mfumu: Tala, mono ngina yambula kubu diabwila vuma kiaki ye bisi mbanza, mamonsono mena mu nkanda wowo watengi ntinu a Yuda—

17. i bobo mu diambu dia bu bansisidi ye kwikidi biamfwitisila mwisi kwa nzambi zankaka ye bamfwemese mu mavanga mamonsono mamoko mau; kadi nganzi zami zikwemi ku vuma kiaki ye ka zina zima ko.

18. Kansi kwa ntinu a Yuda ulufidisi mu yuvula Mfumu, kwa yandi luna vova ebu: Ebu buvovele Mfumu, Nzambi a Isaeli, mu mambu mawilu:

19. Ntim' aku bu walemvuka ye wakiyina vantadisi a Mfumu, bu wilu monso mampovele ku vuma kiaki ye kwa bisi mbanza, vo bana kala ma kiangitukwanga ye kifwanikibikwanga, bu basinganga; bu utiasuni mvwatu miaku ye dididi vantadisi ami, buna ngwilu mpe, buvovele Mfumu.

20. Nkiangunu nzolele kuyonzika kwa mase maku, kidi wayonzama yau mu ndiamu aku mu yenge, ye meso maku mana lembwa mona kubu dina diadionsono dingina bwisa va vuma kiaki.

Yau bavutuka kwa ntinu ye mvutulu yoyo.

KAPU 23.

Lutomosono luansambulu lua Yosia. Mfwilu andi ku Mengido. Yoahasi ye Yoyakimi i ntinu mia Yuda.

Buna ntinu wafidisa nsamu, ye kwa yandi bakutikisa bangudi zabantu babonsono mu Yuda ye Yelusalemi.
2 Lus. 34: 29 b.

2. Ntinu wabaluka ye wakota mu nzo a Mfumu, ye babakala babonsono ba Yuda ye bisi Yelusalemi babonsono bannama, banganga ye bambikudi mpe, inga, bantu babonsono, tuka mu ulutidi ke nate ye ulutidi nene, ye yandi wabatangila mamonsono makala mu nkand' aluwawanu wamonika mu nzo a Mfumu. 2 Nt. 22: 8.

3. Ntinu watelama va vuma kianangama ye wawawasa luwawanu va zizi kia Mfumu, vo bana nama Mfumu ye keba nsikudukusu zandi, kimbangi kiandi ye nkondo miandi mu ntima wawonsono, mu mwela wawonsono ye tundisa mambu maluwawanu lolo masonukwa mu nkanda wau. Bantu babonsono bakota mu luwawanu lolo.
Yos. 24: 25 b. 2 Nt. 11: 14.

4. Mboki ntinu wakamba ngudi anganga Hilikia ye banganga banlandila ye yau bakenganga ku vaka, vo bana katula mu vwala dia Mfumu lekwa biabionsono biavangulwa Bali ye Asela ye nkangu wawonsono wazulu. Yandi wayokisa bio ku mbazi a Yelusalemi va ndimb' a Kidiloni, kansi bombe diasala mu biau kanatisa ku Beteli. 2 Nt. 21: 7.

5. Yandi watumbula mpe nganga zabiteki zatumba ntinu mia Yuda mu kwika biamfwitisila mwisi va vuma bianangama mu mbanza za Yuda ye kinzungidila ye Yelusa'emi, ye yau mpe bakwika biamfwitisila mwisi kwa Bali, kwa ntangu, kwa ngonda, kwa zimbwetete ye kwa nkangu wawonsono wazulu. 2 Nt. 21: 3.

6. Yandi wavaikisa Asela mu nzo a Mfumu ye wavaikisa kio ku mbazi a Yelusalemi ku ndimb' a Kidiloni ye wayoka kio kuna mu ndimb' a Kidiloni, wakosa kio naniuku-niuku ye watuba mfumfuta va ziami kidiamuswanga bantu. 2 Lus. 34: 4.

7. Mboki watulula nzo zabansuza banlongo zakala mu nzo a Mfumu, zabwangila bakento ngoto yanzo yakoto kwa Asela. 1 Nt. 14: 24.

8. Yandi wakatula nganga zazonsono mu mbanza za Yuda ye wasumuna vuma bianangama biakwikila banganga biamfwitisila mwisi, tuka ku Ngeba nate ye ku Beli-Seba; yandi watulula vuma bianangama ku mielo miambanza, i kina kiakala va nkotolo amwelo wankuluntu ambanza, Yosua, ye kina kiakala ku lumoso, bu bakotanga mu mwelo wambanza. Yel. 11: 13.

9. Kansi nganga zavuma bianangama ka bayambulwa babaluka ku salu dia Mfumu mu Yelusalemi ko, kansi bayambulwa badia mampa malembwa funa kaka ye mpangi zau. Yeh. 44: 10 b.

10. Yandi wasumuna mpe Tofeti mu ndimb' abana ba Hinomi, kidi ka muntu ko una viokisa mwan' andi wabakala vo wankento mu tia bonso nkailu kwa Moloki. 3 Mose 18: 21. Yel. 7: 31.

11. Yandi wakatula bakavalu bobo babieka ntinu mia Yuda kwa ntangu, i bau batulwa ku nkotolo anzo a Mfumu, lukufi ye vinga kiakota dianzo antinu Netani-Meleki mu Palavalimi; wayoka makalu mantangu ku tia.

12. Masalu va nludi avinga kia Ahasi mavangisa ntinu mia Yuda, ye masalu momo mavangisa Manase va bianzala biabiole bianzo a Mfumu biatululwa kwa ntinu; mboki wakula katuka kuna ye watuba mfumfuta zamau mu ndimb' a Kidiloni.
2 Nt. 21: 5. 2 Lus. 30: 14. Yel. 19: 13. Sef. 1: 5.

13. Vuma bianangama bitalane Yelusalemi ku lubakala luamongo wa Mbungulu, biatunga Solomo, ntinu a Isaeli, kwa Astaloti, nkankumusu abisi Sidoni, kwa Kemosi, nkankumusu a Moabi, ye kwa Milikomi, mvwezolo abana ba Amoni, biau biasumunwa kwa ntinu. 4 Mose 21: 29. 1 Nt. 11: 5, 7.

14. Yandi wabula mama ye wakwanga Asela; vuma kibiatelama kafuluza mu visi biabantu.
2 Mose 34: 13. 5 Mose 7: 5.

15. Disalu ku Beteli mpe, i vuma kianangama kiatunga Yelobami, mwan' a Nebati, i yandi wavodikisa Isaeli masumu, salu dina mpe ye vuma kianangama watulula; mboki wayoka vuma kianangama ye wakosa kio naniukuniuku ye wayoka mpe Asela.
1 Nt. 12: 28 b. 13: 2, 32.

16. Yosia bu katala yeku-yeku ye bu kamona ndiamu zakala vana va mongo, buna wafidisa bantu ye walandisa visi mu ndiamu ye wayoka bio va disalu ye wasumunina dio bobo—bonso bwakala mambu ma Mfumu

masamuna muntu wa Nzambi wasamuna, vo buna vangwa bobo.
2 Lus. 34: 5.

17. Yandi wayuvula: Nki adimbu kiokio kimbweni eko? Bisi mbanza bamvutudila: I ndiamu amuntu wa Nzambi watuka ku Yuda wabokila ku disalu mu Beteli, vo buna vangwa bonso buvengo bwabu. 1 Nt. 13: 29 b.

18. Buna yandi wavova: Lunyambula; ka muntu ko una valakana visi biandi. Buna visi biandi biayambulwa va kimosi ye bina biambikudi watuka ku Samalia.
1 Nt. 13: 11 b.

19. Mboki Yosia wakatula nzo zazonsono zavuma biananganıa mu mbanza za Samalia, zatunga ntinu mia Isaeli ye zatukila mfwemoso; yandi wavangila zo nadede, bonso bukavanga ku Beteli.

20. Nganga zazonsono zavuma biangama zakala kuna zavondwa kwa yandi va masalu, ye visi biabantu biayokwa va ntandu amau. Mboki wavutuka ku Yelusalemi. 1 Nt. 18: 40.

21. Ntinu wakamba bantu babonsono ye wavova: Lukembileno nkembo wapasa wa Mfumu, Nzambi eno, bonso bwakambwa mu nkanda wau waluwawanu.
2 Mose 12: 3 b. 5 Mose 16: 2 b. 2 Lus. 35: 1 b.

22. Kadi nkembo wapasa wampila yoyo ka wakembulwa ko kasi ye ntangu yina yakongudila minkongudidi Isaeli, ye ka mu ntangu yayonsono yantinu mia Isaeli ye ntinu mia Yuda ko.

23. Mboki mu mvu wakumi ye nani wangiadulu a Yosia nkembo wampila yoyo wa Mfumu wakembulwa mu Yelusalemi.

24. Mboki Yosia wakatula ntumbudi miabankuyu ye bandoki, teki bianzo ye nzambi zambole ye nkankumusu zazonsono zamonika mu nsi a Yuda ye mu Yelusalemi, kidi katundisa mambu mamina masonukwa mu nkanda wowo wamona nganga Hilikia mu nzo a Mfumu.
3 Mose 19: 31. 20: 27. 5 Mose 18: 10 b. Yes. 8: 19.

25. Ntinu wamfwanakana kantekidila ko, ka muntu ko wabangumukina kwa Mfumu mu ntim' andi wawonsono ye mu mwel' andi wawonsono ye mu ngolo zandi zazonsono, bonso bwakala mina miamionsono mia Mose; mu banlandila mpe ka mwatelama muntu ko wamfwanakana. 2 Nt. 18: 5.

26. Kansi Mfumu kafila nima ku tia tuanganzi zandi zazingi ko, i nganzi zakwama mu yandi kwa Yuda, mu momo mamonsono mamfwemisina Manase. 2 Nt. 21: 2 b.

27. Mfumu wavova: Mono nzolele mpe nianga Yuda mu zizi kiami, bonso buyanianga Isaeli; inga, nzolele nianga Yelusalemi, mbanza yayi yiyasola, ye nzo yiyavovila: nkumbu ami yina kala muna. 1 Nt. 8: 29: 9: 3. 2 Nt. 24: 3 b.

28. Monso masidi mu kambwa mu Yosia ye mu mamonsono makavanga, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Yuda.

29. Mu ntangu andi Falao Neko, ntinu mu Ngipiti, wakonkana kwa ntinu mu Asilia ku nzadi a Eufalata. Buna ntinu Yosia wayenda kunnwanisa, kansi wavondwa kwa yandi ku Mengido mu ndwanunu vantete.
2 Lus. 35: 20 b. Yel. 46: 2.

30. Sielo biandi biakatula nitu andi yafwa ku Mengido ye bafila yo mu kalu ku Yelusalemi ye bandiamisa mu ndiamu andi. Kansi bisi nsi babonga mwan' a Yoasi i Yoahasi ye bankusa kitinu ye bamvingisa kitinu mu sandi. 2 Lus. 36: 1. Yel. 22: 11 b.

31. Yoahasi wakala makumole ye mvu ntatu, bu kakala ntinu, yandi wayala ngonda tatu mu Yelusalemi. Nkumbu ambut' andi i Hamutali, mwana wankento wa Yelemia, ku Libina. 2 Nt. 24: 18.

32. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu, nadede bonso bwavanga mase mandi.

33. Kansi Falao Neko wankangisa ku Libila mu nsi a Hamati, ye bobo kasukisila ngiadulu andi mu Yelusalemi ye wafutisa nsi mpaku ankama mosi atalenta biapalata ye talenta kimosi kiawola.

34. Falao Neko wavingisa mwan' a Yosia, i Eliakimi, kitinu mu sandi Yosia ye wavilula nkumbu andi Yoyakimi. Kansi yandi wanata Yoahasi, ye ndieu waluaka ku Ngipiti ye wafwila kuna.

35. Yoyakimi wafuta palata ye wola biobio kwa Falao; kansi wakatwa futisa nsi mpaku, kidi kalenda futa vanza biobio bonso bwatuma Falao. Bonso bwazengwa muntu muntu ntalu, i buna kafutisila palata ye wola kwa bantu mu nsi, kidi kalenda futa bio kwa Falao Neko. 2 Nt. 15: 20.

36. Yoyakimi wakala makumole ye mvu ntanu, bu kakala ntinu, yandi wayala kumi ye mvu mosi mu Yelusalemi. Nkumbu ambut' andi i Sebida, mwana wankento wa Pedaya, ku Luma.

37. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu, nadede bonso bwavanga mase mandi.

KAPU 24.

Mfwilu a Yoyakimi. Yoyakini ye Sidikia ntinu mia Yuda.

Mu lumbu biandi Nebukadenesali, ntinu ku Babeli, wabaluka, ye Yoyakimi wayika sielo kiandi ye wakala bo mu mvu ntatu; kansi mboki wannangumukina. 2 Lus. 36: 6 b.

2. Buna Mfumu wampasumunina nkangu miabakaladea, baalamita, bamoabita ye bana ba Amoni; yandi wabafidisa ku Yuda mu bunga dio, bonso bwakala mambu mavova Mfumu mu sielo biandi, i bambikudi.
2 Nt. 20: 17. 22: 15 b. Yel. 13: 9 b.

3. Mu kedika diodio diabwila Yuda mu diambu diantumunu a Mfumu, bu kabanianga mu zizi kiandi mu diambu diamasumu mavola Manase mu mamonsono makavanga,
2 Nt. 21: 11 b. 23: 27. Yel. 15: 4.

4. mboki mpe mu menga makondwa bila makatengula, bu kafuluza Yelusalemi mu menga makondwa bila; Mfumu kazola bo yambudila ko. 2 Nt. 21: 16.

5. Monso masidi mu kambwa mu Yoyakimi ye mu mamonsono makavanga, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Yuda.

6. Yoyakimi wayenda vundi kwa mase mandi. Mwan' andi Yoyakini wamvingana kitinu.

7. Mboki ntinu mu Ngipiti kavaika diaka mu nsi andi ko, kadi ntinu ku Babeli wakibakila yayonsono yavwa ntinu mu Ngipiti tuka ku fimwila fia Ngipiti nate ye ku nzadi a Eufalata.

8. Yoyakini wakala kumi ye nani diamvu, bu kakala ntinu, ye yandi wayala ngonda tatu ku Yelusalemi. Nkumbu ambut' andi i Nehusta, mwana wankento wa Elenatani, ku Yelusalemi.
2 Lus. 36: 9 b.

9. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu, nadede bonso bwavanga sandi.

10. Mu ntangu yina sielo biantinu ku Babeli Nebukadenesali babaluka ku Yelusalemi, ye mbanza yakakululwa.

11. Nebukadenesali, ntinu ku Babeli, waluaka ku mbanza, sielo biandi bu biakakalala yo.

12. Buna Yoyakini, ntinu a Yuda, wakiyekula kwa ntinu ku Babeli ye mbut' andi ye sielo biandi, ntuti zandi ye makota manzo andi. Buna ntinu ku Babeli wambaka kinkole mu mvu wanani wangiadulu andi.

13. Kuna yandi wakatula mbongo zazonsono mu nzo a Mfumu ye mbongo mu nzo akitinu ye yandi wabamvuna bina biafukwa lekwa biabionsono biawola biavangisa Solomo, ntinu a Isaeli, mu vwala dia Mfumu—bonso bwavova Mfumu. 2 Nt. 20: 17. Yes. 30: 6.

14. Yandi wanata Yelusalemi diadionsono kinkole, ntuti zazonsono, binwani biabionsono biakikesa, kumi diamafunda mankole, ye ngangula zazonsono, zina zifulanga biabinene ye zina zifulanga biabike. Kansi balutidi fwafwa mu nsi basiswa ye ka bankaka ko.
1 Sam. 13: 19.

15. Yandi wanata Yoyakini ku Babeli; mboki wanatukisa mbut' antinu, bakazi bantinu ye makota manzo andi ye bankwa miatulendo miansi mu kinkole tuka ku Yelusalemi ye ku Babeli,
Yel. 22: 26.

16. mpe binwani biabionsono, mafunda nsambodia, ye ngangula zifulanga biabinene ye zina zifulanga biabike, funda dimosi, buna bena babakala banzaki balenda nwana. Yau banatwa kwa ntinu a Babeli kinkole ku Babeli.
Yel. 52: 28 b.

17. Kansi ntinu ku Babeli wavanga mpangi asandi Matania ntinu mu fulu kiandi ye wavilula nkumbu andieu Sidikia. Yel. 37: 1 b.

18. Sidikia wakala makumole ye mvu mosi, bu kakala ntinu, yandi wayala kumi ye mvu mosi mu Yelusalemi. Nkumbu ambut' andi Hamitali, mwana wankento wa Yelemia, ku Libina.
2 Nt. 23: 31. 1 Lus. 8: 15. 2 Lus. 36: 11 b. Yel. 52: 1 b.

19. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu, nadede bonso bwavanga Yoyakimi.

20. Kadi mu diambu dianganzi za Mfumu bwavangamana bobo ye Yelusalemi ye Yuda, nate ye wabalosa mu zizi kiandi. Sidikia wanangumukina ntinu ku Babeli.

KAPU 25.

Mbungulu a Yelusalemi mu Nebukadenesali ye mfukulu akimfumu kia Yuda. Ngedalia. Yoyakini walemvukulwa.

Mu mvu wavwa wangiadulu andi, mu ngonda yakumi, mu lumbu kiakumi mu ngonda, Nebukadenesali, ntinu ku Babeli, wayiza ye nkangu andi wawonsono ku Yelusalemi ye wakaka-

lala dio; batunga tumbu kinzungidila
ye diau.

2 Lus. 36: 17 b. Yel. 39: 1 b. 52: 4 b.

2. Mbanza yakakululwa ye bwakala
bobo nate ye mvu wakumi ye mosi wa-
ngiadulu antinu Sidikia.
3. Kansi mu lumbu kiavwa mu ngo-
nda malema makala mamingi beni mu
mbanza, ye kabu diadinene mu bantu
ka babaka lekwa kiandia ko.
4. Mbanza yanangumukunwa ye
binwani biabionsono biataba mu fuku
mu mwelo wayenda ku nkuzu antinu,
va kati ye tumbu tuatole, bakaladea
bu bakala kinzungidila ye mbanza; nti-
nu wayenda nzila yantini ya Makanga.
5. Kansi nkangu abakaladea wanzo-
ma ye bambakila mu makanga ma Ye-
liko, nkangu andi wawonsono bu wa-
mana kunsisa ye mwangana.
6. Bakamata ntinu ye bannata kwa
ntinu a Babeli ku Libila; kuna kako-
ngudulwa ye kazengulwa nkanu.
7. Bana ba Sidikia bavondwa va
ntadisi ameso mandi, ye Sidikia kibeni
wasubulwa meso ye wakangwa mbienga
zansongo ye wanatwa ku Babeli.
8. Mu ngonda yantanu, mu lumbu
kiansambodia mu ngonda, i mu mvu
wakumi ye vwa wangiadulu a Nebuka-
denesali, ntinu a Babeli, sielo kiantinu
a Babeli, i Nebusaladani, ntuti ama-
ntadi, wayiza ku Yelusalemi.
9. Ndieu wayoka nzo a Mfumu ye
nzo akitinu; inga, nzo zazonsono mu
Yelusalemi, i nzo zazonsono zabandanu
kaluta yoka mu tia.
10. Nkangu wawonsono wabakaladea
wanata ntuti amantadi batulula lumbu
kinzungidila ye Yelusalemi.
11. Nebusaladani, i ntuti amantadi,
wanata basadidila mu bantu kinkole, i
yau basadidila mu mbanza, ye yau ba-
mviluki baviluka kwa ntinu ku Babeli,
ye mpe nsadidila yankaka.
12. Kansi ntuti amantadi wasisa ba-
lutidi fwafwa mu nsi, bankaka bonso
sadi biamavia mavinia ye mavia ma-
nkaka. 2 Nt. 24: 14.
13. Tungwa biansongo mu nzo a
Mfumu, ntambu miamakuluwa ye mbu
wansongo mu nzo a Mfumu biabulwa
kwa bakaladea ye banata nsongo ku
Babeli.

1 Nt. 7: 15 b., 23 b., 27 b. Yel. 27: 12 b.

14. Bakatula wumbwa biabombe,
mpati, zimbele, mabola ye wumbwa
biabionsono biansongo biasadulwa mu
nsambudulu.
15. Ntuti amantadi wakatula mpe
malonga matia ye mabola mangiokila,
biabionsono biakala biawola wavedila
vo biapalata biavedila. 1 Nt. 7: 50.
16. Tungwa biabiole, mbu wakala
umosi kaka, ye ntambu miamakulu-
wa biavangisa Solomo ku nzo a Mfumu,
nsongo alekwa biobio biabionsono yale-
mbunwa mu tezwa.
17. Tungwa kimosi kiakala kumi ye
mfwoko nani mu yongi ye va ntandu
akiau vakala ntu atungwa wansongo,
ye ntu atungwa wakala mfwoko tatu
mu yongi, ye mabese ye bana bangana-
ta biakala va ntu atungwa kinzungidila,
biabionsono biansongo; biampila mosi
biakala va tungwa kiankaka va ntandu
amabese. 2 Lus. 3: 15 b.
18. Ntuti amantadi wabaka ngudi
anganga Selaya ye Sefania, nganga ya-
nlandila, mpe yau batatu bakenga ku
vaka,
19. ye mu mbanza wabaka kota dia-
nzo akitinu, ndieu wakala ntuti abi-
nwani, ye bababakala batanu bamfinanga-
ni zantinu bamonwa mu mbanza, ye
nsoniki antuti ankangu, i yandi waso-
nikisa bisi nsi mu salu kiamvita, ye
makumasambanu mababakala bankaka
mu bisi nsi bamonwa mu mbanza.
20. Nebusaladani, ntuti amantadi,
wababaka ye wabanata kwa ntinu ku
Babeli ku Libila.
21. Ntinu ku Babeli wabavondisa
kuna ku Libila mu nsi a Hamati; bobo
Yuda diakatudulwa mu nsi au.
22. Kansi mu bantu bobo basala mu
nsi a Yuda, i bantu basisa Nebukade-
nesali, ntinu ku Babeli, muna, yandi
wayadisa Ngedalia, mwan' a Ahikami,
mwan' a Safani. Yel. 40: 5 b.
23. Ntuti zazonsono zaminkangu ye
babakala bau bu bawa, vo ntinu ku
Babeli wayadisa Ngedalia mu nsi, ba-
yiza kwa Ngedalia ku Mispa, i Isamae-
li, mwan' a Netania, Yohanani, mwan'
a Kalea, netofatita Selaya, mwan' a
Tanahumeti ye Yasania, mwan' ama-
katita, ye babakala bau.
24. Ngedalia wabadila ndefi ye baba-
kala bau ye wabakamba: Ka lutinani
sielo biababakaladea ko. Lukala mu nsi
ye lusadila ntinu ku Babeli, buna luna
toma nitu.
25. Kansi mu ngonda yansambodia
Isamaeli, mwan' a Netania, mwan' a
Elisama, mu butu kiantinu, wayiza
nata kumi diababakala, ye bavonda
Ngedalia ye mboki bayudayo ye baka-
ladea bakala yandi ku Mispa.

Yel. 41: 1 b.

26. Buna bantu babonsono batelama, tuka mu ulutidi ke nate ye ulutidi nene, va kimosi ye ntuti zaminkangu ye bayenda ku Ngipiti ; kadi batina bakaladea.

27. Kansi mvu wamakumatatu ye nsambodia kasi ye ntangu yanatwa Yoyakini, ntinu a Yuda, kinkole, mu ngonda yakumi ye zole, mu lumbu kiamakumole ye nsambodia mu ngonda, Evili-Melodaki, ntinu ku Babeli—mvu umosi ukakala ntinu—wazangula ntu a Yoyakini, ntinu a Yuda ye wankola mu boloko.

28. Yandi wammokisa mu nlembami ye wamvana mbuka yilutidi mu ntinu miomio miakala yandi ku Babeli.

29. Yandi wayambulwa kavula mvwatu akinkole ye wadia ntangu zazonsono ku meza mandi, ntangu yina yikakala moyo.

30. Biangiundukila bikabimani kavewa kwa ntinu, tezo kiazengwa kialumbu lumbu, ntangu yina yikakala moyo.

NKANDA WANTETE WA LUSANSU.

KAPU 1.

Bana babababakala ba Adami, Noa, Semi, Abalahami ye Esau. Ntinu mia Edomi.

Adami, Seti, Enosi, 1 Mose 5: 3 b.
2. Kenani, Mahalaleli, Yeledi,
3. Hanoki, Metusala, Lemeki,
4. Noa, Semi, Hami ye Yafeti. 1 Mose 9: 18.
5. Bana babababakala ba Yafeti i Ngomeli, Mangongi, Madai, Yavani, Tubali, Meseki ye Tilasi. 1 Mose 10: 2 b.
6. Bana babababakala ba Ngomeli i Askenasi, Difati ye Tongalama.
7. Bana babababakala ba Yavani i Elisa ye Talisisa, bakitita ye balodanita.
8. Bana babababakala ba Hami i Kusi, Misilaimi, Puti ye Kanana.
9. Bana babababakala ba Kusi i Seba, Havila, Sabata, Laema ye Sabateka. Bana babababakala ba Laema i Saba ye Dedani.
10. Kansi Kusi wabuta Nimilodi ; yandi wakala wantete watundisa lendo va ntoto.
11. Misilaimi wabuta baludita, baanamita, balehabita, banafatuhita,
12. bapatalusita, bakasaluhita batukila bafilistea, ye bakafatolita.
13. Kanana wabuta Sidoni, i nsemokono andi, ye Heti,
14. mpe bayebusita, baamolita ye bangilingasita,
15. bahivita, baalakita, basinita,
16. baalavadita, basemalita ye bahamatita.
17. Bana babababakala ba Semi i Elami, Asuli, Alapakasadi, Ludi ye Alami, ye mpe Usi, Huli, Ngeteli ye Meseki.
18. Alapakasadi wabuta Sela, ye Sela wabuta Ebeli.
19. Kansi Ebeli wabutulwa bana bole babababakala ; umosi wabikwa nkumbu Pelenge, kadi mu lumbu biandi ntoto wakabwa ; mpangi andi wabikwa nkumbu Yokotani.
20. Yokotani wabuta Alamodadi, Selefi, Hasalamaveti, Yela,
21. Hadolami, Usali, Dikila,
22. Ebali, Abimaeli, Saba,
23. Ofili, Havila ye Yobabi ; yau babonsono bakala bana babababakala ba Yokotani.
24. Semi, Alapakasadi, Sela, 1 Mose 11: 10 b.
25. Ebeli, Pelenge, Lengu,
26. Selungi, Naholi, Tela,
27. Abalami, i Abalahami. 1 Mose 17: 5.
28. Bana babababakala ba Abalahami i Isaki ye Isamaeli. 1 Mose 16: 15. 21: 2 b.
29. Wau i nsamu wakanda diau : Nebayoti, nsemokono a Isamaeli, mboki Kedali, Adabeli ye Mibisami,
30. Misima ye Duma, Masa, Hadadi ye Tema, 1 Mose 25: 13 b.
31. Yetuli, Nafisi ye Kedema. Yau i bana babababakala ba Isamaeli.
32. Bana babababakala babuta Ketula, nkento wakiavengama wa Abalahami, i Similani, Yokosani, Medani, Midiani, Yisibaki ye Sua. Bana babababakala ba Yokosani i Saba ye Dedani. 1 Mose 25: 2 b.

33. Bana bababakala ba Midiani i Efa, Efeli, Hanoki, Abida ye Eleda. Yau babonsono i bana bababakala ba Ketula.

34. Abalahami wabuta Isaki. Bana bababakala ba Isaki i Esau ye Isaeli.
1 Mose 25: 19 b.

35. Bana bababakala ba Esau i Elifasi, Lengueli, Yeusi, Yaelami ye Kola.
1 Mose 36: 1 b.

36. Bana bababakala ba Elifasi i Temani ye Omali, Sefi ye Ngaetami, Kenasi, Timina ye Amaleki.

37. Bana bababakala ba Lengueli i Nahati, Sela, Sama ye Misa.

38. Kansi bana bababakala ba Seili i Lotani, Sobali, Siboni, Ana, Disoni, Eseli ye Disani.

39. Bana bababakala ba Lotani i Holi ye Ḫomami; busi kia Lotani i Timina.

40. Bana bababakala ba Sobali i Aliani, Manahati ye Ebali, Sefi ye Onami. Bana bababakala ba Siboni i Aya ye Ana.

41. Mwana wabakala wa Ana i Disoni. Bana bababakala ba Disoni i Hamalani, Esebani, Yitilani ye Kelani.

42. Bana bababakala ba Eseli i Bilihani, Savani, Yakani. Bana bababakala ba Disani i Usi ye Alani.

43. Miami i ntinu miayala mu nsi a Edomi, widi ntinu nkutu bu walembwa yala bana ba Isaeli: Bela, mwan' a Beoli, nkumbu ambanz' andi Dinihaba.

44. Bela bu kafwa, Yobabi, mwan' a Sela ku Bosila, wamvingana kitinu.

45. Yobabi bu kafwa, Husami watuka mu nsi abatemanita, wamvingana kitinu.

46. Husami bu kafwa, Hadadi, mwan' a Bedadi, wamvingana kitinu, i yandi wabedisa bamidianita mu nsi a Moabi; nkumbu ambanz' andi Aviti.

47. Hadadi bu kafwa, Samala ku Masaleka wamvingana kitinu.

48. Samala bu kafwa, Sauli ku Lehoboti ku nzadi wamvingana kitinu.

49. Sauli bu kafwa, Bali-Hanani, mwan' a Akaboli, wamvingana kitinu.

50. Bali-Hanani bu kafwa, Hadadi wamvingana kitinu; nkumbu ambanz' andi Pangi, ye nkumbu ankazi andi Mehetabeli, mwana wankento wa Mataledi, i mwana wankento wa Me-Sahabi.

51. Kansi Hadadi bu kafwa, madingizi mamakanda ma Edomi i mama: dingizi Timina, dingizi Alia, dingizi Yeteti,

52. dingizi Oholibama, dingizi Ela, dingizi Pinoni,

53. dingizi Kenasi, dingizi Temani, dingizi Mibisali,

54. dingizi Mangidieli, dingizi Ilami. Momo i madingizi mamakanda ma Edomi.

KAPU 2.

Bana bababakala ba Yakobi, Yuda, Heseloni ye Kalebi.

Baba i bana bababakala ba Isaeli: Lubeni, Simeoni, Levi, Yuda, Isakali ye Sebuluni,
1 Mose 29: 32 b. 30: 3 b. 35: 22 b. 46: 8 b.

2. Dani, Yosefi ye Benyamini, Nafatali, Ngadi ye Aseli.

3. Bana bababakala ba Yuda i Eli, Onani ye Sela; baba batatu kabutulwa kwa mwana wankento wa Sua, i kananita. Kansi Eli, nsemokono a Yuda, wakala wambi mu meso ma Mfumu; nkiangunu wamvonda. 1 Mose 38: 3 b.

4. Tamali, nzitu andi wankento, wambutila Pelesi ye Sela, nkiangunu bana bababakala ba Yuda bakala buna bena batanu. 1 Mose 38: 27 b.

5. Bana bababakala ba Pelesi i Heseloni ye Hamuli.
Luti 4: 18 b. Mat. 1: 3 b.

6. Bana bababakala ba Sela i Simili, Etani, Hemani, Kalakoli ye Dala, buna bena batanu.

7. Kansi mwana wabakala wa Kalimi i Akali watuadikisila Isaeli kubu, bu kadimbuka mu bina biakianiokunwa.
Yos. 7: 1 b.

8. Mwana wabakala wa Etani i Asalia.

9. Bana bababakala babutulwa Heseloni, i Yelameli, Lami ye Kelubai.

10. Lami wabuta Aminadabi, ye Aminadabi wabuta Nahesoni, mfumu abana ba Yuda. 4 Mose 1: 7.

11. Nahesoni wabuta Salama, ye Salama wabuta Boasi.

12. Boasi wabuta Obedi, ye Obedi wabuta Isai.

13. Isai wabuta Eliabi, nsemokono andi, Abinadabi, wanzole, ye Simea, wantatu,
1 Sam. 16: 6 b. 17: 12 b. 2 Sam. 13: 3.

14. Netaneli, waia, Ladai, wantanu,

15. Osemi, wansambanu, Davidi, wansambodia.

16. Busi biau i Seluya ye Abingaili. Bana bababakala ba Seluya i Abisai, Yoabi ye Asaeli, buna bena batatu.
1 Sam. 26: 6. 2 Sam. 2: 18.

17. Abingaili wabuta Amasa, ye se dia Amasa i isamaelita Yeteli.
2 Sam. 17: 25.

18. Kalebi, mwan' a Heseloni, wabuta bana ba ye Asuba, nkazi andi, ye ba ye Yelioti; baba i bana bandi bababakala: Yeseli, Sobabi ye Aladoni.

19. Asuba bu kafwa, Kalebi wakwela Efelati, ye yandi wambutila Huli.
1 Lus. 4: 4.

20. Huli wabuta Uli, ye Uli wabuta Besaleli. 2 Mose 31: 2.

21. Mboki Heseloni wakota kwa mwana wankento wa Makili, se dia Ngiladi; yandi wankwela, bu kakala makumasambanu mamvu. Wambutila Sengubi.

22. Sengubi wabuta Yaili; ndieu wavwa makumole ye mbanza tatu mu nsi a Ngiladi. Nkong. 10: 3 b.

23. Kansi bangesulita ye baalamita babaziona mavata ma Yaili va kimosi ye Kenati ye vuma biantumumunu, makumasambanu mambanza. Baba babonsono i bana bababakala ba Makili, se dia Ngiladi. 4 Mose 32: 41 b.

24. Heseloni bu kafwa ku Kalebi-Efalata, nkazi a Heseloni Abia wambutila Asuli, se dia Tekoa.

25. Bana bababakala ba Yelameli, nsemokono a Heseloni, i Lami, wasemukunwa, mboki Buna, Oleni, Osemi ye Ahia.

26. Kansi Yelameli wakala ye nkazi yankaka, nkumbu andi Atala; yandi i mbut' a Onami.

27. Bana bababakala ba Lami, nsemokono a Yelameli, i Masi, Yamini ye Ekeli.

28. Bana bababakala ba Onami i Samai ye Yada; bana bababakala ba Samai i Nadabi ye Abisuli.

29. Nkumbu ankazi a Abisuli i Abihaili; yandi wambutila Abani ye Molidi.

30. Bana bababakala ba Nadabi i Seledi ye Apaimi. Seledi wafwa ye kondwa kwabana.

31. Kansi mwan' a Apaimi i Yisi. Mwan' a Yisi i Sesani; mwan' a Sesani i Alai.

32. Bana bababakala ba Yada, mpangi a Samai, i Yeteli ye Yonatani. Yeteli wafwa ye kondwa kwabana.

33. Kansi bana bababakala ba Yonatani i Peleti ye Sasa. Baba i bana bababakala ba Yelameli.

34. Kansi Sesani kakala ye bana bababakala ko, kansi bana babakento kaka. Sesani wakala ye sielo kiakisi Ngipiti, nkumbu andi Yalaha,

35. ye Sesani wakwedisa mwan' andi wankento kwa sielo kiandi Yalaha, ye yandi wambutila Atai.

36. Atai wabuta Natani, ye Natani wabuta Sabadi.

37. Sabadi wabuta Efelali, ye Efelali wabuta Obedi.

38. Obedi wabuta Yehu, ye Yehu wabuta Asalia.

39. Asalia wabuta Helesi, ye Helesi wabuta Elasa.

40. Elasa wabuta Sisamai, ye Sisamai wabuta Salumi.

41. Salumi wabuta Yekamia, ye Yekamia wabuta Elisama.

42. Bana bababakala ba Kalebi, mpangi a Yelameli, i Mesa, nsemokono andi, i se dia Sifi, ye bana bababakala ba Malesa, se dia Hebeloni.

43. Kansi bana bababakala ba Hebeloni i Kola, Tapua, Lekemi ye Sema.

44. Sema wabuta Lahami, se dia Yolokami. Kansi Lekemi wabuta Samai.

45. Mwan' a Samai i Maoni, ye Maoni i se dia Betesuli.

46. Efa, nkento wakiavengama wa Kalebi, wabuta Halani, Mosa ye Ngasesi; Halani wabuta Ngasesi.

47. Bana bababakala ba Yedai i Lengemi, Yotami, Ngesani, Peleti, Efa ye Safi.

48. Maka, nkento wakiavengama wa Kalebi, wabuta Sebeli ye Tilihana.

49. Yandi wabuta mpe Safi, se dia Madamana, ye Sefa, se dia Makabena ye se dia Ngiba. Mwana wankento wa Kalebi i Akasa. Yos. 15: 16.

50. Baba i bana bababakala ba Kalebi mpe: Sobali, mwan' a Huli, nsemokono a Efalata, Sobali i se dia Kiliati-Yealimi,

51. mboki Salama, se dia Bete-Lehemi, ye Halefi, se dia Bete-Ngadeli.

52. Bana bababakala ba Sobali, se dia Kiliati-Yealimi, i Haloe ye ndambu a Hamenuhoti. 1 Lus. 4: 2.

53. Kansi makanda matuka mu Kiliati-Yealimi i mama: bayitilita, baputita, basumatita ye bamisilaita. Mu yau mwatuka basolongatita ye baestaulita.

54. Bana ba Salama i Bete-Lehemi ye banetofatita ye Ataloti-Bete-Yoabi, ye ndambu abamanatita, basolongita.

55. Masinsi maminsoniki makala ku Yabesi makala batiliatita, basimiatita, basukatita. Yau i bakenita batuka mu Hamati, se dianzo a Lekabi.
Nkong. 1: 16. Yel. 35: 2 b.

KAPU 3.

Bana ba Davidi. Ntinu mia Yuda. Bana bababakala ba Yekonia.

Baba i bana bababakala babutulwa Davidi ku Hebeloni: Amanoni, nsemokono, kwa Ahinoami ku Yisileli; Danieli, wanzole, kwa Abingaili ku Kalemeli; 2 Sam. 3: 2 b.
2. Abasalomi, wantatu, mwan' a Maka, i mwana wankento wa Talamai, ntinu ku Ngesuli; Adonia, waia, mwan' a Hangiti;
3. Sefatia, wantanu, kwa Abitali; Yitilami, wansambanu, kwa nkazi andi Engela.
4. Baba basambanu kabutulwa ku Hebeloni kukayala mvu nsambodia ye ngonda sambanu. Kansi mu Yelusalemi wayala makumatatu ye mvu ntatu. 2 Sam. 5: 4 b. 1 Nt. 2: 11. 1 Lus. 29: 27.
5. Bana baba bababakala kabutulwa ku Yelusalemi: Sima, Sobabi, Natani ye Solomo, buna bena baia, kwa Bata-Sua, mwana wankento wa Amieli; 2 Sam. 5: 14 b.
6. mboki Yibihali, Elisama, Elifeleti,
7. Nonga, Nefengi, Yafia,
8. Elisama, Eliada ye Elifeleti, buna bena bavwa.
9. Yau i bana babonsono bababakala ba Davidi, mboki bana bababakala babakento bandi bakiavengama; Tamali i busi kiau. 2 Sam. 31: 1.
10. Mwan' a Solomo i Lehabami. Mwan' andi i Abia; mwan' andi i Asa; mwan' andi i Yosafati. 1 Nt 11: 43. 14: 31. Mat. 1: 7 b.
11. Mwan' andi i Yolami; mwan' andi i Ahasia; mwan' andi i Yoasi. 2 Nt. 8: 16, 24. 11: 2.
12. Mwan' andi i Amasia; mwan' andi i Asalia; mwan' andi i Yotami. 2 Nt. 12: 21. 15: 1, 7.
13. Mwan' andi i Ahasi; mwan' andi i Hiskia; mwan' andi i Manase. 2 Nt. 15: 38. 16: 20. 20: 21.
14. Mwan' andi i Amoni; mwan' andi i Yosia. 2 Nt. 21: 18, 26.
15. Bana bababakala ba Yosia i Yohanani, i nsemokono, Yoyakimi, wanzole, Sidikia, wantatu, Salumi, waia. 2 Nt. 23: 30, 34. 24: 17.
16. Bana bababakala ba Yoyakimi i mwan' andi Yekonia ye mwan' andieu Sidikia.
17. Bana bababakala ba Yekonia i Asili ye mwan' andieu Sealatieli,
18. mboki Malikilami, Pedaya, Senasali, Yekamia, Hosama ye Nedabia.
19. Bana bababakala ba Pedaya i Selubabeli ye Simei. Bana bababakala ba Selubabeli i Mesulami ye Hanania, ye busi kiau i Selomiti,
20. mboki Hasuba, Oheli, Belekia, Hasadia ye Yusabi-Hesedi, buna bena batanu.
21. Bana bababakala ba Hanania i Pelatia ye Yesaya, mboki bana bababakala ba Lefaya, bana bababakala ba Alanani, bana bababakala ba Obadia ye bana bababakala ba Sekania.
22. Mwan' a Sekania i Semaya. Bana bababakala ba Semaya i Hatusi, Yingali, Balia, Nalia ye Safati, buna bena basambanu.
23. Bana bababakala ba Nalia i Elioenai, Hiskia ye Asilikami, buna bena batatu.
24. Bana bababakala ba Elioenai i Hodavia, Eliasibi, Pelaya, Akubi, Yohanani, Delaya ye Anani, buna bena nsambodia.

KAPU 4.

Ngikulu aukand' akanda dia Yuda. Bana bababakala ba Simeoni.

Bana bababakala ba Yuda i Pelesi, Heseloni, Kalimi, Huli ye Sobali. 1 Mose 38: 29. 46: 12. 1 Lus. 2: 4.
2. Leaya, mwan' a Sobali, wabuta Yahati, ye Yahati wabuta Ahumai ye Lahadi. Mama i masinsi mabasolongatita. 1 Lus. 2: 52 b.
3. Baba i bana bababakala ba Abi-Etami: Yisileli, Yisima ye Yidibasi, ye busi kiau kiabikwa nkumbu Haseleleponi,
4. mboki Penueli, se dia Ngedoli, ye Eseli, se dia Husa. Yau i bana bababakala ba Huli, nsemokono a Efalata, se dia Bete-Lehemi. 1 Lus. 2: 19.
5. Asuli, se dia Tekoa, wakala bakazi bole, Hela ye Nala. 1 Lus. 2: 24.
6. Nala wambutila Ahusami, Hefeli, Timeni ye baahastalita. Yau i bana bababakala ba Nala.
7. Bana bababakala ba Hela i Seleti, Yisihali ye Etenani.
8. Kosi wabuta Anubi ye Hasobeba, mpe masinsi ma Ahalaheli, mwan' a Halumi.
9. Kansi Yabesi walutila mpangi zandi mu yindu; mbut' andi wamvana nkumbu Yabesi, bu kavova: mono yambutila mu miangala.
10. Yabesi wabombidila Nzambi a Isaeli ye wavova: Engwa, vo uzolele ku-

nsakumuna ye nenivisa nsi ami, ye vo koko kwaku kwakala yami ye sa, vo yayibi yina lembwa kwiza, mpasi ngina lembwa mona miangala. Nzambi wavanga, bonso bukalomba.

11. Kelubi, mpangi a Sua, wabuta Mehili; yandi i se dia Estoni.

12. Estoni wabuta Bete-Lafa, Pasea ye Tehina, se dia Ili-Nahasi. Yau i bababakala ku Leka.

13. Bana bababakala ba Kenasi i Otinieli ye Selaya. Mwan' a Otinieli i Hatati. Yos. 15: 17. Nkong. 3: 9.

14. Meonotai wabuta Ofola. Selaya wabuta Yoabi, se diandimb' a Zinkete, kadi bakala zinkete. Neh. 11: 35.

15. Bana bababakala ba Kalebi, mwan' a Yefune i Ilu, Ela ye Nami, ye mpe bana bababakala ba Ela ye Kenasi. 4 Mose 32: 12.

16. Bana bababakala ba Yehaleleli i Sifi ye Sifa, Tiliya ye Asaleli.

17. Bana bababakala ba Esala i Yeteli, Meledi, Efeli ye Yaloni. Nkazi andi wayaka ye wabuta Miliami, Samai ye Yisiba, se dia Estemoa.

18. Nkazi andi wayudayo wabuta Yeledi, se dia Ngedoli, ye Hebeli, se dia Soko, ye Yekutieli, se dia Sanoa. Kansi bankaka i bana bababakala ba Bitia, mwana wankento wa Falao, wakwela Meledi.

19. Bana bababakala bankazi a Hodia, busi kia Nahami, i se diangalimita Keila ye makatita Estemoa.

20. Bana bababakala ba Simeoni i Amanoni ye Lina, Benehanani ye Tiloni.

Bana bababakala ba Yisi i Soheti ye mwan' a Soheti.

21. Bana bababakala ba Sela, mwan' a Yuda, i Eli, se dia Leka, ye Laeda, se dia Malesa, ye masinsi momo mavwa nzo abisadi bialino, mu nzo a Asabea, 1 Mose 38: 5.

22. mboki Yokimi ye babakala ku Koseba ye Yoasi ye Salafi, bakala mfumu za Moabi, ye mpe Yasubi-Lehemi. Nsangu zozo zena zankulu.

23. Yau i wumbi biabinzu ye bisi Netaimi ye Ngedela; bakundama kuna kwa ntinu ye bakala mu salu kiandi.

24. Bana bababakala ba Simeoni i Nemueli ye Yamini, Yalibi, Sela ye Sauli. 1 Mose 46: 10.

25. Mwan' andi i Salumi; mwan' andi i Mibisami; mwan' andi i Misima.

26. Bana bababakala ba Misima i mwan' andi Hamueli, mwan' andieu Sakuli ye mwan' andieu Simei.

27. Simei wakala kumi ye bana basambanu bababakala ye bana basambanu babakento; kansi mpangi zandi ka bakala bana babingi ko. Kanda diau diamvimba ka dianieka beni ko bonso bana ba Yuda.

28. Yau bakundama ku Beli-Seba, Molada ye Hasali-Suali, Yos. 19: 1 b.

29. ku Biliha, ku Esemi ye ku Toladi,

30. ku Betueli, ku Holoma ye ku Sikilangi,

31. ku Bete-Malakaboti, ku Hasali-Susimi, ku Bete-Bili ye ku Salaimi. Zozo i mbanza zau, nate ye Davidi wakala ntinu.

32. Mavata mau makala Etami ye Aini, Limoni, Tokeni ye Asani—mbanza tanu;

33. mboki mavata mau mamonsono mazungidila mbanza zozo nate ye ku Bali. Biobio i vuma biau biakundu; bakeba wau nkand' akanda.

34. Mboki: Mesobabi, Yamaleki ye Yosa, mwan' a Amasia,

35. ye Yoeli ye Yehu, mwan' a Yosibia, mwan' a Selaya, mwan' a Asieli,

36. ye Elioenai, Yakoba, Yesohaya, Asaya, Adieli, Yesimieli ye Benaya,

37. ye mpe Sisa, mwan' a Sifi, mwan' a Aloni, mwan' a Yedaya, mwan' a Simili, mwan' a Semaya.

38. Baba babikwa i zimfumu mu masinsi mau, ye nzo zamase mau zamwangana ye zakala mbidi antalu.

39. Yau bayenda ku ntini a Ngedoli nate ye ku ndambu yaeste yandimba mu tomba dia kwa bulu biau.

40. Bamona kulu biamazi ye biambote, ye nsi yakala yasadila yakala naswi ye luvovomo; kadi bateka mo kala i bahamita.

41. Kansi baba basonukwa nkumbu vava bayiza mu ntangu a Hiskia, ntinu a Yuda, ye babwisa nzo zau zakoto ye bameunita bakala kuna ye bababungu-zula, i kuma ka bena diaka ko, ye babavingana kuna; kadi kwakala kulu biabulu biau.

42. Mu yau, mu bana ba Simeoni, nkama tanu zababakala bayenda ku miongo mia Seili; Pelatia, Nalia, Lefaya ye Usieli, bana bababakala ba Yisi, bakala ku ntual' au.

43. Yau babedisa nsadidila yazimunina yabaamalekita; mboki bakala kuna, ye bena kuna nate ye bwabu.

KAPU 5.

Makanda ma Lubeni ye Ngadi ye ndambu mosi yakanda dia Manase. Ndatunu au akinkole.

Bana bababakala ba Lubeni, nsemokono a Isaeli—kadi yandi i nsemokono, kansi bu kasumuna ntand' asandi, kikota kiandi kiavewa kwa bana bababakala ba Yosefi, mwan' a Isaeli, kansi ka bonso bwabu ko, vo ndieu una sonukwa mu nkand' akanda bonso nsemokono; 1 Mose 29: 32. 35: 22. 48: 5 b. 49: 4.
2. kadi Yuda vele walutila mpangi zandi mu lulendo, ye umosi mu bana bandi basinsi wakala dingizi, kansi kikota i kia Yosefi— 1 Mose 49: 8 b.
3. bana bababakala ba Lubeni, nsemokono a Isaeli, i Hanoki ye Palu, Heseloni ye Kalimi.
1 Mose 46: 9. 2 Mose 6: 14. 4 Mose 26: 5 b.
4. Bana bababakala ba Yoeli i mwan' andi Semaya, mwan' andieu Ngongi, mwan' andieu Simei,
5. mwan' andieu Mika, mwan' andieu Leaya, mwan' andieu Bali,
6. mpe mwan' andieu Bela wanatwa kinkole kwa Tilingati-Pilineseli, ntinu mu Asilia; yandi i mfumu abalubenita. 2 Nt. 15: 29.
7. Mpangi zandi i zazi, bonso bwena masinsi mau, bu basonukwa mu nkand' akanda mu ndandani au amasinsi: Yengieli, nkuluntu, Sakalia ye Bela,
8. mwan' a Asasi, mwan' a Sema, mwan' a Yoeli; yandi wakala ku Aloeli, ye vuma biandi biakundu bialambuka nate ye ku Nebo ye Bali-Meoni.
4 Mose 32: 38.
9. Mu ntini yaeste vuma biandi biakundu bialuaka nate ye ku nsi yankatu yiyalangene tuka ku nzadi a Eufalata; kadi bakala makamba mamanene mabulu mu nsi a Ngiladi.
10. Kansi mu lumbu bia Sauli banwanisa bahangalita, ye yau babilama mu moko mau; buna bavingana mu nzo zau zakoto mu ndambu yayonsono yaeste ya Ngiladi.
11. Bana ba Ngadi bakala vuma biau biakundu vantadisi au mu nsi a Basani nate ye ku Salaka: Yos. 13: 24 b.
12. Yoeli, nkuluntu, Safami, wanzole, mboki Yanai ye Safati ku Basani.
13. Mpangi zau i zazi, bonso bwena nzo zamase mau: Mikaeli, Mesulami, Seba, Yolai, Yaekani, Sia ye Ebeli, buna bena nsambodia.
14. Baba i bana bababakala ba Abihaili, mwan' a Huli, mwan' a Yaloa, mwan' a Ngiladi, mwan' a Mikaeli, mwan' a Yesisai, mwan' a Yado, mwan' a Busi.
15. Kansi Ahi, mwan' a Abidieli, mwan' a Nguni, i nkuluntu anzo zamase mau.
16. Yau bakala mu Ngiladi mu Basani ye vuma biadiau biantumamana ye mpe mu kulu biabionsono bia Saloni, bonso bubiayalangana nseke.
17. Baba babonsono basonukwa mu nkand' akanda mu lumbu bia Yotami, ntinu a Yuda, ye mu lumbu bia Yelobami, ntinu a Isaeli. 2 Nt. 14: 28. 15: 7.
18. Bana ba Lubeni ye bangadita ye ndambu mosi yakanda dia Manase, i yau mu yau balenda nwana banata nkaku ye sabala ye batamba ponza ye bazaya nwana, bakala makumaia ye mafunda maia ye nkama nsambodia ye makumasambanu mababakala balenda nwana.
19. Yau banwanisa bahangalita ye Yetuli, Nafisi ye Nodabi.
1 Mose 25: 15. 1 Lus. 1: 31.
20. Yau basaduswa mu kubanwanisa, nkiangunu bahangalita ye babonsono bakala yau bavewa mu moko mau; kadi babokila Nzambi mu mvita, ye yandi wabawila bu bansila vuvu.
21. Yau banata makamba mau mabulu bonso bintani, makumatanu mamafunda mabakamela, nkama zole ye makumatanu mamafunda mamameme ye mafunda mole mampunda, ye mpe nkama mosi amafunda mabantu.
22. Kadi babingi babilama bafwa, mvita bu yakala ya Nzambi. Mboki bakundama mu nsi au ye bakala kuna nate ye ndatunu akinkole. 2 Nt. 17: 6.
23. Bana bandambu akanda dia Manase bakala mpe kuna mu nsi, tuka ku Basani nate ye ku Bali-Helemoni ye Senili ye miongo mia Helemoni, ye bakala mbidi antalu.
24. Baba i bakuluntu banzo zamase mau: Efeli, Yisi, Elieli, Asilieli, Yelemia, Hodavia ye Yadieli, binwani biakikesa, babakala bakumu, bakuluntu banzo zamase mau.
25. Kansi yau badimbula minu kwa Nzambi amase mau, bu banama nzambi zabantu mu kinsuza muna mu nsi, i babunga Nzambi mu diambu diau.
2 Mose 34: 15 b.
26. Buna Nzambi a Isaeli wasikimisa mpeve a Puli, ntinu a Asilia, ye mpeve a Tilingati-Pilineseli, ntinu a Asilia, ye wabanata kinkole, ye balubenita ye bangadita ye ndambu mosi akanda dia

Manase, ye wabaluakisa ku Hala, Haboli, Hala ye mwil' a Ngosani kubena nate ye bwabu. 2 Nt. 15: 19, 29. 17: 6.

KAPU 6.

Kanda dia Levi ye kundu biau.

Bana bababakala ba Levi i Ngelesoni, Kehati ye Melali.
1 Mose 46: 11. 2 Mose 6: 16 b. 4 Mose 26: 57 b. 1 Lus. 23: 6 b.

2. Bana bababakala ba Kehati i Amalami, Yisihali, Hebeloni ye Usieli.

3. Bana ba Amalami i Aloni, Mose ye Miliami. Bana bababakala ba Aloni i Nadabi ye Abihu, Elasali ye Itamali.
2 Mose 2: 1 b. 4 Mose 3: 2.

4. Elasali wabuta Pinehasi, Pinehasi wabuta Abisua.

5. Abisua wabuta Buki, ye Buki wabuta Usi.

6. Usi wabuta Selaya, ye Selaya wabuta Melayoti.

7. Melayoti wabuta Amalia, ye Amalia wabuta Ahitubi.

8. Ahitubi wabuta Sadoki, ye Sadoki wabuta Ahimasi. 2 Sam. 8: 17. 15: 27.

9. Ahimasi wabuta Asalia, ye Asalia wabuta Yohanani.

10. Yohanani wabuta Asalia ; i yandi wakala nganga mu nzo yatunga Solomo mu Yelusalemi.

11. Asalia wabuta Amalia, ye Amalia wabuta Ahitubi.

12. Ahitubi wabuta Sadoki, ye Sadoki wabuta Salumi.

13. Salumi wabuta Hilikia, ye Hilikia wabuta Asalia. 2 Nt. 22: 4.

14. Asalia wabuta Selaya, ye Selaya wabuta Yosadaki.

15. Kansi Yosadaki wakatwa nama, Mfumu bu kanatisa Yuda ye Yelusalemi kinkole mu Nebukadenesali.
2 Nt. 25: 1 b.

16. **Bana** bababakala ba Levi i Ngelesomi, Kehati ye Melali. 4 Mose 3: 16 b.

17. Zazi i nkumbu zabana bababakala ba Ngelesomi : Libini ye Simei.

18. Bana bababakala ba Kehati i Amalami, Yisihali, Hebeloni ye Usieli.

19. Bana bababakala ba Melali i Maheli ye Musi. Mama i masinsi mabalevita, bonso bwakala mase mau.

20. Mu Ngelesomi mwatuka mwan' andi Libini, mwan' andieu Yahati, mwan' andieu Sima,

21. mwan' andieu Yoa, mwan' andieu Ido, mwan' andieu Sela, mwan' andieu Yatelai.

22. Bana bababakala ba Kehati i mwan' andi Aminadabi, mwan' andieu Kola, mwan' andieu Asili,

23. mwan' andieu Elekana, mwan' andieu Ebiasafi, mwan' andieu Asili,

24. mwan' andieu Tahati, mwan' andieu Ulieli, mwan' andieu Usia ye mwan' andieu Sauli.

25. Bana bababakala ba Elekana i Amasai ye Ahimoti.

26. Mwan' andi i Elekana; mwan' andi i Elekana-Sofai ; mwan' andi i Nahati.

27. Mwan' andieu i Eliabi ; mwan' andi Yelohami ; mwan' andi Elekana.
1 Sam. 1: 1.

28. Bana bababakala ba Samueli i Vasini, nsemokono, ye Abia. 1 Sam. 8: 2.

29. Bana bababakala ba Melali i Maheli, mwan' andieu Libini, mwan andieu Simei, mwan' andieu Usa,

30. mwan' andieu Sima, mwan' andieu Hangia, mwan' andieu Asaya.

31. **Baba** i yau batumba Davidi mu ngimbudulu mu nzo a Mfumu, nkela bu yamana baka vuma kiamvundulu,

32. ye yau basala vantadisi avwala dianzo yakoto yambwabununu bonso minyimbidi, nate ye Solomo watunga nzo a Mfumu mu Yelusalemi ; batelama vana ye basala salu kiau, bonso bubakambwa.

33. Baba i yau basala ye bana bau bababakala :
mu bana ba Kehatita : Hemani, nyimbidi, mwan' a Yoeli, mwan' a Samueli,

34. mwan' a Elekana, mwan' a Yelohami, mwan' a Elieli, mwan' a Toa,

35. mwan' a Sifi, mwan' a Elekana, mwan' a Mahati, mwan' a Amasai,

36. mwan' a Elekana, mwan' a Yoeli, mwan' a Asalia, mwan' a Sefania,

37. mwan' a Tahati, mwan' a Asili, mwan' a Ebiasafi, mwan' a Kola,

38. mwan' a Yisihali, mwan' a Kehati, mwan' a Levi, mwan' a Isaeli ;

39. mboki mpangi andi Asafi wakala fulu kiandi va lueka luandi lualubakala, Asafi, mwan' a Belekia, mwan' a Sima,

40. mwan' a Mikaeli, mwan' a Baseya, mwan' a Malakia,

41. mwan' a Etini, mwan' a Sela, mwan' a Adaya,

42. mwan' a Etani, mwan' a Sima, mwan' a Simei,

43. mwan' a Yahati, mwan' a Ngelesomi, mwan' a Levi.

44. Mpangi zau, bana ba Melali, batelama ku lueka lualumoso : Etani,

mwan' a Kisi, mwan' a Abidi, mwan' a Maluki,
45. mwan' a Hasabia, mwan' a Amasia, mwan' a Hilikia,
46. mwan' a Amisi, mwan' a Bani, mwan' a Semeli,
47. mwan' a Maheli, mwan' a Musi, mwan' a Melali, mwan' a Levi.
48. **M**pangi zau, i balevita bankaka, bavewa salu biampila mu mpila biavwala diakoto, i nzo a Nzambi.
49. Kansi Aloni ye bana bandi bababakala basala salu kiangiokolo va salu diangiokila ye va salu diamfwitisila mwisi ye bana sala salu biabionsono mu yanlongo ye nlongo ye bwila Isaeli kodi, nadede bonso bwakamba Mose, sielo kia Nzambi.
2 Mose 30: 7 b. 4 Mose 4: 16.
50. Baba i bana bababakala ba Aloni: mwan' andi Elasali, mwan' andieu Pinehasi, mwan' andieu Abisua,
51. mwan' andieu Buki, mwan' andieu Usi, mwan' andieu Selaya,
52. mwan' andieu Melayoti, mwan' andieu Amalia, mwan' andieu Ahitubi,
53. mwan' andieu Sadoki, mwan' andieu Ahimasi.
54. **B**iabi i vuma biau biakundu, bonso bwakala tua biau bianzo zakoto mu nsi au: kwa bana bababakala ba Aloni basinsi diabakehatita—kadi babwilwa wadi— Yos. 21: 9 b.
55. yau bavewa Hebeloni mu nsi a Yuda ye kulu biadiau kinzungidila.
56. Kansi yinza diambanza ye mavata mayau bavana kwa Kalebi, mwan' a Yefune.
57. Nkiangunu bana bababakala ba Aloni bavewa mbanza zampungumunu Hebeloni ye Libina ye kulu biamau, mboki Yatili ye Estemoa ye kulu biamau, 5 Mose 19: 1 b.
58. Hileni ye kulu biadiau, Debili ye kulu biadiau,
59. Asani ye kulu biadiau ye Bete-Semesi ye kulu biadiau;
60. mu kanda dia Benyamini Ngeba ye kulu biadiau, Alemeti ye kulu biadiau ye Anatoti ye kulu biadiau, i kuma mbanza zau zakala buna zena kumi ye mbanza tatu, bonso bwakala masinsi mau.
61. **B**ana bankaka ba Kehati batambula mu sinsi diandambu akanda, mu ndambu mosi akanda dia Manase mu ntelo awadi kumi diambanza.
62. Bana ba Ngelesomi batambula bonso bwakala masinsi mau, mu kanda dia Isakali, mu kanda dia Aseli, mu kanda dia Nafatali ye mu kanda dia Manase mu Basani kumi ye mbanza tatu.
63. Bana ba Melali batambula, bonso bwakala masinsi mau, mu kanda dia Lubeni, mu kanda dia Ngadi ye mu kanda dia Sebuluni mu ntelo awadi kumi ye mbanza zole.
64. **N**kiangunu bana ba Isaeli bavana balevita zimbanza ye kulu biazau.
65. Mu ntelo awadi babavana mu kanda diabana ba Yuda, mu kanda diabana ba Simeoni ye mu kanda diabana ba Benyamini mbanza zazi zibabika nkumbu.
66. **M**asinsi mabana bankaka ba Kehati matambula mu kanda dia Efalaimi mbanza zalanda bonso nsi au:
Yos. 21: 20 b.
67. babavana mbanza zampungumunu Sekemi ye kulu biadiau mu miongo mia Efalaimi, Ngeseli ye kulu biadiau,
68. Yokomami ye kulu biadiau, Bete-Holoni ye kulu biadiau;
69. mboki Ayaloni ye kulu biadiau ye Ngati-Limoni ye kulu biadiau;
70. mu ndambu mosi akanda dia Manase Aneli ye kulu biadiau ye Bilami ye kulu biadiau. Zozo zatambula sinsi diabana bankaka ba Kehati.
71. **B**ana ba Ngelesomi batambula mu sinsi dimosi mu ndambu mosi akanda dia Manase Ngolani mu Basani ye kulu biadiau ye Astaloti ye kulu biadiau; Yos. 21: 27 b.
72. mu kanda dia Isakali Kedesi ye kulu biadiau, Dabelati ye kulu biadiau,
73. Lamoti ye kulu biadiau ye Anemi ye kulu biadiau;
74. mu kanda dia Aseli Masali ye kulu biadiau, Abadoni ye kulu biadiau,
75. Hukoki ye kulu biadiau ye Lehobi ye kulu biadiau;
76. mu kanda dia Nafatali Kedesi mu Ngalilea ye kulu biadiau, Hamoni ye kulu biadiau ye Kiliataimi ye kulu biadiau.
77. **B**ana bankaka ba Melali batambula mu kanda dia Sebuluni Limono ye kulu biadiau ye Taboli ye kulu biadiau; Yos. 21: 34 b.
78. mu simu diankaka dia Yeliko-Yodani, ku ntini yaeste ya Yodani, mu kanda dia Lubeni, Beseli mu nsi yankatu ye kulu biadiau, Yahasi ye kulu biadiau,

79. Kedemoti ye kulu biadiau ye Mefati ye kulu biadiau;
80. mu kanda dia Ngadi Lamoti mu Ngiladi ye kulu biadiau, Mahanaimi ye kulu biadiau,
81. Heseboni ye kulu biadiau ye Yaeseli ye kulu biadiau.

KAPU 7.

Makanda ma Isakali, Benyamini (Dani), Nafatali, Manase, Efalaimi ye Aseli.

Bana bababakala ba Isakali i Tola ye Pua, Yasibi ye Similoni, buna bena baia. 1 Mose 46: 13. 4 Mose 26: 23 b.
2. Bana bababakala ba Tola i Usi, Lefaya, Yelieli, Yamai, Yibisami ye Samueli, bakuluntu banzo zamase mau, bana basinsi dia Tola, binwani biakikesa, basonukwa bonso bwenina ndandani amasinsi mau. Mu lumbu bia Davidi ntalu au yakala makumole ye mafunda mole ye nkama sambanu.
3. Mwan' a Usi i Yisilaya. Bana bababakala ba Yisilaya i Mikaeli, Obadia ye Yoeli ye Yisia, buna bena batanu, buna bena bakuluntu.
4. Mu yau mwakala, bonso bwakala ndandani au amasinsi ye nzo zamase mau, nkangu miabinwani, makumatatu ye mafunda masambanu, kadi bakala bakazi babingi ye bana.
5. Mpangi zau mu masinsi mamonsono ma Isaeli bakala binwani biakikesa; buna bena basonukwa mu nkand' akanda bakala lunani ye mafunda nsambodia.
6. Bana bababakala ba Benyamini i Bela, Bekeli ye Yediaeli, buna bena batatu.
1 Mose 46: 21. 4 Mose 26: 38 b. 1 Lus. 8: 1 b.
7. Bana bababakala ba Bela i Eseboni, Usi, Usieli, Yelimoti ye Ili, buna bena batanu, bakuluntu banzo zamase mau, binwani biakikesa; yau basonukwa mu nkand' akanda bakala makumole ye mafunda mole ye makumatatu ye ia.
8. Bana bababakala ba Bekeli i Semila, Yoasi, Elieseli, Elioenai, Omili, Yelemoti, Abia, Anatoti ye Alemeti. Baba babonsono i bana bababakala ba Bekeli.
9. Yau basonukwa mu nkand' akanda bonso bwenina ndandani amasinsi mau, bonso bwena bakuluntu mu nzo zamase mau, binwani biakikesa, bakala makumole mamafunda ye nkama zole.
10. Mwan' a Yediaeli i Bilihani. Bana bababakala ba Bilihani i Yeusi, Benyamini, Ehudi, Kenana, Setani, Talisisi ye Ahisahali.
11. Baba babonsono i bana bababakala ba Yediaeli, basonukwa bonso bwena bakuluntu banzo zamase mau, binwani biakikesa, kumi ye mafunda nsambodia ye nkama zole zabinwani bifwanane mu nwana.
12. Supimi ye Hupimi i bana bababakala ba Ili.—Kansi Husimi i bana bababakala bawankaka. 1 Mose 46: 23.
13. Bana bababakala ba Nafatali i Yahasieli, Nguni, Yeseli ye Salumi, bana bababakala ba Biliha.
1 Mose 46: 24. 4 Mose 26: 48 b.
14. Mwan' a Manase i Asilieli wabuta nkazi andi. Nkento andi wakiavengama waalamita wabuta Makili, se dia Ngiladi.
15. Makili wakwela nkento mu Hupimi ye Supimi; busi kiandi kiabikwa nkumbu Maka; wankaka nkumbu Selofehadi. Selofehadi wakala bana babakento. 4 Mose 26: 33. 27: 1.
16. Maka, nkazi a Makili, wabuta mwana wabakala ye wambika nkumbu Pelesi, kansi mpangi andi wabikwa Selesi. Bana bandi bababakala i Ulami ye Lekemi.
17. Mwan' a Ulami i Bedani. Baba i bana bababakala ba Ngiladi, mwan' a Makili, mwan' a Manase.
18. Busi kiandi i Hamoleketi; yandi wabuta Isi-Hodi, Abieseli ye Mahela.
19. Bana bababakala ba Semida i Ayani, Sekemi, Likihi ye Aniami.
20. Bana bababakala ba Efalaimi i Sutela, mwan' andieu Beledi, mwan' andieu Tahati, mwan' andieu Elada, mwan' andieu Tahati, 4 Mose 26: 35 b.
21. mwan' andieu Sabadi ye mwan' andieu Sutela, ye mpe Eseli ye Eladi. Babakala batuka ku Ngati babutwa muna mu nsi bababema, kadi bakulumuka mu baka makamba mabulu biau.
22. Buna Efalaimi, se diau, wakala fwidi kiayau ntama yayingi, ye mpangi zandi zayiza mu kumbomba.
23. Yandi wakota kwa nkazi andi ye wayaka ye wabuta mwana wabakala; yandi wambika nkumbu Belia,[1] bu diavangwa mu ntangu akubu dianzo andi.
24. Mwan' andi wankento i Sela; yandi watunga Bete-Holoni dia Banda ye dia Ntandu, ye mpe Useni-Sela.
25. Mwan' andi wabakala i Lefa;

[1] mb. kubu.

mwan' andi i Lesefi, ye mpe Tela; mwan' andi Tahani.

26. Mwan' andi i Laedani; mwan' andi i Amihudi; mwan' andi i Elisama.
4 Mose 1: 10.

27. Mwan' andi i Noni; mwan' andi i Yosua. Yos. 1: 1.

28. Mvwilu zau ye kundu biau biakala Beteli ye vuma biantumamana, mu ntini yaeste Nalani ye mu ntini yaweste Ngeseli ye vuma biantumamana, mboki Sekemi ye vuma biantumamana, nate ye ku Ngaya ye vuma biantumamana.

29. Kansi bana ba Manase bavwa Bete-Sani ye vuma biantumamana, Tanaki ye vuma biantumamana, Mengido ye vuma biantumamana, Doli ye vuma biantumamana. Kuna kwakala bana ba Yosefi, mwan' a Isaeli.
Yos. 17: 11.

30. Bana bababakala ba Aseli i Yimina, Yisiva, Yisivi ye Belia; busi kiau i Sela. 1 Mose 46: 17. 4 Mose 26: 44 b.

31. Bana bababakala ba Belia i Hebeli ye Malakieli; yandi i se dia Bilisaiti.

32. Hebeli wabuta Yafaleti, Someli ye Hotami, ye mpe Sua, i busi kiau.

33. Bana bababakala ba Yafaleti i Pasaki, Bimihali ye Asavati. Baba i bana bababakala ba Yafaleti.

34. Bana bababakala ba Semeli i Ahi ye Lohenga, Yehuba ye Alami.

35. Bana bababakala bampangi andi Helemi i Sofa, Yimina, Selesi ye Amali.

36. Bana bababakala ba Sofa i Sua, Halanefeli, Suali, Beli ye Yimila,

37. Beseli, Hodi, Sama, Silisa, Yitilani ye Bela.

38. Bana bababakala ba Yeteli i Yefune, Pisipa ye Ala.

39. Bana bababakala ba Ula i Ala, Hanieli ye Lisia.

40. Baba babonsono i bana bababakala ba Aseli, bakuluntu banzo zamase mau, binwani biasolwa biakikesa, bakuluntu mu zimfumu; yau basonukwa mu nkand' akanda bafwanana mu nwana bakala ntalu amakumole ye mafunda masambanu.

KAPU 8.

Kanda dia Benyamini ye sinsi dia Sauli.

Benyamini wabuta Bela, nsemokono andi, Asabeli, wanzole, ye Ahala, wantatu,
1 Mose 46: 21. 4 Mose 26: 38 b. 1 Lus. 7: 6 b.

2. Noha, waia, ye Lafa, wantanu.

3. Bela wakala bana bababakala balanda: Adali, Ngela, Abihudi,

4. Abisua, Namani, Ahua,

5. Ngela, Sefufani ye Hulami.

6. Baba i bana bababakala ba Ehudi, i yau bakala bakuluntu banzo zamakanda mamase mayau bakundama ku Ngeba, ye banatwa ku Manahati,

7. kubanatwa kwa Namani, Ahia ye Ngela: yandi wabuta Usa ye Ahihudi.

8. Sahalaimi wabuta bana mu nsi a Moabi, bu kakivambanana ye bakazi bandi Husimi ye Bala;

9. yandi ye nkazi andi Hodesi babuta: Yobabi, Sibia, Mesa, Malakami,

10. Yeusi, Sokia ye Milima. Baba i bana bandi bababakala, bakuluntu banzo zamase.

11. Yandi ye Husimi babuta Ahitubi ye Elepali.

12. Bana bababakala ba Elepali i Ebeli, Misami ye Semedi. Yandi watunga mpe Ono ye Lodi ye vuma biantumamana.

13. Belia ye Sema i bakuluntu banzo zamase mpe, i mau makala ku Ayaloni. Baba bakuba yau bakala ku Ngati.

14. Kansi Ayo, Sasaki, Yelemoti,

15. Sebadia, Aladi, Edeli,

16. Mikaeli, Yisipa ye Yoha i bana bababakala ba Belia.

17. Sebadia, Mesulami, Hiski, Hebeli,

18. Yisimelai, Yisilia ye Yobabi i bana bababakala ba Elepali.

19. Yakimi, Sikili, Sabidi,

20. Elienai, Siletai, Elieli,

21. Adaya, Belaya ye Similati i bana bababakala ba Simei.

22. Yisipani, Ebeli, Elieli,

23. Abadoni, Sikili, Hanani,

24. Hanania, Elami, Antotia,

25. Yifideya ye Penueli i bana bababakala ba Sasaki.

26. Samaselai, Sehalia, Atalia,

27. Yalesia, Elia ye Sikili i bana bababakala ba Yelohami.

28. Baba i bakuluntu banzo zamase, bakuluntu bonso bwena ndandani amasinsi mau; bakala ku Yelusalemi.

29. Mu Ngiboni mwakala: se dia Ngiboni, nkumbu ankazi andi Maka,
1 Lus. 9: 35 b.

30. mwan' andi wansemokono i Abadoni ye mboki Suli, Kisi, Bali, Nadabi,

31. Ngedoli, Ayo ye Sekeli.

32. Kansi Mikiloti wabuta Sima. Yau va kimosi ye mpangi zau bakala mu Yelusalemi vantadisi ampangi zau.

33. Neli wabuta Kisi, Kisi wabuta

Sauli, ye Sauli wabuta Yonatani, Maliki-Sua, Abinadabi ye Esebali.
1 Sam. 9: 1. 14: 49 b.
34. Mwan' a Yonatani i Melibi-Bali, ye Melibi-Bali wabuta Mika. 2 Sam. 4: 4.
35. Bana bababakala ba Mika i Pitoni, Meleki, Talia ye Ahasi.
36. Ahasi wabuta Yoada, Yoada wabuta Alemeti, Asamaveti ye Simili, ye Simili wabuta Mosa.
37. Mosa wabuta Binea. Mwan' andi Lafa ; mwan' andi i Elasa; mwan' andi Aseli.
38. Aseli wakala bana basambanu bababakala, ye nkumbu zau zazi : Asilikami, Bokulu, Isamaeli, Salia, Obadia, ye Hanani. Baba babonsono i bana bababakala ba Aseli.
39. Bana bababakala bampangi andi Eseki i Ulami, nsemokono andi, ye Yeusi wanzole, ye Elifeleti, wantatu.
40. Bana bababakala ba Ulami bakala binwani biakikesa, bakala ngangu mu sadila ponza ; bakala bana babingi bababakala ye batekolo, nkama mosi ye makumatanu.
Baba babonsono i bana ba Benyamini.
Nkong. 20: 16.

KAPU 9.

Bisi Yelusalemi. Salu kiavwala. Sinsi dia Sauli diaka.

Isaeli diadionsono diasonukwa mu nkanda miamakanda, ye yau basonama mu nkanda wantinu mia Isaeli. Yuda dianatwa kinkole ku Babeli mu diambu dialudimbuku luau luaminu.
2 Sam. 24: 9. 2 Nt. 24: 10 b. 25: 1 b.
2. Bisi nsi batekila bakundama mu vuma bibavwa mu mbanza zau, yau bakala baisaelita, banganga, balevita ye nanga miavwala.
3. Mu Yelusalemi mwakala ndambu abana ba Yuda, bana ba Benyamini, bana ba Efalaimi ye Manase, i baba :
Neh. 11: 4 b.
4. Utai, mwan' a Amihudi, mwan' a Omili, mwan' a Imili, mwan' a Bani, mu bana ba Pelesi, mwan' a Yuda ;
5. mu basilonita Asaya, nsemokono, ye bana bandi bababakala ;
6. mu bana ba Sela Yengueli ye mpangi zau, nkama sambanu ye luvwa ;
7. mu bana ba Benyamini Salu, mwan' a Mesulami, mwan' a Hodavia, mwan' a Hasenua,
8. mboki Yibineya, mwan' a Yelohami, ye Ela, mwan' a Usi, mwan' a Mikili, ye Mesulami, mwan' a Sefatia, mwan' a Lengueli, mwan' a Yibineya,
9. ye mpangi zau mpe, bonso bwena ndandani amasinsi mau, nkama vwa ye makumatanu ye sambanu. Babakala baba babonsono i bakuluntu banzo zamase, mosi mosi mu nzo nzo amase.
10. Mu banganga : Yedaya, Yoyalibi ye Yakini, Neh. 11: 10 b.
11. mboki Asalia, mwan' a Hilikia, mwan' a Mesulami, mwan' a Sadoki, mwan' a Melayoti, mwan' a Ahitubi, dingizi mu nzo a Nzambi,
1 Lus. 6: 12 b. Neh. 11: 15 b.
12. mboki Adaya, mwan' a Yelohami, mwan' a Pasuli, mwan' a Malakia, mboki Masai, mwan' a Adieli, mwan' a Yasela, mwan' a Mesulami, mwan' a Mesilemiti, mwan' a Imeli,
13. ye mpangi zau mpe, bakuluntu banzo zamase mau, funda dimosi ye nkama nsambodia ye makumasambanu, bangangu mu salu biobio biavuwa mu salu kianzo a Nzambi.
14. Mu balevita : Semaya, mwan' a Hasubi, mwan' a Asilikami, mwan' a Hasabia, mu bana ba Melali,
15. mboki Bakabakali, Helesi ye Ngalali, ye mpe Matania, mwan' a Mika, mwan' a Sikili, mwan' a Asafi,
16. mboki Obadia, mwan' a Semaya, mwan' a Ngalali, mwan' a Yedutuni, ye mpe Belekia, mwan' a Asa, mwan' a Elekana wakundama mu mavata mabanetofatita,
17. vazimunina nkengi miamielo Salumi, Akubi, Talamoni ye Ahimani ye mpangi zau ; kansi Salumi i nkuluntu.
18. Nate ye bwabu basalanga ku mwelo akitinu, ku ndambu yaeste. Baba i nkengi miamielo mu tua kiabana ba Levi.
19. Kansi Salumi, mwan' a Kole, mwan' a Ebiasafi, mwan' a Kola, wasala salu kiakenga vaka bianzo yakoto va kimosi ye mpangi zandi, i yau bakala mu nzo amase mandi, bakolaita ; kadi mase mau makenga ku nkotolo atua kia Mfumu.
20. Pinehasi, mwan' a Elasali wateka kala dingizi kwa yau (bika Mfumu kakala yandi !).
21. Sakalia, mwan' a Meselemia, wakala nkengi amwelo ku nkotolo anzo yakoto yambwabununu.
22. Baba babonsono basolwa bonso nkengi miamielo ku bivaka : nkama zole ye kumi ye zole. Yau basonukwa mu nkand' akanda mu mavata

mau. Davidi ye Samueli, moni ameso, babatumba mu vumi kiau ye minu.
1 Sam. 9: 9.

23. Nkiangunu yau ye bana bau bababakala batelama va mielo mianzo a Mfumu, nzo yakoto, ye bakenganga.

24. Bonso bwena ntini ia nkengi miamielo miakadila vuma biau: mu ntini yaeste, weste, node ye sude.

25. Mpangi zau zayambulwa bakundama mu mavata mau bana kwiza kwa yau lumbu kiansambodia nsambodia, bonso bwena ndandani ye kabu.

26. Kadi mu vumi ye minu bakuluntu baba baia batumbwa kwa nkengi miamielo. Yau i balevita kwandi. Yau bakenga bivinga ye vinga bialundulu mu nzo a Nzambi.

27. Mu fuku bakala kinzungidila ye nzo a Nzambi, kadi salu kiau i kiakenga, ye nsuka ka nsuka bana zibula mielo.

28. Bankaka mu yau bakenga wumbwa biobio bisadulwanga mu salu. Yau bakotisa bio, bu bakitangila bio, mboki bavaikisa bio, bu bakitangila bio diaka.

29. Bankaka mu yau batumbwa mu kenga wumbwa biankaka, wumbwa biankaka biabionsono biakinlongo, ye mpe mfumfuta zina zamfumfu ye vinia ye mazi ye biamfwitisila mwisi ye nzenzo miansunga.

30. Kansi bankaka mu bana bababakala babanganga bakubika mazi manzenzo miansunga.
2 Mose 30: 25.

31. Matitia, umosi mu balevita, nsemokono a kolaita Salumi, wakenga mampa mu vumi ye minu.

32. Bankaka mu bana bababakala babakehatita, mpangi zau, bakenga mampa mantala ye bana mo kubika mu lumingu ka lumingu.
3 Mose 24: 5 b.

33. Kansi bankaka i minyimbidi, bakuluntu banzo zamase malevita, bakala mu bivinga, ka basala salu biankaka ko, kadi mwini ye fuku basalanga kiau salu.

34. Baba i bakuluntu banzo zamase malevita, bakuluntu bonso bwena ndandani amasinsi; yau bakundama mu Yelusalemi.

35. Mu Ngiboni mwakundama se dia Ngiboni Yengueli, nkumbu ankazi andi Maka,
1 Lus. 8: 29 b.

36. mwan' andi wansemokono Abadoni ye mboki Suli, Kisi, Bali, Neli, Nadabi,

37. Ngedoli, Ayo, Sakalia ye Mikiloti.

38. Kansi Mikiloti wabuta Simami. Yau mpe va kimosi ye mpangi zau bakundama mu Yelusalemi vantadisi ampangi zau.

39. Neli wabuta Kisi, Kisi wabuta Sauli, ye Sauli wabuta Yonatani, Maliki-Sua, Abinadabi ye Esebali.
1 Sam. 14: 49 b.

40. Mwan' a Yonatani i Melibi-Bali, ye Melibi-Bali wabuta Mika.

41. Bana bababakala ba Mika i Pitoni, Meleki ye Tahalea.

42. Ahasi wabuta Yaela, Yaela wabuta Alemeti, Asamaveti ye Simili, ye Simili wabuta Mosa.

43. Mosa wabuta Binea. Mwan' andi i Lefaya; mwan' andi i Elasa; mwan' andi i Aseli.

44. Aseli wakala bana basambanu bababakala, nkumbu zau zazi: Asilikami, Bokulu, Isamaeli, Salia, Obadia ye Hanani. Baba i bana bababakala ba Aseli.

KAPU 10.

Mfwilu a Sauli ye bana bandi bababakala mu mvita ye bafilistea. Nzikulu au.

Kansi bafilistea banwanisa Isaeli; bababakala ba Isaeli bataba mu bafilistea ye babilama bafwa va mongo wa Ngiliboa.
1 Sam. 31: 1 b.

2. Bafilistea baluta zoma Sauli ye bana bandi, ye buna bafilistea bavonda Yonatani, Abinadabi ye Maliki-Sua, bana bababakala ba Sauli.

3. Kansi Sauli kibeni bu kayibumunwa, ye nsiki miaponza bu bambwila, wabwa mampamuka mu nsiki miaponza.

4. Sauli wavova kwa nati kiandi kialuazu: Vola sabala kiaku wanzokila kio, mpasi bankwa miamasutu baba ka bana kwiza kumpangila mvwezolo ko. Kansi nati kiandi kialuazu kazola bo ko, kadi watina beni. Buna Sauli kibeni wabonga sabala ye wakituba va ntandu akiau.

5. Kansi nati kiandi kiabiluazu bu kamona, vo Sauli fwidi, yandi mpe wakituba va sabala ye wafwa.

6. Buna Sauli ye bana bandi batatu bababakala bafwa, butu biandi biankaka biabionsono mpe; bafwa va kimosi.

7. Baisaelita babonsono mu ndimba bu bamona vo bataba, ye vo Sauli ye bana bandi bafwidi, basisa mbanza zau ye bataba, ye bafilistea bayiza natuki mu zau.

8. Lumbu kialanda bafilistea bayiza pedi bavondwa ye buna bamona Sauli

ye bana bandi kubabindalala bafwa va mongo a Ngiliboa.

9. Bampela ye banata ntu andi ye luazu biandi ye bafidisa ntumwa zamwangana mu nsi abafilistea ye basamuna nsamu wakiese kwa teki biau ye kwa bantu.

10. Batula luazu biandi mu nzo au abiteki, kansi konzongolo kiandi kiantu bamanika mu vwala dia Dangoni.

11. **B**abonsono ku Yabesi mu Ngiladi bu bawa mamonsono mavanga bafilistea kwa Sauli,

12. buna babakala babonsono balenda nwana bananguka ye babonga mvumbi za Sauli ye bana bandi ye batuala zo ku Yabesi; bazika visi biau kunsi antelebinta ku Yabesi ye bamina nsoki mu lumbu nsambodia.

13. **B**una Sauli wafwa, bu kadimbula minu kwa Mfumu, bu kalembwa keba mambu ma Mfumu, mpe bu kayuvula mpeve ye watomba yampila yoyo.
1 Sam. 15: 10 b. 28: 7 b.

14. Yandi katomba Mfumu ko, nkiangunu Mfumu wamvonda. Mboki yandi wavilula kitinu mu Davidi, mwan' a Isai.

KAPU 11.

Davidi i ntinu kwa Isaeli diadionsono. Yelusalemi diabakwa. Nsonokono amakesa ma Davidi.

Buna Isaeli diadionsono diakutakana kwa Davidi ku Hebeloni ye bavova :- Keti yeto i nsuni aku ye visi biaku. 2 Sam. 5: 1 b. 1 Lus. 12: 23 b.

2. Ntama beni, Sauli bu kakala ntinu, buna ngeye i ndieu watuadisa Isaeli. Kwa ngeye Mfumu, Nzambi aku, vovele: Ngeye una kala mvungi kwa bantu bami Isaeli; ngeye una kala dingizi kwa bantu bami Isaeli.
1 Sam. 13: 14. 18: 5 b. 19: 8.

3. Bangudi zabantu babonsono mu Isaeli bu baluaka kwa ntinu ku Hebeloni, Davidi wawawasa luwawanu ye yau kuna ku Hebeloni vantadisi a Mfumu; mboki bakusa Davidi kitinu kwa Isaeli, bonso bwakala mambu ma Mfumu mu Samueli. 1 Sam. 16: 13.

4. **D**avidi wayenda ye Isaeli diadionsono ku Yelusalemi, i Yebusi, kuna kwakala bayebusita basadidila kuna mu nsi.

5. Bisi Yebusi bavova kwa Davidi: Mwamu kulendi kota ko. Kansi Davidi wabaka nzo yasiamu ya Sioni, i mbanz' a Davidi.

6. Davidi wavova: Wonso una teka vonda nyebusita, yandi una kala mfumu ye ntuti. Buna Yoabi, mwan' a Seluya, wateka baluka ye wakala mfumu.

7. Mboki Davidi wakala kundu kiandi mu siamu kiamongo, i bila kibabikila kio mbanz' a Davidi.

8. Yandi watunga ntungulu zazungidila mbanza, tuka ku Milo ye mwamonsono kinzungidila; Yoabi wakubika ndambu yankaka yambanza.

9. Davidi walutila ye walutila mu ngolo, ye Mfumu Sebaoti wakala yandi.

10. **B**aba i yau balutidi mu makesa ma Davidi, bansadisa mu ngolo bonso ntinu va kimosi ye Isaeli diadionsono, mu kumvanga ntinu, bonso bwakala mambu ma Mfumu mu Isaeli.
2 Sam. 23: 8 b.

11. Yayi i nsonokono amakesa ma Davidi: Yasobami, mwan' ahakamonita, umosi mu yau balutidi mu makesa, i yandi wazungisa dionga diandi va ntandu ankama tatu zavondwa kiamakulu. 1 Lus. 27: 2.

12. Wanlandila i Elasali, mwan' a ahohita Dodo; yandi wakala umosi mu makesa matatu. 1 Lus. 27: 4.

13. Yandi wanama Davidi ku Pasi-Damimi, bafilistea bu bakutakana kuna ku mvita, ye kuna kwakala via diafuluka mu bali; bantu bataba mu bafilistea.

14. Buna batelama mu kati diavia ye batanina dio ye bavonda bafilistea; Mfumu wabanungisa ndungunu yayinene.

15. **N**tangu yankaka batatu mu makumatatu mababakala balutidi, bavioka va tadi kwa Davidi ku nluk' a Adulami, kabu diabafilistea bu diatua mu ndimb' a Lefaimi. 1 Sam. 22: 1.

16. Kansi buna Davidi wakala mu nzo yasiamu, buka kiabafilistea bu kiakala ku Bete-Lehemi.

17. Davidi wabaka ngunda ye wavova: Engwa, vo muntu zolele kundwika nlangu utukidi mu nto ya Bete-Lehemi ku mwelo wambanza!

18. Buna yau batatu batumpuka mu tua kiabafilistea, bateka nlangu mu nto ya Bete-Lehemi ku mwelo wambanza ye babonga ye banata wo kwa Davidi. Kansi Davidi kazola wo nwa ko, kansi watengula wo bonso nkailu andwa kwa Mfumu.

19. Kadi yandi wavova: Bika Nzambi kantatudila bo, vo ngina bo vanga! Kadi ngina nwa menga mababakala baba bakabukidi ntima mu mioyo

miau? Kadi mu nsisi zamioyo miau baneti wo vava. Kazola wo nwa ko. Yampila yoyo makesa momo matatu bavanga.

20. Abisai, mpangi a Yoabi, walutila batatu bankaka; lumbu kiankaka wadiengisa dionga diandi va ntandu ankama tatu zavondwa. Yandi wabaka nkumbu yayinene mu batatu bobo.

21. Yandi i una mu ntatu wowo waluta mu yindu, mpe mu bobo babole bankaka, ye yandi wakala ntuti au, kansi kadedakana ye batatu babana bantete ko.

22. Benaya, mwan' a Yoyada, i mwan' abakala diakikesa, diamavanga mamanene, watuka ku Kabaseli, yandi wavonda ba Alieli babole mu Moabi, ye i yandi wakulumuka mu lubulu mu lumbu kiamvula zampembe ye wavonda nkosi. 1 Lus. 27: 5 b.

23. Yandi wavonda mpe mwisi Ngipiti, bakala diayangama, mfwoko tanu mu ntela, ye mboki mwisi Ngipiti wasimba dionga mu koko kwandi diafwanana ye nti wambwangulu; kansi yandi wakulumuka kwa yandi ye nkawa andi. Yandi waziona dionga mu ngolo mu koko kwamwisi Ngipiti ye wambema mu diandi dionga.

24. Mampila yoyo Benaya, mwan' a Yoyada, wavanga. Yandi wabaka nkumbu yayinene mu makesa momo matatu.

25. Inga, walutila yindu mu makumatatu momo, kansi kadedakana ye batatu babana bantete ko. Davidi wantumba wantete mu bankwikizi bandi.

26. Makesa mangolo mankaka makala: Asaeli, mpangi a Yoabi; Elehanani, mwan' a Dodo, ku Bete-Lehemi; 2 Sam. 2: 18. 1 Lus. 27: 7 b.

27. halolita Samoti; mpelonita Helesi;

28. Ila, mwan' antekoita Ikesi; anatotita Abieseli;

29. husatita Sibekai; ahohita Ilai;

30. netofatita Malai; Heledi, mwan' anetofatita Bana;

31. Itai, mwan' a Libai, ku Ngiba mu kanda diabana ba Benyamini; mpilingatonita Benaya;

32. Hulai ku ndimba mia Ngasi; alabatita Abieli;

33. bahalumita Asamaveti; nsalabonita Eliabeba;

34. ngisonita Bene-Hasemi; Yonatani, mwan' a Sange, i halalita;

35. Ahiami, mwan' a Sakali, i halalita; Elifali, mwan' a Uli;

36. mekelatita Hefeli; mpelonita Ahia;

37. Heselo ku Kalemeli; Nalai, mwan' a Esebai;

38. Yoeli, mpangi a Natani; Mibihali, mwan' a Hangili;

39. amonita Seleki; mbelotita Nahalai, nati kialuazu bia Yoabi, mwan' a Seluya;

40. nyitilita Ila; nyitilita Ngalebi;

41. hetita Ulia; Sabadi, mwan' a Alai; 2 Sam. 11: 3, 6 b.

42. Adina, mwan' a Sisa, i nlubenita, nkuluntu umosi mu balubenita, ye va kimosi ye yandi makumatatu mankaka;

43. Hanani, mwan' a Maka, ye mitinita Yosafati;

44. astelatita Usia; Sama ye Yengueli, bana babababakala baaloelita Hotami;

45. Yediaeli, mwan' a Simili, ye mpangi andi Yoha, i ntisita;

46. Elieli Hamahavimi ye Yelibai ye Yosavia, bana babababakala ba Elenami, ye moabita Yitima;

47. vazimunina Elieli, Obedi, ye Yasieli Hamesobaya.

KAPU 12.

Nsonokono ayau baviluka kwa Davidi mu ntangu a Sauli. Ntalu abinwani biobio biayadisa Davidi kitinu ku Hebeloni.

Baba i yau bayiza kwa Davidi ku Sikilangi, bu kaswama mu Sauli, mwan' a Kisi; yau bakala mu makesa momo mansadisa mu mvita. 1 Sam. 27: 6.

2. Yau banata ponza ye bakala nduenga mu lakasa matadi ye sika toto biaponza mu koko kwalubakala ye kwalumoso. Nkong. 20: 16.

Mu butu biakanda dia Sauli, babenyaminita baba bayiza:

3. Ahieseli, ulutidi, ye Yoasi, bana babababakala bangibatita Hasema; Yesueli ye Peleti, bana babababakala ba Asamaveti; Belaka; anatotita Yehu;

4. ngibonita Yisimaya, umosi mu makumatatu mamakesa bakala ntu amakumatatu momo; Yelemia; Yahasieli; Yohanani; ngedelatita Yosabadi;

5. Elusai; Yelimoti; Balia; Semalia; halufita Sefatia;

6. bakolaita Elekana, Yisia, Asaleli, Yoeseli ye Yasobami;

7. Yoela ye Sebadia, bana babababakala ba Yelohami ku Ngedudi.

8. Mu bangadita bankaka basotuka

ye baviluka kwa Davidi mu siamu kiamongo mu nsi yankatu, babakala bakikesa, binwani biakala nduenga mu nwana, banata nkaku ye dionga; bamonika kikesa bonso zinkosi ye bakala ntinu zabambambi va miongo:
9. Eseli, ulutidi, Obadia, wanzole, Eliabi, wantatu,
10. Masamana, waia, Yelemia, wantanu,
11. Atai, wansambanu, Elieli, wansambodia,
12. Yohanani, wanani, Elesabadi, wavwa,
13. Yelemia, wakumi, Makabanai, wakumi ye mosi.
14. Yau batuka mu bana ba Ngadi, i ntuti zankangu; ulutidi ke mu yau, wayala nkama, kansi ulutidi mu nene, wayala funda.
15. Baba i yau basabuka Yodani mu ngonda yantete, bu diabukila mu masimu mau mamonsono, ye batinisa yau babonsono bakundama mu mindimba, mu ntini yaeste ye yaweste.
16. Mu bana ba Benyamini ye Yuda bankaka bayiza mpe kwa Davidi mu siamu kiamongo.
17. Buna Davidi wavaika kwa yau, ye wabula mbembo ye wavova kwa yau: Vo luizidi ye yenge kwa mono mu kunsadisa, buna ntim' ami ukubamene mu bundana ye yeno; kansi vo luizidi mu kungiekula kwa mbeni zami, nsoki bu ukondolo mu moko mami, buna bika Nzambi amase meto katala ye longidika.
18. Kansi Amasai, una walutila mu makumatatu momo, wamana vwikwa ngolo zampeve, yandi wavova: Tuena baku, Davidi, ye tukukundane, umwan' a Isai. Yenge, yenge kiakala yaku, yenge kiakala yau bakusadisanga, kadi Nzambi aku ukusadisanga mpe! Davidi wabatambula ye wabavana mbuka mu yau balutila mu kabu diandi diamazenzila.

Nkong. 6: 34. 2 Lus. 24: 20. Luk. 24: 49.

19. Mu Manase bankaka baviluka kwa Davidi, bu kananguka ye bafilistea mu nwanisa Sauli, mpeleko kabasadisa ko. Kadi mfumu zabafilistea bu bamana longasana, bansindika, bu bavova: diambu diadinene kwa ntu mieto, vo una viluka kwa mfumu andi Sauli.

1 Sam. 29: 4.

20. Buna bu kayenda ku Sikilangi, baba baviluka mu Manase kwa yandi: Adana, Yosabadi, Yediaeli, Mikaeli, Yosabadi, Elihu ye Siletai, bakuluntu bamasinsi mavuwa kwa Manase.
21. Yau basadisa Davidi kwa kabu diamazenzila, kadi buna bena bakala binwani biakikesa ye bakala ntuti zankangu. 1 Sam. 30: 15 b.
22. Kadi lumbu ka lumbu bankaka bayiza kwa Davidi mu kunsadisa, ye tua kiandi kiayika kiakinene bonso tua kia Nzambi.
23. Yayi i nsonokono antalu zabinwani bianata luazu biayiza kwa Davidi ku Hebeloni mu vilula kitinu kia Sauli mu yandi, bonso bwatuma Mfumu: 2 Sam. 5: 1 b. 1 Lus. 11: 1 b.
24. bana ba Yuda banata nkaku ye dionga, mafunda masambanu ye nkama nani, bena luazu biandwanina;
25. mu bana ba Simeoni binwani biakikesa, mafunda nsambodia ye nkama mosi;
26. mu bana ba Levi mafunda maia ye nkama sambanu;
27. mboki Yoyada, dingizi diasinsi dia Aloni, ye va kimosi ye yandi mafunda matatu ye nkama nsambodia;
28. mpe Sadoki, toko diakikesa, ye nzo ase diandi, makumole ye ntuti zole;
29. mu bana ba Benyamini butu biakanda dia Sauli, mafunda matatu, (kansi nate ye ntangu yina balutila ntalu mu yau bakwikama nadede ye nzo a Sauli;) 2 Sam. 3: 19.
30. mu bana ba Efalaimi makumole mamafunda ye nkama nani, binwani biakikesa, babakala bakumu mu nzo amase mau;
31. mu ndambu mosi akanda dia Manase kumi ye nani diamafunda mababakala babikwa nkumbu bayiza mu vanga Davidi ntinu;
32. mu bana ba Isakali babakala batoma zaya dimbu biantangu yina, bavisa bonso buna vanga Isaeli, nkama zole zabakuluntu va kimosi ye butu biau biabionsono biakanda bibayala;
33. mu Sebuluni babakala balenda nwana, bena luazu biabionsono biampila mu mpila biandwanina, makumatanu mamafunda, bakutakana mu ngikani;
34. mu Nafatali funda dimosi diantuti, ye va kimosi ye yau makumatatu ye mafunda nsambodia, banata nkaku ye madionga;
35. mu Badanita babakala bakubama ku mvita, makumole ye nani diamafunda ye nkama sambanu;
36. mu Aseli babakala balenda nwa-

na, bakubama ku mvita, makumaia mamafunda;

37. mu simu diankaka dia Yodani, mu balubenita, bangadita ye ndambu yankaka yakanda dia Manase, banata luazu biabionsono biampila mu mpila bifwanane mu nwanina; nkama mosi ye makumole mamafunda.

38. Binwani biobio biabionsono biakutakana mu nwana bayiza ku Hebeloni mu kinkwikizi kiantima mu yadisa Davidi ntinu kwa Isaeli diadionsono. Isaeli diankaka diadionsono mpe diayikana mu yadisa Davidi ntinu.

39. Bakala kuna kwa Davidi mu lumbu tatu ye badia ye banwa, kadi mpangi zau zakikubikila kiaba.

40. Yau bakala kundu kiamfinangani ye yau, nate ye ku Isakali, Sebuluni ye Nafatali, babanatina mpe biamvukila mu mbidi akunku va zimpunda, bakamela, mula ye zingombe, madia mamfumfuta, mampa mabana bakuyu ye mabana bavinia, vinia ye mazi, zingombe ye mameme, kadi kiese kiakala mu Isaeli.

KAPU 13.

Nkela ya Nzambi yakatulwa ku Kiliati-Yealimi ye yakotuswa mu nzo a Obed-Edomi.

Davidi wayuvula nduengoso kwa ntuti zamafunda ye zazinkama, ye madingizi mamonsono. 2 Sam. 6: 1 b.

2. Davidi wavova kwa bundu diadionsono dia Isaeli: Vo lumwenini bo vo mbote, ye vo diadi ditukidi kwa Mfumu, Nzambi eto, buna bika tuamwangisa ntumwa mwamonsono kwa bankaka mu mpangi zeto mu nsi zazonsono za Isaeli, ye mboki kwa banganga ye balevita mu mbanza zau ye kulu biazau, kidi bakutakana kwa yeto,

3. ye bika tuavilula nkela ya Nzambi eto kwa yeto, kadi mu ntangu a Sauli ka tuayuvula yo ko.

4. Bundu diadionsono diavutula, vo buna vangwa bobo, kadi luyengolo lolo luazolakana kwa bantu babonsono.

5. Buna Davidi wakutikisa Isaeli diadionsono tuka ku Siholi mu Ngipiti nate ye kukwendanga nzila ku Hamati, kidi nkela ya Nzambi yakatulwa ku Kiliati-Yealimi. Yos. 13: 3, 5.

6. Davidi wayenda ye Isaeli diadionsono ku Bala, ku Kiliati-Yealimi, diavwa Yuda, mu landisa nkela ya Nzambi, i Mfumu, i yandi uvwandanga va bakeluba, i bila kiatukila nkumbu ayau. Yos. 15: 9, 60.

7. Batula nkela ya Nzambi va kalu diamona ye bakatula yo mu nzo a Abinadabi; Usa ye Ayo bakokisa kalu. 1 Sam. 7: 1.

8. Davidi ye Isaeli diadionsono bayangalala vantadisi a Nzambi mu ngolo zazonsono, mu minkunga ye mu nsambi, pesalata, puka, simbala ye mpungi.

9. Kansi bu baluaka ku kianu kia Kidoni, Usa walambula koko mu simba nkela, kadi ngombe zata masakuba.

10. Buna nganzi za Mfumu zakwama kwa Usa, ye wambanda, bu kalambula koko kwandi mu nkela, ye wabilama wafwa kuna vantadisi a Nzambi. 4 Mose 4: 15, 19 b. 1 Lus. 15: 13.

11. Kansi Davidi wakala nganzi, Mfumu bu kakatwa kamunina Usa bobo, ye wabika vuma kiokio Pelesi-Usa,[1] bonso bukibikwanga nate ye bwabu.

12. Davidi wabwa wonga kwa Nzambi mu lumbu kina, bu kavova: Bwe ilenda kabuka ntima mu kukinatisina nkela ya Nzambi?

13. Nkiangunu Davidi kakotisa nkela kwa yandi mu mbanz' a Davidi ko, kansi wakotisa yo mu nzo angatita Obed-Edomi.

14. Mboki nkela ya Nzambi yalengila ku nzo a Obed-Edomi kuyatelama mu yandi nzo, mu ngonda tatu; kansi Mfumu wasakumuna nzo a Obed-Edomi ye biabionsono bikavwa.

KAPU 14.

Kikundi kia Hilami. Bakazi ye bana bababakala ba Davidi. Bafilistea banwanisa Isaeli, kansi babeduswa.

Hilami, ntinu ku Tilo, wafidisa ntumwa kwa Davidi ye nti miansedeli ye mboki ntungi miamatadi ye bisadi bianti, kidi bantungila nzo. 2 Sam. 5: 11 b.

2. Davidi wamona, vo Mfumu wansiamisa bonso ntinu kwa Isaeli; kadi wayambula kimfumu kiandi kiakala mbidi azangama mu diambu diabantu bandi Isaeli.

3. Davidi wakwela bakazi bankaka diaka mu Yelusalemi, Davidi wabuta bana bankaka bababakala ye babakento.

4. Zazi i nkumbu zabana bababakala bakatambula mu Yelusalemi: Samua, Sobabi, Natani, Solomo, 2 Sam. 5: 13 b. 1 Lus. 3: 5 b.

5. Yibihali, Elisua, Elepeleti,

6. Nonga, Nefengi, Yafia,

[1] mb. nkamunu a Usa.

7. Elisama, Beliada ye Elifeleti.
8. Kansi bafilistea bu bawa, vo Davi-
di wakuswa kitinu kwa Isaeli diadio-
nsono, babaluka buna bena mu tonta
baka Davidi. Davidi bu kawa bo, wa-
bakika. 2 Sam. 5: 17 b.
9. Bafilistea bu bakota mu ndimb' a
Lefaimi ye bayenda taningi muna,
10. buna Davidi wayuvula Nzambi:
Ngina baluka kwa bafilistea? Buna zo-
lele kubavana mu koko kwamie? Mfu-
mu wamvutudila: Nabaluki; nzolele
kubavana mu koko kwaku.
11. Babaluka ku Bali-Pelasimi, ye
kuna Davidi wababedisa. Buna Davi-
di wavova: Nzambi tumpukidi mu
ntantu miami mu koko kwami, bonso
butumpukanga nlangu. Mu diambu
diodio vuma kiabikwa nkumbu Bali-
Pelasimi. Yes. 28: 21.
12. Kuna basisa nzambi zau; Davidi
watuma, vo zina yokwa ku tia.
5 Mose 7: 5, 25.
13. Kansi bafilistea bayenda taningi
diaka mu ndimba. 2 Sam. 5: 22 b.
14. Davidi bu kayuvula Nzambi dia-
ka, Nzambi wamvutudila: Kuna kwe-
nda kubazoma ko; ubatatukila ye uba-
zungidila, mpasi wababwila bu utukidi
mu ntini yina yena nti miabaka.
15. Bu una wa nkindu miatambi ku
mbata zanti miabaka, buna ntumbu
kwenda nwani, kadi buna Nzambi vi-
tidi ku ntual' aku mu bedisa nkangu
abafilistea.
16. Davidi wavanga, bonso bwanka-
mba Nzambi; yau babedisa nkangu
abafilistea ye babazoma tuka ku Ngi-
boni nate ye ku Ngeseli. 2 Sam. 5: 25.
17. Kumu mu Davidi kiamwangana
mu nsi zazonsono, ye Mfumu wabwisa
wonga mu bantu babonsono mu yandi.

KAPU 15.

Nkela ya Nzambi yanatwa ku Yelusalemi bu bamana kubika biafwanana. Mikali wayina Davidi.

Yandi wakitungila nzo mu mbanz' a
Davidi; mboki wasola vuma kia-
nkela ya Nzambi ye watungila yo nzo
yakoto. 2 Sam. 6: 17. 1 Lus. 16: 1.
2. Mu ntangu yina Davidi wavova:
Ka bankaka ko kansi balevita kaka
bana nata nkela ya Nzambi; kadi Mfu-
mu wabasola mu nata nkela ya Nzambi
ye mu sala salu vantadisi andi ntangu
yikayimani. 4 Mose 4: 15.
3. Davidi wakutikisa Isaeli diadio-
nsono ku Yelusalemi mu nata nkela ya
Mfumu ku vuma kikasodila yo.
4. Davidi wayonzika bana ba Aloni
ye balevita va kimosi;
5. mu bana ba Kehati: Ulieli, nku-
luntu, ye mpangi zandi, nkama ye
makumole;
6. mu bana ba Melali: Asaya, nkulu-
ntu, ye mpangi zandi, nkama zole ye
makumole;
7. mu bana ba Ngelesomi: Yoeli, nku-
luntu, ye mpangi zandi, nkama ye ma-
kumatatu;
8. mu bana ba Elisafani: Semaya,
nkuluntu, ye mpangi zandi, nkama
zole;
9. mu bana ba Hebeloni: Elieli,
nkuluntu, ye mpangi zandi, lunani;
10. mu bana ba Usieli: Aminadabi,
nkuluntu, ye mpangi zandi, nkama ye
kumi ye zole.
11. Davidi watumisa nganga Sadoki
ye Abiatali va kimosi ye balevita Ulie-
li, Asaya, Yoeli, Semaya, Elieli ye
Aminadabi.
12. Yandi wavova kwa yau: Yeno
i bakuluntu bamase mabalevita.
Lukibiekeno nlongo va kimosi ye mpa-
ngi zeno, ye lunata nkela ya Mfumu,
Nzambi a Isaeli, ku vuma kiyasodila
yo. 2 Mose 19: 10.
13. Kadi bu lualembwa mo kala mu
ndata yantete, Mfumu, Nzambi eto,
watukamuna, bu tualembwa yuvula
makasonika. 2 Sam. 6: 6 b. 1 Lus. 13: 10 b.
14. Buna banganga ye balevita baki-
bieka nlongo mu landa nkela ya Mfumu,
Nzambi a Isaeli.
15. Bonso bwakamba Mose, bonso
bwakala mambu ma Mfumu, bana ba
Levi banata nkela ya Nzambi mu nti
miakunda va mavembo mau.
2 Mose 25: 14. 4 Mose 7: 9.
16. Davidi wavova kwa bakuluntu
mu balevita, vo bana tumisa mpangi
zau, minyimbidi, mu sadila nsambi
zangimbidila, pesalata, ye nsambi za-
nsinga, ye mu simbala bibana ningisa
mu sasula nkung' akiese.
17. Buna balevita batumisa Hema-
ni, mwan' a Yoeli, ye mu mpangi
zandi Asafi, mwan' a Belekia, ye mu
zandi zimpangi, bana ba Melali, Etani,
mwan' a Kusaya,
18. ye va kimosi ye yau mpangi zau
mu ndandani yanzole: Sakalia, Beni,
Yasieli, Semilamoti, Yehieli, Uni, Eli-
abi, Benaya, Maseya, Matitia, Elifalehu,
Mikineya, Obed-Edomi ye Yengieli,
nkengi miamielo;

19. diaka minyimbidi Hemani, Asafi ye Etani bana yimbidila simbala biansongo;

20. diaka Sakalia, Asieli, Semilamoti, Yehieli, Uni, Eliabi, Maseya ye Benaya, mu pesalata, kwa Alamoti;

21. diaka Matitia, Elifalehu, Mikineya, Obed-Edomi, Yengieli ye Asasia batuadisa ngimbudulu mu nsambi zansinga, kwa Seminiti;

22. diaka Kenania, ntuadisi abalevita mu ndatunu, walonga nata, kadi wazaya bo;

23. diaka Belekia ye Elekana, i nkengi miamielo ku nkela;

24. diaka Sebania, Yosafati, Netaneli, Amasai, Sakalia, Benaya ye Elieseli, i nganga zasika mpungi ku ntual' ankela ya Nzambi; vazimunina Obed-Edomi ye Yehia, nkengi miamielo ku nkela.

25. Buna Davidi ye bangudi zabantu mu Isaeli ye ntuti zamafunda bayenda landi nkela yaluwawanu lua Mfumu ku nzo a Obed-Edomi mu kiese kialunga.
2 Sam. 6: 12 b.

26. Nzambi bu kasadisa balevita banata nkela yaluwawanu lua Mfumu, bayoka ngombe nsambodia zambakala ye mameme nsambodia mambakala.

27. Buna Davidi wavwata yunga kialino kiabiza—ye balevita babonsono mpe banata nkela, ye minyimbidi ye Kenania watuadisa minyimbidi mu ndatunu—ye va ntandu akiau Davidi wavwata efode kialino.

28. Isaeli diadionsono dialanda nkela yaluwawanu lua Mfumu mu nsikulu alozi ye ntendani akulumenta, mu nsikulu azimpungi ye nsikulu asimbala, bu baningisa mpe pesalata ye nsambi zansinga.

29. Nkela yaluwawanu lua Mfumu bu yaluaka ku mbanz' a Davidi, Mikali, mwana wankento wa Sauli, watala va nela, ye bu kamona ntinu Davidi weti kina ye yangalala, wanyina mu ntim' andi.

KAPU 16.

Minkailu ye nkunga miansikulu, nkela bu yakotuswa mu Yelusalemi. Lusambulu va ntadisi ankela luasonguswa.

Bu bamana kotisa nkela ya Nzambi muna, batula yo mu nzo yakoto yatungila yo Davidi; mboki banata nkailu angioka ye wamatondo va zizi kia Nzambi. 2 Sam. 6: 17 b. 1 Lus. 15: 1.

2. Davidi bu kamana yoka nkailu angioka ye wamatondo, wasakumuna bantu mu nkumbu a Mfumu.
4 Mose 6: 23 b.

3. Yandi wakabila muntu muntu mu baisaelita babonsono, kwa babakala ye bakento, dimpa dimosi, buku kiambizi ye dimpa diabana bavinia.

4. Yandi watumba balevita bankaka mu sala salu vantadisi ankela ya Mfumu, vo bana sanisina, tonda ye sika Mfumu, Nzambi a Isaeli:

5. Asafi bonso ntuadisi, wanlandila i Sakalia, ye mboki Yengieli, Semilamoti, Yehieli, Matitia, Eliabi, Benaya, Obed-Edomi ye Yengieli mu nsikulu apesalata ye nsambi zansinga, Asafi bu kana sika simbala.

6. Kansi nganga Benaya ye Yahasieli bana telama ye mpungi zau ntangu zazonsono kuntadisi ankela yaluwawanu lua Nzambi.

7. Mu lumbu kina i ntumba yantete yatumba Davidi, vo bana tonda kwa Mfumu mu Asafi ye mpangi zandi bonso ebu:

8. Lutonda kwa Mfumu, lubombidila nkumbu andi, luzaikisa mavanga mandi mu bantu. Lumb. 105: 1 b. Yes. 14: 4.

9. Luyimbila mu nzitusu andi, lunsika, lumokina mangu biandi biabionsono.

10. Lukikemba mu diambu diankumbu andi yanlongo; batombanga Mfumu, bika bayangalala mu ntima.

11. Luyuvula Mfumu ye tulendo tuandi, lutomba zizi kiandi ntangu zazonsono.

12. Lubanzila mavanga mangitukulu makavanga, mangu biandi ye nkongodolo zanwa andi. 5 Mose 26: 8.

13. Beno i nkun' a Isaeli, i sielo kiandi, beno lubana ba Yakobi, bakiasolwa bandi.

14. Yandi i Mfumu, Nzambi eto; nkongodolo zandi zimwangananga va ntoto wawonsono.

15. Lubanzila luwawanu luandi mvu ya mvu, nate ye funda diambandu mu mambu makasikidikisa,

16. mu luwawanu lukawawasa ye Abalahami ye mu ndefi andi kwa Isaki.
1 Mose 15: 18. 17: 1 b. 22: 16 b. Luk. 1: 73 b.

17. Yandi wavangila bo nkondo kwa Yakobi, kwa Isaeli luwawanu lukalumani;

18. yandi wavova: Kwa ngeye nzolele vana nsi a Kanana, yau yina kala kunku kieno kiadifwa.
1 Mose 13: 15. 28: 13. 35: 12.

19. Buna luakala fikabu-kabu, luakala bafwafwa ye banzenza muna.

20. Bazenzila mu bantu ka bantu, mu kimfumu kimosi ye ku nsi yankaka.

21. Kayambula muntu ko kabavanga buma, yandi walongidika mintinu ndongi mu diambu diau :

1 Mose 12: 17. 20: 3, 7, 18.

22. Ka luvalakanani kuswa biami ko ye ka luvangani mbikudi miami buma ko.

23. Luyimbila mu nzitusu a Mfumu, lunsi zazonsono. Lukamba lumbu ka lumbu nsamu wakiese mu mpulusu andi. Lumb. 96: 1 b.

24. Lukamba nzitusu andi mu bangoi, mangu biandi mu bantu babonsono.

25. Kadi Mfumu wena waunene ye mbidi ansikulu, ye wena nsisi yilutidi nzambi zazonsono.

2 Mose 15: 11. Lumb. 86: 8.

26. Kadi nzambi zazonsono zabantu i biteki, kansi Mfumu i ndieu wavanga zulu.

27. Kimfumu ye nzitusu biena vantadisi azizi kiandi, tulendo ye yangalala mu kundu kiandi.

28. Luvana Mfumu, lumbandu zabantu, luvana Mfumu nzitusu ye tulendo ;

29. luvana Mfumu nzitusu ankumbu andi, lunata minkailu ye luiza va zizi kiandi, lusambila Mfumu mu mvwatu miankembo mianlongo ! Lumb. 29: 1 b.

30. Bika nsi zazonsono zazakama va zizi kiandi ; inga, lukongolo luantoto luena nakekete ye ka lunikukanga ko.

31. Bika zulu diakala kiese ye ntoto wayangalala, ye mu bangoi bika bavova: Mfumu i ntinu. Lumb. 97: 1.

32. Bika mbu wakumba ye biabionsono biena muna, bika nsi yayangalala ye biabionsono biena vana ;

Lumb. 98: 7 b.

33. inga, buna bika nti miamfinda miayimbila vantadisi a Mfumu, kadi wizidi mu kongudila ntoto.

34. Lutonda kwa Mfumu, kadi wena wambote, kadi nlemvo andi usikilanga mvu ya mvu,

Lumb. 106: 1. 107: 1. 118: 1. 136: 1.

35. ye luvova : Utuvulusa, u Nzambi ampulusu eto, utukutikisa ye ututanina mu bangoi, kidi tuasika nkumbu aku yanlongo ye kukikemba mu diambu diansikulu aku ! Lumb. 106: 47 b.

36. Bika Mfumu, Nzambi a Isaeli, kasikwa mu ntangu yikayimani mu ka ntangu yikayimani. Bantu babonsono bavova Ameni ye basika Mfumu.

Lumb. 41: 13. 72: 18.

37. Vana vantadisi ankela yaluwawanu lua Mfumu kayekula kwa Asafi ye mpangi zandi mu sala salu vantadisi ankela ntangu zazonsono, lumbu ye biandi salu.

38. Kansi Obed-Edomi ye mpangi zau bakala makumasambanu ye nani ; Obed-Edomi, mwan' a Yedutuni, ye Hosa wabavanga nkengi miamielo.

39. Yandi wasisa nganga Sadoki ye mpangi zandi, i banganga, vantadisi avwala diakoto dia Mfumu va vuma kianangama ku Ngiboni,

1 Nt. 3: 4. 1 Lus. 21: 29. 2 Lus. 1: 3.

40. kidi bayokila Mfumu nkailu miangioka ntangu zazonsono va salu diangiokila, nsuka ye nkokila, ye mu vanga mamonsono masonukwa mu mina mia Mfumu, i mina mikavana kwa Isaeli ; 2 Mose 29: 38 b. 4 Mose 28: 3 b.

41. va kimosi ye yau Hemani ye Yedutuni ye basolwa bankaka babikwa nkumbu, kidi batonda kwa Mfumu, mu diambu dianlemvo andi usikilanga mvu ya mvu.

42. Va kimosi ye yau Hemani ye Yedutuni batambula zimpungi ye simbala kwa yau bana sika, ye mpe nsambi zankaka zangimbidila zivwilu mu nsambudulu. Yandi wavanga bana bababakala ba Yedutuni nkengi miamielo.

43. Mboki bantu babonsono bavutuka ku nzo zau muntu muntu ku yandi ; kansi Davidi wavutuka mu vana malembe kwa bisi nzo andi. 2 Sam. 6: 20.

KAPU 17.

Davidi wazola tungila Mfumu nzo, kansi Mfumu wazaikisa, vo Mfumu una tungila Davidi nzo. Matondo ye nsambulu bia Davidi.

Davidi bu kavwanda mu nzo andi, wavova kwa mbikudi Natani : Tala, mono ikalanga mu nzo ansedeli, kansi nkela yaluwawanu lua Mfumu kunsi anlele mianzo yakoto.

2 Sam. 7: 1 b.

2. Natani wavova kwa Davidi : Vanga mamonsono mena mu ntim' aku ; kadi Nzambi wena yaku.

3. Kansi mu fuku mambu ma Nzambi mayiza kwa Natani ; yandi wavova ;

4. Wenda wakamba sielo kiami Davidi : Mfumu vovele ebu : Ngeye kuna kuntungila nzo yingina kala ko.

5. Keti kiakedi kundu mu nzo ko kasi ye lumbu kina kiyatuadisa Isaeli kwaku, nate ye lumbu kiaki, kansi ndatukini mu nzo yakoto, ye mu vwala diakoto, ndatuka ka ndatuka.
6. Buna nki antangu mpovele diambu, konso kunzietele, mu Isaeli diadionsono, kwa umosi mu nkongudidi mia Isaeli uyavengi mvungi kwa bantu bami, ye mpovele: Mu nkiama ka luantungidi nzo ansedeli ko?
7. Bwabu una vova ebu kwa sielo kiami Davidi: Ebu buvovele Mfumu Sebaoti: Mono ikatudi mu kulu muwanama mameme, kidi wakala dingizi kwa bantu bami Isaeli.
1 Sam. 16: 11 b. 2 Sam. 5: 2. Lumb. 78: 70 b.
8. Mono yakedi yaku mu nzila zaku zazonsono, ye yafukisi ntantu miaku miamionsono mu ngeye; mono ivengi nkumbu, bonso nkumbu abankwa miaminene va ntoto.
9. Mono nkubikidi mbuka kwa bantu bami Isaeli ye ibatuikidi, kidi bakala kundu vana ye lembwa vutuka pamunwa, ye bana bababakala bakiadimbuka ka bana vutuka kubabunga ko bonso mu nsi nkulu ye kasi ye ntangu yina,
10. yiyatumba minkongudidi kwa bantu bami Isaeli; mono yalemvole ntantu miaku miamionsono. Bwabu ikembi, vo Mfumu una kutungila nzo.
11. Kadi buna vangwa, ntangu aku bu yimeni ye una kwenda kwa mase maku, mono ngina kuvingisila ye zangula nkun' aku, umosi mu bana baku bababakala; ngina siamisa kitinu kiandi.
12. Yandi una kuntungila nzo, ye ngina siamisa kiandu kiandi ntangu yikayimani.
1 Nt. 5: 5. 6: 1. 1 Lus. 28: 6 b. Lumb. 89: 4 b. 132: 13.
13. Mono ngina kala sandi, ye yandi una kala mwan' ami; nlemvo ami kina wo kumvengudila ko, bonso buyavengula wo mu ndieu wakutekidila.
Lumb. 89: 27. Eb. 1: 5.
14. Ngina kuntundisa mu nzo ami ye mu kimfumu kiami ntangu yikayimani, ye kiandu kiandi kina sikalala ntangu yikayimani. Luk. 1: 32 b.
15. Nadede bonso bwakala mambu momo ye mona-meso momo, Natani wavova kwa Davidi.
16. Buna ntinu Davidi wayiza vwandi va zizi kia Mfumu ye wavova: Mono i nani, Mfumu Nzambi, ye nzo ami i nki, bu untuedi bwabu?
17. Mwanki bobo bumonekene bwabuke kwa ngeye, u Nzambi; ngeye vovele mu nzo asielo kiaku mu momo mena nseke mu ntangu zina kwiza. Inga, ngeye untedi mu kimuntu, mu kunzangula, Mfumu Nzambi.
18. Davidi nki kana vutuka vova kwa ngeye mu nzitusu uusongele kwa sielo kiaku? Keti zaidi sielo kiaku.
19. Mfumu, mu diambu diasielo kiaku ye bonso bwena ntim' aku, ngeye vengi mama mamonsono mamanene ye zaikisi mambu mama mamonsono mamanene.
20. Mfumu, ukufwanane kwankatu, ye ka kwenani Nzambi yankaka ye ngeye ko, bonso bwena mamonsono matuwilu mu matu meto.
5 Mose 3: 24. 4: 32 b. 1 Nt. 8: 23. Lumb. 86: 8. Yes. 37: 16. Dan. 3: 29. Hos. 13: 4.
21. Kwe kwena kanda diabantu va ntoto difwanane ye bantu baku Isaeli, diayenda kula Nzambi kibeni mu kala bantu bandi—mu diambu diakukivangila nkumbu yayinene ye yansisi, bu wakuba bangoi mu bantu baku bawakula mu Ngipiti? 5 Mose 4: 7 b.
22. Ngeye wavengi bantu baku Isaeli mu kala bantu baku ntangu yikayimani, ye ngeye, Mfumu, weka Nzambi au.
23. Buna bika, Mfumu, momo mauvovele mu sielo kiaku ye mu nzo andi masikalala ntangu yikayimani; vanga, bonso buuvovele.
24. Buna nkumbu aku yina banzulwa yasikalala ye yina kala yayinene ntangu yikayimani, bu bana vova: Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli, i Nzambi kwa Isaeli. Buna nzo asielo kiaku Davidi yina sikila vantadisi aku.
25. Kadi ngeye, Nzambi ami, zaikisi sielo kiaku, vo una kuntungila nzo; i diau sielo kiaku kikabukidi ntima mu sambila vantadisi aku.
26. Bwabu, Mfumu, ngeye i Nzambi; bu usididi sielo kiaku momo mabiza,
27. buna buzolakene kwa ngeye mu sakumuna nzo asielo kiaku, kidi yasikila ntangu yikayimani vantadisi aku. Kadi yiusakumunanga, Mfumu, yisakumunwa mu ntangu yikayimani.

KAPU 18.

Ndunguna za Davidi ye bintani biandi. Luyadulu luandi ye bakuluntu bangiadulu andi.

Ntama yavioka mboki Davidi wabedisa bafilistea ye wabalemvula. Buna wabaka Ngati ye vuma biantumamana mu moko mabafilistea.
2 Sam. 8: 1 b.

2. Yandi wabedisa mpe bamoabita. Buna bamoabita bayika sielo bia Davidi ye bannatina minkailu. 4 Mose 24: 17.

3. Davidi wabedisa mpe Hadaleseli, ntinu ku Soba, ku Hamati, bu kayenda siamisa lulendo luandi ku nzadi a Eufalata.

4. Va kimosi ye funda diamakalu Davidi wabaka mu bantu bandi mafunda nsambodia mantentami ye makumole mamafunda mabantu bakimalu; Davidi wazengisa mianzi miamalu mabakavalu bamakalu, kansi ka mu nkama mosi abakavalu ko bakasimba.

Yos 11: 6, 9.

5. Baalamita ku Damasko bu bayiza mu sadisa Hadaleseli, ntinu ku Soba, Davidi wavonda mu yau makumole ye mafunda mole mababakala.

6. Davidi watula binwani ku Alami-Dalameseki; baalamita bayika sielo bia Davidi ye bannatina minkailu. Mfumu wanungisa Davidi, konso kukayenda.

7. Davidi wabonga nkaku zawola zanata sielo bia Hadaleseli, ye wanata zo ku Yelusalemi.

8. Mu mbanza za Hadaleseli, i Tibihati ye Kuni, Davidi wakatula nsongo mu mbidi akunku; mboki Solomo wavangila yo mbu wansongo, bitungwa ye wumbwa biansongo. 1 Nt. 7: 15, 28, 45.

9. Tou, ntinu ku Hamati bu kawa, vo Davidi wabedisa nkangu wawonsono wa Hadaleseli, ntinu ku Soba,

10. buna wafidisa mwan' andi Hadolami kwa ntinu Davidi mu kunyuvula malembe ye kunzodila vila, bu kanwanisa Hadaleseli ye wambedisa; kadi Hadaleseli wanwanisanga Tou ntangu ka ntangu. Yandi wafidisa mpe wumbwa biampila zazonsono biawola, biapalata ye biansongo.

11. Biau mpe ntinu Davidi wabieka nlongo kwa Mfumu, bonso bukavanga mu palata ye wola bikakatula mu bantu bankaka babonsono: mu baedomita, bamoabita, bana ba Amoni, bafilistea ye baamalekita.

12. Abisai, mwan' a Seluya, wavonda baedomita mu ndimb' a Mungwa, kumi ye nani diamafunda mabantu.

Lumb. 60.

13. Yandi watula binwani mu Edomi; baedomita babonsono bayika sielo bia Davidi. Mfumu wanungisa Davidi, konso kukayenda.

4 Mose 24: 18. 2 Nt. 8: 20 b.

14. Davidi wayala Isaeli diadionsono; yandi wasadila mina ye nsiku mu bantu bandi babonsono.

15. Yoabi, mwan' a Seluya, wayala nkangu abinwani, ye Yosafati, mwan' a Ahiludi, wakala nkongudidi.

2 Sam. 20: 23 b.

16. Sadoki, mwan' a Ahitubi, ye Abimeleki, mwan' a Abiatali, bakala banganga, ye Savasa wakala nsoniki.

17. Benaya, mwan' a Yoyada, wayala bakeletita ye bapeletita; kansi bana bababakala ba Davidi balutila kimfumu va lueka luantinu. 1 Nt. 1: 38.

KAPU 19.

Bana ba Amoni batiaka ntumwa za Davidi. Davidi wababedisa ye baalamita, i ndala zau.

Mboki bwakala, vo Nahasi, ntinu abana ba Amoni, wafwa, ye mwan' andi wamvingana kitinu. 2 Sam. 10: 1 b.

2. Buna Davidi wavova: Mono nzolele songa kikundi kwa Hanuni, mwan' a Nahasi, sandi bu kansonga kikundi. Davidi wafidisa ntumwa mu kumbomba mu kiadi kiandi mu widi sandi. Buna sielo bia Davidi baluaka ku nsi abana ba Amoni, kwa Hanuni, mu kumbomba.

3. Buna madingizi mabana ba Amoni bavova kwa Hanuni: Weti banze, vo Davidi zolele kusonga, vo uzitisanga saku, bu kafidisi mimbombi kwa ngeye? Ve, mu zaya ye bunga ye neka nsi sielo biandi bizidi kwa ngeye.

4. Buna Hanuni wabonga sielo bia Davidi ye wabatebisa ye wabukusa mvwatu miau mu kati, nate ye mataku, ye wabasindika.

5. Bu bayenda samunina Davidi, bonso bwavangwa babakala, buna wafidisa ntumwa mu kubakika, kadi babakala batiakwa beni. Ntinu watuma: Lulengila ku Yeliko, nate ye ngievo zeno zina mena, ye mboki luvutuka.

6. Bana ba Amoni bu bamona, vo bakivanga kiabelwa kwa Davidi, Hanuni ye bana ba Amoni bafidisa funda diatalenta biapalata mu sompa makalu ye ntentami kwa Alami-Nahalaimi, ku Alami-Maka ye ku Soba.

7. Basompa makumatatu ye mafunda mole mamakalu ye ntinu ku Maka ye bantu bandi; yau bayiza tua kuntadisi a Medeba. Bana ba Amoni bakutakana mpe ye basisa mbanza zau ye bayiza nwana.

8. Davidi bu kawa bo, wafidisa Yoabi ye nkangu wawonsono, i binwani bialongwa.

9. Bana ba Amoni bavaika ye bakubama mu nwana ku nkotolo ambanza; kansi ntinu miomio miayiza kuna, bakubama yau kibeni va kanga.

10. Yoabi bu kamona, vo wabaka mintantu ku ntual' andi ye ku nim' andi, buna wasola mu binwani biasolwa bia Isaeli diadionsono ye wakubama kwa baalamita.

11. Kansi bantu bankaka kayekula kwa mpangi andi Abisai, yau bakubama kwa bana ba Amoni.

12. Yandi wavova: Vo baalamita bana kundutila ngolo, buna una kwiza kunsadisa; vo bana ba Amoni bana kulutila ngolo, buna nzolele kusadisa.

13. Kala bwabu kibakala kiabiza; inga, bika tuasonga kibakala mu mvita mu bantu beto ye mu mbanza za Nzambi eto. Mboki bika Mfumu kavanga, bonso bukazolele.

14. Mboki Yoabi wananguka ye bantu bandi mu nwanisa baalamita, ye batabа mu yandi.

15. Kansi bana ba Amoni bu bamona, vo baalamita bataba, yau mpe bataba mu mpangi andi Abisai ye bakota mu mbanza. Buna Yoabi wayenda ku Yelusalemi.

16. Baalamita bu bamona, vo babeduswa kwa Isaeli, bafidisa ntumwa, vo baalamita bakalanga mu simu diankaka dianzadi bana vaika, bana tuaduswa kwa Sofaki, ntuti ankangu a Hadaleseli. 2 Sam. 10: 15.

17. Davidi bu kasamununwa bo, wakutikisa Isaeli diadionsono ye wasabuka Yodani, ye bu kaluaka kwa yau, wakubama mu nkubumunu amvita kwa yau. Davidi bu kakubama mu nwana ye baalamita, buna yau bannwanisa.

18. Kansi baalamita bataba mu Isaeli, ye Davidi wavonda mu baalamita binwani mu mafunda nsambodia mamakalu, mpe makumaia mamafunda mabantu bakimalu, wavonda mpe ntuti ankangu Sofaki.

19. Sielo bia Hadaleseli bu bamona vo babeduswa kwa baisaelita, bawawasa yenge ye Davidi ye bayika sielo biandi. Baalamita ka bavutuka zola sadisa bana ba Amoni ko.

KAPU 20.

Laba diakakululwa ye diabakwa. Mvita ye bafilistea.

Mvu walanda mu ntangu yina yayenda mintinu ku nwana, Yoabi wayenda ye nkangu abinwani ye watana nsi abana ba Amoni ye wayiza kakalala Laba; kansi Davidi wasala mu Yelusalemi. Yoabi wabaka Laba ye wabunga dio. 2 Sam. 11: 1. 12: 26 b.

2. Davidi wakatula koloa kiantinu au va ntu andi; kiau kiateza talenta kimosi kiawola, ye mu kiau mwanamunukwa tadi diantalu; kiau kiatulwa va ntu a Davidi. Yandi wavaikisa bintani mu mbanza mu mbidi akunku.

3. Yandi wavaikisa bantu muna ye wabakwaka mu mangwengwe ye makalu mantutila masengwa ye biubi biasengwa. Bobo Davidi wavanga kwa mbanza zazonsono zabana ba Amoni. Mboki Davidi wavutuka ku Yelusalemi ye bantu babonsono.

4. Mboki mvita yabwa ye bafilistea ku Ngeseli; buna husatita Sibekai wavonda Sipai, umosi mu bana basinsi babalefaita; buna balemvulwa.
2 Sam. 21: 18. 1 Lus. 11: 29. 27: 11.

5. Mvita yabwa diaka ye bafilistea; buna Elehanani, mwan' a Yaili wavonda Lami, mpangi angatita Ngoliati, wakala ye dionga diakala mva ufwanane ye nti wambwangila.
1 Sam. 17: 7. 2 Sam. 21: 19.

6. Mvita yabwa diaka ku Ngati. Kuna kwakala bakala diayangama, wakala nlembo nsambanu miamoko ye nlembo nsambanu miatambi, va kimosi makumole ye ia, yandi mpe mwan' asinsi wa Lafa. 2 Sam. 21: 20 b.

7. Yandi watiaka Isaeli; buna wavondwa kwa Yonatani, mwan' a Sima, mpangi a Davidi.

8. Yau i bana basinsi ba Lafa ku Ngati; yau babilama mu moko ma Davidi ye sielo biandi. 2 Sam. 21: 22.

KAPU 21.

Bantu batangwa. Vunga. Disalu va kianu kia Olonani. Ngiokolo aminkailu kuna.

Kansi Satana wanangumukina Isaeli ye wakwikisa Davidi mu tanga Isaeli. 2 Sam. 24: 1 b.

2. Buna Davidi wavova kwa Yoabi ye kwa ntuti zankaka zabantu: Luenda luatanga Isaeli tuka ku Beli-Seba nate ye ku Dani ye lunkamba bo, kidi yazaya bakwa bena.

3. Yoabi wavutula: Bika Mfumu kakudikila mu niekisa bantu bandi nkama nkama. Kadi mfumu ami, i ntinu, ka bena kwau buna bena sielo biamfumu ami koe? Buna mu nkiama mfumu ami lombele bwampila yoyo? Mu nkiama Isaeli una bo bakila bila?

4. Kansi mwanki ntumunu antinu yatunguka mu Yoabi. Nkiangunu Yoabi wayenda ye wazieta mwamonsono mu Isaeli diadionsono ye mboki wavutuka ku Yelusalemi.

5. Yoabi wakamba Davidi ntalu yamvimba yasonga ntangulu abantu: mu Isaeli mwakala va kimosi kumi ye nkama mosi amafunda mababakala bena sabala, mu Yuda mwakala nkama ia ye lusambodia luamafunda mababakala bena sabala.

6. Kansi katanga Levi ye Benyamini va kimosi ye bankaka ko, kadi mambu mantinu makala nkankumusu kwa Yoabi. 1 Lus. 27: 24.

7. Nzambi wamwena bo bwambi ye wabanda Isaeli.

8. Buna Davidi wavova kwa Nzambi: Mono mpolele masumu mamanene, bu mpengi diodio, kansi yambudila bwabu lufuma luasielo kiaku, kadi mpengi buzengi beni.

9. Kansi Mfumu wavova kwa Ngadi, moni ameso a Davidi, ye wavova:

10. Wenda wavova kwa Davidi ye kamba: Ebu buvovele Mfumu: Mambu matatu itudidi, nakisodila dimosi mu mau, dionso diuzolele, vo ngina vanga.

11. Buna Ngadi wayiza kwa Davidi ye wankamba: Ebu buvovele Mfumu: Bonga dionso diuzolele:

12. Kani malema mu mvu ntatu vo mbungulu mu ngonda tatu mu mbwilulu ambeni zaku, ye una lembana taba mu sabala biantantu miaku, vo sabala kia Mfumu ye vunga mu nsi mu lumbu tatu, mpofi a Mfumu bu kana mwangisa mbungulu mu nsi yayonsono ya Isaeli. Tala bwabu yonso mvutulu yingina vutula kwa yandi umfidisi.

13. Davidi wavutula kwa Ngadi: Mono ngiena wasukama. Kansi buna ungiambula yabwa mu koko kwa Mfumu, kadi kiwuntu kiandi kiena kiakinene beni, mu koko kwamuntu kizolele bwa ko.

14. Buna Mfumu wayambula vunga kiza mu Isaeli, ye mu Isaeli lusambodia luamafunda mababakala babilama.

15. Nzambi wafidisa mpofi ku Yelusalemi, kidi kabunga dio. Kansi bu kamwangisa mbungulu, Mfumu watala bo ye wanionguluka yambi yoyo ye wavova kwa mpofi, i mbungi: Bulungidi; vutula koko kwaku bwabu. Buna mpofi a Mfumu yatelama va kianu kia Olonani, i nyebusita.

16. Davidi bu kasendula meso mandi ye wamona mpofi a Mfumu yitelamene va kati ye ntoto ye zulu ye sabala kiavolwa mu koko kwandi kialambuka va ntandu a Yelusalemi, buna Davidi ye bangudi zabantu bafukwa mvwatu miafwidi, bafukama va zizi biau.

17. Davidi wavova kwa Nzambi: I mono ntumini mu tanga bantu. Keti i mono mpolele masumu ye mpengi mena mambi; kansi baba, kamba diami, nki bavengi? Mfumu, Nzambi ami, bika koko kwaku kwatadisa kwa mono ye butu biami, kansi ka kwa bantu baku ko, vo yau bana bafukwa.

18. Kansi mpofi a Mfumu watuma Ngadi mu vova kwa Davidi, vo Davidi una kwenda tedimisa disalu kwa Mfumu mu kianu kia Olonani, i nyebusita.

19. Davidi wayenda mu diambu diamambu makamba Ngadi mu nkumbu a Mfumu.

20. Olonani bu kasampuka manima, wamona mpofi, ye bana bandi baia bababakala bakala yandi baswama; kansi Olonani wakala tutanga mbongo.

21. Davidi waluaka kwa Olonani. Olonani bu katala, wamona Davidi, buna wavaika mu kianu ye wafukama va ntoto va zizi kiandi kwa Davidi.

22. Davidi wavova kwa Olonani: Umpana vuma kiokio kiena kianu, mpasi yatungila Mfumu disalu vana. Umpana kio mu mfutu walunga, kidi mbafukulu yalembwa mu bantu.

23. Buna Olonani wavova kwa Davidi: Bonga kio, ye mfumu ami, i ntinu, kavanga bukazolele. Tala, vava iveni zingombe mu nkailu angioka ye kalu diantutila bonso nkuni ye witi mu nkailu andia; biabionsono mpeni.

24. Kansi ntinu Davidi wavova kwa Olonani: Ve, mono nzolele bio sumba mu mfutu walunga, kadi kizolele bonga biuvwidi ye vana kwa Mfumu ko ye yoka nkailu angioka untambudi mu ka lekwa ko.

25. Buna Davidi wavana Olonani mu vuma kina nkama sambanu zasekeli biawola mu tezo kialunga.

26. Davidi watungila Mfumu disalu kuna ye wayoka nkailu angioka ye wamatondo. Yandi wabokila kwa Mfumu, ye wantambudila mu tia tuatuka ku zulu va salu diangiokila.
3 Mose 9: 24. 1 Nt. 18: 38.

27. Mfumu wavova kwa mpofi, vo una vutula sabala kiandi mu kimpata.

28. Mu ntangu yina Davidi bu kamona, vo Mfumu wawa lusambulu

luandi mu kianu kia Olonani, i nyebusita, wayoka minkailu kuna.
29. Kansi vwala diakoto dia Mfumu diavangisa Mose mu nsi yankatu ye salu diangiokila biakala ntangu yina mu vuma kianangama ku Ngiboni.
1 Lus. 16: 39.
30. Kansi Davidi kakabuka ntima ko mu kwenda kuna mu tomba Nzambi; i bobo kapamukina sabala kiampofi a Mfumu.

KAPU 22.

Davidi wabadika kubika lekwa biantungila vwala.

Davidi wavova: Vava vana telama nzo a Mfumu Nzambi, ye vava salu diankailu miangiokila mia Isaeli.
2. Davidi watuma, vo bana yonzika banzenza bena mu nsi a Isaeli; yandi wasadisa bisadi bana bamvuna matadi mantungila nzo a Nzambi. 2 Lus. 2: 17 b.
3. Davidi wabaka sengwa mu mbidi akunku mu kala nsonso zamavitu mamielo ye minkangi ye mpe nsongo mu mbidi akunku beni vo yalembunwa tezwa zitu,
4. ye nti miansedeli mu kunku kialembukunwa ntalu, kadi bisi Sidoni ye Tilo batuala nti miansedeli mu kunku kiakinene kwa Davidi.
5. Kadi Davidi wabanza: Mwan' ami Solomo wena wantwenia ye wanienia, kansi nzo yina tungwa kwa Mfumu yina vangwa mbidi anene beni, mpasi yenda kumu ye sikwa mu nsi zazonsono; nkiangunu nzolele kuntombila biayudukwa. Davidi wabaka biayudukwa mu mbidi akunku, bu kakifwila ko. 1 Lus. 29: 1.
6. Yandi watumisa mwan' andi Solomo ye wankamba katunga nzo kwa Mfumu, Nzambi a Isaeli.
7. Davidi wavova kwa mwan' andi Solomo: Mono kibeni yabenzi mu ntima mu tunga nzo kwa nkumbu a Mfumu, Nzambi ami.
2 Sam. 7: 2 b. 1 Lus. 17: 1 b.
8. Kansi mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova: Ngeye watengole menga mu mbidi akunku ye wanwanisi mvita zazinene; kuna tungila nkumbu ami nzo ko, bu watengole menga momo mamingi va ntoto va meso mami. 1 Nt. 5: 3. 1 Lus. 28: 3.
9. Tala, ngeye una butulwa mwana wabakala; yandi una kala muntu wayenge, ye ngina yambula kakala yenge ye ntantu miandi miamionsono mu tueka tuatonsono; kadi Solomo[1] i nkumbu andi yikana kala, yenge ye luvovomo ngina yambula biakunda mu Isaeli mu lumbu biandi.
10. Yandi una tungila nkumbu ami nzo; yandi una kala mwan' ami, ye mono ngina kala sandi. Ngina siamisa kiandu kiandi kiakitinu mu Isaeli ntangu yikayimani.
2 Sam. 7: 13 b. 1 Nt. 5: 5. 1 Lus. 17: 11 b. Lumb. 89: 26. Eb. 1: 5.
11. Nkiangunu bika Mfumu kakala yaku, mwan' ami; bika wakala vila ye tunga nzo a Mfumu, Nzambi aku, bonso bukavovele mu ngeye.
12. Bika kaka Mfumu kakuvana nduenga ye nduka, bu kana kuvwandisa bonso nyadi mu Isaeli, ye kusadisa mu keba mina mia Mfumu, Nzambi aku.
13. Buna ngeye una kala vila, vo una keba ye nama nkondo ye nsiku miakamba Mfumu kwa Mose mu tuika mio Isaeli. Kala kibakala ye kondwa bunkuta; kutinani ko ye kufibalani ntima ko!
5 Mose 31: 7 b. Yos. 1: 7. 1 Nt. 2: 2 b. 1 Lus. 28: 20.
14. Tala, mpeleko nzungu zami, mono mbeki mu diambu dianzo a Mfumu nkama mosi atalenta biawola ye funda diamafunda matalenta biapalata, mboki nsongo ye sengwa bivitidi bina bilenda tezwa, kadi bobo bienina mu mbidi antalu; minti ye matadi mbeki mpe, ye biankaka una tomba ngeye kibeni.
1 Lus. 29: 2.
15. Bisadi biena mpe mbidi antalu, nkete zabisalu, nteti amatadi ye bisadi bianti ye mboki bantu bampila mu mpila bena nzailu mu salu biankaka biabionsono biampila mu mpila.
16. Wola, palata, nsongo ye sengwa ka bilendi tangakana ko. Nanguka kwaku, badika salu kiokio, ye Mfumu kakala yaku!
17. Mboki Davidi wakamba madingizi mamonsono ma Isaeli mu sadisa mwan' andi Solomo, bu kavova:
18. Mfumu, Nzambi eno, keti wena yeno ye wayambudi luakala luvuvumu mu tueka tuatonsono; kadi waveni bisi nsi mu koko kwami, ye nsi yeti yalwa kwa Mfumu ye bantu bandi.
1 Lus. 23: 25.
19. Nkiangunu luvana bwabu ntima mieno ye miela mieno mu tomba Mfumu, Nzambi eno; lunanguka luatunga kinlongo kia Mfumu Nzambi, kidi

[1] nb. yenge.

nkela yaluwawanu lua Mfumu ye lekwa biankaka bivwilu mu kinlongo kia Nzambi biakotuswa mu nzo yoyo yina tungulwa nkumbu a Mfumu.

KAPU 23.

Ntalu abalevita ye nkabulu au ye salu biau.

Davidi bu kanuna ye wayukuta vumuna, wavanga mwan' andi Solomo ntinu kwa Isaeli. 1 Nt. 1: 13, 33 b.

2. Yandi wakutikisa madingizi mamonsono ma Isaeli, ye mpe banganga ye balevita.

3. Balevita batangwa, i yau bakala makumatatu mamvu vo baviokele mo; ntalu au, babakala babonsono, yakala makumatatu ye nani diamafunda.

4. Yandi wavova: Mu yau makumole ye mafunda maia mana sadisa salu bianzo a Mfumu ye mafunda masambanu mana kala minkengi ye minkongudidi; 5 Mose 16: 18.

5. mafunda maia mana kala nkengi miamielo ye mafunda maia mana yimbidila Mfumu mu nsambi zozo zimpangisi mu ngimbudulu amasika.

2 Lus. 29: 25.

6. Davidi wabakaba mu makabu, bonso bwena bana bababakala ba Levi, Ngelesoni, Kehati ye Melali.

1 Mose 46: 11. 1 Lus 6: 1.

7. Mu bangelesonita mwakala Laedani ye Simei.

2 Mose 6: 17. 4 Mose 3: 18. 1 Lus. 6: 16 b.

8. Bana bababakala ba Laedani i Yehieli, nkuluntu, Setami ye Yoeli, buna bena batatu.

9. Bana bababakala ba Simei i Selomoti, Hasieli ye Halani, buna bena batatu. Yau i bakuluntu bamase ba Laedani.

10. Bana bababakala ba Simei i Yahati, Sina, Yeusi ye Belia. Yau i bana ba Simei, buna bena baia.

11. Yahati i nkuluntu, ye Sisa wanzole. Kansi Yeusi ye Belia ka bakala bana babingi ko; nkiangunu yau batangwa nzo mosi yamase.

12. Bana bababakala ba Kehati i Amalami, Yisihali, Hebeloni ye Usieli, buna bena baia. 2 Mose 6: 18.

13. Bana bababakala ba Amalami i Aloni ye Mose. Aloni ye bana bandi bababakala bavangulwa mu ntangu yikayimani mu biekwa bonso banlongo ye nlongo, mu kwika biamfwitisila mwisi vantadisi a Mfumu ntangu yikayimani ye sala salu vantadisi andi ye sakumuna mu nkumbu andi.

2 Mose 6: 20. 28: 1. 4 Mose 6: 23 b. 5 Mose 10: 8. 21: 5. Eb. 5: 4.

14. Kansi bana bamuntu wa Nzambi, Mose, batangwa mu kanda dia Levi.

15. Bana bababakala ba Mose i Ngelesomi ye Elieseli.

2 Mose 2: 22. 18: 3 b.

16. Mu bana ba Ngelesomi Sebueli i nkuluntu.

17. Mu bana ba Elieseli Lehabia i nkuluntu. Elieseli kabaka bana bankaka bababakala ko; kansi bana bababakala ba Lehabia bakala mbidi antalu beni.

18. Mu bana bababakala ba Yisihali Selomiti i nkuluntu.

19. Bana bababakala ba Hebeloni i Yelia, i nkuluntu, Amalia, wanzole, Yahasieli, wantatu, ye Yekamami, waia. 1 Lus. 24: 23.

20. Bana bababakala ba Usieli i Mika, i nkuluntu, ye Yisia, wanzole.

21. Bana bababakala ba Melali i Maheli ye Musi. Bana bababakala ba Maheli i Elasali ye Kisi.

22. Elasali bu kafwa, kasisa bana bababakala ko, kansi babakento kaka; kansi bana bababakala ba Kisi, butu biau bialongo, babakwela. 1 Lus. 24: 28.

23. Bana bababakala ba Musi i Maheli, Edeli ye Yelemoti, buna bena batatu. 1 Lus. 24: 30.

24. Yau i bana ba Levi, bonso bwakala nzo zamase mau, bakuluntu banzo zamase, buna bena mu yau batangwa, nkumbu nkumbu yatangwa, muntu muntu, i yau balenda sala salu mu salu bianzo a Mfumu, i yau bakala makumole mamvu vo baviokele mo.

25. Kadi Davidi wavova: Mfumu, Nzambi a Isaeli, yambudi bantu bandi biza ku luvuvumu ye bwabu kundu kiandi kiena mu Yelusalemi mu ntangu yikayimani; 1 Lus. 22: 18.

26. nkiangunu balevita ka bena nsatu avutuka nata vwala diakoto ko ye lekwa biabionsono biansadila dio.

27. Kadi mu lendo kiamambu ma Davidi mazimunina yau mu bana ba Levi bana tangwa bakala makumole mamvu vo baviokele mo.

28. Yau batambula mbuk' au va lueka luabana bababakala ba Aloni mu bisalu mu nzo a Mfumu mu bina biakala mu bianzala ye bivinga ye mpedoso abiabionsono bianlongo ye bisalu mu salu kianzo a Nzambi,

29. mu mampa mantala ye mfumfuta

zamfumfu zankailu andia ye mu mbolo zaluvevizia zalembwa funa ye mu nsenzebele miasengwa ye mu mfumfuta zasobwa ye mu tezo biabionsono biazitu ye bianzongila,
30. ye mu sala nsuka ka nsuka mu tonda ye sika Mfumu ye bobo nkokila ka nkokila mpe,
31. ye mu yoka nkailu miamionsono miangioka kwa Mfumu mu tuningu, mu mbikulu zangonda ye mu minkembo, mu ntalu yazengwa ye bonso bubakambwa, ntangu ka ntangu, va zizi kia Mfumu.
32. Yau bana vanga biobio bina vangwa ku nzo yakoto yambwabununu ye mu bina bianlongo bina vanga bana ba Aloni, mpangi zau, mu salu mu nzo a Mfumu. 4 Mose 18: .

KAPU 24.

Makabu mabanganga ye mabalevita.

Bonso bwakala bana bababakala ba Aloni, makabu mau i mama : bana bababakala ba Aloni i Nadabi ye Abihu, Elasali ye Itamali.
2. Kansi Nadabi ye Abihu babilri a bafwa va meso masau ; ka bakala l na bababakala ko. Buna Elasali ye Itamali bakala banganga.
3 Mose 10: 1 b. 4 Mose 3: 4. 26: 61.
3. Davidi va kimosi ye Sadoki mu bana ba Elasali, ye Ahimeleki mu bana ba Itamali, babakaba bonso buna kala ndandani yibana landasana mu sala. 2 Lus. 8: 14.
4. Bana ba Elasali bu balutila bana ba Itamali mu bakuluntu babingi, buna bakabwa ebu, vo bana ba Elasali batambula kumi ye bakuluntu basambanu mu nzo zamase mau ye bana ba Itamali nani diabakuluntu mu nzo zamase mau.
5. Yau bakabwa mu ntelo awadi, muntu muntu, kadi madingizi makinlongo ye madingizi ma Nzambi mabongwa mu bana ba Elasali ye mu bana ba Itamali mpe.
6. Semaya, mwan' a Netaneli, nsoniki mu kanda dia Levi, wabasonika va meso mantinu, madingizi ye nganga Sadoki ye Ahimeleki, mwan' a Abiatali ye va meso mabakuluntu banzo zamase mabanganga ye mabalevita. Batelulula wadi mu nsambu nsambu mu masinsi ma Elasali ye ma Itamali.
7. Wadi wantete wabwa mu Yoyalibi, wanzole mu Yedaya,
8. wantatu mu Halimi, waia mu Solimi,
9. wantanu mu Malikia, wansambanu mu Miyamini,
10. wansambodia mu Hakosi, wanani mu Abia, Luk. 1: 5.
11. wavwa mu Yesua, wakumi mu Sekania,
12. wakumi ye mosi mu Eliasibi, wakumi ye zole mu Yakimi,
13. wakumi ye tatu mu Hupa, wakumi ye ia mu Yesebabi,
14. wakumi ye tanu mu Bilinga, wakumi ye sambanu mu Imeli,
15. wakumi ye nsambodia mu Hesili, wakumi ye nani mu Hapisesi,
16. wakumi ye vwa mu Petaya, wamakumole mu Yehesekeli,
17. wamakumole ye mosi mu Yakini, wamakumole ye zole mu Ngamuli,
18. wamakumole ye tatu mu Delaya, wamakumole ye ia mu Masia.
19. I bobo bana landasanana mu sala, bu bana kota mu nzo a Mfumu, bonso bubakambwa mu sau Aloni, bonso bwankamba Mfumu, Nzambi a Isaeli.
20. Bonso bwakala mu bana bankaka ba Levi, buna Subaeli wakala mu bana ba Amalami, Yedaya mu bana ba Subaeli,
21. Yisia, nkuluntu, mu Lehabia, i bana ba Lehabia,
22. Selomoti mu bayisihalita, Yahati mu bana ba Selomoti.
23. Bana ba Yelia bakala : Amalia, wanzole, Yahasieli, wantatu, ye Yekamami, waia. 1 Lus. 23: 19 b.
24. Bana ba Usieli bakala Mika ; mu bana ba Mika mwakala Samoli.
25. Mpangi a Mika i Yisia ; mu bana ba Yisia mwakala Sakalia.
26. Bana ba Melali i Maheli ye Musi ye bana ba Yasia, i mwan' andi.
27. Bana ba Melali mu mwan' andi Yasia bakala Sohami, Sakuli ye Ibili.
28. Mwan' a Maheli i Elasali, kansi ndieu kakala bana bababakala ko.
29. Kwa Kisi, i bana ba Kisi, kwakala Yelameli.
30. Kansi bana ba Musi i Maheli, Edeli ye Yelimoti. Yau i bana babalevita bonso bwakala nzo zamase mau.
31. Yau mpe bata wadi bonso mpangi zau, bana ba Aloni, va meso mantinu Davidi, Sadoki, Ahimeleki ye bakuluntu banzo zamase mabanganga ye mabalevita, bakuluntu banzo zamase bonso baleke bau. 1 Lus. 25: 8. 26: 13.

KAPU 25.

Makabu maminyimbidi miavwala.

Davidi va kimosi ye ntuti zankangu bavangula mu sala mu bana ba Asafi, ba Hemani ye ba Yedutuni, yau bakala diela diasika nsambi zansinga, pesalata ye simbala; yayi i nsonokono ayau, i babakala batambula salu kiokio bonso salu kiau.

2. Mu bana ba Asafi : Sakuli, Yosefi, Netania ye Asalela, bana ba Asafi, mu ntuadusu a Asafi wasika ku nim' antuadusu antinu.

3. Mu Yedutuni : bana ba Yedutuni Ngedalia, Seli, Yesaya, Hasabia ye Matitia, buna bena basambanu, mu nsambi zansinga mu ntuadusu asau Yedutuni, wasika nkunga miamatondo ye miamasika kwa Mfumu.

4. Mu Hemani : bana ba Hemani Bukia, Matania, Usieli, Sebueli ye Yelimoti Hanania, Hanani, Eliata, Ngidalati ye Lomamiti-Eseli, Yosobekasa, Maloti, Hotili, Mahasioti.

5. Buna bena i bana bababakala ba Hemani, moni ameso antinu mu mambu ma Nzambi, ye yau bana zangula mpoka ; Nzambi wavana Hemani kumi ye bana baia bababakala ye bana batatu babakento.

6. Baba babonsono batuaduswa kwa sau mu ngimbudulu ankunga mu nzo a Mfumu mu simbala, pesalata ye nsambi zansinga, bonso salu kiau mu nzo a Nzambi. Kansi Asafi, Yedutuni ye Hemani batuaduswa kwa ntinu.

7. Ntalu ayau va kimosi ye mpangi zau balongwa mu yimbila mu zitisa Mfumu, buna bena bazaya bo, bakala nkama zole ye lunani ye nani.

8. Yau bata wadi mu salu, babonsono, ulutidi ke ye ulutidi nene, uzeyi ye una weti longuka. 1 Lus. 24: 31.

9. Wadi wantete wabwa mu Asafi, i mu Yosefi ; wanzole mu Ngedalia, yandi kibeni ye mpangi zandi ye bana, buna bena kumi ye zole ;

10. wantatu mu Sakuli, ye bana bandi ye zimpangi, buna bena kumi ye zole ;

11. wadi waia wabwa mu Yisili, ye bana bandi ye zimpangi, buna bena kumi ye zole ;

12. wantanu mu Netania, ye bana bandi ye zimpangi, buna bena kumi ye zole ;

13. wansambanu mu Bukia, ye bana bandi ye zimpangi, buna bena kumi ye zole ;

14. wansambodia mu Yesalela, ye bana bandi ye zimpangi, buna bena kumi ye zole ;

15. wanani mu Yesaya, ye bana bandi ye zimpangi, buna bena kumi ye zole ;

16. wavwa mu Matania, ye bana bandi ye zimpangi, buna bena kumi ye zole ;

17. wakumi mu Simei, ye bana bandi ye zimpangi, buna bena kumi ye zole ;

18. wakumi ye mosi mu Asaleli, ye bana bandi ye zimpangi, buna bena kumi ye zole ;

19. wadi wakumi ye zole wabwa mu Hasabia, ye bana bandi ye zimpangi, buna bena kumi ye zole ;

20. wakumi ye tatu mu Subaeli, ye bana bandi ye zimpangi, buna bena kumi ye zole ;

21. wakumi ye ia mu Matitia, ye bana bandi ye zimpangi, buna bena kumi ye zole ;

22. wadi wakumi ye tanu wabwa mu Yelemoti, ye bana bandi ye zimpangi, buna bena kumi ye zole ;

23. wakumi ye sambanu mu Hanania, ye bana bandi ye zimpangi, buna bena kumi ye zole ;

24. wakumi ye nsambodia mu Yosobekasa, ye bana bandi ye zimpangi, buna bena kumi ye zole ;

25. wakumi ye nani mu Hanani, ye bana bandi ye zimpangi, buna bena kumi ye zole ;

26. wakumi ye vwa mu Maloti, ye bana bandi ye zimpangi, buna bena kumi ye zole ;

27. wamakumole mu Eliyata, ye bana bandi ye zimpangi, buna bena kumi ye zole ;

28. wamakumole ye mosi mu Hotili, ye bana bandi ye zimpangi, buna bena kumi ye zole ;

29. wamakumole ye zole mu Ngidalati ye bana bandi ye zimpangi, buna bena kumi ye zole ;

30. wamakumole ye tatu mu Mahasioti, ye bana bandi ye zimpangi, buna bena kumi ye zole ;

31. wamakumole ye ia mu Lomamiti-Eseli, ye bana bandi ye zimpangi, buna bena kumi ye zole.

KAPU 26.

Makabu mankengi miamielo. Nkengi miambongo zavwala. Bakuluntu basalu bia nkaka biansi.

Bonso bwakala makabu mankengi miamielo, mu bakolaita mwakala Meselemia, mwan' a Kole mu bana ba Asafi.

2. Meselemia wakala bana bababakala. Sakalia i nsemokono andi, Yediaeli wanzole, Sebadia wantatu, Yatinieli waia,

3. Elami wantanu, Yohanani wansambanu, Elioenai wansambodia.

4. Obed-Edomi wakala bana bababakala, Semaya i nsemokono, Yosabadi wanzole, Yoa wantatu, Sakali waia, Netaneli wantanu,

5. Amieli wansambanu, Isakali wansambodia, Peuletai wanani, kadi Nzambi wansakumuna.

6. Mwan' andi Semaya wabutulwa mpe bana bababakala bayala mu nzo amase mau, kadi bakala babakala banzaki ye bakikesa.

7. Bana ba Semaya i Otini, Lefaeli ye Obedi ye Elisabadi ye mpangi zandi, babakala bakibakala, Elihu ye Semakia.

8. Buna bena i bana ba Obed-Edomi, yau kibeni ye bana bau ye zimpangi, babakala bakibakala ye ngolo mu salu, buna bena makumasambanu ye bole mu bana basinsi ba Obed-Edomi.

9. Meselemia wakala mpe bana ye zimpangi, babakala bambote, buna bena kumi ye nani.

10. Hosa, mu bana ba Melali, wakala bana bababakala. Simili, i nkuluntu, kadi kasemukunwa nkutu ko, kansi sandi wantumba nkuluntu;

11. Hilikia wanzole, Tebalia wantatu, Sakalia waia. Bana ba Hosa ye zimpangi bakala va kimosi kumi ye tatu.

12. Makabu momo mankengi miamielo, i bakuluntu bau bobo, batambula, bonso mpangi zau, salu biau mu sala bio mu nzo a Mfumu.

13. Bata wadi mu mwelo mwelo, ulutidi ke ye ulutidi nene, bonso bwakala nzo zamase mau.

1 Lus. 24: 31. 25: 8.

14. Buna wadi wasonga ntini yaeste wabwa mu Selemia; mu mwan' andi Sakalia, i bakala diluengisanga nduengoso zanduka, mu yandi mwabwa wadi wasonga ntini yanode;

15. mu Obed-Edomi wadi wasonga ntini yasude, bana bandi bu batambula nzo yabiayudukwa bonso ndambu au;

16. mu Supimi ye mu Hosa wadi wasonga vuma mu ntini yaweste, ku mwelo wa Saleketi, kubalukanga nzila, vuma ka vuma kiankengila.

17. Mu ntini yaeste mwakala balevita basambanu, mu ntini yanode baia lumbu ka lumbu, mu ntini yasude baia lumbu ka lumbu, ye ku nzo abiayudukwa bole bole;

18. ku Palabali mu ntini yaweste kwakala baia ku nzila ye bole ku nkati a Palabali. 2 Nt. 23: 11.

19. Momo i makabu mankengi miamielo, mu bana babakolaita ye mu bana ba Melali.

20. Mu balevita Ahia wakenga mbongo zanzo a Nzambi ye wakeba mbongo zozo zakala lekwa biabiekulwa Mfumu.

21. Bana ba Laedani, i bana babangelesonita mu sinsi dia Laedani, i bakuluntu banzo amase mangelesonita Laedani, i bayehielita, 1 Lus. 23: 7 b.

22. i bana babayehielita, Setami ye mpangi andi Yoeli bakenga mbongo mu nzo a Mfumu.

23. Bonso bwakala mu baamalamita, bayisihalita, bahebelonita ye baosielita,

24. buna Sebueli, mwan' a Ngelesomi, mwan' a Mose, wakala ngudi ankengi ambongo. 1 Lus. 23: 16 b.

25. Mpangi zandi mu sinsi dia Elieseli i mwan' andi Lehabia, mwan' andi Yesaya, mwan' andi Yolami, mwan' andi Sikili ye mwan' andi Selomoti.

1 Lus. 24: 21.

26. Ndieu Selomoti ye mpangi zandi bakenga mbongo zazonsono zakala lekwa biabiekulwa Mfumu, bina biabieka ntinu Davidi, mpe bakuluntu banzo zamase, mpe ntuti zamafunda ye zazinkama ye ntuti zankangu.

27. Bina biatuka mu zimvita ye mu bintani biabiekwa mu sikisa nzo a Mfumu ngolo. 4 Mose 31: 25 b.

28. Biabionsono mpe biabieka moni ameso Samueli ye Sauli, mwan' a Kisi, ye Abineli, mwan' a Neli, ye Yoabi, mwan' a Seluya, inga, biabionsono biamana biekwa biakebwa kwa Selomoti ye mpangi zandi. 1 Sam. 9: 9.

29. Mu bayisihalita Kenania ye bana bandi babongwa ku salu biansi mu Isaeli, mu kala minkengi ye minkongudidi.

30. Mu bahebelonita Hasabia ye mpangi zandi, babakala bakibakala, funda dimosi ye nkama nsambodia, babongwa mu salu kiangiadulu mu Isaeli mu

simu diadi dia Yodani, mu simu diaweste, mu salu biampila mu mpila kwa Mfumu ye mu salu kiantinu.

31. Mu bahebelonita Yelia i nkuluntu, mu bahebelonita bonso bwalandasana masinsi ye nzo zamase. (Mu mvu wamakumaia wangiadulu a Davidi batombwa mu zaiwa; buna mu yau mwakala babakala banzaki ye bakikesa ku Yaeseli mu Ngiladi.)

32. Mpangi zandi, babakala bakibakala, bakala mafunda mole ye nkama nsambodia, bakuluntu banzo zamase. Davidi wabatumba kwa balubenita, bangadita ye ndambu mosi akanda dia Manase mu sala salu biabionsono bia Nzambi ye biantinu.

KAPU 27.

Kumi ye makabu mole mabinwani. Mfumu zamakanda ma Isaeli. Nkengi miambongo zantinu ye ntoto andi. Bakuluntu bankaka.

Yayi i nsonokono abana ba Isaeli, mu bakuluntu banzo zamase mau ye mu ntuti zamafunda ye zazinkama ye mu minkengi miau basadila ntinu mu mamonsono mu makabu mabinwani, mu mau dimosi diayiza ye dimosi diayenda mu ngonda ngonda mu ngonda zazonsono zamvu, kabu kabu diakala makumole ye mafunda maia mabantu.

2. Mu kabu diantete diasala mu ngonda yantete, Yasobami, mwan' a Sabidieli, wayala. Mu kabu diandi mwakala makumole ye mafunda maia.

1 Lus. 11: 11.

3. Yandi wakala mu bana ba Pelesi ye wakala ngudi antuti mu ntuti zazonsono zankangu zasala mu ngonda yantete.

4. Mu kabu diangonda yanzole ahohita Dodai wayala, i kabu diandi, muna mwakala mpe dingizi Mikiloti. Mu kabu diandi mwakala makumole ye mafunda maia.

2 Sam. 23: 9 b. 1 Lus. 11: 12.

5. Ntuti yantatu yankangu, i ndieu wasala mu ngonda yantatu, i Benaya, mwan' a Yoyada, i nganga, bonso ngudi antuti. Mu kabu diandi mwakala makumole ye mafunda maia.

2 Sam. 23: 20 b. 1 Lus. 11: 22 b.

6. Ndieu Benaya i kesa mu makumatatu momo ye wayala makumatatu momo. Mu kabu diandi mwakala mwan' andi Amisabadi.

2 Sam. 23: 22. 1 Lus. 11: 22.

7. Waia, i ndieu wasala mu ngonda yaia, i Asaeli, mpangi a Yoabi, ye mwan' andi Sebadia wamvingana. Mu kabu diandi mwakala makumole ye mafunda maia.

2 Sam. 2: 18 b. 23: 24 b. 1 Lus. 11: 26 b.

8. Wantanu, i ndieu wasala mu ngonda yantanu, nyisilahita Samahuti i ntuti. Mu kabu diandi mwakala makumole ye mafunda maia.

9. Wansambanu, ndieu wasala mu ngonda yansambanu, i Ila, mwan' antekoita Ikesi. Mu kabu diandi mwakala makumole ye mafunda maia.

10. Wansambodia, ndieu wasala mu ngonda yansambodia, i mpelonita Helesi, mu bana ba Efalaimi. Mu kabu diandi mwakala makumole ye mafunda maia.

11. Wanani, i ndieu wasala mu ngonda yanani, i husatita Sibekai, wakala mu baselaita. Mu kabu diandi mwakala makumole ye mafunda maia.

2 Sam. 21: 18. 1 Lus. 20: 4.

12. Wavwa, i ndieu wasala mu ngonda yavwa, i anatotita Abieseli wakala mu babenyaminita. Mu kabu diandi mwakala makumole ye mafunda maia.

13. Wakumi, i ndieu wasala mu ngonda yakumi, i netofatita Malai wakala mu baselaita. Mu kabu diandi mwakala makumole ye mafunda maia.

14. Wakumi ye mosi, i ndieu wasala mu ngonda yakumi ye mosi, i mpilingatonita Benaya, mu bana ba Efalaimi. Mu kabu diandi mwakala makumole ye mafunda maia.

15. Wakumi ye zole, i ndieu wasala mu ngonda yakumi ye zole, i netofatita Heledai wakala mu sinsi dia Otinieli. Mu kabu diandi mwakala makumole ye mafunda maia.

16. Madingizi mamakanda ma Isaeli i baba: Dingizi mu balubenita i Elieseli, mwan' a Sikili; mu basimeonita i Sefatia, mwan' a Maka;

17. mu Levi i Hasabia, mwan' a Kemueli; mu sinsi dia Aloni i Sadoki;

18. mu Yuda i Elihu, umosi mu mpangi za Davidi; mu Isakali i Omili, mwan' a Mikaeli;

19. mu Sebuluni i Yisimaya, mwan' a Obadia; mu Nafatali i Yelimoti, mwan' a Asilieli;

20. mu bana ba Efalaimi i Hosea, mwan' a Asasia; mu ndambu mosi akanda dia Manase i Yoeli, mwan' a Pedaya;

21. mu ndambu yankaka ya Manase, i yoyo mu Ngiladi, i Yido, mwan' a Sakalia; mu Benyamini i Yasieli, mwan' a Abineli;

22. mu Dani i Asaleli, mwan' a Yelohami. Yau i mfumu zamakanda ma Isaeli.
23. Kansi Davidi kasonikisa mu nsonokono ko yau balembwa lunga makumole mamvu, kadi Mfumu wavova, vo wazola niekisa Isaeli bonso zimbwetete mu zulu.
1 Mose 15: 5. 22: 17. 26: 4. 4 Mose 1: 2 b.
24. Yoabi, mwan' a Seluya, wabadika tanga, kansi kamanisa ko, kadi mu diambu diodio mfwemoso yabwila Isaeli; ntalu ka yasonukwa mu nsonokono mu lusansu luantinu Davidi ko.
2 Sam. 24: 13 b. 1 Lus. 21: 4 b.
25. Asamaveti, mwan' a Adieli, wakenga mbongo zantinu; Yonatani, mwan' a Usia, mu mbongo zayudukwa va mavia, mu mbanza ye mavata ye nzo zayongi zasiamu;
26. Esili, mwan' a Kelubi, mu yau basala mu mavia mu nkununu antoto;
27. nlamatita Simei mu mavia mavinia; nsifimita Sabidi mu bina biakala mu mavia mavinia, i nyudukwa avinia;
28. ngedelita Bali-Hanani mu nkuzu mianti miaolive ye nti miakuyu mu nsi ya Kuluka; Yoasi mu nyudukwa amazi;
29. nsalonita Sitilai mu ngombe zadia ku Saloni, ye Safati, mwan' a Adilai, mu ngombe zadia mu mindimba;
30. isamaelita Obili mu bakamela, melonotita Yedeya mu mpunda zankento;
31. hangalita Yasisi mu bulu biabizio. Yau babonsono bakala minkengi mu mbongo zantinu Davidi.
32. Kansi Yonatani, mpangi ase dia Davidi, wakala nluengisi; yandi wakala muntu wanduka ye walonguka. Yehieli, mwan' a Hakamoni, wasala kwa bana bababakala ba Davidi.
33. Ahitofeli wakala nluengisi antinu, ye alikita Husai wakala nkundi antinu. 2 Sam. 15: 12, 37.
34. Walandila Ahitofeli i Yoyada, mwan' a Benaya, ye Abiatali; Yoabi i ngudi antuti ankangu antinu.
2 Sam. 8: 16 b. 1 Lus. 18: 15 b.

KAPU 28.

Davidi wasonga Solomo kwa bantu ye wamvana bifwani ye nsonokono, bonso buna tungulwa vwala.

Ku Yelusalemi Davidi wakutikisa mfumu zazonsono za Isaeli, mfumu zamakanda, ntuti zamakabu mabinwani masala salu kiantinu, ye ntuti zamafunda ye zazinkama ye minkengi miambongo ye bulu biabionsono biantinu ye biabana bandi bababakala, mpe makota manzo antinu ye makesa ye binwani biabionsono biakikesa.
2. Ntinu Davidi watelama mu mbuk' andi ye wavova: Lungwila, mpangi zami ye bantu bami. Mono kibeni yabenzi mu ntima mu tunga nzo bonso kundu kialuvundulu mu nkela yaluwawanu lua Mfumu ye mu mfidukwa amalu ma Nzambi eto ye mbeni yudika lekwa biantungila.
2 Sam. 7: 2 b. 1 Nt. 8: 17 b. 1 Lus. 17: 1 b. 22: 7 b.
3. Kansi Nzambi wankamba: Ngeye kuna tungila nkumbu ami nzo ko, kadi ngeye i kinwani ye watengole menga.
1 Nt. 5: 3.
4. Kansi Mfumu, Nzambi a Isaeli, wansola mu nzo yayonsono yasami, vo ngina kala ntinu kwa Isaeli ntangu yikayimani. Kadi yandi wasola Yuda bonso dingizi, ye mu nzo a Yuda nzo asami, ye mu bana basami mono kamona nkembo, wampanga ntinu kwa Isaeli diadionsono.
1 Mose 49: 8 b. 1 Sam. 16: 1, 12 b. 2 Sam. 18: 15. 1 Lus. 5: 2.
5. Mu bana bami babonsono—kadi Mfumu wampeni bana babingi bababakala—wasolele mwan' ami Solomo mu vwanda va kiandu kiakitinu kia Mfumu yo yala Isaeli. 1 Lus. 17: 11 b.
6. Yandi wankamba: Mwan' aku Solomo i ndieu una tunga nzo ami ye bianzala biami; kadi i yandi umbeni sola bonso mwan' ami, ye mono ngina kala sandi.
2 Sam. 7: 13 b. 1 Nt. 5: 5. 6: 12. Lumb. 89: 3 b.
7. Mono ngina sikisa lulendo luandi luakitinu ntangu yikayimani, vo una kwikama mu nama nsikudukusu ye nsiku biami, bonso bukavanganga bwabu.
8. Bwabu mpovele vantadisi a Isaeli diadionsono, bundu dia Mfumu, ye vantadisi a Nzambi eto uwilu mo: Lukeba ye luyuvula nsikudukusu zazonsono za Mfumu, Nzambi eno, kidi luavwa nsi yabiza ye sisa yo bonso difwa kwa bana beno bana kululandila mu ntangu yikayimani.
9. Ngeye, mwan' ami Solomo, longuka mu zaya Nzambi asaku, unsadila mu ntima wakwikama ye mu mwela waluzolo; kadi Mfumu ufiongunina-nga ntima miamionsono ye zaidi tukanu

tuatonsono ye mabanza. Vo una kuntomba, yandi una yambula kamonwa kwa ngeye, kansi vo una kunsisa, buna yandi una kunianga ntangu yikayimani.

5 Mose 10: 17. 1 Sam. 16: 7. 2 Lus. 15: 2. Lumb. 7: 9. Yes. 55: 6. Yel. 11: 20. 17: 10. 20: 12. Nzai. 2: 23.

10. Nayinduleti bwabu; kadi Mfumu ukusolele mu tunga nzo bonso kinlongo. Kala kibakala ye badika salu kiokio.

11. Davidi wavana kwa mwan' andi Solomo kifwani kianzo yankotolo ye ntungulu zavwala ye vinga biabiayudukwa, ye maseka mantandu, ye vinga biangudi ye kundu kiakiandu kianlemvo;

12. mboki fwani kiabiabionsono bikayindula mu mpeve andi mu bianzala bianzo a Mfumu ye vinga biabionsono kinzungidila mu diambu diambongo zanzo a Nzambi ye mu mbongo zozo zakala lekwa biabiekulwa Mfumu;

13. mboki nsonokono mu makabu mabanganga ye balevita mu salu biabionsono bina saluka mu salu kianzo a Mfumu, ye mu wumbwa biabionsono bina sadulwa mu salu kianzo a Mfumu;

14. mu wola, bonso bwakala zitu kiawola, wumbwa biabionsono biampila mu mpila bina sadulwa, mu wumbwa biabionsono biapalata, bonso buna kala zitu, i wumbwa biabionsono biampila mu mpila bina sadulwa.

15. Yandi wabika zitu kiakebolo biaminda biawola ye minda miawola mivwilu momo, zitu kiakebolo kiaminda kimosi kimosi ye minda miakiau, ye mu kebolo biaminda biapalata, mu zitu kiakebolo kiaminda kimosi kimosi ye minda miakiau, bonso bwena mpil' asalu kina sadulwa kebolo kiaminda;

16. bobo mpe zitu kiawola wameza mamampa mantala, meza meza, ye palata biameza mapalata.

17. Yandi wamvana kifwani mu nsoma ye mabola ye salaba biawola wavedila ye mu mvungu miawola, mu zitu kiamvungu mvungu, ye mu mvungu miapalata, mu zitu kiamvungu mvungu;

18. bobo mpe mu salu diamfwitisila mwisi diawola wavedila, mu zitu ye fwani kiakalu, bakeluba bawola bana yalumuna maveve mau ye fuka nkela yaluwawanu lua Mfumu. Lumb. 18: 10.

19. Yandi wavova: Mu bina biabionsono Mfumu wandongele mu nsonokono yitukidi mu koko kwandi, mu biabionsono bina vangwa, bonso bwena kifwani.

20. Davidi wavova kwa mwan' andi Solomo: Kala kibakala ye kondwa bunkuta ye badika salu kiokio; kutinani ko ye kufibalani ntima ko. Kadi Mfumu Nzambi, Nzambi ami, una kala yaku. Yandi kana kusisa ye nianga ko, nate ye biabionsono bina sadulwa mu salu kianzo a Mfumu bina mana vangwa.

5 Mose 31: 6 b. Yos. 1: 7, 9. 1 Lus. 22: 13.

21. Tala, vovo vena makabu mabanganga ye balevita bana sala salu biabionsono biampila mu mpila mu nzo a Nzambi. Mu biabionsono bina vangwa, ngeye wena ye bantu bampila mu mpila bena luzolo, bavewa ngangu mu salu biabionsono biampila mu mpila; mboki zimfumu ye bantu babonsono bakubamene mu mamonsono mauna tuma.

KAPU 29.

Nkailu mia Davidi ye miamadiugizi ku vwala. Nsambulu ye matondo bia Davidi. Kitinu kia Solomo kiatumbululwa. Mfwilu a Davidi. Ntangu angiadulu andi.

Ntinu Davidi wavova kwa bundu diadionsono: Mwan' ami Solomo i ndieu kaka usolele Nzambi, wena wantwenia ye wanienia, ye salu kiena kiakinene, kadi vula diadi ka diena mu diambu diamuntu ko, kansi kwa Mfumu Nzambi. 1 Lus. 22: 5.

2. Kansi mono yatombele, kunku kina kindendele, ku nzo a Nzambi ami wola mu biobio bina kala biawola, palata mu biobio bina kala biapalata, nsongo mu biobio bina kala biansongo, sengwa mu biobio bina kala biasengwa ye nti mu biobio bina kala bianti, mboki matadi maonisi ye matadi mankaka mandaminika, matadi mampiuki yalezilezi ye mena namanga-manga, inga, matadi mamonsono mampila mu mpila mantalu, ye mpe matadi mamalamo mu mbidi akunku. 1 Lus. 22: 14.

3. Mboki bu nzolele nzo a Nzambi, mpeni bwabu bionso bimvwidi mono kibeni mu wola ye palata ku nzo a Nzambi ami, va ntandu abiabionsono bintekele tomba ku nzo yanlongo:

4. mafunda matatu matalenta biawola, wola watuka ku Ofili, mafunda nsambodia matalenta biapalata biavedila mu ladikila bio baka bianzo,

5. mu vanga biobio biawola bina kala biawola ye mu vanga bina bia-

palata bina kala biapalata, inga, mu salu biabionsono biampila mu mpila bina vanga zinkete. Nani zolele bwabu mu zola kwazola fuluza koko mu minkailu kwa Mfumu? 2 Mose 35: 4 b.

6. Buna mu zola kwazola mfumu zanzo zamase ye mfumu zamakanda ma Isaeli bayiza, ye mpe ntuti zamafunda ye zazinkama ye mpe nkengi miasalu biantinu.
2 Mose 35: 21 b., 27 b. 4 Mose 7: 2 b., 10 b. 1 Lus. 28: 1 b.

7. Yau bavana ku salu kianzo a Nzambi mafunda matanu matalenta biawola, kumi diamafunda madalakemo, kumi diamafunda matalenta biapalata, kumi ye nani diamafunda matalenta biansongo ye nkama amafunda matalenta biasengwa.

8. Wonso wakala matadi mandanu wavana mo ku mbongo zanzo a Mfumu mu kebwa kwa ngelesonita Yehieli.
1 Lus. 26: 21 b.

9. Buna bantu bayangalala mu nkailu miau miazola, kadi mu ntima miakinkwikizi banata nkailu miau miazola kwa Mfumu; ntinu Davidi wayangalala beni mpe.

10. Davidi wasika Mfumu vantadisi abundu diadionsono; Davidi wavova: Sikwa wasikwa, u Mfumu, Nzambi aseto Isaeli, mu ntangu yikayimani mu ka ntangu yikayimani!

11. U Mfumu, ngeye vwidi nene ye tulendo ye nzitusu ye ncemo akimfumu, inga, ngeye vwidi biabionsono biena mu zulu ye va ntoto. Ngeye, u Mfumu, vwidi kimfumu ye ngeye wakizangula mu kala ntu abiabionsono.
Mat. 6: 13. 1 Tim. 1: 17. Nzai. 4: 11. 5: 12 b.

12. Kimvwama ye nzitusu bitukanga kwa ngeye, ngeye uyalanga biabionsono, ye mu koko kwaku mwena ngolo ye tulendo, mu koko kwaku mwena lendo kiavangila mamonsono mamanene ye mangolo. 2 Lus. 20: 6.

13. Bwabu, Nzambi eto, tukutondele ye tusikidi nkumbu aku yanzitusu.

14. Kadi mono vele i nki, ye bantu bami i nki, vo yeto kibeni tulenda vana nkailu miampila yoyo miazola? Ve, kwa ngeye kutukidi biabionsono, mu koko kwaku tuveni bio kwa ngeye.

15. Kadi yeto tu zinzenza vava vantadisi aku ye mbumini bonso mase meto mamonsono; lumbu bieto va ntoto biena bonso kini, ka lekwa ko kiena vava kilenda lekulwa minu.
3 Mose 25: 23. Yobi 8: 9. 14: 1 b. Lumb. 39: 12. 90: 5. 102: 11. 119: 19. Mpovi 7: 1. Eb. 11: 13.

16. Mfumu, Nzambi eto, nkailu miami miamionsono mitubeki mu kutungila nzo kwa nkumbu aku yanlongo— mu koko kwaku miatukidi, ye buna miena i miaku.

17. Nzaidi, Nzambi ami, vo ngeye utontanga ntima ye umonanga nkembo mu monso mena masonga. Mu ntima wansongula ndeti nkailu miami miamionsono miazola, ye bwabu mpe mbweni mu kiese, bonso bantu baku bena vava batuedi kwa ngeye nkailu miau miazola.
1 Lus. 28: 9. Lumb. 7: 9. Nzai. 2: 23.

18. Mfumu, Nzambi a Abalahami, Isaki ye Isaeli, i mase meto, yambula tukanu ye mabanza biantima miabantu baku biaketama biampila yoyo ntangu yikayimani, ye tadisa ntima miau kwa ngeye.

19. Vana mwan' ami Solomo ntima ukwikamene mu ngeye, mpasi kakeba nsikudukusu zaku, kimbangi kiaku ye nkondo miaku ye vanga biabi biabionsono ye tunga vula diadi diyatombele nyudukwa.

20. Mboki Davidi wavova kwa bundu diadionsono: Lusika Mfumu, Nzambi eno. Buna bundu diadionsono diasika Mfumu, Nzambi amase mau, bayinama ye bafukama kwa Mfumu ye kwa ntinu.

21. Lumbu kialandila lumbu kiokio bayoka nkailu amponda kwa Mfumu ye nkailu angioka kwa Mfumu: funda diangombe zambakala, funda diamameme mambakala ye funda diabana bamameme ye nkailu miandwa mivwilu momo, mboki nkailu miamponda mu mbidi akunku kwa Isaeli diadionsono.

22. Badia ye banwa va zizi kia Mfumu mu lumbu kina mu kiese kiakinene. Bavanga Solomo, mwan' a Davidi, ntinu mu mpanga yanzole; bankusa kidingizi ye Sadoki kinganga kwa Mfumu.

23. Buna Solomo wavwanda va kiandu kia Mfumu bonso ntinu mu sandi Davidi ye waboka vila, ye Isaeli diadionsono diantumamana. 1 Nt. 1: 35.

24. Mfumu zazonsono ye makesa ye mboki bana babonsono bababakala bantinu Davidi batumamana ntinu Solomo.

25. Mfumu wavanga Solomo mbidi anene vantadisi a Isaeli diadionsono ye walutisila nzitusu andi wakitinu mu babonsono bantekidila mu kitinu mu Isaeli. 1 Nt. 2: 12. 10: 23 b. 2 Lus. 1: 1.

26. Kansi Davidi, mwan' a Isai, wayala Isaeli diadionsono.

27. Ntangu yikayala Isaeli yakala

makumaia mamvu; ku Hebeloni wayala mvu nsambodia, ku Yelusalemi wayala mak'umatatu ye mvu ntatu.
2 Sam. 5: 4 b. 1 Nt. 2: 11. 1 Lus. 3: 4.

28. Yandi wafwa mu ndununu yabiza, wayukuta kala moyo ye wayukuta kimvwama ye nzitusu. Mwan' andi Solomo wamvingana kitinu.

29. Monso masidi mu kambwa mu ntinu Davidi, momo mantete ye momo mazimunina, mau masonukwa mu lusansu luamoni ameso Samueli, mu lusansu luambikudi Natani ye mu lusansu luamoni ameso Ngadi, 1 Lus. 21: 9.

30. va kimosi ye luyadulu luandi lualonsono ye makikesa mandi ye mambu mantangu zavioka mu yandi ye Isaeli ye bimfumu biansi zankaka zazonsono.

NKANDA WANZOLE WA LUSANSU.

KAPU 1.

Nkailu miayoka Solomo ye udozi audi ku Ngiboni. Makalu mandi ye bakavalu bandi.

Solomo, mwan' a Davidi, wasiama mu lulendo luandi luakitinu, Mfumu, Nzambi andi, bu kakala yandi ye wamvanga mbidi anene.
1 Nt. 2: 12, 46. 10: 23 b. 1 Lus. 29: 25.

2. Solomo bu kamana tumisa Isaeli diadionsono, ntuti zamafunda ye zazinkama, minkongudidi ye mfumu zazonsono mu Isaeli diadionsono, i bakuluntu banzo zamase,

3. buna Solomo wayenda va kimosi ye bundu diodio diadionsono ku vuma kianangama ku Ngiboni, kadi kuna kwatelama nzo yakoto yambwabununu yavanga sielo kia Mfumu, i Mose, mu nsi yankatu.
2 Mose 27: 21. 36: 8 b. 1 Nt. 8: 4.
1 Lus. 16: 39 b. 21: 29.

4. Nkela ya Nzambi yalanduswa vele kwa Davidi ku Kiliati-Yealimi ye yatulwa mu vuma kikasodila yo, kadi watungila yo nzo yakoto mu Yelusalemi. 2 Sam. 6: 17. 1 Lus. 13: 6. 15: 1.

5. Kansi salu diansongo diavanga Besaleli, mwan' a Uli, mwan' a Huli, diau diatulwa vantadisi avwala diakoto dia Mfumu: Solomo ye dibundu bayenda kuna mu kunyuvula. 2 Mose 38: 1 b.

6. Kuna Solomo wayoka minkailu va zizi kia Mfumu va salu diansongo diatelama va nzo yakoto yambwabununu; yandi wayoka va diau funda diankailu miangioka.

7. Mu fuku Nzambi wabwabana ye Solomo; yandi wavova kwa yandi: Undomba bina bingina kuvana!
1 Nt. 3: 5 b.

8. Solomo wavutula kwa Nzambi: Ngeye wavengi nlemvo waunene kwa sami Davidi ye mono wavingisi ntinu.
1 Lus. 28: 5.

9. Nkiangunu, Mfumu Nzambi, yambula bwabu mambu maku kwa sami Davidi mamonika makedika; kadi ngeye kibeni wampengi ntinu kwa bantu bena mbidi antalu bonso mfumfuta va ntoto. 1 Mose 13: 16.

10. Umpana bwabu nduenga ye nduka mu vanga salu biami kwa bantu baba; kadi nga nani lenda kala nkongudidi kwa bantu baku baba babingi?

11. Buna Nzambi wavova kwa Solomo: Bu wena diela diodio ye kulombele kimvwama, mbongo ye nzitusu vo mioyo miambeni zaku ko ye kulombele moyo wazingu ko, kansi ulombele nduenga ye nduka, kidi walenda kala nkongudidi kwa bantu bami baivengi kitinu,

12. buna nduenga ye nduka ziveno kwa ngeye; mboki nzolele mpe kuvana kimvwama ye mbongo ye nzitusu, ye ka widi ntinu nkutu ko wakutekila wabaka biampila yoyo biabingi, ye una kulandila kana bio mpe baka ko.
1 Nt 4: 31 b. 2 Lus. 9: 22 b. Mat. 6: 33.

13. Solomo bu kakikadila ku vuma kianangama ku Ngiboni ku nzo yakoto yambwabununu ye wayiza ku Yelusalemi, mboki wayala Isaeli.

14. Solomo wayonzika makalu ye bakavalu bantentama, wababa funda

ye nkama ia zamakalu ye kumi ye mafunda mole mabakavalu bantentama; biau katula mu mbanza zamakalu ye ku Yelusalemi kwa ntinu kibeni.

1 Nt. 4: 26. 10: 26 b. 2 Lus. 9: 25 b.

15. Ntinu wavanga, vo palata ye wola biakala bidi mu Yelusalemi bonso matadi, ye nti miansedeli miakala bidi bonso nti miakuyu mu nsi ya Kuluka.

16. Bakavalu batombisa Solomo, batuka mu Ngipiti; buka kiansumbi miantinu mialandisa kabu mu bau mu ntalu ambangu. 1 Nt. 10: 28.

17. Kalu kalu dibalandisa ku Ngipiti diafwa nkama sambanu zasekeli biapalata ye kavalu kavalu nkama mosi ye makumatanu. Bobo mpe biampila yoyo biatualwa mu moko mau kwa ntinu miamionsono miabahetita ye kwa mintinu ku Alami. 1 Nt. 10: 29.

KAPU 2.

Vwala diabadika kubukwa ye kikundi kia Solomo ye Hulami.

Solomo wabanza mu tunga nzo kwa nkumbu a Mfumu ye nzo kwa yandi kibeni bonso nzo akitinu.

2. Nkiangunu Solomo watanga lusambodia luamafunda mababakala mu kala binati, lunani luamafunda mababakala mu bamvuna matadi mu miongo ye mafunda matatu ye nkama sambanu mu kubakenga. 1 Nt. 5: 15 b.

3. Solomo wafidisa nsamu kwa Hulami, ntinu ku Tilo, ye watuma: Unsonga kikundi bonso kwa sami Davidi uwafidisa nti miansedeli, kidi kakitungila nzo mu kala yo kundu.

2 Sam. 5: 11. 1 Nt. 5: 2 b. 1 Lus. 14: 1.

4. Bwabu mono nzolele tungila nkumbu a Mfumu, Nzambi ami, nzo ye bieka yo kwa yandi, kidi biamfwitisila mwisi biansunga biakwikwa vana va zizi kiandi, mampa mantala matensukwa ntangu ka ntangu ye nkailu miangioka miayokwa nsuka ye nkokila, mu tumingu, mu mbikulu zangonda ye mu nkembo mia Mfumu, Nzambi eto; kadi bobo bwasikudukuswa kwa Isaeli mu ntangu yikayimani.

3 Mose 24: 5 b. 4 Mose 28: 3 b., 9 b., 11 b.

5. Nzo yoyo yinzolele tunga yina kala yayinene, kadi Nzambi eto yilutidi nzambi zankaka zazonsono mu nene. 2 Mose 18: 11.

6. Nani vele lendele kuntungila nzo? Mazulu ye zulu diamazulu ka malendi lungila kwa yandi ko. Buna mono i nani, bu ngina lenda kuntungila nzo, vo ka mu diambu diakwika biamfwitisila mwisi va zizi kiandi ko?

1 Nt. 8: 27. 2 Lus. 6: 18. Yobi 11: 7 b. Yes. 66: 1. Yel. 23: 24. Mav. 7: 48 b. 17: 24.

7. Nkiangunu umfidisa bakala diakinkete dilenda sala mu wola, palata, nsongo ye sengwa, ye mpe mu nsadi miampumbu, miambwaki ye miandombe yasimba ye wena ngangu mu salu bianwata va kimosi ye babakala bakinkete bena yami mwamu mu Yuda ye Yelusalemi basaulisa sami Davidi.

8. Umfidisa nti miansedeli, nti miansipelesi ye nti miaalunguma mu Lebanoni, kadi nzaidi, vo sielo biaku biena ngangu mu kwanga nti mu Lebanoni; sielo biami bikubamene mu sadila sielo biaku.

9. Bika wantombila minti mu mbidi akunku, kadi nzo yinzolele tunga yina kala yayinene ye yanzitusu.

10. Mono isilanga mu vana kwa sielo biaku, sadi bianti bikwanganga minti, makumole mamafunda makola biawiti biatutwa, makumole mamafunda makola biabali, makumole mamafunda mabata biavinia ye makumole mamafunda mabata biamazi. 1 Nt. 5: 11.

11. Mu momo Hulami, ntinu ku Tilo, wavutula mu leta kikafidisa kwa Solomo: Mfumu bu kazolele bantu bandi, nkiangunu wakuyadisi ntinu mu yau.

1 Nt. 10: 9.

12. Hulami wasonika diaka: Sikwa kasikwa Mfumu, Nzambi a Isaeli, yandi wavanga zulu ye ntoto, bu kavana ntinu Davidi mwana wanduenga zozo wavewa ngangu ye nduka, vo lenda tunga nzo kwa Mfumu ye nzo kwa yandi kibeni bonso nzo akitinu!

1 Mose 1: 1. 2 Mose 20: 11. 1 Nt. 5: 7. Lumb. 33: 6. 96: 5. 102: 25. Mav. 4: 24. 14: 15. Nzai. 10: 6.

13. Buna bwabu mfidisi bakala diakinkete ye dianduka, i Hulami Abi.

14. Yandi i mwan' amosi mu bana babakento ba Dani, ye sandi i mwisi Tilo; yandi wena kinkete mu sala mu wola ye palata, mu nsongo, sengwa, matadi ye nti, mpe mu nsadi miampumbu, miandombe yasimba, miampembe ye miambwaki, mpe mu vanga salu biabionsono biampila mu mpila biandwatunu ye mu bwanga mbwangulu zazonsono zampila mu mpila; kwa yandi ulenda yekula bisalu ye yambula kavanga bio va kimosi ye babakala baku bakinkete ye bamfumu ami, i saku Davidi. 1 Nt. 7: 14.

15. Nkiangunu bika bwabu mfumu

ami kafidisa witi ye bali, mazi ye vinia bikabikidi kwa sielo biandi.

16. Buna tuzolele kwanga minti va Lebanoni, mionso miwena nsatu, ye tuala mio mu mbu kwa ngeye ku Yafo; kansi tuka kuna ngeye kibeni una mio natisa ku Yelusalemi. Esala 3: 7.

17. Solomo watangisa babakala babonsono banzenza mu nsi a Isaeli, bonso bubateka tanguswa kwa sandi Davidi. Yau bakala nkama mosi ye makumatanu ye mafunda matatu ye nkama sambanu. 1 Lus. 22: 2.

18. Mu yau yandi wasola lusambodia luamafunda mu kala binati, lunani luamafunda mu bamvuna matadi mu miongo ye mafunda matatu ye nkama sambanu mu kenga bantu ye kubasadisa bisalu. 1 Nt. 5: 15 b.

KAPU 3.

Vwala dianlongo.

Solomo wabadika tunga nzo a Mfumu mu Yelusalemi va mongo wa Molia vatambula sandi Davidi nzaikusu, vakakubika mbuka yandi kibeni mu vuma kina kiasola Davidi, i vuma kiantutila kianyebusita Olonani.

2 Sam. 24: 18, 25. 1 Lus. 21: 18, 26.

2. Yandi wabadika tunga mu lumbu kianzole mu ngonda yanzole mu mvu waia wangiadulu andi. 1 Nt. 6: 1 b.

3. Solomo bu kakana tunga nzo a Nzambi, watunga lufulu ebu, vo luakala makumasambanu mamfwoko mu la ye makumole mamfwoko mu sadila, bonso bwakala tezo kiamfwoko kiankulu.

4. Nzo yankotolo yakala vantadisi anzo yayila, vantadisi abaka kiankufi kianzo, yakala makumole mamfwoko, ye yongi diayau i nkama mosi ye makumole; yandi waladika yo wola wavedila mu ngudi.

5. Nkati anzo yafukwa kwa nti miansipelesi, miau kavutuka ladika wola ulutidi ye waketula yo mu maba ye lekwa biampambu.

6. Mboki waketula nzo mu matadi mantalu. Kansi wola watuka mu Palavaimi.

7. Yandi waladika nzo, nti miakambama, bivaka ye bibaka ye mavitu mu wola ye wanwatisa bakeluba va bibaka.

8. Mboki wakubika vinga kiokio mu nzo kina kala kianlongo ye nlongo; kiau kiakala ku baka kiankufi kianzo ye kiakala makumole mamfwoko mu la ye makumole mamfwoko mu sadila. Yandi waladika kio wola ulutidi; nkama sambanu zatalenta biawola mu zitu.

9. Nsonso mu kiau zakala zitu kiamakumatanu masekeli biawola. Maseka mantandu kaladika mpe wola.

10. Mu vinga kiakala kianlongo ye nlongo wavanga bakeluba bole mu lekwa biavalwa, ye baladukwa wola.

11. La kwamaveve mabakeluba kwakala va kimosi makumole mamfwoko. Veve diaumosi, mfwoko tanu mu la, diavalakana baka kimosi kianzo, ye veve diandi diankaka, i mfwoko tanu mu la, diavalakana veve diankeluba wankaka.

12. Veve diankeluba wankaka, mfwoko tanu mu la, diavalakana baka kiankaka kianzo, ye veve diandi diankaka, mfwoko tanu mu la, dialuaka nate ye veve diankeluba wankaka.

13. Nkiangunu bakeluba baba bayalumuna maveve mau makumole mamfwoko mu sadila, bu batelama va malu mau ye zizi biau biatadisa mu ngudi.

2 Mose 25: 20.

14. Yandi wavanga ngumbu mu nsadi miandombe yasimba, miampumbu, miambwaki ye miampembe ye waketula yo mu bakeluba.

Mat. 27: 51. Mal. 15: 38. Luk. 23: 45.

15. Yandi wavanga tungwa biole mu telama vantadisi anzo, makumatatu ye mfwoko tanu mu yongi, ye ntu wakala va ntandu akimosi kimosi, wakala mfwoko tanu.

1 Nt. 7: 15 b. 2 Nt. 25: 17. Yel. 52: 21 b.

16. Yandi wavanga lekwa biampambu biangudi anzo ye watula mpe biampila yoyo va ntandu abitungwa. Mboki wavanga nkama mosi abana banganata ye watula bo va lekwa biampambu.

17. Watedimisa bitungwa vantadisi aseka diavwala, kimosi ku ndambu yalubakala ye kiankaka ku lumoso; kialubakala wabika kio nkumbu Yakini ye kialumoso nkumbu Boasi.

KAPU 4.

Salu diangiokila; mbu wansongo; kumi diamakuluwa; kumi diakebolo biaminda: kumi diameza mamampa mantala; bianzala biole ye biankaka biavuwa mu nzo a Mfumu.

Yandi wavanga salu diansongo, makumole mamfwoko mu la, makumole mamfwoko mu sadila ye kumi diamfwoko mu yongi.

2 Mose 27: 1 b. 2 Lus. 7: 7.

2. Yandi wavanga mpe mbu mu

lekwa kiayitulwa. Wau wakala kumi diamfwoko tuka mu mbela ye ku mbela, kinziongolo mwamonsono, ye mfwoko tanu mu yongi; nsinga wamakumatatu mamfwoko mu la wateza lukongolo luawau. 1 Nt. 7: 23 b.

3. Kinzungidila ku banda kwakala zizi bifwanane ye ngombe zazunga wo, kumi kumi mu mfwoko mfwoko, mpasi zazunga mbu; nlonga miole miavanga zingombe ye zayitulwa mu lekwa kimosi va kimosi ye kina kiakionsono. 1 Nt. 7: 24.

4. Wau watelama mpe va kumi ye ngombe zole, zitatu zatadisa ku ntini yanode, zitatu zatadisa ku ntini yaweste, zitatu zatadisa ku ntini yasude ye zitatu zatadisa ku ntini yaeste; mbu watelama va ntandu azau; mataku mau mamonsono matadisa mu ngudi.

5. Nkobo awau wakala sadila kwakandazi; mbel' awau wavangwa bonso mbel' amvungu, mu nkadulu alilia kitumbukidi. Wau wateza bata biabingi: wateza mafunda matatu.

6. Mboki wavanga kumi diamakuluwa ye watula matanu ku ndambu yalubakala ye matanu ku lumoso, mu sadulwa mu sukula; kadi mu mau mwasukudulwa bina bivwilu mu nkailu angioka. Kansi mbu wakala kwa banganga mu yobidila momo. 1 Nt. 7: 38 b.

7. Mboki yandi wavanga kebolo biaminda biawola, kumi mu ntalu, bonso bubina kala, ye watula bio mu seka diavwala, bitanu ku ndambu yalubakala ye bitanu ku lumoso. 1 Nt. 7: 49.

8. Mboki yandi wavanga kumi diameza ye watula mo mu seka diavwala, matanu ku ndambu yalubakala ye matanu ku lumoso. Yandi wavanga mpe nkama mosi amabola mawola.

9. Yandi wavanga kianzala kiabanganga ye kianzala kina kiakinene kiaseka, mpe mavitu makianzala kiokio ye waladika mavitu nsongo. 1 Nt. 6: 30.

10. Yandi watula mbu ku ndambu yalubakala, mu ntini yaeste diasude. 1 Nt. 7: 39.

11. Mboki Hulami wavanga wumbwa biabombe, mpavi ye mabola.

Hulami wamanisa salu biobio bikavanga kwa ntinu Solomo ku nzo a Nzambi: 1 Nt. 7: 40 b.

12. i tungwa biole ye bimvindu bina biole ye ntu miatungwa va ntandu abitungwa ye mabese mole mana fuka ntu miomio miole miakimvindu miatungwa, miakala va ntandu abitungwa,

13. mboki nkama ia zabana banganata mu mabese mole, nlonga miole miabana banganata mu bese bese, mpasi ntu mina miole miakimvindu miatungwa miakala va ntandu abitungwa mina fukwa.

14. Mboki wavanga ntambu miamakuluwa ye wavanga mpe makuluwa mu ntambu miamakuluwa,

15. bobo mpe mbu, wakala umosi kaka, ye kumi ye ngombe zole zozo kunsi.

16. Wumbwa biabombe, mpati ye nsoma ye lekwa biabionsono bivwilu momo Hulami Abivi wavanga kwa ntinu Solomo ku nzo a Mfumu. Biabionsono biavangwa mu nsongo yacemuswa.

17. Mu ndimb' a Yodani ntinu wayitisila bio mu ntoto watuwumba, va kati ye Sukoti ye Seledata.

18. Solomo wavangisa mbidi akunku mu lekwa biobio biabionsono, ye zitu kiansongo kialembukunwa bakulwa.

19. Nkiangunu Solomo wavanga lekwa biabionsono bina kala mu nzo a Nzambi: salu diawola, ye meza mana kala mampa mantala, 1 Nt. 7: 48 b.

20. mpe kebolo biaminda ye minda miabiau mina kwikwa, bonso bwakambwa, vantadisi angudi anzo, mu wola wabiza,

21. bifulu, minda ye bwetolo biaminda mu wola—biabionsono biawola ulutudi beni—

22. mboki zimbele, mpila zazole zamabola ye malonga matia, mu wola wabiza. Mielo mianzo, ye mpe mavitu muna ngudi makotulwanga ku nzo yanlongo ye nlongo ye mpe mavitu manzo makotulwanga ku seka diavwala makala mawola.

KAPU 5.

Nkela ya Mfumu yakotuswa mu vwala. Tuti.

Lekwa biabionsono biavangisa Solomo ku nzo a Mfumu, bu biamana vangwa, Solomo wakotisa mo bina biabiekulwa Mfumu kwa sandi Davidi: palata, wola ye wumbwa biabionsono; wakotisa bio mu vinga biambongo mu nzo a Nzambi. 1 Nt. 7: 51. 1 Lus. 28: 14.

2. Buna Solomo wakutikisa mpe bangudi zabantu mu Isaeli, bakuluntu babonsono bamakanda, mfumu zanzo zamase mabana ba Isaeli, ku Yelusalemi mu nata nkela yaluwawanu lua Mfumu ku mbanz'a Davidi, i Sioni. 1 Nt. 8: 1 b.

3. Buna babakala babonsono ba Isaeli

bakutakana kwa ntinu mu nkembo, i wowo mu ngonda yansambodia.

4. Bangudi zabantu babonsono mu Isaeli bu bamana luaka, balevita banangunа nkela.

5. Banata nkela ye nzo yakoto yambwabununu kuna ye lekwa biabionsono bianlongo biakala mu nzo yakoto; banganga balevita banata bio kuna.

6. Kansi ntinu Solomo watelama vantadisi ankela ye bundu diadionsono dia Isaeli diakutakana kwa yandi; buna bayoka mameme ye zingombe mu mbidi akunku ye ka bilendi bikwa ntalu vo tangwa ko.

7. Mboki banganga bakotisa nkela yaluwawanu lua Mfumu mu vuma kiandi muna ngudi anzo, vinga kianlongo ye nlongo, ku vuma kia kunsi amaveve mabakeluba.

8. Kadi bakeluba bayalumuna maveve mau va vuma kiokio kiatelama nkela, ye nkela ye nti miayau biafukwa ku ntandu kwa bakeluba.

9. Nti miakala la beni, ye nsuka zamiau zavaika mu nkela zamonika vantadisi angudi anzo; kansi ku mbazi ayau ka zamonika ko. Yau yakidi muna nate ye bwabu.

10. Mu nkela ka mwakala lekwa kiankaka ko, kansi matadi mole matula Mose muna ku Holebi, Mfumu bu kawawasa luwawanu ye bana ba Isaeli, bu bakivaikila mu Ngipiti.

11. Banganga bu bavaika mu kinlongo—kadi banganga babonsono bakala muna bakibieka nlongo ye ka babanzila makabu mau mavambuka ko;

12. balevita, minyimbidi miamionsono, Asafi, Hemani ye Yedutuni ye bana bau ye zimpangi, batelama mu mvwatu miampembe mialino ye simbala, pesalata ye nsambi zansinga ku ntini yaeste yadisalu ye va kimosi ye yau nkama mosi ye makumole mabanganga basika mpungi; 1 Lus. 25: 1 b.

13. nsiki miampungi ye minyimbidi miasika va kimosi mu kumbu kimosi kiansikulu ye kiansanusunu a Mfumu —ye bu batendisa mpungi, simbala ye nsambi zangimbidila ye babadika sika Mfumu, bu kena wambote ye nlemvo andi usikilanga mvu ya mvu, buna tuti diafuluza nzo, i nzo a Mfumu,

2 Lus. 7: 3. Esala 3: 10 b. Lumb. 136: 1.

14. banganga balembana telama ye sala mu diambu diatuti; kadi nzitusu a Mfumu wafuluza nzo a Nzambi.

1 Nt. 8: 10 b. 2 Lus. 7: 1 b.

KAPU 6.

Nkungu za Solomo ye lusambulu luandi vwala bu diabiekwa.

Buna Solomo wavova: Mfumu vovele, vo zolele kala kundu mu mbungi. 1 Nt. 8: 12 b.

2. Kansi mono ntungidi nzo bonso kundu kwa ngeye, i vuma kiuna sikila ntangu yikayimani.

3. Mboki ntinu wabangumuka ye wasakumuna bundu diadionsono dia Isaeli, bundu diadionsono dia Isaeli bu diatelama.

4. Yandi wavova: Sikwa kasikwa, Mfumu, Nzambi a Isaeli, wamana vanga mu moko mandi makasila mu nwa andi kwa sami Davidi, bu kavova:

5. kasi ye lumbu kina kiyavaikisa bantu bami mu nsi a Ngipiti kiasolele mbanza mu yimosi mu makanda ma Isaeli ko mu tungila yo nzo yina kala nkumbu ami; kiasolele mpe bakala mu kala dingizi kwa bantu bami Isaeli ko; 2 Sam. 7: 6.

6. kansi Yelusalemi nsolele, kidi nkumbu ami yina mo kala, ye Davidi nsolele mu yala bantu bami Isaeli.

7. Sami Davidi vele wabanza mu ntima mu tungila nkumbu a Mfumu, Nzambi a Isaeli, nzo; 1 Lus. 28: 2 b.

8. kansi Mfumu wavova kwa sami Davidi: Bu weti banza mu ntima mu tunga nzo kwa nkumbu ami, buna utomene bo vanga, bu weti bo banzila;

9. kansi ngeye kuna tunga nzo yoyo ko, kansi mwan' aku, umosi utukidi mu luketo luaku, yandi una tungila nkumbu ami nzo. 2 Sam. 7: 12 b.

10. Mfumu tunguni nsilulu yoyo yikasila, kadi mono mpingane sami Davidi ye mvwendi bwabu va kiandu kia Isaeli, bonso bwasila Mfumu, ye mono ntungidi nzo kwa nkumbu a Mfumu, Nzambi a Isaeli.

11. Muna ntudidi nkela yikebulwanga luwawanu lolo luawawasa Mfumu ye bana ba Isaeli.

12. Mboki wafinama ku salu dia Mfumu vantadisi abundu diadionsono dia Isaeli ye walambula moko mandi.

13. Kadi Solomo wavanga kiandu kiampovi kiansongo, mfwoko tanu mu la, mfwoko tanu mu sadila ye mfwoko tatu mu yongi, watula kio mu kati diakianzala kiaseka; va kiau katelama ntangu yoyo. Yandi wafukama va makungunu mandi vantadisi abundu diadionsono dia Isaeli ye wazangula moko mandi ku zulu

14. ye wavova:
Mfumu, Nzambi a Isaeli, ka widi nzambi nkutu ko yifwanane ye ngeye, ku zulu vo va ntoto, ngeye ukebanga luwawanu ye nlemvo kwa sielo biaku bidiatanga vantadisi aku mu ntima miau miamvimba,

2 Mose 15: 11. 5 Mose 4: 39. 7: 9.

15. ngeye tunguni mawasila sielo kiaku Davidi, i sami; kadi mawasila mu nwa aku, mau utunguni mu koko kwaku, bonso buvengo bwabu.

1 Lus. 22: 9.

16. Nkiangunu tunguna bwabu mpe Mfumu, Nzambi a Isaeli, mawasila sielo kiaku Davidi, i sami, bu wavova: kina yambula widi lumbu kimosi ko wakondwa mwan' asinsi ulenda kuvingana va kiandu kia Isaeli, vo bana baku bana tala nzila zau kaka, mpasi badiata mu mina miami, bonso bu udieti vantadisi ami.

2 Sam. 7: 16. 1 Nt. 2: 4. Lumb. 132: 11 b.

17. Nkiangunu Mfumu, Nzambi a Isaeli, yambula bwabu mambu mawavova kwa sielo kiaku Davidi makala makedika.

18. **Kansi** buna mu kedika, Nzambi lenda kala kundu va ntoto mu bantue? Tala, mazulu ye zulu diamazulu ka malendi lungila kwa ngeye ko; buna vele nzo yayi yike yintungidi!

2 Lus. 2: 6. Yobi 11: 7 b. Yes. 66: 1. Mav. 7: 48 b. 17: 24.

19. Kansi tadisa ku nsambulu ye mbombodolo asielo kiaku, Mfumu, Nzambi ami, mpasi wawa mbokolo ye nsambulu yifidisi sielo kiaku kwa ngeye,

20. ye watemusa meso maku mwini ye fuku ye tadisa ku nzo yayi, i vuma kiwavovila, vo una kio nanimisa nkumbu aku, mpasi wawa mpe nsambulu yayi yisambidi sielo kiaku, vantadisi vuma kiaki. 2 Mose 20: 24.

21. Inga, wila mpe nsambulu zozo zifidisanga sielo kiaku ye bantu baku Isaeli, bu batadisanga vuma kiaki. Bika wabawila mu vuma kiukalanga mu zulu; bu uwilu, buna yambudila.

22. **Vo** muntu una vola masumu kwa ni andi ye una dikuswa ndefi ye una yambulwa kadia yo ye mboki una kwiza dia yo vantadisi asalu diaku mu nzo yayi,

23. buna bika wawa mu zulu ye sadisa ye zenga mabungu masielo biaku ebu, vo una vutula ndinda kwa nkwa nkanu ye yambula mavanga mandi miza va ntu andi, kansi nungisa ndieu wena bungu diasonga ye yambula katambula bonso bwena lunungu luandi.

24. **Vo** bantu baku Isaeli bana bedușwa kwa mintantu, mu diambu dia bu bavolele masumu kwa ngeye, kansi bana bangumuka ye ta nkumbu aku ye sambila ye bombidila vantadisi azizi kiaku mu nzo yayi,

25. buna bika wawa mu zulu ye yambudila masumu mabantu baku Isaeli ye yambula bavutuka ku nsi yiwabaveni ye kwa mase mau.

26. **Vo** zulu dina kandama, ye mvula ka zina noka ko, mu diambu dia bu bavolele masumu kwa ngeye, kansi bana sambila ye tadisa vuma kiaki, ye ta nkumbu aku ye fila masumu mau nima, bu weti kubalongidikila bobo,

27. buna bika wawa mu zulu ye yambudila masumu masielo biaku ye bantu baku Isaeli, bu weti kubalonga nzila yabiza yibana kwenda, ye bika wanokisa mvula va nsi aku yiwaveni kwa bantu baku bonso difwa.

28. **Vo** malema mana kala mu nsi, vo vunga kina bwa, vo nkukuba ye nkazu-nkazu, vo makonko ye bimpiatu biatiti bina kwiza, vo ntantu mina fietikisa bantu mu nsi au, mu mielo miau, vo kwama kwankaka ye yela kuna kwiza, kani bionso bionso,

2 Lus. 20: 9.

29. ye buna vo nsambulu ye mbombodolo yina sasulwa kwa muntu, kani wonso wonso, vo mpe mu bantu baku babonsono Isaeli, bu bana mona, muntu muntu, kwama ye yama koko kubabwidi, ye bana lambula moko mau ku ntini anzo yayi,

30. buna bika wawa mu zulu muukalanga, ye yambudila ye vana muntu muntu, bonso bwena mavanga mandi mamonsono, bu uzaidi ntim' andi—kadi ngeye kaka zaidi ntima miabantu—

1 Sam. 16: 7. 1 Lus. 28: 9. Lumb. 7: 9. Yel. 11: 20. 17: 10. 20: 12.

31. kidi bakuvumina ntangu zazonsono ye kwenda nzila zaku ntangu yina yibakalanga moyo mu nsi yiwavana mase meto. 1 Nt. 8: 37–40.

32. **Vo** wanzenza mpe, umosi ukawena mu bantu baku Isaeli ko, utukidi mu nsi yanseke mu diambu diankumbu aku yayinene ye koko kwaku kwangolo ye koko kwaku kwalambuka, vo muntu wampila yoyo una kwiza ye sambila ye tadisa ku nzo yayi, Yes. 56: 6 b.

33. buna bika wanwila mu zulu muukalanga ye vanga mamonsono mabokilanga wanzenza kwa ngeye, kidi ba-

ntu babonsono va ntoto bazaya nkumbu aku ye kuvumina, bonso buvanganga bantu baku Isaeli, ye mona, vo nzo yayi yintungidi yabikwa nkumbu mu nkumbu aku.

34. Vo bantu baku bana kwenda nwanisa ntantu miau mu nzila yiuna kubafidisa ye bana sambila kwa ngeye ye tadisa ntini yambanza yayi yiusolele ye ku nzo yintungidi kwa nkumbu aku,

35. buna bika wawa mu zulu nsambulu ye mbombodolo au ye kubanungisa.

36. Vo bana vola masumu kwa ngeye—bukondolo muntu ulembolo vola masumu—ye una kubafwemina ye kubavana mu lulendo luantantu ye bana bakwa kinkole ye natwa ku nsi yankaka, nseke vo lukufi,

Zing. 20: 9. Mpovi 7: 21. Loma 3: 23. 1 Yoa. 1: 8. Yak. 3: 2.

37. kansi bana nionguluka mu nsi yibena kinkole, ye bangumuka ye kusambila mu nsi yakinkole, ye vova: yeto tuvolele masumu, tuvengi yambi ye ka tuakedi vumi ko,

38. buna vo bana bangumuka kwa ngeye mu ntima miau miamvimba ye mu miela miau miamvimba mu nsi yakinkole yibanatwa kinkole, ye sambila ye tadisa ntini yansi au yiwavana mase mau, ye ku mbanza yiusolele ye ku nzo yintungidi kwa nkumbu aku,

39. buna bika wawa mu zulu muukalanga, nsambulu ye mbombodolo au ye kubanungisa ye yambudila bantu baku mabavolele kwa ngeye. 1 Nt. 8: 46-50.

40. Inga, Nzambi ami, temusa bwabu meso maku ye matu maku mawa malombwanga va vuma kiaki.

41. Telama bwabu, Mfumu Nzambi, ye wiza ku mbanz' aku yamvundila, ngeye ye nkela yatulendo tuaku. Banganga baku, Mfumu Nzambi, bika bavwata mpulusu, ye bakinzambi baku, bika bayangalala mu wote waku.

4 Mose 10: 35. Lumb. 132: 8 b., 16.

42. Mfumu Nzambi, kuvutukisani kuswa kiaku ko ; banzila nlemvo uwasila sielo kiaku Davidi. 2 Sam. 7: 18.

KAPU 7.

Tia tuatuka ku zulu. Nkudukulu ambiekolo avwala. Nzaikusu yamona kwa Solomo.

Solomo bu kamana sambila, tia tuasotuka mu zulu ye tuamana nkailu angioka ye nkailu miamponda, ye nzitusu a Mfumu wafuluza nzo.

3 Mose 9: 24. Nkong. 6: 21. 1 Nt. 8: 10 b. 18: 38 b. 2 Lus. 5: 14.

2. Banganga bálembana kota mu nzo a Mfumu, nzitusu a Mfumu bu wafuluza nzo a Mfumu.

3. Bana babonsono ba Isaeli bu bamona, bonso bwasotukina tia ye bamona nzitusu a Mfumu va ntandu anzo, bafukama va kianzala kiayalwa matadi ye zizi va ntoto ye basambila Mfumu ye bantonda, bu kena wambote ye nlemvo andi usikilanga mvu ya mvu.

2 Lus. 5: 13. Esala 3: 10 b. Lumb. 136: 1.

4. Ntinu ye bantu babonsono bayoka nkailu miamponda va zizi kia Mfumu.

1 Nt. 8: 62 b.

5. Ntinu Solomo wayoka bonso nkailu wamponda makumole ye mafunda mole mangombe zambakala ye nkama mosi ye makumole mamafunda mamameme. Buna nzo a Nzambi yabiekwa kwa ntinu ye bantu babonsono.

6. Buna banganga batelama mu salu biau, ye balevita batelama ye nsambi zangimbidila za Mfumu zavangisa ntinu Davidi mu tonda kwa Mfumu, nlemvo andi bu usikilanga mvu ya mvu ; kadi Davidi wabayimbisa ngimbudulu amasika. Kansi banganga batelama vantadisi au ye basika mpungi, Isaeli diadionsono bu diadongama.

7. Solomo wabieka ndambu yakati yakianzala vantadisi anzo a Mfumu, kadi vana wayoka nkailu miangioka ye kunku biamazi mankailu wamatondo, salu diansongo diavangisa Solomo bu dialembana lungila kwa nkailu wangioka, wandia ye kunku biamazi.

2 Lus. 4: 1.

8. Mu ntangu yoyo Solomo wakembila nkembo mu lumbu nsambodia va kimosi ye Isaeli diadionsono, lukutukunu lualunene beni, tuka mu vuma kina kikwendanga nzila ku Hamati, nate ye ku fimwila fia Ngipiti.

1 Nt. 8: 65 b.

9. Mu lumbu kianani bakembila lukutukunu luankembo. Kadi mbiekolo adisalu bakembila mu lumbu nsambodia ye nkembo mu lumbu nsambodia. 3 Mose 23: 36.

10. Kansi mu lumbu kiamakumole ye tatu mu ngonda yansambodia wasindika bantu ku nzo zau zakoto, bazala kwa kiese ye yangalala mu momo mambote mavanga Mfumu kwa Davidi ye Solomo ye bantu bandi Isaeli.

11. Solomo wamanisa mu vanga nzo a Mfumu ye nzo akitinu ; biabionsono

biakala mu diela dia Solomo mu vanga mu nzo a Mfumu ye mu nzo andi biatoma kwandi. 1 Nt. 9: 1 b.

12. Mfumu wabwabana ye Solomo mu fuku ye wavova kwa yandi: Mono ngwilu nsambulu aku ye nsolele vuma kiaki kwa mono bonso nzo yangiokila minkailu. 2 Mose 20: 24. 5 Mose 12: 5.

13. Vo ngina kandika zulu ye mvula ka zina bwa ko, vo ngina kamba makonko mabunga nsi, vo ngina fidisa vunga mu bantu bami,

14. kansi vo bantu bami babikwa nkumbu mu nkumbu ami, bana kukiyina ye sambila ye tomba zizi kiami ye fila nima ku nzila zau zambi, buna mono nzolele wa mu zulu ye yambudila masumu mau ye tomisa nsi au.

15. Meso mami mana temuna ye matu mami mana wila monso malombwanga va vuma kiaki. 2 Lus. 6: 40.

16. Bwabu nsolele ye mbiekele nzo yayi, kidi nkumbu ami yakala mo ntangu yikayimani. Meso mami ye ntim' ami bina mo kala ntangu zazonsono.

17. Vo una diata vantadisi ami bwabu, bonso bwadiata saku Davidi ye una vanga mamonsono maikembi ye keba nkondo ye nsiku miami,

18. buna ngina tundisa kiandu kiaku kiakitinu, bonso buyakanda kwa saku Davidi, bu yavova: Ngeye kuna kondwa mwan' asinsi ko ulenda yala Isaeli.

19. Kansi vo luna fila nima ye sisa nkondo ye nsikudukusu biami biyalukembi ye katuka ye sadila nzambi zankaka ye sambila zo,

20. buna ngina kuluvuza mu nsi ami yiyaluveni; nzo yayi yimbiekele nlongo kwa nkumbu ami ngina yo losa mu zizi kiami; ngina yo vanga ngana ye nkunga mu bantu babonsono. 5 Mose 28: 37. Yel. 7: 15.

21. Nzo yayi yakedi sikwanga beni, buna muntu muntu una yo vioka una yo yitukwa. Muntu bu kana yuvula: Mu nkiama Mfumu wavengi bobo kwa nsi yayi ye nzo yayi? 5 Mose 29: 24 b.

22. una vutudulwa: mu diambu dia bu basisidi Mfumu, Nzambi amase mau, wabavaikisa mu nsi a Ngipiti, ye batatamene nzambi zankaka ye basambidi zo ye basadidi zo, i kuma wayambudi momo mambi mamonsono mababwila.

KAPU 8.

Ntungulu zankaka zatungisa Solomo. Bisadi biandi. Luyokolo luandi luaminkailu. Nzaza zandi.

Makumole mamvu matungila Solomo nzo a Mfumu ye yandi nzo bu miamana vioka, 1 Nt. 9: 10.

2. buna Solomo watungulula mbanza zozo zamvana Hulami, ye wayambula bana ba Isaeli babaka kundu mu zau.

3. Solomo wayenda ku Hamati-Soba ye wabaka dio.

4. Yandi watunga Tadamoli mu nsi yankatu ye mbanza zozo zazonsono zabiayudukwa zikatunga mu Hamati.

5. Mboki watunga Bete-Holoni dia Ntandu ye Bete-holoni dia Banda ye wavanga zo mbanza zakola zakala tumbu, mielo ye mbindukwa,

6. mpe Balati ye mbanza zazonsono zabiayudukwa za Solomo, mbanza zazonsono zamakalu mpe ye mbanza zabakavalu ye biankaka biabionsono biazinina Solomo mu tunga mu Yelusalemi, va Lebanoni ye mu nsi yayonsono yavuwa mu lulendo luandi. 1 Nt. 9: 18 b.

7. Bantu babonsono basadidila mu bahetita, baamolita, bapelesita, bahivita ye bayebusita, buna bena bakabena baisaelita ko,

8. i bana bau babavingana mu nsi balembwa fukuswa kwa bana ba Isaeli, Solomo wabavanga babindama mu sala, bonso bubenina nate ye bwabu.

9. Kansi Solomo kavanga mu bana ba Isaeli nanga miasalu bikasadisa ko, kansi bakala binwani ye ntuti zamakesa mandi ye bakala nkengi miamakalu mandi ye bakavalu bandi bantentama.

10. Ngudi ankengi mia Solomo miakala nkama zole ye makumatanu; yau bayala bantu.

11. Solomo wayambula mwana wankento wa Falao kakatuka ku mbanz' a Davidi ye natuka ku nzo yikantungila; kadi wavova: Kizolele ko, vo nkento una kala mu nzo a Davidi, i ntinu a Isaeli, kadi i vuma kianlongo, nkela ya Mfumu bu yalueki muna. 1 Nt. 3: 1. 7: 8. 9: 24.

12. Solomo wayoka nkailu miangioka kwa Mfumu va salu dia Mfumu dikatunga vantadisi anzo ankotolo; 1 Nt. 9: 25.

13. yandi wayoka lumbu ka lumbu nkailu miazengwa, bonso bwakala nsikudukusu za Mose, mu tumingu, mu mbikulu azingonda ye mu minkembo, ngioka tatu tatu mvu mvu, i mu nke-

mbo amampa malembwa funa, nkembo alumbu bialumingu ye nkembo amafwokula.

3 Mose 23: 37. 4 Mose 28: 2 b. 5 Mose 16: 16.

14. Bonso bwabika sandi Davidi, yandi watumba banganga bonso bubana sala mu makabu mau, ye mpe salu biabalevita mu yimbila nkunga miansikulu ye sadisa banganga—lumbu lumbu ye biandi salu—ye nkengi miamielo, mu makabu mau, bonso bubana kenga ku mielo vani vani ; kadi bobo muntu wa Nzambi, Davidi, wakamba.

1 Lus. 24: 3 b. 26: 1 b.

15. Ka bavengama ko mu momo makamba ntinu kwa banganga ye balevita, kani mu mambu mankaka vo mu zimbongo.

16. Salu biabionsono bia Solomo biateka kubukwa nate ye lumbu kina kiatulwa lufulu luanzo a Mfumu, mboki nate ye yamana. Nzo a Mfumu yamana vangama.

17. Mu ntangu yoyo Solomo wayenda ku Esioni-Ngebeli ye ku Eloti, va simu diambu mu nsi a Edomi.

1 Nt. 9: 26 b.

18. Hulami wamfidisila zinzaza mu bantu bandi ye bantu bankulakani mu mbu mu bandi bantu mpe. Bayenda ye bantu ba Solomo kuna Ofili ye kuna balanda nkama ia ye makumatanu matalenta biawola bibatuala kwa ntinu Solomo.

KAPU 9.

Ntinu nkama ku Saba wabumina kwa Solomo. Kimvwama ye nzitusu bia Solomo; nduenga zandi ye nene kwandi. Mfwilu a Solomo.

Ntinu nkama ku Saba bu kawa kumu mu Solomo, buna wayiza tonta Solomo mu nsava, muna mu Yelusalemi ; yandi wayiza ye kabu diadinene beni ye bakamela banata nzenzo miansunga ye wola mu mbidi akunku ye mpe matadi mantalu. Bu kakota kwa ntinu Solomo, wammokisa mamonsono makala mu ntim' andi.

1 Nt. 10: 1 b. Mat. 12: 42. Luk. 11: 31.

2. Kansi Solomo wazibula biuvu biandi biabionsono, ka lekwa ko kiaswekwa kwa Solomo, kansi walenda kunzibudila biabionsono.

3. Ntinu nkama ku Saba bu kamona nduenga za Solomo ye nzo yikatunga,

4. ye madia va meza mandi ye nzo zasielo biandi ye wamona bakunsadilanga, bonso bubasala salu biandi ye bonso bubavwata, mboki nwiki biandi ye bonso bubavwata, ye bu kamona ntungulu ya va ntandu yikaviokila ku nzo a Mfumu, buna wabwa mangitukwa.

5. Yandi wavova kwa ntinu : Makedika i mambu momo mangwilu mu nsi ami mu ngeye ye nduenga zaku.

6. Kialeka minu ko mu momo mayakembo, nate ye ngizidi ye mbweni mo mu mami meso ; kansi bwabu mbweni, vo ka ndambu mpe ko yanene kwanduenga zaku yakembo kwa mono. Ngeye ulutidi beni mu momo mangwilu makumu. 1 Nt. 10: 7.

7. Mayangi mena ye babakala baku, mayangi mena ye sielo biaku biabi bifinangananga ngeye ntangu zazonsono ye bawanga nduenga zaku.

8. Bika Mfumu, Nzambi aku, kasikwa ukumweni nkembo bonso bobo, bu kakuvwandisi va kiandu kiandi mu kala ntinu vantadisi a Mfumu, Nzambi aku ! Inga, Nzambi aku bu kazolele Isaeli ye zolele kubatundisa ntangu yikayimani, nkiangunu wakuyadisa ntinu kwa yau, kidi wasadila mina ye nsiku.

9. Yandi wavana ntinu nkama mosi ye makumole matalenta biawola, mpe nzenzo miansunga mu mbidi akunku ye matadi mantalu ; nzenzo miansunga miampila yoyo miavana ntinu nkama ku Saba kwa ntinu Solomo ka miateka kala ko.

10. (Mboki bantu ba Hilami ye bantu ba Solomo bu balanda wola ku Ofili, banata nti miaalunguma ye matadi mantalu.

11. Mu nti miaalunguma ntinu wavangisila bikada bianzo a Mfumu ye bianzo akitinu, mpe nsambi zansinga ye pesalata kwa minyimbidi. Miampila yoyo ka miateka monwa mu nsi a Yuda ko.)

12. Ntinu Solomo mpe wavana kwa ntinu nkama ku Saba biabionsono bikazola ye bikalomba, mboki bina biafwanana mu biobio bikanata kwa ntinu. Mboki wavutuka ye wayenda ku nsi andi diaka ye sielo biandi.

13. Wola watualwa kwa Solomo mvu mvu watezwa nkama sambanu ye makumasambanu ye talenta sambanu mu zitu,

14. mboki wowo watualwa kwa nkiti mizietanga ye nkiti miankaka ; ntinu miamionsono mia Alabia mpe ye nkumbi zansi batuala mpe wola ye palata kwa Solomo.

15. Ntinu Solomo wavangisa nkama zole zankaku zawola wabesukwa ye

wasadila nkama sambanu zasekeli biawola wabesukwa mu nkaku nkaku,
16. bobo mpe nkama tatu zankaku zazike zawola wabesukwa ye wasadila nkama tatu zasekeli biawola mu nkaku nkaku ; ntinu watula zo mu nzo yamfinda ya Lebanoni.
17. Mboki ntinu wavangisa kiandu kiakinene kiampungi ye waladika kio wola wavedila.
18. Kiandu kiakala nsumbukwa sambanu ye mfidukwa amalu yawola, bianamangana ye kiandu ; ku ndambu zazole zavwandu kwakala nsikumu zamoko ye nkosi zole zatelama va lueka luansikumu zamoko ;
19. kumi ye nkosi zole zatelama va nsumbukwa zozo zisambanu, ku ndambu zazole. Kiampila yoyo ka kiateka vangwa mu kimfumu kiankaka ko.
20. Lekwa biabionsono biandwina biantinu Solomo biakala biawola, ye lekwa biabionsono mu nzo yamfinda ya Lebanoni biakala biawola wabiza ; palata biabanzulwa bonso ka lekwa ko mu ntangu a Solomo.
21. Kadi ntinu wavwa nzaza zayenda ku Talasi ye bantu ba Hulami, nzaza za Talasi zavutuka mvutuka mosi mosi mvu wantatu ntatu ye zanata wola ye palata, mpungi zanzau, bankewa ye bankelele.
22. Ntinu Solomo walutila ntinu miankaka miamionsono va ntoto mu nene, mu kimvwama ye mu nduenga.
23. Ntinu miamionsono va ntoto babumina kwa Solomo mu wa nduenga zatula Nzambi mu ntim' andi.
24. Buna mosi mosi mu yau banata miukailu : lekwa biapalata ye biawola, mimvwatu, biluazu, nzenzo miansunga, bakavalu ye bamula. Bobo bwakala mvu ka mvu.
25. Solomo wakala mafunda maia mabakavalu manzole nzole ye makalu ye kumi ye mafunda mole mabakavalu bantentama ; yandi wabatula mu mbanza zamakalu, ye mu Yelusalemi kwa ntinu kibeni. 1 Nt. 4: 26. 2 Lus. 1: 14 b.
26. Yandi wakala mfumu antinu miamionsono tuka ku nzadi nate ye ku nsi abafilistea ye mboki nate ye ku nzaku a Ngipiti. 1 Nt. 4: 21.
27. Ntinu wavanga, vo palata biakala bidi mu Yelusalemi bonso matadi, ye nti miansedeli bidi bonso nti miakuyu mu nsi ya Kuluka.
28. Bakavalu batualwa kwa Solomo batuka mu Ngipiti ye mu nsi zankaka zazonsono.
29. Monso masidi mu kambwa mu Solomo, mantete ye mazimunina, mau masonukwa mu lusansu luambikudi Natani, mu mbikulu ansilonita Ahia ye mu mona-meso mamoni ameso Yedai mu Yelobami, mwan' a Nebati.
30. Solomo wayala Isaeli diadionsono mu Yelusalemi mu makumaia mamvu.
31. Solomo wayenda vundi kwa mase mandi ye wadiamuswa mu mbanz' asandi Davidi. Mwan' andi Lehabami wamvingana kitinu.

KAPU 10.

Lehabami i ntinu. Kumi diamakanda masotuka mu nzo a Davidi.

Lehabami wayenda ku Sekemi, kadi Isaeli diadionsono diamana luaka ku Sekemi mu kumvanga ntinu.
1 Nt. 12: 1 b.
2. Yelobami, mwan' a Nebati, bu kawa bo, kukakala mu Ngipiti—kuna katinina mu diambu diantinu Solomo —buna wakatuka mu Ngipiti.
3. Bantumisa. Buna Yelobami wayiza ye Isaeli diadionsono ye bavova kwa Lehabami ye bakamba :
4. Saku diavanga vangu kieto kiavita mpasi, kansi lengisa bwabu salu bina biampasi ye vangu kina kiazitu mpe kiatutuika saku, buna tuzolele kusadila.
5. Yandi wabavutudila : Luvingila lumbu tatu diaka, mboki navutukieno kwa mono. Bantu bayenda.
6. Buna ntinu Lehabami wayuvula nduengoso kwa bangudi zabantu bakala salanga salu kiasandi Solomo, bu kakala moyo ; yandi wavova : Nki amvutulu lueti kunduengisila mu vana bantu bobo?
7. Yau bamvutudila ye bavova : Vo una kukisonga wambote kwa bantu bobo ye wena wanlemvo kwa yau ye vovanga mambu mabiza kwa yau, buna bana kala sielo biaku ntangu zazonsono.
8. Kansi kabanzila nduengoso yoyo ko yamvana bangudi zabantu, kansi wayuvula nduengoso kwa matoko makulakana yandi, i mau makala mu salu kiandi.
9. Yandi wavova kwa yau : Nki amvutulu lueti luengisila, vo tuna vana bantu bobo bavovele kwa mono ye batele : lengisa vangu kiokio kiatutuika saku?
10. Buna matoko momo makulakana yandi bamvutudila ye bavova : Ebu una vova kwa bantu bavovele kwa

ngeye ye batele : saku diavanga vangu kieto zitu, kansi utulengisila kio—ebu una vova kwa yau : Nlembo ami ulutidi ke ulutidi luketo luasami mu nkobo.
11. Nkiangunu luzaya bwabu, vo sami walutuika vangu kiazitu, buna mono ngina lutisila vangu kieno zitu ; vo sami walulongidika mu kokoto, buna mono ngina bo vanga mu zinkutu.
12. Yelobami waluaka ye bantu babonsono kwa Lehabami mu lumbu kiantatu bonso bwatuma ntinu, bu kavova : Navutukieno kwa mono mu lumbu kiantatu.
13. Buna ntinu wabavana mvutulu yangolo ; kadi ntinu Lehabami watungudila nduengoso abangudi zabantu.
14. Yandi wabavovisa, bonso bwaluengisa matoko ye wavova : Vo sami wavanga vangu kieno zitu, buna mono ngina kio lutisila zitu ; vo sami walulongidika mu kokoto, buna mono ngina bo vanga mu zinkutu.
15. Nkiangunu ntinu kawila bantu ko ; kadi Nzambi wayambula bwakadila bobo, mpasi Mfumu una tunguna mambu momo makavova kwa Yelobami, mwan' a Nebati, mu Ahia ku Silo.
16. Isaeli diadionsono bu diawa, vo ntinu kazola kubawila ko, bantu bavutula mvutulu yayi kwa ntinu : Nki antuadi tuena mu Davidi ? Ka tuenani kunku kiadifwa mu mwan' a Isai ko. Vutuka ku nzo zaku zakoto, Isaeli, muntu muntu. Kenga nzo aku ngeye kibeni, Davidi. Mboki Isaeli diadionsono diavutuka ku nzo zau zakoto.
17. Lehabami wakala ntinu mu baisaelita bakala mu mbanza za Yuda kaka.
18. Ntinu Lehabami bu kafidisa Hadolami wakenga salu bialusalu, buna bana ba Isaeli bamvonda mu matadi, ye ntinu, Lehabami kibeni wamaka nswalu mu kalu diandi watinina ku Yelusalemi.
19. Isaeli diasotuka mu nzo a Davidi ye bavambane nate ye bwabu.

KAPU 11.

Nsamu wambikudi Semaya. Ntungulu za Lehabami. Banganga ye balevita mu Isaeli banatuka ku Yuda. Bakazi ba Lehabami ye bana bandi.

Lehabami bu kaluaka ku Yelusalemi, wakutikisa nzo a Yuda ye Benyamini nkama mosi ye lunani luamafunda mabinwani biasolwa, mu kwe nwanisa Isaeli ye vutuka baka lulendo luakitinu kwa Lehabami. 1 Nt. 12: 21 b.
2. Kansi mambu ma Mfumu mayiza kwa muntu wa Nzambi, Semaya ; yandi wavova :
3. Kamba Lehabami, mwan'a Solomo, ntinu a Yuda, ye baisaelita babonsono mu Yuda ye Benyamini ebu :
4. Ebu buvovele Mfumu : Ka luna kwenda nwanisa mpangi zeno ko. Luvutuka ku nzo zeno, muntu muntu ku yandi, kadi momo mavengo matukidi kwa mono. Bawa mambu ma Mfumu ye bavutuka ye ka bayenda kwa Yelobami ko.
5. Kansi Lehabami wakala kundu mu Yelusalemi, ye watunga mbanza mu Yuda ye wavanga zo vuma biakola.
6. Yandi watunga Bete-Lehemi, Etami, Tekoa,
7. Bete-Suli, Soko, Adulami,
8. Ngati, Malesa, Sifi,
9. Adolaimi, Lakisi, Aseka,
10. Solonga, Ayaloni ye Hebeloni, zazonsono mu Yuda ye Benyamini ; yandi wavanga zo mbanza zakola.
11. Yandi wavanga siamu biazau biangolo, watumba zimfumu mu zau ye wayudikila zo lekwa biandia, mazi ye vinia,
12. mbanza mbanza mu zozo kavana nkaku ye madionga ye wasiamisa zo beni. Yuda ye Benyamini bakala mu lulendo luandi.
13. Banganga ye balevita mu Isaeli diadionsono bakatuka mu nsi zau zazonsono ye baviluka kwa yandi ;
14. kadi balevita basisa kulu biau ye mvwilu zau zankaka ye bayenda ku Yuda ye Yelusalemi, Yelobami ye bana bandi bu babakuba mu salu biau bonso nganga za Mfumu, 2 Lus. 13: 9.
15. ye bakitumbila nganga zankaka mu vuma biau biangama ye mu mpeve zambi ye mu bana bangombe bakavanga. 1 Nt. 12: 31.
16. Yau banamwa kwa yau mu makanda mamonsono ma Isaeli bavana ntima miau mu tomba Mfumu, Nzambi a Isaeli ; yau baluaka ku Yelusalemi mu yoka minkailu kwa Mfumu, Nzambi amase mau.
17. Mu mvu ntatu basiamisa lulendo luakitinu mu Yuda ye bavanga lulendo lua Lehabami, mwan' a Solomo, luangolo ; kadi mu mvu ntatu bayendila nzil' a Davidi ye Solomo.
18. Lehabami wakwela Mahalati, mwana wankento wa Yelimoti, mwan'

a Davidi, ye Abihaili, mwana wankento
wa Eliabi, mwan' a Isai.
1 Sam. 16: 6. 17: 13.
19. Yandi wambutila bana bababakala Yeusi, Semalia ye Sahami.
20. Landila ndieu yandi wakwela Maka, mwana wankento wa Abasalomi. Yandi wambutila Abia, Atai, Sisa ye Selomiti. 1 Nt. 15: 2.
21. Lehabami waluta zola Maka, mwana wankento wa Abasalomi, ye bakazi bandi bankaka babonsono ye bakento bandi bakiavengama fiuma— kadi wakwela kumi ye nani diabakazi ye makumasambanu mabakento bakiavengama, ye yandi wabuta makumole ye nani diabana bababakala ye makumasambanu mabana babakento—
22. Lehabami watumba Abia, mwan' a Maka, ntu ye kidingizi mu mpangi zandi, kadi wabanza mu ntima mu kumvanga ntinu.
23. Mu nduenga zazingi wakaba nsi zazonsono za Yuda ye Benyamini ye mbanza zazonsono zakola va kati ye bana bandi babonsono bababakala ye wabavana biangiundukila biabingi ye wabatombila bakazi mu mbidi akunku.

KAPU 12.

Sisaki wabwila Yuda. Mbikulu a Semaya. Yelusalemi diatanwa kwa Sisaki. Mfwilu a Lehabami.

Lulendo luakitinu lua Lehabami bu luamana siama ye wakala lulendo, buna yandi ye Isaeli diadionsono basisa mina mia Mfumu.
2. Kansi mu mvu wantanu wangiadulu antinu Lehabami, Sisaki, ntinu mu Ngipiti, wayenda baluki ku Yelusalemi, mu diambu dia bu badimbula minu kwa Mfumu. 1 Nt. 14: 25.
3. Yandi waluaka ye funda dimosi ye nkama zole zamakalu ye makumasambanu mamafunda mamintentami ; ka muntu ko walenda tanga bantu batuka yandi ku Ngipiti : bisi Libia, basukita ye bisi Etiopia.
4. Yandi wabaka mbanza zasiamu mu Yuda ye waluaka nate ye Yelusalemi.
2 Lus. 11: 5 b.
5. Buna mbikudi Semaya wayiza kwa Lehabami ye kwa madingizi ma Yuda makutakana ku Yelusalemi mu diambu diawonga mu Sisaki ; yandi wavova kwa yau : Ebu buvovele Mfumu : Yeno lunsisidi, nkiangunu mono mpe ilusisidi ye iluveni mu koko kwa Sisaki.
6. Buna madingizi ma Isaeli makiyina ye ntinu kibeni ye bavova : Mfumu wena walunungu.
7. Mfumu bu kamona, vo bakiyina, buna mambu ma Mfumu mayiza kwa Semaya ; yandi wavova : Bu bakiyinini, kizolele kubabunga ko ; fintama ntama ngina kubasadisa, ye nganzi zami ka zina bukulwa mu Yelusalemi mu koko kwa Sisaki ko.
8. Kansi bana katwa kala sielo biandi, kidi balonguka zaya diswaswana diena mu kunsadila ye mu sadila nsi zanzenza zakitinu.
9. Sisaki, ntinu mu Ngipiti, wakonkana ku Yelusalemi. Yandi wabaka mbongo mu nzo a Mfumu ye zimbongo mu nzo akitinu ; buna zena wabaka. Yandi wabaka mpe nkaku zawola zavangisa Solomo.
1 Nt. 10: 16. 14: 26 b. 2 Lus. 9: 15 b.
10. (Mu zau ntinu Lehabami wavangisa nkaku zansongo ye wavana zo mu kebwa kwa ntuti zamantadi makenga ku mwelo anzo akitinu.
11. Ntangu ka ntangu ntinu bu kayenda ku nzo a Mfumu, mantadi mayenda nati zo ; mboki bavutula zo ku vinga kiamantadi.)
12. Kansi Lehabami bu kakiyina, nganzi za Mfumu zamvengukila, ye kambunga nadede ko. Mankaka mambote makala kwandi mu Yuda.
13. Nkiangunu ntinu Lehabami wasiamisa lulendo luandi mu Yelusalemi ye watatamana mu yala ; kadi Lehabami wakala makumaia ye mvu mosi, bu kakala ntinu, ye wayala kumi ye mvu nsambodia mu Yelusalemi, i mbanza yasola Mfumu mu makanda mamonsono ma Isaeli mu nanimisa nkumbu andi momo. Nkumbu ambut' andi i Nama, i amonita.
2 Mose 20: 24. 1 Nt. 14: 21 b. 2 Lus. 6: 6.
14. Yandi wavanga makala mambi, kadi katadisa ntim' andi mu tomba Mfumu ko.
15. Kansi monso mena mu kambwa mu Lehabami, mantete ye mazimunina, mau masonukwa mu lusansu luambikudi Semaya ye luamoni ameso Ido, mu nkanda miamakanda. Lehabami ye Yelobami banwanasana ntangu yayonsono yibakala moyo. 1 Nt. 14: 29 b. 15: 6.
16. Kansi Lehabami wayenda vundi kwa mase mandi ye wadiamuswa mu mbanz' a Davidi. Mwan' andi Abia wamvingana kitinu.

KAPU 13.

Abia ntinu mu Yuda. Wabedisa Yelobami.

Mu mvu wakumi ye nani wangiadulu antinu Yelobami Abia wakala ntinu mu Yuda. 1 Nt. 15: 1 b.

2. Yandi wayala mvu ntatu mu Yelusalemi. Nkumbu ambut' andi i Mikaya, mwana wankento wa Ulieli, ku Ngiba. Kansi Abia ye Yelobami banwanasana.

3. Abia wabadika mvita mu nkangu abinwani biakikesa, nkama ia zamafunda mababakala basolwa; kansi Yelobami wakubama mu nwana ye yandi mu nkama nani zamafunda mabinwani biakikesa biasolwa.

4. Abia wabaluka va mongo a Semalaimi mu miongo mia Efalaimi ye wavova: Lungwila, u Yelobami ye Isaeli diadionsono!

5. Kadi ka luzaidi koe, vo i Mfumu, Nzambi a Isaeli, wavana kitinu kia Isaeli kwa Davidi mu ntangu yikayimani, kwa yandi kibeni ye bana bandi mu luwawanu luamungwa? 4 Mose 18: 19.

6. Kansi Yelobami, mwan' a Nebati, sielo kia Solomo, mwan' a Davidi, watelama ye wanangumukina mfumu andi. 1 Nt. 11: 26.

7. Kwa yandi bantu bamazeba, babakala bambi, bakutakana ye balutila Lehabami, mwan' a Solomo, ngolo, Lehabami bu kakala wantwenia ye waniena, i kuma walembana kubakakidila.

8. Bwabu lueti kukibanzila vo lulenda kakidila kitinu kia Mfumu kivwilu kwa bana ba Davidi, bu luena kabu diadinene ye luneti bana bangombe bawola bavangisa Yelobami kwa yeno bonso zinzambi. 1 Nt. 12: 28.

9. Kadi ka lukubidi nganga za Mfumu koe, bana ba Aloni ye balevita, ye lukivangidi yeno kibeni banganga, bonso buvanganga bantu banzenza? Wonso unetingombe yambakala yantwenia ye mameme nsambodia mambakala mu baka mfuluzulu amoko, yandi lenda kala nganga kwa biampila yoyo bi ka i zinzambi ko:

2 Mose 28: 41. 32: 29. 1 Nt. 12: 31. 2. Lus. 11: 14 b.

10. Kansi yeto tuena ye Mfumu i Nzambi eto, ye ka tuansisidi ko; yeto tuena banganga mu bana ba Aloni basalanga salu vantadisi a Mfumu, ye balevita basalanga salu biavwala.

11. Bayokilanga Mfumu nkailu miangioka nsuka ka nsuka ye nkokila ka nkokila ye kwikanga biamfwitisila mwisi biansuuga ye batensikanga mampa va meza mawola ye kwikanga nkokila ka nkokila kebolo kiaminda kiawola ye minda miakiau. Kadi tukebanga matukembo mu keba kwa Mfumu, Nzambi eto, kansi yeno luansisidi.

2 Mose 25: 30, 37. 29: 38 b. 30: 34 b. 3 Mose 24: 6 b. 2 Lus. 2: 4.

12. Tala, yeto tuena ye Nzambi ku ntu eto, ye tuena ye nganga zandi ye mpungi zankubumunu mu sika lusikulu luamvita ye yeno. Lubana ba Isaeli, ka lunwanisani Mfumu ko, Nzambi amase meno, kadi buna ka luna toma nitu ko. 4 Mose 10: 9.

13. Kansi Yelobami watuma mu kubazungidila ye kubalangidila ku nima mu kubabwila ku nima. Buna batelama vantadisi a Yuda ye yau balangidila ku manima mau.

14. Yuda bu diabangumuka, buna bamona, vo ntantu miena kuntadisi au ye ku nim' au. Buna baboka kwa Mfumu, ye banganga basika mpungi.

15. Mboki babakala ba Yuda ntumbu sasula kumbu; babakala ba Yuda bu basasula kumbu kiau, buna Nzambi wayambula Yelobami ye Isaeli diadionsono babeduswa kwa Abia ye Yuda.

16. Bana ba Isaeli bataba mu Yuda, ye Nzambi wabavana mu moko mau.

17. Abia ye bantu bandi bababedisa mbedoso yayinene, ye nkama tanu zamafunda mababakala basolwa mu Isaeli babilama bafwa.

18. Nkiangunu bana ba Isaeli balemvulwa ntangu yina, kansi bana ba Yuda bakala bangolo; kadi basingama mu Mfumu, Nzambi amase mau.

19. Abia wazoma Yelobami ye wanziona mbanza zankaka: Beteli ye vuma biantumamana, Yesana ye vuma biantumamana ye Efeloni ye vuma biantumamana.

20. Yelobami walembana lekwa diaka, Abia bu kavumuna; yandi wabafukwa kwa Mfumu ye wafwa.

21. Kansi Abia wasiamisa lulendo luandi; yandi wakwela kumi ye bakazi baia ye wabuta makumole ye bana bole bababakala ye kumi ye bana basambanu babakento.

22. Monso masidi mu kambwa mu Abia, mu mavanga mandi ye mu mankaka mena mu yandi, mau masonukwa mu "Mbangudulu" ambikudi Ido.

2 Lus. 24: 27.

KAPU 14.

Asa i ntinu mu Yuda. Wabedisa bisi Etiopia.

Abia wayenda vundi·kwa mase mandi ye wadiamuswa mu mbanz' a Davidi. Mwan'andi Asa wamvingana kitinu. Mu ntangu andi nsi yakala luvuvumu mu kumi diamvu. 1 Nt. 15: 8.

2. Asa wavanga makala mabiza ye masonga mu meso ma Mfumu, Nzambi andi. 1 Nt. 15: 11 b.

3. Yandi wakatula masalu manzenza ye vuma bianangama ye wabula mama ye wakwanga ba Asela.

4. Yandi walubula Yuda mu tomba Mfumu, Nzambi amase mau, ye keba minkondo ye mambu mansikudukusu.

5. Mu mbanza zazonsono za Yuda wakatula vuma bianangama ye mama biantangu; kimfumu kiavuvama mu yandi.

6. Yandi watunga mbanza zasiamu mu Yuda, nsi bu yakala luvuvumu ye kanwanisa mvita ko mu mvu miomio, kadi Mfumu wamvana luvovomo.

7. Kadi yandi wavova kwa Yuda: Bika tuatunga mbanza zozo ye zungidila zo mu tumbu ye nzo zayongi ye mielo ye mbindukwa, bu tuakidi vwa nsi mu lulendo lueto, bu tutombele Mfumu, Nzambi eto, kadi tuantombele, ye yandi utuyambudi tuamona luvovomo mu tueka tuatonsono. Buna batunga, ye biabionsono biatoma.

8. Asa wakala nkangu wanata nkaku zazinene ye madionga, wakala nkama tatu zamafunda mababakala batuka mu Yuda, mboki nkama zole ye lunani luamafunda mababakala mu Benyamini, banata nkaku zazike ye batamba ponza; buna bena binwani biakikesa.

9. Kansi Sela ku Etiopia wayiza konki kwa yau ye nkangu wafunda diamafunda mabantu ye nkama tatu zamakalu; yandi waluaka ku Malesa.

10. Asa wavaika kwa yandi, ye bakubama mu nwana mu ndimb' a Sefata ku Malesa.

11. Asa wabokila kwa Mfumu, Nzambi andi, ye wavova: Mfumu, vo ka ngeye ko, nga ka mwenani muntu ko ulenda sadisa mu mvita va kati ye wangolo ye wakindakana. Nkiangunu utusadisa, Mfumu, Nzambi eto, kadi mu ngeye tueti singama ye mu nkumbu aku tulueki vava kwa kabu diadi. Mfumu, ngeye i Nzambi eto; keti ka muntu ko lendele lekwa kwa ngeye.
Nkong. 7: 2, 7. 1 Sam. 14: 6.

12. Mfumu wayambula bisi Etiopia babeduswa kwa Asa ye Yuda, ye bisi Etiopia bataba. 2 Lus. 16: 8.

13. Asa ye bantu bandi babazoma nate ye ku Ngelali, ye bisi Etiopia babilama; ka muntu ko mu yau wavukuswa, kansi bavondwa kwa Mfumu ye nkangu andi. Babaka bintani mu mbidi akunku.

14. Babaka mbanza zazonsono zazungidila Ngelali, kadi mpamuku watuka kwa Mfumu wababwila; bapela mbanza zazonsono, kadi mu zau mwakala biabingi mu pela.

15. Mpaka zabibulu batulula mpe; banata mameme mu mbidi akunku ye bakamela ye mboki bavutuka ku Yelusalemi.

KAPU 15.

Mbikulu a Asalia. Nkembo wamatondo wa Asa.

Mpeve a Nzambi yayambama va Asalia, mwan' a Odedi.

2. Yandi wayenda kiki Asa ye wavova kwa yandi: Lungwila, ngeye Asa ye Yuda ye Benyamini babonsono. Mfumu wena yeno, bu luena yandi, ye vo lukuntombanga, una yambula kamonwa kwa yeno; kansi vo luna kunsisa, buna yandi mpe una kulusisa.
5 Mose 4: 29. 1 Lus. 28: 9. 2 Lus. 24: 20. 35: 12 b. Yel. 29: 13.

3. Keti ntama beni Isaeli diakondwa Nzambi yakedika, diakondwa banganga babalonga, ye ka bakala mina ko.
Nkong. 2: 10 b. 17: 6. 21: 25.

4. Kansi bu batadisa kwa Mfumu, Nzambi a Isaeli, mu nzungu zau ye bantomba, buna wayambula kamonwa kwa yau. Nkong. 3: 9, 15. 10: 10 b.

5. Mu ntangu zozo ka mwakala mpungumunu ko, bu tuavaika ye bu tuakota; kansi tengo-tengo diadinene diakala mu yau babonsono bakala mu zinsi, Nkong. 5: 6 b.

6. ye bantu banwanisa bantu ye mbanza mbanza; kadi Nzambi wabasa tengo-tengo mu nzungu zazonsono zampila mu mpila.
Nkong. 12: 4 b. 20: 1 b.

7. Kansi lukala kibakala ye ka luyambulani moko meno mabeyama ko, kadi salu kieno kina baka nsendo.
Yel. 31: 16. 1 Kol. 15: 58.

8. Asa bu kawa mambu momo ye mbikulu yoyo kwa mbikudi Odedi, buna wabaka kibakala ye wakatula nkankumusu mu nsi yayonsono ya Yuda ye Benyamini ye mu mbanza

zozo zikabaka mu miongo mia Efalaimi; wavutuka bieka salu dia Mfumu, i dina diakala vantadisi anzo yankotolo ya Mfumu.
9. Yandi wakutikisa Yuda ye Benyamini babonsono, mpe banzenza batuka mu Efalaimi, Manase ye Simeoni, bakala kundu mu yau; kadi babingi baviluka kwa yandi batuka mu Isaeli, bu bamona, vo Mfumu, Nzambi andi, wakala yandi.
10. Bakutakana ku Yelusalemi mu ngonda yantatu mu mvu wakumi ye tanu wangiadulu a Asa
11. ye bayoka lumbu kina kwa Mfumu mu bintani bibanata, nkama nsambodia zangombe ye mafunda nsambodia mamameme. 2 Lus. 14: 13.
12. Bawawasana luwawanu, vo bana tomba Mfumu, Nzambi amase mau, mu ntima miau miamvimba ye mu miela miau miamvimba, 2 Nt. 23: 3.
13. ye vo muntu muntu ulembolo tomba Mfumu, Nzambi a Isaeli, una vondwa, wauke vo waunene, bakala vo nkento. 5 Mose 13: 9. 17: 5.
14. Badila Mfumu ndefi au mu ndinga yayinene ye mu lozi, mpungi ye kulumenta bu biatendana.
15. Yuda diadionsono diayangalala mu ndefi; kadi badia yo mu ntima miau miamvimba, batomba Mfumu mu luzolo luau luamvimba, ye yandi wayambula kamonwa kwa yau, ye wabayambula bamona luvuvumu mu tueka tuatonsono.
16. **N**tinu Asa watumbulula mbut' andi Maka kitinu kiandi, bu kavangisa mama kia Asela; Asa wakwanga mama kiandi ye wabemba kio ye wayoka kio mu ndimb' a Kidiloni.
1 Nt. 15: 13 b.
17. Kansi vuma bianangama ka biakatulwa mu Isaeli ko; kansi ntim' a Asa wakwikamana Nzambi ntangu zazonsono zikakala moyo.
18. Yandi wakotisa mu nzo a Nzambi bina biabieka sandi ye yandi kibeni kwa Mfumu: palata, wola ye biwumbwa.
19. **M**vita ka yabwa ko nate ye mu mvu wamakumatatu ye tanu wangiadulu a Asa.

KAPU 16.

Luwawanu lua Asa ye Bene-Hadadi kwa Baesa, ntinu a Isaeli. Mbikulu a Hanani. Yela kwa Asa ye mfwilu andi.

Mu mvu wamakumatatu ye sambanu wangiadulu a Asa, Baesa, ntinu a Isaeli, wayenda konki kwa Yuda ye wabadika tunga Lama mu diambu diakakidila bantu ba Asa, ntinu a Yuda, mu vaika ye mu kota. 1 Nt. 15: 17 b.
2. Buna Asa wabonga palata ye wola mu vinga biambongo mu nzo a Mfumu ye mu nzo akitinu ye wafidisa bio kwa Bene-Hadadi, ntinu mu Alami, wakala ku Damasko ye watuma:
2 Nt. 12: 18. 16: 8.
3. Bika luwawanu luakala va kati ye beto yaku, bonso buluakala va kati ye sami ye saku. Tala, vava ifidisi palata ye wola; ka diambu ko, vunza luwawanu luaku ye Baesa, ntinu a Isaeli, kidi kankatukila.
4. Bene-Hadadi wawila ntinu Asa ye wafidisa ntuti zankangu miandi ku mbanza za Isaeli, ye batana Iyoni, Dani ye Abeli-Maimi ye nzo zazonsono zabiayudukwa mu mbanza za Nafatali.
5. Baesa bu kawa bo, wayambula mu tunga Lama ye walembuswa salu biandi kuna.
6. Kansi ntinu Asa wanata Yuda diadionsono, ye bakatula matadi ku Lama ye nti miantungila miasadila Baesa. Mu miau katungila Ngeba ye Mispa.
7. **M**u ntangu yina moni ameso Hanani wayiza kwa Asa, ntinu a Yuda, ye wavova kwa yandi: Bu usingamene mu ntinu a Alami ye kusingamene mu Mfumu, Nzambi aku ko, nkiangunu nkangu antinu abaalamita watabuswa mu koko kwaku.
8. Kadi bisi Etiopia ye bisi Libia ka bakala nkangu wawingi koe ye makalu ye ntentami mu mbidi akunku? Kansi bu wasingama mu Mfumu ntangu yina, buna yandi wabavana mu koko kwaku.
2 Lus. 14: 9, 12.
9. Kadi meso ma Mfumu matalanga ntoto wawonsono, kidi kasadisa mu ngolo zandi yau bakunkwikamananga mu ntima miau miamvimba; mu diadi uvengi buzengi. Nkiangunu tuka ye mu bwabu una mona mvita ntangu ka ntangu.
1 Nt. 15: 32. Yobi 34: 21. Zing. 15: 3. Yel. 16: 17. 32: 19. Sak. 4: 10.
10. Kansi Asa wafwemisa moni ameso ye wantula mu nzo asu; bobo kamfwemina mu momo makavova. Mu ntangu yina Asa wasa ngolo kwa bankaka mpe mu bantu.
11. **K**ansi monso masidi mu kambwa mu Asa, mantete ye mazimunina, mau masonukwa mu nkand' antinu mia Yuda ye mia Isaeli.

12. Mu mvu wamakumatatu ye vwa wangiadulu andi Asa wabaka yela mu malu mandi, ye yela kwakala mbidi angolo; kansi mpeleko yela kwandi katomba Mfumu ko, kansi lusadusu luabadokuta kaka.

13. Asa wayenda vundi kwa mase mandi ye wafwa mu mvu wamakumaia ye mosi wangiadulu andi.

14. Yandi wadiamuswa mu ndiamu yikakukikwempisila mu mbanz' a Davidi, ye yandi watulwa va ntanda wafuluzwa mu nsunga zakubukwa mu kinkete ye nzenzo miampila mu mpila ye ngiokolo yayinene beni yayokwa mu nzitusu andi.

1 Sam. 31: 12. 2 Lus. 21: 19. Yel. 34: 5.

KAPU 17.

Yosafati i ntinu mu Yuda. Vema kwandi kwabiza. Lulendo luandi ye ntuti zandi.

Mwan' andi Yosafati wamvingana kitinu. Yandi wasiamisa lulendo luandi mu kakidila Isaeli.

1 Nt. 15: 24. 22: 41.

2. Yandi watula binwani mu mbanza zazonsono zasiamu mu Yuda ye watula binwani mu nsi a Yuda ye mu mbanza za Efalaimi zabaka sandi Asa.

3. Mfumu wakala ye Yosafati, kadi wayenda nzila zantete zasandi Davidi ye katomba ba Bali ko,

4. kansi watomba Nzambi asandi ye wadiata mu nsikudukusu zandi ye kavanga bonso Isaeli ko.

5. Nkiangunu Mfumu wasiamisa kitinu mu koko kwandi, ye Yuda diadionsono diavana minkailu kwa Yosafati, ye kimvwama kiandi ye nzitusu andi bianeniva. 1 Sam. 10: 27. 2 Lus. 18: 1.

6. Kibakala kiandi bu kiakudila mu nzila za Mfumu, buna wakatula mpe vuma bianangama ye ba Asela mu Yuda.

7. Mu mvu wantatu wangiadulu andi wafidisa mfumu zandi Bene-Haili, Obadia, Sakalia, Netaneli ye Mikaya mu longa mu mbanza za Yuda,

8. ye balevita bankaka ye yau, i balevita Semaya, Netania, Sebadia, Asaeli, Semilamoti, Yonatani, Adonia, Tobia ye Tob-Adonia; yau banata banganga Elisama ye Yolami.

9. Yau balonga mu Yuda ye banata nkand' amina mia Mfumu; bazieta mu mbanza zazonsono za Yuda ye balonga mu bantu.

10. Mpamuku watuka kwa Mfumu wabwila bimfumu biabionsono mu nsi zazungidila Yuda, ye ka bakabuka ntima ko mu nwanisa Yosafati.

11. Ndambu mosi abafilistea banata minkailu kwa Yosafati ye zitu kiamvimba kiapalata. Mboki mpe bisi Alabia bantuadila bulu biabizio, mafunda nsambodia ye nkama nsambodia zamameme mambakala ye mafunda nsambodia ye nkama nsambodia zankombo zambakala.

12. Yosafati walutila mu lulendo, vazimunina mbidi alulendo beni. Yandi watunga mavula masiamu ye mbanza zabiayudukwa mu Yuda.

13. Yandi wakala mayudukwa mamanene mu mbanza za Yuda; binwani, binwani biakikesa, kakeba mu Yelusalemi.

14. Yayi ndandasani au, bonso bwakala nzo zamase mau. Mu Yuda mwakala ntuti zazi zamafunda: ntuti Adana ye nkama tatu zamafunda mabinwani biakikesa va kimosi ye yandi;

15. mboki ntuti Yohanani ye nkama zole ye lunani luamafunda va kimosi ye yandi;

16. mboki Amasia, mwan' a Sikili, wakivana mu zola kwazola mu salu kia Mfumu, ye nkama zole zamafunda mabinwani biakikesa va kimosi ye yandi.

17. Kansi mu Benyamini i baba: Eliada, kinwani kiakikesa, ye nkama zole zamafunda va kimosi ye yandi, banata ponza ye nkaku;

18. mboki Yosabadi ye nkama mosi ye lunani luamafunda ye yandi, bakubama mu nwana.

19. Baba i yau basala kwa ntinu; mboki yau batulwa mu mbanza zasiamu kwa ntinu mu Yuda diadionsono.

KAPU 18.

Ngiendolo a Ahabi ye Yosafati ku Alami. Mfwilu a Ahabi.

Yosafati bu kayika wamvwana beni ye nzitusu, wakundana ye Ahabi mu nkwedolo.

2 Nt. 8: 18. 2 Lus. 17: 5. 21: 6.

2. Mvu miankaka bu miamana vioka, wakulumuka kwa Ahabi ku Samalia. Ahabi wavondisa, mu diambu diandi ye bantu bakanata, mbidi amameme ye zingombe, ye watonta kunleba mu kwe nwanisa Lamoti mu Ngiladi.

1 Nt. 22: 2 b.

3. Kadi Ahabi, ntinu a Isaeli, wavova kwa Yosafati, ntinu a Yuda: Zolele kwaku kwenda yami ku Lamoti mu

Ngiladi? Yandi wantambudila: Mono bonso ngeye ye bantu bami bonso bantu baku! Mono nzolele kunama ku mvita.

4. Kansi Yosafati wavova diaka kwa ntinu a Isaeli: Kansi yuvudila dio Mfumu bwabu.

5. Buna ntinu a Isaeli wakutikisa bambikudi, nkama ia zababakala ye wavova kwa yau: Tuna kwenda ku Lamoti mu Ngiładi mu kakalala dioe, evo ngina bo lembwa? Yau bavutula: Nabaluki kuna; Nzambi una dio vana mu koko kwantinu. 1 Nt. 22: 6.

6. Kansi Yosafati wavova: Ka mwenani mbikudi wankaka wa Mfumu vava koe, mpasi tualenda yuvula mu yandi?

7. Ntinu a Isaeli wavutula kwa Yosafati: Vava vakidi bakala, Mika, mwan' a Yimila, utulenda yuvudila Mfumu; kansi wena kiabelwa kwa mono, kadi kakumbikudilanga vila ko, kansi kubu ntangu zazonsono. Yosafati wavova: Bika ntinu walembwa bo ta.

8. Buna ntinu a Isaeli watumisa kota dianzo andi ye wavova: Savula tuala Mika, mwan' a Yimila.

9. Kansi ntinu a Isaeli ye Yosafati, ntinu a Yuda, bavwanda mosi mosi kiandu kiandu, bavwata mvwatu miau; bavwanda vuma kiawanguka ku mwelo a Samalia, mbikudi miamionsono bu miabikula vantadisi au.

10. Sidikia, mwan' a Kenana, wakivangila mpoka zasengwa ye wavova: Ebu buvovele Mfumu: Mu zazi una kudila baalamita ye bana bungana. 1 Nt. 22: 11.

11. Mbikudi miamionsono miabikula lubikulu lumosi ye bavova: Baluka ku Lamoti mu Ngiladi ye una kala vila; Mfumu kibeni una dio vana mu koko kwantinu.

12. **N**tumwa wayenda tumisa Mika, wavova kwa yandi ye wata: Bwenina ebu, vo bambikudi mu nwa umosi beti sila ntinu vila; nkiangunu bika mambu maku madedakana ye mayau ye sila ngeye mpe vila.

13. Kansi Mika wavutula: Kasi mu Mfumu amoyo ngina vova mampovele Nzambi ami kaka.

14. Bu kaluaka kwa ntinu, ntinu wavova kwa yandi: Mika, tuna kwenda ku Lamoti mu Ngiladi mu kakalala dioe, evo ngina bo lembwe? Yandi wavutula: Lubaluka kuna, ye luna kala vila; yau bana vewa mu moko meno.

15. Kansi ntinu wavova kwa yandi: Ndikisa kwa ngina kudikisa ndefi, vo kuna vova mankaka kwa mono ko, kansi makedika kaka mu nkumbu a Mfumu?

16. Buna wavova: Mono yamweni Isaeli diadionsono diamwangana va miongo bonso kamba dikondolo mvungi. Mfumu wavova: Baba ka babeki mfumu ko; bika bavutuka ku nzo zau mu yenge, muntu muntu ku yandi.

17. Buna ntinu a Isaeli wavova kwa Yosafati: Kiakukembi koe, vo ndieu kakumbikudilanga vila ko, kansi kubu kaka?

18. **K**ansi yandi wavova: Nkiangunu luwa mambu ma Mfumu. Mono yamweni Mfumu vwendi va kiandu kiandi ye nkangu wawonsono wazulu watelama ku lueka luandi lualubakala ye ku lumoso luandi.

19. Mfumu wavova: Nani zolele leba Ahabi, ntinu a Isaeli, mu kwenda ku Lamoti mu Ngiladi, kidi kabilama kuna? Buna umosi wavova ebu ye wankaka ebu.

20. Vazimunina mpeve yavaika ye yatelama vantadisi a Mfumu ye wavova: Mono nzolele kunleba mu diodio. Mfumu wanyuvula: Bwevi?

21. Yandi wavutula: Mono nzolele vaika ye kala mpeve yamakutu mu nwa miambikudi miandi miamionsono. Bika wanleba mu sa bo, ye ngeye una bo lenda; vaika ye vanga bo!

22. Tala, bwabu Mfumu yambudi mpeve yamakutu yakota mu nwa miambikudi miaku miami, ye Mfumu vovele mama mana kala kubu kwa ngeye.

23. **B**una Sidikia, mwan' a Kenana, wafinama ye wabanda Mika va bundi ye wavova: Kadi buna mu nki anzila mpeve a Mfumu yinkatukidi mu moka yaku? Yel. 20: 2. Yoa. 18: 22. Mav. 23: 2.

24. Mika wavutula: Ngeye una bo mona lumbu kina kiuna katwa yungusa tuka ku vinga ka vinga mu swama.

25. Kansi ntinu a Isaeli wavova: Lubonga Mika ye lumvutula kwa Amoni, mfumu ambanza, ye kwa Yoasi, mwan' antinu.

26. Luvova: Ebu buvovele ntinu: Lukotisa ndieu mu boloko ye lundikila mu dia kwazinkole, nate ye ngina vutuka mu malembe.

27. Mika wavutula: Vo una vutuka malembe, buna Mfumu kavovele mu mono ko. Yandi wavova diaka: Luwa momo, lubantu babonsono.

28. **N**tinu a Isaeli ye Yosafati, ntinu a Yuda, babaluka ku Lamoti mu Ngiladi.

29. Ntinu a Isaeli wavova kwa Yosafati: Mono nzolele vuna vwata ye mboki si ngienda nwanina bobo, kansi ngeye lenda vwata miaku mvwatu. Buna ntinu a Isaeli wavuna vwata, bu bayenda nwana.

30. Kansi ntinu mu Alami wakamba ntuti zamakalu mandi ye wavova: Ka luna nwanisa muntu wankaka ko, kani wauke vo waunene, kansi ntinu a Isaeli kaka.

31. Ntuti zamakalu bu bamona Yosafati, babanza: Ndieu i ntinu a Isaeli, mboki banzungidila mu kumbwila. Buna Yosafati wasasula kumbu, ye Mfumu wansadisa, Nzambi wabavengula mu yandi.

32. Kadi ntuti zamakalu bu bamona, vo ka i ntinu a Isaeli ko, babangumuka ye bankatukila.

33. Kansi muntu waleka ponza kiandi ye wasika mu vividi watedisa ntinu a Isaeli mu dikulu diakinkuti kiankaku. Buna yandi wavova kwa nkokisi akalu diandi: Vilula kalu wampaikisa mu nkangu, kadi nduele.

34. Mvita yalutila ngolo lumbu kina, ye ntinu a Isaeli watatamana nate ye nkokila mu dongama mu kalu diandi, ye watadisa kwa baalamita; kansi mu ntangu yina yadiminina ntangu, wafwa kwandi.

KAPU 19.

Mambu mandongi mambikudi Yehu. Yosafati watoma sungika nkongodolo amambu.

Kansi Yosafati, ntinu a Yuda, wavutuka mu malembe ku nzo ku Yelusalemi.

2. Buna moni ameso Yehu, mwan' a Hanani, wavaika kwa ntinu Yosafati ye wavova kwa yandi: Kadi kiadimbuka una saduswe? Una zola babelanga Mfumue? Nkiangunu mfwemono a Mfumu yikubwidi. 2 Lus. 16: 7.

3. Mwanki diambote diamonwa kwa ngeye mpe, kadi wafukisi ba Asela mu nsi ye watadisi ntim' aku mu tomba Nzambi. 2 Lus. 17: 3 b.

4. Yosafati walengila mu Yelusalemi, kansi mboki wazieta diaka mu bantu, tuka mu Beli-Seba nate ye miongo mia Efalaimi, ye wabavutula kwa Mfumu, Nzambi amase mau.

5. Watumba minkongudidi mu nsi, mu mbanza zazonsono za Yuda zasiamu, mosi mosi mbanza mbanza. 5 Mose 16: 18.

6. Yandi wavova kwa minkongudidi miomio: Lutala bonso buluvanganga; kadi ka lukongudilanga nkongodolo akimuntu ko kansi nkongodolo a Mfumu, ye yandi wena vana, ntangu ka ntangu yiluna kongudila.
Loma 13: 1 b.

7. Nkiangunu bika luavumina Mfumu. Lutala monso maluvanganga, kadi kwa Mfumu, Nzambi eto, ka kwenani bulembolo songa ko, ye kaswaswasanga bantu ko, ye katambulanga kinswekila ko.

5 Mose 1: 17. 10: 17. 1 Sam. 16: 7. Yobi 34: 19. Mav. 10: 34. Loma 2: 11. Ngal. 2: 6. Ef. 6: 9. Kolo. 3: 25. 1 Pet. 1: 17.

8. Mu Yelusalemi mpe Yosafati watumba bankaka mu balevita ye banganga ye bankaka mu bakuluntu banzo zamase ma Isaeli mu kongudila nkongodolo a Mfumu ye zenga mabungu. Mboki bu bamana vutuka ku Yelusalemi, 5 Mose 17: 8 b.

9. wabakamba ye wavova: Ebu luna vanga mu vumi kia Mfumu, mu ntima wakwikama ye wakinkwikizi.

10. Yonso yonso ntangu bungu bu dina fundwa vantadisi eno kwa mpangi zeno zikalanga mu mbanza zau, kani mu kongudila bungu diamenga vo bungu diankaka vo nsadulu amina ye nsikudukusu, nkondo ye nsiku, buna luna kubalonga, ka bidi nata nkanu vantadisi a Mfumu, ye mfwemono yina kulubwila ye mpangi zeno. Bobo luna vanga, ka luidi kukinatisa nkanu.

11. Tala, ngudi anganga Amalia una kala nkuluntu eno mu mambu mamonsono ma Mfumu, ye Sebadia, mwan a Isamaeli, dingizi dianzo a Yuda, mu mambu mamonsono mantinu; balevita bana kala minkengi ku nim' eno. Lukwikama bwabu mu monso maluvanganga, ye Mfumu una kala ye ndieu wena wambote.

KAPU 20.

Mbedoso yamaugitukwa ya Yosafati mu mintantu mu nsi zamfinangani. Luwawanu luandi ye Ahasia.

Mboki bana ba Moabi bayiza ye bana ba Amoni ye ndambu abaamonita ye yau mu nwanisa Yosafati.

2. Bayenda samuna diodio kwa Yosafati ye bavova: Kabu diadinene dieti kwiza kwa ngeye batukidi mu simu diankaka diambu, ku Alami, ye bakiluakidi ku Hasasoni-Tamali (i En-Gedi).

3. Buna Yosafati wapamuka ye wa-

tadisa kwa Mfumu ye wantomba; yandi wasamuna mbinunu ansoki mu Yuda diadionsono.

4. Yuda diakutakana mu tomba lusadusu kwa Mfumu; inga, mu mbanza zazonsono za Yuda batuka mu tomba Mfumu.

5. Yosafati watelama mu bundu dia Yuda ye Yelusalemi mu nzo a Mfumu, vantadisi akianzala kiamona,

6. ye wavova:

Mfumu, Nzambi amase meto, keti ngeye i Nzambi mu zulu ye ndieu uyalanga bimfumu biabionsono biabantu bangoi? Mu koko kwaku mwena ngolo ye lulendo; ka mwenani muntu ko ulenda kukakidila.

1 Lus. 29: 12. Mat. 6: 13.

7. Keti i ngeye, u Nzambi eto, wakuba bisi nsi yayi mu bantu baku Isaeli ye wavana yo kwa nkun' a Abalahami, i nkundi aku, mu ntangu yikayimani?

8. Bayambulwa bakala vava, ye bakutunga kinlongo vava, kwa nkumbu aku, bu bavova:

9. vo buma bwambi buna kutubwila, sabala, ndongi vo vunga vo malema, buna tuzolele telama vantadisi anzo yayi ye vantadisi aku, kadi nkumbu aku yena mu nzo yayi; yeto tuzolele kubokila mu nzungu zeto, ye buna una wa ye sadisa.

1 Nt. 8: 33 b., 37 b. 2 Lus. 6: 24 b., 28 b. 7: 13 b.

10. Nkiangunu tala bwabu bana ba Amoni ye Moabi ye bantu mu miongo mia Seili, i nsi yiwalembwa yambudila Isaeli bavioka, bu batuka mu nsi a Ngipiti, ye mu diambu diodio bayenda nzila yankengo ye bababakatukila ye ka bababunga ko— 5 Mose 2: 4 b. 9: 19.

11. tala, bonso bubatuvutudilanga bwabu, bu beti kwiza mu kutukuba mu nsi yayi, i mvwilu aku yiwatuvana mu vwa.

12. Ngeye, Nzambi eto, kuna kubakongudila koe? Kadi ka tulendele lekwa ko mu kabu diadi diadinene dieti kwiza kwa yeto, ye yeto kibeni ka tuzaidi ko momo matuna vanga, kansi kwa ngeye meso meto meti tala.

Lumb. 121: 1.

13. Yuda diadionsono diatelama vana vantadisi a Mfumu ye bana bau banswa, bakazi bau ye bana bau bababakakala.

14. Buna mpeve a Mfumu yayambama mu kati diabundu va Yahasieli, mwan' a Sakalia, mwan' a Benaya, mwan' a Yengieli, mwan' a Matania, i nlevita mu bana ba Asafi,

15. ye yandi wavova: Lutala diadi lubabonsono mu Yuda ye lubisi Yelusalemi ye ngeye ntinu Yosafati. Ebu buvovele Mfumu kwa yeno: Ka muntu ko mu yeno una tina ye kala wonga mu diambu diakabu diodio diadinene, kadi mvita ka i yeno ko, kansi ya Nzambi.

16. Lukulumuka mbazi kwa yau. Buna bana baluka va nzanz' a Hasi, ye luna kubabwabana ku nsuk' andimba vantadisi ansi yankatu ya Yelueli.

17. Kansi buna ka i diambu dieno mu nwana ko. Luna vaika kaka ye telama napi ye tala, bonso Mfumu una kuluvulusa, yeno mu Yuda ye Yelusalemi. Ka lutinani ko ye ka lukalani wonga ko. Luvaika mbazi kwa yau, ye Mfumu una kala yeno.

2 Mose 14: 13 b.

18. Buna Yosafati wayinimisa zizi va ntoto, ye Yuda diadionsono ye bisi Yelusalemi bafukama kwa Mfumu ye basambila Mfumu.

19. Balevita mu bana bakehatita ye bakolaita batelama ye basika Mfumu, Nzambi a Isaeli, mu ndinga yayinene ye yangolo.

20. Kansi nsuka nabu bayenda ku nsi yankatu ya Tekoa. Bu bavaika, Yosafati watelama ye wavova: Lungwila, yeno mu Yuda ye yeno lubisi Yelusalemi. Lulekila Mfumu, Nzambi eno, minu ye luna baka luvuvumu. Luleka minu mu mbikudi miandi, buna luna kala vila. Yes. 7: 9.

21. Bu kamana yuvula nduengoso kwa bantu, wakubika babakala bana yimbila mu zitisa Mfumu ye mu kunsika mu mvwatu mianlongo, bu bana vita ku ntu ankangu abinwani, bu bana vova: Lutonda kwa Mfumu, kadi nlemvo andi usikilanga mvu ya mvu.

Lumb. 106: 1. 136: 1.

22. Bu babadika nkunga ye masika, Mfumu ntumbu yambula bana ba Amoni, Moabi ye bantu batuka mu miongo mia Seili bayiza nwanisa Yuda, babwilwa ku manima mau; yau babeduswa.

23. Bana ba Amoni ye Moabi banangumukina bantu batuka mu miongo mia Seili, ye bababunga ye bababungu-zula, ye bu bamana sukisa bantu batuka mu miongo mia Seili, basalasana mu vondasana. Nkong. 7: 22. 1 Sam. 14: 20.

24. Yuda bu dialuaka va nzanza valenda tonunwa nsi yankatu, ye batadisa ku kabu diamintantu, tala, buna babindalala bafwa va ntoto, ye ka muntu ko watabuswa.

25. Yosafati bu kayenda koko ye bantu bandi mu pela ye baka bintani kwa yau, buna bamona mbongo kuna mu mbidi akunku ye nitu zafwa ye lekwa biantalu ye babonga biabingi beni ye balembana bio nata. Batatamana pela mu lumbu tatu; i bobo bwakadila bintani biabingi.
26. Kansi mu lumbu kiaia bakutakana mu ndimb' a Belaka; muna basika Mfumu, ye mu diambu diodio vuma kiabikwa nkumbu ndimb' a Belaka,[1] bonso buubikwanga nate ye bwabu.
27. Mboki babakala babonsono ba Yuda ye Yelusalemi, ye Yosafati ku ntu, bavutuka mu kiese ku Yelusalemi; kadi Mfumu wabakubikila kiese mu diodio diavangwa kwa ntantu miau.
28. Bakota mu Yelusalemi mu pesalata, nsambi zansinga, ye mpungi ye bayenda ku nzo a Mfumu.
29. Mpamuku watuka kwa Nzambi wabwila bimfumu biabionsono bianzenza, bu bawa, vo Mfumu wanwanisa ntantu mia Isaeli.
30. Kimfumu kia Yosafati kiabaka luvuvumu, kadi Nzambi andi wanyambula kakala naswi mu tueka tuatonsono.
31. Yosafati wayala Yuda. Yandi wakala makumatatu ye mvu ntanu, bu kakala ntinu, ye wayala makumole ye mvu ntanu mu Yelusalemi. Nkumbu ambut' andi i Asuba, mwana wankento wa Silihi. 1 Nt. 22: 41b.
32. Yandi wayenda nzil' asandi Asa, kavengama yo ko, bu kavanga makala masonga mu meso ma Mfumu.
33. Kansi kakatula vuma bianangama ko ye bantu ka bamana tadisa ntima miau kwa Nzambi amase mau ko.
34. Monso masidi mu kambwa mu Yosafati, mantete ye mazimunina, mau masonukwa mu lusansu lua Yehu, mwan' a Hanani, lubundane ye nkand' antinu mia Isaeli. 2 Lus. 19: 2.
35. Kansi mboki Yosafati, ntinu a Yuda, wawawana ye Ahasia, ntinu a Isaeli, mpeloko ndieu wadimbuka mu mavanga mandi; bayandi bawawana mu tunga nzaza zina kwenda ku Talasi.
36. Yau batunga zinzaza ku Esioni-Ngebeli.
37. Buna Elieseli, mwan' a Dodava, ku Malesa, wabikula kwa Yosafati, bu kavova: Bu uwawane ye Ahasia, buna Mfumu una vunzikisa salu kiaku. Ndambu azinzaza zatiabuzuka, ye zalembana kwenda ku Talasi.

[1] mb. nsikulu.

KAPU 21.

Yolami i ntinu a Yuda. Mvita ye Edomi. Nsonokono yasonika mbikudi Elia. Mvutulu andinda kwa Yolami.

Yosafati wayenda vundi kwa mase mandi ye wadiamuswa va mase mandi mu mbanz' a Davidi. Mwan' andi Yolami wamvingana kitinu.
1 Nt. 22: 51. 2 Nt. 8: 16.
2. Yandi wakala zimpangi, bana ba Yosafati: Asalia, Yehieli, Sakalia, Asaliahu, Mikaeli ye Sefatia; buna bena i bana bababakala ba Yosafati, ntinu a Isaeli.
3. Se diau wabavana nkailu miaminene mu palata ye wola ye lekwa biantalu, mboki mpe mbanza zasiamu mu Yuda; kansi kitinu wavana kio kwa Yolami, kadi i nsemokono andi.
4. Yolami bu kamana tambula kitinu kiasandi ye wasiamina kio, buna wabema mpangi zandi zazonsono mu sabala, ye mpe madingizi mankaka mu Isaeli.
5. Yolami wakala makumatatu ye mvu miole, bu kakala ntinu, ye wayala nani diamvu mu Yelusalemi.
2 Nt. 8: 17 b.
6. Kansi yandi wayenda nzila zantinu mia Isaeli, bonso bwavanga nzo a Ahabi, kadi mwana wankento wa Ahabi i nkazi andi; yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu.
7. Kansi Mfumu kazola bunga nzo a Davidi ko mu diambu dialuwawanu lolo lukawawasa ye Davidi ye bonso bukasila, i diadi vo si kayambudila vo yandi ye bana bandi bana kala mwinda mu ntangu zazonsono.
2 Sam. 7: 12 b. 21: 17. 1 Nt. 11: 36. 1 Nt. 15: 4. Lumb. 132: 11, 17.
8. Mu lumbu biandi Edomi diasotuka mu lulendo lua Yuda ye bakiyadisa ntinu. 2 Nt. 8: 20 b.
9. Buna Yolami wayenda kuna ye ntuti zandi ye makalu mandi mamonsono mamvita. Mu fuku wabwila baedomita bamana kunzungidila, ye wababedisa ye ntuti zamakalu mau.
10. Buna Edomi diasotuka mu lulendo lua Yuda ye bavambana nate ye bwabu. Mu ntangu yina Libina mpe diasotuka mu lulendo luandi, bu kasisa Mfumu, Nzambi amase mau.
11. Yandi mpe watunga vuma bianangama va miongo mu Yuda ye wasindisidila bo bisi Yelusalemi mu kinsuza ye wasindisila Yuda.
12. Kansi nsonokono yayiza kwa yandi yatuka kwa mbikudi Elia bonso

bwabu: Ebu buvovele Mfumu, Nzambi asaku Davidi: Tala, ngeye kwendele nzila zasaku Yosafati ko vo nzila za Asa, ntinu a Yuda,

13. kansi wendele nzila zantinu mia Isaeli ye sindisidi Yuda ye bisi Yelusalemi mu kinsuza, mpila mosi bonso nzo a Ahabi wabasindisidila bo; ngeye wabema mpe mpangi zaku, i bakala mu nzo asaku bakulutila.

14. Nkiangunu Mfumu una bafika bantu baku mu mbafukulu yayinene ye mpe bana baku ye bakazi baku ye biabionsono biuvwidi;

15. ngeye kibeni una bwilwa yela kwangolo, i yela mu ndia miaku, kwangolo beni, ye ndia miaku mina vaika mu diambu diayela; bobo buna kadila ntama beni.

16. Mfumu wasikimisa mpeve abafilistea kwa Yolami ye bisi Alabia bafinangana ye bisi Etiopia,

17. yau bayenda baluki ku Yuda ye bakota muna ye bakatula mbongo zazonsono zakala mu nzo akitinu, mboki mpe bana bandi bababakala ye bakazi bandi ye kasisulwa bana bankaka bababakala ko kansi mwan' andi wanleke Yoahasi.

18. Momo mamonsono bu mamana vioka, mboki Mfumu wambafika yela kwalembunwa bukwa mu ndia.

19. Ntama beni, mvu miole bu miavioka, buna ndia miandi miavaika mu diambu diayela, ye wafwa mu nsongo miangolo; kansi bantu bandi ka bayokisa ngiokolo mu nzitusu andi ko, bonso bubavanga mu mase mandi.
1 Sam. 31: 12. 2 Lus. 16: 14. Yel. 34: 5.

20. Yandi wakala makumatatu ye mvu miole, bu kakala ntinu, ye wayala nani diamvu mu Yelusalemi. Yandi wakatuka ye kamonwa kingunda ko, ye wadiamuswa mu mbanz' a Davidi, kansi ka mu ndiamu zantinu ko.
2 Lus. 24: 25. 28: 27.

KAPU 22.

Ahasia i ntinu mu Yuda. Wavondwa kwa Yehu. Atalia wakiyadisa nyadi wankento mu Yuda.

Bisi Yelusalemi bavanga Ahasia, mwan' andi wanleke, ntinu mu yandi; kadi makota mamonsono mabemwa kwa kabu diamintani miayiza ye bisi Alabia ku tua. Buna Ahasia, mwan' a Yolami, wakala ntinu mu Yuda. 2 Nt. 8: 25 b.

2. Makumaia ye mvu miole miakala ye Ahasia, bu kakala ntinu, ye wayala mvu mosi mu Yelusalemi. Nkumbu ambut' andi i Atalia, mwana wankento wa Omili.

3. Yandi mpe wayenda nzila zanzo a Ahabi, kadi mbut' andi i nluengisi andi mu ludimbuku.

4. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu bonso nzo a Ahabi; kadi kuna kabaka nluengisi miandi, i mbivusu kwa yandi, sandi bu kafwa.

5. I nduengoso zau zikanama, bu kayenda ye Yolami, mwan' a Ahabi, ntinu a Isaeli, mu nwanisa Hasaeli, ntinu mu Alami, ku Lamoti mu Ngiladi. Kansi Yolami waluekwa kwa baalamita.

6. Buna wavutuka ku Yisileli mu niakisa vwa biobio bikababaka ku Lama, mu mvita ye Hasaeli, ntinu mu Alami Asalia, mwan' a Yolami, ntinu a Yuda, wakulumuka mu bumina Yolami, mwan' a Ahabi, mu Yisileli, bu kakala yela. 2 Nt. 9: 16.

7. Kansi mu mbungulu a Ahasia Nzambi wavanga, vo yandi una kwenda kwa Yolami. Kadi bu kaluaka kuna, wavaika ye Yolami kwa Yehu, mwan' a Nimisi wakusa Mfumu mu fukisa nzo a Ahabi. 2 Nt. 9: 1 b.

8. Yehu bu kavangila nzo a Ahabi, bonso bwakala nzengolo au, wabwabana ye madingizi mankaka ma Yuda ye bana bababakala bampangi za Ahasia bakala mu salu kia Ahasia, ye wababema. 2 Nt. 10: 12 b.

9. Yandi watomba Ahasia; bankamata kukaswama mu Samalia, ye bantuala kwa Yehu ye bamvonda. Kansi mboki bandiamisa, kadi bavova: Mwanki yandi i mwan' a Yosafati watomba Mfumu mu ntim' andi wamvimba. Mboki ka mwakala muntu ko mu nzo a Ahasia walenda baka kitinu.
2 Nt. 9: 27 b.

10. Atalia, mbut' a Ahasia, bu kazaya, vo mwan' andi wafwa, watelama ye wafukisa butu biabionsono biantinu mu nzo a Yuda. 2 Nt. 11: 1 b.

11. Kansi bana bantinu bu bana vondwa, Yosabati, mwana wankento wantinu, wabonga Yoasi, mwan' a Ahasia, ye wankatula mu nsweki, bu kankotisa ye nyemiki andi mu vinga kiandeka; muna Yosabati, mwana wankento wantinu Yolami, nkazi anganga Yoyada, —kadi yandi i busi kia Ahasia—wansweka mu Atalia, mpasi kana kumvonda ko.

12. Mboki yandi wakala yau mu

nzo a Nzambi mukaswama mu mvu nsambanu, Atalia bu kayala mu nsi.

KAPU 23.

Nganga Yoyada wavanga Yoasi ntinu ye wavonda Atalia.

Kansi mu mvu wansambodia Yoyada wabaka kibakala ye wawawana ye ntuti zazinkama Asalia, mwan' a Yelohami, Isamaeli, mwan' a Yohanani, Asalia, mwan' a Obedi, Maseya, mwan' a Adaya, ye Elisafati, mwan' a Sikili. 2 Nt. 11: 4 b.

2. Mboki yau bazieta mu Yuda ye bakutikisa balevita mu mbanza zazonsono za Yuda, mpe bakuluntu banzo zamase ma Isaeli, ye baluaka ku Yelusalemi.

3. Bundu diadionsono diawawasa luwawanu ye ntinu mu nzo a Nzambi. Yoyada wavova kwa yau: Mwan' antinu una kala ntinu bwabu, bonso bwavova Mfumu mu bana ba Davidi.
2 Sam. 7: 12 b. 2 Lus. 21: 7.

4. Nkiangunu i diadi diluna vanga: buku kiatatu mu yeno, i banganga ye balevita bavingananga mu kenga mu lumingu, bana kenga va bivaka,

5. buku kiatatu ku nzo akitinu ye buku kiatatu ku mwelo wa Yesodi; bantu babonsono bana kala va bianzala bianzo a Mfumu.

6. Kansi ka muntu wankaka ko, kansi banganga ye balevita beti sala bana kota mu nzo a Mfumu; yau balenda kota, kadi bena bavedila. Kansi bantu bankaka babonsono bana keba mabakembi Mfumu mu keba.

7. Balevita bana zungidila ntinu, muntu muntu ye luazu biandi mu koko; vo muntu zolele puka mu nzo, una vondwa. Yeno luna nama ntinu, kani una kota vo vaika.

8. Balevita ye Yuda diadionsono bavanga mamonsono mabakamba nganga Yoyada; muntu muntu mu yau banata babakala bau, yau bana vingana mu kenga mu lumingu ye yau bana katuka vana mu lumingu; kadi nganga Yoyada kayambula kabu dialembwa sala ko.

9. Nganga Yoyada wavana ntuti zazinkama madionga ye nkaku biampila mu mpila biavwa ntinu Davidi, ye biakala mu nzo a Nzambi.

10. Yandi wakubika bantu babonsono, muntu muntu ye luazu kiandi mu koko, tuka mu ndambu yalubakala luanzo nate ye ku ndambu yalumoso luanzo mu ntini yadisalu ye ku nzo, kinzungidila ye ntinu.

11. Mboki bavaikisa mwan' antinu ye bamvwika koloa ye bantela kimbangi ye bamvanga ntinu; Yoyada ye bana bandi bankusa ye baboka: Bika ntinu kavuka! 5 Mose 17: 18 b.

12. Atalia bu kawa mbokolo abantu, bu basavula ye bazitisa ntinu, buna wakota mu nzo a Mfumu kwa bantu.

13. Buna vana wamona ntinu utelamene va vuma kianangama ku mwelo ye zintuti ye nsiki miampungi va lueka luantinu, ye bonso bweti yangalala tuti diadionsono diabantu ye basika mpungi, ye bonso bwatuadisa minyimbidi mu nsambi zau nkunga wanzitusu. Buna Atalia watiasuna mvwatu miandi ye waboka: Ndekolo amfundu, ndekolo amfundu.
4 Mose 10: 10. 2 Nt. 23: 3. 1 Lus. 25: 1.

14. Kansi nganga Yoyada wayambula ntuti zazinkama batuadisa kabu bavaika, ye wavova kwa yau: Lumvaikisa va kati ye minlonga, ye vo muntu una kunnama, lenda vondwa mu sabala. Kadi nganga yakivovila, vo ka balendi kumvonda mu nzo a Mfumu ko.

15. Buna bansadisila nzila, ye bu kaluaka kuna kukotulwanga mu mwelo wa Kavalu mu nzo akitinu, bamvonda kuna.

16. Yoyada wawawasa luwawanu va kati ye yandi ye bantu babonsono ye ntinu, vo bana kala bantu ba Mfumu.

17. Bantu babonsono bayenda ku vwala dia Bali ye batulula dio ye babula masalu ye biteki; Matani, ngang' a Bali, babema va ntadisi amasalu.

18. Mboki Yoyada watumba minkengi mu nzo a Mfumu ye wavana salu kiokio kwa nganga zalevita zakabwa mu makabu kwa Davidi mu salu kianzo a Mfumu, mu yoka nkailu miangioka kwa Mfumu, bonso bwasonukwa mu mina mia Mose, mu mayangi ye minkunga, bonso bwakubika Davidi.
3 Mose 1: 3 b. 1 Lus. 23: 27 b. 24: 3 b.

19. Yandi watula nkengi miamielo ku mielo mianzo a Mfumu, mpasi muntu kana kota ko usumukini mu diambu.

20. Yandi wanata ntuti zazinkama ye yau mu bantu balutidi yindu ye lulendo ye tuti diadionsono diabantu ye wakatula ntinu mu nzo a Mfumu, ye bakota mu nzo akitinu mu mwelo wa ku ntandu; bavwandisa ntinu va kiandu kiakitinu.

21. Tuti diadionsono diabantu diayangalala, ye tengo-tengo ka diakala mu mbanza ko. Kansi Atalia wavondwa mu sabala.

KAPU 24.

Yoasi i ntinu mu Yuda. Ngionzoko mu kubika vwala. Yoasi wasotuka mu Mfumu. Mbikulu a Sakalia. Ngiendolo abaalamita ku Yelusalemi. Yoasi wavondwa mu ndekolo amfundu.

Yoasi wakala mvu nsambodia, bu kakala ntinu, ye wayala mu makumaia mamvu mu Yelusalemi. Nkumbu ambut' andi i Sibia, ku Beli Seba.

2 Nt. 12: 1 b.

2. Yoasi wavanga makala masonga mu meso ma Mfumu, ntangu yina yakala nganga Yoyada moyo.

3. Yoyada wantombila bakazi bole, ye yandi wabuta bana bababakala ye babakento.

4. Mboki Yoasi wabanza mu ntim' andi mu londa nzo a Mfumu.

5. Yandi wakutikisa banganga ye balevita ye wavova kwa yau : Luenda mvu ka mvu ku mbanza za Yuda ye luyonzika bivanza mu Isaeli diadionsono mu kubika nzo a Nzambi eno, ye luna vanga diambu diodio mu nswalu. Kansi balevita ka basampuka ko.

6. Buna ntinu watumisa ngudi anganga Yoyada ye wavova kwa yandi: Mu nkiama kuyambudi balevita bafutisa mpaku mu Yuda ye Yelusalemi ko, i yina yatula sielo kia Mfumu, i Mose, ye i yina yina vana bundu dia Isaeli ku vwala diakoto diakimbangi?

2 Mose 35: 5 b.

7. Kadi bana bababakala ba Atalia, i nkento wakiadimbuka, babungidi nzo a Nzambi ; inga, biabionsono biabiekulwa nzo a Mfumu basadidi kwa ba Bali.

8. Mu diambu diantumunu antinu mboki bavanga nkela ye batula yo ku mbazi amwelo anzo a Mfumu.

9. Basamuna mu Yuda ye Yelusalemi, vo mpaku yina yatuikwa Isaeli kwa sielo kia Nzambi, i Mose, mu nsi yankatu, yina vewa kwa Mfumu.

2 Mose 30: 12 b. 3 Mose 27: 2 b.

10. Madingizi mamonsono ye bantu babonsono banata bivanza mu kiese ye batuba bio mu nkela, nate ye biabionsono biayonzukwa.

11. Ntangu bu yayiza, vo nkela mu moko mabalevita yina natwa kwa ndedisi miasodisa ntinu, ye yau bu bamona, vo vanza biabingi biakala mu yau, buna nsoniki a ntinu ye nkengi angudi anganga bayiza bukula nkela, mboki bavutula yo ku vuma kiandi. Ntama ntama bavanga bobo ye bayonzika mbidi abivanza.

12. Mboki ntinu ye Yoyada bavana bio kwa yau bana sala bisalu mu nzo a Mfumu ; yau batomba nteti miamatadi ye sadi bianti mu londa nzo a Mfumu, mpe ngangula zasengwa ye zansongo mu kubika nzo a Mfumu.

13. Yau basala bisalu bavanga bo nswalu, ye salu biavangama mu moko mau ye bakubika nzo a Nzambi, bonso buyateka kala ye bavanga yo yambote.

14. Bu bamana, banata vanza biasadidila kwa ntinu ye Yoyada ; biavangulwa biwumbwa ku nzo a Mfumu, wumbwa biansadulu mu nsambulu ye minkailu, malonga ye wumbwa biankaka biawola ye biapalata. Bayoka nkailu miangioka mu nzo a Mfumu ntangu zazonsono, ntangu yina yakala Yoyada moyo.

15. Kansi Yoyada wanuna ye wayukuta mu vumuna ye wafwa ; nkama mosi ye makumatatu mamvu miakala yandi, bu kafwa.

16. Bandiamisa mu mbanz' a Davidi va mintinu, mu diambu dia bu kavanga makala mambote kwa Isaeli ye kwa Nzambi ye nzo andi.

17. Kansi Yoyada bu kafwa, madingizi ma Yuda mayiza ye bafukama kwa ntinu ; buna ntinu wabawila.

18. Basisa Mfumu, Nzambi amase mau, ye basadila ba Asela ye teki biankaka. Buna mfwemono yabwila Yuda ye Yelusalemi mu nkanu mibakituadisila.

19. Yandi wafidisa bambikudi mu yau mu kubavutula kwa Mfumu ; yau babaluengisa, kansi ka bawila bo ko.

20. Kansi Sakalia, mwan' anganga Yoyada, wavwikwa ngolo zampeve ya Nzambi, ye yandi watelama vantadisi abantu ye wavova kwa yau : Ebu buvovele Nzambi: Mu nkiama lutululanga nsikudukusu za Mfumu, ye luna lembana toma nitu? Bu lusisidi Mfumu, yandi mpe una kulusisa.

Nkong. 6: 34. 1 Lus. 12: 18. Luk. 24: 49.

21. Buna banlekila mfundu ye bamvonda mu matadi, bonso bwatuma ntinu, va kianzala kianzo a Mfumu.

Mat. 23: 35.

22. Kadi ntinu Yoasi kabanzila zola koko ko kwasonga Yoyada, sandi, kansi wabema mwan' andi. Kansi

ndieu wavova mu ntangu amfwilu andi: Bika Mfumu katala bo ye tomba bo.

23. Mvu bu wamana vioka, nkangu wabaalamita wayiza konki kwa yandi ye baluaka ku Yuda ye ku Yelusalemi ye bafukisa mu bantu madingizi mamonsono mabantu. Bintani biabionsono bibabaka bafidisa kwa ntinu ku Damasko.

24. Kadi nkangu wabaalamita wayiza ntangu yina, mpeleko wakala bantu bafiuma mu ntalu, kansi Mfumu wavana nkangu wakala ntalu yayinene mu moko mau, bantu bu basisa Mfumu, Nzambi amase mau. Buna bavangila Yoasi, bonso bukazengulwa.

25. Bu bakatuka kwa yandi—kadi bansisa mu yela kwangolo—sielo biandi bianlekila mfundu, bu katengula menga mabana ba Yoyada, nganga, ye bambema va ntand' andi; buna wafwa. Yandi wadiamuswa mu mbanz' a Davidi; mwanki kadiamuswa mu ndiamu zamintinu ko. 2 Lus. 21: 20. 28: 27.

26. Yau banlekila mfundu i Sabadi, mwan' a Simati, i nkento waamonita, ye Yosabadi, mwan' a Similiti, i nkento wamoabita.

27. Kansi mu bana bandi bababakala ye mbikulu zina zazingi zikakambwa ye mu nkubukulu anzo a Nzambi, mu mau mwasonukwa mu "Mbangudulu a Nkand' amintinu." Mwan' andi Amasia wamvingana kitinu. 2 Lus. 13: 22.

KAPU 25.

Amasia i ntinu mu Yuda; wavonda mvondi miasandi. Wakubika nkangu abinwani. Wabedisa baedomita. Wanwanisa Yoasi, ntinu a Isaeli, kansi wabeduswa. Wavondwa mu ndekolo amfundu.

Amasia wakala makumole ye mvu ntanu, bu kakala ntinu, ye wayala makumole ye vwa diamvu ku Yelusalemi. Nkumbu ambut' andi i Yoadani, ku Yelusalemi. 2 Nt. 14: 1 b.

2. Yandi wavanga makala masonga mu meso ma Mfumu, kansi ka mu ntim' andi wamvimba ko.

3. Kitinu kiandi bu kiamana siama, wavondisa mu sielo biandi bina biabema sandi, i ntinu. 2 Lus. 24: 25.

4. Kansi bana bau kavonda ko, kansi wavanga, bonso bwakambwa mu nkand' amina mia Mose mukambanga Mfumu, bu kavovele: Mase ka bana fwa mu diambu diabana ko, ye bana ka bana fwa mu diambu diamase ko, kansi muntu muntu una fwila mu mandi masumu. 5 Mose 24: 16. Yeh. 18: 20.

5. Amasia wakutikisa bana ba Yuda ye wayambula bakubama, bonso bwakala nzo zau zamase, bonso bwakala ntuti zau zamafunda ye zazinkama, Yuda ye Benyamini babonsono. Mboki watanga yau bakala makumole mamvu vo baviokele mo ye wamona, vo bakala nkama tatu zamafunda mababakala basolwa balenda nwana, balenda sadila madionga ye nkaku. 4 Mose 1: 3.

6. Mboki watomba mu Isaeli nkama mosi amafunda mabinwani biakikesa mu nkama atalenta biapalata.

7. Kansi muntu wa Nzambi waluaka kwa yandi ye wavova: Untinu, kuyambulani nkangu a Isaeli wayenda yaku ko, kadi Mfumu kenani ye Isaeli ko, kabu diodio diabana ba Efalaimi.

8. Kansi ngeye kibeni kaka una kwenda. Vanga bo, wenda mu kibakala ku mvita! Nga Nzambi una kubwisa mu mintantu; kadi Nzambi lenda sadisa ye bwisa.

9. Amasia wavova kwa muntu wa Nzambi: Kansi buna bwe buna kala mu nkama yina yatalenta yimpeni kwa kabu ditukidi mu Isaeli? Muntu wa Nzambi wavutula: Mfumu vele lenda lutila kuvana ye biobio.

10. Buna Amasia wavambisa kabu diayiza kwa yandi diatuka ku Efalaimi, ye wabasindika. Mu diambu diodio bafwemina Yuda beni ye bavutuka ku nzo zau mu nganzi.

11. Kansi Amasia wabaka kibakala ye wanata bantu bandi ye wayenda ku ndimb' a Mungwa ye wavonda mu bana ba Seili kumi diamafunda. 2 Nt. 14: 7.

12. Bana ba Yuda bababaka mu kinkole kumi diankaka diamafunda mabantu bavumuna; yau babatuala ku luzuba luamongo ye wabanenguna va luzuba luamongo, ye buna bena bakosakana.

13. Kansi yau bakala mu kabu dina diavutula Amasia ye ka diayambulwa mu kwenda yandi ku mvita ko, bayenda pedi mu mbanza za Yuda, tuka ku Samalia nate ye ku Bete-Holoni; bavonda mafunda matatu mu bisi nsi ye babaka bintani biabingi.

14. Amasia bu kavutuka mu mbedoso andi mu baedomita, wanata nzambi zabana ba Seili ye wabatedimisa bonso nzambi zandi; yandi wasambila vantadisi au ye wakwikila zo biamfwitisila mwisi.

15. Buna nganzi za Mfumu zakwama

kwa Amasia, ye yandi wamfidisa mbikudi ; ndieu wavova kwa yandi : Mu nkiama utombanga nzambi zabantu bobo, mpeleko balembana tanina bau bantu mu koko kwaku ?

16. Ndieu bu kavova bobo kwa yandi, buna wamvutudila : Yeto tukutumbidi nluengisi antinue ? Yambula, vo kuzolele ko, vo una vondwa. Buna mbikudi wayambula ye wavova : Bwabu nzaidi, vo Nzambi tunguni mu kubunga, bu uvanganga bobo ye kuzolele wa nduengoso ami ko.

17. Amasia, ntinu a Yuda, wavovana manenga manduengoso ye wafidisa nsamu kwa Yoasi, mwan' a Yoahasi, mwan' a Yehu, ntinu a Isaeli, ye watuma : Wiza tuanwana.

2 Nt. 13: 12. 14: 8 b.

18. Kansi Yoasi, ntinu a Isaeli, watuma kwa Amasia, ntinu a Yuda ye wavutula : Nti ampanga va Lebanoni wafidisa ntumwa kwa nsedeli va Lebanoni ye watuma : Kwedisa mwan' aku wankento kwa mwan' ami wabakala. Kansi bulu biansi va Lebanoni biavioka nti ampanga ye badiatikisa wo.

19. Ngeye weti banza, bonso buwabedisila Edomi, ye mu diambu diodio weti yandila mu ntim' aku ye zolele baka nzitusu wankaka diaka. Kansi kala ku nzo aku bwabu. Mu nkiama una kwikila kubu, ngeye kibeni ye Yuda va kimosi ye ngeye mu mbwilu ?

20. Kansi Amasia kawila bo ko, kadi Nzambi wavanga bo, kidi bavewa mu moko mamintantu, bu batomba nzambi za Edomi.

21. Buna Yoasi, ntinu a Isaeli, wayenda, ye banwanasana, yandi ye Amasia, ntinu a Yuda, ku Bete-Semesi mu Yuda.

22. Bayudayo babeduswa kwa baisaelita ye bataba, muntu muntu ku nzo andi yakoto.

23. Amasia, ntinu a Yuda, mwan' a Yoasi, mwan' a Yoahasi, wabakwa kinkole ku Bete-Semesi kwa Yoasi, ntinu a Isaeli. Ndieu bu kantuala ku Yelusalemi, watulula ndambu alumbu lua Yelusalemi, tuka ku mwelo wa Efalaimi nate ye ku mwelo wa Pone, nkama ia zamfwoko.

24. Yandi wabonga wola ye palata biabionsono ye wumbwa biabionsono biakala mu nzo a Nzambi kwa Obed-Edomi, ye mbongo zanzo akitinu, mboki mpe bantu mu ntadulu ; mboki wavutuka ku Samalia. 1 Lus. 26: 15.

25. Kansi Amasia, mwan' a Yoasi, ntinu a Yuda, wakala moyo mu kumi ye mvu ntanu landila mfwilu a Yoasi, mwan' a Yoahasi, ntinu a Isaeli.

2 Nt. 14: 17 b.

26. Monso masidi mu kambwa mu Amasia, mantete ye mazimunina, mau masonukwa mu nkand' antinu mia Yuda ye Isaeli.

27. Kasi ye ntangu yina yavengamana Amasia mu Mfumu, walekulwa mfundu mu Yelusalemi ye wakatwa taba ku Lakisi. Buna babakala bafiduswa ku Lakisi mu kunlanda, ye yau bamvonda kuna.

28. Mboki wakatulwa kuna mu bakavalu ye wadiamuswa va mase mandi mu ngudi ambanza za Yuda.

KAPU 26.

Usia i ntinu mu Yuda. Nkangu andi abinwani ye lulendo luandi. Ndimbulu andi aminu kwa Mfumu ye bwazi bwandi.

Bantu babonsono mu Yuda babonga Usia wakala kumi ye mvu nsambanu ntangu yoyo, ye bamvingisa kitinu mu sandi Amasia. 2 Nt. 14: 21 b.

2. Yandi watungulula Eloti ye watula dio diaka kunsi a Yuda, ntinu bu kakiyendila vundi kwa mase mandi.

3. Usia wakala kumi ye mvu nsambanu, bu kakala ntinu, ye wayala makumatanu ye mvu miole mu Yelusalemi. Nkumbu ambut' andi i Yekilia, ku Yelusalemi. 2 Nt. 15: 2 b.

4. Yandi wavanga makala masonga mu meso ma Mfumu, mpila mosi bonso bwavanga sandi Amasia. 2 Lus. 25: 2.

5. Yandi watomba Nzambi, ntangu yina yakala Sakalia moyo, i yandi wazaya mona-meso ma Nzambi. Ntangu yina yikatomba Mfumu, Nzambi wantomisa nitu.

6. Yandi wayenda nwanisa bafilistea ye watulula tumbu tua Ngati ye Yabane ye Asadodi, ye watunga zimbanza mu nsi a Asadodi ye mwankaka mu nsi abafilistea.

7. Nzambi wansadisa kwa bafilistea ye kwa bisi Alabia bakala mu Nguli-Bali, ye kwa bameunita.

8. Baamonita bakatwa vana minkailu kwa Usia, ye kumu kiandi kiayenda nate ye ku Ngipiti, kadi wayika mbidi atulendo.

9. Usia watunga nzo zayongi mu Yelusalemi va ntandu amwelo wa Nsuka ye va ntandu amwelo wa Ndimba

ye va ntandu a Konko ye watunga zo siamu. Neh. 3: 19, 24.

10. Yandi watunga mpe nzo zayongi mu nsi yankatu ye watima nto zazingi, kadi wakala bulu biabingi mu nsi yakuluka ye mu ndimba. Sadi biantoto ye biamavia mavinia biakala yandi mu miongo ye mu ndimba mialubutu, kadi wakala nkundi asalu kiamavia.

11. Usia wakala ye nkangu abinwani wayenda nwana mu makabu makabwa, makala bantu bavangulwa mu ntangulu kwa nsoniki Yengueli ye nkengi Maseya, ku nim' a Hanania, umosi mu ntuti zantinu.

12. Ntalu yamvimba yabinwani biakikesa biakala bakuluntu banzo zamase, yakala mafunda mole ye nkama sambanu.

13. Yau bayala nkangu abinwani wakala nkama tatu ye mafunda nsambodia ye nkama tanu zababakala banwana mu ngolo ye kibakala, ye bakala lusadusu luantinu kwa mintantu.

14. Usia wavana nkangu wau wawonsono nkaku, madionga, mpu zankaku, binkuti biankaku ye ponza, ye mpe matadi mandakasa.

15. Yandi wavangisa mu Yelusalemi lekwa biandwanina biamakani makinkete mu tula mu nzo zayongi ye va nsuka zatumbu mu sikila bio toto ye matadi mamanene. Kumu kiandi kiamwangana nseke, kadi wasaduswa bwangitukulu mu baka lulendo.

16. Kansi bu kabaka lulendo, ntim' andi wayanda, ye wavanga makala mambungulu, ye wadimbula minu kwa Mfumu, Nzambi andi, ye wakota mu vwala dia Mfumu mu kwika biamfwitisila mwisi va salu diamfwitisila mwisi.

17. Buna nganga Asalia wanlanda, lunani luabanganga ba Mfumu bannama, babakala bakondwa bunkuta.
1 Lus. 6: 10.

18. Yau bayenda kwa ntinu Usia ye bavova kwa yandi : Usia, ka i salu kiaku ko mu kwika biamfwitisila mwisi kwa Mfumu, kansi kivwilu kwa banganga, bana ba Aloni babiekwa mu kwika biamfwitisila mwisi. Vaika mu kinlongo, kadi udimbudi minu, ye ka buna tukila nzitusu kwa ngeye kwa Mfumu Nzambi ko.
2 Mose 30: 7 b. 4 Mose 18: 7 b.

19. Buna Usia wafuluka nganzi vakatelama ye kinzu kiabiamfwitisila mwisi mu koko kwandi mu kwika biamfwitisila mwisi. Kansi bu kafulukila nganzi bobo kwa banganga, buna bwazi bwatumbuka va mbulu andi, va meso mabanganga muna mu nzo a Mfumu va disalu diamfwitisila mwisi.

20. Ngudi anganga Asalia ye banganga babonsono bu batadisa kwa yandi, bamona, vo wena bwazi va mbulu; buna yau ntumbu kunkuba momo. Yandi kibeni wasavula vaika, Mfumu bu kambafikila bobo.

21. Mboki ntinu Usia wakala bwazi nate ye lumbu kiamfwilu andi ye wakala mu nzo yavanguka bonso mfwa bwazi, kadi wakanukunwa kota mu nzo a Mfumu. Buna mwan' andi Yotami wayala nzo akitinu ye wakongudila bantu mu nsi. 2 Nt. 15: 5 b.

22. Monso masidi mu kambwa mu Usia, mantete ye mazimunina, mau masonukwa kwa mbikudi Yesaya, mwan' a Amosi.

23. Usia wayenda vundi kwa mase mandi, ye wadiamuswa va mase mandi ku mbazi va ziami kiamintinu, kadi bavova : Yandi wakedi bwazi. Mwan' andi Yotami wamvingana kitinu.

KAPU 27.

Yotami i ntinu mu Yuda.

Yotami wakala makumole ye mvu ntanu, bu kakala ntinu, ye wayala kumi ye mvu nsambanu mu Yelusalemi. Nkumbu ambut' andi i Yelusa, mwana wankento wa Sadoki.
2 Nt. 15: 32 b.

2. Yandi wavanga makala masonga mu meso ma Mfumu, nadede bonso bwavanga sandi Usia—kansi mwanki kakota mu vwala dia Mfumu ko. Kansi bantu batatamana vanga monso makala mambivulu. 2 Lus. 26: 16.

3. Yandi watunga mwelo wa Ntandu wanzo a Mfumu, ye va lumbu lua Ofeli watunga ntungulu zazinene.
Neh. 3: 26. 11: 21.

4. Mboki watunga mbanza mu miongo mia Yuda, ye mu zimfinda watunga mavula masiamu ye nzo zayongi.
2 Lus. 26: 10.

5. Yandi wanwanisa ntinu abana ba Amoni, ye wabalutila ngolo, ye bana ba Amoni bakatwa kumvana mvu una nkama mosi atalenta biapalata, kumi diamafunda makola biawiti ye kumi diamafunda makola biabali. Ntalu yimosi bana ba Amoni bakatwa kumvana mpe mvu wanzole ye wantatu.

6. Lulendo lolo luakala ye Yotami,

mu diambu dia bu kadiata wakwikama vantadisi a Mfumu, Nzambi andi.

7. Monso masidi mu kambwa mu Yotami ye mu mvita zandi zazonsono ye mavanga mandi, mau masonukwa mu nkand' antinu mia Isaeli ye Yuda.

8. Yandi wakala makumole ye mvu ntanu, bu kakala ntinu, ye wayala kumi ye mvu nsambanu mu Yelusalemi.

9. Yotami wayenda vundi kwa mase mandi, ye wadiamuswa mu mbanz' a Davidi. Mwan' andi Ahasi wamvingana kitinu.

KAPU 28.

Ahasi i ntinu mu Yuda. Baalamita ye baisaelita banwanisa Yuda. Ahasi watonta baka ndala ku Asilia. Nsambudulu andi abiteki.

Ahasi wakala makumole mamvu, bu kakala ntinu, ye wayala kumi ye mvu nsambanu mu Yelusalemi. Kavanga monso makala masonga mu meso ma Mfumu ko bonso sandi Davidi,

2 Nt. 16: 1 b.

2. kansi wayendila nzila zantinu mia Isaeli; inga, wavanga mpe teki biayitulwa kwa ba Bali.

3. Yandi kibeni wakwika biamfwitisila mwisi mu ndimb' amwan' a Hinomi ye waviokisa bana bandi ku tia—bonso bwakala nkankumusu zabantu bakuba Mfumu mu bana ba Isaeli.

5 Mose 18: 10. Yel. 7: 30 b. 19: 2 b.

4. Yandi wayoka minkailu ye wakwika biamfwitisila mwisi va vuma biananangama ye bintuntubulu ye kunsi anti miamionsono miankunzu.

5. Nkiangunu Mfumu, Nzambi andi, wamvana mu koko kwantinu a Alami; yau bambedisa ye babaka mu bantu bandi kabu diadinene diazinkole ye babanata ku Damasko. Yandi wavewa mpe mu koko kwantinu a Isaeli ye ndieu wambedisa mbedoso yayinene.

Yes. 7: 1.

6. Kadi Peka, mwan' a Lemalia, wabema mu Yuda nkama mosi ye makumole mamafunda mu lumbu kimosi, buna bena babakala balenda nwana. Bobo bwavangwa mu diambu dia bu basisa Mfumu, Nzambi amase mau.

7. Sikili, bakala diakikesa ku Efalaimi, wabema Maseya, mwan' antinu, ye Asilikami, mfumu avula diantinu ye Elekana, mfinangani antinu.

8. Bana ba Isaeli bakatula mu mpangi zau nkama zole zamafunda mazinkole, i bakazi bau, bana bababakala ye babakento, ye mboki bakatula bintani biabingi kwa yau ye banata bintani ku Samalia.

9. Kansi kuna kwakala mbikudi wa Mfumu, nkumbu andi Odedi; yandi wayenda kiki nkangu, bu waluaka ku Samalia, ye wavova kwa yau: Tala, mu nganzi zandi mu Yuda, Mfumu, Nzambi amase meno, wabaveni mu moko meno, kansi lubabemene mu nkesi zilueki ku zulu.

10. Bwabu lueti banza mu vanga bana ba Yuda ye Yelusalemi minanga mieno miababakala ye miabakento. Mu diodio keti luna kukituadisila nkanu kwa yeno kibeni vantadisi a Mfumu, Nzambi eno.

11. Nkiangunu lungwila bwabu: Luvutula nkole ziluzionene kwa mpangi zeno; kadi nganzi za Mfumu zikwemi kwa yeno.

12. Buna bankaka mu bakuluntu mu bana ba Efalaimi, i Asalia, mwan' a Yohanani, Belekia, mwan' a Mesilemoti, Hiskia, mwan' a Salumi, ye Amasa, mwan' a Hadalai, bananguka ye bayenda kiki yau batuka ku mvita.

13. Yau bavova kwa yau: Ka luna kotisa nkole zazi vava ko; kadi lueka mu kutuadisila nkanu vantadisi a Mfumu, ye niekisina bo masumu meto ye mfuka zeto. Keti mfuka zeto zakilungila zazingi ye nganzi zikwemi kwa Isaeli.

14. Buna binwani bayambula zinkole ye bintani vatadisi abakuluntu ye bundu diadionsono.

15. Babakala bankaka babikwa nkumbu batelama ye babonga zinkole, ye babonsono bakala mpene mu yau babavwika mu biobio bibabaka bonso bintani, babavana mimvwatu ye nsampatu, dia ye ndwinu ye babakusa mu mazi ye bavwandisa babonsono balenzangana va zimpunda ye babanata ku Yeliko, mbanz' a Mba, kwa mpangi zau kuna. Mboki bavutuka ku Samalia.

16. Mu ntangu yina ntinu Ahasi wafidisa ntumwa kwa mintinu mu Asilia ye walomba, vo bana kunsadisa.

2 Nt. 16: 7 b.

17. Kadi va lueka luamankaka mamonsono baedomita mpe bayiza bedisa Yuda ye babaka zinkole.

18. Bafilistea bakota mu zimbanza mu nsi yakuluka ye nsi yasude mu Yuda ye babaka Bete-Semesi, Ayaloni ye Ngedeloti, ye mpe Soko ye vuma biantumamana, Timina ye vuma bia-

ntumamana ye Ngimiso ye vuma bia-ntumamana ye bakundama mu zau.

19. Kadi Mfumu wazola yinimisa Yuda mu diambu dia Ahasi, ntinu a Isaeli, bu kazezisa nsinga miamionsono mu Yuda ye wadimbula minu kwa Mfumu.

20. Kansi Tilingati-Pilineseli, ntinu mu Asilia, wayenda konki kwa yandi mu kunnwanisa mu mvutu ansadusu.

21. Kadi Ahasi bu kapela nzo a Mfumu ye nzo akitinu, ye nzo zabakuluntu ye wavana kwa ntinu mu Asilia, kasaduswa nkutu ko.

22. Mu nzungu zandi ntinu wowo Ahasi waluta vola masumu mu ndimbulu aminu kwa Mfumu.

23. Kadi yandi wayoka minkailu kwa zinzambi ku Damasko zambedisa; kadi wabanza: Nzambi zantinu miabaalamita bu zilenda kubasadisa, buna mono nzolele yoka nkailu kwa nzambi zozo, mpasi bansadisa mpe. Kansi i zau zambwisa ye Isaeli diadionsono.

2 Nt. 16: 10 b.

24. Ahasi wayonzika wumbwa bikalanga mu nzo a Nzambi ye wabula wumbwa bianzo a Nzambi ye wazika mielo mianzo a Mfumu, ye wakivangila masalu mu nsuka zazonsono mu Yelusalemi. 2 Nt. 16: 17.

25. Mu mbanza mbanza mu mbanza za Yuda watunga vuma bianangama mu kwika biamfwitisila mwisi vana kwa nzambi zankaka ye wafwemisina bo Mfumu, Nzambi amase mandi.

26. Monso masidi mu kambwa mu yandi ye mu mavanga mandi mamonsono, mantete ye mazimunina, mau masonukwa mu nkand' antinu mia Yuda ye Isaeli. 2 Nt. 16: 19 b.

27. Ahasi wayenda vundi kwa mase mandi, ye wadiamuswa mu Yelusalemi mu nkati ambanza; kadi ka bantula mu ndiamu zantinu mia Isaeli ko. Mwan' andi Hiskia wamvingana kitinu.

2 Lus. 21: 20. 24: 25.

KAPU 29.

Hiskia i ntinu mu Yuda. Nsambudulu a Nzambi yatunduswa diaka.

Hiskia wakala makumole ye mvu ntanu, bu kakala ntinu, ye wayala makumole ye vwa diamvu ku Yelusalemi. Nkumbu ambut' andi i Abia, mwana wankento wa Sakalia.

2 Nt. 18: 1 b.

2. Yandi wavanga makala masonga mu meso ma Mfumu, nadede bonso bwavanga sandi Davidi.

3. Mu mvu andi wantete wangiadulu, mu ngonda yantete, wazibula mavitu manzo a Mfumu ye wakubika mo.

2 Lus. 28: 24.

4. Yandi walandisa banganga ye balevita ye wabakutikisa mu vuma kiawanguka ku ntini yaeste.

5. Yandi wavova kwa yau: Lungwila, lubalevita. Lukukibieka nlongo yeno kibeni ye lubieka nzo a Mfumu, Nzambi amase meno, nlongo, ye luvaikisa nsobo mu kinlongo.

6. Kadi mase meto madimbula minu ye bavanga makala mambi mu meso ma Mfumu, Nzambi eto, ye bansisa; bavengula zizi biau mu kundu kia Mfumu ye bamfila nima.

7. Bazika mpe mavitu manzo yankotolo, bazima minda, ka bakwika biamfwitisila mwisi ko ye ka bayoka nkailu miangioka mu kinlongo kwa Nzambi a Isaeli ko.

8. Nkiangunu mfwemono a Mfumu yibwidi Yuda ye Yelusalemi, ye yandi wabavengi longi diampamuka, kifwani kiamangitukwa ye mvwezolo, bonso bulumonanga mu meno meso.

5 Mose 28: 25.

9. Inga, mu diambu diodio mase meto mabilamene mu sabala ye mu diambu diodio bana beto bababakala ye babakento ye bakazi beto bena zinkole.

2 Lus. 28: 5 b.

10. Kansi bwabu ngieti banza mu ntima mu wawasa luwawanu ye Mfumu, Nzambi a Isaeli, kidi tia tuanganzi zandi tuavenguka mu yeto.

11. Nkiangunu ka luvekisani ntangu ko, lubana bami, kadi Mfumu walusolele mu telama vantadisi azizi kiandi ye sala vantadisi andi, mu kala sielo biandi ye kunkwikila biamfwitisila mwisi.

2 Mose 28: 1. 4 Mose 3: 6 b.

12. Buna balevita batelama: Mahati, mwan' a Amasai, ye Yoeli, mwan' a Asalia, mu bana bakehatita; mu bana ba Melali Kisi, mwan' a Abidi, ye Asalia, mwan' a Yehaleleli; mu bangelesonita Yoa, mwan' a Sima, ye Edeni, mwan' a Yoasi;

13. mu bana ba Elisafani Simili ye Yengueli; mu bana ba Asafi Sakalia ye Matania;

14. mu bana ba Hemani Yehueli ye Simei; mu bana ba Yedutuni Semaya ye Usieli.

15. Yau bakutikisa mpangi zau ye bakitieka nlongo ye bakota, bonso

bwakamba ntinu mu lendo kiamambu ma Mfumu, mu vedisa nzo a Mfumu.

16. Kansi banganga bakota mu ngudi anzo a Mfumu mu vedisa yo, ye nsobo zazonsono zibamona mu vwala dia Mfumu bavaikisa zo va kianzala kianzo a Mfumu; vana balevita batambudila zo ye banata zo ku ndimb' a Kidiloni.

17. Yau babadika mbiekolo mu lumbu kiantete mu ngonda yantete, ye mu lumbu kianani mu ngonda baluaka ku nzo yankotolo ya Mfumu ye mboki babieka nzo a Mfumu mu lumbu nani; mu lumbu kiakumi ye sambanu mu ngonda yantete bamanisa salu kiau.

18. Buna bakota kwa ntinu Hiskia ye bavova: Yeto tumeni vedisa nzo yayonsono ya Mfumu ye salu diangiokila ye tota-tota biadiau biabionsono ye meza mamampa mantala ye tota-tota biabionsono biamau.

19. Wumbwa biabionsono bianianga ntinu Ahasi mu ngiadulu andi mu ndimbulu andi aminu, yeto tukubikidi ye tubiekele bio nlongo, ye bwabu bitelamene vantadisi asalu dia Mfumu.

20. Buna ntinu Hiskia wakutikisa nsuka nabu bakuluntu mu mbanza ye wabaluka ku nzo a Mfumu.

21. Batuala ngombe nsambodia zambakala, mameme nsambodia mambakala ye bana nsambodia bamameme, mpe nkombo nsambodia zambakala bonso nkailu angiokolo amasumu mu kimfumu ye mu kinlongo ye mu Yuda; yandi watuma bana ba Aloni, banganga, mu yoka miomio va salu dia Mfumu.
3 Mose 4: 14.

22. Buna bavonda zingombe, ye banganga bayonzika menga ye babukula mo va disalu; mboki bavonda mameme mambakala ye babukula menga va disalu, mboki bavonda bana bamameme ye babukula menga va disalu.
3 Mose 8: 15, 19, 24. Eb. 9: 21.

23. Mboki batuala nkombo zambakala zankailu angiokolo amasumu vantadisi antinu ye bundu, ye batula moko mau va zau.
2 Mose 29: 10. 3 Mose 4: 15.

24. Banganga bavonda zo ye balemba menga mau bonso nkailu angiokolo amasumu va disalu mu mbwilu akodi mu Isaeli diadionsono; kadi ntinu wakamba, vo bana yoka nkailu angioka ye nkailu angiokolo amasumu mu Isaeli diadionsono.

25. Yandi wakundikisa balevita ku salu mu nzo a Mfumu mu simbala, pesalata ye nsambi zansinga, bonso bwakamba Davidi ye Ngadi, moni ameso antinu, ye mbikudi Natani; kadi nkondo mu diodio wavewa kwa Mfumu mu mbikudi miandi.
1 Lus. 6: 31 b. 16: 4 b. 23: 5 b. 25: 1 b., 6.

26. Balevita batelama ye nsambi za Davidi, ye banganga ye zimpungi.
4 Mose 10: 8 b.

27. Hiskia watuma, vo bana yoka nkailu angioka va disalu; mu ntangu yimosi, ngiokolo bu yabadika, nkung' a Mfumu wabadika tendana va kimosi ye mpungi, mu ntuadulu ansambi za Davidi, ntinu a Isaeli.

28. Bundu diadionsono diafukama, nkunga bu wayimbulwa ye mpungi zatendana—momo mamonsono nate ye nkailu angioka wamana.

29. Bu bamana yoka nkailu angioka, ntinu ye babonsono bakala vana ye yandi bafukama va makungunu ye basambila.

30. Ntinu Hiskia ye bakuluntu batuma balevita basika Mfumu mu mambu ma Davidi ye moni ameso Asafi; bayimbila masika mandi mu kiese ye bayinama ye basambila.

31. Hiskia wabula mbembo ye wavova: Bwabu lutambudi mfuluzulu amoko ku salu kia Mfumu. Nkiangunu luiza lutuala nkailu amponda ye nkailu ansikulu ku nzo a Mfumu. Buna bundu diatuala nkailu amponda ye wansikulu, ye muntu muntu wazoduswa kwa ntima wayoka nkailu angioka.
3 Mose 7: 12 b.

32. Ntalu abulu biankailu angioka bianata bundu, yakala lusambodia luangombe zambakala, nkama mosi amameme mambakala ye nkama zole zabana bamameme, buna biena bonso nkailu angioka kwa Mfumu.

33. Nkailu miamatondo miakala nkama sambanu zangombe zambakala ye mafunda matatu mamameme.

34. Kansi banganga bakala bafiuma ye balembana buna nkanda miabulu biabionsono biankailu angioka; nkiangunu basaduswa kwa mpangi zau balevita, nate ye salu kiokio kiamana, ye nate ye banganga bakibieka nlongo. Kadi balevita basonga ntima ulutidi mu kukibieka nlongo ye banganga ka beni ko.
2 Lus. 30: 3.

35. Ntalu ankailu miangioka yakala mpe yayinene, mboki mpe kuuku biamazi mankailu miamatondo, ye mpe nkailu miandwa mivwilu mu nkailu miangioka.

Bobo bwakubukwa salu mu nzo a Mfumu.
36. Hiskia ye bantu babonsono bayangalala mu momo makubika Nzambi kwa bantu; kadi momo mavangwa nakimbie.

KAPU 30.

Nkembo apasa wa Hiskia.

Mboki Hiskia wafidisa ntumwa kwa Isaeli diadionsono ye Yuda ye wasonika mpe leta kwa Efalaimi ye Manase, vo bana kwiza ku nzo a Mfumu ku Yelusalemi mu kembila nkembo wapasa kia Mfumu, Nzambi a Isaeli.
2 Nt. 23: 21. 2 Lus. 35: 1.
2. Ntinu ye babakala bandi balutidi yindu ye bundu diadionsono mu Yelusalemi bawawana mu kembila nkembo wapasa mu ngonda yanzole;
2 Mose 12: 2 b. 4 Mose 9: 10 b.
3. kadi balembana wo kembila ntangu yoyo, banganga bu balembwa mana kukibieka nlongo mu ntalu yafwana ye bantu ka bamana kutakana ku Yelusalemi ko. 2 Lus. 29: 34.
4. Nkiangunu bobo bwamonika bwambote kwa ntinu ye bundu diadionsono mu vanga bo.
5. Basavuka ntima mu samuna mu Isaeli diadionsono, tuka ku Beli-Seba nate ye ku Dani, vo bana kwiza kembila nkembo wapasa kia Mfumu, Nzambi a Isaeli, mu Yelusalemi; kadi ka bateka kembila wo va kimosi ko, bonso bwasonukwa.
6. Buna ntumwa zanzaki zayenda nati leta biatuka kwa ntinu ye babakala bandi bandanu ye bavioka mu Isaeli diadionsono ye Yuda, bonso bwatuma ntinu, ye bavova: Lubana ba Isaeli, lubangumuka kwa Mfumu, Nzambi a Abalahami, Isaki ye Isaeli, kidi kavutuka kwa nsadidila yisidi mu yeno yatanunwa mu moko mantinu mia Asilia. 2 Lus. 28: 20. Malaki 3: 7.
7. Ka lukalani ko bonso mase meno ye mpangi zeno badimbula minu kwa Mfumu, Nzambi amase mau, ye wabaniokuna mu bungwa, bonso yeno kibeni lumweni. 2 Lus. 29: 8 b.
8. Nkiangunu ka lukalani nsingu zambalu bwabu ko bonso mase meno, kansi lutambika moko meno kwa Mfumu, luiza ku kinlongo kiandi, i kiau kikabieka nlongo mu ntangu yikayimani, ye lusadila Mfumu, Nzambi eno, kidi tia tuanganzi zandi tuavengumuka mu yeno.
9. Kadi vo luna bangumuka kwa Mfumu, mpangi zeno ye bana beno bana mona nkenda vantadisi ayau bakubakebanga kinkole, ye bana lenda vutuka ku nsi yayi; kadi Mfumu, Nzambi eno, wena wanlemvo ye nkenda, ye yandi kana kuluvengudila zizi kiandi ko, vo luna bangumuka kwa yandi. 2 Mose 34: 7.
10. Ntumwa zanzaki zayenda mbanza ka mbanza mu nsi a Efalaimi ye Manase ye nate ye kuna Sebuluni; kansi bababeka nkiadi ye babafinga.
11. Kansi bankaka mu Aseli, Manase ye Sebuluni bakiyina ye baluaka ku Yelusalemi.
12. Mu Yuda mpe koko kwa Nzambi kwasadikila ye wabavana ntima umosi mu nama makamba ntinu ye bakuluntu mu lendo kiamambu ma Mfumu.
13. Buna bantu babingi bakutakana mu Yelusalemi mu kembila nkembo wamampa malembwa funa mu ngonda yanzole, lukutukunu lualunene beni.
14. Batelama ye bakatula masalu momo makala mu Yelusalemi; masalu mamonsono mankailu miamfwitisila mwisi bakatula, ye batuba mo mu ndimb' a Kidiloni.
15. Bavonda mwan' ameme diapasa mu lumbu kiakumi ye ia mu ngonda yanzole; banganga ye balevita bafwa nsoni ye bakibieka nlongo ye batuala nkailu miangioka ku nzo a Mfumu.
2 Lus. 29: 34.
16. Bakubama mu salu biau mu vuma biau, bonso bubakambwa mu mina miamuntu wa Nzambi, i Mose; banganga balemba menga, bu bakitambudila mo kwa balevita.
17. Kadi babingi bakala mu lukutukunu balembwa kukibieka nlongo; nkiangunu balevita bakatwa vonda bana bamameme mapasa mu yau babonsono balembwa vedila ye kubabiekila nlongo bobo kwa Mfumu.
18. Kadi i kunku kiakinene mu bantu, babingi batuka mu Efalaimi ye Manase, Isakali ye Sebuluni balembwa kukivedisa, kansi badia meme diapasa mpil' ankaka ye ka bonso bwasonukwa ko. Kansi Hiskia wabadila mvutu ye wavova: 3 Mose 7: 21. 4 Mose 9: 6 b.
19. Mfumu, nkwa wambote, bika wayambudila muntu muntu utadisi ntim' andi mu tomba Nzambi, i Mfumu, Nzambi amase mau, vo kavedele ko, bonso bwena nkondo wakinlongo.

20. Mfumu wawa Hiskia ye wakuta bantu.
21. Bana ba Isaeli, i yau bakutakana ku Yelusalemi, bakembila nkembo wamampa malembwa funa mu lumbu nsambodia mu kiese kiakingi; balevita ye banganga basika Mfumu lumbu ka lumbu mu nsambi zitendananga mu ngolo, mu nzitusu a Mfumu.
22. Hiskia wavova mu nlembami kwa balevita babonsono batoma zaya salu kia Mfumu. Badia nkailu miankembo mu lumbu nsambodia, bu bayoka nkailu miamatondo ye basika Mfumu, Nzambi amase mau.
23. Lukutukunu lualonsono luawawana mu kembila nkembo mu lumbu nsambodia diaka; bakembila nkembo mu kiese mu lumbu biobio nsambodia mpe.
24. Kadi Hiskia, ntinu a Yuda, wavana kwa bundu bonso nkailu funda diangombe zambakala ye mafunda nsambodia mamameme, ye bakuluntu bavana kwa bundu bonso nkailu funda diangombe zambakala ye kumi diamafunda mamameme. Ntalu yayingi yabanganga bakibieka nlongo. 2 Lus. 35: 7 b.
25. Bundu diadionsono dia Yuda diayangalala ye banganga ye balevita, ye mpe bundu diadionsono diayau batuka mu Isaeli, banzenza mpe batuka mu nsi a Isaeli, ye yau bakala kundu mu Yuda.
26. Mu Yelusalemi mwakala kiese kiakingi; kadi kasi ye ntangu a Solomo, mwan' a Davidi, ntinu a Isaeli, ka mwavangwa diampila yoyo ko mu Yelusalemi.
27. Banganga balevita batelama ye basakumuna bantu, ye nding' au yawakana, ye nsambulu au yaluaka ku kundu kiandi kianlongo, i zulu. 4 Mose 6: 23 b.

KAPU 31.

Ngiundulu abanganga ye balevita.

Momo mamonsono bu mavangwa, baisaelita babonsono bakala vana bayenda ku mbanza za Yuda ye babula mama, bakwanga ba Asela ye batulula vuma biauangama ye masalu mu Yuda diadionsono ye Benyamini ye mu Efalaimi ye Manase, nate ye bafukisa bio; mboki bana babonsono ba Isaeli bavutuka ku mbanza zau, muntu muntu ku bina bikavwa. 2 Nt. 18: 4. 2 Lus. 32: 12.
2. Hiskia wakubika makabu mabanganga ye balevita, bonso bubavuwa mu kabu edi vo diodio, ye muntu muntu mu banganga ye mu balevita watambula salu kiandi kiavanguka, nkailu miangioka ye miamatondo bu mina yokwa, mu sala ye tonda ye yimbila mu mielo mu tua kia Mfumu.
3 Mose 8: 35. 4 Mose 4: 3 b.
3. Ntinu wavangula ndambu abina bikavwa mu nkailu miangioka, i mu yoka nkailu miangioka nsuka ye nkokila ye mu yoka nkailu miangioka mu tumingu, mu mbikulu azingonda ye mu minkembo, bonso bwasonukwa mu mina mia Mfumu. 4 Mose 28: 1 b.
4. Yandi watuma bantu bakala mu Yelusalemi, vo bana vana banganga ye balevita ndambu au, kidi balenda tatamana mu mina mia Mfumu.
4 Mose 18: 8 b. Neh. 13: 10 b.
5. Ntumunu yoyo bu yatenguka, bana ba Isaeli bavana biantete biabingi mu mbongo, vinia, mazi ye niosi ye mu mbutu miamionsono miansi; buku kiakumi-kumi mu biabionsono batuala bio mu kunku kiakinene.
2 Mose 23: 19. 5 Mose 14: 22.
6. Yau mu bana ba Isaeli ye Yuda bakala kundu mu mbanza za Yuda, batuala mpe buku kiakumi-kumi mu zingombe ye mameme, ye mpe kiakumi-kumi mu nkailu mianlongo miabiekulwa Mfumu, Nzambi au, ye bayudika bio mu kunku biavanguka.
7. Mu ngonda yantatu babadika yudika bikunku, ye mu ngonda yansambodia bamanisa bo.
8. Hiskia ye bakuluntu bu bayiza tala mayudukwa, basika Mfumu ye bantu bandi Isaeli.
9. Hiskia wayuvula banganga ye balevita mu mayudukwa.
10. Buna ngudi anganga Asalia, mu nzo a Sadoki, wavutula ye wavova: Kasi ye ntangu yoyo yibabadika tuala nkailu miadisalu ku nzo a Mfumu, yeto tudidi ye tuyukutidi ye bina biabingi bisadididi, kadi Mfumu wasakumuni bantu bandi, ye bionso bisadididi i kimvwama kiaki kiakinene.
11. Hiskia watuma, vo bana kubika vinga biamayudukwa mu nzo a Mfumu, ye bakubika bio.
12. Mu biau bakotisa nkailu miadisalu ye buku kiakumi-kumi ye nkailu mianlongo, biabionsono mu vumi ye minu. Ngudi aukengi abiau i nlevita Konania, ye wanlandila i mpangi andi Simei.
13. Kansi Yehieli, Asasia, Nahati, Asaeli, Yelimoti, Yosabadi, Elieli,

Yisimakia, Mahati, ye Benaya i minkengi ku nim' a Konania ye mpangi andi Simei, bonso bwakamba ntinu Hiskia ye Asalia, dingizi mu nzo a Nzambi.

14. Nlevita Kole, mwan' a Yimina, wakala nkengi amwelo ku ndambu yaeste, wakenga nkailu mialuzolo kwa Nzambi ye una kaba nkailu miadisalu mia Mfumu ye bina bianlongo ye nlongo biaminkailu.

15. Ku nim' andi kwakala Edeni, Miniami, Yesua, Semaya, Amalia ye Sekania bonso bankwikizi mu mbanza zabanganga mu kaba bikunku kwa mpangi zau, bonso bwakala makabu mau, kwa ulutidi ke ye kwa ulutidi nene. 5 Mose 18: 8. Yos. 21: 9 b.

16. Buna ka mwatangwa ko yau babonsono basonukwa mu nkanda miau miamakanda bakala babakala bamvu ntatu ye baviokele mio bana kwiza ku nzo a Mfumu, kusalwanga lumbu ka lumbu salu biavanguka bia lumbu lumbu kwa yau basalanga salu biau biavanguka bonso bwakala makabu mau.

17. Mu nkand' amakanda mabanganga, wau wavangwa, bonso bwakala nzo zau zamase; mu balevita yau basonukwa bakala makumole mamvu vo baviokele mo, bonso bwakala salu biau biavanguka, bonso bwakala makabu mau. 1 Lus. 23: 27 b.

18. Mu nkand' amakanda mwasonukwa bana babonsono banswa, bakazi, bana babababakala ye babakento buna bena. Kadi mu vumi ye minu bana sala bianlongo bonso nlongo.

19. Yau mu bana ba Aloni, banganga, bakala kundu mu kulu biambanza zau, mu mbanza mbanza mwatumbwa babakala babikwa nkumbu, bana kaba kwa babakala babonsono mu banganga ye kwa balevita babonsono basonukwa mu nkand' amakanda bina biakunku biau.

20. Bobo Hiskia wavanga mu Yuda diadionsono ye wavanga makala mabiza ye masonga ye makedika vantadisi a Mfumu, Nzambi andi.

21. Mamonsono makavanga, kani mu salu mu nzo a Nzambi, vo nkondo vo mambu mansikudukusu makatombila Nzambi andi, wavanga mo mu ntim' andi wawonsono ye mazazuka beni.

KAPU 32.

Ngiendolo a Sanahelibi ku Yuda. Nkungu zasielo biandi. Mbwilu a Sanahelibi. Hiskia wabela ye waniaka. Kimvwama kiandi ye ntumwa zatuka ku Babeli. Mfwilu a Hiskia.

Bu kamana vanga momo ye wasonga nkwikulu yoyo, buna Sanahelibi, ntinu mu Asilia, wakota mu Yuda ye wakakalala mbanza zau zasiamu ye wabanza mu ziona zo.
2 Nt. 18: 13 b. Yes. 36: 1 b.

2. Hiskia bu kamona, vo Sanahelibi wayiza mu kani diakakalala Yelusalemi,

3. buna bavovana mauenga manduengoso ye babakala bandi bandanu ye makesa mandi mu kamika nlangu mu nto zozo zakala ku mbazi ambanza; yau bansadisa mu diodio.

4. Bantu babingi bakutakana ye bakamika nto zazonsono, ye mpe fimwila fiavioka nsi yoyo, kadi bavova: Mintinu mu Asilia mu nkiama bana mona nlangu miomio miamingi?

5. Yandi wabaka kibakala ye watungulula lumbu mwamonsono mulualutulukidi ye wakudikila tunga nzo zayongi mu ntela ye watunga lumbu luankaka ku mbazi azozo ye wasiamisa Milo mu mbanz' a Davidi ye wavangisa mbidi abiluazu ye nkaku. 2 Lus. 25: 23.

6. Yandi watumba ntuti zamvita kwa bantu ye wabakutikisa kwa yandi va vuma kiawanguka ku mwelo ambanza ye wavova makibakala kwa yau ye wakamba:

7. Lukala kibakala ye lukondwa bunkuta, ka lutinani ko ye ka lupamukani ko mu ntinu a Asilia ye kabu diadionsono dikaneti; keti wena yeto ulutidi ndieu wena yandi mu nene.
2 Nt. 6: 16. 1 Yoa. 4: 4.

8. Koko kwansuni kwena yandi, kansi Mfumu, Nzambi eto, wena yeto, ye yandi una kutusadisa ye nwanikisa mvita zeto. Bantu basinganmana mambu ma Hiskia, ntinu a Yuda.
Yel. 17: 5, 7.

9. Mboki Sanahelibi, ntinu a Asilia, wafidisa sielo biandi ku Yelusalemi, kwa Hiskia, ntinu a Yuda, ye kwa yau buna bena mu Yuda bakala mu Yelusalemi, bu kakala yandi kibeni ye nkangu andi wawonsono wabinwani kuntadisi a Lakisi, ye watuma:

10. Ebu buvovele Sanahelibi, ntinu mu Asilia: Nki lusilanga vuvu, bu lulengilanga mu Yelusalemi diakakululwa?

11. Tala, Hiskia ukulukwikanga ye ukuluniokunanga kwa lufwa mu nsatu ye mpwila, bu kavovele : Mfumu, Nzambi eto, una kututanina mu koko kwantinu a Asilia.

12. Keti ndieu umosi Hiskia wakatudi vuma bianangama ye masalu ye vovele kwa Yuda ye Yelusalemi : vantadisi asalu dimosi kaka luna sambila, ye va diau luna kwika biamfwitisila mwisi ? 2 Lus. 31: 1.

13. Ka luzaidi koe, bonso bumpengi ye mase mami kwa bantu babonsono bansi zankaka ? Kadi nzambi zozo zisambulwanga kwa bantu mu nsi zozo zankaka, zilendele mu tanina nsi zau mu koko kwamie ?

14. Inga, banani mu bantu bobo babonsono babunguzula mase mami, bakedi ye nzambi yilendele mu tanina bantu bandi mu koko kwami, bu lubenzi, vo Nzambi eno lenda kulutanina mu koko kwami ?

15. Ve, ka luyambulani Hiskia kalubabila bo ye kwikila bo ko ; ka lunlekilani minu ko ; kadi ka nzambi ko mu bantu bankaka vo mu kimfumu kiankaka lendele mu tanina bantu bandi mu koko kwami vo mu moko mamase mami. Buna vele Nzambi eno kana lenda kulutanina mu koko kwami nkutu ko !

16. Sielo biandi biavovisa mankaka mamingi kwa Mfumu Nzambi ye kwa sielo kiandi Hiskia.

17. Yandi wasonika mpe leta kikatiakila Mfumu, Nzambi a Isaeli, ye wamvovisa ebu : Bonso nzambi zozo zisambulwanga kwa bantu mu nsi zozo zankaka zalembana tanina bantu bau mu koko kwami, bobo nadede Nzambi a Hiskia yina lembana tanina bantu bandi mu koko kwami.

18. Baboka mu ndinga yayinene mu kiyudayo kwa bisi Yelusalemi batelama va lumbu mu kubatinisa ye kubapamuna ye bakila bo mbanza.

19. Bavovila mu Nzambi a Yelusalemi mpila mosi bonso mu nzambi zabantu banzenza zena salu kiamoko mabantu.

20. Kansi mu momo mamonsono ntinu Hiskia ye mbikudi Yesaya, mwan' a Amosi, basambila ye babokila zulu. 2 Nt. 19: 14 b.

21. Buna Mfumu wafidisa mpofi yavonda binwani biabionsono biakikesa ye madingizi ye ntuti zatua kiantinu a Asilia, ye wakatwa vutuka ku nsi andi mu nsoni. Lumbu kikakota mu nzo anzambi andi wavondwa muna mu sabala kwa bandi bana bababakala. 2 Nt. 19: 35 b. Yes. 37: 36 b.

22. Bobo Mfumu wavulusila Hiskia ye bisi Yelusalemi mu koko kwa Sanahelibi, ntinu a Asilia, ye mu moko mabankaka babonsono ; yandi wabatabila mu tueka tuatonsono.

23. Babingi banata minkailu kwa Mfumu mu Yelusalemi ye nkailu miantalu kwa Hiskia, ntinu a Yuda ; mboki yandi wazituswa beni kwa bantu babonsono.

24. Mu ntangu yina Hiskia wabela bela kwamfwilu. Buna wasambila kwa Mfumu, ye yandi wantambudila ye wamvana dimbu kiamangu. 2 Nt. 20: 1 b. Yes. 38: 1 b.

25. Kansi Hiskia kasenda ko momo mambote makasongwa, kansi ntim' andi wayika wanza ; nkiangunu mfwemono yambwila ye Yuda ye Yelusalemi.

26. Kansi Hiskia bu kakiyina mu ntim' andi wanza ye bisi Yelusalemi ye yandi, buna mfwemono a Mfumu ka yababwila ntangu yina yakala Hiskia moyo ko.

27. Kimvwama ye nzitusu bia Hiskia biakala biabinene beni ; yandi wakitungila vinga biambongo mu diambu diapalata ye wola ye matadi mantalu ye nzenzo miansunga ye nkaku ye lekwa biankaka biampila zazonsono biantalu,

28. ye mpe nzo zabiayudukwa mu bina biayiza mu mbongo, vinia ye mazi ye zimpaka kwa bulu biampila zazonsono, ye makamba katombila mpaka zandi.

29. Yandi wakitungila zimbanza ye wabaka kimvwama kiakinene mu mameme ye zingombe, kadi Nzambi wamvana mbongo zazingi zazinene.

30. Hiskia mpe wakamika nto yantandu yanlangu wa Ngihoni ye watuala wo ku banda ku ntini yaweste yambanz' a Davidi. Hiskia wakala vila mu mamonsono makavanga.

31. Kansi ntumwa zatuka mu madingizi ma Babeli zafiduswa kwa yandi mu kunyuvula mangu kiavangwa mu nsi, bu baluaka, buna Nzambi wansisa, kidi kantonta, mpasi kazaya mamonsono makala mu ntim' andi. 5 Mose 8: 2. 2 Nt. 20: 12 b. Yes. 39: 1 b.

32. Monso masidi mu kambwa mu Hiskia ye mu mavanga mandi mamfonga, mau masonukwa mu " Mona-meso mambikudi Yesaya, mwan' a Amosi," mu nkand' antinu mia Yuda ye Isaeli. 2 Nt. 20: 20 b.

33. Hiskia wayenda vundi kwa mase mandi, ye wadiamuswa mu vuma kina kibalukulwanga ku ndiamu zabana ba Davidi; Yuda diadionsono ye bisi Yelusalemi bansonga nzitusu mu mfwilu andi. Mwan' andi Manase wamvingana kitinu.

KAPU 33.

Manase ye Amoni i ntinu mia Yuda.

Manase wakala kumi ye mvu miole, bu kakala ntinu, ye wayala makumatanu ye mvu ntanu ku Yelusalemi. 2 Nt. 21: 1 b.

2. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu, bonso bwakala nkankumusu zabantu bobo bakuba Mfumu mu bana ba Isaeli.

3. Yandi watungulula vuma biananga ma biatulula sandi Hiskia, ye watedimisa masalu kwa ba Bali ye wavanga ba Asela ye wasambila nkangu wawonsono wazulu ye wasadila bio.
2 Lus. 31: 1.

4. Inga, watunga masalu mu nzo a Mfumu yabika Mfumu: Mu Yelusalemi nkumbu ami yina kala ntangu yikayimani.
5 Mose 12: 5. 2 Sam. 7: 10, 13. 1 Nt. 8: 29. 9: 3. 2 Lus. 7: 12.

5. Yandi watunga masalu kwa nkangu wawonsono wazulu va bianzala biabiole bianzo a Mfumu.

6. Yandi waviokisa mpe bana bandi ku tia mu ndimb' amwan' a Hinomi ye wasadila mbangudulu adimbu, bimpangula ye kiloka ye wakitombila ntumbudi miabankuyu ye bankwa miabimpa ye wavanga mamingi makala mambi mu meso ma Mfumu, ye wamfwemisa.

7. Teki bikavangisa wakotisa bio mu nzo a Nzambi yavovila Mfumu kwa Davidi ye kwa mwan' andi Solomo: Mu nzo yayi ye mu Yelusalemi dinsolele mu makanda mamonsono ma Isaeli, nzolele mo nanimisa nkumbu ami ntangu yikayimani. 2 Lus. 7: 16.

8. Kina vutuka yambula Isaeli diakatuka mu nsi yiyavangudi kwa mase meno ko, vo batatamananga kaka mu vanga mamonsono maibakembi, bonso bwena mina, nkondo ye nsiku miamionsono mibatambula mu Mose.

9. Kansi Manase wasindisila Yuda ye bisi Yelusalemi, ye balutila bantu bavonda Mfumu mu diambu diabana ba Isaeli mu vanga yayibi.

10. Mfumu wavova kwa Manase ye bantu bandi, kansi ka babanzila mo ko. 2 Nt. 21: 10 b.

11. Buna Mfumu wayambula ntuti zankangu antinu a Asilia bababwila; bakanga Manase mu tunkoki tuasengwa ye bankanga mu mbienga zansongo ye bannata ku Babeli.
5 Mose 28: 36. 2 Nt. 19: 28. Yeh. 19: 4.

12. Kansi bu kamona nzungu, wasambila vantadisi a Mfumu, Nzambi andi, ye wakiyina beni kwa Nzambi amase mandi.

13. Bu kasambidila bobo kwa yandi, walebakana ye wawa nsambulu andi ye wanyambula kavutuka ku Yelusalemi bonso ntinu. Buna Manase wavisa, vo Mfumu i Nzambi.

14. Mboki watunga lumbu lua ku mbazi ambanz' a Davidi mu ntini yaweste ya Ngihoni, mu ndimba, va lueka luamwelo a Mbizi anlangu ye kinzungidila ye Ofeli, ye wavanga lo yongi beni. Yandi watumba ntuti zamvita mu mbanza zazonsono zasiamu mu Yuda.

15. Yandi wakatula nzambi zanzenza ye biteki mu nzo a Mfumu, ye mpe masalu mamonsono makatunga va mongo wakala nzo a Mfumu, ye mu Yelusalemi, ye watuba mo ku mbazi ambanza.

16. Yandi wakubika salu dia Mfumu ye wayokila dio nkailu miamatondo ye miansikulu ye waleba Yuda mu sadila Mfumu, Nzambi a Isaeli.

17. Kansi bantu bayokanga nkailu va vuma bianangama, kansi kwa Mfumu, Nzambi au, kaka. 1 Nt. 3: 2.

18. Monso masidi mu kambwa mu Manase ye mu nsambulu andi kwa Nzambi andi ye mu mambu mavova bamoni ameso kwa yandi mu nkumbu a Mfumu, Nzambi a Isaeli, mau masonukwa mu lusansu luantinu mia Isaeli.
2 Nt. 21: 17 b.

19. Mu nsambulu andi ye bonso bukawilwa ye mu masumu mandi mamonsono, ye ndimbulu aminu ye mu vuma biobio bikatungila vuma biana ngama ye watedimisa ba Asela ye biteki, bu kakiyina ko, mu mau mwasonukwa mu lusansu lua Hosai.

20. Manase wayenda vundi kwa mase mandi ye wadiamuswa mu nzo andi. Mwan' andi Amoni wamvingana kitinu.

21. Amoni wakala makumole ye mvu miole, bu kakala ntinu, ye wayala mvu miole mu Yelusalemi. 2 Nt. 21: 19 b.

22. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu, bonso bwavanga

sandi Manase; Amoni wayoka nkailu kwa teki biobio biavangisa sandi Manase ye wasadila bio.
23. Kansi kakiyina kwa Mfumu ko, bonso bwavanga sandi Manase, kansi ndieu Amoni wayudika mfuka ka mfuka.
24. Sielo biandi bianlekila mfundu ye bamvonda mu nzo andi.
25. Kansi bantu mu nsi bavonda babonsono balekila ntinu Amoni mfundu, ye mboki bantu mu nsi bamvingisila mwan' andi Yosia kitinu.
2 Nt. 21: 23, 24.

KAPU 34.

Yosia ntinu mu Yuda. Mbadukulu alutomosono luansambudulu. Nkubukulu mu londa vwala. Nkand' amina wamonwa kwa ngudi anganga Hilikia. Mbikudi wankento Huluda wavutula mvutulu kwa ntinu. Yosia wakudikila lutomosono luansambudulu.

Yosia wakala nani diamvu, bu kakala ntinu, ye wayala makumatatu ye mvu mosi mu Yelusalemi. 2 Nt. 22: 1 b.
2. Yandi wavanga makala masonga mu meso ma Mfumu ye wayendila nzila zasandi Davidi ye kavengama ko kani ku lubakala vo ku lumoso.
3. Mu mvu wanani wangiadulu andi, bu kakala vuvi, wabadika tomba Nzambi asandi Davidi; mu mvu wakumi ye zole wabadika vedisa Yuda ye Yelusalemi mu vuma biananganma ye ba Asela ye mu teki biavalwa ye biayitulwa.
4. Masalu ma Bali matululwa va meso mandi, ye mama biantangu biatulwa va mau wakwanga bio, ye ba Asela ye teki biavalwa ye biayitulwa wabula bio ye wakosa bio naniuku-niuku, ye watengula bio va ndiamu zayau bayokila bio nkailu. 2 Nt. 23: 6.
5. Visi biabanganga wayoka bio va masalu mau. Bobo kavedisila Yuda ye Yelusalemi. 2 Nt. 23: 16.
6. Mu mbanza za Manase, Efalaimi ye Simeoni nate ye ku Nafatali watombuzula mwamonsono mu nzo zau.
7. Bu kamana tulula masalu ye kosa ba Asela ye biteki naniuku-niuku ye kwanga mama biantangu mu nsi yayonsono ya Isaeli, buna wavutuka ku Yelusalemi.
8. Mu mvu wakumi ye nani wangiadulu andi, bu kavedisa nsi ye vwala, wafidisa Safani, mwan' a Asalia, ye Maseya, mfumu ambanza, ye nkongudidi Yoa, mwan' a Yoahasi, mu kubika nzo a Mfumu, Nzambi andi.
9. Bayenda kwa ngudi anganga Hilikia ye bayekula vanza biayiza ku nzo a Nzambi, biayonzukwa kwa balevita bakenga ku vaka mu Manase, Efalaimi ye Isaeli diankaka diadionsono, ye mpe mu Yuda diadionsono ye Benyamini ye mu bisi Yelusalemi;
10. yau bayekula bio kwa babakala basala bonso minkengi ku nzo a Mfumu. Mboki vanza biavewa kwa babakala basala salu ye bakala salu ku nzo a Mfumu mu londa ye kubika nzo,
11. biavewa kwa sadi bianti ye mintungi, mu sumba matadi matetwa ye nti mu nti miansoka, kidi miatungulwa nzo zozo zabunga ntinu mia Yuda. 2 Lus. 24: 7.
12. Babakala basala mu salu biau mu vumi ye minu, ye minkengi ye bakuluntu mu yau i Yahati ye Obadia, balevita mu bana ba Melali, ye Sakalia ye Mesulami mu bana bakehatita, ye mpe balevita babonsono bazaya nsambi zangimbidila.
13. Yau bakenga mpe binati, ye bakuluntu bakala mu salu biabionsono mu salu salu. Mu balevita mwabongwa mpe minsoniki, minkengi ye minkengi miamielo.
14. Bu babonga vanza biayiza ku nzo a Mfumu, nganga Hilikia wamona nkand' amina mia Mfumu ubatambula mu Mose.
15. Buna Hilikia wasasula nding' andi ye wavova kwa nsoniki Safani: Mono mbweni nkand' amina mu nzo a Mfumu. Hilikia wavana nkanda kwa Safani.
16. Safani wanata nkanda kwa ntinu ye wata mpe nsamu andi kwa ntinu ye wavova: Mamonsono makembo kwa sielo biaku, momo beti vanganga.
17. Bameni bukula vanza biakala mu nzo a Mfumu, ye bayekole bio kwa minkengi ye kwa bisadi.
18. Mboki nsoniki Safani wasamuna kwa ntinu ye wavova: Nganga Hilikia wampeni nkanda. Safani watanga mu wau kwa ntinu.
19. Ntinu bu kawa mambu mamina, watiasuna mvwatu miandi.
20. Ntinu wakamba Hilikia ye Ahikami, mwan' a Safani, ye Abadoni, mwan' a Mika, ye nsoniki Safani ye Asaya, sielo kiantinu, ye wavova:
21. Luenda yuvula Mfumu mu mono ye mu basidi mu Isaeli ye Yuda mu momo mena mu nkanda umonekene

bwabu. Kadi nganzi za Mfumu zeka zazingi zidukulu mu yeto, mase meto bu ka bakebele mambu ma Mfumu ko ye ka bavengi mamonsono masonukwa mu nkanda wau ko.

22. Buna Hilikia va kimosi ye bankaka bafidisa ntinu bayenda kwa mbikudi wankento Huluda, nkazi a Salumi, i mwan' a Tokehati, mwan' a Hasala, nkengi avinga kiamvwatu; yandi wakala mu Yelusalemi, mu ndambu yamona. Yau bavova kwa yandi mabana vova.

23. Buna yandi wavova kwa yau: Ebu buvovele Mfumu, Nzambi a Isaeli: Luvova kwa muntu wowo ulufidisi kwa mono:

24. Ebu buvovele Mfumu: Tala, va vuma kiaki ye bisi mwamu ngina yambula kubu diabwila, tusingulu toto tuatonsono tuasonukwa mu nkanda ubatengi kwa ntinu a Yuda—

3 Mose 26: 14 b. 5 Mose 28: 15 b.

25. i bobo mu diambu dia bu bansisidi ye bakwikidi biamfwitisila mwisi kwa nzambi zankaka ye bamfwemesene bobo mu mavanga mamonsono mamoko mau; kadi nganzi zami zidukulu va vuma kiaki ye ka zina zima ko.

26. Kansi kwa ntinu a Yuda ulufidisi mu yuvula Mfumu, kwa yandi luna vova ebu: Ebu Mfumu, Nzambi a Isaeli, vovele mu mambu mauwilu.

27. Ntim' aku bu walemvokele ye wakiyinini vantadisi a Nzambi, bu wawilu mambu mandi mu vuma kiaki ye bisi mwamu, inga, wakiyinini vantadisi ami ye watiasuni mvwatu miaku ye wadididi vantadisi ami, buna mono mpe ngwilu, buvovele Mfumu.

28. Mono nzolele kuyonzika kwa mase maku, mpasi wayonzama kwa yau mu ndiamu aku mu yenge ye meso maku mana lembwa mona kubu diodio diadionsono dingina bwisa vuma kiaki ye bisi mwamu. Bavutuka kwa ntinu ye mvutulu yoyo.

29. Buna ntinu wafidisa ntumwa ye wakutikisa bangudi zabantu babonsono mu Yuda ye Yelusalemi. 2 Nt. 23: 1 b.

30. Ntinu wakota mu nzo a Mfumu ye babakala babonsono ba Yuda ye bisi Yelusalemi, banganga ye balevita mpe, inga, bantu babonsono, tuka mu ulutidi nene nate ye ulutidi ke, ye yandi wabatangila mamonsono makala mu nkand' aluwawanu wamonwa mu nzo a Mfumu.

31. Ntinu watelama va vuma kiandi ye wawawasa va zizi kia Mfumu luwanu lualu, vo bana nama Mfumu ye keba nsikudukusu zandi, kimbangi kiandi ye nkondo miandi mu ntima miau miamvimba ye mu miela miau miamvimba ye nama mambu maluwawanu masonukwa mu nkanda wowo.

2 Lus. 15: 12.

32. Yandi wayambula babonsono bakala mu Yelusalemi ye Benyamini bakota mu luwawanu. Bisi Yelusalemi banama luwawanu lua Nzambi, Nzambi amase mau.

33. Yosia wakatula nkankumusu zazonsono mu nsi zazonsono zabana ba Isaeli ye watatimisa yau babonsono bakala mu Isaeli mu sadila Mfumu, Nzambi au. Ntangu yina yikakala moyo ka bavengama mu Mfumu, Nzambi amase mau ko.

KAPU 35.

Yosia wakembila nkembo wapasa. Mfwilu andi ku Mengido.

Mboki Yosia wakembila nkembo wapasa kia Mfumu mu Yelusalemi; bavonda mwan' ameme diapasa mu lumbu kiakumi ye ia mu ngonda yantete. 2 Mose 12: 6. 2 Nt. 23: 21 b. 2 Lus. 30: 1.

2. Yandi wasikidikisa salu biabanganga ye wabasiamisa mu salu mu nzo a Mfumu.

3. Yandi wavova kwa balevita balonga Isaeli diadionsono, babiekwa nlongo mu diambu dia Mfumu: Lutula nkela yanlongo mu nzo yatunga Solomo, mwan' a Davidi, ntinu a Isaeli. Yau ka yina vutuka kala zitu va mavembo meno ko. Lusadila bwabu Mfumu, Nzambi eno, ye bantu bandi Isaeli.

4 Mose 7: 9.

4. Lukubama, bonso bwena nzo zeno zamase, mu makabu meno, bonso bwasonika Davidi, ntinu a Isaeli, ye bonso bwasonika mwan' andi Solomo,

5. lutelama mu kinlongo luakubama mu makabu manzo zamase zampangi zeno, i bantu, mpasi kabu dianzo alevita dina kala mu kabu kabu.

6. Luvonda mwan' ameme diapasa ye lukibiekeno nlongo ye lukubika dio kwa mpangi zeno, mpasi luanama mambu ma Mfumu mu Mose.

7. Yosia wavana bantu nkailu mu bulu biabizio biabana bamameme ye bana bankombo mu ntalu amakumatatu mamafunda, buna biena bonso nkailu apasa, kwa babonsono bakala vana, ye mpe mafunda matatu mangombe, biobio

biabionsono biambongo zantinu zayandi kibeni. 2 Lus. 30: 24.

8. Babakala bandi balutidi bavana, bonso bubazola, nkailu miangioka kwa bantu, kwa banganga ye balevita. Hilikia, Sakalia ye Yehieli, madingizi mu nzo a Nzambi, bavana kwa banganga mafunda mole ye nkama sambanu zabana bamameme ye bana bankombo bonso nkailu apasa, ye mpe nkama tatu zangombe.

9. Kansi Konania ye mpangi zandi Semaya ye Netaneli ye Hasabia, Yengieli ye Yosabadi, bakuluntu balevita, bavana kwa balevita mafunda matanu mabana bamameme ye bana bankombo mu nkailu apasa, ye mpe nkama tanu zangombe.

10. Buna nsambudulu a Nzambi yakubukulwa; banganga bayiza ku salu va vuma biau ye mpe balevita, bonso bwakala makabu mau, bonso bwatuma ntinu.

11. Mboki bavonda mwan' ameme diapasa, ye banganga balemba menga mabatambula kwa balevita; yau babuna nkanda.

12. Bavangula kunku biankailu angioka ye bakaba bio kwa bantu, bonso bwakala makabu mau manzo zamase, mpasi bayoka bio kwa Mfumu, bonso bwasonukwa mu nkand' a Mose. Bonso bobo bavanga mpe kwa zingombe. 3 Mose 3: 14 b.

13. Bayanga mwan' ameme diapasa ku tia, bonso bwasonukwa; kansi mbizi ankailu amatondo balamba mu binzu, nkangi ye sa, ye bakaba yo nswalu kwa bantu babonsono. 2 Mose 12: 8 b.

14. Mboki bakikubikila ye kwa banganga; kadi banganga, bana ba Aloni, basala mu yoka nkailu angioka ye kunku biamazi nate ye fuku; nkiangunu balevita bakatwa kukikubikila yau kibeni ye kwa banganga, bana ba Aloni.

15. Minyimbidi, bana ba Asafi, batelama va vuma kiau, bonso bwakamba Davidi ye Asafi, Hemani ye moni ameso antinu, Yedutuni, ye nkengi miamielo miatelama mosi mosi ku mwelo andi; ka bakala nsatu akatuka mu salu kiau ko, kadi mpangi zau, balevita bankaka, babakubikila. 1 Lus. 25: 1 b.

16. Mamonsono makubukwa mu salu kia Mfumu mu lumbu kina, kibakembila nkembo wapasa ye bayoka nkailu miangioka va salu dia Mfumu, bonso bwakamba ntinu Yosia.

17. Bana ba Isaeli bakala vana, bakembila nkembo wapasa ye bakembila nkembo wamampa malembwa funa mu lumbu nsambodia.

18. Nkembo wapasa bonso wowo ka wakembulwa mu Isaeli ko kasi ye ntangu ambikudi Samueli, kadi ka mosi ko mu ntinu mia Isaeli wakembila nkembo wapasa wampila yoyo wakembulwa kwa Yosia ye banganga, balevita, Yuda diadionsono ye yau mu Isaeli bakala vana ye bisi Yelusalemi.

19. Mu mvu wakumi ye nani wangiadulu a Yosia nkembo wowo wapasa wakembulwa.

20. Momo mamonsono, Yosia bu kamana kubika vwala mu nkadulu yabiza, mboki Neko, ntinu mu Ngipiti, wayenda nwanisa ku Kalakemisi diena ku Eufalata; Yosia wavaika kwa yandi. 2 Nt. 23: 29 b.

21. Buna ndieu wafidisa ntumwa kwa yandi ye watuma: Nki antuadi ngiena ye ngeye, untinu a Yuda? Ka i kwa ngeye ngizidi bwabu ko, kansi kwa ntantu ami ungienina mvita, ye Nzambi wankembi mu savula. Nalembweti kakidila Nzambi wena yami, mpasi kana kubunga ko.

22. Kansi mwanki kavutuka ko ye kankatukila ko, kansi Yosia wavuna vwata ye wayenda kunnwanisa, ye kawila mambu ma Neko ko matuka mu nwa a Nzambi. Mvita yabwa mu ndimb' a Mengido.

23. Kansi nzongo miansiki miatedisa ntinu Yosia; ntinu wavova kwa sielo biandi: Lunkatula, kadi nduele beni.

24. Buna sielo biandi biankatula mu kalu ye bamvwandisa mu kalu diandi diankaka ye bantuala ku Yelusalemi; wafwa ye wadiamuswa mu ndiamu zamase mandi. Yuda diadionsono ye Yelusalemi bakala fwidi mu widi Yosia. Sak. 12: 11.

25. Yelemia wayimbila nkunga wamaniongo mu Yosia. Minyimbidi miamionsono miababakala ye miabakento bavova mu nkunga miau miamaniongo mu Yosia, bonso buvangwanga nate ye bwabu; nkunga miomio miayika siki mu Isaeli. Miasonukwa mu "Minkunga miamaniongo."

26. Monso masidi mu kambwa mu Yosia ye mu mavanga makinzambi makavanga, bonso bwasonukwa mu mina mia Mfumu,

27. ye mu mankaka mu yandi, mantete ye mazimunina, mau masonukwa mu nkand' antinu mia Isaeli ye Yuda.

KAPU 36.

Yoahasi, Yoyakimi, Yoyakini ye Sidikia i ntinu mia Yuda. Yelusalemi diabungwa kwa Nebukadenesali ye kimfumu kia Yuda kiafukuswa. Nsamu wa Kolesi.

Bantu mu nsi babonga mwan' a Yosia, i Yoahasi, ye bamvingisa kitinu ku Yelusalemi mu sandi. 2 Nt. 23: 30 b.

2. Yoahasi wakala makumole ye mvu ntatu, bu kakala ntinu, ye wayala ngonda tatu mu Yelusalemi.

3. Kansi ntinu mu Ngipiti wantumbula ku Yelusalemi ye wafutisa nsi mpaku mu nkama mosi atalenta biapalata ye talenta kimosi kiawola.

4. Ntinu mu Ngipiti wavanga mpangi andi Eliakimi ntinu kwa Yuda ye Yelusalemi ye wavilula nkumbu andi mu Yoyakimi, kansi Neko wanata mpangi andi Yoahasi ye wantuala ku Ngipiti.

5. Yoyakimi wakala makumole ye mvu ntanu, bu kakala ntinu, ye wayala kumi ye mvu mosi mu Yelusalemi. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu, Nzambi andi.

6. Nebukadenesali, ntinu ku Babeli, wayiza konki kwa yandi ye wankanga mu mbienga zansongo mu kuntuala ku Babeli. 2 Nt. 24: 1 b.

7. Ndambu abiwumbwa mu nzo a Nzambi Nebukadenesali wanata ku Babeli ye wakotisa bio mu vwala diandi ku Babeli. Dan. 1: 2.

8. Monso masidi mu kambwa mu Yoyakimi ye mu nkankumusu zozo zikavanga ye mu yina yankaka yambi yamonika mu yandi, mau masonukwa mu nkand' antinu mia Isaeli ye Yuda. Mwan' andi Yoyakini wamvingana kitinu. 2 Nt. 24: 5 b.

9. Yoyakini wakala nani diamvu, bu kakala ntinu, ye wayala ngonda tatu ye kumi dialumbu ku Yelusalemi. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu. 2 Nt. 24: 8 b.

10. Mu mbadukulu amvu walanda ntinu Nebukadenesali wafidisa bantu mu kunnata ku Babeli, va kimosi ye wumbwa biantalu mu nzo a Mfumu; yandi wavanga mpangi andi Sidikia ntinu mu Yuda ye Yelusalemi.

11. Sidikia wakala makumole ye mvu mosi, bu kakala ntinu, ye wayala kumi ye mvu mosi ku Yelusalemi.
2 Nt. 24: 18 b. Yel. 37: 1 b. 52: 1 b.

12. Yandi wavanga makala mambi mu meso ma Mfumu, Nzambi andi; kakiyina kwa mbikudi Yelemia ko wavova mambu ma Mfumu.

13. Yandi wanangumukina ntinu Nebukadenesali wandikisa ndefi mu Nzambi, ye wakala nsingu yambalu ye wabadisa ntim' andi, ye kabangumuka kwa Mfumu, Nzambi a Isaeli ko.
Yeh. 17: 13 b.

14. Bakuluntu babonsono mu banganga ye bantu bavola mpe masumu mamanene mu dimbuka kwa Nzambi mu nkankumusu zazonsono zabangoi ye basumuna nzo a Mfumu, i yina yikabieka nlongo mu Yelusalemi.

15. Mfumu, Nzambi amase mau, wabafidisa nsamu miandi ntama ntama mu ntumwa zandi, kadi wafwila bantu bandi ye kundu kiandi nkenda.

16. Kansi bafinga ntumwa za Nzambi ye bayina mambu mandi ye badeva mbikudi miandi, nate ye nganzi za Mfumu mu bantu bandi zaluta ye ka mwakala ndiakusu ko.

17. Buna wafidisa ntinu a Kaladea, yendieu wabema matoko mau mu sabala mu nzo akinlongo kiau ye kakuta kani mavuvi vo zindumba ko, ye ka Lanuna vo babakala bamvu ko; biabionsono biavewa mu koko kwandi. 2 Nt. 25: 1 b.

18. Lekwa biabionsono mu nzo a Nzambi, biabinene ye biabike, ye mbongo mu nzo a Mfumu, ye mpe mbongo zantinu ye zababakala bandi bandanu, biabionsono kanata ku Babeli.

19. Bayoka nzo a Nzambi ye batulula lumbu lua Yelusalemi, mavula mamonsono madiau mayokwa ku tia ye lekwa biabionsono biantalu biakala muna biabungwa.

20. Yau bavukuswa mu sabala wabanata kinkole ku Babeli, ye bayika nanga miandi ye miabana bandi bababakala, nate ye bisi Pelesia babaka luyadulu—

21. kidi mambu ma Mfumu mu nwa a Yelemia mana kwenda detila—nate ye nsi yatomuswa tumingu tuau. Kadi bu yakala yavombila, yabaka lumingu —nate ye lusambodia luamvu luamana vioka.
3 Mose 26: 34 b. Yel. 25: 12. 29: 10.

22. Kansi mu mvu wantete wangiadulu a Kolesi, i ntinu a Pelesia, Mfumu wasikimisa mpeve a Kolesi, ntinu a Pelesia, kidi mambu ma Mfumu mu nwa a Yelemia mana kwenda detila, ye yandi wasamuna mu kimfumu kiandi kiakionsono ye wazaikisa mpe mu masonukwa bonso bwabu:
Esala 1: 1 b. Yes. 44: 28.

23. Ebu buvovele Kolesi, ntinu mu Pelesia: Bimfumu biabionsono va ntoto, Mfumu, Nzambi azulu, wampeni bio; yandi wankembi mu kuntungila nzo mu Yelusalemi mu Yuda. Wonso wonso mu yeno uvwilu mu bantu bandi, bika Mfumu, Nzambi andi, kakala yandi, ye bika kabaluka kuna.

ESALA.

KAPU 1.

Ntumunu a Kolesi. Bayudayo babadika kubama mu vutuka ku nsi au. Wumbwa biavwala.

Mu mvu wantete wangiadulu a Kolesi, ntinu a Pelesia, Mfumu wasikimisa mpeve a Kolesi, ntinu a Pelesia, kidi mambu ma Mfumu mu nwa a Yelemia mana kwenda detila, ye yandi wasamuna mu kimfumu kiandi kiakionsono ye wazaikisa mpe mu masonukwa bonso bwabu: 2 Lus. 36: 22 b. Yel. 25: 12. 29: 10.

2. Ebu buvovele Kolesi, ntinu mu Pelesia: Bimfumu biabionsono va ntoto Mfumu, Nzambi azulu, wampeni bio; yandi wankembi mu kuntungila nzo mu Yelusalemi mu Yuda.

3. Wonso wonso mu yeno uvwilu mu bantu bandi, bika Nzambi andi kakala yandi ye kenda ku Yelusalemi mu Yuda mu tunga nzo a Mfumu, Nzambi a Isaeli; yandi i Nzambi wena kundu mu Yelusalemi.

Esala 4: 3. 5: 13. Lumb. 76: 1 b.

4. Konso konso kusidi muntu, buna bika kasaduswa bwa bantu mu vuma kina kikena kinzenza mu palata ye wola, mu zimbongo ye bibulu, biobio ye mboki nkailu mialuzolo ku nzo a Nzambi mu Yelusalemi.

5. Buna bakuluntu banzo zamase ma Yuda ye Benyamini batelama, banganga ye balevita mpe, yau babonsono basikumuswa mpeve au kwa Nzambi mu kwenda tunga nzo a Mfumu mu Yelusalemi.

6. Babonsono bakala mu kimfini kiau babasadisa mu wumbwa biapalata, wola, zimbongo, bibulu ye nkailu miantalu, biobio ye mboki biabionsono biavewa mu zola kwazola.

7. Ntinu Kolesi wayekula wumbwa biau bianzo a Mfumu biakatula Nebukadenesali mu Yelusalemi bikakotisa mu nzo anzambi andi.

2 Nt. 24: 13. 25: 14 b. 2 Lus. 36: 7, 18. Esala 5: 14.

8. Biau biayekula Kolesi, ntinu mu Pelesia, kwa Mitiledati, nkengi ambongo, ye ndieu watanga bio kwa Sesebasali, mfumu a Yuda.

9. Ntalu abiau i yayi: makumatatu mamabola mawola, funda diamabola mapalata, makumole ye vwa diawumbwa biankaka biangiokila,

10. makumatatu mamvungu miawola, nkama ia ye kumi diamvungu miapalata biampil' ankaka ye funda diabiwumbwa biankaka.

11. Wumbwa biawola ye biapalata biakala va kimosi mafunda matanu ye nkama ia. Biobio biabionsono Sesebasali wanata, yau bakedi kinkole bu bakatuka ku Babeli ye bayenda ku Yelusalemi.

KAPU 2.

Nsonokono ayau bavutuka ye Selubabeli. Minkailu ku vwala.

Baba i babakala batuka mu kimfumu kiansi[1] bakatuka mu nsi yanzenza ye kinkole mu Babeli mubanatwa kwa Nebukadenesali, ntinu ku Babeli, ye yau bavutuka ku Yelusalemi ye ku Yuda, muntu muntu ku mbanz' andi,

Esala 8: 1 b. Neh. 7: 5 b.

2. bu banama Selubabeli: Yesua, Nehemia, Selaya, Lelaya, Molodokai, Bilisani, Mispali, Bingivai, Lehumi ye Bana.

Yayi i ntalu ababakala mu bantu ba Isaeli:

3. bana ba Palosi: mafunda mole ye nkama mosi ye lusambodia ye zole;

1 i kimfumu kiansi a Yuda.

4. bana ba Sefatia: nkama tatu ye lusambodia ye zole;
5. bana ba Ala: nkama nsambodia ye lusambodia ye tanu;
6. bana ba Pahati-Moabi mu bana ba Yesua ye Yoabi: mafunda mole ye nkama nani ye kumi ye zole;
7. bana ba Elami: funda dimosi ye nkama zole ye makumatanu ye ia;
8. bana ba Satu: nkama vwa ye makumaia ye tanu;
9. bana ba Sakai: nkama nsambodia ye makumasambanu;
10. bana ba Bani: nkama sambanu ye makumaia ye zole;
11. bana ba Bebai: nkama sambanu ye makumole ye tatu;
12. bana ba Asangadi: funda dimosi ye nkama zole ye makumole ye zole;
13. bana ba Adonikami: nkama sambanu ye makumasambanu ye sambanu;
14. bana ba Bingivai: mafunda mole ye makumatanu ye sambanu;
15. bana ba Adini: nkama ia ye makumatanu ye ia;
16. bana ba Ateli mu Hiskia: luvwa ye nani;
17. bana ba Besai: nkama tatu ye makumole ye tatu;
18. bana ba Yola: nkama ye kumi ye zole;
19. bana ba Hasumi: nkama zole ye makumole ye tatu;
20. bana ba Ngibali: luvwa ye tanu;
21. bana ba Bete-Lehemi: nkama ye makumole ye tatu;
22. babakala batuka ku Netofa: makumatanu ye sambanu;
23. babakala batuka ku Anatoti: nkama ye makumole ye nani;
24. bana ba Asamaveti: makumaia ye zole;
25. bana ba Kiliat-Alimi, bana ba Kefila ye ba Beloti: nkama nsambodia ye makumaia ye tatu;
26. bana ba Lama ye ba Ngeba: nkama sambanu ye makumole ye mosi;
27. babakala batuka ku Mikimasi: nkama ye makumole ye zole;
28. babakala batuka ku Beteli ye Ai: nkama zole ye makumole ye tatu;
29. bana ba Nebo: makumatanu ye zole;
30. bana ba Mangibi: nkama ye makumatanu ye sambanu;
31. bana ba Elami dianzole: funda dimosi ye nkama zole ye makumatanu ye ia;
32. bana ba Halimi: nkama tatu ye makumole;
33. bana ba Lodi, ba Hadidi ye ba Ono: nkama nsambodia ye makumole ye tanu;
34. bana ba Yeliko: nkama tatu ye makumaia ye tanu;
35. bana ba Sena: mafunda matatu ye nkama sambanu ye makumatatu.
36. Mu banganga: bana ba Yedaya mu nzo a Yesua: nkama vwa ye lusambodia ye tatu;
37. bana ba Imeli: funda dimosi ye makumatanu ye zole;
38. bana ba Pasuli: funda dimosi ye nkama zole ye makumaia ye nsambodia;
39. bana ba Halimi: funda dimosi ye kumi ye nsambodia.
40. Mu balevita: bana ba Yesua ye ba Kadimieli, mu bana ba Hodavia: lusambodia ye ia;
41. mu minyimbidi: bana ba Asafi: nkama ye makumole ye nani;
42. mu bana bankengi miamielo: bana ba Salumi, bana ba Ateli, bana ba Talamoni, bana ba Akubi, bana ba Hatita, bana ba Sobai, buna bena va kimosi: nkama ye makumatatu ye vwa.
43. Mu nanga miavwala: bana ba Siha, bana ba Hasufa, bana ba Tabaoti,
44. bana ba Kelosi, bana ba Siaha, bana ba Padoni,
45. bana ba Lebana, bana ba Hangaba, bana ba Akubi,
46. bana ba Hangabi, bana ba Samalai, bana ba Hanana,
47. bana ba Ngideli, bana ba Ngahali, bana ba Leaya,
48. bana ba Lesini, bana ba Nekoda, bana ba Ngasami,
49. bana ba Usa, bana ba Pasea, bana ba Besai,
50. bana ba Asana, bana ba Meunimi, bana ba Nefisimi,
51. bana ba Bakabuki, bana ba Hakufa, bana ba Haluli,
52. bana ba Basaluti, bana ba Mebida, bana ba Halasa,
53. bana ba Balakosi, bana ba Sisela, bana ba Tema,
54. bana ba Nesia, bana ba Hatifa.
55. Mu bana basielo bia Solomo: bana ba Sotai, bana ba Hasofeleti, bana ba Peluda,
56. bana ba Yala, bana ba Dalakoni, bana ba Ngideli,

57. bana ba Sefatia, bana ba Hatila, bana ba Pokeleti-Hasebaimi, bana ba Ami.
58. Nanga miavwala ye bana basielo bia Solomo bakala va kimosi nkama tatu ye luvwa ye zole.
59. Baba i yau bakatuka ku Tele-Mela, Tele-Halisa ye ku Kelubi, Adani ye Imeli ye balembana ta nzo zau zamase ye sinsi diau, kani vo batuka mu Isaeli :
60. bana ba Delaya, bana ba Tobia, bana ba Nekoda, nkama sambanu ye makumatanu ye zole ;
61. mu bana babanganga : bana ba Habaya, bana ba Hakosi, bana ba Balisilai, i yandi wakwela umosi mu bana babakento bangiladita Balisilai ye walukwa ndusi mu nkumbu au.

2 Sam. 19: 13 b.

62. Baba batomba nkanda miamakanda mau, kansi balembana mio bakula ; nkiangunu bavambuswa mu kinganga bonso bakiasumuka.
63. Nkumbi ansi wababakamba, vo ka bana dia bianlongo ye nlongo ko nate ye nganga una tonganana ye ulimi ye tumimi. 2 Mose 28: 30. 4 Mose 27: 21.
64. Bundu diadionsono diakala diatangwa va kimosi makumaia ye mafunda mole ye nkama tatu ye makumasambanu,
65. mboki sielo biau biababakala ye biababakento bakala mafunda nsambodia ye nkama tatu ye makumatatu ye nsambodia. Mu yau mwavuwa nkama zole zanyimbidi miababakala ye miabakento.
66. Yau bakala ye nkama nsambodia ye makumatatu ye bakavalu basambanu, nkama zole ye makumaia ye mula bitanu,
67. nkama ia ye makumatatu ye tanu makamela ye mafunda masambanu ye nkama nsambodia ye makumole mampunda.
68. Bankaka mu bakuluntu banzo zamase bu baluaka ku nzo a Mfumu mu Yelusalemi, bavana nkailu miazola mianzo a Nzambi mu tungulula yo va vuma kimosi.
69. Yau bavana, bonso bwalenda muntu muntu, ku mbongo zabisalu mu wola makumasambanu ye funda dimosi diadalakemo ye mu palata mafunda matanu mamane, ye mpe nkama mosi amvwatu mianitu miabanganga.
70. Banganga, balevita, ndambu abantu bankaka, minyimbidi, nkengi miamielo ye minanga miavwala bakundama mu mbanza zau : Isaeli diadionsono mu mbanza zau.

KAPU 3.

Salu diatungwa. Nkembo amafwokula. Lufulu luavwala luatungwa.

Ngonda yansambodia bu yakala mu kwiza ye bana ba Isaeli bakala mu mbanza zau, bantu bakutakana bonso muntu mosi ku Yelusalemi.

Nkong. 20: 1. Neh. 8: 1.

2. Yesua, mwan' a Yosadaki, ye mpangi zandi, banganga, ye Selubabeli, mwan' a Sealatieli, ye mpangi zandi batelama ye batunga salu dia Nzambi a Isaeli mu yokila dio nkailu miangioka, bonso bwasonukwa mu mina miamuntu wa Nzambi, i Mose.

3 Mose 6: 9 b. 5 Mose 12: 13, 14 b. Mat. 1: 12.

3. Batunga disalu va vuma kiadiau, kadi mpamuku wababwila mu bantu banzenza ; bayokila dio nkailu miangioka kwa Mfumu. nkailu miangioka miansuka ye miankokila. 4 Mose 28: 3 b.
4. Yau bakembila nkembo amafwokula, bonso bwasonukwa, ye bayoka nkailu miangioka lumbu ka lumbu mu ntalu yazengwa, bonso bwakala nkondo, lumbu lumbu ntalu yazengwa mu lumbu, 3 Mose 23: 34 b. 4 Mose 29: 12 b.
5. ye mboki nkailu miangioka mialumbu lumbu ye nkailu miomio mivwilu mu mbikulu zangonda ye mu nkembo miankaka miamionsono mianlongo mia Mfumu, ye mpe nkailu mina miamionsono mianatwa mu zola kwazola kwa Mfumu. Neh. 10: 32 b.
6. Kasi ye lumbu kiantete mu ngonda yansambodia babadika yoka nkailu miangioka kwa Mfumu, lufulu luanzo a Mfumu bu lualembwa tulwa.
7. Bavana bivanza kwa nteti miamatadi ye sadi bianti ye mpe lekwa biandia, ndwinu ye mazi kwa bisi Sidoni ye Tilo, kidi batuala nti miansedeli tuka ku Lebanoni ye fila mio mu mbu ku Yafo, bonso bwakala luve luabavana Kolesi, ntinu mu Pelesia.

2 Lus. 2: 16.

8. Mu mvu wanzole bu bakiluakila ku nzo a Nzambi mu Yelusalemi, mu ngonda yanzole, salu kiabadukwa kwa Selubabeli, mwan' a Sealatieli, ye Yesua, mwan' a Yosadaki, ye mpangi zau zankaka, banganga ye balevita, ye babonsono mu yau baluaka ku Yelusalemi bakatuka mu kinkole kiau, bu bavangula balevita, i yau bakala maku-

mole mamvu vo baviokele mo, mu sadisa salu bianzo a Mfumu.

9. Yesua, bana bandi ye zimpangi ye Kadimieli ye bana bandi, bana ba Yuda, buna bena, batumbwa mu kenga basala salu bianzo a Nzambi, ye mboki bana ba Henadadi ye bana bau ye zimpangi, balevita. Esala 2: 40.

10. Ntungi bu miatunga lufulu luavwala dia Mfumu, banganga bakundukwa mu mvwatu miau miasalu ye zimpungi, bobo mpe balevita, bana ba Asafi, ye simbala, mu sika Mfumu, bonso bwatuma Davidi, ntinu a Isaeli.
2 Lus. 29: 25 b.

11. Bayimbila, basika ye batonda kwa Mfumu, bu kena wambote ye nlemvo andi usikilanga mvu ya mvu mu Isaeli. Bantu babonsono basasula kumbu kiakinene kiamayangi mu nsikulu a Mfumu, lufulu luanzo a Mfumu bu luamana tungwa.
2 Lus. 5: 13. 7: 3. Lumb. 136: 1.

12. Kansi babingi mu banganga ye balevita ye bakuluntu banzo zamase, i banuna, bamona nzo yatekila, badila mu nkamu, bu bamona lufulu luanzo yoyo vo lueti tungwa; kansi babingi basika lozi ye bayangalala beni ye baboka mu ndinga yangolo. Hang. 2: 2 b.

13. Kumbu kialozi kiakiese ka kiavambana ko mu dilu kiankamu mu bantu, kadi bantu basasula kumbu kiakinene kialozi, ye ntendani akiau wawakana nseke.

KAPU 4.

Ntungulu avwala yakakudulwa.

Mbeni za Yuda ye Benyamini bu bawa, vo yau batuka mu kinkole beti tunga vwala kwa Mfumu, Nzambi a Isaeli,

2. buna bayenda kwa Selubabeli ye kwa bakuluntu banzo zamase ye bavova kwa yau: Yeto tuzolele tunga va kimosi ye yeno, kadi tutombanga Nzambi eno bonso yeno, ye kwa yandi tuyokanga nkailu kasi ye lumbu biantinu Esalahadoni ku Asilia, watunatisa vava.
2 Nt. 17: 24 b.

3. Kansi Selubabeli ye Yesua ye bakuluntu bankaka banzo zamase ma Isaeli bavova kwa yau: Ka bufweni ko, vo yeno luna tunga nzo va kimosi ye yeto kwa Nzambi eto ko, kansi yeto kibeni tuzolele tunga kwa Mfumu, Nzambi a Isaeli, bonso bwatukamba Kolesi, ntinu mu Pelesia.
Esala 1: 3. 5: 13.

4. Kansi bantu mu nsi basimisa moko mabisi Yuda ye babavumisa mu tunga.

5. Batomba bampila yoyo bana vunza lukanu luau mu nduengoso zau, ntangu yina yakala Kolesi moyo, ntinu mu Pelesia, nate ye Daleyavesi, ntinu mu Pelesia, wabadika yala.

6. Mboki mu ngiadulu a Ahasevelosi, mu mbadukulu angiadulu andi, basonika nsonokono amfundu mu yau bakala mu Yuda ye Yelusalemi.

7. Mu ntangu a Alatasasta Bisilami, Mitiledati ye Tabeli ye mpangi zandi zankaka basonika kwa Alatasasta, ntinu mu Pelesia. Mau masonukwa mu sono biakialami ye mu ndinga yakialami.

8. Mboki mpe nluengisi Lehumi ye nsoniki Simisai basonika nkanda mu Yelusalemi kwa ntinu Alatasasta bonso bwabu.

9. Buna baba basonika, i nluengisi Lehumi ye nsoniki Simisai ye bankaka, i mpangi zau, badinita ye baafalesatikita, batalapelita, baafalesita, baalakevita, bababilonita, basusankita, badehavita, baelamita,

10. ye makanda mankaka manatisa Asenapali waunene ye walulendo ku mbanza Samalia mu kala kundu kuna ye mu ndambu yankaka yansi mu simu diankaka dianzadi, ye bankaka—

11. ebu bwakamba nsononono yina yaleta kibafidisa kwa ntinu Alatasasta: Sielo biaku, babakala mu simu diankaka dianzadi ye—

12. Bika diadi diazayakana kwa ntinu, vo bayudayo bobo bakatuka kwa ngeye balueki kwa yeto mu Yelusalemi, ye bwabu beti tunga mbanza yina yambi ye yangita, bakubikanga tumbu ye basiamisanga tufulu.

13. Bika ntinu kazaya, vo mbanza yayi yina tungululwa ye tumbu tuakubama, ka bana vana mpaku vo mpaku abilekwa vo mpaku anzila ko, ye diodio dina bivisa mbongo zantinu.

14. Bu tudianga mungwa wavula diantinu ye bulembolo fwanana mu tala, bonso busiwanga ntinu mbivulu, nkiangunu bwabu tufidisi nsamu mu zaikisa diodio kwa ntinu,

15. kidi batomba mu tusansu tuamase maku; kadi mu tusansu toto una mona ye zaya, vo mbanza yayi yakedi mbanza yangita, mu mbivusu amintinu ye zinsi, ye vo muna bavengi ngita kasi ye nsi nkulu beni, i bila kiabungulwa mpe mbanza yoyo.

16. Nkiangunu tuzaikisi ntinu, vo

mbanza yayi yina tungululwa ye tumbu tuayau tuna kubama, buna mu diambu diodio kuna vutuka kala ntuadi ye nsi mu simu diankaka dianzadi ko.

17. Buna ntinu wafidisa mvutulu yayi kwa nluengisi Lehumi ye nsoniki Simisai ye bankaka, mpangi zau zakala ku Samalia ye ndambu yankaka yansi mu simu diankaka dianzadi.

18. Yenge-Nsonokono yoyo yiluatufidisi yatengo nadede kwa mono.

19. Mono yatumini, vo bana tombuzula, ye buna bamweni, vo mbanza yoyo kasi ye nsi nkulu beni yanangumukina mintinu, ye vo ngita ye nkindu biavangwa muna.

20. Mu Yelusalemi mwakedi mpe ntinu miatulendo miayala nsi yayonsono ya mu simu diankaka dianzadi ye mpaku ansi, mpaku abilekwa ye mpaku anzila zafutwa kwa yau.

1 Nt. 4: 21.

21. Nkiangunu natumeno bwabu, vo babakala baba bana kakudulwa mu tungulula mbanza yoyo, nate ye ngina bo tuma.

22. Lutala, vo ka luna vekisa ntangu mu diambu diadi ko, mpasi mbivulu ka yina neniva ko mu mbivulu amintinu.

23. Nsononono ansonokono antinu Alatasasta bu yatangwa kwa Lehumi ye nsoniki Simisai ye mpangi zau, buna yau ntumbu savula kwa bayudayo mu Yelusalemi ye babakakidila mu ngolo ye lulendo.

24. Salu kianzo a Nzambi mu Yelusalemi kiakakudulwa. Kiakakudulwa nate ye mu mvu wanzole wangiadulu a Daleyavesi, ntinu a Pelesia.

KAPU 5.

Salu kiavwala kiavutuka saluka. Leta kwa ntinu Daleyavesi.

Kansi mbikudi Hangai ye Sakalia, mwan' a Ido, i bambikudi, babikula kwa bayudayo mu Yuda ye Yelusalemi, mu nkumbu a Nzambi a Isaeli yakala va ntandu au.

Hang 1: 1 b. Sak. 1: 1 b. 6: 11 b.

2. Buna Selubabeli, mwan' a Sealatieli, ye Yesua, mwan' a Yosadaki, batelama ye babadika tunga nzo a Nzambi mu Yelusalemi, ye bambikudi ba Nzambi va kimosi ye yau babasadisa.

3. Mu ntangu yoyo Tatenai, nkumbi ansi asimu diankaka dianzadi, ye Setali-Bosenai ye mpangi zau baluaka kwa yau ye bavova kwa yau ebu: Nani uluveni luve mu tunga nzo yayi ye kubika lumbu lualu?

4. Buna yeto tuabakamba nkumbu zababakala bobo batunga nzo.

5. Disu dia Nzambi diatemuna va ntandu abangudi zabantu mu bayudayo, ye basilwa, vo ka bana kakudulwa ko, nate ye bungu diodio dilueki kwa Daleyavesi, mboki bana fiduswa nsonokono mu diodio.

Lumb. 33: 18. 34: 15.

6. Ebu bwakamba nsononono aleta kiafidisa Tatenai, nkumbi ansi mu simu diankaka dianzadi, ye Setali-Bosenai ye mpangi zandi, baafalesekita bakala mu simu diankaka dianzadi, kwa ntinu Daleyavesi;

7. kadi bafidisa nsamu kwa yandi wasonukwa ebu:

Yenge kiakala ye ntinu Daleyavesi mu mamonsono.

8. Bika bwazayakana kwa ntinu, vo tualueki ku kimfumu kiabayudayo ku nzo a Nzambi yayinene. Bwabu yau yeti tungwa mu matadi mamanene ye nti mitulwanga mu bibaka; salu kisalwanga mu vema ye kiena vila mu moko mau.

9. Buna yeto tuayuvudi bangudi zabantu kuna ye tuavova ebu kwa yau: Nani uluveni luve mu tunga nzo yayi ye kubika lumbu lualu?

10. Yeto tuabayuvula mpe nkumbu zau, kidi tuakuzaikisa bo ye tualenda sonika nkumbu zababakala bena ku ntu au.

11. Yayi i mvutulu yibatuvutudila: Yeto tu sielo bia Nzambi azulu ye ntoto, ye tueti tungulula nzo yayi yateka tungwa vava mu nsi nkulu kasi ye mvu miamingi, ye i yau yatunga ye yamanisa ntinu waunene mu Isaeli.

1 Nt. 6: 1 b.

12. Kansi mase meto bu mafwemisa Nzambi azulu, nkiangunu wabavana mu koko kwa Nebukadenesali, i mwisi Kaladea, ntinu a Babeli; yandi wabunga nzo yayi ye wanata bantu ku Babeli. 2 Nt. 25: 8 b. 2 Lus. 36: 16 b.

13. Kansi mu mvu wantete wangiadulu a Kolesi, ntinu a Babeli, ntinu Kolesi watuma mu tunga nzo yayi ya Nzambi. 2 Lus. 36: 22 b. Esala 1: 3.

14. Ntinu Kolesi wakatula mpe mu vwala ku Babeli wumbwa biobio biawola ye biapalata biavuwa kwa nzo a Nzambi, kansi biakatulwa mu vwala ku Yelusalemi ye bianatwa ku vwala ku Babeli kwa Nebukadenesali; bia-

yekulwa kwa bakala, nkumbu andi Sesebasali, ukavanga nkumbi ansi.
Esala 1: 8. 6: 5.
15. Kwa yandi kavova: Bonga wumbwa biabi ye wenda watula bio mu vwala ku Yelusalemi; kadi nzo a Nzambi yina tungululwa va vuma kiayau.
16. Buna ndieu Sesebasali waluaka vava ye watunga lufulu luanzo a Nzambi ku Yelusalemi. Kasi ye ntangu yoyo tuakedi yo tunganga ye ka yimeni bwabu mpe ko.
17. Vo ntinu zolele, bika batomba mu nzo ambongo zantinu kuna ku Babeli, vo i bobo, vo ntinu Kolesi wavana luve mu tunga nzo yayi ya Nzambi ku Yelusalemi; mboki bika ntinu katufidisa luzolo luandi mu diodio.

KAPU 6.

Mvutulu aleta kwa Daleyavesi. Vwala diamanuswa ye diabiekwa. Nkembo wapasa.

Buna ntinu Daleyavesi watuma, vo bana tombuzula mu nzo aminkanda mu Babeli mwatulwa lekwa biantalu.
2. Mu vula dia Ameta mu kimfumu kia Media bamona nkanda wazingwa wasonukwa mama mu mbambukulu amoyo:
3. Mu mvu wantete wangiadulu antinu Kolesi, ntinu Kolesi watuma ntumunu yayi: Nzo a Nzambi ku Yelusalemi, nzo yoyo yina tungwa mu kala vuma kina natwa minkailu; tufulu tuayau tuna vangwa tuakola. Yau yina tungwa makumasambanu mamfwoko mu yongi ye makumasambanu mamfwoko mu sadila,
2 Lus. 36: 22 b. Esala 1: 1 b.
4. mu nlonga ntatu miamatadi mamanene ye nlonga mosi waminti miamona; bionso bina futwa bina tuka mu nzo antinu. 1 Nt. 6: 36.
5. Wumbwa bina biawola ye biapalata mu nzo a Nzambi biakatula Nebukadenesali mu vwala ku Yelusalemi ye bianatwa ku Babeli bina vutulwa, mpasi biavutuka va vuma kiau mu vwala mu Yelusalemi, ye bina kotuswa mu nzo a Nzambi. Esala 1: 7. 5: 14.
6. Bwabu ngeye, u Tatenai, nkumbi mu nsi mu simu diankaka dianzadi, ye ngeye Setali-Bosenai, ye yeno lubaafalesekita, mpangi zau mu simu diankaka dianzadi: lutatuka yau nseke. Esala 5: 3.
7. Luyambula salu kianzo a Nzambi kiasaluka. Nkumbi abayudayo ye bangudi zabantu babayudayo balenda tunga nzo yoyo ya Nzambi va vuma kiayau.
8. Bwabu ntumini, bonso buluna vanga kwa bangudi zabantu bobo babayudayo mu ntungulu anzo yoyo ya Nzambi. Mu vanza biobio bivewanga kwa ntinu bonso mpaku mu nsi mu simu diankaka dianzadi, bina vewa kwa babakala bobo nadede bionso bibena nsatu afuta, mpasi salu ka kina kakudulwa ko.
9. Bionso bibena nsatu, ngombe zantwenia zambakala, mameme mambakala ye bana bamameme mu nkailu miangioka kwa Nzambi azulu, witi, mungwa, vinia ye mazi, biau bina vewa kwa yau lumbu ka lumbu ye lembwa vilakana, bonso bukambanga banganga mu Yelusalemi,
10. mpasi banata minkailu mu nsunga yazolakana kwa Nzambi azulu ye dila mvutu mu moyo antinu ye bana bandi bababakala.
11. Mono ntumini mambu mama, vo muntu una tulula ntumu yoyo, buna nti anzo andi una bamvunwa, ye va wau yandi una manukwa ye komwa, ye nzo andi yina vangwa vuma kiambole, bu kavengi bobo.
12. Bika Nzambi wayambudi nkumbu andi yakala kuna kabwisa ntinu miamionsono ye bantu bana lambula koko mu tulula ntumu yayi ye bunga nzo yoyo ya Nzambi ku Yelusalemi. Mono, Daleyavesi, ntumini ntumu yoyo. Bika yavangwa bwadedama!
13. Ntinu Daleyavesi bu kafidisa nsamu wampila yoyo, buna wavangwa bwadedama kwa Tatenai, nkumbi ansi mu simu diankaka dianzadi, ye Setali-Bosenai ye mpangi zau.
14. Bangudi zabantu babayudayo batunga ye bakala zazu kiabiza mu salu mu diambu diambikulu ambikudi Hangai ye Sakalia, mwan' a Ido; batunga ye bamanisa yo bonso bwatuma Nzambi a Isaeli ye bonso bwatuma Kolesi ye Daleyavesi ye Alatasasta, ntinu mu Pelesia. Esala 5: 1.
15. Nzo yamanuswa nate ye lumbu kiantatu mu ngonda Adali, mu mvu wansambanu wangiadulu antinu Daleyavesi.
16. Bana ba Isaeli, banganga ye balevita ye bankaka batuka mu kinkole bakembila mbiekolo anzo yoyo ya Nzambi mu kiese.
17. Mu mbiekolo anzo yoyo ya Nzambi bayoka nkama mosi yangombe

zambakala, nkama zole zamameme mambakala ye nkama ia zabana bamameme, ye mpe mu nkailu angiokolo amasumu ma Isaeli diadionsono kumi ye nkombo zole zambakala, bonso bwakala ntalu amakanda ma Isaeli.
4 Mose 7: 10 b. Esala 8: 35.

18. Banganga bavewa salu, bonso bwakala makabu mau, ye balevita, bonso bwakala makabu mau mu salu kia Nzambi mu Yelusalemi, bonso bwasonukwa mu nkand' a Mose.
4 Mose 3: 6. 8: 9 b.

19. Yau batuka mu kinkole bakembila nkembo wapasa mu lumbu kiakumi ye ia mu ngonda yantete.
2 Mose 12: 6.

20. Kadi buna banganga ye balevita babonsono bamana kukivedisa ye bakala bavedila buna bena ; bavonda mwan' ameme diapasa kwa babonsono batuka mu kinkole, kwa mpangi zau mpe, i banganga, ye kwa yau kibeni.

21. Bana ba Isaeli batuka mu kinkole badia dio va kimosi ye yau babonsono bamana vanguka mu nsumukunu zabangoi bakala mu nsi ye babundane ye yau mu tomba Mfumu, Nzambi a Isaeli.

22. Bakembila nkembo wamampa malembwa funa mu lumbu nsambodia mu kiese ; kadi Mfumu wabakubikila kiese, bu katadisa ntim' antinu mu Asilia kwa yau, ye wabasadisa mu salu kianzo a Nzambi, Nzambi a Isaeli.

KAPU 7.

Esala wayenda ku Yelusalemi. Nsonokono antinu Alatasasta.

Ntama yavioka mboki bwakala, mu ngiadulu a Alatasasta, ntinu mu Pelesia, vo Esala, mwan' a Selaya, mwan' a Asalia, mwan' a Hilikia,

2. mwan' a Salumi, mwan' a Saduki, mwan' a Ahitubi,

3. mwan' a Amalia, mwan' a Asalia, mwan' a Melayoti,

4. mwan' a Selaya, mwan' a Usi, mwan' a Buki,

5. mwan' a Abisua, mwan' a Pinehasi, mwan' a Elasali, mwan' a Aloni, ngudi anganga—vo ndieu Esala wananguka ku Babeli ;

6. yandi wakala nluki amasonukwa, watoma zaya mina mia Mose miavana Mfumu, Nzambi a Isaeli. Ntinu wamvana biabionsono bikalomba, koko kwa Mfumu, Nzambi andi, bu kwakala va yandi.

7. Ndambu abana ba Isaeli ye banganga, balevita, minyimbidi, nkengi miamielo ye nanga miavwala bayenda konki ku Yelusalemi mu mvu wansambodia wangiadulu a Alatasasta.

8. Yandi waluaka ku Yelusalemi mu ngonda yantanu, i mu mvu wansambodia wangiadulu antinu.

9. Kadi mu lumbu kiantete mu ngonda yantete mwazengwa, vo bana katuka ku Babeli, ye mu lumbu kiantete mu ngonda yantanu waluaka ku Yelusalemi, koko kwambote kwa Nzambi bu kwakala va yandi. Esala 8: 18, 31.

10. Kadi Esala watadisa ntim' andi mu yindula mina mia Mfumu ye nama mio ye mu longa Isaeli mu mina ye nsiku.

11. Ebu bwena nsononono ansonokono yavana ntinu Alatasasta kwa nganga Esala, nluki amasonukwa, walonguka momo makamba ye masikidikisa Mfumu kwa Isaeli :

12. Alatasasta, ntinu amintinu, kwa nganga Esala, ndieu wamana longuka mina mia Nzambi azulu ye—

13. Bwabu mono ntumini, vo muntu muntu mu bantu ba Isaeli mu kimfumu kiami ye mu banganga ye balevita, i yau bazolele kwenda ku Yelusalemi, bika bakunama,

14. bu wafidusu kwa ntinu ye baluengisi bandi nsambodia mu fiongunina mu Yuda ye Yelusalemi, bonso bwena mina mia Nzambi aku miena mu koko kwaku, Est. 1: 10, 14.

15. ye mu nata palata ye wola biaveni ntinu ye baluengisi bandi mu luzolo luazola kwa Nzambi a Isaeli wena kundu kiandi mu Yelusalemi,
Esala 8: 25.

16. mpe palata ye wola biabionsono biulenda baka mu kimfumu kiakionsono kia Babeli, va kimosi ye nkailu mina mialuzolo mina vana bantu ye banganga ku nzo a Nzambi au mu Yelusalemi.

17. Nkiangunu una toma sumba mu vanza biobio ngombe zambakala, mameme mambakala ye bana bamameme ye biampila yina biena nsatu mu nkailu miandia ye miandwa mivwilu momo ; biobio una yoka va disalu mu nzo a Nzambi eno mu Yelusalemi.
Esala 6: 9.

18. Bonso bulumweni mbote ngeye ye mpangi zaku mu sadila palata ye wola bina sadidila, bika luavanga, buzolele Nzambi eno.

19. Wumbwa biabionsono biuna vewa ku salu kiavwala mu nzo a Nzambi

aku, ngeye una bio yekula vantadisi a Nzambi a Yelusalemi.

20. Bionso biankaka biuna katwa futa mu diambu diansatu anzo a Nzambi aku tuka mu bwabu, bika wafutisila bio mu vinga kiambongo zantinu.

21. Mono ntinu Alatasasta ntumini bwabu kwa nkengi miamionsono miambongo mu nsi kuna simu dianzadi, vo biabionsono bilombele kwa yeno nganga Esala walukila mina mia Nzambi azulu, biobio bina vangwa ye vewa nadede,

22. nate ye nkama atalenta biapalata, nkama akola biawiti, nkama abata biavinia ye nkama abata biamazi, ye mpe mungwa walembwa zengwa ntalu.

23. Mamonsono matumanga Nzambi azulu mana vangwa nadede ye vewa ku nzo a Nzambi azulu, mpasi nganzi ka zina bwila kimfumu kiantinu ye kiabana bandi babababakala ko.

24. Yeto tukuluzaikisa, vo ka muntu ko una kala lendo mu tula mpaku ansi, mpaku abilekwa vo mpaku anzila kwa nganga vo nlevita, nyimbidi, nkengi amwelo, nanga wavwala vo sielo kiankaka mu nzo yoyo ya Nzambi.

25. Ngeye, Esala, bika watumba minkongudidi ye nluki miamina bonso bwena nduenga zaku ziutambudi kwa Nzambi aku, mpasi bakongudila bantu babonsono mu nsi yena kuna simu dianzadi, yau babonsono bazaidi mina mia Nzambi aku; vo muntu kazaidi mio ko, luna kunlonga mio.

26. Wonso ulembolo nama mina mia Nzambi aku ye mina miantinu, yandi una zengulwa nzengolo yanadede, kani mu mfwilu vo mu vaikuswa mu nsi vo mu futa vo mu boloko.

27. Sikwa kasikwa Mfumu, Nzambi amase meto, wakotisa mampila yoyo mu ntim' antinu, vo una zitisa nzo a Mfumu mu Yelusalemi,

28. ye wangiambula yamona nlemvo kwa ntinu ye nluengisi miandi ye kwa mfumu zazonsono zalulendo zantinu! **Mono** yamona kibakala, koko kwa Mfumu, Nzambi ami, bu kwakala va mono, ye yakutikisa bakuluntu bankaka mu Isaeli mu kwenda yami.

KAPU 8.

Nsonokono ayau bavutuka ye Esala. Balevita batombwa. Mbinuunu ansoki. Wola ye palata biatezwa. Baluaka ku Yelusalemi. Nkailu miadisalu.

Baba i bakuluntu banzo zamase bakatuka yami ku Babeli mu ngiadulu antinu Alatasasta ye wau i nkand' amasinsi mau. Esala 2: 1 b. Neh. 7: 5 b.

2. Mu bana ba Pinehasi Ngelesomi; mu bana ba Itamali Danieli, mu bana ba Davidi Hatusi;

3. mu bana ba Sekania, mu bana ba Palosi, Sakalia ye babakala basonukwa ye yandi mu nkand' akanda, nkama ye makumatanu;

4. mu bana ba Pahati-Moabi Elioenai, mwan' a Selaya, ye nkama zole zababakala ye yandi;

5. mu bana ba Sekania mwan' a Yahasieli ye nkama tatu zababakala ye yandi;

6. mu bana ba Adini Ebedi, mwan' a Yonatani, ye makumatanu mababakala ye yandi;

7. mu bana ba Elami Yesaya, mwan' a Atalia, ye lusambodia luababakala ye yandi;

8. mu bana ba Sefatia Sebadia, mwan' a Mikaeli, ye lunani luababakala ye yandi;

9. mu bana ba Yoabi Obadia, mwan' a Yehieli, ye nkama zole ye kumi ye nani diababakala ye yandi;

10. mu bana ba Selomiti mwan' a Yosifia ye nkama mosi ye makumasambanu mababakala ye yandi;

11. mu bana ba Bebai Sakalia, mwan' a Bebai, ye makumole ye nani diababakala ye yandi;

12. mu bana ba Asangadi Yohanani, mwan' a Hakatani, ye nkama ye kumi diababakala ye yandi;

13. mu bana ba Adonikami bazimunina kwiza, nkumbu zau Elifeleti, Yengieli ye Semaya, ye makumasambanu mababakala ye yau;

14. mu bana ba Bingivai Utai ye Sabudi ye lusambodia luababakala ye yau.

15. **Mono** yabakutikisa ku mwila wowo ukwendanga ku Ahava, ye tuatua kuna lumbu tatu. Kansi bu tuatoma tala bantu ye banganga, kiamona muntu ko mu bana ba Levi.

16. Buna yatumisa bakuluntu Elieseli, Alieli, Semaya, Elenatani, Yalibi, Elenatani, Natani, Sakalia ye Mesulami ye minlongi Yoyalibi ye Elenatani.

17. Mono yabakamba benda kwa Ido, nkuluntu ku vuma kia Kasifia, bu yatula mambu mu nwa miau mabana vova kwa Ido ye mpangi andi ye nanga miavwala ku vuma kia Kasifia, mpasi bana kutufidisa bisielo ku nzo a Nzambi eto.

18. Koko kwambote kwa Nzambi bu kwakala va yeto batufidisa bakala dianduenga mu bana ba Mali, mwan' a Levi, mwan' a Isaeli, ye mpe Selebia ye bana bandi babababakala ye mpangi zandi, kumi ye nani diababakala,

19. ye Hasabia ye va kimosi ye yandi Yesaya mu bana ba Melali ye mpangi zandi ye bana bau babababakala, makumole mababakala,

20. ye mpe mu nanga miavwala miavana Davidi ye babakala bandi balutidi mu sadisa balevita, nkama zole zananga miavwala, buna bena babikwa nkumbu.

21. Mono yasamuna mbinunu ansoki kuna ku mwil' a Ahava, mpasi tuakiyina vantadisi a Nzambi eto mu kunlomba ngiendolo yamiolo-miolo kwa yeto ye bana beto ye mbongo zeto zazonsono.

22. Kadi mono yavwa nsoni mu lomba binwani ye mintentami kwa ntinu mu kutusadisa mu mintantu mu nzila, bu tuavova kwa ntinu: koko kwa Nzambi eto kwena va babonsono bakuntombanga ye ukubatomisanga nitu, kansi lulendo luandi ye nganzi zandi bikakilanga babonsono bakunsisanga.

23. Nkiangunu yeto tuamina nsoki ye tuatomba lusadusu kwa Nzambi eto, ye yandi watuwila.

24. Mono yavangula kumi ye bole mu banganga mu bakuluntu, ye mpe Selebia ye Hasabia ye va kimosi ye yau kumi mu mpangi zau.

25. Mono yabatezila palata ye wola ye biwumbwa, i nkailu anzo a Nzambi eto yavewa kwa ntinu ye nluengisi miandi ye zimfumu ye baisaelita babonsono bakala kuna. Esala 7: 15.

26. Mono yabatezila nkama sambanu ye makumatanu matalenta biapalata ye wumbwa biapalata mu ntalu ankama mosi yatalenta, ye mpe nkama mosi yatalenta biawola,

27. mboki makumole mamvungu miawola mu ntalu afunda dimosi diadalakemo ye wumbwa biole biansongo yabiza yacema, biantalu bonso wola.

28. Mono yabakamba: Yeno lubiekolo Mfumu nlongo ye wumbwa biabiekwa ye palata ye wola i nkailu walunzolo kwa Mfumu, Nzambi amase meno.

29. Nkiangunu lukenga bio ye lukeba bio, nate ye luna bio teza mu Yelusalemi vantadisi abakuluntu mu banganga, balevita ye bakuluntu mu nzo zamase ma Isaeli, mu vinga bianzo a Mfumu. Neh. 10: 39. 12: 44.

30. Buna banganga ye balevita batambula bina biatezwa zitu: palata ye wola ye biwumbwa, mpasi banata bio ku Yelusalemi, ku nzo a Nzambi eto.

31. Yeto tuananguka ku mwil' a Ahava mu lumbu kiakumi ye zole mu ngonda yantete mu konkana ku Yelusalemi; koko kwa Nzambi eto kwakala va yeto ye kwatutanina mu mintantu ye mu batulangidila mu nzila.

32. Yeto tualuaka ku Yelusalemi ye buna tualengila vana lumbu tatu.

33. Kansi mu lumbu kiaia palata ye wola ye wumbwa biatezwa zitu mu nzo a Nzambi eto ye biayekulwa kwa nganga Melemoti, mwan' a Ulia—yandi wanata Elasali, mwan' a Pinehasi, ye yau banata balevita Yosabadi, mwan' a Yesua, ye Noadia, mwan' a Binui—

34. biabionsono bonso bubiakala mu ntalu ye tezo kiazitu, ye buna tezo kiakionsono kiazitu kiasonukwa.

35. Yau bamana tuka ku nsi zanzenza kubakedi mu kinkole, bayoka mu nkailu angioka kwa Nzambi a Isaeli kumi ye ngombe zole zambakala mu Isaeli diadionsono, luvwa ye mameme masambanu mambakala, lusambodia ye bana nsambodia bamameme ye kumi ye nkombo zole zambakala zankailu angiokolo amasumu, biabionsono bonso nkailu angioka kwa Mfumu. Esala 6: 17.

36. Yau bayekula nsamu wantinu kwa ntuti zantinu ye kwa nkumbi zansi mu simu diankaka dianzadi, ye yau bavana lusadusu kwa bantu ye nzo a Nzambi.

KAPU 9.

Isaeli diakwela bakento banzenza. Maniongo ma Esala kwa Nzambi mu ndimbulu yoyo yabantu.

Momo mamonsono bu mamana vangwa, bankaka mu madingizi bafinama kwa mono ye bavova: Bantu mu Isaeli ye banganga ye balevita ka bavangukidi mu bantu banzenza ko, bonso bufweni mu diambu diankankumusu zivangwanga kwa yau, kwa bakananita, bahetita, bapelesita, bayebusita, baamo

nita, bamoabita, bisi Ngipiti ye baamolita.
2. Kadi mu bana bau babakento bakwedila yau kibeni ye bana bau bababakala, ye bobo nkuna wanlongo wasangulwa ye bantu banzenza, ye bu bavanga ndimbulu yoyo madingizi ye bakuluntu bakala bantete.

2 Mose 34: 15 b. 5 Mose 7: 3. Nkong. 3: 6.

3. Bu yawa dio, yatiasuna kinkuti kiami kianitu ye yunga kiami ye yavuza nsuki zami ye ngievo zami ye yavwanda mu kiadi kiakinene.
4. Babonsono batina mu momo mavovanga Nzambi a Isaeli mu ndimbulu yampila yoyo yavanga yau batuka mu kinkole bakutakana kwa mono, bu yavwanda mu kiadi kiami kiakinene nate ye ntangu ankailu ankokila.
5. Kansi mu ntangu ankailu ankokila mono yatelama mu kiadi kiami ye yatiasuna diaka kinkuti kiami kianitu ye yunga kiami; mboki yafukama va makungunu mami ye yazangula moko mami kwa Mfumu, Nzambi ami,
6. ye yavova: Nzambi ami, mfwidi nsoni ye ngindamene mu sendula zizi kiami kwa ngeye, Nzambi ami, kadi tufuma tueto tuviokele ntu mieto mu funana, ye mfuka zeto zeka zingi nate ye ku zulu.

1 Mose 18: 20 b. 2 Lus. 28: 9. Lumb. 38: 4. Dan. 9: 7 b.

7. Kasi ye lumbu biamase meto nate ye lumbu kiaki tuakedi mfuka zazingi, ye mu tufuma tueto yeto ye ntinu mieto ye banganga tuavewa mu moko mantinu mianzenza ye tuabwilwa kwa sabala, kinkole, pelwa ye nsoni, bonso butuakidi monanga.
8. Kansi bwabu tuavangwa nlemvo afimbwetelo fiameso kaka kwa Mfumu, Nzambi eto, ye wayambudi kabu diatanunwa diasala, i nsadidila eto, ye watuveni fivuma fiakola va vuma kiandi kianlongo, mpasi Nzambi eto kawangusila kia mu meso meto ye katuvana fintangu-ntangu fiampumununu amwela mu kinanga kieto.
9. Kadi yeto tu minanga, kansi Nzambi eto katusisidi mu kinanga kieto ko, kansi wayambudi tuamona nlemvo kwa ntinu mia Pelesia ye batuveni ntangu ampumununu amwela mu tedimisa nzo a Nzambi eto ye tungulula baka biayau biatuluka ye kutukubikila lumbu mu Yuda ye Yelusalemi.
10. Nki tuna vova bwabu, u Nzambi eto, mu momo mamonsono? Keti tuasisidi nsikudukusu zaku,
11. zau ziwavana mu sielo biaku, i bambikudi, bu wavova: Nsi yoyo yiluna luaka mu vwa yo, i nsi yasumuka mu nsumukunu zabantu banzenza ye mu nkankumusu zibafuluzidi yo mu nsobo zau tuka ku nsuka mosi nate ye ku yankaka.

3 Mose 18: 25 b. 20: 23.

12. Nkiangunu ka lukwedisani bana beno babakento kwa bana bau bababakala ko ye ka lutombilani bana beno bababakala bana bau babakento ko. Ka luna yuvula ntomono au vo vila ko—i bobo kidi luasiama ye lualenda dia yambote yansi yina ye sisa yo kwa bana beno mu mvwilu ntangu yikayimani.

5 Mose 7: 2 b. 23: 6.

13. Kadi momo mamonsono matubwilulu mu mavanga meto mambi ye mu mfuka zozo zazingi zitubakamene, ye ngeye Nzambi eto bu watukutidi beni, bulembolo fwanana mu diambu diatufuma tueto ye utanini kabu mu yeto, bonso diadi—
14. kadi buna tuna tulula nsikudukusu zaku diaka ye kundana mu nkwedolo ye bantu bavanganga nkankumusu zampila yoyo? Kadi buna kuna kutufwemina ko nate ye uua kutubunga, ye ka lekwa ko kina sala ye mvukusu mpia?
15. Mfumu, Nzambi a Isaeli, ngeye wena walunungu, kadi mu yeto kaka musadididi kabu diatanunwa, bonso bumonekene bwabu. Tala, bwabu tufukamene vava mu mfuka zeto vantadisi aku, kadi mu diampila yoyo muntu kalendi sikila vantadisi aku ko.

KAPU 10.

Isaeli diakivedisa mu katula bakento banzenza.

Esala bu kasambila ye wata momo vakafukamana ye wadila vantadisi anzo a Nzambi, kabu diadinene mu Isaeli diakutakana kwa yandi, babakala, bakento ye bana; kadi bantu mpe badila beni.
2. Sekania, mwan' a Yehieli, mu bana ba Ulami, wabula mbembo ye wavova kwa Esala: Inga, yeto tuadimbudi minu kwa Nzambi eto, bu tuabongele bakento banzenza mu bantu bankaka mwamu nsi. Kansi vuvu kiakidi kwa Isaeli.
3. Nkiangunu bika tuawawana luwawanu ye Nzambi eto vo mu lendo kialutungunu lua Mfumu ye luayau bavuminanga nsikudukusu a Nzambi eto,

vo tuna kukikatudila bakento babonsono bampila yoyo ye bana bau; inga, bika bwakala bobo, bonso bwena mina.

4. Telama, bungu diadi i diaku, ye yeto tuzolele kala yaku. Kala kibakala ye vanga dio.

5. **Buna** Esala watelama ye wadikisa ndefi kwa bakuluntu mu banganga, balevita ye Isaeli diadionsono, vo bana vanga bonso bwakambwa; badia ndefi.

6. Esala watelama mu vuma kiantadisi anzo a Nzambi ye wakota mu vinga kiavwala kia Yohanani, mwan' a Eliasibi; bu kaluaka mo, kadia dimpa ko ye kanwa nlangu ko, kadi wakala kiadi mu ndimbulu aminu yavanga yau batuka mu kinkole.

7. **Basamuna** mu Yuda ye Yelusalemi mu yau babonsono batuka mu kinkole, vo bana kutakana ku Yelusalemi;

8. wonso ulembolo kwiza nate ye lumbu kiantatu kialanda, bonso bwawawana madingizi ye bangudi zabantu, mvwilu andi yayonsono yina niokunwa mu bunguzulwa ye yandi kibeni una vambuswa mu bundu diayau batuka mu kinkole. 3 Mose 27: 28.

9. Nkiangunu buna babakala babonsono ba Yuda ye Benyamini bakutakana mu Yelusalemi nate ye lumbu kiantatu, i lumbu kiamakumole mu ngonda yavwa, ye bantu babonsono basimpama va vuma kiawanguka ku nzo a Nzambi, bazakama mu diambu diabungu dina diabikwa ye mu diambu diamvula yangolo.

10. Nganga Esala watelama ye wavova kwa yau: Yeno luadimbudi minu, bu luakibongele bakento banzenza ye mu diodio luakudikidi mfuka za Isaeli.

11. Kansi luta masumu bwabu, mu nzitusu a Mfumu, Nzambi a mase meno ye luvanga luzolo luandi: luvambana mu bantu bobo bankaka mwamu nsi ye mu bakento banzenza.

12. Buna bundu diadionsono diatambudila ye diavova mu ndinga yayinene: Bonso buuvovele, i bobo tufwiti vanga.

13. Kansi bantu bena babingi ye nsungi amvula yeka, ye ka tulendi telama vava va mbazi ko; bungu diadi mpe ka dilendi manuswa mu lumbu kimosi vo biole ko, kadi tuvolele mpololo yayinene mu diadi.

14. Nkiangunu bika madingizi meto makubama kwa bundu diadionsono, ye bika babonsono mu mbanza zeto bakibongila bakento banzenza, bakutakana mu ntangu zazengwa ye va kimosi ye yau bangudi zabantu mu mbanza mbanza ye minkongudidi vana, nate ye tumeni vengula tia tuanganzi za Mfumu mu yeto mu bungu diadi.

15. Yonatani kaka, mwan' a Asaeli, ye Yaseya, mwan' a Tikiva, babangisa mo, ye Mesulami ye nlevita Sabetai babasadisa.

16. Kansi yau batuka mu kinkole bavanga, bonso bwavovwa. Basola nganga Esala ye bankaka mu bakuluntu banzo zamase, bonso bwakala nzo nzo, babonsono babikwa nkumbu; mu lumbu kiantete mu ngonda yakumi bavwanda mu fiongunina dio.

17. Nate ye lumbu kiantete mu ngonda yantete bamanisa mfiongonono mu mamonsono makala mu babakala bakibongila bakento banzenza.

18. **Mu** bana bababakala babanganga baba balanda babakulwa, vo bakibongila bakento banzenza: mu bana ba Yesua, mwan' a Yosadaki, ye mpangi zandi Maseya, Elieseli, Yalibi ye Ngedalia,

19. bazangula moko mau, vo bana kukikatudila bakento bau, ye bana nata meme diambakala bonso nkailu angiokolo amfuka mu mfuka yoyo yibabakama;

20. mu bana ba Imeli Hanani ye Sebadia;

21. mu bana ba Halimi Maseya, Elia, Semaya, Yehieli ye Usia;

22. mu bana ba Pasuli Elioenai, Maseya, Isamaeli, Netaneli, Yosabadi ye Elasa;

23. mu balevita: Yosabadi, Simei ye Kelaya, wabikwa mpe nkumbu Kelita, Petaya, Yuda ye Elieseli;

24. mu minyimbidi: Eliasibi; mu nkengi miamielo: Salumi, Telemi ye Uli;

25. mu Isaeli diankaka: mu bana ba Palosi Lamia, Isia, Malakia, Miyamini, Elasali, Malakia ye Benaya;

26. mu bana ba Elami Matania, Sakalia, Yehieli, Abidi, Yelemoti ye Elia;

27. mu bana ba Satu Elioenai, Eliasibi, Matania, Yelemoti, Sabadi ye Asisa;

28. mu bana ba Bebai Yohanani, Hanania, Sabai, Atalai;

29. mu bana ba Bani Mesulami, Maluki, Adaya, Yasubi, Seali ye Yelemoti;

30. mu bana ba Pahati-Moabi Adana ye Kelali, Benaya, Maseya, Matania, Besaleli, Binui ye Manase;

31. mboki bana ba Halimi Elieseli, Isia, Malakia, Semaya, Simeoni,
32. Benyamini, Maluki, Semalia ;
33. mu bana ba Hasumi Matenai, Matata, Sabadi, Elifeleti, Yelemai, Manase, Simei ;
34. mu bana ba Bani Madai, Amalami ye Ueli,
35. Benaya, Bedeya, Keluhi,
36. Vania, Melemoti, Eliasibi,
37. Matania, Matenai ye Yasu,
38. mboki Bani, Binui, Simei,
39. mboki Selemia, Natani ye Adaya,
40. Makanadebai, Sasai, Salai,
41. Asaleli, Selemia, Semalia,
42. Salumi, Amalia, Yosefi ;
43. mu bana ba Nebo Yengieli, Matitia, Sabadi, Sebina, Yadu, Yoeli ye Benaya.
44. Yau babonsono bakwela bakento banzenza ; mu yau mwakala bakento bankaka bakibutila bana.

NEHEMIA.

KAPU 1.

Lusambulu lua Nehemia bu kawa, bonso bwakadila ku Yelusalemi.

Nsamu wa Nehemia, mwan' a Hakalia.
Mu ngonda Kisilevi, mu mvu wamakumole, bu yakala mu vula dia Susani,
2. vakiakala vo Hanani, umosi mu mpangi zami, ye babakala bankaka batuka ku Yuda. Mono yabayuvuzula mu bayudayo, kabu diatanunwa diasadidila mu nkatukulu akinkole, ye mu Yelusalemi.
3. Yau bavova kwa mono : Yau basadididi, i yau basadidila mu nkatukulu akinkole mu nsi akimfumu balungwanga nzungu ye mwezolo, kadi lumbu lua Yelusalemi luatulukidi ye mielo miadiau miayokwa mu tia.
2 Nt. 25: 9 b. 2 Lus. 36: 19.
4. Bu yawa diodio, yavwanda ye dila ye kiadi mu lumbu biankaka ye yamina nsoki ye yasambila vantadisi a Nzambi azulu.
5. Mono yavova : Engwa Mfumu, Nzambi azulu, u Nzambi yayinene ye yansisi, ngeye ukebanga luwawanu ye nlemvo kwa bakuzolanga ye bakebanga nsikudukusu zaku,
2 Mose 20: 6. 34: 6 b. 4 Mose 14: 18. 5 Mose 5: 10. 7: 9. Neh. 9: 17. Lumb. 86: 15. 103: 8. 145: 8. Dan. 9: 4.
6. bika kutu kwaku kwawa diadi ye bika meso maku matemuna ye wila lusambulu luasielo kiaku lungieti sambila vantadisi aku, mwini ye fuku, mu bana ba Isaeli, i sielo biaku, bu ngieti ta masumu mabana ba Isaeli matuvolele kwa ngeye, kadi mono mpe ye nzo asami tuavolele masumu.
7. Yeto tuavolele mpololo yangolo kwa ngeye ; ka tuakebele nsikudukusu, nkondo ye nsiku biwavana sielo kiaku Mose ko.
8. Kansi banzila diambu dina diwavana sielo kiaku Mose, bu wavova : Vo luna dimbula minu, ngina kulumwangisa mu makanda mabantu ;
3 Mose 26: 27 b., 40 b. 5 Mose 4: 27 b. 28: 64.
9. kansi vo luna vutuka kwa mono ye keba nsikudukusu zami ye nama zo, buna mpe vo yau bamwanguswa mu yeno bena ku nsuk' azulu, mwanki nzolele kubakatula kuna ye kubayonzika ku vuma kingina sola bonso kundu kiankumbu ami. 5 Mose 30: 1 b.
10. Keti yau i sielo biaku ye bantu baku bawakula mu ngolo zaku zazinene ye koko kwaku kwangolo.
11. Engwa Mfumu, bika kutu kwaku kwadimba nsambulu asielo kiaku, inga, nsambulu asielo biaku bizolele vumina nkumbu aku ; bika sielo kiaku kiakala vila ye ungiambula yamona nkenda vantadisi abakala diodio.
Ntangu yina mono yakala nwiki kiantinu.

KAPU 2.

Nehemia wabaka luve mu tungulula tumbu tua Yelusalemi ye wabadika kubika bilekwa.

Mu ngonda Nisani, mu mvu wamakumole wangiadulu a Alatasa-

sta vinia bu kiamana tulwa kwa yandi,
mono yabonga vinia ye yavana kio kwa
ntinu ye kiakisongila kiadi kiami kwa
yandi ko.
2. Kansi ntinu wavova kwa mono:
Mu nkiama umonekene kiadi, keti
kwena yela ko? Ngeye weti mona
kiadi kiantima kaka. Buno mono ya-
pamuka beni.
3. Yavova kwa ntinu: Bika ntinu
kavuka ntangu yikayimani! Kadi
kina monika kiadi ko, mbanza yena
ndiamu zamase meto bu yena yankatu
ye mielo miayau miayokwa mu tia?
Neh. 1: 3. Dan. 2: 4. 3: 9. 5: 10. 6: 21.
4. Ntinu wavova kwa mono: Buna
nki lombele? Buna yasambila kwa
Nzambi azulu.
5. Mboki mono yavova kwa ntinu:
Vo ntinu zolele bo ye vo sielo kiaku
kizolakene kwa ngeye, buna ndombele,
vo una zola kumfidisa ku Yuda, ku
mbanza yena ndiamu zamase mami,
kidi yatungulula yo.
6. Buna ntinu wangiuvula, nkam'
andi bu kavwanda va lueka luandi:
Ngiendolo aku ntama kwa yilenda ka-
la, ye nki alumbu ulenda vutuka?
Ntinu wazola kumfidisa; yankamba
ntangu akingandi.
7. Mono yavova kwa ntinu: Vo nti-
nu zolele bo, bika yavewa leta kwa
nkumbi zansi mu simu diankaka dia-
nzadi, kidi bampiokisa, nate ye ngina
luaka ku Yuda,
8. ye mpe leta kwa Asafi, nkengi
amfind' akitinu, kidi kangiambula ya-
baka nti mina tungulwa mielo miavula
diavwala ye nti mialumbu luambanza,
ye mpe mianzo yingina kala kundu.
Ntinu wampana bio luve, koko kwa-
mbote kwa Nzambi bu kwakala va
mono.
9. Mono bu yaluaka kwa nkumbi
zansi mu simu diankaka dianzadi,
yabavana leta kiantinu. Ntinu wamfi-
disa ntuti zankangu ye mintentami.
10. Kansi holonita Sanabalati ye
Tobia, sielo kiaamonita, bu bawa bo,
bafwemina bo beni, muntu bu wayiza
mu tomba ntomo abana ba Isaeli.
11. Bu yaluaka ku Yelusalemi ye
yakala muna lumbu tatu,
12. buna yatelama mu fuku ye ba-
bakala bankaka bafiuma, ye kiakamba
muntu ko momo makotisa Nzambi ami
mu ntima mu vanga kwa Yelusalemi;
buna kianata bulu kiankaka ko, kansi
kina kiyatentama.
13. Mono yavaika mu mwelo wa
Ndimba mu fuku ye yayenda mu ntini
yanto ya Dalaka ye mwelo wa Mbole
ye yatonwa tumbu tua Yelusalemi tu-
amana tuluka, ye mielo miadiau miayo-
kwa mu tia.
14. Mono yatatamana ku mwelo wa
Nto ye ku zinga kia Ntinu, kansi kuna
bulu kialembana kumpiokisa.
15. Buna yabaluka mu ndimba mu
fuku ye yatonwa lumbu ye yakota mu
mwelo wa Ndimba ye yavutuka bobo.
16. Bakuluntu ka bazaikuswa ko,
konso kuyayenda, ye monso mayazola
vanga, kadi kiakikambila diambu ko
kwa bayudayo, banganga, bandanu,
bakuluntu ye bankaka bana sadisa salu
kiokio.
17. Kansi mboki yavova kwa yau:
Yeno kibeni lumweni nzungu zituena,
Yelusalemi bonso budiena diavombila,
ye mielo miadiau miayokwa mu tia.
Luiza tuatungulula lumbu lua Yelusa-
lemi, ka tuidi vutuka kukimwesa nsoni
ko.
18. Mono yabakamba, bonso koko
kwa Nzambi ami kwakedi kwambote
va mono, ye mpe momo mavova ntinu
kwa mono. Buna bavova: Yeto tu-
zolele telama ye tunga. Babaka kiba-
kala mu diambu diasalu kiokio kiabiza.
19. Kansi holonita Sanabalati ye
Tobia, sielo kiaamonita, ye mwisi Ala-
bia Ngesemi bu bawa bo, batuvweza ye
batuyina; bavova: Nki lueti vanga?
Luzolele nangumukina ntinu? Neh. 4: 1.
20. Buna mono yabavutudila mvu-
tulu yayi: Nzambi azulu una kututo-
misa nitu, ye yeto, sielo biandi, tuzo-
lele telama ye tunga; kansi yeno ka
luena ntuadi vo lendo vo mbambukulu
amoyo mu Yelusalemi ko.

KAPU 3.

Tumbu tua Yelusalemi ye mielo biakubukwa.

Ngudi anganga Eliasibi ye mpangi
zandi, i banganga, batelama ye
batunga mwelo wa Meme ubabieka
nlongo, ye mboki batula mavitu ma-
wau. Mboki batunga nate ye ku nzo
ayongi ya Hamea yibabieka nlongo ye
mboki nate ye ku nzo ayongi ya Hana-
neli. Yel. 31: 38.
2. Vana va lueka babakala ba Yeliko
batunga; vana va lueka Sakuli, mwan'
a Imili, watunga.
3. Mwelo a Mbizi anlangu watu-
ngwa kwa bana ba Hasena; batungila

wo mu minti ye batula wo mavitu, bindukulu ye mbindukwa.
4. Vana va lueka Melemoti, mwan' a Ulia, mwan' a Hakosi, wasala mu kubika lumbu ; vana va lueka Mesulami, mwan' a Belekia, mwan' a Mesesabeli, wasala; vana va lueka Sadoki, mwan' a Bana, wasala.
5. Vana va lueka batekoita basala, kansi bandanu mu yau ka bazola yinimisa nsingu zau mu salu kia Mfumu ko.
6. Mwelo wa Nkulu wakubukwa kwa Yoyada, mwan' a Pasea, ye Mesulami, mwan' a Besodia ; yau batungila wo mu minti ye batula wo mavitu, bindukulu ye mbindukwa.
7. Vana va lueka ngibonita Melatia ye melonotita Yadoni basala va kimosi ye babakala batuka ku Ngiboni ye Mispa diatumama kwa nkumbi ansi mu simu diankaka dianzadi.
8. Vana va lueka Usieli, mwan' a Halabaya, wasala va kimosi ye nganguula zawola ; vana va lueka Hanania, umosi mu nkubiki miamazi, wasala. Ndambu yina yalanda mu Yelusalemi yasiswa, nate ye ku lumbu lua Sadila.
9. Vana va lueka Lefaya, mwan' a Huli, mfumu andambu mosi ansi a Yelusalemi, wasala.
10. Vana va lueka Yedaya, mwan' a Halumafi, wasala vatalane yandi nzo ; vana va lueka Hatu, mwan' a Hasabaneya, wasala.
11. Ndambu yankaka yakubukwa kwa Malikia, mwan' a Halimi, ye Hasubi, i mwan' a Pahati-Moabi, ye mboki nzo ayongi ya Foloni.
12. Vana va lueka Salumi, mwan' a Halohesi, i mfumu andambu yankaka yansi a Yelusalemi, wasala va kimosi ye bana bandi babakento.
13. Mwelo wa Ndimba wakubukwa kwa Hanuni ye bisi Sanoa ; yau batunga wo ye batula wo mavitu, bindukulu ye mbindukwa. Batunga mpe funda diamfwoko mu lumbu nate ye ku mwelo wa Mbole.
14. Mwelo wa Mbole wakubukwa kwa Malikia, mwan' a Lekabi, mfumu ansi a Bete-Hakelemi ; yandi watunga wo ye watula wo mavitu, bindukulu ye mbindukwa.
15. Mwelo wa Nto wakubukwa kwa Saluni, mwan' a Koli-Hose, mfumu ansi a Mispa ; yandi watunga wo ye watula wo nludi ye watula wo mavitu, bindukulu ye mbindukwa. Yandi watunga mpe lumbu ku zinga kia Sela va lueka luankuzu akitinu nate ye ku kikada kikwendanga ku mbanz' a Davidi. Yes. 8: 6. Yoa. 9: 7.
16. Landila vovo ndambu yankaka yakubukwa kwa Nehemia, mwan' a Asabuki, mfumu andambu mosi ansi a Bete-Suli, i nate ye ku vuma kitalane ndiamu za Davidi ye mboki ku zinga kiatimwa ye ku nzo a Makesa.
17. Landila vovo balevita basala ku nim' a Lehumi, mwan' a Bani ; vana va lueka Hasabia, mfumu andambu mosi ansi a Keila, wasala mu diambu diansi andi.
18. Landila vovo mpangi zau basala ku nim' a Bavai, mwan' a Henadadi, mfumu andambu yankaka yansi a Keila.
19. Vana va lueka ndambu yankaka yakubukwa kwa Eseli, mwan' a Yesua, mfumu a Mispa, i tuka ku vuma kitalane kibalukulwanga ku nzo abiluazu ku Konko. 2 Lus. 26: 9.
20. Landila vovo ndambu yankaka yakubukwa mu salu kiavema kwa Baluki, mwan' a Sabai, tuka ku Konko nate ye ku mwelo anzo angudi anganga Eliasibi.
21. Mboki ndambu yankaka yakubukwa kwa Melemoti, mwan' a Ulia, mwan' a Hakosi, tuka ku mwelo anzo a Eliasibi nate ye kuna kusukidi nzo a Eliasibi.
22. Landila vovo banganga basala, i babakala batuka mu ndimb' a Yodani.
23. Landila vovo Benyamini ye Hasubi basala vatalane yau nzo ; landila vovo Asalia, mwan' a Maseya, mwan' a Anania, wasala va lueka luayandi nzo.
24. Landila vovo ndambu yankaka yakubukwa kwa Binui, mwan' a Henadadi, tuka ku nzo a Asalia nate ye ku Konko ye diaka nate ye ku Nsuka.
25. Palali, mwan' a Usai, wakubika ndambu yatuka mu vuma kitalane Konko ye nzo yina yayongi yavaika mu nzo akitinu ya ku ntandu, ku kianzala kiaboloko ; landila vovo Pedaya, mwan' a Palosi, walanda. Yel. 32: 2.
26. (Kansi nanga miavwala miakala kundu ku Ofeli nate ye ku vuma kitalane mwelo wa Nlangu mu ntinu yaeste ye nzo ayongi yavaika.)
27. Landila vovo ndambu yankaka yakubukwa kwa batekoita, tuka mu vuma kitalane nzo yina yayinene yayongi yavaika mboki nate ye lumbu lua Ofeli.
28. Ku ntandu amwelo wa Kavalu banganga basala, muntu muntu kuntadisi anzo andi.

29. Landila vovo Sadoki, mwan' a Imeli, wasala kuntadisi ayandi nzo; landila vovo Semaya, mwan' a Sekania, wakenga ku mwelo wa Este, wasala.

30. Landila vovo ndambu yankaka yakubukwa kwa Hanania, mwan' a Selemia, ye Hanuni, mwana wansambanu wa Salafi; landila vovo Mesulami, mwan' a Belekia, wasala vantadisi avinga kiandi kiavwala.

31. Landila vovo ndambu yakubukwa kwa Malikia, umosi mu ngangula zawola, nate ye ku nzo ananga miavwala ye minkiti vantadisi amwelo wa Lutangulu ye diaka ku seka dia Nsuka.

32. Va kati ye seka dia Nsuka ye mwelo wa Meme ngangula zawola ye minkiti basala.

KAPU 4.

Mpasi zalutungulu.

Sanabalati bu kawa, vo tueti tungulula lumbu, wafwema ye wakala mbidi anganzi. Yandi wadeva bayudayo,

Neh. 2: 19.

2. bu kavova vantadisi ampangi zandi ye binwani bia Samalia ebu: Nki kiokio kieti vanga bayudayo bobo banlenzangana? Kadi si bayambulwe? Si bayambudulwa yoka minkailue? Nanga bwabubu bana manisa salu kiaue? Kadi balenda vumusa matadi mantulami vamena mayokwe?

3. Amonita Tobia watelama va lueka luandi wavova: Kani bonso bubana tunga, mwanki lumbu luau luamatadi luna tenduka, vo mbulu kaka yina lo yungusa.

4. Nzambi eto, nawe, bonso butuyinwanga, bika mvwezolo zau zavutuka va miau ntu ye bika bapelwa mu nsi yibana natwa kinkole;

5. kufukani lufuma luau ko, ye masumu mau bika ka mavinsukuswa ko mu meso maku, bu bakufwemene va meso mamintungi!

6. Yeto tuatunga lumbu, ye lumbu luamvimba luabamunguswa nate ye mu ndambu ayongi dialuau; bantu basala mu kibakala kiabiza.

7. Kansi Sanabalati ye Tobia ye bisi Alabia, baamonita ye baasadodita bu bawa, vo lumbu lua Yelusalemi lueti londwa, ye vo miamvu miabadika zikwa, bakala nganzi beni.

8. Baleka mfundu buna bena mu kwenda nwanisa Yelusalemi ye kubavunza mu salu kiau.

9. Buna tuasambila kwa Nzambi eto; tuabakenga mwini ye fuku mu kukitabila mu yau.

10. Kansi bayudayo bavova: Ngolo zabinati zina kevuka ye nsengesele zivitidi ye tulembane tunga lumbu.

11. Kansi nkakidi mieto miavova: Bu balembolo zaya vo mona diambu, tuna telama mu kati diau ye kubabema; bobo tuna sukisila salu.

12. Bayudayo bakala kundu mu kimfini kiau bu bayiza, batukamba kani kumi diankamba: Monso monso muma mulutukidi, bika luavutuka ku nzo zeto.

13. Buna mono yakundika bantu mu ndambu zambanza zilutidi kuluka ye monika ku nim' alumbu; mono yabakundika bonso bwakala masinsi, ye sabala biau ye madionga ye ponza.

14. Bu yamana tonwa biabionsono, mono yatelama ye yavova kwa bandanu ye bakuluntu ye bantu bankaka: Ka lubatinani ko; lubanzila Mfumu, nkwa waunene ye wansisi, lunwanina mpangi zeno, bana beno bababakala ye babakento, bakazi beno ye nzo zeno.

4 Mose 14: 9. 5 Mose 1: 21. 20: 3 b.

15. Ntantu mieto bu bazaya, vo bungu dina diazayakana kwa yeto, ye vo Nzambi wafubisa lukanu luau, buna yeto babonsono tuavutuka ku lumbu, muntu muntu ku salu kiandi.

16. Kasi ye lumbu kina ndambu mosi asielo biami yasala bisalu, ndambu yankaka yatelama ye madionga mau ye nkaku, ponza ye binkuti biankaku, madingizi bu matelama ku nim' anzo a Yuda diadionsono.

17. Yau batunga mu lumbu, ye yau basoka zitu, ye yau banata zitu, basala salu biau mu koko kumosi ye mu koko kwankaka basimba luazu.

18. Yau batunga muntu muntu wakangwa ye sabala kiandi va luketo, bu batunga; va lueka luami vatelama nsiki ampungi.

19. Kadi mono yakikambila kwa bandanu ye bakuluntu ye bantu bankaka: Salu kiena kiakinene ye kiyalangene, ye yeto tumwangane va lumbu, tutatasene nseke.

20. Kuluna wa mpungi yeti tendana, kuna luna kutakana kwa yeto; Nzambi eto una kutunwanina.

2 Mose 14: 14, 25. 5 Mose 1: 30. 3: 22.

21. Bobo tuasadila salu kieto, ndambu abantu bu yatelama ye yanata

madionga mau kasi ye nkala mpumbu waseluka nate ye mbwetete zavaika.
22. Mu ntangu yina mono yavova mpe kwa bantu, vo muntu muntu ye sielo kiandi bana leka mu ngudi a Yelusalemi, mpasi tuabasadisa bonso minkengi mu fuku ye bisadi mu mwini.
23. Ka mono ko vo mpangi zami vo sielo biami vo yau bansadisa mu kenga ka tuavula mimvwatu ko: muntu muntu wakala nsatu asabala, bonso bu kakala nsatu anlangu.

KAPU 5.

Bankwa miakalala balongwa ndongi. Nkailu mia Nehemia ye miabamvwama mu diambu diasalu kiatunga.

Babakala mu bantu va kimosi ye bakazi bau basasula mbokolo yayinene kwa mpangi zau zabayudayo.
2. Bankaka bavova: Yeto va kimosi ye bana beto bababakala ye babakento tuena babingi; utuyambula tuabaka mbongo yandia, kidi tuabaka biandia ye vuka.
3. Bankaka bavova: Mavia meto ye mavia meto mavinia ye nzo zeto tuna bio katwa vana bonso ntadulu; utuyambula tuabaka mbongo mu vongisa nsatu zeto.
4. Bankaka bavova: Yeto tuakatwa sompa bivanza mu mavia meto ye mavia mavinia mu mpaku kwa ntinu.
5. Keti nitu zeto zadetila mu mbote ye nitu zampangi zeto ye bana beto badetila mu mbote ye bana bau; kansi mwanki yeto tuna katwa yekula bana beto bababakala ye babakento mu kinanga, inga, bankaka mu bana beto babakento bakiyekudulwa mu kinanga, ye tulembanene bo sa buma, mavia meto ye mavia meto mavinia bu mena mu moko mabankaka.
6. Mono bu yawa mbokolo au ye mambu momo, yakala nganzi zazingi,
7. ye bu yamana kukiyuvudila nduengoso, yasemba bandanu ye bakuluntu ye yavova kwa yau: I kalala kiludikasananga. Mboki mono yakutikisa lukutukunu lualunene kwa yau.
2 Mose 22: 25. 3 Mose 25: 36 b. 5 Mose 23: 19. Lumb. 15: 5.
8. Mono yabakamba: Yeto tuakudidi mpangi zeto zabayudayo bonso butualendele mbongo, i yau batekwa kwa bangoi. Kadi buna bwabu luna teka mpangi zeno, inga, kadi bana kala nsatu akukiteka kwa yetoe? Buna badingalala ye ka babaka diambu diamvutula ko.
9. Mono yavova: Momo maluvengi ka mena masonga ko. Kadi ka luna diata mu vumi kia Nzambi koe, mpasi ntantu mieto, i bangoi, balembana baka bila kiakutuvwezila.
Yes. 52: 5. Yeh. 36: 20 b. Loma 2: 24.
10. Mono mpe ye mpangi zami ye sielo biami tuena bivanza ye mbongo mu mfuka kwa yau; bika tuayambula mfuka zeto bwabu.
11. Bwabubu lubavutudila mavia mau ye mavia mavinia, nkuzu mianti miaolive ye zinzo, ye lubakaila ndandu abivanza, mbongo, vinia ye mazi yibena mfuka kwa yeno.
12. Yau bavutula: Yeto tuzolele bio vutula ye lembwa tomba lekwa kwa yau; yeto tuzolele vanga bonso buuvovele. Mono yabadikisa ndefi, bu yakitumisina banganga, vo bana bo vanga.
13. Mboki yanikusa nsoso ayunga kiami ye yavova: Wonso wonso ulembolo vanga diambu diodio bika Nzambi kannikusa ebu, kidi kakatuka mu nzo andi ye mvwilu andi, inga, bika kanikuswa ye katuka ye losuka. Bundu diadionsono diavova ameni, ye basika Mfumu. Mboki bantu bavanga, bonso bwavovwa.
14. Mboki kasi ye lumbu kina kiyatumbwa nkumbi ansi kwa yau mu nsi a Yuda, kasi ye mvu wamakumole wangiadulu a Alatasasta nate ye mvu wamakumatatu ye zole wangiadulu andi, i kumi ye mvu miole miamvimba, buna mono ye mpangi zami ka tuadia dia kwakikumbi kiansi ko.
15. Kansi nkumbi zansi zatekila, i yau bantekidila bazungula bantu ye batambula dia ye vinia kwa yau mu ntalu yilutidi makumaia masekeli biapalata, ye mboki sielo biau biavangila bantu ngolo; kansi mono kiavanga bo ko, kadi yavumina Nzambi.
16. Mboki yasadila moko mami mu salu kialumbu, kansi ka tuakisumbila via ko; sielo biami biabionsono biakutakana kuna mu sala. Neh. 4: 23.
17. Mu bayudayo ye bakuluntu bau nkama ye makumatanu mababakala badia va meza mami, mpe yau bayiza kwa yeto, i yau batuka mu bantu batuzungidila.
18. Bina biakubukwa lumbu ka lumbu i ngombe mosi, mameme masambanu masolwa ye zinuni, biau biakubukwa mu mfutulu ami; lumbu kiakumi-kumi vinia kiakingi kiampila za-

zonsono kiatombwa. Kansi kiatomba
dia kwakikumbi ko, salu bu kiakala
zitu beni va bantu.
19. Nzambi ami, banzila bo ye unta-
ngila bo mu ntomono ami bina bia-
bionsono biyavengi kwa bantu baba!
Neh. 13: 14, 22, 31. Eb. 6: 10.

KAPU 6.

Ndekolo amfundu kwa Nehemia. Lumbu luamanuswa.

Sanabalati ye Tobia ye mwisi Alabia,
Ngesemi, ye ntantu mieto miankaka
bu bawa, vo mono yamana tunga lumbu,
ye vo ka luakala mwamvu diaka ko—
kansi ntangu yina kiamana kukitudila
mavitu mu mielo ko— Neh. 2: 19.
2. buna Sanabalati ye Ngesemi bafi-
disa ntumwa kwa mono ye batuma:
Wiza tuabwabaneno ku Kefilimi mu
ndimb' a Ono. Kadi babanza mu
kumpangila buma.
3. Kansi mono yafidisa ntumwa kwa
yau ye yatuma: Mono mbeki salu kia-
kinene ye kilendi kulumuka ko. Keti
salu ka kilendi vunduswa ko, bonso
bukutu kala, vo ngina kio sisa ye kulu-
muka kwa yeno.
4. Yau bafidisa nsamu wowo mfidisa
ia kwa mono; kansi mfidisa mfidisa
mono yabavutudila bonso bwatekila.
5. Buna Sanabalati wafidisa sielo
kiandi mfidisa yantanu mu nsamu
umosi, ye buna ndieu wanata mpe leta
kiazibuka.
6. Momo mwasonukwa: Mu bantu
muwakane, ye Ngasamu mpe vovele, vo
ngeye ye bayudayo beti kana mu sotuka
kwa ntinu, ye mu diambu diodio utu-
ngudidi lumbu, inga, vo ngeye zolele
kala ntinu au, ye mambu mampila
yoyo.
7. Keti ngeye mpe tombele bambi-
kudi bana samuna mu Yelusalemi ye
kamba, vo ngeye i ntinu mu Yuda.
Mwanki mpovolo yoyo yina wakana
kwa ntinu, nkiangunu bika tuavovana
manenga manduengoso.
8. Buna mono yafidisa ntumwa kwa
yandi ye yatuma: Ka lekwa ko mu
momo mauvovele mena kedika, kansi
ngeye kibeni sokele mo.
9. Kadi yau babonsono bazola kutu-
sisisa, bu babanza, vo tuna zimbala kiba-
kala kiakionsono mu salu, ye kiau ka
kina saluka ko.
Siamisa kibakala kiami mu mvutu!
10. Kansi mono yayenda ku nzo a
Semaya, mwan' a Delaya, mwan' a
Mehetabeli; yandi wakala muna. Ya-
ndi wavova: Bika tuenda ku nzo a
Nzambi va kimosi ye kota mu vwala,
ye mboki bindika mavitu mavwala.
Kadi bana kwiza mu kubema; mu fuku
bana kwiza mu kubema.
11. Kansi mono yavutula: Kadi
bakala diampila yayi bonso mono dina
zola tabe? Kadi muntu wampila yayi
bonso mono una zola kota mu vwala
mu tanina moyo andie? Kizolele mo
kwenda ko.
12. Kadi mono yazaya, vo Nzambi
kamfidikisi ko, kansi wabikula momo
mu mono, mu diambu dia Tobia ye
Sanabalati banlongisila bo.
13. Yandi walongusulwa bo, kidi
kantinisa, mpasi yavanga, bonso buka-
vova ye vola masumu, bonso bobo
bazola tukisila kumu kiambi mu mono,
mpasi balenda kumvweza.
14. Nzambi ami, banzila Tobia ye
mpe Sanabalati, bonso bwena mavanga
mandi momo, ye mpe mbikudi wanke-
nto Noadia ye mbikudi miankaka
mizolele kunsisisa. Lumb. 74: 22 b.
15. Lumbu luamanuswa mu lumbu
kiamakumole ye tanu mu ngonda
Eluli, makumatanu ye lumbu biole bu
biavioka.
16. Ntantu mieto miamionsono bu
bawa bo, bantu babonsono bakala mu
tueka tuatonsono babwa wonga, ye
bakatwa yinika meso mau mu nsoni;
kadi buna bavisa, vo salu kiokio i salu
kia Nzambi eto.
17. Mu ntangu yina bandanu ba
Yuda bafidisa mpe leta biabingi kwa
Tobia, ye leta bia Tobia biayiza kwa
yau mpe.
18. Kadi babingi mu Yuda baka-
mbana yandi mu ndefi; kadi yandi i
nzitu a Sekania, mwan' a Ala, ye mwan'
andi Yohanani wakwela mwana wanke-
nto wa Mesulami, mwan' a Belekia.
Neh. 3: 30.
19. Bavovanga mpe mambote mu
yandi kwa mono, ye monso mayavova
banata mo kwa yandi. Tobia wafidisa
mpe leta mu kunsisisa.

KAPU 7.

Yelusalemi diakengwa. Nsonokono ayau bavutuka ye Selubabeli.

Lumbu bu luamana tungwa, mono
yatula mavitu; nkengi miamielo,
minyimbidi ye balevita bavewa salu.
2. Bonso nyadi a Yelusalemi mono
yatumba mpangi ami Hanani ye Hana-

nia, nkuluntu avula, kadi ndieu wabanzulwa vo i bakala diandekolo aminu ye walutila bankaka babingi mu vumina Nzambi.

3. Mono yabakamba: Bika mielo mia Yelusalemi ka miazibulwa ko, nate ye ntangu yisanamene; nkengi bu kakidi vana, mielo mina zikwa ye mbindukwa zina bindukwa. Yeno luna tula nkengi miabisi Yelusalemi, muntu muntu va vuma kiandi, i muntu muntu kutadisi nzo andi.

4. Mbanza yakala yayalangana ye yayinene, kansi ka mwakala bantu babingi ko, ye nzo ka zamana tungwa ko.

5. Nzambi ami watuadisa mu ntim' ami, vo ngina kutikisa bandanu, bakuluntu ye bantu, kidi basonukwa mu nkand' amakanda. Buna mono yabakula nkand' amakanda mayau bateka kwiza, ye yamona mwasonukwa ebu:

Esala 2: 1 b. 8: 1 b.

6. Baba i babakala batuka mu kimfumu kiansi[1] bakatuka mu nsi yanzenza ye kinkole kibanatwa kwa Nebukadenesali, ntinu mu Babeli, yau bavutuka ku Yelusalemi ye ku Yuda, muntu muntu ku mbanz' andi,

7. bu banama Selubabeli: Yesua, Nehemia, Asalia, Lamia, Nahamani, Molodokai, Bilisani, Mispeleti, Bingivai, Nehumi ye Bana.

Yayi i ntalu ababakala mu bantu ba Isaeli:

8. bana ba Palosi: mafunda mole ye nkama ye lusambodia ye zole;

9. bana ba Sefatia: nkama tatu ye lusambodia ye zole;

10. bana ba Ala: nkama sambanu ye makumatanu ye zole;

11. bana ba Pahati-Moabi mu bana ba Yesua ye Yoabi: mafunda mole ye nkama nani ye kumi ye nani;

12. bana ba Elami: funda dimosi ye nkama zole ye makumatanu ye ia;

13. bana ba Satu: nkama nani ye makumaia ye tanu;

14. bana ba Sakai: nkama nsambodia ye makumasambanu;

15. bana ba Binui: nkama sambanu ye makumaia ye nani;

16. bana ba Bebai: nkama sambanu ye makumole ye nani;

17. bana ba Asangadi: mafunda mole ye nkama tatu ye makumole ye zole;

18. bana ba Adonikami: nkama sambanu ye makumasambanu ye lusambodia;

19. bana ba Bingivai: mafunda mole ye makumasambanu ye nsambodia;

20. bana ba Adini: nkama sambanu ye makumatanu ye tanu;

21. bana ba Ateli mu Hiskia: luvwa ye nani;

22. bana ba Hasumi: nkama tatu ye makumole ye nani;

23. bana ba Besai: nkama tatu ye makumole ye ia;

24. bana ba Halifi: nkama ye kumi ye zole;

25. bana ba Ngiboni: luvwa ye tanu;

26. babakala batuka ku Bete-Lehemi ye Netofa: nkama ye lunani ye nani;

27. babakala batuka ku Anatoti: nkama ye makumole ye nani;

28. babakala batuka ku Bet-Asamaveti: makumaia ye zole;

29. babakala batuka ku Kiliati-Yealimi, Kefila ye Beloti: nkama nsambodia ye makumaia ye tatu;

30. babakala batuka ku Lama ye Ngeba: nkama sambanu ye makumole ye mosi;

31. babakala batuka ku Mikimasi: nkama ye makumole ye zole;

32. babakala batuka ku Beteli ye Ai: nkama ye makumole ye tatu;

33. babakala batuka ku Nebo diankaka: makumatanu ye zole;

34. bana ba Elami diankaka: funda dimosi ye nkama zole ye makumatanu ye ia;

35. bana ba Halimi: nkama tatu ye makumole;

36. bana ba Yeliko: nkama tatu ye makumaia ye tanu;

37. bana ba Lodi, Hadidi ye Ono: nkama nsambodia ye makumole ye mosi;

38. bana ba Sena: mafunda matatu ye nkama vwa ye makumatatu.

39. Mu banganga: bana ba Yedaya mu nzo a Yesua: nkama vwa ye lusambodia ye tatu;

40. bana ba Imeli: funda dimosi ye makumatanu ye zole;

41. bana ba Pasuli: funda dimosi ye nkama zole ye makumaia ye nsambodia;

42. bana ba Halimi: funda dimosi ye kumi ye nsambodia.

43. Mu balevita: bana ba Yesua mu Kadimieli, mu bana ba Hodeva: lusambodia ye ia;

44. mu minyimbidi: bana ba Asafi: nkama ye makumaia ye nani;

45. mu nkengi miamielo: bana ba

[1] i kimfumu kiansi a Yuda.

Salumi, bana ba Ateli, bana ba Talamoni, bana ba Akubi, bana ba Hatita, bana ba Sobai : nkama ye makumatatu ye nani.

46. Mu nanga miavwala : bana ba Siha, bana ba Hasufa, bana ba Tabaoti,

47. bana ba Kelosi, bana ba Sia, bana ba Padoni,

48. bana ba Lebana, bana ba Hangaba, bana ba Salamai,

49. bana ba Hanani, bana ba Ngideli, bana ba Ngahali,

50. bana ba Leaya, bana ba Lesini, bana ba Nekoda,

51. bana ba Ngasami, bana ba Usa, bana ba Pasea,

52. bana ba Besai, bana ba Meunimi, bana ba Nefusesimi,

53. bana ba Bakabuki, bana ba Hakufa, bana ba Halahuli,

54. bana ba Basaluti, bana ba Mehida, bana ba Halasa,

55. bana ba Balakosi, bana ba Sisela, bana ba Tema,

56. bana ba Nesia, bana ba Hatifa.

57. Mu bana basielo bia Solomo : bana ba Sotai, bana ba Sofeleti, bana ba Pelida,

58. bana ba Yala, bana ba Dalakoni, bana ba Ngideli,

59. bana ba Sefati, bana ba Hatili, bana ba Pokeleti-Hasebaimi, bana ba Amoni.

60. Nanga miavwala ye bana basielo bia Solomo bakala va kimosi nkama tatu ye luvwa ye zole.

61. Baba i yau bakatuka ku Tele-Mela, Tele-Halisa ye ku Kelubi Adoni ye Imeli ye i yau balembana ta nzo zau zamase ye sinsi diau, kani vo batuka mu Isaeli :

62. bana ba Delaya, bana ba Tobia, bana ba Nekoda, nkama sambanu ye makumaia ye zole ;

63. mu banganga : bana ba Habaya, bana ba Hakosi, bana ba Balisilai, i yandi wakwela umosi mu bana babakento bangiladita Balisilai ye walukwa ndusi mu nkumbu au.

64. Baba batomba nkanda miamakanda mau, kansi balembana mio bakula; nkiangunu bavambuswa mu kinganga bonso bakiasumuka.

65. Nkumbi ansi wabakamba, vo ka bana dia bianlongo ye nlongo ko, nate ye nganga una tonganana ye ulimi ye tumimi.

66. Bundu diadionsono diakala, bu diatangwa va kimosi, makumaia ye mafunda mole ye nkama tatu ye makumasambanu,

67. mboki sielo biau biababakala ye biabakento bakala mafunda nsambodia ye nkama tatu ye makumatatu ye nsambodia. Mu yau mwavuwa nkama zole ye makumaia ye nyimbidi ntanu miababakala ye miabakento.

68. Yau bakala ye nkama nsambodia ye makumatatu ye bakavalu basambanu, nkama zole ye makumaia ye mula bitanu.

69. Yau bakala ye nkama ia ye makumatatu ye bakamela batanu ye mafunda masambanu ye nkama nsambodia ye makumole mampunda.

70. Bankaka mu bakuluntu banzo zamase bavana minkailu ku salu. Nkumbi ansi wavana ku mbongo funda dimosi diadalakemo biawola, makumatanu mamalonga ye nkama tanu ye makumatatu mamvwatu mianitu miakinganga.

71. Bankaka mu bakuluntu banzo zamase bavana ku mbongo zabisalu makumole mamafunda madalakemo biawola ye mafunda mole ye nkama zole zamane biapalata.

72. Nkailu miabantu bankaka miakala makumole mamafunda madalakemo biawola ye mafunda mole mamane biapalata, ye mpe makumasambanu ye mvwatu nsambodia mianitu miakinganga.

73. Banganga, balevita, nkengi miamielo, minyimbidi, ndambu abantu bankaka ye nanga miavwala, inga, Isaeli diadionsono diakala kundu mu mbanza zau.

Ngonda yansambodia bu yafinama, bana ba Isaeli bakala mu mbanza zau.

KAPU 8.

Mina miatangwa. Nkembo wamafwokula wakembulwa.

Bantu babonsono bakutakana nkievo muntu mosi va vuma kiawanguka kutadisi mwelo wa Nlangu ; balomba Esala, nluki amasonukwa, katuala nkand' amina mia Mose miavana Mfumu kwa Isaeli. Esala 8: 1. 7: 11.

2. Buna nganga Esala watula mina kwa dibundu kwa babakala ye bakento, ye kwa babonsono balenda visa mabawa, mu lumbu kiantete mu ngonda yansambodia.

3. Yandi watangila wo va vuma kiawanguka kutadisi mwelo wa Nlangu,

kasi kwakiela nate ye mbata, kwa babakala ye bakento ye kwa yau balenda mo visa; bantu babonsono badimba nkand' amina. 5 Mose 31: 10 b.

4. Esala, nluki amasonukwa, watelama va lekwa kiayongi kianti kiavangwa mu diambu diodio, ye Matita, Sema, Anaya, Ulia, Hilikia ye Maseya batelama va lueka luandi lualubakala, ye ku lumoso luandi i Pedaya, Misaeli, Malikia, Hasumi, Hasabadana, Sakalia ye Mesulami.

5. Esala wabengula nkanda ye bantu babonsono bamona bo, kadi yandi watelama va mbat' abantu babonsono; bu kabengula wo, bantu babonsono batelama.

6. Esala wasika Mfumu, Nzambi yayinene, ye bantu babonsono batambudila ameni, ameni, ye moko mazangama; bayinama ye basambila Mfumu ye zizi biayinama va ntoto.

7. Yesua, Bani, Selebia, Yamini, Akubi, Sabetai, Hodia, Maseya, Kelita, Asalia, Yosabadi, Hanani, Pelaya, ye balevita bankaka balonga bantu mu mina, bantu bu batelama muntu muntu mu vuma kiandi. Neh. 9: 3.

8. Batoma tanga mu nkanda, mu mina mia Nzambi; babangula mio ye bavisa matangwa.

9. Nehemia, i yandi wakala nkumbi ansi, ye nganga Esala, nluki amasonukwa, ye balevita balonga bantu, bavova kwa bantu babonsono: Lumbu kiaki Mfumu, Nzambi eno, biekolo kio; ka lukalani kiadi ko ye ka ludilani ko. Kadi bantu babonsono badila, bu bawa mambu mamina. 3 Mose 23: 24 b.

10. Yandi wavova diaka kwa yau: Luenda luadia dia kweno kulutidi ye lunwa vinia kieno kilutidi nazeke-zeke ye lumwangisa nkailu mieno miabiobio kwa yau bakabakukikubikidi lekwa ko, kadi lumbu kiaki Mfumu biekolo kio. Ka lukalani kiadi ko, kadi kiese mu Mfumu i ngolo zeno.

11. Balevita mpe babomba bantu babonsono ye bavova: Ludingalala, kadi lumbu ki kiena kianlongo; ka lukalani kiadi ko.

12. Bantu babonsono bayenda dia ye nwa, ye bamwangisa nkailu miadia kubakubika ye bakiyangidika beni; kadi bayindula momo mabakambwa.

13. Lumbu kialanda bakuluntu banzo zamase mabantu babonsono ye banganga ye balevita bakutakana kwa Esala, nluki amasonukwa, mu luta yindula mambu mamina.

14. Bamona mu mina vo mwasonukwa, vo Mfumu wakamba mu Mose, vo bana ba Isaeli bana kala mu mafwokula mu nkembo mu ngonda yansambodia,
2 Mose 23: 16. 3 Mose 23: 34 b., 42 b. 5 Mose 16: 13 b.

15. ye vo bana kamba ye samuna mu mbanza zau zazonsono ye mu Yelusalemi ye vova: Luvaika ku miongo ye lulanda makaya manti miaolive miakunwa vo miamfinda, ye makaya mamiliti, mandala, ye nti miampongo ye luvanga mafwokula, bonso bwasonukwa.

16. Buna bantu bayenda landa mampila yoyo ye bakivangila mafwokula, muntu muntu va nludi andi ye va bianzala biandi ye va bianzala bianzo a Nzambi ye va vuma kiawanguka ku mwelo wa Nlangu ye mu vuma kiawanguka ku mwelo wa Efalaimi.

17. Bundu diadionsono, i yau batuka ku kinkole, diakivangila mafwokula ye bakala mu mafwokula momo. Kadi kasi ye Yesua, mwan' a Nuni, nate ye lumbu kiokio bana ba Isaeli ka bavengi bo ko. Vana vakala kiese kiakinene beni.

18. Nkand' amina mia Nzambi miatangwa lumbu ka lumbu, kasi ye lumbu kiantete nate ye kiazimunina. Bakembila nkembo mu lumbu nsambodia, ye mu lumbu kianani lukutukunu luankembo luakembulwa bonso bwasonukwa.

KAPU 9.

Lumbu kiambinunu ansoki, kialuyinunu ye kialusambulu.

Kansi lumbu kiamakumole ye ia mu ngonda yimosi bana ba Isaeli bakutakana ye bamina nsoki ye bavwata mvwatu miafwidi ye bakifumfumuna ntoto.

2. Nkun' a Isaeli wakivambisa mu banzenza babonsono ye bafinama ye bata masumu mau ye tufuma tuamase mau.

3. Yau batelama, muntu muntu va vuma kiandi, ye nkand' amina mia Mfumu, Nzambi au, watangwa mu buku kiaia kialumbu, ye mu buku kiankaka kiaia bata masumu mau ye basambila Mfumu, Nzambi au. Neh. 8: 7.

4. Yesua ye Bani, Kadimieli, Sebania, Buni, Selebia, Bani ye Kenani bamaka vuma kianangama kiabalevita ye baboka mu ndinga yayinene kwa Mfumu, Nzambi au.

5. Balevita Yesua ye Kadimieli, Bani, Hasabaneya, Selebia, Hodia, Sebania ye Petaya bavova:

Lutelama luasika Mfumu, Nzambi eno, mu ntangu yikayimani mu ka ntangu yikayimani. Inga, bika nkumbu aku yanzitusu yasikwa yilutidi nsikulu ye ndanusu wawonsono mu nene.

6. Ngeye kaka i Mfumu. Ngeye wavanga mazulu ye zulu diamazulu ye nkangu wawonsono wamau, ntoto ye biabionsono biena va wau, mimbu ye biabionsono biena mu miau, ye i ngeye ukebanga bina biabionsono moyo; nkangu wazulu ukusambilanga.

Yes. 37: 16, 20. Mav. 4: 24.

7. Ngeye i Mfumu Nzambi wasola Abalami ye wamvaikisa mu Uli dia Kaladea ye wamvana nkumbu Abalahami. 1 Mose 11: 31. 12: 1. 17: 5.

8. Bu wamona ntim' andi wakala nakekete mu minu vantadisi aku, buna ngeye wawawasa luwawanu lualu ye yandi, vo una vana nsi abakananita, bahetita, baamolita, bapelesita, bayebusita ye bangilingasita kwa nkun' andi, inga, vana yo kwa yau; ngeye watunguna mambu maku, kadi wena walunungu. 1 Mose 15: 18 b.

9. Ngeye watonwa nzungu zamase meto ku Ngipiti ye wawa mbokolo au ku mbu wa Mbwaki. 2 Mose 2: 25. 3: 7.

10. Ngeye wavanga dimbu ye mangu kwa Falao ye kwa sielo biandi biabionsono ye mu bantu babonsono mu nsi andi; kadi ngeye wamona, vo babavangila ngolo, ye wakivangila nkumbu yena yimosi nate ye bwabu. 2 Mose 7—12.

11. Ngeye wababasila mbu, ye baviokila mu kati diambu mu nsi yayuma, kansi nzomi miau wadimisina mio mu mpinda bonso matadi mu nlangu miaminene.

2 Mose 14: 21 b. 15: 4 b. Lumb. 106: 9 b.

12. Ngeye wabavunga mu mwini mu tuti diamantela, ye mu fuku mu tia tuamantela mu kubawangudila nzila yibana kwenda.

2 Mose 13: 21 b. Lumb. 105: 39.

13. Ngeye wakulumuka va mongo wa Sinai ye mu zulu wabavovila ye wabavana nsiku mialunungu ye mina miasonga, nkondo ye nsikudukusu biambote. 2 Mose 19: 18 b. 20: 1.

14. Ngeye wabavana nzailu mu lumingu luaku luanlongo ye wabavana nsikudukusu ye nkondo ye mina mu sielo kiaku Mose.

15. Ngeye wabavana mampa matuka mu zulu, bu bakala nsatu, ye wavaikisa nlangu mu tadi, bu bafwa mpwila, ye wabakamba benda baka nsi yiwasila mu koko kwazangama mu kubavana.

2 Mose 16: 4, 14 b. 17: 6. 4 Mose 20: 8, 11.

16. Kansi mase meto makala mbidi angianza; bakala nsingu zambalu ye ka bawila nsikudukusu zaku ko.

17. Ka bazola wa ko ye ka babanzila mangu biwabavangila ko, kansi bakala nsingu zambalu, ye mu mantingu mau basola ntuadisi, kidi bavutuka ku kinanga kiau. Kansi ngeye i Nzambi uyambudilanga, wena nlemvo ye nkenda, mvibudulu ye mbidi anlembami, ye kwabasisa ko.

2 Mose 34: 6. 4 Mose 14: 4, 18. Neh. 1: 5. Lumb. 103: 8. Yoeli 2: 13.

18. Inga, bu bakivangila mpe mwan' angombe wayitulwa ye bavova: yayi i Nzambi aku yikuvaikisi mu Ngipiti, ye mu diodio batukisi ntiakulu zazinene,

2 Mose 32: 4.

19. buna kwabasisa mu nsi yankatu mpe ko, bonso bwena nkend' aku waunene. Tuti diamantela ka diabavengama mu mwini ko, kansi diabavunga mu nzila, ka tia tuamantela mu fuku mpe ko, kansi tuabawangudila mu nzila yibana kwenda.

2 Mose 13: 22. 40: 38.

20. Mpeve aku yabiza wafidisanga mu kubalonga, ye mana maku kwayimina mo nwa miau ko, ye nlangu wabavana, bu bafwa mpwila

4 Mose 11: 25 b. 5 Mose 8: 3, 16.

21. Mu makumaia mamvu wabayundula mu nsi yankatu, ye ka bakondwa lekwa ko; mvwatu miau ka miasika ko ye malu mau ka mavimba ko.

5 Mose 2: 7. 8: 4. 29: 5.

22. Ngeye wabavana bimfumu ye bantu ye wabakabila kunku mu ntini zavanguka; yau babaka nsi a Sihoni, i nsi yavwa ntinu ku Heseboni, ye nsi yavwa Ongi, ntinu ku Basani.

4 Mose 21: 21 b., 33 b.

23. Ngeye waniekisa bana bau mu ntalu bonso zimbwetete mu zulu ye wabakotisa mu nsi yiwavovila kwa mase mau, vo bana yo luaka ye vwa yo. 1 Mose 15: 5. 22: 17.

24. Buna bana baluaka ye babaka nsi, ye ngeye wabalemvudila bisi nsi, i bakananita, ye wabavana mu moko mau, mintinu ye bantu mwamu mu nsi, ye babavangila, bonso bubazola.

Yos. 10: 1 b.

25. Yau babaka mbanza zasiamu ye nsi yalubutu ye babaka nzo zafuluka kwa biambote biabionsono, ye nto zakwempwa, mavia mavinia, nkuzu miaolive ye nti miabana banti mu mbidi

akunku; yau badia ye bayukuta ye bavuluka ye bakivangila lumbu biakiese mu biambote biaku biabingi.
5 Mose 6: 10 b.

26. Kansi bayika mantingu ye banangumukina ngeye ye batuba mina miaku ku nim' au ye babema mbikudi miaku miabatela kimbangi mu kubabangumuna kwa ngeye, ye mu diodio batukisa ntiakulu zazinene.
5 Mose 32: 15 b.

27. Buna ngeye wabavana mu moko mambeni zau, ye babazungula; kansi bu bakubokila mu ntangu anzungu zau, ngeye wawila bo mu zulu, ye bonso bwena nkend' aku wabavana mvulusi miabavulusa mu moko mambeni zau. Nkong. 8: 9, 15. Lumb. 106: 40.

28. Mboki bu baluaka ku luvuvumu, bavutuka vanga makala mambi vantadisi aku. Buna ngeye wabayekula mu moko mantantu miau ye miau miabayala; kansi bu bavutuka bokila kwa ngeye, buna wawila bo mu zulu ye wabatanina ntanina zazingi bonso bwena nkend' aku.

29. Ngeye wabatela kimbangi mu kubabangumuna ku mina miaku; kansi bakala mbidi angianza ye ka bawila nsikudukusu zaku ko, kansi bavola masumu kwa nsiku miaku, muntu unamanga mio bu kavukilanga mu miau; yau basiutuka mu mantingu ye bakala nsingu zambalu ye ka bazola wa ko.
3 Mose 18: 5. Yeh. 20: 11. Sak. 7: 11. Loma 10: 5. Ngal. 3: 12.

30. Ngeye wabavibidila mu mvu miamingi ye wata kimbangi vantadisi au mu mpeve aku mu mbikudi miaku, kansi ka badimba mo ko; buna ngeye wabavana mu moko mabantu banzenza.
2 Nt. 17: 13 b. 2 Lus. 36: 15 b.

31. Kansi mu nkend' aku waunene kwabasukisa nadede ko ye kwabasisa ko; kadi ngeye i Nzambi yanlemvo ye nkenda. Yel. 30: 11. 46: 28.

32. Bwabu, Nzambi eto, u Nzambi yayinene, yatulendo ye yansisi, ngeye ukebanga luwawanu ye nlemvo, bika walembwa banzila nkievo zike nzungu zozo zazonsono zabwilulu yeto, ntinu mieto, madingizi meto, nganga zeto, mbikudi mieto, mase meto ye bantu baku babonsono, kasi ye lumbu biantinu mia Asilia nate ye lumbu kiaki.

33. Kansi ngeye unungusu mu mamonsono matubwilulu; kadi ngeye umonekene kinkwikizi, kansi yeto tuadimbukidi. Dan. 9: 7, 14.

34. Ntinu mieto, madingizi meto, nganga zeto ye mase meto ka banama mina miaku ko ye ka babanza mu nsikudukusu zaku ye kimbangi kiwabatela ko. Dan. 9: 6, 8.

35. Bu bavwanda mu kiau kimfumu ye mu bina biabingi biambote biwabavana, ye mu nsi yasadila ye yalubutu yiwabazibudila, buna mpe ka bakusadila ko ye ka bafila mavanga mau mambi nima ko.

36. Tala, bwabu yeto tu sielo biangana; mu nsi yina yiwavana mase meto, kidi badia mbutu miayau ye biambote biayau, tala, i mwamumu tuena sielo biangana;

37. mbutu miayau miakimvwama yivananga kwa ntinu miwatuyadisa mu diambu diamasumu meto, ye bayalanga nitu zeto ye bulu bieto, bonso bubazolele, ye yeto tuena mu nzungu zazinene.

38. Mu diambu diamomo mamonsono tuawawasana luwawanu luakola ye tuasonika lo ye mu nsonokono yasiwa dimbu mwakala nkumbu zamadingizi meto, balevita beto ye nganga zeto.

KAPU 10.

Luwawanu luavangululwa luamona; kunku kialuau.

Nkumbu zazi zalanda zakala mu nsonokono yoyo yasiwa dimbu: Nehemia, nkumbi ansi, mwan' a Hakalia, ye Sidikia,
2. Selaya, Asalia, Yelemia,
3. Pasuli, Amalia, Malikia,
4. Hatusi, Sebania, Maluki,
5. Halimi, Melemoti, Obadia,
6. Danieli, Nginetoni, Baluki,
7. Mesulami, Abia, Miyamini,
8. Masia, Bilingai, Semaya; yau i banganga.
9. Balevita bakala: Yesua, mwan' a Asania, Binui, mu bana ba Henadadi, Kadimieli,
10. ye mpe mpangi zau, Sebania, Hodia, Kelita, Pelaya, Hanani,
11. Mika, Lehobi, Hasabia,
12. Sakuli, Selebia, Sebania,
13. Hodia, Bani ye Beninu.
14. Bakuluntu babantu bakala: Palosi, Pahati-Moabi, Elami, Satu, Bani,
Esala 2: 3, 6 b. 8: 4 b.
15. Buni, Asangadi, Bebai,
16. Adonia, Bingivai, Adini,
17. Ateli, Hiskia, Asuli,
18. Hodia, Hasumi, Besai,
19. Halifi, Anatoti, Nobai,
20. Mangipiasi, Mesulami, Hesili,
21. Mesesabeli, Sadoki, Yadua,

22. Pelatia, Hanani, Anaya,
23. Hosea, Hanania, Hasubi,
24. Halohesi, Piliha, Sobeki,
25. Lehumi, Hasabana, Maseya,
26. Ahia, Hanani, Anani,
27. Maluki, Halimi ye Bana.
28. Bankaka mu bantu, mu banganga, balevita, nkengi miamielo, minyimbidi, nanga miavwala ye yau babonsono bakivangula mu bantu banzenza ye yau batadisa ku mina mia Nzambi, ye mpe bakazi bau, bana bau bababakala ye babakento, babonsono bamana luenga,
29. yau babundana ye mpangi zau zandanu ye badia ndefi ye bata, vo bana diata mu mina mia Nzambi miavewa mu sielo kia Nzambi, i Mose, ye vo bana keba ye nama nsikudukusu ye nkondo ye nsiku biabionsono bia Mfumu, i Mfumu eto,
30. vo ka tuna vana bana beto babakento kwa bantu bobo banzenza ko vo bonga bana bau babakento bonso bakazi kwa bana beto babababakala ko.

2 Mose 34: 16. 5 Mose 7: 3 b.

31. Bantu banzenza bu batualanga biankitila vo biamvukila mu teka mu kialumingu, buna ka tuna bio sumba kwa yau ko mu kialumingu vo mu lumbu kiankembo; yeto tuna yambula mvu wansambodia nsambodia wakala mvu wangiambudulu ye yambula tomba mfuka zazonsono zampila mu mpila ntangu yoyo.

2 Mose 20: 10. 23: 10 b. 3 Mose 23: 3. 25: 3 b. 5 Mose 5: 12 b. 15: 1 b. Neh. 13: 19 b.

32. Yeto tuakisikidikisila mu mbindumunu mu futa buku kiatatu kiasekeli mvu mvu ku salu mu nzo a Nzambi eto,
33. i mu mampa mantala ye mu nkailu andia walumbu ka lumbu ye nkailu angioka walumbu ka lumbu ye mu nkailu miatumingu, miambikulu angonda ye miankembo ye nkailu miamatondo ye nkailu miangiokolo amasumu mu mbwilu akodi a Isaeli ye mu salu biabionsono mu nzo a Nzambi eto.

2 Mose 25: 30. 3 Mose 24: 6 b. 4 Mose 28: 3 b., 9 b., 11 b.

34. Yeto, banganga, balevita ye bantu, tuata wadi mu nkailu wankuni, bonso buuna natwa mvu ka mvu ku nzo a Nzambi eto mu ntangu zazengwa, bonso bwakala nzo zeto zamase, mu kwika va salu dia Mfumu Nzambi eto, bonso bwasonukwa mu mina.

3 Mose 6: 12. Neh. 13: 31.

35. Yeto tuna nata mvu mvu ku nzo a Mfumu bina biantete mu nsi eto ye biantete mu mbutu miamionsono va nti miamionsono miampila mu mpila,

2 Mose 23: 19. 5 Mose 18: 4.

36. ye basemukunwa mu bana beto babababakala ye mu bulu bieto, bonso bwasonukwa mu mina; yeto tuna nata ku nzo a Nzambi eto basemukunwa mu ngombe zeto ye mameme meto, kwa banganga basalanga salu kianzo a Nzambi eto.

2 Mose 13: 2, 12 b. 3 Mose 27: 26 b. 4 Mose 3: 13.

37. Biantete mu mfumfuta zeto ye nkailu mieto, ye mpe mu mbutu mianti miampila mu mpila, mu vinia ye mazi tuna bio nata kwa banganga, muna ngudi avinga bianzo a Nzambi eto, ye buku kiakumi-kumi kiantoto eto kwa balevita, kadi i balevita bana tambula buku kiakumi-kumi mu mbanza zazonsono zituasadila ntoto.

3 Mose 23: 17. 4 Mose 15: 19 b. 18: 12, 21, 26. 5 Mose 14: 22 b.

38. Nganga, umosi mu bana ba Aloni, una kala ye balevita, balevita bu bana tambula buku kiakumi-kumi; balevita yau kibeni bana tuala buku kiakumi-kumi mu buku kiau kiakumikumi ku nzo a Nzambi eto, muna ngudi avinga bianzo amayudukwa.

4 Mose 18: 26 b.

39. Kadi bana bankaka ba Isaeli mpe bonso bana ba Levi bana nata nkailu miau miambongo, vinia ye mazi ye kotisa bio mu vinga biobio mwakala wumbwa biakinlongo ye banganga beti sala ye mpe nkengi miamielo ye minyimbidi. Nkiangunu ka tuazola sisa nzo a Nzambi eto ko.

2 Lus. 31: 11 b. Esala 8: 29. Neh. 12: 44.

KAPU 11.

Bantu bakabwa mu Yelusalemi ye vuma biankaka biansi.

Madingizi mabantu makala kundu mu Yelusalemi; kansi bantu bankaka bata wadi, kidi muntu wakumikumi una solwa mu kundama mu Yelusalemi, mbanza yanlongo, buku vwa biakumi bu bana kala mu mbanza zankaka. Neh. 7: 4.

2. Bantu basakumuna babakala babonsono bakala kundu mu Yelusalemi mu luau luzolo.
3. Baba i bakuluntu mu nsi akimfumu bakala mu Yelusalemi; kansi mu mbanza za Yuda muntu muntu wakala kundu mu vuma kina kikavwa mu mbanz' andi: baisaelita bankaka, ba-

nganga, balevita ye nanga miavwala ye mpe bana basielo bia Solomo.

4. Mu Yelusalemi mwakala ndambu abana ba Yuda ye bana ba Benyamini i baba:

Mu bana ba Yuda: Ataya, mwan' a Usia, mwan' a Sakalia, mwan' a Amalia, mwan' a Sefatia, mwan' a Mahalaleli, mu bana ba Pelesi,

1 Lus. 9: 3 b.

5. ye mpe Maseya, mwan' a Baluki, mwan' a Koli-Hose, mwan' a Hasaya, mwan' a Adaya, mwan' a Yoyalibi, mwan' a Sakalia, mwan' asilonita.

6. Bana ba Pelesi, bakala mu Yelusalemi, bakala va kimosi nkama ia ye makumasambanu ye nani diababakala balenda nwana.

7. Baba i bana ba Benyamini: Salu, mwan' a Mesulami, mwan' a Yoedi, mwan' a Pedaya, mwan' a Kolaya, mwan' a Maseya, mwan' a Itieli, mwan' a Yesaya,

8. ye Ngabai ye Salai banlanda, nkama vwa ye makumole ye nani.

9. Yoeli, mwan' a Sikili, wakala nkengi au, ye Yuda, mwan' a Hasenua, wakala wanzole mu ngiadulu ambanza.

10. **M**u banganga: Yedaya, mwan' a Yoyalibi, Yakini, 1 Lus. 9: 10 b.

11. ye Selaya, mwan' a Hilikia, mwan' a Mesulami, mwan' a Sadoki, mwan' a Melayoti, mwan' a Ahitubi, dingizi mu nzo a Nzambi,

12. ye mpe mpangi zau basala bisalu mu nzo, nkama nani ye makumole ye zole; mboki Adaya, mwan' a Yelohami, mwan' a Pelalia, mwan' a Amisi, mwan' a Sakalia, mwan' a Pasuli, mwan' a Malikia,

13. ye mpe mpangi zandi, bakuluntu banzo zamase, nkama zole ye makumaia ye zole; mboki Amasai, mwan' a Asaleli, mwan' a Asai, mwan' a Mesilemoti, mwan' a Imeli,

14. ye mpe mpangi zau, babakala banduenga, nkama ye makumole ye nani; nkengi au i Sabidieli, mwan' a Hangedolimi.

15. **M**u balevita: Semaya, mwan' a Hasubi, mwan' a Asilikami, mwan' a Hasabia, mwan' a Buni, 1 Lus. 9: 14 b.

16. ye mpe Sabetai ye Yosabadi bakenga salu bikalanga ku mbazi anzo a Nzambi ye bakala mu bakuluntu babalevita,

17. mboki Matania, mwan' a Mika, mwan' a Sabidi, mwan' a Asafi, ntuadisi ankunga wabonga nkung' ansikulu mu lusambulu, ye Bakabukia, ndieu mu mpangi zandi wanlanda, ye Abada, mwan' a Samua, mwan' a Ngalali, mwan' a Yedutuni.

18. Balevita mu mbanza yanlongo bakala va kimosi nkama zole ye lunani ye ia.

19. Nkengi miamielo, Akubi, Talamoni ye mpangi zau zakenga ku mielo bakala nkama ye lusambodia ye zole.

20. **B**aisaelita bankaka, banganga ye balevita, bakala kundu mu mbanza zankaka zazonsono mu Yuda, muntu muntu mu fwa diandi.

21. Kansi nanga miavwala miakala kundu ku Ofeli, ye Siha ye Ngispa bakenga nanga miavwala.

22. Nkengi mu balevita ku Yelusalemi mu bisalu mu nzo a Nzambi i Usi, mwan' a Bani, mwan' a Hasabia, mwan' a Matania, mwan' a Mika mu bana ba Asafi, i minyimbidi.

23. Kadi ntumu antinu yatumwa mu yau, ye nkubukulu yazengwa yasikudukuswa kwa minyimbidi mu lumbu lumbu.

24. Petaya, mwan' a Mesesabeli, mu bana ba Sela, mwan' a Yuda, wasadila ntinu mu bungu bungu diakala mu bantu.

25. **M**u mavata mau ye kulu biamau mwakundama ndambu abana ba Yuda: ku Kiliat-Aliba ye vuma biadiau biantumamana, ku Diboni ye vuma biadiau biantumamana, ku Yekabaseli ye mavatu mau,

26. mboki ku Yesua, Molada, Bete-Peleti,

27. Hasali-Suali ye Beli-Seba ye vuma biantumamana,

28. ku Sikilangi ye Mekona ye vuma biantumamana,

29. ku Ene-Limoni, Solonga, Yalamuti,

30. Sanoa, Adulami ye mavata mau, ku Lakisi ye kulu biadiau, ku Aseka ye vuma biadiau biantumamana; bakala kundu biau tuka ku Beli-Seba nate ye ku ndimb' a Hinomi.

31. Bana ba Benyamini bakala kundu biau tuka ku Ngeba: ku Mikimasi ye Aya ye ku Beteli ye vuma biantumamana,

32. ku Anatoti, Nobi, Anania,

33. Hasoli, Lama, Ngitaimi,

34. Hadidi, Seboimi, Nebalati, Lodi,

35. Ono ye ndimb' a Zinkete.

1 Lus. 4: 14.

36. Mu balevita makabu mankaka mu Yuda mabundwa mu ntangulu ye Benyamini.

KAPU 12.

Nsonokono abanganga ye balevita bavutuka ye Selubabeli. Lumbu luabiekwa. Salu biabanganga ye balevita ye mfutu au.

Baba i banganga ye balevita bayiza ye Selubabeli, mwan' a Sealatieli, ye Yesua: Selaya, Yelemia, Esala, Esala 2: 1 b., 36 b., 40 b. Neh. 10: 2 b.
2. Amalia, Maluki, Hatusi,
3. Sekania, Lehumi, Melemoti,
4. Ido, Nginetoi, Abia,
5. Miyamini, Madia, Bilinga,
6. Semaya, Yoyalibi, Yedaya,
7. Salu, Amoki, Hilikia ye Yedaya. Yau i bakuluntu babanganga ye mpangi zau mu ntangu a Yesua.
8. Balevita bakala: Yesua, Binui, Kadimieli, Selebia, Yuda ye Matania wayala ngimbudulu amasika va kimosi ye mpangi zandi; Neh. 10: 9 b.
9. kansi Bakabukia ye Uno, mpangi zau, bakala vuma biau kuntadisi au, muntu muntu bonso bwakala salu kiandi. Neh. 11: 17.
10. Yesua wabuta Yoyakimi ye Yoyakimi wabuta Eliasibi, ye Eliasibi Yoyada,
11. ye Yoyada wabuta Yonatani, ye Yonatani wabuta Yadua.
12. Mu ntangu a Yoyakimi bakuluntu banzo zamase mabanganga i baba: mu Selaya Melaya, mu Yelemia Hanania,
13. mu Esala Mesulami, mu Amalia Yohanani,
14. mu Maluki Yonatani, mu Sebania Yosefi,
15. mu Halimi Adana, mu Melayoti Helekai,
16. mu Ido Sakalia, mu Nginetoni Mesulami, Esala 5: 1.
17. mu Abia Sikili, mu Minyamini, mu Moadia Pilitai,
18. mu Bilinga Samua, mu Semaya Yonatani,
19. mu Yoyalibi Matenai, mu Yedaya Usi,
20. mu Salai Kalai, mu Amoki Ebeli,
21. mu Hilikia Hasabia, mu Yedaya Netaneli.
22. Mu ntangu a Eliasibi, Yoyada, Yohanani ye Yadua bakuluntu banzo zamase mabalevita basonukwa, banganga mpe mu ngiadulu a Daleyavesi, mwisi Pelesia.
23. Bakuluntu banzo zamase mabana ba Levi basonukwa mu nkand' alusansu, nate ye ntangu a Yohanani, mwan' a Eliasibi.
24. Bakuluntu babalevita i Hasabia, Selebia ye Yesua, mwan' a Kadimieli, ye mpangi zau zatelama vantadisi au mu sika ye tonda, bonso bwakamba muntu wa Nzambi, i Davidi, kabu diabisalu va lueka luadiankaka. 1 Lus. 25: 1 b.
25. Matania, Bakabukia, Obadia, Mesulami, Talamoni ye Akubi, yau i nkengi miamielo bakenga nzo zabiayudukwa ku mielo.
26. Yau bakala moyo mu ntangu a Yoyakimi, mwan' a Yesua, mwan' a Yosadaki, ye mu ntangu a Nehemia, nkumbi ansi, ye nganga Esala, nluki amasonukwa.
27. Lumbu lua Yelusalemi bu luna biekwa, buna balevita batombwa mu vuma biau biabionsono ye banatwa ku Yelusalemi mu kembila nkembo wambiekolo ye wakiese mu matondo ye minkunga, mu simbala, pesalata ye nsambi zansinga.
28. Buna bana baminyimbidi bakutakana tuka mu kimfini kiazungidila Yelusalemi ye mu mavata mabanetofatita,
29. mu Bete-Hangilingali mpe ye mu kulu bia Ngeba ye Asamaveti; kadi minyimbidi bamana kukitungila mavata kinzungidila Yelusalemi.
30. Banganga ye balevita bakivedisa ye mboki bavedisa bantu, mielo ye lumbu.
31. Mono yayambula madingizi ma Yuda mamaka va lumbu. Mboki yakubika makabu mole mamanene manyimbidi miamasika ye nlonga wankembo; kabu dimosi diaminyimbidi diayenda ku lubakala va ntandu alumbu, nate ye mwelo wa Mbole.
32. Yau balandwa kwa Hosaya ye ndambu mosi amadingizi ma Yuda
33. ye Asalia, Esala ye Mesulami,
34. Yuda, Benyamini, Semaya ye Yelemia,
35. bankaka mpe mu bana bababakala babanganga ye zimpungi, mboki Sakalia, mwan' a Yonatani, mwan' a Semaya, mwan' a Matania, mwan' a Mikaya, mwan' a Sakuli, mwan' a Asafi,
36. ye mpe mpangi zandi Semaya, Asaleli, Milalai, Ngilalai, Mai, Netaneli ye Yuda ye Hanani, ye nsambi zangimbidila zamuntu wa Nzambi, i Davidi; Esala, nluki amasonukwa, wavita ku ntu au.
37. Yau bavioka va ntandu amwelo wa Nto ye basungamana ye babaluka

kikada ku mbanz' a Davidi va kikada
mu lumbu ku ntandu anzo a Davidi,
nate ye mwelo wa Nlangu ku ntini
yaeste.
38. Kabu diankaka dianyimbidi mia-
masika diayenda ku ntini yamamvutu,
ye mono yanama dio va kimosi ye nda-
mbu yankaka yabantu, va ntandu alu-
mbu, vioka mu nzo ayongi ya Foloni
nate ye ku lumbu lua Sadila,
39. mboki va ntandu amwelo wa
Efalaimi, mwelo wa Nkulu ye mwelo
wa Mbizi anlangu ye mu nzo ayongi ya
Hananeli ye nzo ayongi ya Hamea,
nate ye ku mwelo wa Meme; basimpa-
ma ku mwelo wa Boloko.
40. Mboki makabu mamole manyi-
mbidi miamasika makota mu nzo a
Nzambi ye mono mpe ye ndambu mosi
abakuluntu va kimosi ye mono,
41. ye mpe banganga Eliakimi, Ma-
seya, Miniamini, Mikaya, Elioenai,
Sakalia ye Hanania ye zimpungi,
42. ye Maseya, Semaya, Elasali, Usi,
Yohanani, Malikia, Elami ye Eseli.
Nyimbidi miatendisa nkunga mu kitua-
disi kia Yisilaya.
43. Bayoka nkailu miaminene mu
lumbu kina ye bayangalala, kadi Nza-
mbi wabakubikila kiese kiakinene;
bakento ye bana mpe bayangalala.
Kiese kia Yelusalemi kiawakana nseke.
44. **M**u ntangu yina babakala batu-
mbwa bana yala vinga biabiayudukwa
biatulwa minkailu, bina biantete ye
buku kiakumi-kumi; yau bana yonzi-
kila mu biau bina mu mavia mambanza
bivwilu kwa banganga ye balevita bo-
nso bwakala mina. Kadi kiese kiakala
mu Yuda, banganga ye balevita bu
basala salu kiau. Neh. 10: 39.
45. Yau bavanga biobio bina vangwa
mu salu kialusambulu ye mpedosolo,
ye mpe minyimbidi ye nkengi miamielo
miavanga, bonso bwakamba Davidi ye
mwan' andi Solomo.
1 Lus. 24: 1 b. 25: 1 b. 26: 1 b.
46. Kadi mu nsi nkulu, mu ntangu
a Davidi ye Asafi, ntuadisi watumbwa
mu minyimbidi mu tuadisa nkunga
miamasika ye miamatondo kwa Nza-
mbi.
47. Mu ntangu a Selubabeli ye Ne-
hemia Isaeli diadionsono diavana mi-
nyimbidi ye nkengi miamielo lekwa
biau bialumbu lumbu bibazengulwa;
balevita bavewa ndambu au yabiekwa,
ye balevita bavana bana ba Aloni nda-
mbu au yabiekwa. Neh. 10: 37 b.

KAPU 13.

Isaeli diaveduswa mu biabionsono bianze-
nza. Salu kia Nehemia mu diodio bu
kavutuka mvutuka yanzole ku Yelusalemi.

Mu ntangu yina nkand' a Mose wata-
ngulwa bantu, ye bamona, vo
mwasonukwa, vo ka amonita vo moabi-
ta ko kana kota mu bundu dia Nzambi
mu widi lumbu kimosi nkutu ko,
5 Mose 23: 3 b.
2. mu diambu dia kadi ka bakika
bana ba Isaeli mu mampa ye nlangu
ko, kansi batomba Bilami kwa yau
mu kubasinga; kansi Nzambi eto wa-
vilula lusingulu mu lusakumunu.
4 Mose 22: 5 b.
3. Bu bawa mina bakatudila Isaeli
bantu babonsono banzenza bampila mu
mpila.
4. **K**ansi mu ntangu yatekila nganga
Eliasibi watumbwa mu yala vinga mu
nzo a Nzambi eto ye wakala butu kia-
longo kia Tobia; Neh. 2: 10. 4: 3. 6: 1.
5. yandi wankubikila vinga kiaki-
nene kiateka tulwa nkailu andia, bia-
mfwitisila mwisi ye biwumbwa ye buku
kiakumi-kumi mu mbongo, vinia ye
mazi biazengulwa balevita, minyimbidi
ye nkengi miamielo ye nkailu kwa
banganga. Neh. 10: 39. 12: 44.
6. Kansi mono bu makala, kiakala
mu Yelusalemi ko, kadi mu mvu wa-
makumatatu ye zole wangiadulu a
Alatasasta, ntinu a Babeli, mono ya-
vutuka kwa ntinu. Kansi ntangu za-
nkaka bu zavioka bu yayambudulwa
luve kwa ntinu,
7. buna yavutuka ku Yelusalemi.
Bu yamona mambi momo mavanga
Eliasibi mu ntomono a Tobia, bu ka-
nkubikila vinga mu bianzala bianzo a
Nzambi,
8. buna diodio diamfwemisa beni;
mono yaluanzula lekwa biabionsono
bia Tobia mu vinga.
9. Mboki yakamba, vo bana vedisa
bivinga, ye yakotisa muna diaka wu-
mbwa bianzo a Nzambi ye nkailu andia
ye biamfwitisila mwisi.
10. **B**u yavutuka zaya, vo balevita
ka baveno bina bibazengulwa ko, nkia-
ngunu balevita ye minyimbidi bakatu-
ka ye bayenda muntu muntu ku
mvwilu andi antoto ye ka basala salu
biau ko, 2 Lus. 31: 4 b.
11. buna yasemba bakuluntu mu
diodio ye yavova: Nzo a Nzambi mu
nkiama yasiswa? Mono yabakutikisa
ye yabakundikisa mu vuma biau.

12. Yuda diadionsono dianata ku nzo zabiayudukwa buku kiau kiakumikumi mu mbongo, vinia ye mazi ;
Neh. 10: 37 b.

13. mono yatumba nganga Selemia ye Sadoki, nluki amasonukwa, ye Pedaya, umosi mu balevita, bonso bakuluntu banzo zabiayudukwa ye sadisi kiau i Hanani, mwan' a Sakuli, mwan' a Matania, kadi babanzulwa bonso babakala bandekolo aminu ; yau bana sala salu kiakaba kwa mpangi zau.

14. **N**kiangunu umbanzila, Nzambi ami, ye kuyambulani mavanga momo masonga mavinsukuswa ko mayavangidi nzo a Nzambi ami ye salu kiayau ! Neh. 5: 19.

15. **M**u ntangu yina mpe mono yamona mu Yuda, bonso bubadiatisa kamunu biavinia mu lumingu ye bakotisa mbongo yatuikwa va zimpunda, ye mpe vinia, i bana bavinia ye bakuyu ye lekwa biankaka biampila mu mpila bibakotisa mu Yelusalemi mu kialumingu ; mono yabaluengisa, bu bateka biobio biamvukila. Neh. 10: 31.

16. Bisi Tilo bakala kuna batuala mbizi zanlangu ye lekwa biampila zazonsono ye bateka bio mu lumingu kwa bayudayo, ye bobo mu Yelusalemi.

17. Buna yasemba bandanu ba Yuda mu diodio ye yavova kwa yau : Bwe lulenda vanga momo mambi ye sumuna lumbu kialumingu ?

18. Keti mu diambu diodio mase meno bu bavanga mo, Nzambi eto wayambula kubu diadi diadionsono diatubwila ye mbanza yayi ? Bwabu lutualanga nganzi zilutidi kwa Isaeli, bu lusumuninanga bo lumingu.

19. Bu kwabadika yila mu mielo mia Yelusalemi, lumingu bu ka luabwidi ko, buna mono ntumbu kamba, vo mielo mina zikwa ; mono yakamba mpe, vo ka bana mio zibula ko, nate ye lumingu luviokele. Mono yatula bankaka mu sielo biami mu kenga ku mielo, mpasi zitu ka kina kotuswa mu lumbu kialumingu ko.

20. Buna minsumbi ye nkiti miampila zazonsono mialeka ku mbazi a Yelusalemi mu fuku ndeka mosi ye zole.

21. Kansi mono yabaluengisa ye yabakamba : Mu nkiama lulekanga kuntadisi alumbu ? Vo luna bo vanga mpanga mosi diaka, ngina yambula koko kwami kwalubwila. Kasi ye ntangu yoyo ka bavutuka kwiza mu lumingu ko.

22. Mono yakamba balevita, vo bana kukivedisa ye kwiza kenga va mielo, kidi lumbu kialumingu kina kebwa kianlongo.

Nkiangunu umbanzila mpe, Nzambi ami, ye undemvukila bonso bwena nlemvo aku waunene !

23. **M**u ntangu yina yamona mpe bayudayo bakikwedila bakento baasadodita, baamonita ya bamoabita.

24. Bana bau bavova ndambu akiasadodita--kadi kiyudayo balembana toma vova—vo nding' abantu bankaka.

25. Buna mono yabavovisila dio ye yabasemba ye yabanda bankaka mu yau ye yavuza nsuki zau. Yabatatimisa mu ndefi kwa Nzambi, bu yavova : Ka luna vana bana beno babakento kwa bana bau bababakala ko, ye ka luna mpe kwedisa bana beno bababakala vo yeno kibeni kwa bana bau babakento ko.
5 Mose 7: 3. Esala 9: 2.

26. Keti mu mampila yoyo Solomo, ntinu a Isaeli, kavodila masumu ? Mwanki ka mwakala mu makanda mabantu babingi ntinu wamfwanana ko, kadi wazolwa kwa Nzambi andi, ye Nzambi wantumba kitinu kwa Isaeli diadionsono. Kansi i bakento banzenza vele bakumvodikisa masumu mpe.
2 Sam. 12: 24. 1 Nt. 3: 13. 11: 1 b. 2 Lus. 1: 12.

27. Bwabu yeto tulenda wa mu yeno, vo luavengi mambi momo mamonsono mamanene ye luadimbudi minu kwa Nzambi eto, bu luakwelele bakento banzenza ?

28. Mwana umosi wa Yoyada, mwan' angudi anganga Eliasibi, i nzitu aholonita Sanabalati ; mono yankuba.
Neh. 2: 19.

29. **U**babanzila, Nzambi ami, bu bafinzudi kinganga ye luwawanu luakinganga ye balevita !

30. **M**ono yabavedisa mu banzenza babonsono ; mono yasikidikisa bionso bina vanga banganga ye balevita, muntu muntu mu salu kiandi,

31. ye bonso nkailu ankuni una tulwa mu ntangu zazengwa, ye bonso bubana vanga mu nkailu miabiantete.

Banzila diadi, Nzambi ami, ye untangila dio mu ntomono ami !
Neh. 5: 19. 10: 34 b.

ESTELI.

KAPU 1.

Mbuluku antinu Ahasevelosi. Nkam' andi Vasti wakolama ye wazengulwa nkanu.

Mu ntangu a Ahasevelosi—i Ahasevelosi wayala tuka mu India nate ye ku Etiopia nkama ye makumole ye bimfumu nsambodia biansi—

2. mu ntangu yina yavwanda Ahasevelosi va kiandu kiakitinu mu vula dia Susani, buna bwakala ebu.

3. Mu mvu wantatu wangiadulu andi wavanga mbuluku kwa madingizi mandi mamonsono ye bisielo, ntuti zankangu mia Pelesia ye Media ye babakala bandi bayindu ye madingizi mu bimfumu biansi bu bakutakana vantadisi andi.

4. Yandi wabayambula batala mu lumbu biabingi nzitusu andi wakitinu ye kimvwama ye ncemono anene kwandi ye ndanusu, i mu nkama mosi ye lunani lualumbu.

5. Lumbu biobio bu biamana vioka, ntinu wavanga mbuluku mu lumbu nsambodia kwa bantu babonsono bakala ku vula dia Susani, kwa babanene ye babake, mu vuma kiawanguka mu nkuzu ku vula diakitinu.

6. Kuna kwazembalala nlele mialino, miamafuku ye nlele miandombe yasimba, miamanukwa mu nsinga miampembe ye miampumbu mu nlunga miapalata ye mu tungwa biamatadi mamalamo mampembe. Ntanda miawola ye miapalata miakala va nsi vatulwa malamo mantinta yankunzu ye yampembe ye matadi mampiuki ye manalezi-lezi bonso nzimbu.

7. Ndwinu zatulwa mu lekwa biawola, kimosi ka kiafwanane ye kiankaka ko, ye vinia kiakitinu kiakala mu mbidi akunku, bonso bufwanane kwa ntinu.

8. Mu ndwinu mwakala ntumu, vo ntatumusu ka yina kala ko, kadi ntinu watuma ngudi zazonsono zamakota manzo andi, vo bana vanga, bonso buzolele muntu muntu.

9. Mu ntangu yimosi Vasti, i nkam' antinu, wavanga mbuluku kwa bakento mu vula diakitinu diantinu Ahasevelosi.

10. Lumbu kiansambodia ntim' antinu bu wayangalala mu vinia, wakamba Mehumani, Biseta, Halabona, Bingita, Abangata, Setali ye Kalakasi, makota mandi nsambodia manzo, basala kwa ntinu Ahasevelosi,

11. vo bana tuala Vasti, nkama, wasiwa ntoko mu koloa kiakitinu, kwa ntinu, kidi kamwesa ntoko andi kwa bantu ye madingizi, kadi wakala wampwenia mu tala.

12. Kansi Vasti, nkama, kazola kwenda ko, mpeleko ntinu bu katuma bo mu makota manzo andi. Buna ntinu wafwema beni, ye nganzi zandi zakwama.

13. Ntinu wayuvula banduenga bazaya bangudila dimbu biantangu, (kadi nsamu miantinu miatulwa kwa babonsono bazaidi mina ye nsiku ;
1 Lus. 12: 32.

14. va lueka luandi vakala Kalasena, Setali, Adamata, Talisi, Melesi, Malasena ye Memukani, i madingizi nsambodia mu Pelesia ye Media bakala babakala bamfinangani zantinu ye bakala mbuka yilutidi yindu mu kimfumu),

15. bonso buna vangwa kwa Vasti, nkama, butanga mina, bu kalembwa vanga momo matuma Ahasevelosi mu makota manzo.

16. Memukani wavutula vantadisi antinu ye madingizi : Vasti, nkama, kavengi bwambi kwa ntinu kaka ko, kansi mpe kwa madingizi mamonsono ye bantu babonsono mu bimfumu biabionsono biansi zantinu Ahasevelosi.

17. Kadi mavengi nkama mana tenguka mu bakento babonsono ye tukisa, vo bana yina babakala bau, bu balenda vova : ntinu Ahasevelosi watuma, vo Vasti, nkama, una tualwa kwa yandi, kansi kayenda ko.

18. Inga, bwabubu bakento bamadingizi mu Pelesia ye Media, bu bana wa mavengi nkama, bana bika diodio kwa madingizi mamonsono mantinu, ye luyinu ye mfwemono bina vita.

19. Nkiangunu vo ntinu zolele, bika kamwangisa ntumu yakitinu—ye bika yau yasonukwa mu mina mia Pelesia ye Media, mpasi yakala nangwi—vo

Vasti kana vutuka kwiza va zizi kiantinu Ahasevelosi ko; bika ntinu kavana nzitusu andi wakitinu kwa wankaka ukunlutidi.

Est. 8: 8. Dan. 6: 8, 15, 17.

20. Ntumu yoyo yina tuma ntinu, bu yina zayakana mu kimfumu kiandi kiakionsono, bonso bukiena mu nene, buna bakento babonsono bana vana nzitusu ufwanane kwa babakala bau, babanene ye babake.

21. Mpovolo yoyo yazolakana kwa ntinu ye madingizi, ye ntinu wavanga, bonso bwavova Memukani.

22. Nsonokono zafiduswa ku bimfumu biabionsono biansi zantinu, ku kimfumu kimfumu kiansi ye mu sono biakiau ye kwa kanda kanda diabantu mu nding' au, vo bakala bakala dina kala mfumu mu nzo andi ye vova nding' akanda diandi.

KAPU 2.

Esteli wakala nkam' antinu. Molodokai wazaikisa ndekolo amfundu.

Ntama bu yavioka, nganzi zantinu Ahasevelosi bu zamana vonga, buna wabanza mu Vasti ye mu momo makavanga ye mu momo makasavukulwa ntima.

2. Buna babakala bantinu basala kwa ntinu bavova kwa yandi: Bika batomba mu diambu diantinu ndumba zantwenia ye zantoko,

3. ye bika ntinu katuma babakala bankaka mu bimfumu biabionsono biansi mu kimfumu kiandi, vo bana kutikisa ndumba zozo zantwenia ye zampwenia ku nzo abakento mu vula dia Susani ye kubayekula kwa kota diantinu Hengai, i nkengi abakento, ye bika kabavana bibena nsatu mu nkubukulu au.

4. Nkento wowo una zola ntinu, bika kavingana Vasti mu nkam' antinu. Mpovolo yoyo yazolakana kwa ntinu ye wavanga bo.

5. Mu vula dia Susani mwakala ntangu yina muntu wayudayo, nkumbu andi Molodokai, mwan' a Yaili, mwan' a Simei, mwan' a Kisi, i mbenyaminita;

6. ndieu wakatulwa ku Yelusalemi ye nkole zozo zanatwa va kimosi ye Yekonia, ntinu a Yuda, ndieu bu kanatwa kwa Nebukadenesali, ntinu ku Babeli. 2 Nt. 24: 15 b.

7. Yandi i se diansakila dia Hadasa, ubikwanga mpe nkumbu Esteli, i mwana wankento wampangi ase diandi; kadi wakondwa ye se ye mbuta, yandi i ntaudi yakala nitu yampwenia, yantoko mu tala; sandi ye mbut' andi bu bafwa, Molodokai wantambula bonso wandi mwana wankento.

8. Ntumu ye nsamu antinu wazayakana ye bakento babingi bantwenia bayonzukwa ku vula dia Susani ye bayekulwa kwa Hengai, buna mpe Esteli wanatwa ku nzo akitinu ye wayekulwa kwa nkengi abakento Hengai.

9. Ntaudi yankento yazolakana kwa yandi ye wamona nlemvo kwa yandi; nkianguMu wakula kumvana bionso bikakala nsatu mu nkubukulu, ye mpe dia koko kukana baka, ye wamvana mpe ndumba nsambodia zibansodila zatuka mu nzo akitinu. Yandi wanyambula kavutuka mu ndambu yina yilutidi mu nzo abakento va kimosi ye ndumba zandi.

10. Kansi Esteli kazaikisa diambu mu bantu bandi ye butu biandi ko, kadi Molodokai wankanikina mu zaikisa dio.

11. Molodokai wazieta lumbu ka lumbu, kwenda vutuka, ku mbazi akianzala kianzo abakento mu zaya, bonso bwamona Esteli, ye bonso bukavangwa.

12. Bwakala ebu, vo ndandani bu yayiza kwa umosi vo wankaka mu bakento bobo bantwenia mu kota kwa ntinu Ahasevelosi, bu kateka vangwa mu kumi ye ngonda zole bonso bwakambwa mu bakento—kadi ntama yoyo yayila yafwanana mu kubakubika: ngonda sambanu mu mazi mamile ye ngonda sambanu mu nzenzo miansunga ye biankaka biakala bakento nsatu mu kubamana—

13. ye nkento bu kakota kwa ntinu, buna lenda bonga mu nzo abakento biabionsono bikalomba ye nata ku nzo akitinu.

14. Kansi bu kakota muna mu nkokila, buna mu nsuka bu kana vutuka, una kota mu nzo yankaka yabakento ye yekulwa kwa kota diantinu Sasangasi wakenga bakento bakiavengama. Mboki kalendi vutuka kota kwa ntinu ko, vo ntinu kanzola nzodolo yoyo ko, vo una tumuswa kwa yandi.

15. Ndandani akota kwa ntinu bu yayiza kwa Esteli, mwana wankento wa Abihaili, mpangi ase dia Molodokai, wantambula bonso mwan' andi, buna kalomba lekwa kiankaka ko, kansi kina kikaluengusulwa kwa kota

diantinu Hengai, nkengi abakento. Esteli wamona nlemvo mu meso mababonsono bammona.

16. Esteli wanatwa kwa ntinu Ahasevelosi mu vula diandi diakitinu mu ngonda yakumi, i ngonda ya Tebeti, mu mvu wansambodia wangiadulu andi.

17. Esteli waluta zolwa kwa ntinu ye bakento bankaka babonsono fiuma, ye yandi waluta mona nlemvo ye ngiambu kwa yandi ye ndumba zankaka zazonsono fiuma, ye wamvwika koloa kiakitinu va ntu andi ye wamvingisa nkama mu Vasti.

18. Ntinu wavanga mbuluku waunene kwa madingizi mandi mamonsono ye bisielo, mbuluku mu nzitusu a Esteli; yandi wakulula ntalu ampaku mu bimfumu biansi zandi ye wakaila minkailu bonso bufwanane kwa ntinu.

19. Ndumba bu zakutukuswa nkutukuswa yanzole ye Molodokai wavwanda mu mwelo antinu—

20. kansi Esteli kazaikisa diambu mu butu biandi ye bantu bandi ko, bonso bukakambwa kwa Molodokai, kadi Esteli wavanga, bonso bwatuma Molodokai, bonso mu ntangu yina yikakebwa kwa yandi— Est. 8: 1.

21. mu ntangu yina, Molodokai bu kavwanda mu mwelo antinu, buna Bingitani ye Telesi, bole mu makota mantinu bakenga ku vaka, bakala nganzi mu ntinu Ahasevelosi ye batomba kani mu kunsa moko.

22. Molodokai wawa bo, ye yandi wasamuna bo kwa Esteli, nkama; mboki Esteli wakamba bo kwa ntinu mu nkumbu a Molodokai.

23. Bungu diodio diayuvuzulwa ye diakadila bobo; yau bole bazembudukwa va nti. Diodio diasonukwa mu lusansu kwa ntinu. Est. 6: 1 b.

KAPU 3.

Makani mambi ma Hamani kwa bayudayo.

Ntama yavioka mboki ntinu Ahasevelosi wazangula angangita Hamani, mwan' a Hamedata, mu nzitusu waunene ye wamvana mbuka yantete mu madingizi mamonsono makala yandi.

2. Sielo biabionsono biantinu biakala mu mwelo antinu babokika makungunu ye bafukamana Hamani, kadi bobo ntinu watuma mu yandi. Kansi Molodokai kabokika makungunu ko ye kamfukamana ko.

3. Buna sielo biantinu biakala mu mwelo antinu bavova kwa Molodokai: Mu nkiama utululanga ntumuuu antinu?

4. Bu bavova bobo kwa yandi lumbu ka lumbu, ye kabawila ko, basamuna dio kwa Hamani mu tala, vo Molodokai una sikalala mu mambu mandi; kadi yandi wabakamba, vo yandi i nyudayo.

5. Hamani bu kamona, vo Molodokai kabokika makungunu ko ye kamfukamana ko, buna wafuluka kwa nganzi.

6. Kansi yandi wabanza, vo i ka lekwa ko mu sa moko va Molodokai kaka, bu kakambwa bantu batuka Molodokai, kansi Hamani wazola fukisa bayudayo babonsono bakala mu kimfumu kiakionsono kia Ahasevelosi, bu bakala bisi nsi ye Molodokai.

7. Mu ngonda yantete, i ngonda Nisani, mu mvu wakumi ye zole wangiadulu a Ahasevelosi, Puli diatewa, i wadi, vantadisi a Hamani mu lumbu lumbu ye mu ngonda ngonda nate ye ngonda yakumi ye zole, i ngonda Adali. Est. 9: 24.

8. Hamani wavova kwa ntinu Ahasevelosi: Vava vena kanda diabantu bamwangane ye basansukuswa mu bantu bankaka mu bimfumu biabionsono biansi mu kimfumu kiaku. Mina miau ka mifwanane ye miabantu bankaka babonsono ko, ye ka bavanganga bonso bwena mina miantinu ko; nkiangunu ka bufwanane kwa ntinu ko, vo una kubayambula.

9. Nkiangunu vo ntinu zolele bo, bika nsonokono yasonukwa, vo bana bungwa. Buna kumi diamafunda matalenta biapalata ilenda teza mu kotisa mu vinga biambongo zantinu kwa yau bena salu kiokio.

10. Buna ntinu wavula kimpambu mu koko kwandi ye wavana kio kwa angangita Hamani, mwan' a Hamedata, mbeni abayudayo. Est. 8: 2.

11. Mboki ntinu wavova kwa Hamani: Palata biobio bikabulu kwa ngeye ye ulenda vangila bantu, bonso buuzolele.

12. Buna nsoniki miantinu miatumuswa mu lumbu kiakumi ye tatu mu ngonda yantete, ye nsonokono yasonukwa, nadede bonso bwakamba Hamani, kwa ntuti zantinu ye nkumbi zabimfumu biansi ye kwa madingizi makanda kanda diabantu ku kimfumu kimfumu kiansi mu sono biau ye kwa kanda kanda diabantu mu nding' au. Mu nku-

mbu antinu Ahasevelosi nsonokono yasonukwa, ye yau yasiwa dimbu mu kimpambu kiantinu.

13. Mboki leta biamwanguswa mu ntumwa zanzaki ku bimfumu biabionsono biansi zantinu, vo bana fukisa, bema ye bunga bayudayo, bantwenia ye banuna, bana ye bakento, buna bena mu lumbu kimosi, i lumbu kiakumi ye tatu mu ngonda yakumi ye zole, i ngonda Adali, buna mpe mbongo zau zina pelwa bonso bintani.

14. Kadi mpasi vo nsamu una kambakana mu kimfumu kimfumu kiansi, nsononono ansonokono yakambwa mu yuti kwa bantu, kidi balenda kubama nate ye lumbu kiokio.

15. Mu diambu diantumu antinu ntumwa zanzaki zasavula nswalu, nsamu bu wamana zaikuswa mu vula dia Susani. Kansi ntinu ye Hamani bavwanda mu nwa, nkitumu bu yabwa mu mbanza Susani. Est. 4: 8.

KAPU 4.

Kiadi kia Molodokai ye bayudayo. Nsamu kwa Esteli ye mvutulu za Esteli.

Molodokai bu kazaya mamonsono mavangwa, buna watiasuna mvwatu miandi, wavwata kuba ye bombe, wavaika mu mbanza ye wasasula biaula biabinene ye biangolo.

2. Yandi wayenda ku mwelo antinu ye wasimpama vantadisi awau, kadi mu mwelo wantinu muntu wakanukwa kota wavwata mvwatu miafwidi.

3. Mu kimfumu kimfumu kiansi kialuakila ntumu ye nsamu antinu, kiadi kiakinene kiakala mu bayudayo, ye bamina nsoki, badila ye bayaula, ye babingi bavwanda mu kuba ye bombe.

4. Sielo biababakento ye biababakala bia Esteli bu bayiza kamba bo kwa yandi, nkama wapamuka beni; yandi wafidisa mvwatu kwa Molodokai, kidi kavwata mio ye vula mvwatu wafwidi, kansi katambula mio ko.

5. Buna Esteli watumisa Hataki, i kota mu sielo biavangula ntinu ku salu kiandi, ye wankamba kenda kwa Molodokai, kidi kazaya bungu diayizidi ye bila kikavangidi bobo.

6. Hataki bu kavaika kwa Molodokai va vuma kiawanguka mu mbanza va ntadisi amwelo antinu,

7. buna Molodokai wankamba mamonsono makavangwa ye wabika ntalu avanza bina biasila Hamani mu teza ku vinga biambongo zantinu, kidi kabunga bayudayo. Est. 3: 9.

8. Nsononono ansamu wasonukwa wazaikuswa mu Susani mu mfukusulu au wamvana yo mpe, kidi kasonga yo kwa Esteli ye samuna mamonsono kwa yandi ye kunkamba mu kota kwa ntinu ye kunlomba ndemvokolo ye tomba nlemvo kwa yandi mu bantu bandi. Est. 3: 15.

9. Hataki wayiza kamba Esteli mavova Molodokai.

10. Buna Esteli wakamba Hataki kenda kwa Molodokai ye vova:

11. Sielo biabionsono biantinu ye bantu mu bimfumu biantinu bazaidi, vo muntu, kani bakala vo nkento, una kota kwa ntinu mu kianzala kia mu ngudi, kansi katumuswa ko, buna nkondo umosi uyelele kwa muntu muntu: yandi una vondwa, vo ntinu kana lambula mvwala yawola kwa yandi bonso dimbu kiamvukusulu ko. Kansi mono kiatumuswa kwa ntinu mu makumatatu malumbu ko.

12. Molodokai bu kasamununwa mavova Esteli,

13. Molodokai wavova, vo Esteli una vutudulwa mvutulu yayi: Kubanzani ko, vo ngeye kaka mu bayudayo babonsono una vukuswa, mu diambu dia bu wena mu nzo akitinu.

14. Ve, vo una dingalala ntangu yayi, buna vele lusadusu ye ntanunu bina tuka mu ntini yankaka, kansi ngeye ye nzo asaku luna bungwa. Nani zaidi, vo kwayizidi ku nzitusu wakitinu mu diambu diantangu yampila yayi kaka ko? 1 Mose 45: 7.

15. Buna Esteli watuma mvutulu yayi kwa Molodokai:

16. Wenda wakutikisa bayudayo babonsono bena mu Susani, ye lumina nsoki mu diambu diami; ka luna dia vo nwa lekwa ko mu ndo tatu, kani mu mwini vo mu fuku. Mono ye ndumba zami tuzolele mpe mina nsoki; mboki nzolele kota kwa ntinu, mpeleko bwakanukunwa mu mina. Vo ngina vila, buna bwakadi. 1 Mose 43: 14.

17. Molodokai wayenda ye wavanga nadede, bonso bwankamba Esteli.

KAPU 5.

Mbuluku a Esteli kwa ntinu ye Hamani. Nza mia Hamani ye mfwemono andi.

Lumbu kiantatu Esteli wavwata mvwatu miankembo miakitinu ye

wakota mu kianzala kia mu ngudi kianzo akitinu, vatalane nkati anzo antinu ; buna ntinu wavwanda va kiandu kiakitinu mu vula diakitinu, vantadisi avitu diavula.

2. Ntinu bu kamona Esteli, nkama, telamęne va kianzala, buna wamona nlemvo mu meso mandi, ye ntinu walambula mvwala yawola kwa Esteli, i yau yakala mu koko kwandi ; buna Esteli wayenda valakana nsuk' amvwala. Est. 4: 11.

3. Ntinu wavova kwa yandi : Nki kondolo, Esteli, nkama, ye nki i ndombolo aku ? Vo yena mpe mu ndambu akimfumu kiami, yina vangwa kwa ngeye. Mal. 6: 22 b.

4. Esteli wavutula : Vo ntinu zolele bo, bika ntinu ye Hamani luiza ku mbuluku uikunkubikidi. Est. 7: 1.

5. Buna ntinu wavova : Lusavula landa Hamani, kidi bwavangama, bonso bulombele Esteli. Buna ntinu ye Hamani baviza ku mbuluku wakubika Esteli.

6. Vinia bu kianuwa, ntinu wavova kwa Esteli : Nki i ndombolo aku ? Yina vangama kwa ngeye. Nki i ngiuvulu aku ? Vo yena mpe mu ndambu akimfumu kiami, buna yina tungunwa.

7. Esteli wavutula ye wavova : Ndombolo ami ye ngiuvulu i yayi :

8. vo mbweni nlemvo mu meso mantinu ye ntinu zolele vanga ndombolo ami ye tunguna ngiuvulu ami, buna bika ntinu ye Hamani biza diaka ku mbuluku unzolele kubakubikila, buna mbazi ngina vanga, bonso butumini ntinu.

9. Hamani wakatuka lumbu kina mu kiese ye kibakala kiabiza. Kansi bu kamona Molodokai mu mwelo antinu ye ndieu katelama ko ye kannikukina ko, buna Hamani wafuluka kwa nganzi kwa Molodokai. Est. 3: 2.

10. Kansi Hamani wavibidila ye wayenda ku nzo andi ; mboki watumisa bakundi bandi ye nkazi andi Selesi.

11. Hamani wabakamba mu kimvwama kiandi ye nzitusu ye mu bana bandi babingi ye mu nene koko kwakonsono kwamvana ntinu, ye bonso ntinu wanzangula mu mamonsono va ntandu amadingizi ye sielo biankaka biantinu. Est. 8: 1. 9: 10.

12. Hamani wavutuka vova : Esteli, nkama, kayambudi mpe wankaka ko ye ntinu kiza ku mbuluku ukakubika kansi mono kaka ; mbazi mpe yasilwa ntumwa kwa yandi va kimosi ye ntinu,

13. Kansi mu momo mamonsono kilendi yangalala ko, bu imonanga nyudayo Molodokai uvwandanga mu mwelo antinu.

14. Buna nkazi andi Selesi wavova ye bakundi bandi babonsono kwa yandi : Tedimisa nti, makumatanu mamfwoko mu ntela, ye lomba ntinu mbazi, vo Molodokai una zembudukwa va wau ; buna ulenda kwenda mu kiese ye ntinu ku mbuluku. Diodio diazolakana kwa Hamani, ye yandi watedimisa nti.

KAPU 6.

Nzitusu a Molodokai. Kiadi kia Hamani.

Fuku dina ntinu walembana baka tulu ; nkiangunu walandisa lusansu luasonukwa mambu mambambukulu amoyo, ye batanga mo kwa ntinu. Est. 2: 23.

2. Buna bamona vo mwasonukwa, vo Molodokai wasamuna, bonso Bingitana ye Telesi, bole mu makota mantinu bakenga ku vaka, batomba kani mu sa moko va ntinu Ahasevelosi. Est. 2: 21 b.

3. Ntinu wavuvula : Nki anzitusu ye nzangulu biavewa kwa Molodokai mu diambu diodio ? Babakala bantinu bansadila bavutula : Ka lekwa kiampila yoyo ko kavangwa.

4. Buna ntinu wavova : Nani wena vana va kianzala ? Kansi Hamani wakikotila mu kianzala kiaseka kianzo akitinu mu lomba ntinu, vo Molodokai una zembudukwa va nti ukatedimisa mu diambu diandi. Est. 5: 14.

5. Buna sielo kiantinu wavova kwa yandi : Inga, Hamani telamene ku mbazi va kianzala. Ntinu wavova : Nankotisa.

6. Hamani bu kakota, ntinu wavova kwa yandi : Bwe buna vangwa kwa bakala dizolele ntinu zitisa ? Kansi Hamani wabanza mu ntim' andi : Nani una luta songwa nzitusu kwa ntinu vo ka mono ko ?

7. Mboki Hamani wavova kwa ntinu : Vo ntinu zolele zitisa muntu,

8. buna mvwatu wakitinu una landuswa wavweti ntinu kibeni, ye kavalu kwatentamene ntinu kibeni ye kwatulwa koloa kiakitinu va ntu ;

9. mvwatu ye kavalu bina yekulwa kwa umosi mu madingizi mantinu malutidi yindu, ye mvwatu wowo una vwikwa bakala diodio dizolele ntinu zitisa, ye yandi una tualwa, bu katentamene va kavalu, ku vuma kiawanguka

mu mbanza ye bana boka ku ntual' andi: Ebu buvangwanga kwa bakala dizolele ntinu zitisa.

10. Buna ntinu wavova kwa Hamani: Savula bonga mvwatu wowo ye kavalu, bonso buuvovele, ye vanga bo kwa nyudayo Molodokai uvwandanga mu mwelo antinu. Kusisani dimosi ko mu momo mamonsono mauvovele.

11. Buna Hamani wabonga mvwatu ye kavalu ye wavwika Molodokai mvwatu ye wantuala bu katentama'ku vuma kiawanguka mu mbanza ye waboka ku ntual' andi: Ebu buvangwanga kwa bakala dizolele ntinu zitisa.

12. Molodokai wavutuka ku mwelo antinu; kansi Hamani wasavula ku nzo andi, mu kiadi ye ntu wafukwa.

13. Hamani bu kakamba nkazi andi Selesi ye bakundi bandi babonsono mamonsono makavengo, buna babakala bandi banduenga ye nkazi andi Selesi bavova kwa yandi: Vo Molodokai uubadikidi kulukila, wena mu nkun' abayudayo, buna kulendele lekwa ko kwa yandi, kansi una katwa bwa mu diambu diandi.

14. Bu beti vova bobo kwa yandi, makota mantinu ntumbu kwiza landi Hamani ku mbuluku wakubika Esteli. Est. 5: 8.

KAPU 7.

Mfukusu a Hamani.

Buna ntinu ye Hamani bayiza ku mbuluku kwa Esteli, nkama. Est. 5: 8. 6: 14.

2. Vinia bu kianuwa, ntinu wavova kwa Esteli mu lumbu kianzole mpe: Nki i ndombolo aku, Esteli, nkama? Bika yavangama kwa ngeye. Nki i ngiuvulu aku? Vo yena mpe mu ndambu akimfumu, yina tungunwa kwandi. Est. 5: 3, 6.

3. Esteli, nkama, wavutula ye wavova: Vo mono mbweni nlemvo mu meso maku, ntinu, ye ntinu zolele bo, buna bika yakailwa moyo ami mu ndombolo ami, ye bantu bami mu ngiuvulu ami.

4. Kadi yeto tuatekwa, mono ye bantu bami, mu fukuswa, bemwa ye bungwa. Vo yeto tuatekwa nanga miababakala vo miabakento, buna nkutu dingalala, kansi bwabu mbeni eto kalendi toma mbivusu yoyo yina vangwa kwa ntinu ko.

5. Buna ntinu Ahasevelosi wavutula ye wavova kwa Esteli, nkama: Nani i ndieu, ye kwe kena nlenda kabuka ntima mu vanga bobo?

6. Esteli wavova: Nkakidi ye ntantu wowo i ndieu Hamani wambi. Buna Hamani wapamukina ntinu ye nkama.

7. Ntinu watelama mu nganzi ye wasisa mbuluku ye wakota mu nkuzu avula; kansi Hamani wafinama mu lomba moyo andi kwa Esteli, nkama, kadi wamona, vo ntinu savukidi ntima mu mbungulu andi.

8. Mboki ntinu bu kavutuka ku seka diambuluku, bu katuka mu nkuzu avula, Hamani yinamene ku ntanda una wavwanda Esteli; buna ntinu wavova: Kadi zolele mpe sa ngolo kwa nkama mwamu vantadisi ami? Fisidi, nga mambu momo ka mavioka koba biantinu ko, bu bafuka zizi kia Hamani.

9. Halabona, kota dimosi diantinu, wavova: Ku nzo a Hamani kutelamene nti, makumatanu mamfwoko mu la, watedemese Hamani kwa Molodokai, i mambu mandi makedi ntomoso kwa ntinu. Buna ntinu wavova: Lunzembidika va wau. Est. 2: 21 b. 5: 14.

10. Bazembidika Hamani va nti ukatedimisa kwa Molodokai. Mboki nganzi zantinu zavonga.

KAPU 8.

Bayudayo babaka luve mu kukitabila ye vutula ndinda kwa ntantu miau.

Lumbu kina kimosi ntinu Ahasevelosi wavana nzo ambeni abayudayo, Hamani, kwa Esteli, nkama. Molodokai wayambulwa kiza kwa ntinu; kadi Esteli wakamba, bonso bukavengi kwa yandi. Est. 2: 20.

2. Ntinu wavula kimpambu kikakatula mu Hamani, ye wavana kio kwa Molodokai. Esteli wayadisa Molodokai mu nzo a Hamani. Est. 3: 10.

3. Esteli wavova diaka vantadisi antinu, bu kafukama va malu mandi; yandi wanlomba mu dilu, vo yandi una vunza nduengoso zambi za Hamani, i angangita, ye lukanu lolo lukakana kwa bayudayo.

4. Buna ntinu walambula mvwala yawola kwa Esteli; Esteli watelama ye wafinama kwa ntinu Est. 4: 11. 5: 2.

5. ye wavova: Vo ntinu zolele bo ye mbweni nlemvo kwa yandi ye bumonekene kwa ntinu vo bulenda vangwa ye

ukumbonanga nkembo, bika nsonokono yasonukwa yavutula nkoka mu leta bina biakala tukanu tuaangangita Hamani, mwan' a Hamedata, i bina bikasonika mu bungisa bayudayo mu bimfumu biabionsono biansi zantinu. Est. 3: 12 b.

6. Kadi bwe ilenda vibidila mu mona kubu diampila yoyo dina bwila bantu bami? Inga, bwe ilenda vibidila mu mona bisi nsi ami babungwa?

7. Buna ntinu Ahasevelosi wavova kwa Esteli, nkama, ye nyudayo Molodokai: Tala, nzo a Hamani mpeni kwa Esteli, ye yandi kibeni wazembudukwa va nti, bu kazola sa moko va bayudayo.

8. Kansi bwabu yeno mpe lusonika nsonokono mu diambu diabayudayo mu nkumbu antinu, bonso bulumweni mbote, ye lusa yo dimbu mu kimpambu kiantinu. Kadi nsonokono yasonukwa mu nkumbu antinu ye yasiwa dimbu mu kimpambu kiantinu ka yilendi vutulwa nkoka ko. Dan. 6: 8, 15, 17. Est. 1: 19.

9. Buna nsoniki miantinu ntumbu tumuswa mu lumbu kiamakumole ye tatu mu ngonda yantatu, i ngonda Sivani, ye nsonokono yasonukwa nadede, bonso bwakamba Molodokai, kwa bayudayo ye kwa zintuti, nkumbi zazinsi ye madingizi mu bimfumu biansi, tuka ku India nate ye ku Etiopia, nkama mosi ye makumole ye bimfumu nsambodia biansi, kwa kimfumu kimfumu mu sono biau ye kwa kanda kanda diabantu mu nding' au, kwa bayudayo mpe mu sono biau ye mu nding' au. Est. 1: 22. 3: 12 b.

10. Yandi wasonika nsonokono mu nkumbu antinu Ahasevelosi ye watula yo dimbu mu kimpambu kiantinu. Mboki leta biamwanguswa mu ntumwa zanzaki mu bakavalu, zatentama va bakavalu bakitinu bambutusu yandanu,

11. vo ntinu wavana luve kwa bayudayo mu mbanza mbanza mu kutakana mu tabila mioyo miau ye mu fukisa, bema ye bunga makabu mamonsono mu kanda kanda diabantu ye mu kimfumu kimfumu kiansi, bana kubabwila, bana ye bakento mpe, buna mpe mbongo zau zina niokunwa mu pelwa bonso bintani,

12. i bobo mu lumbu kina kimosi mu bimfumu biabionsono biansi zantinu Ahasevelosi, i mu lumbu kiakumi ye tatu mu ngonda yakumi ye zole, i ngonda Adali.

13. Kadi mpasi vo nsamu una kambakana mu kimfumu kimfumu kiansi, nsononono yasonukwa yakambwa mu yuti kwa bantu babonsono, mpasi bayudayo bana kubama nate ye lumbu kiokio mu vutula ndinda kwa ntantu miau. Est. 3: 14 b. 9: 1 b.

14. Mu diambu diantumunu antinu ntumwa zanzaki zasavula va bakavalu bakitinu mu nswalu, nsamu bu wamana zaikuswa mu vula dia Susani. Est. 3: 15.

15. Kansi Molodokai wakatuka kwa ntinu mu mvwatu wakitinu wanlele wandombe yasimba ye wampembe ye koloa kiakinene kiawola ye yunga kianlele wampembe ye wampumbu, mbanza Susani bu yayangalala ye yakala kiese.

16. Kwa bayudayo kia ye kiese, yangalala ye nzitusu biaseluka.

17. Mu kimfumu kimfumu kiansi ye mbanza mbanza mwaluaka ntumu ye nsamu antinu, kiese ye yangalala biakala mu bayudayo, ye bavanga mbuluku ye nkembo. Babingi mu bantu banzenza bayika bayudayo, kadi mpamuku wababwila mu diambu diabayudayo. Est. 4: 3.

KAPU 9.

Bayudayo bavutula ndinda. Nkembo wapulimi.

Mu lumbu kiakumi ye tatu mu ngonda yakumi ye zole, i ngonda Adali, i lumbu kina kina vangwa ntumu ye nsamu antinu, ntantu miabayudayo bu basa vuvu mu kubalutila ngolo—kansi bwakituka ebu, vo bayudayo balutila minkakidi miau ngolo— Est. 8: 13.

2. mu lumbu kina bayudayo bakutakana mu mbanza zau, mu bimfumu biabionsono biansi zantinu Ahasevelosi, mu sa moko va yau batomba mbungulu au; ka muntu ko walenda kubakakidila, kadi mpamuku wabwila bantu babonsono mu diambu diau.

3. Madingizi mamonsono mu bimfumu biansi ye zintuti ye nkumbi zazinsi ye sielo biantinu basadisa bayudayo, kadi mpamuku wababwila mu diambu dia Molodokai.

4. Kadi Molodokai wayika waunene mu nzo antinu, ye kumu kiandi kiamwangana mu bimfumu biabionsono biansi, bakala diodio Molodokai bu kalutila ye lutidila mu nene. Est. 10: 3.

5. Bayudayo bababedisa mu sabala biau mbedoso yayinene mwamonsono mu ntantu miau ye bababema ye baba-

bunga ye bavanga, bonso bubazola kwa nkakididi miau.
6. Mu vula dia Susani bayudayo babema ye babunga nkama tanu zababakala.
7. Palasandata, Dalafoni, Aspata,
8. Polata, Adalia, Alidata,
9. Palamasta, Alisai, Alidai ye Vaisata,
10. i kumi diabana bababakala ba Hamani, mwan' a Hamedata, mbeni abayudayo, bababema ; kansi ka balambula moko mau mu pela ko.
11. Lumbu kina kimosi ntinu wazaya bakwa babemwa mu vula dia Susani.
12. Buna ntinu wavova kwa Esteli, nkama : Mu vula dia Susani bayudayo babemene ye babungidi nkama tanu zababakala mboki kumi diabana bababakala ba Hamani ; kadi buna nki bavengi mu bimfumu biankaka biansi zantinu? Ndombolo aku bwabu nki? Bika yavangama kwa ngeye. Ngiuvulu aku yankaka nki? Yau yina tungunwa. Est. 5: 3, 6. 7: 2.
13. Esteli wavutudila : Vo ntinu zolele bo, buna bika mpe mbazi bayudayo bena mu Susani babaka luve mu vanga, bonso bwena ntumu mu lumbu kiaki, ye bika kumi diabana bababakala ba Hamani bazembudukwa va nti.
14. Buna ntinu watuma, vo buna vangwa bobo, ye ntumu yazaikuswa mu Susani, mboki kumi diabana bababakala ba Hamani bazembudukwa.
15. Bayudayo bakala mu Susani bakutakana mpe mu lumbu kiakumi ye ia mu ngonda Adali ye babema mu Susani nkama tatu zababakala ; kansi ka balambula moko mau mu pela ko.
16. Bayudayo bankaka mu bimfumu biansi zantinu bakutakana mu tabila mioyo miau ye bakivuvimisa mu ntantu miau, bu babema lusambodia ye mafunda matanu mu nkakidi miau miomio ; kansi ka balambula moko mau mu pela ko.
17. Diodio diavangwa mu lumbu kiakumi ye tatu mu ngonda Adali ; kansi mu lumbu kiakumi ye ia bavunda ye bakembila kio bonso lumbu kiambuluku ye kiakiese.
18. Kansi bayudayo bakala mu Susani bakutakana ye mu lumbu kiakumi ye tatu ye mu lumbu kiakumi ye ia ; kansi bavunda mu lumbu kiakumi ye tanu ye bakembila kio bonso lumbu kiambuluku ye kiakiese.
19. Nkiangunu bayudayo mu mavata, i yau bakalanga kundu mu mavata makondolo tumbu, bakembilanga lumbu kiakumi ye ia mu ngonda Adali bonso lumbu kiakiese, kiambuluku ye kiankembo, i kina kibafilasananga minkailu mu dia kubamana kubika.
20. Molodokai wasonika nsamu miomio ye wafidisa nsonokono kwa bayudayo babonsono mu bimfumu biansi zantinu Ahasevelosi, nseke ye lukufi,
21. ye wasikidikisa bo bonso mina kwa yau, vo bana kembila lumbu kiakumi ye ia ye kiakumi ye tanu mu ngonda Adali, ntangu zazonsono, mvu ka mvu,
22. bu i lumbu bina bayudayo babaka luvuvumu mu ntantu miau ye mu ngonda yina kiadi kiau kiakituka kiese ye ndiongono au nkembo. Nkiangunu bana kembila lumbu biobio bonso lumbu biambuluku ye biakiese bibana filasana minkailu mu dia kubakubikanga ye vana minkailu kwa bamputu.
23. Bayudayo bakeba bonso fu mama mababadika vanga masonika Molodokai kwa yau,
24. mu diambu diangangita Hamani, mwan' a Hamedata, mbeni abayudayo babonsono, bu kakana lukanu kwa bayudayo mu kubabunga ye wata Puli, i wadi, mu bwila nabiu ye kubabunga, Est. 3: 7.
25. kansi ntinu bu kazaya bo, watuma ye wasonika nsonokono, vo lukanu lolo luambi luakana ndieu kwa bayudayo luna kumvutukila va wandi ntu, ye yandi kibeni ye bana bandi bababakala bazembudukwa va nti.
26. Nkiangunu lumbu biobio biabikwa Pulimi mu diambu Puli ; nkiangunu mu diambu diamamonsono makala mu leta kiokio ye monso mabamona ye momo mabavangwa,
27. bayudayo basikidikisa ye bakeba bonso fu kiau kianangwi kwa yau ye kwa nkuna miau ye kwa babonsono babundana yau, vo bana kembila lumbu biobio biole ntangu zazonsono, mvu ka mvu, bonso bwakambwa mu biau ye ntangu abiau yazengwa,
28. ye vo lumbu biobio bina bambukulwa moyo ye kembulwa mu ntangu zazonsono, mu sinsi sinsi, mu kimfumu kimfumu kiansi ye mu mbanza mbanza, mpasi lumbu biobio bia Pulimi bina kembulwa nangwi mu bayudayo ye mbambukulu abiau moyo ka yina lembwa mu nkuna miau ko.
29. Kansi Esteli, nkama, mwana wankento wa Abihaili, ye nyudayo Molo-

dokai basonika diaka nsonokono, mu
mambu mangolo, mu sikidikisa bonso
mwina momo makambwa mu leta kio-
kio kiamona mu Pulimi.
30. Nsonokono zasonukwa mu nle-
mbami ye vumi zafiduswa kwa bayuda-
yo babonsono mu nkama ye makumole
ye bimfumu nsambodia biansi mu
kimfumu kia Ahasevelosi
31. mu sikidikisa bonso mwina, vo
bana kembila lumbu biobio bia Pulimi
mu ntangu zau zazengwa, bonso bwa-
basikidikisa nyudayo Molodokai ye
Esteli, nkama, ye bonso bubakisikidikisa
yau kibeni ye nkuna miau, i mu mbi-
nunu zansoki zasonukwa ye biaula
biazau.
32. Nkiangunu ntumunu yatuka kwa
Esteli yasikidikisa nkambulu zozo mu
Pulimi bonso mwina; wau wasonukwa
mu nkanda.

KAPU 10.

Lulendo lua Molodokai.

Ntinu Ahasevelosi wafutisa mpaku
kwa nsi ye kwa sanga biambu.
2. Mamonsono makavanga mu lule-
ndo luandi ye ngolo zandi ye nsamu
mu nene koko kwazangula ntinu Mo-
lodokai, mau masonukwa mu lusansu
luantinu mia Media ye mia Pele-
sia.
3. Kadi nyudayo Molodokai i bakala
diamfinangani antinu Ahasevelosi, ye
yandi wakala waunene mu bayudayo
ye wazolwa kwa mpangi zandi zazo-
nsono, bu katomba ntomoso abantu ba-
ndi ye wavovila bisi nsi andi babonso-
no mu vila diau. 1 Mose 41: 40.

YOBI.

KAPU 1.

Kimvwama kia Yobi, makubu mandi ye mvibudulu andi.

Mu nsi a Usi mwakala bakala, nku-
mbu andi Yobi; yandi wakala
bakala dialunga ye diasonga diavumina
Nzambi ye diataba mu yayibi.
1 Mose 22: 21. Man. 4: 21. Yeh. 14: 14, 20.
2. Yandi wabutulwa bana nsambodia
babababakala ye bana batatu babakento;
3. yandi wakala mafunda nsambodia
mamamememe, mafunda matatu mabaka-
mela, nkama tanu zanzole nzole mia-
ngombe zambakala ye nkama tanu
zampunda zankento, mboki bisielo mu
mbidi antalu. Bakala diodio dialutila
bankaka mu nsi a Este.
4. Bana bandi babababakala bakala fu
kiakwenda dia mbuluku lumbu kimosi
mu nzo aumosi, lumbu kiankaka mu
yawankaka; buna batumisa busi biau
bitatu mu dia ye nwa va kimosi ye yau.
5. Lumbu biambuluku bu biamana
lungila kwa babonsono, Yobi wabatu-
misa mu kubabieka nlongo; buna nsu-
ka nabu wayoka nkailu angioka mu
mosi mosi mu yau. Kadi Yobi waba-
nza: Nanga bana bami bavolele masu-
mu ye basisidi Nzambi mu ntima miau.
Bobo Yobi wavanga ntangu ka ntangu.
6. Kansi lumbu kimosi buna bwa-
kala, vo bana bababakala ba Nzambi
bayiza luaki vantadisi a Mfumu ye
Mfundi[1] wayiza mpe ye yau.
7. Buna Mfumu wayuvula Mfundi:
Kwe tukidi? Mfundi wavutula kwa
Mfumu ye wavova: Mu kangala mwa-
monsono va ntoto ye mu zunga wo.
1 Pet. 5: 8.
8. Buna Mfumu wavova kwa Mfu-
ndi: Ngeye tonono sielo kiami Yobie?
Kadi va ntoto ka venani ukumfwanane
ko mu lunga ye mu nsongula, ka muntu
ko uvumininanga Nzambi bobo ye ta-
banga mu yayibi.
9. Mfundi wavutula kwa Mfumu ye
wavova: Kadi buna mu ka lekwa ko
Yobi kavuminanga Nzambie?
10. Keti ngeye wantabidi mu ma-
mpila mu mpila ye nzo andi ye biabio-
nsono bikavwidi, ngeye wasakumuni
salu kiamoko mandi, ye makamba ma-
bulu biandi mayalangene mu nsi.
11. Kansi lambula koko kwaku ye
valakana biobio biabionsono bikavwi-

[1] mu kiebeleo Satan.

di ; mu kedika buna una kusisa va zizi kiaku.

12. Mfumu wavova kwa Mfundi : Ka diambu ko, biabionsono bikavwidi binakadi mu koko kwaku ; kansi mu yandi kibeni kulambulani koko kwaku ko ! Buna Mfundi wakatuka va zizi kia Mfumu.

13. **L**umbu kimosi bana bandi bababakala ye babakento badia mbuluku ye banwa vinia mu nzo ampangi yakota,

14. buna nati kiansamu waluaka kwa Yobi ye wavova : Ngombe zambakala zikokele fudulu, ye mpunda zankento zididi vana lukufi ;

15. buna basabca babwididi bio ye bazionene bio, ye babendi bantu mu meno masabala. Mono kaka i ndieu ntabusu, kidi yakukamba bo.

16. **Y**andi bu keti vova, umosi wavutuka kwiza ye wavova : Tia tua Nzambi tusotokene mu zulu ye tubwidi mu mameme ye bantu ye tubamininı. Mono kaka i ndieu ntabusu, kidi yakukamba bo.

17. **N**dieu bu keti vova, umosi wavutuka kwiza ye wavova : Bisi Kaladea bakubikidi binwani biau mu makabu matatu ye mboki babwididi bakamela, ye bazionene bo, ye babendi bantu mu meno masabala. Mono kaka i ndieu ntabusu, kidi yakukamba bo.

18. **N**dieu bu keti vova, umosi wavutuka kwiza ye wavova : Bana baku bababakala ye babakento badidi mbuluku ye banwini vinia mu nzo ampangi au yakota,

19. buna tembo kiangolo kizi vioki nsi yankatu ye kisimbidi nsuka ia zanzo, ye yibwididi bantu ye bafwidi. Mono kaka i ndieu ntabusu, mpasi yakukamba bo.

20. **B**una Yobi watelama ye watiasuna yunga kiandi ye wateba nsuki zandi. Wafukama va ntoto ye wasambila ye wavova :

21. Mpene yatuka mu vumu kiambut' ami, ye mpene ngina vutukila muna ; Mfumu wavoni ye Mfumu bongele. Nkumbu a Mfumu sikwa yasikwa ! Mpovi 5: 14. 1 Tim. 6: 7.

22. **M**u momo mamonsono Yobi kavola masumu ko ye kavova diambu dialusembo kwa Nzambi ko.

KAPU 2.

Yobi weti vutuka tontwa. Wakwikama mu yela kwandi. Nkazi andi ye bakundi bandi.

Lumbu kimosi buna bwakala diaka, vo bana bababakala ba Nzambi bayiza luaki vantadisi a Mfumu ; Mfundi wayiza yau mpe ye waluaka vantadisi a Mfumu.

2. Buna Mfumu wayuvula Mfundi : Kwe tukidi ? Mfundi wavutula kwa Mfumu ye wavova : Mu kangala mwamonsono va ntoto ye mu zunga wo ?

3. Buna Mfumu wavova kwa Mfundi : Ngeye tonono sielo kiami Yobi ? Kadi va ntoto ka venani ukumfwanane mu lunga ye nsongula ko, ka muntu ko uvumininanga Nzambi bobo ye tabanga mu yayibi. Wakidi tatamana mu kialunga kiandi ; ngeye vele wankwikimisi mu diambu diandi mu kumbunga mu nana.

4. Mfundi wavutula kwa Mfumu ye wavova : Nkand' anitu mu nkand' anitu ; biabionsono bivwidi muntu keti uvananga bio, kidi kavukuswa yandi kibeni.

5. Kansi lambula koko kwaku ye valakana nsuni ye visi biandi ; mu kedika buna una kusisa va zizi kiaku.

6. Mfumu wavova kwa Mfundi : Ka diambu ko, kakadi mu koko kwaku ; moyo andi kaka bika wakuta.

7. Mfundi wakatuka va zizi kia Mfumu ye wabanda Yobi mu mvimbu miampasi tuka kunsi atambi nate ye va ntump' antu.

8. **Y**andi wabonga mengwa mu kukivempila kio vakavwanda va bombe.

9. Buna nkazi andi yavova kwa yandi : Wakidi tatamana mu kala walunge ? Sisa Nzambi ye fwa.

10. Kansi yandi wamvutudila : Ngeye vovele bonso nkento wakifutu. Vo tuna tambula mambote kwa Nzambi, buna ka tuna mpe tambula mambi koe ?

Mu momo mamonsono Yobi kavola masumu mu koba biandi ko.

11. **K**ansi bakundi batatu ba Yobi bawa mu makubu momo mamonsono mambwila, ye batuka muntu muntu mu vuma kiandi : Elifasi ku Temani, Bilidadi ku Sua ye Sofali ku Nama. Yau bawawasana, vo bana ko kwenda mu kumfwila nkenda ye kumbomba. Zing. 27: 10.

12. **K**ansi bu bakala nseke ye basendula meso mau ye bamona, vo ka bavutuka kunzaya ko, babwa mu dila

ye batiasuna yunga biau ye batuba mfumfuta ku zulu zasotuka va ntandu antu miau.
13. Mboki bavwanda ye yandi va ntoto mu lumbu nsambodia ye mafuku nsambodia, ye ka umosi mu yau wamokisa yandi diambu ko, bu bamona, vo kwama kwandi kwakala ngolo beni.
Loma 12: 15.

KAPU 3.

Mpova yantete ya Yobi: Yandi weti levula lumbu kiandi kiambutulu ye weti kukizodila mfwilu.

Mboki Yobi wazibula nwa andi ye walevula lumbu kiandi kiambutulu;
2. Yobi wabula nbembo ye wavova:
3. Lumbu kiyabutwa bika kiavinsukuswa, ye fuku dina diavova: Mwana wabakala uyeko. Yel. 20: 14 b.
4. Bika lumbu kina kiakituka tombe, bika Nzambi mu kayengele kalembwa kio yuvula ye kia ka kwawangula kio ko.
5. Bika tombe ye kini kiamfwilu biavutula kio, matuti mafuka kio, inga, biabionsono bilenda lombisa lumbu bika biapamuna kio.
6. Fuku dina bika diabakama kwa tombe kilutidi nkobo; bika kialembwa yangalala mu lumbu biamvu, bika kiakondwa mbuka mu ntalu azingonda.
7. Inga, bika fuku dina diakala sita, ye bika kiese kialembwa sasulwa mu diau.
8. Bika diasingwa kwa yau basinganga bilumbu, kwa yau balenda tumbula Leviatani.
9. Bika mbwetete zankielo zadiau zalomba; bika diatadidila kia ye kwalembwa kwiza, bika dialembwa mona nkika miankala mpumbu;
10. bu dialembwa zika bielo biavumu kiambut' ami, ye kubu bu dialembwa swekwa mu meso mami.
11. Mu nkiama kiayambulwa ntumbu fwa mu nkat' ambut' ami ko, ye vila bu yavaika mu vumu kiambut' ami? Yobi 10: 18.
12. Makungunu mankika mu nkiama makala, ye mu nkiama mabene mayayema?
13. Buna nkutu bindalala ye vuvama, nkutu leka, nkutu baka vundulu kiami,
14. va lueka luamintinu ye luaminluengisi miansi, babakala bakitungila kundu biambungulu,
15. inga, va lueka luamadingizi makedi kimvwama kiawola ye nzo zau zafulukidi kwa palata;
16. evo mono nkutu lembwa butwa, bonso viatu kiazikwa, bonso mwana ukaumoni kia.
17. Keti kuna bakiadimbuka balembolo mu fulukila mafuluka, kuna banokwa nitu balenda baka luvundulu; Yes. 57: 20 b. Nzai. 14: 13.
18. kuna nkole zazonsono zabeki luvuvumu, kuna ka bawanga nding' antatimisi ko.
19. Babake ye babanene bena detila kuna, nanga vulukidi mu mfumu andi kuna.
20. Nkwa kubu mu nkiama wamweswa kia? Mu nkiama moyo uvewanga kwa yau batambudi mwela wakiadi,
21. kwa yau bavingilanga lufwa, ye ka lukwizanga ko, ye balutidi lo tomba beni ye mbongo safiuma, Nzai. 9: 6.
22. kwa yau bakutu yangudukwa—inga, mu mayangi nkutu—ye bakutu yangalala, vo bamweni ndiamu au kaka;
23. mu nkiama kwa bakala diafukwa nzil' andi tombe, kwa bakala diazikudulwa lumbu kwa Nzambi? Yobi 19: 8.
24. Inga, vumuka i kwayikidi mampa mami malumbu ka lumbu, ye biaula biami bipasumukanga bonso nlangu. Lumb. 42: 3. 80: 5.
25. Kadi bina biampamuna bimbwididi bwabu, ye bina biyatina bizidi va mono.
26. Mono kibakanga luvungumunu, luvuvumu vo luvundulu ko; nsisi mbwilulu kwandi.

KAPU 4.

Mpova yantete ya Elifasi: Yobi weti lubulwa mu vibidila; bankwa miamasumu kaka bavutulwanga ndinda; mona-meso mu fuku.

Mboki Elifasi ku Temani wabula mbembo ye wavova:
2. Keti kufwemene ko, vo nkabukidi ntima mu vova kwa ngeye? Nani lenda simba mambu mandi bwabu?
3. Tala, ngeye wasongese babingi, ye moko malenzangana wasiamisi;
4. mambu maku masiamisi udangale, ye makungunu madoka-doka waveni mo ngolo.
5. Kansi bwabu bu bweka mu ngeye kibeni, weka kiungila, bu i ngeye ubwilulu bo, upamukini.

6. Kadi buna vumi kiaku kia Nzambi ka kina kala minu kiaku ko, ye lunga kwanzila zaku vuvu kiaku?
7. Nabanzileti: nki antangu bwakadila, vo kondolo bila wabungwa? Kwe kwakala, vo bakiasonga bakatwa vila?
8. Ve, ebu mbweni bukadilanga, vo bafulanga mbungulu ye bakunanga kubu, bayonzikanga biampila yoyo mpe;
Yobi 15: 35. Zing. 22: 8. Hos. 8: 7. 10: 13. Ngal. 6: 7 b.
9. bavilanga mu mwel' a Nzambi, ye balalanga mu tembo kiandi kianganzi.
Yes. 11: 4.
10. Inga, nsambulu ankosi ye nding' antentami zina katwa dingama, ye meno mankosi yantwenia makoswanga;
11. nkosi yanuna yivilanga, kadi kamweni kimbaki ko, ye bana bankosi yankento bamwanguswanga.
12. Kansi kwa mono diambu diayiza yelumuki, kutu kwami kwawa dio bonso mfundu.
13. Mabanza bu mavevila mu monameso mu fuku, ye tulu tuavindu bu tuabwa bantu,
14. buna mpamuku ye zakama biambwila, mu nkamunu anitu biafuluza visi biabionsono mu nitu ami.
15. Luvevolo luampeve lukuvamene mu zizi kiami, buna mika mianitu ami mitelamene.
16. Lekwa kizidi vantadisi ameso mami, nitu yena nkadulu yindembane mona; ngwilu luvevolo ye ndinga:
17. Kadi buna muntu ulenda songa kwa Nzambi ye bakala kala wavedila vantadisi amvangi andie?
Yobi 15: 14 b. 25: 4 b. Lumb. 143: 2.
18. Tala, kalendi mpe sa vuvu mu sielo biandi ko, ye mpofi zandi una zo katwa songa kinzimbwa;
19. buna vele bulutidi kwa yau bakalanga mu fwede bianteke, i yau bena lufulu luau mu fundu-fundu!
Bakoswanga nswalu bonso mimfwa nkabu; 2 Kol. 5: 1.
20. mwini bu uviokele tuka mu nsuka nate ye nkokila, babindalele bafwa; bu balembwa talwa, bameni bungana kiamakulu.
21. Inga, siamunu biamafwokula mau badamunwanga bio, bana katwa fwa nakibiu.

KAPU 5.

Mpova yantete ya Elifasi yakudukulwa: Mbungulu ankwa kizoba ye ntedomosono awakinzambi.

Bokila bwabu; nani wena ukutambudilanga, ye kwa nani mu bankwa mianlongo ulenda tadisa?
2. Inga, nkwa kizoba uvondwanga kwa mfiti zandi ye nkwa kitunga uvondwanga kwa nganzi zandi.
3. Mono yamona nkwa kizoba ye mianzi miandi miakala miakola, kansi nkatulu kula boka engwa mu diambu diakundu kiandi. Lumb. 37: 35 b.
4. Kadi bana bandi batatukidi mu mpulusu, badiatukuswanga mu mwelo ye bakondolo ntanunu.
5. Mu mbongo andi wonso wena nsatu udianga yo, yau yitanwanga, vo yazungwa lumbu luampanga mpe; ntambu uyasilanga kimvwama kiandi nwa.
6. Kadi mbungulu ka yivaikanga mu fundu-fundu ko, ye kubu ka difundukanga mu nsi ko;
7. ve, ku kubu muntu kabutulwanga bonso ndekila zatia zina katwa tilumuka ku kayengele.
8. Kansi nga vo i mono, nga ntombele nlemvo kwa Nzambi, kwa Nzambi ngina yekula bungu diami,
9. kwa yandi uvanganga mambu mamanene ye malembwa visakana, mangu bilutidi ntalu yilenda tanga muntu,
Yobi 9: 10. Lumb. 72: 18. 86: 10. Loma 11: 33.
10. kwa yandi unokisanga mvula va ntoto ye ubwisanga nlangu va zinsi,
11. bu kazolele zangula bakiayinwa ye sadisa bakalanga kiadi, kidi bavuluswa. 1 Sam. 2: 7. Lumb. 113: 7. Luk. 1: 52.
12. I yandi ufubisanga tukanu tuabanduka, ye moko mau ka malendi vanga lekwa mu diela ko;
Neh. 4: 15. Lumb. 33: 10. Yes. 8: 10.
13. yandi ubakanga banduenga mu ngangu zau ye uyambulanga bakimfunia basa kinzakila mu tukanu tuau,
1 Kol. 3: 19.
14. ye mu nkati amwini bana bwabana ye tombe ye bana bumbula mu kati akia nkievo i fuku.
5 Mose 28: 29. Yes. 59: 9 b.
15. Kansi yandi uvulusanga mu sabala kivaikanga mu nwa miau, yandi uvulusanga wamputu mu koko kwankwa lulendo.
16. Buna wafwafwa lenda vutuka sa vuvu, ye kondwa kwasonga kuna katwa zibika nwa andi. Lumb. 107: 42.
17. Inga, mayangi mena ye muntu wowo ulongudukwanga kwa Nzambi;

ndongi za Mpungu-tulendo kuna zo niafuna ko.
Zing. 3: 11. Eb. 12: 5 b. Yak. 1: 12. Nzai. 3: 19.
18. Kadi vo yandi uluekanga, buna uviakanga mpe, vo ubandanga, buna moko mandi maniakisanga mpe.
5 Mose 32: 39. 1 Sam. 2: 6 b. Hos. 6: 1.
19. Ntanina sambanu kakutaninanga mu nzungu, inga, mpengika nsambodia kavengikanga kubu mu ngeye.
Lumb. 91: 3 b.
20. Mu ntangu amalema kakuvulusanga mu lufwa ye mu mvita mu ngolo zasabala. Lumb. 33: 19. 37: 19.
21. Tudimi bu tuyamisanga, buna uswekwanga; ka kwenani diambu ko diuna tina, tana bu kulueki.
22. Inga, tana ye nsungi akanda ulenda bio sevila, kwena mpe nsatu amona wonga mu bulu biankitu ko;
23. kadi ukambane ye matadi mansi ye bulu biansi luwawane yenge.
Lumb. 91: 12. Yeh. 34: 25. Hos. 2: 18.
24. Una mona, bonso buvungamene fwokula diaku; bu utadidilanga kundu kiaku ka kikondolo lekwa ko.
25. Ngeye lenda mpe mona, bonso buniekanga nkun' aku, ye sinsi diaku dieka bonso binti-nti biansi.
26. Ku ndiamu una luaka bu umeni lunga ndununu bonso buyonzukwanga mwit' ambongo ntangu awau bu yifweni.
27. Tala, diodio beto tubakudi, ye bobo bwenina; wila dio ye toma yindula dio.

KAPU 6.

Yobi weti vutula mu mpova yantete ya Elifasi: Zitu kiakubu dia Yobi; bakundi bandi bakondolo nkenda.

Buna Yobi wabula mbembo ye wavova:
2. Engwa nga mfiti zami zatezwa ye kubu diami diatulwa va kimosi ye zau va balanza!
3. Tala, bwabu dilutidi nienge wambu mu zitu, nkiangunu ndembane sungika mambu mami.
4. Kadi toto bia Mpungu-tulendo biantelolo, ye mpeve ami yinwanga nsa miabiau; inga, nsisi zitukidi kwa Nzambi zeti kundangumukina.
5 Mose 32: 23. Lumb. 38: 2.
5. Kadi mpunda yankitu yibokanga, bu kena ye titie, ngombe yikamanga, bu kena ye dia kwandie?
6. Kansi nani zolele dia dia kukondolo luvu vo mungwa, ye nani zolele mamba mafinti-nti fiabo.
7. Bobo mwel' ami utinguninanga mu valakana biobio, biau biena kwa mono bonso dia kwankankumukina.
8. Engwa vo nsambulu ami yawakane, ye vo Nzambi zolele tunguna vuvu kiami!
9. Engwa vo Nzambi zolele kunkosa, ye lambula koko kwandi ye zaka moyo ami!
10. Buna mbombolo yikutu kala kwa mono, buna nkutu yangalala, kani vo ikwamuswanga ye lembwa kutwa mpe, keti kiakadidi mambu ma Nkwa nlongo ko.
11. Kadi buna bwe bwena ngolo zami, vo ilenda vutuka sa vuvu? Nki ansukulu ivingilanga, bu ngina vibidila?
12. Ngolo zami vele ka zenani zamatadi ko, nitu ami vele ka yenani yansongo ko!
13. Engwa, mu kedika ka mwenani lusadusu kwa mono ko, nzila zazonsono zampaikulu mono yakakulwa zo.
14. Nsukami antima ukutu mweswa nkenda kwa nkundi andi, kansi tala, vumi kia Mpungu-tulendo kisiswanga.
15. Mpangi zami badimbulanga minu, bena bonso bimila-mila biamvula, inga, detila ye midila miabimila-mila misikanga nswalu, Yobi 19: 19.
16. mwanki milenda pasa mu diambu diamvula zampembe zinienganga, mvula zampembe bu zabwidi ye zaswemi mu miau,
17. kansi mivutuka lalanga bu mina bwilwa kwa mbangazi ye yuma mu vuma kiau, mwini bu ukwizanga.
18. Nkibi miansi yina misambukanga ku miau, kansi bamonanga ko kwavombila kaka ye bavilane.
19. Nkibi mia Temasi batalanga kuna, makabu mankiti mia Saba masilanga mio vuvu;
20. kansi bafwiswa nsoni mu vuvu kiau, badungama, bu baluaka kuna.
21. Inga, i kuma yeno ka i lekwa ko, mu moko ye moko lutelamanga mu wonga ye mpamuku.
22. Kadi buna mono ilulombele, vo luna kumpana minkailu, ye bonga mu mbongo zeno mu kunkula,
23. vo luna kuntanina mu koko kwambeni ami, mu kunkula mu koko kwankami?
24. Lundonga, ye ngina dingalala, lundonga, kidi yavisa mu nki nzimbale.

25. Mpovolo yakedika bonso buyena yampwenia, kansi nsembolo kwa yeno nki antomoso? Lumb. 119: 103.
26. Buna lueti banza mu kuntungudila mu mambu kaka? Nsukami antima una vova kwa mpeve kake?
27. Inga, buna vele lutanga mpe wadi mu kondolo se, buna vele luwawane sumbu mu nkundi eno!
28. Kansi bika bwazolakana kwa yeno mu kuntala; kizolele kuluvuna mu nkati azizi ko.
29. Navutukieno, ka luyambulani nsoki wowo wavangama ko, inga, navutukieno bwabu, kadi bungu diami diena dialunungu.
30. Kadi nsoki una kala va ludimi luamie, ye nwa ami ka una zaya monso mena mbivusu koe?

KAPU 7.

Yobi weti sukisa mvutulu andi mu mpova yantete ya Elifasi, bu keti tadisa kwa Nzambi ye nionga mu diambu diampasi zamoyo wamuntu ye mu zandi nzungu zilembane bombakana.

Inga, moyo wakinwani uvumuninanga muntu va ntoto, ye lumbu biandi biena bonso lumbu biakisadi kialumbu.
2. Yandi ufwanane ye nanga uleminanga mpongo, bonso kisadi kialumbu kitadidilanga mfutu andi. Yobi 14: 6.
3. I bobo mono ntambudi ngonda zanzungu bonso difwa; mafuku mampasi i kunku kiami. Lumb. 6: 7.
4. Bu ndambalele, ntumbu yuvula: Nki antangu ilenda telama? Kadi nkokila yeti monika yayila beni kwa mono; mono mpitidi yukuta kingongo, nsuka bu ka ulueki ko.
5. Ntunga zibodisanga zifukanga nitu ami, mu babala kifwanane ye ntoto; nkand' ami anitu ukutamanga ye uyubuzukanga.
6. Lumbu biami biviokanga nswalu milutidi nsom' ambwangi; bilalanga mu kondwa kwavuvu.
Yobi 17: 11. Lumb. 102: 11.
7. Inga, banzila dio, vo moyo ami i luvevolo luampeve, vo disu diami ka dina vutuka mona vila ko.
Yobi 8: 9. Lumb. 78: 39. 90: 9 b. Yak. 4: 14.
8. Wonso ukuntalanga bwabu, disu diandi ka dina vutuka kuntala nkutu ko; disu diaku bu dieti kunsungamana, fintama ntama kienami diaka ko.
9. Bonso tuti dilalanga ye katukanga, bobo ndieu ukulumukini mu nsi abafwa, kana vutuka tombuka ko.
10. Kanani vutuka diaka ku nzo andi ko, ye mbuk' andi ka yinzaidi diaka ko. Lumb. 103: 16.
11. Nkiangunu bwabu kizolele bata nwa ami ko, nzolele vova mu nzungu zampeve ami, nzolele nionga mu mpasi zamwel' ami.
12. Kadi mwanki mono ka i mbu ko vo sisi kiambu, mpasi wakatwa tula nkengi kwa mono?
13. Bu yasilanga vuvu, vo ntand' ami una kumbomba, vo mbuk' ami yina vongisa mfuwa akiadi kiami,
14. buna ukunkitumunanga mu zindozi ye ukumpamunanga mu monameso.
15. Ve, buna ndutidi zola fietukwa, ndutidi zola fwa ye mu kala visi ye visi kaka!
16. Mono nkankumukini dio; kilendi vuka nkutu ko. Ungiambula; keti lumbu biami i lufukulu.
17. Buna muntu nki, bu ukumvanganga diodio diadinene, ye utoma kuntonuzunwanga bobo,
Lumb. 8: 5. Eb. 2: 6.
18. ukuntalanga nsuka ka nsuka, ukuntontanga mu mbwetolo ka mbwetolo adisu?
19. Ntama kwa yina zingila, bu una vengula disu diaku mu mono, mu kunsisa kinsona mu fimpumunu fiamwela?
20. Vo mpolele masumu, bwe ilenda kubivisila mo, ngeye uneki abantu? Mu nkiama untudidi bonso nongo kiansikulu aku ye ungiambudi yakala zitu kwa mono kibeni?
21. Mu nkiama kukungiambudilanga ntulumunu zami ko, ye kukungiambudilanga lufuma luami ko? Tala, fintama-ntama ngina katwa kwenda vundi mu fundu-fundu; vo ukuntombanga, buna kienami diaka ko.

KAPU 8.

Mpova yantete ya Bilidadi: Koko kwa Nzambi kubwilanga bambi kaka; vo Yobi una tomba Nzambi, una tedumuswa.

Mboki Bilidadi ku Sua wabula mbembo ye wavova:
2. Ntama kwa uzolele tatamana mu mpovolo yampila yoyo ye yambula mambu manwa aku miza bonso tembo kiangolo?
3. Kadi Nzambi ulenda vidingisa nsiku, kadi Mpungu-tulendo una vidingisa lunungu. 5 Mose 32: 4. Yobi 34: 12.
4. Vo bana baku bavolele masumu

kwa yandi ye yandi wabaveni mu ngolo zantulumunu zau,

5. buna nazayi kwaku, vo ngeye kibeni una tomba Nzambi mu vema ye lomba ndemvokolo kwa Mpungu-tulendo,

6. buna vo wena wavedila ye wasonga, inga, buna yandi una sikama mu kutanina ye tedimisa kundu kiaku kiukalanga mu lunungu ;

7. buna ntangu aku yantete yina monika yayike, ntangu aku yazimunina bu yayikidi yavinene.

8. Kadi nayuvudieti mbandu zateka vioka, ye banzila momo mabakula mase

9. —yeto kibeni zono tuatukidi ye ka tuzaidi lekwa ko, lumbu bieto i kini va ntoto—

Yobi 14: 2. Lumb. 89: 5 b. 102: 11. 144: 4.

10. kansi yau bana kulonga ye kukamba bo, mu ntima miau bana landa mvutulu.

11. Bu ka dilendi kula ntela ko kukondolo ntava, ye mawelensi ka malendi dukumuka mu kayengele ko, kukondolo nlangu ?

12. Ve, bu biena biankunzu ye ka biyelele mu yonzukwa ko, buna bina katwa lengila ye tekila titi biankaka biabionsono.

13. Bobo bukadilanga babonsono bavilakananga Nzambi ; vuvu kiakondolo Nzambi kina katwa fuba.

Yobi 11: 20. Zing. 10: 28. 11: 23.

14. Kadi vuvu kiandi kimonekene ntiabu-ntiabu ye vwadi kiandi bonso ntambu asangubudi.

15. Yandi silanga nzo andi vuvu, kansi ka yilendi sikila ko ; weti yo tatamana, kansi ka yena ngolo ko.

Lumb. 49: 16 b.

16. Bonso finti-nti fiavekita kamenanga mu mwini, ye mavala mandi mayambanga ku nkuzu ;

17. ntulami amatadi uzungwanga kwa mianzi miandi, va kati ye matadi kafionunukinanga.

18. Kansi bu kafukuswa mu vuma kikatelamene, buna kikunkadilanga : Kasi kimweni ngeye ko.

19. Inga, i bobo bukadilanga mu kiese kiamoyo andi, ye mu ntoto bankaka bana duka.

20. Tala, Nzambi kayinanga ndieu ulungidi ko, kasimbanga mpe bambi mu koko ko.

21. Nkiangunu vingila, nate ye kana fuluza nwa aku mu kiese ye koba biaku mu mayangi. Lumb. 126: 2.

22. Buna bakubelanga bana fukwa nsoni, ye mafwokula mabakiadimbuka ka mana vutuka kala ko.

KAPU 9.

Mvutulu a Yobi mu mpova yantete ya Bilidadi : Ka muntu ko ulenda fundisa Nzambi, kansi Nzambi weti bafika Yobi mu nana.

Mboki Yobi wabula mbembo ye wavova :

2. Inga, mu kedika nzaidi, vo i bobo; muntu bwe kalenda nunga kwa Nzambi ? Yobi 25: 4. Lumb. 143: 2.

3. Vo yandi zolele kumfundisa, buna kalendi kumvutudila diambu mu funda diamambu ko.

4. Ndieu wena nduenga zozo mu luzailu ye ngolo zozo mu lulendo, nani lenda kunkakidila ye vukuswa mpe,

5. i yandi uvilulanga miongo nakibiu ye bundulanga mio mu nganzi zandi ;

6. i yandi usanga, vo ntoto udangalanga va vuma kiandi, ye tungwa biawau bizakamanga ;

7. i yandi utumanga ntangu, ye ka yiselukanga ko, ye usanga dimbu kiankakulu mu zimbwetete ;

8. i yandi upupidikanga zulu ye uviokilanga mu mbula zambu ;

Yobi 26: 7. Lumb. 104: 2.

9. i yandi wavanga kalu diambwetete, Olioni ye mbwetete zankunda-nkunda ye vinga biambwetete mu ntini yasude ; Yobi 38: 31 b. Am. 5: 8.

10. i yandi uvanganga mambu mamanene ye malembane bakulwa, ye mangu bilutidi ntalu yilenda tangakana ?

Yobi 5: 9. Lumb 72: 18. 86: 10. Loma 11: 33.

11. Tala, yandi ukumpiokanga, ye kilendi kummona ko, yandi uviokilanga ku ntual' ami, ye kilendi kuntonwa ko.

12. Tala, yandi ukamatanga kimbaki kiandi ; nani lenda kunkakidila? Nani lenda kunkamba : Nki vengi ?

13. Nzambi kavutulanga nganzi zandi ko, nami bia Lahabi bakatwa kunyinamana ; Yobi 26: 12.

14. buna mono bwe ilenda kumvutudila diambu, sola mambu mu kummokisa ?

15. Ve, vo ndungini mpe, kilendi vutudila diambu ko ; mono nkutu bokila mbakani ami ndemvokolo.

16. Vo yandi mpe wamvutudidi mu mbokolo ami, buna kilendi leka minu ko, vo zolele dimba nding' ami.

17. Kadi mu tembo kakumbafikilanga ye ukunduekanga vwa ka vwa mu nana.

18. Kakungiambulanga yavola mwela ko, inga, ukungiukutisilanga mu kiadi kianasokolo.

19. Vo i diambu diasonga lulendo mu ngolo, buna uvovanga: Mono nkubamene! vo i diambu dialusongo: Nani lenda kumfunda?

20. Inga, vo nsongele mpe, nkutu zengulwa nkanu kwa nwa ami, vo ngiena walunga, buna yandi ukutu kumbonikisa wamvilangani.

21. Kansi ngiena walunga! Kibanzilanga moyo ami ko; kiyuvulanga mu kala moyo ko.

22. Ka diambu ko, nkiangunu bika mavovwa: yandi ubunganga kialunga va kimosi ye kiadimbuka.

Mpovi 9: 2 b. Malaki 8: 14 b.

23. Vo vunga kiansi kina kwiza ye mfwilu yanabiu, buna yandi udevanga nsukami miantima miabakondolo bila.

24. Ntoto uvewanga mu moko mabakiadimbuka, ye yandi ukakanga fukulu mu meso mamfundisi miau; vo ka i yandi ko uvanganga bo, buna i nani?

25. Lumbu biami biviokanga nswalu mivitidi nyungusi, bilalanga ye ka bimweni vila ko;

26. bikwendanga ntinu bonso lungu amabu, bonso ngo azulu bu kasiukanga mu kimbaki kiandi.

27. Vo mono isavukanga ntima mpe mu vilakana mfuwa akiadi kiami, mu yambula kiadi kiami kiakatuka ye mu kala kiese,

28. buna vele nkatulu zakamana kwama kwami kwakonsono; keti nzaidi, vo kuna kunzengila luvulusu ko.

29. Inga, bonso nkwa bila ngina katwa kala, buna mu nkiama ngina vanga mpasi zankatu?

30. Vo ngina kukisukula mu mvula zampembe mpe ye vedisa moko mami mu bombe, Yel. 2: 22.

31. mwanki una kumpabika mu kindinga ye mvwatu miami mina kunkankumukina.

32. Kadi yandi ka i kifwani kiami ko nkievo ilenda kumvutudila, ka wampila yoyo ko, vo tulenda fundasana; Mpovi 6: 10.

33. ka mwenani nzonzi va kati ye beto ko, ka muntu ko wena lulendo mu yeto bole.

34. Bika kampengudila kokoto kiandi, ye wonga mu yandi bika ka wampamuna ko; Yobi 13: 21.

35. buna ngina vova ye lembwa kuntina; kadi mono ikizaidi, vo kiena wampila yoyo ko.

KAPU 10.

Yobi weti sukisa mvutulu andi mu mpova yantete ya Bilidadi, bu keti tadisa kwa Nzambi mu yaudila luvangulu lua Nzambi lukavangilanga mu ngolo kwa mandi mavanga; bulutidi kwa Yobi, vo kabutwa ko.

Mwel' ami ukankumukinanga moyo. Mono nzolele bukisa maniongo mami, nzolele vova mu kiadi kiamwel' ami.

2. Nzolele vova kwa Nzambi: Kunzengilani nkanu ko; unzaikisa bila kiutombilanga bungu kwa mono.

3. Bufwanane kwa ngeye mu sa ngoloe, mu nianga mavanga mamoko maku, bu uwangusilanga kia kwaku mu tukanu tuabakiadimbuka?

4. Kadi buna wena ye meso bonso ma kiena nsuni, ye utalanga bonso butadilanga bantu? 1 Sam. 16: 7.

5. Ndununu aku yena bonso ndununu amuntue, ye mvu miaku miena bonso ntangu zabakala,

6. bu utombanga tufuma kwa mono ye fwandanga masumu mu mono,

7. ngeye bu uzaidi, vo kiena bila ko, ye vo ka kwenani muntu ko ulenda tanina mu koko kwaku?

8. Moko maku mankubikidi ye mampengi, wamvimba ye mu mamonsono; bwabu ukumbunganga!

Lumb. 119: 73. 139: 13 b.

9. Banzila bonso buwankubikila bonso luwumba; bwabu uzolele yakituka mfumfuta diaka!

1 Mose 2: 7. 3: 19, 23. Lumb. 103: 14.

10. Inga, ngeye wantengole bonso mamvumina, ye bonso kintoka kiamamvumina wankindisa.

11. Ngeye wamvwika nkanda ye nsuni, ngeye wambwangila mu visi ye mianzi.

12. Moyo ye nlemvo wampana, ye mu nkebolo aku mpeve ami yakebwa.

Mav. 17: 28.

13. Kansi buna wasweka mu ntim' aku banza diadi, mono nzaidi, vo diadi diakala mu diela diaku:

14. vo ngina vola masumu, buna una kunkenga ye lembwa yambula lufuma luami luakondwa ndinda.

15. Engwa mono, vo mbonekene nkwa bila! Kansi vo nkondolo bila mpe, kilendi nanguna ntu ami ko,

buna nkutu yukuta nsoni ye kala kubu diami vantadisi ameso.
16. Vo nkutu nanguna wo, buna una kunzoma bonso nkosi ye songa lulendo luaku luangitukulu mu mono ntangu zazonsono. Yes. 38: 13.
17. Buna mbangi zampa una kuntuadila ye lutila kumbwesa nkesi zaku, mu makabu ka makabu una kuntatimisa.
18. Buna mu nkiama wayambula yavaika mu nkat' ambuta? Mono yakutwa vila, disu bu dialembwa kuntala.
19. Mono yakutwa kala nkievo kiakedi ko; yakutwa natwa ku ndiamu, bu yatuka ku vumu kiambuta. Yobi 3: 11.
20. Keti ntangu ami yena yankufi; buna bika kangiambula, bika kakatula koko kwandi, mpasi ilenda yangalala fiuma, Lumb. 39: 13.
21. bu kiakikatukidi ko mu lembwa vutuka diaka, kuna nsi atombe ye kini kialufwa,
22. ku nsi yena tombe bonso nkati afuku, kuna kukalanga kini kialufwa ye tengo-tengo, inga, kuna nkati amwini wena bonso fuku dianabanda.

KAPU 11.

Mpova yantete ya Sofali: Mu buzengi bwandi Yobi kazaidi nduenga za Nzambi ko; vo una viluka, mamonsono mana kuntomisa nitu diaka.

Mboki Sofali ku Nama wabula mbembo ye wavova:
2. Mbukulu amambu yampila yoyo yina kondwa mvutudulue, ye bakala diakinwa kiakingi dina nunguswe?
3. Kadi mampiaka maku mana dingimisa babakale, mpasi walenda deva, ye ka muntu ko una kuvwisa nsonie?
4. Ngeye una yambulwa wavova: Mailonganga mena masonga, ye kiakedi masona mu meso maku ko.
5. Ve, engwa nga vo Nzambi kaka zolele vova ye bandula koba-biandi kwa ngeye,
6. vo zolele kuzaikisa maswekwa manduenga zandi, bonso bukena nduka, inga, mu tezo biole, buna ukutu visa, vo Nzambi sisidi ndambu alufuma luaku mu vilukunwa.
7. Kansi ngeye ulenda bakula mpind' a Nzambi vo visa lunga kwa Mpungutulendo? Loma 11: 33.
8. Kwena yongi bonso zulu—nki ulenda vanga? kulutidi nsi abafwa mu mpinda—nki ulenda visa? Yel. 23: 23 b. Ef. 3: 18.
9. La kwakwau kulambukidi nseke yilutidi ntoto, ye mu sadila kuviokele mbu.
10. Bu kazolele vioka vo zikidila muntu vo tela muntu mbila mu fundu-swa, buna nani lenda kunkakidila? Yobi 12: 14.
11. Keti yandi i ndieu uzaidi babakala bamakutu, yandi ubakulanga mbivulu ye kena nsatu atomba yo ko.
12. Kansi bakala diakitunga dilenda baka nduka mu nswalu miomio milenda butukulwa mwan' ampunda yankitu muntu.
13. Vo una kubika ntim' aku busongele ye lambula moko maku kwa yandi,
14. vo una katula mbivulu yoyo yitatamene koko kwaku ye lembwa yambula kondwa kwalunungu kwakala mu mafwokula maku,
15. inga, buna ulenda sendu'a zizi kiaku ye kondwa nsoni, buna usiemi ye kwena nsatu atina ko.
16. Inga, buna una vilakana kubu diaku, una dio bambukila moyo kaka bonso nlangu ucilumukini.
17. Buna moyo aku una lutila ntentinia ambata mu tentina; vo tombe kina kwiza, buna bonso nkielo ansuka. Lumb. 37: 6. Yes. 58: 10.
18. Buna ulenda vungama, kadi buna wena ye vuvu; utalanga yeku-yeku ye mboki wele vundi mu mpungumunu.
19. Inga, buna ulenda vuvama mu yenge ye muntu kana kukitumuna ko, ye babingi bana tomba ngiambu aku. 3 Mose 26: 6.
20. Kansi meso mabakiadimbuka mana lema; ka mwena mpungumunu diaka kwa yau ko, ye vuvu kiau kina kala mu tabula vumunu.
Yobi 8: 13. Lumb. 112: 10. Zing. 11: 23.

KAPU 12.

Mvutulu a Yobi mu mpova yantete ya Sofali: Lulendo ye nduenga biabantu i ka lekwa ko kwa Mpungu-tulendo ye Mpungu-nduenga.

Mboki Yobi wabula mbembo ye wavova:
2. Inga, mu kedika yeno i bantu basongele, ye nduenga zina fwa ye yeno!
3. Kansi mwanki mono mpe ngiena nduka zambote bonso yeno, kina viva-

ma mu yeno ko, kadi nani i ndieu ulembolo visa mampila yoyo? Yobi 13: 2.

4. Buna vele mono i ma kiansevila kwa nkundi ami, i mono yatambudulwa bu yabokila kwa Nzambi—ma kiansevila, i mono yakedi walunungu ye walunga!

5. Inga, kubu diyinwanga kwa ndieu usiemi: Mampila yoyo mavingilanga yau badangalanga mu malu!

6. Kansi nzo zakoto zantani zimonanga yenge, ye batingunanga Nzambi bamonanga mpungumunu, yau bakalanga Nzambi au mu koko.
Yobi 21: 7 b. Lumb. 73: 3 b. Yel. 12: 1. Hab. 1: 11.

7. Kansi yuvula bibulu, bika bakulonga, ye nuni zazulu bika bakuluengisa;

8. vo vova kwa ntoto, bika wakulonga, mbizi zambu bika zakulukisa.

9. Nani ulembolo longuka mu momo mamonsono, vo i koko kwa Mfumu kwavanga mo?

10. Keti mu koko kwandi mwena mwela wabiabionsono bikalanga moyo ye mpeve abantu babonsono.
4 Mose 16: 22. Mav. 17: 28.

11. Kadi kutu ka kuna tonta mambu ko, bonso nwa utontanga luvu luadia?
Yobi 34: 3.

12. Keti nduenga zena ye banuna ye nduka ye yau bakedi zingu ntama.

13. Kwa yandi kwena nduenga ye lulendo, kwa yandi kwena nduengoso ye nduka.

14. Tala, bina bikatululanga ka bitungululwanga ko; ndieu ukazikidilanga kalendi zibudulwa ko. Nzai. 3: 7.

15. Tala, yandi ukamikanga minlangu, buna kuyumini, yandi ubukisanga mio, buna mibunganga nsi.

16. Kwa yandi kwena ngolo ye ngangu, wazimbuswa ye uzimbisanga babole bena mu koko kwandi.

17. Minluengisi ukombumunanga mio ye ukubanatanga ku nsi yanzenza ye minkongudidi uvanganga mio bilauki. Yes. 3: 2 b.

18. Yandi ukangulanga tulendo tuamintinu ye ukanganga nsing' akinkole mu tuketo tuau.

19. Yandi ukombumunanga banganga, ye ukubanatanga ku nsi yanzenza, ye ubwisanga balutidi siama mu mianzi.

20. Uzionanga mbembo kwa babakala bandekolo aminu, ye uvondanga nduenga zabangudi zabantu.

21. Yandi utengulanga luyinu va madingizi, ye ukangulanga nkiti miabangolo. Lumb. 107: 40.

22. Yandi usensisanga zimpinda ye ka zifukwanga tombe ko, kini kialufwa kavaikisanga mu kia.
Mat. 10: 26. 2 Kol 4: 6.

23. Yandi ufunisanga makanda mabantu ye mboki ukubabunganga, yandi uyadingisanga nzaku zau, kansi mboki ukubakatulanga. Lumb. 107: 38 b.

24. Uzionanga nduka zamfumu zamakanda mansi, yandi uyambulanga bazenzila mu nsi zavombila zikondolo nzila.

25. Yau bakatwa bumbula mu tombe ye ka babeki kia ko, bonso bansansadi kakubasansidikisanga.

KAPU 13.

Yobi weti kudikila mu vutudila mu mpova yantete ya Sofali: Yobi zolele nata bungu diandi kwa Mpungu-tulendo; mu mpovolo yaluvunu muntu kananungisa Nzambi ko; Nzambi kibeni lenda kamba divodele Yobi masumu.

Inga, mamonsono disu diami dimweni mo, kutu kwami kuwilu mo ye kutomene mo kenga.

2. Monso maluzaidi, mono mpe nzaidi mo; kina vivama mu yeno ko.
Yobi 12: 3.

3. Kansi bwabu nzolele vova kwa Mpungu-tulendo, nzolele fundisa Nzambi.

4. Kansi yeno i babakala basietanga makutu, buna luena lutunganga mpovolo yalufukulu. Yobi. 16: 2.

5. Engwa vo luzolele dingalala napi! Diodio lukutu tangulwa bonso nduenga.
Zing. 17: 28.

6. Luwa vele bwabu bungu diami diamfundu, ye lubanza mu mbangusu zakoba biami.

7. Luzolele nungisa Nzambi mu mpovolo yilembolo songa ye sadila mpovolo yamakutu mu ntomono andi?

8. Kamba, luna songa lulengo mu diambu diandi vo kukivanga nzonzi za Nzambi?

9. Ka bulendi toma suka ko, bu kana kulukongudila? Evo lulenda kumbeka nkiadi, bonso bulenda bekwa muntu nkiadi? Ngal. 6: 7.

10. Ve, mu kedika yandi una kuluvutula ndinda, vo lusongele lulengo luansweki.

11. Mu kedika, buna kimfumu kiandi kina kulupamuna, ye buna wonga mu yandi una kulubwila.

12. Buna mambu meno maluyindulu mana kituka mambu manduenga zabo-

mbe, tumbu tueno tuantabudulu tuna
kala bonso tumbu tuanteke.
13. Ludingalala bwabu ye lungia-
mbula ye si ivova, mboki kani monso
monso bika mambwila.
14. Inga, bika makala kani monso
monso, nsuni ami nzolele simba va kati
ye meno mami ye bonga mwel' ami
mu koko kwami. 1 Sam. 28: 21.
15. Bika kambema, kisilanga vuvu
mu diankaka ko; kansi ndiatulu ami
nzolele songa kwa yandi.
16. Diodio kwandi dina tukila mpu-
lusu ami, kadi kondolo Nzambi kalendi
kabuka ntima mu luaka vantadisi andi
ko. Lumb. 5: 4.
17. Buna luwa, luwa mambu mami,
ye bika mbangudulu ami yakota mu
matu meno.
18. Tala, si itula bungu; nzaidi, vo
ngina nunguswa.
19. Evo mwena muntu una kumba-
ngise? Inga, buna nzolele dingalala
ye fwa.
20. Mambu mole kaka kuvangani-
mo kwa mono ko, buna kiena nsatu
aswama mu zizi kiaku ko:
21. bika koko kwaku ka kwampala-
kana ko, ye wonga mu ngeye ka wa-
mpamuna ko. Yobi 9: 34 b. 33: 7.
22. Mboki ulenda funda, ye mono
nzolele vutula, evo mono ngina vova
ye ngeye una kumbangisa.
23. Nkiangunu bwe bwenina mu
tufuma tuami ye masumu mami?
Unzaikisa ntulumunu zami ye masumu
mami.
24. Mu nkiama uswekanga zizi kiaku
ye ukumbanzilanga bonso ntantu aku?
Yobi 19: 11. 33: 10.
25. Zolele kwaku pamuna lukaya
luvevumunwanga kwa mpeve, zolele
kwaku zoma titi kimeni yuma?
26. Inga, usonikanga kiadi mu ku-
nku kiami ye ukumpananga tufuma
tuakintwenia kiami bonso difwa;
Lumb. 25: 7.
27. utulanga malu mami mu su, uke-
nganga mu nzila zami zazonsono, mu
nsi zatambi biami utezilanga ntama.
Yobi 33: 11.
28. I bobo kwa bakala dilalanga
bonso nti wabola, bonso mvwatu wato-
buzulwa kwa mimfwa nkabu!
Yes. 50: 9.

KAPU 14.

Yobi weti sukisa mvutulu andi mu mpova yantete ya Sofali, bu keti tadisa kwa Nzambi mu yaudila nzungu zamoyo wakimuntu.

Muntu, wabutwa kwa nkento, i yandi
ukalanga moyo fintangu-ntangu
ye uyukutanga kingongo,
2. bonso fulu kameninanga ye kale-
ngilanga, utabanga bonso kini ye kasi-
kilanga ko.
Yobi 8: 9. Lumb. 90: 9 b. 103: 15 b. 144: 4.
Yes. 40: 6 b. Eb. 13: 14.
3. Ngeye utemone meso maku mu
kenga wampila yoyo, inga, ukuntuala-
nga mu kongudulwa vantadisi aku.
4. Nkievo nkwa vedila una vaika
mu nkwa mvindu! Keti bwampila
yoyo ka bukadi ko. Lumb. 14: 3.
5. Kadi lumbu biamuntu biazengwa
nangwi, ntalu angonda zandi yazengwa
kwa ngeye, bu utudidi nzaku yikana
lembana vioka,
6. buna umvengudila disu diaku ye
unyambula kavuvama, yambula kayu-
kuta kiese kiakisadi kialumbu mu
lumbu kiandi. Lumb. 39: 13.
7. Keti nti ulenda sala vuvu; vo
una kwangwa mpe, ulenda vutuka
mena nsombo ye ka una kondwa nsa-
sila ko.
8. Vo mwanzi andi una sika mu
ntoto ye sinza kiandi kifwidi mu ntoto,
9. mwanki ulenda vutuka vekita mu
mwisi wanlangu ye mena mavala bonso
nti wamona wakunwa.
10. Kansi vo bakala dina fwa, buna
dibindalele; vo muntu utabukidi vu-
munu, buna kwe kena diaka?
11. Bonso nlangu bu uledi mu zanga
ye bonso mwila bu usikidi ye uyumini,
12. i bobo bakala dibindalele ye ka-
telamanga diaka ko, katemunanga dia-
ka ko, zulu bu diena; kasi kana siku-
muswa mu tulu tuandi ko.
13. Engwa vo uzolele kunsweka mu
nsi abafwa, kumfikika, nate ye nganzi
zaku zilembolo, tenda nzaku antangu
ami ye mboki kumbanzila—
14. mpeleko keti ka muntu ko ule-
nda baka moyo, bu kakifwididi! Bu-
na nkutu tatamana ntangu andwanunu
ami, nate ye nkudulu ami yizidi.
15. Buna ukutu kumbokila ye mono
nkutu kutambudila; ukutu kala ngu-
nda zamavanga mamoko maku.
16. Inga, i ngeye utanganga tambi
biami bwabu, buna kukutu banzila
masumu mami ko.

17. Buna nkanu ami ukutu kala mu lukobe luasiwa dimbu kiankakulu, ye buna ukutu fuka lufuma luami.

18. Kansi bonso mongo ubwanga ye ubumuzukanga ye bonso tadi divilulwanga mu vuma kiandi,

19. bonso matadi mana zokuswa kinsukila kwa nlangu ye ntoto ukukulwanga kwa mbukila, i bobo ufubisanga vuvu kiamuntu mpe.

20. Ngeye umbwisidi kiamakulu ye yandi katukidi ; ngeye uvilulanga zizi kiandi ye ukunkubanga.

21. Vo bana bandi bana zituswa, buna kazaidi bo ko ; vo bana sinda ku fwafwa, buna mpe kakubabanzilanga ko. Yes. 63: 16.

22. Nitu andi yimonanga kwama kuna kaka kukavangwanga yandi kibeni ye mwel' andi kiadi kina kaka kikalenda mona yandi kibeni.

KAPU 15.

Mpova yanzole ya Elifasi : Mambu ma Yobi mena buzengi ye ngianza ; ka muntu ko wena walunungu ; bakiadimbuka ka balendi taba mu ndinda miau ko.

Mboki Elifasi ku Temani wabula mbembo ye wavova :

2. Bakala diena nduenga dina vovila bobo mu mpeve ye fuluza ntulu andi mu mpeve yaeste ?

3. Yandi una tabila bungu diandi mu mpovolo yanane, mu mambu matanga kimbangi mu ka lekwa ko ?

4. Inga, ufubisanga vumi kia Nzambi ye katulanga yindu diadionsono vantadisi a Nzambi.

5. Kadi yayibi yaku yitulanga mambu mu nwa aku, ye usolanga mu vova mpovolo yabakimfunia.

6. Nkiangunu uzengolo nkanu kwa nwa aku ye ka kwa mono ko, biaku koba bikubangisanga.

7. Ngeye i muntu wantete wabutwe, ngeye watambula moyo, nzanza bu mialembwa kale ? Zing. 8: 25.

8. Ngeye i ndimbi mu makani mansweki ma Nzambie ye wabakila bo nduenga mu lulendo luakue ?
Yes. 40: 13. Loma 11: 34.

9. Buna nki uzaidi matulembolo zaya ? Nki uvisidi matulembolo visa ?

10. Bakala diena mvu ye wanuna bena mpe mu yeto, inga, ndieu uviokele saku mu nuna. Yobi 32: 7.

11. Uyinanga mbombolo yiyengulanga Nzambie ye mambu mavovwanga mu bumpombo kwa ngeyie ?

12. Kwe unatwanga kwa diela diaku, ye mu nkiama meso maku maseluzukanga,

13. bu utadisanga mafuluka maku kwa Nzambi ye utanga mambu mu nwa aku ?

14. Muntu i nki, vo una kala wavedila ? Wabutwa kwa nkento i nki, vo una kala walunungu ?
1 Nt. 8: 46. 2 Lus. 6: 36. Yobi 25: 4 b. Lumb. 14: 2 b. Zing. 20: 9. Mpovi 7: 21. 1 Yoa. 1: 8, 10.

15. Tala, kalendi mpe sa vuvu mu bankwa mianlongo miandi ko, ye mazulu ka mavedele mu meso mandi ko,
Yobi 4: 17 b.

16. buna vele bwe mu ndieu wena wakimfunia ye wabivuswa, ndieu ukukivongisanga mu nsoki bonso mu nlangu !

17. Mono nzolele kuzaikisa diambu, nkiangunu nangwe bwabu ; momo mambweni nzolele kamba,

18. momo mazaikisi banduenga, mabatuedi bonso fwa diamase mau,

19. kwa yau kaka batambula nsi bonso nkailu, ye wanzenza nkutu ka wakota mu yau ko.

20. Kiadimbuka wena nsisi mu lumbu biandi biabionsono, mu mvu miomio miafiuma mivewanga kise kiangolo.
Yes. 48: 22.

21. Mpamuku utendananga mu matu mandi ; bu kalutidi vungama, ntani umbwidi.
3 Mose 26: 36. 5 Mose 28: 65. Yobi 18: 11.

22. Kenani vuvu mu tanunwa mu tombe ko, kadi sabala kikunlangidilanga.

23. Bonso ntabi katombilanga mampa mandi : kadi kwe mena ? Yandi una mona, vo lumbu kiatombe kieka lukufi. Yobi 18: 12.

24. Kingongo ye ncita bikumpamunanga, yandi ubidukwanga kwa biau bonso kwa ntinu ukubamene mu nwana.

25. Kadi kwa Nzambi kalambula koko kwandi, ye wayanda kwa Mpungu-tulendo ;

26. yandi wansiukila mu nsingu yamantingu ye mu nima zankaku zandi mu kabu dibundane ;

27. yandi wafuka zizi kiandi mu mazi ye wavulukisa luketo luandi ;
Lumb. 73: 7.

28. yandi wakala kundu mu mbanza zambungulu, mu nzo zakanukunwa muntu kala, kadi zazengwa mu kala ntulami miamatadi.

29. Nkiangunu kalendi kala wamvwama ko ye mbongo zandi ka zisi-

kilanga ko, mbongo andi ka yidokamene mu zitu mu ntoto ko.

30. Kalendi tabuswa tombe ko; bana bandi basinsi bana yuma mu diambu diambangazi, ye yandi kibeni una vila mu mpeve anwa andi.

31. Mu mfwilu ameso mandi kanani sa vuvu mu bina bifukilanga ko, kadi lufukulu luna katwa kala mfutu andi.

32. Mu ntangu yivitidi tezo kiandi kina fuluka, ye ko'oa kiandi ka kina vutuka vekita ko.

Yobi 22: 16. Lumb. 55: 23. Mpovi 9: 12.

33. Yandi ufwanane ye nti wavinia ulalanga bana bandi, bonso nti waolive usotunanga fulu biandi.

34. Kadi nzo akondolo Nzambi yina sikalala kisita, ye tia tumanisanga nzo zakoto zidilwanga kinswekila.

35. Kuna bayakanga kubu ye babutanga mbungulu; mwan' avumu ubutwanga i vuvu kifubidi.

Yobi 4: 8. Lumb. 7: 14. Yes. 59: 4.

KAPU 16.

Mvutulu a Yobi mu mpova yanzole ya Elifasi: Bakundi ba Yobi i mbombi miambi; ubafukulu mu nana; kansi mbangi andi wena mu zulu ukatalanga.

Mboki Yobi wabula mbembo ye wavova:

2. Mavitidi mampila yoyo mangwilu; lu mbombi miambi luena lubabonsono. Yobi 13: 4. 21: 34.

3. Busukidi bwabu mpovolo yoyo mu mpeve, evo mankaka makidi kutatimisa una vutula?

4. Mono mpe vele ilenda vova mampila yoyo bonso yeno; inga, nzolele, vo luna kala mu fulu kiami! Buna nkutu lenda kuluyonzikila mambu, ye nikusa ntu ami mu beka nkiadi kwa yeno.

5. Buna mu nwa nkutu kulusiamisina ye kuluvongisa mu mfwilu ankenda mu bikoba.

6. Vo ivovanga bwabu, kwama kwami ka kuvongele ko; vo idingalalanga mpe ka kukungiambulanga ko.

7. Inga, bwabu ngolo zami zazonsono zibukulu; keti ngeye vombese nzo ami yayonsono.

8. Bu umbafikidi, diodio diyelele bonso kimbangi; yela kwami kulenda telama ye kumbangisa.

9. Mu nganzi mono itiasunwanga ye itatumuswanga, mono itatukulwanga meno mau; inga, mbeni ami ukuntadilanga mu ntala zavenguzuka.

10. Bayasanga nwa kwa mono, bakumbandanga mu ntiakulu va mabundi mami; babonsono bakunkutakananganga. Yobi 12: 4.

11. Nzambi ukundiokunanga kwa bantu bakondolo lunungu, ye ukuntubanga mu moko mabakiadimbuka.

12. Mono yavwanda mu luvuvumu luabiza, buna wankosa; wankamata mu nsingu ye wambula nabudi budi.

Man. 3: 12 b.

Yandi wantula bonso nongo kianzongo miandi;

13. mu tueka tuatonsono toto biandi bikumbwilanga; yandi uzokanga nsekinia zami ye lembolo zo kuta, nlangu andumbu andudi utengulanga wo va ntoto.

14. Yandi ukunkamunanga mu mbumangana ka mbumangana, yandi ukundangumukanga bonso kinwani.

15. Ngoto mvweti yanamunguswa va ntandu ankand' anitu ami, ye mu mfumfuta nkatulu kulula mpok' ami.

16. Zizi kiami kiena kiambwaki yatia mu dilu, ye va nkanda miameso mami kini kiamfwilu kituidi.

17. I bobo kimpumbulu bu kiakondwa mu moko mami, ye lusambulu luami luakedi luavedila! Yobi 33: 9.

18. Untoto, kufukani menga mami ko, ye kuyambulani mbokolo ami yabaka luvundulu ko.

19. Tala, mbangi ami yakidi mu zulu ye mu kayengele ndieu una kumpovila.

20. Bwabu bakundi bami bakumbekanga nkiadi, nkiangunu disu diami dieti tala mu mansangasa kwa Nzambi.

21. Inga, bika kanungisa bakala kwa Nzambi, mwan' amuntu kwa ni andi.

22. Kadi miafiuma i mvu mina kwiza, bu ngina kwendidila nzila yindembolo vutukila diaka.

KAPU 17.

Yobi weti sukisa mvutulu andi mu mpova yanzole ya Elifasi, bu keti lomba Nzambi kansadisa mu bakundi bobo. Yandi kibeni kavingilanga diankaka ko kansi mfwilu.

Ngolo zamoyo ami zibungulu, lumbu biami bieti zima, va kati ye zindiamu ngina bakila kunku kiami.

2. Inga, mu kedika mono yazungwa kwa mbekolo ankiadi, ntangu zazonsono disu diami dimonanga nsoki miababa!

3. Nkiangunu navani ntadulu ye

nsimbi mu mono kwa ngeye kibeni, nani wankaka zolele kumpana lusaki.
Zing. 6: 1.

4. Ntima miababa keti ngeye wakakidi nduka, nkiangunu kuna yambula bayangalala ko.

5. Ndieu uyekulanga bakundi bandi mu pelwa, meso mabana bandi mana situka.

6. **M**ono ngieka ngana mu bantu, mono i bakala dibalobudilanga mante mu zizi.
Yobi 30: 9 b. Lumb. 44: 14. Man. 3: 14.

7. Nkiangunu disu diami diena mbumbuluka kwa mfiti, ye biela biami biabionsono bonso kini.

8. **B**ansongula bayitukulwanga diampila yoyo, ye kondolo bila usikumuswanga nganzi kwa kondolo Nzambi.

9. Kansi walunungu usimbamene nzil' andi, ye wena moko mavedila ulutidi baka kibakala.

10. Inga, yeno babonsono lulenda kuntatimisa diaka, mwanki kina mona uluengele mu yeno ko.

11. **L**umbu biami bimeni vioka, makani mami maziokunwa, i momo makala nsatu zantim' ami.

12. Kansi fuku bazolele dio kitula mwini, bavovele, vo kia kweka lukufi, tombe bu kibwidi.

13. **V**e, bonso buitadidilanga, nsi abafwa yina kala kundu kiami, mu tombe ngina kubika mbuk' ami ;

14. ku ndiamu nkatulu vova : Ngeye i sami, kwa ntunga zibodisanga : Mbut' ami, busi kiami. Yobi 25: 6.

15. Buna vuvu kiami nki kina kala, inga, vuvu kiami nani lenda kio tonwa ?

16. Ku mbindukwa zansi abafwa kina kulumuka, bu ngiele vunda mu mfumfuta mono kibeni.

KAPU 18.

Mpova yanzole ya Bilidadi: Yobi lenda fuluka mafuluka, kansi bukadilanga ebu, vo kiadimbuka una bwa ye vila ye nzo andi yamvimba.

Mboki Bilidadi ku Sua wabula mbembo ye wavova :

2. Nki antangu luna sukisa mpovolo amambu meno ? Luluka ; mboki tuamokasana. Zing. 17: 27.

3. Mu nkiama tuna banzulwa bonso bulu bikondolo bila, ye tangwa mu meso meno bonso bantu bambalu ?

4. Ngeye ukukikakunanga ngeye kibeni mu nganzi zaku, weti banze, vo ntoto una vombila mu diambu diaku ye tadi diamongo dina vilulwa mu vuma kiandi ?

5. **V**e, kia kwakiadimbuka kuna zima, ye nlemo atia tuandi ka una vana ntentinia ko. Zing. 13: 9. 24: 20.

6. Kia kuna kituka tombe mu nzo andi yakoto, ye mwind' andi una kunzima.

7. Ntama zamalu mandi mangolo zina kufukwa, tuandi tukanu tuna kumbwisa.

8. **K**ádi mu mandi malu katuntulwanga mu konde, mulangudulwanga kana katwa viokila ;

9. siongi dikunkamatanga mu kinkoso kiatambi, ye ntambu umbeki ;

10. nsinga miakumbakila miena miaswekwa va nsi, ye mfumvu zina kuntangalakana mu nsoko andi.

11. **M**u tueka tuatonsono mpamuku mikumbwisanga kingongo, mikunzomanga konso kukaviokele.
3 Mose 26: 36. Yobi 15: 21 b. 27: 20. Yel. 46: 5.

12. Ngolo zandi zilalanga mu diambu diansatu, ye kubu dikubamene mu kumbwisa.

13. Kunsi ankand' anitu andi biela biandi bisekanga, inga, kwa nsemokono alufwa biela biandi bisekuswanga.

14. **M**u nzo andi yakoto yikasilanga vuvu, kazionwanga, ye yandi una katwa kwenda kwa ntinu amampamuka.
Yobi 8: 13 b. 11: 20. Zing. 10: 28.

15. Mu nzo andi yakoto banzenza balenda kundama ye solofo bifumfumunwanga va ntandu akundu kiandi.

16. **K**u banda mianzi miandi miyumanga, ye ku ntandu mbat' andi yilengilanga.

17. Mbambukulu amoyo andi yilalanga va ntoto, nkumbu andi ka yina sala mu nza ko. Zing. 10: 7.

18. Mu kia kalukulwa ku tombe ye una kubwa mu nza.

19. Yandi una kondwa bana ye nkuna mu bantu bandi, ye ka muntu ko mu nzo zandi una tabuswa.
2 Nt. 10: 11, 17. Yobi 27: 14. Lumb. 21: 10.

20. **L**umbu kiandi kiakubu bisi weste bayitukulwa kio, ye yau mu ntini yaeste babakamene nitu kama.

21. Inga, i bobo buvangulwanga nzo akondolo lunungu, i bobo bukadilanga nzo andieu ukauzolele zaya Nzambi ko.

KAPU 19.

Mvutulu a Yobi mu mpova yanzole ya Bilidadi: Nzambi uvanganga bulembolo songa, bu kakamuninanga Yobi bobo ye yambulanga kasiswa kwa yau balutidi kala mfinangani zandi; kansi Yobi zaidi, vo nkudi andi wakidi.

Mboki Yobi wabula mbembo ye wavova:

2. **Ntama** kwa luna vangila mwel' ami kiadi ye kunkosa mu mambu meno?

3. Kansi kumi diampova lumpovele ntiakulu, ye lumvwezele mu kondwa kwayindu. Yobi 16: 20.

4. **Vo** i bobo, vo nzimbalele mu kedika, buna nzimbusu yoyo i diambu diami.

5. Kansi vo luzolele kungiandila mu kedika ye tatamana, vo ntiakulu yambwididi mu bila,

6. buna luluta zaya, vo Nzambi wampengi bulembolo songa, bu kantangidikisi konde diandi.

7. **Tala,** iniongìnanga mafuluka momo, kansi kivutudulwanga bo mvutulu ko; ibokilanga, kansi kinunguswa ko. Yobi 30: 20.

8. Wakakidi nzil' ami, ye ndembane vioka, ye va ntandu ansoko miami kayalumunanga tombe. Yobi 3: 23. Man. 3: 5 b.

9. Nzitusu ami wamvula wo, ye wankatudi koloa va ntu.

10. **Mu** tueka tuatonsono kakunkamunanga ye mvididi; yandi uvuzanga vuvu kiami bonso nti.

11. Uyambulanga nganzi zandi zandemina ye ukumbanzilanga bonso kifwani kiambeni zandi. Yobi 13: 24. 16: 9. 33: 10. Man. 2: 5.

12. Makabu mandi makonkananga va kimosi ye beti kubika nzila mu kumbwila; batuanga nzo ami yakoto kinzungidila.

13. **Watatula** butu biami bialongo nseke beni ye mono; batuzayane bena bonso banzenza kwa mono. Lumb. 31: 11. 38: 11. 88: 8, 18.

14. Mfinangani zami zikatukidi, ye bankwikizi bami bamvilakene.

15. **Bisi** nzo ami ye sielo biami biabakento bakumbanzilanga bonso nzenza; bakala dianzenza i ngieka mu meso mau.

16. Vo itelanga sielo kiami mbila, katambudilanga ko; ngina katwa kunlomba mu luyinunu.

17. Mwel' ami ukankumukinanga nkazi ami, ye wami nkuna ukunkankumukinanga.

18. Bimbana-mbana mpe bakunginanga; vo nzolele telama kaka, bakumfinganga. Yobi 30: 1.

19. Inga, mono i nkankumusu kwa babonsono batuakalasane; baluta kunzola bakundangumukini. Lumb. 41: 9. 55: 12 b. 88: 8.

20. **Visi** bianitu ami binanamene nkanda ye nsuni; fisidi, nga kiyambulu nkanda wasala mu meno mami ko. Yobi 30: 30. Lumb. 102: 5.

21. **Lundemvukila,** lundemvukila, lubakundi bami, koko kwa Nzambi bu kumbafikidi bobo.

22. Mu nkiama luna kunzoma, yeno bonso Nzambi, ye lembwa yukuta nsuni ami?

23. **Engwa** vo mambu mami masonukwa, engwa vo masonukwa mu nkanda,

24. inga, vo mau mu luazu kiasengwa ye kianzaba manwatunwa mu tadi mu ntangu yikayimani!

25. **Mwanki** mono nzaidi, vo nkudi ami wakidi, ye vo yandi una telama va ntandu amfumfuta ku nsukulu. Yes. 41: 14. Hos. 13: 14.

26. Nkanda wau wanitu waluekwa bu una mana katuka, buna ngina tonwa Nzambi ye kondwa nsuni ami. 1 Kol. 13: 12.

27. Inga, i yandi ngina tonwa, nsadusu ami, va meso mami ngina kummona, ka bonso wanzenza ko; diodio nsekinia zamoyo ami zikadilanga ngunda. Lumb. 17: 15. 1 Yoa. 3: 2.

28. **Kansi** bu lubanzanga: Bwe tuna kuntatimisa!—nkievo bila kiamomo mavengo kilenda monika kwa mono—

29. buna lukukikenga mu sabala, kadi nganzi zena bonso masumu momo malongudukulwanga mu sabala; buna luvisa kweno, vo nkongodolo yina kwiza. Mat. 5: 22.

KAPU 20.

Mpova yanzole ya Sofali: Mayangi mabakiadimbuka meka mankufi, kimvwama kiau kiakimbabu kicilumukanga bonso nlangu.

Mboki Sofali ku Nama wabula mbembo ye wavova:

2. Mu mpovolo yampila yoyo mabanza mami makumvutudilanga diambu, bwabu vele bulutidi bu mvizukidi mu kingongo kiami.

3. Nsembolo yantiakulu nkatulu wa,

kansi mpeve ami yeti kuntuadila mvutulu mu nduka zami.
4. Kadi buna kuzaidi koe, vo bwakadidi bobo kasi ye ntangu yikayibadiki, kasi ye ntangu yatulwa bantu va ntoto :
5. vo mayangi mabakiadimbuka meka mankufi ye kiese kiabakondolo Nzambi kiena mu mbwetolo mosi ameso?
6. Vo luyandulu luandi lubalukidi ku zulu mpe ye ntu andi ulueki ku matuti,
7. buna vele una vila mu ntangu zazonsono ye dedukuswa ye tuvi tuandi; bammona bakatwa yuvula : Kwe kena?
8. Bonso ndozi katilumukanga ye ka muntu ko ulenda kummona ; yandi ukubwanga bonso mona-meso mu fuku.
Lumb. 73: 20.
9. Disu diammona ka dilendi vutuka kummona ko, ye mbuk' andi ka yilendi vutuka kuntala ko.
2 Mose 14: 13.
10. Bana bandi bana katwa futa mfuka zandi kwa bamputu, moko mandi mana vutula ndandu andi.
11. Ngolo zandi zakintwenia bu zifuluzanga visi biandi, zau zina bindalala mu mfumfuta va kimosi ye yandi.
12. Vo yayibi yimwenono luvu luabiza mu nwa andi, ye uswekanga yo kunsi aludimi luandi,
13. ye ukebanga yo ye kazolele yo yambula ko, kansi ubundikilanga yo kunsi ambangu anwa andi,
14. buna dia koko kuna kituka mu kingongo kiandi, kuna kituka nsa miampidi mu moyo andi.
15. Kimvwama kikaminini kinsiukila una kio katwa luka ; kwa Nzambi kivaikuswanga mu vumu kiandi.
16. Inga, nsa miampidi kaminanga, kwa ludimi luanioka yansa kana bemunwa.
17. Widi fimwila-mwila nkutu ka fina vongisa meso mandi ko, ka mwila ko ucilumukanga niosi ye mamvumina.
18. Bikavengi ndandu una bio katwa vutula, kalendi bio mwena mbote ko ; kiese kiandi ka kifwanane ye kimvwama kikabaka ko. 5 Mose 28: 30 b.
19. Kadi kwa bafwafwa kasila ngolo ye wabayambula babindalula; yandi waziona nzo zikalembana keba zangolo.
Yes. 5: 8.
20. Yandi kabaka luvuvumu ko kwa vumu kiandi, nkiangunu kana kukitanina va kimosi, ye mbongo zandi ko.
21. Ka lekwa ko kiatabuswa mu siuka diandi, nkiangunu vila diandi ka disikilanga mpe ko.
22. Mu kati diakiaba kiandi mpasi zilueki, ye bafwafwa babonsono bakunsangatalanga moko mau.
23. Inga, bobo buna kadila, mu mfuluzulu avumu kiandi : Nzambi una kumfidisa tia tuanganzi zandi ye yambula tuakota mu nitu andi bonso mvula. Lumb. 11: 6.
24. Vo yandi utabanga mu luazu biasengwa, buna nzongo waponza kiansongo una kunzokula.
25. Buna bu katuntanga mu toto ye kivaikidi mu nim' andi, nsongi yalezima bu yivaikidi mu ndumbu andudi andi, buna nsisi zamfwilu zina kumbwila.
26. Tombe kaka mbongo zandi zakebulwa ; tia kavewanga bonso dia, i tuau tulemanga mu kondwa kwansakusu, tuau tumanisanga bionso bisidi mu nzo andi yakoto.
27. Zulu ditualanga lufuma luandi mu yuti, ye ntoto ukunnangumukinanga.
28. Bionso biayonzukwa mu nzo andi biledi, bonso nlangu ucilumukanga mu lumbu kianganzi.
29. Kunku kiampila yoyo muntu wakiadimbuka kana tambula kwa Nzambi, fwa diampila yoyo kavangudulwa kwa Nzambi. Yobi 27: 13.

KAPU 21.

Mvutulu a Yobi mu mpova yanzole ya Sofali : Bakundi bakutu visa, vo ndungulu akwama ka yibwilanga bambi kaka ko.

Mboki Yobi wabula mbembo ye wavova :
2. Luwila mambu mami kaka ; bika bwakala mbombolo yilukumbombilanga.
3. Lumvibidila, kidi yavova ; bu mbeni vova, mboki ulenda deva.
Zing. 18: 13.
4. Kadi maniongo mami mena bonso mabantu bankaka? Evo kibeki ami bila ko mu lembwa vibidile ?
5. Luntala, buna luna yitukwa ye katwa tula koko va nwa.
6. Inga, bu ibanzilanga dio, mpamukini mono kibeni ye wonga ubwilanga nsuni ami.
7. Mu nkiama bakiadimbuka baya-

mbulwanga bakala moyo, inga, mu mimvu bakudilanga mu kimvwama?
Lumb. 73: 3 b. Yel. 12: 1 b. Hab. 1: 13. Malaki 3: 14 b.

8. Bamonanga nkun' au usikilanga ye yau, ye bana bau basinsi bena vantadisi ameso mau.

9. Nzo zau zivungamene, ka zibwilwanga kwa mpamuku ko; Nzambi kayambulanga kokoto kiandi kiabavalakana ko.

10. Bulu biau bu bisalamananga, buna ka mu nkatu ko; ngombe zau zankento zitoma butanga ye ka zisululanga ko.

11. Bana bau bavaikanga bonso kamba, ntaudi zau zidomuzukanga mu kiese. Lumb. 17: 14.

12. Basikanga puka ye nsambi zansinga ye bayangalalanga mu ningu apitulu.

13. Basadilanga lumbu biau mu nsaka, ye ku nsi abafwa bakulumukanga mu mbwetolo mosi ameso. Yobi 24: 24.

14. Kansi mwanki bavova kwa Nzambi: Utuvengamana, nzila zaku ka tuzolele zo zaya ko. Yobi 22: 17.

15. Mpungu-tulendo i nki, vo tuna kunsadila? Nki alusadulu kwa yeto, vo tuna kunsambila?
2 Mose 5: 2. Malaki 3: 14.

16. Ka diambu ko, mu mau moko ka mwenani vila diau ko. Tukanu tuabakiadimbuka bika tuatatuka yami!
Yobi 22: 18.

17. Kansi nki antangu yizimini minda miabakiadimbuka, nki antangu bukadilanga, vo kubu dikubabwilanga, ye bakabulwanga kunku kwa yandi mu nganzi zandi?

18. Nki antangu bakalanga bonso titi mu mpeve, bonso mvumvunia zikukulwanga kwa tembo?
Lumb. 1: 4. 35: 5. Yes. 29: 5. Hos. 13: 3.

19. Nzambi ukebilanga bana bandi mu lungwa mu diambu diayayibi yandi. Inga, kansi ukutu vutula ndinda kwa yandi kibeni, kidi kamona wo.
2 Mose 20: 5.

20. Mu mandi meso kakutwa mwena mbwilu andi, ye nganzi za Mpungutulendo kakutu nwa.
Lumb. 75: 8. Yel. 25: 15 b.

21. Kadi nki kayuvudilanga nzo andi, bu kakondolo momo, ntalu angonda zandi bu yilueki ku nsukulu?

22. Kadi buna Nzambi una longwa nduka, i yandi ukongudilanga balutidi mu nene?
Yes. 40: 13. Loma 11: 34. 1 Kol. 2: 16.

23. Inga, umosi ufwanga mu ntangu akimvwama kiandi, kukavwendi mu yenge kiabiza ye mu luvuvumu;

24. binzanza biandi biafulukidi mu mamvumina, ye nluku wavisi biandi wakebele bio nabototo.

25. Wankaka una katwa fwa mu mwela wakiadi, ye kayukutidi vila mu lumbu kimosi ko.

26. Va kimosi babondalala mu mfumfuta, ye ntunga zibodisanga zikubafukanga. Mpovi 9: 2 b.

27. Tala, ntomene zaya mabanza meno ye makani maluzolele kumbwisila.

28. Keti luyuvudi: Nzo ababazi nki yayikidi, mafwokula makalanga bakiadimbuka?

29. Buna ka luyuvudi bazietanga nseke ko? Kimbangi kiau vele ka luna kadila ko:

30. vo wambi ukutwanga mu lumbu kiakubu ye utanunwanga mu lumbu kianganzi.

31. Nani ukabukidi ntima mu lubula muntu wampila yoyo nzil' andi? Nani ukumvutudilanga ndinda, kani monso monso makalenda vanga?

32. Mboki bu kameni natwa ku ndiamu, batemunanga ku mpeto.

33. Mu kiese kana vunda kunsi amasinda mandimba. Mu tambi biandi nza yayonsono yikwizilanga; ntalu yikayitengo yantekidila mpe.

34. Buna bwe lulenda kungiengula mbombolo yoyo yankatu? Ndimbulu aminu kaka yisidi mu mvutulu zeno.
Yobi 16: 2.

KAPU 22.

Mpova yantatu ya Elifasi: Ndungulu za Yobi i ndinda mu masumu mansi nkulu mu mavanga makondolo nkenda; bika katadisa kwa Nzambi, ye mamonsono mana kuntomisa nitu diaka.

Mboki Elifasi ku Temani wabula mbembo ye wavova:

2. Bakala dilenda tomisa Nzambi nitue, ye yandi una bo tomina nitu, vo muntu wena nduke?

3. Mpungu-tulendo ulenda toma nitu, bu wena lunungu, vo baka ndandu, bu ukebanga nzila zaku zalunga?
Yobi 35: 7.

4. Kadi i mu diambu diawonga mu ngeye bu kakulongidikange, ye ukuneti ku kongudulwa?

5. Kadi buna yayibi yaku ka yakedi yayinene koe, ye tufuma tuaku ka tuakedi tukatumani koe?

6. Inga, ngeye watambudi ntadulu kwa mpangi aku mu nana, ngeye wapelele bakombumunwa mvwatu miau.
7. Kwa walemina kwavana nlangu wandwa ko, ye wafwa nsatu wayimina mampa.
8. Kwa nkwa lulendo wazola zibula nsi, ye wandanu wayambulwa kakala muna,
9. kansi mafwola wasindika mu moko ye moko, ye moko mayau bakondolo se makoswa.
10. Nkiangunu bwabu uzungulu kwa masiongi ye upamununwanga kwa nkitumu yanakibiu,
11. inga, kwa tombe kuulembane mona lekwa, ye kwa nkuka zanlangu zikufukanga.
12. Mu kayengele kwazulu mwena kundu kia Nzambi ye ngeye mweni zimbwetete kuna, muna kayengele zivwendi ;
13. nkiangunu ubanzanga : Nzambi nki kalenda zaya ? Kadi yandi lenda kongudila, i yandi ukalanga ku nim' ambungi ? Lumb. 94: 7.
14. Keti matuti i fukulu kiandi ye kalendi mona lekwa ko, ye lukongolo luazulu i vuma kikazietanga.
15. Buna uzolele tatamana nzila zansi nkulu zayenda babakala bakiabiva,
16. i yau bakukulwa, ntangu au bu ka yameni ko, ye bonso mwila lufulu luau luacilumuka, 1 Mose 6: 5 b.
17. i yau bavova kwa Nzambi : Utuvengamana, kadi Mpungu-tulendo nki kalenda kubavanga ? Yobi 21: 14.
18. Mwanki i yandi wafuluza nzo zau mu biambote biandi. Tukanu tuabakiadimbuka bika tuantatukila ! Yobi 21: 16.
19. Balunungu bana bo mona ye yangalala, ye kondolo bila ulenda kubafinga : Lumb. 107: 42.
20. Inga, kedika nkakidi mieto miafukuswa, ye kiaba kiau kiadiwa kwa tia.
21. Kansi natombi kodi ye yenge kwa yandi ; mu diodio vila dina kwizila kwa ngeye.
22. Tambula ndongolo anwa andi, ye keba mambu mandi mu ntim' aku.
23. Vo una vutuka kwa Mpungu-tulendo, buna una tedumuswa ; kansi bika wakatula nsoki mu nzo aku yakoto. Yobi 8: 5 b. 11: 13 b.
24. Inga, tuba mbongo zaku zawola mu mfumfuta ye wola wa Ofili mu matadi mafimwila,
25. buna Mpungu-tulendo i mbongo zaku zawola, yandi una kala palata kilutidi ndanu kwa ngeye.
26. Inga, buna una baka keto diaku mu Mpungu-tulendo, ye una sendula zizi kiaku kwa Nzambi.
27. Bu ukunsambilanga, buna si kakuwila, ye nsilulu ziuna sila una zo lenda tunguna.
28. Mamonsono mausavukilanga ntima mana zazuka kwa ngeye, ye kia kuna wangula nzila zaku.
29. Vo zikwendanga ku mpinda, una vova : Ve, ku ntandu ! Buna si kavulusa bakala diakiyinini.
Zing. 29: 23. Luk. 18: 14.
30. Inga, yandi utaninanga mpe ndieu wena mfuka ; mu vedila kwamoko maku wampila yoyo utanunwanga. Yobi 42: 8 b. Yak. 5: 16.

KAPU 23.

Mvutulu a Yobi mu mpova yantatu ya Elifasi : Yandi weti nionga, bu kalendi yambulwa katuala bungu diandi diasonga kwa Nzambi ko.

Mboki Yobi wabula mbembo ye wavova :
2. Bwabu mpe maniongo mami mazolele nwana. Koko kwami kweka kindakana mu diambu diampumukunu ami.
3. Vo ntomene zaya kaka, bonso builenda kummona, bonso builenda luaka ku kiandu kiandi !
4. Buna ngina kuntudila bungu diami ye fuluza nwa ami mu kimbangi kiabila.
5. Buna vele nzolele wa makana kumvutudila ye zaya makana kunkamba.
6. Kanani ta mambu mandi kwa mono ko mu lulendo luvitidi, ve, yandi una kungwila kaka.
7. Buna mbakani andi una telama vava bonso bakala diasongula, inga, buna ngina vukuswa mu nkongudidi ami kiamakulu.
8. Kansi vo ikwendanga ku ntini yaeste, buna kenani kuna ko ; vo ikwendanga ku ntini yaweste, kikummonanga ko ;
9. kani wena salu mu ntini yanode, kikuntonwanga ko ; kani swemi mu ntini yasude, kikummonanga ko.
10. Inga, yandi zaidi nzila yiyayendele, yandi wantontele, ye yamonwa bonso wola. Yobi 33: 9. Lumb. 17: 3.
11. Mu tambi biandi kulu kwami kutatamene nangwi, nzil' andi yanemi, ye kiavengamene ko.

12. Mu nsikudukusu zakoba biandi kiavengamene zo ko; ndutidi vumina mpovolo anwa andi ye tuami tukanu fiuma.

13. Kansi luzolo luandi luena nangwi; nani lenda kunkakidila? Monso makazolanga, uvanganga mo mpe.
Lumb. 115: 3. Dan. 4: 35.

14. Inga, yandi ukumpananga kunku kiami kiavanguka nafwasia, ye biabingi biampila yimosi biakidi yandi mu nkebolo.

15. Nkiangunu mbakamene kwa mpamuku mu zizi kiandi; bu ngieti bo banzila, ikuntinanga.

16. I Nzambi uvengi ntim' ami wafibala, i Mpungu-tulendo utukisi mpamuku ami,

17. i yandi walembwa kumbunga, tombe bu ka kiakiluakila ko, kansi wasimbidila fuku dialufwa mu diambu diami.

KAPU 24.

Yobi wakudikila mu mvutulu andi mu mpova yantatu ya Elifasi: Maniongo mu diambu dia Nzambi uyambulanga bakondolo ntabulu balungulwa bobo ye lembolo vutula ndinda mu tufuma tuabise biangolo.

Mpungu-tulendo mu nkiama kakebanga ntangu andedosolo amambu ko? Mu nkiama bakundi bandi ka balendi mona lumbu biandi biamvutudulu andinda ko.

2. Tala, dimbu bianzaku bafilanga, makamba matanwa batualanga ku kulu; 5 Mose 19: 14. 27: 17. Zing. 22: 28.

3. mpund' abakondolo se bakatulanga, ye ngombe yankento yafwola basimbanga mu ntadulu. 5 Mose 24: 17.

4. Bafietikisanga bamputu mu nzila, bakiazungulwa mu nsi bakatwa swama va kimosi.

5. Inga, bonso mpunda zankitu bana katwa kala mu nsi yankatu; kuna bakwenda tovukanga, bu batombanga lekwa kiamvukila; makanga i mampa mabena kwa bana bau.

6. Mu yinza batambulanga bonso ngionzoko au bina bidianga bibulu, bayonzikanga bisadididi mu via diavinia diakiadimbuka.

7. Mpene balambalalanga mu fuku, bazionwa mvwatu miau; ka babeki kiamfukila mu kiozi ko.

8. Mpasumuku miamvula mitukidi mu miongo mibodisanga nitu zau; bakatwa wumbikila tadi, kadi ka babeki mpungumunu yankaka ko.

9. Kondolo se ubambulwanga mu ntulu ambut' andi, ye kiazungulwa utombwanga ntadulu.

10. Mpene bakatwa zietanga, bazionwa mvwatu miau, mu nsatu bakatwa natinanga mita.

11. Mu ngudi atumbu tuanzungudi miau bakatwa kubikanga mazi, bakatwa diatanga kamunu biavinia ye mona mpwila.

12. Baniangwa mu bundu diabantu basasulanga biaula biau, inga, mu miela miayau babandulwa mu mfwilu mubalukidi mbokolo. Kansi Nzambi kabanzilanga mamvilangani mavangwanga ko.

13. Bankaka bayikidi ntantu miakia; ka bazaidi nzila zakwau ko ye ka basungamene mu nsoko miakwau ko.

14. Bu kukiele, mbeni telamene mu bema kiazungulwa ye wamputu; mu fuku ukukidedikisanga ye mivi.

15. Disu diampala ditadidilanga luwele, yandi weti banza: Widi disu nkutu ka dina kunzaya ko ye buna ntumbu tula fukulu ku zizi kiandi.

16. Bu kuyididi, bampila yoyo bapukanga mu zinzo, kansi mu mwini bakukibindikilanga mu ngudi, ka bazolele zaya kia ko.

17. Kadi tombe kiampiuki kitangwanga kwa yau babonsono bonso nsuka, keti bakundane ye mpamuki miatombe.

18. Kansi mu nswalu, lueti banza, wampila yoyo ukukulwanga kwa mbukila, kunku kiandi mu nsi kina singwa; ku mavia mavinia kalendi vutuka tadisa nzil' andi ko.

19. Bonso nlangu wamvula zampembe umanuswanga kwa kanda ye mbangazi, bobo nsi abafwa yimanisanga uvolele masumu.

20. Moyo ambut' andi ukumvilakananga, ntunga zikundianga mu kindiafu, ka muntu ko wena ukebanga mbambukulu andi amoyo. Bonso nti ludimbuku lutoludulwanga,

21. muntu bu katananga wena kisita ulembolo buta, ye muntu bu kalembolo vangila fwola mambote.

22. Inga, kansi yandi usiamisanga mpe bise biangolo mu lulendo luandi, bayambulwanga batelama, bu bakizimbisila vuvu mu vuka;

23. yandi ukubavananga mpungumunu, ye balenda vunda, ye meso mandi matemuninanga nzila zau.

24. Bu babalukidi ku yongi diau bavewanga ngiendodolo yanzaki, buna

bafwombukanga ye bafwanga bonso bankaka babonsono; bonso ntu mia-nsesa balengidilanga. Yobi 21: 13.

25. Ka bwa koe—ka diambu ko, nani zolele kumbangisa, nani lenda vunza mambu mami?

KAPU 25.

Mpova yantatu ya Bilidadi: Kwa Nzambi muntu kalendi songa ko; ka muntu ko wena wavedila mu meso mandi.

Mboki Bilidadi ku Sua wabula mbembo ye wavova:

2. Kwa yandi kwena ngolo ye lulendo luansisi, kwa yandi uvangikisanga yenge mu kayengele kwamazulu mandi.

3. Nani wena ulenda tanga nkangu miandi? Nani ulembolo tentunwa kwa kia kwandi? Dan. 7: 10.

4. Buna muntu bwe si kalenda songa kwa Nzambi, vo wabutwa kwa nkento bwe kalenda monwa wavedila?
Yobi 4: 17 b. 9: 2. 15: 14. Zing. 20: 9.

5. Tala, ngonda mpe ka yitentinanga nakienzi-kienzi ko ye ka mbwetete mpe ko zena zavedila mu meso mandi;

6. buna vele muntu buke, i kindekwa-ndekwa kianzanzala, mwan' amuntu, i nsalu! Yobi 17: 14.

KAPU 26.

Yobi wavutula mu mpova yantatu ya Bilidadi: Yobi kenani nsatu ambombolo ye ndongolo a Bilidadi ko; yandi kibeni lenda visa ye kamba tulendo tuatonsono tua Nzambi.

Mboki Yobi wabula mbembo ye wavova:

2. Engwa lusadusu lolo luuveni kwa kondolo ngolo, bonso buusiamisi koko kwakondolo lulendo!

3. Engwa nduengoso zozo ziuveni kondolo nduenga, ye kiaba kiokio kiangangu kiusongele va yuti.

4. Nani wakuveni ngolo mu vova mambu mampila yoyo, ye mpeve anani i yina yivaikidi mu ngeye?

5. Bini biansi abafwa bibwanga nsisi, nlangu wampinda ye biau bikalanga muna.

6. Nsi abafwa yisensele kwa yandi, ye benga dikondolo fukulu.
Zing. 15: 11. Eb. 4: 13.

7. Yandi upupidikanga ntini yanode va ntandu akiampavala ye manikanga ntoto va ka lekwa ko. Lumb. 104: 2 b.

8. Yandi uyonzikanga nlangu mu matuti mandi bonso mu kifunda, ye matuti ka matiasukanga kunsi azitu ko.

9. Yandi uswekanga kiandu kiandi mu meso meto, yandi ufukanga kio mu matuti mandi.

10. Lukongolo katungidi bonso nzaku aminlangu kuna kusukilanga kia mu tombe.

11. Tungwa biazulu bizakamanga, bibwanga mpamuku mu lusembolo luandi.

12. Yandi upamunanga mbu mu ngolo zandi ye mu nduka zandi kakosilanga Lahabi. Yobi 9: 13.

13. Vo yandi una vola mpeve kaka, zulu dieka kia; koko kwandi kuzokulanga nioka yanzaki. Yes. 27: 1.

14. Tala, biobio i mbela ye mbela kaka yamavanga mandi; nsi amfundu amalembe i mamonsono matuzaidi mu biobio. Nani lenda visa ndumu miatulendo tuandi tuatonsono?

KAPU 27.

Mpova yazimunina ya Yobi kwa bakundi: Utatamene lunungu luandi ye weti kamba, bonso bubwilwanga kiadimbuka kwa ndinda.

Yobi wavutuka sasula mbembo andi ye wayimbila:

2. Kasi mu Nzambi amoyo, i yandi ungiminì lendo kiami, Mpungu-tulendo utukisi kiadi kiamwel' ami,

3. buna ita—mpeve ami bu yakidi mu mono ye luvevolo luamoyo lua Nzambi mu mbombo ami—

4. vo koba biami ka bina vova makondolo lunungu ko, ye ludimi luami ka luna nata mpovolo yaluvunu ko.

5. Ka bwa ko, vo ngina kulunungisa! Nate ye mfwilu ami kina yambula yazionwa lunga kwami ko.

6. Ntatamene mu lunungu luami ye kina lo yambula ko, ntim' ami ka ukunsembanga widi lumbu nkutu mu lumbu biami ko. 1 Kol. 4: 4.

7. Inga, bonso kiadimbuka bika ntantu ami kakadila, ye nkakidi ami bonso nkwa kondwa kwalunungu.

8. Kadi nki avuvu kiena ye kondolo Nzambi, moyo andi bu una zakwa, mwel' andi bu una zionwa kwa Nzambi?
Luk. 12: 20.

9. Kani Nzambi una wa mbokolo zandie, mpasi bu zimbwidi?
Zing. 28: 9. Mika 3: 4. Yoa. 9: 31.

10. Kani vo wampila yoyo ulenda kala mayangi mu Mpungu-tulendo,

kadi yandi lenda sambila Nzambi ntangu zazonsonqe ?

11. Mono nzolele kululonga bonso buvanganga Nzambi; bonso bubanzilanga Mpungu-tulendo kizolele bo sweka ko.

12. Kansi keti yeno kibeni babonsono luatonono bo; buna bwe lulenda tuala mpovolo zozo zalufukulu ?

13. Kiokio i kunku kiakiadimbuka kwa Nzambi, i fwa diakise kiangolo dikatambulanga kwa Mpungu-tulendo.

14. Vo bana bandi bana kala babingi, buna yau i ndandu asabala; nkuna miandi ka mina baka mampa mu kukiyukutisila ko. 2 Nt. 10: 7. Yobi 18: 19.

15. Bavukusu bana tulwa mu ndiamu mu vunga, ye mafwola mandi malembane dila dizi kiau.

16. Vo yandi mpe yudikanga palata bonso mfumfuta ye yudikanga mimvwatu bonso nteke,

17. buna walunungu i ndieu una vwata mina mikayudika, ye kondolo mfuka i ndieu una kaba palata.

Zing. 13: 22. 28: 8. Mpovi 2: 26.

18. Nzo yikana tunga yina kala bonso yamumfwa nkabu, ye yina fwanana ye yemba dikukivangilanga nkengi.

19. Weti lambalala wamvwama ye ubanzanga vo ka lekwa ko kina zionwa; kansi bu kana temusa meso mandi, buna ka lekwa ko kisidi.

20. Bonso nkuka zanlangu mpamuku mikumbakanga, mu fuku tembo kikunkukulanga.

21. Mpeve yaeste yikumbakanga, ye wele, yikumbambulanga mu mbuk' andi.

22. Nzambi ukunsikanga toto biandi ye lembolo kuta, mu koko kwandi katabanga mu kingongo.

23. Buna batetanga nsaki mu kumbeka nkiadi; bakunsikilanga mviozi mu mbuka yikakedi. Man. 2: 15.

KAPU 28.

Nkudukulu ampova yazimunina ya Yobi kwa bakundi bandi: Nluk' ananduenga.

Keti palata kiena ye nluk' andi, vuma kiabakuka kiena ye wola uveduswanga;

2. sengwa bitombulwanga munsi antoto, ye matadi maninguswanga nsongo.

3. Buna batulanga nzaku kwa tombe ye tombuzulanga nate ye kuna nkati ampinda, kuna kwena tadi i fuku ye kini kilutidi mpiuki.

4. Muna badukisanga zinzila nseke kunsi ayau batunganga va ntoto, muna bakwendanga ye vilukunwanga mu mpinda kunsi amalu mankibi, muna bazembalalanga, batatukidi nseke ye bantu.

5. Mu ntoto mudukanga mampa va ntandu, kansi muna nsi uzungwanga nkievo kwa tia.

6. Muna mu matadi mawau safila diena kundu kiandi, matadi mawola mabakwanga mpe muna.

7. Nzila yikwendanga muna mu nsi ka yizayakene kwa ngo azulu ko, ye disu diakimbembe ka dibakudi yo ko;

8. ka yadiatwa ko kwa bulu biankitu bilutidi ngianza, ka nkosi ko yiviokele muna.

9. Inga, muna basanga moko va matadi mambalu; tuka kuna lufulu babubikanga miongo.

10. Muna ngudi amiongo batimanga zinzila, muna disu dimonanga biabionsono biena nzitusu.

11. Mianzi mianlangu midukwanga ye mikakudulwanga mu dila. Bobo mbongo zaswekwa zituntulwanga ku kia.

12. Kansi nanduenga kwe kena, ye nanduka kwe kwena kundu kiandi ?

13. Ntalu andi ka yizayakene kwa muntu ko; kalendi bakuka mu nsi abavumuna ko.

14. Mpinda yivovele: Kenani vava ko, ye mbu uvovele: Kenani yami ko.

15. Yandi kasumbwanga mu matadi mambongo malutidi ko, mu palata ntalu andi ka yilendi futwa ko.

Zing. 8: 14 b. 8: 11, 19. 16: 16.

16. Katezulwanga mu wola utukidi ku Ofili ko, ye ka mu onisi ye safili mantalu ko.

17. Wola ye matadi mamoni-moni ka bilendi fwanukuswa ye yandi ko; kalendi buduswa mu ntoko zawola ko.

18. Kolala ye nzimbu ka bibikwani ko; bulutidi mpasi mu baka nduenga ye nzimbu buke.

19. Topasi dia Etiopia ka dilendi fwanukuswa ye yandi ko; kalendi tezwa mu wola ulutidi vedila ko.

20. Inga, nanduenga kwe katukanga, ye nanduka kwe kwena kundu kiandi ?

21. Yandi waswekwa mu meso mabavumuna babonsono, mu nuni zazulu kaswekwa;

22. benga ye lufwa bikambanga:

Ngwilu kaka matu meto mawilu mu yandi.

23. Nzambi i ndieu uzaidi nzila kwa yandi, yandi i ndieu uzaidi konso kwena kundu kiandi. Zing. 8: 22 b. Yak. 1: 5.

24. Kadi yandi lenda tala ku nsuka zantoto, biabionsono biena kunsi azulu kamonanga.

25. Bu kazola kubikila mpeve zitu kiadetila, ye teza minlangu mu tezo,

26. bu kavanga mwina kwa mvula ye nzila kwa luvezomo luandumu, Yobi 38: 25.

27. buna wammona ye wanzaikisa, buna yandi wansongisa, inga, buna yandi wambakula nadede.

28. Kwa bantu yandi wavova ebu: Tala, vumi kia Mfumu i nduenga, ye mu taba mu yayibi i nduka.
Lumb. 111: 10. Zing. 1: 7. 9: 10.

KAPU 29.

Mambu mankaka ma Yobi: Ubambukidi moyo, bonso bukateka kala kiese ye wavumunwa.

Yobi wasasula nding' andi diaka ye wayimbila:

2. Engwa vo ngiena bonso mu ngonda zatekila, bonso buyakala mu bina lumbu, Nzambi bu kantabila,

3. mwind' andi bu wawangula va ntandu antu ami, ye yavioka mu tombe mu kia kwandi!

4. Inga, vo ngiena bonso mu lumbu biami biakikota, nlembami a Nzambi bu wakunda va ntandu afwokula diami,

5. Mpungu-tulendo bu kakala yami ye bana bami banzungidila,

6. malu mami bu mayobila mu mamvumina ye tadi va lueka luami diabukula bimila-mila biamazi!

7. Buna bu yatombuka ku mwelo ambanza ye yabaka mbuk' ami mu zandu,

8. buna bantwenia bavengama bu bambona, banuna bananguka ye batelama.

9. Buna bamfumu basimba mambu mau ye batula koko va nwa;

10. nding' amadingizi yaninga vole-vole, ye tudimi tuau tuananamana mbangu anwa.

11. Inga, kutu kutu kwawa mu mono kwankemba i mayangi, ye disu disu diamona bo diantela kimbangi;

12. kadi mono yatanina kiazungulwa wabokila, ye kondolo se wakondwa nsadisi. 2 Mose 22: 22. Lumb. 72: 12.

13. Buna lusakumunu luankwa kubu luayiza va ntandu ami, ye ntim' afwola yafuluza wo mu kiese kiayimbila.

14. Mono yavwata lunungu ye luau luakala bonso mvwatu ami; lusongo mono yanata lo bonso yunga ye kinteka. Yes. 59: 17. Ef. 6: 14.

15. Buna yakala meso kwa fwa meso, ye malu yakala kwa watila mianzi.
4 Mose 10: 31.

16. Buna mono yakala se diabamputu, ye bungu diawalembwa zaywa yadedisa dio.

17. Mono yakosa fifini biakiadimbuka ye yaziona kimbaki mu meno mandi.

18. Buna yabanza: Mu zanza diami ngina fwila, lumbu biami bina kala ntalu bonso nienge.

19. Keti mvanzi ami uyalangene ku nlangu, ye mu mbat' ami dinoko diafuku dibwanga.

20. Nzitusu ami wayika wamona ntangu zazonsono, ye ponza kiami kiayika kintwenia mu koko kwami.

21. Inga, buna i mono bawila ye basila vuvu, ye badimba napi mu nduengoso ami.

22. Bu mbeni vova, wankaka kavova ko; bonso mbukila yivongisanga i buna mambu mami mababukila.

23. Bansila vuvu bonso mu mvula, bayasa nwa miau bonso mu mvula zantombo.

24. Bu bazeza vuvu, yabasevila, ye kia kwazizi kiami balembane lombisa.

25. Vo yazola kubabumina, yakatwa vwanda kuna ntu; buna yavwanda bonso ntinu mu kabu diandi, bonso bakala diena mbombolo kwa bena kiadi.

KAPU 30.

Nkudukulu amambu ma Yobi: Weti nionga, vo vila diateka kala diakituka ebu, vo yau balutidi bi bakukibanzilanga vo banlutidi; kwama kwandi kakunsisanga ko; Nzambi kibeni yikidi ntantu andi.

Bwabu bakunsevilanga, baba bakabakalanga mvu miamingi bonso mono ko, babakala bena mase mayayina, inga, kiazola kubavwandisa mu mbwa zakamba diami ko.

2. Nki bana kuntomisina nitu mpe mu lusadusu luau, bantu bobo bakondolo ngolo zazonsono zakibakala?

3. Keti bamana sioka mu nsatu ye mbinunu ansoki; bakwenianga dia kwau mu nsi yankatu yayuma muyakitekidila kala yankatu ye yavomba.

4. Binti-nti biamungwa batotanga muna va kati ye mavwa, ye mianzi miangenete i bina bibadianga.
5. Mu lukutukunu luabantu bakubwanga, babokulwanga ku nima bonso bubokulwanga mivi.
6. Mu mabenga mampasi bakatwa kalanga, mu mabulu kunsi antoto ye mu tubulu tuamiongo.
7. Mu mavwa basasulanga biaula biau, kunsi amansiasia bakutakananga,
8. nkun' abilauki ye bantu bakondolo yindu, bakubwa mu nsi mu mbufulu.
9. Kwa bampila yoyo ngieka nkunga bwabu, mono i tezo kiau mu mpovolo au ; Yobi 17: 6. Lumb. 69: 11 b. Man. 3: 14, 63.
10. bakuntatukilanga nseke mu nkankumukunu, ka bena nsoni zakundobudila mante ko. Yobi 19: 19.
11. Inga, ka balendi lembwa kunkwamisa ko, bimpunga biabionsono batubanga bio vantadisi ami.
12. Va lueka luami lualubakala bana bau bayandilanga ; malu mami bazolele ta mbinda, bakukivangilanga nzila zina kwenda ku mbungulu ami.
13. Nsoko ku ntual' ami babungidi wo ; yau kibeni ka balendi kukisadisa ko, kansi bazolele kunsadisa ku mbivulu ami.
14. Bonso mu mwamvu wasadila bapukilanga ; banengumukanga mu vindu kiatumbu.
15. Mpamuku mikumbwilanga ; bonso tembo mibambudilanga nzitusu ami, ye bonso tuti zazu kiami kikatukidi.
16. Bwabu mwel' ami utengokele mu kingongo kiami, lumbu biampasi bikunsimbidilanga. Lumb. 42: 4.
17. Fuku disekisanga visi bianitu ami, ye kwama kukunkwenianga ka kuzaidi luvundulu ko.
18. Mu tana mvwatu ami umonekene bonso mvwatu abinkimbula, wau ukumfietikanga nkievo mvwatu ami wakunsi.
19. Mono yalukulwa mu nsobo, ye bwabu mono kibeni mfwanane ye mfumfuta ye bombe. Lumb. 7: 5.
20. Mono ikubokilanga, kansi kukuntambudilanga ko ; ntelamene vava, kansi ukundekanga kaka.
Lumb. 13: 2. 22: 2.
21. Ngeye ukitukidi ntantu amankemi kwa mono, mu koko kwaku kwangolo ukuntatimisanga.
22. Ukundangunanga mu kimbongila ye ungiambudi yavevumununwa, ngeye ukundiengisanga mu wungu mu diambu diawonga.
23. Inga, mbweni vo uzolele kundata ku lufwa, ku kundu kina kiyonzamanga babo bavumunanga. Lumb. 90: 3.
24. Kansi mu mbwilu andi muntu kana yambula kalambula koko kwandi koe ; evo bokila lusadusu, kubu bu dizidi ?
25. Kadi mono kibeni kiadidila ndieu wamona lumbu biambalu koe, ye mwel' ami ka wafwa nkenda mu wamputu koe ? Lumb. 35: 13 b. Loma 12: 15.
26. Tala, mono yavingila vila, kansi kubu diayizidi ; mono yasa vuvu mu kia, kansi tombe kiayizidi. Yel. 14: 19.
27. Nkiangunu kingongo kiami kieti biokuta ye ka kilendi vuvama ko, lumbu biampasi biambwidi.
28. Izietanga mu kiadi, kiyotuswanga kwa ntangu ko, mu kati diadibundu ntelamene ye iyaulanga.
29. Mono yayikidi mpangi abambulu, ye ngieka kibutu kwa banuni zakamela.
Lumb. 102: 6. Mika 1: 8.
30. Nkand' anitu ami wayikidi wampiuki ye usutukanga, visi bianitu ami biayokwa kwa mbangazi.
31. Nsikulu ansambi ami yikitukidi mu maniongo, ningu apitulu kiami mu dilu kiankamu.

KAPU 31.

Nkudukulu amambu ma Yobi : Yandi utele, vo ndiatulu andi mu mambu mampila mu mpila mu moyo andi yakala yalunga.

Luwawanu ngwawase ye meso mami, inga, kina tala ndumba widi lumbu kimosi ko. Mat. 5: 28 b.
2. Nga nki akunku ngina baka kwa Nzambi mu kayengele, nki adifwa kwa Mpungu-tulendo kuna kaye ?
3. Keti mbivulu yibwilanga bakiadimbuka, ye kubu dibwilanga mimvangi miayayibi.
4. Kadi yandi kamonanga nzila zami koe, kadi katanganga tambi biami biabionsono koe ?
2 Lus. 16: 9. Yobi 34: 21. Zing. 5: 21. Yel. 32: 19.
5. Kadi mono nkundane ye makutue, ye kulu kwami kwakedi nzaki mu bungubie ?
6. Ve, bika yatezwa mu balanza kiasonga, buna Nzambi una zaya lunga kwami. Yobi 18: 18.
7. Ngiendolo ami yivenganene mu nzile, ntim' ami unemi meso mamie, vo sona dinanamene ye moko mamie ?

8. Buna bika wankaka kadia bina biyakunini, ye mina miyatuikidi bika miavuzwa ye mianzi.

3 Mose 26: 16. 5 Mose 28: 38 b.

9. Ntim' ami wababwa kwa nkentoe, ye yalangidila ku mwelo ani amie?
10. Buna bika nkazi ami kanikina wankaka mfumfuta, ye babakala banzenza bika banwumbikila.
11. Inga, diampila yoyo diakedi nkankumusu, diakedi lufuma lufwiti longwa ndongi, 5 Mose 22: 22.
12. tia tuambanisa nate ye benga ye bunga mbongo zami zazonsono zankunzu nate ye mianzi.
13. Kadi mono yavweza lendo kiasielo kiami kiabakala vo kiankentoe, bu bambindisa mpaka?
14. Buna nki ngina vanga, Nzambi bu kana telama, ye bu kana kongudila, buna nki ilenda kumvutudila?
15. Wansema, keti yandi wabasema mpe mu vumu kiambuta, mu nkat' ambuta yampila yimosi wabakubikila.

Lumb. 139: 13. Zing. 14: 31. 17: 5. 22: 2. Ef. 6: 9.

16. Kadi mono yayimini bafwafwa bibalombelie, vo ngiambudi meso mafwola malema?
17. Kadi mono kaka yadidi buku kiami kiadimpa, ye kondolo se kadidi dio mpe koe? Yes. 58: 7.
18. Ve, kasi ye kintwenia kiami wayunduka yami bonso ye se, ye kasi ye vumu kiambut' ami yakedi mvungi amafwola.
19. Kadi mono yamweni nkwa kubu, vo una kondwa mimvwatue, mona wamputu vo kabeki kikana kukifuke?
20. Luketo luandi vele ka luna katwa kunsakumuna koe, ye kamona yukuyuku ko mu mika miamameme mamie?
21. Kadi mono ndanguni koko kwami kwa kondolo se, bu yamweni nkundani mu mwelo?
22. Buna bika vembo diami diavamuka va siamunu kiadiau, ye koko kwami kwadokuswa mu dikulu diakwau.
23. Buna nkatulu tina mbivulu yitukidi kwa Nzambi ye nkutu telama nalenzangani vantadisi akimfumu kiandi.
24. Kadi mono yasidi vuvu mu wole, ye yabikidi buku kiawola i vuvu kiamie?

Lumb. 62: 10. Mal. 10: 24 b. 1 Tim. 6: 17.

25. Kadi i kiese kiami kiokio, vo kimvwama kiami kiakedi kiakinenie ye vo koko kwami kwabakila ndandu yoyo?
26. Kadi bwakala, bu yatala ntentinia antangu, bonso buyitentinanga, ye ngonda bonso buyikwendilanga mu nzitusu,
27. vo ntim' ami wakibaba mu nsweki ye yavana bio nzitusu mu mfibulu akokoe? 5 Mose 4: 19.
28. Ve, diodio mpe diakedi lufuma lufwiti longwa ndongi; keti mu diodio yakutu kadila Nzambi mu kayengele.

5 Mose 17: 3.

29. Kadi mono yakedi kiese mu mbivulu antantu amie ye yayangalele kubu bu diambwidie? Zing. 24: 17 b.
30. Ve, kiayambula nwa ami wavola masumu momo ko mu lomba moyo andi mu lusingulu.

Mat. 5: 44. Loma 12: 14.

31. Bisi nzo ami ka balendi ta kimbangi koe, vo wonso wonso wayambulwa kayukuta mbizi va meza mami?
32. Widi nzenza nkutu kakatwa leka mu nzila ko, bielo biami yabengumuna bio kuntadisi anzila.

Eb. 13: 2. 1 Pet. 4: 9.

33. Kadi mono yafukidi ntulumunu zami bonso busanga bantue, ye yaswekele lufuma luami mu ntulu ami
34. mu diambu diatina kabu diadinene ye mu wonga waluyinu luabutu biakanda, ye yadingalele ye kiavaikidi ku mbazi amwelo koe? 2 Mose 23: 2.
35. Engwa vo umosi wena uzolele kungwila! Vava mpovolo ami yisukidi, bika Mpungu-tulendo kantambudila; engwa vo mpeno nsonokono ambakani ami! Yobi 23: 3 b.
36. Kedika, buna nkutu yo natina va vembo diami, bonso koloa nkutu yo nanimisa va mono.
37. Buna nkutu kundedisila ntalu mu tambi biami biabionsono, bonso dingizi nkutu luakila vantadisi andi.
38. Kadi nsi ami yinsasudidi mbokoloe, ye nkala miayau miadilasane?
39. Mono yadidi biankunzu biayau ye lembwa fute vo tokimisa mioyo miabasadidi yo?
40. Buna bika mpanga zamena mu fulu kiawiti ye titi mu bali.

Mambu ma Yobi mameni.

KAPU 32.

Elibu utelamene. Yandi usembele bakundi ba Yobi bu balembane toma kumvutudila.

Babakala batatu balembwa mu vutudila Yobi, bu kakibanzila lunungu yandi kibeni.
2. Buna Elihu, mwan' a Balakeli, ku Busi, mu sinsi dia Lami, wakwama nganzi. Kwa Yobi nganzi zandi zakwama, bu kabanza, vo lenda songa kwa Nzambi ; Yobi 27: 5 b.
3. kwa bakundi bandi batatu nganzi zandi zakwama, mu diambu dia bu balembwa baka mvutulu yibalenda bedisila Yobi.
4. Nate ye ntangu yoyo Elihu wavingila mu vova kwa Yobi mu diambu diayau bankaka banlutila mimvu.
5. Kansi Elihu bu kamona, vo babakala batatu ka bakala diambu diamvutudila ko, buna wakwama nganzi.
6. Buna Elihu, mwan' a Balakeli, ku Busi, wabula mbembo ye wavova: Mono ngiena wantwenia mu mimvu, kansi yeno luena banuna. Nkiangunu ndembolo ye mfibale ntima ye kilutudidi banza diami ko.
7. Mono mbenzi: Bika mvu miavova, ye bika ntalu amimvu yakamba nduenga. Yobi 12: 12.
8. Mwanki mpeve mu bantu yena diambu, luvevolo luamoyo a Mpungutulendo lukubavananga nduka.
9. Banuna ka balutidi nduenga mu ntangu zazonsono ko, bangudi zabantu ka balutidi zaya masongele ko.
10. Nkiangunu mpovele bwabu: Ungwila; nzolele tula banza diami, mono mpe.
11. Tala, mono mpingidi momo maluna vova, ndimbidi nduka mu yeno, mu bila biluna tuala.
12. Inga, mono ntomene kulukenga. Kansi tala, widi mosi nkutu kabedese Yobi ko, ka mosi mu yeno ko lendele mu vutula mu mambu mandi.
13. Ka luvovani ko: Yeto tukikulu kwa nduenga; Nzambi, kansi ka muntu ko, ulenda kumbwisa.
14. Bila bibangisi banza diami katele bio ko, ye kina kunkika mpe ko mu bila bieno.
15. Tala, bwabu batelamene mangitukwa ye balembolo vutula diaka, mbembo mu nwa bazimbisi yo.
16. Kadi mono nkutu vingila, bwabu bu balembane vova diambue, bu beti telama vana ye balembane vutula diambu?
17. Ve, mono mpe nzolele vutula mu ndandani ami, nzolele kamba banza diami mono mpe.
18. Kadi nzedi kwa bila biabingi, mpeve mu kingongo kiami yizolele kundukisa.
19. Inga, kingongo kiami kiena bonso vinia kiazikudulwa, bonso kuba diamona diavinia dieka lukufi ye duka.
20. Buna nzolele vova ye baka mpeve, nzolele zibula koba biami ye vutula.
21. Kinami mona muntu yindu ko, ye kina vova mu nzolani kwa muntu ko.
22. Inga, kizaidi vova ko, buzolwanga kwa bantu; buna vele mvangi ami lenda kumbambula mu nzaki!

KAPU 33.

Elihu wasemba Yobi, ndieu bu kasemba Nzambi mu diambu diambalu yalembwa songa, Nzambi mbatu bu kalueugisanga mu nsweki mu yambi ye mbatu bu kalongidikanga ndongi zangolo mu diambu dia kidi bantu bavuluswa.

Kansi nawe bwabu, Yobi, mambu mami yedimbamamonsono manzolele vova.
2. Tala, bwabu mbandudi koba biami, ludimi luami lueti bula mbembo mu nwa ami.
3. Mpovolo ami yivaikidi mu ntima wansongula ye monso mazaidi koba biami, biau bina mo vova mu kedika.
4. I mpeve ya Nzambi yampanga, luvevolo lua Mpungu-tulendo lukumpananga moyo.
5. Vo ngeye lenda bo, buna bika wamvutudila; kubama mu kundwanisa, nafinami.
6. Tala, mono mfwanane ye ngeye vantadisi a Nzambi, mono yawumbwa mu luwumba mono mpe.
1 Mose 2: 7. Yobi 10: 9. Mpovi 12: 7.
7. Inga, wonga mu mono ka una kupamuna ko, ye lulendo luami mpe ka lulendi kuniema ko.
8. Kansi ngeye tele ebu vantadisi amatu mami, ebu ngwilu mambu maningini.
9. Mono ngiena wavedila ye nkondolo nkanu, nkondolo bila ye nkondolo lufuma,
Yobi 9: 21. 16: 17. 23: 10. 27: 5 b.
10. kansi tala, weti kuntombila bungu, yandi ukumbanzilanga bonso ntantu andi. Yobi 13: 24. 16: 9. 19: 11.

11. Yandi utulanga malu mami mu su, ukenganga nzila zami zazonsono.
Yobi 13: 27.
12. Ve, mu diodio kunungini ko, ikuvutudidi; kadi Nzambi lutidi muntu.
13. Bwe ulenda kumfundisa nkievo kalendi vutula mvutulu mu bungu diandi ko? Yes. 40: 13.
14. Keti mpova mosi ye mpova zole Nzambi uvovanga, vo ka bawilanga dio mpe ko.
15. Mu ndozi, mu mona-meso mafuku, tulu tuavindu bu tubwidi bantu ye beti vunda mu tulu tuambuka zau,
16. buna kazibulanga matu mabantu ye tulanga dimbu kiankakulu mu nsembolo au, Yobi 36: 10.
17. bu kazolele sima muntu mu buma bwambi vo tatula ngianza mu muntu.
18. Buna kakebilanga mwel' andi mu ndiamu ye moyo andi mu vila mu biluazu.
19. Evo yandi ulongudukwanga mu kwama va mbuk' andi ye mu kingongo kiantangu zazonsono nate ye visi.
20. Ntim' andi weti kankumukina dia ye mwel' andi mu dia kulutidi mbote.
21. Nsuni andi usiokanga, nate ye ka lekwa ko kimonekene, inga, visi biandi bisekanga nate ye bikabimoniki.
22. Bobo mwel' andi weti finama ku ndiamu ye moyo andi ku tulendo tualufwa.
23. Kansi buna vo mpofi yena yikuntemuninanga, nzonzi, umosi kaka mu mafunda momo, ye ndieu una yambulwa kanlonga mbindumunu zandi,
Eb. 1: 14.
24. buna Nzambi una kunlemvukila ye vova: Namvulusi, mpasi kana kulumuka ku ndiamu ko; vanza kiankudulu ntambudi bwabu.
25. Buna nitu andi yina baka ngolo zamona zakintwenia, buna weka diaka bonso mu lumbu biangolo zandi.
26. Bu kana sambila kwa Nzambi, yandi una kunkadila nlemvo, ye una kummwesa zizi kiandi mu mayangi; uvutulanga kwa bakala diodio lunungu luandi. Lumb. 50: 15. Yes. 58: 9.
27. Buna ndieu lenda yimbila vantadisi abantu ye vova: Mwanki mpolele masumu ye mwanki ndimbudi nsiku, kansi kiavangwa ko bonso bufwanane kwa mono;
28. kadi yandi wakula mwel' ami, ye watabuswa mu ndiamu, ye bwabu moyo ami ulenda mona kia mu kiese.
29. Tala, momo mamonsono Nzambi uvanganga mo ye mpanga zole ye zitatu, kwa bakala diodio,
30. mu tanina mwel' andi mu ndiamu, kidi kavwanda mu mwini wakia kwabavumuna. Lumb. 56: 13. 103: 4.
31. Banzila diodio bwabu, Yobi, ye ungwila; dingalala, kidi yavova.
32. Kansi vo beki diambu mu vova, umvutudila; vova, kadi nzolele beni kunungisa.
33. Vo ka bwa ko, buna i ngeye una kungwila; nadingalaleti, kidi yakulonga nduenga.

KAPU 34.

Elihu weti tabila lunungu lua Nzambi.

Elihu wabula mbembo ye wavova:
2. Luwa, lubanduenga, mambu mami; lubanduka, lundimba.
3. Keti kutu kuna tonta mambu, bonso nwa utontanga luvu, bu tuzolele dia. Yobi 12: 11.
4. Bika tuakisodila bwabu monso masongele, tuatombano va kimosi mu zaya monso mena mabiza.
5. Tala, Yobi vovele: Mono nkondolo bila, Nzambi unsimbididi lendo kiami. Yobi 13: 18. 23: 10. 27: 2, 5.
6. Mpeleko nsongele, nkatulu telama bonso nkwa makutu; mono nsikulu mu mfwilu, bu nkondolo bila.
Yobi 6: 4.
7. Kwe kwena muntu ufwanane ye Yobi? Yandi weti kukivongisa mu ndevolo bonso mu nlangu, Yobi 15: 16.
8. yandi weti kukivanga fwiti kiamvangi miayayibi ye bundane ye bantu bakiadimbuka.
9. Kadi yandi vovele: Muntu katomuswanga lekwa ko, vo ukundane ye Nzambi. Yobi 9: 22.
10. Nkiangunu lungwila, lubabakala banduka: Ka bwa ko, vo Nzambi una vanga bulembolo songa, vo Mpungutulendo una vanga makondolo lunungu.
5 Mose 32: 4. Yobi 36: 23. Loma 8: 5.
11. Ve, yandi uvutudilanga muntu muntu bonso bwena mavanga mandi, ye yambulanga muntu muntu kabaka nsendo, bonso bukadieti.
Lumb. 62: 12. Zing. 24: 12. Yel. 17: 10. 32: 19. Yeh. 7: 27. 33: 20. Mat. 16: 17. 1 Kol. 3: 8. 2 Kol. 5: 10.
12. Kadi mu kedika Nzambi kavanganga bulembolo songa ko, Mpungutulendo kadimbulanga nsiku ko.
Lumb. 51: 4.

13. **Nani** wankembi, vo una keba ntoto, ye nani wantuikidi lukongolo luantoto wawonsono?
14. Vo yandi zolele kukibanzila kaka ye vola mpeve andi ye luvevolo luamoyo,
15. buna nsuni miamionsono ntumbu bungana kiamakulu, ye bantu bana vutuka ku mfumfuta.
Lumb. 104: 29. Mpovi 12: 7.
16. **Kansi** tala bwabu, ye wa diadi, dimba bonso buna zaikisa mambu mami.
17. Ndieu ubelanga masongele, kadi yandi una lenda yale? Evo ngeye weti zengila ndieu nkanu ulutidi mu lunungu? Loma 3: 6.
18. Kadi tulenda vova kwa ntinue: Ngeye ukiabiva—vo kwa dingizi: Ngeye ukiadimbuka?
19. **Keti** Nzambi katalanga yindu diamuntu wamfumu ko, kalutidi banzilanga wamvwama ko ye wamputu fiuma, kadi babonsono i mavanga mamoko mandi.
5 Mose 10: 17. 2 Lus. 19: 7. Mav. 10: 34. Loma 2: 11. Ngal. 2: 6. Ef. 6: 9. Kolo. 3: 25. 1 Pet. 1: 17.
20. **Mu** mbwetolo mosi ameso bavilane, inga, mu kati diafuku: makabu mabantu makubuzulwanga ye mabungane, bena tulendo babambulwanga mpe, ka mu koko kwamuntu ko.
2 Mose 12: 29. 2 Nt. 19: 35.
21. **Kadi** meso mandi makenganga nzil' amuntu muntu, ye umonanga tambi biau biabionsono.
Yobi 31: 4. Zing. 5: 21.
22. Tombe ka kienani ko ye kini ka kienani nkobo yoyo ko, vo mvangi miayayibi balenda kio swama.
Lumb. 139: 11 b.
23. Kadi Nzambi kenani nsatu antangu yayingi mu neka muntu ko, bu kana katwa kwiza mu kongudulwa vantadisi andi.
24. Yandi ukosanga bena tulendo mu kondwa kwankongodolo, ye uvingisanga bankaka mu yau. Luk. 1: 52.
25. **Inga**, yandi utomene mona mabavanganga, yandi ukubacamingisanga mu fuku ye ubayambulanga bavila.
26. Bonso bakiadimbuka kakubalongidikilanga mu yuti va meso mabantu,
27. bu bavengamene bobo mu yandi ye banzidi nzila zandi zazonsono bwafiuma,
28. bu bazola nata mbokolo awafwafwa kwa yandi ye bavengi, vo yandi wilu mbokolo zabakiazungulwa.
2 Mose 22: 23.
29. **Buna** nani lenda zenga nkanu, vo yandi simini mayoyila? Inga, nani ukabukidi ntima mu kuntonwa, vo una lombisa zizi kiandi, kani kwa kanda diabantu vo kwa muntu mosi,
30. bu kazolele ziona lulendo mu bantu bakondolo Nzambi ye kubakakidila mu kala masiongi kwa bantue?
31. **Kadi** tulenda vova kwa Nzambie: Mono ndongolo ndongi, i mono yalembolo vola diambu;
32. monso maviokele nduka zami ngeye ukutu mo kunsonga; vo mono yavengi bulembolo songa, buna kizolele bo vutuka vanga koe?
33. **Kadi** buna yandi una vutula, bonso buuzolele mu diambu diansembolo akue? Ngeye kibeni ye ka mono ko una dio zenga; inga, navovi, monso maweti banzila.
34. **Kansi** babakala bangangu bana vova kwa mono, babakala banduenga, bu bangwilu:
35. Yobi vovele mu kondwa kwanzailu, mambu mandi makondolo nduka.
36. **Buna** bika Yobi katontwa ntangu zazonsono zina kwiza, bu kazolele kukitabila mu fu kiamvangi miayayibi.
37. Weti yika masumu mandi yambi yizayakene, mu kutubeka nkiadi katetanga nsaki ye vovanga mambu mamanene kwa Nzambi.

KAPU 35.

Elihu weti kamba Yobi, vo Nzambi vitidi nene mu tomuswa vo bivuswa kwa mavanga mabantu. Vo kiazungulwa una katwa vingilanga ntanunu, buna mu diambu dia katombele lusadusu kwa Nzambi bwanginunu ko.

Elihu wabula mbembo ye wavova:
2. **Ngeye** weti banza, vo bwampila yoyo busongelie? Ulenda tatamana, vo ngeye unungini kwa Nzambie,
3. ngeye uyuvulanga, bonso butomisanga lunungu nitu aku, vo luau lulutidi masumu mu kutomisa nitu?
Yobi 9: 22. 10: 15.
4. Nzolele dio kuvutudila mvutulu, inga, mpe bakundi baku va kimosi ye ngeye.
5. **Tonwa** ku zulu ye tala, tonwa matuti, bonso bumaviokanga va ntandu aku mu kaye.
6. Vo uvolanga masumu, buna vele nki ukumvangilanga? Vo nkanu miaku miena miamingi, nki ukumbivisanga mu diodio? Yobi 7: 20.
7. Evo ngeye wena walunungu, nki

ukumvananga mu diodio, ye nki katambulanga mu koko kwaku ?
Yobi 22: 3. Loma 11: 35.
8. Ve, mu ukufwanane ludimbuku luaku lulenda kala buma ye kwa mwan' amuntu lunungu luaku.
9. **B**anionganga, mavanga mankemi, bu meka mamingi, tubokilanga lusadusu mu kanikina moko mabavitidi lulendo ;
10. kansi ka muntu ko uyuvulanga : Nzambi kwe kena, mvangi ami, i yandi uyimbisanga nkunga miamasika mu ndingu ansi,
11. yandi ukutuvananga nduka zivitidi zabulu biansi ye nduenga zivitidi zanuni zazulu ?
12. I bila kibokulwanga, kansi ka buvutulwanga ko mu ntabudulu kwa ngianza zabambi.
13. **I**nga, tusambulu tualufukulu Nzambi kawilanga to ko, Mpungutulendo kabanzilanga mampila yoyo ko ;
14. vele ka i lekwa ko bu utatamene, ndevo wayimunwa mu kuntala, ndevo una katwa kumvingila, mpeleko bungu bu dizayakene. Yobi 23: 8, 8 b.
15. **B**wabu weti banza, vo nganzi zandi ka zina kongudila ko, ye vo kabanzilanga ngianza zabantu ko ?
Mpovo 8: 11.
16. Inga, Yobi uyasanga nwa andi mu mpovolo yalufukulu, uvovanga mambu mamanene mu kondwa kwanzailu.
Yobi 34: 35.

KAPU 36.

Nkudukulu ampova a Elihu: Ndongi za Nzambi zizolele mpilulu ankwa masumu kaka. Yobi kana kukizodila mfwilu ko vo semba Nzambi yena nduenga ye lulendo biviokele nduka zazonsono.

Elihu wavutuka vova :
2. **V**ingila fioti diaka, kidi yakuzaikisa, kadi diankaka diaka mbeki mu vova mu ntabudulu a Nzambi.
3. Nduka zami nzolele landa zo nseke, ye nzolele nungisa mvangi ami.
4. Inga, mu kedika mambu mami ka mana kala makutu ko ; bakala diena nduka zalunga wena vantadisi aku.
5. **T**ala, Nzambi wena mbidi anene, kansi kayinanga muntu ko, yandi wena waunene beni mu ngolo zanduka zandi.
6. Kayambulanga kiadimbuka kakala moyo ko, kansi bafwafwa kanungisanga.
7. Kakatulanga meso mandi mu balunungu ko ; balenda vwanda mu lukutukunu luamintinu, mu ntangu zazonsono kayambulanga bavwanda vana mu nzitusu. Lumb. 33: 18. 34: 15. 113: 7 b.
8. **V**o bana kangwa mbienga ye bakama mu masiongi manzungu,
9. buna mu diodio kazolele kubasonga mabavengi ye nkanu miau mibavolele mu nza miau ;
10. bobo yandi zolele zibudila matu mau mu ndongi ye kubaleba mu katuka mu mbungulu. Yobi 33: 16.
11. **B**una vo bana kunwila ye lemvuka, buna bana vumuna mu vila mu lumbu biau ye mvu miau mu luvuvumu luakiese. 5 Mose 30: 10.
12. Kansi vo ka banwilu ko, buna bana bungwa mu biluazu ye vila, bu balembolo banza nkutu.
13. Inga, batatamene mu nganzi mu ntima mikondolo Nzambi ye balembolo kumbokila bu kabakengi nsinga,
14. miela miau mina zionwa kwa lufwa mu kintwenia kiau ye mioyo miau mina kala ntuadi akunku kiabansuza.
15. **M**u ndungulu yandi zolele tanina ulungwanga, ye mu nzungulu kazolele zibudila kutu kwandi.
16. Bobo yandi katonta kukatudila mu nwa wanzungu, ye kunata ku vuma kiasadila kukondolo 'mpasi ; meza maku makutu fuluka kwa madia mamazi.
Lumb. 23: 5.
17. **K**ansi bwabu ulungisi nkongodolo aludimbuku ; inga, nkongodolo ye nsiku bikusimbididi.
18. Kadi nganzi ka zikutu kukwika mu ntangu andongi zaku ko, ye uvitidi vele mu katwa longudukwa, kansi kukutu zimbakana mu diambu diodio ko.
19. Bwe kana kulongila mu sambila vo ka mu mpasi ko ye mu mamonsono matontele ngolo zaku ?
20. **K**ukalani ngunda zavema mu fuku ko, i diau bantu bu bana bambulwa mu mbuka zau. Yobi 34: 20.
21. Nakikengi kwidi tadisa ku mbungulu ; mu yampila yoyo nanga ulutidi zola ye ka mu lungwa kwama ko.
22. **T**ala, Nzambi wazangama mu ngolo zandi. Kwe kwena nlongi ukumfwanane?
23. Nani wankembi nzil' andi, ye nani lenda vova : Ngeye vengi bulembolo songa ?
5 Mose 32: 4. 2 Lus. 19: 7. Yobi 8: 3. 34: 10.
24. **B**una nabanzi mu zangisa mavanga mandi, i mavanga mayimbidilanga bantu,

25. i mau matonwanga mu kiese kwa babonsono, balufwakazi bamonanga mo nseke mu lukengizi. Yobi 26: 14.

26. Inga, Nzambi vitidi mu nene mu nduka zeto, mvu miandi mivitidi ntalu yilenda bakula muntu.

Lumb. 92: 8. 93: 2. 102: 12. Yes. 63: 16. Man. 5: 19. Dan. 6: 26. Eb. 1: 12.

27. Tala, matela manlangu kasotukisanga, mapasumukanga bonso mvula kuviokele mbungi andi ; Yobi 38: 25.

28. matuti mabukulanga mo bonso mwila, madadisanga mo va ntandu ankangu abantu.

29. Inga, muntu ulenda visa luyalungunu luamatutie, vindu kivaikanga mu fwokula diandi ?

30. Tala, kia kwampezomo zandi kamwangisanga mu matuti ; nkati ansin' ambu kafukilanga mo.

31. Kadi bobo kakongudilanga nkongodolo zandi va bantu ; bobo kakubikilanga mpe biamvukila mu tezo kiakiaba.

32. Mu kia kwampezomo kafukanga moko mandi ye fidisanga ko kwa yau babadikanga nwana.

33. Ndumu andi una tanga nsamu mu yandi, bulu biau kibeni bisamunanga ngizulu andi.

KAPU 37.

Nkudukulu ampova ya Elihu : Nduenga ye tulendo bia Nzambi bizayakene diaka mu tulendo tuandi mu zulu ye ndumu ye mvula.

Inga, mu mampila yoyo ntim' ami upamukini, mu zakama ukitumukini.

2. Luwa, luwa, bonso butendananga nding' andi mu nganzi, luwa ndumu uvaikanga mu nwa andi. Lumb. 29: 3 b.

3. Yandi ufidisanga wo nseke yina yiyalangene zulu, ye mpezomo zandi nate ye ku nsuka zantoto.

4. Mu ndandani ye zau ndinga yeti samba, yandi udumanga mu nding' andi yangolo ye kakebanga mpezomo zandi ko, nding' andi bu yiwakane mbatu mbatu.

5. Inga, Nzambi uduminanga bwangitukulu mu nding' andi, mambu mamanene kavanganga malutidi matulenda visa.

Yobi 5: 9. 9: 10. Lumb. 147: 15 b.

6. Tala, mvula zampembe katumanga : Bwa va ntoto, ye mpe kwa nkumbu amvula, inga, kwa nkumbu wangolo wankuk' anlangu.

7. Mu diodio kakangilanga mbienga mu moko mabantu babonsono, mu ndongolo kwa muntu muntu ukavanga.

8. Buna bulu biankitu bikotanga mu swamunu biau, ye mu nluka miau balambalele.

9. Buna tembo kitukidi mu vinga kiazimbwetete ye kiozi mu mpeve yanode ; Yobi 9: 9. Lumb. 135: 7.

10. mu mwel' andi Nzambi ufidisanga noko diabaduswa, ye nlangu miasadila milemvulwanga. Yobi 38: 29.

11. Matuti mpe katuikanga zitu kianlangu ye mwangisanga matuti mandi mampezomo.

12. Mau makatwa vevilanga yekuyeku, bonso bwena salu biau bikakambanga mo, ye ntumunu zikatuminanga mo va lukongolo luantoto.

Lumb. 148: 8.

13. Mbatu bonso kokoto kiandongi, mbatu i lusadusu kwa ntoto andi, mbatu i mu nlemvo ukayambudilanga mo miza.

14. Buna dimba diodio, Yobi ; simpama ye yindula mangu bia Nzambi.

15. Zaidi kwaku luyadulu luyadilanga Nzambi ngiendolo zau ye yambulanga mpezomo zavezima mu matuti mandi ?

16. Zaidi kwaku mwin' azitu kiadetila kiamatuti, ye mavanga mangitukulu ma Mpungu-nduenga ?

17. Zaidi kwaku bonso mvwatu miaku miakuyikidi mbangazi, bu kayambulanga ntoto wafwa ngambu kunsi ampeve yasude ?

18. Lenda kwaku bonso yandi kubika siamunu kiamatuti kiena ngolo bonso lumweno luansongo luayitulwa ?

19. Buna utulonga matuna vova kwa yandi ; mu diambu diatombe kieto ka tubeki dituna kamba ko.

20. Bika kasamununwa bo ko, vo mono nzolele vova. Kadi muntu zolele lomba yandi mbungulu ?

21. Kansi keti tukimwenini ntentinia ? Mu ncemono kakukisongilanga mu matuti, kuviokele mpeve ye kombele mo.

22. Mu ncemono awola katukanga ku ntini yanode. Inga, Nzambi wafukwa mu kimfumu kiansisi ;

23. ka tulendi visa Mpungu-tulendo ko, i yandi wena waunene mu ngolo ye ulembolo dimbula nsiku vo lunungu lulutidi ngolo.

24. Nkiangunu bantu bakumvuminanga ; kansi bena nduenga zayau

kibeni ukubabanzilanga ka lekwa nkutu ko.

KAPU 38.

Mvutulu a Mfumu kwa Yobi: Yobi kanani kukiteza ye yandi ko wavanga ntoto ye mbu, kia ye tombe, mvula zampembe ye mvula ye biankaka.

Mu tembo Mfumu wavutudila Yobi ye wavova :
1 Nt. 19: 11. Yobi 40: 1. Yeh. 1: 4.
2. Ngeye i nani uzolele kitula nduenga mu tombe, bu uvovele bobo mu kondwa kwanzailu ?
3. Kanga luketo luaku bonso bakala, ye mono nzolele kuyuvula ye bika wanzaikisa. Yobi 40: 2. 42: 4.
4. Kwe wakala, bu yatunga lufulu luantoto ? Kamba bo, vo wena ye nduka zozo zazinene. Zing. 8: 29 b.
5. Nani wasikidikisa wo tezo—keti ngeye zaidi bo—ye nani watula wo nsing' andi watezo va ntandu ?
Zing. 30: 4.
6. Tungwa biawau kwe biabaka siamunu, ye nani i ndieu watula wo tadi diafuma,
7. mbwetete zansuka bu zabundana mu yimbila ye bana bababakala babonsono ba Nzambi bu basika lozi ?
8. Nani wakaka mbu mu mavitu, bu wabutwa ye bu wavaika mu vumu kiambuta, Yobi 26: 10. Lumb. 104: 6 b.
9. bu yavana wo matuti bonso mimvwatu ye yayambula mbungi wakala nlele miawau mianzinga,
10. bu yatezila wo nzaku ami ye yatula mbindukwa ye mavitu mu kaka wo 1 Mose 1: 9. Lumb. 33: 7. Yel. 5: 22.
11. ye yavova : nate ye vava una kwiza, kansi kuna vo vioka ko, vava mbula zaku zangianza zina lembwa ?
12. Kadi mu ntangu aku ngeye wakembi lumbu kiakia evo songele nkala mpumbu mbuk' andi,
13. kuuna simba ntoto mu nsoso, mpasi bakiadimbuka bana wo kubulwa ? Yobi 24: 16.
14. Buna wau weti kituka bonso luwumba kunsi akimpambu kiankumbu ye lekwa bieti monika nkievo mu mvwatu wankembo ;
15. buna bakiadimbuka bazionwanga kia kwau, ye koko kuvitidi zanguka kutolokele.
16. Ngeye ukulumukini ku ntozambu ye zietele va nsi ampinde ?
17. Mielo mialufwa miakifukudi kwa ngeyie, inga, ngeye wamweni mielo miakini kialufwe ?
18. Ngeye watadididi nsadila zantotoe ? Vo uzaidi momo mamonsono, buna ungwisa mo.
19. Zaidi kwaku nzila kuna kwena kundu kiakia, vo vuma kiena kundu kiatombe,
20. mpasi walenda landa bio ku nzaku zau ye bakula nsoko mikwendanga ku nzo zau ?
21. Keti ngeye zaidi bo beni, kadi keti mu ntangu yina wabutwa, keti ntalu alumbu biaku yena yayinene beni bonso bobo !
22. Ngeye walueki ku nzo zayudukwa mvula zampembe ? Nzo zayudukwa mabobuta mabaduswa, kadi wamweni zoe ?
23. —bina biayudukwa binkebele nate ye ntangu andinda, nate ye lumbu kiamvita ye kiandwanunu ?
2 Mose 9: 18. Yosua 10: 11. Yes. 32: 19. Nzai. 16: 21.
24. Zaidi kwaku nzila kuna kuvambane kia, kuna kutukidi mwangana tembo va ntoto ?
25. Nani usambisanga nkukidika kwa nkuk' amvula ye nzila kwa mpezomo yandumu, Yobi 28: 26. Am. 4: 7.
26. mu fidisa mvula va nsi zikondolo kundu kiabantu, va nsi zankatu zikondolo bantu,
27. mu yukutisa nsi zankatu zavombila ye menisa nsombo miatiti ?
Lumb. 107: 35.
28. Kamba, vo mvula zena ye se, ye yandi i nani wabuta matela madinoko ?
29. Mu vumu kianki ambuta muvaikidi nlangu wabaduswa, ye ndieu wabuta dinoko diazulu diabaduswa i nani ?
30. Tala, nlangu weti bandangana ye ufwanane ye matadi, ye luse lubundakene va ntandu ampinda.
31. Ngeye ukanganga funda kiambwetete zankunda-nkunda ? Ngeye lenda zezisa nsing' a Olioni ?
Yobi 9: 9. Am. 5: 8.
32. I ngeye kwaku utualanga dimbu biazulu, ntangu bu yifweni, ye uvunganga Ulusu ye bana bandi ?
33. Inga, ngeye zaidi mina miazulu, ye ukubikanga lulendo luadiau va ntandu antoto ?
34. Ngeye lenda sasula nding' aku nate ye ku matuti ye vanga nkuk' aminlangu yakufuka ?
35. Ngeye lenda tuma mpezomo ye

zina kwende, mpasi zina kutambudila : inga, tukubamene ?

36. Nani watula nduenga mu matuti mandombe, ye nani wavana nduka kwa dimbu biambingula mu mpeve ?

37. Nani mu nduenga zandi lenda tanga matuti ? Nani uyitilanga bingundu biazulu,

38. mfumfuta bu zikindanga bonso sengwa kiayitulwa ye babala biantoto bu binanamananga va kimosi.

KAPU 39.

Nkudukulu ampova a Mfumu : Wote, nduenga ye lulendo bia Nzambi bitewanga kimbangi kwa bulu biankaka: nkosi, munganga, nkombo amiongo, mpunda yankitu, ngombe yankitu, nuni yakamela, kavalu, lubaki, ngo azulu.

I ngeye ubundumunanga kimbaki kwa nkosi yankentoe ye vongisanga nsatu ankosi zantwenia,
Lumb. 104: 21.

2. bu beti batalala mu nluka miau vo langidila mu vwa ?

3. I nani ubakanga dia kwa munganga, bana bandi bu babokilanga kwa Nzambi, kubavevilanga ye kondwa kwadia ?
Lumb. 145: 15. 147: 9. Mat. 6: 26. Luk. 12: 24.

4. Ngeye zaidi ntangu ankombo zamiongo yabute, ngeye utemuninanga bambambi bu bana bute ?

5. Utanganga ngonda zibena vumue, inga, ngeye zaidi ntangu au yabute ?

6. Yau babutamanga, babutanga mbeyeye zau, mu nswalu bavulukilanga mu nsongo miabuta.

7. Bana bau batoma yundukanga ye bakulanga va nsi, mboki bana yungusa uzil' au ye ka bana vutuka ko.

8. Nani kaidi mpunda yankitu mungiendanga, nani kutudi nsing' akintinina ? Yobi 24: 5.

9. Tala, makanga yamvana bonso kundu kiandi ye nsi yankatu yamungwa yayika mbuk' andi.

10. Yandi usevilanga mayoyila mambanza, kawanga mbokolo yandiatisi ko.

11. Bikalenda bakula va miongo i dia kwandi, yandi ufwandanga biabionsono biena biankunzu.

12. Kani ngombe yankitu yina zola kusadile ye leka vana vatulwanga dia kwabulu biaku ? 4 Mose 24: 8.

13. Ngeye lenda lemvula ngombe yankitue mu kwenda mu nkala mu nsinga ye kunlendisa mu somika mayinza mu tambi biaku ?

14. Ngeye lenda kunsila minue, ngolo zandi bu zena zazinene, ngeye lenda kumvana mbutu miasalu kiakue ?

15. Ngeye ukunyekudilanga mu koka mbongo aku ku ñzoe ye mu yonzika yo ku kianu kiaku ?

16. Maveve manuni yankento yakamela mavevilanga mu kiese, kansi nki alutondo luakingudi lusongwanga kwa mimbembe ye nsala zandi ?

17. Kwa ntoto keti kayekulanga meki mandi ye yalamananga mo va ntandu anienge.

18. Kafwanga kiadi ko, vo kulu kulenda mo kosa, vo bulu kiansisi kilenda mo diata buluzula.

19. Yandi wena wambalu kwa bana bandi nkievo ka i bandi ko ; kafwanga kiadi ko, vo nkun' andi ulenda fukuswa. Man. 4: 3.

20. Kadi Nzambi wamvanga diba mu nduenga, yandi kankabila nduka ko.

21. Kansi vo i diambu diangolo, buna ukukibufanga mu yungusa ; buna usevilanga ye kavalu ye bakala.

22. I ngeye uvananga kavalu ngolo zandie ye vwikanga laka diandi nsasala miamika mipoyamanga ?

23. I ngeye ukunlonganga ndomuzukunu akonkoe ? Vuma kwandi kwangianza i nsisi !

24. Yandi udianga mankalata va nsi ye yangalalanga mu ngolo zandi ye siukilanga bo kwa makabu mena biluazu.

25. Yandi usevilanga wonga ye kamonanga nsisi ko, kavutukanga manima ko mu diambu diasabala.

26. Kinzungidila ye yandi i zu diambembelekete atutu ye madionga malezi-lezi ye mandakasa.

27. Yandi utukuzukanga ye wena mafuluka ye minanga nsi, kalendi kukisima ko, mpungi bu yisikulu.

28. Nsikulu ka nsikulu ampungi yandi uvumanga : Hu ! Mu nseke kawanga nsudi amvita, mbokolo azintuti ye kumbu kiambokolo ankangu.

29. I mavanga manduka zakue, vo lubakila lutombukanga ye luyalumunanga maveve mandi mu tilumuka ku ntini yasude ?

30. Evo i mu diambu diantumunu aku ngo azulu yibalukanga ku kaye, ye tunganga zanza diandi mu kayengele ?

31. Va tadi diamongo kakalanga kukena kundu kiandi, va luzuba luatadi ye va mongo akintomba.

32. Kuna katadilanga kimbaki kiandi, nseke muna nseke meso mandi matalanga.
33. Bana bandi badianga menga mu kindiafu, ye kubindalele bafwa, kamonwanga. Mat. 24: 28. Luk. 17: 37.
34. Mfumu wavutudila Yobi ye wavova:
35. Zolele bindana mpaka ye Mpungu-tulendo, ngeye unlongi? Buna vutula kwaku, ngeye unionginanga Nzambi! Yes. 45: 9.
36. Yobi wavutula kwa Mfumu ye wavova:
37. Ve, mu diodio ngiena wauke beni; nki ngina kuvutudila? Ngina katwa tula koko va nwa.
38. Mpova mosi mpovele, ye bwabu kivovele diambu diaka ko, inga, mpova zole, kansi kina bo vanga diaka ko.

KAPU 40.

Mfumu weti leba Yobi diaka mu kukiyina, bu keti kunsonga Behemoti (i nguvu) ye Leviatani (i ngandu).

Mu kimbongila Mfumu wavova kwa Yobi ye wata:
2. Kanga luketo luaku bonso bakala; mono nzolele kuyuvula, ye bika wanzaikisa. Yobi 38: 3.
3. Ukabukidi ntima mu fubisa ndungunu ami ye kunzengila nkanue, kidi watelama bonso nkwa lunungu ngeye kibeni?
4. Kadi buna ngeye wena ye koko kwampila yoyo bonso Nzambi, ye lenda kwaku duma mu nding' aku bonso yandi?
5. Buna ukukiketula mu nzitusu ye nene, vwata kimfumu ye ndanusu. Lumb. 93: 1.
6. Tengula nkesi zanganzi zaku, yinimisa lekwa biabionsono biabinene mu ntal' adisu.
7. Inga, yinimisa biabionsono biabinene mu ntala mosi, bwisa bakiadimbuka va mbuk' au.
8. Ubasweka buna bena mu mfumfuta, inga, kanga zizi biau mbienga mu tombe.
9. Buna nzolele kukemba, mono mpe, mu ndungunu yanungisa koko kwaku kwalubakala.
10. Tala Behemoti! Keti yandi i mpangulu ami bonso ngeye, ye yandi uvukilanga mu titi bonso ngombe.
11. Tala, ngolo zozo zena yandi mu mabunda ye ngolo zozo mu mafundi mavumu kiandi.
12. Yandi utedimisanga nkil' andi bonso nsedeli, mianzi miamabunda mandi i mabese makinkete.
13. Visi biandi biamalu bifwanane ye mvovo miansongo, visi bianitu andi bifwanane ye basila biasengwa.
14. Yandi i wantete mu bina biavanga Nzambi; mvangi andi yandi kibeni wamvana zakulu kiandi.
15. Kadi miongo mitualanga dia kwa yandi, kusakanananga bulu biabionsono biankitu.
16. Kunsi anti mialotusi kabakanga mbuk' andi, mu mpozi amabu ye mawelensi.
17. Nti mialotusi mikumvananga nludi ye mpozi, nti miawilo mikunzunganga nkievo lumbu.
18. Vo nzadi yena mbidi angolo, kabudikanga kingongo ko; yandi uvungamene, vo Yodani mpe dina kwiza pasa mu benga diandi dianwa.
19. Nani lenda kumbaka, bu keti kenga, nani utobulanga mbombo andi mu tula siongi?
20. Ngeye lenda tombula Leviatani mu luvaku ye lemvula ludimi luandi mu nsinga wandobila?
21. Ngeye lenda tula makongi mamvubi mu mbombo andi vo tobula bobo kiandi mu lunkonki.
22. Weti banze, vo yandi una kulombuzula ndombolo zazingi vo kuvovisa mu mambu manlembami?
23. Vo yandi una zola kambana nkambumunu ye ngeye, mpasi wambaka bonso nang' aku mu ntangu zazonsono?
24. Ngeye lenda kunkeba bonso lekwa kiansakanana bonso nunie ye kuntula mu nsinga kwa ndumba zaku?
25. Makabu mantambi miambizi bawawasananga sumbu mu yandie ye kaba nitu andi va kati ye minkiti?
26. Ulenda zomika nkand' andi wafuluka mu madionge ye ntu andi mu madionga malumpaki?
27. Inga, natonti kuntula moko, nabanzi mu nwana! Kuna bo vutuka vanga ko.
28. Ve, ukabukidi ntima mu vanga bo, vuvu kiandi kina vunzuka, yandi una lumbwa va nsi mu kuntala kaka.

KAPU 41.

Nkudukulu mu zaikisa Leviatani.

Ka muntu ko ukabukidi bo ntima, vo si kakumfudila. Buna nani ka-

bukidi ntima mu nangumukina mono kibeni?

2. Nani wampeni lekwa kimbindamene mu futa? Keti i biami biabionsono biena kunsi azulu.

2 Mose 19: 5. Lumb. 24: 1. 50: 12. Loma 11: 35. 1 Kol. 10: 26.

3. Kizolele lembwa mu vova mu biela biandi ko, bonso bukena lulendo ye bonso bukakubukulwa bwanzitusu.

4. Nani lenda kumbambula mabala mandi? Nani kabukidi ntima mu kota va kati ye fifini biandi biabiole?

5. Nani zolele zibula mavitu manwa andi? Kinzungidila ye meno mandi keti nsisi yikalanga.

6. Mu ngianza nlonga miazinkaku miena va yandi; miabamangana mu mbamungunu yakola.

7. Umosi ubamangene ye wankaka mu mfiantani, luvevolo luampeve ka lulendi fionunuka va kati ye miau ko.

8. Umosi umosi ubundane ye walandila, misimbasananga ye milembolo vambasana.

9. Bu katanga nsia, buna i ncemono akia; ntala zandi zameso zena bonso nkika miankala mpumbu.

10. Binga bivaikanga mu nwa andi, ndekila zatia zitimbuzukanga muna.

11. Mu mbombo zandi muvaikanga mwisi bonso mu kinzu kieti biokuta va nkuni.

12. Mwel' andi unienianga makala matia mu vela, ye nlaku milabukanga mu benga dianwa andi.

13. Mu laka diandi ngolo zenina kundu, ye ku ntual' andi kuyungusanga fibala kwantima.

14. Biena navwele-vwele mu lubumbulu luandi biena mbamungunu yakola, yena nakekete nakuma nkievo yayitulwa va yandi.

15. Ntim' andi wena nangwi bonso tadi, nangwi bonso tadi diansi mu matadi mandikina.

16. Bu kana telama, makesa mazakamanga, mu diambu diawonga bafwanga ngambu.

17. Vo yandi una bwilwa mu sabala, buna ka kilendi sikila ko, ka dionga vo toto vo nkaku ko.

18. Yandi umwenanga sengwa bonso titi ye nsongo bonso nti wabola.

19. Nzongo miaponza ka mikumpamunanga ko, matadi mandakanana makitukanga titi kwa yandi;

20. inga, tukonko tuamvita kamwenanga bonso titi, yandi usevilanga mbembelekete amadionga.

21. Va lubumbulu luandi kanatanga mingongo miameno, mu ntava kakokuzukanga kokolo bonso mu kalu diantutila.

22. Yandi uvanganga mpinda yabiokuta bonso kinzu, ukitulanga nlangu nkievo kinzu kianlambi amazi.

23. Ku nim' andi nzila yicemanga mu kia, mpinda yimonekene nkievo yivweti mika miapalata.

24. Inga, va ntoto ka venani lekwa ko kikumfwanane, wavangwa wakindembani ye wonga.

25. Mu biabionsono biena biabinene katalanga mu luyinu, yandi i ntinu kwa bulu biabionsono biankitu bilutidi ngianza.

KAPU 42.

Yobi weti kukiyina kwa Mfumu ye weti lomba nlemvo mu bakundi bobo batatu, ye yandi kibeni weti tedumuswa.

Yobi wavutula kwa Mfumu ye wavova:

2. Inga, mono nzaidi, vo ngeye lendele mamonsono, ye widi diambu nkutu ka diena diadinene kwa ngeye mu tunguna ko. Lumb. 115: 3. Yes. 40: 26.

3. Buna mono i nani yazola vanga mu kizoba nduenga zakituka tombe? Inga, mono yabolumuka mu momo mandembolo visa, mu momo mavitidi ngitukulu kwa mono ye momo mandembane zaya. Yobi 38: 2 b.

4. Kansi nawe bwabu, buna nzolele vova; mono nzolele kuyuvula ye ngeye lenda kunzaikisa.

5. Ngwilu kaka yawa mu ngeye, kansi bwabu imweni mu mami meso.

6. Nkiangunu mvutusi mo nkoka ye ndiongolokele mu mfumfuta ye bombe. Yona 3: 6. 1 Kol. 11: 31.

7. Mfumu bu kavova mo kwa Yobi, yandi wavova kwa Elifasi ku Temani: Nganzi zami zikwemi kwa ngeye ye kwa bakundi baku babole, bu lulembolo kumpovila masongele, bonso buvengi sielo kiami Yobi.

8. Nkiangunu lubonga bwabu ngombe nsambodia zambakala ye mameme nsambodia mambakala ye luenda kwa sielo kiami Yobi ye luyokisa nkailu angioka mu yeno; luyambula sielo kiami Yobi kaludila mvutu, kidi yalembwa mu diambu dianlemvo kwa yandi mu vanga bwampamukunu kwa yeno, bonso ndinda, bu lulembolo kumpovila masongele, bonso buvengi sielo kiami Yobi. Yobi 22: 30.

9. Buna Elifasi ku Temani, Bilidadi ku Sua ye Sofali ku Nama bayenda ye bavanga, bonso bwabakamba Mfumu; Mfumu watambula ndilu a Yobi mu nlemvo. 1 Mose 12: 21. 20: 17.

10. Yobi bu kadila mvutu mu bakundi bandi, Mfumu wantedimisa yandi kibeni; Mfumu wavana Yobi ndutila zole mu bina biateka kala yandi. Yobi 8: 7.

11. Mpangi zandi zazonsono ye bibusi ye babonsono bateka zayana yandi bavutuka kwa yandi ye badia mbuluku ye yandi mu nzo andi ye bamfwila nkenda ye bambomba mu makubu mamonsono mayambula Mfumu mambwila. Bamvana muntu muntu kesita kimosi ye nlunga wawola. 1 Mose 33: 19.

12. Mfumu waluta sakumuna nsukulu azingu kia Yobi beni ye mbadukulu safiuma, ye yandi wabaka kumi ye mafunda maia mamameme, mafunda masambanu mabakamela, funda dianzole miangombe ye funda dimosi diampunda zankento. Yobi 1: 3.

13. Yandi wabaka bana nsambodia babababakala ye bana batatu babakento.

14. Mwana wantete wankento wabikwa nkumbu Yemima, wanzole Kesia ye wantatu Keleni-Hapuki.

15. Bakento bantoko zozo bonso bana babakento ba Yobi ka bakala mu nsi yamvimba ko; se diau wabavana difwa va kati ye nkazi zau.

16. Mboki Yobi wakala moyo nkama ye makumaia mamvu ye wamona bana bandi ye ntekolo miandi mu mbandu zia. Zing. 17: 6.

17. Mboki Yobi wafwa, wanuna ye wayukuta vumuna. 1 Mose 35: 29.

NKAND' A TUMBU

VO MINKUNGA.

NKANDA WANTETE.

LUMBU 1.

Mayangi mena ye muntu ulembolo diata mu tukanu tuabakiadimbuka ye lembolo kota mu nzila zabankwa miamasumu ye lembolo vwanda vavwandanga mindevi,
Lumb. 26: 4 b. 119: 1. 128: 1. Zing 1: 10. 3: 31. 4: 14.

2. kansi wenina mina mia Mfumu nienzi ye uyindulanga mina miandi mwini ye fuku.
5 Mose 6: 6 b. 11: 18 b. Yos. 1: 8. Lumb. 119: 55, 62, 97.

3. Ndiona ufwanane ye nti wakunwa va nseko amila mianlangu, ubutanga bana bandi mu yandi ntangu ye lembolo lengila makaya; yayonsono yikavanganga yizazukidi.
Lumb. 92: 12 b. Yes. 61: 3. Yel. 17: 8.

4. Bakiadimbuka ka bena bobo ko, kansi yau bafwanane ye mvumvunia zivevumunwanga kwa mpeve.
Yobi 21: 18. Lumb. 35: 5. Yes. 17: 13. 29: 5. Yel. 13: 24. Hos. 13: 3.

5. Nkiangunu bakiadimbuka ka bana sikila mu nkongodolo ko, ye bankwa miamasumu ka mu bundu diabalunungu mpe ko. Mat. 25: 32 b.

6. Kadi Mfumu zaidi nzila zabalunungu, kansi nzila zabakiadimbuka zina fukila.
Zing. 2: 8. 10: 25, 28. Malaki 3: 16. 2 Tim. 2: 19.

LUMBU 2.

Bangoi mu nkiama beti boma, ye bantu mu nkiama beti banzila lufukulu? Mav. 4: 25 b.

2. Ntinu miantoto mieti telama kwau, ye madingizi meti vovasana manenga kwa Mfumu ye kwa kuswa kiandi. Lumb. 41: 7. Yes. 61: 1

3. Tuadamuneno mbienga zau, ye tualosa nsinga miau.
Luk. 19: 14. Nzai. 19: 19.

4. Wena ku zulu sevele; Mfumu weti kubadeva.
Lumb. 87: 13. 59: 8. Zing. 1: 26. 3: 34.

5. Buna yandi weti kubavovisila mu

nganzi zandi, ye weti kubapamuna mu nkesi zandi :

6. Mono yayadisi ntinu ami ku Sioni, i mongo ami wanlongo.
Lumb. 89: 27. 110: 1.

7. Mono nzolele samuna luwawanu lualu ; Mfumu wankamba : Ngeye i mwan' ami, lumbu kiaki ibutidi.
Mav. 13: 33. Eb. 1: 5. 5: 5.

8. Lomba kwa mono, ye mono ngina kusisila bangoi difwa ye nsuka zantoto mu vwa zo.
Lumb. 22: 27. 78: 8. Sak. 9: 10.

9. Ngeye una kubabula mu mvwala yasengwa ye una kubakosuna bonso wumbwa biatuwumba.
Nzai. 2: 27. 19: 15.

10. I kuma luluka, lumintinu, ye luminkongudidi va ntoto, luyambula lualongakanà.

11. Lusadila Mfumu mu wonga ye luyangalala mu zakama. Fili. 2: 12.

12. Luzitisa mwana ka widi fwema, ye yeno ka luidi vila mu nzil' eno ; kadi nganzi zandi zilenda kwama nswalu. Mayangi mena yau babonsono batininanga kwa yandi.
Lumb. 34: 8. Yes. 30: 18. Yel. 17: 7.

LUMBU 3.

Lumbu lua Davidi bu kataba mu mwan' andi Abasalomi.
2 Sam. 15: 13 b.

Mfumu, ntantu miami miena miamingi. Inga, babingi beti kundangumukina ; Lumb. 38: 19 b. 56: 2.

2. babingi beti kumbika : Mu Nzambi ka mwenani mpulusu andi ko. Sela. 2 Sam. 16: 7 b.

3. Kansi ngeye, Mfumu, i nkaku kwa mono ; ngeye i nzitusu ami ye ndiena uvumbulanga ntu ami.
Lumb. 5: 12. 18: 1. 84: 11.

4. Isasulanga nding' ami ye ibokanga kwa Mfumu, ye yandi ukuntambudilanga mu mongo andi wanlongo. Sela.
Lumb. 121: 1.

5. Mono yalambalele ye yabeki tulu ; mvutukidi sikama, kadi Mfumu unkebele. Lumb. 4: 8.

6. Kieti ami tina makabu mamafunda mamingi meti kunzungidila ko.
Lumb. 27: 3.

7. Telama Mfumu ; umpulusa, u Nzambi ami ; kadi ngeye ubandanga ntantu miami miamionsono va mpukunia, ngeye ukosunanga meno mabakiadimbuka. Lumb. 58: 6.

8. Kwa Mfumu kwena mpulusu ; bika lusakumunu luaku luiza va bantu baku. Sela. Yes. 43: 11.

LUMBU 4.

Kwa nseki ankunga mu yimbidila mu nsambi ; lumbu lua Davidi.

Bu ibokanga bika wantambudila, ngeye u Nzambi alunungu luami, ngeye ukunsadisilanga vuma, bu ngiena mu mpasi ; unsila nlemvo ye wa lusambulu luami.

2. Luzimfumu, ntama kwa nzitusu ami una kitulwa mvwezolo, ntama kwa luna zola lufukulu ye tomba makutu ? Sela.

3. Luyindula kweno, vo Mfumu wakisodila wakinzambi ; Mfumu uwanga, bu ikumbokilanga.

4. Lukala kweno nganzi, kansi ka luvolani masumu ko ; luyindula mu ntima mieno mu mbuka zeno ye ludingalala. Sela. Ef. 4: 26.

5. Luyoka nkailu mialunungu ye lusa vuvu mu Mfumu.
Lumb. 51: 17, 19. Loma 12: 1.

6. Babingi beti vova : Nani una kutumwesa yina yena yambote ? Utunangunina kia kwazizi kiaku, u Mfumu.
4 Mose 6: 25 b. Lumb. 80: 3 b.

7. Ngeye ukumpananga kiese mu ntima kiviokele kiese kiabankaka, bu beti baka mbidi ambongo ye vinia.
Lumb. 17: 14.

8. Mu yenge nzolele lambalala, ye mu yenge si yaleka tulu, kadi ngeye, u Mfumu, ungiambudidi kundu kiavanguka mu mpungumunu.
5 Mose 33: 28. Lumb. 3: 5.

LUMBU 5.

Kwa nseki ankunga, mu Nehiloti ; lumbu lua Davidi.

Dimba mambu mami, Mfumu ; wa mpumukunu ami. Lumb. 17: 1.

2. Wa ngiaudulu ami, untinu ami ye Nzambi ami ; kadi kwa ngeye nzolele tambika lusambulu luami.

3. Mfumu, nsuka nabu uwanga nding' ami ; nsuka nabu ikutuadilanga nkailu ami ye ikutadidilanga.
Lumb. 55: 17. 63: 1.

4. Kadi ngeye ka i Nzambi yizolanga ludimbuku ko ; wena wambi kalendi kunda ye ngeye ko.

5. Bamayangala ka balendi sikila va meso maku ko ; ngeye ubelanga mvangi miayayibi miamionsono.

6. Ngeye ubunganga bavovanga makutu ; bena tima diamenga ye mpumpuluvunu i nkankumusu kwa Mfumu. Lumb. 55: 23. Mav. 5: 5, 10.

7. Kansi mono si yakota mu nzo aku mu diambu dianlemvo aku waunene; si yasambila kwami mu vumi kiaku, kutadisi vwala diaku dianlongo.
8. Mfumu, untuadisa mu lunungu luaku mu diambu dianzomi miami; undengila nzil' aku. Lumb. 25: 4 b. 27: 11.
9. Kadi mu nwa miau ka mwenani kedika ko, mu kingongo kiau mwena mbungulu, malaka mau i ndiamu zamwasi, ye tudimi tuau bavanga to ndengo. Loma 3: 13.
10. Ubakongudila Nzambi; bika tukanu tuau tuafuba. Ubakuba mu diambu diantulumunu zau zazingi, kadi bena kolo mu ngeye.
11. Kansi yau babonsono batininanga kwa ngeye bika bakala kiese; bika basika lozi ntangu yikayimani, kadi ngeye ukubatabilanga; bazolanga nkumbu aku bika bakala kiese mu ngeye. Yes. 65: 13.
12. Kadi ngeye usakumunanga walunungu; ngeye Mfumu ukumfukanga nlemvo bonso nkaku. Lumb. 103: 4.

LUMBU 6.

Kwa nseki ankunga, mu yimbidila mu nsambi, mu Seminiti; lumbu lua Davidi.
1 Lus. 15: 21.

Mfumu, kundongilani mu nganzi zaku ko, kundongidikani mu nkesi zaku ko. Lumb. 38: 1. Yel. 10: 24.
2. Unsila nlemvo, Mfumu, kadi ndenzangene, undiakisa Mfumu, kadi ngieti mona wonga mu ngudi. Yobi 6: 4.
3. Inga, mwel' ami weti mona wonga wawingi; engwa, Mfumu, ntama kwa? Lumb. 13: 2 b.
4. Vutuka, Mfumu, watanina mwel' ami; umpulusa mu diambu dianlemvo aku. Lumb. 86: 16. 119: 132.
5. Mu lufwa ka mubanzulwanga mu ngeye ko; nani una vutula matondo kwa ngeye mu nsi abafwa? Lumb. 30: 9. 88: 10 b. 115: 17. Yes. 38: 18 b.
6. Nitu nkutu kindakana ye vumukanga, fuku ka fuku isanga ntand' ami nabototo, ye mu mansanga mami ibodisanga fulu kiami. Yel. 45: 3.
7. Zizi kiami kiayikidi nasiotolo mu diambu diakiadi; kimeni nuna mu diambu diantantu miami miamionsono. Lumb. 31: 9.
8. Luntatukila yeno lumvangi miayayibi buna luena, kadi Mfumu wawilu dilu kiami.
9. Mfumu wawilu tusambulu tuami, Mfumu weti tambula ndombolo ami.
10. Ntantu miami miamionsono mina vwiswa nsoni ye mina bwilwa kwa wonga wawingi; bana vutukisa ku manima ye vwiswa nsoni nswalu. Lumb. 83: 16.

LUMBU 7.

Nkung' a Davidi ukayimbila kwa Mfumu mu diambu diamambu ma Kusi, i mbenyaminita.

Mfumu, Nzambi ami, kwa ngeye itininanga; umpulusa mu nzomi miami miamionsono ye untanina,
2. ka midi tiasuna mwel' ami nkievo zinkosi ye ziokuna wo, bu nkondolo ntanini.
3. Mfumu, Nzambi ami, vo mono mpengi bobo, ye vo yilembolo songa yena mu moko mami,
4. vo mono mvutudi yambi kwa utukezi yenge, evo mpelele utukezi kitantu mu nana,
5. buna yambula ntantu kazoma mwel' ami ye kabaka wo ye kadiata moyo ami va ntoto ye kasa nzitusu ami mu fundu-fundu. Sela.
6. Nanguka, Mfumu, mu nganzi zaku, nangumukina mafuluka mantantu miami, sikama wansadisa, ngeye watuma nkongodolo. Lumb. 138: 7.
7. Bika bundu diabantu diakuzungidila, ye bika wavutukila mu kayengele va ntandu adiau.
8. Mfumu weti kongudila bantu; undungisa Mfumu, bonso bwena lunungu luami, ye bonso bungienina walunga. Lumb. 94: 2.
9. Sukisa kimfunia kiabakiadimbuka, kansi tundisa walunungu; kadi ngeye i ndiena utontanga mintima ye nsekinia, u Nzambi yalunungu. 1 Sam. 16: 7. Lumb. 17: 3. Yel. 11: 20. 17: 10. 20: 12.
10. Nkaku ami yena mu koko kwa Nzambi; yandi uvulusanga bansongula. Lumb. 3: 3.
11. Nzambi i nkongudidi walunungu, ye yandi i Nzambi yifwemanga lumbu ka lumbu. Lumb. 58: 11.
12. Vo muntu kazolele vilula diela ko, buna weti lengusa sabala kiandi ye leka ponza kiandi ye weti kio kubika; 5 Mose 32: 41.
13. yandi weti kunsunga nzongo wamfwilu, ye toto biandi yandi weti bio sa nlemo atia. Lumb. 21: 12.
14. Tala ndiena wena nsongo miabuta mbungulu, yandi wena vumu kiakubu, kansi una buta ka lekwa ko. Yobi 15: 35. Yes. 33: 11. 59: 4.

15. Yandi weti tima bulu ye weti dio sinisa, kansi yandi kibeni bwidi mu ndiamu yikatimini.
Lumb. 9: 15. 57: 6. Zing. 26: 27. Mpovi 10: 8.

16. Kubu diandi divutukidi va ntu andi, ye kimfunia kiandi kivutukidi va mbat' antu andi.
Est. 7: 10. Zing. 5: 22.

17. Mono nzolele tonda kwa Mfumu bonso bwena lunungu luandi ye yimbidila masika mankumbu a Mfumu, i Nkwa kayengele. Lumb. 35: 28. 92: 1.

LUMBU 8.

Kwa nseki ankunga, mu Ngititi; lumbu lua Davidi.

Mfumu, Mfumu eto, nkumbu aku mwanki yandanusu beni yena mu ntoto wamvimba, i ngeye watula kimfumu kiaku ku zulu.
Hab. 8: 3. Nzai. 5: 12 b.

2. Mu nwa miabana ye mu nwa miabana banswa ngeye watula lulendo mu diambu diantantu miaku mu lumba ntantu ye wena nzaki zavutudila ndinda. Mat. 21: 16.

3. Bu italanga zulu diaku, i mavanga manlembo miaku, ngonda ye mbwetete ziwakubika, Lumb. 102: 25.

4. buna muntu i nki, bu ukumbanzilanga, evo mwan' amuntu bu ukunkebanga?
Yobi 7: 17. Lumb. 144: 3. Eb. 2: 6 b.

5. Fiuma fisidi, nga wamvangila nkievo kinzambi; ngeye wamvwika nzitusu ye ndanusu. 1 Mose 1: 27 b.

6. Ngeye wanyadisa mfumu va ntandu amavanga mamoko maku; lekwa yayonsono ngeye wantudila yo kunsi amalu mandi:
1 Mose 9: 2. Mat. 28: 18. Mav. 2: 36. 1 Kol. 15: 27. Ef. 1: 22. Fil. 2: 9.

7. mameme ye zingombe, biabionsono, inga, bulu biatiti mpe,

8. nuni zena kunsi azulu ye mbizi zambu, ye bionso bionso bidiatanga mu nzila zambu.

9. Mfumu, Mfumu eto, nkumbu aku bonso buyena yandanusu mu ntoto wamvimba!

LUMBU 9.

Kwa nseki ankunga, mu Mutalabeni; lumbu lua Davidi.

Nzolele tonda kwa Mfumu mu ntim' ami wamvimba; nzolele kamba mangu biaku biabionsono.
Lumb. 138: 1. Ef. 5: 19.

2. Nzolele kala kiese ye yangalala mu ngeye, nzolele yimbila masika mankumbu aku, ngeye u Nkwa kayengele.

3. Kadi ntantu miami mieti vutukisa ku manima, mieti bwa ye vilana va zizi kiaku.

4. Inga, ngeye wandungisi ye wandedesele mambu mami; ngeye uzakalanga va kiandu kiaku bonso nkongudidi walunungu.

5. Ngeye wasembele bangoi ye wabungidi bakiadimbuka; nkumbu zau ngeye vinsikisi zo kiamakulu ye mu ntangu yikayimani. Lumb. 44: 2.

6. Ntantu mimeni beduswa, mimeni fulwa kiamakulu; ngeye tengole mbanza zau, mbambukulu zamioyo miau zivididi.

7. Kansi Mfumu uvwandanga kimfumu mu ntangu yikayimani, yandi wakubika kiandu kiandi mu kongudila;

8. yandi una kongudila nza mu lunungu, yandi una sadila mina mu bantu bonso busongele.
Lumb. 96: 13. 98: 9. Mav. 17: 31.

9. I kuma bika Mfumu kakadila kiazungulwa vula diasiamu, i vula diasiamu mu ntantu zanzungu.
Lumb. 37: 39.

10. Bakuzaidi bika bakusilanga vuvu; kadi ngeye Mfumu, kusisanga bakutombanga ko.

11. Luyimbidila Mfumu masika wena kundu mu Sioni, ludeda mavanga mandi kwa bantu. Lumb. 74: 2.

12. Kadi yandi utatimisanga mfuka zamenga lomba, yandi ubabambukidi moyo; yandi kavilakene ngiaudulu zabakiazungulwa ko. Lumb. 116: 15.

13. Unsila nlemvo, u Mfumu; tala bonso buikwamuswanga kwa bakumbelanga; i ngeye ukuntombulanga mu mielo mialufwa; Lumb. 56: 13. 119: 158.

14. kidi yakamba lusikulu luaku lualonsono, ye kidi yayangalala mu mpulusu aku mu mielo miamwana wankento Sioni.

15. Bangoi basindidi mu ndiamu yibatimini; malu mau mabakamene mu konde dibatembi.
Lumb. 7: 15. Zing. 26: 27.

16. Mfumu wakizaikisi, yandi meni kongudila; yandi ukankidikisanga kiadimbuka mu mavanga mamoko mandi. Hingayoni, Sela.
Lumb. 43: 1. Zing. 5: 22.

17. Bakiadimbuka bana vutukisa ku manima ye bana sotuka mu nsi abafwa, bangoi babonsono, i yau bavilakananga Nzambi.

18. Kadi wamputu vele kana fuwa diba lumbu yayonsono ko, ye vuvu kiabakiazungulwa ka kina kabakana ko mu ntangu yikayimani.
Lumb. 74: 19.

19. Do telama, Mfumu, kutalani bantu bavingana va ntandu ko; yambula bangoi bakongudulwa va zizi kiaku.

20. Bika nsisi yababwila, Mfumu; bika bangoi babakula, vo yau i bantu kaka. Sela. Lumb. 59: 13.

LUMBU 10.

Mu nkiama utatukidi nseke beni, Mfumu, ye mu nkiama weti swama mu ntangu zanzungu?
Man. 8: 56.

2. Wafwafwa ukatwa lungwanga kwama mu diambu diangianza zabakiadimbuka. Bika babakama mu tukanu tuau tubakeni. Lumb. 37: 12.

3. Kadi kiadimbuka weti kukikemba mu luzinunu luamwel' andi, ye nkwa mapela kazolele zaya Mfumu ko, kansi ukunyinanga.

4. Kiadimbuka weti vova mu nza miandi vo: Yandi keti bo yuvula ko. Ka kwenani Nzambi ko; bonso bobo bwena mabanza mandi mamonsono.
Yobi 21: 14. Lumb. 14: 1.

5. Nzila zandi zena mpungumunu ntangu zazonsono, nkongodolo zaku zeti tatuka beni ku zulu ye meso mandi; ntantu miandi miamionsono yandi weti mio banzila mpila mosi ka lekwa ko.
Yeh. 12: 27.

6. Yandi weti bika mu ntim' andi: Kinami zeza ko, mu mono ka muna buwa kubu ko ntangu yikayimani.

7. Nwa andi uzedi kwa ntumbulu ye bungubi ye luzungulu; kansi aludimi luandi kwena kubu ye mbungulu.
Loma 3: 14.

8. Yandi weti langidila ku mbel' azinzo, mu nsweki kazolele vonda kondolo bila; meso mandi meti langidila nkwa kubu.

9. Yandi weti langidila mu vuma kiansweki bonso nkosi kunsi avwa diandi, yandi weti langa mu baka wafwafwa; yandi weti kamata wafwafwa, bu keti kuntunta mu konde diandi.
Lumb. 17: 12. 37: 32. Yel. 5: 26.

10. Yandi weti batalala ye weti kenga, ye bankwa miakubu babakamene kwau mu nzala zandi.

11. Yandi weti vova mu ntim' andi: Nzambi una bo vilakana, yandi swekele zizi kiandi, kasi kana bo mona ko.
Yobi 22: 13 b. Lumb. 73: 11. 94: 7.

12. Telama, Mfumu, nanguna koko kwaku, Nzambi, kuvilakanani bafwafwa ko.

13. Kiadimbuka mu nkiama si katungudila Nzambi ye vova mu ntim' andi: Ngeye kweti bo yuvula ko.
Yeh. 8: 12.

14. Keti ngeye wamona bo, kadi ngeye utalanga kubu ye kungu mu bonga bio mu koko kwaku. Nkwa kubu uyekulanga bungu diandi kwa ngeye; ngeye i nsadisi akondolo se. Lumb. 68: 5.

15. Tolula koko kwakiadimbuka ye bafika yayibi yabakiadimbuka, kidi vo kuna yo vutuka mona ko.
Lumb. 37: 10, 36. 104: 35.

16. Inga, Mfumu i ntinu lumbu biabionsono ntangu yikayimani; bangoi bana fukuswa mu nsi andi.
Lumb. 29: 10. 93: 1. 146: 10. Yel. 10: 10.

17. Ngunda zabankwa miabumpombo, ngeye, Mfumu, uwanga zo, ngeye weti sikidika ntima miau; ngeye weti teka matu maku

18. mu diambu dianungisa kondolo se ye kiazungulwa ye mu tala, vo bantu ka bana vutuka pamuna ko, kadi batukidi mu ntoto.
5 Mose 10: 18. Yes. 2: 22.

LUMBU 11.

Kwa nseki ankunga; lua Davidi.

Kwa Mfumu yatinini. Buna bwe lulenda kuntesa vo: Lutina ku mongo eno bonso butininanga nuni;

2. kadi tala, bakiadimbuka beti leka ponza, batudidi toto biau mu nsinga mu sika bena ntima miasonga mu tombe. Lumb. 64: 3 b.

3. Tufulu bu tueti vuzwa, buna nkwa lunungu nki si kalenda vanga?

4. Mfumu wena mu vwala diandi dianlongo, kiandu kia Mfumu kiena ku zulu; meso mandi matalanga, ye ntala zandi zisinsanga bana babantu.
Lumb. 139: 1 b. Yes. 66: 1. Hab. 2: 20. Mat. 5: 34.

5. Mfumu utontanga nkwa lunungu; kansi kiadimbuka ye uzolanga mafuka yau babelwanga kwa mwel' andi.
Lumb. 5: 4.

6. Bika kanokisina bakiadimbuka masiongi mampezomo; tia ye solofo ye mpeve yambangazi, bika biau biakala mbungu au ubana tambukwa.
1 Mose 19: 24. 5 Mose 29: 23 b. Lumb. 140: 11. Yeh. 38: 22.

7. Kadi Mfumu wena walunungu,

yandi uzolanga lunungu; bansongula bana mona zizi kiandi. Lumb. 33: 5. 45: 7.

LUMBU 12.

Kwa nseki ankunga, mu Seminiti; lumbu lua Davidi.

Mfumu, vulusa; kadi bakinzambi basukidi kwau, ye bankwikizi bameni lala mu bana babantu.
Yes. 57: 1. Mika 7: 2. Mat. 7: 14.

2. Bakambasananga makutu bau ye bayandi; bavovilanga mu koba biau biandengo ye mu ntima miau miampumpuluvunu.

3. Mfumu bika kafula koba biabionsono biena ndengo ye ludimi luvovanga mambu mamanene, Lumb. 5: 6.

4. yau bavovanga vo: Mu tudimi tueto tuena ngolo, koba bieto bikutusadisanga; nani i mfumu eto?
2 Mose 5: 2.

5. Mfumu vovele: Mu diambu diabafwafwa beti kwamuswa ye bampùtu beti nionga, mu diambu diodio si yatelama bwabu; si yabakila ndiena mpulusu wena yo ngunda. Lumb. 10: 17.

6. Nkungu za Mfumu zena zavedila bonso palata kiavongumuka va nsi kiamana veduswa mu kingundu mpeduswa nsambodia.
2 Sam. 22: 31. Lumb. 18: 30. 119: 140. Zing. 30: 5.

7. Ngeye, Mfumu, una kubakeba, ngeye una kubatabila mu mbandu yayi ntangu yikayimani.

8. Kadi bakiadimbuka beti kubazietila kinzungidila, mu diambu diayayibi yeti yala mu bana babantu.

LUMBU 13.

Kwa nseki ankunga; lumbu lua Davidi.

Mfumu, ntama kwa una kumvilakana kiamakulu? Ntama kwa una kunsweka zizi kiaku?
Lumb. 6: 3. 27: 9. 44: 24. 77: 7. 88: 14.

2. Ntama kwa ngina kala kintientie mu mwel' ami ye kala wonga mu ntim' ami lumbu ka lumbu? Ntantu ami ntama kwa kana kukiyana kwa mono?
Hab. 1: 2.

3. Yinika meso maku ye tambudila kwa mono, Mfumu, Nzambi ami; kiesa meso mami, ngidi leka mu tulu tualufwa;

4. mpasi ntantu ami kavova ko: mono yamvingisi kunsi, ye ntantu miami ka midi yangalala, bu ngieti zeza.

5. Mono isilanga nlemvo aku vwadi, bika ntim' ami wayangalala mu mpulusu aku.

6. Nzolele yimbila mu zitisa Mfumu mu diambu dia bu kampangidi yambote. Lumb. 9: 14. 50: 15.

LUMBU 14.

Kwa nseki ankunga; lua Davidi.

Mafutu mavovanga mu ntima miau vo: Ka kwenani Nzambi ko. Mavanga mau mamonsono i mbungulu ye nkankumusu; ka kwenani muntu nkutu uvanganga yambote ko.
Lumb. 10: 4. 53: 1 b. Yeh. 22: 30.

2. Mfumu weti tala mu zulu mu bana babantu, kanivo si kamona vo mwena umosi wena wanduka, vo umosi ufwandanga Nzambi.
1 Mose 18: 21. Lumb. 33: 13.

3. Babonsono bamana vengama, babonsono bamana biva; ka mwenani muntu uvanganga yambote ko, widi wamosi nkutu. Loma 3: 10 b.

4. Kadi mvangi miayayibi miami miamionsono ka miabakuswa bo koe, baba badianga bantu bami nkievo badianga mampa ye balembolo bombidila Mfumu? Lumb. 79: 7. Mika 3: 2 b.

5. Inga, vana wonga wababwila, kadi Nzambi yikalanga ye mbandu yabalunungu. 1 Tes. 5: 3.

6. Yeno mwanki lulenda tonta vunza tukanu tuakiazungulwa, kansi mwanki Mfumu i mpungumunu andi.

7. Engwa vo mpulusu a Isaeli yitukidi ku Sioni! Mfumu bu kana vutuka tedimisa bantu bandi, buna Yakobi si kayangalala ye Isaeli si kakala kiese.
Lumb. 126: 1 b. Mat. 1: 21.

LUMBU 15.

Lumbu lua Davidi.

Mfumu, nani una kala mu nzo aku? Nani una kunda mu mongo aku wanlongo? Lumb. 24: 3 b.

2. Ndiena udiatanga mu kialunga ye uvanganga yina yisongele ye uvovanga kedika mu ntim' andi;
1 Mose 17: 1. Yes. 33: 15. Ef. 4: 25.

3. ndiena ulembolo kela mu ludimi luandi ye lembolo vangila mpangi andi yambi nkutu ye lembolo vwezisa ni andi; 3 Mose 19: 16 b. Yobi 27: 4.

4. ubanzilanga wanianukwa nkievo ka lekwa ko, kansi uzitisanga bavumi-nanga Mfumu; lembolo vunza ndefi

andi, ka diambu ko vo si ka yo mwena mbivusu mu nitu andi mpe ;
Yos. 9: 19. Zing. 20: 27.

5. lembolo vanga vanza biandi ndandu mu kalala ye lembolo tambula kinswekila, kidi kabedisa kondolo bila. Usanga bonso bobo kana zeza ko mu ntangu yikayimani.
2 Mose 22: 25. 23: 8. 3 Mose 25: 36 b. 5 Mose 16: 19. 23: 19.

LUMBU 16.

Nkung' a Davidi.

Nzambi, do unkeba, kadi kwa ngeye ngizi tinina. Lumb. 25: 20.
2. Mono ikambanga kwa Mfumu vo : Keti ngeye kwaku i Mfumu. Mu mono ka mwenani lekwa kiabiza nkutu ko, kansi ngeye kaka ; Lumb. 73: 25.
3. bankwa mianlongo vava nsi i yau bena nzitusu bangieti sa luzolo luami luamvimba.
4. Kansi yau bakibongila nzambi yankaka, bamweni nzungu zazingi ; kizolele yoka nkailu miau miandwinu amenga ko, ye kizolele nata nkumbu zau mu koba biami ko.
5. Mfumu i kunku kiami kiavanguka ye mvungu ami ; ngeye i ndiena usikisanga fwa diami.
6. Kunku kiami yamana kio tudulwa ku vuma kiampwenia, inga, i fwa diami diodio dinzolele beni. Loma 8: 17.
7. Nzolele sika Mfumu ; kadi yandi weti kundongisila ; mu fuku mpe ngieti lebwa mu ngudi antim' ami, kidi yasa bo.
8. Ntanguzazonsono ikalanga Mfumu kuntadisi ameso mami ; inga, yandi wena ku lubanzi luami lualubakala ; kina kwami zeza ko.
Yes. 50: 7 b. Mav. 2: 25 b.
9. Nkiangunu ntim' ami weti yangalala ye nzitusu ami weti mona kiese ; nsuni ami mpe una kunda vena mpungumunu. Lumb. 31: 7.
10. Kadi ngeye kuna yekula mwel' ami ku nsi abafwa ko, ye kuna yambula wakinzambi aku wamona ndiamu ko.
Mav. 2: 27. 13: 35.
11. Ngeye una kunzaikisa nzila yamoyo ; vantadisi azizi kiaku vena kiese kialunga, mpwenia mu koko kwaku kwalubakala ntangu yikayimani.
Lumb. 17: 15. 21: 6.

LUMBU 17.

Lusambulu lua Davidi.

Mfumu, do wa bungu diena dialunungu, wila lubokolo luami ye dimba lusambulu luami ; luau ka lutukanga mu koba biampumpuluvunu ko.
Lumb. 18: 20 b. 66: 18 b.
2. Bika nzengolo ami yatuka kwa ngeye ; meso maku mafwiti tala bina bisongele. Lumb. 26: 1.
3. Ngeye usinsanga ntim' ami, ye mu fuku ubakulanga wo, ngeye ukumfionguninanga, kansi kulendi mona lekwa ko, banza dimosi diambi ka divaikanga mu nwa ami ko.
Lumb. 39: 1. 139: 1 b. Zing. 17: 3.
4. Kani bantu bonso bubeti vanga, nga mu diambu diamambu makoba biaku mono iluenganga mu nzila zabise biangolo.
5. Tambi biami bisiamanga nakekete mu nzila zaku, ye malu mami ka meti dangala ko. Yobi 23: 11. Lumb. 18: 36.
6. Nkiangunu ikubombidila bwabu, kadi ngeye Nzambi una kuntambudila ; untambila kutu kwaku wawila mpovolo ami.
7. Songa nlemvo aku wangitukulu, i ngeye uvulusanga mu koko kwaku kwalubakala batininanga kwa ngeye mu nkakidi miau.
8. Unkeba bonso ngengele adisu, untabila kunsi ampevo amaveve maku
Sak. 2: 8. Lumb. 57: 1.
9. mu bakiadimbuka bazolele kumbunga, ye mu ntantu miami mialufwa mieti kunzungidila.
10. Ntima miau beti mio badisa ; mu nwa miau beti vova mambu mamanene.
Lumb. 119: 70.
11. Konso kaka kutukwenda yau i ntumbu kutuzungidila, meso mau meti saka bonso bubana kota mu nsi.
1 Sam. 23: 26.
12. Inga, ndieu ufwanane ye nkosi yena ngunda zakimbaki, bonso nkosi yantwenia yilanganga. Lumb. 10: 9.
13. Nanguka, Mfumu, do telama kwa yandi ye umbwisa, tanina mwel' ami mu sabala kiaku mu kiadimbuka.
14. Mu koko kwaku, Mfumu, mu bantu, mu bantu banza yayi bena kunku kiau mu moyo wau, baufuluzilanga vumu mu nkailu miaku, ye bena ye bana babingi bababakala ye beti sisila bana bau kiaba kiau.
Luk. 16: 25. Fil. 3: 19.
15. Kansi mono si yatala zizi kiaku

mu lunungu; bu ngina sikama nzolele yukuta kwami mu mbonokono aku.
Yobi 19: 26 b. Lumb. 16: 11. Mat. 5: 8. Yoa. 17: 24. 1 Kol. 13: 12. 1 Yoa. 3: 2.

LUMBU 18.

Kwa nseki ankunga; lua Davidi, sielo kia Mfumu, wavova kwa Mfumu mambu mankunga wau mu yina ntangu yikatanunwa kwa Mfumu mu moko mantantu miandi miamionsono ye mu koko kwa Sauli.
2 Sam. 22: 1 b.

Yandi wavova: Mono ikuzolele kwakwingi, Mfumu, i ngolo zami.

2. Mfumu, ngeye i mongo ami wasiamu, i vula diami diangolo, ye ntanini ami, Nzambi ami, tadi diami diamongo diitininanga, nkaku ami ye mpok' ampulusu ami, ntabulu ami.
Lumb. 3: 3. 144: 2. Luk. 1: 69. Eb. 2: 13.

3. Mfumu yilutidi mu sikwa, kwa ngeye ibombidilanga ye ntumbu vuluswa mu ntantu miami. Lumb. 146: 2.

4. Nsinga mialufwa mianzinga ye mila miambungulu miampamuna.

5. Nsinga miansi abafwa mianzinga, makonde malufwa mantulukila.
Lumb. 55: 4. 116: 3.

6. Kansi mono yabombidila Mfumu mu ncita zami, ye yabokila kwa Nzambi ami. Yandi wawa nding' ami mu vwala diandi, ye mbokolo ami vantadisi andi yaluaka mu matu mandi.
Lumb. 3: 4. Yona 2: 3 b.

7. Buna ntoto watita ye wazakama ye tufulu tuamiongo tuatentima; tuau tuanikuzunwa, kadi nganzi zandi zakwama. Lumb. 68: 8.

8. Mwisi wafwita mu mbombo andi, ye tia tumanisanga tuavaika mu nwa andi; makala matia masiensumuka mu yandi. 2 Mose 19: 18.

9. Yandi wabetika zulu ye wakulumuka, ye mbungi wakala kunsi amalu mandi.

10. Yandi wayendila mu nkeluba ye watilumuka, yandi wavevila mu maveve mampeve.
Lumb. 99: 1. 104: 3. Yeh. 9: 3.

11. Yandi wakifuka tombe, i nzo andi yoyo yanzunga: nlangu miampiuki, matuti mankobo.
Lumb. 97: 2. Yes. 45: 15. 50: 3.

12. Matuti mavengama mu diambu diantentina yavita ku ntual' andi; mabobuta mabaduswa mabwa, ye makala matia masotuka.

13. Mfumu yaduma mu zulu, Nkwa kayengele wawisa nding' andi; mabobuta mabaduswa mabwa, ye makala matia masotuka. Lumb. 29: 3.

14. Yandi wasika toto biandi ye wabamwangisa, mpezomo zazingi ye wabasa tengo-tengo. 1 Sam. 7: 10. Lumb. 148: 8.

15. Nsina zaminlangu zamonika, ye tufulu tuantoto tuasensa mu nsembolo aku, Mfumu, mu kimbongila kianganzi zaku.

16. Yandi walambula koko kwandi mu kaye ye wansimba, yandi wantombula mu nlangu miaminene.
Lumb. 32: 6. 69: 1 b. 144: 7.

17. Yandi wampulusa mu ntantu ami wangolo ye mu mbeni zami, kadi yau bampingisa kunsi. 1 Sam. 23: 1.

18. Yau bambwila mu lumbu kiami kiakubu, kansi Mfumu wakala nsikumu ami. Lumb. 4: 1. 26: 1.

19. Yandi wampaikisa mu vuma vasadila; yandi wampulusa, kadi wanzola.

20. Mfumu ukunsendanga bonso bwena lunungu luami; yandi ukumvutudilanga, bonso bwena moko mami mu vedila. Yobi 22: 30. Lumb. 17: 1.

21. Kadi mono yakeba nzila za Mfumu ye kiasotuka mu Nzambi ami mu ludimbuku ko;

22. inga, nsiku miandi miamionsono mono yakala ye mio kutadisi meso, ye nkondo miandi kiayambula mio miampengama ko.

23. Mono yakala kialunga vantadisi andi ye yakikenga mu lufuma.
5 Mose 18: 13. 1 Nt. 15: 5.

24. Nkiangunu Mfumu wansenda, bonso bwena lunungu luami, bonso bwena moko mami mu vedila mu meso mandi. 1 Sam. 26: 23 b.

25. Kwa wakinzambi ngeye ukukisonganga kinzambi, ye kwa walunga ngeye ukukisonganga kialunga.

26. Kwa wavedila ukukisonganga wavedila mpe, kansi kwa wamvilangani ngeye ukukisonganga mvilangani.
3 Mose 26: 23 b. Yeh. 7: 27. Mika 2: 8.

27. Kadi ngeye uvulusanga bantu bakiazungulwa, kansi meso manza weti mo yinisa. Luk. 1: 51 b.

28. Inga, ngeye ulemisanga mwind' ami nakienzi-kienzi; Mfumu, Nzambi ami, ukienzulanga tombe kiami.
Lumb. 112: 4.

29. Inga, bu ngiena yaku ilenda bwisa minkangu, ye bu ngiena ye Nzambi ami ilenda yibamana tumbu.
Lumb. 60: 12. Fil. 4: 13.

30. Nzil' a Nzambi yena yalunga; nkungu za Nzambi zena zaveduswa. Yandi i nkaku kwa bakuntininanga.
Lumb. 12: 6. Zing. 30: 5.

31. Kadi nani i Nzambi, vo ka Mfu-

mu ko, ye nani i tadi diamongo, vo ka Nzambi eto ko?
5 Mose 4: 35. Yes. 43: 11.
32. Nzambi, i ngeye wakanga luketo luami ngolo ye wansila nzil' ami miolo-miolo,
33. wasa malu mami keti i mansungu ye wantula va vuma biami biayongi, Hab. 3: 19.
34. walonga moko mami nwana ye moko mami mu leka ponza kiansongo! Lumb. 144: 1.
35. Ngeye wampanankaku ampulusu aku, ye koko kwaku kwalubakala kwansikila, ye luyinunu luaku luandenivisa; Lumb. 71: 20 b. 113: 5 b.
36. ngeye wasadisila malu mami mbuka yiyayendila, ye malu mami ka mazeza ko. Lumb. 17: 5.
37. Mono yazoma ntantu miami ye yababakila; kiavutuka ku manima ko, nate ye yamana kubasukisa nampia.
38. Yababanda nate ye balembana telama; babwa kunsi amalu mami. Lumb. 27: 2.
39. Ngeye wankanga ngolo mu luketo mu mvita; ngeye wandambidikila nkakidi miami kunsi.
40. Ngeye wantabisila ntantu miami, ye mono yafukisa bakumbela.
41. Yau baboka, kansi ka mwakala una kubavulusa ko; kwa Mfumu, kansi yandi kabatambudila ko.
Yes. 1: 15. Yoa. 9: 31.
42. Mono yabakosikisa bonso mfumfuta mu mpeve, yabalosa bonso mbole va nzila.
43. Ngeye wantanina mu nkindu zabantu, ye wantumba ntu kwa bangoi; makanda mabantu bayalembwa teka zaya mayika sielo biami. Lumb. 60: 6 b.
44. Bu bawa kumu kaka i ntumbu kungwila; banzenza bansonga nginunu zau. 5 Mose 33: 29.
45. Inga, kibakala kiabanzenza kiafumpuka; basisa mavula mau mangolo mu zakama.
46. Mfumu wakidi! Bika tadi diami diamongo diasikwa, ye bika Nzambi ampulusu ami kazangulwa!
47. Nzambi wamvutudila ndinda ye wandemvudila bantu;
48. i ngeye wantanina mu ntantu miami ye wanzangika va ntandu ankakidi miami ye wantanina mu kise kiangolo!
49. Nkiangunu nzolele kuvutula matondo, Mfumu, mu bangoi ye yimbidila nkumbu aku masika. Loma 15: 9.
50. Ngeye weti vana ntinu aku ndungunu yayinene ye weti sila kuswa kiaku nlemvo, i Davidi, ye nkun' andi mu ntangu yikayimani. 2 Sam. 7: 8 b.

LUMBU 19.

Kwa nseki ankunga; lumbu lua Davidi.

Mazulu madedanga nzitusu a Nzambi, ye luyalungunu luazulu luzaikisanga mavanga mamoko mandi;
Lumb. 8: 1 b. 97: 6. Loma 1: 20.
2. lumbu kimosi kieti bo mokisa kwa kiankaka, ye fuku dimosi dieti bo zaikisa kwa diankaka.
3. Ka i mpovolo vo ndinga yilembolo wakana ko.
4. Bieti lambuka mu ntoto wamvimba, ye mambu mau maluakanga nate ye kwasukila nza. Yandi wavangila ntangu nzo mu biau; Loma 10: 18.
5. yifwanane bonso toko diandambisa dieti vaika mu vinga kiandi, yau yeti yangalala bonso kesa dieti sinsa yungusa mu nzil' andi.
6. Kuna nsuk' azulu i kuna kuyivaikilanga, ye nzungununu andi yeti luaka kuna nzaku zazulu, ye widi lekwa kimosi nkutu ka kiafukwa mu mbangazi andi ko.
7. Mina mia Mfumu mikondolo vela ye mivovikanga ntima; kimbangi kia Mfumu kiena nasiekete ye kilukisanga tunga.
Lumb. 119: 104 b. Loma 15: 4. 2 Tim. 3: 15 b. 2 Pet. 1: 19.
8. Ntumunu za Mfumu zisongele ye ziyangidikanga ntima; nsikudukusu a Mfumu yena yawanzuka ye yiwangulanga meso. Lumb. 119: 111, 130.
9. Vumi kia Mfumu kiena kiavedila ye kisikilanga ntangu yikayimani; nsiku mia Mfumu miena kedika, buna miena miena mialunga.
10. Miau milutidi wola mu ntalu, i wola wawingi wabiza; miau miviokele niosi mu zenza, inga, niosi yilutidi vedila mpe.
Lumb. 119: 72, 103, 127. Zing. 8: 10.
11. Sielo kiaku kieti mio longukila mpe; wonso ukebanga mio una baka nsendo waunene.
3 Mose 18: 5. 26: 3 b. Yoa. 14: 21, 23. 1 Tim. 4: 8.
12. Nani lenda zaya nkusumukunu zandi zazonsono zikakusumukanga? Ungiambudila binzimbwa biami biansweki. Lumb. 130: 8. 143: 2.
13. Bika wakeba sielo kiaku mu bantu babuziezie; kuyambulani bampingisa kunsi ko, buna ngina kala kialunga ye kondwa ntulumunu yangolo.
Lumb. 119: 133.
14. Nkungu zanwa ami bika zazolwa

kwa ngeye ye mabanza mantim' ami, Mfumu, i tadi diami diamongo ye nkudi ami. Lumb. 104: 34.

LUMBU 20.

Kwa nseki ankunga; lumbu lua Davidi.

Bika Mfumu kakuwila mu lumbu kianzungu, ye nkumbu a Nzambi a Yakobi yakutabila. Zing. 18: 10.

2. Bika kakufidisa lusadusu lutukidi ku kinlongo, ye kakusikila tuka mu Sioni.

3. Bika kabanzila nkailu miaku miamionsono miandia, ye nkailu aku wangioka bika katambula wo mu nzolakani. Sela.

4. Bika kakuvana bonso bulombele ntim' aku ye katunguna tukanu tuaku tuatonsono. Lumb. 21: 2.

5. Bika tuayangalala mu ndungunu aku, ye tuamanika mpevila mu nkumbu a Nzambi eto. Bika Mfumu katunguna tusambulu tuaku tuatonsono.

6. Bwabu nzaidi, vo Mfumu uvananga ndungunu kwa kuswa kiandi; yandi weti kuntambudila mu zulu diandi dianlongo mu ngolo zandi zambedisila zakoko kwandi kwalubakala.

7. Bankaka bayananga makalu, bayananga bakavalu, kansi yeto tuyananga nkumbu a Mfumu, i Nzambi eto.
1 Sam. 17: 45. Lumb. 33: 17 b. Yel. 9: 23 b.

8. Babana beti fwobuka ye bwa, kansi yeto tutelamanga ye tusikilanga.

9. Mfumu, vana kwaku ndungunu; inga, bika ntinu katutambudila, bu tubokanga.

LUMBU 21.

Kwa nseki ankunga; lumbu lua Davidi.

Mfumu, ntinu weti yangalala mu diambu diangolo zaku; bonso bukena kiese kingi mu diambu diandungunu aku! Lumb. 16: 9.

2. Makala ntim' andi kingunda ngeye wamvana mo, ye kwanyimina ndombolo akoba biandi ko. Sela.
Lumb. 20: 4. Yoa. 11: 41 b. Eb. 5: 7.

3. Kadi ngeye weti kunkika mu tusakumunu tualekwa biabiza; ngeye utulanga koloa kiawola va ntu andi.
Lumb. 132: 18.

4. Yandi walomba moyo kwa ngeye, ye ngeye wamvana wo, moyo wanda mu ntangu zazonsono ye mu ntangu yikayimani.
Lumb. 61: 6 b. Yes. 53: 8. Loma 6: 9.

5. Nzitusu andi wena waunene mu diambu diandungunu aku; ngeye ukumvananga kimfumu ye ndanu.

6. Inga, ngeye ukunyambulanga kakala ntukisi alusakumunu lualunene ntangu yikayimani; ngeye weti kunsakidila mu kiese va luse luaku.
Lumb. 16: 11.

7. Kadi ntinu weti sila Mfumu vwadi, ye mu nlemvo wa Nkwa kayengele kana zeza ko. Lumb. 24: 8, 10.

8. Koko kwaku kuna luaka ku ntantu miaku miamionsono; koko kwaku kwalubakala kuna tedisa bakubelanga.

9. Ngeye una kubamwesa nkievo bena mu foloni kiatia, bu una mwesa zizi kiaku. Mfumu una kubasiudika mu nganzi zandi; tia tuna kubamanisa.
5 Mose. 32: 22. Yel. 17: 4. Malaki 4: 1.

10. Mbutu miau miamoyo, ngeye una mio fula va ntoto, ye nkun' au mu bana babantu. Lumb. 109: 13.

11. Kadi yau bazola tuadikisa yambi mu ngeye; basoka tukanu tuau, kansi ka bana lenda lekwa ko.

12. Kadi ngeye una kubavutula ku manima; ngeye una kubasunga ponza kiaku mu zizi biau. Lumb. 7: 12 b.

13. Bika ngeye, Mfumu, wazangulwa mu lulendo luaku; yeto tuzolele yimbila ye sika ngolo zaku zakikesa.

LUMBU 22.

Kwa nseki aukunga, mu Mbambi yankala mpumbu; lumbu lua Davidi.

Nzambi ami, Nzambi ami, mu nkiama unsisidi? Inionganga, kansi mpulusu ami yitatukidi.
Lumb. 10: 1. Mat. 27: 46. Mal. 15: 34.

2. Nzambi ami, mu mwini ibokanga, kansi ngeye kukuntambudilanga ko, ye mu fuku mpe, kansi mono kibaki luvovomo. Yobi 30: 20. Lumb. 88: 1.

3. Mwanki ngeye Nkwa nlongo, i ngeye uzakalanga mu nkati ankunga mialusikulu mia Isaeli. Lumb. 77: 13.

4. Mase meto masa vuvu mu ngeye; yau basa vuvu, ye ngeye wabatanina.

5. Kwa ngeye baboka, ye basaduswa kwau; basa vuvu mu ngeye, ye ka basiwa nsoni ko. Lumb. 107: 6.

6. Kansi mono i nsalu ye ka i muntu ko, i kiavwezwa mu babakala, i kiayinwa kwa bantu. Yes. 52: 14. 53: 3.

7. Babonsono bakumbonanga beti

kundeva; beti yasa nwa ye nikusa ntu:
Mat. 27: 39. Mal. 15: 29. Luk. 23: 35 b.
8. Nakukiyekudi kwa Mfumu! Bika kamvulusa ye kantanina, kadi keti ukummwenanga nkembo. Mat. 27: 43.
9. Inga, ngeye wampaikisa mu moyo ambut' ami; ngeye wangiambula yavunda mu luvuvumu mu ntulu ambut' ami. Lumb. 71: 6.
10. Va ngeye yatubwa kasi nkadila mu nkat' ambut' ami, ngeye i Nzambi ami kasi nkadila mu moyo ambut' ami.
11. Kutatukani ye mono ko, kadi nzungu zifinangene, ye nsadisi kwanana.
Lumb. 35: 22.
12. Ngombe zambakala zazingi zeti kunzungidila, ngombe za Basani zeti kunkutakanana kinzungidila.
13. Beti kungiasila nwa nkievo nkosi zakinsiukila ye zeti samba.
14. Mono mfwanane ye nlangu uyitikanga, visi biami biabionsono bimeni vambana; ntim' ami wena nkievo babila, weti nienga mu moyo ami.
15. Ngolo zami zimeni yuma, zena nkievo veso kialuwumba; ludimi luami lueti bambamana mu mbangu anwa, ye ngeye weti kuntula mu mfumfuta zalufwa. Lumb. 38: 10.
16. Kadi mbwa zeti kunzungidila, ye kabu diabambi dimeni kunkakalalala kinzungidila, moko mami ye malu mami bazokole mo.
Mat. 27: 31. Mal. 15: 20. Luk. 23: 33. Yoa. 19: 18. Mav. 2: 23.
17. Mono ilenda tanga visi biami biabionsono; yau beti bo tonwa ye beti kuntala mu nienzi.
18. Beti kabana mvwatu ami, ye beti tela yunga kiami wadi.
Mat. 27: 35. Mal. 15: 24. Luk 23: 34. Yoa. 19: 23 b.
19. Kansi ngeye, Mfumu, kutatukani ko, ngeye, ungolo zami, sa nswalu mu kunsadisa!
20. Vukisa moyo ami mu sabala ye moyo ami mu ngolo zambwa!
21. Umpulusa mu nwa ankosi. Inga, ngeye una tambudila kwa mono ye kumvukisa mu mpoka zangombe zankitu.
22. Ngina deda nkumbu aku kwa mpangi zami, mu nkati abundu nzolele kusika. Lumb. 26: 12. Eb. 2: 12.
23. Yeno luvuminanga Mfumu, lunsika; yeno lunkuna wamvimba wa Yakobi, lunzitisa, ye yeno lunkuna wamvimba wa Isaeli, lunzakamana.
24. Kadi kayina nzungu zakiazungulwa ko, kakamina zo nitu ko; kanswekele zizi kiandi ko; bu kambokila, wilu kwandi. Lumb. 9: 12.
25. Mu ngeye nkung' ami walusikulu una wakana mu bundu diadinene; buna ngina tunguna nsilulu zami va ntadisi abakumvuminanga.
Lumb. 85: 18. 40: 9 b. 116: 14.
26. Bankwa miabumpombo bana dia ye yukuta; beti tomba Mfumu bana kunsika; ntima mieno mina vuka ntangu yikayimani.
Lumb. 69: 32. Yes. 65: 13 b. Mat. 5: 5 b.
27. Nsuka zazonsono zantoto zina bo banzila ye zina bangumuka kwa Mfumu. Makanda mamonsono mabangoi mana sambila vantadisi aku.
Lumb. 2: 8. 72: 11.
28. Kadi kimfumu kivwilu kwa Mfumu, ye yandi uyalanga bangoi.
Lumb. 96: 10. Ob. b. 21. Mika 5: 2.
29. Inga, bankwa miatulendo babonsono va ntoto bana dia ye sambila; babo bana katwa kulumuka mu ndiamu bana kumfukamana, ye bana lembana vukisa mioyo miau. 1 Sam. 2: 8.
30. Batekolo bana kunsadila; mbandu yankaka yina kambwa mu Mfumu.
Lumb. 102: 18. Yes. 53: 10.
31. Bana telama mu deda lunungu luandi ye bana samunina bantu bana zimunina mu butwa, vo yandi wavanga bo. Yel. 23: 6.

LUMBU 23.

Lumbu lua Davidi.

Mfumu i mvungi ami, kina kondwa lekwa ko.
Lumb. 80: 1. Yes. 40: 11. Yel. 23: 4. Yeh. 34: 23. Yoa. 10: 11 b. Eb. 13: 20. 1 Pet. 2: 25. 5: 4.
2. Yandi ukumvundisanga mu mayinza mankunzu, yandi ukuntualanga ku nlangu kuilenda vovama.
Yeh. 34: 14. Nzai. 7: 17.
3. Yandi uvongisanga mwel' ami, yandi ukuntuadisanga mu nzila zasonga mu diambu diankumbu andi.
Yel. 31: 33.
4. Vo idiatanga mu ndimb' akini kialufwa mpe, kinami tina lekwa kiambi ko, kadi ngeye wena yami; nti aku ye nkawa aku bikumbombanga.
Lumb. 46: 2. Yes. 50: 10.
5. Ngeye ukunkubikilanga meza kutadisi zizi biantantu miami; ukusanga ntu ami mu mazi ye upasumunanga mvungu ami. Lumb. 92: 10.
6. Wote kaka ye nlemvo bina kundanda mu lumbu biabionsono biamoyo ami, ye mono ngina vutuka kunda mu nzo a Mfumu ntangu yikayimani.
Lumb. 15: 1. 27: 4. 84: 4.

LUMBU 24.

Lua Davidi; lumbu.

Ntoto uvwilu kwa Mfumu ye yayonsono yena mu wau, nza ye bakalanga yo kundu.

2 Mose 19: 5. 5 Mose 10: 14. Yobi 41: 2. Lumb. 50: 12. 1 Kol. 10: 26.

2. Kadi yandi watudila wo lufulu va ntandu amimbu, yandi wasiamisa wo va ntandu amila.

1 Mose 1: 9 b. Lumb. 104: 5. 136: 6.

3. Nani una baluka mu mongo wa Mfumu, ye nani una kota mu vinga kiandi kianlongo? Lumb. 15: 1 b.

4. Wonso wena moko makondolo bila ye wena ntima wavedila; ulembolo vengumuna mwel' andi mu mampunu ye ulembolo dia ndefi zampumpuluvunu. Mat. 5: 8.

5. Yandi una tambula lusakamunu kwa Mfumu ye lunungu kwa Nzambi ampulusu andi.

6. Yau i mbandu yikunyuvulanga; batombanga zizi kiaku, yau i bana ba Yakobi. Sela.

Lumb. 14: 2. 27: 8. Loma 9: 6 b.

7. Yeno lumielo, ludongika ntu mieno, ye yeno lubielo bikabimani, ludongalala, ntinu wanzitusu kidi kakota. Lumb. 118: 19. Sak. 9: 9.

8. Ntinu wanzitusu mwanki i nani? I Mfumu yangolo ye lulendo, Mfumu yalulendo mu mvita. 2 Mose 15: 3.

9. Yeno lumielo, ludongika ntu mieno, yeno lubielo bikabimani, ludongika mio, ntinu wanzitusu kidi kakota.

10. Ntinu wanzitusu mwanki i nani? I Mfumu Sebaoti; yandi i ntinu wanzitusu. Sela.

LUMBU 25.

Lua Davidi.

Kwa ngeye, Mfumu, izangulanga mwel' ami.

2. Nzambi ami, ikusilanga vuvu; kuyambulani yasiwa nsoni ko, kuyambulani ntantu miami miansakatala ko.

3. Inga, ka muntu ko utadidilanga ngeye una siwa nsoni; kansi badimbulanga minu mu nana, i yau bana siwa nsoni. Yes. 49: 23.

4. Mfumu, unzaikisa nzila zaku, ye undonga nsoko miaku.

Lumb. 27: 11. 86: 11. 143: 10.

5. Untuadisa mu kedika kiaku ye undonga, kadi ngeye i Nzambi ampulusu ami; kwa ngeye itadidilanga ntangu zazonsono.

6. Banza kwaku, Mfumu, mu nkend' aku ye nlemvo aku, kadi biatuka mu ntangu yikayibadiki.

7. Kubanzilani masumu makintwenia kiami ko ye ntulumunu zami, kansi umbanzila mu nlemvo aku mu diambu diawote waku, Mfumu.

Yobi 13: 26. Yel. 31: 19.

8. Mfumu wena wambote ye walunungu, nkiangunu ulonganga bankwa miamasumu nzila. 5 Mose 32: 4.

9. Yandi utuadisanga bankwa miabumpombo bwasonga ye ulonganga bankwa miabumpombo nzil' andi.

10. Nzila zazonsono za Mfumu i nlemvo ye kedika kwa yau bakebanga luwawanu luandi ye kimbangi kiandi.

Lumb. 103: 17 b.

11. Mu diambu diankumbu aku, Mfumu, do ungiambudila lufuma luami, kadi luena lualunene.

12. Nani i bakala divuminanga Mfumu? I yandi ukalonganga nzila yikana sana. Lumb. 32: 8.

13. Mwel' andi una kunda mu yambote, ye nkun' andi una vwa nsi.

Lumb. 37: 9, 11, 22. 112: 1 b. Zing. 20: 7.

14. Mfumu wena nkalasani ye bakumvuminanga, ye luwawanu luandi zolele lo zaikisa kwa yau. Zing. 3: 32.

15. Meso mami matadisanga kwa Mfumu ntangu zazonsono, kadi yandi usionunanga malu mami mu konde.

Lumb. 141: 8.

16. Umbangumukina wansilanlemvo; kadi kinsona ngiena ye nzungulu.

17. Wong' antim' ami wena wawingi; umpaikiseti mu mpasi zami.

18. Tala ndungulu ami ye ncita zami, ye ungiambudila masumu mami mamonsono. Lumb. 119: 153.

19. Tala kwaku, vo ntantu miami miamingi miena, ye bakumbelanga mu nana. Lumb. 3: 1. Yoa. 15: 25.

20. Keba mwel' ami ye untanina; kumfwisani nsoni ko, kadi kwa ngeye itininanga.

21. Kialunga ye kiasongula bika biankeba, kadi kwa ngeye itadidilanga.

22. Kula Isaeli, u Nzambi, mu nzungu zau zazonsono.

LUMBU 26.

Lua Davidi.

Undungisa Mfumu, kadi idiatanga mu kialunga, ye isilanga Mfumu vwadi ye ndembolo zeza.

Lumb. 7: 8 b. 17: 2 b.

2. Untonta, Mfumu, ye unsinsa; fiongunina nsekinia zami ye ntim' ami.
Lumb. 139: 2 b., 23.
3. Kadi nlemvo aku wena kuntadisi ameso mami, idiatanga mu kedika kiaku.
4. Kivwandanga ye babakala bamakutu ko, ye kikalasananga ye bankwa miameso kunsi alukaya ko.
Lumb. 1: 1. Zing. 1: 10.
5. Ibelanga bundu diabantu bambi, ye kivwandanga ye bakiadimbuka ko.
Lumb. 119: 128.
6. Isukulanga moko mami mu kondwa kwabila, ye salu diaku, Mfumu, nzolele dio kundana, Lumb. 43: 4.
7. kidi yasasula ndinga yamvutudulu amatondo, ye yasamuna mangu biaku biabionsono. Lumb. 9: 1. 71: 17.
8. Mfumu, nzolele kundu kiaku ye vuma vena nzitusu aku.
2 Mose 40: 34 b. Lumb. 27: 4. 84: 1 b. 122: 1.
9. Kuziokumunani mwel' ami va kimosi ye bankwa miamasumu ko ye moyo ami ye bena tima diamenga ko,
Lumb. 28: 3.
10. bena moko mena mamvwezolo, ye moko mau malubakala mafulukidi kwa kinswekila.
11. Kansi mono idiatanga mu kialunga; unkula ye unsila nlemvo.
12. Inga, kulu kwami kutelamene vena nalengwa-lengwa; nzolele sika Mfumu mu mabundu. Lumb. 22: 22.

LUMBU 27.

Lua Davidi.

Mfumu i kia kwami ye mpulusu ami; nani ilenda tina? Mfumu i ntabulu amoyo ami; nani ilenda kadila wonga?
2. Bambi bu beti konkana kwa mono mu kunsiudika, i nkakidi ye ntantu miami, buna babindakene ye ntumbu bwa.
3. Vo nkangu una kuntuila mpe, ntim' ami ukautini; vo mvita mpe yimbwididi, ngiena kwami mpungumunu. Lumb. 3: 6.
4. Dimosi yasa lombila Mfumu, diau ituka ketamanga: vo ngina kunda mu nzo a Mfumu mu lumbu biabionsono biamoyo ami, kidi yamona mpwenia a Mfumu ye tonwa vwala diandi.
Lumb. 23: 6. 26: 8. 84: 1 b.
5. Kadi yandi ukundakikanga mu nzo andi mu lumbu kiakubu, yandi ukuntabilanga mu nzo andi ye ukumbalulanga va tadi diamongo.
Lumb. 31: 20. Yel. 36: 26.

6. Bwabu mpe ntu ami una viokidila ntantu miami mieti kunzungidila ye mono nzolele yoka nkailu miayangalala mu nzo andi, nzolele yimbidila nzitusu a Mfumu ye kunsika.
7. Wa Mfumu; ngieti sasula nding' ami ye ibokanga, unsila nlemvo ye untambudila.
8. Ntim' ami weti kubambula moyo mu mambu maku: Lutomba zizi kiami. Inga, Mfumu, zizi kiaku ngieti tomba.
5 Mose 4: 29. Lumb. 24: 6. Yes. 45: 19.
9. Kunswekani zizi kiaku ko, kukubani sielo kiaku mu nganzi ko. Ngeye wakedi lusadusu luami; kunkubani ko, kumbembikani ko, ngeye u Nzambi ampulusu ami. Lumb. 13: 2.
10. Kadi vo sami ye mbut' ami bana kumbembika, Mfumu una kumbonga.
11. Unsonga nzil' aku, Mfumu, ye untuadisa mu nsoko wena nalengwalengwa mu diambu dianzomi miami.
Lumb. 5: 8. 25: 4 b.
12. Kundiokunani mu luzolo luantantu miami ko; kadi mbangi zampumpuluvunu zeti kuntongananana ye babakala bavumuninanga mafuka.
Lumb. 31: 8.
13. Inga, ndekele kwami minu, vo ngina mona wote wa Mfumu mu nsi abavumuna. Yes. 38: 11.
14. Natadidila Mfumu, ye nakadi kwaku kibakala ye kikesa mu ntim aku; inga, natadidila Mfumu.
Lumb. 31: 24.

LUMBU 28.

Lua Davidi.

Kwa ngeye Mfumu, ibokilanga; mongo ami, kundingamanani ko, ngidi fwanana ye yau bakulumukanga mu ndiamu, vo una kundingamana.
Lumb. 143: 7.
2. Bika wawa nding' atusambulu tuami, bu ikubokilanga, bu izangulanga moko mami ku yanlongo ye nlongo mu kinlongo kiaku.
3. Kunkatulani va kimosi ye bantu bakiadimbuka ko ye mvangi miayayibi beti lengumuna ni au, kansi bena yayibi munsi antima miau.
4. Ubavana bonso bwena mavanga mau ye tukadulu tuau tuambi; ubavana, bonso bwena mavanga mamoko mau, ubasenda, bonso bubavengi.
5. Kadi ka babanzilanga mavanga ma Mfumu ko ye salu biamoko mandi; i diau si kakubatulula ye lembwa kubatungulula diaka. Yes. 5: 12.

6. Bika Mfumu kasikwa, kadi wawilu nding' atusambulu tuami !

7. Mfumu i ngolo zami ye nkaku ami ; ntim' ami wansila vwadi, ye mono yasaduswa. Mu dina ntim' ami weti yangalala, ye mu nkung' ami nzolele vutula matondo kwa yandi.

2 Mose 15: 2.

8. Mfumu i ngolo zabantu bandi, yandi i ntabulu ampulusu kwa kuswa kiandi. Lumb. 18: 50.

9. Vulusa bantu baku ye sakumuna fwa diaku, kala mvungi au ye ubanata ntangu yikayimani.

5 Mose 9: 29. Lumb. 95: 7. 100: 3.

LUMBU 29.

Lumbu lua Davidi.

Yeno lubana bababakala ba Nzambi, luvana kwa Mfumu, luvana nzitusu ye lulendo kwa Mfumu ;

Lumb. 96: 7 b. 108: 20 b.

2. luvana Mfumu nzitusu ankumbu andi, lusambila Mfumu mu mvwatu wanlongo.

3. Nding' a Mfumu yikwendanga va ntandu aminlaugu ; Nzambi anzitusu yeti duma, Mfumu yeti duma va ntandu anlangu miaminene. Yobi 37: 2.

4. Nding' a Mfumu yeti tendana mu ngolo, nding' a Mfumu yeti tendana mu yindu.

5. Nding' a Mfumu yitoluzulanga nsedeli, Mfumu utoluzulanga nsedeli mia Lebanoni.

6. Yandi weti mio dumuzuna bonso bana bangombe, Lebanoni ye Silioni bonso ngombe zantwenia zankitu.

7. Nding' a Mfumu yeti kwangila mu nlemo miatia.

8. Nding' a Mfumu yeti zakimisa nsi yankatu, Mfumu weti zakimisa nsi yankatu ya Kadesi.

9. Nding' a Mfumu yeti butisa bansungu ; yau yeti ziokuna mvwatu miamfinda. Mu vwala diandi biabionsono bisamunanga nzitusu andi.

10. Mfumu va kiandu kiandi katumini nkuka, Mfumu uzakalanga bonso ntinu ntangu yikayimani. 1 Mose 6: 17.

11. Mfumu una vana lulendo kwa bantu bandi, Mfumu una sakumuna bantu bandi mu yenge. Lumb. 28: 8 b.

LUMBU 30.

Lumbu ; nkung' a Davidi mu mbiekolo anzo andi.

5 Mose 20: 5. 1 Lus. 16: 43.

Nzolele kuzangisa, Mfumu, kadi ngeye wantombole mu mpinda, ye kwayambudi ntantu miami miangiangalalala ko.

2. Mfumu, Nzambi ami, mono yaboka kwa ngeye, ye ngeye wandiakisa.

Lumb. 147: 3.

3. Ngeye Mfumu watombula mwel' ami mu nsi abafwa, ngeye wamvukisa ye wankatula mu yau bakulumuka mu ndiamu. Lumb. 86: 13. 116: 3 b.

4. Luyimbidila Mfumu masika, yeno lubakinzambi bandi, luzitisa nkumbu andi yanlongo.

5. Kadi nganzi zandi zena mu mbwetolo ameso kaka, kansi nlemvo andi lumbu biabionsono ; mu nkokila mukwizanga dilu, kansi mu nsuka mukwizanga kiese.

Yes. 54: 7 b. Yoa. 16: 20 b. 2 Kol. 4: 17.

6. Bu yatoma nitu, mono yavova : Kinami zeza nkutu ko.

7. Mfumu, mu nlemvo aku ngeye wasiamisi mongo ami ; kansi ngeye wasweka zizi kiaku, ye yakala wonga.

8. Kwa ngeye, Mfumu, yabokila, ye kwa Mfumu yasambila :

9. Menga mami nki andandu una mo bakila evo ikulumuka mu ndiamu ? Kadi mfumfuta zilenda kuvutula matondoe, zilenda samuna kinkwikizi kiakue ? Lumb. 6: 5. 88: 10.

10. Ungwila Mfumu, wansila nlemvo ; Mfumu, kala kwaku nsadisi ami.

11. Buna ngeye wakitula maniongo mami ndumuzukunu zakiese ; ngeye wamvula mvwatu afwidi ye wankanga kiese mu luketo.

12. Nkiangunu nzitusu ami una kuyimbidila masika ye lembwa dingalala ; Mfumu, Nzambi ami, nzolele kutonda ntangu yikayimani. Lumb. 57: 8. 108: 1.

LUMBU 31.

Kwa nseki ankunga ; lumbu lua Davidi.

Kwa ngeye, Mfumu, ikwiza vungamana ; kumvwisani nsoni ko widi lumbu nkutu ko, untanina mu lunungu luaku. Lumb. 25: 2. 71: 1 b.

2. Untambila kutu kwaku wasa nswalu mu kuntanina ; unkadila tadi diamongo dianangwi ye bonso vula diasiamu mu mpulusu ami.

3. Kadi ngeye i mongo ami ye vula

diami diasiamu, ngeye una kundiatisa ye kuntuadisa mu diambu diankumbu aku. Lumb. 23: 3. Zing. 18: 10.

4. Ngeye una kunsionuna mu konde dibantambila, kadi ngeye i ntabulu ami.

5. Mu koko kwaku ndiokone mwel' ami; ngeye ukunkulanga, Mfumu, ngeye i Nzambi yankwikizi.
Luk. 23: 46. Mav. 7: 59.

6. Ibelanga batatamananga mu teki biamfukulu, kansi isilanga Mfumu vwadi.

7. Nzolele yangalala ye kala kiese mu diambu dianlemvo aku, bu ukuntalanga mu ndungulu zami, bu ukebanga mwel' ami mu nzungu Lumb. 9: 2.

8. ye kukundiokunanga mu moko mamintantu ko, kansi utulanga malu mami vasadidi.

9. Mfumu, unsila nlemvo, kadi mu mpasi ngiena, zizi kiami kiameni wonuka mu kiadi kiami, inga, mwel' ami ye nitu ami. Lumb. 6: 7.

10. Kadi moyo ami waledi mu kiadi ye mvu miami mu mpumukunu; ngolo zami zatolokele mu diambu dialufuma luami, ye visi bianitu ami biena nalenzangani. Lumb. 40: 12. 102: 3.

11. Mono ngieka kiavwezwa mu diambu diantantu miami miamionsono, inga, mvwezolo yayinene kwa mfinangani zami ye nsi.i kwa batuakedi nzayasani; bakumbonanga mu nzila beti kumbendumuka.

12. Mfwilu diba mu ntima nkievo yafwidi; ngiena bonso lekwa kiabudika.

13. Kadi iwanga makela kwa babingi, ye nsisi ndambu ye ndambu. Beti kumpovila manenga ye beti kana mu bonga moyo ami. Yel. 20: 10.

14. Kansi mu ngeye, Mfumu, isanga vuvu; itanga: Ngeye i Nzambi ami.

15. Ntangu zami zena mu moko maku; untanina mu moko mantantu miami ye mu nzomi miami.
Lumb. 139: 16.

16. Kiesila sielo kiaku zizi kiaku; umpulusa mu nlemvo aku.
4 Mose 6: 25 b. Lumb. 80: 3.

17. Mfumu, kungiambulani yasiwa nsoni ko, kadi ngeye ibombidilanga; bika bakiadimbuka basiwa nsoni ye badingudukwa mu nsi abafwa.

18. Koba bialuvunu bika biafietwa, biau bivovanga mambu mamayangala kwa walunungu mu nza ye mu luyinu.

19. Mwanki wote waku waunene-unene wena, una uukebilanga bakuvuminanga, ye uusonganga vantadisi abana babantu kwa yau batininanga kwa ngeye!

20. Ngeye ukubavungikanga mu mpungukulu azizi kiaku, bantu bu beti leka mfundu; ngeye ukubalakikanga mu nzo aku mu tudimi tuambwila.
Lumb. 27: 5. Yel. 36: 26.

21. Bika Mfumu kasikwa, bu kansongele nlemvo andi wanzenza ye wampengi mbanza yasiamu. Lumb. 144: 1 b.

22. Kadi mu kingongo kiami yavova: Mbeni kubwa mu meso maku. Kiongo wawilu nding' atusambulu tuami, bu yakubokila.

23. Luzola Mfumu, yeno bakinzambi bandi babonsono. Mfumu ukebanga bakiakwikama, kansi uvutudilanga usadilanga nza tezo kialunga.

24. Lukala kibakala ye kikesa mu ntima mieno, yeno babonsono lutulanga vuvu kieno mu Mfumu.
Lumb. 27: 14.

LUMBU 32.

Lua Davidi; nkunga.

Mayangi mena ye ndiena uyambudulu ntulumunu andi ye fukulu sumu diandi. Loma 4: 6 b.

2. Mayangi mena ye muntu ndiena ulembolo tangulwa lufuma kwa Mfumu ye kondolo bungubi mu mwel' andi.

3. Bu yakala dingalalanga, buna visi biami bialenzangana mu maniongo mami makamasuki. Zing. 28: 13.

4. Kadi mwini ye fuku koko kwaku kwakala zitu mu mono; menga mamoyo ami mayuma, bonso buyumisanga mwini ambangala. Sela. Lumb. 38: 2, 4.

5. Buna yakuzaikisa sumu diami ye kiafuka lufuma luami ko. Mono yavova vo: Nzolele ta ntulumunu zami kwa Mfumu; buna ngeye wangiambudila lufuma luasumu diami. Sela.
2 Sam. 12: 13. Lumb. 65: 3. 1 Yoa. 1: 9.

6. I diau bakinzambi babonsono bana kusambila mu ntangu yiulendwa fwandwa; kedika, nga vo nkuka zazinene ziiza, ka zina kubabakila ko.
Yes. 49: 8. 55: 6. 2 Kol. 6: 2.

7. Ngeye i mpungumunu ami; ngeye ukunkebanga mu ncita; ngeye ukunzunganga kiese kiantanunu. Sela.
Lumb. 27: 5.

8. Mono ngina kulonga ye kulongidika nzila yiuna kwenda; mono ngina kuvana nduengoso ye kukabukila meso.
Lumb. 25: 12.

9. Kukalani bonso kavalu ye mula ko bikondolo nduka, bikatwa tulwa

nsinga ye kimpunga, kidi biatolulwa, ko nga bilembukunwanga.
2 Nt. 19: 28. Zing. 26: 3.

10. Kiadimbuka wena kwama kwakwingi ; kansi usanga vuvu mu Mfumu uzungwanga nlemvo kwa yandi.
Zing. 12: 21.

11. Lukala kiese mu Mfumu, luyangalala yeno lubalunungu ; lusika lozi yeno babonsono luena ntima miansongula. Fil. 4: 4.

16. Ntinu kanunganga mu ngolo zandi zazingi ko, ye kesa ka ditanunwanga mu mafuka mandi mamingi ko.
2 Lus. 14: 11.

17. Bakavalu benina minu kiankatu mu nungisa, mu ngolo zau zazonsono ka bataninanga au ko.
Lumb. 147: 10. Zing. 21: 31.

18. Tala, disu dia Mfumu ditalanga kwa bakumvuminanga, kwa yau basanga vuvu mu nlemvo andi ;

19. yandi zolele tanina miela miau mu lufwa ye kubavukisa mu ntangu zamalema.
Yobi 5: 20. Lumb. 34: 9 b. 37: 19.

20. Miela mieto mitadidilanga Mfumu ; yandi i lusadusu lueto ye nkaku eto. 5 Mose 33: 29.

21. Kadi mu yandi muyangalalanga ntima mieto, tusanga vuvu mu nkumbu andi yanlongo.

22. Mfumu, bika nlemvo aku wakala mu yeto, bonso butukusilanga vwa'li.

LUMBU 33.

Luyangalala mu Mfumu lubalunungu; ngimbudulu amasika yilungidi kwa bansongula.

2. Lutonda kwa Mfumu mu nsambi, lunyimbidila mu pesalata kiakumi diansinga. Lumb. 92: 3.

3. Lunyimbidila nkunga wamona, lusika mu ntoko mu zu diadinene.

4. Kadi mambu ma Mfumu mena masonga, ye yonso yikavanganga uvanganga yo mu kinkwikizi.
4 Mose 23: 19. 1 Sam. 15: 29.

5. Yandi uzolanga lunungu ye lusongo ; ntoto uzedi kwa nlemvo a Mfumu. Lumb. 119: 64.

6. Zulu diavangwa mu mambu ma Mfumu ye nkangu wawonsono wadiau mu mpeve anwa andi. 1 Mose 1: 2 b.

7. Yandi ukutikisanga nlangu miambu nkievo mu ntulami umosi ; yandi utulanga nsina mu lundulu biau.
1 Mose 1: 9. Yobi 38: 8 b. Lumb. 104: 7 b.

8. Bika ntoto wamvimba wavumina Mfumu ; babonsono bakalanga mu nza banzakamana.

9. Kadi wavova ye bwakala, watuma ye bwasikala'a. Lumb. 148: 5

10. Mfumu uvunzanga tukanu tuabangoi, yandi ukabikisanga mabanza mabantu.
Yobi 5: 12. Lumb. 2: 1 b. Zing. 21: 30.

11. Kansi tukanu tua Mfumu tusikilanga ntangu yikayimani ye mabanza mantim' andi mu mbandu ka mbandu.
Zing. 19: 21. Yes. 46: 10.

12. Mayangi mena ye kanda diabantu, bu Mfumu i Nzambi au, i kanda dikakisanina fwa diandi. Lumb. 141: 15.

13. Inga, Mfumu ku zulu wayinika meso ye wamona bana babonsono babantu.

14. Mu kundu kiandi wayinika meso mu babonsono bakalanga va ntoto,
Lumb. 11: 4.

15. i yandi wavanga ntima miau miamionsono ye ukenganga mavanga mau mamonsono.
Zing. 16: 1, 2, 9. 21: 1 b.

LUMBU 34.

Lua Davidi bu kavuna lauka kwa Abimeleki, ye ndieu wankuba, ye yandi wakatuka.
1 Sam. 21: 13 b.

Nzolele sika Mfumu ntangu zazonsono ; nsanusunu andi yina kala mu nwa ami ntangu zazonsono.
Lumb. 146: 2.

2. Mwel' ami una kukikemba mu Mfumu, bankwa miabumpombo bana wo wa ye yangalala.

3. Tusikeno Mfumu, beto yeno, ye tuzangiseno nkumbu andi va kimosi.

4. Mono yafwanda Mfumu, ye yandi watambudila kwa mono ye wantanina mu nsisi ami yayonsono.

5. Patalanga kwa yandi bana kala nacemi-cemi mu kiese, ye zizi biau ka bina yindama mu nsoni ko.

6. Vava vena kiazungulwa waboka, ye Mfumu wanwila ye wamvulusa mu ncita zandi zazonsono.

7. Mpofi a Mfumu yituilanga bakumvuminanga kinzungidila ye ukubataninanga.
1 Mose 32: 1 b. 2 Nt. 6: 17. Lumb. 91: 11 b.

8. Lubimba luatala, vo Mfumu wena wambote ; mayangi mena ye bakala dikumvungamananga. 1 Pet. 2: 3.

9. Luvumina Mfumu, yeno banlongo bandi, kadi bakumvuminanga ka bakondwanga au lekwa ko.
Lumb. 33: 19. 37: 19.

10. Nkosi zantwenia zilungwanga mpasi ye nsatu, kansi batombanga Mfumu ka bakondwanga au lekwa kimosi kiabiza ko. Luk. 1: 53.

11. Lubana, luizano luandimba ; mono ngina kululonga vumi kia Mfumu.

12. Ngeye i bakala dizolele moyo aku ye zolele mona lumbu biabize ?

1 Pet. 8: 10 b.

13. Buna vengumuna ludimi luaku mu yonso yena yambi, ye koba biaku ka bidi ta bungubi.

Ef. 4: 29. 5: 4. Kolo. 4: 6.

14. Vengumuka mu yonso yena yambi, wavanga kwaku yina yena yambote, tomba yenge ye lakukila kio moyo.

Lumb. 37: 27. Loma 12: 18. Eb. 12: 14.

15. Meso ma Mfumu matalanga kwa balunungu, ye matu mandi kwa tubokolo tuau.

2 Lus. 16: 9. Lumb. 33: 18.

16. Kansi zizi kia Mfumu kikakidilanga bavanganga yambi, kidi kafukisa mbambukulu zamioyo miau mu ntoto.

Lumb. 73: 20. 109: 15.

17. Balunungu bu beti boka, buna Mfumu weti wa ye kubatanina mu ncita zau zazonsono. Lumb. 145: 18.

18. Mfumu ufinamanga kwa bena ntima miakoswa, ye uvulusanga bena mpeve yakiadi.

Lumb. 51: 17. Yes. 57: 15. 66: 2. Luk. 18: 13 b.

19. Nkwa lununga una katwa lungwa kwakwingi, kansi Mfumu ukuntaninanga mu yayonsono.

20. Yandi ukutanga visi biandi biabionsono, widi kimosi nkutu ka kina tiabulwa ko.

2 Mose 12: 46. Mat. 10: 30. Yoa. 19: 36.

21. Kiadimbuka una bemwa kwa yambi, ye babelanga walunungu bana nata nkanu.

22. Kansi Mfumu ukulanga miela miasielo biandi, ye ka umosi nkutu ko uvungamanga kwa yandi una nata nkanu.

LUMBU 35.

Lua Davidi.

Mfumu, fundisa yau bakumfundisanga ; nwanisa yau bakundwanisanga.

2. Bonga nkaku ye ntabulu wananguka mu kunsadisa ;

3. vola dionga wakaka nzomi miami nzila. Vova kwa mwel' ami : Mono i mpulusu aku.

4. Bika batombanga moyo ami basiwa nsoni ye yindama, bika bakunkananga yambi bavutuka ku manima ye bamweswa nsoni. Lumb. 40: 14 b.

5. Bika bakala kwau bonso mvumvunia mu mpeve, ye bika mpofi a Mfumu kabakuba.

Lumb. 1: 4. Hos. 13: 3.

6. Bika nzila zau zakala tombe ye ndelo, ye bika mpofi a Mfumu kabazoma. Yos. 10: 10 b. Lumb. 69: 23.

7. Kadi mu nana bantimini kintoko mu nsweki ye batudidi kio konde diau ; mu nana bampangidi ndiamu mu moyo ami. Lumb. 57: 6. Mat. 22: 15.

8. Bika mbungulu wabwila ntantu ami nabiu, ye konde dikatembi bika diambaka, inga, bika kabwa dio mu mbungulu andi. Lumb. 141: 10.

9. Kansi mwel' ami una yangalala mu Mfumu, una kadila mpulusu andi kiese.

10. Visi biabionsono biena mu nitu ami bina vova : Mfumu, nani fwanane yaku, i ngeye utabilanga kiazungulwa mu wanlutila ngolo ye kiazungulwa ye wamputu mu wampela.

11. Mbangi zamampunu zitelamene; bangiuvuzula bindembolo zaya.

Mat. 26: 60. Luk. 23: 2, 10. Yoa. 18: 30.

12. Yau beti kumvutudila yambi mu yambote, mwel' ami umeni niangwa.

Lumb. 109: 5.

13. Kansi bu bakala bela, buna mono yavwata miafwidi, yamina nsoki mu mwel' ami ye yasambidila kiamandokama. 1 Nt. 18: 42.

14. Mono yabasila nkievo nkundi evo mpangi ; yavwata miafwidi ye yayenda dokamingi, bonso muntu wena fwidi kiambut' andi.

15. Kansi yau beti yangalala mu diambu diankusumukunu ami ye bankutakanana ; bantu bambi bandembolo zaya beti kunkutakanana ; nana kiakuntiakila bena, Mat. 26: 3 b.

16. babana bakondolo Nzambi batanga matiku mu diambu diabaka dimpa dimosi, bu beti kuntatikila meno.

17. Mfumu, ntama kwa zolele bo tadila ? Ziokuna mwel' ami mu mbivulu yoyo yibakubikidi ye moyo ami mu nkosi zantwenia. Lumb. 22: 20 b.

18. Buna ngina kutonda mu bundu diadinene, ye mu nkati abantu babingi ngina kusika. Lumb. 22: 22 b. 40: 9 b.

19. Kuyambulani bakalanga kitantu kianana mu mono bangiangalalala ko, kuyambulani bakumbelanga bela kwankatu bambwatila meso ko. Yoa. 15: 25.

20. Kadi ka i yenge ko bibeti vova ; ve, mambu mamampiaka beti futumuna kwa bena kindima mu nsi.

21. Bakungiasilanga nwa ; beti ta :

Bufwanane, bufwanane, lelo tumeni bo mona mu meso meto! Yobi 16: 10.

22. Ngeye Mfumu, weti bo mona; kudingalalani ko. Mfumu, kuntatukilani ko!

23. Temuna watelama mu kundungisa ye mu kundedisila mambu mami, ngeye u Nzambi ami ye Mfumu ami.

24. Undungisa bonso bwena lunungu luaku, Mfumu, Nzambi ami, kuyambulani bangiangalalala ko. Lumb. 7: 8.

25. Kuyambulani ko bakamba mu ntima miau vo: Bufwanane kwandi, buvangamene, bonso butuakedi zolanga! Kuyambulani ko bavova vo: Yeto tumeni kunsiudika.

26. Bika babonsono bayangalala mu kubu diami basiwa nsoni ye yindama. Bakungiandilanga, bika bavwikwa nsoni ye yindama. Lumb. 40: 14 b. 109: 29.

27. Kansi yau bakunzodilanga nunga, bika bayangalala ye bakala kiese ye bika balenda vova ntangu zazonsono: Bika Mfumu kasikwa, yandi uzodilanga sielo kiandi wote! Lumb. 40: 16.

28. Buna ludimi luami luna vova mu lunungu luaku ye mwini wamvimba luna kusika. Lumb. 7: 17.

LUMBU 36.

Kwa nseki ankunga; luasielo kia Mfumu, i Davidi.

Matanga masumu kwa kiadimbuka iyindulanga mo mu ntim' ami; widi vumi nkutu mu Nzambi ka kiena mu meso mandi ko. Loma 3: 18.

2. Kadi mau makunlebanga mazolakana mu meso mandi, lufuma luandi ka luidi bakulwa ye belwa. Lumb. 10: 3.

3. Mambu manwa andi i mbivulu ye mampiaka; kazolele vanga buma mu nduenga ko ye vanga mabiza.

4. Ufundukanga mbivulu mu ntand' andi ye ukotanga mu nzila yikondolo mbote; keti andi mwena wonga mu lekwa kimosi kiambi nkutu ko. Zing 4: 16. Mika 2: 1.

5. Mfumu, nlemvo aku walambuka nate ye kuna zulu, ye kinkwikizi kiaku nate ye mu matuti. Lumb. 57: 10. 108: 4.

6. Lunungu luaku luena bonso nkulu amiongo, ye nsiku miaku bonso nsin' ambu waunene; bantu ye bibulu, ngeye Mfumu ukubasadisanga. Lumb. 145: 15. Loma 11: 33.

7. Nzambi, mwanki nlemvo aku ntalu wena! Bana babantu balenda kwiza vungamana kunsi ampozi amaveve maku. Lumb. 17: 8. 57: 1.

8. Yau bayukutuswanga mu kiaba kiankailu mianzo aku, ye ukubanwikanga mu mwil' ampwenia aku. Lumb. 65: 4.

9. Kadi kwa ngeye kwena nto amoyo, ye mu kia kwaku tueti mona kia. Lumb. 49: 19. Yel. 2: 13. 17: 13.

10. Yambula nlemvo aku wasikila mu yau bakuzaidi, ye lunungu luaku mu bansongula.

11. Kuyambulani malu mabankwa mianza matulwa mu mono ko, evo moko mabakiadimbuka mankuba ko.

12. Inga, eku kulambalele mvangi miayayibi; babwisulu, ye ka balendi vutuka telama ko. Lumb. 18: 38.

LUMBU 37.

Lua Davidi.

Kufutilani bantu bambi ntima ko, ye kuvwani bavanganga yambi nsoki ko.
Lumb. 73: 2 b. Zing. 24: 19. Mpovi 7: 10.

2. Kadi bavita zakwa bonso titi ye yuma bonso fulu biankunzu. Lumb. 92: 7. Yak. 1: 10 b.

3. Nase vuvu mu Mfumu, navangi yonso yena yambote, buna una zinga mu nsi ye vunga kamba diaku mu mpungumunu.

4. Sa nienzi aku mu Mfumu; yandi una kutambika yonso yilombele ntim' aku.

5. Yekula nzil' aku kwa Mfumu ye sa vuvu mu yandi; yandi una bo sa. Lumb. 55: 22. Zing. 16: 3. 1 Pet. 5: 7.

6. Yandi una mwesa lunungu luaku bonso kia ye ndungunu aku bonso ntentinia antub' ambata.

7. Nakadi naswi kwa Mfumu ye untadidila, kufutani ntima mu ndieu wena nzila yamiolo miolo ko, mu bakala dikundananga tukanu tuabunkita. Mpovi 10: 4.

8. Yambula nganzi ye sindika mfwemono; kufutani ntima ko; kadi bu weti bo vanga, bwambi kwandi.

9. Kadi bambi bana fulwa; kansi batadidilanga Mfumu bana vwa nsi.

10. Finkala-nkala kaka buna kiadimbuka kavutuki kala ko; bu weti fwanda mbuk' andi, buna kasidi vo ko.

11. Kansi bankwa miabumpombo bana vwa nsi, ye bana nienzuka mu yenge kiakinene. Lumb. 119: 165. Mat. 5: 5.

12. Kiadimbuka ukananga walunungu, ye ukuntatikilanga meno; Lumb. 112: 10.

13. kansi Mfumu weti kunseva, kadi mweni, vo lumbu kiandi kieka mu kwiza. Lum.b. 2: 4.
14. Bakiadimbuka bavolanga sabala ye balekanga ponza mu bwisa kiazungulwa ye wamputu ye mu vonda badiatanga mu nsongula.
15. Kansi sabala biau bina kota mu ntima miau, ye ponza biau bina damuka.
16. Biafuma biena ye walunungu bilutidi mbongo zazinene zabakiadimbuka babingi. Zing. 15: 16
17. Kadi moko mabakiadimbuka mana toluzulwa, kansi Mfumu usikikanga balunungu. Lumb. 1: 6.
18. Mfumu zaidi lumbu biabakinzambi, ye fwa diau dina sikila ntangu yikayimani. Lumb. 139: 16.
19. Yau ka bana siwa nsoni mu ntangu yambi ko, ye mu lumbu biansatu bana yukutuswa. Lumb. 33: 19. 34: 9.
20. Kadi bakiadimbuka bana fukuswa; ntantu mia Mfumu mifwanane ye ntoko zamayinza: milalanga bonso mwisi, inga, milalanga. Lumb. 68: 2.
21. Kiadimbuka usompanga ye kalendi futa ko, kansi walunungu wena nkenda ye lenda kabila.
5 Mose 28: 12, 44.
22. Kadi bakiasakumunwa bandi bana vwa nsi, kansi bakiasingwa bana fulwa.
23. Mfumu ukodisanga ntambi zabakala, bu kazolanga nzil' andi.
24. Vo kusumukini, kana bwa munkanda ko, kadi Mfumu unsimbididi mu koko.
25. Mono yakala kintwenia, ye bwabu ndunini, kansi kiamweni walunungu kaniangwa ko, evo nkun' andi walomba dia.
26. Yandi i nkwa nkenda ntangu zazonsono ye ulenda sompisa, ye nkun' andi weti sakumunwa.
Lumb. 112: 5. Luk. 6: 34 b.
27. Fila yonso yena yambi nima ye vanga yena yambote, buna una kunda ntangu yikayimani. Lumb. 34: 14.
28. Kadi Mfumu uzolanga yonso yisongele ye kalendi nianga bakinzambi bandi ko, bana kebwa ntangu yikayimani; kansi nkuna miabakiadimbuka mina fulwa. Lumb. 21: 10.
29. Balunungu bana vwa nsi ye bana yo kunda ntangu yikayimani.
30. Nwa ankwa lunungu uvovanga nduenga, ye ludimi luandi lueti ta masongele. Zing. 31: 26.
31. Mina mia Nzambi andi miena mu ntim' andi; ntambi zandi ka zizezanga ko. Lumb. 40: 8. Yes. 51: 7.
32. Kiadimbuka ulanganga walunungu ye ukunlakukilanga ntima mu kumvonda. Lumb. 10: 9.
33. Kansi Mfumu kana kunyekula mu koko kwandi ko, ye kana kunzengila nkanu ko, bu kana kongudulwa.
34. Tadidila Mfumu ye keba nzil' andi, buna mpe si kakuzangula mu vwa nsi; ngeye una mona, bonso buna fudulwa bakiadimbuka.
35. Mono yamona kiadimbuka wakiyandila mu ngolo zandi; yandi wakiyadingisa bonso nti wankunzu utomene mena mianzi kunsi.
1 Sam. 25: 2 b. Yobi 20: 5 b. Lumb. 52: 1, 7.
36. Kansi bu kwaviokwa, tala, buna kasidi vo ko; yantomba, kansi kakedi vo ko. Lumb. 10: 15.
37. Kenga kwaku kialunga ye tonwa wansongula, kadi bakala diayenge dialundulu lumbu biandi ku ntuala.
38. Kansi ntuludi miamina mina fukuswa buna miena; lumbu biabakiadimbuka bibena ku ntuala bina kufukwa. Lumb. 5: 4 b.
39. Kwa balunungu kuluakanga mpulusu yitukidi kwa Mfumu; yandi i ntabulu au mu lumbu bianzungu.
Lumb. 9: 9.
40. Mfumu ukubasadisanga ye ukubataninanga; yandi ukubataninanga mu bakiadimbuka ye ukubavulusanga, kadi bakumvungamanga. Dan. 6: 23.

LUMBU 38.

Lumbu lua Davidi; mu mbambukulu amoyo.

Mfumu, kundongani ndongi mu nkesi zaku ko, ye kunsembani mu nganzi zaku ko. Lumb. 6: 1. Yel. 10: 24.
2. Kadi toto biaku bimeni kuntelwa, ye koko kwaku kweti kundieminina.
5 Mose 32: 23. Yobi 6: 4. Lumb. 32: 4.
3. Mu nitu ami ka mwena vamvinia ko mu diambu dianganzi zaku, widi nieva nkutu mu visi biami mu diambu diamasumu mami.
4. Kadi tufuma tuami tuviokedele nsunsu; ngieti to lembana bonso zitu kiena nandundu. Lumb. 40: 12. 88: 16.
5. Mputa zami zena kinzandi, ye ziswenanga mu diambu diakizengi kiami.
6. Ikwe dokamingi ye yinama; mwini wamvimba imonanga kwami kiadi.
7. Kadi luketo luami luzedi kwa mbangazi, ye ka mwenani vamvinia ko mu nitu ami.

8. Nalenzangani ngiena ye yaluekuzulwa ; inionganga mu diambu diancita zantim' ami.

9. Mfumu, ngeye zaidi ngunda zami zazonsono, ye mpumukunu zami ka zaswekwa mu ngeye ko.

10. Ntim' ami wena madikitila beni, ngolo zami zansisidi ; kia kwameso mami kwaledi mpe.

11. Bakundi bami ye butu biami bantatukidi mu kwama kwami, ye bayami beti telama nseke.

Yobi 19: 13 b. Lumb. 27: 10. 88: 18.

12. Balakukilanga moyo ami batembi konde, ye bazolanga kubu diami beti vova mbivusu ; mwini wamvimba babanzilanga bungubi.

13. Kansi mfwanane ye wafwa matu ukawe, ye baba dikadibandudi nwa ;

Lumb. 39: 1, 9. Yes. 53: 7.

14. inga, mfwanane ye bakala dikadiwe ye dikadibaki diambu dikana vutudila mu nwa andi.

15. Kadi mu ngeye isanga vuvu ; Mfumu, ngeye una vutula, Mfumu, Nzambi ami.

16. Ko nga ngieti tina vo bana kungiangalalala, vo bana kungiandila, kulu kwami bu kweti zeza.

17. Kadi ngiena lukufi ye bwa, ye kwama kwami kwena vantadisi ami mu ntangu zazonsono ;

18. kadi ntele lufuma luami ye ngienina sumu diami kiadi.

19. Kansi ntantu miami miakidi ye miena ngolo, babingi bakumbelanga mu nana,

Lumbu 3: 1.

20. i yau bavutulanga yambi mu yambote ye beti kunkakidilanga, mu diambu dia bu ilakukilanga yina yambote.

Lumb. 119: 95.

21. Kunsisani ko, Mfumu ; Nzambi ami, kuntatukilani ko.

22. Sa nswalu mu kunsadisa, Mfumu, mpulusu ami.

Lumb. 35: 8. 40: 13.

LUMBU 39.

Kwa nseki ankunga kwa Yedutuni ; lumbu lua Davidi.

1 Lus. 25: 1.

Mono yavova : Nzolele kenga maivanganga, mpasi vo kina vola masumu mu ludimi luami ko ; nzolele kenga nwa ami mu kimpunga, kiadimbuka bu kena vantadisi ami.

Lumb. 17: 3.

2. Mono yakala kibaba ye yakala napi, ye yadingalala mu kiadi kiami ; kansi yavizuka kwa miangala.

Lumb. 38: 13, 17.

3. Buna ntim' ami walema mu ntulu ami ; bu yayindula, buna yalungwa tia ; mono yavova mu ludimi luami.

Lumb. 119: 53.

4. Mfumu, ungindusa, vo si yakatwa suka, ye bonso bwena tezo kialumbu biami, kidi yavisa, bonso bungiena fizingu.

Lumb. 90: 12.

5. Tala, ngeye wasa mpanan' akandazi tezo kialumbu biami, ye lambuka kwazingu kiami kwena bonso ka kiuma andi ko mu meso maku ; bantu babonsono bena lufukulu kaka, kani batelamene nakekete. Sela.

Lumb. 62: 9. 90: 5 b. 144: 4.

6. Bonso kini kiandozi baviokanga kaka, kintientie kiau i lufukulu ; beti yonzika kwau, ye ka bazaidi una bio vingila ko.

Yobi 8: 9. 14: 2. Mpovi 2: 18, 21. 5: 13, 15.

7. Bwabu Mfumu, nki ngieti tadidila ? Mu ngeye mwena vuvu kiami.

8. Untanina mu ntulumunu zami zazonsono, kungiambulani ko yakala mvwezolo kwa futu.

9. Ndingalele kwami, ye kibandudi nwa ami ko ; kadi i ngeye wasa bo.

Lumb 38: 13.

10. Umpengudila kwama kwaku ; mu lubandu luakoko kwaku ngieti memina.

11. Ngeye bu weti longa muntu ndongi, bu ukunlongidikanga mu lufuma luandi, buna weti manisa nzitusu andi bonso mimfwa nkabu. Bantu babonsono i lufukulu kaka. Sela.

Lumb. 6: 7.

12. Wa lusambulu luami, Mfumu, dimba lubokolo luami, kudingamani mu mansanga mami ko ; kadi i nzenza kwami mu ngeye, i mbumini kwami bonso mase mami mamonsono.

1 Mose 47: 9. 3 Mose 25: 23. 1 Lus. 29: 15. Lumb. 119: 19. Eb. 11: 13. 1 Pet. 2: 11.

13. Umpengudila meso maku, kidi yakivongila, bu ngina katuka vava, ye kiena vo diaka ko.

Yobi 7: 16

LUMBU 40.

Kwa nseki ankunga ; lua Davidi ; lumbu.

Yakala nasietete mu tadidila Mfumu, ye yandi wanginamana ye wawa lubokolo luami.

Lumb. 18: 6. 27: 14.

2. Yandi wantombula mu bulu diambungulu, mu ntava yansina, ye watula malu mami mu tadi diamongo, yandi wakodisa ntambi zami ;

Lumb. 31: 8. 69: 14.

3. yandi wasa nkunga wamona mu nwa ami, nkunga wansikulu kwa Nza-

mbi eto. Babingi bana bo mona, ye bana yitukwa, ye bana sa vuvu mu Mfumu.

4. Mayangi mena ye bakala disilanga Mfumu vwadi, dilembolo sietuka kwa bankwa mianza ye kwa yau bavengumukanga mu makutu.

5. Mfumu, Nzambi ami, mwanki mangu biaku biabinene-binene biena, ye mabanza maku maukutumwesanga; widi lekwa kimosi nkutu ka kifwanane ye ngeye ko, ngala yazola bio samuna ye mokina bio; kansi ka bitangakananga ko.

2 Mose 15: 11. Lumb. 92: 5. 139: 17 b.

6. Ngeye kuzolele nkailu miamponda ko ye miandia ko—ngeye wanzibudi matu—nkailu miangioka ye miangiokolo amasumu kweti mio lomba ko.

Lumb. 51: 16 b. Yes. 1: 11. Mika 6: 7. Eb. 10: 5.

7. Nkiangunu ita: Tala, si ngiza kwami; mu nkanda mwasonwa mangina vanga. Yoa. 5: 39, 46. Eb. 10: 7.

8. Mu vanga luzolo luaku, Nzambi ami, i nienzi ami, ye mina miaku miena mu ntim' ami. Lumb. 37: 31.

9. Mono isamunanga ntumu yakiese yalunungu mu bundu diadinene; tala kibundikanga koba biami ko, Ngeye Mfumu zaidi bo.

Lumb. 22: 22, 25. 35: 18.

10. Kiswekanga lunungu luaku mu ntim' ami ko, kansi imokinanga mu kinkwikizi kiaku ye mpulusu aku; kifikikilanga bundu diadinene nlemvo aku ye kedika kiaku ko.

11. Ngeye, Mfumu, kuna kunzikila nkend' aku ko; nlemvo aku ye kedika kiaku bina kunkeba ntangu zazonsono.

Lumb. 61: 7.

12. Kadi ndungulu zeti kunzungidila, zilutidi ziilenda tanga ntalu; tufuma tuami tumbakidi, ye kilendi mona ko; tuau tulutidi nsuki zami ntalu, ye kibakala kiami kiandiengi.

Lumb. 38: 10.

13. Do untanina, Mfumu; sa nswalu mu kunsadisa.

14. Yau babonsono balakukilanga moyo ami mu bunga wo, bika basiwa nsoni ye bayindama; bazolanga kubu diami, bika bavutulwa manima ye bamona nsoni.

Lumb. 35: 4. 70: 2 b.

15. Bavovanga kwa mono: Bufweni kwandi, bufweni kwandi, bika bayitukwa mu nsoni zau.

16. Kansi yau babonsono bakutombanga, bika bayangalala ye bakala kiese mu ngeye; baketamanga mpulusu aku bika bavova ntangu zazonsono: Bika Mfumu kasikwa!

Lumb. 34: 2 b. 35: 27.

17. Vo izungulwanga ye ngiena bumputu mpe, Mfumu vele una kumfwila nkenda. Lusadusu luami ye ntanini ami i ngeye kwaku; Nzambi ami, kuzingilani ko.

LUMBU 41.

Kwa nseki ankunga; lumbu lua Davidi.

Mayangi mena ye ndiena utalanga wafwafwa mu kunsadisa; yandi una saduswa kwa Mfumu mu lumbu kiakubu.

Lumb. 112: 5, 9. Zing. 19: 17. Yes. 58: 7.

2. Mfumu una kunkuta ye una kunkeba kimoyo, yandi una kembwa vo nkwa mayangi mu nsi. Ngeye kuna kunniokuna mu luzolo luantantu miandi ko! Dan. 4: 27.

3. Mfumu una kunsadisa mu ntand' andi ukabedilanga; bu kena yela, buna ngeye ukitulanga mbuk' andi.

2 Nt. 20: 7.

4. Mono mpovele: Mfumu, unsila nlemvo; niakisa mwel' ami, kadi kwa ngeye yavolele masumu.

5. Ntantu miami mieti kumpovisa mambi: Nki alumbu kana fwa ye nkumbu andi yina vila?

6. Vo mosi wizi bumina kwa mono, buna weti vova mampumpuluvunu; ntim' andi ukunyonzikilanga mbivulu; mboki kana vaika ye mokina mo.

7. Yau babonsono bakumbelanga beti kungwawanana munsi amfundu ye beti kunsokila yina yilenda kumbivisa nitu.

Luk. 11: 54.

8. Mbungulu yimbwididi, ye ulambalele kwakuna, kana vutuka telama ko.

9. Nkundi ami mpe uyakala lekilanga minu, wadia dimpa diami, yandi mpe weti kundangunina kinkoso kiatambi kiandi.

Lumb. 55: 13 b. Mat. 26: 14 b. Mal. 14: 10. Luk. 22: 4. Yoa. 13: 18. Mav. 1: 16.

10. Kansi ngeye, Mfumu, unsila nlemvo ye untedimisa, buna nzolele kubavutula nlandu.

11. Mu diadi nzaidi kwami, vo ngeye ukumbonanga nkembo, kadi kuyambulanga ntantu ami kangiangalala ko.

12. Kadi ngeye ukunsikikanga mu diambu diakialunga kiami, ye ukungiambulanga yatelama va luse luaku ntangu yikayimani. Lumb. 18: 20.

13. Bika Mfumu, Nzambi a Isaeli, kasikwa ntangu yikayimani mu ntangu yikayimani! Ameni, Ameni.

NKANDA WANZOLE.

LUMBU 42.

Kwa nseki ankunga; nkung' abana bababakala ba Kola.

1 Lus. 6: 22 b. 9: 19.

Bonso buleminanga nsungu bimilamila, i buna buleminanga mwel' ami kwa ngeye, u Nzambi.

2. Mwel' ami wena mpwil' a Nzambi, Nzambi amoyo; mwanki nki alumbu ngina yambulwa ngiza luaka va luse lua Nzambi? Lumb. 63: 1 b. 84: 2.

3. Mansanga mami i dia kwami kwamwini ye fuku, kadi bakuntesanga ntangu zazonsono vo: Nzambi aku kwe kena bwabu? Lumb. 80: 5. 102: 9.

4. Nzolele dio banzila, bu ngieti tengula mwel' ami mu kingongo kiami: bonso butuakala kwendanga kabu, ye bonso butuayendilanga va kimosi ku nzo a Nzambi mu ndinga yayangalala ye matondo mu kabu diankembo.

5. Mwel' ami, mu nkiama wenina kiadi kiokio ye kintientie kiampila yoyo mu mono? Nase vuvu mu Nzambi; kadi si yakumvutula matondo diaka mu mpulusu yoyo yitukidi ku luse luandi.

6. Nzambi ami, mwel' ami wena kiadi mu mono; i diau ikubanzilanga mu nsi a Yodani, ye va nzanza mia Helemoni ye va miongo mia Misali.

5 Mose 3: 8.

7. Nsina yeti bokila nsina yankaka va kuluzuka kwantadi zaku; mbula zaku zazonsono zatulama zeti kumfuka. Lumb. 69: 2.

8. Mu mwini bika Mfumu kansila nlemvo andi, ye mu fuku nzolele yimbila kwa yandi ye sambila kwa Nzambi amoyo ami. Lumb. 92: 2.

9. Nzolele vova kwa Nzambi, i tadi diami diamongo: Mu nkiama umvilakene, mu nkiama nkatulu kwendila ye kiadi ye finunguswa kwa mintantu?

Lumb. 13: 2. 43: 2.

10. Mu nitu ami mwena nkievo visi bieti bembwa, ntantu miami bu beti kumvweza, bu bakuntesanga ntangu zazonsono vo: Nzambi aku kwe kena bwabu? Lumb. 115: 2.

11. Mwel' ami, mu nkiama wenina kiadi kiokio, ye mu nkiama wenina kintientie kiampila yoyo mu mono? Nase vuvu mu Nzambi; kadi si yakumvutula matondo diaka, mpulusu ami ye Nzambi ami. Lumb. 43: 5.

LUMBU 43.

Undungisa, Nzambi, ye dedisa mambu mami ye kanda diabantu bakondolo kinzambi; untanina mu bantu bampumpuluvunu ye mu bankwa miansoki. Lumb. 26: 1.

2. Kadi ngeye kwaku i Nzambi yoyo yena ntabulu ami; mu nkiama wandiafuni? Mu nkiama nkatulu kwendila ye kiadi ye finunguswa kwa mintantu? Lumb. 42: 9.

3. Fidisa kia kwaku ye kedika kiaku; bika biau biandiatisa, bika biantuadisa ku mongo aku wanlongo ye ku kundu biaku, 2 Sam. 6: 17. Lumb. 15: 1 b.

4. kidi yakota ku salu dia Nzambi, kwa Nzambi, i kiese kiami ye yangalala kwami, kidi yakuvutula matondo mu nsambi, Nzambi, i Nzambi ami.

Lumb. 26: 6.

5. Mwel' ami, mu nkiama wenina kiadi kiokio ye mu nkiama wenina kintientie kiampila yoyo mu mono? Nase vuvu mu Nzambi; kadi si yakumvutula matondo diaka, mpulusu ami ye Nzambi ami. Lumb. 42: 5, 11.

LUMBU 44.

Kwa nseki ankunga; wabana bababakala ba Kola; nkunga.

Nzambi, tuawilu mu matu meto, ye tuatelolo bo kwa mase meto mu vanga dina diwavanga mu lumbu biau, mu lumbu biansi nkulu.

5 Mose 6: 20 b. Lumb. 78: 3.

2. I ngeye wafula bangoi mu koko kwaku, kansi mau ngeye wabatuika; ngeye wabunga bantu bankaka, kansi mau ngeye wabayadingisa.

2 Mose 15: 17. Lumb. 9: 5. 80: 8.

3. Kadi ka mu sabala biau ko babongila nsi, ka moko mayau ko mababakila ndungunu, kansi kandazi kiaku kialubakala ye koko kwaku ye kia kwazizi kiaku, bu wabamona nkembo.

2 Mose 33: 14. 4 Mose 6: 25. Yos. 24: 12.

4. Ngeye, ngeye kwaku i ntinu ami, u Nzambi; nakambi Yakobi kanunga.

5. Mu ngeye tulenda bwisa ntantu mieto ye diatikisa nkakidi mieto mu nkumbu aku. Lumb. 18: 38. 60: 12.

6. Mono kieti tula minu kiami mu ponza ko, ye sabala kiami ka kilendi kundungisa ko;

1 Sam. 17: 39. Lumb. 20: 7.

7. inga, ngeye utunungisanga mu ntantu mieto ye uvwisanga bakutubelanga nsoni.

8. Nzambi tusikanga ntangu zazonsono, ye nkumbu aku tuzitisanga yo ntangu yikayimani. Sela.
Lumb. 54: 6.

9. Mwanki bwabu ngeye utuniafuni ye utuyambudi tuasiwa nsoni, ye kukwizanga ndala mu nkangu mieto ko.
Lumb. 60: 10.

10. Weti yambula tuavutulwa ku manima kwa ntantu, ye bakutubelanga babakanga bintani.

11. Ngeye yambudi tuadiwa bonso mameme, ye watucamuni mu bangoi.

12. Ngeye weti teka bantu baku mu ntalu yanzio, kweti kubasa banga diadingi ko.
5 Mose 32: 30. Nkong. 2: 14. Yeh. 30: 12.

13. Ngeye ukutuvanganga kiavwezwa kwa mfinangani zeto, ye ndevolo ye ntiakulu kwa bavwandanga yeto ndambu ka ndambu. Lumb. 79: 4.

14. Ngeye ukutuvanganga ngana mu bangoi, ye uyambulanga makanda mabantu batunikunina ntu.

15. Mwini wamvimba mvwezolo ami yena kutadisi meso mami, ye nsoni zimfukidi zizi, Lumb 69: 19.

16. bu ngieti wa ntelo zamvwezi ye ndevi, ye bu ngieti mona ntantu ye nzolwa amvutulu andinda. Lumb. 74: 10.

17. Yayi yayonsono yitubwididi, kansi ka tuvilakene ngeye ko, ye ka tudimbudi luwawanu luaku ko.

18. Ntima mieto ka misotokene ko, ye ntambi zeto ka zivengamene mu nzil' aku ko,

19. nkievo i bila kiokio kiwatuniukisi mu nsi abambulu, ye watufukidi mu kini kialufwa.

20. Nga vo tuavilakene nkumbu a Nzambi eto, evo tualambudi moko meto kwa nzambi yanzenza,

21. nga Nzambi kakutu bo yuvuzula koe, i yandi zaidi swekolo biantima?
Lumb 7: 9.

22. Ve, mu diambu diaku tuvondwanga lumbu kiamvimba, tubanzulwanga vo tu mameme mamponda. Loma 8: 36.

23. Sikama; mu nkiama lele, u Mfumu? Sikama, kutuniafunani kiamakulu ko. Mat. 8: 24.

24. Mu nkiama weti swekila zizi kiaku ye vilakene ndungulu zeto ye mpasi zeto? Lumb. 69: 17.

25. Tala, miela mieto miyinamene mu fundu-fundu diantoto, nitu zeto zibambamene va nsi.

26. Nanguka watusadisa ye utukula mu diambu dianlemvo aku.

LUMBU 45.

Kwa nseki ankunga, mu "Lilia"; wabana bababakala ba Kola; nkung' aluzolo.

Ntim' ami weti sampa kwa mambu mampwenia; mono mpovele: nkung' ami usokolo ntinu; ludimi luami i lapi kiansoniki wambote.
Lumb. 2: 6.

2. Ngeye lutidi ntoko mu bana babantu; mpwenia yicamukanga mu koba biaku; Nzambi una kusakumuna ntangu yikayimani.
Nk. Sol. 5: 10 b. Luk. 4. 22.

3. Nakangi sabala kiaku mu luketo luaku, ukesa, inga, kimfumu kiaku ye nzitusu aku.

4. Londuka kwaku mu nzitusu aku miolo-miolo, wenda mu nungisa kedika ye bumpombo ye lunungu, ye bika koko kwaku kwalubakala kwakulonga mavanga mangitukulu. Lumb. 72: 4.

5. Mwanki toto biaku biena ndwedwe; bantu bana bilama mu ngeye; ntima miantantu miantinu mina telwa.

6. Nzambi, kiandu kiaku kina sikila ntangu zazonsono ye mu ntangu yikayimani; mvwal' akimfumu kiaku i mvwal' alusongo.
2 Sam. 7: 13, 16. Lumb. 89: 4. 110: 2. Eb. 1: 8.

7. Ngeye uzolanga lunungu ye ubelanga ludimbuku; nkiangunu Nzambi, Nzambi aku, wakulutisila mu kusa mazi makiese, kansi mpangi zaku safiuma.

8. Mvwatu miaku mieti dukana nsunga zamili, aloe ye kasia; nsikulu ansambi zausinga mu mavula mampungi anzau yeti kuyangidika.

9. Mu makangu maku mwena bana babakento bantinu; nkama utelamene ku lubakala luaku waketulwa wola watuka mu Ofili.

10. Mwana wankento, nawe ye natadi ye tamba kutu kwaku mu diadi; vilakana kwaku bantu baku ye nzo asaku. 1 Mose 12: 1.

11. Bika ntinu kanienzuka mu ntoko zaku, kadi yandi i mfumu aku, ye yandi una fukamana.

12. Mwana wankento Tilo, inga, balutidi mu kimvwama mu bantu bana kwiza tombi ngiambu kwa ngeye mu minkailu.
Lumb. 68: 29. 72: 10. 87: 4. Yes. 23: 18. 60: 6 b.

13. Mwana wankento wantinu weka kwandi mbidi antoko mu vinga kiandi

kiakitinu. Zwele diandi diabwangulwa wola;

14. mu nlele wena namanga-manga kele fidulwa kwa ntinu; zindumba, i makangu mandi, beti kwe kunnami, beti kotuswa kwa ngeye.

15. Beti kwe tuadulwa mu yangalala ye kiese, beti kota kwau mu vula diantinu.

16. Bana bāku babàbakala bana vingana mase maku; ngeye una kubayadisa madingizi mu nza yamvimba.
Mat. 19: 28. Nzai. 1: 6. 5: 10.

17. Nzolele vanga nkumbu aku yazituswa mu mbandu zazonsono zina zimunina; i diau bantu bana kusika ntangu zazonsono ye ntangu yikayimani. Lumb. 22: 30 b.

LUMBU 46.

Kwa nseki ankunga; wabana babababakala ba Kola; mu Alamoti; nkunga.

Nzambi i mpungumunu eto ye ngolo zeto, yandi i nsadisi mu ntangu zanzungu watoma tontwa.

2. Nkiangunu ka tuna tina ko, vo ntoto una bubama, ye miongo mina dangala ye dimina mu nsin' ambu;

3. evo mbula zawau zina kumba ye tulama ye miongo mina zakama mu diambu diankesi zawau. Sela.
Lumb. 65: 7. 93: 3 b. 124: 4 b. Yes. 17: 12 b.

4. Mwila weti kwe cilumukingi wena mpasumukunu yangiangidikila mbanz' a Nzambi, kundu kianlongo kia Nkwa kayengele. Lumb. 48: 1.

5. Nzambi ukundanga momo; kiau ka kinikukanga ko; Nzambi usadisanga kio, wisi bu ukiele. Lumb. 80: 5.

6. Bangoi babomanga, ye bimfumu bieti zeza; yandi weti wakasa nding' andi, buna ntoto unienganga.

7. Mfumu Sebaoti wena yeto, Nzambi a Yakobi i vula dieto diasiamu. Sela. Loma 8: 31.

8. Luiza luatonwa mavanga ma Mfumu; yandi uvanganga mavanga mangitukulu mu ntoto. Lumb. 66: 5.

9. Yandi usimanga mvita nate ye kwasukila ntoto, yandi weti damuna ponza ye tolula dionga, ye makalu weti mo yoka ku tia. Lumb. 76: 3.

10. Ludingalala luayindula, vo i mono kwami i Nzambi; mono ngina kala wazangama mu bangoi, wazangama va ntoto. Yes. 30: 15.

11. Mfumu Sebaoti wena yeto, Nzambi a Yakobi i vula dieto diasiamu. Sela.

LUMBU 47.

Kwa nseki ankunga; wabana babababakala ba Kola; lumbu.

Luteta nsaki, lubantu babonsono, lusika lozi kwa Nzambi mu mbokolo zakiese. Lumb. 66: 1. 97: 1 b.

2. Kadi Mfumu i Nkwa kayengele, yandi wena nsisi, yandi i ntinu waunene mu ntoto wamvimba.
Sak. 14: 9. Malaki 1: 14.

3. Yandi ukutuvingisilanga bantu kunsi ye makanda kunsi amalu meto.
Lumb. 18: 47.

4. Yandi ukutusaninanga fwa dieto, i ngianz' a Yakobi, i ntondolo andi. Sela.

5. Nzambi wabalukidi ye nsikulu alozi, Mfumu ye ntendani ampungi zakulumeta. Lumb. 68: 18.

6. Luyimbidila Nzambi masika, luyimbila masika, luyimbidila ntinu eto masika, luyimbila masika.

7. Kadi Nzambi i ntinu kwa ntoto wamvimba; lunyimbidila masika mu nkunga.

8. Nzambi uyalanga bangoi, Nzambi uzakalanga va kiandu kiandi kianlongo.
Lumb. 22: 28.

9. Balutidi ndanu mu bantu beti kutakana, kidi bakala bantu ba Nzambi a Abalahami. Kadi bena nkaku zantoto bavwilu kwa Nzambi; yandi wena wazangama beni.
Lumb. 68: 31. 97: 9. 102: 15, 22.

LUMBU 48.

Nkunga, lumbu luabana babababakala ba Kola.

Mfumu waunene wena ye wasikwa beni mu mbanz' a Nzambi eto, mu mongo andi wanlongo. Lumb. 76: 1 b.

2. Kuna ku node kweti dongama mongo a Sioni mu ntoko beni, i kiese kiantoto wamvimba, i mbanz' antinu waunene. Mat. 5: 35.

3. Nzambi wakizaikisi mu mavula mayau bonso ntabulu. Lumb. 46: 5.

4. Kadi tala, ntinu miakutakana ye bakonkana va kimosi. 2 Lus. 20: 1 b.

5. Bu bamona bo, buna bayitukwa; bakala wonga, bataba.

6. Kuna babwilwa kwa zakama ye nsongo bonso mbuti amwana.

7. I buna ubudilanga nzaza za Talasi mu mpeve yaeste. Yes. 33: 23.

8. Bonso butuakala wanga, i bobo tuamweni bo mu mbanz' a Mfumu Sebaoti, mbanz' a Nzambi eto; Nzambi

ntundisanga yo ntangu yikayimani. Sela.

9. Tubanzanga, Nzambi, mu nlemvo aku, bu tutelamene mu vwala diaku.

10. Bonso bwena nkumbu aku, u Nzambi, i buna buna luakila masika maku ku nsuka zantoto; koko kwaku kwalubakala kuzedi kwa lunungu.

11. Bika mongo a Sioni wayangalala, bika bana babakento ba Yuda bakala kiese mu diambu diankongodolo zaku.

12. Luzunga Sioni luazitika dio, lutanga dio nzo zayongi;

13. lutonwa tumbu tuantabidila, luvioka dio mu mavula, kidi lualenda bo samuna kwa mbandu yina zimunina.

14. Kadi i bobo bwenina Nzambi, Nzambi eto ntangu zazonsono ntangu yikayimani; nate ye kuna mfwilu si kakutufila.

LUMBU 49.

Kwa nseki ankunga; luabana babababakala ba Kola; lumbu.

Luwa diadi, lubantu babonsono, ludimba dio lubabonsono lueti vumuna mu nza,

2. ye babazio ye babanene, ye bamvwama ye bamputu.

3. Nwa ami una vova nduenga ye mabanza mantim' ami mana kala nduka.

4. Nzolele tamba kutu kwami mu ntelo zandongi, nzolele zaikisila nzailu ami yansweki mu nsambi. Lumb. 78: 2.

5. Bila nkiama yakutu kadila wonga mu lumbu biami biakubu, bu izungwanga kwa yayibi yantantu miami?

6. Yau beti tula vuvu mu mbongo zau ye beti kukisanisina mu kimvwama kiau kiakinene.

7. Kansi widi umosi nkutu kalendi kula mpangi andi ko, evo vana nkudulu mu yandi kwa Nzambi.

8. Kadi nkudulu amwel' andi yena mbidi abanga, ye ka yilendi futulwa ko ntangu yikayimani,

9. mpasi kayambulwa kakala moyo ntangu zazonsono ye lembwa mona ndiamu.

10. Ka bwa ko, buna monika kwandi, vo babakala banduenga bana fwa, mafutu ye mazoba bana vidila buma bumosi; bana katwa sisa mbongo zau kwa bankaka. Mpovi 2: 16, 18. Yel. 17: 11.

11. Babanzanga, vo nzo zau zina sikila ntangu yikayimani, kundu biau mu mbandu ka mbandu; beti luka mvwilu zau zantoto ndusi mu nkumbu zau.

12. Kansi muntu kena zingu ko mu kati dianzitusu andi, yandi fwanane ye bulu bifukanga. Mpovi 3: 19.

13. Nzila yampila yoyo mu buzengi bwau beti yo kwendila; bankaka bavingane beti zola nkungu zau. Sela.

14. Beti diatuswa ku nsi abafwa bonso kamba diamamene; lufwa luna kala mvungi au. Buna bansongula bana kubayala, wisi bu una kia. Nitu zau zina manuswa kwa nsi abafwa, ye ka zina baka kundu kiankaka ko.

15. Kansi Nzambi una kula mwel' ami mu ngolo zansi abafwa, kadi yandi una kumbalula. Sela.

16. Kutinani ko, bakala bu keti baka kimvwama, ye nzo andi bu yeti mena nzitusu. Lumb. 37: 1, 7.

17. Kadi bu kana fwa kana nata lekwa ko, ye nzitusu andi ka una kulumuka yandi koko ko.
Yobi 27: 16 b. Lumb. 39: 6. Luk. 12: 15 b.

18. Vo yandi weti kukikemba, vo wasakumunwa, bu kena moyo, inga, vo weti sikwa, bu weti kukivangila lumbu biabiza,

19. nga mwel' amuntu muntu si wakatwa londuka ku mbandu amase mandi, kwa yau bana lembwa mona kia diaka.

20. Muntu mu nzitusu andi ukondolo nduka, ufwanane ye bulu bifukanga.

LUMBU 50.

Lumbu lua Asafi.

Nzambi, Mfumu Nzambi weti vova, yandi weti bokila ntoto, tuka kuselukilanga ntangu ye kudimininanga ntangu.

2. Mu Sioni, nlungu antoto, Nzambi weti vaika mu ncemono.
Lumb. 48: 2.

3. Nzambi eto weti kwiza, ye kana dingama ko. Tia tuambanisina tueti kuntekila, yeku-yeku kuvevumukanga tembo mu ngolo beni. Lumb. 97: 3 b.

4. Yandi weti bokila zulu dia ku ntandu ye ntoto mu diambu dia kidi kakongudila bantu bandi: 5 Mose 31: 28.

5. Lungionzikila bakinzambi bami, bawawana yami mu minkailu.

6. Mazulu meti deda lunungu luandi, kadi Nzambi i ndiena ukongudilanga. Sela.

7. Luwa, lubantu bami, mono nzolele vova; Isaeli, ungiambula yakuluengisa. Nzambi, Nzambi aku, mono ngiena.

8. Kina kulonga ndongi mu diambu diankailu miaku miamponda ko; nkailu miaku miangioka mikalanga kutadisi zizi kiami ntangu zazonsono.
9. Kizolele tambula ngombe zambakala mu nzo aku ko evo nkombo zambakala mu mpaka zaku ko;
10. kadi bulu biabionsono biena mu mfinda, mono mvwidi bio ye makamba mena va mafunda mamiongo;
11. mono nzaidi nuni zazonsono va miongo, ye bionso bizanzalanga va nsi nzaidi bio.
12. Vo nsatu yena yami, mono kikambi ngeye ko; kadi mono mvwidi nza ye yayonsono yena mu yau. Lumb. 24: 1.
13. Kadi mono mbizi angombe zambakala idiange, evo menga mankombo zambakala inwange?
Yes. 1: 11. Mika 6: 7.
14. Ve, yekudila Nzambi nkailu miansikulu, buna una tunguna nsilulu zaku kwa Nkwa kayengele. Eb. 13: 15.
15. Umbombidila mu nzungu, buna mono nzolele kusadisa, ye ngeye una kunzitisa.
Lumb. 13: 6. 91: 15. Mat. 7: 7.
16. Kansi kwa kiadimbuka Nzambi weti vova vo: Bwe ulenda mokina nkondo miami ye nata luwawanu luami mu nwa aku, Loma 2: 17 b.
17. ngeye bu ubelanga ndongi ye losele mambu mami ku nim' aku.
18. Vo umweni mwivi ngeye ntumbu kunkundana, ye ngeye wena nkalasani ye bampala. Zing. 29: 24.
19. Ngeye weti kutula nwa aku mu yonso yena yambi, ye ludimi luaku lusietanga bungubi.
20. Ngeye weti vwanda ye kela mpangi aku, i mwana wabakala uluabutwa ngudi mosi ngeye ubelanga.
21. I bobo uvanganga, kansi mono idingalalanga; i diau weti banzila vo beto yaku mpila mosi; kansi mono nzolele kulonga ndongi, ngina bo tula kuntadisi ameso maku.
22. Diadi lubanzanga dio, yeno luvilakananga Nzambi, kidi kina kulukasuna ko ye lembwa vukisa.
23. Ndiena uyokanga nkailu miansikulu, yandi ukunzitisanga; wonso ukukikenganga mu nzil' andi, i yandi ungina mwesa mpulusu a Nzambi.
Lumb. 91: 16. Luk. 2: 30.

LUMBU 51.

Kwa nseki ankunga; lumbu lua Davidi, mbikudi Natani bu kayiza kwa yandi, bu kakikotila kwa Batseba.

Nzambi unsila nlemvo, bonso bwena wote waku, vinsikisa ntulumunu zami, bonso bwena nkend' aku waunene. 2 Sam. 12: 1 b.
2. Utoma kunsukudila lufuma luami, umpedisa mu sumu diami.
3. Kadi nzaidi ntulumunu zami, ye sumu diami dikalanga vantadisi ami ntangu zazonsono.
4. Kwa ngeye kwandi kaka yavolele masumu, ye yina yena yambi mu meso maku mono yavengi yo; kidi wamonika walunungu mu mambu maku ye wavedila mu nkongodolo zaku.
Loma 3: 4.
5. Tala, mu masumu yabutulwa, ye mu masumu mbut' ami wangiakila.
1 Mose 8: 21. Yobi 14: 4. 25: 4. Yoa. 3: 6.
6. Tala, ngeye uzolanga kedika mu ngudi antima, i diau undonga nduenga mu ngudi.
7. Umpedisa mu isopi, kidi yavedila; unsukula, kidi yalutila mvula zampembe mu vembuka.
3 Mose 14: 4, 6 b. 4 Mose 19: 18. Yes. 1: 18.
8. Ungiambula yamona kiese ye yangalala, bika visi biwabemba biayangalala.
9. Vengula zizi kiaku mu masumu mami ye vinsikisa tufuma tuami tuatonsono.
10. Nzambi, umpanga ntima wavedila ye umpana mpeve yamona yakibakala. Yeh. 11: 19. 36: 26.
11. Kundiafunani va zizi kiaku ko, ye kunkatudilani mpeve aku yanlongo ko.
12. Yambula yavutuka yanga'ala mu mpulusu aku, ye unsiamisa mu mpeve yaluzolo. Loma 8: 15.
13. Buna ngina longa ntuludi miamina nzila zaku, ye bankwa miamasumu bana bangumuka kwa ngeye.
14. Unkula mu mfuka zamenga, Nzambi, i Nzambi ampulusu ami, buna ludimi luami luna yimbila mu diambu dialunungu luaku. 2 Sam. 11: 17.
15. Mfumu, unzibudila koba biami, kidi nwa ami una tanga nsikulu aku.
16. Kadi ngeye kuzolanga nkailu miadisalu ko, nga yavana wo; nkailu miangioka kunienzukanga mio ko.
Lumb. 40: 6. Hos. 6: 6.
17. Nkailu uzolwanga kwa Nzambi i mpeve yandiongulukila; ngeye Nzambi

kuna tungudila ntima wandiongulukila ye wakiadi ko.
Lumb. 34: 18. Yes. 66: 2.
18. Vangila Sioni bwambote mu nlemvo aku; tungulula tumbu tua Yelusalemi.
19. Buna una vewa nkailu mialunungu miuzolanga, nkailu miangioka ye miamvimba; buna ngombe zambakala zina yokwa va salu diaku.
Lumb. 4: 5. Eb. 13: 15.

LUMBU 52.

Kwa nseki aukunga, nkung' a Davidi, Doengi, i edomita, bu kayiza mu samuna kwa Sauli ye waukamba vo: Davidi kotele mu nzo a Ahimeleki.
1 Sam. 22: 9 b.

Mu nkiama weti kukikemba mu biena biambi, unkwa mafuka! Keti nlemvo a Nzambi usikilanga ntangu zazonsono.
2. Ludimi luaku lutombanga mbivusu, luau lufwanane ye mbele yasamba yena meno, ngeye umbabuzuki.
Lumb 57: 4.
3. Ngeye uzolanga yambi beni kansi yambote safiuma, makutu beni kansi mu vova masongele safiuma. Sela.
4. Ngeye uzolanga mpovolo zazonsono zambivusu, uludimi luampumpuluvunu.
5. Mu diau Nzambi una kulukula kiamakulu, yandi una kukamata ye kutukuna mu nzo aku ye kufula nampia mu nsi abavumuna. Sela.
6. Balunungu bana bo mona ye tina, bana kunseva: Lumb. 58: 10.
7. Tala, ndieu i bakala dialembwa sa Nzambi vo i ntabulu andi, kansi wasa vuvu mu kimvwama kiandi kiakinene ye wayandila mu nzinunu andi!
Lumb. 62: 10.
8. Kansi mono ngina kala bonso nti wankunzu waolive mu nzo a Nzabi; mu nlemvo a Nzambi isanga kwami vwadi ntangu zazonsono ntangu yikayimani. Lumb. 92: 12.
9. Ntangu yikayimani si yakuvutula matondo mu diambu dia bu wavanga bo; ngina tadidila nkumbu aku vantadisi abakinzambi baku, kadi yau yambote yena.

LUMBU 53.

Kwa nseki aukunga, mu Mahalati; nkung' a Davidi.

Mafutu mavovanga mu ntima miau: Ka mwenani Nzambi ko. Mbivusu ye nkankumusu i mavanga mau mambi; ka mwenani uvanganga yambote ko. Lumb. 10: 4. 14: 1 b.
2. Nzambi weti yinika meso mu zulu mu bana babantu, kanivo si kamona, vo mwena mosi wena wanduka, vo mosi utombanga Nzambi.
Loma 3: 10 b.
3. Babonsono bavwa vengama, babonsono bavwa biva miela; ka mwenani uvanganga yambote ko, widi wamosi nkutu.
4. Kadi mvangi miami miayayibi ka mivisidi lekwa ko, i yau badianga bantu bami nkievo badianga mampa ye balembolo bombidila Nzambi.
5. Inga, nsisi yababwila vakondolo widi nsisi nkutu; kadi Nzambi wamwangisa visi biau, bu bakutuila. Ngeye wabafwisa nsoni, kadi Nzambi wabaniafuna.
6. Engwa, mpulusu a Isaeli yitukidi ku Sioni vo yizidi! Nzambi bu kana tedimisa bantu bandi, buna Yakobi si kamona kiese, ye Isaeli si kayangalala. 1 Mose 49: 18. Luk. 10: 24.

LUMBU 54.

Kwa nseki ankunga, mu nsambi zansinga; nkung' a Davidi, basifita bu bayiza kamba kwa Sauli: tala, Davidi wizidi kwa yeto, kidi kaswama.
1 Sam. 23: 19 b. 26: 1 b.

Nzambi, umpulusa mu nkumbu aku, undungisa mu lulendo luaku.
Lumb. 20: 2. 31: 4.
2. Nzambi, wa lusambulu luami ye dimba nkungu zanwa ami!
3. Kadi banzenza beti kuntelamananga, ye bise biangolo beti lakukila moyo ami ntima; ka bakalanga Nzambi kuntadisi ameso ko. Sela.
Lumb. 10: 4. 86: 14.
4. Tala, Nzambi i nsadisi ami; Mfumu usiamisanga mwel' ami.
5. Bika yambi yavutukila nzomi miami, ubafukisa mu kinkwikizi kiaku.
6. Buna ngina kuyokila nkailu mu ntima waluzolo; ngina sika nkumbu aku, Mfumu, kadi yau yena yambote.
7. Kadi yau yikuntaninanga mu ncita zazonsono, ye meso mami mana nienzuka mu tala ntantu miami.
Lumb. 59: 10.

LUMBU 55.

Kwa nseki ankunga, mu nsambi zansinga; nkung' a Davidi.

Nzambi, dimba lusambulu luami, ye kuswamani mu ndombolo ami ko.

2. Undimba ye untambudila. Kibakanga mpongoso nkutu ko mu kintientie kiami, nkatulu yaula beni mu lubokolo luantantu,
3. ye mu ngiandulu akiadimbuka. Kadi yau bazolele tuala mbivusu kwa mono, ye mu nganzi beti kuntatamanana.
4. Ntim' ami wena kingongo mu ntulu ami, ye nsisi alufwa yintulukidi.
Lumb. 18: 4 b.
5. Wonga ye zakama bieti kumbwila, ye nsisi yimfukidi.
6. I diau ivova : Engwa, vo ngiena ye maveve bonso bembe, nga nkutu tilumuka nseke ye fwanda zanza diami!
Yel. 9: 2.
7. Inga, nga nseke beni nkutu tilumuka, nga mu nsi yankatu mfwendi kundu kiami. Sela.
8. Nga nswalu ntombele mpungumunu mu mpeke-mpeke ye tembo.
9. Ubafukisa, Mfumu ; zonzikisa tudimi tuau ; kadi ngieti mona mafuka ye nkindu mu mbanza ; 1 Mose 11: 9.
10. mwini ye fuku beti kwe zungi va tumbu tuayau, kimfunia ye kubu biena momo.
11. Mbivusu yena momo, nzungulu ye mampiaka ka bilendi vengama mu nzila zayau ko.
12. Tala, weti kumfinga ka i ntantu ko; nkutu bo vibidila ; ukungiandilanga ka i mbeni ami ko ; kwa yandi nkutu swama.
13. Ve, i ngeye kwaku weti bo sa, ngeye nkalasani ami ye nkundi ami ye nzayasani ami. 2 Sam. 16: 23. Lumb. 41: 9.
14. Mwanki vakiakedi tuakala nzayasani yampwenia, ye tuadiatana ku nzo a Nzambi beto yaku mu kabu diankembo.
15. Bika lufwa luababwila nabiu, bika bakulumuka bavumuna mu nsi abafwa, kadi mu kundu biau mwena kimfunia ye mu ntima miau.
4 Mose 16: 33.
16. Kansi ngieti boka kwa Nzambi ; Mfumu una kumpulusa.
17. Nkokila ye nsuka ye nsinza nzolele tengula mfuwa ami akiadi ye nionga, ye yandi si kawa nding' ami.
Dan. 6: 10.
18. Yandi ukulanga mwel' ami ye ubakisanga wo luvovomo, mpasi ka bana kumpalakana ko ; kadi babingi bena beti kunkakilanga.
19. Nzambi una bo wa ye kubavutudila, yandi uvwandanga va kiandu kiandi ye ntama. Sela. Kadi ka bazolele au viluka ko, ye ka bavuminanga Nzambi ko.
20. Bakala dina dinangunanga moko kwa yau bakumbambanga yenge ; yandi ukabikisanga nkambununu andi.
21. Mambu mena mu nwa andi mena ndelo, bonso mazi mangombe, kansi mvita zizedi mu ntim' andi ; mambu mandi malutidi mazi mu lengumuka, kansi mwanki i sabala biavolwa.
Lumb. 57: 4. 59: 7.
22. Tuba zitu kiaku va Mfumu, yandi una kusiamisa ; yandi kana yambula walunungu kazeza mu ntangu yikayimani ko.
Lumb. 37: 5. Mat. 6: 25. Luk. 12: 22. 1 Pet. 5: 7.
23. Nzambi, ngeye una kubalukula mu mpind' andiamu ; bena tima diamenga ye bampumpuluvunu ka bana lunga ndambu amvu miau ko. Kansi mono isanga vuvu mu ngeye.
Lumb. 5: 7.

LUMBU 56.

Kwa nseki ankunga, mu " Bembe diakibaba dianseke " ; nkung' a Davidi, bafilistea bu bamvikitina mu Ngati.
1 Sam. 21: 10 b. Lumb. 34.

Unsila nlemvo, u Nzambi, kadi bantu bazolele kunsiudika ; ntangu zazonsono binwani bikumbamingisanga.
2. Nzomi miami bazolele kunsiudika ntangu zazonsono ; kadi babingi bena bakundwanisanga mu nza miau.
Lumb. 3: 1.
3. Kansi bu ngieti bwa bunkuta, ntumbu sa minu kiami mu ngeye.
4. Mu lulendo lua Nzambi ilenda sika mambu mandi, mu Nzambi isanga vuvu ye mono kitini ; kadi bena nsuni, nki balenda kumpanga ?
2 Lus. 32: 8. Lumb. 78: 39. 118: 6. Yel. 17: 5. Eb. 13: 6.
5. Ntangu zazonsono beti kunkwamisa, ye mabanza mau mamonsono meka mu kumbivisa nitu.
6. Beti kutakana kwau, beti kungiadila kambu, bakenganga tambi biami, kadi beti lakukila moyo ami ntima.
7. Kadi yau bana vukuswa ye kimfunia kiau kiokio kiakionsonoe? Ve, Nzambi, bwisa bantu mu nganzi zaku.
Lumb. 59: 4, 12.
8. Ngeye wamana tanga lumbu biantabulu ami ; yonzika mansanga mami mu mbungu aku ; inga, masonwa mena mu nkand' aku. Lumb. 10: 14. Malaki 3: 16.
9. Lelo bu ibokanga, ntantu miami mikatulu vutuka ku manima ; diadi nzaidi, vo Nzambi ukunsadisanga.

10. Mu lulendo lua Nzambi ilenda sika mambu mandi, mu lulendo lua Mfumu ilenda mo sika;

11. mu Nzambi isanga vuvu ye mono kitini; kadi bantu, nki balenda kumpanga? Lumb. 118: 6.

12. Tusilulu tuena yami tungina tunguna, u Nzambi; nzolele kufuta nkailu miansikulu. Lumb. 66: 13.

13. Kadi ngeye utaninanga mwel' ami mu lufwa, inga, malu mami mu bwa, kidi yalenda diata vantadisi a Nzambi mu kia kwabavumuna.
Lumb. 116: 8 b.

LUMBU 57.

Kwa nseki ankunga; "Kubungani ko"; nkung' a Davidi, bu kataba mu Sauli ye wakala mu nluka.
1 Sam. 22: 1. 24: 4 b. Lumb. 142: 1.

Unsila nlemvo, u Nzambi, unsila nlemvo; kadi mwel' ami ukwiza vungamingi kwa ngeye. Inga, nzolele vungama va mpevo amaveve maku, nate ye yambi bu yimeni vioka.
Lumb. 17: 8. 36: 7. 91: 4.

2. Ibokanga kwa Nzambi Mpungu, kwa Nzambi ukuntunguninanga salu kiandi.

3. Tuka ku zulu yandi una fidisa mpulusu ami, bu itiakwanga kwa bantu bazolele kunsiudika. Sela. Nzambi una fidisa nlemvo andi ye kedika kiandi.

4. Mwel' ami uzungudulu kwa zinkosi, nkatulu lambalala va kimosi ye baniasanga tia, ye bantu bena meno i madionga ye toto, ye tudimi tuau i sabala biameno. Lumb. 55: 21. 59: 7.

5. Bika ngeye Nzambi wazangama va ntandu azulu, ye nzitusu aku bika walambuka mu ntoto wamvimba.

6. Beti tamba konde mu tambi biami, ye mwel' ami uyindamene, beti kuntimina bulu, kansi babwidi dio yau kibeni. Sela. Lumb. 7: 15. 9: 15. 35: 7.

7. Ntim' ami wena kibakala, u Nzambi; ntim' ami wena kibakala, nzolele yimbila ye sika. Lumb. 108: 1 b.

8. Nzitusu ami, nasikama; pesalata ye nsambi, lusikama! Nzolele sikimisa nkal' ampumbu. Lumb. 30: 12.

9. Nzolele tonda kwa ngeye, Mfumu, mu monakanda diabantu; nzolele kuyimbidila masika mu makanda mabantu.

10. Kadi nlemvo aku waunene-unene wena nate ye kuna zulu, ye kedika kiaku nate ye kuna matuti. Lumb. 36: 5.

11. Bika ngeye, Nzambi, wazangama va ntandu azulu; nzitusu aku bika walambuka mu ntoto wamvimba.

LUMBU 58.

Kwa nseki ankunga; "Kubungani ko"; wa Davidi; nkunga.

Kadi malueti vova mu kibaba kieno masongelie? Lukongudilanga busongelie, lubana babantu?
Lumb. 82: 2. Yes. 56: 10.

2. Ve, kansi mu ntima mieno lukananga tukanu tuambi; lutezanga mafuka mamoko meno mu nsi.

3. Bakiadimbuka bena mu nzila vilembolo songu kasi ye mu nkata zambuta zau; bankwa miamavunu bavidisanga nzila kasi ye vumu biambuta zau.
Yes. 48: 8.

4. Nsa miena mu yau nkievo nsa mianioka; bafwanane ye nioka yakintela vafwa matu yibendi kutu,
Yel. 17: 23. Yeh. 12: 2. Mav. 7: 57.

5. ka yidi wa nding' abanlemvudi evo mbiki antumbudi.

6. Nzambi, kosikisa meno mu nwa miau; bika Mfumu wabula meno mamatandi mankosi zantwenia. Lumb. 3: 7.

7. Yambula bafukuswa bonso nlangu ukwe cilumukingi. Wampila yoyo bu kana sika toto biandi, bika biakala biandufu. Yobi 14: 10 b. Lumb. 64: 3 b.

8. Bika kakala bonso nkodia yizezanga ye yilalanga, ye bonso wasululwa kwa nkento ukaumoni ntangu.
Yobi 3: 16.

9. Binzu bieno bu bialembwa kukibimbila tia tuampanga, ye mbizi bu yakidi yankunzu, i buna yandi, nkievo mu nganzi, kana yambudila tembo kiabambula yo.

10. Walunungu una yangalala, bu kana mona mvutudulu andinda; yandi una sukula malu mandi mu menga makiadimbuka. Lumb. 54: 7.

11. Bantu bana vova: Inga, walunungu sendolo kwandi, inga, Nzambi wena ukongudilanga va ntoto.
Lumb. 7: 11. 37: 37 b. 2 Tes. 1: 5.

LUMBU 59.

Kwa nseki aukunga; "Kubungani ko"; nkung' a Davidi, Sauli bu kafidisa muntu mu langidila nzo, kidi kamvonda.
1 Sam. 19: 11 b.

Untanina, u Nzambi ami, mu ntantu miami, untabila mu ukakidi miami.

2. Untanina mu mvangi miayayibi, ye umpulusa mu bena tima diamenga.

3. Kadi tala, bakunkambidilanga mu kambu; bamankemi bakunkutakana-

nanga, bu nkondolo kani ntulumunu nkutu evo disumu nkutu, u Mfumu.
4. Bu nkondolo kani lufuma nkutu, beti kungiungusila ye kubama; sikama, wiza wankika ye tala dio.
5. Inga, ngeye Mfumu Nzambi Sebaoti, Nzambi a Isaeli, sikama wabafika bangoi babonsono, bafika mvangi miamionsono miayayibi midimbulanga minu ye lembwa kubakuta. Sela.
6. Mu mpimpa ka mpimpa beti kwiza vutukingi ye yaula bonso mbwa ye vionguzuka mu mbanza.
7. Tala, nwa miau mieti pasa, sabala biena mu koba biau, kadi: Nani ukutu bo wa? Lumb. 55: 21. 57: 4. 120: 4.
8. Kansi ngeye, Mfumu, ukubasevanga; ngeye udevanga bangoi babonsono. Lumb. 2: 4. 37: 13.
9. Nzolele tatamana kwa ngeye mu diambu diangolo zau, kadi Nzambi i vula diami diasiamu.
10. Nzambi ami weti kunkikisa nlemvo andi, Nzambi weti kunsakidika mu tala nzomi miami.
11. Kubavondani ko, mpasi bantu bami ka bidi bo fwa diba; mu ngolo zaku bika wabasa kinzenzila ye mboki wababwisa, ngeye i nkaku eto, Mfumu. 1 Mose 4: 12.
12. Dionso ka diambu mu koba biau i masumu mu nwa miau. Bika babakama mu nza miau mu diambu diatutumbulu ye mampunu mau mabavovanga.
13. Ubabunga mu nganzi, ubabunga, ka bidi kala diaka; bika bazaya kwau, vo Nzambi i yandi uyalanga mu Yakobi nate ye mu nsuka zantoto. Sela.
14. Inga, mu mpimpa ka mpimpa bakwiza vutukingi ye yaulanga bonso mbwa ye vionguzuka mu mbanza.
15. Baniatukanga mu tomba kimbaki; bu balembolo yukuta, buna bakieludulwanga kwau. Yes. 8: 21 b.
16. Kansi mono nzolele yimbidila lulendo luaku ye yangalala nsuka ka nsuka mu nlemvo aku; kadi ngeye wankadila vula diasiamu ye mpungumunu, bu yakala mu nzungu.
17. Ungolo zami, ngeye nzolele yimbidila masika, kadi Nzambi i vula diami diasiamu, Nzambi ami yanlemvo beni.

LUMBU 60.

Kwa nseki ankunga, mu "Lilia kiakimbangi"; wa Davidi, nkunga wandonga, bu kakala nwanisanga bisi Mesopotamia ye bantu ba Alami-Soba ye Yoabi wavutuka ye wabedisa b'si Edomi, kumi ye mafuuda mole, mu ndimb' a Mungwa.
2 Sam. 8: 3, 13. 10: 7. 1 Lus. 18: 3 b.

Nzambi, ngeye watuniafuni ye watumwangisi, ngeye wakedi kalanga nganzi; bika watutedimisa diaka.
2. Ngeye wazakimisi ntoto ye wabesi wo; londa wo miamvu, kadi weti nikuka.
3. Ngeye wamonese bantu baku mambu mambalu, ye watubukudidi vinia kisansisanga.
Lumb. 75: 9. Yes. 51: 17, 22. Yel. 25: 15 b.
4. Kwa yau bakuvuminanga ngeye waveni mpevila mu mpungumunu, ye bakatwa vengama mu ponza. Sela.
5. Vana ndungunu mu koko kwaku kwalubakala ye utuwila, kidi bakundi baku bana tanunwa. Lumb. 108: 6 b.
6. Nzambi meni vova mu kinlongo kiandi: Mono ngina yangalala. Mono ngina kabila Sekemi, ye ngina teza ndimb' a Sukoti.
7. Ngiladi mono mvwidi, ye Manase i diami mpe, Efalaimi i nkaku ami antu, Yuda i mvwal' ami yakimfumu.
1 Mose 49: 10.
8. Moabi i bola diami diangiobidila ye Edomi itubanga nsampatu ami; lusika lozi mu kunzitisa, ngeye, unsi abafilistea.
4 Mose 24: 17 b. 2 Sam. 8: 1, 2, 13, 14.
9. Nani una kuntuasa ku mbanza yasiamu, nani una kumfila ku Edomi?
10. Kadi ngeye, Nzambi, kutuniafuni koe, bu ulembolo kwiza ndala mu nkangu mieto, u Nzambi? Lumb. 44: 9.
11. Utuvana lusadusu mu ntantu; kadi lusadusu luabantu i lufukulu.
Lumb. 56: 4. Yel. 17: 5.
12. Bu tuena ye Nzambi, tulenda kweto mavanga mangolo, yandi una fotikisa ntantu mieto kunsi. Lumb. 44: 5.

LUMBU 61.

Kwa nseki ankunga, mu nsambi zansinga; lua Davidi.

Nzambi, wa mbokolo ami, dimba ndombolo ami.
2. Kwasukila ntoto ngieti kubokidila, kadi ntim' ami weti lemina; unzangula va tadi diamongo, kadi diau dimpiokedele mu la.
3. Kadi ngeye i mpungumunu ami, i nzo yayongi yakola mu ntantu.
Lumb. 71: 3. Zing. 18: 10. Nah. 1: 7.
4. Ungiambula yakunda mu nzo aku ntangu yikayimani; nzolele vungamana mu lutabulu luamaveve maku. Sela.
Lumb. 27: 5. 2 Sam. 7: 11 b.

5. Kadi ngeye, u Nzambi, uwanga nsilulu zami, ye bavuminanga nkumbu aku ngeye ukubavananga fwa diau.
6. Ngeye una niekisa lumbu biantinu ; mvu miandi mina kala mbandu ka mbandu.
7. Bika kavwanda va kiandu kiandi vantadisi a Nzambi ntangu yikayimani ; fidisa nlemvo ye kedika mu kunkeba.
Lumb. 40: 11.
8. Buna si yayimbidila nkumbu aku masika ntangu yikayimani, bu ngina tunguna nsilulu zami lumbu ka lumbu.

LUMBU 62.

Kwa nseki ankunga, kwa Yedutuni; lumbu lua Davidi.

Kwa Nzambi kaka mwel' ami utombanga luvovomo; kwa yandi kutukanga mpulusu ami.
Lumb. 39. 42: 5.
2. Yandi kwandi kaka i tadi diami diamongo ye mpulusu ami; yandi i vula diami diasiamu, ye mono kizezi.
3. Ntama kwa luzolele fulukila bakala diena kinsona mafuluka, kidi yeno babonsono luambwisa nkievo baka kitenganene, nkievo lumbu luatenduzuka ?
4. Mu diadi kaka bavovananga manenga, kani bonso bubana kunlukula mu nzangama andi ; bazolanga kwau mavunu. Mu nwa miau basakumunanga, kansi mu ngudi au basinganga. Sela.
5. Mu Nzambi kaka navovami, umwel' ami ; kadi kwa yandi kutukanga vuvu kiami.
6. Yandi kaka i tadi diami diamongo ye mpulusu ami ; yandi i vula diami diasiamu, ye mono kizezi.
Lumb. 18: 2.
7. Kwa Nzambi kwena mpulusu ami ye nzitusu ami ; tadi diami diamongo diangolo, mpungumunu ami ngiena yo mu Nzambi.
8. Lubantu, lusa vuvu mu yandi lumbu yayonsono ; luntengudila ntima mieno. Nzambi i mpungumunu eto. Sela.
9. Bana babantu i lufukulu kaka, ye mfumu zangiana mpila mosi ka lekwa ko ; mu balanza balutidi nayaki-yaki, yau i lufukulu buna bena.
Lumb. 89: 5. 146: 3 b. Yes. 40: 15, 17. 41: 24. Dan. 5: 27.
10. Ka lusani vuvu mu ndandu akimbabu ko, ye ka lusilani lekwa biatanwa minu kialufukulu ko; kani kimvwama 'kieno kieti nieka, ka lubanzilani kio ko.
Yobi 31: 24. Luk. 12: 16 b. 1 Tim. 6: 17.
11. Mpova mosi Nzambi wavova bo, inga, ngwa zole yawa bo, vo kwa Nzambi kwena lulendo.
12. Kwa ngeye, Mfumu, kwena nlemvo ; kadi ngeye uvutudilanga wonso ka muntu, bonso bwena mavanga mandi.
Yobi 34: 11. Zing. 24: 12. Yel. 32: 19. Mat. 16: 27. Loma 2: 6. 1 Kol. 3: 8. Nzai. 22: 12.

LUMBU 63.

Lumbu lua Davidi, bu kakala mu nsi yankatu ya Yuda.
2 Sam. 15: 23 b.

Nzambi, ngeye i Nzambi ami, nsuka nale ikufwandanga ; mwel' ami wena mpwil' angeye, nitu ami yenina ngeye ngunda mu nsi yena nayokoso, yilemanga mu kondwa kwanlangu.
Lumb. 5: 3. 42: 1 b. 84: 2.
2. Nkiangunu ikutadidilanga mu kinlongo, kidi yamona lulendo luaku ye nzitusu aku. Lumb. 27: 4.
3. Kadi nlemvo aku ulutidi moyo ; koba biami bina kuzitisa.
4. Nkiangunu ngina kusika bu yakidi moyo ; mu nkumbu aku ngina zangula moko mami. Lumb. 104: 33.
5. Mwel' ami uyukutuswanga nkievo mu nzulu ye mazi, ye nwa ami weti yimbila masika mu koba biayangalala,
6. bu ikubambukilanga moyo va mbuk' ami, ye ikubanzilanga mu lo biafuku.
7. Kadi ngeye i lusadusu luami, ye va mpevo amaveve maku mono iyangalalanga. Lumb. 61: 4.
8. Mwel' ami unanamananga ye ngeye ; koko kwaku kwalubakala kukunsimbidilanga. Lumb. 18: 35. Yes. 41: 10.
9. Kansi baba balakukilanga mwel' ami ntima ye bazolele wo bunga, bana sotuka mu mpind' antoto.
4 Mose 16: 31 b. Lumb. 55: 15.
10. Bana niokunwa kwa sabala ye bakama kwa bulu biakiama.
11. Kansi ntinu una yangalala mu Nzambi : wonso wonso udianga ndefi mu yandi una lenda kukiyana, kadi nwa miabankwa miamakutu mina batwa. 5 Mose 16: 13. Lumb. 31: 18. 107: 42.

LUMBU 64.

Kwa nseki ankunga; lumbu lua Davidi.

Wa nding' ami, u Nzambi, bu ngieti nionga. Keba moyo ami, kadi ntantu ukumpamunanga.

2. Unsweka mu tukanu tuansweki tuabankwa miayayibi ye mu kabu diyomanga diamvangi miayayibi;

3. kadi yau beti lengusa tudimi tuau bonso sabala, ye balekanga mambu mandudi bonso bitoto Lumb. 57: 5.

4. mu diambu diasika kialunga mu nsweki; beti kunsika nakibiu, ye bakabatini buma.
Lumb. 10: 8. 11: 2. 58: 8.

5. Yau beti kukitundisa yonso yena yambi ye bavovasananga, bonso bubana tula masiongi; beti ta: Nani una kutumona?
Yobi 22: 13. Lumb. 10. 11, 13. 94: 7.

6. Yau bafundukanga tukanu tuambi: Bwabu tumeni kubika lukanu lolo lutuakedi kananga! Inga, mabanza mamuntu ye ntima mpinda biena.

7. Buna Nzambi weti kubakanda nzongo; toto kiandi kieti kubatelwa nanga. Lumb. 7: 14.

8. Babwiswanga, babwilwanga kwa matukisi tudimi tuau; wonso ukubamonanga i ntumbu nikusa ntu.
Lumb. 7: 16. 9: 16.

9. Bantu babonsono beti bwa wonga; mavanga ma Nzambi meti samunwa, ye salu biandi bieti visakana.
Lumb. 58: 12. 94: 15.

10. Walunungu una yangalala mu Mfumu ye vungamana kwa yandi, ye bansongula babonsono bana kukiyana.
Lumb. 68: 4.

LUMBU 65.

Kwa nseki ankunga; lumbu: nkung' a Davidi.

Nzambi, ngeye usikwanga navovi mu Sioni, ye utungununwanga nsilulu. Lumb. 61: 8. 66: 13.

2. Ngeye uwanga lusambulu, kwa ngeye kukwizanga nsuni miamionsono.

3. Tufuma tuami tukundembikisanga; kansi ukutuyambudilanga ntulumunu zeto. Lumb. 38: 4.

4. Mayangi mena ye uusananga kiza kwa ngeye, kidi kakunda mu tumbu tuaku. Tuna yukuta kweto mu yambote yena mu nzo aku, mu vwala diaku dianlongo.
Lumb. 27: 4. 36: 8. 84: 4.

5. Ngeye ukutuwanga mu lunungu ye mu mavanga mangitukulu, ngeye, u Nzambi ampulusu eto, ngeye kwaku i mpungumunu kwa nsuka zazonsono zantoto ye kwa mbu wanseke;
2 Sam. 7: 23.

6. i ngeye usiamisanga miongo mu ngolo zaku, kadi ngeye uzingulu tulendo mu luketo;

7. ngeye usimanga kumbu kiambu, kumbu kiambula zau ye yoma kwabantu. Lumb. 46: 2 b. 89: 9.

8. Bakundanga ku nsuka zantoto bana yitukwa dimbu biaku; mielo miansuka ye miankokila ngeye ulungisanga mio kiese.

9. Ngeye ukebanga nsi ye uvananga yo kiaba, ye uvananga yo kimvwama mu tezo kiakinene; nto a Nzambi yena nlangu walunga. Ngeye ukubikilanga bantu mbongo, bu weti kubika ntoto bonso bobo. 5 Mose 11: 11 b.

10. Ngeye ubukulanga nkala miawau nlangu ye ulenganga vafulwa; ngeye uzezisanga wo mu mvula, ye bimenanga mu wau ngeye usakumunanga bio.
Lumb. 104: 13.

11. Ngeye umanisinanga mvu mu yambote yaku, ye tambi biaku biswenanga mazi.

12. Kulu biandila biena mu nsi yankatu biswenanga, ye miongo mikukizinganga kiese mu luketo. Yobi 38: 25 b.

13. Mayinza mazedi kwa mameme, ye ndimba miafukama kwa mbongo; lozi lusikwanga ye nkunga miyimbulwanga.

LUMBU 66.

Kwa nseki ankunga; nkunga, lumbu.
Yes. 49: 13.

Lunsi zazonsono, luzangisa yangalala kwa Nzambi;

2. luyimbidila nzitusu ankumbu andi, lumvana nzitusu ye nsikulu.
Lumb. 8: 1.

3. Luvova kwa Nzambi: Mavanga maku mwanki mangitukulu beni mena! Ntantu miaku mikatwa kukiyinanga mu ngeye mu diambu diatulendo tuaku tuatuingi. 5 Mose 33: 29.

4. Nsi zazonsono zina sambila ngeye ye yimbidila nkumbu aku masika. Sela.

5. Luiza luamoneti mavanga ma Nzambi; kinzenza kena mu bikavangilanga bana babantu. Lumb. 46: 8.

6. Yandi wakitula mbu nsi yanayokoso; yau basabukila nzadi mu malu; buna tuayangalala mu yandi.
2 Mose 14: 21. Yos. 3: 16 b.

7. Yandi uyalanga mu tulendo tuandi ntangu yikayimani, meso mandi makenganga bangoi, bamantingu bika balembwa yanda. Sela.
2 Lus. 16: 9. Yobi 28: 24. Lumb. 33: 13.

8. Lubantu, luzitisa Nzambi eto, ye bika nsikulu andi yawakana mu ngolo ;
9. kadi yandi wavukisa miela mieto ye kayambula malu meto madanzakana ko.
10. U Nzambi, ngeye vele watutonta, ngeye watuvedisa, bonso buvedusulwanga palata ; Zing. 17: 3. 1 Pet. 1: 7.
11. ngeye watutudisa mu boloko ye watuika nima zeto zitu kiademo ;
12. ngeye wayambula bantu basumbuka ntu mieto, tuakatulu vioka mu tia ye mu nlangu, kansi ngeye watuvaikisi ye watuvongese. Yes. 43: 2.
13. Nkiangunu nzolele kota mu nzo aku ye nkailu miangioka, nzolele kutungunina nsilulu zami,
Lumb. 61: 8. 116: 14.
14. i zina zabandukila koba biami, zavova nwa ami mu nzungu zami.
15. Nkailu miangioka miamameme mavuluka nzolele kutuadila ye nsunga zamameme manibakala ; nzolele yoka ngombe zambakala ye nkombo zambakala. Sela.
16. Luiza luawa, lubabonsono luvuminanga Nzambi, buna nzolele kulukamba yikavengi kwa mwel' ami.
17. Kwa yandi yabokila mu nwa ami, ye nkunga wansikulu watekidila mu ludimi luami. Lumb. 50: 15.
18. Vo mono yakeni lekwa kiambi mu ntim' ami, ngala Mfumu kangwilu ko.
Yobi 27: 8 b. Zing. 15: 29. 28: 9. Yes. 59: 2. Yoa. 9: 31.
19. Kansi Nzambi vele wangwilu ye watedi mbokolo ami.
20. Bika Nzambi kasikwa, bu kalembwa niafuna nsambulu ami, ye kampengole nlemvo andi ko !

LUMBU 67.

Kwa nseki ankunga, mu nsambi zansinga ; lumbu, nkunga.

Bika Nzambi katulemvukila ye katusakumuna, bika katukienzudila zizi kiandi ye katutuadisa, Sela,
4 Mose 6: 24 b. Lumb. 44: 3.
2. kidi nzil' aku yazayakana va ntoto, ye mpulusu aku mu bangoi babonsono. Lumb. 98: 2. Yes. 60: 3. Luk. 2: 30.
3. Kwa ngeye Nzambi, bika bantu batonda, bika bantu babonsono batonda kwa ngeye. Lumb. 117: 1.
4. Makanda mabantu bika mayangalala ye makala kiese, kadi ngeye ukongudilanga bantu mu lusongo ye utuadisanga makanda mabantu va ntoto. Sela.
5. Kwa ngeye Nzambi bika bantu batonda, bika bantu babonsono batonda kwa ngeye.
6. Ntoto umeni vana mbutu miandi, Nzambi, u Nzambi eto, bika watusakumuna. 3 Mose 26: 4.
7. Bika Nzambi katusakumuna, ye bika nsuka zazonsono zantoto zamvumina.

LUMBU 68.

Kwa nseki ankunga ; lua Davidi ; lumbu, nkunga.

Nzambi utelamene ; ntantu miandi mimwangane, ye bakumbelanga batabanga mu zizi kiandi.
4 Mose 10: 35.
2. Bonso buvungukanga mwisi, i bobo ukubavungudilanga ; bonso bunienganga maka mababila mu tia, i bobo bakiadimbuka bavidilanga va luse lua Nzambi, Lumb. 37: 20.
3. Kansi balunungu bena kiese, bayangalalanga vantadisi azizi kia Nzambi ye bayangalalanga mu kiese.
Lumb. 35: 27.
4. Luyimbidila nzitusu a Nzambi, luyimbidila nkumbu andi masika. Lunkubikila nzila, bu keti kwe vioki mu nsi zankatu ; Mfumu i nkumbu andi, luyangalaleno va luse luandi ;
2 Mose 15: 1 b. Yes. 40: 3 b.
5. yandi i se diabakondolo mase ye ntabidi amafwola, yandi i Nzambi mu kundu kiandi kianlongo,
5 Mose 10: 18. Lumb. 10: 14. 146: 9.
6. yandi i Nzambi yibakisanga bakinsona nzo ye yivaikisanga bakangama mu ntomo anitu ; kansi bamantingu bana katwa kala mu nsi yena nayokoso.
Yes. 42: 7.
7. Nzambi bu watekila ku ntu abantu baku ye wayiza vioka mu nsi zamakanga, Sela, 2 Mose 13: 21 b. 33: 14.
8. buna ntoto wazakama ye zulu diapasumuna nkuka zandi va zizi kia Nzambi ; inga, Sinai diazakama va zizi kia Nzambi, i Nzambi a Isaeli.
2 Mose 19: 16, 18. Nkong. 5: 4 b. Lumb. 18: 7.
9. Ngeye Nzambi wanokisa mvula yanlemvo beni ; nsi afwa diaku diakala lemina, ngeye wavongisa yo.
2 Mose 16: 4 b. Lumb. 78: 24 b.
10. Kabu diaku diayambudulwa kundu muna ; mu wote waku, u Nzambi, wakubikila yo kwa bakiazungulwa.

11. Mfumu weti wakasa mpovolo andi, kabu diabakento beti nata nsamu wakiese diadingi diena :
2 Mose 15: 20 b. 1 Sam. 18: 6 b.
12. Ntinu miankangu miabinwani taba beti taba, ye mbut' anzo una kaba bintani.
13. Kadi buna luzolele dingalala mu tumbu tuenoe? Bwena nkievo maveve mabembe diafukama kwa palata, dilezimanga nsala bonso wola !
Nkong. 5: 16.
14. Inga, Mpungu-tulendo bu katengulanga ntinu miansi, buna bufwanane ye ndokono amvula zampembe mu Salamoni.
15. Mongo wa Basani i mongo wa Nzambi, mongo wa Basani, i mongo wena nsongi zanda.
16. Yeno lumiongo mianda, mu nkiama lueti tadila mu nsuku antima mongo wasana Nzambi mu kiandu kiamvwanda una kadila Mfumu kundu ntangu yikayimani ?
Lumb. 48: 2 Yes. 2: 2.
17. Makalu ma Nzambi kumi diamafunda mena, mafunda ye mafunda ; Mfumu wayizila ye mo, Sinai diena bwabu mu kinlongo.
Lumb. 24: 7 b. 76: 2. Dan. 7: 10.
18. Ngeye wabaluka va kayengele ye wabaka zinkole ye watambula nkailu kwa bantu, inga, bamantingu mpe bana kala kundu ye Mfumu Nzambi.
Lumb. 47: 5. Ef. 4: 8.
19. Bika Mfumu kasikwa. Lumbu ka lumbu unatanga zitu bieto ; Nzambi i mpulusu eto. Sela.
20. Nzambi i Nzambi kwa yeto yivulusanga, ye .kwa Mfumu, Mfumu kwena ntanunu mu lufwa. Nzai. 1: 18.
21. Inga, Nzambi ubulanga ntu miantantu miandi ye ntump' antu yena nsuki yandiena wakidi nata mfuka yamasumu. Lumb. 110: 6.
22. Mfumu vovele : ku Basani ngina kubalandisa, ku nsin' ambu ngina kubalandisa, Am. 9: 2 b.
23. kidi wabafotikisa ye loba kulu kwaku mu menga ye bakisa tudimi tuambwa zaku ndambu au mu batantu.
24. U Nzambi, nlong' aku wankembo umonikanga mu kinlongo, i nlonga wankembo wa Nzambi ami, wantinu ami.
25. Nyimbidi mitekele, ye nsiki miansambi mieti kwiza landi, va kati i ndumba zisikanga puka.
26. Lusika Nzambi mu mabundu, yeno lutukidi mu nto a Isaeli, lusika Mfumu. Yes. 48: 1.
27. Eku kuviokele Benyamini, nleke, weti kubatuadisa ; madingizi ma Yuda ye diau kabu, madingizi ma Sebuluni ye madingizi ma Nafatali.
1 Sam. 9: 21. Nkong. 5: 18. 6: 35.
28. Nzambi aku wakuyambudidi ngolo ; nkiangunu Nzambi, bika mpe watundisa yiwatuvangidi.
29. Bika ntinu miakutuadila nkailu mu vwala diaku ku Yelusalemi.
Lumb. 45: 12. Yes. 60: 6 b.
30. Bulu kiakiama mu mawelensi semba kio, kamba diangombe zambakala ye bana bau i bantu ; kidi bakuzitisa mu luyinunu mu vanza biau biapalata. Inga, yandi umwangisanga bantu bena nzolwa anwana. Yes. 30: 6.
31. Bankwa miatulendo bana tuka mu Ngipiti, Etiopia dina lambula moko mandi mu nswalu kwa Nzambi.
Yes. 18: 7. 19: 21. 45: 14. Mav. 8: 26 b.
32. Lubimfumu biantoto, luyimbidila nzitusu a Nzambi, luyimbidila Mfumu masika, Sela,
33. i yandi ukwiza tentamingi mu zulu diamazulu mansi nkulu. Inga, yandi uwakasanga nding' andi, i ndinga yangolo. 5 Mose 33: 26. Lumb. 29: 4 b.
34. Luyambudila Nzambi tulendo ; nzitusu andi wena va ntandu a Isaeli ye tulendo tuandi tuena mu matuti.
35. Nsisi beni wena, u Nzambi, mu kinlongo kiaku ; Nzambi a Isaeli uvananga tulendo ye ngolo kwa bantu bandi. Bika Nzambi kasikwa !
Lumb. 29: 11.

LUMBU 69.

Kwa nseki ankunga, mu " Lilia "; lua Davidi.
Lumb. 45.

Umpulusa, Nzambi ; kadi nlangu mieti kwiza yizi nate ye moyo ami. Mat. 26: 38.
2. Mbeni dimina mu ntava yavwama mulembolo kala vakindidi ; ngizidi mu nlangu miampinda, ye mbula zeka mu kundimisina. Lumb. 42: 7.
3. Ndokene nitu mu mbokolo ami, laka diami dimeni yuma ; meso mami nkutu meti situka mu tadidilanga Nzambi ami. Lumb. 6: 6. 38: 10.
4. Bakumbelanga mu nana baviokele nsuki zantu ami mu ntalu ; bazolele kumbunga babingi bena, beti kunkadila kitantu kikondolo bila ; yiyalembwa tana nkatulu yo toma.
Lumb. 35: 19. Yoa. 15: 25.
5. Nzambi, ngeye zaidi buzengi bwami, ye mfuka zami ka zaswekwa kwa ngeye ko.
6. Kuyambulani bavingilanga ngeye

Mfumu, Mfumu Sebaoti, bavwiswa nsoni mu diambu diami ko; batombanga ngeye, Nzambi a Isaeli, kuyambulani basiwa yindama mu diambu diami ko.

7. Kadi mu diambu diaku ikwe natingi mvwezolo, ye mu diambu diaku nsoni zifukidi zizi kiami; Lumb. 44: 22.

8. yayikidi kinzenza mu mpangi zami, ye kinzenza ngiena mu bana batuabutwa ngudi mosi.

Lumb. 31: 11. 38: 11. Yoa. 7: 5.

9. Kadi vema kwanzo aku kwambanisi, ye mvwezolo zabakuvwezanga zameni kuntulukila.

Lumb. 119: 139. Yoa. 2: 17. Loma 15: 3.

10. Yadila, inga, mwel' ami wadila mu mbinunu ansoki, kansi yavwezulwa bo.

11. Yavwata miafwidi, kansi yayika ngana kwa yau.

12. Bu beti vwanda mu mielo, mu mono beti tela mfundu; mu tukutukunu tuau tuandwinu bakunsokilanga minkunga. Yobi 30: 9. Mau. 3: 63.

13. Kansi kwa ngeye, Mfumu, nduekí ye nsambulu ami mu ntangu yabiza, mu diambu dianlemvo aku waunene, u Nzambi; untambudila mu kinkwikizi kiaku kiampulusila.

Yes. 49: 8. 2 Kol. 6: 2.

14. Undalula mu ntava, ngidi vinda; yambula yatanunwa mu bakumbelanga ye mu nlangu miavwama.

15. Kuyambulani mbula zampindisa ko evo nsina yambina ko, ye kuyambulani bulu diambatikila nwa andi ko.

16. Mfumu untambudila, kadi nlemvo aku wabiza wena; umbangumukina mu nkend' aku yayinene.

17. Kuswekani sielo kiaku zizi kiaku ko, kadi mu mpasi ngiena; sa nswalu mu kuntambudila.

Lumb. 102: 2. 143: 7.

18. Wiza kwa mwel' ami wakula wo; untanina mu diambu diantantu miami.

19. Ngeye zaidi mvwezolo ami ye nsoni ye yindama kwami; ngeye mweni ntantu miami miamionsono.

20. Mvwezolo yameni kosa ntim' ami ye yayikidi nalenzangani; yavingila mfwilu ankenda kansi kwankatu, ye mimbombi kansi kiamona mio ko.

21. Yau bampana ndumbu andudi mu dia, ye mu mpwil' ami yanlangu bampana vinia kiandeki mu nwa.

Mat. 27: 34, 48. Mal. 15: 28. Luk. 23: 36. Yoa. 19: 29.

22. Bika meza mau vantadisi au mabakadila siongi, ye ntambu kwa yau bena vatu; Loma 11: 9 b.

23. meso mau bika makala mbumbuluka, ka bidi mona; danzikisa tuketo tuau ntangu zazonsono.

24. Ubabukudila mfwemono aku, ye bika tia tuanganzi zaku tuababakila.

25. Bika tumbu tuau tuavombila ye ka mukalani una kunda mu mafwokula mau ko, Mav. 1: 20.

26. bu bazomanga bawabanda ngeye kibeni ye bamokinanga kwama kwabawalueka.

27. Bika bazambuzuka mu lufuma ka lufuma, ye kuyambulani baluaka ku lunungu luaku ko.

Yel. 18: 23. Loma 1: 24.

28. Bika bavinsukuswa mu nkand' abavumuna, ye ka basonwa kwau ye balunungu ko. 2 Mose 32: 32. Fil. 4: 3.

29. Kansi mono ngieti zungulwa ye kwamuswa, u Nzambi, bika mpulusu aku yantabila.

30. Mono nzolele sika nkumbu a Nzambi mu ngimbudulu ye kunzangisa mu mvutulu amatondo.

31. Bobo si bwaluta zolwa kwa Mfumu, ye ngombe yambakala bwafiuma, i bulu kiankailu kiena mpoka ye biodia.

3 Mose 11: 3 b. Lumb. 51: 16 b.

32. Bankwa miabumpombo bu bana bo mona, si bayangalala; yeno lufwandanga Nzambi, ntima mieno si miavuka. Lumb. 22: 26.

33. Kadi Mfumu uwanga bena kimputu ye katungudilanga babandi bakangama ko. Lumb. 72: 12. Mat. 5: 3.

34. Bika zulu ye ntoto biansika, ye mbu ye bionso bizietanga mu wau.

Lumb. 96: 11 b.

35. Kadi Nzambi una vulusa Sioni; yandi una tungulula mbanza za Yuda; momo bana kala kundu ye vwa nsi.

36. Nkun' asielo kiandi una yo sisulwa difwa, ye bazolanga nkumbu andi bana mo kala kundu biau.

Lumb. 102: 28. Yes. 65: 9.

LUMBU 70.

Kwa nseki ankunga; lua Davidi, mu mbambukulu amoyo.

Nzambi untanina; Mfumu, sa nswalu mu kunsadisa. Lumb. 40: 13 b.

2. Balakukilanga moyo ami ntima, bika basiwa nsoni ye bayindama; bakunzodilanga mbivusu ami bika bavutuka ku manima ye bafwa nsoni.

3. Bavovanga: bufwanane kwandi, bufwanane kwandi, bika bavutuka ku manima mu nsoni zau!

4. Kansi babonsono bakufwandanga, bika bayangalala kwau ye bakala kiese mu ngeye; bena nsatu ampulusu aku, bika bavova ntangu zazonsono: Bika Nzambi kasikwa!

5. Mono i kiazungulwa ye wamputu; Nzambi, sa nswalu kwa mono. Lusadusu luami ye ntanini ami, i ngeye kwaku; Mfumu, kuzingilani ko.

LUMBU 71.

Kwa ngeye, Mfumu, ikwiza vungamana; kuyambulani yasiwa nsoni ko. Lumb. 31: 1.

2. Untanina ye untabisa mu lunungu luaku; untambila kutu kwaku ye umpulusa.

3. Unkadila tadi diamongo diilenda kundama, diilenda kwendanga ntangu zazonsono, ngeye ukungiambudilanga mpulusu. Kadi ngeye i mongo ami wasiamu ye vula diami diasiamu.
Lumb. 18: 2. 27: 8. 62: 2.

4. Nzambi ami, untabisa mu mafuka makiadimbuka ye mu moko mankwa wambi ye nzungudi.

5. Kadi ngeye i vuvu kiami; Mfumu, Mfumu, ngeye i minu kiami kasi nkadila wantwenia.

6. Ngeye i nsikumu ami kasi nkadila mu moyo ambut' ami, inga, ngeye wampulusa mu moyo ambut' ami; kwa ngeye kukwendanga masika mami ntangu zazonsono. Lumb. 22: 9 b.

7. Mono yayikidi kwa babingi nkievo ma kianzenza; kadi ngeye i ntinunu ami yasiamu.

8. Nwa ami bika wazala kwa masika maku ye kwa nzitusu aku mwini wamvimba.

9. Mu ntangu zandununu ami kundiafunani ko ye ngolo zami bu zina lala, buna kundiangani mpe ko.

10. Kadi ntantu miami mikumpovilanga ebu, ye bakenganga mwel' ami bavovananga manenga ebu:

11. Nzambi wameni kunnianga; lunzoma ye lunkamata, kadi ntanini kwankatu.

12. Nzambi, kuntatukilani ko; Nzambi ami, sa nswalu mu kunsadisa.
Lumb. 22: 11.

13. Bakakilanga mwel' ami bika basiwa nsoni ye bungana; bakunzodilanga mbivusu bika bafukama kwa mvwezolo ye nsoni. Lumb. 35: 4.

14. Kansi mono ngina sa vuvu ntangu zazonsono, ye ngina luta ye lutidila mu kusika.

15. Nwa ami una deda lunungu luaku ye mpulusu aku mwini wamvimba, kadi kizaidi bio tezo ko.
Lumb. 40: 5.

16. Ngina deda mavanga ma Mfumu, mavanga matulendo tua Mfumu; ngina sika lunungu luaku, inga, lualuaku kaka.

17. Nzambi, ngeye ukundonganga kasi nkadila wantwenia; nate ye bwabu ngieti samuna mangu biaku.

18. Nkiangunu Nzambi, kunsisani mu ndununu ami ko, bu ngina kala zimvu, nate ye ngina samuna koko kwaku kwa mbandu yankaka ye lulendo luaku kwa babonsono bana landila.
Yes. 46: 4.

19. Lunungu luaku lulueki nate ye kuna kaye, u Nzambi; i ngeye wavanga mavanga mamanene, u Nzambi, nani fwanane yaku?
2 Mose 15: 11. 2 Sam. 7: 22. Lumb. 36: 5. 86: 8.

20. Ngeye watumwesa nzungu zazingi ye kubu, kansi una kutuvumusa diaka ye kututombula mu mpind' antoto.
5 Mose 32: 39. 1 Sam. 2: 6. Lumb. 86: 13.

21. Inga, ungiambula yaneniva ye neniva, ye bika wambomba diaka.
Lumb. 18: 35.

22. Mono nzolele kutonda mu nsikulu apesalata mu diambu diakinkwikizi kiaku, u Nzambi ami; nzolele kuyimbidila mu nsambi, ngeye u Nkwa nlongo wa Isaeli.

23. Koba biami bina yangalala, kadi ngina kuyimbidila masika, inga, mwel' ami uwakula una yangalala.
Lumb. 103: 2 b.

24. Ludimi luami luna vovila lunungu luaku mwini wamvimba, kadi batomba mbivusu ami bameni siwa nsoni ye bakatulu yindama.

LUMBU 72.

Lua Solomo.

Nzambi, bika wavana nkongodolo zaku kwa ntinu ye lunungu luaku kwa mwan' antinu. Yes. 11: 2 b.

2. Bika kakongudila bantu baku mu lunungu ye bakiazungulwa baku mu lusongo.

3. Bika miongo mianatina bantu yenge ye minzanza mpe mu lunungu.
Lumb. 85: 10 b. Yes. 2: 4. 9: 6 b.

4. Bika kanungisa bakiazungulwa mu bantu, bika kavulusa bana bawamputu ye kosa nzungudi.
Lumb. 45: 4.

5. Bika ngeye wavumunwa ntangu

bu yakidi kadi, ye ngonda bu yakidi cema mu mbandu ka mbandu.
2 Sam. 7: 13. Lumb. 89: 36 b.
6. Bika kakala bonso mvula zibwanga mu yinza, ye bonso nkumbu amvula ubodisanga ntoto.
7. Mu lumbu biandi bika muntu walunungu kafula, ye bika yenge kiakinene kiakala, nate ye ngonda yikayikadi diaka.
Luk. 2: 14.
8. Bika kayala mbu ka mbu ye tuka ku nzadi nate ye kuna nsuka zantoto.
Lumb. 2: 8. 89: 25. Sak. 9: 10.
9. Bika bisi nsi yankatu banyinamana, ye ntantu miandi bika miavenda fundu-fundu. Yes. 49: 23. Mika 7: 17.
10. Ntinu mitukidi mu Talasi ye nsi zambu bika mianata minkailu, ntinu mia Saba ye mia Seba bika batuala minkailu.
Lumb. 45: 12. 68: 29. Yes. 60: 5 b. Mat. 2: 11.
11. Inga, bika ntinu miamionsono miamfukamana, ye bangoi babonsono bika bansadila.
12. Kadi yandi una tanina wamputu ubokanga ye kiazungulwa ye kondolo nsadisi.
13. Yandi una lemvuka kwa wafwafwa ye wamputu; miela miambamputu una mio vulusa.
14. Yandi una kula miela miau mu nzungulu ye mafuka, ye menga mau yandi una mo banzila vo mantalu mu meso mandi. Lumb. 116: 15.
15. Bika kakala moyo; bika kavewa wola wa Saba, bika kadilwa mvutu ye kasakumunwa ntangu zazonsono.
16. Bika mbongo yamena kwakwingi mu nsi nate ye va mbat' amiongo; mbutu miayau bika miawunga bonso mfinda za Lebanoni, ye bantu badukumuka mu zimbanza bonso fulu biansi.
Yel. 31: 12. Am. 9: 13.
17. Bika nkumbu andi yasikila ntangu yikayimani; nkumbu andi bika yanianzakana ntangu bu yakidi cema. Mu yandi bika bantu bakisakumuna; bangoi babonsono bika bansika vo i nkwa mayangi. 1 Mose 12: 3.

18. Bika Mfumu Nzambi kasikwa, i Nzambi a Isaeli, kadi yandi kaka i mvangi abimangu! Lumb. 41: 13.
19. Bika nkumbu andi yandanu yasikwa ntangu yikayimani, ye bika ntoto wamvimba wazala kwa nzitusu andi! Ameni, Ameni. Yes. 6: 3.
20. Nsukulu atusambulu tua Davidi, i mwan' a Isai.

NKANDA WANTATU.

LUMBU 73.

Lumbu lua Asafi.

Kedika, Nzambi wambote wena kwa Isaeli ye kwa yau bena ntima miavedila. Mat. 5: 8.
2. Fiuma fiasala, nga yakusuka mu malu mami, tambi biami biakala lukufi ye sielumuka;
3. kadi yakwikama mu nsoki kwa bena ngianza, bu yamona vo balanda ntomo mu ludimbuku luau.
Lumb. 37: 1. Yobi 21: 7 b. Yel. 12: 1.
4. Kadi bakondwanga mpasi nate ye bana fwa, ye manitu mamingi bena.
5. Ka babwilwanga kwa kubu bonso mfwe miankaka ko, ye ka bakwamuswanga bonso bantu bankaka ko.
6. Nkiangunu nza i ntoko zamalaka mau, ye mafuka i mvwatu ubafukilanga.
7. Meso mau tusuka nkutu mu diambu diavuluka, ye mabanza mantima miau malembakene tezwa.
5 Mose 32: 15. Yel. 5: 28.
8. Yau babekanga nkiadi ye bavovanga nzungulu mu kimfunia kiau; yabakana beni mu vova bena.
9. Kadi mu nwa miau i bamakinanga ku zulu, ye tudimi tuau tukwe zietingi va ntoto;
10. nkiangunu bantu bau bakubabangumukinanga, ye nlangu mu tezo kialunga banwanga.
11. Yau batanga: Nzambi, bwe kakutu bo zaila, kadi buna nzailu yampila yoyo yikutu kala ye Nkwa kayengelie?
Yobi 22: 13. Lumb. 10: 11. 94: 7. Yeb. 8: 12.
12. Tala, i bobo bwena ye bakiadimbuka; yau batomuswanga nitu ntangu zazonsono, ye baniekanga lulendo.
Yobi 12: 6.
13. Mu kedika mu nkatu nkebele ntim' ami wavedila ye nsukudi moko mami mu kondwa kwabila;
14. kadi nkedi kwamuswanga mwini wamvimba, ye nsuka ka nsuka lusembo lumbwidi.
15. Kansi vo nkutu vova: ebu ngina

ta, nga nkutu dimbula minu kwa mbandu yabana baku.

16. Bu yayindula dio, kidi yavisa dio, buna yamona dio kindembakani,

17. nate ye yakota mu kinlongo kia Nzambi, ye yayindula nsukulu au.

18. Mu kedika ngeye ukubatulanga mu vuma kiena ndelo ye ukubalumbanga mu vuma kiena mbungulu.
Yobi 21: 17 b.

19. Mu mbwetolo ameso beka nkievo ka lekwa ko. Bana bungana ye suka mu nsisi beni.

20. Bonso bwena ndotolo andozi yisikumunwanga, i bobo ngeye Mfumu una kubamwena nkievo ka lekwa ko, nkievo bini biandozi, bu una sikama.

21. Ntim' ami bu wadasuka ye yazokama mu ngudi, Yobi 20: 8.

22. buna kiakala nduenga ko ye kiavisa lekwa ko; bonso bulu kikondolo bila yakala vantadisi aku.

23. Mwanki bwabu isikilanga kwa ngeye ntangu zazonsono; ngeye ukunsimbanga mu koko kwami kwalubakala.

24. Ngeye una kuntuadisa bonsobwena nduengoso zaku, ye mboki una kuntambula mu nzitusu. Yes. 28: 29.

25. Nani ngiena ku zulu vo ka ngeye ko! Bu ngiena ngeye, kivutukidi ami kala lekwa kingunda va ntoto ko!

26. Nitu ye mwel' ami vo bina sukama mpe, mwanki Nzambi i tadi diantim' ami ye kunku kiami kikakimani.
Lumb. 142: 5.

27. Kadi tala, bamana vengama mu ngeye bana vila; ngeye ubunganga wonso wonso usotukanga mu ngeye mu ndimbuku ampala.

28. Kansi ngiena kiese kiami kiantatamanana ye Nzambi; ifwandanga mpungumunu ami kwa Mfumu, Mfumu, kidi yasamuna mavanga maku mamonsono.

LUMBU 74.

Nkuug' a Asafi.

Nzambi, bila nkiama watuniafunini kiamakulu, ye nganzi zaku bila nkiama zeti fwitisila mameme makamba diaku mwisi?

2. Banza mu bundu diaku diwakisodila mu nsi nkulu, diwakula, kidi diakala kanda diafwa diaku; banza mu mongo wa Sioni ukalanga kundu kiaku.

3. Tadisa tambi biaku kunu kukalanga vombila ntangu zazonsono. Keti mbeni zimeni bunga yayonsono mu kinlongo.

4. Ntantu miaku miabama mu nzo aku yabundu, ye miazangika dimbu biau bonso dimbu.

5. Mbweno yoyo yakala bonso ndangunu abiubi bina kendulwa mfinda yankobo.

6. Kadi tala, buna biena lekwa biau biavalwa, yau bameni bio bula mu biubi ye tanzi. 1 Nt. 6: 18, 29, 32.

7. Kinlongo kiaku bameni kio kwika tia; basumuni kundu kiankumbu aku nate ye lufulu. 2 Nt. 25: 9.

8. Yau bavovele mu ntima miau: Tuzolele kubalemvula babonsono. Bameni yoka nzo zazonsono za Nzambi zatukutukunu zena mu nsi.

9. Dimbu bieto ka tuvutukidi bio mona ko; widi mbikudi nkutu kavutukidi kala ko, ye mu yeto ka mwena wamosi nkutu ko uzaidi ntama kwa.
Man. 2: 9. Yeh. 7: 26. Am. 8: 12.

10. Nzambi, ntantu ntama kwa kana tiaka, ye mbeni ntama kwa kana tungudila nkumbu aku ntangu ka ntangu?

11. Mu nkiama weti vutula koko kwaku, i koko kwaku kwalubakala? Vola ko va ntulu aku ye ubabunga.

12. Kadi Nzambi vele i ntinu ami wansi nkulu, yandi utualanga mpulusu va ntoto.

13. I ngeye kwaku wavambisa mbu mu tulendo tuaku; ngeye wakosa ntu miadalaka va nlangu.
2 Mose 14: 21. Yes. 51: 9 b. Yeh. 29: 3.

14. Ngeye wabula ntu mia Leviatani; wanyekula kadiwa kwa bisi nsi yankatu.

15. I ngeye wacilumuna nto ye fimwila; ngeye mpe wayumisa mila miangolo.
2 Mose 17: 6. 4 Mose 20: 11. Yos. 3: 16 b.

16. Mwini i waku, ye fuku i diaku mpe; ngeye wakubika kia ye ntangu.
Lumb. 136: 7 b.

17. I ngeye wasikidikisa nzaku zazonsono zantoto; nsungi amvula ye s vu i ngeye wavanga zo.

18. Nkiangunu bwabu, banza kwaku bonso buvwezanga mintantu Mfumu, ye bonso butungudilanga bantu bamazengi nkumbu aku.

19. Kuniokunani mwel' akiduka kiaku mu kabu diau ko; kuvilakanani kabu diabakiazungulwa baku ntangu zazonsono ko.

20. Banza mu luwawanu; kadi tini biatombe biansi bizedi kwa kundu biamafuka.

21. Kuyambulani kiazungulwa kavutukisa manima ye nsoni ko, bika wafwafwa ye wamputu basika nkumbu aku.

22. Nanguka, u Nzambi; nungisa bungu diaku; banza kwaku bonso buuvwezulwanga kwa lauki mwini wamvimba.

23. Kuvilakanani mbokolo zantantu miaku ko ye boma kwankakidi miaku ko kubalukanga ntangu zazonsono.

LUMBU 75.

Kwa nseki ankunga; "Kubungani ko;" lumbu, nkung' a Asafi.

Tutondele kwa ngeye, u Nzambi, tutondele kwa ngeye, inga, nkumbu aku yena kimfini ye yeto; mangu biaku bisamunwanga.

2. Bu ngina mona yonso ntangu yifwanane, buna ngina kongudila bwasonga. Lumb. 102: 13.

3. Vo ntoto weka mu nienga ye babonsono bakalanga wo kundu, mwanki i mono kwami isimbanga tungwa biawau nangwi. Sela.
Yobi 38: 4 b. Lumb. 46: 2 b.

4. Mono mpovele kwa bamayama: Ka lukalani mayama ko, ye kwa bakiadimbuka: Ka luzangulani mpoka ko. Lumb. 94: 3.

5. Inga, ka luzangulani mpoka ku zulu bonso bobo ko, ye ka luvovani mabuziezie ye nsingu zambalu ko.

6. Kadi lusadusu ka lutukidi mu ntini yaeste ko vo weste vo mu nsi yankatu yamiongo ko;

7. ve, Nzambi, i yandi nkongudilanga; umosi kakululanga, wankaka kabalulanga.
1 Sam. 2: 6 b. Dan. 4: 35. Luk. 1: 52.

8. Kadi mvungu wena mu koko kwa Mfumu weti fuba kwa vinia, ufulukidi mu ndwinu yasangwa, ye yandi ubukulanga wo; mu kedika bakiadimbuka babonsono va ntoto bana wo katwa nwa ye bo diena va bandu.
Lumb. 60: 3. Yes. 51: 17, 22. Yel. 25: 15. Mau. 4: 21.

9. Kansi mono ngina bo samuna ntangu yikayimani, ngina yimbidila Nzambi a Yakobi masika.

10. Mpoka zazonsono zabakiadimbuka ngina zo zaka; kansi mpoka zawalunungu zina zangulwa.

LUMBU 76.

Kwa nseki ankunga; mu nsambi zansinga; lumbu, nkung' a Asafi.

Nzambi yazayakene mu Yuda, ye nkumbu andi yena yayinene mu Isaeli; Lumb. 48: 1.

2. mu Salemi mwatungwa nzo andi yakoto, ye kundu kiandi va Sioni.

3. Muna katolula mpezomo zaponza, nkaku ye sabala ye bionso binatwanga mu mvita. Lumb. 46: 9.

4. Ngeye wafuluka kwa kia ye nzitusu bu uviokele miongo miabintani.

5. Batutanga mbaya bameni zionwa luazu, babadikidi leka ye bavitidi tulu; binwani biabionsono bikatulu zembidika moko.
2 Nt. 19: 35. Yel. 51: 39, 57. Nah. 3: 18.

6. Bakala ye kavalu bafwidi ngambu mu diambu diansembolo aku, u Nzambi a Yakobi.

7. Ngeye, ngeye wena nsisi; nani lenda sikila vantadisi aku, bu wena nganzi? Nah. 1: 6.

8. Ngeye mu zulu wawisila nkongodolo aku; buna ntoto wabakama kwa wonga ye wadingalala,

9. Nzambi bu katelama mu kongudila ye mu vulusa buna bena bankwa miabumpombo va ntoto. Sela.

10. Kadi nganzi zabantu zitundisanga nzitusu aku; ngeye wena nganzi zisadididi ziulenda kukizinga mu luketo. 2 Mose 9: 16. Loma 9: 17.

11. Lusila nsilulu ye lutunguna zo kwa Mfumu, i Nzambi eno; buna bena bakunzungidilanga bika batuala minkailu kwa Nkwa nsisi.
5 Mose 23: 21. Lumb. 65: 1.

12. Kadi yandi usakulanga ngianza zamadingizi, nsisi kena kwa ntinu miantoto.
Yobi 12: 21. Lumb. 107: 40. Yes. 40: 23.

LUMBU 77.

Kwa nseki ankunga, kwa Yedutuni; lumbu lua Asafi.

Nzolele sasula nding' ami kwa Nzambi ye boka; nzolele sasula nding' ami kwa Nzambi, kidi kandimba.

2. Mu ntangu zanzungu zami ifwandanga Mfumu; koko kwami kwalambuka mu fuku ye kwakakusimi; mwel' ami ka uzolele bombwa ko.
Lumb. 9: 10. 27: 8.

3. Nzolele banza mu Nzambi ye nio-

nga ; nzolele tengula mfuwa ami kiadi, inga, mwel' ami weti sukama. Sela.
Yes. 26: 16 b.
4. Ngeye weti kunkayisa meso ; nzedi kwa kintientie ye kilendi vova ko.
Lumb. 102: 7.
5. Ibanzanga mu lumbu biansi nkulu ye mvu miamana vioka ntama.
Lumb. 143: 5.
6. Mu fuku nzolele bambukila nsambi ami moyo ; mu ntim' ami nzolele tengula mfuwa ami kiadi, ye mpeve ami yina yindula.
7. Kadi buna Mfumu si kaniafuna kiamakulue, ye kana vutuka songa nlemvo koe? Lumb. 79: 5. 85: 5.
8. Wote wandi nsukidi nampia kiamakulue, ye mambu mandi mayikidi nkievo ka kiuma andi koe mu ntangu zazonsono?
9. Nzambi vilakene nlemvo sile, evo zibikidi nkend' andi mu nganzie? Sela.
10. Mono ivutulanga : Ve, yayi ntangu ami yakwama, i mvu miafidisa koko kwalubakala kwa Nkwa kayengele. Lumb. 39: 9. Yel. 10: 19.
11. Nzolele sika mavanga ma Mfumu, inga, nzolele banzila mangu biaku biansi nkulu ;
12. nzolele yindula mavanga maku mamonsono ye banza mu salu biaku.
13. Nzambi, nzil' aku yikwendanga mu nlongo ; nki a nzambi yinenevene bonso Nzambi?
2 Mose 15: 11 b. Lumb. 89: 8.
14. Ngeye i Nzambi, ngeye i mvangi abimangu ; ngeye wasonga ngolo zaku va kati diabantu.
15. Mu koko kwatulendo ngeye wakudila bantu baku, i bana ba Yakobi ye ba Yosefi. Sela. 2 Mose 6: 6.
16. Nzambi, nlangu miakumona, nlangu miakumona ye miabakama kwa wonga, nkati unsina zatita.
2 Mose 14: 21 b. Lumb. 114: 3 b.
17. Matuti mapasumuna nkuk' aminlangu, ye matuti mawisa mbembo zau, ye toto biaku biakwenda siukuzuki.
18. Ndumu aku wawakana mu mpeke-mpeke, mpezomo zakiesa nza, ye ntoto watita ye wazakama.
19. Nzil' aku yayenda vioki mu mbu ye nsoko aku mu nlangu miaminene ye tambi biaku biakabimoni muntu.
2 Mose 14: 22 b.
20. I bobo watuadila bantu baku bonso kamba mu moko ma Mose ye Aloni.
Lumb. 78: 52. Mika 6: 4. Yes. 63: 11 b.

LUMBU 78.

Nkung' a Asafi.

Lubantu bami, ludimba ndongolo ami ; luteka matu meno mu mambu manwa ami.
2. Nzolele bandula nwa ami mu mpovolo yandongolo ; nzolele zaikisa lekwa biaswekwa biansi nkulu.
Lumb. 49: 4. Mat. 13: 35.
3. Matuawa ye matuazaya ye matuakambwa kwa mase meto, Lumb. 44: 1.
4. ka tuzolele mo sweka kwa bana bau ko ; tuzolele kweto samuna masika ma Mfumu kwa mbandu yina kwiza, ye tulendo tuandi ye mangu bikavanga.
5. Kadi yandi watula kimbangi mu Yakobi ye wavanga mina mu Isaeli ; yandi watuma mio kwa mase meto, vo bana mio kamba kwa bana bau.
2 Mose 20: 1 b. 5 Mose 4: 9 b. 6: 6 b. Yeh. 20: 10 b.
6. Mina zaikusulwa mbandu yina kwiza, ye bana bana zimunina butwa, mboki yau bana telama ye samuna mio kwa bana bau.
7. Buna bana sa vuvu kiau mu Nzambi ye lembwa vilakana mavanga ma Nzambi, kansi vanga nsikudukusu zandi.
8. Yau ka bana kala bonso mase mau ko, i mbandu yamantingu ye ngita, i mbandu yalembwa kebikisa ntima miau nakekete ye yalembwa kala mpeve yakinkwikizi kwa Nzambi.
2 Mose 32: 9. 33: 3 b. 34: 9. Lumb. 78: 37. 95: 7 b.
9. Bana ba Efalaimi, bakala biluazu ye banata ponza, bavutuka manima mu lumbu kiamvita.
10. Ka bakeba luwawanu lua Nzambi ko, ye ka bazola diata mu mina miandi ko. Yeh. 20: 13.
11. Bavilakana mavanga mandi ye mangu bikabamwesa.
12. Inga, vantadisi amase mau kavanga bimangu mu Ngipiti ye mu nsi a Soani. 2 Mose 14: 1 b.
13. Yandi wabasa mbu ye wabayambula basabuka wo ye watedimisa nlangu bonso ntulami.
14. Mu mwini wabadiatisa mu tuti ye mu fuku mu ntentinia atia.
2 Mose 13: 21 b. Lumb. 105: 39 b.
15. Yandi wabasa miongo mu nsi yankatu, ye wabavana ulungidi mu nwa bonso mu mbu miampinda.
2 Mose 17: 6. 4 Mose 20: 10 b.
16. Yandi wacilumuna nkelo mu mongo, ye wapasumuna nlangu nkievo i mila.

17. Kansi yau bavutukila masumu mau vola kwa yandi ye kala mantingu kwa Nkwa kayengele mu nsi yankatu.

18. Basinsa Nzambi mu ntima miau bu balomba dia mu kindiafu kiau.

2 Mose 16: 2 b. 4 Mose 11: 4 b. Lumb. 106: 14 b.

19. Yau babangisa Nzambi, bavova: Kadi Nzambi lenda poya meza mu nsi yankatue?

20. Tala, yandi wabanda kwandi mongo, ye nlangu wapasumuka, ye bimila-mila biabuka, kadi si kalenda vana mampa mpe ye bakila bantu bandi mbizie?

21. Nkiangunu Mfumu bu kawa bo, wakala nkesi; mu Yakobi mwakwikwa tia; inga, Isaeli diabwilwa nganzi,

4 Mose 11: 1 b.

22. bu ka balekila Nzambi minu ko ye ka basa vuvu mu mpulusu andi ko.

23. Yandi watuma matuti ku kaye, ye wazibula bielo biazulu;

24. wabanokisina mana mu dia, ye nlongo yatuka mu zulu wabavana yo.

25. I mampa mazimpofi madia bantu; yandi wabafidisa dia kwalunga.

2 Mose 16: 4 b. 4 Mose 11: 7. Yoa. 6: 31. 1 Kol. 10: 3.

26. Yandi watedimisa mpeve yaeste ku zulu, ye mu lulendo luandi katuadila mpeve yasude. 4 Mose 11: 31 b.

27. Yandi wabanokisina mbizi bonso mfumfuta, i nuni zena maveve nkievo nienge ambu;

28. wasotuna zo mu tua kiandi kinzungidila ye kundu kiandi.

29. Buna badia ye bavita mu yukuta; yandi wabayambudila bina bibazinina moyo mu kindiafu.

30. Kansi ka bakimanina mu vongisa nzinunu zau ko, ye dia bu kwakidi mu nwa miau,

31. buna nganzi za Nzambi i ntumbu kubabwila, ye yandi wafidisa lufwa mu bandanu bau ye wabwisa matoko ma Isaeli.

32. Kansi bakudikila masumu mau vola, ye ka balekila mangu biandi minu ko. 4 Mose 14: 1 b.

33. Nkiangunu yandi waladisa lumbu biau mu mfukulu ye mvu miau mu mbungulu nabiu; Lumb. 90: 9.

34. yonso ntangu yikababwisa lufwa, buna yau i ntumbu kunyuvula ye babangumuka ye bafwanda Nzambi mu vema.

35. Buna babanza, vo Nzambi i tadi diau diamongo, ye vo Nzambi Mpungu i nkudi au;

36. banlengumuna mu nwa miau ye bantela disu kunsi alukaya mu tudimi tuau. Yes. 29: 13. Yel. 12: 2.

37. Kansi ntima miau ka miantatamana nakekete ko, ye ka bakwikama mu luwawanu luandi ko.

38. Kansi yandi wena nkenda, yandi uyambudilanga lufuma, ye kazolele bunga nkutu ko. I diau wabavengumunina nganzi zandi ntangu zazingi, ye kayambula nkesi zandi zazonsono zavaika ko.

2 Mose 34: 6 b. Lumb. 86: 5, 15. 145: 8. Yoeli 2: 13.

39. Kadi mu diadi kabanza, vo yau i nsuni, i mpeve kaka yikatukanga ye yikayivutuki manima.

Yobi 7: 7. 14: 1, 19 b. Lumb. 103: 13 b.

40. Kadi ntangu ka ntangu keti bantinguna mu nsi yankatu, ye bansa kiadi mu nsi yavombila.

41. Inga, bavutuka sindisila Nzambi diaka ye bafwemisa Nkwa nlongo a Isaeli.

42. Yau ka babanza yavanga koko kwandi mu yina ntangu ko yikabakudila mu ntantu,

43. bu kavanga dimbu biandi mu Ngipiti ye mangu biandi mu nsi a Soani.

44. Kuna kakitula mila miau menga, ye yau balembana nwa nlangu miau miacilumuka; 2 Mose 7: 19 b.

45. wafidisa sama bianianzi mu monakanda diau zabadia, ye mavono mababunga; 2 Mose 8: 2 b.

46. yandi wavana mbongo au yankunzu kwa bimpiatu ye mbutu miasalu biau kwa makonko; 2 Mose 10: 4 b.

47. wabwisa nti miau miavinia mu mabobuta mabaduswa, ye nti miau miakuyu mu matadi mamvula zabaduswa, 2 Mose 9: 18 b.

48. ye waniokuna mpunda zau kwa mabobuta mabaduswa ye bulu biau kwa mpezomo.

49. Wabafidisa tia tuanganzi zandi, nkesi ye kitantu ye nzungu, i buka kiampofi zakubu. 2 Mose 9: 3 b.

50. Walembwa kakila nganzi zandi nkutu; kakuta miela miau mu lufwa ko, kansi waniokuna mioyo miau mu vunga.

51. Wavonda kionso kiateka semukunwa mu Ngipiti, ntekidi miangolo mu nzo za Hami.

2 Mose 11: 5. 12: 29 b. Lumb. 105: 36.

52. Yandi wayambula bantu bandi bananguka bonso kamba diamameme, ye wabatuadisa bonso kamba diabulu mu nsi yankatu.

2 Mose 12: 31. Lumb. 77: 20.

53. Yandi wabatuadila mu luvuvumu, ka bidi kala nsatu awonga; kansi ntantu miau miafukama mu mbu.
2 Mose 14: 19 b.

54. Yandi wabaluakisa ku nsi andi yanlongo, i mongo wowo wabaka koko kwandi kwalubakala. 2 Mose 15: 13, 17.

55. Yandi wabatinisina bangoi, ye wabavana nsi au kunku kiadifwa, ye wayambula makanda ma Isaeli makunda mu nzo zau zakoto.
Yos. 1: 1 b. Lumb. 44: 2.

56. Kansi mu mantingu mau basinsa Nzambi Mpungu ye ka bakeba kimbangi kiandi ko; Nkong. 2: 8 b.

57. kansi bavutukisa manima mu ndimbulu aminu bonso mase mau, bavutuka ye bakala bonso ponza kiavunzana. Hos. 7: 16.

58. Yau bamfwemisina mu vuma biau bianangama biangiokila, ye bamfudila mu teki biau. 5 Mose 32: 16, 21.

59. Nzambi wamona bo ye wakala nganzi ye waniafuna Isaeli mu mfutusu antima.

60. Wanianga kundu kiandi mu Silo, i nzo andi yakoto yikatunga mu monakanda diabantu;
Yos. 18: 1. 1 Sam. 4: 11 b. Yel. 7: 12.

61. wayekula lulendo luandi mu kinkole ye nzitusu andi mu moko mamintantu.

62. Bantu bandi wabaniokuna mu sabala, ye wafwemina fwa diandi.

63. Matoko mau mavia ku tia, ye ndumba zau zafulwa nkunga miandambisa.

64. Nganga zau zabilama mu sabala, ye ka mwakala mafwola malenda dila dizi ko.

65. Buna Mfumu wasikama nkievo ku tulu, yandi wananguka bonso kesa difwidi ngambu kwa vinia.

66. Wavutula mbeni zandi manima, ye wavwisa zo nsoni zikazimani.

67. Waniafuna mpe nzo a Yosefi ye kasola kanda dia Efalaimi ko.

68. Kansi wasola kanda dia Yuda, i mongo wa Sioni, ukazola.
Lumb. 48: 2. 132: 13 b.

69. Yongi beni bonso zulu katunga kinlongo kiandi, nangwi bonso ntoto ukatudila lufulu mu ntangu yikayimani.

70. Yandi wasola sielo kiandi Davidi, ye wankatula va mpaka zakamba diamamenie. 1 Sam. 16: 11 b.

71. Inga, wantumisa vakala mameme, ye wantumba kivungi kia Yakobi, i bantu bandi, ye kwa Isaeli, i fwa diandi. 2 Sam. 7: 8.

72. Yandi wakala mvungi au mu ntima wansongula, ye wabatuadisila mu koko kwanduka.

LUMBU 79.

Lumbu lua Asafi.

Nzambi, bangoi bakotele mu fwa diaku, basumuni vwala diaku dianlongo, ye bavengi Yelusalemi ntulami amatadi. Lumb. 74: 4 b.

2. Nitu zasielo biaku baveni zo kwa nuni zazulu zadia zo, nsuni miabakinzambi baku kwa bulu biansi.

3. Batengole menga mau bonso nlangu kinzungidila Yelusalemi, ye ka mwakedi una kubazika ko.

4. Tuayika mvwezolo kwa mfinangani zeto, ntiakulu ye mbekolo ankiadi kwa bakalanga yeto yeku-yeku.
Lumb. 44: 13. 80: 6. 89: 41.

5. Ngeye, Mfumu, ntama kwa una tatamana mu nganzi, ye vema kwaku ntama kwa kuna lema bonso tia?

6. Dukula nganzi zaku va bangoi balembolo kuzaya ye va bimfumu biobio bilembolo bombidila nkumbu aku.
Yel. 10: 25.

7. Kadi yau badidi Yakobi, ye kundu kiandi bavwidi kio bunga.

8. Kubanzilani tufuma tuamase meto mu mbivulu kwa yeto ko, bika nkend' aku tuabwabana ye yo nswalu, kadi mu mpasi zazingi tuena.

9. Ngeye, Nzambi ampulusu eto, utusadisa mu diambu dianzitusu ankumbu aku; ututanina, ye utuyambudila masumu meto mu diambu diankumbu aku. Lumb. 115: 1.

10. Mu nkiama bangoi bana vova: Nzambi au kwe kena bwabu? Zaikisa bo va meso meto mu bangoi, bonso buvutudilanga ndinda mu menga matengulwa masielo biaku.
2 Mose 32: 12. 5 Mose 32: 43. Lumb. 115: 2. Yoeli 2: 17.

11. Yambula maniongo mazinkole maluaka va luse luaku, yambula bana balufwa bavuka, bonso bwena lulendo luakoko kwaku. Lumb. 102: 19 b.

12. Ngeye, Mfumu, bika wavutudila mfinangani zeto mvutudila nsambodia mu nkata zau mvwezolo yoyo yibakuvwezila.

13. Kansi yeto i bantu baku ye mameme mu kamba diaku, tuzolele tonda kwa ngeye ntangu yikayimani, tuzolele samuna masika maku mbandu ka mbandu.

LUMBU 80.

Kwa nseki ankunga, mu "Lilia"; kimbangi kia Asafi, lumbu.

Umvungi a Isaeli, dimba kwaku, ngeye uvunganga Yosefi nkievo kamba; ngeye uvwandanga va bakeluba, vaikila kwaku mu ntentinia.
Lumb. 77: 20. 99: 1. Yes. 37: 16. 40: 11. Yeh. 34: 12. Yoa. 10: 11.

2. Sikimisa lulendo luaku luavitila Efalaimi ye Benyamini ye Manase, ye wiza watuvulusa.

3. Nzambi, ututedimisa ye bika zizi kiaku kiakiesa, mpasi tuavuluswa.
Lumb. 4: 6.

4. Mfumu Nzambi Sebaoti, ntama kwa una fwemina lusambulu luabantu?

5. Ngeye wabadikisa mampa mamansanga, ye wabanwika mansanga tezo kialunga. Lumb. 42: 4. 102: 9.

6. Ngeye ukutuvanganga ma kianzonzila kwa mfinangani zeto, ye ntantu mieto mikutudevanga.
Lumb. 44: 13. 79: 4.

7. Nzambi Sebaoti, ututedimisa ye bika zizi kiaku kiakiesa, mpasi tuavuluswa.

8. Nti wavinia wakala mu Ngipiti, ngeye wanatukisa wo, ye wakuba bangoi ye mboki watuika wo.
1 Mose 49: 22. Yes. 5: 1 b. 27: 2 b.

9. Wasadisila wo mbuka, ye wau wamena mianzi ye wayalangana nsi yayonsono.

10. Miongo miafukwa mu mpongo awau, nsedeli mia Nzambi mu mavala mawau;

11. wau wayala tala biandi nate ye ku mbu, ye nsasila miandi nate ye kuna nzadi.
1 Mose 15: 18. 2 Mose 23: 31. 5 Mose 11: 24. Yos. 1: 4. 1 Nt. 4: 21, 24.

12. Buna mu nkiama watuludidi wo lumbu, kidi babonsono bana viokila nzila yoyo bana wo vela? Lumb. 89: 40 b.

13. Ngulu amfinda yeti wo bakunanga, ye bulu biansi bidianga wo.

14. Nzambi Sebaoti, vutuka, yinika meso mu zulu ye tala wo ye keba nti wau wavinia.

15. Kala ntabulu kwa nti wowo watuika koko kwaku kwalubakala, ye mwana wowo wabakala uwakiyundudila. 2 Mose 4: 22.

16. Wau wamana zina ku tia, ye umeni kendwa kinzungidila; yau beti bungana mu diambu dialusembo luazizi kiaku.

17. Bika koko kwaku kwakala va bakala diakoko kwaku kwalubakala, va mwana wowo wamuntu uwakiyundudila.

18. Buna ka tuna vengama kwa ngeye ko; utuvukisa, kidi tuabombidila nkumbu aku.

19. Mfumu Nzambi Sebaoti, ututedimisa; bika zizi kiaku kiakiesa, mpasi tuavuluswa.

LUMBU 81.

Kwa nseki ankunga, mu Ngititi; lua Asafi.

Lusasula mbokolo zakiese kwa Nzambi, i ngolo zeto, lusasula yangalala kwa Nzambi a Yakobi.

2. Lubonga nkung' amasika, luvovisa puka, nsambi zansikulu yampwenia va kimosi ye pesalata.

3. Ngonda bu yibikidi, lusika mpungi, ye bu yilungidi, mu zitisa lumbu kieto kiankembo.
2 Mose 12: 1 b. 3 Mose 23: 5. 5 Mose 16: 1.

4. Kadi wowo i nkondo mu Isaeli ye nsiku wa Nzambi a Yakobi.

5. Yandi wasikidikisa wo mu kimbangi kwa Yosefi, bu kayiza vioki mu nsi a Ngipiti, ye yawa mpovolo yiyalembwa zaya.

6. Mono yankatudila zitu va vembo, ye moko mandi makolwa mu mpidi.
2 Mose 1: 14. 6: 6 b.

7. Mu mpasi zaku ngeye wabokila, ye mono yakutanina; mono yakutambudila kunsi ambandanu, mono yakusinsa ku nlangu wa Meliba. Sela.
2 Mose 17: 1 b. 4 Mose 20: 13. Lumb. 77: 17 b.

8. Lubantu bami, luweti, ye lungiambula yakululuengisa; Isaeli, engwa, vo zolele kungwila! Lumb. 50: 7.

9. Mu ngeye ka muna kala nzambi yankaka ko, ye nzambi yanzenza ngeye kuna yo sambila ko. 2 Mose 20: 2 b.

10. I mono kwami i Mfumu, Nzambi aku, yakuvaikisa mu nsi a Ngipiti; yasa nwa aku beni, kidi yafuluza wo.

11. Kansi bantu bami ka bawa nding' ami ko, ye Isaeli kavanga luzolo luami ko.

12. Buna mono yabasindika mu mbalu antima miau, bayambulwa badiata mu tukanu tuayau kibeni.
Yeh. 20: 25 b. Mav. 14: 16. Loma 1: 24 b.

13. Engwa, vo bantu bami bazolele kungwila, ye Isaeli zolele diata mu nzila zami! 5 Mose 5: 29. 28: 1. 32: 29.

14. Nga mono mu nswalu nkutu lemvula n'antu miau ye zekula koko kwami kwa mbeni zau.

15. Babelanga Mfumu nga buna bakutu kunsonga tuyinu tuau, ye lumbu

biabantu bandi bikutu kala ntangu yikayimani.

16. Nga yandi ukutu kubadikila mu witi ulutidi mu biza ; inga, nga nkutu kuyukutisa mu niosi yitukidi mu tadi diamongo. 5 Mose 32: 13 b.

LUMBU 82.

Lumbu lua Asafi.

Nzambi telamene mu lukutukunu luazinzambi, mu monakanda diazinzambi weti kongudila.

2. Ntama kwa luna kongudila bukabusongi ye vumina zizi biabakiadimbuka? Sela.

3. Lunungisa wafwafwa ye kembo se, ye luvana lusongo kwa kiazungulwa ye wamputu.

4. Lutabisa wafwafwa ye wamputu, luntanina mu moko mabakiadimbuka.
Yobi 29: 12 b. Zing. 24: 11. 31: 8 b. Yes. 1: 17.

5. Kansi yau bakabazayi lekwa ye bakabavisi lekwa, badiatanga mu tombe; tufulu tuatonsono tuantoto tueti nikuka.

6. Keti mono mpovele, vo lu banzambi, ye buna luena lu bana bababakala ba Nkwa kayengele ; Yoa. 10: 34.

7. kansi si luakatwa fwa bonso bantu ye bwa bonso bubwilanga dionso dionso dingizi. Dan. 5: 30. Mav. 12: 23.

8. Inga, u Nzambi, telama kwaku; kongudila ntoto, kadi mu lendo kiadifwa uyalanga bantu babonsono.
Lumb. 7: 6 b.

LUMBU 83.

Nkunga, lumbu lua Asafi.

Nzambi, kukalani napi ko, u Nzambi, kudingamani ko ye kudingalalani ko. Lumb. 28: 1.

2. Kadi tala, ntantu miaku mieti yoma, ye bakubelanga beti sekisa zizi biau.

3. Bakananga bantu baku tukanu tuamakani mambi, ye bavovananga manenga mu bantabilanga.

4. Ebu batanga : Luiza tuabafula, ka bidi vutuka kala kanda diabantu, ye nkumbu a Isaeli ka yidi vutuka banzulwa.

5. Beti vovana manenga mu mambunda ye bakuwawanene luwawanu :

6. nzo zakoto za Edomi ye baisamaelita, Moabi ye bahangalita,

7. Ngebali ye Amoni ye Amaleki, ye bafilistea va kimosi ye yau bakundanga ku Tilo ;

8. Asuli mpe wizi bundana ye yau, yandi wayikidi koko kwabana ba Loti. Sela. 1 Mose 19: 37 b.

9. Ubavanga bonso buwavangila Midiani ye Sisela ye Yabini ku fimwila fia Kisoni, Nkong. 4: 7 b. 7: 22 b.

10. yau babungwa ku En-Doli, ye bakituka tuvi va nsi.

11. Bika bandanu bau bavangwa, bonso bwavangwa Olebi ye Sebi, ye buna mena madingizi mau, bika mavangwa, bonso bwavangwa Seba ye Salamuna,
Nkong. 7: 25. 8: 12, 21.

12. bu beti tanga : Yeto tuzolele kukibakila kundu bia Nzambi.

13. Nzambi ami, bika bakala bonso mvuku-mvuku yeti kwenda zinguluki ye bonso titi mu mpeve.
Yobi 21: 18. Yes. 17: 13.

14. Bonso tia tuyokanga mfinda ye bonso nlaku mizinisanga miongo,

15. i bobo bika wabazomina mu mpeke-mpeke aku, ye ubasisisa mu tembo kiaku.

16. Vwisa zizi biau nsoni zazingi, kidi batomba nkumbu aku, u Mfumu.

17. Inga, bika bakala nsoni ye wonga ntangu yikayimani, bika bakala nsoni ye bungana.

18. Bika bazaya, vo ngeye kwaku kaka wena nkumbu Mfumu, i nkwa kayengele mu ntoto wamvimba.
Yes. 37: 16.

LUMBU 84.

Kwa nseki ankunga, mu Ngititi; luabana bababakala ba Kola; lumbu.

Mfumu Sebaoti, kundu biaku mwanki biena biampwenia !
Lumb. 26: 8. 27: 4.

2. Mwel' ami wena ngunda ye lemina ku tumbu tua Mfumu, ntim' ami ye nitu ami biyangalele kwa Nzambi amoyo. Lumb. 42: 1 b. 63: 1.

3. Kadi nsokuza beki nzo andi, ye lubende-bende beki zanza dikana sa bana bandi : i masalu maku, Mfumu Sebaoti, ntinu ami ye Nzambi ami.

4. Mayangi mena yau bakundanga mu nzo aku ; beti kusikanga ntangu zazonsono. Sela. Lumb. 23: 6.

5. Mayangi mena ye bantu bena ngolo zau mu ngeye ye baketamanga nzila zaku.

6. Bu beti kangalanga mu ndimb' a Mansanga, beti wo sa kimvwama kianto, ye mvula zantombo zeti wo fuka mu tusakumunu.
Lumb. 23: 4. 126: 5 b.

7. Bazambukanga mu ngolo ka ngolo;

mboki bana luaka kwa Nzambi mu Sioni. Sela.

8. Mfumu Nzambi Sebaoti, wa lusambulu luami, ngeye u Nzambi a Yakobi, dimba kwaku. Sela.

9. Nzambi, nkaku eto, banza bo ye tala zizi kiakuswa kiaku.

10. Kadi lumbu kimosi mu tumbu tuaku vele kiviokele mu mafunda mankaka. Ndutidi zola kenga vitu dianzo a Nzambi ami ye mu kala mu nzo zabakiadimbuka.

11. Kadi Mfumu Nzambi i ntangu ye nkaku; Mfumu uvananga nlemvo ye nzitusu; kayiminanga badiatanga kialunga widi lekwa kimosi kiabiza nkutu ko.

Lumb. 3: 3. 23: 1. Yes. 60: 19 b.

12. Mfumu Sebaoti, mayangi mena ye muntu utulanga vuvu kiandi mu ngeye. Lumb. 2: 12. Yel. 17: 7.

LUMBU 85.

Kwa nseki ankunga; luabana babababakala ba Kola; lumbu.

Mfumu, ngeye wateka tudila nsi aku nlemvo, ngeye watedimisa nzo a Yakobi.

2. Ngeye wayambudila bantu baku tufuma tuau ye wafuka masumu mau mamonsono. Sela. Lumb. 32: 1.

3. Ngeye wayambula nkesi zaku zazonsono ye wafila tia tuanganzi zaku nima.

4. U Nzambi ampulusu eto, bika watubangumukina diaka ye lembwa kutufwemina.

5. Kadi ngeye zolele kutukadila nganzi ntangu yikayimanie, ye yambula nganzi zaku zakala mu mbandu ka mbandue? Lumb. 77: 7.

6. Kadi kuzolele aku kutuvumusa diaka koe, kidi bantu baku bayangalala mu ngeye?

7. Mfumu, utusonga nlemvo aku ye utuvana mpulusu aku.

8. Nzolele wa mavovanga Nzambi, Mfumu: tala, yandi uvovanga yenge kwa bantu bandi ye kwa babandi bakinzambi; kansi ka bavutukani mu kizengi ko.

9. Inga, mpulusu andi yena mbakimbaki kwa bakumvuminanga, ye nzitusu una kunda mu nsi eto.

Lumb. 145: 18.

10. Nlemvo ye kedika bina mo bwabana, lunungu ye yenge bina fibana;

11. kedika kina dukumuka mu ntoto, ye lunungu luna yinika meso mu zulu.

Yes. 45: 8.

12. Mfumu una kutuvana yina yambote, ye nsi eto yina mena mbutu miandi. 3 Mose 26: 4.

13. Lunungu luna kumvitila va ntu ye luna kwiza kunlandi nangwi mu bitambi.

LUMBU 86.

Nsambulu a Davidi.

Mfumu, untambila kutu kwaku ye untambudila, kadi i kiazungulwa ngiena ye wamputu.

2. Keba mwel' ami, kadi mono ivumunanga mu kinzambi; ngeye, Nzambi ami, vulusa sielo kiaku kikusilanga vuvu. Lumb. 16: 1. 25: 20.

3. Mfumu, unsila nlemvo, kadi mwini wamvimba ituka bokanga kwa ngeye.

4. Yangidika mwel' asielo kiaku, kadi kwa ngeye, Mfumu, ngieti zangula mwel' ami. Lumb. 25: 1.

5. Kadi ngeye Mfumu wena wambote ye wena ngiambudulu amasumu ye mbidi anlemvo kwa babonsono bakubombidilanga.

Lumb. 78: 38. Yoeli 2: 13. Yona 4: 2.

6. Mfumu, dimba nsambulu ami ye wa nding' andombolo zami.

7. Mu ntangu ziimonanga nzungu ikubombidilanga, kadi una kuntambudila. Lumb. 50: 15.

8. Zinzambi buna zena ka kwenani yifwanane ye ngeye ko, Mfumu, ye ka kwenani lekwa ko kiena bonso mavanga maku.

2 Mose 15: 11. 5 Mose 3: 24 Lumb. 18: 31. 71: 19.

9. Bangoi bawavanga buna bena bana kwiza sambila vantadisi aku, u Mfumu, ye bana zitisa nkumbu aku.

Lumb. 22: 27 b. Sef. 2: 11. Sak. 14: 9.

10. Kadi ngeye waunene wena ye uvanganga bimangu; ngeye kwaku kaka i Nzambi.

11. Mfumu, unsonga nzil' aku; nzolele diata mu kedika kiaku. Simbidila ntim' ami mu diadi kaka, vo ngina vumina nkumbu aku.

Lumb. 25: 4 b. 27: 11. 119: 33. 143: 8.

12. Buna Mfumu, Nzambi ami, nzolele tonda kwa ngeye mu ntim' ami wamvimba ye zitisa nkumbu aku ntangu yikayimani;

13. kadi nlemvo aku waunene mu mono wena, ye ngeye utaninanga mwel' ami mu nsin' ansi abafwa.

Lumb. 30: 3. 71: 20. 116. 3, 8.

14. Nzambi, bantu babuziezie bameni kuntelamana, ye kabu diamintani dieti lakukila moyo ami ntima; ka benina ngeye vantadisi ameso ko.
Lumb. 54: 3.
15. Kansi ngeye Mfumu, i Nzambi ankenda ye nlemvo, wamvibudulu ye mbidi anlembami ye kinkwikizi.
2 Mose 34: 6. Neh. 9: 17. Lumb. 103: 8. 145: 8.
16. Umbangumukina wansila nlemvo, vana sielo kiaku lulendo luaku ye vulusa mwana wabakala wasielo kiaku kiankento.
17. Unsa dimbu, kidi yatoma nitu; bakumbelanga bika bamona nsoni, ngeye Mfumu vo weti kunsadisa ye bomba.

LUMBU 87.

Luabana bababakala ba Kola; lumbu, nkunga.

Mbanza yikasa lufulu yena va ntandu amiongo mianlongo; Mat. 16: 18.
2. kundu bia Yakobi buna biena Mfumu lutidi zola mielo mia Sioni.
Lumb. 68: 16.
3. Umbanz' a Nzambi, ngeye wabikulwa mambu manzitusu. Sela.
Lumb. 46: 4 b. 48: 1 b. 132: 13 b. Yes. 2: 2 b. Mika 4: 1 b.
4. Mu banzaidi ngina bika Lahabi ye Babeli; tala, Filistea ye Tilo ye Kusi mpe, yau muna babutulwa.
Lumb. 45: 12. 68: 31. 72: 10. Yes. 19: 18 b. 30: 7. Mat. 28: 19. Mav. 2: 9 b.
5. Inga, Sioni dina bikulwa vo: Ye endu ye endu muna babutulwa; Nkwa kayengele yandi kibeni una dio tundisa.
Lumb. 48: 8. Yes. 44: 5.
6. Mfumu bu kana sonika bantu, buna bonso bwabu si katanga: Baba muna babutulwa. Sela.
7. Mu ngimbudulu ye makinu buna vovwa vo: Nto zami zazonsono mu ngeye zena.
Yes. 12: 3. Yel. 31: 12 b.

LUMBU 88.

Nkunga, lumbu luabana bababakala ba Kola; kwa nseki ankunga, mu Mahalati-leanoti; nkung' a Hemani, i esalaita.
1 Nt. 4: 31. 1 Lus. 2: 6.

Mfumu, Nzambi ampulusu ami, mwini ye fuku ibokanga vantadisi aku. Lumb. 22: 2.
2. Bika nsambulu ami yaluaka va luse luaku, tamba kutu kwaku mu mbokolo ami.
3. Kadi mwel' ami uyukutidi ndungulu, ye moyo ami wena lukufi ye nsi abafwa.
4. Idedukuswanga ye yau bakulumukini mu ndiamu, ngiena bonso bakala dikembo ngolo zavumunina.
Lumb. 28: 1. 143: 7.
5. Mono nsisulu mu monakanda dia-bafwa, mpila mosi ye bamana vondwa, babondalalanga mu zindiamu bakabavutuki banzulwa kwa ngeye, batatulwa va koko kwaku. Lumb. 31: 22.
6. Inga, ngeye wandimisina ku nkati ansi andiamu, kwena nkati atombe, nkati ansina. Lumb. 130: 1.
7. Nganzi zaku zeti mema yami, ntulami ambula zaku zazonsono ngeye weti zo yambula ziza kumbukila. Sela.
Lumb. 42: 7. 69: 2.
8. Bazayasana yami buna bena, ngeye wabakuba nseke ye mono; ngeye wampengi yabakadila nkankumukunu; mono nkangamene, kilendi vaika ko.
Yobi 19: 19. Lumb. 31: 11. 38: 11.
9. Zizi kiami kieti situka mu lungwanga kwama; Mfumu, lumbu ka lumbu ikubombidilanga, ye ikulambudilanga moko mami. Lumb. 6: 7.
10. Kadi buna i kwa bafwa uvangilanga bimangue, bini biabafwa buna si biafuluka ye vutula matondo kwa ngeyie? Sela.
Lumb. 6: 5. 30: 9. 115: 17.
11. Mu ndiamu mutelwanga nlemvo akue, evo kinkwikizi kiaku mu ngudi abenga?
12. Kadi mangu biaku bizayakene mu tombie, evo lunungu luaku mu nsi aluvilukunu? Yes. 38: 18.
13. Kansi kwa ngeye, Mfumu, ibokilanga, ye nsuka nabu lusambulu luami lukikidi.
14. Mfumu, mu nkiama weti niafuna mwel' ami, mu nkiama weti kunswekila zizi kiaku? Lumb. 13: 2. 22: 1. 44: 24.
15. I kiazungulwa ngiena ye lukufi ye fwa, kasi nkadila wantwenia; nkatulu nata nsisi zaku zazonsono, ye ngieka mu nsukami antima.
16. Nlaku mianganzi zaku mieti kundabukila, ye nsisi zaku zeti kunsukisa.
17. Lumbu ka lumbu zikunzungidilanga nkievo nlangu, zungidila zeti kunzungidila buna zena.
18. Ngeye wakuba nkundi ye butu nseke ye mono; utuazayane i tombe.
Yobi 17: 13 b.

LUMBU 89.

Nkung' a Etani, i esalaita.
1 Nt. 4: 31. 1 Lus. 2: 6.

Nzolele yimbidila mavanga ma Mfumu manlemvo ntangu yikayi-

mani ; nzolele yambula nwa ami wasa-
muna kinkwikizi kiaku mu mbandu
ka mbandu. Yoa. 1: 17.
2. Inga, itanga vo : Ntungulu anle-
mvo yatunguka ntangu yikayimani ;
ku zulu usiamisanga kinkwikizi kiaku
nakekete. Lumb. 119: 89.
3. Beto ye uyasola tuawawane luwa-
wanu ; mu ndefi yasila sielo kiami
Davidi vo :
4. Ngina sikidika nkun' aku ntangu
yikayimani ye tunga kiandu kiaku ki-
akitinu mu mbandu ka mbandu. Sela.
2 Sam. 7: 12 b. 1 Lus. 17: 11 b. Lumb. 61: 7.
132: 11. Yes. 55: 3. Luk. 1: 32.
5. Mangu biaku, Mfumu, bisikwanga
kwa mazulu ye kinkwikizi kiaku mu
bundu diabanlongo.
Lumb. 29: 1 b. 103: 20 b. Yes. 6: 3. Ef. 3: 10.
Nzai. 4: 8.
6. Kadi nani ku zulu una fwanuku-
swa ye Mfumu, ye bana ba Nzambi
bababakala buna bena, nani una banzu-
lwa vo fwanane ye Mfumu ?
7. Yandi i Nzambi, pamu kiakinene
kena mu lukutukunu luabanlongo, ye
nsisi kena yilutidi babonsono bakunzu-
ngidilanga !
8. Mfumu, Nzambi aminkangu, nani,
Mfumu, fwanane yaku mu ngolo ?
Kinkwikizi kiaku kieti kuzungidila.
9. Ngeye uyalanga nganzi zambu ;
mbula zawau bu zeti tulama, ngeye
weti zo dingidika.
Yobi 38: 11. Lumb. 65: 7. 93: 3 b.
10. Ngeye wabula Lahabi ye lamba-
lele nkievo wavondwa, ngeye wasansi-
kisa ntantu miaku mu koko kwalule-
ndo luaku. Yes. 51: 9.
11. Zulu ngeye vwidi dio, ye ntoto
i waku mpe ; ngeye wasa lufulu luanza
ye yonso yena mu yau.
Lumb. 24: 1 b. 102: 25.
12. Ngeye wavanga node ye sude ;
Taboli ye Helemoni bieti yangalala mu
nkumbu aku.
13. Ngeye wena koko kwangolo zaki-
kesa ; koko kwaku kwalulendo kwena,
koko kwaku kwalubakala kwena kwa-
nda.
14. Lunungu ye lusongo i nsiamunu
akiandu kiaku kiakitinu, nlemvo ye
kedika bitelamanga va luse luaku.
Lumb. 97: 2. 85: 13.
15. Mayangi mena ye bantu bazaidi
yangalala kwasasuka, badiatanga mu
kia kwazizi kiaku, Mfumu.
4 Mose 23: 21.
16. Mu nkumbu aku si bayangalala
ntangu zazonsono ye zangulwa mu lu-
nungu luaku.
17. Kadi ngeye i ngolo zau ye ntoko
zau, ye mu nlemvo aku uzangulanga
mpok' eto.
18. Kadi wena nkaku eto Mfumu
umvwidi, ntinu eto vwilu kwa Nkwa
nlongo wa Isaeli. Lumb. 47: 9.
19. Mu ntangu yina ngeye wavova
kwa bantu baku bakinzambi mu mona-
meso ye wata : Mono yatudidi lusadusu
mu koko kwakesa, yazangudi vuvi mu
bantu. 2 Sam. 7: 4 b. 1 Lus. 17: 4.
20. Mono yasolele sielo kiami Davi-
di, ye yankusidi mazi mami manlongo.
1 Sam. 16: 13. Mav. 13: 22.
21. Kandazi kiami kina kala yandi
nakekete, ye koko kwami kuna kunsia-
misa.
22. Widi ntantu nkutu ka una ku-
mbwila nabiu ko, ye widi kiadimbuka
nkutu kana kunzungula ko ;
23. kansi ntantu miandi mono ngina
mio kosa va zizi kiandi, ye ngina bafi-
ka bakumbelanga.
24. Kinkwikizi kiami ye nlemvo
ami bina kala yandi, ye mu nkumbu
ami muna zangulwa mpok' andi.
25. Mono ngina tula mbu kunsi ako-
ko kwandi ye mila kunsi akoko kwa-
ndi kwalubakala. Lumb. 72: 8.
26. Yandi una kumbika ebu : ngeye
u sami, Nzambi ami ye mongo ami
wampulusu.
2 Sam. 7: 14. 1 Lus. 17: 13. 22: 10. Lumb.
2: 6 b. Eb. 1: 5.
27. Mono ngina kunsa nkievo nsemo-
kono, ye lutidi ntinu miamionsono va
ntoto. Lumb. 72: 11.
28. Ngina kunkebila nlemvo ami
ntangu yikayimani, ye luwawanu lua-
beto yandi luna siama nakekete.
29. Mono ngina sikisa nkun' andi
ntangu yikayimani ye kiandu kiandi
kiakitinu, zulu bu diakidi kadi.
30. Vo bana bandi bana sisa mina
miami ye lembwa diata mu nsiku mi-
ami,
31. ye vo bana tulumuna nkondo
miami ye lembwa keba nsikudukusu
zami ;
32. buna vele ngina bafika ntulumu-
nu zau mu kokoto ye tufuma tuau mu
kwama kwakwingi,
33. kansi kinami kunkatudila nle-
mvo ami ko, ye kina vunza kinkwiki-
zi ko.
34. Kinami kabikisa luwawanu lua-
mi ko, ye monso mavova koba biami
kina mo vilula nkutu ko. 4 Mose 23: 19.
35. Ndila mosi yadila bo ndefi mu
nlongo ami, ye nsilulu ami kwa Davidi
kina yo kabikisa ko.

36. Nkun' andi una zingila ntangu yikayimani ye kiandu kiandi kiakitinu vantadisi ami, ntangu bu yakidi kadi ;
Yoa. 12: 34.
37. bonso ngonda i buna kiau kina sikila ntangu yikayimani. Mbangi yena ku zulu yakinkwikizi yena. Sela.
Yobi 16: 19. Yel. 33: 20 b.
38. Kansi bwabu ngeye waniafuni ye waniengi kuswa kiaku ye wansidi mu nganzi.
39. Ngeye wakutudi luwawanu luaku ye sielo kiaku, ngeye wasumuni koloa kiandi ye tubidi kio va ntoto.
40. Ngeye watuludi tumbu tuandi tuatonsono, ye wavengi siamu biandi mbasi-mbasi. Lumb. 80: 12 b.
41. Babonsono baviokilanga nzila beti kumpela ; yandi wayikidi mvwezolo kwa mfinangani zandi.
Lumb. 44: 13. 79: 4.
42. Ngeye wabaludi koko kwalubakala kwa ntantu miandi, ye wakubikidi mbeni zandi zazonsono kiese.
43. Ngeye wavutudi meno masabala kiandi ye kwamveni ngolo mu mvita ko.
44. Ngeye wasukisi ncemono andi ye walumbidi kiandu kiandi kiakitinu va ntoto.
45. Ngeye wakufikidi lumbu biakintwenia kiandi ye wamfukidi nsoni. Sela.
46. Mfumu, lumbu kwa una swama nampia ? Nganzi zaku lumbu kwa zina lema nkievo tia ? Lumb. 79: 5.
47. Banza kwaku bonso bwena kuti kwazingu kiami, ye bonso buwavangila bana babantu babonsono lufwakazi.
Yobi 7: 7. 14: 1 b. Lumb. 39: 5. 90: 10.
48. Kadi nki abakala dilenda zinga ye lembwa mona lufwa ? Nani lenda tanina mwel' andi mu mafuka mansi abafwa ? Sela.
49. Mfumu, mavanga maku manlemvo mateka kala kwe mena, mawasila sielo kiaku Davidi mu ndefi mu kinkwikizi kiaku ?
50. Mfumu, banzila mvwezolo asielo biaku ye yina yayonsono yinkatulu vibidila kwa bantu babingi.
51. Mfumu, banza bonso buvwezanga ntantu miaku, bonso bubavwezanga tambi biakuswa kiaku.
52. Bika Mfumu kasikwa ntangu yikayimani ! Ameni, Ameni.

NKANDA WAIA.

LUMBU 90.

Nsambulu a Mose, i muntu wa Nzambi.

Mfumu, ngeye i mpungumunu eto yambandu ka mbandu.
2. Miongo bu mialembwa kukikadila, ye ntoto ye nza bu walembwa bio kukivangila, inga, ngeye, u Nzambi, wena mu ntangu yikayibadiki nate ye mu ntangu yikayimani.
3. Ngeye uvutulanga bantu ku fundu-fundu, utanga vo : Lubana babantu, luvutuka kweno.
1 Mose 3: 19. Lumb. 104: 29. Mpovi 12: 7.
4. Kadi funda diamvu diena mu meso maku bonso lumbu kiakedi zono ; inga, miau miena bonso lo kiafuku.
2 Pet. 3: 8.
5. Ngeye ukukumunanga mio ; miau mikalanga bonso tulu. Mu nsuka mifwanane bonso titi bieti vekita ;
Yes. 40: 6 b. 1 Pet. 1: 24.
6. bifulanga ye bivekitanga mu nsuka, kansi mbatu nkokila bizeko ye bilengele. Yobi 14: 2. Lumb. 103: 15 b.
7. Kadi tuvilanga mu diambu dianganzi zaku, ye mu nkesi zaku tuziokunwanga nakwa. Lumb. 76: 7.
8. Ngeye utulanga tufuma tueto vantadisi aku ye masumu meto mansweki mu kia kwazizi kiaku.
Lumb. 19: 12. Yel. 16: 17. 1 Kol. 4: 5.
9. Inga, lumbu bieto biabionsono bilalanga mu diambu diankesi zaku ; tusukisanga mvu mieto bonso luvumuku.
10. Mioyo mieto miena zingu mu lusambodia luamvu, vo lunani, vo miena zingu beni ; bu milutidi kâla miambote mpe, keti buna i mpasi ye lufukulu mpe, kadi fintama-ntama miledi kwandi nkievo tutilumukini.
Yobi 9: 25 b. Lumb. 89: 47.
11. Kadi nani uyindulanga lulendo luanganzi zaku ye nkesi zaku, kidi kakuvumina ?
12. Utuyindusa bonso bwena lumbu bieto biafiuma, kidi tuabaka ntima mianduka. Lumb. 39: 4.
13. Mfumu, vutuka kwaku. Kadi

ntama kwa una zingila ? Sila sielo biaku nlemvo. 2 Mose 32: 12.

14. Utuyukutisa nlemvo aku bu kukiele, buna si tuayangalala ye kala kiese mu lumbu bieto biabionsono.

15. Utuvana kiese mu lumbu biena ntalu yimosi ye biwatukwamisina ye mvu mitualungwa kubu.

16. Bika mavanga maku mazaikuswa kwa sielo biaku ye nzitusu aku va bana bau.

17. Bika mpwenia ya Mfumu, Nzambi eto, yiza va yeto. Ututomisina salu biamoko meto ; inga, salu biamoko meto bika watomisa bio.

LUMBU 91.

Uvwandanga kunsi antabulu a Nkwa kayengele ye uvundanga kunsi ampevo a Mpungu-tulendo, Lumb. 86: 7.

2. yandi uvovanga : Mu Mfumu ngiena mpungumunu ami ye vula diami diasiamu, Nzambi ami yiisilanga vwadi. Lumb. 18: 2.

3. Inga, yandi una kutanina mu siongi diantambi azinuni ye mu vunga kibunganga. Lumb. 124: 7.

4. Yandi una kufuka mu nsala zandi, ye kunsi amaveve mandi una baka mpungumunu ; kinkwikizi kiandi i nkaku ye ntabulu.
Lumb. 17: 8. 57: 1. Mat. 23: 37.

5. Kuna kala nsatu atina nsisi zafuku ko, ye toto kisiukanga mu mwini, Zing. 8: 24.

6. ye ka vunga kizietanga mu tombe ko, evo kiana kifulanga mu mwini ansinza.

7. Vo mafunda mabwilanga va lueka luaku, inga, kumi diamafunda va lueka luaku lualubakala, ngeye kuna bo bwilwa ko.

8. Meso maku mana bo tala mu nienzi kaka, ye una mona nsendo abakiadimbuka, Lumb. 92: 11.

9. bu uvovele : Ngeye Mfumu i vuvu kiami, ye bu uvengi Nkwa kayengele wakala mpungumunu aku.

10. Widi kubu nkutu ka dina kubwila ko, ye kwama nkutu ka kuna finama nzo aku ko. Zing. 12: 21.

11. Kadi yandi una tuma mpofi zandi mu ngeye, kidi zakukeba mu nzila zaku zazonsono.
Lumb. 34: 7. Mat. 4: 6. Luk. 4: 10 b.

12. Zau zina kunata mu moko mau, kwidi ta sakuba mu kulu kwaku va tadi.
Yobi 5: 23. Lumb. 121: 3. Zing. 3: 23.

13. Ngeye una diata zinkosi ye nioka zakintela, una diata nkosi zantwenia ye bidalaka.
5 Mose 8: 15. Mal. 16: 18. Luk. 10: 19.

14. Yandi bu kananamananga ye mono, i kuma si yakuntanina ; mono ngina kuntabila, kadi zaidi nkumbu ami.

15. Yandi ukumbombidilanga, ye ngina kuntambudila ; mono ngiena yandi mu nzungu, mono ngina kuntanina ye kunyambula kaluaka ku nzitusu. Lumb. 50: 15.

16. Ngina kunyukutisa zingu kiakila ye kummwesa mpulusu ami.
Lumb. 50: 23.

LUMBU 92.

Lumbu; nkunga walumbu kialumingu.

Mbote kwandi mu tonda kwa Mfumu ye yimbidila nkumbu aku masika, u Nkwa kayengele ; Lumb. 147: 1.

2. mu samuna nlemvo aku mu nsuka, ye kinkwikizi kiaku fuku bu dilueki, Lumb. 42: 8.

3. mu nsambi yakumi diansinga ye mu pesalata, mu nsikulu ansambi.
Lumb. 32: 2 b.

4. Kadi ngeye Mfumu ukungiangidikanga mu mavanga maku ; nzolele yangalala mu diambu diampangulu zamoko maku. Lumb. 77: 11 b.

5. Mavanga maku, u Mfumu, mwanki mamanene mena ! Inga, mabanza maku mena mbidi ansina.
Lumb. 40: 5. 104: 24. Loma 11: 33.

6. Nkwa kizoba kayindulanga bo ko, ye fütu ka divisanga bo ko.
Lumb. 14: 1. 94: 8.

7. Vo bakiadimbuka beti vekita bonso titi, ye mvangi miayayibi miamionsono mieti fula fulu, buna si bwakala mu mfukulu au yantangu yikayimani. Lumb. 37: 1 b. 129: 6.

8. Kansi ngeye Mfumu wazangama ntangu yikayimani.

9. Kadi Mfumu, tala, ntantu miaku, tala, ntantu miaku mina fukila, ye mvangi miayayibi buna miena mina camunguswa.

10. Kansi uzangulanga mpok' ami bonso mpok' angombe yankitu ; ibukudulwanga mazi mamona.
Lumb. 23: 5. 89: 17, 24. 112: 9.

11. Meso mami si manienzuka mu mona nzomi miami ye matu mami mu wa bankwa miayayibi beti kuntelamana. Lumb. 91: 8. 118: 7

12. Walunungu uyeyanga bonso ba, umenanga bonso nsedeli va Lebanoni.
Lumb. 1: 3. 52: 8. Zing. 11: 28. Yel. 17: 8. Hos. 14: 5 b.
13. Inga, yau bameni tuikwa mu nzo a Mfumu; beti yeya mu tumbu tua Nzambi eto. Yes. 58: 11.
14. Mu ndununu au mpe bakidi mena nsoko, bana vekita ye yeya;
15. kidi basamuna, vo Mfumu wena walunungu, i tadi diami diamongo, i yandi ukembo yambi nkutu.
5 Mose 32: 4. Sef. 3: 5.

LUMBU 93.

Mfumu i ntinu! Yandi vweti nzitusu. Mfumu vweti kwandi, yandi ukizingidi lulendo mu luketo, nkiangunu nza yitelamanga nakekete ye ka yinikukanga ko.
Lumb. 2: 6. 96: 10. 97: 1. 99: 1.
2. Kiandu kiaku kiakitinu kisikalele kasi ye nsi nkulu, ngeye wena kasi ye ntangu yikayibadiki. Yes. 44: 6.
3. Mfumu, mila miasasudi, mila miasasudi ndinga, inga, mila misasulanga kumbu kiau.
Lumb. 46: 3 b. Yes. 17: 12 b.
4. Kansi Mfumu ku kayengele lutidi nkumbu mianlangu miaminene mu ngolo, nlangu miangolo, mbula zambu.
Lumb. 65: 7. 89: 9. Nzai. 17: 15.
5. Kimbangi kiaku kiakionsono kiena nakekete; nlongo yifwiti kala mu nzo aku, Mfumu, ntangu yikamani.
Lumb. 19: 7.

LUMBU 94.

U Mfumu, Nzambi andinda, u Nzambi andinda, wizila mu ncemono.
5 Mose 32: 35. Yel. 51: 56. Loma 12: 19.
2. Nanguka, unkongudidi antoto, vutudila bankwa mianza yibavengi.
1 Mose 18: 25. Lumb. 7: 6. 28: 4.
3. Mfumu, kadi bakiadimbuka ntama kwa, bakiadimbuka ntama kwa bana yangalala? Lumb. 75: 4 b.
4. Nwa miau mieti pasumuna mpovolo zabuziezie; beti kukiyana buna miena mvangi miayayibi.
5. Mfumu, beti kosa bantu baku, beti zungula fwa diaku.
6. Mafwola ye banzenza beti kubabema, ye beti vonda bakondolo se.
7. Yau bavovanga: Mfumu kamweni bo ko, Nzambi a Yakobi kazaidi bo ko. Lumb. 10: 4, 11 b. 73: 11.
8. Beno mu bantu lukondolo nduenga, luzaya yeno kibeni; lumafutu, nki alumbu luna luenga?
9. Ndiena wamenisa kutu, kana wa koe? Wakubika disu, kana mona koe? 2 Mose 4: 11. Zing. 20: 12.
10. Ulongidikanga bangoi, kana semba koe, i yandi ulonganga bantu nduenga.
11. Mfumu zaidi mabanza mabantu, yandi zaidi, vo yau kibeni i lufukulu.
Lumb. 62: 9. 1 Kol. 3: 20.
12. Mayangi mena ye bakala diulonganga, Mfumu, ye diulongidikanga mu mina miaku
Yobi 5: 17. Lumb. 119: 71. Zing. 3: 11 b. Eb. 12: 5 b.
13. mu kumbakila mpongoso mu lumbu biakubu, nate ye kiadimbuka meni timunwa ndiamu. Lumb. 112: 8.
14. Kadi Mfumu kanianganga bantu bandi ko, ye kasisanga fwa diandi ko.
15. Inga, lunungu luna vutuka nunguswa kwandi, ye babonsono bena ntima miansongula bana lo tatamana.
Lumb. 64: 9 b.
16. Nani una telama mu kuntabila mu bambi, nani una telama mu kuntabila mu mvangi miayayibi?
17. Vo ka Mfumu i lusadusu luami ko, nga mwel' ami ntumbu kunda mwena nadingi-dingi. Lumb. 124: 1 b.
18. Bu yabanza: kulu kwami kweti zeza, buna nlemvo aku, Mfumu, unsingamene.
19. Bu yakala mfuwa kiadi beni mu ntim' ami, buna mbombolo aku yayangidika mwel' ami. Lumb. 119: 50, 92.
20. Kadi buna kiandu kiankongodolo kiambungulu kilenda kala ntuadi ye ngeye, kiandu kiokio kisadulwanga mu vanga mafuka mu nkumbu amina,
21. kibafietikisilanga mwel' awalunungu ye bazenganga nkanu mu menga makondolo bila?
22. Kansi Mfumu ukunkadilanga kwandi vula diasiamu, Nzambi ami wakidi kalanga kwandi tadi diamongo diantinunu ami.
Lumb. 18: 2. 59: 16.
23. Yandi ukubavutudilanga mbivulu au, ye mu diambu diayambi yau ukubabunganga, inga, Mfumu, Nzambi eto, ukubabunganga.

LUMBU 95.

Luiza tuasasuleno mbokolo zakiese kwa Mfumu, tusasuleno yangalala kwa tadi diamongo diampulusu eto.
5 Mose 32: 4. Lumb. 100: 1 b.
2. Tualuakileno va luse luandi mu mvutudulu amatondo, ye tuasasuleno

yangalala kwa yandi mu nkunga miansikulu.

3. Kadi Mfumu i Nzambi yayinene, ntinu waunene mu nzambi zazonsono.
Lumb. 47: 2. 96: 4 b.

4. Yandi usimbanga nsina zantoto mu koko kwandi, ye mbata zamiongo yandi vwidi zo, Lumb. 8: 6.

5. mbu i wandi, kadi wavanga wo, ye vena nayokoso moko mandi makubika vo.

6. Sayizino tuasambila ye tuayinama, bika tuafukama kwa Mfumu, mvangi eto. Yes. 43: 7. Ef. 2: 10.

7. Kadi yandi i Nzambi eto ye yeto i bantu bakamba diandi ; yeto i mameme mavungwanga kwa koko kwandi. 2 Mose 23: 21 b.

Engwa, vo luzolele dimba nding' andi lumbu kiaki !

8. Ka luvibisani ntima mieno ko bonso ku Meliba, bonso mu lumbu kia Masa mu nsi yankatu,
2 Mose 17: 7. Eb. 3: 7 b. 4: 7.

9. mwansindisila mase meno ye bantonta, mpeleko bamona mavanga mami. 1 Kol. 10: 9.

10. Mu makumaia mamvu yakamina mbandu yayina nitu ye yavova vo : Yau i bantu bakukizimbisanga mu ntima miau ye ka bazolele zaya nzila zami ko. 2 Mose 32: 9. 5 Mose 32: 5, 6, 28.

11. Buna ndefi ami yayi yadia mu nganzi zami : Ka bana kota mu vundulu kiami ko.
4 Mose 14: 22 b. Eb. 3: 18. 4: 5 b.

LUMBU 96.

Lunsi zazonsono, luyimbila nkunga wamona mu nzitusu a Mfumu, luyimbila mu nzitusu a Mfumu.
1 Lus. 16: 23 b. Lumb. 98. Yes. 42: 10. Nzai. 5: 9 b.

2. Luyimbila mu nzitusu a Mfumu, lusika nkumbu andi, lusamunanga nsamu wakiese mu mpulusu andi lumbu ka lumbu. Luk. 2: 30 b.

3. Ludeda nzitusu andi mu bangoi ye mangu biandi mu bantu babonsono.

4. Kadi Mfumu waunene wena ye mbidi amasika ye lutidi nzambi zazonsono mu nsisi.
5 Mose 10: 17. Lumb. 48: 1. 95: 3. 145: 3.

5. Kadi nzambi zazonsono zabantu i biteki kwandi, kansi Mfumu i yandi wavanga dizulu.
Lumb. 115: 4 b. Yes. 41: 23 b. 1 Kol. 8: 4 b.

6. Kimfumu ye nzitusu biena va luse luandi, lulendo ye ncemono mu kinlongo kiandi.

7. Yeno lumakanda mabantu, luvana kwa Mfumu, luvana nzitusu ye lulendo kwa Mfumu ;
Lumb. 29: 1 b.

8. nzitusu ankumbu andi luvana kwa Mfumu, lutuala minkailu ye luiza ku tumbu tuandi. Lumb. 72: 10.

9. Lusambila Mfumu mu mvwatu mianlongo. Nsi zazonsono bika zazakamana zizi kiandi. Lumb. 110: 3.

10. Mu monakanda diabangoi luvova : Mfumu i ntinu ! Nkiangunu nza yeti telama nakekete ye yikayinikuki ; yandi ukongudilanga bantu mu lusongo.
Lumb. 72: 1 b. 93: 1 b. 99: 1. Yes. 9: 7.

11. Bika zulu diayangalala ye ntoto wakala kiese ; bika mbu wakumba ye bionso biena mu waa.
Lumb. 98: 7 b. Yes. 44: 23. 49: 13. 55: 12. Loma 8: 21 b.

12. Bika mayinza mayangalala ye bionso biena mu mau, inga, nti miamionsono miena mu mfinda, bika miayangalala

13. vantadisi a Mfumu, kadi weti kwiza, kadi weti kwiza mu kongudila ntoto. Yandi una kongudila nza mu lunungu ye bantu mu kinkwikizi kiandi. Lumb. 9: 8. 98: 9. Mav. 17: 31.

LUMBU 97.

Mfumu i ntinu ! Nkiangunu bika ntoto wayangalala ; nsi va nseko ambu buna zena bika zakala kiese.
Lumb. 72: 10. 93: 1. Yes. 60: 9. Sak. 9: 9 b.

2. Matuti ye mbungi bieti kunzungidila, lunungu ye lusongo i nsiamunu akiandu kiandi kiakitinu.
2 Mose 19: 16 b. Lumb. 89: 14.

3. Tia tueti kuntekila ku ntu ye tuyokanga ntantu miandi yeku-yeku.
Lumb. 50: 3. Nzai. 4: 5.

4. Mpezomo zandi zikiesanga nza ; ntoto weti bo mona ye zakama.

5. Miongo minienganga bonso maka mababila va luse lua Mfumu, i mfumu antoto wamvimba. Mika 1: 4.

6. Mazulu masamunanga lunungu luandi, ye bantu babonsono bamonanga nzitusu andi.
Lumb. 8: 1. 19: 1. 50: 6. 89: 5.

7. Buna bena basadilanga biteki bana vwiswa nsoni, buna bena bakukiyananga mu minkisi. Zinzambi zazonsono zina kunsambila.
2 Mose 20: 3 b. Lumb. 96: 5. Yes. 42: 17. Eb. 1: 6.

8. Sioni dieti bo wa ye yangalele, ye bana ba Yuda babakento beti yangalala mu diambu diankongodolo zaku, Mfumu. Yes. 12: 6.

9. Kadi ngeye Mfumu i nkwa kaye-

ngele va ntandu antoto wamvimba; ngeye wazangama beni va nzambi zazonsono. Lumb. 83: 18. 96: 4.

10. Yeno luzolanga Mfumu, lubela kweno yayibi. Yandi ukebanga miela miababandi bakinzambi ye ukubataninanga mu moko mabakiadimbuka.
Am. 5: 14 b. Yoa. 10: 28. Loma 12: 9.

11. Walunungu wakununwa kia, ye bena ntima miansongula kiese.
Lumb. 112: 4.

12. Yeno lubalunungu, luyangalala mu Mfumu, lusika nkumbu andi yanlongo. Lumb. 30: 4. 32: 11.

LUMBU 98.

Lumbu.

Luyimbila nkunga wamona mu nzitusu a Mfumu, kadi yandi wavanga bimangu. Yandi wabeki ndungunu mukoko kwandi kwalubakala ye mu koko kwandi kwanlongo. Yes. 52: 10.

2. Mfumu wazaikisi mpulusu andi; yandi wamonekese lunungu luandi mu meso mabangoi. Luk. 2: 30 b.

3. Yandi wabenzi mu nlemvo andi ye kinkwikizi kiandi kwa nzo a Isaeli; nsuka zazonsono zantoto zimeni mona, bonso buvulusilanga Nzambi eto.
Luk. 1: 54.

4. Lunsi zazonsono, lusasula yangalala kwa Mfumu; luboka mbokolo zakiese ye luyimbila masika.
Lumb. 100: 1.

5. Luyimbila masika kwa Mfumu mu nsambi, mu nsambi ye mu zu diankunga miamasika.

6. Lusasula yangalala vantadisi a Mfumu, i ntinu, mu mpungi ye mu ntendani akulumeta.

7. Bika mbu wakumba ye bionso biena mu wau, nza ye bonso bena yo kundu. Lumb. 96: 11 b.

8. Bika mila miateta nsaki ye miongo miayangalala va kimosi

9. vantadisi a Mfumu, kadi una kwiza mu kongudila ntoto. Yandi una kongudila nza mu lunungu ye bantu mu lusongo. Lumb. 9: 8.

LUMBU 99.

Mfumu i ntinu! Nkiangunu bantu beti zakama. Yandi uvwandanga va bakeluba! Nkiangunu ntoto weti tita.
1 Sam. 4: 4. 2 Sam. 6: 2. Lumb. 93: 1.

2. Mfumu ku Sioni wena waunene ye wena wazangama va ntandu abantu babonsono. Lumb. 48: 1.

3. Nkiangunu basikanga nkumbu aku yena yayinene ye nsisi. Wanlongo wena. Lumb. 96: 4. 111: 9. Yes. 6: 3.

4. Ntinu mu lulendo luandi uzolanga yina yisongele. Inga, ngeye utundisanga kedika ye usadilanga lusongo ye lunungu mu Yakobi. Yes. 9: 7.

5. Luzangisa Mfumu, Nzambi eto, ye lunsambila va mbel' amfiduku amalu mandi. Wanlongo wena.
1 Lus. 28: 2. Lumb. 132: 7.

6. Mose ye Aloni bakala mu nganga zandi, Samueli wakala mu yau babombidila nkumbu andi; yau baboka kwa Mfumu, ye yandi wabatambudila.
2 Mose 8: 12 b. 32: 11 b. 4 Mose 16: 20 b. 1 Sam. 7: 9.

7. Yandi wabula mbembo kwa yau mu tuti diamantela; bakeba kimbangi kiandi ye mina mikabavana.
2 Mose 33: 9, 11.

8. Inga, Mfumu, Nzambi eto, ngeye wabatambudila; ngeye wabakadila Nzambi angiambudulu amasumu, ye mvutudi andinda mu mavanga mau.

9. Luzangika Mfumu, Nzambi eto, ye lusambila vantadisi amongo andi wanlongo. Kadi Mfumu, Nzambi eto wena wanlongo.

LUMBU 100.

Lumbu luamvutudulu amatondo.

Lunsi zazonsono, lusasula yangalala kwa Mfumu. Lumb. 66: 1. 98: 4.

2. Lusadila Mfumu mu kiese, luiza va luse luandi mu mbokolo zayangalala.
Lumb. 2: 11. 95: 2.

3. Lubakula vo Mfumu i Nzambi. Yandi watuvanga, ka yeto kibeni ko, kidi tuakala bantu bandi ye mameme mandi mu kamba diandi.
Lumb. 79: 13. 95: 7. Yeh. 34: 31. Yoa. 10: 11 b.

4. Lukota mu mielo miandi mu mvutudulu amatondo ye mu tumbu tuandi mu masika; lutonda kwa yandi, lusika nkumbu andi. Yes. 56: 7. 66: 23.

5. Kadi Mfumu wena wabiza, nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani ye kinkwikizi kiandi mu mbandu ka mbandu. Lumb. 117: 2. Yes. 54: 10.

LUMBU 101.

Lua Davidi; lumbu.

Mu nlemvo ye lusongo nzolele yimbila, ngeye Mfumu nzolele sika.

2. Nzolele yindula nzila yakialunga, nki alumbu una kwiza kwa mono? Nzolele diata mu kialunga kiantim' ami mu nzo ami.

3. Yina yena yambi kina yo yambula yiiza kala va meso mami ko. Mavanga malembolo songa mono ibelanga mo; biampila yoyo ka bina kundanamana ko.

4. Ntima wamvilangani bika wantatukila nseke; yonso yena yambi kizolele yo zaya ko.

5. Ndiena ukelanga ni andi mu nsweki, i yandi nzolele bunga; wena meso manza ye ntima wamayangala mono kinzodi. Lumb. 15: 3. Zing. 21: 4.

6. Meso mami matombanga bena nkwikizi mu nsi, mpasi bakunda yami; ndiena udiatanga mu nzila yakialunga, i yandi una kala sielo kiami. Zing. 22: 11.

7. Ndiena usanga bungubi kana kala mu nzo ami ko; ndiena utanga makutu, mu meso mami kana sikila ko.

8. Bakiadimbuka babonsono mu nsi nzolele kubabunga nsuka ka nsuka, kidi yafula mvangi miayayibi miamionsono mu mbanz' a Mfumu. Loma 13: 4.

LUMBU 102.

Ndombolo akiazungulwa, bu keti suka-suka ye tengula mfuwa andi kiadi vantadisi a Mfumu.

Mfumu, wa ndombolo ami, ye mbokolo ami bika yaluaka vantadisi aku.

2. Kunswekani zizi kiaku ko, bu ngiena mu nzungu. Untambila kutu kwaku; bu ibokilanga, sa nswalu mu kuntambudila. Lumb. 69: 17.

3. Kadi lumbu biami biledi bonso mwisi, ye visi biena mu nitu ami bikalalele nkievo kwa tia.

4. Ntim' ami uzinini nkievo titi ye ulengele; kadi ngieti vilakana mu dia mampa mami.

5. Visi biami bibambamene ye nkand' anitu ami mu diambu diampumukunu ami yayinene. Yobi 19: 20.

6. Mfwanane ye lembe diena mu nsi yankatu, ye ngiena bonso kimfutu vena nzo zatuluka.

7. Ikatwa kayanga meso, ye ngiena bonso nuni yakinsona va nludi.

8. Ntantu miami mikuntiakanga mwini wamvimba; yau bakunkadilanga mafuluka basingilanga mu nkumbu ami. Yes. 65: 15. Yel. 29: 22.

9. Kadi idianga bombe nkievo mampa, ye isanganga ndwinu ami ye mansanga, Lumb. 42: 3. 80: 5.

10. mu diambu dianganzi zaku ye mfwemono aku, kadi wankamata ye wandosa.

11. Lumbu biami biena bonso kini bu kieti kwe lambuki, ye mono kibeni ngieti lengila bonso titi. Lumb. 109: 23. 144: 4. 1 Pet. 1: 24.

12. Kansi ngeye, u Mfumu, uvwandanga kimfumu ntangu yikayimani, ye mbambukulu aku moyo yisikilanga mbandu ka mbandu. Lumb. 135: 13.

13. Ngeye una nanguka ye sila Sioni nlemvo; ntangu yifweni kwandi mu lemvukila dio, inga, ntuba yilueki.

14. Kadi sielo biaku bizolanga beni matadi madiau, ye bafwilanga kiadi mu matadi madiau makoswa.

15. Buna bangoi bana vumina nkumbu a Mfumu, ye ntinu miamionsono va ntoto nzitusu aku,

16. Mfumu bu kameni tungulula Sioni ye meni kukizaikisa mu nzitusu andi;

17. bu kabangumukini kwa ndombolo zabakiakombulwa ye kawidikidi diaka ndombolo zau ko.

18. Diadi dina sonukwa mu diambu diambandu yina landa, ye bantu bana semwa bana sika Mfumu, Lumb. 22: 30 b.

19. kadi ku kaye kiandi kianlongo kayinikini meso, Mfumu ku zulu tedi va ntoto,

20. mu diambu diawa maniongo mabakangama ye tanina bana balufwa, Lumb. 79: 11. Eb. 2: 14.

21. kidi vo mu Sioni muna samunwa nkumbu a Mfumu ye nsikulu andi mu Yelusalemi,

22. bantu babonsono bu bana yonzama va mosi ye bimfumu biabionsono mu sadila Mfumu. Lumb. 22: 27. 68: 32. Yes. 2: 2 b.

23. Yandi tuludi ngolo zami mu nzila, yandi kufikidi lumbu biami.

24. Mpovele: Nzambi ami, kunkatulani mu ndambu alumbu biami ko, ngeye wena mvu miaku misikilanga mbandu ka mbandu. Lumb. 90: 2.

25. Mu nkulu nkumbi ngeye watula lufulu luantoto, ye mazulu i mavanga mamoko maku: Lumb. 24: 2. 33: 6. Eb. 1: 10 b.

26. mau mana fukila, kansi ngeye una sikila, mau mamonsono mana bombuka bonso mvwatu; ngeye una mo kitula bonso bukitulwanga mvwatu, ye mau mana katuka. Yes. 51: 6. 54: 10. Mat. 24: 35. 2 Pet. 3: 7 b.

27. Inga, ngeye i umosi kwandi, ye mvu miaku ka miena nsukulu ko.

28. Bana basielo biaku bana kunda mu nsi, ye nkuna miau mina sikila vantadisi aku. Lumb. 69: 36.

LUMBU 103.

Lua Davidi.

Mwel' ami, sika Mfumu, ye yonso yena mu mono bika yasika nkumbu andi yanlongo.

2. Mwel' ami, sika Mfumu ye kuvilakanani ko yina yambote yikavengi,

3. yandi ukuyambudilanga tufuma tuaku tuatonsono ye uniakisanga bieta biaku biabionsono, Lumb. 147: 3.

4. yandi ukulanga moyo aku mu ndiamu ye ukuvwikanga nlemvo ye nkenda, Lumb. 68: 20.

5. i yandi ukuyukutisanga nzodolo aku mu yambote yandi, vo weka wantwenia diaka bonso ngo azulu.
Yobi 33: 25. Yes. 40: 31.

6. Mfumu uvanganga mavanga malunungu ye unungisanga bakiazungulwa babonsono. Lumb. 68: 5.

7. Yandi wamwesa Mose nzila zandi ye bana ba Isaeli mavanga mandi.

8. Nkenda ye nlemvo biena ye Mfumu ye vibidila ye mbidi anlembami.
2 Mose 34: 6 b. 4 Mose 14: 18. Lumb. 86: 5, 15. 145: 8 b. Yoeli 2: 13. Yona 4: 2.

9. Yandi kasembanga ntangu zazonsono ko ye kakebanga nganzi zandi ntangu yikayimani ko.
Lumb. 30: 5. Yes. 57: 16. Yel. 3: 5. Mika 7: 18.

10. Yandi kakutuvangilanga bonso bwena masumu meto ko, ye kakutuvutudilanga bonso bwena tufuma tueto ko.

11. Kadi bonso bwalambuka zulu va ntandu antoto, i buna bwenina nlemvo andi wawingi kwa bakumvuminanga.
Lumb. 36: 5. 57: 10.

12. Bonso bwatatukila este mu weste, i bobo katatudilanga ntulumunu zeto nseke ye yeto.

13. Bonso bulemvukilanga se bana bandi, i buna Mfumu kalemvukilanga bakumvuminanga.
Yes. 63: 16. 64: 8. Yel. 31: 9.

14. Kadi yandi zaidi mpangulu yituena, yandi ubanzanga dio, vo yeto i mfumfuta.
1 Mose 2: 7. 3: 19. Lumb. 90: 3.

15. Lumbu biamuntu biena nkievo titi, yandi ufulanga nkievo fulu kiansi.
Yobi 14: 2. Lumb. 90: 5 b. 102: 11. Yes. 40: 6 b. 1 Pet. 1: 24. Yak. 1: 10.

16. Mpeve bu yeti kio viokila, kwankatu kwandi, ye mbuk' akiau ka yivutuki kio zaya ko. Yobi 7: 10.

17. Kansi nlemvo a Mfumu usikilanga mu ntangu yikayimani kwa yau bakumvuminanga, ye lunungu luandi nate ye batekolo,
2 Mose 20: 6. 5 Mose 7: 9 b. Luk. 1: 50.

18. bu bakebanga luwawanu luandi ye babanzanga mu ntumunu zandi ye banamanga zo.

19. Ku zulu Mfumu watula kiandu kiandi kiakitinu, ye lulendo luakitinu kiandi luyalanga biabionsono.

20. Yeno lumpofi zandi, lusika Mfumu, lumakesa mangolo mavanganga ntumunu andi, bu ludimbanga mbembo antumunu andi. Lumb. 148: 2.

21. Yeno lunkangu miandi miamionsono, lusika Mfumu, lusielo biandi bivanganga luzolo luandi. 1 Nt. 22: 19.

22. Yeno lumavanga mandi mamonsono, lusika Mfumu, konso konso kukalanga luyalu luandi. Mwel' ami, sika Mfumu.

LUMBU 104.

Mwel' ami, sika Mfumu. Mfumu, Nzambi ami, ngeye wazangama ye waunene wena; kimfumu ye nzitusu vweti.

2. Ngeye fukamene kwa kia nkievo vunga, ngeye upupidikanga zulu nkievo nzo yakoto; 1 Mose 1: 1 b. Yes. 40: 22.

3. ngeye utungilanga maseka maku mu nlangu, ye uvanganga matuti makala kalu diaku, ye ukwendilanga mu maveve mampeve.
Lumb. 18: 10. Am. 9: 6.

4. Ngeye uvanganga mpeve zakala ntumwa zaku, ye nlaku miatia i sielo biaku. Lumb. 148: 8. Eb. 1: 7.

5. Ngeye watudila ntoto lufulu va siamunu biawau, ka widi nikuka ntangu yikayimani.
Yobi 38: 4 b. Lumb 24: 2. 89: 11. 102: 25.

6. Ngeye wafuka wo mu nsina bonso mvwatu; nlangu miavioka miongo.

7. Kansi miataba mu diambu dialusembo luaku, ye mu diambu diazu diandumu aku miasavukila—

8. miongo miatulama ye ndimba miabetumuka—ku mbuka zau ziwasila mio.

9. Ngeye wasa nzaku yikayisumbukwa, ka midi fuka ntoto diaka.
Yobi 38: 10 b. Zing. 8: 29. Yel. 5: 22.

10. Mu mindimba ngeye wacilumuna minkelo miayiza fwandi nzila va kati amiongo.

11. Miau minwikanga bulu biabionsono biansi, ye misimanga mpwila zampunda zankitu.

12. Va lueka luamiau vakundanga nuni zazulu zisasulanga ndinga va mavala manti.

13. Ngeye ku maseka maku ubuku

dilanga miongo nlangu, ntoto uyukutuswanga mu mbutu miuvanganga.

14. Ngeye udukisanga titi kwa bibulu ye binti-nti mu nsadulu amuntu, kidi biandia biamena mu ntoto,

Lumb. 147: 8 b.

15. ye vinia kiyangidikanga ntim' amuntu, kidi walezimisa zizi kiandi mu mazi ye tuadisa mampa makindisanga ntim' amuntu. Nkong. 9: 13.

16. Nti mia Mfumu mpe miyukutuswanga, nsedeli mia Lebanoni mikatuika;

17. nuni zitunganga mio mazanza mau, ngongo utunganga zanza diandi mu nti miansipelesi.

18. Nkombo zamiongo zavangulwa miongo mianda, ye tubulu tuamiongo i ntinunu kwa basafana.

19. Ngeye wavanga ngonda mu teza zintangu; ntangu zaidi kwandi ntub' andimununu andi.

20. Ngeye ufidisanga tombe, ye fuku dibwidi; buna bulu biabionsono biamfinda bibadikidi zieta,

21. nkosi zantwenia zeti yaudila kimbaki, ye beti yuvula dia kwau kwa Nzambi. Yobi 39: 1.

22. Ntangu yitubukidi; biau i ntumbu kwenda vutuki ye lambalala mu nluka miau.

23. Kansi buna muntu londele ku bikana vanga ye ku salu kiandi nate ye nkokila.

24. Mwanki, Mfumu, mavanga maku mamingi-mingi! Mu nduenga ngeye wavangila mo mamonsono; ntoto uzedi kwa biwavanga.

25. Tala mbu wauna waunene ye wayalumuka! Tanzala-tanzala bilembukunwanga tanga bikwe zietingi momo, bulu biabinene ye biabizio.

26. Momo mukwendilanga zinzaza, momo mpe Leviatani uwavanga mu sakanana mo. Yobi 40: 10, 20 b.

27. Kwa ngeye batalanga buna biena, kidi wabavana dia kwau mu ntangu yifweni. Lumb 145: 15 b.

28. Ngeye ukubavananga, ye yau i ntumbu yonzika; ngeye utandulanga koko kwaku, ye yau ntumbu yukuta mu nkailu miabiza. Mat. 6: 26.

29. Ngeye uswekanga zizi kiaku, ye yau beka wonga; ngeye ukatulanga miela miau, buna bavilane ye bavutukidi mfumfuta diaka.

Yobi 34: 14 b. Lumb. 90: 3.

30. Ngeye ufidisanga mpeve aku, buna bavangamene, ye ngeye uvilulanga luse luantoto luamona. Yobi 33: 4.

31. Bika nzitusu a Mfumu wakala ntangu yikayimani; bika Mfumu kayangalala mu mavanga mandi,

32. i yandi utalanga ntoto, ye wau weti zakama; i yandi uvalakananga miongo, ye miau mieti fwita mwisi.

Lumb. 144: 5.

33. Nzolele yimbila mu nzitusu a Mfumu, bu yakidi vumuna; nzolele yimbidila Nzambi ami masika, bu yakidi vumuna. Lumb. 34: 1. 146: 2.

34. Bika mpovolo zami zazolakana kwa yandi; bika yayangalala mu Mfumu.

35. Kansi bankwa miamasumu bika balala va ntoto, ye bakiadimbuka bakabakadi diaka. Mwel' ami, sika Mfumu, Haleluya!

LUMBU 105.

Lutonda kwa Mfumu, lubombidila nkumbu andi, luzaikisa mavanga mandi mu bantu.

1 Lus. 16: 8 b. Yes. 12: 4 b.

2. Luyimbila mu nzitusu andi ye lunsika, lumokina mangu biandi biabionsono.

3. Lukukikemba mu nkumbu andi yanlongo; batombanga Mfumu bika bayangalala ntima.

4. Luyuvula Mfumu ye lulendo luandi, lufwanda zizi kiandi ntangu zazonsono.

5. Lubanza mu mavanga momo mangitukulu makavanga, mu mangu biandi ye nkongodolo zanwa andi,

6. yeno lunkun' a Abalahami, i sielo kiandi, yeno lubana ba Yakobi, bakasola.

7. Yandi i Mfumu, Nzambi eto; nkongodolo zandi zikwendanga mu nza yamvimba.

8. Yandi ubanzilanga luwawanu luandi ntangu yikayimani ye diambu dikasikidikisa nate ye funda diazimbandu, 1 Mose 22: 16 b. 5 Mose 7: 9.

9. ye luwawanu lubawawana ye Abalahami, ye ndefi andi kwa Isaki.

1 Mose 15: 18. 26: 2 b.

10. Yandi wasikidikisa lo nkondo kwa Yakobi, ye kwa Isaeli i luwawanu lukalumani; 1 Mose 28: 13. 35: 12.

11. yandi wavova: Kwa ngeye nzolele vana nsi ya Kanana, yau yina kala kunku kiafwa dieno.

12. Buna bakala fikabu-kabu ye ntalu yafiuma ye banzenza muna.

13. Yau bayenda kibingi mu bantu ka bantu, mu kimfumu kiansi ye ku nsi yankaka. 1 Mose 12: 1, 9. 13: 1 b.

14. Yandi kayambula muntu nkutu kababivisa ko ; yandi walonga mintinu ndongi mu diambu diau :
1 Mose 12: 17. 20: 3, 7.
15. Ka luvalakanani kuswa biami ko, ye ka lusani mbikudi miami buma ko.
16. Bu katuma malema va nsi, ye wabunga biabionsono bibakutu vukila,
17. buna wafidisa bakala ku ntual' au : Yosefi watekwa mu kinanga.
1 Mose 37: 28, 36. 45: 5 b.
18. Bakoma malu mandi mu mbienga, mu sengwa kakatwa lekanga,
1 Mose 39: 20.
19. nate ye ntangu yina yayendila mambu mandi detila, ye yazaikusulwa mu nkungu za Mfumu vo Vedele.
20. Buna ntinu watuma kakutulwa, i nyadi wabantu wamvulusa.
1 Mose 41: 14 b.
21. Yandi wansa mfumu mu nzo andi mu yala mbongo zandi zazonsono,
1 Mose 41: 40 b.
22. kidi kakanga madingizi mandi, bonso bukazolele, ye longa bamakota bandi nduenga.
23. Isaeli wayiza ku Ngipiti, Yakobi wayika mbumini mu nsi a Hami.
1 Mose 46: 1 b.
24. Yandi wavanga bantu bandi banieka kwakwingi ye balutila ntantu miau mu ngolo, 2 Mose 1: 7, 12.
25. i yau basietulwa ntima kwa yandi mu bela bantu bandi ye mu kana sielo biandi tukanu tuambi. 2 Mose 1: 10.
26. Yandi wafidisa Mose, i sielo kiandi, ye Aloni ukasola. 2 Mose 3: 10 b.
27. Yau bavanga dimbu biandi mu monakanda diau ye mangu mu nsi a Hami. 2 Mose 7: 9 b. Lumb. 78: 43 b.
28. Yandi wafidisa tombe ye wayambula yayonsono yakala nabokongo ; yau ka basa ntingu mu mambu mandi ko. 2 Mose 10: 22.
29. Yandi wakitula minlangu miau menga ye wayambula mbizi zau zanlangu, kidi zafwa. 2 Mose 7: 19 b.
30. Nsi au yafuluka kwa mavono nate ye mu vinga bianzo zantinu miau.
2 Mose 8: 2 b.
31. Yandi watuma, ye sama bianianzi i ntumbu kwiza ye zimbu mu nsi au yayonsono. 2 Mose 8: 17 b.
32. Yandi wabanokisina mabobuta mabaduswa mu mamvutu mamvula, nlaku miatia kafidisa mu nsi au.
2 Mose 9: 18 b.
33. Yandi wabafika nti miau miavinia ye miakuyu ye watolula minti mu nsi au.
34. Yandi watuma, ye makonko ntumbu kwiza ye bimpiatu bialembukunwa tanga. 2 Mose 10: 12 b.
35. Biau biadia titi biabionsono mu nsi au, ye biadia mbutu miau miansi.
36. Yandi wavonda bionso biasemukunwa mu nsi au, i ntekidi miangolo zau zazonsono. 2 Mose 12: 29. Lumb. 78: 51.
37. Yandi wabavaikisila mu palata ye wola, ye mu makanda mandi ka mwakala wamosi nkutu ko wadangala.
2 Mose 12: 35 b.
38. Bisi Ngipiti bayangalala, bu bavaika, kadi wonga wababwila mu diambu dia Isaeli.
39. Yandi wayalumuna tuti i nkaku, ye tia mu wangula mu fuku.
2 Mose 13: 21 b. 14: 19 b. Lumb. 78: 14.
40. Yau balomba, ye yandi waluakisa bimbimbi ye wabayukutisila mu mampa mazulu.
2 Mose 16: 12 b. Lumb. 78: 24 b.
41. Yandi wazibula tadi diamongo, ye nlangu wacilumuka ; wau wavioka mu nsi yankatu bonso mwila.
2 Mose 17: 6. 4 Mose 20: 11. Lumb. 78: 15 b.
1 Kol. 10: 4.
42. Kadi wabanza mu mambu mandi manlongo ye mu sielo kiandi Abalahami.
43. Buna yandi wavaikisila bantu bandi mu kiese ye babandi basolwa mu yangalala.
44. Yandi wabavana nsi zabangoi, ye ndandu zabantu yau bavingila zo,
45. mpasi bakeba nkondo miandi ye vanga mina miandi. Haleluya !
5 Mose 6: 24.

LUMBU 106.

Haleluya ! Lutonda kwa Mfumu, kadi wena wambote, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani.
Lumb. 107: 1. 118: 1. 136: 1.
2. Nani lenda ta mavanga ma Mfumu mena mbidi anene ye samuna masika mandi mamonsono ?
Lumb. 40: 5. 71: 15.
3. Mayangi mena yau bavanganga yina yasonga, ye bavanganga lunungu ntangu zazonsono.
4. Mfumu, umbanzila bonso bwena nlemvo aku kwa bantu baku, wiza wambumina ye mpulusu aku,
5. kidi yamona vila diabakiasolwa baku mu nienzi ye yayangalala ye bantu baku yangalala kumosi, ye yakikemba ye fwa diaku va mosi.
6. Yeto tuavolele masumu bonso mase meto, tuavengi yayibi ye tuakedi bakiadimbuka.
3 Mose 26: 40. Yel. 3: 25. Dan. 9: 5 b.

7. Mase meto mu Ngipiti ka bayindula mangu biaku ko; yau ka babanza mu mavanga maku mamingi manlemvo ko, kansi bakala mantingu ku mbu, ku mbu wa Mbwaki.
2 Mose 14: 11 b.
8. Kansi yandi wabavulusa mu diambu diankumbu andi mu zaikisa ngolo zandi.
9. Yandi wasemba mbu wa Mbwaki, ye wau wayika nayokoso, ye wabaviokisa mu monakanda diansina bonso mu nsi yankatu.
2 Mose 14: 21 b. Lumb. 78: 13. Yes. 63: 12 b.
10. Yandi wabavulusa mu moko mababela ye wabakula mu moko mantantu.
11. Nlangu wafuka mbeni zau, widi wamosi nkutu kasala ko.
12. Buna yau balekila mambu mandi minu ye bayimbila masika mandi.
2 Mose 15: 1.
13. Kansi fintama-ntama bavilakana mavanga mandi diaka, ye ka bavingila nduengoso andi ko.
14. Yau babakama kwa nzinunu mu nsi yankatu, ye batonta Nzambi mu nsi yavombila.
2 Mose 16: 3. 4 Mose 11: 4 b. Lumb. 78: 18. 1 Kol. 10: 6.
15. Buna yandi wabavana yina yibalomba, kansi wabafidisa yela kusekisanga.
4 Mose 11: 31 b. Lumb. 78: 29.
16. Yau bakwikila Mose nsoki mu tua, ye Aloni, i wanlongo wa Mfumu.
4 Mose 16: 1 b.
17. Buna ntoto watenduka ye wamina Datani ye wafuka kabu dia Abilami.
4 Mose 16: 31 b. 5 Mose 11: 6.
18. Tia tuabadika lema mu kabu diau, ye bakiadimbuka bavia nlaku.
19. Yau bavanga mwan' angombe ku Holebi ye basambila teki kiayitulwa;
2 Mose 32: 1 b.
20. nzitusu au babudisa wo mu kifwani kiangombe yidianga titi.
Yel. 2: 11. Loma 1: 23 b.
21. Bavilakana Nzambi, i mvulusi au, wavanga mavanga momo mamanene mu Ngipiti,
22. mambu mangitukulu mu nsi a Hami ye mavanga mansisi beni ku mbu wa Mbwaki.
Lumb. 105: 27 b.
23. Buna yandi wavumisa mu kubabunga ye wakutwa bo vanga, vo Mose, i bakala dikasola katelamene kinzonzi vantadisi andi ko mu vengama nganzi zandi, ka zidi bunga.
2 Mose 32: 11 b.
24. Yau batungudila nsi yampwenia ye ka balekila mambu mandi minu ko.
4 Mose 14: 2 b.
25. Bavuma mu nzo zau zakoto, ye ka bawa nding' a Mfumu ko.
26. Buna yandi wabanangunina koko kwandi ye wadia ndefi mu kubabwisa mu nsi yankatu,
4 Mose 14: 21 b. 1 Kol. 10: 5.
27. ye mu bwisa bana bau mu bangoi ye kubamwangisa mu zinsi.
3 Mose 26: 33.
28. Yau babundana ye Bali-Peoli ye badia biayekudulwa bafwa.
4 Mose 25: 3 b. Lumb. 115: 4 b.
29. Yau bafwemisa Nzambi mu mavanga mau ye mbafukulu yababwila.
30. Buna Pinehasi watelama ye wakongudila, ye mbafukulu yalembwa;
4 Mose 25: 7 b.
31. diodio kasilwa lunungu mu mbandu ka mbandu ntangu yikayimani.
4 Mose 25: 11 b.
32. Yau bamfwemisa ku nlangu wa Meliba, ye Mose wabiva nitu mu diambu diau.
2 Mose 17: 1 b. 4 Mose 20: 1 b. Lumb. 95: 8.
33. Kadi batinguna kwa mpeve andi, ye yandi wavova mu kinzakila mu koba biandi.
Yes. 63: 10.
34. Yau ka babunga bantu ko batuma Nzambi, vo bana bungwa,
5 Mose 7: 1 b. 12: 2 b. Nkong. 1: 21 b.
35. kansi bakundana ye bangoi ye balonguka mavanga mau.
Nkong. 3: 6 b.
36. Yau basadila teki biau, ye biau biabayika siongi.
37. Yau bayoka bana bau bababakala ye bana bau babakento nkailu kwa mpeve zambi.
2 Nt. 21: 6. 23: 10. 2 Lus. 28: 3. Yel. 7: 31. 19: 5. 32: 35.
38. Batengula menga makondolo bila, i menga mabana bau bababakala ye babakento babayoka kwa teki bia Kanana; nsi yasumunwa mu mfuka zau zamenga.
4 Mose 35: 33.
39. Bonso bobo basumununwa mu mavanga mau ye basambukulwa mu mavanga mau maluyangulu.
40. Buna nganzi za Mfumu mu bantu bandi zakwama, ye fwa diandi diayika nkankumukunu kwa yandi.
41. Yandi wabaniokuna mu moko mabangoi, ye wayambula bayalwa kwa bababela.
Nkong. 3: 8. 4: 2. 6: 1 b. 10: 7 b. 13: 1.
42. Ntantu miau miabafietikisa, ye balemvulwa kunsi amoko mau.
43. Ntanina zazingi yandi wabataninana, kansi bakala mantingu mu tuzolo tuayau kibeni, nkiangunu babungana mu lufuma luau.
44. Kansi wabatala mu mpasi zau, bu kawa mbokolo zau.
45. Mu ntomo au kabanza mu luwa-

wanu luandi ye waniongúluka bonso bwakala nlemvo andi wauuene.
5 Mose 30: 1 b.
46. Yandi wabavanina nlemvo mu yau babonsono bamana kubanata kinkole.
47. Mfumu, Nzambi eto, utuvulusa ye utuyonzika mu bangoi, kidi tuasika nkumbu aku yanlongo ye kukikemba mu nsikulu aku.
1 Lus. 16: 35 b.
48. Bika Mfumu, Nzambi a Isaeli, kazituswa ntangu yikayimani mu ka ntangu yikayimani! Bika bantu babonsono bavova : Ameni, Haleluya !
Lumb. 72: 18 b.

NKANDA WANTANU.

LUMBU 107.

Lutonda kwa Mfumu, kadi yandi wena wambote, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani.
Lumb. 106: 1. 118: 1. 136: 1.
2. Bika bakulwa kwa Mfumu bavova bobo, i bakakula mu mpasi,
Yes. 35: 10.
3. i bakayonzika tuka mu zinsi, tuka ku este ye ku weste, tuka ku node ye ku ntini yambu.
5 Mose 30: 3 b. Yes. 43: 5 b.
4. Yau bazenzila mu nsi yankatu mu nsoko miavombila, ye ka bamona mbanza yibana kala kundú ko,
Eb. 11: 38.
5. bamona nsatu adia ye mpwil' anlangu, ye miela miau mialemina mu yau.
6. Kansi baboka kwa Mfumu mu mpasi zau, ye yandi wabatanina mu ncita zau.
7. Yandi wabatuasa mu nzila yisongele, ye baluaka ku mbanza yibafwiti kunda.
Lumb. 68: 6.
8. Bika batonda kwa Mfumu mu diambu dianlemvo andi ye mu diambu diamangu biandi kwa bana babantu,
9. bu kayukutisa mwela walemina ye wafuluza mwela wakala nsatu mu lekwa biandi biambote.
10. Yau bavwanda mu tombe ye mu kini kialufwa, bakangama mu mpasi ye mu sengwa,
Yobi 36: 8.
11. mu diambu dia bu bakala mantingu mu mambu ma Nzambi, ye batungudila nduengoso a Nkwa kayengele.
Yel. 9: 12 b.
12. Yandi walemvula ntima miau mu kubu ; yau badangala, ye ka mwakala ukubasadisa ko.
13. Kansi mu nzungu zau babokila Mfumu, ye yandi wabavulusa mu ncita zau ;
14. yandi wabavaikisa mu tombe ye mu kini kialufwa, ye wadamuna mbienga zau.
Lumb. 129: 4.
15. Bika batonda kwa Mfumu mu diambu dianlemvo andi ye mu diambu diamangu biandi mu bana babantu,
16. kadi mielo miansongo yandi wakosikisa mio, ye watolula mbindukwa zasengwa.
17. Yau bakala mazoba, kadi bakala diatanga mu ntulumunu, ye buna bakwamuswa mu diambu diatufuma tuau ;
18. miela miau miakankumukina dia kwakonsono, ye bakala lukufi ye mielo mialufwa.
Yobi 33: 20.
19. Kansi mu nzungu zau babokila kwa Mfumu, ye yandi wabavulusa mu ncita zau.
20. Yandi wafidisa mambu mandi ye wabaniakisa ye wabatanina mu ndiamu.
21. Bika batonda kwa Mfumu mu diambu dianlemvo andi ye mu diambu diamangu biandi kwa bana babantu ;
22. bika banata nkailu miansikulu ye samuna mavanga mandi mu kiese.
Lumb. 50: 14, 23.
23. Mu nzaza bazietila mu mbu ye bakitila mu nlangu miamiuene ;
24. i momo bamweswa mavanga ma Mfumu ye mangu biandi mu nsin' ambu ;
25. mu mambu mandi kasikimisa tembo, ye kiau kiatudika zimbula.
Lumb. 135: 6.
26. Yau batombuka ku zulu ye bawolumuka mu nkati ansina ; miela miau mianienga mu wonga.
27. Yau basansala ye badanzakana bonso bwe biamalavu, ye nduenga zau zazonsono zeka zanana.
28. Kansi mu nzungu zau babokila Mfumu, ye yandi wabavaikisa mu ncita zau.
29. Yandi wasa tembo napi, ye mbula zakala yeku-yeku zadingalala.
30. Yau bayangalala, bu kwakala

napi, ye yandi wabatuala ku sabu dibazola. Lumb. 124: 4 b. Mat. 6: 25 b.

31. Bika batonda kwa Mfumu mu diambu dianlemvo andi ye mu mangu biandi kwa bana babantu ;

32. bika bakunzangisa mu bundu diabantu ye kunsika kuvwendi bangudi zabantu.

33. Yandi wakitula mila nsi yankatu, ye minkelo ntoto wena nayokoso,

34. nsi yanavududu i kanga diamungwa, mu diambu diayayibi yabantu bakunda vana. Yoeli 1: 10 b.

35. Yandi wasa nsi yankatu zanga kianlangu wawingi, ye nsi yayuma minkelo kwandi.
Yes. 35: 7. 41: 18.

36. I vana kakundisa bakala nsatu adia, ye batunga mbanza yibafwiti kunda.

37. Yau bakuna mavia ye batuika mayinza mavinia mabavana mbutu mimabuta.

38. Yandi wabasakumuna, ye baniceka beni, ye kayambula makamba mabulu biau maziota ko. 5 Mose 30: 9.

39. Bu bavutuka kala bafiuma ye bayinama, kadi kubu ye kiadi biabaniema, 5 Mose 28: 62 b.

40. buna bwakala, vo yandi utengulanga luyinu va madingizi ye ukubazenzisanga mu nsi zavombila mukondolo nzila,
Yobi 12: 21, 24. Yes. 40: 23. Dan. 4: 33.

41. buna yandi wazangula wamputu mu nzungu ye waniekisa makanda bonso kamba diamameme.

42. Bansongula bana bo mona ye yangalala, ye yayibi yayonsono yina katwa zika nwa.
Yobi 5: 16. 22: 19. Lumb. 63: 11.

43. Wena nduenga bika kayindula bo ye kabanza mu mavanga ma Mfumu manlemvo.

LUMBU 108.

Nkunga; lumbu lua Davidi.

U Nzambi, ntim' ami wena kibakala, nzolele yimbila ye sika ; inga, bobo buzolele nzitusu ami. Lumb. 57: 8 b.

2. Nanguka, pesalata ye nsambi ; nzolele sikimisa nkala mpumbu.

3. Nzolele tonda kwa ngeye, Mfumu, mu kati diabantu ye kuyimbidila masika mu kati diamakanda mabantu.

4. Kadi nlemvo aku wena waunene ye uviokele zulu, ye kedika kiaku nate ye matuti. Lumb. 36: 5.

5. Bika ngeye, Nzambi, wazanguka va ntandu azulu, ye nzitusu aku bika wayalumuka mu ntoto wawonsono.

6. Vana ndungunu mu koko kwaku kwalubakala ye ungwila, kidi bakundi baku batanunwa. Lumb. 60: 5 b.

7. Nzambi wavovele mu kinlongo kiandi : Mono ngina yangalala. Mono ngina kaba Sekemi ye teza ndimb' a Sukoti.

8. Ngiladi mono mvwidi, ye Manase i diami, Efalaimi i nkaku ami antu, Yuda i mvwal' ami yakimfumu.

9. Moabi i bola diami diangiobidila, ye Edomi itubanga nsampatu ami ; mu nsi abafilistea isasulanga mbokolo zayangalala.

10. Nani una kuntuasa ku mbanza yasiama, nani una kumfila ku Edomi ?

11. Kadi ngeye, Mfumu, keti kutuniafuni koe, bu ulembolo kwiza ndala mu nkangu mieto, u Nzambi ?

12. Utuvana lusadusu mu mintantu, kadi lusadusu luabantu i lufukulu.

13. Bu tuena ye Nzambi tulenda kweto mavanga mangolo, yandi una fotikisa ntantu mieto kunsi.
Lumb. 18: 29. 44: 5.

LUMBU 109.

Kwa nseki ankunga ; lua Davidi ; lumbu.

U Nzambi ankung' ami wansikulu, kudingamani ko.
Lumb. 22: 8. 28: 1. 118: 14.

2. Kadi bambandudidi nwa miau mialudimbuku ye miampumpuluvunu, ye bampovese mu tudimi tuamavunu.
Lumb. 52: 2 b. 55: 21. Mat. 26: 59.

3. Yau banzungidi mambu mandudi ye bandwanisi mu nana.

4. Mu kunkakila i nsendo ubakunsendilanga mu zola kwami, kansi mono isambilanga kaka.

5. Yau bamvutudidi yambi mu yambote ye lubelo mu zola kwami.
Lumb. 35: 12 b. 38: 20.

6. Bika bakala diadimbuka diantelamana, ye bika mfundi katelama va lueka luandi lualubakala.
Lumb. 69: 22 b. Sak. 3: 1.

7. Bu kana natwa mu kongudulwa, buna bika kazengulwa nkanu ye lusambulu luandi luakala masumu.
Zing. 28: 9.

8. Bika lumbu biandi biakala biafiuma, ye salu kiandi kiabonga wankaka. Mav. 1: 20 b.

9. Bika bana bandi bakondwa se, ye nkazi andi kakala fwola.
5 Mose 28: 18 b.

10. Bika bana bandi bakondwa nzo

ntangu zazonsono ye benda lombingi, bika batomba dia kwau nseke ye nzo zau zavombila. Yobi 20: 10.

11. Bika nkwa kalala kabaka biabionsono bikavwidi mu siongi diandi, ye bika banzenza bapela mbongo zandi.

12. Widi muntu nkutu kamfwilani kiadi ko, ye muntu nkutu kalemvukilani bana bandi bakondolo se ko.

13. Bika lumbu biandi biena ku ntuala biakufukwa, ye mu mbandu yina landa bika nkumbu zabampila yoyo zavinsukuswa. Lumb. 21: 10.

14. Lufuma luamase mandi bika luabambukulwa moyo vantadisi a Mfumu, ye masumu mambut' andi ka mavinsukuswani ko. 2 Mose 20: 5.

15. Bika makala kuntadisi ameso ma Mfumu ntangu ka ntangu, inga, bika kafula mbambukulu au amoyo va ntoto, Lumb. 34: 16.

16. kadi kabanza nkutu ko mu sadila nlemvo; kansi wazoma kiazungulwa ye wamputu ye wakiadi mu ntima mu kubavonda.

17. Lusingulu kazola, ye luau luambwila; kazola lusakumunu ko, ye luantatukila nseke beni.

18. Lusingulu kavwata bonso mvwatu, ye luau luapuka mu moyo andi bonso nlangu ye bonso mazi mu visi biandi.

19. Bika luau luankadila nkievo vunga dikafukilanga ye nkievo nkiti ukakizinganga mu luketo ntangu ka ntangu.

20. Bika bobo bwakadila nsendo kwa Mfumu mu nkakidi miami, ye mu yau bavovanga mambi kwa mwel' ami.

21. Kansi ngeye Mfumu, Mfumu, bika wansadisa mu diambu diankumbu aku; kadi keti nlemvo aku wabiza wena, i kuma, do, untanina.
Lumb. 69: 16.

22. Kadi i kiazungulwa ye wamputu, ye ntim' ami wazokuzuka mu ntulu ami.

23. Bonso bwena kini bu kieti kwe lambuki, i buna ikatukilanga; izomwanga bonso makonko.
Lumb. 102: 11. 144: 4.

24. Makungunu mami meka dokadoka mu minanga nsoki, ye nitu ami yividisanga vuluka.

25. Mono yayikidi mvwezolo vantadisi ayau; bu bakumbonanga banikusanga ntu miau.
Lumb. 22: 7. Mat. 27: 39.

26. Unsadisa, Mfumu, Nzambi ami; umpulusa mu diambu dianlemvo aku;

27. bika bazaya, vo i koko kwaku, ye vo i ngeye u Mfumu wavengi bo.

28. Vo beti finga, buna nasakumuni kwaku; vo beti telama, bika bamona nsoni, kansi bika sielo kiaku kiayangalala.

29. Bika nkakidi miami miavwata yindama ye miafukwa mu nsoni zau nkievo mu vunga. Lumb. 35: 26.

30. Nwa ami una tonda kwa Mfumu beni, va kati diababingi ngina kunsika.
Lumb. 22: 22.

31. Kadi yandi utelamanga va lubakala luawamputu, kidi kamvulusa mu yau bazengilanga mwel' andi nkanu. Lumb. 16: 8.

LUMBU 110.

Lua Davidi; lumbu.

Mfumu wavova kwa mfumu ami: Vwanda va lubakala luami, nate ye mbeni kutudila ntantu miaku mfidukn amalu maku.
Dan. 7: 13 b. Mat. 22: 44. Mav. 2: 34 b. 1 Kol. 15: 25. Ef. 1: 20 b. Eb. 1: 13.

2. Mvwal' alulendo luaku Mfumu una yo tidika tuka ku Sioni; nayadi kwaku va kati diantantu miaku.
Lumb. 2: 5 b. 45: 4 b.

3. Ngeye bu weti yonzika nkangu aku, buna bantu beti kwiza mu zola kwazola; kabu diaku diantwenia dieti kwiza kuntadisi aku mu mvwatu mianlongo, bonso dinoko ditukidi mu nkat' ankala mpumbu. Lumb. 87: 4 b.

4. Mfumu wadia ndefi ye kana yo nionguluka ko: Ngeye i nganga ntangu yikayimani, bonso bwakala Melekisedeki.
1 Mose 14: 18 b. Eb. 5: 6, 10. 6: 20. 7: 17, 21.

5. Mfumu wena va lubakala luaku; yandi una kosikisa mintinu mu lumbu kianganzi zandi.

6. Yandi una zenga nzengolo mu monakanda diabangoi; mwamonsono muna bindalala bafwa; yandi una kosa mintu nseke va ntoto.
Lumb. 68: 21. Yes. 2: 4. Nzai. 19: 11 b.

7. Yandi una nwa fimwila mu nzila; nkiangunu si kadongika ntu andi.

LUMBU 111.

Haleluya! Nzolele tonda kwa Mfumu mu ntim' ami wamvimba mu bundu diabansongula ye mu lukutukunu luau. Lumb. 109: 30.

2. Mavanga ma Mfumu mena ma-

manené, ye mafweni mayindulwa kwa yau babonsono beti mo mwena nienzi.

3. Yikavanganga i kimfumu ye nzitusu, ye lunungu luandi lusikilanga ntangu yikayimani.

4. Yandi wavanga mangu biandi biambambukulu amoyo; Mfumu nlemvo ye nkenda kena.

5. Yandi uvananga dia kwa bakumvuminanga, yandi ubanzanga mu luwawanu luandi ntangu yikayimani.
Lumb. 34: 9. 87: 19.

6. Yandi wazaikisa bantu bandi ngolo zamavanga mandi, bu kabavana fwa diabangoi.

7. Mavanga mamoko mandi i kedika ye lusongo, ye mpangulu zandi zazonsono zena nangwi.

8. Zau zisikalalanga ntangu zazonsono ye ntangu yikayimani; zilunguswanga mu kedika ye mu lusongo.

9. Yandi wafidisa bantu bandi nkudulu, yandi wasikidikisa luwawanu luandi mu ntangu yikayimani; nkumbu andi yena nlongo ye nsisi.
Yes. 54: 10.

10. Vumi kia Mfumu i mbadukulu aluenga; buna bena banamanga mina miandi bana tambula nduka zambote. Nsikulu andi yisalanga ntangu yikayimani.
Yobi 28: 28. Zing. 1: 7. 9:10. 1 Tim. 4: 8.

LUMBU 112.

Haleluya! Mayangi mena ye bakala divuminanga Mfumu ye dikadilanga nsikudukusu zandi nienzi yayinene.
Lumb. 1: 2. 128: 1.

2. Nkun' andi una kala ngolo va ntoto; mbandu abansongula yina sakumunwa.
Lumb. 25: 13. Zing. 20: 7.

3. Mbongo ye kimvwama bina kala mu nzo andi, ye lunungu luandi luna sala ntangu yikayimani.

4. Kwa bansongula yandi weti tubuka bonso kia mu tombe, wanlemvo ye wankenda ye walunungu.
Lumb. 97: 11. Yes. 58: 7.

5. Mbote kwandi kwa ndiena usanga nkenda ye usompisanga, ye usikilanga bungu diandi diadionsono mu lusongo!
Lumb. 87: 21, 26. 41: 2 b. Zing. 14: 21. Luk. 6: 31 b.

6. Kadi yandi kana zeza ko ntangu yikayimani; walunungu una bambukulwa moyo ntangu yikayimani.

7. Yandi katinanga nsamu wambi ko; ntim' andi wena kibakala ye usanga vuvu mu Mfumu.
Lumb. 91: 5 b. Zing. 3: 24 b.

8. Ntim' andi wena nakekete ye wau ka utinanga ko, nate ye kana tala ntantu miandi mu nienzi.
Lumb. 118: 7.

9. Yandi umwangisanga, yandi uvananga kwa bamputu, lunungu luandi lusikilanga ntangu yikayimani; mpok' andi yina zangulwa mu nzitusu.
1 Sam. 2: 1. Lumb. 89: 17. 2 Kol. 9: 9.

10. Kiadimbuka una bo mona ye fwema; yandi una tatika meno mandi ye sekuka. Luzinunu luabakiadimbuka luna suka.
Lumb. 37: 12 b.

LUMBU 113.

Haleluya! Lusielo bia Mfumu, lusika nkumbu a Mfumu.
Lumb. 134: 1. 135: 1.

2. Bika nkumbu a Mfumu yasakumunwa bwabu ye mu ntangu yikayimani.
Dan. 2: 20.

3. Kuselukilanga ntangu nate ye kuyidimininanga bika nkumbu a Mfumu yadanuswa.
Malaki 1: 11.

4. Mfumu wazangama wena va ntandu abantu babonsono, nzitusu andi uviokele zulu.

5. Inga, nani wena bonso Mfumu, Nzambi eto? Yandi wazangama beni,
Lumb. 138: 6. Yes. 57: 15.

6. yandi uyinikanga meso mandi mu nsina beni, ku zulu ye va ntoto;

7. yandi utedimisanga wafwafwa mu fundu-fundu, ye utombulanga wamputu mu ntava
1 Sam. 2: 7 b. Yobi 5: 11. Luk. 1: 52.

8. mu kumvwandisa va lueka luamadingizi, va lueka luamadingizi mabantu bandi;

9. i yandi uyambulanga nkazi yasita kavwanda mu kiese bonso ngudi va kati diabana bandi. Haleluya!
1 Mose 21: 2. 1 Sam. 1: 20. Luk: 1: 57.

LUMBU 114.

Isaeli bu kavaika mu Ngipiti, ye nzo a Yakobi bu yavaika mu bantu bavovilanga mu tudimi tuanzenza,
2 Mose 12: 41.

2. buna Yuda wayika kinlongo kiandi ye Isaeli i luyalu luandi.
2 Mose 6: 7. 19: 5 b.

3. Mbu wamona bo ye wataba, ye Yodani wavutukisa manima.
2 Mose 14: 21 b. 66: 6. Yos. 3: 16.

4. Miongo miadomuzuka bonso mameme mambakala, ye minzanza bonso bana bamameme.
2 Mose 19: 18. Lumb. 18: 7.

5. Ngeye umbu, mu nkiama weti taba? Ngeye u Yodani, mu nkiama weti vutukisa manima?

6. Lumiongo, mu nkiama lueti do-

muzuka bonso mameme mambakala, ye yeno luminzanza bonso bana bamameme?

7. Untoto, bufweni vele mu zakamana Mfumu ye zizi kia Nzambi a Yakobi,

8. i yandi ukitulanga tadi diamongo zanga kianlangu wawingi, ye tadi diambalu i nto anlangu.
2 Mose 17: 6. 4 Mose 20: 11. Yes. 48: 21.

16. Zulu i zulu dia Mfumu, ye ntoto kavana kwa bana babantu.

17. Bafwa ka basikanga Mfumu ko, ye ka muntu ko ukulumukini mwena napi. Lumb. 6: 5. Yes. 38: 18 b.

18. Kansi yeto, i yeto tuna sika Mfumu bwabu ye ntangu yikayimani. Haleluya! Lumb. 118: 17.

LUMBU 115.

Mfumu, ka kwa yeto ko, ka kwa yeto ko, kansi vana nzitusu kwa nkumbu aku mu diambu dianlemvo aku ye kedika kiaku. Lumb. 79: 9.

2. Kadi bangoi bila nki bana vovila: Kadi Nzambi au kwe kena bwabu?
Lumb. 42: 3, 10. 79: 10.

3. Nzambi eto mwanki ku zulu kena; yandi lenda vanga mamonsono makazolele.
Yobi 23: 13. 42: 2. Lumb. 135: 6.

4. Kansi teki biau i palata ye wola, i mpangulu zamoko mabantu.
Lumb. 135: 15 b. Yes. 44: 9 b.

5. Biau biena nwa, kansi ka bibulanga mbembo ko, biena meso, kansi ka bimonanga ko,

6. biena matu kansi ka biwanga ko, biena mbombo, kansi ka biwanga mfuku ko.

7. Mu moko mau ka bisimbilanga mo ko, ye malu mau ka bidiatilanga mo ko; malaka mau ka mena fimbembo nkutu ko.

8. Bavengi bio bana dedakana ye biau, inga, ye babonsono basilanga bio vuvu. Yes. 42: 17.

9. Yeno mu Isaeli, lusa vuvu mu Mfumu. Inga, yandi i lusadusu luau ye nkaku au. Lumb. 33: 20.

10. Yeno lunzo a Aloni, lusa vuvu mu Mfumu. Inga, yandi i lusadusu luau ye nkaku au.

11. Yeno luvuminanga Mfumu, lusa vuvu mu Mfumu. Inga, yandi i lusadusu luau ye nkaku au.

12. Mfumu watubanzila, yandi una sakumuna, una sakumuna nzo a Isaeli, una sakumuna nzo a Aloni,
Lumb. 118: 2 b.

13. una sakumuna bavuminanga Mfumu, ye babake ye babanene.

14. Bika Mfumu kaluniekisa yeno ye bana beno. 5 Mose 1: 11.

15. Bika luasakumunwa kwa Mfumu, i yandi wavanga zulu ye ntoto.
Mat. 25: 34.

LUMBU 116.

Mono izolanga Mfumu, kadi yandi uwanga nding' ami ye tusambulu tuami. Lumb. 4: 3. 10: 17. 34: 4, 6, 17.

2. Inga, yandi wantambidi kutu kwandi, nkiangunu nzolele kumbombidila mu lumbu biami biabionsono biyakidi moyo.

3. Nsinga mialufwa mianzinga, ye wonga wansi abafwa wambwila; yaluaka mu ncita ye kiadi.
2 Sam. 22: 5 b. Lumb. 18: 4 b.

4. Kansi yabombidila nkumbu a Mfumu: Engwa Mfumu, do, vukisa mwel' ami.

5. Mfumu nlemvo ye lunungu kena, Nzambi eto wena nkenda.

6. Mfumu ukebanga babumpombo; mono mu nzungu yakala, ye yandi wampulusa.

7. Nkiangunu, umwel' ami, vutuka ku luvovomo luaku, kadi Mfumu ukuvangidi yambote. Lumb. 42: 5.

8. Inga, ngeye watanina mwel' ami mu lufwa ye meso mami mu mansanga ye malu mami mu bwa;
Lumb. 56: 13. 71: 20. 86: 13.

9. ngina diata vantadisi a Mfumu mu nsi abavumuna.

10. Ndekele kwami minu, nkiangunu ngieti vova, i mono yalungwa kwama kwangolo,
Lumb. 27: 13. 2 Kol. 4: 13.

11. mu wonga wami mono yakatwa ta: Bantu babonsono bena mavuna.
Lumb. 118: 8. Loma 3: 4.

12. Bwe ngina vutula kwa Mfumu mu mavanga mandi mamonsono manlemvo kwa mono?

13. Nzolele bonga mvungu ampulusu ye bombidila nkumbu a Mfumu.

14. Nzolele tunguna nsilulu zami kwa Mfumu, inga, va meso mabantu bandi babonsono.
Lumb. 22: 25. 61: 8. 66: 13.

15. Mfwilu zabakinzambi bandi i ntalu mu meso ma Mfumu.
Lumb. 9: 12. 72: 14.

16. Engwa, Mfumu, keti mono i sielo kiaku, mono i sielo kiaku, mwan' asielo

kiaku kiankento ; ngeye wakutudi nsinga miami.

17. Nzolele kuyokila nkailu miansikulu ye nzolele bombidila nkumbu a Mfumu.

18. Nzolele tunguna nsilulu zami kwa Mfumu, inga, va meso mabantu bandi babonsono,

19. mu tumbu tuanzo a Mfumu, mu nkati angeye, u Yelusalemi. Haleluya !

LUMBU 117.

Lubangoi babonsono, lusika Mfumu, lunsika yeno lubantu babonsono.
Lumb. 72: 17. 98: 4. Loma 15: 11.

2. Kadi nlemvo andi wena waunene mu yeto, ye kedika kia Mfumu kisikilanga ntangu yikayimani. Haleluya !
Yoa. 1: 17.

LUMBU 118.

Lutonda kwa Mfumu, kadi wambote wena, ye nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani.
Lumb. 106: 1. 136: 1.

2. Bika Isaeli diata bobo, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani.
Lumb. 115: 9 b. 135: 19 b.

3. Bika nzo a Aloni bata bobo, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani.

4. Bika bavuminanga Mfumu bata bobo, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani.

5. Bu yakala mu mpasi, buna yabombidila Mfumu, ye yandi wantambudila ye wantula vasadidi.
Lumb. 18: 19. 81: 8.

6. Mfumu ukunsadisanga ye mono kitini ; kadi bantu nki balenda kunsa ?
Lumb. 56: 4, 9, 11. Loma 8: 31. Eb. 13: 6.

7. Mfumu ukunsadisanga, ye yandi i nsadisi ami, ye mono ngina nienzuka mu tala bakumbelanga. Lumb. 54. 4, 7.

8. Mu tinina kwa Mfumu mulutidi ye mu sa vuvu kwa bantu.
Lumb. 62: 8 b. Yel. 17: 5.

9. Mu tinina kwa Mfumu mulutidi ye mu sa vuvu kwa madingizi.
Lumb. 146: 3 b.

10. Bangoi babonsono beti kunzungidila, kansi mu nkumbu a Mfumu ngina kubabunga.

11. Beti kunzungidila mu tueka tuatonsono, kansi mu nkumbu a Mfumu ngina kubabunga.

12. Beti kunzungidila bonso ziniumbula, kansi beti zima bonso tia mu mpanga ; mu nkumbu a Mfumu ngina kubabunga.

13. Inukunwanga mu ngolo, kidi yabwa, kansi Mfumu ukunsadisanga.

14. Mfumu i ngolo zami ye nkung' ami wansikulu, ye yandi wangikila mpulusu. 2 Mose 15: 2. Yes. 12: 2.

15. Inga, mbokolo zakiese mu diambu diampulusu zeti wakana mu nzo zabalunungu ; koko kwa Mfumu kwalubakala kuvanganga mavanga matulendo. Lumb. 20: 6.

16. Koko kwa Mfumu kwalubakala kuzangulanga, koko kwa Mfumu kwalubakala kuvanganga mavanga matulendo.

17. Kinamifwa ko, kansi ngina vuka ye samuna mavanga ma Mfumu.
Lumb. 115: 17 b. Loma 6: 8 b.

18. Mfumu vele wandongidika, kansi mu lufwa kandiokuna ko.

19. Lunzibudila mielo mialunungu ; nzolele mio kota ye tonda kwa Mfumu.
Yes. 26: 2.

20. Wau i mwelo a Mfumu ; bantu balunungu bana wo kota.

21. Ntondele kwa ngeye, bu wantambudila ye bu wangikila mpulusu.

22. Tadi diodio dianiafunwa kwa mintungi diayika tadi diafuma.
Yes. 28: 16. Mat. 21: 42. Mav. 4: 11. 1 Pet. 2: 6 b.

23. Kwa Mfumu diayikila bo, bobo bwena bwangitukulu mu meso meto.

24. Kiaki i lumbu kiavanga Mfumu, bika tuayangalalala kio ye kala kiese.

25. Engwa, Mfumu, do vulusa ! Engwa, Mfumu, bika bwatoma !

26. Ukwiza mu nkumbu a Mfumu, bika kasakumunwa. Yeto tukulusakumuna ku nzo a Mfumu.
Mat. 21: 9. 23: 39. Mal. 11: 9. Luk. 19: 38. Yoa. 12: 13.

27. Mfumu i Nzambi, ye yandi watuvana kia. Lukanga nkailu miangioka miankembo mu nsinga nate ye ku mpoka zadisalu.

28. Ngeye i Nzambi ami, ye nzolele kutonda ; Nzambi ami, nzolele kuzangisa. Lumb. 31: 14.

29. Lutonda kwa Mfumu, kadi yandi wambote wena, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani.

LUMBU 119.

Mayangi mena yau bena nzila zalunga, i yau badiatanga mu mina mia Mfumu. Lumb. 1: 2. 112: 1.

2. Mayangi mena yau bavanganga kimbangi kiandi ye bakuntombanga mu ntima wamvimba,
Yoa. 14: 21, 23. 1 Yoa. 3: 23.

3. balembolo vanga yambi, kansi badiatanga mu nzila zandi. Lumb. 128: 1.

4. Ngeye watuma ntumunu zaku, kidi zakebwa mu kimfuzi kiakionsono.

5. Engwa, vo nzila zami zakala zasonga, kidi yakeba nkondo miaku!

6. Buna kina siwa nsoni ko, bu isungamananga nsikudukusu zaku zazonsono.

7. Nzolele tonda kwa ngeye mu ntim' ami wamvimba, bu ngina longwa nsiku mialunungu luaku.

8. Nkondo miaku nzolele mio keba; kunsisani nampia ko.

9. Vuvi bwe dina kebila nzil' andi yalembwa sumuka? Bu keti tatamana mu mambu maku.

10. Ikutombanga mu ntim' ami wamvimba; kungiambulani yavenguka mu nsikudukusu zaku ko.

11. Nkungu zaku iswekanga zo mu ntim' ami, kidi yalembwa vola masumu kwa ngeye.

12. Mfumu, bika ngeye wasikwa! Undonga nkondo miaku.

13. Mu koba biami isamuninanga nsiku miamionsono mianwa aku.

14. Iyangalalanga mu nzil' akimbangi kiaku bonso mu mbongo zazonsono.

15. Nzolele yindula ntumunu zaku ye sungamana nsoko miaku.

16. Ngiena nienzi ami mu nkondo miaku, ye kivilakananga mambu maku ko.

17. Sanga bwambote kwa sielo kiaku, kidi yavuka, buna mono si yakeba mambu maku.

18. Unzibudila meso, kidi yamona mangu mu mina miaku.

19. Mono i nzenza va ntoto; kunswekani nsikudukusu zaku ko.

1 Lus. 29: 15. Lumb. 39: 12. Eb. 11: 13.

20. Mwel' ami waniukakana mu diambu diakadila nsiku miaku lemina ntangu ka ntangu. Lumb. 63: 1 b.

21. Ngeye uvovisanga bena buziezie, i bakiasingwa, yau bavengumukanga mu nsikudukusu zaku.

5 Mose 27: 26. Ngal. 3: 10.

22. Unkatudila mvwezolo ye luyinu, kadi ikebanga kimbangi kiaku.

23. Madingizi meti vwanda mu kumpovila manengo, kansi sielo kiaku kiyindulanga nkondo miaku;

Lumb. 119: 161.

24. inga, kimbangi kiaku i nienzi ami, kiau i nluengisi ami.

25. Mwel' ami unietamene mu fundu-fundu; unkebila moyo bonso bwenina mambu maku.

26. Mono yakamba nzila zami ye wantambudila; undonga nkondo miaku.

27. Undonga yavisa nzila zantumunu zaku, buna nzolele yindula mangu biaku.

28. Mwel' ami weti dila mu kiadi; untedimisa bonso bwena mambu maku.

29. Bika nzil' amavunu yantatukila nseke beni, ye bika wangiambudila ndongolo zaku.

30. Nzil' akedika mono yaseni yo, ye nsiku miaku yameni mio tula vantadisi ami.

31. Ngieti tatamana mu kimbangi kiaku; Mfumu, kungiambulani yasiwa nsoni ko.

32. Nzolele yungusa mu nzil' ansikudukusu zaku, kadi ubombanga ntim' ami.

33. Mfumu, unsonga nzil' ankondo miaku, buna ngina yo keba nate ye ku nsukulu. Lumb. 25: 4. 27: 11.

34. Umpana nduka, buna nzolele vanga mina miaku ye keba mio mu ntim' ami wamvimba.

35. Untuala mu nsoko ansikudukusu zaku, kadi wau nzolele.

36. Untamba ntim' ami mu kimbangi kiaku ye kuyambulani wo wavengama ku ndandu akimbabu ko.

Lumb. 141: 4.

37. Unsietula meso ka midi tala ku fubila; unkebila moyo mu nzila zaku.

38. Yendisa nkungu zaku detila mu sielo kiaku, kadi zau zitualanga ku vumi kiaku.

39. Umpengudila mvwezolo, yoyo yiitinanga, kadi nsiku miaku miabiza miena.

40. Tala, imonanga ngunda zantumunu zaku; unkebila moyo mu lunungu luaku.

41. Mfumu, bika nlemvo aku wiza va mono, ye mpulusu aku bonso bwena nkungu zaku;

42. buna si yavutula mvutulu kwa ukumvwezanga; kadi isilanga mambu maku vwadi.

43. Kunziokunani mambu makedika mu nwa ami kiamakulu ko, kadi ngiena vuvu mu nkongodolo zaku.

44. Nzolele keba mina miaku ntangu ka ntangu, inga, ntangu zazonsono ntangu yikayimani.

45. Ungiambula yadiata mpwanza, kadi iyindulanga ntumunu zaku.

Lumb. 101: 2.

46. Nzolele vova kimbangi kiaku va-

ntadisi amintinu, ye kinami fwa nsoni ko. Mat. 10: 18 b.
47. Nzolele kala nienzi ami mu nsikudukusu zaku, kadi zau izolanga;
48. nzolele zangula moko mami ku nsikudukusu zaku, kadi zau izolanga, ye nzolele yindula nkondo miaku.
49. Banzila mambu kwa sielo kiaku, bu wantuadisi vuvu.
50. Yayi i mbombolo ami mu ndungulu zami, nkungu zaku bu zeti kunkebila moyo. Lumb. 94: 19.
51. Babuziezie beti kundeva ye devuzula, kansi mono kitatuki mu mina miaku ko.
52. Mfumu, mono ibanzanga mu nkongodolo zaku mu nsi nkulu, ye mono i ntumbu bombakana.
53. Nganzi zatia zeti kumbaka mu diambu diabakiadimbuka, bu beti sisa mina miaku.
54. Nkondo miaku i nkunga miami miamasika mu nzo yoyo yingienina kinzenza.
55. Mfumu, mu fuku ibanzilanga nkumbu aku ye ikebanga mina miaku. Lumb. 77: 2.
56. Mu keba ntumunu zaku i mu diodio yavangulwa.
57. Mfumu i mvwilu ami; mono ikambanga, vo nzolele keba mambu maku. Lumb. 16: 5. 73: 25 b. Man. 3: 24.
58. Mono ikulomba dodokolo mu ntim' ami wamvimba; unsila nlemvo bonso bwena nkungu zaku.
59. Mono iyindulanga nzila zami ye itadisanga malu mami mu kimbangi kiaku.
60. Ngieti sa nswalu, ye kieti sa fuki mu keba nsikudukusu zaku ko.
61. Masiongi mabakiadimbuka meti kunzingama, kansi kivilakananga mina miaku ko.
62. Mu nkati afuku itelamanga mu vutula matondo kwa ngeye mu diambu diansiku mialunungu luaku. Lumb. 42: 8. Mav. 16: 25.
63. Bakuvuminanga ye bakebanga ntumunu zaku, i yau baibundananga. Lumb. 101: 4 b.
64. Ntoto uzedi mu nlemvo aku, u Mfumu; undonga nkondo miaku. Lumb. 33: 5.
65. Mfumu, ngeye usanga bwambote kwa sielo kiaku, bonso bwenina mambu maku.
66. Undonga nduenga zabiza ye nzailu, kadi ilekilanga nsikudukusu zaku minu.
67. Bu yalembwa lungwa, buna yakizimbalala, kansi bwabu ngieti nama mu nkungu zaku.
68. Ngeye wena wambote ye uvanganga bwambote; undonga nkondo miaku.
69. Bena buziezie bakunsietilanga mavuna, kansi mono nzolele keba ntumunu zaku mu ntim' ami wamvimba.
70. Ntima miau miayika ntiva-ntiva bonso mazi, kansi mono ngiena nienzi ami mu mina miaku. 5 Mose 32: 15. Lumb. 73: 7.
71. Mbote kwandi kwa mono, bu yalongudukwa ndongi, mpasi yalonguka nkondo miaku.
72. Mina mianwa aku milutidi kwa mono mu mafunda mabuku biawola ye palata. Lumb. 19: 10.
73. Moko maku mampanga ye mankubika; umpana nduka zavisila nsikudukusu zaku. Yobi 10: 8. Lumb. 139: 13 b.
74. Bakuvuminanga bana kumbona ye yangalala, kadi isanga vuvu mu mambu maku.
75. Mfumu, nzaidi kwami, vo nkongodolo zaku zena zalunga, ye vo mu kinkwikizi ngeye wandongidika ndongi.
76. Bika nlemvo aku wakala mbombolo ami, bonso buwavova kwa sielo kiaku.
77. Bika kiwuntu kiaku kiza va mono, kidi yavuka; kadi mina miaku i nienzi ami.
78. Bika banziezie basiwa nsoni, kadi bampengi yambi, bu nkondolo bila nkutu; kansi mono nzolele yindula ntumunu zaku.
79. Bakuvuminanga bika babangumuka kwa mono ye bazaidi kimbangi kiaku.
80. Bika ntim' ami wakala kialunga mu nkondo miaku, kidi yalembwa fwa nsoni.
81. Mwel' ami weti lemina mpulusu aku, isilanga mambu maku vuvu. 1 Mose 49: 18. Yes. 49: 6. Luk. 2: 25, 30.
82. Meso mami maleminanga nkungu zaku ye ivovanga: Nki antangu zolele kumbomba? Lumb. 6: 6 b.
83. Kadi mono ngiena bonso kuba va mwisi, kansi kivilakananga nkondo miaku ko.
84. Kadi lumbu biasielo biaku keti biafiuma biena. Nki alumbu zolele kongudila nzomi miami? Lumb. 39: 4 b.
85. Banziezie beti kuntimina mabulu, i yau balembolo vukumukina mina miaku.

86. Nsikudukusu zaku zazonsono i kedika; mono ngieti zomwa mu kondwa kwabila nkutu; unsadisa.

87. Fiuma fisidi, nga bambungidi va ntoto, mpeleko kisisidi ntumunu zaku ko.

88. Unkebila moyo, bonso bwena nlemvo aku, buna nzolele keba kimbangi kianwa aku.

89. Mfumu, mambu maku matundanga ku zulu ntangu yikayimani.
Lumb. 89: 2. Yes. 40: 8. Luk. 21: 33.

90. Kinkwikizi kiaku kiena mu mbandu ka mbandu; ngeye wakubika ntoto ye wau usikilanga.

91. Biabionsono biakidi nate ye bwabu mu diambu diavanga nsiku miaku, kadi biabionsono bina kusadila.

92. Vo mina miaku ka miakedi nienzi ami ko, nga yakutwa mana bungana mu nzungu zami.

93. Kasi kinami vilakana ntumunu zaku ko, kadi mu zau ngeye wankebele moyo.

94. Mono i waku, do umpulusa; kadi iyindulanga ntumunu zaku.
Loma 14: 8. 1 Kol. 6: 20.

95. Bakiadimbuka beti kunkenga mu kumbunga; kansi mono ikenganga kimbangi kiaku. Lumb. 38: 20. 56: 6.

96. Kialunga kiankaka kiakionsono mono yamona kio nsukulu, kansi nsikudukusu aku i yalangana kulembakene tezakana.

97. Mwanki beni izolanga mina miaku! Mwini wamvimba iyindulanga mio.

98. Nsikudukusu zaku zikunsanga yalutila ntantu miami mu kala nduenga, kadi mvwidi zo ntangu yikayimani.

99. Mono ndutidi nlongi miami miamionsono mu ngangu, kadi iyindulanga kimbangi kiaku.

100. Ndutidi banuna mu nduka, kadi ikebanga ntumunu zaku.

101. Mono ivengumunanga malu mami mu nzila zazonsono zambi, kidi yakeba mambu maku.

102. Kivengumukanga mu nsiku miaku ko, kadi ngeye ukundonganga.

103. Nkungu zaku mwanki nazekezeke beni zena mu nwa ami. Zau zilutidi niosi mu nwa ami. Lumb. 19: 10.

104. Mu ntumu zaku ibakanga nduka; i kuma ibelanga nzila zazonsono zamakutu. Lumb. 19: 7.

105. Mambu maku i mwind' amalu mami ye kia kwansoko ami.
Lumb. 19: 8. Zing. 6: 23. 2 Pet. 1: 19.

106. Mono yadia ndefi ye yakeba yo: mu vanga nsiku mialunungu luaku.

107. Mono ikwamuswanga beni; Mfumu, unkebila moyo, bonso bwena mambu maku.

108. Yambula nkailu aluzolo wanwa ami wazolwa kwa ngeye, Mfumu, ye undonga nsiku miaku. Lumb. 19: 14.

109. Ntangu zazonsono inatanga mwel' ami mu koko kwami, kansi kivilakananga mina miaku ko. 1 Sam. 19: 5.

110. Bakiadimbuka bakuntambilanga masiongi, kansi kizimbakananga mu ntumunu zaku ko.

111. Kimbangi kiaku i fwa diami diantangu yikayimani, kadi kiau i kiese kiantim' ami.

112. Mono ntembi ntim' ami mu nama nkondo miaku ntangu zazonsono ye nate ye ku nsukulu.

113. Mono ibelanga bena tembilatembila, kansi mina miaku izolanga mio. 1 Nt. 18: 21. Yak. 1: 8.

114. Ngeye i tabulu kiami ye nkaku ami; isilanga mambu maku vwadi.

115. Yeno lubambi, lumpengukila kweno; mono nzolele vanga nsikudukusu za Nzambi ami.

116. Unsiamisa bonso bwena nkungu zaku, kidi yavuka, ye kungiambulani yasiwa nsoni ye vuvu kiami ko.
Lumb. 31: 1. Loma 5: 4 b.

117. Unsikila kidi yavuluswa, buna si yatonwa nkondo miaku mu nienzi ntangu zazonsono.

118. Ngeye ubanzanga babonsono bazimbakananga mu nkondo miaku, vo ka lekwa ko, kadi bungubi bwau i bwankatu kwandi.

119. Ngeye uniafunanga buna bena bakiadimbuka va ntoto nkievo bo; i diau izodilanga kimbangi kiaku.

120. Nsuni ami ukamanga nitu mu diambu diawonga waku, ye nkongodolo zaku ngieti zo tina. Lumb. 2: 11. Fil. 2: 12.

121. Mono isadilanga kedika ye lusongo; kuna kundiokuna kwa nzungudi miami ko.

122. Vovila bungu diasielo kiaku ye yambula katoma nitu; kuyambulani banziezie banzungula ko.

123. Meso mami maleminanga mpulusu aku ye nkungu zalunungu luaku.

124. Vanga kwa sielo kiaku bonso bwenina nlemvo aku ye undonga nkondo miaku.

125. Mono i sielo kiaku; umpana nduka kidi yazaya kimbangi kiaku.
Lumb. 116: 16.

126. Ntangu yifweni kwa Mfumu

mu vanga diambu, kadi bafubisi mina miaku. Mat. 15: 6.

127. I diau iluta zodilanga nsikudukusu zaku beni ye wola, inga, wola wabiza safiuma.

128. I diau ibanzilanga ntumunu zaku zazonsono vo zasonga mu mambu mamonsono, kansi nzila zazonsono zamakutu mono ibelanga zo.

129. Kimbangi kiaku mwanki kiangitukulu kiena, i diau mwel' ami utoma kio kebanga.

130. Mambu maku bu meti zibulwa, buna makiesanga ye mavananga nduka kwa babumpombo.
Lumb. 19: 7 b. 2 Tim. 3: 15.

131. Iyasanga nwa ami ye ivomanga, kadi ileminanga nsikudukusu zaku beni.

132. Umbangumukina wansila nlemvo bonso bufwanane kwa yau bazolanga nkumbu aku.

133. Siamisanga tambi biami mu nkungu zaku, ye kuyambulani yavinguswa kwa yambi kunsi ko.

134. Untanina mu nzungulu abantu, buna nzolele keba ntumunu zaku.

135. Bika zizi kiaku kiakiesa sielo kiaku ye undonga nkondo miaku.
4 Mose 6: 25. Lumb. 80: 3, 7, 19.

136. Bimila-mila bianlangu bizelumukanga mu meso mami mu diambu diamina miaku milembwa kebwanga.

137. Mfumu, ngeye wena walunungu, ye nkongodolo zaku zisongele.
5 Mose 32: 4.

138. Ngeye watuma kimbangi kiaku mu lunungu ye mu kinkwikizi kiakinene. 5 Mose 32: 4.

139. Ngieti manwanga kwa vema mu diambu diantantu miami mivilakananga mambu maku.
Lumb. 69: 9. 139: 21.

140. Nkungu zaku zavedila zena, ye sielo kiaku kizolanga zo.
Lumb. 12: 6. 18: 30. Zing. 30: 5.

141. Mono i fwafwa ye kiayinwa, kansi kivilakananga ntumunu zaku ko.

142. Lunungu luaku i lunungu lukalumani ye mina miaku i kedika.

143. Nzungu ye ncita biambwidi, kansi nsikudukusu zaku i nienzi ami.

144. Kimbangi kiaku kiena kialunungu ntangu yikayimani; umpana nduka, kidi yavuka.

145. Ibokanga mu ntim' ami wamvimba, Mfumu, untambudila; nzolele vanga nkondo miaku.

146. Kwa ngeye ibokanga, umpulusa, buna nzolele keba kimbangi kiaku.

147. Nsuka nabu ikwizanga mu nkielo, ye ibokanga; isilanga mambu maku vwadi. Lumb. 88: 13. 130: 6.

148. Meso mami meti tekila mu lo biafuku kidi yayindula nkungu zaku.
Lumb 5: 3. 63: 6.

149. Wa nding' ami, bonso bwena nlemvo aku; Mfumu, unkebila moyo, bonso bwena nsiku miaku.

150. Banamanga mbivulu bena lukufi, i yau batatukidi ye mina miaku nseke beni.

151. Ngeye mpe, Mfumu, weka lukufi, ye nsikudukusu zaku zazonsono zena kedika. Lumb. 19: 9.

152. Ntama beni nzaidi mu kimbangi kiaku, vo ngeye wasikidikisi kio mu ntangu yikayimani.

153. Natadi ndungulu zami ye umvukisa, kadi kivilakananga mina miaku ko.

154. Dedisa mambu mami ye unkula; unkebila moyo, bonso bwenina nkungu zaku.

155. Mpulusu yitatukidi beni ye bakiadimbuka, kadi ka bayuvulanga nkondo miaku ko.

156. Mfumu, kiwuntu kiaku kiena kiakinene; unkebila moyo, bonso bwena nsiku miaku.

157. Nzomi miami ye mintantu babingi bena, kansi kivengumukanga mu kimbangi kiaku ko.

158. Bu ngieti mona badimbulanga minu, ngieti kubakamina nitu, mu diambu dia bu balembolo nama mu nkungu zaku.

159. Nabanzi kwaku, vo mono izolanga ntumunu zaku; Mfumu, unkebila moyo, bonso bwena nlemvo aku.

160. Lufulu luamambu maku i kedika, ye nsiku miamionsono mialunungu luaku misikilanga ntangu yikayimani.
Yoa. 17: 17.

161. Madingizi makunzomanga mu nana, kansi ntim' ami wena vumi kiamambu maku.

162. Iyangalalanga mu diambu diankungu zaku, bonso ndiena ubeki bintani biabingi.

163. Makutu ibelanga, mau si makala nkankumusu kwa mono; kansi mina miaku izolanga mio.

164. Lumbu ka lumbu mono ikusikanga nsika nsambodia nsambodia mu diambu diansiku mialunungu luaku.

165. Yenge kiakinene kiena ye bazolanga mina miaku, ye ka kwenani kilenda kubabwisa ko. Lumb. 37: 11, 31.

166. Mfumu, ivingilanga mpulusu aku, ye inamanga nsikudukusu zaku.
1 Mose 49: 18. Luk. 2: 25, 30.
167. Mwel' ami ukebanga kimbangi kiaku, ye izolanga kio beni.
168. Ikebanga ntumunu zaku ye kimbangi kiaku, kadi ngeye zaidi nzila zami zazonsono.
169. Mfumu, bika mbokolo ami yaluaka va luse luaku; umpana nduka, bonso bwena mambu maku.
170. Bika lusambulu luami lualuaka va luse luaku; untanina bonso bwena nkungu zaku.
171. Bika koba biami biapasa nsikulu, kadi ngeye ukundonganga nkondo miaku.
172. Ludimi luami bika luayimbidila mambu maku, kadi nsikudukusu zaku zazonsono zena zalunga.
173. Bika koko kwaku kwansadisa, kadi ntumunu zaku mono yameni zo sola.
174. Mfumu, ngienina mpulusu aku ngunda, ye mina miaku i nienzi ami.
175. Vukisa mwel' ami, buna wau si wakusika; bika nsiku miaku miansadisa.
176. Vo mono ngina zimbakana, bika wafwanda sielo kiaku bonso meme diazimbala, kadi kivilakananga nsikudukusu zaku ko. Yes. 53: 6. Luk. 15: 4.

LUMBU 120.

Nkunga wambalukulu.

Kwa Mfumu ibokanga mu nzungu zami, ye yandi ukuntambudilanga.
2. Mfumu, do tanina mwel' ami mu koba biamakutu ye mu ludimi luampumpuluvunu.
3. Ludimi luampumpuluvunu nki luna kusenda mu ntangu yayi ye mu ntangu yina kwiza? Yak. 3: 5 b.
4. Inga, mu toto biansongi biankwa mafuka ye mu makala mansende mayuya.
Lumb. 11: 2. 52: 1 b. 57: 4. 59: 7.
5. Engwa mono, bu ikatwa kala nzenza mu nsi a Meseki ye kunda mu nzo zakoto za Kedali.
6. Ntama beni mwel' ami watukididi kunda ye yau babelanga yenge.
7. Mono kibeni ikebanga yenge, kansi bu ngieti vova, yau i ntumbu zola nwana.

LUMBU 121.

Nkunga wambalukulu.

Isendulanga meso mami ku miongo: lusadusu luami kwe luna tuka?
Lumb. 3: 4. 123: 1.
2. Lusadusu luami lutukanga kwa Mfumu wavanga dizulu ye ntoto.
2 Lus. 20: 12. Lumb. 124: 8.
3. Yandi kana yambula kulu kwaku kwakusuka ko; ukukebanga kabakanga tulu ko. Lumb. 127: 1.
4. Ve, ukebanga Isaeli kabakanga tulu ko, ye kalekanga ko.
5. I Mfumu kwandi ukukebanga, Mfumu kwandi i ntabidi aku va lubakala luaku. Lumb. 91: 4 b.
6. Ntangu ka yina kubivisa mu mwini ko, ye ka ngonda mu fuku ko.
7. Mfumu una kutabila mu yambi yayonsono, yandi una keba mwel' aku.
8. Yandi una tabila mpaikulu aku ye nkotolo aku bwabu ye ntangu yikayimani. 5 Mose 28: 6.

LUMBU 122.

Nkunga wambalukulu; wa Davidi.

Mono yayangalala, bu yakambwa vo: ntuendino ku nzo a Mfumu.
Lumb. 42: 2. 84: 1 b.
2. Malu meto mayambulwa matelama va mielo miaku, u Yelusalemi,
3. Yelusalemi, ngeye umbanza yatoma tungwa, mbanza yatungwa kindamikindami, Lumb. 48: 12 b.
4. yibalukilanga makanda, i makanda ma Mfumu, bonso bwena mina kwa Isaeli, mu sika nkumbu a Mfumu.
2 Mose 23: 17.
5. Kadi muna mwena biandu bialukongodolo, i biandu bianzo a Davidi.
5 Mose 17: 8 b. 2 Sam. 8: 15 b.
6. Luzodila Yelusalemi yenge; inga, bazolanga ngeye bika batoma nitu.
7. Bika yenge kiakala mu ngudi atumbu tuaku ye vila mu mavula maku!
8. Mu diambu diampangi zami ye bakundi bami ngina kuvovila yenge.
9. Mu diambu dianzo a Mfumu, Nzambi eto, nzolele kutombila yina yena yambote.

LUMBU 123.

Nkunga wambalukulu.

Isendulanga meso mami kwa ngeye, i ngeye wena kundu mu dizulu.
Lumb. 3: 4.

2. Inga, bonso butadilanga meso mabisielo koko kwamfumu au, ye meso masielo kiankento koko kwamfumu andi yankento, i bobo butadilanga meso meto kwa Mfumu, Nzambi eto, nate ye kana kutulemvukila.

3. Mfumu, utulemvukila, utulemvukila, kadi tuayukutidi luyinu beni.

4. Miela mieto miayukutidi ntiakulu zabankwa miavatu ye luyinu luabankwa mianza. Yobi 12: 4 b.

LUMBU 124.

Nkunga wambalukulu; wa Davidi.

Vo Mfumu kakedi yeto ko—bika Isaeli diata bobo—

2. vo Mfumu kakedi yeto ko, bantu bu batunangumukini, Loma 8: 31.

3. nga bakutu kutumina kimoyo, nganzi zau bu zatukwamini; Lumb. 94: 17.

4. nlangu mikutu kutudimisina, ye mwila ukutu bukila miela mieto;

5. nga mikutu bukila miela mieto, nlangu miomio miatulama. Lumb. 69: 15.

6. Bika Mfumu kasikwa bu kalembwa kutuyekula bonso kimbaki mu meno mau!

7. Miela mieto mivukidi bonso nuni mu siongi diantambi anuni; siongi didamukini, ye tuvukidi kweto.

8. Lusadusu lueto luena mu nkumbu a Mfumu, i yandi wavanga zulu ye ntoto. Lumb. 121: 2. 146: 5 b.

LUMBU 125.

Nkunga wambalukulu.

Basanga vuvu mu Mfumu bafwanane ye mongo wa Sioni ulembolo nikuka, kansi usikilanga ntangu yikayimani. Lumb. 46: 5.

2. Miongo mieti zungidila Yelusalemi, ye Mfumu weti zungidila bantu bandi bwabu ye ntangu yikayimani. Lumb. 34: 7.

3. Kadi mvwal' aludimbuku ka yina sikila va fwa diabalunungu ko, balunungu ka bidi lambula moko mau mu yilembolo songa. Yes. 14: 5.

4. Mfumu, bika wavanga yambote kwa bambote ye bena ntima miansongula.

5. Kansi bavengamanga mu nzila zamvilangani, bika Mfumu kababambula ye mvangi miayayibi va kimosi. Yenge kiakala kwa Isaeli! Ngal. 6: 16.

LUMBU 126.

Nkunga wambalukulu.

Mfumu bu kavutula zinkole ku Sioni, buna tuakala nkievo tulotolo ndozi. Lumb. 14: 7.

2. Nwa mieto miafuluka kwa seva ye tudimi tueto kwa yangalala; buna mwavovwa mu bangoi: Mfumu wabavangidi mavanga mamanene. Yobi 8: 21

3. Inga, Mfumu watuvangidi mavanga mamanene; i diau tuayangalala.

4. Mfumu, bika watutedimisa diaka, bonso buuvutulanga bimila-mila ku nsi asude.

5. Bakunanga mu mansanga bana yonzika mu kiese. Mat. 5: 4. Luk. 6: 21.

6. Beti kwenda didi ye nata ntombo zau zankuna; beti kwiza vutuki mu kiese ye nata mita miau. Yes. 35: 10.

LUMBU 127.

Nkunga wambalukulu; wa Solomo.

Vo Mfumu keti tunga nzo ko, buna beti yo tunga bana yo tunga mu nkatu. Vo Mfumu kakebanga mbanza ko, buna nkengi weti kaya meso mu nkatu. Lumb. 121: 3. 1 Kol. 3: 7.

2. Buna keti i mu nkatu lutelamanga ye nsuka ye lusuta kwenda lekingi, ye ludianga mampa meno mu mpasi; yandi uvananga mo kwa bakundi bandi, bu beti leka. Zing. 10: 22.

3. Tala, bana i nkailu a Mfumu, ye mbutu miamoyo mitambulwanga bonso nsendo. 1 Mose 48: 9.

4. Bonso toto mu koko kwakesa i bobo bwena bana bababakala babutidi muntu mu kintwenia kiandi.

5. Mayangi mena ye bakala difuluzanga bio mu tutu diandi diatoto. Yau ka bana fwa nsoni ko, bu bana vovana mabungu mau ye mintantu ku mwelo.

LUMBU 128.

Nkunga wambalukulu.

Mayangi mena ye wonso wonso uvuminanga Mfumu ye udiatanga mu nzila zandi. Lumb. 112: 1. 119: 1 b.

2. Inga, ngeye una dia mbutu miasalu kiamoko maku; mayangi mena yaku ye lutomo luayaku!

3. Nkazi aku mu nzo aku una kala bonso nti avinia walubutu, ye bana baku bazungidilanga meza maku bonso nsasila mianti aolive.

4. Kadi tala, i bobo busakumununwanga bakala divuminanga Mfumu.
5. Bika Mfumu kakusakumuna tuka ku Sioni; bika wayambulwa wamona lutomo lua Yelusalemi mu lumbu biaku biabionsonso biazingu kiaku,
Lumb. 134: 3.
6. ye bika wayambulwa wamona bana babana baku. Yenge kiakala kwa Isaeli! Yobi 42: 16. N. al. 6: 16.

LUMBU 129.

Nkunga wambalukulu.

Bampengi nzungu zazingi kasi nkadila wantwenia—bika Isaeli diata bobo—
2. bampengi nzungu zazingi kasi nkadila wantwenia, kansi ka bampingisi kunsi ko.
3. Bamfudi bafudidi va nim' ami ye bavengi nkala miamila.
Zing. 5: 18 b. Yes. 51: 23. Yeh. 19: 10.
4. Kansi Mfumu wena walunungu; yandi zengele nsinga miabakiadimbuka.
5. Yau bana siwa nsoni ye vutukisa ku manima, buna bena babelanga Sioni.
6. Yau bana kala bonso titi biena va minludi bikilengedele, bu ka bikidukidi ko: 2 Nt. 19: 26. Yes. 37: 27.
7. nyonziki nkutu kalendi bio fuluzila koko kwandi ko, ye nkangi amita nkutu kalendi bio vambakana va ntulu andi ko,
8. ye beti kwenda vioki ka balendi ta ko: Bika lusakumunu lua Mfumu luakala kwa yeno. Yeto tukulusakumuna mu nkumbu a Mfumu. Luti 2: 4.

LUMBU 130.

Nkunga wambalukulu.

Mfumu, mu mpinda ikubokilanga.
Lumb. 69: 1 b. 88: 6.
2. Mfumu, wa nding' ami, ye bika matu maku madimba mbembo atusambulu tuami.
3. Vo ngeye, Mfumu, una tanga tufuma, buna, Mfumu, nani sika lenda sikila Yobi 9: 2 b. Lumb. 143: 2.
4. Kwa ngeye vele kwena ngiambudulu amasumu, kidi una vumunwanga.
Dan. 9: 9.
5. Ilangidilanga Mfumu, mwel' ami ulangidilanga, ye isanga vuvu mu mambu mandi.
6. Bonso bulangidilanga minkengi nsuka, inga, bulangidilanga minkengi nsuka, i buna mwel' ami ulutidi mu langidila Mfumu.
7. Isaeli, sa vuvu mu Mfumu, kadi kwa Mfumu kwena nlemvo, ye nkudulu yayingi yena yandi. 2 Sam. 24: 14.
8. Yandi una kula Isaeli mu tufuma tuau tuatonsono. Mat. 1: 21.

LUMBU 131.

Nkunga wambalukulu; wa Davidi.

Mfumu, ntim' ami ka uzininanga moyo mu biabinene ko, ye meso mami ka matalanga biazangama ko ye kiyindulanga mambu mamanene ko, mambu mandembolo visa. Lumb. 101: 5.
2. Ve, mbeni sima mwel' ami ye dingidika wo; bonso mwana wayemuka va ntulu ambut' andi, inga, bonso mwana wayemuka, i bobo bwenina mwel' ami mu mono.
3. Isaeli, sa vuvu mu Mfumu bwabu ye ntangu yikayimani.

LUMBU 132.

Nkunga wambalukulu.

Mfumu, banzila Davidi mu ntomo andi mu ndungulu zandi zazonsono,
Lumb. 56: 8.
2. i yandi wadia ndefi kwa Mfumu ye wasila nsilulu kwa Nkwa ngolo mu Yakobi:
3. Kinami kota mu nzo yiyakedi kundu ko, kinami maka ntand' ami ko,
4. kinami yambula meso mami mabaka tulu ko evo nkanda miami miameso miavita tulu ko,
2 Sam. 7: 2 b. 1 Lus. 17: 1 b.
5. nate ye bu mbeni bakila Mfumu vuma, kundu kwa Nkwa ngolo mu Yakobi. Mav. 7: 46.
6. Tala, yeto tuawa bo mu Efalata, tuamona bo mu nsi amfinda.
7. Tukotano mu kundu kiandi, tuasambileno va mbel' amfiduku amalu mandi. Lumb. 122: 1.
8. Nanguka Mfumu, wiza ku vundulu kiaku, ngeye ye nkel' alulendo luaku. 4 Mose 10: 35 b. 2 Lus. 6: 41 b.
9. Bika nganga zaku zavwata lunungu, ye bika bakinzambi baku bayangalala.
10. Mu diambu diasielo kiaku Davidi kuvutulani kuswa kiaku ko.
Lumb. 18: 50.
11. Mfumu wadila Davidi ndefi yakedika, yikana lembwa kabikisa: Mu mbutu miamoyo aku ngina vwandisa mintinu va kiandu kiaku.
2 Sam. 7: 11 b. Lumb. 89: 2 b. Mav. 2: 30.
12. Vo bana baku bana keba luwa-

wanu luami ye kimbangi kiami, bingina kubalonga, buna bana bau mpe bana vwanda va kiandu kiaku ntangu yikayimani.

13. Kadi Mfumu wasola Sioni, ye muna kazolele kundu kiandi.

14. Vava i vundulu kiami ntangu yikayimani; vava ngina kunda, kadi vuma kiaki nzolele kio. Lumb. 68: 16.

15. Biayudukwa biadiau ngina bio sakumuna kwakwingi, ye kwa bamputu badiau ngina vana mampa malunga.

16. Nganga zadiau ngina vwika mpulusu, ye bakinzambi badiau bana yangalala mu sasuka. Yes. 61: 6, 10.

17. Vana ngina dukisa mpoka kwa Davidi; vana mpe yakubikila mwinda kwa kuswa kiami.
1 Nt. 11: 36. Lumb. 18: 28. Luk. 1: 69. 2: 32.

18. Ntantu miandi ngina mio vwika zinsoni, kansi va yandi vana cema koloa kiandi.

LUMBU 133.

Nkunga wambalukulu; wa Davidi.

Tala, bonso bwena bwambote ye bwampwenia, zimpangi bu zikalasananga va mosi mu mambunda.

2. Bwena kwandi bonso mazi mantalu mazelumukanga tuka ku ntu ye mu ngievo, mu ngievo za Aloni, ye mazelumukanga nate ye mu mfut' amvwatu andi. 2 Mose 29: 7. 3 Mose 8: 12.

3. Bwena kwandi bonso dinoko dia Helemoni dibwanga va miongo mia Sioni. Kadi vana vakabilanga Nzambi lusakumunu, i moyo ukaumani.

LUMBU 134.

Nkunga wambalukulu.

Lutelama lusielo biabionsono bia Mfumu, lusakumuna Mfumu, yeno lutelamanga mu fuku mu nzo a Mfumu.
2 Mose 27: 21. 3 Mose 8: 35. 1 Lus. 9: 33. Lumb. 92: 1 b. 135: 1 b.

2. Luzangula moko meno ku kinlongo ye lusakumuna Mfumu. 1 Tim. 2: 8.

3. Bika Mfumu kakusakumuna tuka ku Sioni, i yandi wavanga zulu ye ntoto. 4 Mose 6: 24. Lumb. 121: 2. 128: 5.

LUMBU 135.

Haleluya! Lusika nkumbu a Mfumu, lusielo biandi, lusika yo.
Lumb. 113: 1. 134: 1.

2. Yeno lutelamanga mu nzo a Mfumu, mu tumbu tuanzo a Nzambi eto.

3. Lusika Mfumu, kadi Mfumu wena wabiza, luyimbidila nkumbu andi masika, kadi yau yena yampwenia.
Lumb. 147: 1.

4. Kadi Mfumu wakisodila Yakobi, ye Isaeli i mvwilu andi.
2 Mose 19: 5. 5 Mose 7: 6.

5. Kadi nzaidi, vo Mfumu wena waunene, ye vo Mfumu eto lutidi nzambi zazonsono. Lumb. 86: 8. 97: 9.

6. Mfumu lenda vanga yonso yikazolele, mu zulu ye va ntoto, mu mbu ye mu mpinda zazonsono; Lumb. 115: 3.

7. i yandi utombukisanga matuti mamvula va nsuka zantoto, ye usotukisanga mpezomo mu mvula ye uvaikisanga mpeve mu lundulu kiandi;
Yel. 10: 13. 51: 16.

8. i yandi wavonda nsemokono mu Ngipiti, ye bantu ye bulu;
2 Mose 12: 29 b. Lumb. 78: 51.

9. i yandi wafidisa bidimbu ye bimangu va ngeye, u Ngipiti, va Falao ye va sielo biandi biabionsono;
2 Mose kap. 7—10.

10. yandi wabedisa makanda mamanene mabantu ye wavonda ntinu miatulendo: Yos. 12: 1 b. Lumb. 136: 17 b.

11. Sihoni, i ntinu abaamolita, ye Ongi, i ntinu mu Basani, ye bimfumu biabionsono bia Kanana, 4 Mose 21: 21 b.

12. ye wavana nsi au difwa, i fwa kwa bantu bandi Isaeli. Yos. 11: 23.

13. Mfumu, nkumbu aku yisikilanga ntangu yikayimani, u Mfumu, mbambukulu amoyo aku mu mbandu ka mbandu. Lumb. 102: 12.

14. Kadi Mfumu unungisanga bantu bandi ye ulemvukilanga sielo biandi.
5 Mose 32: 36.

15. Teki biabangoi i palata ye wola, i mpangulu zamoko mabantu.
Lumb. 115: 4 b.

16. Biau biena minwa ye ka bivovanga ko, biena meso ye ka bimonanga ko,

17. biena matu, kansi ka bidimbanga ko, ye mwela nkutu ka wena mu nwa miau ko.

18. Bavengi bio si badedakana ye biau, inga, babonsono basilanga bio vuvu.

19. Yeno lunzo a Isaeli, lusika Mfumu; yeno lunzo a Aloni, lusika Mfumu; Lumb. 118: 2 b.

20. yeno lunzo a Levi, lusika Mfumu; yeno luvuminanga Mfumu, lusika Mfumu.

21. Bika Mfumu kasikwa ku Sioni, yandi ukundanga mu Yelusalemi! Haleluya!

LUMBU 136.

Lutonda kwa Mfumu, kadi yandi wena wambote, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani.
1 Lus. 16: 34. Lumb. 106: 1. 107: 1. 118: 1.
2. Lutonda kwa Nzambi azinzambi, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani. 5 Mose 10: 17. 1 Kol. 8: 5 b.
3. Lutonda kwa Mfumu azimfumu, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani; 1 Tim. 6: 15.
4. i yandi kaka uvanganga mangu biabinene, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani; Lumb. 77: 14.
5. i yandi wavanga dizulu mu nduenga, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani;
6. i yandi wayalumuna ntoto va ntandu aminlangu, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani;
1 Mose 1: 9. Yel. 10: 12. 51: 15.
7. i yandi wavanga kia kwakunene, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani: 1 Mose 1: 14 b.
8. ntangu mu yala mwini, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani,
9. ngonda ye zimbwetete mu yala fuku, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani;
10. i yandi wavonda nsemokono zabisi Ngipiti, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani,
2 Mose 12: 29 b.
11. ye wavaikisa Isaeli muna, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani, 2 Mose 12: 41.
12. mu kandazi kiangolo, mu koko kwalambuka, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani; 5 Mose 4: 34.
13. i yandi wavambisa mbu wa Mbwaki mu ndambu zole, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani,
2 Mose 14: 21 b.
14. ye waviokisa Isaeli mu kati, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani,
15. ye wamwangisa Falao ye nkangu andi mu mbu wa Mbwaki, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani;
16. yandi waviokisa bantu bandi mu nsi yankatu, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani;
17. i yandi wabedisa ntinu miaminene, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani, Lumb. 135: 10 b.
18. ye wavonda ntinu miatulendo, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani:
19. Sihoni, i ntinu abaamolita, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani; 4 Mose 21: 21 b. 5 Mose 2: 32 b.
20. ye Ongi, i ntinu mu Basani, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani, 5 Mose 3: 1 b.
21. ye wavana nsi au difwa, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani; Yos. 12: 7 b. Lumb. 135: 12.
22. i fwa diasielo kiandi Isaeli, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani;
23. i yandi watubanzila mu luyinu lueto, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani, 2 Mose 2: 24. 3: 7 b.
24. ye watuziokuna mu mafuka mantantu mieto, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani;
25. i yandi uvananga dia kwa nsuni miamionsono, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani.
Lumb. 104: 27 b. 145: 15 b.
26. Lutonda kwa Nzambi azulu, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani.

LUMBU 137.

Ku mila mia Babeli kuna tuasa vwandila ye tuadidila, bu tuabanza mu Sioni.
2. Mu nti miawilo miakala kuna tuamanika nsambi zeto.
3. Kadi batukeba kinkole batuleba tuayimbila, ye nyamisi mieto miatukamba tuayangalala: Lutuyimbidila nkung' a Sioni.
4. Bwe tuakutwa yimbila nkung' a Mfumu mu nsi yanzenza?
5. Ve, vo mono ngina vilakana ngeye, u Yelusalemi, buna bika koko kwami kwalubakala kwavilakana salu kiandi.
6. Bika ludimi luami luananamana mu mbangu anwa ami, vo kina kubanzila ko, ye vo kina kadila Yelusalemi kiese kiami kilutidi ko.
7. Mfumu, nabanzi mu lumbu kia Yelusalemi, mpasi walonga bana ba Edomi ndongi bakala bokanga: lutulula, lutulula nate ye ku lufulu.
Yel. 49: 12. Man. 4: 21 b. Yeh. 25: 12 b. 35: 2 b. Ob. b. 11 b.
8. Umwana wankento Babeli, waniokunwa mu vombuswa, mayangi mana kala ye ndiena una kuvutudila ndinda mu yina yayonsono yiwatuvangidi.
Yes. 13: 19 b. Yel. 50: 29 b. 51: 24 b.
9. Mayangi mana kala ye ndiena una kamata bana baku banswa ye kubakosa va tadi. Yes. 13: 16.

LUMBU 138.

Lua Davidi.

Nzolele tonda kwa ngeye mu ntim' ami wamvimba; vantadisi azinzambi nzolele kuyimbidila masika.

2. Nzolele sambila vantadisi avwala diaku dianlongo ye sika nkumbu aku mu diambu dianlemvo aku ye kedika kiaku, kadi ngeye wavanga mambu mansilulu aku malutidi mu nene mu mamonsono makutuvovila nkumbu aku.

2 Sam. 7: 21 b. Lumb. 5: 7. 18: 49 b.

3. Bu yaboka, ngeye wantambudila; ngeye wampana kibakala, ye mwel' ami wasiama. Lumb. 86: 16.

4. Mfumu, ntinu miamionsono miantoto mina kutonda, bu bana wa nkungu zanwa aku.

Lumb. 47: 9. 68: 29 b. 102: 15, 22.

5. Yau bana yimbidila nzila za Mfumu, kadi nzitusu a Mfumu wena waunene.

6. Inga, Mfumu wazangama wena, kansi utalanga kiena kiakuluka ye zaidi nkwa nza nseke.

Lumb. 113: 5 b. Luk. 1: 48, 52. 14: 11.

7. Vo ndieti va kati ye nzungu, ngeye weti kunkebila moyo; ngeye ulambulanga koko kwaku mu ntabulu ankesi zantantu miami, ye ukumpulusanga mu koko kwaku kwalubakala.

Lumb. 91: 2 b.

8. Mfumu una kumbanisina salu kiandi. Mfumu, nlemvo aku usikilanga ntangu yikayimani. Kusisani mpangulu amoko maku ko. Lumb. 57: 2.

LUMBU 139.

Kwa nseki ankunga; lua Davidi; lumbu.

Mfumu, ngeye ukumfionguninanga ye unzaidi. Lumb. 17: 3. 44: 21.

2. Kani mvwendi, vo ntelamene, ngeye zaidi bo; ngeye zaidi mabanza mami, bu makidi nseke.

Yel. 17: 10. 23: 23 b. Mat. 9: 4.

3. Kani ngieti diata, vo ndambalele, ngeye weti bo bakula, ye tomene zaya nzila zami zazonsono.

Yobi 34: 21 b. Yoa. 21: 17. Eb. 4: 13.

4. Diambu nkutu bu ka dikiluakidi va ludimi luami ko, tala, buna ngeye, Mfumu, meni dio kukizaila nadede.

5. Ngeye ukunzungidilanga yekuyeku, ye ukunsimbanga mu koko kwaku.

6. Nzailu yampila yoyo yivitidi ngitukulu kwa mono; yivitidi nene kwa mono, kilendi yo visa ko.

7. Kwe ngina tinina mu mpeve aku, ye kwe ngina taba mu zizi kiaku?

8. Vo ngina baluka ku zulu, buna ngeye i koko wena, ye vo ngina vanga ntand' ami mu nsi abafwa, tala, buna i monio mpe wena.

Yobi 22: 12. 26: 6. Am. 9: 2.

9. Vo ngina bonga maveve mankala mpumbu ye tunga nzo ami ku nsuk' ambu,

10. buna mpe kuna koko kwaku kuna kuntuadisa, ye koko kwaku kwalubakala kuna kunsimba.

11. Vo ngina vova: Bika tombe kiamfuka ye kia kwakala fuku yeku-yeku va mono,

12. buna mpe tombe ka kikutu andi kala tombe kwa ngeye ko; fuku dikutu wanguka bonso mwini, inga, tombe kikutu kala bonso kia. Yak. 1: 17.

13. Kadi ngeye wavanga nsekinia zami, ngeye wambwanga mu vumu kiambut' ami. Lumb. 119: 73.

14. Mono ikutondele bu wampanga wangitukulu beni; inga, mpangulu zaku zena zangitukulu, mwel' ami zaidi bo beni. Yobi 10: 8 b.

15. Visi bianitu ami ka biaswekwa kwa ngeye ko, bu yakubukwa mu nsweki, bu yavangama mu nsin' antoto.

16. Meso maku mambona, bu yakala viatu kaka; lumbu biami biabionsono biasonukwa mu nkand' aku ye biazengwa, kimosi nkutu bu ka kiakiluakila ko. Yobi 14: 5. Lumb. 37: 18.

17. Mabanza maku, u Nzambi, mena mbidi akindembikisa mu visa kwa mono, ye mena mamingi-mingi!

Lumb. 40: 5. 92: 5.

18. Vo ngina mo tanga ntalu, buna ntalu anienge nkutu yike; bu nsikamene yakidi kwami ye ngeye.

19. U Nzambi, nga vo zolele vonda bakiadimbuka! Inga, bena tima diamenga bika bampengamana,

20. bakubikanga mu ntima miabungubi, bakukudi mbanza zaku mu mbivulu.

21. Babelanga ngeye Mfumu, kadi kina kubabela koe, ye bakakilanga ngeye, kadi kina kubakamina nitu koe?

Lumb. 119: 139.

22. Bela kwangolo ikubabelanga; ikubabanzilanga, vo i ntantu miami.

23. U Nzambi, bika wamfionguninа ye zaya ntim' ami; untonta ye zaya mabanza mami Lumb. 26: 2.

24. ye tala, kani ngiena mu nzila yakubu, ye untuadila mu nzila yikayimani.

LUMBU 140.

Kwa nseki ankunga ; lumbu lua Davidi.

Mfumu, untanina mu bantu bambi, unkeba mu babakala bamafuka,
2. mu yau bakananga yambi mu ntima, ye bakutakananga mu nwana mvita lumbu ka lumbu.
3. Yau balengusanga tudimi tuau bonso zinioka ; nsa miampidi miena mu koba biau. Sela.
Lumb. 55: 21. 57: 4. 64: 3. Loma 3: 13.
4. Mfumu, unkeba mu moko mabakiadimbuka, untabila mu babakala bamafuka bakananga mu kumbwisa.
5. Mu nza miau beti kuntambila masiongi ye minsinga ; beti yala makonde mu mbel' anzila ye kuntudila ntambu. Sela. Lumb. 142: 3. Yel. 18: 22.
6. Ivovanga kwa Mfumu vo : Ngeye i Nzambi ami ; Mfumu, dimba nding' atusambulu tuami. Lumb. 31: 14.
7. Mfumu, Mfumu, lusadusu luami luangolo, ngeye utabilanga ntu ami, bu ikwendanga ku mvita.
8. Mfumu, kuyambulani bwakala, bonso bulombanga bakiadimbuka ko ; kuyambulani tukanu tuau tuambi tuatunguka ko, kadi buna bana bo tutila mbaya. Sela.
9. Bika kubu diodio diakana koba biau diabwila ntu miababakala bobo bakunzungidilanga. Lumb. 7: 16.
10. Bika makala matia mabanokina ; bika batubwa ku tia ye mu mpinda zibalembane tombuka. Lumb. 11: 6.
11. Nkwa ludimi luambi kana sikila mu nsi ko ; nkwa mafuka una zomwa mu yambi yandi, nate ye kana bilama.
12. Nzaidi kwami, vo Mfumu una dedisa mambu makiazungulwa ye nungisa bamputu. Lumb. 9: 18.
13. Inga, balunungu bana sika nkumbu aku, ye bansongula bana kunda va luse luaku.

LUMBU 141.

Lumbu lua Davidi.

Mfumu, ngieti kubokila, sa nswalu kwa mono ; dimba nding' ami, bu ikubokilanga.
2. Bika lusambulu luami luakala bonso nkailu amwisi kwa ngeye, ye nzangulu amoko mami bonso nkailu wankokila.
2 Mose 30: 7 b. 1 Tim. 2: 8. Nzai. 5: 8. 8: 3.
3. U Mfumu, do tula nkengi va nwa ami, kenga mwelo akoba biami.
Lumb. 39: 1. Yak. 1: 26.
4. Kuyambulani ntim' ami wavengama mu yambi ko mu sadila mavanga maludimbuku va kimosi ye babakala bavanganga bulembolo songa ; kizolele bimba madia mau mabiza ko.
Lumb. 19: 13.
5. Bika Nkwa lunungu kambufila mu zola ye kandongidika ndongi ; diodio diena bonso mazi ku ntu, ye ntu ami ka una mo yina ko. Kadi nsambulu ami yakidi tunguka, bu beti biva nitu :
Lumb. 109: 4. Zing. 12: 1. 27: 6.
6. ntuadisi miau mina nengunwa mu mongo, buna mambu mami si mawilwa, vo meka mampwenia.
7. Bonso bwena bu bameni fula ye fudumuna ntoto, i bobo visi bieto bimwangane va mbel' ansi abafwa.
8. Inga, Mfumu, Mfumu, meso mami meti talanga ngeye ; kwa ngeye ikwiza tininanga, kuniafunani mwel' ami ko.
Lumb. 25: 15.
9. Untabila mu masiongi momo mabantambidi mu nzil' ami ye mu ntambu miamvangi miayayibi.
10. Bika bakiadimbuka babwa mu nsinga miayau kibeni, bu ngieti vioka nakidikiti. Lumb. 7: 15.

LUMBU 142.

Nkung' a Davidi ; nsambulu, bu kakala mu nluka.
1 Sam. 22: 1. 24: 4. Lumb. 57.

Ngieti sasula nding' ami ye ngieti boka kwa Mfumu, ngieti sasula nding' ami ye ngieti sambila kwa Mfumu.
2. Ngieti kuntengudila mfuwa ami kiadi, ye ngieti kunkamba nzungu zami. Lumb. 62: 8.
3. Mpeve ami bu yeti lemina mu mono, buna i ngeye zaidi nsoko ami. Mu nzila yingina kwenda bakuntambilanga masiongi. Lumb. 140: 6. 141: 9.
4. Tonwa ku lubakala luami, ye tala, ka kwenani muntu zaidi mono ko. Ka kwenani ntinunu diaka kwa mono ko, ka kwenani ubanzilanga mwel' ami ko.
Lumb. 38: 11.
5. Mfumu, ngeye ngieti bokilanga ; ivovanga : Ngeye i ntinunu ami, mvwilu ami mu nsi abavumuna.
Lumb. 16: 5. 73: 26. 116: 9.
6. Wila lubokolo luami, kadi mu mpasi zazingi ngiena, untanina mu nzomi miami, kadi bandutidi ngolo.
7. Vaikisa mwel' ami mu boloko, kidi yasika nkumbu aku. Balunungu bana kunkutakanana, ngeye bu weti kuntomisa nitu.

LUMBU 143.

Lumbu lua Davidi.

Mfumu, wa lusambulu luami ye dimba ndombolo ami, untambudila mu lunungu luaku mu diambu diakinkwikizi kiaku. Lumb. 4: 1.

2. Kuvwandani mu kongudila sielo kiaku ko, kadi mu luse luaku widi wamoyo nkutu ka wena walunungu ko.
Yobi 9: 2 b. 15: 14. Lumb. 130: 3. Loma 3: 20. Ngal. 2: 16.

3. Kadi ntantu weti zoma mwel' ami, yandi kosele moyo ami ye lumbidi wo va ntoto; yandi untudidi mu tombe bonso bafwa ntama.
Lumb. 88: 3 b. Man. 3: 6.

4. Mpeve ami yeti lemina mu mono, ntim' ami utididi mu ntulu ami.
Lumb. 77: 3.

5. Ibanzilanga lumbu biansi nkulu, iyindulanga mavanga maku mamonsono, mavanga mamoko maku mono iyindulanga mo. Lumb. 77: 5, 11.

6. Kwa ngeye ngieti lambulanga moko mami; mwel' ami wena ngunda mu ngeye bonso nsi yena mpwil' anlangu. Sela. Lumb. 42: 2. 63: 1.

7. Mfumu, sa nswalu mu kuntambudila, kadi mpeve ami yeti vila; kunswekani zizi kiaku ko, mpasi kina dedakana ye yau bakulumukanga mu ndiamu ko. Lumb. 28: 1.

8. Umbakusanga nlemvo aku ye nsuka, kadi isanga vuvu mu ngeye. Unzaikisa nzila yingina kwenda, kadi kwa ngeye ngieti balulanga mwel' ami.
Lumb. 25: 4 b. 86: 11.

9. Untaninanga mu ntantu miami, u Mfumu; kwa ngeye ikwiza tombingi mpungumunu.

10. Undonga yavanga luzolo luaku, kadi ngeye i Nzambi ami; bika mpeve aku yabiza yantuadisa vena nalengwalengwa. Lumb. 27: 11.

11. Mfumu, unkebila moyo mu diambu diankumbu aku; vaikisa mwel' ami mu nzungu mu diambu dialunungu luaku.

12. Fula ntantu miami mu diambu dianlemvo aku, ye bunga babonsono batualanga mwel' ami nzungu; kadi mono i sielo kiaku. Lumb. 116: 16.

LUMBU 144.

Lua Davidi.

Bika Mfumu kasikwa, yandi i tadi diami diamongo, yandi walonga moko mami nwana ye kandazi biami mu nwana mvita;
2 Sam. 22: 35. Lumb. 18: 34, 39.

2. i yandi ukunsilanga mbidi anlemvo ye i vula diami diasiamu, tabulu kiami ye ntanini ami, nkaku ye ndiena nikwenda tininanga; i yandi ukumpingisilanga bantu bami kunsi.
Lumb. 18: 1, 2, 43, 47.

3. Mfumu, muntu i nki kwandi, vo uzolele kunzaya, mwan' amuntu, vo ngeye ukumbanzilanga?
Yobi 7: 17. Lumb. 8: 4. Eb. 2: 6.

4. Muntu ufwanane ye luvevolo, lumbu biandi biena bonso kini kieti kwe ladi.
Yobi 8: 9. 14: 2. Lumb. 39: 5, 6, 11. 62: 9. 102: 11.

5. Mfumu, kulula zulu diaku ye kulumuka, valakana miongo, kidi miafwitisa mwisi.
Lumb. 18: 9 b. 104: 32. Yes. 64: 1 b.

6. Yambula mpezomo zavezima ye ubamwangisa, sika toto biaku ye ubasa bidika-bidika. Lumb. 18: 14.

7. Yinika moko maku ku kaye, umpulusa ye undalula mu nlangu miaminene ye mu moko mabanzenza,
Lumb. 18: 16, 17, 44, 45.

8. batanga makutu mu nwa miau ye bena moko malubakala i moko mampumpuluvunu.

9. Nzambi, nzolele yimbila nkunga wamona kwa ngeye, nzolele kuyimbidila masika mu nsambi yakumi diansinga, Lumb. 18: 49 b.

10. ngeye uvananga ndungunu kwa mintinu, ngeye wavulusa sielo kiaku Davidi mu sabala kiambi.

11. Umpulusa ye untanina mu moko mabanzenza, batanga makutu mu nwa miau ye bena moko mau malubakala i moko mampumpuluvunu.

12. Bana beto babakala bu beti telama nanswi mu kintwenia kiau bonso nsasila miantela, ye bana beto babakento bonso mama biafuma biakwangwa mu diambu diamavula;

13. lundulu bieto bu bieti zala ye vana biayudukwa biampila mu mpila; mameme meto bu meti nieka mafundamafunda, inga, kumi diamafunda mamafunda va kulu bieto;

14. ngombe zeto bu zeti tuikwa zitu biabingi; lumbu bu lukondolo mwamvu nkutu ye mintabi kwankatu, ye luniongo nkutu bu lulembolo wakana mu nzila zeto—

15. mayangi mena ye bantu bana bo siwa; inga, mayangi mena ye bantu, bu Nzambi i Mfumu au. Lumb. 33: 12.

LUMBU 145.

Nkung' a Davidi wansikulu.

Nzolele zangisa ngeye, Nzambi ami, untinu, ye sika nkumbu aku ntangu zazonsono ye ntangu yikayimani.
Lumb. 84: 1. 146: 2.
2. Nzolele kusika lumbu ka lumbu ye zitisa nkumbu aku ntangu zazonsono ye ntangu yikayimani.
3. Mfumu waunene wena ye lutidi mu sikwa, inga, nene kwandi kulembukunwanga visakana.
Yobi 5: 9. Lumb. 147: 5.
4. Mbandu yimosi yeti sika mpangulu zaku kwa mbandu yankaka, yau beti samuna mavanga maku matulendo.
5 Mose 4: 10.
5. Ndanu ye nzitusu biakimfumu kiaku nzolele bio yindula ye mpangulu zaku zangitukulu. Lumb. 143: 5.
6. Mavanga maku matulendo ye nsisi mana mokunwanga; ngina kamba mpangulu zaku zazinene.
7. Wote waku waunene bana wo tendikisa kumu, ye lunungu luaku bana lo yangalalala.
8. Mfumu wena nlemvo ye nkenda, vibidila ye mbidi anlembami.
2 Mose 34: 6 b. 4 Mose 14: 18.
Lumb. 86: 5, 15. 103: 8. Yoeli 2: 13.
Yona 4: 2.
9. Mfumu wena wambote kwa babonsono, ye ulemvukilanga mpangulu zandi zazonsono.
10. Mfumu, mpangulu zaku zazonsono zina kutonda, ye bakinzambi baku bana kusika.
11. Yau bana mokina nzitusu akimfumu kiaku, ye lulendo luaku bana lo samuna,
12. kidi batendikisa mavanga maku mangolo kwa bana babantu ye nzitusu akimfumu kiaku ye ndanu.
13. Kimfumu kiaku i kimfumu kiantangu zazonsono zikazimani, ye luyadulu luaku luena mu mbandu ka mbandu.
Lumb. 146: 10. Dan. 4: 37. 6: 26. 7: 14.
14. Mfumu usimbidilanga babonsono babwanga ye uvumbulanga bavwembamanga.
15. Meso mababonsono makutadilanga, ye ngeye ukubavananga dia kwau mu ntangu yisongele.
Lumb. 36: 6. 104: 27.
16. Ngeye utandulanga koko kwaku, ye uyukutisanga biabionsono biena moyo mu nlemvo. Mav. 14: 17.
17. Mfumu nungini mu nzila zandi zazonsono, ye nlemvo kena mu mpangulu zandi zazonsono.
18. Mfumu wena lukufi ye yau bakumbombidilanga, i yau babonsono bakumbombidilanga mu kedika.
Lumb. 34: 17. 91: 15.
19. Yandi uvananga yilombanga bakumvuminanga, yandi uwanga mbokolo zau ye ukubavulusanga.
Lumb. 37: 4. Zing. 10: 24.
20. Mfumu ukebanga buna bena bakunzolanga, kansi buna bena bakiadimbuka bana bungwa.
21. Nwa ami una vova nsikulu a Mfumu, ye nsuni miamionsono mina zitisa nkumbu andi yanlongo ntangu zazonsono ntangu yikayimani.

LUMBU 146.

Haleluya! Mwel' ami, sika Mfumu.
Lumb. 103: 1. 104: 1.
2. Nzolele sika Mfumu, bu yakidi moyo; nzolele yimbidila Nzambi ami masika, bu yakidi kadi.
Lumb. 34: 1. 104: 33. 145: 2.
3. Ka lusani vuvu mu madingizi ko, ye ka mu mwan' amuntu ko, yandi kalendi sadisa ko.
Lumb. 62: 8. 118: 8 b. Yel. 17: 5.
4. Mwel' andi wakatwa katuka, ye una katwa vutuka mu ntoto muwatuka; buna tukanu tuandi tukabakene.
1 Mose 3: 19. Lumb. 90: 3. 104: 29.
Mpovi 12: 7.
5. Mayangi mena ye ndiena wena ye Nzambi a Yakobi i lusadusu luandi, ye wena vuvu kiandi mu Mfumu, Nzambi andi, Yel. 17: 7 b.
6. mu yandi wavanga dizulu ye ntoto ye mbu, ye bionso biena mu biau, yandi i nkwikizi aminu mu ntangu yikayimani, Lumb. 33: 4, 6. Mav. 14: 15. Nzai. 14: 7.
7. unungisanga bakiazungulwa, uvananga mampa kwa bena nsatu. Mfumu ukutulanga bakangama.
Lumb. 9: 18. 68: 5 b. 103: 6.
8. Mfumu utemusanga bafwa meso, Mfumu uvumbulanga bavwembamanga, Mfumu uzolanga balunungu,
Yes. 35: 5. 42: 7. Mat. 11: 5.
9. Mfumu ukebanga banzenza, yandi uyundukisanga bakondolo mase ye mafwola; kansi nzila zabakiadimbuka yandi ukindulanga zo mu mbwilu.
5 Mose 10: 18. Lumb. 1: 6.
10. Mfumu i ntinu ntangu yikayimani, Nzambi aku, u Sioni, mu mbandu ka mbandu. Haleluya!
2 Mose 15: 18. Lumb. 145: 13.

LUMBU 147.

Haleluya! Inga, bwambote bwena mu yimbidila Nzambi eto masika,

inga, bwampwenia kwandi; nkunga wansikulu ufwanane kwa yeto.
Lumb. 92: 1. 145: 3.

2. Mfumu i ndiena weti tunga Yelusalemi, yandi uyonzikanga bakubwa ba Isaeli. 5 Mose 30: 4. Yes 11: 12.

3. Yandi uniakisanga bena ntima miandiongolokolo, ye uviakanga bivwa biau. Lumb. 34: 18. 51: 17. 103: 3. Yes. 61: 1.

4. Yandi uzenganga ntalu azimbwetete ye ubikanga zo nkumbu nkumbu.
Yes. 40: 26.

5. Mfumu eto waunene wena, ye ngolo zandi zena zazingi, ye nduka zandi ka zenani nzaku ko. Loma 11: 33.

6. Mfumu usiamisanga babumpombo, kansi ubwisanga bakiadimbuka va ntoto. Lumb. 146: 8. Luk. 1: 52.

7. Lubonga nkunga kwa Mfumu mu mvutulu amatondo, luyimbidila Nzambi eto masika mu nsambi,

8. i yandi ufukanga zulu mu matuti ye ukubikilanga ntoto mu mvula ye udukisanga titi va miongo,
Lumb. 104: 14. Mav. 14: 17.

9. i yandi uvananga dia kwa bibulu ye kwa bana bamunganga bayaulanga.
Yobi 39: 3. Lumb. 104: 27 b. 136: 25. Luk. 12: 24.

10. Yandi kena nienzi mu ngolo zakavalu ko, ye kena luzolo mu ntinu zabakala ko. Lumb. 33: 17. Am. 2: 14.

11. Mfumu uzolanga bakumvuminanga ye basanga vuvu mu nlemvo andi.

12. Yelusalemi, sika Mfumu; Sioni, sika Nzambi aku.

13. Kadi yandi wasa mielo miaku mbindukwa zanangwi; yandi wasakumuni bana baku mu ngeye.

14. Yandi ubakisanga nzaku zaku yenge, ye ukuyukutisanga mu witi ulutidi mbote. Lumb. 81: 16.

15. Yandi uluakisanga nkungu zandi mu ntoto, mambu mandi makwizanga ntinu.

16. Yandi uuokisanga mvula zampembe bonso mika miamameme, ufumfunanga noko diabaduswa bonso bombe. Yobi 37: 6.

17. Yandi utubanga mabobuta mandi mabaduswa bonso bibuku-buku; nani lenda sikila mu kiozi kiandi?

18. Yandi ufidisanga mambu mandi, ye uniengisanga bio; yandi uvevumunanga mpeve andi, ye nlangu mieti kumba.

19. Yandi usamunanga mambu mandi kwa Yakobi, ye nkondo miandi ye nsiku miandi kwa Isaeli. 5 Mose 33: 4.

20. Bobo kasa ko kwa kanda nkutu diabangoi ye nsiku miandi ka bazaidi mio ko. Haleluya! 5 Mose 4: 6 b.

LUMBU 148.

Haleluya! Lusika Mfumu mu dizulu, lunsika mu kayengele. Luk. 2: 14.

2. Lumpofi zandi zazonsono, lunsika kweno, nkangu andi wawonsono, lunsika kweno. Lumb. 29: 1 b. 103: 20 b.

3. Ntangu ye ngonda, lunsika kweno, buna luena lumbwetete zicemanga, lunsika kweno.

4. Lumazulu mamazulu, lunsika kweno, ye yeno luminlangu va ntandu amazulu. 1 Mose 1: 7. Lumb. 19: 1.

5. Inga, bika biasika nkumbu a Mfumu, kadi yandi watuma ye biavangama. Lumb. 36: 5, 8.

6. Yandi wavana bio mbuka zau zantangu ka ntangu ntangu yikayimani; yandi wavana bio mwina ukautululwa.
Yobi 28: 24 b. Yel. 33: 25.

7. Lusika Mfumu va ntoto, lubulu biambu ye mpinda zazonsono,

8. tia ye mabobuta mabaduswa, mvula zampembe ye mbungi, ye ngeye utembo utungunanga ntumunu zandi,
Yobi 37: 11 b. Lumb. 104: 4.

9. lumiongo ye nzanza miamionsono, lunti miambutu ye luminsedeli miamionsono,

10. lubulu biankitu ye biatoluka biabionsono, lundekwa-ndekwa bizanzalanga ye nuni zena maveve,

11. luntinu miantoto ye bantu babonsono, lumadingizi ye nkongudidi miamionsono va ntoto,

12. lumavuvi ye zindumba mpe, lubanuna ye bantwenia va kimosi.

13. Inga, bika basika nkumbu a Mfumu, kadi nkumbu andi kaka yena yazangama, kimfumu kiandi kiviokele ntoto ye dizulu. Yes. 12: 4.

14. Yandi wazangudidi bantu bandi mpoka, i masika kwa bakinzambi bandi babonsono ye kwa bana ba Isaeli, i bantu bakumfinanganganga. Haleluya!
Lumb 132: 17.

LUMBU 149.

Haleluya! Luyimbila nkunga wamona mu nzitusu a Mfumu ye nsikulu andi mu bundu diabakinzambi.
Lumb. 96: 1.

2. Bika Isaeli diayangalala mu mvangi andi, ye bana ba Sioni bakala kiese mu ntinu au. Lumb. 100: 3.

3. Bika basika nkumbu andi mu ma-
kinu, bika banyimbidila masika mu
puka ye nsambi.
2 Mose 15: 20. 2 Sam. 6: 14. Lumb 68: 25.
81: 2 b. 87: 7.
4. Kadi Mfumu wenina bantu bandi
luzolo, yandi uketulanga babumpombo
mu mpulusu.
5. Bika bakinzambi bayangalala ye
bavana nzitusu, bika bakala kiese va
mbuka zau. Lumb. 32: 11.
6. Nsikulu a Nzambi yina kala mu
nwa miau ye sabala kiena yeku-yeku
meno mu moko mau,
Ef. 6: 17. Eb. 4: 12.
7. mu vutula ndinda kwa bangoi ye
mu bafika bantu mu ndongi,
8. mu kanga ntinu miau mu mpa-
mbu ye bandanu bau mu mbienga za-
sengwa, Mika 4: 13.
9. ye mu kubatunguna nzengolo yi-
na yankanu yasonukwa. I nzitusu una
kala kwa bandi babonsono bakinzambi.
Haleluya ! 5 Mose 32: 41 b.

LUMBU 150.

Haleluya ! Lusika Nzambi mu ki-
nlongo kiandi, lunsika mu luyalu-
ngunu lualulendo luandi.
Lumb. 148: 1 b.
2. Lunsika mu diambu diamavanga
mandi mangolo, lunsika bonso bwena
nzitusu andi wauuene.
3. Lunsika mu ntendani akulumeta,
lunsika mu pesalata ye nsambi.
4. Lunsika mu puka ye makinu, lu-
nsika mu nsambi zansinga ye mu ko-
nki. Lumb. 149: 3.
5. Lunsika mu simbala biwunganga,
lunsika mu simbala bininganga.
6. Bika biabionsono biena mwela bi-
asika Mfumu. Haleluya ! Nzai. 5: 13.

NKAND' A ZINGANA.

KAPU 1.

**Mbadukulu (kapu 1-9): Nduengoso mu nsi-
ndusulu zambi ye ndubudulu mu dimba
nding' ananduenga.**

Zazi i ngana za Solomo, mwan' a Da-
vidi, ntinu a Isaeli. 1 Nt. 4: 32.
2. Mu zau mulenda longukulwa ndu-
enga ye ndongi, ye mpe mu zaya nku-
ngu zanduka.
3. Mu zau mulenda longulwa ndongi
zitukisanga nzailu, ye longuka lunu-
ngu, lusongo ye nsongula.
4. Zau zilenda vana ngangu kwa ba-
matunga, kwa wantwenia nzailu ye ki-
mbanzila.
5. Mu wila zo wanduenga una nieki-
sa ndongokolo zandi ye nkwa nduka
ubakanga ngangu zanduengosolo.
6. Mu zau mulongukulwanga zaya
zingana ye nkungu zampinda, mambu
mabanduenga ye binsava biau.
7. Vumi kia Mfumu i mbadukulu a-
nzailu ; nduenga ye ndongi biyinwa-
nga kwa bamazoba.
Yobi 28: 28. Lumb. 111: 10. Zing 9: 10.
8. Nawe, mwan' ami, ndongi zasaku,
ye kuniafunani ndongolo zambut' aku
ko. Zing. 6: 20. 19: 20.
9. Kadi mampila yoyo i bese dia-
mpwenia mu ntu aku ye luvambu bonso
ntoko mu laka diaku. Zing. 4: 9. 25: 12.
10. Mwan' ami, vo bankwa miama-
sumu bana kuleba, kubanamani ko.
Zing. 16: 29.
11. Vo bavovanga : Utunama ; tu-
zolele langidila menga, tuzolele kambi-
dila bakondolo bila mu nana ;
12. bonso nsi abafwa tuzolele kuba-
mina kimoyo, inga, kubasindika bamvi-
mba,* nkievo bakulumukini mu ndi-
amu ;
13. biabionsono biena ntalu tuna
bio baka, tuna fuluza nzo zeto mu bi-
ntani ;
14. ngeye una bio tela wadi ye yeto,
tubabonsono tuna kala ye lukobe lu-
mosi—
15. buna, mwan' ami, kwendani nzi-
la yimosi ye yau ko ; kengisa kulu
kwaku mu nsoko miau,
16. kadi malu mau masavulanga ku
momo mena mambi ye mena nzaki, me-
nga bu mana tengulwa.
Yes. 59: 7. Loma 3: 15.
17. Kadi i salu kiankatu vele mu
yalumuna konde vantadisi ameso ma-
nuni zazonsono ;
18. kansi bantu baba balangidilanga

mau menga, bakambidilanga miau mioyo.

19. I bobo buna vangwa kwa muntu muntu utombanga ndandu yakimbabu, yau yibakanga moyo ayandi mfumu.
1 Tim. 6: 10.

20. **Nanduenga** usasulanga mbokolo andi mu nzila, mu mazandu kawakasanga nding' andi.

21. Ku nsuk' anzila kwena mayoyila kalongilanga; mu muma muzibukanga mielo, inga, mu mbanza yamvimba kavovilanga mambu mandi.
Zing. 8: 1 b.

22. **Ntama** kwa, lubamatunga, luna zola kitunga? Ntama kwa ndevi mina mona kiese mu deva ye bamafutu mu bela nzailu?

23. Luvutukeno ye banzila nsembolo zami; tala, buna ngina yambula mpeve ami yabukila mu diambu dieno, ngina kuluwisa mambu mami.

24. **Bu** lualembwa zola wa, bu yaboka, muntu nkutu bu kalembwa yindula, bu yalambula koko kwami,
Yes. 65: 2. 66: 4. Yel. 7: 13.

25. bu luazola viokisa nduengosolo zami zazonsono ye ka luazola tambula nsembolo zami ko,

26. buna mono mpe ngina sevila mbivulu zeno ye deva, momo malutinanga bu mana kwiza,
Lumb. 2: 4. 37: 13. 59: 9. Zing. 3: 34.

27. inga, momo malutinanga bu mana kwiza bonso mpeke-mpeke ye mbivulu yeti kulutinangana bonso tembo, nzungu ye kingongo bu bina kulubwila.

28. **Buna** mono ngina bokulwa, kansi kina tambudila ko, ngina tombwa mu vema, kansi kina monwa ko.
Yel. 11: 11. 14: 12. Yeh. 8: 18. Mika 3: 4. Sak. 7: 13.

29. Mu diambu dia bu babela nzailu, ye vumi kia Mfumu ka kiazolakana kwa yau ko,

30. ye ka bazola nama nduengosolo zami ko, kansi bayina nsembolo zami zazonsono,

31. mu diambu diodio bana dia mbutu miamavanga mau ye yukuta tuau tukanu.
Yes. 3: 10 b.

32. Kadi mu miau nsoto-nsoto bamatunga bana bemwa, ye mu kiau vatu bamazengi bana vila.

33. Kansi ukungwilanga una kala kundu kiampungumunu ye kala vatu mu mpamuku akubu.

KAPU 2.

Mbutu mienanduenga.

Mwan' ami, vo una tambula mambu mami ye sweka nsikudukusu zami mu ngudi aku,

2. ye una yambula kutu kwaku kwawila nanduenga ye yinimisa ntim' aku kwa nangangu,

3. inga, vo una bokila nanduka ye sasula nding' aku mu tela nangangu mbila,
Yak. 1: 5.

4. vo una kuntomba bonso palata ye kumfwanda bonso mbongo,

5. buna una visa vumi kia Mfumu, ye buna nzailu a Nzambi una yo bakula.

6. Kadi Mfumu i ndieu uvananga nduenga; mu nwa andi mutukanga nzailu ye nduka.
Yobi 32: 8.

7. Kwa bansongula kakebanga mayangi, yandi i nkaku kwa yau badiatanga mu kialunga,

8. kadi yandi utabilanga nsoko mialusongo ye nzila zabakinzambi bandi kakebanga.
Lumb. 1: 6.

9. **Buna** una zaya lunungu ye lusongo ye nsongula, inga, nzila zazonsono zawote.

10. Kadi nduenga zina kota mu ntim' aku ye nzailu zimonwanga zampwenia kwa mwel' aku,

11. kimbanzila kina kutemunina, ngangu zina kutabila.

12. **Yandi** una kutanina mu nzil' ayayibi, mu babakala bavovanga mena mamvilangani,

13. mu yau basisidi nsoko mialusongo mu kwenda mu nzila zatombe,

14. mu yau bena kiese mu vanga yambi ye bayangalalanga nkadulu yamvilangani yayayibi,

15. mu yau bakwendanga nsoko miakonanana ye zietanga mu nzila zamvilangani.

16. **Buna** yandi una kutanina mu bakento banzenza, mu nkazi ani aku uvovanga mambu mandengula,
Zing. 6: 24. 7: 5.

17. mu yandi usisidi nkundi andi wakintwenia ye vilakene luwawanu lua Nzambi.

18. Kadi wampila yoyo usindanga mu lufwa ye nzo andi, ye ku kundu kiabini nsoko miandi mikwendanga.
Zing. 5: 5. 7: 27.

19. Ka muntu ko ukotele kwa yandi una vutuka ye baka nzila zamoyo diaka.

20. **Inga**, nkiangunu una zieta mu

nzila yabambote ye tatamana mu nsoko
miabalunungu.
21. Kadi bansongula bana sikila mu
nsi ye bakialunga bana mo kalanga.
Lumb. 37: 9 b. Mat. 5: 5.
22. Kansi bakiadimbuka bana fuku-
swa mu nsi ye badimbudi minu bana
mo kukulwa. Yobi 18: 17. Zing. 10: 7, 30.

KAPU 3.

Ndubudulu mu vumi kia Nzambi; masika mananduenga; lusakumunu luanakiwuntu ye nansongula.

Mwan' ami, kuvilakanani ndongolo
zami ko, ye bika ntim' aku wake-
ba nsikudukusu zami.
5 Mose 8: 1. 30: 16.
2. Kadi zingu kiakila ye mvu mia-
mingi miamoyo ye mboki yenge zau
zina kutuadila tezo kiakinene.
3. Bika wote ye kedika ka biavenga-
ma mu ngeye ko; kanga bio kinzungi-
dila mu laka diaku, sonika bio va tadi
diantim' aku, Zing. 6: 21. 7: 3.
4. buna una mona nlemvo ye baka
nduka zabiza mu meso ma Nzambi ye
mabantu.
5. Sila Mfumu vuvu mu ntim' aku
wawonsono, ye kusilani nduka zaku
vwadi ko. 1 Lus. 28: 9. Zing. 22: 19.
6. Mu nzila zaku zazonsono bika wa-
nwila, buna una vanga nsoko miaku
nalengwa-lengwa.
7. Kukibanzilani nduenga ko; vu-
mina Mfumu ye taba mu yambi.
Zing. 28: 26. Yes. 5: 21. Loma 12: 16.
8. Diodio dina kala lekwa kiamavi-
mpi kwa nitu aku ye mpongoso kwa
visi biayau. Zing. 16: 24.
9. Zitisa Mfumu mu mbongo zaku
ye mu biantete mu mbutu miaku mia-
mionsono, 2 Mose 23: 19. 5 Mose 26: 2 b.
10. buna bianu biaku bina fuluzwa
mu kiaba, ye kamunu biaku bina pasa
mu mamba mavinia.
11. Mwan' ami, kuniafunani ndongi
za Mfumu ko, ye kufwemani ko, bu
ulongudukwanga kwa yandi.
Yobi 5: 17. Eb. 12: 5 b. Nzai. 3: 19.
12. Kadi uzolwanga kwa Mfumu
ulongudukwanga kwa yandi, bonso se
mwan' andi ukazolanga. Zing. 13: 24.
13. Mayangi mena ye muntu ubeki
nanduenga, muntu wowo utambudi
nduka.
14. Kadi bulutidi mu kumbaka ye
mu baka palata bwafiuma, ye ndandu
yikavananga yilutidi wola.
Yobi 28: 15 b. Zing. 8: 10 b. 16: 16.
15. Yandi ulutidi nzimbu mu ntalu;
biabionsono biena ntalu biuvwidi ka
bindedakene ko. Mat. 13: 45 b.
16. Yandi unatanga zingu kiakila
mu koko kwandi kwalubakala, mu
kwalumoso kimvwama ye nzitusu.
Zing. 8: 18, 35. 9: 11.
17. Nzila zandi zena zampwenia, ye
nsoko miandi miamionsono miena mpu-
ngumunu.
18. Yandi i nti amoyo kwa yau ba-
lenda kumbaka, ye bakunsimbanga
balenda kembwa bamayangi.
Zing. 11: 30.
19. Mu nduenga Mfumu watula lu-
fulu luantoto, yandi wakubika zulu mu
nduka. Yel. 10: 12. 51: 15.
20. Mu ngangu zandi nlangu mia-
mpinda miatumpuka, ye mu zau ma-
tuti madadisanga dinoko.
21. Mwan' ami, kuyambulani ko
zavengama mu meso maku, keba nga-
ngu ye kimbanzila.
22. Buna zau zina tukila moyo kwa
mwel' aku ye kala ntoko mu laka
diaku.
23. Buna una kwenda nzil' aku mu
mpungumunu, ye buna kuna tesa kulu
kwaku sakuba ko.
24. Bu una lambalala, ka lekwa ko
kina kupamuna, ye bu umeni lamba-
lala, una leka nalu.
Lumb. 4: 8. 91: 5 b.
25. Buna kwena nsatu atina nkitumu
anabiu ko ye ka mpeke-mpeke ko, bu
yina bwila bakiadimbuka.
Lumb. 112: 7 b.
26. Kadi buna Mfumu una kala
vuvu kiaku, ye yandi una keba kulu
kwaku mu siongi.
27. Kuyiminani nkwa nsatu lusa-
dusu luaku ko, bu ulenda lo vana.
28. Kuvovani kwa ni aku ko: Ka-
tuka ye vutuka; ntangu yankaka nzo-
lele kuvana, mpeleko ukutu bo i ntu-
mbu vanga. 5 Mose 24: 14 b.
29. Kukanani mambi mu ni aku ko,
bu kavwendi yaku mu minu kiabiza.
30. Kubindisani muntu mpaka mu
nana ko, bu kalembolo kuvangila bwa-
mbi.
31. Kuyandukilani wakingika meso
ko ye kuzolani widi yimosi nkutu mu
nzila zandi ko.
Lumb. 1: 1. Zing. 1: 15. 4: 14 b.
32. Kadi mvidingisi i nkankumusu
kwa Mfumu, kansi yandi ubundane ye
yau bena nsongula. Lumb. 25: 14.
33. Tusingulu tua Mfumu tukunda-
nga va nzo akiadimbuka, kansi kundu
biabalunungu kasakumunanga.
3 Mose 26: 3 b., 14 b.

34. Vo yandi wena diambu ye bandevi, buna udevanga mpe ; kansi bena bumpombo kavananga nlemvo.
Lumb. 37: 18. 59: 9. Zing. 1: 26. Yes. 66: 2. 1 Pet. 5: 5. Yak. 4: 10.
35. Banduenga batambulanga nzitusu bonso difwa, kansi bamafutu bana vwiswa nsoni.

KAPU 4.

Ndongolo zase.

Luwa, lubana, ndongi zase, ye luyindula zo, kidi lualonguka nduka.
Zing. 1: 8. 13: 1.
2. Kadi ndongokolo zabiza iluveni, ka lutabisani ndongolo zami ko.
3. Kadi mono kibeni yakedi mwana ye yakedi ye se, yakedi wanswa ye mono kaka i mwan' ambut' ami.
4. Buna yandi wandonga ye wavova kwa mono : Bika ntim' aku wasimbidila mambu mami ; keba nsikudukusu zami, ye una vuka.
3 Mose 18: 5. 1 Lus. 28: 9.
5. Tonta baka nduenga, tonta baka nduka, kuvilakanani mpovolo anwa ami ko ye kuvengamani mo ko.
6. Kusisani yo ko, ye yau yina kukeba ; zola yo, ye yau yina kutabila.
7. Mbadukulu ananduenga i yayi : tonta baka nduenga, inga, mu ndandu zaku zazonsono tonta baka nduka.
8. Unzangula, buna una kuzangula ; una kuvanga wazituswa, vo una kunwumbikila mu ntulu aku.
1 Sam. 2: 30.
9. Yandi una kutula bese diampwenia va ntu aku ; una kutambika koloa kianzitusu. Zing. 1: 9.
10. Nawe, mwan' ami, ye tambula mambu mami, ye mvu miazingu kiaku mina kala miamingi.
11. I nzil' ananduenga yiilongele, ituedi mu nsoko mialusongo.
12. Bu una kwenda, buna mboki ka lekwa ko kina kaka tambi biaku ko, bu una yungusa kuna bwa ko ;
13. simbidila ndongi zami kaka ye kuyambulani zo ko ; keba zo, kadi zau i moyo aku.
14. Kukotani mu nsoko wabakiadimbuka ko, ye kusimbamani mu nzil' abambi ko. Lumb. 1: 1. Zing. 1: 15. 3: 31.
15. Tina yo, kwendani yo ko, venga yo ye katuka.
16. Kadi ka balendi leka ko, vo ka bana vanga mena mambi ko, tulu ka babakanga ko, vo ka balendi tukisa mbwilu amuntu ko.
17. Inga, ludimbuku i mampa mabadianga, ye kimpumbulu i vinia kibanwanga.
18. Nsoko abalunungu ufwanane ye kia kwankielo kuniekanga mu wanguka, nate ye lumbu kilueki ku mbata ;
19. kansi nzil' abakiadimbuka yena bonso tombe kiankobo : ka bamonanga biobio bina kubabwisa ko.
20. Mwan' ami, nawe mpovolo ami, tamba kutu kwaku ku mambu mami.
21. Kuyambulani mavengama mu meso maku ko, keba mo mu mpind' antim' aku. Zing. 3: 21.
22. Kadi mau mena moyo kwa muntu muntu ubakanga mo ye ndiakusu mu nitu andi yamvimba.
23. Mu mamonsono mana kebwa luta keba ntim' aku, kadi mu wau mutukanga moyo.
24. Ukukikatudila mvilangani anwa ye tatula mpumpuluvunu akoba mu ngeye.
25. Bika wasungika meso maku ku ntuala ye sungika ntala zaku.
26. Nsoko weti kwenda kulu kwaku bika wakondwa mvilangani, ye bika nzila zaku zazonsono zakala zasonga.
Lumb. 119: 5.
27. Kuvengamani ko, kani ku lubakala vo ku lumoso, vengika kulu kwaku mu bina biena biambi.
5 Mose 5: 32. Yos. 1: 7.

KAPU 5.

Nduengoso mu luyangulu.

Mwan' ami, wila nduenga zami, tamba kutu kwaku ku nduka zami,
2. mpasi wakeba kimbanzila ye yambula koba biaku biasimba nzailu.
3. Tala, koba biansuza bidadanga niosi ye nwa andi ulutidi mazi mu ndelo. Lumb. 55: 22. Zing. 6: 24.
4. Kansi vazimunina weka ndudi bonso nlulukulu ye meno bonso sabala kiena meno yeku-yeku.
5. Malu mandi matualanga ku lufwa, ku nsi abafwa tambi biandi bikwendanga. Zing. 2: 18. 7: 27.
6. Nzil' amoyo kazolele yo sungamana ko, nsoko miandi i nsoko mianzimbukusu, vo kuna bo visa mpe ko.
7. Nkiangunu lungwila, lubana, ye ka luvengamani ko mu nkungu zanwa ami.
8. Tatula nzil' aku nseke mu yandi ye kufinanganani mwelo anzo andi ko,
9. kwidi kaila nzitusu aku kwa bankaka ye mvu miaku kwa umosi uvutulanga ndind' ankemi,

10. mpasi banzenza ka bana yukuta
mbongo zaku ko ye mbutu miampasi
zaku mina kota mu nzo angana,
11. ye ngeye kibeni una katwa vu-
muka ku nsukulu, manitu maku ye
nsuni aku bu bina seka,
12. ye una vova : Bwe ndendele be-
dila ndongi bonso bobo, ntim' ami bwe
ulendele yinina nsembolo bobo ?
13. Mu nkiama kiawa nding' anlongi
miami ko, ye kiatamba kutu kwami
kwa yau bazola kundonga ko ?
14. Fiuma fisidi bwabu, nga mbwilu
kwa mamonsono mena mambi, mu
monakanda dialukutukunu ye bundu.

3 Mose 20: 10. 5 Mose 22: 24.

15. **Nanwe** nlangu mu yaku nto,
nlangu wowo ucilumukanga mu waku
nkelo.
16. Zolele kwaku, vo mbukila miaku
mina pasumuka mu nzila, bimila-mila
biaku mu zandu ?
17. Ve, bika biavuwa kwa ngeye
kaka ye ka wanzenza va kimosi ye
ngeye ko.
18. Nto aku bika yasakumunwa ye
bika walanda kiese kiaku kwa nkazi
akintwenia kiaku ; Mpovi 9: 9.
19. yandi i nsungu yankento yazo-
lwa, i mbambi yantoko, ntulu andi
bika yakuyangidika ntangu zazonsono,
bika wasansala zola kwandi ntangu
zazonsono.
20. Mwan' ami, kadi ngeye zolele
sansuswa kwa nkento wanzenze ye wu-
mbikila nkazi ani aku va lubumbulu
luakue ?
21. **Tala**, nzila zamuntu muntu zise-
nsele mu meso ma Mfumu, ye nsoko
miandi miamionsono kakubikanga na-
dede.

Yobi 34: 21. Zing. 15: 3. Yel. 16: 17. 32: 14.
Eb. 4: 13.

22. Kiadimbuka ubakwanga kwa
tuandi tufuma ye vakamene mu masio-
ngi mamandi masumu. Lumb. 9: 16.
23. Yandi una katwa fwa, bu kale-
mbwa yambula kalongudukwa, inga,
mu buzengi bwandi bwabunene kana
bwila.

KAPU 6.

Nduengoso mu nikwa mvindu, bolo, bungubi
ye luyangulu.

Mwan' ami, vo unikunu mvindu mu
ni aku ye veni koko kwaku mu
diambu diawanzenza,

Zing. 11: 15. 17: 18. 20: 16. 22: 26. 27: 13.

2. vo ngeye bindamene mu diambu
diankungu zanwa aku ye ubakamene
mu nkungu zanwa aku,
3. buna, mwan' ami, bika wavanga
bo mu kukitanina, bu weka mu lulendo
luani aku : Wenda wafukamana ni aku
ye kuntatimisa,
4. kulembwani kabula meso maku
tulu ko ye nkanda miameso maku
nungina. Lumb. 132: 4.
5. Tomba ntanunu, bonso mbambi,
mu lulendo luandi, ye bonso nuni mu
lulendo luantambi azinuni.
6. **Wenda** kwa kinonia, unkwa bolo.
Tala, bonso bukavanganga, ye nakadi
nduenga. Yobi 12: 7.
7. Kayalwanga kwa dingizi ko, ka
nkengi vo mfumu ko ;
8. kansi ukubikanga dia kwandi mu
nsungi amwini ye yonzikanga dia kwa-
ndi mu nsungi ayonzika. Zing. 30: 25.
9. Ntangu kwa zolele lambalala,
unkwa bolo ? Nki antangu zolele
telama mu tulu tuaku ?
10. Inga, nalekieti fioti diaka, nanu-
ngineti fioti diaka, bindika moko fioti
diaka mu vunda,

Zing. 24: 33 b. Mpovi 4: 5.

11. buna bumputu buna kubwila
bonso ntani ye kifwafwa bonso muntu
wena ye biluazu. Zing. 20: 13.
12. Muntu wabiva, inga, mvangi
ayayibi i ndieu uzietanga ye nwa waze-
kama, Zing. 16: 30.
13. ubwatilanga meso, ye kwakanga
malu ye vananga dimbu mu minlembo.

Lumb. 35: 19. Zing. 10: 10.

14. Bungubi bwena ye wampila yo-
yo mu ntim' andi, yayibi katualanga
ntangu zazonsono, nzonza katukisa-
nga.
15. Nkiangunu mbivulu yina ku-
mbwila nabiu ; bu kalembolo bo banza,
una koswa ye lembwa tanunwa.
16. **Lekwa** sambanu biena bibelanga
Mfumu, inga, nsambodia biena nka-
nkumusu mu mwel' andi :
17. meso manza, ludimi lualuvunu,
moko matengulanga menga makondolo
bila, Zing. 12: 22. 16: 5.
18. ntima ufulanga tukanu tuambi-
vusu, malu mena nzaki zakula nama
mena mambi,
19. muntu usadilanga makutu mu
kimbangi kiampumpuluvunu, ye mu-
ntu utukisanga nzonza va kati ye zi-
mpangi.
20. **Mwan'** ami, keba nsikudukusu
zasaku ye kuniafunani ndongolo za-
mbut' aku ko. Zing. 1: 8.
21. Keba zo zakangama mu ntim'

aku, zembidika zo kinzungidila va laka diaku. Zing. 3: 3. 7: 3.
22. Bu udiatanga, bika zakuvunga, bu ulambalalanga, bika zakutemunina, ye bu una sikama, bika zavova kwa ngeye. 5 Mose 6: 7. Lumb. 1: 2.
23. Kadi nsikudukusu i mwinda ye ndongolo i kia, ye nsembolo zandongi i nzil' amoyo.
Lumb. 19: 8. 119: 105. 2 Pet. 1: 19.
24. Zau zilenda kukeba mu bakento bambi, mu ludimi luandengula luankazi ani aku. Zing. 2: 16. 5: 3. 7: 5.
25. Kuketamanani ntoko zandi mu ntim' aku ko, ye kuyambulani kakubaka mu meso mandi ko.
26. Kadi mu nsuza ngeye utokumuswanga nate ye dimpa diaku diazimunina, ye nkento wakwela ukondanga moyo aku wantalu.
27. Kadi muntu lenda landila tia mu mfwokolo ayunga kiandi ye lembwa yoka mvwatu andi?
28. Evo muntu lenda diata makala matia ye malu mandi ka mana lenduka koe?
29. Bobo buvangulwanga mpe ndieu ukotanga kwa nkazi ani andi; ukumvalakene kana lembwa longudukwa ndongi ko.
30. Ka butangwanga ngolo beni ko mu mwivi ulabudi, vo vengi bo mu yukuta, bu kena nsatu;
31. kansi vo una tungudulwa, una katwa toma ntoma nsambodia ye vana biabionsono bikavwidi mu nzo andi.
2 Mose 22: 1 b.
32. Bobo mpe ndieu ukondolo nduka uyangilanga nkento; inga, uvanganga bobo i muntu ukukivondele.
33. Kwama ye nsoni i bina bikababakanga ndandu, ye nsoni zandi ka zina vinsukuswa ko.
34. Kadi nganzi zabakala zena kimpala, ye kakutanga mu lumbu kiamvutulu andinda ko;
35. kabanzilanga vanza biankudulu ko ye uvibidilanga nkailu miaminene miukunyengulanga.

KAPU 7.

Nduengoso zankaka mu luyangulu.

Mwan' ami, keba mambu mami, ye sweka nsikudukusu zami mu ngudi aku.
2. Keba nsikudukusu zami ye una vuka, keba ndongolo zami bonso ngengele adisu diaku.
3. Kanga zo mu nlembo miaku, sonika zo va tadi diantim' aku.
2 Mose 13: 16. 5 Mose 6: 8. 11: 18.
Zing. 3: 3. 6: 21.
4. Kamba kwa nanduenga: Ngeye i busi kiami; bika nanduka nkwikizi aku,
5. kidi bakukeba mu bakento banzenza, mu nkazi ani aku uvovanga mambu mandengula.
Zing. 2: 16. 5: 3. 6: 24.
6. Kadi va nela mu nzo ami, mu babu yatonwa;
7. buna yatala mu bamatunga, ye yamona mu bantwenia vuvi dikondolo nduka.
8. Yandi wavioka mu nzila ku nsuka kukalanga nkento,
9. mu nzil' anzo andi kayenda, mu luwele, mu nkokil' alumbu, mu mpimp' afuku, tombe bu kiakala.
Yoa. 3: 20.
10. Tala, buna nkento wayenda kunkiki vana; mvwatu andi i wakinsuza, ye ntim' andi wakimfunia.
11. Yandi wakala luvemo ye bunkitu, malu mandi ka malendi vuvama mu nzo andi ko. Zing 9: 13.
12. Mbatu wakala mu nzila, mbatu wakala mu mazandu, ku nsuka nsuk' azinzila kalangidila.
13. Yandi wambaka ye wamfiba ye wavova kwa yandi mu ntadulu abuziezie:
14. Mono ndeti nkailu amatondo; bwabu ntunguni nsilulu zami.
3 Mose 3: 1 b.
15. Nkiangunu mpaikidi mu kukika, nkutu zola kutomba ye bwabu imweni.
16. Mono mpengi ntand' ami mu mfika zabiza, mu mavunga manamangamanga manlele miakisi Ngipiti.
17. Mbeni lemba ntand' ami mu mile, aloe ye kanele.
18. Wiza tuayukuta zola nate ye nsuka ye sakasana mu nzolasani.
19. Kadi bwabu bakala diami kenani mu nzo ko, yandi wayenda nzila yanseke beni.
20. Lukobe luavanza biandi wanata; ngonda bu yina lungá, buna una vutuka.
21. Bobo kakunlebilanga mu mpovolo zampila mu mpila zalulengo; mu ndengula akoba biandi kakunsindisilanga.
22. Bakala ntumbu kunnama nswalu, bonso ngombe yele vondwa, ye bonso nkole yineto ku su mu diambu diabuzengi bwandi;
23. inga, yandi weti nama, nate ye

toto kina zokama langa diandi, bonso nuni yisavulanga ku siongi mu lembwa zaya, vo moyo andi weti kanwa.
Zing. 5: 4 b.

24. Nkiangunu lungwila bwabu, lubana, ye dimba nkungu zanwa ami.

25. Kuyambulani ntim' aku wavambuka ku nzila zandi ko, ye kuzimbalani mu nsoko miandi ko.

26. Kadi babingi babindalele bafwa babwiswa kwa yandi, ye kabu diena diadinene mu yau bakabemene.

27. Mu nzo andi muviokanga nzila zansi abafwa, zau zikwendanga ku vinga bialufwa. Zing. 2: 18. 5: 5. 9: 18.

KAPU 8.

Mbokolo zandubudulu zananduenga.

Inga, nanduenga bokele, ye nanduka wakase nding' andi.

2. Yandi telamene va mbat' avuma bianda mu nzila mubwabane mpambu.

3. Va mielo, vakotulwanga ku mbanza, vakotulwanga mu mavitu kasasudilanga mbokolo andi.

4. Kwa yeno lubabakala nzolele bokila, ye nding' ami yina vaika kwa bana babantu.

5. Lulongukeno ngangu, lubamatunga, ye lubamafutu, lulongukeno nduka.

6. Luwa, kadi mu mambu mamanene nzolele vova, ye koba biami bina banduka mu longa monso masongele.

7. Inga, nwa ami una vova kedika, ludimbuku i nkankumusu kwa koba biami.

8. Mambu mamonsono manwa ami mena mamfonga; mu mau ka mwenani mpumpuluvunu vo mvilangani ko. Lumb. 119: 75, 151, 160.

9. Mamonsono mena nakienzi-kienzi kwa nanluki ye masonga kwa babakudi nzailu.

10. Nkiangunu luluta tambula ndongi zami ye mu palata, ye nzailu ye mu wola wasolwa.
Yobi 28: 15 b. Zing. 3: 14 b. 16: 16.

11. Kadi nduenga zilutidi nzimbu; ka lekwa ko kiena ntalu yilenda kunlungila tezo.

12. Mono, nanduenga, ngiena kundu mu ngangu ye iyalanga nduka zakimbanzila.

13. Vumina Mfumu i mu bela yayibi; inga, ngianza, nza, nzila yambi ye nwa uzedi kwa tukanu, bina ibelanga.

14. Kwa mono kwena nduengoso ye nzil' ampaikulu; mono i nduka, kwa mono kwena lendo.

15. Mu mono ntinu miyalanga ye madingizi masikidikisanga masongele.

16. Mu mono nyadi miyalanga ye zimfumu, inga, nkongudidi miamionsono va ntoto.

17. Mono izolanga bakunzolanga ye bakuntombanga mu vema bakumbakulanga.

18. Kimvwama ye nzitusu biena yami, mbongo zisikilanga ye lunungu.
Zing. 3: 16.

19. Mbutu miami milutidi wola, inga, wola ulutidi mbote, ye ndandu yiikabanga yilutidi palata biasolwa.

20. Mu nzil' alunungu ikwendanga, mu monakanda diansoko mialusongo,

21. mu vana bakunzolanga fwa disikilanga ye mu fuluza nzo zau zabiayudukwa.

22. Mfumu wampanga bonso mpangulu andi yantete, mu nsi nkulu, bu kakivangila kiankaka ko.

23. Mu ntangu yikayibadiki mono yatumbwa, mu nkati ambadukulu, kasi ye lumbu biansi nkulu biantoto.

24. Mpinda bu ka zakivangulwa ko, mono yabutwa, nto bu ka zakikadila ko ka zakifuluzulwa nlangu ko.

25. Lufulu luamiongo bu ka luakitudulwa ko, nzanza bu ka miakikadila ko, mono yabutwa,

26. bu kakivangila nsi ye mindimba ko, ye ka babala kiantete kiantoto mpe ko.

27. Bu kakubika zulu, buna yakala vana, bu kapupidika lukongolo va ntandu ampinda,

28. bu kasiamisa matuti mu kayengele, nto zampinda bu zatumpuka mu ngolo,

29. bu katula nzaku kwa mbu, mpasi nlangu ka una tulula ntumunu andi ko, bu kasikika tufulu tuantoto,
Yobi 38: 10 b. Lumb. 24: 2. 104: 9.
Yel. 5: 22.

30. buna mono yatelama bonso kisadisi va lueka luandi, buna yasala lumbu ka lumbu mu kiese ye yasakana mu kimpa kiami va zizi kiandi ntangu zazonsono,

31. yasakana mu kimpa kiami va ntoto andi ye yasala mu kiese va kati ye bana babantu.

32. Buna lungwila bwabu, lubana, kadi bakebanga nzila zami bena mayangi.

33. Luwa ndongi ye lutambula nduenga, inga, ka lusindikani zo ko.

34. Mayangi mena ye muntu wowo ukungwanga, ye utemunanga va bielo biami lumbu ka lumbu ye kenganga va tungwa biamwelo mu mielo miami.

35. Kadi wonso una kumbaka, yandi una baka moyo ye tambula nlemvo kwa Mfumu. Zing. 3: 16. 1 Yoa. 5: 11 b.

36. Kansi ndieu una lembwa kumbaka, ukukibivisanga; babonsono bakumbelanga bazolanga mfwilu.

KAPU 9.

Ntumusu zadiswaswana zananduenga ye natunga.

Nanduenga tungidi nzo andi ye tetele tungwa biandi nsambodia.

2. Yandi vondele bulu biandi, sengi vinia kiandi, poyele meza mandi mpe.

3. Sielo biandi biabakento kafidisi ye tumanga ntumu zandi mu vuma biambanza bilutidi yongi.

4. Wonso wena kitunga bika kiza. Inga, kwa kondolo nduka kavovele ebu :

5. Luiza luadia mampa mami ye lunwa vinia kimbeni sanga.

6. Lusisa nkadulu eno, lumatunga, buna luna vuka, luenda nzila yanduka.

7. (Wonso ulonganga ndevi ndongi uvutulwanga nsoni, ye usembanga kiadimbuka, yandi kibeni una bo mwesunwa nsoni. Mat. 7: 6.

8. Kusembani ndevi ko, kidi kakubela ko; semba ndieu wena nduenga, ye yandi una kutonda. Zing. 23: 9. 28: 23.

9. Vana kwa luengele, buna yandi una luta luenga; longa walunungu, buna yandi una luta longuka. Mat. 13: 12.

10. Vumi kia Mfumu i mbadukulu anduenga, ye zaya Nkwa nlongo i nduka.) Yobi 28: 28. Lumb. 111: 10. Zing. 1: 7.

11. Kadi mu mono lumbu biaku bina kala biabingi, ye mvu miamoyo mina vewa kwa ngeye mu tezo kiakingi. Zing. 3: 16. 4: 10. 8: 35.

12. Vo wena nduenga, buna ngeye kibeni una yonzika mbutu mianduenga zaku, ye vo wena ndevi, buna ngeye kibeni kaka una bo vutudulwa ndinda.

13. Natunga i nkento wakifutu waluvemo, ye ka lekwa ko kazaidi.

14. Yandi vwendi va mwelo anzo andi, va kiandu kiandi, mu vuma kiandi mu mbanza,

15. mu bokila ntumu zandi kwa yau bazietanga mu nzila, kwa yau basimbamene mu nsoko au :

16. Wena kitunga, bika kiza. Inga, kwa kondolo nduka kavovele ebu :

17. Nlangu wayibwa wena nazekezeke, ye mampa mansweki malutidi luvu luampwenia. Zing. 5: 15. 20: 17.

18. Kazaidi ko, vo i kundu kiabini, vo mbumini miandi miluakanga ku mpind' ansi abafwa. Zing. 2: 18. 7: 27.

KAPU 10.

Ngiouzoko yantete yangana za Solomo (kap. 10—22: 16).

Zazi i ngana za Solomo.
Mwana wanduenga u vanganga sandi kiese, kansi mwana wakifutu i kiadi kiambut' andi. Zing. 15: 20. 17: 21, 25. 19: 13. 23: 24. 29: 3.

2. Mbongo zaludimbuku ka zilendi sadisa ko, kansi lunungu lutaninanga mu lufwa. Zing. 11: 4. Yeh. 7: 19.

3. Mfumu kalendi lembwa yukutisa nsatu zawalunungu ko, kansi vulu diawakiadimbuka kavutulanga.

4. Usalanga mu koko kwabolo una kala wamputu, kansi koko kwamfuzi kubakanga kimvwama. Zing. 12: 24, 27. 13: 4. 19: 15. 20: 13.

5. Uyonzikanga mu nsungi amwini i mwana wanduka, kansi ulekanga mu nsungi ayonzika i mwana wafu biambi. Zing. 6: 8.

6. Tusakumunu tukwizanga va ntu awalunungu, kansi nwa akiadimbuka uswekanga lulendo. Lumb. 27: 12. Zing. 10: 11.

7. Mbambukulu amoyo awalunungu yivumunanga mu lusakumunu, kansi nkumbu zabakiadimbuka zibolanga. Lumb. 37: 9, 22, 28, 38.

8. Wena ntima wanduenga utambulanga mpovosolo, kansi wena koba biakizoba, yandi ukwendanga ku mbungulu andi.

9. Udiatanga mu kialunga, udiatanga mu mpungumunu, kansi ukwendanga nzila zamvilangani una bakulwa.

10. Ubwatilanga meso utukisanga yayibi, ye wena koba biakizoba ukwendanga ku mbungulu andi. Zing. 6: 13. 16: 30.

11. Nwa awalunungu i nto amoyo, kansi nwa miabakiadimbuka miswekanga lulendo. Lumb. 37: 30.

12. Lubelo lusikimisanga nzonza, kansi zola kufukanga mamonsono mavololo. Zing. 17: 9. 1 Pet. 4: 8. Yak. 5: 20.

13. Mu koba bianluki nduenga zimo-

nwanga, kansi nim' akondolo nduka yayika kokoto.
Zing. 19: 29. 20: 30. 26: 3.

14. Banduenga balundanga nzailu au, kansi nwa akizuba i kubu dieka mu bwa. Zing. 12: 28.

15. Mbongo zawamvwama i mbanza yasiamu kwa yandi, kansi bumputu bwabafwafwa i kubu diau.
Zing. 18: 11.

16. Ndandu awalunungu yina kala moyo kwa yandi ; ndandu akiadimbuka yina kala masumu kwa yandi.
Luk. 16: 19 b.

17. Keba ndongi i nzila ku moyo, kansi lembolo wila nsembolo una zimbala. Zing. 13: 1, 18.

18. Ulundanga lubelo i nkwa makutu mu koba biandi, ye umwangisanga makela i futu.

19. Kwena mambu mamingi ka kukondolo nkanu ko ; kansi uyalanga koba biandi wena nduka.

20. Ludimi luawalunungu i palata kiasolwa, kansi nduka zabakiadimbuka ka zenani ntalu ko.

21. Koba biawalunungu bivongisanga babingi, kansi bamazoba bafwanga mu kondwa kwanduka.

22. I lusakumunu lua Mfumu luvananga kimvwama, ye salu kiamuntu ka kiyikanga kio lekwa ko.
Lumb. 127: 2.

23. Keto diafutu i nsadulu avweza, kansi dianluki i mu kala nduenga.
Zing. 15: 21.

24. Bitinanga kiadimbuka una bio vangwa, ye bizolanga balunungu bana bio vewa.

25. Tembo bu kizidi, buna kiadimbuka usukidi, kansi walunungu i lufulu lusikilanga ntangu yikayimani.
Lumb. 37: 36. 2 Tim. 2: 19.

26. Bonso nsa mu meno ye mwisi mu meso, i bobo bwena nkwa bolo kwa ndieu ukumfidisi.

27. Vumi kia Mfumu kilavusanga moyo, kansi mvu miabakiadimbuka mikufukwanga. Lumb. 55: 23.

28. Mpingulu abalunungu yikwendanga detila mu kiese, kansi vuvu kiabakiadimbuka kifukanga.
Lumb. 112: 10. Zing. 11: 23.

29. Nzil' a Mfumu i tabulu kiakialunga, kansi i kubu diamvangi miayayibi.

30. Walunungu kana zeza widi lumbu kimosi ko, kansi bakiadimbuka ka bana sikila kundu mu nsi ko.
Lumb. 37: 28 b. 112: 6. Zing. 2: 22. 14: 11.

31. Nwa awalunungu ubutanga mbutu mianduenga, kansi ludimi luamvilangani lufukuswanga.
Lumb. 37: 30. Yes. 57: 19.

32. Koba biawalunungu bizaidi mena mazolakana, kansi nwa miabakiadimbuka i mvilangani kaka.

KAPU 11.

Balanza kiampumpuluvunu i nkankumusu kwa Mfumu, kansi tezo kialunga kizolakene kwa yandi.
3 Mose 19: 35 b. 5 Mose 25: 13 b.
Zing. 16: 11. 20: 10, 23.

2. Ngianza bu zizidi, buna nsoni zizidi mpe, kansi kwa bakiyinanga kwena nduenga. Zing. 16: 18. 18: 12.

3. Kialunga kiabansongula kikubavunganga, kansi mvidungusu abakiadimbuka i mbungulu kwa yau.

4. Mbongo ka zisadisanga mu lumbu kianganzi ko, kansi lunungu lutaninanga mu mfwilu. Zing. 10: 2. Yeh. 7: 19.

5. Lunungu luakialunga luvanganga nzil' andi nalengwalengwa, kansi mu ludimbuku luandi kiadimbuka ubwanga.

6. Lunungu luabansongula lukubataninanga, kansi badimbulanga minu babakwanga mu zau nzinunu.
Zing. 5: 22. 12: 13. 13: 6.

7. Wakiadimbuka bu kana fwa, vuvu kiandi kivunzane ; inga, mpingulu mu yambi yifubidi. Zing. 10: 28.

8. Walunungu utanunwanga mu nzungu, ye kiadimbuka ukumvinganananga.
Zing. 21: 18.

9. Mu nwa andi kondolo Nzambi ubungilanga ni andi, kansi mu nduka zau balunungu batanunwanga.

10. Balunungu bu batomanga nitu, mbanza yiyangalele, ye bakiadimbuka bu bavilanga lozi lusikwanga.
Yobi 27: 23. Zing. 28: 12, 28. 29: 2.

11. Mu lusakumunu luabansongula mbanza yizangulwanga, kansi mu nwa miabakiadimbuka yitululwanga.

12. Usonganga luyinu kwa ni andi kenani diela ko ; bakala diena nduka udingalalanga.

13. Uyungusanga mu kingiangia ubakusanga mansweki, kansi wena ntima wakinkwikizi uswekanga makazaidi.
Zing. 20: 19. 25: 9.

14. Kukondolo ngangu zanduengisila, kuna bantu bana bwiswa, kansi kwena babingi bena nduenga zanduengisila, kuna kutomene nitu. Zing. 15: 22. 20: 18.

15. Unikwanga mvindu mu wankaka

ubivuswanga nitu, kansi utinanga mu vana koko yandi wena mpungumunu.
Zing. 6: 1 b. 17: 18. 20: 16.

16. Nkento wampwenia ubakanga nzitusu, ye bankwa miabimpumbulu babakanga kimvwama.

17. Bakala diakiwuntu ukukivangilanga bwambote, kansi mankemi utuadisanga kubu kwa wandi nsuni.

18. Kiadimbuka ubakanga ndandu yakimbabu, kansi ukunanga lunungu una tambula nsendo wavatu.
Zing. 22: 8. Hos. 10: 12. Yak. 3: 18.

19. Ukwikamene mu lunungu una baka moyo, kansi utombuzulanga yambi una kukibakisa lufwa.

20. Bena ntima miamvilangani i nkankumusu kwa Mfumu, kansi bena nzila zadedama batoma zolakana kwa yandi. Zing. 12: 22.

21. Bambi ka bana lembwa longudukwa ndongi ko, kansi nkun' abalunungu uvulukidi. Zing. 16: 5. 21: 30.

22. Bonso welo wawola mu ndumvu angulu, bobo i nkento wampwenia ukondolo diela.

23. Bizolanga balunungu bivangwanga nadede mu mamonsono, kansi bisilanga bakiadimbuka vuvu bikitukanga nganzi. Yobi 8: 13 b. Zing. 10: 28.

24. Umosi umwangisanga ye ulutidi tambula, wankaka ulundanga mu kinkokoto, kansi una lutila wamputu kaka. Lumb. 112: 9.

25. Wena kinkabila uyukutuswanga beni, ye uvongisanga bankaka una vonguswa yandi kibeni.

26. Ukebanga mbongo andi mu nzo ulevulwanga kwa bantu, kansi utekanga yo, va ntu andi vana kwiza lusakumunu.

27. Wena kimfuzi mu momo mena mambote, yandi ulambukilanga bina biazolakana, kansi utombanga mena mambi, va yandi vana kwiza yayibi mpe.

28. Usilanga kimvwama minu, yandi una bwa, kansi balunungu bana vekita bonso makaya. Lumb. 1: 3. Zing. 14: 11.

29. Ubwisanga kubu mu yandi nzo una baka mpeve bonso difwa, ye nkwa kizoba una kala nang' andieu wena ntima wanduenga.

30. Mbutu miawalunungu i nti amoyo, ye ndieu wena nduenga uzolwanga kwa mintima. Zing. 8: 18.

31. Tala, walunungu usendwanga va ntoto, buna vele bulutidi kwa kiadimbuka ye nkwa masumu !
1 Pet. 4: 17 b.

KAPU 12.

Zolanga ndongi, zolanga nzailu, kansi belanga nsembolo, kondolo diela.
Zing. 13: 1, 18. 15: 5.

2. Wambote utambulanga nlemvo kwa Mfumu, kansi nkwa tukanu uzengulwanga nkanu kwa yandi.

3. Ka muntu ko usikilanga mu diambu dialudimbuku, kansi mianzi miabalunungu ka milendi finkakana ko.

4. Nkazi wadedama i koloa kiabakala diandi, kansi wafu biambi i nkievo mbodila mu malu mandi. Zing. 31: 10 b.

5. Mabanza mabalunungu makananga momo mena mabiza, kansi nduka zanduengisila zabakiadimbuka zena bungubi.

6. Mambu mabakiadimbuka malangidilanga menga, kansi nwa miabansongula mikubataninanga.

7. Bakiadimbuka bacamunguswanga ye ka bena diaka ko, kansi nzo zabalunungu zisikilanga. Zing. 14: 11.

8. Bonso bwena diela diabakala kasikulwanga, kansi wonso wena diela diamvilangani uyinwanga.

9. Bakala diafwafwa diena sielo kimosi dilutidi ndieu uzolele kala wandanu kansi kondolo mampa.

10. Walunungu zaidi, bonso bumonanga bulu biandi, kansi ntima miabakiadimbuka miena nkemi.

11. Sadilanga via diandi, tambulanga mampa malungidi, kansi ulambukilanga lekwa bialufukulu kondolo nduka.

12. Luzolo luabakiadimbuka lusidi meso mu makonde mabambi, kansi mianzi miabalunungu mibutanga.

13. Wena wambi utangalakananga mu nkanu miakoba biandi, kansi walunungu uvukuswanga mu nzungu.
Lumb. 7: 14 b. 9: 16. Zing. 5: 22.

14. Muntu muntu uyukutanga mbutu mialunga mianwa andi mu ntomono, ye mavengi moko mamuntu mau kana vutudulwa.
Lumb. 62: 12. Zing. 13: 2. Mat. 16: 27. 2 Kol. 5: 10.

15. Nkwa kizoba ubanzanga, vo yandi nzila i yina yisongele, kansi wena nduenga udimbanga nduengoso.

16. Mfwemono ankwa kizoba yizayakene lumbu kina kimosi, kansi wena waluka uswekanga nsoni andi.

17. Uzolele sadila kedika, uvovanga masongele, kansi mbangi yampumpuluvunu yivovanga bungubi.
Zing. 6: 19. 14: 5.

18. Bankaka bavovanga mambu ku

diba maluekanga bonso sabala, kansi ludimi luabanduenga i ndiakusu.
19. Koba bitanga kedika bisikilanga ntangu yikayimani, kansi ludimi luamakutu mbwetolo mosi adisu kaka.
20. Bazolele tukisa yayibi bena mpumpuluvunu mu ntima, kansi bavangikisanga yenge batambulanga kiese.
21. Walunungu kavangwanga widi yambi nkutu ko, kansi va ntandu abakiadimbuka kubu dikwizanga mu tezo kialunga. Lumb. 91: 10.
22. Koba biamakutu i nkankumusu kwa Mfumu, kansi bavanganga nsongula bazolakene kwa yandi.
Zing. 6: 16 b. 11: 20.
23. Bakala diangangu diswekanga nzailu andi, kansi ntima miamafutu mitendikisanga kizoba kiau.
Zing. 10: 14. 13: 16.
24. Koko kwabamfuzi kuluakanga ku lendo, kansi koko kwabolo kwakatwa sala salu kiakinanga.
Zing. 10: 4. 18: 4. 19: 15.
25. Kiadi mu ntim'abakala kifibikanga wo, kansi diambu diabiza dituadisanga wo kiese.
26. Walunungu usongisilanga nkundi andi kasonga, kansi nzila zabakiadimbuka zikubazimbisanga.
27. Nkwa bolo kabundumunanga bulu ko, kansi kimfuzi i lekwa kiantalu kwa muntu.
28. Mu nzil' alunungu mwena moyo, ye kuviokele nsoko andi ka kwena lufwa ko.

KAPU 13.

Mwana wanduenga uwanga ndongi zasandi, kansi ndevi kawilanga nsembolo ko. Zing. 10: 17. 12: 1. 15: 5.
2. Muntu muntu uyukutanga mbutu mialunga mianwa andi mu ntomono, kansi badimbulanga minu bafwanga nsatu atana. Zing. 12: 14. 18: 20.
3. Kenganga nwa andi, kebanga moyo andi, kansi wena kinwa ubwanga mu kubu. Zing. 21: 23.
4. Nkwa bolo ufulukidi kwa zinina, kansi kabakanga lekwa ko, kansi nsatu zabamfuzi ziyukutuswanga beni.
Zing. 10: 4. 12: 24, 27. 19: 15. 21: 5.
5. Walunungu utinanga mpovolo yamakutu, kansi kiadimbuka weka wakiabelwa ye wakiavwezwa.
6. Lunungu lukebanga ndieu wena nzila yansongula, kansi ludimbuku lubwisanga bankwa miamasumu.
Zing. 11: 6.
7. Umosi zolele kabanzulwa kimvwama, kansi kena widi lekwa nkutu ko, wankaka zolele kabanzulwa wamputu, kansi wena mbongo zazingi.
8. Wamvwama katulu vana kimvwama kiandi bonso nkudulu mu moyo andi, kansi wamputu kawanga luvumusu ko.
9. Minda miabalunungu milemanga mu kiese, kansi minda miamazi miabakiadimbuka mizimanga.
Yobi 18: 5. Lumb. 97: 11. Zing. 20: 20. 24: 20.
10. Mu mayama mutukisanga mpaka kaka, kansi kwa yau batambulanga nduengoso kwena nduenga.
11. Mbongo zavila zilalanga, kansi uyonzikanga buke-buke una baka biabingi. Zing. 20: 21.
12. Ngunda zilavuswanga zidianga ntima, kansi kingunda kiatungunwa i nti amoyo. Lumb. 14: 7.
13. Uyinanga mambu una mo zengulwa, kansi uvuminanga nsikudukusu uvutudulwanga bo.
1 Sam. 2: 30. Yoa. 12: 48.
14. Ndongolo zankwa nduenga i nto amoyo; mu zau tuvengamanga mu masiongi malufwa.
Zing. 10: 11. 14: 27. 18: 4.
15. Diela diabiza dikubikanga ngiambu, kansi nzil' abadimbulanga minu yena bonso buyikalanga.
Zing. 12: 8. Mpovi 9: 11.
16. Wonso wena ngangu usadilanga nduka, kansi wafutu utendikisanga kizoba kiandi. Zing. 15: 2.
17. Nati kiansamu kiakiadimbuka ubilamene mu kubu, kansi ntumwa yakwikama i ndiakusu. Zing. 25: 13.
18. Bumputu ye nsoni bitambulanga ndieu ukauzolele zaya ndongi ko, kansi ukebanga nsembolo una luaka ku nzitusu. Zing. 10: 17.
19. Kingunda kiatungunwa kiena kiampwenia mu mwela, kansi mu taba mu yayibi i nkankumusu kwa bamafutu.
20. Kundana kwaku ye banduenga, buna una luenga; bundane ye mafutu una biva. Zing. 1: 10.
21. Bankwa miamasumu bazomwanga kwa kubu, kansi balunungu bavutudulwanga biena biambote.
22. Wambote usisanga difwa kwa ntekolo, kansi mbongo zankwa masumu zikebwanga kwa walunungu.
Yobi 27: 16 b.
23. Nsitu miabamputu mivananga dia kwakwingi, kansi babingi bavilanga mu kingika kiau.
24. Wonso ukebanga kokoto kiandi ubelanga mwan' andi, kansi ukunzola-

nga ukunlonganga ndongi mu ntangu yifweni.
Zing. 3: 12. 19: 18. 22: 15. 23: 13 b. 29: 15.

25. Walunungu ulenda dia ye nsatu andi yina yukutuswa, kansi vumu biabakiadimbuka bina katwa kala nsatu.
Zing. 10: 3.

KAPU 14.

Mu bakento banduenga nzo yitungulwanga, kansi kizoba kitululanga yo mu mandi moko.
Zing. 12: 4. 19: 14. 31: 10 b.

2. Uvuminanga Mfumu, udiatanga mu nsongula, kansi ukunyinanga ukwendanga mu nzila zamvilangani.

3. Mu nwa akizoba mwena kokoto kiangianza, kansi banduenga bakebwanga mu koba biau.

4. Kukondolo bulu kikokanga, kuna lekwa kiantula dia kiena kiankatu, kansi ndandu yayingi yibakwanga mu ngolo zangombe.

5. Mbangi yakedika kavunanga ko, kansi mbangi yampumpuluvunu yisadilanga makutu.
Zing. 6: 19. 12: 17. 14: 25.

6. Ndevi utombanga nduenga ye ubakanga ka lekwa ko, kansi kwa nluki nzailu yena nayake-yake.

7. Katuka mu bakala diena buzengi; kasi kwamona nduka mu koba biandi ko.

8. I nduenga zankwa ngangu vo ukenganga nzil' andi, kansi i kizoba kiamafutu, vo basadilanga bungubi.
Ef. 5: 15, 17.

9. Mazoba madevwanga kwa mau masumu, kansi mu bansongula mwena nzolakani yabiza.
Zing. 21: 27.

10. Ntima lutidi zaya kiandi kiadi, ye wanzenza kalendi mpe visa kiese kiawau ko.

11. Nzo zabakiadimbuka zitanwanga, kansi mafwokula mayau bena diela diasonga mavekitanga.
Zing. 10: 30. 11: 28. 12: 7, 21.

12. Babingi babanzilanga nzila zau vo zisongele, kansi ku nsukulu zikwendanga ku lufwa.
Zing. 16: 25.

13. Ntima ulenda mona kiadi kunsi aseva, ye nsukulu akiese i kiadi.
Mpovi 7: 4.

14. Mu mbutu miamavanga mandi wakiasotuka uyukutuswanga, ye wambote uzangulwanga va ntandu andi.
Zing. 1: 31.

15. Tunga ulekanga mifu mu mambu mamonsono, kansi nluki ukenganga tambi biandi.

16. Wanduenga wena vumi kia Nzambi ye utabanga mu yayibi, kansi futu diena mayama ye nzunzu.
Yobi 1: 1. Zing. 28: 14.

17. Ukalanga nzaki zafwema uvanganga mena kizoba, ye bakala diatukanu dibelwanga.
Zing. 12: 16. 16: 32. Yak. 1: 20.

18. Bamatunga batambudi kizoba bonso fwa diau, kansi bena ngangu bavwikanga koloa kianzailu.

19. Bambi bana katwa fukamana bambote ye bakiadimbuka va mielo miabalunungu.
Nzai. 3: 9.

20. Wamputu ubelwanga kwa bamfinangani zandi mpe, kansi wamvwama wena bakundi babingi.
Zing. 19: 4, 7.

21. Uyinanga ni andi uvolanga masumu, kansi mayangi mena ye ndieu ulemvukilanga bakiazungulwa.
Zing. 11: 12.

22. Batukisanga yambi bana zimbala mu kedika, kansi nlemvo ye kedika bina nama batukisanga yambote.
Lumb. 7: 14 b. 2 Tim. 1: 16 b.

23. Mu tovo kiakionsono mutukidi ndandu, kansi mpovolo yalufukulu yitulanga ku vidisa kaka.
Zing. 21: 5.

24. Kimvwama kiabanduenga i koloa kiau, kansi kizoba kiamafutu kina sikila kizoba.

25. Mbangi yakedika yitaninanga moyo, kansi usadilanga makutu ufulukidi kwa bungubi.

26. Uvuminanga Mfumu wena siamu kiampungumunu, ye bana bandi bana baka mpengomono.

27. Vumi kia Mfumu i nto amoyo; mu kiau tuvengukanga mu masiongi malufwa.
Zing. 13: 14.

28. Nzitusu antinu i mu yala bantu babingi, kansi kondwa kwabantu i kubu diadingizi.

29. Wena ntima bwa usonganga nduka zabiza, kansi wena nzaki zafwema utatukidi mu kizoba.

30. Ntima wabumpombo i moyo anitu, kansi nganzi i mbodila mu visi.
Mpovi 10: 4.

31. Uzungulanga wafwafwa, utiakanga mvangi andi, kansi ufwilanga bamputu kiadi, ukunzitisanga.
Zing. 17: 5. 22: 2.

32. Mu diambu diayayibi yandi kiadimbuka una bwa, kansi walunungu wena kibakala nate ye mu lufwa.

33. Mu ntim' anluki mukalanga nanduenga, ye mu kabu diabamafutu ukukizaikisanga.

34. Lunungu luzangisanga kanda diabantu, kansi masumu i nsoni zabantu.

35. Sielo kianduka kitomene zola-

kana kwa ntinu, kansi kiena fu biambi kina bwilwa nganzi zandi.

KAPU 15.

Mvutulu yanlembami yisimanga nganzi, kansi diambu diangolo difwemisanga. 1 Sam. 25: 23 b. Zing. 25: 15.
2. Tudimi tuabanduenga tuvananga nzailu yabiza, kansi nwa miamafutu mibukilanga kizoba. Zing. 13: 16.
3. Meso ma Mfumu mena mwamonsono; makenganga ye bambi ye bambote. Yobi 31: 4. 34: 21 b. Zing. 5: 21.
4. Ludimi luabumpombo i nti amoyo, kansi ludimi luamvilangani luluekanga ntima.
5. Nkwa kizoba uyinanga ndongi zasandi, kansi wanga nsembolo una kala ngangu. Zing. 12: 1. 18: 1, 18.
6. Nzo awalunungu yiswekanga kimvwama kiakinene, kansi mu yabakiadimbuka ndandu i kubu. Zing. 8: 33.
7. Koba biabanduenga bimwangisanga nzailu, kansi ntima miamafutu ka miena bonso bufweni ko.
8. Nkailu miadisalu miabakiadimbuka i nkankumusu kwa Mfumu, kansi lusambulu luabansongula lutomene zolakana kwa yandi. Zing. 21: 27. Yes. 1: 11.
9. Nzil' akiadimbuka i nkankumusu kwa Mfumu, kansi utombuzulanga lunungu uzolwanga kwa yandi. Zing. 11: 20.
10. Ndongi zangolo zibwilanga ndieu usisidi nzila; ubelanga nsembolo una katwa fwa.
11. Nsi abafwa ye benga bisensele vantadisi a Mfumu; buna vele ntima miabantu milutidi sensa!
Yobi 26: 6. Eb. 4: 13.
12. Ndevi kazolele ko, vo una sembwa; kakwendanga kwa banduenga ko. Zing. 9: 7 b.
13. Ntima wakiese uvanganga zizi kianawangudi, kansi ntima bu wena kiadi, buna kibakala kitolokele.
Zing. 17: 22. 18: 14.
14. Ntim' anluki utombanga nzila, kansi nwa miamafutu mivovanga kizoba.
15. Lumbu biawakiazungulwa biena biambi buna biena, kansi ntim' akiese i mbuluku ukaumani.
16. Biafiuma mu vumi kia Mfumu bilutidi mbongo zazingi mu kingongo.
Lumb. 37: 16. 89: 6. Zing. 16: 8. 17: 1. Mpovi 4: 6. 5: 11.
17. Longa diankovia mu luzolo dilutidi ngombe yavuluka mu lubelo.
Zing. 17: 1.
18. Bakala diakimfwemina disikimisanga nzonza, kansi bakala diambuwa ntima disimanga mpaka.
Zing. 10: 12. 26: 21. 29: 22.
19. Nsoko ankwa bolo ufwanane ye lumbu luampanga, kansi bansongula bena nsoko wasambwa.
20. Mwana wanduenga uvanganga sandi kiese, ye muntu wakifutu i ndieu uyinanga mbut' andi.
Zing. 10: 1. 17: 21, 25. 19: 13. 29: 3.
21. Kizoba i kiese kiakivumba, kansi bakala dianduka disungamene mu nzil' andi. Zing. 10: 23.
22. Kukondolo manenga manduengoso kufubanga tukanu, kansi kwena babingi bena nduenga zanduengisila, i kuna tuau tusikilanga.
Zing. 11: 14. 24: 6.
23. Bakala dieti yangalala, nwa andi bu ulenda vutula mvutulu; inga, diambu dimosi mu ntangu yafwana i bwambote. Zing. 25: 11.
24. Nluki uzietanga mu nzila yibalukanga ku moyo, kidi kavenguka mu nsi abafwa kuna banda.
25. Nzo ankwa nza yina bambulwa kwa Mfumu, kansi dimbu kianzaku afwola kana yambula kiasikalala.
Luk. 1: 51 b. 1 Pet. 5: 5.
26. Tukanu tuayayibi i nkankumusu kwa Mfumu, kansi mambu manlembami mena mavedila.
27. Utombanga ndandu yakimbabu utuadikisanga kubu mu nzo andi, kansi ubelanga kalala, yandi una vuka.
Mpovi 7: 8. Hab. 2: 9.
28. Ntima walunungu ubanzilanga monso mana vutulwa; kansi nwa miabakiadimbuka mipasanga mu mambu mambi.
29. Mfumu utatukanga nseke ye bakiadimbuka, kansi uwanga lusambulu luabalunungu. Yoa. 9: 31.
30. Ntal' anlembami ameso yivanganga ntima kiese, ye nsamu wabiza uvananga nluku mu visi.
31. Kutu kuwanga nsembolo yamavimpi kuna kunda va kati ye banduenga. Yobi 9: 21. Zing. 8: 35 b.
32. Ukauzolele zaya ndongi ko, kayuvudilanga moyo andi ko, kansi wilanga nsembolo ubakanga nduka.
33. Vumi kia Mfumu i ndongi ku nduenga, ye bumpombo butekilanga nzitusu.
Zing. 16: 18. 18: 12. 22: 4. 29: 23. Mav. 14: 22. 1 Pet. 1: 6.

KAPU 16.

Muntu ukananga tukanu mu ntim' andi, kansi kwa Mfumu kutukidi monso mavutudi ludimi.
Zing. 19: 21. Yel. 10: 23.
2. Muntu muntu ubanzilanga nzila zandi vo zena zabiza, kansi Mfumu i ndieu utontanga zimpeve. Zing. 21: 2.
3. Yekula mavanga maku kwa Mfumu, buna tukanu tuaku tuna vangama.
Lumb. 37: 5. 55: 22. 1 Pet. 5: 7.
4. Mfumu wavanga lekwa lekwa mu kiandi tezo, i bobo mpe kiadimbuka mu diambu dialumbu kiakubu.
5. Bakala bakala diena nza i nkankumusu kwa Mfumu, diampila yoyo kana lembwa longwa ndongi mu kedika ko. Zing. 6: 16 b. 11: 21. 15: 25.
6. Mu kiwuntu ye nkwikulu lufuma lubwilwanga kodi, ye mu vumi kia Mfumu tutabanga mu yayibi.
7. Vo nzila zabakala zitoma zolakana kwa Mfumu, buna yandi uvanganga ntantu miandi bakundi bandi mpe.
8. Biafiuma mu lunungu bilutidi ndandu yayinene mu kimbabu.
Lumb. 37: 16. Zing. 15: 16 b. 17: 1.
9. Muntu usokanga nzila mu ntima, kansi Mfumu i ndieu utuadisanga tambi biandi Zing. 19: 21. 20: 24.
10. Mvutulu yakinzambi yena mu koba biantinu, mu nkongodolo nwa andi ka una tuma ko.
11. Balanza ye lutezolo luasonga bitukidi kwa Mfumu, tezo biabionsono mu lukobe i mavanga mandi.
Zing. 11: 1. 20: 10, 23.
12. Nkankumusu kwa mintinu i mavanga maludimbuku, kadi mu lunungu kiandu kiakitinu kisiamuswanga.
Zing. 20: 28. 25: 5. 29: 4, 14.
13. Koba bialunungu bitoma zolwanga kwa mintinu, ye uvovanga masongele uzolwanga. Zing. 22: 11.
14. Nganzi zantinu i ntumu alufwa, kansi bakala dianduenga dibombanga zo. Zing. 20: 2.
15. Ntinu bu kawangusanga zizi kiandi buna mwena moyo, ye nzolakani andi i bonso tuti ye mvula zantombo.
Zing. 19: 12.
16. Mu baka nduenga ndandu bulutidi beni ye mu wola; nduka zilutidi ntalu mu baka ye mu palata.
Yobi 28: 15 b. Zing. 8: 14 b. 8: 10 b., 19.
17. Nzil' abansongula i mu taba mu yayibi; ukenganga nzil' andi ukebanga moyo andi.
18. Ngianza zitekilanga mbungulu, ye nza mitekilanga mbwilu.
Zing. 11: 2. 18: 12.
19. Mu yinama va kimosi ye bakiazungulwa bulutidi ye mu kaba bintani mu bankwa mianza.
20. Uyindulanga diambu una baka vila, ye mayangi mena ye ndieu usilanga Mfumu vuvu. Zing. 18: 13.
21. Wonso wena ye ntima wanduenga ubikwanga nluki, ye kwena nazekezeke va koba, kuna tulutididi longukila.
22. Nduka i nto amoyo kwa ndieu uvwidi zo, kansi kizoba i ndongi zabamazoba. Zing. 13: 14.
23. Ntima wanduenga uvanganga nwa andi wanduka ye utulanga ye utulululanga ndongolo va koba biandi.
24. Mambu manlembami i mampa maniosi; mau mena mampwenia kwa mwela ye ndiakusu kwa nitu.
25. Babingi babanzilanga vo nzila zau i zasonga, kansi mwanki ku nsukulu zitualanga ku lufwa. Zing. 14: 12.
26. Nsatu akisadi yikunsadisanga mu sala, kadi wandi nwa ukuntatimisanga.
27. Muntu wabiva i ndieu utimanga mabulu mu bivisa; i mpila mosi vo tia tueti lema va koba biandi. Yak. 3: 6.
28. Muntu wamvilangani utukisanga nzonza, ye nkwa nsamu mialunsi-lunsi utulanga kitantu va kati ye bakundi.
Zing. 18: 6. 20: 3.
29. Nkwa kingika usindisilanga ni andi ye ukunkotisanga mu nzila yikayena yabiza ko. Zing. 1: 10, 16.
30. Bwetanga meso kundane ye mabanza mamvilangani; utatikanga bikoba ukubamene yayibi.
Zing. 6: 13. 10: 10.
31. Zimvu i koloa kianzitusu; kibakwanga mu nzil' alunungu. Zing. 20: 29.
32. Bakala diambuwa ntima dilutidi dina diangolo, ye uyalanga diela diandi lutidi ndieu ulenda bedisa mbanza.
Zing. 14: 17. 19: 11.
33. Wadi utubwanga mu nkata, kansi ubwanga ntangu zazonsono konso kuzolele Mfumu.

KAPU 17.

Buku kiadimpa diayuma mu yenge kilutidi nzo yifulukidi kwa dia kwankembo mu zonza.
Lumb. 37: 16. Zing. 15: 16 b. 16: 8.
2. Sielo kianduka kina yala mwana wafu biambi, ye mu zimpangi yandi lenda baka difwa.
3. Bonso kingundu kitontanga palata ye foloni wola, bobo Mfumu katontilanga mintima. Lumb. 26: 2. Yel. 17: 10.
4. Muntu wambi utalanga koba bize-

di kwa kimfunia, mpumpuluvunu yidimbanga tudimi tuambivulu.

5. Udevanga wamputu tiakanga mvangi andi; ukalanga kiese mu mbivulu abankaka, kanani lembwa vutulwa ndinda ko. Zing. 14: 31. 22: 2.

6. Koloa kiabanuna i ntekolo, ye nzitusu abana i mase mau.

7. Koba biakinwa ka bifwanane kwa futu ko, buna vele mpe ka koba biamakutu kwa dingizi ko.

8. Nkailu i tadi diandanu mu meso mandieu utambudi wo; konso kuuna luaka uvanganga vila.

Zing. 18: 16. 21: 14.

9. Uzolele zola ufukanga mavololo, kansi ufutumunanga mankulu yandi usanga bakundi kitantu. Zing. 10: 12.

10. Nsembolo yilutidi kota mu nluki ye nkam' ambufa va futu buke.

Mpovi 7: 6.

11. Nkwa ngita zolele mambi kaka, kansi nati kiansamu andinda kina fiduswa kwa yandi.

12. Mu bwabana ye ulusu kiazionwa bana bandi bulutidi ye mu bwabana ye futu mu kizoba kiandi.

13. Uvutulanga mambi mu mambote, mu nzo andi kubu ka dina vengama ko. Loma 12: 17. 1 Tes. 5: 15. 1 Pet. 3: 9.

14. Badika zonza i mpila mosi ye bukisa nkuk' anlangu; nkiangunu simbidila mo nate ye nganzi zivaikidi.

15. Unungisanga nkwa bila ye zengilanga kondolo bila nkanu, yau bole i nkankumusu kwa Mfumu.

5 Mose 25: 1. Yes. 5: 23. Yeh. 13: 22 b.

16. Kadi bivanza i nki antomono mu koko kwafutu? Mu sadila bio, kidi kabaka nduenga, kenani bo nduka ko.

17. Zola kwankundi kusikilanga ntangu zazonsono, ye mpangi yibutwanga bonso lusadusu mu nzungu.

Zing. 18: 24.

18. Muntu ukondolo nduka i ndieu uvananga koko, ndieu unikwanga mvindu mu ni andi.

Zing. 6: 1. 11: 15. 20: 16. 22: 26. 27: 13.

19. Zolanga nzonza zolanga nkanu; tunganga mwelo andi wantela tombanga mbwilu andi.

Zing. 16: 18. 18: 12.

20. Wonso wena ye ntima wamvilangani kabakanga zazu ko, ye wena ye ludimi luamvilangani yandi una bwa mu kubu.

21. Ubutidi mwana wakifutu una kummwena kiadi, se diankwa kifutu kenani kiese ko. Zing. 10: 1. 15: 20.

22. Ntima wayangalala i longo kiabiza, kansi kibakala kiatoluka kiyumisanga visi. Zing. 15: 13. 18: 14.

23. Kiadimbuka utambulanga beni nkailu mu nsweki, kidi kavidingisa nzila zansiku.

2 Mose 23: 8. 5 Mose 16: 19.

24. Nluki utalanga nanduenga, kansi meso mafutu mena ku nsuk' antoto.

Mpovi 2: 14.

25. Mwana wakifutu i mfiti zasandi ye kiadi kiangolo kwa yandi wambuta.

Zing. 19: 13.

26. Ka bwambote ko mu longa walunungu ndongi, ye ka mu banda babakala bandanu ko mu diambu dialusongo.

27. Wena nzailu ukebanga mambu mandi; bakala diena nduka diena moyo wakuluka. Zing. 10: 19. Yak. 1: 19.

28. Vo nkwa kizoba una dingalala, buna yandi mpe una banzulwa wanduenga; uzikanga koba biandi wena wanduka.

KAPU 18.

Nsinini unamanga luandi luzolo, mu mamonsono mena nduenga kabominanga mu nganzi.

2. Futu ka diena luzolo mu nduka ko, yandi zolele vaikisa mu yuti mena mu ntima wayandi kibeni kaka.

Zing. 13: 16.

3. Kukotanga kiadimbuka kukotanga mpe mbekolo ankiadi ye ntiakulu ye mfingulu. Zing. 11: 2.

4. Mambu mu nwa abakala mena bonso nlangu miampinda, bonso fimwila fipasanga, i nto anduenga.

Zing. 13: 14. 20: 5.

5. Mu tala yindu diamuntu wakiadimbuka ka bwambote ko, ye ka mu vidingisanga nsiku kwa walunungu ko.

3 Mose 19: 15. 5 Mose 1: 17. 16: 19. Zing. 24: 23. 28: 21.

6. Koba biafutu bitualanga nzonza, ye nwa andi ubokilanga bufa.

Zing. 16: 28.

7. Nwa afutu i kubu kwa yandi kibeni, ye koba biandi i siongi kwa moyo andi.

8. Mambu mankwa nsamu mialunsilunsi mena bonso bianazeke-zeke ye makotanga mu kingongo kiantima.

Yobi 34: 7. Lumb. 55: 21. Zing. 26: 22.

9. Uvekisanga ntangu mu salu kiandi, yandi weka mpangi antani.

10. Nkumbu a Mfumu i nzo ayongi yangolo; walunungu usavulanga kuna ye utabulwanga.

Lumb. 31: 3. 61: 3. Zing. 14: 26.

11. Mbongo zankwa kimvwama i mbanza yasiamu kwa yandi, zifwanu-

kuswanga ye tumbu tuantela mu ntumpalala andi. Zing. 10: 15.

12. Nza mitekele mbwilu mu ntim' abakala, ye bumpombo butekilanga nzitusu.
Zing. 15: 33. 16: 18. 22: 4. 29: 23. 1 Pet. 1: 6.

13. Vo muntu una vutula mvutulu, bu kakiwilulu ko, buna utangulwanga bo bonso kizoba ye i nsoni kwa yandi.

14. Kibakala kisiamisanga bakala mu kindakana kwandi; kansi kibakala kiatoluka, nani lenda kio nata?
Zing. 15: 18. 17: 22.

15. Ntim' anluki ubakanga nzailu, ye matu mabanduenga matombanga nzailu.

16. Nkailu mizibulanga nzila kwa muntu ye mikuntualanga kuntadisi abankwa miaminene. Zing. 17: 8. 21: 14.

17. Utekele tula bungu diandi unungini; kansi mboki mbakani weti kwiza zaikisa bonso bwenina.

18. Ntelo awadi yisukisanga nzonza, yivambisanga babakala bena lulendo.
Zing. 16: 33.

19. Kikundi kiampangi yabivuswa kilutidi mpasi mu vutuka baka ye mbanza yasiamu, ye nzonza miena bonso mbindukwa zavula diakola.

20. Mu mbutu mianwa muntu muntu uyukutisilanga vumu kiandi, yandi una yukuta mbongo akoba biandi.
Zing. 12: 13 b. 13: 2.

21. Mfwilu ye moyo biena mu lulendo lualudimi, basadilanga lo beni badianga mbutu mialuau.

22. Beki nkazi wasonga beki vila ye tambudi nlemvo kwa Mfumu.
Zing. 19: 14. 31: 10 b.

23. Mpovolo awamputu yena ndombolo yanginunu, kansi nkwa kimvwama uvutulanga mu mambu mangolo.

24. Wonso utombanga mu baka bakundi una bwa mu kubu; kansi mwena bakundi balutidi mpangi mu kwikama.

KAPU 19.

Bakala diamputu didiatanga bwalunga dilutidi bakala diena koba biamvilangani, bu diena futu mpe.
Zing. 28: 6.

2. Wonso wena diela diamanzaki kana toma nitu ko; vitidi nzaki mu malu una kusuka.

3. Kizoba kiamuntu kikumbwisanga, ye kwa Mfumu vele ntim' andi ufweminanga.

4. Mbongo zivanganga bakundi bingi, kansi wafwafwa usiswanga kwa nkundi andi. Zing. 14: 20.

5. Mbangi ampumpuluvunu ka yina lembwa vutulwa ndinda ko, ye usadilanga makutu kana tabuswa ko.
5 Mose 19: 18 b. Zing. 21: 28.

6. Babingi batombanga ngiambu adingizi, ye babonsono i bakundi bankwa kinkaila.

7. Wamputu ubelwanga kwa butu biandi biabionsono bialongo, bakundi bandi batatukanga ye tatuzukanga mu yandi; yandi ulambukilanga nsilulu zena ka lekwa ko. Zing. 14: 20.

8. Wonso uzolanga moyo andi una baka nduka, wonso ukebanga diela una mona vila.

9. Mbangi ampumpuluvunu ka yina lembwa vutulwa ndinda ko, ye usadilanga makutu una vila.

10. Ka bufweni kwa futu ko, vo dina baka lumbu biambote, buna vele mpe ka kwa sielo ko mu yala madingizi.
Zing. 17: 16. 26: 1. 30: 22.

11. Nduka zivanganga muntu mbuwa ntima, ye i nzitusu andi mu yambudila mavolele muntu.
Zing. 14: 17, 29. 16: 32.

12. Nganzi zantinu zena bonso nsambulu ankosi yantwenia, kansi nlemvo andi wena bonso dinoko mu titi.
Zing. 16: 14 b. 20: 2.

13. Mwana wakifutu i mbungulu asandi, ye nzonza miankazi i matela manludi madaduzukanga.
Zing. 15: 20. 17: 25. 27: 15.

14. Nzo ye zimbongo bivingulwanga difwa kwa mase mau, kansi nkazi wanduka i nkailu a Mfumu.
Zing. 18: 22. 31: 10 b.

15. Bolo butualanga nungina, ye mabenzama una lungwa nsatu.
Zing. 10: 4 b. 12: 24, 27. 13: 4. 20: 13.

16. Ukebanga nsikudukusu una yambudulwa moyo andi; uyinanga nzila zandi una fwa.

17. Ufwilanga wafwafwa kiadi usompisanga Mfumu ye una sendwa kwa yandi mu momo mambote makavengi.
Mat. 10: 42. 25: 40.

18. Longa mwan' aku ndongi, vuvu bu kiakidi, ye kuzolani tukisa mfwilu andi ko. Zing. 13: 24. 22: 15. 23: 13.

19. Ukusumukanga bu kena nganzi, bika kalongwa ndongi, kadi vo uzolele dio dedisa, buna dina lutila yandana.

20. Nawe nduengoso ye tambula ndongi, kidi wakala nduenga mu ntangu zina kwiza. Zing. 1: 8.

21. Tukanu tuatuingi tuena mu ntim'

abakala, kansi nduengoso za Mfumu zina sikila.
Lumb. 33: 11. Zing. 16: 1, 9. Yes. 46: 10.

22. Bonso bwena luzolo luambote luamuntu, i bobo katangulwanga nkenda, ye bakala diamputu dilutidi ndieu uvunanga. Mal. 12: 43.

23. Vumi kia Mfumu kitualanga ku moyo; yandi una vunda wayukuta ye kana bafukwa yayibi ko.

24. Nkwa bolo utulanga koko kwandi mu bola, kansi ngodi andi mu vutula ko ku nwa. Zing. 26: 15.

25. Vo ndevi ubandwanga, buna tunga dina luenga; vo nluki usembwanga, buna una baka nzailu. Zing. 21: 11.

26. Wonso usanga lulendo kwa sandi vo kubanga mbut' andi, yandi i mwana wafu biambi ye wamvwezolo.
Zing. 20: 20.

27. Mwan' ami, vo kuzolele wa ndongi ko, buna uzimbale mu mambu momo mavananga nzailu. Zing. 23: 12.

28. Mbangi yambi yidevanga masongele, ye nwa miakiadimbuka miena siuka diakimbabu.

29. Mvutulu miandinda mikubamene kwa mindevi ye bufa kwa nima zamafntu. Zing. 10: 13. 20: 30. 26: 3.

KAPU 20.

Vinia i ndevi, ye ndwinu yakinsansala i nkwa mayoyila, ye wonso usansalanga bio kondolo nduenga.
Ef. 5: 18.

2. Bonso nsambulu ankosi yantwenia i mpamuku una upamusanga ntinu; wonso ukukituadikisi nganzi zandi zimbisi moyo andi. Zing. 16: 14. 19: 12.

3. I nzitusu kwa bakala mu tatuka ye nzonza, kansi nkwa kizoba uyambulanga ntangu zazonsono nganzi zandi zavnika. Zing. 16: 28.

4. Nsungi ambangala nkwa bolo kazolele fula ko; nkiangunu mu nsungi ayonzika utombanga mbutu mu nana. Zing. 21: 25. 28: 19.

5. Bonso nlangu mu nto yampinda, bobo bwenina tukanu mu ntim' abakala, kansi bakala diena nduka mwanki una to tombula.
Lumb. 64: 5 b. Zing. 26: 24.

6. Babingi babokilanga uzolele kubasonga nkenda, inga, nani ulenda mona bakala dilenda silwa vuvu?

7. Udiatanga mu kialunga bonso bakala dialunungu, bana bandi bana kunlandila bana toma nitu.
Lumb. 25: 12 b. 112: 1 b.

8. Ntinu uvwandanga va kiandu kiankongodolo, uvevunmunanga mu vevomono kiameso mandi mamonsono mena mambi.

9. Nani lenda vova: Mono mpedese ntim' ami, mono nkondolo masumu?
1 Mose 8: 21. 1 Nt. 8: 46. 2 Lus. 6: 36. Mpovi 7: 21. 1 Yoa. 1: 8.

10. Tezo biazitu biampila zole ye tezo bianzongila biampila zole, kina ye kiankaka i nkankumusu kwa Mfumu.
Zing. 11: 1. 16: 11.

11. Bu kakidi mwana, kasongilanga nkadulu andi, vo ndiatulu andi yina kala yamfonga ye yansongula.

12. Kutu kuwanga, ye disu dimonanga, kuna ye dina Mfumu wavanga bio. Lumb. 94: 9.

13. Kuzolani tulu ko, kwidi kala wamputu; temusa meso maku, ye una baka mampa malunga.
Zing. 6: 9 b. 19: 15. 24: 30 b.

14. Kiambi, kiambi, buvovanga nsumbi; kansi bu kele, kakembanga sumbu diandi.

15. Wola ye nzimbu mu kiaba bilenda vuwa, kansi ntoko zilutidi ntalu mwanki i koba bivovanga nduka.
Zing. 17: 27.

16. Umvula mvwatu, kadi wanikwa mvindu mu wankaka, ye futisa bikavwidi mu diambu diabanzenza.
Zing. 17: 18. 27: 13.

17. Mampa makimbabu mena luvu luampwenia kwa bakala, kansi mboki nwa andi una zala kwa matadi.
Yobi 20: 12 b. Zing. 9: 17.

18. Tukanu tutungukini, bu tuna toma yindulwa, ye mu ngangu zanduengisila balenda nwanina.
Zing. 11: 14. 24: 5 b.

19. Yungusanga mu kingiangia bakusanga mansweki; wena kinwa kuna kunkundana ko. Zing. 11: 13. 25: 9.

20. Ulevulanga sandi vo mbut' andi, mwind' andi una zima mu nkati atombe.
2 Mose 21: 17. 3 Mose 20: 9. 5 Mose 27: 16. Zing. 13: 9. 19: 26. Mat. 15: 4. Mal. 7: 10.

21. Difwa divemunwanga beni va kintete, ku nsukulu ka disakumunwanga ko. Zing. 13: 11. 28: 20, 22.

22. Kuvovani ko: Mono nzolele vutula yambi mu yambi; tadidila Mfumu, yandi una kusadisa.
5 Mose 32: 35. Zing. 17: 13. 24: 29. Loma 12: 19. 1 Tes. 5: 15.

23. Tezo kiazitu kiampila zole i nkankumusu kwa Mfumu, ye balanza kiampumpuluvunu ka i diambu diambote ko.

24. Tambi biabakala i diambu dia

Mfumu; inga, muntu kazaidi nzil' andi yandi kibeni ko.
Lumb. 37: 23. Zing. 16: 1, 9. 19: 21.

25. I nsisi kwa muntu mu bieka lekwa kinzakila ye mboki yindula nsilulu, bu zikisilulu.
Mpovi 5: 1 b. Mat. 15: 5 b.

26. Ntinu wanduenga uvevumunanga bakiadimbuka bonso mu vevomono, ye yambulanga kalu diantutila diabaviokila.

27. Mpeve mu muntu i mwind' a Mfumu; yau yifionguninanga bingongo biabionsono biantima.

28. Nlembami ye kinkwikizi i nkengi antinu; mu nlembami kasikidilanga kiandu kiandi kiakitinu.
Zing. 16: 12. 29: 4, 14.

29. Nzitusu abantwenia i ngolo zau, ye ntoko zabanuna i mvu zau.
Zing. 16: 31.

30. Mputa ziyamanga zivedisanga mu yambi, inga, ndongi zivedisanga bingongo biantima.

KAPU 21.

Ntima miantinu miena mu koko kwa Mfumu bonso bimila-mila bianlangu, yandi utualanga mio konso kukazolele.
Lumb. 33: 15.

2. Muntu muntu ubanzilanga nzil' andi vo yisongele, kansi Mfumu i ndieu utontanga mintima.
Zing. 16: 2.

3. Sadila lunungu ye lusongo bulutidi ntalu mu nkailu miadisalu kwa Mfumu.
1 Sam. 15: 22. Yes. 1: 11 b. Hos. 6: 6.

4. Meso mangianza ye ntima wanza, —inga, minda miabakiadimbuka i masumu kwa yau.
Lumb. 101: 5. Zing. 10: 16. 13: 9.

5. Kimbanzila kiamfuzi kitualanga ku ndandu kaka, kansi kinzinina kiakionsono ku vidisa kaka.
Zing. 10: 4. 13: 4. 14: 23. 28: 20.

6. Mbongo zibakulwanga mu ludimi luampumpuluvunu i mbungi ulalanga ye zisavulanga ku mfwilu.
Zing. 10: 2. Yak. 5: 1 b.

7. Tana kwabakiadimbuka kukubabambulanga yau kibeni, bu balembolo zola vanga masongele.

8. Nzil' abakala diyibanga i mvilangani kaka, kansi bakala diansongula disadilanga nsongula.

9. Bulutidi mu kala kundu ku fuma ku nludi vo kala nzo yayonsono ntuadi ye nkento wakinzonzila.
Zing. 25: 24.

10. Mwel' akiadimbuka uzininanga yayibi; ni andi kamonanga nkenda mu yandi ko.

11. Vo ndevi ulongwanga ndongi, buna tunga dibakanga nduenga; vo wanduenga ulongwanga, buna ubakanga nzailu.
Zing. 19: 25.

12. Nkwa lunungu ulalanga nzo akiadimbuka, yandi ubwisanga bakiadimbuka mu kubu.
Mpovi 5: 7.

13. Ubandanga kutu kwandi mu mbokolo awafwafwa, yandi kibeni una boka ye kana vutudulwa ko.

14. Nkailu wakinswekila usimanga nganzi ye nsendo mu nsweki nkezi zilutidi ngolo.
Zing. 17: 8, 23. 18: 16.

15. I kiese kiawalunungu bu bukongudulwanga bonso bwena nsiku kansi i kubu diamvangi miayayibi.

16. Muntu uzimbale mu nzil' anduka, yandi una luaka mu bundu diabini.

17. Uzolanga lumbu biakiese una kala bumputu; uzolanga vinia ye mazi kana kala kimvwama ko.
Zing. 23: 20 b. Luk. 15: 13 b.

18. Kiadimbuka uvewanga bonso vanza biankudulu mu walunungu, ye udimbulanga minu uvingananga bansongula.
Est. 7: 9 b. Zing. 11: 8.

19. Bulutidi mu kala kundu mu nsi yavombila vo ye nkento wakinzonzila utualanga mfiti.
Zing. 25: 24.

20. Mbongo zantalu ye mazi mankusa biena ye wanduenga mu kundu kiandi, kansi muntu wakifutu ufukisanga mvwilu zandi.

21. Ulambukilanga lunungu ye wote, una baka moyo, lunungu ye nzitusu.
Mat. 5: 7. 2 Tim. 1: 16, 18.

22. Bakala dianduenga dilenda yibamana mbanza yena makesa ye tulula siamu kibasididi vuvu.
Zing. 24: 5. Mpovi 7: 20. 9: 16, 18.

23. Ukebanga nwa andi ye ludimi luandi, kutanga moyo andi mu nzungu.
Zing. 13: 3.

24. Wena buziezie ye mayama ulenda bikwa ndevi, usadilanga lukuzi luabuziezie.

25. Nzinunu zankwa bolo zikuntualanga ku lufwa, moko bu malembolo zola sala.
Zing. 20: 4.

26. Nkwa wimi ufulukidi kwa wimi; kansi walunungu uvananga ye kakutanga ko.

27. Nkailu miadisalu miabakiadimbuka i nkankumusu; buna vele bulutidi bo, vo minatwanga mu kani diamvwezolo.
Zing. 15: 8. Yes. 1: 13 b.

28. Mbangi yamakutu yina vila; kansi bakala diwanga dilenda vova ntangu zazonsono.
5 Mose 19: 18 b. Zing. 19: 5, 9.

29. Bakala diakiadimbuka disonga-

nga buziezie, kansi wansongula udiatanga nzila zandi mu kwikama.

30. Ka nduenga ko, ka nduka ko, ka nduengoso ko bilenda sadisa mu kakila Mfumu.
Yobi 5: 12 b. Zing. 11: 21. Yes. 8: 10.

31. Bakavalu bakubukwanga mu diambu dialumbu kiamvita, kansi ndungunu yitukidi kwa Mfumu.
Lumb. 33: 16 b. 147: 10 b.

KAPU 22.

Nsukulu akuuku kiazingana kiabadukwa mu kapu kia 10. Mambu mabanduenga (22: 17—24: 22).

Nkumbu yabiza yilutidi kimvwama kiakinene mu ntalu, yindu diabiza dilutidi palata ye wola. Mpovi 7: 2.

2. Wamvwama ye wamputu bavumunanga mu kimfini; Mfumu wabavanga babole.
5 Mose 15: 11. Zing. 14: 31. 17: 5. 29: 13.

3. Nkwa ngangu umonanga nsisi ye utombanga ntabulu; kansi matunga mena nzaki-nzaki ye bavutudulwanga bo nlandu. Zing. 27: 12.

4. Bumpombo bwena nsendo andi mu vumi kia Mfumu, mu kimvwama, nzitusu ye moyo. Zing. 15: 33. 18: 12.

5. Mpanga ye masiongi biena va nzil' ankwa mvilangani; zolele keba moyo andi utatukanga nseke mu biau.

6. Yukuswa wantwenia nzila yikana kwendila, buna kana yo vengama ko, bu kana nuna.

7. Wamvwama uyalanga bamputu, ye nsompi una kala nang' ansompisi.

8. Ukunanga malembolo-songa una yonzika mbivulu, ye kokoto kiamayama mandi kina suka.
Yobi 4: 8. Zing. 11: 18.

9. Uyambukilanga bankaka biambote mu ntima una sakumunwa, kadi uvananga wafwafwa mampa mandi.

10. Kuba ndevi buna nzonza mina lembwa, ye mpaka ye ntiakulu bina suka. Zing. 26: 20.

11. Uzolanga vedila kwantima, ndieu wena koba bivovanga mampwenia, ntinu i nkundi andi. Zing. 16: 13.

12. Meso ma Mfumu makebanga nluki; nkiangunu ucamingisanga tukanu tuandimbudi aminu.

13. Nkwa bolo uvovanga: Nkosi yena mu nzila; ku mbazi mu zandu ilenda bemwa. Zing. 26: 13.

14. Nwa ansuza i lubulu luasina; ubwilwanga kwa nganzi za Mfumu ubwanga mu luau.
Zing. 7: 25 b.—23: 27.

15. Kizoba kinanamene ye ntim' amwana, kansi kokoto kiandongi kikubanga kio.
Zing. 13: 24. 19: 18. 23: 13.

16. Uzungulanga wafwafwa ukumbakisanga ndandu, kansi uvananga kwa wamvwama ukuntukisanga vidisa kaka.

17. Tamba kutu kwaku kunu, ye wa mambu mabanduenga, ye tula ndongolo zami mu ntima.
Zing. 1: 5 b. 2: 1 b. 3: 1 b. 4: 1 b. 5: 1 b.

18. Kadi una mona mpwenia, vo ukebanga mo mu kingongo kiaku; bika makubama mu koba biaku ntangu zazonsono.

19. Mu diambu dia kidi wasa vuvu kiaku mu Mfumu, ikulongele bwabu kwandi.

20. Inga, keti yakukisonikina mansiki kwa ngeye ye ikembi nduengoso ye nzailu,

21. mu kulonga mambu makedika kialudi, mpasi wavutula masonga kwa ndieu ukufidisi.

22. Kupelani wafwafwa mu diambu dia bu kena fwafwa ko, ye kudiatikisani wamputu mu mwelo ko.

23. Kadi Mfumu una dedisa bungu diau, ye babatananga si katana moyo au. Zing. 23: 11.

24. Kubundanani ye yau bena nzaki zafwema ko, ye kukalani ye bakala diakimfwemina ko, Zing. 29: 22.

25. kwidi longuka nzila zandi ye kubika siongi kwa moyo aku.

26. Kukalani mu yau bavananga moko ko, vo mu yau banikwanga mvindu mu nsompolo.
Zing. 11: 15. 17: 18. 20: 16. 27: 13.

27. Keti kuzolele ko, vo una zionwa ntanda uulambalele, vo kubeki lekwa kiamfutila ko?

28. Kuvilulani dimbu kiankulu kianzaku ko, kiampila yoyo kiatedimisa mase maku.
5 Mose 19: 14. 27: 17. Zing. 23: 10.

29. Vo umweni bakala dikulakene mu salu kiandi, mbuk' andi i mu sadila mintinu, kanani sadila babakala bafwafwa ko.

KAPU 23.

Bu uvwendi va meza ye dingizi, buna toma yindula wonso wena vantadisi aku;

2. sa mbele va mvudi aku, vo wena nsatu yivitidi.

3. Kuzininani madia mandi mena luvu ko, kadi mau i dia kwakimbabu.

4. Kutovukani mu kala wamvwama ko; yambula sadila zaku ngangu.

5. Kuyambulani meso maku matilumukina bilembolo sikila ko; kadi mu kedika bina kukivangila maveve ye bina tilumuka bonso ngo azulu ku zulu.

6. Kudiani mampa mambwaki ameso ko, ye kuzininani madia mandi maluvu ko.

7. Kadi ubanzilanga, bonso bwena bungubi bwamwel' andi. Nadie ye nanwe, kalenda vova kwa ngeye, kansi ntim' andi ka wena yaku ko.

8. Buku kiudidi una kio katwa luka, ye mambu maku manlembami uzimbisi mo.

9. Kuvovani kwa matu mafutu ko, kadi uyinanga ngangu zamambu maku.
Zing. 9: 8. Mat. 7: 6.

10. Kuvilulani dimbu kiankulu kianzaku ko, ye kuzionani mavia mabakondolo se ko.
2 Mose 22: 22 b. 5 Mose 19: 14. 27: 17. Zing. 22: 28.

11. Kadi mvutudi au andinda wena wangolo; yandi una ta mambu mau kwa ngeye.
2 Mose 22: 23. Lumb. 68: 5. Zing. 22: 23.

12. Tadisa ntim' aku ku ndongi, ye matu maku ku mambu mavananga nzailu.
Zing. 19: 27.

13. Kuyambulani ntaudi kakondwa ndongi ko; kadi vo una kumbanda kokoto, buna yandi una kutwa mu lufwa;
Zing. 13: 24. 19: 18. 22: 15.

14. inga, vo una kumbanda mu kokoto, buna utaninanga mwel' andi mu nsi abafwa.

15. Mwan' ami, vo ntim' aku una luenga, buna ntim' ami uyangalalanga mpe;
Zing. 10: 1. 27: 11. 29: 3.

16. inga, kingongo kiami kiyangalalanga, koba biaku bu bivovanga masongele.

17. Kuyambulani ntim' aku wayandukila bankwa miamasumu ko, kansi vemina vumi kia Mfumu ntangu zazonsono.
Zing. 24: 1.

18. Buna mu kedika una baka nsendo, ye vuvu kiaku ka kina fuba ko.
Lumb. 37: 37. Zing. 24: 14, 20.

19. Nawe, umwan' ami, ye kala nduenga, ye bika ntim' aku wasungamana nanswi mu nzila.

20. Kukalani va kati ye nduvu zavinia ko, va kati ye bena kindiafu kiadia.

21. Kadi nduvu ye ndiafu bana kala bamputu, ye nungina kuvananga mvwatu miatiasuka.
Zing. 21: 17.

22. Nawila saku diakubuta, ye kuyinani mbut' aku ko, bu kana nuna.
Zing. 1: 8.

23. Tonta baka kedika ye kuniokunani kio widi lumbu kimosi ko, tomba nduenga ye ndongi ye nduka.

24. Kiese kiakinene kiena ye se diawalunungu; beki mwana wanduenga ukummwenanga kiese.
Zing. 10: 1. 15: 20.

25. Buna bika saku ye mbuta babaka kiese, ye yandi wakubuta bika kayangalala.

26. Umpana ntim' aku, umwan' ami, ye bika nzila zami zazolakana mu meso maku.

27. Kadi nsuza i lubulu luasina, ye nkazi wani aku i nto yafietama.
Zing. 22: 14.

28. Inga, bonso ntani kalangidilanga, ye ntalu abadimbulanga minu kaniekisanga mu bantu.

29. Nani ubokanga engwa, nani ubokanga e tata? Nani una zonzuswa, nani una katwa yaula? Nani ukukibakisanga mputa mu nana? Nani ubakisanga meso mandi mbumbuluka.

30. Inga, i ndieu ulengilanga va vinia, i yau bakutakananga mu tonta ndwinu zasangwa.
Yes. 5: 11 b., 22.

31. Buna kutalani vinia ko, vo kiena mbwaki, vo kiena ngedi-ngedi mu mbungu, ye kiwolumukanga mu nzaki.
Ef. 5: 18.

32. Ku nsukulu keti kitanga bonso nioka, ye bonso basilisika kiniasanga nsa.

33. Buna meso maku mana mona mona-meso mangitukulu, ye ntim' aku uvovanga mambu mamvilanganі;

34. mu ngeye bwena nkievo ulambalele mu nsin' ambu, evo nkievo ulambalele ku mbat' ankwanz' anzaza:

35. Bambanda, kansi kimwenini bo kwama ko, bambumangana, kansi kimwenini bo mpasi ko. Kadi buna nki antangu ngina sikama, kidi yavutuka kukitombila biampila yoyo?

KAPU 24.

Nsukulu amambu mabanduenga ye mambu mankaka (b. 23—34).

Kuyandukilani bantu bambi meso ko, ye kuzininani moyo mu kala yau ko.
Zing. 1: 10. 23: 17.

2. Kadi mu bwila ntima miau mibanzilanga, ye koba biau bivovanga kubu.

3. Mu nduenga nzo yitungwanga, ye mu nduka yisiamuswanga.
4. Mu ngangu vinga bifulukanga kwa biabionsono biena ntalu ye mpwenia.
5. Bakala dianduenga diena ngolo, ye bakala diena nduka diena mbidi angolo. Zing. 21: 22. Mpovi 9: 16, 18.
6. Inga, mu ngangu zanduengisila bana nwanina mvita, ye kwena banduenga zanduengisila, kuna kutomwanga nitu. Zing. 11: 14. 15: 22. 20: 18.
7. Kolala kiatutu i nduenga kwa nkwa zoba, mu mwelo kalendi bandula nwa andi ko.
8. Ukananga tukanu tuambi, yandi ulenda bikwa nsoki atukanu.
9. Masumu i mbanzulu ankwa kizoba, ye ndevi i nkankumusu kwa bantu.
10. Vo una bwisa ntima, nzungu bu zina kwiza, buna ngolo zaku zeka zafietama.
11. Tanina banatwanga ku lufwa, ye bambula badanzakananga ku vuma kivondulwanga. Lumb. 82: 3 b. Zing. 31: 8 b.
12. Vo una vova: Tala, ka tuzaidi bo ko, buna nabanzi, vo yandi utontanga mintima kamweni bo ko, ye yandi utalanga mwel' aku vo kazaidi bo ko. Yandi una vutudila muntu muntu, bonso bwena mavanga mandi. Yobi 34: 11. Lumb. 62: 12. Yel. 32: 19. Loma 2: 6. Nzai. 22: 12.
13. Nadie niosi, umwan' ami, kadi yena yambote, ye niosi yiswenanga yena nazeke-zeke kwa nwa aku. Zing. 25: 16, 27.
14. Bonso bobo una tangila nduenga kwa mwel' aku. Vo una zo baka, buna una kala nsendo, ye vuvu kiaku ka kina fuba ko. Zing. 23: 18.
15. Kulangidilani, ukiadimbuka, kundu kiawalunungu ko, ye kubungani vuma kiandi kialuvundulu ko.
16. Kadi vo walunungu una bwa mbwa nsambodia, buna vele una telama diaka, kansi bakiadimbuka batimvukini mu kubu. Lumb. 34: 19. 37: 24. Mika 7: 8.
17. Kukalani kiese ko, ntantu aku bu kabwidi, ye kuyambulani ntim' aku wayangalala ko bu katimvukini, Yobi 31: 29.
18. mpasi Mfumu kana bo tala mu mfwemono ko ye vengula nganzi zandi mu yandi.
19. Kufweminani bambi ko, kuyandukilani bakiadimbuka meso ko. Lumb. 37: 1. Mpovi 7: 10.
20. Kadi wena wambi kana tambula nsendo ko; minda miamazi miabakiadimbuka mina zima. Yobi 18: 5. Lumb. 37: 38. Zing. 13: 9.
21. Mwan' ami, vumina Mfumu ye ntinu; kubundanani ye babakala bangita ko; 1 Pet. 2: 17.
22. kadi mbivulu yina kubabwila nabiu, ye nani zaidi, mvu miau bu mina sukila mu kubu.

23. Mambu mama mpe matukidi kwa banduenga. Ka bwenani bwambote ko mu tala yindu diamuntu, bu bana kongudila. 5 Mose 1: 17. Zing. 18: 5. 28: 21.
24. Uvovanga kwa nkwa bila: Ngeye kondolo bila, yandi una levulwa kwa bantu, makanda mabantu mana kumfwemina.
25. Kansi bakongudilanga bwasonga bana toma nitu, ye va ntandu au vana kwiza lusakumunu luabiambote.
26. I mfibulu va koba, muntu bu kana vutula mvutulu yasonga.
27. Sukisa salu kiaku va nsi, ukukikubikila biabionsono va via; mboki ulenda tunga zanza diaku. Zing. 12: 11.
28. Kutani kimbangi kwa ni aku mu nana ko; kadi zolele kwaku baba mu koba biakue? Zing. 14: 5.
29. Kuvovani ko: Bonso bukampengi nzolele kumvanga, nzolele vutudila bakala, bonso bwena mavanga mandi. Zing. 20: 22. Mat. 5: 44.
30. Mono yavioka via diabakala, i nkwa bolo, via diavinia diamuntu ukondolo nduka.
31. Tala, vana ka vamena lekwa kiankaka ko kansi titi kaka, nsi adiau yafukwa mansiasia, ye lumbu luatadi lutulukidi.
32. Mono yatonwa bo ye yayindula bo, yamona bo ye yaluengila bo.
33. Inga, nalekieti fioti diaka, nanungineti fioti diaka, bindika moko fioti diaka mu vunda, Zing. 6: 9 b.
34. buna bumputu buna kubwila ye kifwafwa bonso muntu uneti biluazu.

KAPU 25.

Ngionzoko angana za Solomo kwa babakala ba Hiskia (kapu 25—29).

Ngana zazi zena mpe za Solomo; babakala ba Hiskia, ntinu a Yuda, basonununa zo. 2 Nt. 18: 1 b.
2. I nzitusu a Nzambi mu sweka diambu, kansi i nzitusu amintinu mu bakula dio. Loma 11: 33.
3. Yongi diazulu ye mpind' antoto ye ntima miamintinu ka muntu ko lenda bio bakula.

4. Katula bo mu palata, buna ngangula yawola yina monikisa lekwa kiantoko.

5. Katula bakiadimbuka mu salu kiantinu, buna kiandu kiandi kisiamuswanga mu lunungu. Zing. 16: 12. 20: 8, 28.

6. Kuyandani ko vantadisi antinu ko, ye kukotani mu mbuk' abankwa miaminene ko.

7. Kadi bulutidi, vo bana kukamba : tombuka vava, evo bana kufila ku banda mu diambu diabakala dilutidi ndanu, i muntu utekele mona meso maku. Luk. 14: 8 b.

8. Kukalani nzaki zabadikila mpaka ko ; kadi nki una vanga mu ntangu zina laudila, vo mbakani aku ukuvwisidi nsoni ?

9. Diaku bungu ulenda ta kwa mbakani aku, kansi dianswekí diangana kuzaikisani dio ko, Zing. 11: 13. 20: 19.

10. mpasi muntu muntu ukuwilu kana kuvwisa nsoni ko, ye kumu kiaku kina kala kiambi mu ntangu zazonsono.

11. Bana bapome bawola mu mabola mapalata i mambu mavovwanga mu ntangu yafwana. Zing. 15: 23.

12. Bonso nlunga wawola wakutu ufwanane kwa binduku kiantulu kiawola wabiza, bobo bufwanane nlongidiki anduenga kwa kutu kuwilanga.

13. Bonso kiozi kiamvula zampembe mu lumbu kiayonzika, i bobo ntumwa yakwikama kwa wamfidisa ; mwel' amfumu andi kavongisanga.
Zing. 13: 17. 26: 6.

14. Bonso matuti mamvula ye mpeve, kansi ka mvula ko, i bobo bakala dikembanga mu kinkaila kiandi, kansi katungunanga mambu mandi ko.
Yuda b. 12.

15. Mu mbuwa ntima dingizi dilenda bombakana ye ludimi luanlembami lukosanga visi. Zing. 15: 1. Mpovi 10: 4.

16. Vo una mona niosi, nadie, kansi kuvitani yo ko, kwidi yo vita yukuta ye luka yo. Zing. 24: 13.

17. Bika kulu kwaku kwamonika tutu mu nzo ankundi aku, mpasi kana kuvita yukuta ye kukankumukina.

18. Lukonko luandwanina ye sabala ye toto kiansongi i ndieu utanga kimbangi kiampumpuluvunu kwa ni andi. Lumb. 57: 4. 59: 8.

19. Bonso dinu dieti bola ye bonso kulu kwabulu kiansoki, i bobo vuvu kiandimbudi aminu mu lumbu kianzungu. Yes. 42: 17. Dan. 7: 7.

20. Bonso mu vula yunga mu lumbu kiasivu kiakiozi ye bonso nsa mu bombe i bobo mpila mosi ye yimbila minkunga kwa ntima wakiadi. Loma 12: 15.

21. Vo mbeni aku wena nsatu, buna undikila, ye vo wena mpwila, unnwika ;
Mat. 5: 44. Loma 12: 20.

22. buna uyonzikanga makala matia va ntu andi, ye Mfumu una kusenda.

23. Mpeve yanode yibutanga mvula, ye ludimi lualunsi-lunsi lusanga zizi biayindalala.

24. Bulutidi mu kala kundu ku fuma va nludi ye mu kala ntuadi anzo yayonsono ye nkento wakinzonzila.
Zing. 21: 9, 19.

25. Bonso nlangu wanazizia kwa uleminanga, i bobo nsamu wabiza utukidi nsi yanseke.

26. Bonso nkelo wavinzuka ye nto yabivuswa, i bobo bwenina walunungu udangalanga vantadisi akiadimbuka.

27. Mu vita dia niosi ka bwambote ko, ye mu tomba wandi nzitusu ka i nzitusu ko.

28. Bonso mbanza yena tumbu tuatuluka ye tuamana katuka, i bobo bakala dilembane yala diandi diela.

KAPU 26.

Bonso mvula zampembe zikazivwilu mu nsungi amwini ko, ye mvula ka mu ntangu ayonzika ko, i bobo ka bufwanane ko, vo futu dina zituswa.
Zing. 17: 16. 19: 10.

2. Bonso nsokusa yikatukanga ye mpiondo yitilumukanga, i bobo buviokilanga lusingulu lulembolo fwanana.

3. Luzwadi kwa kavalu ye kimpunga kwa mpunda ye kokoto kwa nima zamafutu ! Lumb. 32: 9. Zing. 10: 13.

4. Kuvutudilani futu ko, bonso bwena kizoba kiandi, kwidi kumfwanana ngeye kibeni.

5. Vutudila futu, bonso bwena kizoba kiandi, kidi kana kukibanzila vo i nkwa nduenga ko.

6. Ufidisanga nsamu ye futu, yandi uzakanga malu mayandi kibeni ye una baka kubu bonso ndwinu. Zing. 25: 13.

7. Bonso malu mawatila mianzi mazembalele nalenzangani, i bobo bwena zingana mu nwa miamafutu.

8. Bonso mu tula lukobe luamatadi mandanu va yudukwa kiamatadi, i bobo bwena mu vana nzitusu kwa futu.

9. Bonso mpanga zeka mu koko kwabakala disansale, i bobo bwenina ngana mu nwa afutu.

10. Nkuzi uvanganga biabionsono yandi kibeni, kansi futu disadisanga

salu ye sadisanga salu kwa wonso wonso una kwiza.

11. Bonso mbwa yivutukanga ku lusi biandi, i bobo bwenina futu divutukidi badika kizoba kiandi.
2 Pet. 2: 22.

12. Vo umweni bakala weti kukibanzila vo nduenga, buna vuvu kilutidi mu futu ye mu yandi buke.
Zing. 3: 7. 29: 20.

13. Nkwa bolo uvovanga: Nkosi yisambanga yena mu nzila, inga, nkosi yena mu zinzila. Zing. 22: 13.

14. Bonso vitu dizekukanga mu nkangi miandi, bobo nkwa bolo ubangumukanga mu ntand' andi.

15. Nkwa bolo utulanga koko kwandi mu bola, kansi weti mona mpasi mu vutula ko ku nwa. Zing. 19: 24.

16. Nkwa bolo ukukibanzilanga, vo wena nduenga zilutidi nsambodia bavutulanga mvutulu zanduka.

17. Bonso muntu ukamatanga mbwa mu matu, i bobo ndieu ukwemi nganzi mu mpaka zabankaka kukaviokilanga.

18. Bonso nkwa mafuluka ulakasanga toto biatia ye sikanga ye vondanga,

19. i bobo bakala dibabanga ni andi ye mboki uvovanga: keti mpengi bo mu mbienza kaka.

20. Nkuni bu zimeni, tia tuzimini, ye nkwa lunsi-lunsi bu kakatukidi, nzonza misimunu. Zing. 22: 10.

21. Bonso makala matia matukanga mu makala ye tia mu nkuni, i bobo nzonza mikwikwanga kwa bakala diakinzonzila. Zing. 15: 18.

22. Mambu mankwa lunsi-lunsi mena bonso bianazeke-zeke, ye makotanga nate ye mu bingongo biantima.
Yobi 34: 7. Lumb. 55: 21. Zing. 18: 8.

23. Bonso palata bialadukwa va lekwa kialuwumba kiavesuka, i bobo koba biatia va kimosi ye ntima wayayibi.

24. Ntantu ukimbukanga mu mpovolo andi, kansi mu ntim' andi kanatinanga bungubi.

25. Vo yandi una vanga nding' andi yampwenia, kunlekilani minu ko, kadi nkankumusu nsambodia zena mu ntim' andi.

26. Lubelo lusadilanga kinkita mu swama, kansi yayibi yaubelanga yimonikanga vele mu lukutukunu.

27. Utimanga bulu ubwanga mu diau yandi kibeni, ye utombulanga tadi, diau dieti vutuka nengumuka kwa yandi.
Lumb. 7: 15. 9: 15. 57: 6. Mpovi 10: 8.

28. Ludimi luamakutu lubelanga baluakosele, ye nwa wandengula utukisanga mbwilu.

KAPU 27.

Kukembilani lumbu kiambazi ko, kadi kuzaidi ko malenda nata lumbu mu nkat' andi. Yak. 4: 13 b.

2. Bika wankaka kakukemba ye ka waku nwa ko, wanzenza ye ka biaku koba ko. Yol. 9: 23.

3. Matadi mena zitu ye nienge wena mpasi mu nata, kansi mfiti zilutidi biobio biabiole mu zitu kwa nkwa kizoba.
Yobi 5: 2. 6: 3. Mpovi 7: 10.

4. Nganzi i diambu diankemi, ye nkesi i nkuka, kansi nani lenda sikila kwa kimpala? Zing. 6: 34 b. Yak. 1: 20.

5. Nsembolo mu yuti yilutidi zola kuswekwanga.

6. Mbufa zankundi zivewanga mu kinkwikizi, kansi mfibulu zambeni mu kiaba.

7. Uyukutidi udiatanga niosi kunsi amalu, kansi ufwanga nsatu umonanga biabionsono biandudi bonso nazekezeke.

8. Bonso nuni yitebi mu zanza diandi, i bobo bakala ditebi mu nzo andi.

9. Mazi mankusa ye biamfwitisila mwisi biyangidikanga ntima; bobo mpe lutondo luankundi uvananga nduengoso zatoma yindulwa.

10. Nkundi aku ye nkundi asaku kubasindikani ko nkievo ulutidi zola kwenda ku nzo ampangi aku, kubu bu dikubwidi. Mfinangani yikufinanganganga ulutidi mpangi yitatukidi nseke ye ngeye. Zing. 18: 24.

11. Kala nduenga, mwan' ami, buna uyangidikanga ntim' ami; buna ilenda vutula mvutulu kwa ndieu uzolele kumfinga. Zing. 10: 1. 23: 15. 29: 3.

12. Nkwa ngangu umonanga nsisi ye tombanga mpungumunu; matunga mena nzaki-nzaki ye bavutudulwanga bo nlandu. Zing. 22: 3.

13. Namvudi mvwatu miandi, kadi wanikwa mvindu mu wankaka, ye futisa bikavwidi mu diambu diawanzenza. Zing. 20: 16. 22: 26.

14. Usakumunanga ni andi nsuka nabu mu ndinga yayinene, yandi lenda bo tangulwa bonso lutumbulu.

15. Matela manludi madaduzukanga mu lumbu kiamvula ye nkento wakinzonzila bilenda banzulwa mpila mosi.
Zing. 19: 13.

16. Wonso uzolele sima wampila yoyo zolele sima mpeve, ye mazi ma-

ndelo mabwabane ye koko kwandi kwalubakala.

17. Sengwa kilengusanga sengwa; i bobo muntu ulengusanga wankaka.

18. Wonso ukebanga nti andi akuyu una dia bana bandi; ukebanga mfumu andi una mona nzitusu.

19. Bonso nlangu umonikisanga kini kiazizi, i bobo ntim' amuntu umonikisanga kini kiantim' awankaka.

20. Nsi abafwa ye benga ka bilendi yukuta ko; i bobo meso mamuntu ka malendi yukuta mpe ko.

Zing. 30: 16. Mpovi 1: 8. Hab. 2: 5.

21. Bonso kingundu kitontanga palata ye foloni wola, i bobo muntu uzengwanga bonso bukakembwanga.

Zing. 17: 3.

22. Vo una tuta nkwa kizoba mu su mu mwisu mu makudia, buna vele kizoba kiandi ka kina mpe vaika mu yandi ko.

23. Toma tala mameme maku, ye kenga makamba maku.

24. Kadi kimvwama ka kisikilanga ntangu yikayimani ko. Kadi koloa kisikilanga mbandu ka mbandue?

25. Nsombo miamona bu mitumbukidi mu titi bimeni lala, ye titi biandia bu biyonzukulwanga mu miongo,

26. buna ngeye wena bana bamameme mu kukikubikila mimvwatu ye nkombo zambakala mu kukisumbila via;

27. buna nkombo zankento zikuvananga bionso biuzolele mu mamvumina, mu dia kwa ngeye kibeni ye kwa nzo aku, ye mpe sielo biaku biabakento balenda bio vukila.

KAPU 28.

Bakiadimbuka batabanga, vo ka bazomwanga mpe ko; kansi balunungu bena kikesa bonso nkosi zantwenia.

3 Mose 26: 36 b. Zing. 10: 24.

2. Mu diambu diantulumunu nsi yibakanga mfumu zazingi, kansi kwena bantu balungidi mu nduka kusikalalanga lusongo. Zing. 29: 8. Yes. 24: 4 b., 20.

3. Mfumu yambi i ndieu uzungulanga bafwafwa, i mvula yibunganga mamvutu mampanina mampa.

4. Basisidi mina bakembanga bakiadimbuka, kansi bakebanga mina bakubanwanisanga.

5. Bantu bambi ka bazaidi mena masonga ko, kansi batombanga Mfumu bavisidi mamonsono.

6. Bakala diamputu didiatanga mu kialunga dilutidi wamvwama ukwendanga nzila zole mu mvilangani.

Zing. 19: 1.

7. Unamanga mina, yandi i mwana wabakala wanduka; kansi ukundane ye bandiafu uvwisanga sandi nsoni.

8. Uniekisanga mbongo zandi mu kalala ye ndandu, yandi uyonzikanga kwa ndieu ufwilanga bafwafwa kiadi.

Mpovi 2: 26.

9. Vo muntu uvengulanga kutu kwandi ye kazolele wa mina ko, buna lusambulu luandi mpe i nkankumusu.

Yobi 27: 8 b. Lumb. 18: 41. 66: 18. Yoa. 9: 31.

10. Utuadikisanga bansongula mu kubazimbisa mu nzila yambi, yandi kibeni una bwa mu lubulu luandi; kansi bakialunga batambulanga biena biabiza mu fwa diau.

Zing. 26: 27. Mat. 15: 14.

11. Bakala diamvwama dikukibanzilanga vo nduenga, kansi bakala diamputu diena nduka dibakulanga bonso bukena.

12. Balunungu bu bayangalalanga, buna i nkembo, kansi bakiadimbuka bu bana yala, buna bantu bana tombuzulwa.

Zing. 11: 10. 29: 2.

13. Uswekanga ntulumunu zandi, katomanga nitu ko; kansi utanga zo ye usisanga zo una tambula nkenda.

Lumb. 32: 3 b. 1 Yoa. 1: 9.

14. Mayangi mena ye muntu uvuminanga Nzambi ntangu zazonsono; kansi uvibisanga ntim' andi una bwa mu kubu. Zing. 14: 6.

15. Bonso nkosi yisambanga ye ulusu kiasiuka i bobo dingizi diakiadimbuka kwa bantu bamputu.

16. Dingizi dikondolo nduka disanga ngolo zazingi, bika kabanza, vo ndieu ubelanga ndandu akimbabu una zinga wamoyo ntama. Zing. 29: 4.

17. Muntu utatumuswanga kwa nkanu amenga weka ntabi nate ye ndiamu, ye muntu kansadisani ko.

1 Mose 9: 6. 2 Mose 21: 12. 5 Mose 19: 11 b.

18. Udiatanga mu kialunga una vuluswa; kansi ukwendanga nzila zole mu mvilangani, yandi una bilama mu yimosi mu zau. Zing. 12: 13.

19. Usadilanga via diandi una baka mampa malungila; kansi ulambukilanga lekwa bialufukulu una baka bumputu bwalunga. Zing. 12: 11. 20: 4.

20. Bakala diansongula ditambulanga lusakumunu lualuingi; kansi uzininanga moyo mu kala kimvwama, kanani lembwa vutulwa ndinda ko.

Zing. 20: 21. 21: 5. 1 Tim. 6: 6, 9.

21. Ka bwambote ko mu tala yindu

diamuntu; kansi mu diambu diabuku
kiadimpa bakukivanganga mvodi a-
nkanu.
Zing. 18: 5. 24: 23. Yeh. 13: 19.
22. Mbwaki ameso uzininanga zi-
mbongo moyo ye kazaidi ko, vo nsatu
zina kumbwila.
23. Ulonganga wakiasótuka ndongi
una baka ngiambu yilutidi ndieu uva-
nganga ludimi luandi ndengula.
Zing. 9: 8 b. 27: 5 b.
24. Upelanga sandi vo mbut' andi
ye vovanga: Ka i masumu ko, yandi
i fwiti kiantani.
Zing. 19: 26. Mat. 15: 5 b.
25. Wena tima diambongo usikimi-
sanga nzonza; kansi usilanga Mfumu
vuvu, yandi uyukutanga beni.
26. Usilanga nduka zandi vwadi i
futu; kansi udiatanga mu nduenga
usaduswanga.
Zing. 3: 5, 7. 1 Kol. 3: 19 b.
27. Uvananga wamputu kanani ko-
ndwa lekwa ko; kansi uzimanga meso
mandi ubwilwanga lutumbulu lualu-
ingi. 5 Mose 15: 11. Zing. 19: 17.
28. Bakiadimbuka bu bayalanga,
bantu baswamanga; kansi bu bana vi-
la, buna balunungu beka babingi.
Yobi 24: 4. Zing. 11: 10. 29: 2.

KAPU 29.

Ulongwangwa ndongi beni, kansi wa-
kidi mbalu, yandi una koswa na-
biu ye lembwa tanunwa.
Yes. 66: 4. Yel. 7: 13 b.
2. Balunungu bu bena babingi, bantu
bayangalalanga; kansi kiadimbuka bu
kayalanga, bantu bavumukanga.
Zing. 11: 10. 28: 12, 28.
3. Uzolanga nduenga- vanganga sa-
ndi kiese; kansi ukundane ye bansuza
fukisanga bikavwidi.
Zing. 10: 1. 15: 20. 27: 11. Luk. 15: 13, 30.
4. Mu lusongo ntinu utundisanga
nsi andi, kansi utombanga nkailu ubu-
ngisanga yo. Zing. 28: 16.
5. Bakala dikembanga ni andi diya-
lumunanga konde va malu mandi.
6. Muntu wambi una tangalakana
mu wandi nkanu, kansi walunungu le-
nda sika lozi ye yangalala. Zing. 12: 13.
7. Walunungu ufwanga kiadi mu ma-
mbu mabafwafwa, kansi kiadimbuka
kazaidi lekwa ko.
8. Ndevi mibwisanga mbanza ngita,
kansi babakala banduenga basimanga
nganzi. Zing. 28: 2. Mpovi 9: 18.
9. Bakala dianduenga bu kazolele
dedisa diambu ye bakala diakizoba, bu-
na ndieu ufwemanga vo sèvanga ye ka-
lendi dingalala ko. Yes. 57: 20 b.
10. Banzolwa amenga babelanga ba-
kialunga, kansi bansongula batabilanga
moyo andi.
11. Futu divaikisanga nganzi zandi
zazonsono, kansi wanduenga usimanga
zo ku nsukulu. Zing. 17: 27.
12. Dingizi didimbanga mpovolo
amakutu, sielo biandi biabionsono bie-
na bakiadimbuka.
13. Wamputu ye nzungudi bavumu-
nanga mu kimfini; kwa Mfumu meso
mayau bole matambulanga kia.
Zing. 22: 2.
14. Ntinu ukongudilanga bafwafwa
busongele, kiandu kiandi kina sikila
ntangu yikayimani.
Zing. 16: 12. 20: 28.
15. Kokoto ye ndongi bivananga
nduenga, kansi mwana walembwa lo-
ngwa ndongi utualanga nsoni kwa mbu-
t' andi. Zing. 13: 24. 22: 25. 23: 13 b.
16. Bakiadimbuka kubeka babingi,
kuna ntulumunu zeka zazingi; kansi
balunungu bana tala mbwilu au mu
nienzi. Lumb. 58: 11. 91: 8.
17. Longidika mwan' aku, buna ya-
ndi una kala mpongoso aku ye vana
dia kwampwenia kwa mwel' aku.
18. Kukondolo mbikulu, kuna bantu
beka bunkitu; kansi mayangi mena ye
ndieu ukebanga mina.
19. Mu mambu kaka ka balendi lo-
ngidika sielo ko, kadi vo visidi mpe,
kana mo vukumukina ko.
20. Vo umweni bakala diena nzaki
zavovila, buna vuvu kilutidi mu futu
ye mu yandi kike.
Zing. 26: 12. Mpovi 5: 1. Yak. 1: 19 b. 3: 5 b.
21. Wonso usonganga kidunga kwa
sielo kiandi, bu kiena kiantwenia, ku
nsukulu yandi una kummwena bonso
mwana mu nzo.
22. Bakala diakimfwemina disikimi-
sanga nzonza, ye wena nzaki zafwemina
uvolanga mpodolo ntangu zazingi.
Zing. 15: 18. 22: 24. 27: 4. Yak. 1: 20.
23. Nza miamuntu mitulanga luyi-
nu kwa yandi, kansi ukukiyinanga
ubakanga nzitusu.
Yobi 22: 29. Zing. 15: 33. 18: 12. Luk. 14: 11. 1 Pet. 5: 5 b.
24. Ukabanga bintani ye mwivi, ya-
ndi ubelanga wandi moyo; bu kawa-
nga ndikusu andefi, kazaikisanga le-
kwa ko. 3 Mose 5: 1.
25. Wonga mu bantu unatanga ma-
siongi, kansi usilanga Mfumu vuvu
utabulwanga. Mat. 10: 28.

26. Babingi batombanga ngiambu adingizi, kansi kwa Mfumu muntu muntu utambulanga lendo kiandi.
27. Bakala dikondolo lunungu i nkankumusu kwa balunungu, ye udiatanga mu nsongula i nkankumusu kwa kiadimbuka. Lumb. 15: 4. 1 Pet. 4: 4.

KAPU 30.

Mambu ma Anguli.

Mama i mambu ye ntelo bia Anguli, mwan' a Yake. Ebu bakala diodio diavova kwa Itieli—kwa Itieli ye Ukali.
2. Inga, mono mpitidi kizoba mu tangwa bonso muntu, kibeki nduka zakimuntu ko ;
3. kilongokele nduenga ko, mpasi ilenda kala nzailu mu Nkwa nlongo.
4. Nani i ndieu wabaluka ku zulu ye wakulumuka diaka ? Nani wayonzika mpeve mu moko mandi ? Nani wakanga nlangu mu nlele ? Nani wasikika nzaku zazonsono zantoto ? Nkumbu andi nani, ye nkumbu amwan' andi nani—keti ngeye zaidi bo ? Yobi 38: 4 b.
5. Nkungu zazonsono za Nzambi zena zaveduswa ; yandi i nkaku kwa bakuntininanga. Lumb. 12: 6. 18: 31. 91: 4.
6. Kuyikani mambu mandi lekwa ko, mpasi kana kutungudila ko ye una telama bonso nkwa makutu. 5 Mose 4: 2. 12: 32.
7. Mambu mole ndombele kwa ngeye, kungimininani mo ko nate ye mfwilu ami :
8. Bika lufukulu ye makutu biatatuka nseke ye mono ; kumpanani mpe bumputu vo kimvwama ko, kansi ungiambudila mampa mami mamvukila. 1 Tim. 6: 8.
9. Vo ngina vita yukuta, buna nkutu lenda kukadila, ye ngina yuvula : nani i Mfumu ? Evo ngina vita bumputu ilenda kala mwivi, inga, vodila nkumbu a Nzambi ami masumu. 5 Mose 8: 12 b. 32: 15.
10. Kukelani sielo kwa mfumu andi ko, kwidi baka bila, vo yandi una kusinga.
11. Mu mbandu musingwanga sau ye mulembolo sakumunwa mbut' au ;
12. mbandu yeti kukibanzila vo yavedila, mpeleko bu yalembwa sukulwa tuvi tuau ;
13. mbandu—meso mau bonso bumeka ngianza, ye ntala zau bonso buzifulukidi kwa nza !
14. Mbandu yena meno i sabala, ye meno mau matandi i zimbele, kidi bamana dia bakiazungulwa mu nsi ye bamputu mu lukutukunu luabantu !
15. Muntudia wena bana bole babakento, babokilanga : tuala, tuala ! Batatu bena balembane yukuta, inga, baia, bakabavovi widi lumbu nkutu ko : bulungidi :
16. nsi abafwa ye vumu kiankwa sita, ntoto ulembane yukuta nlangu ye tia tulembolo vova widi lumbu nkutu : bulungidi. Zing. 27: 20.
17. Udevanga sandi ye yinanga mu tumamana mbut' andi, disu diandi minganga mina dio nona ku fimwila, ye bana bango azulu bana dio dia. 5 Mose 27: 16.
18. Mambu matatu mavitidi ngitukulu kwa mono, inga, maia mena mandembane bakula :
19. nzil' ango azulu kunsi azulu, nzil' anioka va ntandu atadi, nzil' anzaza mu kati diambu ye nzil' abakala va kimosi ye nkento wantwenia.
20. Bwabu bwenina fu kiampala yankento : yandi weti yukuta mu nienzi ye kunguna nwa ye vovele : Kivengi bulembolo songa ko.
21. Batatu bena, kunsi ayau ntoto unikukanga, inga, baia, kunsi ayau ka ulendi vibidila ko :
22. kunsi ananga bu kana kala ntinu, ye futu bu kana yukuta, Zing. 19: 10. Mpovi 10: 5 b.
23. kunsi ankento wayinwa, bu kana baka bakala, ye sielo kiankento bu kana lutila mfumu andi yankento.
24. Bia biena biabike va ntoto, kansi nduenga zazinene vele biavewa :
25. binonia i bantu banienia, kansi bakubikanga madia mau mu nsungi amwini ; Zing. 6: 6 b.
26. basafane i bantu bena ngolo zafiuma, kansi mu tadi batunganga nzo zau ;
27. makonko makondolo ntinu, kansi mu nkonkolo ankangu bakwe yendilanga buna bena ;
28. kivala kiangeko kilenda kamutwa mu moko, kansi mwanki kikalanga mu vula diakitinu.
29. Bitatu biena bikwe dongamingi, inga, bia, biena ngiendolo yantoko :
30. nkosi i kesa mu bibulu ulembolo venguka mu lekwa, kavalu, kwaninga mu kemvo,
31. ye nkombo yambakala ye ntinu ku ntu ankangu andi. Yobi 32: 22 b.
32. Vo utele mayama, kani vo i bu-

zengi, vo i masumu manzaya, buna natudi koko va nwa.
Yobi 39: 37. Mika 7: 16.
33. Kadi bonso kintoka kiamamvumina kikamwanga mu mamvumina, ye bonso menga makamwanga mu mbombo, bobo mpaka zikamunwanga mu nganzi.

KAPU 31.

Mambu ma Lemueli. Masika mankazi wadedama.

Mama i mambu mantinu Lemueli mavova mbut' andi, bu kanlubula:
2. Nawe, mwan' ami, inga, nawe, mwan' amoyo ami, nawe, mwan' ansilulu zami!
3. Kuvauani ngolo zaku kwa bakento ko, ye kutadisani nzila zaku ku mbivulu amintinu ko. 5 Mose 17: 17.
4. Ka bufweni ko kwa mintinu, u Lemueli, ka bufweni ko kwa mintinu mu nwa vinia, ye ka madingizi ko mu yuvula ndwinu zangolo;
Mpovi 10: 16 b.
5. ka bidi vilakana mina bu banwanga ye vidingisa nsiku kwa bana babonsono banzuugu. Yes. 5: 22 b. 28: 7.
6. Ve, kwa nkwa kubu bika bavana ndwinu zangolo ye vinia kwa yau bena mwela wakiadi.
7. Bika wampila yoyo kanwa ye vilakana bumputu bwandi ye lembwa mu banzila nzungu zandi.
8. Bandula nwa aku mu ntomono akibaba ye mu nungisa babonsono bena banienia. Yobi 29: 12 b. Zing. 24: 11.
9. Inga, bandula nwa aku ye kongudila mu lusongo, ye nungisa kiazungulwa ye wamputu.
Lumb. 82: 3. Yes. 1: 17.
10. Nkazi wadedama, kwe kana monwa? Yandi lutidi nzimbu mu ntalu.
Zing. 18: 22. 19: 14.
11. Ntim' abakala diandi ukunsilanga vuvu, ye kana kondwa biamvukila ko.
Zing. 12: 4. 14: 1.
12. Yandi ukumvanganga monso mena mampwenia ye ka mambi ko, mu lumbu biabionsono biazingu kiandi.
13. Yandi ubanzilanga mika ye lino ye sadisanga moko mandi mu kiese.
14. Yandi ufwanane ye nzaz' ankiti, yandi ulandisanga biamvukila nseke.
15. Fuku bu diakidi katelamanga ye tulanga dia kwa bisi nzo andi, kwa sielo biabakento kunku kiau kiavanguka.
16. Yandi ukananga via, ye una dio baka kwandi; mu ndandu amoko mandi kakuninanga via diavinia.
17. Yandi ukanganga luketo luandi mu ngolo ye sanga kimfuzi mu moko mandi.
18. Yandi umonanga, vo salu kiandi kitomanga; mwind' andi ka uzimwanga mu fuku ko.
19. Kalu diansietila kabonganga mu moko mandi, ye nlembo miandi mibakanga simbi kiamafuku.
20. Yandi utandulanga koko kwandi kwa kiazungulwa ye lambulanga moko mandi kwa wamputu.
21. Nsungi amvula zampembe kenani yo nsatu atina mu diambu dianzo andi ko, kadi nzo andi yayonsono yena mvwatu mianlele miambwaki.
22. Mfika zambote kakukivangilanga, yandi beki mvwatu mialino kilutidi ye miampumbu.
23. Bakala diandi dizayakene mu mielo miambanza mukavwandanga va lueka luabangudi zabantu bansi.
24. Yandi uvanganga binkuti bialino biantalu ye tekanga bio, ye minkiti katekanga kwa nkiti.
25. Nzitusu ye nkembolo i mvwatu andi, ye usevilanga lumbu kina kwiza.
26. Nwa andi kazibulanga mu nduenga, ye ndongolo zanlembami zena va ludimi luandi.
27. Yandi utoma talanga yadulu kianzo andi ye kadianga mampa mandi mu bolo ko.
28. Bana bandi bababakala batelamanga ye bakunkembanga, vo wena mayangi, bakala diandi mpe ye ukunsikanga:
29. Bakento babingi badieti ndiatulu yadedama, kansi ngeye, ngeye, ubaviokele babonsono.
30. Ntoko i lufukulu ye mpwenia i luvevolo luampeve; kansi bika nkazi uvuminanga Mfumu kasikwa.
Zing. 11: 22.
31. Lumvana mbutu miamavanga mandi; mavanga mandi bika makunsika mu mielo.

MPOVI.

KAPU 1.

Biabionsono i lufukulu ye bwena mpila mosi ntangu yikayimani. Tovuka mu baka nduenga i nzomono ampeve.

Mama i mambu ma Mpovi, mwan' a Davidi, ntinu mu Yelusalemi.
2. Lufukulu luatufukulu! buvovele
Mpovi. Lufukulu luatufukulu! Biabionsono i lufukulu!
Yobi 7: 16. Mpovi 2: 11. 11: 8. 12: 8.
3. Muntu nki antomono kabakanga
mu mpasi zazonsono zikatovukilanga
kunsi antangu?
Lumb. 39: 6. Mpovi 2: 22 b. 3: 9.
4. Mbandu yikwendanga ye mbandu
yikwizanga, ye ntoto usikilanga ntangu yikayimani.
Lumb. 104: 5. 119: 90.
5. Ntangu yiselukanga ye ntangu yidiminanga ye mboki yena vema diaka mu luaka ku vuma kiyiselukilanga.
Lumb. 19: 6.
6. Mpeve yikwendanga ku ntini
asude ye mboki yivilukanga ku node; yivilukanga ye vilukanga, bu yikwe yendingi, ye mboki yibadikanga diaka nzunguluka andi.
7. Mila miamionsono micilumukanga
ku mbu, ye mwanki mbu ka una zala widi ntangu nkutu ko; kutekele cilumuka mila, kuna mivutuka cilumukanga ntangu zazonsono.
8. Biabionsono bisalanga mu kondwa
kwavunda; ka muntu ko lenda bo samuna. Disu ka diyukutanga mona ko, ye kutu ka kuzalanga mu wa ko.
Zing. 27: 20.
9. Bonso bwakedi, i buna buna kadila, ye bonso bwavangwa, i buna buna vangama: ka buma bwamona ko bukalanga kunsi antangu.
Mpovi 3: 15.
10. Vo bwakedi diambu dilenda bikwa: tala, diadi i diamona, buna diampila yoyo diateka kala mu nsi nkulu yatutekila.
11. Ka tubambukidi moyo ko mu
batutekidila vumuna. Bana kutulanda ka bana mpe bambukulwa moyo ko kwa bana zimunina vumuna.
12. Mono, Mpovi, yakedi ntinu kwa
Isaeli mu Yelusalemi. 1 Nt. 1: 34.
13. Mono yatadisa ntim' ami mu
yindula ye bakula mu nduenga mamonsono mavangamene kunsi azulu; diampila yoyo i mpasi zambi ziveni Nzambi kwa bana babantu mu kukikwamisa. 1 Nt. 4: 29 b.
14. Bu yatala mamonsono mavangamene kunsi azulu, tala, buna mamonsono i lufukulu ye nzomono ampeve.
Mpovi 2: 11.
15. Kiena konanana ka kilendi sungama ko, ye kina kikondolo ka kilendi tangwa mu ntangulu ko.
Mpovi 3: 14. 7: 14.
16. Mono yavova mu ntim' ami:
Tala, mbeni baka nduenga zazingi, ye ndiekese zo ye ziviokele zababonsono bantekidila mu yala Yelusalemi; inga, nduenga ye nzailu ntim' ami ubeki mu tezo kiakinene. 1 Nt. 3: 12 b.
17. Kansi bu yatadisa ntim' ami mu
visa nduenga ye zaya kizoba ye buzengi, buna yamona, vo diodio mpe i nzomono ampeve.
Mpovi 2: 12. 7: 26.
18. Kadi kwena nduenga zazingi
kwena mfiti zazingi; ndieu uniekisanga nzailu andi uniekisanga kwama kwandi.

KAPU 2.

Kiese ye salu mu kukikubikila kiese i lufukulu. Wanduenga umonanga bonso futu.

Mono yavova mu ntim' ami: Ka diambu ko, nzolele tonta, bonso buumwenwanga kiese; nakivangila bwabu lumbu biambote. Kansi tala, diodio mpe i lufukulu.
Mpovi 8: 15. Luk. 12: 19 b.
2. Mono yakatwa bika mu seva:
I buzengi kwandi, ye mu kiese: Nki kitomisanga?
3 Mu ntim' ami yayindula, bonso
bungina nwika nitu ami vinia—ntim' ami bu weti sadila nduenga—ye bonso bungina tatamana buzengi, nate ye ngina mona malutidi kwa bana babantu mu vanga kunsi azulu lumbu bibana vumuna. Mpovi 7: 17 b.
4. Mono yasedi salu biabinene, yakitungila nzo, yakituikila mavia mavinia. 1 Nt. 6: 1 b. 2 Lus. 3: 1 b.
5. Mono yakikunina tumbu tuakiese
ye tuanzietila ye yatuika to bana banti miampila zazonsono.
6. Mono yakitungila zinga bianlangu

mu teka bio nlangu ku bonde diaminti miamena.

7. Mono yasumba nanga miababakala ye miabakento ye sielo biabisi nsi bakuduswa mu diambu diami; mono yabaka mpe bibulu, zingombe ye mameme mu kunku kilutidi mu nene mu babonsono bantekidila mu Yelusalemi.
2 Lus. 1: 12.

8. Mono yakiyonzikila mpe palata ye wola ye biabionsono bilenda vwa mintinu ye zinsi; mono yakitombila nyimbidi miababakala ye miabakento ye kionso i kiese kiabana babantu: nkazi, inga, bakazi babingi.
1 Nt. 10: 11 b., 14 b. 2 Lus. 9: 10 b., 13 b.

9. Mono yayika waunene, yalutila ye yalutidila, yavioka babonsono bantekidila mu Yelusalemi; mu momo mamonsono yakeba nduenga zami.
1 Nt. 10: 23 b. 2 Lus. 9: 22.

10. Ka lekwa ko kialomba meso mami kiayimina mo ko, ye kiayimina ntim' ami kiese ko. Kadi ntim' ami wabaka kiese mu mpasi zami zazonsono, ye diodio i kunku kiami kisidi mu mpasi zami zazonsono.

11. Kansi bu yatonwa mavanga mamonsono mavengi moko mami, ye mpasi zozo zimbweni mu mau, tala, buna mamonsono i lufukulu ye nzomono ampeve, inga, kunsi antangu ka kwenani lekwa ko kilenda tangwa vo i ndandu. Mpovi 1: 14.

12. Kansi bu yabangumuka mu tonwa nduenga ye kizoba ye buzengi— kadi bantu bana landila ntinu, nki bana vanga, vo ka mpila mosi ko ye bonso bwateka vangwa?—
Mpovi 1: 17. 7: 26.

13. buna yavisa, vo nduenga zilutidi buzengi bonso kia kulutidi tombe.

14. Wanduenga wena ye meso mu ntu andi, kansi futu didiatanga mu tombe. Kansi yamona, vo umosi uvangwanga bonso wankaka.
Zing. 14: 33. 15: 7. 17: 24. Mpovi 8: 1.

15. Buna yavova mu ntim' ami: Bonso bumonanga futu, i buna mono ngina mweswa; buna nki antomono mbeki mu diodio, bu ndutidi mu nduenga? Mono yavova mu ntim' ami, vo diodio mpe i lufukulu.
Yobi 21: 7 b. Mpovi 6: 8. 8: 14. 9: 2.

16. Kadi mbambukulu amoyo awanduenga ka yisikilanga ntangu yikayimani ko, bonso mpe yafutu; mu lumbu bina kwiza keti mamonsono mamana vilukunwa. Wanduenga keti una katwa fwa bonso futu mpe?
Yobi 18: 17. Lumb. 49: 10.

17. Mono yakankumuka moyo, kadi mavangwanga kunsi antangu kiazola mo ko, biabionsono bu i lufukulu ye nzomono ampeve. Yobi 3: 21. 14: 13.

18. Inga, mono ikankumukinanga mpasi zozo zazonsono ziyatovukila kunsi antangu, bu ngina katwa sisa bina bimpengi kwa muntu wankaka una kundanda.
Lumb. 49: 17.

19. Nani zaidi, vo ndieu una kala bakala dianduenga vo futu? Kansi mwanki una yala biabionsono biyatovukila mu mpasi ye nduenga zami kunsi antangu. Diodio mpe i lufukulu.

20. Buna mono yabadika sukama mu ntim' ami mu mpasi zozo zazonsono ziyatovukila kunsi antangu.

21. Kadi vo muntu wena nduenga ye nzailu ye ngangu utatamene mu mpasi zandi, buna vele una katwa sisa kunku kiandi kwa wankaka walembwa bo tovukila. Diodio mpe i lufukulu ye nzungu zazinene.
Lumb. 39: 6. Man. 5: 2.

22. Inga, nki antomono kwa muntu mu mpasi zazonsono ye kintientie kiantima bikatovukilanga kunsi antangu?
Mpovi 1: 3.

23. Keti lumbu biandi biabionsono bifulukidi kwa kwama, ye mpasi zikamonanga zifulukidi kwa mfiti; ka mu fuku mpe ko ntim' andi ulenda vuvama. Diodio mpe i lufukulu.
Yobi 7: 1 b. 14: 1. Mpovi 5: 16.

24. Ka i vila ko ditukidi kwa muntu kibeni, bu kalenda dia ye nwa ye kukivangila lumbu biambote mu mpasi zandi. Mono yavisa, vo diodio mpe ditukidi mu koko kwa Nzambi, i yandi uvovele: Mpovi 5: 18.

25. nani lenda dia ye nani lenda yukuta ye kondwa kwamono?
1 Nt. 4: 22 b.

26. Kadi kwa muntu wowo ukazolanga kavananga nduenga ye nzailu ye kiese; kansi kwa nkwa masumu kavananga mpasi zayonzikila ye yudika, kidi biatambulwa kwa mosi uzolwanga kwa Nzambi. Diodio mpe i lufukulu ye nzomono ampeve.
Lumb. 97: 11. Zing. 13: 21 b. 28: 8.

KAPU 3.

Biabionsono biena ye ntangu au ye biabionsono i lufukulu. Bantu bena bonso bibulu.

Biabionsono biena ntangu au, ye salu salu kunsi azulu kiena lokula kiandi. Mpovi 9: 11.

2. Buta kwena ye ntangu andi, ye fwa kwena ye ntangu andi. Tuika

kwena ye ntangu andi, ye vuza biatuikwa kwena ye ntangu andi.
1 Mose 8: 22. Yobi 14: 5.

3. Bema kwena ye ntangu andi, ye niakisa kwena ye ntangu andi. Tulula kwena ye ntangu andi, ye tunga kwena ye ntangu andi.

4. Dila kwena ye ntangu andi, ye seva kwena ye ntangu andi. Nionga kwena ye ntangu andi, ye kina kwena ye ntangu andi.

5. Vengula matadi kwena ye ntangu andi, ye yonzika matadi kwena ye ntangu andi. Wumbikila kwena ye ntangu andi, ye lembwa wumbikila kwena ye ntangu andi.

6. Fwanda kwena ye ntangu andi, ye zimbisa kwena ye ntangu andi. Keba kwena ye ntangu andi, ye losa kwena ye ntangu andi.

7. Tiasuna kwena ye ntangu andi, ye ta kwena ye ntangu andi. Dingama kwena ye ntangu andi, ye vova kwena ye ntangu andi.

8. Zola kwena ye ntangu andi, ye bela kwena ye ntangu andi. Mvita yena ye ntangu andi ye yenge kiena ye ntangu andi.

9. **B**una nki ansendo ampasi zandi kabeki ndieu usalanga?
Mpovi 1: 3. 2: 22.

10. **M**ono yamona mpasi zozo zavana Nzambi kwa bana babantu mu kukikwamisina zo.

11. **B**iabionsono kavengi biambote mu ntangu au, inga, yandi watula mpe ntangu yikayimani mu ntima miabantu, kansi ka balendi bakula nadede mavanga mavengi Nzambi kasi ye mbadukulu nate ye nsukulu ko.
Yobi 37: 23. Mpovi 11: 5.

12. **M**ono yavisa, vo ka lekwa ko kilutidi kwa yau, kansi vo bana yangalala ye kukivangila lumbu biambote, ntangu yina yibena moyo.
Mpovi 2: 1. 8: 15. Yes. 22: 13.

13. Kansi vo mosi lenda dia ye nwa ye nienza bina biambote biena mu mpasi zandi zazonsono, buna diodio mpe i nkailu a Nzambi. Mpovi 5: 18.

14. **M**ono yavisa, vo mamonsono mavanga Nzambi mana sikila ntangu yikayimani; ka malendi yikwa lekwa ko, vo katulwa lekwa mpe ko. Nzambi wavanga bobo, kidi kavumunwa.
Lumb. 33: 11. Yes. 46: 10.

15. Bionso biena biateka kala; bionso bina vangama biateka vangama; Nzambi umonikisanga bina kaka biamana vioka. Mpovi 1: 9 b.

16. **M**ono yamona diaka kunsi antangu, vo va kiandu kiankongodolo vakala kondwa kwalunungu ye va kiandu kialunungu kondwa kwalunungu.

17. **B**una yavova mu ntim' ami: Walunungu ye kondolo lunungu Nzambi una kubakongudila; kadi salu salu ye mamonsono mavangwanga mena ye ntangu au kwa yandi.
Lumb. 62: 1 b. Yes. 10: 1 b.

18. Mono yavova mu ntim' ami: Mu diambu diabana babantu diadi diavangwanga, kidi Nzambi wabatonta, ye kidi yau kibeni bavisa, vo bena bonso bibulu.

19. Kadi bana babantu bamonanga bonso bumonanga bibulu, buna bena bamonanga mpila mosi. Bonso bufwilanga bibulu, bobo yau mpe bafwilanga; mpeve yampila yimosi bena mpe babonsono. Inga, bantu ka balutidi bibulu mu lekwa ko, kadi biabionsono i lufukulu.
Lumb. 39: 5, 11. 49: 12, 20. 78: 39. Yak. 4: 14.

20. Biabionsono bikwendanga ku vuma kimosi, biabionsono biatuka mu mfumfuta, ye biabionsono bina vutuka kala mfumfuta.
1 Mose 2: 19. 3: 19. Yobi 34: 15. Lumb. 104: 29. 146: 4. Mpovi 6: 6. 12: 7.

21. Nani lenda zaya, vo mpeve abantu yibalukanga, kansi vo mpeve yabibulu yikulumukanga kunsi antoto?

22. **M**ono yamona, vo ka lekwa ko kilutidi kwa muntu, kansi vo yandi una kala kiese mu salu kiandi; kadi kiokio i kunku kikatambulanga. Kadi nani lenda kumvutula, mpasi kamona ye kakala kiese mu momo mana vangwa mana kunlandila? Mpovi 5: 17.

KAPU 4.

Kingika va ntoto. Nkwa kinsona ye wamputu.

Mono yamona diaka mavanga mamonsono mankemi mavangwa kunsi antangu. Mono yamona bakiazungulwa badada mansangaza, ye ka muntu ko wakala wababomba; mono yamona balungugswa lulendo kwa moko manzungudi miau, ye ka muntu ko wakala wababomba. Yobi 35: 9. Mpovi 3: 16.

2. **B**una mono yakemba bafwa bakifwila, vo i bankwa miavila balutidi bavumuna bakidi vumunanga;
Yobi 3: 3 b. Mpovi 7: 1. Yel. 20: 14 b.

3. kansi nkwa vila wabalutila babole mono yakemba ndieu ukaubutulu ko, ndieu ukaumweni mambi mavangwanga kunsi antangu ko.

4. **M**ono yamona, vo mpasi zazonsono

ye ngangu zazonsono mu bionso bivangwanga ka i lekwa kiankaka ko kansi nsoki aumosi kwa wankaka. Diodio mpe i lufukulu ye nzomono ampeve.

5. Futu dibindikanga moko, ye bobo kadilanga wandi nsuni. Zing. 6: 10 b.

6. Fuka dimosi dialuvuvumu dilutidi moko mamole mafulukidi kwa mpasi ye kwa nzomono ampeve.

7. Diaka yamona diambu diena lufukulu kunsi antangu :

8. bankaka bena bakalanga kinsona ye ka bena umosi ye yau ko, ka mwana vo mpangi ko ; mwanki mpasi zandi ka zisukanga ko, ye meso mandi ka mayukutanga kimvwama ko. Buna kwa nani itovukilanga ye ikukiyiminanga biambote. Diodio mpe i lufukulu ye mpasi zambi. Zing. 27: 20. Mpovi 5: 9.

9. Bulutidi mu kala bole ye mu kala umosi, kadi babole batambulanga ndandu zilutidi mu mpasi zau. 1 Mose 2: 18.

10. Vo umosi una bwa, buna keti wankaka lenda tedimisa mpangi yandi. Kansi engwa nkwa kinsona, vo yandi una bwa ye wankaka kenani ko ulenda kuntedimisa !

11. I mpila mosi, vo bole balambalele va kimosi, buna bena nayuku-yuku ; kansi nkwa kinsona bwe kana baka yuku-yuku ?

12. Vo umosi ulenda bwisa wena kinsona, buna vele bole bakakidilanga mbwidi. Nsinga wansinga ntatu ka udamukanga nswalu ko.

13. Vuvi diamputu diena nduenga dilutidi ntinu wanuna wena buzengi ye kondolo nduka mu yambula kaluenguswa.

14. Kadi vakiakala, vo umosi wampila yoyo watuka mu boloko ye wabaka lulendo luakitinu, mpeleko wabutwa mu bumputu mu kimfumu kiandiena. Lumb. 113: 7 b. Luk. 1: 52.

15. Mono yamona, bonso babonsono bavumuna ye bakiba kunsi antangu banama vuvi, i ndieu wamona una vingana ndieu watekila;

16. ka mwakala nsuka ko mu yau babonsono bakavitila ku ntu. Kansi banlandila ka bana baka kiese mu diambu diandi ko. Kadi diodio i lufukulu ye nzomono ampeve.

17. Keba kulu kwaku, bu ukwendanga ku nzo a Nzambi ; mu luaka kuna mu wa dilutidi nkailu miamponda minatanga mafutu ; kadi bakondolo nduka ye bavanga mampila yoyo mena mambi.

1 Sam. 15: 22 b. Zing. 15: 8. 21: 27. Hos. 6: 6.

KAPU 5.

Nsilulu zasilwa mu nzaki vantadisi a Nzambi. Ngitukulu yalufukulu ; kimfuzi kialufukulu.

Kukalani manzaki mu nwa aku ko, ye kuyambulani ntim' aku wakala nzaki mu vova diambu vantadisi a Nzambi ko. Kadi Nzambi wena mu zulu ye ngeye wena va ntoto ; nkiangunu bika mambu maku makala mafiuma. Mat. 6: 7. Yak. 1: 19.

2. Kadi manzaki mambanzila matukisanga kiaba kiampasi, ye nding' afutu yena kiaba kiamambu. Zing. 10: 14.

3. Bu usididi nsilulu kwa Nzambi, buna kukalani fuki mu tunguna yo ko, kadi mafutu ka mazolakene kwa yandi ko. Nsilulu yiusididi una yo tunguna.

4 Mose 30: 3 b. 5 Mose 23: 21. Lumb. 76: 11.

4. Bulutidi, vo kuna sila lekwa ko, ye una sila nsilulu ye lembolo yo tunguna.

5. Kuyambulani nwa aku watuala mfuka va ntandu anitu aku yayonsono ko ; kuvovani ko vantadisi antumwa za Nzambi, vo i manzaki momo. Keti kuzolele ko, vo Nzambi una fwemina nkungu zaku, ye una bunga mavanga mamoko maku ? 4 Mose 30: 7 b. Malaki 2: 7.

6. Tala, kwena mbidi amanzaki mambanzila ye lufukulu, kuna kwena mpe kiaba kiamambu.

Inga, bika wavumina Nzambi.

7. Vo una mona, vo wamputu uzungulwanga, ye vo lusongo ye lunungu bibwilwanga mu nsi, buna kuyitukwani bo ko ; kadi nkwa waunene ukengwanga kwa ulutidi mu nene, ye bankaka balutidi diaka bakenganga yau bole.

Lumb. 82: 1 b. Zing. 22: 8. Kolo. 3: 25. 1 Tes. 4: 6.

8. Mu diambu diamomo mamonsono buna i ntomoso kwa nsi mu kala ntinu uvanganga, vo mayinza mana sadulwa.

9. Uzolanga bivanza kana yukuta bivanza ko, ye uzolanga kimvwama kenani kio ndandu ko.

Diodio mpe i lufukulu.

Yobi 20: 18. 27: 16 b. Lumb. 49: 10. Mpovi 4: 8. Hang. 1: 6.

10. Mbongo bu ziniekanga, buna bana zo dia bana kala babingi ; buna nki antomono kwa mvwe, nga meso kaka mana zo mona ?

11. Tulu tuakisadi tuena tuampwenia, kani vo beki biabingi vo biafiuma mu dia ; kansi kiaba kiankwa kimvwama ka kilendi kunyambula kabaka tulu ko.

12. Nzungu zakiadi zimbweni kunsi

antangu i diadi, vo kimvwama kiayudukwa kilenda bivisa mvwe andi.
Yobi 20: 20 b.

13. Vo kimvwama kivididi mu muntu mu kubu, buna mwan' andi, vo wabuta mwana, una baka ka lekwa ko mu kiau.

14. Bonso bukatuka mu vumu kiambut' andi, i bobo yandi kibeni una katwa katuka, mu mpene yina yikayizila ye mu mpasi zandi una tambula ka lekwa ko kikalenda nata.
Yobi 1: 21. 27: 19. Lumb. 49: 17. 1 Tim. 6: 7.

15. Diodio mpe i nzungu zakiadi. Vo kana katwa katuka nadede bonso bukayizila, buna nki antomoso kabeki mu diodio, vo utovukilanga mpeve?

16. Mu mamvutu keti kavumuninanga lumbu biandi biabionsono biamoyo mu tombe; mfiti zazingi kabakanga ye kwama ye mfutwa antima.

17. Tala, momo mambweni vo malutidi wote ye mpwenia kwa muntu, i mama vo una dia ye nwa ye kukivangila lumbu biambote mu mpasi zina zikatovukilanga kunsi antangu, lumbu biamoyo bu biena, i bina bikavewa kwa Nzambi; kadi kiokio i kunku kikana baka.
Mpovi 3: 12, 22.

18. Vo Nzambi veni kimvwama kwa muntu ye mbongo ye mboki wanyambudi kabaka lendo mu nienza bio ye tambula kunku kiandi ye mu kala kiese mu tovo kiandi, buna diodio mpe i nkailu a Nzambi.
Mpovi 2: 24. 3: 13.

19. Kadi ka babanzilanga beni mu ngiendolo alumbu biau biazingu ko, Nzambi bu kavananga kiese mu ntima.

KAPU 6.

Lufukulu luakimvwama.

Nzungu ziyamweni kunsi antangu ye zikwizilanga zitu mu bantu, i diadi,

2. Nzambi bu kaveni muntu kimvwama ye mbongo ye nzitusu ye mu yandi kibeni kakondolo lekwa ko mu bina biabionsono bikakalanga kingunda, ye mboki Nzambi kayambulanga kabaka lendo mu nienza bio yandi kibeni ko, kansi uyambulanga wanzenza kanienza bio; diodio i lufukulu ye kwama kwambi.
Est. 5: 11 b. Lumb. 39: 6.

3. Vo bakala dina baka nkama abana mpe ye dilenda kala zingu mu mvu miamingi, inga, vo lumbu biazingu kiandi bina kala kani biabingi beni, kansi mwel' andi ka ulendi yukuta ko mu biandi biambote, ye mboki vo una kondwa ndiamusu, buna mpovele: ukunlutidi mu vila i mwana walembwa yela.

4. Kadi bonso lekwa kialufukulu wau wayizidi ku nza, ye ku tombe ukatukanga ye mu tombe mufukwanga nkumbu andi;

5. ka wamona mpe ntangu ko, ye ka wazaya lekwa ko. Wampila yoyo ulutidi yandi mu vuvama.

6. Inga, vo yandi una kala zingu mu ngionzika zole zafunda diamimvu mpe kansi kalendi nienza kiambote ko— kadi buna keti babonsono bakwendanga ku vuma kimosi?
Mpovi 3: 20.

7. Mpasi zazonsono zamuntu zena mu diambu dianwa andi, ye mwanki nsatu zandi ka zilendi yukuta ko.

8. Kadi wanduenga nki kalutidi futu? Nki antomono yena kwa wamputu, vo zaidi toma kala vantadisi abavumuna?
Mpovi 2: 15.

9. Bimonanga meso bilutidi bina bitombanga nzinunu.

Diodio mpe i lufukulu ye nzomono ampeve.

10. Bionso biena biateka bikwa nkumbu; bonso buna kadila muntu bwakisavukulwa ntima. Kalendi fundisa ndieu ko ukunlutidi mu lulendo.
Lumb. 139: 16.

11. Kadi vo bana mpe vova ye vova ye niekisina bo lufukulu, nki antomoso bana bo bakila?

12. Kadi nani zaidi bina biambote bilenda mona muntu mu zingu kiandi mu lumbu biazingu kiandi kialufukulu kikana vumunina bonso kini? Nani lenda kamba muntu, bonso buna kunlandila mu vangwa kunsi antangu.
Yobi 14: 2 b. Mpovi 8: 7, 17. 10: 14. Yobi 8: 9. Lumb. 39: 5.

KAPU 7.

Kiadi ye kiese, lunungu ye kondwa kwalunungu, nduenga, yayibi yabakento ye mambu mankaka.

Nkumbu yabiza yilutidi mazi mabiza mankusa, ye lumbu kiamfwilu kilutidi lumbu kiambutulu.
Zing. 22: 1. Mpovi 4: 2.

2. Bwambi mu bumina nzo ambuluku ye bwambote mu bumina nzo amfwidi, kadi kuna kwena nsukulu zabantu babonsono, ye usidi ulundanga dio mu ntima.
Lumb. 39: 4. Yak. 4: 9.

3. Mfiti zilutidi seva, kadi mu momo masanga zizi kiadi matukilanga kiese kwa ntima.
Mat. 5: 4. 2 Kol. 7: 8 b.

4. Ntima miabanduenga miena mu nzo amfwidi ye ntima miamafutu mu nzo akiese.

5. Bulutidi mu wa nsembolo kwa bakala dianduenga ye mu wa nkunga kwa mafutu. Zing. 17: 10.

6. Kadi bonso ndekolo ampanga kunsi akinzu, i bobo bwena nsevolo amafutu.

Diodio mpe i lufukulu.

7. Kadi tima diandandu divanganga wanduenga futu, ye kinswekila kibungisanga ntima. 2 Mose 23: 8. 5 Mose 16: 19.

8. Nsukulu adiambu yilutidi mbadukulu adiau, bakala diabumpombo dilutidi nkwa nza. Zing. 14: 29.

9. Kukalani nzaki ko mu diela diaku mu mona mfiti, kadi mfiti zikalanga mu ntulu zamafutu.

10. Kuyuvulani ko: Kani bila nki, lumbu biatekila bu bialutila bieto? Kadi ka mu nduenga ko ulenda mo yuvudila.

11. Nduenga zena zadetila mu mbote ye mbongo zadifwa, inga, zilutidi mu ntalu kwa yau bamonanga ntangu. Zing. 3: 13 b. 8: 18 b.

12. Kadi mu kini kianduenga bavwandanga bonso mu kini kiabivanza, kansi ntomono awanduka i diadi vo nanduenga ukebanga mvwe andi moyo.

13. Tala mavanga ma Nzambi: Nani lenda sungika bina bikavanga biakonanana? Yobi 12: 14 b. Mpovi 1: 15.

14. Nkiangunu kala kibakala kiabiza mu lumbu kiambote ye yindula mu lumbu kiambi, vo Nzambi wavanga kiokio mpe bonso kina kiankaka, mpasi ka lekwa kiankaka ko kina kala kwa muntu mu mona, bu kamana katuka. Fili. 4: 12.

15. Mamonsono yamweni mu lumbu biami bialufukulu: balunungu bankaka bamana vila mu lunungu luau, ye bankaka bakondolo lunungu bayambulwa bakala moyo mu yayibi yau. Yobi 21: 7. Mpovi 8: 14. 9: 2.

16. Kuvitani mu lunungu ko, ye kuvitani mu nduenga ko; kadi uzolele kukibunge?

17. Kuvitani mu ludimbuku ko; kukalani futu ko; kadi uzolele fwa mu ntangu yivitidie?

18. Bulutidi vo una tatamana dimosi, kansi kuna mpe yambula diankaka ko; kadi uvumınanga Nzambi umonanga nzil' ampaikulu mu momo mamonsono. Mpovi 2: 3. Mat. 23: 23.

19. Nduenga zisiamisanga wanduenga mu ngolo zilutidi kumi diamakesa mu mbanza. Zing. 21: 22. 24: 5. Mpovi 9: 16. 18.

20. Kadi ka muntu ko wena lunungu lolo va ntoto, vo uvanganga mambote, kansi kavolele masumu ko. 1 Nt. 8: 46. 2 Lus. 6: 36. Zing. 20: 9. 1 Yoa. 1: 8.

21. Kuwilani mpe mambu mamonsono ko mavovwanga, kwidi wa kiaku sielo kina kuvovila tusingulu. 2 Sam. 16: 10 b.

22. Kadi ntim' aku zaidi, vo ngeye kibeni wavovele tusingulu mu bankaka ntangu zankaka.

23. Momo mamonsono yatonta bakula mu nduenga. Mono yavova: Mono nzolele baka nduenga, kansi zau zantatukila nseke. Yobi 28: 12 b. Mpovi 8: 17.

24. Bina biena bitatukidi nseke muna mpinda kunsi ampinda; nani lenda bio bakula?

25. Bu yatadisa ntim' ami mu banzila ye yindula ye mu tomba nduenga ye bila kiabilekwa ye mu zaya ludimbuku mu buzengi bwandi ye kifutu mu kizoba kiandi, Mpovi 1: 17. 2: 12.

26. buna yamona diambu dilutidi mfwilu mu ndudi: nkento, i yandi wena ntima i konde ye nsinga ye wena moko i mbienga. Uzolakene kwa Nzambi lenda tabuswa mu yandi, kansi nkwa masumu una kala nkole andi. Zing. 5: 3 b. 22: 14.

27. Tala, diodio yamona, buvovele Mpovi, bu yabunda dina dimosi ye diankaka mu diambu diabaka ntalu alubundulu.

28. Diambu diena diatombele mwel' ami ntangu zazonsono, kansi kibakudi dio ko: bakala vele yamweni mu funda, kansi nkento mu yau babonsono kimweni ko. 1 Mose 1: 27. Yel. 17: 9.

29. Kansi tala, diadi mbakudi, vo Nzambi wavanga bantu bonso bubakutwa kala, kansi yau kibeni basokanga makani mampila mu mpila.

KAPU 8.

Nsiki zamoyo ye ntelo zaluyindulu. Bulembolo songa mu nza.

Nani ufwanane ye wanduenga, ye nani zaidi bangula diambu? Nduenga ziwangusanga zizi kiamuntu, mu zau bina biambi bikitukanga mu ntadulu andi.

2. Mono mpovele: Wila nsikudukusu zantinu, inga, vanga bo mu diambu diandefi yiudidi kwa Nzambi. Mat. 22: 21. 1 Pet. 2: 17.

3. Kukalani nzaki mu kunsisa ko, kubadikani diambu diena diambi ko;

keti yandi lenda vanga mamonsono makazolele. Mpovi 10: 4.

4. Kadi mambu mantinu mena lulendo, ye nani lenda vova kwa yandi: Nki vengi? Zing. 16: 15. 19: 12. 20: 2.

5. Ukebanga nsikudukusu kana mona bwambi ko; ntangu ye nkongodolo bina zayakana kwa ntim' anduenga.

6. Kadi salu salu kiena ye yandi ntangu ye yandi nkongodolo, ye yayibi yamuntu yina zita va yandi. Mpovi 8: 1.

7. Kadi kazaidi ko, bonso buna kadila, nani lenda kunkamba diambu bonso budina vangwa? Mpovi 6: 12. 10: 14.

8. Ka muntu ko ulenda mpeve mu simpimisa yo, ye ka muntu ko ulenda lumbu kiamfwilu, ye ka kwenani mpe mpengomono mu mvita ko; i bobo ludimbuku ka lulendi tanina bakala diandi ko. Yobi 14: 5. Lumb. 31: 15. 89: 4.

9. Momo mamonsono yamona, bu yatala mamonsono mavangwanga kunsi antangu, mu ntangu yoyo, muntu mosi bu kalendele wankaka, i kubu diandi diodio.

10. Mono yamona mpe, vo bakiadimbuka baluakuswa ku ndiamu au ye bayenda vunda, bankaka bavanga masonga, bu bakatwa katuka mu kundu kia Nkwa nlongo ye vilukunwa mu mbanza. Diodio mpe i lufukulu.

11. Yayibi yivangwanga bu yilembolo kula kongudulwa, buna bana babantu bakabukanga ntima mu vanga yambi, Yobi 35: 15.

12. nkwa masumu bu kalenda vanga mena mambi nkam' ampanga ye vukusu mwanki ntama—mpeleko bu nzaidi, vo bavuminanga Nzambi bana toma nitu, bu bavuminanga Nzambi, 5 Mose 6: 24. Esala 8: 22. Lumb. 33: 18 b. Zing. 14: 11.

13. kansi kiadimbuka kana toma nitu ko, ye kana yambulwa kazingila moyo ko, kansi una kala bonso kini, bu kalembolo vumina Nzambi.

14. I lufukulu lukalanga vava ntoto, i diadi, vo balunungu bena bamonanga buma nkievo bavengi mavanga mabakiadimbuka, ye vo bakiadimbuka bena bamonanga buma nkievo bavengi mavanga mabalunungu. Mono yavova: Diodio mpe i lufukulu. Lumb. 37: 35. 44: 17. 73: 3. Mpovi 2: 15. 7: 15. 9: 2.

15. Buna yakemba kiese ye yamona, vo lekwa kiankaka ka kilutidi kunsi antangu kwa muntu ko, kansi vo una dia ye nwa ye kala kiese, mpasi biobio biannama ye mpasi zandi, mu lumbu biazingu bikumvananga Nzambi kunsi antangu. Mpovi 3: 12, 22. 5: 17. 9: 7.

16. Bu yatadisa ntim' ami mu zaya nduenga ye mu yindula mpasi zitovukilanga muntu va ntoto, ye kana baka tulu mu meso mandi ko, ka mwini vo fuku ko,

17. buna yavisa, vo i bobo mu mavanga mamonsono ma Nzambi, vo muntu kalendi bakula mavangwanga kunsi antangu ko; kadi kani bonso bulenda mona muntu mpasi mu tonta bakula dio, kalendi dio visa nkutu ko. Vo bakala dianduenga dina banza vo lenda dio visa, buna vele kanani dio visikisa ko. Mpovi 7: 23 b. 11: 5.

KAPU 9.

Bonso buna mona bantu ka i diambu diamavanga mau ko. Nduenga ziyinwanga.

Inga, momo mamonsono mbeni yindula ye mbeni tonta bakula momo mamonsono, bonso bwena balunungu ye banduenga ye mavanga mau mu lulendo lua Nzambi. Kani zola vo lubelo muntu kalendi teka zaya ko; mamonsono malenda kwiza kwa yandi.

2. Inga, mamonsono babonsono balenda vangwa; walunungu uvangwanga bonso kiadimbuka, wambote ye wavedila bonso wasumuka, ndieu uyokanga nkailu bonso ulembolo mio yoka; wambote utangwanga mpila mosi ye nkwa masumu, udianga ndefi bonso ndieu utinanga dia ndefi. Yobi 9: 22. 21: 7. Lumb. 73: 12 b. Mpovi 2: 14 b. 8: 14. Yel. 12: 1.

3. Nzungu mu mamonsono mavangwanga kunsi antangu i diadi, vo babonsono bavangwanga mpila mosi. Nkiangunu ntima miabantu miazedi mpe kwa yayibi, ye kizoba kiena mu ntima miau ntangu yina yibavumunanga; mboki bakatwa kulumuka mu bafwa.

4. Mu ndieu usolwanga mu kala mu kabu diabavumunanga mulenda silwa vuvu; kadi mbwa yavumuna yilutidi nkosi yafwa.

5. Bavumunanga batomene zaya, vo bana katwa fwa, kansi bafwa ka bazaidi lekwa ko, ye ka benani ye ndandu yankaka mu vingila ko, kansi mbambukulu au amoyo yivilukunu.

6. Zola kwau ye lubelo luau ye yandu diau biamana suka nampia, ye ka bana vutuka kala ntuadi ye mambu makalanga kunsi antangu ko.

7. Ka diambu ko, buna nadie mampa maku mu kiese ye nanwe vinia kiaku mu ntima wayangalala, kadi Nzambi wakimwena mu nzolakani monso mauvanganga.
Mpovi 3: 12, 22. 5: 17 b. 8: 15. Yes. 22: 13. 56: 12. Luk. 12: 19. 1 Kol. 15: 32.
8. Bika mvwatu miaku miakala miampembe ntangu zazonsono, ye kuyambulani wakondwa mazi va ntu aku ko.
9. Mwesa moyo nienzi ye nkento uuzolele mu ntangu yina yikalanga lumbu biazingu kiaku bialufukulu biuvewanga kunsi antangu, inga, mu lumbu biaku biabionsono bialufukulu; kadi diodio i kunku kiuna tambula mu moyo mu mpasi ziutovukilanga kunsi antangu. Zing. 5: 18 b. Mpovi 3: 22.
10. Mamonsono maulenda vanga mu ngolo zaku bika watonta mo vanga; kadi mu nsi abafwa yiweti kwenda, ka mwenani salu ko vo tukanu vo nzailu vo nduenga ko.
Yobi 17: 13. Lumb. 6: 5. 115: 17. Yes. 38: 18. Yoa. 9: 4.
11. Diaka yamona kunsi antangu, vo ka i diambu diayau bena nzaki ko, bonso bubena vila mu yungusa, ka mu makesa ko, bonso buna kala mvita, ka mu banduenga ko, bonso bubana baka mampa mau, ka mu bangangu ko kionso kimvwama kibalenda baka, vo mu banduka, bonso bubana yambukulwa, kansi vo mamonsono mena bila kiantangu ye ntangu yilangukidi.
Lumb. 127: 1. Zing. 16. 9. Mpovi 8: 1 b. Loma 9: 16.
12. Kadi muntu kazaidi ntangu andi ko, i mpila mosi ye bonso mbizi zanlangu zibakwanga mu konde diakubu ye nadede bonso nuni zikakamene mu siongi. Bonso yau i bobo bana babantu batangalakana mu ntangu akubu, kubu bu dina kubabwila nabu.
Yobi 34: 20. Mal. 13: 33, 35. Luk. 12: 20.
13. Diodio mpe yamona kunsi antangu, i diambu dianduenga diyabanzila vo i diadinene.
14. Mbanza yayike yakala ye bisi nsi bafiuma, ye kwa yau ntinu waunene wayiza ye wakakalala yo ye watungila yo ntungulu zankakumu.
15. Kansi muna mu ngudi mwakala bakala diamputu wakala nduenga; ndieu watanina mbanza mu nduenga zandi. Kansi mboki ka muntu ko wabanzila bakala dina diamputu ko.
2 Sam. 20: 16.
16. Buna yavova: Nduenga vele zilutidi ngolo, kansi nduenga zawamputu ziyinwanga, ye mambu mandi ka mawilwanga ko. Zing. 21: 22. Mpovi 7: 19
17. Mambu mabanduenga, vo mawakane lufiefie, malutidi mbokolo zazonsono zanyadi amafutu.
18. Nduenga zilutidi luazu biandwanina; kansi umosi ukusumukanga ubunganga wote wawingi.

KAPU 10.

Nsiki zamoyo ye utelo zaluyindulu.

Makangala mansa matukisanga kinzandi ye mfunusu mu mazi mankubiki amazi mankusa, i bobo fibuzengi fiafiuma fiviokele nduenga ye nzitusu mu tezo.
2. Wanduenga wena ntim' andi ku lubakala, kansi futu diena ntim' andi ku lumoso.
3. Inga, konso kukwendanga futu nduka zandi zifubanga, ye kwa babonsono kakambanga, vo yandi i futu.
4. Vo dingizi dina kukadila nganzi, buna dingalala kwaku, kadi bumpumbo busimanga masumu mamanene.
Zing. 19: 11. 25: 15. Mpovi 8: 3.
5. Yambi yena yiyamweni kunsi antangu, kinzimbwa kitukisi wena luyalu:
6. vo buzengi butulwanga va mbuka zazangama, kansi babakala bandanu bavwanduswanga mu luyinu.
7. Mono yamweni minanga mikwendilanga mu kavalu ye mfumu zikwendilanga kimalu bonso minanga.
8. Timini bulu bwidi dio yandi kibeni, ye tuludi lumbu telo kwa nioka.
Lumb. 7: 15 b. Zing. 11. 27. 26: 27.
9. Nengomone matadi, bivusu mu mau, kwengi nkuni, wekina bo mu nsisi.
10. Vo meno ka malenguswanga ko, sengwa bu kieka ndufu, buna ngolo zina katwa luta sadulwa; mu vanga mamonsono bonso bulutidi i nduenga.
11. Vo nioka yina ta, bu yalembwa lemvulwa, buna ntumbudi kenani ntomoso amakani mandi ko.
12. Mu mambu manwa andi wanduenga ubakanga ngiambu, kansi koba biafutu bikumminanga yandi kibeni.
Zing. 10: 11, 20. 25: 11.
13. Mbadukulu amambu manwa andi i zengi ye nsukulu ankungu zandi i kizoba kiambi.
14. Futu diena kimvwama mu mambu; kansi ka muntu ko zaidi monso mana vangama; nani lenda kamba muntu monso mana kunlanda?
Mpovi 6: 12. 8. 7.
15. Mpasi zafutu zeka zitu kwa ya-

ndi, kadi kazaidi mpe nzila ku mbanza ko.
16. Engwa ngeye, unsi, yena ntinu i mwana, ye yena madingizi madianga mbuluku mu nsuka!
2 Lus. 18: 7. Yes. 3: 4. 5: 11.
17. Ntomono aku, unsi, yena ntinu i nkwa ndanu, ye yena madingizi madianga mbuluku mu ntangu yafwana, mu mbuwa antima ye ka mu kindiafu ko!
18. Mu bolo nti miakambama mianzo mibivanga, ye mu mpekoso antangu nzo yidadanga.
19. Mu diambu diakukiyangidika badianga mbuluku, ye vinia kivanganga moyo kiese; kansi i vanza bivananga bina biabionsono. Lumb. 104: 15.
20. Kuvovani mpe mu mabanza maku tusingulu mu ntinu ko ye ka mu vinga kiaku kiandeka tusingulu mu bakala diamvwama ko; kadi nuni zazulu zinatanga nkungu zaku, ye biena maveve bisamunanga mauvovele.
2 Mose 22: 28. Mav. 23: 5. Loma 13: 2.

KAPU 11.

Nsiki zamoyo ye ntelo zaluyindulu.

Sabukisa mampa maku va luse luanlangu, kadi mu ntangu yina kwiza, una mo vutuka tambula.
2. Kaba kunku kunku mu buku nsambodia, inga, mu nani, kadi kuzaidi ko nki akubu dina bwila nsi.
1 Mose 32: 7 b.
3. Vo matuti mazedi kwa mvula, buna madukulanga zo va ntoto; vo nti bwidi, kani ubwididi ku ntini yasude vo yanode, buna ulambalele va vuma kiubwididi.
4. Unekanga mpeve, kanani kuna ko, ye utalanga matuti, kanani yonzika ko.
5. Bonso buulembolo zaila konso kukwendanga mpeve, vo bonso buvangulwanga visi mu vumu kiyeki, i bobo ulembolo zaila mavanga ma Nzambi, i yandi uvanganga mamonsono.
Yobi 36: 24 b. Lumb. 139: 6, 14. Mpovi 3: 11. 7: 23. Yoa. 3: 8.
6. Kuna ntombo zaku mu nsuka, ye kuyambulani bo mpe mu nkokila ko, kadi kuzaidi ko yonso ntangu yilutidi ntomo evo zazole va kimosi zilutidi.
7. Kia kwena kwampwenia, ye i bwambote mu meso mu mona ntangu.
8. Inga, vo muntu una kala moyo kani mvu miamingi, buna bika kayangalala mu miau miamionsono ye banzila, volumbu biatombe bu bina kala biabingi beni, buna mamonsono mavangwanga mena lufukulu kwandi.
9. Yangalala, uvuvi, mu kintwenia kiaku ye yambula ntim' aku wayangalala mu ntangu akintwenia kiaku; inga, wenda nzila ziketamanga ntim' aku, bonso buzolele meso maku. Kansi nazayi, vo Nzambi mu momo mamonsono una kunata ku kongudulwa.
Mpovi 12: 14. Mat. 12: 36. 2 Kol. 5: 10.
10. Inga, bika mfiti zakatuka mu ntim' aku, ye vengula kwama mu nitu aku, kadi kintwenia ye kitoko i lufukulu.

KAPU 12.

Kintwenia ye nuna. Mambu mansukulu.

Nkianguuu banzila mvangi aku mu ntangu akintwenia kiaku, lumbu biambi bu ka bialueki ko, ye mvu miomio mina kwiza miuna bikila: kimwenini mio nkembo ko;
Lumb. 71: 17 b. 119: 9.
2. inga, ntangu bu yikayilombele ko ye mwini ye ngonda ye zimbwetete ye matuti bikabivutukidi landa mvula ko;
3. ntangu yina minkengi mu nzo bu mizakamanga ye babakala bangolo badokamanga, bakento banikanga bu balembolo sala, kadi beka bafiuma, ye batalanga bena ye tombe mu nela zau;
1 Mose 27: 1.
4. mielo mitalane ye nzila bu mizikwanga, nkwesia amatadi mandikina bu yeti ninga fiuma; bu batelamanga, nuni bu yeti badika sokusa, ye ndumba zazonsono zaminkunga bu beti kulula udinga;
5. bu batinanga kumati ka kumati ye mpamuku miena kundu mu zinzila; nti wabimbombo bu ufulanga ye konko dikokuzukanga ye ntuntu akapilisi bu ukondolo ngolo, muntu bu kana kwenda ku kundu kiandi kikakimani ye badizi bu beti langidila va nzila;
6. inga, nsinga wapalata bu ka ukutulu ko, ye bola diawola bu ka dibululu ko, ye mvungu ku nkelo bu ka ukosakene ko ye kalu dibembolo ye dibwidi mu nto,
7. ye mfumfuta zivutukidi mu ntoto muzatuka, ye mpeve yivutukidi kwa Nzambi wavana yo.
1 Mose 2: 7. 3 19. Lumb. 31: 5. Mpovi 3: 20. Luk. 23: 46. Mav. 17: 25.
8. Lufukulu luatufukulu, buvovele Mpovi. Biabionsono i lufukulu!
Mpovi 1: 2.
9. Mboki buna kambwa mpe, vo Mpovi wakala bakala dianduenga dia-

longa bantu nzailu ntangu zankaka mpe ye wayindula ye wationgunina; ngana zazingi kasoka. 1 Nt. 4: 31.

10. Mpovi watomba mu baka mambu mazolakana, mampila yoyo mafwiti sonukwa ye mampila yoyo matwiti vovwa mu kedika.

11. Mambu mabanduenga mena bonso zinsongi, ye ntelo zau zaluyindulu zifwanane ye nsonso zakomwa. Mau i minkailu kwa Mvungi umosi kwandi. Lumb. 80: 1. Yes. 49: 2. Yel. 23: 29. Eb. 4: 12.

12. Mboki diadi dina kudukulwa mu vova: Mwan' ami, tambula nduengoso! Ka mwenani nsukulu mu nsokono zozo zazingi zaminkanda ko, kansi tanga kwakwingi kubebisanga nitu.

13. Nsukulu ankungu i yayi, vo tuzolele ya wa mu mbundulu: Vumina Nzambi ye keba ns'kudukusu zandi, kadi bobo bufweni kwa bantu babonsono. 5 Mose 6: 1 b., 24.

14. Kadi Nzambi una tuala mavanga mamonsono ku kongudulwa, bu kana kongudila mamonsono maswekwa kani mena mabiza vo mambi.

Mpovi 11: 9. 1 Kol. 4: 5. 2 Kol. 5: 10. Nzai. 20: 12.

NKUNG' A SOLOMO.

KAPU 1.

Ndumb' andambisa ye bana babakento ba Yelusalemi va kimosi ye yandi bavovele b. 2–4. Ndumb' andambisa yivovele b. 5–7, toko diandambisa ditambudi b. 8. Toko diandambisa divovele b. 9–11, ndumb' andambisa b. 12–14, toko diandambisa b. 15, ndumb' andambisa b. 16–17.

Nkung' aminkunga wa Solomo.

2. Bika kampana mfibulu, mfibulu zanwa andi! Kadi zola kwaku kulutidi vinia mu mpwenia.

3. Nsunga zamazi maku mankusa zena zampwenia, inga, nkumbu aku i mazi mankusa matenguka; nkiangunu ndumba zikuzolele.

4. Untunta kwa ngeye! Mu nzaki tuzolele kunama. Inga, ntinu wankotese mu vinga biandi; yeto tuzolele yangalala ye kala kiese mu ngeye, tuzolele luta kemba zola kwaku ye vinia fiuma; ngeye wazolwa mu kedika.

5. Wampiuki ngiena, kansi ngiena mfonga, lubana babakento ba Yelusalemi, bonso mafwokula ma Kedali, bonso nzo zakoto za Solomo. Lumb. 120: 5.

6. Ka lutalani ko, vo ngiena mpiuki, vo ntangu yampiutisi. Bana bababakala bambut' ami bamfwemina ye bampanga nkengi wankento wavia diavinia; buna ndembane kenga diami via diavinia. Nk. Sol. 4: 12.

7. Nankambi ngeye uzolanga mwel' ami: Kwe unatanga kamba diaku ku dia? Kwe uvundisanga dio mu nsinsa? Bika yalembwa diata bonso nkento wazimbala va makamba mafwiti biaku.

8. Vo kuzaidi bo ko, ngeye ulutidi ntoko mu bakento, buna nanami mu tambi biakamba, ye nata bana baku bankombo ku dia ku nzo zakoto zamimvungi.

9. Bonso kavalu kwankento kwanzole mia Falao ikufwanikisi, unzodolo ami. 2 Lus. 9: 28.

10. Mabundi maku mena mamfonga ye tuvambu tuzembalele, laka diaku ye nlonga mianzimbu.

11. Tuvambu tuazembalala tuawola tuzolele kutombila tuena manotika mapalata.

12. Ntinu bu kakala mu seka diandi, naladu kiami kiadukana nsunga.

13. Nkundi ami i swekolo kiamile kwa mono, kiinatanga mu ntulu ami.

14. Nkundi ami i keta diafulu biasipelesi kwa mono, bialandwa ku via diavinia mu En-Gedi.

15. Engwa ntoko zaku, unzodolo ami! Engwa ntoko zaku! Meso maku mafwanane ye mabembe. Nk. Sol. 4: 1.

16. Engwa ntoko zaku, unkundi ami! Inga, wena wampwenia, ye mbuk' eto yaluvundulu yivekitanga.

17. Nti miabubwa mianzo eto i nsedeli, ye nsipelesi i mabaya mafukwa bibaka.

KAPU 2.

Ndumb' andambisa yivovele b. 1, toko diandambisa b. 2, ndumb' andambisa b. 3–6. Nkunga wandunginina b. 7. Ndumb'andambisa yivovele b. 8–9, uvutukidi mambu matoko diandambisa b. 10–14, uyimbidi nkunga wavia diavinia b. 15, uvovele diaka b. 16–17.

Mono i fulu kiakike mu Saloni, i lilia mu ndimba.

2. Inga, bonso lilia mu mpanga, i
bobo bwena nzodolo ami mu zindu-
mba.
3. Bonso nti apome mu nti miansi
amfinda, i bobo bwena nkundi ami mu
mavuvi; i mpwenia kwa mono mu
vwanda mu mpongo awau, ye bana
bawau bena nazeke-zeke kwa nwa ami.
4. Mu suka diandi diavinia wanko-
tese, ye zola i mpevila andi va nta-
ndu amono.
5. Lumpongisa mu mampa mabana
bavinia, lunsiamisa mu pome, kadi
ngiena yela kwazola. Nk. Sol. 5: 8.
6. Koko kwandi kwalumoso kuku-
ndane kunsi antu ami, ye koko kwandi
kwalubakala kukungwumbikilanga.
Nk. Sol. 8: 3.
7. Mono ilulombele, lubana babake-
nto ba Yelusalemi, mu mbambi ye
nsungu va nsi: Ka lusikimisani zola
ko, ka luvunzani ko ko, nate ye kwau
kibeni kuzolele. Nk. Sol. 3: 5. 8: 4.
8. **Nawe**, kuna kwena nkundi ami!
Inga, kuna keti kwiza yungusi mu mio-
ngo, ye domuzukanga va minzanza.
9. Nkundi ami wena bonso mbambi
vo bonso nsungu yantwenia. Tala,
bwabu katelamene ku nim' abaka kieto,
weti tala mu nela, weti tonwa mu
babu.
10. Nkundi ami badikidi vova, unke-
mbi: Telama, unzodolo ami, untoko
zami, ye vaika mwamu.
11. Kadi tala, sivu kimeni vioka,
nsungi amvula yiviokele ye yimeni
vunguka.
12. Fulu bimonekene va nsi, ntangu
yizidi, nti miavinia bu mina veduswa,
ye kiduka kiwakasanga nding' andi
mu nsi eto.
13. Bana banti akuyu babadikidi
yela, nti miavinia mieka bifulu, midu-
kananga nsung' au. Telama, unzodolo
ami, untoko zami, ye vaika mwamu.
14. Ngeye ubembe diami mu benga
diamongo mu swekolo kiabaka kiatadi,
umbwesa zizi kiaku, ungwakasa nding'
aku; kadi nding' aku yena yampwe-
nia, ye zizi kiaku kiena mfonga.
Nk. Sol. 8: 13.
15. Lubaka bambulu, bimbulu-mbu-
lu, i mbungi miamavia mavinia, bwabu
mavia meto mavinia bu meti fula.
16. Nkundi ami i wami, ye mono i
wandi, kuketi nata kamba diandi ku
kulu mu nkati alilia.
Nk. Sol. 6: 3. 7: 10.
17. Mwini bu weti vonga ye bini
bieti taba bika wazieta bonso mbambi,
unkundi ami, vo bonso nsungu yantwe-
nia va miongo miakasia.
Nk. Sol. 4: 6. 8: 14.

KAPU 3.

**Ndumb' andambisa yeti samuna b. 1–4.
Nkunga waudunginina b. 5. Ngiendolo
andambisa b. 6–11.**

Kuyalambalala va mbuk' ami mu
fuku, yatomba ndieu uzolele
mwel' ami; mono yantomba, kansi ki-
ammona ko. Nk. Sol. 5: 2, 6.
2. Mono nzolele telama ye zieta mu
mbanza, va zinzila ye va mazandu;
nzolele tomba ndieu uzolele mwel' ami.
Mono yantomba, kansi kiamona yandi
ko.
3. Nkengi miambwabana, kubazieta
mu mbanza. Lumweni ndieu uzolele
mwel' ami? Nk. Sol. 5: 7.
4. Fisidi nga kibaviokele ko, bu
yamona ndieu uzolele mwel' ami.
Mono yambaka ye kianyambula ko,
nate ye mbeni kunkotisa mu nzo ambut'
ami, mu vinga kianyundudi ami ya-
nkento. Nk. Sol. 8: 2.
5. Mono ilulombele, lubana babake-
nto ba Yelusalemi, mu mbambi ye nsu-
ngu va nsi: ka lusikimisani zola ko,
ka luvunzani ko ko, nate ye kwau ki-
beni kuzolele. Nk. Sol. 2: 7. 8: 4.
6. **Nani** i ndieu wizi baluki ye tuki-
di ku nsi yankatu, nkievo mwisi wa-
mantela. Yandi wavumvumuka nsu-
ng' amile ye biamfwitisila mwisi, inga,
mu nsung' anzenzo miamionsono mia-
nkiti.
7. Tala, vana vena kiandu kianda-
tunu kia Solomo! Makumasambanu
mamakesa mazungidi kio, basolwa mu
makesa ma Isaeli.
8. Babonsono baneti sabala ye baku-
lakana nwana. Muntu muntu wena
ye sabala kiandi va luketo luandi, mu
ntabudulu ansisi zafuku.
9. I ntanda wantoko wowo wakiva-
ngisila ntinu Solomo mu nti mitukidi
ku Lebanoni.
10. Tungwa biawau biavangwa bia-
palata, ndambu anim' au yena yawola,
va lubende luawau vatulwa nlele mia-
mpumbu. Mu ngudi waketulwa mu
zola mu nkailu kwa bana babakento
ba Yelusalemi.
11. Luvaika ye lutala, lubana baba-
kento ba Sioni, lutala ntinu Solomo
mu kiese, lutala bese dikavwikwa kwa
mbut' andi mu lumbu kiandi kiankwe-

dolo, mu lumbu kiandi kiakiese kiantima.

KAPU 4.

Toko diandambisa divovele b. 1–7. Toko diandambisa divovele b. 8–15, ndumb' andambisa b. 16.

Engwa ntoko zaku unzodolo ami! Engwa ntoko zaku! Meso maku mafwanane ye mabembe, kumeti monika mu fukulu kiaku. Nsuki zaku zifwanane ye kamba diankombo zikonkanga mu mbetomono amongo wa Ngiladi. Nk. Sol. 1: 15. 6: 5 b.

2. Meno maku mafwanane kamba diamameme mankento mazakwa mika, matombokele mu nlangu wangiobila, babonsono bena vumu biena nsimba, ka dimosi ko mu mau diena sita.

3. Koba biaku bifwanane ye nsinga wanango, ye nwa aku wena wamfonga. Bundi diaku difwanane ye mwan' anganata wabaswa kudieti monika mu fukulu kiaku.

4. Laka diaku difwanane ye nzo ayongi ya Davidi, yina yaketulwa mu nzitusu; funda diankaku zizembalalanga va diau, nkaku zazonsono zamakesa. Nk. Sol. 7: 4. Yeh. 27: 11.

5. Ntulu aku yifwanane ye nzole wabana bankombo, nsimba zambambi, beti dia va kati ye lilia. Nk. Sol. 7: 3.

6. Mwini bu weti vonga ye bini bitabanga, nzolele kwenda ku mongo wamile, kuna ku nzanza wamfwitisila mwisi. Nk. Sol. 2: 17. 5: 1. 8: 14.

7. Ngeye wamvimba wena ntoko, unzodolo ami, va ngeye ka venani sona ko.

8. **K**atuka yami ku Lebanoni, ndumb' ami yandambisa, katuka yami ku Lebanoni. Ku mbat' a Amana nayiniki meso, ku mbat' a Senili ye Helemoni, ku kundu kiabankosi, ku miongo miabango. 5 Mose 3: 9. 1 Lus. 5: 23.

9. Ngeye bongele ntim' ami, ubusi kiami, ndumb' ami yandambisa; ngeye bongele ntim' ami mu ntala mosi, mu buku kialuvambu kizunganga laka diaku.

10. Engwa zola kwaku kwabiza, ubusi kiami, ndumb' ami yandambisa! Engwa zola kwaku kwampenia! Inga, kwau kulutidi vinia mu mpwenia, ye nsung' amazi maku mankusa maviokele nsunga zazonsono. Nk. Sol. 7: 6.

11. Koba biaku bidadisanga bianazeke-zeke, ndumb' ami yandambisa; niosi ye mamvumina biena kunsi aludimi luaku, ye nsung' amvwatu miaku yena bonso nsung' a Lebanoni. Zing. 16: 24.

12. Nkuzu wena lumbu i busi kiami, ndumb' ami yandambisa i nto yabatama, nkelo wasiwa dimbu kiankakulu.

13. Bonso lumbu luanti mianganata ngeye weti dukumuka ye bana banti balutidi ntalu, ye fulu tiasipelesi ye binti-nti bianaladu,

14. ye naladu ye safalani, kalamu ye kanele ye nti miabiamfwitisila mwisi miampila zazonsono,

mu mile ye aloe ye nzenzo milutidi miampila zazonsono.

15. Inga, ngeye i nkelo ankuzu, nto yena nlangu wanazizia ye mbukila yitukanga mu Lebanoni.

16. Sikama, umpeve yanode, ye wiza, umpeve yasude; vevumuka mu lumbu luami, mpasi nsunga zawau zadukana. Nk. Sol. 6: 2.

Bika nkundi ami kiza ku lumbu luandi ye dia bana banti bantalu baluau!

KAPU 5.

Toko diandambisa divovele b. 1[1]. Nzodolo avila kwa toko ye ndumb' andambisa b. 1[2]. Ndumb' andambisa yivovele b. 2[1], uvutukidi mambu matoko b. 2[2] ye mandi mambu b. 3, uvovele diaka b. 4–8. Bana babakento ba Yelusalemi bavovele b. 9, ndumb' andambisa yitambudi b. 10–16.

Inga, ngizidi ku lumbu luami, ubusi kiami, ndumb' ami yandambisa; ngieti landisa mile miami ye nzenzo miami miansunga, ngieti dia dimpa diami dianiosi ye niosi ami, ngieti nwa vinia kiami ye mamvumina mami.

Ludia, luzinzodolo, lunwa, inga, lusansala lubakundi.

2. Mono yalambalala ye yaleka, kansi ntim' ami wasikama. Nawe, buna nkundi ami weti kunkuta va vitu:

Unzibudileti, ngeye ubusi kiami, nzodolo ami, bembe diami, nlembami ami; kadi ntu ami uzedi kwa dinoko, bondo biami kwa matela mafuku. Nk. Sol. 6: 9.

3. Mono mbeni vula mvwatu miami, kadi buna ngina mio vutuka vwate? Mono nsukudi malu mami; kadi ngina mio finzula bwabue?

4. Nkundi ami wakotisa koko kwandi mu nela; buna ntima wamfwila nkenda.

5. Mono yatelama mu zibudila nkundi ami, ye moko mami madada mile,

nlembo miami miaswena mile, miasa simbulu kiabindukulu nabototo.

6. Buna yazibudila nkundi ami, kansi nkundi ami ukikatukidi ye ledi. Mwel' ami walakuka, bu yabanzila mpovolo andi. Mono yantomba, kansi kiammona ko; mono yantela mbila, kansi kantambudila ko. Nk. Sol. 3: 1 b.

7. Nkengi miambwabana kubazieta mu mbanza, bambanda, bandueka: bansiokuna yunga kiami, minkengi va tumbu. Nk. Sol. 3: 3.

8. Mono ilulebele, lubana babakento ba Yelusalemi, vo luna mona nkundi ami, buna lukamba—inga, nki luna kunkamba? Vo mono ngiena yela kwazola! Nk. Sol. 2: 5.

9. Kadi buna nkundi aku nki kalutidi mu bakundi bankaka, ngeye ulutidi ntoko mu bakento? Nkundi aku nki kalutidi bakundi bankaka, bu weti kutulebidila bobo.

10. Nkundi ami wena mpembe yacema ye wambwaki, wena nzitusu ulutidi kumi diamafunda.

11. Ntu andi i wola ulutidi mbote, bondo biandi i mandala, ye biampiuki biena bonso munganga.

12. Meso mandi mafwanane ye mabembe ku bimila-mila, mabembe mayobilanga mamvumina ye mavwandanga va mbel' asimu dianafwasia.

13. Mabundi mandi mafwanane ye nkala miafulu biansunga yayingi, kumati biena nzenzo miansunga. Koba biandi i lilia' biambwaki; bidadanga mile mizelumukanga.

14. Moko mandi bonso basila biawola, biatulwa makilisolita. Vumu kiandi i lekwa kiakinkete kiampungi kiafukwa masafili.

15. Malu mandi i tungwa biamalamo mampembe yilutidi, mena va lekwa biamalu biawola ulutidi. Mu kuntala i mpila mosi ye tala Lebanoni; dongama bonso nsedeli.

16. Nwa andi i nazeke-zeke kaka, nkadulu andi yayonsono i yampwenia. Nkundi ami wena wampila yoyo, inga, i wampila yoyo nzodolo ami, lubana babakento ba Yelusalemi.

KAPU 6.

Bana babakento ba Yelusalemi bayuvudi b. 1. —Ndumb' andambisa yitambudi b. 2–3.—Toko diandambisa divovele b. 4–9.—Ngizulu andumb' andambisa b. 10. Ndumb' andambisa yivovele b. 11–12.—Bana babakento ba Yelusalemi bavovele b. 13¹; ndumb' andambisa yitambudi b. 13².

Buna kwe kele, nkundi aku, ngeye ulutidi ntoko mu bakento? Nkundi aku kwe kele? Bika tuakusadisa mu kun omba.

2. Nkundi ami ukulumukini ku lumbu luandi, kwa nkala miandi miafulu biansunga zazingi, mu dikisa kamba diandi mu tumbu ye mu tota lilia. Nk. Sol. 4: 16. 5: 1.

3. Mono mvwilu kwa nkundi ami ye nkundi ami i wami kukatualanga kamba diandi ku kulu mu lilia. Nk. Sol. 2: 16. 7: 10.

4. Ngeye wena ntoko bonso Tilisa, unzodolo ami, wampwenia bonso Yelusalemi, nsisi bonso nkangu abinwani kunsi ampevila au. 1 Nt. 14: 17. 15: 21.

5. Umpengudila meso maku, kadi makundemvole. Nsuki zaku zifwanane ye kamba diazinkombo zikonkanga mu mbetomono a Ngiladi. Nk. Sol. 4: 1 b.

6. Meno maku mafwanane ye kamba diamameme mankento matombokele mu yobila, mamonsono mena vumu biena nsimba, ka dimosi ko mu mau diena sita.

7. Bonso mwan' anganata wabaswa i bundi diaku kudimonekene mu fukulu kiaku.

8. Nkama zantinu zena makumasambanu, ye bakento bakiavengama lunani ye zindumba i kabu dikaditangakene ko.

9. Kansi umosi kaka i bembe diami, nlembami ami, yandi i una umosi kaka wambut' andi, yandi i solwa kianyundudi andi wankento. Bandumba bu beti kuntala, bakunkembanga vo wena mayangi, nkama zantinu ye bakento bakiavengama basasulanga nsikulu andi. Nk. Sol. 5: 2.

10. Yandi i nani weti kwiza tadi bonso nkala mpumbu, wantoko bonso ngonda, wancemono bonso ntangu, nsisi bonso nkangu kunsi ampevila andi?

11. Ku bonde dianti miankandi mbeni kulumuka mu tala bivekitanga mu ndimba, mu tala, vo nti miavinia miasombele, vo nti mianganata mitumbukidi fulu. Nk. Sol. 7: 12.

12. Nakibiu ntim' ami wantuadila mu makalu mabantu bamadingizi.

13. Vutuka, vutuka u Sulamiti, vutuka, vutuka, kidi tuakutala. Nki lumweni mu tala kwa Sulamiti, kwa yandi, kifwani kiankini miabakento bamahanaimi?

KAPU 7.

Bana babakento ba Yelusalemi bavovele b. 1–6, toko diandambisa b. 7–9[1], ndumb' andambisa b. 9[2]–10. Ndumb' andambisa yivovele b. 11–13.

Engwa ntoko zamalu maku mu nsampatu zau, unkwa ndanu! Makoto matuketo tuaku mena bonso nkumpami abinduku kiantulu kiavangwa kwa moko mankete.

2. Nkat' aku i bola diavindumuka dikadikondolo vinia. Vumu kiaku i yudukwa kiawiti kiazungwa kwa lilia.

3. Ntulu aku yifwanane ye nzole abana bankombo, nsimba zambambi.
Nk. Sol. 4: 5.

4. Laka diaku difwanane ye nzo ayongi ya Mpungi, meso maku i zinga biena ku Heseboni, biau ku mwelo a Bati-Labimi. Mbombo aku yena bonso nzo ayongi ya Lebanoni, yina yitalane ku ntini ya Damasko.
4 Mose 21: 25 b. Nk. Sol. 4: 4.

5. Ntu aku udongamene bonso Kalemeli, ye bondo biantu aku biena ncemono ampumbu. Ntinu ukangamene mu bondo biobio. Yes. 35: 2.

6. Engwa ntoko zaku, ye bonso buwenina wampwenia, uzola kwanamwa kwa nienzi. Nk. Sol. 4: 10.

7. Tala, nkudulu aku yena bonso ba, ye ntulu aku yifwanane ye maketa mabana banti.

8. Mono yabanza: mu ba diodio nzolele maka, nzolele baka mandala madiau. Buna bika ntulu aku yakala bonso maketa manti avinia kwa mono ye nsunga zamwel' aku bonso nsunga zapome Nk. Sol. 2: 3.

9. ye nwa aku bonso vinia kilutidi mpwenia!

Inga, vinia kilelumukanga nalelelele mu nkundi ami ye kizelumukanga vole-vole mu koba biayau beti nungina.

10. Mono mvwilu kwa nkundi ami, ye kwa mono kaketamanga.
Nk. Sol. 2: 16. 6: 2.

11. Wiza, nkundi ami, bika tuenda ku mayinza ye leka mu mavata.

12. Bika tuatelama nsuka nabu ye kwenda ku mavia mavinia mu tala, vo nti miavin a misombele, vo ntuntu zitumbukidi, vo nti mianganata miena fulu. Kuna nzolele kuvana zola kwami. Nk. Sol. 6: 10.

13. Pome bialuzolo beti dukana nsunga zau, ye ku mielo mieto kwena bana banti bantalu bampila mu mpila, ye bamona ye bankulu; kwa ngeye, nkundi ami, nkebele bo.

KAPU 8.

Ndumb' andambisa yivovele b. 1–3. Nkunga wandunginina b. 4. Ngizulu andumb' andambisa b.5[1]. Yandi weti vova b. 5[2]–7.—Umosi mu nkazi zandumb' andambisa uvolele b. 8, nkazi wankaka b. 9, ndumba yau kibeni b. 10.—Via diaviuia dia Solomo b. 11–12.—Toko diandambisa divovele b. 13, ndumb' andambisa b. 14.

Engwa vo ngeye wena bonso umosi mu nkazi zami, vo wayema va ntulu ambut' ami!

Buna vo ikubwabane kuna ku mbazi, ilenda kufiba, ye ka muntu ko una kumbanzila dio bwambi.

2 Buna ilenda kufila, kukotisa mu nzo ambut' ami, ye ngeye una kundonga; vinia kiasangwa ngina kuvana mu nwa, mamba manti ami wanganata.
Nk. Sol. 3: 4.

3. Koko kwandi kwalumoso kukundane kunsi antu ami, ye koko kwandi kwalubakala kukungumbikilanga.
Nk. Sol. 2: 6.

4. Mono ilulebele, lubana babakento ba Yelusalemi: ka lusikimisani zola ko, ka luvunzani ko ko, nate ye kwau kibeni kuzolele. Nk. Sol. 2: 7. 3: 5.

5. Nani i ndieu ubalukidi ye tukidi ku nsi yankatu, weti sikila va nkundi andi? Kuna kunsi anti apome ikusikimisi; i kuna kwabutila mbut' aku, kuna kakubutila i yandi wakuvana moyo.

6. Unkeba bonso kimpambu kiankumbu va ntim' aku, bonso kimpambu kiankumbu va koko kwaku. Kadi zola kwena ngolo bonso lufwa, vema kwakwau kwena mbalu bonso nsi abafwa; makala makwau mena bonso makala matia, kwau i nlaku a Mfumu.

7. Nlangu milutidi nene ka milendi zima zola ko, mila ka milendi ko dimisina ko. Vo muntu zolele vana mbongo zandi zazonsono mu nzo andi mu diambu diazola, buna mpe una yinwa.

8. Yeto tuena ye busi, kiantwenia beni, kikakiafinini ntulu ko. Nki tuna vanga kwa busi kieto, ntangu bu yina kwiza, vo bazolele kumbaka?

9. Vo yandi i lumbu, buna si tuatungila lo vula diapalata va ntandu; kansi vo yandi i vitu, tuna dio bindika mu baya diansedeli.

10. Mono i lumbu ye ntulu ami yena bonso nzo zayongi va ntandu; bobo bwakadila, vo yakala mu meso

mandi wampila yoyo ulenda baka ngiambu andi.
11. Via diavinia diakala ye Solomo ku Bali-Hamoni, via diodio diavinia kasisa kwa minkengi; funda diasekeli biapalata muntu muntu una futa mu mbutu miadiau.
12. Kansi via diavinia dimvwidi, mono kibeni nkebele dio. Ngeye, u Solomo, bika wabonga mafunda maku, ye bika bakenga mbutu miadiau batambula nkama zole.
13. Umwisi lumbu wankento, bakundi beti dimba nding' aku; ungwakasa yo. Nk. Sol. 2: 14.
14. Savuka, nkundi ami, bonso mbambi vo bonso nsungu yantwenia ku ntandu amiongo miansunga.
Nk. Sol. 2: 17. 4: 6. 5: 1.

YESAYA.

KAPU 1.

Nkambulu ampilulu adiela kwa Yuda dia-nsoto-nsoto.

Mama i mona meso ma Yesaya, mwan' a Amosi, makamona mu diambu dia Yuda ye Yelusalemi, mu ntangu a Usia, Yotami, Ahasi ye Hiskia, ntinu mia Yuda.
2. Luwa, lumazulu, ye dimba, untoto; kadi Mfumu vovele. Mono yayundudi bana ye yabakudisi, kansi bansotokene.
2 Mose 19: 4 b. 5 Mose 4: 26. 31: 28. 32: 1, 5. Lumb. 50: 4. Hos. 11: 1. Mika 1: 2.
3. Ngombe zaidi mvwe andi ye mpunda tengi kiandila kiamfumu andi, kansi Isaeli kazaidi lekwa ko, bantu bami ka bavisidi lekwa ko.
4. Engwa mbandu yayi yamasumu, bantu baba bazitamene lufuma, nkun' amvangi miayayibi, bana bafu biambi! Yau basisidi Mfumu, bayinini Nkwa nlongo a Isaeli ye bavengamene mu yandi.
5. Kwe luna vutuka bandulwa, bu lutatamene bobo mu nsoto-nsoto mieno? Ntu wamvimba wena lunzi ye ntima wamvimba wena yela.
6. Tuka kunsi atambi nate ye ku ntu ka mwenani mwamvinia ko, kansi fu biamputa, mvimbu ye mputa zankunzu zalembwa bwetwa vo viakwa vo lebuswa mu mazi.
7. Nsi eno i nsi yavombila, mbanza zeno zavokwa mu tia, mavia meno madiwanga kwa banzenza va meso meno, ye i mbungulu bonso bucamingisanga banzenza biabionsono. Yes. 5: 5.
8. Mwana wankento Sioni usadididi bonso fwokula mu via diavinia, bonso yemba diankengila va via diantovia, bonso mbanza yakakululwa.
9. Vo Mfumu Sebaoti kayambudi nsadila yayike yasadidila mu yeto ko, nga tuena bonso Sodoma, nga tufwanane ye Ngomola.
1 Mose 19: 24 b. Man. 3: 22. Loma 9: 29.
10. Luwa mambu ma Mfumu, lumadingizi ma Sodoma, ludimba mina mia Nzambi eto, lubantu ba Ngomola.
5 Mose 32: 32. Yeh. 16: 46 b.
11. Nki ngina sadila nkailu mieno miamingi miamponda? buvovele Mfumu. Mono ngiukutidi nkailu miangioka miamameme mambakala ye mazi mabana bangombe bavuluka, ye menga mangombe zambakala, mamameme ye mankombo zambakala ka mazolakene kwa mono ko.
Lumb. 50: 8 b. Zing. 15: 8. Yes. 66: 3. Yel. 6: 20. 14: 12. Am. 5: 21 b. Mika 6: 6 b.
12. Bu lueti kwiza finami va zizi kiami—nani ululombele biampila yoyo, vo bianzala biami bina diatulwa bobo?
13. Ka lutualani diaka nkailu miankatu miandia ko; biamfwitisila mwisi i nkankumusu kwa mono. Mbikulu zangonda ye tumingu ye nkembo miasamunwa kilendi bio vibidila ko—yayibi va kimosi ye tukutukunu tuankembo.
Malaki 1: 10.
14. Mwel' ami ubelanga mbikulu zeno zangonda ye minkembo. Biau biayikidi zitu kwa mono; ndembane kio nata.
15. Inga, kani lulambulanga moko meno; ikuluswekanga meso mami kaka, ye vo lusambilanga beni mpe, kina bo wila ko; kadi moko meno mazedi kwa menga. Zing. 1: 28 b. Yes. 59: 3.
16. Lukisukula, lukivedisa, lukatula

nkadulu eno yambi mu meso mami, luyambula mu vanga mena mambi.
17. Lulonguka mu vanga mena mambote, lutomba mena masonga, lusongisila nzungudi, lunungisa kondolo se, ludedisa bungu diafwola.

Mose 24: 17 b. 27: 19. Lumb. 34: 14. 68: 5. 82: 8 b. Am. 5: 15. 1 Pet. 3: 11.

18. Luizano tuadedasana bungu, buvovele Mfumu. Kanivo masumu meno mena mbwaki yamenga, buna vele mana kala mpembe yamvula zampembe, ye kani vo mena mambwaki bonso nlele wanango, mana kala bonso mika miampembe miameme.

Lumb. 51: 7. Yes. 43: 25. 44: 22. Yeh. 18: 21 b.

19. Vo luzolele wa, luna dia wote wansi. 3 Mose 25: 18 b. Zing. 1: 33.
20. Kansi vo ka luzolele ko, kansi luena mantingu, luna diwa kwa sabala. Kadi nwa a Mfumu vovele bo.

3 Mose 26: 25.

21. Mbanza yakwikama bwe yayikidi nsuza? Yau yazedi kwa lusongo, lunungu luakedi kundu muna, kansi bwabu mimvondi. Hos. 4: 14.
22. Palata biaku biayikidi bo, vinia kiaku kiandanu kiayolumunwa nlangu.

Yeh. 22: 18 b.

23. Nyadi miaku mieka bankwa miangita ye fwiti biamivi. Babonsono bazolanga kinswekila ye bazomanga ndandu. Ka banungisanga kondolo se ko, ye bungu diafwola ka diluakanga vantadisi au ko.

2 Mose 22: 22 b. Yel. 5: 28. Hos. 9: 15. Sak. 7: 10.

24. Nkiangunu Mfumu, Mfumu Sebaoti, Nkwa ngolo mu Isaeli, uvovele: Engwa! Mono nzolele zima nganzi zami mu mbeni zami ye vutula ntantu miami ndinda. 5 Mose 28: 63.
25. Mono nzolele tadisa koko kwami kwa ngeye ye katula bo diaku nkievo mu bombe ye katula matadi maku mamonsono makondolo ndanu.
26. Mono nzolele vutuka kuvana nkongudidi, miampila yina miwateka kala, ye nluengisi miampila yina miwateka kala. Mboki una bikwa mbanza yalunungu, mbanza yakwikama.

Yeh. 21: 27.

27. Sioni dina kulwa mu lusongo ye bavilula diela muna mu lunungu.

Yel. 23: 6. 33: 16.

28. Kansi mbungulu yina bwila ntulumuni miamionsono ye bankwa miamasumu miamionsono, ye basisanga Mfumu bana vila. Lumb. 1: 6. 92: 9.
29. Kadi yau bana fwiswa nsoni mu diambu diantelebinta miakala kiese kieno, ye yeno luna fwiswa nsoni mu diambu diatumbu tuluazola beni.

Hos. 4: 13, 19.

30. Kadi yeno luna kala bonso ntelebinta wena makaya malengila ye bonso lumbu lukondolo nlangu.
31. Bankwa miatulendo bana kala bonso mbodia ye mavanga mau bonso ndekila, ye bana lema va kimosi, ye ka muntu ko una lenda zima.

Yel. 4: 4. Yeh. 20: 47. Am. 5: 6.

KAPU 2.

Sioni bonso budina kala diadinene. Diazala kwa masumu ntangu yina. Nkongodolo mu lumbu kia Mfumu.

Diadi i dina diamona Yesaya, mwan' a Amosi, mu diambu dia Yuda ye Yelusalemi.
2. Buna kala mu lumbu bina kwiza, vo mongo ukalanga nzo a Mfumu una kala lufulu luanangwi bonso mongo ulutidi mu miongo ye una zangama va ntandu abintuntubulu biankaka, ye bantu babonsono bangoi bana pasumuka kuna.

Lumb. 68: 16. Yel. 3: 17. Mika 4: 1 b. Sak. 8: 20 b.

3. Inga, makanda mamingi mabantu mana kwenda ye mana vova: Luizano tuabalukeno ku mongo wa Mfumu, ku nzo a Nzambi a Yakobi, kidi katulonga nzila zandi, mpasi tualenda kwenda nsoko miandi. Kadi mu Sioni muna tuka mina ye mambu ma Mfumu mu Yelusalemi. Lumb. 110: 2 b. Yes. 51: 4.
4. Yandi una kongudila va kati ye makanda mabangoi ye vovisa nsiku kwa makanda mamingi mabantu, buna bana fula sabala biau mu nsengo zafudulu ye madionga mau mu mbele zavia diavinia. Bantu ka bana vutuka nangasana sabala ko vo vutuka longuka nwana. Yoeli 3: 10.
5. Yeno mu nzo a Yakobi, luizano tuadiateno mu kia kwa Mfumu.
6. Kadi ngeye waniengi bantu baku, i nzo a Yakobi, bu bazedi kwa nkadulu ansi aeste ye basadilanga mbangudulu adimbu bonso bafilistea; bakambane ye bana bamakanda mabanzenza.
7. Nsi au yizedi kwa palata ye wola, ye mbongo zau ka zenani nsuka ko; nsi au yizedi kwa bakavalu, ye makalu mau ka menani nsuka ko;
8. nsi au yizedi mpe kwa biteki, ye basambilanga mavanga mamau moko, i bina biavanga miau minlembo.

Yel. 2: 28.

9. Buna bantu bayika badokama ye

babakala bayinwa; kulendi kubayambudila ko.

10. Tinina mu ngudi atadi ye swama mu ntoto mu lulendo luansisi lua Mfumu ye mu kimfumu kiandi kiakinene.
Hos. 10: 8. Luk. 23: 30. Nzai 6: 16.

11. Kadi meso manza mabantu mana yinwa, ye mayama mababakala mana dokukwa. ye Mfumu kaka una kala wazangama mu lumbu kina. Yes. 5: 15.

12. Kadi Mfumu Sebaoti wazenga lumbu kina bwila biabionsono biena nza ye mayama ye biabionsono biazangama, mpasi biayinwa, Yes. 40: 4.

13. mu nsedeli miamionsono mianda ye miangianza mia Lebanoni ye mu nti miamionsono miacene mia Basani,

14. mu miongo miamionsono mianda ye bintuntubulu biabionsono biangianza,

15. mu nzo zazonsono zayongi zanda ye tumbu tuatonsono tuakola,

16. mu nzaza zazonsono za Talisi ye mu biabionsono biena ntoko mu tala.

17. Nza miabantu mina dokukwa ye mayama mababakala mana yinwa, ye Mfumu kaka una kala wazangama mu lumbu kina.

18. Kansi biteki bina fulwa nadede.

19. Bana tinina ku nluka miatadi ye mabulu mantoto mu lulendo luansisi lua Mfumu ye mu kimfumu kiandi kiakinene, bu katelamene mu pamuna ntoto.

20. Mu lumbu kina bantu bana losa kwa mbulu-mbulu ye tumfukunia teki biau biapalata ye teki biau biawola bibakivangila mu sambila.
Yes. 30: 22. 31: 7.

21. Bana tinina mu ngudi atubulu tuamatadi ye tuamiongo mu lulendo luansisi lua Mfumu ye mu kimfumu kiandi kiakinene, bu kana telama mu pamuna ntoto.

22. Nkiangunu ka luvutukani sila bantu vwadi ko bena luvevolo kaka mu mbombo; kadi bafwiti banzulwa bafwafwa kaka. Lumb. 146: 3 b. Yel. 17: 5.

KAPU 3.

Mbungulu yayinene kwa Yuda, kwa mvungi miau miakingika ye bakento bau bangianza.

Kadi tala, Mfumu, Mfumu Sebaoti, una katudila Yelusalemi ye Yuda sikulu biabionsono biampila mu mpila ye biamvukila, mampa mamonsono mamvukila ye nlangu wawonsono wamvukila,
3 Mose 26: 26. 5 Mose 28: 17. Yeh. 4: 16. 5: 16 b. 14: 13.

2. makesa ye binwani, minkongudidi ye bambikudi, bankwa miabingula ye bangudi zabantu,

3. ntuti zamakumatanu ye babakala bayindu, minluengisi ye babakala bakulakana kinkete ye bampila yoyo bazaidi tumbula.

4. Mono ngina kubavana mavuvi bonso madingizi, ye bana bankitu bana kubayala. Mpovi 10: 16.

5. Mu bantu umosi una zungula wankaka, muntu muntu ni andi; wantwenia una nangumukina wanuna, wafwafwa kwa nkwa yindu.

6. Bu buna kala, vo mosi una simba wankaka mu nzo asandi ye vova: ngeye wena ye yunga kiankaka diaka. ngeye una kala nyadi eto, tambula bundu diadi diadangala,

7. buna ndieu una vutula ye vova: kilendi baka ndiakusu ko, mu nzo ami ka mwenani mampa vo yunga ko; ka luna kungiadisa nyadi kwa bantu ko.

8. Kadi Yelusalemi dieti dangala ye Yuda dieti bwa, mu diambu dia bu bakakidilanga Mfumu mu mpovolo au ye mavanga mau ye bena mantingu vantadisi ameso mandi manzitusu.

9. Yindalala kwazizi biau kukubatelanga kimbangi, ye bonso bisi Sodoma bavolanga masumu mau mu yuti ye ka baswekanga mo ko. Engwa va miela miau, kadi yau kibeni bakikubikila kubu!
1 Mose 13: 13. 18: 20. 19: 5 b. Yel. 2: 17. 25: 7. Hos. 13: 9. Fili. 3: 19.

10. Mu walunungu lulenda vova: Yandi una toma nitu. Kadi bampila yoyo bana dia mbutu miamavanga mau.
Lumb. 58: 11. Zing. 10: 6. Malaki 3: 18.

11. Kansi engwa wakiadimbuka! Yandi una biva nitu, kadi mavengi moko mandi, yandi una mo vutudulwa.
Zing. 1: 31 b. Loma 2: 6 b.

12. Nyadi abantu bami i mwana, ye bakento babayalanga. Bantu bami, ntuadisi miaku mikutuadisanga ku zimbala ye mibunganga nzila yiukutu kwenda. Yes. 9: 16. Yel. 50: 6.

13. Kansi Mfumu nkubamene mu dedisa dio, yandi vaikidi mu kongudila makanda mabantu;
Lumb. 9: 8. 96: 13. 98: 9. Nzai. 1: 7.

14. Mfumu zolele kongudila bangudi zabantu babantu bandi ye madingizi mau. Yeno luateni via diavinia; mapela matukidi mu bamputu mena mu nzo zeno. Yes. 5: 7. Mat. 21: 33 b.

15. Bwe lulenda kosa bantu bami bonso bobo ye nika bamputu? Ebu buvovele Mfumu, Mfumu Sebaoti.

16. Mfumu vovele: Bana babakento ba Sioni bu bena nza miomio ye bakwendanga ye nsingu zadongama ye meso mandengo ye bakwendilanga domodomo ye babienzanga nlunga miau miamalu,
17. nkiangunu Mfumu una yambula ntumpa zantu miabana babakento ba Sioni miazala kwa makoko, ye Mfumu una fukula nsoni zau.
Yes. 47: 3. Yeh. 16: 37. 23: 29.
18. Mu lumbu kina Mfumu una katula biangiandila biau biabionsono: nlunga miamalu, binteka ye ntoko zalaka,
19. welo wamatu, nlunga miamoko ye fukulu, ntoko zantu,
20. tuvambu tuantamunu amalu, nkiti, mbwata zafuka ye nkisi,
21. bimpambu ye welo wambombo,
22. mvwatu miankembo, yunga, mvunga ye tukobe,
23. tumweno, binkuti bialino biantalu, nkiti miantu ye nzo azizi.
24. Kinzandi kina vingana nsunga, mfumvu mu nkiti, ntu avandu mu nsuki zanzingidi, fukulu kiangoto mu yunga kiankembo, fu biasengwa biampia mu ntoko.
25. Babakala baku bana bilama mu sabala ye makesa maku mu mvita.
26. Mielo miandi mina yaula ye nionga, ye yandi una vwanda kiasiswa va nsi. Yel. 14: 2.

KAPU 4.

Nzitusu ye mpungumunu bia Sioni diaveduswa.

Mu ntangu yina buna bakento nsambodia bana simba bakala dimosi ye vova: Yeto kibeni tuzolele kukiyundula ye vwika; utuyambula tuanata nkumbu aku kaka, ye katudila bo mvwezolo eto.
2. Mu ntangu yina nsasil' a Mfumu una kula wabiza ye wanzitusu ye mbutu miansi mu ngianza ye ntoko kwa kabu diatanunwa mu Isaeli.
Yes. 11: 1. Yel. 23: 5. 33: 15. Sak. 3: 8. 6: 12.
3. Buna kala, vo ndieu wasiswa mu Sioni ye ndieu wasadidila mu Yelusalemi, yandi una bikwa wanlongo, muntu muntu wasonukwa mu bavumuna mu Yelusalemi,
2 Mose 19: 6. Lumb. 69: 28. 1 Pet. 2: 9.
4. Mfumu bu kasukudi mvindu zabana babakento ba Sioni ye sukudi Yelusalemi mfuka zamenga mau mu mpeve alukongodolo ye mpeve aluvedoso. Yes. 1: 25. Yoa. 16: 8.
5. Va ntandu ansi amongo wamvimba wa Sioni ye va ntandu amakabu mau mankembo Mfumu una vanga tuti ye mwisi mu mwini ye bunga diatia tulemanga mu fuku; kadi fukulu kiantabidila kina kala va ntandu anzitusu au wawonsono.
2 Mose 13: 21. Lumb. 91: 4 b. 105: 39.
6. Nkaku yina kala va ntandu bonso mpongo mu mbangazi amwini ye bonso mpungumunu ye ntabudulu mu nkumbu miampasumuka ye mu mvula.
Yes. 25: 4.

KAPU 5.

Via diavinia dia Mfumu. Mambu manzengolo mu ludimbuku.

Mono nzolele yimbila mu nkundi ami, nkung' ankundi ami mu via diandi diavinia. Nkundi ami wakala ye via diavinia va kumati kiamongo kialubutu.
Lumb. 80: 8 b. Yes. 27: 2 b. Mat. 21: 33 b. Mal. 12: 1 b. Luk. 20: 9 b.
2. Yandi wavata dio ye wakatula dio matadi ye watuika dio nti miandanu miavinia ye watunga dio nzo ayongi; yandi wazokula mo mpe kamunu kiavinia. Yandi wavingila, vo dina buta bana bavinia babiza, kansi diabuta bana bavinia bambi.
3. Bwabu, lubisi Yelusalemi ye lubabakala ba Yuda, lukongudila va kati ye mono ye via diami diavinia.
4. Kansi nki kikutu vangwa diaka mu via diami diavinia ye kina kiyavengi kwa diau? Mu nkiama dibutidi bana bavinia bambi, bu mpingidi, vo dina buta bana babiza bavinia?
Yel. 2: 21.
5. Buna nzolele kulukamba bwabu bonso bungina vanga kwa via diami diavinia. Mono ngina dio katula lumbu ye niokuna dio mu tanwa; mono ngina dio tuludila lumbu ye dina diatukuswa.
Lumb. 80: 12.
6. Ngina dio bungisa nampia, ka muntu ko una dio zenga mavala vo tima dio; diau dina fuluzwa kwa nsolokoto ye mpanga. Ngina kamba matuti, vo ka mana dio bwisa mvula ko.
7. Kadi via diavinia dia Mfumu Sebaoti i nzo a Isaeli, babakala ba Yuda i ntuikulu yakala nienzi andi; yandi wavingila ntumumunu amina, kansi wamona ntulumunu amina, yandi wavingila lunungu, kansi wamona kondwa kwalunungu kwabokila.

8. Engwa yau bayikanga nzo ku nzo ye babundanga via ye via, nate ye vuma kina kondwa, ye i yeno ye yeno kaka luena kundu mu nsi!
Yel. 22. 18. Am. 8: 6. Mika 2: 2.
9. Ningu utukidi mu Mfumu Sebaoti uninganga ebu mu matu mami: Mu kedika, nzo zozo zazingi zina kala zampavala; kani bonso buzena mu nene ye ntoko, zau zina kala zankatu mu bantu.
10. Kadi via diavinia diena kumi dialua biamfula bina vana tezo kiabata kimosi kaka, ye ntombo zahomeli kimosi zina vana efa kimosi.
11. Engwa yau batelamanga nsuka nabu mu savulanga ku ndwinu zangolo ye bavwandanga nate ye ndingu ansi mu kukisa mbangazi mu vinia!
Zing. 23: 30, 31.
12. Nsambi zansinga ye pesalata, puka ye konki biena ntuadi ye vinia mu kinduvu kiau, kansi ka babanzilanga mavanga ma Mfumu ko, ka batalanga mavanga mamoko mandi ko.
Lumb. 28: 5. Am. 6: 5 b.
13. Nkiangunu bantu bami bana natwa kinkole nabiu ye bankwa mianzitusu miau bana lungwa nsatu ye makabu mau mamayoyila mana lema mu mpwila.
14. Nkiangunu nsi abafwa yiyasanga nwa andi ye bengulanga fifini biandi mu kondwa kwatezo, ye balutidi mu mbanza bakatwa kulumuka muna va kimosi ye makabu mau mamayoyila ye mandungutu, i yau beti yangalala muna.
4 Mose 16: 30 b. Hab. 2: 5.
15. Buna bantu bana dokumuswa ye bababakala bana yinwa, inga, meso mabankwa mianza mana yinwa.
Yes. 2: 9. 11: 17.
16. Mfumu Sebaoti una kala wazangama mu nkongodolo andi, ye Nzambi, nkwa nlongo, ukukisongele wanlongo mu lunungu.
Nzd. 16: 5.
17. Bana bamameme badianga kuna bonso mu kulu kiau, ye va nsi zabamvwama zabungwa i mvungi miankibi mitombanga dia kwau.
18. Engwa yau bakokanga lufuma mu nsinga miamakutu ye masumu mu mfumvu zakalu,
19. i yau bavovanga: bika kasampuka, bika kasavula mavanga mandi, kidi tuamona mo; diodio diasavukila Nkwa nlongo a Isaeli ntima bika diafinama ye diza, kidi tuamona dio!
2 Pet. 3. 3 b.
20. Engwa yau babikanga yambi yambote ye yambote yambi, yau bavanganga tombe kia ye kia tombe, yau bavanganga nsa nazeke-zeke ye nazekezeke n-a!
Zing. 17: 15.
21. Engwa yau bena nduenga mu mau meso ye kukibanzilanga ngangu!
Zing. 3: 7. Loma 12: 16.
22. Engwa yau bena makesa mu nwa vinia ye ngolo mu sanga ndwinu zangolo,
23. yau banungisanga nkwa bila mu diambu diakinswekila, kansi bazionanga walunungu lendo kiandi!
Zing. 24: 23 b. Yeh. 13: 19.
24. Nkiangunu bonso nlemo atia umanisanga titi, ye bonso titi bieti betumuka mu nlemo, i bobo mianzi miau mina bola ye fulu biau bina vevumuka bonso mfumfuta; kadi baniafuni mina mia Mfumu Sebaoti ye bayinini mambu ma Nkwa nlongo a Isaeli.
2 Mose 15: 7.
25. Nkiangunu nganzi za Mfumu zikwemi kwa bantu bandi, ye weti kubalambudila koko kwandi ye ukubabandanga mbandulu yizakimisanga miongo, ye nitu zafwa zibindalalanga bonso mbole va zinzila. Mu momo mamonsono nganzi zandi ka zivutukanga ko, koko kwandi kwakidi lambuka.
Yes. 9: 12, 17, 21. 10: 4.
26. Yandi una tedimisa mpevila kwa makanda mabangoi mena nseke ye una kubatumisa ku nsuka zantoto, ye tala, fintama ntama ye mu nswalu bana kwiza.
Yes. 7: 18. 11: 12.
27. Ka muntu ko mu yau wena nitu yinokene vo dangala, ka muntu ko zolele nungina vo leka, ka muntu ko weti zeza nkiti mu luketo luandi, ka muntu ko udamukanga nsing' ansampatu.
28. Toto biau biena nsongi ye ponza biau biabionsono biena bialekama, biodia biababakavalu bau biena bonso matadi mankele ye makalu mau mamakalu bonso tembo kiampeve.
29. Mbokomokono au yena bonso wengolo ankosi yankento; basambanga bonso nkosi zantwenia; mu nsambulu bakamatanga kimbuki kiau ye baneti kio, ye ka muntu ko wena una kio tanina.
30. Inga, samba kuwakene kwa bantu mu lumbu kina bonso lusambulu luambu; vo ntoto una talwa, tala, buna tombe ye nzungu biena vana, ye kia kumeni lomba mu diambu diambungi.

KAPU 6.

Mbokolo ambikudi.

Mvu una ntinu Usia bu kafwa, mono
yamona Mfumu vwendi va kiandu
kianda ye kiazangama, ye koka mbek'
ayunga kiandi yafuluza vwala.
Yeh. 1: 26 b. Dan. 7: 9 b. Mat 25: 31.
Yoa. 12: 41.
2. Baselafa banzungidila. Mosi mosi
mu yau wakala ye maveve masambanu:
mu mole bafuka zizi biau, mu mole
bafuka malu mau, ye mu mole batilu-
muka. 2 Mose 3: 6. 1 Nt. 19: 13.
3. Umosi wabokila kwa wankaka ye
wavova: Wanlongo, wanlongo, wanlo-
ngo wena Mfumu Sebaoti; ntoto wa-
mvimba uzedi kwa nzitusu andi.
Nzai. 4: 8.
4. Siamu biavaka biamielo biazaka-
ma, mbokolo bu yawakana; nzo yazala
kwa mwisi.
2 Mose 40: 34. 1 Nt. 8: 10 b. Yeh. 10: 4.
Nzai. 15: 8.
5. Buna mono yavova: Engwa mono,
mvididi! Kadi ngiena koba biasumuka
ye ngiena mu bantu bena koba biasu-
muka, ye meso mami mamweni Ntinu,
Mfumu Sebaoti.
2 Mose 33: 20. Nkong. 6: 22. 13: 22.
Dan. 10: 8 b.
6. Kansi umosi mu baselafa watilu-
muka kwa mono, ye yandi wasimba
kala diatia mu koko kwandi dikabonga
va disalu mu bwetolo.
7. Wavalakana dio mu nwa ami.
Mboki wavova: Tala, diadi divalakene
koba biaku, ye lufuma luaku lukatulu
mu ngeye, ye sumu diaku dibwilulu
kodi. Yel. 1: 9. Dan. 10: 16.
8. Mono yawa Mfumu kavova; ya-
ndi wavova: Nani ngina fidisa, ye
nani zolele kala ntumwa eto? Mono
yavova: Tala, vava ngiena, umfidisa.
9. Buna yandi wavova: Wenda wa-
kamba bantu baba: Luwa ntangu zazo-
nsono, kansi ka luvisani lekwa ko;
lutala ntangu zazonsono, kansi ka lumo-
nani lekwa ko.
Yeh. 12: 2. Mat. 13: 14 b. Mal. 4: 12. Luk. 8: 10.
Mav. 28: 25 b.
10. Badisa ntima miabantu baba ye
banda matu mau ye fwisa meso mau,
mpasi balembana mona mu meso mau
vo wa mu matu mau vo visa mu ntima
miau ye bangumuka ye niaka.
Yoa. 12: 40. Loma 11: 8.
11. Kansi mono yavova: Mfumu,
mu ntama kwa? Yandi wavova: Nate
ye mbanza zina kala zankatu ye kondwa
bisi nsi ye nzo kondwa bantu, nate ye
mayinza mana vombila ye tanwa,
12. nate ye Mfumu una nata bantu
ku nsi yanseke, ye vombila kuna kala
kwakunene mu nsi.
13. Vo buku kiakumi kina sadidila
muna, buna kiau mpe kina niokunwa
mu tanwa. Kansi bonso mu ntelebinta
vo mu cene bu mikwangwanga sinza
kisidi, buna bonso bobo, nadede bonso
sinza kiampila yoyo, nkuna wanlongo
una sisulwa.

KAPU 7.

Mbikulu mu diambu diangiendolo a Efalaimi ye Alami kwa Yuda. Imanueli.

Vakiakala mu lumbu bia Ahasi, mwan'
a Yotami, mwan' a Usia, ntinu a
Yuda, vo Lesini, ntinu mu Alami, ye
Peka, mwan' a Lemalia, ntinu a Isaeli,
bayenda baluki ku Yelusalemi mu
baka dio. (Kansi balembana dio baka.)
2 Nt. 16. 5 b.
2. Nzo a Davidi bu yasamununwa,
vo baalamita bamana tua ku Efalaimi,
buna ntim' andi watita ye ntima mia-
bantu bandi, bonso nti miamfinda miti-
tanga mu mpeve.
3. Kansi Mfumu wavova kwa Ye-
saya: Wenda ye mwan' aku Sali-
Yasubi mu kika Ahasi ku nsuk' azinga
kia Ntandu kiamumbungu mu nzila
yikwendanga ku kanga dia Ntutulu
anlele, 2 Nt. 18: 17.
4. ye vova kwa yandi: Ukikenga,
dingalala, kutinani ko ye kukalani
ntima wafibala ko mu diambu diasisi
biobio biole bifwitisanga mwisi, i Lesini
va kimosi ye baalamita ye mwan' a
Lemalia mu nkesi zau.
5. Alami ye Efalaimi ye mwan' a
Lemalia bu bawawasene tukanu tuambi
kwa ngeye, bu beti vova:
6. yeto tuzolele kwe baluki kwa
Yuda ye bwisa dio mpamuku ye baka
dio ye yadisa mwan' a Tabali ntinu
muna,
7. nkiangunu buvovele Mfumu, Mfu-
mu: Ka bulendi bwakala bobo ko, ka
buna kala nkutu ko.
8. Kadi Damasko i ntu a Alami, ye
Lesini i ntu a Damasko; mu makuma-
sambanu ye mvu ntanu Efalaimi dia-
mana kukikosulwa, ye ka dina vutuka
kala kanda diabantu ko.
9. Samalia i ntu a Efalaimi, ye mwan'
a Lemalia i ntu a Samalia. Vo ka
luena ye minu ko, ka luna vuvama ko.
2 Lus. 20: 20.
10. Mfumu wavova diaka kwa Ahasi
ye wakamba:
11. Lomba dimbu kitukidi kwa Mfu-

mu, Nzambi aku ; lomba kiampila yoyo kitukidi mu mpinda vo mu kayengele.

12. Kansi Ahasi wavova : Kilombele lekwa ko, mono kizolele sindisila Mfumu ko.

13. Buna yandi wavova : Buna luwa yeno lunzo a Davidi : Ka bulungidi kwa yeno ko, bu lusinsanga mvibudulu abantu ; luzolele mpe sinsa mvibudulu a Nzambi ami ?

14. Buna Mfumu yandi kibeni una kuluvana dimbu : Tala, nkento wantwenia yeki ye una buta mwana wabakala, ye yandi una kumvana nkumbu Imanueli.[1] Mat. 1: 23. Luk. 1: 31.

15. Mamvumina maboto ye niosi yandi una bio dia ntangu yina yikana zaya niafuna yambi ye sola yambote.

16. Kadi ntaudi bu kakizaidi niafuna yambi ye sola yambote ko, buna nsi antinu miole miwenina kintientie yina kala yankatu. 2 Nt. 15: 29. 16: 9.

17. Va ntandu angeye ye va ntandu abantu baku ye va ntandu anzo asaku Mfumu una yambula lumbu biza, biampila yina bialembwa kwiza kasi ye ntangu yina, Efalaimi bu kavambana ye Yuda—i ntinu mu Asilia. 1 Nt. 12: 16 b.

18. Kadi mu ntangu yina Mfumu una tumisa nianzi nseke yina yayila kuna mila mia Ngipiti ye nkumbu mianiumbula mu nsi a Asilia ;

19. biau bina kwiza mianta buna biena va kimosi, mu ndimba miamiongo ye mabenga mamatadi, mu mavwa mamonsono mampanga ye va kulu biabionsono.

20. Mu ntangu yina Mfumu una tebisa nsuki zantu ye mika ku banda mu mbele yasamba yasompwa kunasimu diamwila, i ntinu mu Asilia ; inga, yau yina katula ngievo mpe.

21. Mu ntangu yina bakala dina yundula ngombe yankento ye mameme mole mankento.

22. Yandi una baka mamvumina mu mbidi akunku, ye yandi una dia mamvumina maboto kaka ; kadi babonsono basidi mu nsi bana dia mamvumina maboto ye niosi.

23. Buna kala ntangu yina, vo kutelamene bwabu funda dianti miavinia, miantalu afunda diasekeli biapalata, kuna kala mwamonsono nsolokoto ye mpanga.

24. Bana mo kwenda ye toto ye ponza, kadi nsi yamvimba yina zala kwa nsolokoto ye mpanga.

25. Ka umosi ko mu miongo miatimunwa mu nsengo una diatwa, mu diambu diawonga wansolokoto ye mpanga, kansi mina kala vuma bitualwanga zingombe ye bidiatukuswanga kwa mameme.

[1] mb. Nzambi wena yeto.

KAPU 8.

Mbikulu diaka mu nkongodolo a Isaeli.

Mfumu wavova kwa mono : Bonga kwaku tadi diadinene ye sonika dio mu sono biawanzuka Maher-salal Has-bas.[1]

2. Mono nzolele bonga mbangi zaminu, nganga Ulia ye Sakalia, mwan' a Yebelekia. 2 Nt. 16: 10 b.

3. Mono yakota kwa mbikudi wankento, ye wayaka ye wabuta mwana. Mfumu wavova kwa mono : Umvana nkumbu Maher-salal Has-bas.

4. Kadi ntaudi bu kana lembana bika se ye mbuta, bana nata mbongo za Damasko ye bintani bia Samalia kuntadisi antinu mu Asilia.

5. Mfumu wavova diaka kwa mono ye wata :

6. Bantu baba bu bayinanga nlangu wa Siloa ucilumukanga napi, ye bena kiese kiau ye Lesini ye mwan' a Lemalia,

7. tala, nkiangunu Mfumu una kubabukisila nlangu mianzadi miangolo ye miaminene, i ntinu mu Asilia ye nzitusu andi wawonsono. Yau yina pasumuna mbela zazonsono zayau ye vioka masimu mamonsono mayau.

8. Yau yina tumpumuka mu Yuda, bukila ye mwangana ye luaka ku laka ; mu maveve mandi mayalumuka yau yina fuluza nsi aku, Imanueli, bonso buyena yasadila. Yes. 7: 14.

9. Lukala mafuluka, lubantu ; mwanki luna koswa. Ludimba, luzinsi zazonsono zanseke. Lukukikubikeno mu nwana ; mwanki luna koswa. Inga, lukukikubikeno ; mwanki luna koswa.

10. Lukana tukanu ; mwanki tuau tuna vunzwa. Luvova monso maluzolele ; mwanki ka malendi kalakana ko. Kadi Nzambi wena yeto. Yobi 5: 12 b. Loma 8: 31.

11. Kadi buna Mfumu wavova kwa mono, koko kwandi bu kwantentama mu ngolo ye bu kanduengisa mu kwenda nzila yabantu baba :

12. Yeno ka luna bika ndekolo amfundu ko mamonsono mabikanga ba-

[1] mb. mapela meti savuka, bintani bieti sa nswalu.

ntu baba ndekolo amfundu ye ka luna tina bina bibatinanga ko, ka luna bio pamuka ko. 1 Pet. 3: 14 b.
13. Mfumu Sebaoti luna keba wanlongo; i yandi luna vumina, ye yandi luna pamukina. Yes. 29: 23.
14. Yandi una kala kinlongo; kansi tadi diantelo nsakuba ye tadi diamfwemono si kakala kwa nzo zazole za Isaeli ye siongi ye ntambu kwa bisi Yelusalemi.
Luk. 2: 34. Loma 9: 33. 1 Pet. 2: 7 b.
15. Babingi mu yau bana dio bilamana, bana bwa ye koswa, bana tangalakana ye bakama. Mat. 21: 44. Luk. 20: 18.
16. Kanga kimbangi kiaki, sa dimbu mu mina miami vantadisi anlonguki miami.
17. Buna mono nzolele tadidila Mfumu, i yandi uswekanga zizi kiandi mu nzo a Yakobi; mono ikumvingilanga.
Lumb. 25: 3, 5, 21.
18. Tala, mono ye bana bampeni Mfumu, yeto i dimbu ye bifwani mu Isaeli, bitukidi mu Mfumu Sebaoti wena kundu va mongo wa Sioni.
Yoeli 3: 17, 21. Eb. 2: 13.
19. Bu luna kambwa: luyuvula ntumbudi miampeve ye bankwa miabimpangula, yau bavovanga kunsi amfundu ye vungutanga, buna luvutula: Kadi bantu ka bana yuvula Nzambi au koe? Kadi bafwa bana yuvulwa mu diambu diabena moyo?
5 Mose 18: 11. 1 Sam. 28: 11.
20. Ku mina, ku kimbangi! bobo bana vova mu kedika bakondolo nkala mpumbu. 2 Pet. 1: 19. Yes. 58: 8. Hos. 6: 3.
21. Yau bana zenzila kuna, bakiazungulwa ye fwa nsatu, ye mu nsatu zau bana fwema ye levula ntinu au ye nzambi au. Bana tadisa meso ku kaye.
22. Yau bana mpe tala ku banda va ntoto; kansi tala, vana vena nzungu ye tombe ye fuku diakingongo; mwanki tombe kianabanda kina kubwa.

KAPU 9.

Nsilulu mu dingizi diayenge dina kwiza. Mambu ma Mfumu kwa Isaeli; mbadusu a Isaeli.

Kadi fuku ka dina sikila ko kuyalanga kingongo bwabu. Mu nsi nkulu yandi wayambula nsi a Sebuluni ye Nafatali yabanzulwa luyinu, kansi mu ntangu zina kwiza una yambula yau yazituswa, nsi ku mbu, nsi mu simu diankaka dia Yodani, nsi abangoi.
Mat. 4: 14 b.
2. Bantu bobo badiatanga mu tombe, bamweni kia kwakunene; yau bena kundu mu nsi akini kialufwa bakienzulwanga nakienzi-kienzi.
Yes. 60: 1 b. Luk. 1: 79. Yoa. 1: 9.
3. Ngeye uvanganga bantu mbidi antalu, ngeye uvanganga kiese kiau kiakinene; kadi vantadisi aku bayangalalanga, bonso bubayangalalanga mu vula kiayonzika, bonso bubayangalalanga, bu bakabanga bintani. Lumb. 119: 162.
4. Kadi ngeye utolulanga vangu kiazitu biau ye kokoto kiamavembo mau ye nkawa anzungudi miau bonso mu ntangu a Midiani.
Nkong. 7: 22 b. Yes. 10: 26. 14: 5.
5. Kadi nsampatu yanata kinwani mu mayoyila mamvita, ye yunga kiafinzuka mu menga, biabionsono biampila yoyo bina yokwa ye manuswa kwa tia.
Lumb. 46: 9.
6. Kadi yeto tubutulu mwana, mwana wabakala tuveno, ye va mavembo mandi luyalu luna kunda; nkumbu andi: Wangitukulu mu nduengoso, Nzambi ya Ngolo, Se dikadimani, Dingizi dia Yenge;
Nkong. 13: 18. Lumb. 45: 3. Yel. 32: 19. Sak. 9: 10. Luk 1: 31. 2: 7, 11. Yoa. 3: 16. Loma 8: 32. Ef. 2: 14 b. 2 Tes. 3: 16.
7. kidi luyalu luna kala lualunene ye yenge kina lembwa suka va kiandu kia Davidi ye va ntandu akimfumu kiandi, kidi kiasiamuswa ye sikulwa mu lusongo ye lunungu, kasi ye mu bwabu ye nate ye ntangu yikayimani. Vema kwa Mfumu Sebaoti kuna bo vanga.
Yes. 37: 32. Dan. 7: 14. Luk. 1: 32.
8. Mfumu fidisi diambu kwa Yakobi, dibwidi Isaeli,
9. ye bantu babonsono bana dio mona, bisi Efalaimi ye Samalia, yau batanga mu mayama mau ye mu ngianza zantima miau:
10. tumbu tuamatadi matuwumba tuabwidi, kansi mu matadi matetwa tuna tungulula tuamona; nti miansikomole bakwengi, kansi nti miansedeli tuna vingisa mu fulu biamiau.
11. Mfumu ukubanangumukisinanga mbeni za Lesini ye ukubakwikisilanga ntantu miau,
12. baalamita mu ndambu yimosi ye bafilistea mu yankaka, ye badianga Isaeli mu nwa wafuluka. Mu momo mamonsono nganzi zandi ka zivutukanga ko, koko kwandi kwakidi lambuka. Yes. 5: 25. 10: 4.
13. Kansi bantu ka beti vutuka kwa ndieu ukubabufanga ko, ka batombanga Mfumu Sebaoti ko.
14. Nkiangunu Mfumu una zaka Isaeli ntu ye nkila, yandi una buku-

na nsoko aba ye lufubu, biabionsono mu lumbu kimosi.
2 Nt. 17: 8 b. Yes. 10: 33. 19: 15.
15. (Bangudi zabantu ye bazangama i ntu, ye bambikudi balonganga makutu i nkila.)
16. Kadi mvungi miabantu baba mikubazimbisanga, ye bayambula bavungwanga badiatanga mu mbungulu.
Yes 3: 12.
17. Nkiangunu Mfumu kalendi mwena matoko mau mantwenia kiese ko, evo fwa kiadi mu bakondolo se ye mafwola; kadi buna bena bakondolo Nzambi ye bavanganga mena mambi, ye nwa nwa uvovanga buzengi. Mu momo mamonsono nganzi zandi ka zivutukanga ko, koko kwandi kwakidi lambuka.
18. Kadi ludimbuku luyokanga bonso tia, ludianga nsolokoto ye mpanga ye lukwikanga mfinda yankobo, ye yifundumukanga mu mvungi-mvungi miaminene miamwisi.
19. Mu nkesi za Mfumu Sebaoti nsi yikwemi tia; bantu bena nkievo dia kwatia, ka muntu ko ukutanga wankaka.
20. Basiukanga ku lubakala. kansi bakidi nsatu, badianga ku lumoso, kansi balembolo yukuta; muntu muntu udianga nsuni akwandi koko,
21. Manase udianga Efalaimi ye Efalaimi Manase, ye yau bole va kimosi babangumukinanga Yuda. Mu momo mamonsono nganzi zandi ka zivutukanga ko, koko kwandi kwakidi lambuka.

KAPU 10.

Nkudukulu amambu ma Mfumu kwa bantu ba Isaeli. Mbwilu a Asuli.

Engwa yau bavanganga nkondo mikondolo lunungu ye mu nsonokono zau zazonsono basonikanga mina miakimpumbulu kaka
1 Mika 7: 3.
2. mu vidingisa mabungu mabafwafwa ye ziona bamputu mu bantu bami lendo kiau, mu vanga mafwola bintani biau ye tana bakondolo se!
2 Mose 23: 6. 5 Mose 16: 19. 24: 17. 27: 19.
3. Nki luzolele vanga mu lumbu kiambafukulu, mpeke-mpeke bu yina tuka nseke? Kwa nani luzo'ele tinina mu saduswa, ye kwe luzolele yekula nzitusu eno mu kebwa?
Zing. 1: 26 b.
4. Diambu diankaka ka disidi ko, kansi mu bokika makungunu mu zinkole vo mu bilama mu babemwa? Mu momo mamonsono nganzi zandi ka zivutukanga ko, koko kwandi kwakidi lambuka.
Yes. 5: 25. 9: 12, 17, 21.
5. Engwa Asuli, kokoto kianganzi zami! Mfwemoso ami i nkawa mu koko kwau.
Yes. 36: 1 b.
6. Mono imfidisi kwa bantu bakondolo Nzambi, ye kwa bantu bankesi zami inkembi kenda pela ye tana ye mu kubadiatikisa bonso mbole mu zinzila.
Lumb. 18: 42. 83: 10. Yes. 5: 25. Mika 7: 19.
7. Kansi kakananga bobo ko, ye mu ntim' andi kabanzilanga bo ko, kansi ntim' andi uzininanga mu bunga ye mu fula bantu mu mbidi akunku.
8. Yandi vovele: Kadi mfumu zami zazonsono ka i mintinu koe?
9. Kadi Kalano ka divengo bonso Kalakemisi koe ye Hamati bonso Alapadi ye Samalia bonso Damasko?
2 Nt. 18: 34. Yes. 36: 19. 37: 11.
10. Koko kwami bu kwabwila nsi zakitinu zanzambi zankaka, teki biau bu bialutila bia Yelusalemi ye bia Samalia,
11. kadi buna mono ngina lembana vangila Yelusalemi ye teki biau bumosi bonso mpengi kwa Samalia ye teki biau?
12. Kansi Mfumu bu kamanisa mavanga mandi mamonsono va mongo wa Sioni ye Yelusalemi, buna ngina bafika mbutu miangianza miantim' antinu a Asuli ye mayama mameso mandi manza.
2 Nt. 19: 35. Yes. 37: 36.
13. Kadi yandi uvovele: Mu ngolo zakoko kwami mpengi diadi ye mu nduenga zami, kadi ngiena ye nduka. Mono vavilula nzaku zabantu, ye yapela mbongo zau, ye mu lulendo luami mono yanunguna minyadi mu biandu biau.
14. Koko kwami kwakamata mbongo zabantu bonso mazanza manuni, ye bonso bayonzikilanga meki masiswa, mono yayonzika nsi zazonsono zantoto; ka mwakala muntu ko wakibisa veve vo wayasa zobo ye waningisa ningu.
15. Kadi buna kiubi kina kukikemba mu ndieu ukwangilanga kio? Evo dingwengwe dina yanda mu ndieu ukibisanga dio? Nkievo i nti ukibisanga ndieu unangunanga wo! Nkievo i nkawa unanguni yandi ulutidi buku kianti!
16. Buna Mfumu, Mfumu Sebaoti, una fidisa yela ku-ekisanga mu nitu andi yamazi, ye kunsi anzitusu andi sisi kina lema bonso tia tuandema.
17. Kia kwa Isaeli kuna kala tia ye

Nkwa nlongo andi i nlemo, ye wau una yoka ye manisa mpanga ye nsolokoto momo, biabionsono mu lumbu kimosi.

18. Yandi una sukisa nzitusu amfind' andi ye lumbu luandi nampia; buna kala bonso mbevo bu keti sekuka.

19. Nti miomio mina sadidila mu mfind' andi, mina kula tangwa; mwana una mio lenda sonika.

20. Mu ntangu yina nsadidila ya Isaeli ye kabu diatanunwa dianzo a Yakobi ka bana vutuka kunsingama ko, i yandi wababufa, kansi bana singama kwa Mfumu, Nkwa nlongo a Isaeli, mu nkwikulu. 2 Nt. 16: 7.

21. Nsadidila yina bangumuka, nsadidila ya Yakobi, kwa Nzambi, nkwa tulendo.

22. Kadi vo bantu baku, Isaeli, bena bonso nienge mu mbu, buna nsadidil' au kaka yina bangumuka. Mbungulu yasavukulwa ntima nangwi, yau yitualanga lunungu bonso mwila.

Loma 9: 27.

23. Kadi mbungulu ye ndinda yasavukulwa ntima nangwi bina bwisa Mfumu, Mfumu Sebaoti, ntoto wamvimba. Yes. 28: 22.

24. Nkiangunu Mfumu, Mfumu Sebaoti, vovele ebu: Kutinani ko, ubantu bami, i ngeye wena kundu mu Sioni, mu diambu dia Asuli, bu kakubufidi mu kokoto ye nanguni nkawa andi kwa ngeye, bonso bubavanga mu Ngipiti.

25. Kadi fintangu-ntangu kaka, ye mfwemono yina suka, ye nganzi zami zina tadisa ku mbungulu au.

26. Mfumu Sebaoti una zunga kokoto kiandi va ntandu au, bonso bukabanda Midiani ku tadi dia Olebi; nkawa andi ukalambula va ntandu ambu si ka wo vutuka zangula, bonso bukavanga mu Ngipiti.

2 Mose 7: 19 b. 14: 26. Nkong. 7: 25.
Yes. 9. 4.

27. Mu ntangu yina zitu kiandi kina katulwa mu vembo diaku ye vangu kiandi mu laka diaku, kadi vangu kina toluka mu diambu diavuluka.

28. Yandi uviokele Ayati, yandi uviokele mu Mingiloni; ku Mikimasi kasisidi mfwansi zandi.

29. Baviokele mu lumfimpa. Ngeba dina kala vuma kieto kiandeka! Lama dieti zakama; Ngiba dia Sauli ditebi.

30. Boka mu ndinga yayinene, umwana wankento Ngalimi. Ukikenga, ngeye Laisa. Anatoti diamfuwa kiadi!

31. Madamena ditebi; bisi Ngebimi batanini mbongo zau.

32. Lumbu kiokio kimosi katelamene mu Nobi; yandi unanguni koko kwandi kwa mongo wamwana wankento Sioni kwa nzanz' a Yelusalemi.

33. Kansi tala, buna Mfumu, Mfumu Sebaoti, una kwanga mpongo yanayindindi mu ngolo zampamuku; mavimbu mantela malambalele makwangwa, nti mianda miabwa.

Yes. 9: 14. Am. 2: 9.

34. Mfinda yankobo yakwangwa mu sengwa; Lebanoni dibwidi mu nkwa lulendo.

KAPU 11.

Nsasil' amwanzi a Isai ye kimfumu kiandi kiayenge.

Kansi nsasila una dukumuka mu vimbu dia Isai diakwangwa, ye kola kiamianzi miandi kina buta bana.

Yes. 4: 2. 53 2. Yel. 23: 5. 33: 15.
Sak. 3: 8. 6: 12 b. Mav. 13: 23.

2. Va yandi mpeve a Mfumu yina kunda, mpeve yanduenga ye yanduka, mpeve yanduengoso ye yangolo, mpeve yanzailu a Mfumu ye yavumi.

3. Yandi una kala nzolakani andi mu vumi kia Mfumu; kana kongudila ko bonso butalanga meso vo sadila mina bonso buwanga matu.

4. Kansi mu lunungu kana kongudila bafwafwa ye mu lusongo kana sadila mina kwa babumpombo va ntoto. Yandi una banda ntoto mu nkawa anwa andi ye mu mpeve akoba biandi vonda bakiadimbuka.

Yobi 4: 9. Hos. 6: 5. 2 Tes. 2: 8.
Nzai. 2: 16.

5. Lunungu luna kala nkiti mu tueka tuandi ye kinkwikizi i nkiti mu luketo luandi. Yes. 59: 17. Ef. 6: 14.

6. Buna balupu bana kala kundu va kimosi ye bana bamameme, ye ngo zina lambalala va kimosi ye bana bankombo; bana bangombe ye nkosi zantwenia ye bulu biavuluka bina kala va kimosi, ye fintaudi-ntaudi fina kubavunga. Yes. 65: 25. Hos. 2: 18.

7. Ngombe zankento ye baulusu bana kwenda diengi va kimosi, bana bau bana lambalala va kimosi; nkosi yina dia titi bonso bangombe.

8. Mwana wanswa una sakana va lueka luanwa anioka yakintela, mwana wayemuka una lambula koko kwandi ku meso mabasilisika.

9. Ka muntu ko mu vuma va mongo ami wanlongo una vanga mena mambi vo kana mbungulu, kadi nsi yina zala kwa nzailu a Mfumu, bonso mpind' ambu yizedi kwa nlangu. Hab. 2: 14.

10. Buna kala ntangu yina, vo bantu bangoi bana tomba nsasil' amwanzi a Isai kukatelamene bonso mpevila kwa bantu, ye kundu kiandi kina kala nzitusu kaka.
Loma 15: 12. Nzai. 5: 5. 22: 16.

11. Mu ntangu yina Mfumu una vutuka lambula koko kwandi mu kula nsadidil' abantu bandi, bionso biatanunwa mu Asilia, Ngipiti, Patalosi, Etiopia, Elami, Sinali, Hamati ye nsi zambu.

12. Yandi una tedimisa mpevila kwa bantu bangoi ye yonzika bakubwa ba Isaeli, ye basansukuswa ba Yuda kana yonzika va kimosi tuka ku nsuka zia zantoto. 5 Mose 30: 4. Yoa. 10: 16.

13. Buna nsoki mia Efalaimi mina lembwa ye kimbeni kia Yuda kina fulwa. Efalaimi kana vwa Yuda nsoki ko, ye Yuda kana songa kimbeni kwa Efalaimi ko.

14. Bonso nuni zambaki bana siuka va vembo diabafilistea ku ntini yaweste, va kimosi bana baka bintani kwa bana bababakala baeste; Edomi ye Moabi bana tulwa kunsi amoko mau; bana ba Amoni bana kubawila.

15. Mfumu una bunguzula mvak' ambu a Ngipiti ye nanguna koko kwandi kwa nzadi mu nganzi; yandi una yo banda, mpasi yavambana mu mila nsambodia, ye vanga, vo balenda yo sabuka ye nsampatu zayuma.
Sak. 10: 10 b.

16. Kuna kuna kala nzila yakubukwa kwa nsadidil' abantu bandi batanunwa mu Asuli, bonso bwakala kwa Isaeli mu lumbu kina kikakatuka mu nsi a Ngipiti. 2 Mose 14: 29 b. Mika 7: 15.

KAPU 12.

Nkunga wamasika wa Isaeli diatanunwa.

Mu ntangu yina una vova: Mono itondele, Mfumu, vo wakedi nganzi mu mono, kansi vo nganzi zaku zilembolo ye ukumbombanga.

2. Tala, Nzambi i mpulusu ami, mono mpungamene ye kitinini ko; kadi Mfumu, Mfumu i ngolo zami ye nkung' ami wamasika, ye yandi wayika mpulusu ami.
5 Mose 15: 2. Lumb. 118: 14.

3. Yeno luna vata nlangu mu kiese mu nto zampulusu
Yes. 55: 1. Yoa. 4: 14. 7: 37 b.

4. ye luna vutuka vova ntangu yina: Lutonda kwa Mfumu, lubombidila nkumbu andi, lusamuna mavanga mandi mu bantu; lukamba, vo nkumbu andi yena yazangama.
1 Lus. 16: 8. Lumb. 105: 1.

5. Lusika Mfumu mu ngimbudulu, kadi wavengi mambu manzitusu; bika diazayakana va ntoto wamvimba.

6. Lubokila mu kiese ye lusika lozi, lubisi Sioni, kadi Nkwa nlongo a Isaeli wena waunene mu yeno.
Sef. 3: 14 b. Sak. 9: 9.

KAPU 13.

Mambu mankongodolo kwa Babeli.

Yayi i ntelo mu Babeli, i momo mazaikuswa kwa Yesaya, mwan' a Amosi. Yes. 21: 1 b. Yel. 50: 1 b. 51: 1 b.

2. Lutedimiseno mpevila va mongo wanda, lubokileno mu ndinga yayinene kwa yau; lulabikisa mu koko, kidi biza kota mu mielo miabankwa mialulendo.

3. Mono kibeni ntumisi bakiabiekwa bami, inga, mu vanga nganzi zami mono ntelele makesa mami mbila, nkangu ami uyangalalanga mu ngianz' ambedoso.

4. Nawe! Mayoyila mena va miongo bonso makanda diadinene diabantu. Nawe! Vana vena ndungutu abantu bakutakene ye bimfumu. Mfumu Sebaoti weti tanga nkangu abinwani.

5. Mu nsi yanseke, mu nsuk' azulu batukidi, Mfumu ye luazu bianganzi zandi, mu bunga ntoto wamvimba.

6. Luyaula, kadi lumbu kia Mfumu kieka lukufi; bonso ngolo zitukidi mu Mpungu-ngolo kieti kwizila.

7. Nkiangunu moko mamonsono meti beyama ye ntima miabantu babonsono miena kingongo.

8. Yau beti pamuka, babakamene kingongo ye miangala, bena nsongo bonso mbuti amwana; mu ngitukulu batalasene siusiu, zizi biau biena mbwaki bonso nlemo miatia.

9. Tala, lumbu kia Mfumu kizidi, mu nsisi ye mu nkesi ye tia tuanganzi, mu kitula ntoto nsi yavombila ye fukisa bankwa miamasumu bakalanga vana.

10. Kadi mbwetete zazulu ye bifwani biambwetete ka bivutukidi fidisa

kia kwau ko, ntangu yiselokele yandombe, ye kia kwangonda ka kutentene ko.
Yeh. 32: 7 b. Yoeli 2: 10, 31. 3: 15. Am. 5: 8. Mat. 24: 29. Mal. 13: 24. Luk. 21: 25.
11. Mono ngina bafika nza mu diambu diayayibi yau ye bakiadimbuka mu tufuma tuau; mono ngina sukisa mayama mabanziezie ye yina ngianza zabankwa miabimpumbulu.
12. Mono ngina vanga bakala tutu kilutidi wola wabiza, muntu tutu kilutidi wola utukidi ku Ofili.
1 Nt. 9: 28. Yobi 28: 16.
13. Inga, mu diambu diodio ngina sa zulu diatita ye ntoto wazakama ye una vengama mu vuma kiandi—mu nkesi za Mfumu Sebaoti mu lumbu kianganzi zandi zatia.
14. Bonso mbambi zazomwa, bonso kamba dilembolo muntu yonzika, bana vutuka ku nzo zau ntangu yina, muntu muntu kwa bantu bandi, ye taba, muntu muntu ku nsi andi.
15. Kansi wonso una bakulwa una zokwa, ye wonso una kamutwa una bilama mu sabala.
16. Bana bau banswa bana koswa va meso mau, nzo zau zina pelwa ye bakento bau bana vwezwa. Lumb. 137: 8 b.
17. Kadi tala, mono nzolele kubasikimisina bisi Media babanzilanga palata vo ka lekwa ko ye ka bayuvulanga wola ko.
18. Ponza biau bina bwisa matoko mau, ye ka bana fwa kiadi mu mwana mu vumu kiambuta ko ye bana lembwa kuta bana.
19. Buna vangwa kwa Babeli, koloa kiabimfumu, nzitusu ye nza miabisi Kaladea, bonso Nzambi bu kacamingisa Sodoma ye Ngomola.
1 Mose 19: 24 b. Yes 1: 9. Yel. 49: 18. 50: 40.
20. Ka dina vutuka tungwa diaka ko, mu mbandu ka mbandu dina kondwa kundu biabantu; ka mwisi Alabia ko una koma nzo andi yakoto kuna, ye mimvungi ka mina tua kuna ye makamba mau ko.
21. Kansi bulu biansi yankatu bina tua kuna, ye nzo zau zina zala kwa kuti; nuni zakamela zina kunda kuna ye nkuyu mina domuzuka kuna.
Yes. 34: 13 b. Yel. 50: 39. Nzai. 18: 2.
22. Bambulu bana yaula mu mavula mau ye mbwa zansi zankatu mu mavula malutidi mbote. Fintama-ntama ye ntangu andi yizidi; lumbu biandi ka bina zinguswa ko.

KAPU 14.

Nkudukulu ambikulu yatekila. Nkunga mu mbwilu antinu a Bab li. Mbikulu kwa Asilia. Ntelo mu Filistea.

Kadi Mfumu una fwila Yakobi kiadi ye sola Isaeli nsola yankaka diaka ye yambula bavuvama mu nsi au; banzenza bana bundana yau ye tatamana ye nzo a Yakobi. Yes. 56: 3, 6 b.
2. Bantu bana kubabonga ye kubavutula ku nsi au; kansi nzo a Isaeli yina kubatula kunsi au mu nsi a Mfumu bonso fwa diau ye kubavanga minanga miababakala ye miabakento. Yau bana kubakeba kinkole, i yau babanata kinkole, ye yau bana yala nzungudi miau. Yes. 61: 5.
3. Mu lumbu kina Mfumu bu kana kuvovika mu nzungu zaku ye kingongo ye mu kinanga kiambalu kiwatuikwa,
4. buna una yimbila nkunga wau mu ntinu ku Babeli ye vova:
Engwa nsukulu yasukila nzungudi, engwa nsukulu avuma kiankwamusu!
5. Mfumu watolole nkawa wabakiadimbuka, kokoto kiamfumu zatulendo
Yes. 9: 4.
6. kiabufuzudi bantu mu nganzi, kiayadisi makanda mabantu mu nganzi mu nzomono ye kondwa kwakuta.
7. Bwabu ntoto wamvimba uvundusu ye uvuvamene; babwidi mu yimbila.
8. Nsipelesi miau kibeni mieti yangalalala mbwilu aku, ye mpe nsedeli mia Lebanoni. Miau mivovele: Bwabu, bu ulambalele vana, ka muntu ko wizi baluka mu kutukwanga.
9. Nsi abafwa kuna banda yeti vunzwa luvuvumu mu diambu diaku, bu yina katwa kutambula. Bini bieti sikumuswa muna mu diambu diaku, bankwa miatulendo miamionsono miantoto; ntinu miamionsono miabantu mina katwa telama mu biandu biau.
10. Buna bena beti sasula nding' au ye bavovele kwa ngeye: Buna ngeye mpe kondolo lulendo bonso yeto, utufwanane kwandi.
11. Ku nsi abafwa nzitusu aku wakatwa kulumuka ye zu diansambi zaku; mbodolo i ntanda kunsi aku, ye ntunga i vunga diaku. Yobi 21: 26.
12. Bonso buusotokene mu zulu, umbwetete yansuka yalezima! Bonso buukwengo ye lumbwa va ntoto, i ngeye wabwisa bantu!
13. Mwanki ngeye wavova mu ntim' aku: Mono nzolele baluka ku zulu,

nzolele tula kiandu kiami kuna ntandu ambwetete za Nzambi ; mono nzolele vwanda va mongo walukutukunu luazinzambi nseke yilutidi kuna node.

14. Mono nzolele baluka va ntandu anzanza miamatuti ye kumfwanikisa ye Nkwa kayengele.

15. Inga—ku nsi abafwa ukatulu kulumuka, mu nseke yilutidi mu banda diandiamu.

16. Beti kutala beti kutadila siusiu, beti kutonwa ye vova : Diadi i bakala diatukisa ntoto watite ye bimfumu biazakama,

17. wakitula nza nsi yankatu ye wabunga mbanza zau, walembwa kutusa zinkole, mpasi bavutuka ku nzo zau ?

18. Ntinu miamionsono miabantu milambalele mu nzitusu, mosi mosi mu nzo andi ;

19. kansi ngeye ulambalele walo-swa bonso vala diakenwa ye kulendi luaka mu ndiamu aku ko ; ulambalele wafukwa kwa babemwa ye bazokwa sabala, wafukwa kwa bafwa bakulumukini ku vinga biandiamu bonso baki kiadiatwa.

20. Ngeye kuna yambulwa wavunda mu ndiamu bonso yau ko, kadi wabungidi nsi aku ye wabemene bantu baku ; ka bana vutuka bika nkuna miamimvangi miayayibi ko.

21. Lukubika mu vonda bana bandi bababakala mu diambu diatufuma tuamase mau, kadi ka bana telama ye bonga ntoto mu vwa ko ye fuluza luse luanza mu zimbanza.

22. **M**ono ngina kubanangumukina, buvovele Mfumu Sebaoti ; mono ngina fukisa mu Babeli nkumbu ye nsadidila, bana ye batekolo, buvovele Mfumu.

Yobi 18: 19. Lumb. 21: 10. 37: 28.

23. Mono ngina dio vanga kundu kiabangumba ye yambula zinga biakindinga biakala kuna ; inga, mono ngina dio pekula mu sesa kiambungulu, buvovele Mfumu Sebaoti.

Yes. 34: 11. Sef. 2: 14.

24. **M**fumu Sebaoti didi ndefi ye vovele : Mu kedika, bonso bumbenzi i buna buna kala, ye monso mansavukidi ntima, i mana mana kalakana.

25. Mono ngina kosa Asuli mu nsi ami, ye va mingo miami ngina kundiatikisa. Vangu kiandi kina katulwa mu yau ye zitu kiandi kina katulwa mu vembo diau. Yes. 37: 36.

26. Yoyo i nsavukulu yasavukulwa ntima kwa ntoto wamvimba ; kwaku i koko kulambukidi kwa bantu babonsono.

27. Kadi Mfumu Sebaoti wasavukidi dio ; buna nani lenda dio vunza ? Koko kwandi kulambukidi ; nani lenda ko vengula ?

2 Lus. 20: 6. Yobi 9: 12. Yes. 43: 13. Dan. 4: 35.

28. **M**vu una, ntinu Ahasi bu kafwa, ntelo yalanda yasamunwa :

29. **K**uyangalalani ko mu nsi aku yayonsono, unsi abafilistea, vo kokoto kiakubufa kiatolulwa ; kadi mu mwanzi wanioka muna tuka basilisika, ye mbutu andi una kala dalaka kiantilumuka.

2 Nt. 18: 8. 2 Lus. 28: 18. Yel. 47: 1 b. Yeh. 25: 15 b.

30. Kadi bamana tokumuswa bana baka dia, ye bamputu bana tua mu mpungumunu, kansi mwanzi aku mono ngina wo vonda mu nsatu, ye bionso bisidi mu ngeye bina bemwa.

31. Yaula, umwelo ; bokila, umbanza, nienga mu kingongo, unsi abafilistea, mu nsi aku yayonsono. Kadi mu ntini anode mutukidi mwisi ; kuviokanga makabu mamintantu, ka kusidi muntu ku nima ko.

32. Buna nki bana vutula kwa ntumwa zabantu banzenza ? Inga, vo Mfumu watungidi lufulu lua Sioni, ye vo bakiazungulwa mu bantu bandi bena mpungumunu au kuna.

Lumb. 87: 1 b.

KAPU 15.

Mbikulu mu Moabi.

Ntelo mu Moabi.

Inga, fuku dina, mbungulu bu yibwidi Ali-Moabi, buna dimeni kwandi ; inga, fuku dina mbungulu bu yibwidi Kili-Moabi, buna dimeni kwandi.

Yel. 48: 1 b. Yeh. 25: 8 b. Am. 2: 1 b. Sef. 2: 8 b.

2. Habaiti ye Diboni bana baluka va vuma biananga̲ma mu dila vana ; kuna Nebo ye Medeba Moabi dieti nionga ; ntu miababonsono miena vandu, ngievo zazonsono zazakwa.

4 Mose 21: 30. Yel. 48: 37. Yeh. 7: 18.

3. Va nzila zau bakifuka fwidi ; va nludi miau ye mazandu mau babonsono bakunganga ye bayingumukanga mansangaza.

4. Heseboni ye Elale basasulanga biaula, ye biwakane nate ye ku Yahasi. Nkiangunu binwani bia Moabi bibokanga ; mwel' andi wena kingongo mu yandi. 4 Mose 21: 23, 26. Yel. 48: 34.

5. Ntim'ami unionganga mu Moabi ;

kadi ntabi miandi mitabanga nate ye
ku Soali. ku Engelati-Selisia; mu dilu
babalukanga nzanz' a Haluhiti, ye mu
nzila ku Holonaimi basasulanga biaula
mu diambu diambungulu.
1 Mose 19: 22. Yel. 48: 5, 36.
6. Kadi nlangu mia Nimili miabu-
ngwa, titi biayuma, nsombo mialengila,
lekwa kiankunzu ka kiasiswa ko.
7. Nkiangunu basabulanga bisidi mu
ndandu au, mbongo zau zakebwa, mu
nlangu wanti mia Wilo.
8. Kadi biaula bizungidi nsi a Moa-
bi; ku Engelaimi kungu biandi bilue-
ki, ku Bel-Elimi kungu biandi bilueki.
9. Kadi nlangu mia Dimoni mizedi
kwa menga; kadi kiankaka diaka ngi-
na yambula kiabwila Dimoni: nkosi
ngina bwisa biobio biatanunwa kwa
Moabi, i bina bisidi mu nsi.

KAPU 16.

Nkudukulu ambikulu yatekila.

Lufidisa bana bamameme bana ta-
mbula mfumu ansi, tuka ku Sela
vioka nsi yankatu ku mongo wamwana
wankento Sioni. 2 Sam. 8: 2. 2 Nt. 3: 4.
2. Bonso nuni zitinanga, bonso bana
bapamunu mu zanza, bana babakento
ba Moabi beti kwizila ku masabu ma
Alanoni.
3. Yau bavova: Utuvana nduengoso,
kala nzonzi kwa yeto. Bika kini kiaku
mu kati diambangazi yantangu ambata
kiakala bonso fuku. Tabila yau bati-
nuswa; kubakusani batebi ko.
4. Yambula batinuswa bami babaka
nzo kwa ngeye, kala kaku kia Moabi
kwa mbungi, nate ye nkemi kenani
diaka ko ye mbungulu yina suka ye
mindiati mialala mu nsi.
5. Buna mu nlembami kiandu kina
siamuswa, ye mu kinkwikizi dingizi
dina kio vwanda mu fwokula dia
Davidi ditombuzulanga masongele ye
sadilanga lunungu. Yel. 23: 5. 33: 15.
6. Yeto tuwilu mu nza mia Moabi
miambidi anene, mu ngianza zandi,
inga, nza ye mayama, ye mu mampa-
vala mu mpovolo zandi zamangunga.
7. Nkiangunu bika Moabi kakungila
Moabi, bika nsi yamvimba yakunga.
Mu mampa mabana bavinia mu Kili-
Haleseti bika luavumuka mu kiadi kia-
ngolo.
8. Kadi mayinza ma Heseboni mena
malengila, ye mpe nti miavinia mia
Sibima, i mavala mamiau masansisa
mfumu zabantu; mau mayala nate ye
ku Yaeseli, maz mbala mu nsi yankatu,
nsasila miau miamwangana ye miavio-
ka mbu. 4 Mose 21: 32. Yel. 48: 32 b.
9. Nkiangunu mono nzolele dila,
bonso budilanga Yaeseli, mu nti miavi-
nia mia Sibima; mu mansangaza mami
nzolele kutula nlangu, Heseboni, ye
ngeye, Elale. Kadi mu kati diangio-
nzoko aku ansungi amwini ye ngio-
nzoko aku asivu mbokolo angionzoko
yibwidi.
10. Kiese ye yangalala bimeni lala
mu mavia mambongo, ye mu mavia
mavinia ka musasulwanga mbokolo ya-
kiese ko, ka lozi ko; ka muntu ko
udiatanga lekwa kikamununwanga vi-
nia; mbeni sukisa kiese kiangionzoko.
11. Nkiangunu ntim' ami weti nio-
nga bonso nsambi ansinga mu Moabi,
kingongo kiami mu Kili-Helesi.
Yes. 15: 5. Yel. 48: 36.
12. Kadi mpeleko Moabi ditelamene
ye weti tovuka va vuma kiaoangama
ye kotele mu kinlongo kiandi mu sa-
mbila, kasadilanga bo buma ko.
13. Mama i mambu mateka vova
Mfumu kwa Moabi. Am. 2: 1 b.
14. Kansi bwabu Mfumu vovele ye
kembi: Mu mvu ntatu, miampila yoyo
bonso mvu miasadi kialumbu, Moabi
mu nzitusu andi ye makabu mandi ma-
monsono mamanene una banzulwa ka
lekwa ko, ye bionso bisidi bina kala
biabizio ye biafwafwa, ka biabingi mu
tanga ko.

KAPU 17.

Mambu manzengolo mu Damasko ye Isaeli.
Mayoyila mabantu.

Ntelo mu Damasko.
Tala, Damasko dina suka mu kala
mbanza, diau dina bwa ye kala ntulami
amatadi. 1 Yel. 49: 23 b. Am. 1: 3.
2. Mbanza za Aloeli zina siswa; zau
zina kala kundu kiamakamba mana
leka kuna, ye ka muntu ko una mo
tinisa.
3. Ntabulu a Efalaimi yina suka ye
kitinu kia Damasko, nsadidil' a Alami.
Biobio bina vangwa bonso mu nzitusu
abana ba Isaeli, buvovele Mfumu Se-
baoti. Yes. 7: 8.
4. Mu ntangu yina nzitusu a Yakobi
una kituka bumputu ye nitu andi ya-
mazi yina tanda.
5. Yandi una vangwa bonso nyonzi-
ki ambongo bu kayonzikanga mbongo
ye koko kwandi kweti yonzika nsesa;

buna kala bonso bubatotanga nsesa mu ndimb' a Lefaimi. Yes. 24: 13.

6. Ngionzoko yazimunina yayike yina siswa kuna kaka bonso mu ngionzoko abana baolive, bana bole vo batatu bu basiswanga kuna nkati ambata, baia vo batanu mu nzamvula zanti, buvovele Mfumu, Nzambi a Isaeli.

7. **Mu** ntangu yina muntu una tala kwa mvangi andi ye meso mandi mana tala kwa Nkwa nlongo a Isaeli.

8. Yandi kana tadisa meso mandi ku masalu mavengi moko mandi ko; mavanga manlembo miandi kana tala ko, kani ka mu ba Asela vo mama biantangu ko.

9. Mu ntangu yina mbanza zandi zakola zina fwanana ye siamu biasiswa mu zimfinda ye va mbata zamiongo, biasiswa mu ngizulu abana ba Isaeli ye biabionsono bina vangwa biankatu.

10. Kadi ngeye uvilakene Nzambi ampulusu aku ye kubenzi mu tadi diaku dianakekete ko; nkiangunu utuikanga nkuzu miampwenia ye tulanga nti miavinia mianzenza mu miau:

11. mu lumbu kimosi kiutuikanga utedimisanga lumbu luakinzungidila, ye nsuka walanda ufudisanga ntuika zaku; kansi ngionzoko yilalanga mu lumbu kiambafukulu, kwama kwansukami antima bu kwizidi.

12. **Nawe**! I nkumbulu amakanda mamingi mabantu; bakumbanga bonso bukumbilanga mbu! I ndumu amakanda mabantu, i ndumu bonso ndumu anlangu miatulendo!
2 Nt. 18: 13 b. Yes. 36: 1 b.

13. Inga, ndumu amakanda mabantu, bonso ndumu anlangu miaminene! Kansi yandi ukubasembanga, ye batinanga nseke; bakubwanga bonso mvumvunia va miongo mu mpeve ye bonso mfumfuta zanzunguluka mu tembo.
Lumb. 65: 7. 93: 3 b.

14. Mu nkokila, tala, buna mpamuku wena; kansi nsuka bu ka ukiele ko, ka bena diaka ko. Kiokio i kunku kiayau bakutupelanga, kunku kiayau batananga mbongo zeto.
2 Nt. 19: 35 b. Yes. 14: 25. 37: 36 b.

KAPU 18.

Mvutulu kwa ntumwa zatuka ku Etiopia.

Nawe, unsi yininginanga bindekwandekwa biantilumuka, unsi ku nim' amila mia Etiopia,

2. i ngeye ufidisanga ntumwa zisabukanga mbu, mu nzaza zamabu nseke mu nlangu!

Luenda, luntumwa zanzaki, kwa bantu bena ntela ye ntinta yacema yankanda, kwa bantu batinwanga nseke yayingi, kwa bantu bangolo ye mbidi abedisa, i nsi au yiviokanga mila.

3. Yeno lubisi ntoto babonsono, yeno lukalanga kundu va ntoto: bu batedimisanga mpevila va miongo, buna lutala ye bu basikanga mpungi, ludimba.

4. Kadi ebu buvovele Mfumu kwa mono: Mu naswi nzolele yinika meso mu kundu kiami, bonso bulemanga mbangazi, ntangu bu yicemene, bonso tuti ditengole dinoko mu mbangazi ansungi ayonzika.

5. Kadi nsungi ayonzika bu ka yizidi ko, mfudulu bu yimeni, ye fulu kieti badika yela mu kala mwan' avinia, buna yandi una zaka mavala mu mbele zavia diavinia ye kwanga kola biamianzi.

6. Biabionsono bina niokunwa kwa nuni zambaki va miongo ye kwa bibulu va nsi; nuni zambaki zina kala mazanza mau kuna mu nsungi amwini ye bulu biabionsono va nsi bina kala kundu biau kuna mu sivu.

7. **Mu** ntangu yina nkailu mina natwa kwa Mfumu Sebaoti mitukidi kwa bantu bena ntela ye ntinta yacema yankanda, kwa bantu batinwanga nseke, kwa bantu bangolo ye mbidi abedisa, i nsi au yiviokanga mila, ku vuma kina kiena kundu kiankumbu a Mfumu Sebaoti, ku mongo wa Sioni.
Lumb. 68: 31.

KAPU 19.

Mbikulu mu luyinu lua Ngipiti ye ntedomoso au.

Ntelo mu Ngipiti.
Tala, Mfumu wele mu tuti dianzaki dieti siuka ye lueki ku Ngipiti. Buna teki bia Ngipiti bizakamanga mu diambu diandi, ye ntima miabisi Ngipiti mieka kingongo mu ntulu au.
Yel. 46: 2 b. Yeh. 29: 2 b.

2. Mono ngina kwikimisa bisi Ngipiti kwa bisi Ngipiti, ye mpangi yina uwanisa mpangi ye nkundi kwa nkundi, mbanza kwa mbanza ye kimfumu kwa kimfumu.

3. Kibakalu kiabisi Ngipiti kina lala mu ntulu au, ye mono ngina vunza nduengoso zau; buna bana yuvula teki biau, bankwa miabimpangula ye ntumbudi miampeve ye bandoki.

4. Mono ngina vana bisi Ngipiti mu koko kwamfumu yambalu, ye ntinu wankemi una kubayala, buvovele Mfumu, Mfumu Sebaoti.

5. Nlangu una lala mu mbu, ye nzadi yina sika ye yuma.

6. Mila mina kala kinzandi, mimbungu mia Ngipiti mina kevuka ye sika, mabu ye mawalensi bina lengila.

7. Mindimba ku nzadi a Nile, mu nseko asimu dianzadi, ye mayinza mamonsono mambongo ku nzadi bina yumina, bungwa ye kala ka lekwa ko.

8. Ntambi miambizi miau mina yaula ye nionga, buna bena batubanga luvaku mu nzadi; batulanga konde mu nlangu bana telama ye ntima miafibala.

9. Basalanga lino biakubulwa bana mweswa nsoni, ye yau mpe babwanganga mbwangulu zabiza.

10. Yau bena tungwa biansi bana koswa, ye basalanga mu mfutu bana bwa kingongo buna bena.

11. Bonso mafutu madingizi ma Soani mana telama; nluengisi mia Falao milutidi nduenga mivananga nduengoso zakifutu. Buna bwe lulenda vova kwa Falao: Mono i mwan' ababakala banduenga, mwan' antinu miansi nkulu?

12. Inga, banduenga baku kwe bena? Bika bakukamba—kadi keti bazaidi dio—dionso diasavukila Mfumu Sebaoti ntima mu Ngipiti.

13. Madingizi ma Soani meka mafutu, madingizi ma Nofi mababwa, ye Ngipiti yizimbuswanga kwa yau bena matadi mafuma mamakanda mandi.

14. Mfumu wadukudi mpeve yatengo-tengo muna, ye basa Ngipiti yasansala yeku-yeku mu mamonsono mayina vanga, bonso nsansadi usansalanga mu lusi biandi.

15. Ngipiti ka yina kala zazu mu salu kimosi ko, kani kieti saduswa kwa ndieu i ntu vo kwa ndieu i nkila, vo kwa ndieu i nsoko aba vo kwa ndieu i luvubi. Yes. 9: 14 b.

16. Mu ntangu yina bisi Ngipiti bana kala bonso bakento: yau bana zakama ye pamuka mu diambu diakoko kwananganma kwa Mfumu Sebaoti kukabanangukini.

17. Nsi a Yuda yina kala nsisi kwa bisi Ngipiti; yonso ntangu yibana yo bikwa, bana pamuka mu diambu diansavukulu antim' a Mfumu Sebaoti yikabasavukila ntima.

18. Mu ntangu yina muna kala mu nsi a Ngipiti mbanza zitanu zina vova nding' a Kanana ye dila Mfumu Sebaoti ndefi; yimosi mu zau yina bikwa Ilihahelesi. Yes. 45: 23.

19. Mu ntangu yina salu dina tedumuswa kwa Mfumu mu kati diansi a Ngipiti ye mpe mama kwa Mfumu ku nzaku ansi.

20. Biau bina kala dimbu ye kimbangi mu Mfumu Sebaoti mu nsi a Ngipiti: bu bana bokila Mfumu lusadusu kwa minzungudi, buna yandi una kubafidisa mvulusi ye nzonzi ye kubatanina.

21. Mfumu una kukizaikisa kwa bisi Ngipiti, ye bisi Ngipiti bana zaya Mfumu mu ntangu yina, ye yau bana kunsadila mu nkailu miamponda ye miandia, ye bana sila nsilulu kwa Mfumu ye tunguna zo.
Lumb 68: 31. Yes. 45: 14.

22. I bobo Mfumu kana bandila Ngipiti, banda, kansi niakisa mpe; yau bana bangumuka kwa Mfumu, ye yandi una kubawa ye kubaniakisa.

23. Mu ntangu yina nzila yakubukwa yina tuka mu Ngipiti ku Asilia, ye bisi Asilia bana kota mu Ngipiti ye bisi Ngipiti mu Asilia; bisi Ngipiti bana sadila Nzambi va kimosi ye bisi Asilia.

24. Mu ntangu yina Isaeli dina kala ntuadi ye Ngipiti ye Asilia, bonso wantatu mu luwawanu, i lusakumunu kwa ntoto,

25. ye Mfumu Sebaoti una kubasakumuna ye vova: Bika wasakumunwa, ngeye Ngipiti, bantu bami, ye ngeye Asilia, mavanga mamoko mami, ye ngeye Isaeli, fwa diami!

KAPU 20.

Mbikulu mu Ngipiti ye Etiopia.

Mu mvu una, Talatani bu kaluaka ku Asadodi, wafiduswa kwa Salangoui, ntinu mu Asilia,—buna yandi wakakalala mpe Asadodi ye wabaka dio— 2 Nt. 18: 17.

2. mu ntangu yina Mfumu wakamba mu Yesaya, mwan' a Amosi, ye wavova: Wenda wakangula mvwatu wangoto mu luketo luaku ye vula nsampatu zaku mu malu maku. Yandi wavanga bo ye wayenda mpene ye malu mampene. 2 Nt. 1: 8. Sak. 13: 4. Mat 3: 4.

3. Mfumu wavova: Bonso sielo kiami Yesaya weti kwenda mpene ye malu mampene bonso dimbu ye kifwani mu diambu dia Ngipiti ye Etiopia mu mvu ntatu, Yeh. 12: 6, 11.

4. i bobo ntinu mu Asilia una yambudila zinkole zatuka mu Ngipiti ye yau bakatulwa mu Etiopia, ye bantwenia ye banuna, bakatuka bampene ye malu mampene ye mataku mafukulwa, mu nsoni a Ngipiti.

5. Buna yau bana pamuka ye mona nsoni mu Etiopia i vuvu kiau, ye mu Ngipiti i nza miau.

Yes. 30: 2 b. 36: 6.

6. Mu lumbu kina bisi nsi mwamu mu nsi ambu bana vova: Tala, bobo bavangwa bakedi vuvu kieto ye batutinina mu saduswa ye tanunwa mu ntinu a Asilia; buna yeto kibeni bwe tulenda tabuswa?

KAPU 21.

Mbikulu mu Babeli, Duma ye Alabia.

Ntelo mu nsi yankatu ku mbu. Bonso tembo bivevumukanga mu sude, ditukidi ku nsi yankatu, mu nsi yansisi.

2. Mona-meso mangolo mamonekene kwa mono: Mpedi mipelanga, mintani mitananga. Baluka u Elami! Finingisa, ubantu ba Media! Mpumukunu zazonsono nzolele sukisa.

3. Nkiangunu luketo luami lueti zakama, kingongo kimbwidi, bonso kingongo kiambuti amwana; tengo-tengo dimbwidi ye ndembane wa, mpamuku umbeki ye ndembane mona.

4. Ntim' ami wena mangidi-mangidi, ntim' ami uvuzungidi kwa wonga; fuku diivingilanga dikumpamunanga.

5. Meza mapoywanga, mavunga mayalumunwanga, badianga ye nwanga. —Lutelameno, lumadingizi; lukusa nkaku zeno mazi!

6. Kadi ebu buvovele Mfumu kwa mono: Wenda tula bakala kakenga; bionso bikana mona bika kakamba.

7. Vo yandi mweni nlong' antentami, miole miole, nlong' azimpunda. nlong' abakamela, buna bika katoma kenga.

8. Yandi wabokila, bonso busambanga nkosi: Mfumu, vava ntelamene mu kenga ye kenguzula mwini wamvimba ye isikilanga mu vuma kiami kiankengila mu mafuku mamvimba.

Hab. 2: 1.

9. Kansi tala, kuna kweti kwizila nlong' ababakala, ntentami miole miole! Yandi wasasula nding' andi ye wavova: Dibwidi, dibwidi, Babeli, ye teki biadiau biabionsono biabulwa ye biatubwa va ntoto.

Yel. 51: 8. Nzai. 14: 8. 18: 2.

10. Engwa ubantu bami bakoswa, batutuzulwa naniuku-niuku! Mangwilu kwa Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli, mau ilukembi.

11. Ntelo mu Duma.

Mono ibokulwanga ku Seili: Nkengi, fuku bwe dieka? Nkengi, fuku bwe dieka?

1 Mose 25: 14. Yel. 49: 7 b.

12. Nkengi uvutudi: Nsuka wizidi, ye mwanki fuku diakidi. Vo luzolele yuvula, luyuvuleno, luvutukeno diaka.

13. Ntelo mu Alabia.

Lubaka vuma kiandeka mu nsi amfinda ya Alabia, lubuka bitukidi ku Dedani.

Yel. 49: 28 b. Yeh. 27: 15, 20.

14. Lukikileno bena mpwila nlangu; inga, bisi nsi a Temasi bele kikila batinini mampa.

15. Kadi batabanga mu sabala, mu sabala kiavolwa ye ponza kialekwa ye mu mpasi zamvita.

16. Kadi ebu buvovele Mfumu kwa mono: Mu mvu mosi diaka, wampila yoyo bonso mvu wakisadi kialumbu, nzitusu wawonsono wa Kedali una vila,

1 Mose 25: 13. Lumb. 120: 5. Yes. 16: 14.

17. ye fiuma fina sala mu ponza biamakesa ma Kedali, buna biena. Kadi bobo buvovele Mfumu, Nzambi a Isaeli.

KAPU 22.

Mbikulu mu Yelusalemi. Sebena ye Eliakimi.

Ntelo mu ndimb' a Mona-meso. Kani buna nki adiambu, bantu baku babonsono bu babalukidi va minludi?

Yel. 48: 38.

2. Umbanza yizedi kwa mayoyila, umbanza yamazu, umbanza yakiese! Babilama baku ka babilamene mu sabala ko, ka bavondwa mu mvita ko.

3. Madingizi maku mamonsono matebi, babakamene kinkole mu kondwa kwa ponza, inga, yau mu bantu baku babweno, buna bena babakwa kinkole; nseke beni bataba.

2 Nt. 25: 4. Yel. 39: 4.

4. Nkiangunu mono mpovele: Lumpengudila zizi, kidi yadila beni; ka lutontani kumbomba ko mu diambu diambungulu amwana wankento wabantu bami.

Yel. 14: 17.

5. Kadi i lumbu kiatengo-tengo kiandiatukusu ye kiankitumu kitukidi kwa Mfumu, Mfumu Sebaoti, i kiaki mu ndimb' a Mona-meso; tumbu tutululwanga ye mbokolo zisasulwanga ku mongo.

6. Elami wasimba tutu diatoto, yandi wayiza ye makalu mena binwani ye mintentami; Kili wafukula nkaku.
7. Ndimba miaku milutidi ntoko miafuluzwa kwa makalu, ye ntentami miatua kuntadisi amwelo.
8. Fukulu kiakatulwa mu Yuda; buna ngeye watadila biluazu mu nzo ya Mfinda. 1 Nt. 7: 2 b. 10: 17.
9. Yeno luamona, vo mbanz' a Davidi yakala miamvu miamingi, ye luayonzika nlangu mu zinga kia Banda.
10. Yeno luatanga zinzo mu Yelusalemi ye luatulula zinzo mu siamisa lumbu. Yel. 33: 4.
11. Va kati ye tumbu tuatole luavanga kindinga kianlangu utukidi mu zinga kia Nkulu. Kansi ka luatala kwa yandi wakubika bio ko; kwa yandi watunguna bio ntama ka luantala ko. 2 Nt. 19: 25. Yes. 37: 26.
12. Mfumu, Mfumu Sebaoti, walubokila mu lumbu kina mu dila ye nionga, mu teba ntu, mu kukifuka fwidi;
13. ye tala, bwabu kiese ye yangalala biena, ngombe zivondwanga ye mameme mavondwanga; badianga mbizi ye banwanga vinia, bavovanga: Bika tuadia ye nwa, kadi mbazi tuna katwa fwa. 1 Kol. 15: 32.
14. Kansi mu Mfumu Sebaoti mutukidi ningu wanzaikusu yayi mu matu mami: Mu kedika, lufuma lueno lualu ka luna bwilwa kodi ko, ntangu zazonsono ziluena moyo, buvovele Mfumu, Mfumu Sebaoti.
15. Ebu buvovele Mfumu, Mfumu Sebaoti: Katuka kwa nkebi ambongo, kwa Sebena, ngudi akota dianzo akitinu ye vova kwa yandi:
16. Nki vengi vava, ye nani weti banza mu tula vava, bu ukukizokudilanga ndiamu vava? Ngeye uzokulanga ndiamu aku vava vanangama, ngeye ukukizokudilanga kundu mu tadi—
17. tala, Mfumu una kulakasa mu ngolo, umuntu; yandi una kukamata mu fuka dianangwi.
18. Inga, yandi una kuzinga bonso kumvi ye kutuba bonso ndimbu nseke kuna nsi yena sadila kwalunga kwa ngeye; kuna una fwila ye kuna una kala makalu maku manzitusu, usona diansoni mu nzo amfumu aku.
19. Yandi una kulukula mu mbuk' aku ye kubwisa vautelamene.
20. Mu lumbu kina ngina tela sielo kiami Eliakimi, mwan' a Hilikia, mbila. 2 Nt. 18: 18. Yes. 36: 3.
21. Yandi ngina vwika mvwatu aku anitu, ye mono ngina kunkanga nkiti aku ye tula lulendo luaku mu koko kwandi; bobo yandi una kadila se diabisi Yelusalemi ye dianzo a Yuda.
22. Mono ngina tula nsabi anzo a Davidi va vembo diandi; bu kana zibula, ka muntu ko una zika, ye bu kana zika, ka muntu ko una zibula. Nzai. 3: 7.
23. Mono ngina kunkoma bonso lunkoki mu baka kiakola, ye yandi una kala mbuka yanzitusu kwa nzo asandi.
24. Mu yandi nzo asandi yina zembalala ye zitu kiamvimba, bana basinsi ye nkuna, wumbwa biabike biampila zazonsono, mabola ye mbwata.
25. Kansi mu lumbu kina, buvovele Mfumu Sebaoti, lunkoki luakomwa mu baka kiakola luna zeza; luau luna budika ye sotuka, ye zitu kiazembalala va luau kina koswa. Kadi bobo buvovele Mfumu.

KAPU 23.

Mbikulu mu Tilo.

Ntelo mu Tilo.
Lukunga, lunzaza za Talisi, kadi diavombuswa ye ka nzo yimosi ko yena vana diaka ye ka muntu ko uvutuka kotanga muna; mu nsi abakitita mwatuka nsamu wowo ubakambwa.
Yel. 47: 4. Yeh. 26: 2 b. 27: 2 b. 28: 2 b. Sak. 9: 2 b.
2. Ludingalala, lubisi mbanz' asanga. Minkiti mia Sidoni miakala sabukanga mimbu miafuluza ngeye.
3. Mu mbongo a Siholi ye ngionzoko zanzadi a Nile ngeye wakibakila ndandu mu nlangu miaminene ye wakitila bio mu bantu.
4. Telama vovo bwabu mu nsoni, u Sidoni, kadi mbu, siamunu kiambu, kivovele ebu: Mono kimweni nsongo miabuta ko ye kibutidi bana ko, mono kiyundudi mavuvi ko ye kikudisi zindumba ko.
5. Bu bana wa diodio mu Ngipiti, buna bana zakama mu diambu diamomo mabawanga mu Tilo.
6. Luendano ku Talisi ye lukunga, lubisi mbanz' asanga.
7. Yayi i mbanz' eno yakiese yatanga ndununu andi kasi ye lumbu biansi nkulu, yanatwa kwa malu mandi ku nsi yanseke mu kunda kuna bonso wanzenza.
8. Nani savukidi diodio ntima mu Tilo, i mbanza yakaba bikoloa ye yakala nsumbi miakala madingizi, yakala

nkiti miakala ye bankwa miaminene
va ntoto ? Nzai. 18·23.
9. Mfumu Sebaoti i ndieu usavukidi
diodio ntima mu bwisa nzitusu wangia-
nza wawonsono ye yina bankwa mia-
mionsono miaminene va ntoto.
10. Ukiyadingisa bwabu mu nsi aku,
bonso busanga nzadi a Nile; ngeye
umwana wankento Talisi, kuneti mbie-
nga diaka ko.
11. Yandi walambula koko kwandi
va mbu, yandi wasa nsi zakitinu zaza-
kama; Mfumu wakamba, vo siamu bia
Kanana bina vombuswa.
12. Yandi wavova: Ngeye kuna vu-
tuka yangalala ko, umwana wankento
wadimbulwa, mwana wankento Sidoni.
Telama wenda ku nsi abakitita; mwa-
nki kuna baka luvuvumu kuna mpe
ko.
13. Tala, nsi abisi Kaladea, bantu
bakabakedi ko, i nsi au yavanga Asilia
bonso kundu kiabulu biansi yankatu!
Yau batedimisanga nzo zau zayongi za-
nkakalalala, bacamingisanga mavula
mambanza ye bavanganga yo ntulami
wamatadi.
14. Lukunga, lunzaza za Talisi, kadi
siamu kieno kiabungwa.
15. Mu ntangu yina Tilo dina vilu-
kunwa mu lusambodia luamvu, bonso
mu lumbu biantinu mosi kaka; kansi
lusambodia luamvu bu lumeni vioka,
Tilo dina vangwa bonso bubikwanga
mu nkunga mu nsuza:
16. Bonga nsambi aku ye zieta mu
mbanza, unsuza wavilukunwa; sika
mu ntoko ye yimbila ye yimbuzula,
kidi wabambukulwa moyo.
17. Kadi lusambodia luamvu mboki
Mfumu una tala ku Tilo, ye dina vu-
tuka badika tambula mfutu miakinsuza
ye ta kinsuza ye nsi zazonsono zakitinu
zantoto mu nza yayinene.
18. Kansi ndandu ankita ye mfutu
miakinsuza bina biekulwa Mfumu;
biau ka bina yudukwa ye vilukunwa
ko, kansi bena kundu va zizi kia Mfu-
mu bana baka dia kwalunga ye mvwatu
miabiza mu ndandu zandi zakita.
Lumb. 45: 12. 87: 4.

KAPU 24.

Mvutulu andinda waunene kwa ntoto. Ntanunu ansadidila ye luyalu lua Nzambi ku Sioni.

Tala, Mfumu uvombisanga ntoto ye
ubunganga wo; yandi ucamingi-
sanga biena va wau ye usansikisanga
bisi wau. Mika 7: 13.
2. Nganga uvangwanga bonso bantu,
se dianzo bonso sielo, mbut' anzo bonso
sielo kiankento, nteki bonso nsumbi,
nsompi bonso nsompisi, ndie amfuka
bonso ndikisi amfuka. Hos. 4: 9.
3. Ntoto una vombuswa nampia ye
pelwa; kadi Mfumu vovele diambu
diodio.
4. Ntoto wena kiadi ye usiokanga,
nza yeti lemina ye yisiokanga, bionso
bizangamene mu bantu bantoto bilemi-
nanga, Yoeli 1: 10.
5. ntoto bu wasumunwa kunsi abisi
wau; kadi bameni tulula mina, ki-
tula nsiku, vunza luwawanu lukalu-
mani.
6. Nkiangunu nsingulu yisekisanga
ntoto, ye bakalanga va wau bana ka-
twa lungwa bina bibena bila; nkia-
ngunu bisi ntoto bayumanga, ye ba-
ntu babingi ka basidi ko.
Yeh. 7: 27. Dan. 9: 11.
7. Mamba mavinia mena kiadi, nti
wavinia weti lemina; bakala kiese mu
ntima bavumukanga buna bena.
8. Kiese kianingu wapuka kimeni,
zu diayau bena kiese didingalele;
kiese kiawungu ansambi kimeni.
Yel. 7: 34. 16: 9. 25: 10. Yeh. 26: 13. Hos. 2: 11.
9. Vinia ka kinuwanga diaka ye
nkunga ko, ndwinu yakinsansila yena
ndudi kwa banwanga yo.
10. Yatuluka mbanza yavombila ye-
na; nzo nzo yazikwa ye ka muntu ko
ukotanga yo.
11. Ku mbazi kuwakane biaula mu
vinia; kiese kiakionsono kiledi, ya-
ngalala kwakonsono kwantoto kutebi.
12. Ka lekwa kiankaka ko kansi
mpomboso yisidi mu mbanza, ye mwelo
wabembuzulwa.
13. Kadi va ntoto vana katwa kala
mu bantu nadede bonso mu ngionzoko
abana baolive, bonso buyonzukwanga
ngionzoko yazimunina, ngionzoko aba-
na bavinia bu yimeni. Yes. 17: 5 b.
14. Buna yau bana sasula nding' au
ye yangalala, mbokolo zakiese mu nene
kwa Mfumu zininganga nseke tuka mu
weste:
15. Nkiangunu lusika Mfumu mu
nsi zaeste, lusika nkumbu a Mfumu,
Nzambi a Isaeli, mu nsi zambu.
16. Tuka mu nsuk' antoto tuwanga
nkunga miamasika: Nzitusu bika wa-
kala ye nkwa lunungu!
Kansi mono mpovele: Mono mvi-
didi, mono mvididi, engwa mono!

Mpedi mipelanga, inga, mpedi mikwe
pedingi.
17. Kingongo, mbwilu ye kinkole lu-
bwilulu, lubisi ntoto. Yel. 48: 43 b.
18. Vo muntu utebi mu mbokolo
yakingongo, buna ubilamene ye bwidi,
ye vo una vumbuka mu mbwilu, bu-
na una kala kintani kiakinkole; kadi
zinela mu kayengele zizibukidi, ye
tufulu tuantoto tuzakamene.
1 Moso 7: 11. Am. 5: 19.
19. Ntoto utendokele, inga, utendo-
kele; ntoto ubasukini, inga, ubasu-
kini; ntoto udangalele, inga, udanga-
lele.
20. Ntoto usansale, inga, usansale
bonso nsansadi; wau udiengele bonso
luanda. Ntulumunu andi yikunziti-
kanga; ubwidi, ye ka ulendi vutuka
telama ko.
21. Mu ntangu yina Mfumu una
bafika nkangu akayengele mu kaye-
ngele ye ntinu miantoto va ntoto.
22. Yau bana yonzukwa, bonso zi-
nkole ziyonzukwanga mu lubulu lua-
kinkole, ye bana zikudulwa mu boloko;
ntama yayingi mboki bana bafukwa.
23. Ngonda yina fwa nsoni ye nta-
ngu yina fwa nsoni; kadi Mfumu
Sebaoti una kala ntinu va mongo wa
Sioni ye mu Yelusalemi, ye vantadisi
abangudi zabantu bandi vana kala nzi-
tusu.
Yes. 13: 10. Yeh. 32: 7. Yoeli 2: 31. 3: 15.

KAPU 25.

Lulendo luambedisila lua Mfumu. Mbulu-
ku va mongo wa Sioni. Mfukusu ami-
ntantu.

Mfumu, ngeye i Nzambi ami; mono
nzolele kuzangisa, mono nzolele
sika nkumbu aku, kadi uvanganga
mangu. Nsavukulu zaku zanduengoso
zansi nkulu zena nakekete ye zisiki-
langa. Lumb. 63: 2.
2. Kadi ngeye uvanganga mbanza
ntulami miamatadi, mbanza zasiamu
mu mayudukwa mansengesele; ngeye
ucamingisanga mavula mabanzenza, ye
ka mavutukidi vanga mbanza ko ye ka
matungululwanga diaka ko. Yes. 26: 5.
3. Nkiangunu bantu bansisi bakuzi-
tisanga, mbanza zamakanda mabantu
bankemi zikutinanga.
4. Inga, ngeye wakedi ntabulu kwa
wafwafwa, ntabulu kwa wamputu mu
mpasi zandi, ntinunu kwa nkumbu
miamvula, nkaku mu mbangazi; kadi
mafuluka mabankemi mena bonso nku-
mbu wampasumuku mu baka.
Yes. 4: 6. Yel. 16: 19.
5. Ngeye uyinimisanga mavoyila
mabanzenza bonso mbangazi mu nsi
yankatu; bonso mbangazi yivonganga
mu kini kiatuti, i bobo buna kala mu
nkunga wambedoso wabankemi.
6. Mfumu Sebaoti una vanga mbu-
luku va mongo wau kwa bantu babo-
nsono mu madia mamazi, mbuluku ye
vinia kiangolo, inga, mu madia mama-
zi, manluku ye vinia kiangolo kiakelwa
nawenzi-wenzi.
Lumb. 22: 26. Mat. 22: 2. Luk. 14: 16.
Nzai. 19: 7, 9.
7. Va mongo wau yandi una fukisa
fukulu kifukanga bantu babonsono, ye
fukulu kifukanga makanda mamonsono
mabantu. Yes. 60: 2. 2 Kol. 3: 15 b.
8. Yandi una fukisa lufwa mu nta-
ngu zazonsono, ye Mfumu, Mfumu una
kunguna mansangaza mu zizi biabio-
nsono ye una katula nsoni zabantu
bandi mwamonsono va ntoto. Kadi i
bobo buvovele Mfumu.
1 Kol. 15: 26, 54. 2 Tim. 1: 10. Nzai. 7: 17. 21: 4.
9. Mu ntangu yina bana vova: Tala,
vana vena Nzambi eto yituatadididi,
kidi katuvulusa. Inga, vana vena
Mfumu utuatadididi; bika tuayangalala
ye kala kiese mu mpulusu andi.
Lumb. 33: 21. 63: 8.
10. Kadi koko kwa Mfumu kuna
kunda va mongo wau, kansi Moabi
una diatukuswa mu yandi nsi, bonso
titi bidiatwanga mu kindinga kiambole.
11. Bu kayalumunanga moko mandi
vana, bonso busanga nte aminga, buna
mwanki nza miandi mina yinwa va
kimosi ye makani mamonsono mamoko
mandi.
12. Siamunu biayongi biatumbu tua-
ku bina bwiswa, yandi una bio yina
ye bwisa ku ntoto, mu fundu-fundu.

KAPU 26.

Nkunga wandungunu wa Yuda. Mvita za-
ndi ye mfulukulu amoyo wamona.

Mu ntangu yina bana yimbila nkunga
wau mu nsi a Yuda:
Yeto tubeki mbanza yangolo; yandi
uvanganga mvulusu bonso tumbu ye
ntabulu.
Lumb. 46: 5. Yes. 60: 18. Mat. 16: 18.
2. Luzibuleno mielo, kidi bantu ba-
lunungu bakebanga minu bakota mumo.
Lumb. 118: 19 b.
3. Wonso ukwikamene mu diela dia-

ndi ukebwanga kwa ngeye mu yenge,
mu yenge ;
kadi mu ngeye kasanga vuvu.
Loma 5: 1.
4. Inga, luseno vuvu mu Mfumu
ntangu yikayimani ; kadi Mfumu,
Mfumu i tadi dikadimani.
5 Mose 32: 4. Lumb. 18: 1 b.
5. Kadi yandi ulukulanga bena ku-
ndu mu vuma kiayongi, mbanza yaza-
ngama ; yandi uyinanga yo, inga, uyi-
nanga yo ku ntoto, ulumbanga yo mu
fundu-fundu.
Yes. 21: 9. 25: 2. Yel. 51: 8. Nzai. 14: 8. 18: 2.
6. Yau yina diatukuswa kunsi ama-
lu, kunsi amalu mabakiazungulwa,
kunsi atambi biabafwafwa.
7. Kansi nzil' ankwa lunungu yena
nalengwa-lengwa ; ngeye ukubikilanga
walunungu nsoko walengwa. Zing. 16: 17.
8. Inga, mu nzila zankongodolo zaku,
Mfumu, tueti kutadidila ; ngunda za-
miela mieto zeti lakukila nkumbu
aku ye mbambukulu aku amoyo.
Lumb. 119: 10 47.
9. Mwel' ami wena ngunda zangeye
mu fuku, ye mpeve mu mono yikuto-
mbanga nsuka nabu ; kadi nzengolo
zaku bu zibwilanga ntoto, bisi nza
balongukanga lunungu.
Lumb. 63: 7. 88: 13. 130: 6.
10. Vo nlemvo usongwanga kwa
kiadimbuka, buna kalongokele lunungu
ko ; mu nsi yikutu vangwa lusongo,
yandi uvanganga bulembolo songa, ye
kamonanga nene kwa Mfumu ko.
11. Mfumu, koko kwaku kunanga-
mene, kansi ka bamweni bo ko ; kansi
mu nsoni bana mona vema kwaku mu
bantu. Inga, tia tuna manisa mbeni
zaku.
12. Mfumu, ngeye una kutubakisila
yenge, kadi mamonsono matuvengi
ngeye watuvangidi mo.
13. Mfumu, Nzambi eto, mfumu za-
nkaka ye ngeye zakedi kutuyalanga,
kansi ngeye kaka tusikanga, nkumbu
aku kaka.
14. Bafwa ka bavutuka tambulanga
moyo ko, bini ka bifulukanga diaka
ko ; mu diambu diodio ngeye wababa-
fika ye wababunga ye wafukisa mba-
mbukulu amoyo au yayonsono.
5 Mose 32: 26. Yobi 14: 14. 18: 17. Lumb. 88: 10 b.
15. Kansi ngeye waniekese bantu
diaka, Mfumu, ngeye waniekese bantu
ye wasongele nzitusu aku. Ngeye wa-
sadisi nzaku zazonsono zansi.
16. Mfumu, mu mpasi bakutombele;
batengole tusambulu tuanapi, ndongi
zaku bu zakedi va ntandu au.
Lumb. 18: 6. 77: 2. Hos. 5: 15.

17. Bonso nkento wena vumu, bu
kena lukufi ye buta, uvionguzukanga
ye bokanga mu nsongo miandi, i bobo
bwakala mu yeto va zizi kiaku,
Mfumu.
18. Yeto tuakedi vumu mpe ye tua-
vionguzuka ; kansi bu tuabuta, buna i
mpeve. Yeto ka tulendi kubikila nsi
mpulusu ko ; ka bantu ko babutwanga
mu kala kundu va nza.
19. Kansi bafwa baku bana tambula
moyo diaka ; nitu zabafwa bami zina
vutuka fuluka. Lusikama ye luyanga-
lala, yeno lubondalele mu ndiamu ;
kadi dinoko diaku i dinoko diakia,
ye ntoto una vutula bamana fwa.
Yeh. 37: 3 b.
20. Wiza ubantu bami, kota mu
vinga biaku ye ukukibindikila vitu ;
naswami mu fimbwabula fiafike fia-
meso, nate ye nganzi zimeni vioka.
Lumb 30: 5.
21. Kadi tala, Mfumu vaikidi mu
kundu kiandi mu bafika bisi ntoto mu
diambu diatufuma tuau ; ntoto una
sensisa menga mamonsono matengulwa
va wau, ye ka una vutuka fuka babe-
mwa va wau ko.
1 Mose 4: 10. Mpovi 12: 14. Mika 1: 3. Mat. 16: 27.

KAPU 27.

Nkunga mu via diavinia dia Mfumu. Isa-
eli diamwanguswa ye diayonzukwa.

Mu ntangu yina Mfumu una bafika
mu sabala kiandi kiambalu, kia-
kinene ye kiangolo, Leviatani, nioka
yanzaki, ye Leviatani, nioka yamvio-
nguzuka, ye bema dalaka mu mbu.
Yobi 26: 13. 40 20. Yeh. 29: 3. 32: 2.
2. Mu ntangu yina via diavinia dina
kala, diena kimvwama kiavinia, ye dina
yimbudulwa ebu : Yes. 5: 1 b.
3. Mono, Mfumu, i nkengi adiau,
itulanga ye tuluzulanga dio nlangu ;
kidi ka muntu ko una dio bivisa, ike-
nganga dio fuku ye mwini.
Lumb. 121: 4. Mat. 21: 33. Yoa. 15: 1.
4. Ka nganzi ko zena yami ; kansi
vo nsolokoto ye mpanga bina telama
mu kundwanisa, buna ngina bio bwila
ye yoka biabionsono. Yes. 10: 17.
5. Evo bana katwa tomba ntabulu
kwa mono ye vanga yenge ye mono,
inga, bana katwa vanga yenge ye mono.
6. Buna mu ntangu zina kwiza, Ya-
kobi una mena mianzi ye Isaeli dina
vekita ye fula ; bana fuluza nza mu
mbutu miandi. Yes. 37: 31.
7. Kadi yandi wababendi bobo, bo-

nso bukabendi baba bababanda? Kadi babemono bobo, bonso bwabemwa ntantu miau miabemwa?

8. Ve, mu lukutulu yandi wasemba bantu, bu kabanianga; yandi wababambula mu tembo kiandi kiambalu mu lumbu kiampeve yaeste.
Yel. 18: 17. 30: 11. 46: 28.

9. Buna lufuma lua Yakobi luna bwilwa kodi bonso bobo ye mbutu miayela miankatudulu amasumu mau i diadi, vo matadi mamonsono mu masalu mau mana koswa bonso buku biampemba ye vo ba Asela ye mama biantangu ka bina vutuka tedumuswa ko.
3 Mose 26: 30. Yes. 2: 20. 17: 7 b. 30: 22. 31: 7.

10. Inga, mbanza yakola yivombele, yeka vuma kikondolo bantu, yasiswa bonso nsi yankatu; bana bangombe bakwe dianga vana ye balekanga vana ye bavukunanga nzamvula vana.

11. Mavala bu mamana yuma, matolulwanga, ye bakento bakwiza lungila mo tia. Kadi yau i bantu bakondolo nduka; nkiangunu yandi wabavanga kakubafwilanga kiadi ko, yandi wabasema kakubasonganga ndemvokolo ko.

12. **Mu** ntangu yina Mfumu una vanga ngionzoko, tuka mu nzadi yampasumuka nate ye ku fimwila fia Ngipiti; yeno luna yonzama, muntu muntu, lubana ba Isaeli.

13. Mu ntangu yina bana sika mu mpungi yayinene, ye buna bazimbala mu nsi a Asilia bana kwiza, ye mpe bamwanguswa mu nsi a Ngipiti; bana sambila Mfumu va mongo waulongo mu Yelusalemi. Yes. 11: 11 b.

KAPU 28.

Mbwilu a Efalaimi. Mbalu a Yuda, ndinda miandi ye ntanunu andi. Ngana yatewa mu salu kiamvati avia.

Engwa ngeye, ukoloa kiangianza kiababakala basansala ba Efalaimi, fulu biandi bialengila bianzitusu wacema va ntump' antu va ntandu andimba wanzitusu wavinia kisansisanga.

2. Tala, nkwa ngolo ye luleudo lueki, ufidusu kwa Mfumu, bonso nkumbu wamabobuta mabaduswa, tembo kibunganga; bonso nkumbu upasumukanga mu nlangu mialulendo miankuka ukumbwisanga ku ntoto mu ngolo.
2 Nt. 17: 3, 6. 18: 10 b.

3. Kunsi amalu badiatwanga—koloa kiangianza kiababakala basansala ba Efalaimi. Yes. 26: 6.

4. Fulu kiandi kialengila kianzitusu wacema va ntump' antu ku ntandu andimb' alubutu kivangwanga bonso buvangwanga mwan' akuyu ubweki ye utekele ngionzoko ansungi amwini; muntu bu kana wo mona, ntumbu siudika wo, bu kasimbidi wo mu koko kwandi.

5. Mu ntangu yina Mfumu Sebaoti una kala koloa kianzitusu ye bese diacema kwa nsadidil' abantu bandi;
Yes. 10: 21.

6. yandi una kala mpeve yankongodolo kwa ndieu uvwendi mu kongudila ye kala ngolo zayau bavutulanga mintantu maniekenge ku mwelo.

7. **Kansi** baba mpe basansalanga kwa vinia ye badanzakananga kwa ndwinu zangolo; banganga ye bambikudi basansalanga kwa ndwinu zangolo, babwidi vinia, badanzakananga kwa ndwinu zangolo; basansalanga, bu babikulanga, badangalanga, bu bakongudilanga mambu.

8. Kadi meza mamonsono mazedi kwa lusi biankankumusu, ka mwenani sona diavedila ko.

9. Buna i nani ndieu ukazolele longa nduka, ye nani kazolele tonta kabanzila nsamunu andi? Kadi buna ka ntama ko yeto tuyemokene mu mamvumina mambute, ka ntama ko tukatulu mu ntulu ambute?

10. Kadi mwena luvovo ka luvovo, luvovo ka luvovo, moka ka moka, moka ka moka, eva fiafiuma, evo fiafiuma.

11. Inga, mu koba bialukenkomo ye mu ndinga yanzenza yandi una vova kwa bantu baba, 1 Kol. 14: 21.

12. i yandi uvovele kwa yau: vava vena vuma kiamvundulu, luvundisa unokene nitu, vava vena vuma kivewanga mpongoso; kansi mampila yoyo ka bazola wa ko.
Yel. 6: 16. Mat. 11: 28 b. 23: 37.

13. Buna vele mambu ma Mfumu mana kala kwa yau luvovo ka luvovo, luvovo ka luvovo, moka ka moka, moka ka moka, eva fiafiuma, evo fiafiuma, ye bu beti diata vana, ntumbu bwa manima ye koswa, bana tangalakana ye bakama.

14. **Nkiangunu** luwa mambu ma Mfumu, lumindevi, i yeno luyalanga bantu mwamu mu Yelusalemi.

15. Bu luvovanga: yeto tukambane ye lufwa ye tuwawane ye nsi abafwa; vo kokoto kina kwizila mpe bonso nkuka yibukilanga, mwanki ka kina kutuluakila ko, kadi tuvengi makutu mpungumunu eto ye mu bungubi tubeki kaku kieto,

16. nkiangunu Mfumu, Mfumu uvovele ebu: Tala, mono yatudidi mu Sioni tadi dialufulu, tadi diatoma tontwa, tadi diatuma diantalu, diatulwa nakekete. Wonso ulekilanga dio minu kana kala n-atu ataba ko.
Lumb. 118: 22. Mat. 21: 42. Mav. 4: 11. Loma 9: 33. 10: 11. Ef. 2: 20. 1 Pet. 2: 6.
17. Mono ngina yambula nsiku wakala nsinga wantezila ye lunungu nzaba yantungila. Mabobuta mabaduswa mana bwisa mpungumunu eno amakutu, ye nlangu una kukula kaku kieno.
18. Luwawanu lueno ye lufwa luna vinsukuswa, ye nkambununu eno ye nsi abafwa ka yina sikila ko; kokoto bu kina kwizila bonso nkuka yibukilanga, buna luna diatukuswa.
19. Yonso ntangu kiau kina kwizila kina kulubwila; kadi nsuka ka nsuka kina kwiza, inga, mwini ye fuku. Mbungulu yayinene yina kala, bu luna katwa banzila nsamununu yoyo.
20. Kadi buna ntanda weka waukufi mu lambukila wo ye vunga diadike mu kukifuka.
21. Kadi Mfumu una telama bonso va mongo wa Pelasimi, ye yandi una mwesa nganzi zandi bonso mu ndimb' a Ngiboni. Yandi una vanga mavanga mandi, mavanga mangitukulu; yandi una sala salu kiandi, salu kiangitukulu.
Yos. 10: 10 b. 2 Sam. 5: 20, 25. 1 Lus. 14: 11, 16.
22. Nkiangunu luyambula ndevolo zeno, mpasi nsinga mieno ka mialutila mu mbalu ko; kadi mu mbungulu ye ndinda yasavukulwa nangwi va ntoto wamvimba mono ngwilu kwa Mfumu Sebaoti. Yes. 10: 23. Loma 9: 28.
23. Ludimba ye luwa nding' ami, lubanzila diadi ye luwa mpovolo ami.
24. Mvati avia bu kazolele kuna, buna ntangu zazonsono katatamananga mu fula, vata ye somika nsi andie?
25. Keti i bwabu: bu kameni dedikisa yinza, kamwangisanga dio kumini kiampiuki ye utubanga kumini kianzenzo ye kunanga witi mu minlonga ye bali va vuma kiau kiavanguka ye speleta mu mbela?
26. Kadi Nzambi andi wanzaikisa fu kiasonga ye ukunlonganga kio.
27. Keti ka batulanga mpe kumini kiampiuki mu kalu diantutila ko ye ka baviokisanga makalu mamakalu va ntandu akumini kianzenzo ko, kansi babandanga kumini kiampiuki mu nkawa ye kumini kianzenzo mu nti.
28. Mbongo, yau yikoswange? Ve, ka batatamananga mu tuta yo ko ye mu diatisa makalu mamakalu ye bakavalu bau va ntandu ko; keti ka bazolele kosa yo ko.
29. Diodio mpe ditukidi kwa Mfumu Sebaoti; yandi wena wangitukulu mu nduengoso ye waunene mu nduenga.

KAPU 29.

Masumu ma Alieli, ndongi ye ntedomoso biandi.

Engwa ngeye, Alieli, Alieli, umbanza yatunga Davidi tua kiandi! Lubunda mimvu ye mimvu ye luyambula minkembo miamanisa nzunguluk' au,
2. buna ngina mwesa Alieli mpasi, ye kunga kuna landa kunga, ye buna buna kadila Alieli diakedika kwa mono.
3. Mono ngina tunga tua kinzungidila ye ngeye ye kuzunga mu tumbu ye kutungila ntungulu zankakumu.
4. Buna ngeye una vova mu luyinu luaku nkievo munsi antoto, ye mambu maku mana kwizila bwanginunu mu fundu-fundu; nding' aku yina wakana bonso yampeve mu ntoto, ye mu fundu-fundu una vovila mambu maku kunsi amfundu.
5. Kansi kabu diabanzenza dina kala bonso mafundu-fundu mamazio ye kabu diamintani bonso mvumvunia zivevumukanga; nabiu ye mu nzaki buna vangwa bobo.
Yobi 21: 18. Lumb. 1: 4. Yes. 17: 13. 37: 36.
6. Mbafukulu yina tuka mu Mfumu Sebaoti mu mbandanu ye ndikunu antoto ye ndumu waunene, mu tembo ye mpeke-mpeke ye mu nlemo miatia tumanisanga. Yes. 30: 30.
7. Bantu baba babingi babonsono bayenda nwanisa Alieli, bana fwanana ye ndozi, mona-meso mu fuku, buna bena bayenda nwanisa dio ye vula diadiau ye bavanga dio mpasi.
8. Bonso nkwa nsatu bu kalotwanga ndozi, vo weti dia, kansi bu kasikamene, umonanga, vo vumu kiandi kiena kiampavala, ye bonso nkwa mpwila ulotwanga ndozi vo weti nwa, kansi usikamene ye weti mona mpwila ye lemina, bobo buna kala kwa bantu babingi babonsono bayenda nwanisa mongo wa Sioni.
9. Lutelama vana mu ngitukulu ye luyitukwa kweno; lukukivonda meso ye lukala meso mafwa. Basansale kwau, kansi ka kwa vinia ko; bada-

nzakananga, kansi ka mu ndwinu zangolo ko.

10. Kadi Mfumu waludukudi mpeve yatulu tuavindu ye kengi meso meno; yandi watudidi fukulu va ntandu amimbikudi ye bakuluntu beno, i bamoni ameso. Loma 11: 8.

11. Buna mona-meso mambikudi mu mama mamonsono mafwanane kwa veno bonso mambu mu nkanda wazikulwa mu dimbu; vo wau una tambukwa kwa muntu zeyi tanga ye bavovele: natangi mama, buna una vutula: keti kilendi ko, kadi uzikudulu mû dimbu, Nzai. 5: 1 b.

12. ye vo una tambukwa kwa muntu ulembolo zaya tanga ye bavovele: natangi mama. buna una vutula: keti kilendi tanga ko.

13. Mfumu wavovele: Bantu baba babonsono bu bafinamanga kwa mono mu nwa miau ye bakumvuminanga mu koba biau, kansi bayambulanga ntima miau miantatukila nseke, ye vumi kiau kwa mono kiena mu nsikudukusu zabantu zibalonguka, Mat. 15: 8 b. Mal. 7: 6 b.

14. nkiangunu mono ngina vanga bwangitukulu diaka kwa bantu baba, inga, bwangitukulu ye bwanzenza; nduenga zabanduenga zina vila, nduka zabanduka zina lomba. Yes. 44: 25. Ob. b. 8. 1 Kol. 1: 19 b.

15. Engwa yau batonta swekanga tukanu tuau mu mpinda mu diambu dia Mfumu ye yau bavanganga mavanga mau mu tombe ye bavovanga: nani utumweni, ye nani utuzaidi? Yobi 21: 15. Lumb 10: 11, 13. 94: 7. Yeh. 8: 12.

16. Kedika bonso buluvilangene! Kadi buna tuwumba tuna vumunwa mpila mosi ye wumbi abinzu? Kadi lekwa kina vova kwa yandi uvengi kio: Yandi kampengi ko? Evo kifwani kina vova kwa yandi uvedi kio: Yandi kazaidi lekwa ko. Yes. 45: 9.

17. Tala, fintangu-ntangu kaka fiakidi, ye Lebanoni dina kituka yinza dialubutu, ye yinza dialubutu dina tangwa bonso mfinda. Yes. 32: 15.

18. Mu ntangu yina bafwa nsatu bana wa mabana tangulwa, ye meso mabafwa meso mana mona ye mana kondwa mbumbuluka ye tombe. Yes. 35: 5. Mat. 11: 5.

19. Babumpombo bana lutila ye lutila mu mona kiese mu Mfumu, ye balutidi bumputu mu bantu bana yangalala mu Nkwa nlongo a Isaeli.

20. Kadi buna ntani ka mienani diaka ko, ndevi miamana suka, ye bazinina mu tukisa mbungulu buna bena bamana fuka,

21. yau bavanga bantu bankwa miamasumu mu mabungu mandedisa ye yau batula masiongi kwa ndieu una zenga bwasonga mu mwelo ye mu makutu bavidingisa nsiku kwa walunungu.

22. Nkiangunu Mfumu vovele ebu kwa nzo a Yakobi, i yandi wakula Abalahami: Bwabu Yakobi kana vutuka mona nsoni ko, bwabu zizi kiandi ka kina vutuka vembuka ko;

23. kadi yandi, buna bandi bu bana mona mavanga mamoko mami mu yau, buna bana keba nkumbu ami nlongo, bana keba Nkwa nlongo a Yakobi nlongo ye pamuka mu Nzambi a Isaeli. Yes. 8: 13.

24. Kadi buna bazimbakana bana baka nduka, ye babomanga bana longakana.

KAPU 30.

Lusadusu lua Ngipiti i luankatu kwandi. Mfumu i lusadusu luakedika luabantu bandi. Nkongodolo a Asuli.

Engwa yeno, lubana bansoto-nsoto, buvovele Mfumu, yeno lueti luengasana, ye mono nkondolo vo, ye lusietanga tukanu, ye mpeve ami ka yena vo ko, luyudikanga masumu va masumu, Yes. 1: 2, 5.

2. i yeno lukulumukanga ku Ngipiti, kansi ka luayuvudi nwa ami ko, mu kukitombila ntabulu kwa Falao ye mpungumunu kunsi akini kia Ngipiti! Yes. 31: 1. Yel. 37: 7 b. Yeh. 17: 15.

3. Tala, ntabulu a Falao yina kala nsoni eno ye mpungumunu kunsi akini kia Ngipiti yina kala nsoni. Yos 20: 5. 36. 6.

4. Kadi vo madingizi mandi mena mpe ku Soani, ye vo ntumwa zandi zina luaka mpe nate ye ku Hanesi, Lumb. 78: 12. Yes. 19: 11, 13.

5. mwanki babonsono bana mona nsoni mu bantu balembane kubasadisa, balembolo kala ntomoso ye lusadusu, kansi nsoni ye mvwezolo kaka. Yel. 2: 36.

6. Ntelo mu bulu biansisi biansi asude. Mu nsi yanzungu ye yakingongo mwena kundu kiankosi zankento ye zambakala, nioka zakintela ye dalaka biantilumuka, banatisanga bimvwama biau va nima zal·ampunda ye mbongo zau va nkunki zabakamela kwa bantu balembane mu kubasadisa.

7. Kadi lusadusu lua Ngipiti i lua-

nkatu ye luampavala ; nkiangunu ibikanga yo Lahabi, i yandi weti vwandanga napi.
8. Buna kota kwaku ye sonika mo va tadi dina kebwa mu yau, ye sonika mo mu nkanda, kidi makebwa ntangu zazonsono mu lumbu bina kwiza ye mu ntangu yikayimani. Yes. 8: 1.
9. Kadi yau i bantu bamantingu, bana badimbulanga minu, bana balembolo zola wa mina mia Mfumu, kansi bavovanga kwa bamoni ameso :
2 Nt. 17: 14. Neh. 9: 16.
10. luyambula mona-meso meno, ye kwa bambikudi: ka lutubikudilani monso mena kedika ko ; lutukamba mampila yoyo mena mazolakana kwa yeto, lubikuleno mambu makinkita ;
Mika 2: 11.
11. luvenguka mu nzila, luvengamana mu nsoko, lukatuleno Nkwa nlongo a Isaeli mu meso meto.
12. Nkiangunu Nkwa nlongo a Isaeli vovele ebu : Bu lutinguni diambu diadi ye lusidi vuvu mu kimpumbulu ye kakalala ye lusingamanga mu biampila yoyo,
13. nkiangunu lufuma lualu luna kala kwa yeno bonso lekwa kieka mu bwa kiena va lumbu luayongi kieti vaika ye vaika, nate ye lumbu luna tuluka mu nswalu ye nabiu ye koswa ;
14. luna koswa bonso mvungu waluwumba bu ubuluzulu ye lembwa kuta, ye mu biveso ka mulendi monika veso kilungidi mu bongila tia va zikwa ko vo vatila nlangu mu zinga.
Yel. 19: 10 b.
15. Kadi Mfumu, Nkwa nlongo a Isaeli vovele ebu : Vo luna bangumuka ye luena napi, luna vuluswa ; mu mvibudulu ye vuvu luna siama ; kansi ku luzolele ko. Lumb. 37: 7.
16. Yeno luvovele : Ve, va bakavalu tuzolele siuka—nkiangunu luna zomwa mpe ; va nyungusi miantinu tuzolele tentamana—nkiangunu nzomi mieno mina kala ntinu mpe.
2 Nt. 25: 4.
17. Funda mu yeno dina taba mu diambu diamvumusu amuntu mosi, mu mvumusu ababakala batanu, nate ye basadididi mu yeno bafwanane bonso nkwanza wankambila va mbat' amongo, bonso mpevila va nzanza.
3 Mose 26: 36 b. 5 Mose 28: 25. 32: 30.
18. Nkiangunu Mfumu weti vingila, nate ye kana kululemvukila ; i kuma kavwandanga muna mu kaye kwandi, nate ye kana kulufwila kiadi. Kadi Mfumu i Nzambi yankongodolo ; kiese kiena ye babonsono bakumvingilanga.
Lumb. 2: 12. 34: 8. 40: 4. Zing. 16: 20. Yel. 17: 7.
19. Inga, lubantu luena kundu va Sioni, mu Yelusalemi, ka ludilani bobo mu ngolo ko. Mu kedika yandi una kala wanlemvo kwa ngeye, bu ulokilanga ; bu kana bo wa, ntumbu kuvutudila. Yes. 58: 9. 65: 24.
20. Kadi Mfumu una kuluvana mampa manzungu ye ndwinu yakinkole ; mboki nlongi miaku ka mina vutuka tulwa ku lueka ko, kansi meso maku mana tala kwa nlongi miaku.
21. Bu una vengama ku lubakala vo ku lumoso, matu maku mana wa diambu diadi dianinga ku nim' aku : Mwamu mwena nzila, luenda yo.
22. Buna luna banzila palata bialadukwa teki bieno biavalwa vo biasumuka, ye wola waladukwa teki bieno biayitulwa ; ngeye una bio losa bonso mbole ye vova kwa biau : Katuka vava ! Yes. 2: 20. 31: 7.
23. Yandi una vana mvula kwa ntombo ziukunini va nsi aku, ye una kuvana mampa mu mbutu miansi, i mau mena ngolo ye mangiundukila ye bulu biaku bina dia mu mayinza mayalangene mu ntangu yina.
3 Mose 26: 4. 5 Mose 11: 14. 28: 12.
24. Ngombe ye mpunda zisadulwanga ntoto zina dia mbongo yasangwa yatulwa mungwa yavevumunwa mu vevolo ye vevomono.
25. Va miongo miamionsono mianda ye nzanza miamionsono miaminene bimila-mila bina cilumuka nlangu ukumbanga—lumbu kiakinene kiampondolo bu kina kwiza, nzo zayongi bu zina bwa.
Yes. 31: 2 b. 41: 18. Yeh. 39: 4, 17. Nzai. 19: 17 b.
26. Kia kwangonda kuna kala bonso kia kwantangu, ye kia kwantangu kuna lutila ndutila nsambodia mu nakienzikienzi, nadede ye kia kwalumbu nsambodia, ntangu yina bu yina kwiza, Mfumu bu kana viaka vwa biabantu bandi ye niakisa mputa zibabandulwa.
27. Tala, nkumbu a Mfumu yitukidi nseke mu nganzi zilemanga ye mu matuti mamwisi mena zitu ; koba biandi bizedi kwa nkesi, ye ludimi luandi luena bonso tia tumanisanga.
2 Mose 24: 17. 5 Mose 4: 24. 2 Sam. 22: 9. Eb. 12: 29.
28. Mwel' andi wena bonso mbukila yibukilanga ye yiluakanga nate ye ku laka ; kadi yandi zolele kela bantu mu kedolo kiamfukusulu ye tula kimpunga

mu nwa amakanda mabantu mu kubazimbisa. Yes. 8: 8.
29. Buna luna yimbila bonso mu
fuku, bu bakembilanga nkembo wanlongo, ye ntima mieno mina yangalala,
bonso bubabalukanga mu ningu akonki
va mongo a Mfumu ku tadi dia Isaeli.
Lumb. 42: 4.
30. Mfumu una wakasa nding' andi
mu kimfumu ye mwesa, bonso bubwisilanga koko kwandi mu nkesi zanganzi
ye mu nlemo atia tumanisanga, mu
tembo kianganzi, mu nkumbu mipasumukanga ye matadi mamabobuta mabaduswa. 2 Mose 9: 23. Yos. 10: 11. Yes. 29: 6.
31. Kadi mu diambu diandiug' a
Mfumu Asuli una kala wonga, bu
kakumbufanga kokoto kiandi.
32. Yonso ntangu yikwizanga nkawa
ukumbwisanga Mfumu, bonso bwena
nsavukulu andi, buna puka ye zinsambi bina tendana. Yandi una nanguna
koko kwandi mu nwana ye kunnwanisa.
33. Kadi vuma kia Tofeti kiakubukwa ntama—kiakubukulwa ntinu mpe
—kiampinda ye kiasadila kiena; tempo
diakiau diazedi kwa tia ye nkuni mu
mbidi akunku, ye bonso mwila wasolofo mpeve ya Mfumu yina kio kwika.
2 Nt. 23: 10. Yel. 7: 31 b. 19: 6, 13, 14.
Nzai. 19: 20. 20: 14 b. 21: 8.

KAPU 31.

Kindakana kwa Ngipiti ye mfuwa kiadi wa Mfumu mu Sioni. Mbwilu a Asuli yeka mu kwiza.

Engwa yau basanga vuvu mu bakavalu bakulumukanga ku Ngipiti
mu baka lusadusu, basanga vuvu mu
makalu, bu mena mamingi, ye mu ntentami bu miena mbidi antalu, kansi
ka batadisanga meso kwa Nkwa nlongo
a Isaeli ko ye ka bayuvulanga Mfumu
ko! Lumb. 20: 7. Yes. 30: 2. Yel. 17: 5.
2. Keti yandi mpe wena nduenga;
yandi uyambulanga kubu diza ye kavunzanga mambu mandi ko; yandi unangumukinanga nzo abambi ye lusadusu
lolo lufidisanga mvangi miayayibi.
Yes. 45: 7. Am. 3: 6.
3. Kadi bisi Ngipiti i bantu ye ka i
Nzambi ko, bakavalu bau i nsuni ye
ka mpeve ko, ye Mfumu una lambula
koko kwandi, ye buna nsadisi una
dangala, ye ndieu wasaduswa una bwa,
ye babole bana vila va kimosi.
Lumb. 33: 17.
4. Kadi ebu buvovele Mfumu kwa
mono: Bonso nkosi, nkosi yantwenia
yisambanga va ntandu akimbaki kiandi
ye ka yitinuswanga kwa mbokolo zamimvungi ko vo tinanga yoma kwau ko,
bu bakutakene kabu vana, bobo Mfumu
Sebaoti una kulumuka mu nwana va
mongo wa Sioni ye va nzanz' adiau.
5. Bonso nuni mu maveve mandi
Mfumu Sebaoti kana tabidila Yelusalemi; yandi una tabila ye sadisa, yandi
una kuta ye tanina.
5 Mose 32: 11. Lumb. 91: 4. Mat. 23: 37.
6. Nkiangunu lubangumuka kwa
yandi ulusotokene mpinda yoyo, lubana
ba Isaeli.
7. Kadi mu ntangu yina muntu
muntu mu yeno una losa teki biandi
biapalata ye teki biandi biawola, biavanga moko meno kwa yeno mu masumu. Yes. 2: 20. 30: 22.
8. Asuli una bwa, kansi ka mu diambu diasabala kiabakala ko; sabala
kilembolo kala kiamuntu kina kummanisa. Yandi una taba mu sabala, ye
matoko mandi mana kala minanga.
2 Nt. 19: 35 b. Yes. 37: 36 b.
9. Tadi diandi dina vila mu diambu
diampamuku, ye madingizi mandi mana
taba mu wonga mu mpevil' au. I bobo
buvovele Mfumu, i yandi wena tia
tuandi va Sioni ye foloni kiandi mu
Yelusalemi.

KAPU 32.

Kimfumu kianalunungu. Mbungulu yansi; ndukudulu ampeve ye mbutu miandi.

Tala, ntinu una yala mu lunungu, ye
nyadi mina yala mu lusongo.
2. Mosi mosi mu yau una kala bonso
mpungumunu mu tembo, ntabulu mu
nkumbu mipasumukanga; yau bana
kala bonso bimila-mila mu nsi yankatu,
bonso kini kiatadi diadinene-dinene
mu nsi yampwila. Yes. 25: 4.
3. Buna meso mayau bamonanga ka
mana vondwa ko, ye matu mabawanga
mana dimba. Yes. 29: 18.
4. Buna ntima miakinzakila mina
kala nduka ye baka nzailu, ye tudimi
tuayau balukenkomo tuna vova mu
ntualumunu ye nazayi-zayi.
5. Buna futu ka dina vutuka bikwa
nkwa ndanu ko, ye mbabi kana bikwa
mfumu ko.
6. Kadi futu divovanga kifutu, ye
ntim' andi ukundananga ye mbungulu;
yandi udimbulanga Nzambi ye vovanga
mamvilangani mu Mfumu, yandi uminisanga nkwa nsatu nsoki ye yiminanga
nkwa mpwila ndwa mosi anlangu.

7. Mbabi usadilanga luazu biambi, yandi ukananga tukanu tuamvwezolo mu bunga babumpombo mu mambu mamakutu, vo wamputu mpe unungini mu mpovolo andi.
8. Kansi nkwa ndanu ubanzilanga mabanza mandanu ye usikilanga monso mena mandanu.
9. Lubakento lueti mona vatu, lutelameno luawa nting' ami; lundumba lukondolo kiadi, ludimbeno mpovolo ami.
10. Mvu ye lumbu bu biamana vioka, buna yeno lukondolo kiadi bwabu luna zakama, kadi buna ngionzoko zazonsono zavinia zina suka, ye ngionzoko abana banti ka yina vutuka kala ko.
11. Luzakama yeno luena vatu kiokio, lutita yeno lukondolo kiadi; luvula mvwatu mieno, lukifukula ye lukanga tuketo tueno.
12. Bana kukibanda va ntulu ye niongina mayinza mambote, nti miavinia mialubutu.
13. Mpanga ye nsolokoto bina mena mfutila va mavia mabantu bami, inga, va kundu biabionsono biakiese mu mbanza yanzunzu.
14. Kadi mavula mana siswa, mbanza yena bantu bambidi antalu yina vombila, nzanz' a Ofeli ye nzo ayongi yankengila una kituka minluka mu ntangu yikayimani ye vuma kiyangalalalanga mpunda zankitu ye kidilanga makamba—

2 Lus. 27: 8. Neh. 3: 26 b.

15. bobo nate ye mpeve yina tuka mu kayengele yina kutudukulwa. Buna nsi yankatu yina kala yinza dialubutu, ye yinza dialubutu dina tangwa bonso mfinda;

Yes. 29: 17. 35: 1. 44: 3 b. Yeh. 39: 29. Yoeli 2: 28 b.

16. buna nsiku una baka kundu mu nsi yankatu ye lunungu kundu mu yinza dialubutu.
17. Mbutu analunungu una kala yenge, ye ndandu analunungu yina kala luvuvumu ye mpungumunu mu ntangu yikayimani.
18. Bantu bami bana kala kundu mu mafwokula mayenge, mu kundu biampungumunu ye vuma bialuvundulu biavatu. Yes. 33: 20. Yel. 33: 16.
19. Kansi kunsi ankumbu miamabo buta mabadupwa mfinda yina kwangwa, ye mbanza yina yinwa mpinda.
20. Buna yeno luena mayangi, i yeno lulenda kuna va nlangu miamionsono ye yambula ngombe zeno ye zimpunda zazenzila mu luzolo luau.

KAPU 33.

Ndinda miantantu mia Sioni. Lunungu ye mpungumunu bia Sioni diatedumuswa.

Engwa ngeye, umbungi uvukusu mu mbungulu; engwa ngeye, untani uvukusu mu tana! Bu ufuluzi tezo kiaku mu bunga, buna ngeye kibeni una bwilwa kwa mbungulu; bu umanisi tana kwaku, buna ngeye kibeni una bwilwa kwa tana.

Yes. 37 36 b. Yel. 30: 16.

2. Mfumu, utukadila nlemvo; i ngeye tutadidilanga. Kala koko kwau nsuka ka nsuka; inga, kala mpulusu eto mu ntangu yanzungu.

Lumb. 33: 20. 70: 1, 5.

3. Mu diambu diandumu aku waunene bantu batabanga; bu utelamene, makanda mabantu mamwanguswanga.
4. Bapelanga ye babakanga bintani mu yeno bonso bimpiatu biatiti bipelanga; bonso makonko mapasumukanga, i bobo bayibamananga bio.
5. Mfumu wena waunene, kadi ukalanga mu kayengele; yandi wafuluzi Sioni mu nsiku ye lunungu. Yes. 57: 15.
6. Ntangu zampungumunu zina kwiza kwa ngeye. Buna nduenga ye nzailu bina kala kimvwama kiamvulusu; vumi kia Mfumu kina kala mbongo zau.
7. Nawe, makesa mau mabokilanga kuna ku mbazi, nati biansamu ayenge bidilanga beni.
8. Nzila zena zankatu, ka muntu ko uvutuka kwendanga mu minsoko. Yandi uvunzanga tuwawanu, yandi ubanzilanga zimbanza kifwafwa, bantu katanganga bonso ka lekwa ko.

Nkong. 5: 6. 2 Nt. 18. 14 b., 17 b.

9. Nsi yena kiadi ye yeti lemina, Lebanoni diena nsoni ye dilengele, Saloni dikitukidi makanga, Basani ye Kalemeli bisotunanga makaya mau.

Nah. 1: 4.

10. Kansi bwabu nzolele telama, buvovele Mfumu, bwabu nzolele vumbuka, bwabu nzolele kukizangula.
11. Luena ye vumu kiena titi ye lubutanga minga; mafuluka meno i tia tuna kulumanisa yeno kibeni.

Lumb. 7. 14.

12. Bantu bana yokwa nate ye bombe bonso mpanga yakwangwa yilakumukanga mu tia.
13. Nkiangunu luwa bwabu yeno luena nseke nki mpengi; lumona ngolo zami yeno luena lukuti.
14. Bankwa miamasumu mu Sioni bapamukini, zakama kubwilanga badi-

mbulanga Nzambi. Nani mu yeto lenda kala kundu va lueka luatia tumanisanga, nani mu yeto lenda kala kundu va lueka luatia tukatumani?

5 Mose 4: 24. Yes. 30: 27 b.

15. Ndiena udiatanga mu lunungu ye vovanga masongele, ndiena utingunanga ndandu yakimbabu ye kebanga moko mandi mu tambula kinswekila, ndiena ubandanga matu mandi mu lembwa wa mu mavanga mamenga ye zimanga meso mandi mu lembwa mona mena mambi. Lumb. 15: 2. 24: 4.

16. Yandi una kala kundu mu vuma biayongi, siamu biamatadi bina kala ntabulu andi, mampa mandi kana tambula, ye nlangu kana kala ntangu zazonsono.

17. Inga, meso maku mana tala ntinu mu nzitusu andi, mana tala nsi yiyalangene.

18. Buna ntim' aku una banzila mu ntangu yampamuku ye vova: Ndieu watanga ntalu kwe kena, ndieu wateza zitu kwe kena, ndieu watanga nzo zayongi kwe kena?

19. Buna una lembwa mona bantu banziezie, i bantu bena ndinga yikayivisakene ko yilembane zaya muntu, bena lulaka luankenkimina lukalulendi bangulwa.

20. Tala kwa Sioni, i mbanza yikembulwanga nkembo mieto: meso maku mana mona Yelusalemi vo i kundu kiavatu, nzo yakoto yilembolo vilulwa, yena binko bikabivuzakene ye yena nsinga mikamidamukanga ko.

Lumb. 122: 4. 125: 1 b. Yes. 32: 18.

21. Inga, vana tubeki Mfumu, nkwa tulendo, yandi wena kwa yeto mu fulu kiamila ye mbukila zasadila; nzaza zivwilwanga ka zina ko luaka ko, ye ka nzaza zazinene ko ziviokilanga kuna.

22. Kadi Mfumu i nkongudidi eto, Mfumu i nyadi eto, Mfumu i ntinu eto, yandi ukutuvulusanga.

23. Nsinga miaku mizebangene mialembane simba nkwanz' anzaza nakekete, ka miasimba mvwela zapupalala ko; kansi buna mbongo zatanwa zina kabwa mu mbidi akunku, inga, batila mianzi mpe bana baka bintani.

24. Ka mosi ko mu bisi nsi una vova: mono ngiena kindakana, kadi bantu bena muna ngudi bayambudulu lufuma luau. Yoeli 3: 10. Sak. 12: 8.

KAPU 34.

Mbwilu ye mbungulu a Edomi.

Lukonkeno, lubantu, ye luwa; beno lumakanda mabantu, lubanzila diadi. Bika ntoto kawa ye biabionsono biena va wau, nza ye bionso bimenanga kuna. Yes. 1: 2.

2. Kadi Mfumu fwemene mu bantu babonsono ye wena nganzi mu nkangu au wawonsono; yandi ukubabunguzulanga, yandi ukubayekulanga mu vondwa.

3. Yau mu babilamene bana loswa, ye kinzandi kitukanga mu mvumbi zau, ye miongo mieti cilumuka menga mau. Yel. 9: 22. 25: 33.

4. Nkangu wawonsono wazulu weti vila, ye zulu diau kibeni dieti zingwa bonso nkanda wazingu, nkangu au wawonsono usotokene walengila bonso makaya malengila mu nti avinia, bonso makaya malengila mu nti akuyu.

Nzai. 6: 14.

5. Kadi sabala kiami kinwini kinsansala mu zulu; tala, kisotokene va Edomi, va bantu bobo bandiokone mu bunguzulwa, ye kiau kina vanga nzengolo.

6. Inga, sabala kiena ye Mfumu, ye kieti dada menga ye kiavwangwa mu mazi, mu menga mabana bamameme ye mankombo zambakala, mu mazi mansekinia zamameme mambakala; kadi Mfumu weti kubika nkailu adisalu mu Bosola, mpondolo yayinene mu nsi a Edomi. Yes. 63: 1 b.

7. Buna ngombe zankitu zivondwanga mpe va kimosi ye ngombe zambakala, zazike ye zazinene; nsi au yinwini menga kinsansala, ye ntoto au uvwangwanga mu mazi.

8. Kadi kiaki i lumbu kia Mfumu kiamvutulu andinda, mvu wamvutulu anlandu, bu kadedisanga bungu dia Sioni. Yel. 51: 9.

9. Buna bimila-mila biau bikitukanga ntinta yampiuki ye ntoto au solofo; inga, nsi au yeka ntinta yampiuki yilemanga.

10. Ka fuku vo mwini ko yina zima, ntangu yikayimani mwisi wayau una fwita; mu mbandu ka mbandu nsi yina vombila, mu ntangu yikayimani ka muntu ko una mo vioka.

Nzai. 14: 11. 19: 3.

11. Malembe ye ngumba bina yo vwa, makuti ye minganga bina kala kundu kuna; kadi yandi una yambula nsinga wantezila wambungulu wayiza

vana va ntandu ye nzaba yantungila yamfukusu.
2 Nt. 21: 13. Yes. 14: 23. Sef. 2: 14 b.

12. Mu bankwa miandanu miau ka muna sala bantu ko bana lenda samuna muntu bonso ntinu; madingizi mayau mamonsono mana suka.

13. Mavula mayau mana fuluzwa kwa mpanga, mansiasia ye nsolokoto bimenanga mu siamu biau; yau yina kala kundu kiambwa zansi yankatu ye nuni zakamela zina mo kundama.
Yes. 13. 21 b. Yel. 50: 39.

14. Bambulu bena kundu kuna va kimosi ye bulu biankaka biansi yankatu, ye bankuyu batelasananga mbila; inga, kuna Liliti[1] ulenda baka vuma kialuvundulu ye baka luvovomo.
Mat. 12: 43. Nzai. 18: 2.

15. Kuna nioka yanti yikubikanga nzo andi ye losilanga meki mandi ye tetanga mo ye yonzikanga bana mu mpungumunu andi; inga, kuna kukutakananga bambemba va kimosi.

16. Lutomba mu nkand' a Mfumu ye lutanga; ka kimosi ko mu bulu biobio kina vo kondwa, kimosi ka kina tomba kiankaka mu nkatu ko, kadi i nwa andi ukembi bo, ye mpeve andi yiyonzekele bio va kimosi.

17. I yandi utanga wadi biau, ye koko kwandi kukabanga kwa biau mu nsinga wantezila; mu ntangu yikayimani bina yo vwa, mu mbandu ka mbandu bina kala kundu kuna.

KAPU 35.

Nsi yavombila yina fula. Bakulwa ba Mfumu bavutuka ku Sioni.

Kansi nsi yankatu ye nsi yavombila zina yangalala, ye makanga mana kala kiese ye fula bonso lilia.
Yes. 29: 17. 32: 15.

2. Mau mana fula mu ntoko ye yangalala mu kiese kiangimbudulu, kadi nzitusu wa Lebanoni mana wo vewa, ntoko za Kalemeli ye za Saloni; inga, yau bana mona nzitusu a Mfumu, ntoko za Nzambi eto.

3. Lusiamisa moko malenzangani, luvana ngolo kwa makungunu madokadoka. Eb. 12: 2.

4. Luvova kwa bafibale ntima: Lukala kibakala, ka lutinani ko. Tala, Nzambi eno wizidi ye ndinda, Nzambi wizidi ye nlandu, inga, yandi wizidi ye una kuluvulusa.
Lumb. 94: 1. Yes. 34: 8. 40: 1, 9 b.

5. Buna meso mabafwa meso mana temuna ye matu mabafwa matu mana zibuka.
Yes. 29: 18 b. Mat. 11: 5. Mal. 7: 37. Luk. 7: 22.

6. Buna watila mianzi una yungusa bonso nsungu, ye ludimi luababa luna yimbila; kadi nlangu una tumpuka mu nsi yankatu ye mbukila mu makanga.

7. Kinsampukila kiansi yankatu kina kala zanga ye nsi yayuma nto zanlangu; kwakala kundu kiambwa zansi yankatu ye kuzalekanga, kuna kuna mena titi ye mawelensi ye mabu.
Lumb. 107: 35. Yes. 41: 18.

8. Nzila yakubukwa, nzil' anzaku yina vioka kuna, ye yau yina bikwa nzila yanlongo; usumukini kana yo kwenda ko, kansi yina kala kwa yau kaka. Ka muntu ko ukwendanga nzila yoyo una zimbala, ka nkwa kizoba mpe ko. Yoa. 14: 6. Nzai. 21: 27.

9. Muna ka muna kala nkosi ko, ye ka bulu kiankaka kiansisi ko kina mo luaka vo kala mo; kansi bantu bavuluswa bana mo kwenda.
Yes. 11: 6 b. 65: 25.

10. Inga, bakiakulwa ba Mfumu bana vutuka ye luaka ku Sioni mu ngimbudulu; kiese kikakimani kina kala va ntandu antu miau, yangalala ye kiese bana tambula, kansi kiadi ye mpumukunu bina taba.
Yes. 51: 11. 65: 18. Yoa. 16: 22. Nzai. 21: 4.

KAPU 36.

Ngizulu a Sanabelibi ku Yelusalemi. Mpovolo a Laba-Sake.

Bwakala mu mvu wakumi ye ia wangiadulu antinu Hiskia, vo Sanahelibi, ntinu mu Asilia, wabaluka ye wanwanisa mbanza zazonsono zasiamu mu Yuda ye wabaka zo.
2 Nt. 18: 13 b. 2 Lus. 32: 1 b.

2. Ntinu mu Asilia wafidisa Laba-Sake watuka ku Lakisi ye nkangu waunene wabinwani ku Yelusalemi kwa ntinu Hiskia; yandi wasimpama ku zinga kia Ntandu kiamumbungu mu nzila ku kanga dia Ntutulu anlele.
Yes. 7: 3.

3. Buna ngudi akota dianzo akitinu Eliakimi, mwan' a Hilikia, ye nsoniki Sebena ye nkongudidi Yoa, mwan' a Asafi, bavaika kwa yau. Yes. 22: 20 b.

4. Laba-Sake wavova kwa yau: Lukamba kwa Hiskia: Ebu buvovele ntinu waunene, ntinu mu Asilia: Nki ampil' avuvu kiutatamene?

5. Mono mpovele: i mpeve yanwa

[1] mb. nkumbu ankuyu.

kaka, vo ngeye zaidi nduengoso ye wena lulendo mu nwana mvita. Buna nani usilanga vuvu, bu ukundangumukini?

6. Tala, usilanga vuvu mu nkawa wabu watenduka, i Ngipiti; i wau bu usikulwanga ukotanga mu koko ye tobulanga ko. Kadi wampila yoyo i Falao, ntinu mu Ngipiti, kwa babonsono bakunsilanga vuvu. Yeh. 29: 6 b.

7. Evo nanga uvovele kwa mono: Yeto tusilanga Mfumu, Nzambi eto, vuvu? Kadi buna ka i yandi koe wakatudila Hiskia vuma kianangama ye masalu, bu kavova kwa Yuda ye Yelusalemi: vantadisi asalu diadi luna sambila?

8. Kansi filana mfielo ye mfumu ami, ntinu mu Asilia: mono nzolele kuvana mafunda mole makavalu, vo ulenda tomba mintentami kwa bau.

9. Buna bwe ulenda kuba nkumbi mosi kaka, umosi mu sielo biamfumu ami ulutidi ke? Ngeye usilanga Ngipiti vwadi, mu vuvu kiabaka makalu ye mintentami!

10. Buna weti banzile, vo mbalukidi ku nsi yayi mu bunga yo ye Mfumu kazolele bo ko? Ve, Mfumu wankembi: Baluka ku nsi yina ye bunga yo.

11. Buna Eliakimi ye Sebena ye Yoa bavova kwa Laba-Sake: Vova kwa sielo biaku mu kialami, kadi tuzaidi ndinga yoyo, ye kuvovani kwa yeto mu kiyudayo ko vantadisi abantu batelamene va lumbu.

12. Kansi Laba-Sake wavutula: Kadi buna i kwa mfumu aku ye kwa ngeye mfumu ami umfidisi mu vova mambu mama? Keti i kwa babakala vele bavwendi va lumbu bana katwa dia tuau tuvi va kimosi ye yeno ye nwa wau nlangu.

13. Mboki Laba-Sake wafinama ye wabokila mu ndinga yayinene mu kiyudayo ye wavova: Luwa mambu mantinu waunene, ntinu a Asilia.

14. Ebu buvovele ntinu: Ka luyambulani Hiskia kalubaba ko, kadi kalendi kulutanina ko.

15. Ka luyambulani Hiskia kaluleba mu sila Mfumu vuvu ko, bu kavovele: Mu kedika Mfumu una kututanina, mbanza yayi ka yina vewa mu koko kwantinu a Asilia ko. Yes. 37: 10 b.

16. Ka luwilani Hiskia ko. Kadi ebu buvovele ntinu mu Asilia: Luwawana mu yenge ye mono ye lukukiyekula kwa mono, buna luna dia muntu muntu nti andi avinia ye nti andi akuyu ye nwa muntu muntu mu nto andi,

17. nate ye ngina kwiza kululandisa ku nsi yifwanane ye yeno nsi, i nsi yena mbongo ye vinia, i nsi yena mampa ye mavia mavinia.

18. Ka luyambulani Hiskia kalukwika ko, bu kavovele: Mfumu una kututanina. Kadi yimosi mu nzambi zabantu bankaka yitanini nsi andi mu koko kwantinu a Asilie?
Yes. 10: 10 b. 37: 12 b.

19. Nzambi za Hamati ye za Alapadi kwe zena? Nzambi za Sefalavaimi kwe zena? Evo zau zatanina Samalia mu koko kwamie?

20. Nani vele mu nzambi zazonsono zansi zozo watanina nsi andi mu koko kwami, bu lubenzi, vo Mfumu una tanina Yelusalemi mu koko kwami?

21. Kansi badingalala ye ka bamvutudila diambu dimosi ko, kadi ntinu wakamba bo ye wavova: Ka lumvutudilani ko.

22. Ngudi akota dianzo akitinu Eliakimi, mwan' a Hilikia, ye nsoniki Sebena ye nkongudidi Yoa, mwan' a Asafi, baluaka kwa Hiskia ye mvwatu miatiasuka ye bansamunina makamba Laba-Sake.

KAPU 37.

Mbikulu a Yesaya kwa bisi Asilia. Mbwilu a Sanahelibi.

Ntinu Hiskia bu kawa mo, watiasuna mvwatu miandi ye wakifuka fwidi ye wakota mu nzo a Mfumu.
2 Nt. 19: 1 b.

2. Yandi wafidisa ngudi akota dianzo andi Eliakimi ye nsoniki Sebena ye bangudi zabantu mu banganga, bafukwa fwidi, kwa mbikudi Yesaya, mwan' a Amosi.

3. Yau bavova kwa yandi: Ebu buvovele Hiskia: Lumbu kiaki i lumbu kianzungu, kiandongi ye kiamvwezolo, kadi bana balueki vele ku nwa abutulu, kansi ngolo zabutila ka zenani ko.
Yoeli 2: 2. Sef. 1: 15.

4. Nanga Mfumu, Nzambi aku, una wa mambu ma Laba-Sake matuma mfumu andi, ntinu mu Asilia, mu yandi mu vweza Nzambi amoyo, mpasi kanlonga ndongi mu diambu diamambu momo mawilu Mfumu, Nzambi aku. Nkiangunu balula nsambulu mu nsadidila yakidi. Yes. 36: 13 b.

5. Sielo biantinu Hiskia bu bialuaka kwa Yesaya,

6. buna Yesaya wabakamba: Ebu

luna kamba kwa mfumu eno: Ebu buvovele Mfumu : Kutinani mambu mawilu ko mamvwezele sielo kiantinu a Asilia.

7. Tala, mono ngina kotisa mpeve yampila yayi mu yandi, vo yandi bu kana wa ngwilu, yandi una vutuka ku nsi andi ; ngina yambula kabilama mu sabala mu yandi nsi.

8. Laba-Sake wavutuka ye wamona ntinu mu Asilia weti kakalala Libina ; kadi yandi wawa, vo wakatuka ku Lakisi.

9. Kansi bu kawa ngwilu mu Tilihaka, ntinu mu Etiopia, vo ndieu wavaika mu kunnwanisa, buna bu kawa bo ntumbu fidisa ntumwa kwa Hiskia ye wavova :

10. Ebu luna vova kwa Hiskia, ntinu a Yuda : Kuyambulani Nzambi aku yiusilanga vuvu kakubaba ko, bu weti banza : Yelusalemi ka dina vewa mu koko kwantinu a Asilia ko.

Yes. 36: 15 b.

11. Keti wawilu bonso bwavengi mintinu mu Asilia kwa nsi zankaka zazonsono, bonso bubaniokuna zo mu bungwa. Bwabu ngeye una tanunwa!

12. Kadi bantu bobo babunga mase mami, Ngosani, Halani, Lesefi ye bana ba Edeni ku Telasali batanunwa kwa nzambi zaue?

13. Ntinu a Hamati kwe kena ye ntinu a Alapadi ye ntinu ambanza za Sefalavaimi, Hena ye Iva?

14. Hiskia bu katambula leta kwa zintumwa ye watanga kio, buna wabaluka mu nzo a Mfumu, ye muna Hiskia wayalumunina kio va zizi kia Mfumu.

15. Hiskia wasambila kwa Mfumu ye wavova :

16. Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli, ngeye uvwandanga va bakeluba, ngeye kaka i Nzambi uyalanga bimfumu biabionsono va ntoto ; ngeye wavanga zulu ye ntoto.

1 Lus. 29: 11. Lumb. 80: 1. 115: 15. 146: 6.

17. Mfumu, tambila matu maku ye nawe ; Mfumu, temusa meso maku ye tala. Inga, nawe mambu mamonsono ma Sanahelibi, nsamu wowo ukatiakidi Nzambi amoyo.

18. I kedika kwandi, Mfumu, mintinu mu Asilia miameni bunga nsi zazonsono ye yau nsi mpe.

19. Bameni tuba nzambi zau ku tia ; kadi zau ka zakala zinzambi ko, kansi mavanga mamoko mabantu, nti ye matadi, nkiangunu balendele zo bunga.

Lumb. 115: 4. 135: 15 b.

20. Kansi utuvulusa bwabu, Mfumu, Nzambi eto, mu koko kwandi, kidi bimfumu biabionsono va ntoto biamona, vo ngeye, Mfumu, i ndiena umosi kaka.

21. Buna Yesaya, mwan' a Amosi, wafidisa ntumwa kwa Hiskia ye watuma : Ebu buvovele Mfumu, Nzambi a Isaeli, i mono usambidi mu diambu dia Sanahelibi, ntinu mu Asilia.

22. Diadi i diambu divovele Mfumu mu yandi :

Ndumba, mwana wankento Sioni, ukuyinini ye ukulevole ; mwana wankento Yelusalemi unikusanga ntu ku nim' aku.

23. Nani utieki ye vwezele, ye kwa nani usasudi nding' aku? Nseke yivitidi yiusendole meso maku, i kwa Nkwa nlongo wa Isaeli.

24. Mu sielo biaku ngeye watieki Mfumu, bu uvovele : mu makalu mami mamingi ibalukanga mu mayongi mamiongo, kuna nkati antandu va Lebanoni ; mono ikwanganga nsedeli miadiau miayongi ye nsipelesi miaminene, ye itumpukanga nate ye bintuntubulu biena ku nkati ambata, mfinda yilutidi vekita ;

25. mono itimanga nto ye inwanga nlangu nampia, ye mu kulu kwami iyumisanga mila miamionsono mia Ngipiti.

26. Kuwilu ko, vo mono yakubika bio ntama ye mu nsi nkulu yasavukila bo ntima? Bwabu ngiambudi bwenda detila, ye ngeye wabaka lulendo mu vombisa mbanza zasiamu ye kitula zo mayudukwa mamatadi,

27. bisi mbanza bu balenzangane, bapamuka ye bakatwa mona nsoni ; yau bavangwa bonso buvangwanga titi va nsi ye titi biankunzu, inga, mu biampila yoyo bimenanga va minludi, ye mu mbongo, titi bu bikabimenene ko.

Lumb. 129: 5 b.

28. Kani ngeye vwendi vo vaikidi vo kotele, nzaidi bo, ye mpe bonso buwena mafuluka kwa mono.

Lumb. 139: 2.

29. Nkiangunu bu ufulukidi mafuluka kwa mono, ye vatu kiaku kiamayama kilueki ku matu mami, buna ngina tula lunkoki luami mu mbombo aku ye kimpunga kiami mu nwa aku ye kuvutula nzila yimosi yiwayizidi.

Yeh. 29: 4. 38: 4.

30. Kiaki kina kala dimbu kwa ngeye : mvu wau bana dia bionso bimenene mu ntombo zasotono ye mvu una kwiza mbongo yimenene yau kibeni, kansi mvu wantatu luna kuna ye yo-

nzika ye tuika mavia mavinia ye dia mbutu miamau. 3 Mose 25: 5.

31. Kabu diatanunwa dianzo a Yuda disadididi dina vutuka mena mianzi ku banda ye buta bana ku ntandu.

32. Kadi mu Yelusalemi muna tuka nsadidila, kabu diatanunwa ditukidi mu mongo wa Sioni. Vema kwa Mfumu Sebaoti kuna bo vanga. Yes. 9: 7.

33. Nkiangunu Mfumu uvovele ebu mu ntinu mu Asilia: Yandi kana kota mu mbanza yayi ko ye kana mo mpe sika widi toto kimosi nkutu ko; yandi kana tuala nkaku kwa yau ko vo yudika lumbu kwa yau.

34. Nzila yimosi yikayizidi kana vutukila, ye kana kota mu mbanza yayi ko, buvovele Mfumu.

35. Kadi mono ngina tabila mbanza yayi ye vulusa yo mu diambu diami ye mu diambu diasielo kiami Davidi. Yes. 38: 6.

36. Mpofi a Mfumu wavaika ye wavonda mu tua kiabisi Asilia nkama mosi ye lunani ye mafunda matanu, i kuma nsuka nabu bamona nitu zafwa zabindalala muna mwamonsono.

37. Buna Sanahelibi wananguka, ntinu mu Asilia, ye wavutuka; mboki wakala muna Nineve.

38. Kansi vakiakala bu kasambila mu vwala dianzambi andi Nisiloki, bana bandi bababakala Adalameleki ye Saleseli bamvonda mu sabala; mboki batinina ku nsi a Alalati. Mwan' andi wabakala Esalahadoni wamvingana kitinu.

KAPU 38.

Yela kwa Hiskia; waniaka. Nkung' andi wamasika.

Mu ntangu yina Hiskia wabaka yela kwamfwilu, ye mbikudi Yesaya, mwan' a Amosi, waviza kwa yandi ye wankamba: Ebu buvovele Mfumu: Kubikisa nzo aku; kadi ngeye una katwa fwa ye kuna niaka ko.

2 Nt. 20: 1 b. 2 Lus. 32: 24 b.

2. Buna Hiskia watadisa zizi kiandi ku baka ye wasambila kwa Mfumu.

3. Yandi wavova: Engwa, Mfumu, kansi banzileti, bonso buyadieti vantadisi aku mu nkwikulu ye mu ntim' akinkwikizi ye yavengi mena mambote mu meso maku. Hiskia wadila beni.

4. Buna mambu ma Mfumu mayiza kwa Yesaya; yandi wavova:

5. Wenda wakamba kwa Hiskia: Ebu buvovele Mfumu, Nzambi asaku Davidi: Mono ngwilu ndombolo aku, mono mbweni mansangaza maku. Tala, ngina niekisa ntangu aku amoyo mu kumi ye mvu ntanu;

6. mono ngina mpe kutanina ye mbanza yayi mu koko kwantinu a Asilia. Inga, mono ngina tabila mbanza yayi.

7. Kiaki kina kala dimbu kwa ngeye mu diodio kitukidi kwa Mfumu, vo Mfumu una vanga monso makavovele:

8. tala, kini kiansongi antangu kidimini ye ntangu va nsongi antangu a Ahasi mono ngina yambula kiavutuka kumi diantama. Buna ntangu yavutuka kumi diantama ku nima va nsongi antangu diyakiviokedele.

9. Lusokolo lua Hiskia, ntinu a Yuda, bu kakedi yela ye wanieki mu yela kwandi:

10. Mono yabenzi: Bwabu bu mbeki lumbu bianavovi, ngina katwa kota mu mielo miansi abafwa; mono ngieti zionwa mvu mikutu sala kwa mono.

Yobi 7: 6. Lumb. 102: 28 b.

11. Mono yabenzi: Bwabu kina vutuka mona Mfumu ko, Mfumu mu nsi abavumuna; kina vutuka tala bantu ko, bu mbeni luaka kwa yau bena mu kundu kialufukulu.

12. Fwokula diami divuzulu ye nkatudulu dio bonso nzo akoto amvungi; mono nzingidi moyo ami bonso mbwangi mbwangulu andi, ye unzengele mu nti ambwangulu. Inga, mwini bu ka ukitukidi fuku ko, ngeye ukunsukisi.

13. Mono yadingalala napi mu mpingulu ansuka, kansi bonso nkosi kakosele visi biabionsono mu nitu ami. Inga, mwini bu ka ukitukidi fuku ko, ukunsukisi.

14. Mono yanionga bonso lubendebende, ngongo, mono yavumuka bonso bembe; meso mami matala lulenge mu kayengele: Mfumu, ndungulu nzungu; unsadisa. Yes. 59: 11.

15. Kansi nki ngina vova bwabu? Yandi wantambudi, wakebele mpe mambu mandi: napi ngina vumunina mvu miami miamionsono mina landila kiadi kiaki kiamwel' ami.

16. Mfumu, mu biampila yoyo tuvumuninanga. Inga, moyo ampeve ami utukidi momo; ngeye una kundiakisa ye kumvumusa.

17. Tala, mu vila diami kiadi kiaki kimbwidi; mu zola kwaku utanini mwel' ami mu bulu diamfukusulu, kadi

watuba masumu mami mamonsono ku nim' aku.
Lumb. 30: 3. 86: 13. 94: 19. 116: 3 b. Mika 7: 19.

18. Kadi nsi abafwa ka yikutondanga ko, lufwa ka lukusikanga ko, ye bakulumukini mu ndiamu ka basilanga kinkwikizi kiaku vuvu ko.
Lumb. 6: 5. 30: 9. 88: 10 b. 115: 17.

19. Inga, yau kaka bavumunanga batondanga kwa ngeye, bonso mono mpe mpengi bwabu; mase mazaikisanga kinkwikizi kiaku kwa bana.
Lumb. 78: 4 b. 145: 4.

20. Mfumu una kumpulusa, nkiangunu mu lumbu bieto biabionsono biamoyo tuna sika nkunga miami mu nsambi zansinga kuna ntandu mu nzo a Mfumu. Lumb. 63: 4. 104: 33. 146: 2.

21. Yesaya wakamba, vo bana bonga dimpa diabana bakuyu ye tula dio bonso maka va mvimbu, buna una niaka.

22. Kansi Hiskia wavova: Nki adimbu ngina vewa mu diadi, vo ngina baluka ye kota mu nzo a Mfumu?

KAPU 39.

Ntumwa zatuka ku Babeli.

Mu ntangu yina yimosi Melodaki Baladani, mwan' a Baladani, ntinu ku Babeli, wafidisa leta ye minkailu kwa Hiskia; kadi yandi wawa, vo wakedi yela, kansi nieki.
2 Nt. 20: 12 b. 2 Lus 22: 23, 31.

2. Hiskia wakala kiese mu diambu diangizulu au ye wabasonga nzo andi abiayudukwa, palata biandi ye wola wandi, nzenzo miandi miansunga ye mazi mandi mantalu ye nzo andi yayonsono yabiluazu ye biabionsono biakala mu vinga biandi biambongo. Ka mwakala lekwa mu nzo a Hiskia ko vo lekwa kikavwa kikalembwa kubasonga.

3. Kansi mbikudi Yesaya wayiza kwa ntinu Hiskia ye wavova kwa yandi: Nki kivovele babakala baba, ye kwe batukidi bu bizidi kwa ngeye? Hiskia wavutula: Yau bizidi kwa mono, bu batukidi nsi yanseke, ku Babeli.

4. Yandi wavova: Nki bamweni mu nzo aku? Hiskia wavutula: Biabionsono biena mu nzo ami bamweni; ka mwenani lekwa ko mu vinga biami biambongo bindembolo kubasonga.

5. Buna Yesaya wavova kwa Hiskia: Nawe mambu ma Mfumu Sebaoti:

6. Tala, lumbu bina kwiza, biabionsono biena mu nzo aku ye bina biayonzika mase maku nate ye lumbu kiaki bu bina natwa ku Babeli; ka lekwa ko kina sala, buvovele Mfumu. Yes. 2: 12.

7. Bana baku bababakala, i yau bana tuka mu ngeye bauna buta, yau bana bongwa ye bana kala bisielo mu vula diantinu a Babeli. Dan. 1: 3 b.

8. Hiskia wavova kwa Yesaya: Diambote i diambu dia Mfumu diuvovele. Yandi wavova diaka: Kansi keti yenge ye mpungumunu bina kala mu ntangu ami.

KAPU 40.

Mambu malubombolo kwa bantu ba Nzambi. Nene ye tulendo bia Mfumu.

Lubomba, lubombà bantu bami, buvovele Nzambi eno. Yes. 35: 3 b.

2. Luvova mampwenia kwa Yelusalemi ye lusamunina dio, vo nzungu zadiau zimeni, vo lufuma luadiau luabwilulu kodi, ye vo ditambudi kunku biole kwa koko kwa Mfumu mu masumu mau mamonsono.

3. Nawe, nsamuni uvovele: Lukubikeno nzila kwa Mfumu mu nsi yankatu, luvanga nzila yanalengwalengwa mu makanga kwa Nzambi eto.
Mat. 3: 3. Mal. 1: 3. Luk. 1: 76. 3: 4. Yoa. 1: 23.

4. Ndimba miamionsono mina nangukwa ye miongo miamionsono ye nzanza mina betumunwa; bialembwa lengwa bina lengwa, ye bionso biena bintuntubulu bina kala nsi yanalengwalengwa.

5. Kadi nzitusu wa Mfumu una zayakana, ye nsuni miamionsono mina wo mona va kimosi. Kadi bobo buvovele nwa a Mfumu.

6. Nawe, ndinga yivovele: Samuna! ye wankaka uvutudi: Nki ngina samuna? Nsuni miamionsono i titi ye nzitusu wawonsono wamiau bonso fulu va nsi.
Yobi 14: 2. Lumb. 90: 5 b. 102: 11 b. 103: 15. 1 Pet. 1: 24 b. Yak. 1: 10 b.

7. Titi biyumanga, fulu kilengilanga, mpeve a Mfumu bu yivevumukanga va biau. Inga, bantu i titi.

8. Titi biyumanga, fulu kilengilanga, kansi mambu ma Nzambi eto masikilanga ntangu yikayimani.
Lumb. 119: 89. Mat. 5: 18. 24: 35. Luk. 16: 17. 21: 33.

9. Baluka va mongo wanda, Sioni, unati kiankento kiansamu wakiese; sasula nding' aku mu ngolo, Yelusalemi, unati kiankento kiansamu wakiese; sasula yo ye lembwa tina, vova kwa mbanza za Yuda: Tala, vana vena Nzambi eno.

10. Tala, Mfumu, Mfumu lueki mu tulendo, ye koko kwandi kweti yala, tala, nsendo andi wena yandi, ye bintani biandi biambedosolo bivitidi ku ntual' andi. Yes. 62: 11. Nzai. 22: 12.

11. Yandi una tuala kamba diandi ku kulu bonso mvungi, yandi una yonzika bana bamameme va lubumbulu luandi ye kubanata va ntulu andi ye diatisa ngudi zamameme mu malembe. Lumb. 23: 1 b. 80: 1. Yeh. 34: 11, 23. 37: 24. Mika 7: 14. Yoa. 10: 11, 14.

12. Nani ulenda vata nlangu wambu mu koko vo bakula nene kwazulu mu mpanan' akandazi vo teza mafundufundu va ntoto mu tezo kiabuku tatu vo teza miongo va balanza ye nzanza va longa diabalanza? Yobi 38: 5. Zing. 30: 4. Yes. 48: 13.

13. Nani lenda bakula mpeve a Mfumu, ye nani lenda kumvana nduengoso ye kunlonga? Loma 11: 34. 1 Kol. 2: 16.

14. Kwa nani kayuvulanga nduengoso, ye nani lenda kumvana nduka ye kunlonga nsoko usongele, kunlonga nzailu ye kunsonga nzil' ananduka?

15. Tala, bantu bafwiti banzulwa bonso tela dimosi mu kinzanza ye bonso fibuku-buku va longa diabalanza; tala, nsi zambu kananganunanga bonso buku kiafundu-fundu. Lumb. 62: 9.

16. Mfind' a Lebanoni vele ka yilungidi mu nkuni zankailu miadisalu ko ye bulu biayau ka bilungidi mu nkailu miangioka ko.

17. Bantu babonsono bena bonso ka lekwa ko kwa yandi; bonso widi lekwa kimosi nkutu ye bonso mpavala kaka babanzulwanga kwa yandi.

18. Buna ye nani luzolele fwanikisa Nzambi, evo nki lulenda tula va lueka luandi kikumfwanane? Yes. 46. 5 b. Mav. 17: 29.

19. Teki kiayitulwa kwa nkete, ye mboki ngangula yawola yina kio ladika wola, mboki kitulwanga mpambu zapalatu kwa ngangula yawola. Yes. 44. 12 b. Yel. 10. 3 b.

20. Wonso ukondolo biobio biabingi mu kaila. yandi weti sola buku kianti kikakibolele ko, ye weti kukitombila nkete wafwana ulenda vanga teki kilembolo bwa munkanda.

21. Kadi buna ka luenani nduka koe? Kadi buna ka luwanga koe? Diadi ka diakambwa kwa yeno kasi ye mbadukulu koe? Ka luavisidi koe mavovanga tufulu tuantoto?

22. Yandi i ndieu uvwandanga va lukongolo luantoto, bisi wau bu bena bonso makonko; yandi i ndieu uyalumunanga zulu bonso fukulu kiazizi ye tumpidikanga dio bonso nzo yakoto mu kala kunsi ayau. Yobi 9: 8. Lumb. 104. 2. Yes. 42: 5. 44: 24. 45: 12.

23. Yandi i ndieu uvanganga madingizi makala ka lekwa ko; minkongudidi va ntoto kafukisanga nampia. Yobi 12: 21. Lumb. 107: 40.

24. Batuikulu kaka, bakununu kaka, vimbu diau dimenene mianzi mu ntoto, buna yandi ukubavelanga mwela, ye bayumini, ye kimbongila kibakatudi bonso titi.

25. Buna ye nani luzolele kumfwanikisa, kidi yakala bonso yandi? buvovele Nkwa nlongo.

26. Lusendula meso meno ku kayengele ye lutala: nani wasema biobio biabionsono? I yandi utuadisanga nkangu wowo mu kayengele mu makabu matangwa. Yandi ubikanga bio buna biena nkumbu; i nene koko kwatulendo tuandi, i lulendo lolo luangolo zandi, vo ka kimosi ko kitumini. Lumb. 147: 4.

27. Buna bwe ulenda ta mampila yoyo, u Yakobi, ye vova ebu, u Isaeli: Nzil' ami yena yaswekwa kwa Mfumu, ye lendo kiami Nzambi ami viokele kio?

28. Kuzaidi koe, kuwilu koe: Mfumu i Nzambi yikayimani, i yandi wasema nsuka zantoto; kalendi noka nitu ko ye kalendi lenzangana ko; nduka zandi ka zilendi bakulwa ko.

29. Yandi uvananga unokene nitu ngolo ye nkwa nlenzangani ngolo zina lutila ye lutila.

30. Mavuvi mana noka nitu ye lenzangana, ye matoko mana bwa;

31. kansi batadididilanga Mfumu bana baka ngolo zamona, ye bana nanguna maveve bonso ngo zazulu; bayungusanga ye lembwa lenzangana, badiatanga ye lembwa noka nitu. Lumb. 25: 3. 103: 5.

KAPU 41.

Mfumu ye biteki.

Ludingama, lunsi zambu, ye lundimba, ye bika bantu babaka ngolo zamona; bika biza ye vova, inga, bika tuenda telama va kimosi mu kongudulwa. Yes. 1: 18. 43: 26.

2. Nani wasikimisi ndieu mu ntini yaeste ubwabananga ndungunu konso kukaviokilanga? Nani uvananga makanda mabantu mu ngolo zandi ye

kunyadisanga nyadi amintinu ye vanganga sabala biau bonso fundu-fundu ye ponza biau bonso titi bivevumunwanga kwa mpeve. Yes. 45: 1.

3. Yandi ukubatinisanga, yandi uviokanga mu miolo-miolo, nzila zangunga kulu kwandi ka kukwendanga zo ko.

4. Nani fidisi biabi ye vengi bio? I yandi wabokila mbandu zabantu muna mbadukulu—mono Mfumu, ngiena wantete ye ngiena mpila mosi nate ye ku nsukulu.

Yes. 43: 10 b. 44: 6, 8. 48: 12. Nzai. 1: 8, 17. 22: 13.

5. Nsi zambu zimonanga bo ye zitinanga, ye nsuka zantoto zipamukanga; bafinasananga ye bakutakananga.

6. Bazolele salasana; umosi uvovele kwa wankaka: Kala kibakala.

7. Kisadi kianti kitulanga kibakala mu ngangula yawola, mbandi alukonko mu mbandi anzundu; yandi uvovele: bifweni mu namingisa, ye usiamisanga kifwani mu nsonso, mpasi ka kina bwa ko.

8. Kansi ngeye Isaeli, sielo kiami, u Yakobi uyasola, unkun'a Abalahami, i nkundi ami,

2 Mose 19: 5. 5 Mose 7: 6. 10: 15. 14: 2. 2 Lus. 20: 7. Luk. 1: 54. Yak. 2: 23.

9. uyalandisa ku nsuka zantoto, uyabokila ku fuma kiawau kilutidi nseke, uyakamba: ngeye i sielo kiami, ngeye yasola ye kiakuyina ko,

Yes. 43: 1. 44: 1 b.

10. kutinani ko, kadi mono ngiena yaku; kufibalani ntima ko, kadi mono i Nzambi aku. Mono ikusiamisanga, ikusadisanga, ikukimisanga mu koko kwami kwalubakala kwalunungu luami.

Lumb. 63: 8. Yes. 43: 5.

11. Tala, babonsono bakubelanga bana mona nsoni ye yindama; nkakidi miaku mina fuka nampia ye vila.

2 Mose 23: 22. Yobi 8: 22.

12. Ngeye una kubatomba ye lembwa kubamona, i yau bena nkakidi miaku; inga, yau bakunwanisanga bana fuka nampia ye suka. Lumb. 37: 36.

13. Kadi mono i Mfumu, Nzambi aku, ukusimbanga mu koko kwaku kwalubakala ye ivovele: kutinani ko, ikusadisanga. 5 Mose 31: 6. Yos. 1: 9.

14. Nkiangunu kutinani ko, unsalu Yakobi, ufikabu-kabu Isaeli; mono ikusadisanga, buvovele Mfumu; nkwa Nlongo a Isaeli i nkudi aku.

Yobi 25: 6. Luk. 12: 32.

15. Tala, mono ivangidi kalu diantutila, diamona diena nsongi zameno, mpasi watutuzula miongo ye kosa mio naniuku-niuku ye vanga bintuntubulu bonso mvumvunia.

16. Ngeye una kubamwangisa ye mpeve yina kubavevumuna, ye tembo kina kubasansikisa; kansi ngeye kibeni una yangalala mu Mfumu ye kukikemba mu Nkwa nlongo wa Isaeli.

17. Bakiazungulwa ye bamputu batombanga nlangu ye balembolo wo mona, tudimi tuau bu tulemanga mu mpwila; kansi mono, Mfumu, ngina kubawa, mono, Nzambi a Isaeli, kina kubasisa ko.

18. Mono ngina cilumuna mila va minzanza ye zinto mu mindimba; ngina vanga nsi yankatu bonso zanga kiena mbidi anlangu ye nsi yayuma bonso nto zanlangu. Lumb. 107: 35. Yes. 35: 7.

19. Ngina yambula nsedeli, nsofi, militi ye nti miaolive miamena mu nsi yankatu ye mu makanga ngina kuna nsipelesi ye olome ye bui, Yes. 55: 13.

20. kidi bamona ye zaya ye yindula ye visa, vo koko kwa Mfumu kwavengi biobio, vo nkwa Nlongo wa Isaeli wasemi bio.

21. Nkiangunu luiza ye bungu dieno, buvovele Mfumu; lutuala kimbangi kieno, buvovele ntinu a Yakobi.

22. Inga, bika batuala kio ye kutukamba monso mana vangwa. Lukamba nsamu miomio miluabikula, kidi tuakenga ye tala, bonso bumiayenda detila; evo bika tuawa mpe monso mana kwiza.

Yes. 43. 9. 44: 7.

23. Lukamba monso mana vangwa mu ntangu zina kwiza, kidi tuamona, vo yeno i zinzambi. Inga, luvanga diambu, kani diabiza vo diambi, mpasi tuamona dio ye yitukwa.

24. Kansi tala, yeno i ka lekwa ko, ye mavanga meno widi lekwa kimosi nkutu; ndieu ulusolele i nkankumusu.

25. Mono yansikimisa kuna ntandu ku node, ye yandi lueki, ku este mono yasikimisi ndieu ubombidilanga nkumbu ami; yandi uviokanga va ntandu amfumu zansi nkievo bena luwumba, bonso wumbi abinzu udiatanga luwumba.

26. Nani wakamba dio mu mbadukulu, mpasi tuazaya dio, evo bu dialembwa vangwa, nkievo tulenda ta: ngeye tomene vova? Ka muntu ko kembi dio, ka muntu ko wakase dio kwa yeto, ka muntu ko wilu, vo yeno lumokene dio.

27. Mono ngiena wantete uvovele kwa Sioni: tala, tala vana bena, i

wantete ufidisi nsamu wau wakiese ku Yelusalemi.
28. Mono ngieti saka meso, kansi ka mwenani muntu ko, ngieti tadidila mu yau, kansi ka muntu ko wena ulenda zaikisa ; ka muntu ko mu yau uilenda yuvula, ulenda kumvutudila mvutulu.
29. Tala, buna bena i lufukulu, mavanga mau i ka lekwa ko, teki biau i mpeve ye mpavala.
Yes. 44: 9. Yel. 10: 3 b., 14 b. 51: 17 b.

KAPU 42.

Sielo kiasonga kia Mfumu ye salu kiandi. Ngizulu a Mfumu ku nwana. Ndind' asielo kiandi kiafwa meso.

Tala, sielo kiami kiikebanga, solwa kiami kizolakene kwa mwel' ami ! Mono ngiambudi mpeve ami yanyambama ; yandi una tendikisa nsiku mu bantu.
Yes. 61: 1. Mat. 3: 17. 12: 18 b. 17: 5.
2. Yandi kana yaula vo boka ko ye kana wakasa nding' andi mu zinzila ko.
3. Bu diafwobuka kana dio kosa ko, ye nsing' amwinda ulemene mbungimbungi kana wo zima ko ; yandi una tendikisa nsiku mu kedika.
4. Yandi kibeni kana kala kindakana vo fwobuka ko, nate ye watundisi nsiku va ntoto ; nsi zambu zivingilanga mina miandi.
5. Ebu buvovele Nzambi, Mfumu, wasema zulu ye wayalumuna dio, yandi wayadingisa ntoto ye biobio bimenanga va wau, wavana moyo kwa bantu bena va wau, ye mpeve kwa badiatanga va wau :
Neh. 9: 6. Yobi 33: 4. Yes. 40: 22. 45: 12.
6. Mono, Mfumu, itelele mbila mu lunungu, ye nzolele kusimba mu koko ye kukeba ye kuvanga mu kala luwawanu ye bantu ye kia kwa makanda mabantu,
Yes. 9: 2 b. 49: 6, 8. 60: 3. Luk. 2: 32.
7. kidi watemusa meso mafwa ye vaikisa zinkole mu boloko, vaikisa mu kinkole bavwandanga mu tombe.
Yes. 35: 5. 61: 1. Mat. 11: 5. 15: 30. Luk. 1: 79. 7: 22.
8. Mono, Mfumu, i nkumbu ami yoyo ; kivananga nzitusu ami kwa wankaka ko vo masika mami kwa biteki ko.
2 Mose 6: 3. Lumb. 83: 18. Yes. 48: 11.
9. Tala, mayakikambila, mau mayele detila. Bwabu nkembi mambu mamona ; bu makamamoniki iluwakase mo.
10. Luyimbila mu nzitusu a Mfumu nkunga wamona, masika mandi tuka mu nsuk' antoto, yeno lukwendanga va mbu ye mpe biabionsono biena mu wau, lunsi zambu ye bisi nsi eno ;
Lumb. 33: 3. 40: 4. 96: 1. 98: 1. 149: 1. Nzai. 5: 9. 14: 3.
11. luyimbileno, unsi yankatu ye mbanza zaku, ye yeno lumavata mena Kedali kundu ; luyimbila, lubisi matadi, lusika lozi va mbata zamiongo.
12. Luvana Mfumu nzitusu ye lusamuna masika mandi mu nsi zambu.
13. Mfumu vaikidi bonso kesa, yandi usikimisanga nzolwa anwana bonso kinwani ; yandi sasudi mbokolo yakabu, bokele mu ndinga yangolo ye songele lulendo luandi kwa ntantu miandi.
14. Ntama yayingi ndingalele, inga, yadingalala ye yavibidila ; kansi bwabu ngina sasula mbokolo bonso mbuti amwana, ngina baka mpeve ye vumuna.
Lumb. 50: 21. Yes. 57: 11.
15. Mono ngina bunga miongo ye minzanza ye yumisa titi biabionsono va miau ; ngina vanga mila nsi yanakekete ye yumisa mazanga.
16. Bafwa meso ngina tuadisa mu nzila yibalembolo zaya ; ngina kubanata mu nsoko mibalembolo zaya. Mono ngina vanga tombe ku ntual' au bonso kia ye biena mvobo-mvobo nsi yanalengwa-lengwa. Diodio i dina dingina vanga ye kina dio yambula ko.
Yes. 40: 3 b.
17. Kansi basilanga teki biavalwa vuvu ye bavovanga kwa teki biayitulwa: Yeno i nzambi zeto, yau bana vutuka ku manima ye telama vana mu nsoni.
Lumb. 97: 7. Yes. 1: 29. 44: 11. 45: 16.
18. Luwa, lubafwa matu ; lutala, lubafwa meso, ye lumona. Yes. 43: 8.
19. Nani fwidi meso, vo ka sielo kiami ko, ye nani fwidi matu bonso ndieu umfidisi bonso ntumwa ami ? Nani fwidi meso bonso nkwikizi ami, fwa meso koko bonso sielo kia Mfumu ?
20. Ngeye wamweni mamingi, kansi kukebele mo ko ; inga, matu mandi mazibukidi, kansi mwanki kawilu ko.
Yes. 6: 9 b. Mat. 13: 13 b. Loma 2: 21.
21. Kansi bwazolakana kwa Mfumu mu diambu dialunungu luandi mu vana mina miaminene ye mianzitusu.
22. Yau vele i bantu bapelwa ye batanwa ; bakangwa buna bena mu minluka, ye baswekwa mu boloko. Baniokunwa mu pelwa, ye ka mwakala muntu ko watanina, mu tanwa, ye ka mwakala muntu ko wavova : vutula.
23. Nani mu yeno dimbidi mama

nani yindudi mo ye wilu mu diambu diantangu yina kwiza?

24. Buna nani waniokone Yakobi mu tanwa ye Isaeli mu ngolo zamimpedi? Mfumu kavengi bo koe, i kwa yandi tuvolele masumu? Ka bazola diata mu nzila zandi ko, ka bawila mina miandi ko.

25. Nkiangunu yandi wabatengula nkesi zandi ye nganzi ye matuluka mamvita. Yau bayokwa kwa biau kinzungidila, kansi ka bamona bo ko; badiwa kwa biau, kansi ka babanzila bo ko.
Yel. 7: 20. Yeh. 20: 8. Hos. 5: 10.

KAPU 43.

Nkudulu a Isaeli. Lunungu lua Mfumu ye nlemvo kwa Isaeli.

Kansi bwabu Mfumu vovele, i yandi wakuvanga, Yakobi, wakusema, Isaeli: Kutinani ko, kadi mono ikudidi, ibikidi nkumbu aku, ngeye i wami. 1 Mose 26: 24. Yes. 41: 10.

2. Vo ngeye mpe viokele mu nlangu, ngiena yaku, vo mu mila, ka mina kudimisina ko; vo uviokele mu tia, kuna yangwa ko, ye nlemo ka una kumanisa ko.
Lumb. 23: 4. 66: 12. Mal. 16: 18.

3. Kadi mono i Mfumu, Nzambi aku, nkwa Nlongo a Isaeli, mvulusi aku; mono si ivana Ngipiti bonso mbongo zankudulu mu ngeye, Etiopia ye Seba mu fulu kiaku. Yes. 45: 14.

4. Bu wena ntalu yoyo mu meso mami ye yindu diodio diadinene ye bu ikuzolanga, nkiangunu iyekulanga bantu mu diambu diangeye ye makanda mabantu mu moyo aku.

5. Buna kutinani ko, kadi ngiena yaku; ngina yambula nkun' aku watuka mu este ye ngina kuyonzika va kimosi tuka ku weste.
Yes. 44: 1 b. Yel. 30: 10 b. 46: 27 b.

6. Mono ngina vova kwa node: tuala, ye kwa sude: kusimbidilani ko; tuala bana bami bababakala mu nseke ye bana bami babakento mu nsuka yantoto, Yes. 49: 12. 60: 4.

7. babonsono babikwa mu nkumbu ami, ye yau bayavanga mu nzitusu ami, yau bayasema ye bayavanga.
Yel. 14: 9. 15: 16.

8. Vaikisa bantu bafwa meso bena meso vele, ye bafwa matu bena matu vele. Yes 42: 18 b.

9. Bika bantu babonsono bakutakana, bika makanda mabantu mayonzama. Nani mu yau wena ukambanga diadi? Bika batuwisa mabateka kamba. Bika basonga mbangi zau ye zaikisa, vo banungini, mpasi baba bu bana mo wa balenda ta: Yeno luvovele kedika.
Yes. 41: 26. 45: 21.

10. Kansi yeno, buvovele Mfumu, luena mbangi zami ye sielo kiami kiyasola; kidi luazaya ye luandekila minu ye visa, vo i mono; mono kiavituswa kwa nzambi yasemwa ko, ye ndandani ami ka yina mpe kala ko.
Yes. 41: 4. 44: 6 b. 45: 5, 14. 48: 12.

11. Mono, mono i Mfumu, ye ka mwenani mvulusi ye mono ko.
Yes. 41: 8. Hos. 13: 4. Mav. 4: 12.

12. Mono yakembi dio ye yatuedi mpulusu ye yaluwakase dio, mono ye ka nzambi yanzenza mu yeno ko. Yeno i mbangi zami, buvovele Mfumu; mono i Nzambi.

13. Inga, ngiena bo ntangu zazonsono, ye ka muntu ko ulenda tanina mu koko kwami. Bu nzolele vanga diambu, nani lenda dio sima?
Yes. 14: 27. 46: 10.

14. Ebu buvovele Mfumu, nkudi eno, Nkwa nlongo a Isaeli: Mu diambu dieno mfidisi diambu ku Babeli ye ibakubidi buna bena bonso mintabi, yatinisi bisi Kaladea ku nzaza zau zakala kiese kiau.

15. Mono i Mfumu, Nkwa nlongo eno, mvangi a Isaeli, ntinu eno.

16. Ebu buvovele Mfumu, i yandi uvanganga nzila mu mbu, nsoko mu nlangu mialulendo, 2 Mose 14: 21 b.

17. yandi uyambulanga makalu ye bakavalu, nkangu abinwani ye lulendo luabinwani bavaika vana, ye kiamakulu babindalele vana ye balembane telama, bamana zima, bazimini bonso nsing' amwinda:

18. Ka lubanzani ko mu monso matekila, ka luyindulani ko monso mateka vangwa.

19. Tala, mono nzolele vanga diambu diamona. Bwabu dikimonekene; ka lumweni dio koe? Inga, mono ngina vanga nzila mu nsi yankatu ye mila mu makanga, Nzai. 21: 5.

20. ye bulu biansi bina kunsika, mbwa zansi yankatu ye nuni zakamela; kadi mono ngina cilumuna nlangu mu nsi yankatu, mila mu makanga mu nwika bantu bami, bakiasolwa bami.

21. Bantu baikukikubikidi bana samuna masika mami.

22. Kansi ngeye, Yakobi, kuntumisi vava ko, bu wakivangidi mpasi mu mono, u Isaeli.

23. Ngeye kwantuadidi mameme ma-

ku mu nkailu miangioka ko vo unzitisi mu nkailu miamponda; kikutukisi salu mu nkailu miandia vo mpasi mu biamfwitisila mwisi ko.
24. Ngeye kwansumbidi kalamusi mu vanza biaku ko vo ungiukutisi mu mazi mankailu miaku miamponda. Ve, ngeye wantukisi salu mu masumu maku ye mpasi mu tufuma tuaku.
25. Mono, mono kaka ivinsikisanga ntulumunu zaku mu diambu diamono kaka ye kivutukidi banzila masumu maku ko.
Yes. 44: 22. Yel. 33: 8. Mika 7: 18 b.
26. Umbambula moyo, bika tuadedasana mabungu; vova kwaku, kidi wamonika walunungu.
1 Nt. 8: 46. Lumb. 143: 2. Yes. 1: 18.
27. Kansi tala, se diaku diantete diakivodila masumu, ye nzonzi zamambu maku bavola ntulumunu kwa mono.
28. Nkiangunu mono mvwezele madingizi makinlongo ye ndiokone Yakobi mu bungwa ye Isaeli mu tiakwa.

KAPU 44.

Lusakumunu lua Mfumu kwa Isaeli. Buzengi bwamvangi miabiteki. Luvinsukusu luamasumu. Ntedomoso au mu Kolesi.

Nkiangunu nawe bwabu, u Yakobi, sielo kiami, u Isaeli, uyasola.
2. Ebu buvovele Mfumu, i yandi wakuvanga ye wakusema kasi ye vumu kiambuta, i yandi ukusadisanga: Kutinani ko, usielo kiami Yakobi, u Yesuluni uyasola.
Yes. 41: 9 b. 43: 1, 5. Yel. 30: 10. 46: 27.
3. Kadi mono ngina dukula nlangu mu yau bena mpwila ye mila va yina yayuma; mono ngina dukula mpeve ami va nkun' aku ye lusakumunu luami va nsasila miaku,
Yes. 35: 6 b. Yoeli 2: 28. Yoa. 7: 38 b. Mav. 2: 17 b.
4. mpasi miamena bonso titi, bonso nti miawilo va bimila-mila.
Lumb. 1: 3. Yel. 17: 8 Lumb. 87: 4 b.
5. Buna umosi una vova: Mono i wa Mfumu, ye wankaka una sadila nkumbu a Yakobi, ye wantatu una sonika mu koko kwandi: Mono mvwilu kwa Mfumu, ye yandi una sadila Isaeli bonso nkumbu yanzitusu.
6. Ebu buvovele Mfumu, ntinu a Isaeli ye nkudi andi, Mfumu Sebaoti: Mono i wantete, ye mono i wazimunina, ye ka mwenani Nzambi yankaka ye mono ko.
Yes. 41: 4. 45: 5, 14, 21. 48: 12. Nzal. 1: 8, 17. 22: 13.
7. Nani ubikulanga bonso mono, kasi ye mono yamonikisa kanda diabantu diansi nkulu?
Bika kakamba dio ye tuala dio kwa mono. Inga, bika bakamba momo mavita kwiza, monso mana vangwa.
Yes. 41: 22 b. 43: 9.
8. Ka lutinani ko, ye ka lupamukani ko. Kadi ka i ntama yayingi koe bu yakuwisa mu mama ye yakamba mo? Keti yeno i mbangi zami. Kadi Nzambi yankaka ye mono yene? Ve, ka mwenani tadi diankaka ko, kizaidi dimosi ko.
5 Mose 4: 35. 32: 39. 1 Sam. 2: 2. Lumb. 18: 31. Yes. 43: 10, 12. 1 Kol. 8. 4.
9. Mvangi miabiteki miena mpavala kaka buna miena; mavanga mau maluzolo ka malendi sadisa ko, ye yau kibeni batanga kimbangi mu biau, vo ka bimweni lekwa ko ye ka bivisidi lekwa ko; nkiangunu bakatwa fwiswanga nsoni.
Yes. 41: 24, 29. Yel. 10: 14 b. 51: 17 b.
10. Buna muntu bwe kalenda zola vala nzambi ye yitila teki, biampila yoyo bu bilembane sadisa.
Lumb. 115: 4 b. 135: 15 b.
11. Tala, ndamani zandi zazonsono zina mona nsoni; nkete zau kibeni keti i bantu kaka. Bika bakutakana buna bena ye biza; mwanki buna bena bana pamuka va kimosi ye fwa nsoni.
Lumb. 97: 7. Yes. 1: 29. 42: 17. 45: 16.
12. Ngangula yeti kubika luazu kiantetila ye salanga fulwa kiandi mu tia ye wumbanga kio mu lukonko; yandi usalanga kio mu koko kwangolo, ye buna weka nsatu mpe ye una kindakana, ye uyambudi nwa nlangu ye una noka.
13. Kisadi kianti kitakidikanga nsing' andi wantezila ye uvanganga dimbu mu buku kianti mu lapi kiansonikina, yandi usalanga kio mu lengolo ye utezanga kio mu tezo ye vengi kio kifwani kiabakala, nkadulu yantoko yamuntu yilenda kunda mu nzo.
Yes. 40: 19 b. 41: 7. Yel. 10: 3 b. Mav. 19: 24.
14. Yandi ukukikwangilanga minsedeli; ubonganga luvele ye cene ye umenisanga mio mu nti miamfinda; ukukituikilanga nti miapini ye mvula zimenisanga mio.
15. Mboki misadilanga muntu bonso nkuni; yandi ubongangazo ye yotilanga zo, kwikanga zo ye yokilanga zo mampa. Yandi uvanganga zo mpe nzambi ye sambilanga yo; vangilanga zo teki ye fukamananga kio.
16. Nkiangunu ndambu azau kayokanga mu tia, va ntandu andambu yankaka yazau kakubikanga mbizi mu dia,

uyanganga biayangwa biandi ye yuku-
tidi, mboki uyotilanga ye vovele : Mbo-
te, bwabu ngiena yuku-yuku, bwabu
mbweni tia nienzi.
17. Kansi mu zau zisidi kavengi
nzambi, ukukivengi teki ye kiau kafu-
kamananga ye sambilanga kio ye bo-
mbidilanga vantadisi akiau ye vovanga:
Untanina, kadi ngeye i nzambi ami.
18. Inga, ka bazaidi lekwa ko, ye ka
bavisidi lekwa ko, kadi meso mau ma-
batwa, ye ka bamonanga ko, ye ntima
miau, ye ka bavisanga lekwa ko.
Yes. 45: 20.
19. Ka muntu ko wena lubanzulu lo-
lo, nduenga vo nduka zozo bu kavove-
le : Ndambu yimosi mono ngiokele mu
tia, ye va makala ngiokele mampa ye
ngiokele mbizi ye ndidi; kadi buna
ngina vanga nkankumusu mu bina bisi-
di? Kadi mono ngina fukamana buku
kianti?
20. Wonso utatamene mu bina bi-
kitukidi bombe, yandi uzimbusu kwa
ntima wababwa; yandi kalendi tani-
na mwel' andi ko, kadi kabanzilanga
ko : Kani kimbabu kiena mu koko
kwami kwalubakala?
21. Banzila diadi, u Yakobi, u Isa-
eli, kadi ngeye i sielo kiami; mono
yakusema, inga, ngeye i sielo kiami;
Isaeli, ngeye kwavilukunwa kwa
mono ko. Yes. 43: 1.
22. Mono ifukisanga ntulumunu zaku
bonso tuti ye masumu maku bonso
mbungi. Vutuka kwa mono, kadi mono
ikukulanga. Yes. 1: 18. 43: 15.
23. Luyimbila, lumazulu, kadi Mfu-
mu wavengi bo, lusika lozi, lumpinda
zantoto, lubwa mu yimbila, lumiongo,
umfinda ye nti miaku miamionsono;
kadi Mfumu wakudidi Yakobi, yandi
ukukisongele wanzitusu mu Isaeli.
Lumb. 96: 11 b. 98: 7 b. Yes. 49: 13.
24. Ebu buvovele Mfumu, nkudi
aku, yandi wakusema kasi ye vumu
kiambutu : Mono i Mfumu ivanganga
biabionsono, mono kaka ipupidikanga
zulu ye iyadingisanga ntoto mu kondwa
kwalusadusu luamuntu.
Yobi 9: 8. Lumb. 104: 2, 5. 115: 3. 135: 6.
Yes. 40: 22. 42: 5. Yel. 32: 17.
25. Mono i ndieu uvunzanga dimbu
biampovi miamakutu ye ivanganga babi-
ngulanga bonso mafutu, i ndieu ufubi-
sanga bankwa mianduenga ye ikitula-
nga ngangu zau buzengi,
Yes. 29: 14. 1 Kol. 1: 19 b.
26. kansi isikisanga mambu masielo
kiami ye itungunanga nduengoso zantu-
mwa zami. Mono i ndieu uvovele mu
Yelusalemi : diau dina kala kundu kia-
bantu ye mu mbanza za Yuda : zau zi-
na tungululwa, ye mono ngina kubika
biamana tuluka.
27. Mono i ndieu uvovanga kwa
mpind' ambu : sika kwaku, mila miaku
nzolele yumisa. Yes. 43: 16.
28. Mono i ndieu uvovele mu Kolesi :
yandi i mvungi ami, yandi una manisa
luzolo luami lualonsono, ye yandi una
vova mu Yelusalemi : diau dina tungu-
lulwa, ye ku vwala : lufulu luaku luna
tulakana.
2 Lus. 36: 22 b. Esala 1: 1. 5: 13. Yes. 45: 1, 13.

KAPU 45.

Kolesi, ntumwa a Mfumu. Mfumu i Nzambi yimosi kaka. Nza yayonsono yina tulwa kunsi ayandi.

Ebu buvovele Mfumu kwa kuswa kia-
ndi, kwa Kolesi, i yandi nsimbidi
mu koko kwandi kwalubakala mu bwisa
bantu kwa yandi ye kutula sabala mu
tuketo tuamintinu, mu zibula mavitu
kwa yandi ye bengula mielo miamio-
nsono : Esala 1: 1.
2. Mono kibeni ngina kuvitila ku
ntual' aku ye lengisa bintuntubulu;
mono ngina kosa mielo miansongo ye
tolula mbindukwa zasengwa.
3. Mono ngina kuvana mbongo za-
swekwa ye bimvwama bialakukwa, kidi
wamona, vo mono Mfumu, i ndieu uku-
bikidi nkumbu aku, mono, Nzambi a
Isaeli.
4. Mu diambu diasielo kiami Yakobi,
mu diambu dia Isaeli, solwa kiami,
mono yakubika nkumbu aku ye yaku-
vana nkumbu yanzitusu, bu walembwa
kunzaya.
5. Mono i Mfumu ye ka wankaka
ko, ka mwenani Nzambi ye mono ko;
mono yakukanga luketo, bu walembwa
kunzaya—
5 Mose 4: 35. 32: 39. Yes. 37: 16. 43: 10 b.
44: 6, 8. 46: 9.
6. bobo, kidi bamona mu ntini yaeste
ye weste, vo ka yimosi nkutu ko yena
ye mono. Mono i Mfumu ye ka wa-
nkaka diaka ko. Yes. 59: 19.
7. Mono i ndieu usemanga kia ye va-
nganga tombe, ndieu uvananga vila ye
ivanganga kubu. Mono i Mfumu i
ndieu uvanganga momo mamonsono.
Yes. 31: 2. Am. 3: 6.
8. Ludada, lumazulu, kuna ntandu,
ye bika matuti mapasumuka kwa
lunungu; bika ntoto wazibuka ye bika
mbutu miawau miakala mpulusu, ye

bika wau wamenisa lunungu va luekalu-
ayau; mono i Mfumu uvanganga bobo.
Lumb. 85: 11. Hos. 10: 12.

9. Engwa yandi ufundanga mambu
kwa ndieu wansema, yandi i buku
kialuwumba bonso buku biankaka bia-
tuwumba biantoto! Kadi luwumba lu-
na vova kwa wumbi abinzu: Nki ule-
nda vanga? Vanga diaku dina vova mu
ngeye: Yandi kenani ye moko ko?
Yes. 29: 16. Yel. 18: 6. Loma 9: 20.

10. Engwa yandi uvovele kwa sandi:
kulendi yakisa bana ko, ye kwa mbut'
andi: ngeye kulendi buta bana ko!

11. Ebu buvovele Mfumu, Nkwa
nlongo a Isaeli ye ndieu wansema:
Lungiuvula mu bina biavita kwiza;
lunsisila mfuwa kiadi mu bana bami ba-
bababakala, i mavanga mamoko mami.

12. I mono yavanga ntoto ye yasema
bantu va wau; i moko mami mapupi-
dika zulu ye matumisa nkangu wawo-
nsono wadiau. Yes 40: 22. 42: 5. 44: 24.

13. I mono yansikimisa mu lunungu,
ye ngina lengisa nzila zandi zazonso-
no. Yandi una tungulula mbanz' ami
ye yambula nkole zami ye ka mu dia-
mbu diabivanza ko vo mu minkailu ko,
buvovele Mfumu Sebaoti. Yes. 44: 28.

14. Ebu buvovele Mfumu: Mbutu
miasalu biabisi Ngipiti ye bina biaba-
ka bisi Etiopia ye bantu bantela ba Seba
ndandu mu nkitulu au, biau biabionso-
no bina viluka mu koko kwaku ye vu-
wa kwa ngeye; yau bana kulanda, mu
mbienga bana kwendila; yau bana ku-
fukamana ye sambila nsambulu zau
kwa ngeye, bu bavovele: Mu ngeye ka-
ka mwena Nzambi, ye ka mwenani
nzambi yankaka nkutu ko. Yes. 43: 3.

15. Inga, mu kedika ngeye i Nzambi
yilembane bakuka, u Nzambi a Isaeli,
umvulusi. Yobi 11: 7. Loma 11: 33 b.

16. Babonsono bana fwa nsoni ye ba-
na yindama; mvangi miabiteki mina
katwa kwenda vana buna miena mu
nsoni. Yes. 42: 17. 44: 9 b.

17. Kansi Isaeli dina vuluswa mu
Mfumu mu mpulusu yikayimami; kasi
mu ntangu yikayimani ka luna mweswa
nsoni ko ye yindama.

18. Kadi ebu buvovele Mfumu wava-
nga zulu, i yandi i Nzambi, i yandi wa-
sema ntoto ye wavanga wo, yandi wa-
kubika wo ye kavanga wo mu kala wa-
nkatu ko, kansi wasema wo, kidi bakala
va wau: Mono i Mfumu ye ka wanka-
ka ko.

19. Mono kiavova mu nsweki ko,
mu vuma kiansi yalembwa zayakana
ko; mono kiavovele kwa nkun' a Yako-
bi ko: Yeno luna kuntomba mu nkatu.
Mono i Mfumu, ivovanga kedika, ika-
mbanga ma-ongele.
5 Mose 30: 11 b. Yes. 48: 16. Yoa. 18: 20.

20. Nkiangunu lukutakaneno bwabu
ye luiza finama buna luena, i yeno lu-
atanunwa mu bantu. Kadi ka nduka
ko zena yau bazenzilanga ye teki biau
bianti ye sambilanga nzambi yilembane
vulusa. Nkong. 10: 14. Yes. 44: 18. 46: 7.

21. Lukamba diambu ye lutula dio,
inga, luvovasana dio manenga. Nani
waluwisa dio ntama beni ye wakamba
dio ntama beni? Ka i mono, Mfumu
koe mpengi bo, mono nkondolo ye
nzambi yankaka, ka mwenani nzambi
ye mono ko yena yalunungu ye yivulu-
sanga. Yes. 41: 22. 48: 9 b.

22. Lubangumukeno kwa mono, bu-
na luna vuluswa, lunsuka zazonsono za-
ntoto; kadi mono i Nzambi ye ka wa-
nkaka ko. Lumb. 22: 27.

23. Mono ikukididi ndefi, mu nwa
ami mutukidi diambu diakedika, dia-
mbu dina lembwa viluka: Makungunu
mamonsono mana kumfukamana, ye
tudimi tuatonsono tuna kundila ndefi.
Yes. 19: 18. Loma 14: 11. Fili. 2: 9 b.

24. Kwa Mfumu kaka—i bobo bana
kumpovila—kwena lunungu ye lulendo;
kwa yandi babonsono bakumbelanga
bana kwiza mu nsoni. Yes. 41: 11.

25. Inga, mu Mfumu nkuna wawo-
nsono wa Isaeli una nunguswa, ye
kwa yandi bana kukikemba.

KAPU 46.

Mbwilu anzambi za Babeli. Nduengoso
kwa ntuludi miamina.

Beli kifwobokele, Nebo kibwidi, bi-
fwani biau biniokunwanga kwa
bibulu ye zingombe; biau biluazenzi-
dila bituikwanga va bakamela banata-
nga zitu kiokio mu nokwa nitu.
Yes. 45: 20.

2. Inga, babwa babole ye babutama;
ka balendi tanina zitu ko, ye yau kibe-
ni bana katwa kwenda kinkole nseke.

3. Nkiangunu lungwila bwabu, lu-
nzo a Yakobi, lubabonsono lusidi mu
nzo a Isaeli, i yeno yakituika kasi ye
vumu kiambuta ye iluneti kasi ye mu
nkat' ambuta.
2 Mose 19: 4. 5 Mose 1: 31. 32: 11.
Lumb. 71: 18. Yes. 63: 9.

4. Nate ye ndununu eno ngiena mpi-
la mosi, ye mono kibeni ngina kulu-
nata, nate ye luna baka zimvu; bobo
yavengi, ye mono kibeni ngina kuluna-

nguna ntangu zazonsono, mono ngina kulunata ye kulutanina.

5. Ye nani luzolele kumfwanikisa ye dedikisa, ye nani luzolele kumpanga fwani-fwani nkievo ngiena wadetila ye yandi, Yes. 40: 18, 25.

6. yeno ludukulanga wola mu lukobe ye lutezanga palata va balanza ye mboki lukukitombilanga ngangul' awola mu vanga bio nzambi yiluna fukamana ye sambila?

Nkong. 17: 4 b. Yes. 40: 19 b. 41: 7. 44: 9 b., 12 b. Yel. 10: 3 b.

7. Mboki lunanguni yo va vembo, luneti yo ye lutudidi yo va vuma kiandi, ye kuna yitelamene ye ka yivengamene mu vuma ko; vo muntu bokele yo, buna ka yivutudi ko ye ka yimvulusi mu nzungu zandi ko.

8. Lubanzileno diadi ye lukala nakekete, luyinduleno, luntulumuni miamina.

9. Lubanzileno mu momo mateka vangwa, kasi ye nsi nkulu; kadi mono i Nzambi ye ka wankaka ko, i Nzambi yikondolo kifwani, Yes. 45: 5.

10. i mono ntukididi kamba kasi ye mbadukulu mono mavita kwiza ye ntama yatekila mu mau makamakedi ko, i mono ivovanga: Lukanu luami luna kwenda detila, ye mono ivanganga mamonsono manzolele, Yes. 42: 9.

11. i mono itelanga ngo azulu mbila mu este, mu nsi yanseke bakula dina vanga lukanu luami; mayavova, momo ngina vangisa mpe, mayasavukila ntima, momo ngina sadisa mpe.

12. Nkiangunu lungwila bwabu, lukinsinini, yeno lueti banzila vo lunungu luena nseke beni.

13. Tala, mono ngieti finingisa lunungu luami, ka luenani nseke ko, ye mpulusu ami ka yina zingila ko; mono ivananga mpulusu mu Sioni ye nzitusu ami kwa Isaeli.

Lumb. 98: 2. Yes. 56: 1. 62: 1.

KAPU 47.

Babeli diangianza diayiuwa. Kindakana kwabandoki.

Kulumuka ye vwanda mu fundu-fundu, unduniba mwana wankento Babeli, vwanda va ntoto ye kondwa kiandu, umwana wankento wabisi Kaladea; kadi kuna vutuka bikwa wanalemvwa-lemvwa ye wacayi ko. Yes. 26: 5.

2. Bonga matadi mandikina ye nika mfumfuta, fukula fukulu kiaku, nangu- na nkoka mbeka, sensisa malu, sabuka mu mila.

3. Nsoni zaku zina fukulwa ye bana mona nsoni zaku; ndinda ngina vutula ye kina kuta muntu ko.

Yes. 3: 17. Nah. 3: 5.

4. Nkumbu ankudi eto i Mfumu Sebaoti, Nkwa nlongo a Isaeli.

5. Vwanda napi ye kota mu tombe, umwana wankento wabisi Kaladea, kadi ngeye kuna vutuka bikwa ntinu nkam' ansi zakitinu ko.

6. Mono yafwemina bantu bami, mono yasumuna fwa diami ye yabavana mu koko kwaku; kansi kwabasonga nkenda ko, mu banuna mpe ngeye waniemisa vangu kiaku kianandundu.

7. Ngeye wabanza: Mono ngina kala ntinu nkama ntangu yikayimani; buna kwazola yindula diadi ko ye kwabanzila bonso buna sukila ko.

Nzai. 18: 7.

8. Buna nawe diadi, ngeye uvumunanga kindiafu, i ngeye uvungamene, i ngeye weti vova mu ntim' aku: Mono ye ka wankaka ko; kasi kina vwanda bonso fwola ko ye kasi kina zaya bonso bwena kondwa kwabana ko.

9. Tala, makubu momo mamole mana kubwila nabiu mu lumbu kimosi, ye kondwa kwabana ye kifwola, inga, mu tezo kialunga mana kubwila, mpeleko kiloka kiaku kiakingi, mpeleko makani maku mamingi mamonsono mantumbudulu. Yes. 51: 19.

10. Ngeye wamona mpungumunu mu bi waku, wabanza: Ka muntu ko umbweni. I nduenga zaku ye nzailu aku zakusindisila ye wavova mu ntim' aku: mono ye ka wankaka ko.

11. Nkiangunu kubu dina kubwila diuna lembana lokila nloko, ye mbungulu yina kubwila, yiuna lembana simikisa mu mbwilu akudi, inga, luvombolo luna kubwila nabiu, bu ulembolo bo banzila nkutu.

12. Buna wiza ye makani maku mantumbulu ye kiloka kiaku kiakingi kiwatovokele mu mpasi kasi ye kintwenia kiaku; nanga una bo bakila lusadusu, nanga una tinisa nsisi.

13. Ngeye wasedi ye bebele mu tukanu tuaku tuatuingi; bika bambangudi miazulu biza ye kuvulusa, ntadi miazimbwetete bazaikisanga mbikulu ka mbikulu angonda monso mana kubwila.

14. Kansi tala yau bena bonso titi biyokwanga ku tia, ka balendi tanina mioyo miau mu nlemo ko, kadi ka mu-

na kala makala mangiotila ko, ka tia tuamvwandila ko.

15. Inga, bobo buvangwanga yau bautovokele ; bakundi baku baminkiti kasi ye ntangu akintwenia kiaku bana kwenda yeku-yeku, mosi mosi ku ntini andi, ye ka mwenani umosi ko ukuvulusanga.

KAPU 48.

Kedika ye nkenda bia Nzambi biamonika nadede mu mpulusu mu Babeli.

Luwa diadi, lunzo a Yakobi, i yeno luabikwa nkumbu mu nkumbu a Isaeli ye luatukidi mu nto a Yuda, i yeno ludilanga nkumbu a Mfumu ndefi ye lusikanga Nzambi a Isaeli, kansi ka mu kedika ye lunungu ko.

Lumb. 68 26. Yel. 4: 2.

2. Kadi bakibikanga mu mbanza yanlongo ye basingamanga Nzambi a Isaeli, nkumbu andi i Mfumu Sebaoti. Mika 3: 11.

3. Monso mateka vangwa mono yakamba mo ntama, mu nwa ami mau mabikulwa, ye mono yaluwisa mo ; i mono yavangisa mo nabiu ye makala kwandi.

4. Bu yazaya, vo wena kinsinini, ye vo mwanzi ansingu aku wakala wasengwa ye mbulu aku yansongo,

2 Mose 32: 9. 33. 5. Yel. 6: 28. Yeh. 2: 4. 3: 7.

5. nkiangunu mono yakamba mo ntama beni ye yakuwisa mo, bu ka makikadila ko, mpasi walembana vova : teki kiami kivengi bo, teki kiami kiavalwa vo teki kiami kiayitulwa kiafidisi bo.

6. Ngeye wawa ; tala kunu, mamonsono mavengo ; buna ka luzolele tambudila ko? Bwabu diaka ngiambudi wawa mu mambu mamona, mu mambu maswekwa mawalembwa zaya.

7. Bwabu mavangwa mpe, ka ntama ko, ye kwateka wa mu mau ko kansi bwabu kaka, kwidi lenda vova : tala, mama yateka zaya.

8. Ngeye kwawa diambu mu momo ko vo zeyi mo ko, ye kutu kwaku ka kwazibuka ntama mu mau ko ; kadi mono yazaya, bonso buudimbulanga minu, ye vo nkumbu aku i ntulumuni amina kasi ye vumu kiambuta.

9. Kansi mu diambu diankumbu ami ngiena mvibudulu, ye mu diambu dianzitusu ami isimbanga nganzi zami, mpasi kwafuka ko.

10. Tala, mono ikuniengese, kansi kibeki palata ko ; mono ikusinsidi mu foloni kiandungulu akwama.

Z ng. 17: 3.

11. Mu diambu diamono kibeni, inga, mu diambu diamono kibeni ivanganga bobo, kadi bwe ilenda yambula nkumbu ami yasumunwa? Kivananga nzitusu ami kwa wankaka ko.

Yes. 42: 8.

12. Ungwila, u Yakobi, u Isaeli umbikidi nkumbu. Mono i ndieu ; mono i wantete, mono i wazimunina mpe.

Yes. 41: 4. 43: 10, 13. 44: 6. 46: 4. Nzai. 1: 8, 17. 21: 6. 22: 13.

13. Koko kwami kwatula lufulu luantoto, ye koko kwami kwalubakala kwapupidika zulu ; mono itelanga bio mbila, buna biabionsono bizidi.

Lumb. 33: 9. Yes. 44 24. Eb. 1: 10.

14. Lukutakaneno, yeno babonsono, ye luwa. Nani mu baba bankaka wakembi diadi? Ndieu uzolwanga kwa Mfumu una vanga luzolo luandi kwa Babeli ye kala koko kwandi kwa bisi Kaladea. Yes. 41: 22 b. 44. 28.

15. Mono, mono mpovele diadi, mono intelele mpe mbila, mono intuedi, ye nzil' andi yina kala miolo-miolo.

16. Lufinama kwa mono ye luwa diadi. Mono kiatukididi vova mu nsweki kasi ye mbadukulu ko ; ntangu bu yafwana, vo mana vangwa, buna ngiena vana. Bwabu Mfumu wamfidisi ye mpeve andi.

Yes. 45: 19. Yoa. 8: 25 b. 18: 20.

17. Ebu buvovele Mfumu, nkudi aku, Nkwa nlongo a Isaeli : Mono i Mfumu, Nzambi aku, ikulonganga monso matomene nitu ye ikutualanga mu nzila yiuna kwenda. Lumb. 25: 12. 32: 8.

18. Engwa nga vo zolele banzila nsikudukusu zami! Buna yenge kiaku kina kala bonso mwila ye lunungu luaku bonso mbula zambu ; Lumb. 81: 13 b.

19. nkun' aku una kala bonso nienge ye mbutu miaku miamoyo bonso buku bianienge mu wau, nkumbu zau ka zina fuka ko vo vinsukuswa va meso mami.

1 Mose 22: 17. 28: 14.

20. Luvaika mu Babeli, lutaba mu nsi abisi Kaladea mu mbokolo zakiese, lukamba ye luwisa dio, luendisa dio kumu nate ye nsuk' antoto ; luvova : Mfumu kudidi sielo kiandi Yakobi.

Yes. 52: 11. Yel. 50: 8. 51: 6, 45. Nzai. 18: 4.

21. Ka balungwa nsatu ko, bu kabaviokisa mu makanga, kadi yandi wabacilumunina nlangu mu tadi, yandi wabasa tadi ye nlangu wacilumuka.

2 Mose 17: 6 4 Mose 20: 11. 5 Mose 8: 15. Lumb. 78: 15 b. 105: 41. 114: 8. 1 Kol. 10: 4

22. Kansi bakiadimbuka ka bena
yenge ko, buvovele Mfumu. Yes. 57: 21.

KAPU 49.

Mvita ye nsendo biasielo kia Mfumu. Maniongo ye mbombolo bia Sioni.

Lungwila, lunsi zambu, ye luyindula
diadi, lubantu bena nseke. Mfu-
mu wantelele mbila kasi ye vumu kia-
mbut' ami, yandi wambika nkumbu,
bu yalambalala mu nkat' ambut' ami.
Yel. 1: 5. Mat. 1: 20 b. Luk. 1: 31.
2. Yandi wavengi nwa ami bonso
sabala kiameno ye wanswekele kunsi
akini kiakoko kwandi ; yandi wampe-
ngi bonso toto kiansongi ye wanswekele
mu tutu diatoto biandi.
Yes. 51: 16. Eb. 4: 12. Nzai. 1: 16. 2: 12, 16. 19: 15, 21.
3. Yandi wavova kwa mono : Ngeye
i sielo kiami, ngeye i Isaeli dinzolele
zitusulwa.
4. Kansi mono yabanza : Mono nto-
vokele mu nkatu, mono mbanisi ngolo
zami mu nana ye mu nkatu ; kansi nsi-
ku ami wena kwa Mfumu ye nsendo ami
kwa Nzambi ami.
5. Bwabu Mfumu vovele, i yandi
wansema mu kala sielo kiandi kasi ye
vumu kiambuta, kidi yavutula Yakobi
kwa yandi, kidi Isaeli diayonzama
kwa yandi ye mpasi yazitusulwa bobo
mu meso ma Mfumu, Nzambi ami, bu
kena ngolo zami—
6. yandi wavova : I fiuma kwa nge-
ye, bu wena sielo kiami, mu tedimisa
makanda ma Yakobi ye vutula bakebwa
ba Isaeli ; nkiangunu ivangidi mpe
kia kwa makanda mabangoi, mpasi
mpulusu ami yina yalangana ku nsuk'
antoto.
Lumb. 22: 27. Yes. 42: 6. 45: 22. 60: 3. Luk. 1: 79. 2: 32. Mav. 13: 47.
7. Ebu buvovele Mfumu, nkudi a
Isaeli, Nkwa nlongo andi, kwa yandi
wayinwa ye wayinumuka, kwa yandi
wena nkankumusu kwa bantu, nanga
kwa mfumu zatulendo : Ntinu mina
bo mona ye telama, madingizi mana bo
mona ye yinama, mu diambu dia Mfu-
mu wakisongele kinkwikizi, mu diambu
dia Nkwa nlongo a Isaeli wakusola.
Yes. 52: 14 b. 53: 3.
8. Ebu buvovele Mfumu : Mono iwa-
nga nsambulu zaku mu ntangu yifweni,
ye ikusadisanga mu lumbu kiampulu-
su ; mono ngina kukeba ye kuvanga
luwawanu ye bantu, mpasi watundisa
nsi ye kaba kunku biamafwa biabu-
ngwa ye vova kwa zinkole :
Yes. 42: 6. 2 Kol. 6: 2.
9. luvaikeno ; kwa yau bavwanda-
nga mu tombe : luizano. Yau bana
baka dia mu mbel' azinzila ye kulu va
makanga manzanza ; Yes. 61: 1.
10. ka bana kala nsatu adia vo nla-
ngu ko, mbangazi ansi yankatu ye nta-
ngu ka bina kubabivisa ko, kadi nle-
mvuki au una kubavunga ye una ku-
batuala ku nto zanlangu.
Lumb. 121: 6. Nzai. 7: 16 b.
11. Mono ngina vanga miongo miami
miamionsono nzila zangienda, ye nzila
zami zakubukwa zina vangwa zaluta
zangama.
12. Tala, kuna batukidi nseke, tala,
bankaka mu node ye bankaka mu
weste ye bankaka mu nsi abasinea.
Yes. 43: 6. 60: 4.
13. Luyimbila, lumazulu, ye yanga-
lala, untoto, ye lubwa mu yimbila, lu-
miongo ; kadi Mfumu ubombanga ba-
ntu bandi ye fwilanga bakwamuswa
bandi nkenda. Yes. 44: 23.
14. Kansi Sioni divovele : Mfumu
wansisidi, Mfumu wamvilakene.
Lumb. 13: 2. 42: 10.
15. Kadi buna nkento lenda vilakana
mwan' andi, ye kana fwila mwan' amo-
yo andi nkenda koe ? Vo yandi lenda
mpe kumvilakana, buna mwanki kina
kuvilakana ko. 1 Nt. 3: 26.
16. Tala, va moko mami ikunweti ;
tumbu tuaku tuena vantadisi ameso
mami ntangu zazonsono.
17. Bana baku bababakala beti savu-
la kwau, kansi bakubunga ye bakutana
beti katuka mu ngeye.
18. Sendula meso maku ye tala yeku-
yeku : babonsono bayiza yonzama kwa
ngeye. Kasi mu moyo ami, buvovele
Mfumu, ngeye una kubavwata buna
bena bonso mvwatu wankembo ye bo-
nso ndumb' andambisa una kubakanga
mu luketo luaku. Yes. 60: 4.
19. Kadi ngeye vele wateka kala bo-
nso nzo zatuluka ye wavombila, nsi aku
vele yabungwa, kansi bwabu una kala
wauzio kwa bisi mbanz' aku, ye yau
bakubunga bana tatuka nseke.
20. Ntangu yeka mu kwiza, yiuna
wa bana babutwa mu kondwa kwaku
kwabana bana vova : vuma kiena kia-
mfinangani kwa mono, unsadisila mbu-
ka, kidi yakala kundu vava. Yes. 54: 1 b.
21. Buna una vova mu ntim' aku :
Nani wambutila baba ? Keti mono ya-
kondwa bana ye yakala kisita, nkole ye
manianukwa ; buna nani wayundudi
baba ? Tala, mono kaka yasadidila ;
buna bwe bwenina mu baba ?

22. Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Tala, mono ngina nanguna koko kwami bonso dimbu kwa bantu ye tedimisa mpevil' ami bonso dimbu kwa makanda mabantu; buna bana tuala bana baku bababakala va moko mau ye nata bana baku babakeuto va mavembo mau. Yes. 13: 2. 62: 10.
23. Ntinu mina kala nyundudi miabana baku ye kama biamadingizi nyemiki miau, yau bana fukama va zizi biau va ntoto vantadisi aku ye venda fundu-fundu diamalu maku; ngeye una mona, vo mono i Mfumu, ye vo yau bakuntadidilanga ka bana mona nsoni ko. Lumb. 25. 3. 72: 9. Yes. 60: 14, 16.
24. Kadi buna kintani kilenda zionwa kwa kesa, evo nkole zina zionwa kwa ndieu wena lendo kiandungina! Luk. 11: 21 b.
25. Kansi Mfumu vovele ebu: Bwabu buna vangwa, vo nkole zakesa zina kunzionwa ye kintani kiantani kina kunzionwa; kadi bakufundisanga mambu ngina kubafundisa mambu, ye bana baku ngina vulusa.
26. Mono ngina komina nzungudi miaku miadia wau nsuni, ye bana katwa nwa kinsansala mu mau menga bonso mu mamba mabana bavinia; nsuni miamionsono mina mona, vo mono i Mfumu, mvulusi aku ye nkudi aku, Nkwa ngolo mu Yakobi.

KAPU 50.

Mfuka za Sioni ye lulendo luamvulusu lua Mfumu. Mvibudulu asielo kia Mfumu ye vuvu kiandi bu keti tiakwa. Mbombolo ye mvumusu.

Ebu buvovele Mfumu: Nkanda wampambununu wambut' eno uyaniangina yandi kwe wena? Vo kwa nani mu ndikisi miami miamfuka ilutekele? Tala, mu tufuma tueno buvengo, vo luatekwa, ye mu ntulumunu zeno mbut' eno waniangwa.
5 Mose 24: 1 b. Yel. 2: 19. 3: 1, 8.
2. Mu nkiama muntu kakala vo ko, bu yayiza? Mu nkiama muntu kavutula ko, bu yabokila? Kadi buna koko kwami kweka kukufi nkievo ka kulendi kula ko evo ka kwenani ngolo ye mono mu sadisa ko? Tala, mu nsembolo ami iyumisanga mbu ye vanganga mila nsi yayuma, ye mbizi zanlangu zilambalele muna mu kinzandi mu diambu diansatu anlangu ye zifwilanga mu mpwila;
2 Mose 14: 21. 4 Mose 11: 23. Yos. 3: 5, 16. Yes. 59: 1.
3. mono ivwikanga zulu tombe ye fukanga dio fwidi.
2 Mose 10: 22. Yes. 13: 10. Mat. 24: 29. 27: 45. Nzai. 6: 12.
4. Mfumu, Mfumu wampeni ludimi luanlonguki, ye nzaidi bomba unokene nitu mu mambu mami; yandi usikimisanga kutu kwami nsuka ka nsuka, usikimisanga ko ye iwanga mu fu kianlonguki. Yes. 52: 7.
5. Inga, Mfumu, Mfumu wazibudi kutu kwami, ye kiakedi mantingu ko, kiavutuka manima ko.
Lumb. 40: 6. Yoa. 14: 31. Fili. 2: 8.
6. Mono yatamba nim' ami kwa bambufa ye mabundi mami kwa bamvuza ngievo; mono kiafila kosi kwa ntiakulu ye ndevolo ko.
Mat. 26: 67. 27: 30. Mal. 14: 65. 15: 19.
7. Kansi Mfumu, Mfumu ukunsadisanga, nkiangunu kiamweni ntiakulu ko, nkiangunu yabadisi zizi kiami bonso tadi, kadi yazaya, vo kina mweswa nsoni ko.
8. Ukundungisanga weka lukufi. Nani zolele kumfundisa diambu? Bika kiza va kimosi ye mono. Nani zolele kumfunda? Bika kiza kwa mono.
Loma 8: 33 b.
9. Tala, Mfumu, Mfumu ukunsadisanga; buna nani zolele kunzengila nkanu? Tala, yau babonsono bana bombumuka bonso mvwatu; mimfwa nkabu mina kubadia.
Lumb. 102: 26. Yes. 51: 6, 8.
10. Nani wena mu yeno uvuminanga Mfumu ye wanga nding' asielo kiandi? Vo yandi mpe udiatanga mu tombe ye kamonanga fikia ko, bika kasila nkumbu a Mfumu vuvu ye kasingama mu Nzambi andi.
11. Kansi tala, yeno babonsono lueti kwika tia ye nata toto biatia, yeno kibeni luna yokwa nlemo mitukidi mu tueno tia ye toto biatia bilukwikidi; mu koko kwami diadi dina tuka ye kulubwila, mu kwamuswa luna lambalala.

KAPU 51.

Mbombolo zankaka kwa Sioni diazungulwa.

Lungwila, i yeno luveminanga lunungu, i yeno lutombanga Mfumu. Lutala tadi diluabumuka, ye nluka uluatombulwa.
2. Inga, lutonwa Abalahami, se dieno, ye Sala walubuta; kadi bu kakala kinsona, mono yantela mbila ye yansakumuna ye yanniekisa.
1 Mose 12: 1 b. 17: 5 b. Yos. 24: 3. Yeh. 33: 24.
3. Kadi Mfumu ubombanga Sioni,

ubombanga nzo zazonsono zadiau zatuluka ye vanganga nsi yankatu yadiau bonso lumbu ye makanga madiau bonso nkuzu a Mfumu; yangalala ye kiese bina wakana muna, ningu wamatondo ye nkunga miamasika. Yes. 61: 2 b.
4. Umbanzila, ubantu bami; undimba, ubundu diami. Kadi mu mono muna tuka mina, ye nsiku miami ngina tula bonso kia kwa bantu.
Yes. 2: 3.
5. Lunungu luami luena lukufi, mpulusu ami yeti kwiza, ye moko mami mana nungisa nsiku mu bantu; nsi zambu zikumpingilanga ye sanga vuvu mu koko kwami. Yes. 42: 4.
6. Lusendula meso meno ku zulu, ye lutala va banda va ntoto, kadi zulu dina lala bonso mwisi, ye ntoto una bombumuka bonso mvwatu, ye bisi wau bana fwa bonso zimbu; kansi mpulusu ami yisikilanga ntangu yikayimani, ye lunungu luami ka luna fukila ko. Lumb. 102: 26. Luk. 21: 33.
7. Lungwila, i yeno luzaidi lunungu, ubantu wena mina miami mu ntima: ka lutinani ntiakulu zabantu ko ye ka lukalani wonga mu mbeko au ankiadi ko. Lumb. 37: 31. 40: 9. Mat. 5: 11 b.
8. Kadi mimfwa nkabu mina kubadia bonso mvwatu ye nkinia zina kubadia bonso mika; kansi lunungu luami luna sikila ntangu yikayimani ye mpulusu ami mu mbandu ka mbandu.
Yes. 50: 9.
9. Telama, telama, navwata lulendo, ukoko kwa Mfumu: telama bonso mu lumbu biansi nkulu, mu ntangu zamana vioka. Kadi ka ngeye koe wabedisa Lababi ye wazoka dalaka?
2 Mose 14: 27 b. 15: 7, 10. Lumb. 74: 13 b. 89: 10. Yes. 27: 1. 30: 6 b. Yeh. 29: 3 b.
10. Kadi ka i ngeye koe wayumisa mbu, nlangu wampinda vayinene, ye wavanga nsin' ambu nzila, ye bantu bavuluswa balenda mo vioka.
2 Mose 14: 22, 29. Lumb. 66: 6 Yes. 43: 16 b.
11. Inga, bakulwa ba Mfumu bana vutuka ye lt aka ku Sioni mu ngimbudulu; kiese kikakimani kina kala va ntandu antu miau, yangalala ye kiese bana tambula, kiadi ye mpumukunu bina taba.
Yes 35: 10. Yoa. 16: 20, 22. Nzai. 21: 4.
12. Mono, mono i ndieu ukulubombanga. Buna ngeye u nani, vo una tina bantu bana katwa fwa, bana babantu bavangwanga bonso titi,
Lumb. 56: 4. Yes. 40: 6. Mat. 10: 28. 1 Pet 1: 24.
13. ye vo una vilakana Mfumu mu diodio, i yandi wakuvanga, wapupidika zulu ye watula lufulu luantoto, inga, vo upamukanga ntangu zazonsono mwini wamvimba mu diambu dianganzi zanzungudi, bu keti kubama mu bunga? Kansi nganzi zanzungudi kwe zena bwabu?
Yobi 9: 8. Lumb. 104: 2. Yes. 40: 22.
14. Fintama-ntama wena kinkole una kangulwa; yandi kana fwa ko ye luaka ku ndiamu, ye kana lungwa nsatu amampa ko.
15. Kadi mono i Mfumu, Nzambi aku, ivinzumunanga mbu, ye mbula zawau zifundukanga, ye nkumbu andi i Mfumu Sebaoti; Yobi 26: 12. Yel 31: 35.
16. mono yatudidi mambu mami mu nwa aku ye yakufukidi mu mpozi akoko kwami mu tuika zulu ye tula lufulu luantoto ye vova kwa Sioni: ngeye i bantu bami.
5 Mose 18: 18. Yes. 49: 2. Yel. 1: 9.
17. Sikama, sikama, telama, Yelusalemi, i ngeye utambudi kwa Mfumu mbungu anganzi zandi mu nwa, ngeye wakatwa nwa kope kisansisanga nampia nate ye tela diazimunina.
Lumb. 60: 3. 75: 8. Yes. 52: 1. Yel. 25: 15. Nzai 14: 10. 16: 19.
18. Mu bana babonsono bababakala bakabutidi ka mwakala mosi ko wamvunga, mu bana babonsono bababakala bakayundudi ka mosi ko wansimba mu koko.
19. Makubu mama mamole mamweswa kwa ngeye—nani ukufwilanga ngemba?—mfukulu ye mbungulu, nsatu ye sabala. Inga, bwe ngina lenda kubomba? Yes. 47: 9.
20. Bana baku bababakala balemina, balambalala mu nsuka zazonsono zanzila, bonso bulu kiankitu mu nsing' ankongo, bazala kwa nganzi za Mfumu, kwa nsembolo za Nzambi aku.
Man. 2: 11, 19.
21. Nkiangunu nawe diadi, unkwa fwafwa, ngeye usansale, kansi ka kwa vinia ko:
22. Ebu buvovele Mfumu, i mfumu aku ye Nzambi aku, udedisanga mambu mabantu bandi: Tala, mono nkatudi mbungu yisansisanga mu koko kwaku, kope kianganzi zami; kuna vutuka bio nwa ko.
23. Mono ntudidi kio mu koko kwantatimisi miaku, yau bavova kwa ngeye: fukama, kidi tuavioka va ntandu angeye, ye wakatwa vanga nim' aku bonso nsi ye nzila kwa yau bavioka. Yes. 49: 26. Sak. 12: 2 b.

KAPU 52.

Nsamu wakiese mu nkudulu a Sioni.

Sikama, sikama, navwati lulendo luaku, Sioni; navwati mvwatu aku wankembo, Yelusalemi, umbanza yanlongo; kadi nkwa sutu vo usumukini kana vutuka kota mu ngeye ko.

Yes. 51: 17. Nzai. 21: 27.

2. Kubula fundu-fundu diaku, telama ye bonga mbuk' aku, Yelusalemi, kutula nsinga mu laka diaku, umwana wankento Sioni wakinkole.

3. Kadi ebu buvovele Mfumu: Yeno luatekwa mu ka lekwa ko, buna luna mpe kulwa mu kondwa kwabivanza.

1 Pet. 1: 18.

4. Inga, ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Bantu bami bakulumuka mu lumbu biansi nkulu ku Ngipiti ye bakunda kuna bonso banzenza; mboki Asuli wabakwamisa bu kakondulwa bo lendo.

1 Mose 46: 6. 2 Nt. 17: 5 b. 18: 9 b., 13 b.

5. Bwabu, nki kiena vava kwa mono mu vanga? buvovele Mfumu. Keti bakatudi bantu bami mu nana; yau bakubayalanga bayaulanga, buvovele Mfumu, ye nkumbu ami yiyinwanga lumbu kiamvimba ntangu zazonsono.

4 Mose 14: 15 b. Yeh. 36: 20 b. Loma 2: 24.

6. Nkiangunu bantu bami bana yambulwa bazaya nkumbu ami, inga, bana mona mu lumbu kina, vo mono i ndieu uvovanga: tala, vava ngiena.

7. Malu manati kiansamu akiese bonso bumena mampwenia, bu keti kwiza vioki miongo ye kembi yenge, bu kasamunanga nsamu andi wambote ye kambanga mpulusu, bu kavovele kwa Sioni: Nzambi aku bongele lulendo luakitinu!

Lumb. 96: 10. Nah. 1: 15. Loma 10: 15.

8. Nawe, nkengi miaku mieti sasula nding' au buna miena ye yimbila, kadi beti mona vantadisi ameso mau, bonso bweti vutuka Mfumu ku Sioni.

Yes. 62: 6.

9. Inga, lubwa mu ngimbudulu akiese lubabonsono, lunzo zatuluka za Yelusalemi, kadi Mfumu weti bomba bantu bandi ye kula Yelusalemi.

Yes. 40: 1.

10. Mfumu weti fukula koko kwandi kwanlongo vantadisi ameso mabangoi babonsono, ye nsuka zazonsono zantoto zeti mona mpulusu a Nzambi eto. Lumb. 98: 3. Yes. 53: 1. Luk. 3: 6.

11. Lukatuka, lukatuka, luvaikeno vava, ka luvalakanani bisumukini ko; luvaika muna, lukivedisa, yeno lunatanga wumbwa bia Mfumu.

Yes. 48: 20. 2 Kol. 6: 17. Nzai. 18: 4.

12. Kadi ka luena nsatu avaika nswalu ko, ka luna katuka bonso mintabi ko, kadi Mfumu vitidi ku ntu eno, ye Nzambi a Isaeli sukisi ngiendolo eno.

2 Mose 12: 33. 13: 21. 5 Mose 16: 3.

13. Tala, sielo kiami kina vanga salu kiandi mu miolo-miolo; yandi una zangama ye dongama, inga, zangama kwakwingi. Mav. 2: 33. Fili. 2: 9 b.

14. Bonso babingi banyitukulwa— kadi luse luandi luabanduka beni ye kamonika bonso muntu ko, ye lunitu luandi luampila yoyo, vo walembwa fwanana ye bana bankaka babantu—

Lumb. 22: 6. Yes. 53: 2 b.

15. i bobo yandi una tukisila ngitukulu mu bantu babingi; inga, mu ngitukulu mu yandi mintinu mpe mina zika nwa miau. Kadi mabalembwa kambwa, mau bana mona, ye makabawa ko, mau bana wa.

Yes. 65: 1. Loma 15: 21.

KAPU 53.

Ndungulu akwama yasielo kia Mfumu ye nzitusu andi.

Kansi nani waleka minu mu mau matuasamununwa, ye kwa nani kwazayakane koko kwa Mfumu?

Yes. 52: 10. Yoa. 12. 38. Loma 10: 16.

2. Yandi wadukumuka bonso nsasila wanienia vantadisi andi, bonso kola kiamwanzi mu ntoto wayuma. Yandi kakala nkadulu vo ntoko ko; bu tukuntalanga, kenani luse lulenda zolakana kwa yeto ko. Yes. 11: 1. 52: 14.

3. Yandi wayinwa ye waniangwa kwa bantu, muntu wamiangala ye wakundane ye yela; yandi wakala bonso umosi ufukulwanga zizi, wayinunwa bobo, vo tuambanzila i ka lekwa ko.

Lumb. 22: 6 b. Yes. 49: 7. 50: 6. Mal. 9: 12. Yoa. 7: 48.

4. Kansi i yela kweto kukanata, miangala mieto kakituika, bu tuambanzila vo wabafukwa, vo walongwa ndongi kwa Nzambi ye vo wakwamuswa.

Mat. 8: 17.

5. Kansi yandi waluekwa mu diambu diantulumunu zeto ye wabandwa mu diambu diatufuma tueto, yandi watuikwa nsembolo, kidi tuabaka yenge, ye mu vwa biandi tuniakuswanga.

Loma 4: 25. 1 Kol. 15: 3. 1 Pet. 2. 24 b.

6. Yeto babonsono tuazimbala bonso mameme, mosi mosi mu yeto wazola kwenda yandi nzila, kansi Mfumu wa-

yambula tufuma tueto tuatonsono tuambwila. Yeh. 34: 6. Sak. 10: 2.

7. Yandi wakwamuswa, kansi wakiyina ye kabandula nwa andi ko, bonso mwan' ameme weti natwa ku vondwa, ye bonso meme didingalele vantadisi ayau beti dio zakanga mika; inga, kabandula nwa andi ko.

Mat. 26: 63. 27: 14. Mal. 14: 61. Yoa. 1: 29. Mav. 8: 32 b.

8. Wakatulwa mu kinkole ye nkongodolo, kansi nani mu mbandu andi weti bo yindula? Kadi yandi waziokunwa mu nsi abavumuna, ye mu diambu diantulumunu zamina zabantu bami wakwamusunwa bonso bobo.

9. Mu bakiadimbuka kabaka ndiamu andi—mu bamvwama kakala, bu kamana fwa—mpeleko bu kalembwa vwa widi nsoki nkutu, bungubi mpe ka bwakala mu nwa andi ko.

Yoa. 8: 46. 2 Kol. 5: 21. 1 Pet. 2: 22. 1 Yoa. 3: 5.

10. Bwazolakana kwa Mfumu mu kumbafika yela; kansi moyo andi bu weti kukiyekula mu nkailu angiokolo amfuka, buna si kamona nkuna ye kala zingu ntama, ye luzolo lua Mfumu luna kala zazu mu yandi. Loma 6: 9 b.

11. Mwel' andi bu wamona nzungu, yandi una mona ye yukuta; mu nzailu andi yandi, nkwa lunungu, sielo kiami, una nungisa babingi, kadi weti nata tufuma tuau. Loma 5: 19.

12. Nkiangunu mono ngina kumvana babingi bonso kunku, ye makabu mambidi antalu mana vewa kwa yandi bonso bintani, bu kaniokuna moyo andi mu lufwa ye watangwa mu ntulumuni miamina, bu kanata masumu mababingi ye wadila bantulumuni miamina mvutu.

Mal. 15: 28. Luk. 22: 37. 23: 33 b. Yoa. 17: 2, 6.

KAPU 54.

Ntedomoso a Sioni diasiswa ye nzitusu adiau wavita kwiza.

Yimbileti, unkwa kisita, ngeye ukaubutidi ko; bwa mu yimbila ye bokila mu kiese, ngeye ukaukedi ye nsongo miabuta ko; kadi yandi, nkwa kinsona, ulutidi ndieu wena bakala mu kala bana. Yes. 49: 20. Ngal. 4: 27.

2. Sadisa mbuk' akundu kiaku, pupidikisa nzo akoto yiukalanga, ye kulembwani ko; lavusa nsinga miaku mianzo yakoto, ye kodisa binko biaku nangwi.

3. Kadi ngeye una yalangana ye ku lubakala ye ku lumoso, ye nkun' aku una vwa nsi abangoi ye una kala bisi mbanza zavombila.

4. Kutinani ko, kadi kuna mona nsoni ko; kuyindamani ko, kadi kuna fwiswa nsoni ko. Kadi ngeye una vilakana nsoni akintwenia kiaku ye kuna vutuka bambuka moyo mu nsoni akifwola kiaku ko.

5. Kadi yandi wakuvanga i bakala diaku, Mfumu Sebaoti i nkumbu andi; Nkwa nlongo a Isaeli i nkudi aku, Nzambi antoto wawonsono kabikwanga. Luk. 1: 32. Loma 3: 29.

6. Kadi bonso nkento waniangwa ye wakiadi beni Mfumu wakutela mbila. Kadi ndumb' andambisa yakintwenia yina niangwe? buvovele Nzambi aku.

7. Fimbwabula fimosi fiameso ikusisidi, kansi mu nkenda yayinene nzolele vutuka kuyonzika.

Lumb. 30: 5. Yes. 60: 10.

8. Mu nkesi zami zabukila mono nswekele zizi kiami kwa ngeye mu mbwabula mosi ameso, kansi mu nlemvo ukaumani nzolele kulemvukila, buvovele Mfumu, nkudi aku.

9. Kadi bonso bwakala mu mbukil' a Noa, i bobo bukalanga bwabu mpe: buna mono yadia ndefi, vo mbukil' a Noa ka yina vutuka kwiza va ntoto ko, i bobo ndidi ndefi bwabu mpe, vo kina vutuka kufwemina vo kusemba ko.

1 Mose 9: 11, 15.

10. Kadi miongo vele mina venguka ye bintuntubulu bina dangala, kansi nlemvo ami ka una kuvengukila ko, ye luwawanu luami luayenge ka luna zeza ko, buvovele Mfumu, nlemvuki aku.

Lumb. 146: 6. Mat. 24: 35.

11. Unkwa fwafwa wazunguzulwa kwa tembo, walembwa bombwa kwa muntu, tala, mono nzolele tula matadi maku mu ncemono anzaba ye kuvana tufulu tuasafili. Nzai. 21: 19 b.

12. Nzolele vanga nela zaku mu matadi mamoni-moni ye mielo miaku mu lubi ye lumbu luaku lualonsono luakinzungidila mu matadi mantalu.

13. Bana baku bana longwa buna bena kwa Mfumu, ye yenge kiabana baku kina kala kiakinene.

Yel. 31: 34. Yoa. 6: 45. Loma 5: 1.

14. Mu lunungu ngeye una siamuswa; mabanza mamonsono mu nzungulu mana tatuka nseke ye ngeye, kadi kuna tina lekwa ko, ye mu mbungulu, kadi yampila yoyo ka yina kufinama ko.

15. Vo bana bandana kitantu mu kunwanisa, buna ka dina tuka kwa mono nkutu ko. Kani bonso bonso

babandane kitantu kwa ngeye yau bana
bilama mu mvita ye ngeye. Loma 8: 31.
16. Tala, mono i ndieu uvanganga
ngangula, yandi ulemisanga tia tuamakala mu vela mwela ye mboki uvanganga luazu kiampila yina kikazolele vanga, kansi mono mpe i ndiena uvanganga mbungi ubunganga kio.
17. Nkianguuu buna widi luazu kimosi kifulwanga mu kukana ka kina kala vila ko; ludimi ludimi lueti yanda mu kufundisa diambu, ngeye una lo sa luazengulwa nkanu. Diadi i fwa diasielo kia Mfumu, nsendo walunungu ubana tambula kwa mono, buvovele Mfumu.

KAPU 55.

Nsilu antumwa ku luwawanu luanlemvo lua Nzambi. Ndubudulu mu vilula diela. Ngiendolo yadetila yangitukulu yansilulu za Nzambi.

Tala, yeno babonsono luena mpwila, luiza kwaku ku nlangu, ye yeno lukondolo bivanza, luiza, lusumba ye ludia, inga, luiza kwaku ye lusumba mu kondwa kwabivanza ye mu ka lekwa ko ye vinia ye mamvumina.
Yes. 12: 3. 44: 3. Mat. 11: 28. Yoa. 7: 37. Nzai. 22: 17.
2. Mu nkiama lufutanga vanza bieno
mu bina bi ka i mampa ko, ndandu eno
mu bina bilembane kuluyukutisa? Lu-
ngwila, buna luna lenda dia biena bia-
mbote ye kala nienzi mu madia ma-
mazi.
Lumb. 22: 26 b. Yes. 25: 6. Mat. 5: 6.
3. Lutamba matu meno kunu ye lui-
za kwa mono; luwa, ye miela mieno
mina vukuswa. Mono nzolele wawasa
luwawanu lukalumani ye yeno, i luwa-
wanu luanlemvo luanakekete nakuma
ye Davidi.
2 Sam. 7: 15. 1 Nt. 8: 25. Lumb. 89: 28. 105: 8, 10. 111: 9. Yes. 54: 10. 61: 8. Mav. 13: 34.
4. Tala, mono yantula bonso mbangi
kwa bantu, bonso dingizi ye mvani
amina kwa bantu.
Lumb. 2: 8. 72: 8 b. Nzai. 1: 5.
5. Tala, ngeye una tela mbila mu
makanda mabantu maulembolo zaya,
ye makanda mabantu malembolo zaya
ngeye mana yungusa kwa ngeye, mu
diambu dia Mfumu, Nzambi aku, mu
diambu dia Nkwa nlongo a Isaeli, bu
kakuzitisanga.
6. Lutomba Mfumu, bu kayambudi
kamonwa; lumbombidila, bu kena
lukufi. 1 Lus. 28: 9. 2 Lus. 15: 2.
7. Bika kiadimbuka kasisa nzil' andi
ye nkwa nsoki mabanza mandi ye ka-
bangumuka kwa Mfumu, buna yandi
una kunlemvukila, ye kwa Nzambi
eto, kadi kwa yandi kwena mbidi
angiambudulu.
Lumb. 130: 4, 7. Yeh. 33: 11. Luk. 15: 20 b.
8. Kadi mabanza mami ka i maba-
nza meno ko, ye nzila zeno ka i nzila
zami ko, buvovele Mfumu.
9. Kansi bonso bulutidi zulu zanga-
ma ye mu ntoto, bonso bobo nzila zami
zilutidi nzila zeno mu zangama ye ma-
banza mami mu mabanza meno.
10. Kadi bonso mvula ye mvula za-
mpembe zisotukanga mu zulu ye ka
zivutukanga kuna ko, kansi zisanga
nlangu va ntoto ye zisanga wo lubutu
ye lufunu, ye uvananga mbongo ya-
nkuna ye mampa mandia,
11. i bobo mpe buna kala ye mambu
mavaikanga mu nwa ami: ka mana
vutuka kwa mono mu nana ko, kansi
mana sadikila bonso bunzolele ye vanga
yina yimfidisidi mo.
Yoa. 6: 63. Mav. 12: 24.
12. Kadi mu kiese luna vaika, ye
mu yenge luna filwa; miongo ye mi-
nzanza mina bwa mu yimbila muluvio-
kanga, ye nti miamionsono va nsi mina
teta nsaki.
1 Lus. 16: 33. Lumb. 96: 12. 98: 8.
13. Mu fulu kiamavwangi mampanga
muna mena nsipelesi, ye mu fulu kia-
mansiasia militi mina mena, ye buna
kala mu nzitusu a Mfumu ye kala
dimbu kikakimani kina lembwa fuka.

KAPU 56.

Ntambudulu abanzenza mu Isaeli. Mvungi miafwa meso ye munzolwa andandu.

Ebu buvovele Mfumu: Lukeba nsiku ye luvanga lunungu, kadi mpulusu ami yina kula kwiza, ye fintama-ntama lunungu luami luna monika.
Yes. 46: 13. 51: 5. 52: 10. Loma 13: 11 b.
2. Mayangi mena ye muntu uvanga-
nga bo, mwana wowo wamuntu ukwi-
kamene bo, ukebanga lumingu, mpasi
kana lo sumuna ko, usimanga koko
kwandi mu yayibi.
2 Mose 31: 13 b. 3 Mose 19: 3, 30. 26: 2. Yes. 58: 13 b. Yel. 17: 22, 24 b.
3. Nkwa nzenza ubundane ye Mfu-
mu kavovani ebu ko: Mu kedika
Mfumu una kumpambisa mu bantu
bandi; ye wanwatwa kavovani ko:
Tala, mono i nti uyumini.
Yes. 14: 1. Mav. 10: 34 b.
4. Kadi ebu buvovele Mfumu: Ba-
nwatwa bakebanga tumingu tuami ye

solanga bina biizolanga ye kwikamanga mu luwawanu luami, 5 Mose 23: 1.

5. yau ngina vana babambukulwa moyo mu nzo ami ye mu ngudi aiumbu tuami tuamatadi ye vana nkumbu yilutidi yina yabana bababakala ye yabana babakento; mono ngina kubavana nkumbu yikayimani yina lembwa fuka.
2 Sam. 18: 18. Nzai. 2: 17.

6. Banzenza babundane ye Mfumu mu kunsadila ye zola nkumbu andi ye kala sielo biandi, babonsono bakebanga lumingu, mpasi ka bana lo sumuna ko, ye yau bakwikamananga mu luwawanu luami,

7. yau ngina luakisa ku mongo wami wanlongo ye kubavana kiese mu nzo ami yansambidila, ye nkailu miau miangioka ye miamponda mina zolakana kwa mono va salu diami; kadi nzo ami yina bikwa nzo yansambidila kwa bantu babonsono.
1 Nt. 8: 41 b. Lumb. 15: 1 b. Yeh. 20: 40. Mat. 21: 13. Mal. 11: 17. Luk. 19: 46.

8. Ebu buvovele Mfumu, Mfumu, i yandi uyonzikanga bakubwa ba Isaeli: Mono ngina yonzika bankaka diaka kwa yandi, baviokele yau bakiyonzamene kwa yandi.

9. Yeno lubulu biabionsono va nsi, luiza luadia, inga, yeno lubulu biabionsono biamfinda.

10. Nkengi miandi miamionsono miena miafwa meso, ka umosi ko mu yau wena nduka, buna bena i mbwa zakibaba zilembane lola; balambalalanga ye lotwanga ndozi ye bazolele beni leka.

11. Kansi mbwa zozo zena mpe kinsiukila ye zilembane yukuta. Inga, mvungi miena mpila yoyo, miau milembane zaya lekwa! Bakwendanga buna bena muntu ye yandi nzila; mosi mosi utombanga yandi ndandu, buna bena, ye umosi kakondolo bo ko.
Yel. 6: 13. 8. 10.

12. Luiza, mono ngina landa vinia, ye yeto tuna kukisansisa ndwinu zangolo; bonso mu lumbu kiaki i buna mpe mu kiambazi buna lutulwa kidikita! Yes. 22: 13 b. 1 Kol. 15: 32.

KAPU 57.

Mfwilu abalunungu. Mpovolo zandongi kwa mbandu abiteki. Nsilulu zanlemvo za Mfumu kwa yau bazungulwanga.

Kansi balunungu bavilanga, ye ka muntu ko uyindulanga bo mu ntima, a ntu bakinzambi baziokunwanga ye a muntu ko ubanzilanga bo; kadi mu diambu diayayibi walunungu uziokunwanga.

2. Yau bakwendanga nzil' au nanswi, baluakanga ku yenge ye bana baka luvundulu mu mbuka zau. Nzai. 14: 13.

3. Kansi lukonka vava, lubana babakento bakiloka, lubana bampala batanga kinsuza yau kibeni.
Mat. 12: 39. 16: 4.

4. Mu nani lueti bekila nkiadi kwa nani lueti yasila nwa ye vaikisa ludimi? Yeno ka i bana bantulumunu amina koe, nkun' amakutu,

5. i yeno lukwemi kwa salamana ku ntelebinta, inga, kunsi anti miamionsono miankunzu, i yeno luvondanga bana beno mu mindimba, muna banda mu mabenga mamiongo?
3 Mose 18: 21. 1 Nt. 14: 23. 2 Nt. 16: 4. Yel. 2: 20.

6. Matadi mandelo mafimwila i kunku kiaku, mau, inga, mau i kuuku kiaku; i kwa mau utengulanga nkailu andwa ye unatanga nkailu andia. Kadi ngina dingalala mu biampila yoyoe?

7. Va miongo mianda ye miaminene wakukikubikila mbuka; kuna mpe wabaluka mu yoka nkailu miamponda.
Yes. 65: 7. Hos. 4: 13.

8. Ku nim' amwelo ye tungwa biamwelo watula dimbu kiaku kiambambukulu amoyo; inga, ngeye wakatuka yami, ngeye wavola vunga, wamaka mbuk' aku ye wasadisa yo, ngeye wawawana mabika ye yau, ngeye wakala luzolo mu bundana yau mu ndabikisa yantete yiwamona.

9. Ngeye wayenda kwa ntinu ye mazi ye wanata mazi maku mamingi mankusa ye wafidisa ntumwa zaku ku nsi yanseke; ngeye wakulumuka nate ye nsi abafwa.

10. Vo wanoka nitu mpe mu ngiendolo aku yayila, buna vele kwavova ko: Mpasi zanana! Ntangu yina yiwalenda kibisa koko kwaku kwamona kindakana ko.

11. Buna nani ngeye watina ye wakadila wonga, bu wadimbudila minu bobo kwa mono ye kwabanza vo yindula mu mono ko? Ka i bwabu ko: bu yadingalele ye ntukididi bo ntama beni, nkiangunu kukumvuminanga ko?
Lumb. 50: 21. Yes. 42: 14.

12. Kansi mono ngina samuna lusongo luaku, ye mavanga maku ka malendi kusadisa ko.

13. Bu ubokilanga, bika nkangulu aku abiteki kakutanina. Kansi ve, mpeve yina kubanata buna bena, ye luvevolo luna kubakatula. Kansi ndieu

ukwiza vungamana kwa mono, yandi una vingila nsi ye vwa mongo wami wanlongo. Lumb. 34: 8. 84: 12.
14. Inga, buna bikwa: Luvanga nzila, luvanga ye lukubika nzila; lukatuleno matadi mantelo asakuba mu nzil' abantu bami. Yes. 62: 10.
15. Kadi ebu buvovele nkwa kaye ye wazangama, yandi uvwandanga kitinu ntangu yikayimani ye nkumbu andi i Nkwa nlongo: Mono ikalanga kundu mu kayengele ye mu kinlongo, kansi mpe kwa yandi wakosakene ye wena mpeve yanginunu, kidi yavana moyo kwa mpeve abakukiyinanga ye moyo kwa ntima miabakosakana.

Lumb. 34: 18. 51: 17. 113: 5 b. 138: 6. Yes. 66: 2. Luk. 1: 48 b.

16. Kadi kizolele fundisa ntangu yikayimani ko ye ka fwema ntangu zazonsono ko; buna mpeve yina lemina vantadisi ami ye miela miyavanga mono kibeni. Lumb. 103: 9. Yel. 3: 12. Mika 7: 18.
17. Mu diambu diamasumu mawimi wandi mono yamfwemina ye yambanda, mono yaswama mu nkesi zami; kansi mu nsoto-nsoto miandi katatamana kwenda mu nzil' antim' andi.

Yes. 59: 2. Mika 3: 4.

18. Nzila zandi yamweni zo ye ngina kunniakisa ye kumvunga ye kumbomba ye bamfwidi yandi.
19. Mono ivanganga mbutu mitukidi mu koba biandi. Yenge, yenge kwa bena nseke ye kwa bena lukufi, buvovele Mfumu, mono ngina kunniakisa. Ef. 2: 17. Eb. 13: 15.
20. Kansi bakiadimbuka bena bonso mbu wavinzumunwa ulembane kala napi, wena mbula zifundumukanga ntava ye nzobo. Yuda b. 13.
21. Bakiadimbuka ka bena yenge ko, buvovele Nzambi ami. Yes. 48: 22.

KAPU 58.

Mbinunu ansoki yasonga. Lusakumunu luankembolo alumingu.

Bokila mu laka diafunganana, kulembwani ko; sasula nding' aku bonso mpungi ye samunina bantu bami ntulumunu zau zamina ye nzo a Yakobi masumu mau. Mika 3: 8.
2. Bakuntombanga lumbu ka lumbu ye bazolele baka nzailu mu nzila zami. Nkievo yau i bantu bavengi lunungu ye ka basisidi nsiku mia Nzambi au ko, balombanga nkongodolo zasonga kwa mono ye bazolele, vo Nzambi una kwiza kwa yau.
3. Nki antomono vo tuminanga nsoki, bu ulembolo bo mona, vo tukukiyiminanga lekwa, bu ulembolo bo zaya?—Tala, mu lumbu bieno biambinunu ansoki lusalanga bionso biluzolele ye lutatimisanga sadi bieno biabionsono. Yel. 14: 12.
4. Tala, mbinunu eno ansoki yitukisi mpaka ye nzonza ye nkome zambi. Bonso bwena mbinunu eno ansoki bwabu, nding' eno ka yilendi wakana mu kayengele ko.
5. Kadi i mbinunu ansoki yampila yoyo yinzolele tambula, kadi kiaki i lumbu kiasonga mu kukiyina: vo ntu udokamene bonso nsangwa abu ye bavwendi mu kuba ye ntoto ampolo? Zolele kwaku bika biampila yoyo mbinunu ansoki, lumbu kiazolakana kwa Mfumu? Sak. 7: 5 b. Mat. 6: 16.
6. Ve, yayi i mbinunu ansoki yinzolele tambula: vo luna zezisa mbienga zaludimbuku ye kutula nsinga miavangu, vo luna kangula bakiazungulwa ye luna bula vangu biabionsono,
7. vo una bukuna dimpa diaku kwa nkwa nsatu ye tombila bamputu ye bakondolo nzo nzo yandeka, vo bu weti mona nkwa mpene una kumvwika ye kuna tinguna kwa ndieu i waku nsuni ko. Yeh. 18: 7 b., 16 b. Mat. 25: 35 b.
8. Buna kia kuna tenduka kwa ngeye bonso nkala mpumbu, ye vwa biaku bina niaka nswalu, ye lunungu luaku luna kuvitila ye nzitusu a Mfumu una nama tambi biaku. Lumb. 37: 6.
9. Buna Mfumu una tambudila, bu ukumbombidilanga; bu ubokilanga, yandi una vova: Tala, vava ngiena. Vo buna tatuka nseke ye ngeye mu tuika vangu, mu songa nlembo ye mu vova mena mbungulu,
10. vo ukabilanga biaku biangiundukila kwa nkwa nsatu ye yukutisanga kiazungulwa, buna kia kuna kuselukila mu tombe, ye fuku diaku dina kala bonso ntentinia ansinza.

Lumb. 97: 11. 112: 4.

11. Mfumu una kuvunga ntangu zazonsono ye una kuyukutisa mu kati diamakanga ye vana ngolo kwa visi biena mu nitu aku; ngeye una fwanana ye nkuzu wena mbidi anlangu ye detila ye nto yena nlangu ulembolo sika.
12. Bana baku basinsi bana tungulula nzo zatuluka zankulu, ngeye una siamisa tufulu tuavombila mu mbandu ka mbandu; ngeye una bikwa: yandi ulo-

ndanga miamvu, yandi ufundulanga
nsoko ye tulenda kunda mu nsi.
Yes. 61: 4. Am. 9: 14.
13. Vo una sima kulu kwaku mu lu-
mingu, ye ulembolo vanga biuzolele mu
lumbu kiami kianlongo; vo ubikanga
lumingu nienzi aku, lumbu kiankembo
kia Mfumu lumbu kianzitusu ye uzi-
tisanga kio ye ulembolo kwenda zaku
zinzila vo salanga bionso biuzolele vo
vovanga mambu mampavala:
14. buna una baka nienzi aku mu
Mfumu, ye mono ngina kuviokisa mu
nzanza miansi ye kuvana mu dia fwa
diasaku Yakobi. Inga, bobo bwavova
nwa a Mfumu. 5 Mose 32: 13.

KAPU 59.

Mfuka za Isaeli. Mpulusu yeti zingila. Nkudulu yina yazimunina.

Tala, koko kwa Mfumu ka kwenani
kukufi ko, nkievo una lembana
vulusa, ye kutu kwandi ka kuzikamene
ko nkievo una lembana wa.
4 Mose 11: 23. Yes. 50: 2.
2. Ve, i tufuma tueno tukuluvambi-
sanga ye Nzambi eno, ye i masumu
meno maswekanga zizi kiandi mu yeno,
ye ka luwanga ko. Yes. 57: 17. Mika 3: 4.
3. Kadi moko meno mena masona
mamenga ye nlembo mieno tufuma,
koba bieno bivovanga makutu, ye tu-
dimi tueno tutualanga kondwa kwa-
lunungu. Zing. 6: 16 b. Yes. 1: 15.
4. Ka muntu ko wena weti sasula
nding' andi mu lunungu, ye ka muntu
ko usonganga nsongula mu minsiku.
Basanga vuvu mu mpavala kaka, bavo-
vanga bungubi, bena vumu kiena kubu
ye babutanga mbungulu.
Yobi 15: 35. Lumb. 7: 14.
5. Batetanga meki mabasilisika ye
babwanganga ntambu mianzambi; vo
muntu una dia meki mau, una fwa, ye
vo badiatanga diampila yoyo, nioka
yakintela yina vaika.
6. Ntambu miau mianzambi ka mi-
fweni mu vwata ko, ye ka balendi ku-
kifuka mu mavanga mau ko; mavanga
mau mena mambungulu, ye mavanga
mabimpumbulu mena mu moko mau.
Yobi 8: 14 b.
7. Malu mau masavulanga ku yina
yambi ye mena nzaki zatengudila me-
nga makondolo bila; mabanza mau i
mabanza mambivusu, mbungulu ye
mfukusulu biena mu nzila zau.
Zing. 1: 16. Loma 3: 15 b.
8. Ka bazaidi nzil' ayenge ko, ye
nsiku ka mieti nama mu tambi biau
ko; bakwendanga nsoko miakonanana,
ka muntu ko ukwendanga mio zaidi
yenge.
9. Nkiangunu nsiku miena nseke ye
yeto, ye lunungu ka lueti kwiza kwa
yeto ko; yeto tueti vingila kia, kansi
tala, tombe kiena, mwini kansi tuna
katwa diata mu fuku dianabanda.
10. Yeto tueti bumbudila baka bonso
bafwa meso, tueti bumbula nkievo tu-
kondolo meso; tueti dangala mu nkati
amwini, nkievo i luwele; mu bantu
bazedi kwa ngolo yeto tuena nkievo
batwa. 5 Mose 28: 29.
11. Yeto babonsono tubokomokene
bonso baulusu ye tuvumukanga ntangu
zazonsono bonso mabembe; tueti vingi-
la nsiku, kansi ka mizidi ko, mpulusu,
kansi yena nseke mu yeto. Yes. 38: 14.
12. Kadi ntulumunu zeto zena zazi-
ngi vantadisi aku, ye masumu meto
makututelanga kimbangi; inga, tuto-
mene zaya ntulumunu zeto, ye tufuma
tueto tueti to mona. Lumb. 51: 3.
13. Yeto tuavolele ntulumunu kwa
Mfumu ye tuankadidi ye tuavengamene
mu Nzambi eto; yeto tuavovele luzu-
ngulu ye nsoto-nsoto, yeto tuakedi ye
vumu kiampovolo zamakutu ye yambu-
di zo zavaika mu ntima mieto.
14. Nsiku miavengu wa, ye lunungu
luatatuka nseke; kadi kedika kiada-
ngala va zandu, ye monso masongele
ka malendi monika ko.
15. Kedika kiamana katuka, ye ndieu
wafila nima ku yayibi wakiniokuna mu
pelwa.
Mfumu wamona momo; bwakala
bwambi mu meso miandi nsiku bu
miakondwa. Lumb. 12: 1. Hos. 4: 1.
16. Yandi wamona, vo ka muntu ko
wakala vo; yandi wayitukwa, vo ka
muntu ko wavovila bungu diodio.
Buna kwandi koko kwansadisa, ye
lunungu luandi luanyikama.
Lumb. 98: 1. Yes. 63: 5.
17. Yandi wavwata lunungu bonso
kinkuti kiankaku ye watula mpu ya-
nkaku yampulusu va ntu andi; yandi
wavwata mvwatu wandinda bonso
mvwatu wanitu ye wakifuka vema
bonso yunga. Ef. 6: 14, 17. 1 Tes. 5: 8.
18. Bonso bubavengi, yandi una ku-
bavutula ndinda ye bwisa mbeni zandi
nganzi ye ntantu miandi nsendo ayina
yibavengi; inga, nsi zambu si kavutula
ndinda mu yina yibavengi.
19. Buna nkumbu a Mfumu yina
vumunwa mu ntini yaweste ye nzitusu
andi mu ntini yaeste; kadi weti kwiza

bonso mwila wakakwa wadiatuswa kwa mpeve ya Mfumu.

Yes. 45: 6. Malaki 1: 11.

20. Kansi weti kwiza bonso nkudi kwa Sioni ye kwa yau mu Yakobi bafila nima ku ntulumunu zau, buvovele Mfumu. Yes. 1: 27. 10: 21 b. Loma 11: 26.

21. Tala, mono ngieti wawasa luwawanu lualu ye yau, buvovele Mfumu: Mpeve ami yena va ntandu angeye, ye mambu maitulanga mu nwa aku ka mana venguma mu nwa aku ko vo mu nwa miabana baku vo miabatekolo baku ko, kasi ye mu bwabu nate ye ntangu yikayimani, buvovele Mfumu.

Yes. 51: 16. Yel. 1: 9.

KAPU 60.

Nzitusu a Sioni wavita kwiza.

Telama, wanguka, kadi kia kwaku kweti kwiza, ye nzitusu a Mfumu uselokele va ngeye.

2. Kadi ta a, tombe kieti fuka ntoto ye mbungi bantu, kansi va ngeye Mfumu yiselokele, ye nzitusu andi weti zaikuswa va ngeye.

Yes. 9: 2. Yoa. 1: 5, 9, 14.

3. Bantu bana diata mu kia kwaku ye mintinu mu ncemono uselokele va ngeye. Yes. 2: 3. 42: 6. 49: 6. Luk. 2: 32. Nzai. 21: 24.

4. Sendula meso maku ye tala yekuyeku: babonsono beti kwiza yonzama kwa ngeye; bana baku babahakala batukanga nseke, ye bana baku babakento banatwanga va moko.

Yes. 43: 6. 49: 12. 18: 22. 66: 20.

5. Buna, bu una bo mona, ngeye una cema mu kiese. ye ntim' aku una zakama ye funganana; kadi bimvwama biambu bina natwa kwa ngeye, ye mbongo zabantu zina kwiza kwa ngeye.

Hang. 2: 7.

6. Makabu mabakamela mana kufuka, bana babakamela batukidi mu Midiani ye Efa; mu Saba bana tuka buna bena, yau bana nata wola ye biamfwitisila mwisi ye deda masika ma Mfumu.

Lumb. 72: 10.

7. Makamba mamonsono ma Kedali mana kutakana kwa ngeye, mameme mambakala ma Nebayoti makusadila; mau mana maka salu diami mu nzolakani kwa mono, ye nzo ami yanzitusu ngina zitisa.

8. Baba i banani beti kwiza bonso matuti, bonso mabembe matilumukanga ku nzo au amabembe?

9. Nsi zambu zeti kumpingila. Ku ntu kweti kwiza nzaza za Talasi; zau zitualanga bana baku bababakala mu nsi yanseke ye zineti palata ye wola kwa nkumbu a Mfumu, Nzambi aku, kwa Nkwa nlongo a Isaeli, kadi yandi una kuzitisa.

10. Banzenza bana tungulula tumbu tuaku, ye ntinu miau mina kusadila; kadi ikubendi vele mu nkesi zami, kansi mu nlemvo ami ikulemvukilanga.

Yes. 54: 7 b.

11. Mielo miaku mina zibuka ntangu zazonsono, ye mwini ye fuku. ye ka mina zikwa ko, ye mbongo zabantu zina lenda kotuswa mu ngeye, va kimosi ye ntinu miau mu ngiendolo anzitusu.

Nzai. 21: 24 b.

12. Kadi bantu bobo vo kimfumu balembolo zola kusadila bana vila; inga, bantu baba bana fukuswa nampia.

13. Nzitusu a Lebanoni una kwiza kwa ngeye. ye mpe nsipelesi, olome ye bui, mu ketula vuma kiena kinlongo kiami; kadi vuma kina kitelamene malu mami nzolele zitisa.

Yes. 35: 2. 41: 19.

14. Bana bababakala banzungudi miaku bana kwiza yinamingi kwa ngeye, ye yau bakuyina bana fukama buna bena va malu maku, ye bana bika ngeye mbanza ya Mfumu, Sioni diankwa Nlongo a Isaeli.

15. Ngeye wanzangwa ye wabelwa, ye ka muntu ko wazola viokila nzila mu ngeye, mu mamvutu mono ngina kuvanga vuma kianzitusu ntangu yikayimani ye vuma kiakiese mu mbandu ka mbandu. Yes. 62: 4.

16. Ngeye una yema mamvumina mabantu, inga, ngeye una yema ntulu zantinu; ngeye una mona, vo mono, Mfumu, i mvulusi aku, vo Nkwa ngolo mu Yakobi i nkudi aku.

Yes. 49: 23.

17. Mono ngina vingisa wola mu nsongo ye palata mu sengwa ye nsongo mu nti ye sengwa mu matadi. Mono nzolele tula yenge kiakala nyadi aku ye lunungu bakuluntu baku bangiadulu.

Yes. 1: 26.

18. Mu nsi aku ka muna vutuka wakana ngwilu mu tana ko, mu mbungulu ye mfukusulu mu ngudi anzaku zaku, kansi ngeye una bika mpulusu tumbu tuaku ye masika i mielo miaku.

Yes. 26: 1.

19. Ntangu ka yina vutuka kala kia kwaku mu mwini ko, ye ngonda ka yina vutuka kutentina mu ntentina andi ko, kansi Mfumu una kala kia kwaku kukakumani, ye Nzambi aku una kala nzitusu aku.

2 Sam. 22: 29. Lumb. 27: 1. Mika 7: 8. 1 Yoa. 1: 5 b. Yak. 1: 17. Nzai. 21: 23. 22: 5.

20. Buna ntangu aku ka yina vutuka dimina ko ye ngond' aku ka yina vutuka vesuka ko; kadi Mfumu una kala kia kwaku kukakumani, ye lumbu biaku biakiadi bina kala nsuka.

21. Mu bantu baku babonsono bana kala balunungu, bana vwa nsi ntangu yikayimani; yau i usasila untuikidi, mavanga mamoko mami manzolele kukizitisila. Yes. 61: 3. Mat. 15: 13.

22. Mu ndieu ulutidi ke muna tuka funda ye mu ulutidi fwafwa bantu bena mbidi antalu. Mono i Mfumu; ntangu bu yifweni, ngina bo vanga nswalu.

KAPU 61.

Nsamunu mu mpulusu azinkole. Kiese mu Mfumu.

Mpeve a Mfumu, Mfumu, yena va mono, Mfumu bu kankusidi mu deda nsamu wakiese kwa babumpombo; yandi wamfidisi mu niakisa bena ntima miakoswa, mu samuna mpwanza kwa zinkole ye nkutulu kwa bakangama,
Lumb. 45: 7. Yes. 11: 2. 42: 1, 7. 49: 9. Mat. 11: 5. Luk. 4: 18 b.

2. mu samuna mvu wanlemvo utukidi kwa Mfumu ye lumbu kiamvutudulu andinda kitukidi mu Nzambi eto, bu kana bomba bankwa miakiadi babonsono, Yes. 63: 4. Mat. 5: 4. Luk. 6: 21.

3. bu kana yambula bakalanga kiadi mu Sioni babaka ntoko zantu mu fulu kiabombe, mazi makiese mu kiadi, mvwatu miankembo mu mpeve yakiadi; yau bana bikwa nti mialunungu, ntuikulu a Mfumu yikakukizitisilanga.
Lumb. 92: 12 b. Yes. 60: 21.

4. Yau bana tungulula nzo zatuluka zankulu ye tedimisa vuma biavombila biateka kala; yau bana kubika mbanza zafukila, vuma biakedi vombila mbandu ka mbandu. Yes. 58: 12.

5. Banzenza bakubamene mu nata makamba meno ku kulu, ye bisi nsi zanzenza bana kulusadila ntoto ye sala mu mavia meno mavinia. Yes. 14: 2.

6. Kansi yeno luna bikwa nganga za Mfumu, ye luna bikwa sielo bia Nzambi eto; yeno luna dia mbongo zabantu, ye nzitusu miau mina viluka kwa yeno. Yes. 60: 16. 66: 21.

7. Mu diambu diansoni zeno luna tambula kunku biole; inga, mu mamvutu manlungwa nsoni bana yangalala mu kunku kiau. I bobo bana tambudila kunku biole mu vwa mu nsi au; kiese kikakimani bana tambula.
Yes. 35: 10. 40: 2. 51: 11.

8. Kadi mono i Mfumu izolanga masongele ye ibelanga bintani; mono ngina kubavana nsendo au mu kinkwikizi ye wawasa luwawanu lukalumani ye yau. Yes. 54: 10. 55: 3.

9. Nkun' au una zayakana mu bantu ye bana bau basinsi mu makanda mabantu; babonsono bakubamonanga bana visa, vo yau i nkuna wasakumunwa kwa Mfumu.

10. Mono ngiena kiese beni mu Mfumu, ye mwel' ami uyangalalanga mu Nzambi ami, kadi yandi wamvwikidi mvwatu miampulusu ye wamfukidi yunga kialunungu, bonso toko diandambisa, bonso nganga, bu keti kukitula ntoko antu andi, vo bonso ndumb' andambisa bu kakukiketulanga mu ntoko zandi.
Hab. 3: 18. Sak. 3: 4 b. Luk. 1: 47. Nzai. 3: 5. 6: 11.

11. Kadi bonso ntoto ubutanga bina biankunzu biawau, ye bonso nkuzu udukisanga ntombo zawau, i buna Mfumu, Mfumu kana dukisila lunungu ye masika vantadisi abantu babonsono.

KAPU 62.

Mpulusu amwana wankento Sioni mu kinkole.

Mu diambu dia Sioni kizolele dingama ko ye mu diambu dia Yelusalemi kizolele yakala luvovomo ko, nate ye lunungu luadiau luselokele bonso ntentinia antangu ye mpulusu adiau yeti lema bonso kinga. Yes. 46: 13.

2. Bantu bana mona lunungu luaku ye ntinu miamionsono nzitusu aku; ngeye una baka nkumbu yamona yina zenga nwa a Mfumu. Yes. 65: 15. Nzai. 2: 17.

3. Ngeye una kala koloa kianzitusu mu koko kwa Mfumu, kinteka kiakitinu mu koko kwa Nzambi aku.

4. Ngeye kuna vutuka bikwa kianiangwa ko, ye nsi aku ka yina vutuka bikwa nsi yavombila ko, kansi una bikwa: nienzi ami mu yandi, ye nsi aku yina bikwa: nkento wakwela; kadi Mfumu wenina nienzi andi mu ngeye, ye nsi aku yitambudi bakala diandi.
Yes. 54: 6 b. 60: 15. Hos. 1: 10.

5. Kadi bonso toko dieti kwela ndumba, i bobo bana baku bana kukwela, ye bonso toko diandambisa diena kiese mu ndumb' andi andambisa, i bobo Nzambi aku kana kadila kiese mu ngeye. Sef. 3: 17. Nzai. 21: 2, 9 b.

6. Va tumbu tuaku, Yelusalemi, ntudidi nkengi mikamina dingalala nkutu

ko, kani mwini vo fuku. Yeno lubokilanga kwa Mfumu, ka luyambulani luakala napi ko.

7. Ka lumvanani luvovomo ko, nate ye yandi una vutuka tungulula Yelusalemi ye yambudi dio diakituka nsikulu va ntoto. Yes. 61: 11. Luk. 18: 1 b.

8. Mfumu wadidi ndefi mu kandazi kiandi kialubakala ye mu koko kwandi kwangolo: Mono kina vutuka vana nkun' aku bonso dia kwa ntantu miaku ko, ye banzenza ka bana nwa vinia kiaku ko, i mbutu miampasi zaku.
Yes. 65: 21 b.

9. Kansi bayonzikanga mbongo bana yo dia ye sika Mfumu, bakotisanga vinia bana kio nwa mu bianzala biakinlongo kiami.

10. Luvaika, luvaika mu mielo, lukubika nzila kwa bantu, luvanga, luvanga nzila yangiendila, vedisa yo mu matadi, lutedimisa mpevila kwa bantu.
Yes. 57: 14.

11. Nawe, Mfumu weti tuma mbokolo ku nsuk' antoto: Luvova kwa mwana wankento Sioni: Tala, mpulusu aku yeti kwiza; tala, nsendo andi wena yandi, ye kintani kiandi kiambedoso kikumvitidi.
Yes. 40: 10. Sak. 9: 9. Mat. 21: 5. Yoa. 12: 15.

12. Yau bana bikwa bantu banlongo, bakiakulwa ba Mfumu; ngeye kibeni una bikwa mbanza yibumunwanga, mbanza yilembolo niangwa.
Yes. 35: 10. 51: 11.

KAPU 63.

Ndiati avinia. Maniongo mabantu ba Nzambi ye nsambulu au.

Nani i ndieu utukidi ku Edomi, ku Bosola mu mvwatu mianango, wamfonga mu mvwatu miandi, wangianza mu ngolo zandi zazinene? Mono i ndieu uvovanga ye lunungu, ye ngiena waunene mu mpulusu. Yes. 34: 6.

2. Mvwatu aku mu nkiama wena wambwaki yoyo? Mvwatu miaku mu nkiama mifwanane ye miandiati avinia?
Nzai. 19: 13 b.

3. Inga, kamunu kiavinia ndieti, mono kibeni kaka, ka umosi ko mu bantu wakedi yami; mono ibadieti mu nganzi zami, ibadieti mu nkesi zami. Buna menga mau matimbuzuka va mvwatu miami, ye buna yabaka mvwatu miami miamionsono masona-masona.

4. Kadi lumbu kiamvutudulu andinda yasavukila kio ntima, ye mvu ami wankudulu wayizidi.
Yes. 34: 8. 61: 2. Yel. 51: 6.

5. Mono yasaka meso, kansi ka mwakala nsadisi ko; mono yatadidila mu ngitukulu, kansi ka mwakala wangikama ko. Buna kwami koko kwansadisa, ye nkesi zami zangikama.
Yes. 59. 16.

6. Mono yadiatikisa bantu mu nganzi zami ye yabasansisa mu nkesi zami, ye yacilumuna menga mau va ntoto.
Yes. 19: 14. 24: 20. Yel. 48: 26.

7. Mavanga manlemvo wa Mfumu nzolele deda, masika ma Mfumu, mu mamonsono matuvengi Mfumu, inga, yambote yina yayingi yikavanga kwa nzo a Isaeli, bonso bwena nkend' andi ye nlemvo andi waunene.
Lumb. 103: 1 b. 105: 5 b.

8. Kadi yandi wavova: Keti yau i bantu bami, bana bana lembwa kunsisa. Buna yandi wayika mvulusi au.

9. Mu nzungu zau zazonsono yandi mpe wakala mu nzungu, kadi mpofi azizi kiandi wabavulusa. Bu kabazola ye wazola kubakuta, nkiangunu wabakula; yandi wabazangula ye wabanata ntangu zazonsono mu nsi nkulu.
2 Mose 18: 21. 14: 19. 23: 20, 23. 32: 34. Yes. 46: 4. Sak. 2: 8.

10. Kansi bakala mantingu ye bavanga mpeve andi yanlongo kiadi; nkiangunu yandi wakituka ntantu au, yandi kibeni wabanwanisa. Ef. 4: 30.

11. Buna bantu bandi babanzila ntangu ansi nkulu ye Mose: Yandi kwe kena wabatombula mu mbu ye mvungi miakamba diandi? Yandi kwe kena wafidisa mpeve andi yanlongo mu yau,
2 Mose 14: 29. 2 Mose 11: 25. Lumb. 77: 20.

12. i yandi watuadisa koko kwandi kwanzitusu va lueka lualubakala lua Mose, i yandi wabasa mbu ku ntual' au ye wakivangila bo nkumbu yikayimani,

13. i yandi wabaviokisa muna mpinda bonso bakavalu mu nsi yankatu, ye ka badangala ko?

14. Bonso bulu bikulumukanga mu ndimba, bobo mpeve a Mfumu yabatuadila ku luvovomo; inga, bobo wavungila bantu baku ye wakivanga nkumbu yanzitusu.

15. Yinika meso mu zulu ye tala vava mu kundu kiaku kianlongo ye kianzitusu. Vema kwaku ye mavanga maku mangolo kwe biena bwabu, ngemba zantim' aku ye nkend' aku kwe biena? Biau bitatukidi ye mono.
5 Mose 26: 15. Lumb. 80: 14.

16. Kansi keti ngeye i seto, kadi Abalahami ka tuzaidi ko ye Isaeli ka tuzaidi ko; kansi ngeye, Mfumu, i seto

ye nkudi eto, mu ntangu yikayibadiki i nkumbu aku yena.
Mpovi 9. 5. Yes. 43: 3. 11. 64: 8. Mal. 2: 10.
17 Mfumu, mu nkiama utuyambudi tuazimbala mu nzila zaku ye ubadisanga ntima mieto ye ka tukuvuminanga ko? Vutuka mu diambu diasielo biaku, mu diambu diamakanda mafwa diaku. 2 Mose 32: 13.
18. Fintangu-ntangu kaka bantu baku banlongo bavwila mvwilu au; mbeni zeto zadiatikisa kinlongo kiaku.
Lumb. 74: 7. 79: 1.
19. Bwabu tuena nkievo kwatuyala lumbu kimosi nkutu ko; nkievo ka tuabikwa mu nkumbu aku ko.

KAPU 64.

Nkudukulu amaniongo ma Isaeli.

Engwa vo ngeye zolele yambula zulu diatenduka ye ukulumuka vava, mpasi miongo miazakama vantadisi aku, Nkong. 5: 4 b. Lumb. 68: 7 b.
2. bonso nzangi bu zikwemi tia ye nlangu weti futumuka mu tia, kidi wavanga nkumbu aku yazayakana mu mbeni zaku, mpasi bantu bakatwa zakama kwa ngeye,
3. bu weti vanga mambu mangitukulu matualembwa vingila! Engwa vo ukulumukini vava, mpasi miongo miazakama vantadisi aku!
4. Keti ka mwawakana widi lumbu kimosi nkutu ko, kutu kumosi ka kwawa ko vo disu dimosi ka diamona widi lumbu kimosi nkutu ko, nzambi yankaka vo yivengi bonso ngeye kwa bakumvingilanga.
5. Ngeye wakika bavanga lunungu mu kiese, yau babanza mu ngeye mu nzila zaku
Kansi tala, ng ye wafwema, ye yeto tuavola masumu. Bobo tuatatamene ntama; kadi buna si tuavuluswe?
6. Yeto babonsono tuakala bonso basumukini, ye lunungu lueto lualonsono luakala bonso mvwatu wamasona-masona. Yeto babonsono tuakala bonso makaya malengila, ye tufuma tueto tuatunata bonso mpeve.
Lumb. 90: 5. Yeh. 36: 17.
7. Ka muntu ko wakala wabombidila nkumbu aku, wasikama mu kutatamana, kadi ngeye watusweka zizi kiaku ye wayambula tualemina mu tufuma tueto.
8. Kansi bwabu, Mfumu, ngeye i seto; yeto i tuwumba, ye ngeye i ndieu watusema, yeto babonsono i mavanga makoko kwaku.
Yes. 63: 16 Yel. 8: 19. Mal. 2: 10. Loma 9: 20 b.
9. Buna kukalani mbidi ankesi ko, Mfumu, ye kubanzilani lufuma lueto mu ntangu yikayimani ko; inga, tala diadi, vo yeto babonsono i bantu baku.
Lumb. 25: 7. 79: 8.
10. Mbanza zaku zanlongo zayikidi nsi yankatu, Sioni diayikidi nsi yankatu, Yelusalemi nsi yavombila.
11. Vwala dieto dianlongo ye dianzitusu, mwakusikila mase meto, diayokwa mu tia, ye biabionsono biantalu bituakala biamana niokunwa ku mbungulu.
2 Nt. 25: 9. 2 Lus. 36: 19. Lumb. 74 7. 79: 1 b.
12. Buna mu mama mamonsono ngeye, Mfumu, ulenda tatuke? Ulenda dingalala napi ye kutukwamisina boboe?

KAPU 65.

Ntambudulu a Mfumu mu nsambulu abantu bandi. Mbombolo kwa sielo bia Mfumu. Ndinda kwa badimbula minu. Mazulu mamona ye ntoto wamona.

Mono ngiambudi yazayakana kwa balembolo kungiuvula, mono ngiambudi yasolulwa kwa balembolo kuntomba; kwa bantu balembwa bikwa nkumbu mu nkumbu ami mono yavovele: Tala, vava ngiena, vava ngiena.
Yes. 55: 6. Loma 10: 20 b.
2. Lumbu kiamvimba mbeni lambula moko mami kwa bantu bamantingu bayenda bonso bwakala mau mabanza mu nzila yakondwa yabiza—
Yel. 7: 24. 11: 8.
3. i bantu bakumfwemisanga ntangu zazonsono mu kondwa kwavumi, bayokanga nkailu mu tumbu tuau ye bakwikanga biamfwitisila mwisi va masalu mamatadi mayokwa,
4. bena kundu kiau mu zindiamu ye lekanga mu fuku mu swekolo biambungi-mbungi, badianga mbizi angulu ye bena dia kwankaukumusu mu wumbwa biau,
5. bavovanga: katuka kwaku, kumvalakanani ko, kadi ikuvitidi wanlongo. Bampila yoyo bena bonso mwisi mu mbombo ami, bonso tia tulemanga lumbu kiamvimba.
6. Tala, momo masonukwa vantadisi ameso mami. Kina kwami dingama ko, nate ye mbeni vutula ndinda, inga, vutula ndinda mu nkat' au, Lumb. 79: 12.
7. mu tuau tufuma ye mu tufuma tuamase mau, buvovele Mfumu, bu

bakwika biamfwitisila mwisi va miongo ye bantiaka va bintuntubulu; inga, va kintete ngina kubatezila nsendo au mu nkat' au.

2 Mose 20: 5. Hos. 4: 13.

8. Ebu buvovele Mfumu: Bonso muntu bu kamweni mamba mavinia mu keta diabana bavinia, uvovele: kubungani dio ko, kadi lusakumunu luena momo, i bobo mono mpe ngina vanga mu diambu diasielo biami: kina kwami bunga babonsono ko.

9. Mono ngina yambula nkuna watuka mu Yakobi, mu Yuda umosi una vwa miongo miami; kadi bakiasolwa bami bana vwa nsi, ye sielo biami bina kala kundu vana. Lumb. 69: 35 b.

10. Saloni dina kala kulu kiamameme ye ndimb' a Akoli vuma kiandeka kwa zingombe ye una vewa kwa bantu bami, kwa bakuntombanga.

Yos. 7: 26. 1 Lus. 27: 29. Hos. 2: 15.

11. Kansi yeno lusisanga Mfumu ye luvilakananga mongo ami wanlongo, yeno lupoyanga meza kwa Ngadi ye lutulanga ndwinu avinia kwa Meni,

12. i yeno mbeni zengila kwa sabala, ye yeno babonsono luna katwa yinama mu vondwa, bu lualembwa vutula, bu yatela mbila, ye ka luawa ko, bu yavova, kansi luavanga makala mambi mu meso mami ye luasola bina biakala biambi mu meso mami.

Zing. 1. 24 b. Yes. 66: 4. Yel. 7: 13. 35: 17.

13. Nkiangunu Mfumu, Mfumu vovele ebu: Tala, sielo biami bana dia, kansi yeno luna mono nsatu, tala, sielo biami bana nwa, kansi yeno luna mona mpwila, tala, sielo biami bana kala kiese, kansi yeno luna mona nsoni.

Lumb. 22: 26.

14. Tala, sielo biami bana yimbila mu kiese kiantima miau, kansi yeno luna bokila mu kwama kwantima mieno ye yaula mu nsukami antima.

15. Yeno luna niokuna nkumbu eno mu diambu disingilanga bakiasolwa bami, bu beti vova: Bika Mfumu, Mfumu kakuvonda. Yandi una vana sielo biandi nkumbu yankaka,

Yes. 62: 2. Yel. 29: 22. Nzai. 2: 17.

16. kidi muntu, bu kana kukisakumuna mu nsi una kukisakumuna mu Nzambi, Nkwa kedika, ye muntu bu kana dia ndefi mu nsi, una dia ndefi mu Nzambi, Nkwa kedika, kadi nzungu zina zatekila zavilukunwa ye zaswekwa va meso mami. Yel. 4: 2. 12: 16.

17. Kadi tala, mono nzolele vanga mazulu mamona ye ntoto wamona; mateka kala ka mana vutuka bambukulwa moyo ko ye ka mana banzulwa nkutu ko.

Yes. 66: 22. 2 Pet. 3: 13. Nzai. 21: 1.

18. Kansi yeno luna yangalala ye kala kiese mu ntangu yikayimani mu bina biivanganga; kadi tala, mono nzolele vanga Yelusalemi diakala yangalala ye bantu badiau kiese.

Yes. 62: 5.

19. Mono ngina kadila Yelusalemi kiese ye yangalala mu bantu bami ye ka muna vutuka wakana dilu vo biaula ko. Yes. 60: 20.

20. Ka muna vutuka kala bana ko bana kala moyo lumbu biafiuma kaka, ye ka babakala banuna mpe ko balembolo lunga tezo kialumbu biau; kansi vuvi dina fwa bonso nkwa nkam' amvu, ye nkwa masumu bonso nkwa nkam' amvu, mboki kana bwilwa lusingulu.

Lumb. 55: 23.

21. Yau bana tunga zinzo ye kala zo kundu, yau bana tuika mavia mavinia ye dia mbutu miau. Yes. 62: 8 b.

22. Yau ka bana tunga zinzo ko ye bankaka bana zo kala kundu, ka bana tuika ko ye bankaka bana bio dia; kadi bonso bwena mvu mianti, i buna buna kadila bantu bami, ye bakiasolwa bami bana mwena mavanga mamoko mau nienzi. Lumb. 1: 3. 52: 8. 92: 13.

23. Ka bana tovuka mu nkatu ko, ye bana babana buta ka bana bwilwa mfwilu yanabiu ko; kadi yau i nkuna usakumunanga Mfumu, ye bana bau basinsi bana zingila moyo kwa yau.

Yes. 61: 9. 1 Kol. 15: 58.

24. Buna kala, vo bu ka bakibokele ko, ngina tambudila, ye bu beti vova, ngina wa.

1 Mose 24: 15. Lumb. 91: 15. 145: 18. Yes. 30: 19. 58: 9. Dan. 9: 23. Mat. 7: 7.

25. Buna balupu bana kwe diengi va kimosi ye bana bamameme, ye nkosi zina dia titi bonso zingombe, fundufundu bu dina kala dia kwanioka; ka muntu ko una vanga bwena bwambi vo kana mbungulu mu vuma nkutu va mongo ami wanlongo, buvovele Mfumu.

Yes. 11: 6 b.

KAPU 66.

Nkongodolo yazimunina kwa Isaeli diavuna ye diakedika. Nsamunu ampulusu kwa bangoi ye mvutudulu abaisaelita basansukuswa.

Ebu buvovele Mfumu: Zulu i kiandu kiami ye ntoto i mfiduku ami;

buna i nki anzo yilulenda kuntungila, ye nki avuma ilenda vundila?
1 Nt. 8: 27. 2 Lus. 6: 18. Mat. 5: 34 b. Mav. 7: 48 b.

2. Koko kwami kwavanga mama mamonsono, ye buna mama mamonsono mavangama, buvovele Mfumu; kansi kwa ndieu iyinikanga meso, kwa ndieu wazungulwa ye wena mpeve yakoswa ye uzakamananga mambu mami.
Lumb. 34: 18. 51: 17. Yes. 57: 15.

3. Kansi ndieu uvondele ngombe yambakala yankailu ye vondele mpe muntu, ndieu uyokele mwan' ameme ye tolole mpe nsingu ambwa, uneti nkailu andia ye uneti mpe menga mangulu, uyokele biamfwitisila mwisi ye sikidi mpe teki kialufukulu—bonso yau basolanga zau zinzila, ye bonso miela miau mizolanga nkankumusu zau,

4. i bobo mono mpe nzolele sola kubu diau ye kubabwisa mpamuku, muntu bu katambudila ko, bu yatela mbila, ye bu balembwa wa, bu yavova, kansi bavanga makala mambi mu meso mami ye basola bina biamfwemisa.
Zing. 1: 24 b. Yes. 65: 12. Yel. 7: 13.

5. Luwa mambu ma Mfumu, i yeno luzakamananga mambu mandi. Mpangi zeno zikulubelanga ye zikulunianukanga mu diambu diankumbu ami, yau bavovanga: Bika Mfumu kakizitisa, mpasi tuamona kiese kieno. Kansi yau bana fwa nsoni.

6. Nawe, bonso bweti yoma mu mbanza, mu vwala! Nawe, bonso buvutudilanga Mfumu ntantu miandi momo mabavengi!

7. Bu kakimwenini nsongo miabuta ko, butidi; miangala bu ka mimbwidi ko, butidi mwana wabakala. Nzai. 12: 5.

8. Nani wilu diampila yoyo, nani mweni diampila yoyo? Kadi buna nsi yina vangama mu lumbu kimosi kaka, evo kanda diabantu dilenda butwa mu mbwabula mosi ameso? Mwanki Sioni diabuta bana bandi kiamakulu, ntangu yabuta bu yayiza.

9. Kadi buna ngina yambula viatu diayela, kansi kina vana ngolo zabutila dio koe? buvovele Mfumu. Evo mono ngina simbidila viatu mu ngudi, bu mpeni ngolo zabutila? buvovele Nzambi aku.

10. Lukala kiese ye Yelusalemi ye luyangalalala dio, lubabonsono luzolele dio; lusika lozi ye diau, lubabonsono luakedi kiadi mu diau.

11. Buna luna yema ye yukuta va ntulu zambombolo zandi ye fiba mu kiese mfuluzulu anzitusu andi.

12. Kadi Mfumu vovele ebu: Tala, mono nzolele kumbukisila yenge bonso mwila ye nzitusu abantu bonso nkuka yeti bukila, ye yeno luna yema, yeno luna natwa va koko ye vwanda va makungunu ye babulwa.
Yes. 48: 18. 49: 22. 60: 16.

13. Bonso mbuta weti bombila mwan' andi wabakala, i buna mono ngina kulubombila; mu Yelusalemi luna bombwa. Yes. 49: 13.

14. Ntima mieno mina kala kiese, bu luna bo mona, ye visi mu nitu zeno bina kala ngolo, bonso vekita kwatiti; bana mona, vo koko kwa Mfumu kwena ye sielo biandi, bu keti songa mfutwa antim' andi kwa ntantu miandi.

15. Kadi tala, Mfumu una kwiza mu tia, ye makalu mandi mana kala bonso kimbongila; yandi una bwisa nganzi zandi mu nkesi ye nsembolo andi mu nlemo miatia.
2 Tes. 1: 8. 2 Pet. 3: 7.

16. Kadi Mfumu una kongudila mu tia ye banda nsuni miamionsono mu sabala kiandi, ye babingi bana kala bana bandwa kwa Mfumu.
Nzai. 19: 20 b.

17. Yau bakibieka nlongo ye bakivedisa ku salu kiansambudulu mu tumbu tuau, batuaduswa kwa umosi utelamene mu kati, yau badianga mbizi zangulu ye nkankumusu zankaka ye nungi, yau babonsono bana vilana, buvovele Mfumu. Yes. 65: 3.

18. Mono i ndieu nzaidi mavanga ye mabanza mau; ntangu yina kwiza yingina yonzika bantu babonsono ye ndinga zazonsono, ye yau bana kwiza ye mona nzitusu ami. Mika 4: 11 b.

19. Mono ngina vanga dimbu mu yau, ye mu yau batanunwa ngina fidisa zintumwa kwa makanda mabangoi, ku Talasi, ku Puli ye Ludi, bankwa miaponza, ku Tubali ye Yavani, ku nsi zambu muna nseke bakabawilu diambu mu mono ko vo mweni nzitusu ami; yau bana d da nzitusu ami mu bantu.

20. Yau bana nata mpangi zeno zazonsono zina tuka mu bantu babonsono bonso nkailu andia kwa Mfumu va bakavalu ye makalu ye mu biandu biandatina ye va bimula ye bakamela ku mongo ami wanlongo mu Yelusalemi, buvovele Mfumu, bonso bana ba Isaeli batualanga nkailu miandia mu wumbwa biavedila ku nzo a Mfumu.
3 Mose 2: 1 b. Yes. 43: 5 b. 49: 12, 22.

21. Bampila yoyo mpe mono ngina bonga mu kala nganga zami, balevita bami, buvovele Mfumu. 1 Pet. 2: 5.

22. Kadi bonso mazulu mamona ye ntoto wamona binzolele vanga bitelamene vantadisi ami, buvovele Mfumu, i buna buna kala mpe mu nkun' eno ye nkumbu eno.
Yes. 65: 17. Yel. 31: 35 b. 2 Pet. 3: 13. Nzai. 21: 1.
23. Mbikulu ka mbikulu angonda ye lumingu ka lumingu nsuni miamionsono mina kwiza sambila vantadisi ami, buvovele Mfumu. Sak. 14: 16.
24. Yau bana vaika ye tala nitu zafwa zabantu basotuka mu mono, kadi ntunga zau ka zina fwa ko ye tia tuau ka tuna zima ko, ye yau bana kala nkankunusu kwa nsuni miamionsono.
Dan. 12: 2. Mal. 9: 44, 46, 48.

YELEMIA.

KAPU 1.

Mbokolo ambikudi.

Mama i mambu mavova Yelemia, mwan' a Hilikia, umosi mu banganga mu Anatoti mu nsi a Benyamini. Yos. 21: 18. 1 Nt. 2: 26.

2. Mambu ma Mfumu mayiza kwa yandi mu ntangu a Yosia, mwan' a Amoni, ntinu a Yuda, mu mvu wakumi ye tatu wangiadulu andi,
2 Nt. 21: 24.

3. ye mboki mu ntangu a Yoyakimi, mwan' a Yosia, i ntinu a Yuda, nate ye nsukulu amvu wakumi ye mosi wangiadulu a Sidikia, mwan' a Yosia, ntinu a Yuda, bisi Yelusalemi bu banatwa kinkole mu ngonda yantanu.
2 Nt. 23: 34. 24: 17. 25: 8, 11. 2 Lus. 36: 10.

4. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

5. Bu kiakusema mu vumu kiambuta ko, mono yakuzaya, ye bu kwakivaikila mu nkat' ambuta ko, mono yakubieka; mono yakutumba mbikudi kwa bantu. Yes. 49: 1. Ngal. 1: 15.

6. Kansi mono yavova: Engwa Mfumu, Mfumu, tala, kizaidi vova ko, kadi mpitidi kintwenia.
2 Mose 4: 10. 6: 12.

7. Buna Mfumu wavova kwa mono: Kuvovani ko: mono mpitidi kintwenia, kansi konso kuikufidisanga una ko kwenda, ye monso maikukambanga ngeye una mo vova.

8. Kubatinani ko, kadi mono ngiena yaku ye nzolele kusadisa, buvovele Mfumu. 5 Mose 31: 6. Yos. 1: 5 b.

9. Mfumu walambula koko kwandi ye wavalakana nwa ami, ye Mfumu wavova kwa mono: Tala, ntudidi mambu mami mu nwa aku. Yes. 6: 7.

10. Tala, mono itudidi bwabu va ntandu abantu ye bimfumu, kidi wavuza, tulula, fukisa ye bunga, tungulula ye tuika.
Yel. 5: 14. 18: 7, 9. 31: 28. 2 Kol. 10: 4 b.

11. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova: Nki mweni, Yelemia? Mono yavutula: Mono mbweni nkawa wanti abimbombo.

12. Mfumu wavova kwa mono: Ngeye tomene mona, kadi mono ngina temuna mu mambu mami ye kwendisa mo detila.

13. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono ngiza yanzole; yandi wavova: Nki mweni? Mono yavutula: Mono mbweni kinzu kieti biokuta; kiau kieti monika mu ntini anode.
Yeh. 11: 7, 11.

14. Mfumu wavova kwa mono: Inga, mu node kubu dina tuka dina bwila bisi nsi babonsono.
Yel. 4: 6. 5: 15. 6: 1, 22.

15. Kadi tala, mono ngina tela mbila mu makanda mamonsono mabantu mu bimfumu mu ntini yanode, buvovele Mfumu; yau bana kwiza ye tedimisa muntu muntu kiandu kiandi ku nkotolo amielo mia Yelusalemi ye kwa tumbu tuau tuatonsono kinzungidila ye kwa mbanza zazonsono za Yuda.
Yel. 25: 9. 52: 4.

16. Mono ngina kubafundisa mu diambu diayayibi yau yayonsono, bu bansisidi ye kwikidi biamfwitisila mwisi kwa nzambi zankaka ye basambidi mavanga mamoko mau.

17. Nkiangunu kanga luketo luaku ye nanguka ye vova kwa yau mamonsono maikukambanga. Kubatinani ko, mpasi kina kubwisa wonga vantadisi au ko. Luk. 12: 35. 1 Pet. 1: 13.

18. Kadi tala, bwabu mono ikuvengi bonso mbanza yakola ye tungwa kiase-

ngwa ye lumbu luansongo mu kanikina nsi yamvimba, ntinu mia Yuda, madingizi mau, nganga zau ye bisi nsi,
Yel. 15: 20. Yeh. 3: 8 b.
19. mpasi, vo bana kunwanisa mpe, mwanki ka bana kulutila ngolo ko, kadi mono ngiena yaku, buvovele Mfumu, ye nzolele kusadisa.

KAPU 2.

Tondula ye ndimbulu aminu bia Isaeli kwa Nzambi au.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:
2. Wenda wasamunina Yelusalemi ye vova: Ebu buvovele Mfumu: Mu ntomono aku mono mbambukidi moyo mu zola kwakintwenia kiaku, bonso buwanzola mu ntangu aku yakindumba kiandambisa, bonso buwandama mu nsi yankatu, mu nsi yilembolo kunwanga lekwa.
Yeh. 16. 8.
3. Inga, Isaeli i mvwilu yanlongo ya Mfumu, i biantete biangionzoko andi; babonsono bazolele bio dia bana kala bila, kubu dina kubabwila, buvovele Mfumu.
Yak. 1: 18.
4. Luwa mambu ma Mfumu, lunzo a Yakobi. ye yeno babonsono lumasinsi manzo a Isaeli.
5. Ebu buvovele Mfumu: Nki aludimbuku mase meno mamweni mu mono, bu bakatuka kwa mono ye balanda teki bialufukulu ye bavanga lufukulu?
2 Nt. 17: 15. Mika 6: 3 b. Loma 1: 21.
6. Ka bayuvula ko: Mfumu kwe kena, yandi watuvaikisa mu nsi a Ngipiti, yandi watuvunga mu nsi yankatu, nsi yavombila ye nsi atubulu, nsi yayuma ye yakini kialufwa, i nsi yilembolo kiba nkibi, yikondolo kundu kiamuntu?
5 Mose 8: 15.
7. Mono yalukotisa mu nsi alubutu, ye yeno luadia mbutu miayau ye yambote yayau. Kansi bu luamana yo kota, yeno luasumuna nsi ami ye luavanga fwa diami bonso nkankumusu.
Yel. 16: 18.
8. Banganga ka bayuvula ko: Mfumu kwe kena? Yau basadila mina ka bazola kunzaya ko; mvungi miasotuka mu mono, ye mbikudi miabikula mu nkumbu a Bali ye banama bampila yoyo balembane sadisa.
1 Sam. 2: 12. 12: 21.
9. Nkiangunu mono ngina vutuka kulufundisa, buvovele Mfumu, inga, ngina fundisa ntekolo mieno.
10. Luenda ku nsi yasanga biabakitita ye lutala, lufidisa ntumwa ku Kedali ye lufiongunina: lutala, vo mampila yoyo mavangwa kuna.
11. Kadi bantu bangoi babudisi nzambi zau? Mwanki zau ka i zinzambi ko. Kansi bantu bami babudisi nzitusu au mu biampila yoyo bilembane sadisa.
Lumb. 106: 20.
12. Luyitukweno bo, lumazulu; lupamuka ye luzakama beni, buvovele Mfumu.
5 Mose 32: 1. Yes. 1: 2.
13. Kadi bantu bami bavengi masumu mole: mono basisidi, i mono i nto yena nlangu wamoyo, ye bakitimini tubulu, tubulu tuambi tulembolo keba nlangu.
Lumb. 36: 9. Yel. 17: 13. Yoa. 4: 13 b.
14. Kadi Isaeli i nanga, yandi i nanga wabutwa mu nsi andie, bu kaniokunwa mu pedulwa bobo?
15. Nkosi zisambanga kwa yandi, bawakasanga wengolo au. Bavanganga nsi andi nsi yavombila; mbanza zandi zina bungwa, ye ka muntu ko una zo lenda kunda.
Yes. 5: 29. Yel. 4: 7.
16. Bana ba Nofi ye ba Tapanahesi mpe bavanganga ntump' antu aku mpene.
Yes. 19: 13.
17. Kadi ka i ngeye kibeni ko ukukivanganga bobo, bu wasisidi Mfumu, Nzambi aku, bu kazolele kuvunga mu nzila yasonga?
Yel. 4: 18.
18. Buna mu nkiama uzolele kwenda ku Ngipiti ye nwa nlangu wa Siholi? Mu nkiama uzolele kwenda ku Asilia ye nwa nlangu wanzadi?
Yes. 31: 1.
19. I yayibi yaku yeti kulonga ndongi, ye nsoto-nsoto miaku mitukisanga ndind' aku. Nkiangunu banzila bwabu ye yindula kubu ye kiadi biobio bikwizanga, bu wasisidi Mfumu, Nzambi aku, ye kuzolele kumvumina ko, buvovele Mfumu, Mfumu Sebaoti.
Yes. 3: 9. Hos. 5: 5.
20. Kadi ntama beni ngeye wabula vangu kiaku ye watiasuna nsinga miaku ye wavova: Kizolele sala ko. Va ntuntubulu biabionsono bianda ye kunsi anti miamionsono miankunzu walambalala ye wata kinsuza kiaku.
Yes. 57: 5 b. Yel. 3: 6.
21. Keti mono yakutuika bonso nti avinia wandanu wakala nkadulu yakedika yamvimba; buna bwe walenda kituka nti wanzenza wavinia ye mavala manzenza?
2 Mose 15: 17. Lumb. 44: 2. 80: 8. Yes. 5: 1 b. Mat. 21: 33. Mal. 12: 1. Luk. 20: 9.
22. Inga, vo ngeye una kukisukula mu bombe mpe ye bongele nsaba yayingi mpe, buna lufuma luaku luakidi

luasumuka vantadisi ami, buvovele Mfumu, Mfumu.

23. Bwe ulenda vova: mono kikukisumuni ko, mono kianemi ba Bali ko? Yindula monso mawavengi mu ndimba, nabanzileti monso mawavengi. Keti ngeye ufwanane ye kamela kwankento kwanzunzu kuyungusanga yeku-yeku.

24. Ngeye fwanane ye mpunda yankitu, yayundukila mu nsi yankatu, yivomanga mu mafula nsafu ye nsalumunu andi yilembane sima muntu; vo muntu zolele kuntomba, kena nsatu ayungusa mu nokwa nitu ko; ngond' andi bu yizidi, umonwanga.

25. Keba kulu kwaku ka kwidi sotuna nsampatu, ye laka diaku ka didi yuma mu mpwila. Kansi ngeye uvovele: Tovo kianana. Ve, mono izolanga banzenza, ye yau nzolele nama. Yel. 18: 11 b.

26. Bonso mwivi una katwa mona nsoni, bu kana tungudulwa, bobo nzo a Isaeli yina mwesunwa nsoni, ye ntinu miau ye madingizi mau, ye nganga zau ye mbikudi miau,

27. baba bavovanga kwa buku kianti: ngeye i sami, ye kwa tadi: ngeye wambuta. Kadi bakumfididi nima ye ka zizi ko; kansi kubu bu dieka mu kwiza, bavovanga: Nanguka watuvulusa. Yel. 32: 33.

28. Buna nzambi zaku kwe zena ziwakivangila? Bika zananguka, songa, vo zau zilenda kuvulusa mu ntangu akubu diaku; kadi bonso bwena ntalu ambanza ziwena i bobo ntalu anzambi ziwena, Yuda.

5 Mose 32: 37 b. Nkong. 10: 14. Yel. 11: 13.

29. Bwe lulenda kumfundisa? Keti yeno babonsono luasotokene mu mono, buvovele Mfumu.

30. Mu nkatu yabendi bana beno; ka bazola tambula ndongi ko. Sabala kieno kiamanisi mbikudi mieno bonso nkosi yibunganga.

1 Nt. 19. 10. Yes. 1: 5. Yel. 5: 3. 17: 23. Mat. 23: 34.

31. Umbandu yambi, tala mambu ma Mfumu. Kadi buna mono yakedi kwa Isaeli bonso nsi yankatu vo nsi atombe, bantu bami bu bavovele: yeto tuakikutudi, ka tuzolele vutuka kwiza kwa ngeye ko?

32. Kadi ndumba uvilakananga ntoko zandie vo ndumb' andambisa nkiti andi? Kansi bantu bami bamvilakene kasi ye nkulu nkumbi.

Yel. 3: 21.

33. Keti wena makani beni, bu una tomba nzolani, nkiangunu ngeye kulakene mu nzila zambi.

34. Inga, mu nsoso zayunga kiaku mumonwanga menga mabantu bamputu bakondwa bila kwandi; ka batungudulwa mu kakuna ko. Ve, keto diaku diena mu mamonsono mampila yoyo.

35. Mwanki uvovele: mono nkondolo bila; mu kedika nganzi zandi kwa mono zilembolo. Kansi tala, mono nzolele kufundisa, kani una vova beni: mono kivolele masumu ko.

36. Mu nkiama weti zenzidila beni bobo mu viluka mu nzila yankaka? Va kimosi ye Ngipiti una mpe mweswa nsoni, bonso buwamweswa nsoni va kimosi ye Asilia. 2 Lus. 28: 20. Yes. 30: 3 b.

37. Kuna mpe una katwa katuka ye ntala va ntu. Kadi Mfumu uniafunanga yau bansilanga vuvu, ye ngeye kuna kala vila ye yau ko. 2 Sam. 13: 19.

KAPU 3.

Mbalu a Isaeli ye Yuda. Ndubudulu mu vilula diela.

Bwavovwa: Vo bakala dina vambana ye nkazi andi, ye mboki yandi una katuka kwa yandi ye kala nkazi abakala diankaka, kadi buna lenda vutuka kwa yandie? Kadi buna nsi yoyo ka yisumunu koe? Ngeye watele kinsuza ye nzodi miamingi, ngeye vele zolele yambulwa wavutuka kwa mono! buvovele Mfumu. 5 Mose 24: 4 b.

2. Sendula meso maku ku minzanza ye tala: kadi kwe walembwa dimbudulwa? Mu zinzila wavwendi ye wabalangidila, bonso mwisi Alabia mu nsi yankatu, ye ngeye wasumuna nsi mu kinsuza kiaku ye yambi yaku.

1 Mose 38: 14 b.

3. Nkumbu miamvula vele miasimbudulwa, mvula zantombo ka zabwa ko; kansi ngeye wakala ye mbulu ampala yankento, kwazola mona nsoni ko. 5 Mose 11: 16 b. Yeh. 3: 7.

4. Tala, bwabu mboki ubadikidi bokila kwa mono: Sami! Ngeye i nkundi akintwenia kiami!

5. Kadi yandi lenda keba nganzi ntangu yikayimani, kadi yandi una tatamana bobo ntangu zazonsono? Inga, bobo uvovanga ye mwanki uvanganga mena mambi, bonso buulenda.

Lumb. 103: 9.

6. Mfumu wavova kwa mono mu ntangu antinu Yosia: Ngeye mweni Isaeli, yandi nkwa nsoto-nsoto bonso

bukavengi? Yandi wabaluka miongo miamionsono mianda ye kunsi anti miamionsono miankunzu ye wata kinsuza vana. 2 Nt. 17: 10. Yel. 2: 20.

7. Mono yabanza : Bu kameni vanga momo mamonsono, mwanki una vutuka kwa mono. Kansi kavutuka ko. Mpangi andi Yuda, yandi i ndimbudi aminu, wamona bo. Yeh. 16: 46. 23: 2 b.

8. Mono yamona, bu mbeni vambana ye Isaeli, nkwa nsoto-nsoto, ye yamveni nkanda wampambununu mu diambu diakimpala kiandi kiakionsono, buna mwanki mpangi andi Yuda, ndimbudi aminu, katina ko, kansi yandi mpe wayenda ye wata kinsuza. 5 Mose 24: 1. 2 Nt. 17: 18 b.

9. Yandi wasumuna nsi mu kinsuza kiandi kiabuziezie, kadi yandi wata kinsuza mu matadi ye minti.

10. Mpeleko momo mamonsono mpangi andi Yuda, ndimbudi aminu, kavutuka kwa mono mu ntim' andi wawonsono ko, kansi mu disu kunsi alukaya kaka, buvovele Mfumu.

11. Mfumu wavova kwa mono: Isaeli, nkwa nsoto-nsoto wakisonga lunungu lulutidi ye lua Yuda, ndimbudi aminu. Yeh. 16: 51 b. 23: 11 b.

12. Wenda wasamuna mu ntini yanode ebu ye vova: Vutuka, Isaeli, unkwa nsoto-nsoto, buvovele Mfumu, buna kizolele vutuka kulutala mu mfutwa ntima ko, kadi mono ngiena wanlemvo, buvovele Mfumu ; mono kizolele keba nganzi ntangu yikavimani ko. Lumb. 86: 15. 145: 8.

13. Nazayi lufuma luaku kaka, vo wakedi nsoto-nsoto mu Mfumu, Nzambi aku, ye wayungusi yeku-yeku kwa nzambi zanzenza kunsi anti miamionsono miankunzu ye kwazola wa nding' ami ko, buvovele Mfumu. Lumb. 32: 5. Zing. 28: 13.

14. Luvutukeno, lubana bansoto-nsoto, buvovele Mfumu, kadi mono i mfumu eno yasonga ; buna nzolele kululandisa, mosi mu mbanza mbanza ye bole mu sinsi sinsi, ye kulutuala ku Sioni.

15. Mono nzolele kuluvana mvungi miena bonso ntim' ami, ye yau bana kulutuala ku dia mu nduka ye nzailu. Yel. 23: 4. Yeh. 34: 23.

16. Buna kala, yeno bu luna nieka mu ntangu yina ye kala lubutu mu nsi, buvovele Mfumu, buna ka bana vutuka mokina nkela yaluwawanu lua Mfumu ko vo banzila vo ; ka bana yo bambukila moyo ko vo kadila yo kingunda, ye ka bana vanga yampila yoyo yamona ko. Yel. 31: 33.

17. Kansi mu ntangu yina bana bika Yelusalemi kiandu kia Mfumu, ye kuna kuna kutakana makanda mamonsono mabangoi, ku nkumbu a Mfumu mu Yelusalemi, ye ka bana vutuka nama mbalu antima miau miambi ko. Yes. 2: 2 b. Mika 4: 1 b.

18. Mu ntangu yina nzo a Yuda yina kwenda ku nzo a Isaeli, ye va kimosi bana tuka mu nsi anode ye kota mu nsi yina yiyavana mase meno mu difwa.

19. Inga, mono yavova : Nzolele beni kuvana vuma mu bana ye kuvana nsi yampwenia, fwa dilutidi nzitusu mu bantu ! Mono yabanza : Buna luna kumbika tata ye ka luna vengama mu mono ko.

20. Kansi bonso nkazi udimbudi minu kwa bakala diandi, i bobo yeno mu nzo a Isaeli luadimbudi minu kwa mono, buvovele Mfumu.

21. Nkiangunu mbokolo ziwakane va minzanza, dilu ye nsambulu kwa bana ba Isaeli ; kadi bayenda nzila zamvilangani, bavilakene Mfumu, Nzambi au. Yel. 2: 32.

22. Nkiangunu lubangumukeno, yeno lubana bansoto-nsoto, buna nzolele kuluniakisa mu nsoto-nsoto mieno.

Inga, yeto tueti kwiza kwa ngeye, kadi ngeye i Mfumu, Nzambi eto.

23. Mu kedika, bina bituavingila mu bintuntubulu, mu yoma va miongo, biena kimbabu. Mu kedika, kwa Mfumu, Nzambi eto, kwena mpulusu kwa Isaeli. Lumb. 3: 8. 68: 19 b. 121: 1 b.

24. Kansi nsoni zabiteki zimanisi mbutu miasalu biamase meto kasi ye kintwenia kieto, mameme mau ye zingombe, bana bau babababakala ye babakento.

25. Buna tuzolele lambalala vava mu nsoni zeto ye bika nsoni zatufuka. Kadi kwa Mfumu, Nzambi eto, tuavolele masumu, yeto ye mase meto, kasi ye kintwenia kieto nate ye lumbu kiaki, ye ka tuazolele wa nding' a Mfumu, Nzambi eto ko. Dan. 9: 7 b.

KAPU 4.

Ndubudulu zamona mu vilula diela. Nkongodolo yavita kwiza. Maniongo mambikudi.

Vo una bangumuka, Isaeli, buvovele Mfumu, buna una yambulwa wavutuka kwa mono ; vo una katula nkankumusu zaku va luse luami, buna kuna kala nsatu azenzila ko.

2. Buna una dia ndefi mu kedika, lusongo ye lunungu: kasi mu Mfumu amoyo; ye makanda mabangoi mana kukisakumuna mu yandi ye kukikemba mu diambu diandi.

1 Mose 22: 18. 5 Mose 6: 13. Yes. 45: 25. 48: 1. 65: 16. 2 Kol. 10: 17.

3. Inga, ebu buvovele Mfumu kwa babakala ba Yuda ye kwa Yelusalemi: Lukisodila nsitu miamona ye ka lukunani mu mpanga ko.

Yeb. 18. 31. Hos. 10: 12. Mat. 13: 7, 22.

4. Lukukizabula kwa Mfumu ye lukatula sutu diantim' eno, yeno lubabakala ba Yuda ye yeno lubisi Yelusalemi, mpasi nganzi zami ka zina labuka bonso tia ye lema ko mu diambu diankadulu eno yambi, ndemono yina lembana muntu zima.

5 Mose 10: 16. 30: 6. Yes. 65: 5. Yel. 21: 12. Loma 2: 28 b. Kolo. 2: 11.

5. Samuna mu Yuda, luzaikisa mu Yelusalemi ye lukamba, inga, lusika mpungi mu nsi, lubokila mu ndinga yayinene ye luvova: Lukutakana ye bika tuatinina mu mbanza zasiamu.

Yel. 8: 14.

6. Lutedimiseno mpevila yisonganga ku Sioni, lutanina mbongo zeno ye ka luzingilani ko; kadi mono ngina yambula kubu diatuka mu ntini anode ye mbungulu yayinene.

Yel. 1: 13 b. 6: 1.

7. Nkosi yivaikidi mu vwa diandi, ye mbungi abantu nangukini ye vaikidi mu kundu kiandi mu vanga nsi aku nsi yavombila; mbanza zaku zina bungana, ye ka muntu ko ulenda zo kala.

Yes. 5: 29. Yel. 2: 15. 5: 6.

8. Nkiangunu lukifuka fwidi bwabu, lunionga ye lukunga, kadi tia tuanganzi za Mfumu va yeto ka tulembolo ko.

Yel. 6: 26.

9. Mu ntangu yina, buvovele Mfumu, kibakala kiantinu ye kiamadingizi kina mana, ye nganga zina pamuka ye mbikudi mina yitukwa.

10. Kansi mono yavova: Engwa Mfumu, Mfumu, mu kedika ngeye wabebi bantu baba beni ye Yelusalemi, bu wavova: yeno luna toma nitu. Keti sabala kieka lukufi mu baka mioyo mieto.

2 Nt. 22: 18 b. Yel. 6: 14. 14: 13 b.

11. Mu ntangu yina bantu baba ye Yelusalemi bana kambwa: Bonso mpeve yambangazi yitukidi mu minzanza mu nsi yankatu, i bobo bwena nkadulu amwana wankento wabantu bami, ka yampila yoyo ko yitubulwanga vo vevumununwanga mbongo;

12. ve, mpeve yangolo yinkuvamene yitukidi kwa yau. Nkiangunu bwabu mono mpe nzolele kubafundisa.—

13. Tala, bonso tuti kabalukidi, makalu mandi mena bonso kimbongila, bakavalu bandi balutidi ngo zazulu mu nswalu. Engwa yeto, tuvilane!

Yes. 5: 28. Hab. 1: 8.

14. Buna nasukudi bwabu ntim' aku navele-vele mu yayibi, Yelusalemi, kidi wavuluswa. Ntama kwa mabanza mambungulu mana kunda mu ntulu aku?

Yes. 1: 16.

15. Mbokolo antumwa yitukidi mu Dani keti yiwakane, ye umosi usamunanga mbungulu utukidi mu miongo mia Efalaimi.

Yel. 8: 16.

16. Lukamba kwa bantu, inga, lusamuna kwa Yelusalemi, vo nkangu abinwani una kakalala utukidi mu nsi yanseke; beti sasula lubokolo kwa mbanza za Yuda.

17. Bonso nkengi mizunganga yinza bakutakene kinzungidila ye diau; kadi kwa mono diakedi mantingu, buvovele Mfumu.

Luk. 19: 43.

18. Inga, nkadulu aku amoyo ye maku mavanga meti kuvangikisa diodio; diadi i mbutu ayayibi yaku, vo weti bo mwena nasokolo ye kwama kukotele nate ye mu ntima.

Lumb. 107: 17. Yes. 50: 1. Yel. 2: 17, 19. Hos. 13: 9.

19. Engwa, ntulu ami, ntulu ami! Mono ngiena kiungila mu kingongo kiantim' ami? Ntima weti nionga mu mono; kilendi dingama ko, kadi ngeye, mwel' ami, wilu nungu wampungi ye kumbu kiankaugu.

Yes. 22: 4. Yel. 9: 1.

20. Basamunanga kubu ka kubu, kadi nsi yamvimba yina tanwa; mafwokula mami matanwa nabiu, nzo zami zakoto mu mbwabula mosi ameso.

21. Ntama kwa ngina mona mpevila yamvita ye wa ningu ampungi?

22. Inga, bantu bami bakondolo diela, ka bazolele kunzaya ko. Yau i bana bakifutu ye ka bena nduka ko. Baluengele vele mu vanga mena mambi, kansi mu vanga mena mambote ka bazaidi ko.

Loma 16: 19.

23. Mono yatala va ntoto, ye tala, wau wakala wavombila ye wankatu, ye kuna zulu, ye kuna ka kwacema kia ko.

Yes. 5: 30. 50: 3.

24. Mono yatala va miongo, ye tala, miau miazakama, ye ntuntubulu biabionsono biadangala.

25. Mono yatala, ye tala, ka kwakala muntu ko, ye nuni zazonsono zazulu zamana taba.

Yel. 9: 10. Sef. 1: 2 b.

26. Mono yatala, ye tala, nsi yalu-
butu yakala nsi yankatu, ye mbanza
zazonsono zayau zamana tuluka mu
zizi kia Mfumu ye mu tia tuanganzi
zandi.

27. Kadi ebu buvovele Mfumu: Nsi
yamvimba yina kala nsi yavombila,
kansi kina yo sukisa nampia ko.
Yel. 5: 18. 30: 11. 46: 28.

28. Mu diambu diodio ntoto wenina
bo kiadi, ye zulu kuna ntandu divweti
fwidi, bu mpovele bobo, bu nsavukidi
bobo, mu lembwa mo niongulukila ye
mu vutusa mo nkoka.

29. Mu diambu diamayoyila mami-
ntentami ye nsiki miaponza mbanza
yamvimba yeti taba. Bakotanga mu
mavwa mamfinda ye va kati ye matadi.
Mbanza zazonsono zasiswa, ye ka mu-
ntu ko kundidi mu zau.

30. Nki uzolele vanga, ngeye wata-
nwa? Vo una vwata nlele wambwaki
mpe, vo una kukifongisa mu ntoko za-
wola mpe, vo weti tonta nenivisa meso
maku mu ntinta, buna weti kukifongisa
mu nkatu. Nzodi miaku mieti kuyi-
na, ye mieti lakukila moyo aku.

31. Kadi ngwilu mbokolo bonso kwa
mbuti amwana, mbokolo zanzungu bo-
nso kwa nsemuki amwana, mbokolo
kwa mwana wankento Sioni. Yandi
weti voma, weti lambula moko mandi:
Engwa mono! Mwel' ami weti lemi-
na, waniokunwa kwa bambemi.

KAPU 5.

Bila biankongodolo: ndimbulu aminu, mfwi-
lu ameso ye lufuma luabantu.

Luzenzila mu nzila za Yelusalemi ye
lutala ye lukenga ye lutomba va
mazandu madiau, vo lumweni mosi, vo
mwena mosi uvanganga busongele ye
uveminanga kedika; buna nzolele ku-
bayambudila. 1 Mose 18: 23 b.

2. Kansi vo bavovanga mpe: kasi
mu Mfumu amoyo, mwanki badianga
ndefi zampumpuluvunu.

3. Mfumu, kadi buna ka i kedika ko
kitombanga meso maku? Ngeye wa-
babanda, kansi ka bamwena bo yama
ko. Ngeye wababunga, kansi ka bazola
tambula ndongi ko. Yau bavanga zizi
biau mbalu yilutidi matadi, ka bazola
bangumuka ko.
Yes. 1: 5. 9: 13. Yel. 2: 30. 17: 23.

4. Buna mono yabanza: Baba i ba-
fwafwa kaka mu bantu. Yau bena ki-
futu, kadi ka bazaidi nzil' a Mfumu
ko, nsiku mia Nzambi au.

5. Bwabu nzolele kwenda kwa baba-
nene ye vova kwa yau; keti bana zaya
nzil' a Mfumu, nsiku mia Nzambi au.
Kansi yau mpe buna bena batolole
vangu biau ye badamuni nsinga miau.
Lumb. 2: 3.

6. Nkiangunu mpe nkosi yitukidi
mu mfinda yina kubabanda ye lupu
kitukidi mu makanga kina kubabunga;
ngo yilangidilanga mbanza zau. Vo
mosi ukabukidi ntima mu vaikila mu
zau si kavondwa kinzala. Kadi ntulu-
munu zena zazingi, ye nsoto-nsoto miau
miena mianinene. Yel. 4: 7. Hos. 13: 7.

7. Buna bwe ilenda kuyambudila?
Bana baku bansisidi ye badidi ndefi
mu biobio bikabiena Nzambi ko. Mo-
no yabaveni biabionsono bialunga, kansi
bandimbula minu, ye bakutakene ma-
kabu ku nzo ansuza.

8. Bafwanane ye bakavalu bankitu
batomene yundulwa; babekanga mosi
mosi mu nkazi ani andi. Yeh. 22: 10 b.

9. Kadi kina kubavutula ndinda mu
diodio koe, buvovele Mfumu, ye mwel'
ami ka una vutula ndinda ko kwa ba-
ntu bampila yoyo bonso bubena?
Yel. 9: 9.

10. Buna luyibamana tumbu tuandi
ye lubunga to; kansi bika ka luansu-
kisa nampia ko. Bambula mavala ma-
ndi mavinia, kadi ka mavwilu kwa
Mfumu ko.

11. Kadi nzo a Isaeli ye nzo a Yuda
zadimbudi minu kwa mono mu kedika,
buvovele Mfumu.

12. Bakadila Mfumu ye bavova: Ka
i yandi ko, kubu ka dina kutubwila ko,
sabala ye nsatu ka tuna bio mona ko.
5 Mose 29: 19. Yes. 28: 15.

13. Mbikudi mina lala bonso mpeve,
ye mambu mandi ka mena mu yau ko;
yau kibeni bana bo vangwa.

14. Nkiangunu Mfumu, Nzambi
aminkangu, vovele: Bu luvovanga
mpovolo yampila yoyo, tala, i kuma
ngina vanga mambu mami mu nwa aku
bonso tia ye bantu baba bonso nkuni,
ye yau bana manuswa.

15. Tala, mono ngina kulubwila, lu-
nzo a Isaeli, kanda diabantu ditu-
kidi nsi yanseke, buvovele Mfumu, ba-
ntu bangolo, bantu bansi nkulu, i bantu
baulembolo zaya ndinga ye baulembolo
visa mpovolo.
5 Mose 28: 49 b. Yes. 5: 26 b. Yel. 1: 15.
6: 1, 22.

16. Tutu diau diatoto i ndiamu ya-
mwasi; buna bena i makesa.

17. Yau bana dia ngionzoko aku ye
mampa maku, yau bana dia bana baku

babakala ye babakento, yau bana dia mameme maku ye zingombe, yau bana dia nti miaku miavinia ye nti miaku miakuyu. Mbanza zaku zasiamu ziusilanga vuvu zina bungwa mu sabala kwa yau. 3 Mose 26: 16. 5 Mose 28: 31 b.

18. Kansi mu ntangu yina, buvovele Mfumu, kina kulusukisa nampia ko.
Yel. 4: 27.

19. Buna vo luna vova: Mfumu, Nzambi eto, mu nkiama katuvengi mama mamonsono? buna una kubavutudila: bonso buluansisidi ye luasadidi nzambi zanzenza mu yeno nsi, buna luna mpe sadila banzenza mu nsi yilembolo kala yayeno. Yel. 16: 10 b.

20. Lukamba diadi mu nzo a Yakobi, lusamuna dio mu Yuda ye luvova:

21. Nawe diadi, ubantu babuzengi ye kifutu, i yeno luena meso, kansi ka lumonanga ko, i yeno luena matu, kansi ka luwanga ko. Yes. 6: 9 b. 42: 18 b.

22. Kadi ka luna kumvumina ko, buvovele Mfumu, kadi ka luna kunzakamana ko, i mono yatula simu bonso kamu kiambu, i nzaku yikayimani yiulembane vioka, kani bonso bufundukanga mbula zawau, ka zilendele lekwa ko, ye kani zikumbanga, mwanki zilembane yo vioka?
Yobi 26: 10. 38: 8. Lumb. 104: 9.

23. Kansi bantu baba bena ntima miansoto-nsoto ye miangita; yau bamana sotuka ye katuka.

24. Ka bavova mu ntima miau ko: Bika tuavumina Mfumu, Nzambi eto, i yandi uvananga mvula, mvula zandolo ye zantombo, mu ntangu yifweni, ye ukutukebilanga tumingu tuangionzoko tuazengwa. 5 Mose 11: 14. Mav. 14: 17.

25. Tufuma tueno tuakakidi diodio, ye masumu meno masimbididi monso mabiza kwa yeno.

26. Kadi mu bantu bami mwena bakiadimbuka; yau beti langidila, bonso ntambi azinuni ulangidilanga, ye batambanga ntambu ye babakanga bantu.

27. Bonso kebolo kifulukidi kwa zinuni. bobo nzo zau zizedi kwa kimbabu; i kuma bayikidi babanene ye bamvwama bobo.

28. Yau bayikidi bavuluka ye bamiamianga, balutidi mavanga mabakiadimbuka, ka batundisanga nsiku ko, ka lendo kiakondolo se ko, mpasi bavanga kio; mu bungu diababumputu ka bazenganga nzengolo yasonga ko.
Yes. 1: 23. Sak. 7: 10.

29. Kadi kina kubabafika mu mampila yoyo koe, buvovele Mfumu, kadi mwel' ami ka una vutula ndinda mu bantu bampila yoyo bonso bubena ko?

30. Mambu mangitukulu beni ye manzungu mavangwanga mu nsi.

31. Mbikudi mibikulanga makutu ye nganga ziyalanga bonso bwena nduengoso zau; bantu bami bazolele bo. Kansi nki luna vanga, nsukulu amomo bu yina kwiza?
Yes. 10: 3. Yel. 23: 25 b. Yeh. 13: 6. Mat. 23: 1 b. 1 Pet. 5: 3.

KAPU 6.

Mintantu vantadisi a Yelusalemi. Mbalu yabantu. Salu kiambikudi kiena kiankatu.

Lutanina mbongo zeno, lubana ba Benyamini, mu Yelusalemi, lusika mpungi mu Tekoa ye lutedimisa mpevila yanda ku ntandu a Bete-Hakelemi; kadi kubu dieti vumisa ditukidi mu ntini anode ye mbungulu yayinene.
Yel. 1: 14. 4: 6.

2. Mwana wankento Sioni, wantoko ye wacayi, ngina bunga.

3. Mvungi mina kumbwila ye makamba mau; bana tunga nzo zau zakoto kinzungidila yandi, yau bana dikisa mosi mosi ndambu andi. Yel. 4: 17.

4. Lukibieka mu kunnwanisa. Nanguka, ntuendino, mwini wambata bu wakidi. Engwa vo mwini ukiviokele; engwa vo bini biankokila bieti lavuswa!

5. Ka diambu ko, bika tuabaluka kuna mu fuku ye bunga mavula mandi.

6. Kadi ebu buvovele Mfumu Sebaoti: Lukwanga minti ye luzudika tumbu kwa Yelusalemi, yandi i mbanza yina bafukwa. Mu ngudi andi ka mwenani lekwa kiankaka ko kansi ntatumusu.

7. Bonso nto yicilumunanga nlangu, bobo yandi ucilumuninanga yayibi yandi. Muna muwakane tana ye bunga; bivwa ye mbandulu muna ntangu zazonsono biena vantadisi azizi kiami.

8. Bika watambula ndongi, Yelusalemi, mpasi mwel' ami ka una kuvengukila ko, ye mpasi kiakuvanga nsi yavombila ko, nsi yikondolo bantu.

9. Ebu buvovele Mfumu Sebaoti: Ngionzoko yazimunina, bonso mu nti avinia, bana yonzika mu nsadidil' a Isaeli. Lambuzula koko kwaku diaka ye diaka, bonso buvelwanga bana bavinia mu mavala.

10. Kansi vantadisi anani mono ngina vova ye ta, kidi yawakana? Tala, matu mau mena sutu, i diau balembane wa. Tala, mambu ma Mfumu matia-

kwa kwa yau ; ka bazolele mo nkutu
ko. Mav. 7: 51.
11. Nkiangunu mono nzedi kwa nganzi za Mfumu ; mono kilendi zo simbidila mu ngudi ko. Tengula zo va bana mu nzila ye va tukutukunu tuabamatoko ; inga, bakala ye nkento bana bwilwa zo, ye wanuna ye ndieu ulungidi tezo kialumbu biandi.
12. Nzo zau zina vioka mu mvwilu zabanzenza, ye mpe mavia mau ye bakazi bau, kadi mono nzolele lambula koko kwami kwa bisi nsi, buvovele Mfumu.
5 Mose 28: 30. Yel. 8: 10 b. Man. 5: 2.
13. Kadi yau babonsono batombanga ndandu yakimbabu, tuka mu ndieu ulutidi ke nate ye ulutidi nene, ye bambikudi ye banganga basadilanga makutu buna bena, Yes. 56: 11.
14. ye basobutanga mu niakisa mbivulu abantu bami, bu bavovanga : kiambote, kiambote, ye ka mwenani kiambote ko.
Yeh. 13: 10. Mika 3: 5. 1 Tes. 5: 3.
15. Yau bana mweswa nsoni, kadi bavengi bina biena nkankumusu. Kansi ka beti mona nsoni nkutu ko vo zaya yindama ; nkiangunu bana bilama va kati ye yau babilama; mbafukulu ami bu yina kubabwila, bana bwiswa, buvovele Mfumu.
16. Ebu bwavova Mfumu : Lutelama va zinzila ye lutala ye luyuvula nsoko miansi nkulu, yonso i nzila yambote, ye luenda yo, buna luna mona luvovomo mu miela mieno. Kansi bavova : Ka tuzolele zo kwenda ko.
Yes. 28: 12. Mat. 11: 29. 23: 37.
17. Buna bu yalutumbila minkengi, bu yavova : ludimba ningu wampungi, buna bavutula : ka tuzolele wo dimba ko. Yes. 21: 6, 11. Yeh. 3: 17. 33: 7.
18. Nkiangunu luwa, lubantu bangoi, ye natadi, ubundu, monso mavangwanga mu yau,
19. nawe, unsi : Tala, ngina yambula kubu diabwila bantu baba, mbutu miamabanza mau, bu balembolo dimba mambu mami, kansi baniafunanga mina miami.
20. Kadi nki ngina yuvula mu biamfwitisila mwisi, vo bina tuka mu Saba mpe, vo mu kalamusi bilutidi biansi yanseke ? Nkailu mieno miangioka ka mizolakene kwa mono ko, ye nkailu mieno miamponda ka mizolwanga kwa mono ko.
Yes. 1: 11. Yel. 7: 22. 14: 12. Am. 5: 21 b. Mika 6: 6.
21. Nkiangunu Mfumu vovele ebu : Tala, mono ngina tula matadi mantelo asakuba kwa bantu baba, ye mu mau bana bwila, mase ye bana ; yau bakundanga mo bana vila, una ye una.
22. Ebu buvovele Mfumu : Tala, kanda diabantu ditukidi mu nsi anode, kanda diadinene dina nanguka ye tuka mu nsuka yazimunina yantoto.
5 Mose 28: 49 b. Yes. 5: 26. Yel. 5: 15. 10: 22. 50: 41 b.
23. Banatanga ponza ye dionga, bena nkemi ye bakondolo ndemvokolo. Ndumu ayau wena bonso nkumbulu ambu, ye va bakavalu bau batentamene, bavweti bonso binwani, kwa ngeye, umwana wankento Sioni.
24. Bu tuna wa ngwilu amomo, moko meto mana beyama, kingongo kina kutubakama, nsongo bonso miambuti amwana. Yel. 4: 31. 49: 24.
25. Ka luvaikani va nsi ko ye ka luzietani mu nzila ko ; kadi sabala biakitantu ye mpamuku biena mu ndambu zazonsono.
26. Ngeye umwana wankento wabantu bami, nakifuki fwidi, ukinengumuna mu bombe, kala kiadi nkievo mu widi mwan' aku umosi kaka ye dila dizi kiamfwilu kianiongo ; kadi ntani una kutubwila nabiu. Yel. 4: 8.
27. Mono ikutudidi bonso ntonti mu bantu bami, bonso nsiamunu, kidi walenda zaya ye tonta nkadulu au.
Yel. 1: 18. 15: 20.
28. Yau babonsono bena nsoto-nsoto ye mantingu, banatanga makela, yau i nsongo ye sengwa, yau babonsono i mimbungi. Yeh. 22: 18.
29. Nsakusu usakasanga, kansi mu tia tuandi mutukidi nzaba kaka ; ndiengosono yakedi mu nana, kadi bambi ka bavambuswa ko.
30. Nkiangunu bakatwa bikwa palata kianiafunwa, kadi Mfumu wabaniafuna.

KAPU 7.

Nkongodolo mu nsambulu adisu kunsi alukaya.

Mama i mambu mayiza kwa Yelemia matuka kwa Mfumu ; yandi wavova :
2. Telama kwaku mu mwelo wanzo a Mfumu ye samuna mambu mama muna ye vova : Luwa mambu ma Mfumu, lubabonsono mu Yuda, yeno lukotanga mu mielo miami mu sambidila Mfumu. Yel. 26: 2.
3. Ebu buvovele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli : Lulutisila mioyo

mieno ye nkadulu eno mu mbote, buna
nzolele yambula luakala kundu va
vuma kiaki. Yel. 18: 11. 26: 13.
4. Ka lusangani vuvu mu mpovolo
zamakutu ko, bu bavovanga: Vava vena
vwala dia Mfumu, vava vena vwala dia
Mfumu, vava vena vwala dia Mfumu.
Mika 8: 11.
5. Kadi vo lulutisila mioyo mieno
ye nkadulu eno mu mbote, vo luna
kongudila busongele va kati ye bakala
ye bakala,
6. vo luna lembwa mu zungula wa-
nzenza, kondolo se ye fwola, mu tengula
menga makondolo bila va vuma kiaki
ye mu nama nzambi zankaka, mu kubu
diayeno kibeni,
2 Mose 22: 21 b. Yel. 22: 3.
7. buna nzolele yambula luakala ku-
ndu va vuma kiaki mu ntangu yikayi-
mani, mu nsi yiyavana mase meno.
8. Tala, lusanga vuvu mu mpovolo
zamakutu zilembane sadisa.
9. Bwe bwenina? Yeno luyibanga,
luvondanga ye lutanga kinsuza, ludia-
nga ndefi zampumpuluvunu, lukwika-
nga biamfwitisila mwisi kwa Bali ye
lunamanga nzambi zankaka zilulembolo
zaya; Hos. 4: 2.
10. mboki lukwizanga vava ye lulua-
kanga va zizi kiami mu nzo yayi yabi-
kwa nkumbu mu nkumbu ami, ye
luvovanga: mpasi ka zena yeto ko—
mpasi luatatamana diaka mu nkanku-
musu zozo zazonsono.
11. Buna lubanzilanga nzo yayi yabi-
kwa nkumbu mu nkumbu ami bonso
nluk' amintani? Inga, mu kedika,
mono mpe ibanzilanga bobo, buvovele
Mfumu.
Yes. 56: 7. Mat. 21: 13. Mal. 11: 17. Luk. 19: 46.
12. Luenda ku vuma kina ku Silo
kiyateka yambula nkumbu ami yakala
kundu, ye lutala, bonso buyavengi kio
mu diambu diayayibi yabantu bami
Isaeli.
Yos. 18: 1. 1 Sam. 4: 3 b., 11. Lumb. 78: 60.
13. Bwabu, bu luavengi mavanga
momo mamonsono, buvovele Mfumu,
ye ka luazola wa ko, mpeleko bu ntu-
kididi vova kwa yeno ntangu ka nta-
ngu, ye ka luazola tambudila ko, bu
ilutelele mbila,
2 Nt. 17: 13 b. Zing. 1: 24 b. Yes. 65: 12. 66: 4.
Yel. 25: 4 b.
14. nkiangunu mono nzolele vangila
nzo yayi yabikwa nkumbu mu nkumbu
ami, ye yau yilusilanga vuvu, ye vuma
kiaki kiyaluvana ye kwa mase meno,
bonso buyavangidi Silo.
2 Lus. 7: 16. Lumb. 132: 13. Yel. 26: 6, 9.
15. Mono ngina kululosa mu zizi
kiami, bonso bumbeni losa mpangi zeno
zazonsono, nkuna wawonsono wa Eta-
laimi. 2 Nt. 17: 23. 21: 13 b. 24: 20.
16. Nkiangunu kudilani bantu baba
mvutu ko ye kunatani maniongo vo
ndilu amvutu mu diambu diau ko, ye
kubavovilani kwa mono ko, kadi kizo-
lele kuwa ko. Yel. 11: 14. 14: 11.
17. Kumweni koe mabeti vanga mu
mbanza za Yuda ye mu nzila za Yelu-
salemi?
18. Bana batiamanga nkuni, mase
malunganga tia, ye bakento basobanga
mfumfuta mu vanga mampa mankanu
kwa ntinu nkam' azulu, ye nkailu mia-
ndwa batengulanga kwa nzambi zanka-
ka mu kumiwemisa. Yel. 44: 17 b.
19. Kansi buna i mono babivisilanga
bo, buvovele Mfumu, ye keti ka i yau
kibeni ko, mu zau nsoni?
20. Nkiangunu Mfumu, Mfumu vo-
vele ebu: Tala, nganzi zami ye nkesi
zami zatengolo va vuma kiaki, va bantu
ye bibulu, va minti va nsi ye mimbutu
va ntoto, ye zau zina lema ye lembwa
zima.
21. Ebu buvovele Mfumu Sebaoti,
Nzambi a Isaeli: Lubunda nkailu mie-
no miangioka va kimosi ye nkailu mie-
no miamponda ye mboki ludia mbizi.
22. Kadi lumbu kina kiyavaikisila
mase meno mu nsi a Ngipiti, mono
kiabavana ntumu vo nsikudukusu ko
mu nkailu miangioka ye miamponda;
1 Sam. 15: 22 b. Yes. 1: 11. Yel. 6: 20.
Am. 5: 21 b. Mika 6: 7 b.
23. kansi diadi kaka yabakamba ye
yavova: Luwa nding' ami, buna mono
nzolele kala Nzambi eno, ye yeno luna
kala bantu bami; mu mamonsono luna
diata mu nzila yiilukembi, kidi luato-
ma nitu.
2 Mose 19: 5. 3 Mose 26: 12. 5 Mose 6: 3.
10: 12 b.
24. Kansi ka bazola wa ko vo tambila
mo matu, kansi badiata, bonso bwakala
tuau tukanu, mu mbalu antima miau
miambi, ye bamfila nima ye ka zizi ko.
Yel. 11: 8. 16: 12. 17: 23.
25. Kasi ye lumbu kina kiavaikila
mase meno mu nsi a Ngipiti, nate ye
lumbu kiaki mono yalutidisingi lumbu
ka lumbu, ntangu ka ntangu, sielo bia-
mi biabionsono, bambikudi.
2 Lus. 36: 15 b.
26. Kansi ka bazola kungwila ko vo
tambila mo matu, kansi bakala nsingu
zambalu ye balutila mase mau mu
vanga mambi.
27. Vo una kubakamba momo ma-
monsono mpe, mwanki ka bana kuwila

ko; vo una bokila kwa yau, mwanki
ka bana kutambudila ko.
28. Nkiangunu navovi kwa yau:
Baba i bantu bakabazolele wa nding' a
Mfumu, Nzambi au ko, vo tambula
ndongi ko. Kedika kialedi, kiafukidi
mu nwa miau.
29. Nakizengi ntoko zaku zansuki
ye losa zo, ye yimbila nkunga wama-
niongo va vuma bianangama. Kadi
Mfumu waniafuni ye waniengi mbandu
yayi yisikimisi nganzi zandi.
30. Kadi bana ba Yuda bavengi me-
na mambi mu meso mami, buvovele
Mfumu; batedemese nkankumusu zau
mu nzo yabikwa nkumbu mu nkumbu
ami, ye basumuni yo.
31. Yau batungidi vuma bianangа-
ma bia Tofeti mu ndimb' amwan' a
Hinomi mu yoka bana bau bababakala
ye babakento mu tia, mpeleko bu nde-
mbolo kubakamba bo ye kiabenzi nku-
tu mu diampila yoyo ko.
3 Mose 18: 21. 5 Mose 18: 10. 2 Nt. 23: 10.
2 Lus. 33: 6. Yel. 19: 5 b.
32. Nkiangunu, tala, lumbu bina
kwiza, buvovele Mfumu, bu bana le-
mbwa vutuka vova Tofeti vo ndimb'
amwan' a Hinomi, kansi ndimb' ambe-
mono; bana diamisa mu Tofeti, kadi
vuma kiankaka ka kienani ko.
Yel. 19: 11.
33. Inga, nitu zafwa zabantu baba
zina kala dia kwa nuni zazulu ye kwa
bulu biansi, ye ka muntu ko una kuba-
tinisa. Yel. 34: 20.
34. Mu mbanza za Yuda ye mu nzila
za Yelusalemi ngina sukisa mbokolo
zayangalala ye mbokolo zakiese, mbo-
kolo mu toko diandambisa ye mbokolo
mu ndumb' andambisa, kadi nsi yina
vombuswa.
Yes. 24: 7 b. Yel. 16: 9. 25: 10. 33: 11.
Yel. 26: 13. Hos. 2: 11.

KAPU 8.

Nkongodolo mu mbalu abantu.

Mu ntangu yina, buvovele Mfumu,
visi biantinu mia Yuda ye biama-
dingizi mau ye visi biabanganga ye
visi biababambikudi ye visi biabisi Yelu-
salemi bina vaikuswa mu ndiamu zau
2. ye bina mwanguswa vantadisi
antangu ye ngonda ye nkangu wawo-
nsono wazulu ubazola, ubasadila ye
ubanama, ubatomba ye ubasambila; ka
bina vutuka yonzukwa vo diamuswa
ko, kansi bina kala tuvi va nsi.
5 Mose 4: 19. 17: 3. 2 Nt. 21: 3.
3. Babonsono basadidila, i yau basi-
swa mu mbandu yayi yambi, bana lu-
tila zola fwa ye mu kala moyo, kani
bionso vuma baba basiswa bakubwa
kwa mono, buvovele Mfumu Sebaoti.
4. Ngeye una mpe vova kwa yau:
Ebu buvovele Mfumu: Vo mosi bwidi,
buna kana telama diaka koe? Vo
muntu una kwenda vuma, kana vutu-
ka koe?
5. Buna mu nkiama bantu baba mu
Yelusalemi bana katuka ntangu zazo-
nsono ye bakwikamene mu nsoto nsoto
miau? Mu nkiama batatamananga bu-
ngubi bwau ye ka bazolele vutuka ko?
6. Mono yadimbidi ye yawilu, bonso
bubavovanga malembolo songa; ka
mwenani umosi ko weti niongulukila
yayibi yandi ye vova: nki mpengi?
Babonsono bayungusanga nseke, bonso
bakavalu basiukanga mu mvita.
7. Ngongo kunsi azulu keti zaidi
mpe ntangu andi yazengwa, ye kiduka,
lubende-bende ye ndonga banekanga
ntangu yibana vutuka; kansi bantu
bami ka bazaidi nsiku mia Mfumu ko.
Yes. 1: 3.
8. Buna bwe lulenda vova: Yeto tue-
na nduenga, ye mina mia Mfumu mie-
na va kati ye yeto? Tala, mu kedika
lapi kialuvunu kiabanluki mu masonu-
kwa kiavilula mio makutu.
9. Banduenga bampila yoyo bana
katwa mona nsoni, bana pamuka ye
kangama. Tala, bameni niafuna ma-
mbu ma Mfumu; buna kani nki andu-
enga babeki?
5 Mose 4: 6. Yobi 5: 13. 1 Kol. 3: 19.
10. Nkiangunu mono ngina vana
bakazi bau kwa bankaka ye mavia
mau kwa bintani. Kadi babonsono
batombanga ndandu yakimbabu, tuka
mu ulutidi ke nate ye ulutidi nene, ye
bambikudi ye banganga basadilanga
makutu buna bena
Yes. 56: 11. Yel. 6: 12 b.
11. ye basobutanga mu niakisa mbi-
vulu amwana wankento wabantu bami,
bu bavovanga: kiambote, kiambote, ye
mwanki ka mwenani kiambote ko.
Yeh. 13: 10.
12. Yau bana mona nsoni, kadi ba-
vengi biena nkankumusu. Kansi ka
bamweni widi nsoni nkutu ko ye ka
bazaidi yindama ko; nkiangunu bana
bilama va kati ye yau babilama;
mbafukulu bu yina kubabwila, bana
bwa, buvovele Mfumu.
13. Mono ngina kubabambula ye
kubabunga, buvovele Mfumu. Bana
bavinia ka bamenanga va nti miavi-

nia ko, ye ka bana bakuyu ko va nti miakuyu, kansi makaya malengila nkutu mpe ; buna ngina kubabwisa mintani. Yes. 5: 5 b. Mat. 21: 19. Luk. 13: 6 b.

14. Mu nkiama tuvwendi vava napi? Lukutakana ye bika tuatinina mu mbanza zasiamuswa ye vilana muna ; kadi Mfumu, Nzambi eto, zolele kutubunga ye kutuvana nsa mu nwa, bu tuavolele masumu kwa Mfumu.
Yel. 4: 5. 9: 15. 23: 15.

15. Yeto tueti tadidila yenge, kansi lekwa kiabiza ka kizidi ko, ntangu andiakunu, kansi tumonanga mpamuku kaka. Yel. 14: 19.

16. Mu Dani mutukidi ngwilu avuma kwabakavalu bandi ; mu diambu diabeka kwabakavalu bandi nsi yamvimba yizakamene. Yau beti kwiza manisa nsi ye biabionsono biena momo, mbanza ye bena kundu muna. Yel. 4: 15.

17. Kadi tala, mono ifidisi zinioka ye basilisika kwa yeno balembolo kakudulwa kwa ndokolo anloko, ye yau bana kuluta, buvovele Mfumu.

18. Kwe ngina mona mpongoso mu kiadi kiami? Ntim' ami wena nalenzangani mu mono.

19. Nawe, mwana wankento wabantu bami weti bokila mu nsi yanseke : Kadi Mfumu kenani mu Sioni koe? Mika 4: 9.
Ntinu andi kenani mo diaka koe? —Inga, mu nkiama bamfwemese mu teki biau, mu teki biau bianzenza?

20. Nsungi ayonzika yimeni vioka, nsungi amwini yisukidi, ye mpulusu ka yitambulu kwa yeto ko.

21. Mono nkosolo ntima, mwana wankento wabantu bami bu weti kosuzulwa ; mono ngiena fwidi, ngitukulu yimbwidi.

22. Kadi buna ka mwenani balasami mu Ngiladi ko, ka mwenani niakisi muna koe? Mwana wankento wabantu bami mu nkiama ka waniakusu mu vwa biandi ko? Yel. 46: 11.

KAPU 9.

Nkongodolo mu ndimbulu aminu mu bantu mu Isaeli. Nkembolo yasonga. Ndinda mu bankwa miasutu.

Engwa vo ngiena nlangu walunga mu ntu ami ye vo meso mami mena nto amansangaza! Buna nkutu dila mwini ye fuku mu yau babandwa mu bantu bami.
Yes. 22: 4. Yel. 4: 19. 14: 17. Man. 1: 16. 2: 18.

2. Engwa vo mbeki vuma kiandeka mu nsi yankatu! Buna nkutu sisa bantu bami ye katuka mu yau. Kadi yau babonsono i mpala, bundu diandimbudi miaminu. Lumb. 55: 6 b.

3. Mu ponza kialudimi luau basikanga makutu, ye ka basadilanga lulendo luau mu nsi mu diambu diakedika ko, kansi bakwenda zambukingi mavanga ka mavanga mambi ye ka bazolele kunzaya ko, buvovele Mfumu.

4. Muntu muntu bika kakikenga mu nkundi andi, ye ka muntu ko una sa vuvu mu mpangi andi ; kadi mpangi mosi uvanganga mamonsono mu baba wankaka, ye nkundi mosi uzietanga ye kelanga wankaka.
Yel. 12: 6. Mika 7: 5 b. Mat. 10: 35 b.

5. Muntu muntu usadilanga kimbabu kwa nkundi andi ye ka muntu ko uvovanga kedika ; basadilanga tudimi tuau mu vova makutu, bakukibebisanga mu vanga yayibi. Lumb. 52: 2 b.

6. Ngeye ukalanga kundu mu bungubi ; mu bungubi bwau ka bazolele kunzaya ko, buvovele Mfumu.

7. Nkiangunu Mfumu Sebaoti vovele ebu : Tala, mono ngina katwa kubaniengisa ye kubatonta, kadi nki kiankaka ilenda vanga, mwana wankento wabantu bami bu kena wampila yoyo? Yes. 48: 10.

8. Ludimi luau i toto kivondanga ; luau luvovanga bungubi. Mu nwa bavovanga manlembami kwa ni au, kansi mu ntima bakunlangidilanga.
Lumb. 12: 1 b. 28: 3.

9. Kadi kina kubabafika mu mampila yoyo koe, buvovele Mfumu, ye mwel' ami kadi ka una vutula ndinda mu bantu bampila yoyo bonso bubenina koe? Yel. 5: 9, 29.

10. Va miongo nzolele dila ye yimbila nkunga wakiadi ; mono nzolele sasula nkunga wamaniongo va kulu mu nsi yankatu. Kadi biau biayokwa, ye ka muntu ko uviokanga mo, ye ningu wabibulu ka uwakane muna ko ; nuni zadizulu ye bulu biamalu maia biamana taba. Yel. 4: 25, 29. 12: 4.

11. Mono ngina vanga Yelusalemi ntulami amatadi, kundu kiabambulu ; mbanza za Yuda ngina vanga nsi yavombila yikondolo kundu kiamuntu.
Lumb. 79: 1. Yes. 34: 13 b. Yel. 10: 22. 26: 18. Mika 3: 12.

12. Nani i bakala dianduenga dina zaya diadi? Kwa nani kwavova nwa a Mfumu, mpasi kalenda bangula diadi : nsi mu nkiama yabungulwa bobo, yayokwa bonso nsi yankatu yilembolo vioka muntu? Lumb. 107: 48.

13. Mfumu wavutula: Inga, mu
diambu dia bu basisidi mina miami
miyabakamba, ye ka bawa nding' ami
ko ye ka banama yo ko,
14. kansi banemi mbalu yamiau
ntima ye ba Bali, bonso mase mau
mabalonga.
15. Nkiangunu Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli, vovele ebu: Tala, mono
ngina vana bantu baba nlulukulu mu
dia ye nsa mu nwa.

Yel. 8: 14. 23: 15. 25: 15.

16. Mono ngina kubamwangisa mu
bantu balembwa zaiwa kwa yau vo
mase mau, ye landisa sabala mu nima,
nate ye mbeni kubasukisa.

3 Mose 26: 33. 5 Mose 28: 64.

17. Ebu buvovele Mfumu Sebaoti:
Lutala; lutela badizi mbila, kidi biza,
ye lulandisa bakento bangangu ye
lubika biza. 2 Lus. 35: 25. Am. 5: 16.
18. Lubika bakula yimbila nkunga
wakiadi mu yeto, mpasi meso meto
mana yingumuka mansangaza ye nkanda miameso meto miapasa mu nlangu.
19. Kadi nkunga wakiadi uwakane
ningu utukidi mu Sioni: Mbungulu
bonso buyitubwididi! Yeto tuamweswa nsoni zazingi, kadi tuna katwa
sisa nsi; kundu bieto batuludi.
20. Inga, luwa, lubakento, mambu
ma Mfumu, ye matu meno bika mavisa
mpovolo anwa andi. Lulonga bana
beno babakento nkunga wakiadi; nkento umosi kalonga wankaka nkunga
wamaniongo.
21. Kadi lufwa lukotele mu zinela
zeto, luau lukotele mu mavula meto
ye luzolele fula bana mu nzila ye
mavuvi mu mazandu—
22. inga, navovi: ebu buvovele Mfumu—ye nitu zafwa zabantu zina lambalala bonso tuvi va nsi ye bonso mita
ku nim' anyonziki milembolo muntu
yonzika. Yel. 8: 2. 16: 4. 25: 33.
23. Ebu buvovele Mfumu: Nkwa
nduenga kanani kukikemba mu diambu
dianduenga zandi ko, nkwa ngolo kanani kukikemba mu diambu diangolo
zandi ko, nkwa kimvwama kanani
kukikemba mu diambu diakimvwama
kiandi ko.
24. Kansi wonso zolele kukikemba,
kakikemba mu diadi, bu kena ye nduka
mu kunzaya, vo mono i Mfumu uvanganga nlemvo, lusongo ye lunungu va
ntoto. Kadi diampila yoyo nzolele, buvovele Mfumu. 1 Kol. 1: 31. 2 Kol. 10. 17.
25. Tala, lumbu bina kwiza, buvovele Mfumu, bu ngina bafika babonsono bazabulwa, mwanki bakabazabulwa ko:
26. Ngipiti, Yuda, Edomi, bana ba
Amoni, Moabi, ye bisi nsi yankatu
babonsono bena nzuki zatendwa mu
mbela mbela. Kadi bantu bangoi bena
babonsono bankwa miamasutu, ye nzo
yamvimba ya Isaeli yena ntima walembwa zabulwa.

3 Mose 19: 27. Yel. 4: 4. 25: 23. 49: 32. Mav. 7: 51. Loma 2: 28 b.

KAPU 10.

Nkadulu abiteki i lufukulu. Nene kwa Mfumu. Mbungulu ansi a Yuda. Balomba, vo ndinda una zangukulwa.

Luwa mambu momo mavovele Mfumu
kwa yeno, yeno lunzo a Isaeli.
2. Ebu buvovele Mfumu: Yeno ka
luna longuka fu biabangoi ko ye ka
luna pamuka mu dimbu biazulu ko,
bangoi bu bapamukinanga bio.

3 Mose 18: 3. Yes. 47: 13.

3. Kadi ndongolo zabantu i lufukulu.
Bakwanganga buku kianti mu mfinda,
ye moko masadi kianti mavalanga kio
mu kiubi; Yes. 40: 19 b. 41: 29. 44: 9 b.
4. baketulanga kio mu palata ye
wola ye siamisanga kio mu nsonso ye
lukonko, mpasi ka kiabwa ko.
5. Bonso tungwa biavindumuka biau
bitelamene vana ye bilembane vova.
Bina katwa natwa, kadi bilembane
diata. Buna ka lutinani bio ko, kadi
bilembane vanga buma bwambi; mu
vanga bwambote, ka bilendi mpe ko.

Lumb. 115: 5 b. Yes. 46: 1, 7.

6. Kansi ngeye Mfumu, ka muntu
ko ukufwanane; ngeye wena waunene,
ye nkumbu aku yena yayinene mu
lulendo. Lumb. 86: 8. Yel. 32: 19.
7. Nani una lembwa kutina, untinu
abantu? Diampila yoyo difweni kwa
ngeye, kadi mu banduenga babonsono
babantu ye mu bimfumu biau biabionsono ka mwenani ukufwanane ko.

Nzai. 15: 3 b.

8. Inga, yau babonsono bena bamazoba ye mafutu. Ndongolo mu biteki
bialufukulu—yau i nti,

Hab. 2: 18. Sak. 10: 2.

9. nsenzebele miapalata mialanduswa
ku Talasi, wola utukidi mu Ufasi,
wasalwa kwa nkete, kwa moko mangangul' awola. Biavwikwa nlele wandombe yasimba ye wambwaki yampumbu,
buna biena i mavanga mababakala
bakinkete. 1 Nt. 10: 22.
10. Kansi Mfumu i Nzambi yakedika, yandi i Nzambi yamoyo ye ntinu

ukaumani; mu diambu diankesi zandi ntoto weti zakama, ye bantu ka balendi vibidila nganzi zandi ko. Nah. 1: 5.

11. Buna luna vova kwa yau: Zinzambi zozo zalembwa vanga zulu ye ntoto zina fulwa mu ntoto ye ka zina vutuka kala kunsi azulu ko.

12. Yandi wavanga ntoto mu ngolo zandi, yandi wakubika nza mu nduenga zandi, ye mu nduka zandi yandi wapupidika zulu.
1 Mose 1: 1, 6 b. Yes 45: 12. Yel. 51: 15 b.

13. Nding' andi bu yiwakane, buna nlangu miazulu mikumbanga, buna uyambulanga matuti mamvula matombuka mu nsuk' antoto; yandi uyambulanga mpezomo yiza ye mvula ye vaikisanga mpeve mu vuma kiandi kiankebolo. Lumb. 135: 7.

14. Buna bantu babonsono batelamene vana mu buzengi bwau ye balembane bo visa; bangangula zawola buna bena bamweswanga nsoni ye teki biau, kadi teki biau biayitulwa i makutu, ye mpeve ka yena mu biau ko.
Yes. 42: 17 b. 45: 16.

15. Biau i lufukulu, mavanga mansevila; mbafukulu bu yina bwila bio, bina katwa vila.

16. Kansi yandi ka i wampila yoyo ko, yandi wena kunku kia Yakobi, kansi yandi i ndieu wavanga biabionsono; Isaeli i kanda diafwa diandi. Mfumu Sebaoti i nkumbu andi.
5 Mose 4: 19 b. 32: 9.

17. Luyonzika mbongo zeno ye luvaikisa zo mu nsi, i yeno lueti kakululwa.

18. Kadi ebu buvovele Mfumu: Tala, ntangu yayi ngina lakasa bisi nsi; ngina kubatuala ku nzungu, kidi bamona bo.

19. Engwa mono, mono ngiena wakoswa! Vwa kiami ka kilendi niaka ko. Mono mpovele: Inga, kwaku i kwama kwami, ngina ko katwa nata.
Yel. 14: 17. Mika 7: 9.

20. Nzo ami yakoto yabungwa ye nsinga miami miamionsono mianzo yakoto miadamunwa. Bana bami bakatukidi, ka bena diaka ko, ka musidi umosi ko ulenda tunga nzo ami yakoto ye tula nlele miami mianzo yakoto.

21. Kadi mvungi miakala kifutu ye ka bayuvula Mfumu ko, nkiangunu ka bamona zazu ko, ye kamba diau diadionsono diasansukuswa. Yel. 23: 1.

22. Nawe, nsamu! Tala, weti kwiza! Ndumu waunene utukidi mu nsi anode mu vanga mbanza za Yuda nsi yavombila, kundu kiabambulu.
Yel. 1: 14. 9: 11.

23. Mono nzaidi, Mfumu, vo nzil' amuntu ka i diambu diandi ko, vo ka i diambu diankibi ko mu sungika tambi biandi busongele. Zing. 16: 9.

24. Buna nandongi ndongi, Mfumu, kansi mu tezo kiafwana; ka mu nganzi zaku ko, kwidi kumpanga bonso ka lekwa ko. Lumb. 6: 1. 38: 1. Yel. 30: 11.

25. Tengula nkesi zaku va bangoi balembolo kuzaya ye va makanda momo makamabombidilanga nkumbu aku ko. Kadi yau bameni dia Yakobi, inga, bandidi nampia ye bansukisi, ye kundu kiandi bavombese kio.
Lumb. 79: 6 b. Yes. 64: 10.

KAPU 11.

Nkanu a Yuda mu luwawanu ye nsamunu ankongodolo. Lukanu luabema mbikudi ye ndinda mu diambu diodio.

Mama i mambu maviza kwa Yelemia matuka kwa Mfumu; yandi wavova:

2. Luwa mambu maluwawanu lualu ye luvova kwa babakala ba Yuda ye kwa bisi Yelusalemi.

3. Vova kwa yau: Ebu buvovele Mfumu, Nzambi a Isaeli: Wasingwa i bakala dilembolo wa mambu maluwawanu lualu, 5 Mose 27: 26. Ngal. 3: 10.

4. luau luyakamba mase meno mu ntangu yina, yiyabavaikisa mu nsi a Ngipiti, mu foloni kiasengwa, bu yavova: luwa nding' ami ye luvanga mama, nadede bonso builukembi, buna luna kala bantu bami, ye mono ngina kala Nzambi eno,
2 Mose 19. 5. 5 Mose 4: 20. 29: 13. 1 Nt. 8: 51. Yel. 7: 23.

5. kidi yakeba ndefi yina yiyadila mase meno: mu kubavana nsi yicilumukanga mamvumina ye niosi, bonso buvengo bwabu mpe. Mono yatambudila ye yavova: Inga, ameni, Mfumu.
1 Mose 12: 7. 15: 7 b. 26: 3. 28: 4. 2 Mose 3: 8.

6. Mfumu wavova kwa mono: Samuna mama mamonsono mu mbanza za Yuda ye mu nzila za Yelusalemi ye vova: Luwa mambu maluwawanu lualu ye lunama mo.

7. Kadi mu lumbu kina kiyavaikisila mase meno mu nsi a Ngipiti, ye nate ye lumbu kiaki mono ibabangisi, inga, mbatu mbatu ibabangisi ye yavovele: Luwa nding' ami.
2 Nt. 17: 13 b. Yel. 7: 13.

8. Kansi ka bazola wa ko vo tambila mo matu mau, kansi muntu muntu wadiata mu mbalu antim' andi wambi. Nkiangunu mono yababwisa mpe ma-

mbu mamonsono maluwawanu lualu, i mambu mayabakamba mu keba, kansi mwanki ka bakebele mo ko.

Yel. 7: 24, 26.

9. Mfumu wavova kwa mono : Mono nzaidi, bonso bwalekila babakala ba Yuda ye bisi Yelusalemi mfundu.

10. Bamana vutuka ku tufuma tuamase mau makamazola wa mambu mami ko ; kansi banama nzambi zankaka ye basadila zo. Inga, nzo a Isaeli ye nzo a Yuda zatuludi luwawanu luami lutuawawana ye mase mau.

Yel. 9: 13.

11. Nkiangunu Mfumu vovele ebu : Tala, ngina kubabwisa kubu dibana lembana taba ; bu beti kumbokila, kina kubawa ko.

Lumb. 18: 41. Zing. 1: 28. Yes. 1: 15. Yel. 14: 12. Yeh. 8: 18. Mika 3: 4.

12. Buna mbanza za Yuda ye bisi Yelusalemi bana katuka ye bokila kwa nzambi zozo zibakwikila biamfwitisila mwisi ; kansi ka zina lenda kubavulusa mu ntangu akubu diau ko. 5 Mose 32: 38.

13. Kadi bonso bwena ntalu ambanza zaku, i bobo ntalu anzambi zaku, Yuda ; bonso bwena ntalu azinzila mu Yelusalemi, i bobo ntalu amasalu maluatedemese kwa nsoni zabiteki, masalu mankwikila biamfwitisila mwisi kwa Bali.

2 Lus. 28: 24. Yel. 2: 28.

14. Nkiangunu kudilani bantu baba mvutu ko ye kunatani maniongo vo ndidulu mu yau ko, kadi kizolele wa ko, bu beti kumbokila mu diambu diakubu diau. Yel. 7: 16. 14: 11.

15. Nkundi ami nki kana vanga mu nzo ami, yau buna bena bu beti vanga biena nkankumusu ? Kadi mbizi ankailu adisalu yilenda kukatudila biampila yoyoe ? Bu ulenda vanga yayibi yaku, buna weti yangalala.

16. Nti aolive uvekitanga, waketulwa mu bana bampwenia, i nkumbu aku yabikila Mfumu. Kansi bwabu yandi kwikidi tia mu nkitumunu yayinene yangolo kinzungidila ye nti wau, ye nzamvula zandi zeti bungwa.

17. Kadi Mfumu Sebaoti, i yandi wakutuika, wasamuni kubu mu ngeye, mu diambu diayayibi yavanga nzo a Isaeli ye Yuda yibamfwemesene, bu bakwika biamfwitisila mwisi kwa Bali.

18. Mfumu wanzaikisi bo, ye nzaidi bo bwabu ; kadi ngeye wambwesa bina bibavanga.

19. Kansi mono kibeni yakala bonso mwana wameme wanlembami weti natwa ku vondwa. Mono kiazaya ko, vo bankana tukanu : Bika tuabunga nti ye mbutu miandi, bika tuamfula mu nsi abavumuna, mpasi nkumbu andi ka yina vutuka bambukulwa moyo ko.

20. Kansi Mfumu Sebaoti i nkongudidi walunungu utontanga nsekinia ye ntima. Buna ungiambula yamona ndind' aku mu yau, kadi kwa ngeye ntudidi bungu diami.

1 Sam. 16: 7. Lumb. 7: 9. 17: 3. Yel. 17: 10. 20: 12. Nzai. 2: 23.

21. Nkiangunu Mfumu vovele mu babakala mu Anatoti balakukilanga moyo aku ye beti vova : kubikulani mu nkumbu a Mfumu ko, vo kuzolele fwa mu moko meto ko—

22. inga, nkiangunu Mfumu Sebaoti vovele ebu : Tala, mono ngina kubabafika ; matoko mau mana fwa mu sabala, bana bau bababakala ye babakento bana fwa mu nsatu.

23. Ka lekwa ko kina sala mu yau ; kadi ngina bwisa babakala ba Anatoti kubu, mvu au wambafukulu bu una kwiza.

KAPU 12.

Ngitukulu ambikudi mu diambu dianzila za Mfumu. Mvutulu andiuda kwa fwa dia Mfumu. Mfinangani za Isaeli.

Mfumu, vo mono nzolele kufundisa, buna vele ngeye una nunga. Kansi nkatulu vova kwa ngeye mu monso masongele. Bakiadimbuka mu nkiama batomuswanga nitu ? Bantu badimbulanga minu mu nkiama bena vila ntangu zazonsono ?

1 Yobi 21: 7. Lumb. 73: 3. Hab. 1: 13. Malaki 3: 15.

2. Ngeye ukubatuikanga, ye yau bamenanga mianzi : yau bakulanga ye babutanga bana. Ngeye wena lukufi ye yau mu nwa miau, kansi utatukidi nseke mu kingongo kiau. Yes. 29: 13.

3. Kansi, Mfumu, ngeye unzaidi ; ngeye ukumbonanga ye tontanga ntim' ami bonso buwenina kwa ngeye. Ubabambula bonso mameme mu vondwa ye ubabieka mu lumbu kiamfwilu.

Lumb. 139: 1 b.

4. Ntama kwa nsi yina kala kiadi ye titi va nsi bina yuma mwamonsono, ye bulu biamalu maia ye zinuni bivilanga mu diambu diayayibi yabisi nsi, yau bu beti vova : yandi kana mona mfukusulu eto ko.

Yes. 24: 6. Yel. 4: 25. 9: 10.

5. Vo ulembane sinsana yungusa ye ndiati amalu, buna bwe zolele sinsana ye bakavalu ? Vo ulenda mona mpungumunu mu nsi ayenge, bwe una

vangwa mu ndimba wangianza wa Yodani ?

6. Bwabu keti mpangi zaku mpe ye nzo asaku badimbudi minu kwa ngeye ; yau mpe babokele mu laka diafunganana ku nim' aku. Kubalekilani minu ko, bavovanga manlembami mpe kwa ngeye. Yel. 9: 4.

7. Mono nsisidi nzo ami, mono ndiengi kunku kiami kiadifwa, mono ndiokone bina bilutidi zolwa kwa mwel' ami mu koko kwantantu.

8. Yandi, fwa diami, wayikidi kwa mono bonso nkosi mu mfinda ; yandi weti sasula nding' andi kwa mono, i diau ikumbelanga.

9. Kadi buna fwa diami diakedi kwa mono bonso nuni yambaki yanzenza ? Keti nuni zambaki zeti kunkutakanana mu ndambu zazonsono ? Inga, nanguka ! Luyonzika bulu biabionsono biansi ye luyambula bio biza dia. Yes. 56: 9.

10. Mvungi mu mbidi akunku mibunganga via diami diavinia ye midiatikisanga via diami ; bavanganga via diami diabiza bonso nsi yankatu yavombila.

11. Bavanganga dio nsi yavombila ; diena vantadisi ami mu kiadi ye fukila. Nsi yayonsono yeti vombuswa, kadi ka muntu ko wena uzolele baka diela diafwana.

12. Mu nzanza miamionsono ntani miviokanga mu nsi yankatu, kadi sabala kia Mfumu kimanisanga biabionsono tuka nsuka mosi yansi nate ye ku yankaka ; ka nsuni umosi ko ulenda tanunwa.

13. Yau bakunini witi, kansi bayonzekele nsolokoto ; batovokele mu nana. Inga, yeno luna fwiswa nsoni ye mbutu mieno mu diambu dianganzi za Mfumu zatia.

3 Mose 26: 16. 5 Mose 28: 38. Mika 6: 15. Hang. 1: 6.

14. Ebu buvovele Mfumu mu mfinangani zozo zazonsono zambi zivalakananga fwa diyavana bantu bami Isaeli : Tala, mono ngina kubaziokuna mu nsi au, ye nzo a Yuda ngina yo bambula mu yau.

15. Kansi bu ibabambudi bobo, ngina vutuka kubafwila nkenda, ye yambula bavutuka, muntu muntu ku fwa diandi ye muntu muntu ku nsi andi.

16. Buna vo bana toma longuka nzila zabantu bami, mpasi badila nkumbu ami ndefi : kasi mu Mfumu amoyo, bonso bubateka longa bantu bami badila Bali ndefi, buna bana tungululwa mu kati diabantu bami.

5 Mose 6: 13. 10: 20. Yel. 4: 2. Ef. 2: 19 b.

17. Kansi vo ka bana wa ko, buna ngina bambula bantu bampila yoyo ye kubabungisa nampia, buvovele Mfumu.

KAPU 13.

Nkiti wambikudi. Yuda diafwanukuswa ye kuba diavinia. Ndongi zakinkole mu diambu diayayibi ye ndimbulu aminu biabantu.

Ebu bwavova Mfumu kwa mono : Wenda wasumba nkiti walino ye kanga wo mu luketo luaku, ye kuyambulani wo wabwa mu nlangu ko.

2. Mono yasumba nkiti, bonso bwakala mambu ma Mfumu ye yatula wo mu luketo luami.

3. Buna mambu ma Mfumu mayiza kwa mono ngiza yanzole ; yandi wavova :

4. Bonga nkiti uusumbidi uvweti mu luketo luaku, ye nanguka wenda ku Efalata ye sweka wo kuna mu mwamvu watadi.

5. Mono yayenda ye yasweka wo ku Efalata, bonso bwankamba Mfumu.

6. Kansi ntama yayingi mboki Mfumu wavova kwa mono : Nanguka wenda ku Efalata ye landisa kuna nkiti uyakambila, vo una wo sweka kuna.

7. Mono yayenda ku Efalata ye yatima ye yakatula nkiti mu vuma kina kiyasweka wo. Tala, nkiti wamana bungwa, ye ka watoma mu salu diaka ko.

8. Buna mambu ma Mfumu mayiza kwa mono ; yandi wavova : Ebu buvovele Mfumu :

9. Bonso bobo mono ngina bafikila ngianza za Yuda ye Yelusalemi mbungulu bonso buzenina zazinene.

10. Bantu baba bambi bakabazolele wa mambu mami ko, kansi badiatanga mu mbalu antima miau ye namanga nzambi zankaka ye sadilanga zo ye sambilanga zo, yau bana kala bonso nkiti wau ukaufwanane mu salu ko.

11. Kadi bonso bakala dikanganga nkiti andi mu luketo luandi, i bobo mono yakangwa nzo yamvimba ya Isaeli ye nzo yamvimba ya Yuda, buvovele Mfumu, kidi bakala bantu bami ye bakala nzitusu kwa mono, nsikulu ye ndanusu, kansi ka bazola wa ko.

5 Mose 26: 19.

12. Nkiangunu vova kwa yau mambu mama : Ebu buvovele Mfumu, Nzambi a Isaeli : Makuba mamonsono mavinia mafuluzwanga mu vinia. Buna bu bana vova kwa ngeye : kadi yeto

ka tuzaidi koe, vo makuba mamonsono mavinia mafuluzwanga mu vinia?

13. buna ubavutudila: Ebu buvovele Mfumu: Tala, mono ngina fuluza bisi nsi vayi babonsono, ntinu mivwandanga va kiandu kia Davidi, ye banganga ye bambikudi ye bisi Yelusalemi babonsono, mpasi basansala.

Yel. 25: 15 b. Yeh. 23: 33.

14. Mono ngina kubakosa, umosi kwa wankaka, ve mase ye bana, buvovele Mfumu. Mono kina kala ndemvokolo ko, kina kuta ko ye fwila nkenda ko, kidi yalembwa kubabunga.

Yel. 6: 21.

15. Luwa ye ludimba mo. Ka lukalani ngianza ko; kadi Mfumu wavovele.

16. Luvana Mfumu, Nzambi eno, nzitusu, bu kakiyambudidi tombe kiza ko, malu meno bu ka makitelele sakuba ko va miongo, luwele bu lueti kwiza, ye kia kuna kulueti vingila kuna vilulwa kwa yandi mu kala kini kialufwa ye kuna vangwa mbungi.

Lumb. 44: 19. Yes. 8: 22. 59: 9.

17. Kansi vo ka luwilanga mama ko, buna mwel' ami ukatulu kala kiadi mu nsweki mu ngianza zampila yoyo, ye disu diami dikatulu dila beni ye yingumuka mu mansangaza, kamba dia Mfumu bu dianatwa kinkole.

Yel. 9: 1. 14: 17. Man. 1: 2, 16. 2: 18.

18. Vova kwa ntinu ye nkama: Luvwandeno kuna banda, kadi koloa kieno kianzitusu, i kina kiaketula ntu mieno kisotokene mu yeno.

Yel. 36: 30. Man. 5: 16. Yeh. 21: 26.

19. Mbanza mu nsi a Sude zizikamene, ye ka muntu ko wena uzibulanga zo; Yuda diadionsono dianatwa kinkole, inga, dianatwa nadede.

20. Lusendula meso meno ye lutala, bonso bubatukidi mu nsi anode. Kamba kwe diena bwabu, dina diwavewa, kamba dina diakala nzitusu aku?

21. Nki uzolele vova, bu katumbanga bakundi baku bonso zimfumu kwa ngeye, i yau bawalonga ngeye kibeni mu kukakidila. Kadi buna kuna bwa nsongo bonso miankento mu nzungu zabutila koe? Yel. 6: 24.

22. Kansi vo ngeye weti vova mu ntim' aku: mu nkiama ngieti bo vangwa? buna nazayi: i mu diambu dialufuma luaku lualunene koka mbeka yayunga kiaku yanangunwa ye malu maku mafukulwa.

Yes. 47: 2 b. Yel. 5: 19. 26: 10 b. Nah. 3: 5.

23. Kadi mwisi Etiopia lenda vilula nkand' anitu andi vo ngo mika miandi miamasona-masona? Buna veno mpe lulenda vanga diambu diabiza, yeno luayukwa vanga mena mambi?

24. Nkiangunu mono nzolele kubamwangisa bonso titi bivevumukanga mu diambu diampeve yansi vankatu.

Yoli 21: 18. Lumb. 1: 4.

25. Kiaki kina kala kunku kiaku ye ndambu aku yingina kutezila, buvovele Mfumu, bu wamvilakene ye wasidi vuvu mu makutu.

26. Nkiangunu mono mpe ngina nagunna koka mbeka yayunga kiaku va zizi kiaku, mpasi nsoni zaku zamonika.

27. Kinsuza kiaku, kintiengi kiaku, nkadulu aku yakinsuza yamvwezolo, nkankumusu aku voyo mono mbweni bio va bintuntubulu va nsi. Engwa ngeye, Yelusalemi! Kuzolele vedusxwa ko; ntama kwa diodio dina zingila?

Yel. 5: 8. Yeh. 22: 9 b.

KAPU 14.

Kanda kiakinene ye ndilu amvutu ambikudi.

Mama i mambu ma Mfumu mayiza kwa Yelemia mu diambu diakanda.

2. Yuda diena kiadi, mielo miandi mitenganene, milumbamene nalu va ntoto, ye biaula bia Yelusalemi bitombokele.

Yes. 3: 6. Yel. 12: 4. Man. 1: 4. 2: 8.

3. Bankwa miatulendo bu bana tumisa bayalwanga kwa yau mu teka nlangu, buna ka bamonanga nlangu ko, bu bana luaka ku bizinga, kansi bavutukanga ye wumbwa biau bianktu, batelamene vana mu nsoni ye yindama ye bafukanga ntu miau.

4. Mu diambu diansi yena ntima wafibala, mvula bu yilembolo noka va ntoto, mvati miamavia miena nsoni ye mifukanga ntu miau. Yoeli 1: 11.

5. Kadi nsungu zankento va kanga basisanga bana bababutidi, biankunzu bu bikondolo. Yoeli 1: 18.

6. Mpunda zankitu zitelamanga va minzanza ye vomanga bonso mbulu; meso mau meti lemina, titi bu bikondolo.

7. Vo tufuma tueto tueti kututela kimbangi mpe, buna Mfumu, navangi vele mu diambu diankumbu aku; kadi nsoto-nsoto mieto miena miaminene, i kwa ngeye tuavolele masumu.

8. Uvuvu kia Isaeli, ngeye umvulusi andi mu ntangu ampasi, mu nkiama wena bonso nkwa nzenza mu nsi ye

bonso nkibi utungidi nzo andi yakoto mu fuku dimosi kaka?

9. Mu nkiama ufwanane ye bakala diakidunga, bonso kesa dilembane sadisa? Keti ngeye vele wena kundu mu yeto, Mfumu, ye yeto tuabikwa nkumbu mu nkumbu aku; kutusisani ko.

10. Ebu buvovele Mfumu kwa bantu baba: Keti bazolele beni zieta, ka basimbidilanga malu mau ko; nkiangunu Mfumu kabamweni nkembo ko; bwabu wabambukidi lufuma luau moyo ye ubafikanga masumu mau.

Yel. 2: 23, 31. Hos. 8: 13. 9: 9.

11. Mfumu wavova kwa mono: Kulombani lekwa kiabiza mu bantu baba ko. Yel. 7: 16. 11: 14.

12. Kadi vo baminanga nsoki mpe, kizolele mpe wa mbokolo au ko, ye vo bayokanga nkailu miangioka ye miandia mpe, kibamweni nkembo nkutu ko, kansi mono kibeni nzolele kubabunga mu sabala, malema ye vunga.

Zing. 1: 28. Yes. 1: 15. Yel. 6: 20. 11: 11. Yeh. 8: 18. Am. 5: 22. Mika 3: 4.

13. Buna mono yavova: Engwa Mfumu, Mfumu! Keti mbikudi mikubakambanga: Ka luna mona sabala ko, ye malema ka mana kulubwila ko, kansi mono ngina kuluvana yenge kisikilanga va vuma kiaki. Yel. 5: 12.

14. Kansi Mfumu wavova kwa mono: Mbikudi mibikulanga makutu mu nkumbu ami, mono kibafidisi ko ye kibaveni ntumunu ko vo mpovele kwa yau, kansi bakulubikudilanga monameso mamakutu ye mbingula, nsambudulu abiteki ye bungubi bwantima miau. Yel. 23: 21. 27: 14 b. 29: 8 b.

15. Nkiangunu Mfumu vovele ebu mu mbikudi miomio mibikulanga mu nkumbu ami, bu ndembolo kubafidisa, ye miau mivovanga, vo sabala ye malema ka bina kota mu nsi yayi ko: Mu sabala ye nsatu mbikudi miomio mina sukila nsuk' au.

16. Bantu babeti bikudila ye bakazi bau, bana bau bababakala ye babakento bana bindalala mu zinzila za Yelusalemi mu nsatu ye sabala ye ka muntu ko una kubadiamisa; mono ngina kubatengudila yayibi yau.

17. Ngeye una kubakamba diambu diadi: Meso mami meti yingumuka mansangaza fuku ye mwini ye ka mavuvamene ko, kadi ndumba, mwana wankento wabantu bami, wabafukwa mbungulu yayinene, ye mput' andi ka yilendi niaka ko.

Yel. 9: 1. 10: 19. 13: 17. 30: 12. Man. 1: 2, 16. 2: 18. 3: 48.

18. Vo ngina vaika va nsi, tala, buna yau babindalele babandwa mu sabala; vo ngina kota mu mbanza, tala, buna balambalele vana mu yela kwamalema. Inga, ye mbikudi ye nganga bana katwa kwenda ku nsi yibalembolo zaya.

19. Buna ngeye wamana niafuna Yuda nadedie, mwel' aku weti kamina Sionie, bu watubendi mbandulu yilembane muntu niakisa? Yeto tueti vingila yenge, kansi lekwa kiabiza ka kizidi ko, ntangu andiakunu, kansi tueti mona mpamuku kaka. Yel. 8: 15.

20. Mfumu, tueti mona ludimbuku lueto, tufuma tuamase meto, kadi tuavolele masumu kwa ngeye.

Lumb. 106: 6. Yel. 3: 25. Dan. 9: 8.

21. Mu diambu diankumbu aku kutuniafunani ko, kuvambulani kiandu kiaku kianzitusu kiayinwa ko; bambukila luwawanu luaku ye yeto moyo ye kuvunzani lo ko.

Yel. 3: 17. Mat. 5: 34 b.

22. Kadi mu teki bialufukulu biabangoi mwena biankaka bilenda vana mvule? Evo zulu diau kibeni dilenda nokisa nkumbu miamvule? Keti i ngeyie, Mfumu, Nzambi eto, utukatulu vingila? Kadi i ngeye wavanga biobio biabionsono.

Yobi 5: 10. Lumb. 135: 7. 147: 8. Mav. 14: 15 b.

KAPU 15.

Mfumu wamokisa mbikudi.

Kansi Mfumu wavova kwa mono: Vo Mose ye Samueli mpe batelamene vantadisi ami, buna mwel' ami mpe ka una tadisa kwa bantu baba ko. Ubakuba mu zizi kiami ye ubasindika.

2 Mose 32: 11 b. 4 Mose 14: 13 b. Sam. 7: 9 b. Lumb. 99: 6. Yeh. 14: 14, 16.

2. Vo bana vova kwa ngeye: kwe tuna kwenda? buna una kubavutudila: Ebu buvovele Mfumu: Ku vunga wonso uvwilu kwa vunga, ku sabala wonso uvwilu kwa sabala, ku nsatu wonso uvwilu kwa nsatu, ku kinkole wonso uvwilu kwa kinkole!

Yel. 43: 11. Sak. 11: 9.

3. Mono ngina yambula mbafukulu zampila ia zababwila, buvovele Mfumu: sabala kina kubabema, mbwa zina kubakoka, nuni zazulu ye bulu biankitu va nsi bina kubadia ye kubabunga.

3 Mose 26: 16. 5 Mose 28: 26.

4. Mono ngina kubavanga longi diamampamuka kwa bimfumu biabionsono va ntoto, mu diambu dia Manase, mwan'

a Hiskia, ntinu a Yuda, mu bina bika-
vanga mu Yelusalemi.
5 Mose 28: 25. 2 Nt. 21: 11. 23: 26. 24: 3.
2 Lus. 29: 8. 33: 19. Yel. 24: 9.

5. Kadi nani una kufwila kiadi, Ye-
lusalemi, ye nani una kufwila nkenda
ye nani zolele kwenda mu yuvula, vo
ngeye kolele?
6. Ngeye wansisa, buvovele Mfumu,
ngeye wankatukila. Nkiangunu mono
yalambula koko kwami kwa ngeye ye
yakubunga; mono yamana beba mu
lemvukila.
7. Inga, mono yabavevila mu vevo-
mono mu mielo miansi, mono yavanga
mase makondwa bana, mono yabunga
bantu bami, kadi ka bazola fila nima
ku nzila zau ko.
8. Mafwola mau yakatwa lutisila nie-
nge mu mbu mu ntalu, mu mwini ya-
yambula ntani miabwila zimbuta zama-
toko mau; kingongo ye mpamuku bia-
babwisa nabiu.
9. Ndiena wabuta bana nsambodia
bababakala wakatwa tabula vumunu
kiandi mu lemina; ntangu andi yadi-
mina, mwini bu wakidi, wakatwa kala
nsoni ye yindama. Bionso bisidi mu
yau ngina niokuna kwa sabala bianta-
ntu miau, buvovele Mfumu.
10. Engwa mono, mbut' ami, vo wa-
mbuta, i bakala dieka nongwa kianzo-
nza ye mpaka mu nsi yamvimba! Keti
mono kiasompese mu kalala ko ye ka
muntu ko wansompisa mu kalala; ka-
nsi babonsono bakunsinganga.
Yobi 3: 1 b. 10: 18. Yel. 20: 1 b., 14.
26: 7 b. 38: 6.
11. Kansi Mfumu wavutula: Mu ke-
dika mono nzolele kukutula, kidi wa-
toma nitu. Mu kedika mono ngina
vanga, vo ntantu miaku mina lomba
dodokolo vantadisi aku mu ntangu aku-
bu ye ntangu anzungu.
Yel. 21: 1 b. 37: 3. 42: 1 b.
12. Kadi sengwa kilenda tolulwa,
sengwa kitukidi mu ntini yanode, vo
nsongo?
13. Lekwa biaku ye mbongo zaku
ngina bio niokuna mu pelwa, ye ka
bina futuswa ko— bobo mu diambu dia-
mamonsono mauvolele masumu mu nsi
aku yamvimba.
Lumb. 44: 12. Yes. 52: 3. Yel. 17: 3 b.
14. Mono ngina kutuala kwa ntantu
miaku mu nsi yiulembolo zaya. Kadi
tia tuanganzi zami tukwemi; va ntandu
eno tuau tuna lema. 5 Mose 32: 22 b.
15. Mfumu, ngeye zaidi bo. Umba-
nzila ye unkeba ye umvutudila ndinda
kwa nzomi miami; bonso bwena mvi-
budulu aku kunkatulani ko. Nayi-
ndudieti, bonso bungieti nata mvwezolo
mu diambu diaku.
16. Bu yamona mambu maku, ma-
kala dia kwami, inga, mambu maku
makala kiese ye yangalala biantim' ami,
kadi mono yabikwa nkumbu mu nku-
mbu aku, Mfumu, Nzambi aminkangu.
17. Keti mono kiavwendi mu luku-
tukunu luabankwa miamadieya ko ye
kiasakatele yau ko; mu diambu dia-
koko kwaku mono mvwendi kinsona;
kadi ngeye wamfuluzi nkesi.
18. Buna mu nkiama kwama kwami
kweti sikalala ntama, ye mu nkiama
mputa zami zilembane beluka? Zau
ka zizolele niaka ko. Ngeye wayikidi
fimwila-mwila fieti sika kwa mono,
bonso nlangu ukondolo zingu.
19. Nkiangunu Mfumu vovele ebu:
Vo una vutuka tadisa kwa mono, buna
nzolele kuyambula wavutuka ye kala
sielo kiami. Vo una vambisa metala
kiandanu mu bo, buna una kala bonso
nwa ami. Buna baba bana vutuka kwa
ngeye, kansi ngeye kuna vutuka kwa
yau ko.
20. Mono ngina kuvanga vantadisi
abantu baba bonso lumbu luansongo
luanakekete, mpasi vo bana kunwanisa
mpe, ka bana kulutila ngolo ko; kadi
mono ngiena yaku ye nzolele kuvulusa
ye kusadisa, buvovele Mfumu.
Yel. 1: 18. 6: 27. 20: 11.
21. Mono ngina kusadisa wavaika
mu ngolo zabambi ye ngina kukula mu
koko kwankwa mafuka.

KAPU 16.

Mindinda ye nsilulu zaulemvo.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mo-
no; yandi wavova:
2. Ngeye kuna kwela nkento ko vo
baka bana bababakala ye babakento va
vuma kiaki ko.
3. Kadi ebu buvovele Mfumu mu
bana bobo bababakala ye babakento
babutwa mu vuma kiaki, ye mu mbuta
zau zababuta, ye mu mase mau maba-
yakisa mu nsi yayi:
4. Yela kwamfwilu bana fwila; ka
bana dilwa dizi ko vo diamuswa ko,
kansi bana kala tuvi va nsi. Mu sabala
ye nsatu bana vila, ye nitu zau zafwa
zina kala dia kwa nuni zazulu ye kwa
bulu biansi.
Yel. 7: 33. 8: 2. 9: 22. 14: 16. 15: 2. 25: 33.
34: 20.
5. Kadi ebu buvovele Mfumu: Nge-

ye kuna kota mu nzo amfwidi ko ye kuna kwenda dila dizi ko, vo kubafwila nkenda ko ; kadi mono nkatudi yenge kiami mu bantu baba, buvovele Mfumu, nkatudi nlemvo ami ye nkend' ami.

6. Babanene ye babake bana fwa mu nsi yayi, ye ka bana diamuswa ko ; ka bana dilwa dizi ko, ye ka muntu ko una kukinwata dimbu vo teba ntu andi mu diambu diau.

3 Mose 19: 28. 5 Mose 14: 1. Yel. 41: 5. Mika 1: 16.

7. Mampa makiadi ka mana bukunwa kwa muntu ko mu kumbomba mu kiadi mu ufwidi, ye mbungu yambombolo ka yina vewa kwa muntu ko, kidi kanwa mu kiadi kiawidi se ye mbuta. Yeh. 24: 17, 22 b.

8. Mu nzo ambuluku kuna mpe kota ko mu vwanda ye yau ye dia ye nwa.

9. Kadi ebu buvovele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli : Tala, mu vuma kiaki, vantadisi ameso meno ye mu lumbu bieno, mono ngina sukisa mbokolo zayangalala ye mbokolo zakiese, mbokolo mu toko diandambisa ye mbokolo mu ndumb' andambisa.

Yel. 7: 34. 25: 10. 33: 11. Yeh. 26: 13.

10. Bu weti kamba mambu momo mamonsono kwa bantu baba ye bana vova kwa ngeye : mu nkiama Mfumu wavovele kubu diadi diadinene diadionsono kwa yeto, ye nki i lufuma lueto ye sumu dieto bituvolele kwa Mfumu, Nzambi eto ? Yel. 5: 19. 13: 22.

11. buna una kubavutudila : Inga, mase meno mansisa, buvovele Mfumu, ye banama nzambi zankaka ye basadila zo ye basambila zo ; inga, bansisa ye ka bakeba mina miami ko.

12. Yeno lulutidi vanga yayibi, mase meno mavanga yafiuma, kadi tala, muntu muntu mu yeno unamanga mbalu yantim' andi wambi ye ka luzolele kuntumamana ko.

13. Nkiangunu mono ngina kulukatula mu nsi yayi ye kulutuba ku nsi yilualembwa zaya ye mase meno, ye kuna luna sadila nzambi zankaka mwini ye fuku ; kadi kizolele kulusonga nlemvo ko.

5 Mose 4: 27 b. 28: 36, 64. Yel. 5: 19.

14. Nkiangunu tala, lumbu bina kwiza, buvovele Mfumu, bu bana lembwa vutuka vova : kasi mu Mfumu amoyo, i yandi wavaikisa bana ba Isaeli mu nsi a Ngipiti, Yel. 23: 7 b.

15. kansi : kasi mu Mfumu amoyo, i yandi wavaikisa bana ba Isaeli mu nsi anode ye mu nsi zozo zazonsono zikabakuba. Kadi mono ngina kubavutula ku nsi au yiyavana mase mau.

16. Tala, mono ngina tumisa ntambi miamingi miambizi, buvovele Mfumu, ye yau bana kubaloba ; mboki mono ngina tumisa nkongo zazingi, ye yau bana kubabundumuna mu miongo miamionsono ye bintuntubulu biabionsono ye mu mabenga mamatadi.

Hab. 1: 14 b.

17. Kadi meso mami masungamene mu nzila zau zazonsono ; ka balendi swama zizi kiami ko, ye lufuma luau ka luswekolo mu meso mami ko.

Yobi 34: 21 b. Lumb. 90: 8. Zing. 5: 21. Yel. 23: 24. 32: 19. Eb. 4: 13.

18. Va ntete ngina kubavutudila mu tezo biole mu diambu dialufuma luau ye sumu diau, bu basumuni nsi ami, bu bafuluzi fwa diami mu nitu zafwa zankankumusu zau ye zamvwezolo zau.

Yes. 65: 7. Yel. 2: 7.

19. Mfumu, ngeye i ngolo zami, ntabulu ami ye mpungumunu ami mu lumbu kianzungu, kwa ngeye bangoi bana kwiza bu bana tuka ku nsuka zantoto ye vova : Difwa diavingila mase meto i makutu kaka, teki bialufukulu, biampila yoyo vo widi kimosi nkutu mu biau ka kilendi sadisa ko.

Lumb. 8: 1 b. 46: 1. Yes. 2: 2 b. Yel. 8: 17. Mika 4: 1 b. Sak. 8: 20 b.

20. Kadi muntu ulenda kukivangila zinzambie ? Zampila yoyo keti ka i zinzambi ko.—

Yes. 40: 19 b. 44: 9 b. Yel. 2: 11. 10: 8.

21. Nkiangunu tala, mbwesa yayi nzolele kubamwesa bo, nzolele kubamwesa koko kwami ye lulendo luami, kidi bamona, vo nkumbu ami i Mfumu.

KAPU 17.

Mwina walumingu walongudukwa.

Masumu ma Yuda masonukwa mu lapi kiasengwa, mu nsongi adiamanta, manwatwa mu tadi diau diantima ye mpoka zeno zamasalu,

2. bonso mpe bana bau va nti miankunzu ye bintuntubulu bianda babambukilanga masalu mau moyo ye ba Asela.

3. Ngeye umongo ami va yinza, lekwa biaku, mbongo zaku zazonsono, ngina bio niokuna mu pelwa, ye mpe vuma biaku bianangama biangiokila, mu diambu diamasumu mauvolele mu nsi aku yamvimba. Yel. 15: 13 b. 21: 15.

4. Ngeye una katwa sisa—ye bobo mu diambu diangeye kibeni—fwa diaku diyakuvana, ye ngina yambula wasadil-

ntantu miaku mu nsi yiulembolo zaya. Kadi yeno luakwikidi tia tuanganzi zami, ye tuau tuna lema ntangu yikayimani.

5. Ebu buvovele Mfumu : Wasingwa i bakala diodio disilanga bantu vuvu ye funginikanga fundi diakoko ye vengulanga ntim' andi mu Mfumu.

6. Yandi una kala bonso kiakombulwa mu makanga ye kana mona lekwa kiabiza kina kwiza ko, kansi una kala kundu mu vuma biayokwa mu nsi yankatu mu nsi yena makanga mamungwa makondolo muntu. Yel. 48: 6.

7. Kansi wasakumunwa i bakala diodio disilanga Mfumu vuvu, i ndieu wenina Mfumu i vuvu kiandi.

Lumb. 2: 12. 34: 8. 40: 4. 84: 12. Zing. 16: 20.

8. Yandi wena bonso nti wakunwa va nlangu uyalanga mianzi miandi ku fimwila-mwila ye lembolo pamuka, mbangazi bu yina kwiza, kansi wena makaya mavekitanga, ye ulembolo kala kiadi, mvu wakanda bu wizidi, ye ka uyambulanga buta bana ko.

Lumb. 1: 3.

9. Ntima ulutidi lekwa biankaka mu kimfunia ye wena wabiva ; nani lenda wo zaya ?

10. Mono, Mfumu, ifionguninanga ntima ye tontanga nsekinia ye mboki ivananga kwa muntu muntu, bonso bwena nzila zandi, bonso bwena mbutu miamavanga mandi.

1 Sam. 16: 7. Lumb. 7: 9. Yel. 11: 20. 20: 12. Loma 2: 6. Nzai. 2: 23.

11. Bonso ngumbi yiyalamene va meki makamalosele ko, i ndieu uyonzikanga kimvwama mu kimbabu ; mu ndambu alumbu biandi una katwa sisa kio, ye ku nsukulu andi una telama bonso nkwa buzengi.

12. Ukiandu kianzitusu, unzanza wansi nkulu, uvuma kiakinlongo kieto,

13. u Mfumu wena vuvu kia Isaeli ! —babonsono bakusisanga bana katwa fwa nsoni. Inga, bakumpengamananga bafwanane ye nsonokono mu nienge ; kadi basisidi nto yena nlangu wamoyo, i Mfumu.

Lumb. 36: 9. Yel. 2: 13. Yoa. 4: 14.

14. Undiakisa, Mfumu, buna ndieki, umpulusa kwaku, buna mpulusu ; kadi ngeye i masika mami.

15. Tala, baba bavovanga kwa mono: Kwe kwena mambu ma Mfumu ? Bika miza ! Yes. 5: 19. Yeh. 12: 22. 2 Pet. 3: 4.

16. Kansi mono kiatinguni salu kiamvungi mu ndamunu aku ko, ye kiazinini moyo mu lumbu kiambungulu ko ; ngeye zaidi bo. Mavovele koba biami mavovolo va zizi kiaku.

17. Buna kukalani mpamuku kwa mono ko, i ngeye wena mpungumunu ami mu lumbu kiakubu.

18. Bika yau bakunzomanga bamweswa nsoni, kansi kuyambulani mono yamweswa nsoni ko ; bika yau bamona wonga, kansi kuyambulani mono vamona wonga ko. Bika lumbu kiakubu kiababwila, ye ubakosa mu nkosa zole.

Lumb. 35: 4. 40: 14.

19. Ebu bwavova Mfumu kwa mono: Wenda watelama mu mwelo wabana babantu ukotilanga ye uvaikilanga ntinu mia Yuda, ye mpe mu mielo miankaka miamionsono mu Yelusalemi,

20. ye vova kwa yau : Luwa mambu ma Mfumu, luntinu mia Yuda ye Yuda diadionsono ye bisi Yelusalemi babonsono, i yena lukotilanga mielo miami.

Yel. 22: 2.

21. Ebu buvovele Mfumu : Lukikenga, mpasi ka luna nata zitu mu kialumingu ko vo kotisa kiampila yoyo mu mielo mia Yelusalemi ko. Neh. 13: 19.

22. Ka luvaikisani zitu mu nzo zeno mu kialumingu ko ye ka lusalani salu ko, kansi lukeba kialumingu nlongo, bonso buyakamba mase meno,

2 Mose 20: 8 b. 23 12. 31: 13. 5 Mose 5: 12 b.

23. mpeleko ka bazola wa vo tambila mo matu mau ko, kansi bakala nsingu zambalu, i diau ka bawa ye ka batambula ndongi ko. Yel. 2: 30. 5: 3.

24. Kansi vo luzolele toma kundimba, buvovele Mfumu, mpasi luna lembwa kotisa zitu mu mielo miambanza yayi mu kialumingu, kansi lukebanga kialumingu nlongo, mpasi ka luna sala salu mu kiau ko, Yes. 56: 2. 58: 13 b.

25. buna mintinu ye madingizi bavwandanga va kiandu kia Davidi bana kota mu mielo miambanza yayi mu makalu ye bakavalu ye madingizi mau, babakala ba Yuda ye bisi Yelusalemi, ye mbanza yayi yina kunda bantu ntangu yikayimani. Yel. 22: 4.

26. Bana tuka mu mbanza za Yuda, mu ntini zatueka tua Yelusalemi ye mu nsi a Benyamini, mu nsi ya Kuluka, mu nsi a Miongo ye nsi a Sude ye bana nata nkailu miangioka, miamponda, miandia ye biamfwitisila mwisi ye nata nkailu miansikulu ku nzo a Mfumu.

Yel. 32: 44. 33: 13.

27. Kansi vo ka luwanga nsikudukusu ami mu keba kialumingu nlongo ko ye mu lembwa kotisa zitu mu mielo mia Yelusalemi mu kialumingu, buna

ngina kwika mielo miadiau tia, ye tuau tuna manisa mavula mu Yelusalemi ye ka tuna lendwa zimwa ko.
Yeh. 20: 47. Hos. 8: 14.

KAPU 18.

Ndongokolo mu salu kiawumbi abinzu. Mpovolo zandongi. Lukanu kwa mbikudi. Ndombolo ambikudi vo nkakidi miandi mina vutulwa ndinda.

Mama i mambu mayiza kwa Yelemia matuka kwa Mfumu ; yandi wavova :
2. Nanguka wakulumuka ku nzo awumbi, kuna nzolele kuwisa mambu mami.
3. Buna mono yakulumuka ku nzo awumbi ye yammona mu salu kiandi va meza mawumbulwanga.
4. Kansi wumbwa kiketi vanga bu kiabanduka, bonso bulenda kala mu tuwumba mu koko kwawumbi, buna wabadika diaka ye wavangila to wumbwa kiankaka, bonso bukazola kio vanga.
5. **Mambu** ma Mfumu mayiza kwa mono ; yandi wavova :
6. Kadi kilendi kuluvangila koe, lunzo a Isaeli, bonso buvanganga wumbi wowo? buvovele Mfumu. Tala, bonso tuwumba tuena mu koko kwawumbi, i bobo yeno mpe luena mu koko kwami, lunzo a Isaeli.
Yes. 45: 9. Loma 9: 21.
7. Mpova yankaka ivovanga mu kanda diabantu ye kimfumu, vo nzolele bio vuza, tulula ye bunga.
Yel. 1: 10. 31: 28.
8. Kansi vo bantu bobo bayavovese bana fila yayibi yau nima, buna ngieti niongulukila bina biambi biyabenzi mu kubavanga.
Yeh. 18. 21. 33: 11. Yona 3: 10.
9. Mpova yankaka ivovanga mu kanda diabantu ye kimfumu, vo nzolele bio tunga ye tuika ;
10. kansi vo yau bavanganga mena mambi mu meso mami ye ka bawanga nding' ami ko, buna ngieti nionguluki-la bina biabiza biyavovele, vo nzolele kubavangila.
11. Buna navovi bwabu kwa babakala ba Yuda ye bisi Yelusalemi : Ebu buvovele Mfumu : Tala, mono ngieti kulukubikila kubu ye ngieti kana lukanu kwa yeno. Nkiangunu lubangumuka, muntu muntu mu nzil' andi yambi, ye lulutisila mioyo mieno ye nkadulu eno mu mbote.
2 Nt. 17: 13. Yel. 25: 5. 35: 15.
12. **Kansi** bavovanga : Tovo kianana ! Yeto tuzolele nama meto mabanza ye vanga muntu muntu, bonso bwena mbalu antim' andi wambi.
Yes. 65: 2. Yel. 2: 25. 44: 16 b.
13. Nkiangunu Mfumu vovele ebu : Luyuvuzula mu bantu bangoi : Nani wilu mambu mampila yoyo? Ndumba Isaeli wavengi mambu mansisi beni.
Yel. 2: 10. Hos. 6: 10.
14. Kadi mvula zampembe za Lebanoni zisisanga tadi va yinze, evo nlangu mianzila zazila, mianazizia, micilumukanga, kadi miau misikange?
15. Mwanki bantu bami bamvilakene ye bakwikidi biamfwitisila mwisi kwa biteki bialufukulu? Biau bikubabwisanga mu nzila zau, nzila zansi nkulu ye badiatanga mu nsoko mikondolo nzila yakubukwa, Yel. 2: 32. 3: 21.
16. ye bavanganga nsi au bonso nongwa kiangitukwanga, kidevwanga ntanguyikayimani ; babonsono baviokanga vana bana yitukwa ye nikusa ntu.
Yel. 19: 8.
17. Bonso mpeve yaeste ngina kubamwangisa mu diambu diantantu ; mono ngina kubatala kinima ye ka mu zizi ko mu lumbu kiau kiakubu.
Yes. 27: 8.
18. **Kansi** yau bavova: Luiza, bika tuasoka lukanu kwa Yelemia; kadi yeto ka tuna kondwa ndongolo kwa banganga vo nduengoso kwa babakala banduenga vo mambu kwa bambikudi ko. Luiza, bika tuambwisa mu ludimi, ka tuyindulani dimosi mu mambu mandi ko. Yeh. 7: 26. Mal. 2: 7.
19. **Mfumu**, undimba ye nawe mavovanga nkakidi miami.
20. Kadi mambote mana vutudulwa mambie? Kadi batiminini moyo ami lubulu. Kansi nabanzieti, bonso buyatelamene vantadisi azizi kiaku mu kubadila mvutu, mu kubavengumuna nganzi zaku.
Lumb. 35: 12. Zing. 17: 13. Loma 12: 17.
21. Nkiangunu yekula bana bau kwa malema ye niokuna yau kibeni kwa sabala, mpasi bakazi bau bana kondwa bana ye kala mafwola, babakala bau babemwa kwa vunga ye matoko mau mabandwa kwa sabala mu mvita.
Lumb. 109: 10 b.
22. Bika biaula biawakana mu nzo zau, bu weti kubabwisa makabu mabinwani nabiu. Kadi batimini lubulu mu kumbaka ye batembi masiongi kwa malu mami.
23. Kansi ngeye, Mfumu, zaidi tukanu tuau tuatonsono tukanwanga mfwilu ami ; nkiangunu buna kubaya-

mbudilani lufuma luau ko ye kuvinsikisani masumu mau mu meso maku ko. Bika babidukwa vantadisi aku; ubavangila bo mu ntangu anganzi zaku.

KAPU 19.

Yuda diafwanukuswa ye mvungu watuwumba.

Ebu bwavova Mfumu: Wenda wakisumbila mvungu watuwumba kwa wumbi ye nanati bankaka mu bangudi zabantu mu bantu ye mu bangudi zabantu mu banganga.

2. Navaiki ku ndimb' amwan' a Hinomi wena vantadisi amwelo wa Mengwa ye samuna kunamambu momo mangina vova kwa ngeye.

3. Ngeye una vova: Luwa mambu ma Mfumu, luntinu mia Yuda ye lubisi Yelusalemi: Ebu buvovele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli: Tala, mono ngina yambula kubu diampila yayi diabwila vuma kiaki, vo dina tendana mu matu mamole mamuntu muntu una bo wa. 1 Sam. 3: 11. 2 Nt. 21: 12.

4. Bu bansisidi ye vwezele vuma kiaki ye kwikidi kio biamfwitisila mwisi kwa nzambi zankaka, zibalembolo zaya yau kibeni vo mase mau vo ntinu mia Yuda, ye bafuluzi vuma kiaki mu menga mayau bakondolo bila

5. ye batungidi vuma bianangama bia Bali mu yoka bana bau mu tia mu nkailu miangioka kwa Bali, bu ndembolo kubakamba vo vovila vo benzi nkutu mu diampila yoyo,
Yel. 7: 31 b. 32: 35. Yeh. 16: 20. 23: 37.

6. nkiangunu, tala, lumbu bina kwiza, buvovele Mfumu, vuma kiaki bu kina lembwa vutuka bikwa Tofeti vo ndimb' amwan' a Hinomi, kansi ndimba wambemono.

7. Buna mu vuma kiaki mono ngina vunza tukanu tua Yuda ye tua Yelusalemi, ye ngina yambula babilama mu sabala biantantu miau ye mu moko mayau balakukilanga mioyo miau; mono ngina vana nitu zau zafwa bonso dia kwa nuni zazulu ye bibulu va nsi.
Yel. 16: 4.

8. Mono ngina vanga mbanza yayi yakala nongwa kina yitukwa ye devwa, babonsono baviokanga vana bana yitukwa ye sika mviozi, bu beti banzila kwama kwau kwakonsono. Yel. 18: 16.

9. Mono ngina kubayambula badia nsuni abau bana bababakala ye babakento ye nkundi umosi una dia nsuni awankaka mu mpasi ye nzungu zozo zina kubafietikisa ntantu miau ye yau balakukilanga mioyo miau.
3 Mose 26: 29. 5 Mose 28: 53 b. Man. 2: 20. 4: 10. Luk. 19: 43 b.

10. Ngeye una bula mvungu va meso mababakala bayele yaku

11. ye vova kwa yau: Ebu buvovele Mfumu Sebaoti: Mono ngina bula bantu baba ye mbanza yayi, mu lubululu lumosi lubudulwanga wumbwa kiawumbi kikakilendi vutuka kala kiamvimba ko; bana diamisa mu Tofeti, vuma kiankaka bu kikondolo mu diamisina.
Yel. 7: 32.

12. Bobo ngina vangila vuma kiaki, buvovele Mfumu, ye bantu bakiau ye vanga mbanza yayi bonso Tofeti.

13. Zinzo mu Yelusalemi ye nzo zantinu mia Yuda zina fwanana ye vuma bia Tofeti bisumukini, i nzo zozo zazonsono zakwikulwa biamfwitisila mwisi va nludi kwa nkangu wawonsono wazulu ye vatengudulwa nkailu miandwa kwa nzambi zankaka.
Yel. 32: 29. 44: 17 b. Zef. 1: 5.

14. Mboki Yelemia wakatuka ku Tofeti kukafiduswa kwa Mfumu mu bikula, ye watelama mu kianzala kianzo a Mfumu ye wavova kwa bantu babonsono:

15. Ebu buvovele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli: Tala, mono ngina yambula mbanza yayi ye mbanza zazonsono zayau zabwilwa kubu diadi diadionsono diyavova kwa yau, bu bakedi nsingu zambalu ye ka bazola wa mambu mami ko. Yel. 7: 26. 17: 23.

KAPU 20.

Yelemia wakangwa kwa Pasuli; nkongodolo a Pasuli. Mpasi zasalu kiambikudi. Mbikudi walevula lumbu kiandi kiambutulu.

Pasuli, mwan' a Imeli, i nganga wakala ngudi ankengi mu nzo a Mfumu, bu kawa Yelemia weti bikula momo, Yel. 38: 1.

2. buna Pasuli wabanda mbikudi Yelemia ye wantula mu su kiakala mu mwelo wa Benyamini wantandu mu nzo a Mfumu.
Yel. 29: 26. 37: 15. Mav. 23: 2.

3. Kansi lumbu kialanda Pasuli wakola Yelemia mu su. Buna Yelemia wavova kwa yandi: Pasuli ka i nkumbu yeti kubikila Mfumu ko, kansi Mangoli-Misabibi,[1]

4. kadi ebu buvovele Mfumu: Tala, mono ngina kuvanga wakala nsisi ye kwa ngeye kibeni ye kwa bakundi baku

[1] mb. nsisi mu tuska tuatonsono.

babonsono, ye yau bana bilama mu sabala biantantu miaku va maku meso; Yuda diadionsono ngina vana mu koko kwantinu a Babiloni, ye yandi una kubanata ku Babeli ye kubavonda mu sabala.

5. Mono ngina vana bimvwama biabionsono biambanza yayi, lekwa biayau biabionsono ye biantalu biabionsono muna, inga, mbongo zazonsono zantinu mia Yuda ngina vana mu moko mantantu miau, ye yau bana bio baka bonso bintani biau ye bonga bio ye nata bio ku Babeli.

2 Nt. 20: 17. Yes. 39: 6. Yel. 15: 13. 17: 3.

6. Ngeye kibeni, Pasuli, ye babonsono bena kundu mu nzo aku, yeno luna kwenda kinkole. Ngeye una luaka ku Babeli; kuna una fwila, ye kuna una diamusunwa, ngeye kibeni ye bakundi baku babonsono bawabikudila makutu.

7. Ngeye wandendele, Mfumu, ye mono ngiambudi yalendwa; ngeye wankamatene ye wandutidi ngolo, kansi mono ngieka ma kiansevila ntangu zazonsono; bakala bakala dikundevanga. Yel. 1: 6 b.

8. Kadi yonso ntangu yiivovanga, nkatulu bokila ye nkatulu nionga mu diambu diatana ye tatimisa, kadi mambu ma Mfumu makedi kwa mono bonso ntiakulu ye mbekolo ankiadi ntangu zazonsono.

9. Kansi bu yavova: kizolele vutuka kumbanzila ko vo vova diaka mu nkumbu andi, buna bwakala mu ntim' ami bonso tia tulemanga, tuazikudulwa mu kingongo kiami; mono yatovuka mu vibidila to, kansi ndembane bo.

10. Kadi mono yawa makela kwa babingi. Nsisi mu tueka tuatonsono! Lumfunda, yeto tuzolele kumfunda. Bakundi bami babonsono bakunkenganga, vo ngina bwa. Nanga yandi una lebakana ye tuna kunlutila ngolo ye kumvutula ndinda. Lumb. 31: 13.

11. Kansi Mfumu wena yami bonso kesa dialulendo; nkiangunu nzomi miami mina katwa bwa ye ka bana lenda lekwa ko. Yau bana mweswa nkulu ansoni, bu balembwa baka zazu, ye kala nsoni zikazimani zina lembwa vilukunwa. Yel. 15: 20. 17: 18. 23: 40.

12. Kadi Mfumu Sebaoti utontanga mu lunungu, yandi umonanga nsekinia ye ntima. Buna ngina mona ndind' aku mu yau, kadi kwa ngeye ntudidi bungu diami.

1 Sam. 16: 7. Lumb. 7: 9. Yel. 11: 20. 17: 10.

13. Luyimbileno mu nzitusu a Mfumu, lusikeno Mfumu; kadi yandi utaninanga mwel' ankwa bumputu mu moko mabambi.

14. Bika kialevulwa lumbu kina kiyabutulwa; inga, kiakondwa lusakumunu lumbu kina kiambuta mbut' ami.
Yobi 3: 1 b. 10: 18. Yel. 15: 10.

15. Dialevulwa bakala dina diasamunina sami nsamu wau: mwana wabakala ubutulu ye wamvangila bo kiese kiakingi.

16. Bakala dina, bika kavangwa bonso bwavangwa mbanza zozo zacamingisa Mfumu mu kondwa kwandemvokolo, ye bika kawa biaula mu nsuka ye kumbu kiakabu diabinwani mu nsinza,
1 Mose 19: 24 b. Yes. 13: 19. Yel. 50: 40. Yeh. 16: 49 b. Hos. 11: 8. Am. 4: 11. Luk. 17: 29 b. Yud. b. 7.

17. bu kalembwa kumponda mu vumu kiambuta, mpasi mbut' ami kakala ndiamu ami ye vumu kiandi kiayaka mu ntangu yikayimani.

18. Mu nkiama yakatwa vaika mu vumu kiambuta mu mona kubu ye kiadi, mpasi lumbu biami bialala mu nsoni?

KAPU 21.

Ntumwa zantinu Sidikia kwa Yelemia. Mvutulu a Yelemia.

Mama i mambu mayiza kwa Yelemia matuka kwa Mfumu, ntinu Sidikia bu kamfidisa Pasuli, mwan' a Malikia, ye Sefania, mwan' anganga Maseya, ye watuma:

2. utuyuvudila Mfumu, kadi Nebukadelesali, ntinu ku Babeli, una kutunwanisa mvita, vo Mfumu kazolele kutuvangila, bonso bwena mangu biandi biabionsono ko, mpasi katukatukila.

3. Yelemia wavova kwa yau:
Ebu luna vova kwa Sidikia:

4. Ebu buvovele Mfumu, Nzambi a Isaeli: Tala, mono ngina bangumuna luazu biobio mu moko meno bilueti nwanisina ntinu mu Babeli ku mbazi alumbu ye bisi Kaladea bakulukakalele, ye ngina bio yonzika mu monakanda diambanza yayi.

5. Mono kibeni ngina kulunwanisa mu koko kwalambuka ye koko kwangolo, mu nganzi, mfwemono ye nkesi zazingi. 5 Mose 29. 28.

6. Mono ngina banda bakundanga mu mbanza yayi, ye bantu ye bibulu; mu vunga kiampasi bana fwila.

7. Mboki, buvovele Mfumu, ngina

vana Sidikia, ntinu a Yuda, ye sielo
biandi ye bantu mu mbanza yayi basidi
mu vunga, sabala ye malema, mu koko
kwantinu a Babiloni Nebukadelesali,
mu moko mantantu miau, mu moko
mayau balakukilanga moyo miau.
Yandi una kubabanda mu meno masabala;
kana kubakuta ko, kana kala
ndemvokolo vo nkenda ko. Yel. 32: 3 b.
8. **Kwa** bantu baba una vova: Ebu
buvovele Mfumu: Tala, mono iluyengole
nzil' amoyo ye nzil' alufwa.
5 Mose 11: 26. 30: 15, 19.
9. Wonso una sala mu mbanza yayi,
yandi una fwa mu sabala, nsatu vo
vunga, kansi wonso una vaika ye kukiyekula
kwa bisi Kaladea beti kulukakalala,
yandi una vumuna ye keba
moyo andi nkievo kintani.
Yel. 38. 2. 39: 18. 45: 5.
10. Kadi mono ntadisi zizi kiami ku
mbanza yayi mu vanga bwambi ye
ka bwambote ko, buvovele Mfumu.
Yau yina vewa mu koko kwantinu a
Babiloni, ye yandi una yo yoka mu tia.
11. **Kwa** nzo antinu a Yuda ngeye
una vova: Luwa mambu ma Mfumu:
12. Yeno lunzo a Davidi, ebu buvovele
Mfumu: Lukongudila nsuka ka
nsuka nkongodolo yasonga ye lutanina
wapelwa mu koko kwanzungudi, mpasi
nganzi zami ka zina labuka bonso tia
ko ye lema ndemono yilembane muntu
zima—bobo mu diambu diankadulu au
yayibi. Yel. 4: 4. 22: 3.
13. **Tala**, mono ngina kutadisa, ngeye
ukalanga mu ndimba, mu siamunu
kiamongo va ndimba, buvovele Mfumu,
kwa yeno luvovanga: nani lenda kulumuka
mu kutukaka, ye nani lenda kota
mu kundu bieto? Yel. 17: 3.
14. Mono ngina kulubafika bonso
bwena mbutu miamavanga meno, buvovele
Mfumu; mono ngina kwika tia
mu mfind' eno ye tuau tuna manisa
biabionsono kinzungidila. Zing. 1: 31.

KAPU 22.

Mbikulu mu ntinu mia Yuda Salumi (Yoahasi), Yoyakimi ye Konia (Yekonia vo Yoyakimi).

Ebu bwavova Mfumu: Kulumuka ku
nzo antinu a Yuda ye vova mambu
mama kuna
2. ye kamba: Nawe mambu ma
Mfumu, untinu a Yuda uvwandanga
va kiandu kia Davidi, ye ngeye ye
sielo biaku ye bantu baku, i yeno lukotanga
mu mielo miami. Yel. 17: 20.
3. Ebu buvovele Mfumu: Luvanga
nsiku ye lunungu ye lutanina wapelwa
mu koko kwanzungudi; ka lusani
ngolo kwa wanzenza, ukondolo se ye
fwola ko, ka luvangani ngolo kwa yau
ko ye ka lutengulani menga makondolo
bila va vuma kiaki ko. Yel. 21: 12.
4. Kadi vo lunamanga mambu momo,
buna ntinu mivingananga Davidi va
kiandu kiandi mina kota mu mielo ku
nzo yayi mu makalu ye bakavalu ye
sielo biau ye bantu bau. Yel. 17: 25.
5. Kansi vo ka luwilu mambu mama
ko, buna ndidi ndefi mu mono kibeni,
buvovele Mfumu, vo nzo yayi yina
vombuswa.
6. Kadi ebu buvovele Mfumu mu
nzo antinu a Yuda: Ngeye vele wena
kwa mono bonso Ngiladi, mbata va
Lebanoni; kansi mu kedika ngina
kuvanga nsi yankatu, mbanza zikondolo
bantu.
7. Mono ngina bieka ye fidisa mimbungi
kwa ngeye, muntu muntu ye biandi
luazu, ye yau bana kwanga nsedeli
miaku miaminene ye tuba mio ku tia.
8. Bantu babingi bana vioka mbanza
yayi, ye bana vova, umosi kwa wankaka:
Mu nkiama Mfumu wavengi bobo
kwa mbanza yayi yayinene?
5 Mose 29: 24. 1 Nt. 9: 8 b.
9. Buna bana vutula: Mu diambu
dia bu basisa luwawanu lua Mfumu,
Nzambi au, ye basambila nzambi
zankaka ye basadila zo.
10. **Ka** ludilani fwidi ko, ye ka
lumfwilani kiadi ko; kansi ludila beni
mu ndieu wayendedele, kadi kana vutuka
diaka ye mona nsi amase mandi ko.
11. Kadi ebu buvovele Mfumu mu
Salumi, mwan' a Yosia, ntinu a Yuda,
wavingana sandi Yosia kitinu, wakatuka
mu vuma kiaki: Yandi kana vutuka
vava diaka ko. 2 Nt. 23: 30.
12. Kansi ku vuma kina kibannata
kinkole, kuna kana fwila; kansi nsi
yayi kana yo vutuka mona ko.
13. **Engwa** wonso utunganga nzo
andi mu kondwa kwalunungu ye vinga
biandi mu kondwa kwasonga, wonso
usadisanga ni andi salu mu ka lekwa
ko ye lembolo kumvana mfutu andi,
wonso uvovanga:
3 Mose 19: 13. 5 Mose 24: 14 b. Hab. 2: 9.
Yak. 5: 4.
14. mono nzolele kukitungila nzo
yayinene ye vinga biasadila, ye weti
kukivangila zinela zasadila ye fukanga
nzo mu nsedeli ye kusanga yo mu
sinobeli!

15. *Kadi* ngeye i ntinu, kidi wakisika mu nzo zansedeli? Kadi saku kadia ye kanwa koe ye mwanki wavanga nsiku ye lunungu? Nkiangunu watoma nitu. 2 Nt. 22: 2.

16. Yandi wanungisa kiazungulwa ye kondolo se; nkiangunu bwatoma nitu. Kadi ka i bobo mu kunzaya ko, buvovele Mfumu?

17. Kansi meso maku ye ntim' aku ka bieti lakukila lekwa kiankaka ko kansi yaku ndandu ye mu tengula menga makondolo bila ye sadila ntatumusu ye ngolo.

18. Nkiangunu Mfumu vovele ebu mu Yoyakimi, mwan' a Yosia, ntinu a Yuda: Yandi kana didulwa dizi ko, bu bana vova: Engwa, mpangi ami! Engwa, busi! Yandi kana didulwa dizi ko, bu bana vova: Engwa mfumu! Engwa, nzitusu andi!

19. Bonso budiamuswanga mpunda, yandi una diamusunwa; yandi una kokwa ye tubwa nseke beni, nseke mu mielo mia Yelusalemi. Yel. 36: 30.

20. **B**aluka va Lebanoni ye bokila, wakasa nding' aku mu Basani ye bokila mu Abalimi, kadi nzodi miaku miamionsono miafukuswa nampia.

21. Mono yavova kwa ngeye, bu watoma nitu, kansi wavova: Kizolele wa ko. Bonso bobo nzil' aku yakedi kasi ye kintwenia kiaku, vo kuzolele wa nding' ami ko.

22. Yau babonsono bakutuadisi bana vevumunwa kwa mpeve, ye nzodi miaku mina kwenda kinkole; inga, buna una mweswa nsoni ye yindama mu diambu diayayibi yaku yayonsono.

23. Ngeye wena kundu va Lebanoni, ngeye wena zanza diaku mu nsedeli, bonso buuna bima, miangala bu mina kubwila, nsongo bonso miambuti amwana!

24. **K**asi mu moyo ami, buvovele Mfumu, vo ngeye Konia, mwan' a Yoyakimi, ntinu a Yuda, wena kimpambu kiankumbu mpe va koko kwami kwalubakala, mwanki ngina vo kuziokuna.
Nk. Sol. 8: 6. Hang. 2: 24.

25. Mono ngina kuvana mu moko mayau balakukilanga moyo aku ye mu moko mayau bautinanga, i koko kwantinu a Babiloni Nebukadelesali ye mu moko mabisi Kaladea. Yel. 21: 7.

26. Mono ngina kulakasa ye mbut' aku wakubuta, nseke kuna nsi yankaka yilualembwa butulwa; kuna luna fwila. 2 Nt. 24: 15.

27. Kansi ku nsi yenina miela miau ngunda zavutukila, kuna ka bana ko vutuka ko.

28. **K**adi buna yandi i teki kiayinwa kiabulwa, ndieu Konia, vo wumbwa kikondolo mfunue? Buna mu nkiama balakusulwa, yandi ye nkun' andi, ye batubwa kuna nsi yibalembwa zaya?

29. Engwa, nsi, nsi, nsi, nawe mambu ma Mfumu!

30. Ebu buvovele Mfumu: Lusonika bakala diadi bonso kondolo bana, bonso bakala diakondwa vila mu lumbu biazingu kiandi. Kadi ka muntu ko mu nkun' andi una vutuka baka vila diavwandila va kiandu kia Davidi ye kala nyadi mu Yuda.

KAPU 23.

Engwa kwa mvungi miakiadimbuka ye nsilulu mu mvungi miabiza. Ntongonokono ansasila walunungu mu kanda dia Davidi. Nkongodolo ambikudi miavuna.

Engwa mvungi miomio mibunganga ye sansikisanga mameme mu kamba diami! buvovele Mfumu.
Yel. 10: 21. Yeh. 34: 2 b.

2. Nkiangunu Mfumu, Nzambi a Isaeli, vovele ebu mu mvungi miomio mitualanga bantu bami ku dia:

Yeno luasansikisa mameme mami ye luabakubidi ye ka luatomba ntomono au ko. Kansi tala, mono ngina kulubafika mu nkadulu eno yambi, buvovele Mfumu.

3. Mono kibeni ngina yonzika nsadidil' amameme mami mu nsi zazonsono ziyabakubidi ye vutula mo ku kulu biau, ye yau bana kala lubutu ye nieka.
Yeh. 11: 17.

4. Mono ngina tonginika mimvungi kwa yau mina kubatuala ku dia, ye ka bana vutuka kala nsatu atina ko vo pamuka vo bafukwa, buvovele Mfumu.
Yes. 40: 11. Yel. 3: 15. Yeh. 34: 11 b., 23.

5. **T**ala, lumbu bina kwiza, buvovele Mfumu, bu ngina tonginikina Davidi nsasila walunungu, ye yandi una yala bonso ntinu ye zazuka ye una tuadisa nsiku ye lunungu va ntoto.
Yes. 4: 2. 45: 8. Yel. 33: 15 b. Sak. 3: 8. 6: 12.

6. Mu lumbu biandi Yuda dina vuluswa ye Isaeli dina kala kundu mu mpungumunu; yayi i nkumbu yikana vewa: Mfumu lunungu lueto. Sak. 14: 11.

7. Nkiangunu, tala, lumbu bina kwiza, buvovele Mfumu, bu bana lembwa vutuka vova: kasi mu Mfumu amoyo, i yandi wavaikisa bana ba Isaeli mu nsi a Ngipiti, Yel. 16: 14 b.

8. kansi: kasi mu Mfumu amoyo,

i yandi watombula nkun' anzo a Isaeli ye wabavaikisa mu nsi anode ye mu nsi zozo zazonsono ziyabaluakisa mu kuba. Mboki bana kala kundu mu nsi au.

9. Mu bambikudi.

Ntim' ami zolele basuka mu ntulu ami, visi biabionsono mu nitu ami biena nalenzangani. Mono ngiena bonso bakala disansale, bonso umosi wabwiswa kwa vinia, vantadisi a Mfumu ye vantadisi amambu mandi manlongo.

10. Kadi nsi yifulukidi kwa bampala, mu nsingulu nsi yena kiadi, ye kulu biena mu nsi yankatu biyumini; tima diau diadionsono diena diambi ye ngolo zau ka zisongele ko. Yes. 24: 6. Yel. 12: 4.

11. Kadi bambikudi ye banganga bakondolo Nzambi; mu nzo ami mpe ngieti mona yayibi yau, buvovele Mfumu.

12. Nkiangunu nzil' au yina kubakadila bonso nsoko miandelo mu tombe, yau bana ta sakuba ye bwila mio munkanda. Kadi mono nzolele yambula kubu diababwila, mvu wambafukulu bu wizidi, buvovele Mfumu.
Lumb. 35: 6.

13. Mono yamona vele mpe kwa mbikudi mia Samalia monso makala mvilangani; yau babikula mu nkumbu a Bali ye bazimbisa bantu bami Isaeli.

14. Kansi kwa mbikudi mia Yelusalemi yamweni mambu mansisi: yau i bampala ye basadilanga makutu, ye basiamisanga moko mayau bavolanga yayibi, kidi ka muntu ko una bangumuka mu yayibi yandi; yau babonsono bena kwa mono bonso Sodoma, ye bisi nsi au bena bonso Ngomola.
1 Mose 13: 13. 5 Mose 32: 32. Yes. 1: 10. 3: 9. Yeh. 13: 22. 16: 48.

15. Nkiangunu Mfumu Sebaoti vovele ebu mu bambikudi: Tala, mono ngina kubavana nlulukulu mu dia ye nsa mu nwa, kadi mu mbikudi mia Yelusalemi ludimbuku lumwangane mu nsi yamvimba. Yel. 8: 14. 9: 15.

16. Ebu buvovele Mfumu Sebaoti: Ka luwani mambu mabambikudi ko mikulubikudilanga, kadi bakulubabanga; bavovanga mona-meso mamiau mintima, ka mana matukidi mu nwa a Mfumu ko.
Yel. 14: 14. Yeh. 13: 2 b. Mat. 7: 15.

17. Bavovanga ntangu zazonsono kwa yau bakunginanga: Mfumu wavovele bo: Yeno luna toma nitu. Konso kudiatanga mosi mu mbalu antim' andi, bavovanga: Ka kubu ko dina kulubwila. Yel. 6: 14. 8: 11. Yeh. 13: 10.

18. Kadi wonso utelamene mu nduengoso za Mfumu, yandi zaidi ye wanga mambu mandi. Vo mosi udimbanga mambu mandi, yandi una bo wa.
Yobi 15: 8. Yes. 40: 13. Loma 11: 34. 1 Kol. 2: 16.

19. Tala, bonso kimbongila kitukidi kwa Mfumu nkesi zina vaika, ye bonso tembo kiakimbongila zau zina kwiza zunguluki va ntandu antu miabakiadimbuka. Lumb. 11: 6. Yel. 30: 23 b.

20. Nganzi za Mfumu ka zina lembwa ko, nate ye kavengi ye manisi mabanza mantim' andi; mu lumbu bina kwiza luna bo mona mu kedika.

21. Mono kiafidisa mbikudi miami ko, ye mwanki bayungusa; mono kiavova kwa yau ko, ye mwanki babikula.
Yel. 14: 14 b. 27: 15. 29: 9.

22. Vo batelamene mu nduengoso zami, nga bakembi bantu bami mambu mami ye bababangumuni mu nzil' au yambi ye nkadulu au yambi.

23. Kadi mono i Nzambi kaka bu ngiena lukufie ye ka Nzambi mpe ko bu ngiena nsekie? Mav. 17: 27 b.

24. Kanivo muntu ulenda swama mu vuma kiansweki mundembane mona yandi? buvovele Mfumu. Kadi mono ka i ndieu uzedi zulu ye ntoto ko? buvovele Mfumu.
1 Nt. 8: 27. Lumb. 139: 8. Yel. 16: 17. Am. 9: 2 b.

25. Mono yawilu mavovele mbikudi mibikulanga makutu mu nkumbu ami, bu bavovanga: mono ndotolongo ndozi, mono ndotolongo ndozi.

26. Ntama kwa buna kadila bobo? Kani beti yindula mu ntima, mbikudi miomio mibikulanga makutu, mibikulanga bungubi bwantima miau—

27. kani beti banza, vo bana vanga bantu bami bavilakana nkumbu ami mu ndozi zau zibakambasananga, bonso mase mau mavilakana nkumbu ami mu diambu dia Bali? Nkong. 3: 7. 8: 33.

28. Wonso mbikudi walotwa ndozi, bika kakamba ndozi andi; kansi utambudi mambu mami, bika kavova mambu mami mu kedika. Kadi titi nki antuadi biena ye mbongo? buvovele Mfumu.

29. Kadi mambu mami ka mena bonso tia koe, buvovele Mfumu, ye bonso lukonko lukosanga matadi?
Eb. 4: 12.

30. Tala, nkiangunu mono ngina bwila bambikudi, buvovele Mfumu, i baba bayibanga mambu mami, umosi kwa wankaka. 5 Mose 18: 20.

31. Tala, mono ngina bwila bambikudi, buvovele Mfumu, i baba bena

nzaki zakubama mu ludimi mu kamba: ebu buvovele Mfumu.

32. Tala, mono ngina bwila mbikudi miomio mibikulanga ndozi zamakutu, buvovele Mfumu, ye yau bakambanga zo ye bazimbisanga bantu bami mu makutu mau ye mu kinwa kiau kiakinene, mpeleko kibafidisi ko ye kibatumini ntumunu ko, ye ka bena au lusadusu kwa bantu baba ko, buvovele Mfumu. Sef. 3: 4.

33. Vo bantu baba vo mbikudi vo nganga weti kuyuvula bwabu ye vovele: demo[1] kia Mfumu i nki? buna una kubakamba kionso kiena demo kiakedika: nkiangunu mono ngina kululosa, buvovele Mfumu.

34. Mbikudi wowo vo nganga yoyo vo ndieu mu bantu uvovele: demo kia Mfumu, bakala diodio ye nzo andi ngina bafika.

35. Ve, ebu luna vova, umosi kwa wankaka, mpangi mosi kwa wankaka: Nki kivutudi Mfumu, ye nki kivovele Mfumu?

36. Kansi mu demo kia Mfumu ka luvutukani kio mokisa ko; kadi buna diambu diamuntu muntu i demo kwa yandi, bu luvidingisanga mambu ma Nzambi amoyo, Mfumu Sebaoti, Nzambi eto.

37. Ebu una vova kwa mbikudi: Mfumu nki kakuvutudi, ye Mfumu nki kavovele?

38. Kansi vo lutanga: demo kia Mfumu, buna Mfumu vovele ebu: Bu luvovanga diambu diadi: demo kia Mfumu, mpeleko ilufidisi diambu ye mpovele: ka luna vova ko: demo kia Mfumu,

39. nkiangunu ngina kulunanguna nseke ye kulutuba ye mbanza yoyo yiyaluveni ye mase meno, mu zizi kiami.

40. Mono ngina kulubwisa nsoni zikazimani ye mayindama makamamani bina lembana vilukunwa. Yel. 20: 11.

KAPU 24.

Mboba miole miabana bakuyu.

Mfumu wambwesa mona-meso mama malanda. Mboba miole miabana bakuyu miatulwa vantadisi avwala dia Mfumu, Nebukadelesali, ntinu ku Babeli, bu kamana katula Yekonia, mwan' a Yoyakimi, ntinu mu Yuda, ye madingizi ma Yuda, mu Yelusalemi va kimosi ye bisadi bianti ye zingangula, ye meni kubaluakisa ku Babeli.
2 Nt. 24: 15 b. 2 Lus. 36: 9 b.

2. Mu mboba mosi mwakala bana bambote bakuyu bampila yoyo bonso bana bakuyu bena mu ngionzika yantete; mu mboba wankaka mwakala bana bambi beni bakuyu, mbi yoyo vo balembane diwa.

3. Mfumu wavova kwa mono: Nki mweni, Yelemia? Mono yavutula: Bana bakuyu. Bana bakuyu babiza bena babiza beni, ye bana bakuyu bambi bena bambi beni, mbi yoyo vo balembane diwa.

4. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

5. Ebu buvovele Mfumu, Nzambi a Isaeli: Bonso bana baba babiza bakuyu bana vangwa, i bobo mono nzolele tabidila yau banatwa mu Yuda mu ntomono au, i yau bayakatula mu vuma kiaki ye bayanata ku nsi abisi Kaladea.

6. Mu ntomono au mono nzolele tadisa disu diami kwa yau ye yambula bavutuka ku nsi yayi. Mono nzolele kubatungulula ye lembwa kubatulula, tuika ye lembwa kubavuza. Yel. 31: 28.

7. Mono ngina kubavana ntima mu kunzaya, vo mono i Mfumu; yau bana kala bantu bami, ye mono ngina kala Nzambi au. Kadi yau bana bangumuka kwa mono mu ntima miau miamvimba.
5 Mose 30: 6. Yel. 30: 22. 31: 33 b. 32: 38 b. Yeh. 11: 19 b. 36: 26 b. Eb. 8: 10.

8. Kansi bonso buvangwanga bana bambi bakuyu bena yambi yoyo, vo balembane diwa, i bobo, buvovele Mfumu, ngina vanga kwa Sidikia, ntinu a Yuda, ye kwa madingizi mandi ye kwa nsadidila mu Yelusalemi, kwa yau basidi mu nsi yayi ye kwa yau bena kundu mu nsi a Ngipiti.
2 Nt. 25: 2 b. Yel. 29: 17. 43: 5 b.

9. Mu vuma bina biabionsono bingina kubaluakisa, ngina kubavanga longi diamampamuka ye kubu kwa bimfumu biabionsono va ntoto, nsoni, ngana ye nkunga ye kifwani kibabikanga bu bana singa.
5 Mose 28: 25, 37. 1 Nt. 9: 7. 2 Lus. 7: 20. Yel. 25: 9, 18. 42: 17 b. 44: 12. Yeh. 5: 15.

10. Mono ngina fidisa sabala, malema ye vunga mu yau, nate ye bafukidi mu nsi yiyavana yau ye mase mau.
Yel. 29: 18. Yeh. 6: 12. 14: 21.

KAPU 25.

Kinkole kialusambodia luamvu mu Babiloni. Kope kianganzi za Mfumu.

Mama i mambu mayiza kwa Yelemia mu diambu diabantu babonsono ba Yuda, mu mvu waia wangiadulu a

[1] Diambu diadi diena mpe mbangudulu: luvovolo.

Yoyakimi, mwan' a Yosia, ntinu a Yuda, i mvu wantete wangiadulu antinu a Babiloni, Nebukadelesali. Yel. 1: 2.

2. Mambu mama mavova mbikudi Yelemia kwa bantu babonsono ba Yuda ye kwa bisi Yelusalemi babonsono; yandi wavova:

3. Kasi ye mvu wakumi ye tatu wangiadulu a Yosia, mwan' a Amoni, ntinu a Yuda, nate ye lumbu kiaki, vo mu makumole ye mvu ntatu bwabu, mambu ma Mfumu matukididi kwizanga kwa mono, ye yeno ka luazolele wa ko, mpeleko yavovele ntangu ka ntangu kwa yeno.

4. Mfumu walufidisi ntangu ka ntangu sielo biandi, bambikudi, kansi ka luazolele wa ko vo tamba matu meno mu wa, bu bavova:
2 Nt. 17: 13 b. Yel. 7: 13, 25 b. 26: 5. 35: 15. 44: 4 b.

5. Lubangumukeno, muntu muntu mu nzil' andi yambi ye nkadulu andi yambi, kidi lualenda sala mu nsi ntangu zikazimani, i yina yavana Mfumu kwa yeno ye mase meno. Yel. 18: 11. Sak. 1: 4.

6. Ka lunamani nzambi zankaka ko, mpasi luasadila ye sambila zo; ka lumfwemisani ko mu mavanga mamoko meno, mpasi kina kulubwisa kubu ko.
Yes. 3: 9.

7. Kansi ka luazolele kungwila ko, buvovele Mfumu, kansi luamfwemese mu mavanga mamoko meno mu kubu diayeno kibeni.

8. Nkiangunu Mfumu Sebaoti vovele ebu: Bu lualembwa zola wa mambu mami,

9. buna ngina fidisa nsamu ye landisa makanda mamonsono mabantu bantini anode, buvovele Mfumu, ye fidisa ntumwa kwa sielo kiami Nebukadelesali, ntinu ku Babeli, ye ngina yambula babwila nsi yayi ye bisi nsi, ye mpe bantu baba babonsono kinzungidila. Mono ngina kubaniokuna mu bungwa ye kubavanga nongwa kiangitukwanga ye devwanga ye bonso nsi zavombila mu ntangu yikayimani. Yel. 1: 15. 27: 6.

10. Mu yau ngina sukisa mbokolo zavangalala ye mbokolo zakiese, mbokolo mu toko diandambisa ye mbokolo mu ndumb' andambisa, ningu wamatadi mandikina ye kia kwamwinda.
Yel. 7: 34. 16: 9. 33: 11. Nzai. 18: 22 b.

11. Inga, nsi yayi yayonsono yina vombila ye bungana, ye bantu baba bana sadila ntinu ku Babeli mu lusambodia luamvu.

12. Kansi lusambodia luamvu bu lumeni vioka, mono ngina bafika ntinu ku Babeli ye bantu baba mu diambu dialufuma luau, buvovele Mfumu, ye nsi abakaladea, ye ngina yo vanga nsi yavombila mu ntangu yikayimani.
2 Lus. 36: 21 b. Esala 1: 1. Yel. 29: 10. Dan. 9: 2. Sak. 1: 12.

13. Mono ngina yambula mambu momo mamonsono mabukila nsi yayi mayavovila yo, mamonsono masonukwa mu nkanda wau mabikula Yelemia kwa bantu baba.

14. Kadi yau mpe bantu batulendo ye ntinu miaminene bana vanga bakala sielo biau, ye mono ngina kubavutula ndinda, bonso bwena mavanga mau ye mavanga mamoko mau.

15. Kadi ebu bwavova Mfumu, Nzambi a Isaeli, kwa mono: Bonga kope kiaki kiavinia kianganzi mu koko kwami ye nwika kio bantu baba babonsono, kwa yau bauna fidusulwa kwa mono.
Yel. 51: 7. Nzai. 14: 10. 16: 19.

16. Bika banwa ye sansala ye kala mafuluka mu mbweno asabala kingina fidisa mu yau.

17. Mono yabonga kope mu koko kwa Mfumu ye yanwika bantu bobo babonsono, i kwa yau bayafidusulwa kwa Mfumu,

18. i Yelusalemi ye mbanza za Yuda ye ntinu miazau ye madingizi, mu vangila zo nsi yavombila ye nongwa kiangitukwanga ye devwanga ye kifwani kibikwanga, bu basinganga, bonso buvengo bwabu mpe;

19. mboki Falao, ntinu mu Ngipiti, ye sielo biandi, madingizi mandi ye bantu bandi babonsono, Yel. 46: 2 b.

20. ye mpe makanda mamonsono masangwa ye ntinu miamionsono mu nsi a Usi ye ntinu miamionsono mu nsi abafilistea: Askeloni, Ngasa ye Ekeloni ye nsadidila mu Asadodi;
Yel. 47: 1 b.

21. mboki Edomi, Moabi ye bana ba Amoni; Yel. 48: 1 b. 49: 1 b., 7 b.

22. mboki ntinu miamionsono ku Tilo, ntinu miamionsono ku Sidoni ye mintinu mu nsi zambu, tuka mu simu diankaka diambu;
Yes. 23: 1 b. Yel. 9: 26.

23. mboki Dedani, Tema, Busi ye babonsono bena nsuki zatendwa mu mbela-mbela;

24. mboki ntinu miamionsono mu Alabia ye ntinu miamionsono kwa makanda masangwa mena kundu mu nsi yankatu,

25. ye mpe ntinu miamionsono mu Simili, ntinu miamionsono mu Elami ye ntinu miamionsono mu Media,

26. vazimunina ntinu miamionsono mu nsi anode, ye yau bena lukufi ye yau bena nseke, ye ndieu ye ndiona, ye bimfumu biankaka biabionsono mu nza biena va ntoto. Kansi ntinu Sesaki una vingana yau mu nwa.

27. Ngeye una kubakamba: Ebu buvovele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli: Lunwa kinsansala, mpasi lualuka ye bwa ye lembana telama, mu mbweno asabala kina kingina fidisa mu yeno.

28. Kansi vo ka bazolele tambula kope mu koko kwaku ye nwa ko, buna navovi kwa yau: Ebu buvovele Mfumu Sebaoti: Luna katwa nwa.

29. Kadi tala, mu mbanza yina yabikwa nkumbu mu nkumbu ami, ngina badika mbafukulu. Buna yeno luna kondwa ndinde? Ve, yeno ka luna kondwa ndinda ko, kansi ngina tela sabala mbila ye mwangisa kio va bisi ntoto babonsono, buvovele Mfumu Sebaoti. Yel. 49: 12. Yeh. 9: 6. 1 Pet. 4: 17.

30. Ngeye una kubabikudila mama mamonsono ye vova kwa yau: Mfumu una sasula nsambulu mu kayengele ye wakasa nding' andi mu kundu kiandi kianlongo; inga, yandi una sasula nsambulu yayinene va ntandu ayinza diandi ye sasula mbokolo yangionzika, bonso buvanganga ndiati miavinia, va ntandu abisi ntoto babonsono.

Yel. 51: 14. Yoeli 3: 16. Am. 1: 2.

31. Yoma kuwakane nate ye ku nsuka zantoto, kadi Mfumu vwidi diambu ye bantu, yandi una zenga mambu ye nsuni miamionsono; bakiadimbuka si kaniokuna kwa sabala, buvovele Mfumu.

32. Ebu buvovele Mfumu Sebaoti: Tala, kubu divaikidi mu kanda diabantu ye diele ku diankaka, ye mpekempeke yayinene yina tedumuswa ye tuka mu nsuka zantoto.

33. Yau bana bandwa kwa Mfumu mu lumbu kina bana bilama vana, tuka ye nsuka mosi yantoto nate ye ku yankaka; ka bana didulwa dizi ko vo yonzukwa va kimosi vo diamuswa, kansi bana kala tuvi va nsi.

Yes. 66: 16. Yel. 8: 2. 9: 22. 16: 4.

34. Lukunga, lumimvungi, ye lunionga, lukinengumuna mu bombe, lubankwa miatulendo mu dikamba; kadi ntangu yizidi yiluna vondwa. Yeno luna sansukuswa, yeno luna bombumuka bonso wumbwa kiantalu.

35. Buna mpungumunu zazonsono zimeni kwa mimvungi ye ntanunu zazonsono kwa bankwa miatulendo mu dikamba.

36. Nawe, bonso bweti bokila mimvungi ye bankwa miatulendo mu dikamba beti kunga! Kadi Mfumu wafukisa kulu biau,

37. ye ndimba miayenge miabungana kwa tia tuanganzi za Mfumu.

38. Yandi wele bonso nkosi yivaikidi mu vwa diandi; kadi nsi au yina kala nsi yavombila kunsi atia tuambungulu, kunsi atia tuanganzi zandi.

KAPU 26.

Mbikulu ankongodolo mu Yuda. Lukanu luabema Yelemia. Mbikudi Ulia.

Mu mbadukulu angiadulu a Yoyakimi, mwan' a Yosia, ntinu a Yuda, mambu mama matuka kwa Mfumu; yandi wavova:

2. Ebu buvovele Mfumu: Telama kwaku mu kianzala kianzo a Mfumu ye vova kwa mbanza zazonsono za Yuda zikwizanga mu sambila mu nzo a Mfumu, mambu momo mamonsono mayakukembi mu vova kwa yau; kukatulani mo diambu ko.

5 Mose 4: 2. Yel. 7: 2.

3. Nanga bana wa ye bangumuka, muntu muntu mu nzil' andi yambi; buna mono nzolele niongulukila yambi yingiena mu ntima mu kubavangila mu diambu diankadulu au yambi.

Yel. 18: 8, 11. 36: 3, 7. Yona 3: 10.

4. Ngeye una vova kwa yau: Ebu buvovele Mfumu: Vo ka luzolele kungwila ko ye diata mu mina miyalutudidi,

5. ye wila mambu masielo biami i bambikudi miyalufidisi ntangu ka ntangu, mpeleko lualembwa zola wa,

2 Nt. 17: 13 b. Yel. 7: 13 b. 25: 4. 35: 15.

6. buna ngina vanga kwa nzo yayi bonso kwa Silo ye vanga mbanza yayi bonso kifwani kwa bantu babonsono bantoto kina bikwa, bu basinganga.

1 Sam. 4: 3, 11. Lumb. 78: 60. Yel. 7: 12, 14. 24: 9.

7. Banganga ye bambikudi ye bantu babonsono bawa Yelemia, bu keti vova mambu momo mu nzo a Mfumu.

8. Yelemia bu kamana vova mamonsono mankamba Mfumu mu vova kwa bantu babonsono, buna banganga ye bambikudi ye bantu babonsono bankamata ye bavova: Ngeye fwa una katwa fwa.

9. Mu nkiama wabikudi mu nkumbu a Mfumu, bu uvovele: nzo yayi yina vangwa bonso bwavangwa Silo, ye mbanza yayi yina vombuswa ye ka

muntu ko una yo kala kundu? Bantu babonsono bakutakanana Yelemia kinzungidila mu nzo a Mfumu.

10. **M**adingizi ma Yuda bu bawa bo, bakatuka mu nzo akitinu ye batombuka ku nzo a Mfumu ye bavwanda va nkotolo amwelo wamona wa Mfumu.

11. Buna banganga ye bambikudi bavova kwa madingizi ye kwa bantu babonsono ebu: Bakala diadi difwiti vondwa, kadi yandi bikudidi mbanza yayi kubu, bonso buluwilu mu meno matu. Mav. 6: 13.

12. Kansi Yelemia wavutula kwa madingizi mamonsono ye bantu babonsono ye wavova: I Mfumu wamfidisi mu bikudila nzo yayi ye mbanza yayi mama mamonsono maluwilu.

13. Nkiangunu lulutisila ndiatulu eno ye nkadulu eno mu mbote ye luwa nding' a Mfumu, Nzambi eno; buna Mfumu zolele niongulukila yina yambi yikakuluvovese. Yel. 7: 3. 18: 8.

14. Mu diambu diamono, buna ngiena mu moko meno; lumpanga bonso bulueti banza bwambote ye bwafwana.

15. Kansi diadi luna zaya, vo luna kumponda, buna lueti kukituadisa menga makondolo bila va ntandu eno ye va ntandu ambanza yayi ye bisi yau, kadi Mfumu wamfidisi mu kedika kwa yeno mu vova momo mamonsono vantadisi eno. Mat. 23: 35.

16. Buna madingizi ye bantu babonsono bavova kwa banganga ye bambikudi: Bakala diadi ka difwiti vondwa ko, kadi mu nkumbu a Mfumu, Nzambi eto, kavovele kwa yeto.

17. **B**abakala bankaka mu ngudi zabantu mu nsi batelama ye bavova kwa lukutukunu lualonsono luabantu ebu:

18. Molastita Mika wabikula mu ntangu a Hiskia, ntinu a Yuda, ye wavova kwa bantu babonsono ba Yuda: Ebu buvovele Mfumu Sebaoti: Sioni dina fulwa mu kala via, ye Yelusalemi dina kala ntulami amatadi ye mongo wavwala nzanza umenanga mfinda.

Yel. 9: 11. Mika 1: 1. 3: 12.

19. Kansi mwanki Hiskia, ntinu a Yuda, ye Yuda diadionsono bamvondise? Keti yandi wavumina Mfumu ye wabombidila vantadisi andi, ye Mfumu waniongulukila yina yambi yikabavovisa, kansi yeto tukubamene bwabu mu kukivangila yambi yayi yayingi?

20. **K**wakala mpe bakala diankaka, Ulia, mwan' a Semaya, watuka mu Kiliati-Hayalimi wabikula mu nkumbu a Mfumu; yandi wabikudila mbanza yayi ye nsi yayi, nadede bonso Yelemia wavengi.

21. Ntinu Yoyakimi ye makesa mandi mamonsono ye madingizi mamonsono bu bawa mambu mandi, ntinu watonta kumvonda. Kansi Ulia bu kawa bo, watina ye wataba ye waluaka ku Ngipiti.

22. Buna ntinu Yoyakimi wafidisa babakala bankaka ku Ngipiti, i Elenatani, mwan' a Akaboli, ye bankaka ye yandi bakota mu Ngipiti.

Yel. 36: 12, 25.

23. Bavaikisa Ulia mu Ngipiti ye bannata kwa ntinu Yoyakimi; ndieu wamvonda mu sabala. Mboki watubisa nitu andi yafwa va ziami kidiamuswanga bantu.

24. **K**ansi koko kwa Abikami, mwan' a Safani, kwakala ye Yelemia, mpasi kana yekulwa mu moko mabantu mu vondwa ko.

2 Nt. 12: 22. 12: 14. 25: 22. Yel. 39: 14.

KAPU 27.

Mbikulu mu vangu kia Babeli va ntandu a Yuda ye nsi zankaka.

Mu mbadukulu angiadulu a Yoyakimi, mwan' a Yosia, ntinu a Yuda, mambu mama mayiza kwa Yelemia matuka kwa Mfumu; yandi wavova:

Yel. 28: 1.

2. Ebu bwavova Mfumu kwa mono: Nakivangila nsinga ye vangu ye tula kio va laka diaku.

3. Mboki fidisa kio kwa ntinu mu Edomi, ntinu mu Moabi, ntinu kwa bana ba Amoni, ntinu mu Tilo ye ntinu mu Sidoni mu ntumwa zozo zalueki ku Yelusalemi, kwa Sidikia, ntinu a Yuda.

4. Ubakamba bavova kwa mfumu zau: Ebu buvovele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli: Ebu luna vova kwa mfumu zeno:

5. Mono i ndieu wavanga ntoto ye bantu ye bulu biena va ntoto, mu ngolo zami zazinene ye koko kwami kwalambuka, ye ivananga wo kwa wonso unzolele. Yel. 32: 17. Dan. 4: 32.

6. Nkiangunu bwabu mpeni nsi zazi zazonsono mu koko kwasielo kiami Nebukadelesali, ntinu a Babiloni; inga, bulu biansi mpe imveni, kidi biansadila.

Yel. 25: 9. 28: 14. Dan. 2: 37 b.

7. Bantu babonsono bana sadila yandi ye mwan' andi wabakala ye ntekolo andi wabakala, ñate ye ntangu ansi andi mpe yina kwiza, bantu batulendo

ye ntinu miaminene bu bana kumvangila sielo kiau. Yel. 25: 12, 14.

8. Bantu bobo ye kimfumu kiokio bakabazolele kunsadila ko, i Nebukadelesali, ntinu ku Babeli, ye bakabazolele tula laka diau kunsi avangu kiantinu a Babiloni ko, bantu bobo ngina bafika mu sabala, malema ye vunga, buvovele Mfumu, nate ye mbeni kubabunga mu koko kwandi.

9. Nkiangunu ka luwilani mbikudi ye mbingudi mieno ko, ndozi zeno, mbangudi mieno miadimbu ye bandoki ko, bu bavovanga kwa yeno: Yeno ka luna sadila ntinu ku Babeli ko; Yel. 29: 8 b.

10. kadi baba babikulanga makutu kwa yeno ye batukisanga, vo luna natwa nseke, bu ngina katwa kulukuba, kidi luavilana.

11. Kansi bantu bobo bavwembanga malaka mau kunsi avangu kiantinu a Babiloni ye kunsadilanga, yau ngina vana luvovomo mu nsi au, buvovele Mfumu, kidi basadila yo ye kunda muna.

12. Kwa Sidikia, ntinu a Yuda, mono yavova mambu momo mamonsono, bu yavova: Luvwembika malaka meno kunsi avangu kiantinu a Babiloni ye lunsadila ye bantu bandi, buna luna vuka.

13. Mu nkiama luzolele fwa, ngeye ye bantu baku, mu sabala, nsatu ye vunga, bonso bwavova Mfumu mu bantu bobo bakabazolele sadila ntinu ku Babeli ko.

14. Nkiangunu ka luwilani bwabu mambu mambikudi ko mikulukambanga: Yeno ka luna sadila ntinu ku Babeli ko, kadi bakulubikudilanga makutu.

15. Kadi mono kiabafidisi ko, buvovele Mfumu, kansi babikulanga makutu mu nkumbu ami ye batukisanga, vo ngina katwa kulukuba, mpasi luna vilana, yeno ye mbikudi mikulubikudilanga. Yel. 14: 14. 23: 21, 25. 29: 9.

16. Kwa banganga ye kwa bantu baba babonsono mono vavova ye yakamba: Ebu buvovele Mfumu: Ka luwilani mambu mambikudi mieno ko mikulubikudilanga ye vovanga: Tala, lekwa biobio bivwilu ku nzo a Mfumu, fintama-ntama bina vutulwa tuka ku Babeli, kadi bakulubikudilanga makutu. Yel. 28: 3.

17. Ka lubawilani ko, kansi lusadila ntinu ku Babeli, buna luna vuka. Mu nkiama mbanza yayi yina vombuswa?

18. Vo yau i bambikudi, ye vo mambu ma Mfumu mena yau, bika bavovila dio kwa Mfumu Sebaoti, vo lekwa biobio bisidi mu nzo a Mfumu ye mu nzo antinu a Yuda ye mu Yelusalemi, ka bidi natwa ku Babeli.

19. Kadi ebu buvovele Mfumu Sebaoti mu bitungwa, mbu ye ntambu miamakuluwa ye mu lekwa biankaka bisidi mu mbanza yayi,
1 Nt. 7: 15, 23, 27. 2 Nt. 25: 13 b.

20. Nebukadelesali, ntinu ku Babeli, bu kalembwa bio nata, bu kakatula Yekonia, mwan' a Yoyakimi, ntinu a Yuda, mu Yelusalemi mu kunnata ku Babeli va kimosi ye bandanu babonsono mu Yuda ye Yelusalemi— 2 Nt. 24: 12 b.

21. ebu buvovele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli, mu lekwa biobio bisidi mu nzo a Mfumu ye mu nzo antinu a Yuda ye mu Yelusalemi:

22. Ku Babeli biobio bina natwa, ye kuna bina lenga nate ye lumbu kina kingina kubatala, buvovele Mfumu, ye kubatombula ku vuma kiaki diaka.
2 Lus. 36: 22. Esala 1: 1, 7. Yel. 29: 10.

KAPU 28.

Yelemia ye mbikudi wavuna Hanania.

Kansi mvu umosi, mu mbadukulu angiadulu a Sidikia, ntinu a Yuda, mu mvu andi waia wangiadulu andi, mu ngonda yantanu, mbikudi Hanania, mwan' a Asuli, ku Ngiboni, wakamba kwa mono mu nzo a Mfumu, vantadisi abanganga ye bantu babonsono, ye wavova:

2. Ebu buvovele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli: Mono ngina tolula vangu kiantinu a Babiloni.

3. Mu mvu miole mono ngina vutula lekwa biabionsono ku vuma kiaki bivwilu ku nzo a Mfumu, biakatula Nebukadelesali, ntinu ku Babeli, mu vuma kiaki ye bianatwa ku Babeli.
Yel. 27: 16.

4. Yekonia, mwan' a Yoyakimi, ntinu a Yuda, ye nkole zazonsono zitukidi mu Yuda zamana luaka ku Babeli, mono ngina kubavutula ku vuma kiaki, buvovele Mfumu; kadi mono ngina tolula vangu kiantinu a Babiloni.
2 Nt. 24: 12 b.

5. Kansi mbikudi Yelemia wavutula kwa mbikudi Hanania vantadisi abanganga ye bantu babonsono batelama mu nzo a Mfumu;

6. mbikudi Yelemia wavova: Ameni. Bika Mfumu kavanga bo. Bika Mfumu kayendisa mambu maku detila, i

mana maubikudi, mpasi kavutula ku vuma kiaki lekwa biobio bivwilu ku nzo a Mfumu, tuka ku Babeli ye nkole zazonsono.

7. Kansi nawe mpe diambu diadi dinzolele vova vantadisi aku ye bantu babonsono.

8. Mbikudi miansi nkulu, i yau batekidila mono ye ngeye, yau babikudila nsi zatulendo ye bimfumu biabinene mvita, kubu ye vunga.

9. Nkiangunu mbikudi wowo ubikulanga vila, yandi una zayakana bonso mbikudi wafidisa Mfumu mu kedika, mambu miambikudi una bu mana kwenda detila. 5 Mose 18: 21 b.

10. Buna mbikudi Hanania wakatula vangu mu laka diambikudi Yelemia ye watolula kio. Yel. 27: 2.

11. Hanania wavova vantadisi abantu babonsono: Ebu buvovele Mfumu: I bobo mu mvu miole mono ngina tolula vangu kiantinu a Babiloni, Nebukadelesali, bu ngieti kio katula mu malaka mabantu babonsono. Mbikudi Yelemia wakatuka.

12. Mambu ma Mfumu mayiza kwa Yelemia, mbikudi Hanania bu kamana katula vangu mu laka dia Yelemia ye watolula kio; yandi wavova:

13. Wenda wakamba kwa Hanania: Ebu buvovele Mfumu: Vangu kianti watolole, kansi mu fulu kiakiau wavengi vangu kiasengwa.

14. Kadi ebu buvovele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli: Vangu kiasengwa ngina tula va malaka mabantu baba babonsono, kidi basadila Nebukadelesali, ntinu ku Babeli. Yandi bana sadila. Inga, bulu biansi mpe imveni. Yel. 27: 6.

15. Mbikudi Yelemia wavova diaka kwa mbikudi Hanania: Nawe, u Hanania: Mfumu kakufidisi ko; ngeye wasindisidi bantu baba mu sila makutu vuvu kiau.

16. Nkiangunu Mfumu vovele ebu: Tala, mono ngina kubambula va ntoto. Mvu wau una fwa, kadi ngeye wasamuni nsoto-nsoto mu Mfumu. Yel. 29: 32.

17. Mbikudi Hanania wafwa mvu una mu ngonda yansambodia.

KAPU 29.

Leta kia Yelemia kwa nkole zabayudayo mu Babeli. Mbikudi miole miavuna. Ndiunda kwa Semaya.

Kiaki i kunku kialeta kina kiafidisa mbikudi Yelemia kiatuka mu Yelusalemi kwa bangudi zabantu basa vumuna mu kinkole, ye kwa banganga ye bambikudi ye bantu babonsono, i yau bakatula Nebukadelesali mu Yelusalemi ye banatwa ku Babeli,

2. ntinu Yekonia bu kakiyekula nkole mu Yelusalemi va kimosi ye nkama ye makota manzo akitinu, madingizi mu Yuda ye Yelusalemi ye bisadi bianti ye zingangula. 2 Nt. 24: 12 b. Yel. 24: 1.

3. Yandi wafidisa kio mu Elasa, mwan' a Safani, ye Ngemalia, mwan' a Hilikia, bafiduswa kwa Sidikia, ntinu a Yuda, ku Babeli, kwa Nebukadelesali, ntinu ku Babeli; kiau kiata ebu:

4. Ebu buvovele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli, kwa nkole zozo zazonsono ziyakatusa mu Yelusalemi mu natwa ku Babeli:

5. Lutunga zinzo ye lukala kundu kuna; lutuika nkuzu ye ludia bana bamiau.

6. Lukwela bakento ye lubuta bana bababakala ye babakento, ye lukwedisa bana beno bababakala ye luvana bana beno babakento kwa babakala, ye bika babuta bana bababakala ye babakento; lunieka kuna ye ka lukevukani ko.

7. Lutomba ntomo ambanza yoyo yiyaluneti kinkole, ye ludila yo mvutu kwa Mfumu; kadi bu yitomene nitu, buna yeno mpe lutomene nitu.

8. Kadi ebu buvovele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli: Ka luyambulani mbikudi miomio miena yeno ye mbingudi mieno bakulubaba ko, ye ka luwilani ndozi zeno zilulotwanga ko. Yel. 27: 9 b., 14 b.

9. Kadi yau babikulanga makutu kwa yeno mu nkumbu ami; mono kiabafidisi ko, buvovele Mfumu. Yel. 14: 14. 23: 21.

10. Kadi ebu buvovele Mfumu: Lusambodia luamvu bu lumeni vioka mu Babeli, mboki ngina kulutala ye kulutungunina mambu mansilulu ami mu kuluvutula ku vuma kiaki. 2 Lus. 36: 21 b. Esala 1: 1. Yel. 25: 12. 27: 22. Dan. 9: 2. Sak. 1: 12.

11. Kadi mono ntomene zaya monso mabanza mangiena mu yeno, buvovele Mfumu, i mabanza mayenge ye ka makubu ko, kidi yaluvana nsuka yazimunina ye vuvu. Zing. 23: 18. 24: 20.

12. Yeno luna kumbombidila ye kwenda sambila kwa mono, ye mono nzolele kuluwila. Mat. 7: 7.

13. Yeno luna kuntomba ye buna luna kumbona, vo lukungiuvulanga mu ntima mieno miamvimba. 5 Mose 4: 29.

14. Kadi mono nzolele yambula yamonwa kwa yeno, buvovele Mfumu, ye ngina kulutedimisa diaka ye kuluyonzika tuka mu bantu babonsono ye vuma bina biabionsono biyalukubidi, buvovele Mfumu ; mono ngina yambula luavutuka ku vuma kiaki kiyalukatula kinkole.

5 Mose 30: 1 b. Lumb. 106: 45. Yel. 30: 3, 18. 33: 7, 26.

15. Luvovele vele: Mfumu watutongenekene bambikudi mu Babeli ;

16. kansi ebu buvovele Mfumu mu ntinu wowo weti vwanda va kiandu kia Davidi, ye mu bantu baba babonsono bena kundu mu mbanza yayi, i mpangi zeno zalembwa katuka yeno mu kinkole,

17. inga, ebu buvovele Mfumu Sebaoti: Tala, mono ngina kubafidisa sabala, malema ye vunga ye kubavangila bonso buvangulwanga bana bakuyu bankankumuka bena yambi yoyo, vo balembane diwa ; Yel. 24: 8 b.

18. mono ngina kubazoma mu sabala, malema ye vunga ye kubavanga bakala longi diamampamuka kwa bimfumu biabionsono va ntoto, mu kifwani kibikwanga, bu basinganga, mu nongwa kiangitukwanga, kidevwanga ye kifingwanga mu bantu bobo babonsono bangina kubaluakisa—

19. bobo mu mvutulu andinda bu balembwa zola wa mambu mami, buvovele Mfumu, bu yabafidisa bisielo biami, bambikudi, ntangu ka ntangu, inga, ka luazola wa ko, buvovele Mfumu.

Yel. 7: 25 b. 25: 4 b.

20. Buna luwa bwabu mambu ma Mfumu, lunkole zazonsono ziyakatula mu Yelusalemi mu natwa ku Babeli.

21. Ebu buvovele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli, mu Ahabi, mwan' a Kolaya, ye mu Sidikia, mwan' a Maseya, bakulubikudilanga makutu mu nkumbu ami : Tala, mono ngina kubavana mu koko kwantinu a Babiloni, Nebukadelesali, ye yandi una kubabema vantadisi ameso meno.

22. Mu diambu diau nkole zazonsono zatuka mu Yuda zena ku Babeli zina soka lusingulu lualu ye vova : Bika Mfumu kakuvangila bonso kwa Sidikia ye Ahabi, bayokisa ntinu ku Babeli ku tia,

23. mu diambu dia bu bavengi diakala kilauki mu Isaeli ye batele kinsuza ye bakazi bangana ye bavovele mpovolo yamakutu mu nkumbu ami, mampila yoyo makiabakembi ko. Mono i ndieu nzaidi bo ye ntelele bo kimbangi, buvovele Mfumu. Yel. 23: 14.

24. Kwa nehelamita Semaya una vova ebu :

25. Ebu buvovele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli : Ngeye wafidisi leta mu nkumbu aku kwa bantu babonsono mu Yelusalemi ye kwa nganga Sefania, mwan' a Maseya, ye kwa nganga zazonsono bonso bwabu :

26. Mfumu wakuvingisi nganga mu nganga Yoyada, mpasi nkengi mina kala mu nzo a Mfumu kwa lauki biabionsono bibikulanga, ye kidi watula bampila yoyo mu su ye mbienga zalaka.

27. Buna mu nkiama kwasembele Yelemia ku Anatoti ko, ukulubikudilanga ?

28. Bu bwalembwa vangwa, yandi wafidisi ntumwa kwa yeto mu Babeli ye watumini : I ntama yayingi yisidi ; lukitungila zinzo ye lukala zo kundu ye lutuika nkuzu ye ludia mbutu miamiau.

29. Nganga Sefania watanga leta kiokio kwa mbikudi Yelemia.

30. Nkiangunu mambu ma Mfumu mayiza kwa Yelemia, yandi wavova :

31. Fidisa ntumwa kwa nkole zazonsono ye ubatuma : Ebu buvovele Mfumu mu nehelamita Semaya : Semaya bu kakulubikudidi, bu ndembolo kumfidisa, ye walusindisidi mu sila makutu vuvu,

32. nkiangunu Mfumu vovele ebu : Tala, mono ngina bafika nehelamita Semaya ye nkun' andi. Ka muntu ko mu yau una kala kundu mu bantu baba, ye yandi kana mona momo mabiza ko manzolele vangila bantu bami, buvovele Mfumu. Kadi yandi wasamuni nsoto-nsoto mu Mfumu. Yel. 28: 16.

KAPU 30.

Mpulusu mu Babeli.

Mama i mambu mayiza kwa Yelemia matuka kwa Mfumu ; yandi wavova :

2. Ebu buvovele Mfumu, Nzambi a Isaeli : Nakisonikina mu nkanda mambu momo mamonsono maivovanga kwa ngeye.

3. Kadi talu, lumbu bina kwiza, buvovele Mfumu, bu ngina tedimisa bantu bami, Isaeli ye Yuda, buvovele

Mfumu, ye yambula bavutuka ku nsi yiyavana mase mau ; yau bana yo vwa.
Yel. 29: 14.

4. Mama i momo mavova Mfumu mu Isaeli ye Yuda.

5. Ebu buvovele Mfumu: Mbokolo yansisi tuwilu; kuna kwena wonga kukondolo ntanunu.

6. Luyuvula ye lutala, vo bakala dibutanga bana. Buna mu nkiama imonanga babakala babonsono basimbanga moko mau va tuketo bonso mbuti miabana, ye mu nkiama zizi biabionsono bieka mpembe yamfwilu?
Yes. 13: 8. Yel. 4: 31.

7. Engwa, kadi lumbu kiaki i lumbu kiakinene, ye ka widi kimosi nkutu kifwanane kio ko. I ntangu anzungu yena kwa Yakobi; mwanki una zo vuluswa. Yoeli 2: 11. Am. 5: 18. Sef. 1: 15.

8. Buna kala lumbu kina, buvovele Mfumu Sebaoti, vo ngina tolula vangu kiandi, bu ngieti kio katula mu laka diaku ye damuna nsinga miaku; banzenza ka bana vutuka kumvanga nang' au ko,

9. kansi bana sadila Mfumu, Nzambi au, ye ntinu au Davidi ungina kubatonginikina.
Yeh. 34: 23. 37: 24. Hos. 3: 5.

10. Buna kutinani ko, usielo kiami Yakobi, buvovele Mfumu, ye kukalani wonga ko, u Isaeli; kadi tala, mono ngina kuvulusa mu nsi yina yanseke ye nkun' aku mu nsi au akinkole. Yakobi una vutuka ye baka luvovomo ye vatu ye ka muntu ko una kumpamuna.
Yes. 41: 13 b. 43: 5. 44: 2. Yel. 46: 27 b.

11. Kadi mono ngiena yaku, buvovele Mfumu, mu kuvulusa. Kadi mono ngina sukisa bantu bobo babonsono nampia, i mu yau yakusansikisi; kansi ngeye kizolele sukisa nadede ko, kansi nzolele kulonga ndongi zifweni, kadi mwanki kizolele kuyambula wakondwa ndongi ko.
Yel. 4: 27. 5: 18. 10: 24.

12. Kadi ebu buvovele Mfumu: Mbivulu aku ka yilendi londwa ko, mbufulu yiubufulu ka yilendi niaka ko.
Yel. 14: 17. 15: 18. Man. 2: 13.

13. Ka muntu ko zolele vovila bungu diaku, mpasi kabelusa vwa kiaku; ka mwenani longo kiandiakisa kwa ngeye ko. Yel. 46: 11.

14. Nzodi miaku miamionsono miakusisidi, ka bakuyuvulanga ko. Kadi mu mbufulu yantantu ikubufidi, mu ndongi zankesi, mu diambu dialufuma luaku lualunene, mu diambu diamasumu maku mamingi,

15. Mu nkiama unionganga mu mbivulu aku, vo kwama kwaku kulembolo niakakana? Mu diambu dialufuma luaku lualunene ye masumu maku mamingi mono ivengi diodio.

16. Buna mwanki yau babonsono bakudianga bana diwa ye mbeni zaku zazonsono zina katwa kwenda ku kinkole; yau bakutanini bana tanwa, ye babonsono bakupedi mono ngina kubaniokuna mu pelwa. Yes. 33: 1.

17. Kadi mono ngina belusa vwa biaku ye kuniakisa mu mbufulu ziwatambudi, buvovele Mfumu, bu ubikwanga kiakubwa, Sioni, dilembolo yuvulwa kwa muntu. Yel. 33: 6.

18. Ebu buvovele Mfumu: Tala, mono ngina tedimisa mafwokula ma Yakobi diaka ye fwila kundu biandi nkenda, mbanza mbanza yina tungwa va wandi nzanza, ye vula vula dina telama va kiandi vuma kiasonga.

19. Muna muna tuka ningu wamatondo ye mbokolo akiese. Mono ngina kubaniekisa, ye ka bana kevuka ko; mono ngina kubazitisa, ye ka bana banzulwa babake ko. Yes. 51: 3.

20. Bana bandi bababakala bana kala bonso nsi nkulu, ye bundu diandi dina sikila vantadisi ami, ye mono ngina bafika nzungudi miandi miamionsono.

21. Bankwa miandi miatulendo bana tuka mu yandi kibeni, ye mfumu andi una vaika mu yandi kibeni, ye ngina kumvana nkotolo kwa mono, ye una lendwa finama kwa mono; kadi nani wankaka zolele kabukila moyo andi mu finama kwa mono? buvovele Mfumu.

22. Yeno luna kala bantu bami, ye mono ngina kala Nzambi eno.
Yel. 24: 7. 31: 1, 33.

23. Tala, bonso kimbongila kitukidi mu Mfumu nkesi zina vaikila ye bonso tembo kikukulanga; zau zina kwiza zunguluki va ntandu antu miabakiadimbuka. Yel. 23: 19 b.

24. Tia tuanganzi za Mfumu ka tuna lembwa ko, nate ye wavengi ye manisi mabanza mantim' andi; mu lumbu bina kwiza luna bo mona.

KAPU 31.

Mpulusu a Isaeli; nsilulu zantangu a Mesia zavita kwiza.

Mu ntangu yina, buvovele Mfumu, mono ngina kala Nzambi amasinsi mamonsono ma Isaeli, ye yau bana kala bantu bami.

2. Ebu buvovele Mfumu: Bantu bobo bavukusu mu sabala, bamweni nlemvo mu nsi yankatu. Buna nzolele kwenda ye kuntuala, yandi Isaeli, ku luvovomo.

3. Nseke ye mwamu Mfumu wakizaikisi kwa mono. Inga, mu zola kukakumani yakuzolele; nkiangunu nzolele mpe yambula nlemvo ami wasikila va ntandu aku. Yes. 54: 8.

4. Ntedimisa yankaka diaka ngina kutedimisa, ye ngeye una kala wakiatedumuswa, undumba Isaeli; nsila yankaka una kukisila ntoko mu puka biaku ye vaika mu makinu mu yau basakananga.

2 Mose 15: 20. Nkong. 11: 34. Lumb. 68: 25.

5. Ntuika yankaka una tuika mavia mavinia va miongo mia Samalia; buna yau batuikanga mo, bana mpe yonzika mbutu miamau.

6. Kadi lumbu kina kwiza, nkengi bu mina bokila va miongo mia Efalaimi: Telama! Bika tuabaluka ku Sioni, kwa Mfumu, Nzambi eto.

Yes. 2: 3. Mika 4: 2.

7. Kadi ebu buvovele Mfumu: Luyimbila mu kiese mu diambu dia Yakobi ye luboka mu yangalala mu diambu diantu amakanda mabantu. Luwakasa nkunga miamasika ye luvova: Mfumu, nungisa bantu baku, nsadidil' a Isaeli.

8. Tala, mono ngina kubatukisa mu nsi anode ye kubayonzika tuka mu nkati ansuka yantoto—mu yau bena bafwa meso ye batembilanga, yau bena vumu ye yau babutidi; mu kabu diadinene bana vutuka vava diaka.

9. Mu dilu bana kwizila, ye mu nsambudulu nzolele kubatuadisa; mono nzolele kubatuala ku bimila-mila bianlangu mu nzila yanalengwa-lengwa, yibana lembwa dangala. Kadi mono yayikidi se dia Isaeli, ye Efalaimi i mwan' ami wansemokono.

2 Mose 4: 22. Yes. 63: 16. Yel. 50: 4.

10. Luwa mambu ma Mfumu, lubantu bangoi, ye lusamuna mo mu nsi zambu muna nseke ye luvova: Ndieu wasansikisa Isaeli, yandi una mpe kunyonzika ye una kunkeba, bonso mvungi kamba diandi.

Lumb. 23: 1. Yes. 40: 11. Yel. 23: 4.
Yeh. 34: 23. 37: 24. Yoa. 10: 11.

11. Kadi Mfumu una kula Yakobi ye kunkula mu koko kwandieu wanlutila mu ngolo.

12. Yau bana kwiza ye yimbila va nzanz' a Sioni ye pasumuka ku wote wa Mfumu, ku mbongo, vinia ye mazi, ku nkun'amameme ye zingombe; mwel' au una fwanana ye nkuzu wena mbidi anlangu ye ka bana vutuka lemina ko. Yes. 35: 10. 58: 11.

13. Buna bandumba bana sakalala mu makinu ye bantwenia ye banuna bana kala kiese va kimosi; mono ngina vilula kiadi kiau mu yangalala ye kubabomba ye kubayangidika mu ndandani akiadi kiau.

Lumb. 30: 11. 148: 12 b. Yoa. 16: 20.

14. Mono ngina vongisa miela miabanganga mu madia mamazi, ye bantu bami bana yukuta wote wami, buvovele Mfumu.

15. Ebu buvovele Mfumu: Ndinga yiwakane ku Lama, niongo ye dilu kiandingi; Lakeli udidilanga bana bandi ye kazolele bombakana mu widi bana bandi ko, kadi ka bena diaka ko.

Mat. 2: 18.

16. Kansi Mfumu vovele ebu: Nalembweti kwaku mu dilu kiaku kiansasu, ye meso maku ka masotunani mansangaza ko; kadi mavanga maku mana tambula nsendo au, buvovele Mfumu, ye yau bana vaika mu nsi antantu miau ye vutuka.

17. Inga, mwena vuvu ku ntual' aku, buvovele Mfumu: bana baku bana vutuka ku nsi au. Yel. 29: 11.

18. Mono ntomene wa, bonso bwaniongene Efalaimi: Ngeye wandongele ndongi, ye mono yalongwa ndongi bonso mwan' angombe walembwa toluka; untambulula, kidi yavutuka, kadi ngeye i Mfumu, Nzambi ami. Man. 5: 21.

19. Kadi bu mbeni katuka, mono ndiongolokele, ye bu mbeni longakana, ibandanga luketo luami; mono mfwidi nsoni ye ngindamene bu nkatulu nata mvwezolo akintwenia kiami.

20. Kadi Efalaimi ka i mwan' ami wantalu koe, kenani mwana waluzodolo koe? Kadi kani mpovisa kwa yamvovisa, ikumbanzilanga vele ntangu zazonsono. Nkiangunu ntim' ami ukumfwilanga nkenda, nkatulu kunlemvukila, buvovele Mfumu.

21. Nakitedimisina dimbu bianzila, nakitudila nsongi zanzila; kenga nzila yakubukwa yiuviokele. Vutuka, undumba Isaeli, vutuka ku mbanza zaku zazi.

22. Ntama kwa una kwenda yekuyeku, umwana wankento wansoto-nsoto? Kadi Mfumu zolele vanga diambu diamona mu nsi: nkento una tabila bakala.

23. Ebu buvovele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli: Mpova yankaka ba-

na vova diambu diadi mu nsi a Yuda
ye mu mbanza zayau, bu mbeni yo te-
dimisa : Mfumu kakusakumuna, uku-
ndu kianalunungu, umongo wanlongo.
Yes. 1: 26. 11: 9. Sak. 8: 3.
24. Yuda ye mbanza zau zazonsono
zina kala kundu muna va kimosi, ye
mvati miamavia ye yau bazenzilanga ye
makamba mabibulu.
25. Kadi mono ngina vongisa miela
mibebele, ye miela miamionsono mieti
lemina ngina yukutisa.
Lumb. 107: 9. Mat. 11: 28.
26. (Mu momo mono yasikamana ye
yasaka meso ye tulu tuami tuakedi tu-
ampwenia.)
27. Tala, lumbu bina kwiza, buvove-
le Mfumu, bu ngina kuna nzo a Isaeli
ye nzo a Yuda mu mbongo yabantu ye
mbongo yabibulu.
28. Bonso buyatemone mu yau mu
vuza, tulula, bunga, fukisa ye kwa-
misa, i buna nzolele temunina mu yau
mu tungulula ye tuika, buvovele Mfu-
mu. Yel. 1: 10. 18: 7, 9. 24: 6.
29. Mu ntangu yina ka bana vutuka
vova ko : Mase madidi bana bansa ba-
vinia, ye meno mabana mekina bo nsa.
Man. 5: 7. Yeh. 18: 2.
30. Kansi muntu muntu una fwa mu
luandi lufuma ; wonso udianga bana
bansa bavinia, mandi meno mana bo ka-
dila nsa.
31. Tala, lumbu bina kwiza, buvove-
le Mfumu, bu ngina wawasa luwawanu
luamona ye nzo a Isaeli ye nzo a Yuda ;
Yel. 32: 40. Eb. 8: 8 b.
32. ka i luwawanu luampila yina lu-
yawawasa ye mase mau mu lumbu ki-
na ko kiyabasimba mu koko mu ku-
bavaikisa mu nsi a Ngipiti, i luwawanu
luabeto yau lubatulula, mpeleko yakedi
mfumu au yasonga, buvovele Mfumu.
33. Kadi lualu i luwawanu lungina
wawasa ye nzo a Isaeli tuka mu lumbu
biabi, buvovele Mfumu : Mono ngina
vana mina miami mu kingongo kiau ye
sonika mio mu ntima miau, ye mono
ngina kala Nzambi au, ye yau bana
kala bantu bami.
Yel. 24: 7. Yeh. 11: 19. 36: 26. 2 Kol. 6: 16.
34. Ka bana vutuka longasana ye vo-
vasana ko, umosi kwa wankaka : Na-
zayi Mfumu ; kadi yau babonsono bana
kunzaya, tuka mu ulutidi ke nate ye
ulutidi nene, buvovele Mfumu ; kadi
mono ngina yambudila lufuma luau ye
lembwa vutuka banzila masumu mau.
Yes. 54: 13. Mika 7: 18 b. Yoa. 6: 45.
Mav. 10: 43. Loma 11: 27.
35. Ebu buvovele Mfumu, i yandi
watula ntangu bonso kia mu mwini,
ngonda ye zimbwetete mu ndandasani
zau zazengwa bonso kia mu fuku, i ya-
ndi uvinzumunanga mbu, ye mbula zi-
kumbanga, i yandi wena nkumbu Mfu-
mu Sebaoti :
1 Mose 1: 14 b. Lumb. 136: 7 b. Yes. 51: 15.
36. Vo ndandasani zazi zilenda kusu-
ka vantadisi ami, buvovele Mfumu,
buna nkun' a Isaeli mpe una lembwa
mu ntangu zazonsono mu kala bantu
kwa mono. Yes. 33: 20 b., 25 b.
37. Inga, ebu buvovele Mfumu : Vo
zulu ku kayengele dilenda tezwa ye tu-
fulu tuantoto kuna banda tulenda ba-
kuka, buna mono mpe ngina niafuna
nkuna wawonsono wa Isaeli mu diambu
diamamonsono mabavengi, buvovele
Mfumu.
38. Tala, lumbu bina kwiza, buvove-
le Mfumu, mbanza bu yina tungululwa
mu nzitusu a Mfumu, tuka mu nzo
ayongi a Hananeli nate ye mwelo a
Nsuka. Neh. 3: 1. Sak. 14: 10.
39. Mboki nsinga wantezila una vio-
ka nzanz' a Ngalebi, ye una vwemba-
ma ku ntini a Ngoa.
40. Ndimba wawonsono wa Mvumbi
ye wa Bombe ye mayinza mamonsono
nate ye fimwila fia Kidiloni ye nate ye
ku nsuk' amwelo a Kavalu mu ntini
yaeste bina biekulwa Mfumu. Ka
muna vutuka kala ncamangani ye mbu-
ngulu ko.

KAPU 32.

Yelemia wasumba via, bu bakakalala mbanza ye wabikula mu ntedomoso abantu.

Mama i mambu mayiza kwa Yelemia
matuka kwa Mfumu mu mvu wa-
kumi wangiadulu a Sidikia, ntinu a
Yuda, i mvu wakumi ye nani wangia-
dulu a Nebukadelesali.
2. Buna nkangu antinu a Babiloni
wakakalala Yelusalemi, mbikudi Yele-
mia bu kakala kinkole mu lumbu lua-
boloko, mu nzo antinu a Yuda.
2 Nt. 25: 1 b.
3. Kadi Sidikia, ntinu a Yuda, wa-
nzikisa ye wavova : Mu nkiama ubiku-
dilanga bobo ? Ngeye uvovanga : Ebu
buvovele Mfumu : Tala, mono ngina
vana mbanza yayi mu koko kwantinu
a Babiloni, ye yandi una yo baka.
Yel. 21: 7. 27: 6. 34: 2 b. 38: 3.
4. Sidikia, ntinu a Yuda, kana vu-
kuswa mu moko mabisi Kaladea ko,
kansi mu kedika yandi una vewa mu
koko kwantinu a Babiloni, ye yandi

una katwa vova mu nwa andi kwa yandi ye kuntala disu ye disu.
Yel. 38: 23. 39: 7.

5. Yandi una nata Sidikia ku Babeli, ye kuna kana lengila, nate ye mono ngina kuntala, buvovele Mfumu. Bu luna nwanisa bisi Kaladea, ka luna zazuka ko.

6. Yelemia wavova: Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

7. Tala, Hanameli, mwan' ampangi asaku Salumi, una kwiza kwa ngeye ye vova: Nakisumbileti via diami mu Anatoti, kadi ngeye wena lendo bonso nabutu kiakikota mu sumba dio.
3 Mose 25: 24 b. Luti 4: 3 b.

8. Hanameli, mwan' ampangi asami, wayiza kwa mono ku lumbu luaboloko, bonso bwavova Mfumu, ye wavova kwa mono: Sumba via diami ku Anatoti mu nsi a Benyamini, kadi ngeye vwidi lendo kiamvwilu ye wena nabutu kiakikota; buna nakisumbila dio. Buna mono yazaya, vo i mambu ma Mfumu.

9. Mono yasumba via kwa Hanameli, mwan' ampangi asami, ku Anatoti, ye mono yantezila bivanza, kumi ye sekeli nsambodia biapalata.

10. Mono yasonika nkanda wasumbu ye yasa wo dimbu ye yatumisa zimbangi ye yateza bivanza va balanza.

11. Mono yabonga nkanda wasumbu, una wasiwa dimbu wasonukwa mabika ye nsiki zawau ye nkanda una wakondwa dimbu

12. ye yavana nkanda wasumbu kwa Baluki, mwan' a Nelia, mwan' a Maheseya, va luse luabutu kiami kialongo Hanameli ye va tuse tuambangi zozo zasonika kunsi ankanda wasumbu ye va tuse tuabayudayo babonsono bakala vana mu lumbu luaboloko.

13. Mono yakamba Baluki va tuse tuau ye yavova:

14. Ebu buvovele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli: Bonga kwaku nkanda miami, nkanda wau wasumbu wasiwa dimbu ye una ukondolo dimbu, ye tula mio mu wumbwa kiatuwumba, kidi miakebwa ntama beni.

15. Kadi ebu buvovele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli: Nsumba yankaka diaka bana sumba zinzo ye mavia ye mavia mavinia mu nsi yayi.

16. Bu yamana vana nkanda wasumbu kwa Baluki, mwan' a Nelia, mono yasambila kwa Mfumu ye yavova:

17. Engwa, Mfumu, Mfumu, ngeye i ndieu wavanga zulu ye ntoto mu ngolo zaku zazinene ye koko kwaku kwalambuka; ka lekwa ko kiena ngitukulu yoyo, vo kuna kio lenda ko.
1 Mose 18: 14. Yel. 27: 5. Luk. 1: 37.

18. Ngeye i ndieu usilanga nlemvo nate ye mafunda ye uvutulanga tufuma tuamase ndinda mu nkat' abana bau babavingidi, u Nzambi yayinene ye yalulendo, yena nkumbu Mfumu Sebaoti, 2 Mose 20: 5 b. 34: 7. 5 Mose 5: 9.

19. waunene mu nduengoso ye lulendo mu mavanga, wena meso matemunanga mu nzila zabana babonsono babantu, mpasi wavana muntu muntu, bonso bwena nzila zandi ye mbutu miamavanga mandi.
2 Lus 6: 30. Yobi 34: 21. Lumb. 62: 12. Zing. 5: 21. Yel. 10: 6. 16: 17. 17: 10.

20. Ngeye i ndieu wavanga dimbu ye mangu mu nsi a Ngipiti ye uvanganga bobo nate ye lumbu kiaki, mu Isaeli ye mu bantu bankaka, ye ukivengi nkumbu, bonso buyenina lumbu kiaki.

21. Ngeye wavaikisa bantu baku Isaeli mu nsi a Ngipiti mu dimbu ye mangu, mu koko kwangolo ye koko kwalambuka ye mu nsisi yayinene.
2 Mose 6: 6. 13: 3, 14. 32: 11. 5 Mose 4: 34. 2 Sam. 7: 23. 1 Lus. 17: 21.

22. Ngeye wabavana nsi yayi yiwasila mase mau mu ndefi mu kubavana, nsi yicilumukanga mamvumina ye niosi. Yel. 11: 5.

23. Yau baluaka ye bavwa yo, kansi ka bazola wa nding' aku ko ye ka banama mina miaku ko; ka bavanga lekwa ko mu momo mawabakamba mu vanga. Nkiangunu wayambula bamona kubu diadi diadionsono.

24. Tala, tumbu tuankakalala tuakiluakidi ku mbanza, kidi babaka yo, ye mbanza yakivenono mu sabala, malema ye vunga mu moko mabisi Kaladea beti yo kakalala. Mawakembi meti vangwa bwabu, ye ngeye wenina bo vantadisi ameso maku.

25. Mwanki ngeye Mfumu, Mfumu wankembi: Nakisumbila via mu bivanza ye tumisa zimbangi, mpeleko mbanza bu yiveno mu moko mabisi Kaladea.

26. Mambu ma Mfumu mayiza kwa Yelemia; yandi wavova:

27. Tala, mono i Mfumu, Nzambi ansuni miamionsono; kadi lekwa kiena kinzenza kiokio, vo kina kio lenda ko?
4 Mose 16: 22.

28. Nkiangunu Mfumu vovele ebu: Tala, mono nzolele vana mbanza yayi mu moko mabisi Kaladea ye mu koko

kwantinu a Babiloni, Nebukadelesali, ye yandi una yo baka.

29. Bisi Kaladea beti kakalala mbanza yayi, bana kwiza kwika mbanza yayi tia ye yoka yo ye nzo zozo zakwikulwa biamfwitisila mwisi va nludi kwa Bali ye vatengudulwa nkailu miandwa kwa nzambi zankaka mu kumfwemisa. Yel. 19: 13.

30. Kadi bana ba Isaeli ye bana ba Yuda bavengi mena mambi mu meso mami kaka kasi ye kintwenia kiau; inga, bana ba Isaeli bamfwemese kaka mu mavanga mamoko mau, buvovele Mfumu.

31. Kadi mbanza yayi yasikimisi nganzi zami ye nkesi zami kasi ye lumbu kina kibatungila yo, nate ye lumbu kiaki, ye nkatulu niafuna yo mu zizi kiami

32. mu diambu diayayibi yayonsono yabana ba Isaeli ye bana ba Yuda yibavanga, ye yibamfwemisina, yau, ntinu miau, madingizi mau, nganga zau ye mbikudi miau, babakala ba Yuda ye bisi Yelusalemi.
Neh. 9: 34. Yel. 2: 26 b. Dan. 9: 8.

33. Yau bafila nima kwa mono ye ka zizi ko; mpeleko yabalonga ntangu ka ntangu, kansi ka bazola wa ko ye tambula ndongi ko.

34. Kansi batula nkankumusu zau mu nzo yina yabikwa nkumbu mu nkumbu ami ye basumunina yo bobo,
2 Nt. 21: 4 b. Yel. 7: 30 b. 23: 11.

35. ye batunga vuma bianangama bia Bali mu ndimb' amwan' a Hinomi mu yoka bana bau bababakala ye babakento kwa Moloki, mpeleko bu ndembolo kubakamba vo benzi nkutu, vo bana vanga nkankumusu zampila yoyo —bobo mpasi basindisila Yuda mu vola masumu. 3 Mose 18: 21. Yel. 19: 5.

36. Kansi nkiangunu Mfumu, Nzambi a Isaeli, vovele mpe bwabu, mu mbanza yayi yilubikanga, vo yina vewa mu koko kwantinu a Babiloni mu sabala, malema ye vunga:

37. Tala, mono ngina kubayonzika batuka mu nsi zozo zazonsono ziyabaluakisa mu nganzi ye nkesi zami ye mfwemono yayinene ye ngina kubavutula ku vuma kiaki ye kubayambula bakala kundu vana mu mpungumunu.
5 Mose 30: 3. Yel. 30: 10 b., 16 b.

38. Yau bana kala bantu bami, ye mono ngina kala Nzambi au.
Yel. 24 7. 30: 22. 31: 33.

39. Mono ngina kubavana ntima umosi ye nzila yimosi, mpasi bana kumvumina ntangu zazonsono, kidi batoma nitu ye bana bau bana landa.
Yeh. 11: 19 b. 36: 26.

40. Mono ngina kubawawasa luwawanu lukalumani, ye kina lembwa ko mu kubavangila wote; vumi kiami ngina kio kotisa mu ntima miau, mpasi balembwa kumpengama.
Yel. 31: 31 b.

41. Mono ngina yangalala mu kubavangila wote, ye ngina kubatuika mu nsi yayi mu kinkwikizi mu ntim' ami wawonsono ye mwel' ami wawonsono. 5 Mose 30: 9.

42. Kadi ebu buvovele Mfumu: Bonso bungiambudi kubu diadi diadionsono diabwila bantu baba, i bobo mono mpe ngina yambula wote una wawonsono uyabavovila wababukila.
Yel. 18: 7 b. 31: 28.

43. Mavia mana sumbwa mu nsi yayi yilueti bika vo i nsi yavombila yikondolo bantu ye bibulu, ye vo yavewa mu moko mabakaladea.

44. Inga, mavia mana sumbwa mu bivanza ye nkanda miamasumbu mina sonukwa ye siwa dimbu ye mbangi zina tumwa mu nsi a Benyamini, mu ntini za Yelusalemi, mu mbanza za Yuda ye mu mbanza zansi a Miongo, nsi a Kuluka ye nsi a Sude; kadi ngina tedimisa zo diaka, buvovele Mfumu.

KAPU 33.

Nsilulu mu ntedomoso a Isaeli ye Yuda ye mu nsasila walunungu mu kanda dia Davidi.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa Yelemia ngiza yanzole, bu kakidi mu lumbu luaboloko; Yel. 32: 2.

2. yandi wavova: Ebu buvovele Mfumu, i yandi uvanganga dio mpe, yandi ukubikanga dio, kidi diakala, yandi wena nkumbu Mfumu:
2 Mose 15: 3.

3. Bokila kwa mono, buna nzolele kutambudila ye kukamba mambu mamanene ye maswekwa, maulembolo zaya.

4. Kadi ebu buvovele Mfumu, Nzambi a Isaeli, mu zinzo mu mbanza yayi ye mu nzo zantinu mia Yuda zameni tululwa mu diambu diatumbu tuankakalalala ye sabala, Yes. 22: 10.

5. bu beti kwiza mu nwanisa bisi Kaladea ye fuluza zinzo mu nitu zafwa zabantu bobo bayabendi mu nganzi ye nkesi zami, ye mu diambu diayayibi

yau yayingi mono nswekele zizi kiami mu mbanza yayi :

6. Tala, mono ngina belusa vwa biau ye baka bilongo ye kubaniakisa, ye mono ngina kubazaikisa kiaba kiayenge ye nkwikulu. Yel. 30: 17.

7. Mono ngina tedimisa Yuda ye Isaeli diaka ye kubatungulula, mpasi bakala bonso bwatekila. Yel. 29: 14.

8. Mono ngina kubavedisa mu lufuma luau lualonsono lubavodila masumu kwa mono, ye yambudila tufuma tuau tuatonsono tubavodila masumu kwa mono ye tubasotukina mu mono.
Yel. 31: 34. Yeh. 36: 25. Sak. 13: 1. Mav. 10: 43.

9. Mbanza yina kala yangalala ye nkembo ye masika ye nzitusu kwa mono vantadisi amakanda mamonsono mabantu bantoto, bu bana wa wote una wawonsono uikubavangilanga, ye bana pamuka ye zakama mu ntadulu awote una wawonsono ye yenge kina kiakionsono biikunkubikilanga.

10. Ebu buvovele Mfumu: Va vuma kiaki kilueti bika : kiena kiavombila, kikondolo bantu ye bibulu, i mu mbanza za Yuda ye mu nzila za Yelusalemi mwena mwavombila, ye ka bantu ko, ka bisi nsi ko, ka bulu ko bena muna,
Yel. 32: 43.

11. muna muna vutuka wakana ngwakana yankaka mbokolo zayangalala ye mbokolo zakiese, mbokolo mu toko diandambisa ye mbokolo mu ndumb' andambisa ye mbokolo zayau beti vova : Lutonda kwa Mfumu Sebaoti, kadi Mfumu yena yambote, kadi nlemvo andi usikilanga ntangu yikayimani, ye kwa yau batualanga nkailu miansikulu ku nzo a Mfumu ; kadi mono ngina tedimisa nsi diaka, mpasi yakala bonso bwatekila, buvovele Mfumu.
Yel. 7: 34. 16: 9. 25: 10. Lumb. 118: 1. 136: 1 b.

12. Ebu buvovele Mfumu Sebaoti : Va vuma kiaki kiena kiavombila ye ka bantu ko ye ka bibulu mpe ko biena vana, ye mu mbanza zau zazonsono, muna vutuka kala kulu kwa mvungi mina yambula makamba mau mabutama muna.

13. Mu mbanza zansi a Miongo, nsi a Kuluka ye nsi a Sude, mu nsi a Benyamini, mu ntini za Yelusalemi ye mu mbanza za Yuda muna vioka mpioka yankaka makamba vena muntu weti mo tanga, buvovele Mfumu.
Yel. 17: 26.

14. Tala, lumbu bina kwiza, buvovele Mfumu, bu ngina tunguna mambu mansilulu mayavovele mu nzo a Isaeli ye mu nzo a Yuda. Yel. 29: 10.

15. Mu lumbu bina ye mu ntangu yina ngina yambula nsasila walunungu wamenina Davidi, ye yandi una tuadisa nsiku ye lunungu va ntoto.
Yes. 4: 2. 11: 1. Yel. 23: 5 b.

16. Mu lumbu bina Yuda dina vuluswa ye Yelusalemi dina kala kundu mu mpungumunu ; diadi i dina dina bikulwa : Mfumu, lunungu lueto.

17. Kadi ebu buvovele Mfumu : Kwa Davidi ka kuna kondwa mwan' asinsi ko ulenda kumvingana va kiandu kianzo a Isaeli.
2 Sam. 7: 16. 1 Nt. 2: 4. 8: 25. 9: 5.

18. Kwa nganga zabalevita kina yambula mwan' asinsi kakondwa ko utualanga nkailu miangioka ye uzinisanga nkailu miandia ye uyokanga nkailu miamponda.

19. Mambu ma Mfumu mayiza kwa Yelemia ; yandi wavova :

20. Ebu buvovele Mfumu : Vo lulenda vunza luwawanu luami ye mwini ye luwawanu luami ye fuku, mpasi ka mwakala mwini ye fuku mu ntangu yifweni ko,

21. buna mpe luwawanu luami ye sielo kiami Davidi luna vunzwa, mpasi una kondwa mwana wabakala wena ntinu va kiandu kiandi, ye mpe nganga zalevita zisalanga salu kwa mono.

22. Bonso bulembakene tangwa nkangu azulu ye bulembakene tezwa nienge mu mbu, i bobo ngina niekisina nkun' asielo kiami Davidi ye balevita basalanga salu kwa mono. 1 Mose 15: 5. 22: 14.

23. Mambu ma Mfumu mayiza kwa Yelemia ; yandi wavova :

24. Kumweni koe, bonso buvovanga bantu baba ye batanga : masinsi momo mamole masola Mfumu maniafunwa kwa yandi ? Mboki bavovanga bwaluyinu mu bantu bami, vo yau ka bamonekene diaka kwa yau bonso kanda diabantu ko.

25. Kansi ebu buvovele Mfumu : Vo mono kiasikidikisi luwawanu luami ye mwini ye fuku ko ye sikidikisi ndandasani zazulu ye ntoto ko,

26. buna mono mpe ngina niafuna nkun' a Yakobi ye sielo kiami Davidi, ye ngina lembwa vutuka bonga mu nkun' andi yau bana yala nkun' a Abalahami, Isaki ye Yakobi ; kadi mono ngina kubatedimisa diaka ye kubafwila nkenda.

KAPU 34.

Nkakudulu kwa bisi Babiloni yena yankatu. Nkanu wamvu miangiambudulu.

Mama i mambu mayiza kwa Yelemia matuka kwa Mfumu, Nebukadelesali, ntinu ku Babeli, ye nkangu andi wawonsono ye bimfumu bina biabionsono va ntoto biavuwa mu luyalu luandi, ye bantu babonsono bu banwanisa Yelusalemi ye mbanza zazonsono zivwilu momo ; yandi wavova :
2 Nt. 25: 1 b.
2. Ebu buvovele Mfumu, Nzambi a Isaeli : Wenda wakamba kwa Sidikia, ntinu a Yuda, inga, navovi kwa yandi : Ebu buvovele Mfumu : Tala, mono ngina vana mbanza yayi mu koko kwantinu a Babiloni, ye yandi una yo yoka mu tia. Yel. 32: 3 b. 38: 3.
3. Ngeye una lembana tabuswa mu koko kwandi, kansi ngeye una kamutwa mu kedika ye vewa mu koko kwandi. Ngeye una katwa mona ntinu ku Babeli disu ye disu, ye yandi una kuvovila mu nwa andi, ye ngeye una luaka ku Babeli.
4. Kansi nawe mambu ma Mfumu, u Sidikia, ntinu a Yuda : Ebu buvovele Mfumu mu ngeye : Ngeye kuna fwila mu sabala ko ; kansi mu yenge una fwila ;
5. bonso bubayokisa ngiokolo mu nzitusu amase maku, ntinu mina miatekidila i miau miakuvitila, i bobo bana mpe yokisila ngiokolo mu nzitusu aku ye didisa dizi mu ngeye : Engwa, mfumu ami ! Kadi momo mpovele, buvovele Mfumu.
2 Lus. 16: 14. Yel. 22: 18.
6. Mbikudi Yelemia wavova kwa Sidikia, ntinu a Yuda, momo mamonsono mu Yelusalemi,
7. nkangu antinu a Babiloni bu wakakalala Yelusalemi ye zazonsono mu mbanza za Yuda zasala, i Lakisi ye Aseka ; kadi zau kaka mu mbanza za Yuda, i mbanza zasiamu zasadidila.
Yos. 15: 35, 39. 2 Lus. 11: 5, 9.
8. Mama i mambu mayiza kwa Yelemia matuka kwa Mfumu, ntinu Sidikia bu kawawana luwawanu ye bantu babonsono mu Yelusalemi, vo mpulusu yina kubasamununwa,
9. mpasi muntu muntu una yambula nang' andi wabakala ye nang' andi wankento, i yau bena baebeleo bababakala vo baebeleo babakento, mpasi nyudayo mosi kana keba wankaka kinanga ko.
10. Diodio diawakana kwa madingizi mamonsono ye bantu babonsono bawawane luwawanu lolo, vo muntu muntu una yambula nang' andi wabakala ye nang' andi wankento, mpasi ka bana vutuka kubakeba kinanga ko ; yau bawa dio ye babayambula.
11. Kansi mboki bavilula ye batambulula nanga miomio miabababakala ye miabakento babayambudila, ye babavanga minanga miababakala ye miabakento.
12. Buna mambu ma Mfumu mayiza kwa Yelemia matuka kwa Mfumu ; yandi wavova :
13. Ebu buvovele Mfumu, Nzambi a Isaeli : Mono kibeni yawawasa luwawanu ye mase meno mu lumbu kina kiyabavaikisila mu nsi a Ngipiti, mu nzo akinanga ye mono yavova :
14. Mvu nsambodia bu mimeni vioka, muntu muntu mu yeno una yambula mpangi andi wena mwisi ebeleo, ye yandi ukitekele kwa ngeye ye sadidi ngeye mu mvu nsambanu ; ngeye una kunyambula mu salu kiaku. Kansi mase meno ka mazola kungwila ko vo tambila mo matu mau.
2 Mose 21: 2. 3 Mose 25: 39 b. 5 Mose 15: 12.
15. Yeno luabangumukini fintama ntama ye luavengi masongele mu meso mami, bu luasamuni mpulusu, muntu muntu mu mpangi andi ye yeno luwawane luwawanu vantadisi azizi kiami mu nzo yoyo yabikulwa nkumbu mu nkumbu ami.
16. Kansi bwabu luvilukidi ye lusumuni nkumbu ami ye luvutidi nkoka muntu muntu ye nang' andi wabakala ye wankento, baluayambudi bakwenda konso kubazolele, ye mboki lubavengi diaka bonso minanga mieno miababakala ye miabakento.
17. Nkiangunu Mfumu vovele ebu : Ka luangwilu ko, mpasi luasamuna mpulusu muntu muntu kwa mpangi andi ye ni andi. Buna mono nsamuni, buvovele Mfumu, mu yeno mpulusu mu sabala, vunga ye malema, ye ngina kuluvanga bonso longi diamampamuka kwa bimfumu biabionsono va ntoto.
18. Mono ngina vana babakala bobo batuludi luwawanu luami, bakabakebele mambu maluwawanu ko lubawawana vantadisi azizi kiami va mwan' angombe ubabasa mu kati, ye va kati ye ndambu zandi bavioka,
19. i madingizi ma Yuda ye madingizi ma Yelusalemi, makota manzo akitinu ye banganga ye bantu babonsono

mu nsi bavioka va kati ye kunku
biamwan' angombe—
20. inga, yau ngina vana mu moko
mamintantu miau, mu moko mayau
balakukilanga mioyo miau, ye zinitu
zau zafwa zina kala dia kwa nuni
zazulu ye bulu biansi.
5 Mose 28: 26. Yel. 7: 33. 16: 4.
21. Sidikia, ntinu a Yuda, ye madi-
ngizi mandi ngina vana mu moko
mantantu miau, mu moko mayau bala-
kukilanga mioyo miau, ye mu moko
mankangu antinu a Babiloni ukatukidi
mu yeno.
22. Tala, mono ngina kubatuma,
buvovele Mfumu, ye kubavutula ku
mbanza yayi ; yau bana kakalala yo ye
baka yo ye yoka yo mu tia. Mbanza
za Yuda ngina vanga nsi yavombila
yikondolo kundu kiamuntu.
2 Nt. 25: 9. Yel. 37: 8.

KAPU 35.

Balekabita.

Maina i mambu mayiza kwa Yelemia
matuka kwa Mfumu mu ntangu
a Yoyakimi, mwan' a Yosia, ntinu a
Yuda ; yandi wavova :
2. Wenda ku nzo abalekabita ye
moka ye yau ye ubanata ku nzo a
Mfumu, mu kimosi mu bivinga, ye
ubanwika vinia. 1 Lus. 2: 55.
3. Buna Yasania, mwan' a Yelemia,
mwan' a Habasinia, va kimosi ye mpangi
zandi ye bana bandi bababakala babo-
nsono ye nzo yayonsono yabalekabita,
4. mono yabanata ku nzo a Mfumu,
muna vinga kiabana bababakala bamu-
ntu wa Nzambi Hanani, mwan' a Yi-
ngidalia, i kina kiena va lueka luavi-
nga kiamadingizi, ku ntandu avinga
kiankengi amwelo Maseya, mwan' a
Salumi.
5. Mono yatula salala kwa banzo aba-
lekabita, biazedi kwa vinia, ye mbungu
ye yavova kwa yau : Lunwa vinia.
6. Kansi yau bavutula : Yeto ka
tunwanga vinia ko. Kadi seto Yona-
dabi, mwan' a Lekabi, watukembi ye
wavovele : Yeno ye bana beno ka luna
nwa vinia nkutu ko ; 2 Nt. 10: 15.
7. zinzo ka luna tunga ko, ye mbongo
ka luna kuna ko, ye mavia mavinia ka
luna tuika ko, vo vwa mampila yoyo ko,
kansi luna kala kundu mu nzo zakoto
mu ntangu zeno zazonsono, kidi luazi-
ngila ntama mu nsi yilukalanga bonso
banzenza.

8. Yeto tuawilu ntumunu aseto Yo-
nadabi, mwan' a Lekabi ye ka tuanwi-
ni nkutu vinia ko, ka yeto ko vo ba-
kazi beto vo bana beto bababakala vo
bababakento,
9. ye ka tuatungidi nzo yankunda ko,
ka tuvwidi mavia mavinia vo mavia vo
mbongo ko ;
10. kansi tuena kundu mu nzo zakoto
bu tuwilu ye tuvanganga mamonsono
matukembi seto Yonadabi.
11. Kansi Nebukadelesali, ntinu ku
Babeli, bu kabaluka ye wabwila nsi,
yeto tuavova : Luizano, yeto tuzolele
kwenda ku Yelusalemi ye tina nkangu
abisi Kaladea ye baalamita. Nkiangu-
nu bwabu tuena kundu mu Yelusalemi.
12. Mambu ma Mfumu mayiza kwa
Yelemia ; yandi wavova :
13. Ebu buvovele Mfumu Sebaoti,
Nzambi a Isaeli : Wenda ye vova kwa
babakala ba Yuda ye kwa bisi Yelusale-
mi : Buna yeno ka luna tambula ndo-
ngi ko, mpasi luawa mambu mami,
buvovele Mfumu ?
14. Mambu ma Yonadabi, mwan' a
Lekabi, makakamba bana bandi, vo ka
bana nwa vinia ko, mavangwanga, ye
nate ye bwabu ka banwanga vinia ko,
kadi bawilu nsikudukusu asau. Kansi
mono yavovele kwa yeno ntangu ka
ntangu, ye ka luangwilu ko.
15. Mono yalufidisi ntangu ka nta-
ngu sielo biami biabionsono, i bambi-
kudi, bu ivovanga : Lubangumukeno
muntu muntu mu nzil' andi yayibi, ye
lulutisila nkadulu eno mbote ye ka
lunamani nzambi zankaka ko, mpasi
luasadila zo ; buna yeno luna kala
kundu mu nsi yiyaluveni ye kwa mase
meno. Kansi yeno ka luatambidi mo
matu meno ko ye ka luangwilu ko.
2 Nt. 17: 13. Yel. 18: 11. 25: 5.
16. Bana ba Yonadabi, mwan' a Le-
kabi, bu bavengi nsikudukusu asau yi-
kabavana, kansi bantu baba ka ba-
ngwilu ko,
17. nkiangunu Mfumu, Nzambi ami-
nkangu, Nzambi a Isaeli, vovele ebu :
Tala, mono ngina bwisa Yuda ye bisi
Yelusalemi babonsono kubu dina dia-
dionsono diyabavovila, bu balembwa
wa, bu yavova kwa yau, ye balembwa
tambudila, bu yabatela mbila.
Yes. 65: 12. 66: 4. Yel. 7: 13.
18. Kwa nzo abalekabita Yelemia
wavova : Ebu buvovele Mfumu Sebao-
ti, Nzambi a Isaeli : Yeno bu luawilu
nsikudukusu aseno Yonadabi ye lua-
kebele nsikudukusu zandi zazonsono ye

luavengi mu mambu mamonsono, bonso bukalukembi,
19. nkiangunu Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli, vovele ebu : Kwa Yonadabi, mwan' a Lekabi, kasi ka kuna kondwa mwan' asinsi ko utelamanga vantadisi azizi kiami.

KAPU 36.

Yelemia wasonikisa mbikulu zandi. Zau zayokwa kwa Yoyakimi, kansi zasonununwa diaka. Mbikulu mu Yoyakimi.

Mu mvu waia wangiadulu a Yoyakimi, mwan' a Yosia, ntinu a Yuda, mambu mama mayiza kwa Yelemia matuka kwa Mfumu ; yandi wavova :
Yel. 25: 1 b.
2. Nabongi nkanda wazingu ye sonika momo mamonsono mayakuvovele mu Isaeli ye Yuda ye bantu babonsono bangoi, kasi ye lumbu kina kiyateka vovila kwa ngeye mu ntangu a Yosia, nate ye lumbu kiaki. Yel. 30: 2.
3. Nanga nzo a Yuda, bu bana wa kubu dina diadionsono dingiena mu ntima mu kubavangila, nanga bana bangumuka, muntu muntu mu nzil' andi yambi, mpasi yalenda kubayambudila tufuma tuau ye masumu mau.
Yel. 26: 3.
4. Buna Yelemia watumisa Baluki, mwan' a Nelia ; Baluki wasonika bonso bwata Yelemia mu nwa andi, mu nkanda wazingu mambu momo mamonsono ma Mfumu makavovele kwa yandi. Yel. 32: 12.
5. Yelemia wakamba Baluki ye wavova : Mono kibeni ngiena nkinzi mu kwenda ku nzo a Mfumu.
6. Kansi baluka kwaku kuna ye tanga mu zingu diwasonekene mu ntelo anwa ami mambu ma Mfumu vantadisi abantu mu nzo a Mfumu mu lumbu kiambinunu ansoki. Vantadisi a Yuda diadionsono, buna bena batukanga mu mbanza zau, bika watanga mo mpe.
7. Nanga bana lomba dodokolo vantadisi a Mfumu ye bangumuka, muntu muntu mu nzil' andi yambi. Kadi nganzi ye nkesi zena zazinene zavovele Mfumu va ntandu abantu baba.
8. Baluki, mwan' a Nelia, wavanga nadede, bonso bwankamba mbikudi Yelemia, ye watanga mu nkanda mambu ma Mfumu mu nzo a Mfumu.
9. Mu mvu wantanu wangiadulu a Yoyakimi, mwan' a Yosia, ntinu a Yuda, mu ngonda yavwa, mbinunu ansoki yasamunwa vantadisi a Mfumu ye bantu babonsono mu Yelusalemi ye bantu babonsono batuka mu mbanza za Yuda bakota mu Yelusalemi batumuswa.
10. Buna Baluki watanga mu nkanda mu nzo a Mfumu vantadisi abantu babonsono mambu ma Yelemia, mu vinga kiansoniki Ngemalia, mwan' a Safani, va kianzala kiantandu, ku nkotolo amwelo wamona wanzo a Mfumu.
Yel. 26: 10.
11. Mika, mwan' a Ngemalia, mwan' a Safani, bu kawa mambu mamonsono ma Mfumu mu nkanda,
12. buna wakulumuka ku nzo antinu, ku vinga kiansoniki ; buna madingizi mamonsono mavwanda kuna : nsoniki Elisama, Delaya, mwan' a Semaya, Elenatani, mwan' a Akaboli, Ngemalia, mwan' a Safani, Sidikia, mwan' a Hanania, ye madingizi mankaka mamonsono.
13. Mika wabakamba mamonsono makawilu matanga Baluki mu nkanda vantadisi abantu.
14. Buna madingizi mamonsono mafidisa Yehudi, mwan' a Netania, mwan' a Selemia, mwan' a Kusi, kwa Baluki ye watuma kwa yandi : Nanati zingu diutengi vantadisi abantu ye wiza. Baluki, mwan' a Nelia, wanata zingu ye waluaka kwa yau.
15. Buna bavova kwa yandi : Vwanda ye tanga dio vantadisi eto. Baluki watanga vantadisi au.
16. Buna bu bawa mamonsono makala muna, batalasana mu mpamuku ye bavova kwa Baluki : Yeto tukatulu kamba ntinu mamonsono mena muna.
17. Yau bayuvula Baluki ye bavova : Utukamba, bonso bwavangwa, bu wasonika momo mamonsono, vo bwavangwa mu ntelo anwa andi.
18. Baluki wabatambudila : Yandi wateka ta mu nwa andi kwa mono momo mamonsono, ye mono yasonika mo mu nkanda mu ntinta.
19. Buna madingizi mavova kwa Baluki : Luenda luaswama, beno ye Yelemia, ye ka luzaikisani muntu ko, konso kuluena.
20. Yau baluaka kwa ntinu mu kianzala ; kansi zingu basisa dio mu kebwa mu vinga kiansoniki Elisama. Yau bakamba mamonsono kwa ntinu.
21. Buna ntinu wafidisa Yehudi mu landa zingu ; ndieu walanda zingu mu vinga kiansoniki Elisama. Yehudi watanga dio vantadisi antinu ye vantadisi amadingizi mamonsono mazunga ntinu.
22. Buna ntinu wakunda mu nzo

asivu, kadi i ngonda yavwa, ye zikwa diamakala dialema vantadisi andi.

23. Ntangu ka ntangu Yehudi bu katengi tuse tutatu vo tuia, yandi watenda to mu mbele yakotika ye watuba to ku tia mu zikwa diamakala, nate ye zingu diadionsono diamanuswa kwa tia mu zikwa diamakala.

24. Ka ntinu ko vo umosi mu sielo biandi wapamuka vo watiasuna mvwatu miandi, bu bawa momo mamonsono.
2 Nt. 22: 11.

25. Mpeleko Elenatani, Delaya ye Ngemalia balomba ntinu, vo yandi kana yoka zingu ko, kabawila ko.

26. Kansi ntinu wakamba Yelameli, mwan' antinu, Selaya, mwan' a Asilieli, ye Selemia, mwan' a Abadeli, vo bana kamata nsoniki Baluki ye mbikudi Yelemia. Kansi Mfumu wabasweka.

27. Kansi ntinu bu kamana yoka zingu ye mambu masonika Baluki mu ntelo anwa a Yelemia, mambu ma Mfumu mayiza kwa Yelemia; yandi wavova:

28. Nabongi zingu diankaka ye sonika dio mambu mamonsono matekila makala mu zingu diatekila diayoka Yoyakimi, ntinu a Yuda.

29. Kansi kwa Yoyakimi, ntinu a Yuda, una vova: Ebu buvovele Mfumu: Ngeye wayokele zingu diodio ye wavovele: Mu nkiama wasonekene vava ebu: ntinu ku Babeli una kwiza mu kedika ye bunga nsi yayi ye sukisa muna bantu ye bibulu?

30. Nkiangunu Mfumu vovele ebu mu Yoyakimi, ntinu a Yuda: Ka widi mwan' asinsi umosi nkutu ko mu yandi una vwanda va kiandu kia Davidi; yandi nitu yafwa yina tubwa ku mbazi ye niokunwa kwa mbangazi mu mwini ye kwa kiozi mu fuku. Yel. 22: 19.

31. Mono ngina kumbafika ye nkun' andi ye sielo biandi mu lufuma luau ye kubabwisa ye bisi Yelusalemi ye babakala ba Yuda kubu diadionsono diyabakembi, kansi ka bazola wa ko.
Yel. 35: 17.

32. Buna Yelemia wabonga zingu diankaka diankanda ye wavana dio kwa nsoniki Baluki, mwan' a Nelia; ndieu wasonika momo, bonso bwakala ntelo anwa a Yelemia, mambu momo mamonsono makedi mu nkanda wayokele Yoyakimi, ntinu a Yuda, ku tia. Momo mayikwa mambu mankaka mamingi makunku kimosi.

KAPU 37.

Yelemia weti bikula mu mbungulu ambanza, ntinu Sidikia bu kayuvudila bo. Mbikudi wakangwa.

Sidikia, mwan' a Yosia, wavingana Konia, mwan' a Yoyakimi, mu kitinu; kadi Nebukadelesali, ntinu ku Babeli, wamvanga ntinu mu nsi a Yuda.
2 Nt. 24: 17 b. Yel. 52: 1 b.

2. Kansi yandi vo sielo biandi vo bantu mu nsi ka bawila mambu ma Mfumu ko makavova mu mbikudi Yelemia.

3. Kansi ntinu Sidikia wafidisa Yehukali, mwan' a Selemia, ye nganga Sefania, mwan' a Maseya, kwa mbikudi Yelemia ye watuma: Utudila mvutu kwa Mfumu, Nzambi eto.
Yes. 37: 2 b. Yel. 42: 2 b.

4. Kadi Yelemia wakidi kotanga ye vaikanga mu bantu, kadi kakitudulwa mu boloko ko.

5. Kansi ntangu yina nkangu a Falao wavaika mu Ngipiti; bisi Kaladea bakakalala Yelusalemi, bu bawila bo ngwilu, bakatuka mu Yelusalemi.

6. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mbikudi Yelemia; yandi wavova:

7. Ebu buvovele Mfumu, Nzambi a Isaeli: Ebu luna vova kwa ntinu a Yuda walufidisi kwa mono mu kungiuvula: Tala, nkangu a Falao wavaikidi mu kulusadisa una vutuka ku nsi andi Ngipiti.

8. Bakaladea bana vutuka ye bana kakalala mbanza yayi ye baka yo ye yoka yo mu tia. Yel. 34: 22.

9. Mboki Mfumu vovele ebu: Ka lukukibabani ko mu banza: mu kedika bakaladea bana kutukatukila; kadi ka bana katuka ko.

10. Inga, vo luna mpe bedisa nkangu wawonsono wabisi Kaladea, bu beti kulunwanisa, ye babakala bafiuma kaka baluekwa beni bana sala mu yau, buna yau bana telama muntu muntu mu nzo andi yakoto ye yoka mbanza yayi mu tia.

11. Kansi nkangu abisi Kaladea bu wakatuka mu Yelusalemi mu diambu diankangu a Falao,

12. buna Yelemia wavaika mu Yelusalemi ye wayenda ku nsi a Benyamini mu vwa difwa mu bantu kuna.

13. Bu kaluaka ku mwelo wa Benyamini, buna nkengi watelama vana, nkumbu andi Yilia, mwan' a Selemia, mwan' a Hanania, ye yandi wakamata

mbikudi Yelemia ye wavova: Ngeye zolele viluka kwa bisi Kaladea. Yel. 20: 2.
14. Yelemia wavutula: Ka bwenani kedika ko; kizolele viluka kwa bisi Kaladea ko. Kansi ka banwila ko. Kansi Yilia wakamata Yelemia ye wanata yandi kwa madingizi.
15. Buna madingizi mafwemina Yelemia ye bambufa ye bantula mu boloko mu nzo ansoniki Yonatani, kadi yoyo bavanga boloko.
16. Kansi Yelemia bu kamana kota mu nluk' aboloko, mu vinga biansi antoto, ye vwendi muna ntama, Yel. 38: 6.
17. buna ntinu Sidikia wafidisa ntumwa ye wanlandisa; ntinu wanyuvula mu nzo andi mu nsweki ye wavova: Kadi mambu matukidi kwa Mfumue? Yelemia watambudila: Inga. Yandi wavova: Ngeye una vewa mu koko kwantinu a Babiloni. Yel. 34: 21:
18. Mboki Yelemia wavova kwa ntinu Sidikia: Nki mono mpodele masumu kwa ngeye ye sielo biaku ye bantu baba, bu luantudidi mu boloko?
19. Kwe kwena mbikudi mieno bwabu mialubikudila ye miavova: ntinu ku Babeli kana kulubwila ko ye bwila nsi yayi?
20. Nkiangunu ungwila bwabu, mfumu ntinu, ungiambula yalomba dodokolo vantadisi aku, vo kuna kumvutula ku nzo ansoniki Yonatani ko, kidi kina fwila muna ko.
21. Buna ntinu Sidikia wakamba, vo Yelemia una kebwa mu lumbu luaboloko, ye vo yandi una vewa dimpa dimosi lumbu lumbu ditukidi mu nzil' amvangi miamampa, nate ye mampa mamonsono mameni mu mbanza. Buna Yelemia walengila mu lumbu luaboloko. Yel. 32: 2. 38: 9. 52: 6.

KAPU 38.

Mbikudi watubwa mu nluk' aboloko. Ntinu wantombula momo ye wanyuvula nduengoso.

Kansi Sefatia, mwan' a Matani, ye Ngedalia, mwan' a Pasuli, ye Yukali, mwan' a Selemia, ye Pasuli, mwan' a Malakia, bawa, bonso bwavova Yelemia kwa bantu babonsono ye bonso bukata: Yel. 20: 1.
2. Ebu buvovele Mfumu: Wonso usidi mu mbanza yayi, yandi una fwa mu sabala, nsatu vo vunga, kansi wonso uvaikidi kwa bisi Kaladea, yandi una vuka, yandi una simbidila moyo andi bonso kintani ye vuka. Yel. 21: 9.
3. Ebu buvovele Mfumu: Mu kedika mbanza yayi yina vewa mu moko mankangu antinu a Babiloni, ye yandi una yo baka. Yel. 32: 3.
4. Buna madingizi mavova kwa ntinu: Bakala diadi difwiti vondwa, bu kasimisanga moko mabinwani bisidi mu mbanza yayi, ye mpe bantu bankaka babonsono, bu kavovanga mambu mampila yoyo kwa yau. Kadi bakala diadi ka ditombanga ntomono abantu baba ko, kansi kubu diau. Am. 7: 10 b.
5. Ntinu Sidikia wavutula: Tala, yandi wena mu moko meno, kadi ntinu kalendele lekwa kwa yeno ko.
6. Buna babonga Yelemia ye bantuba mu nluk' aboloko wamwan' antinu Malakia mu lumbu luaboloko; yau bakulumuna Yelemia muna mu nsinga. Mu nluka ka mwakala nlangu ko, kansi ntava kaka, ye Yelemia wadimina mu ntava. Yel. 37: 16.
7. Kansi Ebedi-Meleki, mwisi Etiopia, kota dianzo akitinu diakala mu nzo antinu, wawa, vo bameni kulumuna Yelemia mu nluka. Buna ntinu wavwanda mu mwelo a Benyamini;
8. Ebedi-Meleki wavaika mu nzo antinu ye wavova kwa ntinu ye wata:
9. Mfumu ami, ntinu, babakala baba bavengi bwambi mu mamonsono mabavengi kwa mbikudi Yelemia, bu bantubidi mu nluka, kadi muna kana katwa fwila mu nsatu, mampa bu makondolo mu mbanza. Yel. 37: 21.
10. Buna ntinu wakamba mwisi Etiopia Ebedi-Meleki ye wavova: Nanati makamatatu mababakala ye tombula mbikudi Yelemia mu nluka, bu kakifwididi ko.
11. Buna Ebedi-Meleki wanata babakala ye wayenda ku nzo antinu, ku vinga kunsi avinga kiambongo; muna wabonga tende biamvwatu miatiasuka ye miakasuzuka ye wawolumuna bio mu nluka kwa Yelemia mu minsinga.
12. Mwisi Etiopia Ebedi-Meleki wavova kwa Yelemia: Tula tende biamvwatu miatiasuka ye miakasuzuka kunsi ampakani zaku kunsi aminsinga. Yelemia wavanga bo.
13. Mboki batombula Yelemia mu minsinga ye bantombudila bobo mu nluka, kansi Yelemia walengila mu lumbu luaboloko.
14. Mboki ntinu Sidikia wafidisa ntumwa ye walandisa mbikudi Yelemia kiza ku nkotolo yantatu yanzo a Mfu-

mu. Ntinu wavova kwa Yelemia: Mono nzolele kuyuvula diambu, kuswekani lekwa kwa mono ko.
15. Yelemia wavova kwa Sidikia: Vo ngina kukamba bo, buna kuna kumpondisa koe? Vo ngina kuvana nduengoso, buna kungwilulu ko.
16. Buna ntinu Sidikia wadila Yelemia ndefi mu nsweki ye wavova: Kasi mu Mfumu amoyo, i yandi watuveni moyo eto wau, kina kuvondisa ko vo kuyekula mu moko mababakala baba balakukilanga moyo aku.
17. Buna Yelemia wavova kwa Sidikia: Ebu buvovele Mfumu, Nzambi aminkangu, Nzambi a Isaeli: Vo ngeye una kukiyekula kwa madingizi mantinu a Babiloni, buna ngeye una vukuswa, ye mbanza yayi ka yina yokwa mu tia ko, kansi ngeye ye nzo aku luna vukuswa.
18. Kansi vo kuna kukiyekula kwa madingizi mantinu a Babiloni ko, buna mbanza yayi yina vewa mu moko mabisi Kaladea, ye yau bana yo yoka mu tia, ye ngeye kibeni kuna vukuswa mu moko mau ko.
19. Ntinu Sidikia wavutula kwa Yelemia: Mono ntinini, vo bana kungiekula mu moko mabayudayo bavilukidi kwa bisi Kaladea, ye vo yau bana kumpangila bwamvwezolo.
20. Yelemia wavova: Ka buna vangwa ko. Buna nawe bwabu nding' a Mfumu mu diadi diikembi, kidi watoma nitu ye wavuka.
21. Kansi vo una tinguna mu kukiyekula, buna i diadi dianzaikisila Mfumu:
22. Tala, bakento bobo babonsono basidi mu nzo antinu a Yuda, bana vaikuswa kwa madingizi mantinu a Babiloni; bakento baba bana vova: Bakundi baku bakusindisidi ye bena ngolo mu ngeye; kansi malu maku bu matatamene mu ntava, buna bavutukidi manima. Ob. b. 7.
23. Bakazi baku babonsono ye bana baku bana vaikuswa kwa bisi Kaladea, ye ngeye kibeni kuna vukuswa mu moko mau ko, kansi una kamutwa kwa koko kwantinu a Babiloni ye una tukisa, vo mbanza yayi yina yokwa mu tia. Yel. 32: 4. 34: 2 b.
24. Buna Sidikia wavova kwa Yelemia: Kuyambulani muntu kazaya mavovolo vava ko; nga una katwa fwa.
25. Kansi vo madingizi mana wa, vo mono mbokene yaku, ye bana luaka kwa ngeye ye vova kwa ngeye: utuzaikisa mauvovele kwa ntinu—kutuswekani diambu ko; nga tuna kuvonda—ye mpe monso mavovele ntinu kwa ngeye,
26. buna una kubavutudila: mono yalomba dodokolo vantadisi antinu, vo kana kumvutula ku nzo a Yonatani mu fwila muna ko. Yel. 37: 20.
27. Madingizi mamonsono mayiza kwa Yelemia ye banyuvula; kansi yandi wabavutudila nadede, bonso bwankamba ntinu. Buna badingama ye bankatukila, bu balembwa wa diambu diankaka mu bungu diodio.
28. Yelemia wakala mu lumbu luaboloko nate ye lumbu kina kiabakwa Yelusalemi.

KAPU 39.

Ngiendolo yadetila yambikulu mu mbungulu a Yelusalemi ye kinkole kia Sidikia. Nebukadelesali wakeba Yelemia. Mbikulu mu ntanunu amwisi Etiopia Ebedi-Meleki.

Yelusalemi bu dimeni bakwa (kadi mvu wavwa wangiadulu a Sidikia, ntinu a Yuda, mu ngonda yakumi, Nebukadelesali, ntinu ku Babeli, waluaka ye nkangu andi wawonsono ku Yelusalemi ye wakakalala dio; 2 Nt. 25: 1 b. Yel. 52: 4 b.
2. mu mvu wakumi ye mosi wangiadulu a Sidikia, mu ngonda yaia, mu lumbu kiavwa, bapuka mu mbanza),
3. buna madingizi mamonsono mantinu a Babiloni mayenda simpama mu mwelo wakati, i Nelengali-Saleseli, Samangali-Nebo, Salasekimi, ngudi akota dianzo akitinu Nelengali-Saleseli, ngudi abanduenga, ye madingizi mankaka mamonsono mantinu ku Babeli.
4. Sidikia, ntinu a Yuda, ye binwani biandi biabionsono bu babamona, bataba ye bavaika mu mbanza mu fuku mu nzila yankuzu wakitinu mu mwelo va kati ye tumbu tuatole; yandi wabaka nzila ku ntini ya Makanga.
5. Kansi nkangu a bisi Kaladea wabazoma, ye yau babakila Sidikia mu makanga ma Yeliko. Yau bambaka ye bannata kwa Nebukadelesali, ntinu a Babiloni, ku Libila mu nsi a Hamati; kuna bamfiongunina ye bankongudila.
6. Ntinu ku Babeli wavondisa bana ba Sidikia ku Libila vantadisi amesomandi; mboki ntinu ku Babeli wavondisa bankwa miandanu miamionsono mia Yuda.
7. Sidikia kibeni wazokwa meso ye

wakangwa mbienga zansongo mu natwa ku Babeli.

8. Bisi Kaladea bayoka nzo akitinu ye nzo abantu mu tia ye batulula tumbu tua Yelusalemi.

9. Nebusaladani, ngudi antuti amantadi, wanata ku Babeli nsadidil' abantu, i yau basala mu mbanza, ye yau baviluka kwa yandi, ye bantu bankaka basala.

10. Kansi yau mu bantu balutidi fwafwa, mu yau bakondwa lekwa, Nebusaladani, ngudi antuti amantadi, wayambula bankaka basadidila mu nsi a Yuda ye wabavana mavia mavinia ye mayinza mu lumbu kina.

11. Nebukadelesali, ntinu ku Babeli, watuma mu Nebusaladani, ngudi antuti amantadi, mu diambu dia Yelemia ye wavova:

12. Nambaki ye nantadi ye kumvangani bwambi ko; kansi umvangila bonso yandi kibeni una kukamba.

13. Buna Nebusaladani, ngudi antuti amantadi, ye Nebusabani, ngudi akota dianzo akitinu, ye Nelengali-Saleseli, ngudi abanduenga, ye babonsono bankwa miatulendo miantinu a Babiloni—

14. yau bafidisa ntumwa ye balandisa Yelemia mu lumbu luaboloko ye banyekula kwa Ngedalia, mwan' a Ahikami, mwan' a Safani, kidi ndieu wanata yandi ku nzo andi; buna wayambulwa kasala kuna mu bantu. Yel. 38: 13, 28.

15. Kansi mambu ma Mfumu makiyizila kwa Yelemia, bu kakala wazikudulwa mu lumbu luaboloko; yandi wavova:

16. Wenda wakamba mwisi Etiopia Ebedi-Meleki: Ebu buvovele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli: Tala, mono ngina yambula mambu mami mabwila mbanza yayi, mu mambi ye ka mu mambote ko, ye mana kwenda detila va meso maku mu lumbu kina.
Yel. 38: 7.

17. Kansi ngeye ngina kutanina mu lumbu kina, buvovele Mfumu, ye ngeye kuna vewa mu moko mababakala bobo bautinanga ko.

18. Kadi mu kedika ngina kuvukisa, ye ngeye kuna bilama mu sabala ko, kansi una simba moyo aku bonso kintani, bu wansidi vuvu, buvovele Mfumu.

KAPU 40.

Nebusaladani ye Yelemia. Ngedalia.

Mama i mambu mayiza kwa Yelemia kwa Mfumu, Nebusaladani, ngudi antuti amantadi, bu kanyambudi mu Lama, bu kanlandisa, kadi wakangama mu mbienga ye nkole zankaka zazonsono zatuka mu Yelusalemi ye Yuda, zina natwa ku Babeli.

2. Buna ngudi antuti amantadi walandisa Yelemia ye wavova kwa yandi: Mfumu, Nzambi aku, wasamuni kubu diadi mu vuma kiaki;

3. Mfumu wayendese mo detila ye wavengi, bonso bukavovele. Bu luavolele masumu kwa Mfumu ye ka luawilu nding' andi ko, buna luavengo diadi.

4. Tala, bwabu ikutudi ngeye mu mbienga mu moko maku. Vo ngeye weti bo banza bwambote mu kundama ku Babeli, buna nayizi, ye ngina kutala; kansi vo kumwenini bo mbote ko mu kundama ku Babeli, buna nalembweti. Tala, nsi yayonsono yikondolo nkaku kwa ngeye; kuna kuumweni bwambote ye bwasonga mu kwenda, bika wenda kuna.

5. Kansi bu kalembwa zola vutuka ntangu yoyo, wavova: Vutuka kwa Ngedalia, mwan' a Ahikami, mwan' a Safani, wayadisa ntinu ku Babeli mu mbanza za Yuda, ye kala ye yandi mu bantu. Evo wenda mpe konso kuuzolele kwenda. Ngudi antuti amantadi wamvana nkuta ye minkailu ye wansindika.

6. Buna Yelemia wayenda kwa Ngedalia, mwan' a Ahikami, ku Mispa; yandi wakala ye yandi mu bantu basala mu nsi.

7. Ntuti zazonsono zamakabu mabinwani makala mu mindimba ye babakala bau bu bawa, vo ntinu ku Babeli wayadisa Ngedalia, mwan' a Ahikami, mu nsi, ye vo yandi wamvana babakala, bakento ye bana ye balutidi fwafwa mu nsi, yau bakabaneto ku Babeli ko,

8. buna bayiza kwa Ngedalia ku Mispa, i Isamaeli, mwan' a Netania, Yohanani ye Yonatani, bana bababakala ba Kalea, Selaya, mwan' a Tanahumeti, bana bababakala banetofatita Efai ye Yesania, mwan' amakatita, ye babakala bau. 2 Nt. 25: 23 b.

9. Ngedalia, mwan' a Ahikami, mwan' a Safani, wabadila ndefi andi ye babakala bau ye wavova: Ka lutinani ko mu sadila bisi Kaladea. Lukala mu nsi, lusadila ntinu ku Babeli, buna luna toma nitu.

10. Tala, mono kibeni ngina sala mu Mispa mu sadisa bakaladea bakwizanga kwa yeto; kansi yeno lulenda yonzika vinia ye bana banti ye mazi ye tula bio

mu wumbwa bieno ye sala mu mbanza zeno zilubeki mu vwa.

11. Buna mpe bayudayo bobo babonsono bakala mu nsi a Moabi ye mu nsi abana ba Amoni ye Edomi, ye yau bakala mu nsi zankaka bu bawa, vo ntinu ku Babeli wayambula bankaka mu bayudayo basala, ye vo yandi wabayadisila Ngedalia, mwan' a Ahikami, mwan' a Safani,

12. buna bayudayo bobo babonsono bavutuka tuka mu vuma bina biabionsono bibaluakuswa, ye baluaka ku nsi a Yuda, kwa Ngedalia ku Mispa. Bayonzika vinia ye bana banti mu mbidi akunku.

13. Kansi Yohanani, mwan' a Kalea, ye ntuti zazonsono zamakabu mabinwani bakala mu mindimba baluaka kwa Ngedalia ku Mispa,

14. ye bavova kwa yandi : Kuzaidi ko, vo Balisi, ntinu abana ba Amoni, wafidisi Isamaeli, mwan' a Netania, vava mu kuvonda? Kansi Ngedalia, mwan' a Ahikami, kabalekila minu ko.

15. Yohanani, mwan' a Kalea, wavova mu nsweki kwa Ngedalia ku Mispa : Ungiambula ngienda vonda Isamaeli, mwan' a Netania ; ka muntu ko una bo zaya. Mu nkiama yandi una yambulwa kakuvonda ye tukisa, vo yeto tubayudayo tuyonzamene kwa ngeye, buna tuena tuna sansukuswa, ye babonsono basidi mu Yuda bana vila?

16. Kansi Ngedalia, mwan' a Ahikami, wavova kwa Yohanani, mwan' a Kalea : Kuna bo vanga ko ; kadi mauvovele mu Isamaeli ka makedika ko.

KAPU 41.

Ngedalia wavondwa kwa Isamaeli.

Kansi mu ngonda yansambodia Isamaeli, mwan' a Netania, mwan' a Elisama, mu butu kiakitinu ye umosi mu bankwa miatulendo miantinu, wayiza ye kumi diababakala kwa Ngedalia, mwan' a Ahikami, ku Mispa, ye badia mbuluku va kimosi ku Mispa. 2 Nt. 25: 25.

2. Buna Isamaeli, mwan' a Netania, watelama ye kumi diababakala bakala yandi, ye bavonda Ngedalia, mwan' a Ahikami, mwan' a Safani, mu sabala ; yandi wavonda ndieu wayadisa ntinu ku Babeli mu nsi.

3. Mboki Isamaeli wavonda bayudayo bobo babonsono bakala ye Ngedalia ku Mispa, ye mpe bisi Kaladea babonsono bakala ku Mispa bavwilu mu binwani.

4. Mu lumbu kianzole, bu kamana vonda Ngedalia, ka muntu ko bu kazaya bo,

5. buna babakala bankaka batuka ku Sikemi, Silo ye Samalia, lunani mu ntalu, bayiza ye ngievo zatebwa ye mvwatu miatiasuka ye banwatwa dimbu, ye banata nkailu wandia ye biamfwitisila mwisi mu tuala mu nzo a Mfumu. 3 Mose 19: 27 b. 5 Mose 14: 1.

6. Isamaeli, mwan' a Netania, wavaika mu Mispa mu kubakika, mu dilu kikakilembwa. Bu kababwabana, yandi wabakamba : Lukota kwa Ngedalia, mwan' a Ahikami.

7. Kansi bu bameni kota mu mbanza bavondwa kwa Isamaeli, mwan' a Netania, ye babakala bobo bakala yandi ye batubwa mu lubulu.

8. Kansi mu yau mwakala kumi diababakala bavova kwa Isamaeli : Kutuvondani ko ; kadi yeto tubeki mayudukwa mawiti, bali, mazi ye niosi biaswekwa mu mindimba. Buna yandi wabayambula ye kabavonda ye yau bankaka ko.

9. Lubulu luatubwa mvumbi zazonsono kwa Isamaeli, i zina zababakala bakavonda va kimosi ye Ngedalia, i luna lumosi luavangisa ntinu Asa mu diambu dia Baesa, ntinu a Isaeli ; luau luafuluzwa ntangu yoyo kwa Isamaeli, mwan' a Netania, mu yau bavondwa. 1 Nt. 15: 22.

10. Mboki Isamaeli wanata bonso zinkole bantu bobo babonsono basala mu Mispa, bana babakento bantinu ye bantu bankaka babonsono basiswa ku Mispa bavewa kwa Ngedalia, mwan' a Ahikami, kwa Nebusaladani, ngudi antuti amantadi ; yau banatwa kwa Isamaeli, mwan' a Netania, bonso zinkole ; yandi walonduka mu vioka kwa bana ba Amoni.

11. Kansi Yohanani, mwan' a Kalea, ye ntuti zazonsono zamakabu bakala ye yandi, bu bawa momo mamonsono mambi mavanga Isamaeli, mwan' a Netania,

12. buna babonga babakala bau babonsono ye bayenda nwanisa Isamaeli, mwan' a Netania ; bambwabana ku nlangu una waunene ku Ngiboni. 2 Sam. 2: 13.

13. Bantu babonsono bakala ye Isamaeli, bu bamona Yohanani, mwan' a Kalea ye ntuti zazonsono zamakabu mabinwani bakala yandi, buna bayangalala.

14. Bantu babonsono bakatudi Isamaeli zinkole mu Mispa, babangumuka ye bavutuka ye bayenda kwa Yohanani, mwan' a Kalea.
15. Kansi Isamaeli, mwan' a Netania, wataba mu Yohanani ye nani diababakala ye wayenda kwa bana ba Amoni.
16. Yohanani, mwan' a Kalea, ye ntuti zazonsono zamakabu mabinwani bakala yandi, babonga babonsono basala mu bantu bakatulwa mu Isamaeli, mwan' a Netania, mu Mispa, bu kakivondila Ngedalia, mwan' a Ahikami: babakala, binwani ye bakento ye bana ye makota manzo akitinu bakameni vutula tuka mu Ngiboni.
17. Yau bayenda lengila mu nzo abanzenza ya Kimihami ku lueka lua Bete-Lehemi mu diambu diavutuka kwenda ye luaka ku Ngipiti mu katuka mu bakaladea; 2 Sam. 19: 38.
18. kadi babatina, Isamaeli, mwan' a Netania, bu kavonda Ngedalia, mwan' a Ahikami, wayadisa ntinu ku Babeli mu nsi.

KAPU 42.

Yelemia wabalongisila mu lembwa natuka ku Ngipiti.

Buna ntuti zazonsono zamakabu mabinwani batelama va kimosi ye Yohanani, mwan' a Kalea, ye Yesania, mwan' a Hosaya, ye mpe bantu babonsono, tuka mu ulutidi ke nate ye ulutidi nene,
2. ye bavova kwa mbikudi Yelemia: Utuyambula tualomba dodokolo vantadisi aku, mpasi watudila mvutu kwa Mfumu, Nzambi aku, mu nsadidila yayi yayonsono,—kadi yeto tuena bafiuma kaka basidi mu babingi, bonso buweti mona mu maku meso vo tuena bo— Yes. 37: 4. Yel. 37: 3.
3. mpasi Mfumu, Nzambi aku, katukamba nzila yituna kwenda ye bonso butuna vanga.
4. Mbikudi Yelemia wabavutudila: Mono nzolele kuluwa. Tala, nzolele sambila kwa Mfumu, Nzambi eno, bonso buluvovele. Monso monso mana kuluvutudila Mfumu, ngina kulukamba, widi diambu dimosi nkutu kina dio kulufikikila ko.
5. Buna bavova kwa Yelemia: Bika Mfumu kakala mbangi yakedika ye yakinkwikizi kwa yeto, vo ka tuna vanga mu mambu mamonsono ko bonso bwena mambu mauna kutufidusulwa kwa Mfumu, Nzambi aku. 2 Mose 19: 8. 24: 3, 7.
6. Kanivo mena mambote vo mambi, buna tuzolele wa nding' a Mfumu, Nzambi eto, i yayandi utukufidisidi; kidi tuatoma nitu, bu tuna wa nding' a Mfumu, Nzambi eto.
7. Kumi dialumbu mboki mambu ma Mfumu mayiza kwa Yelemia.
8. Buna yandi watumisa Yohanani, mwan' a Kalea, ye ntuti zazonsono zamakabu mabinwani makala yandi, ye bantu babonsono, tuka mu ulutidi ke nate ye ulutidi nene, ye wavova kwa yau:
9. Ebu buvovele Mfumu, Nzambi a Isaeli, i yandi ulumfidisidi, kidi yalombila ndombolo eno dodokolo vantadisi andi:
10. Vo yeno luna kala mu nsi yayi, buna ngina kulutungulula ye kina kulutulula ko; ngina kulutuika ye kina kuluvuza ko. Kadi ndiongolokele yina yambi yiyaluvengi.
Yel. 18: 7 b. 24: 6. 31: 4. 33: 7.
11. Ka lutinani ntinu ku Babeli ko ulueti tina bwabu; ka luntinani ko, buvovele Mfumu. Kadi mono ngiena yeno ye nzolele kuluvulusa ye kulutanina mu koko kwandi.
12. Mono nzolele kuluyambudila nkenda, mpasi kalukadila nkenda ye yambula luavutuka ku nsi eno.
13. Kansi vo luvovanga: Yeto ka tuzolele kala mu nsi yayi ko, bu lueti lembwa wa nding' a Mfumu, Nzambi eno,
14. kansi lueti banza: ve, yeto tuzolele luaka ku nsi a Ngipiti, kuna ka tuna mono mvita ye wa ningu wampungi ko ye kala nsatu amampa ko, ye kuna tuzolele kala kundu,
15. buna luwa bwabu mambu ma Mfumu, yeno lusidi mu Yuda: Ebu buvovele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli: Vo luna tadisa ngiendolo eno mu kedika ku Ngipiti ye luaka kuna mu kala mo kundu bonso banzenza,
16. buna sabala kilueti tina kina kulubakila kuna ku nsi a Ngipiti, ye malema malueti tina mana kululanda kuna ku Ngipiti, ye kuna luna fwila.
17. Bantu babonsono batadisanga ngiendolo au ku Ngipiti mu kala mo kundu, bana fwa mu sabala, nsatu ye vunga, ye ka muntu ko mu yau una vukuswa vo tabuswa mu yambi yina yingina kubabwisa.
18. Kadi ebu buvovele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli: Bonso nganzi zami ye nkesi zami zatengokele va ntandu abisi Yelusalemi, i bobo mpe nkesi

zami zina tengukila va ntandu ayeno, vo luna luaka ku Ngipiti, ye yeno luna kala kifwani kibikwanga, bu basinganga ye nongwa kiangitukwanga, kilevwanga ye kifingwanga ye ka luna vutuka mona vuma kiaki ko.
Yel. 7: 20. 18: 16. 25: 9, 18. 29: 18. 44: 8: 12.
19. Mfumu yandi kibeni uluvovele, yeno lusidi mu Yuda: Ka luendani ku Ngipiti ko. Luzaya kweno, vo mono iluluengese bwabu.
20. Kadi lukukibebi, bu lumfidisi kwa Mfumu, Nzambi eno, bu luvovele: utudila mvutu kwa Mfumu, Nzambi eto, ye monso monso mavovele Mfumu, Nzambi eto, bika watukamba mo, buna tuzolele mo vanga.
21. Bwabu mono ilukembi mo. Kansi ka luwilu nding' a Mfumu, Nzambi eno ko, mu momo mamonsono makamfidisidi kwa yeno.
22. Nkiangunu luzaya bwabu, vo luna fwa mu sabala, nsatu ye vunga mu vuma kina kilueti zinina mu luaka mu kala kundu bonso banzenza.

KAPU·43.

Ndatukunu abayudayo ku Ngipiti. Mbikulu mu mbedosolo a Ngipiti kwa Nebukadelesali.

Kansi Yelemia bu kameni vova kwa bantu babonsono mambu mamonsono ma Mfumu, Nzambi au, mamfidisila Mfumu, Nzambi au, kwa yau, momo mamonsono mabikwa,
2. buna Asalia, mwan' a Hosaya, ye Yohanani, mwan' a Kalea, ye babakala babonsono balutidi mu buziezie—yau bavova kwa Yelemia:
Ngeye vovele makutu; Mfumu, Nzambi eto, kakufidisi ye mambu mama ko: Ka luna kwenda ku Ngipiti ko mu kala kundu kuna bonso banzenza,
3. kansi Baluki, mwan' a Nelia, wakukwikisi kwa yeto, kidi tuavewa mu moko mabisi Kaladea, mpasi batuvonda vo nata ku Babeli.
4. Ka Yohanani ko, mwan' a Kalea, vo mosi mu ntuti zamakabu mabinwani vo umosi mu bantu bazola wa nding' a Mfumu ye sala mu nsi a Yuda.
5. Kansi Yohanani, mwan' a Kalea, ye ntuti zazonsono zamakabu mabinwani banata babonsono basadidila mu Yuda, bamana vutuka mu bantu bobo babonsono babaluakuswa, mu kala kundu mu nsi a Yuda, Yel. 40: 11 b.
6. babakala, bakento ye bana, bana babakento bantinu ye yau babonsono basisa Nebusaladani, ngudi antuti amantadi, kwa Ngedalia, mwan' a Ahikami, mwan' a Safani, ye mpe mbikudi Yelemia ye Baluki, mwan' a Nelia.
Yel. 41: 10.
7. Yau bayenda ku nsi a Ngipiti, kadi ka bazola wa nding' a Mfumu ko. Yau baluaka ku Tapanesi.
8. Mambu ma Mfumu mayiza kwa Yelemia ku Tapanesi; yandi wavova:
9. Nanati matadi mamanene ye sweka mo vantadisi ameso mababakala ba Yuda mu nteke ku yokolo kiamatadi kiena ku nkotolo anzo a Falao ku Tapanesi,
10. ye vova kwa yau: Ebu buvovele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli: Tala, mono ngina fidisa ntumwa ye landisa sielo kiami Nebukadelesali, ntinu ku Babeli, ye ngina tula kiandu kiandi va ntandu amatadi mama manswekele vava, ye yandi una mo yalumuna salamenta kiakiandu kiandi.
11. Yandi una kwiza ye banda nsi a Ngipiti. Ku vunga wonso uvwilu kwa vunga, ku kinkole wonso uvwilu kwa kinkole, ku sabala wonso uvwilu kwa sabala! Yel. 15: 2. Sak. 11: 9.
12. Mono ngina kwika nzo zanzambi za Ngipiti tia, ye yandi una zo yoka ye katula zinzambi. Yandi una kukivungila nsi a Ngipiti, bonso mvungi uvungilanga yunga kiandi; mboki yandi una katuka vava mu luvovomo luabiza. Yel. 46: 25.
13. Yandi una bula bimama ku Bete-Semesi mu nsi a Ngipiti, ye nzo zanzambi za Ngipiti una zo yoka mu tia.

KAPU 44.

Mpovolo andongi kwa bayudayo mu Ngipiti.

Mama i mambu mayiza kwa Yelemia mu diambu diabayudayo babonsono bakala kundu mu nsi a Ngipiti, yau bakunda ku Mingidoli, Tapanesi, Nofi ye mu nsi a Patalosi; yandi wavova:
2. Ebu buvovele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli: Yeno luamweni kubu dina diadionsono diyayambudi diabwila Yelusalemi ye mbanza zazonsono za Yuda; tala, bwabu zena zavombila, ka muntu ko wena zo kundu—
3. bobo mu diambu diayayibi yoyo yibavengi ye yibamfwemisina, bu bayenda kwika biamfwitisila mwisi ye sadila nzambi zankaka, zalembwa zaya yeno kibeni vo mase meno.
4. Mono yalufidisa ntangu ka ntangu

sielo biami biabionsono, i bambikudi, ye yatuma kwa yeno : Ka luvangani nkankumusu yayi ko yiibelanga.

Yel. 25: 4. 35: 15.

5. Kansi ka bazola wa ko vo tambila mo matu, mpasi babangumuka mu yayibi yau ye lembwa mu kwika biamfwitisila mwisi kwa nzambi zankaka.

6. Nkiangunu nkesi zami ye nganzi zami zatengulwa, ye zau zalema mu mbanza za Yuda ye mu nzila za Yelusalemi, ye zavombila ye zabungana, bonso buzakidi nate ye bwabu.

7. Bwabu Mfumu, Nzambi aminkangu, Nzambi a Isaeli, vovele ebu : Mu nkiama lukukivangilanga yeno kibeni yayibi yoyo yayinene yilufukisilanga mu Yuda bakala ye nkento, mwana ye mwana wanswa mu yeno, mpasi widi nsadidila nkutu ka yina sadidila mu yeno ko ?

8. Kadi yeno lukumfwemisanga mu mavanga mamoko meno ye lukwikanga biamfwitisila mwisi kwa nzambi zankaka mu nsi a Ngipiti yiluluakidi mu kala kundu muna bonso banzenza, mpasi luafukuswa ye kala kifwani kibikwanga, bu basinganga, ye nongwa kitiakwanga mu bantu babonsono bantoto.

9. Yeno luvilakene mavanga mambi mamase meno ye mavanga mambi mantinu mia Yuda ye mavanga mambi mabakazi bau ye meno mavanga mambi ye mavanga mambi mabakazi beno mavangwa mu nsi a Yuda ye mu nzila za Yelusalemi ?

10. Nate ye lumbu kiaki ka bayinumuswa ko ; ka batinanga lekwa ko ye ka badiatanga mu mina miami ye mu nkondo miami ko miyalukamba yeno ye mase meno.

11. Nkiangunu Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli, uvovele ebu : Tala, mono ngina tadisa zizi kiami kwa yeno mu kubu dieno, mu fukisa Yuda diadionsono.

3 Mose 17: 10. Am. 9: 4.

12. Mono ngina kamata yau basidi mu Yuda bazola tadisa ngiendolo au ku nsi a Ngipiti mu kala kundu kuna bonso banzenza, ye yau buna bena bana vila, mu nsi a Ngipiti bana bilama, mu sabala ye nsatu bana vila, tuka mu ulutidi ke nate ye ulutidi nene ; inga, mu sabala ye nsatu bana fwila. Yau bana kala kifwani kibikwanga, bu basinganga, ye nongwa kiangitukwanga kilevulwanga ye kifingwanga.

Yel. 42: 17 b.

13. Mono ngina bafika yau bena kundu mu nsi a Ngipiti, bonso buyabafika Yelusalemi, mu sabala, malema ye vunga.

14. Ka muntu ko mu yau basidi mu Yuda, balueki mu kala kundu bonso banzenza muna mu nsi a Ngipiti, una lenda kukitanina ye vuka, mpasi bavutuka ku nsi a Yuda kubana kala ngunda zavutukila mu kala kundu muna ; ve, ka bana yambulwa bavutuka kuna ko, kansi bafiuma batanunwa.

15. Babakala babonsono bazaya, vo bakazi bau bakwikanga biamfwitisila mwisi kwa nzambi zankaka, buna yau ye bakento babonsono batelama vana mu kabu diadinene, ye mpe bantu babonsono bakunda mu nsi a Ngipiti, ku Patalosi, bavutula ye bavova kwa Yelemia :

16. Mu diambu diamambu momo mautuvovele mu nkumbu a Mfumu, buna ka tuzolele kuwila ko,

Yes. 42: 20. 53: 1. Yel. 6: 16 b. 18: 12.

17. kansi tuzolele vanga mamonsono mavovele mieto minwa, i mu kwika biamfwitisila mwisi kwa ntinu nkam' azulu ye tengula nkailu wandwa kwa yandi, bonso yeto ye mase meto, ntinu mieto ye madingizi meto bavanga mu mbanza za Yuda ye mu nzila za Yelusalemi ; buna tuabaka mampa malunga, ye tuatoma nitu, ye ka tuamona kubu ko.

Yel. 7: 18.

18. Kansi kasi ye ntangu yina yitualembwa mu kwika biamfwitisila mwisi kwa ntinu nkam' azulu ye tengula nkailu wandwa kwa yandi, yeto tualungulu nsatu abiabionsono ye tuavididi mu sabala ye nsatu.

19. Bwabu bu tueti kwika biamfwitisila mwisi kwa ntinu nkam' azulu ye tengula nkailu miandwa kwa yandi, kadi buna tuvanganga mampa mankailu adisalu kwa yandi mu kondwa kwaluzolo luabakakala betoe mu kumfwanikisa ye tengula nkailu miandwa kwa yandi ?

4 Mose 30: 7 b.

20. Kansi Yelemia wavova kwa bantu babonsono, kwa babakala ye bakento ye bantu babonsono bamvutudi mvutulu yoyo:

21. Kadi buna Mfumu kabambukidi moyo ko ye kabenzi mu mfwitusulu zina zazonsono zamwisi ziluavanga mu mbanza za Yuda ye mu nzila za Yelusalemi koe, yeno kibeni ye mase meno, ntinu mieno ye madingizi meno ye bantu mu nsi ?

22. Mfumu walembana vutuka vibidila mu diambu diankadulu eno yambi ye mu nkankumusu zozo ziluavanga,

kansi nsi eno yavombuswa ye yayika nongwa kiangitukwanga ye levulwanga, ye ka muntu ko walenda mo kala kundu, bonso bwenina nate ye bwabu.

23. Mu diambu dia bu luakwika biamfwitisila mwisi ye luavola masumu kwa Mfumu ye ka luazola wa nding' a Mfumu ko vo diata mu mina miandi, minkondo ye kimbangi, nkiangunu kubu diadi dialubwila, bonso bumonwanga nate ye bwabu.

24. Yelemia wakudikila vova kwa bantu babonsono ye kwa bakento babonsono: Luwa mambu ma Mfumu, lubabonsono mu Yuda, yeno luena mu nsi a Ngipiti.

25. Ebu buvovele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli: Yeno ye bakazi beno luvengi mu moko meno maluvovele mu nwa mieno, bu luvovele: mu kedika tuzolele tunguna nsilulu zituvengi mu kwika biamfwitisila mwisi kwa ntinu nkam' azulu ye tengula nkailu miandwa kwa yandi. Buna lukeba nsilulu zeno ye tunguna nsilulu zeno zozo.

26. Kansi nkiangunu luwa mpe mambu ma Mfumu, lubabonsono mu Yuda luena kundu mu nsi a Ngipiti. Tala, mono ndididi nkumbu ami yayinene ndefi, buvovele Mfumu: Mu nsi yayonsono ya Ngipiti nkumbu ami ka yina vutuka bikwa kwa nwa abakala diakisi yudayo ko, mpasi una vova: kasi mu Mfumu, Mfumu amoyo.

27. Tala, mono ngina temuna mu yau mu mambi ye ka mu mambote ko, ye babakala babonsono batukidi mu Yuda bena mu nsi a Ngipiti bana vila mu sabala ye nsatu, nate ye basukidi. Yel. 31: 28.

28. Yau bana vukuswa mu sabala bana katuka mu nsi a Ngipiti ye vutuka ku nsi a Yuda, i fikabu-kabu kaka. Mboki babonsono basidi mu Yuda balueki ku nsi a Ngipiti mu kala kundu muna bonso banzenza bana mona mambu manani mana kalakana: mami vo mau.

29. Kiaki kina kala dimbu kwa yeno, buvovele Mfumu, vo mono ngina kulubafika mu vuma kiaki, kidi luamona, vo mambu mami mu yeno mana kalakana mu kedika, mu kubu kwa yeno:

30. Ebu buvovele Mfumu: Tala, mono ngina vana Falao Hofola, ntinu mu Ngipiti, mu moko mantantu miandi ye mu moko mayau balakukilanga moyo andi, bonso buyavana Sidikia, ntinu a Yuda, mu koko kwantinu a Babiloni, Nebukadelesali, i yandi wakala ntantu andi ye walakukila moyo andi. Yel. 46: 24 b.

KAPU 45.

Mambu mambombolo kwa Baluki.

Mama i mambu mavova mbikudi Yelemia kwa Baluki, mwan' a Nelia, ndieu bu kasonika mambu momo mu nkanda mu ntelo anwa a Yelemia mu mvu waia wangiadulu a Yoyakimi, mwan' a Yosia, ntinu a Yuda; yandi wavova: Yel 36: 1 b., 32.

2. Ebu buvovele Mfumu, Nzambi a Isaeli, mu ngeye, Baluki:

3. Ngeye vovele: Engwa mono, kadi Mfumu watudidi kiadi kiamona ye kwama kwami! Mono ndokene nitu mu mpumukunu ye kibakanga luvovomo ko. Lumb. 6: 6.

4. Kansi ebu una vova kwa yandi: Ebu buvovele Mfumu: Tala, bina biyatungidi, bina ngina tulula, ye bina biyatuikidi, bina ngina vuza; bobo buna kala ye ntoto wawonsono.

5. Ngeye lombele mambu mamanene kwa ngeye! Kulombani mo ko. Kadi tala, ngina bwisa nsuni miamionsono kubu, buvovele Mfumu. Kansi kwa ngeye ngina vana moyo aku bonso kintani, kani kionso vuma kiuna kwenda. Yel. 21: 9. 38: 2. 39: 18.

KAPU 46.

Mbikulu mu Ngipiti.

Mama i mambu ma Mfumu mayiza kwa mbikudi Yelemia mu makanda mabantu bangoi.

2. Mu Ngipiti mu nkangu a Falao Neko, ntinu a Ngipiti wakala ku nzadi a Efalata, ku Kalakemisi, ye wau wabeduswa kwa Nebukadelesali, ntinu ku Babeli, mu mvu waia wangiadulu a Yoyakimi, mwan' a Yosia, ntinu a Yuda: 2 Nt. 24: 7. Yes. 19: 1 b. Yeh. 29: 2 b., 34 b.

3. Lukubika nkaku ye ntabulu ye luenda ku mvita.

4. Lukanga bakavalu ye lutentama nyungusi mieno, ye lutelama ye mpu zankaku. Luvanga madionga macema, luvwata minkaku.

5. Kansi mu nkiama ibamweni mpamuku wowo, beti vutuka manima ye makesa mau mabeduswa meti taba, kansi ka basampukanga manima ko, ye nsisi mu tueka tuatonsono? buvovele Mfumu.

6. Ulutidi nzaki kalendi taba ko, ye kesa kalendi kukitanina ko. Mu ntini yanode, ku lueka luanzadi a Efalata, badangala ye babilama. Am. 2: 14.

7. Nani i ndieu weti baluka bonso nzadi a Nile, ye nlangu miandi mipasanga bonso mila?

8. I Ngipiti yibalukidi bonso nzadi a Nile ye nlangu miandi mipasanga bonso mila. Yandi wavova: Mono nzolele baluka ye fuka nsi; mono nzolele bunga mbanza ye yau bena muna. Yes. 8: 7 b. Yel. 47: 2

9. Buna lubalukeno, lubakavalu; lusiuka, lumakalu; bika makesa makonka, bisi Etiopia ye baputea banatanga nkaku, ye bisi Lidia banatanga ye lekanga ponza.

10. Kadi lumbu kiaki i lumbu kiamvutudulu andinda kwa Mfumu, Mfumu Sebaoti, bu kana vutula ndinda kwa nkakididi miandi; buna sabala kina yukuta mu kindiafu ye nwa kinsansala mu menga mau. Kadi nkailu amponda una yokwa kwa Mfumu, Mfumu Sebaoti mu nsi anode ku nzadi a Efalata. Yes. 34: 5 b.

11. Ngeye lenda baluka ku Ngiladi ye landisa balasami, undumba, mwana wankento Ngipiti. Vo una baka bilongo biabingi mpe, kiongono biankatu, kulendi niakakana ko. Yel. 30: 12 b.

12. Bantu bana wa mu nsoni zaku, ntoto uzedi kwa biaula biaku, kadi kesa dimosi didangalanga kwa wankaka, ye babilama babole va kimosi.

13. Mama i mambu mavova Mfumu kwa mbikudi Yelemia mu Nebukadelesali, ntinu ku Babeli, vo una kwiza ye banda nsi a Ngipiti:

14. Lukamba mu Ngipiti ye lusamuna mu Mingidoli, inga, lusamuna ku Nofi ye Tapanesi; luvova: Vaika ye kubama, kadi sabala kiena kindiafu kinzungidila ye ngeye.

15. Mu nkiama bankwa miatulendo miaku miapekulwa? Yandi lembane kakidila, kadi Mfumu wanlukula.

16. Yandi wavanga babingi badangala, ye babwa mantenta, umosi va ntandu awankaka, ye yau bavova: Nanguka, bika tuavutuka kwa bantu beto ye ku nsi amase meto ye tina mu sabala kiambungulu. Yel. 50: 16.

17. Kuna babokilanga: Falao, untinu mu Ngipiti, mbungulu! Yandi waviokese ntangu yafwana.

18. Kasi mu moyo ami, buvovele ntinu wowo wena nkumbu Mfumu Sebaoti, yandi una kwiza, waunene bonso Taboli mu miongo, bonso Kalemeli ku mbu. Lumb. 24: 10. Yel. 48: 15.

19. Buna nakikubikila bwabu lekwa biampila yoyo biena banatuki nsatu, bisi nsi angeye mwana wankento Ngipiti. Kadi Nofi dina kala nsi yavombila ye yabungwa, ye ka muntu ko ulenda mo kunda. Yeh. 12: 3 b.

20. Ngipiti i mwana wankento wangombe; kansi vekwa diampofo ditukidi mu ntini yanode. Yes. 7: 18.

21. Sielo biansompa muna mu nsi bifwanane ye bana bangombe bavuluka, inga, yau mpe bana bangumuka ye taba babonsono, ye balembane kakidila. Kadi lumbu kiakubu diau kibabwidi, ntangu au ambafukulu.

22. Buwakane bonso nioka bu yeti vionguzuka. Kadi mu ngolo zakabu diabinwani bakwizanga ye mu biubi babukilanga nsi, bonso mbasi miankuni.

23. Bakwanganga mfinda zau, buvovele Mfumu, kadi kabu dikadilendi talwa, dilutidi makonko mu ntalu, inga, balutidi balenda tanga muntu.

24. Mwana wankento Ngipiti una mweswa nsoni; yandi una vewa mu moko mabantu bansi anode. Yel. 44: 30.

25. Ebu buvovele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli: Tala, mono ngina bafika Amoni utukidi mu No, Falao ye Ngipiti ye nzambi zau ye ntinu miau, inga, ye Falao ye yau bakunsilanga vuvu. 2 Mose 12: 12. Yel. 43: 12. Nah. 3: 8.

26. Mono ngina kubavana mu moko mayau balakukilanga mioyo miau, mu koko kwa Nebukadelesali, ntinu a Babiloni, ye mu moko masielo biandi. Kansi mboki yina kala kundu biabantu bonso mu nsi nkulu, buvovele Mfumu. Yel. 48: 47. 49: 6, 39. Yeh. 29: 13 b.

27. Buna kutinani ko, usielo kiami Yakobi, ye kukalani wonga ko, u Isaeli; kadi tala, mono ngina kuvulusa mu nsi yina yanseke ye nkun' aku mu nsi au yakinkole. Yakobi una vutuka ye kala luvovomo ye vatu, ye ka muntu ko una kumpamuna. Yes. 41: 13 b. 43: 5. 44: 2. Yel. 30: 10 b.

28. Kutinani ko, usielo kiami Yakobi, buvovele Mfumu, kadi mono ngiena yaku. Kadi mono ngina sukisa nampia bantu baba babonsono bayakuluakisidi, kansi ngeye kizolele kusukisa nampia ko, kansi nzolele kulonga ndongi mu tezo kiafwana, kadi mwanki kizolele yambula wakondwa ndongi ko. Yel. 10: 24.

KAPU 47.

Mbikulu mu nsi abafilistea.

Mama i mambu ma Mfumu mayiza kwa mbikudi Yelemia mu bafilistea, Falao bu kakibakila Ngasa ko.
Yes. 14: 29 b. Yeh. 25: 15 b. Am. 1: 6 b. Sef. 2: 5 b. Sak. 9: 5 b.
2. Ebu buvovele Mfumu: Tala, nlangu mieti baluka mu ntini yanode ye mieti kula bonso mwila ubukilanga; miau mieti bukila nsi ye biabionsono biena muna, mbanza ye yau bakundilanga zo. Bantu beti bokila, ye bisi nsi babonsono beti kunga.
Yes. 8: 7. 28: 2. Yel. 46: 8.
3. Mu nkindu miatambi biabakavalu bandi bambakala, mu ndumu amakalu mandi mavwandu, mu wokoso amakalu mamakalu mandi mase ka meti tadidila bana ko mu diambu diafibala kwantima
4. mu lumbu kina kieti kwizila ye mbungulu va ntandu abafilistea babonsono, mu mfukulu kwa bisadisi biabionsono bia Tilo ye Sidoni bisidi; kadi Mfumu una bunga bafilistea, nsadidila yitukidi mu sanga kia Kafatoli.
5 Mose 2: 23. Am. 9: 7.
5. Vandu dibwidi Ngasa, Askeloni dimeni, nsadidil' ansi au yakuluka. Ntama kwa una kukinwata dimbu?
Yel. 16: 6.
6. Engwa, usabala kia Mfumu! Ntama kwa zina vioka, mboki una kala naswi? Vutuka mu kimpata kiaku, navundi ye dingama.
7. Kansi bwe ulenda kala naswi? Keti Mfumu kembi bo. Ku Askeloni, ku nsi a Simu diambu--kuna katuma kio.

KAPU 48.

Mbikulu mu Moabi.

Mu Moabi. Ebu buvovele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli: Engwa Nebo, kadi dibungulu! Kiliataimi dimwesoso nsoni ye dibakulu, siamu kimwesoso nsoni ye kiena kiakosakana.
Yeh. 25: 9 b. Am. 2: 1 b.
2. Nsikulu a Moabi ka yenani diaka ko. Ku Heseboni kusadulwanga tukanu tuambi kwa yandi: Luizano tuamfukisa, mpasi kana kala kanda diabantu diaka ko. Ngeye mpe, Madameni, una bungwa, sabala kina nama tambi biaku.
3. Biaula biwakane bitukidi ku Holonaimi, mbungulu ye mfukusu yayinene.
4. Moabi diena diabungwa; bana bandi beti nionga mu ndingi.
5. Babalukanga nzanz' a Haluhiti mu dilu, ye mu nzila ku Holonaimi biaula biakingongo biwakane mu mfukusu.
6. Lutaba, lutanina miela mieno ye lukala bonso nkwa mpene mu nsi yankatu. Yel. 17: 6.
7. Kadi mu diambu dia bu usanga vuvu mu mavanga maku ye mbongo zaku, ngeye mpe una bakwa; Kemosi una katuka kinkole va kimosi ye nganga zandi ye madingizi.
4 Mose 21: 29. 1 Nt. 11: 7. Yel. 49: 3.
8. Ntani una bwila mbanza zazonsono, ye ka mbanza yimosi ko yina lenda kukitanina, ye ndimba una bungwa ye biti dina vombuswa, bonso bwavova Mfumu.
9. Luvana maveve kwa Moabi, kadi mu taba una katwa vaikila; mbanza zandi zina kala nsi yavombila, ye ka muntu ko una zo kundila.
10. Wasingwa ndieu usalanga salu kia Mfumu mu sobuta, ye wasingwa ndieu uvutulanga sabala kiandi mankoka mu menga.
11. Mu vatu Moabi kavwendi kasi ye kintwenia kiandi, wavwendi mu luvovomo va bo diandi, kasekolo mu wumbwa kimosi ye mu kiankaka ko, kakatukidi mu kinkole ko; nkiangunu luvu luandi luakidi, ye ngwilu andi amfuku ka yikitukidi ko. Sef. 1: 12.
12. Nkiangunu, tala, lumbu bina kwiza, buvovele Mfumu, bu ngina kumfidisa minkedi mina kunkelumuna ye kela wumbwa kiandi nampia ye kosa makuba mandi.
13. Buna Moabi una vwiswa nsoni ye Kemosi, bonso nzo a Isaeli yamweni nsoni ye Beteli dikasila vuvu.
1 Nt. 12: 28 b.
14. Buna bwe lulenda vova: Yeto i makesa ye binwani bilenda nwana?
15. Moabi una bungwa, mbanza zandi zina fwita mwisi, ye binwani biandi biamatoko bana kulumuka mu vondwa; bobo buvovele ntinu wena nkumbu Mfumu Sebaoti.
16. Fintama-ntama kubu dia Moabi dizidi, ye kubu diandi dieti savuka mu nswalu.
17. Lumfwila nkenda, yeno babonsono luena kundu kinzungidila yandi, lubabonsono luzaidi nkumbu andi. Luvova: Mvwala yangolo bonso buyitolokele, nkawa wabiza!
18. Kulumuka mu nzitusu aku ye

navwandi va nsi yayuma, lubisi nsi angeye mwana wankento Diboni ; kadi ntani mia Moabi mieti baluka kwa ngeye ye bunganga siamu biaku.
19. Telama ku nzila ye tadidila yeku-yeku, bisi ngeye Aloeli ; yuvula yandi weti taba ye yandi weti tonta kukitanina: Nakambi, nki kivengo?
20. Inga, Moabi umwesolo nsoni, kadi ukosolo ; lukunga ye lubokila. Lukamba ku Alanoni, vo Moabi ubungulu.
21. Nkongodolo yibwidi nsi abiti, Holoni, Yahasi ye Mefati,
22. Diboni, Nebo ye Bete-Dibilataimi,
23. Kiliataimi, Bete-Ngamuli ye Bete-Meoni,
24. Kelioti ye Bosala ye mbanza zankaka zazonsono mu nsi a Moabi, ye nseke ye lukufi.
25. Mpoka ya Moabi yazakwa, ye koko kwandi kwatiabuzukidi, buvovele Mfumu. Lumb. 75: 10.
26. Lumbwisa kinsansala, kadi wayandila Mfumu. Buna Moabi wakatwa bwa mu biandi lusi ye yandi kibeni una kala ma kiansevila.
Yes. 63: 6. Yel. 25: 15 b., 27.
27. Evo Isaeli ka diakedi ma kiansevila kwa ngeye koe? Kadi wabakulwa mu mivie, bu wanikusa ntu, yonso ntangu yiwamvovila?
28. Lusisa mbanza zeno ye lutunga mazanza va matadi, lubisi Moabi, ye lufwanana ye mabembe matunganga mazanza mau kuna simu diabenga diatadi.
29. Yeto tuawilu mu nza mia Moabi miambidi anene, mu ngianza zandi, nza ye ntutulu ambaya ye ngiandulu antim' andi. Yes. 16: 6 b. Sef. 2: 8 b.
30. Mono nzaidi, buvovele Mfumu, mayama mandi ye mangunga mandi, mpovolo zandi zampavala ye nkadulu andi amangunga.
31. Nkiangunu bika yakungila Moabi ; mu Moabi diadionsono bika yaniongina. Bika bavumukina babakala ba Kili-Helesi.
32. Bika yalutidila dilu kia Yaeseli mu dila mu ngeye, unti avinia wa Sibima ; mavala maku masabukidi mbu, maluaka nate ye ku mbu a Yaeseli. Ntani ubwidi mu kati diangionzoko aku ansungi amwini ye mu ngionzoko aku ansungi asivu.
33. Kiese ye yangalala bimeni lala mu mayinza mambongo ye mu nsi a Moabi. Vinia mu bikamunu mono nsukisi kio ; vinia ka kidiatwanga mu nkunga wangionzoko ko, nkunga wangionzoko ka i nkunga wangionzoko ko.
34. Tuka mu Heseboni dieta nionga nate ye ku Elale, nate ye ku Yahasi basasulanga mbokolo, ye mpe tuka mu Soali nate ye Holonaimi, ku Engelati-Selisia ; kadi nlangu mia Nimilimi miabungwa mpe. Yes. 15: 4b.
35. Mono, buvovele Mfumu, ngina sukisa mu Moabi yau bayokanga nkailu va vuma kianangama ye kwikanga biamfwitisila mwisi kwa nzambi au.
36. Nkiangunu ntim' ami weti niongina Moabi bonso konki, ntim' ami weti niongina babakala ba Kili-Helesi bonso konki : nsadidil' andandu au keti yizimbale.
37. Kadi ntu miamionsono miena vandu ye ngievo zazonsono zatebwa ; va moko mamonsono mena fu biamputa ye mu tuketo ngoto.
Yel. 47: 5. Yeh. 7: 18.
38. Va nludi miamionsono mia Moabi ye va mazandu madiau maniongo mamfwilu mawakane kaka, kadi mono nkosele Moabi bonso wumbwa kikondolo mfunu, buvovele Mfumu.
Yel. 22: 28. Hos. 8: 8.
39. Bonso bukalambalele ye wakoswa! Lukunga kweno. Moabi bonso buketi fila nima mu nsoni! Moabi weka ma kiansevila ye nsisi kwa babonsono bena kundu kinzungidila ye yandi.
40. Kadi ebu buvovele Mfumu : Tala, bonso ngo azulu yandi weti kwiza vevila ye weti yalumuna maveve mandi va ntandu a Moabi. Yel. 49: 22.
41. Kelioti dieti bakwa, siamu biamiongo bizionwanga. Lumbu kina ntima miamakesa ma Moabi mina kala bonso ntim' ankento mu nzungu zabutila.
42. Inga, Moabi dina bungwa ye lembwa kala kanda diabantu diaka, kadi yandi wayandidi Mfumu.
43. Nsisi, mbwilu ye kinkole bina kulubwila, lubisi Moabi, buvovele Mfumu. Yes. 24: 17 b.
44. Vo muntu una taba mu nsisi, buna si kabwa ye bilama, ye vo una telama mu mbwilu, buna weka kintani kiakinkole ; kadi mono ngina bwisa yandi, Moabi, mvu andi wambafukulu, buvovele Mfumu. Am. 5: 19.
45. Mu kini kia Heseboni batabanga beti simpama mu kondwa kwangolo. Kadi tia tuavaika mu Heseboni, nlemo mu nsi a Sihoni ; tuau tuamanisa mpeng' antu a Moabi ye ntump' antu va bana bababakala bazu diamvita.
4 Mose 21: 28 b. 24: 17.

46. Engwa ngeye, Moabi! Bantu ba Kemosi bazimbale. Kadi bana baku bababakala babakamene kinkole; bana baku babakento beti natwa ku kinkole.

47. Kansi mu lumbu bina kwiza mono ngina tedimisa Moabi diaka, buvovele Mfumu.

Nate ye vava mu nkongodolo a Moabi. Yel. 46: 26. 49: 6, 39.

KAPU 49.

Mbikulu mu Amoni, Edomi, Damasko, Kedali ye bimfumu bia Hasoli ye Elami.

Mu bana ba Amoni.

Ebu buvovele Mfumu: Bwabu Isaeli kabeki bana koe, vo kabeki mvingidi diaka koe? Buna mu nkiama Malakami wabongele Ngadi mu vwa, ye mu nkiama bantu bandi bena kundu mu mbanza zau.

1 Nt. 11: 5. Yeh. 21: 28 b. 25: 2 b. Am. 1: 13 b.

2. Nkiangunu, tala, lumbu bina kwiza, buvovele Mfumu, bu ngina wakasa kumbu kiankangu mu diambu dia Laba mu nsi abana ba Amoni, ye buna dina kala ntulami ansengezele wavombila, ye mbanza zayau zantunumunu zina yokwa mu tia, ye Isaeli dina vwa mvwe miandi, buvovele Mfumu.

3. Kunga kwaku, u Heseboni, kadi Ai dibungulu, lubokila, lubana babakento ba Laba, lukifuka fwidi, lunionga ye luzieta mu zinzo; kadi Malakami una katwa natuka mu kinkole va kimosi ye nganga zandi ye madingizi. Yel. 48: 7.

4. Mu nkiama ukukikembanga mu ndimba miaku mu diambu diandimb' aku weti bukila, umwana wankento wansoto-nsoto, ngeye usanga vuvu mu mbongo zaku, bu uvovanga: kadi nani lenda luaka kwa mono?

5. Tala, mono ngina kubwisa mpamuku una tuka mu yau babonsono bena kundu kinzungidila ye ngeye, buvovele Mfumu, Mfumu Sebaoti, ye yeno luna kubwa, muntu muntu ku ntini andi, ye ka muntu ko una yonzika batabanga.

6. Kansi mboki mono ngina tedimisa bana ba Amoni diaka, buvovele Mfumu. Yel. 46: 26. 48: 47.

7. Mu Edomi.

Ebu buvovele Mfumu Sebaoti: Kadi buna ka mwenani diaka nduenga ku Temani koe? Ndongoso zazonsono ziledi mu bena nduke? Nduenga zau zimeni lale?

Yes. 21: 11 b. Yeh. 25: 12 b. Am. 1: 11 b. Ob. b. 1 b.

8. Lutaba, lubangumuka, lukitombila kundu muna mpinda, lubisi Dedani. Kadi Esau ngina bwisa kubu diandi, ntangu andi ambafukulu.

9. Nyonziki miavinia bu mina kubwila, ka bana sisa ngionzoko yazimunina ko. Mivi bu mina kwiza mu fuku, bana bunga bionso bibaketamene.

10. Kadi ngina fukula Esau, ngina zaikisa vuma biandi biansweki, ye vo yandi zolele swama, una bo lembana; mbungulu yibwidi mbongo andi, ye mpe mpangi zandi ye mfinangani zandi, ye kenani diaka ko.

11. Sisa baku bakondolo mase, kidi yabakeba moyo; bika mafwola maku makunsila vuvu.

12. Kadi ebu buvovele Mfumu: Tala, yau bakutwa lembwa nwa kope, yau bakatwa kio nwa; buna ngeye una kondwa ndinde? Ve, kuna kondwa ndinda ko, kansi una katwa nwa.

Yel. 25: 29. Man. 4: 21. 1 Pet. 4: 17.

13. Kadi mu mono kibeni ndidi ndefi, buvovele Mfumu, vo Bosola dina kala nongwa kiangitukwanga kitiakwanga ye mbungulu ye kifwani kibikwanga, bu basinganga; mbanza zau zazonsono zina kala nsi zavombila mu ntangu yikayimani.

14. Nsamu tuwilu kwa Mfumu, ye ntumwa yifidusu mu bantu: Lukutakana ye luiza nangumukina dio ye lunanguka ku nwana.

15. Kadi tala, mono ngina kuvanga wauke mu makanda mabantu, wayinwa mu bantu.

16. Mpamunu uwapamuna wakubebi, mayama mantim' aku, kuuvwandanga mu mabenga mamiongo ye beki kintuntubulu kilutidi ntela. Vo una tunga zanza diaku ku zulu bonso ngo azulu mpe, mwanki ngina mo kulukula, buvovele Mfumu. Yel. 51: 53.

17. Edomi una kala nongwa kiangitukwanga; babonsono baviokanga vana bana yitukwa ye sika mviozi, bu beti banzila kwama kwandi kwakonsono.

Yel. 19: 8. 50: 13.

18. Bonso Sodoma ye Ngomola ye mbanza zau zamfinangani bu zacamunguswa, buvovele Mfumu, i bobo ka muntu ko una vutuka kala kundu muna ye ka mwan' amuntu ko una mo kala. 1 Mose 19: 24 b. Yel. 50: 40.

19. Tala, bonso nkosi katukidi mu nsi yangianza ya Yolodani ye kotele mu

kulu bivekitanga ntangu zazonsono. Kadi mu mbwabulu mosi ameso ngina kubakuba momo, ye ndieu ungina sola, ngina yadisa mfumu momo. Kadi nani i kifwani kiami, ye nani lenda kumfundisa diambu? Nani i mvungi wowo ulenda sikila vantadisi ami?
Yobi 41: 2. Yel. 50: 44.

20. Nkiangunu lûwa nsavukulu yasavukila Mfumu kwa Edomi, ye monso mabanza mena yandi mu bisi Temani: Mu kedika, yau bana kokwa bonso bana mu dikamba; mu kedika, kulu biau bina kubayitukulwa.

21. Mu ndumu ambwilu au ntoto weti zakama; i biaula biena ningu uwakane nate ye ku mbu wa Mbwaki.

22. Tala, bonso ngo azulu kakukibalulanga ye vevilanga ye yalumunanga maveve mandi va ntandu a Bosola. Ntima miamakesa ma Edomi mina kala mu lumbu kina bonso ntim' ankento mu nzungu zabutila. Yel. 48: 40 b.

23. **Mu** Damasko.

Hamati ye Alapadi mafwidi nsoni, kadi nsamu wambi bawilu; yau babwidi kingongo. Va mbu vena kintientie; ka ulendi dingalala ko.
Yes. 17: 1 b. 57: 20. Am. 1: 3 b.

24. Damasko dizimbale kibakala, dibangumukini mu taba, ye nsisi yibwidi dio, kingongo ye nsongo bibwidi dio, bonso miambuti amwana.

25. Mbanza yakembwa bonso buyasiswa, mbanza yakiese kiami!

26. Nkiangunu matoko madiau mana bilama va nzila zadiau, ye binwani biabionsono biadiau bina bungwa lumbu kina, buvovele Mfumu Sebaoti.
Yel. 50: 30 b.

27. Mono ngina kwika tumbu tua Damasko tia, ye tuau tuna manisa mavula ma Benehadadi.

28. **Mu** bimfumu bia Kedali ye Hasoli biabeduswa kwa Nebukadelesali, ntinu ku Babeli.

Ebu buvovele Mfumu: Lutelama, lubalukeno kwa Kedali ye lubunga bana bababakala baeste. Yes. 21: 13 b.

29. Mafwokula mau ye makamba mau mana katulwa, nzo zau zakoto ye lekwa biau biabionsono ye bakamela bau bina kubakatudulwa, ye bana bokulwa: Nsisi mu tueka tuatonsono!
Yel. 6: 25. 46: 5.

30. Lutaba, lutina nswalu, lukitombila kundu muna mpinda, lubisi Hasoli, buvovele Mfumu, kadi Nebukadelesali, ntinu ku Babeli, wasavukidi nsavukulu kwa yeno ye ulukeni lukanu.

31. Lutelama, buvovele Mfumu, lubalukeno kwa bantu bayenge bakundidi mu mpungumunu, bakondolo mielo ye mbindukwa mu kundu kiau kiavanguka. Nkong. 18: 7.

32. Bakamela bau bana kala bintani bieno, ye bulu biau biabingi bina kala mapela meno; mono ngina kubamwangisa ku ntini zazonsono, baba batendele nsuki zau mu mbela ye mbela, ye kubu diau ngina yambula diatuka mu tueka tuatonsono, buvovele Mfumu.
Yel. 9: 25 b.

33. Hasoli dina kala kundu kwa bambulu, nsi ýavombila mu ntangu yikayimani; ka muntu ko una vutuka kala kundu muna, ye ka mwan' amuntu ko una mo kala.

34. **Mama** i mambu ma Mfumu mayiza kwa mbikudi Yelemia mu Elami, mu mbadukulu angiadulu a Sidikia, ntinu a Yuda; yandi wavova:
Yes. 21: 2. Yel. 25: 25.

35. **Ebu** buvovele Mfumu Sebaoti: Tala, mono ngina tolula ponza kia Elami, i ngolo zau zilutidi.

36. Mono ngina bwisa Elami mpeve zozo zaia zitukidi mu nsuka zaia zazulu ye ngina kubamwangisa ku ntini zazi zazonsono, ye ka' kanda diabantu ko dina kala dilembolo luakila bakubwa mu Elami.

37. Mono ngina pamuna baelamita mu ntantu miau ye mu yau balakukilanga mioyo miau, ye mono ngina kubabwisa kubu, tia tuanganzi zami, buvovele Mfumu. Mono ngina landisa sabala ku nim' au, nate ye mbeni kubasukisa.

38. Mono ngina tula kiandu kiami ku Elami ye bunga muna ye ntinu ye madingizi, buvovele Mfumu.

39. Kansi mu lumbu bina kwiza ngina tedimisa Elami diaka, buvovele Mfumu. Yel. 48: 47.

KAPU 50.

Mbikulu mu Babeli.

Mama i mambu mavova Mfumu mu Babeli, mu nsi abisi Kaladea, mu mbikudi Yelemia. Yes. 13: 1 b.

2. Lusamuna diadi mu bantu ye lutendikisa dio ye lutedimisa mpevila; lutendikisa dio, ka luswekani dio ko. Luvova: Babeli dibakamene, Beli difwidi nsoni, Melodaki dikosolo, teki biau bifwidi nsoni, nzambi zau zambole zikosolo.

3. Kadi kanda diabantu ditukidi

ntini yanode dieti baluka ku diau ye yau bana vanga nsi adiau nsi yavombila, mpasi ka muntu ko una mo kala kundu; bantu ye bibulu bana taba.
Yel. 9: 10.

4. Mu lumbu biobio ye mu ntangu yina, buvovele Mfumu, bana ba Isaeli bana kwiza yizingi va kimosi ye bana ba Yuda; mu dilu bana kwenda tombila Mfumu, Nzambi au.
Yel. 3: 18, 21. 31: 9.

5. Bana yuvula mu Sioni; kuna zizi biau bina tadisa. Luiza tuatatamana ye Mfumu mu luwawanu lukalumani luna lembwa vilukunwa.

6. Bantu bami bakedi kamba diazimbale; mvungi miau miabazimbisa va miongo miansindusulu. Bayenda zambuki mu miongo ye ku bintuntubulu, bavilakana kiau tua.

7. Babonsono bababwabana babadia, ye mbeni zau zavova: ka tuvolanga bila ko—bobo kadi bavola masumu kwa Mfumu, kundu kialunungu, kwa Mfumu, vuvu kiamase mau.
Yel. 2: 3. 40: 3.

8. Lutina mu Babeli, luvaika mu nsi abisi Kaladea ye lukala bonso nkombo zambakala zivitanga kamba.
Yes. 48: 20. Yel. 51: 6, 45. Nzai. 18: 4.

9. Kadi tala, mono ngina tonginika ye tuala kwa Babeli kabu diabantu bantalu batukidi mu nsi anode, ye yau bana kubama mu nwanisa dio; mu ntini yina dina bakwa. Toto biau bina kala bonso biakesa diena vila bilembolo vutuka mu nana.

10. Kaladea dina niokunwa mu pelwa; babonsono bana dio pela bana baka bialunga, buvovele Mfumu.

11. Kadi vo wena kiese ye weti yangalala, ngeye utananga fwa diami, inga, bika wadumuzuka bonso ngombe yankento yantwenia yeti tuta ye beka bonso bakavalu bambakala—

12. mwanki mbut' eno una mweswa nsoni zazinene; yandi walubuta una fwa nsoni. Tala, mu bantu yandi una lutila ku nsuka, una kala nsi yankatu, nsi yayuma ye makanga.

13. Mu diambu diankesi za Mfumu una katwa kondwa kundu biabantu ye kala mwamonsono nsi yavombila; babonsono bana vioka Babeli bana yitukwa ye sika mviozi, bu beti banzila kwama kwau kwakonsono.
Yel. 25: 12. 49: 17.

14. Lukubama mu nwanisa Babeli mu tueka tuatonsono, lunsiki miaponza; lunsika, ka lukutani bitoto ko. Kadi kwa Mfumu kavola masumu.

15. Lunsikila lozi mu tueka tuatonsono: Yandi weti lambula koko kwandi; tungwa biandi biansikulwa bibwidi, tumbu tuandi tutulukidi! Kadi ndind' a Mfumu wizidi; nkiangunu lumvutula ndinda. Bonso bukavengi, i bobo lumvangila.
Lumb. 137: 8. Nzai. 18: 2, 6.

16. Lufukisa mu Babeli ye ndieu ukunanga ye ndieu usadilanga zakulu mu nsungi angionzoko. Bika muntu muntu kataba mu sabala kiambungulu ye tadisa kwa bantu bandi, ye muntu muntu katinina ku nsi andi.

17. Isaeli diakedi meme diazimbale; nkosi zankuba. Va ntete ntinu mu Asilia wandia, ye vazimunina Nebukadelesali, ntinu ku Babeli, wakwenia va visi biandi.
2 Nt. 17: 5 b. 25: 1 b.

18. Nkiangunu Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli, vovele ebu: Tala, mono ngina bafika ntinu ku Babeli ye nsi andi, bonso buyabafikidi ntinu mu Asilia.

19. Mono ngina vutula Isaeli ku kundu kiandi, ye yandi una kwenda diengi va Kalemeli ye mu Basani; va miongo mia Efalaimi ye mu Ngiladi una yukuta.
Yel. 29: 10. Dan. 9: 10. Mika. 7: 14.

20. Mu lumbu bina ye ntangu yina, buvovele Mfumu, bana tomba lufuma lua Isaeli ye ka luna vutuka kala ko, ye masumu ma Yuda, ye ka mana vutuka monwa ko; kadi mono ngina yambudila yau bangina yambula basadidila.
Dan. 9: 24.

21. Wenda ku nsi a Melataimi ye kwa bisi Pekodi; bika mpombosolo ye mbungulu biabalanda, buvovele Mfumu, ye vanga mu mambu mamonsono bonso buyakukembi.

22. Mbokolo zamvita ziwakane mu nsi ye mbungulu yayinene.

23. Bonso buluatolulwa ye luakoswa, lukonko lolo luabanda ntoto wamvimba! Babeli bonso budiayikidi nongwa kiangitukwa mu bantu!
Yel. 51: 20.

24. Mono yakutudila siongi, ye ngeye Babeli wabakama kinkole mpe, mpeleko walembwa bo zaya; ngeye watungudulwa ye wakamutwa, kadi ngeye wanwanisi Mfumu.

25. Mfumu wazibula vinga kiandi kiabiluazu ye wavaikisa luazu biandi bianganzi, kadi Mfumu, Mfumu Sebaoti wakala ye salu mu sala mu nsi abisi Kaladea.

26. Luizano ku yau mu nsuka zazonsono, luzibula vinga biayau biamayudukwa, lutuba yo mu ntulami, bonso buvangwanga mbongo, ye luniokuna

yo mu bungwa ; ka luyambulani lekwa kiasala mu yau ko.

27. Luvonda ngombe zau zazonsono zambakala, lubayambula bakulumuka mu vondwa. Engwa yau, kadi lumbu kiau kizidi, ntangu au ambafukulu !

28. Nawe, bonso bubeti taba ye kukitanina mu nsi a Babeli mu diambu diakamba ndind' a Mfumu, Nzambi eto, mu Sioni, i ndinda mu diambu diavwala diandi. Yel. 51: 11.

29. Lutumisa bantu mu mbidi akunku benda ku Babeli, babonsono babikwanga nsiki miaponza ; lutua dio kinzungidila, ka luyambulani muntu katabuswa ko. Luvutula dio bonso bwena mavanga madiau ; nadede bonso budiavengi, i bobo bika luavangila dio. Kadi diavengi bwangianza kwa Mfumu, kwa Nkwa vedila a Isaeli.

30. Nkiangunu matoko mau mana bilama mu nzila zau, ye binwani biau biabionsono bina bungana lumbu kina, buvovele Mfumu. Yel. 49: 26.

31. Tala, mono ngina kutadisa, kwa ngeye, unkwa ngianza, buvovele Mfumu, Mfumu Sebaoti, kadi lumbu kiaku kizidi, ntangu yoyo yinzolele kubafika.

32. Buna nkwa ngianza una dangala ye bwa, ye ka muntu ko una kuntedimisa. Mono ngina kwika mbanza zandi tia, ye tuau tuna manisa biabionsono kinzungidila ye yandi.

33. Ebu buvovele Mfumu Sebaoti : Bana ba Isaeli bazungulwa va kimosi ye bana ba Yuda. Babonsono bababaka kinkole beti kubasimbidila ye ka bazolele kubayambula ko.

34 Kansi nkudi au wena wangolo ; Mfumu Sebaoti i nkumbu andi. Yandi una vovila mambu mau mu kedika, kidi kavana luvovomo kwa ntoto, kansi kintientie kwa bisi Babeli.
Yes. 14: 7.

35. Bika sabala kiabwila bakaladea, buvovele Mfumu, ye bisi Babeli ye madingizi mau ye babakala banduenga.

36. Bika sabala kiabwila mpovi zadiau zamakutu, mpasi batelama vana bonso mafutu. Bika sabala kiabwila makesa madiau, mpasi bapamuka.

37. Bika sabala kiabwila bakavalu bau ye makalu ye bantu babonsono banzenza muna, mpasi bakala bonso bakento. Bika sabala kiabwila mbongo zadiau, mpasi zabakwa bonso bintani.

38. Bika kanda kiabwila nlangu miadiau, mpasi miayuma. Kadi nsi yizedi kwa biteki, ye mu nzambi zau zansisi beka bonso bilauki.

39. Nkiangunu bulu biansi yankatu bina kala kundu kuna va kimosi ye bambulu, ye nuni zabakamela zina kala kundu biau kuna. Ka dina vutuka tungwa zinzo ko, mbandu ka mbandu dina kondwa kundu biabantu.
Yes. 13: 19 b.

40. Bonso Sodoma ye Ngomola ye mbanza zau zamfinangani bu zacamunguswa kwa Nzambi, buvovele Mfumu, i bobo ka muntu ko una vutuka kala kundu muna, ye ka mwan' amuntu ko una mo kala. Yel. 49: 18.

41. Tala, kanda diabantu ditukidi mu ntini yanode, ye kanda diadinene ye ntinu miamingi mina tonganana ye tuka mu nkati ansuk' antoto.
Yes. 13: 17 b. Yel. 6: 22 b.

42. Yau banatanga ponza ye madionga, yau bena nkemi ye bakondolo kiwuntu. Ndumu au wena bonso kumbu kiambu, ye va bakavalu bau bakwe tentamingi, bakubamene bonso binwani, kwa ngeye, umwana wankento Babeli.

43. Ntinu ku Babeli bu kawilu kumu mu yau, moko mandi mana beyama ; una bwa kingongo, nsongo bonso miambuti amwana.

44. Tala, bonso nkosi katukidi mu nsi angianz' a Yodani ye kotele mu kulu bivekitanga ntangu zazonsono. Kadi mu mbwabula mosi ameso ngina kubakuba momo, ye ndieu ungina sola ngina yadisa mfumu muna. Kadi nani i kifwani kiami, ye nani lenda kumfundisa diambu ? Nani i mvungi wowo ulenda sikila vantadisi amono ?
Yel. 49. 19 b.

45. Nkiangunu luwa nsavukulu yisavukidi Mfumu kwa Babeli, ye mabanza mena yandi mu nsi abisi Kaladea : Mu kedika, yau bana kokwa bonso bana mu dikamba ; mu kedika, kulu kiau kina kubayitukwa.

46. Mu mbokolo : Babeli dibakamene, ntoto weti zakama, ye biaula biwakane mu bantu.

KAPU 51.

Nkudukulu ambikulu mu Babeli.

Ebu buvovele Mfumu : Tala, mono yasikimisi mpeve yambungi kwa Babeli ye kwa bisi Lebe-Kamaisi.

2. Mono ngina fidisa babakala ye bivevomono kwa Babeli, ye yau bana dio vevumuna ye vombisa nsi adiau ;

kadi dina bwilwa mu tueka tuatonsono mu lumbu kiakubu.

3. Kwa wonso utembi ponza, bika nsiki kantambila ponza kiandi, ye mpe kwa wonso weti tuta mbaya mu kinkuti kiandi kiankaku. Ka lukutani matoko madiau ko, luniokuna nkangu au wawonsono mu bungwa.

4. Bika babilama bafwa mu nsi abisi Kaladea ye zokwa va nzila zau.

5. Kadi Isaeli ye Yuda ka i mafwola masiswa kwa Nzambi au ko, kwa Mfumu Sebaoti, mpeleko nsi au yizedi kwa mfuka kwa Mfumu Sebaoti.

6. Lutaba mu Babeli, ye bika muntu muntu kavukisa moyo andi; yeno ka luna bungwa mu diambu dialufuma luau ko. Kadi yayi i ntangu ya Mfumu yamvutulu andinda, bu kazolele dio vutudila momo madiavengi.

Yes. 34: 8. 63: 4. Yel. 50: 8. Nzai. 18: 4, 6.

7. Babeli dikedi kope kiawola mu koko kwa Mfumu kiavanga ntoto wamvimba kinsansala. Vinia kiadiau bantu banwa kio; nkiangunu bantu bakala mafuluka.

Lumb. 75: 8. Yel. 25: 15 b. Hab. 2: 15 b.

8. Kansi Babeli dibwidi nabiu ye dikosolo. Luyandila dio, lulandisa mazi makwama kwadiau; nanga kulenda niaka.

Yes. 21: 9. Yel. 46: 11. Nzai. 14: 8. 18: 2.

9. Inga, yeto tuatontele niakisa Babeli, kansi dilembane niaka; bika tuasisa dio ye muntu muntu kenda ku nsi andi. Kadi nkongodolo adiau yilueki ku zulu ye yeti baluka nate ye ku matuti.

10. Mfumu wayambudi lunungu lueto luamonika; luizano tuakamba mavanga ma Mfumu, Nzambi eto, mu Sioni.

11. Lulengusa bitoto, lusimba zinkaku. Mfumu wasikimisi mpeve antinu mia Media; kadi mabanza mandi matadisi kwa Babeli mu bunga dio. Inga, ndind' a Mfumu wizidi, ndinda mu vwala diandi. Yel. 50: 28.

12. Lutedimisa mpevila kwa tumbu tua Babeli, luluta kenga, lutula minkengi, lutuma balangidila; kadi Mfumu wasavukidi nsavukulu, ye yandi weti vanga mpe makavovese bisi Babeli.

13. Ngeye uvwendi va nlangu miaminene wena kimvwama kiambongo, nsukulu aku yizidi, tezo kiaku kianzolwa andandu kifulukidi. Nzai. 17: 1.

14. Mfumu Sebaoti wakidididi ndefi: Mu kedika, vo ifuluzi mu bantu bonso mu makonko, mwanki bana sasula mbokolo angionzoko mu ngeye.

15. Yandi wavanga ntoto mu ngolo zandi, yandi wakubika nza mu ndunga zandi, ye mu nduka zandi wapupidika zulu. Yel. 10: 12 b.

16. Nding' andi bu yiwakane, buna nlangu miazulu mikumbanga, buna uyambulanga matuti mamvula matombuka ku nsuk' antoto; yandi uyambulanga mpezomo ziza ye mvula ye vaikisanga mpeve mu vuma kiandi kialundulu.

17. Buna mu buzengi bwau bantu babonsono batelamene vana ye balembane bo visa; ngangula zawola zimweswanga nsoni buna zena ye teki biau, kadi teki biau biayitulwa i makutu, ye ka mpeve ko yena mu biau.

18. Biau i lufukulu, mavanga manzimbusu; mbafukulu bu yibabwidi, bana katwa vila.

19. Kansi yandi wena kunku kia Yakobi kena wampila yoyo ko, kansi yandi i ndieu wavanga biabionsono, inga, kanda diafwa diandi mpe, Mfumu Sebaoti i nkumbu andi.

20. Ngeye i lukonko luami, luazu kiami kiamvita; mu ngeye ikosilanga bantu, mu ngeye ibungilanga bimfumu. Yel. 50: 23.

21. Mu ngeye ikosilanga kavalu ye ntentami; mu ngeye ikosilanga kalu ye nkokisi.

22. Mu ngeye ikosilanga bakala ye nkento; mu ngeye ikosilanga wanuna ye wantwenia; mu ngeye ikosilanga vuvi ye ndumba.

23. Mu ngeye ikosilanga mvungi ye kamba diandi; mu ngeye ikosilanga mvati avia ye nzole angombe zandi; mu ngeye ikosilanga nkumbi ye mfumu ansi.

24. Kansi mono ngina vutudila Babeli ye bisi Kaladea babonsono vantadisi ameso meno yayibi yau yayonsono yibavengi kwa Sioni, buvovele Mfumu.

25. Tala, mono ngina kubangumukina, umongo wambungulu, buvovele Mfumu, i ngeye wabunga ntoto wamvimba; mono ngina lambula koko kwami kwa ngeye ye kunengumuna mu matadi ye kuvanga bonso mongo uvidi,

26. mpasi ngeye kuna bongwa kani tadi diafuma vo tadi dialufulu ko, kansi ngeye una kala nsi yavombila mu ntangu yikayimani, buvovele Mfumu.

27. Lutedimisa mpevila va ntoto, lusika mpungi mu bantu, lubieka bantu mu nwana ye diau, lutumisa kimfumu

kia Alalati, kia Mini ye kia Askenasi kwa diau, luyadisa zimfumu mu nwanisa dio, lubaluka ye bakavalu bafwanane ye makonko mansende.
28. Lubieka bantu mu nwana ye diau: ntinu mia Media, nkumbi zau ye mfumu zau zazonsono ye nsi yayonsono yivwilu lulendo luadiau.
29. Buna ntoto unikukanga ye uzakamanga, kadi bwabu mabanza ma Mfumu meti kwenda detila kwa Babeli, mu vanga nsi a Babeli nsi yavombila yikondolo muntu kundu.
30. Makesa ma Babeli meti lembwa mu nwana, bavwendi napi mu siamu biau biamongo; ngolo zau ziledi, yau bena bonso bakento. Kundu biau biakwikwa tia; mbindukwa zau zitolokele. Yel. 50: 37.
31. Umosi uviokele mu yungusa ye wankaka, ntumwa mosi ubwabane ye wankaka ye nsamu kwa ntinu ku Babeli, vo mbanz' andi yibakamene mu tueka tuatonsono,
32. vo biamvu biakakwa ye kamukwa biayokwa mu tia, ye vo binwani biena wonga.
33. Kadi ebu buvovele Mfumu Sebaoti, Nzambi a Isaeli: Mwana wankento Babeli wena bonso kianu, bu kiadiatwa; fintangu-ntangu diaka ye nsungi ayonzika yibwidi.
34. Yeto tuadilu ye tuamwangusu kwa Nebukadelesali, ntinu ku Babeli, yandi wayambudi tuakala bonso wumbwa kiampavala, yandi watumininii bonso dalaka, yandi wafuluzi vumu kiandi mu biandia biami bialuvu; yandi watukubidi.
35. Bimpumbulu bivengo kwa mono ye nsuni ami bika biabwila Babeli, bika bi-i Sioni bavova bobo; menga mami bika mabwila bisi nsi a Kaladea, bika Yelusalemi diavova bobo.
36. Nkiangunu Mfumu vovele ebu: Tala, mono ngina dedisa bungu diaku ye kuvutudila ndind' aku, ye mono ngina yambula mbu andi wasika ye lubulu luandi luayuma.
37. Babeli dina kala ntulami amatadi, kundu kwa bambulu, nongwa kiangitukwanga ye devwanga, mpasi ka muntu ko una mo kunda.
38. Babonsono basambanga bonso nkosi; babokumukanga bonso bana bankosi.
39. Kansi bu balutidi mbangazi, mono ngina kubavangila mbuluku ye ngina kubasansisa, mpasi bayangalala; mboki bana leka tulu tukatumani ye ka bana vutuka sikama ko, buvovele Mfumu.
40. Mono ngina yambula bakulumuka mu vondwa, bonso bana bamameme, bonso mameme mambakala va kimosi ye nkombo zambakala.
41. Bonso bwabakamene Sesaki, ye yandi wakala nkembolo antoto wawonsono bonso bukabeduswa! Babeli bonso budiayikidi nongwa kiangitukwanga mu bantu! Yel. 25: 26.
42. Mbu wabaluka va ntandu a Babeli; diafukwa kwa mbula zawau zikumbanga.
43. Mbanza zadiau zayika nsi yavombila, nsi yayuma ye makanga, nsi yikondolo muntu kundu, yilembolo vioka mwan' amuntu.
44. Inga, mono ngina vutula ndinda kwa Beli mu Babeli ye katula mu nwa andi bikaminini; bantu ka bana vutuka pasumuka kwa yandi ko. Lumbu lua Babeli mpe luna bwa. Yel. 50: 2.
45. Luvaika mu diau, bantu bami, ye muntu muntu kavukisa moyo andi mu tia tuanganzi za Mfumu.
46. Bika yeno lualembwa fibala mu ntima mieno ye lembwa tina ngwilu yiwakane mu nsi, vo kumu kina kwiza mvu umosi ye mboki kumu kiankaka mvu wanzole, ye vo mafuka mayalanga va ntoto ye nyadi unwanisanga wankaka.
47. Nkiangunu, tala, lumbu bina kwiza, bu ngina bafika teki bia Babeli, ye nsi yayonsono bu yina fwa nsoni, ye babonsono bana bilama bafwa muna.
48. Buna zulu ye ntoto ye biabionsono biena mu biau bina yimbidila Babeli; kadi mu ntini yanode mintani mitukidi mina dio bwa, buvovele Mfumu. Nzai. 18: 20.
49. Yeno luabandwa mu Isaeli, Babeli mpe dina katwa bwa bonso bantu babilama bafwa va ntoto wamvimba mu diambu dia Babeli.
50. Yeno luakitanini mu sabala, luenda, ka lusimpamani ko. Lubambukila Mfumu moyo mu nsi yanseke ye lubanzila Yelusalemi. Lumb. 137: 5 b.
51. Vava tutelamene mu nsoni, kadi tuakatulu wa ntiakulu, yindama kufukanga zizi bieto, kadi banzenza bakotele mu binlongo bianzo a Mfumu.
52. Nkiangunu, tala, lumbu bina kwiza, buvovele Mfumu, bu ngina bafika teki biadiau, babandwa bu bana nionga mu nsi yamvimba yadiau.
53. Vo Babeli mpe dibalukidi ku zulu, ye vo divengi siamu biandi bianda

ye biangolo beni, mwanki ntani mitu-
kidi kwa mono mina dio bwila, buvo-
vele Mfumu. Yes. 14: 13 b.
54. **Biaula** biwakane bitukidi mu
Babeli ye mbungulu yayinene mu nsi
abisi Kaladea.
55. Kadi Mfumu weti tana Babeli
ye sukisa yoma kwakunene muna.
Mbula zadiau zeti funduka bonso nla-
ngu miaminene ; ndumu azau uwakane
beni.
56. Kadi Babeli, ntani weti dio
bwila, ye makesa madiau mabakamene
kinkole, ponza biau bikosolo. Kadi
Mfumu i Nzambi amvutudulu ; yandi
usendanga bwalunga. Lumb. 94: 1.
57. Inga, mono ngina sansisa madi-
ngizi madiau, ye mpe babakala badiau
banduenga, nkumbi zadiau, mfumu
zansi zadiau ye makesa madiau, ye
bana leka tulu tukatumani ye lembwa
vutuka sikama, buvovele ntinu wowo
wena nkumbu Mfumu Sebaoti.
58. **Ebu** buvovele Mfumu Sebaoti :
Tumbu tua Babeli diasadila tuna ca-
mangana nampia, ye mielo miadiau
mianda mina yokwa mu tia. I bobo
bantu batovukilanga mu bina fukila
nampia ye makanda mabantu mu bina
bina yokwa kwa tia ; inga, bobo beti
kukinokisina nitu. Hab. 2: 13.
59. **Diadi** i dina diakamba mbikudi
Yelemia kwa Selaya, mwan' a Nelia,
mwan' a Maheseya, ndieu bu kayenda
ku Babeli ye Sidikia, ntinu a Yuda,
mu mvu waia wangiadulu andi. Kadi
Selaya i ngudi antuisi abitua.
60. Yelemia wasonika mu nkanda
mosi makubu mama mamonsono mana
bwila Babeli, mambu mama mamonso-
no masonukwa mu Babeli.
61. Yelemia wavova kwa Selaya :
Bu una luaka ku Babeli, buna natadi,
vo una tanga mama mamonsono.
62. Ngeye una vova : Mfumu, ngeye
kibeni wavovele mu vuma kiaki, vo
uzolele kio bunga, mpasi ka muntu ko
una vutuka kio kala kundu, kani
bantu vo bibulu ; kadi keti kiau kina
kala nsi yavombila ntangu yikayimani.
63. Kansi bu umeni tanga nkanda
wau nadede, buna una wo kanga tadi
ye tuba wo mu Efalata. Nzai. 18: 21.
64. Ngeye una vova : Bonso bwabu
Babeli dina dimina ye ka dina vutuka
baluka ko mu diambu diakubu dina
dingina dio bwisa, kani vo bana kuki-
nokisa nitu mpe.
Nate ye vava mambu ma Yelemia.

KAPU 52.

Sidikia ntinu mu Yuda. Mbungulu a Yelusalemi mu Nebukadelesali ye mfukulu akimfumu kia Yuda. Ndemvokolo a Yoyakini.

Sidikia wakala makumole ye mvu
mosi bu kakala ntinu, ye wayala
kumi ye mvu mosi mu Yelusalemi.
Nkumbu ambut' andi i Hamitali, mwana
wankento wa Yelemia, ku Libina.
2 Nt. 24: 18 b. 2 Lus. 36: 11 b. Yel. 37: 1 b.
2. Yandi wavanga makala mambi
mu meso ma Mfumu, nadede bonso
bwavanga Yoyakimi.
3. Kadi mu diambu dianganzi za
Mfumu Yelusalemi ye Yuda bavangwa
bobo, nate ye wabalosa mu zizi kiandi.
Sidikia wanangumukina ntinu ku Ba-
beli.
4. **Mu** mvu wavwa wangiadulu andi,
mu ngonda yakumi, mu lumbu kiakumi
mu ngonda, Nebukadelesali, ntinu ku
Babeli, wayiza ye nkangu andi wawo-
nsono ku Yelusalemi, ye bakakalala
dio ; batunga ntungulu zankakumu
kinzungidila ye diau.
2 Nt. 25: 1 b. Yel. 39: 1 b.
5. Buna mbanza yakakululwa ye
yakadila bo nate ye mvu wakumi ye
mosi wangiadulu antinu Sidikia.
6. Kansi mu ngonda yaia, mu lumbu
kiavwa mu ngonda, malema mu mba-
nza makala nene koko, vo ndambu
yilutidi mu bantu ka yakala ye lekwa
kiandia ko.
7. Mbanza yayibumunwa, ye binwa-
ni biabionsono biataba ye bavaika mu
mbanza mu fuku mu mwelo va kati
ye tumbu tuatole ukwendulwanga ku
nkuzu akitinu, bisi Kaladea bu bazunga
mbanza, ye yau babaka nzila ku ma-
kanga.
8. Kansi nkangu abisi Kaladea wa-
zoma ntinu, ye yau babakila Sidikia
va makanga ma Yeliko, nkangu andi
wawonsono bu wamana kunsisa ye
mwangana.
9. Yau bakamata ntinu ye bannata
kwa ntinu a Babiloni ku Libila mu
nsi a Hamati ; kuna yandi wamfiongu-
nina ye wankongudila.
10. Ntinu ku Babeli wavondisa bana
ba Sidikia va meso mandi ; mboki
wavondisa mpe madingizi mamonsono
ma Yuda mu Libila.
11. Sidikia yandi kibeni wazokwa
meso ye wakangwa mbienga zansongo.
Mboki ntinu ku Babeli wannata ku
Babeli ye wamvwandisa mu nzo abolo-
ko nate ye lumbu kiandi kiamfwilu.

12. Mu ngonda yantanu, mu lumbu kiakumi mu ngonda, i mvu wakumi ye vwa wangiadulu antinu a Babiloni, Nebukadelesali, buna Nebusaladani, ngudi antuti amantadi, wayiza ; ndieu wakala nkwikizi antinu a Babiloni kuna Yelusalemi.
13. Yandi wayoka nzo a Mfumu ye nzo akitinu, inga, nzo zazonsono mu Yelusalemi ; nzo zabandanu kaluta yoka mu tia.
14. Nkangu una wawonsono wabisi Kaladea wanata ngudi antuti amantadi watulula tumbu tuatonsono kinzungidila ye Yelusalemi.
15. Nebusaladani, ngudi antuti amantadi, wanata bankaka kinkole mu yau balutidi fwafwa mu bantu ye nsadidil' abantu, yau basadidila mu mbanza ye mviluki miaviluka kwa ntinu ku Babeli, ye mpe bantu bakinkete basadidila.
16. Kansi mu yau balutidi fwafwa mu nsi, Nebusaladani, ngudi antuti amantadi, wasisa bankaka mu kala bisadi biamavia mavinia ye mvati miamavia.
17. Tungwa biansongo mu nzo a Mfumu, ntambu miamakuluwa ye mbu wansongo mu nzo a Mfumu biabulwa kwa bisi Kaladea ye nsongo yayonsono yanatwa ku Babeli. Yel. 27: 19 b.
18. Wumbwa biabombe, mpati, zimbele, mabola mampila zole ye wumbwa biabionsono biansongo biasadulwa mu salu kiansambudulu bakatula bio.
19. Ngudi antuti amantadi wakatula malonga, malonga matia, mabola mankailu, wumbwa biabombe, kebolo biaminda, mabola mankaka ye zimbungu, bionso biakala biawola wavedila vo biapalata kiavedila.
20. Mu tungwa biabiole, mbu wakala lekwa kiamvimba kaka, ye kumi ye ngombe zole zansongo kunsi antambu miamakuluwa miavangisa Solomo ku nzo a Mfumu, buna nsongo mu bina. biabionsono yilembane tezwa zitu.
1 Nt. 7: 15 b., 23 b. 2 Lus. 3: 15.
21. Mu bitungwa, buna tungwa kimosi kiakala kumi ye nani diamfwoko mu ntela, ye nsinga wakumi ye mfwoko zole mu la wateza lukongolo luakiau, ye kiau kiakala nlembo ia mu nkobo ye mwasi mu ngudi.
22. Va ntandu akiau vakala ntu atungwa wansongo ; ntu mosi watungwa wakala mfwoko tanu mu yongi, ye mabese ye bana banganata biazunga va ntu atungwa, biabionsono biansongo. Bobo nadede bwakala va tungwa kiankaka ye bana bakiau banganata.
23. Bana banganata bakala luvwa ye sambanu ku mbazi, kansi va kimosi bana banganata va mabese bakala nkama mosi kinzungidila.
24. Ngudi antuti amantadi wabonga ngudi anganga Selaya ye Sefania, i nganga yanlanda, ye mpe yau batatu bakenga ku vaka ;
25. mu mbanza wabonga kota dianzo akitinu, yandi wakala ntuti abinwani, ye nsambodia mu babakala balutidi finangana ntinu babwanwa mu mbanza, nsoniki angudi antuti ankangu wakala sonikanga bantu mu nsi mu salu kiakinwani, ye makumasambanu mababakala bankaka mu bisi nsi babwanwa mu mbanza.
26. Nebusaladani, ngudi antuti amantadi, wabonga baba ye wabanata kwa ntinu a Babiloni ku Libila.
27. Ntinu ku Babeli wabavondisa kuna ku Libila mu nsi a Hamati. I buna Yuda diakatulwa mu nsi andi.
28. Baba i bantu banata Nebukadelesali : mu mvu wansambodia mafunda matatu ye makumole ye bayudayo batatu,
29. ye mu mvu wakumi ye nani wangiadulu a Nebukadelesali nkama nani ye makumatatu ye bantu bole batuka mu Yelusalemi.
30. Kansi mu mvu wamakumole ye tatu wangiadulu a Nebukadelesali, Nebusaladani, ngudi antuti amantadi, wanata mu bayudayo nkama nsambodia ye makumaia ye bantu batanu. Ntalu yayonsono yakala mafunda maia ye nkama sambanu zabantu.
31. Mu mvu wamakumatatu ye nsambodia, Yoyakini, ntinu a Yuda, bu kakinatunwa kinkole, mu ngonda kumi ye zole, mu lumbu kiamakumole ye tanu mu ngonda, Evili-Melodaki, ntinu ku Babeli—mvu umosi ukakala ntinu —wazangula ntu a Yoyakini, ntinu a Yuda, ye wamvaikisa mu boloko.
32. Yandi wamvovila mu nlembami ye wamvana mbuka ya ku ntu mu ntinu miomio miakala yandi ku Babeli.
33. Yandi wayambulwa kavula mvwatu andi akinkole ye dia ntangu zazonsono va meza mandi ntangu yina yikakala moyo.
34. Biangiundukila bialumbu ka lumbu kavewa kwa ntinu ku Babeli, lumbu lumbu biakingandi, nate ye lumbu kiandi kiamfwilu, yina ntangu yikakala moyo.

NKUNGA MIAMANIONGO.

KAPU 1.

Bonso bukavwendi kinsona, i mbanz'
abantu babingi! Yandi weka
bonso fwola. I yandi wakedi ngolo
zozo mu bantu, dingizi diankento mu
zinsi, una katwa sala salu kiakinanga
bwabu.
2. Weti dila mu niongo mu fuku, ye
mansangaza meti zelumuka va bundi
diandi. Ka muntu ko wena ukumbo-
mbanga, mu bakundi bandi babonsono.
Mfinangani zandi zazonsono zandimbudi
minu, yau bayikidi ntantu miandi.
Lumb. 38: 11. Yel. 13: 17.
3. Yuda diakatwa kwenda kinkole,
bu kakimwesono nzungu ye ncita zazi-
ngi; bwabu wena kundu mu bangoi ye
kamonanga luvovomo ko. Nzomi mia-
ndi miamionsono miambwidi mu kati
dianzungu zandi.
4. Zinzila ku Sioni zena kiadi, muntu
bu kalembolo kwenda ku minkembo.
Mielo miandi miamionsono miena mia-
nkatu, nganga zandi zivumukanga.
Ndumba zandi zena kiadi, ye yandi
kibeni weti dila mu niongo.
5. Mbeni zandi zikunlutidi ngolo,
ntantu miandi mitomanga nitu mu
mamonsono. Kadi Mfumu wamfidisi
kiadi mu diambu diantulumunu zandi
zazingi. Bana bandi bakatwa kwenda
kinkole, bakubwa kwa mbeni.
6. Nzitusu wawonsono wamwana wa-
nkento Sioni waledi mu yandi. Madi-
ngizi mandi mafwanane ye bansungu
balembolo baka kulu; beti tonta taba
mu nlenzangani au mu nzomi miau.
7. Mu ntangu yayi yanzungu zandi
ye kinzungani kiandi Yelusalemi dieti
bambuka moyo mu biabionsono bia-
ntalu bikavwa mu lumbu biansi nkulu.
Bwabu, bantu bandi bu babwidi mu
koko kwambeni ye yandi kondolo nsa-
disi, bwabu mbeni zandi zitalanga mbu-
ngulu andi mu mbekwa ankiadi.
Yes. 64: 11.
8. Mu ngolo Yelusalemi divolele ma-
sumu; i kuma yandi wayikidi nkanku-
musu. Babonsono banzitisa bakunyi-
nanga bwabu, bu bamweni nsoni zandi.
Nkiangunu yandi kibeni weti vumuka
mpe ye utinanga.
Yes. 47: 3. Yel. 13: 22, 26. Nah. 3: 5.
9. Nsumukunu zifinzudi mfut' anlele
andi; yandi kabanzila nsukulu bonso
buyina kala ko. Nkiangunu mbwilu
andi yakedi yangolo; ka muntu ko
wena ulenda kumbomba. Tala, Mfumu,
nzungu zami, kadi ntantu weti tuta
mbaya. Yes. 47: 7.
10. Mbeni walambula koko kwandi
mu biabionsono biantalu bikavwa; inga,
yandi wamona, bonso bangoi bakota
mu kinlongo kiandi, i bampila yoyo
baukanikini kota mu bundu diaku.
5 Mose 23: 3 b. Neh. 13: 1 b. Lumb. 79: 1 b.
Yeh. 44: 9.
11. Mu mpumukunu bantu bandi
babonsono bakatwa lomba mampa mau;
mu bina biantalu bibavwa bakatwa
kukisumbila dia mu vongisa nsatu zau.
Tala, Mfumu, ye banzila bonso bungieka
wayinwa.
12. Kadi diodio i ka lekwa koe kwa
yeno babonsono baviokanga mu nzila?
Lubanzila diadi ye lutala: kwama
kwankaka kulenda fwanana ye koko
kuyabafukulu, i koko kwampangidi
Mfumu kiadi mu lumbu kianganzi zandi
zatia? Yes. 13: 13.
13. Mu kayengele wafidisa tia mu
visi biami ye wabunga bio. Yandi
wayala konde mu malu mami, yandi
wandukula ku manima. Wambukisa
mbungulu, wampanga nalenzangani mu
ntangu zazonsono.
14. Ntulumunu zakangwa va kimosi
kwa koko kwandi bonso vangu, zaka-
ngama zatulwa va laka diami; bobo
watulula ngolo zami. Mfumu wampa-
na mu moko mabantu bandembane
kakidila. Lumb. 31: 10.
15. Makesa mamonsono makibakala
makala yami mabanzulwa ka lekwa ko
kwa Mfumu. Yandi wasamuna nke-
mbo, mu mbungulu ami, mu kosa
matoko mami. Inga, kamunu kiavinia
kiadiatwa kwa Mfumu mu kubu dia-
ndumba, mwana wankento Yuda.
Yes. 63: 3. Man. 2: 22.
16. Mu diambu diodio idilanga; disu
diami, diau diyingumukanga mu ma-
nsangaza; kadi bakutu kumbomba ba-
ntatukidi nseke, yau bakutu vongisa
mwel' ami. Mbungulu yibukidi bana
bami, kadi ntantu undutidi ngolo.
Yel. 14: 17.
17. Sioni dieti lambula moko mandi-
kansi ka muntu ko wena ukumbomba,

nga; kwa Yakobi Mfumu watumisi zimbeni mu tueka tuatonsono; Yelusalemi diayikidi nkankumusu mu yau.

18. Inga, Mfumu wena walunungu, kadi mono yakedi mantingu mu nsikudukusu zandi. Buna luwa, bantu babonsono ye lutala kwama kwami, ndumba zami ye matoko mami bonso bubakatwa kwenda kinkole. Dan. 9: 7.

19. Mono yatela bakundi bami mbila, kansi bambaba. Nganga zami ye bangudi zami zabantu bavilana mu mbanza, bu bakilombila dia mu vongisa nsatu zau.

20. Tala, Mfumu, bonso bungiena mu mpasi, bonso kingongo kiami kiavinzulwa. Ntim' ami weti bangumuka mu ntulu ami, bu yakedi mantingu momo. Ku mbazi sabala kiabungidi bana bami, bobo mpe vunga mu ngudi anzo.

5 Mose 32: 25. Yes. 16: 11. Man. 2: 11. Yeh. 7: 15.

21. Bawilu vele bonso buivumukanga, kansi ka muntu ko wena ukumbombanga; ntantu miami miamionsono miwanga mu kubu diami, bayangalalanga, bu wavengi diodio. Lumbu kiwasamuna, ngeye waluakisi kio. Mwanki yau bana vangwa bonso mono. Yel. 50: 10, 29. 51: 24.

22. Bika yayibi yau yayonsono yaluaka va zizi kiaku ye ubabafika, bonso buwambafikidi mu diambu diantulunmunu zami zazonsono; kadi mpumukunu zami zena zazingi ye ntim' ami wena nalenzangani. Yel. 8: 18.

KAPU 2.

Bonso bufukanga Mfumu mu nganzi zandi mwana wankento Sioni mu tombe! Yandi watuba nzitusu a Isaeli tuka ku zulu nate ye ku ntoto. Yandi kakeba mfiduku amalu mandi ko mu lumbu kianganzi zandi.

1 Lus. 28: 2. Lumb. 132: 7.

2. Mu kondwa kwandemvokolo Mfumu wabunga kundu biabionsono bia Yakobi; mu nkesi zandi watulula siamu biamwana wankento Yuda, inga, wabwisa bio ku ntoto; wasumuna kimfumu ye madingizi makiau.

3. Mu tia tuanganzi zandi wazaka mpoka zazonsono za Isaeli; wavutula koko kwandi kwalubakala, ntantu bu wayiza; yandi wazinisa Yakobi bonso tia tulemanga, tumanisanga biabionsono kinzungidila.

4. Yandi watamba ponza kiandi bonso ntantu, mu koko kwandi kwalubakala katelama bonso mbeni ye wabema babonsono bakedi nsaku ameso meto. Va ntandu afwokula diamwana wankento Sioni katengula nganzi zandi bonso tia. Lumb. 7: 13.

5. Mfumu wayiza bonso ntantu ye wabunga Isaeli, wabunga mavula mamonsono madiau, wabunga siamu biadiau, ye yandi wayudika va ntandu amwana wankento Yuda kunga ka kunga.

6. Yandi watulula fwokula diandi bonso nkuzu, wanianga vuma kiandi kiankembo. Nkembo ye lumingu Mfumu wasa, vo biavilukunwa mu Sioni, ye mu nkesi zanganzi zandi wanianga ye ntinu ye nganga.

7. Mfumu waniafuna salu diandi, waniokuna kinlongo kiandi mu bungwa. Tumbu tuazunga mavula mandi kavana mu moko mamintantu. Basasula mbokolo mu nzo a Mfumu, bonso bubavanganga mu lumbu kiankembo.

8. Mfumu wasavukidi ntima mu bunga tumbu tuamwana wankento Sioni; yandi walakidika nsinga wantezila ye wabunga ye wabunguzula. Yandi wabukisa tumbu tuantoto ye tumbu tuamatadi kiadi; bwabu biabionsono biatuluka biena.

2 Nt. 21: 13. Yes. 34: 11. Sak. 1: 16.

9. Mielo miandi miadimina mu ntoto, yandi watolula ye wakosa mbindukwa zandi. Ntinu andi ye madingizi mandi bakatwa kunda mu bangoi, ka mwenani mina diaka ko; mbikudi miandi ka mitambulanga mpe mona-meso kwa Mfumu ko. Lumb. 74: 9.

10. Bangudi zabantu bamwana wankento Sioni bavwendi kimbabu va ntoto, yau bafumfumuni fundu-fundu va ntu miau, bakifukidi fwidi; bana babakento ba Yelusalemi badokikanga ntu miau va ntoto.

11. Meso mami masitukidi kwa dila, kingongo kiami kivinzulu, langa diami diena nkievo diatengulwa va ntoto mu diambu diambivulu amwana wankento wabantu bami; kadi bana ye bana banswa baleminanga mu nzila zambanza. Man. 1: 20.

12. Yau babokanga kwa ngudi zau: Kwe tuna baka mampa ye vinia? Kadi mu lemina balambalele bonso bafwa mu nzila zambanza; batabulanga vumunu kiau va tubumbulu tuambuta zau.

13. Nki ngina kukamba, nki ngina bika kwa ngeye kifwanane ye diadi

umwana wankento Yelusalemi? Nki abuma bufwanane ilenda zaikisa mu kubomba, undumba mwana wankento Sioni? Mbivulu aku keti yena yayinene beni bonso mbu ; nani lenda kuniakisa?

14. Mona-meso mambikudi miaku makala bungubi ye kinkita, ka bakufukûdila lufuma luaku ko, mpasi walenda tedumuswa ; makamba monameso mau kwa ngeye makala bungubi ye nsindusulu.

Yel. 2: 8. 5: 31. 14: 14. 23: 16 27: 14. 29: 9. Yeh. 13: 2 b.

15. Babonsono baviokanga mu nzila batetanga nsaki mu kubeka nkiadi ; basikanga mviozi ye nikusanga ntu miau kwa mwana wankento Yelusalemi: Mbanza yayi i yina yabikwa: lunga kwantoko, kiese kiantoto wamvimba? Yobi 27: 23. Lumb. 78: 2. 50: 2.

16. Ntantu miaku miamionsono mikuyasilanga nwa miau, basikanga mviozi ye batatikanga meno, bavovanga: Yeto tuambunga. Inga, lumbu kiaki i kina kituatadidila ; bwabu tuzeyi kio ye tumweni kio. Lumb. 22: 13. Man. 3: 46.

17. Mfumu wavengi momo makasavukila ntima, yandi wayendese mambu mandi detila, momo makasikidikisa ntama ; yandi watuludi mu kondwa kwakuta. Yandi wayambudi ntantu miakala kiese mu ngeye, yandi wazangudi mpoka zambeni zaku.

3 Mose 26: 14 b. 5 Mose 28: 15 b.

18. Ntima miau mibokanga kwa Mfumu. Inga, lumbu luangeye mwana wankento Sioni, zelumuna mansangaza maku bonso fimwila-mwila ye mwini ye fuku ; kuyambulani wabeba ko, kulembuswani meso maku ko.

19. Telama, sasula mbokolo mu fuku, lo biankengila bu bieti badika, tengula ntim' aku bonso nlangu vantadisi azizi kia Mfumu ; zangula moko maku kwa yandi mu diambu diamoyo wabana baku, kadi balemínanga kwa nsatu mu nsuka zanzila zazonsono. Lumb. 62: 8.

20. Tala, Mfumu, banzila wonso uwabafikidi bobo. Kadi bakento bana katwa dia mbutu miau miavumu, i bana babaneti va tubumbulu tuau? Kadi mu kinlongo kia Mfumu muna bemwa banganga ye bambikudi?

3 Mose 26: 29. 5 Mose 28: 53 b. Yel. 19: 9. Man. 4: 10.

21. Va ntoto, ku mbazi mu nzila babindalele, ye bantwenia ye banuna ; ndumba zami ye matoko mami babwidi mu sabala. Ngeye wabema mu lumbu kiaku kianganzi, ngeye wavonda mu kondwa kwakuta.

22. Bonso ku lumbu kiankembo wankutikisila nsisi mu tueka tuatonsono ; mu lumbu kianganzi za Mfumu ka mwakala mosi ko watanunwa ye wavukuswa. Yau bayaneti va lubumbulu luami ye yundudi, yau babungwa kwa ntantu ami. Man. 1: 15.

KAPU 3.

Mono i bakala diatontele nzungu, kunsi akokoto kianganzi zandi.

2. Yandi wantuadisi ye wandiatisi mu tombe ye ka mu kia ko.

3. Inga, kwa mono kabangumuninanga koko kwandi ntangu zazonsono, diaka ye diaka.

4. Yandi wasekese nsuni ami ye nkand' ami, yandi wankosele bivisi.

Lumb. 51: 8.

5. Yandi wantungidi kinzungidila ye wanzungididi mu nsa ye mu mpasi.

6. Mu tombe kandambidikidi bonso yau bakifwila ntama. Lumb. 143: 3.

7. Yandi wantungidi lumbu luakinzungidila ye ndembane vaika, yandi wantudidi mbienga zazitu.

8. Kani bonso buinionganga ye bokilanga, mwanki yandi wabendi matu mu ndombolo ami. Yobi 19: 7. Lumb. 22: 2.

9. Mu matadi matetwa watungidi nkaku mu nzila zami, nsoko miami kabubikidi. Yobi 19: 8.

10. Yandi i ulusu kikunkondamananga, nkosi yilangidilanga.

Hos. 5: 14. 13: 7 b.

11. Yandi wantuedi mu nzila yazimbala ye wantiasuni mu bibuku, yandi wambukisila mbungulu.

12. Yandi watembi ponza kiandi ye wantudidi bonso nongwa kiatoto kiandi.

Yobi 16: 12. Lumb. 7: 12. Man. 2: 4.

13. Inga, toto bitukidi mu tutu diandi kakotese mu nsekinia zami.

14. Mono yayikidi ma kiansevila kwa bantu bami babonsono, nkunga walumbu ka lumbu kwa yau.

Yobi 30: 9. Lumb. 69: 11 b. Yel. 20: 7.

15. Yandi wangiukutisi mu titi biandudi, wampeni nlulukulu mu nwa.

16. Yandi wayambudi meno mami matatika matadi ye vesuzuka, yandi wamfukidi bombe.

17. Inga, ngeye waniafuna mwel' ami ye wakatula yenge kiami ; kiavutuka zaya bonso bwena vila ko.

18. Mono yavova: Ngolo zami zamoyo zisukidi, ye vuvu kiami mu Mfumu.

19. Banzila nzungu zami ye kinzungani kiami bonso buikwamuswanga, mu nlulukulu ye nlangu andumbu andudi.

20. Ntangu zazonsono mwel' ami ubanzilanga bo ye wena kiadi mu mono.

21. Kansi diadi nzolele yindula, ye nkiangunu ngina sa vuvu:

22. I nlemvo wa Mfumu, vo katusukidi nadede ko, kadi nkend' andi ka yisukidi ko.

23. Yau yena yamona nsuka ka nsuka, inga, kinkwikizi kiaku kiena kiakinene.

24. Mfumu i kunku kiami, diodio dimpovele mwel' ami; nkiangunu nzolele kunsila vuvu.
Lumb. 16: 5. 73: 26. 119: 57.

25. Mfumu wena wambote kwa yau bakuntadidilanga, kwa mwela wowo ukuntombanga.

26. Bwena bwambote mu sila lusadusu lua Mfumu vuvu mu vivama.

27. Bwena bwambote kwa bakala bu kayambulu kanata vangu mu kintwenia kiandi. Lumb. 119: 71. Mat. 11: 29.

28. Bika kavwanda kinsona ye napi, kiampila yoyo bu kiatululu va yandi.

29. Bika kasa nwa andi mu fundufundu; nanga mwakidi vuvu.

30. Bika katadisa bundi kwa yandi umbendi, bika kakiyukutisa mu mvwezolo. Mat. 5: 39.

31. Kadi Mfumu kaniafunanga mu ntangu yikayimani ko; Lumb. 103: 9.

32. kansi vo wafwisidi kiadi, buna ufwilanga nkenda diaka, bonso bwena nlemvo andi waunene.

33. Kadi kakwamisanga bana babantu mu zola kwantim' andi ko vo kubafwisanga kiadi ko.

34. Bu bakosanga kunsi amalu mau nkole zazonsono mu nsi,

35. bu bavidingisanga lendo kiabakala va zizi kia Nkwa kayengele,

36. bu bavanganga bulembolo songa kwa muntu mu bungu diandi dimosi, kadi Mfumu kana mona bwampila yoyo koe?

37. Nani wavova, ye bwavangwa, vo ka i Mfumu ko wakamba? Lumb. 33: 9.

38. Kadi mu nwa a Nkwa kayengele ka mutukidi mambi ye mambote koe?
Yes. 45: 7. Am. 3: 6.

39. Buna muntu mu nkiama kabaminanga mu moyo andi, bakala mu nkiama kabaminanga, bu kabwilulu kwa masumu mandi. Luk. 23: 41.

40. Bika tuafiongunina nzila zeto ye tonta zo ye bangumuka kwa Mfumu.

41. Bika tuazangula ntima mieto ye moko mieto mpe kwa Nzambi ku zulu.

42. Yeto tuakedi nsoto-nsoto ye mantingu, ye kuyambudidi bo ko.
Lumb. 106: 6.

43. Ngeye wakifukidi mu nganzi ye watuzomene, wabemene mu kondwa kwakuta.

44. Ngeye wakifukidi mu tuti, i diau ndombolo nkutu ka yilueki ko.

45. Inga, ngeye watuyambudi tuatelama basumuka ye bayinwa mu monakanda diabantu.

46. Ntantu mieto miamionsono mikutuyasilanga nwa miau. Man. 2: 16.

47. Nsisi ye mbwilu biatubwidi, mbungulu ye mbivulu.
Yes. 24: 17. Yel. 48: 43.

48. Bimila-mila bianlangu bizelumukanga mu disu diami mu diambu diambivulu amwana wankento wabantu bami. Yel. 9: 1. Man. 1: 16.

49. Disu diami dipasanga ye dikadilembwa ye ka dibebele ko,

50. nate ye Mfumu una yinika meso ye tala bo mu zulu.

51. Disu diami dikunkwamisanga mu diambu diabana babonsono babakento bambanz' ami.

52. Mono izomwanga mu kimfuzi bonso nuni kwa yau bena ntantu miami mu nana.

53. Yau bazolele bunga moyo ami mwamu ndiamu, bakuntubanga matadi. Yel. 38: 6.

54. Nlangu mibukilanga ntu ami; mono ivovanga: Mono nsukidi kwami.

55. Mono ibombidilanga nkumbu aku, Mfumu, mwamu muna nsi andiamu. Lumb. 88: 6.

56. Ngeye wilu nding' ami; kubatani kutu kwaku ko, bu itombanga mpongoso mu bokila.

57. Ngeye ukumfinangananga, bu ikubombidilanga; ngeye uvovanga: Kutinani ko. Lumb. 145: 18.

58. Ngeye, Mfumu, udedisanga bungu diamwel' ami, ukulanga moyo ami.

59. Ngeye mweni, Mfumu, bu ivangwanga bulembolo songa; undungisa.

60. Ngeye mweni tima diau diadionsono diavutudila ndinda, tukanu tuau tuatonsono kwa mono.

61. Ngeye uwanga ntiakulu zau, Mfumu, tukanu tuau tuatonsono kwa mono.

62. Mavovanga ye masokanga nkakididi miami masungukwanga ntangu zazonsono kwa mono.

63. Banzila bonso bubakunsadilanga

bonso nkung' au, kani bavwendi vo batelamene.

64. Ngeye una kubavutudila ndinda, Mfumu, bonso bwena mavanga mamoko mau. Lumb. 28: 4.

65. Ngeye una tula fukulu va ntandu antima miau; nsingulu aku yina kubabwila. Lumb. 69: 23. 2 Kol. 3: 14 b.

66. Ngeye una kubazoma mu nganzi, ye kubabunga, mpasi ka bana sikila kunsi azulu dia Mfumu ko.

KAPU 4.

Wola bonso buwazionwa ncemono andi, bonso bwakitukila wola wantalu! Matadi makinlongo mena mamwangana mu nsuka zanzila zazonsono.

2. Bana bababakala ba Sioni balutidi ndanu, babanzulwa bonso wola wabiza, bonso bubatangwanga bwabu bonso wumbwa biatuwumba, mavanga mamoko mawumbi! Yel. 19: 11.

3. Bambulu bau kibeni batambanga mabene ye bayemikanga bana bau; kansi mwana wankento wabantu bami weka nkemi, bonso nuni yakamela mu nsi yankatu. Yobi 39: 16 b.

4. Ludimi luamwana wanswa lunanamene ye mbangu andi anwa mu mpwil' anlangu; bana banswa balombanga mampa, kansi ka muntu ko ubukunanga mampila yoyo kwa yau ko. Lumb. 137: 6. Man. 2: 11 b.

5. Yau bateka dia biakinzodila baleminanga bwabu mu zinzila; yau bakudusulwa mu nlele wananganza bakatulu lambalala mu ntava bwabu.

6. Buna lufuma luamwana wankento wabantu bami walutila masumu ma Sodoma mu nene, ma Sodoma diacamunguswa mu mbwabula mosi adisu, ye moko mabantu ka mavalakana bo ko. 1 Mose 18: 20. 19: 24 b. Yeh. 16: 46 b.

7. Madingizi mandi malutila mvula zampembe mu cema; balutila mamvumina mu mpembe, tuse tuau tualutila kolala mu mbwaki, ntadulu au yafwanana ye safili.

8. Bwabu zizi biau bilutidi ntinta yampiuki mu ndombe, ka bazayakene mu zinzila ko; nkand' au anitu unanamene bonso budimbu mu bivisi, uyumini ye weka bonso nti.

9. Babemwa mu sabala balutila yau mu vila bavondwa kwa nsatu, yau basiokanga kwa kingongo, ye kondwa kwabiangiundudila bitukidi mu nsi. Yel. 8: 3.

10. Mu mau moko bakento bamfuwa nkenda bakatulu lamba bana bau mu kubadia mu mbivulu amwana wankento wabantu bami. 3 Mose 26: 29. 5 Mose 28: 53. 2 Nt. 6: 29. Yel. 19: 9. Man. 2: 10.

11. Mfumu wadukudi nkesi zandi, watengole tia tuanganzi zandi; mu Sioni kalungidi tia tuamanisi tufulu tuadiau. Yel. 17: 27. Yeh. 7: 8.

12. Ka ntinu mosi ko va ntoto walekila bo minu, ka muntu ko wena kundu mu nza, vo mbeni vo ntantu una kota mu mielo mia Yelusalemi.

13. Mu diambu diamasumu mambikudi miadiau bwavangulwa, mu diambu diankanu miabanganga zadiau, kadi muna mu ngudi batengula menga mabalunungu. Yel. 5: 31. 23: 21. 26: 8 b. Mat. 23: 35.

14. Bonso bafwa meso bazenzilanga mu zinzila, bena masona mamenga, i diau ka muntu ko kabukidi ntima mu valakana mvwatu miau.

15. Luvengama! sumukini! bubokulwanga ku ntual' au; luvengama, luvengama, ka lubavalakanani ko! Inga, minzenzila ye sanzasanza bana katwa kala; mu bangoi yau babikwanga: Ka bana vutuka mona kundu ko. 3 Mose 13: 45.

16. Ntadulu a Mfumu yikubamwangisanga, kazolele vutuka kubabanzila ko; kwa banganga ka busongwanga yindu ko, kwa bangudi zabantu ka ndemvokolo ko.

17. Meso meto makidi lema mu mpingulu yankatu mu lusadusu; mu nzo eto ayongi yankengila tueti tadidila bantu balembane kutuvulusa.

18. Balangidilanga tambi bieto, i diau ka tukabukidi ntima mu kwenda mu nzila zeto ko. Nsukulu eto yena lukufi, lumbu bieto bimeni; inga, nsukulu eto yizidi.

19. Nzomi mieto mialutila ngo zazulu mu nswalu; va miongo batuzomene, mu nsi yankatu batuyadidi kambu.

20. Kuswa kia Mfumu, i yandi wakala luvevolo luamoyo eto, wabakamene mu tubulu tuau, i yandi wena kini kituasila vuvu mu kala moyo mu bantu. 2 Nt. 25: 5 b. Yel. 52: 8 b.

21. Inga, yangalala kwaku ye kala kiese, umwana wankento Edomi, i ngeye wena kundu mu nsi a Usi! Kwa ngeye mpe kope kina luaka; ngeye una kala kinsansala ye lambalala wafukuka. Lumb. 137: 7. Yel. 25: 15, 21. 49: 12.

22. Lufuma luaku ka luenani diaka ko, umwana wankento Sioni; yandi

kana vutuka kukatula mu kinkole ko Kansi lufuma luaku, umwana wankento Edomi, una lo bafika; yandi una zaikisa masumu maku. Yes. 40: 2.

KAPU 5.

Mfumu, banzila momo matuavengo, yinika meso ye tala mvwezolo eto.

2. Fwa dieto diele vuwa kwa banzenza, nzo zeto kwa bisi nsi zanzenza. 5 Mose 28: 30 b.

3. Yeto tueka kondwa kwantabulu, ka tuena ye se ko; ngudi zeto zena bonso mafwola.

4. Nlangu utuvwidi tuyambulu tuanwina wo mu bivanza kaka; zeto nkuni tukatulu zo futila.

5. Nzomi mieto mieka va malaka meto; kani bonso butunokene nitu, mwanki ka tulendi yambudulwa vunda ko.

6. Yeto tukatulu yalwa kwa Ngipiti, Asilia, kidi tuabaka mampa mangiukutila.

7. Mase meto mavola masumu, ka bena diaka ko; yeto tukatulu nata tufuma tuau. 2 Mose 20: 5. Yel. 31: 29. Yeh. 18: 2.

8. Minanga mituyalanga; ka muntu ko wena una kutuziona mu moko mau.

9. I mu nsisi amoyo eto tulandanga mampa meto ye tuvukisanga mo mu sabala kiansi yankatu.

10. Nkand' eto anitu wena tia bonso foloni, mu diambu diansatu yilemanga.

11. Bakento badimbulu mu Sioni, zindumba mu mbanza za Yuda.

12. Madingizi bazembidika mu mau moko, ka basongele nlemvo kwa bangudi zabantu ko. 5 Mose 28: 50.

13. Mavuvi makatulu nata matadi mandikina, ye ntaudi zababakala zifwobukanga kunsi azitu biankuni.

14. Banuna ka bavwandanga diaka mu mwelo ko, bantwenia balembolo mu nsikulu au ansambi zansinga.

15. Ntima mieto ka mieti yangalala diaka ko; makinu meto makitukidi ndingi. Yobi 30: 31.

16. Koloa kiasotokene mu ntu eto; engwa yeto, vo tuavolele masumu bobo! Yobi 19: 9. Yel. 13: 18. Yeh. 21: 26.

17. Mu diambu diodio ntima mieto mikondolo ngolo mpe, mu diambu diodio meso meto malombele,

18. mu diambu diamongo wa Sioni uvombele bwabu, ye bambulu bazenzilanga wo.

19. Ngeye, Mfumu, uvwandanga va kiandu kiakimfumu ntangu yikayimani, kiandu kiaku kisikilanga mu mbandu ka mbandu. Lumb. 9: 7. 29: 10. 102: 12. 145: 13.

20. Mu nkiama una kutuvilakana ntangu zazonsono, ye kutuniafuna kiamakulu?

21. Utuvutula kwa ngeye, Mfumu, kidi tuavutuka; vanga lumbu bieto biamona, mpasi biakala bonso mu nsi nkulu. Yel. 31: 18.

22. Evo ngeye watuniafuni nadedie? Ngeye utufwemene bobo mu mbidi atezoe?

YEHESEKELI.

KAPU 1.

Mu mona-meso mambikudi makamwena Mfumu va kiandu kiandi kianzitusu.

Mu mvu wamakumatatu, mu lumbu kiantanu mu ngonda yaia, bu yakala mu zinkole ku mwila Kebali, zulu diazibuka, ye mono yamona monameso matuka kwa Nzambi.

2. Mu lumbu kiantanu mu ngonda, i mu mvu wantanu, ntinu Yoyakini bu kakinatunwa kinkole, 2 Nt. 24: 12.

3. mambu ma Mfumu mayiza kwa nganga Yehesekeli, mwan' a Busi, mu nsi abisi Kaladea ku mwila wa Kebali, ye kuna koko kwa Mfumu kwantentama.

4. Mono yamona kimbongila kiatuka mu ntini anode, tuti diadinene ye tia tuasiukuzuka ye ntentinia yazunga dio; mu kati, mu kati diatia mwamonika lekwa kiakala bonso metala kiacema. Lumb. 18: 7 b. Hab. 3: 3 b.

5. Mu kati mwamonika lekwa kiafwanana ye bulu bia, ye biau biamonika bonso bwabu: biau biafwanana ye bantu, 1 Mose 3: 24. Nzai. 4: 7 b.

6. bulu bulu kiakala zizi bia, ye kimosi kimosi mu biau kiakala maveve maia,
7. ye malu mau makala masungama ye tambi biau bonso tambi biamwan' angombe, ye biacema bonso nsongo yacema.
8. Biau biakala ye moko mabantu kunsi amaveve mau mu ndambu zazonsono zaia. Mu zizi biabaia ye maveve bwakala bonso ebu :
9. Maveve mau mabundana va kimosi ; bu bayenda, ka bakala nsatu abangumuka ko, kansi bayenda nanswi ntangu zazonsono.
10. Zizi biau bifwanane ye zizi biabantu, ye baia babonsono bakala zizi biankosi mu ndambu yalubakala ye zizi biangombe zambakala mu lumoso, ye baia babonsono bakala mpe zizi biango zazulu.
11. I bobo bwakala mu zizi biau.
Maveve mau makala mayalumuka ku ntandu ; bulu bulu kiakala maveve mole mababundasana, ye mole mafuka zinitu zau.
12. Bayenda nanswi ntangu zazonsono ; konso kwazola mpeve, kuna bayenda, ye bu bayenda, ka bakala nsatu abangumuka ko.
13. Ntadulu abibulu yafwanana ye makala matia malema bonso binga, tia bu tuasiukuzuka va kati ye bibulu ; tuau tuatukisa ntentinia, ye mpezomo zavaika mu tia.
14. Bulu biasiukuzuka, kwenda ye vutuka bonso mpezomo.
15. Buna bu yatala bibulu, yamona kalu ditelamene va ntoto va lueka luabibulu, ku luse luse luatuse tuau tuia.
16. Bwamonika nkievo makalu mavangwa mu lekwa kifwanane ye kilisolita, ye maia mamonsono makala detila ; mboki bwamonika bonso vo mavangwa bobo vo kalu dimosi diakotuswa mu diankaka.
17. Bu mana kwenda, malenda kwenda ku ndambu zazonsono zaia ; ka makala nsatu abangumuka ko, bu mayenda.
18. Mfumba miamau miakala mianda ye miampamuka, ye va maia mamonsono mfumba miazala kwa meso kinzungidila.
19. Bulu bu biayenda, makalu mpe mayenda va lueka luau ; bulu bu biazanguka va ntandu antoto, makalu mpe mazanguka.
20. Konso kwazola kwenda mpeve, kuna bayenda—konso kwazola kwenda mpeve ; makalu mazanguka va kimosi ye biau, kadi mpeve abibulu yakala mu makalu.
21. Bulu bu biayenda, mau mayenda mpe ; bu biatelama, mau mpe matelama. Biau bu biazanguka va ntandu antoto, makalu mpe va kimosi ye biau mazanguka, kadi mpeve abibulu yakala mu makalu.
22. Va ntandu antu miabibulu vamonika lekwa kifwanane ye luyalungunu luazulu nkievo luamatadi mamamonimoni mantoko luapupudukwa va ntandu antu miau.
23. Kunsi aluyalungunu kwakala maveve mau mayalumuka ye matalasana ; bulu bulu kiakala maveve mole mafuka bio, ye mpe maveve mole mafuka nitu zau.
24. Bu biayenda, ndumu amaveve mau waninga mu matu mami bonso ndumu anlangu miaminene, bonso ndumu utukidi kwa Mpungu-tulendo, ndumu wangolo bonso ndumu atua kiankangu abinwani ; kansi bu batelama napi, babetumuna maveve mau.
Lumb. 29: 3 b.
25. Va ntandu aluyalungunu luakala va ntandu antu miau vaduma ; buna bu batelama napi, babetumuna maveve mau.
26. Va ntandu aluyalungunu luakala va ntandu antu miau vamonwa lekwa kiamonika nkievo i kiatadi diasafili ye kifwanane ye kiandu kiakimfumu, ye va ntandu akiokio kifwanane ye kiandu vavwanda umosi wakala ntadulu yifwanane ye muntu.
2 Mose 24: 10. Yes. 6: 1. Yeh. 10: 1 b. Dan. 7: 9 b. Nzai. 4: 2 b.
27. Mono yamona lekwa kiakala bonso kiametala kiacema kiazungwa kinzungidila kwa lekwa kiacema bonso tia, tuka mu kina kiamonika nkievo luketo luandi nate ye ku ntandu. Kansi ku banda tuka mu kina kiamonika nkievo luketo luandi mono yamona lekwa kiamonika bonso tia ; ntentinia yazunga kio.
28. Bonso nkiama umonikanga mu kayengele, mvula bu zinokanga, i bobo bwamonika ntentinia yakinzungidila.
Bonso bobo kifwani kianzitusu a Mfumu kiamonika ; bu yamona kio, yafukama va zizi kiami, ye yawa ndinga yeti vova.
1 Mose 9: 12 b. Dan. 10: 9. Nzai 1: 17.

KAPU 2.

Mbikudi wafiduswa kwa Isaeli diamantingu. Nkanda wazingu.

Yandi wavova kwa mono: Ngeye umwan' amuntu, telama va malu maku, buna nzolele kumokisa.

2. Bu kavova bobo kwa mono, mpeve yakota mu mono, ye yau yantedimisa va malu mami; mono yawila ndieu wavova kwa mono. Yeh. 3: 24. Dan. 10: 10.

3. Yandi wavova kwa mono: Umwan' amuntu, mono ifidisi kwa bana ba Isaeli, kwa bangoi bobo bansoto-nsoto bameni sotuka mu mono; yau ye mase mau bavolele ntulumunu kwa mono nate ye lumbu kiaki kiena bwabu.

4. Kwa bana bena zizi biambalu ye ntima miabangazi ikufidisi, ye ngeye una kubavovila: Ebu buvovele Mfumu, Mfumu. Yel. 3: 3. 5: 3. Yeh. 8: 7.

5. Kani bana mo wila vo yambula mavioka—kadi yau i nzo yamantingu —bana mona, vo mbikudi wakedi mu yau. Yes. 28: 9. Yeh. 33: 33.

6. Ngeye umwan' amuntu, kubatinani ko ye kutinani mambu mau ko, nsolokoto ye mpanga bu bikuzunganga ye wena kundu mu zinkutu. Kansi kutinani mambu mau ko ye kukalani wonga mu yau kibeni ko; kadi yau i nzo yamantingu.
Yel. 1: 8, 17. 9: 2 b. Yeh. 3: 9. Mika 7: 4. Luk. 12: 4. 1 Pet. 3: 14.

7. Ngeye una vova mambu mami kwa yau, kani bana mo wila vo yambula mavioka; kadi bena mantingu.

8. Kansi ngeye umwan' amuntu, nawe bwabu maivovele; kukalani mantingu ko bonso nzo yayi yamantingu; zibula nwa aku ye dia kiiveni.
Nzai. 10: 9 b.

9. Mono yamona koko kweti lambuka kwa mono, ye mu kwau yamona nkanda wazingu.

10. Wau wayalumunwa vantadisi ami, ye wau wazala kwa masonukwa mu ngudi ye ku mbazi; muna mwasonama nkunga miamaniongo, mpumukunu ye mbokolo zaengwa.

KAPU 3.

Mbikudi wadia nkanda wazingu. Yandi wafiduswa kwa bantu bambalu ye wabambulwa moyo mu ndikunu amviudu andi. Watambula nzaikusu yamona.

Yandi wavova kwa mono: Umwan' amuntu, nadie kiumweni vava nadie zingu diadi ye mboki wenda wavova kwa nzo a Isaeli.

2. Buna mono yayasa nwa ami, ye wampana zingu diodio mu dia.

3. Yandi wavova kwa mono: Umwan' amuntu, una katwa yukutisa vumu kiaku ye fuluza ndia miaku mu zingu diadi diikuveni. Mono yadia, ye diakala mu nwa ami nazeke-zeke bonso niosi. Lumb. 19: 10. Yel. 15: 16.

4. Yandi wavova kwa mono: Umwan' amuntu, wenda ku nzo a Isaeli ye vova mu mambu mami kwa yau.

5. Kadi keti kuna fiduswa kwa bantu bena ndinga yilembolo visakana ko ye ludimi luazitu ko, kansi ku nzo a Isaeli,

6. ka kwa makanda mamingi mabantu bena ndinga yilembolo visakana ko ye ludimi luazitu, bena mpovolo ziulembolo zaya; mu kedika, vo ikufidisi kwa bampila yoyo, buna bana kuwila.

7. Kansi nzo a Isaeli ka yizolele kuwila ko, kadi ka bazolele kungwila ko; nzo yamvimba ya Isaeli yena mbulu zambalu ye ntima miabangazi.
Yeh. 2: 4.

8. Tala, mono mpengi zizi kiaku kiambalu kitalane zizi biau ye mbulu aku yambalu kwa mbulu zau.
Yel. 1: 18. Mika 3: 8.

9. Inga, mono mpengi mbulu aku yambalu bonso diamanta, yilutidi tadi diankele mu mbalu. Ngeye kuna kubatina ko, ka pamuka mu yau ko; kadi yau i nzo yamantingu. Yeh. 2: 6.

10. Yandi wavova kwa mono: Umwan' amuntu, mamonsono maivovanga kwa ngeye una mo tambula mu ntim' aku ye wa mu matu maku.

11. Wenda kwa bankole, kwa bana babantu baku, ye vova kwa yau ye ubakamba: Ebu buvovele Mfumu, Mfumu—kani bana mo wila vo yambula mavioka.

12. Mpeve yandanguna, ye mono yawa ku nim' ami ningu wandumu wangolo: nzitusu wa Mfumu wasikwa mu vuma kiandi!

13. ye mpe ningu amaveve mabibulu mavalasana, ye ningu wamakalu va lueka luabiau ye ningu andumu wangolo.

14. Mpeve yandanguna ye yankatula; mono yayenda mu mfutu antima ye nganzi mu mpeve ami, kansi koko kwa Mfumu kwakala ngolo mu mono.
Yel. 15: 17.

15. Mono yaluaka kwa bankole ku Tel-Abibi, kwa yau bakala kundu ku

mwila wa Kebali, ku vuma kibakala kundu; mono yavwanda kuna ye yau mu lumbu nsambodia mu kiadi kiamayindu.

16. Kansi lumbu nsambodia mboki mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

17. Umwan' amuntu, mono itumbidi bonso nkengi kwa nzo a Isaeli, mpasi ngeye, bu wilu diambu mu nwa ami, una kubaluengisa mu diambu diami.
Yel. 6: 17. Yeh. 33: 7 b.

18. Bu ivovanga kwa kiadimbuka: ngeye una katwa fwa, ye ngeye kunluengese ko, kuvovele mu luengisa kiadimbuka mu nzil' andi yaludimbuku ko, kidi watanina moyo andi, buna vele kiadimbuka una fwa mu lufuma luandi, kansi menga mandi ngina mo tomba mu koko kwaku.

19. Kansi vo uluengisanga kiadimbuka ye kanani bangumuka mu ludimbuku luandi ko ye nzil' andi yaludimbuku, buna yandi una fwa mu luandi lufuma, kansi ngeye vukisi waku mwela.

20. Walunungu bu kana bangumuka mu lunungu luandi ye vanga malembolo songa, buna ngina tula tadi diantelo asakuba mu nzil' andi, ye yandi una fwa. Bu walembwa kunluengisa, yandi una fwa mu sumu diandi; lunungu luna lukateka vanga, ka luna bambukulwa moyo ko, kansi menga mandi ngina mo tomba mu koko kwaku.
Yeh. 18: 24. 33: 12 b.

21. Kansi vo una luengisa walunungu, kidi walunungu kana vola masumu ko, ye kanani vola masumu ko, buna una vuka mu kedika, bu kayambudi kaluenguswa, ye ngeye vukisi waku mwela.

22. Koko kwa Mfumu kwantentama kuna, ye yandi wavova kwa mono: Telama ye vaika ku ndimba; muna ngina moka yaku.

23. Buna mono yatelama ye yavaika ku ndimba, ye tala, kuna kwatelama nzitusu a Mfumu, nadede bonso buyamona wo ku mwila wa Kebali; yafukama va zizi kiami. Yeh. 1: 3.

24. Kansi mpeve yakota mu mono, ye yau yantedimisa va malu mami. Yandi wambokisa ye wavova kwa mono! Wenda wakizikidila mu nzo aku. Yeh. 2: 2.

25. Ngeye umwan' amuntu, tala, ngeye una tulwa mbienga ye kangwa zo, mpasi walembana vaika mu yau.

26. Ngina nanimisa ludimi luaku mu mbangu anwa aku, mpasi wakala kibaba ye lembana kubalonga ndongi; kadi yau i nzo yamantingu. Yeh. 2: 5.

27. Kansi bu ngina vutuka kumokisa ngina zibula nwa aku, mpasi walenda kubakamba: ebu buvovele Mfumu, Mfumu. Buna wonso uzolele wa, kawa, ye wonso uzolele mo viokisa, kaviokisa mo; kadi yau i nzo yamantingu.
Yeh. 2: 7.

KAPU 4.

Kakalala kwa Yelusalemi kwafwanukuswa.

Ngeye umwan' amuntu, nabongi tadi diayokwa ye tula dio vantadisi aku ye nwata mbanza mu diau, i Yelusalemi.

2. Tedimisa ntungulu zankakumu kwa yau ye tungila yo siamu biankakumu ye zudikila yo tumbu ye tungila yo tua ye tula nkudungwa atumbu kinzungidila ye yau.

3. Ngeye una bonga nsenzebele wasengwa ye tedimisa wo bonso baka kiasengwa va kati ye ngeye ye mbanza, ye ngeye una tadisa zizi kiaku kwa yau; mboki yau yina kakululwa, ye ngeye una yo kakalala. Biobio bina kala dimbu kwa nzo a Isaeli.

4. Ngeye una mpe lambalala va lueka luaku lualumoso ye tula lufuma luanzo a Isaeli vana ntandu; ntalu alumbu biuna lambalalala bobo, ngeye una natina lufuma luau.

5. Mono ikutudidi ntalu mosi yabilumbu bonso bwena mvu miau mialufuma, i nkama tatu ye luvwa luabilumbu; i bobo ngeye una natina lufuma luanzo a Isaeli.

6. Bu umeni bo vanga, mboki una lambalala va lueka luaku lualubakala ye nata lufuma luanzo a Yuda; makumaia malumbu, lumbu lumbu mu mvu mvu mono ikutudidi. 4 Mose 14: 34.

7. Kansi mu koko kwafukulwa ngeye una tadisa zizi kiaku kwa Yelusalemi dieti kakululwa ye bikudila dio.

8. Tala, mono itudidi mbienga, mpasi walembana nengumuka mu lueka lumosi ye ku luankaka, nate ye lumbu biaku biakakalala bimeni.

9. Ngeye una mpe bonga witi, bali, zangi, lentile, masangu mantidi ye speleta, ye tula bio mu wumbwa kimosi kaka ye kukivangila bio mampa; ntalu alumbu biuna lambalala mu lueka luaku, i nkama tatu ye luvwa luabilumbu, i biobio bina kadila biuna dia.

10. Nkiangunu dia koko kuuna dia,
kwena mu tezo makumole masekeli
lumbu lumbu; biobio bina kala yaku
mu dia ntangu ka ntangu.
11. Ngeye una mpe nwa nlangu
mu tezo, i buku kiasambanu kiahini;
biobio ngeye una nwa mbatu mbatu.
12. Bonso mampa mabali makubukwa
una mo dia, ye una mo kubikila va
meso mau mu nkuni zatuvi tuabantu.—
13. Mfumu wavova: Bonso bobo
bana ba Isaeli bana dila mampa mau
mu nsumuki mu bangoi bangina kubaluakisa.
14. Kansi mono yavutula: Engwa
Mfumu, Mfumu, tala, mono kitekele
sumunwa nkutu ko. Kasi ye kintwenia
kiami ye nate ye bwabu kiadidi
nkutu ko bulu kiakimbondia vo kiavondwa
kinzala; mbizi yampila yoyo
yena nkankumusu ka yikotele mu nwa
ami nkutu ko.

3 Mose 7: 18, 24 b. 11: 2 b. 19: 7. Yes. 65: 4.

15. Buna yandi wavova kwa mono:
Tala, mono nzolele kuyambula wabonga
tuvi tuangombe zankento mu tuvi tuabantu;
mu tuau una yokila mampa
maku.
16. Yandi wavutuka vova kwa mono:
Umwan' amuntu, tala, mono nzolele
bunga biamvukila mu Yelusalemi,
mpasi badia mampa mu tezo, ye mu
kiadi mpe, ye nwa nlangu mu tezo, ye
mu mpamuku mpe; kidi balungwa
nsatu amampa ye nlangu ye bana
pamuka, wankaka ye wankaka va kimosi,
ye lema mu lufuma luau.

3 Mose 26: 26. Yeh. 14: 13.

KAPU 5.

Mbungulu abantu yafwaunkuswa, mpeleko i bakiasolwa.

Ngeye umwan' amuntu, nabongi sabala
kiameno ye sadila kio bonso
mbele yasamba ye viokisa kio va ntu
aku ye ngievo zaku; mboki nabongi
balanza ye kaba nsuki zatebwa.

Yes. 7: 20.

2. Buku kiatatu una yoka mu minlemo
mu kati diambanza, lumbu biankakalala
bu bimeni vioka; buku kiatatu
una bonga ye teta kio mu sabala kinzungidila,
ye buku kiatatu una mwangisa
mu mpeve, ye ngina vola sabala kiami
ku nim' au.
3. Kansi ngeye una bio katula mika
miafiuma ye kanga mio mu nsoso ayunga
kiaku. Yeh. 14: 22.
4. Mu miau mpe una bonga mianKaka
ye tuba mio ku tia ye yoka mio
ku tia. Mu tuau muna vaika tia va
ntandu anzo yamvimba ya Isaeli.
5. Ebu buvovele Mfumu, Mfumu:
Diadi i Yelusalemi dintudidi mu kati
diabantu bangoi ye zinsi kinzungidila.
6. Kansi diau diakedi mantingu mu
nsiku miami mu ludimbuku lulutidi
mu bantu bangoi, mantingu mu nkondo
miami malutidi zinsi zazungidila dio;
kadi baniafuni nsiku miami ye ka
badiata mu nkondo miami ko.

Yel. 6: 16. 41: 16 b.

7. Nkiangunu Mfumu, Mfumu vovele
ebu: Bu lulutidi bantu bangoi mu
mafuluka, i yau bakuluzunganga kundu,
ye ka luadieti mu nkondo miami
ko ye ka luanemi nsiku miami ko, inga,
ka luanemi mpe nsiku miabantu bangoi
ko bakuluzunganga kundu,

Yeh. 16: 47 b. Loma 2: 14 b.

8. nkiangunu Mfumu, Mfumu vovele
ebu: Tala, mono mpe ngina kubwila
ye kongudila bonso bwena mina mu
ngeye vantadisi ameso mabantu bangoi;
9. mono ngina kuvangila makitekele
vanga nkutu ko ye mampila yoyo makina
vutuka zola vanga nkutu ko, mu
diambu diankankumusu zaku zazonsono.
Mat. 24: 21.
10. Nkiangunu mu ngeye mase mana
dia bana bau ye bana mase mau; mono
ngina kongudila bonso bwena mina mu
ngeye ye mwangisa kwa mpeve zazonsono
babonsono basidi mu ngeye.

3 Mose 26: 29. 5 Mose 28: 53. Yel. 19: 9. Man. 2: 20.

11. Inga, kasi mu moyo ami, buvovele
Mfumu, Mfumu: mu kedika, bu
wasumuni kinlongo kiami mu mvwezolo
zaku zazonsono ye nkankumusu zaku
zazonsono, mono mpe ngina vengula
disu diami mu kondwa kwakuta, ye
kina kala ndemvokolo ko.

Yel. 21: 7. Yeh. 7: 4, 9. 8: 18.

12. Buku kiatatu kiangeye kina fwila
vunga ye vila mu nsatu mu ngeye,
buku kiatatu kina bilama mu sabala
kinzungidila ye ngeye, ye buku kiatatu
ngina mwangisa kwa mpeve zazonsono,
ye ngina vola sabala kiami ku nim' au.

Yel. 15: 2.

13. Inga, nganzi zami zina dukulwa,
ye ngina zima nkesi zami mu yau ye
kubavutula ndinda; bu ngieti kubadukudila
nkesi zami bobo, bana mona, vo
mono, Mfumu, mpovele mu vema kwami.
Yes. 1: 24. Yeh. 16: 42. 24: 13.
14. Mono ngina kuyambula wakala
nsi yavombila ye mvwezolo mu bantu

bakuzunganga kundu, va meso mamonsono mayau baviokanga mo. Yel. 18: 16.
15. Inga, buna kala mvwezolo ye ntiakulu, longi ye mpamuku kwa bantu bakuzunganga kundu, bu ngina kongudila bobo mu ngeye bonso bwena mina mu nganzi ye nkesi ye ndongi zankesi —mono, Mfumu, mpovele—
16. bu ikubafidisanga toto biambi biamalema bina tukisa mbungulu, bu ngina fidisa bio mu kulubunga; inga, ngina yonzika malema va ntandu au ye bunga biau biamvukila. Yeh. 4: 16. 14: 13.
17. Mono ngina kulubukisa malema, ye bulu biansisi bina vonda bana beno, ye vunga ye ntengolo amenga bina vioka mu ngeye; ngina kubwisa sabala. Mono, Mfumu, mpovele.
3 Mose 26: 22. 5 Mose 32: 24. Yeh. 28: 23.

KAPU 6.

Mambu mankongodolo mu miongo mia Isaeli mu diambu diansambudulu abiteki yasambudulwa vana.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:
2. Umwan'amuntu, tadisa zizi kiaku ku miongo mia Isaeli ye bikudila mio
Yeh. 36: 1.
3. ye vova: Lumiongo mia Isaeli, luwa mambu ma Mfumu, Mfumu: Ebu buvovele Mfumu, Mfumu kwa miongo ye bintuntubulu, kwa mila ye mindimba: Tala, mono ngina kulubwisa sabala ye bunga vuma bieno bianangama.
4. Masalu meno mana bungana ye mama bieno biantangu bina kosakana, ye yau mu yeno bana bandwa ngina yambula babilama vantadisi anzambi zeno zambole.
3 Mose 26: 30 b. 2 Nt. 23: 11 b.
5. Mono ngina yambula nitu zafwa zabana ba Isaeli zabindalala vana vantadisi anzambi zau zambole; mono ngina mwangisa visi bieno kinzungidila ye masalu meno.
6. Kani konso kuluena kundu, mbanza zina kala zankatu ye vuma biangama biavombila, kidi masalu meno mavombila ye mabungana ye nzambi zeno zambole zina bulwa ye suka nampia ye mama bieno biantangu bina kwangwa ye mavanga meno mafukuswa.
7. Bavondwa bana lambalala mu yeno; yeno luna mona, vo mono i Mfumu.
8. Kansi ngina yambula bankaka basala, bankaka mu yeno bu bana tanunwa mu sabala, muna mu bantu muluna mwangana mu zinsi.
9. Yau mu yeno batanunwa bana kumbanzila mu bantu bobo mubena kinkole, bu mbeni kosa ntima miau miakinsuza mivengamene mu mono, ye meso mau matadidi mu kinsuza nzambi zau zambole, ye yau bana kukikamina nitu mu yambi yoyo yibavengi mu nkankumusu zau zazonsono.
3 Mose 26: 40 b. 4 Mose 15: 39.
10. Yau bana mona, vo mono i Mfumu; ka i diambu diankatu kaka ko, vo ngina kubabwisa kubu diadi.
11. Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Banda moko maku va kimosi ye duda mu malu maku ye boka engwa ye engwa mu nkankumusu zozo zambi zazonsono mu nzo a Isaeli, mu yau bana katwa bilama mu sabala, nsatu ye vunga.
12. Wonso wena nseke una fwa mu vunga, ye wonso wena lukufi una bilama mu sabala, ye wonso una sala ye kebwa una fwa mu nsatu; bobo ngina kubadukudila nganzi zami.
13. Yeno luna mona, vo mono i Mfumu, bavondwa mu yeno bu babindalele vana mu nkati anzambi zeno zambole, kinzungidila ye masalu meno, va kumati biabionsono bianda, va mbata zazonsono zamiongo, kunsi anti miamionsono miankunzu ye kunsi antelebinta miamionsono miampongo—vuma bina bibafwitisa nsunga yazolakana kwa nzambi zau zazonsono zambole.
2 Nt. 17: 10. Yel. 2: 20.
14. Mono ngina lambula koko kwami kwa yau ye vanga nsi yalutila nsi yankatu ku Dibila mu nkatu ye mpavala, kani konso kubena kundu; yau bana mona, vo mono i Mfumu.
Yel. 48: 22.

KAPU 7.

Nsukulu yeka mu kwiza.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:
2. Umwan' amuntu, ebu buvovele Mfumu, Mfumu kwa nsi a Isaeli: Nsukulu yizidi. Inga, nsukulu yilueki va ntandu ansuka zaia zanei.
3. Bwabu nsukulu yilueki va ngeye, kadi ngina fidisa nganzi zami kwa ngeye ye kukongudila bonso bwena mavanga maku, ye ngina kubwisa nkankumusu zaku zazonsono.
4. Kina kusonga nkutulu nkutu ko

ye kina kala ndemvokolo ko. Kadi ngina kubukisa mavanga maku ye nkankumusu zaku zina kubwila; yeno luna mona, vo mono i Mfumu.

5. Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Kubu, kubu dina dimosi kaka mu diampila yoyo, tala dilueki!

6. Nsukulu yilueki, inga, nsukulu yilueki, yisikamene ye yikubwidi. Tala, malueki.

7. Bwabu ndandani yilueki kwa ngeye, umwisi nsi; ntangu aku yilueki, lumbu kiatengo-tengo kieka lukufi, nkunga miangionzoko bu milembolo wakana va miongo.

8. Fintama-ntama ngina kutengudila nkesi zami ye kudukudila nganzi zami, ye kukongudila bonso bwena mavanga maku, ye ngina yambula nkankumusu zaku zazonsono zakubukila.

9. Kina songa nkutulu nkutu ko ye kina kala ndemvokolo ko; ngina kuvana bonso bwena mavanga maku, ye nkankumusu zaku zina kubwila, ye yeno luna mona, vo mono, Mfumu, i ndieu ubandanga.

10. Tala, lumbu kikiele. Tala, malueki. Ndandani yeti kwiza, kokoto kieti fula, mayama meti vekita.
Yes. 10: 5.

11. Mafuka manangukini bonso kokoto mu ludimbuku; ka lekwa ko kisidi mu yau, ka lekwa ko mu kabu diau diadionsono, ka lekwa ko mu lekwa biau, ye nzitusu au una kituka ka lekwa ko.

12. Ntangu yizidi, lumbu kieti finangana; nsumbi kanani yangalala ko ye nteki kakalani kiadi ko, kadi tia tuanganzi tubwidi kabu diadionsono diabantu mu nsi.

13. Kadi nteki kana vutuka ku bina bikatekele ko, vo yandi mpe wakidi moyo; kadi mbikulu mu kabu diadionsono diabantu mu nsi ka yina vutuka ko, ye ka muntu ko uvumunanga mu lufuma luandi una sikila.

14. Basikanga mpungi ye bakubikanga biabionsono, kansi ka muntu ko vaikidi mu nwana; kadi tia tuanganzi zami tubukidi kabu diadionsono diabantu mu nsi.

15. Ku mbazi sabala kieti fukisa ye mu ngudi malema ye vunga; wonso wena ku mbazi va nsi ufwidi mu sabala, ye wonso wena mu mbanza umanusu kwa malema ye vunga.

16. Vo bankaka mu yau bana tanunwa, bana baka kundu biau va miongo, babonsono bonso mabembe manionganga mu mindimba—muntu muntu mu diambu dialufuma luandi. Yes. 38: 14.

17. Moko mamonsono mana beyama, ye makungunu mamonsono mana kala nkievo nlangu. Yes. 13: 7. Yel. 6: 24.

18. Bana vwata fwidi, ye mpamuku una kubafuka; zizi biabionsono bina fukwa nsoni, ye ntu miamionsono mina kala vandu. Yes. 3: 24.

19. Yau bana tuba palata biau mu zinzila ye banzila wola wau bonso mbole; palata ye wola biau ka bina lenda kubatanina mu lumbu kianganzi za Mfumu ko, ka bana bio lenda yukutila ko, bana bio lembana fuluzila vumu; kadi biakedi kwa yau tadi diantelo asakuba mu lufuma. Zing. 11: 4. Sef. 1: 18.

20. Bavangila bio ntoko zampwenia ye basadila bio bobo mu ngianza, ye bavangila bio teki biau biankankumusu, biamvwezolo biau; nkiangunu ngina bio vanga mbole kwa yau.
Hos. 2: 8. 8: 4.

21. Mono ngina bio vana bonso bintani mu moko mabanzenza ye bonso mapela kwa balutidi ludimbuku va ntoto, kidi basumuna bio.

22. Mono ngina kubavengudila zizi kiami, ye lekwa kiami kiantoko kina sumununwa; bise biangolo bana kio bwila ye sumuna kio.

23. Kubika luvambu; kadi nsi yifulukidi kwa nkongodolo zamenga, ye mbanza yizedi kwa mafuka.

24. Ngina yambula yau balutidi bunkitu mu bantu biza mu baka nzo zau ye ngina sukisa mayama mabankwa miabuziezie, ye binlongo biau bina sumunwa.

25. Mpamuku wizidi, ye bana tomba ntanunu, kansi ka bana yo mona ko.

26. Mbungulu ka mbungulu zina kwiza ye nsamu akubu ka nsamu akubu; yau bana tomba mona-meso kwa bambikudi, ye bana kondwa ndongolo kwa banganga ye nduengoso kwa babakala banuna. Yel. 4: 20. 18: 18.

27. Ntinu una kala kiadi, ye zimfumu zina vwata mpamuku, ye bantu mu nsi bana telama vana ye moko meti zakama. Mono ngina kubavangila bonso bwena mavanga mau ye kubakongudila bonso bwena miau minsiku, ye bana mona, vo mono i Mfumu.

KAPU 8.

Nkankumusu zabiteki mu Yelusalemi.

Mu mvu wansambanu, mu ngonda yansambanu, mu lumbu kiantanu

mu ngonda, bu yavwanda mu nzo ami ye bangudi zabantu mu Yuda bavwanda vantadisi ami, koko kwa Mfumu, Mfumu, kwantentama vana. Yeh. 1: 3 b.

2. Mono yamona lekwa kifwanane ye tia mu ntadulu; kiakionsono, tuka mu kina kiamonika nkievo i luketo luandi ye nate ye ku banda, kiakala tia. Kansi tuka mu luketo luandi ye kuna ntandu kwamonika lekwa kiacema, lekwa kiakala nkievo metala kiacema. Yeh. 1: 27.

3. Yandi walambula koko, bonso bwamonika kwa mono, ye wansimba mu bondo kiansuki zami; mpeve yambalula va kati ye zulu ye ntoto ye wantuala ku Yelusalemi, mu monameso matukidi mu Nzambi, kuna kukotulwanga mu kianzala kia mu ngudi mu mwelo utalane ku node, kwakedi vuma kiateki kiafutumuna vema kwa Nzambi. 2 Lus. 33: 7, 15. Yeh. 8: 12.

4. Tala, kuna kwamonika nzitusu a Nzambi a Isaeli, nadede bonso buyamona wo mu ndimba. Yeh. 3: 23.

5. Yandi wavova kwa mono: Umwan' amuntu, sendula meso maku ku ntini anode. Buna yasendula meso mami mu ntini anode, ye tala, kuna ku ntini anode ku mwelo wadisalu, mu nkati ankotolo, buna teki kiafutumuna vema kwa Nzambi kitelamene.
2 Mose 20: 5. 5 Mose 32: 16.

6. Yandi wavova kwa mono: Umwan' amuntu, umweni monso mabeti vanga vave? Zazinene i nkankumusu zozo zivanganga nzo a Isaeli vava, i diau nkatulu katuka nseke beni mu kinlongo kiami; kansi una mona nkankumusu zilutidi mu nene.
Yeh. 11: 23.

7. Yandi wantuala ku nkotolo akianzala, ye yamona mwasi muna mu baka.

8. Yandi wavova kwa mono: Umwan' amuntu, tumpuka mu baka. Buna mono yatumpuka mu baka, ye tala, vana vakala mwelo.

9. Yandi wavova kwa mono: Kota watala nkankumusu zambi zibavanganga muna.

10. Bu yakota, yamona bifwani biampila zazonsono biabulu bianzanzala biankankumusu, ye biabulu biamalu maia ye nzambi zazonsono zambole zanzo a Isaeli zanwatwa mwamonsono mu bibaka.

11. Ku ntual' abiau kwatelama lusambodia luababakala mu bangudi zabantu mu nzo a Isaeli, ye Yasania, mwan' a Safani, watelama mu kati diau, ye mosi mosi mu yau wakala ye wumbwa kifwitusulwanga mwisi mu koko; nsunga yafwita mu tuti diamwisi wafwita. 2 Nt. 22: 3.

12. Yandi wavova kwa mono: Umwan' amuntu, umweni mavanganga bangudi zabantu mu nzo a Isaeli mu tombe, mosi mosi mu vinga kiandi kiabiteki? Kadi bavovanga: Mfumu ka tumweni ko, Mfumu wasisidi nsi.
Yeh. 9: 9.

13. Mboki wavova kwa mono: Ngeye una mona nkankumusu zilutidi mu nene zibavanganga.

14. Yandi wantuadisa ku mwelo wanode wanzo a Mfumu, ye tala, kuna kwavwanda bakento badila Tamusi.

15. Yandi wavova kwa mono: Umwan' amuntu, umweni diodio? Kansi una mona nkankumusu zilutidi diaka mu nene.

16. Yandi wantuala ku kianzala kia mu ngudi kianzo a Mfumu, ye tala, ku nkotolo avwala dia Mfumu, va kati ye nzo ankotolo ye disalu, vatelama kani makumole ye babakala batanu, bafila nima ku vwala dia Mfumu ye zizi ku ntini yaeste ye basambila ntangu ku este. 2 Nt. 23: 5, 11.

17. Yandi wavova kwa mono: Umwan' amuntu, umweni diodio? Ka bulungidi ko kwa nzo a Yuda mu vanga nkankumusu zozo zibavanganga vava? Kadi bwabu bana fuluza nsi mu mavanga mamafuka ye kumfwemisa ye kumfwemuzuna? Tala, mboki batulanga luzamvula luanti avinia va mbombo zau!

18. Nkiangunu mono mpe ngina kubavangila buma mu nganzi; kina songa nkutulu ko ye kina kala ndemvokolo ko. Vo bana mpe bokila mu ndinga yangolo vantadisi ami, mwanki kina kubawa ko.
Zing. 1: 28. Yel. 11: 11. Yeh. 5: 11.

KAPU 9.

Bisi Yelusalemi bavutulwa ndinda, kansi buna bakinzambi basonukwa ye bakutwa.

Mono yawa kabokila mu ndinga yayinene ye wavova: Tuala mbafukulu va ntandu ambanza, mosi mosi ye luazu kiandi kiambungulu mu koko.

2. Tala, buna babakala basambanu batuka ku mwelo wantandu utalane ku ntini yanode, ye mosi mosi wakala ye luazu kiandi kiambungulu mu koko kwandi; mu yau mwakala bakala

diavwata mvwatu mialino ye wakala ye
lekwa kiansonikina mu luketo luandi.
Bayiza telama va lueka luasalu dia-
nsongo. Yeh. 8: 3. Nzai. 15: 1, 6.
3. Nzitusu a Nzambi a Isaeli waki-
telamana mu nkeluba mukavwendi ye
wele ku vaka kianzo; yandi wabokila
kwa bakala diavwata mvwatu mialino
ye wakala lekwa kiansonikina va luketo
luandi. Yeh. 1: 5 b.
4. Mfumu wavova kwa yandi : Vioka
mu kati diambanza, mu kati dia Yelu-
salemi, ye sonika dimbu va mbulu
zababakala bavumukanga ye banio-
nganga mu nkankumusu zazonsono
zivangwanga muna.
2 Mose 12: 23. Yel. 5: 1. Nzai. 7: 3.
5. Kwa bankaka yawa kavova :
Luvioka mu mbanza ku nim' andi ye
lubwisa ; ka luna songa nkutulu ko ye
ka luna kala ndemvokolo ko.
6. Yeno luna bema ye bunga baba-
kala banuna, mavuvi, zindumba, bana
ye bakento, kansi ka luna valakana
umosi wena ye dimbu ko ; luna
badika ku kinlongo kiami. Yau baba-
dika mu babakala bobo, bangudi
zabantu bobo batelama ku ntual' anzo
yanlongo.
Yel. 25: 29. Yeh. 8: 16. 1 Pet. 4: 17.
7. Yandi wavova kwa yau : Lusu-
muna nzo yanlongo ye lufuluza bianzala
mu bavondwa ; mboki luvaika. Yau
bavaika ye bavonda bantu mu mbanza.
8. Bu bamana vonda, ye mono yasi-
swa, buna yafukama va zizi kiami ye
yabokila ye yavova : Engwa, Mfumu,
Mfumu, buna zolele bunga nsadidila
yayonsono ya Isaeli, bu utengodele
nganzi zaku bobo va Yelusalemi?
9. Yandi wavova kwa mono : Lufuma
luanzo a Yuda ye Isaeli luvitidi nene ;
nsi yizedi kwa mfuka zamenga, ye
mbanza yizedi kwa mvilangani amina.
Kadi bavovanga : Mfumu wasisidi nsi,
Mfumu kamweni bo ko.
Yeh. 7: 23. 8: 12. 11: 6.
10. Nkiangunu mono mpe kina
songa nkutulu ko ye kina kala ndemvo-
kolo ko, kansi ngina bukisila ntu miau
mavanga mau. Yeh. 8: 18.
11. Tala, bakala diavwata mvwatu
mialino ye wakala lekwa kiansonikina
mu luketo luandi wavutuka ye wasa-
muna : Mono mpengi bonso buukembi.

KAPU 10.

Ntumunu mu ngiokolo ambanza. Nsamunu yamona mu nzitusu a Mfumu. Wau wabadika katuka.

Mono yamona, vo mu luyalungunu
luazulu luakala ya ntandu antu
miabakeluba, mwamonika nkievo tadi
diasafili, lekwa kifwanane ye kiandu
kiakimfumu mu ntadulu ; kiau kiamo-
nika va ntandu au. Yeh. 1: 22 b.
2. Yandi wavova kwa bakala dia-
vwata mvwatu mialino bonso ebu :
Kota va kati ye makalu, ku vuma kunsi
ankeluba, ye fuluza moko maku mu
makala matia mu vuma va kati ye
bakeluba, ye mwangisa mo va ntandu
ambanza. Mono yamona, bonso buka-
yenda. Yeh. 1: 13.
3. Bakeluba batelama ku lubakala
luanzo, bakala bu kakota ; tuti diafuluza
kianzala kia mu ngudi.
1 Nt. 8: 10. Yes. 6: 4.
4. Kansi nzitusu a Mfumu wabaluka
mu nkeluba ye wayenda ku vaka kianzo;
nzo yazala kwa tuti, ye kianzala kia mu
ngudi kiazala kwa ncemono anzitusu a
Mfumu. Yeh. 9: 3.
5. Ndumu amaveve mabakeluba wa-
wakana nate ye ku kianzala kiaseka,
bonso ndumu a Nzambi Mpungu-tule-
ndo, bu kavovanga. Yeh. 1: 24.
6. Bu kakamba bakala diavwata
mvwatu mialino, ye wavova : bonga tia
mu vuma va kati ye makalu, va kati ye
bakeluba, buna wayiza telama va lueka
luadimosi mu makalu.
7. Buna nkeluba walambula koko
kwandi vana va kati ye bakeluba ba-
nkaka ku tia tualema va kati ye bake-
luba, ye wabonga tuankaka ye watula
mu moko mayandi wavwata mvwatu mi-
alino ; ndieu wabonga to ye wavaika.
8. Va bakeluba vamonika nkievo
koko kwamuntu kunsi amaveve mau.
Yeh. 1: 8.
9. Mono yamona makalu maia va
lueka luabakeluba, kalu kalu va lueka
luankeluba nkeluba ; bwamonika nkie-
vo makalu mavangwa lekwa kifwanane
ye tadi diakilisolita. Yeh. 1: 15 b.
10. Maia mamonsono mamonika
madetila, ye kalu dimosi nkievo diako-
tuswa mu diankaka.
11. Bu mayenda, mayenda ku
ndambu zazonsono zaia ; ka makala
nsatu abangumuka ko, bu mayenda.
Kadi ku ntini yimosi, i kuna kwayenda
dina divitidi, mankaka manama, kansi
ka makala nsatu abangumuka ko, bu
mayenda.
12. Nitu au yayonsono, nim' au,
moko mau ye maveve mau ye mpe ma-
kalu bifulukidi kinzungidila kwa meso;
kadi mau maia makala ye kalu kalu.

13. Mono yawa, vo makalu mabikwa bimbongila.

14. Dimosi dimosi diakala ye zizi bia; zizi kiantete kiakala kiankeluba, kianzole kiamuntu, kiantatu kiankosi, kiaia kiango azulu. Yeh. 1: 5 b.

15. Bakeluba babaluka; i bulu kimosi kiyamona ku mwila wa Kebali. Yeh. 1: 3.

16. Bakeluba bu bayenda, makalu mpe mayenda va lueka luau; bakeluba bu bananguna maveve mau mu baluka va ntandu antoto, buna makalu ka mavambana ye yau ko. Yeh 1: 19 b.

17. Bu batelama, mau mpe matelama, bu babaluka, mau mpe mabaluka ye yau, kadi mpeve yavumuna yakala mu mau.

18. Nzitusu a Mfumu wakatuka mu vaka kianzo ye walengila va ntandu abakeluba.

19. Buna yamona, bonso bakeluba bananguna maveve mau ye babaluka tuka mu ntoto, bu bakatuka, ye makalu va kimosi ye yau; basimpama ku nkotolo amwelo aeste wanzo a Mfumu, ye nzitusu a Mfumu wamonika va ntandu ayau.

20. I bulu kimosi kiyamona kunsi a Nzambi a Isaeli ku mwila wa Kebali, ye mono yamona, vo i bakeluba.

21. Mosi mosi wakala ye zizi bia ye maveve maia, ye mwakala bonso moko mabantu kunsi amaveve mau.

22. Zizi biau biakala detila ye zizi bina biyamona ku mwila wa Kebali; bonso bobo bamonika ye bampila yoyo bakala. Bayenda nanswi buna bena. Yeh. 1: 9, 12.

KAPU 11.

Nkudukulu ambikulu yankongodolo. Nsilulu mu yau banatwa, vo bana vutuka diaka ye tambula ntima miamona. Nzitusu a Mfumu wakatuka mu mbanza.

Mpeve yambalula ye yantuala ku mwelo aeste wanzo a Mfumu, ku wowo utalane ku ntini yaeste ye tala, mu nkotolo amwelo mwatelama makumole ye babakala batanu; mu yau yamona Yasania, mwan' a Asuli, ye Pelatia, mwan' a Benaya, bakala madingizi mu bantu. Yeh. 8: 3.

2. Yandi wavova kwa mono: Umwan' amuntu, baba i babakala bobo basokanga mbungulu ye kananga tukanu tuambi mu mbanza yayi,

3. i yau bavovanga: ntama yisidi mboki tuna tunga nzo; kiaki i kinzu ye yeto i mbizi. Yeh. 24: 3 b.

4. Nkiangunu ubabikudila, bikula, umwan' amuntu.

5. Buna mpeve a Mfumu yangiambama, ye yandi wavova kwa mono: Navovi: Ebu buvovele Mfumu: Mampila yoyo luvovanga, lunzo a Isaeli, ye mabanza mantima mieno ntomene zaya.

6. Babingi luabendi mu mbanza yayi; yeno luafuluzi nzila zayau mu bavondwa. Yeh. 7: 23.

7. Nkiangunu Mfumu, Mfumu vovele ebu: Yau baluabendi ye bidikidi mu mbanza, bau i mbizi, ye yau i kinzu; kansi yeno luna yo katudulwa.

8. Yeno lutinanga sabala, ye sabala ngina kulubwisa, buvovele Mfumu, Mfumu.

9. Mono ngina kulukatula mu yau ye kuluvana mu moko mabanzenza, ngina kulukongudila nkongodolo.

10. Mu sabala luna bilama; ku nzaku za Isaeli ngina kulukongudila. Yeno luna mona, vo mono i Mfumu.

11. Mbanza ka vina kala kinzu kwa yeno ko, ye yeno ka luna kala mbizi mu kiau ko, kansi ku nzaku za Isaeli ngina kulukongudila.

12. Inga, buna luna mona, vo mono i Mfumu, mono, i mu nkondo miami milualembolo diatila ye i nsiku miami milualembolo vanga, kansi luavukumukini nsiku miabantu baluzungididi.

13. Bu yabikudila bobo, Pelatia, mwan' a Benaya, wafwa. Buna yafukama va zizi kiami ye yabokila mu ndinga yayinene ye yavova: Engwa, Mfumu, Mfumu, buna zolele sukisa nsadidil' a Isaeli nadedie? Yes. 10: 20. Yeh. 9: 8.

14. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

15. Umwan' amuntu, mpangi zaku, inga, mpangi zaku, butu biaku bialongo biamfinangani ye nzo yayonsono ya Isaeli, baba babonsono, yau i baba babikilanga bisi Yelusalemi: yau batatukidi nseke mu Mfumu, i kwa yeto nsi yavewa bonso mvwilu.

16. Nkiangunu una vova: Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Bu ibakatudi nseke beni mu bantu ye ibasansikisi mu zinsi, buna mono ngieka kinlongo kiau mu fintangu-ntangu mu zinsi zibaluakila. Yel. 24: 5 b.

17. Nkiangunu ngeye una vova: Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Mono ngina kuluyonzika luatuka mu makanda mabantu ye kululandisa va kimosi

mu zinsi zilusansakene, ye mono ngina kuluvana nsi a Isaeli. Yel. 28: 3.

18. Bana mo luaka ye katudila mo mvwezolo zazonsono ye nkankumusu zazonsono.

19. Mono ngina kubavana ntima umosi, ye mpeve yamona ngina kuluvana mu ngudi eno ; mono ngina katula ntima watadi mu nitu au ye kubavana ntima wansuni—

Lumb. 51: 10. Yel. 32: 23. Yeh. 36: 26 b. Sef. 3: 9. Mav. 4: 32.

20. bobo kidi badiata mu nkondo miami ye keba nsiku miami ye nama mio ; yau bana kala bantu bami, ye mono ngina kala Nzambi au.

2 Mose 6: 7. 5 Mose 30: 9 b. Yel. 7: 23. 24: 7. 30: 22. 31: 1, 33. 32: 38.

21. Kansi yau badiatanga mu ntima miau mu luzolo luamvwezolo zau ye nkankumusu zau, mavanga mau ngina bukisa va ntu miau, buvovele Mfumu, Mfumu. Yeh. 9: 10.

22. Bakeluba bananguna maveve mau, ye makalu mabanama, ye nzitusu a Nzambi a Isaeli wakala va ntandu au.

23. Nzitusu a Mfumu wakatuka mu mbanza ye wasimpama mu mongo wena mu ntini yaeste yambanza.

Yeh. 10: 19. Sak. 14: 4.

24. Mboki mpeve yambalula ye yantuala ku Kaladea, kwa zinkole kuna ; bobo bwavangwa mu mona-meso mu mpeve a Nzambi. Mona-meso mayamona malala.

25. Mboki mono yavova kwa bankole mambu mamonsono ma Mfumu makanzaikisa.

KAPU 12.

Nkubulu a Isaeli mu nsi a Kanana yafwanukuswa. Ngiendolo adetila ambikulu yena yaludi ye yeka lukufi.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono ; yandi wavova :

2. Umwan' amuntu, ngeye wena kundu mu kati dianzo amantingu, mu yau bena meso mambwena, kansi mwanki ka bamonanga ko, ye bena matu mangwila, kansi mwanki ka bawanga ko, kadi yau i nzo yamantingu.

5 Mose 29: 4. Yes. 6: 9 b. 42: 18 b. Yel. 5: 21. Yeh. 2: 3 b. Mat. 13:14 b.

3. Buna ngeye, umwan' amuntu, ukikubikila lekwa biampila yoyo biena minatuki nsatu, ye wenda natuki mu mwini mu meso mau. Ngeye una katuka va meso mau mu vuma kina kiwena kundu ye kwenda ku vuma kianka ; nanga bana bo banzila, kadi yau i nzo yamantingu. Yel. 26: 3. 36: 3.

4. Mu mwini va meso mau una vaikisa lekwa biaku, bonso mu natuka, ye ngeye kibeni una katuka va meso mau mu nkokila, bonso bunatukanga minatuki.

5. Nakivangila va meso mau mwasi mu baka ye vaikisila wo bilekwa.

6. Mboki nanguna bio va vembo va meso mau ye vaikisa bio, tombe bu kiena nabanda, ye fuka zizi kiaku, mpasi kwamona nsi ko ; kadi mono ikuvengi dimbu kwa nzo a Isaeli.

Yes. 8: 18. 20: 3. Yeh. 24: 24. Sak. 3: 8.

7. Mono yavanga bo, bonso bukankamba ; mu mwini yavaikisa lekwa biami bonso mu natuka, ye mu nkokila mono yakivangila mwasi mu ngolo zamoko mu baka, ye bu kwakala tombe kianabanda, mono yavaikisila bio momo va meso mau ye yananguna bio va vembo.

8. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono nsuka walanda ; yandi wavova :

9. Umwan' amuntu, kadi nzo a Isaeli, i nzo yamantingu, ka yivovele kwa ngeye koe : Nki weti vanga ?

10. Buna navovi bwabu kwa yau : Ebu buvovele Mfumu, Mfumu : Ntelo yayi yena mu dingizi mu Yelusalemi ye yau babonsono mu nzo a Isaeli bena muna mu ngudi.

11. Navovi : Mono i dimbu kwa yeno, bonso bumpengi, i buna luna vangwa : yeno luna natuka ku nsi yanzenza mu kinkole.

12. Dingizi diena muna dina nanguna zitu kiandi va vembo, tombe bu kiena nabanda, ye vaika ; yau bana vanga mwasi mu baka mu kumvaikisila wo, ye yandi una fuka zizi kiandi, mpasi kalembana mona nsi mu disu diandi.

13. Mono ngina yala konde diami va ntandu andi, ye una bakama mu siongi diami, ye ngina kuntuala ku Babeli mu nsi abisi Kaladea yikana lembwa mona vele, ye kuna kana fwila.

2 Nt. 25: 4 b. Yel. 52: 7 b. Yeh. 17: 20. 32: 3.

14. Babonsono bakuuzungidilanga mu lusadusu luandi ye makabu mandi mamonsono ngina mwangisa ku ntini zazonsono, ye ngina vola sabala kiami ku nim' au. Yeh. 5: 12.

15. Yau bana mona, vo mono i Mfumu, bu ikubasansikisanga mu bantu ye ikubamwangisanga mu zinsi.

16. Kansi ngina yambula bankaka bafiuma mu yau basala mu sabala,

malema ye vunga, kidi balenda samuna mu nkankumusu zau zazonsono mu bantu bobo babana luakila; yau bana mona, vo mono i Mfumu.

17. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

18. Umwan' amuntu, ngeye una dia mampa maku mu zakama ye nwa nlangu aku mu kintientie ye kiadi.

19. Una vova kwa bantu mu nsi: Ebu buvovele Mfumu, Mfumu mu bisi Yelusalemi mu nsi a Isaeli: Yau bana dia mampa mau mu kiadi ye nwa nlangu au mu mpamuku, kidi nsi yavombila mu biabionsono biena muna mu kimpumbulu kina kiavanga bisi nsi babonsono. Yeh. 4: 16.

20. Mbanza zozo zena kundu biabantu bwabu zina kala zankatu, ye nsi yina kala nsi yavombila; yeno luna mona, vo mono i Mfumu.

21. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

22. Umwan' amuntu, nki angana luena mu nsi a Isaeli, bu luvovanga: ntangu yeti lavuswa ye mona-meso mamonsono mababambikudi mafubanga? 2 Pet. 3: 4 b.

23. Nkiangunu navovi kwa yau: Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Mono ngina sukisa ngana yoyo, mpasi ka yina vutuka sadulwa mu Isaeli ko; kansi vova kwa yau: Ntangu yena lukufi ye momo makembi mona-meso mamonsono mabambikudi. Hab. 2: 3.

24. Kadi mona-meso mavuna mababambikudi ye mbingula zakimbabu ka bina vutuka kala mu nzo a Isaeli ko.

25. Kadi mono Mfumu, ngina vova diambu dinzolele vova, ye dina kalakana kwandi, ka dina vutuka zinguswa ko; kadi mu lumbu bieno, unzo amantingu, ngina vova diambu ye vanga dio, buvovele Mfumu, Mfumu. Yel. 1: 12.

26. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

27. Umwan' amuntu, tala, nzo a Isaeli vovele: Mona-meso momo maketi mona, ka mana kula kwenda detila ko; yandi ubikulanga mu zintangu zakidi nseke beni.

28. Nkiangunu navovi kwa yau: Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Ka lekwa ko mu momo mayavovele kina vutuka zinguswa ko; mampovele mana kalakana, buvovele Mfumu, Mfumu.

KAPU 13.

Kwa mbikudi miababakala ye miabakento miavuna.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono, yandi wavova:

2. Umwan' amuntu, bikula kwa mbikudi mia Isaeli, kubeti bikula, ye vova kwa yau bena mbikudi, bonso busokanga miau mintima: Luwa mambu ma Mfumu.
Yel. 23: 1 b. Yeh. 14: 9. 34: 2.

3. Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Engwa mbikudi miakifutu minamanga yau mpeve ye mona-meso mabakabamweni ko! Yel. 14: 14. 23: 16, 21.

4. Bonso bambulu va vuma biavombila bwena mbikudi miaku, Isaeli.

5. Ka luizidi finama mu mwamvu ko ye ka lutungidi lumbu kwa nzo a Isaeli ko, mu diambu diasikila mu mvita mu lumbu kia Mfumu.
Lumb. 106: 23. Yeh. 22: 30.

6. Mona-meso mau i bungubi ye mbingula zau i makutu, bu buvovanga: ebu buvovele Mfumu, mpeleko Mfumu ka bafidisi ko; mwanki balebikisanga vuvu, vo momo mabavovele mana kwenda detila.

7. Kadi buna ka i mona-meso mampumpuluvunu koe malumonanga ye mbingula zamakutu ziluvovanga, bu luvovanga: ebu buvovele Mfumu, mwanki bu ndembolo mo vova?

8. Nkiangunu Mfumu, Mfumu vovele ebu: Mpovolo zeno bu zena zampumpuluvunu ye mona-meso meno i makutu, tala, nkiangunu ngina kulubwila, buvovele Mfumu, Mfumu.

9. Koko kwami kuna bwila mbikudi mimonanga mona-meso mampumpuluvunu ye bingulanga mbingula zamakutu. Yau ka bana yambulwa bavwanda mu lukutukunu luabantu bami ko, ka bana sonukwa mu nsonokono anzo a Isaeli ko ye ka bana luaka ku nsi a Isaeli ko; yeno luna mona, vo mono i Mfumu, Mfumu. Yes. 4: 3.

10. Bu bazimbisanga bantu bami, bu bavovanga: kiambote kiena, ye mwanki ka mwenani kiambote ko; bantu bu beti tunga lumbu, tala, buna yau bakusanga lo mu mpemba yananiungu-niungu—
Yel. 6: 14. 8: 11. 23: 17. Mika 3: 5.

11. nkiangunu vova kwa nkusi miomio miampemba, vo luau luna bwa. Kadi nkumbu miamvula miambukila mina kwiza, ye yeno lumatadi mamvu-

la luna bwa; mpevẹ yatembo yina lo
tulula.
12. Tala, baka bu kieti bwa, kadi
buna ka bana kuluvovila ko: kwe
kwena nkusa bwabu yiluakusa?
13. Nkiangunu Mfumu, Mfumu vo-
vele ebu: Mono ngina yambula mpeve
yatembo yazikumuka mu nkesi zami,
ye nkumbu miamvula zambukila mina
kwiza mu nganzi zami ye matadi ma-
mvula mu nkesi zami, mpasi biasuka.
14. Mono ngina tulula baka kilua-
kusa mpemba yananiungu-niungu, ye
lumba kio mu ntoto, mpasi lufulu lua-
kiau luafukulwa; kiau kina bwa, ye
luna vila momo mu ngudi, ye luna
mona, vo mono i Mfumu.
15. Mono ngina dukula nkesi zami
va baka ye va yau bakusa kio mpemba
yananiungu-niungu, ye buna ngina vo-
va kwa yeno: Baka kikatukidi, nkusi
miakiau mikatukidi,
16. mbikudi mia Isaeli miabikula
mu Yelusalemi ye mu nzolakani adiau
bamona mona-meso vo bwena bwambo-
te, ye mwanki ka bwakala bwambote
ko, buvovele Mfumu, Mfumu.
17. Ngeye umwan' amuntu, tadisa
zizi kiaku kwa bana babakento baba-
ntu baku babikulanga bonso bwena
nsokolo amiau mintima ye ubabiku-
dila.
18. Ngeye una vova: Ebu buvovele
Mfumu, Mfumu: Engwa yau batanga
tende mu binkoso biabionsono biamoko
ye yau bavanganga fukulu kwa ntu
miamionsono, kwa miaminene ye mia-
mike, mu baka miela! Inga, yeno lu-
bakanga miela mu bantu bami, kansi
miela miankaka luzengilanga moyo,
bonso buluzolele.
19. Yeno lukunsumunanga mu ba-
ntu bami mu mafuka mankaka mabali
ye buku biankaka biamampa, bu lu-
zengilanga lufwa miela miomio mina
lembwa fwa, ye luzengilanga moyo
miela miomio mikamina vuka ko, bu
luvunanga kwa bantu bami bazolele
beni wa makutu. Zing. 17: 15.
20. Nkiangunu Mfumu, Mfumu vo-
vele ebu: Tala, mono ngina bwila
tende bieno bilubakilanga miela bonso
zinuni, ye ziokuna bio mu moko meno;
mono ngina kangula miela, i miela mio-
mio miluabeki bonso zinuni.
21. Mono ngina tiasuna fukulu bieno
ye tanina bantu bami mu moko meno,
ye ka bana vutuka kala bonso kintani
mu moko meno ko; yeno luna mona,
vo mono i Mfumu.
22. Bu luavengi walunungu kafibala
ntima mu nkatu, bu ndembolo zola
kunkwamisa, kansi mu mamvutu luasia-
misi moko makiadimbuka, kidi kana
bangumuka mu nzil' andi yambi ko ye
mboki tanina moyo andi,
23. nkiangunu ka luna vutuka mona
mona-meso meno mampumpuluvunu
ko vo sadila mbingula; kansi ngina
tanina bantu bami mu moko meno, ye
yeno luna mona, vo mono i Mfumu.

KAPU 14.

Mvutulu a Mfumu mu biuvu biasielo biabi-teki. Mvutulu andinda kwa babonsono.

Bankaka mu bangudi zabantu mu
Isaeli bayiza kwa mono ye ba-
vwanda vantadisi ami. Yeh. 20: 1 b.
2. Buna mambu ma Mfumu mayiza
kwa mono; yandi wavova:
3. Umwan' amuntu, babakala baba
bayambudi nzambi zau zambole zakota
mu ntima miau ye batedemese vanta-
disi au kina kiena tadi diantelo asaku-
ba kwa yau mu lufuma. Kadi mono
ngina yambula yayuvulwa kwa bampi-
la yoyoe? Yes. 58: 2. Yeh. 11: 5.
4. Nkiangunu moka yau ye vova
kwa yau: Ebu buvovele Mfumu, Mfu-
mu: Wonso mu nzo a Isaeli uyambu-
langa nzambi zau zambole zakota mu
ntima miandi ye tedimisanga vantadisi
andi kina kiena ntelo asakuba kwa
yandi mu lufuma ye mboki una kwiza
kwa mbikudi, yandi una vutulwa kwa
mono, Mfumu, bonso bufweni, bonso
bwena ntalu anzambi zandi zambole,
5. kidi yatedisa nzo a Isaeli mu nti-
ma, yau babonsono bu bavengamene
mu mono mu nzambi zau zambole.
6. Nkiangunu, navovi kwa nzo a
Isaeli: Ebu buvovele Mfumu, Mfumu:
Lubangumuka ye lufila nima kwa nza-
mbi zeno zambole, luvengula zizi mu
nkankumusu zeno zazonsono.
7. Kadi vo mosi mu nzo a Isaeli vo
mu banzenza, bena kundu mu Isaeli,
una vengama mu mono ye yambudi
nzambi zandi zambole zakota mu ntim'
andi ye tedemese vantadisi andi kina
kieno ntelo asakuba kwa yandi mu lu-
fuma ye mboki una kwiza kwa mbiku-
di, kidi ndieu kanyuvudila kwa mono,
buna mono kibeni, Mfumu, ngina ku-
mvana mvutulu. 3 Mose 17: 8 b.
8. Mono ngina tadisa zizi kiami kwa
bakala diodio ye kumvanga dimbu ye

ngana ye kumfukisa mu bantu bami; yeno luna mona, vo mono i Mfumu.
5 Mose 28: 37. Yeh. 5: 15.

9. Kansi vo mbikudi una yambula kasindusulwa ye vovele diambu, buna mono, Mfumu, ngina yambula mbikudi wowo kasindusulwa ye ngina lambula koko kwami kwa yandi ye kumbunga mu bantu bami Isaeli.
1 Nt. 22: 6 b. Yeh. 13: 2 b. 2 Tes. 2: 11.

10. Yau bana nata lufuma luau: lufuma luambikudi luna kala nene kwadetila ye lufuma luandieu wayuvula;

11. kidi nzo a Isaeli ka yina vutuka zimbala ye katuka kwa mono ko ye vutuka sumuka mu ntulumunu zau zazonsono, kansi mpasi bakala bantu bami, ye mono i Nzambi au, buvovele Mfumu, Mfumu.

12. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

13. Umwan' amuntu, vo nsi yavola masumu kwa mono ye yavanga ludimbulu luaminu, ye yakatwa lambula koko kwami kwa yau ye bunga biamvukila biayau ye fidisa malema mu yau ye fukisa mo ye bantu ye bibulu,
Yes. 3: 1. Yeh. 4: 16. 5: 16.

14. ye buna vo babakala baba batatu bena muna: Noa, Danieli ye Yobi, buna yau mu lunungu luau bana tanina miau mioyo kaka, buvovele Mfumu, Mfumu.
1 Mose 6: 8 b. Dan. 2: 18 b. Yobi 42: 8 b.

15. Vo mono ngiambudi bulu biakiama biavioka mu nsi ye vanga yo kondwa kwabantu, mpasi yavombila ye ka muntu ko una kabuka ntima mu vioka mo mu diambu diabulu biobio,
3 Mose 26: 22. 2 Nt. 17: 25. Yeh. 5: 17.

16. buna, kasi mu moyo ami, buvovele Mfumu, Mfumu, babakala baba batatu, vo bena muna, bana lembana tanina kani bana bababakala vo bana babakento; yau kibeni kaka bana tanunwa, kansi nsi yina katwa vombila.

17. Evo mono ngiambudi sabala kiabwila nsi yayi, bu ngina vova: Sabala, vioka mu nsi! ye ngina mo fukisa ye bantu ye bibulu,

18. ye buna vo babakala baba batatu bena muna, buna, kasi mu moyo ami, buvovele Mfumu, Mfumu, bana lembana tanina bana bababakala vo bana babakento, kansi yau kibeni kaka bana tanunwa.

19. Evo mono mfidisi vunga ku nsi yayi ye ntengole nganzi zami va ntandu ayau mu menga mu fukisa mo ye bantu ye bibulu,
1 Lus. 21: 14.

20. ye buna vo Noa, Danieli ye Yobi bena muna, buna kasi mu moyo ami, buvovele Mfumu, bana lembana tanina kani mwana wabakala vo mwana wankento; mu lunungu luau bana tanina miau mioyo kaka.

21. Kadi ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Buna vele bulutidi, bu ngina fidisa mu mfidisa mosi ndinda miami mia miangolo, sabala, malema, bulu biansisi ye vunga, va ntandu a Yelusalemi mu fukisa mo ye bantu ye bibulu!
2 Sam. 24: 13. Yel. 15: 3. Nzai. 6: 8.

22. Kadi bankaka batanunwa vele bana sala muna, i bana bobo bababakala ye babakento bana natwa nseke; kansi tala, yau bana kwenda kwa yeno, ye bu luna mona ndiatulu au ye mavanga mau, buna luna bombwa mu kubu diodio diyabwisidi va Yelusalemi mu mamonsono mangiambudi mabwila dio.
Yeh. 12: 16.

23. Inga, yau bana kulubomba, bu lumweni ndiatulu au ye mavanga mau; buna luna visa, vo mono kiavengi mamonsono mayavengi kwa yau mu nana ko, buvovele Mfumu, Mfumu.

KAPU 15.

Nti avinia wayuma, i Isaeli, ka ulutidi nti miankaka ko.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:
Lumb. 80: 8 b. Yeh. 17: 6 b. 19: 10 b.

2. Umwan' amuntu, kadi nti anti avinia ulutidi nti miankaka miampila mu mpile, wansinga wavinia umenene mu nti miamfinda?

3. Kadi wowo ubongulwanga nti mu vangila wo lekwa kiansadile? Kani kinko kibongwanga mu wowo mu manikina kio lekwa biampila mu mpila?

4. Mboki uyekolo bwabu bonso dia kwa tia. Tia bu tumanisi nsuka zazole zawau ye wazinuswa mu kati, buna utomene mu lekwa kiansadile?

5. Tala, bu walembwa bivuswa, keti ka ulendi vangulwa lekwa kiansadila ko. Buna vele ka lekwa ko ulenda vangulwa mu lekwa kiansadila, tia bu tumanisi wo ye uzinini!

6. Nkiangunu Mfumu, Mfumu vovele ebu: Bonso buvangulu mu nti anti avinia mu nti miankaka miamfinda, vo ngiekole wo bonso dia kwa tia, i bobo mpengi mpe kwa bisi Yelusalemi.

7. Mono ngina kubabangumunina zizi kiami; mu tia batukidi ye tia tuna

mpe kubamanisa, ye bana mona, vo mono i Mfumu, bu ngieti kubabangumunina zizi kiami. Yeh. 14: 8.

8. Mono ngina vanga nsi nsi yavombila, bu badimbudi minu, buvovele Mfumu, Mfumu.

KAPU 16.

Ludimbulu luaminu lua Yelusalemi, ndinda ye ndemvokolo adiau.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

2. Umwan' amuntu, lubula Yelusalemi mu nkankumusu zadiau

3. ye vova: Ebu buvovele Mfumu, Mfumu kwa Yelusalemi: Ngeye utukidi mu nsi a Kanana, ye muna wabutwa; saku i amolita ye mbut' aku i hetita. Yes. 1: 10.

4. Mu mbutulu aku bwakala bonso ebu: bu wabutwa, kwazengwa nkongo ko ye kwayobuswa mu nlangu ko, ye kwakuswa mungwa vo kangwa nlele ko.

5. Ka muntu ko wakutala mu nkenda zampila yoyo, vo wazola vanga bwampila yoyo kwa ngeye ye kufwila nkenda, kansi watubwa ku mbazi va nkati ayinza lumbu kina kiwabutwa, kadi moyo aku wabanzulwa vo ka lekwa ko.

6. Buna mono yavioka vana vawalambalala ye yakumona watukuzuka mu menga maku, ye yavova kwa ngeye: Ngeye una kala moyo, ngeye ulambalele vovo mu menga maku. Inga, mono yavova kwa ngeye: Ngeyeuna kala moyo, ngeye ulambalele vovo mu menga maku.

7. Mono ngina kuvanga wakala mafunda mamingi, bonso minti va nsi. Ngeye wakula ye wakala waunene ye ntoko beni; ntulu aku yafina ye nsuki zaku zamena, kansi wakala mpene ye wafukuka.

8. Buna yavutuka vioka vawalambalala ye yamona, vo ntangu aku, ntangu aku yazola yayizidi; mono yayala yunga kiami va ntandu aku ye yafuka nsoni zaku, ye mono yakuvana ndefi ami ye tuawawane luwawanu, buvovele Mfumu, Mfumu, ye ngeye wakala wami.

1 Mose 22: 16. 24: 7. Luti 3: 9. Yel. 2: 2 b. Hos. 2: 2 b. 9: 10.

9. Mono yakuyobisa mu nlangu ye yasukula menga maku ye yakukusa mazi. 2 Mose 19: 5 b. Yos. 5: 2 b.

10. Mono yakuvwika mvwatu miambwangulu yamantona-mantona ye yakuvwika nsampatu zankanda miatahasi ye kinteka kialino kiabiza ye fukulu kiasiliki.

11. Mono yakuketula mu ntoko, yatula nlunga miamoko mu moko maku ye luvambu mu laka diaku.

12. Mono yatula welo mu mbombo aku ye nlunga miamatu mu matu maku ye koloa kianzitusu va ntu aku.

13. Bobo waketudulwa mu wola ye palata, ye mvwatu miaku miakala mialino kiabiza, miasiliki ye mianlele miambwangulu yamantona-mantona. Mfumfuta zamfumfu, niosi ye mazi watambula mu dia. Ngeye wayika mbidi antoko, ye mboki waluaka ku lulendo luakitinu.

14. Kumu kiaku kiamwangana mu bantu mu diambu diantoko zaku, kadi zau zalunguswa mu ntoko zanzitusu ziyatula va ngeye, buvovele Mfumu, Mfumu.

15. Kansi ngeye wasila ntoko zaku vuvu ye wata kinsuza, bu wayendila kumu bobo; ngeye wata kinsuza kiaku mu kindiafu mu muntu muntu wavioka vana—yandi una kio vwa! Yel. 2: 20.

16. Ngeye wabonga mvwatu miaku ye wakivangila mio vuma bianangama biena mantona-mantona ye wata kinsuza va biau, bwampila yoyo bwalembwa teka kala nkutu, ye ka buna vutuka kala ko.

17. Ngeye wabonga ntoko zaku zanzitusu zawola wami ye zapalata kiami ziyakuvana ye wakivangila bifwani biababakala ye wata kinsuza ye biau.
Yeh. 7: 20. Hos. 2: 8.

18. Ngeye wabonga mvwatu miaku miambwangulu miamantona-mantona ye wafuka bio mu miau; mazi mami ye biamfwitisila biami biamwisi watula vantadisi abiau.

19. Mampa mami, i momo mayakuvana—mfumfuta zamfumfu, mazi ye niosi keti yakuvana mu dia—biobio watula kwa biau bonso nsunga yazolakana; inga, i bobo bwavangwa, buvovele Mfumu, Mfumu. Yeh. 6: 13.

20. Ngeye wabonga bana baku bababakala ye babakento bawambutila ye wabayoka kwa biobio bonso dia. Kadi buna ka bwalunga ko, bu wata kinsuza? 2 Nt. 16: 3. Yel. 7: 31. 32: 35.

21. Kadi una mpe vonda bana bami bababakala ye kubaniokuna mu kubayekula bonso nkailu kwa biobioe?
Yes. 57: 5.

22. Mu nkankumusu zaku zazonsono

ye kinsuza kiaku kwabanzila lumbu biakintwenia kiaku ko, bu wakala mpene ye wafukuka ye walambalala mu tukuzuka mu menga maku.

23. Bu uvengi yayibi yoyo yayonsono—engwa, engwa ngeye! buvovele Mfumu, Mfumu—

24. wakitungila tufwambu tuanludi ye wakivangila vuma bianangama va vuma biabionsono biawanguka.

25. Mu nsuka zazonsono zanzila wakitungila vuma bianangama ye wayambula ntoko zaku zavwezwa ye wavanginika malu maku kwa babonsono bavioka vana, ye wata kinsuza kiakingi.

26. Ngeye wata kinsuza ye bisi Ngipiti, mfinangani zaku zena nsuni waunene; inga, ngeye wata kinsuza kiakingi mu kumfwemisa.

2 Mose 32: 1 b. Yeh. 20: 7 b. 23: 3 b.

27. Tala, buna yalambula koko kwami kwa ngeye ye yaziotisa kunku kiaku kiazengwa ye yakuvana mu ngolo zantantu miaku, i bana babakento bafilistea, bafwa nsoni mu nkadulu aku yamvwezolo. Nkong. 13: 1 b. 1 Sam. 4: 1 b.

28. Kansi mboki wata kinsuza ye bisi Asilia, bu walembwa yukuta; inga, ngeye wata kinsuza ye yau ye mwanki kwayukuta mpe ko.

2 Lus. 28: 16. Yeh. 23: 5 b.

29. Ngeye wayadingisa diaka kinsuza kiaku ku nsi yaminkiti, ku nsi abisi Kaladea, kansi ka mu diodio mpe wayukuta ko. Yes. 39: 1 b. Yeh. 17: 4. 23: 14 b.

30. Bonso bwakala ntim' aku yela kwazola, buvovele Mfumu, Mfumu, bu wavanga momo mamonsono, mampila yoyo mavanganga nsuza yabuziezie,

31. ye wakitungila tufwambu tuanludi mu nsuka zazonsono zanzila ye wakivangila vuma bianangama mu vuma biabionsono biawanguka! Kansi mu diadi kwafwanana ye bansuza bankaka ko, bu wayina nsendo akinsuza.

32. Ngeye umpala yankento! Mu bakala diakala yaku ngeye watambula babakala bankaka.

33. Kwa bansuza bankaka babonsono bavananga minkailu, kansi ngeye kibeni wavana minkailu kwa nzodi miaku miamionsono ye wabavana kinswekila, kidi biza kwa ngeye tuka mu ntini zazonsono ye ta kinsuza ye ngeye.

34. Ngeye wavanga mu kinsuza kiaku mamvutu buvanganga bakento bankaka: ka muntu ko wakuyungusila mu ta kinsuza; ngeye wavana nsendo akinsuza, kansi kwatambula nsendo akinsuza ko; nkiangunu ngeye wavanga mamvutu mu bankaka.

35. Nkiangunu, unsuza, nawe mambu ma Mfumu.

36. Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Bu wamwangisi nsoni zaku ye fukidi nsoni zaku mu kinsuza kiaku ye nzodi miaku, ye mpe mu diambu dianzambi zaku zambole zankankumusu ye mu mfuka zamenga kwa bana baku babakala bawavana kwa zau,

37. tala, nkiangunu mono ngina yonzika nzodi miaku miamionsono miwatonta kembana, inga, babonsono bawazola va kimosi ye babonsono bawabela; yau ngina yonzikisa kwa ngeye batuka mu ntini zazonsono ye ngina fukula nsoni zaku vantadisi au, ye bana mona nsoni zaku zazonsono.

Yel. 13: 22, 26. Man. 1: 8. Yeh. 23: 9 b. Hos. 2: 5, 10.

38. Mono ngina kukongudila, bonso bwena mwina uyelele kwa mpala zankento ye ntengudi miamenga miabakento, ye ngina yambula wakala nkailu amenga mu nganzi ye vema.

1 Mose 9: 6. 3 Mose 20: 10. 4 Mose 35: 31 b. Yoa. 8: 5.

39. Ngina kuvana mu moko mau, ye yau bana bwisa tufwambu tuaku tuanludi ye tulula vuma biaku bianangama ye kuziokuna mvwatu miaku ye kuziona ntoko zaku zanzitusu ye yambula walambalala mpene ye wafukuka.

40. Yau bana tuala makabu mabantu kwa ngeye, ye baba bana kuvonda mu matadi ye kusasa mu sabala biau.

Yeh. 23: 47.

41. Bana yoka nzo zaku mu tia ye zenga nzengolo mu ngeye vantadisi ameso mabakento babingi. Bobo ngina sukisila kinsuza kiaku, ye ngeye kuna vutuka lenda vana nsendo akinsuza ko.

2 Nt. 25: 9. 2 Lus. 36: 19. Yel. 39: 8. 52: 13.

42. Mono ngina zima nganzi zami mu ngeye ye buna vema kwami kuna kuvengamana. Mboki ngina dingalala ye kina vutuka fwema ko.

Yeh. 5: 13. 24: 13.

43. Bu walembwa banzila lumbu biakintwenia kiaku, kansi wamfwemisa mu biobio biabionsono, nkiangunu mono mpe ngina yambula mavanga maku mabwila ntu aku, buvovele Mfumu, Mfumu, kwidi yika mvwezolo zilutidi ye nkankumusu zaku zazonsono.

Yeh. 9: 10.

44. Tala, babonsono basadilanga zingana bana sadila mu ngeye ngana yayi: bonso mbuta i bobo mwana wankento.

45. Ngeye umwana wankento wa-

mbut' aku, i yandi wasisa bakala diandi ye bana bandi ; ngeye i mpangi ampangi zaku, i yau basisa babakala bau ye bana bau, mbut' eno i hetita ye seno i amolita.
46. Mpangi aku yakota i Samalia ye bana bandi babakento, i yandi wakala kundu ku lumoso luaku ; mpangi aku yanleke yakala kundu ku lubakala luaku i Sodoma ye bana bandi babakento.
47. Kansi kwayukuta ko mu kwendila nzila zau ye vukumukina nkankumusu zau ; fintama-ntama mboki wavanga mambu malutidi yau mu nzila zaku zazonsono. Yeh. 5: 7.
48. Kasi mu moyo ami, buvovele Mfumu, Mfumu : mpangi aku Sodoma ye bana bandi babakento ka bavanga mavengi ngeye ye bana baku babakento ko. Mat. 11: 23.
49. Tala, lualu i lufuma luampangi aku Sodoma : mu ngianza, kindiafu ye vatu kiakondwa kwakiadi kavumunina ye bana bandi babakento, kansi wafwafwa ye wamputu kasadisa ko.
1 Mose 13: 13.
50. Inga, yau bakala ngianza ye bavanga makala nkankumusu kwa mono ; nkiangunu yabanianga, bu yamona bo. 1 Mose 18: 20 b. 19: 13, 24.
51. Samalia kavolele ndambu amasumu maku ko. Ngeye wavanga nkankumusu zazingi zilutidi zau, bu watukisa, vo mpangi zaku zimonekene zalunungu mu diambu diankankumusu zazonsono ziwavanga. Yol. 3: 11.
52. Nkiangunu nanati bwabu nsoni zaku, ngeye wavengi mpangi zaku zakondwa bila, bu wavengi masumu malutidi nkankumusu ye yau ye balutila ngeye mu lunungu ; inga, nafwe nsoni ye nata nsoni aku, bu watukisi, vo mpangi zaku zimonekene zalunungu.
53. Buna ngina vutuka kubatedimisa, Sodoma ye bana badiau babakento ye Samalia ye bana badiau babakento, ye ngeye ngina mpe tedimisa diaka mu kati diau, 1 Pet. 3: 19 b.
54. kidi wanata nsoni zaku ye fwa nsoni mu mamonsono mawavengi, kidi mu diodio wayika mbombolo kwa yau.
55. Mpangi zaku, Sodoma ye bana badiau babakento, bana vutuka kala bonso bubakala nsi nkulu, ye Samalia ye bana badiau babakento bana vutuka kala bonso bubakala nsi nkulu ; ngeye kibeni mpe ye bana baku babakento bana vutuka kala bonso buluakala nsi nkulu.
56. Mwanki ka mwawakana nkutu ko, vo wabika mpangi aku Sodoma mu ntangu aku yangianza,
57. yaku yayibi bu yalembwa zaikuswa, bonso buyazaikuswa mu ntangu yina yiwakala ntiakulu kwa bana babakento ba Alami, kwa mfinangani zau zazonsono, kwa bana babakento bafilistea, bakubeka nkiadi mu ndambu zazonsono. 2 Nt. 15: 37. 2 Lus. 28: 18.
58. Mvwezolo zaku ye nkankumusu zaku ngeye kibeni wakatulu zo nata, buvovele Mfumu.
59. Kadi ebu buvovele Mfumu, Mfumu : Bwabu ikuvangidi bonso buwavengi, bu wayinini ndefi ye watuludi luwawanu. Yel. 2: 20.
60. Kansi mwanki nzolele banzila luwawanu luami ye ngeye mu lumbu biakintwenia kiaku ye wawasa ye ngeye luwawanu lukalumani.
Yel. 2: 2. 31: 31 b. Loma 11: 25 b.
61. Buna una banzila nzila zaku ye fwa nsoni, bu una katwa tambula mpangi zaku zakota va kimosi ye zanleke ; kadi mono ngina kubavana kwa ngeye bonso bana babakento, kansi ka mu ngolo zaluwawanu luaku ko.
62. Kansi nzolele wawasa luwawanu luami ye ngeye, ye ngeye una mona, vo mono i Mfumu ;
63. kidi wabanzila dio ye fwa nsoni ye lembwa zibula nwa aku mu diambu diansoni, bu ngina kuyambudila mamonsono mawavengi, buvovele Mfumu, Mfumu.

KAPU 17.

Bonso bwatuludila ntinu Sidikia luwawanu bwatewa mu ngana. Nsasila wamona va mongo wa Isaeli.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono ; yandi wavova :
2. Umwan' amuntu, zika nzo a Isaeli nsava ye vova kwa yau ngana
3. ye ta : Ebu buvovele Mfumu, Mfumu : Ngo azulu yayinene ye maveve mamanene ye mimbembe miamila yizedi kwa nsala zanamanga-manga, yaluaka ku Lebanoni ye yakatula ntu ansedeli. Yel. 48: 40. 49: 22.
4. Yandi wabukuna wo luzamvula lua ku mbata ye wanata lo ku nsi yaminkiti ye watula lo mu mbanz' aminkiti.
5. Mboki yandi wabonga umosi mu nsasila miansi ye watuika wo va via

diavatwa; va vuma kiakala nlangu wawingi, wabonga wo ye wakuna wo bonso nti awilo.
6. Wau wamena ye wakala nti avinia
wampongo, kansi mu vimbu diankufi, mpasi watadisa nzamvula kwa yandi ye mianzi miawau miakala kunsi andi; inga, wau wakituka nti avinia ye wakala mavala ye wamena makaya.
7. Kansi kwakala ngo azulu yankaka
yayinene ye maveve mamanene ye nsala mu mbidi akunku, ye tala, nti wau wavinia wafwambika mianzi miandi kwa yandi ye wayala nzamvula kwa yandi tuka va nsi vawatuikwa, kidi watula wo nlangu.
8. Mwanki watuikwa mu ntoto wa-
navududu, va vuma kiakala nlangu wawingi, ye walenda baka mavala ye buta bana ye kala nti avinia wanzitusu.
9. Vova bwabu: Ebu buvovele
Mfumu, Mfumu: Kadi wowo una toma nitue? Kadi ka una vuzwa mianzi miandi ye zengwa bana bandi koe, mpasi wayuma, mpasi makaya mamonsono mamena wo mayuma, koko kwakunene vo bantu babingi ka bena nsatu ko mu nanguna wo mu mianzi miandi?
10. Inga, tala, kuna watuikwa; kani
una toma nitue? Mpeve yaeste bu yeti wo valakana, buna ka una yuma nadede koe, inga, yuma va nsi yiwakudidi?
11. Mambu ma Mfumu mayiza kwa
mono; yandi wavova:
12. Vova kwa nzo yamantingu: Ka
luzaidi mbangudulu adiodio koe? Buna navovi: Tala, ntinu ku Babeli wayiza ku Yelusalemi ye wabonga ntinu adiau ye madingizi madiau ye wabanata ku Babeli kwa yandi kibeni. 2 Nt. 24: 10 b.
13. Yandi wabonga nkuna mu nzo
antinu ye wawawasa luwawanu ye yandi, ye yandi wandikisa ndefi; kansi bankwa miatulendo mu nsi kabaka kinkole, 2 Nt. 24: 17 b. 2 Lus. 36: 10 b.
14. kidi kimfumu kiayinwa, mpasi
kialembana telama diaka, vo kana keba luwawanu ye yandi ko, mpasi kiasikila.
15. Kansi yandi wasotuka mu yandi
ye wafidisa ntumwa zandi ku Ngipiti, kidi bamvana bakavalu ye bantu babingi kuna. Kadi uvanganga bo una toma nitue, una vukuswe? Utululanga luwawanu ulenda vukuswe?
Yel. 37: 5.
16. Kasi mu moyo ami, buvovele
Mfumu, Mfumu: mu kedika, kwena ntinu wowo kundu wamvanga ntinu, kansi ndefi andi kayina ye luwawanu luandi kavunza, kwa yandi, kuna Babeli, kana fwila.
17. Falao kana kunsadisa mu mvita
mu nkangu waunene ye bantu babingi ko, bu baua zudika tumbu ye tunga biankakumu mu vonda bantu babingi.
2 Nt. 25: 1. Yeh. 4: 2.
18. Yandi wayina ndefi ye watulula
luwawanu; tala, yandi vele wavana koko kwandi mu diodio, kansi mwanki kana vukuswa ko.
19. Inga, nkiangunu Mfumu, Mfumu
vovele ebu: Kasi mu moyo ami, mono ngina yambula ndefi ami yikayinini ye luwawanu luami lukatuludi biabwila ntu andi.
20. Mono ngina yala konde diami
va ntandu andi, mpasi kabakama mu siongi diami; ngina kuntuala ku Babeli ye kuna ngina kunzengila nzengolo mu diambu dialudimbulu luaminu lukavolele kwa mono.
Yeh. 12: 13. 32: 3.
21. Ntabi miandi miamionsono mu
nkangu miandi miamionsono bana bilama mu sabala, ye vo bankaka bana vuka, bana mwanguswa ku ntini zazonsono; yeno luna mona, vo mono, Mfumu, mpovele.
22. Ebu buvovele Mfumu, Mfumu:
Mono kibeni nzolele mpe bonga luzamvula luantu ansedeli wantela ye tuika lo; mu nsasila miawau miambata ngina bukuna nsasila mosi wanienia ye tuika wo mono kibeni va mongo wanda ye wakintomba.
Yes. 11: 1. Yel. 23: 5. 33: 15 b.
23. Va mongo wa Isaeli wantela
ngina wo tuika, ye wau una mena mavala ye buta bana ye kala nsedeli wanzitusu. Nuni zampila zazonsono, biabionsono biena maveve bina kala kundu kunsi awau; biau bina kala kundu mu kini kianzamvula zawau.
Yes. 2: 2. Mat. 13: 31 b.
24. Nti miamionsono va nsi mina
mona, vo mono, Mfumu, yayinini nti una wanda ye yazangudi nti wankufi, yayumisi nti wankunzu ye yavengi nti wayuma wavekita. Mono, Mfumu, mpovele bo, ye ngina bo vanga mpe.

KAPU 18.

Ndiuda mia Nzambi bonso bumivutudulwanga.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

2. Nki abila luena mu sadila ngana
yayi mu nsi a Isaeli: mase madidi
bana bansa bavinia, ye meno mabana
mekina bo nsa? Yel. 31: 29 b
3. Kasi mu moyo ami, buvovele
Mfumu, Mfumu, yeno ka luna vutuka
kala bila mu sadila ngana yoyo mu
Isaeli ko.
4. Tala, miela miamionsono i miami,
mwel' ase bonso mwel' amwana wabakala
i wami; mwela uvolele masumu,
yandi una fwa. 1 Mose 18: 25.
5. Vo bakala diena dialunungu ye
divanganga lusongo ye lunungu,
6. vo kabulukanga mbuluku ankailu
adisalu va miongo ko ye kasendulanga
meso mandi kwa nzambi zambole za
Isaeli ko, vo kavwezanga nkazi wani
andi ko vo valakananga nkento bu
kabwidi ku mbela, 3 Mose 18: 19. 20: 10.
7. vo kakwamisanga muntu ko, vo
uvutulanga ntadulu yikatambudi mu
mfuka, vo katambulanga mapela ko, vo
uvananga mampa mandi kwa nkwa
nsatu ye vwikanga nkwa mpene,
2 Mose 22: 26 b. 5 Mose 24: 10 b. Yes. 58: 6 b.
Mat. 25: 35.
8. vo kadianga kalala ko vo tambulanga
ndandu ambongo ko, vo ukanikinanga
koko kwandi mu monso
malembolo songa ye sadilanga mena
makedika ye masonga va kati ye bantu,
2 Mose 22: 25. 5 Mose 23: 19. Lumb. 15: 5.
9. vo udiatanga bobo mu nkondo
miami ye kebanga nsiku miami, ye
uvanganga mena makedika, buna yandi
wena walunungu ye una vukuswa mu
kedika, buvovele Mfumu, Mfumu.
10. Kansi vo ubutidi mwana wabakala
wena kimpumbulu kiangolo ye
utengulanga menga evo uvanganga kaka
dimosi mu momo,
11. yandi kibeni bu kavanganga mampila
yayi ko: yandi ubulukanga mbuluku
miankailu adisalu va miongo,
uvwezanga nkazi wani andi,
12. uzungulanga wafwafwa ye wamputu,
utambulanga mapela, kavutulanga
ntadulu ko, usendulanga meso
mandi kwa nzambi zambole, uvanganga
monso mena nkankumusu, Am. 2: 8.
13. udianga kalala ye tambulanga
ndandu ambongo—kadi i ndieu una
vukuswe? Ve, yandi kana vukuswa
ko, kansi bu kavengi nkankumusu
zampila yoyo, yandi una vondwa;
menga mandi mana kumbwila.
3 Mose 20: 9 b.
14. Kansi tala, vo mosi butidi mwana
wabakala ye ndieu, bu kamonanga masumu
mamonsono mavolanga sandi,
weti luenga ye yandi kibeni kana vanga
bumosi ko:
15. kabulukanga mbuluku ankailu
adisalu va miongo ko vo sendulanga
meso mandi kwa nzambi zambole za
nzo a Isaeli ko ye kadimbulanga nkazi
wani andi ko,
16. kazungulanga muntu ko, kalombanga
ntadulu ko vo tambulanga mapela
ko, kansi uvananga mampa mandi
kwa ufwidi nsatu ye uvwikanga wena
mpene,
17. kāzionanga lekwa kwa wafwafwa
ko, ye kadianga kalala ko vo tambulanga
ndandu ambongo ko, kansi uvanganga
masongele ye diatanga mu nkondo
miami, buna ndieu kana fwa ko mu
lufuma luasandi, kansi mu kedika una
vukuswa.
18. Kansi sandi diavengi mavanga
mabumpumbulu ye zionene kwa
mpangi andi, ye vengi mu bantu bandi
makondolo mbote, tala, yandi una
katwa fwila mu lufuma luandi.
19. Kansi vo luna yuvula: mu nkiama
mwana wabakala kanani nata lufuma
luasandi ko? buna luzaya: kadi
mwana bu kavengi masongele ye malunungu
ye wakebele nkondo miami
miamionsono ye nemi mio, buna mu
kedika yandi una vukuswa.
20. Mwela uvolanga masumu, yandi
una fwa; mwana wabakala kanani nata
lufuma luasandi ko, ye se kanani nata
lufuma luamwan' andi wabakala ko; va
ntandu awalunungu lunungu luandi
luna kwiza, ye va ntandu akiadimbuka
ludimbuku luandi luna kwiza.
5 Mose 24: 16. 2 Nt. 14: 6. 2 Lus. 25: 4.
21. Kansi vo kiadimbuka una vengumukina
masumu mamonsono makavolele,
ye kebanga nkondo miami miamionsono
ye vanganga busongele ye
bwalunungu, buna mu kedika una vuka
ye kana fwa ko.
22. Ka yimosi ko mu ntulumunu
zozo zikavolele yina bambukulwa moyo
ko mu nkongodolo andi; mu lunungu
lukavengi kana vukila.
23. Ngeye weti banze, vo mono
ngiena nienzi mu lufwa luakiadimbuka,
buvovele Mfumu, Mfumu, buna vele
ndutidi zola, vo yandi una vengumukina
nzil' andi ye vuka?
Yeh. 33: 11. 2 Pet. 3: 9.
24. Kansi vo walunungu una vengumuka
mu lunungu luandi ye vanganga
malembolo songa, vanganga nkankumusu
zazonsono zampila yoyo zivanganga
kiadimbuka, buna una vukuswe?

Ve, ka lekwa ko mu lunungu luna lualonsono lukavengi kina bambukulwa moyo, kansi mu ludimbulu luaminu lukavolele ye masumu makasadidi kana fwila. Yeh. 5: 20. 33: 12 b.

25. Kansi buna vo luvovanga: Mfumu kavengi busongele ko, buna luwa, lunzo a Isaeli: Kadi mono kina vanga busongele koe? Keti vele i yeno lulembolo vanga busongele? Yeh. 33: 17 b.

26. Vo nkwa lunungu una vengumuka mu lunungu luandi ye vanganga malembolo songa, buna una katwa fwa mu diambu diodio; mu diambu diamalembolo songa makavengi kana fwila.

27. Vo kiadimbuka una bangumuka mu ludimbuku lukasadidi,ye vanganga masongele ye malunungu, buna una kebila mwel' andi moyo.

28. Bu kabakula bo, ye wavengumuka mu ntulumunu zazonsono zikavolele, yandi una vuka mu kedika ye lembwa fwa.

29. Vo yau mu nzo a Isaeli batatamene vova: Mfumu kavanganga busongele ko—kadi buna mono kina vanga busongele koe, lunzo a Isaeli? Keti vele i yeno lulembolo vanga busongele?

30 Nkiangunu ngina kongudila mosi mosi mu yeno, yeno mu nzo a Isaeli, bonso bwena nzila zandi, buvovele Mfumu, Mfumu. Lubangumuka ye lufila nima ku ntulumunu zeno zazonsono, kidi lufuma lueno ka luna kala tadi diantelo asakuba kwa yeno ko.

31. Lulosa ntulumunu zeno zazonsono ziluavolele, ye lukivanga ntima wamona ye mpeve yamona; kadi mu nkiama luzolele fwa, lunzo a Isaeli? Lumb. 51: 10. Yeh. 11: 19.

32. Kadi mono kiena nienzi mu lufwa luandieu ufwidi ko, buvovele Mfumu, Mfumu. Nkiangunu lubangumukeno, buna lulenda vuka.

KAPU 19.

Nkunga wamaniongo mu ntinu mia Yuda.

Kansi ngeye, yimbila nkunga wamaniongo mu zimfumu za Isaeli ye vova:

2. Mbut' aku keti wakala nkosi yankento yalambalala mu nkosi zankaka ye wayundula bana bandi mu nkosi zantwenia! 1 Mose 49: 9 b.

3. Umosi mu bana bandi kayundula wayika nkosi yantwenia; yandi walonguka mu baka kimbaki ye dia bantu. 2 Nt. 23: 31 b. Yel. 22: 10 b.

4. Bantu bu bawa mampila yoyo mu yandi, bambaka mu lubulu luau ye bantuala mu tunkoki tuambombo ku nsi a Ngipiti.

5. Kansi nkosi yankento bu kamona, bu kakivingila, vo vuvu kiandi kifubidi, buna wabonga wankaka mu bana bandi ye wamvanga nkosi yantwenia.

6. Yandi wakiba mu zinkosi, yandi wayika nkosi yantwenia ye walonguka baka kimbaki ye dia bantu.

7. Yandi wadimbula mafwola ye wabunga mbanza kuna; nsi ye bina biakala muna biapamuka mu diambu diansambulu andi.

8. Buna bantu bakala kundu mu zinsi kinzungidila, bantambila konde diau ye bayala dio va ntandu andi ye bambaka mu lubulu luau.

9. Bankoka mu tunkoki tuambombo ye bankotisa mu kebolo ye bantuala kwa ntinu ku Babeli; mboki bankotisa mu mavula masiama, mpasi nding' andi ka yina wakana nate ye ku mongo wa Isaeli ko.

10. Bu wakala luvovomo, mbut' aku wakala bonso nti avinia, watuikwa va nlangu; wau wakala lubutu ye kimvwama mu nzamvula mu diambu dianlangu wawingi.

11. Wau wabaka mavala mangolo, mafwana mu mvwala zangiadulu, ye vimbu diau diamena ntela va kati ye makaya, i diau wamonika nseke muntel' andi ye kimvwama kiandi kianzamvula.

12. Kansi wavuzwa mu nganzi ye watubwa va ntoto, ye mpeve yaeste yayumisa mbutu miandi; mavala mandi mangolo matolulwa ye mayumuswa, ye tia tuamanisa mo. Yeh. 17: 10. Hos. 13: 15.

13. Kansi bwabu utuikululu mu nsi yankatu, mu nsi yayuma ye yampwila.

14. Tia tuavaika mu dimosi mu mavala mandi ye tuamanisa mbutu miandi, ye vala diangolo ka disidi vo ko dilenda kala mvwal' angiadulu.

Wau wakanwa mu kala nkunga wamaniongo, ye wakala mpe nkunga wamaniongo.

KAPU 20.

Mantingu ma Isaeli ye ndiafunu au ye ntambudulu au vazimunina. Tia mu nsi a Sude.

Bwakala mu mvu wansambodia, mu lumbu kiakumi mu ngonda yanta-

nu, vo bankaka mu bangudi zabantu mu Isaeli bayiza mu yuvula Mfumu; bavwanda vantadisi ami. Yeh. 14: 1.

2. Buna mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

3. Umwan' amuntu, moka ye bangudi zabantu mu Isaeli ye vova kwa yau: Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Yeno luizidi mu kungiuvule? Kasi mu moyo ami, kina yambula yayuvulwa kwa yeno ko, buvovele Mfumu, Mfumu.

4. Ngeye zolele kubakongudila, zolele kwaku kongudile, umwan' amuntu? Buna ubalubula mu nkankumusu zamase mau,

5. ye vova kwa yau: Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Lumbu kina kiyasodila Isaeli, buna yazangula koko kwami kwa nkun' anzo a Yakobi ye yakizaikisa kwa yau mu nsi a Ngipiti; buna mono yazangula koko kwami kwa yau ye yavova: Mono i Mfumu, Nzambi eno. 2 Mose 6: 8. 5 Mose 7: 6.

6. Mu lumbu kina yazangula koko kwami kwa yau mu kubavaikisa mu nsi a Ngipiti mu kubatuala ku nsi yiyabasodila, nsi yicilumukanga mamvumina ye niosi, ye yilutidi nzitusu mu nsi zazonsono. 2 Mose 3: 8. Yel. 3: 19.

7. Mono yavova kwa yau: Bika muntu muntu kalosa nkankumusu zameso mandi, ye ka lusumukani mu nzambi zambole za Ngipiti ko; mono i Mfumu, Nzambi eno.
3 Mose 18: 3. Yos. 24: 14. Yeh. 23: 3.

8. Kansi bakala mantingu kwa mono ye ka bazola kungwila ko; ka muntu ko mu yau walosa nkankumusu zameso mandi, ye ka basisa nzambi zambole za Ngipiti ko. Buna mono yabanza mu tengula nkesi zami va yau ye dukula nganzi zami mu yau mu kati dia nsi a Ngipiti. 5 Mose 9: 7, 24.

9. Kansi mono yavanga mayavanga mu diambu diankumbu ami, ka yidi sumunwa mu meso mabantu babakadila kundu ye mu meso mau mono ikukizaikisi kwa yau bonso ndiena una kubavaikisa mu nsi a Ngipiti.

10. Buna mono yabavaikisa mu nsi a Ngipiti ye yabakotisa mu nsi yankatu.

11. Mono yabavana nkondo miami ye yabakamba nsiku miami mivukilanga muntu, vo unamanga mio.
2 Mose 15: 26. 20: 1 b. 3 Mose 18: 5.
5 Mose 5: 1 b. 30: 6. Loma 10: 5. Ngal. 3: 12.

12. Mono yabavana mpe tumingu tuami, mpasi tuau tuakala dimbu va kati ye beto yau, kidi bazaya, vo mono i Mfumu, ikubabiekanga.
2 Mose 16: 23 b. 20: 8. 31: 13, 17. Yes. 58: 13.

13. Kansi nzo a Isaeli yakala mantingu kwa mono mu nsi yankatu; ka badiata mu nkondo miami ko, kansi bayina nsiku miami mivukilanga vele muntu, vo unamanga mio, ye basumuna tumingu tuami mu ngolo. Buna mono yabanza mu tengula nkesi zami va yau mu nsi yankatu ye kubabunga.
4 Mose 14: 2. 15: 32.

14. Kansi yavanga mayavanga mu diambu diankumbu ami, ka yidi sumunwa mu meso mabantu, i va mau meso yabavaikisila. 4 Mose 14: 13 b. 5 Mose 9: 28.

15. Mwanki mono yazangula koko kwami kwa yau mu nsi yankatu ye yadia ndefi, vo kina kubayambula bakota mu nsi ko yiyabavana, i nsi yicilumukanga mamvumina ye niosi, ye i nsi yilutidi nsi zazonsono mu nzitusu—
4 Mose 14: 21 b. 5 Mose 1: 34 b.

16. bobo mu diambu dia bu bayina nsiku miami ye ka badiata mu nkondo miami ko ye basumuna tumingu tuami, ntima miau bu mianama nzambi zau zambole.

17. Kansi mono yabasonga nkutulu ye kiababunga ko; kiabasukisa nadede mu nsi yankatu ko.

18. Mono yavova kwa bana bau mu nsi yankatu: Yeno ka luna diata mu nkondo miamase meno ko ye ka luna keba nsiku miau ko, ye ka luna mpe sumuka mu nzambi zau zambole ko.

19. Mono i Mfumu, Nzambi eno; ludiata mu nkondo miami ye lukeba nsiku miami ye lunama mio. 5 Mose 4: 1.

20. Lukeba tumingu tuami nlongo, kidi tuau tuakala dimbu va kati ye beto yeno, kidi luazaya, vo mono i Mfumu, Nzambi eno.

21. Kansi bana bau bakala mantingu kwa mono; ka badiata mu nkondo miami ko ye ka bakeba nsiku miami ko, mpasi banama mio, mivukilanga vele muntu, vo unamanga mio, ye basumuna tumingu tuami. Buna mono yabanza mu tengula nkesi zami mu yau ye dukula nganzi zami mu yau mu nsi yankatu.

22. Kansi mono yavutula koko kwami, ye yavanga mayavanga mu diambu diankumbu ami, ka yidi sumunwa mu meso mabantu, i va meso mau yabavaikisila.

23. Mwanki mono yazangula koko kwami kwa yau mu nsi yankatu ye yadia ndefi mu kubasansikisa mu bantu ye kubamwangisa mu zinsi,
3 Mose 26: 39 b. 5 Mose 28: 64 b.

24. bu balembwa nama nsiku miami, kansi bayina nkondo miami ye basumuna tumingu tuami, ye meso mau bu

matala kwa nzambi zambole zamase mau.

25. Mono yabavana mpe nkondo mikamikedi miabiza, ye nsiku mibalembane vukila.

Yel. 8: 8. 14: 9. Mav. 7: 42 b. Loma 1: 24 b. 2 Tes. 2: 10 b.

26. Mono yabayambula basumuka mu nkailu miau miadisalu, mu yambula babonsono bazibukilanga vumu bavioka mu tia, kidi yalenda kubapamuna, kidi bazaila bo, vo mono i Mfumu.

2 Lus. 33: 6. Yeh. 16: 20 b.

27. **N**kiangunu vova kwa nzo a Isaeli, umwan' amuntu, ye ubakamba: Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Mase meno mantiaka diaka bonso bwabu mu ludimbulu luau luaminu kwa mono.

28. Mono bu yabayambula bakota mu nsi yiyabasila mu koko kwazangama mu kubavana, ye buna vo bamona kumati kianda vo nti wampongo, bayokila vana nkailu miau miamponda ye banata vana nkailu miau miadisalu mibamfwemisina, ye vana bafwitisa mfukuankailu miau miadisalu ye batengula nkailu miau miandwa vana. Yes. 57: 5 b.

29. Buna mono yavova kwa yau: Nki luna sadila vuma biabi bianangama bilukwendanga? Buna vuma kiampila yoyo kiabikwa: vuma kianangama bonso buvovulwanga nate ye bwabu.

30. **N**kiangunu vova kwa nzo a Isaeli: Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Bwe? Yeno lusumukanga mu lusumukunu lumosi bonso bwavanga mase meno, ye luyungusilanga nkankumusu zau mu kinsuza!

31. Yeno lusumukanga nate ye bwabu mu nzambi zeno zazonsono zambole mu nata nkailu mieno miadisalu ye viokisa bana beno mu tia. Kadi buna mono ngina yambula yayuvulwa kwa yeno, lunzo a Isaeli? Kasi mu moyo ami, buvovele Mfumu, Mfumu, kina yambula yayuvulwa kwa yeno ko.

32. Mu kedika ka dina kala ko, i diodio ditumbukidi mu ntima mieno, bu luvovanga: yeto tuzolele fwanana ye bangoi, fwanana ye makanda mabantu mu nsi zankaka ye sadila nti ye tadi.

5 Mose 4: 28.

33. Kasi mu moyo ami, buvovele Mfumu, Mfumu, mu koko kwangolo ye koko kwalambuka ye nkesi zatenguka ngina kuluyala mu kedika.

34. Mono ngina kuluvaikisa mu bantu ye kuluyonzika luatuka mu zinsi zilumwangane, mu koko kwangolo ye koko kwalambuka ye nkesi zatenguka.

Yeh. 11: 17.

35. Mono ngina kulukotisa mu nsi yankatu yabantu, ye muna ngina kulufundisa zizi ye zizi. Hos. 2: 14.

36. Bonso buyafundisa mase meno mu nsi yankatu ku nsi a Ngipiti, bobo ngina kulufundisa mpe, buvovele Mfumu, Mfumu.

37. Mono ngina kuluviokisa kunsi ankawa ye kulutuadila mu nsinga waluwawanu.

38. Mono ngina kulusonsumuna yau bana kundangumukina ye sotuka mu mono, ngina kubavaikisa mu nsi yina yibena kundu bwabu, kansi ka bana kotuswa mu nsi a Isaeli ko; yeno luna mona, vo mono i Mfumu.

39. **B**wabu, lunzo a Isaeli, Mfumu, Mfumu vovele ebu: Bika bwabu muntu muntu kenda sadila nzambi zandi zambole; kansi mu kedika mboki luna kungwila, ye ka luna vutuka sumuna nkumbu ami yanlongo ko mu nkailu mieno miadisalu ye nzambi zambole.

40. Kadi va mongo ami wanlongo, va mongo wanda wa Isaeli, buvovele Mfumu, Mfumu, vana bana kunsadila, nzo yamvimba ya Isaeli, babonsono mu yau bena mu nsi; vana ngina kubamwena nkembo, ye vana ngina lomba nkailu mieno miadisalu ye biantete bilutualanga mu biabionsono bilubiekanga nlongo.

41. Mu nsunga yampwenia ngina kulumwena nkembo, bu ngina kuluvaikisa mu bantu ye kuluyonzika tuka mu zinsi zilumwangane, ye ngina kukisonga wavedila kwa yeno va meso mabantu.

42. Luna mona, vo mono i Mfumu, bu ngina kulukotisa mu nsi a Isaeli, mu nsi yiyasila mu koko kwazangama mu vana kwa mase meno.

43. Muna luna banzila nzila zeno ye mavanga meno mamonsono maluasumukina; yeno luna kukikamina nitu mu yayibi yayonsono yiluavengi.

Yeh. 6: 9. 16: 61 b. 36: 31.

44. Yeno luna mona, vo mono i Mfumu, bu ikuluvangilanga bobo mu diambu diankumbu ami, kansi ka bonso bwena nzila zeno zambi ye mavanga mambungulu ko, lunzo a Isaeli, buvovele Mfumu, Mfumu.

45. **M**ambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

46. Umwan' amuntu, tadisa zizi kiaku mu ntini asude ye samuna kwa Sude ye bikula kwa mfinda va yinza mu nsi a Sude

47. ye vova kwa mfinda mu nsi a

Sude: Nawe mambu ma Mfumu: Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Tala, mono ngina lunga tia mu ngeye ye tuau tuna manisa nti miamionsono miankunzu ye nti miamionsono miayuma mu ngeye; nlaku ulabukanga una lembana zimwa, kansi mu wau biabionsono biena luse bina yokwa tuka mu sude nate ye ku node. Yeh. 10: 17 b.

48. Nsuni miamionsono mina mona, vo mono, Mfumu, yalunga to; tuau tuna lembana zimwa.

49. Mono yavova: Engwa, Mfumu, Mfumu! Baba bavovanga mu mono! Keti ndieu uvovanga mu nsava kaka.

KAPU 21.

Sabala kia Mfumu. Nzila zazole. Mfumu a Isaeli yayinwa. Nkongodolo mu bana ba Amoni.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova: Umwan' amuntu, tadisa zizi kiaku ku Yelusalemi ye samuna kwa binlongo, inga, bikula kwa nsi a Isaeli.

3. Vova kwa nsi a Isaeli: Ebu buvovele Mfumu: Tala, mono itadisi, ye ngina vola sabala kiami mu kimpata, ye ngina fukisa ye balunungu ye bakiadimbuka mu ngeye.

4. Bu ngina fukisa ye balunungu ye bakiadimbuka mu ngeye, nkiangunu sabala kiami kina volwa mu kimpata kwa nsuni miamionsono tuka mu sude nate ye ku node;

5. nsuni miamionsono mina mona, vo mono, Mfumu, mpolele sabala kiami mu kimpata; ka kina vutuka zokwa ko.

6. Kansi umwan' amuntu, navumuki. Inga, ngeye una vumuka va meso mau vumuka kwatiasunina tuketo tuaku, i bobo mu diambu diamiangala miangolo.

7. Bu bakuyuvulanga: mu nkiama uvumukanga? buna una vutula: mu momo mangwilu, kadi meti kwiza, ye buna ntima miamionsono mina pamuka, moko mamonsono mana beyama, madiela mamonsono mana fukwa ye makungunu mamonsono mana kituka nlangu; tala, meti kwiza, inga, meti vangwa, buvovele Mfumu, Mfumu. Yeh. 7: 17.

8. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

9. Umwan' amuntu, bikula ye vova: Ebu buvovele Mfumu: Navovi: Sabala, inga, sabala kilengoso ye kilembolo mpe.

10. Kilengoso, kidi kiavonda mpondolo yayinene, kilembolo, kidi kiavezima. Kanivo yeto tulenda yangalala? Kokoto kiandongi kwa mwan' ami keti kiyinanga biabionsono biena nkumbu nti?

11. Inga, wasisidi kio mu lembulwa, kidi mboki kiasimbwa mu koko, inga, sabala kilengoso ye kilembolo mu diambu diatulwa mu koko kwambemi.

12. Boka ye kunga, umwan' amuntu, kadi kibwilanga bantu bami, ye mpe mfumu zazonsono za Isaeli. Yau va kimosi ye bantu bami baniokono ku sabala; nkiangunu nakibandi va luketo. Yel. 31: 19.

13. Kadi ntontolo yakikadidi. Kadi buna kokoto kiayinwa ka kina bwila koe? buvovele Mfumu, Mfumu.

14. Kansi umwan' amuntu, bikula ye banda moko va kimosi, mpasi ngolo zasabala zalutila ndutila tatu, mpasi kiakala sabala kina vonda babingi; sabala kivondanga ulutidi nene mu yau, ye kipakanga kinzungidila ye yau. Yeh. 6: 11.

15. Kidi ntima miau mianienga mu kingongo ye babingi babwa, mono ngina tula sabala kiokio kianienia ku mielo miau miamionsono. Engwa, kivengo bonso mpezomo, kiavolwa mu vonda!

16. Paka mu ngolo zaku zazonsono ku lubakala, sungika ku lumoso, konso kusungamene meno maku.

17. Mono mpe ngina banda moko mami va kimosi ye zima nganzi zami. Mono, Mfumu, mpovele. Yeh. 5: 13.

18. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

19. Umwan' amuntu, nakivangi nzila zole, mpasi sabala kiantinu a Babiloni kialenda kwizila zo; mu nsi yimosi zau zazole zina vaika. Ngeye una vala nsongi anzila; kubadikilanga nzila yikwendanga ku mbanza una yo vadila.

20. Nzila mosi una vanga yina kwizila sabala ku Laba mu nsi abana ba Amoni, ye nzila mosi ku Yuda muna Yelusalemi diasiamuswa.

21. Kadi ntinu ku Babeli ukitelamene ku mpambu anzila kubadikilanga nzila zazole mu yambula bambingudila; yandi weti nikusa toto, weti yuvula nduengoso kwa teki bianzo, weti tala langa.

22. Buna mu koko kwandi kwalubakala kabeki wadi Yelusalemi, kidi katula nkudungwa atumbu kuna ye

zibula nwa andi mu kumbu kiamvita
ye sasula nding' andi mu kumbu kia-
nkangu, kidi katula nkudungwa atu-
mbu ku mielo ye zudika tumbu ye
tunga biankakumu.
23. Diodio dimonekene kwa yau
bonso mbikula yavuna: keti bena ye
ndefi zanlongo. Kansi buna yandi una
bambula moyo, bonso bubena bila mu
bakwa kinkole mu lufuma luau.
24. Nkiangunu Mfumu, Mfumu vo-
vele ebu: Bu lubambulanga moyo mu
lufuma lueno mu mpodolo zeno zazaya-
kana, masumu meno bu meti monika
mu mamonsono maluvanganga, inga,
bu lubambulanga moyo bobo, buna lu-
na bakama kinkole mu ngolo.
25. Ngeye mfumu wavwezwa, waki-
adimbuka kwa Isaeli, lumbu kiaku
kilueki, lufuma luaku bu lulungidi tezo,
Mfumu, Mfumu vovele ebu:
26. Katula kinteka kiaku, nanguna
koloa kiaku. Bina biena ka bina vu-
tuka kala bubiena ko; biena biabe-
tama bina zangulwa, ye biena biaza-
ngama bina yinwa.
27. Biabi bina camunguswa, camu-
nguswa, camunguswa kwa mono; ka
biabi mpe ko bina sikila, ye bobo buna
kala, nate ye kana kwiza, i ndieu uvwi-
di bio lendo ye uveno bio kwa mono.
Yeh. 17: 22 b.
28. Ngeye umwan' amuntu, bikula
ye vova: Ebu buvovele Mfumu, Mfu-
mu mu bana ba Amoni ye ntiakulu
zau: Navovi: Sabala, inga, sabala kia-
volwa ye kialembulwa mu vonda, kidi
bana yambula kiayukuta, kidi kiale-
zima, Yeh. 25: 1 b.
29. mwanki bu beti kumonina mona-
meso mampumpuluvunu mabambikudi
ye babingulanga mbingula zamakutu,
vo ngeye una tulwa va malaka maba-
kiadimbuka bavwezwa, lumbu kiau ki-
zidi, lufuma bu lulungidi tezo kiandi.
30. Soka kio diaka mu kimpata. Ku-
na kuwasemwa, mu nsi yiwabutwa,
kuna ngina kukongudila.
31. Mono ngina kutengudila nganzi
zami, ye tia tuankesi zami ngina vela
mwela kwa ngeye; ngina kuvana mu
moko mabantu bankitu, mu mabampi-
la yoyo bena kinkete mu bunga.
32. Ngeye una kala dia kwa tia,
menga maku mana cilumuka mu nsi,
ye ka muntu ko una vutuka kubanzila.
Kadi mono, Mfumu, mpovele.

KAPU 22.

Mfundu kwa Yelusalemi ye nkongodolo adiau.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mo-
no; yandi wavova:
2. Umwan' amuntu, ngeye zolele ko-
ngudile, inga, zolele kwaku kongudila
mbanza yamenge? Buna lubula yo
nkankumusu zandi zazonsono ye vova:
Yeh. 9: 9. 20: 4. 23: 36. 24: 6, 9.
3. Ebu buvovele Mfumu, Mfumu:
Umbanza yitengulanga menga mu ya-
ku nsi, mpasi ntangu aku yiza, ukuki-
vangilanga nzambi zambole mu kuki-
sumuna. 2 Nt. 21: 16.
4. Mu menga mawatengole ngeye
wadidi mfuka; mu nzambi zambole
ziwavengi, usumukini, ye ngeye wasa-
vudi lumbu biaku, i diau ulueki bwabu
ku nzaku amvu miaku; nkiangunu
iyambudi wakala mvwezolo mu bantu
ye ndevolo mu nsi zazonsono.
5 Mose 28: 37.
5. Inga, yau bena lukufi ye ngeye ye
yau batatukidi nseke ye ngeye bana
kudeva, ngeye wena nkumbu yavwe-
zwa, ngeye wazedi kwa tengo-tengo.
6. Tala, mfumu zazonsono za Isaeli
zisadilanga lulendo luau kwa ngeye mu
tengula menga.
7. Se ye mbuta balevulwanga mu
ngeye; kwa wanzenza bavanganga ngolo
mu ngeye; kondolo se ye fwola bazu-
ngulwanga mu ngeye. Yel. 7: 6.
8. Binlongo biami uyinanga, ye
tumingu tuami usumunanga.
Yoh. 20: 12 b.
9. Nkedi miena yaku mizolele te-
ngula menga; babulukanga mbuluku
ankailu miadisalu mu ngeye va miongo;
basadilanga mvwezolo mu ngeye.
Yel. 6: 28. Yeh. 18: 6.
10. Bafukulanga nsoni asau mu ngeye;
badimbulanga nkento mu ngeye, bu ka-
sumukini ku mbela.
3 Mose 18: 19. 20: 14, 18.
11. Umosi uvanganga nkankumusu
ye nkazi ani andi, wankaka uvweza-
nga nzitu, wankaka diaka uvwezanga
busi kiandi, mwana wankento wasandi,
mu ngeye. Yel. 5: 8.
12. Batambulanga kinswekila mu
ngeye mu tengula menga; inga, ngeye
udianga kalala ye tambulanga ndandu
ambongo ye ubangikilanga ni aku mu
ngolo, kansi uvilakananga mono, buvo-
vele Mfumu, Mfumu.
13. Kansi tala, mono ibandanga
moko mami va kimosi mu nganzi mu
ndandu yakimbabu yiubeki, ye mpe

mu diambu diamenga mawatengole mu ngeye. Yeh. 21: 14.

14. Ngeye weti banze, vo kibakala kiaku kina sikila, vo moko maku mena ngolo zalunga, ntangu yina bu yina kwiza, bu ngina kuvangila bobo? Mono, Mfumu, mpovele bo, ye mpengi bo mpe.

15. Mono ngina kusansikisa mu bantu ye kumwangisa mu zinsi; mu diodio ngina kukatudila mbole zaku zazonsono.

16. Ngeye una vwezwa mu diaku diambu va meso mabantu; una mona, vo mono i Mfumu.

17. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

18. Umwan' amuntu, nzo a Isaeli yayikidi bo kwa mono; buna bena i nsongo, i nsania, sengwa ye nzaba mu foloni; yau i bo diapalata.
Yes. 1: 22. Yel. 6: 28.

19. Nkiangunu Mfumu, Mfumu vovele ebu: Yeno babonsono bu luayikidi bo, tala, nkiangunu ngina kuluyonzika mu Yelusalemi.

20. Bonso bubayonzikanga palata, nsongo, sengwa, nzaba ye nsania mu foloni mu vela tia kunsi ye niengisa bio, i bobo mono mu nganzi zami ye nkesi zami ngina kuluyonzikila, kotisa ye niengisa.

21. Inga, mono ngina kuluyonzika ye vela mwela va tia tuami tuankesi zami kunsi eno, kidi luanienga muna.

22. Bonso palata binienganga mu foloni, i bobo yeno luna niengusunwa muna; luna mona, vo mono, Mfumu, ilutengole nkesi zami.

23. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

24. Umwan' amuntu, vova kwa yau: Ngeye i nsi yikayivedoso, yikayisukulu kwa mvula mu lumbu kianganzi.

25. Mbikudi miayau milekanga mfundu muna ye bafwanane ye nkosi zisambanga zena tima diakimbaki; yau badianga miela, babonganga mbongo ye biantalu ye bavanganga babingi mafwola muna. Mika 3: 11. Mat. 23: 14.

26. Nganga zayau zivilulanga mu ngolo mina miami ye basumunanga binlongo biami; ka baswaswasanga bianlongo ye bikembo nlongo ko ye ka balongukanga mu diswaswasa biavedila ye biasumuka ko. Bazimanga meso mau mu tumingu tuami, i diau mono nkembo vedila mu kati diau.
3 Mose 10: 10 b. Yel. 2: 8. Yeh. 44: 23. Sef. 3: 4.

27. Madingizi mayau muna bena bonso balupu bena tima diakimbaki; batengulanga menga ye babunganga mioyo miabantu mu kukibakila ndandu.

28. Mbikudi miayau mibakusilanga mpemba yananiungu-niungu, bamonanga mona-meso mampumpuluvunu mabambikudi kwa yau ye bakubabingudilanga mbingula zamakutu; bavovanga: ebu buvovele Mfumu, Mfumu, kansi Mfumu kavovele ko. Yeh. 13: 10.

29. Bantu mu nsi bavanganga mavanga makimpumbulu ye batananga ye tanuzunanga; wafwafwa ye wamputu bazungulanga, ye kwa wanzenza basanga ngolo mu kondwa kwamina ye nsiku.

30. Mono yatomba mu yau mosi ulenda tunga lumbu ye telama mu mwamvu vantadisi ami mu tabidila nsi, kidi kiabunga yo ko, kansi kiamona muntu ko. Yel. 5: 1. Yeh. 13: 5. Lumb. 106: 23.

31. Nkiangunu mono si ikubatengudila nganzi zami ye kubasukisa mu tia tuankesi zami; mavanga mau ngina bwisa va ntu miau, buvovele Mfumu, Mfumu.

KAPU 23.

Mpangi zole Ohola (Samalia) ye Oholiba (Yelusalemi).

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

2. Umwan' amuntu, mwakala bakento bole, bana babakento bambuta umosi.

3. Yau bata kinsuza mu Ngipiti; bakivangila bo mu kintwenia kiau. Kuna mabene mau makamwa, ye kuna ntulu zau zakindumba zababulwa.
Yeh. 16: 26.

4. Kota wabikwa nkumbu Ohola ye mpangi andi Oholiba. Mboki bayika bami ye babuta bana bababakala ye babakento. Mu diambu diankumbu zau, buna Ohola i Samalia, ye Oholiba i Yelusalemi. Yeh. 16: 8.

5. Kansi Ohola wata kinsuza ye katatamana kwa mono ko; yandi walema mu nzinunu kwa nzodi miandi, kwa baasilia, mfinangani zandi,
2 Nt. 15: 19. 17: 3 b. Yeh. 16: 28.

6. zavwata wandombe yasimba, kwa nkumbi ye mfumu zansi, matoko mampwenia buna bena, ntentami miatentama va bakavalu.

7. Yandi wavema mu kinsuza ye yau, babonsono balutidi mu bana ba Asuli; yandi wasumuka mu biabionsono bia-

kala nkumbu nzambi zambole mu yau babonsono bakalemina nzinunu.

8. Kansi mwanki kasisa kinsuza kiandi ko kikabadikila ye bisi Ngipiti; kadi yau bakilambalalala ye yandi mu kintwenia kiandi, ye bababila ntulu andi akindumba ye basa kinsuza kiau vulu mu yandi.

9. Nkiangunu mono yamvana mu koko kwanzodi miandi, mu moko mabana bababakala ba Asuli bakalemina nzinunu. Yeh. 16: 36 b.

10. Yau bafukula nsoni zandi, babonga bana bandi bababakala ye babakento ye babema yandi kibeni mu sabala; buna wakala longi kwa bakento bankaka, wakongudulwa.

11. Mpangi andi Oholiba wamona bo, kansi mwanki wanlutila mu lema mu nzinunu ye wata kinsuza kialutila ye mpangi andi.
Yel. 3: 7 b. Yeh. 16: 47 b.

12. Yandi walema mu nzinunu kwa bana bababakala ba Asuli, nkumbi ye mfumu zansi, mfinangani zandi zavwata mvwatu miankembo, ntentami miatentama va bakavalu, matoko mampwenia buna bena. 2 Nt. 16: 7 b.

13. Mono yamona, bonso bukasumuka. Yau babole bayenda nzila yimosi.

14. Kansi yandi walutila kwenda mu kinsuza kiandi. Kadi bu kamona babakala banwatwa mu baka, bifwani biabisi Kaladea, banwatwa ye bakuswa ntinta yambwaki, Yeh. 8: 10.

15. bakangwa nkiti mu tuketo tuau ye mbandila zazembalala va ntu miau, babonsono bafwanana ye makesa ye badedukuswa ye bana bababakala ba Babeli, nsi amase mau i Kaladea,

16. buna wabalemina nzinunu, meso mandi bu mabamona; yandi wabafidisa ntumwa muna ngudi a Kaladea.

17. Buna bana bababakala ba Babeli baluaka kwa yandi mu lambalala ye yandi mu luzolo ye bansumuna mu kinsuza kiau; yandi wabasumukina beni, vo mwel' andi wabafila nima.

18. Bu kata kinsuza kiandi mu yuti bonso bobo ye wafukula nsoni zandi, buna mwel' ami mpe wamfila nima, bonso buwafila nima kwa mpangi andi.

19. Kansi yandi walutila diaka mu kinsuza kiandi, bu kabanzila lumbu biandi biakintwenia, bu kata kinsuza mu nsi a Ngipiti. 2 Nt. 18: 21.

20. Yandi walema mu nzinunu kwa bansuza bakala nsuni bonso wazimpunda, ye bakala kinswenia bonso kiabakavalu. Yel. 5: 8.

21. Tima diaku diatadisa ku mvwezolo akintwenia kiaku, bisi Ngipiti bu bababila ntulu aku mu diambu diamabene maku makintwenia. Yeh. 17: 15.

22. Nkiangunu, ngeye Oholiba, Mfumu, Mfumu vovele ebu: Tala, mono ngina kutonginikina nzodi miaku, miau miafila mwel' aku nima, ye ngina yambula bakubwila mu ndambu zazonsono,

23. bana bababakala ba Babeli ye bakaladea babonsono, Pekodi, Soa ye Koa ye bana babonsono bababakala ba Asuli ye yau, matoko mampwenia, nkumbi ye mfumu zansi buna bena, makesa ye babakala bakembwanga batentamanga va bakavalu buna bena.

24. Yau bana kubwila ye kabu diamakalu mavwandu ye makalu ye makabu mabantu; bena ye nkaku zazinene ye zazike ye mpu zankaku, bana kubwila mu ndambu zazonsono. Mono ngina yekula nkongodolo kwa yau, ye bana kukongudila bonso bwena nsiku miau.

25. Ngina yambula vema kwami kwakuvioka, mpasi bakuvangila mankemi; yau bana zaka mbombo aku ye matu maku, ye bionso bisidi mu ngeye bina bilama mu sabala; yau bana bonga bana baku bababakala ye babakento, ye mboki bionso bisidi mu ngeye bina manuswa kwa tia.

26. Yau bana kuziokuna mvwatu miaku ye kuziona ntoko zaku zanzitusu.

27. Mono ngina sukisa mvwezolo zaku ye kinsuza kiaku kiwakibadikila mu nsi a Ngipiti; ngeye kuna vutuka sendula meso maku kwa yau ko ye kuna vutuka banzila Ngipiti ko.

28. Kadi ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Tala, mono nzolele kuvana mu moko mayau baubelanga, mu moko mayau bafila mwel' aku nima.

29. Yau bana kuvangila bwakimbedila ye kuziona biabionsono biwabeki ndandu ye kusisa mpene ye fukuka; bobo nsoni zaku zakinsuza zina fukukila, mvwezolo zaku ye kinsuza kiaku.

30. Inga, bobo una vangwa mu diambu diangiungusulu aku mu kinsuza mu bantu, bu wasumukini mu teki biau.

31. Ngeye wayendele nzil' ampangi aku; nkiangunu ngina tula kope kiandi mpe mu koko kwaku.
Lumb. 75: 8. Yes. 51: 17. Yel. 25: 15.

32. Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Ngeye una katwa nwa kope kiampangi aku, kiampinda ye kiasadila; ngeye

una kala ma kiansevila ye kiambekolo ankiadi—kiau kitezanga kwakwingi.

33. Ngeye una zala kwa kinsansala ye kiadi; kope kiampangi aku Samalia i kope kiampombosolo ye kiambungulu.

34. Ngeye una katwa mana kio nate ye tela diazimunina ye venda veso biakiau mpasi walueka mabene maku. Kadi mono mpovele, buvovele Mfumu, Mfumu.

35. Nkiangunu Mfumu, Mfumu vovele ebu: Bu wamvilakene ye wantubidi ku nim' aku, buna ngeye kibeni mpe una katwa nata mvwezolo aku ye kinsuza kiaku.

1 Nt. 14: 9. Yel. 2: 32. 3: 21. 13: 25. 18: 15.

36. Mfumu wavova kwa mono: Umwan' amuntu, zolele kwaku kongudila Ohola ye Oholiba? Buna ubalubula mu nkankumusu zau. Yeh. 22: 2.

37. Kadi bavolele nkanu akimpala, ye menga mena va moko mau; bavolele nkanu akimpala ye nzambi zau zambole. Mboki mpe bayokila zo bana bau bonso dia, i yau babambutila.

38. Mboki bampengi mpe diadi: mu ntangu yimosi basumuni kinlongo kiami ye basumuni tumingu tuami.

39. Kadi bu bavonda bana bau kwa nzambi zambole, bakota mu lumbu kimosi mu kinlongo kiami ye basumuna kio; tala, mampila yoyo bavengi mu nzo ami. Yel. 7: 9 b.

40. Inga, bafidisa mpe ntumwa kwa babakala batuka nseke; ntumwa zafiduswa kwa yau, ye tala, baluaka, i baba bawakisukudidi, walobele meso maku ye wakisidi ntoko,

41. ngeye wavwanda va ntanda wanzitusu, ye meza mapoywa vantadisi awau, ye va mau watudidi biamfwitisila mwisi biami ye mazi mami.

42. Yoma kwakondwa kwa kiadi kwawakana muna; kwa babakala mu bantu kwakotuswa diaka mpangi zakinduvu batukidi mu nsi yankatu. Baba batula nlunga miamoko va moko mau ye koloa bianzitusu va ntu miau.

43. Buna mono yabanza mu mpala yoyo yinunini mu kinsuza: Kadi yandi lenda telwa kinsuza diaka, bonso bukena?

44. Bakota kwa yandi bonso bakotanga kwa nsuza; inga, bobo bakota kwa Ohola ye Oholiba, bakento bamvwezolo.

45. Nkiangunu babakala balunungu bana kubakongudila bonso bwena mwina uyelele mu mpala zabakento ye ntengudi miamenga miabakento; kadi yau i mpala zabakento ye menga mena va moko mau.

1 Mose 9: 6. 3 Mose 20: 10. 4 Mose 35: 31 b. Yeh. 16: 38.

46. Kadi ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Bika makabu mabantu matualwa kwa yau ye baniokunwa mu bufwa ye pelwa.

47. Makabu mabantu mana kubavonda mu matadi ye kubasasa mu sabala biau; bana bema bana bau bababakala ye babakento ye yoka nzo zau mu tia.

Yeh. 16: 40.

48. Mono ngina sukisa mvwezolo mu nsi, bakento babonsono bana luengakana, mpasi balembwa vanga mvwezolo yimosi bonso yeno.

49. Mvwezolo zeno bana kulubwisa, ye luna nata masumu momo maluavolele ye nzambi zeno zambole; luna mona, vo mono i Mfumu, Mfumu.

KAPU 24.

Mbikulu yazimunina yamfwanukusu yakamba mbikudi mu mbwilu a Yelusalemi va kimosi ye nkamukunu ankazi andi.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono mu mvu wavwa, mu lumbu kiakumi mu ngonda yakumi; yandi wavova:

2. Umwan' amuntu, nakisonikina nkumbu alumbu kiaki, mu kiaki lumbu kwandi; kadi ntinu ku Babeli londole ku Yelusalemi kiaki lumbu.

2 Nt. 25: 1. Yel. 52: 4.

3. Vova kwa nzo yamantingu mu ngana ye ubakamba: Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Tedika kinzu, tedika kio ye tula mpe nlangu muna.

Yel. 1: 13. Yeh. 11: 3 b.

4. Mboki tula kunku biambizi muna va kimosi, kunku biabiza biampila mu mpila, biato biakulu ye biakoko; mboki fuluza kio mu visi bianluku bilutidi.

5. Bonga mpe kilutidi mu dikamba; vanga zikwa kunsi akiau mu lamba visi. Bidisa kio ngolo, mpasi visi mpe bialambwa mu kiau.

6. Nkiangunu Mfumu, Mfumu vovele ebu: Engwa mbanza yamenga, kinzu kiena nkazu-nkazu mu ngudi, kialembunwa katulwa nkazu-nkazu! Katudila kio kunku ka kunku; kwena nsatu ata wadi mu kionso kina teka katulwa ko. Yeh. 22: 2.

7. Kadi menga makatengole mena muna ngudi; va tadi diampene wacilu-

muna mo; katengole mo va ntoto ko, mpasi malenda fukwa kwa mfumfuta.
Yobi 16: 18.

8. Mu yambula nganzi zami zafutumuka ye mu vutula ndinda mono ngiambudi menga makatengole mayiza va tadi diampene, ka midi lenda fukwa.
3 Mose 17: 13. 5 Mose 12: 16, 24.

9. Inga, nkiangunu Mfumu, Mfumu vovele ebu: Engwa mbanz' amenga! Mono ngina mpe nenivisa yudukwa kiatia. Yeh. 21: 32. Nah. 3: 1. Hab. 2: 12.

10. Tensika nkuni zazingi, lunga tia, bidisa mbizi nampia, bidisa nkadu yakota ye visi biazinuswa.

11. Mboki yambula kiatelama kiampavala va makala matia, kidi kiakala tia ye nsongo yakiau yabenguswa, mpasi nsobo zakiau zanienga ye nkazunkazu zalala.

12. Mu salu kiazitu kiambebese, ye mwanki nkazu-nkazu zakiau ka zikatukidi ko; mu tia mwena nkazu-nkazu zakiau bwabu.

13. Mu diambu diansumukunu aku amvwezolo, mono bu yatonta kuvedisa, kansi mwanki kwavedila ko, buna kuna vutuka vedila mu nsumukunu aku ko, nate ye mbeni zima nganzi zami mu ngeye. Yeh. 5: 13. 16: 42.

14. Mono, Mfumu, mpovele; dieti kwiza, mono ngina dio vanga. Kina lemvukila ko ye kina kuta vo fwila nkenda ko. Bonso bwena nzila zaku ye mavanga maku una kongudulwa, buvovele Mfumu, Mfumu.

15 Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

16. Umwan' amuntu, tala, mu mbafukulu ngina kukatudila luzinunu luameso maku; kansi ngeye kuna dila dizi ko vo dila, kuna dadisa mansangaza ko.

17. Bika wanionga napi; kansi kuna vanga nkungi bonso mu bafwa ko. Kanga mbandil' aku ye vwata nsampatu va malu maku; kufukani ngievo zaku ko ye kudiani mampa makiadi ko mauna tambukwa.
3 Mose 10: 6. 13: 45. 2 Sam. 15: 30. Yel. 16. 7. Mika 3: 7.

18. Momo yavova kwa bantu mu nsuka, ye mu nkokila nkazi ami wafwa; nsuka walanda yavanga bonso buyakambwa.

19. Buna bantu bavova kwa mono: Kuzolele kutukamba mbangudulu ko, bu weti bo vanga?

20. Mono yabavutudila: Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

21. Vova kwa nzo a Isaeli: Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Tala, mono nzolele sumuna kinlongo kiami, ngianz' atulendo tueno; tima diameso meno ye ngunda zamiela mieno; bana beno babakala ye babakento balukatulu sisa bana bilama mu sabala.
Yel. 7: 4.

22. Buna lukatulu vanga, bonso buyavengi: Ka luna fuka ngievo ko ye ka luna dia mampa makiadi ko maluna tambukwa.

23. Luna keba mbandila zeno va ntu mieno ye nsampatu zeno va malu meno; ka luna dila dizi ko ye ka luna dila ko, kansi luna lemina mu tufuma tueno ye vumuka muntu muntu. Yel. 16: 6. Yeh. 4: 17.

24. Yehesekeli una kala dimbu kwa yeno; nadede bonso bukavanganga luna katwa vanga. Momo bu mana kwiza, luna mona, vo mono i Mfumu, Mfumu. Yeh. 12: 6.

25. Kansi ngeye, umwan' amuntu, mu ntangu yina yingina kubakatudila ntabudulu au, kiese kianzitusu au, tima diameso mau ye nsatu zamiela miau, bana bau bababakala ye babakento,

26. mu ntangu yina umosi watabuswa una kwiza kwa ngeye ye kukamba momo. Yeh. 33: 21 b.

27. Buna nwa aku una zibuka, bonso nwa andieu watabuswa, ye ngeye una vova ye kuna kala kibaba diaka ko; ngeye una kala dimbu kwa yau, ye yau bana mona, vo mono i Mfumu.
Yeh. 3: 26.

KAPU 25.

Mbikulu akubu kwa Amoni, Moabi, Edomi ye bafilistea.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

2. Umwan' amuntu, tadisa zizi kiaku kwa bana ba Amoni ye ubabikudila.
Yel. 49: 1 b. Yeh. 1: 28 b. Am. 1: 13 b.

3. Navovi kwa bana ba Amoni: Luwa mambu ma Mfumu, Mfumu: Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Bu ubekanga kinlongo kiami nkiadi, bu kiasumunwa, ye nsi a Isaeli, bu yavombuswa, ye nzo a Yuda, bu bakatwa natuka kinkole,

4. tala, nkiangunu nzolele kuniokuna mu vuwa kwa bana bababakala baeste, kidi batunga tua biau bianzo zakoto mu ngeye ye tunga kundu biau mu ngeye; bana dia mbutu miaku, ye bana nwa mamvumina maku.

5. Mono ngina vanga Laba diakala mpak' abakamela ye nsi abana ba Amoni vuma kiandeka kwa mameme; yeno luna mona, vo mono i Mfumu.

6. Kadi ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Bu utetanga nsaki ye dudanga malu ye weti yangalala, bu uzedi kwa yina, mu ntim' aku wawonsono, mu mbivulu ansi a Isaeli,

7. tala, nkiangunu ngina lambula koko kwami kwa ngeye ye kuvana bonso kintani kwa bantu, ye ngina kufula mu makanda mabantu ye kufukisa mu zinsi; ngina kubunga, ye una mona, vo mono i Mfumu.

8. Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Moabi ye Seili bu bavovanga: tala, bwena mu nzo a Yuda bonso mu makanda mankaka mamonsono,

Yes. 15: 1 b. 16: 1 b. Yel. 48: 1 b. Am. 2: 1 b.

9. tala, nkiangunu nzolele vanga vembo dia Moabi mpene, kondwa kwawidi mbanza nkutu, inga, mbanza zau zazonsono ka yimosi ko yina vukuswa, koloa kiansi, Bete-Hayesimoti, ye Bali-Meoni ye Kiliataimi.

10. Kwa bana bababakala baeste mpeni bio mu vuwa, bonso bumpengi kwa nsi abana ba Amoni, bana ba Amoni ka bidi vutuka banzulwa mu bantu.

11. Moabi ngina kongudila, ye bana mona, vo mono i Mfumu.

12. Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Edomi bu kavemene bobo mu vutula ndinda kwa nzo a Yuda ye volele mfuka yoyo yangolo mu mvutulu andinda mu yau,

Yel. 49: 7 b. Yeh. 35: 1 b. 36: 5. Am. 1: 11 b. Ob. b. 1.

13. nkiangunu Mfumu, Mfumu vovele ebu: Mono ngina lambula koko kwami kwa Edomi ye fula ye bantu ye bibulu muna, ye ngina yo vanga nsi yavombila tuka mu Temani, ye nate ye ku Dedami bana bilama mu sabala.

14. Mono ngina vutula ndind' ami kwa Edomi mu bantu bami Isaeli, ye yau bana vangila Edomi, bonso bwena nganzi zami ye nkesi zami, ye yau bana mona ndind' ami, buvovele Mfumu, Mfumu.

15. Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Bafilistea bu bavemene mu ndinda ye bavutudi ndinda mu luyinu luamiela miau mu bunga mu kintantu kiau kikakimani,

2 Lus. 28: 18. Yes. 14: 29 b. Yel. 47: 1 b. Am. 1: 6 b. Sak. 9: 5 b.

16. nkiangunu Mfumu, Mfumu vovele ebu: Tala, mono nzolele lambula koko kwami kwa bafilistea ye fula bakeleta baba ye bunga yina yisidi mu nsi a Simu ku mbu.

17. Mono ngina kubavutula ndinda waunene mu ndongi zankesi, ye bana mona, vo mono i Mfumu, bu ngina kubabwisa ndind' ami.

KAPU 26.

Mbikulu akubu kwa Tilo.

Mu mvu wakumi ye mosi, mu lumbu kiantete mu ngonda, mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

2. Umwan' amuntu, Tilo bu dibekanga Yelusalemi nkiadi ye divovanga: mwelo wabantu wakakunwa, bwabu uzibukidi kwa mono; mono ngina baka ndandu, bu una bungwa,

3. nkiangunu Mfumu, Mfumu vovele ebu: Tala, mono ngina kubwila, Tilo, ye kutudimisina bantu babingi, bonso butudimisanga mbu mbula zandi.

Yes. 23: 1 b. Yel. 47: 4. Am. 1: 9 b.

4. Yau bana bunga tumbu tua Tilo ye tulula nzo zandi zayongi; inga, ngina mpe pekula mfumfuta muna ye vangila mbanza tadi diampene.

5. Vuma kiyalwanga makonde mambizi zanlangu yau yina kala muna mbu; kadi mono mpovele, buvovele Mfumu, Mfumu, ye yau yina kala kintani kwa bantu.

6. Bana bayau babakento mu mindimba bana bemwa mu sabala; bana mona, vo mono i Mfumu.

7. Kadi ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Tala, mono nzolele yambula Nebukadelesali, ntinu ku Babeli, ntinu amintinu, katuka mu ntini yanode ye bwila Tilo mu bakavalu ye makalu ye ntentami ye kabu diadinene diabantu.

Dan. 2: 37.

8. Yandi una bema bana baku babakento mu mindimba mu sabala; yandi una kutungila biankakumu, ye kuzudikila tumbu, kusangatala zinkaku.

9. Yandi una tuala nkudungwa ku tumbu tuaku ye tulula nzo zaku zayongi mu luazu biandi.

10. Mfumfuta zivumvumunwanga kwa nkangu miandi miabakavalu zina kufuka; tumbu tuaku tuna nikuka mu ndumu antentami miandi, makalu ye makalu mavwandu, bu kana kota mu mielo miaku, bonso bukotulwanga mu mbanza yabeduswa.

11. Yandi una yambula biodia biabakavalu bandi biadiata nzila zaku zazonsono; yandi una bema bantu baku mu sabala, ye mama biaku biatulendo bina lumbama va ntoto.
Yes. 5: 28. Yel. 47: 3.
12. Yau bana tana mbongo zaku ye baka lekwa biaku biankitila bonso bintani, bana tulula tumbu tuaku ye tulula nzo zaku zantoko; matadi maku, nti miaku ye nsengesele zaku bana tuba mu mbu.
13. Mono ngina sukisa ndungutu ankunga miaku, ye ntendani ansambi zaku ka yina vutuka wakana ko.
Yes. 24: 8. Yel. 7: 34. 16: 9.
14. Inga, ngina kuvangila tadi diampene, ngeye una kala vuma kiyalwanga makonde mambizi zanlangu; kuna vutuka tungululwa nkutu ko. Kadi mono, Mfumu, mpovele, buvovele Mfumu, Mfumu.
15. Ebu buvovele Mfumu, Mfumu kwa Tilo: Tala, mu ndumu ambwilu aku, babandwa bu beti nionga, bu beti bema ye vonda mu ngeye, nsi zambu zina zakama.
16. Mfumu zazonsono ku mbu zina kulumuka mu biandu biau biakimfumu, bana bembika mayunga mau ye vula mvwatu miau miambwangulu yanamanga-manga; bana vwata mpamuku, bana vwanda va ntoto ye pamuka ye pamuzuka ye yitukwa mu diambu diaku.
Nzai. 18: 9.
17. Bana yimbila nkunga wamaniongo mu ngeye ye vova mu ngeye: Bonso buubungulu, ngeye wafunana kwa bisi mbu, umbanza yakembwa, yakala lulendo lolo va mbu ye bisi mbanza baku bapamuna babonsono bakala kundu muna!
18. Bwabu nsi zambu zipamukanga mu lumbu kiaku kiambwilu, ye sanga biambu biena wonga mu diambu diamfukulu aku.
19. Kadi ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Bu ngina kuvanga mbanza yavombila, yifwanane ye mbanza zikondolo muntu kundu, bu ngina kutudimisina nkulu aminlangu ye kufukisila nlangu miaminene,
20. buna ngina kuyambula wakulumuka kwa yau bakulumuka mu ndiamu, kwa bantu bakikadila moyo ntama, ye ngina kuyambula wabaka kundu mu mpind' antoto, mu ndimba miavombila miansi nkulu kwa yau bakulumuka mu ndiamu, kwidi vutuka kala kundu biabantu; kansi mambu manzitusu ngina vangisa mu nsi yabavumuna.
21. Mono ngina kusukisa nsukusulu yampamuku, ye vo una fwandwa, kuna vutuka monwa mvu ya mvu ko, buvovele Mfumu, Mfumu.
Yeh. 27: 36. 28: 19.

KAPU 27.

Nkunga wamaniongo mu Tilo.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono: yandi wavova:
2. Umwan' amuntu, yimbila nkunga wamaniongo mu Tilo,
Yes. 23: 1 b. Am. 1: 9 b.
3. ye vova kwa Tilo diena mu mvaka miambu, dikitilanga ye bantu mu nsi zazingi zambu: Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Ngeye Tilo uvovanga: Mono i lunga kwantoko.
Lumb. 50: 2. Man. 2: 15.
4. Mu kati diambu mwena nsi aku; ntungi miaku mialungisa ntoko zaku.
5. Mu mabaya mansipelesi matuka mu Semili batunga ndambu zaku zazole; babonga nsedeli ku Lebanoni mu kuvangila nkwanz' anzaza. 5 Mose 3: 9.
6. Mu cene mia Basani bavanga bindukulu kiaku; mabaya maku bavanga mu bui miatuka mu nsi zasanga biabakitea ye matulwa pa biampungi.
7. Mvwel' aku yakala yalino kiabiza ye mbwangulu yanamanga-manga yatuka mu Ngipiti ye yakusadila mpe bonso mpevila; nzo aku yakoto yanzaza yakala nlele wandombe yasimba ye nlele miambwaki yampumbu miatuka mu nsi zasanga bia Elisa.
8. Bisi nzaza zaku i bisi Sidoni ye Alavadi; baku babakala bakinkete, Tilo, wabasadila bonso bakuluntu baku banzaza. 1 Mose 10: 18.
9. Bangudi zabantu ku Ngebali ye babakala badiau bakinkete wasadila mu londa bionso bibividi mu ngeye; nzaza zazonsono mu mbu ye bisi zau wasadila mu kitisa nkitulu aku.
1 Nt. 5: 18. Lumb. 83: 7.
10. Bapelesia, baludea ye baputea basala mu nkangu aku bonso binwani biaku. Nkaku ye mpu zankaku bamanika mu ngeye; yau bakuvanga wanzitusu. Yes. 66: 19. Yel. 46: 9. Nah. 3: 9.
11. Bana bababakala ba Alavadi va kimosi ye nkangu aku wankaka batelama va tumbu tuaku kinzungidila, ye ngeye wakala ye bangamadita mu nzo zaku zayongi. Yau bamanika nkaku

zau zazinene kinzungidila va tumbu tuaku ; yau bavanga ntoko zaku zalunga.

12. Talisi wakita yaku, kadi wakala ye mbidi alekwa biankitila biampila zazonsono ; palata, sengwa, nsania ye nzaba, i lekwa bibakutuadila.

13. Yavani, Tubali ye Meseki bakita mpe yaku ; bantu ye lekwa biansongo bakubudisila. 1 Mose 10: 2 b.

14. Bakavalu bamakalu, bakavalu bantentami ye mula i lekwa biwatuadulwa kwa nzo a Tongalama.

15. Bana bababakala ba Dedani bakita yaku, nsi zazingi zambu zavukila mu nkitulu aku ; bakutuadila mpoka zampungi ye nti aebene bonso mfutu.

16. Alami wakita yaku, bu wakala mbidi alekwa biakinkete ; matadi makambunkeli, nlele wambwaki yampumbu, mbwangulu zanamanga-manga, lino kiabiza, kolala, ye matadi mamamoni-moni i lekwa biobio bibakutuadila.

17. Yuda ye nsì a Isaeli bakita yaku mpe ; witi ku Miniti, mampa, niosi, mazi ye balasami i lekwa bibakutuadila. Nkong. 11: 33.

18. Damasko wakita yaku—bu wakala mbidi alekwa biakinkete ye mbongo zankitila zampila zazonsono—mu vinia kiatuka mu Heleboni ye mafuku ku Sahali.

19. Sengwa kiafulwa, kasia ye kalamusi i lekwa biwatuadila Vedani ye Yavani biatuka ku Usali ; biobio wabudusulwa.

20. Dedani wakitila mavunga mabakavalu kwa mintentami.

21. Bisi Alabia ye mfumu zazonsono za Kedali zavukila mpe mu nkitulu aku ; mu bana bamameme, mameme mambakala ye nkombo zambakala bakita yaku. 1 Mose 25: 13. Lumb. 120: 5.

22. Nkiti miatuka ku Saba ye Lama miakita yaku ; nzenzo miansunga milutidi miampila zazonsono, matadi mantalu mampila zazonsono ye wola i lekwa bibakutuadila.

23. Halani, Kane, Edeni ye nkiti miatuka ku Saba, Asuli ye Kilimadi bakita yaku.

24. Baba bakitila mvwatu miantoko, mu yunga biandombe yasimba ye biambwangulu zanamanga-manga, mavunga mantinta zazingi ye mu nsinga miangolo miasietwa, va zandu diaku.

25. Nzaza za Talisi zayenda nati lekwa biaku biambudisa, ye ngeye wayika wamvwama ye wazituswa beni mu kati diambu.

26. Bisi nzaza zaku bakunata va nlangu miaminene ; buna mpeve yaeste yayiza ye yakubula mu kati diambu. Yeh. 17: 10.

27. Mbongo zaku zankitila, lekwa biaku, bina biambudisa, bisi nzaza zaku ye bakuluntu bau ; bakala salu kialonda yina yibividi mu ngeye ye bakala salu kiankitulu aku, binwani biaku biabionsono biakala mu ngeye ; inga, kabu dina diadionsono diabantu bakala muna mu ngeye, balumbamene mu kati diambu mu lumbu kiaku kiambwilu.

28. Mbokolo zabakuluntu banzaza bu ziwakane, vuma biakinzungidila bieti zakama.

29. Babonsono babindikanga nzaza, bisi nzaza ye bakuluntu bau babonsono va mbu basisa nzaza zau ye batombuka mu simu.

30. Yau bakuvovilanga mu ndinga yayinene, basasulanga biaula biangolo, bafumfumunanga mfumfuta va ntu miau ye banengumukanga mu bombe.

31. Bakitebanga vandu mu diambu diaku, bakifukanga fwidi ye badilanga ngeye mu kiadi kiangolo ye maniongo mangolo. Yel. 48: 37.

32. Bana kuyimbidila nkunga wamaniongo mu biaula biau ye yimbidila ngeye : Nani wakala bonso Tilo, diau dieka napi beni bwabu, mu kati diambu ?

33. Lekwa biaku bu biamwanguswa mu mimbu wayukutisa bantu babingi ; mu mbongo zaku zankitila ye lekwa biaku biambudisa biambidi akunku ngeye watomisa ntinu miantoto.

34. Kansi bwabu, bu umeni bulwa ye ledi mu mbu mu mpind' anlangu, buna mpe nkitulu aku ye bantu baku babonsono babilamene ye ngeye.

35. Bisi nsi zazonsono zambu babwidi mangitukwa mu mbivulu aku, ye ntinu miau mieti kama nitu mu wonga mu zizi biau.

36. Minkiti mu bantu misikilanga kubu diaku mviozi. Ngeye wasukidi nsukulu yampamuku mu mvu ya mvu. Yeh. 26: 21. 28: 19.

KAPU 28.

Mbikulu yankongodolo ye nkunga wamaniongo mu dingizi dia Tilo. Mbikulu mu Sidoni ye mu ntedomoso a Isaeli.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono ; yandi wavova :

2. Umwan' amuntu, vova kwa dingizi mu Tilo: Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Ntim' aku bu wena nza ye uvovanga: mono i nzambi, ivwandanga mu fulu kianzambi mu kati diambu, bu u muntu ye ka nzambi ko, kansi ukukibanzilanga bobo mu ntim' aku nkievo u nzambi—
Yes. 31: 3. Yeh. 27: 4. Dan. 5: 20. Mav. 12: 22.
3. kadi tala, keti ngeye lutidi Danieli mu nduenga; mansweki nkutu ka maswekakananga kwa ngeye ko;
Dan. 1: 17, 20.
4. mu zaku nduenga ye zaku nduka ngeye wabeki lulendo, ye ngeye wabeki wola ye palata mu nzo zaku zabiayudukwa,
5. mu nduenga zaku zazinene mu nkitulu aku wavengi lulendo luaku lualutila ye lutidila, ye ntim' aku weka nza mu diambu dialulendo luaku—
6. nkiangunu Mfumu, Mfumu vovele ebu: Bu ukukibanzilanga bobo mu ntim' aku, nkievo u nzambi,
7. tala, nkiangunu mono ngina yambula banzenza bakubwila balutidi mankemi mu bantu, ye yau bana vola sabala biau kwa ntoko zozo ziwabakila nduenga zaku, ye sumuna ncemono aku.
Yeh. 26: 7. 30: 11.
8. Yau bana kulukula mu ndiamu, ye bonso bufwanga babeduswa, ngeye una fwila mu kati diambu. Yes. 14: 15.
9. Kadi buna mpe una vova mu nkati azizi kiandieu ukubemene: mono i nzambi mpeleko ku nzambi ko, kansi muntu kaka mu koko kwayandi ukuvondele.
10. Bonso bufwilanga bankwa miamasutu, ngeye una fwila mu koko kwabanzenza. Kadi mono mpovele, buvovele Mfumu, Mfumu. Yeh. 32: 24.
11. **M**ambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:
12. Umwan' amuntu, yimbila nkunga wamaniongo mu ntinu a Tilo ye vova kwa yandi: Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Ngeye wakedi dimbu kiantungulu yalunga mu tezo, wazedi kwa nduenga, kwa ntoko zalunga.
Yeh. 27: 2, 4.
13. Mu Edeni, lumbu lua Nzambi, wavwendi, wafukulu matadi mantalu mampila zazonsono, kaneoli, topasi, kalasedoni, kilisolita, onisi, yasipi, safili, kambunkeli ye simalangidi ye wola. Ndamununkunu zaku ye mafinu maku manwatwa mpe mu ngeye; lumbu kina kiwasemwa biakubukwa.
14. Ngeye wakedi nkeluba wapupalala nseke; mono yakuvengi bobo, ye wakedi va mongo wanlongo wa Nzambi ye wadieti mu matadi mandanu malezima. 2 Mose 25: 20. Yes. 14: 13.
15. Ngeye walunga mu nzila zaku kasi ye lumbu kina kiwasemwa, nate ye nsoki wamonika mu ngeye.
16. Mu diambu diandandu zaku zazingi zankitila kingongo kiaku kiazedi kwa tana, ye wabwidi mu masumu; buna mono yakukuba mu mongo wa Nzambi bonso nkwa sumuka ye yakubunga, ngeye unkeluba wapupalala, mpasi kwavutuka kala ye matadi mandanu manalezi-lezi ko.
17. Ntim' aku wakala nza mu ntoko zaku; ngeye wabaka nduenga zaku mu diambu diancemono aku. Buna mono yakutuba va ntoto, yakulambidika vantadisi amintinu, kidi bakutala mu nienzi.
18. Mu tufuma tuaku tuatuingi mu nkitulu aku yakimbabu ngeye wasumuni binlongo biaku; nkiangunu mono yayambula tia tuavaika mu ngeye kibeni; tuau tuakumanisa, ye mono yakuvanga bombe va ntoto vantadisi ameso mayau babonsono bakumona.
Nkong. 9: 20. Yeh. 19: 14.
19. Babonsono bakuzeyi mu bantu babwidi ngitukulu mu kubu diaku. Ngeye wasukidi nsukulu yampamuku mvu ya mvu. Yeh. 26: 16. 27: 36.
20. **M**ambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:
21. Umwan' amuntu, tadisa zizi kiaku kwa Sidoni ye bikudila dio.
Yes. 23: 2, 4.
22. Ngeye una vova: Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Tala, mono ngina kubwila, Sidoni, ye kukizitisila momo mu ngeye; bana mona, vo mono i Mfumu, bu ngieti kunkongudila ye kukisonga wavedila mu yandi.
23. Mono ngina kumbukisa vunga ye menga va nzila zandi, ye muna mu yandi bana bwa bavondwa mu sabala kikumbwidi mu ndambu zazonsono, ye bana mona, vo mono i Mfumu.
24. Mboki nzo a Isaeli ka yina vutuka kala ye lusende luzokamanga vo mpanga ziluekanga ko mu babonsono bakubazungidilanga kundu ye bakubabekanga nkiadi bwabu; bana mona, vo mono i Mfumu, Mfumu.
25. Inga, ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Bu ngina yonzika nzo a Isaeli tuka mu bantu babakedi mbwangani, buna nzolele kukisonga wavedila mu yau va meso mabantu, ye yau

bana kala kundu mu nsi au yiyavana
kwa sielo kiami Yakobi.
26. Bana kala kundu kuna mu mpu-
ngumunu ye tunga nzo ye tuika mavia
mavinia, inga, bana kala kundu mu
mpungumunu, bu ngina kongudila ba-
bonsono bakubabeka nkiadi mu ndambu
zazonsono, ye bana mona, vo mono i
Mfumu, Nzambi au.

KAPU 29.

Mbikulu mu Ngipiti ye ntinu ayau.

Mu mvu wakumi, mu lumbu kiakumi
ye zole mu ngonda yakumi ma-
mbu ma Mfumu mayiza kwa mono;
yandi wavova :
2. Umwan' amuntu, tadisa zizi kiaku
kwa Falao, ntinu mu Ngipiti, ye bikula
kwa yandi ye kwa Ngipiti yayonsono.
Yes. 19: 1 b. Yel. 43: 8 b. 44: 30. 46: 2 b.
3. Vova ye kamba : Ebu buvovele
Mfumu, Mfumu : Tala, mono ngina
kubwila, Falao, ntinu mu Ngipiti,
udalaka kiakinene kiena mu kati diami-
la miaku ye uvovanga : yami i nzadi
ami a Nile, mono kibeni yakivangila yo.
Yes. 51: 9. Yeh. 32: 2.
4. Kansi ngina tula tunkoki mu fifi-
ni biaku ye nanimisa mbizi zanlangu mu
mila miaku mu mabala maku, ye mbo-
ki ngina kutombula mu mila miaku va
kimosi ye mbizi zanlangu zamila miaku
miamionsono zinanamene ye mabala
maku.
5. Mono ngina tuba ngeye ye mbizi
zazonsono zanlangu zatuka mu mila
miaku muna nsi yankatu; ngeye una
bwa va nsi ye kuna mo katulwa vo la-
nduswa ko, kansi ngina kuvana bonso
dia kwa bulu biansi ye nuni zazulu.
6. Bisi Ngipiti babonsono bana mona,
vo mono i Mfumu, bu bakala nkawa
wabu kwa nzo a Isaeli.
2 Nt. 18: 21. Yes. 36: 6.
7. Bu bakusimba mu koko, watiabu-
zuka ye wabula luvati luamuntu muntu ;
bu bakusikila, ngeye watoluka ye wava-
nga tuketo tuau tuatonsono tuadangala.
8. Nkiangunu Mfumu, Mfumu vovele
ebu : Tala, mono nzolele kubwisa saba-
la, ye mu ngeye ngina fula ye bantu ye
bibulu.
9. Nsi a Ngipiti yina bungwa ye
vombuswa, ye bana mona, vo mono i
Mfumu, bu kavova : Nzadi a Nile i
yami, mono kibeni yavengi yo.
Yoeli 3: 19.
10. Tala, nkiangunu ngina kubwila
ye mila miaku, ye ngina vanga nsi a
Ngipiti nsi zavombila, nsi yankatu ya-
mpavala, tuka mu Mingidoli ye ku
Siene, ye kuna nzaku a Etiopia.
Yeh. 30: 6.
11. Tambi kiamuntu ka kina mo vio-
ka ko, ye tambi kiabulu kiatoluka ka
kina mo vioka ko ; ka yina kala kundu
biabantu mu makumaia mamvu ko.
12. Ngina vanga nsi a Ngipiti nsi
yavombila mu nsi zavombuswa, ye
mbanza zayau zina vombila mu mbanza
zatanwa mu makumaia mamvu ; mono
ngina mwangisa bisi Ngipiti mu bantu
ye kubasansikisa mu zinsi.
13. Kadi ebu buvovele Mfumu, Mfu-
mu : Makumaia mamvu bu mameni
vioka, mono ngina yonzika bisi Ngipiti
tuka mu bantu bababakedi mbwangani.
14. Mono ngina vutuka tedimisa
Ngipiti ye yambula bisi Ngipiti bavu-
tuka ku nsi a Patalosi, nsi amase mau ;
kuna bana kala kimfumu kiakike.
Yes. 11: 11.
15. Mu bimfumu kiau kina lutila
mu ke ye ka kina vutuka kukiza-
ngula mu bantu ko; ngina yambula ba-
kala ntalu yatiuma, ka bidi lenda yala
bantu.
16. Ka kina vutuka kala mpungu-
munu kwa nzo a Isaeli ko ye mfundi
mu lufuma, yau bu beti tatamana kwa
yau ; bana mona, vo mono i Mfumu,
Mfumu.
17. Mu mvu wamakumole ye nsa-
mbodia, mu lumbu kiantete mu ngonda
yantete, mambu ma Mfumu mayiza
kwa mono ; yandi wavova :
18. Umwan' amuntu, Nebukadele-
sali, ntinu ku Babeli, wasadisa nkangu
andi abinwani salu kiangolo kwa Tilo ;
ntu miamionsono miayikidi vandu
ye mavembo mamonsono mayubukidi.
Kansi yandi ye nkangu andi ka bata-
mbudi nsendo kwa Tilo ko mu salu
kina kikasala kwa diau.
19. Nkiangunu Mfumu, Mfumu vo-
vele ebu : Tala, mono nzolele vana
kwa Nebukadelesali, ntinu ku Babeli,
nsi a Ngipiti ; yandi una katula ki-
mvwama kiayau ye baka mapela ye
tana bintani kuna, ye biobio bina kala
bonso nsendo ankangu andi.
20. Bonso nsendo mu salu kiandi
mono inveni nsi a Ngipiti ; kadi mu
diambu diami basedi salu kiau, buvo-
vele Mfumu, Mfumu.
21. Mu ntangu yina ngina yambula
mpoka yamena kwa nzo a Isaeli, ye kwa
ngeye ngina vana kibakala mu zibula

nwa aku mu kati diau ; bana mona, vo
mono i Mfumu. Yeh. 33: 22.

KAPU 30.

Nkudukulu mu mbikulu kwa Ngipiti.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mo-
no ; yandi wavova :
2. Umwan' amuntu, bikula ye vova :
Ebu buvovele Mfumu, Mfumu : Luku-
nga ; engwa lumbu kiokio !
3. Kadi lumbu kiena lukufi, lumbu
kia Mfumu kiena lukufi ; lumbu kia-
fukwa matuti, ntangu abantu yizidi.
Yoeli 2: 1 b. Sef. 1: 14.
4. Sabala kibwidi Ngipiti, ye Etio-
pia dibwidi kingongo, babeduswa bu
beti bilama mu Ngipiti ; bimvwama
biayau bibongwanga, ye tufulu tuayau
tutululwanga. Yes. 20: 3 b.
5. Bisi Etiopia, baputea, baludea ye
kabu diadionsono diabantu banzenza,
bakubea ye bana bababakala bansi ya-
nkambununu bana bilama ye yau mu
sabala.
6. Ebu buvovele Mfumu : Inga, nta-
bidi mia Ngipiti mina bilama, ye nza
mialulendo luandi mina lumbama ;
tuka ku Mingidoli ye ku Siene bana
bilama mu sabala, buvovele Mfumu,
Mfumu. Yeh. 29: 10 b.
7. Yau bana vombila mu nsi zavo-
mbuswa, ye mbanza zau zina kala mu
mbanza zatanwa.
8. Yau bana mona, vo mono i Mfu-
mu, bu ngieti lunga tia mu Ngipiti ye
nsadisi miandi miamionsono mina ko-
sakana.
9. Mu lumbu kina ntumwa zitukidi
mu mono zina kwenda mu nzaza mu
sisisa Etiopia diena mpungumunu ;
yau bana bwa kingongo bonso mu lu-
mbu kia Ngipiti, kadi tala, dieti
kwiza.
10. Ebu buvovele Mfumu, Mfumu :
Inga, mono ngina sukisa bimvwama
bia Ngipiti mu Nebukadelesali, ntinu
ku Babeli.
11. Yandi ye bantu bandi ye yandi,
balutidi mankemi mu bantu, bana tua-
duswa kuna mu bunga nsi ; bana vola
sabala biau kwa Ngipiti ye fuluza nsi
mu bafwa. Yeh. 28: 7.
12. Mono ngina vanga mila nsi ya-
yuma ye teka nsi kwa babakala bambi.
Mono ngina vombisa nsi ye biabionsono
biena muna mu babakala banzenza.
Mono, Mfumu, mpovele. Yes. 19: 5 b.
13. Ebu buvovele Mfumu, Mfumu :
Mono ngina mpe bunga nzambi zambo-
le ye sukisa biteki ku Nofi, ye nsi a
Ngipiti ka yina vutuka kala mfumu
ko ; mono ngina bwisa wonga mu nsi
a Ngipiti. Yes. 19: 16 b.
14. Ngina vombisa Patalosi ye lunga
tia mu Soani ye kongudila No.
15. Mono ngina tengula nganzi zami
mu Sini, ntabulu a Ngipiti, ye fula
kabu diyomanga ku No.
16. Ngina lunga tia mu Ngipiti, Sini
dina bwa kingongo, No dina beduswa
ye Nofi dina mona mintantu mu mwini.
17. Matoko ma Oni ye ma Fi-Beseti
mana bilama mu sabala ; yau kibeni
bana katwa natuka kinkole.
18. Mu Tehafenehesi mwini weka
mpiuki, bu ngina tolula vangu kia
Ngipiti kuna, ye nza mialulendo luandi
kuna mina sukila ; inga, tuti dina yo
fuka, ye bana bayau babakento bana
katwa natuka kinkole.
19. Mono ngina kongudila Ngipiti,
ye bana mona, vo mono i Mfumu.
20. Mu mvu wakumi ye mosi mu
lumbu kiansambodia mu ngonda ya-
ntete mambu ma Mfumu mayiza kwa
mono ; yandi wavova :
21. Umwan' amuntu, mono ntolole
koko kwa Falao, ntinu mu Ngipiti, ye
tala, ka kwaviakwa ko, ye longo ka
biasadulwa ko ye ka kwazingwa ko
mu viaka ko ye vutuka vanga ko
ngolo zalunga mu sadila sabala.
22. Nkiangunu Mfumu, Mfumu vo-
vele ebu : Tala, mono ngina bwila
Falao, ntinu mu Ngipiti, ye tolula mo-
ko mandi, ye koko kwangolo ye kwa-
toluka, ye ngina sotukisa sabala mu
koko kwandi.
23. Mono ngina mwangisa bisi Ngi-
piti mu bantu ye kubasansikisa mu
zinsi.
24. Kansi moko mantinu a Babiloni
ngina siamisa ye tula sabala kiami mu
koko kwandi ; moko ma Falao ngina
tolula, ye una bima vantadisi andi
bonso kinwani kiabeduswa kieti bima.
25. Inga, mono ngina siamisa moko
mantinu a Babiloni, kansi moko ma
Falao mana beyama ; bana mona, vo
mono i Mfumu, bu ntudidi sabala
kiami mu koko kwantinu a Babeli,
kidi kalambula kio ku nsi a Ngipiti.
26. Mono ngina sansikisa bisi Ngi-
piti mu bantu ye kubamwangisa mu
zinsi ; bana mona, vo mono i Mfumu.

KAPU 31.

Mfukulu a Ngipiti yena yaludi bonso ya Asuli.

Mu mvu wakumi ye mosi, mu lumbu
kiantete mu ngonda yantatu, ma-
mbu ma Mfumu mayiza kwa mono;
yandi wavova:
2. Umwan' amuntu, vova kwa Falao,
ntinu mu Ngipiti, ye kwa kabu diandi
diamayoyila: Ye nani ulenda fwanu-
kuswa mu nene kwaku?
3. Tala, Asuli diakala nsedeli va
Lebanoni ye mavala mantoko, makaya
mampongo ye vimbu diadinene; ntu
andi walambuka muna matuti.
4. Nlangu miavanga, vo wamena,
mpinda yadukumukisa wo muna kaye
mu zungisa mila miandi vuma kina
kiwatuikwa, inga, yabukisa mbukila
zandi ku nti miamionsono va nsi.
5. Nkiangunu vimbu diawau dialu-
tila ntela mu nti miankaka miamio-
nsono va nsi, ye bu wayalangana, nza-
mvula zawau zakala mbidi antalu ye
mavala mawau mamala mu nlangu
una wawingi.
6. Nuni zazonsono zazulu zatunga
mazanza mau mu nzamvula zawau,
kunsi amavala mawau bulu biabionso-
no biansi biabuta bana bau, ye mu kini
kiawau makanda mabantu mampila mu
mpila mambidi antalu makunda.
Dan. 4: 12.
7. Wakala ntoko mu nene kwawau
ye la kwanzamvula zawau, kadi wa-
kala mianzi ku nlangu miaminene.
8. Ka waswamunwa ko widi nsedeli
wankaka nkutu mu lumbu lua Nzambi;
widi nsipelesi nkutu ka wakala nza-
mvula zampila yoyo ko, ye widi elabele
nkutu mavala mampila yoyo ko. Inga,
ka nti umosi nkutu ko mu lumbu lua
Nzambi wafwanana una mu ntoko.
9. Mono yavanga wo wantoko beni
mu kimvwama kiandi kianzamvula, vo
nti miamionsono mia Edeni, minti mu
lumbu lua Nzambi, miayandukila mio
meso.
10. Nkiangunu Mfumu, Mfumu vo-
vele ebu: Bu wamenene ntela wowo—
inga, bu walambudi mbata muna ma-
tuti ye ntim' awau wayanda bu wakala
ntela wowo,
11. buna ngina wo vana mu koko
kwanyadi abantu; yandi una wo vangi-
la bonso bukazolele, kadi mono ndiengi
wo mu diambu dialudimbulu luau.
12. Banzenza bakwanga wo, balutidi
mankemi mu bantu, ye bayambula wo
walambalala; va miongo ye mu ndi-
mba miamionsono nzamvula zawau
zabwa, ye mavala mawau matoluka
matubwa mu bimila-mila biabionsono
mu nsi, ye makanda mamonsono ma-
bantu bantoto makatuka mu mpozi
awau ye bayambula wo walambalala.
Yeh. 28: 7. 30: 11.
13. Va vimbu diawau diabwidi nuni
zazonsono zazulu zena kundu, ye va
mavala mawau bulu biabionsono biansi
biena kundu kiau—
14. kidi nti miena ku nlangu ka
midi vita mu ntela ye lambula mbata
muna matuti, ye vo nyadi au ka una
telama kuna mu nene kwandi ko, mia-
mionsono minwanga nlangu; kadi buna
miena mianiokunwa kwa lufwa ye
miakatwa kulumuka ku mpinda yanto-
to, mu bantu kuna, kwa yau bakulu-
mukini mu ndiamu.
15. Ebu buvovele Mfumu, Mfumu:
Mu lumbu kina kikakulumuka ku
nsi abafwa, mono yayambula mpinda
yakifuka fwidi mu diambu diandi;
mono yadingimisa mila miandi, ye nla-
ngu miaminene miakakudulwa. Mono
yayambula Lebanoni diavwata mia-
mpiuki, ye nti miamionsono va nsi
mialemina mu diambu diandi.
16. Mono yazakimisa bantu mu ndu-
mu ambwilu andi, bu yanlukula mu
nsi abafwa, kwa yau bakulumukini mu
ndiamu; buna nti miamionsono mia
Edeni miabombwa mu mpind' antoto,
milutidi biza ye mbote va Lebanoni,
miamionsono mianwini nlangu.
Yes. 14: 9 b. Yeh. 32: 18, 31.
17. Kadi yau mpe bakulumuka yandi
ku nsi abafwa, kwa yau bavondwa mu
sabala, ye mpe yau bakedi koko kwandi
ye bakedi kundu mu mpozi andi mu
bantu.
18. Nkiangunu ye nani mu nti mia
Edeni ulenda fwanukuswa mu nzitusu
ye nene? Mwanki ngeye una lukulwa
va kimosi ye nti mia Edeni mu mpind'
antoto ye lambalala muna mu bankwa
miamasutu, kwa yau bavondwa mu
sabala. Bobo buna vangwa kwa Falao
ye kabu diandi diadionsono diamayo-
yila, buvovele Mfumu, Mfumu.
Yeh. 28: 10. 32: 19.

KAPU 32.

Nkunga miamaniongo mu Falao ye Ngipiti.

Mu mvu wakumi ye zole, mu lumbu
kiantete mu ngonda yakumi ye

zole, mambu ma Mfumu mayiza kwa
mono; yandi wavova:
2. Umwan' amuntu, yimbila nkunga
wamaniongo mu Falao, ntinu mu Ngi-
piti, ye vova kwa yandi: Usukidi
kwaku, unkosi mu bantu! Mwanki
wafwanana ye dalaka mu mbu: ngeye
wasavula mu mila miaku, wavinzula
nlangu mu malu maku ye wavizula
mila. Yeh. 29: 3 b.
3. Ebu buvovele Mfumu, Mfumu
bwabu: Mono ngina yala konde diami
mu ngeye mu makabu mamakanda ma-
bantu babingi, ye yau bana kutombula
mu dinsinga diami. Yeh. 12: 13. 17: 20.
4. Mono ngina yambula walambalala
va ntoto, inga, ngina kulakasa va nsi
ye yambula nuni zazonsono zazulu
zamianta va ngeye, ye mu ngeye ngina
yukutisila bulu biansisi va ntoto wa-
mvimba. Yeh. 29: 5. 31: 13.
5. Mono ngina tuba nsuni aku va
miongo ye fuluza mindimba mu nitu
aku yayinene.
6. Nsi yiweti tela minga, ngina yo
tula nlangu mu menga maku nate ye
kuna miongo, ye bimila-mila bina zala
kwa ngeye.
7. Bu ngina yambula wazima, buna
ngina yala fukulu va zulu ye lombisa
mbwetete zadiau; ngina fuka ntangu
mu matuti, ye kia kwangonda ka kuna
vutuka tentinia ko.
Yes. 13: 10. 14: 12. Yeh. 31: 15 b. Yoeli 2: 10, 31. 3: 15. Mat. 24: 29. Luk. 21: 25.
8. Mu diambu diaku ngina lombisa
kia kwakonsono kwazulu ye bwisa nsi
aku tombe, buvovele Mfumu, Mfumu.
9. Ngina vanga ntima miamakanda
mamingi mabantu kintientie, bu ngina
mwangisa kumu kiamfukulu aku mu
makanda mabantu, ku zinsi ziulembolo
zaya. Yeh. 26: 15 b.
10. Mono ngina vanga makanda ma-
mingi mabantu mayitukwa mu diambu
diaku, ye ntinu miau mina kama nitu
mu diambu diaku, bu ngina zunga
sabala kiami va zizi biau; buna bena
muntu muntu una kala wonga ukau-
suki mu wandi moyo mu lumbu kia-
mbwilu aku.
11. Kadi ebu buvovele Mfumu, Mfu-
mu: Sabala kiantinu a Babiloni kina
kubwila.
12. Mono ngina yambula kabu diaku
diamayoyila diabilama mu sabala bia-
makesa, mu biayau babonsono balutidi
mankemi mu bantu; bana bunga nza
mia Ngipiti, ye kabu diadionsono dia-
mayoyila kuna dina bungwa. Yeh. 28: 7.
13. Mono ngina fula bulu biabio-
nsono biatoluka vana va nlangu mia-
minene, mpasi tambi kiamuntu vo
biodia biabulu biatoluka ka bina vu-
tuka vinzula mio ko. Yeh. 29: 11.
14. Buna ngina yambula nlangu
miau miakonuka ye mila miau miaci-
lumuka nampia bonso mazi, buvovele
Mfumu, Mfumu,
15. bu ngina vanga nsi a Ngipiti nsi
yavombila, mpasi nsi yatanwa mu bina
biabionsono biena muna, bu ngina
banda bisi nsi babonsono; bana mona,
vo mono i Mfumu.
16. Wau i nkunga wamaniongo ubana
yimbila, bana babakento bamakanda
mabantu bana wo yimbila; bana wo
yimbidila mu Ngipiti ye kabu dina
diadionsono diamayoyila muna, buvo-
vele Mfumu, Mfumu.
17. Mu mvu wakumi ye zole, mu
lumbu kiakumi ye tanu mu ngonda,
mambu ma Mfumu mayiza kwa mono;
yandi wavova:
18. Umwan' amuntu, yimbila nku-
nga wadilu mu kabu dia Ngipiti dia-
mayoyila ye kamba yau yakulumuka
va kimosi ye bana babakento babantu
balutidi, mu banda mu mpind' antoto,
kwa yau bakulumukini mu ndiamu.
Yes. 14: 3 b.
19. Ngeye ulutidi muntu wankake?
Kulumuka ye yambula watulwa mu
bankwa miamasutu. Yeh. 28: 10.
20. Inga, mu yau bavondwa mu sa-
bala bana bilama. Sabala kitambuku-
lu; lunkoka ye makabu mandi mamo-
nsono mamayoyila.
21. Nyadi miatulendo va kimosi ye
biandi bisadisi bana vova mu nsi aba-
fwa ebu mu yandi: Bakulumukini
ye balambalele vana, bankwa miama-
sutu, yau bavondwa mu sabala.
Yes. 14: 9 b.
22. Inga, vana valambalele mpe Asu-
li ye kabu diandi diadionsono, kinzu-
ngidila ye yandi zindiamu zau zena.
Babonsono bavondwa, babilama mu sa-
bala.
23. Ndiamu andi katambudi muna
nkati ansi mu kingongo kiantoto, ye
kabu diandi diadiamuswa kinzungidila
ye yandi. Buna bena bavondwa babi-
lama mu sabala, yau bateka mwangisa
mpamuku mu nsi abavumuna.
24. Muna mulambalele mpe Elami
ye kabu diandi diadionsono diamayo-
yila diadiamuswa kinzungidila ye ya-
ndi. Buna bena bavondwa, babilama
mu sabala ye bakatwa kulumuka mu

kondwa kwanzabudulu muna mpind' antoto, baba bateka mwangisa mpamuku kinzungidila ye yau mu nsi abavumuna; bwabu bakatulu nata nsoni zau va kimosi ye bankaka bakulumukini mu ndiamu.

25. Mu bavondwa kaveno mbuk' andi ye kabu diandi diadionsono diamayoyila diatambudi ndiamu zau kinzungidila ye yandi. Babonsono, bankwa miamasutu, bavondwa mu sabala, kadi vakiakedi mpamuku wamwangana kinzungidila ye yau mu nsi abavumuna, kansi bwabu bakatulu nata nsoni zau va kimosi ye bankaka bakulumukini mu ndiamu; inga, mu yau bavondwa katulwa.

26. Muna mulambalele mpe Meseki-Tubali ye kabu diandi diadionsono diamayoyila; kinzungidila ye yandi mwena ndiamu zau. Babonsono, bankwa miamasutu, bavondwa mu sabala, kadi vakiakedi bamwangisa mpamuku kinzungidila ye yau mu nsi abavumuna. Yeh. 27: 13.

27. Kanivo ka bana lambalala ye makesa mabilama mabankwa miamasutu koe bakulumuka ku nsi abafwa ye luazu biau, ye kunsi antu miau kwatulwa sabala biau ye tufuma tuau tuakunda va malu mau, mpamuku mu makesa mau bu wateka kala mu nsi abavumuna?

28. Ngeye mpe una koswa mu bankwa miamasutu ye lambalala ye yau bavondwa mu sabala.

29. Muna mulambalele mpe Edomi ye ntinu miandi ye mfumu zandi zazonsono zatubwa kwa yau bavondwa mu sabala mpeleko lulendo luau; bwabu balambalele ye bankwa miamasutu, ye yau bakulumukini mu ndiamu.

30. Muna mwena madingizi mansi a Node, babonsono, ye bisi Sidoni babonsono bakatulu kulumuka kwa yau bavondwa, mpeleko bakedi mpamuku, ye bwabu beti mwena mavanga mau nsoni; balambalele kisutu ye yau bavondwa mu sabala ye bakatulu nata nsoni zau va kimosi ye bankaka bakulumukini mu ndiamu.

31. Falao una kubamona ye bombwa mu kabu diandi diadionsono diamayoyila. Falao ye nkangu andi wawonsono bavondwa mu sabala, buvovele Mfumu, Mfumu. Yeh. 31: 16.

32. Kadi mono mbwangisi mpamuku mu yandi mu nsi abavumuna; kansi bwabu Falao ye kabu diandi diadionsono bakiyambudi bakatwa tulwa ye bankwa miamasutu ye yau bavondwa mu sabala, buvovele Mfumu, Mfumu.

KAPU 33.

Ndikunu amvindu abantu ye mbikudi. Lunungu lua Mfumu. Mbikulu bu kawa nsamu mu mbedosolo a Yelusalemi. Minwe miafwa matu miambikudi.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

2. Umwan' amuntu, vova kwa bana babantu baku ye ubakamba: Vo ngina bwisa nsi sabala, ye vo bantu mu nsi bana kukisodila bakala ye bana kumvanga bonso nkengi au, Yeh. 3: 17 b.

3. ye ndieu mweni sabala vo kieti bwila nsi, ye weti sika mpungi ye luengisanga bantu,

4. ye buna vo mosi wena wilu ningu wampungi, kansi kazolele luengakana ko ye sabala kizi kunkatula, buna menga mandi mana bwila wandi ntu.

5. Kadi keti wawa ningu wampungi, kansi kayambula kaluengakana ko; nkiangunu menga mandi mana kumbwila yandi kibeni. Vo wayambula kaluengakana, nga vukisi mwel' andi.

6. Kansi vo nkengi mweni sabala kizidi, ye kasikanga mpungi ko, mpasi bantu baluenguswa, ye sabala kizidi katula mosi mu yau, buna vele ndieu ukatulu mu luandi lufuma, kansi menga mandi ngina mo tomba mu koko kwankengi.

7. Bwabu, umwan' amuntu, mono itudidi bonso nkengi kwa nzo a Isaeli, mpasi bu wilu diambu mu nwa ami, ngeye una kabaluengisa mu fulu kiami.

8. Bu mpovele kwa kiadimbuka: unkwa kiadimbuka, ngeye una katwa fwa, ye ngeye lembolo vova mu luengisa kiadimbuka mu nzil' andi, buna vele kiadimbuka una fwa mu lufuma luandi, kansi menga mandi ngina mo tomba mu koko kwaku.

9. Kansi vo uluengisanga kiadimbuka mu nzil' andi, kidi kavengumuka mu yau, ye mwanki kavengomokene mu nzil' andi ko, buna yandi una fwila mu lufuma luandi, kansi ngeye vukisi mwel' aku.

10. Ngeye umwan' amuntu, vova kwa nzo a Isaeli: Yeno luvovanga ebu: Ntulumunu zeto ye masumu meto biena va yeto, ye tueti bio lemina. Buna bwe tulenda kala moyo?
3 Mose 26: 39. Yeh. 24: 23.

11. Kansi ubakamba: Kasi mu moyo ami, buvovele Mfumu, Mfumu:

mono kiena nienzi mu mfwilu akiadimbuka ko, kansi vele ndutidi zola, vo kiadimbuka una vengumuka mu nzil' andi ye vuka. Nkiangunu buna luvutuka, inga, lubangumuka mu nzila zeno zambi. Mu nkiama luzolele fwa, yeno lunzo a Isaeli? Yeh. 18: 23 b.

12. Kansi umwan' amuntu, vova kwa bana babantu baku: Lunungu luankwa lunungu ka luna kumvukisa ko, bu kavolele ntulumunu; kiadimbuka kana bafukwa mu diambu dialudimbulu luandi ko, bu kavengomokene mu ludimbuku luandi. Inga, walunungu kalendi vuka mu lunungu luandi ko, bu kavolanga masumu. Yeh. 3: 20.

13. Bu mpovele kwa walunungu, vo yandi una vuka, ye yandi mu ndekolo aminu kiandi mu lunungu luandi uvanganga malembolo songa, buna ka lekwa ko kina bambukulwa moyo mu lunungu luandi lualonsono, kansi mu malembolo songa makavengi kana fwila.

14. Bu mpovele kwa kiadimbuka: ngeye una katwa fwa, ye yandi una vengumuka mu masumu mandi ye vengi masongele ye malunungu,
Yeh. 18: 21 b.

15. ye kiadimbuka una vutula ntadulu yikatambudi, una tomisa bina bikateni ye diatanga mu nkondo miamoyo, mpasi kana vanga malembolo songa ko, buna mu kedika yandi una vuka ye kana fwa ko.
2 Mose 22: 26. 5 Mose 24: 13. Yeh. 18: 7 b.

16. Masumu mandi mamonsono makavolele ka dimosi ko dina bambukulwa moyo mu nkongodolo andi; yandi wavengi bwasonga ye lunungu, nkiangunu mu kedika yandi una vuka.

17. Buna vo bana babantu baku bavovanga: Mfumu kavanganga busongele ko, buna vele i yau kibeni balembolo vanga bwasonga. Yeh. 18: 25 b.

18. Vo walunungu una vengumuka mu lunungu luandi ye vanganga nsoki, buna una katwa fwa mu diambu diodio.

19. Vo kiadimbuka una vengumuka mu ludimbuku luandi ye vanganga bwasonga ye lunungu, buna yandi una vuka mu diambu diodio.

20. Vo luna tatamana vova: Mfumu kavanganga bwasonga ko, buna luzaya, vo mono ngina kongudila mosi mosi mu yeno bonso bwena nzila zandi, lunzo a Isaeli.

21. Mu mvu wakumi ye zole, bu tuakinatukina kinkole, mu lumbu kiantanu mu ngonda yakumi, mu yau batanunwa mu Yelusalemi umosi waluaka kwa mono ye wavova: Mbanza yibakamene.

22. Kansi koko kwa Mfumu kwamfuka mu nkokila, ndieu watanunwa bu kakiyizila ko, ye bu kakizibula nwa ami ko, nate ye waluaka kwa mono mu nsuka; nwa ami wazibuka, ye kiakala kibaba diaka ko. Yeh. 24: 26 b.

23. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

24. Umwan' amuntu, yau bakalanga kundu mu nzo zatuluka muna nsi a Isaeli bavovanga ebu: Abalahami wakala bakala dimosi kaka, ye mwanki watambula nsi bonso mvwilu. Yeto tuena babingi, buna vele tuna vewa nsi!

25. Nkiangunu vova kwa yau: Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Yeno ludianga mbizi va kimosi ye menga, yeno lusendulanga meso meno kwa nzambi zambole ye lutengulanga menga, ye buna yeno luna keba nsi bonso mvwilu!
1 Mose 9: 4. 3 Mose 19: 26. Yeh. 18: 6.

26. Yeno luyandilanga sabala bieno, luvanganga biena nkankumusu, ye mu yeno umosi uvwezanga nkazi wangana, ye buna yeno luna keba nsi bonso mvwilu!

27. Ebu una vova kwa yau: Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Kasi mu moyo ami, yau bena mu nzo zatuluka bana bilama mu sabala; yau bena va nsi ngina vana bonso dia kwa bulu biakiama, ye yau bena mu siamu biamiongo ye minluka bana fwa mu vunga.

28. Mono ngina vanga nsi yankatu ye yampavala, ye nza mialulendo luandi mina suka; miongo mia Isaeli mina vombuswa, mpasi ka muntu ko una mo vioka.

29. Yau bana mona, vo mono i Mfumu, bu ngieti vanga nsi yavombila ye yampavala mu diambu diankankumusu zazonsono zibavengi.

30. Kansi ngeye umwan' amuntu, bana babantu baku bavovasananga mu ngeye va bibaka ye mu nkotolo zazinzo, bavovasananga umosi kwa wankaka, ye batanga: Wiza watuwisa nki adiambu divaikidi bwabu mu Mfumu.

31. Yau bakwizanga kwa ngeye, bonso bukutakananga bantu, ye bavwandanga vantadisi aku bonso bantu bami, ye bawanga mambu maku, kansi ka bavanganga mo ko; kadi mambu mena nazeke-zeke mu nwa, i

momo mabalenda wakasa, kansi ntima miau minamanga bina biena ndandu kwa yau. Yes. 42: 20. 53: 1.

32. Tala, ngeye wena kwa yau nkievo nkunga wena mambu manazekezeke kaka, bonso mosi wena ndinga yabiza ye utomene sikanga ; nkiangunu bawanga mambu maku, kansi ka bavanganga mo nkutu ko.

33. Kansi bu mana kwiza—ye tala, meti kwiza !—buna bana mona, vo mbikudi wakedi mu yau.

KAPU 34.

Mbikulu kwa mvungi mia Isaeli ye nsilulu mu mvungi wasonga.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono ; yandi wavova :

2. Umwan' amuntu, bikula kwa mvungi mia Isaeli, bikula ye vova kwa yau, kwa mimvungi : Ebu buvovele Mfumu, Mfumu : Engwa mvungi mia Isaeli mikukikebanga kaka! Kadi mvungi ka mina keba dikamba koe? Yel. 23: 1 b.

3. Biena mazi ludianga, mika luvwatanga, biavuluka luvondanga, kansi ka lukebanga dikamba ko. Sak. 11: 16.

4. Bakindakana ka lusiamisi ko, bena yela ka luniakisi ko, baluekwa ka luvieki ko, bakubwa ka luvutudi ko, bazimbala ka lutombele ko, kansi mu nzungulu ye mbalu luabayala.

5. Buna basansukuswa, bu bakondwa mvungi, ye bayika dia kwa bulu biabionsono biansi, inga, basansukuswa kwandi. Yes. 53: 6. Yel. 10: 21. Mat. 9: 36.

6. Mameme mami mazimbale bwabu va miongo miamionsono ye kumati biabionsono bianda ; va ntoto wamvimba mameme mami masansukuswa, ye ka umosi ko ukubayuvulanga vo ukubatombanga.

7. Nkiangunu, yeno lumimvungi, luwa mambu ma Mfumu :

8. Kasi mu moyo ami, buvovele Mfumu, Mfumu : mu kedika mameme mami bu maniokono mu pelwa, inga, mameme mami bu masisulu bonso dia kwa bulu biabionsono biansi, bu makondolo mvungi ye mvungi miami ka miayuvudi mameme mami ko, kansi mvungi mikukikebanga, ye ka mikebanga mameme mami ko,

9. nkiangunu, lumimvungi, luwa mambu ma Mfumu :

10. Ebu buvovele Mfumu, Mfumu : Tala, mono ngina bwila mvungi miami ye tomba mameme mami mu moko mau ye sukisa salu kiau kiakivungi, ye buna mvungi miami ka mina vutuka yambulwa bakikeba ko, kansi mono ngina tanina mameme mami mu nwa miau, mpasi ka mana kala dia kwa yau ko.

11. Kadi ebu buvovele Mfumu, Mfumu : Tala, mono kibeni ngina keba mameme mami ye fwanda mo.

12. Bonso bufwandanga mvungi kamba diandi, bu katelamene mu mameme mandi mamwangane, i bobo ngina tomba mameme mami ye tanina mo mu vuma bina biabionsono bimamwanguswa mu lumbu kina kiafukwa matuti ye mbungi. Yel. 31: 10. Luk. 15: 4 b.

13. Mono ngina mo vaikisa mu bantu ye yonzika mo mu zinsi ye luakisa mo ku nsi au ; buna ngina mo tuala ku dia va miongo mia Isaeli, ku bimila-mila ye mu vuma biabionsono biena kundu mu nsi.

14. Mu kulu biabiza ngina mo tuala ku dia, va miongo mianda mia Isaeli mana baka kulu biau ; vana mana leka mu kulu biabiza, ye dia kwamazi mana kala va miongo mia Isaeli. Lumb. 23: 1 b.

15. Mono kibeni ngina nata mameme mami ku dia ye mono kibeni ngina sola vuma biau biandeka, buvovele Mfumu, Mfumu.

16. Mazimbala ngina tomba, makubwa ngina vutula, maluekwa ngina viaka, ye makindakana ngina siamisa ; kansi mamazi ye mangolo ngina bunga ye vunga mo bonso bufweni. Sef. 3: 19.

17. Kansi yeno lumameme mami, ebu buvovele Mfumu, Mfumu : Tala, mono nzolele kongudila va kati ye mameme ye zinkombo, va kati ye mameme mambakala ye nkombo zambakala. Mat. 25: 32 b.

18. Ka bulungidi kwa yeno koe, vo luna dia kulu kilutidi biza? Luzolele mpe diatikisa mu malu meno bionso bisidi va kulu bieno ? Ka bulungidi koe, bu lunwanga nlangu ulutidi kia? Luzolele mpe vinzula mu malu meno wonso usidi ?

19. Buna mameme mami makatulu dia bina bidieti malu meno ye nwa wowo uvinzulu kwa malu meno.

20. Nkiangunu Mfumu, Mfumu vovele ebu kwa yau : Tala, mono kibeni ngina kongudila va kati ye mameme mamazi ye mameme mantandu.

21. Bu lunungunanga mu mbanzi ye to kiakoko, ye mu mpoka lukudanga

makindakana mamonsono, nate ye lumeni mo kuba ye sansikisa,
22. buna ngina vulusa mameme mami, mpasi ka mana vutuka niokunwa mu pelwa ko; ngina kongudila va kati ye mameme ye mameme.
23. Mono ngina tonginika ye yadisa mo mvungi wantuadi una mo nata ku dia, i sielo kiami Davidi; yandi una mo nata ku dia, yandi una kala mvungi au.

Yes. 11: 1 b. 40: 11. Yel. 23: 5. 30: 9. Yeh. 37: 24 b. Hos. 3: 5. Yoa. 10: 11. Eb. 13: 20. 1 Pet. 2: 25.

24. Mono, Mfumu, ngina kala Nzambi au, kansi sielo kiami Davidi una kala mfumu mu yau. Mono, Mfumu, mpovele.
25. Mono ngina wawasa luwawanu luayenge ye yau ye sukisa bulu biakiama mu nsi, mpasi makala kundu mu mpungumunu mu kati diansi yankatu ye leka mu zimfinda.

Yes. 11: 6 b. Yeh. 37: 26. Hos. 2: 20 b.

26. Mono ngina kubasakumuna yau kibeni ye bionso bizunganga nzanz' ami. Mono ngina nokisa mvula mu ntangu yafwana; nkumbu miamvula mialusakumunu mina kala.

Yes. 44: 3. Lumb. 68: 9.

27. Minti va nsi mina buta bana bau, ye ntoto una vana mbutu miawau, ye bana vwanda mu nsi au mu mpungumunu; bana mona, vo mono i Mfumu, bu ngieti tolula vangu kiau ye kubatanina mu moko mayau babakeba kinanga.
28. Buna ka bana vutuka kala bintani kwa bantu ko, ye bulu biansi ka bina kubadia ko, kansi bana kala kundu mu mpungumunu, ye ka muntu ko una kubapamuna. Yel. 30: 10. 46: 27.
29. Mono ngina yambula ntuika yabadukumukina yina kala yasivi, ye ka bana vutuka vuzwa kwa nsatu mu nsi ko, ye ka bana vutuka nata ntiakulu zabantu ko.
30. Yau bana mona, vo mono, Mfumu, Nzambi au, ngiena yau; bana kala bantu bami, nzo a Isaeli, buvovele Mfumu, Mfumu.
31. Yeno lumameme mami, mameme mu kamba diami, yeno i bantu, ye mono i Nzambi eno, buvovele Mfumu, Mfumu.

KAPU 35.

Mbikulu mu Edomi.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:
2. Umwan' amuntu, tadisa zizi kiaku ku mongo wa Seili ye bikudila wo.

Yel. 49: 7 b. Yeh. 25: 8 b., 12 b. Am. 1: 11 b. Ob. b. 1 b.

3. Ngeye una wo kamba: Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Tala, mono ngina kubwila, umongo wa Seili, ye lambula koko kwami kwa ngeye ye kuvanga wavombila ye wampavala.
4. Mono ngina vanga mbanza zaku nzo zatuluka, ye ngeye kibeni una vombila; ngeye una mona, vo mono i Mfumu.
5. Bu wavwa kitantu kikakimani kwa bana ba Isaeli ye wabaniokuna kwa sabala mu ntangu au akubu, ntangu yina, lufuma bu lualunga tezo,

Lumb. 137: 7.

6. nkiangunu, kasi mu moyo ami, buvovele Mfumu, Mfumu, ngina kukitula menga, ye menga mana kuzoma; bu walembwa bela menga, buna mpe menga mana kuzoma.
7. Mono ngina vanga mongo wa Seili wampavala ye wavombila ye fula yau bakwendanga ye bavutukanga muna.
8. Mono ngina fuluza miongo miawau ye babakala bawau bavondwa; inga, va nzanza miaku, mu ndimba miaku ye ku bimila-mila biaku biabionsono babakala bavondwa mu sabala bana bilama.
9. Mono ngina kuvanga nsi yavombila mu mvu ya mvu, ye mbanza zaku ka zina vutuka kala kundu biabantu ko; yeno luna mona, vo mono i Mfumu.
10. Bu wavova: makanda momo mamole mabantu ye nsi zina zazole bana kala bami, yeto tuna kubabaka bonso mvwilu, mpeleko Mfumu wakedi vana,

Lumb. 83: 12.

11. nkiangunu, kasi mu moyo ami, buvovele Mfumu, Mfumu, mono ngina vanga bonso bwena nganzi zaku ye nsoki aku biwabavangila mu kimbeni kiaku, ye mono ngina kukizaikisa mu yau, bu ngina kukongudila.
12. Ngeye una mona, vo mono i Mfumu; mono ngwilu ntiakulu zaku zazonsono ziwavovele kwa mongo wa Isaeli, bu uvovanga: miau i nsi yavombila; mituveno bonso dia.
13. Yeno luangiasila nwa mieno ye luafuluza mio mu mambu kwa mono; mono yawa mo.
14. Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Mu kiese kiantoto wawonsono ngina kuvanga nsi yavombila.
15. Bonso buwayangalala mu fwa dianzo a Isaeli, bu diavombuswa, bo-

bo mono mpe ngina kuvangila. Nge-
ye una kala nsi yavombila, umongo wa
Seili ye Edomi diadionsono, nseke yina
yiuyalangene; bana mona, vo mono
i Mfumu.

KAPU 36.

Ntedomoso a Isaeli diaka.

Ngeye umwan'amuntu, bikula mu mo-
ngo wa Isaeli ye vova: Yeno lumio-
ngo mia Isaeli, luwa mambu ma Mfumu.
Yeh. 6: 3.
2. Ebu buvovele Mfumu, Mfumu:
Ntantu bu mieti kulubeka nkiadi ye
vova: vuma bianangama biangiokila
bikabimani biayikidi mvwilu eto,
Yeh. 25: 3. 26: 2.
3. nkiangunu bikula ye vova: Ebu
buvovele Mfumu, Mfumu: Bu bavu-
manga ye vomanga mu diambu dieno
mu tueka tuatonsono, mpasi nsadidil'
abantu yina kuluvwa ye yeno i nongwa
kiangiangia zatudimi ye makela maba-
ntu,
4. nkiangunu, lumiongo mia Isaeli,
luwa mambu ma Mfumu, Mfumu: Ebu
buvovele Mfumu, Mfumu, kwa miongo
ye minzanza, kwa bimila-mila ye mindi-
mba, kwa nzo zatuluka zabungwa ye
mbanza zasiswa zaniokunwa mu pelwa
ye devwa kwa nsadidil' abantu bazu-
ngidilanga,
5. inga, nkiangunu Mfumu, Mfumu
vovele ebu: Mu kedika mpovele mu ve-
ma kwami kwandemina kwa nsadidil'
abantu ye kwa Edomi, nseke yina yidi-
yalangene, baba babeki nsi ami bonso
mvwilu ye kiese kiantima miau mia-
mvimba ye mu luyinu mu mwela, mu
kuba bisi nsi ye vanga yo kintani kiau.
6. Inga, nkiangunu bikula mu nsi a
Isaeli ye vova kwa miongo ye minzanza,
kwa bimila-mila ye mindimba: Ebu
buvovele Mfumu, Mfumu: Tala, mono
mpovele mu vema kwami ye nganzi
zami: Bu luaneti ntiakulu zabantu,
7. nkiangunu Mfumu, Mfumu vovele
ebu: Mono izangula koko kwami ye
ita: Mu kedika bantu bakuluzunganga
yau kibeni bana nata ntiakulu zau.
8. Kansi lumiongo mia Isaeli, yeno
luna vutuka vekita ye buta mimbutu
kwa bantu bami Isaeli, kadi fintama-
ntama bana vutuka.
9. Kadi tala, mono ngina kwiza kwa
yeno, mono ngina kulubangumukina,
ye yeno luna vatwa ye kunwa.
10. Mono ngina balula bantu va yeno
mu mbidi akunku, nzo yamvimba ya
Isaeli va kimosi; mbanza zina kala ku-
ndu biabantu ye nzo zatuluka zina
tungululwa.
11. Inga, mono ngina kulubaludila
bantu ye bulu biatoluka mu mbidi
akunku, ye bana nieka ye kala lubutu.
Mono ngina yambula luakala kundu
biabantu, nadede bonso buluakala mu
nsi nkulu, inga, mono ngina kuluva-
nga wote ulutidi una uluateka mona;
yeno luna mona, vo mono i Mfumu.
12. Mono ngina yambula bantu ba-
kiba va yeno, i bantu bami Isaeli;
bana kuvwa bonso mvwilu, ye ngeye
una kala fwa diau, ye ngeye kuna vu-
tuka kubavanga bakondwa bana ko.
13. Ebu buvovele Mfumu, Mfumu:
Bu bakulubikanga: ngeye i nkento
udianga bantu ye uvanganga baku ba-
ntu bakondwa bana,
14. nkiangunu kuna vutuka dia ba-
ntu ko ye kuna vutuka vanga bantu
baku bakondwa bana ko, buvovele
Mfumu, Mfumu.
15. Kina vutuka kuwisa ntiakulu
zabantu ko, ye kuna vutuka kala nsatu
anata luyinu luabantu ko; kuna vu-
tuka vanga bantu baku bakondwa bana
ko, buvovele Mfumu, Mfumu.
16. Mambu ma Mfumu mayiza kwa
mono; yandi wavova:
17. Umwan' amuntu, yau mu nzo
a Isaeli bu bakala kundu mu nsi au
basumuna yo mu nzila zau ye mavanga
mau; nzil' au yakala yasumuka kwa
mono bonso nkubu ankento. Yes. 64: 6.
18. Buna mono yabatengudila nga-
nzi zami mu diambu diamenga momo
mabatengole mu nsi, ye mu diambu
dia bu basumuna yo mu nzambi zau
zambole.
19. Mono yabasansikisa mu bantu,
ye bamwangana mu zinsi; bonso bwa-
kala nzila zau ye mavanga mau yaba-
kongudila.
20. Kansi kani monso makanda ma-
bantu baluakila, basumuna nkumbu
ami yanlongo, bu babikwanga: baba i
bantu ba Mfumu, ye bakatwa vaika mu
nsi au. Yes. 52: 5. Loma 2: 24.
21. Buna yafwila nkumbu ami ya-
nlongo kiadi, i yoyo yasumuna nzo a
Isaeli mu bantu bobo babaluakila.
22. Nkiangunu navovi kwa nzo a
Isaeli: Ebu buvovele Mfumu, Mfumu:
Ka i mu diambu dieno ngieti bo va-
nga ko, lunzo a Isaeli, kansi mu dia-
mbu diankumbu ami yanlongo yilua-
sumuna mu bantu balualuakidi.
Yes. 43: 22 b. Yeh. 28: 25.

23. Mono nzolele bieka nkumbu ami yayinene nlongo yasumunwa mu bantu, bu luasumuni yo mu yau ; bantu bana mona, vo mono i Mfumu, buvovele Mfumu, Mfumu, bu ngina kukisonga wavedila mu diambu dieno vantadisi ameso meno.

24. Kadi mono ngina kululandisa mu bantu ye kuluyonzika mu nsi zazonsono ye kulutuala ku nsi eno.

25. Mono ngina lemba nlangu wavedila mu yeno, mpasi luavedila ; mono ngina kuluvedisa mu nsumukunu zeno zazonsono ye mu nzambi zeno zazonsono zambole.

Lumb. 51: 2, 7. Yes. 44: 3. Sak. 13: 1.

26. Mono ngina kuluvana ntima wamona ye ngina kuluvana mpeve yamona mu kingongo kieno ; mono ngina katula ntima watadi mu nitu eno ye kuluvana ntima wansuni.

Yel. 31: 33 b. 32: 39 b. Yeh. 11: 19 b. 18: 31.

27. Mona ngina kuluvana mpeve ami mu kingongo kieno ye vanga luadiata mu nkondo miami ye keba nsiku miami ye nama mio.

28. Yeno luna kala kundu mu nsi yiyavana mase meno, ye yeno luna kala bantu bami, ye mono ngina kala Nzambi eno.

29. Mono ngina kuluvulusa mu nsumukunu zeno zazonsono ; mono ngina tela mbongo mbila ye vanga yo yayingi, ye kina yambula malema malubwila ko.

Hos. 2: 21 b. Yoeli 2: 21 b.

30. Mbutu mianti ye mbongo yankunzu yansi ngina vanga kiaba beni, ka luidi vutuka lungwa ntiakulu zamalema mu bantu.

Yeh. 34: 29.

31. Buna luna banzila nzila zeno zambi ye mavanga meno makamakala mabiza ko ; luna kukikamina nitu mu tufuma tueno ye nkankumusu zeno.

Yeh. 6: 9. 16: 61. 20: 43.

32. Kansi kizolele bo vanga mu diambu dieno ko, buvovele Mfumu, Mfumu, bika luazaya bo. Yeno luna mona nsoni ye yindama mu nzila zeno, lunzo a Isaeli.

33. Ebu buvovele Mfumu, Mfumu : Bu ngieti kuluvedisa mu tufuma tueno tuatonsono, buna ngina yambula mbanza zakala kundu biabantu, ye buna nzo zatuluka zina tungululwa,

34. ye nsi yabungwa yina vatwa, mu mamvutu bu yakedi nsi yavombila vantadisi ameso mababonsono baviokanga.

35. Buna bana vova : Nsi yayi yakedi yafukila, bwabu yeka bonso lumbu lua Edeni, ye mbanza zakedi zavombila, zafukila ye zabungwa, zena kundu biabantu bwabu ye zasiamuswa.

36. Buna bantu basidi yeno kinzungidila bana mona, vo mono, Mfumu, ntungudidi bina biabungwa ye ntuikidi bina biafulwa. Mono, Mfumu, mpovele bo, ye mono si ivanga bo mpe.

Yeh. 17: 24.

37. Ebu buvovele Mfumu, Mfumu : Mu diadi mpe nzolele kukiyambula yatombwa kwa nzo a Isaeli, mpasi yabavanga bo : ngina vanga bantu muna badetila ye mameme mu mbidi antalu ;

Yeh. 34: 31.

38. ntalu yimosi ye mameme mabiekwa nlongo mu Yelusalemi mu nkembo miau yina kala ntalu amameme momo mabantu mana fuluza mbanza zavombila. Yau bana mona, vo mono i Mfumu.

KAPU 37.

Mfulukusu a Isaeli.

Koko kwa Mfumu kwantentama ye kwandata mu mpeve a Mfumu ye kwantula mu kati diandimba ufulukidi kwa visi.

Yeh. 3: 12, 22. 11: 24.

2. Yandi wampiokisa mu biau mu ndambu zazonsono, ye tala, bialambalala mu mbidi akunku mu ndimba, ye tala, biau biayumini nadede.

3. Yandi wavova kwa mono : Umwan' amuntu, kani visi biabi bina vutuka kala moyo ? Mono yavutula : Mfumu, Mfumu, ngeye zaidi bo.

4. Buna yandi wavova kwa mono : Bikula mu visi biabi ye vova kwa biau : Yeno luvisi biayuma, luwa mambu ma Mfumu :

5. Ebu buvovele Mfumu, Mfumu, mu visi biabi : Tala, mono ngina kotisa mwela mu yeno, mpasi luakala moyo.

1 Mose 2. 7. Lumb. 104: 30.

6. Mono ngina kuluvana mianzi ye kulumenisa nsuni ye kulufuka nkanda ye kuluvana mwela, mpasi luakala moyo; luna mona, vo mono i Mfumu.

7. Mono yabikula, bonso buyakambwa. Bu yabikula, nsosolo wawakana, ye tala, mwakala ndungutu, ye visi biavutuka bundana ye visi kimosi kiabundwa ye kiankaka.

8. Mono yamona, bonso bwamena mianzi ye nsuni va biau, ye yandi wafuka bio nkanda va ntandu ; kansi mwela ka wakala mu biau ko.

9. Buna yandi wavova kwa mono : Bikula kwa mpeve ; bikula, umwan' amuntu, ye vova kwa mpeve : Ebu

buvovele Mfumu, Mfumu: Wiza umpeve, tuka mu ntini zia ye vela va baba babemwa, mpasi bakala moyo.
10. Mono yabikula bonso bukankamba. Buna mwela wakota mu yau, ye bakala moyo ye batelama va malu mau, kabu diadinene-dinene beni.
11. Yandi wavova kwa mono: Umwan' amuntu, visi biabi, biau i nzo yamvimba ya Isaeli. Tala, bavovanga: Visi bieto biyumini, vuvu kieto kifubidi, tusukidi kweto. Yeh. 33: 10.
12. Nkiangunu bikula ye vova kwa yau: Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Tala, mono nzolele zibula ndiamu zeno ye kulutombula, lubantu bami, mu ndiamu zeno ye kululuakisa ku nsi a Isaeli. Yes. 26: 19.
13. Yeno luna mona, vo mono i Mfumu, bu ngieti zibula ndiamu zeno mu kulutombula, lubantu bami, mu ndiamu zeno.
14. Mono ngina kotisa mpeve ami mu yeno, ye luna kala moyo, ye ngina yambula luakala kundu mu nsi eno, ye luna mona, vo mono i Mfumu, mpovele bo ye ngina bo vanga mpe, buvovele Mfumu. Yeh. 36 26, 36.
15. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:
16. Umwan' amuntu, nabongi buku kianti ye sonika va kiau: Kwa Yuda ye zimpangi yandi mu bana ba Isaeli. Mboki bonga buku kiankaka kianti ye sonika va kiau: Kwa Yosefi—nti wa Efalaimi—ye zimpangi yandi mu nzo yayonsono ya Isaeli.
17. Mboki bundisa bio va kimosi, kimosi ye kiankaka, mu buku kimosi kianti, mpasi biabundana mu kimosi mu koko kwaku.
18. Buna bana babantu baku bu bana vova kwa ngeye: kuzolele kutubangudila ko, bonso buweti bio banzila? Yeh. 24: 19.
19. buna vova kwa yau: Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Tala, mono nzolele bonga nti a Yosefi wena mu koko kwa Efalaimi, ye makanda ma Isaeli, i zimpangi yandi, ye kubabunda ye yandi, ye nti a Yuda, ye kubavanga buku kianti kimosi kaka, mpasi bakala mosi mu koko kwami.
20. Buku biobio bianti biusonekene una simba mu koko kwaku va meso mau.
21. Ngeye una vova kwa yau: Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Tala, mono nzolele vaikisa bana ba Isaeli mu bantu babakatwa natukina, ye mono ngina kubayonzika mu ntini zazonsono ye kubakotisa mu nsi au. Yeh. 36: 24 b.
22. Mono ngina kubavanga kanda diabantu dimosi kaka mu nsi, va mongo wa Isaeli, ye ntinu mosi wantuadi bana kala babonsono; ka bana vutuka kala makanda mole mabantu ko, ka bana vutuka kabana mu bimfumu biole ko.
Hos. 1: 11. Yoa. 10: 16.
23. Ka bana vutuka sumukina nzambi zau zambole ye nkankumusu ye ntulumunu zampila zazonsono ko. Mono ngina kubavulusa mu vuma bina biabionsono bibavodila masumu ye kubavedisa, mpasi bakala bantu bami, ye mono ngina kala Nzambi au.
24. Sielo kiami Davidi una kala ntinu kwa yau, ye yau babonsono bana kala mvungi mosi wantuadi; yau bana diata mu nsiku miami ye keba nkondo miami ye nama mio.
Yes. 40: 11. Yel. 23: 5 b. 30: 9. Yeh. 34: 23 b. Yoa. 10: 11.
25 Yau bana kala kundu mu nsi yiyavana sielo kiami Yakobi, mwakala mase mau. Yau bana mo kala, yau kibeni ye bana bau ye ntekolo miau mu ntangu yikayimani; sielo kiami Davidi una kala mfumu au ntangu yikayimani. Yoa. 12: 34.
26. Beto yau tuna wawana luwawanu luayenge; luwawanu lukalumani ye yau luna kala. Mono ngina kubatuika ye kubaniekisa ye yambula kinlongo kiami kiakala mu yau ntangu yikayimani.
2 Lus. 6: 16. Yel. 31: 31 b. Yeh. 34: 25. Lumb. 89: 3.
27. Kundu kiami kina kala yau, ye mono ngina kala Nzambi au, ye yau bana kala bantu bami.
3 Mose 26: 11 b. Yeh. 11: 20. 2 Kol. 6: 16. Nzai. 21: 3.
28. Buna bantu bana mona, vo mono i Mfumu, ibiekanga Isaeli, kinlongo kiami bu kisikilanga mu yau ntangu yikayimani.

KAPU 38.

Ngongi ye Mangongi.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:
2. Umwan' amuntu tadisa zizi kiaku kwa Ngongi mu nsi a Mangongi, mfumu kwa Losi, Meseki ye Tubali, ye bikula kwa yandi.
1 Mose 10: 2 b. Yeh. 27: 13 b. Nzai. 20: 8 b.
3. Ngeye una vova: Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Tala, mono ngina

kubwila, Ngongi, umfumu kwa Losi, Meseki ye Tubali. Yeh. 39: 1 b.

4. Mono ngina kuleba ye tula tunkoki mu fifini biaku ye kuvaikisa ye nkangu miaku miamionsono, ye bakavalu ye mintentami, babonsono ye luazu biau, kabu diadinene ye nkaku zazinene ye zazike, babonsono baneti sabala. 2 Nt. 19: 28. Yeh. 29: 4.

5. Bisi Pelesia, bakusea ye baputea bena yau, babonsono ye nkaku ye mpu zankaku,

6. Ngomeli ye nkangu miandi miamionsono, nzo a Tongalama kuna ntandu mu node ye nkangu miandi miamionsono; inga, ngeye neti bantu babingi.

7. Kubama kwaku, inga, kubama kwaku, ngeye kibeni ye makabu maku mamonsono makutakene kwa ngeye; bika wakala ntuti au.

8. Ntama yayingi mboki una tumuswa; mu mvu mina kwiza una kota mu nsi yakubukwa, i yina yateka bungwa kwa sabala, yena bantu bameni yonzukwa tuka mu makanda mamingi mabantu, vana va miongo mia Isaeli miakala vombila ntangu zazonsono; inga, yimeni katulwa mu bantu, ye babonsono bena kundu bwabu mu mpungumunu.

9. Ngeye una baluka ye kwiza bonso mpeke-mpeke, ngeye una fuka nsi bonso tuti, ngeye kibeni ye nkangu miaku miamionsono ye bantu babingi ye ngeye.

10. Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Mu ntangu yina tukanu tuna funduka mu ntim' aku, ye ngeye una kana tukanu tuambi.

11. Ngeye una banza: Mono nzolele baluka ku nsi yikondolo siamu, mono nzolele bwila bena vatu, bena kundu mu mpungumunu, babonsono bena kundu bikondolo tumbu ye ka bena ye mbindukwa vo mielo ko—

12. kidi wapela ye tana ye wayambula koko kwaku kwavioka nsi zavombila zivutukidi kala kundu biabantu ye va bantu bameni yonzukwa tuka mu makanda mabantu babakanga bulu biatoluka ye mbongo ye bena kundu mu monakanda diantoto.

13. Buna Saba ye Dedani ye nkiti mitukidi ku Talasi ye nkosi zau zazonsono zantwenia bana vova kwa ngeye: Ngeye wizidi mu pele, ngeye kutikisi makabu maku mu tane, mu katula palata ye wola, mu baka bibulu ye mbongo, inga, mu pela mpedolo yayinene?

14. Nkiangunu bikula, umwan' amuntu ye vova kwa Ngongi: Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Tala, mu ntangu yina, bantu bami Isaeli bu bena kundu mu mpungumunu, ngeye una bo mona.

15. Ngeye una tuka mu nsi aku kuna ntandu ku node, ngeye kibeni ye bantu babingi ye ngeye, babonsono batentamene va bakavalu, kabu diadinene, nkangu wabinwani biabingi.

16. Ngeye una baluka kwa bantu bami Isaeli mu fuka nsi bonso tuti. Mu lumbu bina kwiza mambu mama mana vangwa; ngina kuyambula wabwila nsi ami, kidi bantu bana longuka kunzaya, bu ngieti kukisonga wavedila mu ngeye, u Ngongi, va meso mau.

17. Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Keti ngeye i ndieu uyabika mu nsi nkulu mu sielo biami, i mbikudi mia Isaeli, miabikula mu ntangu zazina mu mvu miamingi, vo mono ngina kuyambula wababwila.
Yoeli 3: 1 b. Mika 4: 11 b. Sak. 12: 2 b. 14: 1 b.

18. Kansi mu lumbu kina, mu lumbu kina bwila Ngongi nsi a Isaeli, buvovele Mfumu, Mfumu, buna nkesi zami ye nganzi zami zina lema.

19. Mu vema kwami ye tia tuanganzi zami mono ntele: Mu kedika lumbu kina ndikunu yayinene yina kala mu nsi a Isaeli.
Yeh. 39: 5 b. Mat. 24: 7. Luk. 21: 11.

20. Buna mbizi zambu, nuni zazulu, bibulu va nsi, bulu biabionsono bianzanzala bikibanga va ntoto, ye bantu babonsono va luse luantoto bana zakama kwa mono; miongo mina betumunwa ye matadi mana bwa, ye tumbu tuatonsono tuna bwa va ntoto.

21. Mono ngina tumisa sabala kwa yandi va miongo miami miamionsono, buvovele Mfumu, Mfumu; sabala kiamosi kina volwa kwa wankaka.

22. Mono ngina kumfundisa mu vunga ye menga; ngina nokisa nkumbu miamvula zambukila, matadi mamvula, tia ye solofo va yandi ye nkangu miandi ye va bantu bobo babingi bakaneti. Lumb. 11: 6.

23. Buna mono ngina kukisonga wanunene ye wavedila ye kukizaikisa va meso mamakanda mamingi mabantu; yau bana mona, vo mono i Mfumu.

KAPU 39.

Ngongi wabeduswa.

Ngeye umwan' amuntu, bikula kwa
Ngongi ye vova : Ebu buvovele
Mfumu, Mfumu: Tala, mono ngina
kubwila, Ngongi, umfumu kwa Losi,
Meseki ye Tubali. Yeh. 38: 2 b. Nzai. 20: 8.
2. Mono ngina kuleba wenda ye ku-
vunga ye kutuadisa tuka mu nsi kuna
ntandu ku node ye kuluakisa ku mongo
wa Isaeli.
3. Mona ngina banda ponza kiaku
kiasotuka mu koko kwaku kwalumoso
ye sotuna toto biaku mu koko kwaku
kwalubakala.
4. Va miongo mia Isaeli una bilama
va kimosi ye nkangu miaku miamio-
nsono ye bantu bauneti ; mono iveni
bonso dia kwa nuni zambaki zampila
mu mpila ye kwa bulu biansi.
Yeh. 33: 27.
5. Kuna mbazi va nsi una bilama.
Kadi mono mpovele, buvovele Mfumu,
Mfumu.
6. Mono ngina fidisa tia va ntandu
a Mangongi ye yau bena kundu mu
mpungumunu mu nsi zambu ; yau bana
mona, vo mono i Mfumu.
7. Mono ngina zaikisa nkumbu ami
yanlongo mu bantu bami Isaeli ye
kina vutuka yambula 'nkumbu ami ya-
nlongo yasumuka ko, ye bantu bana
mona, vo mono i Mfumu, Nkwa vedila
a Isaeli. Yes. 64: 2. Yeh. 36: 20 b.
8. Tala, dieti kwiza ye dina vangwa,
buvovele Mfumu, Mfumu ; kiaki i lu-
mbu kiyavovila. Yeh. 38: 17.
9. Bisi mbanza za Isaeli bana vaika ye
lunga tia ye keba to mu lema mu bilu-
azu, mu nkaku zazike ye zazinene, mu
ponza ye toto, mu minkawa ye madio-
nga ; bana bio lungila tia mu mvu nsa-
mbodia. Yes. 9. 4 b. Lumb. 46: 9.
10. Yau ka bana landisa minti va
nsi vo kwanga ye nata nkuni zamfi-
nda ko, kansi mu biluazu bana lungila
tia ; yau bana tana ntani miau ye pela
mpedi miau, buvovele Mfumu, Mfumu.
11. **Mu** ntangu yina ngina vana Ngo-
ngi vuma muna mu Isaeli bonso ndi-
amu, Ndimb' aminatuki, kutalane ye
mbu, ye wau una kaka nzila kwa
natuki miankaka ; kuna bana diamisa
Ngongi ye kabu diandi diadionsono
diamayoyila, ye bana wo bika : Ndimb'
akabu dia Ngongi diamayoyila.
12. Mu ngonda nsambodia nzo a Isa-
eli yina tatamana mu kubadiamisa mu
vedisa nsi. 5 Mose 21: 23.
13. Bantu babonsono mu nsi bana
tatamana mu diamisa, ye diodio dina
kala nkembolo au mu lumbu kina
kingina kukizitisa, buvovele Mfumu,
Mfumu.
14. Mboki babakala bana vangulwa
bazieta mu nsi ntangu zazonsono mu
diamisa yau bizi natuka basidi va nta-
ndu antoto, kidi bavedisila nsi bobo ;
ngonda nsambodia bu zimeni vioka,
mboki yau bana tombuzula.
15. Bazietanga mu nsi, umosi bu
kana mona visi biamuntu mu ngiendolo
andi, buna una tula dimbu vana va lu-
eka, nate ye yau badiamisanga bana
baka ntangu mu kubadiamisa mu Ndi-
mb' akabu dia Ngongi diamayoyila.
16. Buna kuna mbanza yimosi yina
bikwa Hamona mpe ; bonso bobo bana
vedisila nsi.
17. Umwan' amuntu, ebu buvovele
Mfumu, Mfumu : Vova kwa nuni zazo-
nsono zampila mu mpila ye kwa bulu
biabionsono biansi : Lukutakana ye
luiza vava, luyonzama mu ndambu zazo-
nsono ku nkailu ami wamponda, nkailu
waunene wamponda uiluvengi va mio-
ngo mia Isaeli ; yeno luna dia mbizi
ye nwa menga. Yes. 34: 6. Nzai. 19: 17 b.
18. Nsuni miamakesa luna dia, ye
menga mamfumu zansi luna nwa—ma-
meme mambakala, bana bamameme,
nkombo zambakala ye ngombe zamba-
kala, babonsono bavulukuswa ku Ba-
sani.
19. Yeno luna dia ye yukuta mazi ye
nwa kinsansala menga mankailu ampo-
nda uiluvengi.
20. Inga, luyukuta va meza mami
mu bakavalu bantentamana ye bakava-
lu bamakalu, mu makesa ye binwani
biabionsono biampila mu mpila, buvo-
vele Mfumu, Mfumu.
21. Mono ngina zaikisa nzitusu ami
mu bantu, mpasi bantu babonsono bana
mona nkongodolo yina yiyakongodele,
ye bonso buyababwisidi koko kwami.
22. Nzo a Isaeli yina mona, vo
mono, Mfumu, i Nzambi au, tuka mu
lumbu kina ye mu ntangu zina kwiza.
23. Makanda mabantu mana mona,
vo nzo a Isaeli yineto kinkole mu lu-
fuma luau, bu bandimbula minu, nki-
angunu yasweka zizi kiami mu yau ;
mono yabavana mu moko mambeni zau,
ye babonsono babilama mu sabala.
Yeh. 36: 17 b.
24. Bonso bwakala nsumukunu au ye
ntulumunu zau mono yabavangila ye
yabaswekila zizi kiami.

25. Nkiangunu Mfumu, Mfumu vovele ebu: Bwabu ngina vutuka tedimisa Yakobi ye lemvukila nzo yayonsono ya Isaeli ye vemina nkumbu ami yanlongo.
26. Yau bana vilakana nsoni zau ye ludimbulu luau lualonsono luaminu lubavolele kwa mono, bu ngieti kubayambula bakala kundu mu mpungumunu mu nsi au, ye ka muntu ko una kubapamuna,
27. bu ngieti kubayambula bavutuka mu makanda mabantu ye kubayonzika mu nsi zantantu miau ye ngieti kukisonga wavedila mu yau va meso mamakanda mamingi mabantu.
28. Yau bana mona, vo mono i Mfumu, Nzambi au, mu diodio, bu yabakuba mu kinkole mu bantu, kansi yavutuka kubayonzika ku nsi au ye kiayambula widi muntu mosi kasala kuna ko.
29. Kina vutuka kubasweka zizi ko, bu yameni dukula mpeve ami mu nzo a Isaeli, buvovele Mfumu, Mfumu.

Yeh. 36: 27. Yoeli 2: 28. Mav. 2: 17.

KAPU 40.

Vwala diamona ye mielo, bianzala ye nzo zankotolo.

Mu mvu wamakumole ye tanu kasi tuanatunwa kinkole, mu lumbu kiakumi mu ngonda yantete, i mu mvu wakumi ye ia kasi kibakamana mbanza, mu lumbu kina kwandi koko kwa Mfumu kwantentama, ye yandi wandata kuna.

2 Nt. 25: 4. Yeh. 33: 21.

2. Mu mona-meso matuka kwa Nzambi kandatina ku nsi a Isaeli ye wantula va mongo wanda beni, ye va wau vakala nkievo mbanza yatungwa mu ntini yasude. Yes. 2: 2.
3. Yandi wandata kuna, ye tala, kuna kwatelama bakala diamonika nkievo diansongo, ye nsinga walino mu koko kwandi ye nti wantezila; yandi watelama ku mwelo.

Sak. 2: 1. Nzai. 21: 15.

4. Bakala diavova kwa mono: Umwan' amuntu, tala mu meso maku ye wa mu matu maku ye yindula biabionsono binzolele kusonga, kadi ngeye neto vava, kidi yakusonga biabionsono; samuna kwa nzo a Isaeli biabionsono biuna mona.
5. Tala, lumbu luazunga nzo, kinzungidila ye yau. Nti wantezila wasimba bakala mu koko kwandi wakala mfwoko sambanu mu la, mfwoko mfwoko yalutila mfwoko yakulakana mu sadila kwakandazi. Yandi wateza sadila kwantungulu: nti mosi, ye yongi diayau: nti mosi.

Yeh. 43: 13. 2 Lus. 3: 3.

6. Mboki yandi wakota mu mwelo wena mu ntini yaeste ye wamaka kikada kiawau; yandi wateza vaka kimosi kiamwelo: nti mosi i sadila kwakiau, ye mboki vaka kiankaka: nti mosi i sadila kwakiau.
7. Vinga vinga kiankengila kiakala nti mosi mu la ye nti mosi mu sadila, ye va kati ye vinga biankengila vakala mfwoko tanu; vaka kiamwelo va lueka luanzo ankotolo yamwelo mu ndambu ya mu ngudi kiakala nti mosi.

Yeh. 44: 11.

8. Yandi wateza nzo ankotolo yamwelo mu ndambu ya mu ngudi: nti mosi.
9. Yandi wateza nzo ankotolo yamwelo: mfwoko nani, ye tungwa biayau: mfwoko zole; kansi nzo ankotolo yamwelo yakala mu ndambu ya mu ngudi.
10. Vinga biankengila mu mwelo mu ntini yaeste biakala bitatu mu ndambu ndambu, buna biena bitatu nene kwadetila; tungwa mu ndambu ndambu biadetila mu nene.
11. Yandi wateza sadila kwamwasi wamwelo: kumi diamfwoko; la kwamwelo kwakala kumi ye mfwoko tatu.
12. Kuntadisi avinga biankengila kwakala kimpengi kiakala mfwoko mosi, mu ndambu zazole; vinga vinga kiankengila, mu ndambu zazole, kiakala mfwoko sambanu.
13. Yandi wateza mwelo tuka mu nludi wavinga kimosi kiankengila nate ye ku wakiankaka: sadila kwakala makumole ye mfwoko tanu; mavitu matalasana.
14. Yandi wavanga bitungwa mu makumasambanu mamfwoko; kianzala kialuaka nate ye bitungwa, kinzungidila ye mwelo.
15. Tuka mu ndambu aluse luamwelo wankotolo ye ku luse luanzo ankotolo mu ngudi amwelo kwakala makumatanu mamfwoko.
16. Nela zababu zakala mu vinga biankengila ye va tungwa biabiau mu ngudi mu mwelo kinzungidila, ye bonso bobo mpe mu nzo zatueka zanzo ankotolo; nela zakala kinzungidila mu ngudi, ye va bitungwa vakala maba.

17. Yandi wandata ku kianzala kiaseka, ye tala, kuna kwakala vinga biavwala, ye matadi mamana yalwa va kianzala kinzungidila; makumatatu mavinga biavwala mameni tungwa vayalwa matadi.

18. Ngialu amatadi yalambuka va lueka luabaka biamielo, ye yau yafwanane ye la kwamielo; yau i ngialu amatadi ku banda.

19. Yandi wateza sadila tuka mu ndambu yaluse luamwelo wabanda ye ku ndambu yaluse luakala ku mbazi akianzala kiangudi: nkama mosi amfwoko, ye mu ndambu yaeste ye ndambu yanode.

20. Mboki wateza mpe la ye sadila kwamwelo utalane ye ntini yanode mu kianzala kiaseka.

21. Wau wakala mpe vinga tatu biankengila ndambu ndambu ye bitungwa mpe ye nzo ankotolo, biadetila mu nene bonso biamwelo watekila; la kwawau kwakala makumatanu mamfwoko ye sadila kwawau makumole ye mfwoko tanu.

22. Zinela, nzo zankotolo ye maba biawau biadetila mu nene ye biamwelo watalana ku ntini yaeste; bamaka wo mu nsumbukwa nsambodia, ye nzo ankotolo yawau yakala ku luse.

23. Mwelo wakala ku kianzala kiangudi kutalane ye mwelo wanode ye waeste; yandi wateza tuka mu mwelo umosi ye ku wankaka: nkam' amfwoko.

24. Mboki wansindika ku ndambu yasude, ye tala, mu ndambu yasude mwakala mpe mwelo. Yandi wateza tungwa biawau ye nzo zankotolo; biadetila mu nene ye biankaka.

25. Nela zakala va wau ye nzo zankotolo zawau kinzungidila zadetila ye nela zina zankaka; la kwawau kwakala makumatanu mamfwoko ye sadila kwawau makumole ye mfwoko tanu.

26. Kikada kuna kiakala nsumbukwa nsambodia ye nzo ankotolo yawau yatalana ye bio; maba makala va tungwa biawau mu ndambu zazole.

27. Mwelo wakala mpe ku kianzala kiangudi mu ndambu yasude; yandi wateza tuka mu mwelo umosi ye ku wankaka mu ndambu yasude: nkam' amfwoko.

28. Mboki wandata ku kianzala kiangudi mu mwelo wasude. Yandi wateza mwelo wasude; wau wadetila mu nene ye miankaka.

29. Vinga biawau biankengila, bitungwa ye nzo zankotolo biadetila mu nene ye biankaka, ye zinela zakala va wau ye nzo zankotolo zawau kinzungidila; la kwawau kwakala makumatanu mamfwoko ye sadila kwawau makumole ye mfwoko tanu.

30. Wau wakala nzo zankotolo kinzungidila, makumole ye mfwoko tanu mu la ye mfwoko tanu mu sadila.

31. Nzo zankotolo zawau zatalana ye kianzala kiaseka ye maba makala va tungwa biawau, ye kikada kiakala nani diansumbukwa.

32. Mboki wandata ku ndambu yaeste yakianzala kiangudi ye wateza mwelo kuna, wau wadetila mu nene ye miankaka.

33. Vinga biawau biankengila, bitungwa ye nzo zankotolo biadetila mu nene ye biankaka, ye zinela zakala va wau ye nzo zankotolo zawau kinzungidila; la kwawau kwakala makumatanu mamfwoko ye sadila kwawau makumole ye mfwoko tanu.

34. Nzo zankotolo zawau zakala ku kianzala kiaseka, ye maba makala va tungwa biawau mu ndambu zazole; kikada kiakala nani diansumbukwa.

35. Mboki wandata ku mwelo wanode ye wateza wo; wau wadetila mu nene ye miankaka.

36. Wau wakala ye vinga biankengila mpe, bitungwa ye nzo zankotolo, zinela zakala kinzungidila va wau; la kwawau kwakala makumatanu mamfwoko ye sadila kwawau makumole ye mfwoko tanu.

37. Tungwa biawau biatelama ku kianzala kiaseka, ye maba makala va tungwa biawau mu ndambu zazole; kikada kiakala nani diansumbukwa.

38. Vinga kiavwala ye nkotolo akiau kiakala va bitungwa, va mielo; vana basukudila nkailu miangioka.

39. Mu nzo ankotolo yamwelo mwakala meza mole ku ndambu ndambu, ye va mau vavondulwa nkailu miangioka, nkailu miangiokolo amasumu ye miangiokolo amfuka.

40. Ku mbazi abaka kialueka kiatalana ku ntini anode, kumakunwanga ku nkotolo amwelo, kwakala meza mole; ku baka kiankaka kianzo ankotolo amwelo kwakala mpe meza mole.

41. Nkiangunu ku ndambu zazole ku baka biamwelo kwakala meza maia, i nani diameza va kimosi mavondulwanga.

42. Mu nkailu miangioka meza maia mamatadi matetwa matelama vana,

mfwoko mosi ye ndambu mu la, ndambu amfwoko mu sadila ye ndambu amfwoko mu ntela; va mau vana tulwa luazu biampondila nkailu miangioka ye miamponda.

43. Mfumba miakala sadila kwakandazi mu yongi miatulwa mu ngudi kinzungidila ye mau, ye va meza vatulwa mbizi zankailu adisalu.

44. Ku mbazi amwelo wa mu ngudi kwakala vinga biavwala kwa minyimbidi mu kianzala kiaseka, kimosi kiakala ku lueka luabaka kiamwelo wanode, ye luse luakiau mu ntini yasude, ye kiankaka ku baka kiamwelo waeste, ye luse luakiau ku ntini yanode.

45. Yandi wavova kwa mono: Vinga kiaki kiavwala kiena luse mu ntini yasude kiena kwa banganga basalanga salu bia mu nzo.

46. Vinga kina kiena luse mu ntini yanode kiena kwa banganga basalanga salu biadisalu, i bana bababakala ba Sadoki, i yau mu baua ba Levi balenda finama kwa Mfumu mu sala salu vantadisi andi. 1 Sam. 2: 35. 1 Nt. 2: 35. Yeh. 48: 11.

47. Yandi wateza kianzala; la kwakiau kwakala nkam' amfwoko, ye sadila kwakiau nkam' amfwoko mu tueka tuia; salu diakala vantadisi anzo.

48. Mboki wandata ku nzo ankotolo yanzo. Yandi wateza tungwa bianzo ankotolo: mfwoko tanu mu ndambu zazole; sadila kwamwelo kwakala mu ndambu zazole mfwoko tatu.

49. La kwanzo ankotolo kwakala makumole mamfwoko ye sadila kwayau kumi ye mfwoko mosi, i ku kikada kimakunwanga koko; ku bitungwa kwakala bitungwa, kimosi kimosi ndambu ndambu.

KAPU 41.

Vwala.

Mboki wandata ku seka diavwala. Yandi wateza bitungwa mfwoko sambanu mu sadila ku ndambu ndambu—i sadila kwavwala diakoto.

2. Nkotolo yakala kumi diamfwoko mu sadila, ye baka biatueka ku nkotolo biakala mfwoko tanu ku ndambu ndambu. Mboki wateza la kwaseka: makumaia mamfwoko, ye sadila kwadiau: makumole mamfwoko.
1 Nt. 6: 2, 17.

3. Mboki wakota mu ngudi anzo. Yandi wateza bitungwa ku nkotolo: mfwoko zole, ye nkotolo: mfwoko sambanu, ye sadila kwankotolo: mfwoko nsambodia.

4. Yandi wateza la kwavinga: makumole mamfwoko, ye sadila kwakiau: makumole mamfwoko kutalane ye seka diavwala. Yandi wavova kwa mono: Yayi i yanlongo ye nlongo. 1 Nt. 6: 20.

5. Mboki yandi wateza baka kiamatadi kianzo: mfwoko sambanu; sadila kwantungulu ya ku lueka kwakala mfwoko ia, kinzungidila nzo yayonsono. 1 Nt. 6: 5 b.

6. Mu vinga biatueka bitatu biatentasana va ntandu, ye bonso bobo bwakala makumatatu mantentasana, ye biavioka va ntandu abaka kiamatadi kianzo kiakala mu ngudi avinga biatueka kinzungidila ye kiakala siamu kiabiau, kansi ka bianamunguswa mu baka kiamatadi kianzo ko.

7. Vinga biatueka bianzungidila bialuta ye bialutidila sadila bonso bubiakadila ku mbata, kadi biazunga nzo, kimosi bu kiakala va ntandu akiankaka kinzungidila; nkiangunu bina biakala va ntandu bialuta sadila ku ntini anzo. Nkiangunu bamaka ku mbandu ya ku ntandu tuka mu mbandu ya va nsi vioka mu mbandu yakati.

8. Mono yamona, vo nzo yakala yongi kinzungidila; kadi tufulu tuavinga biatueka tuakala nti wamvimba mu yongi, mfwoko sambanu ku mbela.

9. Sadila kwabaka kiambazi kiantungulu yalueka kwakala mfwoko tanu, ye mpe mu vuma kiampwanza va lueka luantungulu yalueka yavuwa kwa nzo.

10. Vinga kiakati va lueka luavinga biavwala kiakala makumole mamfwoko mu sadila, kinzungidila ye nzo yamvimba.

11. Nkotolo zantungulu alueka zatalana ye vuma kiampwanza, nkotolo mosi yatala ku ntini yanode ye nkotolo mosi ku ntini yasude; sadila kwavuma kiampwanza kwakala mfwoko tanu kinzungidila.

12. Ntungulu yoyo yakala vantadisi avuma kiampengi kiandambu antini yaweste yakala lusambodia luamfwoko mu sadila, ye lumbu luantungulu luakala mfwoko tanu mu sadila kinzungidila, ye la kwaluau luvwa luamfwoko.

13. Yandi wateza nzo; yau yakala nkam' amfwoko mu la. Vuma kiampengi va kimosi ye ntungulu ye lumbu luakiau kiakala la kwankam' amfwoko.

14. Sadila kwandambu yaluse luanzo va kimosi ye vuma kiampengi ku

ntini yaeste kwakala nkam' amfwoko
mu lambuka.
15. Yandi wateza la kwantungulu
yoyo yakala ku luse luavuma kiampe-
ngi, i ntungulu yoyo yakala ku ndambu
anim' akiau ye vinga biayau ku ndambu
zazole : nkam' amfwoko.
Ngudi anzo avwala ye nzo zankotolo
ku kianzala,
16. bivaka ye nela zababu ye bivinga
kinzungidila mu mbandu tatu vatalane
ye vaka biakala nti mialadukwa kinzu-
ngidila.
17. Tuka va nsi nate ye ku nela,
i nela zafukwa, ku ntandu ankotolo,
ye tuka kuna nate ye nzo ya muna
ngudi ye ku mbazi ye mu baka biabio-
nsono kinzungidila, mu ngudi ye ku
mbazi—mwamonsono mwakala tezo bia-
sikudukuswa.
18. Vana vakadila bakeluba ye maba
ebu, vo ba dimosi diakala va kati ye
bakeluba bole ; nkeluba nkeluba wakala
zizi biole :
19. zizi kiamuntu ku ntini aba mu
ndambu mosi ye zizi kiankosi ku ntini
aba mu ndambu yankaka ; biau biatu-
lwa mu nzo yamvimba kinzungidila.
20. Tuka va nsi nate ye ku ntandu
ankotolo kwakala bakeluba ye maba,
ye va baka biaseka diavwala.
21. Seka diavwala diakala tungwa
biamielo biatueka tuia ye ndambu aluse
luayanlongo ye nlongo yamonika bobo
mpe.
22. Salu diakala dianti, mfwoko tatu
mu yongi ye mfwoko zole mu la, ye
diakala nsuka ; kulu kwadiau ye biba-
ka biakala bianti. Yandi wavova kwa
mono : Mama i meza matelamene va-
ntadisi azizi kia Mfumu.
23. Seka diavwala ye yanlongo ye
nlongo biakala mavitu mole mole.
24. Vitu vitu diakala ndambu zole,
ndambu zole zanzekula, buna vitu dimo-
si diakala ndambu zole ye diankaka
ndambu zole mpe.
25. Va mau, va mavitu ku seka
diavwala, vakala bakeluba ye maba,
biadetila ye biau biavangama va bi-
baka ; ku luse luanzo ankotolo, ku
mbazi, kwakala nzo anti akikada.
1 Nt. 7: 6. Yeh. 40: 26.
26. Nela zababu ye maba biakala mu
tueka tuanzo ankotolo mu ndambu za-
zole, ye mpe mu vinga biatueka ku
lueka luanzo ye va nzo zabikada.
Yeh. 40 : 16.

KAPU 42.

Bina biazungidila vwala.

Yandi wansindika ku kianzala kiaseka
nzila yikwendanga mu ntini yano-
de, ye mboki wandata ku ntungulu ya-
talana ye vuma kiampengi ye mpe yata-
lana ntungulu mu ntini yanode,
2. ku baka kialungu kiakala nkam'
amfwoko va kimosi ye nkotolo ku node ;
kansi sadila kwakala makumatanu ma-
mfwoko.
3. Kutalane vuma kina kiamakumole
mamfwoko mu sadila mu kianzala kia-
ngudi ye kutalane ngialu amatadi mu
kianzala kiaseka, kuna kwakala vinga
biatalasana mu mbandu tatu.
4. Vantadisi avinga biavwala vaye-
nda nzila yakumi diamfwoko mu sadila
mu ngudi antungulu, ye nzila yamfwo-
ko mosi mu sadila ; nkotolo zakala mu
ntini yanode.
5 Kansi vinga biavwala biakala va
ntandu biabike ye biankaka biabinene,
kadi vinga biankaka bialuta kevisa bio-
bio ye bina biakati ye bina ku banda
fiuma.
6. Kadi vinga biakala mu mbandu
tatu ye ka biakala bitungwa ko bonso
bianzala ; nkiangunu luse luamabaya
mansi mabiau kuna ntandu luakevuswa
kwakwingi, kansi luabina mu kati ye
ku banda kwafiuma.
7. Baka kiambazi kiampambusu kia-
yenda va lueka luavinga biavwala ku
ntini yakianzala kiaseka, vantadisi avi-
nga biavwala, ye kiau kiakala makuma-
tanu mamfwoko mu la.
8. Kadi la kwavinga biavwala ku
mbazi ku kianzala kiaseka kwakala
makumatanu mamfwoko, kansi mu
ntini yavwala kwakala nkam' amfwoko
mu la.
9. Ku banda diavinga biobio biavwa-
la kwakala nkotolo mu ntini yaeste, ku-
bina kotulwa mu kianzala kiaseka.
10. Ku ndambu yasadila yalumbu
luampambusu akianzala kwakala mpe
ku ndambu yaeste vinga biavwala va-
ntadisi avuma kiampengi ye mpe vanta-
disi antungulu.
11. Nzila yayenda va luse luabiau
bonso yina ku vinga biavwala mu nda-
mbu anode ; biau biakala la kumosi ye
sadila kumosi ye mpaikulu zadetila
ye biakubukwa mu ngudi nadede
bonso biobio. Bonso bwakala nkotolo
zabiabi
12. i bobo mpe nkotolo zavinga bia-

vwala mu ndambu yasude; nkotolo mosi yakala ku mbadukulu anzila, nzila va lueka lualumbu luampambusu, i nzila yatuka mu este kubina kotulwa mu bivinga.

13. Yandi wavova kwa mono: Vinga biavwala bianode ye biasude vantadisi avuma kiampengi i vinga bianlongo biavwala bina dilanga banganga bianlongo ye nlongo, i yau balenda finama vantadisi a Mfumu; muna bana keba bianlongo ye nlongo ye nkailu miandia ye miangiokolo amasumu ye miangiokolo amfuka, kadi i vuma kianlongo.

3 Mose 2: 3, 10.

14. Nganga bu zina mo kota, ka bana vaika mu kinlongo ku kianzala kiaseka ko, nate ye basisidi mvwatu miau mibasadidi salu, kadi miau miena mianlongo; bana vwata mvwatu miankaka ye mboki vaika mu vuma kiena mu diambu diabantu.

15. Bu kameni teza nzo yangudi, wampaikisa ku mwelo utalane ntini yaeste. Yandi wateza vuma kinzungidila.

16. Yandi wateza mu ntini yaeste mu nti andi wantezila: nkama tanu zanti mu nti wantezila kinzungidila.

17. Yandi wateza mu ntini yanode: nkama tanu zanti kinzungidila mu nti wantezila.

18. Yandi wateza mpe ku ntini yasude: nkama tanu zanti mu nti wantezila.

19. Yandi watadisa ku ntini yaweste ye wateza nkama tanu zanti mu nti wantezila.

20. Mu ntini zaia katezila vuma; kiau kiazungwa kwa lumbu luakala la kwakala nkama tanu zanti, ye sadila kwaluau mpe kwakala nkama tanu, ye luau luavambisa bina bianlongo mu bina bikembo nlongo.

KAPU 43.

Nzitusu a Mfumu. Disalu ye minkailu mu vwala diamona.

Yandi wansindika diaka ku mwelo, i mwelo watala ku ntini yaeste.

2. Tala, nzitusu a Nzambi a Isaeli watuka mu ntini yaeste ye ndumu awau wakala bonso ndumu anlangu miamingi, ye ntoto wacemina nzitusu andi.

3. Mona-meso momo mayamona makala detila ye mona-meso momo mayamona, bu yayiza mu bunga mbanza; i mona-meso madetila ye mona-meso mayamona ku mwil' a Kebali. Mono yafukama va zizi kiami.

Yeh. 1: 4 b. 10: 18 b. 11: 22 b.

4. Nzitusu a Mfumu wakota mu nzo mu mwelo watalana ku este.

5. Mpeve yambalula ye yankotisa mu kianzala kiangudi, ye tala, nzitusu a Mfumu wafuluza nzo.

2 Mose 40: 34. 1 Nt. 8: 10.

6. Buna mono yawa mosi wavova kwa mono mu nzo, bakala bu diatelama yami.

7. Yandi wavova kwa mono: Umwan' amuntu, kiaki i vuma kiena kiandu kiami kiakimfumu, i vuma kitelamene malu mami, kinzolele kala kundu mu bana ba Isaeli ntangu yikayimani. Nzo a Isaeli ka yina vutuka sumuna nkumbu ami yanlongo ko, ka yau ko vo ntinu miau mu kinsuza kiau, mu nitu zafwa zantinu miau, ye vuma biau biananga-ma biangiokila, 2 Nt. 21: 18, 20.

8. bonso bu batula vaka kiau va lueka luavaka kiami ye tungwa kiau kiamwelo va lueka luatungwa kiami kiamwelo, ye baka kaka kiakala va kati ye mono ye yau, ye basumuna nkumbu ami yanlongo mu nkankumusu zozo zibavanga, i kuma yababunga mu nganzi zami.

9. Kansi bwabu bana tatula kinsuza kiau ye nitu zafwa zantinu miau nseke ye mono, kidi yalenda kala kundu ye yau ntangu yikayimani.

10. Kansi ngeye, umwan' amuntu, kamba bwabu kwa nzo a Isaeli mu nzo yayi, kidi bafwa nsoni mu tufuma tuau. Bana teza ntungulu yatezo bialunga. Yeh. 16: 61 b.

11. Buna vo bana fwa nsoni mu bina biabionsono bibavanga, buna ubakamba ye sonika mu meso mau nkadulu anzo ye nkubukulu, mpaikulu zayau ye nkotolo zayau, nkadulu zazonsono zayau ye nkondo miamionsono mu yau, nkadulu zazonsono zayau ye mina miamionsono mu yau, kidi bayindula nkadulu yamvimba yayau ye nkondo miamionsono mu yau ye nama mio.

12. Wau i mwina mu nzo: va mbat' amongo nsi yayonsono kinzungidila yina kala yanlongo ye nlongo. Tala, wau i mwina mu nzo.

13. Kansi biabi i tezo mu disalu mu mfwoko, mfwoko mfwoko yampila yoyo yalutila mfwoko yakulakana mu sadila kwakandazi: bandu dianangama diadiau diakala mfwoko mosi mu yongi ye mfwoko mosi mu sadila, ye mfumba ku mbela kinzungidila, mpanana mosi

mu yongi ; diodio diakala bandu dianangama diadisalu. Yeh. 40: 5.

14. Tuka mu bandu dianangama va nsi nate ye ku mpaika yabanda kwakala mfwoko zole, ye sadila kwakala mfwoko mosi ; tuka mu mpaika yayike nate ye yina yayinene kwakala mfwoko ia, ye sadila kwakala mfwoko mosi.

15. Zikwa diangiokolo diakala mfwoko ia ; mu zikwa diadisalu mwadongama mpoka zia.

16. Zikwa diadisalu diakala kumi ye mfwoko zole mu la ye mpe kumi ye mfwoko zole mu sadila, mpasi tueka tuadiau tuia tuavanga tueka tuia tuadedakana.

17. Mpaika yakala kumi ye mfwoko ia mu la ye mpe kumi ye ia mu sadila mu tueka tuayau tuia. Mfumba kinzungidila ye yau yakala ndambu amfwoko, ye bandu diayau diakala mfwoko mosi kinzungidila : kikada kiadisalu kiatalana ku ntini yaeste.

18. Yandi wavova kwa mono : Umwan' amuntu, ebu buvovele Mfumu, Mfumu : Miami i nkondo mu disalu mu lumbu kina kidina vangwa mu yokila dio nkailu miangioka ye tengula dio menga.

19. Buna ngeye una vana kwa nganga zalevita ngombe yambakala yantwenia mu nkailu angiokolo amasumu, kwa yau bena mu nkun' a Sadoki, i yau balenda finama kwa mono, buvovele Mfumu, Mfumu, mu kunsadila salu.

20. Ngeye una bonga mu menga mandi ye kusa va mpoka zia zadisalu ye va nsuka zia zampaika ye va mfumba wakinzungidila ; bobo una dio vedisila ye bwila dio kodi.
2 Mose 29: 16, 36.

21. Mboki una bonga ngombe yambakala yangiokolo amasumu ye zinisa yo va vuma kiavangudulwa bo kivwilu ku nzo ku mbazi akinlongo.
3 Mose 4: 12. 16: 27.

22. Mu lumbu kianzole ngeye una tuala nkombo yambakala yikondolo kieta mu nkailu angiokolo amasumu ; yau bana vedisa disalu mu luvedosolo lumosi lubavedisila dio mu ngombe yambakala.

23. Bu umeni vedisa, ngeye una tuala ngombe yambakala yantwenia yikondolo kieta ye meme diambakala dikondolo kieta mu bulu biabizio.

24. Biau una tuala vantadisi a Mfumu, ye banganga bana fumfumuna mungwa va biau ye yoka bio mu nkailu angioka kwa Mfumu.
3 Mose 2: 13.

25. Mu lumbu nsambodia una yoka nkombo yambakala yangiokolo amasumu lumbu ka lumbu ; ngombe yambakala yantwenia ye meme diambakala mu bulu biabizio biabiole bina kondwa kieta, bana mpe yoka. 2 Mose 29: 35.

26. Nkiangunu mu lumbu nsambodia bana bwila disalu kodi ye vedisa dio ye bieka dio.

27. Kansi lumbu biobio bu bimeni vioka, mboki mu lumbu kianani ye mu ntangu zina kwiza nganga zina yoka va disalu nkailu miau miangioka ye miamatondo, ye buna mono ngina kulumwena nkembo, buvovele Mfumu, Mfumu. 3 Mose 8: 33.

KAPU 44.

Sielo biavwala diamona ye salu biau ye lendo biau.

Mboki wandata ku mwelo wambazi wakinlongo, wowo utalane ku este ; buna wakizikudulwa.

2. Mfumu wavova kwa mono: Mwelo wau una zikalala ye ka una zibuka ko, ye ka muntu ko una wo kotila, kadi Mfumu, Nzambi a Isaeli, wakotila wo ; nkiangunu una zikalala. Yeh. 43: 4.

3. Kansi dingizi, bu kena dingizi, una lenda vwanda vana mu buluka vantadisi azizi kia Mfumu ; yandi una kota mu nzo ankotolo amwelo, ye nzila yimosi kana vaikila.

4. Mboki wankotisa mu mwelo wanode, ku vuma kitalane nzo ; mono yamona, bonso bwafuluzulwa nzo kwa nzitusu a Mfumu. Mono yafukama va zizi kiami.

5. Mfumu wavova kwa mono : Umwan' amuntu, yindula ye tala mu meso maku ye wa mu matu maku mamonsono maivovele bwabu mu nkondo miamionsono mu nzo a Mfumu ye mina miamionsono miena mu yau ; tala bonso bukotulwanga mu nzo, ye mpe mpaikulu zazonsono zakinlongo.

6. Vova kwa nkwa mantingu, kwa nzo a Isaeli : Ebu buvovele Mfumu, Mfumu : Bwabu vele nkankumusu zazonsono ziluavengi zilungidi, lunzo a Isaeli, 4 Mose 16: 3, 7.

7. bu luayambudi banzenza bena ntima miakisutu ye nsuni miakisutu bakota ye bakala mu kinlongo kiami ye basumunina nzo ami bobo, ye bu luatuedi dia kwami, mazi ye menga, ye

luwawanu luami luatuludulwa bobo; —biobio ye mboki nkankumusu zeno zankaka zazonsono!
4 Mose 18: 4. Yos. 9: 27. Esala 8: 20.

8. Yeno kibeni ka luasedi salu biabinlongo biami ko, kansi luabatumba mu sala salu biobio biakinlongo kiami kwa yeno.

9. Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Wanzenza wena ntima wakisutu ye nsuni wakisutu kanani kota mu kinlongo kiami ko, ka mosi ko mu banzenza bena mu bana ba Isaeli.

10. Kansi balevita bakatuka kwa mono, Isaeli bu diazimbala, yau bazimbala ntangu yina ye bakatuka kwa mono ye banama nzambi zau zambole, yau bana nata lufuma luau.

11. Yau bana sala salu kiankengila mu kinlongo kiami ku mielo mianzo ye salu biankaka mu nzo; yau bana vonda nkailu miangioka ye miamponda kwa bantu, ye bana telama vantadisi au mu kubasadila.

12. Bu babasadila vantadisi anzambi zau zambole ye bakadila bo kwa nzo a Isaeli bonso tadi diantelo asakuba mu lufuma, nkiangunu mono ngina sangata koko kwami kwa yau, buvovele Mfumu, Mfumu, ye bana nata lufuma luau.

13. Ka bana kumfinama ko mu sala salu biakinganga vantadisi ami, vo finama kimosi mu lekwa biami bianlongo, i bina bianlongo ye nlongo, kansi bana nata nsoni ye nkankumusu zau zibavengi.
Hos. 4: 6.

14. Mono ngina kubatumba mu sala salu biabisielo mu nzo mu salu biabionsono muna, mu biabionsono binasaluka kuna.

15. Kansi nganga zalevita, i bana bababakala ba Sadoki, basalanga salu biakinlongo kiami, bana ba Isaeli bu bazimbala ye bakatuka yami, yau bana lenda finama kwa mono mu sala salu vantadisi ami; bana telama va zizi kiami mu kungiokila mazi ye menga, buvovele Mfumu, Mfumu.
Yeh. 40: 46.

16. Yau bana kota mu kinlongo kiami, ye bana finama ku meza mami mu sala vantadisi ami ye kunsadila bisalu.
Yeh. 41: 22.

17. Bu bana kota mu mielo miakianzala kiangudi, bana vwata mvwatu mialino; ka bana vwata lekwa kiena mika ko, bu beti sala mu mielo miakianzala kiangudi ye muna mu nzo.
2 Mose 28: 39 b.

18. Bana kala ye mbandila zalino va ntu miau ye mbati mialino kinzungidila ye tuketo tuau; ka bana kukikanga lekwa kivaikisanga kiufuta ko.

19. Mboki bu bana vaika mu kianzala kiaseka, kwa bantu mu kianzala kiaseka, buna bana vula mvwatu miau mibasadidi salu ye sisa mio mu vinga biavwala biakinlongo ye vwata mvwatu miankaka, mpasi ka bana bieka bantu mu mvwatu miau ko.
Yeh. 42: 14.

20. Ka bana teba ntu miau ko, kansi ka bana menisa nsuki bonso bonso ko, kansi bana toma zaka nsuki zantu miau.
3 Mose 21: 5. 4 Mose 6: 5.

21. Ka mosi ko mu banganga una nwa vinia, bu bana kota mu kianzala kia mu ngudi.
3 Mose 10: 9.

22. Ka bana kwela mafwola vo bakento bavambuswa ko, kansi zindumba kaka zankun' a Isaeli; kansi balenda kwela fwola, vo i fwola diawidi nganga.
3 Mose 21: 7, 13 b.

23. Yau bana longa bantu bami mu vambisa bianlongo ye bikembo nlongo ye kubalonga diswaswana va kati ye biasumuka ye biavedila.
3 Mose 10: 10. Yeh. 22: 26.

24. Mu mambu bana zenga bonso minkongudidi ye kubakongudila bonso bwena nsiku miami; mina ye nkondo miami bana vanga mu nkembo miami miamionsono, ye tumingu tuami bana keba nlongo.
5 Mose 17: 8 b. 2 Lus. 19: 10. Malaki 2: 7.

25. Buna bena ka mosi ko una sumuka mu kota kwa muntu ufwidi; mu se, mbuta, mwana wabakala, mwana wankento, mpangi vo mu busi kaka, vo ndieu kavwilu kwa bakala ko, buna balenda sumuka.
3 Mose 21: 1 b.

26. Kansi mboki bu kakivedosolo, yandi una tangulwa lumbu nsambodia diaka;
4 Mose 19: 11 b.

27. lumbu kina kikana kota mu kinlongo mu kianzala kiangudi mu sala salu mu kinlongo, buna yandi una kukinatina nkailu angiokolo amasumu mandi, buvovele Mfumu, Mfumu.

28. Fwa diau dina kala diadi: mono i fwa diau. Nkiangunu ka luna kubavana mvwilu mu Isaeli ko, kadi mono i mvwilu au.
4 Mose 18: 20. 5 Mose 10. 9. 18: 2. Yos. 13: 14.

29. Nkailu andia, wangiokolo amasumu ye wangiokolo amfuka balenda dia, ye biabionsono bianiokunwa mu bungwa mu Isaeli bina vuwa kwa yau.
3 Mose 27: 21.

30. Biantete mu mbutu miamionsono miantete miampila zazonsono ye nkailu miampila zazonsono miabionso bionso

bilutualanga bonso minkailu, bina vwa banganga ; biantete mu mfumfuta zeno luna vana kwa nganga—bobo, kidi watuala lusakumunu mu nzo aku.

2 Mose 28: 19. 4 Mose 15: 20 b. 18: 12 b., 19. Neh. 10: 37.

31. Bulu kiakimbondia vo kiavondwa kinzala, kani zinuni vo bulu biatoluka, ka bilendi diwa kwa banganga ko.

2 Mose 22: 31. 3 Mose 22: 8. Yeh. 4: 14.

KAPU 45.

Nsi yavangulwa kwa vwala, mbanza ye dingizi. Salu biadingizi. Minkailu. Nkailu miaminkembo.

Bu luna kaba nsi mu ntelo awadi bonso difwa, buna luna vana nkailu kwa Mfumu, kunku kianlongo kiansi, mu la makumole ye mafunda matanu mamfwoko mu lambuka, ye mu sadila kumi diamafunda ; kunku kiokio kina kala kianlongo mu luse lualonsono kinzungidila.

Yos. 14: 1 b. Yeh. 47: 13 b., 21. 48: 8 b.

2. Mu kiokio muna bongwa mu diambu diakinlongo luse luatueka tuia tuadedakana kinzungidila ; nkama tanu mu la ye mu sadila, ye kulu bina biakinzungidila makumatanu mamfwoko.

Yeh. 42: 20.

3. Nkiangunu mu kunku kina kiatezwa una katula la kwamakumole ye mafunda matanu ye sadila kwakumi diamafunda ; kuna kuna kala kinlongo, yanlongo ye nlongo.

4. Yoyo yina kala ndambu yanlongo yansi ye yina vuwa kwa banganga basa'anga salu mu kinlongo, yau balenda finama mu sala vantadisi a Mfumu ; yoyo yina kala vuma kwa yau mu nzo zau, ye mpe vuma kianlongo mu kinlongo.

5. Ndambu mosi, makumole ye mafunda matanu mu la ye kumi diamafunda mu sadila, yina vuwa kwa balevita basalanga salu mu nzo, bonso mvwilu au, ye makumole mavinga.

6. Mu mvwilu ambanza luna vana ndambu yena mafunda matanu mu sadila ye makumole ye mafunda matanu mu la va lueka luansi yanlongo yankailu ; yau yina vuwa kwa nzo yayonsono ya Isaeli.

Yeh. 48: 15 b.

7. Dingizi dina baka nsi mu ndambu zazole zansi yanlongo yankailu ye mvwilu ambanza, i vantadisi ansi yanlongo yankailu ye mvwilu ambanza, mu ndambu yaweste, mu ntini yaweste ye mpe mu ndambu yaeste, mu ntini yaeste, ye mu la yifwanane ye kunku kimosi kiakunku biamakanda tuka mu nzaku yaweste ye ku yaeste.

Yeh. 48: 21.

8. Yoyo yina kala nsi andi, i mvwilu andi mu Isaeli ; buna madingizi mami ka mana vutuka vweza bantu bami ko, kansi bana yambula nzo a Isaeli yasimba nsi au bonso bwena makanda mau.

9. Ebu buvovele Mfumu, Mfumu : Bika bwalunga bwabu, lumadingizi ma Isaeli ! Lukatula mafuka ye zungula ye luvanga lusongo ye lunungu, luyambula kuba bantu bami mu nzo ye kundu biau, buvovele Mfumu, Mfumu.

3 Mose 19: 35 b. Yeh. 44: 6.

10. Balanza kiasonga, efa kiasonga, tezo kiabata kiasonga luna kala.

11. Efa ye tezo kiabata bina kala tezo kimosi, mpasi tezo kiabata kina teza buku kiakumi kiahomeli kimosi ; buku kiakumi kiahomeli kimosi kina kala efa kimosi ; kadi bonso bwena homeli, yandi una vanga bitezo.

12. Sekeli kina kala makumole mangela ; makumole masekeli, makumole ye sekeli bitanu, kumi ye sekeli bitanu bina kala mu mane kimosi mu yeno.

2 Mose 30: 13. 3 Mose 27: 25. 4 Mose 3: 47.

13. Biabi i nkailu wampevila uluna vana : buku kiasambanu kiaefa kiahomeli kimosi kiawiti ye mu homeli kimosi kiabali luna mpe vana buku kiasambanu kiaefa ;

14. mboki nkailu una wazengwa mu mazi, mu mazi mu tezo kiabata : buku kiakumi kiabata kiakola—kumi diabata mu homeli kimosi, kadi kumi diabata i homeli kimosi ;

15. diaka kimosi mu bulu biabizio mu nkama zole zole mu kulu bia Isaeli bonso nkailu andia, nkailu angioka ye wamatondo mu kulubwila kodi, buvovele Mfumu, Mfumu.

16. Bantu babonsono mu nsi bana bindama mu vana nkailu wowo kwa dingizi mu Isaeli.

17. Kansi dingizi dina bindama mu tuala nkailu miangioka, miandia ye miandwa mu minkembo, mbikulu zangonda ye tumingu, mu nkembo miamionsono mianzo a Isaeli. Yandi una tomba nkailu miangiokolo amasumu, nkailu miandia, miangioka ye miamatondo mu bwila nzo a Isaeli kodi.

18. Ebu buvovele Mfumu, Mfumu : Mu lumbu kiantete mu ngonda yantete una bonga ngombe yambakala yantwenia yikondolo kieta ye vedisa kinlongo.

3 Mose 16: 16, 29 b.

19. Nganga yina bonga mu menga mankailu angiokolo amasumu ye kusa va tungwa biamielo mianzo ye va nsuka zia zampaik' adisalu ye va tungwa biamwelo wakianzala kiangudi amwelo akianzala kiangudi.

20. Bobo una vanga mpe mu lumbu kiansambodia mu ngonda mu diambu diandieu uvolele masumu makamakanwa ye mu kitunga ; bonso bobo luna bwila nzo kodi. 3 Mose 4: 2 b.

21. Mu lumbu kiakumi ye ia mu ngonda yantete luna kala nkembo wapasa ; mu lumbu nsambodia nkembo una kala, ye buna mampa malembwa funa mana diwa.

2 Mose 12: 18 b. 4 Mose 28: 16 b.

22. Mu lumbu kina dingizi dina yoka ngombe yambakala bonso nkailu angiokolo amasumu mu yandi kibeni ye mu bantu babonsono mu nsi.

Yeh. 46: 12.

23. Kansi mboki mu lumbu bina biansambodia biankembo yandi una yoka lumbu ka lumbu mu lumbu nsambodia bonso nkailu angioka kwa Mfumu ngombe nsambodia zambakala ye mameme nsambodia mambakala, biabionsono bina kondwa kieta, ye bonso nkailu angiokolo amasumu nkombo yambakala lumbu ka lumbu.

24. Bonso nkailu andia yandi una yoka efa kimosi kwa ngombe ngombe yambakala ye efa kimosi kwa meme meme diambakala va kimosi ye tezo kimosi kiahini kiamazi kwa efa efa.

25. Mu lumbu kiakumi ye tanu mu ngonda yansambodia mu nkembo mu ntangu yoyo mu lumbu nsambodia yandi una tuala nkailu miadetila, nkailu miangiokolo amasumu, miangioka ye miandia miadetila ye mazi mu tezo kimosi. 4 Mose 29: 12 b.

KAPU 46.

Nkailu adingizi. Nka'lu angioka walumbu ka lumbu. Fwa diadingizi. Vuma biandambila biaminkailu.

Ebu buvovele Mfumu, Mfumu : Mwelo wakianzala kiangudi, utalane ku ntini yaeste, una zikama mu lumbu sambanu biasalu, kansi mu kialumingu una zibulwa ye mpe mu lumbu kiambikulu angonda.

2. Buna dingizi dina kota tuka ku mbazi mu nzo ankotolo yamwelo ye telama va tungwa biamwelo ; nganga bu zina yoka nkailu miandi miangioka ye nkailu miandi miamatondo, buna yandi una sambila va vaka kiamwelo ye mboki vaika. Kansi mwelo ka una zikwa nate ye nkokila ko. Yeh. 45: 17, 22.

3. Bantu mu nsi bana sambila vantadisi a Mfumu va nkotolo amwelo umosi mu tumingu ye mbikulu zangonda.

4. Nkailu angioka una nata dingizi kwa Mfumu mu kialumingu una kala bana basambanu bamameme bakembo kieta ye meme diambakala dikembo kieta.

5. Bonso nkailu andia yandi una nata efa kimosi kwa meme diambakala kansi kwa bana bamameme bonso nkailu andia kionso kunku kikazolele vana ye mpe tezo kimosi kiahini kiamazi kwa efa efa.

6. Kansi mu lumbu kiambikulu angonda yandi una nata ngombe yambakala yantwenia yikondolo kieta, bana basambanu bamameme ye meme diambakala, bina kondwa kieta.

4 Mose 28: 11 b.

7. Bonso nkailu andia yandi una yoka efa kimosi kwa ngombe yambakala ye efa kimosi kwa meme diambakala, kansi kwa bana bamameme kionso kunku kikazolele tomba, ye mpe hini kimosi kiamazi kwa efa efa.

8. Dingizi bu dina kota, yandi una kota mu nzo ankotolo yamwelo ye nzila yimosi kana vaikila. Yeh. 44: 3.

9. Kansi bantu mu nsi bu bana luaka va zizi kia Mfumu mu minkembo, buna wonso ukotele mu mwelo wanode mu sambila una vaikila mu mwelo wasude, ye wonso ukotele mu mwelo wasude una vaikila mu mwelo wanode ; ka muntu ko una vutukila mwelo umosi ukakotele, kansi bana vaikila vatalane.

10. Dingizi dina kota va kimosi ye yau bu bakotanga ; bu bana vaika, bana vaikila va kimosi.

11. Kansi mu tukutukunu tuakiese ye minkembo nkailu andia una kala efa kimosi kwa ngombe ngombe yambakala ye efa kimosi kwa meme meme diambakala ye kwa bana bamameme kionso kunku kikazolele vana, ye mpe hini kimosi kiamazi kwa efa efa.

Yeh. 45: 24.

12. Dingizi bu kazolele yoka nkailu aluzolo, nkailu angioka vo nkailu amatondo bonso nkailu aluzolo kwa Mfumu, buna yandi una zibudulwa mwelo utalane ye este, ye yandi una yoka nkailu andi angioka ye nkailu andi amatondo nadede bonso bukayokilanga mu kialu-

mingu; mboki kana vaika. ye bu kameni vaika, mwelo una zikwa.

13. Ngeye una yoka lumbu ka lumbu bonso nkailu angioka kwa Mfumu mwan' ameme wamvu mosi ukembo kieta; nsuka ka nsuka una yoka diampila yoyo. 2 Mose 29: 38 b. 4 Mose 28: 3 b.

14. Bonso nkailu andia una dio yokila mpe nsuka ka nsuka buku kiasambanu kiaefa ye buku kiatatu kiahini kiamazi mu lemba mfumfuta. Wowo una kala nkailu andia kwa Mfumu; nkondo miami miena mu ntangu yikayimani, miyelele ntangu zazonsono.

15. Yeno luna yoka mwan' ameme ye nkailu andia ye mazi nsuka ka nsuka bonso nkailu angioka walumbu ka lumbu.

16. Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Vo dingizi dina vana mosi mu bana bandi bababakala nkailu, buna weka fwa diandi, diau dina vuwa kwa bana bandi bababakala; i mvwilu au bonso mvwilu adifwa.

17. Kansi vo yandi una vana nkailu wafwa diandi kwa umosi mu sielo biandi, buna una vuwa kwa ndieu nate ye mvu wangiambudulu, ye buna una vutuka kwa dingizi; keti i fwa diandi dina vwa bana bandi bababakala. 3 Mose 25: 10. 27: 24.

18. Dingizi kabongani lekwa mu fwa diabantu ko ye kubavweza mu lendo kiau kiamvwilu, kansi mu yandi mvwilu bika kavana kunku biamafwa kwa bana bandi bababakala, kidi bantu bami ka bana mwangana ko ye muntu katuka mu mvwilu andi. Yeh. 45: 8.

19. Yandi wankotisa mu nkotolo yitalane ku lueka luabaka kiamwelo, ku vinga biavwala bianlongo biavanguka kwa banganga bitalane ku node; tala, kuna kwakala vuma kuna nkati antandu mu ntini yaweste.

20. Yandi wavova kwa mono: Kiaki i vuma kina lambila banganga nkailu miangiokolo amfuka ye nkailu miangiokolo amasumu, ye kuna bana vangila nkailu miandia, ka bidi kala nsatu avaikisa bio ku kianzala kiaseka ye biekila bo bantu.

21. Mboki wangiambula yavaika mu kianzala kiaseka ye wandata kinzungidila ku fuma bia biakianzala; tala, mu fuma fuma kiakianzala mwakala kianzala.

22. Mu fuma bia biakianzala mwakala bianzala biakimpumpu: makumaia mamfwoko mu la ye makumatatu mamfwoko mu sadila; bianzala biobio biena mu fuma biobio biadetila mu nene.

23. Mu ngudi mwakala nlonga watungwa walukumuka wakinzungidila, kinzungidila mu bina bia biabionsono; mazikwa mavangwa kunsi anlonga watungwa walukumuka wakinzungidila.

24. Yandi wavova kwa mono: Biabi i vuma biandambila bina lambila sielo bianzo nkailu miamponda miabantu.

KAPU 47.

Nto avwala. Nzaku zansi yanlongo.

Mboki yandi wamvutula ku nkotolo anzo, ye tala, nlangu wavaika kunsi avaka kianzo mu ndambu yaeste, kadi luse luanzo luatalana ku este; nlangu wacilumuka kunsi andambu yalubakala yanzo, mu ntini yasude yadisalu.

Yoeli 3: 18. Sak. 13: 1. 14: 8. Nzai. 22: 1 b.

2. Mboki wampaikisa mu mwelo wanode ye wanzungisa ku mbazi ku mwelo wambazi watalana ku ntini yaeste; tala, nlangu wakelumuka mu ndambu yalubakala.

3. Bakala bu diavaika mu ntini yaeste ye nsinga wantezila mu koko kwandi, buna wateza funda diamfwoko, ye mboki wampiokisa mu nlangu, ye nlangu waluaka mu mbolongo zatambi.

4. Yandi wateza diaka funda diamfwoko ye wampiokisa mu nlangu, ye nlangu waluaka mu makungunu; diaka wateza funda diamfwoko ye mboki wampiokisa mu nlangu waluaka nate ye tuketo.

5. Yandi wateza nteza yankaka diaka funda diamfwoko; buna i mwila uyalembana sabukila mu malu. Kadi nlangu watulama beni ye una sabukulwa mu minga kaka; i mwila ulembane sabukwa mu malu.

6. Yandi wavova kwa mono: Ngeye umweni biobio bwabue, umwan' amuntu? Mboki wamvutula va simu diamwila.

7. Bu yavutuka, tala, buna nti miatelama mu mbidi akunku mu simu diamwila, mu nseko zazole.

8. Yandi wavova kwa mono: Nlangu wau ucilumukanga mu nsi yaeste ya Yolodani ye viokanga Makanga ye mboki ubwanga mu mbu; bu uvaikanga mu mbu, nlangu weka mavimpi kuna.

9. Mwamonsono muna luaka mwila wowo wangolo, muna funana viongolo-

viongolo dialekwa biamoyo biampila mu mpila, ye mbizi zambu zina kala mbidi antalu; kadi nlangu wau bu una mo luaka, buna nlangu wambu weka mavimpi, kuna kuna luaka mwila kubakanga biabionsono moyo.

10. Ntambi miambizi mina telama vana va lueka ye tamba makonde mau tuka mu En-Gedi ye ku En-Engelaimi; kuna kuna kala mbizi zampila mu mpila mu kunku kiakinene nadede bonso mu mbu wau Nene.

11. Kansi mantampa ye zinga biawau ka bina kala mavimpi ko, kansi bina sadulwa mu mpangulu amungwa.

12. Va mwila, mu nseko zazole, nti miabana banti mina mena miena makaya mana lembwa lengila ye miena bana bana lembwa suka, kansi ngonda ngonda mina buta bana bamona, kadi nlangu wau utukidi mu kinlongo; bana bamiau bana sadulwa bonso dia ye makaya maniau bonso bilongo.

Nzai. 22: 2.

13. Ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Zazi i nzaku zozo ziluna kabila nsi bonso difwa kwa kumi ye makanda mole ma Isaeli, ye buna Yosefi mpe una tambula kunku biandi.

1 Mose 48: 5. 4 Mose 34: 2 b. Yos. 17: 17 b.

14. Yeno luna yo tambula bonso difwa, ndieu ye wankaka, kadi yasila yo mu koko kwazangama mu vana yo kwa mase meno, buna bwabu nsi yayi yina tambuka kwa yeno bonso mvwilu adifwa. 1 Mose 12: 7. 17: 8. 26: 3. 28: 13.

15. Yayi yina kala nzaku ansi mu ndambu yanode tuka mu mbu wau Nene vioka Heteloni nate ye ku Sedadi: Yeh. 48: 1.

16. Tamati, Belota, Sibilaimi diena va kati ye Damasko ye nsi za Hamati. Haseli diakati diena va lueka luansi a Havalani.

17. Nkiangunu nzaku yina tuka mu mbu ye ku Hasal-Enoni ku nsi a Damasko ye diaka, mu ntini yanode adiau, ku nsi a Hamatı. Yayi i ndambu yanode.

18. Mu ndambu yaeste nzaku yina badika va kati ye Havalani ye Damasko ye kwenda va kati ye Ngiladi ye nsi a Isaeli ye yina kala Yolodani; tuka mu nzaku anode ye ku banda, va simu diambu a Este, luna yo tezila. Yayi i ndambu yaeste.

19. Mu ndambu yasude, mu ntini yasude, nzaku yina tuka mu Tamali ye kwenda ku nlangu wa Meliboti ku Kadesi, ku fimwila nate ye ku mbu wau Nene. Yayi i ndambu yasude, mu ntini yasude.

4 Mose 20: 13. 27: 14. Yeh. 48: 28.

20. Mu ndambu yaweste nzaku yina kala mbu wau Nene ye tuka mu nzaku yasude ye kwenda ku vuma kitalane ye Hamati. Yayi i ndambu yaweste.

21. Yeno luna kukikabila nsi yayi bonso bwena makanda ma Isaeli.

22. Yeno luna yo kaba mu ntelo awadi bonso difwa kwa yeno kibeni ye kwa banzenza bena kundu mu yeno ye butanga bana mu yeno; kadi yau bana dedukuswa kwa yeno ye bisi nsi mu bana ba Isaeli, ye va kimosi ye yeno bana tambula difwa mu ntelo awadi mu makanda ma Isaeli. 3 Mose 19: 34.

23. Mu kanda dina diena wanzenza kundu, muna luna kumvana fwa diandi, buvovele Mfumu, Mfumu.

KAPU 48.

Nsi yakumi ye makanda mole ye nsi yanlongo yankailu ye mvwilu adingizi ye mbanza. Lukongolo luambanza ye nkumbu zamielo.

Zazi i nkumbu zamakanda. Ku nzaku anode mu nzila yiviokanga Heteloni nate ye ku Hamati ye ku Hasal-Enoni ku nsi a Damasko, mu ntini yanode, ku lueka lua Hamati, Dani una baka kunku, mpasi nsi yayonsono tuka mu ndambu yaeste nate ye ku weste yina vuwa kwa yandi.

Yeh. 47: 15 b.

2. Mu kimfini kiansi a Dani Aseli una baka kunku tuka mu ndambu yaeste ye ku weste.

3. Mu kimfini kiansi a Aseli Nafatali una baka kunku tuka mu ndambu yaeste ye ku weste.

4. Mu kimfini kiansi a Nafatali Manase una baka kunku tuka mu ndambu yaeste ye ku weste.

5. Mu kimfini kiansi a Manase Efalaimi una baka kunku tuka mu ndambu yaeste ye ku weste.

6. Mu kimfini kiansi a Efalaimi Lubeni una baka kunku tuka mu ndambu yaeste ye ku weste.

7. Mu kimfini kiansi a Lubeni Yuda una baka kunku tuka mu ndambu yaeste ye ku weste.

8. Mu kimfini kiansi a Yuda nsi yina yankailu yina kala tuka mu ndambu yaeste ye ku weste, i yina yiluna vana, yena sadila kwamakumole ye mafunda matanu ye mu la detila ye kunku kiakunku biamakanda tuka mu

ndambu yaeste ye ku weste; kinlongo kina mo kala mu kati. Yeh. 45: 1 b.
9. Nsi yankailu yiluna vanakwa Mfumu yina kala makumole ye mafunda matanu mu la ye kumi diamafunda mu sadila.
10. Nsi yayi yanlongo yankailu yina vuwa kwa banganga, mu node makumole ye mafunda matanu, mu weste kumi diamafunda mu sadila, mu este mpe kumi diamafunda mu sadila ye mu sude makumole ye mafunda matanu mu la; kinlongo kia Mfumu kina mo kala mu kati.
11. Yau yina vuwa kwa banganga, buna bena babiekwa mu bana bababakala ba Sadoki basala salu kwa mono ye ka bonso bwavanga balevita ko bazimbala, bana ba Isaeli bu bazimbala. Yeh. 44: 15 b.
12. Nkiangunu ndambu yavambuka yankailu yavangulwa mu ndambu yina yansi yankailu yina vuwa kwa yau bonso nsi yanlongo ye nlongo va lueka luayabalevita.
13. Kansi balevita bana tambula nsi va lueka ye banganga, makumole ye mafunda matanu mu la ye kumi diamafunda mu sadila—la kwena mwamonsono makumole ye mafunda matanu ye sadila i kumi diamafunda.
14. Ka bana teka vo budisa ndambu ko, ndambu ansi yilutidi ka yidi vioka kwa wankaka ko, kadi yabiekulwa nlongo kwa Mfumu.
15. Kansi mafunda momo matanu masadididi mu sadila va lueka luamakumole ye mafunda matanu, mana kala nsi yikembo nlongo kwa mbanza, kani mu kala kundu vo bonso kulu, ye mbanza yina mo kala mu kati. Yel. 31: 38 b.
16. Kiaki i tezo kiayau: ndambu anode mafunda maia ye nkama tanu, ndambu yasude mafunda maia ye nkama tanu, mu ndambu yaeste mafunda maia ye nkama tanu ye yaweste mafunda maia ye nkama tanu.
17. Mbanza yina kala kulu kiena nkama zole ye makumatanu mu ntini yanode, mu ntini yasude nkama zole ye makumatanu, mu ntini yaeste nkama zole ye makumatanu ye mu ntini yaweste nkama zole ye makumatanu.
18. Yonso yisadididi mu ndambu yayila va lueka luansi yanlongo yankailu i kumi diamafunda mu ntini yaeste ye kumi diamafunda mu ntini yaweste, yina yena va lueka luansi yanlongo yankailu—mu yoyo mbutu mina kala dia kwa bisi mbanza.
19 Bisi mbanza babonsono batukidi mu makanda mamonsono ma Isaeli bana yo sadila.
20. Nkiangunu nsi yayonsono yankailu yina kala makumole ye mafunda matanu mu la ye makumole ye mafunda matanu mu sadila; nsi yanlongo yankailu yiluna vana yina kala luse luatueka tuia, buna mvwilu ambanza yitengo mpe.
21. Dingizi dina tambula yina yisadididi mu ndambu zazole zansi yanlongo yankailu ye mvwilu ambanza, i vantadisi ansi yankailu yena makumole ye mafunda matanu mamfwoko mu sadila nate ye nzaku yaeste ye mpe mu ntini yaweste va lueka luansi yena makumole ye mafunda matanu mamfwoko mu sadila nate ye ku nzaku yaweste—ndambu zozo va lueka luakunku biamakanda zina vuwa kwa dingizi. Nsi yanlongo yankailu ye nzo yanlongo yina kala mu kati diau.
22. Yonso yilambukidi tuka mu mvwilu abalevita nate ye mvwilu ambanza—zau zazole zena va kati ye yina yivwidi dingizi—va kati ye nsi a Yuda ye nsi a Benyamini, yoyo yina vuwa kwa dingizi.
23. Mboki makanda masidi mana landasana. Va ntete Benyamini una baka kunku tuka mu ndambu yaeste ye ku weste.
24. Mu kimfini kiansi a Benyamini Simeoni una baka kunku tuka mu ndambu yaeste ye ku weste.
25. Mu kimfini kiansi a Simeoni Isakali una baka kunku tuka mu ndambu yaeste ye ku weste.
26. Mu kimfini kiansi a Isakali Sebuluni una baka kunku tuka mu ndambu yaeste ye ku weste.
27. Mu kimfini kia Sebuluni Ngadi una baka kunku tuka mu ndambu yaeste ye ku weste.
28. Mu kimfini kia Ngadi, mu ndambu andi asude, mu ntini yasude, nzaku yina tuka mu Tamali vioka nlangu wa Meliba ku Kadesi ku fimwila, ku ntini ambu wau Nene. Yeh. 47: 19.
29. Yayi i nsi yiluna kaba mu ntelo awadi kwa makanda ma Isaeli bonso difwa; biobio i kunku biau biamakanda, buvovele Mfumu, Mfumu.
30. Zazi i mpaikulu zambanza. Mu ndambu anode muna kala tezo kiamafunda maia ye nkama tanu.
31. Mielo miambanza miabikulwa nkumbu mu nkumbu zamakanda ma Isaeli, ntatu mina kala ku ntini anode:

wantete mwelo wa Lubeni, wanzole mwelo wa Yuda, wantatu mwelo wa Levi. Nzai. 21: 12 b.

32. Mu ndambu yaeste yina mpe teza mafunda maia ye nkama tanu ye kala mielo ntatu: wantete mwelo wa Yosefi, wanzole mwelo wa Benyamini, wantatu mwelo wa Dani.

33. Bobo mpe ndambu yasude yina kala tezo kiamafunda maia ye nkama tanu ye kala mielo ntatu: wantete mwelo wa Simeoni, wanzole mwelo wa Isakali, wantatu mwelo wa Sebuluni.

34. Bobo mpe ndambu yaweste yina teza mafunda maia ye nkama tanu ye mielo miandi ntatu: wantete mwelo wa Ngadi, wanzole mwelo wa Aseli, wantatu mwelo wa Nafatali.

35. Nkiangunu yau yina kala kumi ye nani diamafunda kinzungidila. Nkumbu ambanza yina kala kasi ye lumbu kina: VAVA VENA MFUMU.

Lumb. 68: 16. Yes. 60: 14.

DANIELI.

KAPU 1.

Danieli ye zimpangi yandi mu kinkole ye nkudusulu au ku Babeli.

Mu mvu wantatu wangiadulu a Yoyakimi, ntinu a Yuda, Nebukadenesali, ntinu ku Babeli, wayenda ku Yelusalemi ye wakakalala dio.

2 Lus. 36: 6 b.

2. Mfumu wavana Yoyakimi, ntinu a Yuda, mu koko kwandi, ye mpe ndambu abiwumbwa mu nzo a Nzambi; yandi wakotisa bio mu nsi a Sinali ku nzo anzambi andi. Biwumbwa wakotisa bio mu vinga biambongo zanzambi andi.

1 Mose 10: 10.

3. Ntinu wakamba Aspenasi, ngudi akota dianzo andi, vo yandi una bonga mavuvi mu bana ba Isaeli mu butu kiakitinu vo butu kiandanu,

2 Nt. 20: 18. Yes. 39: 7.

4. bampila yoyo bakembo kieta, kansi bakala ntoko mu tala ye bavewa nduka mu bakula nduenga zampila zazonsono, mavuvi manganga malenda longuka malenda kulakana mu sala mu vula diakitinu; yandi una kubalongisa mu nsonokono ye nding'abisi Kaladea.

5. Ntinu wabazengila biangiundukila bialumbu lumbu, mu dia kwantinu ye mu vinia kina kikanwanga yandi kibeni, ye wakamba, vo bana kudusulwa mu mvu ntatu; ntangu yoyo bu yimeni vioka bana sadila ntinu salu.

6. Mu yau mwakala Danieli, Hanania, Misaeli ye Asalia, mu bana ba Yuda.

7. Kansi ngudi akota dianzo akitinu wabavana nkumbu zankaka: wabika Danieli Beletesasali, Hanania Sadalaki, Misaeli Mesaki ye Asalia Abede-Nengo.

Dan. 4: 8.

8. Kansi Danieli watoma tala, vo kasumukina dia kwantinu vo vinia kikanwa ko; yandi walomba ngudi akota dianzo akitinu, vo kana katwa sumuka ko.

9. Nzambi wamwesa Danieli nlemvo ye nkenda kwa ngudi akota dianzo akitinu. 1 Mose 39: 21.

10. Kansi ngudi akota dianzo akitinu wavova kwa Danieli: Ntinini, vo mfumu ami, ntinu, wazengele dia ye ndwinu bieno, una mona zizi bieno bina lutila ntandu ye biamavuvi bankubu yeno, ye buna luna tukisa bila va ntu ami vantadisi antinu.

11. Buna Danieli wavova kwa nkuluntu amadia watumbwa kwa ngudi akota dianzo akitinu mu kenga Danieli, Hanania, Misaeli ye Asalia:

12. Tonta ntontolo mu sielo biaku mu kumi dialumbu, ye utuvana biankunzu mu dia ye nlangu mu nwa.

13. Mboki ulenda dedikisa ntadulu eto ye mavuvi madidi dia kwantinu; buna bonso buweti banza bika wavanga kwa sielo biaku.

14. Yandi wabawila mu diodio ye watonta mu yau kumi dialumbu.

15. Kumi dialumbu bu bimeni vioka, bamonwa, vo balutila mfonga mu tala ye balutila vuluka ye mu mavuvi mamonsono madia dia kwantinu.

16. Buna nkuluntu amadia wabayambula balembwa dia dia kubazengulwa

ye vinia kibakutu nwa ye wabavana biankunzu.

17. Kwa mavuvi mama maia Nzambi wavana luzailu ye nduenga mu nsonokono ye nduenga zazonsono zampila mu mpila; Danieli wabaka nduka mu mona-meso mamonsono mampila mu mpila ye zindozi.

18. Ntangu yoyo yibana tualwa kwa ntinu bonso bukatuma, bu yamana vioka, buna ngudi akota dianzo akitinu wabanata kwa Nebukadenesali.

19. Ntinu bu kamoka ye yau, ka mwakala umosi ko mu yau ulenda dedukuswa ye Danieli, Hanania, Misaeli ye Asalia, ye mboki basala kwa ntinu.

20. Yonso yonso ntangu ntinu bu kabayuvula diambu ditombisanga nduenga mu nzailu, buna wababakula, vo balutila mbingudi miamionsono ye mintumbudi miakala mu kimfumu kiandi kiakionsono ndutila kumi mu nduenga.

21. Danieli watatamana bobo nate ye mvu wantete wangiadulu antinu Kolesi. Dan. 6: 28. 10. 1.

KAPU 2.

Ndozi a Nebukadenesali mu bimfumu bia bianza.

Mu mvu wanzole wangiadulu andi Nebukadenesali walotwa ndozi zikabwila kintientie, ye tulu tuakabuka mu yandi. 1 Mose 41: 1, 8.

2. Buna ntinu watumisa mbingudi miandi, bantumbudi, bandoki ye bisi Kaladea, kidi bazaikisa ntinu ndozi yikalotwa; bayiza ye baluaka kwa ntinu. Yes. 47: 12 b.

3. Ntinu wavova kwa yau: Mono ndotolongo ndozi, ye ngiena kintientie mu ntima mu zaya mandotolongo ndozi.

4. Buna bisi Kaladea bavova kwa ntinu mu kialami: Bika wavuka ntangu yikayimani, untinu! Kamba ndozi kwa sielo biaku, buna tuna kamba mbangudulu.
Dan. 3: 9. 5: 10. 6: 6, 21.

5. Ntinu wavutula ye wavova kwa bisi Kaladea: Ve, lutungunu luami nangwi luena, vo ka lulendi kunkamba ndozi ko ye mbangudulu ko, buna luna pakwa mu bibuku, ye nzo zeno zina vangwa vuma biambole.
2 Nt. 10: 27. Esala 6: 11. Dan. 3: 29.

6. Kansi vo luna kamba ndozi ye mbangudulu, buna luna tambula minkailu ye nsendo ye nzitusu waunene kwa mono. Nkiangunu lunkamba bwabu ndozi ye mbangudulu.

7. Yau bavutula mvutula yanzole ye bavova: Bika ntinu kasamuna ndozi kwa sielo biandi, buna tuna kamba mbangudulu.

8. Ntinu wavutula ye wavova: Mono ntomene mona, vo luzolele baka ntangu, bu lumweni, vo lutungunu luami luena nangwi,

9. kadi, vo ka lulendi kunkamba ndozi ko, buna nkongodolo eno ka yilendi kala yankaka ko, kansi yina yimosi. Inga, yeno lumeni wawana mu vova mpovolo zamakutu ye zakimbabu vantadisi ami, bu luena vuvu. vo zintangu zina viluka. Nkiangunu lunkamba bwabu mandotolo ndozi, buna mbweni, vo lulenda mpe kunkamba yo mbangudulu.

10. Buna bisi Kaladea bavutudila ntinu ye bavova: Ka mwenani muntu va ntoto ko ulenda kamba ntinu momo makazolele zaya; keti mpe ntinu mosi nkutu kani wakedi waunene vo tulendo tuatuingi kalombele mampila yoyo kwa mbikudi vo ntumbudi vo mwisi Kaladea ko.

11. Kadi momo malombele ntinu mavitidi mpasi, ye ka mwenani muntu ko, ulenda bo kamba kwa ntinu, kansi zinzambi; ka zena kundu mu yau bafwanga ko.

12. Buna ntinu wakala nganzi ye wafwema beni ye watuma, vo bana bunga banduenga babonsono mu Babeli.

13. Nkiangunu nsamu mu diodio bu wasamunwa, ye banduenga bu bana vondwa, batomba mpe Danieli ye zimpangi yandi mu kubavonda.

14. Buna Danieli wavutula mu nduengoso ye nduka kwa Alioki, ngudi antuti amantadi mantinu wavaika mu vonda banduenga mu Babeli.

15. Yandi wabula mbembo ye wayuvula Alioki, ntuti antinu: Mu nkiama ntumu yayi yangolo yatumwa kwa ntinu? Buna Alioki wakamba Danieli bonso bwena nsamu.

16. Danieli wakota kwa ntinu ye walomba, vo yandi una vewa ntangu, buna kana kamba ntinu mbangudulu.

17. Mboki Danieli wavutuka ku nzo andi ye wazaikisa bungu diodio kwa Hanania, Misaeli ye Asalia, zimpangi yandi,

18. ye wabakamba balomba nkenda kwa Nzambi azulu, mpasi nsamu wowo wansweki una zayakana, Danieli ye

zimpangi yandi ka bidi bungwa va kimosi ye banduenga bankaka mu Babeli.
19. Buna mansweki mazaikuswa kwa Danieli mu mona-meso mu fuku. Danieli wasika Nzambi azulu mu diambu diodio ;
20. Danieli wasasula nding' andi ye wavova : Bika nkumbu a Nzambi yasikwa mu ntangu yikayimani ye mu ka ntangu yikayimani ! Kadi nduenga ye lulendo bivwilu kwa yandi.
Lumb. 113: 2.
21. Yandi uvilulanga zinsungi ye zintangu, yandi utumbulanga mintinu ye utumbanga mintinu, yandi uvananga kwa banduenga nduenga zau ye kwa banduka nduka zau. Yobi 32: 8.
22. Yandi uzaikisanga momo mena mpinda ye maswekwa, yandi zaidi monso mena mu tombe, ye kwa yandi kwena kundu kiakia.
Lumb. 104: 2. 1 Kol. 2: 10.
23. Ngeye, Nzambi amase mami, itondele ye isikidi, bu wampeni nduenga ye lulendo, ye vo ngeye wanzaikisi matukulombele ; kadi mazolele zaya ntinu, ngeye utuzaikisi mo.
24. I kuma Danieli wakota kwa Alioki watambula ntumu kwa ntinu mu bunga banduenga mu Babeli, yandi wayenda kunkamba ebu : Banduenga mu Babeli kubabungani ko. Unkotisa kwa ntinu, ye ngina kamba ntinu mbangudulu.
25. Buna Alioki wasavula kotisa Danieli vantadisi antinu ye wavova kwa yandi ebu: Mu nkole zabayudayo mbweni bakala dilenda kamba ntinu mbangudulu.
26. Ntinu wavutula ye wavova kwa Danieli wabaka nkumbu Beletesasali : Ngeye lenda kunkamba ndozi yiyalotwa ye mbangudulu ? Dan. 1: 7.
27. Danieli wavutudila ntinu ye wavova :
Momo mansweki malombele ntinu mu zaya, banduenga, mintumbudi, mimbingudi vo mbangudi miazimbwetete ka balendi mo kamba ntinu ko.
28. Kansi mwena Nzambi ku zulu ulenda zaikisa mansweki, ye yandi wazaikisi ntinu Nebukadenesali monso mana kala mu lumbu bina kwiza. Yayi i ndozi aku ye mona-meso maku mawakala va mbuk' aku :
29. Ngeye untinu, bu walambalala va mbuk' aku, mabanza mafunduka mu ngeye mu monso mana kala mu ntangu yina kwiza, ye yandi uzaikisanga mansweki wakuzayisa monso mana kala.
30. Kwa mono kwazaikuswa mansweki momo, ka mu bila kianduenga ko zindutidi vwa mu lekwa biankaka biavumuna, kansi mpasi mbangudulu yazayakana kwa ntinu, mpasi wazaya mabanza mantim' aku. 1 Mose 41: 16.
31. Ngeye, untinu, wamona mu mona-meso maku mama kiakinene kitelamene vantadisi aku, ye kifwani kiokio kiakala kiantela ye ncemono andi yayinene yinene beni, ye kiakala nsisi mu tala.
32. Ntu akifwani wakala wawola ulutidi mu biza, ntulu andi ye moko biakala biapalata, vumu ye luketo luandi biansongo,
33. malu mandi makala masengwa, tambi biandi ndambu sengwa ye ndambu luwumba.
34. Bu weti kio tala, tadi diabamvunwa, kansi ka mu moko mabantu ko, ye diau diateduswa kifwani va tambi biakala biasengwa ye luwumba, ye diakosa bio.
35. Buna biabionsono biakosakana kiamakulu, sengwa, luwumba, nsongo, palata ye wola, ye biakala bonso mvumvunia va kianu kiantutila mu nsungi amwini, ye mpeve yavevumuna bio, ye vuma kiabiau ka kiamonika nkutu ko. Kansi tadi diateduswa kifwani diakituka mongo waunene wafuluza ntoto wamvimba.
36. Yoyo i ndozi ; bwabu tuzolele kamba ntinu mbangudulu :
37. Ngeye, untinu, ntinu amintinu, waveno kimfumu, ngolo, lulendo ye nzitusu kwa Nzambi azulu,
Yeh. 26: 7 b. Dan. 4: 22. 5: 18.
38. ye mu koko kwaku waveni bana babantu ye bibulu va nsi ye zinuni kunsi azulu, konso kwena bantu kundu, ye uyadusulu biabionsono mfumu kwa yandi, ngeye i ntu wawola.
Yel. 27: 6. 28: 14.
39. Kansi ndandani angeye kimfumu kiankaka kina tonganana, kilutidi kiaku mu ke, ye mboki kimfumu kiantatu diaka, kimosi kiena kiansongo, ye kiau kina yala ntoto wamvimba.
40. Kimfumu kiaia kina mpe tongamana ye kina kala ngolo bonso sengwa, kadi keti sengwa kikosanga ye bulanga biabionsono ; bonso sengwa kibunganga biankaka biabionsono, i bobo kiokio mpe kina kosila ye bunga.
41. Kansi bu wamona tambi ye minlembo biakala ndambu luwumba luawumbi ye ndambu sengwa, bwena mbangudulu yayi, vo kina kala kimfumu kia-

kabakana, kansi kiena mpe ndambu angolo zasengwa; kadi keti wamona sengwa kiena mo, kiasangwa ntoto waluwumba.

42. Minlembo va tambi bu miakala ndambu sengwa ye ndambu luwumba, i mbangudulu yayi, vo kimfumu kina kala ndambu ngolo ye ndambu kindakana.

43. Bu wamona sengwa kisangwa ntoto waluwumba, i mbangudulu yayi, vo nsangila yina mo kala, mu nkun' amuntu, kansi vo zindambu ka zina kalasana ntuadi ko, nadede bonso sengwa kilembolo bundana ye luwumba.

44. Kansi mu lumbu biantinu miomio Nzambi azulu una kubika kimfumu kiankaka kina lembwa bungwa mu ntangu yikayimani, ye kiena lulendo luna lembwa vewa kwa kanda diankaka diabantu. Kiau kina kosa ye sukisa bimfumu biobio biankaka biabionsono, kansi kiau kibeni kina sikila ntangu yikayimani;

Lumb. 2: 8 b. 110: 1 b., 6. Dan. 7: 14, 27. Mika 4: 7. Luk. 1: 33. 1 Kol. 15: 24.

45. kadi keti ngeye wamona, vo tadi diabamvunwa mu mongo, kansi ka mu moko mabantu ko, ye diau diakosa sengwa, nsongo, luwumba, palata ye wola.

Bobo Nzambi yayinene wazaikisi kwa ntinu bonso buna kala mu ntangu zina kwiza; ndozi yena yakedika, ye mbangudulu yena yaludi.

46. Buna ntinu Nebukadenesali wafukama va zizi kiandi ye wasambila vantadisi a Danieli ye watuma, vo yandi una yokulwa nkailu miandia ye biamfwitisila mwisi. Mav. 14: 11 b.

47. Ntinu wavutula kwa Danieli ye wavova: Mu kedika, Nzambi eno, i Nzambi va ntandu anzambi zankaka ye mfumu va ntandu amintinu ye nzaikisi amansweki, bu ulendele zaikisa mama mansweki.

2 Mose 15: 11. Lumb. 86: 7. 1 Tim. 6: 15.

48. Mboki ntinu wazangula Danieli ye wamvana nkailu miamingi miaminene ye wantumba mfumu va ntandu ansi akimfumu kia Babeli diadionsono ye ngudi ankuluntu kwa banduenga babonsono mu Babeli. 1 Mose 41: 41.

49. Mu diambu diandombolo a Danieli ntinu watumba Sadalaki, Mesaki ye Abede-Nengo basadila nsi akimfumu kia Babeli; kansi yandi kibeni Danieli wakala mu nzo akitinu.

Dan. 1: 7. 3: 12, 30.

KAPU 3.

Babakala batatu mu foloni kiatia tualema.

Ntinu Nebukadenesali wavangisa mama kiawola, makumasambanu mamfwoko mu ntela ye mfwoko sambanu mu sadila; kiau katedimisa mu ndimb' a Dula mu nsi a Babeli.

2. Ntinu Nebukadenesali wafidisa ntumwa ye wakutikisa zintuti, mfumu zazinsi ye nkumbi zazinsi, nkengi miansi, nkengi miambongo, minkongudidi, mbangudi miamina ye bankaka babonsono bena lulendo mu zinsi, vo bana kwiza ku mbiekolo ateki kiatedimisa ntinu Nebukadenesali.

3. Buna zintuti, mfumu zazinsi ye nkumbi zazinsi, nkengi miansi, nkengi miambongo, minkongudidi, mbangudi miamina ye bankaka babonsono bena lulendo mu zinsi bakutakana ku mbiekolo amama kiatedimisa ntinu Nebukadenesali; bu batelama vantadisi ateki kiatedimisa Nebukadenesali,

4. buna nsamuni wabokila mu ndinga yangolo: Diadi lutumunu, lubantu ye makanda ye zindinga:

5. Bu lueti wa nding' ampungi, pitulu, zinsambi, sabakoli, pesalata, pitulu biakuba ye nsambi zankaka zampila mu mpila, buna luna fukama ye sambila teki kiawola kiatedemese Nebukadenesali.

6. Kansi wonso ulembolo fukama ye sambila mu ntangu yoyo yimosi, yandi una tubwa mu foloni kiatia tulemanga.

Yel. 29: 22. Nzai. 13: 15.

7. Nkiangunu bantu babonsono bu bawa ningu wampungi, pitulu, zinsambi, sabakoli, pesalata ye nsambi zankaka zampila mu mpila, bafukama, bantu babonsono ye makanda ye zindinga ye basambila mama kiawola kiatedimisa ntinu Nebukadenesali.

8. Kansi mboki babakala bankaka babisi Kaladea ntumbu kwiza funda bayudayo.

9. Babula mbembo ye bavova kwa ntinu Nebukadenesali: Bika wavuka ntangu yikayimani, untinu!

Dan. 2: 4. 5: 10. 6: 6, 21.

10. Ngeye, untinu, watumini, vo bantu babonsono, bu bana wa ningu wampungi, pitulu, zinsambi, sabakoli, pesalata, pitulu biakuba ye nsambi zankaka zampila mu mpila, bana fukama ye sambila teki kiawola,

11. ye wonso ulembolo fukama ye sambila una tubwa mu foloni kiatia tulemanga.

12. Kansi mwamu mwena babakala bankaka bayudayo, Sadalaki, Mesaki ye Abede-Nengo, bawatumba nkengi miansi a Babeli. Babakala baba ka bakuvumini ko, untinu. Ka basambilanga nzambi zaku ko; mama kiawola kiwatedemese, ka basambidi kio ko.
Dan. 2: 49.

13. Buna Nebukadenesali watuma mu nganzi ye nkesi, vo bana tuala Sadalaki, Mesaki ye Abede-Nengo. Bu bamana tuala babakala vantadisi antinu,

14. Nebukadenesali wavova kwa yau ye wata: I mu diambu dialuyinu, yeno, Sadalaki, Mesaki ye Abede-Nengo, lulembolo sambidila nzambi zami ye lulembolo sambila teki kiawola kiyatedemese?

15. Ka diambu ko, mamonsono malenda kala mambote, vo lukubamene mu fukama ye sambila teki kiyavangisi, bu luwilu ningu wampungi, pitulu, zinsambi, sabakoli, pesalata, pitulu biakuba ye nsambi zankaka zampila mu mpila. Kansi vo ka luna sambila ko, buna mu ntangu yina yimosi luna tubwa mu foloni kiatia tulemanga; buna nki anzambi yilenda kulutanina mu koko kwami?

16. Buna Sadalaki, Mesaki ye Abede-Nengo bavutula ye bavova kwa ntinu: U Nebukadenesali, yeto ka tuena nsatu akuvutudila diambu mu momo ko.

17. Vo Nzambi eto yitusambilanga yilenda kututanina, buna yandi una kututanina mpe mu foloni kiatia tulemanga ye mu koko kwaku, untinu.
Lumb. 66: 12. 68: 20.

18. Kansi vo kazolele bo ko, bika wazaya, untinu, vo ka tuna sambila nzambi zaku nkutu ko, ye vo ka tuzolele sambila teki kiawola kiwatedemese ko.
2 Mose 20: 4 b. 23: 24.

19. Buna Nebukadenesali wafuluka kwa nganzi kwa Sadalaki, Mesaki ye Abede-Nengo, ye zizi kiandi kiakituka. Yandi wasasula ding' andi ye watuma, vo bana vanga foloni kialutila ndutila nsambodia mu mbangazi mu bonso bukiateka monwa mbangazi.

20. Babakala bankaka mu nkangu andi bena mafuka mangolo batumwa mu kanga Sadalaki, Mesaki ye Abede-Nengo ye kubatuba mu foloni kiatia tulemanga.

21. Buna yau bakangwa ye binkuti biau biakunsi, mvwatu mianitu, yunga ye mvwatu miankaka ye batubwa mu foloni kiatia tulemanga.

22. Kansi ntumu antinu bu yikedi yangolo ye foloni kiavangwa mbidi ambangazi yayingi, buna babakala bobo batuala Sadalaki, Mesaki ye Abede-Nengo kuna bavondwa yau kibeni mu nlemo miatia,

23. babakala bobo batatu Sadalaki, Mesaki ye Abede-Nengo bu batubwa bakangama mu foloni kiatia tulemanga.

24. Buna ntinu Nebukadenesali wapamuka ye watelama mu nswalu ye wayuvula nluengisi miandi ye wavova: Kadi ka bakedi babakala batatu batuatubisi bakangama mu tia koe? Yau bavutula ye bavova kwa ntinu: Inga, mu kedika, ntinu.

25. Yandi wavutuka vova: Mwanki mbweni bwabu babakala baia beti zieta bakanguka ye mpwanza muna mu tia, ye ka bavengo mbivulu ko; waia umonekene nkievo i mwana wanzambi.

26. Mboki Nebukadenesali wafinama ku mwelo afoloni kiatia tulemanga, wasasula nding' andi ye wavova: Sadalaki, Mesaki ye Abede-Nengo, yeno lubisielo bia Nzambi-Mpungu, luiza vava. Buna Sadalaki, Mesaki ye Abede-Nengo bavaika mu tia.

27. Zintuti, mfumu zazinsi ye nkumbi zazinsi ye nluengisi miantinu bakutakana kuna ye bamona, vo tia ka tuakedi lulendo mu nitu zababakala ko, ye vo nsuki zantu miau ka zavubuka ko ye mvwatu miau ka miabivuswa ko; inga, widi mfuku alekwa kiazina nkutu ka yawakana mu yau ko.
Yes. 43: 2. Eb. 11: 34.

28. Buna Nebukadenesali wasasula nding' andi ye wavova: Nzambi a Sadalaki, Mesaki ye Abede-Nengo bika kasikwa ufidisi mpofi andi ye tanini sielo biandi biansila vuvu kiatuludila mambu mantinu ye bakabukila mioyo miau ntima mu lembwa katwa sadila vo sambila nzambi yankaka kansi yayau Nzambi!
Mav. 5: 29.

29. Bwabu mono ntumini, vo wonso wonso mu bantu babonsono ye makanda ye zindinga uvovanga bulembolo fwanana mu Nzambi a Sadalaki, Mesaki ye Abede-Nengo, yandi una pakwa mu bibuku, ye nzo andi yina vangwa vuma kiambole; kadi ka mwenani nzambi ko yilenda sadisa bonso ndieu.
Esaia 6: 11. Dan. 2: 5.

30. Mboki ntinu wayambula Sadalaki, Mesaki ye Abede-Nengo babaka nzitusu waunene ye lulendo mu nsi a Babeli.
Dan. 2: 49.

KAPU 4.

Nsonokono kwa ntinu Nebukadenesali mu ndozi andi yanti wakwangwa.

Ntinu Nebukadenesali kwa bantu babonsono ye makanda ye zindinga bena va ntoto wamvimba. Yenge kiakingi kiakala yeno ! Dan. 6: 25.

2. Mono mbweni mbote mu samuna dimbu ye mangu biampengi Nzambi-Mpungu.

3. Kadi mu kedika dimbu biandi biena biabinene ye mangu biandi biena tulendo. Kimfumu kiandi i kimfumu kiamvu ya mvu, ye lulendo luandi lusikilanga mbandu ka mbandu.

Lumb. 93: 1 b. Dan. 6: 27. 7: 14.

4. Mono, Nebukadenesali, yavwanda mu luvovomo luabiza mu nzo ami ye yakala mayangi mu vula diami.

5. Buna yalotwa ndozi yampamuna ; mono yabwa kingongo mu bifwani biandozi va mbuk' ami ye mu monameso mayamona.

6. Nkiangunu mono yatuma, vo bana tumisa banduenga babonsono mu Babeli kwa mono, kidi bankamba mbangudulu andozi.

7. Buna bambingudi,bantumbudi,bisi Kaladea ye mbangudi miazimbwetete bayiza, mono yabakamba ndozi, kansi balembana kunkamba mbangudulu.

8. Vazimunina Danieli mpe wayiza vantadisi ami, i yandi wavewa nkumbu Beletesasali mu nkumbu anzambi ami ye wena mpeve yanzambi zanlongo ; mono yankamba ndozi bonso bwabu :

Dan. 1: 7. 5: 11, 14.

9. Beletesasali, ngeye i ngudi abambingudi, nzaidi mu ngeye vo mpeve anzambi zanlongo zena mu ngeye, ye vo ka mwena maswekwa mavitidi mpasi kwa ngeye ko, nankambi mayamona mu ndozi ami ye mbangudulu. Yeh. 28: 3.

10. Mama i mona-meso mayamona va mbuk' ami : Mono yamona mu mona-meso mami nti utelamene mu kati diantoto, ye wakala ntela beni.

11. Inga, nti wakala waunene ye wangolo, ye ntela una, vo waluaka ku zulu ye wamonika nate ye nsuk' antoto.

Yeh. 31: 3 b.

12. Makaya mawau makala ntoko, ye wabuta bana babingi, ye wakala dia kwa babonsono. Bulu biansi biamona mpozi kunsi, ye nuni zazulu zakala kundu va mavala mawau, ye nsuni miamionsono miabaka madia mau momo.

Yeh. 17: 23. 31: 6.

13. Mboki yamona diaka mu mona-meso momo mayamona va mbuk' ami mpofi yanlongo yakulumuka mu zulu.

14. Yandi wabokila mu ndinga yayinene ye wavova : Lukwanga nti ye luzaka mavala mawau, luziokuna makaya mawau ye mwangisa bana bawau, mpasi bulu bilambalele kunsi biakatuka ye nuni zatilumuka nseke ye mavala mawau.

15. Mwanki sinza ye mianzi kilenda siswa mu ntoto, kiakangama mu mbienga zasengwa ye zansongo, mu titi biansi ; mu noko diazulu yandi una boduswa ye kala kunku kiandi ye bibulu mu titi biansi.

16. Ntim' andi una kituka, ye ka una vutuka kala wamuntu ko, ye ntim' abulu una vewa kwa yandi, ye ntangu nsambodia zina kumvioka.

17. Bobo bwasikudukuswa mu tukanu tuazimpofi, ye bobo bwatumwa mu bungu diadi kwa bavedila, kidi bena moyo bayindula, vo Nkwa kayengele uyalanga kimfumu kiabantu ye vananga kio kwa wonso ukazolele, inga, uzangulanga ulutidi kuluka mu bantu mu diodio.

1 Sam. 16: 1, 12. 1 Nt. 22: 19. Yobi 1: 6. Dan. 2: 21. 5: 21. Luk. 1: 52.

18. Ndozi yakala yampila yoyo yiyalotwa, mono ntinu Nebukadenesali. Ngeye, Beletesasali, nakambi mbangudulu; kadi mu banduenga mu kimfumu kiami ka mosi ko ulenda kunkamba mbangudulu, kansi ngeye vele lenda bo, kadi mpeve anzambi zanlongo yena mu ngeye.

19. Buna Danieli, wakala mpe nkumbu Beletesasali, wayitukwa fintanguntangu, wazala kwa mabanza makintientie. Kansi ntinu wavutuka bula mbembo ye wavova : Beletesasali, kuyambulani ndozi ye mbangudulu yakupamuna ko. Beletesasali wavutula ye wavova :

Mfumu ami, engwa nga vo ndozi yiyelele mu yau bakubelanga ye mbangudulu mu ntantu miaku !

20. Nti uwamona wakala waunene ye ngolo ye ntela una, vo waluaka ku zulu ye wamonika va ntoto wawonsono,

21. ye wakala makaya mantoko ye wabuta bana babingi, vo wakala dia kwa babonsono, i nti wakala bulu biansi kundu kunsi, ye nuni zazulu mazanza mau va mavala mawau,

22. i ngeye kibeni, untinu, wayikidi nene koko ye ngolo, ngeye wena nene

kukudidi nate ye kulueki ku zulu, ye wena lulendo lulueki ku nsuk' antoto.

Dan. 2: 37.

23. Kansi ntinu bu kamona mpofi yavedila yakulumuka mu zulu yavova: lukwanga nti ye lubunga wo; mwanki sinza va kimosi ye mianzi kilenda siswa mu ntoto, kiakangama mu mbienga zasengwa ye zansongo, mu titi biansi; mu noko diazulu yandi una boduswa ye kala kunku kiandi ye bulu biansi, nate ye ntangu nsambodia zimeni kumvioka,

24. mbangudulu adiodio, ntinu, i yayi, ye yayi i lukanu lua Nkwa kayengele lubwidi mfumu ami, ntinu:

25. ngeye una nianukwa mu bantu ye una katwa kala kundu mu bulu biansi ye dia titi bonso ngombe ye boduswa kwa noko diazulu; ntangu nsambodia zina kuvioka, nate ye una yindula, vo Nkwa kayengele uyalanga kimfumu kiabantu ye vananga kio kwa wonso ukazolele.

Yes. 37: 16. Dan. 5: 21.

26. Kansi bu bwatumwa, vo sinza kianti ye mianzi kina sala, i mbangudulu yayi, vo ngeye una simba kimfumu kiaku, bu una bakula, vo i zulu diena lulendo.

27. Nkiangunu untinu, bika nduengoso ami yazolakana kwa ngeye ye ukikula mu masumu maku mu vanga mambote ye mu tufuma tuaku mu sadila nkenda kwa bamputu, kanivo vila diaku dilenda sikalala. Zing. 16: 6.

28. Momo mamonsono mabwila mpe ntinu Nebukadenesali.

29. Ngonda kumi ye zole mboki ntinu bu kazieta va nludi avula diandi diakitinu mu Babeli,

30. buna wasasula nding' andi ye wavova: Tala, diadi i Babeli diadinene diyatunga mu kala fulu kiami kiakitinu mu lulendo luami luangolo, nzitusu ami mu sikwa!

31. Diambu bu diakala mu nwa antinu, ndinga yatuka ku zulu: Ngeye, ntinu Nebukadenesali, ukembo: Kimfumu kiaku kizionono mu ngeye;

32. ngeye una nianukwa mu bantu ye katwa kala kundu mu bulu biansi ye dia titi bonso ngombe; ntangu nsambodia zina kuvioka nate ye ubakudi, vo Nkwa kayengele uyalanga kimfumu kiabantu ye vananga kio kwa wonso ukazolele.

33. Mu ntangu yina mambu mayenda detila mu Nebukadenesali; yandi wanianukwa mu bantu ye wakatwa dia titi bonso ngombe, ye nitu andi yaboduswa kwa noko diazulu, nate ye mika miandi miamena ye miakala bonso nsala zango azulu ye nzala zandi zakala bonso nzala zanuni.

34. Kansi ntangu bu yamana vioka, mono Nebukadenesali yasendula meso mami ku zulu ye yavutuka baka nduka zami. Buna mono yasika Nkwa kayengele, mono yasika ye yazitisa yandi ukalanga moyo ntangu yikayimani, wena lulendo i lulendo lukalumani, ye wena kimfumu kisikilanga mu mbandu ka mbandu, Dan. 7: 14.

35. ye bisi ntoto babonsono beka bonso ka lekwa ko kwa yandi, kadi yandi uvanganga monso makazolele kwa nkangu azulu ye kwa yau bena kundu va ntoto, ye ka muntu ko ulenda kakidila koko kwandi vo vova kwa yandi: Nki uvengi? Yobi 9: 12. Yes. 24: 21. 40: 17. 43: 13.

36. Nkiangunu buna yatambula nduka zami diaka mu ntangu yina, ye yatambula nzitusu ami ye ncemono ami diaka mu nzitusu akimfumu kiami; nluengisi miami ye bankwa miaminene bantomba. Mono yavutuka yaduswa mu kimfumu kiami, ye lulendo lualutila luavewa kwa mono.

37. Nkiangunu bwabu mono, Nebukadenesali, izangisanga ye zitisanga ntinu azulu, kadi mavanga mandi mamonsono mena kedika, ye nzila zandi zena zasonga, ye yau badiatanga mu ngianza balenda yinwa kwa yandi.

Dan. 5: 20. 1 Pet. 5: 5 b.

KAPU 5.

Mbuluku a Belesasali.

Ntinu Belesasali wavanga mbuluku waunene kwa funda diababakala bandi babanene ye wanwa vinia ye funda diodio.

2. Belesasali bu kamona ngolo zavinia, watuma, vo bana tuala wumbwa bina biawola ye biapalata biabonga sandi Nebukadenesali mu vwala mu Yelusalemi; biau ntinu ye babakala bandi babanene, kama biandi ye bakento bandi bakiavengama bakana nwina.

2 Nt. 25: 15. 2 Lus. 36: 18. Dan. 1: 2.

3. Buna batuala wumbwa bina biawola biabongwa mu seka diavwala mu nzo a Nzambi mu Yelusalemi; ntinu, bankwa miandi miaminene, kama biandi ye bakento bakiavengama banwina bio.

4. Bu beti nwa vinia, bakemba nzambi zau zawola ye zapalata, zansongo, zasengwa, zanti ye zamatadi.

5. **B**una mu ntangu yina yimosi minlembo bonso miakoko kwamuntu ntumbu monika vana vatalane kebolo kiakinene kiaminda va baka kiakuswa kiampembe mu vula diakitinu; ntinu wamona koko kweti sonika.

6. Buna ntinta yakubuka mu zizi kiantinu ye wazala kwa mabanza makintientie ye luketo luandi luazakama ye makungunu mandi mabotasana.

7. Ntinu wabokila mu ndinga yayinene ye watuma, vo bana landisa bantumbudi, bisi Kaladea ye mbangudi miazimbwetete. Ntinu watuma ebu kwa banduenga mu Babeli: Wonso ulenda tanga masonukwa momo ye kunkamba mbangudulu, yandi una vwikwa mpumbu, ye luvambu luawola luna tulwa mu laka diandi, ye yandi una kala mfumu yantatu mu kimfumu.

8. **B**una banduenga babonsono bantinu baluaka muna, kansi balembana tanga nsonokono vo kamba ntinu mbangudulu.

9. Buna ntinu Belesasali walutila mu wonga, ye ntinta yakubuka mu zizi kiandi, ye bankwa miandi miaminene babwa mangitukwa.

10. Kansi mpovolo antinu ye yabankwa miandi miaminene bu yaluaka kwa ntinu nkama, buna yandi wayenda ku seka diambuluku; kuna ntinu nkama wabula mbembo ye wavova: Bika wavuka ntangu yikayimani, untinu! Kuyambulani mabanza makintientie makufuluka ko, ye ntinta ka yikubukani mu zizi kiaku ko.

Dan. 2: 4. 3: 9. 6: 6, 21.

11. Mu kimfumu kiaku mwena bakala diena mpeve anzambi zanlongo. Mu lumbu biasaku yandi wamonwa nzailu ye nduka ye nduenga, bonso nduenga zazinzambi; saku, ntinu Nebukadenesali, wantumba ngudi ankuluntu mu bambikudi, bantumbudi, bisi Kaladea ye mbangudi miazimbwetete; inga, bobo bwavanga saku ntinu,

Dan. 1: 17. 2: 48. 4: 8.

12. mpeve yambidi anene ye ngangu ye nduka ye nduenga mu bangudila zindozi ye zibula biuvu ye sungika mambu ntazingalakana bu biakala ye ndieu Danieli, wavewa nkumbu Beletesasali kwa ntinu. Nkiangunu tumisa Danieli bwabu; yandi una kamba mbangudulu. Dan. 1: 17.

13. **D**anieli bu kamana tualwa kwa ntinu, ndieu wavova kwa Danieli ye wata: Keti ngeye i Danieli, umosi mu zinkole zabayudayo banata sami ntinu tuka mu Yuda? Dan. 1: 6.

14. Mono ngwilu mu ngeye, vo mpeve azinzambi yena mu ngeye, ye vo ngeye wamonwa nzailu ye nduka ye mbidi anduenga zazinene.

15. Bwabu i ebu, vo banduenga ye bantumbudi batuelo mwamu kwa mono mu tanga nsonokono yoyo ye kunkamba mbangudulu; kansi balembane kunkamba mbangudulu.

16. Kansi mu ngeye ngwilu, vo ulenda vana mbangudulu ye sungika mambu mazingalakana. Nkiangunu vo ulenda tanga nsonokono ye kunkamba mbangudulu, buna ngeye una vwikwa mpumbu ye luvambu luawola luna tulwa mu laka diaku, ye ngeye una kala mfumu yantatu mu kimfumu.

17. **B**una Danieli wavutula ye wavova kwa ntinu:

Nkailu miaku bika wakeba mio ngeye kibeni, ye nsendo aku bika wavana wo kwa wankaka; ka mia ko ye ngina tanga nsonokono kwa ntinu ye kunkamba mbangudulu.

18. **K**wa saku Nebukadenesali, untinu, Nzambi-Mpungu wavana kimfumu, nene, nsikulu ye nzitusu;

Dan. 2: 37. 4: 19.

19. mu diambu dianene koko kukavewa, bantu babonsono ye makanda ye zindinga bazakama mu mpamuku mu yandi. Wonso ukazolele kavonda, ye wonso ukazolele kavukisa; wonso ukazolele kazangula, ye wonso ukazolele kayina.

20. Kansi ntim' andi bu wayanda ye mpeve andi yakala nza ye ngianza, buna walukulwa mu kiandu kiandi kiakitinu, ye nzitusu andi wakatulwa mu yandi. Dan. 4: 30, 37.

21. Yandi wanianukwa mu bana babantu, ye ntim' andi wafwanana ye wabulu, ye wakatwa kala kundu mu mpunda zankitu ye dia titi bonso ngombe; nitu andi yaboduswa kwa dinoko diazulu; nate ye wabakula, vo Nzambi-Mpungu uyalanga kimfumu kiabantu ye zangulanga wonso ukazolele mu yala kio. Dan. 4: 25, 33.

22. Kansi ngeye Belesasali, mwan' andi, uzeyi momo mamonsono, mwanki kuyinimisi ntim' aku ko,

23. kansi uyandididi Mfumu azulu ye utuadisi biwumbwa mu nzo andi vantadisi aku; ngeye ye bankwa miaminene miaku; kama biaku ye bakento bakiavengama lunwinini bio vinia, ye

buna ukembele nzambi zaku zapalata ye zawola, zansongo, zasengwa, zanti ye zamatadi zilembolo mona vo wa vo zaya lekwa. Kansi Nzambi yoyo yena mpeve aku mu ngolo zandi ye nzila zaku zazonsono, kwanzitisi ko.

5 Mose 4: 28. Lumb. 115: 4 b. 135: 15 b. Nzai. 9: 20.

24. **N**kiangunu bwabu koko kwaku kwafidusu kwa yandi ye nsonokono yayi yisonokono.

25. Nsonokono yoyo yisonokono vava yena ebu : Mene mene tekel ufarsin.

26. Yayi i mbangudulu : mene, i mbangudulu : Nzambi tengi lumbu biakimfumu kiaku ye sukisi kio.

27. Tekel, i mbangudulu : ngeye tezolo va balanza ye umweno nayakeyake.

28. Peres, i mbangudulu : kimfumu kiaku kibukunu ye kiveno kwa bamedia ye bapelesia.

29. **B**una Belesasali watuma, vo Danieli una vwikwa mpumbu, ye vo luvambu luawola luna tulwa mu laka diandi, ye vo yandi una samunwa, vo una kala mfumu yantatu mu kimfumu.

1 Mose 41: 42.

30. **F**uku dina Belesasali, ntinu abisi Kaladea, wavondwa.

31. Daleyavesi mu Media watambula kimfumu, bu kakala makumasambanu ye mvu miole.

KAPU 6.

Danieli mu nluk' abankosi.

Daleyavesi wayenguka ntima mu yadisa nkama mosi ye makumole mabakuluntu mu kimfumu, kidi bampila yoyo bana kala mwamonsono mu kimfumu.

2. Va ntandu au wayadisa madingizi matatu, Danieli wakala dimosi; vantadisi ababa bakuluntu bana dedisa ntalu zau, mpasi ntinu kana mona mbivulu ko.

3. Kansi Danieli waluta zolwa mu madingizi mankaka ye bakuluntu, kadi mpeve yambidi anene yakala mu yandi, ye ntinu wabanza mu kuntumba va ntandu akimfumu kiamvimba.

4. **B**una madingizi mankaka ye bakuluntu batonta baka bungu kwa Danieli mu bina biakimfumu. Kansi balembana baka bungu diampila yoyo vo diankaka dialembwa songa, bu kakala wakwikama mu salu kiandi ; kusukusu vo kinzimbwa ka biamonwa ye yandi ko.

5. Buna babakala bavova : Yeto ka tulendi baka bungu kwa ndieu Danieli ko, vo ka tulendi dio baka mu lusambudulu lua Nzambi andi ko.

6. **M**boki madingizi ye bakuluntu basavula kota kwa ntinu ye bavova kwa yandi ebu : Bika ngeye wavuka ntangu yikayimani, ntinu Daleyavesi !

Dan. 2: 4. 3: 9. 5: 10.

7. Madingizi mamonsono makimfumu, i mfumu zazinsi ye bakuluntu, minluengisi ye nkumbi zazinsi bavovasana manenga manduengoso, vo ntumu yantinu yina samunwa ye nkanukunu yasikudukuswa, vo wonso wonso utadisanga nsambulu andi mu makumatatu malumbu kwa wankaka, kani nzambi vo muntu, ye ka kwa ngeye, untinu ko, yandi una tubwa mu nluk' abankosi.

8. Nkiangunu, untinu, bika watuma nkanukunu ye sonikisa nsonokono yilembane vutulwa nkoka bonso bwena mina mianangwi mia Media ye mia Pelesia. Est. 1: 19. 8: 8.

9. **M**u diambu diodio ntinu Daleyavesi wasonikisa nsonokono ye watuma nkanukunu.

10. **K**ansi Danieli bu kazaya, vo nsonokono yasonukwa, ntumbu kota mu nzo andi mwakala zinela mu seka diandi diantandu zazibuka mu ntini a Yelusalemi. Muna wafukama va makungunu mandi mfukama tatu tatu lumbu lumbu ye wasambila ye watonda kwa Nzambi andi, bonso bukateka vanganga. 1 Nt. 8: 44, 48. Lumb. 55: 17.

11. Babakala bu basavuka kuna, bamona Danieli weti lomba ye bombidila Nzambi andi.

12. Mboki bayenda kwa ntinu ye banyuvula mu nkanukunu yakitinu : Ngeye kwasonekese nkanukunu ye kunku kiaki ko, vo wonso wonso utadisanga nsambulu andi mu makumatatu malumbu kwa wankaka, kani nzambi vo muntu, ye ka kwa ngeye, ntinu ko, yandi una tubwa mu nluk' abankosi ? Ntinu wavutula ye wavova : Inga, ye nsiku wowo wena nakekete bonso bwena mina mianangwi mia Media ye mia Pelesia. Dan. 3: 10 b.

13. Buna bavutula ye bavova kwa ntinu : Danieli, umosi mu nkole zabayudayo, kabanzilanga ngeye vo nkanukunu yiwasonekese ko, kansi usambilanga nsambila tatu tatu lumbu lumbu.

14. **N**tinu bu kawa bo, wakala mbidi

akiadi ye wakala kintientie, bonso bukalenda tanina Danieli ; nate ye ntangu yadimina watovuka mu tonta baka nzila mu kunsadisa.

15. Buna babakala basavula kwa ntinu ye bavova kwa yandi : Nazayi, untinu, vo i mina mia Media ye mia Pelesia, vo nkanukunu vo ntumu bitumanga ntinu ka bilendi vutulwa nkoka ko.

16. Buna ntinu walandisa Danieli ye wantuba mu nluk' ankosi ; ntinu wavova kwa Danieli ye wata : Nzambi aku yiusambilanga ntangu zazonsono, bika kakutanina.

17. Batuala tadi ye batula dio va ntandu anluka, ye ntinu watula dio dimbu mu dimbu kiankumbu andi ye kiabankwa miandi miaminene, kidi mpiludulu ka yina vangwa mu diodio diavangwa kwa Danieli ko.

Mat. 27: 60, 66.

18. **M**boki ntinu wavutuka ku vula diandi ye wamina nsoki fuku diadionsono ye kayambula bakento biza vantadisi andi ko ; tulu tuakabuka mu yandi.

19. Nsuka bu kwakia, mboki ntinu watelama ye wasavula ku nluk' ankosi.

20. Bu kafinama ye nluka wabokila Danieli mu ndinga yakingongo ; ntinu wavova kwa Danieli ye wata : Danieli, usielo kia Nzambi amoyo, kanivo Nzambi aku yiusambilanga ntangu zazonsono lendele mu kutanina mu zinkosi ?

21. Buna Danieli watambudila kwa ntinu : Bika wavuka ntangu yikayimani, untinu !

22. Nzambi ami fidisingi mpofi andi ye zikidi nwa miazinkosi, ye ka bampengi buma ko. Kadi mono mbweno kondwa kwabila vantadisi andi, ye kivolele mpe diambu kwa ngeye, untinu ko. Lumb. 34: 7. 91: 10 b. Dan. 3: 28.

23. **B**una ntinu wakala kiese kiakingi ye watuma, vo bana tombula Danieli mu nluka ye Danieli bu katombulwa mu nluka, ka balendi kummona buma ko ; kadi walekila Nzambi andi minu.

24. Mboki ntinu walandisa babakala bobo bafunda Danieli, ye wabatubisa mu nluk' abankosi, va kimosi ye bana bau ye bakazi bau ; bu ka balueki va nsi anluka ko, nkosi zababwila ye zakosa visi biau biabionsono.

25. **M**boki ntinu Daleyavesi wasonika kwa bantu babonsono ye makanda ye zindinga bakala va ntoto wamvimba : Yenge kiakingi kiakala yeno !

Dan. 3: 31 b.

26. Bwabu mono ntumini, vo mu nsi yamvimba yakimfumu kiami luna zakama ye tina Nzambi a Danieli. Kadi yandi i Nzambi amoyo yisikilanga ntangu yikayimani ; kimfumu kiandi kiena kiampila yayi, vo ka kilendi bungwa ko, ye lulendo luandi lusikilanga nate ye nsukulu.

Dan. 2: 44. 4: 31. 7: 14.

27. Yandi utaninanga ye usadisanga ye vanganga dimbu ye mangu mu zulu ye va ntoto, yandi watanini Danieli mu ngolo zazinkosi.

28. **N**dieu Danieli walutila mu nzitusu ye lulendo mu ngiadulu a Daleyavesi ye Kolesi, mwisi Pelesia.

Dan. 1: 21.

KAPU 7.

Bulu bia ye mwan' amuntu.

Mu mvu wantete wangiadulu antinu a Babiloni, Belesasali, Danieli walotwa ndozi ye wamona mona-meso va mbuk' andi. Mboki wasonika ndozi ye wakamba kunku kiamambu mayau.

2. Wau i nsamu a Danieli :

Mono yamona mona-meso mu fuku ye mu mau yamona, bonso bwasiuka mpeve zia zazulu ku mbu waunene.

3. Bulu bia biabinene biatombuka mu mbu, kimosi ka kiafwanana ye kiankaka ko.

4. **K**iantete kiafwanana ye nkosi, kansi kiakala maveve bonso ngo azulu. Bu yatala bio, maveve mavuzwa bulu ye kiavumbulwa mu ntoto, ye kiatelama va malu mole bonso muntu, ye ntim' akimuntu wavewa kwa kiau.

Yel. 48: 40. 49: 19, 22. 50: 17. Yeh. 17: 3, 7. Hab. 1: 8.

5. **M**boki yamona bulu kiankaka diaka, kianzole mu ndandani ; kiau kiafwanana ye ulusu, ye kiatedimisa lueka lumosi ye kiakala visi tatu biambanzi mu nwa andi va kati ye meno. Bulu kiokio kiakambwa ebu : Telama ye siudika mbizi zazingi.

6. **M**boki yamona bulu kiankaka kiafwanana ye ngo, kansi va tueka tuandi kiakala ye maveve maia manuni ; bulu kiakala ntu mia, ye kiavewa lulendo.

7. **M**boki yamona mu mona-meso mami mu fuku bulu kiaia, mbidi ampamuku wawingi, kiansisi ye ngolo ; kiau kiakala meno mamanene masengwa, kiasiudika ye kiakosa ye bionso biasadidila

kiadiata bio kunsi amalu; ka kiafwanana ye bulu biatekila biabionsono ko ye kiakala kumi diampoka.

8. Kansi bu yatonwa mpoka, yamona, bonso mpoka yankaka va kati ye zau yatumbuka, mpoka yayizio, mu yau mpoka zitatu zazau zatekila zalukulwa, ye tala, mpoka yoyo yakala meso mafwanana ye meso mabantu ye nwa wavova mambu mamanene.

Nzai. 13: 5.

9. **Bu** yatala bio, biandu biatulwa, ye umosi wakala wanuna wavwanda. Mvwatu andi wakala mpembe yamvula zampembe ye nsuki va ntu andi bonso mika miamameme miavedila; kiandu kiandi kiakala kianlemo miatia, ye makalu momo makala matia tulabukanga. Nzai. 1: 14. 4: 2 b.

10. Nkuka yatia yavaika mu yandi; sielo biandi biakala funda ngionzika funda, ye kumi diamafunda ngionzika kumi diamafunda batelama vana mu kunsadila. Bavwanda mu kongudila, ye minkanda miabengulwa.

Lumb. 68: 18. 97: 3. 103: 20 b. Nzai. 5: 11. 20: 12.

11. Bu yatala bo, bwavangwa, mu diambu diamambu mamanene mavova mpoka, vo, bu ngieti bo tala, bulu kiavondwa ye nitu andi yabungwa ye yatubwa mu tia mu yokwa.

12. Mu bulu biankaka mwakatulwa mpe lulendo luau, kadi la kwazingu kiau kwazengwa mu ntangu ye lokula.

13. **M**boki yamona mu mona-meso mami mu fuku, bonso umosi wafwanana ye mwan' amuntu wayizila mu matuti mazulu; yandi wafinama kwa wanuna ye watualwa vantadisi andi.

Mat. 16: 27. 24: 30. 25: 31. 26: 64. Mal. 14: 62. Nzai. 1: 7.

14. Ndieu wavewa lulendo ye nzitusu ye kimfumu, ye bantu babonsono ye makanda ye zindinga bakatwa kunsadila. Lulendo luandi i lulendo lukalumani lukana lembwa katudulwa, ye kimfumu kiandi ka kina bungwa ko.

Lumb. 45: 6 b. Dan. 2: 44. 3: 33. 4: 34. 6: 26. Mika 4: 7. Luk. 1: 33. Eb. 1: 8.

15. **Buna** mono, Danieli, yamona, vo mpeve ami yabaka kintientie mu kundu kiandi, ye mona-meso mayamona mampamuna.

16. Mono yayenda finama kwa umosi mu yau batelama vana ye yanlomba mbangudulu yaludi mu momo mamonsono. Yandi wamvutudila ye wankamba mbangudulu abiobio:

17. Bulu bina bia biabinene biena mbangudulu, vo ntinu mia mina telama va ntoto,

18. Kansi bavedila ba Nkwa kayengele bana tambula kimfumu ye baka kio bonso mvwilu mu ntangu yikayimani, inga, mu ntangu yikayimani mu ka ntangu yikayimani.

19. **M**boki yazola baka mbangudulu yaludi mu bulu kiaia kialembwa fwanana ye biankaka, i kina kiakala mbidi ansisi yayingi ye kiakala meno masengwa ye nzala zansongo, kina kiasiudika ye kiakosa ye mboki kiadiata kunsi amalu bina biasadidila;

20. mpe mu kumi diampoka va ntu andi ye mu mpoka yamona, yina yatumbuka, ye mu diambu diayau zitatu zankaka zasotuka, mpoka yina yakala meso ye nwa wavova mambu mamanene, yina yalutila zankaka mu nene mu tala,

21. mpoka yina yiyamona mpe, vo yanwanisa bavedila ye yabalutila ngolo, Nzai. 13: 7.

22. nate ye wanuna wayiza ye mina miasadulwa kwa bavedila ba Nkwa kayengele ye ntangu bu yafwana, bavedila bu bayambulwa bavwa kimfumu.

23. **Buna** yandi wavutula ebu: Bulu kiaia i mbangudulu, vo kimfumu kiaia kina kala va ntoto kilembolo fwanana ye bimfumu biankaka biabionsono. Kiau kina siudika ntoto wamvimba ye diatikisa ye kosa wo.

24. Kumi diampoka i mbangudulu vo kumi diantinu bana telama mu kimfumu kiokio; ndandani ayau wankaka una telama una lembwa fwanana ye batekila ye una bwisa ntinu ntatu.

Nzai. 17: 12.

25. Ndieu una sasula mpovolo andi kwa Nkwa kayengele ye bunga bavedila ba Nkwa kayengele; yandi una banza mu ntim' andi mu vilula zintangu ye mina; yau bana vewa mu koko kwandi mu ntangu mosi ye ntangu zakingandi ye ndambu antangu.

Dan. 11: 36. 12: 7. Nzai. 12: 14.

26. Kansi nkongodolo yina kongudulwa, ye luyadulu luandi luna kunkatulwa ye bungwa ye fukuswa nampia.

27. Kansi kimfumu ye luyadulu ye nene va ntandu abimfumu biabionsono kunsi azulu bina vewa kwa bantu bavedila ba Nkwa kayengele. Kimfumu kiau kina kala kimfumu kikakimani, ye tuyadulu tuatonsono tuna sadila ye tumamana kio.

28. **Vava** nsamu umeni. Kansi mono, Danieli, yafuluzwa kwa mabanza mamingi makintientie, ye ntinta yaku-

buka mu zizi kiami ; kansi mono yakeba mu ntim' ami monso mavangwa.
Dan. 5: 6. 10: 8.

KAPU 8.

Meme diambakala ye nkombo yambakala.

Mu mvu wantatu wangiadulu antinu Belesasali mono, Danieli, yamona mona-meso malandana ye mau mayateka mona. Dan. 7: 1 b.

2. Bu yatala mu mona-meso momo, buna nkievo ngiena mu vula dia Susani mu nsi a Elami ; bu yavutuka tala mu mona-meso, mono yamona, vo ngiena ku nzadi a Ulai.

3. Bu yasendula meso mami, yamona meme diambakala ditelamene vantadisi anzadi, ye diakala mpoka zole ; mpoka zazole zakala ntela, kansi yimosi yavioka yankaka mu ntela, ye yoyo yavioka mu ntela yazimunina vaika.

4. Mono yamona meme diambakala diakuda mu mpoka ku ntini yaweste ye ku ntini yanode ye ku ntini yasude, ye ka bulu nkutu ko kilenda kakidila dio, ye ka muntu ko ulenda tanina mu ngolo zandi ; yandi wavanga bonso bukazolele, ye wavanga mambu mamanene.

5. **B**u yavutuka tala, yamona nkombo yambakala yatuka mu ntini yaweste ye yavioka va ntoto wamvimba, kansi ka yavalakana ntoto ko ; nkombo yambakala yakala mpoka yayinene va mbulu.

6. Yau yafinama ye meme diambakala diena mpoka zole, dina diyamona ditelamene vantadisi anzadi ye yau yanyungusila mu nganzi zangolo.

7. Mono yammona, bu kaluaka ku nkati amenie diambakala ye wabwila dio mu nkesi, ye yandi wakuda meme diambakala ye wakosa mpoka zandi zazole, ye meme diambakala ka diakala ngolo mu kunkakidila ko. Mboki yandi wambwisa va ntoto ye wandiata ; ka muntu ko wakala ulenda tanina meme diambakala mu ngolo zandi.

8. **N**kombo yambakala yavanga mambu mamanene. Kansi bu kalutila mu ngolo, mpoka yayinene yatiabuzuka, ye mpoka zia zankaka zazinene zafunduka mu fulu kiayau, bonso bwena ntini zia zazulu.

9. Mu yimosi mu zau mwavaika mpoka yamona, mu mbadukulu yayike, ye yamena mu mbidi amena mu ntini yasude ye mu ntini yaeste ye mu ntini yansi yampwenia.
Yel. 3: 19. Yeh. 20: 6, 15. Dan. 11: 16, 41.

10. Yau yamena nate ye nkangu azulu ye yatuba biankaka mu nkangu wowo, mu zimbwetete, va ntoto ye yadiata zo. Yobi 20: 6. Yes. 14: 13.

11. Inga, kwa dingizi diaminkangu kavanga mambu mamanene : yandi wankatula nkailu adisalu walumbu ka lumbu, ye kundu kiandi kiakinlongo kialumbwa. 4 Mose 28: 3 b.

12. Va kimosi ye nkailu walumbu ka lumbu nkangu mpe waniokunwa, mu diambu diantulumunu. Yau yabwisa kedika va ntoto ye yakala vila mu monso mayivanganga.

13. **M**boki mono yawa umosi mu bavedila weti vova, ye wavedila wankaka wayuvula ndieu wavova : Ntama kwa mona-meso meti zenga mu nkailu adisalu walumbu ka lumbu ye mu ntulumunu yitukisi mpomboso, ye mu ndiatulu akinlongo ye nkangu ?

14. Buna yandi wavutula kwa mono : Mafunda mole ye nkama tatu zankokila ye zansuka ; mboki kinlongo kina nunguswa diaka.

15. **M**ono, Danieli, bu yamona monameso momo ye yatonta mo visa, buna yamona umosi wamonika bonso bakala ditelamene vantadisi ami.

16. Ku kintomba ye Ulai yawa nding' amuntu wabokila ye wavova : Ngabilieli, bangudila ndieu mona-meso.

17. Buna yandi wayiza ku mbuka yiyatelama ; kansi mono yapamuka, bu kaluaka, ye yafukama va zizi kiami. Yandi wavova kwa mono : Yindula diadi, umwan' amuntu ; kadi monameso momo meti songa ku ntangu ansukulu.

18. Bu kavova bobo kwa mono, mono yakala kenda ngayi ye zizi kiami va ntoto ; kansi wampalakana ye wantedimisa diaka. Dan. 10: 9 b., 16 b.

19. **M**boki yandi wavova : Tala, mono nzolele kuzaikisa monso mana kala, nganzi bu zeka mu suka ; kadi diodio dieti songa ntangu ansukulu.

20. Meme diambakala diumweni, diena mpoka zole, i mbangudulu ntinu mia Media ye mia Pelesia.

21. Kansi nkombo yambakala i ntinu a Yavani, ye mpoka yayinene va mbulu andi i ntinu wantete.

22. Kansi bu yatiabuzuka, ye zankaka zia bu zavaika mu fulu kiayau, mbangudulu, vo bimfumu bia bina tuka mu bantu bandi, mwanki ka biadetila ye yandi mu ngolo ko.

23. Ku nsukulu atuyadulu tuau, ntulumuni bu mifuluzi tezo biau, buna

ntinu wabuziezie ye nganzi zabunkita una kwiza;

24. yandi una kala waunene mu ngolo, kansi ka detila ye watekila mu ngolo ko; yandi una tukisa mbungulu yayinene, ye bana yitukwa; yandi una kala vila ye una manisa lukanu luandi. Inga, yandi una bunga babingi ye mpe bantu bavedila.

25. Bu kena ngangu zozo, una kala vila beni mu bungubi bwandi; yandi una savuka ntima mu mambu mamanene, una bunga babingi nabiu. Inga, kwa dingizi diamadingizi kana nangumukina; kansi buna una koswa ka mu koko kwamuntu ko.

26. Mona-meso mu nkokila zozo ye nsuka miomio mavovolo bwabu mena kedika. Kansi sweka mona-meso momo, kadi masonganga ntangu zanseke zina kwiza.

27. Kansi mono, Danieli, yakala nalenzangani ye yakala yela ntangu yankaka. Mboki yatelama ye yasala salu kiami kwa ntinu; mono yayitukwa mu mona-meso momo, kansi ka muntu ko wavisa mo.

KAPU 9.

Nsambulu a Danieli. Lusambodia luatumingu tuamvu.

Mu mvu wantete wangiadulu a Daleyavesi, mwan' a Ahasevelosi—watuka mu butu kiabamedia ye wazangulwa bonso ntinu akimfumu kiabisi Kaladea—

2. mu mvu wantete wangiadulu andi mono, Danieli, yabakula mu masonukwa ntalu amimvu miakamba Mfumu kwa mbikudi Yelemia, bu kavova, vo zolele viokisa lusambodia luamvu, Yelusalemi bu diena diavombila.
Yel. 25: 11 b. 29: 10.

3. Buna yatadisa zizi kiami kwa Mfumu Nzambi mu nsambulu yavema ye mbombodolo ye yamina nsoki mu kuba ye bombe. Mat. 11: 21.

4. Mono yasambila kwa Mfumu, Nzambi ami, ye yata ye yavova:

Engwa Mfumu, u Nzambi yayinene ye yansisi beni, ngeye ukebanga luwawanu ye nlemvo kwa yau bakuzolanga ye bakebanga nsikudukusu zaku!
5 Mose 7: 8 b. Neh. 1: 5.

5. Yeto tuavolele masumu ye tuavengi bwambi ye tuakedi bakiadimbuka ye nsoto-nsoto; yeto tuavengamene mu nsikudukusu zaku ye nsiku miaku.
Lumb. 106: 6.

6. Yeto ka tuawilu sielo biaku i bambikudi ko miavova mu nkumbu aku kwa ntinu mieto, madingizi ye mase ye kwa bantu babonsono mu nsi.

7. Ngeye Mfumu wena walunungu, kansi yeto tukatulu fwa nsoni, bonso butusanga bwabu, yeto tubabakala ba Yuda ye bisi Yelusalemi, inga, Isaeli diadionsono, ye yau bena lukufi vava ye yau bena nseke mu nsi zazonsono ziwabakuba, kadi badimbudi minu kwa ngeye. Esaia 9: 6 b.

8. Inga, Mfumu, yeto ye ntinu mieto, madingizi ye mase tukatulu fwa nsoni, bu tuavolele masumu kwa ngeye.
Neh. 9: 34. Yel. 2: 26. 44: 17.

9. Kansi kwa Mfumu, Nzambi eto, kwena nkenda ye ngiambudulu. Kadi yeto tuasotokene mu yandi
Lumb. 130: 4, 7. Man. 3: 22 b.

10. ye ka tuawilu nding' a Mfumu, Nzambi eto ko, mu diata mu mina miandi mikatutudila mu sielo biandi bambikudi. 2 Lua. 36: 15 b.

11. Inga, Isaeli diadionsono diatulula mina miaku ye diavengama ye balembwa wa nding' aku. Nkiangunu yeto tuatengudulwa mpe nsingulu yoyo yikadila ndefi mu fidisa, ye yasonukwa mu mina mia Mose, sielo kia Nzambi; kadi keti yeto tuavola masumu kwa yandi.
3 Mose 26: 14 b. 5 Mose 27: 15 b. 28: 15 b. 29: 20. 30: 17 b.

12. Yandi wakeba mambu mandi makavova kwa yeto ye kwa nkongudidi miatukongudila; watubwisa kubu dina diadinene, vo ka mwavengo diampila yoyo mwankaka kunsi azulu ko, bonso dina diavangwa mu Yelusalemi.
Man. 2: 17.

13. Bonso bwasonukwa mu mina mia Mose kubu dina diadionsono diatubwila, kansi mwanki ka tuazola bombidila Mfumu, Nzambi eto ko, mu bangumuka mu tufuma tueto ye yindula kedika kiaku.

14. Nkiangunu Mfumu wakenga mu kutubwisa kubu; kadi Mfumu, Nzambi eto, wena walunungu mu mavanga mamonsono makavanganga, kansi ka tuawa nding' andi ko.
Neh. 9: 33. Lumb. 119. 137. Yel. 1: 12. 44: 27. Nzai. 16: 5.

15. Mfumu, Nzambi eto, ngeye wavaikisa bantu baku mu nsi a Ngipiti mu koko kwangolo ye wakivangila nkumbu yena yimosi bwabu! Yeto tuavola masumu, yeto tuadimbuka.
2 Mose 12: 41. 13: 9. Neh. 9: 10. Yel. 32: 20.

16. Kansi Mfumu, mu diambu dia-

lunungu luaku lualonsono, vengula nganzi zaku ye nkesi zaku mu mbanz' aku Yelusalemi, mongo waku wanlongo; kadi mu masumu meto ye mu tufuma tuamase meto Yelusalemi ye bantu baku bayikidi nsoni kwa babonsono bakutuzungidilanga kundu.

17. Nawe bwabu, u Nzambi eto, nsambulu ye mbombodolo asielo kiaku, ye wangusila zizi kiaku va kinlongo kiaku kiavombila, mu diambu dia Mfumu.

18. Tambila mo kutu kwaku, Nzambi ami, ye nawe; temusa meso maku ye tala mpomboso yitubukidi, ye tala mbanza yabikwa nkumbu mu nkumbu aku. Kadi ka mu vuvu kialunungu lutuavengi ko tueti tula nsambulu zeto vantadisi aku, kansi mu vuvu kiankend' aku yayinene.

Yes. 37: 17. Tit. 3: 5.

19. Mfumu, nawe, Mfumu, nayambudileti; Mfumu, dimba diadi ye vanga mavanga maku ye lembwa zingila —mu diaku diambu, Nzambi ami, kadi mbanz' aku ye bantu baku babikwa nkumbu mu nkumbu aku.

20. Bu yakidi vova momo ye yasambila ye yata mami masumu ye mabantu bami Isaeli ye yatula vantadisi a Mfumu, Nzambi ami, ndilu ami amvutu mu mongo wanlongo wa Nzambi ami,

21. nkiangunu bu yakidi vova bobo mu nsambulu ami, Ngabilieli waluaka kwa mono, i bakala diyateka mona mu mona-meso mami, bu yabwa kenda ngayi; bwakala mu ntangu ankailu ankokila. 4 Mose 24: 4, 8. Dan. 8: 16 b.

22. Yandi wandonga ye wavova kwa mono ye wata: Danieli, bwabu mono ngizidi vava mu kulonga nduka.

23. Bu ubadikidi sambila nkutu, ntumu yitumunu, ye mono ndueki mu kuzaikisa, kadi ngeye ulemvokolo beni. Nkiangunu nawe bwabu diambu ye yindula mona-meso.

Yes. 65: 24. Dan. 10: 12.

24. Lusambodia luatumingu luazengwa kwa bantu baku ye mu mbanz' aku yanlongo, mboki ntulumunu yina kakudulwa ye masumu mana suka ye lufuma luna bwilwa kodi ye lunungu lukalumani luna tualwa ye mboki mona-meso ye mbikulu bina siwa dimbu kianzikulu ye kinlongo kianlongo ye nlongo kina kuswa.

25. Nkiangunu nazayi bwabu ye visa: Kasi ye ntangu yina, diambu bu diavaika mu tungulula Yelusalemi, nate ye umosi wakuswa, i dingizi dina kwiza, tumingu nsambodia tuna vioka; mu makumasambanu ye tumingu tole dina tungululwa ye nzila zadiau ye tumbu tuadiau, vo mpe mu ntangu zampasi.

26. Kansi makumasambanu ye tumingu tole mboki umosi wakuswa una bungwa, kansi kana namwa kwa widi muntu nkutu ko. Mbanza ye kinlongo bantu badingizi bana kwiza konki mu bunga bio; kansi yandi kibeni una sukila mu nkuk' amwila. Mvita yina kala nate ye ku nsukulu; mpomboso yatungunwa nangwi.

27. Yandi una wawana luwawanu luangolo ye babingi mu lumingu lumosi, ye mu ndambu alumingu nkailu amponda ye wandia mina katulwa mu yandi; va veve diankankumusu mvombisi una kwizila. Bobo buna tatamana, nate ye mbungulu ye ndinda watungunwa nangwi bina tenguka va mvombisi.

Yes. 28: 22. Dan. 11: 31. Mat. 24: 15. Mal. 13: 14.

KAPU 10.

Nzaikusu ku nzadi a Hidekeli.

Mu mvu wantatu wangiadulu antinu Kolesi, mwisi Pelesia, Danieli, wabikwa mpe Beletesasali, wazaikuswa nzaikusu; nzaikusu yoyo yena yakedika ye yisamunanga ncita zazingi. Yandi wayindula nzaikusu ye wabanzila mona-meso. Dan. 1: 7.

2. Mono, Danieli, yakedi kiadi ntangu yina kasi ye tumingu tutatu.

3. Kiadia dia kwaluvu ko, mbizi ye vinia ka biakota mu nwa ami ko, ye kiakusa mpe nitu ami mu mazi ko, nate ye tumingu tuna tutatu tuamana vioka.

4. Mu lumbu kiamakumole ye ia mu ngonda yantete, bu yakala ku simu dianzadi yayinene, i Hidekeli,

1 Mose 2: 14.

5. mono bu yasendula meso mami yamona bakala ditelamene vana, diavwata mvwatu mialino ye wakangwa luketo luandi nkiti wawola wa Ufasi.

Yel. 10: 9. Dan. 12: 6. Nzai 1: 13 b.

6. Nitu andi yakala bonso yakilisolita, zizi kiandi kiafwanana ye luvezomo, meso mandi makala bonso binga biatia, moko mandi ye malu mandi bonso nsongo yacema; ningu wampovolo andi wakala bonso ndumu wangolo.

7. Mono, Danieli, i ndieu umosi kaka

wamona mona-meso; babakala bakala yami ka bamona mo ko, kansi mpamuku waunene wababwila, ye bataba ye baswama. Mav. 9: 7.

8. Buna mono kaka yasala, ye bu yamona mona-meso momo mamanene, ngolo zami zazonsono zalala; ntinta yakubuka mu zizi kiami ye kiakala vembuka kwamfwilu, ye kiavutuka kala ngolo ko. Dan. 7: 28.

9. Buna mono yawa ningu ampovolo andi; mu ntangu yina yimosi yiyawa ningu ampovolo andi kuyalambalala kenda ngayi va zizi kiami, ye zizi va ntoto, Dan. 8: 18. Mat. 17: 6.

10. buna koko kwampalakana, ye yatelama mu zakama va makungunu mami ye va moko mami.

11. Mboki yandi wavova kwa mono: Danieli, ubakala dilemvokolo beni, yindula mambu momo manzolele vova kwa ngeye ye telama va malu maku; kadi bwabu mfidusu kwa ngeye. Bu kavova bobo kwa mono, yavumbuka mu zakama. Dan. 9: 22 b.

12. Yandi wavova kwa mono: Kutinani ko, Danieli, kadi kasi ye lumbu kiantete, bu watadisa ntim' aku mu tomba nduka ye mu kukiyina vantadisi a Nzambi aku, mambu maku mawakane; bwabu ndueki mu diambu diamambu maku. Luk. 1: 13.

13. Dingizi diakimfumu kia Pelesia wankakidila mu makumole ye lumbu kimosi; kansi buna Mikaeli wayiza, umosi mu madingizi malutidi, mu kunsadisa, mono kaka bu yateka kakidila ntinu mia Pelesia.
Dan. 12: 1. Yud. b. 9. Nzai. 12: 7.

14. Bwabu ndueki mu kulonga mu monso mana vangwa kwa bantu baku mu lumbu bina kwiza; kadi mama mpe i mona-meso masonganga ntangu zina kwiza. Dan. 8: 26.

15. Bu kavova bobo kwa mono, mono yadokika zizi kiami va ntoto ye yakala kibaba.

16. Kansi tala, yandi wafwanana ye muntu wavalakana koba biami. Buna yazibula nwa ami ye yavova ye yata kwa yandi utelamene vantadisi ami: Mfumu ami, mu mona-meso momo mambweni mbwidi kingongo, ye kiena ngolo diaka ko.

17. Sielo kiamfumu ami bonso bungiena, bwe ilenda moka ye mfumu ami, bonso bukena? Mono kiena ngolo diaka mu mono ko ye kilendi vutuka vola mwela ko.

18. Buna yandi wamonika bonso muntu wampalakana diaka ye wansiamisa.

19. Yandi wavova: Kutinani ko, ubakala dilemvokolo beni; yenge kiakala yaku, kala wangolo, inga, kala wangolo. Bu kambokisa bobo, yamona nsiamusu ye yavova: Navovi, mfumu ami, kadi bwabu unsiamisi.

20. Buna yandi wavova: Bwabu ulenda visa bila kingizidi kwa ngeye? Kansi mono nkatulu kula vutuka mu nwanisa dingizi dia Pelesia, ye bu nkatukidi kwa yandi, buna dingizi dia Yavani dilueki.

21. Mwanki nzolele kuzaikisa masonukwa mu nkand' akedika. Ka mosi nkutu ko weti kunsadisa kwa baba, kansi Mikaeli, dingizi dieno.

KAPU 11.

Nkudukulu anzaikusu yatekila: Luyalu lua Pelesia, Yavani (Elene), nsi a Sude (Ngipiti) ye nsi a Node (Silia). Mvutulu andinda mu nsi yampwenia (Palestina).

Mono yatelama va lueka luandi bonso nsikumu andi ye ntabulu mu mvu wantete wangiadulu a Daleyavesi, i mwisi Media.

2. Bwabu ngina kuzaikisa mena maludi. Tala, ntinu ntatu diaka mina telama mu Pelesia, ye waia una baka kimvwama kilutidi yau batatu, ye bu kalutidi mu ngolo mu kimvwama kiandi, yandi una sa ngolo zandi zazonsono kwa kimfumu kia Yavani.

3. Mboki ntinu wangolo una telama, ye yandi una yala mu lulendo lualunene ye vanga bonso bukazolele.

4. Kansi bu katelamana fintamatama, mboki kimfumu kiandi kina basuka ye kabana bonso bwena ntini zia zazulu; ka kina vewa kwa bana bandi basinsi ko vo kala lulendo lolo lualuingi lukiakedi ko, bu kayala; kadi kimfumu kiandi kina camangana ye vewa kwa bankaka ye ka kwa yau ko.
Dan. 8: 8, 22.

5. Ntinu mu nsi a Sude una kala lulendo, ye mpe umosi mu madingizi mandi, inga, ndieu una kunlutila mu kala nyadi angolo, ye luyalu luandi luna kala lualunene.

6. Mvu miankaka mboki bana kambana, ye mwana wankento wantinu ansi a Sude una kwenda kwa ntinu mu nsi a Node mu bwisa kodi. Kansi nkento kana lenda simba lulendo lukabeki ko, ye ntinu ye lulendo luandi ka una mpe sikila ko; kansi nkento una

niokunwa, yandi va kimosi ye yau bayambula kenda kuna, ye sandi ye bakala dina diambonga mu ntangu andi.
7. Kansi mu nsasil' amwanzi andi umosi una telama va fulu kiandi; ndieu una kwenda konki kwa nkangu antinu ansi a Node ye kota mu siamu kiandi ye vangila bantu, bonso bukazolele ye lutila ngolo.
8. Nzambi zau ye teki ye lekwa biau biantalu, ye palata ye wola, yandi una bio nata bonso bintani ku Ngipiti. Mboki yandi una yambula ntinu ansi a Node mu mvu miankaka.
9. Mu mamvutu ndieu una kota mu kimfumu kiantinu ansi a Sude, kansi yandi una vutuka ku nsi andi diaka.
10. Bana bandi bababakala bana kubama ku nwana ye yonzika nkangu waunene wabinwani; wau una pasumuka ye bukila ye yalangana; wau una vutuka kwiza, ye mvita yina nwanunwa nate ye kuna siamu biandi.
11. Buna ntinu mu nsi a Sude una telama mu nkesi ye vaika ye nwanisa ntinu mu nsi a Node; ndieu una kubika nkangu waunene wabinwani, kansi nkangu wowo una vewą mu koko kwandi.
12. Nkangu andi bu wamana katuka, ngianz' andi yeti mena; kansi vo yandi mpe wavondele kumi diamafunda, kanani baka lulendo ko.
13. Ntinu mu nsi a Node una kubika nkangu wamona, ulutidi una watekila; mvu miankaka bu miamana vioka yandi una kwiza ye nkangu waunene wabinwani ye kiaba kiakingi.
14. Mu ntangu yina babingi bankaka bana nangumukina ntinu mu nsi a Sude; babise biangolo mu baku bantu bana mpe kukizangula, kidi mona meso makwenda detila; kansi bana bwa.
15. Ntinu mu nsi a Node una luaka ye zudika tumbu ye baka mbanza yatoma siamuswa, ye lulendo luansi a Sude ka lulendi kakidila ko, binwani biau biasolwa ka bina kala ngolo zankakidila ko.
16. Yandi weti kwiza kunnwanisa una vanga, bonso bukazolele, ye ka muntu ko ulenda kunkakidila ko; yandi una sikalala mu nsi yina yampwenia ye mbungulu yina kwiza mu koko kwandi.
17. Yandi una kwiza mu lulendo lualonsono luakimfumu kiandi; mwanki wena luzolo lualuwawanu ye luampila yoyo kana wawasa. Yandi una kunkwedisa umosi mu bana bandi babakento, mu mbungulu andi. Kansi diodio ka dina sikila ko ye ka dina kuntomina nitu ko.
18. Mboki yandi una tadisa ku nsi zasanga ye baka zazingi; kansi ntuti ankangu una sukisa ntiakulu zandi, inga, una vutula ntiakulu zandi va yandi kibeni.
19. Buna yandi una tadisa ku siamu biayandi nsi; kansi yandi una zeza ye bwa ye lembwa vutuka kala.
20. Va fulu kiandi wankaka una telama una yambula nkengi kavioka mu nsi yena ntoko akimfumu kiandi; kansi lumbu biankaka mboki yandi una lukulwa, kansi ka mu nganzi ko ye ka mu mvita mpe ko. Yeh. 20: 6.
21. Va fulu kiandi bakala dialuyinu una telama dikutu lembwa tambula kitinu, yandi una kwiza nabiu ye baka kimfumu mu tukanu tuabungubi.
22. Nkangu mibukilanga mina kukulwa vantadisi andi ye mina koswa, ye mpe dingizi dialuwawanu.
23. Kasi ye ntangu yina yibana kambana ye yandi, yandi una sadila bungubi. Yandi una kwenda konki ye lutila ngolo, mu bantu bafiuma kaka.
24. Yandi una kota nabiu mu ntini zansi zilutidi lubutu ye una vanga mambu malembwa vanga mase mandi ye mase mamase mandi; bintani ye mapela ye mbongo kana mwangisa kwa bantu bandi; una kana tukanu kwa vuma biasiamu nate ye ntangu yakingandi.
25. Yandi una sa ngolo zandi ye kibakala kiandi kwa ntinu mu nsi a Sude ye kwiza ye nkangu waunene, kansi ntinu mu nsi a Sude una mpe kubama mu nwana, mu nkangu waunene beni ye bantu babingi; kansi una lembana kakidila mu diambu diatukanu tukanwanga kwa yandi.
26. Yau badianga mampa mandi bana kunlukula. Nkangu andi una bukila, ye babingi bana vondwa ye bilama.
27. Ntinu miamiole mina kana mambi mu ntima; kubavwendi va kimosi va meza mamosi bana vova makutu. kansi ka mana kala zazu ko; kadi nsukulu yeti zingila nate ye ntangu yakingandi.
28. Yandi una vutuka ku nsi andi ye kiaba kiakingi, ye ntim' andi una kana tukanu kwa luwawanu luanlongo; bu katunguni to, una vutuka ku nsi andi.
29. Mu ntangu yazengwa yandi una vutuka kwenda ku nsi a Sude, kansi

ngienda yayi yazimunina buna ka buna kadila bonso yina yatekila ko.

30. Kadi nzaza zitukidi mu Kitimi zina kwiza kunkika, ye yandi una vidisa kibakala. Buna yandi una vutuka ye tadisa nganzi zandi ku luwawanu luanlongo ye bukisa zo. Bu kamana vutuka ku nzo andi, una dimba kwa yau basisidi luwawanu luanlongo.

31. Nkangu miafiduswa kwa yandi mina kwiza umuna siamu kiakinlongo ye lembuswa nkailu walumbu ka lumbu ye tedimisa nkankumusu yampomboso.
4 Mose 28: 4. Dan. 8: 11. 9: 27. Mat. 24: 15.

32. Yau badimbudi luwawanu bana lebwa mu mambu mandengula mu sotuka nadede; kansi yau mu bantu bazaidi Nzambi au bana telama nakekete ye vibidila.

33. Banduka mu bantu bana longa babingi nzailu; kansi bana bafukwa mu sabala ye tia, mu kinkole ye pela, mu ntangu zankaka; Dan. 12: 3.

34. kansi mu mbafukulu ndungunu yayike bana nunguswa, ye buna babingi bana bundana yau mu disu kunsi alukaya.

35. Mbafukulu yina bwila bankaka mu banduka, kidi mpedosolo yakala mu yau, mpasi baveduswa ye sukulwa mu ntangu yansukulu; kadi yau yakidi zingila nate ye ntangu yazengwa.
Dan. 12: 10. 1 Pet. 1: 7.

36. Ntinu una vanga bonso bukazolele ye una tuta mbaya ye kala nza kwa biabionsono biena Nzambi; inga, kwa Nzambi azinzambi kana vova mampila yoyo, vo bakatulu yitukwa. Mamonsono mana kala vila kwa yandi, nate ye ntangu anganzi yimeni, momo matungunwa nangwi bu mavengo.
Dan. 7: 8. 2 Tes. 2: 4. Nzai. 13: 5.

37. Kana banzila nzambi zamase mandi ko, ye kana mpe banzila ndieu wena tima diabakento vo nzambi yankaka ko, kansi yandi una kala ngianza kwa zau zazonsono. Yeh. 8: 14.

38. Kansi nzambi abisiamu kana zitisa; nzambi yalembwa zaya mase mandi, yandi una kunzitisa mu wola ye palata ye matadi mantalu ye lekwa biankaka biantalu.

39. Mu lusadusu luanzambi yanzenza kana vangila siamu biangolo bonso bukazolele; yau bana tambudila ndieu, yandi una kubasonga luzitusu lualunene; yandi una kubatumba bayala babingi, ye yandi una kubakabila ntoto bonso nsendo.

40. Kansi mu ntangu ansukulu ntinu mu nsi a Sude una nwana ye yandi; ntinu mu nsi a Node una savula kwa ndieu ye makalu ye mintentami ye nzaza zazingi ye bwila mu nsi zanzenza ye bukila ye yalangana.

41. Yandi una mpe bwila mu nsi yampwenia, ye nsi zankaka zazingi zina bafukwa; kansi baba bana tabuswa mu koko kwandi: Edomi ye Moabi ye ndambu yayinene yabana ba Amoni.
Dan. 8: 9. 11: 16.

42. Inga, yandi una lambula koko kwandi kwa nsi zanzenza, ye nsi a Ngipiti ka yina vukuswa ko;

43. yandi una baka mbongo zawola ye palata ye lekwa biantalu biampila mu mpila mu Ngipiti; balibia ye bisi Etiopia bana nama mu tambi biandi.

44. Buna yandi una wa ngwilu zitukidi mu este ye node zina kumpamuna; yandi una vaika mu nganzi zazinene mu bunga ye niokuna babingi mu bungwa.

45. Nzo zandi zakoto zamavula kana tunga va kati ye mbu ye mongo wampwenia wakinlongo. Kansi yandi weti kwenda ku mfukulu andi, ye ka muntu ko wena una kunsadisa.

KAPU 12.

Nkudukulu anzaikusu yatekila: ndwanunu a Mikaeli mu Isaeli; mfulukulu ye ntangu ansukulu.

Mu ntangu yina Mikaeli una tonganana, dingizi diadinene, ditelamanga bonso ntabidi abana babantu baku; buna ntangu yanzungu yeti kwiza yikayikedi kifwani ko, kasi ye lumbu kina bantu bu bavangama nate ye ntangu yina. Kansi mu ntangu yina babonsono mu bantu baku bana vuluswa basonama mu nkanda.
Yes. 4: 3. Ob. b. 17. Dan. 10: 13, 20. Mat. 24: 21. Mal. 13: 19.

2. Babingi mu yau balekanga mu mfumfuta bana sikama, bankaka ku moyo ukaumani ye bankaka ku yindama ye nsoni zikazimani.
Yes. 66: 24. Mat. 25: 46. Yoa. 5: 28 b.

3. Buna banduka bana kienzuka bonso luyalungulu lukienzukanga; yau batuedi bantu ku lunungu bonso zimbwetete mu ntangu zazonsono ye mu ntangu yikayimani.
Yeh. 3: 18 b. Dan. 11: 33. Mat. 13: 43. 1 Kol. 15: 41 b.

4. Kansi ngeye, Danieli, sweka mambu mama ye sa nsonokono yayi dimbu kianzikulu nate ye ntangu ansukulu;

babingi bana yo fiongunina ye buna
nzailu yina lutila. Dan. 8: 26.
5. Mono, Danieli, bu yatala, mono
yamona bole bankaka batelama vana,
mosi mu simu dimosi dianzadi ye mosi
mu simu diankaka dianzadi.
6. Mosi mu yau wavova kwa bakala
diavwata mvwatu mialino, watelama
ku ntandu anlangu anzadi: Ntama
kwa yakidi zingila, nsukulu bu yina
kwiza ye mambu mama mangitukulu?
Dan. 10: 5.
7. Mono yawila bakala diavwata
mvwatu mialino ye watelama ku ntandu
anlangu anzadi; yandi wazangula koko
kwandi kwalubakala ye koko kwandi
kwalumoso ku zulu ye wadia ndefi mu
yandi wena moyo ntangu zikazimani,
vo ntangu mosi ye ntangu zakingandi
ye ndambu antangu, ye lulendo lua
bantu bavedila bu luakoswa nampia,
buna mboki mama mamonsono mana
vangama.
5 Mose 32: 40. Dan. 7: 25 b. Nzai. 10: 5 b.
12: 14.
8. Mono yawa mo, kansi kiavisa mo
ko; yayuvula: Mfumu ami, nsukulu
amomo mamonsono nki?
9. Buna yandi wavova: Wenda, Danieli,
kadi mambu mama mana swekwa
ye siwa dimbu kianzikulu nate ye
ntangu ansukulu.
10. Babingi bana veduswa ye sukulwa
ye tontwa, kansi bakiadimbuka
bana sadila ludimbuku luau, ye widi
kiadimbuka nkutu kana visa momo
ko; kansi banduka bana mo visa.
Dan. 11: 35.
11. Kasi ye ntangu yoyo nkailu
angiokolo walumbu ka lumbu bu una
lembuswa ye nkankumusu yampomboso
yatedumuswa, funda dimosi ye nkama
zole ye luvwa lualumbu bina vioka.
Dan. 8: 14. 11: 31.
12. Mayangi mena ye ndieu uvingilanga
ye una luaka ku funda dimosi ye
nkama tatu ye makumatatu ye lumbu
bitanu.
13. Kansi ngeye wenda finami ku
nsukulu; bu umeni vunda, una fulukila
kunku kiaku mu nsukulu abilumbu.

HOSEA.

KAPU 1.

Nsoto-nsoto mia Isaeli, ndinda ye ndemvokolo biafwanukuswa.

Mama i mambu ma Mfumu mayiza
kwa Hosea, mwan' a Beli, mu
lumbu bia Usia, Yotami, Ahasi ye
Hiskia, ntinu mia Yuda, ye mu lumbu
bia Yelobami, mwan' a Yoasi, ntinu a
Isaeli.
2. Mfumu bu kateka badika vova
mu Hosea, Mfumu wavova kwa yandi:
Wenda wakitombila nkazi wena diela
diakinsuza ye bana mu butu kiakinsuza;
kadi mu kinsuza nsi yikatukidi
mu Mfumu.
Nkong. 8: 33. Lumb. 73: 27. Yeh. 16. 15 b.
3. Buna yandi wayenda bonga Ngomeli,
mwana wankento wa Dibilaimi;
yandi wayaka ye wambutila mwana
wabakala.
4. Mfumu wavova kwa yandi: Vana
ndieu nkumbu Yisileli; kadi fintangu-ntangu
bu fiviokele, mono ngina bafika
mu mfuka zamenga za Yisileli mu nzo
a Yehu ye sukisa luyalu luakitinu mu
nzo a Isaeli. 1 Nt. 21: 1 b. 2 Nt. 9: 8 b.
5. Buna vangwa lumbu kina, vo
mono ngina tolula ponza kia Isaeli mu
ndimb' a Yisileli.
6. Yandi wayaka diaka ye wabuta
mwana wankento. Buna yandi wavova
kwa yandi: Vana ndieu nkumbu
Lo-Luhama,[1] kadi kina vutuka fwila
nzo a Isaeli nkenda ko, mpasi vo ngina
kubayambudila.
7. Kansi nzo a Yuda ngina fwila
nkenda, ye ngina kubavana mpulusu
mu Mfumu, Nzambi au; ka mu ponza
ye sabala ko ye bionso bivwilu mu
mvita ko ngina kubavulusila, ka mu
bakavalu ye mintentami ko.
Lumb. 20: 7. 33: 16 b. 76: 3 Yes. 30: 15 b.
8. Bu kamana yemuna Lo-Luhama,
wayaka diaka ye wabuta mwana wabakala.
9. Buna yandi wavova: Vana ndieu
nkumbu Lo-Ami[2]; kadi yeno ka i

[1] mb. yandi ka mfuwa nkenda ko.
[2] mb. ka bantu bami ko.

bantu bami ko, ye mono kina mpe
vuwa kwa yeno ko.
10. **Kansi** ntalu abana ba Isaeli yina
kala bonso nienge wambu ulembana
muntu teza vo tanga ; buna kala, vo
bu bakembo : Yeno ka i bantu bami
ko, yau bana bikwa bana ba Nzambi
amoyo.

1 Mose 32: 12. Hos. 2: 23. Loma 9: 25 b. 1 Pet. 2: 10.

11. Bana ba Yuda ye bana ba Isaeli
bana kutakana ye kukiyadisa ntu wa-
ntuadi ye vaika mu nsi ; kadi lumbu
kia Yisileli kina kala kiakinene.

Yel. 3: 18. Yeh. 34 23 b. 37: 22. Yoa. 10: 16.

KAPU 2.

Ludimbulu luaminu lua Isaeli, kinkwikizi kia Mfumu.

Buna lubika mpangi zeno Ami [1] ye
busi bieno Luhama.[2]
2. **Lufundisa** ngudi eno, lufundisa ;
kadi yandi ka i nkazi ami ko, ye mono
ka i bakala diandi ko. Bika kakatula
nkadulu andi akinsuza mu zizi kiandi
ye ngiangulu muntulu andi. Yel. 13: 27.
3. Vo ka bwa ko, ngina kumvula
mimvwatu, kidi kalambalala mpene,
mono ngina kunsonga bonso bukakala
lumbu kikabutwa. Mono ngina ku-
mvanga bonso nsi yankatu ye bonso
nsi yayuma ye yambula kafwila mu
mpwil' anlangu. Yeh. 16: 39.
4. Kwa bana bandi kina songa
nkenda nkutu ko, bu batukidi mu
butu kiakinsuza ;
5. kadi mbut' au wakala nkento wa-
kinsuza, yandi wababuta wavanga ma-
mbu mansoni. Keti wavova : Mono
nzolele nama nzodi miami mikumpa-
nanga dia kwami ye ndwinu ami, mika
miami miamameme ye lino kiami, mazi
mami ye vinia kiami. Yeh. 16: 15 b.
6. **Tala**, nkiangunu ngina kaka nzil'
aku mu mpanga ! Inga, lumbu ngina
tunga vantadisi andi, mpasi kana ba-
kula nsoko ko.
7. Buna bu kayungusilanga minzodi
miandi, kana kubabakila ko ; bu kana
kubatomba, kana kubamona ko. Buna
yandi una vova : Mono nzolele vutuka
kwa bakala diami diantete, kadi kwa
mono ntangu yina yalutila mbote ye
mu bwabu.
8. **Yandi** kavisidi ko, vo mono ya-
mveni mbongo ye vinia ye mazi, ya-
nkaidi paluta mu mbidi akunku ye
wola bibavangila teki kiau kia Bali.
9. Nkiangunu mono ngina vutula
mbongo ami nkoka, ntangu bu yizidi,
ye vinia kiami, lokula bu kizidi, ye
katula mika miami miamameme ye
lino kiami, bina bikakutu fukila nsoni
zandi.
10. Inga, bwabu ngina fukula nsoni
zandi va meso manzodi miandi, ye ka
muntu ko una kuntanina mu koko
kwami.
11. Mono ngina sukisa kiese kiandi
kiakionsono, tukutukunu tuakiese, mbi-
kulu zangonda ye tumingu ye nkembo
miandi miamionsono.
12. Mono ngina bunga nti miandi
miavinia ye nti miakuyu, i miau mi-
kabikila : miau i nsendo uyaveno kwa
nzodi miami. Mono ngina mio va-
ngila mfinda, ye bulu biansi bina yo
dia. Lumb. 80: 12 b. Yes. 5: 5 b.
13. Bobo ngina kumbafikila mu lu-
mbu biandi bia Bali, bu kakwika bia-
mfwitisila mwisi kwa ba Bali ye waki-
ketula mu nlunga miamatu ye binduku
kiantulu ye wanama nzodi miandi,
kansi wamvilakana, buvovele Mfumu.
Yel. 44: 18.
14. **Tala**, nkiangunu mono ngina
kunleba kakatuka ye kunkotisa mu
nsi yankatu, kidi yavova mampwenia
kwa yandi. Yes. 40: 1 b.
15. Mboki ngina kumvutudila mavia
mandi mavinia ye vanga ndimb' a
Akoli mwelo wavuvu. Kuna yandi
una yimbila bonso mu lumbu biandi
biakintwenia ye bonso bukavanga mu
lumbu kina kikavaika mu nsi a Ngi-
piti. 2 Mose 15: 1 b. Yos. 7: 24 b. Yes. 65: 10.
16. Buna kala mu lumbu kina, bu-
vovele Mfumu, vo una boka : bakala
diami, ye kuna vutuka boka kwa mono
ko : Bali kiami.
17. Inga, nkumbu aba Bali ngina
katula mu nwa andi, ye ka bana vutuka
bikwa ko.
2 Mose 23: 13. Lumb. 16: 4. Sak. 13: 2.
18. **Mu** lumbu kina mono ngina ku-
bawawasana luwawanu ye bibulu va
nsi ye zinuni kunsi azulu ye bianza-
nzala va ntoto. Ponza ye sabala ye
bionso bivwilu mu mvita ngina tolula
ye katula mu nsi ye ngina kubaya-
mbula bakala kundu mu mpungumunu.
Yobi 5: 22 b. Yes. 11: 6. 65: 25. Yeh. 34: 25, 28. Yoa. 16: 33.
19. Mono ngina kambana ye ngeye
mu ntangu yikayimani ; ngina kamba-
na ye ngeye mu lunungu ye nsiku, mu
nlemvo ye nkenda.

[1] mb. bantu bami.
[2] mb. yandi i mfuwa nkenda.

20. Inga, mu kinkwikizi ngina kambana ye ngeye, ye una zaya Mfumu.
Yel. 31: 34.
21. Buna kala mu lumbu kina, vo mono ngina wa, buvovele Mfumu; mono ngina wa zulu, ye diau dina wa ntoto,
22. ye ntoto una wa mbongo ye vinia ye mazi, ye biau bina wa Yisileli.
23. Mono ngina kukituikila yandi mu nsi ye fwila Lo-Luhama nkenda ye vova kwa Lo-Ami: Ngeye i bantu bami. Yau bana vutula: Ngeye i Nzambi ami.
Hos. 1: 10. Sak. 13: 9. Loma 9: 25. 1 Pet. 2: 10.

KAPU 3.

Ntangu andinda ye mpiugulu a Isaeli yafwanukuswa.

Mfumu wavova kwa mono: Wenda ngienda yankaka ye vana zola kwaku kwa nkento wena ye nzodi ye wena mpala yankento; bonso Mfumu uzolanga bana ba Isaeli, mpeleko batadisanga kwa nzambi zankaka ye bazolanga mampa mabana bavinia.
2. Mono yakisumbila yandi ye yamvanina kumi ye sekeli tanu biapalata ye homeli kimosi kiabali ye mboki leteki kimosi kiabali.
3. Mboki mono yavova kwa yandi: Ntama yayingi una vwandanga mu diambu diami, ye kuna lenda ta kinsuza ko vo kala diambu ye bakala; bobo mpe ngina vanga kwa ngeye.
4. Inga, ntama yayingi bana ba Isaeli bana vwanda ye kondwa ntinu ye dingizi, kondwa nkailu miadisalu ye bimama ye kondwa efode ye teki bianzo.
5. Mboki bana ba Isaeli bana bangumuka ye tomba Mfumu, Nzambi au, ye Davidi, ntinu au; mu vumi bana tomba Mfumu ye wote wandi mu lumbu bina kwiza.
Yes. 2: 2 b. Yel. 30: 9. 31: 12. Yeh. 34: 23. Mika 4: 1 b. Sak. 8: 20 b.

KAPU 4.

Nsamunu andinda kwa bantu ye banganga.

Luwa mambu ma Mfumu, lubana ba Isaeli. Kadi Mfumu wena bungu kwa bisi nsi, kedika ye zola ye nzailu a Nzambi bu bikondolo mu nsi.
2. Badianga ndefi ye vunanga, babemanga ye yibanga ye yanganga, bavanganga bonso babise biangolo, ye nkanu amenga ulandanga nkanu amenga.
Yel. 7: 9.
3. Nkiangunu nsi yena kiadi, ye babonsono bena mo kundu balemінanga, ye bibulu va nsi ye zinuni kunsi azulu; mbizi zau kibeni mu mbu zivilanga.
Yel. 12: 4. Sef. 1: 3.
4. Kansi ka bufweni beni ko mu fundisa wankaka vo kunsemba vo semba bantu baku bonso bufweni mu fundisa nganga.
5. Inga, ngeye una bwa mu mwini, ye va kimosi ye ngeye mbikudi una bwa mu fuku; mbut' aku mpe ngina bunga.
6. Bantu bami basukidi, kadi ka batambudi nzailu ko; kansi bu uniafuni nzailu, buna mono mpe ngina kuniafuna, ye una lembwa kala ngang' ami; bonso buuvilakene mina mia Nzambi aku, i bobo mono mpe ngina vilakana bana baku. 2 Mose 20: 5.
7. Bu balutila kula, balutila vola masumu kwa mono; kansi nzitusu au ngina vilula nsoni.
8. Masumu mabantu bami bayundukilanga, ye lufuma luau bazininanga.
9. Kansi bwabu nganga ye bantu bana vangwa bwadetila; mono ngina kubabafika mu nzila zau, ye ngina kubavutudila mu mavanga mau.
Yes. 44: 2.
10. Bu bana dia, ka bana yukuta ko, ye mu kinsuza kiau ka bana nieka ko, bu balembwa mu tatamana ye Mfumu.
3 Mose 26: 26. Mika 6: 14. Hang. 1: 6.
11. Kinsuza ye vinia ye vinia kiamona bikatulanga nduka. Zing. 20: 1.
12. Bantu bami bayuvulanga kulu kiau nduengoso ye bazolele baka nzailu kwa nkawa au; kadi mpeve yakinsuza yabazimbisi, ye mu kinsuza bakatukidi kwa Nzambi au. Hos. 5: 4.
13. Va mbata zamiongo bayokilanga, ye va nzanza bakwikilanga biamfwitisila mwisi, kunsi acene, mimpese-mpese ye ntelebinta, mpozi bu yena yambote momo. Bobo bana beno babakento beka bansuza ye bakazi babana beno bababakala mpala zabakento.
Yes. 57: 5 b. Yeh. 6: 13.
14. Mwanki kilendi longa bana beno babakento ndongi ko, bu bena bansuza, vo bakazi babana beno bababakala bu bena mpala zabakento, kadi babakala yau kibeni keti bakwendanga ku nenga ye bansuza ye yokanga nkailu ye ndumba zanlongo. Bobo bantu balembolo zaya lekwa bayungusanga ku mfukusulu au. 5 Mose 23: 17.
15. Vo ngeye Isaeli zolele ta kinsuza kiaku, buna Yuda kadiani mfuka ko. Buna ka luizani ku Ngilingali ko, ka

lubalukani ku Bet-Aveni ko ye ka ludiani ndefi ko: Kasi mu Mfumu amoyo.

5 Mose 6: 13. 1 Nt. 12: 29. Hos. 9: 15. 10: 5. 12: 11. Am. 5: 5.

16. Vo Isaeli dina siutuka bonso ngombe yankento yakinsiutukila, mwanki Mfumu una kubatuala ku dia bonso bana bamameme mu nsi yankatu yasadile?

17. Ve, Efalaimi wawawane ye biteki; buna bika kayendidila!

18. Kinduvu kiau kiena mvwezolo, batanga kinsuza kiau ntangu ka ntangu; yau bakutu kala nkaku zansi bazolanga biena nsoni.

19. Kansi mpeve yatembo yina kubabaka mu maveve mandi, ye bana mweswa nsoni ye nkailu miau miadisalu.

KAPU 5.

Isaeli ye Yuda bavumuswa mfukusu.

Luwa diadi, lubanganga, luyindula dio, lunzo a Isaeli, ye yeno mu nzo antinu, ludimba dio; kadi nkongodolo yiyelele mu yeno. Kadi yeno luakedi dinsinga kwa Mispa ye konde diayalwa va Taboli. 1 Nt. 12: 32.

2. Mu mpondolo ankailu miau balutidi dimina mpinda mu nsoto-nsoto miau. Kansi mono ngina kala kokoto kiandongi kwa babonsono.

3. Mono nzaidi Efalaimi, ye Isaeli kaswekolo kwa mono ko. Keti ngeye Efalaimi weka nsuza bwabu, Isaeli disumukini.

4. Ka beti sa kimfuzi mu vutuka kwa Nzambi au ko, kadi mpeve yakinsuza yena kundu mu ntulu zau, ye ka bazaidi Mfumu ko.

5. Kansi ngianza za Isaeli zitanga kimbangi kwa yandi, ye Isaeli ye Efalaimi bana bwa mu lufuma luau; Yuda mpe dina bwa ye yau. Hos. 7: 10.

6. Vo bana kwenda ye mameme mau ye zingombe mu tomba Mfumu, ka bana kumbakula ko; yandi umeni kubatatukila.

7. Kwa Mfumu badimbudi minu, inga, babutidi bana ba ka i bandi ko. Nkiangunu mbikulu angonda yina kubamanisa, va kimosi ye bina bibatambudi mu ndambu au. Hos. 2: 4.

8. Lusika kulumenta mu Ngiba, mpungi mu Lama, lusika nsikulu yalukubumunu mu Bet-Aveni. Ntantu weti kuzoma, Benyamini!

9. Efalaimi dina vombuswa mu lumbu kiandongi; kwa makanda ma Isaeli ngieti zaikisa mena makedika.

10. Madingizi ma Yuda i fwiti biayau bavilulanga dimbu bianzaku; yau ngina dukudila nganzi zami bonso nlangu.

5 Mose 19: 14. 27: 17.

11. Efalaimi dieti zungulwa, ye lendo kiandi kieti tululwa, kadi zolele nama ntumunu.

12. Nkiangunu bwabu mono ngiena nkievo mumfwa nkabu kwa Efalaimi ye nkievo mbodila mu visi kwa Yuda.

13. Efalaimi bakudi yela kwandi ye Yuda mput' andi; nkiangunu Efalaimi wayele ku Asuli ye wafidisi ntumwa kwa ntinu Yalebi. Kansi ndieu kalendi kuluniakisa ko; mput' eno ka yina beluka ko.

2 Nt. 15: 19. 16. 7. Hos. 10: 6. 12: 1.

14. Kadi mono ngina kala bonso nkosi kwa Efalaimi ye bonso nkosi yantwenia kwa nzo a Yuda. Mono kibeni ngina kamata kimbaki kiami ye nata kio; ngina kio koka ye ntanunu mpia. Hos. 13: 7.

15. Mono ngina katuka, vutuka ku kundu kiami, nate ye bameni lungwa kwama bonso bufweni kwa yau ye babadikidi tomba zizi kiami.

KAPU 6.

Luzolo lua Mfumu mu nkenda. Ludimbulu luaminu lua Isaeli.

Inga, mu nzungu zau bana kuntomba mu vema: Luiza tuavutuka kwa Mfumu. Kadi i yandi utuluekele, yandi una kutuniakisa mpe. Yandi utubendi, yandi una mpe kutuviaka.

5 Mose 32: 39. 1 Sam. 2: 6. Yobi 5: 18. Yes. 26: 16.

2. Mu lumbu biole yandi una kutuniakisa; inga, mu lumbu kiantatu si kakututedimisa, mpasi tuavuka vantadisi andi.

3. Nkiangunu bika tualonguka kunzaya, inga, bika tuatombuzula mu zaya Mfumu. Nselokolo andi yena yakedika bonso yankala mpumbu, ye yandi una kutubwila bonso mvula, bonso mvula yantombo yisanga nlangu va ntoto.

4. Nki ngina vanga kwa ngeye, Efalaimi? Nki ngina vanga kwa ngeye, Yuda? Zola kweno keti kufwanane ye tuti diansuka, bonso dinoko dilalanga mu nsuka. Hos. 13: 3.

5. Nkiangunu mbufulu zami zibwidi mu bambikudi, nkiangunu ibabemene

mu mpovolo anwa ami, kidi nkongodolo mu ngeye yina monika ku kia.
6. Kadi mono nzolele luzolo ye ka nkailu ko ye ndutidi zola nzailu a Nzambi mu nkailu miangioka.
1 Sam. 15: 22. Lumb. 50: 13 b. Mat. 9: 13. 12: 7.
7. Kansi baba batuludi luwawanu mu fu kiabantu; i diau badimbudi minu kwa mono.
8. Ngiladi i mbanz' amvangi miayayibi, yizedi kwa tambi biamenga.
Hos. 12: 11.
9. Bonso kabu diamintani dieti langidila bantu, i bobo bwena kabu diabanganga kubeti vondila mu nzila ku Sekemi. Inga, mena mamvwezolo bavanganga.
10. Mu nzo a Isaeli mono yamweni mambu mangolo, muna Efalaimi ditanga kinsuza kiandi, muna Isaeli disumukanga. 1 Nt. 12: 28 b. 2 Nt. 17: 7 b.
11. Kwa ngeye, Yuda, kwazengwa nsungi angionzoko, bu ngina vutuka tedimisa bantu bami.

KAPU 7.

Yayibi ya Efalaimi ye Samalia.

Bu nzolele niakisa Isaeli, buna lufuma lua Efalaimi ye yayibi ya Samalia bieti monika. Kadi basadilanga bungubi, mivi mikakunanga, makabu mamintani mapelanga mu zinzila.
2. Ka babanzanga mu ntima miau ko, vo mono ibambukilanga yayibi yau yayonsono moyo. Bwabu bazungulu kwa mau mavanga, kadi mau malueki vantadisi azizi kiami.
3. Mu yayibi yau bavanga ntinu kiese ye mu makutu mau madingizi.
4. Babonsono i bampala. Bafwanane ye foloni kialungwa tia kwa mvangi amampa weti lembwa mu lemisa tia kasi ye ntangu yikabadikidi soba mfumfuta, nate ye zameni funa.
5. Mu lumbu kiantinu eto madingizi manwa vinia kiababedisa nayuku-yuku; yandi kibeni watambika koko kwa mindevi. Yes. 5: 11.
6. Bu balungidi ntima miau tia bonso foloni mu tukanu tuau, mvangi miau miamampa mieti leka fuku diamvimba; kansi mu nsuka tia tueti lema mu nlemo miakia.
7. Babonsono bena tia bonso foloni ye zinisinanga minkongudidi miau bobo; inga, ntinu miau miamionsono mibwanga, kadi mu yau ka mwenani umosi ko ukumbombidilanga.

8. Efalaimi weti kukisanga ye bantu bankaka; Efalaimi fwanane ye dimpa dikadibangumunu ko. Lumb. 106: 35.
9. Banzenza bamanisi ngolo zandi, kansi yandi kazaidi lekwa ko; mpeleko kabeki zimvu, kazaidi lekwa ko.
10. Kansi ngianz' a Isaeli yitanga kimbangi kwa yandi; ka bavutukanga kwa Mfumu, Nzambi au ko, ye ka bakuntombanga ko, mpeleko bina biabionsono. Hos. 5: 5.
11. Efalaimi weka bonso bembe diakitunga dikondolo nduka. Ngipiti batumisanga, ku Asuli bakwendanga;
2 Nt. 15: 19. 16: 7. 17: 4 b. Hos. 5: 13. 12: 1.
12. kansi bu beti kwenda, mono iyalanga konde diami va ntandu ayau ye ikubavungumunanga momo bonso nuni zazulu. Inga, mono ngina kubalonga ndongi, bonso dibundu diau diakiwila.
13. Engwa yau, bu batebi kwa mono! Mbungulu bika yababwila, bu basotokene mu mono. Mono vele nzolele kubakula, kansi bakumpovisanga mpovolo zamakutu. 5 Mose 28: 15 b.
14. Ka babokilanga kwa mono mu ntima miau ko, bakunganga kaka va mbuka zau; bena kingongo mu mbongo au ye vinia kiau, bu bena mantingu kwa mono.
15. I mono yabalonga ye yasiamisa moko mau, ye mwanki bakunkananga yayibi.
16. Bavutukanga, kansi ka kwa yandi wena kuna ntandu ko; bafwanane ye ponza kiakimbabu. Madingizi mau mana bwa mu sabala mu diambu dialubelo luatudimi tuau. Buna bana devwa mu nsi a Ngipiti.
Lumb. 78: 57. Kolo. 3: 1.

KAPU 8.

Ntantu mina bwila Isaeli.

Tula mpungi va nwa aku! Bonso ngo azulu ntantu weti bwila nzo a Mfumu, bu batuludi luwawanu luami ye basotokene mu mina miami.
5 Mose 28: 49 b. Yes. 58: 1. Yel. 4: 13. 48: 40. 49: 22.
2. Bakumbokilanga: Nzambi ami! Yeto tukuzeyi, yeto mu Isaeli.
3. Kansi Isaeli bu kaniafuni mena mabiza, ntantu una kunzoma.
4. Yau kibeni bakisodila ntinu, miampila yoyo mialembwa tuka mu mono; bayadisa madingizi ye kiazaikuswa bo ko; palata biau ye wola bavangila biteki mu bungila bio bobo. Hos. 2: 8.

5. **Mwan'** aku angombe i nkankumusu, Samalia! Nganzi zami zakwemi kwa bantu baba; ntama kwa bana kankumukina vedila? 1 Nt. 12: 28 b.

6. Kadi mwan' angombe utukidi mu Isaeli; nkete wavanga wo, ye ka i nzambi nkutu ko. Ve, mwan' angombe wa Samalia una koswa naniuku-niuku. 2 Mose 32: 20.

7. **Kadi** bakunanga mpeve, ye tembo bana yonzika. Ka bana baka mbongo ko; mbongo zau zankunzu ka zina vana dia ko, ye vo zina vana fiuma, buna banzenza bana fio siudika. Hang. 1: 6. Ngal. 6: 7.

8. **Isaeli** weti siudukwa! Bakibanzulwa mu bangoi bonso lekwa kikondolo mfunu.

9. Kadi babalukidi vele ku Asuli, bonso mpunda zankitu zikwendanga zau zinzila, inga, Efalaimi vele zolele wawana sumbu diazola; Yobi 39: 8 b.

10. kansi kani bonso bubawawana masumbu mu bangoi, mwanki mono ngina kubafiningisa va kimosi ye kubayambula babadika ntangu akifwafwa kunsi ankwamusu angudi antinu.

11. **Efalaimi** bu kakivengi masalu mamingi mu masumu, buna mpe masalu mandi mana kala masumu kwa yandi. Hos. 10: 1

12. Vo mono mpe ngina kunsonikina mina miami mu ntalu akumi diamafunda, keti mitangwanga mwanki bonso mina miankwa nzenza.

13. Bonso nkailu amponda bakungiokilanga mbizi yibana dia; Mfumu kazolele bwampila yoyo ko. Bwabu yandi bambukidi lufuma luau moyo ye bafikanga masumu mau; ku Ngipiti bana vutulwa. Zing. 15: 8. 21: 27. Yes. 1: 11. 66: 3 b. Yel. 14: 10. Hos. 9: 9. Am. 5: 22.

14. **Isaeli** bu kavilakene mvangi andi ye ukitungidi mavula, ye Yuda bu katungidi mbanza zazingi zansiamusu, ngina fidisa tia ku mbanza zandi, ye tuau tuna manisa mavula mazau.

KAPU 9.

Masumu mamanene. Ndinda miangolo.

Kukalani kiese ko, Isaeli, ye kuyangalalani bonso bantu bankaka ko, ngeye ukatukidi kwa Nzambi aku mu kinsuza, ngeye wazolakana ye nsendo akinsuza va bianu biabionsono biambongo.

2. Kianu ye kamunu kiavinia ka bina kubayundula ko, ye vinia kina kubafuba. Am. 5: 11. Sef. 1: 13.

3. Ka bana kala kundu mu nsi a Mfumu ko; Efalaimi una vutuka ku Ngipiti, ye mu Asilia bana katwa dia biasumuka. 5 Mose 28: 68. 2 Nt. 25: 26. Dan. 1: 8.

4. Ka bana yoka vinia bonso nkailu andwa kwa Mfumu ko ye ka bana zolakana kwa yandi ko. Nkailu miau miamponda mina kala kwa yau bonso mampa makiadi; babonsono badianga mo bana sumuka. Kadi mampa mabana baka mu yukutisa nsatu au ka mana kota mu nzo a Mfumu ko. Yel. 16: 7.

5. **Buna** nki luna vanga, lumbu kiankembo bu kina kwiza, lumbu kiakiese kia Mfumu?

6. Kadi tala, vo bana vukuswa mu mbungulu, buna i Ngipiti yina kubayonzika, Mofi dina kubadiamisa. Palata biau bibazolele beni bina vuwa kwa mansiasia; mpanga zina mena mu mafwokula mau. Yes. 32: 13. 34: 13 b. Yel. 42: 16 b.

7. **Lumbu** biambafukulu bizidi. Lumbu biamvutulu andinda bizidi, Isaeli dina bo mona. Buna mbikudi utelamene bonso muntu wakizoba, ye muntu wampeve bonso lauki mu diambu dialufuma luaku lualunene; kadi lubelo luaku luakedi lualunene.

8. Inga, Efalaimi i ntantu ulangidilanga Nzambi ami; mbikudi i siongi diantambi azinuni mu nzila zandi zazonsono, luazu kialubelo mu nzo a Nzambi andi. Hos. 5: 1.

9. Mu mbungulu yampinda badimini, bwabu bonso mu lumbu bia Ngiba. Kansi yandi ubambukilanga lufuma luau moyo, yandi ubafikanga masumu mau. Nkong. 19: 22 b. 20: 1b. Hos. 8: 13. 10: 9.

10. **Bonso** bana bavinia mu nsi yankatu yamona Isaeli; mono yamona mase meno bonso bana bantete va nti wakuyu, bu ubadikidi buta bana. Kansi bu baluaka kwa Bali-Peoli, bakibieka kwa nsoni zateki ye bakala nkankumusu, badetila ye ndieu ubazola. 4 Mose 25: 3. Lumb. 106: 28. Yel. 3: 24.

11. **Nzitusu** a Efalaimi una tilumuka nseke bonso nuni; ka muntu ko una vutuka buta bana, ka muntu ko una kala vumu, ka muntu ko una yaka.

12. Vo bana kukiyundudila bana, ngina kubakatula mu yau, mpasi ka lekwa ko kina sala. Inga, engwa yau kibeni, bu ngina kubavengama.

13. **Efalaimi** diena vele bonso bu-

mbweni Tilo vo diena, i tuikulu va yinza; kansi ntangu yankaka Efalaimi una vaikisa bana bandi bababakala kwa mvondi.
14. Ubavana, Mfumu, monso mauna kubavana! Ubavana vumu kiakisita ye mabene masika!
15. Yayibi yau yayonsono yiyonzamene mu Ngilingali; inga, kuna yababela. Mu diambu dialukadulu luau luambi nzolele kubakuba mu nzo ami. Mono kina tatamana mu kubasonga zola ko; nyadi miau miamionsono keti i bankwa miangita.
Yes. 1: 23. Hos. 4: 15. 12: 11.
16. Efalaimi una beduswa; mianzi miau mina yuma, ka mina buta mbutu ko. Vo yau bana buta bana ngina vonda mbutu miau miamoyo kani vo bakubazolanga beni mpe.
17. Inga, Nzambi ami una kubaniafuna, bu balembwa zola kunwila; bana kala bonso mintabi mu bangoi.

KAPU 10.

Nkongodolo amasumu ma Isaeli mu nsi nkulu ye mu bwabu.

Isaeli diakala nti wavinia wavekita wabuta bana. Kansi bonso buwalutila mu bana, i bobo masalu makakivangila malutidila; nsi andi bu yalutila toma, buna mama bikatedimisa bialutidila mbote. Hos. 8: 11.
2. Ntima miau miakala ndelo; bwabu bana lungwa bibafweni lungwa. Yandi kibeni una tulula masalu mau, bunga mama biau.
3. Inga, bwabu bana vova: Yeto tuakonduswa ntinu, bu tualembwa vumina Mfumu. Kansi ntinu, nki kalenda kutuvangila bwabu?
4. Bavovanga mambu mampavala, badianga ndefi zavuna, bawawananga tuwawanu; kansi bonso finti-nti fiandudi nkongodolo yina vaika mu nkala miansi.
5. Mu bana bangombe ku Bet-Aveni bisi Samalia bana kala kintientie; inga, mu kiampila yoyo bantu bandi bana kala kiadi, ye banganga zandi bana yaula mu diambu diandi, mbongo zandi bu kana zo katudulwa. Hos. 8: 5.
6. Yandi kibeni mpe una kokwa ku Asilia bonso nkailu kwa ntinu Yalebi. Efalaimi dina tambula nsoni, Isaeli dina fwiswa nsoni ye tukanu tuandi.
Hos. 5: 13.
7. Ntinu a Samalia usukidi kwandi; bonso fulu-fulu va nlangu kana kukulwa.
8. Vuma bianangama bia Aveni bina vombuswa, i biau biavodila Isaeli masumu; mpanga ye nsolokoto bina funduka va masalu mau. Buna bana vova kwa miongo: Lutufuka, ye kwa bintuntubulu: Lutubwila.
Yes. 2: 19. Luk. 23: 30. Nzai. 6: 16.
9. Masumu ma Isaeli matukidi mu lumbu bia Ngiba. Kuna bakidi telamanga; mvita yamvutulu andinda kwa bakondolo lunungu kani yilenda luaka kwa yau mu Ngiba!
Nkong. 19: 22 b. 1 Sam. 8: 6 b. 15: 34 b. Hos. 9: 9. 13: 10 b.
10. Inga, bu nzolele bo, ngina kubalonga ndongi; buna bantu bana kubakutakanana ye kubatula kunsi avangu kimosi va kimosi ye mavanga mau mamole malufuma.
11. Efalaimi wakedi mwan' angombe watoluka wazola diata mu kianu kiantutila; mono yakutidi laka diandi diavuluka. Bwabu ngina tula Efalaimi ku vangu, Yuda una koka fudulu, Yakobi nsoma wampatila. 5 Mose 25: 4. 1 Kol. 9: 9.
12. Lukikunina mu lunungu, luyonzika bonso bwena mwina wazola, lukisodila nsitu miamona; kadi i ntangu yifweni mu tomba Mfumu, kidi kiza kulunokisina lunungu. Yel. 4: 3.
13. Yeno luafudidi ludimbuku, luayonzekele kondwa kwalunungu, yeno luadidi mbutu miamakutu, bu lusidi vuvu mu nzil' eno, mu makesa meno mamingi.
14. Kansi yoma kwamvita kuna kala mu makanda meno, ye siamu bieno biabionsono bina vombuswa, bonso Bet-Alebeli diavombuswa kwa Salamani mu lumbu kiamvita, bu bakosa ye zingudi ye bana.
15. Mampila yoyo Beteli dina kuluvangila mu diambu diayayibi yeno yayinene. Nkala mpumbu bu uselokele, buna busukidi, ntinu a Isaeli usukidi!

KAPU 11.

Diela diantim' a Nzambi kwa Isaeli diansotonsoto.

Isaeli bu kakala wantwenia, mono yanzola, ye yatela mwan' ami mbila mu Ngipiti, kidi kavaika.
2 Mose 3: 8. 4: 22 b. Mat. 2: 15.
2. Kansi bu balutididi telwa mbila zazingi, buna balutididi katuka; bayokilanga ba Bali, ye bakwikilanga biteki biamfwitisila mwisi.

3. Mwanki i mono yalonga Efalaimi mu diata ye yansimba mu koko. Kansi ka bavisa ko, vo yazola kubasadisa.
2 Mose 13: 21. 5 Mose 1: 31.
4. Mu nsinga mianalebe-lebe yabatuntila, mu nsinga miazola; mono yasa vangu kiau nayake-yake va mabundi mau, mono yayinama nate ye yau ye yabadikila.
5. Buna keti bufweni, vo bana vutuka ku nsi a Ngipiti vo kala ye Asuli bonso ntinu au, bu balembolo zola bangumuka?
6. Inga, sabala kina fuluka mafuluka mu mbanza zau ye bunga mbindukwa zabiau ye siudika kinzungidila mu diambu diatukanu tuau.
7. Kadi ntim' abantu bami ulakukanga mu sotuka mu mono; vo batelwanga mbila beni kwa ndieu wena kuna ntandu, ka muntu ko una baluka.
8. Kansi bwe ngina kuyambula, Efalaimi? Bwe ngina lenda kusindika, Isaeli? Kilendi kuvangila ko bonso buyavengi kwa Adama ye yambula wavangwa bonso Seboimi? Ntim' ami weti bangumuka mu mono, nkend' ami yayonsono yisikamene.
5 Mose 29: 23.
9. Kizolele kumwesa tia tuanganzi zami ko, kina vutuka bunga Efalaimi ko. Kadi mono i Nzambi ye ka muntu ko; wavedila ngiena mu yeno, ye kizolele kwiza mu nganzi ko.
4 Mose 23: 19. 1 Sam. 15: 29. Yeh. 18: 23. 33: 11.
10. Buna ku nim' a Mfumu bana kwenda, ye yandi una samba bonso nkosi; inga, yandi una sasula nsambulu, ye buna mu zakama bana bandi bana yonzama mu ntini yaweste;
Yoeli 3: 16. Am. 1: 2.
11. bonso zinuni bana tuka mu zakama ku Ngipiti ye bonso mabembe ku nsi a Asuli. Mboki ngina yambula bakalanga kundu mu nzo zau, buvovele Mfumu.
12. Efalaimi wanzungidi makutu ye nzo a Isaeli bungubi; Yuda udimbulanga minu kwa Nzambi ntangu zazonsono, kwa Nkwa vedila, Nkwikizi.

KAPU 12.

Ludimbulu luaminu lua Efalaimi. Nsamu miankaka mu se diakanda diandi.

Efalaimi uzomanga mpeve ye veminanga mpeve yaeste; ntangu zazonsono kadiatanga mu makutu ye ngolo. Bakambananga ye Asuli ye banatanga mazi ku Ngipiti.
Yes. 57: 9. Hos. 5: 13. 7: 11.
2. Kansi Mfumu una fundisa Yuda ye bafika Yakobi bonso bufweni mu nzila zandi; bonso bwena mavanga mandi kana kumvutudila.
3. Mu vumu kiambuta kasimba kota diandi mu kinkoso kiatambi, ye mu ngolo zakintwenia kiandi wanwana ye Nzambi.
1 Mose 25: 26. 32: 24 b.
4. Inga, yandi wanwana ye mpofi ye wanunga, yandi wadila ye wanlomba ndemvokolo. Ku Beteli kamona yandi ye kuna kamoka yeto.
1 Mose 28: 19. 35: 7.
5. Mfumu, Nzambi aminkangu, Mfumu i nkumbu andi.
2 Mose 3: 14. Lumb. 83: 18. Yes. 42: 8.
6. Nkiangumu vutuka kwa Nzambi aku; simbidila zola ye nsiku ye vingila Nzambi aku ntangu zaku zazonsono.
7. Bantu ba Kanana banatanga balanza kiampumpuluvunu mu moko mau, bazolanga ndandu yakingika;
8. ebu buvovele mpe Efalaimi: Keti mono ngieka wamvwama, mono mbeki mbongo; monso monso mangina vanga, ka mana kundikisa mfuka ko, yilenda tangwa vo i masumu.
Nzai. 3: 17.
9. Kansi mono ngiena Mfumu, Nzambi aku, kasi wakadila mu nsi a Ngipiti, ngina vutuka yambula wakala kundu mu nzo zakoto, bonso mu nkembo eno.
Hos. 13: 4.
10. Mono yavovele kwa bambikudi, mono yabamwesese mona-meso mampila mu mpila, ye mu bambikudi yavovele mu zingana.
Eb. 1: 1.
11. Vo Ngiladi i kundu kialufuma kikalanga bungubi kaka, ye vo bayokanga ngombe zambakala mu Ngilingali, buna mpe masalu mau mana fwanana ye ntulami miamatadi va nkala miansi.
Hos. 4: 15. 6: 8.
12. Yakobi watinina ku nsi a Alami; Isaeli wasadila mu nkento, mu diambu diankento kakenga kamba.
1 Mose 27: 43. 28: 5. 29: 20 b.
13. Kansi mu mbikudi Mfumu wavaikisa Isaeli mu Ngipiti, ye mu mbikudi bantu bakebwa.
2 Mose 12: 37 b. 14: 26 b. Lumb. 77: 20.
14. Efalaimi wafutisi nkesi zazingi, mfumu andi una yambula mfuka zandi zamenga zambwila ye yambula ntiakulu zandi zabwila mu yandi kibeni.

KAPU 13.

Nsambudulu abiteki a Isaeli ye tonduzula kwau. Nkongodolo au.

Yonso ntangu yabula Efalaimi mbembo, mpamuku wabwa ; mu kaye wavwanda kimfumu mu Isaeli. Kansi yandi wadia mfuka mu Bali ye wakatwa fwa.

2. Bakidi tatamana mu masumu mau ; palata biau bakivangilanga teki biayitulwa, biteki bonso bwena zau nduka, biabionsono mavanga mankete. Kwa biampila yoyo basambilanga nsambudulu zau ; bu bavondanga bantu, bafibanga mfibulu zau zanzitusu kwa bana bangombe. Hos. 2: 8. 8: 4.

3. Nkiangunu bana fwanana tuti diansuka, bonso dinoko dilalanga nswalu, bonso mvumvunia zivevumukanga mu kianu ye bonso mwisi uwangukanga mu mfutani amwisi.
Lumb. 1: 4. Dan. 2: 35. Hos. 6: 4.

4. Kansi mono i Mfumu, Nzambi aku, kasi kadila mu nsi a Ngipiti ; vo ka mono ko kuzaidi nzambi ko, ye ka mwenani mvulusi wankaka ye mono ko.
2 Sam. 22: 32. Lumb. 18: 31. Yes. 43: 11. 45: 18. Hos. 12: 9.

5. I mono yakukeba mu nsi yankatu, mu nsi yayuma kwambangazi.
5 Mose 8: 15. 32: 10 b.

6. Kansi dia bu kwalutila, yau baluta yukuta, ye bu bayukuta nadede, ntima miau miayika nza, ye bamvilakana.
5 Mose 8: 12 b. 32: 15.

7. Buna mono yabakadila bonso nkosi ; bonso ngo ilangidilanga ku nzila. Man. 3: 10 b. Hos. 5: 14.

8. Mono ibabwididi bonso ulusu kiankento kiazionwa bana, mono itiasunanga fukulu kiantima miau ; ikubasiudikanga va vuma kiau bonso nkosi yankento, bulu kiakiama kikubatiasunanga. 2 Sam. 17: 8. Zing. 17: 12. Yel. 5: 6.

9. I mbungulu aku, Isaeli, bu wandangumukini, i mono yakedi lusadusu luaku.

10. Ntinu aku kwe kena bwabu, mpasi kakukubikila mpulusu mu mbanza zaku zazonsono ? Nkongudidi miaku kwe miena, ngeye wavova : ungiambula yabaka ntinu ye madingizi ?
1 Sam. 8: 5.

11. Inga, ngina kuvana ntinu mu nganzi zami, ye mu nkesi zami ngina vutuka kunkatula. 1 Sam. 8: 7.

12. Lufuma lua Efalaimi luyonzamene nkievo mu lukobe, ye masumu mandi makebolo. 5 Mose 32: 34.

13. Nsongo miambuti amwana mina kumbwila. Yandi i viatu diakizoba dilembolo vaika mu mbutulu, ntangu bu yizidi. 2 Nt. 19: 3. Yes. 37: 3.

14. Kadi mono ngina vulusa bampila yoyo mu ngolo zansi abafwa, kubakula mu lufwa ? Ve ; mbafukulu zaku kwe zena, ulufwa ? Vunga biaku kwe biena, unsi abafwa ? Bika nkenda yaswama mu meso mami. 1 Kol. 15: 55.

15. Bu keti telama mu mpangi zandi bonso nti walubutu, mpeve yaeste yina kwiza, mpeve ya Mfumu yina tuka mu nsi yankatu ; buna nto andi yina fwa nsoni ye nkelo andi una sika. Mbongo zalekwa biantalu biampila zazonsono bikayonzekele bina kukulwa kwa mpeve yina. Yeh. 19: 12.

16. Samalia dina lungwa kwama bonso bufweni, bu diakedi mantingu momo kwa Nzambi andi. Bisi mbanza bana bilama mu sabala, bana bau banswa bana koswa, ye bakento bau bena vumu bana bulwa.

KAPU 14.

Ndubudulu mu vilula diela. Nsilulu mu nlemvo.

Vutuka, u Isaeli, kwa Mfumu, Nzambi aku ; kadi mu lufuma luaku ngeye weka mu bwa.
Yoeli 2: 12. Sak. 1: 3 b. Malaki 3: 7.

2. Lunata mambu meno malusambulu ye luvutuka kwa Mfumu ; luvova kwa yandi : Katula lufuma lualonsono ye tuala mena mabiza, buna tuzolele kunatina nkailu miakoba bieto, bonso buyokulwanga ngombe zambakala.
Eb. 13: 15.

3. Kwa Asuli ka tuna vutuka tomba mpulusu eto ko, ka tuna vutuka maka kavalu ko ; ka tuna vutuka bika mavanga mamoko meto ko Nzambi eto. Kadi i kwa ngeye kondolo se utambulanga nkenda.

4. Inga, nsoto-nsoto miau nzolele niakisa, mono nzolele kubasonga zola mu ntima, kadi nganzi zami zivengamene mu yau.

5. Mono ngina kala kwa Isaeli bonso dinoko, yandi una fula bonso lilia, ye bonso mfind' a Lebanoni yandi una mena mianzi.

6. Nsasila mina vaika mu yandi, yandi una kala bonso nti aolive mu ntoko, ye nsunga kana mwangisa bonso Lebanoni. Lumb. 52: 8. Nk. Sol. 4: 11.

7. Bakalanga kundu mu mpozi andi

bana vutuka kuna mbongo ye bana vekita bonso nti miavinia; nkumbu andi yina kala bonso vinia kia Lebanoni.

Lumb. 91: 1. Nk. Sol. 1: 3. Yes. 4: 6.

8. Mboki, u Efalaimi, kinami vutuka kala ntuadi ye biteki ko! Buna mono kibeni nzolele wa nsambulu ye kuntala. Inga, bonso nsipelesi uvekitanga nzolele kala; kwa mono kuna solulwa mbutu miaku.

9. Wonso uluengele kayindula diadi; wonso ulukidi kabanzila dio. Kadi nzila za Mfumu zena zasonga, ye mu zau balunungu bakwendilanga, kansi ntulumuni mibilamanga mu zau.

5 Mose 10: 12. Lumb. 25: 9 b. 107: 43. Yes. 8: 14.

YOELI.

KAPU 1.

Makonko mabunga nsi. Mpilulu adiela yasamunwa.

Mama i mambu ma Mfumu mayiza kwa Yoeli, mwan' a Petueli.

2. Luwa mama, lubanuna, ludimba mo, lubisi nsi babonsono. Diampila yoyo diavengo mu lumbu bieno vo mu lumbu biamase menoe?

3. Ve, bika luasamuna diodio kwa bana beno, ye bika bana beno basamuna dio kwa bana bau, ye bana bau kwa mbandu yina kwiza.

4. Bionso biasadidila mu nkwenia miatiti, bina biadia makonko; bina biasadidila mu makonko, bina biadia mbukuni miatiti; bina biasala mu mbukuni miatiti, bina biadia manisi biatiti.

5. Lusikama, lubwidi kinsansala, ye ludila; inga, lukunga, yeno babonsono lunwanga vinia, vo mamba mabana bavinia mazionono mu nwa mieno.

6. Kadi bantu babalukidi ye babukidi nsi ami, bangolo, ka balendi tangakana ko; bena meno bonso nkosi ye meno matandi mafwanane ye mankosi zankento.

7. Nti miami miavinia babungidi, ye nti miami miakuyu batuludi; babunini mio kimpene ye balosele mio; mavala mamiau mavembokele.

8. Nionga bonso ndumba yivweti fwidi mu widi toko diakintwenia kiandi.

9. Nkailu miandia ye miandwa miamana lala mu nzo a Mfumu; banganga, sielo bia Mfumu, bena kiadi.

2 Mose 29: 41.

10. Mayinza mabungulu, nsi yeti dila, kadi mbongo yibungulu, vinia kiyumini, mazi masikidi.

11. Lufwa nsoni, lumvati miamavia, lukunga, lubisadi biamavia mavinia, mu diambu diawiti ye bali; kadi mbongo va nsi yibungulu.

Yes. 16: 10. Yel. 48: 33.

12. Nti miavinia miyumini ye nti miakuyu mileminanga, nti mianganata ye maba ye nti miapome ye nti mia-nkaka miamionsono va nsi miyumini. Inga, kiese kiakionsono kimeni lengila ye taba mu bana babantu.

13. Luvwata fwidi ye lunionga, lubanganga; lukunga, yeno lusalanga ku disalu; lukota ye luvwanda mu fwidi fuku diadionsono, yeno lusielo bia Nzambi ami, nzo a Nzambi eno bu yikatulu kondwa nkailu miandia ye miandwa.

14. Lusamuna mbinunu ansoki yanlongo, lusamuna lukutukunu luankembo; lukutikisa banuna, inga, bisi nsi babonsono, ku nzo a Mfumu, Nzambi eno; lubokila kwa Mfumu. Yoeli 2: 15.

15. Engwa yeto, lumbu kiampila yoyo! Kadi lumbu kia Mfumu kieka lukufi, ye kizidi bonso ngolo zitukidi kwa Mpungu-ngolo. Yes. 13: 6, 9. Yoeli 2: 1.

16. Kadi ngionzoko eto ka yibungulu va meso meto koe? Kiese ye yangalala kadi ka biledi mu nzo a Nzambi eto koe?

17. Ntombo ziyumini kunsi antoto, nzo zabiayudukwa zena zankatu, bianu bieti biva, kadi mbongo yiyumini.

18. Bonso bubimanga bulu biatoluka, bonso bwena makamba mazingombe kingongo, bu balembolo baka dia! Makamba mamameme mau kibeni mabwilwa kwa fukila.

19. Kwa ngeye Mfumu, ibokilanga, bwabu tia bu tuamanisi kulu biandia mu nsi yankatu ye nlemo atia uyokele nti miamionsono va nsi.
20. Inga, bulu biansi mpe bibokilanga mu ngunda kwa ngeye, bimila-mila bianlangu bu biyumini ye kulu biansi yankatu bu bimanusu kwa tia.
Yobi 39: 3. Lumb. 104: 27. 147: 9. Yona 3: 8.

KAPU 2.

Lumbu kia Mfumu kiena nsisi, kansi mboki Mfumu una fidisa lusakumunu luamona ye dukula mpeve andi va bantu babonsono.

Lusika mpungi mu Sioni, ye lusika nsikulu yankubumunu va mongo ami wanlongo; bika bisi nsi babonsono bazakama! Kadi lumbu kiamfumu kizidi, inga kieka lukufi :
Yes. 13: 9 b. Yoeli 1: 15.
2. i lumbu kiatombe ye mbungi, lumbu kiamatuti ye mbungi-mbungi bonso nkielo afuku uyalangene va miongo. Bantu bangolo ye batulendo bizidi, ka mwakedi kifwani kiau mu ntangu zatekila ko ye ka kina mpe tonganana mu ntangu zina kwiza ko nate ye mvu miambandu zazimunina.
Am. 5: 18. Sef. 1: 14 b.
3. Ku ntual' au kweti vita tia tumanisanga, ye ku nim' au nlemo uzininanga. Nsi ku ntual' au yafwanana ye lumbu lua Edeni, kansi ku nim' au i nsi yankatu yavombila; inga, ka mwenani ntanunu mu yau ko.
4. Bena bonso bakavalu, ye bonso bakavalu bamvita basavulanga ntinu.
5. Mu wokoso bonso wamaka'u basiukilanga va mbata zamiongo, mu nkitumu bonso wanlemo atia, bu umanisanga titi; bena bonso kanda diabantu batulendo bakubama mu nwana.
6. Mu ntadulu au bantu babwanga kingongo, zizi biabionsono bikitukanga ntinta. Nah. 2: 10.
7. Bonso makesa basavulanga, bonso binwani bamakanga tumbu; mosi mosi usungamene nanswi mu nzil' andi, ye ka muntu ko uzimbale mu nsoko andi.
8. Umosi ka ufietikisanga wankaka ko, mosi mosi ukwendanga nzil' andi yikaveno; mu kati diabiluazu batumpukanga ye balembolo kakudulwa.
9. Mu mbanza bapukanga, va tumbu basavulanga, mu zinzo babalukanga, mu zinela bakakunanga nzil' au bonso mivi.
10. Mu ntadulu au ntoto unikukanga, zulu dizakamanga; ntangu ye ngonda bieti lomba, ye mbwetete zividisi ntentinia au. Yoeli 3: 15.
11. Mfumu uwakasanga nding' andi ku ntual' ankangu andi; kadi kabu diandi diena diadinene beni, kabu diodio diena tulendo divanganga mambu mandi. Inga, lumbu kia Mfumu kiena kiakinene ye kiansisi beni; nani lenda kio vibidila?
12. Mwanki, bwabu bika luavutuka kwa mono, buvovele Mfumu, mu ntima mieno miamionsono, mu mbinunu ansoki ye dilu ye maniongo.
Zing. 28: 13. Yes. 45: 22.
13. Inga, lutiasuna ntima mieno, ka mvwatu mieno ko, ye luvutuka kwa Mfumu, Nzambi eno, kadi nlemvo ye nkenda kena, mvibudulu ye mbidi anlembami, wampila yoyo vo unionguIukilanga yayibi.
2 Mose 34: 6. 4 Mose 14: 18. 1 Sam. 15: 29. Neh. 9: 17. Lumb. 51: 17. 86: 5, 15. 103: 8. 145: 8. Yona 4: 2.
14. Nani zaidi, nanga una viluka ye niongulukila ye sisa lusakumunu luankaka, mu nkailu andia ye wandwa kwa Mfumu, Nzambi eno.
Yel. 18: 8. Yona 3: 9.
15. Lusika mpungi va Sioni, lusamuna mbinunu ansoki yanlongo, lusamuna lukutukunu luankembo;
4 Mose 10: 2. Yoeli 1: 14. Yona 3: 5.
16. lukutikisa bantu, lusamuna lukutukunu luanlongo, lutumisa banuna, luyonzika bana babake, yau mpe bakidi yema mabene; bika toko diandambisa diavaika mu vinga kiandi ye ndumb' andambisa mu nzo andi.
Lumb. 8: 2.
17. Va kati ye nzo ankotolo ye disalu bika banganga, sielo bia Mfumu, badila ndingi ye vova: Mfumu, kuta bantu baku, ye kuyambulani fwa diaku diakala nsoni ko, ngana mu bangoi. Mu nkiama bana lenda vova mu bantu: Nzambi au, kwe kena bwabu?
2 Mose 32: 12. Lumb. 79: 9 b. 115: 2.
18. Buna Mfumu wakwama mu vemina nsi andi, ye wafwila bantu bandi nkenda;
19. Mfumu wavutula ye wavova kwa bantu bandi:
Tala, mono nzolele kulufidisa mbongo ye vinia ye mazi, mpasi luayukutila bio, ye kina vutuka yambula luakituka nsoni mu bangoi ko.
5 Mose 28: 11 b.
20. Kabu diansi a Node ngina dio tinisa nseke beni mu yeno, ngina kubatinisa ku nsi yayuma ye yampavala, kabu diau diantete ku mbu a Este ye kabu diau diazimunina ku mbu a

Weste. Kinzandi kina mo dukana, inga, nsudi yankankumukina yina mo dukana, bu diavanga mambu momo mamanene.
21. Kutinani ko, unsi, kansi yangalala ye kala kiese; kadi mambu mamanene Mfumu keti vanga.
22. Ka lutinani ko, lubulu biansi, kadi kulu biansi yankatu bieti vekita, ye nti mibutanga bana bau, nti miakuyu ye nti miavinia mivananga ngolo zau.
23. Luyangalala, lubana ba Sioni, lukala kiese mu Mfumu, Nzambi eno; kadi yandi ukuluvananga mvula zandolo, bonso bufweni, yandi wateka kulunokisina mvula mu nsungi antombo ye ndolo. 5 Mose 11: 14. Yel. 5: 24.
24. Buna bianu bina zala kwa mbongo ye kamunu bina bukila kwa vinia ye mazi. Zing. 3: 10.
25. Mono ngina kulutomisa mu mbutu miamvu miadiwa kwa makonko, mbukuni miatiti, ndie miatiti ye nkwenia miatiti, nkangu ami waunene uyafidisi kwa yeno.
26. Yeno luna dia bwalunga ye yukuta; buna luna sika nkumbu a Mfumu, Nzambi eno, yandi waluvengi bobo bwangitukulu; bantu bami ka bana mweswa nsoni mu ntangu yikayimani ko.
27. Yeno luna mona, vo mono ngiena kundu mu kati dia Isaeli, ye vo mono i Mfumu, Nzambi eno, ye ka wankaka diaka ko. Inga, bantu bami ka bana mweswa nsoni mu ntangu yikayimani ko. Yes. 45: 5. 46: 9.
28. Mboki buna kala, vo ngina dukula mpeve ami va nsuni miamionsono, ye bana beno babababakala ye bana beno babakento bana bikula, babakala beno banuna bana lotwa zindozi, mavuvi meno mana mona mona-meso; Yes. 44: 3. Mav. 2: 17 b.
29. mpe va yau i sielo biababakala ye biabakento ngina dukula mpeve ami mu lumbu bina. Ngal. 4: 6 b.
30. Mono ngina monikisa dimbu mu zulu ye va ntoto: menga ye tia ye mwisi wamantela.
31. Ntangu yina kituka tombe ye ngonda menga, mboki lumbu kia Mfumu kiakinene ye kiansisi kina kwiza.
32. Kansi buna kala, vo wonso ubombidilanga nkumbu a Mfumu, yandi una vukuswa. Kadi mu mongo wa Sioni ye mu Yelusalemi muna kala kabu diatanunwa, bonso bwavovele Mfumu ye mu yau bavukusu muna kala yau beti telwa mbila kwa Mfumu.
Yes. 2: 3. Ob. b. 17. Loma 10: 13.

KAPU 3.

Nkongodolo amakanda mabantu. Ntedomoso a Sioni.

Kadi tala, mu lumbu bina ye mu ntangu yina, bu ngina vutuka tedimisa Yuda ye Yelusalemi,
2. buna ngina yonzika makanda mamonsono mabangoi ye kubatuala ku ndimb' a Yosafati; kuna ngina kubakongudila mu diambu diabantu bami ye fwa diami, Isaeli, mu diambu dia bu babamwangisa mu bangoi ye bameni kaba nsi ami.
3. Inga, batele wadi mu bantu bami; ntaudi zababakala baveni bonso nsendo akinsuza, ye ntaudi zabakento batekele mu vinia kibanwini.
4. Ngeye Tilo ye ngeye Sidoni ye yeno ntini zazonsono zabafilistea, nki lueti kana kwa mono mpe? Luena ye diambu diluna kumvutudila ndinde, evo i yeno luzolele kumbadikila diambue? Fintama-ntama ye mu nswalu ngina yambula momo maluavengi mavutuka va ntandu amieno ntu,
Yes. 23: 1 b. Am. 1: 9.
5. bu luabongele palata biami ye wola wami ye luakotese mu mavula meno ntoko zami zilutidi,
6. ye bu luatekele bana ba Yuda ye ba Yelusalemi kwa bana ba Yavani mu natwa nseke beni ye nsi au.
7. Tala, mono ngina kubatela mbila, mpasi bakatuka mu vuma kina kiluabatekele; dina diluavengi ngina dio yambula diavutuka va mieno ntu.
8. Mono ngina teka bana beno babakala ye babakento mu moko mabana ba Yuda, ye yau bana kubateka kwa basabea, bantu mu nsi yanseke. Kadi bobo buvovele Mfumu.
9. Lusamuna diodio mu makanda mabangoi, lubatumisa ku mvita yanlongo. Lukwika bamakesa, bika binwani biabionsono biza ye vaika.
10. Lufula nsengo zeno zafudulu sabala ye mbele zeno zamavia mavinia madionga; ulutidi kindakana bika kamona bonso kesa. Yes. 2: 4. Mika 4: 3.
11. Lusavula kwiza, yeno babonsono lumakanda mabangoi bazungidilanga mwamu ye luyonzama va kimosi. Kulumuna makesa maku kuna, u Mfumu. Lumb. 2: 1 b.
12. Inga, bika makanda mabangoi

batelama ye kwenda ku ndimb' a Yosafati; kadi kuna ngina vwanda mu kongudila makanda mamonsono mabangoi bazungidilanga mwamu.
13. Luyambula zengolo kiazenga, kadi mbongo yiyelele. Luiza ye ludiata, kadi kamunu kizedi; binzanza biakamunu bipasanga, yayibi yenina bobo mu nene. Yes. 63: 3. Nzai. 14: 15, 18.
14. Makabu makutakene mu ndimb' a Nkongodolo; kadi lumbu kia Mfumu kieka lukufi mu ndimb' a Nkongodolo.
15. Ntangu ye ngonda bieti lomba, ye mbwetete zeti vidisa ntentinia au. Yoeli 2: 10.
16. Mfumu sasudi nsambulu mu Sioni, ye mu Yelusalemi kawakase nding' andi, ye zulu ye ntoto bieti zakama. Kansi kwa bantu bandi Mfumu i mpungumunu ye kwa bana ba Isaeli ntabulu.
Yes. 2: 3. Hos. 11: 10. Am. 1: 2. Mika 4: 2.
17. Yeno luna mona, vo mono i Mfumu, Nzambi eno, i mono ikalanga kundu va Sioni, mongo ami wanlongo. Yelusalemi dina kala vuma kianlongo, ye banzenza ka bana mo vutuka kota ko. Nzai. 21: 27.
18. Mu ntangu yina miongo mina dadisa mamba mabana bavinia ye nzanza mina bukila mamvumina; bimilamila biabionsono mu Yuda bina cilumuka nlangu. Nto yina cilumuka mu nzo a Mfumu ye tula nlangu mu ndimb' a Nsofi.
Yeh. 47: 1, 8. Am. 9: 13. Sak. 14: 8. Nzai. 22: 1.
19. Kansi Ngipiti yina kala nsi yavombila ye Edomi nsi yankatu yavombila, bu bavengi ngolo kwa bana ba Yuda ye batengole menga makondolo bila mu nsi au. Ob. b. 10.
20. Kansi Yuda dina vwanda kimfumu ntangu yikayimani ye Yelusalemi mu mbandu ka mbandu.
21. Mono ngina vinsikisa mfuka zau zamenga, zau zindembolo teka vinsikisa. Mfumu una kala kundu va Sioni. Ob. b. 21.

AMOSI.

KAPU 1.

Mbikulu mu Damasko, Filistea, Tilo, Edomi ye bana ba Amoni.

Mama i mau mavovwa kwa Amosi, umosi mu mimvungi ku Tekoa, makamona mu Isaeli mu ntangu a Usia, ntinu a Yuda, ye mu ntangu a Yelobami, mwan' a Yoasi, ntinu a Isaeli, mu mvu miole miatekila ndikunu antoto. Yandi wavova: Am. 7: 14. Sak. 14: 5.
2. Mfumu weti sasula nsambulu ku Sioni, ye mu Yelusalemi kawakase nding' andi. Buna kulu biamimvungi bina fukwa fwidi, ye mbat' a Kalemeli yina yuma. Yel. 25: 30. Hos. 11: 10. Yoeli 3: 16.
3. Ebu buvovele Mfumu: Damasko bu divolele nkanu mpola zitatu, inga, zia, buna kina vunza lutungunu luami ko, bu batutidi Ngiladi mu makalu mantutila masengwa. Yes. 17: 1. Yel. 49: 23 b.
4. Nkiangunu ngina fidisa tia kwa nzo a Hasaeli, tuau tuna manisa mavula ma Bene-Hadadi. 2 Nt. 13: 3. Yel. 49: 27.
5. Mono ngina tolula mbindukwa za Damasko ye fukisa bisi nsi ku Bikat-Aveni ye nati kiamvwala ku Bet-Edeni; bantu ba Alami bana natwa ku Kili, buvovele Mfumu. 2 Nt. 16: 9. Am. 9: 7.
6. Ebu buvovele Mfumu: Ngasa bu divolele nkanu mpola zitatu, inga zia, kina vunza lutungunu luami ko, bu baneti bantu babonsono bonso zinkole ye babaniokone kwa Edomi. 2 Lus. 21: 16 b. Yel. 47: 5.
7. Nkiangunu mono ngina fidisa tia kwa tumbu tua Ngasa, ye tuau tuna manisa mavula madiau.
8. Ngina fula bisi Asadodi ye nati kiamvwala mu Askeloni; ngina tadisa koko kwami kwa Ekeloni, mpasi nsadidila yazimunina yabafilistea yina vila, buvovele Mfumu, Mfumu. Yel. 25: 20.
9. Ebu buvovele Mfumu: Tilo bu divolele nkanu mpola zitatu, inga, zia, kina vunza lutungunu luami ko, bu baniokone bantu babonsono bonso zinkole kwa Edomi, ye bu balembolo banza mu nkambununu au akimpangi.
Yes. 23: 1 b. Yeh. 28: 1 b. Yoeli 3: 4 b.

10. Nkiangunu ngina fidisa tia kwa
tumbu tua Tilo, ye tuau tuna manisa
mavula madiau.
Yel. 47: 4. Yeh. 26: 3 b. 27: 2 b.
11. **E**bu buvovele Mfumu : Edomi
bu divolele nkanu mpola zitatu, inga,
zia, kina vunza lutungunu luami ko,
bu kazomene mpangi andi mu sabala
ye fukisi nkenda yayonsono, ye bu
kayambudi nganzi zandi zafuluka ma-
fuluka ntangu ka ntangu ye kebele
nkesi zandi ntangu zazonsono.
1 Mose 27: 40. 4 Mose 20: 20. Yes. 34: 5.
Yel. 49: 7 b. Yeh. 25: 12 b. Ob. b. 10 b.
12. Nkiangunu ngina fidisa tia kwa
Temani, ye tuau tuna manisa mavula
ma Bosola.
13. **E**bu buvovele Mfumu : Bana ba
Amoni bu bavolele nkanu mpola zitatu,
inga, zia, kina vunza lutungunu luami
ko, bu babudidi mu Ngiladi bakento
bena vumu mu nenivisa yau nsi.
Yel. 49: 1 b. Yeh. 25: 2 b.
14. Nkiangunu ngina lunga tia kwa
tumbu tua Laba, ye tuau tuna manisa
mavula madiau mu kumbu kiankangu
mu lumbu kiamvita, mu tembo mu lu-
mbu kiampeke-mpeke.
15. Ntinu au una natuka kinkole,
yandi kibeni ye mfumu zandi va kimosi
ye yandi, buvovele Mfumu.

KAPU 2.

Mbikulu mu Moabi, Yuda ye Isaeli.

Ebu buvovele Mfumu : Moabi bu ka-
volele nkanu mpola zitatu, inga,
zia, kina vunza lutungunu luami ko, bu
kazinisi visi biantinu a Edomi biakituka
bombe. Yeh. 25: 8 b.
2. Nkiangunu mono ngina fidisa tia
kwa Moabi, ye tuau tuna manisa ma-
vula ma Kelioti ; Moabi una fwa mu
mayoyila mamvita, mu kumbu kianka-
ngu, mu ningu azimpungi.
Yes. 15: 1 b. Yel. 48: 1 b.
3. Mu nsi ngina fula ndieu wena
nkongudidi muna, ye madingizi mayau
mamonsono ngina bema va kimosi ye
yandi, buvovele Mfumu.
4. **E**bu buvovele Mfumu : Yuda bu
kavolele nkanu mpola zitatu, inga, zia,
kina vunza lutungunu luami ko, bu
baniafuni mina mia Mfumu ye ka
bakebele nkondo miandi ko, kansi
bakiyambula basindusulwa kwa nzambi
zau zamakutu, i zau zanama mase mau.
Nkong. 2: 11 b.
5. Nkiangunu ngina fidisa tia kwa
Yuda, ye tuau tuna manisa mavula ma
Yelusalemi.

6. **E**bu buvovele Mfumu : Isaeli bu
kavolele nkanu mpola zitatu, inga, zia,
kina vunza lutungunu luami ko, bu
batekanga kondolo bila mu bivanza ye
wamputu mu nzole ansampatu.
Am. 8: 6.
7. Kadi bakalanga ngunda mu mona
mfumfuta va ntu miabafwafwa, ye
bavidingisanga mambu mababumpo-
mbo. Mwana ye se bakwendanga va
kimosi kwa ndumba ye sumuninanga
bo nkumbu ami yanlongo.
Am. 8: 4.
8. Mu mvwatu miabongwa ntadulu
balambumukanga ku disalu disalu, ye
vinia kiayau bazengolo mafuta banwa-
nga mu nzo a Nzambi au.
2 Mose 22: 26 b. 5 Mose 24: 12 b.
9. **M**wanki i mono yababungila baa-
molita, bantu bena ntela bonso nsedeli
ye nene bonso cene ; mono yabunga
mbutu miau ku ntandu ye mianzi miau
ku banda.
4 Mose 21: 24 b. 5 Mose 2: 33 b. Yos. 24: 8.
Nkong. 11: 23.
10. I mono yaluvaikisa mu nsi a
Ngipiti ye yalutuadisa mu nsi yankatu
mu makumaia mamvu, ye luabaka nsi
abaamolita. 2 Mose 12: 51. 14: 21 b.
11. Mono yatonginikina bankaka mu
bana beno bababakala mu kala bambi-
kudi ye bankaka mu matoko meno mu
kala banasili. Kadi ka bwa koe, lubana
ba Isaeli ? buvovele Mfumu.
12. Kansi yeno luavana banasili vinia
mu nwa, ye bambikudi luakamba : Ka
lubikulani ko.
4 Mose 6: 2 b. Nkong. 13: 5, 14. Yes. 30: 10.
Yel. 11: 21. Am. 7: 13.
13. **T**ala, nkiangunu mono ngina
wakasa nkwetoso mu nsi eno bonso
nkwetoso akalu diazedi kwa mita.
14. Buna ulutidi nswalu kana mona
mvukulu ko, buna ulutidi ngolo kena-
ni nsadulu angolo zandi ko, ye kesa ka
dilendi tanina moyo andi ko.
Lumb. 33: 17. 147: 10. Yel. 46: 6.
15. Buna nsiki aponza kalendi kaki-
dila ko, wena malu manzaki kalendi
vukisa moyo andi ko, ye ntentami mpe
kalendi vukisa wandi ko.
16. Inga, walutila kibakala mu ma-
kesa una taba mpene lumbu kina, bu-
vovele Mfumu.

KAPU 3.

Isaeli diasolwa ye dianiafunwa.

Luwa mambu malanda mavovele Mfu
mu kwa yeno, lubana ba Isaeli
inga, kwa mbandu yina yayonsono yi-

yavaikisa mu nsi a Ngipiti: Ebu kavovele:
2. Yeno kaka mu makanda mamonsono va ntoto mono ndutidi kulukeba; nkiangunu mono mpe ngina kulubafika tufuma tueno tuatonsono.
2 Mose 19: 5. 5 Mose 4: 20. Lumb. 147: 19 b.
3. **Kadi** bole bakwendanga va kimosie, vo ka bawawane bo ko?
4. Kadi nkosi yisambanga mu mfinde, vo kamweni kimbaki ko? Kadi nkosi yantwenia yisasulanga nding' andi mu nluke, vo kabeki kimbaki ko?
5. Kadi nuni yibwidi mu siongi va nsie, vo katudulu dinsinga ko? Kadi siongi dikubukidi mu nsie, vo ka dibeki lekwa ko?
6. Evo basikanga mpungi mu mbanza, ye bantu ka bana pamuka koe? Evo mbanza yibwilu kwa buma bwambi, ye Mfumu kafidisi bo koe?
Yes. 45: 7. Yel. 11: 11. Man. 3: 38. Mika 1: 12.
7. **Ve**, Mfumu, Mfumu kavanganga lekwa ko, bu kakizaikisidi lukanu luandi kwa sielo biandi, i bambikudi ko.
1 Mose 18: 17.
8. Nkosi bu yisambanga, buna nani una lembwa tina? Mfumu, Mfumu bu kavovanga, buna nani una lembwa bikula?
9. **Lubokila** kwa mavula ma Asadodi ye kwa mavula mu nsi a Ngipiti; luvova: Lukutakana ku mongo wa Samalia, ye lutala tengo-tengo diadinene diena kuna, ye bonso buzungulwanga muna.
10. Ka bazaidi mu vanga masongele muna ko, buvovele Mfumu; bayudikanga ngolo ye mbungulu mu mavula mau.
11. **Nkiangunu**, ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Nzungu zina kwiza zunga nsi, siamu biaku biangolo bina lumbwa mu vuma kiwena kundu, ye mavula maku mana pelwa nampia.
12. **Ebu** buvovele Mfumu: Bonso mvungi bu kataninanga mu nwa ankosi visi biole kaka vo nzuku-nzuku akutu, i bobo bana ba Isaeli bana tanunwa, i yau bavwandanga bwabu mu Samalia va nsuka zantanda miau ye va mbuka zau zayalwa nlele.
13. **Luwa** ye luta vantadisi anzo a Yakobi, buvovele Mfumu, Mfumu, Nzambi aminkangu:
14. Lumbu kina kingina bafika Isaeli mu ntulumunu zandi, buna mono mpe ngina bafika masalu ma Beteli, ye mpoka zamasalu zina zakwa ye bwa va ntoto. 1 Nt. 12: 33. 2 Nt. 23: 15.
15. Mono ngina bwisa ye nzo zasivu ye nzo zamwini, ye nzo zampungi anzau zina bungwa, inga, buna nzo mu mbidi akunku zina suka, buvovele Mfumu. 1 Nt. 22: 39. Yel. 36: 22.

KAPU 4.

Mambu mankongodolo kwa bakento ba Samalia (bafwanukuswa ye ngombe zankento za Basani.) Bangazi dia Isaeli.

Luwa mambu mama, lungombe zankento za Basani va mongo wa Samalia, yeno luzungulanga bafwafwa ye lusadilanga ngolo kwa bamputu, i yeno luvovanga kwa babakala beno: lutuala, kidi tuanwa.
2. Mfumu, Mfumu didi ndefi mu vedila kwandi: Tala, lumbu bina kulubwila, bu luna tombulwa mu mpaku zandobila ye nsadidil' eno yazimunina mu mpaku zambizi anlangu. Yel. 16: 16.
3. Buna luna tonta vaika muntu muntu mu mwamvu ukalutidi finangana mu lumbu, ye buna luna losa teki kieno kia Halamoni, buvovele Mfumu.
Yes. 2: 20.
4. **Luiza** ku Beteli ye luvanga masumu meno, ku Ngilingali ye luvanga masumu malutidi; lutuala kuna mu nsuka nkailu mieno miamponda, mu lumbu kiantatu buku kieno kiakumikumi. Hos. 4: 15. 12: 11. Am. 5: 5.
5. Luzinisa mampa mafuna mu nkailu ansikulu, lusamuna ye luzaikisa nkailu mialuzolo. Kadi keti luzolanga biampila yoyo, lubana ba Isaeli, buvovele Mfumu, Mfumu.
3 Mose 2: 11. 7: 12.
6. **Mono** yayambula luadiata ye nwa miampavala mu mbanza zeno zazonsono, mono yayambula luakondwa mampa mu vuma bieno biabionsono. Mwanki ka lubangumukini kwa mono ko, buvovele Mfumu. 2 Nt. 6: 25 b. 8: 1.
7. **Mono** yakanda mvula mu diambu dieno, ngonda zitatu bu zasala nate ye nsungi ayonzika; mono yanokisa yo va mbanza yimosi, kansi ka mu yankaka ko; via dimosi diatambula mvula, kansi diankaka diayumina, mvula bu zikazinokene dio ko.
8. Inga, mbanza zole, zitatu zakatwa dangala ku mbanza yimosi mu baka nlangu wandwa, ye buna mpe ka bavongisa mpwil' au ko. Mwanki ka lubangumukini kwa mono ko, buvovele Mfumu.
9. **Mono** yabanda mbongo eno mu nkukuba ye nkazu-nkazu; nkuzu mie-

no miamingi ye mavia mavinia, nti mieno miakuyu ye nti miaolive miadiwa kwa nkwenia miatiti. Mwanki ka lubangumukini kwa mono ko, buvovele Mfumu. Yoeli 1: 4. Hang. 2: 17.

10. **Mono** yafidisa vunga mu yeno bonso mu Ngipiti; mono yabema matoko meno mu sabala ye yayambula bakavalu beno batanwa; kinzandi kiamakabu meno mabilama yayambula kio kiadukana ye kota mu mbombo zeno. Mwanki ka luabangumukini kwa mono ko, buvovele Mfumu.
2 Mose 9: 3. 12: 29. 2 Nt. 13: 3, 7.

11. **Mono** yalucamingisi, bonso bwacamingisa Nzambi Sodoma ye Ngomola; yeno luena nkievo sisi kiabambulwa mu tia. Mwanki ka luabangumukini kwa mono ko, buvovele Mfumu.
1 Mose 19: 24 b. Yes. 13: 19. Yel. 49: 18. Am. 1: 1. 8: 8. Sak. 3: 2.

12. **Nkiangunu** ngina bo kuvangila, Isaeli—ye bu ngina bo kuvangila, buna kubama kwaku, Isaeli, mu bwabana ye Nzambi aku.

13. Kadi tala, yandi wasema miongo ye wavanga mpeve, i yandi ulenda zaikisa muntu mabanza mandi malutidi swama, yandi ulenda vilula nkala mpumbu tombe, uviokanga nzanza miantoto—Mfumu, Nzambi aminkangu, i nkumbu andi.
Lumb. 65: 6. 104: 20. 135: 7. Am. 5: 8. 9: 5 b. Mika 1: 3.

KAPU 5.

Nkunga wadilu mu mbwilu a Isaeli. Mambu mankongodolo ayau basisanga Mfumu vo yau bakunsambilanga mu lusambulu luankatu.

Luwa mambu malanda manzolele yimbila bonso nkunga wadilu mu yeno, lunzo a Isaeli:

2. **Bwidi** kwandi ye kalendi vutuka telama ko, i ndumba Isaeli! Yandi ubilamene va nsi mu nsi andi; ka muntu ko untedemese.

3. **Kadi** ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Mbanza yina yivaikilanga funda yina simba nkama, ye mbanza yivaikilanga nkama yina simba kumi, mu nzo a Isaeli.

4. **Kadi** ebu buvovele Mfumu kwa nzo a Isaeli: Luntomba, buna luna vukuswa. Zing. 4: 4.

5. Kansi ka lutombani Beteli ko, ka luizani kwa Ngilingali ko ye ka luendani ku Beli-Seba ko; kadi Ngilingali dina natwa kinkole, ye Beteli dina bungwa. Hos. 4: 15. Am. 4: 4.

6. **Lutomba** Mfumu, buna luna vukuswa; vo ka bwa ko, buna yandi una bwila nzo a Yosefi bonso tia; tia tuna yoka, ye ka muna kala muntu ko una to zima mu tanina Beteli.

7. Yeno luvilulanga nsiku nlulukulu ye lubwisanga lunungu va ntoto, luzaya: Am. 6: 12.

8. yandi wavanga mbwetete Nsambodia ye Olioni, yandi ulenda vilula tombe kiampiuki nsuka ye vanga mwini mpiuki bonso fuku, yandi utelanga nlangu ambu mbila ye tengulanga wo va ntoto—Mfumu i nkumbu andi.
Yobi 9. 9. 38: 31. Yes. 13: 10. Am. 4: 13. 9: 6.

9. Yandi ufidisanga mpezomo zambungulu va siamu biangolo; inga, va ntandu amavula makola vana kwiza mbungulu.

10. **Yau** babelanga mu mwelo ndieu utabilanga monso masongele ye tanganga bonso nkankumusu ndieu uvovanga kedika.

11. Nkiangunu bu ludiatanga wafwafwa ye luzionanga mbongo andi nkievo i mpaku, buna si bwakala, vo luna tunga nzo zamatadi matetwa mpe, buna ka luna mo kala kundu ko, vo lutuikanga mavia mavinia mabiza, buna ka luna nwa vinia kitukidi mu mau ko.
5 Mose 28: 30, 38 b. Am. 9: 14. Sef. 1: 13.

12. Kadi mono nzaidi, vo ntulumunu zeno zena zazingi ye masumu meno mena mbidi antalu, lunzungudi miawalunungu, i yeno lutambulanga kinswekila ye luvidingisanga nsiku kwa bamputu mu mwelo.

13. Nkiangunu ndieu wena nduka una katwa dingalala mu ntangu yayi; kadi i ntangu yambi. Zing. 10: 19.

14. **Lutomba** mena mabiza ye ka mena mambi ko, kidi luavuka; buna Mfumu, Nzambi aminkangu, una kala yeno bonso bulueti kumbanzila vo wena bo.

15. Lubela mena mambi ye luzola mena mambote, ye lutundisa nsiku mu mwelo; buna nanga Mfumu, Nzambi aminkangu, una kala nlemvo kwa nsadidil' a Yosefi.
Lumb. 34: 14. 97: 10. Loma 12: 9.

16. **Nkiangunu**, ebu buvovele Mfumu, Nzambi aminkangu, Mfumu: Va mazandu mamonsono dilu kiamfwilu kina ninga, ye mu nzila zazonsono bana bokila: Engwa, engwa! Mvati avia una lebwa mu bwa kunga, ye dilu kiamfwilu kina sasulwa kwa yau bakulakana mu nkunga miakiadi; Yel. 9: 17 b.

17. inga, mu mavia mamonsono mavinia dilu kiamfwilu kina ninga, kadi

mono ngina vioka mu kati dieno, buvovele Mfumu.

18. Engwa yeno, lulakukilanga lumbu kia Mfumu! Nki luzolele mu lumbu kia Mfumu? Kiau kiena tombe ye ka kia ko.

Yes. 5: 19. Yel. 17: 15 b. 30: 7. Yoeli 2: 2, 11. Sef. 1: 14 b.

19. Buna si bwakala, bonso muntu bu katabanga mu nkosi, kansi una bwabana ye ulusu, ye bu kana tomba mpungumunu mu nzo andi, buna una tewa kwa nioka, bu katudidi koko ku baka.

20. Inga, lumbu kia Mfumu i tombe ye ka kia ko, kiau kiena mbungi kikondolo mwini.

21. Mono ibelanga nkembo mieno, ikankumukinanga mio, ye kiena luzolo nkutu ko mu tukutukunu tueno tuankembo.

3 Mose 26: 31. Yes. 1: 11 b. Yel. 6: 20. 7: 22.

22. Kadi vo lukungiokilanga mpe nkailu miangioka, ye mboki nkailu mieno miandia, buna kienami luzolo mu miau ko; kizolele tala nkailu mieno miamatondo miabana bangombe bavuluka ko. Ziug. 15: 8. 21: 27.

23. Lunkatudila zu diankunga mieno; kizolele wa nsikulu aku apesalata ko.

24. Kansi luyambula nsiku miabukila bonso nlangu ye lunungu bonso fimwila-mwila filembolo sikanga.

25. Kadi yeno luantuadidi nkailu miamponda ye miandia mu makumaia momo mamvu mu nsi yankatu, lunzo a Isaeli? Mav. 7: 42 b.

26. Buna bwabu luna katwa bonga Sikuti, ntinu eno, ye teki kieno, teki kiambwetete kilukukivangidi;

3 Mose 32: 17.

27. mono ngina kuluyambula luanatwa kinkole ku nim' a Damasko, buvovele yandi wena nkumbu Mfumu, Nzambi aminkangu.

KAPU 6.

Kondwa kwakiadi kwabantu ye ludimbuku.

Engwa yeno, luena vatu va Sioni, yeno lueti sila miongo mia Samalia minu, lubankwa miandanu mu bantu babiantete, i yeno lutaduswanga kwa nzo a Isaeli!

2. Luenda ku Kalane ye lutala, lukatuka kuna ye luenda ku Hamati diadinene, ye mboki lukulumuka ku Ngati diabafilistea: yau balutidi bimfumu mwamue, evo nsi au yilutidi nsi eno mu nenie?

3. Engwa yeno, yeno lubanzanga, vo lumbu kiakubu kina kala nseke, kansi lukambanga tana kwavwandila kimfumu kwa yeno, Yeh. 12: 22. Am. 9: 10.

4. i yeno lulambalalanga va ntanda mieno miampungi anzau ye lulambumukanga va mbuka zeno; yeno ludianga bana bamameme, basolwa mu dikamba, ye bana bangombe balanduswa ku mpaka zivulukuswanga;

5. yeno lukekilanga minkunga mu ningu ansambi ye lukukisokilanga zinsambi bonso Davidi; Yes. 5: 11 b.

6. yeno lunwanga vinia mu mabola mamanene ye lusadilanga mazi mankusa mu mazi malutidi—kansi ka lukalanga mbivulu a Yosefi mayindu ko!

7. Nkiangunu yau bana vita mu babonsono mu natwa kinkole; buna mayoyila mayau balambumukanga mana suka.

8. Mfumu, Mfumu wakidila ndefi, buvovele Mfumu, Nzambi aminkangu: ngianz' a Yakobi i nkankumusu kwa mono, ye mavula mandi ibelanga; mono ngina niokuna mbanza ye biabionsono biena muna. Yel. 51: 14.

9. Si bwakala, vo kumi diababakala disidi mu nzo yimosi, buna mwanki babonsono bana fwa.

10. Mboki butu kialongo kiamosi mu yau bafwa bu kazolele vaikisa bivisi mu nzo mu lusadusu luandieu uyokanga zimvumbi, ye yandi una bokila kwa umosi mu ngudi anzo: mwena wankaka diaka ye ngeye momoe? buna ndieu una vutula: ka muntu ko; buna wantetete una vova: I bobo, bika bwadingama; kadi nkumbu a Mfumu ka yina bikwa ko. Am. 8: 3.

11. Kadi tala, mu diambu diantumunu a Mfumu nzo zazinene zina bembuzulwa ye nzo zazike zina tiabuzulwa.

12. Kadi bakavalu balenda maka tadi diakintomba, evo vana vafulwanga mu zingombe?—bu luzolele vilula nsiku mu finti-nti fiansa ye mbutu mialunungu mu nlulukulu, Am. 5: 7.

13. yeno luyangalalanga mu bina bikondolo mfunu ye luvovanga: keti mu zeto zingolo yeto tuakikubikila mpoka. 1 Nt. 22: 11. Mika 4: 13.

14. Kadi tala, mono ngina kulutonginikina kanda diabantu, lunzo a Isaeli, buvovele Mfumu, Nzambi aminkangu; yau bana zungula nsi eno tuka mu vuma kina kikwendanga

nzila ku Hamati nate ye ku fimwilamwila fia Makanga. 2 Nt. 14: 25.

KAPU 7.

Makonko. Tia. Nzaba yantungila. Amosi ye nganga ku Beteli.

Mona-meso malanda mambwesa Mfumu, Mfumu : Mono yamona makonko mavangwa, titi biandolo bu biabadika duka ; i titi biandolo bialanda ngionzoko akitinu.
2. Mau bu mamana dia titi biabionsono biansi, mono yavova : Mfumu, Mfumu, yambudila. Yakobi bwe kalenda sikila, i yandi wena kifwafwa kiokio ?
3. Buna Mfumu waniongulukila bo. Ka buna vangwa ko, bwavova Mfumu.
4. Mona-meso malanda mambwesa Mfumu, Mfumu : Mono yamona Mfumu, Mfumu wafinama mu vanga buma bwandi mu tia ; tia tuamanisa mpinda yayinene ye tuamanisa nsi yadifwa.
5. Buna mono yavova : Mfumu, Mfumu, nalembweti. Yakobi bwe kalenda sikila, i yandi wena kifwafwa kiokio ?
6. Buna Mfumu waniongulukila bo. Bwabu mpe ka buna vangwa ko, bwavova Mfumu, Mfumu.
7. Mona-meso malanda kambwesa : Mono yamona Mfumu telamene va lumbu luatungwa mu nzaba yantungila, ye mu koko kwandi kasimba nzaba yantungila. 2 Nt. 21: 13. Yes. 34: 11.
8. Mfumu wavova kwa mono : Nki mweni, Amosi ? Mono yavutula : Nzaba yantungila. Buna Mfumu wavova: Tala, mono ngina manika nzaba yantungila mu kati diabantu bami Isaeli ; mono kilendi vutuka kubayambudila ko. Am. 8: 2.
9. Vuma biananga ma bia Isaki bina vombuswa ye binlongo bia Isaeli bina bungwa, ye kwa nzo a Yelobami ngina nangumuka ye sabala. 2 Nt. 17: 20 b.
10. Kansi Amasia, nganga ku Beteli, wafidisa ntumwa kwa Yelobami, ntinu a Isaeli, ye watuma : Amosi weti kulekila mfundu, mu kati dianzo a Isaeli. Nsi ka yilendi vibidila mpova zandi zazonsono ko.
11. Kadi Amosi wavovele ebu : Yelobami una fwa mu sabala, ye Isaeli dina vaikuswa kinkole mu nsi andi.
12. Buna Amasia wavova kwa Amosi : Ngeye umoni ameso, katuka kwaku ye tomba mpungumunu aku mu nsi a Yuda ; bika wadila mampa maku kuna, ye bika wabikudila kuna.
1 Sam. 9: 9. Am. 2: 12.
13. Kansi ku Beteli kulendi ko vutuka bikudila, kadi i kinlongo kiakitinu ye vwala diakimfumu.
14. Buna Amosi wavutula ye wavova kwa Amasia : Mono ki mbikudi vo nlonguki ambikudi ko, kansi i mvungi azingombe ubutisanga bana basikomole.
Am. 1: 1.
15. Kansi Mfumu wankatula mu dikamba, Mfumu wankamba : Wenda wabikula kwa bantu bami Isaeli.
16. Nkiangunu nawe bwabu mambu ma Mfumu. Ngeye vovele : Kubikulani kwa Isaeli ko ye kusamuninani nzo a Isaki ko.
17. Nkiangunu Mfumu vovele ebu : Nkazi aku una kala nsuza mu mbanza, bana baku bababakala ye babakento bana bilama mu sabala, nsi aku yina kabwa mu nsinga wantezila, ngeye kibeni una fwa mu nsi yasumuka, ye Isaeli dina vaikuswa kinkole mu nsi andi. 2 Nt. 17: 6, 18, 24.

KAPU 8.

Mbob' abana banti. Mambu mankaka mankongodolo.

Mona-meso malanda mambwesa Mfumu, Mfumu: Mono yamona mbob' abana banti bayela.
2. Yandi wavova : Nki mweni, Amosi ? Mono yavutula : Mbob' abana banti bayela. Buna Mfumu wavova kwa mono : Bantu bami Isaeli bayelele mu fulwa ; mono kilendi vutuka kubayambudila ko. Am. 7: 8.
3. Minkunga mu vula mina kituka kunga mu lumbu kina, buvovele Mfumu, Mfumu ; bana mona zimvumbi mu mbidi akunku, mwamonsono zina lambalala zatubwa ; inga, bika dingalala kwakala ! Am. 6: 10.
4. Luwa diadi, yeno luzolele mina wamputu ye sukisa babumpombo mu nsi, yeno luvovanga : Am. 2: 7.
5. Lumbu kiambikulu angonda kani nki alumbu kiaviokele, mpasi tuateka mbongo, ye lumingu, mpasi tuasonga mbongo eto ? Buna tuzolele vanga tezo kiaefu kiakike ye ntalu tuna bangisa ye vunisa balanza, mpasi tualenda vanga bungubi bweto. 5 Mose 25: 13b.
6. Buna tuzolele sumba bafwafwa mu vanza bieto ye wamputu mu nzole

ansampatu ; buna tuzolele teka mansadusulwa mambongo bonso mbongo.
Am. 2: 6.
7. **M**fumu wadia ndefi mu ngianz' a Yakobi: Kina kwami vilakana mavanga mau mamonsono nkutu ko. Kadi nsi ka yina nikuka ko, diampila yoyo bu divangwanga, ye bisi nsi babonsono kadi ka bana kala kiadi koe ?
8. Kadi nsi yamvimba ka yina pasa koe bonso Nile ye vinzulwa ye betumuka diaka bonso nzadi a Ngipiti ?
Am. 9: 5.
9. **S**i bwakala mu lumbu kina, buvovele Mfumu, Mfumu, vo ngina dimisa ntangu mu ncemono andi yantangu ambata, ye bwisa nsi tombe mu kati diamwini. Mika 3: 6.
10. Mono ngina vilula nkembo mieno mu kiadi ye nkunga mieno miamionsono mu nkunga miamaniongo. Mono ngina fuka ngoto mu tuketo tuababonsono ye vanga ntu miamionsono vandu. Mono ngina kulumwesa bo bonso bubakalanga kiadi mu mwana au umosi wafwa ; ngina vanga nsukulu adiodio bonso lumbu kiakiadi.
Yel. 6: 26. 48: 37. Sak. 12: 10.
11. **T**ala, lumbu bina kwiza, buvovele Mfumu, Mfumu, bu ngina fidisa nsatu mu nsi, ka nsatu amampa ko vo mpwil' anlangu ko kansi mu wa mambu ma Mfumu.
12. Buna bana zenzila tuka mu mbu ye ku mbu, tuka mu node ye ku este ye zieta yeku-yeku mu tomba mambu ma Mfumu, kansi ka bana mo mona ko.
13. **M**u lumbu kina ndumba zeno zantoko ye matoko meno mana lemina mu mpwil' anlangu,
14. i yau beti dilanga ndefi mu mfuka yamasumu[1] ya Samalia ye vova: kasi mu moyo anzambi aku, Dani, ye kasi mu moyo andieu usambulwanga ku Beli-Seba. Yau bana bilama ye ka bana vutuka telama ko.
1 Nt. 12: 28 b.

KAPU 9.

Mbwilu akinlongo. Ntedomoso anzo a Davidi.

Mono yamona Mfumu yitelamene va lueka luadisalu, ye yandi wavova : Banda ntu atungwa, mpasi vaka biazakama, ye bika ntiabu-ntiabu zabwila ntu miayau babonsono bena muna. Mboki ngina bema nsadidil' au yazi-

[1] mb. i teki kiamwau' angombe.

munina mu sabala. Mu yau ka umosi ko una lenda taba, ka muntu ko una kukitanina. Yeh. 9: 5 b. Am. 2: 14.
2. Vo bana puka mu nsi abafwa mpe, buna koko kwami kuna kubalandisa kuna ; vo bana baluka ku zulu, buna ngina kubalumbisa.
Lumb. 139: 7 b. Ob. b. 4.
3. Vo bana swama mpe va mbat' a Kalemeli, buna ngina kubafwandubula kuna ye kubakulumuna ; vo bana swama mu meso mami va nsin' ambu, buna ngina leba nioka kabatela kuna.
Yes. 27: 1.
4. Vo bana kukiyambula banatwa kinkole kwa ntantu miau, buna ngina kamba sabala kialuaka kuna ye kubabema. Inga, ngina yambula disu diami diabasungamana mu kubu diau ye ka mu vila diau ko. Lumb. 34: 17. Yel. 44: 11.
5. **K**adi Mfumu, Mfumu Sebaoti, i yandi wena nsatu avalakana nsi kaka, buna yiniengene mu kingongo, ye bisi nsi au babonsono bena kiadi ; inga, nsi yamvimba yeti pasa bonso Nile ye betumuka diaka bonso nzadi a Ngipiti ;
Nkong. 5: 4. Am. 8: 8. Mika 1: 4. Nah. 1: 5.
6. i yandi utunganga seka diandi ku zulu ye siamisanga luyalungunu luandi va ntandu antoto, i yandi utelanga nlangu miambu mbila ye tengulanga wo va ntoto—Mfumu i nkumbu andi.
Lumb. 104: 3. Am. 4: 13. 5: 8.
7. **K**adi yeno, lubana ba Isaeli, ka luena detila ye bana babisi Etiopia kwa mono koe ? buvovele Mfumu. Kadi mono kiavaikisa Isaeli mu nsi a Ngipiti koe ye bafilistea mu Kafatoli ye baalamita mu Kili ?
1 Mose 10: 14. 5 Mose 2: 23. Am. 1: 5.
8. **T**ala, meso ma Mfumu, Mfumu, matadisi ku kimfumu kiaki kiamasumu, ye ngina kio fula mu ntoto. Mwanki kina bunga nzo a Yakobi nadede ko, buvovele Mfumu. Yel. 30: 11.
9. Kadi tala, ngina tuma nsamu, vo nzo a Isaeli yina nikuswa mu makanda mamonsono mabangoi, nkievo yanikusu mu kedulwa ; ka lutombo lumosi lualuke ko luna bwa va ntoto.
10. Bankwa miamasumu miamionsono mu bantu bami bana fwa mu sabala, bau bamosi bavovanga bwabu : kubu ka dina finama kwa yeto ko, ka dina kutubwila ko. Am. 6: 3.
11. **M**u lumbu kina ngina vumbula fwokula diafwede dia Davidi ; mono ngina zika mavulu madiau ye vumbula bina biatululwa ye tungululá dio, bonso budiakala mu nsi nkulu ; Mav. 15: 16 b.
12. mpasi babaka bionso bisidi kwa

Edomi ye bantu babonsono bangoi babikwa nkumbu mu nkumbu ami, buvovele Mfumu, i yandi una bo vanga.
Yes. 44: 5.

13. Tala, lumbu bina kwiza, buvovele Mfumu, mfudi avia bu kana nama nyonziki mu tambi, ye ndiati abana bavinia nkuni antombo, miongo bu mina dadisa mamba mabana bavinia ye nzanza miamionsono mina nienga.
3 Mose 26: 5. Yoeli 3: 18.

14. Buna ngina vutuka tedimisa bantu bami Isaeli; bu bana tungulula mbanza zau zavombila, bana mo kala kundu mpe; bu bana tuika mavia mavinia, bana mpe nwa vinia kitukidi mu mau; bu bana vanga nkuzu, bana mpe dia mbutu miamiau.
5 Mose 28: 30, 39. Am. 5: 11.

15. Buna mono ngina kubatuika mu yau nsi, ye ka bana vutuka vuzwa mu nsi ko yiyabaveni, buvovele Mfumu, Nzambi aku. 2 Mose 15: 17. Yel. 32: 41.

OBADIA.

Mambu mankongodolo mu Edomi. Ntanunu va Sioni.

Mama i mona-meso ma Obadia. Ebu buvovele Mfumu, Mfumu, mu Edomi.

Nsamu tuwilu utukidi kwa Mfumu, ye ntumwa yifidusu mu bantu: Telama, inga, bika tuatelama ye nwanisa dio!
Yel. 49: 14 b. Am. 1: 11 b.

2. Tala, ngina kuvanga wafwafwa mu bantu, wayinwa kimpinda una kala.

3. Mayama mantim' aku makubebi, kuuvwendi mu mabenga mamiongo mu kundu kiaku kiayongi ye uvovanga mu ntim' aku: nani lenda kundukula va ntoto?

4. Vo ngeye mpe tungidi zanza diaku mu kayengele bonso ngo azulu, inga, vo diatulwa mu kati diazimbwetete, buna mwanki ngina kulukula, buvovele Mfumu. Lumb. 139: 7 b. Am. 9: 2.

5. Mivi bu mina kubwila ye mintani mu fuku, inga, buna usukidi. Mu kedika yau bana labula bionso bibazolele. Nyonziki miavinia bu mina kubwila, mu kedika, buna ngionzoko yazimunina yayike bana sisa! Yel. 49: 9 b.

6. Esau bonso bukana fwandubulwa, mbongo zandi zaswekwa bonso buzina tombuzulwa!

7. Babonsono bankwa mialuwawanu luaku bana kukuba nate ye ku nzaku; bakundi baku bana katuka yaku ye kuyala. Mu mpanunu amampa bana tamba siongi va nzil' aku, vaulembolo dio mona.

8. Mu kedika, lumbu kina, buvovele Mfumu, mono ngina bunga banduenga mu Edomi ye nduka zazonsono va mongo wa Esau. Yes. 29: 14.

9. Buna makesa maku, u Temani, bana bwa mpamuku; mboki bakala bakala va miongo mia Esau dina fulwa ye bemwa.

10. Inga, mu diambu diangolo ziwavengi kwa nleke aku Yakobi una fukwa nsoni ye fulwa mu ntangu yikayimani.
1 Mose 27: 41. Yeh. 25: 12 b. 35: 3 b. Yoeli 3: 19. Am. 1: 11 b.

11. Mu lumbu kina kiwansisa, mu lumbu kina, banzenza bu banata mbongo zandi ye bisi nsi zanzenza bakota mu mwelo andi ye bata wadi mu Yelusalemi, buna ngeye mpe wakala bonso umosi mu yau. Yoeli 3: 3.

12. Kansi kutalani mu nienzi mu lumbu kianleke aku ko, mu lumbu kiandi kiakubu; kuyangalalani bobo mu bana ba Yuda mu lumbu kiamfukulu au ko; kuyasilani nwa bobo mu ngianza mu lumbu kianzungu ko.
Lumb. 22: 7. Yes. 57: 4. Mika 4: 11.

13. Kukotani mu mwelo wabantu bami mu lumbu kiambivulu au ko; ngeye mpe kutalani mu nienzi ko kubu diandi mu lumbu kiambivulu andi; kulambulani koko kwaku ku mbongo zandi mu lumbu kiambivulu andi ko.
Lumb. 137: 7.

14. Kutelamani ko va mpambu anzila mu bunga mintabi miandi miatanunwa; kuniokunani batabuswa bandi mu lumbu kianzungu ko.

15. Kadi lumbu kia Mfumu kieka lukufi kwa makanda mamonsono mabangoi. Bonso buwavengi, i bobo una

vangulwa mpe ; mavanga maku mana
vutukila va ntandu awaku ntu.
Yeh. 35: 15. Yoeli 3: 4. Luk. 6: 37 b.
16. Inga, bonso buluanwinini va mo-
ngo ami wanlongo, i buna makanda ma-
monsono mabangoi mpe bana nwina
ntangu zazonsono, bana nwikwa kope
mu nkati ansina ye bana kala nkievo
ka bakedi ko. Yel. 25: 15 b. 49: 12.
17. **Kansi** va mongo wa Sioni kabu
diatanunwa dina kala, ye wau una kala
vuma kianlongo, ye nzo a Yakobi yina
vutuka yala mvwilu zandi.
Yel. 49: 2. Yoeli 2: 32.
18. Buna nzo a Yakobi yina kala tia,
ye nzo a Yosefi nlemo, ye nzo a Esau
yina kala bonso titi, ye yau bana bio
kwika ye manisa bio, ye ka muntu ko
mu nzo a Esau una tabuswa; kadi bobo
bwavovele Mfumu. Yes. 10: 17. Sak. 12: 6.
19. **Bantu** bansi a Sude bana baka
miongo mia Esau bonso mvwilu, ye
bantu bansi ya Kuluka bana baka nsi
abafilistea; inga, nsi a Efalaimi mpe
bana baka mu vwa yo, ye mpe nsi a
Samalia. Benyamini una baka Ngiladi.
20. Yau banatwa bankangu wau wa-
bana ba Isaeli bena kundu mu Kanana
nate ye ku Salefati, ye mpe yau baka-
tulwa mu Yelusalemi, bakalanga ku
Sefaladi, yau bana baka mbanza zansi a
Sude mu vwa. Yos. 15: 21. b.
21. Mimvulusi mina baluka va mongo
wa Sioni mu kongudila miongo mia
Esau. Buna kimfumu kina kala kia
Mfumu. Yoeli 3: 21. Mika 4: 7. Luk. 1: 33, 71.

YONA.

KAPU 1.

Yona wabokulwa ye wataba.

Mambu ma Mfumu mayiza kwa Yona,
mwan' a Amitai ; yandi wavova :
2 Nt. 14: 25.
2. Telama wenda ku Nineve, mbanza
yayinene, ye samuna kwa yau ; kadi
yayibi yau yilueki vantadisi azizi kiami.
1 Mose 10: 11 b. 18: 20. 19: 13. Yona 3: 2.
3. Kansi Yona watelama ye wazola
tinina ku Talasi mu katuka va zizi kia
Mfumu. Yandi wakulumuka ku Yafo
ye wamona nzaza kuna yina kwenda
ku Talasi. Bu kamana futa mu nsabu,
wakota yo mu kwenda ku Talasi mu
katuka va zizi kia Mfumu.
4. **Kansi** Mfumu wafidisa mpeve ya-
ngolo mu mbu, ye tembo kiangolo kia-
telama va mbu ye nzaza yakala lukufi
ye tiabuzuka.
5. Buna bisi nzaza babwa wonga ye
babokila muntu muntu kwa nzambi
andi ; bionso biakala kingenga mu
nzaza batuba mu mbu mu diambu dia
kukisa nayake-yake. Kansi Yona waki-
kulumukina mu ngudi anzaza ye wa-
leka tulu tuavindu. Mav. 27: 18 b.
6. Buna nkuluntu anzaza wakota
kwa yandi ye wavova kwa yandi : Bwe
ulenda leka bobo ? Telama ye bombi-
dila Nzambi aku. Nanga Nzambi yoyo
yina kutubanzila, ka tuidi vila.
7. **Bantu** bavovasana : Wiza tuata
wadi, kidi tuazaya mu diambu dianani
kubu diadi ditubwididi. Buna bu bata
wadi, wadi wabwa mu Yona.
Zing. 16: 33.
8. Buna yau bavova kwa yandi :
Utukamba mu diambu dianani yayibi
yayi yitubwididi. Nki i nsamu aku,
ye kwe tukidi ? Mu nki ansi ye mu
nki abantu wena ?
9. Yandi wabavutudila : Mono i
mwisi ebeleo, ye isambilanga Mfumu,
Nzambi azulu, wavanga mbu ye nsi
yayuma.
10. Buna babakala babwa wonga
waunene ye bavova kwa yandi : Nki
kiokio kiuvengi ! Kadi babakala ba-
zaya mu momo makabasamunina, vo
watebi mu zizi kia Mfumu.
11. Bavova kwa yandi : Nki tuna
vanga kwa ngeye, kidi mbu wadinga-
lala kwa yeto ? Kadi mbu watulama
ye watulama.
12. Buna wabavutudila : Lumbonga
ye luntuba mu mbu, buna mbu una
dingalala kwa yeno ; kadi mono nzaidi,
vo i mu diambu diami tembo kiaki
kiangolo kilubwididi.
13 **Babakala** batovuka mu ngolo zazo-

nsono mu vutuka ku nseko, kansi balembana, kadi mbu watulama ye wabatulamana.

14. Buna babokila kwa Mfumu ye bavova: Engwa Mfumu, kutuvidisani ko mu diambu diamwel' abakala diadi, ye kutubwisani menga makondolo bila ko! Kadi ngeye, Mfumu, vengi bonso buuzolele.

15. Mboki babonga Yona ye bantuba mu mbu. Buna nganzi zambu zavonga.

16. Babakala babwa wonga waunene mu Mfumu, ye yau bayoka nkailu amponda kwa Mfumu ye basila nsilulu.

KAPU 2.

Nsambulu a Yona mu vumu kiambizi anlangu.

Kansi Mfumu wafidisa mbizi yayinene yamina Yona. Yona wakala mu vumu kiambizi lumbu tatu ye mafuku matatu. Mat. 12. 40. 16: 4. Luk. 11: 29 b.

2. Yona wasambila kwa Mfumu, Nzambi andi, mu vumu kiambizi.

3. Yandi wavova: Mono yabombidila Mfumu mu nzungu zami, ye yandi wantambudila; mu vumu kiansi abafwa yabokila, ye ngeye wawa nding' ami. Lumb. 77: 2 b. 120: 1. 130: 1.

4. Ngeye wantuba mu mpinda, mu kati diambu, ye mbukila yanzunga, mbula zaku zazonsono zapoyama zampioka. Lumb. 42: 7.

5. Buna yabanza: Mono nkubulu mu meso maku. Kansi ngina vutuka tala ku vwala diaku dianlongo. Lumb. 81: 22.

6. Nlangu wanzunga ye wamfietikisa mu moyo, mpinda yanzunga; titi biazanga biatangalakana ntu ami. Lumb. 18: 4. 69: 1 b.

7. Ku lufulu luamongo mono yadimina, mbindukwa zantoto zazikama ku nim' ami ntangu yikayimani. Kansi ngeye watombula mwel'ami mu ndiamu, Mfumu, Nzambi ami. Lumb. 30: 3.

8. Mwel' ami bu walemina mu mono, mono yabanzila Mfumu, ye nsambulu ami yaluaka kwa ngeye, mu vwala diaku dianlongo.

9. Yau batatamananga ye teki bialufukulu, yau bayendisanga Nzambi au anlemvo. 5 Mose 32: 21. Lumb. 31: 6. 144: 2.

10. Kansi mono nzolele kuyokila nkailu, mu matondo mansasulu andinga; monso mayasila bika yatunguna; mpulusu yena ye Mfumu! Lumb. 3: 8. 50: 14. 116: 7.

11. Mu ntumunu a Mfumu mbizi yaluka Yona va nsi.

KAPU 3.

Yona mu Nineve.

Mambu ma Mfumu mayiza ngiza yanzole kwa Yona; yandi wavova:

2. Telama wenda ku Nineve, mbanza yayinene, ye samuna kwa yau mangina vova kwa ngeye. Yona 1: 2.

3. Buna Yona watelama ye wayenda ku Nineve, bonso bwavova Mfumu. Kansi Nineve diakala mbanza yayinene vantadisi a Nzambi, ngiendolo alumbu tatu mu la.

4. Yona wakota mu mbanza ngiendolo alumbu kimosi ye wasamuna ye wavova: Makumaia malumbu makidi, mboki Nineve dina camunguswa.

5. Buna bantu mu Nineve balekila Nzambi minu ye basamuna mbinunu ansoki ye bavwata fwidi, babanene ye babake. Mat. 12: 41. Luk. 11: 32. Yoeli 2: 15.

6. Bungu diodio bu dialuaka kwa ntinu mu Nineve, yandi watelama mu kiandu kiandi ye wabembika yunga kiandi ye wakifuka fwidi ye wavwanda mu bombe.

7. Mboki babokila ye basamuna mu Nineve, bonso bwakala ntumunu antinu ye bankwa miandi miaminene, ye bavova: Ka muntu ko una bimba lekwa, ka bulu mpe ko, kani ngombe vo meme; ka bana natwa ku dia vo ku nlangu ko.

8. Bantu ye bibulu bana kukifuka fwidi ye bokila kwa Nzambi mu ngolo zazonsono. Muntu muntu bika kafila nima ku nzil' andi yambi ye mu momo malembolo songa makakedi mu moko. Yobi 39: 3. Lumb. 104: 27. 147: 9. Yoeli 1: 20.

9. Nani zaidi, nanga Nzambi una bangumuka ye nionguluka ye fila nima ku tia tuanganzi zandi, ye ka tuna vila ko. Yel. 18: 8. Yoeli 2: 14.

10. Nzambi bu kamona mabavanga, vo bafila nima ku nzila zau zambi, buna waniongulukila yayibi yikabavumisina mu kubavanga, ye kavanga bo ko. 1 Mose 6: 6. 2 Mose 32: 14. Am. 7: 3, 6.

KAPU 4.

Mfutwa antim' a Yona. Diela diantim' a Nzambi.

Kansi diodio diafutisa ntim' a Yona beni, ye nganzi zandi zakwama.

2. Yandi wasambila kwa Mfumu ye

wavova: Engwa Mfumu, kadi ka i
diodio diyakamba ko, bu yakala mu nsi
ami! Nkiangunu mono yazola teka
tinina ku Talasi. Keti yazaya, vo nge-
ye i Nzambi anlemvo ye nkenda,
mvibudulu ye mbidi anlembami ye
wampila yoyo, vo unionguIukilanga
yayibi.
2 Mose 34: 6. 4 Mose 14: 18. 1 Sam. 15: 29. Neh. 9: 17. Lumb. 86: 5, 15. 103: 8. 145: 8. Yoeli 2: 13.
3. Buna unkatudila moyo ami bwa-
bu, Mfumu; kadi bulutidi kwa mono
mu fwa ye ka kala moyo ko. 1 Nt. 19: 4.
4. Kansi Mfumu wavova: Ngeye
ubanzilanga, vo ufwemene mu bufwe-
nie?
5. Yona wavaika mu mbanza ye
wasimpama mu ntini yaeste yambanza;
vana kakivangila fwokula ye wavwanda
mu kini kunsi mu tala, bonso buna
kadila mbanza.
6. Mfumu Nzambi wamenisa nti
antoko va ntandu a Yona, kidi wavana
kini kwa ntu andi ye kunsadisa kasisa
mfutwa antim' andi; Yona wayanga-
lala beni mu nti antoko.
7. Kansi lumbu kialanda, nkala
mpumbu bu waseluka, Nzambi wafidisa
bimpiatu biadia nti antoko, ye wale-
ngila.
8. Mboki ntangu bu yaseluka, Nza-
mbi wafidisa mpeve yaeste yambangazi
ye ntangu yayamisa Yona va ntu, ye
walemina. Buna yandi wakizodila
mfwilu ye wavova: Bulutidi kwa mono
mu fwa ye ka kala moyo ko.
9. Kansi Nzambi wavova kwa Yona:
Ngeye weti banze, vo ufwemene mu
bufwenie mu diambu dianti antoko?
Yandi wavutula: Bufweni vele, vo
ngina fwema nate ye mfwilu.
10. Buna Mfumu wavova: Ngeye
ufwilanga nti antoko nkenda, ukwato-
vokele nkutu ko ye kumenese wo ko,
udukumukini mu fuku dimosi ye uvi-
didi mu ndandani afuku dimosi.
11. Mono kina fwila Nineve nke-
nda ko, mbanza yayinene, yena bantu
balutidi nkama mosi ye makumole ma-
mafunda mabantu balembolo visa mu
vambisa lubakala ye lumoso, ye mboki
bibulu mu mbidi akunku.

MIKA.

KAPU 1.

Mambu mankongodolo ma Yuda ye Isaeli.

Mama i mambu ma Mfumu mayiza
kwa molastita Mika mu ntangu a
Yotami, Ahasi ye Hiskia, ntinu mia
Yuda, makamona mu diambu dia Sa-
malia ye Yelusalemi. Yel. 26: 18.
2. Luwa, lubantu babonsono; luyi-
ndula mo, untoto ye biabionsono biena
mu ngeye. Bika Mfumu, Mfumu, ka-
kala mbangi kwa yeno, Mfumu mu
vwala diandi dianlongo.
5 Mose 32: 1. Lumb. 11: 4. 50: 4. Yes. 1: 2.
3. Kadi tala, Mfumu vaikidi mu
kundu kiandi, yandi kulumukini ye
viokanga va nzanza miantoto.
1 Mose 11: 7. Yes. 26: 21. Am. 4: 13.
4. Miongo minienganga kunsi amalu
mandi ye ndimba mitumpukanga bonso
maka mu tia, bonso nlangu, bu upasu-
mukanga ku kintomba.
2 Mose 19: 18. Lumb. 68: 2. 97: 5. Am. 9: 5. Nab. 1: 5.
5. Mu ntulumunu a Yakobi mama
mamonsono mavangwanga ye mu ma-
sumu manzo a Isaeli. Buna nani tukisi
ntulumunu a Yakobi? Kadi ka i Sa-
malia koe? Nani vuma bianangama
bia Yuda? Kadi ka i Yelusalemi koe?
6. Buna mono ngina vanga Samalia
diakala ntulami amatadi va nsi, bonso
vuma kituikulwanga mavia mavinia;
mono ngina nengumuna matadi mandi
mu ndimba, ye tufulu tuandi ngina
fukula.
7. Teki biandi biabionsono bina kosa-
kana, nkailu miandi miamionsono mia-
kinsuza mina yokwa ku tia, teki biandi
biabionsono ngina bunga; kadi mu
nsendo wakinsuza wayonzika bio, ye
nsendo wakinsuza bina vutuka kala.
5 Mose 23: 18. Hos. 2: 5.
8. Nkiangunu mono nkatulu nionga
ye kunga, mono nkatulu kwenda wafu-
kuka ye mpene, mono nkatulu sasula
biaula bonso mbulu ye dilu bonso nuni
yakamela. Yobi 30: 28 b. Yes. 20: 2.
9. Kadi mputa zandi zilembolo nia-

kakana; mbufulu yilueki nate ye ku
Yuda, yibwidi nate ye ku mwelo
wabantu bami, nate ye ku Yelusalemi.
2 Nt. 18: 13. Yel. 15: 18.
10. **Ka** luzaikisani bo ku Ngati ko;
ka ludidilani bobo mu ngolo ko. Ku
Bete-Leafala mono inengumukanga mu
mfumfuta. 2 Sam. 1: 20.
11. Luenda, lubisi Safili, mu kimpene
ye nsoni. Bisi Sanani ka bakabukidi
ntima mu vaika ko. Dilu ku Bete-
Haeseli ka kiyambulanga muntu kazi-
ngila kuna ko.
12. Kadi bisi Maloti bena mbabulwa
antima mu bombwa; keti kubu diku-
lumukini kwa Mfumu, ye dilueki nate
ye ku mwelo wa Yelusalemi. Am. 3: 6.
13. Lukanga minyungusi mu kalu,
lubisi Lakisi, i yeno luatukisa masumu
mamwana wankento Sioni; kadi kwa
yeno kwateka kala ntulumunu za Isaeli.
Yos. 15: 39. 2 Nt. 19: 8.
14. Nkiangunu ukatulu vana nkanda
wampambununu kwa Moleseti-Ngati.
Zinzo ku Akisibi zayikidi kwa ntinu
mia Isaeli bonso fimwila fieti sika.
Yos. 15: 44. 19. 29.
15. Mbwila yankaka diaka ngina
yambula ntani kalubwila, lubisi Ma-
lesa. Nate ye ku Adulami nzitusu a
Isaeli una luaka. Yos. 15: 44. 1 Sam. 22: 1.
16. Teba ntu aku luvanda ye zaka
mika miaku mu kiadi mu bana bakedi
nienzi aku; vanga ntu aku luvanda
bonso mbemba yamputu, kadi yau
bana kukatulwa.

KAPU 2.

Mambu maukongodolo kwa minzungudi ye bayinanga mbikulu. Nsilulu mu nsambi anzila kwa kamba dia Isaeli.

Engwa baba basokanga mena mambu-
ngusu ye kubikanga mena mambi
va mbuka zau, ye bavanganga mo, nsu-
ka bu ukiele, vo balenda bo kaka;
Lumb. 4: 4. 36: 4.
2. baba bazininanga mavia mani au
ye bazionanga mo, evo nzo zandi ye
babakanga zo; baba bavanganga ngolo
kwa bantu ye zinzo, kwa mvwe ye
mvwilu!
2 Mose 20: 17. 1 Nt. 21: 1 b. Yes. 5: 8.
3. **Nkiangunu**, ebu buvovele Mfumu:
Tala, mono ngieti kana mbandu yayi
mena mambi; ka lulendi katula ma-
laka meno momo ko ye mboki ka luna
mpe kwendila ngianza ko, kadi buna
kala ntangu yambi.
4. Mu lumbu kina bana yimbila
nkunga mu yeno ye yimbila nkung'
akiadi; bana vova: Yeto tusukidi,
tubungulu nampia! Kunku kiadi-
fwa diabantu bami kina vewa kwa
wankaka bwabu. Inga, mu kedika,
kiziokono kwa mono, ye kwa bankwa
miansoto-nsoto mavia meto makabwa-
nga. 2 Nt. 17: 24.
5. **Bobo** si bwakala, vo kwa ngeye ka
kwenani wankaka diaka ko ulenda
takidika nsinga wantezila mu kunku
mu bundu dia Mfumu.
6. **Buna** lulembweti mu samuna, i
bobo bwena nsamunu au; mu mampila
yoyo mukanukunu samuna; keti ka
i nsukulu mu zintiakulu ko!
Yes. 30: 10. Am. 7: 16.
7. **Kadi** yayi i mpovolo yifwanane,
unzo a Yakobi? Kadi buna Mfumu
wakedi nzaki mu nganzi? Mavanga
mandi masongele boe? Keti mambu
mami vele mena manlembami kwa
wonso udiatanga kinkete ye kindezi?
8. **Kansi** ntangu yayi yazimunina
mpe bantu bami banangumukini bonso
ntantu. Luziokunanga yunga mu
mvwatu miabantu beti kwenda nzil' au
mu mpungumunu ye ka bazolele zaya
mvita ko.
9. Bakento babantu bami lukubanga
mu nzo zau zibakedi nienzi au; bana
bau luzionanga kiamakulu nkembolo
yibakembwa kwa mono.
10. **Lutelama** ye lukatuka! Mwamu
ka luna baka vuma kialuvundu ko,
mu diambu diansumukunu eno yitu-
ntanga ku mbungulu, inga, mu mbu-
ngulu yangolo. 3 Mose 18: 25, 28.
11. Vo muntu wena kinwa ye mpu-
mpuluvunu wavova mu luvununu lua-
ndi: mono nzolele samuna kwa ngeye
mu vinia ye ndwinu zangolo—yandi
ukutu kala nsamuni kwa bantu baba!
Yes. 30: 10. Mika 3: 5.
12. **Mono** nzolele kukutikisa, Yako-
bi, inga, bantu baku babonsono. Mono
nzolele yonzika nsadidila za Isaeli,
mono nzolele kubayonzika va kimosi
bonso mameme ku mpaka, bonso kamba
ku kulu kiandi ye bana vanga ndu-
ngutu waunene mu diambu diabantu
babingi. Yel. 31: 8 b. Yoa. 10: 16.
13. Nsambi anzila ukubavitidi ku
ntu; batumpukanga ye bakwendanga,
mu mwelo bavaikidi. Ntinu au uvi-
tidi ku ntual' au, Mfumu utekele ku
ntu au. Yes. 52: 12.

KAPU 3.

Mbivulu mu mfumu za Isaeli ye bambikudi. Nzengolo a Sioni.

Mono yavova: Luwa, luzimfumu za
Yakobi ye lumadingizi manzo a
Isaeli. Ka bufweni kwa yeno ko mu
zaya masongele, Yel. 5: 4 b.
2. i yeno lulutidi bela mena mambote
ye luzolanga mena mambi, i yeno lu-
bunanga nkanda mu nitu zabantu ye
nsuni mu visi biau. Am. 5: 14 b.
3. Kansi yau bu badianga nsuni
abantu bami ye bunanga nkand' anitu
zau ye bulanga visi biau mu bukuna
bio bonso bina bitubwanga mu kinzu,
inga, bonso mbizi yitulwanga mu kinzu,
Lumb. 14: 4.
4. nkiangunu Mfumu kana kubavu-
tudila ko, bu bakumbokilanga; yandi
una sweka zizi kiandi kwa yau mu
ntangu yina mu diambu dialukadulu
luau luambi.
5 Mose 31: 18. Zing. 1: 28. Yes. 1: 15.
Yel. 11: 11. 14: 12. Yeh. 8: 18.
5. Ebu buvovele Mfumu kwa mbi-
kudi mizimbisanga bantu bami, kwa
yau babokilanga: mamonsono ma-
mbote! bu bena kiuma mu kasa mu
meno mau, kansi batumanga bantu
ku mvita yanlongo kwa ndieu ulembolo
kubavana kiuma mu nwa.
Yeh. 13: 18 b. Mika 2: 11.
6. Nkiangunu fuku dina kulubwila,
mpasi mona-meso meno mana suka, ye
tombe, mpasi mbingula zeno zina suka.
Inga, ntangu yina diminina bambi-
kudi, ye mwini una kubakadila mpiuki.
Am. 8: 9.
7. Bamoni ameso bana fwa nsoni, ye
bankwa bingula bana yindama, yau
babonsono bana katwa fuka ngievo
zau, mvutudulu bu yilembolo vutuka
tuka kwa Nzambi. 3 Mose 13: 45.
8. Kansi mono, mono nzedi kwa
ngolo, inga, kwa mpeve ya Mfumu,
kwa nsongula ye kibakala, mpasi ya-
lenda zaikisa kwa Yakobi ntulumunu
andi ye kwa Isaeli masumu mandi.
9. Buna luwa diadi, luzimfumu zanzo
a Yakobi ye lumadingizi manzo a
Isaeli, i yeno lubanzanga masongele
nkankumusu ye lukoninikanga mamo-
nsono masungamene,
10. i yeno lutunganga Sioni mu
mfunia amenga ye Yelusalemi mu
lufuma— Yel. 22: 13. Hab. 2: 12.
11. mbanza yina yena zimfumu zi-
kongudilanga mu ndilu akinswekila,
yena nganga zilonganga mu mfutu, ye
yena mbikudi mibingulanga mu biva-
nza, mamonsono bu beti singama mu
Mfumu ye beti vova: Kadi Mfumu
kenani mu kati dieto koe? Kubu
ka dina kutubwila ko.
Yel. 5: 12. 7: 4 b. Sef. 3: 3 b.
12. Nkiangunu mu diambu dieno
Sioni dina fulwa mu kala via, ye Ye-
lusalemi dina kala ntulami amatadi, ye
mongo wavwala nzanza umenanga mfi-
nda. Yel 26: 18.

KAPU 4.

Nene kwa Sioni mu ntangu zina kwiza, nsongo miadiau ye mpulusu adiau.

Kansi buna kala mu lumbu bina
kwiza, vo mongo una wena nzo
a Mfumu una sikila mu lufulu nangwi
bonso una ulutidi mu miongo ye una
nangama va ntandu anzanza miankaka,
ye bantu bana kwenda pasumuki kuna.
Lumb. 68: 16. Yes. 2: 2 b. Yel. 3: 17.
Sak. 8: 20 b.
2. Inga, makanda mamingi maba-
ngoi mana kwenda ye mana vova:
Luiza tuabaluka ku mongo wa Mfumu,
ku nzo a Nzambi a Yakobi, kidi katu-
longa mu nzila zandi, mpasi tuenda
nsoko miandi. Kadi mu Sioni muna
tuka mina, ye mambu ma Mfumu mu
Yelusalemi. Lumb. 110: 2. Yes. 51: 4.
3. Yandi una kongudila va kati ye
makanda mamingi mabantu ye sadila
mina kwa makanda mabangoi bena
tulendo, nate ye muna nsi zanseke;
buna bana fula sabala biau mu nsengo
zafudulu ye madionga mau mu mbele
zamavia mavinia. Makanda mabantu
ka mana vutuka nangasana sabala ko
ye ka bana vutuka longuka nwana ko.
Yoeli 3: 10.
4. Muntu muntu una vwanda kunsi
anti andi avinia ye nti akuyu, ye ka
muntu ko una kumpamuna; kadi bobo
bwavovele nwa a Mfumu Sebaoti.
3 Mose 26: 6. 1 Nt. 4: 25. Yel. 30: 10.
Sak. 3: 10.
5. Inga, makanda mabantu mankaka
mamonsono madiatanga kanda kanda
mu nkumbu anzambi andi, kansi yeto
tuna diata mu nkumbu a Mfumu,
Nzambi eto, ntangu zazonsono ye ntangu
zikazimani.
6. Mu lumbu kina, buvovele Mfumu,
ngina kutikisa batembilanga ye yonzi-
ka bakubwa, ye yau bayabafika maku-
bu. 5 Mose 30: 3 b. Yeh. 34: 16. Sef. 3: 19.
7. Mono ngina yambula batembila-
nga bakala nsadidila, ye yau bakubwa
nseke kanda diabantu diatulendo; Mfu-
mu una kala ntinu kwa yau va mongo

wa Sioni kasi ye bwabu ye mu ntangu
yikayimani.
Yes. 24: 23. 60: 22. Dan. 7: 14. Ob. b. 21. Luk. 1: 33.

8. Ngeye nzo ayongi a Mvungi, ukumati kiamwana wankento Sioni, kwa ngeye dina luaka, inga, kwa ngeye dina vutuka, luyalu luansi nkulu, lulendo luakitinu luamwana wankento Yelusalemi. 1 Mose 35: 21.

9. **Kansi** mu nkiama weti yaudila bobo mu ngolo? Kadi buna ka mwenani ntinu mu ngeye ko, kubeki diaka bakala diangangu zanduengisila koe, nsongo bonso miambuti amwana bu mikubwidi? Yel. 8: 19.

10. Inga, bika wavionguzuka mu nsongo miambutila bonso mbuti amwana, umwana wankento Sioni; kadi bwabu ukatulu vaika mu mbanza, ngeye katulu kala kundu va yinza diawanguka, nate ye ku Babeli ukatulu luaka. Kuna una baka mpulusu, kuna Mfumu una kukula mu moko mantantu miaku. Lumb. 54: 7.

11. **Bwabu** makanda mamingi mabangoi makukutakenene, ye bavovanga: Bika kavwezwa, mpasi meso meto matala Sioni mu nienzi.

12. Kansi baba ka bazaidi mabanza ma Mfumu ko ye ka bavisidi tukanu tuandi ko, vo yandi wabayonzekele va kimosi bonso mita ku kianu. Yel. 51: 33.

13. Buna natelami ye tuta, umwana wankento Sioni. Kadi mono ngina kuvana mpoka zasengwa ye biodia biansongo, kidi wakosuzuna bantu babingi. Bintani biau una niokuna mu bungwa kwa Mfumu ye mbongo zau kwa Mfumu antoto wawonsono.
5 Mose 33: 17.

KAPU 5.

Dingizi diambanz' a Davidi ye ndungunu zandi. Mpedoso a Isaeli mu mvita ye nsambulu abiteki.

Bwabu bika wayonzika nkangu miaku, umbanz' aminkangu. Biankakumu batutungididi; mu kokoto babandilanga nkongudidi mia Isaeli va bundi.

2. **Kansi** ngeye Bete-Lehemi Efalata, wena uke mu kala mu masinsi ma Yuda, mu ngeye muna tuka umosi kwa mono una kala dingizi mu Isaeli, umosi wena ntukulu yatuka kuna nkulu nkumbi, mu lumbu biansi nkulu.
Mat. 2: 6. Yoa. 7: 42.

3. Nkiangunu bana niokunwa nate ye ntangu yina, ndiona una buta bu kabutidi; buna yau bena nsadidila mu mpangi zandi bana vutuka kwa bana ba Isaeli. Yes. 7: 14.

4. Yandi una telama ye kenga kamba diandi mu ngolo za Mfumu, mu nene kwankumbu a Mfumu, Nzambi andi; diau dina kala luvovomo, kadi buna yandi una kala waunene nate ye nsuka zantoto. Lumb. 72: 8.

5. Mpungumunu yina kala yampila yoyo, vo Asuli zolele bwila nsi eto ye puka mu mavula meto, buna tulenda kuntonginikina mvungi nsambodia, inga, nani diamfumu zakidingizi;

6. yau bana dia nsi a Asuli mu sabala ye nsi a Nimilodi nate ye muna mielo miau. Bobo yandi kana kututaninina mu Asuli, vo ndieu zolele bwila nsi eto ye vioka mu nzaku zeto.
1 Mose 10: 8 b.

7. **Buna** nsadidil' a Yakobi yina kala mu makanda mamingi mabantu bonso dinoko ditukidi kwa Mfumu, bonso nkumbu amvula va titi ulembolo zingila mu diambu diabakala vo vingila mu diambu diabana babantu.
Lumb. 110: 3.

8. Buna nsadidil' a Yakobi yina kala mu bangoi, mu kati diamakanda mamingi mabantu, bonso nkosi mu bulu biatoluka mu mfinda, bonso nkosi yantwenia mu makamba mamameme yidiatikisanga konso kuyiviokele ye yikamatanga kimbaki kiandi mu kondwa kwantanunu.

9. **Inga**, bika koko kwaku kwazangama va ntandu ambeni zaku ye bika ntantu miaku miamionsono miafulwa!

10. **Mu** lumbu kina si bwakala, buvovele Mfumu, vo mono ngina fula bakavalu baku mu nsi aku ye bunga makalu maku;
5 Mose 17: 16. Yes. 9: 5. 33: 1. Sak. 9: 10.

11. mono ngina fula mbanza mu nsi aku ye tulula siamu biaku biabionsono.

12. Mono ngina fula kiloka kiakionsono mu ngeye, ye mbangudi miadimbu ka mina vutuka bwanwa mu ngeye ko.

13. Mono ngina fula teki biaku ye mama biaku mu nsi aku, ye kuna vutuka sambila mavanga mamoko maku ko.

14. Mono ngina camingisa ba Asela baku ye kubakatula mu nsi aku, ye mbanza zaku ngina vombisa.

15. Mu nganzi ye mu nkesi ngina tomba ndinda kwa makanda mabangoi, yau bakabawilu ko.

KAPU 6.

Bungu dia Mfumu kwa Isaeli. Ngiokolo zafwana. Ndind' akingika.

Luwa mavovele Mfumu : Telama ye dedisa bungu diaku vantadisi amiongo ye wakasa nding' aku kwa minzanza.
2. Inga, luwa bungu dia Mfumu, lumiongo, ye lumatadi manakekete, tufulu tuantoto! Kadi Mfumu wena bungu kwa bantu bandi, ye yandi zolele fundisa Isaeli. Hos. 4: 1.
3. Bantu bami, nki mpengi kwa ngeye, ye nki ikuzitikidi? Umvutudila! Yel. 2: 5.
4. Keti mono yakuvaikisa mu nsi a Ngipiti, ye mu nzo akinanga yakukula; Mose, Aloni ye Miliami yavitisa ku ntual' aku. 2 Mose 15: 20 b.
5. Bantu bami, bambukila Balaki moyo, ntinu mu Moabi, monso makakana, ye Bilami, mwan' a Beoli, monso makamvutudila ; bambuka moyo, bonso bwakala va kati ye Sitimi ye Ngilingali, ye longukila bo mu visa mavanga malunungu lua Mfumu.
4 Mose 22: 1 b. 23: 1 b. 24: 1 b. Yos. 2: 1. 5: 9.
6. Nki ngina luakila vantadisi a Mfumu, ye nki ngina fukamana vantadisi a Nzambi mu kayengele? Ngina luakila ye nkailu miangioke, bana bangombe bamvu mosi, vantadisi andi?
7. Kanivo Mfumu uzolanga mameme mambakala mamafunda ye mbukila zamazi zakumi diamafunda. Kani ngina vana nsemokono ami bonso nkailu mu ntulumunu amie, mbutu amoyo ami bonso nkailu angiokolo amasumu mu mwel' ami?
Lumb. 50: 9 b. 51: 18. Yes. 1: 11.
8. Ve, monso mena mambote yandi wakuzaikisi, umuntu ; kadi nki kiankaka Mfumu kana kulomba, nga vo una vanga masongele ye sa kimfuzi mu zola ye diata mu nginunu vantadisi a Nzambi aku? 5 Mose 10: 12.
9. Nawe, bonso bubokilanga Mfumu kwa mbanza! Inga, mayangi mena ye ndieu utalanga nkumbu aku. Luwa luzamvula luandongi, ye ndieu utumini lo.
10. Mbongo zaludimbuku zilenda kala mu nzo zabakiadimbuka mu ntangu zina kwize? Tezo kiaefa kilembolo lunga kilenda kala vane, kifweni mu singwa? 5 Mose 25: 14 b. Am. 8: 5.
11. Kadi mono ngiena walunungue, vo ivibidilanga balanza kiavuna ye tezo biampumpuluvunu mu lukobe,
3 Mose 19: 36.
12. vo bamvwama mu mbanza balenda zala kwa kingika, vo bisi mbanza balenda vova makutu ye kala ludimi luampumpuluvunu mu nwa au?
13. Ve, nkiangunu mono nkatulu kubanda mputa zilembolo niakakana, kubafika mbungulu mu diambu diamasumu maku.
14. Bu udianga, kuna yukuta ko, ye mpavala yina kala mu vumu kiaku. Biulundanga, kuna bio lenda tanina ko, ye biutaninanga ngina bio vana kwa sabala. 3 Mose 26: 26. Hos. 4: 10.
15. Ngeye una kuna, kansi kuna yonzika ko; una kama bana baolive, kansi kuna kusa nitu aku mazi ko, ngeye una kama mamba mabana bavinia, kansi kuna nwa vinia kio.
5 Mose 28: 30, 38 b. Am. 5: 11. Sef. 1: 13. Hang. 1: 6.
16. Nkondo mia Omili batatamananga, banamanga mavanga mamonsono manzo a Ahabi, kadi mu nduengoso zau lunamanga. Nkiangunu ngina kuvanga ma kiyitukwanga ye bisi mbanza nongwa kidevwanga; inga, ntiakulu zabantu bami luna nata.

KAPU 7.

Mbivulu mu Isaeli. Vuvu mu ntangu zilutidi mbote.

Engwa mono! Mono ngienina bonso mbutu mianti bu miyonzokolo mu nsungi amwini evo ngionzoko yazimunina yangionzoko abana bavinia bu yimeni, ye ka keta ko disidi mu dia, ka mwan' akuyu wakintete ko mu yau bayaketama. Mat. 21: 19.
2. Bakinzambi bameni lala mu nsi, ye bakala diansongula ka dienani mu bantu ko. Babonsono balangidilanga menga ; muntu muntu zolele baka wankaka mu konde diandi.
Lumb. 12: 1. Hos. 4: 1.
3. Moko mau makubamene mu sadila yayibi : dingizi dilombanga nkailu, ye nkongudidi uzininanga ndandu ; nkwa tulendo utombanga mu yuti bionso bikaketamene ; bobo bavangilanga kalala. Mika 2. 1.
4. Wonso ubalutidi wena bonso vwa diampanga, ulutidi nsongula ulutidi lumbu luansende. Kansi lumbu kiabamoni ameso baku bu kizidi, inga, mbafukulu bu yina kuluaka, buna ncamangani yina kwiza mu yau.
5. Nkundi ka ulendi lekulwa minu ko, nkwikizi ka ulendi silwa vuvu ko; mu ndieu uvundanga va lubumbulu

luaku ngeye ukatulu keba mielo mianwa aku.
6. Kadi mwana wabakala uyinanga sandi, mwana wankento unangumukinanga mbut' andi, nzitu kwa ko wandi ye muntu muntu wenina bisi nzo andi bonso mintantu.

Yeh. 22: 7. Mat. 10: 35 b. Luk. 12: 53.

7. Kansi mono nzolele tadidila Mfumu, mono nzolele sa vuvu mu Nzambi ampulusu ami ; Nzambi ami una kungwila !
8. Ka lukalani kiese mu mono ko, luntantu miami. Vo mono mbwidi mpe, mwanki ngina vutuka telama ; vo mvwendi mu tombe mpe, mwanki Mfumu i kia kwami.
9. Bu yavolele masumu kwa Mfumu, nzolele nata nganzi zandi, nate ye yandi una dedisa bungu diami ye kundungisa, nate ye yandi una kunkotisa mu kia, kidi yatala lunungu luandi mu nienzi.
10. Ntantu miami bu mimonanga bo, bana fukwa nsoni, bau bamosi bakunkambanga : Mfumu, Nzambi aku, kwe kena bwabu ? Meso mami mana kubatala mu nienzi ; kadi buna bana diatukuswa bonso mbole va nzila.

Lumb. 42: 3, 10. 79: 10. 115: 2. Yes. 10: 6. Yoeli 2: 17.

11. Lumbu kina kwiza kina tungululwa tumbu tuaku ; lumbu kina nzaku zaku zina yalangana nseke.

Yes. 49: 19. 54: 2 b.

12. Lumbu kina bana tuka ku Asuli ye mu mbanza za Ngipiti ye kwiza kwa ngeye, inga, tuka mu Ngipiti nate ye kuna nzadi, ye mu mbu ka mbu ye mu mongo ka mongo.

Lumb. 72: 8. Yes. 19: 23. Sak. 9: 10. 10: 10.

13. Kansi mwankaka ntoto una kala nsi yavombila mu diambu diabisi nsi ; i mbutu miamavanga mau.
14. Kenga bantu baku mu nkawa aku, kamba diafwa diaku, mpasi diakala kundu kiandi kiavanguka mu mfinda va Kalemeli ; yambula dienda diengi mu Basani ye mu Ngiladi, bonso mu lumbu biansi nkulu.

4 Mose 23: 9. 5 Mose 33: 28.

15. Inga, bonso mu lumbu bina biwavaika mu nsi a Ngipiti, ngina kubamwesa mambu mangitukulu.

Yoeli 2: 26.

16. Bangoi bana bo mona ye fwa nsoni mu tulendo tuau tuatonsono. Yau bana katwa tula koko va nwa, matu mau mana fwiswa. Yobi 39: 37.
17. Bana venda fundu-fundu bonso zinioka ; bonso bimpiatu bizanzalanga va ntoto bana sisa mavula mau mu zakama. Mu mpamuku bana tomba Mfumu, Nzambi eto ; inga, i ngeye bana tina. Lumb. 72: 9. Yes. 49: 23.
18. Nani i Nzambi yifwanane ye ngeye ?—i ngeye uyambudilanga nsadidil' afwa diaku lufuma luandi ye yambudilanga dio ntulumunu andi, ngeye ulembolo keba nganzi ntangu yikayimani, kadi ngeye wena luzolo mu nlemvo,

2 Mose 15: 11. 34: 6. Lumb. 103: 8 b. Yel. 10: 6.

19. ye ngeye una vutuka kutufwila nkenda ye diata tufuma tueto kunsi amalu. Inga, ngeye una tuba masumu mau mamonsono mu mpind' ambu.

Mav. 10: 43.

20. Ngeye una songa kinkwikizi kwa Yakobi ye nlemvo kwa Abalahami, bonso buwasila mu ndefi kwa mase meto mu lumbu biansi nkulu.

NAHUMI.

KAPU 1.

Nkunga mu vema kwa Mfumu ye nlemvo wa Mfumu, ndind' a Nineve ye mpulusu a Yuda.

Yayi i ntelo mu Nineve, i nkanda wena mona-meso maelekosita Nahumi.
2. Mfumu i Nzambi avema ye mvutudi andinda, inga, Mfumu i mvutudi andinda, ulenda fwema. Mfumu i mvutudi andinda kwa mbeni zandi, nganzi kakebanga kwa ntantu miandi.

2 Mose 20: 5. 34: 14. 5 Mose 4: 24. 5: 9. Yos. 24: 19. Lumb. 103: 9.

3. Mfumu wena mvibudulu, kansi wena waunene mu ngolo, ye kayambulanga muntu kalembwa longwa ndongi ko, Mfumu ukwizilanga mu tembo ye mpeke-mpeke, ye matuti i fundu-fundu ku nim' amalu mandi.

2 Mose 34: 6 b. 4 Mose 14: 18. Neh. 9: 17. Lumb. 18: 13. 103: 8. 145: 8. Yoeli 2: 13.

4. Yandi usembanga mbu ye yumisanga wo, ye mila miamionsono kasikisanga. Buna Basani ye Kalemele bileminanga, vekita kwa Lebanoni kuleminanga.
2 Mose 14: 21. Yos. 3: 16. Lumb. 106: 9. 114: 3 b. Yes. 50: 2.

5. Miongo mizakamanga kwa yandi, ye nzanza minienganga mu kingongo. Ntoto uvinzulwanga mu zizi kiandi, nza ye babonsono bena yo kundu.
2 Mose 19: 18. Lumb. 18: 7. 24: 1. Yoeli 3: 16. Am. 9: 5. Mika 1: 4.

6. Nani lenda sikila mu mfwemono andi ye nani lenda vibidila tia tuanganzi zandi? Nkesi zandi zitengokele bonso tia ye matadi mabasukanga vantadisi andi.

7. Mfumu wena wambote, ntabudulu mu ntangu anzungu, ye yandi ukebanga bakunsilanga vuvu. Lumb. 9: 9.

8. Kansi mu nkuka yampasu kasukisilanga vuma kiena mbanza yina, ye ntantu miandi mizomwanga kwa tombe.
Zing. 13: 21.

9. Inga, lukanu lueno kwa Mfumu usukisanga lo, mbafukulu ka yena nsatu abwila mbwila zole ko.

10. Kadi vo yau batangalakene mpe bonso vwa diampanga ye bazedi kwa ngolo zamoyo bonso buzedi ndwinu zau kwa ngolo, mwanki yau babonsono bana yokwa bonso titi biayuma.

11. Kadi kwa ngeye kwavaika bakala diakana tukanu tuambi kwa Mfumu, umosi wakedi tukanu tuakala mbungulu.

12. Ebu buvovele Mfumu: Kani bena ngolo ye kani babingi balenda kala mpe, mwanki bana zengwa ye lala; vo mono ntekele kukwamisa, kina bo vutuka ko. Nah. 2: 2.

13. Kadi bwabu ngina tolula vangu kikakutuikidi, ye nsing' andi ngina damuna.

14. Kansi mu ngeye Mfumu kembi ebu: ka nkun' ankumbu aku ko una vutuka kala. Mu mavwala mateki biaku ngina fula teki biabionsono, biavalwa ye biayitulwa. Ndiamu ikukubikidi, kadi ngeye mwesoso nsoni.

15. Tala, va miongo malu manati kiansamu akiese mafinamene, i yandi ukambanga yenge: Kembila nkembo miaku, Yuda, tunguna nsilulu zaku. Kadi mbungi kana vutuka kwiza konki kwa ngeye ko; yandi una fulwa nampia. Yes. 52: 7. Loma 10: 15.

KAPU 2.

Mbwilu a Nineve.

Nsansikisi weti kwe baluki kwa ngeye; kenga siamu biaku! Tadidila ku nzila, kanga luketo luaku, sadila ngolo zaku bonso buulenda.
Yes. 8: 9 b. 10: 12.

2. Kadi Mfumu zolele vutuka kubika nene kwa Yakobi bonso nene kwa Isaeli, mimpedi bu bavombisila bio bobo ye bungidi nti miau miavinia.
Nah. 1: 12.

3. Nkaku zamakesa mandi zakuswa mbwaki, binwani bivweti nlele wambwaki; makalu malezimanga tia, bu kakubikanga mo ku nwana; banikusanga madionga manti ansipelesi.

4. Mu zinzila makalu masiukanga, baviokasananga mu mayinza; bonso binga bena mu tala, bonso mpezomo bakwendilanga.

5. Yandi tomene zaya makesa matulendo makavwidi; yau balumbamanga kubalundumukanga. Basavulanga ku tumbu tuambanza, ye fukulu biantabudulu bieti kubukwa.

6. Mielo miambukila mikatulu zibuka, ye vula diniengene mu kingongo.

7. Inga, nzengolo yikwikamene: yandi una fukulwa, kokwa; ndumba zandi zikatulu vumuka bonso mabembe ye banda ntulu zau.

8. Mu ntangu zandi zazonsono Nineve diafwanana ye zinga kiambidi anlangu, kansi bwabu nlangu utebi. Lusimpama, lusimpama!—Ve, ka muntu ko weti bangumuka.

9. Lutana palata, lutana wola! Vava vena mbongo zilembolo suka, kiaba mu lekwa biantalu biampila zazonsono.

10. Luvomboso ye lupedolo ye lubungulu! Mwamonsono ntima miakingongo ye makungunu mazakamanga ye tuketo tutitanga, zizi biababonsono bikitukidi ntinta! Yes. 13: 7. Yoeli 2: 6.

11. Nluk' azinkosi kwe wena, vuma kina kiadila nkosi zantwenia kimbaki kiau, kwayendila nkosi ye nkosi yankento, kwayendila mwan' ankosi, ye ka muntu ko wantinisa? Yeh. 19: 1 b.

12. Kwe kwena nkosi yabaka bimbaki, bionso biazola bana bandi, ye yavondila bio nkosi zandi zankento, inga yafuluza nluka miandi mu bimbaki ye tubulu tuandi mu mbongo zatanwa?

13. Tala, mono ngina kutadisa, buvovele Mfumu Sebaoti; makalu maku ngina fwitisa mwisi ye nkosi zaku zantwenia sabala kina manisa. Mono

ngina fula mbongo zaku zatanwa mu ntoto, ye nding' antumwa zaku ka yina vutuka wakana ko.

KAPU 3.

Ngianz' a Nineve ye ndind' adiau.

Engwa ngeye, umbanz' amenga, ngeye uzedi mwamonsono kwa makutu ye ngolo, ngeye ulembolo sakula mu tana ! Yeh. 24: 6, 9.

2. **N**awe, nzwadi zeti ninga ! Nawe, makalu mamakalu mavwandu meti wokusa ! Bakavalu basavulanga ye makalu manengumukanga !

3. Ntentami mikwiza pemuzukingi ; sabala bivezimanga ye madionga malezimanga ! Bavondolo bamonwanga mu mbidi akunku ye mvumbi mu ntulami miaminene ; bafwa ka balendi suka ko, babwanga mu bafwa !

4. **M**omo mamonsono mu diambu diakinsuza kiakingi kikatele, yandi, nsuza yantoko ye yanzailu akiloka yaniokuna makanda mabantu mu kinsuza kiandi ye makanda mabantu mu makani mandi makiloka.

5. **T**ala, mono ngina kutadisa, buvovele Mfumu Sebaoti ; mono ngina nanguna koka mbek' ayunga kiaku va ntandu azizi kiaku ye yambula makanda mabantu bamona nsoni zaku ye nsi zakitinu nsoni zaku.

Yes. 47: 2 b. Yel. 13: 22, 26. Yeh. 16: 37. Hab. 2: 16.

6. Mono ngina kutuba biena nkankumusu ye yambula wayinwa beni ; inga, ngina kuvanga ma kitalwanga.

7. Wonso wonso una kumona una kutina ye vova : Nineve divomboso, kansi nani lenda dio fwila nkenda? Inga, kwe kuna monwa uzolele kubomba?

8. **K**adi buna ngeye ulutidi No-Amoni, yandi wavwanda kimfumu ku mila mia Nile, wazungwa kwa nlangu —i siamu kiambu kiakala mbu bonso lumbu? Yel. 46: 25.

9. Bisi Etiopia mu kabu ye bisi Ngipiti mu mbidi antalu, mboki baputea ye bisi Libia bakusadisa ;

2 Lus. 12: 3. 14: 9. Yel. 46: 9.

10. buna yandi mpe wakatwa kwenda ku nsi yanzenza ye mu kinkole, bana bandi mpe bakoswa mu nsuka zazonsono zanzila ; mu bankwa miandanu miandi bata wadi, ye bankwa miaminene miandi miamionsono bakangwa mbienga.

11. **N**geye mpe una bwa kinsansala ye bwa kenda ngayi ; ngeye mpe una tomba ntabulu kwa ntantu.

12. Siamu biaku biabionsono bifwanane ye nti miakuyu ye bana bantete bayelele : mu ndikunu yafiuma basotukanga mu nwa andieu uzolele bo dia.

13. Tala, binwani biaku biena bonso bakento ; mielo miansi aku mibengomokene kwa ntantu miaku ; tia tumanisanga mbindukwa zaku.

Yel. 50: 37. 51: 30.

14. **N**akitekila nlangu mu yudika, bu beti kukakalala, siamisa siamu biaku. Kulumuka mu nteke ye soba nteke ; baka vangulu kiamatadi.

15. Bu weti mo telama, tia tuna kumanisa ye sabala kina kufula ; inga, una manuswa nkievo kwa bimpiatu biatiti, vo ngeye kibeni una yonzika makabu mena ntalu yayingi bonso bimpiatu biatiti, makabu mu ntalu yayinene bonso makonko.

16. Vo ngeye mpe wena ye minkiti milutidi mbwetete zazulu, buna nazayi : bimpiatu biatiti biyubulanga fukulu biamaveve mau ye bitilumukanga.

17. Inga, madingizi maku mena bonso makonko ye mfumu zaku bonso lombo biamakonko : yau basidi mu ngudi atumbu, mpozi bu yakidi, kansi ntangu bu yivaikidi, batabanga, ye mboki ka muntu ko zaidi kubena.

18. **M**vungi miaku mibeki tulu, untinu a Asuli ; bankwa miaku miatulendo milambalele mu luvovomo. Bantu baku bamwangusu va miongo, ye ka muntu ko ukubayonzikanga.

4 Mose 27: 17. 1 Nt. 22: 17. Lumb. 76: 5. Yel. 23: 2. 25: 34.

19. Ka mwenani longo mu mbivulu aku ko, mput' aku yilembolo niakakana. Babonsono bawanga bonso buuvangulu bakutetilanga nsaki. Kadi nani walembwa bukulwa yayibi yaku mu ntangu zazonsono? Yel. 30: 12.

HABAKUKI.

KAPU 1.

Maniongo mu yayibi yabantu. Mvutulu andinda mu bakaladea.

Yayi i ntelo yazaikuswa kwa mbikudi
Habakuki.
2. Ntama kwa, Mfumu, ngina bokila,
ye una lembwa wa, nionga vantadisi
aku mu tana, ye kuvulusanga ko?
3. Mu nkiama ukumbwesanga yayibi
yampila yoyo? Ngeye kibeni bwe ule-
nda tala kingika kiampila yoyo, mbu-
ngulu yoyo ye ngolo zozo zena vantadisi
ameso mami? Buna keti mpaka zi-
bwidi, ye nzonza mifutumukanga.
4. Mu diodio mina mina kindakana,
ye nsiku ka mina tunda ko. Kadi
kiadimbuka utangidikisanga walunu-
ngu; buna nsiku mimonekene mia-
mvilangani.
5. Lutala mu bangoi ye lutonwa;
luyitukwa, inga, lutelama vana mu
ngitukulu. Kadi divanga kavanganga
mu lumbu bieno diluna lembwa lekila
minu, bu dikambwanga. Mav. 13: 41.
6. Kadi tala, mono ngina sikimisa
bisi Kaladea, i bantu banganzi ye ma-
vema, bayalangene nseke yilueki ntoto
ye babakanga kundu bikabavwidi ko.
7. Bantu bobo bena bampamuka ye
bansisi; nsiku ye tulendo basokanga
yau kibeni.
8. Bakavalu bau balutidi ngo mu
nzaki ye balutidi balupu mu nsisi mu
nkokila; ntentami miau midumuzu-
kanga nseke. Inga, nseke ntentami
miau mitukidi, batilumukanga bonso
ngo azulu, bu kasiukanga va kimbaki
kiandi.
Yel. 4: 13. 5: 6. Sef. 3: 3. Mat. 24: 28.
9. Babonsono basavulanga ku ngolo,
mu nzolwa anwana badiatuswanga;
zinkole bayudikanga bonso nienge.
10. Mintinu i ma kiansevila kwa
yau, ye madingizi batangilanga bonso
lekwa kiansakanana; basevilanga sia-
mu biabionsono, bazudikanga tumbu
tuantoto ye babakanga bio.
11. Bakwendanga bonso mpeve, nta-
ngu zazonsono tatamana kaka mu ku-
kiyonzikila mfuka; kadi zau zingolo i
nzambi au.
12. Kadi buna ngeye kwen' aku kasi
ye nsi nkulu koe? Inga, Mfumu,
Nzambi ami, Nkwa ami wanlongo, ka
tuna fwa ko! Mfumu, ngeye waba-
vwandisi mu kongudulwa ye wabaku-
bika mu longwa ndongi, utadi dieto!
5 Mose 32: 4.
13. Ngeye wena meso mavitidi vedila
mu tala yayibi, ngeye ulembane vibi-
dila mu tala kingika, mwanki bwe
ulenda tonwa bantu baba badimbula-
nga minu ye dingalala napi, kiadimbu-
ka bu kasiudikanga ndieu ukunlutidi
lunungu?
Yobi 21: 7. Lumb. 5: 4 b. Yel. 12: 1 b.
14. Buna utukisanga, vo bantu ba-
fwanane ye mbizi mu mbu, bonso bia-
nzanzala bikondolo mfumu.
15. Inga, ndieu ukubatombulanga
babonsono mu lunkoki luandi, yandi
ukubababakanga mu konde diandi ye
ukubayonzikanga mu dinsinga diandi;
diodio kakadilanga kiese ye yangalala.
16. I diau yandi uyokilanga konde
diandi nkailu ye kwikanga biamfwiti-
sila mwisi kwa dinsinga diandi; keti i
mu biau kunku kiandi kiekina vuluka
ye dia kwandi i mbidi aluvu.
17. Kansi mu diambu diodio yandi
una dukula konde diandi mu ntangu
yina kwiza ye bema bantu ntangu za-
zonsono ye lembwa kuta?

KAPU 2.

Mfukulu anzungudi i mwisi Kaladea.

Mono nzolele maka va vuma kiami
kiankengila ye telama va lumbu;
mono nzolele tadidila mu tala monso
makana vova mu mono ye mvutudulu
amfundulu ami yingina baka mu nata.
Yes. 21: 8. Yeh. 3: 17. 33: 7.
2. Mfumu wamvutudila ye wavova:
Sonika mona-meso maku ye sonika mo
va matadi mansonikina mu nsonokono
yawanzuka, mpasi yilenda tangwa na-
savu-savu. Yes. 8: 1. 30: 8.
3. Kadi mona-meso makatulu vingila
ntangu andi, kansi mena ngunda za-
kwendila detila ye ka mana tuma ko.
Vo mana zingila, una mo vingila, kadi
mana kwiza mu kedika ye ka mana
tuma ko.
4. Tala, mwel' andi wena ntutulu
ambaya ye wakingika mu yandi, kansi

walunungu una vukuswa mu kinkwi-
kizi kiandi.
Zing. 11: 4 b. Yes. 13: 1 b. Loma 1: 17.
Ngal. 3: 11. Eb. 10: 38.
5. Kadi bonso vinia kilembolo siwa
vuvu, i bobo ndieu nkwa ngianza kana
sikila ko, vo yandi mpe una yasa nwa
andi bonso nsi abafwa ye ulembane
yukuta bonso lufwa, vo yandi mpe
wakikutikisidi bantu babonsono ye wa-
kiyonzekele makanda mamonsono ma-
bantu va kimosi. Zing. 27: 20. Yes. 5: 14.
6. Mu kedika, babonsono bana ku-
nyimbidila nkunga, inga, nkung' antia-
kulu mu yandi mu mambu mampiuki.
Yau bana vova:
Engwa ngeye uyudikanga biulembolo
vwa ye ukukituikanga mbongo zanta-
dulu—engwa, ntama kwa!
7. Mu kedika bandikisi amfuka bana
kunangumukina nabiu ye ntatimisi
mina kusikamana ye ngeye una kala
kintani kiau.
8. Bonso ngeye kibeni wapelele bantu
babingi, i bobo bantu bankaka babo-
nsono bana lenda kupedila mpe, bonso
ndinda mu mfunia aku amenga kwa
bantu ye mu ngolo zaku kwa zinsi, kwa
mbanza ye babonsono benina zo kundu.
Yes. 33: 1. Yel. 51: 24 b.
9. Engwa ngeye utombilanga nzo
aku ndandu yakimbabu, kidi watunga
zanza diaku mu kayengele mu kukita-
bila mu ngolo zakubu!
Zing. 15: 27. Dan. 4: 30.
10. Mu tukanu tuaku utualanga nso-
ni va ntandu anzo aku, bu weti sukisa
bantu babingi ye kukivodila bo masu-
mu.
11. Kadi matadi mu lumbu mana
bokila, ye nti miakambama mu minti
mina kubatambudila. 1 Mose 4: 10.
12. Engwa ngeye utunganga mbanza
mu mfunia amenga ye usiamisanga
vuma biasiamu mu lufuma!
Yel. 22: 13. Mika 3: 10.
13. Tala, keti kwa Mfumu Sebaoti
mavovolo: Bantu batovukanga mu
bina bina yokwa kwa tia, ye makanda
mabantu manokisanga nitu mu sala mu
biobio bina kituka ka lekwa ko.
Yel. 51: 58.
14. Kadi nsi yina zala kwa nzailu
anzitusu a Mfumu, bonso mpind' ambu
yizedi kwa nlangu. Yes. 11: 9.
15. Engwa ngeye ubukulanga vinia
kwa ni aku ye sanga nsa miaku momo
ye ukunsansisanga, kidi watala nsoni
zandi!
16. Nsoni una yukuta ye ka nzitusu
ko. Inga, ngeye kibeni una mpe nwa,
nate ye ulambalele vana ye sutu diafu-
kuka. Kope kina tambukwa kwa nge-
ye mu ndandani andi kwa koko kwa
Mfumu, ye nsoni zina fuka nzitusu aku.
Yel. 25: 15, 27. Nah. 3: 5, 11.
17. Kadi mbafukulu yina kubwila,
nadede ye ya Lebanoni, ye mbungulu
yampila yoyo yitinisanga bibulu mu
ndind' amfunia aku amenga kwa bantu
ye ngolo zaku kwa zinsi, kwa mbanza
ye kwa babonsono benina zo kundu.
Yes. 14: 8.
18. Teki kiavalwa bwe kilenda sadi-
sa, mvadi wanti bu kazolele vanga kia-
mpila yoyo? Teki kiayitulwa nki,
nsongi anzila yampumpuluvunu, nsemi
akiau bu kasilanga kio vuvu mu kuki-
vangila teki biakibaba?
Yes. 44: 9 b. Yel. 10: 3 b., 14 b.
19. Engwa ngeye uvovanga kwa ku-
lu: sikama! ye kwa tadi diafwa: to-
nganana! Kadi kiampila yoyo kilenda
songa nzila? Kialadukwa wola ye pa-
lata vele, kansi ka kiena ye mpeve
nkutu ko.
20. Kansi Mfumu wena mu vwala
diandi dianlongo. Ntoto wawonsono
bika wakala napi vantadisi andi.
Lumb. 11: 4. 46: 10. Sef. 1: 7. Sak. 2: 13.

KAPU 3.

Nsambulu ye nkuuga wansikulu.

Nsambulu ambikudi Habakuki; kwa
Singionoti.
2. Mfumu, mono yawilu mu ngeye
ye ngitukulu! Mfumu, vanga mava-
nga maku mamona mu mvu miami,
utuyambula tuamona mo mu mvu mia-
mi. Mu nkati anganzi zaku bika wa-
banzila mfwilu akiadi.
3. Nzambi tukidi mu Temani, nkwa
nlongo ku mongo wa Palani. Sela.
Kimfumu kiandi kifukanga zulu, ye
ntoto uzedi kwa masika mandi.
2 Mose 19: 16 b. 5 Mose 33: 2. Nkong. 5: 4.
4. Buna ncemono una kala bonso
una wantangu, ndekila zivaikanga mu
yandi, ye ufukilanga tulendo tuandi
mu zau. 2 Mose 24: 17.
5. Ku ntual' andi kuvitidi vunga,
ye mbangazi zayela kwayuku-yuku
zilandanga mu tambi biandi.
2 Mose 9. 3. 12: 29.
6. Yandi vaikidi, i kuma katukisa-
nga ndikunu antoto; yandi tedi, i ku-
ma kazakimisanga bantu. Miongo mia-
nkulu nkumbi mibasuzukanga, nzanza
mikamimani midiminanga. Yandi
ukwendanga nzila zikayendila nsi nku-
lu. Lumb. 68: 7 b.

7. Mono mbweni mafwokula ma Kusani mabafukwa mbungulu, nzo zakoto zititanga mu nsi a Midiani.
8. Kadi buna Mfumu ufweminanga mila? Inga, nganzi zaku zikwemi kwa mile vo nkesi zaku kwa mbu, bu ukwizilanga bobo mu bakavalu baku, mu makalu maku mandungunu?

2 Mose 14: 26 b. 15: 3 b.

9. Ponza kiaku kivaikusu ye kifukulu, toto biamambu maku mandilu andefi. Sela. Ngeye ubasunanga ntoto ye uyikidi mila. 5 Mose 32: 41 b.
10. Miongo mikutalanga ye mizakamanga; bonso nkumbu ampasumuka nlangu upasumukanga. Mpinda yiwakasanga nding' andi, ku kayengele yizangulanga moko mandi. Lumb. 77: 18.
11. Ntangu ye ngonda bisidi mu kundu kiau mu diambu diantentinia atoto biaku bisiukanga, mu diambu diancemono adionga diaku dilezimanga.

Yos. 10: 12 b.

12. Mu nkesi uviokanga va ntoto, mu nganzi ututuzulanga bantu.
13. Ngeye vaikidi mu vulusa bantu baku, mu kubika mpulusu kwa kuswa kiaku. Ngeye ukosanga nludi mianzo zabakiadimbuka, ngeye utululanga nzo tuka mu lufulu ye ku ntumba. Sela.
14. Ngeye uzokanga ntu anyadi au mu biandi toto, bu beti kwiza siuki mu kutumwangisa, mu yangalala, nkievo bakana dia kiazungulwa mu nsweki.
15. Ngeye uviokanga ye bakavalu baku va mbu, va ntulami mianlangu miaminene. Lumb. 77: 19.
16. Mono ngwilu bo ye ititanga mu kingongo kiami, mu ndumu koba biami bizakamanga; lenzangana kubwidi visi bianitu ami, mono ititanga va vuma kintelamene. Kadi mono nkatulu vibidila ntangu zanzungu napi, dina bu dieti kwiza dina fietikisa bantu.
17. Inga, nti akuyu ka ufulanga diaka ko, ye nti miavinia ka mivananga mbongo ko, bana banti aolive bafubanga, ye mayinza ka mabutanga biangiundukila ko, mameme maziokunwanga mu zimpaka, ye ngombe ka zenani diaka mu mpaka ko.
18. Kansi mono nzolele yangalala mu Mfumu ye kala kiese mu Nzambi ampulusu ami. Lumb. 46: 1 b.
19. Mfumu, Mfumu i ngolo zami; yandi uvanganga malu mami bonso mansungu ye ukumpiokisanga va nzanza miami. Kwa nseki ankunga mu nsambi ami ansinga.

2 Sam. 22: 34. Lumb. 18: 33.

SEFANIA.

KAPU 1.

Lumbu kiakinene kianganzi za Mfumu.

Mama i mambu ma Mfumu mayiza kwa Sefania, mwan' a Kusi, mwan' a Ngedalia, mwan' a Amalia, mwan' a Hiskia, mu lumbu bia Yosia, mwan' a Amoni, ntinu a Yuda.
2. Mono ngina ziokuna ye bunga biabionsono biena va ntoto, buvovele Mfumu; Yel. 8: 13.
3. mono ngina bunga bantu ye bibulu, ngina bunga zinuni kunsi azulu ye mbizi mu mbu, kimfumu kidangale ye bantu baludimbuku va kimosi; inga, ngina fula bantu mu ntoto, buvovele Mfumu. Hos. 4: 3.
4. Mono ngina lambula koko kwami kwa Yuda ye kwa bisi Yelusalemi babonsono ye fula nsadidila yazimunina ya Bali mu vuma kiaki, nkumbu yabambikudi babiteki va kimosi ye banganga; 2 Nt. 23: 4 b.
5. yau basambilanga nkangu azulu va minludi ye yau basambilanga Mfumu ye bakundilanga ndefi ye yau badilanga Malakami ndefi; Yel. 19: 13. 49: 1, 3.
6. yau bavengamene mu Mfumu, ye yau bakabatombele Mfumu ko vo banyuvudi nkutu.
7. Ludingalala vantadisi a Mfumu, Mfumu! Kadi lumbu kia Mfumu kieka lukufi; Mfumu wakubikidi nkailu amponda, yandi wabiekele mbumini miandi.

1 Sam. 16: 5. Yes. 13: 3. 34: 6. Yel. 46: 10. Hab. 2: 20. Sak. 2: 13.

8. Si bwakala mu lumbu kiankailu amponda wa Mfumu, vo mono ngina bafika madingizi ye bana bababakala

bantinu ye babonsono bavwatanga
mvwatu miansi zanzenza;
2 Nt. 25: 6 b. Yel. 39: 5 b.
9. lumbu kina ngina bafika babo-
nsono basumbukanga vaka, yau bafu-
luzanga nzo amfumu au mu tana ye
mu bungubi. 1 Sam. 5: 5.
10. Mu lumbu kina, buvovele Mfu-
mu, biaula bina wakana tuka mu
mwelo wa Mbizi anlangu ye kunga mu
ndambu ya Mona ye vindu kiakinene
mu minzanza. 2 Nt. 22: 14. Neh. 3: 3.
11. Luyaula kweno, yeno luena ku-
ndu mu ntini a Su, kadi kabu diadio-
nsono diaminkiti disukidi; babonsono
batuikulu bivanza bafukusu.
12. Si bwakala mu ntangu yina, vo
mono ngina fwandubula Yelusalemi
mu minda ye bafika bantu bobo bala-
mbalele muna bwabu mu luvovomo va
bo diau ye vovanga mu ntima miau:
Mfumu kavanganga kani mambote vo
mambi ko. Yel. 48: 11 b.
13. Buna mbongo zau zina niokunwa
mu pelwa ye nzo zau mu vombuswa.
Vo bana kukitungila zinzo, ka bana zo
kala kundu ko, ye vo batuikanga mavia
mavinia, ka bana nwa vinia ko kitu-
kidi mo.
5 Mose 28: 30, 38 b. Am. 5: 11. 9: 14.
Mika 6: 15.
14. Lumbu kia Mfumu kiakinene
kieka lukufi, inga, kieka lukufi, kieti
kwiza mu nswalu beni. Nawe, i lumbu
kia Mfumu! Bwabu makesa meti bo-
kila mu kingongo. Yoeli 2: 1 b.
15. Lumbu kianganzi i lumbu kina,
i lumbu kiakingongo ye nzungu, i
lumbu kiampomboso ye mbungulu, i
lumbu kiatombe ye mbungi, i lumbu
kiamatuti ye mbungi-mbungi,
Yel. 30: 7. Am. 5: 18.
16. i lumbu kisasudulwanga ntendani
ampungi ye kumbu kiankangu kwa
mbanza zilutidi siama ye kwa nzo
zamatadi zayongi dilutidi.
17. Buna ngina bwisa bantu kingo-
ngo kiampila yoyo, vo bana mo kwe-
ndila nkievo bafwa meso, kadi bavolele
masumu kwa Mfumu. Menga mau
mana mwanguswa bonso mfumfuta ye
nitu zau bonso mbole.
18. Ka palata biau ko vo wola wau ko
ka bina lenda kubatanina mu lumbu
kianganzi za Mfumu ko; ntoto wamvi-
mba una manuswa kwa tia tuandi tua-
vema. Kadi nsukulu, inga, nsukulu
yampamuku kana sukisila bisi ntoto
babonsono.
Zing. 11: 4. Yes. 13: 17. Yeh. 7: 19. Sef. 3: 8.

KAPU 2.

Nduengoso kwa bantu ba Mfumu. Mambu mankongodolo kwa ntantu miau.

Naluengi ye buka kwaku, ubantu
bakondolo nsoni, Yel. 3: 3.
2. nsiki zatukanu bu ka zatungunu
ko—lumbu kina kieti kula kwiza bonso
buvevumukanga mvumvunia!—tia tua-
nganzi za Mfumu bu ka tualubwidi ko,
inga, lumbu kianganzi za Mfumu bu
ka kialubwidi ko.
3. Lutomba Mfumu, yeno babonsono
bankwa miabumpombo mu nsi luke-
banga mina miandi. Lutomba lunungu,
lutomba bumpombo; nanga buna luna
tabulwa mu lumbu kianganzi za Mfu-
mu. Am. 5: 15.
4. Kadi Ngasa dina siswa ye Aske-
loni dina kala nsi yavombila; mu kati
diamwini bantu ba Asadodi bana ku-
bwa, ye Ekeloni dina vuzwa mianzi.
5. Engwa yeno luena kundu mu nsi
yiyalangene ku simu diambu, yeno
lubantu babakeletita! Diambu dia
Mfumu dina kuluakila, Kanana, unsi
abafilistea; inga, mono ngina kubunga,
ye ka muntu ko una vutuka kala kundu
mu ngeye. 1 Sam. 30: 14. Yeh. 25: 16.
6. Nsi yiyalangene kuna mbu yina
kala kulu kwena nto zamimvungi ye
mpaka zamameme.
7. Yau yina tambuka kwa nsadidil'
anzo a Yuda bonso kunku kiau; kuna
bana nata bulu biau ku dia. Mu nzo
za Askeloni bana leka, nkokila bu
yibwidi. Kadi Mfumu, Nzambi au,
una kubabafika vele, kansi yandi una
mpe kubatedimisa diaka.
8. Mono yawilu ntiakulu za Moabi
ye mbekolo ankiadi abana ba Amoni,
bonso bubatieki bantu bami ye baya-
ndidi nsi au. Am. 1: 13 b.
9. Nkiangunu kasi mu moyo ami,
buvovele Mfumu Sebaoti, Nzambi a
Isaeli, Moabi una vangwa bonso Sodoma
ye bana ba Amoni bonso Ngomola.
Kundu kiamansiasia ye lubulu luamu-
ngwa ye nsi yavombila bana kala mu
ntangu yikayimani. Nsadidil' abantu
bami yina kubapela, ye nsadidil' abu-
ndu diami yina kubatambula bonso fwa
diau. 1 Mose 19: 24 b. Yel. 48: 1 b.
10. Bobo bana vangulwa mu mvutu-
dulu andinda mu ngianza zau. Kadi
bavwezele ye bayandidi bantu ba Mfu-
mu Sebaoti.
11. Mfumu una kukisonga nsisi kwa
yau; kadi yandi una vanga nzambi
zazonsono zantoto zakondwa ngolo, ye

nsi zazonsono za Mbu zabangoi zina kunsambila, kanda kanda mu vuma kiandi—
12. yeno lubisi Etiopia mpe luavondwa kwa mono mu sabala.
13. Yandi una lambula koko kwandi ku ntini yanode ye bunga Asuli ye vanga Nineve nsi yavombila, yayuma bonso nsi yankatu.
Nah. 1: 14 b. 2: 10. 3: 15.
14. Muna ngudi makamba mana leka, bulu biampila mu mpila mu makabu; malembe ye ngumba bina leka va ntu miabitungwa muna; nuni zina yimbila mu zinela ye mbungulu yina kala kundu va bivaka, mabaya mansedeli bu mabamvunwa.
Yes. 13: 21. 34: 11, 14. Yel. 50: 39.
15. Bobo buna vangulwa mbanza yayangalala yavwendi mu mpungumunu ye yavovele mu ntim' andi: mono ye ka wankaka ko! Bonso buyakitukidi nsi yavombila, vuma kiandeka kwa bulu biankitu! Babonsono bana yo vioka bana yo sikila mviozi ye labikisa mu moko.
1 Nt. 9: 8. Yes. 47: 8. Yel. 19: 8.

KAPU 3.

Yelusalemi diadi ye dina dina kwiza.

Engwa yandi, mbanza yamantingu ye yasumunwa, mbanza yaluzungulu!
2. Yandi kawilanga nding' amuntu ko, yandi katambulanga ndongi ko; kasilanga Mfumu vuvu ko, kazolele kwiza kwa Nzambi andi ko. Yel. 7: 28.
3. Madingizi muna mu ngudi mena nkosi zisambanga; nkongudidi miandi miena bonso balupu mu fuku, ka basisanga lekwa kiansuka ko.
Zing. 28: 15. Yeh. 22: 6, 27. Hab. 1: 8.
4. Mbikudi miandi miena babakala bakinwa ye ludimbulu luaminu; nganga zandi zisumunanga biena nlongo, batululanga mina.
Yel. 23: 11, 32. Yeh. 22: 26. Mika 3: 11.
5. Mfumu wena walunungu muna, yandi kavanganga bulembolo songa ko. Nsuka ka nsuka kamonisanga nsiku miandi mu kia, ka mivunzakene ko; kansi bakondolo lusongo ka bazaidi nsoni ko. 5 Mose 32: 4. Yel. 8: 12.
6. Mono yafula makanda mabantu, nzo zau zamatadi zayongi zabungwa, nzila zau mono yavombisa zo, ye ka muntu diaka ko wayendila zo; mbanza zau zatanwa ye zakala zampavala mu bantu ye zakondwa bisi mbanza.
7. Mono yankamba, vo una kumvumina kaka ye tambula ndongi; buna kundu kiandi kina lembwa bungwa, ye biabionsono biyavana mu nkebolo andi. Kansi yau baluta sinsasana mu vanga mamonsono mena mambungusulu.
8. Nkiangunu bika luampingila, buvovele Mfumu, ye lumbu kina kintelamene mu bonga kimbaki kiami. Kadi lutungunu luami i lualu, vo ngina kutikisa bantu ye yonzika nsi zakitinu va kimosi mu kubadukudila mfwemono ami, tia tuanganzi zami zazonsono; kadi ntoto wamvimba una manuswa kwa tia tuavema kwami. Sef. 1: 18.
9. Kadi buna ngina vana bantu koba biamona biaveduswa, mpasi yau babonsono babombidila nkumbu a Mfumu ye kunsadila mu mambunda. Yes. 6: 5.
10. Tuka mu nsi zena ku nim' amila mia Etiopia minsambidi miami, bantu bami basansukuswa, bana tuala nkailu kwa mono.
11. Mu ntangu yina kuna vutuka fwiswa nsoni ko mu ntulumunu zina zazonsono ziwavola kwa mono. Kadi buna mono ngina kuvangudila yau bayangalele mu ngianza mu ngeye, ye buna kuna vutuka tuta mbaya va mongo ami wanlongo ko.
12. Kansi mono ngina sisa kanda diabantu mu ngeye, diakwamuswa ye diamputu; yau bana sila nkumbu a Mfumu vuvu. Mat. 5: 3.
13. Buna nsadidil' a Isaeli ka yina vutuka vanga malembolo songa ko, vo vova makutu, ye mu nwa miau ka muna kala ludimi luampumpuluvunu ko. Inga, yau bana dia ye lambalala mu luvovomo, ye ka muntu ko una kubapamuna. Yobi 11: 19. 1 Yoa. 5: 18.
14. Yimbila, mwana wankento Sioni, sasula mbokolo zakiese, u Isaeli; kala kiese ye yangalala mu ntim' aku wawonsono, umwana wankento Yelusalemi.
Yes. 12: 6. Sak. 9: 9.
15. Mfumu wavengole ndinda mu ngeye, yandi wakatudi ntantu aku mu nzila. Mfumu wena kundu mu ngeye, i ntinu a Isaeli; kwena nsatu avutuka tina yayibi ko. Lumb. 23: 4.
16. Mu ntangu yina muna vovwa kwa Yelusalemi: Kutinani ko, Sioni, kubwisani moyo ko.
17. Mfumu, Nzambi aku, wena kundu mu ngeye, i kesa dilenda vulusa. Yandi weti kuyangalalala mu nienzi, weti dingalala mu zola kwandi, yandi weti kuyangalalala mu ngimbudulu.
Yes. 62: 5. 65: 19.

18. Buna yau bazikudulwa ku mbazi aminkembo mu kiadi kiau, ngina kubayonzika, yau bakedi bavambana ye ngeye, ngeye kibeni waneti zitu kiantiakulu.
19. Kadi tala, mu ntangu yina ngina
tunguna mavanga mami va nzungudi miaku miamionsono ; mono ngina vulusa batembilanga ye yonzika bakubwa va kimosi ye yambula basikwa ye bakembwa va ntoto wamvimba, vabatiakulu beni. Mika 4: 6.
20. Mu ntangu yina ngina kuluvutula, inga, mu ntangu yina ngina kuluyonzika va kimosi. Kadi mono nzolele luakala nkembolo ye nsikulu mu bantu babonsono bantoto, bu ngina kulutedimisa diaka, ye luna bo mona mu meno meso, buvovele Mfumu. 5 Mose 30: 3 b.

HANGAI.

KAPU 1.

Bantu balongwa ndongi mu diambu diafuki kiau mu tungulula vwala.

Mu mvu wanzole wangiadulu antinu Daleyavesi, mu ngonda yansambanu, lumbu kiantete mu ngonda, mambu ma Mfumu mayiza mu mbikudi Hangai kwa Selubabeli, mwan' a Sealitieli, nkumbi ansi a Yuda, ye kwa ngudi anganga Yosua, mwan' a Yosadaki ; yandi wavova : Esala 5: 1. Luk. 3: 27.
2. Ebu buvovele Mfumu Sebaoti : Bantu baba bavovele : Ntangu ka yizidi ko mu badika salu, ntangu mu tungulula nzo a Mfumu.
3. Kansi mambu ma Mfumu mayiza mu mbikudi Hangai ; yandi wavova :
4. Kadi buna ntangu yizidie, yeno kibeni bu luna kala kundu mu nzo zaladukwa mabaya, nzo yayi bu yivombele ? 2 Sam. 7: 2.
5. Nkiangunu bwabu Mfumu Sebaoti vovele ebu : Lutala bonso buluvangwanga.
6. Lukunanga kwakwingi, kansi luyonzikanga fiuma ; ludianga, kansi ka lubeki bialunga mu yukuta ko ; lunwanga, kansi ka lubeki bialunga ko, kidi luayangalala ; luvwatanga mimvwatu, kansi ka lubeki mialunga ko, kidi luakala nayuku-yuku. Ndieu ubeki ndandu, ubeki yo kaka, kidi katula yo mu lukobe luamavulu.
3 Mose 26: 26. 5 Mose 28: 38. Mika 6: 14 b. Hang. 2: 16.
7. Inga, ebu buvovele Mfumu Sebaoti : Lutala, bonso buluvangwanga.
8. Lubaluka ku miongo, lulandisa nti ye lutungulula nzo, buna nzolele bo mwena nkembo ye kukisonga wa nzitusu, buvovele Mfumu.
9. Yeno luavingila biabingi, kansi tala, biakala biafiuma ; bu luanata bio ku nzo zeno, mono yavela bio mwela. Mu nkiama bwavangwa bobo ? buvovele Mfumu Sebaoti. Inga, mu diambu dianzo ami yasiswa yavombila, muntu muntu mu yeno bu kasavukilanga yandi nzo.
10. Nkiangunu zulu ku ntandu eno disimbidi dinoko diandi ye ntoto usimbidi mbutu miandi.
3 Mose 26: 19 b. 5 Mose 28: 23. Sak. 8: 12.
11. Mono ntumini kanda kiabwila nsi ye miongo ye mbongo, vinia ye mazi ye lekwa biankaka biabionsono biantoto ye va bantu ye bibulu ye mbutu miamionsono miasalu kiamoko meno. 1 Nt. 17: 1. 2 Nt. 8: 1. Hang. 2: 17 b.
12. Selubabeli, mwan' a Sealitieli, ye ngudi anganga Yosua, mwan' a Yosadaki, ye nsadidila yamvimba yabantu bawa nding' a Mfumu, Nzambi au, ye mambu ma Hangai, i mbikudi, Mfumu, Nzambi au, bu kamfidisi ; bantu batina Mfumu.
13. Buna Hangai, ntumwa a Mfumu, bonso bwakala ntumunu a Mfumu, wavova kwa bantu ebu : Mono ngiena yeno, buvovele Mfumu. Hang. 2: 4.
14. Mfumu wasikimisa mpeve a Selubabeli, mwan' a Sealitieli, nkumbi ansi a Yuda, ye mpeve angudi anganga Yosua, mwan' a Yosadaki, ye mpeve abantu babonsono basidi, ye babadika salu ye basala nzo a Mfumu Sebaoti, Nzambi au.
15. Diodio diavangwa mu lumbu kiamakumole ye ia mu ngonda yansa-

mbanu mu mvu wanzole wangiadulu
antinu Daleyavesi.

KAPU 2.

Nzitusu avwala bonso buuna kala. Ntangu yilutidi biza. Nsodolo a Selubabeli.

Mu ngonda yansambodia, mu lumbu
kiamakumole ye mosi mu ngonda,
mambu ma Mfumu mayiza mu mbikudi
Hangai ; yandi wavova :
2. Vova kwa Selubabeli, mwan' a
Sealitieli, nkumbi ansi a Yuda ye kwa
ngudi anganga Yosua, mwan' a Yosa-
daki, ye kwa nsadidil' abantu :
3. Keti mu yeno babakala bankaka
bakidi moyo bamona nzo yayi mu
nzitusu ayau mu nsi nkulu ? Bwe
lueti yo mona bwabu ? Keti yau nki-
evo ka lekwa ko mu meso meno ?
Esala 3: 12.
4. Kansi mwanki nakadi kibakala, u
Selubabeli, buvovele Mfumu ; kala ki-
bakala, ungudi anganga Yosua, mwan'
a Yosadaki ; lukala kibakala, yeno ba-
bonsono luvwilu mu bantu mu nsi,
buvovele Mfumu, ye lusala ; kadi mono
ngiena yeno, buvovele Mfumu Sebaoti.
Hang. 1: 13.
5. Luwawanu luna luyawawasa ye
yeno, bu luavaika mu Ngipiti, nzolele
lo luakala nakekete, ye mpeve ami
yina sikila mu yeno ; ka lutinani ko.
2 Mose 19: 5. Sak. 4: 6.
6. Kadi ebu buvovele Mfumu Sebao-
ti : Ntangu yankaka diaka, fintangu-
ntangu mboki ngina zakimisa zulu ye
ntoto, mbu ye nsi yayuma ;
Lumb. 60: 2. Yes. 14: 16. Eb. 12: 26 b.
7. ngina zakimisa makanda mamo-
nsono mabangoi, mpasi lekwa biantalu
bina tuka mu makanda mamonsono ma-
bangoi bina tualwa vava ; ngina fuluza
nzo yayi mu nzitusu, buvovele Mfumu
Sebaoti. Yes. 60: 5, 11.
8. Kadi palata i biami, ye wola i
wami, buvovele Mfumu Sebaoti.
9. Nzitusu anzo yayi una kwiza una
lutila una mu nsi nkulu mu nene,
buvovele Mfumu Sebaoti ; va vuma
kiaki ngina yambula yenge kiakunda,
buvovele Mfumu Sebaoti. Hang. 1: 8.
10. Mu lumbu kiamakumole ye ia
mu ngonda yavwa, mu mvu wanzole
wangiadulu a Daleyavesi, mambu ma
Mfumu mayiza kwa mbikudi Hangai ;
yandi wavova :
11. Ebu buvovele Mfumu Sebaoti :
Yuvula banganga mu mina ye vova :
12. Vo mosi neti mbizi yanlongo mu
nsoso ayunga kiandi ye mboki nsoso
yina valakana lekwa kiayokwa vo kia-
lambwa vo vinia vo mazi vo lekwa
kiankaka kidiwanga, kadi buna kiokio
kieka nlongo mu diambu diodioe ? Nga-
nga zavutula ye zavova : Ve.
13. Hangai wayuvula diaka : Vo
ndieu usumukini mu ufwidi una vala-
kana kimosi kiabiobio biabionsono, ka-
di buna kisumukinie ? Nganga zavu-
tula ye zavova : Inga.
4 Mose 19: 11, 16, 22.
14. Buna Hangai wabula mbembo ye
wavova : I bobo bwenina mu bantu
baba, ye bobo bwenina mbandu yayi
vantadisi ami, buvovele Mfumu, ye
bobo bwenina mavanga mamonsono
mamoko mau : biobio bibayokilanga
nkailu vana bisumukini.
15. Lutala bwabu bonso bwakedi
nate ye bwabu, mu lumbu biatekila
kiaki ye mu ntangu yina yikababadi-
kila yudika tadi va tadi mu vwala dia
Mfumu ko ;
16. bonso mu ntangu yina yatekila,
mosi vo waluaka ku kunku kiamita
kikutu vana makumole matezo, kiau
kiavana kumi kaka, ye bonso vo umosi
bu kaluaka ku kamunu kiavinia mu
vatila makumatanu mabiwumbwa, kiau
kiavana makumole kaka.
17. Mu salu biabionsono biamoko
meno yabafika mbongo eno nkukuba ye
nkazu-nkazu ye matadi mamvula, ye
mwanki ka luabangumukini kwa mono
ko, buvovele Mfumu.
5 Mose 28: 22. Am. 4: 9. Hang. 1: 11.
18. Nkiangunu lutala bonso bwakedi
nate ye bwabu, ntangu yatekele lumbu
kiaki ; inga, lutala bonso bwakedi mu
ntangu yatekele lumbu kiamakumole
ye ia mu ngonda yavwa, kiaki lumbu
kiatululu lufulu luavwala dia Mfumu.
Esala 3: 10 b.
19. Mbongo yakidi mu lundulu kia-
balie ? Ve, ye nti avinia vo nti akuyu
vo nti anganata vo nti aolive ka ubu-
tidi mbutu nate ye bwabu ko. Kansi
kasi ye lumbu kiaki ngina vana lusa-
kumunu.
20. Mambu ma Mfumu mayiza ngiza
yanzole kwa Hangai, mu lumbu kia-
makumole ye ia mu ngonda yimosi ;
yandi wavova :
21. Vova kwa Selubabeli, nkumbi
ansi a Yuda : Mono ngina zakimisa
zulu ye ntoto ;
22. mono ngina camingisa biandu
biakitinu ye vanga tulendo tuabimfu-
mu biabantu bangoi ka lekwa ko ; mo-

no ngina camingisa makalu ye binwani biau, ye bakavalu bana bilama ye ntentami miau, umosi una bilama mu sabala kiawankaka.
23. **Mu** ntangu yina, buvovele Mfumu Sebaoti, ngina kubonga, sielo kiami Selubabeli, mwan' a Sealitieli, buvovele Mfumu, ye kukeba bonso kimpambu kiami kiankumbu; kadi mono ikusodele, buvovele Mfumu Sebaoti.
Yel. 22: 24.

SAKALIA.

KAPU 1.

Ndubudulu mu vilula diela. Mintentami. Zimpoka. Bangangula.

Mu ngonda yanani mu mvu wanzole wangiadulu a Daleyavesi mambu ma Mfumu mayiza kwa Sakalia, mwan' a Belekia, mwan' a Ido, i mbikudi; yandi wavova: Esala 5: 1. Neh. 12: 16.
2. **Mfumu** wafwemina mase meno mu ngolo.
3. Nkiangunu vova bwabu kwa bantu: Ebu buvovele Mfumu Sebaoti: Lubangumuka kwa mono, buvovele Mfumu Sebaoti, buna mono nzolele kulubangumukina, buvovele Mfumu Sebaoti. Malaki 3: 7.
4. Ka lukalani bonso mase meno ko masamununwa kwa mbikudi miansi nkulu, bu bavova: Ebu buvovele Mfumu Sebaoti: Lubangumuka mu nzila zeno zambi ye mavanga meno mambi; kansi ka bawa ko ye ka bandimba ko, buvovele Mfumu.
Yes. 31: 6. Yel. 3: 12. Yeh. 18: 30 b. Hos. 14: 1. Yoeli 2: 12 b.
5. **Mase** meno kwe mena? Mbikudi, kadi miau misikilanga ntangu zikazimanie?
6. Ve, kansi mambu mami ye ntungunu zami, zau ziyavana kwa sielo biami, i bambikudi, keti zabwila mase meno, ye bakatwa bangumuka ye vova: bonso Mfumu Sebaoti katunguna mu kutuvangila, ye bonso bwakedi nzila zeto ye mavanga meto, i bobo katuvangidi mpe.
7. **Mu** lumbu kiamakumole ye ia mu ngonda yakumi ye mosi, i ngonda Sebati mu mvu wanzole wangiadulu a Daleyavesi, mambu ma Mfumu mayiza kwa Sakalia, mwan' a Belekia, mwan' a Ido, mbikudi; yandi wavova:
8. **Mono** yamona mona-meso mu fuku: Mono yamona bakala diatentama va kavalu kwambwaki; yandi wasimpama mu nti miamiliti mu mbet' andimba. Ku nim' andi kwatelama bakavalu bankaka, bambwaki, bananganza ye bampembe.
9. Buna mono yayuvula: Baba nki ambangudulu, mfumu ami? Mpofi yambokisa yavutula: Mono nzolele kuzaikisa mbangudulu abau.
10. **Bakala** diatelama mu nti miamiliti wabula mbembo ye wavova: I baba bafidisi Mfumu bazieta va ntoto.
Sak. 6: 7.
11. Yau kibeni bavova ye bakamba kwa mpofi a Mfumu yitelamene mu nti miamiliti: Yeto tuameni zieta va ntoto ye tuamweni ntoto wamvimba wakindima ye napi.
12. **Buna** mpofi a Mfumu yavutuka bula mbembo ye wavova: Mfumu Sebaoti, ntama kwa yina zingila, nate ye una lemvukila Yelusalemi ye mbanza za Yuda? Keti bwabu ngeye wabakadidi nganzi mu lusambodia luamvu.
Yel. 25: 11. 29: 10.
13. Mfumu wavutula mambu mambote ye mambombolo kwa mpofi yavova kwa mono;
14. mboki mpofi yambokisa yavova kwa mono:
Samuna ye vova: Ebu buvovele Mfumu Sebaoti: Mono ngiena vema kwakunene kwa Yelusalemi ye Sioni;
Sak. 8: 2.
15. mono mfwemene beni mu bangoi bavwandanga mu vatu kiokio, kadi bu yafwema fiuma kaka, basadisa diaka mu bunga. Yes. 47: 6 b.
16. **Nkiangunu** ebu buvovele Mfumu: Mono nzolele vutuka tadisa ku Yelusalemi mu nkenda; nzo ami yina tungululwa muna, buvovele Mfumu

Sebaoti, ye nsinga wantezila una takudukwa va ntandu a Yelusalemi.
Sak. 2: 1 b. 4: 10.
17. **Bika** wavutuka samuna ye vova: Ebu buvovele Mfumu Sebaoti: Ntangu yankaka diaka mbanza zami zina mona kiaba kiabionso biena biabiza; inga, Mfumu una bomba Sioni mbomba yankaka diaka, nsola yankaka si kasola Yelusalemi. Yes. 14: 1. 52: 9. Sak. 2: 12.
18. **Mboki** mono yasendula meso mami, ye buna mono yamona mpoka zia.
19. Buna yayuvula mpofi yambokisa: Zazi nki ambangudulu? Yandi wamvutudila: I mpoka zozo zasansikisi Yuda, Isaeli ye Yelusalemi.
20. **Mboki** Mfumu wambwesa ngangula zia.
21. Buna yayuvula: Nki ansamu bizidi? Yandi wavutula: Batekila i mpoka zasansikisa Yuda, ye ka muntu ko walenda nanguna ntu andi; kansi bwabu baba bizidi mu kubavumisa ye mu bwisa mpoka zabantu bangoi bananguni mpoka zau kwa nsi a Yuda mu sansikisa bisi nsi.

KAPU 2.

Bakala ye nsinga wantezila.

Mboki mono yasendula meso mami ye buna yamona bakala diakala nsinga wantezila mu koko kwandi.
2. Buna mono yayuvula: Kwe una kwenda? Yandi wamvutudila: Ku teza Yelusalemi, mu tala, bonso budina kala mu sadila ye mu la.
3. **Buna** mono yamona mpofi yambokisa weti kwiza, ye mpofi yankaka yankika.
4. Yandi wankamba: Savula kwenda wavova kwa toko diodio ye ta: Yelusalemi dina kala bonso vuma kikondolo siamu; bobo buna kadila mbidi antalu abantu ye bibulu muna.
Yes. 49. 19 b.
5. Kansi mono kibeni, buvovele Mfumu, ngina kala lumbu luatia kinzungidila ye yau, ye mono ngina kukisonga nzitusu muna. Lumb. 40: 5. Yes. 60: 19.
6. **Engwa**! Engwa! Lutaba mu nsi anode, buvovele Mfumu, i yeno luasansukuswa kwa mono ku ntini zia zazulu, buvovele Mfumu.
7. Engwa Sioni! Nakitanina, ngeye wena kundu bwabu kwa mwana wankento Babeli! Yes. 48: 20.
8. Kadi ebu buvovele Mfumu Sebaoti, i yandi wamfidisa kwa makanda mabangoi mu nzitusu andi, i yau balupela, (kadi wonso ukuluvalakene, yandi valakene ngengele andi adisu):
5 Mose 32: 10. Lumb. 17: 8.
9. Tala, mono nzangudi koko kwami kwa yau, ye bana kala bintani kwa nanga miau miansi nkulu; buna luna mona, vo Mfumu Sebaoti wamfidisi.
Sak. 6: 15.
10. **Yimbila** ye yangalala, umwana wankento Sioni; kadi tala, mono ngizidi mu baka kundu kiami mu ngeye, buvovele Mfumu.
Yes. 12: 6. Sak. 9: 9. Yoa. 1: 14. 14: 23. 2 Kol. 6: 16.
11. Buna makanda mamingi mabantu bangoi mana bundana ye Mfumu ye bana kala bantu bami. Inga, mono ngina baka kundu kiami mu ngeye; una mona, vo Mfumu Sebaoti wamfidisi kwa ngeye.
3 Mose 26: 12. Yes. 14: 1 b. Yeh. 36: 27.
12. Mfumu una baka Yuda bonso fwa diandi mu nsi yanlongo, ye nsola yankaka diaka kana sola Yelusalemi.
Sak. 1: 17.
13. **Bika** nsuni miamionsono miadingalala vantadisi a Mfumu; kadi yandi sikamene ye vaikidi mu kundu kiandi kianlongo. Hab. 2: 20. Sef. 1: 7.

KAPU 3.

Ngudi anganga vantadisi ampofi a Mfumu.

Mboki yandi wambwesa ngudi anganga Yosua utelamene vantadisi ampofi a Mfumu; Mfundi[1] watelama ku lueka luandi lualubakala mu kumfunda.
2. Kansi Mfumu wavova kwa Mfundi: Mfumu una kusemba, u Mfundi; inga, Mfumu una kusemba, i yandi wasola Yelusalemi. Kadi buna ndieu ka i sisi kibambulu mu tia koe?
Am. 4: 11. Sak. 1: 17. 2: 12.
3. **Yosua** wavwata mvwatu miamvindu, kukatelamene vantadisi ampofi.
4. Ndieu wabula mbembo ye wavova kwa yau batelamene vana bonso sielo biandi: Lumvula mvwatu miamvindu. Kwa yandi kibeni kavova: Tala, mono ikukatudi lufuma luaku, ye bwabu una vwikwa mvwatu miankembo.
Yes. 4: 4. 61: 10. Mika 7: 18. Luk. 15: 22.
5. Buna mono yavova: Bika batula mpe kinteka kiavedila va ntu andi. Batula kinteka kiavedila va ntu andi ye bamvwika mvwatu miankaka, mpofi a Mfumu bu katelamene vana va lueka. 2 Mose 28: 4. 36 b.
6. **Mpofi** a Mfumu wata kwa Yosua ye wavova:

[1] mu kiebeleo satana.

7. Ebu buvovele Mfumu Sebaoti: Vo ngeye una kwenda mu nzila zami ye keba maikukembi mu keba, buna una mpe kongudila nzo ami ye kenga bianzala biami; mono ngina yambula wabaka nzil' aku va kati ye baba beti sala salu vava.
8. Nawe diadi, ungudi anganga Yosua ye zimpangi yaku zivwendi vava vantadisi aku, (kadi babakala baba bana kala dimbu): Tala, mono nzolele yambula sielo kiami Nsasila kiza;
Yes. 4: 2. 8: 18. 11: 1 b. Yel. 23: 5. 33: 15. Sak. 6: 12 b.
9. kadi tala, mu tadi dina dintudidi vantadisi a Yosua—va ntandu atadi diodio vatemunanga meso nsambodia—mu diau ngina nwata nsonokono yivwilu momo, buvovele Mfumu Sebaoti; ngina vinsikisa lufuma luansi yayi mu lumbu kimosi kaka. Sak. 4: 10.
10. Mu ntangu yina, buvovele Mfumu Sebaoti, muntu muntu mu yeno ulenda tumisa wankaka bonso mbumini kunsi anti andi avinia ye nti andi akuyu. 1 Nt. 4: 25. Mika 4: 4.

KAPU 4.

Kebolo kiawola kiaminda ye nti miamiole miaolive.

Mboki mono yasikumuswa diaka kwa mpofi yambokisa, bonso muntu usikumuswanga mu tulu.
2. Yandi wavova kwa mono: Nki mweni? Mono yavutula: Mono mbweni kebolo kiaminda, kiawola kiakionsono, ye bola diamazi ku ntandu ye minda nsambodia miakiau; mvovo nsambodia mikwendanga ku mwinda mwinda wakingenga va ntandu.
3. Nti miole miaolive miayamba va kiau, umosi ku lueka lualubakala luabola ye umosi ku lumoso.
4. Mboki mono yayuvula ye yavova kwa mpofi yambokisa: Lekwa biobio nki ambangudulu, mfumu ami?
5. Kansi mpofi yambokisa yavutula ye yavova kwa mono: Kadi buna kuvisidi bio mbangudulu koe? Mono yavutula: Inga, mfumu ami.
6. Buna yandi wavova ye wata kwa mono: Momo i mambu ma Mfumu kwa Selubabeli: Ka buna vangwa mu lulendo vo ngolo biamuntu ko, kansi mu mpeve ami, buvovele Mfumu Sebaoti. Hang. 2: 5.
7. Kani nki wenina, umongo waunene unangumukini Selubabeli, mwanki una kitulwa nsi yalengwa. Kadi yandi una tuala tadi diansukisila mu nsikulu alozi: Nlemvo, nlemvo, bika wavunda va diau!
8. Diaka mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:
9. Moko ma Selubabeli matudidi lufulu luanzo yayi; moko mandi mana yo sukisa mpe. Ngeye una mona, vo Mfumu Sebaoti wamfidisi kwa yeno.
10. Kadi nani i ndieu uzolele yina lumbu kiakike kiambadukulu, baba bansambodia bu beti yangalala mu mona nzaba yantungila mu koko kwa Selubabeli, meso momo ma Mfumu matadidilanga ntoto wamvimba?
Sak. 3: 9.
11. Mono yayuvula ye yavova kwa yandi: Nki ambangudulu anti miami miole miaolive, una ku lubakala ye una ku lumoso luakebolo kiaminda?
12. Mono yayuvula diaka ye yavova kwa yandi: Nki ambangudulu anzamvula zozo zazole zitukidi mu nti miaolive ye ziyembi nate ye mvovo miomio miole miawola mikwendilanga mazi mawola.
13. Buna yandi wavova kwa mono: Buna kuvisidi mio mbangudulu koe? Mono yavutula: Inga, mfumu ami.
14. Buna yandi wavova: Baba i yau bole bakuswa mazi batelamene bonso bisielo vantadisi amfumu antoto wamvimba. Nzai. 11: 4.

KAPU 5.

Nkanda wazingu watilumuka. Nkento mu mboba.

Mboki mono bu yasendula meso mami, mono yamona nkanda wazingu watilumuka.
2. Yandi wavova kwa mono: Nki mweni? Mono yavutula: Mono mbweni nkanda wazingu weti tilumuka; wau wena makumole mamfwoko mu la ye kumi diamfwoko mu sadila.
3. Buna yandi wavova kwa mono: Yayi i Nsingulu yimwangane mu nsi yamvimba; kadi mu diambu diayau wonso uyibanga una vuzwa mwamu, ye mu diambu diayau wonso udianga ndefi una vuzwa mwamu.
Lumb. 109: 17 b.
4. Mono ngiambudi yo yavaika, buvovele Mfumu Sebaoti, mpasi yakota mu nzo amwivi, ye mu nzo andieu udilanga nkumbu ami ndefi yampumpuluvunu; yau yina sala muna mu nzo ye manisa yo ye nti ye matadi.
5. Mboki mpofi yambokisa yayiza

ye yavova kwa mono: Sendula meso maku ye tala nki kiokio kizi vaika vana.

6. Mono yayuvula: Nki kiokio? Yandi wavutula: I mboba wankunina uvaikidi. Diaka kavova: Bobo benina mu nsi yamvimba.

7. Buna mono yamona, bonso bwazangukila nzaba yabesama yakimvindu ye buna nkento wamonika vana wavwanda mu mboba.

8. Mboki kavova: Wau i Ludimbuku. Mboki wamvutula mu ngolo diaka mu mboba ye wabatika wo batukwa kianzaba va mwasi.

9. Mboki bu yasendula meso mami, yamona bakento bole bavaika; mpeve yafuluza maveve mau, kadi bakala maveve bonso ngongo. Yau bananguna mboba va kati ye ntoto ye zulu.

10. Buna mono yayuvula mpofi yambokisa: Kwe bana nata mboba?

11. Yandi wamvutudila: Beti banza mu ntima mu kuntungila nzo mu nsi a Sinali; bu yikubamene, buna una tulwa kuna va vuma kiandi.

KAPU 6.

Makalu maia. Ngiadusu angudi anganga.

Mboki bu yasendula meso mami, mono yamona makalu maia mavwandu mavaika va kati ye miongo miole, ye miongo miakala miansongo.

2. Mu kalu diantete mwakala bakavalu bambwaki, mu kalu dianzole bakavalu bampiuki, Nzai. 6: 2 b.

3. mu kalu diantatu bakavalu bampembe ye mu kalu diaia bakavalu bamasona-masona, balutila bankaka mu ngolo.

4. Buna mono yabula mbembo ye yayuvula mpofi yambokisa: Baba nki ambangudulu, mfumu ami?

5. Mpofi yavutula ye yavova kwa mono: I mpeve zia zazulu zivaikidi bwabu, bu zitekele telama vantadisi amfumu antoto wamvimba.

Lumb. 103: 20 b. 104: 4. Yel. 49: 36. Dan. 7: 2. Eb. 1: 14.

6. Kalu ye bakavalu bampiuki diele ku nsi anode, bampembe beti kubanama, ye bamasona-masona bele ku nsi asude.

7. Kansi yau balutidi ngolo, bu bana vaika, bakala vema mu zenzila va ntoto. Buna yandi wavova: Inga, bika luazenzila va ntoto. Bayenda zenzila va ntoto.

Sak. 1: 10.

8. Mboki wambokila ye wavova kwa mono ye wata: Tala, mu yau bele ku nsi anode ngina zima nganzi zami mu nsi anode.

9. Mambu ma Mfumu mayiza kwa mono; yandi wavova:

10. Tambula kwa Heledai nkailu mitukidi kwa bankole, kwa Tobia ye Yedaya; bika ngeye kibeni wenda kina lumbu ku nzo a Yosia, mwan'a Sefania, kubalueki bu batukidi ku Babeli.

11. Bu utambudi palata ye wola, una bio vangila koloa biuna tula va ntu angudi anganga Yosua, mwan' a Yosadaki.

12. Ngeye una vova kwa yandi: Ebu buvovele Mfumu Sebaoti: Tala, vana vena bakala dina bikwa Nsasila. Kunsi andi kuna somba, ye yandi una tunga vwala dia Mfumu.

Yes. 4: 2. 11: 1. Yel. 23: 5. 33: 15. Sak. 3: 8.

13. Inga, yandi una tunga vwala dia Mfumu ye baka kimfumu ye vwanda va kiandu kiandi ye yala; nganga una kala va kiandu kiandi; ndongoso zayenge zina kala va kati ye babole.

14. Kansi koloa bina kebwa mu vwala dia Mfumu, mu mbambukulu amoyo a Helemi, Tobia ye Yedaya ye Heni, mwan' a Sefania.

15. Nseke bana tuka ye kwiza tunga vwala dia Mfumu; mu diodio yeno luna mona, vo Mfumu Sebaoti wamfidisi kwa yeno. Bobo buna vangwa, vo lukwikamene mu wa nding' a Mfumu, Nzambi eno. Sak. 2: 9.

KAPU 7.

Mbinunu ansoki yasonga.

Bwakala mu mvu waia wangiadulu antinu Daleyavesi, vo mambu ma Mfumu mayiza kwa Sakalia, mu lumbu kiaia mu ngonda yavwa, i Kisilevi.

2. Kadi tuka ku Beteli Saleseli ye Lengeme-Meleki ye babakala bau bafiduswa mu lomba dodokolo vantadisi a Mfumu;

3. kadi yau bana yuvula banganga mu nzo a Mfumu Sebaoti ye bambikudi ebu: Kadi mono ngina keba lumbu kiadilu mu ntangu zina kwize ye mina nsoki mu ngonda yantanu, bonso buntukididi vanga mu mvu miamingi?

Yel. 52: 12 b.

4. Buna mambu ma Mfumu Sebaoti mayiza kwa mono; yandi wavova:

5. Kamba kwa bantu babonsono mu nsi ye kwa banganga: Bu luvengi lumbu biambinunu ansoki ye biadilu mu ngo-

nda yantanu ye yansambodia mu lusambodia luamvu, kadi buna i kwa mono luavengi mbinunu ansoki?
2 Nt. 25: 25. Yes. 58: 3 b. Yel. 41: 1 b.
6. Bu ludianga ye lunwanga, buna ka i mu diambu dieno ludilanga ye lunwinanga ko?
7. Kadi yeno ka luamweni mambu momo koe masamuna Mfumu mu bambikudi bansi nkulu, Yelusalemi bu diavwanda kimfumu ye mbanza zandi kinzungidila, ye nsi a Sude ye nsi a Kuluka bu zakala kundu biabantu?
Yos. 15: 20 b. Yel. 17: 26.
8. Mambu ma Mfumu mayiza diaka kwa Sakalia; yandi wavova:
9. Keti ebu bwavova Mfumu Sebaoti: Luzenga nzengodolo zasonga, ye lusongasana zola ye nkenda.
Yes. 1: 17. Yel. 7: 5 b. 21: 12. Hos. 6: 6. Sak. 8: 16 b.
10. Ka luzungulani fwola ko ye kondolo se, nzenza ye wamputu, ye ka lubanzasanani yayibi mu ntima mieno ko. 2 Mose 22: 21 b.
11. Kansi ka bazola mo dimba ko, kansi basiutuka mu mantingu ye babanda matu mau mu lembwa wa; Hos. 4: 16.
12. inga, bavanga ntima miau mbalu yadiamanta ka bidi wa mina ye mambu mafidisa Mfumu Sebaoti mu mpeve andi mu bambikudi bantangu yansi nkulu. Nkiangunu nganzi zazinene zavaika mu Mfumu Sebaoti. Yes. 48: 4. Yeh. 11: 19.
13. Bwakala, yau bu balembwa zòla wa, bu kabokila, i bobo Mfumu Sebaoti wavova: Mono kizolele wa ko, bu babokanga; Yel. 11: 11. 14: 12.
14. kansi ngina kubasansikisa bonso mu mpeve yatembo mu makanda mabangoi bampila mu mpila babalembolo zaya. Nkiangunu nsi yisidi kubavingila yayikidi yavombila, ye ka muntu ko ukwendanga mo, kani kwenda vo vutuka; kadi yau bavengi nsi yampwenia nsi yavombila.
Lumb. 79: 1 b. Yes. 33: 28.

KAPU 8.

Sioni dina tedumuswa. Bangoi mpe batombanga mbundulu antuadi ye bantu ba Nzambi.

Diaka mambu ma Mfumu Sebaoti mayiza; yandi wavova:
2. Ebu buvovele Mfumu Sebaoti: Mono ngiena vema kwakwingi mu Sioni, inga, mu nganzi zazinene ikumvemiananga. Sak. 1: 14.
3. Ebu buvovele Mfumu: Mono nzolele vutuka ku Sioni ye baka kundu kiami mu Yelusalemi; Yelusalemi dina bikwa mbanza yakwikama, ye mongo wa Mfumu Sebaoti mongo wanlongo. Yes. 1: 21, 26.
4. Ebu buvovele Mfumu Sebaoti: Ntangu yankaka diaka babakala banuna ye bakento banuna bana monwa mu zinzila mu Yelusalemi, mosi mosi ye nkawa andi mu koko, mu diambu diandununu yayinene.
5. Nzila zambanza zina zala kwa ntaudi zababakala ye zabakento zisakananga muna mu zinzila.
6. Ebu buvovele Mfumu Sebaoti: Vo bwampila yoyo mu ntangu yina buna monwa bwangitukulu beni kwa nsadidil' abantu baba, buna buna monwa bwangitukulu beni kwa mono mpe? buvovele Mfumu Sebaoti.
7. Ebu buvovele Mfumu Sebaoti: Tala, mono ngina vulusa bantu bami mu nsi aeste ye nsi aweste
Yes. 43: 6. Yel. 30: 10.
8. ye kubaluakisa babaka kundu mu Yelusalemi; yau bana kala bantu bami, ye mono ngina kala Nzambi au, mu kedika ye lunungu. Yel. 30: 22.
9. Ebu buvovele Mfumu Sebaoti: Lusa kibakala, i yeno luwanga mambu mama mu ntangu yayi kwa nwa miabambikudi, bana bamosi bavova ntangu yina yatulwa lufulu luanzo a Mfumu Sebaoti, i vwala diakala mu tungwa.
10. Kadi mu ntangu zatekila ntangu yayi salu biabantu biakala bianana ye salu biabulu biankatu; ka muntu ko wakala yenge mu diambu diambeni zandi, kani wavaika vo wakota, kadi mono yakwikasasana bantu babonsono.
Hang. 1: 6, 9 b. Sak. 11: 6.
11. Kansi bwabu kienami diela diodio diaka ko kwa nsadidil' abantu baba, bonso buyakala mu lumbu biansi nkulu, buvovele Mfumu Sebaoti.
12. Kadi bwabu yenge kina tukisa ntombo zankuna, nti avinia una buta mbutu miandi, ntoto una vana biandi biankunzu ye zulu dina vana dinoko diandi; mono ngina yambula nsadidil' abantu baba batambula biabi biabionsono mu fwa diau.
13. Si bwakala, vo bonso buluakedi nsingulu mu bantu bangoi, lunzo a Yuda ye lunzo a Isaeli, i bobo mono ngina kuluvulusa bwabu, mpasi luakala lusakumunu. Ka lutinani ko, kansi lusa kibakala.
14. Kadi ebu buvovele Mfumu Sebaoti: Bonso buyatunguna mu kuluvanga bwambi, mase meno bu ba-

mfwemisa, buvovele Mfumu Sebaoti, ye kianiongulukila bo ko,
15. i bobo mu ntangu yayi mono ntunguni mu vanga bwambote kwa Yelusalemi ye nzo a Yuda; ka lutinani ko.
16. Kansi i diadi diluna vanga: Luvovasana kedika; luzenga nzengolo ayenge mu kedika mu mielo mieno.
Yes. 1: 17. Sak. 7: 9 b. Ef. 4: 25.
17. Ka lusokasanani mabanza mambi mu ntima mieno ko, ye ka luzolani ndefi zampumpuluvunu ko; kadi biabionsono biampila yoyo ibelanga, buvovele Mfumu.
18. **M**ambu ma Mfumu Sebaoti mayiza kwa mono; yandi wavova:
19. Ebu buvovele Mfumu Sebaoti: Lumbu biambinunu ansoki mu ngonda yaia, yantanu, yansambodia ye yakumi bina kadila nzo a Yuda kiese ye yangalala ye nkembo miabiza. Kansi luzola kedika ye yenge.
2 Nt. 25: 1, 25. Yel. 39: 2. 41: 1 b. 52: 12 b. Sak. 7: 3 b.
20. **E**bu buvovele Mfumu Sebaoti: Ntangu yankaka diaka si bwakala, vo bantu bana luaka vava ye bisi mbanza zazingi;
Lumb. 102: 22. Yes. 2: 2 b. Mika 4: 1 b. Sak. 6: 15.
21. bisi mbanza mu mbanza yimosi bana kwenda ku yankaka ye vova: Telama, nduendino tuabombidila vantadisi a Mfumu ye tomba Mfumu Sebaoti; mono kibeni nzolele mpe kwenda.
22. Inga, bantu babingi ye bantu bangolo bangoi bana kwiza tomba Mfumu Sebaoti mu Yelusalemi ye bombidila vantadisi a Mfumu.
23. **E**bu buvovele Mfumu Sebaoti: Mu ntangu yina si bwakala, vo kumi diababakala diandinga zampila mu mpila zivovwanga mu bantu bangoi bana baka bakala diayudayo mu nsoso ayunga ye vova: Utuyambula tuenda yeno, kadi tuwilu, vo Nzambi wena yeno.

KAPU 9.

Mambu mankongodolo mu ntantu mia Isaeli. Ntinu a Sioni. Nzitusu a Isaeli una kwiza.

Yayi i ntelo mu mambu ma Mfumu va ntandu ansi a Hadalaki, ye Damasko dina yo bwilwa (kadi meso ma Mfumu masungamananga bantu, ye mpe makanda mamonsono ma Isaeli.)
Yes. 17: 1. Yel. 32: 19.
2. Yau yina mpe bwila mbanz' andi yamfinangani Hamati, ye mpe Tilo ye Sidoni, kubena nduenga zazingi.
Yeh. 26: 2. 28: 3 b.
3. **T**ilo diakitungila siamu; yandi wayudika palata bonso mfumfuta ye wola bonso mbole mu nzila.
4. Kansi tala, Mfumu una vutuka kumvanga wamputu ye bwisa tumbu tuandi mu mbu, ye yandi kibeni una manuswa kwa tia.
5. **B**ika Askeloni diatala bo mu wonga, Ngasa mu zakama kwakunene, ye mpe Ekeloni, kadi vuvu kiau kina mweswa nsoni. Ngasa dina vidisa ntinu andi, Askeloni dina kala vuma kikondolo kundu biabantu,
Yeh. 14: 29 b. Yel. 47: 1 b. Yeh. 25: 15 b.
6. Asadodi dina kala kundu kiakabu diakumu kiambi; bobo ngina fukisila ngianz' abafilistea!
7. Kansi bu mbeni ziokuna dia kwamenga mu nwa miau ye nkankumusu mu meno mau, buna mu yau mpe muna sala nsadidila kwa Nzambi eto; buna bana kala bonso madingizi mamakanda mu Yuda, ye bantu ba Ekeloni bana kala bonso bayebusita.
1 Sam. 14: 32 b. Yeh. 33: 25. Sak. 6: 15. 8: 22 b.
8. **M**ono ngina tunga tua kiami bonso ntabulu anzo ami kwa nkangu mikwizanga vo mikwendanga, ye nkwamisi kana vutuka kubabwila ko; kadi bwabu ikenganga mu meso matemuna.
Sak. 2: 5.
9. **Y**angalala kwaku beni, umwana wankento Sioni; sasula kumbu kiakiese, umwana wankento Yelusalemi. Tala, ntinu aku wizidi kwa ngeye; wena walunungu ye mbidi anunga. Yandi wizidi wamputu, utentamene va mpunda, va mwana wampunda yankento.
Yes. 12: 6. 62: 11. Sef. 3: 14. Sak. 2: 10. Mat. 21: 5. Yoa. 12: 15.
10. Ngina fula makalu mu Efalaimi ye bakavalu mu Yelusalemi; inga, ponza biamvita bina fulwa, ye yandi una vova yenge kwa bantu. Luyalu luandi luna tuka mu mbu ye ku mbu ye tuka mu nzadi nate ye ku nsuka zantoto.
Lumb. 72: 8. Yes. 2: 4. 9: 5. 31: 1. Mika 4: 3. 5: 10. 7: 12.
11. Mu diambu dialuwawanu luwawawase ye menga, mono nzolele mpe yambula nkole zaku zakanguka mu lubulu lukondolo nlangu.
2 Mose 24: 8. Yel. 31: 32. Eb. 9: 19 b.
12. Inga, luvutuka ku siamu kieno, luzinkole luena vuvu bwabu. Inga, bika bwazayakana kwa yeno bwabu, vo mono nzolele kuluvana kunku biole mu mamvutu. Yes. 40: 2. 61: 7.

13. Kadi mono ngina tamba Yuda bonso ponza kiami ye tula Efalaimi bonso toto va kiau, ye bana baku bababakala, Sioni, ngina zunga bonso madionga kwa bana baku bababakala, Yavani, ye ngina kuvanga bonso sabala kiakesa.

14. Inga, Mfumu una kukizaikisa ku ntandu au, ye bonso luvezomo toto kiandi kina siukila; Mfumu, Mfumu una sika mpungi, ye mu tembo biasude kana kwizila.

15. Mfumu Sebaoti, yandi una kubatabila; yau bana siudika ntantu miau ye diata matadi mau mandakasa kunsi atambi; mu mayoyila mamvita bana minina ntantu miau bonso vinia, nate ye yau kibeni bazedi kwa menga bonso mabola mankailu adisalu ye nsuka zadisalu. 2 Mose 24: 6.

16. Mfumu, Nzambi au, una kubavana ndungunu mu ntangu yina, kadi keti yau i bantu bakavwidi bonso kamba diandi. Inga, yau i matadi mandanu mu koloa, macemanga va ntandu ansi andi. Lumb. 100: 3. Yoa. 10: 11.

17. Vila diau bonso budina kala diadinene, nzitusu au bonso buuna kala waunene! Mu mbongo yibana baka mavuvi mana dukumuka, ye zindumba mu vinia kibana baka. 5 Mose 33: 28 b.

KAPU 10.

Mfumu nsadisi wasonga.

Bika lualomba mvula kwa Mfumu, nsungi amvula zantombo bu yizidi; i Mfumu ufidisanga zimpezomo. Buna yandi una vana bantu mvula mu tezo kiakiaba, biankunzu va nsi kwa muntu muntu. 5 Mose 11: 14 b.

2. Kansi mpovolo zateki bianzo zena lufukulu, mona-meso mabankwa miabingula mena makutu, i ndozi zampavala zibavovanga, ye mbombolo yibavananga i ka lekwa ko. Nkiangunu bantu bakatulu katuka bonso kamba diamameme ye biva nitu, kubele ye bakondolo mvungi.
Yes. 8: 19. 53: 6. Man. 2: 14. Mat. 9: 36.

3. Kwa mimvungi nganzi zami zikwemi, ye nkombo zambakala ngina bafika. Inga, Mfumu Sebaoti una tala kamba diandi, nzo a Yuda, ye vanga dio kavalu kwandi kwantoko mu mvita.
Yel. 23: 1 b. Yeh. 34: 17.

4. Mboki mu diau muna tuka tadi diafuma kwa bantu; mu diau muna tuka nsiamunu anzo zau zakoto, mu diau muna tuka ponza kwa mvita, mu diau muna tuka babonsono bena nkumbu nyadi. Yel. 30: 21.

5. Yau bana fwanana ye makesa matumpukanga mu mvita, nkievo badiatanga mu mbole mu nzila. Inga, bana nwana kwau; kadi Mfumu wena yau, ye buna mintentami va bakavalu bau bana mweswa nsoni. Mika 7: 10.

6. Mono ngina vana ngolo kwa nzo a Yuda, ye kwa nzo a Yosefi ngina vana ndungunu. Ngina yambula bavutuka ku nzo zau, kadi nzolele kubalemvukila; buna kala nkievo kiabaniafuni nkutu ko. Kadi mono i Mfumu, Nzambi au, ye mono ngina kubawa.
Sak. 13: 9.

7. Babakala ba Efalaimi bana kala bonso makesa, ye ntima miau mina yangalala bonso mu vinia. Bana bau bana bo mona mpe ye kala kiese; ntima miau mina yangalala mu Mfumu.

8. Mono ngina kubakiokula ye kubayonzika va kimosi, kadi nzolele kubakula; yau bana fwanana mu mbidi antalu bonso bakala mu nsi nkulu.

9. Bu ngina kubatuika mu bantu, buna bana kumbanzila mu nsi yanseke; bana zingila moyo va kimosi ye bana bau ye bana vutuka. Hos. 2: 23.

10. Inga, ngina kubavutula batuka mu nsi a Ngipiti, ye ngina kubayonzika batuka mu Asuli. Mboki ngina kubanata ku nsi a Ngiladi ye ku Lebanoni; kuna ka kuna kala vuma kilungidi kwa yau ko. Yes. 27: 12 b. Mika 7: 12, 14.

11. Yandi una vioka ku mbu mu nzila yafietama, yandi una betumuna mbula zambu, ye mpinda zazonsono zanzadi a Nile zina yuma. Buna ngianza za Asuli zina bwiswa ye mvwala yina katulwa mu Ngipiti.
2 Mose 14: 16. Lumb. 114: 3.

12. Kansi yau ngina vanga bangolo mu Mfumu, ye mu nkumbu andi bana diata, buvovele Mfumu. Mika 4: 5.

KAPU 11.

Mbwilu anti mianzitusu. Mvungi mia Isaeli.

Zibula mavitu maku, Lebanoni, kadi bwabu tia tuna manisa nsedeli miaku.

2. Kunga, unsipelesi, kadi nsedeli ukatulu bwa, nti mianzitusu mina bungwa. Lukunga, lucene bia Basani, kadi mfinda yilembolo viokakana yina kwangwa.

3. Nawe, bonso mvungi mieti kunga,

nzitusu miau bu mifukusu! Nawe, bonso nkosi zantwenia zeti samba, nsi yangianza ya Yodani bu yivomboso!
Yel. 25: 36 b.
4. Ebu bwavova Mfumu, Nzambi ami: Kala mvungi kwa mameme mamponda,
5. kadi nsumbi miau mieti mo vonda ye lembwa kuta, ye nteki miau mivovanga: Bika Mfumu kasikwa, bu ngieti lutila mu kimvwama. Ka makutwanga mpe kwa miau mimvungi ko.
Lumb. 44: 22. Loma 8: 36.
6. Tala, bwabu kina vutuka kuta bisi nsi ko, buvovele Mfumu, kansi ngina yambula bantu babilasana mu moko ye mu moko mantinu miau, ye yau bana bunga nsi, ye kina tanina umosi mu moko mau ko. Sak. 8: 10.
7. Buna mono yakala mvungi kwa mameme mamponda, mameme mafwafwa. Mono yabonga nkawa miole, umosi yabika Luvovomo luampwenia ye wankaka yabika Mambunda; mono yakenga mameme.
8. Kansi bu mbeni bunga mvungi mina mintatu mu ngonda mosi, mono yabakankumukina, bonso mpe madiela mau makala kitantu kwa mono.
9. Buna mono yavova: Kizolele vutuka kala mvungi eno ko. Bonso bazolele fwa, bika bafwa, ye bonso bazolele vila, bika bavila; mboki yau basidi, bika badisasana nsuni.
10. Mono yabonga nkawa ami Luvovomo luampwenia ye yatolula wo mu zezisa luwawanu luyawawasa ye bantu babonsono. Hos. 2: 18.
11. Luau bu luazezuswa mu lumbu kina, buna mameme mafwafwa mambanzila, mamona, vo i mambu ma Mfumu.
12. Mboki mono yavova kwa yau: Vo lumwenini bo mbote, buna lumpana nsendo ami; vo ka bwa ko, buna luyambuleti bo. Yau bateza makumatatu masekeli biapalata bonso nsendo ami.
2 Mose 21: 32. Mat. 26: 15.
13. Buna Mfumu wavova kwa mono: Tuba bio kwa wumbi—ntalu yanzitusu yiyatewa mbalu kwa yau! Mono yabonga makumatatu momo masekeli biapalata ye yatuba bio mu nzo a Mfumu kwa wumbi. Mat. 27: 3 b.
14. Mboki mono yatolula nkawa ami wankaka Mambunda mu zezisa kimpangi va kati ye Yuda ye Isaeli.
15. Mfumu wavova kwa mono: Nabongi biluazu bonso mvungi wakizoba;
16. kadi tala, mono nzolele yambula mvungi watelama mu nsi, ulembolo keba mameme meka mu vila, ulembolo tomba disansukusu, ulembolo niakisa diluekolo, ulembolo banzila diena mavimpi, kansi udianga kaka mbizi zamau mavuluka ye uyanzunanga biodia biamau. Yel. 23: 1 b. Yeh. 34: 3 b.
17. Engwa mvungi wowo ulembolo fwanana usisanga kamba diandi! Bika sabala kiabwila koko kwandi ye disu diandi dialubakala! Bika koko kwandi kwazioka nadede ye disu diandi dialubakala dialombuswa nampia!
Yoa. 10: 12.

KAPU 12.

Ntanunu a Yelusalemi ye ndiongolokolo.

Vayi i ntelo mu mambu ma Mfumu mu Isaeli.
Ebu buvovele Mfumu, i yandi wapupidika zulu ye watula lufulu luantoto ye wasema mpeve yamuntu yena mu yandi: Lumb. 104: 2 b. Yes. 42: 5.
2. Tala, mono ngina vanga Yelusalemi kope kisansisanga kwa bantu babonsono kinzungidila; kina bwila Yuda mpe, Yelusalemi bu dina kakululwa.
Yes. 51: 17, 22. Mika 4: 11 b. Hab. 2: 16.
3. Si bwakala mu ntangu yina, vo mono ngina vanga Yelusalemi bonso tadi diandanguna kwa bantu babonsono; wonso una dio tonta nanguna una dio luala beni. Bantu babonsono bantoto bana dio kutakanana.
4. Mu ntangu yina, buvovele Mfumu, mono ngina bwisa bakavalu babonsono tengo-tengo ye ntentami miau mu lauka. Kansi va ntandu anzo a Yuda ngina temusa meso mami, bu ngieti fwisa bakavalu babonsono meso mu bantu bangoi. Lumb. 31: 18.
5. Buna madingizi mamakanda ma Yuda mana vova mu ntima miau: Bisi Yelusalemi i ngolo zeto mu Mfumu Sebaoti, Nzambi au.
6. Mu ntangu yina ngina yambula madingizi mamakanda ma Yuda bakala bonso malonga matia tulemanga mu nkuni ye bonso binga biatia mu mita miatiti, ye bana yoka bantu babonsono kinzungidila, ye ku lubakala ye ku lumoso; kansi Yelusalemi dina vwanda kimfumu mu ntangu zina kwiza va vuma kiandi vena Yelusalemi.
Ob. b. 18. Sak. 14: 10.
7. Va ntete Mfumu una nungisa mafwokula ma Yuda, kidi nzo a Davidi ye bisi Yelusalemi ka bana kukitangila nzitusu ulutidi una wa Yuda ko.

8. **Mu** ntangu yina Mfumu una tabila bisi Yelusalemi ; ulutidi fwafwa mu yau una kala bonso Davidi mu ntangu yina, ye nzo a Davidi yina kala bonso ma kiakinzambi, bonso mpofi a Mfumu ku ntual' au.
1 Sam. 17: 50. 18: 7. 2 Sam. 17: 8. 18: 3. Yoeli 3: 10.

9. Mu ntangu yina mono ngina tunguna mu bunga bantu babonsono bana luakila kitantu ku Yelusalemi.

10. **Kansi** va ntandu anzo a Davidi ye bisi Yelusalemi ngina dukula mpeve yanlemvo ye yansambulu, ye bana tala kwa mono ye mona wonso ubazokele. Yau bana kundila ndingi, bonso budidulwanga mwana una umosi ye bana kunkadila kiadi kiangolo, bonso bukalwanga kiadi mu nsemokono.
Yel. 6: 26. Yeh. 39: 29. Yoeli 2: 28. Am. 8: 10. Yoa. 19: 37. Nzai. 1: 7.

11. Inga, mu ntangu yina dizi kiakinene kina dilwa mu Yelusalemi, bonso bwakala kina kiadilwa ku Hadadilimoni va ndimb' a Mengidoni.
2 Nt. 23: 29. 2 Lus. 35: 22, 25.

12. Bibutu mu nsi bana dila dizi butu butu : butu kianzo a Davidi vankaka ye bakento bau vankaka, butu kianzo a Natani vankaka ye bakento bau vankaka,

13. butu kianzo a Levi vankaka ye bakento bau vankaka, butu kia Simei vankaka ye bakento bau vankaka ;
2 Mose 6: 17.

14. bobo mpe butu biankaka biabionsono vankaka ye bakento bau vankaka.

KAPU 13.

Mpedoso a Yelusalemi mu nsambudulu abiteki ye kimbikudi. Mvungi wavondwa, kamba diaudi diasansukuswa ye diaveduswa.

Mu ntangu yina nzo a Davidi ye bisi Yelusalemi bana baka nto yazibuka mu sukula masumu mau ye nsumukunu zau. Yes. 55: 1. Yeh. 36: 25.

2. Si bwakala mu ntangu yina, buvovele Mfumu Sebaoti, vo ngina fula nkumbu zabiteki mu nsi, mpasi ka zina vutuka bikwa ko ; bambikudi ye mpeve yansumukunu ngina katula mpe mu nsi.
Yeh. 30: 13. Hos. 2: 17. 1 Yoa. 4: 1 b.

3. **Si** bwakala, vo mosi una vingana mu bikula, buna mandi mase, sandi ye mbut' andi, bana vova kwa yandi : Kulendi vukuswa ko, ngeye uvovanga makutu mu nkumbu a Mfumu. Mandi mase, sandi ye mbut' andi, bana kunzoka, bu kazolele bikula.
5 Mose 13: 1 b. 18: 20. Yel. 14: 15.

4. **Si** bwakala mu ntangu yina, vo bambikudi babonsono bana fwila monameso mau nsoni, bu bazolele bikula, ye kidi balembwa yekulwa, ka bana vutuka vwata yunga kiamika ko.
2 Nt. 1: 8. Mat. 3: 4.

5. Yau babonsono mosi mosi una vova : Mono ka i mbikudi ko, mono i mvati avia ; mono yakisumbulwa nanga mu kintwenia kiami. Am. 7: 14.

6. Buna vo yandi una yuvulwa : nki avwa biobio biwena mu nitu aku? buna una vutula : yabeki bio ku nzo abazika bami.

7. **Sabala**, telamana mvungi ami, kwa bakala diyambulu katelama lukufi ye mono! buvovele Mfumu Sebaoti. Vonda mvungi, mpasi mameme mamwangana ; kadi bwabu nzolele tadisa koko kwami kwa bakindakana.
Mat. 26: 31. Mal. 14: 27.

8. Si bwakala mu nsi yamvimba, buvovele Mfumu, vo buku biole biatatu biayau bena vana bana fulwa ye vila ; buku kiatatu kaka kina siswa vana.

9. Buku kina kiatatu ngina kio viokisa mu tia ; mono ngina kubavedisa bonso buvedusulwanga palata ye kubatonta bonso butontulwanga wola. Buna bana bombidila nkumbu ami, ye mono ngina kubawa. Mono ngina vova : Baba i bantu bami. Yau bana vutula : Mfumu i Nzambi ami.
Lumb. 50: 15. 91: 15. 144: 15. Yes. 1: 25. 6: 13. 48: 10. Hos. 2: 21 b. Malaki 3: 3. Yoa. 20: 28. 1 Pet. 1: 6 b.

KAPU 14.

Lumbu kia Mfumu. Nzitusu a Yelusalemi una kwiza ye nlongo adiau.

Tala, lumbu kina kwiza, lumbu kia Mfumu, kibana kabila bintani mu ngeye.

2. Kadi mono ngina yonzika bantu babonsono mu nwana ye Yelusalemi ; mbanza yina bakwa, ye nzo zina pelwa ye bakento bana dimbulwa. Ndambu abantu mu mbanza yina natwa kinkole. Kansi nsadidila ka yina fulwa mu mbanza ko ; Yes. 13: 16.

3. kadi Mfumu una vaika ye nwanisa bantu bobo, bonso bukateka nwana mu lumbu kiandwanunu. Yes. 42: 13.

4. **Lumbu** kina yandi una telama va tambi biandi va mongo wa Mazi utalane ye Yelusalemi, mu ntini aeste ;

mongo wa Mazi una basuka mu kati mu ntini aeste ye yaweste ye kala ndimba waunene beni, ndambu mosi amongo bu yina venguka ku ntini anode ye ndambu yankaka yawau ku ntini asude.
5. Yeno luna tinina mu ndimba va kati ye miongo miami, kadi ndimba va kati ye miongo una luaka nate ye ku Aseli ; yeno luna tina bonso buluatina mu ndikunu antoto mu lumbu bia Usia, ntinu a Yuda. Buna Mfumu, Nzambi ami, una kwiza, inga, ngeye ye bavedila baku va kimosi ye ngeye.
Am. 1: 1.
6. Si bwakala mu lumbu kina, vo kia i mpia, kadi kia kwazulu kuna lomba.
7. Buna kala lumbu kimosi kaka kiampila yoyo, ye kizayakene kwa Mfumu, lumbu kilembolo kala mwini vo fuku ye kina kala kia, nkokila bu yibwidi. Nzai. 21: 25.
8. Si bwakala mu ntangu yina, vo nlangu micilumukanga mina tuka mu Yelusalemi, ndambu mosi ku ntini ambu a Este ye ndambu yankaka ku ntini ambu a Weste; nsungi amwini ye sivu si bwakala bobo.
5 Mose 11: 24. Yeh. 47: 1 b. Yoeli 3: 18. Yoa. 4: 14. Nzai. 22: 1.
9. Buna Mfumu una kala ntinu kwa ntoto wamvimba ; inga, mu ntangu yina Mfumu una kala mosi ye nkumbu andi mosi. Malaki 1: 11. Yoa. 10: 16.
10. Buna nsi yamvimba tuka mu Ngeba ye ku Limoni mu ntini asude a Yelusalemi yina kituka nsi andimba ; kansi mbanza yau kibeni yina vwanda kimfumu va nzanz' andi ye yalangana tuka mu mwelo wa Benyamini nate ye ku vuma kiamwelo wa Tekila, ku mwelo wa Nsuka ye nzo ayongi a Hananeli ye ku kamunu biavinia biakitinu ;
Yos. 15: 32. 19: 7. 2 Nt. 14: 13. Neh. 3: 1, 6. Yes. 2: 2. Yel. 31: 38. Mika 4: 1. Sak. 12: 6.
11. bantu bana mo kala kundu kiayenge ye ka bana vutuka niokunwa mu bungwa ko, kadi Yelusalemi dina vwanda kimfumu mu mpungumunu.
Malaki 4. 6.
12. Kansi mbafukulu yalanda Mfumu una bwisa bantu bobo babonsono bavaika mu nwana ye Yelusalemi : yandi una bodisa nsuni au, bu bakidi telama va malu mau ; meso mau mana bola mu mavulu mau, ye tudimi tuau tuna bola mu nwa miau.
13. Si bwakala mu ntangu yina, vo Mfumu una fidisa tengo-tengo diadinene mu yau ; yau bana bandasana mu moko, ye koko kwamosi kuna zangulwa kwa kwawankaka.
14. Yuda mpe dina nwana ye Yelusalemi. Mbongo zina yonzukwa zina tuka mu makanda mamonsono mabantu kinzungidila : wola, palata ye mimvwatu mu kunku kiakinene.
15. Mbafukulu yampila yoyo yina mpe bwila bakavalu, mula, bakamela, zimpunda ye bulu biankaka biabionsono biena muna mu bitua.
16. Si bwakala, vo babonsono basidi mu makanda mamonsono mabantu bayizila Yelusalemi kitantu, bana baluka kuna mvu ka mvu mu sambila ntinu Mfumu Sebaoti ye mu kembila nkembo wamafwokula. Yes. 66: 23.
17. Vo dimosi mu makanda mabantu mantoto ka dina baluka ku Yelusalemi ko mu sambila ntinu Mfumu Sebaoti, buna diau ka dina nokwa mvula ko. Yes. 5: 6.
18. Vo kanda diabantu ba Ngipiti ka dina kwenda ko ye luaka kuna, buna mpe diau ka dina nokwa ko. Yoyo i mbafukulu yina bwisa Mfumu bantu bobo bana lembwa baluka mu kembila nkembo wamafwokula.
19. Inga, bobo Ngipiti yina bwilwa masumu mandi, bobo mpe bantu bankaka babonsono bana bwilwa mayau, vo ka bana baluka mu kembila nkembo wamafwokula ko.
20. Mu ntangu yina muna tangwa va ngunga zabakavalu : Biekolo Mfumu nlongo ; ye binzu mu nzo a Mfumu bina kala bonso mabola mankailu vantadisi adisalu. 2 Mose 28: 36.
21. Kinzu kinzu mu Yelusalemi ye Yuda kina biekulwa Mfumu Sebaoti nlongo, mpasi wonso uzolele yoka nkailu lenda kwiza bonga kiampila yoyo ye lambila kio. Mwisi kananita kana vutuka kala mu nzo a Mfumu Sebaoti mu ntangu yina ko.
Yeh. 44: 7. Yoeli 3: 17. Nzai. 21: 27

MALAKI.

KAPU 1.

Tondula kwa Isaeli kwa Mfumu ye luyinu luau mu salu diandi.

Yayi i ntelo mu mambu ma Mfumu kwa Isaeli mu Malaki.
2. Mono yalusongele zola, buvovele
Mfumu. Bwabu lueti yuvula : Buna
mu kie utusongele zola? Keti Esau
i kota dia Yakobi, buvovele Mfumu,
ye mono yazola Yakobi;
1 Mose 25: 25 b. Yes. 43: 4.
3. kansi bu yabela Esau, mono yava-
nga miongo miandi nsi yavombila ye
fwa diandi kundu kiambulu zansi ya-
nkatu. Yel. 49: 17. Ob. b. 18. Loma 9: 13.
4. Vo Edomi una vova : inga, yeto
tubungulu, kansi tuna tungulula bina
biavombila, buna Mfumu Sebaoti weti
vutula : Bika vele batungulula, kansi
ngina tuluzula bio, ye bana bio bika
nsi yaludimbuku ye i bantu bafwe-
minanga Mfumu ntangu yikayimani.
5. Luna bo mona mu meno meso, ye
buna luna vova: Mfumu yena nene
kuviokele nzaku za Isaeli.
6. Mwana wabakala una vumina
sandi ye sielo mfumu andi. Vo mono
i se, buna vumi kingina songwa kwe
kiena? Vo mono i mfumu, buna wo-
nga una ubana kunkadila kwe wena?
ebu buvovele Mfumu Sebaoti kwa ye-
no, lubanganga, luyinanga nkumbu
ami. Bwabu lueti yuvula : Buna mu
kie tusongele luyinu kwa nkumbu aku?
2 Mose 20: 12.
7. Bu lutualanga dia kwasumuka va
salu diami. Diaka lueti yuvula : Bo-
nso bwe tuakuvwezele? Inga, bu lu-
banzanga : Meza ma Mfumu ka mena
nsatu avumununwa ko.
8. Bu lutualanga bulu kiangioka ki-
ena meso mafwa, buna ka lutangilanga
bo bwambi ko ; bu lutualanga kimosi
kiena kieta vo kiakindakana, buna ka
lutangilanga bwampila yoyo bwambi
ko. Nanati lekwa kiampila yoyo kwa
nkumbi ansi aku, buna una mona, vo
yandi una kutambula mu bunzu ye
kukadila ngiambu, buvovele Mfumu
Sebaoti. 3 Mose 22: 20 b. 5 Mose 15: 21.
9. Nkiangunu bombidila bwabu va-
ntadisi a Nzambi, kidi katukadila
nlemvo. Mampila yoyo luavolele;
buna yandi lenda kulukadila ngia-
mbue? buvovele Mfumu Sebaoti.
10. Engwa vo mwena umosi mu yeno
uzolele zika mavitu mavwala, ka luidi
kwika tia tueno diaka va salu diami mu
nana! Mono kiluzolele ko, buvovele
Mfumu Sebaoti, ye kiena nienzi mu
nkailu miamoko meno ko.
Yes. 1: 11. Yel. 6: 20. Am. 5: 21.
11. Kadi tuka muselukilanga ntangu
nate ye kudimininanga ntangu nkumbu
ami yena yayinene mu bantu, ye mwa-
monsono munatwanga nkailu abiamfwi-
tisila mwisi ye nkailu miangioka mia-
vedila kwa nkumbu ami; inga, nkumbu
ami yena yayinene mu bantu, buvovele
Mfumu Sebaoti. Lumb. 113: 3. Sak. 14: 9.
12 Kansi yeno lusumunanga yo, bu
luvovanga : Meza ma Mfumu malenda
vwezwa, ye dia kumavewanga ka kwena
nsatu avumunwa beni ko.
13. Inga, yeno luvovanga : I tovo
kiankatu kiokio! ye mboki lusadilanga
bio mu kondwa kwavumi, buvovele
Mfumu Sebaoti.
Nkiangunu bu lunatanga nkailu mie-
no, buna lutualanga biatanwa ye biena
kieta ye biakindakana. Kadi mono
ngina zola nkailu miampila yoyo mu
moko menoe? buvovele Mfumu.
14. Ve, wasingwa i mbabi wowo wena
ye bulu kiambakala mu kamba diandi,
kansi mwanki, bu kasididi nsilulu,
uyokilanga Mfumu bulu kilembolo
fwanana. Kadi mono i ntinu waunene,
buvovele Mfumu Sebaoti, ye nkumbu
ami yena yansisi mu bantu.

KAPU 2.

Masumu mabanganga. Nkwedolo ye bake-nto babangoi. Luvambusu lualongo.

Nkiangunu nsikudukusu yalanda yi-
lueki kwa yeno, lubanganga.
2. Vo ka luwanga yo ko ye ka lu-
lundanga yo mu ntima ko, mpasi lua-
vana nkumbu ami nzitusu, buvovele
Mfumu Sebaoti, buna ngina kulufidisa
lusingulu ye singa tusakumunu tueno;
inga, mono yakisingila to, bu lulembolo
mo lunda mu ntima. 5 Mose 28: 15 b.

3. Tala, mono ngina yambula lusembo luami luabwila mbongo eno ye tuba mbole mu zizi bieno, mbole zankailu mieno miankembo; inga, yeno kibeni luna tubwa mu zau.
Yel. 16: 4. 22: 19.
4. Buna yeno luna visa, vo mono ilufidisi nsikudukusu yoyo, kidi luwawanu luami ye Levi luna sikila, buvovele Mfumu Sebaoti. 4 Mose 25: 12.
5. Mono yakala luwawanu luami ye yandi, ye mu luau mwakala moyo ye yenge. Biampila yoyo mono yamvana, kidi kamvumina; yandi wamvumina ye wazakamana nkumbu ami.
6. Ndongolo zasonga zakala mu nwa andi, ye lufuma ka luakala mu koba biandi ko; mu yenge ye nsongula kadiata mu nkalasani ami ye wavengumuna babingi mu lufuma.
7. Kadi koba bianganga bina keba nzailu, ye ndongolo zina landuswa mu nwa andi; keti yandi i ntumwa a Mfumu Sebaoti. Bang. 1: 13. 2 Kol. 5: 20.
8. Kansi yeno luavengamene mu nzila, mu ndongolo zeno yeno luatuadikisi babingi babwa; yeno luabungidi luwawanu ye Levi, buvovele Mfumu Sebaoti.
9. Nkiangunu mono mpe yaluvengi luayinwa ye luakuluka mu meso mabantu babonsono, bu lulembolo keba nzila zami, kansi luena muntu yindu, bu lusadilanga mina. 1 Sam. 2: 30.
10. Kadi tubabonsono keti tuena se dimosi? Kadi Nzambi yimosi ka tuvengi koe? Buna mu nkiama tuvangasananga ludimbulu luaminu ye tutulululanga luwawanu luamase meto?
2 Mose 19: 5. Mat. 23: 9. Ef. 3: 15. 4: 5 b.
11. Yuda wadimbudi minu, ye nkankumusu zavengo mu Isaeli ye mu Yelusalemi; kadi Yuda wasumuni kinlongo kia Mfumu, kina kikazolanga, ye wakwelele mwana wankento wanzambi yanzenza.
Esala 9: 12. 10: 2. Neh. 13: 23 b.
12. Kwa bakala divanganga bobo, bika Mfumu kafula bavumuna babonsono mu mafwokula ma Yakobi, va kimosi ye ndieu utualanga nkailu miadisalu kwa Mfumu Sebaoti.
13. Diankaka diaka luvanganga: yeno lutukisanga, vo salu dia Mfumu difukwanga mansangaza, mu dilu ye maniongo, mpasi kana vutuka zola tala minkailu ko, vo tambula lekwa mu luzolo luabiza mu moko meno ko.
14. Bwabu lueti yuvula: Buna bwe? Inga, keti Mfumu i mbangi va kati ye ngeye ye nkazi akintwenia kiaku, uwadimbudi minu, bu kena nkazi aku, i nkazi aku wakedika. 1 Mose 31: 49 b.
15. Kadi buna ka tuena ye mvangi umosi koe, i mu koko kwandi mpeve eto yikebwanga? Nki kizolele ndiena umosi? Keti yandi zolele baka nkuna wavumi kia Nzambi. Nkiangunu lukukikenga, mpasi ka muntu ko una dimbula minu kwa nkazi akintwenia kiandi.
16. Kadi mono ibelanga mpambusu alongo, buvovele Mfumu, Nzambi a Isaeli, ye vo bakukifukanga kise kiangolo bonso mu mvwatu, buvovele Mfumu Sebaoti. Nkiangunu lukukikenga, ka luidi dimbula minu! Mat. 19: 3 b.
17. Yeno lubebisanga Mfumu mu nkungu zeno. Bwabu lueti yuvula: Buna mu kie tukumbebisilanga? Bu luvovanga: Uvanganga yayibi wena vele wambote mu meso ma Mfumu, ye bampila yoyo kamwenanga nkembo; nga mu nkiama Nzambi yankongodolo ka yilueki koe?

KAPU 3.

Lumbu kia Mfumu kina kula kwiza mu ndinda ye mu mpedosolo.

Tala, mono ngina fidisa mpofi ami, ye yandi una kunkubikila nzila. Mboki mfumu yina yiluketamanga yina kwiza mu nswalu ku vwala diandi; inga, mpofi yaluwawanu yilulombanga, tala, weti kwiza kwandi! buvovele Mfumu Sebaoti.
Yes. 40: 3. Mat. 11: 10. Mal. 1: 2. Luk. 1: 76. 7: 27.
2. Kansi nani lenda vibidila lumbu kiangizulu andi, ye nani lenda sikila, bu kana monika? Kadi yandi una kala bonso tia tuangangula yawola ye bonso nzab' ansukudi.
3. Yandi una vwanda ye niengisa palata ye vedisa bio; yandi una vedisa bana bababakala ba Levi ye kubavedisa bonso wola ye palata; mboki bana nata nkailu miadisalu kwa Mfumu mu lunungu. Lumb. 51: 19. Sak. 13: 9.
4. Buna nkailu mia Yuda ye mia Yelusalemi mina zolakana kwa Mfumu bonso mu lumbu biansi nkulu ye mu mvu miateka vioka.
5. Inga, mono ngina kwiza kwa yeno mu kongudila, ye ngina kala mbangi yakedika kwa bandoki, bampala, ndie miandefi zavuna ye mpe kwa yau basimbanga mfutu akisadi kialumbu vo yau bazungulanga fwola ye kondolo se

vo yau bavidingisanga nsiku kwa wanzenza, kansi ka bavuminanga mono ko, buvovele Mfumu Sebaoti.
2 Mose 22: 21 b. 3 Mose 19: 12. 20: 10 b. 5 Mose 24: 17 b. Am. 2: 6 b. 5: 12.
6. Kadi mono, Mfumu, kivilukidi ko, ye yeno, bana ba Yakobi, ka luayambudi mpe ko.
1 Sam. 15: 29. Lumb. 33: 11. Zing. 19: 21. Yes. 14: 24 b. 25: 1. 46: 10.
7. Kasi ye lumbu biamase meno luavengamene mu nkondo miami ye ka luakebele mio ko. Sak. 1: 3 b.
Lubangumuka kwa mono, buna nzolele kulubangumukina, buvovele Mfumu Sebaoti. Bwabu lueti yuvula : Mu kie tuna bangumukina ?
8. Buna lubanzanga, vo muntu ulenda tana Nzambi ? Kadi keti yeno lukuntananga. Diaka lueti yuvula : bonso bwe tukutanini ? Inga, mu diambu diabuku kiakumi-kumi ye nkailu adisalu.
4 Mose 18: 24. Neh. 10: 37 b. 12: 44. Yeh. 45: 13 b.
9. Nsingulu yilubwidi, kansi mwanki lukuntananga, buna luena.
10. Lutuala buku kiakumi-kumi kialunga ku nzo abiayudukwa, mpasi dia kwakala mu nzo ami, ye buna lutonta, bonso bungina kala, buvovele Mfumu Sebaoti. Buna mu kedika ngina zibula nela zazulu va ntandu eno ye kuludukudila lusakumunu luakimvwama.
11. Mono ngina kulusembila makonko, ka midi vutuka bunga mbutu mieno va nsi ; nti mieno miavinia ka mina mpe sotuna mbutu ko mu ntangu yivitidi va yinza, buvovele Mfumu Sebaoti.
12. Bantu babonsono bana kulukemba vo lu bankwa miamayangi, kadi buna nsi eno yina kala yampwenia, buvovele Mfumu Sebaoti.
13. Yeno luavovele mambu mambalu mu mono, buvovele Mfumu. Bwabu lueti ·yuvula : Buna nki tuavovasana mu ngeye ?
14. Yeno luavovele : Salu kiankatu mu sadila Nzambi. Kani nki andandu tubeki, bu tukebanga makatukembi mu keba, ye bu tudiatanga mu fwidi mu diambu dia Mfumu Sebaoti ? Yobi 21: 15.
15. Ve, banziezie tuzolele kemba, vo bankwa miamayangi bwabu ; kadi bavanganga mena ludimbuku batedumuswanga, bavukuswanga, kani bonso bubasindisilanga Nzambi.
16. Kansi buna yau mpe bavuminanga Mfumu bavovasene ; Mfumu wabadimbidi ye wabawilu, ye nkanda wambambukulu amoyo wasonukwa vantadisi azizi kiandi mu mbambukulu ababa moyo bavuminanga Mfumu ye babanzilanga nkumbu andi.
Lumb. 139: 16.
17. Yau, buvovele Mfumu Sebaoti, ngina kala bonso mvwilu ami mu lumbu kina kingina vanga mavanga mami ; ngina kubakuta, bonso se dikutanga mwan' andi wabakala ukunsadilanga. 2 Mose 19: 5. Tit. 2: 14. 1 Pet. 2: 9.
18. Buna yeno luna vutuka mona diswaswana dina diena va kati ye walunungu ye kiadimbuka, va kati ye ndieu usadilanga Nzambi ye ndieu ulembolo kunsadila.

KAPU 4.

Lumbu kia Mfumu. Ngizulu ambikudi Elia.

Kadi tala, lumbu kieti kwiza, ye kiau kina lema bonso foloni. Buna bantu babonsono babuziezie ye babonsono bavanganga mena ludimbuku beka bonso titi, ye lumbu, kina kina kwiza, kina kubayoka, buvovele Mfumu Sebaoti, ye ka mianzi vo ntu ko mina siswa mu yau. Am. 2: 9. Ob. b. 18.
2. Kansi kwa yeno, i yeno luvuminanga nkumbu ami, ntangu yalunungu yina seluka ye ndiakusunu kunsi amaveve mandi. Buna yeno luna vaikuswa ye dumuzuka bonso bana bangombe bazikudulu mu vulukuswa.
Yel. 33: 6. Luk. 1: 78.
3. Luna diata bakiadimbuka, kadi bana kala bonso bombe kunsi amalu meno, mu lumbu kina kingina vanga salu kiami, buvovele Mfumu Sebaoti.
4. Lubanzileno mina mia Mose, sielo kiami, kiyavana nkondo ye nsiku va Holebi kwa Isaeli diadionsono.
2 Mose 20: 1 b. 5 Mose 6: 1 b. Eb. 3: 5.
5. Tala, mono ngina kulufidisa mbikudi Elia, lumbu kia Mfumu kiakinene ye kiansisi bu ka kizidi ko.
Mat. 11: 14. 17: 11. Mal. 9: 11 b. Luk. 1: 17.
6. Yandi una tadisa ntima miamase kwa bana, ye ntima miabana kwa mase mau, mpasi mono, bu ngina kwiza, kina bafika nsi nsingulu ko. Mika 7: 6.

II

LUWAWANU LUAMPA

NEW TESTAMENT IN FIOTI.

NSAMU WAMBOTE WASONIKA MATAI.

KAPU 1.

1. Nkanda wantukulu a Yesu, 18. ngiakulu andi, nkumbu andi, mbutukulu andi.

Nkanda wantukulu a Yesu Klisto, i mwan' a Davidi, i mwan' a Abalahami. Luk. 3: 23 b.

2. Abalahami wabuta Isaki, Isaki wabuta Yakobi, Yakobi wabuta Yuda ye mpangi zandi.
1 Mose 21: 2. 25: 24. 29: 35.

3. Yuda ye Tamali babuta Pelesi ye Sela, Pelesi wabuta Heseloni, Heseloni wabuta Lami.
1 Mose 38: 27 b. 1 Lus. 2: 4, 5.

4. Lami wabuta Aminadabi, Aminadabi wabuta Nasoni, Nasoni wabuta Salamoni. Luti 4: 19 b.

5. Salamoni ye Lakabi babuta Boasi, Boasi ye Luti babuta Obedi, Obedi wabuta Isai.

6. Isai wabuta Davidi, i ntinu.
Davidi ye nkazi awidi Ulia babuta Solomo. 1 Sam. 17: 12. 2 Sam. 12: 24.

7. Solomo wabuta Lehabami, Lehabami wabuta Abia, Abia wabuta Asa.
1 Nt. 11: 43. 14: 31. 15: 8.

8. Asa wabuta Yosafati, Yosafati wabuta Yolami, Yolami wabuta Usia.
1 Nt. 15: 24. 2 Nt. 8: 16, 24.

9. Usia wabuta Yotami, Yotami wabuta Ahasi, Ahasi wabuta Hiskia.
2 Lus. 26: 23. 27: 9. 2 Nt. 16: 20.

10. Hiskia wabuta Manase, Manase wabuta Amoni, Amoni wabuta Yosia.
2 Nt. 20: 21. 1 Lus. 3: 14. 2 Lus. 33: 25.

11. Yosia wabuta Yekonia ye mpangi zandi mu ntangu yandatukunu kuna Babeli.
2 Nt. 23: 30, 34. 1 Lus. 3: 15, 16.

12. Landila ndatukunu kuna Babeli, Yekonia wabuta Sealatieli, Sealatieli wabuta Selubabeli.
1 Lus. 3: 17, 19. Esala 3: 2. 5: 2.

13. Selubabeli wabuta Abiudi, Abiudi wabuta Eliakimi, Eliakimi wabuta Asoli.

14. Asoli wabuta Sadoki, Sadoki wabuta Akimi, Akimi wabuta Eliudi.

15. Eliudi wabuta Elasali, Elasali wabuta Matani, Matani wabuta Yakobi.

16. Yakobi wabuta Yosefi, i bakala dia Malia, i kwa yandi kwabutwa Yesu ubikwanga Klisto.

17. Nkiangunu mbandu zazonsono zatuka mu Abalahami nate ye Davidi i kumi ye mbandu zia; mbandu zatuka mu Davidi nate ye ndatukunu kuna Babeli i kumi ye mbandu zia; mbandu zatuka mu ndatukunu kuna Babeli nate ye Klisto i kumi ye mbandu zia.

18. Mbutukulu a Yesu Klisto yakadila ebu: Mbut' andi Malia bu kakambana ye Yosefi, bu ka bakikadidi va kimosi ko, wabwanwa wena ye vumu kia Mpeve yavedila. Luk. 1: 27 b.

19. Kansi Yosefi, bakala diandi, bu kakala walunungu ye lembwa zola kumfwisisa nsoni, waluta zola kunyambula mu nsweki. 5 Mose 24: 1.

20. Bu kayindula mo, tala, mbasi a Mfumu yamonika kwa yandi mu ndozi, yavova: Yosefi, mwan' a Davidi, kutinani tambula Malia, i nkazi aku ko, kadi kiyeko mu yandi i kia Mpeve yavedila.

21. Yandi si kabuta mwana wabakala, ngeye wakumbika nkumbu andi Yesu, kadi yandi si kavulusa bantu bandi mu masumu mau.
Luk. 1: 31. 2: 21. Mav. 4: 12. 10: 43. 13: 38 b.

22. Momo mamonsono makala, kidi mambu mavova Mfumu mu mbikudi menda detila, uvovele:

23. Tala, ndumba si yakala ye vumu ye buta mwana wabakala; si bakumbika nkumbu andi Imanueli, bu yibangudulu i diadi: Nzambi wena yeto.

24. Yosefi wasikama kunsi atulu, wavanga bonso bwansikidikisa mbasi a Mfumu, watambula nkazi andi.

25. Yandi kanzaya ko nate ye kabuta mwana wabakala; wabika nkumbu andi Yesu.

KAPU 2.

1. Banduenga bayiza sambila Yesu. 13. Yosefi watinina kuna Ngipiti. 16. Elode wavondisa bana. 19. Yosefi wavutuka.

Yesu bu kabutuka muna Betelemi dia Yuda mu lumbu bia Elode, i ntinu, tala, banduenga batuka mu ntini yaeste baluaka ku Yelusalemi,

2. bavova : Ntinu abayudayo wabutulu kwe kena? Kadi yeto tuamweni mbwetete andi mu ntini yaeste ye tuizi kunsambila. 4 Mose 24: 17.

3. Kansi ntinu Elode bu kawa mo, ntim' andi wavizuka ye Yelusalemi diadionsono ye yandi.

4. Yandi wakutikisa bangudi zanganga babonsono ye nsoniki miabantu, wabayuvula : Klisto kwe si kabutulwa?

5. Bavova kwa yandi : Muna Betelemi dia Yuda, kadi ebu bwasonama kwa mbikudi :

6. Ngeye Betelemi, nsi a Yuda, kwen' aku wauke nkutu ko mu nyadi mia Yuda, kadi mu ngeye si mwatuka nyadi una kala mvungi abantu bami Isaeli.
Mika 5: 2.

7. Buna Elode watedisa banduenga mbila mu nsweki, watoma kubayuvuzula ntangu yamonekene mbwetete.

8. Wabafidisa kuna Betelemi, wavova : Luenda luatoma yuvuzula mu fimwana-mwana, kansi bu lusolole fio, lunsamunina, mpasi mono mpe ngiza kunsambila.

9. Kansi bu bamana wa ntinu, bayenda kwau, se tadi, mbwetete yibamona mu ntini yaeste yabavitila ku ntu, nate ye yayiza simpama vana mbata vakadila fimwana-mwana.

10. Bu bamona mbwetete, bayangalala mu yangi diadingi beni.

11. Bakota mu nzo ye bamona fimwana-mwana ye Malia, i mbut' andi ; bafukama, basambila fio, basokula lekwa biau biantalu, banatina fio minkailu : wola ye libano ye mile.
Lumb. 72: 10. Yes. 60: 6.

12. Bu baluenguswa mu ndozi mu lembwa vutuka kwa Elode, bayendila nzila yankaka kuna nsi au.

13. **B**u bakiyendila, tala, mbasi a Mfumu yamonika kwa Yosefi mu ndozi, yavova : Natelami wabonga fimwana-mwana ye mbut' andi, natinino kuna Ngipiti, nakadi kuna, nate ye yakukamba, kadi Elode keni tomba fimwana-mwana mu bunga fio.

14. Yandi watelama, wabonga fimwana-mwana ye mbut' andi mu fuku, wayenda kuna Ngipiti.

15. Wakala kuna, nate ye Elode kafwa, kidi mavova Mfumu mu mbikudi menda detila, uvovele : Mono yabokila mwan' ami mu Ngipiti.
2 Mose 4: 22. Hos. 11: 1.

16. **M**boki Elode bu kamona, vo wasakuunwakwa banduenga, wakalambidi anganzi, watuma bavonda bana babonsono bababakala muna Betelemi ye mu nzaku zazonsono zadiau bakala mvu miole ye kondwa mio, bonso bwakadila ntangu yikatoma yuvuzula kwa banduenga.

17. Buna mambu mavovwa mu Yelemia, i mbikudi, mayenda detila, uvovele :

18. Ndinga yawakana muna Lama, dilu ye nionga kwakwingi ; Lakeli udilanga bana bandi; kazolele bombwa ko, kadi ka bena ko.

19. **E**lode bu kafwa, tala, mbasi a Mfumu yamonika kwa Yosefi mu ndozi mu Ngipiti,

20. yavova : Natelami wabonga fimwana-mwana ye mbut' andi, wenda koti mu nsi a Isaeli, kadi batomba mwel' afimwana-mwana bafwidi kwau.

21. Yandi watelama, wabonga fimwana mwana ye mbut' andi, wayenda koti mu nsi a Isaeli.

22. Bu kawa, vo Alakelao wayala mu fulu kiasandi Elode mu Yuda, buna watina kwenda koko, kansi bu kaluenguswa mu ndozi, wayenda kuna ndambu za Ngalili ;

23. wayiza kunda mu mbanza yibikwanga Nasaleti, kidi mavovwa mu bambikudi menda detila : Yandi si kabikwanga mwisi Nasaleti.

KAPU 3.

1. Yoane walonga ye botikanga. 13. Yesu wabotukwa.

Mu lumbu bina Yoane Mbotiki wayiza samuningi mu nsi yankatu ya Yuda,
Mal. 1: 2. Luk. 3: 3 b. Yoa. 1: 6 b.

2. wavova : Luvilula madiela, kadi kimfumu kiamazulu kieka lukufi.
Mat. 4: 17. Mal. 1: 15.

3. Kadi ndiena i yandi wabikwa kwa Yesaya, i mbikudi, uvovele : Nding' aumosi ubokanga mu nsi yankatu : Lukubika nzil' a Mfumu, lusungika nsoko miandi. Yes. 40: 3. Yoa. 1: 23.

4. Kansi Yoane kibeni wakala mvwatu andi wamika miakamela ye nsing' ankanda mu luketo luandi ; madia mandi i makonko ye niosi yankitu.
2 Nt. 1: 8. Mat. 11: 8, 18. Mal. 1: 6.

5. Buna Yelusalemi ye Yuda diadio-

nsono ye nsi yayonsono yazunga Yodani bavaika kwa yandi.

6. Babotukwa kwa yandi mu nzadi a Yodani, bu batambudila masumu mau.

Mal. 1: 5.

7. Kansi bu kamona bafalisi ye basaduki babingi bayiza ku mbotokolo, wavova kwa yau: Lubana bampidi, nani walulongesele mu taba mu nganzi zakwiza?

Mat. 12: 34. 23: 33. Luk. 3: 7 b. Loma 5: 9. 1 Tes. 1: 10.

8. Nkiangunu luvanga kweno mbutu mifwanane mu mpilulu adiela;

Luk. 3 : 8.

9. ka lubanzani mu kukivovila yeno kibeni ko: Yeto tuena se, i Abalahami, kadi mono iluvovele, vo Nzambi lenda fulukisa bana mu matadi momo kwa Abalahami. Yoa. 8: 39. Mav. 13: 26.

10. Bwabubu kiubi kikilambalelele va mianzi miaminti; wonso nti ukaubutanga mbutu miabiza ko ukwangwanga ye tubwanga ku tia.

Mat. 7: 19. Luk. 13: 7. Yoa. 15: 2, 6.

11. Mono kwami ikulubotikanga mu nlangu mu mpilulu adiela, kansi ndiena ukwiza ku nim' ami undutidi mu zingolo, kifweni mu nata nsampatu zandi ko. Yandi si kakulubotika mu Mpeve yavedila ye mu tia.

Mal. 1: 8. Luk. 3: 16. Yoa. 1: 26. Mav. 1: 15. 2: 4. 11: 16. 19: 4.

12. Vevomono kiandi kiena mu koko kwandi, yandi si katoma veva vuma kiandi kiampevila, si kayonzika witi wandi mu lundulu, kansi mavevolo si kayoka ku tia tukatuzimi.

Mat. 13: 30. Luk. 3: 17.

13. Buna Yesu watuka mu Ngalili, wayiza kwa Yoane kuna Yodani mu botukwa kwa yandi. Mal. 1: 9. Luk. 3: 21.

14. Kansi yandi wankakidila beni, wavova: Mono vele ngiena nsatu abotukwa kwa ngeye, kadi kwa mono wizidie?

15. Yesu wavutula, wavova kwa yandi: Yambudila bo bwabu; kadi bobo bufweni kwa yeto mu lungisa lunungu lualonsono. Buna wanyambudila bo.

16. Yesu bu kabotukwa ntumbu tombuka mu nlangu, se tadi, mazulu mazibuka, yandi wamona Mpeve a Nzambi yakulumuka nkievo bembe, yayiza va yandi.

Mal. 1: 10. Luk. 3: 22. Yoa. 1: 32, 33.

17. Tala, ndinga yitukidi mu mazulu yavova: Ndieu i Mwan' ami, i zolwa kingienina nzolakani.

Lumb. 2: 7. Yes. 42: 4. Mat. 12: 18. 17: 5. Luk. 9: 35. Kolo. 1: 13, 19. 2 Pet. 1: 17.

KAPU 4.

1. Yesu wavukumunwa kwa nkadi ampemba, 12. wanatuka ku Kapenaumi kukabadika longa ye bokila minlonguki, 18. wazieta mu Ngalili.

Mboki Yesu watombulwa kuna nsi yankatu kwa Mpeve mu vukumunwa kwa nkadi ampemba.

Mal. 1: 12. Luk. 4: 1.

2. Bu kamana mina nsoki makumaia malumbu ye makumaia mamafuku, mboki nsatu yeka yandi.

2 Mose 34: 28. 1 Nt. 19: 8.

3. Mvukumuni wayiza vovi kwa yandi: Ngeye vo u Mwan' a Nzambi, nakambi matadi mama makala mampa.

4. Wavutula, wavova: Diasonama vo: Muntu kenani moyo mu mampa kaka ko, kansi mu mambu mamonsono mavaikanga mu nwa a Nzambi.

5 Mose 8: 3.

5. Mboki nkadi ampemba wannata kuna mbanza yanlongo, wantula va veve kiakinlongo,

6. wavova kwa yandi: Ngeye vo u Mwan' a Nzambi, nakitubi va nsi, kadi diasonama: Yandi si kakutumina kwa mbasi zandi, zau zakuzangula mu moko mau, kwidi ta sakuba nkutu mu kulu kwaku mu tadi. Lumb. 91: 11.

7. Yesu wavova kwa yandi: Diasonama diaka: Kuvukumunani Mfumu Nzambi aku ko. 5 Mose 6: 16.

8. Nkadi ampemba wannata diaka vana mongo wanda beni, wansonga bimfumu biabionsono bianza ye nkembo au,

9. wavova kwa yandi: Biobio biabionsono si yakuvana, vo ufukama wansambila.

10. Buna Yesu wavova kwa yandi: Satana, katuka kwaku, kadi diasonama: Mfumu Nzambi aku fwiti sambila, yandi kaka fwiti sadila.

11. Buna nkadi ampemba wanyambula, se tadi, mbasi zayiza kunsadila.

12. Bu kawa, vo Yoane wayekolo, wayenda ku Ngalili;

Mal. 1: 14. Luk. 3: 20. 4: 12. Yoa. 4: 23.

13. bu kasisa Nasaleti, wayiza kunda mu Kapenaumi diena mu mbel' ambu mu nzaku za Sebuluni ye Nafatali,

14. kidi mavovwa kwa Yesaya, mbikudi, menda detila, uvovele:

Yes. 8: 22. 9: 1.

15. Nsi a Sebuluni ye nsi a Nafatali, mu nzil' ambu kuna simu dia Yodani, i Ngalili yabangoi;

16. bantu bavwandanga mu tombe

bamweni kia kwakunene, bavwandanga mu nsi ye bini bialufwa batubukulwa kia.
17. Tuka ntangu yina Yesu wabadika samuna ye vova: Luvilula madiela meno, kadi kimfumu kiamazulu kieka lukufi. Mat. 3: 2. 10: 7. Mal. 1: 15.
18. Bu kadiata mu nseko ambu a Ngalili, wamona mpangi zole: Simoni, ubikwanga Petelo, ye Andele, i mpangi andi, batambanga konde mu mbu, kadi yau i ntambi miambizi.
Mal. 1: 16. Yoa. 1: 42.
19. Yandi wavova kwa yau: Luiza luandama yaluvanga ntambi miabantu.
20. Yau ntumbu sisa makonde ye nama yandi.
21. Tuka kuna bu kayenda yendi, wamona mpangi zole zankaka, Yakobi, i mwan' a Sebedai, ye Yoane, i mpangi andi, mu bota, ye sau Sebedai, bakubika makonde mau; yandi wababokila.
22. Yau ntumbu sisa bota ye sau ye nama yandi.
23. Yesu wayenda zietingi mu nsi yayonsono ya Ngalili, walonganga mu nzo zau zatukutukunu, wasamunanga nsamu wambote wakimfumu, waniakisanga yela kwakonsono ye kimbevo kiakionsono mu bantu.
Mat. 9: 35. Mal. 1: 23. Luk. 4: 16, 23.
24. Kumu kiandi kiayenda muna nsi yayonsono ya Silia. Bantuadila mbevo zazonsono zalungwa kwa yela ye kwama kwampila mu mpila, babakama kwa mpeve zambi, bambikulu zangonda, batila mianzi; yandi wabaniakisa.
25. Makabu mamingi matuka mu Ngalili ye mu Dekapoli ye mu Yelusalemi ye Yuda ye muna simu dia Yodani mannama. Mal. 3: 7. Luk. 6: 17.

KAPU 5.

1. Yesu wabadika longa va mongo.

Bu kamona makabu, wabaluka va mongo; bu kavwanda, nlonguki miandi miayiza kwa yandi.
2. Yandi wabandula nwa andi, wabalonga, wavova:
3. Mayangi mena ye bamputu mu mpeve, kadi kimfumu kiamazulu i kiau. Luk. 6: 20.
4. Mayangi mena ye banlembami, kadi si bavingila fwa diantoto.
5. Mayangi mena ye bakalanga kiadi, kadi si babombwa.
Yes. 61: 2. Luk. 6: 21.
6. Mayangi mena ye bafwanga nsatu ye mpwila zalunungu, kadi si bayukutuswa.
Yes. 55: 1. 65: 13. Mat. 11: 28. Yoa. 6: 35.
7. Mayangi mena ye bafwilanga nkenda, kadi si bafwilwa nkenda. Yak. 2: 13.
8. Mayangi mena ye bavelele mu mintima, kadi si bamona Nzambi.
Lumb. 24: 4. 1 Kol. 13: 12. Eb. 12: 14. 1 Yoa. 3: 2.
9. Mayangi mena ye bavangikisanga yenge, kadi si babikwa bana ba Nzambi.
10. Mayangi mena ye bazomwanga mu diambu dialunungu, kadi kimfumu kiamazulu i kiau. 1 Tim. 2: 12. 1 Pet. 3: 14.
11. Mayangi mena yeno, bu bakuludevanga ye zomanga ye tesanga yambi yayonsono mu luvunu mu diambu diami. Luk. 6: 22. 1 Pet. 4: 14.
12. Lukala kiese, luyangalala beni, kadi nsendo eno mu mazulu wena wawingi, kadi bobo bazomina bambikudi balutekidila.
13. Yeno lu mungwa wantoto; kansi vo mungwa ukatukidi nzenzo, mu nki si wazenzusulwa? Ka wena diaka mfunu mu lekwa ko, vo ka mu vetwa ku mbazi ye diatukuswa kwa bantu ko. Mal. 9: 50. Luk. 14: 34.
14. Yeno lu kia kwanza. Mbanza yena vana mbat' amongo ka yilendi swekama ko. 2 Kol. 4: 6. Fil. 2: 15.
15. Mwinda ka ukwikwanga ye tulwanga kunsi atezo kianzongila ko, kansi va kebolo kiamwinda, ukienzukilanga babonsono bena mu nzo.
Mal. 4: 21. Luk. 8: 16. 11: 33.
16. I bobo bika kia kweno kwakienzukila vantadisi abantu, kidi bamona mavanga meno mabiza ye kembila Seno diena mu mazulu. 1 Pet. 2: 12.
17. Ka lubanzani ko, vo yayizi kangula nsiku vo bambikudi; kiayizidi mu kangula ko, kansi mu lungisa.
18. Kadi kedika mono iluvovele: Nate ye zulu ye ntoto biavioka, widi yota kimosi vo notika ka kikatuki mu nsiku ko, nate ye mamonsono makalakene. Luk. 16: 17. 21: 33.
19. Nkiangunu nsikudukusu zozo zazike, wonso ukangulanga yimosi nkutu ye longilanga bo bantu, yandi si kabikwa wauke mu kimfumu kiamazulu; kansi wonso uvanganga zo ye longanga zo, yandi si kabikwa waunene mu kimfumu kiamazulu. Yak. 2: 10.
20. Kadi mono iluvovele: Vo lunungu lueno ka lulutidi luna luaminsoniki ye luabafalisi ko, ka lukoti nkutu mu kimfumu kiamazulu ko.
Mat. 23: 25. Luk. 11: 39.

21. Yeno luawilu, vo bakulu bakambwa: Kuvondani ko; kansi wonso uvondele, neti nkanu wamfundusu.
2 Mose 20: 13. 5 Mose 5: 17.

22. Kansi mono iluvovele: Wonso wenina mpangi andi nganzi, neti nkanu wamfundusu; kansi wonso uvovele kwa mpangi andi: Nkwa kizengi, yandi neti nkanu wabamayala; kansi wonso uvovele: Kilau, yandi neti nkanu wabilungi kiatia.
Lumb. 4: 4. 1 Yoa. 3: 11, 23.

23. Nkiangunu vo neti nkailu aku ku zikwa ye vana bambukidi moyo, vo mpangi aku yikuvwidi diambu,
Mat. 6: 14. Mal. 11: 25.

24. buna sisa nkailu aku vana vantadisi azikwa ye teka kwenda wawana ye mpangi aku, mboki wiza nati nkailu aku.

25. Kula wawana ye mbakani aku, bu luakidi yandi mu nzila, mbakani aku kidi kuyekula kwa mfundisi ye mfundisi kwa mantadi ye tubwa mu boloko.
Luk. 12: 58. Ef. 4: 26.

26. Kedika mono ivovele: Kuvaiki mo ko, nate ye wamana futa vanza kina kiazimunina.

27. Yeno luawilu, vo diavovwa: Kuyangani ko.
2 Mose 20: 14. 5 Mose 5: 18.

28. Kansi mono iluvovele: Wonso tedi nkento mu kunzinina, ukiyangidi ye yandi mu ntim' andi.
Yobi 31: 1.

29. Vo disu diaku dialubakala dikutesese sakuba, kola dio ye losa dio; kadi tomene nitu, kiela kiaku kimosi bu kibungulu, kansi nitu aku yamvimba ka yitubulu ku bilungi ko.
Mat. 18: 8. Mal. 9: 43.

30. Vo koko kwaku kwalubakala kukutesese sakuba, zaka ko ye losa ko, kadi tomene nitu, kiela kiaku kimosi bu kibungulu, kansi nitu aku yamvimba ka yitubulu ku bilungi ko.

31. Diavovwa: Wonso yambudi nkazi andi, bika kamvana nkand' aluvambunu.
5 Mose 24: 1.

32. Kansi mono iluvovele: Wonso yambudi nkazi andi, vo ka mu diambu diayanga ko, yandi ukunyangisanga; wonso kwelele nkento uyambulu, yandi uyanganga.
Luk. 16: 18. 1 Kol. 7: 10.

33. Diaka luawilu, vo diavovwa kwa bakulu: Kudiani ndefi zampumpuluvunu ko, kansi tunguna ndefi zaku kwa Mfumu.
2 Mose 20: 7. 3 Mose 19: 12. 4 Mose 30: 3. 5 Mose 5: 11. Yes. 65: 16.

34. Kansi mono iluvovele: Ka ludiani ndefi nkutu ko, ka mu zulu ko, kadi i kiandu kia Nzambi;

35. ka mu ntoto ko, kadi i mfiduku amalu mandi; ka mu Yelusalemi ko, kadi i mbanz' a Ntinu waunene.
Lumb. 48: 2. Yes. 66: 1.

36. Kudiani ndefi mu ntu aku ko, kadi kulendi vanga lusuki lumosi luampembe vo luampiuki ko.

37. Bika mambu meno makala: inga, inga, ve, ve; malutila mu momo matukidi mu nkwa mbi.
Yak. 5: 12.

38. Yeno luawilu, vo diavovwa: Disu mu disu ye dinu mu dinu.
2 Mose 21: 24. 3 Mose 24: 20. 5 Mose 19: 21.

39. Kansi mono iluvovele: Ka lukakilani wena wambi ko, kansi wonso ukubendi va mpukunia yalubakala, umbangumunina yankaka mpe.
Zing. 20: 22. 24: 2, 9. Luk. 6: 29. Loma 12: 17. 1 Tes. 5: 15. 1 Pet. 3: 9.

40. Wonso zolele kuvwa mambu ye bonga kinkuti kiaku, unyambudila yunga mpe.

41. Wonso ukukomina mu kwenda yandi kombe dimosi, wenda yandi mole.

42. Vana ukulombele, kufilani uzolele kusompa nima ko.
5 Mose 15: 7.

43. Yeno luawilu, vo diavovwa: Zola ni aku ye bela ntantu aku.
3 Mose 19: 18.

44. Kansi mono iluvovele: Luzolanga ntantu mieno, lusambidilanga bakuluzomanga,
3 Mose 19: 18. Luk. 6. 27, 35. 23: 34. Mav. 7: 60. Loma 12: 14, 20. 1 Kol. 4: 12.

45. kidi luakala bana ba Seno diena mu mazulu, kadi yandi uselukisanga ntangu andi ye kwa bambi ye kwa bambote ye nokisanga mvula va balunungu ye va bakondwa kwalunungu.

46. Kadi vo luzolanga bakuluzolanga, nki ansendo luena? Kadi mimvakusi ka mivanganga bo koe?
Luk. 6: 32.

47. Vo luvanasananga malembe ye mpangi zeno kaka, buna nki lulutidi vanga? Kadi bangoi ka bavanganga bo koe?

48. Nkiangunu lukala balunga bonso Seno diakizulu diena dialunga.
3 Mose 11: 44. 19: 2. 20: 7, 26.

KAPU 6.

1. Yesu wakudikila longa va mougo.

Lukenga lunungu lueno ka luidi vanga lo vantadisi abantu mu tonwa kwa yau; vo bobo, ka luena ye nsendo kuna kwa Seno diena mu mazulu ko,
Loma 12: 8.

2. Nkiangunu bu uvanganga kiwuntu, kusikisani mpungi ku ntual' aku ko, bonso buvanganga bameso kunsi alu-

kaya mu nzo zatukutukunu ye mu zi-
nzila, kidi bakembulwa kwa bantu.
Kedika mono iluvovele : Bakitambudi-
di nsendo au.
3. Kansi ngeye bu uvanganga kiwu-
ntu, kuzayisani koko kwaku kwalumoso
ko mavanganga koko kwaku kwalu-
bakala,
4. kidi kiwuntu kiaku kiakala mu
nsweki ; Saku dimonanga mu nsweki
si diakuvutudila. Luk. 14: 14.
5. Bu lusambilanga, ka lukalani nki-
evo bameso kunsi alukaya ko, kadi ba-
zolele telamanga ye sambila mu nzo za-
tukutukunu ye mu fuma bianzila, kidi
bamonwa kwa bantu. Kedika mono
iluvovele : Bakitambudidi nsendo au.
6. Kansi ngeye bu usambilanga, ko-
ta mu vinga kiaku ; bu ukizikidi kielo
kiaku, sambila Saku diena mu nsweki ;
Saku dimonanga mu nsweki si diaku-
vutudila.
7. Kansi bu lusambilanga, ka luvo-
vudilangani nkievo bangoi ko, baba-
nzanga, vo bawilwa mu diambu dia-
mpova zau zazingi.
8. Nkiangunu ka ludedakanani ye
yau ko, kadi Seno dikizaidi nsatu zilu-
ena, bu ka lunlombele ko.
9. Nkiangunu lusambila kweno ebu :
Seto diena mu mazulu, bika nkumbu
aku yazituswa ; Luk. 11: 2.
10. bika kimfumu kiaku kiza ; bika
luzolo luaku luavangama va ntoto mpe
bonso mu zulu ;
11. dia kweto kwalumbu ka lumbu
utuvana lumbu ki ;
12. utuyambudila mfuka zeto, bonso
yeto mpe tuayambudidi batuavwidi
mfuka ;
13. kutu!ua!ani mu mpukumunu ko,
kansi ututanina mu nkwa mbi.
14. Kadi vo luayambudidi bantu
ntulumunu zau, Seno diakizulu si dia-
kuluyambudila mpe.
Mat. 5: 23. Mal. 11: 25. Kolo. 3: 13.
15. Kansi vo ka luayambudidi bantu
ko, Seno mpe ka diluyambudila ntulu-
munu zeno ko. Mat. 18: 35. Yak. 2: 13.
16. Kansi bu luminanga nsoki, ka
lukalani zizi kianayembele nkievo ba-
meso kunsi alukaya ko, kadi bakimbula-
nga zizi biau, kidi bamonwa kwa bantu,
vo baminanga nsoki. Kedika mono
iluvovele : Bakitambudidi nsendo au.
17. Kansi ngeye bu uminanga nso-
ki, kusa ntu aku mazi ye sukula zizi
kiaku,
18. kwidi monwa kwa bantu, vo
uminanga nsoki, kansi kwa Saku diena
mu nsweki ; Saku dimonanga mu
nsweki si diakuvutudila.
19. Ka lukiyudikilani mayudukwa
va ntoto ko valadisanga mimfwa-nkabu
ye nkazu-nkazu, vatimanga ye labula-
nga mivi ; Zing. 23: 4.
20. kansi lukiyudikila mayudukwa
mu zulu mumalembwa laduswanga kwa
mimfwa-nkabu ye nkazu-nkazu, mule-
mbwa timanga mivi ye labula ;
Mat. 19: 21. Luk. 12: 33. 1 Tim. 6: 9, 18, 19.
21. kadi kwena mayudukwa maku,
i kuna si kwakala ntim' aku mpe.
22. Mwind' anitu i disu. Vo disu
diaku diena diatoma, nitu aku yayo-
nsono yizedi kwa kia. Luk. 11: 34.
23. Kansi vo disu diaku diena dia-
mbi, buna nitu aku yayonsono yizedi
kwa tombe. I kuma vo kia kwena
mu ngeye i tombe, engwa bonso bwe-
nina tombe kiakingi !
24. Muntu kalendi kala nanga kwa
mfumu zole ko, kadi si kabela yimosi
ye zola yankaka, vo tatamana yimosi
ye yina yankaka. Ka lulendi kala
nanga kwa Nzambi ye kwa kimvwama
ko. Luk. 16: 13.
25. Mu diambu diodio mono iluvo-
vele : Ka lukalani mayindu mu miela
mieno kiluadia ko ye kiluanwa ye mu
nitu zeno kiluavwata. Kadi mwela ka
ulutidi madia koe, ye nitu mvwatue ?
Luk. 12: 22. Fili. 4: 6. 1 Tim. 6: 8. Eb. 13: 5.
1 Pet. 5: 7.
26. Lutala nuni zazulu, ka zikunanga
ko, ka ziyonzikanga ko, ka zikutikisa-
nga mu lundulu ko, kansi Seno diaki-
zulu didikilanga zo, kadi yeno ka lulu-
tidi zo koe ?
Yobi 39: 3. Lumb. 147: 9. Luk. 12. 24.
27. Buna luena, nani lenda mu ma-
yindu mandi yikikisa ntel' azingu
kiandi mfwoko mosi ?
28. Mvwatu mu nki luenina mio
mayindu ? Lutonwa lilia biayinza bo-
nso bubimenanga. Ka bitovukanga ko,
ka bisietanga nsadi ko.
29. Kansi mono iluvovele, vo Solomo
mu nkembo andi wawonsono kasa vwa-
ta bonso kimosi kiampila yina ko.
30. Kansi vo Nzambi uvwikilanga
bo titi biayinza biena bwabu ye mbazi
biavita tubwa ku foloni, buna vele kalu-
ta kuluvwika, lubankwa fiminu-minu.
31. Nkiangunu ka lukalani mayindu
ko ye vova : Nki tuadia ? Vo nki
tuanwa ? Vo nki tuavwata ?
32. Kadi bangoi batombanga bina
biabionsono. Kadi Seno diakizulu di-
zeyi, vo luena nsatu abina biabionsono.
Lumb. 55: 22.

33. Kansi luteka tomba kimfumu kiandi ye lunungu luandi, yeno si luakudukulwa bina biabionsono.
34. Nkiangunu ka lukalani mayindu mu lumbu kiambazi ko, kadi kiambazi si kiakukikadila mayindu. Lumbu ye yandi yayibi yifwanane.

KAPU 7.

1. Yesu wasukisa longa va mongo.

Ka lufundisani ko, ka luidi fundu-swa.
Luk. 6: 37. Loma 2: 1. 1 Kol. 4: 5. Yak. 4: 11.
2. Kadi lufundusu lulufundisilanga lua lo fundusulwa; tezo kilutezilanga lua kio tezulwa. Mal. 4: 24. Luk. 6: 38.
3. Mu nkiama mweni lufumfuta luena mu disu diampangi aku, kansi kuvisidi mbangu mu diaku disu ko? Luk. 6: 41.
4. Vo bwe uvova kwa mpangi aku: Ungiambula yakatula lufumfuta mu disu diaku, se tadi, mbangu wena mu diaku disu?
5. Udisu kunsi alukaya, teka katula mbangu mu diaku disu, mboki watoma mona mu katula lufumfuta mu disu diampangi aku.
6. Ka luvanani biena nlongo kwa zimbwa ko, ka lutubani mpe nzimbu zeno vantadisi azingulu ko, ka zidi zo diata kunsi atambi biau ye bangumuka zalukazuna.
7. Lulomba, yeno si luavewa; lutomba, yeno si luasolula; lukunkuta, yeno si luazibudulwa.
Mat. 21: 22. Mal. 11: 24. Luk. 11: 9. Yoa. 14: 13. 15: 7. 16: 23. 1 Yoa. 3: 22.
8. Kadi wonso ulombanga, utambulanga; wonso utombanga, usolulanga; wonso ukunkutanga, uzibudulwanga. Yak 1: 5, 6.
9. Buna luena, nki amuntu, vo mwan' andi lombele dimpa, kadi tadi kakumvane? Luk. 11: 11.
10. Vo yandi mpe lombele mbizi anlangu, kadi nioka kakumvane?
11. I kuma vo yeno luena bambi luzeyi vana bana beno nkailu miambote, buna Seno diena mu mazulu vele si dialuta vana biambote kwa bakunlombanga.
12. Nkiangunu mamonsono maluzolele, vo bantu bakuluvangila, i mana lubavangila mpe, kadi diodio i nsiku ye mimbikudi.
Luk. 6: 31. Mat. 22: 39, 40. Loma 13: 8, 10. Nga'. 5: 14. 1 Tim. 1: 5.
13. Lukota mu mwelo wafietama, kadi mwelo wena wasadila ye nzila yena yayalumuka yitualanga ku mbungulu, babingi bena bakotilanga wo.
14. Kadi mwelo wena wafietama ye nzila yena yamfinangani yitualanga ku moyo, bafiuma bena basolulanga yo.
15. Lukikenga mu mbikudi miampumpuluvunu mikwizanga kwa yeno ye mvwatu miamameme, kansi mu ngudi yau i balupu bakimbakila.
Mika 3: 5. 2 Tim. 3: 5.
16. Yeno si luakubazaya mu mbutu miau. Kadi mbutu miavinia mivelwanga mu zimpange vo miakuyu mu nsolokotoe?
17. I bobo mpe nti miamionsono miambote mibutanga mbutu miabiza, kansi nti wabola ubutanga mbutu miambi.
Mat. 12: 33. Luk. 6: 43, 44.
18. Nti wambote ka ulendi buta mbutu miambi ko, nti wabola ka ulendi mpe buta mbutu miabiza ko.
19. Wonso nti ukaubutanga mbutu miabiza ko ukwangwanga ye tubwanga ku tia. Mat. 3: 10. Yoa. 15: 2, 6.
20. Nkiangunu si luakubazaya mu mbutu miau.
21. Ka babonsono ko bavovanga kwa mono: Mfumu, Mfumu, si bakota mu kimfumu kiamazulu, kansi uvanganga luzolo lua Sami diena mu mazulu.
Hos. 8: 2. Luk. 6: 46. Loma 2: 13. Yak. 1: 22.
22. Kina lumbu babingi si bavova kwa mono: Mfumu, Mfumu, kadi ka tuabikudi mu nkumbu aku koe, kadi ka tuavaikisi mpeve zambi mu nkumbu aku koe, kadi ka tuavengi tulendo tuatuingi mu nkumbu aku koe?
23. Buna mono si yabatela: Kiluzeyi widi ntangu nkutu ko, lunkatukila, i yeno lusadikilanga kimpumbulu.
Lumb. 6: 8. Mat. 25: 12, 41. Luk. 13: 26, 27.
24. Nkiangunu wonso wilu mambu mami mama ye vanganga mo, fwanakene ye bakala dianduka diatunga nzo andi va tadi. Luk. 6: 47, 48.
25. Mvula zabwa, nkuka zayiza, zimpeve zavevumuka, zaniekama mu nzo yina, kansi ka yabwa ko, kadi yatulwa lufulu va tadi.
26. Wonso wilu mambu mami mama, kansi kavanganga mo ko, fwanakene ye bakala diabuzengi diatunga nzo andi va nienge.
27. Mvula zabwa, nkuka zayiza, zimpeve zavevumuka, zaniekama mu nzo yina ye yabwa, mbwilu ayau yakala yayinene.
28. Bwakala, Yesu bu kamana mambu momo, makabu mayitukwa ndongolo zandi,

29. kadi wabalonganga bonso ndieu wena lendo, ka bonso nsoniki miau ko.
Mal. 1: 22. Luk. 4: 32. Yoa. 7: 45.

KAPU 8.

1. Yesu waniakisa mfwa bwazi, 5. sielo kiantuti abinwani, 14. ko wa Petelo, mbevo zazingi. 18. Lunamunu lua Yesu. 23. Yesu wasima tembo, 28. wavaikisa mpeve zambi.

Bu kakulumuka mongo, makabu mamingi mannama.
2. Tala, mfwa bwazi wayiza kunsambila, wavova: Mfumu, vo zolele, lenda kwaku kumpedisa.
Mal. 1: 40 b. Luk. 5: 12 b.
3. Yandi walambula koko kwandi, wamvalakana, wavova: Nzolele, navedila kwaku. Yandi ntumbu vedila mu bwazi bwandi.
4. Yesu wavova kwa yandi: Tala kwidi dio kamba muntu, kansi wenda wakisonga kwa nganga ye nata nkailu wasikidikisa Mose mu kimbangi kwa yau.
5. Bu kakota mu Kapenaumi, ntuti ankam' abinwani wayiza kwa yandi, wambombidila, Luk. 7: 1 b.
6. wavova: Mfumu, sielo kiami kilambalele mu nzo mu yela kwatila mianzi, ulungwanga kwama beni.
7. Yandi wavova kwa yandi: Mono ikwiza kunniakisa.
8. Ntuti ankam' abinwani wavutula, wavova: Mfumu, kifweni ko wakota kunsi anludi ami, kansi nate diambu dimosi kaka, sielo kiami kianiaka.
9. Kadi mono mpe i muntu ku nim' alendo kiangana, ngiena binwani ku nim' ami; mpovele kwa mosi: Wenda, wele kwandi; kwa wankaka: Wiza, wizidi kwandi; kwa nang' ami: Vanga kiaki, vengi kio kwandi.
10. Yesu bu kawa mo, wayitukwa, wavova kwa bannama: Kedika mono iluvovele: Mu Isaeli nkutu kisolole minu kiokio kiakinene ko.
11. Kansi mono iluvovele: Babingi si batuka mu ntini yaeste ye yaweste, si bavwanda va meza ye Abalahami ye Isaki ye Yakobi mu kimfumu kiamazulu; Mat. 1: 11. Luk. 13: 29.
12. kansi bana bakimfumu si batubwa ku tombe kia ku mbazi; kuna si kwakala dilu ye nkwetoso ameno.
Mat. 21: 43. 13: 42. 22: 13. 24: 51. 25: 30. Luk. 13: 28.
13. Yesu wavova kwa ntuti ankam' abinwani: Wenda; bonso buulekele minu, bwakadi kwa ngeye. Sielo kiandi kianiaka kina lokula.
14. Yesu bu kakota mu nzo a Petelo, wamona ko wandi lambalele ye nitu nayuku-yuku. Mal. 1: 29 b. Luk. 4: 38 b.
15. Yandi wavalakana koko kwandi, yuku-yuku diansisa; yandi watelama, wansadila.
16. Kansi nkokila bu yabwa, batuala kwa yandi babingi babakama kwa mpeve zambi; yandi wavaikisa zimpeve mu diambu, waniakisa babonsono bakala yela, Mal. 1: 32 b. Luk. 4: 40 b.
17. kidi mavovwa kwa Yesaya, i mbikudi, menda detila, uvovele: Yandi wabonga kimbevo kieto, wanata mayela meto. Yes. 53: 4.
18. Kansi Yesu bu kamona makabu mamingi manzungidila, watuma mu sambuka kuna simu.
19. Nsoniki mosi wayiza, wavova kwa yandi: Nlongi, mono yakunama, konso kuukwenda. Luk. 9: 57.
20. Yesu wavova kwa yandi: Mbulu zena minlungu, nuni zazulu zena leko biau, kansi Mwan' amuntu kabeki vakayekika ntu andi ko.
21. Wankaka mu minlonguki wavova kwa yandi: Mfumu, ungiambula yateka kwenda zika sami.
22. Kansi Yesu wavova kwa yandi: Undama kwaku; yambula bafwa bazika bafwa bayau kibeni.
23. Bu kakota mu bota, nlonguki miandi miannama.
Mal. 4: 35 b. Luk. 8: 22 b.
24. Tala, tembo kiakinene mbwe kadi mu mbu, bota nkutu kiafukwa kwa mbula; kansi yandi kibeni lele.
25. Bayenda kunsikimisa, bavova: Mfumu, utuvulusa, tubungane.
26. Wavova kwa yau: Mu nkiama luena bunkuta, lubankwa fiminu-minu? Mboki watelama, wasemba zimpeve ye mbu; mwakala mbidi anapi.
Yobi 26: 12.
27. Bantu bayitukwa, bavova: Endu nki ampil' amuntu, zimpeve ye mbu bu bikuntumamananga mpe?
28. Bu kaluaka kuna simu, kuna nsi abisi Ngadala, buna bole babakama kwa mpeve zambi batuka mu zindiamu, bankika, bakala mbidi amafuluka, nkiangunu muntu kalendi vioka mu nzila yina ko. Mal. 5: 1 b. Luk. 8: 26 b.
29. Tala, baboka, bavova: Ngeye u Mwan' a Nzambi, nki amambu mena beto yaku? Wizidi vava mu kutukwamise, ntangu bu ka yayizidi ko?

30. Kansi nseke beni ye yau kamba diangulu zazingi diakala dianga.
31. Mpeve zambi zambombidila, zavova : Vo ukutuvaikisa, utufidisa tuakota mu kamba diangulu.
32. Wavova kwa zau : Luenda ! Zau zavaika, zakota mu zingulu. Tala, kamba diamvimba dianengumuka mu lunenge-nenge luamongo ku mbu, bafwa mu nlangu.
33. Kansi badikila zo batataba, bayenda ku mbanza, bakamba mamonsono ye monso mabwa babakama kwa mpeve zambi.
34. Tala, mbanza yamvimba yavaika mu kika Yesu ; bu bammona bambombidila kakatuka mu nzaku zau.

KAPU 9.

1. Yesu waniakisa watila mianzi, 9. wabokila Matai, 14. walonga mu mbinunu ansoki, 18. waniakisa nkento, wafulukisa mwan' a Yailo, 27. waniakisa mpofo zole, 32. ye muntu wababa, 35. wazieta mu samuna nsamu wambote.

Yandi wakota mu bota, wasabuka, waluaka ku yandi mbanza.
Mal. 2: 1 b. Luk. 5: 17 b.

2. Tala, yau banata kwa yandi watila mianzi ulambalele va ntanda. Yesu bu kamona minu kiau, wavova kwa watila mianzi : Mwana, kala kibakala, masumu maku mayambudulu.
3. Tala, nsoniki miankaka miakukivovila : Ndieu tieki.
4. Yesu bu kamona mabanza mau, kavova : Mu nkiama lubenzi mambi mu ntima mieno ?
5. Kadi nki kilutidi nasavu-savu mu vova : Masumu maku mayambudulu, vo mu vova : Telama wadiata ?
6. Kansi kidi luazaya, vo Mwan' amuntu wena ye lendo kiayambudila masumu va ntoto, wavova kwa watila mianzi : Telama wabonga ntaud' aku, wenda ku nzo aku !
7. Yandi watelama, wayenda ku nzo andi.
8. Kansi makabu bu bamona bo, bakala wonga, bakembila Nzambi waveni lendo kiampila yoyo kwa bantu.
9. Tuka kuna Yesu bu kavioka, wamona muntu vwendi vavakuswanga, ubikwanga Matai. Wavova kwa yandi : Undama ! Yandi watelama, wannama.
Mal. 2: 13 b. Luk. 5: 27 b.
10. Bwakala, bu kavwanda va meza mu nzo, tala, mvakusi miamingi ye bankwa masumu bayiza vwanda va meza ye Yesu ye nlonguki miandi.
11. Bafalisi bu bamona bo, bavova kwa nlonguki miandi : Nlongi eno mu nkiama keti dila ye mimvakusi ye bankwa masumu ?
12. Kansi bu kawa mo, kavova : Baikolele ka bena nsatu ambuki ko, kansi bena yela.
13. Luenda lualonguka, bonso bwenina diadi : Nkenda nzolele, ka nkailu azikwa ko, kadi kiayiza bokila balunungu ko, kansi bankwa masumu.
14. Buna nlonguki mia Yoane miayiza kwa yandi, miavova : Mu nkiama yeto ye bafalisi tuminanga nsoki, kansi nlonguki miaku ka miminanga nsoki ko ? Mal. 2: 18 b. Luk. 5: 33 b.
15. Yesu wavova kwa yau : Kadi bana banzo andambisa balenda kala kiadie, toko diandambisa bu diena yau ? Kansi lumbu biakwiza, toko diandambisa bu dikatulu mu yau, mboki bamina nsoki.
16. Muntu katulanga tetila kianlele ulembolo kutama va mvwatu wankulu ko, kadi kina kiandondila si kiatiasuna mvwatu, vulu si dianeniva.
17. Ka batulanga mpe vinia kiampa mu makuba mankanda wankulu ko, kadi vo i bobo, makuba mankanda si mabuka, vinia si kiatenguka, makuba mankanda mabungane, kansi batulanga vinia kiampa mu makuba mankanda wampa, mboki biabiole biakutwa.
18. Bu kavovanga momo kwa yau, tala, nkuluntu wayiza, wansambila, wavova : Mwan' ami wankento bubu ufwidi, kansi wiza watula koko kwaku va yandi kakala moyo.
Mal. 5: 21 b. Luk. 8: 40 b.
19. Yesu watelama, ye nlonguki miandi bannama.
20. Tala, nkento wakala nkubu kumi ye mvu miole wayiza ku manima, wavalakana zamba kiamvwatu andi,
21. kadi wavunguta mu yandi kibeni : Vo ivalakana mvwatu andi kaka, mpulusu.
22. Yesu wabangumuka, bu kammona, wavova : Mwana wankento, kala kibakala ! Minu kiaku kikuvulusi. Nkento wavuluka tuka mu kina lokula.
23. Yesu bu kakota mu nzo ankuluntu ye mona basika pitulu ye ndonga yamayoyila, kavova :
24. Lukatuka, kadi ntaudi yankento ka yifwidi ko, kansi lele kwandi. Bambeka nkiadi.
25. Ndonga bu yavaikuswa, wakota,

wasimba koko kwandi ; ntaudi yankento yafulukuswa.

26. Kumu kiamomo kiayenda mu nsi yina yayonsono.

27. Yesu bu kakatuka kuna, buna mpofo zole zannama, baboka, bavova: Mwan' a Davidi, utufwila nkenda!

28. Bu kakota mu nzo, mpofo zayiza kwa yandi; Yesu wavova kwa yau: Lulekele minue, vo ilenda bo vanga? Bavova kwa yandi : Ngeta, Mfumu.

29. Mboki wavalakana meso mau, wavova: Bwakadi kwa yeno, bonso bululekele minu.

30. Meso mau mazibuka. Yesu wabakadila nganzi, wavova : Lutala, kidi muntu kazaya dio ko.

31. Kansi bu bavaika, banyendisa kumu mu nsi yina yayonsono.

32. Bu bavaika, tala, batuala kwa yandi muntu wababa wabakama kwa mpeve yambi. Luk. 11: 14 b.

33. Mpeve yambi bu yavaikuswa, baba wavova. Makabu mayitukwa, bavova: Widi ntangu nkutu ka bwamonekene bonso bobo mu Isaeli ko.

34. Kansi bafalisi bavova : Mu nkuluntu ampeve zambi kavaikisanga mpeve zambi.

Mat. 12: 24. Mal. 3: 22. Luk. 11: 15.

35. Yesu wazieta mu mbanza zazonsono ye mavata mamonsono, walonganga mu nzo zau zatukutukunu, wasamunanga nsamu wambote wakimfumu, waniakisanga mayela mamonsono ye kimbevo kiakionsono.

Mat. 4: 23. Mal. 6: 6. Luk. 13: 22.

36. Kansi bu kamona makabu, wabafwila nkenda, kadi bakwamuswa ye basansukuswa bonso mamememakondolo mvungi. Mat. 14: 14. Mal. 6: 34.

37. Buna wavova kwa nlonguki miandi : Ngionzoko yena yayingi, kansi bisadi biafiuma. Luk. 10: 2. Yoa. 4: 35.

38. Nkiangunu lulomba Mfumu angionzoko katuma bisadi mu ngionzoko andi.

KAPU 10.

1. Yesu wafidisa kumi ye nlonguki miandi miole.

Yandi watela kumi ye nlonguki miandi miole mbila, wabavana lendo mu mpeve zasumuka mu vaikisa zo ye mu niakisa mayela mamonsono ye kimbevo kiakionsono.

Mal. 3: 14. Mal. 6: 7 b. Luk. 9: 1 b.

2. Kansi nkumbu zakumi ye ntumwa zole i zazi : Wantete Simoni ubikwanga Petelo, ye Andele, i mpangi andi, ye Yakobi, i mwan' a Sebedai, ye Yoane, i mpangi andi ; Mav. 1: 13.

3. Filipo ye Batolomai ; Toma ye Matai, i mvakusi ; Yakobi, i mwan' a Alafai, ye Tadai ;

4. Simoni, i mwisi Kana, ye Yuda Iskalioti wanyekula mpe.

5. Yesu wafidisa kumi ye bole baba ye wabasikidikisa, wavova :

Ka luendani mu nzil' abangoi ko, ka lukotani mu mbanz' abisi Samalia ko,

6. kansi luluta kwenda kwa mameme mavila manzo a Isaeli.

Mat. 9: 36. 15: 24. Mav. 13: 46.

7. Bu luakwenda yendingi, lusamuna ye vova : Kimfumu kiamazulu kieka lukufi.

Mat. 3: 2. 4: 17. Luk. 9: 2. 10: 9.

8. Luniakisa zimbevo, lufulukisa bafwa, luvedisa mfwa miabwazi, luvaikisa mpeve zambi. Luatambudi mu kinkailwa, luvana mu kinkaila.

9. Ka lubakani wola vo palata vo nsongo mu nsinga mieno ko ;

Mal. 6: 8. Luk. 9: 3. 10: 4. 22: 35.

10. ka nkutu mu nzila, vo binkuti biole, vo zinsampatu, vo nkawa ko, kadi kisadi kifweni ye madia mandi.

Luk. 10: 7. 1 Kol. 9: 7. 1 Tim. 5: 18.

11. Kansi yonso mbanza vo vata mulukotele, luyuvuzula wonso ufwanane momo, lukala mo, nate ye luakatuka.

Luk. 10: 7.

12. Kansi bu lukotele mu nzo, lukamba yo malembe.

13. Vo nzo yifwanane, bika yenge kieno kialuaka yo. Kansi vo ka yifwanane ko, yenge kieno si kiavutuka kwa yeno.

14. Wonso lembolo kulutambula vo wa mambu meno, bu luvaikidi mu nzo yina vo mu mbanza yina, lukubula fundu-fundu mu malu meno.

Mal. 6: 11. Luk. 9: 5. 10: 11. Mav. 13: 51. 18: 6.

15. Kedika mono iluvovele : Nzungu zansi a Sodoma ye Ngomola si zakala zike mu lumbu kiamfundusu ye mu mbanza yoyo zazingi.

Mat. 11: 24. Luk. 10: 12.

16. Tala, mono ilufidisi nkievo mameme mu monakanda diabalupu, nkiangunu lukala nduka bonso zinioka, lukondwa mpumpuluvunu bonso mabembe. Luk. 10: 3. Loma 16: 19.

17. Lukikenga mu bantu, kadi si bakuluyekula kwa bamayala, si bakuluzwaka mu nzo zau zatukutukunu ;

Mat. 24: 9. Luk. 21: 12. Yoa. 16: 2.

18. kansi mu diambu diami si luana-

twa mpe ku luse luaminyadi ye mintinu mu kimbangi kwa yau ye kwa bangoi.
Mav. 25: 23.

19. Kansi bu bakuluyekula, ka lukalani mayindu ko, bonso bulufwiti vovila vo malufwiti vova, kadi malufwiti vova, lua mo vewa kina lokula.
Mal. 13: 11. Luk. 12: 11. 21: 14. 2 Tim. 4: 17.

20. Kadi ka i yeno luvovanga ko, kansi i Mpeve a Seno yivovanga mu yeno.

21. Kansi mpangi si yayekula mpangi andi mu vondwa ye se mwana; bana si banangumukina mase ye mbuta zau ye kubavondisa.

22. Yeno si luabelwa kwa babonsono mu diambu diankumbu ami, kansi wonso tatamene nate ye mbanunu, yandi vulusu.
Luk. 21: 17. Mat. 24: 13. Mal. 13: 13.

23. Bu bakuluzomanga mu mbanza yayi, lutinina ku yankaka, kadi kedika mono iluvovele: Yeno ka lumani mbanza zazonsono za Isaeli ko, nate ye Mwan' amuntu wakwiza.

24. Nlonguki kalutidi nlongi andi ko, nanga kalutidi mfumu andi ko.
Luk. 6: 40. Yoa. 13: 16. 15: 20.

25. Bulungidi kwa nlonguki, bu keka bonso nlongi andi ye nanga bonso mfumu andi. Vo babikidi mfumu anzo Belesebuli, buna vele baluta bika bisi nzo andi.
Mat. 12: 24. Mal. 3: 22. Luk. 11: 15.

26. Nkiangunu ka lubatinani ko; kadi ka kwenani lekwa kiafukwa ko kina lembwa fukulwa ye kiansweki kina lembwa zayakana.
Mal. 4: 22. Luk. 8: 17. 12: 2.

27. Mampovele kwa yeno mu tombe, luvova mo mu mwini, maluawilu mu kutu, lusamuna mo vana ntandu aminludi.

28. Ka lutinani bavondanga nitu ko, i bakabalendi vonda mwela ko, kansi luluta tina ulenda bunga mwela ye nitu ku bilungi.

29. Kadi nsokusa zole ka zitekwanga mu kimpanza-mpanza kimosi koe? Buna zena, yimosi nkutu ka yisotuki va ntoto ko, vo ka mu diambu dia Seno ko.

30. Kansi nsuki zeno zazonsono zantu zatengo mpe.
2 Sam. 14: 11. Luk. 21: 18. Mav. 27: 34.

31. Nkiangunu ka lutinani ko. Yeno lulutidi mu nsokusa zazingi.
Luk. 12: 24.

32. Nkiangunu wonso ukuntambudila vantadisi abantu, mono mpe ikuntambudila vantadisi a Sami diena mu mazulu. Luk. 12: 8.

33. Kansi wonso ukunkadila nkalu vantadisi abantu, mono mpe ikunkadila nkalu vantadisi a Sami diena mu mazulu.
Luk. 9: 26. 2 Tim. 2: 12. Nzai. 3: 5.

34. Ka lubanzani ko, vo yayizi tuba yenge va ntoto; kiayizi tuba yenge ko, kansi sabala. Luk. 12: 49, 51.

35. Kadi yayizidi mu sa kitantu mu muntu ye sandi, mu mwana wankento ye mbut' andi, mu nzitu wankento ye ko wandi wankento; Mika 7: 6.

36. ntantu miamuntu i bisi nzo andi.
Lumb. 41: 9. 55: 13. Yoa. 13: 18.

37. Wonso zolele se vo mbuta kwakwingi ye mono zafiuma, kafwanane kwa mono ko, wonso zolele mwana wabakala vo wankento kwakwingi ye mono zafiuma, kafwanane kwa mono ko; Luk. 14: 26.

38. wonso lembolo bonga kulunsi diandi ye nama ku nim' ami, kafwanane kwa mono ko.
Mat. 16: 24. Mal. 8: 34. Luk. 9: 23.

39. Sololе mwel' andi, vidisi wo; vidisi mwel' andi mu diambu diami, sololе wo.

40. Ulutambudi, untambudi; untambudi, tambudi wamfidisa.
Mat. 18: 5. Luk. 10: 16. Yoa. 13: 20.

41. Tambudi mbikudi mu diambu diankumbu ambikudi, yandi tambudi nsendo ambikudi, tambudi nkwa lunungu mu diambu diankumbu andi ankwa lunungu, yandi tambudi nsendo ankwa lunungu. Eb. 6: 10.

42. Baba buna bena babake wonso nwikini umosi mbungu yanlangu kaka wanazizia mu diambu diankumbu andi anlonguki, kedika mono iluvovele: Yandi kavidisi nsendo andi ko.
Mat. 25: 40. Mal. 9: 41.

KAPU 11.

1. Yoane wafidisa nsamu kwa Yesu. 7. Yesu wata kimbangi mu Yoane, 16. walonga badimbula minu, 20. wavova engwa kwa Kapenaumi ye mbanza zankaka, 25. wazitisa Sandi, watela bakiazungulwa mbila.

Bwakala, Yesu bu kamana sikidikisa kumi ye nlonguki miandi miole, wakatuka kuna mu kwe longingi ye samunanga mu mbanza zau.

2. Yoane mu boloko bu kawa mavanga ma Klisto, watuma mu nlonguki miandi, Luk. 7: 18 b.

3. wavova kwa yandi: Ngeye i ndiona wakwize, vo tuavingila wankake?

4. Yesu wavutula, wavova kwa yau:

Luenda luakamba Yoane maluwilu ye
malumweni:
5. mpofo zimonanga, batembilanga
badiatanga, mfwa miabwazi mivedu-
swanga, bafwa matu bawanga, bafwa
bafulukuswanga, bamputu basamunu-
nwanga nsamu wambote.
Yes. 35: 5. 61: 1.
6. Mayangi mena ye wonso ulembolo
kuntela sakuba.
7. Kansi baba bu bayenda, Yesu wa-
badika bika Yoane kwa makabu: Nki
luayendila ku nsi yankatu mu tonwa?
Kani tutu dinikuswanga kwa mpevie?
Luk. 7: 24.
8. Kansi nki luayendila? Kani mu
mona muntu uvweti nlele wena nalebe-
lebie? Tala, bavwatanga mianalebelebe
bena mu nzo zamintinu.
9. Kansi nki luayendila? Kani mu
mona mbikudie? Inga, mono iluvove-
le, lutidi mbikudi mpe.
10. Ndieu i yandi wasonukunwa:
Tala, mono mfidisi ntumwa ami ku
ntual' azizi kiaku kakubika nzil' aku
ku ntual' aku. Mal. 3: 1.
11. Kedika mono iluvovele: Buna
bena batonganene, babutwa kwa bake-
nto, Yoane Mbotiki waunene, kansi
wauke mu kimfumu kiamazulu viokele
yandi mu nene. Luk. 7: 28.
12. Kadi tuka mu lumbu bia Yoane
Mbotiki nate ye bwabu kimfumu kia-
mazulu kisilwanga ngolo, bankwa ngolo
baziokunanga kio.
13. Kadi mbikudi miamionsono ye
minsiku miabikudi nate ye Yoane.
Luk. 16: 16.
14. Vo luzolele dio tambula, yandi i
Elia wakana kwiza.
Malaki 4: 5. Mat. 7: 12. Mal. 9: 13. Luk. 1: 17.
15. Wena matu, bika kawa.
Mat. 13: 9, 43. Nzai. 2: 7.
16. Kansi nki si yafwanikisa ye mba-
ndu yayi? Yau yifwanane ye zintaudi
zivwendi va mazandu, zibokele kwa
zankaka, Luk. 7: 31.
17. zivovele: Tualusikidi pitulu,
kansi yeno ka lukini, tualubongele
nkunga, kansi yeno ka lubandi ntulu.
18. Kadi Yoane wayiza, kadianga
ko, kanwanga ko, bavovele: Yandi
wena ye mpeve yambi.
19. Mwan' amuntu wayizidi, udia-
nga, unwanga, bavovele: Tala, muntu
wakindiafu ye nduvu avinia, nkundi
amimvakusi ye bankwa masumu. Ndu-
enga zanunguswa kwa mavanga mandi.
20. Mboki wabadika semba mbanza
zikavangila tulendo tuandi tuatuingi,
kadi ka bavilula diela ko. Luk. 10: 12 b.
21. Engwa, ngeye Kolasini! engwa,
ngeye Betesaida! kadi vo mu Tilo ye Si-
doni mwavangwa tulendo tuavangulwa
mu yeno, nga ntama baviludi diela mu
kuba diangoto ye ntoto wampolo.
22. Kansi mono iluvovele mpe: Tilo
ye Sidoni si mamona nzungu zafiuma ye
yeno zazingi mu lumbu kiamfundusu.
23. Ngeye Kapenaumi, kani kutu
zangulwa nate ye ku zulue? Ngeye si
ukululwa nate ye ku nsi abafwa; kadi
vo mu Sodoma mwavangwa tulendo
tuavangulwa mu ngeye, nga diakidi
nate ye lumbu kiaki.
24. Mono iluvovele mpe: Nsi a So-
doma si yamona nzungu zafiuma ye
ngeye zazingi mu lumbu kiamfundusu.
Mat. 10: 15.
25. Yina ntangu Yesu wavutula, wa-
vova: Mono ikutondele, Se, Mfumu
azulu ye ntoto, kadi waswekele momo
kwa bankwa nduenga ye zayu, wazai-
kisi mo kwa bakinswa. Luk. 10: 21.
26. Inga, Se, kadi bwazolakana va-
ntadisi aku buvengo.
27. Mono yayekudulwa biabionsono
kwa Sami; muntu kazeyi Mwana ko
kansi Se, ye muntu kazeyi Se ko kansi
Mwana, ye ndiena Mwana ukazolele bo
zaikisa.
Lumb. 8: 6. Mat. 28: 18. Yoa. 3: 35. 17: 2.
1: 18. 6: 46. 10: 45.
28. Luiza kwa mono lubabonsono
lutovukanga ye tuikwanga mbidi azitu,
mono si ikuluvundisa.
29. Lukituika vangu kiami, lulongu-
ka kwa mono, kadi mono ngiena wa-
nlembami ye ntima wakuluka, yeno si
lusolula luvundu mu miela mieno.
Yel. 6: 16.
30. Kadi vangu kiami kiena kiabiza,
zitu kiami kiena nayaki-yaki.

KAPU 12.

1. Nlonguki miadokula nsesa mu lumingu. 9. Yesu waniakisa muntu wakala koko kwasioka, 15. watina kitantu kiabafalisi, 22. waniakisa baba, walonga bafalisi bavola masumu kwa Mpeve yavedila. 38. Minsoniki mialomba dimbu kwa Yesu. 46. Mbut' a Yesu ye mpangi zandi.

Mu ntangu yina mu kialumingu Yesu
wavioka mu mayinza mena mbo-
ngo, kansi nlonguki miandi miafwa
nsatu, miabadika dokula nsesa ye dia.
Mal. 2: 23 b. Luk. 6: 1 b.
2. Bafalisi bu bamona bo, bavova
kwa yandi: Tala, nlonguki miaku
mivengi makondolo luve mu kialumi-
ngu. 5 Mose 23: 25.

3. Yandi wavova kwa yau : Kadi ka luatengi koe mavanga Davidi ye bakala yandi, bu kafwa nsatu, 1 Sam. 21: 6.
4. bonso bukakota mu nzo a Nzambi, badia mampa mantala makondwa luve mu diwa kwa yandi ye kwa bayandi mpe, kansi kwa zinganga kaka.
2 Mose 25: 30. 29: 33. 3 Mose 8: 31. 24: 9.
5. Evo ka luatengi mu nsiku koe, vo mu kialumingu banganga basumunanga lumingu mu kinlongo, kansi ka baneti nkanu ko? 4 Mose 28: 9, 11.
6. Mono iluvovele : Lutidi kinlongo wena vava.
7. Vo luzeyi bonso bwenina diadi : Nkenda nzolele, ka nkailu azikwa ko, nga ka lubedese bakembo nkanu ko,
Hos. 6: 6.
8. kadi Mwan' amuntu i mfumu alumingu.
9. Bu kakatuka kuna, wayenda ku nzo au alukutukunu.
Mal. 3: 1 b. Luk. 6: 6 b.
10. Tala, muntu wakala koko kwasioka. Yau banyuvula, bavova : Luve luaveno mu niakisa mu lumingue ? kidi bamfunda. Luk. 13: 14.
11. Yandi wavova kwa yau : Buna luena, nki amuntu wena meme dimosi kaka, vo diau disotokene mu bulu mu lumingu, kadi kasimbi dio ye tombula dio koe ?
12. Muntu bonso bukalutidi meme ! I kuma luve luveno mu vanga bwambote mu lumingu.
13. Mboki wavova kwa muntu : Lambula koko kwaku. Walambula ko, kwau kwavutuka kala mavimpi bonso kwankaka.
14. Kansi bafalisi bavaika ye bamvovila manenga, bonso bubakana kumbunga. Mal. 3: 6. Yoa. 10: 39. 11: 53.
15. Yesu bu kazaya dio, wakatuka kuna ; babingi bannama, waniakisa babonsono.
16. Yandi wabasemba, ka bidi kunzaikisa,
17. kidi mavovwa kwa Yesaya, mbikudi, menda detila, uvovele :
18. Tala, sielo kiami kiyasolele, i zolwa kiami, kienina mwel' ami nzolakani. Mono ikuntula Mpeve ami, yandi si kasamunina bangoi mfundusu.
Yes. 72: 1. Mat. 3: 17. 17: 5.
19. Yandi kazonzi ko vo boka ko, nding' andi ka yiwakani mu zinzila ko.
20. Yandi katoluzudi tutu diatiabuzuka ko, nsinga wamwinda ufwitanga mwisi kazimi wo ko, nate ye kamanisa mfundusu yandungunu. Yes. 42: 2, 3.

21. Bangoi si basa vwadi mu nkumbu andi.
22. Buna yandi watuadulwa muntu wabakama kwa mpeve yambi yafwa meso ye ndinga; yandi wanniakisa ; baba diavova, diamona.
Mat. 9: 33. Mal. 3: 19 b. Luk. 11: 14.
23. Makabu mamonsono makala zengele-zengele, bavova : Kadi ndiena ka mwan' a Davidi koe ?
24. Kansi bafalisi bu bawa dio, bavova : Ndieu kavaikisanga mpeve zambi ko vo ka mu Belesebuli ko, i nkuluntu ampeve zambi.
Mat. 9: 34. Mal. 3: 22. Luk. 11: 15.
25. Kansi bu kazaya mabanza mau, wavova kwa yau : Kionso kimfumu kikabane mu kitantu si kiavombuswa ; yonso mbanza vo nzo yikabane mu kitantu ka yisikilani ko.
26. Vo Satana uvaikisanga Satana, buna kabane mu kitantu, nkiangunu kimfumu kiandi bwe kiasikila ?
27. Vo mono ivaikisanga mpeve zambi mu Belesebuli, buna bana beno mu nani bavaikisilanga zo ? Nkiangunu yau bakadi mfundisi mieno.
28. Vo mono ivaikisanga mpeve zambi mu Mpeve a Nzambi, buna kimfumu kia Nzambi kialueki kwa yeno.
29. Evo muntu bwe kalenda kotila mu nzo ankwa ngolo ye tana lekwa biandi, vo katekele kanga nkwa ngolo ko, mboki si katana nzo andi.
Luk. 11: 22.
30. Wonso kena yami ko, wenina mono kitantu ; wonso kakutikisanga yami ko, umwangisanga.
31. Nkiangunu mono iluvovele : Bantu si bayambudulwa masumu mamonsono ye ntiakulu zazonsono, kansi ntiakulu a Mpeve ka yiyambudulwa ko.
Mal. 3: 28, 29. Luk. 12: 10. Eb. 6: 4. 10: 26.
1 Yoa. 5: 16.
32. Wonso bangisi Mwan' amuntu diambu, yambudulu, kansi wonso ubangisi dio kwa Mpeve yavedila, kayambudulwa mu ntangu yayi ko vo, mu yina yakwiza ko.
33. Luvanga nti se wabiza ye mbutu miawau se miabiza vo luvanga nti se wabola ye mbutu miawau se miabola. Nti uzayakananga mu mbutu miawau.
Mat. 7: 17. Luk. 6: 44.
34. Lubana bampidi, bwe lulenda vova mena mambote, bu luena bambi ? Kadi nwa uvovanga kiaba kiantima.
35. Muntu wambote uvaikisanga mambote mu mayudukwa mandi mambote,

wambi uvaikisanga mambi mu mayudukwa mandi mambi.
36. Kansi mono iluvovele : Bantu si badedisa mambu mu lumbu kiamfundusu mu mambu mamonsono mabavovele makondolo mfunu.
37. Kadi ngeye si wanunguswa mu mambu maku, ngeye si wabeduswa mu mambu maku.
38. Mboki nsoniki miankaka ye bafalisi bavutula kwa yandi, bavova : Nlongi, tuzolele mweswa dimbu kwa ngeye.
Mat. 16: 1. Mal. 8: 11. 1 Kol. 1: 22.
39. Kansi yandi wavutula, wavova kwa yau : Mbandu yambi ye yayanga yitombanga dimbu, kansi ka yivewa dimbu ko, kansi dimbu kia Yona mbikudi kaka; Mat. 16: 4. Luk. 11: 29.
40. kadi bonso bwakala Yona mu vumu kiambizi yambafu lumbu tatu ye mafuku matatu, i buna si bwakadila Mwan' amuntu mu ntim' antoto lumbu tatu ye mafuku matatu. Yona 2: 1.
41. Bisi Nineve si bafuluka ye mbandu yayi mu mfundusu ye bedisa yo, kadi bavilula diela mu nsamunu a Yona ; se tadi, lutidi Yona wena vava.
Yona 3: 5.
42. Ntinu nkama watuka mu ntini yasude si kafuluka ye mbandu yayi mu mfundusu ye bedisa yo, kadi yandi watuka mu nsuka zantoto mu wa nduenga za Solomo ; se tadi, lutidi Solomo wena vava. 1 Nt. 10: 1. 2 Lus. 9: 1.
43. Mpeve yasumuka bu yavaikidi mu muntu, yizietanga mu muma mukondolo nlangu, yitombanga luvundu, kansi ka yimonanga lo ko.
44. Mboki yivovele : Yavutuketi ku nzo ami yiyavaikidi ; bu yilueki, yimweni yo yankatu, yakombwa, yaketulwa.
45. Mboki si yakwenda nata mpeve nsambodia zankaka zilutidi yandi kibeni mu bi, zau zikotele ye kundanga momo, buna nkadulu yazimunina yamuntu si yalutila yantete mu bi. I bobo si bwakadila mpe kwa mbandu yayi yambi. 2 Pet. 2: 20.
46. Bu kavovanga kwa makabu, tala, mbut' andi ye mpangi zandi batelamene ku mbazi, batomba mu vova kwa yandi. Mat. 13: 55. Mal. 3: 31 b. Luk. 8: 19 b.
47. Muntu wavova kwa yandi : Tala, mbut' aku ye mpangi zaku batelamene ku mbazi, batombele mu vova kwa ngeye.
48. Yandi wavutula, wavova kwa wankamba mo : Nani i mbut' ami ye mpangi zami ?
49. Walambula koko kwandi kwa nlonguki miandi, wavova : Tala mbut' ami ye mpangi zami !
50. Kadi wonso uvanganga luzolo lua Sami diena mu mazulu, yandi i mpangi ami ye busi kiami ye mbut' ami.

KAPU 13.

1. Ngana mu mambu ma Nzambi, 24. zingana mu kimfumu kiamazulu.

Kina lumbu Yesu wavaika mu nzo, wavwanda mu nseko ambu.
Mal. 4: 1.
2. Makabu mamingi makutakana kwa yandi, nkiangunu wakota mu bota, wavwanda ; bantu babonsono batelama va simu.
3. Yandi wavova mamingi kwa yau mu zingana, wata : Tala, nkuni wayele kuni. Mal. 4: 3 b. Luk. 8: 4 b.
4. Bu kakunanga, yankaka yabwidi vasambwa nzila, nuni zizi yo dia.
5. Yankaka yabwidi vena matadi vakondolo ntoto wawingi, yau ntumbu tumbuka, kadi ka yakedi ntoto wansina ko ;
6. kansi ntangu bu yatubukidi, yizinini ; bu yikondolo mianzi, yiyumini.
7. Yankaka yabwidi mu zimpanga, mpanga zamenene ye zafikitidi yo.
8. Yankaka yabwidi mu ntoto wena wabiza, yabutidi mbutu, miankaka nkama-nkama, miankaka makumasambanu-masambanu, miankaka makumatatu-matatu.
9. Wena matu, bika kawa. Mat. 11: 15.
10. Nlonguki miayiza, miavova kwa yandi : Mu nkiama vovele kwa yau mu zingana ? Mal. 4: 10.
11. Yandi wavutula, wavova : Yeno luaveno luazaya mansweki makimfumu kiamazulu, kansi yau ka baveno mo ko.
1 Kol. 2: 10. 1 Yoa. 2: 27.
12. Kadi wonso beki, si kavewa ye baka kiaba, kansi wonso ukaubeki ko, si kazionwa kiena yandi mpe.
Mat. 25: 29. Mal. 4: 25. Luk. 8: 18. 19: 26.
13. Nkiangunu mono ivovanga kwa yau mu zingana, bamonanga bu bakabamoni, bawanga bu bakabawe ye bakabazayi.
14. Mu yau mwele detila mbikudulu ya Yesaya yivovele : Mu wa si luawa, kansi yeno ka luzayi, mu mona si luamona, kansi yeno ka luvisi,
15. kadi ntima miabantu baba miamana viba, matu mau mayikidi mavukuka, meso mau bazimini mo, ka bidi

vutuka mona mu meso ye wa mu matu
ye zaya mu ntima ye bangumuka, mpasi
yabaniakisa.
Yes. 29: 10. Yoa. 12: 40. Mav. 28: 26.
16. Kansi mayangi mena ye meso
meno, kadi mamonanga, ye matu meno,
kadi mawanga. Mat. 16: 17. Luk. 10: 23.
17. Kedika mono iluvovele: Mbi-
kudi miamingi ye bankwa lunungu
babingi bazina moyo mu mona malu-
mweni, kansi mwanki ka bamona mo
ko, ye mu wa maluwilu, kansi mwanki
ka bawa mo ko. 1 Pet. 1: 10.
18. **N**kiangunu luwa kweno ngan'
ankuni. Mal. 4: 3, 14. Luk. 8: 11.
19. Muntu bu kawilu mambu maki-
mfumu ye kazeyi mo ko, buna nkwa
mbi ukwiza ziokuna yakununu mu
ntim' andi. Yandi i ndieu wakununu
va sambwa nzila.
20. Kansi ndiena wakununu vena
matadi, yandi i ndieu uwanga mambu
ye ntumbu tambula mo mu kiese;
21. kansi kena mianzi mu yandi ki-
beni ko, kansi uzingilanga ntangu ya-
fiuma; mpasi ye nzomono bu bikwi-
zanga mu diambu diamambu, yandi
ntumbu ta sakuba.
22. Kansi ndiena wakununu mu
mpanga, yandi i ndieu wilu mambu;
mayindu mantangu yayi ye mvungu-
nuku akimvwama bifikitanga mambu,
yandi kondolo mbutu. 1 Tim. 6: 9.
23. Kansi ndiena wakununu mu
ntoto wabiza, yandi i ndieu wilu ma-
mbu ye zeyi mo, kedika ubutanga
mbutu, umosi uvanganga nkama-nka-
ma, wankaka makumasambanu-masa-
mbanu, wankaka makumatatu-matatu.
24. **Y**andi wabatela ngana yankaka,
wavova: Kimfumu kiamazulu kifwa-
nane ye muntu wakuna mbongo yabiza
mu yinza diandi.
25. Kansi bantu bu baleka, ntantu
andi wayiza kuni kakala mu witi, wele
kwandi.
26. Nsombo bu miatumbuka ye va-
nga mbutu, buna kakala diamonika
mpe.
27. Kansi nanga miamfumu anzo
miayiza vova kwa yandi: Mfumu,
kadi kwakunini mbongo yabiza mu
yinza diaku koe? Buna kakala kwe
ditukidi?
28. Yandi wavova kwa yau: Muntu
wakitantu wavengi bo. Kansi nanga
miavova kwa yandi: Zolele tuenda dio
yonzike?
29. Yandi wavova: Ve, ka luidi vuza
witi ye kakala, bu lua dio yonzika.
30. Luyambula biabiole biamenina
va kimosi nate ye ngionzoko; mu
nsungi angionzoko si ikamba biyonzi-
ki: Luteka yonzika kakala ye kanga
dio mu mita mu yoka dio, kansi luyo-
nzika witi mu lundulu kiami.
31. **Y**andi wabatela ngana yankaka,
wavova: Kimfumu kiamazulu kifwa-
nane ye mwingidi wasinapi wabonga
muntu, wakuna wo mu yinza diandi.
Mal. 4: 30 b. Luk. 13: 18 b.
32. Wau ulutidi mingidi miamio-
nsono mu ke, kansi bu umeni kula,
uviokele biankaka biampata nsengo
mu nene ye weka nti, nuni zazulu zi-
kwiza wo leki mu mavala.
33. **Y**andi wavova kwa yau mu nga-
na yankaka: Kimfumu kiamazulu ki-
fwanane ye vumvu diabonga nkento,
wasweka dio mu tezo tatu biamfumfu-
ta, nate ye zazonsono zamana funa.
34. **M**omo mamonsono mavova Yesu
mu zingana kwa makabu, kavova dia-
mbu kwa yau ko kansi mu zingana,
Mal. 4: 33, 34.
35. kidi mavova mbikudi menda de-
tila, uvovele: Mono si yabandula nwa
ami mu zingana, si yatengula maswe-
kama tuka mu ntudulu alufulu luanza.
36. **M**boki wasisa makabu, wakota
mu nzo. Nlonguki miandi miayiza
kwa yandi, miavova: Utubangudila
ngana yakakala diayinza.
37. Wavutula, wavova: Ukunanga
mbongo yabiza i Mwan' amuntu.
38. Kansi yinza i nza; mbongo ya-
biza i bana bakimfumu; kansi kakala
i bana bankwa mbi.
Yoa. 8: 44. Mav. 13: 10. 1 Yoa. 3: 8.
39. Ntantu wakunini dio i nkadi
ampemba, ngionzoko i mbanunu anta-
ngu yayi, biyonziki i zimbasi.
Yoeli 3: 13. Nzai. 14: 15.
40. Nkiangunu kakala bonso budia-
yonzukwa ye yokwa ku tia, i buna si
bwakala mu mbanunu antangu.
41. Mwan' amuntu si kafidisa mbasi
zandi, mu kimfumu kiandi zau si za-
yonzika biabionsono bitesisanga masa-
kuba ye bavanganga kimpumbulu,
42. si zakubatuba ku foloni kiatia;
kuna si kwakala dilu ye nkwetoso
ameno. Mat. 8: 12.
43. Buna balunungu si batentinia
nkievo ntangu mu kimfumu kia Sau.
Wena matu, bika kawa.
Dan. 12: 3. 1 Kol. 15: 41.
44. **K**imfumu kiamazulu kifwanane
ye lekwa kiantalu kiaswekwa mu yinza,
kiasolula muntu, wasweka kio; mu
diambu diakiese kiandi wayenda teka

yayandi yayonsono wasumba yinza diadina. Fili. 3: 7.
45. Diaka kimfumu kiamazulu kifwanane ye muntu, i nkiti, watomba nzimbu zabiza.
46. Kansi bu kasolole luna lumosi luantalu beni, buna wayenda teka yayandi yayonsono, wasumba lo.
47. Diaka kimfumu kiamazulu kifwanane ye konde diatubwa mu mbu, diayonzika mbizi zampila mu mpila ;
48. bu diazala, batunta dio va simu, bavwanda, bayonzika zabiza mu biwumbwa, kansi baveta zabola.
49. I buna si bwakala mu mbanunu antangu. Mbasi si zavaika ye vangula bambi mu monakanda diabalunungu, Mat. 25: 32.
50. si zakubatuba ku foloni kiatia ; kuna si kwakala dilu ye nkwetoso ameno.
51. Luzeyi momo mamonsono? Bavova kwa yandi : Inga.
52. Kansi yandi wavova kwa yau : Nkiangunu wonso nsoniki weka nlonguki akimfumu kiamazulu ufwanane ye muntu, i mfumu anzo, uvaikisanga mu mayudukwa mandi ye mampa ye mankulu.
53. Bwakala, Yesu bu kamana ngana zazina, kakatuka kuna.
54. Bu kaluaka ku yandi nsi, wabalonga mu nzo au yalukutukunu, bayitukwa, bavova : Nduenga zozo ye tulendo toto kwe kabakidi bio? Mal. 6: 1 b.
55. Kadi yandi ka mwan' anketi anti koe? Kadi mbut' andi kabikwanga Malia koe, ye mpangi zandi Yakobi ye Yosefi ye Simoni ye Yuda? Mat. 12: 46. Yoa. 6: 42.
56. Busi biandi biabionsono kadi ka biena yeto koe? Buna kwe kabakidi momo mamonsono?
57. Yau bantela sakuba. Kansi Yesu wavova kwa yau : Mbikudi kakondolo nzitusu ko, kansi mu yandi nsi ye mu yandi nzo.
Mal. 6: 4 b. Luk. 4: 24. Yoa. 4: 44.
58. Kuna kavanga tulendo tuatuingi ko mu diambu dialudimbulu luau luaminu.

KAPU 14.

1. Yoane Mbotiki wazakwa utu. 13. Yesu wadikila mafunda matanu mababakala, 22. wadiata va nlangu, 34. waniakisa bambevo.

Mu ntangu yina Elode, i nyadi, wawa kumu kia Yesu,
2. wavova kwa sielo biandi : Ndiena i Yoane Mbotiki. Yandi wafulukidi mu bafwa, i kuma tulendo toto tusadikilanga mu yandi. Mal. 6: 14 b. Luk. 9: 7 b.
3. Kadi Elode wabakisa Yoane, wankangisa, wantudisa mu boloko mu diambu dia Elodia, i nkazi a Filipo, i mpangi andi.
Mat. 4: 12. Mal. 6: 17 b. Luk. 3: 19 b.
4. Kadi Yoane wakivovila kwa yandi : Kwena luve ko mu kala yandi.
5. Yandi wazola kumvonda, kansi watina bantu, kadi bamvwa bonso mbikudi. Mat. 21: 26. Luk. 20: 6.
6. Lumbu kiambutulu a Elode bu kiayiza, buna mwan' a Elodia wankento wakina mu monakanda diau, Elode wanzolakana.
7. Nkiangunu wansila mu ndefi mu kumvana kionso kikalomba.
8. Kansi bu katuadukuswa kwa mbut' andi, kavova : Umpana ntu a Yoane Mbotiki vava va longa.
9. Ntinu wakala kiadi, kansi mu diambu diazindefi ye mu diambu diabavwanda yandi va meza wakamba kavewa wo.
10. Yandi wafidisa mu zaka ntu a Yoane mu boloko.
11. Ntu andi wanatwa va longa, wavewa ntaudi yankento ; yandi wanata wo kwa mbut' andi.
12. Nlonguki miandi mialuaka ko, miabonga nitu andi, miazika yo, miayiza dio kamba kwa Yesu.
13. Yesu bu kawa dio, wakatuka kuna mu bota, waluaka ku vuma kiankatu mu kinsona. Makabu bu bawa dio, bannama kimalu tuka mu zimbanza.
Mat. 15: 32 b. Mal. 6: 30 b. Luk. 9: 10 b. Yoa. 6: 1 b.
14. Yandi wavaika, wamona bantu babingi, wabafwila nkenda, waniakisa mbevo zau.
15. Nkokila bu yabwa, nlonguki miayiza kwa yandi, miavova : Vuma kiena kiankatu ye ntangu yikiviokele ; nkiangunu sindika makabu benda ku mavata bakisumbila madia.
16. Kansi yandi wavova kwa yau : Ka bena nsatu akatuka ko ; lubavana kweno dia.
17. Kansi bavova kwa yandi : Vava ka tubeki lekwa ko, kansi mampa matanu ye mbizi zole.
18. Yandi wavova : Luntuadila bio vava.
19. Yandi wakamba makabu mavwanda va titi, wabonga mampa matanu ye mbizi zole, watala ku zulu, wasakumuna, wabukuna, wavana minlongu-

ki mampa, kansi minlonguki miavana kwa makabu. 1 Tim. 4: 3. 6: 17.
20. Babonsono badia, bayukuta. Batota mansadusulwa mabibuku, kumi ye mpidi zole zazala.
21. Badia, kani i mafunda matanu mababakala, makondwa bakento ye bana.
22. Yandi wakomina nlonguki miakota mu bota mu kuntekila kuna simu, nate ye bu kameni sindika makabu.
Mal. 6: 45 b. Yoa. 6: 15 b.
23. Bu kamana sindika makabu, watombuka mongo yandi kaka mu sambila. Nkokila bu yabwa, wakala kuna yandi kaka.
24. Kansi bota kiakiluakila ku monakanda diambu, kialunguswa kwa zimbula, kadi mpeve yabakika.
25. Mu lo kiaia kiankengila kiafuku wayiza kwa yau, wadiata va mbu.
26. Bu bammona, vo dieti va mbu, bavizuka ntima, bavova : Kiakina i kinsampukila ; baboka mu diambu diawonga.
27. Yandi ntumbu vova kwa yau, wata : Luyangalala, i mono kwami, ka lukalani wonga ko.
28. Petelo wavutula kwa yandi, wavova : Mfumu, vo ngeye, unkamba ngiza kwa ngeye va minlangu.
29. Yandi wavova : Wiza. Petelo wavaika mu bota, wadiata va minlangu, wayiza finami kwa Yesu.
30. Kansi bu kamona mpeve, wakala wonga ; bu kabadika sinda, waboka, wavova : Mfumu, undalula !
31. Yesu ntumbu lambula koko, wansimba, wavova kwa yandi : Unkwa fiminu-minu, mu nkiama wena ketiketi ?
32. Bu bamana kota mu bota, mpeve yalembwa.
33. Bakala mu bota bansambila, bavova : Kedika, Ngeye i Mwan' a Nzambi.
34. Bu bamana sabuka, baluaka kuna simu ku Ngenesaleti. Mal. 6: 53 b.
35. Babakala bansi yina bu bantomuna, batuma mu nsi yina yayonsono yakinzungidila batuala babonsono bena yela kwa yandi ;
36. bambombidila bavalakana kaka zamba kiamvwatu andi ; babo bavalakana kio bamana vuluswa. Luk. 6: 19.

KAPU 15.

1. Yesu walonga bafalisi ye minsoniki, 21. wasadisa nkento i nkananita, 29. waniakisa mbevo zazingi, 32. wadikila mafunda maia mababakala.

Mboki bafalisi ye minsoniki batuka mu Yelusalemi bayiza kwa Yesu, bavova :
2. Nlonguki miaku mu nkiama batulumunanga kikulu kiabangudi zabantu ? Kadi ka basukulanga moko ko, bu badianga mampa. Mal. 7: 1 b.
3. Kansi yandi wavutula, wavova kwa yau : Kansi yeno mpe mu nkiama lutulumunanga nsikudukusu za Nzambi mu diambu diakikulu kieno ?
4. Kadi Nzambi wasikidikisa, wavova : Zitisa saku ye mbut' aku, ye : Wonso utesanga mambi kwa se vo mbuta, fwa kafwa.
2 Mose 20: 12. 5 Mose 5: 16. Ef. 6: 2.
2 Mose 21: 17. 3 Mose 20: 9. Zing. 20: 20.
5. Kansi yeno luvovele : Wonso vovele kwa sandi vo mbut' andi : I nkailu kwa Nzambi uyakutu kusadisila ; yandi kazitisa sandi vo mbut' andi nkutu ko.
6. Yeno luakabikisi nsiku mia Nzambi mu diambu diakikulu kieno.
7. Lumeso kunsi alukaya, Yesaya watoma bikula mu yeno, bu kavova :
Yes. 29: 13.
8. Bantu baba bakunzitisanga mu bikoba, kansi ntima miau mitatukidi nseke ye mono ;
9. mu nkatu bakunsambilanga, bu balonganga malongi mansikudukusu zabantu.
10. Yandi watela bantu mbila, wavova kwa yau : Luwa ye luzaya.
11. Makotele mu nwa ka masumunanga muntu ko, kansi mavaikidi mu nwa masumunanga muntu.
12. Mboki nlonguki miayiza, miavova kwa yandi : Zeyie, vo bafalisi batele sakuba, bu bawilu diambu diodio ?
13. Kansi yandi wavutula, wavova : Yonso nkununu yilembolo kuna Sami diakizulu si yavuzwa ye mianzi.
Yoa. 15: 2.
14. Lubayambula. Yau i ntuadisi miafwa meso kwa bampofo. Kansi vo mpofo tuadisi mpofo, buna babole si babwa mu bulu. Mat. 28: 16. Luk. 6: 39.
15. Petelo wavutula, wavova kwa yandi : Utubangudila ngana yoyo.
16. Wavova : Kadi yeno mpe luakidi lembwa zaye ?
17. Kadi ka luvisidi koe, vo mamonsono makotanga mu nwa maviokanga ku vumu, maloswanga ku zamba.

18. Kansi mavaikanga mu nwa matukidi mu ntima ; mau masumunanga muntu.

19. Kadi mu ntima mutukanga mabanza mambi, vonda, kinsuza, kintiengi, wivi, kimbangi kiampumpuluvunu, zintiakulu.
1 Mose 6: 5. 8: 21. Yel. 17: 9.

20. I momo kwandi masumunanga muntu, kansi dia ye moko malembwa sukulwa ka disumunanga muntu ko.

21. Yesu bu kavaika mo, wayenda kuna ndambu za Tilo ye Sidoni.
Mal. 7: 24 b.

22. Se tadi, nkento i nkananita watuka mu nzaku zozo, waboka, wavova : Mfumu, mwan' a Davidi, umfwila nkenda, mwan' ami wankento bakamene bwambi kwa mpeve yambi.

23. Kansi yandi kamvutula diambu ko. Nlonguki miandi miayiza, mianyuvuia, miavova : Unsindika, kadi bokele ku nim' eto.

24. Yandi wavutula, wavova : Kiafiduswa ko kansi kwa mameme mavila manzo a Isaeli. Mat. 10: 6. Mav. 13: 46.

25. Kansi yandi wayiza kunsambila, wavova : Mfumu, unsadisa.

26. Yandi wavutula, wavova : Ka bufweni ko mu bonga mampa mabana ye tuba mo kwa bimbwa-mbwa.

27. Yandi wavova : Ngeta, Mfumu, kadi bimbwa-mbwa mpe bidianga bimpeso-mpeso bisotukanga tuka va meza mamfumu zau.

28. Mboki Yesu wavutula, wavova kwa yandi : Nkento, minu kiaku kiena kiakinene. Bwakukadila, bonso buuzolele. Mwan' andi wankento waniaka tuka lokula kiokio.

29. Yesu bu kakatuka kuna, wayenda mu ndambu ambu a Ngalili, wabaluka mongo, wavwanda vana.
Mal. 7: 31 b.

30. Makabu mamingi mayiza kwa yandi, banata batembilanga, bampofo, mababa, batila mianzi ye bankaka babingi, babalumba va malu mandi ; yandi wabaniakisa. Yes. 35: 5.

31. Ndonga yayitukwa bu bamona, vo mababa mavova, batila mianzi se mavimpi, batembilanga badiata, bampofo bamona, yau bakembila Nzambi a Isaeli.

32. Yesu watela nlonguki miandi mbila, wavova : Mono mfwididi ndonga nkenda, kadi bakikadidi yami lumbu tatu, ka babeki kiandia ko, kizolele kubasindika ye nsatu ko, ka bidi lenzangana mu nzila.
Mat. 14: 19. Mal. 8: 1 b.

33. Nlonguki miavova kwa yandi : Kwevi tuabaka mampa momo mamingi mu nsi yankatu mu yukutisa ndonga yayi yayingi ?

34. Yesu wavova kwa yau : Mampa makwa mena yeno ? Bavova : Nsambodia ye bimbizi-mbizi biafiuma.

35. Yandi wakamba ndonga yavwanda va nsi ;

36. wabonga mampa nsambodia ye zimbizi, watonda, wabukuna, wavana kwa minlonguki ; minlonguki miavana kwa makabu.

37. Babonsono badia, bayukuta ; mansadusulwa mabibuku mabatota i mpidi nsambodia zazala.

38. Badia i mafunda maia mababakala makondwa bana ye bakento.

39. Bu kamana sindika makabu, wakota mu bota, waluaka kuna nzaku za Mangadani.

KAPU 16.

1. Bafalisi ye basaduki balomba dimbu kiazulu. 5. Yesu waluengisa minlonguki mu malongi mabafalisi ye basaduki. 13. Kimbangi kia Petelo. 21. Yesu wakikambila bonso bukakana lungwa, 24. bonso buna lungwa nlonguki miandi mu lunamununu lua Yesu.

Bafalisi ye basaduki bayiza kumvukumuna, banlomba kabasonga dimbu kiazulu.
Mat. 12: 38 b. Mal. 8: 11 b.

2. Kansi yandi wavutula, wavova kwa yau : Nkokila bu yibwidi, luvovele : Kwambote, kadi zulu dibweki.

3. Mu nsuka vo : Bwabu kwambi, kadi zulu dibweki, diyitalele. Yeno luzeyi swaswasa luse luazulu, kansi ka lulendele dimbu biazintangu koe ?

4. Mbandu yambi ye yayanga yifwandanga dimbu, kansi ka yivewa dimbu ko, kansi dimbu kia Yona. Yandi wabasisa, wele kwandi. Yona 2: 1.

5. Minlonguki bu mialuaka kuna simu, bavilakana nata mampa.
Mal. 8: 14 b.

6. Yesu wavova kwa yau : Lutala luakikenga mu vumvu diabafalisi ye diabasaduki. Luk. 12: 1.

7. Kansi babanzasana, bavova : Ka tuneti mampa ko.

8. Yesu bu kazaya dio, wavova : Lubankwa fiminu-minu, mu nkiama lubanzasene, vo ka luneti mampa ko ?

9. Ka luvisidi koe, evo ka lubambukidi moyo koe mu mampa matanu kwa

mafunda matanu ye mpidi zikwa ziluatotele?
Mat. 14: 17 b. Mal. 6: 41 b. Luk. 9: 13 b. Yoa. 6: 9.
10. Vo ka mu mampa nsambodia ye mafunda maia koe ye mpidi kwa ziluatotele? Mat. 15: 34.
11. Bwe bwenina, bu lulembolo visila, vo kibikidi mampa kwa yeno ko? Kansi lukikenga mu vumvu diabafalisi ye diabasaduki.
12. Mboki bavisa, vo kavova kwa yau ko, vo bakukikenga mu vumvu diabafalisi ye diabasaduki, kansi mu longi diabafalisi ye diabasaduki.
13. Yesu bu kaluaka kuna ntini za Kaisalia Filipi, wayuvula nlonguki miandi, wavova: Bantu bavovele, vo Mwan' amuntu i nani?
Mal. 8: 27 b. Luk. 9: 18 b.
14. Yau bavova: Bankaka Yoane Mbotiki, bankaka Elia, bankaka Yelemia vo umosi mu bambikudi.
Mat. 14: 2.
15. Yandi wavova kwa yau: Kansi yeno luvovele, vo mono i nani?
16. Simoni Petelo wavutula, wavova: Ngeye i Klisto kwaku, Mwan' a Nzambi amoyo.
Yoa. 6: 69. 11: 27. Mav. 8: 37. 9: 20. 1 Yoa. 4: 15. 5: 5.
17. Kansi Yesu wavutula, wavova kwa yandi: Simoni Baliona, mayangi mena yaku, kadi nsuni ye menga ka biakuzaikisi dio ko, kansi Sami diena mu mazulu. 1 Kol. 2: 10.
18. Mono ivovele mpe, vo ngeye i Petelo; va tadi diodio si yatunga bundu diami, mielo miansi abafwa ka miviti dio ngolo ko.
Yoa. 1: 42. Ef. 2: 20.
19. Mono si yakuvana nsabi zakimfumu kiamazulu, yonso yiukengi va ntoto yikangamene mu mazulu, yonso yiukangudi va ntoto yikangukidi mu mazulu.
20. Buna wasikidikisa minlonguki ka bakambani muntu ko, vo yandi kibeni i Klisto. Mat. 17: 9.
21. Tuka ntangu yina Yesu wabadika songa nlonguki miandi, vo kwenda kakwenda kaka kuna Yelusalemi ye lungwa beni kwa bangudi zabantu ye bangudi zanganga ye minsoniki ye vondwa ye fulukuswa mu lumbu kiantatu.
Mat. 20: 17 b. Mal. 8: 30 b. Luk. 9: 21 b.
22. Petelo wambonga, wabadika kunsemba, wavova: Nzambi wakukuta, Mfumu. Ka bukadi kwa ngeye nkutu ko.
23. Kansi yandi wabangumuka, wavova kwa Petelo: Satana, wenda ku nim' ami, ngeye i ntesisi ami asakuba, kadi kuyindudi ma Nzambi ko, kansi mabantu.
24. Mboki Yesu wavova kwa nlonguki miandi: Vo muntu zolele nama ku nim' ami, kakikadila nkalu ye bonga kulunsi diandi ye kundama.
Mat. 10: 38 b. Mal. 8: 34 b. Luk. 9: 23 b.
25. Kadi wonso zolele vulusa mwel' andi, vidisi wo, kansi wonso vidisi mwel' andi mu diambu diami, sololo wo. Yoa. 12: 25.
26. Kadi muntu nki katomene nitu, vo vengi nza yamvimba ndandu, kansi vidisi mwel' andi? Vo muntu nki kafwiti vena mwel' andi mu budisa?
27. Kadi Mwan' amuntu si kakwiza mu nkembo a Sandi ye mbasi zandi, buna si kasenda muntu muntu, bonso bwenina mavanga mandi.
Sak. 14: 5. Mat. 25: 31. 26: 64. Loma 2: 6. Yud. b. 14. Nzai. 2: 23.
28. Kedika mono iluvovele, vo bankaka mu yau batelamene vava ka babimbi lufwa nkutu ko, nate ye bamona Mwan' amuntu wizidi mu kimfumu kiandi.

KAPU 17.

1. Yesu wakembuswa, 9. wabika Yoane Mbotiki Elia, 14. waniakisa wakala mbikulu angonda, 22. wakikambila kwama kukakana lungwa, 24. wafuta mpaku.

Lumbu sambanu mboki Yesu wabonga Petelo ye Yakobi ye Yoane, i mpangi andi, wabatuala va mongo wanda mu kinsona.
Mal. 9: 2 b. Luk. 9: 28 b.
2. Yandi wakituka vantadisi au, zizi kiandi kiatentina bonso ntangu, mvwatu miandi miavembuka nkievo kia.
3. Tala, Mose ye Elia bamonika kwa yau, bammokisa.
4. Petelo wavutula, wavova kwa Yesu: Mfumu, diambote diadi, bu tuena vava. Vo zolele, si ivanga mafwokula matatu vava, dimosi kwa ngeye, dimosi kwa Mose, dimosi kwa Elia.
5. Bu kakidi vova, tala, tuti diakia diabayitalala, se tadi, ndinga mu tuti yavova: Ndieu i Mwan' ami, i zolwa kingienina nzolakani; lunwa.
Mal. 3: 17. 2 Pet. 1: 17.
6. Nlonguki bu miawa mo, babwa va zizi biau ye babwa wonga wawingi.
7. Yesu wayiza kubavalakana, wavova: Lutelama, ka lukalani wonga ko.
8. Bu bavumbula meso mau, ka bamona muntu ko, kansi Yesu kaka.
9. Bu bakulumuka va mongo, Yesu

wabasikidikisa, wavova: Ka lukambani muntu mbona yoyo ko, nate ye Mwan' amuntu wafuluka mu bafwa.
Mat. 16: 20. Mal. 9: 9 b.
10. Nlonguki mianyuvula, miavova: Kansi nsoniki mu nkiama mivovanga, vo Elia tekila katekila kaka?
11. Wavutula, wavova: Elia vele wakwiza ye kubika yayonsono buyateka kala.
Mal. 4: 5. Mat. 11: 14. Mal. 9: 11 b.
12. Kansi mono iluvovele, vo Elia wakiyizila ye ka bantomuna ko, kansi bamvangila, bonso bubazola. I bobo Mwan' amuntu mpe si kakwamuswa kwa yau. Luk. 1: 17.
13. Buna nlonguki miazaya, vo wababikila Yoane Mbotiki.
14. Bu baluaka kwa ndonga, muntu wayiza kwa yandi, wafukama kwa yandi va makungunu,
Mal. 9: 14 b. Luk. 9: 37 b.
15. wavova: Mfumu, fwila mwan' ami nkenda, kadi wena mbikulu angonda, ulungwanga bwambi, kadi fintama-ntama bwidi ku tia, fintama-ntama mu nlangu.
16. Mono intuedi kwa nlonguki miaku, kansi balembane kunniakisa.
17. Yesu wavutula, wavova: Umbandu yandimbulu aminu ye yamvilangani, lumbu kwa ikala yeno? Lumbu kwa ikuluvibidila? Luntuala vava kwa mono.
18. Yesu wansemba, mpeve yambi yavaika mu yandi; ntaudi yaniaka tuka lokula kiokio.
19. Buna nlonguki miayiza kwa Yesu mu kinsona, bavova: Mu nkiama tulembane yo vaikisa?
20. Wavova kwa yau: Mu diambu diafiminu-minu fieno. Kadi kedika mono iluvovele: Vo luena minu nkievo mwingidi wasinapi, si luvova kwa mongo wauna: Katuketi vava, wafinketi kuna, ufinkidi kwandi; ka lufwiti lembana lekwa ko.
Mat. 21: 21. Mal. 11: 23. Luk. 17: 6.
22. Bu bakala mu Ngalili, Yesu wavova kwa yau: Mwan' amuntu si kayekulwa mu moko mabantu;
Mal. 9: 30 b. Luk. 9: 43 b.
23. si bakumvonda, ye lumbu kiantatu kafulukuswa. Bakala mbidi akiadi.
24. Bu baluaka ku Kapenaumi, bavakusanga ndambu asekeli bayiza kwa Petelo, bavova: Nlongi eno kafutanga ndambu asekeli koe?
25. Yandi wavova: Ve. Bu kaluaka mu nzo, Yesu wantekidila, wavova: Simoni, bwe weti banza? Ntinu miantoto kwa banani batambulanga mpaku abilekwa vo mpaku ansi? Kwa bana bau vo kwa banzenze?
Mat. 22: 21. Loma 13: 7.
26. Bu kavova: Kwa banzenza, Yesu wavova kwa yandi: Kiongo bana bayambudulu kwau.
27. Kansi ka tuidi kubatesisa sakuba, wenda ku mbu watuba luvaku, mbizi yiteka vuzuka, bonga yo; bu uyasula nwa andi, si usolula sekeli kimosi, bonga kio wavana kwa yau mu beto yaku.

KAPU 18.

1. Yesu walonga mu luyinunu, 15. bonso butufwiti kalasana ye mpangi zavola masumu.

Kina lokula nlonguki miayiza kwa Yesu, miavova: Buna nani wena waunene mu kimfumu kiamazulu?
Mal. 9: 33 b. Luk. 9: 46 b.
2. Watela fimwana-mwana mbila, watula fio mu monakanda diau,
3. wavova: Kedika mono iluvovele: Vo ka lubangumuka ye kala bonso bimbana-mbana ko, ka lukoti mu kimfumu kiamazulu nkutu ko.
Mat. 19: 14. 1 Kol. 14: 20.
4. Nkiangunu wonso ukukiyina bonso fimwana-mwana fiofio, yandi wena waunene mu kimfumu kiamazulu.
5. Wonso tambudi fimwana-mwana fimosi kaka fiampila yoyo mu nkumbu ami, yandi untambudi. Mat. 10: 42.
6. Kansi baba buna bena babake bakundekilanga minu, wonso tesese umosi sakuba, bwamLote kwa yandi, vo tadi dinikunwanga mfumfuta kwa mpunda dikengo mu laka diandi ye sindusu mu nsin' ambu.
Mal. 9: 42. Luk. 17: 1 b.
7. Engwa nza mu diambu diamasakuba!. Kadi nkinzi wena, vo masakuba makwizanga, kansi engwa muntu tukisi sakuba. 1 Kol. 11: 19.
8. Vo koko kwaku vo kulu kwaku kukutesese sakuba, zaka ko, losa ko. Kadi bwambote kwa ngeye mu kota mu moyo ye kieta vo tembila, ye bwambi mu kala moko mole ye malu mole ye tubwa ku tia tuamvu ya mvu.
Mat. 5: 29. Mal. 9: 43 b. Kolo. 3: 5.
9. Vo disu diaku dikutesese sakuba, kola dio, losa dio. Bwambote kwa ngeye mu kota mu moyo ye disu dimosi, ye bwambi mu kala meso mole ye tubwa ku bilungi kiatia.
10. Baba buna bena babake, lutala,

ka luidi yina umosi nkutu; kadi mono iluvovele, vo mpofi zau mu mazulu lumbu ka lumbu zitalanga zizi kia Sami diena mu mazulu. Lumb. 34: 7.
12. Bwe lubanza? Vo muntu wena nkam' amameme ye dimosi dizimbale, kadi kasisi luvwa ye vwa va miongo koe ye kwenda tombi diazimbala?
Luk. 15: 4 b.
13. Vo bukadi, vo yandi solole dio, kedika mono iluvovele, vo yangalele beni mu diau ye zafiuma mu luvwa ye vwa malembolo zimbala.
14. I bobo mpe, ka bwena luzolo lua Seno diena mu mazulu ko, vo mosi nkutu kavila mu yau buna bena babake.
15. Vo mpangi aku yivolele masumu, wenda wansemba va beno yandi kaka. Vo uwilu, buna beki mpangi aku.
3 Mose 19: 17. Luk. 17: 3. Ngal. 6: 1. Yak. 5: 19 b.
16. Kansi vo kawilu ko, nata diaka mosi vo bole, kidi mambu mamonsono masikalala mu nwa miambangi zole vo zitatu.
5 Mose 19: 15. Yoa. 8: 17. 2 Kol. 13: 1. Eb. 10: 28.
17. Vo ubawidikidi, kamba dio kwa dibundu, kansi vo widikidi dibundu mpe, kakadi kwa ngeye bonso ngoi ye mvakusi.
Loma 16: 17. 1 Kol. 5: 11. 2 Tes. 3: 14. 2 Yoa. b. 10.
18. Kedika mono iluvovele: Yonso yonso yilukengi va ntoto, yikangamene mu zulu, yonso yonso yilukangudi va ntoto, yikangukidi mu zulu.
Mat. 16: 19. Yoa. 20 23.
19. Diaka mono iluvovele: Buna luena, vo bole bawawane va ntoto mu kionso lekwa kibalombele, bavangamene kio kwa Sami diena mu mazulu.
Mat. 21: 22. 1 Yoa. 3: 22. 5: 14. Yak. 4: 3.
20. Kadi konso kukutakene bole vo batatu mu nkumbu ami, i koko ngiena mu monakanda diau.
21. Mboki Petelo wayiza, wavova kwa yandi: Mfumu, mpangi ami mpola kwa kavola masumu kwa mono, mpasi yanyambudila? Kanivo nate ye mpola nsambodia? Luk. 17: 4.
22. Yesu wavova kwa yandi: Mono ivovele: Ka nate ye mpola nsambodia ko, kansi nate ye mpola lusambodia ye nsambodia.
23. Nkiangunu kimfumu kiamazulu kifwanane ye muntu, i ntinu, wazola dedisa ntalu ye nanga miandi.
24. Bu kabadika tanga ntalu, watuadulwa mosi wandia mfuka mu kumi diamafunda matalanta.
25. Bu kakondwa lekwa kiamfutila, mfumu andi wakamba katekwa ye nkazi andi ye bana ye biabionsono biena yandi mu diambu diafuta.
26. Buna nanga wowo wafukama, wansambila, wavova: Umbwisila ntima, si yakufuta yayonsono.
27. Mfumu ananga wowo wamfwila nkenda, wansindika, wanyambudila mfuka.
28. Kansi nanga wowo bu kavaika, wamona nanga yandi wankaka wandia nkama mosi adenali. Yandi wambaka, wamfika va laka, wavova: Futa mfuka yididi.
29. Buna nanga yandi wafukama, wambombidila, wavova: Umbwisila ntima, si yakufuta.
30. Yandi ngodi andi, kansi wayenda kuntuba mu boloko, nate ye kafuta mfuka.
31. Nkiangunu nanga yandi bu miamona, bonso bwavangama, bakala mbidi akiadi, bayenda toma samunina mfumu au mamonsono mavangama.
32. Buna mfumu andi wantela mbila, wavova kwa yandi: Unanga wambi, mfuka yina yamvimba yayambudidi, bu wambombedele.
33. Kadi ka bufweni koe, vo ngeye wafwididi nanga yaku nkenda, bonso buyafwididi nkenda?
34. Mfumu andi wafwema, wanyekula kwa bankwamisi, nate ye kafuta mfuka yayonsono.
35. Sami diakizulu si diakuluvangila bumosi mpe, vo ka luyambudidi muntu ye mpangi andi mu ntima mieno ko. Mat. 6: 14. Mal. 11: 26.

KAPU 19.

1. Yesu walonga mu nkwedolo, 13. wasakumuna bana, 16. walonga toko nzil' amoyo. 27. Nsendo wabanamanga Yesu.

Bwakala, Yesu bu kamana mambu momo, wakatuka mu Ngalili, waluaka ku nzaku za Yuda kuna simu dia Yodani. Mal. 10: 1. Luk. 17: 11.
2. Makabu mamingi mannama, wabaniakisa kuna.
3. Bafalisi bayiza kwa yandi, bamvukumuna, bavova: Kani luve luveno mu yambula nkazi mu kionso kionso bile?
4. Kansi yandi wavutula, wavova kwa yau: Kadi ka lutengi koe, vo

yandi wabavanga muna mbadukulu
wavanga bakala ye nkento,
1 Mose 1: 27. 5: 2.
5. wavova : Mu diambu diodio mu-
ntu fwiti sisa sandi ye mbut' andi ye
tatamana ye nkazi andi ; yau bole si
bakala nsuni umosi.
1 Mose 2: 24. 1 Kol. 6: 16. 7: 10 b. Ef. 5: 31.
6. I buna ka bena bole ko, kansi
nsuni umosi. Nkiangunu kiabunda
Nzambi mu vangu kimosi, ka kiva-
mbuswa kwa muntu ko.
7. Bavova kwa yandi : Buna Mose
mu nkiama kasikidikisa mu vana nka-
nd' aluvambunu ye kunyambula ?
5 Mose 24: 1.
8. Yandi wavova kwa yau : Mose wa-
luyambudila luayambula bakazi beno
mu diambu diambalu antima mieno,
kansi tuka mu mbadukulu ka bwakala
bobo ko.
9. Mono iluvovele : Wonso yambudi
nkazi andi, vo ka mu bila kiayanga
ko, ye kwelele wankaka, yengi kwandi.
Luk. 16: 18. Mat. 5: 31 b. 1 Kol. 7: 10 b.
10. Nlonguki miavova kwa yandi :
Vo bila kiamuntu kienina bobo ye
nkazi, buna ka butomene mu kwela ko.
11. Wavova kwa yau : Babonsono
ka balendi vana diambu diodio fulu
ko, kansi bavewa bo kaka. 1 Kol. 7: 7 b.
12. Kadi mwena banwatwa babutu-
ka bobo mu vumu kiambuta, mwena
banwatwa banwatwa kwa bantu, mwe-
na banwatwa bakinweti mu diambu
diakimfumu kiamazulu. Ulenda vana
diodio fulu, kavana dio fulu.
13. Mboki bimbana-mbana banatwa
kwa yandi, kidi kabatula moko ye
sambila, kansi minlonguki miabase-
mba. Mal. 10: 13 b. Luk. 18: 15 b.
14. Yesu wavova kwa yau : Luya-
mbula bimbana-mbana, ka lubakaki-
dilani mu kwiza kwa mono ko, kadi
kimfumu kiamazulu kiabampila yoyo.
Mat. 18: 3.
15. Yandi wabatula moko, wakatuka
kuna.
16. Tala, mosi wayiza kwa yandi,
wavova : Nlongi, nki kiambote si ya-
vanga, kidi yabaka moyo wamvu ya
mvu ? Mal. 10: 17 b. Luk. 18: 18 b.
17. Wavova kwa yandi : Mu nkiama
ukungiuvudi mu kina kiambote ? Mosi
kaka i nkwa mbote, kansi vo zolele
kota mu moyo, keba nsikudukusu.
18. Yandi wavova : Eze ? Yesu wa-
vova : Zazi : Kuvondani ko, kuyangani
ko, kuyibani ko, kutani kimbangi kia-
mpumpuluvunu ko.
2 Mose 20: 12 b. 5 Mose 5: 16 b.

19. Zitisa saku ye mbut' aku, ye :
Zola ni aku bonso ngeye kibeni.
Mat. 15: 4. Ef. 6: 2. 3 Mose 19: 18. Mat. 22: 39.
Loma 13: 9. Ngal. 5: 14. Yak. 2: 8.
20. Toko diavova kwa yandi : Mo-
mo mamonsono yakengele kwami. Nki
nkondolo diaka ?
21. Yesu wavova kwa yandi : Vo
zolele lunga, wenda wateka bina biena
yaku, vana bio kwa bamputu wabaka
mayudukwa mu zulu, mboki wiza wa-
ndama. Mat. 6: 19 b. Luk. 12: 33.
22. Kansi toko bu kawa mo, waka-
tuka ye kiadi, kadi wakala ye mvwilu
zazingi.
23. Yesu wavova kwa nlonguki mia-
ndi : Kedika mono iluvovele : Nkwa
kimvwama wena mbidi ampasi mu
kota mu kimfumu kiamazulu.
1 Tim. 6: 9 b.
24. Kansi mono iluvovele diaka :
Kamela kufiononokene nasavu-savu mu
disu diansoma, kansi nkwa kimvwama
sutidi kota mu kimfumu kiamazu-
lu. 1 Tim. 6: 9.
25. Nlonguki bu miawa mo, bayitu-
kwa beni, bavova : Buna nani lenda
vuluswa ?
26. Kansi Yesu wabatala, wavova
kwa yau : Diodio ka dilendakani kwa
bantu ko, kansi kwa Nzambi mamo-
nsono malendakana.
Yel. 32: 17. Sak. 8: 6. Luk. 1: 37.
27. Mboki Petelo wavutula, wavova
kwa yandi : Tala, yeto tuasisidi yayo-
nsono, tuakunemingi, buna nki tua-
baka ? Mal. 10: 28 b. Luk. 18: 28 b.
28. Yesu wavova kwa yau : Kedika
mono iluvovele : Mu mbutululu, Mwan'
amuntu bu kavwendi va kiandu kiandi
kiankembo, buna yeno luandemi si lua-
vwanda va kumi ye biandu biole ye
fundisa kumi ye makanda mole ma
Isaeli. Luk. 22: 29 b.
29. Wonso sisidi zimpangi vo bibusi
vo se vo mbuta vo bana vo mayinza vo
zinzo mu diambu diankumbu ami, ya-
ndi tambudi ntambula zazingi ye vi-
ngidi fwa diamoyo wamvu ya mvu.
5 Mose 33: 9. Yobi 42: 12.
30. Kansi babingi batekila si bazi-
munina, bazimunina si batekila.
Mat. 20: 16. Mal. 10. 31.

KAPU 20.

1. Ngana yabisadi biavia diavinia. 17. Yesu wavutuka kamba kwama kukakana lungwa. 20. Bana ba Sebedai balomba fulu bianzitusu mu kimfumu kia Nzambi. 29. Yesu waniakisa mpofo zole.

Kadi kimfumu kiamazulu kifwanane ye muntu, i mfumu anzo, wavaika nsuka nabu mu sonika bisadi biavia diandi diavinia.

2. Bu kawawasana ye bisadi mu denali kimosi kimosi mu lumbu lumbu, wabafidisa ku via diandi diavinia.

3. Yandi wavaika diaka kani mu ola kiantatu, wamona bankaka batelamene va zandu, bakondwa salu.

4. Wavova kwa yau: Luenda yeno mpe ku via diavinia, mono ngina kuluvana kionso kisongele.

5. Yau bayenda. Yandi wavaika diaka kani mu ola kiansambanu ye kiavwa ye wavanga bumosi.

6. Kansi kani mu ola kiakumi ye mosi wavaika, wamona bankaka batelamene, wavova kwa yau: Mu nkiama lutelamene vava lumbu kiamvimba ye kondwa salu?

7. Bavova kwa yandi: Kadi muntu katusonekene ko. Wavova kwa yau: Luenda yeno mpe ku via diavinia.

8. Nkokila bu yabwa, mfumu avia diavinia wavova kwa nkengi alekwa biandi: Tela bisadi mbila wabafuta tuka mu bazimunina nate ye batekila.

9. Basonama kani mu ola kiakumi ye mosi bayiza tambula denali kimosi kimosi.

10. Batekila bu bayiza, babanza, vo bakutu tambula biabingi, kansi batambula kwau mpe denali kimosi kimosi.

11. Bu batambula kio, bavuma kwa mfumu anzo,

12. bavova: Baba bazimunini bakedi ola kimosi kaka, ubafwanikisi ye yeto, i yeto tumweni mpasi zalumbu ye mbangazi yizinisanga.

13. Buna bena yandi wavutula kwa umosi, wavova: Nkundi ami, kikuvengi bulembolo songa ko. Kadi ka tuwawasene mu denali kimosi koe?

14. Bonga kiaku, wenda. Kansi nzolele vana mpe uzimunini, bonso buiveni.

15. Kadi kiena luve mu vanga, bonso bunzolele mu biami koe? Kansi disu diaku diambi diene, bu ngiena wambote?

16. I buna bazimunina si batekila, batekila si bazimunina.

Mat. 19: 30. Mal. 10: 31. Luk. 13: 30.

17. Yesu bu kabaluka kuna Yelusalemi, wanata kumi ye nlonguki miole ku nenga, wavova kwa yau mu nzila:

Mat. 16: 21. Mal. 10: 32 b. Luk. 18: 31 b.

18. Tala, tubaluka ku Yelusalemi, ye Mwan' amuntu si uyekudulwa ngudi zanganga ye minsoniki; si bakunzengila nkanu afwa.

19. Si bakunyekula kwa bangoi mu diambu dia kidi kasakununwa ye zwakwa ye komwa va kulunsi, lumbu kiantatu si kafulukuswa. Yoa. 18: 30 b.

20. Mboki mbut' abana ba Sebedai waviza ye bana bandi kwa yandi, wansambila, wanlomba lekwa.

Mat. 4: 21. Mal. 10: 35 b.

21. Kansi wavova kwa yandi: Nki zolelie? Wavova kwa yandi: Kamba bana bami baba babole bavwanda, umosi va lubakala luaku, wankaka va lumoso luaku mu kimfumu kiaku.

22. Kansi Yesu wavutula, wavova: Ka luzeyi dilulombele ko. Lulenda nwa mbungu yiinwa? Bavova kwa yandi: Tulenda.

Mat. 26: 39, 42. Yoa. 18. 11. Luk. 12: 50.

23. Wavova kwa yau: Nwa luanwa mbungu ami, kansi vwanda va lubakala luami ye va lumoso luami ka i diambu diami mu vana ko, kansi kwa yau bakubukulu dio kwa Sami.

24. Kumi bu bawa mo bafuta ntima mu mpangi zozo zazole.

25. Yesu wabatela mbila, wavova: Luzeyi, vo bakuluntu babangoi bakubayalanga, ye bankwa nene bakubalendanga. Luk. 22: 25 b.

26. Kansi mu yeno ka mukadi bobo ko, kansi wonso mu yeno uzolele kala waunene, kakadi sielo kieno;

27. wonso mu yeno uzolele kala wantete, kakadi nang' eno.

28. I bobo Mwan' amuntu kayizidi mu sadulwa kisielo ko, kansi mu sala kisielo ye vana mwel' andi mu nkudulu kwa babingi.

Yoa. 13: 14. Fili. 2: 7. Ef. 1: 7. 1 Tim. 2: 6. Tit. 2: 14. 1 Pet 1: 19, 21.

29. Bu bavaika mu Yeliko, ndonga yayingi yannama.

Mal. 10: 46 b. Luk. 18: 35 b.

30. Tala, mpofo zole zavwendi va mbel' anzila, bu bawa, vo Yesu viokele, baboka, bavova: Mwan' a Davidi, utufwila nkenda!

31. Ndonga yabasemba badingalala, kansi baluta boka, bavova: Mfumu, mwan' a Davidi, utufwila nkenda!

32. Yesu wasimpama, wabatela mbila, wavova: Nki luzolele yaluvangila?

33. Bavova kwa yandi: Mfumu, mpasi meso meto mazibuka.

34. Yesu wabafwila nkenda wavalakana meso mau. Yau ntumbu mona diaka, bannama.

KAPU 21.

1. Yesu wakota mu Yelusalemi, 12. wavedisa kinlongo, 18. wasinga nti wakuyu, 23. wazikwa biuvu kwa bangudi zanganga, 28. wata ngana mu bana bole batumwa ku salu, 33. ye mu muntu watuidisa via diandi diavinia kwa mimvati.

Bu bafinangana ye Yelusalemi ye baluaka ku Betefange, ku mongo a Olive, Yesu wafidisa nlonguki miole,
Mal. 11: 1 b. Luk. 19: 29 b. Yoa. 12: 12 b.
2. wavova kwa yau : Lukota mu vata dilutadisi, yeno ntumbu solula mpunda yankento yikangamene, mwana wambakala wena yandi. Lukangula ye tuala zo kwa mono.
3. Vo muntu vovele diambu kwa yeno, buna luvova : Mfumu wena zo nkinzi ; yandi ntumbu fidisa zo.
4. Kansi i buna bwakala, kidi mavovwa mu mbikudi menda detila, uvovele :
5. Luvova kwa mwana wankento wa Sioni : Tala, ntinu aku wizidi kwa ngeye, wanlembami, tentamene va mpunda ye va mwan' ampunda, i mwan' abulu kiabizitu. Yes. 62: 11. Sak. 9: 9.
6. Nlonguki miayenda vanga, bonso bwabasikidikisa Yesu.
7. Batuala mpunda yankento ye mwana, batensika zo mvwatu miau ; yandi wavwanda vana ntandu.
8. Babingi bandonga yina bayala mvwatu miau va nzila, bankaka bazaka mavala manti, bayala mo va nzila.
9. Makabu matekila ye malanda baboka, bavova : Osana kwa mwan' a Davidi ! Wizidi mu nkumbu a Mfumu i nkwa lusakumunu ! Osana muna kayengele !
Lumb. 118: 25 b. Mat. 23: 39. Luk. 19. 38.
10. Bu kakota mu Yelusalemi, mbanza yayonsono yakala viongolo-viongolo, bavova : Ndieu i nani ?
11. Kansi makabu mavova : Yandi i Yesu, mbikudi, utukidi mu Nasaleti mu Ngalili. Mat. 2: 23.
12. Yesu wakota mu kinlongo kia Nzambi, waluanzula babo bateka ye sumba mu kinlongo, wanenguna meza mambudisi miabivanza ye biandu bianteki miamabembe ;
5 Mose 14: 25. Mal. 11: 15 b. Luk. 19: 45 b.
13. wavova kwa yau : Disonamene : Nzo ami yifwiti bikwa nzo asambulu ; kansi yeno luavengi yo nluk' amintani.
Yes. 56: 7. Yel. 7: 11.
14. Bampofo ye batembilanga bayiza kwa yandi mu kinlongo ; yandi wabaniakisa.
15. Bangudi zanganga ye minsoniki bu bamona mangitukwa makavanga ye bana baboka mu kinlongo, bavova: Osana, mwan' a Davidi ! buna bafuta ntima,
16. bavova kwa yandi : Wilu mavovele baba ? Kansi Yesu wavova kwa yau : Inga, kadi ka luatengi nkutu koe : Mu nwa miabana banswa ye bana banyemo ngeye wakubikidi nsikulu aku ? Lumb. 8: 2.
17. Yandi wabasisa, wavaika mu mbanza, wayenda kuna Betania ; waleka kuna.
18. Nsuka nabu bu kavutuka ku mbanza, wamona nsatu.
Mal. 11: 12 b., 20 b.
19. Bu kamona nti mosi kaka wakuyu mu mbel' anzila, wayenda kwa wau, kansi wasolula wo ka lekwa ko, kansi makaya ye makaya. Wavova kwa wau : Mu ngeye ka mutukani diaka mbutu mvu ya mvu ko. Kuyu ntumbu yuma.
20. Nlonguki bu miamona bo bayitukwa, bavova : Kuyu bwe ntumbu yumina ?
21. Yesu wavutula, wavova kwa yau : Kedika mono iluvovele : Vo luena minu ye lembwa ketikisa, ka luvangi bonso busilulu kuyu kaka ko, kansi luvova mpe kwa mongo wau : Nanguka wakituba mu mbu, buna bukedi.
Mat. 17: 20. Luk. 17: 6.
22. Mamonsono malulombele mu nsambulu, bu lulekele minu, si lua mo tambula.
Mat. 7: 7 b. 18: 19. Luk. 11: 9. Yoa. 15: 7. 1 Yoa. 3: 22. Yak. 1: 5 b.
23. Bu kakota mu kinlongo, bangudi zanganga ye bangudi zabantu bayiza kwa yandi kukalonga, bavova : Mu nki alendo uvangilanga bobo, nani wakuveni lendo kiokio ?
Mav. 4: 7. 7: 27. Mal. 11: 27 b. Luk. 20: 1 b.
24. Yesu wavutula, wavova kwa yau : Mono mpe ikuluyuvula diambu dimosi. Vo lukunkamba dio, mono mpe ikulukamba lendo kiivangilanga bobo.
25. Lubotokolo lua Yoane kwe luatuka ? Mu zulu vo mu bantu ? Kansi yau babanzasana ye vova :
26. Vo tuvova : Mu zulu, vovele kwa yeto : Buna mu nkiama ka luanlekele minu ko ? Kansi vo tuvova : Mu bantu, buna tutinini ndonga, kadi babonsono bavwa Yoane bonso mbikudi. Mat. 14: 5. Mal. 6: 20.
27. Yau bavutula kwa Yesu, bavova : Ka tuzeyi dio ko. Yandi mpe wavova kwa yau : Mono mpe kilukambi lendo kiivangilanga bobo ko.
28. Kansi bwe lueti banza ? Muntu

wakala bana bole. Wayiza kwa wante-
te, wavova : Mwana, wenda bwabu
wasala mu via diavinia.
29. Kansi wavutula, wavova : Ngo-
di ami. Mboki wanionguluka, wele
kwandi.
30. Yandi wayenda kwa wanzole,
wavova mamosi. Yandi wavutula, wa-
vova : Mono ndieu, mfumu ! kele ko.
31. Babole, nani wavanga luzolo lu-
asandi ? Bavova : Wantete. Yesu wa-
vova kwa yau : Kedika mono iluvove-
le, vo mimvakusi ye bansuza bakulute-
kilanga mu kota mu kimfumu kia
Nzambi. Luk. 7: 29 b.
32. Kadi Yoane wayiza kwa yeno mu
nzila yalunungu, ka luanlekila minu
ko ; kansi mimvakusi ye bansuza ba-
nlekila minu. Yeno bu luamona bo, ka
lualanda mu nionguluka ko, kidi lua-
nlekila minu.
33. Luwa ngana yankaka : Vakala
muntu, i mfumu anzo, wakuna via dia-
vinia, wazunga dio lumbu, watimina
dio kamunu kiavinia, watunga nzo ayo-
ngi, watuidisa dio kwa mimvati, waye-
nda ku nsi yankaka.
Lumb. 80: 8. Nk. Sol. 8: 11. Yes. 5: 1.
Yel. 2: 21. Mal. 12: 1 b. Luk. 20: 9 b.
34. Nsungi ambutu bu yafinama,
wafidisa nanga miandi kwa mimvati mu
tambula mbutu miadiau.
35. Mvati miasimba nanga miandi ;
umosi bambufa nate ye nkanda wabu-
nuka, wankaka bamvonda, wankaka
bamvonda mu matadi tuba.
36. Diaka wafidisa nanga miankaka
miavioka miantete mu ntalu, babava-
ngila bumosi.
37. Mboki wafidisa mwan' andi kwa
yau, wavova : Si bamona nsoni mu
mwan' ami.
38. Kansi mimvati bu bamona mwa-
na, bavovasana : Ndieu i mvingidi
afwa, ndolono tuamvonda tuabonga fwa
diandi. Mat. 26: 3 b. 27: 1. Yoa. 11: 53.
39. Yau bambaka, bantuba ku mbazi
avia diavinia, bamvonda.
40. Mfumu avia diavinia bu kizidi,
bwe si kavanga kwa mimvati mio-
mio ?
41. Bavova kwa yandi : Bu bena
bambi, yandi si kakubabunga mu mbu-
ngulu yambi ye tuidisa via diavinia
kwa mvati miankaka mikumvana mbu-
tu mu nsungi zau.
42. Yesu wavova kwa yau : Kadi ka
luatengi nkutu mu masonukwa koe :
Tadi dianiafuna mintungi diayikidi
tadi diantu afuma. Bobo bwavanga
Mfumu, diena diangitukwa mu meso
meto.
Lumb. 118: 22 b. Yes. 8: 14 b. 28: 16.
Mav. 4: 11. Loma 9: 33. Ef. 2: 20.
1 Pet. 2: 7.
43. Nkiangunu mono iluvovele : Ki-
mfumu kia Nzambi si kiakatulwa mu
yeno ye vewa kanda diabantu divanga-
nga mbutu miakiau.
45. Bangudi zanganga ye bafalisi bu
bawa ngana zandi, bazaya, vo wababika.
46. Bantomba mu kumbaka, kansi
bakala wonga mu ndonga, kadi bamvwa
bonso mbikudi.

KAPU 22.

1. Yesu wata ngana mu mvwatu mianda-mbisa, 15. wayuvulwa mu diambu dia-mpaku, 23. ye mu mfulukulu, 34. waka-mba nsikudukusu yilutidi mu nene, 41. wayuvula bafalisi mwatukila Mesia.

Diaka Yesu wavutula, wavova kwa
yau mu zingana, wata :
2. Kimfumu kiamazulu kifwanane
ye muntu, i ntinu, walamba ndambisa
kwa mwan' andi wabakala.
Yes. 25: 6. Luk. 14: 16 b. Nzai. 19: 7, 9.
3. Yandi wafidisa nanga miandi mu
bokila batumuswa ku ndambisa ; kansi
ka bazola kwiza ko.
4. Diaka wafidisa nanga miankaka,
wavova : Luvova kwa batumuswa :
Tala, mbuluku ami ansuka mbeni
kubika, ngombe zami ye bulu biami
biavuluka bivondolo, biabionsono biku-
bamene ; luiza ku ndambisa. Zing. 9. 2 b.
5. Kansi ka bakadila dio mayindu
ko, bayenda kwau, umosi ku yinza
diandi, wankaka ku kita.
6. Basidi babaka nanga miandi, baba-
kwamisa, babavonda.
7. Kansi ntinu wakala nganzi, wafi-
disa nkangu miandi miabinwani, wa-
bunga mvondi miomio, wayoka mbanz'
au.
8. Buna wavova kwa nanga miandi :
Ndambisa yikubamene, kansi batumu-
swa ka bafweni yo dia ko.
9. Nkiangunu luenda mu mpambu
zanzila, babonsono balusolula, lubabo-
kila ku ndambisa.
10. Nanga mina miayenda mu zi-
nzila, bakutikisa babo babasolula, ba-
mbi ye bambote, seka diandambisa
diazala kwa bavwanda va meza.
11. Ntinu bu kakota mu tonwa ba-
vwanda va meza, wamona muntu muna
walembwa vwata mvwatu wandambisa.
2 Kol. 5: 3. Ef. 4: 24. Kolo. 3: 10, 12.
Nzai. 3: 4 b. 16: 15. 19: 8.

12. Wavova kwa yandi: Nkundi ami, bwe kotele mwamu, bu kwena mvwatu wandambisa ko? Kansi nwa andi wabatama.
13. Buna ntinu wavova kwa bisielo: Lukanga malu mandi ye moko, luntuba ku tombe kiena ku mbazi. Kuna si kwakala dilu ye nkwetoso ameno.
14. Kadi babingi batumuswa, kansi bafiuma basolwa.
15. Mboki bafalisi bayenda vovi manenga, bonso bubakana kuntangidikisa mu diambu. Mal. 12: 13 b. Luk. 20: 20 b.
16. Yau bafidisa nlonguki miau ye bantu baki Elode kwa yandi; bavova: Nlongi, tuzeyi, vo wena wakedika ye longanga nzil' a Nzambi mu kedika ye kukadilanga muntu mayindu ko, kadi kutalanga zizi biabantu ko.
17. Nkiangunu utukamba: Bwe weti banza? Bwena luve mu vana Kaisali mpaku, vo ka bwa koe?
18. Yesu wazaya bi wau, wavova: Lumeso kunsi alukaya, mu nkiama lumpukumuni?
19. Lunsonga vanza kiampaku. Banata denali kimosi kwa yandi.
20. Yesu wavova kwa yau: Fwani kianani ye sono bianani biabi?
21. Bavova: Bia Kaisali. Buna wavova kwa yau: Nkiangunu lufuta bia Kaisali kwa Kaisali ye bia Nzambi kwa Nzambi. Loma 13: 7.
22. Bu bawa mo, babwa mangitukwa, bansisa, bele kwau.
23. Kina lumbu basaduki bavovanga, vo mfulukulu kwanana, bayiza kwa yandi, banyuvula,
Mal. 12: 18 b. Luk. 20: 27 b.
24. bavova: Nlongi, Mose wavova: Vo muntu kondolo bana fwidi, buna mpangi andi fwiti vingila nkazi andi mu diambu diankwezi andi ye tonginikina widi mpangi andi nkuna.
5 Mose 25: 5.
25. Kansi mpangi nsambodia zakedi yeto, mpangi yantete wakwela, wafwa; bu kakondolo nkuna, wasisila mpangi andi nkazi andi.
26. I bobo mu wanzole mpe ye wantatu nate ye nsambodia.
27. Buna bena nkento wazimunina fwa.
28. Nkiangunu mu mfulukulu buna bena nsambodia nkazi anani kakala? Kadi babonsono bakedi yandi.
29. Yesu wavutula, wavova kwa yau: Yeno luzimbale, bu lulembolo zaya masonukwa ye lulendo lua Nzambi.
30. Kadi mu mfulukulu ka bakwelanga ko ye ka bakweduswanga ko, kansi bena bonso mbasi za Nzambi mu zulu.
31. Mu diambu diamfulukulu abafwa ka luatengi dilukembo kwa Nzambi koe, uvovele:
32. Mono i Nzambi a Abalahami ye Nzambi a Isaki ye Nzambi a Yakobi? Nzambi ka i Nzambi abafwa ko, kansi yabena moyo. Mav. 7: 32. Eb. 11: 16.
33. Makabu bu bawa mo, bayitukwa mu longi diandi. Mat. 7: 28.
34. Bafalisi bu bawa, vo wabatika nwa miabasaduki, bakutakana va kimosi. Mal. 12: 28 b.
35. Umosi mu yau, i nluki aminsiku, wanyuvula wamvukumuna:
36. Nlongi, nki ansikudukusu yena yayinene mu minsiku?
37. Wavova kwa yandi: Zola Mfumu Nzambi aku mu ntim' aku wawonsono ye mu mwel' aku wawonsono ye mu diela diaku diadionsono.
38. Yoyo i nsikudukusu yayinene ye yantete. 5 Mose 6: 5.
39. Yanzole yifwanane i yayi: Zola ni aku bonso ngeye kibeni.
Loma 13: 9. Ngal. 5: 14. 1 Tim. 1: 5. Yak. 2: 8.
40. Mu nsikudukusu zozo zazole mu nanamene nsiku miamionsono ye mimbikudi. Mat. 7: 12.
41. Bafalisi bu bakutakana, Yesu wabayuvula, Mal. 12: 35 b. Luk. 20: 41 b.
42. wavova: Bwe lubanzilanga Klisto? Yandi i mwan' anani? Bavova kwa yandi: Wa Davidi.
43. Yandi wavova kwa yau: Buna Davidi bwe kambikila Mfumu mu Mpeve, bu kavova:
44. Mfumu wavova kwa Mfumu ami: Vwanda va lubakala luami, nate ye mbeni tula ntantu miaku kunsi amalu maku.
Lumb. 110: 1. Mav. 2: 34. 1 Kol. 15: 25. Eb. 1: 13. 10: 12 b.
45. Davidi bu kambika Mfumu, buna yandi bwe kenina mwan' andi?
46. Muntu nkutu kalendi kumvutula diambu ko. Tuka kina lumbu muntu kakabuka ntima mu kunyuvula diambu diaka ko.

KAPU 23.

1. Yesu waluengisa mu mavanga mabafalisi, 8. waluengisa nlonguki miandi mu lutasana, 13. waboka engwa kwa minsoniki ye bafalisi, 37. wasamuna nzengolo ankanu a Yelusalemi.

Mboki Yesu wavova kwa makabu ye
nlonguki miandi,
2. wakamba: Minsoniki ye bafalisi
bavwendi va kiandu kia Mose.
Neh. 8: 4.
3. Nkiangunu monso mabakulukambanga, luvanga mo ye keba mo, kansi ka luvangani bonso bwena mavanga mau ko. Kadi bavovanga, kansi ka bavanganga ko.
4. Bakanganga zitu bianandende ye tuikanga bio va mavembo mabantu, kansi yau kibeni ka bazolele bio finka mu nlembo nkutu ko.
Luk. 11: 46. Mav. 15: 10. Ngal. 6: 13.
5. Bavanganga mavanga mau mamonsono, kidi batonwa kwa bantu, kadi basanzulanga nsonokono zau zatuyindulu ye nenivisanga zamba biau;
Mat. 6: 1 b., 5, 16. 5 Mose 6: 8. 4 Mose 15: 38. 5 Mose 22: 12.
6. bazolele fulu kiantete mu malambu ye biandu biantete mu nzo zatukutukunu Mal. 12: 38 b. Luk. 20: 46.
7. ye kambwa malembe mu mazandu ye bikwa labi kwa bantu.
8. Kansi yeno ka luyambulani luabikwa labi ko, kadi umosi kaka i nlongi eno, ye yeno babo lu zimpangi. Yak. 3: 1.
9. Widi muntu nkutu ka lumbikani seno va ntoto ko, kadi umosi kaka i Seno, i dina diakizulu.
10. Ka luyambulani mpe luabikwa ntuadisi ko, kadi umosi kaka i ntuadisi eno, i Klisto.
11. Wena waunene mu yeno, yandi kakadi sielo kieno.
12. Wonso ukukizangula, si kayinumuswa; ukukiyina, si kazangulwa.
Yobi 22: 29. Zing. 29: 23. Luk. 14: 11. 18: 14. 1 Pet. 5: 5.
13. Engwa yeno, minsoniki ye bafalisi, lumeso kunsi alukaya! bu lubindikanga kimfumu kiamazulu vantadisi abantu. Kadi yeno ka lukotanga mo ko, ye ka luyambulanga beka mu kota bakota ko.
15. Engwa yeno, luminsoniki ye bafalisi, lumeso kunsi alukaya! bu luzenzilanga mu mbu ye mu nsi, kidi luavanga nzenza mosi kaka akiyudayo,[1] bu keka bo, lukumvanganga mwan' abilungi ulululutidi nduta zole.
16. Engwa yeno, ntuadisi miafwa meso! luvovanga: Didi ndefi mu vwala, ka lekwa ko, kansi didi ndefi mu wola wavwala, yandi bindamene.
Mat. 15: 14. 5: 33.
17. Lumazengi ye mpofo, kadi nki kilutidi mu nene, wola vo vwala dibiekele wola nlongo?

[1] vo poselita.

18. Ye: Didi ndefi mu zikwa diangiokila, ka lekwa ko, kansi didi ndefi mu nkailu va diau, yandi bindamene.
19. Lumpofo, nki kilutidi nene, nkailu vo zikwa diangiokila dibiekele nkailu nlongo? 2 Mose 29: 37.
20. Nkiangunu, didi ndefi mu zikwa diangiokila, didi ndefi mu diau kibeni ye mu biabionsono biena va diau.
21. Didi ndefi mu vwala, didi ndefi mu diau kibeni ye mu ndiena wena dio kundu. 1 Nt. 8: 13. 2 Lus. 6: 2.
22. Didi ndefi mu zulu, didi ndefi mu kiandu kia Nzambi ye mu yandi uvwandanga kio.
23. Engwa yeno luminsoniki ye bafalisi, lumeso kunsi alukaya! bu luvananga buku kiakumi-kumi kiafuka ye mangwanzia ye kumini ye yambulanga malutidi nandende mu minsiku: mfundusu ye nkenda ye minu. Momo mafwiti vangwa, ye mamana mankaka ka mayambulwa ko.
4 Mose 18: 21. Mika 6: 8. Luk. 11: 42.
24. Luntuadisi miafwa meso, lukelanga zimbu ye minanga kamela.
25. Engwa yeno minsoniki ye bafalisi, lumeso kunsi alukaya! bu luvedisanga mbungu ye dilonga ku mbazi, kansi mu ngudi bizedi kwa bintani ye kindiafu.
Mat. 15: 20. Mal. 7: 4. Luk. 11: 39. Tit. 1: 15.
26. Umfalisi wafwa meso, teka vedisa mu ngudi ambungu, kidi yavedila ku mbazi mpe.
27. Engwa yeno luminsoniki ye bafalisi, lumeso kunsi alukaya! bu lufwanane ye ndiamu zavembukuswa zimonikanga zantoko ku mbazi, kansi mu ngudi zizedi kwa visi biabafwa ye nsumukunu zazonsono.
28. I bobo yeno mpe lumonikanga balunungu ku mbazi kwa bantu, kansi mu ngudi luzedi kwa disu kunsi alukaya ye kimpumbulu.
29. Engwa yeno luminsoniki ye bafalisi, lumeso kunsi alukaya! bu lutunganga ndiamu zabambikudi ye ketulanga nkala miabalunungu
30. ye vovanga: Vo tuakutwa kala mu lumbu biamase meto, nga ka tuakala ntuadi ye yau mu menga mabambikudi ko.
31. Kiongono lutele kimbangi mu yeno kibeni, vo lu bana bayau bavonda bambikudi.
32. Lufuluza tezo kiamase meno mpe.

33. Lunioka, lubana bampidi, bwe si
luatabila mu nzengolo abilungi?
Mat. 12: 34.
34. I kuma, tala, mono mfidisi kwa
yeno bambikudi ye banduenga ye mi-
nsoniki. Bankaka mu yau si luakuba-
vonda ye koma va kulunsi, bankaka mu
yau si luakubazwaka mu nzo zeno za-
tukutukunu ye zoma mu mbanza ka
mbanza,
Luk. 11: 49 b. Mav. 5: 40. 22: 19. 2 Kol. 11: 24. Eb. 11: 36.
35. kidi menga mamonsono malunu-
ngu maluaka va yeno, i mau matengu-
lwa va ntoto tuka mu menga ma Abeli
walunungu nate ye menga ma Sakalia,
i mwan' a Balakia, uluavonda va kati
ye vwala ye zikwa diangiokila.
1 Mose 4: 8. 2 Lus. 24: 21 b.
36. Kedika mono iluvovele: Yina
yayonsono si yabwila mbandu yayi.
37. Yelusalemi, Yelusalemi, uvonda-
nga bambikudi ye tubanga bafiduswa
kwa yandi matadi mu vonda! Nkuti-
kisa zazingi yazola kutikisa bana baku,
bonso bukutikisilanga nuni bimbana-
mbana biandi kunsi amaveve mandi,
kansi yeno ka luzodi!
Yes. 31: 5. 65: 2. Yel. 7: 13. Luk. 13: 34 b.
38. Tala, yeno lusisulu nzo eno ya-
vombila. Yes. 1: 7. Mika 3: 12.
39. Kadi mono iluvovele: Ka lua-
kumbona diaka ko tuka bwabu nate ye
luavova: Wizidi mu nkumbu a Mfu-
mu i nkwa lusakumunu!
Lumb. 118: 26. Mat. 21: 9.

KAPU 24.

1. Yesu wabikula mbungulu a Yelusalemi, 29. ye ngizulu andi yanzole, 32. wakamba dimbu bina tekila lumbu bina, 42. walubula mu kaya meso.

Yesu wavaika mu kinlongo, wayenda
yendingi; nlonguki miandi mia-
yiza kwa yandi mu kunsonga ntungulu
zakinlongo. Mal. 13: 1 b. Luk. 21: 5 b.
2. Wavutula, wavova kwa yau: Ka
lumweni yina yayonsono koe? Kedika
mono iluvovele: Vava ka vayambu-
lwa tadi va ntandu atadi dialembwa
tululwa ko. 1 Nt. 9: 7 b. Mika 3: 12.
3. Kansi bu kavwanda va mongo a
Olive, nlonguki miayiza kwa yandi ku
nenga, bavova: Utukamba, nki alu-
mbu si kiavangwa mambu momo, nki
i dimbu kiangizulu aku ye mbanunu
antangu yayi?
4. Yesu wavutula, wavova kwa yau:
Lutala, ka luidi zimbukuswa kwa muntu,
Ef. 5: 6. Kolo. 2: 8. 2 Tes. 2: 3.

5. kadi babingi si bakwiza mu nku-
mbu ami ye vova: Mono kwami i
Klisto, si bazimbikisa babingi.
6. Yeno si luawa zimvita ye kumu
kiazimvita. Lutala, ka luidi bwa ma-
mpamuka, kadi makatwa kalakana
kwandi, kansi nate ye bwabu mbanunu
ka yena ko.
7. Kadi kanda diabantu si dianangu-
mukina kanda diabantu ye kimfumu
mu kimfumu, malema si makala ye
ndikunu zantoto muma ka muma.
8. Kansi momo mamonsono i mba-
dukulu aminsongo.
9. Buna si bakuluyekula mu kwa-
muswa ye kuluvonda, yeno si luabelwa
kwa makanda mamonsono mabantu mu
diambu diankumbu ami.
Mat. 10: 17. Yoa. 15: 19 b. 16: 2 b.
10. Buna babingi si bata sakuba ye
yekasana ye belasana,
11. ye mbikudi miamingi miampu-
mpuluvunu si miatelama ye zimbikisa
babingi.
12. Mu diambu diakimpumbulu ki-
niekanga, zola kwababingi si kwavola.
13. Wonso tatamene nate ye mbanu-
nu, vulusu.
14. Nsamu wau wambote wakimfu-
mu si wasamunwa mu ntoto wawonsono
mwena bantu mu kimbangi kwa maka-
nda mamonsono mabantu, mboki mba-
nunu yakwiza.
15. Nkiangunu bu lumweni nkanku-
musu ambungulu yabikwa kwa Danie-
li, mbikudi, yitelamene va vuma kia-
nlongo—tengi mo, bika kavisa—
Dan. 9: 27. 12: 11. Luk. 17: 31.
16. buna bena mu Yuda, bika bati-
nina vana miongo;
17. wena va nludi, kakulumuki mu
bonga biena mu nzo andi ko;
18. wena mu via, kavutuki mu bonga
yunga kiandi ko.
19. Kansi engwa bena vumu ye ba-
yemikanga mu lumbu bina!
20. Lusambila, ka luidi taba mu sivu
vo mu lumingu.
21. Kadi buna si bwakala nzungu
zazingi, i zampila yina zikazikedi tuka
mu mbadukulu anza nate ye bwabu, ye
ka zivutuki kala ko.
22. Vo lumbu biabina ka biakufukwa
ko, nga nsuni nkutu wavulusu; kansi
mu diambu diabakiasolwa lumbu biobio
si biakufukwa.
23. Buna vo muntu vovele kwa ye-
no: Tala, eva vena Klisto, vo evo, ka
lulekani minu ko. Luk. 17: 23. 21: 8.
24. Kadi ba-Klisto bampumpuluvunu

ye mbikudi miampumpuluvunu si batelama ye songa dimbu biabinene ye mangu, mpasi bakiasolwa bazimbuswa, vo bulendakana. 2 Tes. 2: 11.

25. Tala, mono ikikambidi mo kwa yeno.

26. Nkiangunu vo bavova kwa yeno: Tala, yandi wena mu nsi yankatu, ka luendani ko; tala, wena mu bivinga, ka lulekani minu ko.

27. Kadi bonso buvaikilanga luvezomo mu ntini yaeste ye monwanga nate ye ku weste, i bobo buna kadila ngizulu a Mwan' amuntu. Luk. 17: 24.

28. Konso kwena mvumbi, kuna kukutakananga bambemba.

29. Nzungu zalumbu bina bu zimeni, ntangu ntumbu lomba, ngonda ka yivani miezi miandi ko, mbwetete zisotuka mu zulu, tulendo tuamazulu tunikuka.

Yes. 13: 10. Yeh. 32: 7. Yoeli 2: 10, 31. 3: 15 b. Mal. 13: 24 b. Luk. 21: 25 b. Mav. 2: 20. Nzai. 6: 12.

30. Mboki dimbu kia Mwan' amuntu si kiamonika mu zulu, makanda mamonsono mantoto si mabanda zintulu ye mona Mwan' amuntu wizidi mu matuti mazulu ye tulendo ye nkembo wawingi.

Dan. 7: 10, 13. Mat. 25: 31. Mav. 1: 11. 1 Tes. 4: 16. Nzai. 1: 7.

31. Yandi si kafidisa mbasi zandi ye ntendono yampungi. Zau si zakutikisa bakiasolwa bandi tuka mu ntini zia zampeve ye tuka mu nsuka zankaka zamazulu nate ye ku nsuka zankaka.

Mat. 13: 41. 1 Kol. 15: 52. 1 Tes. 4: 16.

32. Lulonguka ngana mu kuyu. Vala diakiau bu dikilebelele ye dukisi makaya, luzeyi, vo nsungi amvula yeka lukufi. Mal. 13: 28 b. Luk. 21: 29 b.

33. I bobo yeno mpe, bu luamweni momo mamonsono, luzaya, vo yau yeka va mielo.

34. Kedika mono iluvovele: Mbandu yayi ka yivioki ko, nate ye momo mamonsono makalakane.

35. Zulu ye ntoto si biavioka, kansi mambu mami ka mavioki ko.

Lumb. 102: 26. Yes. 40: 8. Eb. 1: 11.

36. Kina lumbu ye kina lokula muntu kazeyi bio ko, ka mbasi zamazulu ko, ka Mwana ko, kansi Se kaka.

Mav. 1: 7.

37. Bonso bwakadila lumbu bia Noa, i buna si bwakadila ngizulu a Mwan' amuntu. Luk. 17: 26 b. 1 Pet. 3: 20.

38. Kadi bonso bubakala mu lumbu biatekila mbukil' anlangu: badianga, banwanga, bakwelanga, bakwedisanga, nate ye lumbu kiakota Noa mu nzaza,

1 Mose 6: 2. 7: 7.

39. ka bazaya diambu ko, nate ye mbukil' anlangu yayiza kunkula babonsono; i buna si bwakadila ngizulu a Mwan' amuntu.

40. Buna bole bena mu yinza; umosi bongolo, umosi sisulu. Luk. 17: 34 b.

41. Bakento bole banikanga mfumfuta va tadi, umosi bongolo, umosi sisulu.

42. Nkiangunu lukaya meso, bu lulembolo zaya nki alumbu kialuaka Mfumu eno. Mat. 25: 13. Mal. 13: 33, 35.

43. Luzaya diadi: vo mfumu anzo zeyi kionso lo kiankengila kialuaka mwivi, nga temone ye kayambudi nzo andi yatimwa ko.

1 Tes. 5: 2. 2 Pet. 3: 10. Nzai. 3: 3.

44. Nkiangunu yeno mpe lukubama; kadi lokula kilulembwa banzila kikwiza Mwan' amuntu.

45. Nkiangunu nani i nanga wakwikama ye wanduka wayaduswa kwa mfumu andi mu 'bisi nzo andi, kidi kabavana dia mu ntangu yafwana?

46. Mayangi mena ye nanga wowo ubweno kwa mfumu andi, bu kizidi, vo uvanganga bobo.

47. Kedika mono iluvovele: Yandi si kakunyadisa mu biamvwa biandi biabionsono. Mat. 25: 21, 23. Luk. 22: 29 b.

48. Kansi vo nanga wambi vovele mu ntim' andi: Mfumu ami zingilanga;

49. wabadika bufa minanga yandi ye dia ye nwa va kimosi ye bakolwanga;

50. mfumu ananga wowo wizidi lumbu kikalembwa vingila ye lokula kikalembwa zaya;

51. yandi si kakumvinguna mu kati ye kumvana kiandi kunku va kimosi ye bameso kunsi alukaya. Kuna si kwakala dilu ye nkwetoso ameno.

Mat. 8: 12. 13: 42. 25: 30.

KAPU 25.

1. Yesu wafwanikisa ngizulu andi mu ngana yakumi diandumba, 14. mu muntu wavana talanta kwa nanga miandi, 31. mu mfundusu yikavita fundisa mu ngizulu andi.

Buna kimfumu kiamazulu kifwanane ye kumi diandumba zabonga minda miau mu kwe kiki toko diandambisa.

2. Zitanu zakala mazengi, zitanu zakala nduka.
3. Kadi bamazengi babonga minda, kansi ka bavitika mazi ko.
4. Banduka bavitika mazi mu wumbwa biau va kimosi ye minda miau.
5. Toko diandambisa bu diazingila, babonsono banungina, se balele.
6. Mu ndingu ansi mwakala mboko-lo: Tala, toko diandambisa! Luvaika luankika!
7. Buna bandumba zozo zazonsono batelama, bakubika minda miau.
8. Bamazengi bavova kwa banduka: Lutuvana mazi mena yeno, kadi minda mieto se mizima.
9. Banduka bavutula, bavova: Kasi ka malungila kwa beto yeno ko. Luenda vele kwa batekanga mo, luakisumbila.
10. Bu bayenda sumbi, toko diandambisa dialuaka, bakubama bakota yandi mu ndambisa, kielo se kibindukulu.
11. Ndumba zankaka zazimunina luaka, zavova: Mfumu, Mfumu, utuzibudila!
12. Kansi yandi wavutula, wavova: Kedika mono iluvovele: Kiluzeyi ko.

Mat. 7: 23. Luk. 13: 25 b.

13. Nkiangunu lukaya meso; kadi ka luzeyi lumbu vo lokula ko.

Mat. 24: 42, 44. Mal. 13: 33, 35. Luk. 21: 36. 1 Kol. 16: 13. 1 Pet. 5: 8. Nzai. 16: 15.

14. Kadi bwenina bonso muntu bu kayenda ku nsi yankaka, yandi wabokila nanga miandi, wabatambika mbongo zandi. Luk. 19: 11 b.
15. Yandi wavana talanta tanu kwa umosi, biole kwa wankaka, kimosi kwa wankaka, bonso bwalenda muntu muntu; wayenda ku nsi yankaka.
16. Watambula talanta tanu ntumbu kwenda bio kitila, wavanga talanta tanu biankaka ndandu.
17. I bobo mpe watambula biole, wabaka biole biankaka ndandu.
18. Kansi watambula kimosi wayenda tima mu ntoto ye sweka palata kiamfumu andi.
19. Ntama yayingi mboki mfumu ananga miomio wayiza, wadedisa ntalu ye yau.
20. Watambula talanta tanu wayiza nati talanta tanu biankaka, wavova: Mfumu, ngeye wantambika talanta tanu; tala, talanta tanu biankaka yabeki ndandu.
21. Mfumu andi wavova kwa yandi: Mbote, unanga wabiza ye wankwikizi; ngeye wankwikizi mu biafiuma, mono ikuyadisa mu biabingi: kota mu kiese kiamfumu aku.

Mat. 24: 47. Luk. 22: 29 b.

22. Watambula talanta biole wayiza mpe, wavova: Mfumu, ngeye wantambika talanta biole; tala, talanta biole biankaka yabeki ndandu.
23. Mfumu andi wavova kwa yandi: Mbote, unanga wabiza ye wankwikizi; ngeye wankwikizi mu biafiuma, mono ikuyadisa mu biabingi: kota mu kiese kiamfumu aku.
24. Kansi watambula talanta kimosi wayiza mpe, wavova: Mfumu, nzeyi, vo ngeye i muntu wambalu uyonzikanga vakwakunini ko, ukutikisanga vakwamwangisi ko.
25. Mono yakala wonga, yayenda sweka talanta kiaku mu ntoto. Tala, kiaku i kiaki.
26. Mfumu andi wavutula, wavova kwa yandi: Unanga wambi ye nkwa bolo, zeyie, vo iyonzikanga vakiakunini ko ye ikutikisanga vakiamwangisi ko?
27. Buna wakutu tambika palata biami kwa mbudisi miabivanza, nga bu yavutukidi, yatambudi biami ye ndandu.
28. Nkiangunu lunziona talanta ye vana kio kwa wena kumi diatalanta.
29. Kadi wonso beki, si kavewa ye baka kiaba; kansi ukaubeki ko, ziononο kiena yandi mpe.

Mat. 13: 12. Mal. 4: 25. Luk. 8: 18.

30. Lutuba nanga ukondolo mfunu ku tombe kia ku mbazi. Kuna si kwakala dilu ye nkwetoso ameno.
31. Mwan' amuntu bu kizidi mu nkembo andi ye mbasi zazonsono ye yandi, buna vwendi va kiandu kiandi kiankembo.

Sak. 14: 5. Mat. 16: 27. 1 Tes. 4: 16. 2 Tes. 1: 7. Yud. b. 14.

32. Makanda mamonsono si mayonzama va luse luandi, yandi si kakubavambisa, bonso buvambisanga mvungi mameme ye binkombo-nkombo.

Loma 14: 10. 2 Kol. 5: 10. Yeh. 34: 17, 20.

33. Yandi si katula mameme va lubakala luandi, kansi binkombo-nkombo va lumoso.
34. Buna Ntinu si kavova kwa bena va lubakala luandi: Luiza, lubankwa mialusakumunu mia Sami, lutambula fwa diakimfumu kiluakubukulwa tuka mu ntudulu alufulu luanza.
35. Kadi mono yafwa nsatu, yeno luampana dia; yafwa mpwil' anlangu,

yeno luandwika wo; yakala nzenza, yeno luantambula;
Yes. 58: 7. Yeh. 18: 7.
36. yakala mpene, yeno luamvwika; yabela, yeno luambedisa; yakala mu boloko, yeno luayiza kwa mono.
Yak. 1: 27.
37. Buna balunungu si bavutula ye vova kwa yandi: Mfumu, nki alumbu tuakumweni, vo fwidi nsatu, yeto tuakudikidi, vo fwidi mpwil' anlangu, yeto tuanwikini wo?
38. Nki alumbu tuamweni, vo u nzenza, yeto tuakutambudi, vo mpene, yeto tuavwikidi?
39. Nki alumbu tuamweni, vo wabela vo mu boloko, yeto tuayizidi kwa ngeye?
40. Ntinu si kavutula ye vova kwa yau: Kedika mono iluvovele: Mpangi zami zazi zazike buna zena, kadi vo luavengi bo kwa umosi kaka, buna luampengi bo. Zing. 19: 17. Eb. 6: 10.
41. Mboki yandi si kavova kwa bena va lumoso luandi: Lunkatukila, luasingwa, ku tia tuamvu ya mvu tuakubukulwa nkadi ampemba ye mbasi zandi. Lumb. 6: 8. Mat. 7: 23. Luk. 13: 27.
42. Kadi mono yafwa nsatu, yeno ka lumpani dia; yafwa mpwil' anlangu, yeno ka lundwiki wo;
43. yakala nzenza, yeno ka luntambudi; yakala mpene, yeno ka lumvwiki; yela ye mu boloko, yeno ka lumbumini.
44. Buna yau mpe si bavutula ye vova: Mfumu, nki alumbu tuamweni ngeye, vo fwidi nsatu adia vo nlangu vo u nzenza vo mpene vo yela vo mu boloko, yeto ka tukusadidi ko?
45. Buna yandi si kavutula ye vova kwa yau: Kedika mono iluvovele: Baba babake buna bena, kadi vo ka luavengi bo kwa umosi ko, ka luavengi bo mpe kwa mono ko.
46. Baba si bakwenda ku ndongi zamvu ya mvu, kansi balunungu ku moyo wamvu ya mvu.
Dan. 12: 2. Yoa. 5: 29.

KAPU 26.

1. Mintantu miawawasana mu baka Yesu. 6. Yesu wakuswa kwa Malia, 17. wakubikisa meme diapasa, 26. wasoka nlekolo, 30. wayenda ku mongo a Olive, 36. walungwa mu Ngetesemane, 47. wakangwa, 57. wanatwa kwa Kayafa, 69. wakadulwa kwa Petelo.

Bwakala Yesu bu kamana mambu momo mamonsono, wavova kwa nlonguki miandi:
Mal. 14: 1 b. Luk. 22: 1 b.
2. Luzeyi, vo lumbu biole mboki pasa kiabwa, ye Mwan' amuntu si kayekulwa mu komwa va kulunsi.
Mat. 20: 18 b.
3. Buna bangudi zanganga ye bangudi zabantu bakutakana va kianzala kiangudi anganga, ubikwanga Kayafa,
4. bavova manenga, kidi babaka Yesu mu kinkita ye kumvonda.
5. Kansi bavova: Ka mu lumbu biankembo ko, ka mwidi bwa nkindu mu bantu.
6. Yesu bu kakala mu Betania mu nzo a Simoni, i mfwa bwazi,
Mal. 14: 3 b. Yoa. 12: 1 b.
7. nkento wakala mbwat' amazi mansunga mantalu beni, wayiza kwa yandi, wadukula mo va ntu andi, bu kavwanda va meza. Yoa. 12: 3 b.
8. Minlonguki bu bamona bo, bafuta ntima, bavova: Bila nki mbungulu yoyo?
9. Kadi makutu tekakana mu ntalu yayinene ye vewa kwa bamputu.
10. Yesu bu kazaya dio, wavova kwa yau: Mu nkiama lukwamisi nkento? Kadi salu kiabiza kansadidi.
11. Kadi ntangu zazonsono bamputu bena yeno, kånsi mono kiena yeno ntangu zazonsono ko.
12. Kadi bu kadukudi mazi mama mansunga va nitu ami, vengi bo mu kunkubika mu diamuswa.
13. Kedika mono iluvovele: Konso kuna samunwa nsamu wau wambote mu nza yayonsono, kuna si kwakambwa makavengi mu mbambukulu andi amoyo.
14. Mboki mosi mu kumi ye zole, ubikwanga Yuda Iskalioti, wayenda kwa bangudi zanganga,
Mat. 10: 4. Mal. 14: 10 b. Luk. 22: 3 b.
15. wavova: Nki luzolele kumpana yanyekula kwa yeno? Bantezila makumatatu mavanza biapalata.
16. Tuka mu ntangu yina wabadika tomba ntangu yafwana, kidi kanyekula.
17. Kansi lumbu kiantete kiankembo amampa malembwa funa minlonguki miayiza kwa Yesu, miavova: Kwe zolele tuakukubikila mu dia pasa?
2 Mose 12: 15 b. Mal. 14: 12 b. Luk. 22: 7 b.
18. Wavova: Lukota mu mbanza kwa mbadio, luvova kwa yandi: Nlongi vovele: Ntangu ami yifinangene;

mono si yavanga pasa mu nzo aku ye
nlonguki miami.
19. Nlonguki miavanga, bonso bwa-
basikidikisa Yesu, bakubika pasa.
20. Nkokila bu yabwa, wavwanda
ye nlonguki miandi kumi ye zole va
meza.
Mal. 14: 17 b. Luk. 22: 14 b. Yoa. 13: 1 b.
21. Bu badia, wavova: Kedika mo-
no iluvovele: Buna luena, mosi wa-
kungiekula.
22. Bakala kiadi beni, babadika vo-
va kwa yandi mosi mosi: Mfumu, ka-
di i monoe?
23. Wavutula, wavova: Vwengi ya-
mi koko mu dilonga wakungiekula.
24. Mwan' amuntu si ukatuka bonso
bwasonama mu yandi; kansi engwa
muntu wowo uyekole Mwan' amuntu!
Diambote kwa yandi, vo walembwa
butuka, i muntu wowo. Lumb. 41: 9.
25. Yuda wanyekula wavutula, wa-
vova: Labi, kadi i monoe? Wavova
kwa yandi: Ngeye vovele bo.
26. Bu badia, Yesu wabonga dimpa,
wasakumuna, wabukuna dio, wavana
minlonguki, wavova: Lubonga luadia;
diodio i nitu ami.
Mal. 14: 22 b. Luk. 22: 19 b. 1 Kol. 11: 23 b.
27. Yandi wabonga mbungu, wato-
nda, wabavana yo, wavova: Lunwa
yo yeno babonsono.
28. Kadi mama i menga mami malu-
wawanu matengolo mu babingi mu
ngiambudulu amasumu.
Mat. 20: 28. Loma 5: 9.
29. Mono iluvovele: Tuka bwabu
kina vutuka nwa yitukidi mu mbutu
miami mianti wavinia ko, nate ye
lumbu kina kindwini yo yampa ye
yeno mu kimfumu kia Sami.
30. Bu bamana yimbila nkunga wa-
masika, bayenda ku mongo a Olive.
Mal. 14: 26 b.
31. Buna Yesu wavova kwa yau:
Mu fuku diadi yeno babonsono lua-
kuntela sakuba, kadi diasonama vo:
Mono si yabanda mvungi, ye mameme
makamba si masansukuswa yeku-
yeku.
32. Kansi bu mfulukusu, si yakulu-
tekila kuna Ngalili. Mat. 28: 7.
33. Petelo wavutula, wavova kwa
yandi: Vo babonsono bakutela sakuba,
nga mono kikutela sakuba widi ntangu
nkutu ko.
34. Yesu wavova kwa yandi: Kedi-
ka mono ivovele: Mu fuku diadi koko
ka dikukikubila ko, ngeye bu umeni
kunkadila nkadila zitatu.
Luk. 22: 34. Yoa. 13: 38.

35. Petelo wavova kwa yandi: Vo
fwa yafwa yaku mpe, kikukadila nkutu
ko. Mampila yoyo mavova nlonguki
miamionsono mpe.
36. Mboki Yesu wayiza yau ku lu-
mbu lubikwanga Ngetesemane, wavova
kwa minlonguki: Luvwanda vava, bu
ikwenda kuna ye sambila.
Mal. 14: 32 b. Luk. 22: 40 b. Yoa. 18. 1.
37. Yandi wanata Petelo ye bana
bole ba Sebedai, wabadika kala kiadi
ye bwa kingongo. Mat. 4: 21.
38. Buna wavova kwa yau: Mwel'
ami uzungulu kwa kiadi nate ye fwa.
Lukala vava, lukaya meso ye mono.
Yoa. 12: 27.
39. Yandi wayenda finseke-nseke,
wafukama va zizi kiandi, wasambila,
wavova: Se, vo bulendakana, yambula
mbungu yayi yampioka. Mwanki ka
bonso bunzolele ko, kansi bonso buuzo-
lele. Yoa. 6: 38. Eb. 5: 7.
40. Yandi wayiza kwa minlonguki,
wabwana balele, wavova kwa Petelo:
Kiongono ka lulendele mu kaya meso
ye mono ola kimosi koe?
41. Lukaya meso, lusambila, ka luidi
kota mu mpukumunu. Mpeve yena
kinzodila, kansi nsuni wena kindakana.
1 Pet. 4: 7. Ngal. 5: 17.
42. Diaka wayenda ngienda yanzole,
wasambila, wavova: Sami, vo kilendi
yo viokwa ko, langa yanwa yo kaka,
bika luzolo luaku luavangama.
43. Yandi wayiza diaka, wabwana
balele, kadi meso mau makala nande-
nde.
44. Yandi wabasisa, wayenda sambi-
la nsambila yantatu, wavova diaka
mambu mamosi.
45. Buna wayiza kwa minlonguki,
wavova kwa yau: Luleketi bwabu,
luvunda. Tala, lokula kieka lukufi,
ye Mwan' amuntu yekolo mu moko ma-
bankwa masumu.
46. Lutelama, ntuendino. Tala,
ungiekole ufinangene.
47. Bu kavova, tala, Yuda, umosi mu
kumi ye zole, waluaka ye kabu diadi-
nene ye yandi ye bisabala ye minkawa,
batuka kwa bangudi zanganga ye ba-
ngudi zabantu.
Mal. 14: 43 b. Luk. 22: 47 b. Yoa. 18: 2 b.
48. Wanyekula wabavana dimbu,
wavova: Wonso umfibidi, i yandi;
lumbaka.
49. Yandi ntumbu kwiza kwa Yesu
ye vova: Kala kiese, Labi! wamfibu-
zula.
50. Yesu wavova kwa yandi: Nku-

ndi, dina diwizidi—! Buna bayiza sa
moko mu Yesu, bambaka.
51. Tala, umosi wakala ye Yesu
walambula koko, wavola sabala kiandi,
wabanda nang' angudi anganga, wazaka
kutu kwandi.
52. Buna Yesu wavova kwa yandi:
Vutula sabala kiaku mu fulu kiakiau;
kadi babonsono babonganga sabala, ba-
bungwa mu sabala.
1 Mose 9: 6. Nzai. 13: 10.
53. Evo benzie, vo kilendi bombidila
Sami ko, ye yandi kantudila va lueka
mbasi ziviokele kumi ye lengio biole?
54. Buna masonukwa bwe makutu
kwendila detila, vo bobo si bwakalakana
kaka? Yes. 53: 10.
55. Kina lokula Yesu wavova kwa
makabu: Yeno luizidi nkievo kwa
ntani mu bisabala ye minkawa mu ku-
mbaka. Lumbu ka lumbu yavwendi
mu kinlongo ye longanga, yeno ka
lumbaki.
56. Kansi diadi diadionsono dibwidi,
kidi masonukwa mabambikudi menda
detila. Buna nlonguki miamionsono
miansisa, miataba. Lumb. 88: 8.
57. Babaka Yesu bantuala kwa Ka-
yafa, i ngudi anganga, kwakutakana
minsoniki ye bangudi zabantu.
Mal. 14: 53 b. Luk. 22: 54 b. Yoa. 18: 12 b.
58. Petelo wannama mu ntatuki be-
ni nate ye ku kianzala kiangudi anga-
nga, wakota muna, wavwanda ye ma-
ntadi mu tala mbanunu.
59. Bangudi zanganga ye bamayala
babonsono batomba kimbangi kiampu-
mpuluvunu mu Yesu, kidi bamvonda;
60. ka basolula kio ko, mpeleko
mbangi zazingi zampumpuluvunu za-
yiza. Kansi vazimunina bole bayiza,
61. bavova: Ndieu wavovele: Mono
ilenda tulula vwala dia Nzambi ye tu-
ngulula dio mu lumbu tatu.
62. Ngudi anganga watelama, wavo-
va kwa yandi: Kuvutudi diambu koe?
Nki akimbangi baba bakutelele?
63. Kansi Yesu wadingama. Ngudi
anganga wavutula, wavova kwa yandi:
Mono ikukandila mu Nzambi amoyo,
mpasi watukamba, vo ngeye i Klisto,
Mwan' a Nzambi.
64. Yesu wavova kwa yandi: Ngeye
vovele bo. Mboki mono iluvovele:
Tuka bwabu mboki luamona Mwan'
amuntu vwendi va lubakala lualulendo
ye kwizanga mu matuti mazulu.
Lumb. 110: 1.
65. Buna ngudi anganga watiasuna
mvwatu miandi, wavova: Yandi tieki.
Nki ansatu azimbangi tuvutuka kala?
Tala, bwabu luwilu ntiakulu.
66. Nki lubenzi? Kansi bavutula,
bavova: Yandi wena nkanu afwa.
67. Buna banlobudila mante va zizi,
bambanda zinkome, kansi bankaka ba-
mbanda mu nzamvula,
68. bavova: Klisto, utubikudila:
Nani i ndieu ukubendi?
69. Petelo wavwanda ku mbazi va
kianzala. Sielo kiankento kiayiza kwa
yandi, kiavova: Ngeye mpe kedi
ye Yesu, mwisi Ngalili.
70. Kansi yandi wakala nkalu va-
ntadisi ababonsono, wavova: Kizeyi
diuvovele ko.
71. Bu kayiza ku mwelo, wankaka
wammona, wavova kwa bakala vana:
Ndieu kedi ye Yesu, mwisi Nasaleti.
72. Diaka wakala nkalu mu ndefi:
Kizeyi muntu wowo ko.
73. Kansi fintama-ntama mboki ba-
telama vana bayiza, bavova kwa Petelo:
Kedika ngeye mpe umosi mu yau, kadi
luvovolo luaku mpe lukuvisikisi.
74. Buna wabadika kukisinga ye dia
ndefi: Kizeyi muntu wowo ko. Koko
ntumbu kuba.
75. Petelo wabambuka moyo mu
mambu mavova Yesu: Koko ka diku-
kikubila ko, ngeye bu umeni kunkadila
nkadila zitatu. Yandi wavaika, wabwa
mu dila beni. Mat. 26: 34.

KAPU 27.

1. Yesu wanatwa kwa Pilatu. 3. Yuda Iska-
lioti wakivonda. 11. Yesu wazengulwa
kwa Pilatu, 32. wakomwa va kulunsi.
45. Yesu wafwa, 57. wadiamuswa. 62.
Ndiamu yakengwa.

Nsuka bu wakala, bangudi zanganga
babonsono ye bangudi zabantu
bavova manenga mu Yesu mu kumvo-
nda. Mal. 5: 1 b. Luk. 22: 66.
2. Bankanga, bannata, banyekula kwa
nyadi Pilatu. Luk. 23: 1. Yoa. 18: 28.
3. Yuda wanyekula, bu kamona, vo
wabeduswa, wanionguluka, wavutula
makumatatu mavanza biapalata kwa
bangudi zanganga ye bangudi zabantu,
4. wavova: Mpolele masumu, bu
ngiekole menga makondolo bila. Kansi
bavova: Kadi diambu dieto diodio?
Ngeye wa dio tala.
5. Yandi watuba vanza biapalata
mu vwala, wakatuka, wayenda kuki-
ketika.
6. Kansi bangudi zanganga babonga

vanza biapalata, bavova: Ka bwena luve mu tuba bio mu lundulu kiaminkailu ko, kadi i ntalu amenga.
7. Bavova manenga, basumbila bio via dianwumbi mu zikila dio banzenza.
8. I kuma via diodio dibikwanga via diamenga nate ye bwabu.
9. Buna mavova Yelemia mbikudi, mayenda detila, uvovele: Yau babonga makumatatu mavanza biapalata, i ntalu andiena wasiwa ntalu, i ndiena wasiwa ntalu kwa bana ba Isaeli;
10. bavana bio mu via dianwumbi, bonso bwansikidikisa Mfumu.
11. Yesu watelama vantadisi anyadi, nyadi wanyuvula, wavova: Ngeye kwaku ntinu abayudayoe? Yesu wavova: Ngeye vovele bo.
1 Tim. 6: 13. Mal. 15: 2 b. Luk. 23: 2 b. Yoa. 18: 29 b.
12. Bu kafunduswa kwa bangudi zanganga ye bangudi zabantu, kavutula diambu ko.
13. Buna Pilatu wavova kwa yandi: Kadi kuwilu koe, bonso bubeti kutela mamingi kimbangi?
14. Yandi kamvutudila diambu mu dimosi nkutu ko, nkiangunu nyadi wayitukwa beni.
15. Kansi mu lumbu biankembo, nyadi wakala fu kiayambula nkole kwa bantu, wonso ubazola.
Mal. 15: 6 b. Luk. 23: 17 b. Yoa. 18: 39 b.
16. Ntangu yina bakala nkole yatunda, nkumbu andi Balaba.
17. Nkiangunu bu bakutakana, Pilatu wavova kwa yau: Nani luzolele yaluyambudila, Balaba vo Yesu ubikwanga Klisto?
18. Kadi wazaya, vo banyekula mu diambu diayandu diameso.
19. Bu kavwanda va kiandu kiamfundisi, nkazi andi watuma kwa yandi, wavova: Kukalani bungu ye bakala diodio dialunungu ko, kadi ndungulu kwama kwakwingi bwabu mu ndozi mu diambu diandi.
20. Bangudi zanganga ye bangudi zabantu baleba makabu, mpasi balomba Balaba, kansi mpasi babunga Yesu.
21. Nyadi wavutula, wavova kwa yau: Babole, nani luzolele yaluyambudila? Kansi bavova: Balaba.
Mav. 8: 14.
22. Pilatu wavova kwa yau: Buna bwe yavanga kwa Yesu ubikwanga Klisto? Babonsono bavova: Bika kakomwa va kulunsi!
23. Yandi wavova: Kadi nki kiambi kavengi? Kansi yau baboka beni, bavova: Bika kakomwa va kulunsi!
24. Pilatu bu kamona, vo walembana mo, kansi mayoyila maluta, buna wabonga nlangu, wasukula moko vantadisi andonga, wavova: Mono kiena bila mu menga momo ko. Yeno lua mo tala.
25. Bantu babonsono bavutula, bavova: Bika menga mandi miza va yeto ye va bana beto.
26. Buna wabayambudila Balaba, kansi wazwakisa Yesu, wanyekula mu komwa va kulunsi. Yoa. 19: 16.
27. Mboki binwani bianyadi bianata Yesu ku vula, bankutikisila buka kiakionsono, Mal. 15: 16 b. Yoa. 19: 2 b.
28. bamvula nlele, banzinga yunga kiambwaki,
29. bavanda mpu yansende, batula yo va ntu andi ye lutu mu koko kwandi kwalubakala, bafukama va makungunu kwa yandi, bansakanana, bavova: Kala kiese, ntinu abayudayo!
30. Banlobudila maute, babonga tutu, bambanduzula dio mu ntu.
Yes. 50: 6. Mat. 26: 67.
31. Bu bansakanana, bamvula yunga, bamvwika mvwatu miandi, bannata mu komwa va kulunsi.
32. Bu bavaika, bamona mwisi Kilene, nkumbu andi Simoni; bankomina kanata kulunsi diandi.
Mal. 15: 21. Luk. 23: 26.
33. Bu baluaka ku vuma kibikwanga Ngolongota, i vuma kibikwanga konzongolo kiantu,
Mal. 15: 22 b. Luk. 23: 27 b., 38. Yoa. 19: 16 b., 19 b.
34. bamvana kanwa vinia kiasangwa nlangu andumbu andudi, bu kabimba kio, kazola kio nwa ko. Lumb. 69. 21.
35. Bu bankoma va kulunsi, bakabasana mvwatu miandi, bata mio wadi.
Lumb. 22: 18.
36. Bavwanda mu kunkenga kuna.
37. Batula bila kiandi va ntandu antu andi kiasonama: Ndieu i Yesu, ntinu abayudayo.
38. Buna ntani miole miakomwa yandi va makulunsi, umosi va lubakala, umosi va lumoso.
Yes. 53: 12. Mal. 15: 27. Luk. 23: 33. Yoa. 19: 18.
39. Bavioka bantiaka, banikusa ntu miau, Mal. 15: 29 b. Luk. 23: 35 b., 39 b.
40. bavova: Ngeye si utulula vwala ye tungulula dio mu lumbu tatu, ukivulusa, vo u Mwan' a Nzambi ye kulumuka mu kulunsi. Mat. 26: 61. Yoa. 2: 19.
41. Bonso bobo bangudi zanganga bansakanana ye minsoniki ye bangudi zabantu, bavova:
42. Yandi wavulusi bankaka, kalendi kukivulusa ko. Yandi i ntinu a Isaeli!

Bika kakulumuka bwabu mu kulunsi tuakunlekila minu.
43. Yandi wasidi vuvu mu Nzambi, bika kantanina bwabu, vo unzolele, kadi wavovele: Mono i Mwan' a Nzambi.
44. Mintani miakomwa yandi va makulunsi miandevila bobo mpe.
45. Tuka mu ola kiansambanu tombe kiabwa va ntoto wawonsono nate ye ola kiavwa.
Mal. 15: 33 b. Luk. 23: 44 b. Yoa. 19: 28 b.
46. Kansi mu ola kiavwa Yesu waboka mu ndinga yayinene, wavova: Eli, Eli, lama sabakatani? i mpila mosi: Nzambi ami, Nzambi ami, mu nkiama undiengi? Lumb. 22: 1.
47. Bankaka batelama vana bawa mo, bavova: Ndieu, Elia kabokele.
48. Mosi wakala yau ntumbu yungusa ye bonga pongo ye fuluza kio vinia kiandeki, wasomika kio mu tutu, wannwika kio.
49. Kansi basidi bavova: Yambula, bika tuatala, vo Elia ukwiza kumvulusa.
50. Yesu waboka diaka mu ndinga yayinene, watabuka vumunu.
51. Tala, ngumbu avwala yatiasuka mu ndambu zole tuka va ntandu nate ye ku banda, ntoto wanikuka, matadi mabasuka,
2 Mose 26: 31. Mal. 15: 38 b. Luk. 23: 47 b.
52. ndiamu zazibuka, nitu zazingi zabantu bavedila baleka tulu bafulukuswa;
53. bavaika mu ndiamu zau, bakota mu mbanza yanlongo landila mfulukulu andi, bamonika kwa babingi.
54. Ntuti ankam' abinwani ye bakala yandi mu kenga Yesu, bu bamona ndikunu antoto ye mambu mavangwa, bakala wonga beni, bavova: Kedika, ndieu i Mwan' a Nzambi.
55. Kuna kwakala bakento babingi batadila bo nseke, i yau banama Yesu tuka mu Ngalili, bakala kunsadilanga.
Luk. 8: 2 b.
56. Mu yau mwakala Malia, i mwisi Mangadala, ye Malia, i mbut' a Yakobi ye Yosefi, ye mbut' abana ba Sebedai.
57. Nkokila bu yabwa, muntu wamvwama watuka mu Alimataya, wayiza, nkumbu andi Yosefi, wakala nlonguki a Yesu mpe.
Mal. 15: 42 b. Luk. 23: 50 b. Yoa. 19: 38 b.
58. Yandi wayiza kwa Pilatu, walomba nitu a Yesu. Buna Pilatu wakamba yavewa.
59. Yosefi wabonga nitu, wazinga yo nlele mialino miavedila,
60. watula yo mu ndiamu andi yampa yikazokula mu tadi; mboki wanengumuna tadi diadinene mu mwelo andiamu, wakatuka.
61. Kansi Malia, i mwisi Mangadala, ye Malia mankaka bakala vana, bavwanda vatalane ndiamu.
62. Mu kiansuka, i lumbu kialanda lumbu kiankubukulu, bangudi zanganga ye bafalisi bakutakana kwa Pilatu,
63. bavova: Mfumu, tubambukidi moyo, vo nzimbisi wowo wavova, bu kakedi moyo: Lumbu tatu mboki yafuluka.
64. Nkiangunu kamba, vo ndiamu yasikukwa nate ye lumbu kiantatu, minlonguki ka midi kwiza kunyiba ye vova kwa bantu: Wafulukidi mu bafwa; buna nzimbukusu yazimunina si yalutila yatekila. Mat. 28: 13.
65. Pilatu wavova kwa yau: Miomio i minkengi; luenda luasikidika, bonso buluzeyi.
66. Bayenda sikidika ndiamu mu minkengi, bu bakizikila tadi dimbu.

KAPU 28.

1. Ba-Malia bayenda tala ndiamu. 11. Nkengi miandiamu miavutuka ku mbanza. 16. Nlonguki miakambwa mu vanga bantu babonsono nlonguki miandi.

Lumingu bu lueka mu suka, bu kwakia mu lumbu kiantete kialumingu, buna Malia, mwisi Mangadala, ye Malia mankaka bayiza tala ndiamu.
Mal. 16: 1 b. Luk. 24: 1 b. Yoa. 20: 1 b.
2. Tala, ndikunu yayinene yantoto yakala, kadi mbasi a Mfumu yakulumuka mu zulu, yayiza nengumuna tadi, yavwanda dio.
3. Mbonokono andi yakala nkievo luvezomo, mvwatu andi wampembe nkievo mvula zampembe.
4. Mu diambu diawonga mu yandi minkengi miazakama, miakala nkievo bafwa.
5. Mbasi yavutula, yavova kwa bakento: Ka lukalani wonga ko, kadi nzeyi, vo lutombele Yesu wakomono va kulunsi.
6. Kena vo ko, kadi fulukidi bonso bukatele. Luiza, tala vuma vakalambalele. Mat. 12: 40. 16: 21. 17: 23.
7. Luenda nswalu luakamba nlonguki miandi, vo fulukidi mu bafwa; kansi tala, yandi ulutekele kuna Ngalili; kuna si luakummona. Tala, mono iluvovele mo. Mat. 26: 32.

8. Yau bakatuka nswalu ku ndiamu ye wonga ye kiese kiakingi, bayungusa mu samuna mo kwa nlonguki miandi.

9. Tala, Yesu wababwabana, wavova: Lukala kiese! Kansi bayiza simba malu mandi, bansambila.

10. Buna Yesu wavova kwa yau: Ka lukalani wonga ko, luenda luakamba mpangi zami, mpasi benda kuna Ngalili; kuna bakumbona.

Yoa. 20: 17. Mav. 1: 8. 13: 31. 1 Kol. 15: 5.

11. Bu bayenda yendi, tala, bankaka mu minkengi bayiza ku mbanza, bakamba kwa bangudi zanganga mamonsono mabwa.

12. Bu bakutakana ye bangudi zabantu ye bavova manenga, bavana binwani vanza biabingi biapalata,

13. bavova: Luvova, vo nlonguki miandi mizidi mu fuku, banyibidi, bu tulele. Mat. 27: 64.

14. Vo nyadi wilu mo, si tuakunleba ye kabikisa mayindu meno.

15. Babonga vanza biapalata, bavanga, bonso bubalongwa. Mpovolo yoyo yamwangana mu bayudayo nate ye lumbu kiaki.

16. Kumi ye nlonguki umosi bayenda kuna Ngalili, kuna mongo wababikila Yesu.

17. Bu bamona yandi, bansambila; kansi bankaka bakala keti-keti.

18. Yesu wayiza vovi kwa yau, wata: Mono yaveno lendo kiakionsono mu zulu ye va ntoto.

Lumb. 8: 6. Mat. 11: 27. Yoa. 3: 35. 13: 3. 17: 2. Ef. 1: 22. Eb. 1: 2. 2: 8.

19. Luenda luavanga makanda mamonsono mabantu nlonguki miami, lubabotika mu nkumbu a Se ye Mwana ye Mpeve yavedila, Luk. 24: 47.

20. lubalonga bakeba mamonsono mayalusikidikisi. Tala, mono ngiena yeno lumbu biabionsono nate ye mbanunu antangu.

NSAMU WAMBOTE WASONIKA MALAKO.

KAPU 1.

1. Salu kia Yoane Mbotiki. 9. Yesu wabotukwa, 12. wasindusulwa, 14. wabadika samuna nsamu wambote, 16. wabokila nlonguki miandi miantete, 21. walonga mu Kapenaumi, 23. waniakisa muntu wakala mpeve yasumuka, 9. waniakisa ko wa Petelo 32. ye mbevo zankaka, 35. wazieta mu Ngalili, 40. waniakisa mfwa bwazi.

Imbadukulu ansamu wambote wa Yesu Klisto, Mwan' a Nzambi.

2. Bonso bwasonama mu Yesaya, mbikudi: Tala, mono ifidisa ntumwa ami ku ntual' azizi kiaku, yandi si kakubika nzil' aku;

Yes. 40: 3. Malaki 3: 1. Mat. 3: 1 b. Luk. 3: 3 b.

3. nding' aumosi ubokanga mu nsi yankatu: Lukubika nzil' a Mfumu, lusungika nsoko miandi.

4. Yoane wayiza kadi, i yandi wabotikanga mu nsi yankatu ye samunanga mbotokolo ampilulu amadiela mu ngiambudulu amasumu. Mat. 3: 1 b.

5. Nsi yayonsono ya Yuda ye bisi Yelusalemi babonsono bayenda kwa yandi, babotukwa kwa yandi mu nzadi a Yodani, batambudilanga masumu mau. Mat. 3: 5 b.

6. Yoane wavwatanga mvwatu wamika miakamela ye nsing' ankanda mu luketo luandi, wadia makonko ye niosi yankitu.

7. Wasamuna, wavova: Undutidi mu ngolo ukwiza ku nim' ami; kifwanane mu yinama ye kutula nsing' ansampatu andi ko.

Luk. 3: 16. Yoa. 1: 26 b. Mav. 13: 25.

8. Mono yalubotekele mu nlangu, kansi yandi una kulubotika mu Mpeve yavedila. Mav. 1: 5. 2: 4. 11: 15 b. 19: 4.

9. Bwakala bina lumbu, Yesu watuka mu Nasaleti mu Ngalili, wabotukwa mu Yodani kwa Yoane.

Mat. 3: 13 b. Luk. 3: 21 b.

10. Bu katombuka mu nlangu, ntumbu mona mazulu matenduka ye Mpeve yakulumuka va yandi nkievo bembe.

11. Ndinga yatuka mu mazulu vo: Ngeye i mwan' ami, i zolwa kingienina nzolakani.

Lumb. 2: 7. Yes. 42: 1. Mal. 9: 7. 2 Pet. 1: 17.

12. Mpeve ntumbu kunsindumuna ku nsi yankatu. Mat. 4: 1 b. Luk. 4: 1 b.

13. Yandi wakala mu nsi yankatu makumaya malumbu, wavukumunwa kwa Satana ; wakala ye bulu biakiama, ye mbasi zansadila.

14. Yoane bu kayekulwa, Yesu wayiza ku Ngalili ye samunanga nsamu wambote wa Nzambi : Mat. 4: 12 b.

15. Ntangu yayele detila, kimfumu kia Nzambi kieka lukufi. Luvilula diela, luleka minu mu nsamu wambote.

16. Bu kavioka mu nseko ambu a Ngalili, wamona Simoni ye Andele, i mpangi a Simoni, batamba makonde mu mbu, kadi yau i ntambi miambizi. Mat. 4: 18 b.

17. Yesu wavova kwa yau : Luiza luandama, yaluvanga luakala ntambi miabantu.

18. Yau ntumbu sisa makonde ye nama yandi.

19. Bu kayenda finseke diaka, wamona Yakobi, i mwan' a Sebedai, ye Yoane, i mpangi andi, yau mpe bakala mu bota, bakubika makonde mau.

20. Yandi ntumbu kubabokila ; basisa sau Sebedai mu bota ye sielo biandi, bayenda kunnamingi.

21. Yau bakota mu Kapenaumi. Yandi ntumbu longa mu lumingu mu nzo alukutukunu. Luk. 4: 31 b.

22. Babwa mangitukwa mu longi diandi ; kadi yandi wabalonganga bonso ndieu wena lendo, kansi ka bonso nsoniki miau ko.

23. Mu nzo alukutukunu muntu ntumbu kala wena mpeve yasumuka ; yandi waboka, Luk. 4: 33 b.

24. wavova : Nki amambu mena beto yaku, Yesu, umwisi Nasaleti ? Ngeye wizidi kutubunge ? Tukuzeyi, vo u nani, u Nkwa vedila wa Nzambi.

25. Yesu wansemba : Bata nwa, vaika mu yandi.

26. Mpeve yasumuka yantuntumuna, yaboka mu ndinga yayinene, yavaika mu yandi.

27. Babonsono babwa mangitukwa, bayuvasana, bavova : Nki kiokio ? Longi diampa mu lendo ; yandi ukambanga mpeve zasumuka, zikuntumamananga kwandi.

28. Yandi ntumbu kwenda kumu mwamonsono mu nsi yayonsono yakinzungidila ye Ngalili.

29. Bu bavaika mu nzo alukutukunu ntumbu luaka ku nzo a Simoni ye Andele va kimosi ye Yakobi ye Yoane. Mat. 8: 14 b. Luk. 4: 38 b.

30. Kansi ko wa Simoni walambalala kwa yela kwayuku-yuku ; yau ntumbu kunkamba mu yandi.

31. Wafinama, wasimba koko kwandi, wantedimisa ; yuku-yuku diansisa, yandi wabasadila.

32. Kansi nkokila bu yabwa ye ntangu yakidiminina, buna batuala kwa yandi babonsono bakala yela ye babakama kwa mpeve zambi.

33. Mbanza yamvimba yakutakana ku mwelo.

34. Yandi waniakisa babingi bakala yela kwampila mu mpila, wavaikisa mpeve zazingi zambi, kayambula mpeve zambi zavova ko, kadi zanzaya.

35. Mu nsuka bu ka kwakia ko, yandi watelama, wavaika, wayenda ku vuma kiankatu, kuna kasambila. Luk. 4: 42 b.

36. Simoni ye bayandi bakula kunlanda.

37. Bansolula, bavova kwa yandi : Babonsono bakutombanga.

38. Wavova kwa yau : Ntuendino ku mavata mankaka makimfini, kidi yasamuna momo mpe, kadi mu diodio mpaikidingi.

39. Yandi wayenda samuningi mu nzo zau zatukutukunu mu Ngalili yayonsono, wavaikisanga mpeve zambi.

40. Mfwa bwazi wayiza kwa yandi, wambombidila, wafukama va makungunu, wavova kwa yandi : Vo zolele, lenda kumpedisa. Mat. 8: 2 b. Luk. 5: 12 b.

41. Yandi wamfwila nkenda, walambula koko, wamvalakana, wavova : Nzolele, navedila kwaku.

42. Bwazi ntumbu katuka mu yandi, wavedila.

43. Yandi wankadila nganzi, ntumbu kumvaikisa,

44. wavova kwa yandi : Tala, kwidi kamba muntu diambu, kansi nayendi wakisonga kwa nganga ye nata biakamba Mose mu mpedoso aku mu kimbangi kwa yau.

45. Bu kavaika, wabadika mo samuna beni, watendikisa diambu diodio, nkiangunu Yesu walembana kota diaka mu mbanza va yuti, kansi wakala ku mbazi mu muma mwankatu ; bayiza kwa yandi tuka mu ntini zazonsono.

KAPU 2.

1. Yesu waniakisa watila mianzi, 13. wabokila Matai, 18. walonga buminunwanga nsoki. 23. Nlonguki miadokula nsesa mu lumingu.

Lumbu kwa mboki wakota diaka mu Kapenaumi; diawakana, vo wena mu nzo. Mat. 9: 1 b. Luk. 5: 17 b.
2. Babingi bakutakana, fulu kia ku mbazi amwelo ka kialunga kwa yau ko. Wavova mambu kwa yau.
3. Bayiza tuadi kwa yandi watila mianzi wanatwa kwa bantu baia.
4. Bu balembana kuntuala kwa yandi mu diambu diandonga, bafukula nludi mukakala; bu bakivangila mwasi, bakulumuna ntanda walambalala watila mianzi.
5. Yesu bu kamona minu kiau, wavova kwa watila mianzi: Mwana, masumu maku mayambudulu.
6. Muna mwavwanda minsoniki miankaka miabanza mu ntima miau:
7. Ndieu mu nkiama kavovele bobo? Tieki kwandi. Nani lenda yambudila masumu kansi umosi kaka, i Nzambi? Yes. 43: 25.
8. Yesu ntumbu zaya mu mpeve andi, vo babenzi momo mu ntima miau, wavova kwa yau: Mu nkiama lubanzasene momo mu ntima mieno?
9. Nki kilutidi nasavu-savu mu vova kwa watila mianzi: Masumu maku mayambudulu, vo vova: Telama, bonga ntand' aku, wenda?
10. Kansi kidi luazaya, vo Mwan' amuntu wena lendo va ntoto mu yambudila masumu—i kuma kavova kwa watila mianzi:
11. Mono ivovele: Telama, bonga ntand' aku, wenda ku nzo aku.
12. Yandi watelama, ntumbu bonga ntand' andi ye vaika vantadisi ababonsono; nkiangunu babonsono bahwa zengele-zengele, bakembila Nzambi, bavova: Bwampila yoyo ka tuamweni bo widi ntangu nkutu ko.
13. Yandi wayenda diaka ku mbu, ndonga yayonsono yayiza kwa yandi, wabalonga. Mat. 9: 9 b. Luk. 5: 27 b.
14. Bu kavioka, wamona Levi, i mwan' a Alafai, vwendi vavakuswanga, wavova kwa yandi: Undama. Watelama, wannama.
15. Bwakala vo wavwanda va meza mu nzo andi, mvakusi miamingi ye bankwa masumu bavwanda ye Yesu ye nlonguki miandi va meza; kadi bakala babingi.
16. Minsoniki miabafalisi mianama yandi mpe. Bu bamona, vo udianga ye mimvakusi ye bankwa masumu, bavova kwa nlonguki miandi: Yandi udianga ye nwanga ye mimvakusi ye bankwa masumu.
17. Yesu bu kawa mo, wavova kwa yau: Baikolele ka bena nsatu ambuki ko, kansi bena yela. Kiayizi bokila balunungu ko kansi bankwa masumu. 1 Tim. 1: 15.
18. Nlonguki mia Yoane ye bafalisi baminanga nsoki. Bayiza vova kwa yandi: Nlonguki mia Yoane ye nlonguki miabafalisi mu nkiama baminanga nsoki, kansi nlonguki miaku ka baminanga nsoki ko? Mat. 9: 14 b. Luk. 5: 33 b.
19. Yesu wavova kwa yau: Kadi bana banzo andambisa balenda mina nsoki, toko diandambisa bu diena yaue? Lumbu bibenina ye toko diandambisa ka balendi mina nsoki ko.
20. Kansi lumbu bina kwiza bibana katudulwa toko diandambisa, mboki si bamina nsoki kina lumbu.
21. Muntu katanga tetila kianlele walembwa kutama va mvwatu wankulu ko; vo i bobo kina kiandondila si kiatiasuna nlele wampa mu wankulu ye vulu dinenevene.
22. Muntu katulanga vinia kiampa mu makuba mankanda mankulu ko; vo i bobo vinia si kiabukisa makuba mankanda ye vinia ye makuba bibungane.
23. Bwakala bu kavioka mu mavia mambongo mu kialumingu, nlonguki miandi miabadika vanga nzila mu kwe vuzingi nsesa. Mat. 12: 1 b. Luk. 6: 1 b.
24. Bafalisi bavova kwa yandi: Tala, mu nkiama bavanga bukondolo luve mu lumingu?
25. Wavova kwa yau: Kadi ka luatengi nkutu koe, bwavanga Davidi, bu kakondwa lekwa ye wafwa nsatu, yandi kibeni ye bakala yandi? 1 Sam. 21: 6.
26. Bonso bukakota mu nzo a Nzambi, Abiatali bu kakala ngudi anganga, wadia mampa mantala makondolo luve mu diwa, kansi kwa banganga kaka, wavana kwa bakala yandi mpe. 2 Mose 29: 32 b.
27. Wavova kwa yau: Lumingu luakalakana mu diambu diamuntu ye muntu ka mu diambu dialumingu ko.
28. Nkiangunu Mwan' amuntu i mfumu alumingu mpe.

KAPU 3.

1. Yesu waniakisa koko kwasioka, 7. waniakisa babingi, 13. wavangula kumi ye nlonguki miole. 20. Masumu kwa Mpeve yavedila. 31. Mbut' a Yesu ye mpangi zandi.

Yandi wakota diaka mu nzo alukutukunu, muna mwakala muntu wakala koko kwasioka.
Mat. 12: 9 b. Luk. 6: 6 b.
2. Banlangidila kani vo wakunniakisa mu kialumingu, mpasi bamfunda.
3. Wavova kwa muntu wakala koko kwasioka: Telama va monakanda!
4. Wavova kwa yau: Bwena luve mu vanga mambote mu lumingu vo mu vanga mambie, mu vulusa mwela vo mu vonde? Kansi badingalala.
5. Yandi wabavenguzuka mu nganzi, wakala kiadi mu mbalu antima miau, wavova kwa muntu: Lambula koko! Walambula ko, koko kwandi kwavutuka bonso bukwakala.
6. Bafalisi ntumbu vaika ye baki-Elode, bavova manenga mu yandi, bonso bubakana kumbungila.
7. Yesu wavutuka ye nlonguki miandi ku mbu, kabu diadinene diatuka mu Ngalili ye Yuda dianama.
Luk. 6: 17 b.
8. Tuka mu Yelusalemi ye Idumaya ye muna simu dia Yodani ye mu ntini a Tilo ye Sidoni kabu diadinene diayiza kwa yandi, bu bawa mambu mamanene makavanganga. Mat. 4: 25.
9. Wavova kwa nlonguki miandi, vo bota kifwiti kubama kwa yandi mu diambu diandonga, ka bidi kumfietikisa.
10. Kadi waniakisa babingi, ye bambwila, kidi bamvalakana, buna bena bakala kwama.
11. Mpeve zasumuka bu zammona zafukama kwa yandi, zaboka, zavova: Ngeye u Mwan' a Nzambi.
12. Wabasemba beni, ka bidi kunzaikisa. Mal. 1: 25.
13. Yandi wabaluka mongo, watela bonso bakazola mbila; bayenda kwa yandi. Mat. 10: 2 b. Luk. 6: 12 b.
14. Yandi wavangula kumi ye bole, kidi bakala yandi, kidi kabafidisa mu kwe samuni
15. ye kala lendo mu vaikisa mpeve zambi.
16. Yandi wavangula kumi ye bole; wakudikila Simoni nkumbu Petelo;
17. ye Yakobi, i mwan' a Sebedai, ye Yoane, i mpangi a Yakobi, wabakudikila nkumbu Boanenge, i mpila mosi ye bana bambandanu;
18. Andele ye Filipo ye Batolomai ye Matai ye Toma ye Yakobi, i mwan' a Alafai, ye Tadai ye Simoni, i mwisi Kana,
19. ye Yuda Iskalioti wanyekula mpe.
20. Yandi wakota mu nzo; ndonga yavutuka kutakana, nkiangunu ka balendi dia mampa nkutu ko.
Mat. 12: 22 b. Luk. 11: 17 b. 12: 10.
21. Bayandi bu bawa mo, bayenda mu kumbaka, kadi bavova: Yandi weka zengele-zengele.
22. Minsoniki miakulumuka tuka mu Yelusalemi miavova: Belesebuli kiena yandi, yandi uvaikisanga mpeve zambi mu nkuluntu ampeve zambi.
Mat. 9: 34.
23. Yandi wabatela mbila, wavova mu zingana kwa yau: Satana bwe kalenda Satana vaikisa?
24. Vo kimfumu kikabane mu kitantu, kimfumu kiokio ka kilendi sikila ko.
25. Vo nzo yikabane mu kitantu, nzo yoyo ka yilendi sikila ko.
26. Vo Satana ukukinangumukini, kabane kwandi, kalendi sikila ko, kansi wena nsuka.
27. Muntu kalendi kota mu nzo ankwa ngolo ye tana lekwa biandi ko, vo katekele kanga nkwa ngolo ko; mboki katana nzo andi.
28. Kedika mono iluvovele: Bana babantu si bayambudulwa masumu mamonsono ye ntiakulu mpe, kani batieki zazingi beni,
Luk. 12: 10. Eb. 6: 4, 5. 1 Yoa. 5: 16.
29. kansi wonso tieki Mpeve yavedila katambudi ngiambudulu ko mvu ya mvu, kansi neti nkanu amasumu mamvu ya mvu.
30. Kadi bavova: Yandi wena mpeve yasumuka.
31. Mbut' andi ye mpangi zandi bayiza; bu batelama ku mbazi, batuma kwa yandi, bantela mbila.
Mat. 12: 46 b. Luk. 8: 19 b.
32. Bantu bavwanda yandi kinzungidila bavova kwa yandi: Tala, ku mbazi mbut' aku ye mpangi zaku ye busi biaku batombele.
33. Wavutula kwa yau, wavova: Nani i mbut' ami ye mpangi zami?
34. Bu kavenguzuka, bavwanda yandi kinzungidila, wavova: Tala, mbut' ami ye mpangi zami!
35. Wonso uvanganga luzolo lua Nzambi, yandi i mpangi ami ye busi kiami ye mbut' ami.

KAPU 4.

1. Ngana zamambu ma Nzambi, 10. mbangudulu zau. 21. Mambu ma Nzambi i kia. 26. Kimfumu kia Nzambi kiafwanukuswa ye mbongo 30. ye mwingidi wasinapi. 33. Yesu wata ngana zankaka zazingi, 35. wadingimisa tembo.

Yandi wabadika diaka longa va nseko ambu. Ndonga yayingi yakutakana kwa yandi, nkiangunu wakota mu bota, wavwanda va mbu ; ndonga yayonsono yakala va nsi va nseko ambu.
Mat. 13: 1 b. Luk. 8: 4 b.
2. Yandi wabalonga mamingi mu zingana, wavova kwa yau mu ndongolc zandi :
3. Luwa ! Tala, nkuni wayele kuni.
4. Bwakala bu kakunanga, yankaka yabwidi va sambwa nzila, nuni zizi yo dia.
5. Yankaka yabwidi vena matadi vayikondolo ntoto wawingi ; yau ntumbu tumbuka, kadi ka yakedi ntoto wansina ko.
6. Ntangu bu yitubukidi, yazinini ; bu yikondolo mianzi, yayumini.
7. Yankaka yabwidi mu zimpanga ; zimpanga zamenene, zafikitidi yo ; ka yaveni mbutu ko.
8. Yankaka yabwidi va ntoto wabiza, yaveni mbutu miasombele ye miamenene ; miabutidi miankaka makumatatumatatu, miankaka makumasambanumasambanu, miankaka nkama-nkama.
9. Yandi wavova : Wena matu mangwila, bika kawa.
10. Bu kakala yandi kaka, banzungidila va kimosi ye kumi ye bole, banyuvula mu zingana.
Mat. 13: 10 b. Luk. 8: 9 b.
11. Wavova kwa yau : Yeno luaveno mansweki makimfumu kia Nzambi ; kansi kwa babana bena ku mbazi mamonsono mena mu zingana ;
12. kidi bamonanga bamona ye lembwa mona, bawanga bawa ye lembwa zaya, ka bidi bangumuka nkutu ye yambudulwa mo.
Yes. 6: 9. 29: 10. Yoa. 12: 40. Mav. 28: 26.
13. Wavova kwa yau : Ka luzeyi ngana yoyo koe ? Bwe luazayila ngana zazonsono ?
14. Nkuni ukunanga mambu.
15. Kansi baba i yau va sambwa nzila : Vakununu mambu bu bawilu mo, Satana ntumbu kwiza ye katula mambu makununu mu yau.
16. Bakununu vena matadi i baba mpe : I yau bu bawilu mambu ntumbu tambula mo mu kiese ;
17. ka bena mianzi mu yau kibeni ko, kansi bakidi kwau ntangu yafiuma ; mboki nzungu vo nzomono bu zizidi mu diambu diamambu, yau ntumbu ta sakuba.
18. Bakununu mu zimpanga i bankaka : I baba bawanga mambu,
19. mayindu mantangu yayi ye mvungunuku akimvwama ye nzinunu zalekwa biankaka bikotele, bifikitidi mambu, makondolo mbutu. 1 Tim. 6: 9.
20. Bakununu mu ntoto wabiza i baba : I yau bawanga mambu ye tambulanga mo ye butanga mbutu makumatatu-matatu, makumasambanu-masambanu, nkama-nkama.
21. Wavova kwa yau : Kadi mwinda wizidi mu tulwa kunsi atezo kianzongila vo ntande ? Mwanki ka mu tulwa va kebolo kiamwinda koe ?
Luk. 8: 16. 11: 33.
22. Kadi ka kwenani lekwa kialakukwa ko, kansi kidi kiazayakana ; lekwa ka kiaswekwa mpe ko, kansi kidi kiayiza ku monika.
23. Vo muntu wena matu mangwila, bika kawa.
24. Wavova kwa yau : Lutala maluwanga. Yeno si luatezulwa tezo kilutezilanga ye kudukulwa kilutidi.
Luk. 8: 18.
25. Kadi wonso beki si kavewa, wonso ukaubeki ko zionono kiena yandi mpe. Mat. 13: 12 Luk. 8: 18.
26. Wavova : Kimfumu kia Nzambi i bonso bumwanganga muntu ntombo mu ntoto ;
27. ulekanga, usikamanga fuku ye mwini, ntombo zitumbukanga, zikulanga ; yandi kibeni kazeyi bo ko.
28. Ntoto wau kibeni ubutanga mbutu : Va ntete nsombo, mboki nsesa, mboki witi wayela mu nsesa.
29. Kansi mbutu bu miyelele, ntumbu fidisa zakulu, kadi ngionzoko yeka lukufi. Yoeli 3: 13. Nzai. 14: 15.
30. Wavova : Bwe tuafwanikisa kimfumu kia Nzambi, vo mu nki angana tua kio sa ? Mat. 13: 31 b. Luk. 13: 18 b.
31. Kiau kifwanane ye mwingidi wasinapi ; bu ukununu mu ntoto, mpeleko ulutidi mingidi miankaka miamionsono miena va ntoto mu ke ;
32. bu ukununu, ukulanga ye lutidi biabionsono biampata nsengo mu nene, uyalanga mavala mamanene, nkiangunu nuni zazulu zilenda leka mu mpongo awau.
33. Mu ngana zazingi zampila yoyo wavova mambu kwa yau, bonso bubalendila mo mu wa. Mat. 13: 34.
34. Kavova kwa yau ko kansi mu zingana ; ku nenga wabangudila nlonguki miayandi kibeni zazonsono.
35. Kina lumbu nkokila bu yabwa, kavova kwa yau : Bika tuasabuka kuna simu. Mat. 8: 18, 23 b. Luk. 8: 22 b.

36. Basisa ndonga, bannata mu bota bonso bukakadila, kansi bota biankaka mpe biakala yandi.
37. Tembo kiakinene kiampeve kiayiza kadi, mbula zabwa mu ngudi abota, bota kieka kiazala.
38. Yandi kibeni waleka va mfika ku banda diabota. Bansikimisa, bavova kwa yandi: Nlongi, kwen' aku mayindu ko, vo tubunganie?
39. Bu kasikumuswa, wasemba mpeve, wavova kwa mbu: Dingama, bata nwa; mpeve yavonga, mwakala mbidi anapi.
40. Wavova kwa yau: Mu nkiama luena wonga bonso bobo? Mu nkiama ka luena minu koe?
41. Batina mu wonga wawingi, bavovasana: Buna ndieu i nani, mpeve ye mbu bu bikuntumamananga?

KAPU 5.

1. Yesu wavaikisa mpeve zasumuka, 21. waniakisa nkento wakala nkubu, wafulukisa mwana wankento wa Yailo.

Yau baluaka kuna simu diambu, kuna nsi abisi Ngelasa.
Mat. 8: 28 b. Luk. 8: 26 b.
2. Bu katombuka mu bota, muntu wena mpeve yasumuka watuka mu zindiamu ntumbu kunkika.
3. Yandi wakala kundu kiandi mu zindiamu, kalendi vutuka kangwa mu tuvambu nkutu ko.
4. Kadi wakangwa nkangwa zazingi mu mbienga ye tuvambu, tuvambu tuadauzunwa kwa yandi, mbienga zabukuzunwa, kalendi tolulwa kwa muntu ko.
5. Lumbu biabionsono, fuku ye mwini wakala mu zindiamu ye va miongo, waboka, wakilueka mu matadi.
6. Bu kamona Yesu nseke, wayungusa, wansambila,
7. waboka mu ndinga yayinene, wavova: Yesu, Mwan'a Nzambi Mpungu, nki amambu mena beto yaku? Ikukandila mu Nzambi, kwidi kunkwamisa.
8. Kadi yandi wakivovila kwa yandi: Mpeve yasumuka, vaika kwaku mu muntu.
9. Yandi wanyuvula: Nkumbu aku nani? Wavova kwa yandi: Nkumbu ami Lengio; kadi babingi tuena.
10. Wambombidila beni kavaikisa zo mu nsi ko.
11. Kansi vana va mongo vakala kamba diadinene diangulu diakala dianga.
12. Zau zambombidila, zavova: Utufidisa mu zingulu, tuakota zo.
13. Yandi wabayambudila dio. Mpeve zasumuka zavaika, zakota mu zingulu, kamba dianengumuka mu lunengenenge luamongo ku mbu, kanivo mafunda mole, dianwa minkionkio mu mbu.
14. Badikila zo bataba, bakamba dio ku mbanza ye mu yinza. Bayiza tadi kani nki kiokio kiabwa.
15. Bayiza kwa Yesu, bamona wabakama kwa mpeve yambi vwendi, vweti, luengele, i ndieu wakedi Lengio; bakala wonga.
16. Bamona bo bakamba kwa yau, bonso bwakadila wabakama kwa mpeve yambi ye mu zingulu.
17. Babadika kumbombidila kakatuka mu nzaku zau.
18. Bu kakota mu bota, wabakama kwa mpeve yambi wambombidila kayambulwa kakala yandi.
19. Kanyambudila bo ko, kansi wavova kwa yandi: Wenda ku nzo aku kwa bayaku, kamba kwa yau mambu mamanene mavangidi Mfumu kwa ngeye ye ufwididi nkenda.
20. Yandi wayenda, wabadika samuna mu Dekapoli, bonso bwamvangila Yesu mambu mamanene; babonsono bayitukwa.
21. Yesu bu kamana sabuka diaka kuna simu mu bota, ndonga yayingi yakutakana kwa yandi; yandi wakala va nseko ambu. Mat. 9: 18 b. Luk. 8: 40 b.
22. Nkuluntu mosi wanzo alukutukunu, nkumbu andi Yailo, wayiza; bu kammona, wafukama va malu mandi,
23. wambombidila beni, wavova: Fimwana-mwana fiami fiankento fieka mu fwa, wiza watula moko va yandi, kidi kavuluswa ye vuka.
24. Wayenda yandi. Ndonga yayingi yannama, bamfietikisa.
25. Nkento wakala nkubu kumi ye mvu miole, Mat. 9: 20 b. Luk. 8: 43 b.
26. walungwa beni kwa mbuki miamingi, wafuta biabionsono bikavwa, kavonga nkutu ko, kansi yela kwakoba;
27. bu kawa mo mu Yesu, wayiza ye ndonga ku nima, wavalakana mvwatu andi,
28. kadi wavova: Vo ilenda valakana mvwatu miandi kaka, mpulusu.
29. Nto amenga mandi ntumbu yumina; wazaya mu nitu andi, vo nieki mu kwama koko.
30. Yesu ntumbu zaya mu ngudi andi, vo ngolo zivaikidi mu yandi, wa-

bangumuka mu ndonga, wavova : Nani valakene mvwatu miami?
Mat. 14: 36. Luk. 6: 19.
31. Nlonguki miandi miavova kwa yandi : Ngeye mweni ndonga yikufietekese ye vovele : Nani umpalakene?
32. Yandi wavenguzuka mu tala ndiena wavanga bo.
33. Nkento wakala wonga, wazakama ; bu kazaya bonso bukavangulwa, wayiza fukama kwa yandi, wankamba kedika kiamvimba.
34. Kansi wavova kwa yandi : Mwana, minu kiaku kivulusi. Wenda mu yenge, kala mavimpi mu kwama kwaku. Mal. 10: 52.
35. Bu kavova, bantu batuka kwa nkuluntu anzo alukutukunu, bavova : Mwan' aku wankento fwidi, mu nkiama wavutuka kwamisa nlongi? Luk. 8: 49 b.
36. Yesu wawa mambu mavovwa, wavova kwa nkuluntu anzo alukutukunu : Kukalani wonga ko, leka minu kaka.
37. Yandi kayambula wankaka kanama ko kansi Petelo ye Yakobi ye Yoane, i mpangi a Yakobi.
38. Baluaka kuna nzo ankuluntu anzo alukutukunu, wamona bantu badila ye mayoyila, bayaula beni.
Mat. 9: 23 b.
39. Bu kakota, wavova kwa yau : Mu nkiama lusidi mayoyila ye dila? Mwana kafwidi ko, kansi lele.
Yoa. 11: 11.
40. Bambeka nkiadi. Yandi wavaikisa babonsono, wanata se diafimwana ye ngudi ye bakala yandi, wakota mwakala fimwana.
41. Wasimba koko kwafimwana, wavova kwa yandi : Talita kumi, bu dibangudulu i mpila mosi ye : Ntaudi yankento, mono ivovele : Telama!
42. Ntaudi ntumbu telama ye diata, kadi yakala kumi ye mvu miole. Yau ntumbu bwa zengele-zengele mu zengele-zengele diadinene.
43. Yandi wabasikidikisa beni, kidi muntu kazaya dio ko, wakamba bamvana dia.

KAPU 6.

1. Yesu wavwezwa mu Nasaleti, 7. wafidisa nlonguki miandi. 14. Elode wawa kumu kia Yesu. 17. Yoane Mbotiki wazakwa ntu. 30. Minlonguki miavutuka kwa Yesu. 34. Yesu wadikila mafunda matanu mababakala, 45. wadiata va nlangu, 53. waniakisa zimbevo.

Yandi wakatuka kuna ; waluaka ku yandi mbanza, nlonguki miandi miannama. Mat. 13: 54 b.
2. Lumingu bu luabwa wabadika longa mu nzo alukutukunu ; babingi banwa, bayitukwa, bavova : Momo kwe kabeki mo? Nki anduenga zozo kaveno? Tulendo tuampila yoyo tuvangwanga mu moko mandi ! Luk. 4: 16.
3. Kadi yandi ka nketi anti koe? I mwan' a Malia ye mpangi a Yakobi ye Yose ye Yuda ye Simoni? Busi biandi kadi ka biena ye yeto koe? Yau bantela sakuba. Yoa. 6: 42.
4. Yesu wavova kwa yau : Mbikudi kakondolo nzitusu ko, kansi mu yandi mbanza ye kwa butu biandi ye mu nzo andi. Mat. 13: 57 b. Luk. 4: 24. Yoa. 4: 44.
5. Kuna kalenda vanga tulendo tuankaka ko, kansi watula moko va mbevo zafiuma, wabaniakisa.
6. Yandi wayitukwa mu ludimbulu luau luaminu.
Yandi wayenda zietingi mu mavata makinzungidila ye longanga.
Mat. 9: 35.
7. Watela kumi ye zole mbila, wabadika kubafidisa bole bole, wabavana lendo mu mpeve zasumuka.
Mal. 3: 13 b. Mat. 10: 1 b. Luk. 9: 1 b.
8. Wabakamba, ka bidi nata lekwa mu nzila kansi nkawa kaka, ka dia ko, ka nkutu ko, ka vanza biansongo mu nsinga ko ; Mat. 10: 9 b. Luk. 9: 3 b.
9. kansi vwata bibada ; ka luvwatani binkuti biole ko. Mav. 12: 8.
10. Wavova kwa yau : Konso kulukota mu nzo, muna lukala, nate ye lua mo katuka. Mat. 10. 11.
11. Kionso vuma kibalembwa kulutambula ye wa, bu lukatuka kuna, lukubula mfumfuta zena kunsi atambi bieno mu kimbangi kwa yau. Mav. 13: 51.
12. Yau bayenda samuningi, mpasi bavilula diela.
13. Bavaikisa mpeve zazingi zambi, bakusa mbevo zazingi mazi, babaniakisa.
Yak. 5: 14.
14. Elode, i ntinu, wawa mo, kadi nkumbu andi yazayakana ; yandi wavova : Yoane Mbotiki wafulukidi mu bafwa, nkiangunu tulendo toto tusadikilanga mu yandi.
Mat. 14: 1 b. Luk. 9: 7 b.
15. Bankaka bavova : Elia kwandi. Bankaka bavova : Mbikudi bonso mbikudi wankaka.
16. Elode bu kawa mo, wavova : Yoane uyazakisa ntu wafulukidi.
17. Kadi yandi kibeni Elode watuma mu baka Yoane, wankangisa mu boloko

mu diambu dia Elodia, i nkazi a Filipo, i mpangi andi; kadi yandi wankwela.
Mat. 14: 3 b. Luk. 3: 19 b.

18. Kadi Yoane wakivovila kwa Elode: Kwena luve ko mu kala ye nkazi ampangi aku.
19. Elodia wambela, wazola kumvonda, kansi walembana;
20. kadi Elode wavumina Yoane, kadi wazaya, vo yandi i bakala dialunungu ye diavedila; wantabila mpe. Bu kanwa, wabwa kidunga mu mamingi ye wazola kunwa. Mat. 21: 26.
21. Lumbu kiafwanana bu kiakala, i mu lumbu kiambutulu andi, Elode walambisila bankwa nene miandi lambu ye ngudi zantuti zabinwani biandi ye bantete mu Ngalili.
22. Mwań' a Elodia wankento wakota, wakina, wazolakana kwa Elode ye bavwanda yandi va meza. Ntinu wavova kwa ntaudi yankento: Undomba kionso kiuzolele, mono ya kio kuvana.
23. Wandila ndefi: Kionso kiukundomba ya kio kuvana nate ye ndambu akimfumu kiami.
24. Yandi wavaika, wavova kwa mbut' andi: Nki yalomba? Wavova: Ntu a Yoane Mbotiki.
25. Yandi ntumbu kota nswalu kwa ntinu ye lomba ye vova: Nzolele, vo ngeye ntumbu kumpana ntu a Yoane Mbotiki va longa.
26. Buna ntinu wazungwa kwa kiadi, kansi kazola kunniafuna ko mu diambu diandefi ye bavwanda yandi va meza.
27. Ntinu ntumbu fidisa umosi mu mantadi mandi, wankamba katuala ntu andi.
28. Yandi wayenda zaki ntu andi mu boloko, watuala ntu andi va longa, wavana wo kwa ntaudi yankento, ntaudi yavana wo kwa mbut' andi.
29. Nlonguki miandi bu bawa dio, bayenda bonga mvumbi, batula yo mu ndiamu.
30. Ntumwa zakutakana kwa Yesu, bankamba mamonsono mabavanga ye mabalonga.
Mat. 14: 13 b. Luk. 9: 10 b. Yoa. 6: 1 b.

31. Wavova kwa yau: Luiza yeno kibeni ku nenga ku vuma kiankatu, luvunda zafiuma. Kadi bakwizanga ye bakwendanga se babingi, ka babaka ntangu yadia nkutu ko. Mal. 3: 20.
32. Buna bayenda mu bota ku vuma kiankatu ku nenga.
33. Babamona, bu bayenda; babingi babatomuna; tuka mu mbanza zazonsono bayungusa kuna kimalu, babatekila.
34. Yesu wavaika, wamona ndonga yayingi, wabafwila nkenda, kadi bakala nkievo mameme makondolo mvungi. Wabadika kubalonga mamingi.
Mat. 9: 36.

35. Mwini bu wakiviokila beni, nlonguki miandi miayiza, miavova: Vuma kiena kiankatu, mwini ukiviokele beni;
36. ubasindika benda ku mayinza ye mavata makinzungidila mu kukisumbila kiandia.
37. Wavutula, wavova kwa yau: Lubavana kweno dia. Bavova kwa yandi: Tuenda sumba mampa mu nkama zole zadenali ye kubavana die?
38. Wavova kwa yau: Mampa makwa mena yeno? Luenda luatala. Bu bazaya mo, bavova: Matanu ye mbizi zole zanlangu.
39. Yandi wabasikidikisa bavwanda babonsono mabudi-mabudi va titi biankunzu.
40. Bavwanda nlonga nlonga, miankaka nkama-nkama, miankaka makumatanu-matanu.
41. Wabonga mampa matanu ye mbizi zole, watala ku zulu, wasakumuna, wabukuna mampa, wavana kwa minlonguki, kidi babatudila; wakaba mbizi zazole kwa babonsono.
42. Babonsono badia, bayukuta.
43. Batota bibuku kumi ye mpidi zole zazala ye mbizi mpe.
44. Badia mampa i mafunda matanu mababakala.
45. Yandi ntumbu komina nlonguki miandi miakota mu bota ye tekila kuna simu kuna Betesaida, yandi kibeni bu kasindika ndonga.
Mat. 14: 22 b. Yoa. 6: 15 b.

46. Bu kabasisila malembe, wayenda tombuka mongo mu sambila.
47. Nkokila bu yabwa, bota kiakala va monakanda diambu, yandi kaka va nsi.
48. Bu kabamona, vo bamweni mpasi mu sabuka, kadi mpeve yabakika, buna wayiza kwa yau mu lo kiaia kiankengila, wadiata va mbu; wakana kubavioka.
49. Kansi bu bammona, vo dieti va mbu, babanza, vo i kinsampukila, baboka.
50. Kadi babonsono bammona, bavizuka ntima. Yandi ntumbu vova kwa yau, wabakamba: Luyangalala, i mono kwami, ka lukalani wonga ko!

51. Yandi wakota mu bota kwa yau, mpeve yalembwa; babwa zengele-zengele mu ntima miau.
52. Kadi ka bazaya diavangwa mu mampa ko, kansi ntima miau miabaduswa.
53. Bu basabuka kuna nsi yina, baluaka kuna Ngenesaleti, basensa kuna.
Mat. 14: 34 b.
54. Bu batombuka mu bota, bantu ntumbu kuntomuna;
55. bayungusa mu nsi yina yayonsono; babadika tuala bena yela va mintanda kuna kubawa, vo kena.
56. Konso kukakota, vo mu mavata vo mu zimbanza vo mu mayinza, batula zimbevo va mazandu, bambombidila bayambulwa bavalakana zamba kiamvwatu andi kaka; babonsono bamvalakana bavuluswa.

KAPU 7.

1. Yesu walonga bafalisi ye minsoniki mu diambu diadisu kunsi alukaya. 17. Nlonguki miandi mianyuvula mu ngana. 24. Yesu wasadisa nkento akisi Kanana, 31. waniakisa baba.

Bafalisi ye nsoniki miankaka batuka mu Yelusalemi bakutakana kwa yandi, Mat. 15: 1 b.
2. bamona nlonguki miandi miankaka, vo badia mampa, moko bu masumunwa, i moko malembwa sukulwa.
3. Kadi bafalisi ye bayudayo babonsono bakebanga kikulu kiabangudi zabantu, ka badianga mampa ko, vo ka basukuzulanga moko ko.
4. Bu batukanga ku zandu ka badianga ko, vo ka bakisukudi ko; mambu mankaka mamingi batambula mu keba bonso nsukulu ambungu ye binzu ye wumbwa biansongo.
5. Bafalisi ye minsoniki banyuvula: Nlonguki miaku mu nkiama ka badiatanga mu kikulu kiabangudi zabantu ko, badianga mampa ye moko masumuka?
6. Kansi wavova kwa yau: Yesaya watoma bikula mu yeno, lumeso kunsi alukaya, bonso bwasonama: Bantu baba bakunzitisanga mu koba biau, kansi ntima miau mintatukidi nseke.
Yes. 29: 13.
7. Mu nkatu bakunsambilanga, bu balonganga malongi, i nsikudukusu zabantu. Kolo. 2: 18. Tit. 1: 14.
8. Yeno lusisanga nsikudukusu za Nzambi ye simbidilanga kikulu kiabantu.
9. Wavova kwa yau: Kiongono mbote; lukabikisanga nsikudukusu za Nzambi, kidi luakeba kikulu kieno.
10. Kadi Mose wavova: Zitisa saku ye mbut' aku, ye: Utesanga mambi kwa se vo mbuta, fwa kafwa.
2 Mose 20: 12. 21: 17. 5 Mose 5: 6. Ef. 6: 2. 3 Mose 20: 9. Zing. 20: 20.
11. Kansi yeno luvovele: Vo muntu vovele kwa sandi vo mbut' andi: Koloba—i nkailu a Nzambi—i ma kiwakutu saduswa kwa mono,
12. buna ka lukunyambudilanga diaka ko kasadisa sandi vo mbut' andi;
13. lukabikisanga mambu ma Nzambi mu kikulu kieno kiluayekole. Luvanganga mamingi mafwanane mampila yoyo.
14. Yandi wavutuka tela ndonga mbila, wavova kwa yau: Lungwa babonsono, luzaya.
15. Ka kwenani lekwa ku mbazi amuntu ko kikotanga mu yandi kilenda kunsumuna, kansi mavaikanga mu muntu, momo masumunanga muntu.
Tit. 1: 15.
17. Bu kasisa ndonga ye kotele mu nzo, nlonguki miandi mianyuvula ngana yoyo.
18. Wavova kwa yau: Buna yeno mpe lukondolo zayue? Ka luvisidi koe, vo yoyo yayonsono yena ku mbazi yikotanga mu muntu ka yilendi kunsumuna ko?
19. Kadi ka yikotanga mu ntim' andi ko, kansi mu vumu, yivaikanga ku mpaikulu; dia kwakonsono kuveduswanga.
20. Kansi yandi wavova: Mavaikanga mu muntu, momo masumunanga muntu.
21. Kadi mu ngudi, i mu ntima miabantu muvaikanga mabanza mambi: kintiengi, yiba, vonda,
1 Mose 6: 5. 8: 21. Yel. 17: 9.
22. kinsuza, kabi, yayibi, bungubi, kindiafu, disu diambi, zintiakulu, ngianza, kifutu.
23. Momo mamonsono mambi matukanga mu ngudi, masumunanga muntu.
24. Yandi wananguka kuna, wayenda kuna nzaku za Tilo. Bu kakota mu nzo, kazola, vo muntu kazaya bo ko, kansi walembana swama. Mat. 15: 21 b.
25. Nkento wena fimwana-mwana fiankento fiabakama kwa mpeve yasumuka, ntumbu wa mu yandi, wayiza fukama va malu mandi.
26. Nkento, i mwisi Elene, mu kanda diabisi Silia Foinike, wanyuvula

kavaikisa mpeve yambi mu mwan' andi.

27. Wavova kwa yandi: Bika bana bateka yukuta, kadi ka bwabiza ko mu bonga mampa mabana ye veta mo kwa bimbwa-mbwa.

28. Nkento wavutula, wavova kwa yandi: Ngeta Mfumu, bimbwa-mbwa mpe bidianga bimpeso-mpeso biabimbana-mbana kunsi ameza.

29. Wavova kwa yandi: Mu diambu diadiambu diodio wenda. Mpeve yambi yivaikidi mu mwan' aku.

30. Wayenda ku nzo andi, wabwana fimwana filambalele va ntanda; mpeve yambi yivaikidi.

31. Bu kakatuka diaka mu nzaku za Tilo, wayenda vioki mu Sidoni kuna mbu a Ngalili mu monakanda dianzaku za Dekapoli. Mat. 15: 29 b.

32. Bantuadila wafwa matu wakala lukaku mu vova, bambombidila kantula koko.

33. Wankatula mu ndonga, wannata ku nenga, watula minlembo mu matu mandi, walobula mante, wavalakana ludimi luandi, Mal. 8: 23. Yoa. 9: 6.

34. watala ku zulu, wavumuka, wavova kwa yandi: Efata, i mpila mosi: Zibuka kwaku.

35. Matu mandi mazibuka, kiakanga ludimi luandi ntumbu kanguka, yandi watoma vova

36. Yandi wabasikidikisa, vo ka bakambi bo kwa muntu, kansi bu kaluta kubasikidikisa, baluta bo samuna.

37. Babwa mangitukwa beni, beni, bavova: Yandi watoma vanga mambu mamonsono; yandi uwisanga bafwa matu ye vovikisanga mababa.

KAPU 8.

1. Yesu wadikila mafunda maia mababakala. 11. Bafalisi balomba dimbu kiazulu. 14. Yesu waluengisa bantu mu vumvu diabafalisi, 22. waniakisa mpofo. 27. Kimbangi kia Petelo. 31. Yesu wakikambila kwama kukakana lungwa, 34. wakamba nlonguki miandi kulunsi ye nzungu bibafwiti nata, bu bakunnamanga.

Bina lumbu ndonga yayingi bu yakutakana, bu ka bakala kiandia ko, yandi watela nlonguki miandi mbila, wavova kwa yau: Mat. 15: 32 b.

2. Mfwididi ndonga nkenda, kadi bakikadidi yami lumbu tatu, bakababaki kiandia.

3. Vo ikubasindika ye nsatu kuna nzo zau, si balenzangana mu nzila; bankaka mu yau batukidi nseke.

4. Nlonguki miandi miavutula kwa yandi: Kwevi tualenda baka mampa mwamu nsi yankatu mu yukutisa baba?

5. Wabayuvula: Mampa makwa mena yeno? Bavova: Nsambodia.

6. Yandi wakamba ndonga yavwanda va nsi; wabonga mampa nsambodia, watonda, wabukuna, wavana kwa nlonguki miandi, kidi babatudila; batula kwa ndonga.

7. Bakala ye bimbizi-mbizi biafiuma; bu kasakumuna bio, watula bio.

8. Badia, bayukuta, batota mansadusulwa mabibuku, mpidi nsambodia.

9. Bakala kanivo mafunda maia. Wabasindika.

10. Yandi ntumbu kota mu bota ye nlonguki miandi, waluaka ku ntini za Dalamanuta.

11. Bafalisi bavaika, babadika kumbindisa mpaka, bantomba dimbu kiazulu, bamvukumuna.

Mat. 16: 1 b. Luk. 11: 29 b. Yoa. 6: 30.

12. Yandi wavumuka mu mpeve andi, wavova: Mbandu yayi mu nki yitombanga dimbu? Kedika mono iluvovele: Mbandu yayi ka yivewa dimbu ko.

13. Wabasisa diaka, wakota mu bota, wasabuka kuna simu.

14. Yau bavilakana nata mampa, bakala dimpa dimosi kaka ye yau mu bota. Mat. 16: 5 b.

15. Wabasikidikisa, wavova: Lutala, luluenga mu vumvu diabafalisi ye vumvu dia Elode.

16. Yau babanzasana: Ka tuena ye mampa ko.

17. Bu kazaya mo, wavova kwa yau: Mu nkiama lubanzasene, vo ka luena ye mampa ko? Kadi ka lukivisidi koe, ka lukizeyi koe? Luena ye ntima mieno miabaduswe?

18. Bu luena ye meso, ka lumonanga koe? bu luena ye matu, ka luwangakoe? ka lubambukanga moyo koe?

19. Bu yabukuna mampa matanu kwa mafunda matanu, mpidi kwa zazala mu bibuku luatota? Bavova kwa yandi: Kumi ye zole.

Mat. 14: 17 b. Mal. 6: 41 b. Luk. 9: 13 b. Yoa. 6: 5 b.

20. Bu yabukuna mampa nsambodia kwa mafunda maia, mpidi kwa zazala mu bibuku luatota? Bavova: Nsambodia. Mat. 15: 34 b.

21. Wavova kwa yau: Ka luzeyi nate ye bwabu koe?

22. Baluaka ku Betesaida. Banata mpofo kwayandi, bambombidila kamvalakana.
23. Wasimba koko kwampofo, wantuala ku mbazi avata, walobula mante va meso mandi, wantula moko, wanyuvula, vo mweni lekwa.
24. Yandi wavumbula meso, wavova: Mbweni bantu, ibamweni badiatanga nkievo minti.
25. Mboki watula moko diaka va meso mandi, watala siusiu, waniaka, wamona biabionsono nawangudi.
26. Yandi wansindika ku nzo andi, wavova: Kukotani mu vata ko.
27. Yesu ye nlonguki miandi bayenda ku mavata ma Kaisalia Filipi; mu nzila wayuvula nlonguki miandi, wavova kwa yau: Bantu bavovele, vo mono i nani? Mat. 16: 13 b. Luk. 9: 18 b.
28. Bankamba, bavova: Yoane Mbotiki, bankaka vo: Elia, bankaka vo: Umosi mu bambikudi.
29. Yandi wabayuvula yau kibeni: Kansi yeno lubikidi, vo mono i nani? Petelo wavutula, wavova kwa yandi: Ngeye i Klisto kwaku.
30. Wabasemba, ka bidi kunkambila kwa muntu.
31. Wabadika kubalonga, vo Mwan' amuntu lungwa si kalungwa kwama kaka ye niafunwa kwa bangudi zabantu ye bangudi zanganga ye minsoniki ye vondwa, lumbu kiantatu si kafuluka. Mat. 16: 21 b. Luk. 9: 22.
32. Yandi wavova mambu mu kibakala. Petelo wambonga, wabadika kunsemba.
33. Kansi yandi wabangumuka, watala nlonguki miandi, wasemba Petelo, wavova: Satana, wenda ku nim' ami; kadi kuyindudi momo ma Nzambi ko kansi mabantu. Mat. 4: 10.
34. Yandi watela ndonga ye nlonguki miandi mbila, wavova kwa yau: Wonso zolele nama ku nim' ami, kakikadila, kabonga kulunsi diandi, kandama.
Mat. 16: 24 b. Luk. 9: 23 b. Yoa. 12: 25.
35. Kadi wonso zolele vulusa mwel' andi, vidisi wo, kansi wonso vidisi mwel' andi mu diambu diami ye nsamu wambote, yandi vulusi wo.
36. Kadi muntu nki katomina nitu, vo vengi nza yayonsono ndandu, kansi vidisi mwel' andi?
37. Kadi muntu nki kafwiti vana mu budisa mwel' andi?
38. Kadi wonso ukumfwila nsoni ye mambu mami mu mbandu yayi yayanga ye masumu, yandi fwilulu nsoni kwa Mwan' amuntu, bu kizidi mu nkembo a Sandi ye mbasi zavedila.
Sak. 14: 5. Mat. 25: 31. 26: 64. Loma. 1: 16. 2 Tim. 1: 8, 12.
9: 1. Wavova kwa yau: Kedika mono iluvovele: Bankaka batelamene vava ka babimbi lufwa nkutu ko nate ye bamona kimfumu kia Nzambi kizidi mu lulendo.

KAPU 9.

1. Yesu wakituka, 9. wabika Yoane Mbotiki Elia, 14. waniakisa wakala mbikulu angonda, 30. wasamuna ndungulu zandi, 33. walongila wonso wena waunene, 38. waluengisa mu ta sakuba.

2. Lumbu sambanu mboki Yesu wanata Petelo ye Yakobi ye Yoane, wabatuala ku nenga va mongo wanda yau ye yau kaka; wakituka vantadisi au. Mat. 17: 1 b. Luk. 9: 28 b.
3. Mvwatu miandi miakala nacemicemi, miampembe beni. Widi nlengi anlele nkutu va ntoto kalendi mio vembukisila bobo ko.
4. Elia ye Mose bamonika kwa yau, bamokisa Yesu.
5. Petelo wavutula, wavova kwa Yesu: Labi, bwabiza bu tuena vava; bika tuavanga mafwokulu matatu, dimosi kwa ngeye, dimosi kwa Mose, dimosi kwa Elia.
6. Kadi kazaya monso makafwiti kana vutula ko, kadi bakalà wonga beni.
7. Tuti diayiza kubayitalala, ndinga yatuka mu tuti vo: Ndieyo i mwan' ami, i kiazolwa, lunwa.
Mal. 1: 11. 2 Pet. 1: 17.
8. Se nampia, bu bavenguzuka, ka bamona muntu diaka ko, kansi Yesu kaka ye yau.
9. Bu bakulumuka va mongo, wabasikidikisa ka bidi kamba mabamona kwa muntu, nate ye Mwan' amuntu wafuluka mu bafwa. Mat. 17: 9 b.
10. Bakeba diambu diodio, babindasana mpaka: Fuluka mu bafwa, i nki kwandi?
11. Banyuvula, bavova: Bafalisi ye minsoniki keti bavovanga, vo Elia si katekila kaka.
12. Kansi wavova kwa yau: Elia tekila katekila ye kubika yayonsono buyateka kala. Kansi bwe bwasonama mu Mwan' amuntu? Yandi si kalungwa beni ye yinwa.
Yes. 53: 3. Dan. 9: 26. Lumb. 22: 6.
13. Mono iluvovele: Elia wakiyizila,

bamvangila mamonsono mabazola, bonso bwasonama mu yandi.
Mat. 11: 14. Luk. 1: 17.
14. Bu baluaka kwa minlonguki, bamona ndonga yayingi yabazungidila; minsoniki miababindisa mpaka.
Mat. 17: 14 b. Luk. 9: 37 b.
15. Ndonga yayonsono bu yammona, ntumbu yitukwa ye yungusa mu kunkamba malembe.
16. Wabayuvula: Mu nki lubabindisi mpaka?
17. Umosi mu ndonga wavutula kwa yandi: Nlongi, mono ntuedi mwan' ami kwa ngeye, wena ye mpeve yababa.
18. Konso kuyikumbakilanga yikunkwalumunanga; utubisanga mafulufulu, ukwetanga meno ye siokanga. Mpovele kwa nlonguki miaku bavaikisa yo, kansi balembane.
19. Wavutula, wavova kwa yau: Mbandu yikondolo minu, ntama kwa ikala yeno? Ntama kwa ikuluvibidila? Luntuala kwa mono.
20. Bantuala kwa yandi. Mpeve bu yammona, ntumbu kuntuntumuna beni; yandi wabwa va ntoto, wavindumuka, watubisa mafulufulu. Mal. 1: 26.
21. Wayuvula se diandi: Ntama kwa yena kasi kenina bobo? Kansi yandi wavova: Tuka ku kimwana.
22. Ntuba zazingi yau yantubidi mu tia ye mu nlangu mpe, kidi yambunga; kansi vo lenda sa buma, utufwila nkenda, utusadisa.
23. Yesu wavova kwa yandi: Vo lenda, mamonsono malendakene kwa lekele minu. Luk. 17: 6.
24. Se diafimwana ntumbu boka ye vova: Ndekele minu, sadisa kondwa kwami kwaminu.
25. Yesu bu kamona, vo ndonga yilundumukini kuna va kimosi, wasemba mpeve yasumuka, wavova kwa yandi: Mpeve yababa ye yafwa matu, mono isikidikisi: Vaika mu yandi, kunkotani diaka ko!
26. Buna waboka, wantuntumuna, wavaika. Mwana weka nkievo ufwidi, nkiangunu babingi bavova: Fwidi kwandi.
27. Kansi Yesu wasimba koko kwandi, wantedimisa; telamene kwandi.
28. Bu kakota mu nzo, nlonguki miandi mianyuvula ku nenga: Kadi tulembane kumvaikise?
29. Yesu wavova kwa yau: Mpila yoyo ka yilendi vaikusulwa mu lekwa kiankaka ko kansi mu sambila kaka.
30. Yau bakatuka kuna, bayenda vioki mu Ngalili; kazola ko, vo muntu wa dio zaya. Mat. 17: 22 b. Luk. 9: 43 b.
31. Kadi walonga nlonguki miandi, wavova kwa yau: Mwan' amuntu si kayekulwa mu moko mabantu, si bakumvonda; bu kamana vondwa, lumbu tatu mboki si kafuluka. Mal. 8: 41.
32. Ka bazaya mambu momo ko, batina kunyuvula.
33. Bayiza ku Kapenaumi. Bu kakala mu nzo, wabayuvula: Nki lubanzasane mu nzila? Mat. 18: 1 b.
34. Kansi badingama, kadi bamokasana mu nzila, kani nani waunene.
35. Bu kavwanda, wabokila kumi ye zole, wavova kwa yau: Vo muntu zolele vita ku ntu, si kazimunina mu babonsono ye kala sielo kiababonsono.
Mat. 20: 26, 27. 23: 11, 12. Mal. 10: 43, 44.
36. Yandi wabonga fimwana-mwana, watula fio mu monakanda diau; bu kawumbikila fio, wavova kwa yau:
37. Wonso tambudi mu bimbanambana biabi fimosi kaka mu nkumbu ami, yandi untambudi; wonso untambudi, katambudi mono ko, kansi wamfidisa.
38. Yoane wavova kwa yandi: Nlongi, tuamweni muntu uvaikisi mpeve zambi mu nkumbu aku, kansi kanamanga yeto ko. Yeto tuankakididi, bu kalembolo kutunama. Luk. 9: 49 b.
39. Kansi Yesu wavova: Ka lunkakidilani ko, kadi ka kwenani muntu ko uvanganga lulendo mu nkumbu ami ulenda kuntesa mambi nswalu.
1 Kol. 12: 3.
40. Kadi wonso ulembolo kutukadila kitantu, yandi wayeto.
41. Kadi wonso ulunwikini mbungu yanlangu mu nkumbu ami, bu lu ba Klisto, kedika mono iluvovele: Kanani vidisa nsendo andi nkutu ko.
42. Buna bena babake balekele minu, wonso tesese umosi sakuba, bwabiza kwa yandi, vo tadi dinikunwanga mfumfuta kwa mpunda diena mu laka diandi ye yandi tubulu mu mbu.
Mat. 18: 6 b. Luk. 17: 1 b.
43. Vo koko kwaku kutesese sakuba, zaka ko; bwabiza kwa ngeye, vo kotele mu moyo ye kieta, kansi bwambi bu wena moko mole ye tubwa ku bilungi, i tia tukatuzimi. Luk. 16: 24.
45. Vo kulu kwaku kutesese sakuba, zaka ko; bwabiza kwa ngeye, vo kotele mu moyo ye tembila, kansi bwambi bu wena malu mole ye tubwa ku bilungi.
47. Vo disu diaku ditesese sakuba,

kola dio; bwabiza kwa ngeye, vo kotele mu kimfumu kia Nzambi ye disu dimosi, kansi bwambi bu wena meso mole ye tubwa ku bilungi,

48. kulembolo fwa ntunga zau ye tia tukatuzimi.

49. Kadi babonsono si bazenzuswa kwa tia.

50. Mungwa wabiza wena, kansi vo mungwa ukatukidi nzenzo andi, mu nki lua yo tuisila diaka? Lukala mungwa mu yeno kibeni, lukalasana yenge.
Mat. 5: 13. Luk. 14: 34.

KAPU 10.

1. Yesu walonga mu nkwedolo, 13. wasakumuna bana, 17. walonga muntu wamvwama; 23. bamvwama bena mpasi mu kota mu kimfumu kia Nzambi; 28. nsendo wabanamanga Yesu. 32. Yesu wavutuka samuna mfwilu andi. 35. Yakobi ye Yoane balomba fulu biantete mu kimfumu kia Nzambi. 46. Yesu waniakisa Batimai.

Yandi watelama kuna, wayiza ku nzaku za Yuda ye kuna simu dia Yodani; makabu mavutuka kutakana kwa yandi, wavutuka kubalonga, bonso bwakala fu kiandi. Mat. 19: 1 b.

2. Bafalisi bayiza, banyuvula, bamvukumuna: Bakala diena luve mu yambula nkazi andie?

3. Yandi wavutula, wavova kwa yau: Mose bwe kalusikidikisa?

4. Bavova: Mose wayambula basonika nkanda waluvambunu ye kunyambula. 5 Mose 24: 1. Mat. 5: 31 b.

5. Kansi Yesu wavova kwa yau: Yandi wasonika nsikudukusu yoyo kwa yeno mu diambu diambalu antima mieno.

6. Kansi tuka mu mbadukulu ansemono, yandi wabavanga bakala ye nkento. 1 Mose 1: 27. 5: 2.

7. Mu diambu diodio muntu fwiti sisa sandi ye mbut' andi, 1 Mose 2: 24.

8. yau bole si bakala nsuni umosi. Nkiangunu ka bena bole ko, kansi nsuni umosi.

9. Nkiangunu kiabunda Nzambi mu vangu kimosi ka kivambuswa kwa muntu ko.

10. Mu nzo nlonguki miavutuka kunyuvula mu mambu momo.

11. Wavova kwa yau: Wonso yambudi nkazi andi ye kwelele wankaka, weka mpala kwa yandi.
Luk. 16: 18. 1 Kol. 7: 10 b.

12. Vo nkento yambudi bakala diandi ye kwelele diankaka, buna uyanganga.

13. Yau banata bimbana-mbana kwa yandi, kidi kavalakana bio, kansi nlonguki miasemba batuala bio.
Mat. 19: 13 b. Luk. 18: 15 b.

14. Yesu bu kamona bo, wafuta ntima, wavova kwa yau: Lubika bimbana-mbana biza kwa mono; ka lukakidilani bio ko, kadi kimfumu kia Nzambi kiabampila yoyo.

15. Kedika mono iluvovele: Wonso lembolo tambula kimfumu kia Nzambi bonso butambulanga fimwana-mwana, kakoti kio nkutu ko.

16. Yandi wawumbikila bio, wasakumuna bio, bu katula bio moko.
Mat. 9: 36.

17. Bu kayenda yendi mu nzila, muntu wayiza yungusi wafukama va makungunu kwa yandi, wanyuvula: Nlongi wambote, nki yavanga, kidi yavingila fwa diamoyo wamvu ya mvu?
Mat. 19: 16 b. Luk. 18: 18 b.

18. Kansi Yesu wavova kwa yandi: Mu nkiama umbikidi wambote? Ka kwenani wena wambote ko, kansi umosi kaka, i Nzambi kwandi.

19. Ngeye zeyi nsikudukusu: Kuyangani ko, kubemani ko, kuyibani ko, kutani kimbangi kiamakutu ko, kubabani ko, zitisa saku ye mbut' aku.
2 Mose 20: 12 b. 5 Mose 5: 16 b.

20. Kansi wavova kwa yandi: Nlongi, momo mamonsono ntomene mo kenga tuka mu kileke kiami.

21. Yesu wantala, wanzola, wavova kwa yandi: Ngeye kondolo dimosi kaka. Wenda wateka yayonsono yivwidi ye vana bamputu, si watambula mayudukwa mu zulu, wiza wandama.
Mat. 6: 20. Luk. 12: 33.

22. Yandi wayindalala mu diambu diodio, wayenda ye kiadi, kadi mvwilu zazingi zakala yandi.

23. Yesu wavenguzuka, wavova kwa nlonguki miandi: Mwanki mpasi beni zena kwa bena bimvwama mu kota mu kimfumu kia Nzambi.
Mat. 19: 23 b. Luk. 18: 24 b.

24. Nlonguki miayitukwa mu mambu mandi. Kansi Yesu wavutula, wavova kwa yau: Lubana, mwanki mpasi beni zena mu kota mu kimfumu kia Nzambi.
Lumb. 62: 10. Zing. 11: 28. 1 Tim. 6: 17.

25. Kamela kufiononokene nasavusavu mu disu diansoma, kansi nkwa kimvwama sutidi kota mu kimfumu kia Nzambi.

26. Babwa mangitukwa beni beni,

bavovasana: Buna nani lenda vuluswa?

27. Yesu wabatala, wavova: Kwa bantu dilembokono, kansi ka kwa Nzambi ko, kadi kwa Nzambi mamonsono malendakane.

Yel. 32: 17. Sak. 8: 6. Luk. 1: 37.

28. Petelo wabadika vova kwa yandi: Tala, yeto tuasisidi yayonsono, tuakunemingi. Mat. 19: 27 b. Luk. 18: 28 b.

29. Yesu wavova: Kedika mono iluvovele: Ka kwenani muntu ko wasisidi nzo vo zimpangi vo bibusi vo mbuta vo se vo bana vo mavia mu diambu diami ye mu diambu diansamu wambote,

30. kansi si katambula nkama-nkama mu ntangu yayi, zinzo, zimpangi, bibusi, zimbuta, bana, mavia, bu bazomwanga ye mu ntangu yakwiza moyo wamvu ya mvu.

31. Kansi babingi batekila si bazimunina, bazimunina si batekila.

32. Bakala mu nzila mu kwe baluki ku Yelusalemi; Yesu wabatekilanga ku ntu; babwa mangitukwa; balanda ku nima bakala wonga. Yandi wabonga kumi ye zole diaka, wabadika kubakamba makeka mu bwilwa:

Mat. 20: 17 b. Luk. 18: 31 b.

33. Tala, tukwe balukingi kuna Yelusalemi; Mwan' amuntu si kayekudulwa bangudi zanganga ye minsoniki. Yau si bakunzengila nkanu afwa ye kunyekula kwa bangoi.

34. Yau si bakunsakanana ye kunlobudila mante ye kumbanda ye kumvonda, lumbu tatu mboki kafuluka.

35. Yakobi ye Yoane, i bana ba Sebedai, bayiza kumfinami, bavova kwa yandi: Nlongi, tuzolele, vo watuvangila monso matukulomba.

Mat. 20: 20 b.

36. Kansi wavova kwa yau: Nki luzolele yakuluvangila?

37. Bavova kwa yandi: Utuvana tuavwanda umosi va lubakala luaku, umosi va lumoso luaku mu nkembo aku.

38. Kansi Yesu wavova kwa yau: Ka luzeyi kilulombele ko. Lulenda nwa mbungu yiinwe ye botukwa lubotokolo luibotukulwe?

Mat. 26: 39, 42. Yoa. 18: 11. Luk. 12: 50.

39. Bavova kwa yandi: Tulenda kweto. Yesu wavova kwa yau: Mbungu yiinwa lua yo nwa ye lubotokolo luibotukwa lua lo botukulwa.

40. Kansi vwanda va lubakala luami vo va lumoso luami ka i diambu diami mu vana ko, kansi i kwa bakubukulwa bo.

41. Kumi bu diawa mo, diabadika futa ntima mu Yakobi ye Yoane.

42. Yesu wabatela mbila, wavova kwa yau: Luzeyi, vo yau babanzulwanga bakuluntu babangoi bakubayalanga, bankwa nene bakubalendanga mu lendo.

Luk. 22: 25 b.

43. Ka bwenani bobo mu yeno ko, kansi wonso mu yeno zolele kala waunene, kakadi sielo kieno; Mal. 9: 35.

44. wonso mu yeno zolele kala wantete, kakadi nanga miababonsono.

45. Kadi Mwan' amuntu kayiza mu sadulwa kisielo ko, kansi mu sala kisielo ye mu vana mwel' andi mu nkudulu kwa babingi.

Yoa. 13: 14. Fili. 2: 7. Ef. 1: 7. Kolo. 1: 14. 1 Tim. 2: 6. Tit. 2: 14. 1 Pet. 1: 18 b.

46. Bayiza ku Yeliko. Bu kavaika mu Yeliko ye nlonguki miandi ye ndonga yayingi, buna Batimai, i mwan' a Timai, i nlombi wafwa meso, wavwanda mu mbel' anzila.

Mat. 20: 29 b. Luk. 18: 35 b.

47. Bu kawa, vo i Yesu, mwisi Nasaleti, wabadika boka ye vova: Yesu, mwan' a Davidi, umfwila nkenda.

48. Babingi bansemba, kidi kadingama, kansi yandi waluta boka: Mwan' a Davidi, umfwila nkenda.

49. Yesu wasimpama, wavova: Lumbokila. Babokila mpofo, bavova kwa yandi: Yangalala, telama; yandi ukubokele.

50. Yandi waveta yunga kiandi, wanangumuka, wayiza kwa Yesu.

51. Yesu wavutula kwa yandi, wavova: Nki zolele yakuvangila? Mpofo wavova kwa yandi: Labuni, mpasi yamona diaka.

52. Yesu wavova kwa yandi: Wenda; minu kiaku kikuvulusi. Yandi ntumbu mona diaka, wannama mu nzila.

Mal. 5: 34.

KAPU 11.

1. Yesu wakota mu Yelusalemi, 12. wasinga nti wakuyu, 15. wavedisa nzo a Nzambi. 20. Kuyu kialengila. 27. Yesu wakota diaka mu kiulongo, wavukumunwa kwa bafalisi.

Bu bafinangana ye Yelusalemi ye Betania va mongo a Olive, yandi wafidisa nlonguki miandi miole,

Mat. 21: 1 b. Luk. 19: 29 b. Yoa. 12: 12 b.

2. wavova kwa yau: Lukota mu vata dilutadisi. Bu lukotele ntumbu mona mwan' ampunda ukengo ulembolo tentama widi muntu nkutu. Lukangula wo, lutuala wo.

3. Vo muntu vovele kwa yeno: Mu nkiama luvengi bobo? buna luvova: Mfumu wena wo nkinzi, yandi ntumbu vutula wo vava.
4. Bayenda, bamona mwan' ampunda wakangwa ku mbazi va-mwelo mu nzila. Bakangula wo.
5. Bankaka batelama vana bavova kwa yau: Nki luvengi, ye kangulanga mwan' ampunda?
6. Bavova kwa yau, bonso bwavova Yesu; babayambula.
7. Batuala mwan' ampunda kwa Yesu, batensika wo mvwatu miau; yandi watentama wo va ntandu.
8. Babingi bayalumuna mvwatu miau mu nzila, kansi bankaka makaya mabazaka mu mayinza.
9. Batekila ye balanda baboka: Osana! Wizidi mu nkumbu a Mfumu, i nkwa lusakumunu. Lumb. 118: 25 b.
10. Kimfumu kiaseto Davidi kizidi, kiasakumunwa. Osana muna kayengele!
11. Wakota mu Yelusalemi mu kinlongo; bu kavenguzuka biabionsono ye mwini wakiviokila, se nkokila, wavaika, wayenda ye kumi ye zole ku Betania.
12. Lumbu kiansuka bu bavaika mu Betania, wafwa nsatu. Mat. 21: 18 b.
13. Bu kamona kuyu nseke kiakala makaya, wayenda vana kanivo kasolula kio lekwa. Bu kaluaka vo, kasolula kio lekwa ko kansi makaya ye makaya, kadi ka i nsungi akuyu ko.
14. Yandi wavutula, wavova kwa kiau: Mvu ya mvu muntu kadiani mbutu miaku diaka ko. Nlonguki miandi miawa mo.
15. Baluaka ku Yelusalemi. Bu kakota mu kinlongo, wabadika vaikisa bateka ye basumba mu kinlongo; wanenguna meza mambudisi miabivanza ye biandu bianteki miamabembe;
Mat. 21: 12 b. Luk. 19: 45 b. Yoa. 2: 14 b.
16. kayambula muntu kanata wumbwa vioka mu kinlongo ko.
17. Yandi walonga, wavova kwa yau: Kadi ka diasonama koe: Nzo ami yifwiti bikwa nzo asambulu kwa makanda mamonsono mabantu? Kansi yeno luavengi yo nluk' amintani. Yel. 7: 11.
18. Bangudi zanganga ye minsoniki bawa mo, batomba, bonso bubakumbunga, kadi bantina, kadi ndonga yayitukwa mu longi diandi.
19. Nkokila bu yabwa, wavaika ku mbazi ambanza.
20. Nsuka bu bavioka, bamona kuyu, vo kiayumini nate ye mu mianzi.
Mat. 21: 20 b.
21. Petelo wabambukila dio moyo, wavova kwa yandi: Labi, tala, kuyu kiwasingidi kiayumini.
22. Yesu wavutula, wavova kwa yau: Lukala minu mu Nzambi.
23. Kedika mono iluvovele: Wonso vovele kwa mongo wauna: Nanguka wakituba muna mbu, kansi kena keti-keti mu ntim' andi ko, kansi lekele minu, vo makavovele makalakane, si makala kwa yandi. Luk. 17: 6.
24. Nkiangunu mono iluvovele: Mamonsono malusambidilanga ye lombanga, luleka minu, vo lutambudi mo, si makala kwa yeno.
Luk. 11: 9. Yoa. 15: 7. 1 Yoa. 3: 22. Yak. 1: 5 b.
25. Bu lutelamanga ye sambilanga, luyambudila, vo luvwidi muntu diambu, kidi Seno diena mu mazulu dialuyambudila ntulumunu zeno.
Mat. 6: 14. Ef. 4: 32. Kolo. 3: 13.
27. Baluaka diaka ku Yelusalemi. Bu kazieta mu kinlongo, bangudi zanganga ye minsoniki ye bangudi zabantu bayiza kwa yandi,
Mat. 21: 23 b. Luk. 20: 1 b.
28. bavova kwa yandi: Mu nki alendo uvanganga bobo? Vo nani wakuveni lendo kiokio, kidi wavanga bo?
Mav. 4: 7. 7: 27.
29. Kansi Yesu wavova kwa yau: Ikuluyuvula diambu dimosi mpe; lumvutudila, mono mpe yakulukamba lendo kiivangilanga bobo.
30. Lubotokolo lua Yoane luatuka mu zulu vo mu bantue? Lumvutudila.
31. Yau babanzasana, bavova: Vo tuvova: Mu zulu, si kavova: Buna mu nkiama ka luanlekele minu ko?
Luk. 7: 30.
32. Kansi kani tuvova: Mu bantu? Batina bantu, kadi babonsono bavwa Yoane mu kedika bonso mbikudi.
Mal. 6: 20.
33. Bavutula kwa Yesu, bavova: Ka tuzeyi dio ko. Yesu wavova kwa yau: Mono mpe kilukambi lendo kiivangilanga bobo.

KAPU 12.

1. Yesu wata ngan' avia diavinia, 13. wayuvulwa kwa bafalisi mu mpaku a Kaisali, 18. ye kwa basaduki mu mfulukulu abafwa, 28. ye kwa nsoniki mu nsikudukusu yilutidi nene, 35. wayuvula ntukulu a Mesia, 38. waluengisa bantu mu bafalisi, 41. wavwanda va lundulu kiankailu.

Yandi wabadika vova kwa yau mu zingana. Muntu wakuna via diavinia, wazunga dio lumbu, watima kamunu kiavinia, watunga nzo ayongi, watuidisa dio kwa mimvati, wayenda ku nsi yankaka.

Lumb. 80: 8. Nk. Sol. 8: 11. Yes. 5: 1 b. Yel. 2: 21. Mat. 21: 33 b. Luk. 20: 9 b.

2. Mu nsungi yafwana yandi wafidisa nanga kwa mimvati, kidi katambula mbutu miavia diavinia kwa mimvati.

3. Yau bambaka, bambufa nate ye nkanda wabunuka, bansindika moko ye moko.

4. Wafidisa nanga wankaka diaka kwa yau. Balueka ndiena mu ntu, bamvweza.

5. Wafidisa wankaka; yandi mpe bamvonda. Miankaka miamingi miafiduswa, babufa miankaka nate ye nkanda wabunuka, bavonda miankaka.

6. Umosi wakala yandi, mwana wazolwa. Vazimunina yandi wamfidisa kwa yau, wavova: Bafwiti mona nsoni mu mwan' ami.

7. Kansi mvati miomio miavovasana: Ndieu i mvingidi afwa, ntuendino tuamvonda, fwa si diakala dieto.

8. Bambaka, bamvonda, bantuba ku mbazi avia diavinia.

9. Mfumu avia diavinia bwe kasa? Yandi si kiza bunga mimvati ye vana via diavinia kwa bankaka.

10. Ka luatengi masonukwa mama koe: Tadi dianiafuna mintungi diayikidi ntu afuma;

Lumb. 118: 22 b. Yes. 8: 14. 28: 16. Mav. 4: 11. Loma 9: 33. Ef. 2: 20. 1 Pet. 2: 7.

11. diavangwa bo kwa Mfumu, diena ngitukulu mu meso meto?

12. Yau batomba mu kumbaka, kansi batina ndonga, kadi bavisa, vo wavova ngana yoyo mu yau; bansisa, bayenda kwau.

13. Yau bafidisa bafalisi bankaka ye baki-Elode kwa yandi, kidi bambaka mu diambu. Mat. 22: 15 b. Luk. 20: 20 b.

14. Bu baluaka, bavova kwa yandi: Nlongi, tuzeyi, vo wena wakedika, kwenina muntu mayindu ko, kadi kutalanga zizi kiamuntu ko, kansi ulonganga nzil' a Nzambi mu kedika. Bwena luve mu vana Kaisali mpaku vo ka bwa ko? Tuavane, vo ka tuvanani ko?

15. Bu kamona disu diau kunsi alukaya, wavova kwa yau: Mu nkiama lumpukumuni? Natuadi denali yataleti kio.

16. Batuala kio. Wavova kwa yau: Kifwani kianani kiaki, sono bianani? Bavova kwa yandi: Bia Kaisali.

17. Yesu wavova kwa yau: Lufuta bia Kaisali kwa Kaisali ye bia Nzambi kwa Nzambi. Banyitukwa.

Loma 13: 7.

18. Basaduki bavovanga, vo ka mwenani mfulukulu ko, bayiza kwa yandi, banyuvula, bavova:

Mat. 22: 23 b. Luk. 20: 27 b.

19. Nlongi, Mose watusonikina: Vo muntu fwilulu mpangi ye sisidi nkazi, kansi kasisidi mwana ko, buna kafwiti vingila nkazi awidi mpangi andi ye tonginikina widi mpangi andi nkuna.

5 Mose 25: 5.

20. Vakala mpangi nsambodia; wantete wabonga nkazi, bu kafwa kasisa nkuna ko.

21. Wanzole wamvingila, wafwa, kansi kasisa nkuna ko. Wantatu i bobo mpe.

22. Yau nsambodia ka basisa nkuna ko. Buna bena nkento wazimunina fwa mpe.

23. Mu mfulukulu nkazi anani mu yau kakale, kadi yau nsambodia bankwela?

24. Yesu wavova kwa yau: Ka luzimbakanani mu diambu diodio ko, bu lulembolo zaya masonukwa evo lulendo lua Nzambi?

25. Kadi bu bafulukidi mu bafwa, ka bakwedi ko evo kweduswa ko, kansi bena nkievo zimbasi mu mazulu.

26. Kansi mu bafwa vo bafulukuswanga, kadi ka luatengi mu nkanda wa Mose koe, va finti-nti fiampanga, bonso bwavova Nzambi kwa yandi, bu kavova: Mono i Nzambi a Abalahami ye Nzambi a Isaki ye Nzambi a Yakobi? Mav. 7: 30 b. Eb. 11: 16.

27. Nzambi ka i Nzambi abafwa ko, kansi yabena moyo. Yeno luzimbakene beni.

28. Nsoniki mosi wawa, bu babindasana mpaka, wayiza, bu kamona, vo watoma kubavutudila, wanyuvula: Nki ansikudukusu i yantete mu zazonsono? Mat. 22: 34 b.

29. Yesu wavutula: Yantete i yayi: Nawe Isaeli, Mfumu Nzambi eto i Mfumu yimosi kwandi. 5 Mose 6: 4 b.

30. Zola Mfumu Nzambi aku mu ntim' aku wawonsono ye mu mwel' aku wawonsono ye mu diela diaku diadionsono ye mu ngolo zaku zazonsono.

31. Yanzole i yayi: Zola ni aku bonso ngeye kibeni. Ka kwenani nsi-

kudukusu yankaka yilutidi zozo mu
nene ko.
3 Mose 19: 18. Loma 13: 9. Ngal. 5: 14. 1 Tim. 1: 5. Yak. 2: 8.
32. Nsoniki wavova kwa yandi : Ke-
dika nlongi, ngeye tomene vova, vo
yandi i mosi, ka kwenani wankaka ye
yandi ko,
33. mu kunzola mu ntima wawonso-
no ye mu zayu kiakionsono ye mu
ngolo zazonsono ye mu zola ni andi
bonso yandi kibeni, diodio dilutidi
nkailu miamionsono miangioka ye nka-
ilu miankaka miazikwa mpe.
1 Sam. 15: 22. Hos. 6: 6.
34. Yesu bu kamona, vo wavutula
mu nduka, wavova kwa yandi : Kwe-
na nseke ye kimfumu kia Nzambi ko.
Muntu kavutuka kabuka ntima mu
kunyuvula kiuvu ko.
35. Yesu wavutula, wavova, bu ka-
longa mu kinlongo : Minsoniki bwe
mivovanga, vo Klisto i mwan' a Da-
vidi? Mat. 22: 41 b. Luk. 20: 41 b.
36. Yandi kibeni Davidi wavova mu
Mpeve yavedila : Mfumu vovele kwa
Mfumu ami : Vwanda va lubakala lua-
mi, nate ye mbeni tula ntantu miaku
bonso mfiduku amalu maku.
Lumb. 110: 1. Mav. 2: 34. 1 Kol. 15: 25. Eb 1: 13. 10: 12 b.
37. Yandi kibeni Davidi ukumbi-
kanga Mfumu ; buna bwe butukidi vo
i mwan' andi ? Ndonga yina yayingi
yazola kunwa.
38. Mu ndongolo zandi wavova :
Lutala minsoniki mizolele zietila mu
mazwele ye kambwa malembe mu ma-
zandu Mat. 23: 1 b. Luk. 20: 45 b.
39. ye fulu biantete mu nzo zatuku-
tukunu ye biandu biantete mu mala-
mbu,
40. i yau badianga nzo zamafwola ye
mu bila kiankatu basambilanga tusa-
mbulu tuatula ; babana si bazengulwa
nzengolo yilutidi.
41. Yandi wavwanda vatadisi lundu-
lu kiaminkailu ; watala, bonso bwatu-
ba ndonga vanza biansongo mu lundulu.
Bamvwama babingi batuba biabingi.
Luk. 21: 1 b.
42. Fwola dimosi diamputu diayiza,
diatuba lepeta biole bifwanane ye senti-
ma mosi.
43. Yandi watela nlonguki miandi
mbila, wavova kwa yau : Kedika mono
iluvovele : Buna bena batubidi mu lu-
ndulu, fwola diadi diamputu dilutidi
mu tuba kwakwingi. 2 Kol. 8: 12.
44. Kadi babonsono batubidi bina
biakiaba kiau, kansi ndieu tubidi bia-
bionsono bikavwa mu kondwa kwandi,
i biamvukila biandi biabionsono.

KAPU 13.

1. Yesu wabikula nsukulu a Yelusalemi ye nzungu zalumbu biazimunina, 24. ye ngizulu andi yanzole, 28. wata ngana mu dimbu bisamunanga bo, 33. walubula bakaya meso.

Bu kavaika mu kinlongo, nlonguki
andi mosi wavova kwa yandi :
Nlongi, tala matadi, bonso bumenina ye
bonso bwenina zintungulu.
Mat. 24: 1 b. Luk. 21: 5 b.
2. Yesu wavova kwa yandi : Mweni
ntungulu zozo zazinenie? Ka kusiswa
tadi va tadi dialembwa tuluka ko.
1 Nt. 9: 7 b. Mika 3. 12.
3. Bu kavwanda va mongo a Olive
vatadisi kinlongo, Petelo ye Yakobi ye
Yoane ye Andele banyuvula ku nenga :
4. Utukamba : Nki alumbu mambu
momo makwiza kadi, nki i dimbu, mo-
mo mamonsono bu makwenda detila.
5. Yesu wabadika vova kwa yau :
Lutala, muntu kidi kuluzimbikisa.
Ef. 5: 6. Kolo. 2: 8. 2 Tes. 2: 3.
6. Babingi si biza mu nkumbu ami
ye vova : I mono kwami ; si bazimbi-
kisa babingi.
7. Bu luwilu zimvita ye kumu kia-
zimvita, ka lupamukani ko ; momo si
makalakana kaka, kansi mbanunu ka
yena bwabu ko.
8. Kadi kanda diabantu si dianangu-
mukina kanda diabantu ye kimfumu
mu kimfumu ; ndikunu zantoto si za-
kala muma ka muma, malema si maka-
la. Momo i mbadukulu ansongo.
9. Kansi yeno kibeni lukitala. Yau
si bakuluyekula kwa bamayala, si lua-
bufwa mu nzo zatukutukunu nate ye
nkanda wabunuka. Va luse luaminyadi
ye mintinu si luatelama mu diambu
diami mu kimbangi kwa yau.
Yoa. 15: 19 b. 16: 2 b. Nzai. 2: 10.
10. Nsamu wambote si wateka samu-
nunwa kaka makanda mamonsono ma-
bantu.
11. Bu baluneti mu kuluyekula, ka
luteka kala mayindu malufwiti vova ko,
kansi maluveno kina lokula, luvova
mo, kadi ka i yeno ko luvovanga, kansi
Mpeve yavedila.
Mat 10; 19 b. Luk. 12: 11 b.
12. Mpangi si yayekula mpangi mu
vondwa, ye se mwan' andi, ye bana si
banangumukina mase ye zimbuta ye
kubavonda.

13. Yeno si luabelwa kwa babonsono mu diambu diankumbu ami, kansi utatamene nate ye mbanunu, vulusu.
Nzai. 2: 7.
14. Bu lumweni nkankumusu ambungulu yitelamene vakayifwiti kala ko— tengi mo, bika kavisa—buna bena mu Yuda bika batinina ku miongo.
Dan. 9: 27. 12: 11.
15. Wena va nludi, kakulumuki ko, kakoti mu bonga lekwa mu nzo andi ko. Luk. 17: 31.
16. Wena mu via, kavutuki mu bonga yunga kiandi ko.
17. Kansi engwa bena vumu ye bayemikanga bina lumbu.
18. Lusambila, ka midi kala mu sivu.
19. Kadi bina lumbu bina kala nzungu, i zampila yoyo zikazikedi tuka mu mbadukulu ansemono yasema Nzambi ye nate ye bwabu, ka zina kala diaka nkutu ko.
20. Vo Mfumu kakufikidi lumbu biobio ko, nga nsuni nkutu ka wavuluswa ko, kansi yandi wakufikidi lumbu biobio mu diambu diabakiasolwa bakasola.
21. Buna vo muntu vovele kwa yeno: Tala, Klisto wena eva, tala, evo, ka lulekani minu ko.
Luk. 17: 23. 21: 8. 2 Tes. 2: 11.
22. Kadi baklisto bampumpuluvunu ye mbikudi miampumpuluvunu si batelama ye vanga dimbu ye mangu mu diambu diazimbikisa bakiasolwa, vo bulendakana.
23. Lutoma kukitala. Mono ikikambidi yeno mamonsono.
24. Bina lumbu nzungu bu ziviokele, ntangu si yalomba, ngonda ka yivani ntentin' andi ko,
Yes. 13: 10. Yeh. 32: 7. Yoeli 2: 10, 31. 3: 15 b. Mav. 2: 20. Nzai. 6: 12. Mat. 24: 29 b. Luk. 21: 25 b.
25. mbwetete si zasotuka mu zulu, tulendo tua mu mazulu si tuanikuka.
26. Mboki si bamona Mwan' amuntu wizidi mu matuti ye lulendo lualuingi ye nkembo.
Dan. 7: 10, 13. Mal. 14: 62. Mav. 1: 11. 1 Tes. 4: 16. Nzai. 1: 7.
27. Buna si kafidisa zimbasi mu kutikisa bakiasolwa tuka mu ntini zia zampeve, tuka mu nsuk' antoto nate ye mu nsuk' azulu.
28. Lulonguka ngana mu kuyu. Vala diakiau bu dikilebelele ye dukisi makaya, buna luzeyi, vo nsungi amvula yeka lukufi. Mat. 24: 32 b. Luk. 21: 29 b.
29. I bobo yeno mpe bu lumweni momo makalakane, buna luzaya, vo yau yifinangene va mielo.
30. Kedika mono iluvovele: Mbandu yayi ka yivioki ko, nate ye momo mamonsono mamana kala.
31. Zulu ye ntoto biavioka, kansi mambu mami ka mavioki nkutu ko.
Lumb. 102: 26. Yes. 40: 8. Eb. 1: 11.
32. Kina lumbu vo kina lokula muntu kazeyi bio ko, ka zimbasi mu zulu mpe ko, ka Mwana mpe ko, kansi Se kaka. Mav. 1: 7. Mat. 24: 36 b.
33. Lutala, lukaya meso; kadi ka luzeyi ko, ntangu bu yena.
Luk. 12: 40. 21: 36. 1 Tes. 5: 6. Mat. 24: 42 b.
34. Bonso muntu wena ku nsi yankaka, bu kakisisila nzo andi, bu kakivanina nanga miandi lendo, kwa muntu muntu kiandi salu, wakisikidikisila nkengi amwelo mpe, kidi kakaya meso.
35. Nkiangunu lukaya meso; kadi ka luzeyi ntangu yilueki mfumu anzo ko vo nkokila vo ndingu ansi vo nkubu ansusu vo nsuka;
36. kidi, bu kizidi nabiu, kakulubwana kunsi atulu ko.
37. Kansi mailuvovele, mpovele mo kwa babonsono: Lukaya meso.

KAPU 14.

1. Ntantu miakana kanga Yesu. 3. Yesu wakuswa mazi mu Betania. 10. Yuda Iskalioti wawawana ye bafalisi mu yekula Yesu. 12. Nlonguki miole miakubika meme diapasa; 22. wasoka nlekolo, 26. wayenda ku mongo a Olive, 32. wasambila mu Ngetesemane, 43. wayekulwa, 53. wanatwa kwa ngudi anganga, 55. wafundúswa, 66. wakadulwa kwa Petelo.

Lumbu biole mboki pasa kiakala ye nkembo amampa malembwa funa. Bangudi zanganga ye minsoniki batomba, bonso bu bakana kumbaka mu kinkita ye kumvonda.
2 Mose 12: 15. Mat. 26: 1 b. Luk. 22: 1 b.
2. Kadi bavova: Ka mu lumbu biankembo ko, nkindu ka yidi bwa mu bantu.
3. Bu kakala mu Betania mu nzo a Simoni, i mfwa bwazi, bu kavwanda va meza, nkento wayiza wakala mbwata yamazi mantalu beni, i manaladu makamasangwa lekwa biankaka ko. Nkento wabula mbwata, wadukula mo va ntu andi.
Yoa. 12: 3 b. Mat. 26: 6 b. Yoa. 12: 1 b.
4. Bankaka bakala bafuta ntima, bavovasana: Bila nki mbungulu yoyo yamazi yivengo?
5. Kadi mazi momo makutu tekakana mu nkama tatu zadenali ye vewa kwa bamputu. Bankadila nganzi.

6. Yesu wavova: Lunyambula. Mu nkiama lukunkwamisa? Yandi unsadidi salu kiabiza.
7. Kadi ntangu zazonsono bamputu bena yeno, yonso ntangu yiluzolele lulenda kubavangila mambote, kansi mono kiena yeno ntangu zazonsono ko.
8. Nkento vengi dikalendele. Yandi wakikusidi nitu ami mu ndiamusu ami.
9. Kedika mono iluvovele: Vonso vonso vasamunwanga nsamu wambote mu nza yamvimba, vana si vakambwa dikavengi mu bambukila yandi moyo.
10. Yuda Iskalioti, umosi mu kumi ye zole, wayenda kwa bangudi zanganga, kidi kanyekula kwa yau.

Mat. 26: 14 b. Luk. 22: 3 b.

11. Bu bawa dio, bayangalala, bansila mu vana vanza biapalata. Yandi watomba ntangu yifweni mu kunyekula.
12. Lumbu kiantete kiankembo amampa malembwa funa, bu bavonda meme diapasa, nlonguki miandi miavova kwa yandi: Kwe zolele, vo tuenda kubika, kidi wadia pasa?

2 Mose 12: 17. Mat. 26: 17 b. Luk. 22: 7 b.

13. Yandi wafidisa nlonguki miandi miole, wavova kwa yau: Lukota mu mbanza, muntu neti mvungu wanlangu si kabwabana yeno, lunnama.
14. Kukakotele, luvova kwa mfumu anzo: Nlongi vovele: Vinga kiami kiabanzenza kwe kiena kimfwiti dila pasa ye nlonguki miami?
15. Yandi si kakulusonga seka diadinene ku mbandu yantandu diakubukwa, diakubamene. Muna lutukubikila.
16. Nlonguki miavaika, miakota mu mbanza, miamona, bonso bukabakembi; bakubika pasa.
17. Nkokila bu yabwa, waluaka ye kumi ye zole.

Mat. 26: 20 b. Luk. 22: 14, 21 b. Yoa. 13: 21 b.

18. Bu bavwanda va meza, bu badia, Yesu wavova: Kedika mono iluvovele: Buna luena, umosi wakungiekula, i yandi udia yami. Lumb. 41: 10.
19. Babadika kala kiadi, bavova kwa yandi, mosi mosi: Kadi i monoe?
20. Wavova kwa yau: Umosi mu kumi ye zole, i yandi vwengi yami mu longa.
21. Kadi Mwan' amuntu katukidi kwandi, bonso bwasonama mu yandi, kansi engwa muntu wowo uyekole Mwan' amuntu. Vo kabutwa nkutu ko, nga bwabiza kwa yandi, i muntu wowo.
22. Bu badia, Yesu wabonga dimpa, bu kasakumuna, wabukuna dio, wabavana, wavova: Lubonga diodio i nitu ami.

Mat. 26: 26 b. Luk. 22: 19 b. 1 Kol. 11: 23 b.

23. Yandi wabonga mbungu, bu katonda, wabavana; babonsono banwa yo.
24. Yandi wavova kwa yau: Yoyo i menga mami maluwawanu matengulwa mu babingi.
25. Kedika mono iluvovele: Kivutuki nwa yina yambutu mianti avinia ko nate ye kina lumbu kiyanwa yo yampa mu kimfumu kia Nzambi.
26. Bu bamana yimbila nkunga wamasika, bayenda ku mongo a Olive.

Mat. 26: 30 b. Luk. 22: 39.

27. Yesu wavova kwa yau: Yeno babonsono si luata sakuba, kadi diasonama: Mono si yabanda mvungi, mameme si mamwanguswa yeku-yeku.

Sak. 13: 7. Yoa. 16: 32.

28. Kansi bu mbeni fulukuswa, si yakulutekila kuna Ngalili. Mal. 16: 7.
29. Petelo wavova kwa yandi: Vo babonsono mpe batele sakuba, kite dio ko.
30. Yesu wavova kwa yandi: Kedika mono ivovele: Ngeye, bwabu mu fuku diadi, koko bu ka diakukikubila nkuba zole ko, ngeye meni kunkadila nkadila tatu. Luk. 22: 34. Yoa. 13: 38.
31. Buna wavova, wavovudila: Vo fwa yafwa yaku, kikukadila nkalu nkutu ko. Babonsono bavova mampila yoyo mpe. Luk. 22: 33.
32. Yau baluaka ku lumbu luena nkumbu Ngetesemane; yandi wavova kwa nlonguki miandi: Luvwanda vava, nate ye mbeni sambila.

Yoa. 18: 1. Mat. 26: 36 b. Luk. 22: 40 b.

33. Yandi wanata Petelo ye Yakobi ye Yoane, wabadika bwa mampamuka, wabwa kingongo.
34. Wavova kwa yau: Mwel' ami uzungulu kwa kiadi nate ye mu fwa, lukala vava, lukaya meso. Yoa. 12: 27.
35. Yandi wavioka finseke-nseke, wafukama ye wafukama va ntoto, wasambila, mpasi, vo bulendakana, lokula kiokio kiamvioka.
36. Yandi wavova: Aba, tata! Kwa ngeye mamonsono malendakane, umpiokisa mbungu yayi. Mwanki ka bonso bunzolele ko, kansi bonso buuzolele.

Yoa. 6: 38. Eb. 5: 7.

37. Wayiza, wababwana kunsi atulu, wavova kwa Petelo: Simoni, lelie? Kulendi kaya meso ola kimosi koe?
38. Lukaya meso, lusambila, ka luidi

kota mu mpukumunu. Mpeve yena kinzodila, kansi nsuni wena kindakana.
1 Pet. 5: 8. Ngal. 5: 17.
39. Yandi wayenda diaka, wasambila, wavova mambu mamosi.
40. Bu kavutuka, wababwana diaka kunsi atulu, kadi meso mau makala nandende, ka bazaya mabakana kumvutula ko.
41. Wavutuka mvutuka yantatu, wavova kwa yau: Luleka bwabu, luvunda. Bufweni kwandi. Lokula kilueki. Tala, Mwan' amuntu uyekulwa mu moko mabankwa masumu.
42. Lutelama, ntuendino; tala, ukungiekula weka lukufi.
43. Bu kavova, Yuda Iskalioti, umosi mu kumi ye zole, ntumbu luaka, va kimosi ye yandi kabu diabantu ye bisabala ye minkawa batuka kwa bangudi zanganga ye minsoniki ye bangudi zabantu.
Mat. 26: 47 b. Luk. 22: 47 b. Yoa. 18: 2 b.
44. Wanyekula wabavana dimbu, wavova: Wonso mfibidi, i yandi kwandi, lumbaka, lutoma kunnata.
45. Bu kaluaka, ntumbu kwenda kwa yandi, wavova: Labi, Labi; wamfibuzula.
46. Bansa moko, bambaka.
47. Umosi mu yau batelama vana wavola sabala, wabanda nang' angudi anganga, wazaka kutu kwandi.
48. Yesu wavutula, wavova kwa yau: Yeno luvaikidi nkievo kwa ntani ye bisabala ye minkawa mu kumbaka.
49. Lumbu ka lumbu mono yakedi yeno mu kinlongo, yakedi longanga, yeno ka lumbaki. Kansi kidi masonukwa menda detila, diadi dibwidi.
50. Buna babonsono bansisa, bataba kwau.
51. Toko dimosi diannama mpe. Yandi wafuka nitu andi yampene nlele walino; bambaka.
52. Kansi yandi wasisa nlele walino, wataba mpene.
53. Banata Yesu kwa ngudi anganga; bangudi zazonsono zanganga ye bangudi zabantu ye minsoniki bakutakana.
Mat. 26: 57 b. Luk. 22: 54 b. Yoa. 18: 12 b.
54. Petelo wannama mu ntatuki nate ye vana kianzala kiangudi anganga, wavwandanga ye bisielo, wayotila va kia kwatia.
55. Kansi bangudi zanganga ye bamayala babonsono batomba kimbangi mu Yesu, kidi bamvonda, kansi ka basolula kio ko.
Mat. 26: 59 b. Luk. 22: 63 b. Yoa. 18: 19 b.
56. Kadi babingi bata kimbangi kiampumpuluvunu mu yandi, kansi kimbangi kiau ka kiadedakana ko.
57. Bankaka batelama, bata kimbangi kiampumpuluvunu mu yandi, bavova:
58. Yeto tuawilu, bu kavovele: Mono si yatulula vwala diadi diavangwa mu moko, mu lumbu tatu si yatunga diankaka dikadivengo mu moko ko.
Mal. 15: 29. Yoa. 2: 19.
59. Mu momo mpe kimbangi kiau ka kiadedakana ko.
60. Buna ngudi anganga watelama mu monakanda diau, wayuvula Yesu, wavova: Kuvutudi diambu kee? Nki akimbangi bakutelele?
61. Kansi yandi wadingama, kavutula diambu ko. Ngudi anganga wanyuvula diaka, wavova kwa yandi: Ngeye u Klisto, Mwan' a Nkwa lusakumunu?
62. Yesu wavova: Ngiena kwami, yeno si luamona Mwan' amuntu vwendi va lubakala lualulendo ye kwiza mu matuti mazulu. Lumb. 110: 1.
63. Kansi ngudi anganga watiasuna mvwatu miandi, wavova: Nki ansatu azimbangi tuavutuka kala?
64. Yeno luwilu ntiakulu. Bwe lubenzi? Babonsono banzengila nkanu afwa.
65. Bankaka babadika kunlobudila mante ye fuka zizi kiandi ye kumbanda zinkome ye vova kwa yandi: Bikuleti! Mantadi mantambula, bambanda kokoto. Yes. 50: 6.
66. Petelo bu kakala va kianzala, sielo kimosi kiankento kiangudi anganga kiayiza.
Mat. 26: 69 b. Luk. 22: 54 b. Yoa. 18: 16 b.
67. Bu kamona Petelo wayotila, wantala, wavova: Ngeye mpe kedingi ye Yesu, i mwisi Nasaleti.
68. Kansi yandi wakala nkalu, wavova: Kizeyi ko, kivisidi mauvovele ko. Yandi wavaika ku mbazi va kianzala. Koko diakuba.
69. Sielo kiankento bu kiammona, wabadika vova diaka kwa batelama vana: Ndieyo wena mu yau.
70. Kansi yandi wakala nkalu diaka. Fintama-ntama batelama vana bavova diaka kwa Petelo: Kedika, ngeye wena mu yau, kadi ngeye i mwisi Ngalili mpe.
71. Yandi wabadika kukisinga ye kukidila ndefi: Kizeyi nkutu muntu wowo ulubikidi ko.
72. Buna koko ntumbu kuba nkuba

yanzole. Petelo wabambuka moyo mu mambu mankamba Yesu: Koko bu ka dikukikubila nkuba zole ko, ngeye meni kunkadila nkadila tatu. Yandi wabwa mu dila.

KAPU 15.

1. Yesu wafunduswa kwa Pilatu, 16. wavwezwa, 23. wakomwa va kulunsi, 33. wafwa, 42. wadiamuswa.

Mu nsuka bangudi zanganga ye bangudi zabantu ye minsoniki ye bamayala babonsono ntumbu vova manenga, bakanga Yesu, bannata, banyekula kwa Pilatu.
Mat. 27: 1 b., 11 b. Luk. 23: 1 b. Yoa. 18: 28 b.
2. Pilatu wanyuvula: Ngeye i ntinu abayudayoe? Yandi wavutula, wavova kwa yandi: Ngeye vovele bo.
3. Bangudi zanganga bamfunda mambu mamingi.
4. Kansi Pilatu wanyuvula diaka: Kuvutudi diambu koe? Tala, bonso bubakufundanga mu mamingi.
5. Kansi Yesu kavutula diambu nkutu ko, nkiangunu Pilatu wayitukwa.
6. Mu lumbu biankembo yandi wabayambudilanga nkole, yonso yibalombanga.
Mat. 27: 15 b. Luk. 23: 18 b. Yoa. 18: 39 b.
7. Mwakala ndiena ubikwanga Balaba wakangama ye bankwa nkindu, i yau bavonda bantu mu nkindu.
8. Bantu babaluka, babadika lomba kabavangila, bonso bukakubavangilanga.
9. Pilatu wavutula, wavova kwa yau: Luzolele, vo yakuluyambudila ntinu abayudayoe?
10. Kadi yandi wavisa, vo bangudi zanganga banyekula mu diambu diayandu diameso.
11. Bangudi zanganga bakwika ndonga, kidi kaluta kubayambudila Balaba. Mav. 3: 14.
12. Pilatu wavutula, wavova kwa yau: Buna bwe luzolele, vo yavanga ndiena ulubikanga ntinu abayudayo?
13. Yau baboka diaka: Unkoma va kulunsi!
14. Pilatu wavova kwa yau: Buna nki kiambi kavengi? Kansi yau baluta boka mu ngolo: Unkoma va kulunsi!
15. Pilatu wazola vanga bonso bwazola ndonga, wabayambudila Balaba, wayekula Yesu, kidi kakomwa va kulunsi, bu kakizwakisila yandi. Yoa. 19: 1.
16. Binwani biantuala ku kianzala, i vula diadinene, bakutikisa kabu diamvimba.
Mat. 27: 27 b. Luk. 23: 26 b. Yoa. 19: 16 b.
17. Bamvwika yunga kiampumbu, bavanda mpu yansende, bantula yo.
Yoa. 19: 2 b.
18. Babadika kunkamba malembe: Kala kiese, ntinu abayudayo!
19. Bambanda tutu mu ntu, banlobudila mante, bafukama va makungunu, bansambila. Yes. 50: 6.
20. Bu bamana kunsakanana, bamvula yunga kiampumbu, bamvwika mvwatu miandi. Bamvaikisa, kidi bankoma va kulunsi.
21. Bakomina muntu wavioka, nkumbu andi Simoni, mwisi Kilene, watuka mu mayinza, i se dia Alesandelo ye Lufu, kidi kanata kulunsi diandi.
22. Bantuala ku vuma kia Ngolongota, bu dibangudulu i mpila mosi vuma kiakonzongolo kiantu.
23. Bamvana vinia kiasangwa mile, kansi katambula kio ko.
Mat. 27: 34 b. Luk. 23: 33. Yoa. 19: 18.
24. Bankoma va kulunsi, bakabana mvwatu miandi, bu bata mio wadi, mpasi muntu muntu katambula kiandi.
Lumb. 22: 18.
25. I ola kiantatu, bankoma va kulunsi.
26. Nsonokono abila kiandi va ntandu yasonukwa ebu: Ntinu abayudayo.
27. Bakoma ntani miole ye yandi va makulunsi, umosi va lubakala luandi, umosi va lumoso luandi.
Yes. 53: 12. Mat. 27: 38. Luk. 23: 33. Yoa. 19: 18.
29. Bavioka bantiaka, banikusa ntu miau, bavova: Sia! ngeye si utulula vwala ye tungulula dio mu lumbu tatu,
Mal. 14: 58. Yoa. 2: 19. Mat. 27: 39 b.
Luk. 23: 35 b., 39 b.
30. nakivulusi ye kulumuka mu kulunsi.
31. Bonso bobo bangudi zanganga mpe bansakanana yau ye yau ye minsoniki, bavova: Yandi wavulusi bankaka, kansi kalendi kukivulusa ko.
32. Klisto, ntinu a Isaeli, nakulumuki bwabu mu kulunsi, tuamona ye leka minu. Bakomwa yandi va makulunsi bandeva mpe.
33. Ola kiansambanu bu kieka, tombe kiabwa va ntoto wawonsono nate ye ola kiavwa.
Mat. 27: 45 b. Luk. 23: 44 b. Yoa. 19: 28 b.
34. Mu ola kiavwa Yesu waboka mu ndinga yayinene: Eloi, Eloi, lama sabakatani? bu mabangudulu i mpila mosi: Nzambi ami, Nzambi ami, mu nkiama undiengi? Lumb. 22: 1.

35. Bankaka batelama vana, bu bawa mo, bavova : Tala, yandi bokele Elia.
36. Muntu wayungusa, wafuluza pongo mu vinia kiandeki, wasomika kio va tutu, wamvana mu nwa, wavova : Yambula, bika tuamona, vo Elia ukwiza kunkola.
37. Yesu waboka mu ndinga yayinene, watabuka vumunu.
38. Buna ngumbu avwala yatenduka mu ndambu zole tuka ku ntandu nate ye ku banda.

2 Mose 26: 31. Mat. 27: 51 b. Luk. 23: 45, 47.

39. Kansi ntuti ankam' abinwani watelama vana vantadisi andi, bu kamona, vo watabuka vumunu bonso bobo, wavova: Kedika muntu wau i Mwan' a Nzambi.
40. Bakento mpe bakala vana batala mu ntatuki. Mu yau mwakala Malia, i mwisi Mangadala, ye Malia, i mbut' a Yakobi wauke ye Yose, mboki Salome.

Mat. 27: 55 b. Luk. 23: 48 b.

41. Yau bannama, bu kakala muna Ngalili, bansadila ; bakento babingi bankaka mpe babaluka yandi ku Yelusalemi. Luk. 8: 2 b.
42. Nkokila bu yabwa, i lumbu kiankubukulu kiatekila lumingu,

Mat. 27: 57 b. Luk. 23: 50 b. Yoa. 19: 38 b.

43. buna Yosefi, i mwisi Alimataya, i mayala mankadulu yanzitusu, yandi kibeni wavingila kimfumu kia Nzambi mpe, yandi wakabuka ntima, wakota kwa Pilatu, walomba nitu a Yesu.
44. Kansi Pilatu wayitukwa, vo ukifwididi. Yandi watela ntuti ankam' abinwani mbila, wanyuvula, vo ntama kafwidi.
45. Bu kazaya bo kwa ntuti ankam' abinwani, wakaila nitu yafwa kwa Yosefi.
46. Yandi wasumba nlele walino, wankola, wanzinga nlele walino, wantula mu ndiamu yazokulwa mu tadi, wanengumuna tadi mu mwelo andiamu.
47. Kansi Malia, i mwisi Mangadala, ye Malia, i mbut' a Yose, batala mukatulwa.

KAPU 16.

1. Bakento bayenda ku ndiamu. 9. Yesu wamonika kwa Malia, i mwisi Mangadala, 12. ye kwa nlonguki miole 14. ye kwa kumi ye mosi, 19. wabaluka ku zulu.

Lumingu bu luamana vioka, Malia, i mwisi Mangadala, ye Malia, i mbut' a Yakobi, ye Salome basumba nzenzo miansunga, kidi benda kunkusa.

Yoa. 20: 1 b. Mat. 28: 1 b. Luk. 24: 1 b.

2. Nsuka nabu mu lumbu kiantete mu lumingu yau baluaka ku ndiamu, ntangu bu yatubuka.
3. Bavovasana : Nani wakutunengumunina tadi mu mwelo andiamu ?
4. Kansi bu bavumbula meso, bamona, vo tadi dinengomono, kadi diakala mbidi anene.
5. Bu bakota mu ndiamu, bamona toko divwendi va lubakala, divweti zwele diampembe ; babwa mangitukwa.
6. Wavova kwa yau : Ka lubwani mangitukwa ko. Yeno lutombele Yesu, i mwisi Nasaleti, wakomono va kulunsi. Fulukidingi, kena vo ko, lutala vuma vabantudidi.
7. Luenda luavova kwa nlonguki miandi ye kwa Petelo, vo yandi ulutekele kuna Ngalili. Kuna luakummona, bonso bukalukembi ?

Mal. 14: 28. Mav. 1: 3. 13: 31. 1 Kol. 15: 5.

8. Bavaika, bataba tuka mu ndiamu, kadi luzakumu ye zengele-zengele biababwila. Ka bakamba muntu diambu ko, kadi bakala wonga.

9. Bu kafuluka mu nsuka mu lumbu kiantete mu lumingu, wateka monika kwa Malia, i mwisi Mangadala, ukavaikisa mpeve nsambodia zambi.

Yoa. 20: 14 b.

10. Yandi wayenda wo samuna kwa bateka kala yandi, bakala kiadi ye badila.
11. Bu bawa, vo yandi wena moyo ye tonono kwa nkento, ka balekila wo minu ko.
12. Landila momo yandi wamonika mu nkadulu yankaka kwa bole mu yau ; yau bazieta, bayenda ku mayinza.

Luk. 24: 13 b.

13. Yau mpe bayenda mo kamba kwa basidi, kansi ka babaleka mpe minu ko.
14. Mboki yandi wamonika kwa kumi ye nlonguki mosi, bu bavwanda va meza ; yandi wabasemba mu ludimbulu luau luaminu ye mu mbalu antima miau, bu balembwa lekila bantonwa minu, bu kakifulukila.

Luk. 24: 36 b. Yoa. 20: 19 b. 1 Kol. 15: 7.

15. Wavova kwa yau : Luenda mu nza yamvimba, lusamuna nsamu wambote kwa nsemono zazonsono.

Mat. 28: 19.

16. Wonso lekele minu ye botukwa, vulusu, kansi lembolo leka minu, bedoso. Yoa. 3: 18.
17. Kansi dimbu biabi binamanga ye balekele minu : Mu nkumbu ami

si bavaikisa mpeve zambi ye vova mu tudimi tuampa.
Luk. 10: 17 b. Mav. 5: 16. 8: 7. 16: 18. 2: 4. 10: 46. 19: 6. 1 Kol. 12: 10.

18. Si bananguna zinioka, vo banwini bilenda vonda, ka bikubabivisa nkutu ko, si batula moko va zimbevo, se banieki.

19. Mfumu bu kamana vova kwa yau, watambulwa kuna zulu, wavwanda va lubakala lua Nzambi.
Luk. 24: 50 b.

20. Yau bayenda samuningi mwamonsono, Mfumu bu kasalanga yau, wasikidika mambu mu dimbu bilandanga. Mav. 14: 3. Eb. 2: 4.

NSAMU WAMBOTE WASONIKA LUKA.

KAPU 1.

1. Mbadukulu. 5. Mbutulu a Yoane Mbotiki yasamunwa; 26. mbutulu a Yesu yasamunwa. 39. Malia wabumina kwa Elisabeti. 51. Yoane Mbotiki wabutwa.

Babingi mu moko batontele songisa nsamu bonso bulandane mambu mamana kwenda detila mu yeto,

2. bonso butuayekudulwa mo kwa yau bakala mbangi zamona-meso ye sielo biamambu tuka mu mbadukulu,

3. nkiangunu mono mpe, bu yatomene nama mamonsono tuka mu mbadukulu, mbenzi bufweni mu sonikina ngeye, mwene Teofilo, bonso bumalandanene, Mav. 1: 1.

4. kidi watoma zaya lusiamu luamambu mawalongwa.

5. Mu lumbu bia Elode, i ntinu a Yuda, mwakala nganga, nkumbu andi Sakalia, mu kabu dia Abia, nkazi andi i mosi mu bana babakento ba Aloni, nkumbu andi Elisabeti. 1 Lus. 24: 10, 19.

6. Yau bole bakala balunungu va luse lua Nzambi, badiata mu nsikudukusu zazonsono ye nkondo mia Mfumu, bakabasembwa.

7. Ka bakala ye mwana ko, kadi Elisabeti wakala sita; babole banuna mu lumbu biau.

8. Bwakala bu kasala salu kiakinganga va luse lua Nzambi mu lulandu luakabu diandi,

9. watelwa wadi, bonso bwena fu kiasalu kiakinganga mu kota mu vwala dia Mfumu mu kwika biamfwitisila mwisi. 2 Mose 30: 7. Eb. 9: 6.

10. Kabu diadionsono diabantu diasambila ku mbazi mu lokula kiafwitila mwisi. 3 Mose 16: 17.

11. Mbasi a Mfumu yamonika kwa yandi, yatelama va lubakala luazikwa diamfwitisila mwisi.

12. Sakalia wapamuka, bu kammona, wonga wambwila.

13. Mbasi yavova kwa yandi: Sakalia, kukalani wonga ko, kadi ndombolo aku yameni wakana ye nkazi aku Elisabeti wakubutila mwana wabakala, ngeye wakumbika nkumbu Yoane.

14. Ngeye si wayangalala ye kala kiese, babingi si bayangalala mu mbutukulu andi.

15. Kadi yandi si kakala waunene va luse lua Mfumu, kanwe vinia ye ndwinu zangolo ko, kansi si kazala kwa Mpeve yavedila tuka mu vumu kiambut' andi;
4 Mose 6: 3. Nkong. 13: 4. Yel. 1: 5.

16. si kavilula bana ba Isaeli babingi kwa Mfumu, Nzambi au;

17. yandi kibeni si kavita ku ntu va luse luandi mu mpeve ye ngolo bia Elia ye vilula ntima miamase kwa bana ye bakolama mu nduka zalunungu, mu kubikila Mfumu bantu bakubama.
Malaki 4: 5 b. Mal. 9: 12 b.

18. Sakalia wavova kwa mbasi: Bwe ya bo zaila, kadi mono yameni nuna, ye nkazi ami wanunini ye lumbu biandi? 1 Mose 17: 17.

19. Mbasi yavutula, yavova kwa yandi: Mono i Ngabilieli itelamanga va luse lua Nzambi; mono mfidusu mu moka yaku ye kusamunina nsamu miami miambote.

20. Tala, ngeye si ukala baba ye lembana vova, nate ye lumbu kiakala momo, bu kulekele minu mu mambu mami ko makwenda detila mu ntangu amau.

21. Bantu bavingila Sakalia, bayitukwa, bu kazingila muna vwala.

22. Kansi bu kavaika, kalendi vova ye yau ko; bazaya, vo mweni mona-meso mu vwala; yandi kibeni wabalabikisa ye wakala baba.
23. Bwakala lumbu biasalu biandi bu bialunga, wayenda ku nzo andi.
24. Bina lumbu biavioka, mboki Elisabeti, nkazi andi, wayaka, watoma swama ngonda tanu, wavova:
25. Mfumu bobo kampangila bina lumbu bikantala mu katula luvwezolo luami mu bantu. 1 Mose 30: 23.
26. Mu ngonda yansambanu mbasi Ngabilieli wafiduswa kwa Nzambi kuna mbanz' a Ngalili, nkumbu ambanza Nasaleti,
27. kwa ndumba yakambana ye bakala diena nkumbu Yosefi, wanzo a Davidi, nkumbu andumba Malia.
Mat. 1: 18.
28. Mbasi yakota kwa yandi, yavova: Kala kiese, ngeye mwenono nlemvo beni! Mfumu wena yaku.
29. Kansi wapamuka beni mu mambu mandi, wayindula lukambulu luandi luampila yoyo luamalembe.
30. Mbasi yavova kwa yandi: Malia, kukalani wonga ko, kadi wamwenono nlemvo kwa Nzambi.
31. Tala, wavita yaka mu vumu kiaku ye buta mwana wabakala, si wabika nkumbu andi Yesu.
Yes. 7: 14. Mat. 1: 21. Luk. 2: 21.
32. Yandi si ukala waunene ye bikwa Mwan' a Mpungu, Mfumu Nzambi si kakumvana kiandu kiasandi Davidi;
2 Sam. 7: 12 b.
33. si kakala ntinu anzo a Yakobi mvu ya mvu, kimfumu kiandi ka kiena nsuka ko.
1 Lus. 17: 14. Lumb. 45: 6. 89: 36. Yel. 23: 5. Dan. 2: 44. Mika 4: 7.
34. Malia wavova kwa mbasi: Bwe makadila, kadi kizeyi bakala ko?
35. Mbasi yavutula, yavova kwa yandi: Mpeve yavedila yakwiza va ngeye ye ngolo za Mpungu zakuyitalala, nkiangunu ndiena wavedila wavita butwa si kabikwa Mwan' a Nzambi.
36. Tala, Elisabeti, i butu kiaku, yandi mpe wayeki mwana wabakala mu ndununu andi, yayi i ngonda yansambanu kasi kabikulwa sita.
37. Kadi widi diambu nkutu ditukidi kwa Nzambi ka dikondolo lulendo ko. Yel. 32: 17. Mat. 19: 26.
38. Kansi Malia wavova: Tala, nang' a Mfumu wankento. Bika yakala bonso bwenina mambu maku. Mbasi yakatuka kwa yandi.
39. Mu lumbu bina Malia watelama, wayenda nswalu kuna nsi yamiongo kuna mbanz' a Yuda;
40. wakota mu nzo a Sakalia, wakamba Elisabeti malembe.
41. Bwakala Elisabeti bu kawa malembe ma Malia, mwana wasunsumuka mu vumu kiandi, Elisabeti wazala kwa Mpeve yavedila,
42. waboka mu mbokolo yayinene, wavova: Ngeye sakumunu mu bakento, mbutu avumu kiaku usakumunu.
43. Bwe mbwenini, vo mbut' a Mfumu ami wizidi kwa mono?
44. Kadi tala, nding' aku amalembe maku bu yikotele mu matu mami, mwana usunsumukini mu kiese mu vumu kiami.
45. Mayangi kena ulekele minu, kadi makamba Mfumu kwa yandi si makwenda detila. Luk. 11: 28.
46. Malia wavova: Mwel' ami unenivisanga Mfumu,
47. mpeve ami yiyangalalanga mu Nzambi, i Mvulusi ami;
48. kadi yandi wamweni luyinunu luanang' andi wankento. Kadi tala, tuka bwabu mbandu zazonsono zikumbika nkwa mayangi.
1 Sam. 1: 11. 1 Mose 30: 13.
49. Kadi Nkwa tulendo wampangidi mambu mamanene. Nkumbu andi yena yanlongo.
50. Nkenda zandi zena mu zimbandu ka zimbandu mu yau bakumvuminanga. 2 Mose 20: 6. Lumb. 103: 17.
51. Yandi wavengi lulendo mu koko kwandi; yandi wasansikisi bankwa ngianza mu mabanza mantima miau;
Lumb. 33: 10. Yes. 51: 9. 52: 10. 1 Pet. 5: 5.
52. wakuludi bankwa tulendo mu biandu, wazangudi bafwafwa;
1 Sam. 2: 7 b. Yobi 5: 11. Lumb. 113: 6 b.
53. bafwa nsatu, yandi wabayukutisi mu lekwa biambote; bamvwama, yandi wabasindikidi moko ye moko.
1 Sam. 2: 5.
54. Yandi wasadisi Isaeli, i sielo kiandi, mu bambukila nkenda zandi moyo,
Yes. 41: 8. Yel. 31: 3, 20.
55. bonso bukavova kwa mase meto, kwa Abalahami ye nkun' andi mvu ya mvu. 1 Mose 17: 19.
56. Malia wakala yandi kanivo ngonda tatu, mboki wavutuka ku nzo andi.
57. Ntangu a Elisabeti yikabuta yalunga; wabuta mwana wabakala.
58. Mfinangani zandi ye butu biandi bawa, vo Mfumu wanenevese nkenda zandi mu yandi; bayangalala yandi.
59. Bwakala lumbu kianani bayiza

mu zenga fimwana, babika fio nkumbu asandi Sakalia. 1 Mose 17: 12.
60. Mbut' andi wavutula, wavova: Ka ya ko, kansi si kabikwa Yoane.
61. Bavova kwa yandi: Mu butu biaku ka mwenani muntu ubikwanga nkumbu yoyo ko.
62. Kansi balabikisa sandi yonso yikazola kumbika.
63. Yandi walomba baya diansonikina, wasonika, wavova: Yoane i nkumbu andi. Babonsono bayitukwa.
64. Kansi nwa andi ntumbu zibuka ye ludimi luandi, yandi wavova, watonda kwa Nzambi.
65. Wonga wabwila babonsono bakala kundu kinzungidila yau. Mambu momo mamonsono bamokasana mu nsi yayonsono yamiongo mia Yuda.
66. Babonsono bawa mo batula mo mu ntima miau, bavova: Fimwana fiofio bwe fiakadila? Kadi koko kwa Mfumu kwakala yandi.
67. Sakalia, i sandi, wazala kwa Mpeve yavedila, wabikula, wavova:
68. Mfumu, Nzambi a Isaeli, i nkwa lusakumunu, kadi yandi watedi ye vengi bantu bandi nkudulu; Luk. 2: 30 b.
69. yandi wazangudi mpoka yampulusu kwa yeto mu nzo a Davidi, i sielo kiandi, Lumb. 132: 17.
70. bonso bukavova mu nwa miambikudi miandi miavedila tuka mu mbadukulu antangu, Yel. 23: 5 b.
71. mpulusu mu ntantu mieto ye mu moko mababonsono bakutubelanga,
72. kidi kafwila mase meto nkenda ye bambukila luwawanu luandi luanlongo moyo,
Yel. 31: 31 b. 1 Mose 22: 16. Lumb. 105: 8 b.
73. i ndefi yikadila Abalahami, i seto,
74. kidi katuyambula, bu tutanunu mu moko mantantu mieto, tuansadila mu kondwa kwawonga,
75. mu lusongo ye lunungu va luse luandi lumbu bieto biabionsono.
1 Pet. 1: 15.
76. Kansi ngeye fimwana-mwana si wabikwa mpe mbikudi a Mpungu, kadi si watekila Mfumu ku ntual' azizi kiandi mu kubika nzila zandi, Malaki 3: 1.
77. mu vana bantu bandi nzailu ampulusu mu ngiambudulu amasumu mau, Luk. 3: 3.
78. mu diambu diantima wankenda wa Nzambi eto; ntubukulu mu kayengele yitutedi,
79. mu wangusila bavwandanga mu tombe ye kini kialufwa, mu sungika malu meto mu nzil' ayenge.
Yes. 9: 2. 42: 7. 60: 1.
80. Mwana wakula, wasiama mu mpeve, wakala mu muma mwankatu nate ye lumbu kikasongwa kwa Isaeli.
Luk. 2: 40.

KAPU 2.

1. Yesu wabutwa. 22. wanatwa ku nzo a Nzambi. 25. Simeoni wasakumuna Yesu. 36. Ana wakamba nsamu mu Yesu. 41. Yesu mu nzo a Nzambi bu kakala kumi ye mvu miole.

Kansi bwakala lumbu bina, Kaisali Angustu watuma lutumu, vo ntoto wawonsono wena bantu wasonama.
2. Nsonama yoyo i yantete yasonama, Kilenio bu kakala nyadi a Silia.
3. Babonsono bayenda kukisonikisa muntu muntu ku yandi mbanza.
4. Yosefi watuka mu Ngalili mu mbanza Nasaleti wayenda mpe ku Yuda ku mbanz' a Davidi yibikwanga Betelemi, kadi yandi i mwisi nzo ye sinsi dia Davidi,
1 Sam. 16: 4. Mika 5: 2. Mat. 1: 1. Yoa. 7: 42.
5. kidi kakisonikisa ye Malia ubakambana wakala vumu.
6. Bwakala bu bakala kuna, lumbu biandi bikabuta bialunga.
7. Yandi wasemukina mwan' andi wabakala, wanzinga nlele, wantula mu dikulwa kiabibulu, kadi ka mwakala fulu kwa yau mu nzo abanzenza ko.
Mat. 1: 25.
8. Mu nsi yina mwakala mimvungi miakala mu nzanza, miayengila kamba diau mu fuku.
9. Mbasi a Mfumu yatelama ye yau, nkembo a Mfumu wabatentina kinzungidila, bamona wonga wawingi.
10. Mbasi yavova kwa yau: Ka lukalani wonga ko; kadi tala, mono ilusamunini nsamu wambote wakieese kiakingi kiakala kwa bantu babonsono;
11. kadi lumbu ki yeno lubutulu Mvulusi mu mbanz' a Davidi, i Klisto, Mfumu.
12. Dimbu kieno i kiaki: Yeno si lusolula mwana wanswa uzingulu nlele mu dikulwa kiabibulu.
13. Buna kabu diankangu azulu ntumbu kala ye mbasi, basika Nzambi, bavova:
14. Nkembo kwa Nzambi muna kayengele ye yenge vava ntoto mu bantu bazolakana!
Luk. 19: 38. Yes. 57: 19. Ef. 2: 17. 1: 5.

15. Bwakala, mbasi bu zayenda vutuki ku zulu, mvungi miavovasana: Ntuendino nate ye ku Betelemi tuatala mambu momo mavengo matuzaikisi Mfumu.

16. Bayiza nswalu, basolula Malia ye Yosefi ye mwana wanswa ulambalele mu dikulwa kiabibulu.

17. Bu bamona wo, bazaikisa mambu mabakambwa mu fimwana fiofio.

18. Babonsono bawa mo bayitukwa mu momo mabakambwa kwa mimvungi.

19. Kansi Malia watoma lunda mambu momo mamonsono, wayindula mo mu ntim' andi.

20. Mvungi miavutuka, miakembila, miasika Nzambi mu mamonsono mabawa ye mabamona, bonso bubakambwa mo.

21. Nani dialumbu bu diamana lunga, kidi kazengwa, buna nkumbu andi mpe yabikwa Yesu, i yina yabika mbasi, bu kakiyakulwa mu vumu ko.

1 Mose 17: 12. Mat. 1: 21. Luk. 1: 31.

22. Lumbu biampedoso au bu bialunga, bonso bwenina nsiku mia Mose, bantombula kuna Yelusalemi mu kuntula kwa Mfumu,

23. bonso bwasonama mu nsiku mia Mfumu: Dionso bakala dizibukilanga vumu si diabikwa diabiekwa kwa Mfumu, 2 Mose 13. 2. 4 Mose 3: 18.

24. ye mu vana nkailu azikwa bonso bwakambwa mu nsiku mia Mfumu: Duka biole vo bana bole bamabembe.

3 Mose 12: 6 b.

25. Tala, mu Yelusalemi mwakala muntu, nkumbu andi Simeoni, i muntu walunungu ye wavumi kia Nzambi, wavingila mbombolo a Isaeli. Mpeve yavedila yakala va yandi.

26. Yandi wasilwa kwa Mpeve yavedila vo kamoni lufwa ko, nate ye kakimwena Klisto wa Mfumu.

27. Yandi wayiza mu Mpeve ku kinlongo. Se ye ngudi bu bakotisa Yesu, i fimwana, kidi bamvangila bonso bwakala fu kiansiku,

28. buna yandi mpe wantambudila va mfwoko zamoko mandi, watonda Nzambi, wavova:

29. Mfumu, bwabu yambudidi nang' aku mu yenge bonso bwenina mambu maku, 1 Mose 46: 30.

30. kadi meso mami mamweni mpulusu aku Luk. 1: 68.

31. yiwakubikidi va luse luabantu babonsono,

Lumb. 98: 2 b. Yes. 52. 10. Luk. 3: 6.

32. i kia kwanzaikusulu abangoi ye nkembo kwa bantu baku Isaeli.

Yes. 49: 6. Mav. 13: 47.

33. Sandi ye mbut' andi bayitukwa mu mambu mavovwa mu yandi.

34. Simeoni wabasakumuna, wavova kwa Malia, i mbut' andi: Tala, ndieu wasiwa mbwisi ye ntedimisi ababingi mu Isaeli ye dimbu kiabanguswa

Yes. 28: 16. Mat. 21: 44. Mav. 28: 22.

35. —kansi mu waku mwela si mwazokwa sabala—kidi mabanza mantima miamingi mazaikuswa. Yoa. 19: 25.

36. Kwakala Ana, mbikudi wankento, mwan' a Fanueli, mu kanda dia Aseli. Yandi wamana nuna lumbu biabingi, bu kakikadila ye bakala diandi mvu nsambodia tuka mu kindumba kiandi.

37. Yandi i fwola dialunga lunani ye mvu mia; kasisa kinlongo ko, kansi wasadila Nzambi mu mina nsoki ye sambila fuku ye mwini;

38. kina lokula watelama vana, watonda kwa Nzambi, wavova mu yandi kwa babonsono bavingila nkudulu a Yelusalemi.

39. Bu bamanisa mamonsono bonso bwenina nsiku mia Mfumu, bavutuka ku Ngalili ku yau mbanza, Nasaleti. Mat. 2: 19 b.

40. Mwana wakula, wakola, wazala kwa nduenga; nlemvo wa Nzambi wakala va yandi. Luk. 1: 80.

41. Sandi ye mbut' andi bayenda mvu ka mvu ku Yelusalemi mu nkembo apasa. 2 Mose 23: 15, 17. 34: 23.

42. Bu kakala kumi ye mvu miole, babaluka kwau, bonso bwakala fu kiankembo.

43. Bu balungisa bilumbu, bu bavutuka, Yesu, i ntaudi, wasala mu Yelusalemi, sandi ye mbut' andi ka bazaya bo ko.

44. Babanza, vo wena mu buka kiau; bayenda nzila yalumbu kiamvimba, bantomba kwa butu biau ye bazayane yau.

45. Kansi bu balembana kunsolula, bavutuka ku Yelusalemi, bantomba.

46. Bwakala lumbu tatu mboki bansolula mu kinlongo mukavwanda mu monakanda diaminlongi, wadimba, wabayuvula.

47. Babonsono banwa babwa zengelezengele mu zayu kiandi ye mvutulu zandi.

48. Bu bammona, bayitukwa; mbut' andi wavova kwa yandi: Mwana, mu

nkiama watuvangidi bobo? Tala, yeto
ye saku tukutombele mu kiadi.
49. Wavova kwa yau: Kadi nki, bu
lukuntombanga? Kadi ka luzeyi koe,
vo mfwiti kala mu nzo a Sami?
50. Ka bazaya mambu makavova
kwa yau ko. Luk. 9: 45. 18: 34.
51. Yandi wakulumuka yau, wayiza
ku Nasaleti, wabatumamana. Mbut'
andi watoma lunda mambu mamonsono
mu ntim' andi.
52. Yesu wakula mu nduenga ye
ntela ye nlemvo kwa Nzambi ye kwa
bantu.

KAPU 3.

1. Yoane Mbotiki wayiza longiugi, 18. watubwa mu boloko. 21. Yesu wabotukwa. 23. Ntukulu a Yesu.

Mu kumi ye mvu wantanu wangiadulu
a Tibelio Kaisali, Pontio Pilatu
bu kayala mu Yuda, Elode wayala ku
Ngalili, Filipo, i mpangi andi, wayala
mu Itulaya ye mu nsi a Takoniti, Lisania
wayala mu Abilene,
Mat. 3: 1 b. Mal. 1: 1 b.
2. Anasi ye Kayafa bu bakala bangudi
zanganga, buna mambu ma Nzambi
mayiza kwa Yoane, i mwan' a
Sakalia, mu nsi yankatu. Yoa. 11: 49.
3. Yandi wayiza ku nsi yamvimba
yazungidila Yodani, wasamuna mbotokolo
ampilulu adiela mu ngiambudulu
amasumu,
4. bonso bwasonama mu nkand' amambu
ma Yesaya, mbikudi: Nding'
aumosi ubokanga mu nsi yankatu:
Nakubikeno nzil' a Mfumu, nasungikeno
nsoko miandi. Yes. 40: 3 b.
5. Mwamonsono mu nenge-nenge si
mwafuluzwa, miongo miamionsono ye
bintuntubulu si biabetumunwa, yonso
yena yatekalakana si yasungama, nzila
zakunkutu si zalenguka;
6. nsuni miamionsono si mamona
mpulusu a Nzambi. Yes. 52: 10. Luk. 2: 30.
7. I kuma wavovanga kwa makabu
mavaika mu botukwa kwa yandi:
Lubana bampidi, nani walulongesele
mu taba mu nganzi zakwiza?
8. Nkiangunu luvanga mbutu mifweni
mpilulu adiela, ka lubadikani
mu vova mu ntima mieno ko: Yeto
tuena se i Abalahami; kadi mono iluvovele:
Nzambi lenda fulukisa bana
mu matadi momo kwa Abalahami.
Yoa. 8: 39. Mav. 2: 37 b.
9. Kansi bwabu kiubi kilambalele
va mianzi mianti, nkiangunu wonso nti
ulembolo buta mbutu miabiza ukwengo
ye tubwa ku tia.
10. Makabu manyuvula, mavova:
Buna bwe tuavanga?
11. Yandi wavutula, wavova kwa
yau: Wonso wena binkuti biole, kakaba
kwa kondolo kio, wena madia, kavanga
bumosi. 1 Yoa. 3: 17. Yak. 2: 15 b.
12. Mvakusi miayiza mpe mu botukwa,
bavova kwa yandi: Nlongi, bwe
tuavanga?
13. Wavova kwa yau: Ka luvakusilani
ntalu yayinene ko, kansi yina
yiluazengwa.
14. Binwani mpe bianyuvula, biavova:
Yeto mpe, bwe tuvanga? Wavova
kwa yau: Ka lusani ngolo kwa
muntu ko, ka lufutisani muntu mu
bangi ko, luyambula mfutu mieno mialungila.
15. Bantu bu bavingila, babonsono
bayindula mu ntima miau mu Yoane,
kanivo yandi i Klisto;
Mat. 3: 11 b. Mal. 1: 7 b.
16. buna Yoane wavutula, wavova
kwa babonsono: Mono ilubotikanga
mu nlangu, weka mu kwiza undutidi
mu zingolo, mono kifweni mu kutula
nsinga miansampatu zandi ko; yandi
si kakulubotika mu Mpeve yavedila ye
mu tia;
Yoa. 1: 26 b. Mav. 2: 4. 11: 15 b. 13: 25. 19: 4.
17. i yandi wena vevomono mu koko
kwandi, kidi katoma veva vuma kiandi
kiampevila ye yonzika witi mu lundulu
kiandi, kansi mavevolo si kayoka mo
ku tia tukatuzimi.
18. Nkiangunu mu mbombodolo zankaka
zazingi kasamunina bantu nsamu
wambote.
19. Yandi Elode, i nyadi, bu kasembwa
kwa yandi mu diambu dia Elodia,
i nkazi ampangi andi Filipo, ye mu
mamonsono mankaka mambi mavanga
Elode, Mat. 14: 3 b. Mal. 6: 17 b.
20. buna wakudikila va ntandu amamonsono
diadi mpe: Yandi wazikidila
Yoane mu boloko.
21. Bwakala bantu babonsono bu
babotukwa, Yesu mpe bu kabotukwa
ye sambila, zulu diazibuka,
Mat. 3: 13 b. Mal. 1: 9 b.
22. Mpeve yavedila yakulumuka mu
lunitu nkievo luabembe va yandi, mu
zulu mwatuka ndinga: Ngeye i mwan'
ami, i zolwa kingienina nzolakani.
Yes. 42: 1. Yoa. 1: 32.
23. Yandi kibeni Yesu wakala kani
makumatatu mamvu, bu kabadika lo-

nga, wabanzulwa, vo i mwan' a Yosefi, wa Eli,
24. wa Matati, wa Levi, wa Maleki, wa Yanai, wa Yosefi,
25. wa Matatia, wa Amosi, wa Nahumi, wa Eseli, wa Nangai,
26. wa Mahati, wa Matatia, wa Simei, wa Yoseki, wa Yoda,
27. wa Yoanani, wa Lesa, wa Selubabeli, wa Sealatieli, wa Neli,
28. wa Maleki, wa Adi, wa Kosami, wa Elemedami, wa Eli,
29. wa Yesu, wa Elieseli, wa Yolimi, wa Matati, wa Levi,
30. wa Simeoni, wa Yuda, wa Yosefi, wa Yonami, wa Eliakimi,
31. wa Melea, wa Mena, wa Matata, wa Natani, wa Davidi,
32. wa Isai, wa Obedi, wa Boasi, wa Sela, wa Nasoni,
33. wa Aminadabi, wa Adamini, wa Alani, wa Heseloni, wa Pelesi, wa Yuda,
34. wa Yakobi, wa Isaki, wa Abalahami, wa Tela, wa Naholi,
35. wa Saluki, wa Lengu, wa Faleki, wa Ebeli, wa Sela,
36. wa Kanani, wa Alapakasadi, wa Semi, wa Noa, wa Lemeki,
37. wa Metusala, wa Hanoki, wa Yeledi, wa Malaleli, wa Kanani,
38. wa Enosi, wa Seti, wa Adami, wa Nzambi.

KAPU 4.

1. Yesu wavukumunwa kwa Satana, 14. wavutuka ku Ngalili, 31. wayenda ku Kapenaumi, 33. waniakisa wakala mpeve yasumuka, 38. waniakisa ko wa Petelo ye bankaka, 42. wayenda samuningi mu mbanza zankaka.

Yesu wazala kwa Mpeve yavedila, wavutuka tuka mu Yodani, watualwa kwa Mpeve mu nsi yankatu
Mat. 4: 1 b. Mal. 1: 12 b.
2. mu makumaia malumbu, bu kavukumunwa kwa nkadi ampemba. Kadia lekwa mu lumbu bina ko ; bu biamana, wafwa nsatu. 2 Mose 34: 28. 1 Nt. 19: 8.
3. Nkadi ampemba wavova kwa yandi : Vo ngeye i Mwan' a Nzambi, vova kwa tadi diadi diakala dimpa.
4. Yesu wavutula kwa yandi : Diasonama : Muntu kakalanga moyo mu mampa kaka ko. 5 Mose 8: 3.
5. Yandi wantombula, wansonga bimfumu biabionsono biantoto mu fintangu-ntangu.
6. Nkadi ampemba wavova kwa yandi : Kwa ngeye si yavana lendo kina kiakionsono ye nkembo au, kadi mono yayekudulwa kio, ilenda kio vana kwa wonso unzolele.
7. Nkiangunu vo usambila va luse luami, kina kiakionsono kieka kiaku.
8. Yesu wavutula, wavova kwa yandi : Diasonama : Mfumu, Nzambi aku, fwiti sambila, yandi kaka fwiti sadila.
5 Mose 6: 13. 10: 20.
9. Yandi wantuala ku Yelusalemi, wantula vana veve kiakinlongo, wavova kwa yandi : Vo ngeye i Mwan' a Nzambi, tuka mwamu nakitubi va nsi ;
10. kadi diasonama : Yandi si kakutumina mbasi zandi zatoma kukeba,
11. ye : Va moko si bakuzangula, kwidi ta sakuba nkutu mu kulu kwaku va tadi. Lumb. 91: 11 b.
12. Yesu wavutula, wavova kwa yandi : Diavovwa : Kuvukumuni Mfumu Nzambi aku ko. 5 Mose 6: 16.
13. Nkadi ampemba bu kamana mpukumunu zazonsono, wankatukila nate ye ntangu yafwana.
14. Yesu wavutuka mu ngolo za Mpeve ku Ngalili ; kumu kiandi kiayenda mu nsi yina yayonsono kinzungidila.
Yoa. 4: 43. Mav. 10: 37. Mat. 4: 12 b. Mal. 1: 14 b.
15. Yandi walonganga mu nzo zau zatukutukunu, wakembwanga kwa babonsono.
16. Yandi waluaka ku Nasaleti kukakudila. Wakota mu nzo alukutukunu, bonso bwakala fu kiandi mu lumbu kialumingu, watelama mu tanga.
17. Yandi watambukwa nkand' a Yesaya, mbikudi. Bu kamana zingula nkanda, wamona vuma vasonwa :
18. Mpeve ya Mfumu yena va mono, kadi yandi wankusidi mu samuna nsamu wambote kwa bamputu ; yandi wamfidisi mu samuna nkangulu kwa zinkole ye mbweno kwa mpofo ye mu tabisa baluekuzulwa,
19. mu samuna mvu wa Mfumu ufweni tambulwa.
20. Yandi wazinga nkanda, wavutula wo kwa mantadi, wavwanda ; meso mabantu babonsono mu nzo alukutukunu mansungamana.
21. Yandi wabadika vova kwa yau : Lumbu ki masonukwa mama mele detila mu matu meno.
22. Babonsono bantela kimbangi, bayitukwa mu mambu manlemvo mavaika mu nwa andi, bavova : Ndiona ka mwan' a Yosefi koe ?
Mal. 6: 2 b. Luk. 2: 47. Yoa. 6: 42. 7: 46.
23. Yandi wavova kwa yau : Kedika,

lulenda vova ngana yayi kwa mono : Mbuki ukiniakisa. Mamonsono matuawilu, vo mavengo mu Kapenaumi, navangi mo mwamu nsi aku mpe.

24. Kansi yandi wavova: Kedika mono iluvovele : Mbikudi nkutu katomene tambulwanga mu yandi nsi ko. Mat. 13: 57. Yoa. 4: 44.

25. Mu kedika mono iluvovele : Mu Isaeli mwakala mafwola mamingi mu lumbu bia Elia, zulu bu diakandama mu mvu ntatu ye ngonda sambanu; mu nsi yayonsono mwakala nsatu yayingi. 1 Nt. 17: 1 b.

26. Mafwola buna mena, Elia kafiduswa kwa dimosi nkutu ko, kansi kwa fwola diena mu Salefati mu Sidoni.

27. Mu Isaeli mwakala mfwa miabwazi miamingi mu lumbu bia Elisa, mbikudi ; buna bena widi mosi nkutu kaveduswa ko kansi Namani, i mwisi Silia. 2 Nt. 5: 8 b.

28. Babonsono mu nzo alukutukunu bazala kwa nganzi, bu bawa momo,

29. batelama, bamvaikisa ku mbazi ambanza, bantuala nate ye vana lunenge-nenge luamongo watungulwa mbanz' au, kidi bannengumuna.

30. Kansi yandi wavioka mu monakanda diau, wayenda kwandi.

31. Yandi wakulumuka ku Kapenaumi, i mbanz' a Ngalili. Wabalonganga mu lumingu. Mal. 1: 21 b. Mat. 4: 13 b.

32. Bayitukwa longi diandi, kadi mambu mandi makala lendo. Mat. 7: 28 b.

33. **Mu** nzo alukutukunu mwakala muntu wakala mpeve yasumuka yambi. Yandi waboka mu ndinga yayinene ye wavova : Mal. 1: 23 b.

34. Engwa Yesu, mwisi Nasaleti, nki adiambu diantuadi tuena beto yaku? Wizidi kutubunge? Izeyi, vo u nani, i Nkwa vedila wa Nzambi.

35. Yesu wansemba, wavova: Bata nwa, vaika mu yandi. Mpeve yambi yanlumba mu monakanda diau, yavaika mu yandi, ka yamvanga diambu ko.

36. Babonsono babwa mangitukwa, bavovasana, bata : Nki adiambu diodio, kadi mu lendo ye ngolo katumanga mpeve zasumuka, zivaikanga kwandi?

37. Yandi wayenda makumbu mwamonsono ntini yina yayonsono yakinzungidila kiansi yina.

38. **Yandi** watelama mu nzo alukutukunu, wayenda kota nzo a Simoni. Ko wa Simoni wankento wasimbwa kwa nitu nayuku-yuku beni ; banyuvudila yandi. Mat. 8: 14 b. Mal. 1: 29 b.

39. Yandi wanyembamana, wasemba yuku-yuku, diau diansisa. Yandi ntumbu telama, wabasadila.

40. **Ntangu** bu yadimina, babonsono bakala mbevo zayela kwampila mu mpila babatuala kwa yandi ; wabaniakisa, bu katula moko va muntu muntu. Mat. 8: 16 b. Mal. 1: 32 b.

41. Mpeve zambi mpe zavaika mu babingi, zaboka, zavova : Ngeye i Mwan' a Nzambi. Yandi wasemba zo, kayambula zo zavova ko, bu zazaya, vo yandi i Klisto.

42. **Bu** kwakia, yandi wavaika, wayenda ku vuma kiankatu. Makabu mantomba, mayiza kwa yandi, bansimba, mpasi kakatuka mu yau ko. Mal. 1: 35 b.

43. Wavova kwa yau : Kwa mbanza zankaka mfwiti samuna nsamu wambote wakimfumu kia Nzambi, kadi mu diodio yafidusu.

44. Yandi wakala samunanga mu nzo zatukutukunu za Ngalili.

KAPU 5.

1. Ntambulu ambizi. 12. Yesu waniakisa mfwa bwazi 17. ye muntu watila mianzi. 27. wabokila Levi, 33. walonga buminunwanga nsoki.

Bwakala ndonga yayingi yamfietikisa mu wa mambu ma Nzambi. Yandi watelama va nseko azanga dia Ngenesaleti. Mat. 4: 18 b. Mal. 1: 16 b.

2. Wamona bota biole biakala va nseko azanga ; kansi ntambi miambizi miakatuka va biau, basukula makonde mau.

3. Wakota mu bota, i kina kia Simoni, wanyuvula katatula ye simu finseke-nseke. Yandi wavwanda mu bota, walonga makabu.

4. Bu kalembwa vova, wavova kwa Simoni : Fila kio vena nsina, lutamba makonde meno mu baka mbizi. Yoa. 21: 6.

5. Simoni wavutula, wavova : Mfumu, tusedi fuku diamvimba, ka tubeki lekwa ko; kansi mu diambu diaku si itamba makonde.

6. Bu bavanga bo, bazungidila kabu diadingi diambizi, kansi makonde mau matiasuka. Yoa. 21: 6.

7. Balabikisa bayau mu bota kiankaka, kidi biza kubasadisa. Bayiza, bafuluza bota biabiole, bikutu dimina.

8. Simoni Petelo bu kamona bo, wafukama va makungunu ma Yesu,

wavova: Mfumu, unkatukila, kadi mono i nkwa masumu.
9. Kadi ngitukulu yambwila ye babonsono bakala yandi mu diambu diambakulu ambizi zibabaka,
10. bobo Yakobi mpe ye Yoane, i bana ba Sebedai, bena kintuadi ye Simoni. Yesu wavova kwa Simoni: Kukalani wonga ko, tuka bwabu si wabakanga bantu. Yel. 16: 16. Yeh. 47: 9.
11. Bu batuala bibota ku simu, basisa biabionsono, bannama.
12. Bwakala bu kakala mu mbanza mosi, tala, muntu wazala kwa bwazi. Bu kamona Yesu, wafukama va zizi, wanlomba, wavova: Mfumu, vo zolele, lenda kumpedisa. Mat. 8: 1 b. Mal. 1: 40 b.
13. Yandi walambula koko, wamvalakana, wavova: Nzolele, navedila kwaku. Bwazi ntumbu kunsisa.
14. Yandi wansikidikisa kakambani dio kwa muntu ko; wenda wakisonga kwa nganga ye nata nkailu mu mpedoso aku, bonso bwasikidikisa Mose mu kimbangi kwa yau. 3 Mose 14: 2 b.
15. Kansi mpovo mu yandi yaluta mwangana; makabu mamingi makutakana mu wa ye mu niakuswa mu mayela mau.
16. Yandi kibeni wayenda vengumukingi mu nsi zankatu ye sambilanga.
17. Bwakala lumbu kimosi bu kakala longanga, bafalisi ye nlongi miaminsiku bavwanda vana. Batuka mu mavata mamonsono ma Ngalili ye Yuda ye Yelusalemi; tulendo tua Mfumu tuakala yandi mu niakisa. Mat. 9: 1 b. Mal. 2: 1 b.
18. Tala, babakala banata muntu watila mianzi va ntanda, batomba mu kunkotisa ye kuntuala va luse luandi.
19. Bu balembwa solula, bonso bubafwiti kunkotisila mu diambu diandonga yingi, bamaka va nludi; mu vulu dianludi bankulumuna ye ntanda mu monakanda vatadisi Yesu.
20. Bu kamona minu kiau, wavova: Muntu, masumu maku mayambulu.
21. Minsoniki ye bafalisi babadika banza ye vova: Ndieu vovele zintiakulu i nani? Nani lenda yambudila masumu, kansi Nzambi kaka? Yes. 43: 25.
22. Yesu wazaya mabanza mau, wavutula, wavova kwa yau: Nki lubenzi mu ntima mieno?
23. Nki kilutidi nasavu-savu mu vova: Masumu maku mayambulu, vo mu vova: Telama wadiata?
24. Kansi kidi luazaya, vo Mwan' amuntu wena lendo kiayambudila masumu va ntoto, wavova kwa watila mianzi: Mono ivovele, telama wabonga ntand' aku, wenda ku nzo aku.
25. Yandi ntumbu telama va luse luau, wabonga kikalambalala, wayenda ku nzo andi, wakembila Nzambi.
26. Zengele-zengele diabwila babonsono. Bakembila Nzambi, bazala kwa wonga, bavova: Lumbu kiaki tumweni mambu manzenza.
27. Landila momo mboki yandi wavaika, watonwa mvakusi, nkumbu andi Levi, wavwandanga vavakuswanga, wavova kwa yandi: Undama! Mat. 9: 9 b. Mal. 2: 13 b.
28. Yandi wasisa biabionsono, watelama, wannamanga.
29. Levi walambisa lambu diadinene kwa yandi mu nzo andi. Muna mwakala ndonga yayingi yamimvakusi ye bantu bankaka bavwanda yau va meza. Luk. 15: 1 b.
30. Bafalisi ye minsoniki miau bavuma kwa nlonguki miandi, bavova: Mu nkiama ludianga ye nwanga ye mimvakusi ye bankwa masumu?
31. Yesu wavutula, wavova kwa yau: Baikolele ka bena nsatu ambuki ko, kansi bena yela. Luk. 19: 10.
32. Kiayiza bokila balunungu ko kansi bankwa masumu mu vilula diela. 1 Tim. 1: 15.
33. Bavova kwa yandi: Nlonguki mia Yoane miminanga nsoki ntangu zazingi, basambilanga tusambulu, i bobo nlonguki miabafalisi mpe, kansi miaku midianga ye nwanga. Mat. 9: 14 b. Mal. 2: 18 b.
34. Yesu wavova kwa yau: Kadi lulenda minisa bana banzo andambisa nsokie, toko diandambisa bu diena yau?
35. Kansi lumbu biakwiza, toko diandambisa bu dikatulu mu yau, bina lumbu si bamina nsoki.
36. Yandi wata ngana mpe kwa yau: Muntu kazenganga tetila kiamvwatu wampa ye tulanga kio va mvwatu wankulu ko, vo i bobo buna si kazenga kiampa; tetila kiampa ka kifwanane va kiankulu ko.
37. Muntu katulanga vinia kiampa mu makuba mankanda wankulu ko; kadi vo tudidi kio, buna vinia kiampa si kiadukisa makuba, kiau kibeni si kiatenguka ye makuba mabungane.
38. Kansi vinia kiampa kifwiti tulwa mu makuba mankanda wampa.
39. Nwini vinia kiankulu, kazolele kiampa ko; kadi vovele: Kiankulu kiena kiabiza.

KAPU 6.

1. Nlonguki miadokula nsesa mu lumingu.
6. Yesu waniakisa koko kwasioka, 12. wavangula minlonguki, 20. wasamuna nsamu va mongo.

Bwakala mu lumingu, vo yandi waye-
nda vioki mu via diambongo, nlo-
nguki miandi miadokula nsesa, badia
bu bazokuna mio mu moko.
Mat. 12: 1 b. Mal. 2: 23 b.
2. Bafalisi bankaka bavova: Mu
nkiama luvengi makondolo, luve mu
vanga mu lumingu?
2 Mose 20: 10. 5 Mose 23: 25.
3. Yesu wavutula, wavova kwa yau:
Kadi ka luatengi momo mpe ko mava-
nga Davidi, bu kafwa nsatu yandi kibe-
ni ye bakala yandi? 1 Sam. 21: 6.
4. Bonso bukakota mu nzo a Nza-
mbi, wabonga mampa mantala, wadia,
wavana mo kwa bakala yandi, i mau
makondolo luve mu diwa kansi kwa
banganga kaka. 2 Mose 29: 32 b.
5. Yandi wavova kwa yau: Mwan'
amuntu i mfumu alumingu mpe.
6. Bwakala mu lumbu kialumingu
luankaka, vo yandi wakota mu nzo alu-
kutukunu, walonga. Muna mwakala
muntu, koko kwandi kwalubakala kwa-
sioka. Mat. 12: 9 b. Mal. 3: 1 b.
7. Minsoniki ye bafalisi banlangidila,
kani kaniakisa mu lumingu, kidi baso-
lula dibafwiti kumfundila.
Luk. 13: 14 b. 14: 3 b.
8. Yandi wazaya mabanza mau, wa-
vova kwa muntu wakala koko kwasio-
ka: Nanguka watelama mwamu mu
monakanda. Yandi wananguka, wate-
lama.
9. Yesu wavova kwa yau: Mono
iluyuvudi, vo bwena luve mu lumingu
mu vanga mambote vo vanga mambi
vo vulusa mwela vo mu bunga wo?
10. Yandi wavenguzuka babonsono,
wavova kwa yandi: Lambula koko
kwaku. Yandi wavanga bo; koko
kwandi kwavutuka bonso bukwakala.
11. Yau bazala kwa mafuluka, bamo-
kasana mu dina dibafwiti vanga kwa
Yesu.
12. Bwakala lumbu biabina yandi
wayenda kuna mongo mu sambila, fuku
diamvimba kakala kuna ye sambila
Nzambi. Mat. 10: 1 b. Mal. 3: 13 b.
13. Bu kwakia, wabokila nlonguki
miandi, wasola kumi ye bole bakabika-
nga nkumbu zintumwa mpe.
14. Simoni, ukabikanga nkumbu Pe-
telo mpe, ye Andele, i mpangi andi, ye
Yakobi ye Yoane ye Filipo ye Batolo-
mai Yoa. 1: 42.
15. ye Matai ye Tomai ye Yakobi, i
mwan' a Alafai, ye Simoni, ubikwanga
Selote,
16. ye Yuda, i mwan' a Yakobi, ye
Yuda Iskalioti wayika nyekudi.
17. Yandi wakulumuka yau, watela-
ma va vuma kialendumuka ye ndonga
yayingi yanlonguki miandi; ndonga
yayingi yabantu yatuka mu nsi yayo-
nsono ya Yuda ye Yelusalemi ye Tilo
ye Sidoni mena ku mbu; bayiza mu
kunwa ye mu niakuswa mu mayela
mau; Mat. 4: 24 b.
18. bakwamuswa kwa mpeve zasu-
muka baniakuswa mpe.
19. Ndonga yayonsono yantomba mu
kumvalakana, kadi ngolo zavaika mu
yandi, zaniakisa babonsono.
Mat. 14: 36. Mal. 5: 30.
20. Yandi kibeni wasendula meso
kwa nlonguki miandi, wavova: Maya-
ngi mena ye bamputu, kadi kimfumu
kia Nzambi i kieno. Mat. 5: 2 b.
21. Mayangi mena ye bafwanga nsa-
tu bwabu, kadi yeno si luayukuta.
Mayangi mena ye badilanga bwabu, ka-
di yeno si luaseva.
Yes. 55: 1 b. 61: 2. Yoa. 6: 35.
22. Mayangi mena yeno, bantu bu
bakulubelanga ye vangulanga ye deva-
nga ye vetanga nkumbu zeno nkievo
zambi mu diambu dia Mwan' amuntu.
1 Pet. 3: 14. 4: 14.
23. Kina lumbu lukala kiese, ludu-
muzuka, kadi tala, nsendo eno waunene
wena mu zulu, kadi i bobo bwavanga
mase mau kwa bambikudi.
Mav. 5: 41. 7: 52.
24. Kansi engwa yeno lubamvwama,
kadi luakitambudidi mbombolo eno.
Lumb. 17: 14. Luk. 16: 25. Yak. 5: 1.
25. Engwa yeno luyukutidi bwabu,
kadi si luafwa nsatu. Engwa yeno
lusevanga bwabu, kadi si luakala kiadi
ye dila. Yes. 65: 13. Zing. 14: 13. Yak. 4: 9.
26. Engwa yeno, bantu babonsono
bu bavovanga mabiza mu yeno, kadi
bobo mpe bwavanga mase mau kwa
mbikudi miampumpuluvunu.
27. Kansi yeno luwanga, mono ilu
vovele: Luzolanga ntantu mieno, luva-
ngila bantu bakulubelanga bwabiza.
2 Mose 23: 4 b. Zing. 25: 21.
28. Lusakumunanga bakulusinganga,
lusambidilanga bakuluvwezanga.
Luk. 23: 34. Mav. 7: 60. Loma 12: 14, 20.
1 Kol. 4: 12. 1 Pet. 3: 9.
29. Ubendi va mpukunia, untambila

yankaka ; bongele yunga kiaku, kunyiminani kinkuti kiaku mpe ko.
Zing. 20: 22. 24: 20. Loma 12: 17. 1 Kol. 6: 7. 1 Tes. 5: 15. Mat. 5: 39 b.
30. Wonso ukulombele, umvana ; bongele biaku, kunlombani bio diaka ko.
5 Mose 15: 7 b. 1 Yoa. 3: 17.
31. Bonso buluzolele, vo bantu bakuluvangila, i buna lubavangila mpe.
32. Vo luzolanga bakuluzolanga, nki amatondo mena yeno? Kadi bankwa masumu mizolanga bakubazolanga mpe.
33. Vo luvanganga bwambote kwa bakuluvangilanga bwambote, nki amatondo mena yeno? Bankwa masumu mivanganga bumosi mpe.
34. Vo lusompisanga yau balusilanga vuvu kiatambula bio diaka, nki amatondo mena yeno? Bankwa masumu misompisanga bankwa masumu mpe, kidi batambula bio nadede diaka.
35. Kansi luzolanga ntantu mieno, luvanganga bwambote, lusompisanga, ka ludimbudilani muntu vuvu ko, ye nsendo eno si wakala wawingi, si luakala bana ba Mpungu, kadi yandi wena wanlembami kwa batondulanga ye bambi.
36. Lukalanga bankwa nkenda bonso seno i nkwa nkenda.
37. Ka lufundisani ko, ye yeno ka luafunduswa nkutu ko, ka lubedisani ko, ye yeno ka luabeduswa nkutu ko, luyambudila, ye yeno luayambudulwa.
Loma 2: 1. 1 Kol. 4: 5.
38. Luvana, ye yeno si luavewa, tezo kiabiza, kiakomwa, kianikuswa, kiasampa si bakuluvana mu mfokolo zeno ; kadi tezo kilutezilanga lua kio tezulwa diaka. Zing. 19: 17.
39. Yandi wata ngana kwa yau : Kadi mpofo lenda tuadisa mpofo? Kadi babole ka babwe mu bulu koe?
40. Nlonguki kalutidi nlongi andi ko, kadi wonso wamana lunga kakala bonso nlongi andi.
Mat. 10: 24. Yoa. 13: 16. 15: 20.
41. Kansi mu nkiama mweni lufumfuta luena mu disu diampangi aku, kansi mbangu wena mu diaku disu kumweni wo ko?
42. Bwe lenda vova kwa mpangi aku : Mpangi, ungiambula yakatula lufumfuta luena mu disu diaku, ngeye kibeni bu kumweni mbangu wena mu diaku disu ko? Udisu kunsi alukaya, teka katula mbangu mu disu diaku, mboki watoma mona mu katula lufumfuta luena mu disu diampangi aku.
43. Kadi ka mwenani nti wabiza ubutanga mbutu miabola ko ; diaka vo : ka mwenani nti wabola ubutanga mbutu miabiza ko. Mat. 7: 16 b.
44. Kadi nti nti uzayakene mu mbutu miandi. Ka bavelanga kuyu mu nsende ko, ka bavelanga mbutu miavinia mu nti ampanga ko.
45. Muntu wambote uvaikisanga mambote mu mayudukwa mambote mantima, wambi uvaikisanga mambi mu mambi, kadi nwa andi uvovanga kiaba kiantima.
46. Mu nkiama lukumbikanga Mfumu, Mfumu, kansi ka luvanganga maivovanga ko?
Hos. 8: 2. Loma 2: 13. Yak. 1: 22.
47. Wonso ukwizanga kwa mono ye wanga mambu mami ye vanganga mo, ikulusonga nani kafwanane.
Mat. 7: 24 b.
48. Yandi fwanane ye muntu utunganga nzo, watima, wasinisa, wasa lufulu va tadi, kansi mbukila bu yayiza ye nkuka yaniekama mu nzo yoyo, yalembana nikusa yo, kadi yatoma tungwa.
49. Kansi uwanga ye kavanganga mo ko fwanane ye muntu watunga nzo va ntoto, yakondwa lufulu ; nkuka yaniekama, yau ntumbu tuluka ; ntulukulu anzo yoyo yayinene yakala.

KAPU 7.

1. Yesu waniakisa sielo kiantuti abinwani, 11. wafulukisa toko mu Naini. 18. Yoane Mbotiki watuma nsamu kwa Yesu. 24. Yesu wabika Yoane kwa bantu, 31. wasemba bantu badimbula minu, 36. wakota mu nzo amfalisi.

Bu kamana mambu mandi mamonsono mu matu mabantu, wakota mu Kapenaumi. Mat. 8: 5 b.
2. Nang' antuti ankam' abinwani ukamwena yindu diadingi wakala yela, si weka mu fwa.
3. Bu kawa mu Yesu, wafidisa ngudi zankaka zabantu bayudayo kwa yandi, banyuvula kiza vulusa nang' andi.
4. Bu baluaka kwa Yesu, banyuvula beni, bavova : Yandi fwanane wamvangila bo,
5. kadi uzolanga kanda dieto, yandi kibeni watutungisidi nzo alukutukunu.
6. Yesu wayenda yau. Kansi bu kakiluakila lukufi ye nzo, ntuti ankam' abinwani wafidisa bakundi, bavova : Mfumu, kukivangani mpasi ko, kadi kifweni ko, vo wakota kunsi anludi ami.
7. Nkiangunu mono mpe kibenzi ko,

vo mfweni yakwiza kwa ngeye, kansi
vova diambu, ye sielo kiami kinieki.
8. Kadi mono mpe i muntu yatulwa
kunsi alendo, ngiena binwani biiyala-
nga ; mpovele kwa mosi : Wenda, wele
kwandi ; kwa wankaka : Wiza, wizidi
kwandi ; kwa nang'ami : Vanga kiaki,
vengi kio kwandi.
9. Yesu bu kawa momo, wayitukwa
mu yandi, wabangumuka, wavova kwa
bantu bannama : Mono iluvovele : Mu
Isaeli nkutu kiasolole minu kiampila
yoyo mu nene ko.
10. Bafiduswa bavutuka ku nzo, ba-
mona nanga nieki.
11. **B**wakala lumbu kiansuka yandi
wayenda ku mbanza yibikwanga Naini ;
nlonguki miandi miamingi ye ndonga
yayingi bayenda yandi.
12. Kansi bu kafinangana ye mwelo
ambanza, tala, wafwa wanatwa, i mwana
una umosi kaka wambut' andi, yandi i
fwola ; ndonga yayingi yabisi vata ya-
kala yandi.
13. Mfumu bu kammona, wamfwila
nkenda, wavova kwa yandi : Kudilani
ko.
14. Yandi wafinangana, wavalakana
natunu, banata basimpama. Yandi wa-
vova : Toko, mono ivovele : Telama !
Mav. 9: 40.
15. Wafwa wavumbuka, wabadika
vova. Yandi wamvana kwa mbut'
andi.
16. Wonga wabwila babonsono, bake-
mbila Nzambi, bavova : Mbikudi wau-
nene utonganene mu yeto, Nzambi tedi
kwa bantu bandi.
Mal. 7: 37. Luk. 1: 68. Yoa. 4: 19. 6: 14. 9: 17.
17. Diambu diodio diatenguka mu
yandi mu nsi yayonsono ya Yuda ye yi-
na yayonsono yakinzungidila.
18. **N**longuki mia Yoane miankamba
momo mamonsono. Mat. 11: 2 b.
19. Yoane watela nlonguki miandi
miole mbila, wabafidisa kwa Mfumu,
wavova : Ngeye i ndiena wakwize, evo
tuavingila wankake ?
20. Kansi babakala bu baluaka kwa
yandi, bavova : Yoane Mbotiki utufidi-
si kwa ngeye, vovele : Ngeye i ndiena
wakwize, evo tuavingila wankake ?
21. Kina lokula yandi waniakisa ba-
bingi mu mayela ye miangala ye mpeve
zambi, babingi bafwa meso kakaila
mbweno.
22. Yandi wavutula, wavova kwa
yau : Luenda luakamba Yoane malua-
mweni ye maluawilu : Mpofo zimona-
nga diaka, bafwa malu badiatanga, mfwa
miabwazi baveduswanga, bafwa matu
bawanga, bafwa bafulukuswanga, ba-
mputu basamununwanga nsamu wa-
mbote. Yes. 35: 5. 61: 1.
23. Mayangi mena ye wonso ulembo-
lo kuntela sakuba.
24. **K**ansi ntumwa za Yoane bu ba-
katuka, yandi wabadika bika Yoane
kwa makabu : Nki luayenda tonwa mu
nsi yankatu ? Kani tutu dinikuswanga
kwa mpevie ? Mat. 11: 7 b.
25. Kansi nki luayenda mona ? Kani
muntu uvwatanga mvwatu mianalebe-
lebie ? Tala, bavwatanga mvwatu mia-
nkembo ye batanga kindiafu bena mu
mavula makitinu.
26. Kansi nki luayenda mona ? Kani
mbikudi ? Inga, mono iluvovele : Lu-
tidi mbikudi mpe.
27. Yandi ndiena wasonukunwa :
Tala, mono ifidisa ntumwa ami ku
ntual' azizi kiaku. Yandi si kakubika
nzil' aku ku ntual' aku. Malaki 3: 1.
28. Mono iluvovele : Mu yau babu-
twa kwa bakento ka mwenani mbikudi
ulutidi Yoane mu nene ko; kansi wena
wauke mu kimfumu kia Nzambi lutidi
yandi.
29. Bantu babonsono bawa, ye mi-
mvakusi banungisa Nzambi, babotu-
kwa mu mbotokolo a Yoane.
30. Bafalisi ye nluki miansiku ba-
kukikabikisila lukanu lua Nzambi, ka
babotukwa kwa yandi ko.
31. **B**una nki si yafwanikisa bantu
bambandu yayi ? Nki bafwanakene ?
Mat. 11: 16 b.
32. Yau bafwanane ye bana bavwe-
ndi va zandu, babokasananga, bavova-
nga : Tualusikidi pitulu, kansi yeno ka
lukini, tualubongele nkunga, kansi ye-
no ka ludidi.
33. Kadi Yoane mbotiki wayizidi,
kansi kadianga mampa ko, kanwanga
vinia ko ; kansi luvovele : Mpeve ya-
mbi yena yandi.
34. Mwan' amuntu wayizidi, udianga
ye nwanga, kansi luvovele : Tala, mu-
ntu wowo, nkwa kindiafu, nwe avinia,
nkundi amimvakusi ye bankwa masu-
mu !
35. Nduenga zanunguswa kwa bana
bandi babonsono.
36. **M**falisi mosi wanyuvula kadia
yandi. Buna wakota mu nzo amfalisi,
wavwanda va meza.
37. Tala nkento, i nkwa masumu,
wakala mu mbanza. Wazaya, vo yandi
vwendi va meza mu nzo amfalisi, wa-
bonga mbwat' amazi mansunga,

38. watelama ku nima va malu mandi, wadila, wabadika bodisa malu mandi mu mansanga, wakunguna mo mu nsuki zandi, wafibuzula malu mandi, wakusa mo mazi.
39. Mfalisi wantumisa bu kamona bo, wavova mu ntim' andi : Ndieu, vo i mbikudi, nga zeyi nani ye nki ampil' ankento wowo umvalakene, vo yandi i nkwa masumu. Luk. 15: 2.
40. Yesu wavutula, wavova kwa yandi : Simoni, diambu diena yami mu vova kwa ngeye. Yandi wavova : Nlongi, navovi.
41. Nsompisi wadiwa mfuka kwa bantu bole. Umosi wadia mfuka nkama tanu zadenali, kansi wankaka makumatanu.
42. Bu bakondwa kiamfutila, wabayambudila babole. Buna nani mu yau lutidi kunzola ?
43. Simoni wavutula, wavova : Mbenzi ndiena waluta yambudulwa. Wavova kwa yandi : Ngeye tomene zenga.
44. Bu kabangumuka kwa nkento, wavova kwa Simoni : Mweni nkento waue ? Mono nkotele mu yaku nzo, kumpeni nlangu mu malu mami ko, kansi ndieu bodese malu mami mu mansanga mandi ye kunguni mo mu nsuki zandi. 1 Mose 18: 4.
45. Ngeye kumfibidi mfibulu ko, kansi ndieu kasi nkotele kalembolo fibuzula malu mami ko.
46. Ngeye kukusidi ntu ami mazi ko, kansi ndieu kusidi malu mami mu mazi mansunga.
47. Nkiangunu mono ivovele : Ndieu yambudulu masumu mandi mamingi, kadi zolele kwakwingi. Kansi yambudulu mafiuma, zolele zafiuma.
48. Wavova kwa yandi : Masumu maku mayambulu.
49. Bavwanda yandi va meza babadika vovasana : Ndieu i nani uyambudilanga masumu mpe ?
Mat. 9: 2 b. Mal. 2: 7.
50. Kansi yandi wavova kwa nkento : Minu kiaku kikuvulusi ; wenda mu yenge. Luk. 8: 48. 18: 42.

KAPU 8.

1. Yesu wazieta mu Ngalili, 4. wata ngana mu mambu ma Nzambi; 16. mambu ma Nzambi i kia. 19. Mbuta ye mpangi za Yesu. 22. Yesu wadingimisa tembo, 26. wavaikisa mpeve zasumuka, 40. waniakisa nkento wakala nkubu ye wafulukisa mwan' a Yailo.

Fintama-ntama bwakala yandi wayenda yendingi mu mbanza ka mbanza ye vata ka vata, wasamunanga, wakambanga nsamu wambote wakimfumu kia Nzambi, kumi ye zole ye yandi,
2. ye bakento bankaka baniakuswa mu mpeve zambi ye kimbevo, i Malia ubikwanga mwisi Mangadala, wavaika mpeve nsambodia zambi,
Mat. 27: 55 b. Mal. 15: 40 b. Yoa. 19: 25.
3. ye Yoana, i nkazi a Kusa, i nkebi alekwa bia Elode, mboki Susana ye bankaka babingi bansadila mu mbongo zau.
4. Ndonga yayingi yakutakana, bisi mbanza ka mbanza mpe bayiza kwa yandi, yandi wavova mu ngana :
Mat. 13: 1 b. Mal. 4: 1 b.
5. Nkuni wayenda kuni mbongo andi. Bu kakuna, yankaka yabwa va sambwa nzila, yadiatukuswa, nuni zazulu zadia yo.
6. Yankaka yabwa va tadi, bu yamana kula, yayuma, kadi ka yakala nayululu ko.
7. Yankaka yabwa mu mpanga, mpanga zamenina va mosi, zafikita yo.
8. Yankaka yabwa mu ntoto wena wabiza, yakula, yabuta mbutu nkamankama. Bu kamana mo vova, waboka : Wena matu mangwila, bika kawa.
9. Nlonguki miandi mianyuvula, bonso bwenina ngana yoyo.
Mat. 13: 10 b. Mal. 4: 10 b.
10. Wavova : Yeno luavewa mu zaya mansweki makimfumu kia Nzambi, kansi kwa bankaka mu zingana, bamonanga, ka bidi mona, bawanga, ka bidi zaya.
Yes. 6: 9. 29: 10. Yoa. 12: 40. Mav. 28: 26.
11. Kansi ngana i yayi : Mbongo i mambu ma Nzambi.
12. Yau va sambwa nzila, i yau bawanga ; mboki nkadi ampemba ukwizanga ye zionanga mambu mu ntima miau, ka bidi leka minu ye vuluswa.
13. Yau va tadi, i yau batambulanga mambu mu kiese, bu bawanga mo ; baba ka bena mianzi ko, balekanga minu ntangu yafiuma, mu ntangu ampukumunu basotukanga.
14. Yabwa mu mpanga, i baba bawa, mboki bakatukanga, bafikutwanga kwa mayindu ye kimvwama ye nienzi biazingu kiaki, ka bayedisanga lekwa ko.
1 Tim. 6: 9.
15. Yau mu ntoto wabiza, i baba bu bawa mambu, bakebanga mo mu ntima wabiza ye wambote, babutanga mbutu mu ntatumunu.

16. Kwikidi mwinda, kaswekanga
wo kunsi awumbwa ko vo tulanga wo
kunsi antanda ; kansi tulanga wo mu
kebolo kiamwinda, kidi bakotanga ba-
mona kia. Mal. 4: 21 b.
17. Kadi ka mwenani lekwa kiaswe-
kwa ko kilembolo monika, ka kialaku-
kwa ko kilembolo zayakana ye kwiza
ku monika. Luk. 12: 2.
18. Nkiangunu lutala bonso buluwa-
nga, kadi wonso beki si kavewa, ukau-
beki si kazionwa mpe kikabenzi, vo
kiena yandi. Mal. 4: 24 b.
19. Mbut' andi ye mpangi zandi ba-
yiza kwa yandi, kansi balembana ku-
mfinangana mu diambu diandonga yi-
ngi. Mat. 12: 46 b. Mal. 3: 31 b.
20. Kansi yandi wakambwa : Mbut'
aku ye mpangi zaku batelamene ku
mbazi, bazolele kumona.
21. Wavutula, wavova kwa yau :
Mbut' ami ye mpangi zami i yau ba-
wanga mambu ma Nzambi ye vanganga
mo. Yoa. 15: 14.
22. Bina lumbu bwakala lumbu ki-
mosi vo wakota mu bota yandi kibeni
ye nlonguki miandi, wavova kwa yau :
Bika tuasabuka kuna simu diazanga ;
banunguna. Mat. 8: 18, 23 b. Mal. 4: 35 b.
23. Bu basabuka, waleka tulu. Te-
mbo kiampeve kiakulumuka mu za-
nga, beka mu zala kwa nlangu, beka mu
nsisi.
24. Bayenda kunsikimisa, bavova :
Mfumu, Mfumu, tubungane. Kansi
yandi wasikama, wasemba mpeve ye
mbula zanlangu ; bialembwa, mwakala
napi.
25. Wavova kwa yau : Minu kieno
kwe kiena ? Bakala wonga, bayitukwa,
bavovasana : Kadi ndieu i nani uka-
mbanga zimpeve ye nlangu, ye biku-
ntumamananga ?
26. Basabuka ku nsi abisi Ngelasa
yitalane ye Ngalili.
Mat. 8: 28 b. Mal. 5: 1 b.
27. Bu katombuka va nseko, buna
bakala diankika diatuka mu mbanza,
diakala mpeve zambi ; ntama yayingi
kavweti nlele ko ; kakedi mu nzo ko
kansi mu zindiamu.
28. Bu kamona Yesu, waboka, wafu-
kama kwa yandi, wavova mu ndinga
yayinene : Yesu, Mwan' a Nzambi-
Mpungu, beto yaku nki adiambu tue-
na ? Ilombele, kunkwamisani ko.
29. Kadi yandi wakamba mpeve ya-
sumuka yavaika mu muntu ; kadi nta-
ngu zazingi yantukuna ; wakangwa mu
tuvambu ye mbienga, wakengwa ; wa-
dauna bikakangwa, wayenduswa kwa
mpeve yambi ku nsi zankatu.
30. Yesu wanyuvula, wavova : Nku-
mbu aku nani ? Yandi wavova : Le-
ngio ; kadi mpeve zazingi zambi zama-
na kunkota.
31. Zau zambombidila katuma zo
zenda ku benga ko.
32. Kansi vana vakala kamba dia-
ngulu zazingi zadila va mongo ; zambo-
mbidila kayambula zakota mu zau.
Wayambula zo.
33. Mpeve zambi zavaika mu muntu,
zakota mu zingulu ; kamba dianengu-
muka mu lunenge-nenge ku zanga, dia-
nwa minkionkio.
34. Badikila zo, bu bamona mavengo,
batina, bakamba mo mu mbanza ye mu
mayinza.
35. Yau bavaika mu mona buvengo ;
bayiza kwa Yesu, babwana muntu uvai-
kidi mpeve zambi, vweti minlele ye
luengele, vwendi va malu ma Yesu.
Bakala wonga.
36. Bamona bo babakamba, bonso
bwavulusulwa muntu wakala mpeve
zambi.
37. Kabu diadionsono diantini zazu-
ngidila nsi a Ngelasa banyuvula kaka-
tuka mu yau, kadi babwilwa wonga
wangolo. Yandi kibeni wakota mu
bota, wavutuka.
38. Kansi bakala diavaika mpeve za-
mbi dianlomba kanyambula kakala ya-
ndi, kansi wansindika, wavova :
39. Vutuka ku nzo aku wakamba
mambu mamanene makuvangidi Nza-
mbi. Yandi wayenda wasamunanga mu
mbanza yayonsono mambu mamanene
mamvangila Yesu.
40. Bwakala Yesu bu kavutuka, ndo-
nga yantambula, kadi babonsono bake-
di kumvingilanga.
Mat. 9: 18 b. Mal. 5: 21 b.
41. Tala, bakala, nkumbu andi Yai-
lo, i nkuluntu anzo alukutukunu, wa-
yiza fukama va malu ma Yesu, wa-
mbombidila kakota mu nzo andi.
42. Kadi yandi wakala mwana umosi
kaka wankento wakala kumi ye mvu
miole, wakala mu fwa. Bu kayenda
kuna, makabu mamfietikisa beni.
43. Nkento wakala nkubu kumi
ye mvu miole, wamanisi mbongo zandi
zazonsono zamvukila kwa mimbuki,
kansi kalendi niakuswa kwa mosi ko,
44. yandi wayiza ku manima, wava-
lakana zamba kiamvwatu andi, buna
nkubu ntumbu kamuka.
45. Yesu wavova : Nani umpalake-

ne? Babonsono bu bakala nkalu, Pe-
telo ye bakala yandi bavova: Mfumu,
makabu makuñetikisanga ye kuniemi-
ninanga beni.
46. Kansi Yesu wavova: Mosi umpa-
lakene, kadi nzeyi, vo ngolo zimpai-
kidi.
47. Nkento bu kamona, vo walemba-
na swama, wayiza zakamingi, wafuka-
ma kwa yandi, wakamba va luse lua-
bantu babonsono bila kikamvalakanana
ye bonso bukaniakina nawu.
48. Wavova kwa yandi: Mwana,
minu kiaku kivulusi. Wenda mu ye-
nge.
49. Bu kavova, muntu watuka kwa
nkuluntu anzo alukutukunu wayiza,
wavova kwa yandi: Mwan' aku wa-
nkento ufwidi; kusani nlongi mpasi
diaka ko.
50. Kansi Yesu bu kawa mo, wavu-
tula kwa yandi: Kukalani wonga ko.
Leka minu kaka, si kavuluswa.
51. Bu kakota mu nzo, kayambula
muntu kakota yandi ko, kansi Petelo
ye Yoane ye Yakobi ye se diamwana ye
ngudi.
52. Babonsono bandila, bambandila
ntulu. Kansi yandi wavova: Ka lu-
dilani ko; kafwidi ko, kansi lele.
53. Bambeka nkiadi bu bazaya, vo
fwidi.
54. Kansi yandi wasimba koko kwa-
ndi, waboka, wavova: Ntaudi, telama!
55. Mpeve andi yavutuka, yandi
ntumbu telama. Wakamba bamvana
dia.
56. Sandi ye mbut' andi babwa ze-
ngele-zengele; wabasikidikisa, ka bidi
kamba muntu mavengo.

KAPU 9.

1. Yesu wafidisa nlonguki miandi. 7. Elo-
de wadungama mu diambu dia Yesu. 10.
Yesu wadikila mafunda matanu mababa-
kala. 18. Petelo wata kimbangi mu Yesu.
23. Mpasi zabanamanga Yesu; 28. Yesu wa-
kembuswa, 37. waniakisa wakala mbikulu
angonda, 46. wasonga wonso wena wau-
nene. 51. Mbanz' a Samalia ka yazola ta-
mbula Yesu ko; 57. ndamunu a Yesu.

Yandi wakutikisa kumi ye zole mu
mbila, wabavana ngolo ye lendo
mu mpeve zazonsono zambi ye mu ni-
akisa mayela.
Mat. 10: 1 b. Mal. 6: 7 b. Luk. 6: 13.
2. Wabafidisa mu samuna kimfumu
kia Nzambi ye mu niakisa.
3. Wavova kwa yau: Ka lunatani
kiuma mu nzila ko, ka nkawa ko, ka
nkutu ko, ka dia ko, ka palata ko; ka
lukalani binkuti biole biole ko.
Luk. 10: 4. 22: 35.
4. Yonso nzo yilukotele, lukala mu-
na; muna lunangukina. Luk. 10: 5 b.
5. Bonso balembolo kulutambula, bu
lukatukidi mu mbanza yina, lukubula
mfumfuta mu malu meno mu kimba-
ngi kwa yau. Luk. 10: 11. Mav. 13: 51.
6. Bayenda, bavioka mu vata ka va-
ta, basamunanga nsamu wambote, bani-
akisanga mwamonsono.
7. Elode, i nyadi, wawa mamonsono
mavangwa. Wabwa kidunga beni, ka-
di bankaka bavova: Yoane wafulukidi
mu bafwa, Mat. 14: 1 b. Mal. 6: 14 b.
8. kansi bankaka vo: Elia wamone-
kene; bankaka vo: Mbikudi mu baku-
lu wafulukidi.
9. Elode wavova: Mono yazakisi
kwami ntu a Yoane, kansi ndiona uya-
wilu mambu mampila yoyo i nani?
Yandi watomba mu kummona.
10. Ntumwa zavutuka, zankamba
mamonsono mabavanga. Yandi waba-
bonga, wayenda ku nenga ku mbanza
yibikwanga Betesaida.
Mat. 14: 13 b. Mal. 6: 30 b.
11. Makabu bu mazaya bo, bannama.
Yandi wabatambula, wavova kwa yau
mu kimfumu kia Nzambi; waniakisa
bakala nsatu aniakuswa.
12. Lumbu kiabadika suka; kumi
ye zole bayiza, bavova kwa yandi:
Sindika ndonga, benda ku mavata ye
mayinza makinzungidila mu leka ye
baka madia, kadi mwamu mu nsi ya-
nkatu tuena.
13. Wavova kwa yau: Lubavana dia
yeno kibeni. Bavova: Ka tubeki bi-
ankaka ko, kansi mampa matanu ye
mbizi zole, vo ka tukwenda sumbila
bantu baba babonsono madia ko.
14. Bakala kanivo mafunda matanu
mababakala. Kansi yandi wavova kwa
nlonguki miandi: Lubasa bavwanda
mabudi-mabudi, makumatanu-matanu.
15. Bavanga bo, basa babonsono ba-
vwanda.
16. Yandi wabonga mampa matanu
ye mbizi zole, watala ku zulu, wasaku-
muna bio, wabukuna, wavana kwa
minlonguki, kidi batula kwa ndonga.
17. Badia, bayukuta babonsono; ma-
nsadusulwa mau matotwa kumi ye
mpidi zole zabibuku.
18. Bwakala bu kasambila yandi
kwandi kaka, nlonguki miandi miakala

yandi, yandi wabayuvula, wavova: Makabu mavovele, vo mono i nani?
Mat. 16: 13 b. Mal. 8: 27 b.
19. Bavutula, bavova: Yoane Mbotiki, kansi bankaka vo: Elia, bankaka vo: Mbikudi mu bakulu wafulukidi.
20. Yandi wavova kwa yau: Kansi yeno luvovele, mono i nani? Petelo wavutula, wavova: Klisto wa Nzambi.
21. Yandi wabasemba, wabasikidikisa, ka bidi mo kamba kwa muntu.
22. Wavova: Mwan' amuntu si kalungwa kwakwingi ye niafunwa kwa bangudi zabantu ye kwa bangudi zanganga ye minsoniki ye vondwa, mu lumbu kiantatu si kafulukuswa.
Luk. 18: 31 b.
23. Yandi wavova kwa babonsono: Vo muntu zolele nama ku nim' ami, kakikadila, kabonga kulunsi diandi lumbu ka lumbu, kandama,
Mat. 16. 24 b. Mal. 8: 27 b. Luk. 14: 27.
24. kadi wonso zolele vulusa mwel' andi, vidisi wo, kansi vidisi mwel' andi mu diambu diami, vulusi wo.
Luk. 17: 33. Yoa. 12: 25.
25. Kadi muntu bwe katoma nitu, vo vengi nza yamvimba ndandu, kansi kukividisa vo kukizimbisa?
26. Kadi wonso fwidi nsoni mu mono ye mu mambu mami, yandi fwilu nsoni kwa Mwan' amuntu, bu kizidi mu nkembo andi ye wase ye wambasi zavedila.
Mat. 10: 33. Luk. 12: 9. 2 Tim. 2: 12. Loma 1: 16. Sak. 14: 5. Mat. 26: 64.
27. Kedika mono iluvovele: Bankaka bena yau batelamene vava ka babimbi lufwa nkutu ko, nate ye bamona kimfumu kia Nzambi.
28. Bwakala bu kamana mambu momo, mboki kani nani dialumbu, wabonga Petelo ye Yoane ye Yakobi, wabaluka vana mongo mu sambila.
Mat. 17: 1 b. Mal. 9: 2 b.
29. Bu kakala sambilanga, ntadulu azizi kiandi si yankaka, mvwatu andi si wampembe ye wacema.
30. Tala, babakala bole bamoka yandi, i Mose ye Elia;
31. bamonika mu nkembo, bavova mu lukatukulu luandi lukakana lungisa mu Yelusalemi.
32. Petelo ye bakala yandi bakala nandende kwa tulu; kansi bu bamana sikama, bamona nkembo andi ye babakala bole batelamene yandi.
33. Bwakala bu bavambana ye yandi, Petelo wavova kwa Yesu: Mfumu, bwabiza bu tuena vava. Tuavangano mafwokula matatu, dimosi kwa ngeye, dimosi kwa Mose, dimosi kwa Elia. Kazaya makavova ko.
34. Bu kavova mo, tuti diayiza kubayitalalala. Bakala wonga, bu bakota mu tuti.
35. Mu tuti mwakala ndinga yavova: Ndieu i mwan' ami wasolwa; lunwila.
Luk. 3: 22. 2 Pet. 1: 17.
36. Ndinga bu yakala, Yesu wamonwa yandi kwandi kaka. Badingama; mu bina lumbu ka bakamba muntu lekwa kibamona ko.
37. Bwakala lumbu kiansuka, bu bamana kulumuka mu mongo, ndonga yayingi yankika.
Mat. 17: 14 b. Mal. 9: 14 b.
38. Tala, muntu mu makabu waboka, wavova: Nlongi, ilombele: sa tala mwan' ami wabakala; kadi i mwan' ami mosi wowo kaka.
39. Tala, mpeve yikumbakanga, yandi ntumbu boka, yikuntuntumunanga, mafulufulu nkutu mavaikanga, yisuta kunkatukilanga, bu yikunluekuzulanga.
40. Mono ngiuvudingi nlonguki miaku bavaikisa yo, kansi balembane.
41. Yesu wavutula, wavova: Umbandu yikondolo minu ye yamvilangani! ntama kwa ikala yeno ye kuluvibidila? Tuala mwan' aku vava.
42. Bu keti kwiza, mpeve yambi yankwalumuna, yantuntumuna. Yesu wasemba mpeve yasumuka, waniakisa ntaudi, wamvutula kwa sandi.
43. Babonsono bayitukwa mu nene kwa Nzambi.
Babonsono bu bayitukwa mu mamonsono makavanga, wavova kwa nlonguki miandi:
Mat. 17: 22 b. Mal. 9: 30 b.
44. Lulokisa mambu momo mu matu meno; kadi Mwan' amuntu si kayekulwa mu moko mabantu. Luk. 24: 7.
45. Kansi ka bazaya mpova yoyo ko, yakala yansweki kwa yau, ka bidi yo visa; batina kunyuvula mu mpova yoyo. Luk. 2: 50. 18: 34.
46. Banza diakota mu yau, kani nani mu yau lutidi mu nene.
Mat. 18: 1 b. Mal. 9: 33 b.
47. Yesu wamona banza diantima miau, wabonga fimwana-mwana, watula fio va lueka luayandi kibeni,
48. wavova kwa yau: Wonso tambudi fimwana-mwana fiafi mu nkumbu ami, yandi untambudi; wonso untambudi, tambudi wamfidisa; kadi wonso ulutidi mu ke mu yeno babonsono, yandi wena waunene.
Luk. 10: 16. 14: 11. 18: 14. Yoa. 13: 20.

49. Yoane wavutula, wavova : Mfumu, tuamweni muntu wavaikisi mpeve zambi mu nkumbu aku ; yeto tuankakididi, kadi kakutunamanga ko.
Mal. 9: 38 b.
50. Kansi Yesu wavova kwa yandi : Ka lukakidilani ko ; kadi wonso ulembolo kulukadila kitantu, yandi wayeno. Luk. 11: 23.
51. Bwakala lumbu biantambulu andi bu biakala mu lunga, yandi watadisa zizi kiandi mu tilama ye kwenda ku Yelusalemi ; Mav. 1: 2.
52. wafidisa ntumwa ku ntual' azizi kiandi. Bayenda, bakota mu mbanz' abisi Samalia mu kunkubikila.
53. Yau ka bantambula ko, kadi zizi kiandi kiayendanga kuna Yelusalemi.
54. Minlonguki Yakobi ye Yoane bu bamona bo, bavova : Mfumu, zolele kwaku tuakamba tia tuasotuka mu zulu mu kubabunge ?
55. Yandi wabangumuka, wabasemba.
56. Bayenda ku vata diankaka.
57. Bu bayenda mu nzila, muntu wavova kwa yandi : Mono yakunama konso kuukwenda. Mat. 8: 19 b.
58. Yesu wavova kwa yandi : Mbulu zena minlungu, nuni zazulu zena leko biau, kansi Mwan' amuntu kabeki vakayekika ntu andi ko.
59. Wavova kwa muntu wankaka : Undama. Kansi yandi wavova : Ungiambula yateka kwenda zika sami.
60. Wavova kwa yandi : Bika bafwa bazika bafwa bayau kibeni, kansi ngeye, wenda kwaku ye samuna kimfumu kia Nzambi mwamonsono.
61. Muntu wankaka wavova mpe : Mfumu, mono yakunama, kansi ungiambula yateka sisa malembe kwa bena mu nzo ami.
62. Yesu wavova kwa yandi : Widi muntu nkutu usidi koko kwandi va nsengo ye tedi ku nima, kafwanane mu kimfumu kia Nzambi ko.

KAPU 10.

1. Yesu wafidisa lusambodia luaminlonguki ; 17. miau miavutuka. 21. Yesu wasika Sandi. 25. Mwisi Samalia wankenda. 38. Yesu wabumina mu nzo a Malata ye Malia.

Landila momo mboki Mfumu watumba lusambodia luankaka mpe, wabafidisa bole bole ku ntual' azizi kiandi ku mbanza zazonsono ye muma mwamonsono mukakana luaka.
2. Wavova kwa yau : Ngionzoko yena yayingi, kansi bisadi biafiuma. Nkiangunu lulomba kwa mfumu angionzoko katuma bisadi mu ngionzoko andi.
Yoa. 4: 35.
3. Luenda ; tala, mono ilufidisi nkievo bana bamameme mu monakanda diabalupu.
4. Ka lunatani lukobe luabivanza ko, ka nkutu ko, ka nsampatu ko ; ka lukambani malembe kwa muntu mu nzila ko. Mal. 6: 8 b. Luk. 9: 3 b. 22: 35.
5. Kansi yonso nzo yilukotele, luteka vova : Yenge kwa nzo yayi !
6. Vo muna mwena mwan' ayenge, yenge kieno kikalanga va yandi, kansi vo ka bwa ko, buna kivutukidi kwa yeno.
7. Lukalanga mu nzo yayina, ludianga ye nwanga bibavananga, kadi sadi kifwanane ye mfutu andi. Ka luendani koti nzo ka nzo ko. 1 Kol. 9: 4. 1 Tim. 5: 18.
8. Yonso mbanza yilukotele ye balutambudi, ludia bionso biluatudulwa.
9. Luniakisa mbevo zena muna, luvova kwa yau : Kimfumu kia Nzambi kifinamene yeno. Mat. 3: 2. 4: 17.
10. Yonso mbanza yilukotele ye balembolo kulutambula, luvaika mu nzila zau, luvova :
11. Mafundu-fundu mambanz' eno manananmene mu malu meto tulukubudidi mo, kansi luzaya, vo kimfumu kia Nzambi kifinamene. Mav. 13: 51.
12. Mono iluvovele, vo mu kina lumbu Sodoma si dialutila mbanza yayina fibwani. Mat. 10: 15. 11: 20 b.
13. Engwa ngeye, Kolazini, engwa ngeye, Betesaida ! Kadi vo mu Tilo ye Sidoni mwavangwa tulendo toto tuavengo mu yeno, nga ntama bavwendi mu makuba mangoto ye ntoto ampolo ye baviludi diela.
14. Kansi Tilo ye Sidoni si malutila yeno fibwani mu mfundusu.
15. Ngeye Kapenaumi kani wazangulwa nate ye ku zulue ? Ngeye si wakulumunwa nate ye ku nsi abafwa.
16. Wonso ukuluwanga, ukungwanga ; ukulutingunanga, ukuntingunanga, kansi ukuntingunanga, tinguni wamfidisa. Luk. 9: 48. 1 Tes. 4: 8.
17. Lusambodia luavutuka ye kiese, luavova : Mfumu, mpeve zambi nkutu zikututumamananga mpe mu nkumbu aku.
18. Yandi wavova kwa yau : Mono yamweni Satana wasotokene mu zulu nkievo luvezomo.
19. Tala, mono yaluveni lendo kia-

diatila zinioka ye zinkutu ye mu tulendo tuatonsono tuantantu, lekwa nkutu ka kikulubivisa ko.

Mal. 16: 18. Mav. 28: 5.

20. Kansi ka luyangalalani mu diadi ko, vo mpeve zambi zikulutumamananga; luyangalala, nkumbu zeno bu zasonama mu mazulu.

21. Lokula kina wayangalala mu Mpeve yavedila, wavova: Mono itondele Se, Mfumu azulu ye ntoto, kadi ngeye waswekele momo kwa bankwa nduenga ye zayu, kansi wazaikisi mo kwa bakinswa. Inga, Se; kadi bobo bwakala bwazolakana vantadisi aku.

Yes. 29: 14. Mat. 11: 25 b. 1 Kol. 1: 19, 26.

22. Mono yayekudulwa mamonsono kwa Sami; muntu kazeyi nani i Mwana ko, kansi Se, ye nani i Se, kansi Mwana kaka ye ndiena uzolele Mwana zaikisa bo.

Lumb. 8: 6. Yoa. 3: 35. 17: 2. Ef. 1: 20 b. Yoa. 1: 18. 6: 46. 10: 15.

23. Yandi wabangumuka kwa minlonguki ku nenga, wavova: Mayangi mena ye meso mamonanga malumonanga. Mat. 13: 16 b.

24. Kadi mono iluvovele: Mbikudi miamingi ye mintinu bazola mona malumonanga, kansi ka bamona mo ko, ye wa maluwanga, kansi ka bawa mo ko. 1 Pet. 1: 10, 11.

25. Tala, nluki ansiku watelama, wamvukumuna, wavova: Nlongi, nki yavanga, kidi yavingila fwa diamoyo wamvu ya mvu?

26. Wavova kwa yandi: Nki kiasonama mu minsiku? Bwe utanganga?

27. Wavutula, wavova: Zola Mfumu, Nzambi aku, mu ntim' aku wawonsono ye mu mwel' aku wawonsono ye mu ngolo zaku zazonsono ye mu diela diaku diadionsono ye ni aku bonso ngeye kibeni. 5 Mose 6: 5. 3 Mose 19: 18.

28. Wavova kwa yandi: Ngeye tomene vutula. Vanga bo, wakala moyo.

3 Mose 18: 5. Yeh. 20: 11, 13.

29. Kansi yandi wazola kukinungisa, wavova kwa Yesu: Kadi ni ami i nani?

30. Yesu walanda dio, wavova: Muntu wakulumuka ku Yeliko tuka mu Yelusalemi, wabwilwa kwa mintani miamvula nlele, miambanda, miakatuka, miansisa lukufi ye fwa.

31. Muna kilelo nganga yakulumukina nzila yina; bu kammona, waviokila vana.

32. Mpila mosi nlevita mpe waluaka vuma kiokio; bu kayenda kummona, waviokila vana sambu diankaka.

33. Kansi mwisi Samalia wayizila nzila yina vakena; bu kammona, wamfwila nkenda,

34. wayenda viaka vwa biandi, wabukula bio mazi ye vinia; bu kanzangika va bulu kiayandi kibeni, wannata ku nzo abanzenza, wambedisa.

35. Mu kiansuka wavaikisa denali biole, wavana bio kwa mfumu anzo, wavova: Toma kumbedisa; kionso kiankaka kiukumfutila yakuvutudila kio, bu yakwiza vutuki.

36. Yau batatu, nani benzi, vo i ni andiena wabwilwa kwa mintani?

37. Wavova: Ndiena wamfwila nkenda. Yesu wavova kwa yandi: Wenda wavanga kwaku bumosi mpe.

38. Bwakala bu bazieta, yandi wakota mu vata. Nkento, nkumbu andi Malata, wantambula mu nzo andi.

39. Yandi wakala mpangi ubikwanga Malia wavwanda va mbel' amalu ma Mfumu, wawa mambu mandi.

40. Kansi Malata watuaduswa yekuyeku mu salu biabingi. Yandi watelama va lueka, wavova: Mfumu, kwena mayindu ko, vo mpangi ami yinsisidi mono kaka salu? Nkiangunu nankambi kansadisa.

41. Mfumu wavutula, wavova kwa yandi: Malata, Malata, ngeye wena mayindu, weka ntela-ntela mu biabingi.

42. Kansi dina dimosi kaka diena nkinzi; kadi Malia solele ndambu yambote yikalembwa katulwa.

KAPU 11.

1. Yesu walonga nlonguki miandi sambila, 14. wavaikisa mpeve yambi, 27. wasikwa kwa nkento, 29. wayimina bantu dimbu, 37. wadia mu nzo amfalisi.

Bwakala bu kasambilanga va vuma, nlonguki andi mosi wavova kwa yandi, bu kamana: Mfumu, utulonga sambila, bonso bwalonga Yoane nlonguki miandi. Mat. 6: 9 b.

2. Wavova kwa yau: Bu lusambilanga luvova ebu: Se, bika nkumbu aku yazituswa; bika kimfumu kiaku kiza;

3. lumbu ka lumbu utuvana dia kweto kwalumbu ka lumbu;

4. utuyambudila masumu meto, kadi yeto mpe tuyambudilanga batuvwidi mfuka; kututuadisani mu mpukumunu ko.

5. Yandi wavova kwa yau: Buna luena, nani si kakala ye nkundi ye kwenda kwa yandi mu ndingu ansi ye

vova kwa yandi: Nkundi, unsompisa mampa matatu; Mat. 7: 7 b. Luk. 18: 1 b.

6. kadi nkundi ami tukidi mu nzila wizidi kwa mono, kibeki kiikuntudila ko.

7. Kansi ndiena wena mu ngudi si kavutula ye vova: Kumbwesani mpasi ko; mwelo ukibindukulu, bana bami bena yami va ntanda; kilendi telama mu kuvana ko.

8. Mono iluvovele: Vo katelamene mu kuvana mu diambu dia bu i nkundi andi ko, yandi si katelama mu kumvana monso makena nkinzi mu diambu diakondwa kwandi kwansoni.

9. Mono iluvovele mpe: Lulomba, yeno si luavewa; lutomba, yeno si luasolula; lukunkuta, yeno si luazibudulwa;

Mal. 11: 24. Yoa. 14: 13. 15: 7. 16: 23 b. 1 Yoa. 3: 22. Yak. 1: 5 b.

10. kadi wonso ulombanga, tambudi; utombanga, solole; ukunkutanga, zibudulu.

11. Buna luena, nani i se, vo mwan' andi lombele dimpa, kadi tadi kakumvane? vo mbizi anlangu, kadi nioka kakumvana mu mbizie?

12. Vo lombele diki, kadi nkutu kakumvane?

13. Nkiangunu vo yeno luena bambi, luzeyi vana bana beno nkailu miambote, buna vele Se diena ku zulu si dialuta mu vana Mpeve yavedila kwa bakunlombanga.

14. Yandi wavaikisanga mpeve yambi, i baba. Bwakala mpeve yambi bu yavaika, baba diavova; makabu mayitukwa.

Mat. 9: 32 b. 12: 22 b., 43 b. Mal. 3: 22 b.

15. Kansi bankaka mu yau bavova: Yandi uvaikisanga mpeve zambi mu Belesebuli, i nkuluntu ampeve zambi.

16. Bankaka bamvukumuna, bantomba dimbu kiazulu.

17. Kansi yandi wazaya mabanza mau, wavova kwa yau: Kionso kimfumu kikabane mu kitantu si kiavombuswa, nzo si yabwa va nzo.

18. Kansi vo Satana mpe kabane mu kitantu, buna kimfumu kiandi bwe kiasikila, bu luvovele, vo ivaikisanga mpeve zambi mu Belesebuli?

19. Vo ivaikisanga mpeve zambi mu Belesebuli, bana beno mu nani bavaikisilanga zo? Nkiangunu yau bakadi mfundisi mieno.

20. Vo ivaikisanga mpeve zambi mu nlembo wa Nzambi, kimfumu kia Nzambi kiluluakidi.

21. Muntu wangolo wena biandwanina, bu kakenganga lumbu luandi, buna bina bikavwidi biena luvuvumu.

22. Unlutidi mu ngolo, bu kizi kumbedisa, buna unzionene biandwanina biandi biabionsono bikasilanga vuvu ye kaba bintani biandi.

23. Wonso lembolo kala yami, ukunkadilanga kitantu; lembolo yonzikanga yami, usansikisanga.

24. Mpeve yasumuka bu yavaikidi mu muntu, yiviokanga mu muma mukondolo nlangu, yitombanga luvundu, kansi bu ka yisolulanga lo ko, yivovele: Yavutuketi ku nzo ami yiyavaikidi.

25. Bu yizidi, yibwani yo yakombwa ye yaketulwa.

26. Buna yau yele bonga mpeve nsambodia zankaka zilutidi mu bi. Zikotele ye kundanga muna. Nkadulu yazimunina yamuntu wowo yialutila yina yatekila mu bi.

Eb. 6: 4 b. 10: 26. 2 Pet. 2: 20.

27. Bwakala bu kavova mambu momo, nkento mu ndonga yoyo wasasula ndinga, wavova kwa yandi: Mayangi mena ye vumu kiakunata ye ntulu ziwayema.

28. Kansi yandi wavova: Inga, mayangi mena ye bawanga mambu ma Nzambi ye kebanga mo.

Mat. 7: 21. Loma 2: 13. Yak. 1: 22.

29. Makabu bu makutakana kwa yandi, wabadika vova: Mbandu yayi i mbandu yambi. Batombanga dimbu, ka bavewa dimbu ko, kansi dimbu kia Yona kaka. Yona 2: 1. Mat. 12: 39 b.

30. Kadi bonso bwakala Yona dimbu kwa bisi Nineve, i buna si bwakadila Mwan' amuntu kwa mbandu yayi.

31. Ntinu nkama wantini yasude si kafuluka ye babakala bambandu yayi mu mfundusu mu kubabedisa; kadi yandi watuka mu nsuka zantoto mu wa nduenga za Solomo, tala, vava vena ulutidi Solomo. 1 Nt. 10: 1. 2 Lus. 9: 1.

32. Babakala babisi Nineve si bafuluka ye mbandu yayi mu mfundusu mu bedisa yo; kadi bavilula diela mu lusamunu lua Yona; tala, vava vena ulutidi Yona. Yona 3: 5.

33. Muntu kwikidi mwinda katulanga wo mu fulu kiansweki ko, ka kunsi atezo kianzongila ko, kansi mu kebolo kiamwinda, kidi bakotanga bamona kia.

Mat. 5: 15. 6: 22 b. Mal. 4: 21. Luk. 8: 16.

34. Mwind' anitu i disu diaku. Disu diaku bu diena diatoma, nitu

aku yamvimba yena kia, kansi bu diena diambi, nitu aku yena tombe mpe.

35. Nkiangunu tadidila kia kwena mu ngeye, ka kwidi kala tombe.

36. Nkiangunu vo nitu aku yayonsono yena kia, ye ka yena ndambu yatombe ko, buna yayonsono yena kia, bonso mwinda bu ukukienzulanga mu ntentin' andi.

37. Bu kavova, mfalisi wanyuvula kadia yandi mu nsuka; yandi wakota ye vwanda va meza.

38. Mfalisi bu kamona bo, wayitukwa, bu kalembwa teka kukisukula, mboki dia mu nsuka.

39. Mfumu wavova kwa yandi: Bwabu yeno, lubafalisi, luvedisanga mbungu ye longa ku mbazi, kansi mu ngudi eno muzedi tana ye yayibi.

Mat. 23: 25 b. Tit. 1: 15.

40. Lubamafutu, kadi ndiena wavanga ku mbazi, kavanga mu ngudi mpe koe?

41. Buna luvana biena mu ngudi bonso nkailu ankenda, tala, biabionsono bivedilanga mu yeno.

Yes. 58: 7 b. Luk. 12: 33.

42. Kansi engwa yeno, lubafalisi, kadi luvananga buku kiakumi-kumi mu fuka ye binzonzi ye nsunga zazonsono, kansi luviokanga mfundusu ye zola kwa Nzambi. Momo lufwiti vanga, mankaka ka luyambulani mo ko.

Mat. 23: 23. 4 Mose 18: 21. Mika 6: 8.

43. Engwa yeno, lubafalisi, kadi luzolanga fulu biantete mu nzo zatukutukunu ye kambwa malembe mu mazandu.

Mat. 23: 6 b. Mal. 12: 38. Luk. 20: 46.

44. Engwa yeno, kadi luena nkievo ndiamu zilembolo monika, bantu badiatanga va ntandu, ka bazeyi bo ko.

45. Mosi mu nluki miansiku wavutula, wavova kwa yandi: Nlongi, bu uvovele momo ukutuvwezanga mpe.

46. Kansi yandi wavova: Engwa yeno, luminluki miansiku mpe, kadi lutuikanga bantu zitu bianzungu mu nata, kansi yeno kibeni ka luvalakananga bizitu mu nlembo eno umosi nkutu ko. Mav. 15: 10.

47. Engwa yeno, kadi lutunganga ndiamu zabambikudi, kansi mase meno mabavonda. Mat. 23: 29 b.

48. Kiongono yeno i mbangi ye lutambudilanga mu mavanga mamase meno, kadi mabavonda, yeno lutunganga ndiamu zau.

49. Nkiangunu nduenga za Nzambi zavova: Mono si yakubafidisa bambikudi ye zintumwa. Si bavonda baukaka mu yau ye kubazoma;

Mav. 5: 40. 22: 19. 2 Kol. 4: 8 b. Eb. 11: 36 b.

50. kidi mbandu yayi yatombwa menga mambikudi miamionsono matengolo tuka mu ntudulu alufulu luanza,

51. tuka mu menga ma Abeli nate ye menga ma Sakalia wavondwa va kati ye zikwa diangiokila ye nzo. Inga, mono iluvovele: Mbandu yayi si yatombwa mo. 1 Mose 4: 8. 2 Lus. 24: 21 b.

52. Engwa yeno, lunluki miansiku, kadi yeno luakatudi nsabi aluzailu. Yeno kibeni ka luakotele ko, ye beka mu kota luabakakididi.

53. Bu kavaika mo, minsoniki ye bafalisi babadika kuntatamana mu ngolo ye kunloba mu mambu mamingi mu nwa andi.

54. Bankonda, kidi bambaka diambu mu nwa andi.

KAPU 12.

1. Yesu walonga mu toma ta kimbangi, 13. wakanikina luzolo luazimbongo, 35. walonga bakubama mu kika Mfumu, 49. wasamuna mpasi zakwiza.

Mu ntangu yina makumi mamafunda mamakabu makutakana, madiatasana, buna wabadika vova kwa minlonguki miandi: Va ntete luluenga mu vumvu diabafalisi, kadi i disu kunsi alukaya. Mal. 8: 15.

2. Ka kwenani lekwa kiafukama ko kilembolo fukulwa, ye kiansweki kilembolo zayakana.

Mat. 10: 26 b. Mal. 4: 22. Luk. 8: 17.

3. I kuma mamonsono maluvovele mu tombe, si mawakana mu kia; monso maluvovele kwa kutu muna vinga biangudi, si masamunwa va minludi.

4. Mono iluvovele, lubakundi bami: Ka lutinani bavondanga nitu ko, landila diodio ka babeki diaka dibalenda vanga ko. 1 Pet. 3: 14.

5. Kansi mono ikulusongisila wonso ulufwiti tina. Lutina ndiena wena lendo kiantubila ku bilungi, bu kameni vonda. Inga, mono iluvovele: Ndiena lutina.

6. Nsokusa zitanu ka zitekwanga mu bimpanza-mpanza biole koe? Buna zena widi yimosi nkutu ka yivilukunu va luse lua Nzambi ko.

7. Kansi nsuki zantu mieno buna zena zatengo mpe. Ka lukalani wonga ko; yeno lulutidi nsokusa zazingi.

2 Sam. 14: 11. Luk. 21: 18. Mav. 27: 34.

8. Mono iluvovele: Wonso tambu-

didi mu mono va luse luabantu, Mwan' amuntu utambudila mu yandi va luse luambasi za Nzambi.
Mal. 8: 38. Luk. 9: 26. Nzai. 3: 5.
9. Wonso unkadidi nkalu va luse luabantu, yandi mpe ukadulwa nkalu va luse luambasi za Nzambi.
10. Wonso tesele mwan' amuntu diambu, yambudulu bo, kansi wonso tieki Mpeve yavedila, kayambudulwa bo ko.
Mal. 8: 28. Eb. 6: 4. 10: 26. 1 Yoa. 5: 16.
11. Bu bakulutuala ku nzo zatukutukunu ye kwa bakuluntu ye kwa bankwa lendo, ka lukalani mayindu ko, bwe ye nki lufwiti vutula ye nki lufwiti vova ;
Mat. 10: 18 b. Mal. 8: 11. Luk. 21: 14 b.
12. kadi Mpeve yavedila si yakululonga malufwiti vova kina lokula.
13. Mosi mu ndonga wavova kwa yandi : Nlongi, kamba mpangi ami tuakabana difwa.
14. Kansi wavova kwa yandi : Umuntu, nani wantumbidi mfundisi vo nkabi eno ?
15. Wavova kwa yau : Lutala, lukikenga mu kabi kiakionsono ; kadi mu kiaba kiambongo zamuntu ka mwena moyo andi ko. 1 Tim. 6: 7 b.
16. Yandi wata ngana kwa yau, wavova : Via diamuntu wamvwama diakala lubutu beni.
17. Yandi wabanza mu ntim' andi, wavova : Bwe yavanga, kadi kibeki mumfwiti yonzikila mbutu miami ko ?
18. Yandi wavova : Ebu yavanga : Si itulula lundulu biami ye tunga biabinene ; muna si iyonzika mbongo ami yayonsono ye lekwa biami biambote.
19. Si ivova kwa mwel' ami : Mwela, ngeye wena lekwa biabingi biambote bilundamene mu mvu miamingi ; navundi, dia, nwa, kala kiese.
Mpovi 11: 9. 1 Kol. 15: 32. Yak. 5: 5.
20. Kansi Nzambi wavova kwa yandi : Unkwa kifutu, diadi fuku mwel' aku ulombolo kwa ngeye ; biwakubikidi, bianani ?
Yobi 20: 22. 27: 8. Lumb. 39: 6. Yel. 17: 11.
21. Mpila mosi ndieu ukukiyudikilanga, kansi kena kimvwama kwa Nzambi ko. 1 Tim. 6: 17 b.
22. Yandi wavova kwa nlonguki miandi : I kuma iluvovele : Ka lukalani mayindu mu miela mieno mu bina biluadia ko, vo mu nitu zeno mu bina biluavwata.
Mat. 6: 25 b. Fili. 4: 6. Eb. 13: 5. 1 Pet. 5: 7.
23. Mwela ulutidi dia, nitu yilutidi mvwatu.
24. Lutonwa minganga mikamikunanga vo yonzikanga ko ; ka miena lundulu vo bianu ko ; Nzambi dikilanga mio. Yeno vele lulutidi beni zinuni.
Yobi 39: 3. Lumb. 147: 9. Mat. 10: 31.
25. Buna luena nani lenda mu mayindu mandi yika ntel' azingu kiandi mfwoko mosi mu la ?
26. Vo lualembana diodio diadike, mu nkiama luenina biankaka mayindu ?
27. Lutonwa fulu bialilia, bonso bubilembolo sietanga vo bwanganga, kansi iluvovele : Solomo nkutu mu nkembo andi wawonsono kavwata bonso kina kimosi ko.
28. Vo Nzambi vwikilanga bo titi biayinza biena bwabu, kansi mbazi biatubwa mu foloni, buna yeno bankwa fiminu-minu lulutidi vwikwa.
29. Yeno mpe ka lutombani biluadia ye biluanwa ko, ka luyangamani ntima ko ;
30. kadi bangoi mu nza batombanga bina biabionsono, kansi Seno dizeyi, vo luena bio nsatu.
31. Mwanki lutomba kimfumu kiandi, mboki luakudukulwa biobio.
1 Nt. 3: 13. Lumb. 37: 24.
32. Fikamba-kamba, kukalani wonga ko ; kadi i nzolakani a Seno mu kuluvana kimfumu.
33. Luteka biena yeno, luvana nkailu ankenda ; lukivanga tukobe tuabivanza tulembolo nuna, mayudukwa mamvu ya mvu mu mazulu mulembolo finama mwivi, mulembolo mfwa nkabu bunga.
Mat. 6: 19 b. Luk. 6: 9. Mav. 2: 45.
1 Tim. 6: 9, 11 b.
34. Kadi kwena mayudukwa meno, i kuna kuna kala ntima mieno mpe.
35. Bika tuketo tueno tuakangwa ye minda mieno mialema.
Ef. 6: 14. 1 Pet. 1: 13.
36. Lufwanana ye bantu bavingilanga mfumu au, bu katukidi ku ndambisa, kidi bazibula nswalu kwa yandi, bu kizi kunkuta.
37. Mayangi mena ye nanga miomio mibweno kwa mfumu au mitemone, bu kizidi. Kedika mono iluvovele : Yandi si kakanga luketo ye kubayambula bavwanda va meza ye kwe viokingi mu kubasadila.
38. Vo lueki mu lo kianzole vo mu lo kiantatu kiankengila ye bwana bo, mayangi mena yau. Mat. 24: 42 b.
39. Luzaya diadi, vo mfumu anzo zeyi ntangu yakwiza mwivi, nga kayambudi nzo andi yatimwa ko.
1 Tes. 5: 2. 2 Pet. 3: 10. Nzai. 3: 3.

40. Yeno mpe lukubama; kadi lokula kilulembolo banza kikwiza Mwan' amuntu. Mal. 13: 33. Luk. 21: 34.

41. Petelo wavova kwa yandi: Mfumu, tele ngana yoyo kwa yeto vo kwa babonsono?

42. Mfumu wavova: Buna nani i nkebi wankwikizi ye wanduka uyadisi mfumu mu bisi nzo andi mu kubavana dia kwau mu ntangu yifwanane?
Mat. 24: 45 b. 1 Kol. 4: 2.

43. Mayangi mena ye nanga wowo ubweno kwa mfumu andi, vo vanganga bo, bu kizidi.

44. Kedika mono iluvovele: Yandi si kakunyadisa mu biabionsono bikena.

45. Kansi vo nanga wowo vovele mu ntim' andi: Mfumu ami uzingilanga mu kwiza, badikidi mpe bufa bisielo biababakala ye biabakento ye dia ye nwa ye kolwa.

46. Buna mfumu ananga wowo wakwiza lumbu kikalembolo vingila ye lokula kikalembolo zaya; si kakumvinguna mu kati ye kumvana kiandi kunku va kimosi ye badimbula minu.

47. Kansi nanga wowo uzeyi luzolo luamfumu andi ye kakubikidi ko ye kavengi bwena luzolo luandi ko, yandi si kabufwa mbufwa zazingi;

48. kansi wonso ulembolo zaya, kansi vengi monso mafwanane mu bufwa, yandi si kabufwa zafiuma. Wonso waveno yayingi, tombolo yayingi; watambukwa yayingi, lombolo yilutidi.

49. Mono yayizi tubi tia va ntoto; dinzolele vo tukikwikulu! Mat. 10: 34 b.

50. Ngiena mbotokolo yambotukulwa, engwa bonso bumfinungusu nate ye yalunga. Mat. 20: 22.

51. Lubenzi, vo yayizi vana yenge va ntoto? Mono iluvovele: Ve kwandi, kansi kabana.

52. Tuka bwabu batanu bena mu nzo yimosi si bakabana; batatu kwa bole ye bole kwa batatu bakabana:

53. se kwa mwana wabakala, mwana wabakala kwa se, mbuta kwa mwana wankento, mwana wankento kwa mbuta, ko wankento kwa nkwezi wankento, nkwezi wankento kwa ko wankento.

54. Yandi wavova mpe kwa makabu: Bu lumweni tuti ditubukidi mu ntini yaweste, luvovele mu nswalu: Mvula yikwiza; si bwakala.
Mat. 16: 2 b.

55. Mpeve yasude bu yivevumukanga, luvovele: Mbangazi yikala, si bwakala.

56. Lumeso kunsi alukaya, luzeyi teza luse luantoto ye zulu, kansi bwe bwena, vo ka lutezanga ntangu yayi ko?

57. Mu nkiama ka luzenganga mu yeno kibeni ko yonso yena lunungu?
Mat. 5: 25 b.

58. Kadi bu ukwendanga ye mbakani aku kwa nkuluntu, buna mu nzila si utonta beni yambuka kwa yandi, kidi kakukoka kwa mfundisi ko; mfundisi si kakuyekula kwa kesa, ye kesa si kakutuba mu boloko.

59. Mono ivovele: Muna kuvaiki nkutu ko, nate ye wafutidi kimpanzampanza kiazimunina.

KAPU 13.

1. Yesu wata ngan' anti akuyu, 10. waniakisa nkento wakimbevo, 18. wafwanikisa kimfumu kia Nzambi ye mwingidi wasinapi 20. ye vumvu 22. ye vitu diafietama, 31. waluengisa bantu mu Elode, 34. wavova engwa mu Yelusalemi.

Mu ntangu yina bankaka bakala vana bankamba mu bisi Ngalili, vo Pilatu wasengi menga mau ye nkailu miau miazikwa.

2. Wavutula, wavova kwa yau: Lubenzi, vo bisi Ngalili baba balutidi bisi Ngalili babonsono mu kala masumue, bu balungwa momo?

3. Mono iluvovele: Ve kwandi, kansi vo ka luviludi diela ko, yeno babonsono lubungulu bufwanane mpe.

4. Kanivo kumi ye babana banani babwilwa nzo ayongi mu Siloa ye yabavonda, lubenzie, vo yau balutidi bantu babonsono bakundanga mu Yelusalemi mu nata nkanu?

5. Mono iluvovele: Ve kwandi, kansi vo ka luviludi diela ko, yeno babonsono lubungulu bumosi mpe.

6. Yandi wata ngana yayi: Muntu wakala nti wakuyu wakunwa mu via diandi diavinia; yandi wayiza tomba wo mbutu, kansi kamona mio ko.

7. Yandi wavova kwa sadi kiavia: Tala, mvu miami mintatu ngizi tombanga mbutu mu nti wowo wakuyu ye kimweni mio ko. Kwanga wo. Mu nkiama ufubisa ntoto mpe?

8. Yandi wavutula, wavova kwa yandi: Mfumu, yambula wo mvu wau mpe, nate ye mbeni wo timina kinzungidila ye tula wo tuvi.

9. Kanivo ubuta mbutu mvu wakwiza, vo ka bwa ko, kwanga wo.

10. Yandi walonganga mu nzo alukutukunu mu lumingu.

11. Tala, nkento wakala mpeve yakimbevo kumi ye nani diamvu; yandi wakonanana, walembana dongama nadede.

12. Yesu bu kammona, wantela mbila, wavova kwa yandi: Nkento, kangulu kwaku mu kimbevo kiaku.

13. Wantula moko; yandi ntumbu dongama, wakembila Nzambi.

14. Kansi nkuluntu anzo alukutukunu wafuta ntima, Yesu bu kaniakisa mu lumingu, wavutula, wavova kwa bantu: Lumbu sambanu biena bifwiti salwanga; nkiangunu luiza luaniakuswa mu biau, ye ka mu lumbu kialumingu ko.

2 Mose 20: 9. Luk. 6: 7 b. 14: 3 b. Yoa. 7: 23.

15. Mfumu wavutula kwa yandi, wavova: Lumeso kunsi alukaya, buna luena, kadi muntu muntu kakangulanga ngombe andi ye mpund' andi va dikulwa kiandi mu lumingu ko ye tualanga ku nwika zo.

16. Kansi ndiena, i mwan' a Abalahami wankento, wakangwa kwa Satana, tala, mu kumi ye nani diamimvu, kadi kakangulwa mu luvambu lolo mu lumbu kialumingu koe?

17. Bu kavova momo, ntantu miandi miamionsono miafwa nsoni; ndonga yayonsono yakala kiese mu mamonsono mankembo mavangwa kwa yandi.

18. I kuma kavova: Kimfumu kia Nzambi kifwanane ye nki? Mu nki ya kio fwanikisa?

19. Kiau kifwanane ye mwingidi wasinapi wabonga muntu, watuba wo mu wandi nkuzu; wamena, wayika nti, nuni zazulu zaleka wo va mavala.

Mat. 13: 31 b. Mal. 4: 31 b.

20. Wavova diaka: Mu nki yafwanikisa kimfumu kia Nzambi?

Mat. 13: 33.

21. Kiau kifwanane ye vumvu diabonga nkento, wasweka dio mu tezo tatu biamfumfuta zamampa nate ye zazonsono zamana funa.

22. Yandi wayenda viokingi mu mbanza ka mbanza ye vata ka vata, walonganga, wayenda 'yendingi ku Yelusalemi.

23. Muntu wavova kwa yandi: Mfumu, bavuluswa bafiuma bene? Wavova kwa yau:

24. Lunwana mu kota mu mwelo wafietama; kadi mono iluvovele: Babingi si batomba mu kota, kansi balembane.

25. Mfumu anzo bu katelamene ye ukibindikidi mwelo, ye lubadikidi telama ku mbazi ye kunkuta va mwelo ye vova: Mfumu, utuzibudila; yandi si kavutula ye vova kwa yeno: Kiluzeyi kulutukidi ko.

26. Mboki si lubadika vova: Tuadidi, tuanwini vantadisi aku, ngeye walongele mu nzila zeto.

27. Yandi si kavova: Mono iluvovele: Mono kiluzeyi kulutukidi ko; lunkatukila, yeno babonsono lubisadi biakondwa kwalunungu. Mat. 7: 22 b.

28. Kuna si kwakala dilu ye nkwetoso ameno, bu lumweni Abalahami ye Isaki ye Yakobi ye mbikudi miamionsono mu kimfumu kia Nzambi, kansi yeno lutubulu ku mbazi. Mat. 8: 11 b.

29. Si batuka mu ntini yaeste ye weste ye node ye sude ye vwanda va meza mu kimfumu kia Nzambi.

30. Tala, bazimunina bena batekila, batekila bena bazimunina.

Mat. 19: 30. 20: 16.

31. Lokula kina bafalisi bankaka bayiza, bavova kwa yandi: Vaika, katuka mwamu, kadi Elode zolele kuvonda.

32. Wavova kwa yau: Luenda luavova kwa mbulu yoyo: Tala, mono ivaikisanga mpeve zambi, niakisa iniakisanga lumbu ki ye mbazi, kiantatu mbeni lunga.

33. Kansi lumbu ki ye mbazi ye lumbu kialanda mfwiti kwendanga kaka, kadi ka bukadi ko, vo mbikudi vondolo ku mbazi a Yelusalemi.

34. Yelusalemi, Yelusalemi, i yandi uvondanga bambikudi ye tubanga matadi kwa bafidusu kwa yandi; ntangu zazingi izolanga kutikisa bana baku bumosi bonso nuni nkun' andi kunsi amaveve mandi, kansi yeno ka luzodi.

Yes. 31: 5. 65: 2. Yel. 7: 13. Mat. 23: 37 b.

35. Tala, yeno lusisulu nzo eno yavombila. Mono iluvovele: Ka lumboni nkutu ko nate ye luvovele: Nkwa lusakumunu ndiena wizidi mu nkumbu a Mfumu.

Yes. 1: 7. Mika 3: 12. Lumb. 118: 26. Luk. 19: 38.

KAPU 14.

1. Yesu wadia mu nzo amfalisi, 7. waluengisa batombanga fulu bianzitusu, 12. walonga mfumu anzo bonso bukafwiti tumisa bantu ku mbuluku, 15. wafwanikisa kimfumu kia Nzambi ye mbuluku waunene. 25. Ndamunu a Yesu.

Bwakala bu kakota mu nzo ankuluntu mosi abafalisi mu lumingu mu dia mampa, bakala kunkondanga.

2. Tala, vantadisi andi vakala muntu wakala yela kwanatuntulu.

3. Yesu wavutula, wavova kwa nluki miansiku ye bafalisi, wavova: Bwena luve mu niakisa mu lumingue vo ka bwa ko? Badingama. Luk. 13: 14 b.

4. Yandi wansimba, wanniakisa, wansindika.

5. Wavutula, wavova kwa yau: Buna luena nani wena ye mwana vo ngombe usotokene mu bulu, kadi kakudi kuntombula mu lumbu kialumingu koe?

6. Balembana kumvutula diambu mu momo.

7. Yandi wata ngana kwa batumuswa, bu kamona bonso bubakisodila fulu biantete, wavova kwa yau:

8. Bu utumusu kwa muntu ku ndambisa, kuvwandani va fulu kiantete ko, kadi nanga muntu ukulutidi luzitu utumusu;

9. ndiena ulutumisi yeno bole si kakwiza vova kwa ngeye: Vana fulu kwa ndieu; buna mu nsoni ubadikidi bongila fulu kiena kuna nsuka.

10. Kansi bu utumusu, wenda vwanda va fulu kiena kuna nsuka, kidi ndiena ukutumisi kavova kwa ngeye, bu kizidi: Nkundi, finka ku ntandu; buna zitusu vantadisi ababonsono bavwendi yaku va meza.

11. Kadi wonso ukukizangula, kululu; ukukikulula, zangulu.

Yobi 22: 29. Zing. 29: 23. Luk. 18: 14. 1 Pet. 5: 5.

12. Yandi wavova mpe kwa ndiena wantumisa: Bu uvanganga mbuluku ansuka vo nlekolo, kutelani bakundi baku mbila ko vo mpangi zaku vo butu biaku vo bani aku bena kimvwama, ka bidi vutuka kutumisa mpe, ye ngeye wavutudulwa bo.

13. Kansi bu ulambisanga lambu, tumisa bamputu, babieta, batembilanga, bampofo.

14. Mayangi mena yaku, kadi ka bena lekwa kibakuvutudila ko; kadi ngeye wa bo vutudulwa mu mfulukulu abalunungu.

15. Muntu wavwanda yau va meza, bu kawa momo, wavova kwa yandi: Mayangi mena ye wonso udia mampa mu kimfumu kia Nzambi.

16. Yandi wavova kwa yandi: Mbadio walambisa nlekolo waunene, watumisa babingi. Yes. 25: 6.

17. Wafidisa nang' andi mu ola kianlekolo mu vova kwa batumuswa: Luiza, kadi bwabu bikubamene.

18. Babonsono babadika kunlomba mpengomokono. Wantete wavova kwa yandi: Nsumbidi via, ngiena dio nkinzi mu kwenda tala. Mono iyuvudi: tambula mpengomokono ami.

19. Wankaka wavova: Mono nsumbidi nzole tanu zangombe, mwendo ami mu tonta zo. Mono iyuvudi: tambula mpengomokono ami.

20. Wankaka wavova: Nkwelele nkento, i kuma kilendi kwiza ko.

21. Nanga wayiza kamba momo kwa mfumu andi. Buna mfumu anzo wakala nganzi, wavova kwa nang' andi: Vaika mu zinzila ye nsoko biambanza, kotisa bamputu mwamu ye babieta ye bampofo ye batembilanga.

22. Nanga wavova: Mfumu, buvangamene bonso buutumini, kansi fulu kiakidi.

23. Mfumu wavova kwa nanga: Vaika mu nzila zamanene ye ku mayinza, ubakomina mu kota, kidi nzo ami yazala;

24. kadi mono iluvovele, vo babakala bobo buna bena batumusu, widi mosi nkutu kabimbi nlekolo ami ko.

25. Makabu mamingi mayenda yandi; wabangumuka, wavova kwa yau:

26. Vo muntu wizidi kwa mono ye lembolo bela sandi ye mbut' andi ye nkazi andi ye bana bandi ye mpangi zandi ye busi biandi ye mboki wandi mwela mpe, kalendi kala nlonguki ami ko. Mat. 10: 37 b.

27. Wonso lembolo nata diandi kulunsi ye nama ku nim' ami, kalendi kala nlonguki ami ko.

Mat. 8: 34. Luk. 9: 23.

28. Buna luena, nani zolele tunga nzo ayongi ye lembwa teka vwanda ye yindula ntalu, vo yambanisina yo yena yandi?

29. Nga bu kakitudila lufulu ye lembane yo mana, babonsono batonwanga yo babadika kunsakanana

30. ye vova: Muntu wowo wabadikidi tunga, kansi walembane manisa.

31. Vo nki antinu wele nwanisa ntinu wankaka mvita ye lembwa teka vwanda ye yindula, kanivo lenda bwabana ye ndiena wizidi ye makumole mamafunda mu kumi diandi diamafunda?

32. Vo ka bwa ko, nga kafidisa ntumwa ye yuvula mangwawasila yenge kwa yandi, bu kakidi nseke.

33. Mpila mosi mpe yeuo buna luena, wonso lembolo sisila biabionsono bikena malembe, kalendi kala nlonguki ami ko.
34. I kuma mungwa wena wabiza; kansi vo mungwa mpe ukatukidi nzenzo, mu nki utwisusulwa?
35. Buna ka ufwanane mu ntoto vo mu tuvi ko; uvetwanga. Wena matu mangwila, bika kawa.

KAPU 15.

1. Meme diavila, 8. vanza kiavila, 11. mwana wavila.

Mvakusi miamionsono ye bankwa miamasumu bayiza konkingi kwa yandi mu kunwa. Luk. 5: 29.
2. Bafalisi ye minsoniki bavuma, bavova: Ndiena utambulanga bankwa masumu ye dianga yau.
3. Kansi yandi wata ngana yayi kwa yau, wavova:
4. Buna luena, nki amuntu wena nkam' amameme ye vidisi dimosi kaka mu mau, kadi kasisi luvwa ye vwa mu nsi yankatu koe ye landa dina diavila nate ye kasolula dio.
Yeh. 34: 11 b. Mat. 18: 12 b.
5. Bu kasolole dio, zangikidi dio va mavembo mandi ye yangalalanga.
6. Bu kalueki ku nzo andi, kutikisi bakundi bandi ye bani andi mu mbila ye vova kwa yau: Luyangalala yami; kadi nsolole meme diami diavila.
1 Pet. 2: 25.
7. Mono iluvovele: Mu zulu si mwakala kiese kingi bonso bobo mu nkwa umosi wamasumu uviludi diela ye kiese kiafiuma mu luvwa ye vwa diabalunungu bakondolo nsatu avilula diela.
8. Vo nki ankento wena kumi diadenali ye vidisi kimosi kaka, kadi kakwiki mwinda ye komba nzo ye toma tomba koe, nate ye kasolole kio?
9. Bu kasolole kio, kutikisi bakundi bandi babakento ye bani andi babakento mu mbila ye vova: Luyangalala yami, kadi nsolole denali kiyavidisi.
10. Mono iluvovele: Bonso bobo si bwakadila kiese va luse luambasi za Nzambi mu nkwa umosi wamasumu uviludi diela.
11. Yandi wavova: Muntu wakala bana bole bababakala.
12. Wanleke wavova kwa sandi: Se, umpana kiami kunku kiabiamvukila. Yandi wabakabila biamvukila.
13. Ka lumbu biabingi ko, mboki nleke wayonzika biabionsono, wayenda kuna nsi yanseke beni. Kuna kafukisa biamvukila biandi mu kintiengi.
14. Bu kamana sadila biabionsono, malema mangolo makala mu nsi yina; yandi kibeni wabadika kondwa lekwa.
15. Yandi wayenda nanamana ye umosi, i mwisi mbanz' ansi yina; wamfidisa ku mayinza mandi mu dikila zingulu.
16. Yandi wazina moyo mu fuluza vumu kiandi mu nlemba miambongo miadia zingulu, ka muntu ko wamvana.
17. Kansi bu kaluengele, wavova: Bisadi biabingi biasami biena kiaba kiadia, kansi mono ibungwa mu nsatu mwamu.
18. Mono si yatelama ye kwenda kwa sami ye vova kwa yandi: Se, yavolele masumu kwa zulu ye va luse luaku.
19. Kifweni diaka yabikwa mwan' aku ko. Umpanga bonso kimosi kiasadi biaku.
20. Yandi watelama, wayiza kwa sandi. Kansi bu kakidi nseke, sandi diammona, diamfwila nkenda, diayungusa, dianzingila mu laka, diamfibuzula.
21. Mwana wavova kwa yandi: Se, yavolele masumu kwa zulu ye va luse luaku, kifweni diaka yabikwa mwan' aku ko.
22. Se diavova kwa nanga miandi: Luvaikisa mvwatu ulutidi, lumvwika wo; lumvana kimpambu mu koko kwandi ye nsampatu mu malu mandi;
23. lutuala fingombe-ngombe fiavuluka, luvonda fio, tuadia, tuayangalala;
24. kadi mwan' ami wau wafwa wakedi, kansi uvukidi diaka; wavila, kansi usololo. Babadika yangalala.
25. Kansi mwan' andi wakota wakala ku via. Bu kayiza finangani ye nzo, wawa zu diansambi ye makinu.
26. Yandi watela sielo mbila, wayuvula kio: Nki amambu momo?
27. Wavova kwa yandi: Nleke aku wizidi, saku divondese fingombe-ngombe fiavuluka, bu kantambudi ye mavimpi.
28. Yandi wakala nganzi, kazola kota ko; sandi diavaika, diambombidila.
29. Kansi yandi wavutula, wavova kwa sandi: Tala, mvu miami miamingi nkedi nang' aku, kiatuludi nkutu nsikudukusu aku ko, kansi kwampeni widi finkombo-nkombo nkutu ko, kidi yayangalala ye bakundi bami.

30. Kansi mwan' aku wowo wameni dia biamvukila biaku ye bansuza, bu kayizidi, ngeye umvondesele fingombengombe fiavuluka.
31. Wavova kwa yandi: Mwana, ngeye wena yami ntangu zazonsono, biabionsono biayami i biaku.
32. Tufwiti yangalala ye kala kiese, kadi nleke aku wowo wafwa wakedi, kansi uvukidi; wavila, kansi usololo.

KAPU 16.

1. Nkebi walembwa kwikama. 14. Lunungu luabafalisi luasembwa. 19. Muntu wamvwama ye Lasalo.

Yandi wavova kwa nlonguki miandi mpe: Mwakala muntu wamvwama wakala nkebi alekwa biandi; ndieu wafundwa kwa yandi, vo fukisanga vuwa biandi.
2. Wambokila, wavova kwa yandi: Nki diodio dingwilu mu ngeye? Dedisa ntalu mu kikebi kiaku; kadi kulendi vutuka kala nkebi ko.
3. Kansi nkebi wavova mu ntim'andi: Nki yavanga? Kadi mfumu ami si kakunkatula kikebi. Kiena ngolo mu tima ko ye nsoni zalombila zena yami.
4. Nzeyi buivanga, kidi bantambula mu zau nzo, bu nkatulu kikebi.
5. Buna bena badia mfuka zamfumu andi, yandi watela mosi mosi mbila, wavova kwa wantete: Mfuka kwa wadidi kwa mfumu ami?
6. Wavova: Nkama mosi yabata biamazi. Wavova kwa yandi: Bonga nkand' aku wavwanda nswalu wasonika makumatanu.
7. Mboki wavova kwa wankaka: Kansi ngeye mfuka kwa wadidi? Yandi wavova: Nkama mosi yakola biawiti. Wavova kwa yandi: Bonga nkand' aku wasonika lunani.
8. Mfumu wasika nkebi wakondwa kwalunungu, kadi wavengi bwanduka. Kadi bana bantangu yayi mu mbandu au balutidi bana bakia mu nduka.
9. Mono kwami iluvovele mpe: Lukivanga bakundi mu kimvwama kiakondwa kwalunungu, kidi balutambula mu nzo zakoto zamvu ya mvu, bu kimeni.
Mat. 19: 21. Luk. 18: 22. 1 Tim. 6: 17 b.
10. Wonso ukwikamene mu biafiuma, kwikamene mu biabingi mpe; wonso wena kondwa kwalunungu mu biafiuma, wena kondwa kwalunungu mu biabingi mpe. Luk. 19: 17.
11. I kuma vo lulembolo kwikama mu kimvwama kiakondwa kwalunungu, buna nani si kakululekila minu mu vana biakedika?
12. Vo lulembolo kwikama mu biangana, buna nani si kakuluvana biabieno?
13. Widi sielo nkutu kalendi kala nanga kwa mfumu zole ko; kadi kanivo si kabela yimosi ye zola yankaka, kanivo si kananamana yimosi ye yina yankaka. Ka lulendi kala nanga kwa Nzambi ye kwa kimvwama ko.
14. Bafalisi bakala nzolwa abivanza bawa momo mamonsono ye bannanina mbombo.
15. Yandi wavova kwa yau: Yeno kweno lukinungisanga va luse luabantu, kansi Nzambi zeyi ntima mieno; kadi bina biazangama kwa bantu, i nkankumusu va luse lua Nzambi.
1 Sam. 16: 7. Lumb. 7: 9.
16. Minsiku ye mbikudi miakala nate ye Yoane. Tuka mu ntangu yina nsamu wambote wakimfumu kia Nzambi usamunwanga, ye babonsono bakotanga kio mu ngolo.
17. Zulu ye ntoto si biavioka nasavusavu, kansi notika dimosi kaka diansiku ka dibwe ko. Luk. 21: 33.
18. Wonso yambudi nkazi andi ye kwelele wankaka, yandi uyanganga; wonso kwelele wayambulu kwa bakala diandi, yandi uyanganga.
Mat. 5: 32. 19: 9. Mal. 10: 11 b. 1 Kol. 7: 10.
19. Mwakala muntu wamvwama wavwata nlele miampumbu ye mialino miabiza, wayangalala mu nkembo lumbu ka lumbu.
20. Muntu wamputu, nkumbu andi Lasalo, watulwa va mwelo andi, wazala kwa zimputa,
21. wazina moyo mu yukuta mu momo masotuka tuka va meza mawamvwama; mbwa mpe zayiza venda mputa zandi.
22. Mwakala muntu wamputu wafwa, wanatwa kwa zimbasi ku nkat' a Abalahami. Muntu wamvwama wafwa mpe, wazikwa.
23. Mu nsi abafwa wasendula meso mandi mukalungwa kwama, wamona Abalahami nseke beni ye Lasalo mu nkat' andi.
24. Waboka, wavova: Tata Abalahami, umfwila nkenda ye fidisa Lasalo kavwanga ntu anlembo andi mu nlangu ye vodisa ludimi luami, kadi ilungwanga mu nlemo wau.
25. Abalahami wavova: Mwana, ba-

mbuka moyo, vo ngeye watambudi biaku biambote mu zingu kiaku, bonso bobo Lasalo katambudidi biandi biambi; bwabu yandi ubombwanga vava, kansi ngeye ulungwanga.
Yes. 66: 24. Mal. 9: 44.

26. Mu mama mamonsono diena va kati ye yeto ye yeno benga diadinene diasiama, mpasi bazolele kwiza kwa yeno koko tuka vava balembana, ye bena koko, mpasi balembana kwiza kwa yeto kwaku.

27. Kansi yandi wavova: Tata, i kuma mono iyuvudi wamfidisa ku nzo asami,

28. kadi ngiena mpangi tanu, mpasi katoma kubatela kimbangi, ka bidi luaka mpe mu vuma kiaki kiakwama.

29. Kansi Abalahami wavova: Bena Mose ye bambikudi, bika babawa.
Yoa. 5: 39, 45.

30. Wavova: Tata Abalahami, ve kwandi, kansi vo mosi tukidi mu bafwa wizidi kwa yau, buna baviludi diela.

31. Kansi wavova kwa yandi: Vo ka bawanga Mose ye bambikudi ko, ka balekukuswa minu ko, vo mosi fulukidi mu bafwa.

KAPU 17.

1. Yesu walonga mu yambasana, 5. mu ngolo zaminu, 7. mu luyinunu luasielo kialunungu, 11. waniakisa kumi diamfwa miabwazi, 20. wazibula kiuvu kiabafalisi, 22. wasamuna ngizulu andi yanzole.

Yandi wavova kwa nlonguki miandi: Masakuba ka malendi lembwa kwiza ko; kansi engwa ndieu ukwizilanga mo. Mat. 18: 6 b. Mal. 9: 42.

2. Baba buna bena babake, bulutidi kwa yandi utesese umosi kaka sakuba, vo tadi dinikununwanga mfumfuta kwa mpunda diena mu laka diandi ye tubulu mu mbu.

3. Lukikenga. Vo mpangi aku volele masumu, unsemba; vo viludi diela, unyambudila. 3 Mose 19: 17.

4. Vo yandi volelo masumu kwa ngeye mpola nsambodia mu lumbu kimosi, kansi bangumukini mbangumuka nsambodia kwa ngeye ye vovele: Mpiludi diela, buna unyambudila mo.

5. Ntumwa zavova kwa Mfumu: Utukudikila minu.

6. Mfumu wavova: Vo luena minu bonso mwingidi wasinapi, nga lufwiti vova kwa nti wowo wasikomole: Vuzuka ye mianzi, ukituika mu mbu; nga uluwilu. Mal. 11: 23.

7. Buna luena nani wena nanga uvatanga vo vunganga bibulu ye si kavova kwa yandi, bu katukidi ku via: Vioka nswalu wavwanda va meza?

8. Kadi kavovi kwa yandi koe: Kubika biyadia, kanga luketo wansadila, nate ye mbeni dia ye nwa, mboki wadia ye nwa?

9. Kadi si katonda kwa nanga, bu kavengi dina dikakemboe?

10. Mpila mosi yeno mpe bu lumeni vanga mamonsono maluakembo, buna luvova: Yeto tu minanga mikondolo mfunu; tuavengi matubindamene mu vanga.

11. Bwakala bu kayenda ku Yelusalemi, yandi kibeni wavioka va kati ye Samalia ye Ngalili.

12. Bu kakota mu vata dimosi, kumi diababakala bakala bwazi bankika, batelama nseke.

13. Basasula ndinga, bavova: Yesu Mfumu, utufwila nkenda!

14. Bu kabamona, wavova kwa yau: Luenda luakisonga kwa banganga. Bwakala bu bayenda, bavedila kwau.
Luk. 5: 14.

15. Umosi kaka mu yau bu kamona, vo nieki, wavutuka, wakembila Nzambi mu ndinga yayinene;

16. wafukama va zizi va malu mandi, watonda kwa yandi. Yandi i mwisi Samalia kwandi.

17. Yesu wavutula, wavova: Kadi ka kumi divedoso koe? Vwa kwe diena?

18. Kadi ka bamonekene bavutuka mu vana nkembo kwa Nzambi koe, kansi nzenza yayi kaka?

19. Wavova kwa yandi: Telama wenda; minu kiaku kikuvulusi.

20. Bu kayuvulwa kwa bafalisi ntangu yakwiza kimfumu kia Nzambi, wavutula kwa yau, wavova: Kimfumu kia Nzambi ka kikwizanga mu mbweno ko.

21. Ka bavovi mpe ko: Tala eva, vo: Evo, kadi tala, kimfumu kia Nzambi kiena mu ngudi eno.

22. Yandi wavova kwa minlonguki: Lumbu si biakwiza, bu luna zinina ntima mu mona lumbu kimosi kaka kia Mwan' amuntu, kansi ka lumoni kio ko.

23. Si bavova kwa yeno: Tala evo, tala eva! Ka luendani ko, ka lunamani ko. Mal. 13: 21 b. Luk. 21: 8.

24. Kadi bonso luvezomo bu luvezi-

manga, lukienzulanga tuka mu ndambu mosi kunsi azulu nate ye ndambu yankaka kunsi azulu, i buna si bwakadila Mwan' amuntu mu lumbu kiandi.

25. Kansi yandi wakatwa teka lungwa kwama kwakwingi ye niafunwa kwa mbandu yayi.
Luk. 9: 22. 18: 31 b. 24: 7, 26.

26. Bonso bwakala mu lumbu bia Noa, i buna si bwakadila mu lumbu bia Mwan' amuntu. Mat. 24: 37 b. 1 Pet. 3: 20.

27. Badia, banwa, bakwela, bakweduswa, nate ye lumbu kiakota Noa mu nzaza; mbukil' anlangu yayiza, yababunga babonsono. 1 Mose 6: 2. 7: 7.

28. Bwafwanana bonso bwakala mu lumbu bia Loti: Badia, banwa, basumba, bateka, bakuna, batunga;
1 Mose 19: 14.

29. kansi kina lumbu kiavaika Loti mu Sodoma kianoka tia ye solofo mu zulu, biabunga babonsono. Yud. b. 7.

30. I buna si bwakadila kina lumbu kizaikuswa Mwan' amuntu.

31. Kina lumbu wonso wena va ntandu anludi ye lekwa biandi mu nzo, kakulumuki mu bonga bio ko; mpila mosi wena ku via, kavutuki manima ko.
Mal. 13: 15 b.

32. Lubambukila nkazi a Loti moyo.

33. Wonso tombele mu baka mwel' andi ndandu, vidisi wo; wonso vidisi wo, vukisi wo. Luk. 9: 24. Yoa. 12: 25.

34. Mono iluvovele: Dina fuku bole si bakala va ntanda umosi; mosi bongolo, wankaka sisulu.

35. Bakento bole si banika mfumfuta va kimosi; umosi bongolo, wankaka sisulu. Mat. 24: 41.

37. Bavutula, bavova kwa yandi: Mfumu, kwe? Yandi wavova kwa yau: Kwena nitu yafwa, kuna kukutakananga mpe zimbemba.

KAPU 18.

1. Mfundisi ye fwola diamputu. 9. Mfalisi ye mvakusi. 15. Yesu wasakumuna bana, 18. walonga toko diamvwama, 28. nsendo wabanamanga Yesu, 34. wasamuna ndungulu zandi, 35. wamwesa mpofo.

Yandi wabatela ngana mpe, bonso bubafwiti sambila ntangu zazonsono ye lembwa beba.
Luk. 11: 5 b. Loma 12: 12. Ef. 6: 18. Kolo. 4: 2. 1 Tes. 5: 17.

2. Yandi wavova: Mu mbanza mosi mwakala mfundisi walembwa vumina Nzambi, walembwa mona muntu nsoni.

3. Mu mbanza yoyo mwakala fwola mpe. Diau diayizanga kwa yandi, diavova: Undungisa kwa ntantu ami.

4. Ntangu yina kazolanga ko; kansi landila momo wavova mu yandi kibeni: Vo kivuminanga Nzambi nkutu ko ye kimweni muntu nsoni ko;

5. mwanki si yanungisa fwola diadi, bu dikumbwesanga mpasi, ka didi kwiza kumbanda kimvimbila va meso mu nsukulu.

6. Mfumu wavova: Luwa mavovele mfundisi wakondwa kwalunungu.

7. Kadi Nzambi kanungisa basolwa bandi bakumbokilanga mwini ye fuku koe? Kadi fuki kena mu diambu diaue? Nzai. 6: 10.

8. Mono iluvovele: Yandi si kakubanungisa nswalu. Kansi Mwan' amuntu bu ukwiza, kani si kabwana minu vava ntotoe? 1 Tim. 4: 1. 2 Tim. 3: 1 b.

9. Yandi wavova ngana yayi kwa bantu bankaka bakisila vuvu, vo yau i balunungu, kansi bayinanga bankaka:

10. Bantu bole babaluka ku kinlongo mu sambila, umosi i mfalisi, wankaka i mvakusi.

11. Mfalisi watelama, wasambidila ebu: Nzambi, mono ntondele kwa ngeye, bu kiena bonso bantu bankaka ko, i mintani, bakondwa kwalunungu, minyangi, ye ka bonso mvakusi wowo ko.
Nzai. 3: 17.

12. Mono iminanga nsoki mbina zole zole mu lumingu lumosi lumosi; ivananga buku kiakumi-kumi mu biabionsono biibakanga.

13. Kansi mvakusi watelama nseke, kazola sendula meso ku zulu ko, kansi wabanda ntulu andi, wavova: Nzambi, undemvukila, mono i nkwa masumu.
Esala 9. 6.

14. Mono iluvovele: Ndieu ukulumukini ku nzo andi lutidi nunguswa, ye ka wankaka ko; kadi ukukizangulanga, kululu; ukukikululanga, zangulu.
Yobi 22: 29. Zing. 29: 23. Luk. 14: 11. 1 Pet. 5: 5.

15. Bantuadila bana banswa, kidi kabavalakana; kansi minlonguki bu miamona bo, babasemba.
Mat. 19: 13 b. Mal. 10: 13 b.

16. Yesu wabatela mbila, wavova: Yambula bimbana-mbana biza kwa mono, ka lubakakidilani ko; kadi kimfumu kia Nzambi kiabampila yoyo.

17. Kedika mono iluvovele: Wonso lembolo tambula kimfumu kia Nzambi bonso fimwana-mwana, kakoti kio nkutu ko.

18. Nkuluntu wanyuvula, wavova:

Nlongi wambote, nki yavanga, kidi yavingila fwa diamoyo wamvu ya mvu?
Mat. 19: 16 b. Mal. 10: 17 b.

19. Yesu wavova kwa yandi: Mu nkiama umbikidi wambote? Ka kwenani wambote ko, kansi umosi kaka, i Nzambi.

20. Ngeye zeyi nsikudukusu: Kuyangani ko, kuvondani ko, kuyibani ko, kutani kimbangi kiamakutu ko, zitisa saku ye mbut' aku.
2 Mose 20: 12 b. 5 Mose 5: 16 b.

21. Yandi wavova: Momo mamonsono yakebelenge mo tuka mu kileke kiami.

22. Yesu bu kawa mo, wavova kwa yandi: Kondolo kimosi nate ye bwabu. Teka biabionsono biayaku, kaba bio kwa bamputu, buna tambudi mayudukwa mu mazulu; wiza wandama.
Mat. 6: 19 b. Luk. 12: 33.

23. Bu kawa momo, weka kiadi beni, kadi wakala mbidi akimvwama.

24. Yesu bu kammona, wavova: Engwa, mpasi zazingi zakotila mu kimfumu kia Nzambi zena ye yau bena biamvwa. 1 Tim. 6: 9 b.

25. Kamela kufiononokene nasavusavu mu disu diansoma, kansi muntu wamvwama sutidi kota mu kimfumu kia Nzambi.

26. Bawa mo bavova: Nani lenda vuluswa?

27. Yandi wavova: Malembananga bantu malendakane kwa Nzambi.
Yel. 32: 17. Sak. 8: 6. Luk. 1: 37.

28. Petelo wavova: Tala, yeto tuasisidi biabieto, tukunamanga.
Mat. 19: 27 b. Mal. 10: 28 b. Luk. 5: 11.

29. Wavova kwa yau: Kedika mono iluvovele: Ka kwenani wasisidi nzo, vo nkazi, vo zimpangi, vo se ye mbuta, vo bana mu diambu diakimfumu kia Nzambi,

30. ulembolo tambula ntambula zazingi mu ntangu yayi ye mu ntangu zakwiza moyo wamvu ya mvu.

31. Yandi wabonga kumi ye bole, wavova kwa yau: Tala, ku Yelusalemi tuakwenda; mamonsono masonama kwa bambikudi mu Mwan' amuntu si makwenda detila;
Mat. 20: 17 b. Mal. 10: 32 b. Luk. 9: 22. 17: 31. 24: 7, 26 b.

32. kadi si kayekudulwa bangoi ye sakununwa ye levulwa ye lobudulwa mante; Luk. 23: 1. Yoa. 18: 28.

33. bu bameni kunzwaka bakumvonda, mu lumbu kiantatu si kafuluka.

34. Ka bazaya widi diambu nkutu mu mambu momo ko; mpova yoyo baswekulwa yo, ka bazaya mavovwa ko.

35. Bwakala bu kafinangana ye Yeliko, mpofo wavwanda va mbel' anzila, walomba. Mat. 20: 29 b. Mal. 10: 46 b.

36. Bu kawa ndonga yaviokanga, wayuvula: Nki kiokio?

37. Bankamba, vo Yesu, mwisi Nasaleti, viokele.

38. Waboka, wavova: Yesu, u Mwan' a Davidi, umfwila nkenda.

39. Batekila ku ntu bansemba kadingalala, kansi yandi kibeni waluta boka beni: Mwan' a Davidi, umfwila nkenda.

40. Yesu wasimpama, wakamba katualwa kwa yandi. Bu kafinangana, wanyuvula:

41. Nkiama zolele yakuvangila? Wavova: Mfumu, mpasi yamona diaka.

42. Yesu wavova kwa yandi: Namoni kwaku. Minu kiaku kivulusi.
Luk. 17: 19.

43. Yandi ntumbu mona, wannama, wakembila Nzambi. Bantu babonsono bamona bo, basika Nzambi.

KAPU 19.

1. Yesu wabumina ku nzo a Sakai. 11. Ngana yakumi diamine. 28. Wakota mu Yelusalemi, 41. wadidila mbanza yoyo, 45. wavedisa vwala.

Yandi wakota mu Yeliko, wavioka.

2. Tala, bakala dibikwanga nkumbu Sakai. Yandi i ngudi amvakusi, wakala kimvwama.

3. Watomba mu mona Yesu, kani i nani, kansi walembana mu diambu diandonga, kadi ntel' andi ukufi.

4. Wayungusa ku ntuala, wamaka mu nti wasikomole, kidi kammona, kadi wakana viokila nzila yoyo.

5. Yesu bu kaluaka vuma kiokio, wasendula meso, wavova kwa yandi: Sakai, savula kulumuka, kadi lumbu kiaki mu nzo aku kaka mfwiti lengila.

6. Wasavula, wakulumuka, wantambula, wayangalala.

7. Bu bamona bo, babonsono bavuma, bavova: Yandi kotele kwa nkwa masumu mu baka vandeka.

8. Sakai watelama, wavova kwa Mfumu: Mfumu, tala, ndambu abiamvwa biami ivana kwa bamputu; vo yavakusi muntu lekwa mu banga, ivutula mvutula ia. Luk. 3: 13.

9. Yesu wavova kwa yandi: Lumbu

kiaki mpulusu yivangamene kwa nzo yayi, yandi mpe bu i mwan' a Abalahami;

10. kadi Mwan'amuntu wayizidi mu tomba ye vulusa wavila.

11. Bu bawa momo, wavova diaka ngana, kadi wafinama ye Yelusalemi ye babanza, vo kimfumu kia Nzambi si kiamonika nawu.

12. Nkiangunu wavova: Muntu wamvila yandanu wayenda ku nsi yantama mu tambula kimfumu ye mu vutuka.

13. Yandi watela nanga miandi kumi mbila, wabavana kumi diamine, wavova kwa yau: Lukita, nate ye yakwiza.

14. Kansi bisi mbanza yandi bambela, banlandisa ntumwa mu vova: Ka tuzolele ndiona kakala ntinu eto ko.

15. Bwakala bu kakitambudila kimfumu, wavutuka, buna wavova, vo nanga miomio mikavana vanza biapalata miatelwa mbila miza kwa yandi, kidi kazaya wonso wabeki ndandu mu nkitulu ye ntalu kwa.

16. Wantete wayiza, wavova: Mfumu, mine kiaku kivengi kumi diamine nduta.

17. Wavova kwa yandi: Mbote kwandi, unanga wambote, bu wakwikamene mu bianuma, nkiangunu kala lendo mu kumi diambanza.

18. Wanzole wayiza, wavova: Mfumu, mine kiaku kivengi mine bitanu nduta.

19. Wavova kwa ndieu mpe: Ngeye mpe kala mbanza tanu.

20. Wankaka wayiza, wavova: Mfumu, tala mine kiaku kiyalundidi mu lenswa diakiufuta.

21. Kadi mono yakuvumini, kadi ngeye i muntu walubamu; utotanga kiwalembwa tula, uyonzikanga kiwalembwa kuna.

22. Wavova kwa yandi: Unanga wambi, mu waku nwa yakufundisila. Ngeye zeyi, vo mono i muntu walubamu, itotanga kindembolo tula, iyonzikanga kindembolo kuna.

23. Mu nkiama walembolo vana vanza biami kwa mbudisi abivanza? Buna nkutu tambula bio ye ndandu, bu mvutukidi?

24. Yandi wavova kwa batelama va lueka: Lunziona mine, luvana kio kwa ndiona wena kumi diamine.

25. Bavova kwa yandi: Mfumu, kumi diamine diena yandi.

26. Mono iluvovele: Wonso ubeki, si kavewa, kansi ukaubeki, ziononо kina kiena yandi mpe.

27. Mwanki ntantu miami miomio mialembwa zola yakala ntinu au, lutuala mio vava, luvonda mio vantadisi ami.

28. Bu kavova mo, watekila ku ntu mu kwe baluki ku Yelusalemi.

Mat. 21: 1 b. Mal. 11: 1 b. Yoa. 12: 12 b.

29. Bwakala bu kafinangana ye Betefange ye Betania va mongo ubikwanga mongo a Olive, buna wafidisa nlonguki miole,

30. wavova: Luenda koti vata ditalane; bu lukotele dio, si lubwana mwan' ampunda wakangama ukautentamanga widi muntu nkutu ko; lukangula wo, lutuala wo.

31. Vo muntu uluyuvudi: Mu nkiama lukangudi wo? buna luvova: Mfumu wena wo nkinzi.

32. Bafiduswa bayenda bwana, bonso bukabakamba.

33. Bu bakangula mwan' ampunda, bavwa wo bavova kwa yau: Mu nkiama lukangudi mwan' ampunda?

34. Bavova: Mfumu wena wo nkinzi.

35. Batuala wo kwa Yesu; batula mvwatu miau va mwan' ampunda, batensika Yesu va ntandu.

36. Bu kayenda, bayalumuna mvwatu miau mu nzila.

37. Bu kakiluakila lukufi ye ntomboko amongo a Olive, kabu diamvimba dianlonguki miandi diabadika yangalala ye sika Nzambi mu ndinga yayinene mu tulendo tuatonsono tubamona;

38. bavova: Nkwa lusakumunu, ntinu mu nkumbu a Mfumu! Yenge mu zulu ye nkembo muna kayengele!

Lumb. 118: 25 b.

39. Bafalisi bankaka mu ndonga bavova kwa yandi: Nlongi, semba nlonguki miaku.

40. Wavutula, wavova: Mono iluvovele: Vo baba badingalala, nga matadi si maboka.

41. Bu kafinangana, wamona mbanza, wadidila yo, wavova:

42. Engwa, vo zeyi kwaku, ngeye kibeni, mu lumbu kiaku kiaki bionso biena mu yenge kiaku. Kansi bwabu biaswekama mu meso maku.

43. Kadi lumbu biakwiza mu ngeye, ntantu bu miakutumbikila lumbu luantumbukwa ye kuzunga ye kufiningisa mu ndambu zazonsono;

44. si bakulumba ye bana baku mu ngeye; ka basisi tadi va ntandu atadi

mu ngeye ko ; kadi kuzeyi ntangu yambumununu aku ko.
1 Nt. 9: 7 b. Mika 3: 12. Luk. 21: 6.
45. Yandi wakota mu kinlongo, wabadika vaikisa bateka,
Mat. 21: 12 b. Mal. 11: 15 b.
46. wavova kwa yau : Diasonama : Nzo ami si yakala nzo asambulu ; kansi yeno luavengi yo nluk' amintani.
Yes. 56: 7. Yel. 7: 11.
47. Yandi walonganga mu kinlongo lumbu ka lumbu. Kansi bangudi zanganga ye minsoniki ye bantete mu bantu batomba mu kumbunga ;
Mal. 11: 18. Yoa. 7: 19. 8: 37.
48. kansi ka bamona dibafwiti vanga ko, kadi bantu babonsono bannanamana, banwila.

KAPU 20.

1. Yesu walonga mu kinlongo, 9. ngana yavia diavinia. 20. Yesu wavukumunwa kwa bafalisi mu mpaku a Kaisali, 27. ye kwa basaduki mu mfulukulu abafwa, 41. wayuvula ntukulu a Mesia, 45. waluengisa minlonguki mu bafalisi.

Bwakala lumbu kimosi kikalonga bantu mu kinlongo ye wasamuna nsamu wambote, banganga ye minsoniki ye bangudi zabantu batelama va lueka, Mat. 21: 23 b. Mal. 11: 27 b.
2. bavova kwa yandi, bata : Utukamba lendo kiuvangilanga bobo ye nani ndieu wakuveni lendo kiokio.
Mav. 4: 7. 7: 27.
3. Wavutula, wavova kwa yau : Mono mpe yakuluyuvula diambu, lunkamba :
4. Mbotokolo a Yoane mu zulu yatuke vo mu bantue ?
5. Babanzasana, bavova : Vo tuvova : Mu zulu, vovele : Mu nkiama ka luanlekele minu koe ?
6. Vo tuvova : Mu bantu, buna bantu babonsono si bakutuvonda mu matadi ; kadi balekokoso minu, vo Yoane i mbikudi.
7. Bavutula, vo ka bazeyi muyatuka ko.
8. Yesu wavova kwa yau : Mono mpe kilukambi lendo kiivangilanga bobo ko.
9. Yandi wabadika ta ngana yayi kwa bantu : Muntu wakuna via diavinia, watuidisa dio kwa mimvati, wayenda ku nsi yankaka ntangu yayingi.
Mat. 21: 33 b. Mal. 12: 1 b. Lumb. 80: 8. Nk. Sol. 8: 11. Yes. 5: 1 b. Yel. 2: 21.
10. Mu nsungi yafwana, wafidisa nanga kwa mimvati, kidi bamvana mbutu miavia diavinia ; kansi mvati miambufa nate ye nkanda wabunuka, bansindika moko ye moko.
11. Yandi wavutuka fidisa nanga wankaka, kansi babufa ndiena mpe, nate ye nkanda wabunuka, bamvweza, bansindika moko ye moko.
12. Yandi wavutuka fidisa wantatu, balueka ndiena mpe, banluanzula.
13. Kansi mfumu avia diavinia wavova : Nki yavanga ? Mono si yafidisa mwan' ami wabakala wazolwa, nanga si bakummona nsoni.
14. Mimvati bu bammona, babanzasana, bavova : Ndiena i mvingidi afwa ; tuamvondano, kidi fwa diakala dieto.
15. Banluanzula ku mbazi avia diavinia, bamvonda. I kuma Mfumu avia diavinia, nki kakubavangila ?
16. Yandi si kiza bunga mvati miomio ye vana via diavinia kwa bankaka. Bu bawa mo, bavova : Ka bwa ko.
17. Wabatala, wavova : Buna diadi diasonama nki ? Tadi dianiafuna mintungi diayikidi tadi diantu afuma ?
Lumb. 118: 22 b. Yes. 8: 14. 28: 16. Mav. 4: 11. Loma 9: 33. 1 Pet. 2: 7.
18. Wonso bwidi va tadi diodio, kosozokene ; kansi wonso sotokono dio, diau dikummwangisa nakosokoso.
Dan. 2: 34. Sak. 12: 3.
19. Minsoniki ye bangudi zanganga batomba mu kunsa moko mu kina lokula, kansi batina bantu, kadi bazaya, vo wabatela ngana yoyo.
20. Bankonda, bafidisa mineki bavuna kala nkievo balunungu, kidi bambaka mu diambu, mpasi banyekula kwa nkuluntu ye lendo kianyadi.
Mat. 22: 15 b. Mal. 12: 13 b.
21. Banyuvula, bavova : Nlongi, tuzeyi, vo ukambanga ye longanga bwasungama ye kutalanga zizi ko, kansi ulonganga nzil' a Nzambi mu kedika.
22. Bwena luve, vo tuavana mpaku kwa Kaisali vo ka bwa koe ?
23. Wavisa bungubi bwau, wavova kwa yau :
24. Lunsonga denali. Fwani kianani ye bisono bianani kiene ? Bavova : Bia Kaisali.
25. Wavova kwa yau : Buna lufuta kwa Kaisali bia Kaisali ye kwa Nzambi bia Nzambi. Loma 13: 7.
26. Balembana kumbaka mu diambu va luse luabantu ; bayitukwa mu mvutulu andi, badingama.
27. Basaduki bankaka bavovanga, vo ka mwenani mfulukulu ko, bayiza kwa yandi, banyuvula,
Mat. 22: 23 b. Mal. 12: 18 b.
28. bavova : Nlongi, Mose watusoni-

kina: Vo mpangi amuntu fwidi, bu kena nkazi, kansi kondolo mwana, buna nleke andi si kavingila nkazi ye tonginikina widi mpangi andi nkuna.
5 Mose 25: 5.

29. Nkiangunu mwakala mpangi nsambodia; wantete wakwela nkento, wafwa ye kondwa kwamwana;
30. wanzole
31. ye wantatu bamvingila; bonso bobo nsambodia mpe ka basisa mwana ko, bafwa kwau.
32. Vazimunina nkento mpe wafwa.
33. Nkiangunu nkento wowo nkazi anani kakala mu mfulukulu? Kadi nsambodia yamvimba basidi kunkwela.
34. Yesu wavova kwa yau: Bana bantangu yayi bakwelwanga ye kweduswanga,
35. kansi yau babanzulwanga bafwanane mu luakila ntangu yayina ye mfulukulu abafwa, ka bakwelanga ko ye ka bakweduswanga ko;
36. kadi ka balendi vutuka fwa ko; kadi bafwanane ye zimbasi; yau i bana ba Nzambi, i bana bamfulukulu.
37. Mose wazaikisa vana finti-nti fiampanga, vo bafwa bafulukanga, bu kabikanga Mfumu Nzambi a Abalahami ye Nzambi a Isaki ye Nzambi a Yakobi. Mav. 7: 32. Eb. 11: 16.
38. Nzambi ka i Nzambi abafwa ko, kansi yabena moyo; kadi babonsono bakalanga moyo mu yandi.
39. Nsoniki miankaka miavutula, miavova: Nlongi, ngeye tomene vova.
40. Ka bavutuka kabuka ntima mu kunyuvula diambu ko.
41. Yandi wavova kwa yau: Bwe bavovilanga, vo Klisto i Mwan' a Davidi? Mat. 22: 41 b. Mal. 12: 35 b.
42. Kadi yandi kibeni Davidi vovele mu nkand' a Tumbu: Mfumu wavova kwa Mfumu ami: Vwanda va lubakala luami,
Lumb. 110: 1. Mav. 2: 34. Eb. 1: 13. 10: 12 b.
43. nate ye mbeni tula ntantu miaku bonso mfiduku amalu maku.
1 Kol. 15: 25.
44. Nkiangunu Davidi wambika mfumu; buna bwe kalenda kadila mwan' andi?
45. Kadi bantu babonsono bu bawa, yandi wavova kwa nlonguki miandi:
Mat. 23: 1, 6. Mal. 12: 38 b.
46. Lukikenga mu minsoniki mizolele zieta mu mazwele, mizolanga kambwa malembe mu mazandu ye biandu biantete mu nzo zatukutukunu ye fulu biantete mu malambu; Luk. 11: 43.
47. i yau badianga nzo zamafwola, mu bila kiankatu basambilanga tusambulu tuatula beni. Baba si batambula nzengolo yangolo yamfundu.

KAPU 21.

1. Fimpanza-mpanza fiafwola. 5. Yesu wasamuna nsukulu a Yelusalemi, 25. ye ngizulu andi yanzole, 29. wakamba mangu bina tekila, 34. wakamba minlonguki bakubama.

Bu kavumbula meso, wamona bamvwama, bonso batuba nkailu miau mu lundulu. Mal. 12: 41 b.
2. Kansi yandi wamona fwola diamputu diatuba bimpanza-mpanza biole muna,
3. wavova: Mu kedika mono iluvovele: Fwola diadi diamputu dilutidi babonsono mu tuba;
4. kadi baba babonsono batubidi mwena nkailu mia Nzambi mu kiaba kiau, kansi ndieu tubidi mu kondwa kwandi biabionsono biamvukila bikedi yandi.
5. Bankaka bu babika kinlongo, vo kiaketulwa mu matadi mabiza ye minkailu miavwala, buna wavova:
Mat. 24: 1 b. Mal. 13: 1 b.
6. Mu biobio bilumweni—lumbu biakwiza si bialembwa siswa tadi va ntandu atadi dialembwa tuluka.
1 Nt. 9: 7 b. Mika 3: 12. Luk. 19: 43 b.
7. Banyuvula, bavova: Nlongi, buna nki antangu momo si makala ye nki adimbu, momo bu makala?
8. Wavova: Lutala, ka luidi zimbukuswa, kadi babingi bakwiza mu nkumbu ami ye vova: I mono kwami; ntangu yifinangene; ka lulandani ku nim' au ko. Ef. 5: 6. Kolo. 2: 8. 2 Tes. 2: 3.
9. Bu luwilu mu mvita ye nkindu, ka lukalani bunkuta ko, kadi momo si mateka kala kaka, kansi nsukulu ka yena nabiu ko.
10. Buna wavova kwa yau: Kanda si dianangumukina kanda ye kimfumu mu kimfumu;
11. si mwakala ndikunu zantoto zazinene, ye muma ka muma malema ye bivunga, ye si mwakala sulumbi biansisi ye dimbu biabinene bitukidi ku zulu.
12. Kansi mu ntekolo abiobio biabionsono si bakulusa moko ye kuluzoma, bu bakuluyekula ku nzo zatukutukunu ye boloko ye kulutuala va luse luamintinu ye minyadi mu diambu diankumbu ami.
Mat. 10: 17 b. Yoa. 15: 19 b. 16: 2 b. Mav. 4: 3. 5: 18. 12: 4. 16: 24. Nzai. 2: 10.

13. Diodio si diasukila kwa yeno bonso kimbangi.

14. I kuma lutula mu ntima mieno: ka lutekani yindula malufwiti vutula ko; Luk. 12: 11 b. Mat. 10: 19 b.

15. kadi mono si yakuluvana nwa ye nduenga zilembane ntantu mieno miamionsono kakila ye bangisa.

16. Yeno si luayekulwa mpe kwa mase ye zimbuta ye zimpangi ye bibutu ye bakundi; si bavonda ba mu yeno. Mika 7: 6.

17. Yeno si luabelwa kwa babonsono mu diambu diankumbu ami. Mat. 10: 22.

18. Kansi lusuki nkutu luantu mieno ka lufuki ko. Mat. 10: 29 b.

19. Lubakila miela mieno ndandu mu ntatumunu eno.

20. Bu lumweni Yelusalemi dizungulu kwa tua biabinwani, luzaya, vo mbungulu adiau yeka lukufi. Dan. 9: 27.

21. Buna bena mu Yuda bika batinina va miongo, bena dio mu ngudi bika bavaika, bena mu mayinza ka bakotani muna ko,

22. kadi bina lumbu i biamvutulu andinda, mpasi mamonsono masonama menda detila.

23. Engwa bena vumu ye bayemikanga mu bina lumbu! Kadi si mwakala nzungu zazingi mu ntoto ye nganzi kwa bantu baba;

24. si babwa mu nwa asabala ye natwa kinkole kwa bangoi babonsono; Yelusalemi si diadiatwa kunsi amalu mabangoi nate ye ntangu zabangoi zalunga.

25. Si mwakala dimbu mu ntangu ye ngonda ye zimbwetete, va ntoto kingongo mu makanda mabantu mu kidunga mu nkumbulu zambu ye zimbula;
Yes. 13: 10. Yeh. 32: 7. Yoell 2: 10, 31. 3: 15 b. Mav. 2: 20. Nzai. 6: 12. Mat. 24: 29 b. Mal. 13: 24 b.

26. bantu bu batabukanga vumunu mu wonga ye mpingulu amambu makwiza va ntoto wena bantu, kadi tulendo tuazulu si tuanikuka.

27. Mboki si bamona Mwan' amuntu wizidi mu tuti ye tulendo tuatuingi ye nkembo wawingi.
Dan. 7: 13. Mav. 1: 11. 1 Tes. 4: 16. Nzai. 1: 7.

28. Momo bu mabadikidi kala, ludongama, luvumbula ntu mieno, kadi nkudulu eno yeka lukufi. Loma 8: 23.

29. Yandi wata ngana kwa yau: Lutala nti wakuyu ye nti miamionsono. Mat. 24: 32 b. Mal. 13: 28 b.

30. Bu miakisasila ye lumweni bo, buna yeno kibeni luzeyi, vo nsungi amvula yeka lukufi.

31. I bobo yeno mpe, bu lumweni momo makalakene, luzaya kweno, vo kimfumu kia Nzambi kieka lukufi.

32. Kedika mono iluvovele: Mbandu yayi ka yivioki ko, nate ye momo mamonsono makalakana.

33. Zulu ye ntoto si biavioka, kansi mambu mami ka mavioki nkutu ko.
Lumb. 102: 26 b. Yes. 40: 8. Eb. 1: 11.

34. Lukikenga, ntima mieno ka midi kala zitu mu kolwa ye kinduvu ye mayindu mazingu kiaki, kadi buna lumbu kina kikulubwila nabiu nkievo siongi.
Mat. 24: 42. Mal. 13: 33 b. Loma 13: 13. 1 Tes. 5: 6. 1 Pet. 4: 7.

35. Kadi kiau si kiabwila babonsono bavwandanga va luse luantoto wawonsono. 1 Tes. 5: 2. 2 Pet. 3: 10. Nzai. 3: 3.

36. Lukaya meso, ntangu zazonsono lusambila, kidi luabaka ngolo mu taba mu momo mamonsono makwiza kadi ye telama va luse lua Mwan' amuntu.
Mat. 25: 13. Luk. 12: 40.

37. Lumbu ka lumbu wakala longanga mu kinlongo, kansi fuku ka fuku wavaikanga, wakala va mongo ubikwanga wa Olive.

38. Nsuka nabu bantu babonsono bayiza kwa yandi mu kinlongo mu kunwa.

KAPU 22.

1. Yuda Iskalioti wawawana ye mintantu mu yekula Yesu. 7. Yesu wadia pasa, 19. wasoka nlekolo. 24. Minlonguki miabindasana mpaka. 31. Yesu wasamuna nkusumukunu a Petelo, 35. walonga minlonguki bakubama, 39. wasambila mu Ngetesemane, 47. wakangwa, 54. wanatwa kwa ngudi anganga, 66. wafunduswa.

Nkembo wamampa malembwa funa ubikwanga pasa weka lukufi.
2 Mose 12: 15. Mat. 26: 1 b. Mal. 14: 1 b.

2. Bangudi zanganga ye minsoniki batomba, bonso bubakana kumbunga; kadi yau batina bantu.

3. Kansi Satana wakota mu Yuda, ubikwanga Iskalioti, wakala mu ntalu akumi ye zole.
Mat. 26: 14 b. Mal. 14: 10 b. Yoa. 13: 27.

4. Yandi wayenda moka ye bangudi zanganga ye zintuti, bonso bukafwiti kunyekula kwa yau.

5. Bayangalala, bawawasana mu kumvana palata.

6. Yandi wabasila bo, watomba ntangu yafwanana mu kunyekula kwa yau vakondwa ndonga.
7. Lumbu kiankembo wamampa malembwa funa kiayiza, kina kaka kivondwanga meme diapasa.
Mat. 26: 17 b. Mal. 14: 12 b.
8. Yesu wafidisa Petelo ye Yoane, wavova: Luenda luatukubikila pasa, kidi tuadia kio.
9. Bavova kwa yandi: Kwe zolele, vo tua kio kubika?
10. Wavova kwa yau: Tala, bu lukotele mu mbanza, muntu neti mvungu anlangu si kabwabana ye yeno; lunnama ye kota mu nzo yikakotele.
11. Luvova kwa mfumu anzo: Nlongi vovele kwa ngeye: Nzo abanzenza kwe yena yimfwiti dila pasa ye nlonguki miami?
12. Yandi wakulusonga seka diadinene mu mbandu yantandu diakubama; lukubika mo.
13. Bayenda bwana, bonso bukabakamba, bakubika pasa.
14. Lokulu bu kizidi, wavwanda ye zintumwa va meza va kimosi ye yandi.
Mat. 26: 20. Mal. 14: 17.
15. Wavova kwa yau: Mu ngunda zazingi yakedi ngunda mu teka dia pasa kiaki ye yeno, bu kialungulu kwama ko;
16. kadi mono iluvovele, vo kivutuki dio dia ko, nate ye kiamana lunga mu kimfumu kia Nzambi.
17. Yandi watambula mbungu, bu kamana tonda, wavova: Lubonga yayi, lukabasana yo;
18. kadi mono iluvovele: Tuka bwabu kivutuki nwa yina yambutu mianti avinia ko, nate ye kimfumu kia Nzambi kizidi.
19. Yandi wabonga dimpa, bu kamana tonda, wabukuna dio, wavana kwa yau, wavova: Diadi i nitu ami yaveno mu yeno. Luvanga diadi mu kumbambukila moyo.
Mat. 26: 26 b., 21 b. Mal. 14: 22 b., 17 b.
1 Kol. 11: 23 b.
20. I bobo mbungu mpe, bu bamana dia, wavova: Mbungu yayi i luwawanu luampa mu menga mami matengolo mu yeno.
21. Kansi tala, koko kwandiena ukungiekula kwena yami vava meza.
Lumb. 41: 9. Yoa. 13: 21 b.
22. Kadi Mwan' amuntu wele bonso bwatungunwa, kansi engwa muntu wowo wakunyekula.
23. Babadika yuvasana: Kani buna tuena, nani wa bo vanga?
24. Mwakala lusuku mpe mu yau, nani mu yau wabanzulwa vo waunene.
Mat. 20: 24 b. Mal. 10: 41 b.
25. Kansi yandi wavova kwa yau: Ntinu miabangoi mikubayalanga, bena lendo mu yau babikwanga mvangi miabunkete.
26. Yeno ka bwa ko; kansi buna luena wena waunene, kakadi bonso nleke, ye ntuadisi bonso yandi usadilanga. Luk. 9: 48.
27. Kadi nani lutidi mu nene, vwendi va meza, vo ndieu usadilanga? Kadi ka ndiena vwendi va meza koe? Kansi mono ngiena mu monakanda dieno bonso ndieu usadilanga.
Mat. 20: 28. Yoa. 13: 14 b. Fili. 2: 7.
28. Kansi i yeno luakedi sikilanga yami mu mpukumunu zami.
29. Mono si yakulutungunina kimfumu, bonso se diantungunina kio,
Luk. 12: 32.
30. kidi luadia ye nwa va meza mami mu kimfumu kiami; si luavwanda va biandu ye fundisa kumi ye makanda mole ma Isaeli. Nzai. 3: 21.
31. Simoni, Simoni, tala, Satana walulombele kaluveva bonso witi;
Yobi 1: 7 b. Mat. 26: 34 b. Mal. 14: 30 b.
Yoa. 13: 36 b. 1 Pet. 5: 8.
32. kansi mono idididi mvutu, minu kiaku ka kidi suka. Bu uvilukidi, siamisa mpangi zaku.
33. Wavova kwa yandi: Mfumu, nkubamene kwami mu kwenda yaku mu boloko ye mu fwa.
34. Wavova: Petelo, mono ivovele: Lumbu kiaki koko ka dikukikubila nkutu ko, ngeye bu umeni kala nkalu nkala tatu, vo kunzeyi ko.
35. Yandi wavova kwa yau: Bu yalufidisa ye kondwa kwalukobe luabivanza ye nkutu ye nsampatu, kadi luakondwa lekwe? Bavova: Ka lekwa ko.
36. Wavova kwa yau: Kansi bwabu wonso wena lukobe luabivanza, bika kabonga lo, i bobo nkutu mpe; kansi kondolo bio, bika kateka yunga kiandi, kasumba sabala.
37. Kadi mono iluvovele, vo mambu masonama si makwenda detila mu mono, i mama: Mu babimpumbulu katangwa. Kadi mamami mena nsukulu mpe.
38. Bavova: Mfumu, tala, vava vena sabala biole. Wavova kwa yau: Bufweni kwandi.
39. Yandi wavaika, wayenda, bonso bwakala fu kiandi, ku mongo a Olive; nlonguki miandi miannama mpe.
Mat. 26: 30, 36 b. Mal. 14: 26, 32 b. Yoa. 18: 1

40. Bu kaluaka va vuma, wavova kwa yau : Lusambila ka luidi kota mu mpukumunu.
41. Yandi kibeni waziokumuka mu yau nseke yifwiti luaka tadi ditubulu, wafukama va makungunu, wasambila,
42. wavova : Se, vo zolele, unkatudila mbungu yayi, kansi ka luami luzolo ko, bika luaku luakalakana.
43. Mbasi yatuka mu zulu yamonika kwa yandi, yankindisa.
44. Yandi wakala nzungu zantima beni, waluta sambila, kiufuta kiandi kiakala bonso babila biamenga biabwa va ntoto. Yoa. 12: 27. Eb. 5: 7.
45. Bu katelama mu sambila ye wayiza kwa minlonguki, wabwana mio kunsi atulu mu diambu diakiadi,
46. wavova kwa yau : Mu nkiama lulele ? Lutelama luasambila, ka luidi kota mu mpukumunu.
47. Bu kavova, tala, ndonga ye yandi ubikwanga Yuda, mosi mu kumi ye zole, wabatekila, wafinama Yesu mu kumfiba.
Mat. 26: 47 b. Mal. 14: 43 b. Yoa. 18: 3 b.
48. Yesu wavova kwa yandi : Yuda, yekole Mwan' amuntu mu fibe ?
49. Bazungidila yandi, bu bamona dieka mu bwa, bavova : Mfumu, tuateta sabale ?
50. Mosi mu yau wateta sielo kiangudi anganga, wazaka kutu kwandi kwalubakala.
51. Yesu wavutula, wavova : Luyambula bobo kaka. Yandi wavalakana kutu, wanniakisa.
52. Yesu wavova kwa bangudi zanganga ye ntuti zakinlongo ye bangudi zabantu bayiza kwa yandi : Yeno luvaikidi ye bisabala ye minkawa nkievo kwa ntani.
53. Lumbu ka lumbu bu yakedi yeno mu kinlongo, ka luandambudidi moko ko ; kansi kiaki i kieno lokula ye lendo kiatombe.
54. Bambaka, bannata, bankotisa mu nzo angudi anganga. Petelo walandila nseke.
Mat. 26: 57 b., 69 b. Mal. 14: 53 b., 66 b. Yoa. 18: 12 b., 25 b.
55. Bu bakwika tia mu monakanda diakianzala ye bavwanda va kimosi, buna Petelo wavwanda mu monakanda diau.
56. Sielo kiankento kiammona, vo vwendi va kia kwatia, kiantala siusiu, kiavova : Ndieu mpe kedingi yandi.
57. Yandi wankadila nkalu, wavova : Nkento, kinzeyi ko.
58. Fintama-ntama wankaka wamona yandi, wavova : Ngeye mpe wena yau. Kansi Petelo wavova : Muntu, kiena kwami ko.
59. Kanivo ola kimosi diaka, wankaka wakanda beni, wavova : Kedika, ndieu kedingi yandi mpe, kadi i mwisi Ngalili kwandi.
60. Petelo wavova : Muntu, kizeyi mauvovele ko. Bu kavova, koko ntumbu kuba.
61. Mfumu wabangumuka, watala Petelo. Petelo wabambuka moyo mu mambu ma Mfumu, bonso bukavova kwa yandi : Lumbu kiaki koko bu ka dikikubidi nkutu ko, ngeye wakunkadila nkadila tatu.
62. Yandi wavaika ku mbazi, wabwa mu dila.
63. Babakala basimba Yesu bansakanana, bambanda nate ye nkanda wabunuka ;
Yes. 50: 6. Mat. 26: 67 b. Mal. 14: 65.
64. bamfukidila nlele, banyuvula, bavova : Bikula : Nani ndieu ubendi ?
65. Bavova mambu mamingi mankaka kwa yandi, bu bantiaka.
66. Bu kwakia, bangudi zabantu ye bangudi zanganga ye minsoniki ntumbu kutakana, bannata kwa bamayala bau, bavova : Vo ngeye i Klisto, utukamba.
Mat. 26. 59 b. Mal. 14: 55 b.
67. Wavova kwa yau : Vo ikulukamba, ka luleki minu ko ;
68. kansi vo iyuvula, ka luvutudi mvutu nkutu ko.
69. Tuka bwabu Mwan' amuntu uvwandanga va lubakala lualulendo lua Nzambi. Lumb. 110: 1.
70. Buna babonsono bavova : Buna ngeye i Mwan' a Nzambie ? Wavova kwa yau : Yeno luvovele, vo mono ngiena bo.
71. Bavova : Nki akimbangi kiankaka tuena nkinzi ? Kadi yeto kibeni tuwilu bo mu nwa andi.

KAPU 23.

1. Yesu wanatwa kwa Pilatu, 6. kwa Elode, 13. wafunduswa, 26. wanatwa ku Ngolongota, 33. wakomwa va kulunsi, 35. wasakununwa, 44. wafwa, 50. wadiamuswa.

Buna kabu diamvimba diatelama, diannata kwa Pilatu.
Mat. 27: 1 b., 11 b. Mal. 15: 1 b. Yoa. 18: 28 b.
2. Babadika kumfunda, bavova : Yeto tuamweni, vo ndieu uvidingisanga kanda dieto ye kakidilanga mu vana

mpaku kwa Kaisali ye vovanga, vo
yandi kibeni i Klisto, i ntinu. Mav. 17:7.
3. Pilatu wanyuvula, wavova: Ngeye
i ntinu abayudayoe? Wavutula kwa
yandi, wavova: Ngeye vovele bo.
4. Pilatu wavova kwa bangudi za-
nganga ye kwa makabu: Kimweni
bila mu muntu wau ko.
5. Kansi yau baluta ngolo, bavova:
Yandi ukitumunanga bantu ye longa-
nga mu Yuda diadionsono, wabadika
mu Ngalili nate ye mwamu.
6. Pilatu bu kawa mo, wayuvula, vo
muntu wowo i mwisi Ngalili.
7. Bu kazaya, vo watuka mu nsi
yalendo kia Elode, buna wamfidisa
kwa Elode wakala yandi kibeni mu
Yelusalemi mu bina lumbu.
8. Elode bu kamona Yesu, wakala
mbidi akiese, kadi wakedi zolanga
ntangu zazingi mu kummona, kadi
wawa beni mu yandi; wasa vuvu mu
mona dimbu kivengo kwa yandi.
Mat. 14: 1 b. Luk. 9: 7.
9. Wanyuvula mu mambu mamingi,
kansi kavutula diambu kwa yandi ko.
10. Bangudi zanganga ye minsoniki
batelama, bamfunda mu ngolo.
11. Elode ye binwani biandi bianyi-
na, biansakanana; bu bamvwika mvwa-
tu wacema, bamvutula kwa Pilatu.
12. Elode ye Pilatu bakala kikundi
kina lumbu, kadi bateka kalasana
kitantu.
13. Pilatu watela bangudi zanganga
ye bakuluntu ye bantu mbila,
Mat. 27: 15 b. Mal. 15: 6 b. Yoa. 18: 39 b. 19: 1 b.
14. wavova kwa yau: Yeno luatuedi
muntu wau kwa mono, keti i muntu
uvidingisanga bantu. Tala, va luse
lueno imfiongonene, kimweni muntu
wowo bila nkutu ko mu momo
malumfundidi.
15. Ka Elode mpe ko, kadi wamvu-
tudi kwa yeto, kansi tala, nkanu ufwa-
nane wafwa ka wavolwa kwa yandi ko.
16. Nkiangunu si yakunlonga ndongi
ye kunkangula.
18. Baboka kabu diamvimba va
kimosi, bavova: Katula ndiona, utu-
kangudila Balaba.
19. Yandi watubwa mu boloko mu
diambu diankindu yabwa mu mbanza
ye mu diambu diavonda.
20. Pilatu wavutuka vova kwa yau,
bu kazola kangula Yesu.
21. Kansi baboka, bavova: Koma
va kulunsi, koma yandi va kulunsi.
22. Wavova mpova yantatu kwa yau:
Kadi nki ayayibi kavengi? Kimweni
bila kiafwa mu yandi ko, nkiangunu
si yakunlonga ndongi ye kunkangula.
23. Kansi batatamana mu ndinga za-
ngolo, balomba kakomwa va kulunsi,
ndinga zau zavita ngolo.
24. Pilatu wazenga, vo bwakadi bo-
nso bubalombele;
25. kansi wakangula ndiena watu-
bwa mu boloko mu diambu diankindu
ye vonda, i una ubalomba, kansi waye-
kula Yesu kwa luzolo luau.
26. Bu bannata, basimba Simoni, i
mwisi Kilene, watuka ku yinza, bantu-
ika kulunsi kanata dio ku nim'a Yesu.
Mat. 27: 31 b. Mal. 15: 20 b. Yoa. 19: 16 b.
27. Kabu diadinene diabantu dia-
nama yandi, bakento babanda zintulu,
bandila.
28. Yesu wabangumuka kwa yau,
wavova: Lubana babakento ba Yelusa-
lemi, ka lundilani ko, kansi lukidila ye
bana beno;
29. kadi tala, lumbu biakwiza biba-
vova: Mayangi mena ye bena sita ye
vumu bilembolo buta ye ntulu zile-
mbolo yemika.
30. Mboki si babadika vova kwa
miongo: Lutubwila, ye kwa bintu-
ntubulu: Lutufuka.
31. Vo bavanga momo mu nti wa-
nayululu, buna bwe si bwakala mu
wayuma? Yel. 25: 29. 1 Pet. 4: 18.
32. Bole bankaka, i mvangi miaya-
yibi, banatwa yandi mu vondwa.
33. Bu baluaka va vuma kibikwanga
Konzongolo kiantu, bankoma vovo va
kulunsi ye mvangi miayayibi, umosi
va lubakala, umosi va lumoso.
Yes. 53: 12. Mat. 27: 35 b. Mal. 15: 24 b.
Yoa. 19: 18 b.
34. Yesu wavova: Se, ubayambudi-
la; kadi ka bazeyi mabavengi ko.
Bakabana mvwatu miandi, bata mio
wadi. Lumb. 22: 18. Mav. 3: 17. 7: 60.
35. Bantu batelama, batala, kansi
bakuluntu bannanina mbombo, bavova:
Yandi wavulusi bankaka; bika kaki-
vulusa, vo ndieu i Klisto, solwa kia
Nzambi.
Mat. 27: 39 b. Mal. 15: 29 b. Yoa. 19: 19.
36. Binwani mpe biansakanana, bia-
yiza kwa yandi, bantambika vinia kia-
ndeki,
37. bavova: Vo ngeye i ntinu abayu-
dayo, ukivulusa.
38. Nsonokono yakala va ntandu
andi: Ndieu i ntinu abayudayo.
39. Mvangi mosi wayayibi wamanu-
kwa yandi wantiaka mpe: Kadi ngeye
ka i Klisto koe? Ukivulusa ye yeto!
40. Kansi wankaka wavutula, wa-

nsemba, wavova : Kadi kuvumina Nza-
mbi nkutu koe, bu wena mu nzengolo
yimosi ?
41. Yeto bonso busongele, kadi tu-
tambulanga nsendo ufweni mu matua-
vengi, kansi ndieu kavengi dilembolo
fwanana ko.
42. Yandi wavova : Yesu, umbambu-
kila moyo, bu ulueki mu kimfumu
kiaku.
43. Yandi wavova kwa yandi : Ke-
dika mono ivovele : Kiaki lumbu
ngeye si ukala yami mu paladiso.
44. Bwakala kani mu ola kiansa-
mbanu tombe kiakala mu ntoto wawo-
nsono nate ye ola kiavwa,
Mat. 27: 45 b. Mal. 15: 33 b. Yoa. 19: 28 b.
45. ntangu bu yalembwa mu tenti-
na ; ngumbu mu vwala yatiasuka mu
kati. 2 Mose 26: 31.
46. Yesu waboka mu ndinga yayi-
nene, wavova : Se, mu moko maku
ntambikidi mpeve ami. Bu kavova
mo, watabuka vumunu.
Lumb. 31: 5. Mav. 7: 59.
47. Ntuti ankam' abinwani bu ka-
mona mavengo, wakembila Nzambi,
wavova : Kedika, endu i muntu wa-
lunungu.
48. Makabu mamonsono makutaka-
na mu mona mbweno yoyo, bu bamona
momo mavengo, babanda ntulu, ba-
vutuka.
49. Babonsono bazayana yandi ye
bakento bannemingi tuka mu Ngalili,
batelama nseke, bamona momo.
50. Tala, kwakala bakala, nkumbu
andi Yosefi, i mayala, i nkwa mbote ye
lunungu—
Mat. 27: 57 b. Mal. 15: 42 b. Yoa. 19: 38 b.
51. katambudila mu lukanu luau ye
mavanga mau ko—i mwisi Alimataya,
mbanz' abayudayo, wavingila kimfumu
kia Nzambi.
52. Ndiena wayenda kwa Pilatu,
walomba nitu a Yesu.
53. Wamanuna yo, wazinga yo nlele
walino, wantula mu ndiamu yazokulwa
mu tadi yikayateka tulwa muntu ko.
54. I lumbu kiankubukulu kwandi,
lumingu lueka mu bwa.
55. Bakento bayiza yandi batuka
mu Ngalili balanda, batonwa ndiamu
ye bonso bwatudulwa nitu andi ;
56. bavutuka, bakubika nzenzo mia-
nsunga ye mazi. Mu lumingu badi-
ngalala bonso bwenina nsikudukusu.
2 Mose 20: 10.

KAPU 24.

1. Bakento bayenda ku ndiamu. 13. Yesu wamonika kwa nlonguki miole miayenda ku Emausi, 36. kwa nlonguki miandi miankaka, 50. wabaluka ku zulu.

Lumbu kiantete mu lumingu nsuka
nabu bayiza mu ndiamu, banata
nzenzo miansunga mibakubika.
Mat. 28: 1 b. Mal. 16: 1 b. Yoa. 20: 1.
2. Babwana tadi dinengomono mu
ndiamu ;
3. bakota, kansi ka babwana nitu
a Mfumu Yesu ko.
4. Bwakala bu bakadila bo kidunga,
tala, babakala bole batelamene yau va
lueka ye nlele miacema.
Mat. 28: 5 b. Mal. 16: 5 b.
5. Bu bakala wonga ye bayinika zizi
biau va ntoto, bavova kwa yau : Mu
nkiama lutombele wena moyo mu
bafwa ?
6. Kena vo ko, kansi fulukidingi.
Lubambuka moyo, bonso bukavova
kwa yeno, bu kakedi yeno mu Ngalili,
Luk. 9: 22. 18: 33.
7. wavova, vo Mwan' amuntu si ka-
yekulwa kaka mu moko mabankwa
miamasumu ye komwa va kulunsi ye
fuluka mu lumbu kiantatu.
8. Babambuka moyo mu mambu
mandi,
9. bavutuka kwau tuka ku ndiamu,
bakamba momo mamonsono kwa kumi
ye mosi ye kwa babonsono basidi,
Mat. 28: 8. Mal. 16: 8. Yoa. 20: 2.
10. i Malia, mwisi Mangadala, ye
Yoana ye Malia, i mbut' a Yakobi ;
basidi mu yau bakamba momo kwa
zintumwa.
11. Mambu momo mamonika va luse
luau nkievo mpova yankatu, ka baba-
lekila minu ko.
13. Tala, i kina lumbu bole mu yau
bayenda yendingi ku vata, nkumbu
avata Emausi, diatatuka ye Yelusale-
mi makumasambanu mastadia.
Mal. 16: 12.
14. Bamokasana mu momo mamo-
nsono mabwa.
15. Bwakala bu bamokasana ye yuva-
sana, yandi kibeni Yesu wafinama, wa-
yenda yau.
16. Kansi meso mau makakwa, ka
bidi kuntomuna.
17. Wavova kwa yau : Nki amambu
momo lumokene, bu lueti diata ? Basi-
mpama ye zizi bianayembele.
18. Mosi, nkumbu andi Kleopa, wa-
vutula, wavova kwa yandi : Kadi ngeye
kaka wena nzenza mu Yelusalemi, ku-

zeyi momo mabwidi mu biabi lumbu koe?

19. Wavova kwa yau: Nki alekwa? Bavova kwa yandi: Momo mu Yesu, i mwisi Nasaleti, wakedi mbikudi walulendo mu mavanga ye mu mambu va luse lua Nzambi ye bantu babonsono,

Mat. 21: 11. Luk. 7: 16. Yoa. 6: 14.

20. bonso bwanyekole bangudi zanganga ye bakuluntu beto mu nzengolo afwa, bankomisa va kulunsi.

21. Kansi yeto tuasidi vuvu, vo yandi i ndiena wakana kula Isaeli; mwanki vana ntandu amomo mamonsono kasi mavangulu kiaki i lumbu kiantatu.

Mav. 1: 6.

22. Bakento bankaka mu yeto batubwisisi zengele-zengele, baluekingi nsuka nabu ku ndiamu;

23. bu balembolo bwana nitu andi, bizi vovi, vo bamweni mona-meso mazimbasi zavova, vo wena moyo.

Mat. 28: 8.

24. Bankaka mu yau bakedi yeto belenge ku ndiamu, babweningi nadede, bonso butelenge bakento, kansi yandi kabammweningi ko.

25. Wavova kwa yau: Engwa yeno, lubankwa buzengi ye fuki mu ntima mu leka minu mu mambu mamonsono mavova bambikudi.

26. Kadi Klisto kafwiti lungwa momo koe ye kota mu nkembo andi?

Yes. 50: 6. 53: 1 b. Fili. 2: 8. Eb. 12: 2.

27. Wabadika mu Mose ye mbikudi miamionsono, wababangudila mu masonukwa mamonsono momo mena mu yandi.

1 Mose 3: 15. 12: 3. 22: 18. 26: 4.
2 Sam. 7: 12. Lumb. 22. 132: 1. Dan. 9: 24.

28. Bafinangana ye vata dibayenda; yandi wasa nkievo keni vioka.

29. Yau bankomina, bavova: Sikila yeto; kadi nkokila yibwidi, lumbu kieka mu suka. Yandi wakota mu sikila yau.

30. Bwakala bu kavwanda yau va meza, wabonga dimpa, wasakumuna, wabukuna, wabavana.

31. Meso mau mazibuka, bantomuna; yandi walala mu meso mau.

32. Bavovasana: Kadi ntima mieto ka mikedi mialema mu yeto koe, bu kavovele kwa yeto mu nzila, bu katuzibudidi masonukwa?

33. Kina lokula batelama, bavutuka ku Yelusalemi, babwana kumi ye mosi bakutakene ye bayau,

34. bavova: Mu kedika Mfumu fulukidingi ye monekenenge kwa Simoni.

35. Yau kibeni bazingula momo manzila ye bonso bukatomunwa kwa yau, bu kabukuna dimpa.

36. Bu bavova momo, yandi kibeni watelama mu monakanda diau.

Yoa. 20: 19 b.

37. Bazakama, babwa wonga, babanza, vo bamweni mpeve.

38. Wavova kwa yau: Mu nkiama luvizukidi ntima, mu nkiama mabanza matelamene mu ntima mieno?

39. Lutala moko mami ye malu mami, vo i mono kwami. Lunsimba, lutala; kadi mpeve ka yena nsuni ye visi ko, bonso bulumbweni vo biena.

41. Kansi bu balembwa leka minu mu diambu diakiese ye yitukwa, wavova kwa yau: Luena ye lekwa kiandia vave? Yoa. 21: 5.

42. Bamvana buku kiambizi yanlangu kiayangwa.

43. Watambula kio, wadia va luse luau.

44. Yandi wavova kwa yau: Mama i mambu mayalukembi, bu yakedi yeno, vo mamonsono masonukwa mu nsiku mia Mose ye bambikudi ye tumbu mu mono si makwenda detila kaka.

Luk. 9: 22. 18: 33.

45. Buna wazibula madiela mau, kidi bazaya masonukwa.

46. Wavova kwa yau: Ebu bwasonama, vo Klisto wakana lungwa ye fuluka mu bafwa mu lumbu kiantatu,

47. mpilulu amadiela mu ngiambudulu amasumu si yasamunwa mu nkumbu andi kwa makanda mamonsono, badika mu Yelusalemi.

Mav. 13: 38. 1 Yoa. 2: 12.

48. Yeno i mbangi zamau[illegible]u momo.

Yoa. 15: 27.

49. Tala, mono ifidisa nsilulu[illegible] Sami va ntandu eno. Kansi yeno luv[illegible]unda mu mbanza, nate ye lumeni v[illegible]wa lulendo lutukidi mu kayengele.

Yoa. 14: 26. 15: 26. 16: 7. Mav. 1: 4. 2: [illegible]

50. Yandi wabatuadisa nate ye[illegible] ndambu a Betania, wazangula mo[illegible] mandi, wabasakumuna. Mav. 1: 4[illegible]

51. Bwakala bu kabasakumuna, w[illegible] bakatukila. Mav. 1: 9

52. Yau bavutuka ku Yelusalemi ye[illegible] kiese kiakingi;

53. bakalanga mu kinlongo ntangu zazonsono, basikanga Nzambi.

NSAMU WAMBOTE WASONIKA YOANE.

KAPU 1.

1. Diambu diakikadilanga muna mbadukulu; 6. nza ka yatambula dio ko. 14. Diambu diakituka nsuni. 19. Kimbangi kia Yoane Mbotiki. 35. Andele ye Yoane banama Yesu. 43. Yesu wabokila Filipo.

Muna mbadukulu mwakikadilanga
diambu, diambu diakikadilanga
ye Nzambi, diambu i Nzambi.
Zing. 8: 22. Yoa. 10: 30. 1 Yoa. 1: 1 b. 5: 20. Nzai. 19: 13. Loma 9: 5. Eb. 1: 8.
2. Muna mbadukulu diau diakikadi-
langa ye Nzambi.
3. Lekwa biabionsono biakalakana
mu diau. Widi lekwa kimosi nkutu
ka kiakalakana ko kialembwa kalakana
kwa diau. Kolo. 1: 17. Eb. 1: 2, 10.
4. Mu diau mwena moyo, moyo i kia
kwabantu. Yoa. 5: 26. 1 Yoa. 5: 11.
5. Kia kukienzulanga mu tombe,
kansi tombe ka kiabakula ko ko.
Yoa. 3: 19.
6. Kwakala muntu wafiduswa kwa
Nzambi, nkumbu andi Yoane.
Mat. 3: 1 b. 11: 14. Mal. 1: 4. Luk. 3: 2.
7. Ndiena wayiza mu kimbangi,
mpasi kata kimbangi mu kia, kidi ba-
bonsono baleka minu mu yandi.
8. Yandi ka i kia ko, kansi wayiza,
mpasi kata kimbangi mu kia.
9. Kia kwakedika kukienzulanga
bantu babonsono kwayiza yizingi mu
nza. Yoa. 3: 19. 8: 12. 9: 5. 12: 35, 46.
10. Yandi wakala mu nza, nza yaka-
lakana mu yandi, nza ka yanzaya ko.
11. Yandi wayiza kwa babandi, ka-
nsi babandi bobo ka bantambula ko.
12. Kansi buna bena bantambula,
yandi wabavana lendo mu kala bana
ba Nzambi, i yau balekanga minu mu
nkumbu andi; Ngal. 3: 26. 1 Yoa. 3: 1.
13. i yau babutuka, ka mu menga ko
ye ka mu luzolo luansuni ko ye ka mu
luzolo luababakala ko, kansi mu Nzambi.
Yoa. 3: 5. 1 Pet. 1: 23. Yak. 1: 18.
14. Diambu diayika nsuni, diatunga
kundu mu yeto, tuatonwa nkembo andi
mpila mosi ye nkembo amwana mosi
kaka kwa Se, wazala kwa nlemvo ye
kedika.
Mat. 1: 16, 18. Luk. 1: 31. Mat. 17: 2. Kolo. 1: 19. 2: 3, 9. Eb. 2: 14.
15. Yoane wata kimbangi mu yandi,
waboka, wavova: Ndieu i yandi uya-
bikidi: Ukwiza ku nim' ami, wakika-
dilanga mu mono, kadi wantekidila.
Mat. 3: 11. Mal. 1: 7. Yoa. 1: 30.
16. Kadi yeto babonsono tuatambula
mu luzalu luandi ye nlemvo mu nle-
mvo.
17. Kadi nsiku miavewa kwa Mose;
nlemvo ye kedika biayiza mu Yesu
Klisto. 2 Mose 20: 1 b.
18. Muntu kamweni Nzambi nkutu
ko; Mwana una umosi kaka wena mu
nkat' a Se, ndieu wameni kumbangula.
Mat. 11: 27. Luk. 10: 22. Yoa. 6: 46. 1 Tim. 6: 16.
19. Kimbangi kia Yoane i kiaki, ba-
yudayo bu bafidisa banganga ye balevi-
ta batuka mu Yelusalemi, kidi banyu-
vula: Ngeye u nani kwaku? Yoa. 5: 33.
20. Buna yandi watambudila, kakala
ko; watambudila: Mono ka i Klisto ko.
Yoa. 3: 28. Mav. 13: 25.
21. Banyuvula: Buna nki? Ngeye
Elia kwakue? Yandi wavova: Kiena
kwami ko. Ngeye i mbikudi kwakue?
Yandi wavutula: Ve.
22. Buna bavova kwa yandi: U
nani kwaku? mpasi tuavutula mvutu
kwa batufidisi. Bwe vovele mu ngeye
kibeni?
23. Wavova: Mono i nding' aumosi
ubokanga mu nsi yankatu: Lusungika
nzil' a Mfumu, bonso bwavova Yesaya,
mbikudi. Yes. 40: 3. Mal. 1: 3. Luk. 3: 4.
24. Babana bafiduswa kwa bafalisi;
25. banyuvula, bavova kwa yandi:
Buna mu nkiama ubotikanga, vo ngeye
ka i Klisto ko ye ka Elia ko ye ka
mbikudi ko?
26. Yoane wavutula kwa yau, wavo-
va: Mono ibotikanga mu nlangu, kansi
mu monakanda dieno mutelamene ulu-
lembolo zaya,
Mat. 3: 11. Mal. 1: 7 b. Luk. 3: 16. Mav. 13: 25.
27. yandi ukwiza ku nim' ami, mono
kifweni mu kutula nsing' ansampatu
andi ko.
28. Momo makala mu Betania kuna
simu dia Yodani, kwakala botikanga
Yoane.
29. Lumbu kiansuka wamona Yesu
wizidi kwa yandi, wavova: Tala,
Mwan' ameme wa Nzambi ukatulanga
masumu manza. 1 Pet. 1: 19.
30. I yandi uyabikidi: Bakala di-

kwiza ku nim' ami wakikadilanga mu mono, kadi wantekidila.

31. Mono kianzaya ko, kansi kidi kazayakana kwa Isaeli, i kuma yayizidi ye botikanga mu nlangu.

32. Yoane wata kimbangi, wavova : Mono yatonwa Mpeve yakulumuka tuka mu zulu bonso bembe ; yau yasikila va ntandu andi.

Mat. 3: 16. Mal. 1: 10. Luk. 3: 22.

33. Kianzaya kwami ko, kansi wamfidisa mu botika mu nlangu, ndiena wavova kwa mono : Ndiena uumweni, vo Mpeve yikulumukini ye sikidi va ntandu andi, i yandi ubotikanga mu Mpeve yavedila.

34. Mono yamona ye yata kimbangi, vo yandi i Mwan' a Nzambi.

35. Lumbu kiansuka Yoane watelama diaka ye nlonguki miandi miole ;

36. bu katala Yesu kukayenda, wavova : Tala, Mwan' ameme wa Nzambi.

37. Nlonguki mina miamiole miawa, bu kavova ; banama Yesu.

38. Yesu wabangumuka, wabatonwa, bu bannama, wavova kwa yau : Nki lutombele ? Bavova kwa yandi : Labi —bu dibangudulu dibikwanga nlongi— kwe ukundanga ?

39. Wavova kwa yau : Luiza·luamona. Nkiangunu bayiza, bamona mukakundanga ; bakala yandi kina lumbu. Bwakala kani ola kiakumi.

40. Andele, i mpangi a Simoni Petelo, wakala mosi mu yau bole bawa kwa Yoane ye banama yandi.

41. Yandi wateka solula yandi mpangi Simoni, wavova kwa yandi : Yeto tuasolole Mesia, bu dibangudulu i Klisto.

42. Yandi wantuala kwa Yesu. Yesu wantala, wavova : Ngeye u Simoni, i mwan' a Yoane. Ngeye si wabikwa Kefa, mbangudulu i tadi. Mat. 16: 17 b.

43. Lumbu kiansuka Yesu wazola kwenda kuna Ngalili ; yandi wasolula Filipo. Yesu wavova kwa yandi : Undama.

44. Kansi Filipo watuka mu Betesaida, i mbanz' a Andele ye Petelo.

45. Filipo wasolula Natanaeli, wavova kwa yandi : Ndiona wasonukwa kwa Mose mu nsiku ye kwa bambikudi yeto tuasolole, i Yesu, i mwisi Nasaleti, i mwan' a Yosefi.

1 Mose 3: 15. 22: 18. 49: 10. 5 Mose 18: 18. Yes. 7: 14. 9: 6. 40: 11. 53: 1 b. Yel. 23: 5. Yeh. 34: 23. Dan. 9: 24. Mika 5: 2.

46. Natanaeli wavova kwa yandi : Kadi diambote dilenda tuka mu Nasaletie ? Filipo wavova kwa yandi : Wiza watala.

47. Yesu wamona Natanaeli wizidi kwa yandi, wavova mu yandi : Tala, isaelita mu kedika ukondolo kinkita.

Lumb. 32: 2.

48. Natanaeli wavova kwa yandi: Bwe unzeyi ? Yesu wavutula, wavova kwa yandi : Filipo bu katelele ngeye mbila, bu kedingi kunsi anti wakuyu, mono ikimwenini.

49. Natanaeli wavutula kwa yandi : Labi, Ngeye i Mwan' a Nzambi, ngeye ntinu a Isaeli.

Yoa. 6: 69. Mat. 14: 33. 16: 16. Mal. 8: 29.

50. Yesu wavutula, wavova kwa yandi : Ngeye lekele minue, bu ikembi, vo imweni kunsi akuyu ? Ngeye si wamona malutidi momo mu nene.

51. Wavova kwa yandi : Kedika, kedika, mono iluvovele : Yeno si luamona zulu diazibuka ye mbasi za Nzambi zibaluka, zikulumuka va ntandu a Mwan' amuntu.

KAPU 2.

1. Yesu wakitula nlangu vinia, 13. wayenda ku Yelusalemi, wavedisa nzo a Nzambi.

Mu lumbu kiantatu mwakala ndambisa mu Kana mu Ngalili. Mbut' a Yesu wakala muna.

2. Yesu watumuswa ku ndambisa mpe ye nlonguki miandi.

3. Ka bakala vinia ko, kadi vinia kiandambisa kiasuka, nkiangunu mbut' a Yesu wavova kwa yandi : Ka bena vinia ko.

4. Yesu wavova kwa yandi : Nkento, nki adiambu tuena beto yaku ? Lokula kiami ka kiayizidi ko.

5. Mbut' andi wavova kwa bisielo : Dionso dikalukembi, luvanga dio.

6. Mu diambu diampedoso abayudayo mvungu nsambanu mianlangu miatelama vana, miatezwa meteleta biole biole, vo bitatu bitatu.

7. Yesu wavova kwa yau : Lufuluza mvungu mianlangu kwa nlangu. Bafuluza mio nate ye nafwasia.

8. Wavova kwa yau : Luvata bwabu, lunata kwa ngudi asielo kiandambisa. Banata kwau.

9. Ngudi asielo kiandambisa bu kalevita nlangu wakituka vinia, kazaya mukiatuka ko—kansi sielo biavata nlangu biazaya bo—ngudi asielo watela toko diandambisa mbila,

10. wavova kwa yandi : Bantu babonsono bateka tulanga vinia kiabiza, bu

bameni kolwa, mboki kina kiambi. Ngeye kutidi vinia kiabiza nate ye bwabu.

11. I mbadukulu yoyo yadimbu biavanga Yesu mu Kana mu Ngalili, wamonikisa nkembo andi ; nlonguki miandi mianlekila minu.

12. Landila momo yandi wakulumuka ku Kapenaumi, yandi kibeni ye mbut' andi ye mpangi zandi ye nlonguki miandi. Ka bakala mo lumbu biabingi ko.

13. Yesu wabaluka ku Yelusalemi, pasa kiabayudayo bu kiakala lukufi.

14. Mu kinlongo kamona batekanga zingombe ye mameme ye mabembe, ye mbudisi miavanza bavwandanga muna.

15. Yandi wavanga kokoto kiamfumvu, wavaikisa babonsono mu kinlongo ye mameme ye zingombe, watengula vanza biambudisi, wanenguna meza,

Mat. 21: 12 b. Mal. 11: 15 b. Luk. 19: 45 b.

16. wavova kwa bateka mabembe : Lukatula biabi vava. Ka luvangani nzo a Sami nzo azandu ko.

17. Nlonguki miandi miabambuka moyo, vo masonama : Vema kwanzo aku si kwakundia. Lumb. 69: 9.

18. Buna bayudayo bavutula, bavova kwa yandi : Nki adimbu wakutusonga, bu uvengi bobo ?

Mat. 12: 38. 16: 1. Yoa. 6: 30.

19. Yesu wavutula, wavova kwa yau : Lutulula vwala diadi, mu lumbu tatu itedimisa dio.

Mat. 26: 61. 27: 40. Mal. 14: 58. 15: 29.

20. Buna bayudayo bavova : Vwala diadi diatungwa mu makumaia ye mvu nsambanu, ngeye wa dio tedimisa mu lumbu tatue ?

21. Kansi yandi wabika vwala dianitu andi.

22. Nkiangunu bu kafuluka mu bafwa, nlonguki miandi miabambuka moyo, vo wavova momo, baleka minu mu masonukwa ye mambu mavova Yesu. Luk. 24: 8.

23. Bu kakala mu Yelusalemi mu pasa mu lumbu biankembo, babingi balekila nkumbu andi minu, bu bamona dimbu biandi bikavanga.

24. Yandi kibeni Yesu kabundana yau minu ko, kadi wazaya babonsono,

25. kakala nsatu akimbangi mu muntu ko, kadi yandi kibeni wazaya monso makala mu muntu.

Yoa. 6: 24. Nzai. 2: 23.

KAPU 3.

1. Yesu ye Nikodemo. 22. Mpaka mu mbotokolo a Yesu ye mbotokolo a Yoane.

Kwakala muntu mu bafalisi, nkumbu andi Nikodemo, i nkuluntu abayudayo. Yoa. 7: 50. 19: 39.

2. Yandi wayiza kwa yandi mu fuku, wavova kwa yandi : Labi, tuzeyi, vo ngeye tukidi kwa Nzambi bonso nlongi ; kadi muntu kalendi vanga dimbu biobio biuvanganga ko, vo Nzambi kena yandi ko. Yoa. 7: 50. 9: 16, 33. 19: 39.

3. Yesu wavutula, wavova kwa yandi : Kedika, kedika, mono ivovele : Vo muntu kabutuluka ko, kalendi mona kimfumu kia Nzambi ko. Tit. 3: 5.

4. Nikodemo wavova kwa yandi : Muntu bu kena wanuna, bwe kalenda butuka ? Kadi yandi lenda kota diaka nkota yanzole mu vumu kiambut' andi ye butuke ?

5. Yesu wavutula : Kedika, kedika, mono ivovele : Vo muntu lembolo butuka mu nlangu ye Mpeve, kalendi kota mu kimfumu kiamazulu ko.

6. Kiabutuka mu nsuni, i nsuni ; kiabutuka mu Mpeve, i mpeve.

7. Kuyitukwani ko, bu ikembi : Yeno lufwiti butuluka kaka.

8. Mpeve yivevumukanga kuyizolele, ngeye wilu nding' andi, kansi muyitukanga ye muyikwendanga, kuzeyi mo ko. Bobo bwenina wonso wabutuka mu Mpeve. Mpovi 11: 5. 1 Kol. 2: 11.

9. Nikodemo wavutula, wavova kwa yandi : Momo bwe malenda kala ?

10. Yesu wavutula, wavova kwa yandi : Ngeye i nlongi a Isaeli ye kuzeyi momo koe ?

11. Kedika, kedika, mono ivovele : Tuvovanga matuzeyi, tutanga kimbangi mu momo matuamweni, ye ka lutambulanga kimbangi kieto ko.

Yoa. 7: 16. 8: 28. 12: 49. 14: 24.

12. Vo ilukembi lekwa biakintoto, kansi ka lulekele minu ko, buna bwe si lualeka minu, vo ikulukamba lekwa biakizulu ?

13. Muntu kabaluka ku zulu ko, kansi ndiena wakulumuka mu zulu, i Mwan' amuntu wena ku zulu.

Zing. 30: 4. Yoa. 6: 62. Ef. 4: 9 b.

14. Bonso bwabalula Mose nioka kuna nsi yankatu, i buna si bwabaludulwa Mwan' amuntu mpe,

15. kidi wonso ulekanga minu kakala moyo wamvu ya mvu mu yandi.

Luk. 19: 10. Yoa. 6: 40, 54.

16. Kadi bonso bwabu Nzambi wa-

zola nza, vo wavana Mwan' andi mosi kaka, mpasi wonso ukunlekilanga minu kabungwa ko, kansi kala moyo wamvu ya mvu. Loma 5: 8. 1 Yoa. 4: 9.
17. Kadi Nzambi kafidisa Mwan' andi mu nza, kidi kafundisa nza ko, kansi nza kidi yavuluswa mu yandi. Yoa. 12: 47. 1 Yoa. 4: 14.
18. Ukunlekilanga minu kanani funduswa ko ; ulembolo leka minu wakifundusulwa, kadi kalekele minu ko mu nkumbu a Mwana mosi kaka wa Nzambi. Yoa. 5: 24. 6: 40. Mav. 4: 12.
19. Kansi mfundusu i yayi : Kia kwayiza mu nza, kansi bantu bazola tombe kwakwingi ye kia zafiuma, kadi mavanga mau makala mambi. Yoa. 1: 5, 10 b.
20. Kadi wonso uvanganga yambi, ubelanga kia, kakwizanga ku kia ko, mavanga mandi ka midi sembwa.
21. Uvanganga kedika, ukwizanga ku kia, kidi mavanga mandi mamonika, kadi mavangama mu Nzambi.
22. Landila momo Yesu wayiza ye nlonguki miandi ku nsi a Yuda. Kuna kakalanga yau ye botikanga.
23. Kansi Yoane wakala botikanga kuna Ainoni mpe lukufi ye Salemi, kadi nlangu miamingi miakala kuna. Bayiza ko botukwanga. Mat. 3: 6. Luk. 3: 7.
24. Kadi Yoane kakitudulwa mu boloko ko.
25. Nkiangunu nlonguki mia Yoane miatukisa mpaka ye nyudayo mu mpedoso.
26. Bayiza kwa Yoane, bavova kwa yandi : Labi, ndiona wakala yaku kuna simu dia Yodani uwatela kimbangi, tala, yandi ubotikanga, babonsono bakwizanga kwa yandi. Yoa. 1: 15, 26 b., 30.
27. Yoane wavutula, wavova : Muntu kalendi tambula lekwa ko, vo ka kiavewa kwa yandi tuka mu mazulu ko. 1 Kol. 4: 7. Yak. 1: 17.
28. Yeno kibeni i mbangi zami, bu yavova : Mono ka i Klisto ko, kansi yafiduswa ku ntual' andi. Yoa. 1: 20.
29. Wena ndumb' andambisa i toko diandambisa, kansi nkundi atoko diandambisa utelamanga ye wanga dio, uyangalalanga mu kiese mu nding' atoko diandambisa. I kuma kiese kiami kiokio kilungidi.
30. Yandi fwiti neniva kaka, kansi mono kevama.
31. Tukidi mu kayengele wena va ntandu ababonsono ; tukidi mu ntoto i mwisi ntoto, uvovanga kisi ntoto ; ndieu utukidi ku zulu Yoa. 8: 23.
32. utanga kimbangi mu makamweni ye makawilu, kansi muntu katambulanga kimbangi kiandi ko.
Yoa. 5: 20. 8: 26. 12: 49. 14: 10.
33. Tambudi kimbangi kiandi, sidi dimbu kiandi, vo Nzambi wena wakedika.
34. Kadi wafiduswa kwa Nzambi uvovanga mambu ma Nzambi, kadi kavananga Mpeve mu tezo ko.
Yes. 11: 2. Mav. 10: 38. Ef. 4: 7.
35. Se dizolanga Mwana, diaveni yayonsono mu koko kwandi. Yoa. 5: 20.
36. Wonso ulekilanga Mwana minu wena moyo wamvu ya mvu, kansi lembolo tumamana Mwana kamoni moyo ko, kansi nganzi za Nzambi zisikilanga mu yandi.
Yoa. 5: 24. 6: 47. 1 Yoa. 5: 11 b.

KAPU 4.

1. Yesu wavioka mu Samalia, 5. wamokisa nkento wakisi Samalia, 31. wamokisa nlonguki miandi. 39. Bisi Samalia banlekila minu. 43. Yesu waniakisa mwan' amuntu wantinu.

Nkiangunu Yesu bu kazaya, vo bafalisi bakiwila, vo Yesu lutidi Yoane mu vanga minlonguki ye mu botika—
2. kansi yandi kibeni Yesu kabotika ko, kansi nlonguki miandi—
3. buna wasisa Yuda, wayenda diaka ku Ngalili.
4. Yandi fwiti viokila kaka mu Samalia.
5. I kuma waluaka ku mbanza ya Samalia, yibikwanga Sikali, lukufi ye yinza diavana Yakobi kwa mwan' andi Yosefi. 1 Mose 48: 22.
6. Kuna kwakala nto a Yakobi. Yesu, bu kanoka nitu mu diata, wavwanda va mbel' anto. Bwakala kani ola kiansambanu.
7. Nkento akisi Samalia wayiza mu teka nlangu. Yesu wavova kwa yandi : Umpana yanwa.
8. Kadi nlonguki miandi miakiyendila ku mbanza mu sumba madia.
9. Nkento akisi Samalia wavova kwa yandi : Ngeye bu u nyudayo, bwe lenda lomba wanwa kwa mono, i nkento akisi Samalia ?
2 Nt. 17: 24. Luk. 9: 52 b. Mav. 10: 28.
10. Yesu wavutula, wavova kwa yandi : Vo ngeye zeyi nkailu a Nzambi ye nani vovele kwa ngeye : Umpana yanwa, nga unlombele, nga kaveni nlangu amoyo mpe. Lumb. 23: 2. Yes. 12: 3.
11. Nkento wavova kwa yandi : Mfumu, kubeki kivatila nlangu ko, nto

yena mpinda ; buna kwe kutukidi nlangu amoyo wena yaku ?
12. Kadi ngeye lutidi seto Yakobi watuvana nto, wanwa yandi kibeni mu nto ye bana bandi ye bulu biandi ?
13. Yesu wavutula, wavova kwa yandi : Wonso unwanga nlangu wau vutukidi mona mpwila ; Yoa. 6: 35.
14. kansi wonso nwini nlangu uikumvana, kamoni mpwila yamvu ya mvu ko, kansi nlangu uikumvana si wakala nto anlangu mu yandi ufundumukanga mu moyo wamvu ya mvu.
Yes. 55: 1. Yoa. 6: 27, 35. 7: 37 b.
15. Nkento wavova kwa yandi : Mfumu, umpana nlangu wowo, kidi yalembwa fwa mpwila ye kwiza nate ye mwamu ye vata wo.
16. Wavova kwa yandi : Wenda, tela bakala diaku mbila, wiza vava.
17. Nkento wavutula, wavova : Kiena bakala ko. Yesu wavova kwa yandi : Ngeye tomene vova : Kiena bakala ko ;
18. kadi babakala batanu bakedi yaku ; diena yaku bwabu, ka i bakala diaku ko ; diodio vovele mu kedika.
19. Nkento wavova kwa yandi : Mfumu, mbweni, vo ngeye i mbikudi.
Luk. 7: 16. 24: 19. Yoa. 6: 14.
20. Mase meto masambila vana mongo wowo, kansi yeno luvovele, vo Yelusalemi i vuma vafwiti sambudulwanga kaka. 5 Mose 12: 5, 11. 1 Nt. 9: 3.
21. Yesu wavova kwa yandi : Nkento, undekila minu, vo lokula kikwiza, bu lulembolo sambila Se va mongo wowo vo mu Yelusalemi.
22. Lusambilanga malulembolo zaya ; yeto tusambilanga matuzeyi, kadi mpulusu yitukidi mu bayudayo. Loma 9: 4 b.
23. Kansi lokula kikwiza, ye kiena bwabu, nsambidi miakedika bu misambilanga Se mu mpeve ye mu kedika, kadi Se ditombanga mpe, vo bakunsambilanga bakala bampila yoyo.
24. Nzambi i mpeve, basambilanga bafwiti sambila kaka mu mpeve ye mu kedika. 2 Kol. 3: 17.
25. Nkento wavova kwa yandi : Nzeyi kwami, vo Mesia ubikwanga Klisto wakwiza. Bu kizidi, si kakutusamunina mamonsono.
26. Yesu wavova kwa yandi : I mono kwami mpovele ye ngeye. Yoa. 9: 37.
27. Bu mabwa, nlonguki miandi mialuaka, bayitukwa, bu kavova ye nkento ; kansi muntu nkutu kavova ko : Nki tombele, evo nki vovele ye yandi ?
28. Buna nkento wasisa mvungu andi anlangu, wayenda ku mbanza, wavova kwa bantu :
29. Luiza luatala muntu unkembi mamonsono mayavengi. Kanivo yandi i Klisto ?
30. Bavaika mu mbanza, bayiza kwa yandi.
31. Mu ntangu yoyo nlonguki mianyuvula, miavova : Labi, dia kwaku.
32. Kansi wavova kwa yau : Dia kwena yami kululembolo zaya.
33. Buna nlonguki miavovasana : Kanivo muntu neti kiandia kwa yandi ?
34. Yesu wavova kwa yau : Dia kwami i mu vanga luzolo luawamfidisa ye manisa salu kiandi.
Yoa. 5: 30. 6: 38. 17: 4.
35. Kadi ka luvovele koe : Ngonda zia zisidi, mboki nsungi angionzoko yizidi ? Tala, mono iluvovele : Lusendula meso meno, lutonwa mavia, vo makivembokele mu ngionzoko.
Mat. 9: 37. Luk. 10: 2.
36. Uyonzikanga utambulanga mfutu bwabu ye yonzikanga mimbutu ku moyo wamvu ya mvu, kidi kunini ye yonzekele bayangalala va mosi.
37. Kadi mu diodio diambu diadi diakedika : Wankaka ukunanga, wankaka uyonzikanga. Mika 6: 15.
38. Mono yalufidisi mu yonzika yilualembwa sala. Bankaka bameni sala, yeno luakotele mu salu kiau.
39. Bisi Samalia babingi mu mbanza yoyo baulekila minu mu diambu diamambu mankento wata kimbangi : Yandi unkembi mamonsono mayavengi.
40. Nkiangunu bisi Samalia bu bayiza kwa yandi, banyuvula kakala yau. Yandi wakala kuna lumbu biole.
41. Bankaka babingi banlekila minu mu diambu diamambu mandi ;
42. bavova kwa nkento : Bwabu ka tulekele minu diaka ko mu diambu diampov' aku, kadi yeto kibeni tuwilu ye tuzeyi, vo mu kedika ndieu i Mvulusi anza. Yoa. 6: 69. 17: 8.
43. Lumbu biole mboki wakatuka kuna, wayenda ku Ngalili ;
Mat. 4: 12. Mal. 1: 14. Luk. 4: 14.
44. kadi yandi kibeni Yesu wata kimbangi, vo mbikudi kabeki nzitusu mu yandi nsi ko.
Mat. 13: 57. Mal. 6: 4. Luk. 4: 24.
45. Nkiangunu bu kaluaka ku Ngalili, bisi Ngalili bantambula, kadi bamona mamonsono makavanga mu Yelusalemi mu nkembo, kadi yau kibeni mpe bayiza ku nkembo.
46. Nkiangunu wayenda diaka ku

Kana mu Ngalili kukakitudila nlangu vinia.

Mu Kapenaumi mwakala muntu wantinu wakala mwana wena yela.

Yoa. 2: 1 b.

47. Bu kawa, vo Yesu tukidi mu Yuda ye wizidi ku Ngalili, wayenda kwa yandi, wanyuvula kakulumuka ye niakisa mwan' andi, kadi wakala lukufi ye fwa.

48. Buna Yesu wavova kwa yandi: Vo ka lumonanga dimbu ye mangu ko, ka lulekanga minu nkutu ko. 1 Kol. 1: 22.

49. Muntu wantinu wavova kwa yandi: Mfumu, kulumuka, fimwana fiami bu ka fiakifwididi ko.

50. Yesu wavova kwa yandi: Wenda, mwan' aku uvukidi. Muntu waleka minu mu diambu diavova Yesu kwa yandi, wayenda.

51. Bu kakinangukina mu kulumuka, nanga miandi miankika, miankamba, vo mwan' andi uvukidi.

52. Buna yandi wabayuvula ola kikabadika niakina. Buna bavova kwa yandi: Zono mu ola kiansambodia yuku-yuku diansisidi.

53. Nkiangunu se diazaya, vo mu ola kina kiavova Yesu kwa yandi: Mwan' aku uvukidi. Yandi waleka minu yandi kibeni ye nzo andi yamvimba.

54. Kiokio i dimbu kianzole kiavanga Yesu, bu katuka mu Yuda ye wayiza ku Ngalili.

KAPU 5.

1. Mbevo ku Beteseda. 9. Bayudayo bazola vonda Yesu. 18. Yesu wavova mu Sandi, 30. wakibika Mwan' a Nzambi.

Landila momo nkembo wabayudayo wakala, Yesu wabaluka kuna Yelusalemi.

2. Mu Yelusalemi mwena va mwelo amameme zinga kibikwanga Beteseda mu kiyibli. Mwakala nlonga ntanu miabitungwa.

3. Mu miomio mwalambalala kabu diazimbevo ye bampofo ye batembilanga ye basioka.

5. Kuna kwakala muntu mosi wakala yela makumatatu ye nani diamvu.

6. Yesu bu kammona lambalele, wazaya, vo wakibedila ntangu yayingi, wavova kwa yandi: Ngeye zolele niake?

7. Mbevo yavutula kwa yandi: Mfumu, kiena muntu ukuntula mu zinga ko, nlangu bu uvinzulu; kansi bu ngizidi, wankaka ukikulumukini.

8. Yesu wavova kwa yandi: Telama wabonga ntand' aku, wenda.

Mat. 9: 6.

9. Muntu waniaka, wabonga ntand' andi, wayenda. I kialumingu lumbu kiokio. Yoa. 9: 14.

10. Nkiangunu bayudayo bavova kwa ndiena waniaka: I lumingu kwandi, kwena luve mu nata ntanda ko.

2 Mose 20: 10. Yel. 17: 21 b. Mat. 12: 2.

11. Yandi wavutula kwa yau: Undiakisingi vovelenge kwa mono: Bonga ntand' aku, wenda.

12. Banyuvula: Nani i muntu wowo uvovelenge kwa ngeye: Bonga ye wenda?

13. Kansi mbevo kazaya ko ndiena i nani, kadi Yesu wavengumuka, kadi ndonga yayingi yakala va vuma kina.

14. Landila momo Yesu wansolula mu kinlongo, wavova kwa yandi: Tala, wanieki, kuvutukani vola masumu ko, kwidi bwilwa dilutidi bi. Yoa. 8: 11.

15. Buna muntu wayenda vova kwa bayudayo, vo i Yesu wanniakisa.

16. Mu diambu diodio bayudayo bazoma Yesu, bu kavanga momo mu lumingu.

17. Kansi yandi wavutula kwa yau: Sami disalanga nate ye bwabu; mono mpe isalanga. Yoa. 14: 10.

18. Mu diambu diodio bayudayo baluta tomba mu kumvonda, bu katulula lumingu ye wabika Nzambi diandi Se mpe, wakidedikisa ye Nzambi.

19. Buna Yesu wavutula, wavova kwa yau: Kedika, kedika, mono iluvovele: Mwana ka ulendi vanga diambu yandi kibeni ko, kansi dina dikamweni ye Se divanganga; kadi monso makavanganga, momo mavanganga mpe Mwana bumosi. Yoa. 8: 38.

20. Kadi Se dizolanga Mwana ye disonganga wo mamonsono makavanganga yandi kibeni; mavanga malutidi momo si dia wo songa mpe, kidi luayitukwa. Yoa. 3: 35.

21. Kadi bonso bufulukisanga Se bafwa ye kubavumusanga, i buna Mwana uvumusanga bonso bakazolele.

22. Kadi Se nkutu kafundisanga muntu ko, kansi wavana mfundusu yayonsono kwa Mwana,

Mat. 11: 27. 28: 18. Yoa. 17: 2.

23. kidi babonsono bazitisa Mwana, bonso bubazitisanga Se. Wonso lembolo zitisa Mwana, kazitisanga Se diafidisa wo ko.

24. Kedika, kedika, mono iluvovele: Wonso uwanga mambu mami ye leki-

langa wamfidisa minu, wena moyo wamvu ya mvu, kaluaki mu mfundusu ko, kansi wakatukidi mu lufwa ye wayizidi ku moyo.

Luk. 23: 43. Yoa. 3: 18. 6: 40, 47. 8: 51. Ef. 2: 6.

25. Kedika, kedika, mono iluvovele: Lokula kikwiza, ye kiena bwabu, bafwa bu bawa nding' a Mwan' a Nzambi, bawilu si bakala moyo.

Loma 6: 4. Ngal. 2: 20. Ef. 2: 1, 5, 6. 5: 14.

26. Kadi bonso bwenina Se moyo mu yandi kibeni, i buna diavana Mwana mu kala moyo mu yandi kibeni.

27. Diamvana lendo kiazengila nzengolo, bu i Mwan' amuntu.

28. Ka luyitukwani momo ko; kadi ntangu yikwiza yina wa babonsono bena mu zindiamu nding' andi,

Dan. 12: 2. 1 Kol. 15: 52. 1 Tes. 4: 16.

29. si bavaika; bavanga yambote ku mfulukusu amoyo; basadila yambi ku mfulukusu amfundu. Mat. 25: 46.

30. Mono kilendi vanga lekwa mu mono kibeni ko. Bonso buiwanga ifundisanga; mfundusu ami yena yalunungu, bu kitombanga luzolo luami ko, kansi luzolo luawamfidisa. Yoa. 6: 38.

31. Vo itanga kimbangi mu mono kibeni, kimbangi kiami ka kiena kiakedika ko.

32. Wankaka wena utanga kimbangi mu mono, luzeyi kweno, vo kimbangi kiokio kikatanga mu mono kiena kiakedika.

Yes. 42: 1. Mat. 17: 5. Yoa. 8: 14, 18.

33. Yeno luatuma kwa Yoane, yandi watela kedika kimbangi. Yoa. 1: 19 b.

34. Mono kitambudi kimbangi kiamuntu ko, kansi mpovele momo, kidi luavuluswa.

35. Yandi i mwinda walema ye wakienzula; kansi luazola yangalala mu kia kwandi mu lokula kimosi.

36. Kimbangi kiena yami kilutidi kia Yoane; kadi mavanga mampana Se, kidi yamanisa mo, i mavanga momo maivanganga matanga kimbangi mu mono, vo i Se diamfidisa.

Yoa. 10: 25. 14: 11.

37. Se diamfidisa, yandi tele kimbangi mu mono. Widi ntangu nkutu ka luwilu nding' andi ko ye ka lumweni lunitu luandi ko.

Mat. 3: 17. 17: 5. Yoa. 6: 27. 12: 28. 2 Pet. 1: 17. 2 Mose 33: 20. 5 Mose 4: 12. 1 Tim. 6: 16. 1 Yoa. 4: 12.

38. Yeno ka luena mambu mandi masikila mu yeno ko, kadi ka lulekilanga ndiena ukafidisa minu ko.

39. Lufionguninanga masonukwa, kadi lubenzi, vo mu mau luena moyo wamvu ya mvu, i mau matanga kimbangi mu mono.

Luk. 16: 29. Mav. 17: 11. Yes. 8: 20. 34: 16. 5 Mose 18: 15. Yel. 23: 5. Dan. 9: 24. Yoa. 1: 45.

40. Yeno ka luzolele kwiza kwa mono ko, kidi luakala moyo.

41. Kitambulanga nkembo kwa bantu ko;

42. kansi iluzeyi, vo ka luena zola kwa Nzambi mu yeno ko.

43. Mono yayizidi mu nkumbu a Sami, kansi ka lukuntambulanga ko; vo wankaka wizidi mu yayandi nkumbu, yandi lutambudi.

44. Bwe lulenda leka minu, bu lutombasananga nkembo, kansi ka lutombanga nkembo ko utukidi mu Nzambi yimosi kaka?

45. Ka lubanzani ko, vo yakulufunda kwa se? Vena umosi ukulufundanga, i Mose ulusilanga vuvu.

46. Kadi vo lulekele Mose minu, nga luandekele minu, kadi yandi wasonika mu mono.

1 Mose 3: 15. 22: 18. 49: 10. 5 Mose 18: 15, 18.

47. Kansi vo lulembolo leka minu mu masonukwa mandi, buna bwe lualekila mambu mami minu?

KAPU 6.

1. Yesu wadikila mafunda matanu mababakala. 14. Bantu bazola kunyadisa ntinu; 16. wadiata va nlangu, 22. wata nsamu mu dimpa diakizulu. 60. Nlonguki miankaka miausisa. 67. Kimbangi kia Petelo.

Landila momo mboki Yesu wasabuka ku simu diambu a Ngalili, i wa Tibelia.

Mat. 14: 13 b. Mal. 6: 30 b. Luk. 9: 10 b.

2. Ndonga yayingi yannama, kadi bamona dimbu bikavanga mu zimbevo.

3. Yesu wabaluka vana mongo, wavwanda vana ye nlonguki miandi.

4. Pasa i nkembo wabayudayo wakala lukufi. 3 Mose 23: 5.

5. Yesu bu kasendula meso mandi ye mona, vo ndonga yayingi yizidi kwa yandi, wavova kwa Filipo: Kwe tuasumbila mampa, kidi eba badia?

6. Wavova momo mu kuntonta, kadi yandi kibeni wazaya makakana vanga.

7. Filipo wavutula kwa yandi: Mampa mankama zole zadenali ka malungidi kwa yau ko, kidi muntu muntu kabaka fibuku-buku.

8. Nlonguki andi mosi, Andele, i mpangi a Simoni Petelo, wavova kwa yandi:

9. Kindende kiena vava kiena mampa matanu mabali ye mbizi zole za-

nlangu, kansi biabi i nki kwa baba babingi? 2 Nt. 4: 43.

10. Yesu wavova: Lusa bantu bavwanda. Vuma kiokio kiakala titi biabingi. Buna babakala bavwanda kanivo mafunda matanu mu ntalu.

11. Buna Yesu wabonga mampa, watonda, wavana bavwanda, bobo mpe mbizi yonso yibazola.

12. Bu bamana yukuta, wavova kwa nlonguki miandi: Luyonzika buku biamansadusulwa, widi lekwa ka kidi fukila.

13. Nkiangunu bayonzika, bafuluza kumi ye mpidi zole zabuku biamansadusulwa biamampa matanu mabali mabadia.

14. **Nkiangunu** bantu bu bamona dimbu kiavanga Yesu, bavova: Kedika, endu i mbikudi ukwiza mu nza.

5 Mose 18: 15, 18. Luk. 7: 16. 24: 19. Yoa. 4: 19. 7: 40.

15. Nkiangunu Yesu bu kazaya, vo bakana kumbaka mu ngolo, kidi bamvanga ntinu, buna watinina vana mongo diaka, yandi kwandi kaka.

Mat. 14: 22 b. Mal. 6: 45 b.

16. **Nkokila** bu yabwa, nlonguki miandi miakulumuka ku mbu,

Mat. 14: 22 b. Mal. 6: 45 b.

17. bakota mu bota, basabuka kuna simu diambu kuna Kapenaumi. Bayiludulwa, Yesu kakiluakila kwa yau ko;

18. mbu watudumuswa beni kwa mpeve yangolo yavevumuka.

19. Nkiangunu bu baluaka kanivo makumole ye stadia bitanu kanivo makumatatu, bamona Yesu dieti mu mbu, wafinangana ye bota; bakala wonga.

20. Kansi wavova kwa yau: I mono kwami, ka lukalani wonga ko.

21. Buna bazola kuntambula mu bota; bota ntumbu luaka kuna simu dibayenda.

22. **Lumbu** kiansuka ndonga yatelama kuna simu diambu, bamona, vo ka kwakala bota kiankaka ko, kansi kimosi kaka, ye vo Yesu kakota ye nlonguki miandi mu bota ko, kansi nlonguki miandi miayenda miau kaka.

23. Bota biatuka mu Tibelia lukufi ye vuma vabadila mampa, Mfumu bu kakitondila.

24. Nkiangunu ndonga bu yamona, vo Yesu kakala kuna ko ye ka nlonguki miandi mpe ko, bakulumuka mu bibota yau kibeni, baluaka ku Kapenaumi, batombanga Yesu.

25. Bu bansolula kuna simu diambu, bavova kwa yandi: Labi, nki antangu wizidi vava?

26. Yesu wavutula kwa yau, wavova: Kedika, kedika, mono iluvovele: Ka lukuntombanga ko, bu luamweni dimbu, kansi bu luadidi mampa ye yukutidi.

27. Ka lusadilani mu ndilu yifukilanga ko, kansi mu ndilu yisikilanga ku moyo wamvu ya mvu, yina yikuluvananga Mwan' amuntu; kadi Se, i Nzambi, diansa dimbu.

Yoa. 11: 26. Mat. 3: 17. 17: 5. Yoa. 1: 32 b. 5: 37. 8: 18.

28. Nkiangunu bavova kwa yandi: Nki tuavanga, kidi tuasala salu kia Nzambi?

29. Yesu wavutula, wavova kwa yau: Salu kia Nzambi i kiaki, mpasi lualekila ndiena ukafidisa minu.

1 Yoa. 3: 23.

30. Buna bavova kwa yandi: Buna nki adimbu vengi, kidi tuamona kio ye kulekila minu? Nki usalanga?

Mat. 12: 38. 16: 1. 1 Kol. 1: 22.

31. Mase meto madianga mana muna nsi yankatu, bonso bwasonama: Yandi wabavana mampa matuka ku zulu mu dia. 1 Kol. 10: 3.

32. Buna Yesu wavova kwa yau: Kedika, kedika, mono iluvovele: Mose kaluvana dimpa diatuka ku zulu ko, kansi Sami dikuluvananga dimpa diakedika diatukidi mu zulu.

33. Kadi dimpa dia Nzambi i diodio dikulumuka tuka ku zulu, divana moyo kwa nza.

34. Buna bavova kwa yandi: Mfumu, utuvananga dimpa diodio ntangu zazonsono.

35. Buna Yesu wavova kwa yau: Mono i dimpa diamoyo. Ukwiza kwa mono kafwe nsatu nkutu ko; ukundekila minu, kamoni mpwila widi ntangu nkutu ko.

Yes. 55: 1. Mat. 11: 28. Yoa. 4: 14. 7: 37.

36. Mono yaluvovele, vo luamweni, kansi ka lualekele minu ko.

37. **Biabionsono** bikumpananga Sami bikwizanga kwa mono, wonso ukwiza kwa mono, kinluanzudi nkutu ko;

38. mono kiakulumuka tuka ku zulu ko, kidi yavanga luzolo luami, kansi luzolo luawamfidisa.

Mat. 26: 39 b. Yoa. 4: 34. 5: 30.

39. Luzolo luawamfidisa i lualu, mpasi kiavidisa widi lekwa ko mu bina biabionsono bikampana, kansi kidi yafulukisa kio mu lumbu kiazimunina.

Yoa. 10: 28. 17: 12. 18: 9.

40. Kadi luzolo lua Sami i lualu, mpa-

si wonso umonanga Mwana ye kunlekilanga minu si kakala moyo wamvu ya mvu, ye mono si yakumfulukisa mu lumbu kiazimunina. Yoa. 3: 15 b.

41. Nkiangunu bayudayo bavuma mu yandi, bu kavova: Mono i dimpa diakulumuka tuka ku zulu.

42. Bavova: Kadi ndieu ka Yesu, i mwan' a Yosefi koe, wena se ye mbuta batuzeyi? Buna ndieu bwe kavovele bwabu: Mono yakulumuka tuka ku zulu? Mat. 13: 55. Luk. 4: 22. Yoa. 7: 27.

43. Yesu wavutula, wavova kwa yau: Ka luvumani mu yeno kibeni ko.

44. Muntu kalendi kwiza kwa mono ko, vo Se diamfidisa ka dintuntidi ko; mono si yakumfulukisa mu lumbu kiazimunina.

45. Mwasonama mu mimbikudi: Babonsono si balongwa kwa Nzambi. Wonso wawa kwa Se ye walonguka, yandi ukwizanga kwa mono.
Yes. 54: 13 Yel. 31: 34. Yoa. 1: 18. 1 Tes. 4: 9. Eb. 8: 10 b.

46. Ka bwa ko, vo muntu mweni Se; kansi ndiena watuka mu Nzambi, yandi wamweni Nzambi.
Mat. 11: 27. Luk. 10: 22. Yoa. 1: 18.

47. Kedika, kedika, mono iluvovele: Ulekanga minu wena moyo wamvu ya mvu. Yoa. 3: 36.

48. Mono i dimpa diamoyo.

49. Mase meno madia mana muna nsi yankatu, mafwa;
Yoa. 6: 31. Eb. 3: 16 b.

50. diadi i dimpa dikulumuka tuka ku zulu, kidi muntu kadia dio ye lembwa fwa.

51. Mono i dimpa diamoyo diakulumuka tuka ku zulu. Vo muntu didi dimpa diami, si kakala moyo mvu ya mvu; dimpa diivana mu moyo wanza i nsuni ami. Yoa. 3: 13.

52. Buna bayudayo banwanasana mu mambu, bavova: Ndiena bwe kalenda kutuvana nsuni andi wadiwa?

53. Buna Yesu wavova kwa yau: Kedika, kedika, mono iluvovele: Vo ka ludidi nsuni a Mwan' amuntu ko, vo ka lunwini menga mandi ko, ka luena moyo mu yeno ko. Yoa 1: 12.

54. Udianga nsuni ami ye unwanga menga mami, wena moyo wamvu ya mvu, mono si yakumfulukisa mu lumbu kiazimunina.

. 55. Kadi nsuni ami i ndilu yakedika ye menga mami i ndwinu yakedika.

56. Udianga nsuni ami ye nwanga menga mami; yandi usikilanga mu mono ye mono mu yandi.

57. Bonso Se diamoyo diamfidisa ye ngiena moyo mu diambu dia Se, i bobo ukundianga si kakala moyo yandi mpe mu diambu diami.

58. Diadi i dimpa diakulumuka tuka ku zulu, ka bonso bwadia mase ko ye bafwa; udianga dimpa diadi si kakala moyo mvu ya mvu.

59. Yandi wavova momo mu nzo alukutukunu, bu kalonga mu Kapenaumi.

60. Buna nlonguki miandi miamingi miavova, bu bawa mo: Diambu diodio diambalu diena, nani lenda dio wa?

61. Yesu wazaya mu yandi kibeni, vo nlonguki miandi miavuma mu diodio, wavova kwa yau: Diodio dilutesese sakube?

62. Buna bwe vo lumweni Mwan' amuntu balukidi kukateka kala?

63. I mpeve yivumusanga, nsuni ka wena mfunu ko. Mambu mayaluvovele i mpeve ye i moyo. 2 Kol. 3: 6.

64. Bankaka mu yeno bena balembolo leka minu. Kadi tuka mu mbadukulu Yesu wazaya banani bobo balembwa leka minu ye nani ndiena wakunyekula. Yoa. 2: 25. 13: 11.

65. Yandi wavova: Mu diambu diodio mono iluvovele: Muntu kalendi kwiza kwa mono ko, vo kaveno bo kwa Sami ko.

66. Mu diambu diodio nlonguki miandi miamingi miayenda vutuki, ka bavutuka zieta yandi ko.

67. Buna Yesu wavova kwa kumi ye zole: Kadi yeno mpe luzolele katuke?

68. Simoni Petelo wavutula: Mfumu, kwa nani tuakwenda? Ngeye wena mambu mamoyo wamvu ya mvu.
Mav. 5: 20.

69. Yeto tulekele minu, tuzeyi, vo ngeye i Nkwa vedila wa Nzambi.
Yoa. 11: 27.

70. Yesu wavutula kwa yau: Kadi mono kialusola kumi ye zole koe? Mosi mu yeno i nkadi ampemba.
Luk. 6: 13.

71. Yandi wavova mo mu Yuda, i mwan' a Simoni Iskalioti, kadi yandi wakana kunyekula, i mosi mu kumi ye zole.

KAPU 7.

1. Yesu wayenda ku Yelusalemi, 14. walonga mu kinlongo. 32. Sielo biabafalisi biatonta kumbaka. 37. Yesu walonga mu lumbu kiazimunina kiankembo. 45. Sielo biavutuka kwa mfumu zau.

Landila momo Yesu wazieta mu Ngalili; kadi kazola zieta mu Yuda ko, kadi bayudayo bantomba mu kumvonda.

2. Nkembo abayudayo, i nkembo amafwokula, wakala lukufi.

3. Nkiangunu mpangi zandi zavova kwa yandi: Katuka vava, wenda ku Yuda, kidi nlonguki miaku mpe miamona mavanga maku mauvanganga.

4. Kadi muntu kavanganga lekwa mu nsweki ko, yandi kibeni bu katombanga mu kala va yuti. Vo uvanganga bo, ukukimonikisa kwa nza.

5. Kadi mpangi zandi ka zanlekila minu ko. Mal. 3: 21.

6. Yesu wavova kwa yau: Nate ye bwabu ntangu ami ka yayizidi ko, kansi ntangu eno yikubamene ntangu zazonsono.

7. Nza ka yilendi kulubela ko, kansi yikumbelanga, kadi itelanga yo kimbangi, vo mavanga mayau i mambi.

8. Lubalukeno kweno ku nkembo; mono kibaluki ku nkembo wau ko, kadi ntangu ami ka yakilungididi ko.

9. Bu kamana vova momo, yandi kibeni wasikila ku Ngalili.

10. Kansi mpangi zandi bu zakiyendila ku nkembo, yandi kibeni wabaluka mpe, ka va yuti ko, kansi mu nsweki.

11. Nkiangunu bayudayo bantomba mu nkembo, bavova: Yandi kwe kena?

12. Vuma kwakwingi kwakala mu ndonga mu yandi. Bankaka bavova: Yandi wena wambote; bankaka bavova: Ve, kadi uzimbikisanga ndonga.

13. Mwanki muntu kambika va yuti ko mu diambu diawonga mu bayudayo.
Yoa. 9: 22. 12: 42. 19: 38.

14. Ndambu ankembo bu yakiviokila, Yesu wabaluka mu kinlongo, walonga.

15. Nkiangunu bayudayo bayitukwa, bavova: Ndiena ulembolo longwa, bwe kazeyi masonukwa?

16. Buna Yesu wavutula kwa yau, wavova: Longi diami ka diami ko, kansi diayandi wamfidisa. Yoa. 12: 49.

17. Vo muntu zolele vanga luzolo luandi, si kazaya, vo longi ditukidi mu Nzambi, evo mpovele mu mono kibeni.

18. Uvovanga mu yandi kibeni, tombanga wandi nkembo, kansi utombanga nkembo wawamfidisa, yandi wena wakedika, ye kondwa kwalunungu ka kwena mu yandi ko. Yoa. 5: 41.

19. Kadi Mose kaluvana nsiku koe? Buna luena muntu kavanganga nsiku ko. Mu nkiama lutombele mu kumponda?
2 Mose 20: 1 b. Mav. 7: 53. Yoa. 5: 16. 10. 39. 11: 53.

20. Ndonga yavutula: Mpeve yambi yena yaku. Nani tombele mu kuvonda? Yoa. 8: 48, 52. 10: 20.

21. Yesu wavutula, wavova kwa yau: Vanga dimosi kaka yavanga, yeno babonsono luayitukwa.

22. Mose waluvana nzengolo—ka bonso nkievo yatuka mu Mose ko, kansi mu mase—ye mu lumingu luzenganga muntu.
1 Mose 17: 10 b. 3 Mose 12: 3. Loma 4: 11.

23. Vo muntu tambudi nzengolo mu lumingu, kidi nsiku mia Mose ka miatululwa ko, buna lumfwemenie, bu yaniakisi muntu wamvimba mu lumingu?

24. Ka lufundisani, bonso bwena luse ko; kansi lufundisa mfundusu yalunungu. Zing. 24: 23 b.

25. Bisi Yelusalemi bankaka bavova: Kadi ka i yandi koe ubatombanga mu vonda? Yoa. 5: 18.

26. Tala, yandi vovele va yuti, ka bavovele diambu kwa yandi ko. Kadi bakuluntu bazeyi mu kedika, vo yandi i Klistoe?

27. Mwanki ndiena tuzeyi mukatukidi, kansi Klisto bu kakwiza, widi muntu nkutu kazeyi mukatukidi ko.
Mat. 13: 55. Luk. 4: 22.

28. Buna Yesu waboka mu kinlongo, walonga, wavova: Yeno lunzeyi, luzeyi muyatuka; kiayiza mu mono kibeni ko; kansi wamfidisa i wakedika; yandi ka lunzeyi ko. Yoa. 8: 14.

29. Mono inzeyi, kadi ntukidi mu yandi; yandi wamfidisa.
Mat. 11: 27. Yoa. 10: 15.

30. Nkiangunu batomba mu kumbaka; muntu katula koko mu yandi ko, kadi lokula kiandi ka kiayizidi ko.
Mal. 11: 18. Luk. 20: 19. Yoa. 8: 20.

31. Kansi babingi mu ndonga banlekila minu, bavova: Klisto bu kakwiza, kadi kalutila ndieu mu vanga dimbu biabingi bikavengie? Yoa. 8: 30.

32. Bafalisi bawa ndonga yavuma momo mu yandi; bangudi zanganga ye bafalisi bafidisa mantadi mu kumbaka.

33. Nkiangunu Yesu wavova: Fintangu-ntangu diaka yakidi yeno, mono ikwenda kwa wamfidisa.
Yoa. 12: 35. 16: 16.

34. Yeno si luakuntomba, kansi ka lukunsolula ko; mungiena, ka lulendi mo luaka ko. Yoa. 8: 21 b. 12: 35. 13: 33

35. Nkiangunu bayudayo bavovasa

na: Ndiena kwe kakwenda, bu tualembana kunsolula? Kani kakwenda kwa basansukuswa mu baelene ye longa baelene?
36. Nki adiambu diodio dikavovele: Yeno si luakuntomba, kansi ka lukunsolula ko, ye: Mungiena, ka lulendi mo luaka ko.
37. Mu lumbu kiazimunina kiakinene kiankembo Yesu watelama, wabokuzula, wavova: Vo muntu mweni mpwila, bika kiza kanwa.
3 Mose 23: 36. Yes. 55: 1. Nzai. 22: 17.
38. Mila mianlangu amoyo si miacilumuka tuka mu ngudi andieu ukundekilanga minu, bonso buvovele masonukwa.
39. Wavova momo mu Mpeve yakana tambula balekila yandi minu, kadi Mpeve ka yikikadila ko, kadi Yesu kameni kembuswa ko.
Yoeli 2: 28. Mav. 2: 17.
40. Buna bankaka mu ndonga bu bawa mambu momo, bavova: Kedika ndieu i mbikudi. Yoa. 6: 14.
41. Bankaka bavova: Ndieu i Klisto. Bankaka bavova: Kadi Klisto tukidi mu Ngalilie? Yoa. 1: 45.
42. Kadi masonukwa ka mavova koe, vo Klisto tukidi mu nkun' a Davidi mu vata dia Betelemi mwakala Davidi?
Lumb. 132: 11. Mika 5: 2. Yes. 11: 1. Mat. 2: 5. Luk. 2: 4.
43. Nkiangunu ndonga yakabana mu diambu diandi. Yoa. 9: 16. 10: 19.
44. Bankaka bazola kumbaka, kansi muntu kantula moko ko.
45. Nkiangunu mantadi mayiza kwa bangudi zanganga ye kwa bafalisi, baba bavova kwa yau: Mu nkiama ka lunneti ko?
46. Mantadi mavutula: Widi ntangu nkutu muntu kavovele bonso buvovele muntu wowo ko.
47. Bafalisi bavutula kwa yau: Kadi yeno mpe luazimbukusu?
48. Umosi mu bakuluntu vo mu bafalisi kadi lekele minu mu yandie?
Yoa. 12: 42. 1 Kol. 1: 20. 2: 8.
49. Kansi ndonga yoyo yilembolo zaya nsiku i bakiasingwa.
50. Nikodemo, mosi mu yau, wavova kwa yau: Yoa. 3: 1.
51. Kadi nsiku mieto mifundisanga muntue, vo ka mitekele wa kwa yandi ye zaya makavanganga ko.
52. Yau bavutula, bavova kwa yandi: Kadi ngeye mpe tukidi mu Ngalilie? Fiongunina ye tala, vo mbikudi katukanga mu Ngalili ko.

KAPU 8.

1. Yesu wayuvulwa mu diambu diankento wata kinsuza, 12. Yesu wakibika kia kwanza, 21. wasamuna mfwilu andi. 30. Babingi banlekila minu. 37. Satana i se diantantu mia Yesu. 52. Yesu watekidila Abalahami.

Yesu wayenda kuna mongo a Olive.
2. Nsuka nabu wayiza diaka ku kinlongo, bantu babonsono bayiza kwa yandi; wavwanda, wabalonga.
3. Minsoniki ye bafalisi batuala nkento wabakama mu kinsuza; bu bameni kuntula mu monakanda,
4. bavova kwa yandi: Nlongi, nkento wau wabakama, bu kata kinsuza.
5. Tuasikudukuswa mu nsiku mia Mose mu vonda bampila yoyo mu matadi; buna ngeye bwe vovele?
6. Bavova momo mu kumvukumuna, kidi babaka dibakumfundila. Kansi Yesu wayinama, wasonika mu nlembo va nsi.
7. Bu batatamana kunyuvula, wadongama, wavova kwa yau: Buna luena, wonso kondolo masumu kateka tuba tadi mu yandi.
8. Wavutuka yinama, wasonika va nsi.
9. Bu bawa mo, bavaika mosi mosi, badika mu bangudi zabantu nate ye bazimunina. Yesu wasiswa yandi kwandi kaka ye nkento watelama mu monakanda.
10. Yesu bu kadongama, bu kamona muntu ko, kansi nkento kaka, wavova kwa yandi: Nkento, mfundi miaku kwe bena? Muntu kakubedese koe?
11. Yandi wavova: Mfumu, ka muntu ko. Yesu wavova: Mono mpe kikubedisa ko, wenda, kuvutukani vola masumu ko.
12. Mboki Yesu wavutuka vova kwa yau, wata: Mono i kia kwanza, ukundamanga kazieti mu tombe nkutu ko, kansi si kakala kia kwamoyo.
Yoa. 1: 4 b. 9: 5. 12: 35, 46.
13. Buna bafalisi bavova kwa yandi: Ngeye ukitelele kimbangi, kimbangi kiaku ka kiena kiakedika ko.
14. Yesu wavutula, wavova kwa yau: Vo mono ikitelele kimbangi, buna kimbangi kiami kiena kiakedika, kadi nzeyi muyatukidi ye kuikwenda. Yeno ka luzeyi ko muntukidi vo kuikwenda.
15. Yeno lufundisanga bonso bwena nsuni, mono kifundisanga muntu ko.
16. Kansi vo mono ifundisanga mpe,

mfundusu ami yena yakedika, kadi kiena kwami mono kaka ko, kansi mono ye wamfidisa. Yoa. 16: 32.

17. Mwasonukwa mu nsiku mieno, vo kimbangi kiabantu bole kiena kiakedika.

5 Mose 17: 6. 19: 15. Mat. 18: 16. 2 Kol. 13: 1. Eb. 10: 28.

18. Mono ndieu ikitelele kimbangi; Se diamfidisa ditanga kimbangi mu mono mpe.

19. Buna bavova kwa yandi: Saku kwe diena? Yesu wavutula: Yeno ka luzeyi ye mono ye Sami ko. Vo lunzeyi, nga luzeyi Sami mpe.

Yoa. 14: 7, 9.

20. Yesu wavova mambu momo va lundulu, bu kalonga mu kinlongo; muntu nkutu kambaka ko, kadi lokula kiandi ka kiakiyizididi ko. Yoa. 7: 30.

21. Nkiangunu yandi wavutuka vova kwa yau: Mono nkatukidi, yeno si luakuntomba, si luafwa mu masumu meno. Kuikwenda ka lulendi ko kwiza ko. Yoa. 7: 33. 13: 33.

22. Buna bayudayo bavova: Kadi kakukivonde, bu kavovele: Kuikwenda ka lulendi ko kwiza ko?

23. Yandi wavova kwa yau: Yeno lutukidi ku banda, mono ntukidi ku ntandu; yeno lu banza yayi, mono ka i wanza yayi ko. Yoa. 3: 31. 1 Yoa. 4: 5.

24. Nkiangunu iluvovelenge, vo si luafwa mu masumu meno, kadi vo lulembolo leka minu, vo i mono kwami, buna si luafwa mu masumu meno.

25. Buna bavova kwa yandi: Ngeye u nani kwaku? Yesu wavova kwa yau: I dina diyatukididi kamba kwa yeno.

26. Mamingi mena yami mu vova ye fundisa mu yeno, kansi wamfidisa wena wakedika; monso mayawilu kwa yandi, ivovanga mo kwa nza.

27. Yau ka bazaya ko, vo wababikila Se.

28. Nkiangunu Yesu wavova: Bu lumeni zangula Mwan' amuntu, si luazaya, vo i mono kwami, vo kivanganga lekwa mu mono kibeni ko, kansi ivovanga mama bonso bwandonga Se.

29. Wamfidisa wena yami; yandi kansisa mono kaka ko, kadi ntangu zazonsono ivanganga mazolakana kwa yandi.

30. Bu kavova momo, babingi banlekila minu.

31. Mboki Yesu wavova kwa bayudayo banlekila minu: Vo lusikilanga mu mambu mami, buna lu nlonguki miami mu kedika.

32. Yeno si luazaya kedika ye kedika si kiakulusa mpwanza. Loma 6: 18.

33. Bavutula kwa yandi: Yeto i nkun' a Abalahami, ka tukedi nanga miamuntu widi ntangu nkutu ko. Buna bwe vovele: Yeno si luakala mpwanza?

34. Yesu wavutula kwa yau: Kedika, kedika, mono iluvovele: Wonso uvanganga masumu i nang' amasumu.

Loma 6: 16. 2 Pet. 2: 19.

35. Nanga ka usikilanga mu nzo mvu ya mvu ko. Mwana usikilanga mvu ya mvu.

36. Nkiangunu vo Mwana ulusidi mpwanza, buna si luakala mpwanza mu kedika.

37. Nzeyi, vo yeno i nkun' a Abalahami; kansi lutombanga mu kumponda, kadi mambu mami ka mazazukanga mu yeno ko.

38. Mayamona vana Sami ivovanga mo; bobo yeno mpe maluawa kwa seno, luvanganga mo.

39. Bavutula, bavova kwa yandi: Se dieto i Abalahami. Yesu wavova kwa yau: Vo yeno i bana ba Abalahami, nga luvengi mavanga ma Abalahami. Mat. 3: 9.

40. Kansi bwabu lutombele mu kumponda, i muntu, ilukembi kedika kiyawa kwa Nzambi; Abalahami kavanga bo ko.

41. Yeno luvanganga mavanga maseno. Bavova kwa yandi: Yeto ka tuabutuka mu mpala ko; tuena Se dimosi, i Nzambi.

42. Yesu wavova kwa yau: Vo Nzambi i Seno, nga lunzolele, kadi mono yavaika ye yatuka kwa Nzambi, kadi kiatuka mu mono kibeni ko, kansi yandi wamfidisa. Yoa. 16: 27 b.

43. Mu nkiama lulembolo zaya mpov' ami? Kadi ka lulendi wa mambu mami ko.

44. Yeno lu base, i nkadi ampemba, luzolele vanga luzinunu luaseno; tuka mu mbadukulu yandi i mvondi, katelamanga mu kedika ko, kadi kedika ka kiena mu yandi ko. Bu kavovanga makutu, mamandi kavovanga, kadi yandi i nkwa makutu ye se diamau.

1 Yoa. 3: 8.

45. Kansi mono bu ivovanga kedika, ka lukundekilanga minu ko.

46. Buna luena nani ukuntungululanga masumu? Vo ivovanga kedika, mu nkiama lulembolo kundekila minu?

1 Yoa. 3: 5.

47. Ndiena wa Nzambi wanga mambu ma Nzambi; i kuma ka luwanga ko, kadi ka lu ba Nzambi ko.
Yoa. 18: 37. 1 Yoa. 4: 6.

48. Bayudayo bavutula, bavova kwa yandi: Ka tutomene vova koe, vo u mwisi Samalia, wena mpeve yambi.
Yoa. 7: 20. 10: 20 Mat. 10: 25.

49. Yesu wavutula: Kiena kwami mpeve yambi ko, kansi izitisanga Sami, yeno lukumvwezanga.

50. Mono kitombanga nkemboso ami ko; umosi wena utombanga yo ye fundisanga.

51. Kedika, kedika, mono iluvovele: Vo muntu ukebanga mambu mami, kamoni lufwa nkutu ko mvu ya mvu.
Yoa. 5: 24. 11: 25.

52. Bayudayo bavova kwa yandi: Bwabu tuzeyi, vo wena mpeve yambi; Abalahami wafwa ye bambikudi; uvovele: Vo muntu ukebanga mambu mami, yandi kabimbi lufwa ko mvu ya mvu.

53. Kadi ngeye lutidi Abalahamie, i seto diafwa? Mbikudi miafwa mpe. Ngeye ukukivanga vo u nani? Yoa. 4: 12.

54. Yesu wavutula: Vo mono ikukikembilanga, nkembolo ami i ka lekwa ko. Sami i ndiena ukunkembilanga, i yandi uluvovilanga: Yandi i Nzambi eto.

55. Yeno ka lunzeyi ko, kansi mono inzeyi; vo mpovele, vo kinzeyi ko, nga mfwanane ye yeno, i nkwa makutu; kansi mono inzeyi ye ikebanga mambu mandi.

56. Abalahami i seno, wayangalala vo wakana mona lumbu kiami; wamona kio, wayangalala.

57. Buna bayudayo bavova kwa yandi: Kwena makumatanu mamvu nate ye bwabu ko, wamweni Abalahamie?

58. Yesu wavova kwa yau: Kedika, kedika, mono iluvovele: Abalahami bu kakibutukila nkutu ko, buna ngiena kwami.

59. Buna batota matadi mu tuba kwa yandi. Yesu waswama, wavaika mu kinlongo. Yoa. 10: 31.

KAPU 9.

1. Yesu waniakisa mpofo; 13. mpofo yayuvuzulwa kwa bafalisi.

Bu kavioka, wamona muntu wafwa meso tuka mu mbutulu.

2. Nlonguki miandi mianyuvula, miavova: Labi, nani wavola masumu, ndieu vo se ye mbut' andi, kidi kabutukila ye meso mafwa?

3. Yesu wavutula: Ndieu kavola masumu ko ye ka se ye mbut' andi ko, kansi kidi mavanga ma Nzambi mamonika mu yandi.

4. Yeto tufwiti sala kaka salu kiawatufidisa, mwini bu wakidi; fuku bu dizidi, muntu kalendi sala ko.

5. Bu yakidi mu nza, mono i kia kwanza. Yoa. 1: 4 b. 8: 12. 12: 35, 46.

6. Bu kamana vova momo, walobula mante va nsi, wavanga mante sobwa, wakusa sobwa kiokio va meso,

7. wavova kwa yandi: Wenda wakisukula ku zinga kia Siloa, mbangudulu Fidusu. I kuma wayenda, wakisukula, wayiza moni.

8. Buna mfinangani zandi ye bateka kummonanga vo i nlombi, bavova: Ndieu ka i yandi koe wavwanda, walombanga?

9. Bankaka bavova: I yandi yoyo. Bankaka bavova: Ve, kansi umfwanane. Yandi kibeni wavova: I mono kwami.

10. Buna bavova kwa yandi: Buna meso maku bwe mazibukidi?

11. Ndieu wavutula: Muntu ubikwanga Yesu, vengi sobwa, kusidi va meso mami, vovele kwa mono: Wenda wakisukula ku Siloa. I kuma ngiele kukisukula, mbweni diaka.

12. Bavova kwa yandi: Ndiena kwe kena? Yandi wavova: Kizeyi ko.

13. Batuala wateka kala meso mafwa kwa bafalisi.

14. Kansi lumbu kiokio i kialumingu kiavanga Yesu sobwa ye wazibula meso mandi.

15. Nkiangunu bafalisi bavutuka kunyuvula, bonso bu kamwenini diaka. Yandi wavova kwa yau: Yandi watudidi sobwa va meso mami, yakisukudi, mbweni.

16. Buna bafalisi bankaka bavova: Muntu wowo katukidi kwa Nzambi ko, kadi kakebanga lumingu ko. Bankaka bavova: Muntu wamasumu bwe kalenda vanga dimbu biobio? Mwakala nkabunu mu yau.

17. Nkiangunu bavutuka vova kwa mpofo: Ngeye bwe vovele mu yandi, bu kazibudi meso maku? Yandi wavova: Yandi i mbikudi. Luk. 7: 16.

18. Nkiangunu bayudayo ka baleka minu mu yandi ko, vo wakala meso mafwa ye wamweni diaka, nate ye babokila se ye mbut' andiena wamweni diaka.

19. Banyuvula, bavova: Ndieu i mwan' eno ulubikidi, vo wabutuka ye meso mafwa? Buna bwe kamwenini bwabu?
20. Buna se ye mbut' andi bavutula, bavova: Yeto tuzeyi, vo ndieu i mwan' eto, wabutuka ye meso mafwa.
21. Kansi bonso bukamwenini bwabu ka tuzeyi bo ko, ye wonso wazibudi meso mandi, ka tuzeyi ko; lunyuvula, wena mvu miafwana, lenda kukivovila.
22. Se ye mbut' andi bavova momo, bu batina bayudayo, kadi bayudayo bakiwawasanana, vo muntu tambudidi mu yandi, vo i Klisto, buna vaikusu mu nzo alukutukunu.
Yoa. 7: 13. 12: 42.
23. I kuma se ye mbut' andi bavova: Wena mvu miafwana, lunyuvula.
24. Nkiangunu babokila muntu wowo wafwa meso mbokila yanzole, bavova kwa yandi: Vana nkembo kwa Nzambi. Yeto tuzeyi, vo muntu wowo i nkwa masumu.
25. Buna ndieu wavutula: Kizeyi ko, vo yandi i nkwa masumu; dimosi nzeyi: mono yafwa meso, bwabu mbweni.
26. Buna bavova kwa yandi: Nki kakuvengi? Bwe kazibudi meso maku?
27. Wavutula kwa yau: Ikikambidi dio kwa yeno, ka luwilu dio koe? Mu nkiama luzolele dio vutuka wa? Kadi yeno mpe luzolele kala nlonguki miandie?
28. Bamfinga, bavova: Ngeye i nlonguki andiena, kansi yeto tu minlonguki mia Mose.
29. Tuzeyi, vo Nzambi wavova kwa Mose, kansi ndiena kukatukidi ka tuzeyi ko.
30. Muntu wavutula, wavova kwa yau: Inga, ngitukulu amomo i yayi, vo ka luzeyi kukatukidi ko, kansi yandi wazibudi meso mami.
31. Yeto tuzeyi, vo Nzambi kawanga bankwa masumu ko; kansi vo muntu uvuminanga Nzambi ye vanganga luzolo luandi, buna ukunwanga.
Zing. 15: 29. 28: 9. Yes. 1: 15. Yak. 5: 16.
32. Tuka mu mbadukulu antangu ka tuwilu ko, vo muntu wazibudi meso mawabutuka ye meso mafwa.
33. Vo ndieu katukidi mu Nzambi ko, nga kalendi vanga lekwa ko.
34. Bavutula, bavova kwa yandi: Mu masumu wabutukila ngeye wawonsono, ngeye ukutulonge? Banluanzula.
35. Yesu wawa, vo banluanzula; bu kammona, wavova: Ngeye lekele kwaku minu mu Mwan' a Nzambie?
36. Ndieu wavutula, wavova: Mfumu, yandi i nani, mpasi yanlekila minu?
37. Yesu wavova kwa yandi: Ngeye ummweni, vovele ye ngeye i yandi kwandi.
38. Kansi wavova: Mfumu, ndekele minu. Yandi wansambila.
39. Yesu wavova: Ku mfundu mono yayiza mu nza yayi, kidi balembolo mona bamona, ye bamonanga, mpasi bakala meso mafwa.
40. Bankaka mu bafalisi bakala yandi bawa momo, bavova kwa yandi: Kadi yeto mpe tuena meso mafwe?
41. Yesu wavova kwa yau: Vo lufwidi meso, nga ka luena masumu ko, kansi bwabu luvovele: Tumonanga; masumu meno masikilanga. Yoa. 15: 22.

KAPU 10.

1. Mvungi wabiza. 22. Yesu wabindana mpaka ye bayudayo, 40. wayenda ku Yodani.

Kedika, kedika, mono iluvovele: Lembolo kota mu mwelo ampak' amameme, kansi usumbukanga mwankaka, yandi i mwivi ye ntani.
2. Ukotanga mu mwelo, yandi i mvungi amameme.
3. Nkengi amwelo ukunzibudilanga, mameme mawanga nding' andi, mandi mameme katelanga nkumbu mbila, uvaikisanga mo.
4. Bu kavaikisi mandi mameme mamonsono, tekele mo ku ntu, mameme makunnamanga, bu mazeyi nding' andi.
5. Kansi ka manamanga nzenza nkutu ko, kansi makuntinanga, kadi ka mazeyi nding' abanzenza ko.
6. Yesu wavova ngana yoyo kwa yau, kansi yau ka bazaya ko, kani i nki makavova kwa yau.
7. Nkiangunu Yesu wavova: Kedika, kedika, mono iluvovele: Mono i mwelo amameme.
8. Babonsono bantekidila i mivi ye mintani, kansi mameme ka mabawa ko.
9. Mono i mwelo; vo muntu kotele mu mono, si kavuluswa ye kota ye vaika ye solula biandia.
10. Mwivi kakwizilanga diambu diankaka ko kansi mu yiba ye vonda ye

bunga. Mono yayizidi, kidi bakala moyo ye kala kiaba.

11. Mono i mvungi wabiza. Mvungi wabiza uyambudilanga mameme mwel' andi.

Lumb. 23: 1 b. Yes. 40: 11. Yel. 23: 1 b. Yeh. 34: 1 b. 37: 24. Sak. 11: 1 b. Mika 5: 4.

12. Wonso i nkwa mfutu, kansi ka mvungi ko, kena mameme mayandi kibeni ko, yandi umonanga lupu kizidi ye sisanga mameme ye tinanga; lupu kiziokunanga ye sansikisanga mo;

13. kadi yandi wena mu mfutu, kenina mameme mayindu ko.

14. Mono i mvungi wabiza, nzeyi mamami, mamami manzeyi,

15. bonso Se dinzeyi, mono nzeyi Se, ngiambudidi mameme mwel' ami.

Yoa. 7: 29.

16. Mono ngiena mameme mankaka mpe malembolo tuka mu mpaka yayi; mau mpe si yatuadisa kaka, si mawa nding' ami; si mwakala kamba dimosi ye mvungi mosi.

Yeh. 37: 22. Mat. 28: 19. Yoa. 11: 52. Mav. 10: 35.

17. I kuma Se dinzolele, bu ngiambudidi mwel' ami, kidi yabonga wo diaka.

18. Muntu kakunkatudila wo ko, kansi mono kibeni iyambula wo. Ngiena lendo kiayambudila wo, ngiena lendo kiabongila wo diaka. Nsikudukusu yoyo mono yatambula yo kwa Sami.

19. Nkabunu yavutuka kala mu bayudayo mu diambu diamambu momo.

Yoa. 7: 43.

20. Nkiangunu babingi mu yau bavova: Wena mpeve yambi, laukidi; mu nkiama lukunwilanga?

Yoa. 7: 20. 8: 48, 52.

21. Bankaka bavova: Mambu momo ka matukidi kwa bakamene mpeve yambi ko. Kadi mpeve yambi ulenda zibula meso mampofoe? Yoa. 9: 32.

22. Mu Yelusalemi mwakala nkembo ambiekolo avwala. Sivu kiakala.

23. Yesu wazieta mu kinlongo mu nzil' abitungwa bia Solomo. Mav. 3: 11.

24. Buna bayudayo banzungidila, bavova kwa yandi: Ntama kwa si watula miela mieto nzanza? Vo Ngeye i Klisto, utukamba dio mu kibakala.

25. Yesu wavutula: Mono yalukembi dio, ka lulekele minu ko. Mavanga maivanganga mu nkumbu a Sami, mau makuntelanga kimbangi.

Yoa. 5: 36.

26. Kansi yeno ka lulekele minu ko, kadi ka luena mu mameme mami ko.

Yoa. 8: 47.

27. Mameme mami mawanga nding' ami, nzeyi mo, makundamanga.

Yoa. 10: 3.

28. Mono ivananga mo moyo wamvu ya mvu, ka mabungwani mvu ya mvu nkutu ko, ye muntu kaziokuni mo mu koko kwami ko.

29. Diampana Sami dilutidi mamonsono mu nene, muntu kalendi dio ziokuna mu koko kwa Se ko.

30. Mono ye Se i mosi kwandi.

Yoa. 17: 11, 22.

31. Bayudayo bavutuka nanguna matadi, kidi bamvondila mo.

32. Yesu wavutula kwa yau: Mavanga mamingi mabiza yalusongele matukidi kwa Se; edie mu mavanga momo lukuntubila matadi?

33. Bayudayo bavutula kwa yandi: Ka tukutubidi matadi mu diambu diavanga diabiza ko, kansi mu diambu diantiakulu, ngeye bu u muntu ukivengi Nzambi.

34. Yesu wavutula kwa yau: Ka mwasonama mu nsiku mieno koe: Mono yavova: Yeno i zinzambi?

35. Vo wabika baba zinzambi bayizulwa mambu ma Nzambi; masonukwa ka malendi kanguka ko;

36. buna yeno luvovele kwa ndiena wabiekwa kwa Se ye wafiduswa ku nza: Ngeye utiakanga, kadi mpovelenge: Mono i Mwan' a Nzambi?

37. Vo kivanganga mavanga ma Sami ko, ka lundekilani minu ko.

38. Vo ivanganga mo, lulekila mavanga minu, vo ka lukundekilanga minu ko, kidi luazava ye visa, vo Se diena mu mono ye mono mu Se.

Yoa. 14: 10 b. 17: 21 b.

39. Nkiangunu bavutuka tomba mu kumbaka, kansi wakatuka mu moko mau.

40. Yandi wavutuka kwenda kuna simu dia Yodani ku vuma kiateka botikilanga Yoane, wasikila kuna.

41. Babingi bayiza kwa yandi, bavova: Yoane kavanga dimbu ko, kansi mamonsono mavova Yoane mu endu mena makedika.

42. Babingi banlekila minu kuna.

KAPU 11.

1. Yesu wafulukisa Lasalo. 47. Bafalisi bawawasana mu vonda Yesu.

Mwakala muntu wayela, i Lasalo, i mwisi Betania, i vata dia Malia ye mpangi andi Malata. Luk. 10: 38.

2. Malia i ndiena wakusa Mfumu

mazi ye wakunguna malu mandi mu nsuki zandi, nkazi andi Lasalo wakala yela.
Mat. 26:6 b. Mal. 14:3 b. Luk. 10:38. Yoa. 12:3.
3. Nkiangunu busi biandi biatuma kwa yandi mu vova: Mfumu, tala, uuzolele wena yela.
4. Yesu bu kawa mo, wavova: Ka yela kwamfwilu koko ko, kansi mu diambu diankembo a Nzambi, kidi Mwan' a Nzambi wakembudulwa ko.
5. Yesu wazola Malata ye mpangi andi ye Lasalo.
6. Nkiangunu bu kawa, vo wakala yela, wazingila lumbu biole va vuma kikakala.
7. Landila momo mboki wavova kwa minlonguki: Bika tuavutuka kota mu Yuda.
8. Nlonguki miavova kwa yandi: Labi, bwabu bayudayo batombele mu kuvonda mu matadi, wavutuka kwenda kune? Yoa. 10:31.
9. Yesu wavutula: Kadi lumbu ka kiena kumi ye ola biole koe? Vo muntu zietanga mu mwini, katanga sakuba ko, kadi umonanga kia kwanza yayi.
10. Kansi vo muntu diatanga mu fuku, utanga sakuba, kadi kia ka kwena mu yandi ko.
11. Yandi wavova momo, mboki wavova kwa yau: Nkundi eto Lasalo lele, kansi mwendo ami kunsikimisa kunsi atulu.
12. Buna nlonguki miavova kwa yandi: Mfumu, vo lele si kavuluswa.
13. Yesu wabika mfwilu andi, kansi yau babanza, vo wabika tulu tuandeka.
14. Nkiangunu Yesu wabangula vova kwa yau: Lasalo wafwidi.
15. Mu diambu dieno kidi lualeka minu, kiese kiena yami, vo kiakedi vo ko; kansi tuenda kwa yandi.
16. Buna Toma, wabikwa Didimo, wavova kwa minlonguki yandi: Tuenda yeto mpe tuafwa yandi.
17. Nkiangunu Yesu bu kaluaka, wambwana ukilambalelele mu ndiamu lumbu bia.
18. Betania diakala lukufi ye Yelusalemi kanivo nseke akumi ye stadia tanu.
19. Babingi mu bayudayo bayiza kwa Malata ye Malia mu kubabomba mu diambu diankazi au.
20. Nkiangunu Malata bu kawa, vo Yesu wizidi, wayenda kunkiki; kansi Malia wavwanda mu nzo.
21. Buna Malata wavova kwa Yesu: Mfumu, vo ngeye wakedi vava, nga nkazi ami kafwidi ko.
22. Kansi bwabu mpe nzeyi kwami, vo dionso diulombele kwa Nzambi, Nzambi wa dio kuvana.
23. Yesu wavova kwa yandi: Nkazi aku si yafuluka.
24. Malata wavova kwa yandi: Nzeyi kwami, vo si kafuluka mu mfulukulu mu lumbu kiazimunina.
Luk. 14:14. Yoa. 5:29.
25. Yesu wavova kwa yandi: Mono i mfulukulu ye moyo; ukundekilanga minu, si kakala moyo, vo wafwidi mpe.
Yoa. 8:51.
26. Wonso wena moyo ye ukundekilanga minu, kafwe mvu ya mvu nkutu ko. Lekele dio minue? Yoa. 6:40, 54.
27. Wavova kwa yandi: Ngeta, Mfumu, mono ndekele minu, vo ngeye i Klisto, Mwan' a Nzambi, ukwiza mu nza. Mat. 16:16. Yoa. 4:42. 6:69.
28. Bu kavova momo, wayenda tela mpangi andi Malia mbila mu nsweki. wavova: Nlongi lueki, utelele mbila.
29. Yandi bu kawa mo, ntumbu telama, wayiza kwa yandi.
30. Yesu kakiluakila mu vata ko, kansi wakala va vuma kiankikila Malata.
31. Nkiangunu bayudayo bakala yandi mu nzo ye bambomba, bu bamona, vo Malia nangukini nswalu ye vaikidi, bannama, kadi babanza, vo wakwenda ku ndiamu mu dila kuna.
32. Nkiangunu Malia bu kaluaka kwakala Yesu ye wammona, wafukama va malu mandi, wavova kwa yandi: Mfumu, vo wakedi vava, nga nkazi ami kafwidi ko.
33. Nkiangunu Yesu bu kammona weti dila ye bayudayo bayiza yandi beti dila, wakala nganzi mu mpeve, wakizakimisa,
34. wavova: Kwe luantudidi? Bavova kwa yandi: Mfumu, wiza tala.
35. Yesu wadila.
36. Buna bayudayo bavova: Tala, bonso bukanzolele.
37. Kansi yau bankaka bavova: Ndieu wazibula meso mampofo, kadi kakutu lembuswa ndieu mu fwa koe?
38. Nkiangunu Yesu wavutuka kala nganzi mu ngudi andi, wayiza ku ndiamu. Nluka wakala ye tadi diayekukwa wo.
39. Yesu wavova: Lukatula tadi. Malata, busi kiawafwa, wavova kwa yandi: Mfumu, weka nsudi, kadi kasi kafwididi lumbu ia.

40. Yesu wavova kwa yandi: Kadi kikembi koe, vo lekele minu si wamona nkembo a Nzambi?
41. Nkiangunu bakatula tadi. Yesu wasendula meso, wavova: Se, mono itondele, bu ungwilu.
42. Nzeyi kwami, vo ngeye ukungwanga ntangu zazonsono, kansi mu diambu diandonga yitelamene kinzungidila vava mpovele mo, kidi baleka minu, vo ngeye wamfidisa.
43. Bu kavova momo, waboka mu ndinga yayinene: Lasalo, vaika kwaku!
44. Muntu wafwa wavaika ye zingamene fundu mu moko ye mu malu, zizi kiandi kizingamene lenswa diakiufuta. Yesu wavova kwa yau: Lunkangula, lunyambula kenda.
45. Nkiangunu babingi mu bayudayo bakiyizila kwa Malia ye bakimwena makavanga, baleka minu mu yandi.
46. Kansi bankaka mu yau bayenda kwa bafalisi, babakamba mavanga Yesu.
47. Buna bangudi zanganga ye bafalisi bakutikisa nenga diabamayala, bavova: Nkiama tuvanga, kadi muntu wowo uvanganga dimbu biabingi?
48. Vo tukunyambudila bobo, babonsono si bakunlekila minu, bisi Loma si bakwiza ziona fulu kieto ye kanda dieto.
49. Kansi buna bena umosi, nkumbu andi Kayafa, i ngudi anganga mu mvu wauna, wavova kwa yau: Ka luzeyi lekwa nkutu ko,
50. ka luyindudi ko, vo butomene kwa yeno, vo muntu mosi kafwila bantu—ye kanda diadionsono dilembolo fukila. Yoa. 18: 14.
51. Kavova mambu momo mu yandi kibeni ko, kansi bu kakala ngudi angang' amvu wauna, wabikula, kadi Yesu wakana fwila kanda diodio,
52. ka kanda diodio kaka ko, kansi kidi kakutikisa va mosi bana ba Nzambi basansakana. Yoa. 10: 16.
53. Tuka mu lumbu kina bavovanga manenga makumvonda.
54. Nkiangunu Yesu kavutuka zieta va yuti ko ye bayudayo, kansi wakatuka kuna, wayenda ku nsi lukufi ye nsi yankatu ku mbanza yibikwanga Efalaimi; kuna kakala ye minlonguki.
55. Pasa kiabayudayo kiakala lukufi. Babingi batuka mu nsi babaluka ku Yelusalemi ku ntual' apasa mu kukivedisa.
56. Buna batomba Yesu, bavovasana, bu batelama mu kinlongo: Bwe lubenzi? Nanga kizi ku nkembo nkutu ko.
57. Bangudi zanganga ye bafalisi bakivanina nsikudukusu: vo muntu zeyi vakena, si kazaikisa dio, kidi bambaka.

KAPU 12.

1. Yesu wakuswa mazi mu Betania, 12. wakota mu Yelusalemi va mpunda. 20. Bisi Elene bantomba. 36. Bayudayo badimbula minu.

Nkiangunu lumbu sambanu biatekila pasa mboki Yesu waluaka ku Betania kwakala Lasalo wafulukisa Yesu mu bafwa.
Mat. 26: 6 b. Mal. 14: 3 b. Yoa. 11: 43.
2. Kuna banlambila nlekolo, Malata wabasadila; kansi Lasalo i mosi ye yau bavwanda yandi va meza.
3. Buna Malia wabonga tezo [1] kimosi kiamazi manalado mantalu malembwa sangwa lekwa kiankaka, wakusa malu ma Yesu, wakunguna malu mandi mu nsuki zandi; nzo yazala kwa nsunga yamazi. Yoa. 11: 2.
4. Yuda Iskalioti, mosi mu nlonguki miandi, ndiena wakana kunyekula, wavova:
5. Mu nkiama mazi momo ka matekolo ko mu nkama tatu zadenali ye maveno kwa bamputu?
6. Kavova mo ko mu diambu diawakadila bamputu mayindu, kansi bu kakala mwivi ye wanata finkela-nkela fiabivanza ye wayelumuna biatulwa muna. Yoa. 13: 29.
7. Buna Yesu wavova: Unyambula, kidi kakeba mo mu lumbu kiandiamusu ami.
8. Kadi bamputu bena yeno ntangu zazonsono, kansi mono kiena yeno ntangu zazonsono ko.
9. Nkiangunu ndonga yina yayinene yabayudayo yazaya, vo yandi wena kuna. Bayiza ka mu diambu dia Yesu kaka ko, kansi kidi bamona Lasalo mpe ukafulukisa mu bafwa. Yoa. 11: 43 b.
10. Bangudi zanganga bavova manenga, kidi bavonda Lasalo mpe;
11. kadi babingi mu bayudayo bayenda mu diambu diandi, balekila Yesu minu.
12. Lumbu kiansuka ndonga yayingi bu yamana luaka ku nkembo ye bawa, vo Yesu weti kwiza ku Yelusalemi,
Mat. 21: 1 b. Mal. 11: 1 b. Luk. 19: 29 b.
13. babonga mandala, bavaika mu

[1] mb. ½ akilo.

kunkika, baboka: Osana, wizidi mu nkumbu a Mfumu, i nkwa lusakumunu, i ntinu a Isaeli. Lumb. 118: 25 b.

14. Yesu wamona mpunda yantwenia, wavwanda yo va ntandu, bonso bwasonama:

15. Mwana wankento wa Sioni, kukalani wonga ko; tala, ntinu aku wizidi ye vwendi va ntandu amwan' ampunda.

Sak. 9: 9. Yes. 62: 11. Mat. 21: 5.

16. Nlonguki miandi ka miazaya bo va ntete ko, kansi Yesu bu kamana kembuswa, mboki babambuka moyo, vo momo masonama mu yandi ye bavanga dio kwa yandi.

17. Nkiangunu ndonga yakala yandi yata kimbangi, vo watela Lasalo mbila mu vaika mu ndiamu, wamfulukisa mu bafwa.

18. I kuma ndonga yayiza kunkiki mpe, kadi bawa, vo wavanga dimbu kiokio.

19. Buna bafalisi bavovasana: Lumweni, vo ka lulendele lekwa ko; tala, nza yele kunlandi.

20. Mwakala bisi Elene bankaka bakala yau babaluka mu sambila mu nkembo.

21. Nkiangunu yau bayenda kwa Filipo watuka mu Betesaida mu Ngalili, banyuvula, bavova: Mfumu, tuzolele mona Yesu.

22. Filipo wayiza kamba dio kwa Andele, Andele ye Filipo bayiza kamba dio kwa Yesu.

23. Yesu wavutula kwa yau, wavova: Lokula kizidi, kidi Mwan' amuntu kakembulwa.

24. Kedika, kedika, mono iluvovele: Vo lutombo luawiti ka lubwa mu ntoto ye fwa ko, nga luau ye luau kaka lukalanga; kansi vo lufwa, lubutanga mbutu miamingi.

25. Wonso zolele mwel' andi, vidisi wo; wonso belele mwel' andi mu nza yayi, kebele wo ku moyo wamvu ya mvu.

Mat. 10: 39. 16: 25. Mal. 8: 35. Luk. 9: 24. 17: 33.

26. Vo muntu ukunsadilanga, bika kandama. Mungiena si mwakala sielo kiami mpe. Vo muntu ukunsadilanga, buna Sami diakunzitisa. 1 Tes. 4: 17.

27. Bwabu mwel' ami uvizukidi; nki yavova? Se, umpulusa mu lokula kiaki. Mwanki i mu diambu diodio yayizidi ku lokula kiaki.

28. Se, kembisa nkumbu aku. Buna ndinga yatuka mu zulu: Mono ikembisanga yo, mono si yavutuka yo kembisa. Yoa. 17: 4 b.

29. Buna ndonga yatelama vana yawa yo, yavova, vo mbandanu yikedi. Bankaka bavova: Mbasi yivovele kwa yandi.

30. Yesu wavutula, wavova: Ndinga yoyo ka yizidi mu diambu diami ko, kansi mu diambu dieno.

31. Bwabu mfundusu anza yayi yeka; bwabu nkuluntu anza yayi si kaluanzulwa, Yoa. 16: 11.

32. ye mono, vo si yazangulwa tuka mu ntoto, si yatunta babonsono kwa mono kibeni. Yoa. 3: 14. 8: 28.

33. Yandi wavova mo mu songa lufwilu lukakana fwila.

34. Nkiangunu ndonga yavutula kwa yandi: Yeto tuawilu mu nsiku, vo Klisto usikilanga mvu ya mvu. Buna bwe vovele, vo Mwan' amuntu fwiti zangulwa kaka? Mwana wowo wamuntu i nani?

2 Sam. 7: 13. Lumb. 89: 29. 110: 4. Yes. 9: 6 b. Yeh. 37: 25. Dan. 2: 44. 7: 13 b.

35. Buna Yesu wavova kwa yau: Fintangu-ntangu fiakidi filuena kia; ludiata, bonso buluena ye kia, ka luidi bwilwa tombe; udiatanga mu tombe kazeyi kukakwendanga ko.

Yoa. 1: 9. 7: 33.

36. Bonso buluena ye kia, lulekila kia minu, kidi luakala bana bakia.

Yesu wavova momo, mboki wayenda kubaswama.

37. Mpeleko wavanga dimbu biobio biabingi vantadisi au, ka banlekila minu ko,

38. kidi mambu ma Yesaya, mbikudi, menda detila, makavova: Mfumu, nani lekele minu mu nsamu eto; koko kwa Mfumu kwa nani kuzaikusu?

Yes. 53: 1. Loma. 10: 16.

39. I kuma balembana leka minu, Yesaya bu kavutuka vova:

40. Yandi wafwisa meso mau, wabadisa ntima miau, ka bidi mona mu meso ye visa mu ntima ye bangumuka, mpasi yabaniakisa. Yes. 6: 9 b. 29: 10.

41. Yesaya wavova momo, bu kamona nkembo andi ye wavova mu yandi.

42. Mwanki babingi mu bakuluntu banlekila minu, kansi mu diambu diabafalisi ka batambudila dio ko, ka bidi vaikuswa mu nzo alukutukunu.

43. Kadi baluta zola nkembolo abantu ye nkembolo a Nzambi zafiuma.

44. Yesu waboka, wavova: Wonso ukundekilanga minu kalekilanga mono minu ko, kansi ndiena wamfidisa;

45. wonso ukumbonanga umonanga ndiena wamfidisa.

46. Mono yayiza ku nza bonso kia, kidi wonso ukundekilanga minu kasikila mu tombe ko. Yoa. 1: 4 b. 8: 19.
47. Vo muntu uwanga mambu mami ye lembolo mo keba, mono kikumfundisa ko, kadi kiayizidi mu fundisa nza ko, kansi kidi yavulusa nza.
48. Wonso ukunginanga ye katambulanga mambu mami ko, yandi wena mosi ukumfundisanga; diambu dimpovele i dina diakumfundisa mu lumbu kiazimunina.
49. Kadi kiavovele mu mono kibeni ko, kansi Se diamfidisa diampeni nsikudukusu, nki yata ye nki yavova.
Yoa. 14: 10.
50. Nzeyi kwami, vo nsikudukusu andi i moyo wamvu ya mvu; nkiangunu monso maivovanga, ivovanga mo, bonso bwankembi Se.

KAPU 13.

1. Yesu wasukula malu maminlonguki, 21. wabika Yuda i nyekudi, 31. walonga minlonguki, wasamuna nkusumukunu a Petelo

Ku ntual' ankembo apasa. Yesu bu kazaya, vo lokula kiandi kizidi, kidi kakatuka mu nza yayi ye kwenda kwa Se, bu kakizodila bayandi kibeni bakala mu nza, yandi wabazola nate ye ku nsukulu.
2. Nlekolo bu weka, nkadi ampemba bu kakisavukila ntima, vo Yuda Iskalioti, mwan' a Simoni, wakunyekula,
3. mpeleko yandi wazaya, vo Se diamvana mamonsono mu moko, vo watuka kwa Nzambi ye vo weti kwenda kwa Nzambi,
Yoa. 3: 35. 17: 2. 1 Kol. 15: 27 b.
4. watelama mu nlekolo, wavula yunga, wabonga tuaya, wakanga dio mu luketo.
5. Mboki watula nlangu mu kuluwa, wabadika sukula malu maminlonguki, wakungunа mo mu tuaya dikakengi mu luketo.
6. Nkiangunu wayiza kwa Simoni Petelo. Wavova kwa yandi: Mfumu, ngeye usukula malu mamie?
7. Yesu wavutula, wavova kwa yandi: Bwabu kuzeyi ko diivanga, kansi tuka bwabu mboki wa dio zaya.
8. Petelo wavova kwa yandi: Kasi mvu ya mvu kusukudi malu mami ko. Yesu wavutula kwa yandi: Vo ndembolo kusukula, kwen' aku ntuadi ye mono ko.
9. Simoni Petelo wavova kwa yandi: Mfumu, ka malu mami kaka ko, kansi moko ye ntu mpe.
10. Yesu wavova kwa yandi: Ukukiyobedele kena nsatu akukisukula ko, kansi meni vedila wawonsono; yeno lu bavedila, kansi ka babonsono ko.
Yoa. 15: 3. Mav. 15: 9.
11. Kadi yandi wazaya wakunyekula, i kuma wavova: Yeno ka lu bavedila babonsono ko.
12. Nkiangunu bu kamana sukula malu mau ye vwata yunga ye wavwanda diaka va meza, wavova kwa yau: Luzeyi dimpengi kwa yenoe?
13. Yeno lukumbikanga Nlongi ye Mfumu; yeno lutomene vova, kadi ngiena bobo.
Mal. 9: 5. 11: 21. Luk. 12: 41. 22: 33, 38.
Mat. 23: 8, 10. 1 Kol. 8: 6.
14. Nkiangunu vo mono, i Mfumu ye Nlongi, nsukudi malu meno, buna yeno mpe lubindamene mu sukasana malu.
15. Kadi mono iluveni kifwani, kidi luavanga bobo, bonso bumpengi kwa yeno. 1 Pet. 2: 21.
16. Kedika, kedika, mono iluvovele: Nanga ka ulutidi mfumu andi mu nene ko, ntumwa kalutidi wantuma mu nene ko.
Mat. 10: 24. Luk. 6: 40. 22: 27. Yoa. 15: 20.
17. Vo luzeyi momo, mayangi mena yeno, vo luvanganga mo.
18. Kivovele mu yeno babonsono ko; nzeyi bayasola; kansi kidi masonukwa menda detila: Didi yami dimpa undangunini kinkoso kiandi kiatambi.
Lumb. 41: 9. Mav. 1: 16.
19. Tuka bwabu mpovele dio kwa yeno, bu ka dikikadidi ko, kidi bu dimeni kala, lualeka minu, vo i mono kwami. Yoa. 14: 29.
20. Kedika, kedika, mono iluvovele: Utambulanga wonso umfidisi, yandi ukuntambulanga, kansi ukuntambulanga, tambulanga wamfidisa.
Mat. 10: 40. Luk. 9: 48. 10: 16.
21. Yesu bu kamana vova momo, wavizuka mu mpeve, wata kimbangi, wavova: Kedika, kedika, mono iluvovele: Buna luena umosi wakungiekula. Mat. 26: 21 b. Mal. 14: 18 b. Luk. 22: 21 b.
22. Minlonguki miatalasana, miakala mabanza mole, kani nani kabikidi.
23. Kansi kwakala mosi mu nlonguki miandi wavwanda va meza va lueka luankat' a Yesu, wazolwa kwa Yesu.
24. Nkiangunu Simoni Petelo walabikisa kwa ndiena, wavova kwa yandi: Kamba, nani kabikidi?
25. Buna ndiena wayinama va ntulu

a Yesu, wavova kwa yandi: Mfumu, nani kwandi?

26. Yesu wavutula: I yandi uivwangila buku ye kumvana kio. Nkiangunu bu kavwengi buku, wabonga, wavana kio kwa Yuda, i mwan' a Simoni Iskalioti.

27. Ndandani ye buku kiokio, Satana wakota mu yandi. Nkiangunu Yesu wavova kwa yandi: Savula vanga diuvanga.

28. Buna bena bavwanda va meza, widi muntu nkutu kazaya bila kikavovila bo kwa yandi ko.

29. Kadi bankaka babanza: Yuda bu kena ye finkela-nkela fiabivanza, vo Yesu vovele kwa yandi: Sumba bituena nsatu mu nkembo evo vana kingandi kwa bamputu. Yoa. 12: 6.

30. Nkiangunu bu kamana tambula buku, ntumbu vaika; fuku diakala.

31. Nkiangunu bu kamana vaika, Yesu wavova: Bwabu Mwan' amuntu kemboso, Nzambi kemboso mu yandi.

32. Vo Nzambi kemboso mu yandi, buna Nzambi mu yandi kibeni si kakunkembisa mpe, si kakula kunkembisa.

33. Lubimbana-mbana biami, fintangu-ntangu fiakidi fingiena yeno; yeno si luakuntomba, bonso buyavova kwa bayudayo: Kuikwenda ka lulendi ko kwiza ko, i bobo ikuluvovele bwabu mpe. Yoa. 7: 33 b. 8: 21 b.

34. Nsikudukusu yamona iluveni, kidi luazolasananga, bonso buyaluzolele, kidi yeno mpe luazolasananga.
3 Mose 19: 18. Mat. 22: 39. Yoa. 15: 12, 17. Loma 13: 8. Ngal. 6: 2. 1 Pet. 1: 22. 1 Yoa. 3: 11. 4: 21.

35. Mu diodio babonsono si bazaya, vo yeno lu nlonguki miami, vo luena zola kwanzolasani.

36. Simoni Petelo wavova kwa yandi: Mfumu, kwe wakwenda? Yesu wavutula kwa yandi: Kuikwenda, kulendi kundama bwabu ko, kansi ku nsukulu wakundama.

37. Petelo wavova kwa yandi: Mfumu, mu nkiama kilendi kunama bwabu ko? Mono ikuyambudila mwel' ami.

38. Yesu wavutula kwa yandi: Ngeye si wakungiambudila mwel' aku? Kedika, kedika, mono ivovele: Koko ka dikubi nkutu ko, nate ye unkadidi nkadila tatu.
Mat. 26: 34. Mal. 14: 30. Luk. 22: 34.

KAPU 14.

1. Yesu wamoka ye nlonguki miandi, 12. wabakamba salu kiau, 15. wabasila Mpeve yavedila, 25. wababomba.

Ka luvizukani ntima mieno ko; lulekila Nzambi minu, lulekila mono minu. Yoa. 14: 27.

2. Mu nzo a Sami mwena kundu biabingi, vo ka bwa ko nga yalukembi bo; kadi mono ikwenda kulukubikila fulu.

3. Vo ikwenda kulukubikila fulu, yakwiza vutuki ye kulutuala kwa mono kibeni, kidi luakala mpe vangiena.
Yoa. 12: 26. 14: 28. 17: 24.

4. Kuikwenda, yeno luzeyi nzila.
Yoa. 13: 33, 36.

5. Toma wavova kwa yandi: Mfumu, ka tuzeyi kuukwenda ko, bwe tuazaya nzila?

6. Yesu wavova kwa yandi: Mono i nzila ye kedika ye moyo; muntu kalendi kwiza kwa Se ko, vo ka mu mono ko.

7. Vo lunzeyi, si luazaya Sami mpe, tuka bwabu luzeyi dio ye lumweni dio.
Yoa. 8: 19.

8. Filipo wavova kwa yandi: Mfumu, utumwesa Se, buna bulungidi kwa yeto.

9. Yesu wavova kwa yandi: Ntangu yoyo yayingi ngiena yeno, ngeye Filipo kunzeyi koe? Umbweni, mweni Se. Bwe vovele: Utumwesa Se?
Yoa. 12: 45.

10. Kulekele minu koe, vo mono ngiena mu Se ye Se mu mono? Mambu maivovanga kwa yeno, kivovanga mo mu mono kibeni ko, kansi Se disikilanga mu mono, diau divanganga mavanga mandi.

11. Lundekila minu, vo mono ngiena mu Se ye Se mu mono; vo ka bwa ko, lundekila minu mu diambu diamavanga mau kibeni.

12. Kedika, kedika, mono iluvovele: Ukundekilanga minu, mavanga maivanganga, yandi mpe si ka mo vanga; si kavanga malutidi mu nene, kadi mono ikwenda kwa Se.

13. Kionso kilulombele mu nkumbu ami, si ya kio vanga, kidi Se diakembuswa mu Mwana.
Mat. 7: 7 b. Mal. 11: 24. Yoa. 16: 23. Yak. 1: 5 b.

14. Vo lundombele lekwa mu nkumbu ami, si ya kio vanga.

15. Vo lukunzolanga, lukeba nsikudukusu zami. Yoa. 15: 10.

16. Mono si yayuvula Se, ye yandi
si kakuluvana Nsadisi wankaka, kidi
kakala yeno mvu ya mvu,
17. i Mpeve yakedika yilembane nza
tambula, kadi ka yimweni yo ko ye ka
yizeyi yo ko. Yeno luzeyi yo, kadi yi-
sikilanga yeno ye si yakalanga mu
yeno.
18. Mono kiakuluyambula kinsona
ko, ikwiza kwa yeno.
19. Fintangu-ntangu diaka ye nza ka
yivutuki kumbona ko, kansi yeno si
luakumbona, kadi ikalanga moyo ye
yeno si luakalanga moyo. Yoa. 16: 16.
20. Kina lumbu si luazaya, vo mono
ngiena mu Sami, ye yeno mu mono, ye
mono mu yeno.
Yoa. 10: 38. 14: 10. 17: 21, 23.
21. Wena nsikudukusu zami ye ke-
banga zo, i yandi ukunzolanga, kansi
ukunzolanga si kazolwa kwa Sami, mo-
no si yakunzola ye kukimonikisa kwa
yandi.
22. Yuda, ka Iskalioti ko, wavova
kwa yandi: Mfumu, nki kibwidi bu
ukukimonikisa kwa yeto, ye ka kwa
nza ko?
23. Yesu wavutula, wavova kwa ya-
ndi: Vo muntu ukunzolanga, kakeba-
nga mambu mami, Sami si diakunzola,
si tuiza kwa yandi ye vanga kundu kie-
to kwa yandi. Yoa. 15: 10.
24. Lembolo kunzola, kakebanga ma-
mbu mami ko. Mambu maluwanga ka
mamami ko, kansi i ma Se diamfidisa.
Yoa. 7: 16.
25. Momo mpovele kwa yeno, bu isi-
kilanga yeno.
26. Kansi Nsadisi, i Mpeve yavedila
yifidisa Se mu nkumbu ami, yandi
si kakululonga mamonsono ye kuluba-
mbula moyo mu mamonsono mayalu-
kembi. Yoa. 15: 26. 16: 13.
27. Mono ikulusisila yenge; yenge
kiami ikuluvana. Mono kikuluvana-
nga bonso buvananga nza ko. Ka luvi-
zukani ntima mieno ko, vo kala bunku-
ta.
28. Yeno luwilu, vo ikuluvovelenge:
Mono si ikatuka ye kwiza kwa yeno.
Vo lunzolele, lukutu yangalala, vo
ikwenda kwa Se, kadi Se dikundutidi
mu nene. Yoa. 10: 29.
29. Bwabu ilukembi dio, bu ka dikika-
didi ko, kidi lualeka minu, bu dimeni
kala. Yoa. 13: 19.
30. Kivutuki vova yeno mamingi
ko, kadi nkuluntu anza wizidi, kabeki
lekwa mu mono ko. Yoa. 16: 11.
31. Kansi kidi nza yazaya, vo nzolele
Se ye ivanganga, bonso bwansikidikisa
Se: Lutelama, tuakatukeno vava.
Yoa. 10: 18. Mat. 26: 46. Mal. 14: 42.

KAPU 15.

1. Ngana yanti wavinia. 9. Zola kwakedika.
18. Mbelolo anza ye mbombolo abana
ba Nzambi.

Mono i nti wavinia wakedika, Sami
i mvati.
2. Dionso vala mu mono dilembolo
buta mbutu, yandi katudi dio; dionso
dibutanga mbutu, yandi uvedisanga dio,
kidi dialuta buta mbutu.
3. Yeno lukivedelele mu diambu di-
adiambu diyavovele kwa yeno.
Yoa. 13: 10.
4. Lusikila mu mono ye mono mu
yeno. Bonso vala dilembolo buta mbu-
tu diau kibeni, vo dilembolo sikilanga
mu nti wavinia, i bobo yeno lulembane
mpe, vo lulembolo sikilanga mu mono.
5. Mono i nti wavinia, yeno i mava-
la; wonso usikilanga mu mono ye mo-
no mu yandi, yandi ubutanga mbutu
miamingi, kadi vo lukondolo mono, ka
lulendi vanga lekwa ko.
6. Vo muntu kasikilanga mu mono
ko, buna vetolo bonso vala ye yumini;
bayonzika mo, batuba mo ku tia, ma-
lemanga. Mat. 7: 19.
7. Vo lusikilanga mu mono ye ma-
mbu mami masikilanga mu yeno, lulo-
mba kionso kiluzolele ye lua kio kala-
kana. Yoa. 14: 13. 16: 23, 26. 1 Yoa. 3: 22.
8. Mu diadi Sami dikemboso, bu lu-
butanga mbutu miamingi, yeno si lu-
akala nlonguki miami.
Mat. 5: 16. 1 Pet. 2: 12.
9. Bonso bwanzola Se, i bobo mono
yaluzolele mpe. Lusikila mu zola
kwami.
10. Vo lukebanga nsikudukusu zami,
si luasikila mu zola kwami, bonso bu-
yakebele nsikudukusu za Sami ye isiki-
langa mu zola kwandi. Yoa. 14: 15.
11. Mpovele momo kwa yeno, kidi
kiese kiami kiakala mu yeno ye kiese
kieno kialunga. Yoa. 17: 13.
12. Nsikudukusu ami i yayi, mpasi
luazolasananga, bonso buyaluzolele.
Yoa. 13: 14, 34. Ef. 5: 2. 1 Tes. 4: 9.
1 Yoa. 3: 11, 16. 4: 21.
13. Zola ka kwena ye muntu ko ku-
lutidi kwaku, vo uyambudilanga baku-
ndi bandi moyo. 1 Yoa. 3: 16.
14. Yeno i bakundi bami, vo luva-
nganga maikulusikidikisa. Yoa. 8: 31
15. Kikulubikanga minanga diaka ko,

kadi nanga kazeyi mavanganga mfumu
andi ko, kansi ikulubikidi bakundi, ka-
di mono yaluzayisi mamonsono maya-
wilu kwa Se.
16. Yeno ka luansolele ko, kansi mo-
no yalusolele, yaluvangudi, kidi luaye-
nda buta mbutu ye mbutu mieno misi-
kila; kidi kionso kionso kilulombele
kwa Se mu nkumbu ami, kaluvana kio.
Mat. 28: 19. Yoa. 14: 13.
17. Diadi ikulusikidikisa, mpasi lua-
zolasananga. Yoa. 13: 34.
18. Vo nza yikulubelanga, luzaya, vo
yau yatekele kumbela. Yoa. 7: 7.
19. Vo yeno lu banza, nga nza yizolele
biabiandi, nza yikulubelanga, bu ka lu
banza ko, kansi mono yalusolele mu
nza. 1 Yoa. 4: 5 b.
20. Lubambuka moyo mu diambu
diyaluvovele: Nanga kalutidi mfumu
andi ko. Vo banzomene, si bakuluzoma
mpe. Vo bakebele mambu mami, si
bakeba mambu meno mpe.
21. Mwanki si bavanga momo mamo-
nsono kwa yeno mu diambu diankumbu
ami, kadi ka bazeyi wamfidisa ko.
Mat. 24: 9. Yoa. 16: 3.
22. Vo kiayizidi ko ye mpovele kwa
yau, nga ka bena masumu ko; kansi
bwabu ka bena bila kiamasumu mau
ko. Yoa. 9: 41.
23. Ukumbelanga, belanga Sami mpe.
24. Vo kiavengi mu yau mavanga
makamavengi muntu ko, nga ka bena
masumu ko; kansi bwabu bameni mo-
na ye bela ye mono ye Sami.
25. Mwanki, kidi diambu diasonukwa
mu nsiku miau dienda detila: Bambela
mu nana.
26. Nsadisi bu kizidi, yandi si kata
kimbangi mu mono; i yandi uifidisa
kwa yeno tuka kwa Se, i Mpeve yake-
dika yitukanga mu Se.
Luk. 24: 49. Yoa. 14: 16, 26. 16: 7.
27. Kansi yeno mpe lutanga kimba-
ngi; kadi luena yami tuka mu mbadu-
kulu. Mav. 1: 21 b. 5: 32.

KAPU 16.

1. Yesu wasamuna nzomono. 5. Salu kia Mpeve yavedila. 17. Kiadi ye kiese biami-nlonguki. 25. Nkatukulu andi.

Momo mpovele kwa yeno, ka luidi ta
sakuba.
2. Si bakuluvaikisa mu nzo zatuku-
tukunu. Mwanki ntangu yikwiza, wo-
nso ukuluvondele bu kabanzi, vo salu
kia Nzambi kasalanga.
3. Si bavanga momo, kadi ka bazeyi
Se vo mono ko.
4. Mwanki momo mpovele kwa ye-
no, kidi ntangu bu yayizidi, luabambu-
ka moyo, vo mpovele mo kwa yeno.
Kialukembi mo tuka mu mbadukulu
ko, kadi buna ngiena yeno.
5. Kansi bwabu ikwenda kwa wa-
mfidisa, buna luena widi muntu nkutu
kangiuvudi ko: Kwe wakwenda?
6. Kansi bumpovele momo kwa yeno,
kiadi kizedi mu ntima mieno.
7. Mwanki iluvovele kedika: Buto-
mene kwa yeno, vo ikatuka; kadi vo
kikatuka ko, nga Nsadisi ka ukwiza
kwa yeno ko; kansi vo ikatuka, buna
si yakumfidisa kwa yeno.
8. Ndieu bu kizidi si katungulula
nza mu diambu diamasumu, mu diambu
dialuunungu, mu diambu diamfundusu:
9. mu diambu diamasumu, kadi ka
bakundekilanga minu ko;
10. mu diambu dialunungu, kadi
ikwenda kwa se ye ka lumboni diaka
ko;
11. mu diambu diamfundusu, kadi
nkuluntu anza yayi ufundusu.
Yoa. 12: 31.
12. Mamingi makidi yami mu kulu-
kamba; kansi bwabu ka lulendi mo
natikisa ko. 1 Kol. 3: 1 b.
13. Kansi yandi, Mpeve yakedika,
bu yizidi, yandi si kakulutuadisa mu
kedika kiakionsono; kadi kavovi mu
yandi kibeni ko, kansi mamonsono
makawanga, si ka mo vova, momo ma-
kwiza si kakulusamunina.
Yoa. 14: 26. 15: 26. 1 Yoa. 2. 27.
14. Ndiena si kakunkembisa, kadi
si kabonga mu mamami ye kulusamu-
nina.
15. Mamonsono mavwidi Se i ma-
mami, i kuma mpovele, vo ubonganga
mu mamami mu kulusamunina.
Yoa. 17: 10.
16. Fintangu-ntangu ye ka lumbo-
ni diaka ko, fintangu-ntangu diaka
ye luakumbona. Yoa. 7: 33. 13: 33. 14: 19.
17. Buna nlonguki miandi miankaka
miavovasana: Nki momo makavovele
kwa yeto: Fintangu-ntangu ye ka
lumboni ko, fintangu-ntangu diaka
luakumbona; ye: Mono ikwenda kwa
Se?
18. Buna bavova: Nki momo ma-
kavovele: Fintangu-ntangu? Ka tu-
zeyi makavovele ko.
19. Yesu wazaya, vo bazola kunyu-
vula, wavova kwa yau: Mu diodio
luyuvasene, vo mpovele: Fintangu-

ntangu ye ka lumboni ko, fintangu ntangu ye luakumbona?

20. Kedika, kedika, mono iluvovele: Yeno si luadila ye nionga, kansi nza si yayangalala; yeno si luakala kiadi, kansi kiadi kieno si kiakituka kiese.
Lumb. 30: 11.

21. Nkento bu kabutanga, kiadi kiena yandi, kadi lokula kiandi kizidi, kansi bu kameni buta mwana, kavutukidi bambuka moyo mu nzungu zandi ko mu diambu diakiese, muntu bu kabutukidi mu nza.

22. Nkiangunu yeno mpe luena kiadi bwabu; kansi mono si yavutuka kulumona, ntima mieno si miakala kiese, ye muntu kakulukatudila kiese kieno ko.
Yes. 66: 14.

23. Kina lumbu ka lukungiuvula lekwa ko. Kedika, kedika, mono iluvovele: Vo lulomba lekwa kwa Se, si ka kio kuluvana mu nkumbu ami.
Yoa. 14: 13. 15: 16.

24. Nate ye bwabu ka lulombele lekwa mu nkumbu ami ko. Lulomba, yeno si luatambula, kidi kiese kieno kialunga. Yoa. 15: 11.

25. Momo mpovele kwa yeno mu kingana, ntangu yakwiza, bu kivutuki vova mu kingana kwa yeno ko, kansi bangula kulusamunina ma Sami.

26. Kina lumbu lualomba mu nkumbu ami, kiluvovele ko, vo si yakuluyuvudila kwa Se;

27. kadi yandi kibeni Se ukuluzolanga, bu lunzolele ye lualekele minu, vo yatuka kwa Nzambi. Yoa. 17: 8.

28. Mono yatuka kwa Se, yayiza ku nza; mono si yasisa nza diaka ye kwenda kwa Se.

29. Nlonguki miandi miavova: Tala, bwabu ubangudi vova ye lembolo vova mu kingana.

30. Bwabu tuzeyi, vo ngeye zeyi mamonsono ye kwena nsatu ayuvulwa diambu kwa muntu ko, nkiangunu tulekele minu, vo ngeye watuka kwa Nzambi. Yoa. 17: 25.

31. Yesu wavutula kwa yau: Bwabu lulekele minue?

32. Tala, lokula kikwiza ye kikiyizidi, bu lusansakene, muntu ku yandi, muntu ku yandi, ye lungiambudi mono kaka; kansi kiena mono kaka ko, kadi Se diena yami. Mal. 14: 27. Yoa. 8: 16.

33. Momo mpovele kwa yeno, kidi luakala yenge mu mono, mu nza luena nzungu, kansi luyangalala. Mono mbeni bedisa nza.

KAPU 17.

Yesu wasambila.

Yesu wavova mama, wasendula meso mandi ku zulu, wavova: Se, lokula kizidi, kembisa Mwan' aku, kidi Mwan' aku wakukembisa, Yoa. 12: 23.

2. bonso buwamvana lendo mu nsuni miamionsono, kidi babonsono bawamvana kabavana moyo wamvu ya mvu.
Mat. 11: 27. 28: 18. Yoa. 6: 39.

3. Moyo wamvu ya mvu i wau, mpasi bazaya ngeye Nzambi mosi kaka yakedika ye ndiena uwafidisa, Yesu Klisto.

4. Mono yakukembese va ntoto, bu mbanisi mavanga mawampana, kidi yavanga. Yoa. 5: 36. 4: 34.

5. Se, bwabu unkembisa mu ngeye kibeni mu nkembo una uyakala yaku, nza bu ka yakikadila ko.

6. Mono yazaikisi nkumbu aku kwa bantu bawampana batuka mu nza. Bakala baku, wabampana, bakebele mambu maku.

7. Bwabu bazeyi, vo mamonsono mawampana matukidi kwa ngeye.

8. Kadi mambu mawampana yavana mo kwa yau; batambudi mo, bazeyi mu kedika, vo yatuka kwa ngeye, balekele minu, vo ngeye wamfidisa.
Yoa. 17: 25. 16: 30.

9. Mono ikubayuvudilanga; kiyuvudilanga nza ko, kansi bawampana, kadi yau i baku— Yoa. 14: 16.

10. yami yayonsono i yaku, yaku i yami—mono nkemboso mu yau.
Yoa. 16: 15.

11. Kiena diaka mu nza ko, kansi baba bena mu nza, mono ikwiza kwa ngeye. Se diavedila, ubakeba mu nkumbu aku yiwampana, kidi bakala mosi bonso yeto. Yoa. 17: 22.

12. Bu yakedi yau, mono yabakebele mu nkumbu aku yiwampana, mono yabakutidi, widi muntu nkutu mu yau kabungane ko, kansi mwana wambungulu kaka, kidi masonukwa menda detila. Lumb. 109: 8. Yoa. 18: 9. 18: 18.

13. Bwabu ikwiza kwa ngeye, mpovele momo mu nza, kidi bakala kiese kiami kialunga mu yau. Yoa. 15: 11.

14. Mono yabaveni mambu maku; nza yikubabelanga, kadi ka banza ko, bonso mono mpe ki wanza ko.
Yoa. 15: 18 b.

15. Kiyuvudi wabakatula mu nza ko, kansi kidi wabakeba mu nkwa mbi.
Mat. 6: 13.

16. Yau ka banza ko, bonso mono ki wanza ko.

17. Ubabieka mu kedika; mambu maku i kedika.
18. Bonso buwamfidisa mu nza, i bobo mono ikubafidisa mu nza mpe.
19. Mono ikibiekele mu yau, kidi yau mpe babiekwa mu kedika.
Eb. 2: 11.
20. Mono kiyuvudilanga yau kaka ko, kansi yau mpe bakundekilanga minu mu mambu mau;
21. kidi babonsono bakala mosi, bonso ngeye Se mu mono ye mono mu ngeye, kidi yau mpe bakala mu yeto, mpasi nza yaleka minu, vo ngeye wamfidisa.
Yoa. 10: 38. 14: 10.
22. Mono yabaveni nkembo uwampana, kidi bakala mosi bonso yeto i mosi;
Yoa. 17: 11.
23. mono mu yau ye ngeye mu mono, kidi balunguswa mu umosi, mpasi nza yazaya, vo ngeye wamfidisa ye wabazola, bonso buwanzola. 1 Yoa. 1: 3. 3: 24.
24. Se, yau bawampana nzolele, vo vangiena, vana yau mpe si bakala yami, kidi batonwa nkembo ami uwampana; kadi ngeye wanzola, nza bu ka yatulwa lufulu ko. Yoa. 12: 26. 14: 3.
25. Se dialunungu, nza ka yikuzeyi ko, kansi mono izeyi; baba bazeyi, vo ngeye wamfidisa. Yoa. 16: 3. 17: 8.
26. Mono yabadedila nkumbu aku, si yadeda yo mpe, kidi zola kuwanzodila kwakala mu yau ye mono mu yau.
Yoa. 15: 9.

KAPU 18.

1. Yesu wayenda ku Ngetsemane, 12. wanatwa kwa Ana, 24. kwa Kayafa, 28. kwa Pilatu.

Yesu bu kamana vova momo, wavaika ye nlonguki miandi, wasabuka fimwila-mwila fia Kideloni, kwakala nkuzu kukakota yandi kibeni ye nlonguki miandi.
Mat. 26: 30, 36 b. Mal. 14: 26, 32 b. Luk. 22: 39 b.
2. Yuda wanyekula wazaya vuma kiokio mpe, kadi Yesu wabumuzuna kuna ye nlonguki miandi.
3. Nkiangunu Yuda watambula buka kiabinwani ye mantadi batuka kwa bangudi zanganga ye bafalisi, wayiza kuna ye binga ye minda ye biandwanina.
4. Nkiangunu Yesu bu kazaya mamonsono mayiza va yandi, wavaika, wavova kwa yau: Nani lutombele?
5. Bavutula kwa yandi: Yesu, mwisi Nasaleti. Yesu wavova kwa yau: I mono kwami. Yuda wanyekula watelama yau mpe.
6. Nkiangunu bu kavova kwa yau: I mono kwami, bayenda manima-manima, babwa va ntoto.
7. Buna wavutuka kubayuvula: Nani lutombele? Bavova: Yesu, mwisi Nasaleti.
8. Yesu wavutula: Ilukembi, vo i mono kwami. Nkiangunu vo luntombele, luyambula eba benda,
9. kidi diambu dina'dikavova dienda detila: Bawampana kividisi kwami muntu ko.
10. Simoni Petelo wakala sabala wavola kio, wabanda nang' angudi anganga, wazaka kutu kwandi kwalubakala. Nkumbu ananga Malako.
Mat. 26: 51 b. Mal. 14: 47. Luk. 22: 50 b.
11. Buna Yesu wavova kwa Petelo: Vutula sabala mu kimpata; mbungu yampeni Sami, kadi kinwe yo koe?
Mat. 26: 42.
12. Buna buka kiabinwani ye ngudi antuti ye mantadi mabayudayo babaka Yesu, bankanga,
Mat. 26: 57 b. Mal. 14. 53 b. Luk. 22: 54 b.
13. bannata va ntete kwa Ana, kadi yandi i nzitu a Kayafa, wakala ngudi angang' amvu wauna.
14. Kansi Kayafa i yandi walongisila bayudayo, vo butomene, vo muntu mosi fwididi bantu.
15. Simoni Petelo ye nlonguki wankaka banama Yesu. Nlonguki wowo wazayane ye ngudi anganga, wakota ye Yesu mu kianzala kiangudi anganga.
16. Petelo watelama ku mbazi amwelo. Buna nlonguki wowo wankaka wazayane ye ngudi anganga, wavaika, wavova kwa nkento wakenga mwelo, wakotisa Petelo.
17. Buna sielo kiankento, i nkengi amwelo, wavova kwa Petelo: Kadi ngeye mpe i nlonguki amuntu wowoe? Yandi wavova: Ka i mono ko.
18. Minanga ye mantadi bakwika makala, kadi kiozi kiakala, bayotila; Petelo mpe wakala yau watelama, wayotila.
19. Buna ngudi anganga wayuvula Yesu mu nlonguki miandi ye mu longi diandi.
20. Yesu wavutula kwa yandi: Mono yabangudi vova kwa nza, ntangu zazonsono yalongele mu nzo alukutukunu ye mu kinlongo mukutakananga bayudayo babonsono; mu nsweki kivovele diambu ko. Mat. 26: 55.
21. Mu nkiama ungiuvudi? Yuvula bawilu mayavovele kwa yau. Tala, yau bazeyi mayavovele.

22. Bu kamana vova momo, mantadi matelama va lueka mabanda Yesu lubandu, mavova: Kadi bobo wavutula kwa ngudi angange?

23. Yesu wavutula kwa yandi: Vo mpovele mambi, untela dina diambi kimbangi, kansi vo mabiza, mu nkiama umbandidi?

24. Nkiangunu Ana wamfidisa wakangama kwa Kayafa, ngudi anganga.

25. Simoni Petelo watelama, wayotila. Buna bavova kwa yandi: Kadi ngeye mpe ka i nlonguki andi koe? Yandi wakala, wavova: Ka i mono ko.

26. Buna nang' angudi anganga, i butu kiandiena wazakwa kutu kwa Petelo, wavova: Kadi kimweni ngeye ye yandi mu nkuzu koe?

27. Buna Petelo wakala diaka. Koko ntumbu kuba.

28. Nkiangunu bakatula Yesu kwa Kayafa, bantuala ku vula; bwakala nsuka nabu, ka bakota yau kibeni mu vula ko, ka bidi sumunwa, kidi badia pasa. Mat. 27: 1 b. Mal. 15: 1. Luk. 23: 1 b.

29. Nkiangunu Pilatu wavaika kwa yau, wavova: Nki amfundu lufundidi muntu wowo?

30. Bavutula, bavova kwa yandi: Vo ndiena ka i mvangi ayayibi ko, nga ka tunyekole kwa ngeye ko.

31. Buna Pilatu wavova kwa yau: Lumbonga yeno kibeni, lumfundisa bonso bwena nsiku mieno. Buna bayudayo bavova kwa yandi: Ka tuaveno luve mu vonda muntu ko;

32. kidi mambu ma Yesu makavova menda detila, bu kasonga mpil' alufwilu lukakana fwila.

33. Buna Pilatu wakota diaka mu vula, watela Yesu mbila, wavova kwa yandi: Ngeye i ntinu abayudayoe?
Mat. 27: 11 b. Mal. 15: 2 b. Luk. 23: 3 b.

34. Yesu wavutula: Vovele momo mu ngeye kibenie, evo bankaka bakukembi mo mu mono?

35. Pilatu wavutula: Kadi mono i nyudayoe? Bantu baku ye bangudi zanganga bakuyekole kwa mono. Nki wavengi?

36. Yesu wavutula: Kitinu kiami ka kianza yayi ko. Vo kitinu kiami kianza yayi, nga mantadi mami manweni, kidi kiayekulwa kwa bayudayo ko, kansi bwabu kitinu kiami ka kitukidi vava ko.

37. Buna Pilatu wavova kwa yandi: Kiongono, u ntinu kwakue? Yesu wavutula: Ngeye vovele, vo mono i ntinu. Mu diadi yabutukulwa, mu diadi yayizila mu nza, kidi yatela kedika kimbangi. Wonso i nkwa kedika, wanga nding' ami. Yoa. 8: 40, 47.

38. Pilatu wavova kwa yandi: Nki i kedika?

Bu kamana vova momo, wavaika diaka kwa bayudayo, wavova kwa yau: Kimmweni bila ko.
Mat. 27: 15 b. Mal. 15: 6 b. Luk. 23: 18 b. Yoa. 19: 4.

39. Kansi fu kiena yeno, vo ikuluyambudila mosi mu pasa. Nkiangunu luzolele kweno, vo ikuluyambudila ntinu abayudayoe?

40. Buna bavutuka boka, bavova: Ka ndiena ko, kansi Balaba. Balaba i ntani kwandi.

KAPU 19.

1. Yesu wafunduswa kwa Pilatu, 16. wakomwa va kulunsi; 25. Mambu mavova Yesu va kulunsi. 31. Bazoka dionga mu lubanzi luandi; 38. wadiamuswa.

Nkiangunu Pilatu wabonga Yesu, wanzwakisa.
Mat. 27: 24 b. Mal. 15: 15 b. Luk. 23: 24 b.

2. Binwani biavanda mpu yansende, batula yo va ntu andi, banzinga yunga kiampumbu;

3. bayiza kwa yandi, bavova: Kala kiese, ntinu abayudayo; bambanda zimbanda.

4. Pilatu wavutuka vaika, wavova kwa yau: Tala, mono imvaikisi kwa yeno, kidi luazaya, vo ndembolo mona bila mu yandi. Yoa. 18: 38.

5. Nkiangunu Yesu wavaika, neti mpu yansende ye yunga kiampumbu. Yandi wavova kwa yau: Tala, muntu!

6. Nkiangunu bangudi zanganga ye mantadi bu bammona, baboka: Koma va kulunsi, koma va kulunsi! Pilatu wavova kwa yau: Lumbonga yeno kibeni, lunkoma va kulunsi; kadi mono kimmweni bila ko. Mat. 27: 23.

7. Bayudayo bavutula: Yeto tuena nsiku, mu nsiku mieto bindamene mu fwa, kadi yandi wakivanga Mwan' a Nzambi. Mat. 26: 63 b.

8. Nkiangunu Pilatu bu kawa diambu diodio, waluta kala wonga;

9. wavutuka kota mu vula, wavova kwa Yesu: Kwe tukidi? Kansi Yesu kamvutula mvutu ko.
Mat. 27: 14. Mal. 15: 5.

10. Pilatu wavova kwa yandi: Kuvovi kwa mono koe? Kuzeyi koe, vo ngiena lendo mu kuyambula ye ngiena lendo mu kukomisa va kulunsi?

11. Yesu wavutula : Kwena lendo nkutu mu mono ko, vo kuveno kio ku kayengele ko ; i kuma ungiekole kwa ngeye wena masumu malutidi.
12. Mu diambu diodio Pilatu watomba mu kunyambula, kansi bayudayo baboka, bavova : Vo yambudi ndiona, ku nkundi a Kaisali ko. Wonso ukukivanga ntinu, bangisi Kaisali.
13. Nkiangunu Pilatu bu kawa mambu momo, wavaikisa Yesu, wavwanda va kiandu kiamfundisi va vuma kiabikwanga Litostolotoni, kansi mu kiyibli Ngabata.
14. Bwakala lumbu kiankubukulu kiapasa; bwakala kani ola kiasambanu, wavova kwa bayudayo : Tala, ntinu eno !
15. Buna baboka : Katula, katula, unkoma va kulunsi ! Pilato wavova kwa yau : Si yakoma ntinu eno va kulunsie ? Bangudi zanganga bavutula : Ka tuena ntinu ko, kansi Kaisali.
Luk. 23: 18.
16. Mboki wanyekula kwa yau, kidi kakomwa va kulunsi.
Nkiangunu babonga Yesu.
Mat. 27: 31 b. Mal. 15: 20 b. Luk. 23: 26 b.
17. Yandi wakinatina kulunsi, wavaika ku vuma kibikwanga Konzongolo kiantu, kansi mu kiyibli kibikwanga Ngolongota ;
18. kuna bankoma va kulunsi ye bole bankaka ye yandi, mosi va lueka, mosi va lueka, kansi Yesu mu monakanda diau.
19. Pilatu wasonika nsonokono, watula yo va kulunsi ; mwasonukwa : Yesu, mwisi Nasaleti, ntinu abayudayo.
20. Bayudayo babingi batanga nsonokono yoyo, kadi vuma kiakomwa Yesu va kulunsi kiakala lukufi ye mbanza ; mwasonukwa mu kiyibli, kiloma, kielene.
21. Buna bangudi zanganga zabayudayo bavova kwa Pilatu : Kusonikani ntinu abayudayo ko, kansi vo, endu wavovele : Mono i ntinu abayudayo.
22. Pilatu wavutula : Mansonekene, mbeni mo sonika.
23. Nkiangunu binwani bu bakoma Yesu va kulunsi, babonga mvwatu miandi, bavanga mio kunku bia, kinwani kunku kunku mboki kinkuti mpe ; kinkuti ka kiatewa ko, kansi kiabwangwa kiakionsono tuka ku ntandu.
Mat. 27: 35 b. Mal. 15: 24. Luk. 23: 34.
24. Buna bavovasana : Ka tutendani kio ko, kansi tua kio tela wadi mu wonso wa kio vwa ; kidi masonukwa menda detila : Bakabasana mvwatu miami, batela mvwatu miami wadi. Nkiangunu binwani biavanga bo.
25. Va mbel' akulunsi dia Yesu vatelama mbut' andi ye mpangi ambut' andi, Malia, i nkazi a Klopa, ye Malia, i mwisi Mangadala.
Mat. 27: 39 b. Mal. 15: 29 b. Luk. 23: 35 b.
26. Nkiangunu Yesu bu kamona mbut' andi ye nlonguki ukazola watelama va lueka, wavova kwa mbut' andi : Nkento, tala mwan' aku.
27. Mboki wavova kwa nlonguki : Tala mbut' aku. Tuka lokula kina nlonguki wannata ku nzo andi.
28. Landila momo Yesu bu kazaya, vo mamonsono makilungila, kidi masonukwa malunguswa, buna wavova : Ngiena mpwila.
29. Kuna kwakala mbungu yazala kwa vinia kiandeki. Buna bafuluza pongo mu vinia kiandeki, basoma kio mu tutu diaisopi, bazangula kio va nwa andi.
30. Nkiangunu bu kamana tambula vinia kiandeki, wavova : Bulungidi ; wadokika ntu, watambika vumunu kiandi.
31. Nitu ka zidi sala va makulunsi mu kialumingu, bu i lumbu kiankubukulu, kadi lumbu kiokio kialumingu kiakala kiakinene, buna bayudayo bayuvula Pilatu, vo malu mau mabembwa ye bakatulwa. Mal. 15: 42.
32. Nkiangunu binwani biayiza bemba malu mawantete ye wanzole bakomwa yandi ;
33. kansi bu bayiza kwa Yesu, bamona, vo ukifwididi, ka babemba malu mandi ko,
34. kansi kinwani kimosi kiazoka lubanzi luandi mu dionga, menga ye nlangu ntumbu vaika.
35. Wamona bo wata kimbangi, kimbangi kiandi kiena kiakedika, yandi zeyi, vo utanga kedika, kidi yeno mpe lualeka minu. Yoa. 21: 24.
36. Kadi momo mabwa, kidi masonukwa menda detila : Visi ka kibembwa mu yandi ko.
2 Mose 12: 46. 4 Mose 9: 12. Lumb. 34: 20.
37. Diaka masonukwa mankaka mavova : Si batala ubazoka. Sak. 12: 10.
38. Landila momo, Yosefi, i mwisi Alimataya, i nlonguki a Yesu, kansi mu nsweki mu diambu diawonga mu bayudayo, wayuvula Pilatu mu katula nitu a Yesu. Pilatu wavana luve. Nkiangunu bayiza kunkatula.
Mat. 27: 57 b. Mal. 15: 42 b. Luk. 23: 50 b.

39. Nikodemo mpe, wateka kwiza kwa yandi mu fuku, wayiza, wanata mvwazu amile ye aloe, kani nkama mosi yatezo mu zitu.[1] Yoa. 3: 1 b.
40. Nkiangunu babonga nitu a Yesu, bazinga yo nlele mialino va kimosi ye nzenzo miansunga, bonso bwena fu kiabayudayo mu zika.
41. Mu vuma kiokio kikakomwa va kulunsi, mwakala nkuzu, mu nkuzu mwakala ndiamu yampa, ka yakitudulwa muntu ko.
42. Nkiangunu muna batula Yesu mu diambu dialumbu kiankubukulu kiabayudayo, kadi ndiamu yakala lukufi.

KAPU 20.

1. Bakento ye Petelo ye Yoane bayenda ku ndiamu. 11. Yesu wamonika kwa Malia 19. ye kwa minlonguki.

Mu lumbu kiantete mu lumingu mwayiza Malia, mwisi Mangadala, ku ndiamu nsuka nabu, tombe bu kiakidi, wamona tadi dikatulu mu ndiamu.
Mat. 28: 1 b. Mal. 16: 1 b. Luk. 24: 1 b.
2. Buna yandi wayungusa, wayiza kwa Simoni Petelo ye kwa nlonguki wankaka wazolwa kwa Yesu, wavova kwa yau : Bakatudi Mfumu mu ndiamu, ka tuzeyi kubantudidi ko.
3. Buna Petelo wavaika ye nlonguki wankaka, bayiza ku ndiamu.
4. Yau bole bayungusa va mosi ; nlonguki wankaka wavioka Petelo mu nswalu, watekila ku ndiamu.
5. Bu kayinama, wamona nlele mialino miena, mwanki kakota mo ko.
6. Buna Simoni Petelo wayiza kunlandi, wakota mu ndiamu, watala nlele mialino miena,
7. lenswa diakiufuta diakala mu ntu andi, ka diena va kimosi ye nlele mialino ko, kansi va kiandi vuma diabundama.
8. Nkiangunu nlonguki wankaka watekila ku ndiamu wakota mpe, wamona, waleka minu.
9. Kadi ka bakivisila masonukwa ko, vo fwiti fuluka kaka mu bafwa.
10. Nkiangunu nlonguki miavutuka diaka ku nzo zau.
11. Malia watelama va lueka ku mbazi andiamu, wadila. Bu kadila, wayinama ku ndiamu,
12. watonwa mbasi zole mu mvwatu miampembe zivwendi, mosi ku ntu, mosi ku malu, kukedi nitu a Yesu.
13. Bavova kwa yandi : Nkento, mu nkiama weti dila ? Wavova kwa yau : Kadi bakatudi Mfumu ami, kizeyi kubantudidi ko.
14. Bu kamana mo vova, wasampuka manima, wamona Yesu telamene vana, kazaya ko vo i Yesu.
15. Yesu wavova kwa yandi : Nkento, mu nkiama weti dila ? Nani tombele ? Yandi wabanza, vo i mvati ankuzu, wavova kwa yandi : Mfumu, vo unkatudingi, unkamba kuuntudidingi, kidi yankatula.
16. Yesu wavova kwa yandi : Malia ! Yandi wabangumuka, wavova kwa yandi mu kiyibli : Labuni ! dibikwanga Nlongi.
17. Yesu wavova kwa yandi : Kumpalakanani ko ; kadi kikibalukididi kwa Se ko, kansi wenda kwa mpangi zami ye kamba zo : Ibaluka kwa Sami ye Seno, Nzambi ami ye Nzambi eno.
18. Malia, i mwisi Mangadala, wayiza samuna kwa minlonguki, vo wamweni Mfumu ye yandi wavovele momo kwa yandi.
19. Nkokila bu yabwa mu lumbu kiokio, i kiantete mu lumingu, mielo bu miabindama mwakala minlonguki mu diambu diawonga mu bayudayo, buna Yesu wayiza, watelama mu monakanda diau, wavova kwa yau : Yenge kwa yeno ! Luk. 24: 36 b. 1 Kol. 15: 5.
20. Bu kamana mo vova, wabasonga moko ye lubanzi. Nkiangunu nlonguki miakala kiese, bu bamona Mfumu.
21. Buna wavutuka vova kwa yau : Yenge kwa yeno ! Bonso Se diamfidisa, i buna monoïkulufidisa. Yoa. 17: 18.
22. Bu kamana mo vova, wabavela mwela, wavova kwa yau : Lutambula Mpeve yavedila.
23. Vo luyambudila bankaka masumu mau, bayambudulu mo ; vo lukebisa mo bankaka, bakeboso mo.
Mat. 16: 19. 18: 18.
24. Toma, mosi mu kumi ye zole, wabikwa Didimo, kakala yau ko, Yesu bu kayiza.
25. Buna nlonguki miankaka miavova kwa yandi : Tumweni Mfumu. Kansi yandi wavova kwa yau : Vo kimona fu biansonso mu moko mandi ko, vo kisa nlembo ami mu vuma kiansonso ko, vo kisa koko kwami mu lubanzi luandi ko, nga kileka minu nkutu ko.
Lumb. 22: 16.
26. Lumbu nani diaka mboki nlo-

[1] mb. kilo 45.

nguki miandi miakala mu nzo ye Toma ye yau. Yesu wayiza, mielo bu miabindama, watelama mu monakanda diau, wavova : Yenge kwa yeno !

27. Mboki wavova kwa Toma : Tuala nlembo aku, tala moko mami ; tuala koko kwaku ye sa ko mu lubanzi luami. Kukondwani minu ko, kansi leka minu.

28. Toma wavutula, wavova kwa yandi : Mfumu ami ye Nzambi ami.

29. Yesu wavova kwa yandi : Bu umbweni, lekele minu. Mayangi mena ye bakabamweni ko, kansi balekele minu. Yoa. 4: 48. 1 Pet. 1: 8. Eb. 11: 1.

30. Yesu wavanga dimbu biankaka biabingi va luse luanlonguki miandi bilembolo sonama mu nkanda wau.

31. Kansi biabi biasonama, kidi lualeka minu, vo Yesu i Klisto, Mwan' a Nzambi, kidi luakala moyo mu nkumbu andi, bu lulekanga minu.

Yoa. 5: 24. 1 Yoa. 5: 13.

KAPU 21.

1. Yesu wavutuka monika kwa minlonguki, 15. wamoka ye Petelo.

Landila momo mboki Yesu wavutuka kukimonikisa kwa minlonguki ku mbu a Tibelia. Yandi wakimonikisa bonso ebu :

2. Simoni Petelo ye Toma wabikwanga Didimo, ye Natanaeli, mwisi Kana mu Ngalili, ye bana ba Sebedai ye nlonguki miole miankaka miakala va kimosi.

3. Simoni Petelo wavova kwa yau : Mwendo ami tamba zimbizi. Bavova kwa yandi : Yeto mpe mwendo yaku. Bavaika, bakota mu bota ; fuku dina ka babaka lekwa ko.

4. Bu kwakia, Yesu watelama mu simu, mwanki nlonguki ka miazaya ko, vo i Yesu. Yoa. 20: 14.

5. Buna Yesu wavova kwa yau : Lubana, ka lubeki kiandia koe ? Bavutula kwa yandi : Inga.

6. Yandi wavova kwa yau : Lutuba konde va lubakala luabota luasolula. Buna batuba, balembana dio tombula diaka mu diambu diambizi zazingi.

7. Buna nlonguki wowo wazolwa kwa Yesu wavova kwa Petelo : I Mfumu kwandi. Nkiangunu Simoni Petelo, bu kawa, vo i Mfumu, buna wakanga mvwatu andi, kadi wavuluka, wakituba mu mbu. Yoa. 13: 23. 19: 26. 20: 2.

8. Nlonguki miankaka miayiza ye bota, kadi ka batatuka nseke ye simu ko, kanivo nkama zole zamfwoko, bakoka konde ye zimbizi.

9. Bu bamana tombuka va nseko, bamona makala mena vana ye mbizi zena va ntandu ye mampa.

10. Yesu wavova kwa yau : Lutuala mbizi zankaka zilubeki bwabu.

11. Buna Simoni Petelo watombuka, wakoka konde va nseko, diazala kwa mbizi zazinene, nkama mosi ye makumatanu ye tatu ; mpeleko zazingi zakala, konde ka diatiasuka nkutu ko.

12. Yesu wavova kwa yau : Luiza luadia. Kansi nlonguki nkutu kakabuka ntima mu kunyuvula ko : U nani kwaku ? kadi bazaya, vo i Mfumu.

13. Buna Yesu wayiza, wabonga dimpa, wabavana ye mbizi buna.

14. I mbonika yantatu yoyo yakimonikisa Yesu kwa minlonguki, bu kakifulukila mu bafwa.

15. Nkiangunu bu bamana dia, Yesu wavova kwa Simoni Petelo : Simoni, mwan' a Yoane, ngeye lutidi baba mu kunzole ? Wavova kwa yandi : Inga, Mfumu, ngeye zeyi, vo ikuzolele. Wavova kwa yandi : Dikila bimbanambana biami biamameme.

16. Wavova diaka kwa yandi mpova yanzole : Simoni, mwan' a Yoane, ngeye unzolelie ? Wavova kwa yandi : Inga, Mfumu, ngeye zeyi, vo ikuzolele. Wavova kwa yandi : Kala mvungi abimeme-meme biami.

17. Wavova kwa yandi mpova yantatu : Simoni, mwan' a Yoane, ngeye unzolelie ? Petelo wakala kiadi, bu kavova kwa yandi mpova yantatu : Ngeye unzolelie ? Wavova kwa yandi : Mfumu, ngeye zeyi mamonsono ; ngeye zeyi, vo ikuzolele. Wavova kwa yandi : Dikila bimeme-meme biami.

18. Kedika, kedika, mono ivovele : Bu wakala wantwenia, wakanga mponda ngeye kibeni, wazieta kuwazola, kansi bu ununini, si walambula moko maku, wankaka si kakukanga mponda ye kutuala kuulembolo zola. 2 Pet. 1: 14.

19. Wavova momo mu diambu diasonga mpil' alufwilu lukakana kembisila Nzambi. Bu kamana vova momo, wavova kwa yandi : Undama !

20. Petelo bu kabangumuka, wamona nlonguki wazolwa kwa Yesu vo nemi, i una wayekama va ntulu andi va nlekolo, wavova : Mfumu, nani i yandi wakuyekula ?

21. Nkiangunu Petelo bu kammona,

wavova kwa Yesu : Mfumu, buna bwe mu ndieu?

22. Yesu wavova kwa yandi : Vo nzolele kasikila, nate ye yakwiza, diambu diakue? Undama kwaku.

23. Nkiangunu diambu diodio diamwangana mu zimpangi : Nlonguki wowo kafwe ko. Mwanki Yesu kavova kwa yandi ko : Kafwe ko, kansi vo : Vo nzolele kasikila, nate ye yakwiza.

24. Ndieu i nlonguki utele kimbangi mu momo ye wasonekene mo, tuzeyi kweto, vo kimbangi kiandi kiena kiakedika.

MAVANGA MA ZINTUMWA.

KAPU 1.

1. Yesu wabaluka ku zulu. 12. Ntumwa zavutuka ku Yelusalemi; 15. basola ntumwa mu Yuda Iskalioti.

Teofilo, nsamu wantete mono yasonika wo mu mamonsono mabadika Yesu vanga ye longa, Luk. 1: 1 b.

2. nate ye kina lumbu kikatambulwa, bu kakivanina nsikudukusu mu Mpeve yavedila kwa ntumwa zikasola ;

3. bu kamana lungwa, wakisonga wamoyo kwa yau mpe mu nsongosolo zazingi, bu kamonika mu makumaia malumbu kwa yau, wavova mu momo makimfumu kia Nzambi.

4. Bu kadia ye yau, wabakamba ka bakatuki mu Yelusalemi ko, kansi bavingila nsilulu a Se yiluawilu kwa mono.

5. Kadi Yoane wabotika mu nlangu, kansi ka lumbu biabingi ko mboki luabotukwa mu Mpeve yavedila.

Mat. 3: 11 b. Mal. 1: 7 b. Luk. 3: 16 b. Mav. 11: 16.

6. Nkiangunu bu bamana kutakana, banyuvula, bavova : Mfumu, i mu ntangu yayi si wavutula kimfumu kwa Isaelie, bukiateka kala?

7. Wavova kwa yau : Ka i diambu dieno ko mu zaya ntangu vo lokula biasa Se mu kiandi lendo.

8. Kansi yeno si luatambula ngolo, Mpeve yavedila bu yizidi va yeno, si luakala mbangi zami mu Yelusalemi ye mu Yuda diadionsono ye Samalia nate ye kuna nsuk' antoto.

9. Bu kamana vova momo, wabalulwa, bu batalanga, tuti diankatula mu meso mau.

10. Bu batala siusiu ku zulu, bu kele, tala, babakala bole mu mvwatu miampembe batelama va lueka,

11. bavova : Lubisi Ngalili, mu nkisma lutelamene ye tadidi ku zulu? Yesu, ndiena utambulu ku zulu tuka mu yeno, yandi wakwizila bumosi bulummweni wele ku zulu.

12. Mboki basisa mongo ubikwanga Olive wena lukufi ye Yelusalemi, i nseke anzila yidiatulwanga mu lumingu, bavutuka ku Yelusalemi.

13. Bu bamana kota, babaluka ku seka diantandu dibakalanga, Petelo ye Yoane ye Yakobi ye Andele ye Filipo ye Toma ye Batolomai ye Matai ye Yakobi, i mwan' a Alafai, ye Simoni, i Zelote, ye Yuda, i mwan' a Yakobi.

14. Yau babonsono ye bakento ye Malia mpe, i mbut' a Yesu, ye mpangi zandi batatamana mu mambunda mu sambila.

15. Lumbu bina Petelo watelama mu monakanda diazimpangi, kansi kabu diazinkumbu zabakutakana diakala kani nkama mosi ye makumole, wavova :

16. Lubabakala ye zimpangi! Masonukwa mateka vova Mpeve yavedila mu nwa a Davidi mu Yuda wayika ntuadisi ayau babaka Yesu mafwiti kwenda detila kaka.

Lumb. 41: 9. Yoa. 13: 18. Mat. 26: 47 b. Mal. 14: 43 b. Luk. 22: 47 b. Yoa. 18: 3 b.

17. Kadi yandi watangwa ye yeto, watambula ndambu akisielo kiaki.

18. Ndiena wabaka via mu nsendo akondwa kwalunungu, wasotuka wabubama, watenduka va kati, ndia miandi miamionsono miavaika.

19. Diodio diazayakana kwa babonsono bakundanga mu Yelusalemi, nkiangunu via diodio dibikwanga mu nding' au Akeledama, i via diamenga.

20. Kadi diasonama mu nkand' a Tumbu : Bika kundu kiandi kiavo-

mbila ye muntu kalembwa kio kunda, ye : Wankaka kabonga salu kiandi.
21. Nkiangunu mosi mu babakala bakangalanga yeto ntangu yina yayonsono yakota ye yavaika Mfumu Yesu mu yeto,
22. tuka mu mbadukulu ambotokolo a Yoane nate ye kina lumbu kikatambulwa tuka mu yeto, mosi mu yau fwiti kala mbangi mu yeto mu mfulukulu andi.
23. Yau bayengula bantu bole : Yosefi wabikwanga Balasaba, nkumbu yankaka Yustu, mboki Matia.
24. Basambila, bavova : Ngeye, Mfumu, zeyi ntima miabantu babonsono, songa mosi mu yau bole uusolele
25. mu tambula fulu kiakisielo kiaki ye kintumwa kiaki kiakatukila Yuda mu kwenda ku vuma kiandi. Mav. 1: 17.
26. Bata wadi mu yau, wadi wabwa va Matia ; yandi watangwa ye kumi ye ntumwa mosi.

KAPU 2.

1. Ndukudulu a Mpeve yavedila. 14. Petelo wavova kwa bantu. 37. Mafunda matatu mabantu mavilula diela. 43. Bakala lubundulu luantuadi mu bundu diantete.

Lumbu kiapentekosti bu kialunga, buna bakutakana babonsono va kimosi.
2. Mu zulu ntumbu tuka wungu nkievo watembo kiangolo kiansiuku. Wafuluza nzo yamvimba yibavwanda.
3. Kwa yau kwamonika tudimi nkievo tuatia tuakabana ye tuavwanda va babonsono mosi mosi.

Mat. 3: 11 b. Mal. 1: 7 b. Luk. 3: 16 b. Mav. 1: 5.

4. Babonsono bafuluzwa kwa Mpeve yavedila, babadika vova mu tudimi tuankaka, bonso bwababavana Mpeve mu vova.
5. Mu Yelusalemi mwakunda bayudayo, bankwa vumi kia Nzambi batuka mu makanda mamonsono mena kunsi azulu.
6. Ningu wowo bu wakala, kabu diakutakana, diadungama, muntu muntu wababawa bavova mu yandi ndinga.
7. Babonsono babwa zengele-zengele, bayitukwa, bavovasana : Tala, baba babonsono bavovele, kadi ka bisi Ngalili koe ?
8. Buna bwe tulenda wa muntu muntu yandi ndinga yituabutukila ?
9. Bisi Patia ye Media ye Elami ye bantu bakundanga mu Mesopotamia ye mu Yuda ye mu Kapadokia ye mu Ponto ye mu Asia,
10. mu Filingia ye mu Pamfilia ye mu Ngipiti ye mu ntini za Libia kuna Kilene ye bisi Loma banzenzila ye bayudayo ye baposilita,
11. bisi Kelete ye Alabia, tubawilu mu ndinga zeto bavovele mu mavanga mamanene ma Nzambi.
12. Babonsono babwa zengele-zengele, badungama, bavovasana : Nki dizolele kala diodio ?
13. Bankaka bababeka nkiadi, bavova : Bazedi kwa vinia kiananzeke-nzeke.
14. Petelo watelama ye kumi ye mosi, wasasula nding' andi, wavova kwa yau : Lubabakala bayudayo ye lubabonsono lukundanga mwamu Yelusalemi, bika diadi diazayakana kwa yeno, ludimba mambu mami.
15. Kadi baba ka bakololo ko, bonso bulubenzi, kadi ola kiantatu kialumbu. 1 Tes. 5: 7.
16. Kansi momo i mana mavovwa mu Yoeli, mbikudi : Yoeli 2: 28 b.
17. Nzambi vovele : Si bwakala mu lumbu biazimunina : Mono si yadukula Mpeve ami va nsuni miamionsono, bana beno bababakala ye babakento si babikula, matoko meno si mamona mona-meso, ngudi zeno zabantu si zalotwa ndozi ; Sak. 12: 10.
18. va nanga miami miababakala ye miabakento si yadukula Mpeve ami mu lumbu biobio, si babikula.
19. Si yavana mangu ku ntandu ku zulu ye dimbu va nsi va ntoto, menga ye tia ye matuti mamwisi ;
20. ntangu si yakituka tombe ye ngonda menga, mboki lumbu kiakinene kia Mfumu kiakwiza.
21. Si bwakala, vo wonso wabombedele nkumbu a Mfumu si kavuluswa.
22. Lubabakala baisaelita, luwa mambu mama: Yesu, i mwisi Nasaleti, i bakala diluasongwa kwa Nzambi mu tulendo ye mangu ye dimbu biavanga Nzambi mu yandi mu monakanda dieno, bonso buluzeyi yeno kibeni,

Mav. 10: 38.

23. ndiena wayekulwa mu lukanu luatunguka lua Nzambi ye ntekidil' anzailu andi, yeno luankoma, luamvonda mu moko mabakondwa kwansiku.
24. Nzambi wamfulukisa, bu kakizezisila nsongo mialufwa, kadi ka bule-

ndakane ko, vo kasimbudulwa kwa luau.
Mav. 3: 15. 4: 10. 5: 30. 10: 39 b. 13: 30 b.

25. Kadi Davidi vovele mu yandi: Mono yatala Mfumu ami ntangu zazonsono va meso mami, kadi wena va lubakala luami, kidi nikuka ko.
Lumb. 16: 8 b.

26. Nkiangunu ntim' ami wakala kiese, ludimi luami luayangalala; kadi mboki nsuni ami mpe si wavunda mu vuvu.

27. Kadi ngeye kuniokuni mwel' ami ku nsi abafwa ko, kuyambudi Nkwa vedila aku kamona lubololo ko.
Mav. 13: 35.

28. Ngeye wanzaikisi nzila zamoyo; ngeye si wakumfulukisa mu kiese va zizi kiaku.

29. Lubabakala ye zimpangi, bwena luve mu bangula kulukamba, vo Davidi, i se diakanda, wafwa, wazikwa, ndiamu andi yena yeto nate ye lumbu kiaki.

30. Nkiangunu bu kakala mbikudi ye wazaya, vo Nzambi wandila ndefi mu vwandisa mosi wambutu mialuketo luandi va kiandu kiandi,
2 Sam. 7: 12. Lumb. 89: 3 b. 132: 11.

31. nkiangunu yandi wakimwena ye wakivovila mu mfulukulu a Klisto, vo kaniokunwa ku nsi abafwa ko, ye nsuni andi ka umoni lubololo ko. Mav. 2: 27.

32. Yesu ndiena wafulukisa Nzambi, dituenina zimbangi tubabonsono.

33. Nkiangunu bu kazangulwa mu koko kwa Nzambi kwalubakala ye wakitambudila nsilulu a Mpeve yavedila kwa Se, mboki dukudi diadi dilumweni ye diluwilu.

34. Kadi Davidi kabaluka kuna mazulu ko, kansi wavova yandi kibeni: Mfumu wavova kwa mfumu ami: Vwanda va lubakala luami,
Lumb. 110: 1. Mat. 22: 44. Mal. 12: 36. Luk. 20: 42 b. Ef. 1: 20 b. Eb. 1: 3, 13.

35. nate ye mbeni tula ntantu miaku mu mfiduku amalu maku.
1 Kol. 15: 25.

36. Nkiangunu bika nzo yamvimba ya Isaeli yazikula mu zaya, vo Yesu ndiena uluakoma va kulunsi wavangwa Mfumu ye Klisto kwa Nzambi.
Fili. 2: 9. Eb. 2: 9.

37. Kansi bu bawa momo, bazokama ntima, bavova kwa Petelo ye kwa ntumwa zankaka: Lubabakala ye zimpangi, bwe tuavanga?
Eb. 4: 12. Luk. 3: 10, 12, 14.

38. Petelo wavova kwa yau: Luvilula diela, buna luena bika muntu muntu kabotukwa mu nkumbu a Yesu Klisto mu ngiambudulu amasumu meno; yeno si luatambula nkailu a Mpeve yavedila.
Luk. 24: 47.

39. Kadi nsilulu yena kwa yeno ye kwa bana beno ye kwa babonsono bena nseke ye kwa buna bena batelwa mbila kwa Nzambi, i Mfumu eto.
1 Mose 17: 7. Yes. 57: 19. Yoeli 2: 32. Ef. 2: 13, 17.

40. Yandi wabatela kimbangi, wababombidila mu mambu mamingi mankaka, wavova: Bika luavuluswa mu mbandu yayi yamvilangani. Fili. 2: 15.

41. Nkiangunu batambula mambu mandi, babotukwa; kina lumbu bakudukulwa kani mafunda matatu mamiela.

42. Yau batatamana mu longi diazintumwa ye mu mbundulu antuadi ye mu bukuna dimpa ye sambila.

43. Wonga wabwila miela miamionsono; mangu ye dimbu biabingi biavangwa mu zintumwa mu Yelusalemi, babonsono bakala wonga wawingi.
Mal. 4: 41. Luk. 1: 65. 7: 16.

44. Babonsono baleka minu bakala va kimosi, bakala biabionsono biantuadi; Mav. 4: 32 b.

45. bateka mvwilu zau ye lekwa biau, bakaba bio kwa babonsono, bonso bwakala muntu nsatu.

46. Lumbu ka lumbu batatamana mu mambunda mu kinlongo, babukuna dimpa mu nzo zau, batambula ndambu amadia mau mu kiese ye mu kitunga kiantima,

47. basika Nzambi, bakala ngiambu kwa bantu babonsono. Lumbu ka lumbu Mfumu wabakudikila bavuluswa.
Mav. 5: 14.

KAPU 3.

1. Petelo waniakisa muntu watila mianzi, 11. walonga bantu.

Petelo ye Yoane babaluka ku kinlongo mu ola kina kiasambila, kina kiavwa.

2. Kuna kwanatwa muntu watila mianzi tuka mu vumu kiambut' andi, lumbu ka lumbu bantula va mwelo wakinlongo wabikwanga mwelo wantoko, kidi kalombanga nkailu akiwuntu kwa bakotanga mu kinlongo. Mav. 14: 8.

3. Bu kamona Petelo ye Yoane bakana kota mu vwala, buna wabayuvula mu tambula nkailu.

4. Petelo wantala siusiu va kimosi ye Yoane, wavova: Ututala.

5. Yandi wabasungamana, wavingila mu tambula lekwa kwa yau.

6. Kansi Petelo wavova: Palata ye wola ka biena yami ko; kansi biena yami iveni bio: mu nkumbu a Yesu Klisto, mwisi Nasaleti, diata.

Mav. 4: 10. 9: 34. 14: 10.

7. Yandi wasimba koko kwandi kwalubakala, wantedimisa, malu mandi ye mabolongo mamalu ntumbu siama,

8. wadumuka, watelama, wadiata, wakota yau mu kinlongo, wadiata, wadumuzuka, wasika Nzambi.

Yes. 35: 6.

9. Bantu babonsono bammona, vo dieti, wasika Nzambi.

10. Bantomuna, vo i yandi wakala vwandanga vana mwelo wantoko wakinlongo mu diambu diaminkailu; bazala kwa ngitukulu ye zengele-zengele mu dina dikavangulwa.

11. Bu kasimba Petelo ye Yoane, bantu babonsono balundumuka kwa yau ku nzil' abitungwa bia Solomo, babwa mangitukwa beni. Mav. 5: 12.

12. Petelo bu kamona bo, wavutula kwa bantu: Lubabakala baisaelita, mu nkiama luyitukulu mu diodio, mu nkiama lukututedi siusiu, nkievo tuvengi mu lueto lulendo vo vumi kieto kia Nzambi, vo ndiena dieti?

13. Nzambi a Abalahami ye Nzambi a Isaki ye Nzambi a Yakobi, Nzambi amase meto, wakembisa sielo kiandi Yesu uluayekula, uluakadila nkalu va luse lua Pilatu, yandi bu kazenga, vo fwiti yambulwa.

2 Mose 3: 6. Mat. 22: 32. Mal. 12: 26. Luk. 20: 37.

14. Kansi yeno luakadila Nkwa vedila ye lunungu nkalu, lualomba, vo muntu, i mvondi, fwiti kailwa kwa yeno.

Mat. 27: 20. Mal. 15: 11. Luk. 23: 18. Yoa. 18: 40.

15. Yeno luavonda tuku diamoyo diafulukisa Nzambi mu bafwa, dituenina zimbangi.

Mav. 2: 24, 32. 4: 10. 5: 31. Ef. 1: 20.

16. Mu minu kiankumbu andi nkumbu andi yasiamisi ndiena ulumweni ye uluzeyi. Minu kiena mu yandi kimveni mavimpi momo malunga vantadisi ayeno babonsono.

17. Bwabu, luzimpangi, nzeyi kwami, vo luavanga bo mu kondwa kwanzailu, bumosi bonso bakuluntu beno mpe;

18. kansi bobo Nzambi kayendisila detila makakikambila mu nwa miambikudi miamionsono, vo Klisto andi fwiti lungwa.

19. Nkiangunu luvilula diela, lubangumuka, mpasi masumu meno mavinzukuswa,

20. kidi ntangu zavongisila ziza tuka mu zizi kia Mfumu, kidi kafidisa Yesu Klisto, wakitungununwa kwa yeno;

21. zulu diantambula kaka nate ye ntangu zamvutulu abiabionsono bubiateka kala, zabika Nzambi tuka mu mbadukulu antangu mu nwa miambikudi miandi miavedila.

22. Mose wavova: Mfumu, Nzambi eno, si kakulutonginikina mbikudi bonso mono mu zimpangi zeno; yandi luawa mu mamonsono makavovanga kwa yeno.

23. Si bwakala, vo wonso mwela ukawilu mbikudi wowo ko si kafukuswa mu bantu.

24. Kansi mbikudi miamionsono tuka mu Samueli, ye miau mianlandila buna miena miavova, miau miasamuna lumbu biabi mpe.

25. Yeno i bana bambikudi ye baluwawanu luavanga Nzambi ye mase meto, bu kavova kwa Abalahami: Mu nkun' aku makanda mamonsono va ntoto si masakumunwa.

1 Mose 12: 3. 22: 18. Ngal. 3: 8.

26. Va ntete-ntete kwa yeno Nzambi watonginika Sielo kiandi, Yesu, ye wamfidisa mu kulusakumuna, kidi buna luena muntu muntu kafila yayibi yandi nima. Mav. 13: 46.

KAPU 4.

1. Petelo ye Yoane batulwa mu boloko, 5. bafunduswa, kansi bayambulwa, 23. bavutuka kwa bayau. 32. Bundu diantete bonso budiakala.

Kansi bu bavova kwa bantu, zinganga ye ntuti zakinlongo ye basaduki batelama va lueka luau,

2. bakala nganzi mu diambu dia bu balonga bantu ye basamuna mu Yesu mfulukulu abafwa.

3. Babasa moko, babatula mu boloko nate ye lumbu kiansuka; kadi nkokila yakibwila. Mav. 5: 18.

4. Babingi bawa mambu baleka minu, ntalu ababakala yakala mafunda matanu.

5. Bwakala vo mu lumbu kiansuka mwakutakana bakuluntu bau ye ngudi zabantu ye minsoniki ku Yelusalemi,

6. ye Ana, ngudi anganga, ye Kayafa ye Yoane ye Alesandelo ye babonsono bakala kibutu kiangudi anganga.

7. Bu babatula mu monakanda, mboki

babayuvula: Mu nki alulendo vo mu nki ankumbu luvengi momo?

8. Buna Petelo wazala kwa Mpeve yavedila, wavova kwa yau: Lubakuluntu babantu ye ngudi zabantu!

9. Vo tufiongonono lumbu kiaki mu diambu diabunkete butuvengi kwa muntu wayela ye mu nki kavulusulu,

10. bika diazayakana kwa yeno babonsono ye bantu babonsono ba Isaeli, vo yandi telamene vava va meso meno mavimpi mu nkumbu a Yesu Klisto, i mwisi Nasaleti, uluakoma va kulunsi, wafulukuswa kwa Nzambi mu bafwa.

Mav. 3: 6, 15.

11. Yandi i tadi dianiafunwa kwa yeno lumintungi diayika tadi diantu afuma;

Lumb. 118: 22. Yes. 28: 16. Mat. 21: 42. Mal. 12: 10. Luk. 20: 17. Loma. 9: 33. 1 Pet. 2: 6.

12. ka mwenani mpulusu mu wankaka ko, kadi ka kwenani nkumbu yankaka kunsi azulu yavewa mu bantu ko yitufwiti vulusulwa kaka.

Mat. 1: 21. Yoa. 3: 16. Mav. 5: 31. 10: 43.

13. Bu batonwa kibakala kia Petelo ye Yoane, bu batomuna, vo yau i babakala bakabalongwa ko ye bakondwa nzailu, buna bayitukwa, babatomuna, vo bakala ye Yesu.

14. Bu bamona muntu waniakuswa watelama va kimosi ye yau, ka bakala kiambangisila ko. Mav. 3: 8 b.

15. Bu bameni kubakamba bakatuka kwa bamayala, bavova manenga,

16. bavova: Nki tuavanga kwa bantu bobo? Kadi dimbu kiazayakana kiavengo mu yau, kimeni monika kwa babonsono bakundanga mwamu Yelusalemi, ka tulendi kio kadila nkalu ko.

17. Kansi kidi ka kialuta mwangana mu bantu ko, bika tuabavumisa, ka bidi vutuka vova mu nkumbu yoyo kwa muntu. Mav. 5: 28, 40.

18. Babatela mbila, babakanikina balembwa vova nkutu ye longa mu nkumbu a Yesu.

19. Petelo ye Yoane bavutula, bavova kwa yau: Vo bwena lunungu va luse lua Nzambi mu luta wa yeno ye ka Nzambi ko, luzenga dio, Mav. 5: 29.

20. kadi yeto ka tulendi yambula vova matuamweni ye matuawilu ko.

1 Yoa. 1: 1.

21. Baluta kubavumisa, babayambula, ka babakula, bonso bubafwiti kubalonga ndongi ko mu diambu diabantu, kadi babonsono bakembila Nzambi mu diambu diadina diavangama.

22. Kadi muntu wavangulwa dimbu kiokio kiandiakusunu wavioka makumaia mamvu.

23. Bu bamana yambulwa, bayiza kwa bayau, bakamba mamonsono mavova ngudi zanganga ye ngudi zabantu kwa yau.

24. Bu bawa mo, basasula ndinga mu mambunda kwa Nzambi, bavova: Mfumu, ngeye wavanga zulu ye ntoto ye mbu ye biabionsono biena mu biau;

Yes. 37: 16. Yel. 32: 17.

25. ngeye wavova mu Mpeve yavedila yanwa asielo kiaku Davidi, i seto: Bangoi mu nkiama bafwenganga ye bantu babanzanga lekwa biankatu?

Lumb. 2: 1 b.

26. Ntinu miantoto mitelamanga, bakuluntu bakutakananga va kimosi mu kitantu kwa Mfumu ye Klisto andi.

27. Kadi mu kedika mu mbanza yayi mwakutakana Elode ye Pontio Pilatu ye bangoi ye bantu ba Isaeli, kwa Yesu, sielo kiaku kiavedila kiwakusa,

28. mu vanga mamonsono makitungunina koko kwaku ye lukanu luaku, vo si bwakalakana.

29. Bwabu, Mfumu, tala mvumusu zau, vana nanga miaku kibakala kiakionsono mu vova mambu maku,

1 Kol. 7: 22.

30. bu ulambula koko kwaku mu niakisa, bika dimbu ye mangu biavangama mu nkumbu a Yesu, sielo kiaku kiavedila.

31. Bu bamana sambila, vuma kibakutakana kianikuka, babonsono bazala kwa Mpeve yavedila, bavova mambu ma Nzambi mu kibakala.

32. Kabu diabaleka minu diakala ntima mosi ye mwela mosi, muntu mosi nkutu kabika lekwa ko, vo i kiandi, kansi biabionsono biakala biantuadi kwa yau.

Mav. 2: 44. Yoa. 17: 21 b. Ngal. 3: 28. Fili. 1: 27. 2: 2, 20.

33. Ntumwa zata kimbangi kiamfulukulu a Mfumu Yesu Klisto mu lulendo lualuingi; nlemvo wawingi wakala va yau babonsono.

34. Kadi muntu wakondwa lekwa kakala yau ko; kadi babonsono bavwa mavia ye zinzo bateka bio, banata ntalu abina biatekwa,

35. batula yo va malu mazintumwa; kansi muntu muntu wakabulwa bonso bwakala nsatu zandi. Mav. 2: 45.

36. Yosefi, wabikwa kwa zintumwa nkumbu Banaba, bu yibangudulu i yayi: mwana wambombodolo, i nlevita, mu kanda mwisi Kipelo,

37. wateka via dikavwa, wanata bi-

vanza, watula bio vana malu mazintumwa.

KAPU 5.

1. Anania ye Safila. 12. Ntumwa zavanga mangu, 17. zakangwa, kansi zavuluswa kwa mbasi, 21. zalonga diaka mu kinlongo, 26. zanatwa ku mfundusu. 34. Nduengoso za Ngamalieli. 41. Ntumwa zayambulwa.

Bakala, nkumbu andi Anania, ye Safila, nkazi andi, bateka mvwilu;
2. yandi wakatula ndambu antalu, nkazi andi bu kazaya bo; wanata ndambu, watula yo va malu mazintumwa.
3. Petelo wavova: Anania, Satana mu nkiama kazedi ntim' aku, kidi wababa Mpeve yavedila ye vengika ndambu antalu avia?
Mav. 13: 10. Luk. 22: 3, 31. Yoa. 13: 2, 27.
4. Kadi ka diasidi kala diaku koe, bu diakedi yaku? Bu dimeni tekwa, kadi ka diakedi mu lendo kiaku koe? Mu nkiama savukidi ntim' aku mu vanga diodio? Ngeye kuvunini bantu ko, kansi Nzambi.
5. Anania bu kawa mambu momo, wabwa, watabuka vumunu; wonga wawingi wabwila babonsono bawa mo.
6. Bamatoko batelama, bankubika, bannata ku mbazi, banzika.
7. Kani ola tatu mboki bwakala, vo nkazi andi wakota, kansi kazaya bwavangama ko.
8. Petelo wavutula kwa yandi: Unkamba, vo lutekele via mu kingandi kiokio? Yandi wavova: Inga, i kingandi kiokio.
9. Kansi Petelo wavova kwa yandi vo: Mu nkiama luawawane mu vukumuna Mpeve ya Mfumu? Tala, malu mayau bazikidi bakala diaku mena va mwelo, si bakunata ku mbazi.
10. Yandi ntumbu bwa va malu mandi, watabuka vumunu; bamatoko bu bakota, bammona wafwa, bannata ku mbazi, banzika va bakala diandi.
11. Wonga wawingi wabwila bundu diamvimba ye babonsono bawa mo.
Mav. 2: 43. 19: 17. Luk. 7: 16.
12. Dimbu biabingi ye mangu biavangwa mu moko mazintumwa mu bantu, babonsono bakala va kimosi mu nzil' abitungwa ya Solomo mu mambunda.
Mav. 4: 30. 6: 8. 2 Kol. 12: 12. Mav. 3: 11.
13. Mu bankaka muntu nkutu kakabuka ntima mu bundana yau ko, kansi bantu babanenivisa beni.
14. Mfumu wakudukulwa diaka baleka minu, makabu mababakala ye bakento,
15. banata mpe zimbevo ku mbazi mu zinzila, babatula va mintanda ye binatunu, kidi Petelo bu kavioka, kini kiandi kaka kiafuka mosi mu yau.
16. Kabu diatuka mu mbanza zazungidila Yelusalemi diakutakana, banata zimbevo ye bakwamuswa kwa mpeve zasumuka, yau babonsono baniakuswa.
Mav. 8: 7.
17. Ngudi anganga watelama ye babonsono bakala yandi, i luvanguku luabasaduki, bazala kwa vema,
18. basa moko mu zintumwa, babatula mu boloko kiambanza. Mav. 4: 3.
19. Mu fuku mbasi a Mfumu yazibula mielo miaboloko, yabavaikisa, yavova: Mav. 12: 7. 27: 23.
20. Luenda luatelama ye vova mu kinlongo kwa bantu mambu momo mamonsono mamoyo.
21. Bu bawa momo, bayenda kota mu kinlongo bu kwakia, balonga. Ngudi anganga ye bakala yandi bayiza, bakutikisa bamayala ye bakuluntu babonsono babana ba Isaeli, batuma mu kubalanda mu boloko.
22. Mantadi bu maluaka vana, ka bababwana mu boloko ko; kansi bavutuka, bakamba dio,
23. bavova: Tubweni boloko kiabindama nadede, minkengi mitelamene va mielo; kansi bu tuzibudi, ka tumweni muntu mu ngudi ko.
24. Ntuti akinlongo ye bangudi zanganga bu bawa mambu momo, babwa kidunga mu yau, kani bwe bwakadila momo?
25. Kansi mbadio wayiza kubakamba: Tala, babakala baluatudidi mu boloko, bena mu kinlongo, batelamene ye longanga bantu.
26. Buna ntuti ye mantadi bayenda kubalanda, ka mu ngolo ko; kadi batina bantu, vo bakana vondwa mu matadi. Mav. 4: 21.
27. Bu bameni kubalanda, babatula va luse luabamayala. Ngudi anganga wabayuvula,
28. wavova: Ka tualukanikini beni mu longa mu nkumbu yoyo koe? Tala, yeno luazadisi Yelusalemi mu longi dieno, luzolele tuala menga mamuntu wowo va yeto.
29. Petelo ye zintumwa bavutula, bavova: Tufwiti luta tumamana kwa Nzambi ye ka bantu ko. Mav. 4: 19.

30. Nzambi amase meto wafulukisi Yesu uluamanika va nti, uluavonda.

Mav. 2: 24, 32. 3: 13, 15.

31. Nzambi wanzangula mu koko kwandi kwalubakala mu kala nkuluntu ye mvulusi, mu vana Isaeli · mpilulu adiela ye ngiambudulu amasumu.

Mav. 2: 33, 36. Luk. 24: 47.

32. Mu mambu momo yeto tu zimbangi ye Mpeve yavedila mpe yavana Nzambi kwa bakuntumamananga.

Mav. 1: 8, 22. 10: 39. Luk. 24: 48 b. Yoa. 15: 26 b.

33. Bu bawa momo, baluala ntima, bavova manenga mu kubavonda.

Mav. 7: 54.

34. Mfalisi mosi, nkumbu andi Ngamalieli, nlongi ansiku wazituswa kwa bantu babonsono, watelama mu bamayala, wakamba bavaikisa bantu bobo fintangu-ntangu.

35. Yandi wavova kwa yau : Lubabakala baisaelita, lukikenga mu dina dilukana vanga kwa bantu bobo.

Mav. 4: 16.

36. Kadi tekila lumbu biabi Teuda watelama, wakibika, vo i ma, babakala kani vo nkama zia babundana yandi. Yandi wavondwa, babonsono bantumamana bamwangana, bayika ka lekwa ko.

37. Landila ndiena mboki Yuda, i mwisi Ngalili, watelama mu lumbu biansonomono, wakokumuna bantu ku nim' andi. Ndieu mpe wavondwa, babonsono bantumamana basansukuswa yeku-yeku.

38. Bwabu iluvovele : Lusisa bantu bobo, lubayambula ; kadi vo lukanu lolo vo mavanga momo bitukidi mu bantu, buna si biakabakana,

39. kansi vo bitukidi mu Nzambi, ka lulendi kubakabikisa ko ; ka luidi kukibakula vo lu nwanisi mia Nzambi mpe.

40. Bantumamana, batela zintumwa mbila, bababufa nate ye nkanda wabunuka, babakanikina vova mu nkumbu a Yesu, babayambula.

41. Nkiangunu bakatuka kwa bamayala, bakala kiese, bu bafwanusu mu lungwa ntiakulu mu diambu diankumbu yoyo. Mat. 5: 11 b.

42. Lumbu ka lumbu ka balembwa longa mu kinlongo ye mu zinzo ko ye mu samuna nsamu wambote wa Klisto Yesu.

KAPU 6.

1. Sielo biadibundu biasolwa. 8. Stefano wavanga bimangu, wanatwa ku mfundusu.

Ntalu aminlonguki bu yanieka mu lumbu bina, bayudayo bakisi Elene bavuma kwa bayibli, kadi mafwola mau maviokwa mu nsadulu alumbu ka lumbu.

2. Kumi ye zole batela kabu diaminlonguki mbila, bavova : Ka buzolakene ko, vo tusisa mambu ma Nzambi ye sala va meza.

3. Kansi, luzimpangi, lusola babakala nsambodia mu yeno bena mbikulu yabiza, bazedi kwa Mpeve ye nduenga batufwiti tula mu salu kiokio.

4. Yeto tufwiti tatamana mu sambila ye mu salu kiamambu.

5. Kabu diamvimba diazola mpova yoyo ; basola Stefano, i bakala diazala kwa minu ye Mpeve yavedila, mboki Filipo ye Pokolo ye Nikanoli ye Timoni ye Pamena ye Nikolao, i mposilita watuka mu Antiokia.

6. Babatuala va luse luazintumwa ; basambila, babatula moko.

7. Mambu ma Nzambi makula, ntalu aminlonguki yanieka beni mu Yelusalemi, kabu diadinene diazinganga batumamana minu.

Mav. 2: 47. 12: 24. 19: 20. Yoa. 12: 42.

8. Stefano wazala kwa nlemvo ye lulendo, wavanga mangu biabinene ye dimbu mu bantu.

9. Bankaka mu yau i bankwa dibundu dibikwanga diabalibetino ye diabisi Kilene ye diabisi Alesandia ye diayau batuka mu Kilikia ye Asia batelama mu bindisa Stefano mpaka.

10. Balembana kakidila nduenga ye mpeve bikavovila.

11. Buna balongisila babakala bavova : Tuawilu, vo wavovele mambu mantiakulu mu Mose ye Nzambi.

12. Bakitumuna bantu ye ngudi zabantu ye minsoniki, bambwila, banziokuna, bannata kwa bamayala,

13. batuala mbangi zampumpuluvunu zavova : Muntu wowo ka ulembolo mu vova mambu makitantu mu vuma kianlongo ye mu nsiku ko.

Mat. 26: 59. Mav. 21: 28.

14. Kadi tuawilu, vo wavovele, vo Yesu ndiena, i mwisi Nasaleti, si katulula vuma kiaki ye vilula fu bina bituasisulwa kwa Mose.

15. Babonsono bavwanda mu bamayala bantala siusiu, bamona zizi kiandi nkievo zizi kiambasi.

KAPU 7.

1. Mpov' a Stefano, 54. mfwilu andi.

Ngudi anganga wavova: Kadi menina bonso boboe?
2. Yandi wavova: Lubabakala ye zimpangi ye mase, ludimba! Nzambi ankembo wamonika kwa seto Abalahami, bu kakala mu Mesopotamia, bu kakikundila mu Halani ko. 1 Mose 12: 1 b.
3. Wavova kwa yandi: Vaika mu nsi aku ye mu butu biaku, wiza ku nsi yiikusonga.
4. Buna wavaika mu nsi abakaladea, wakunda ku Halani. Tuka kuna sandi bu diafwa, wannata ku nsi yayi yilukundanga bwabu.
5. Kamvana yo difwa ko, ka lutambi lumosi ko, kansi wasila mu vana yo bonso mvwilu kwa yandi ye nkun' andi wakunlanda, bu kakibakila bana ko. 1 Mose 12: 7.
6. Nzambi wavova ebu: Nkun' andi si wakala kinzenza mu nsi yanzenza, si bakubavanga minanga ye kubakwamisa nkama zia zamvu. 1 Mose 15: 13 b.
7. Nzambi wavova: Mono si yafundisa kanda diodio dibakadila kinanga, mboki si bavaika ye kunsadila mu vuma kiaki.
8. Yandi wamvana luwawanu luanzengolo; buna wabuta Isaki, wanzenga lumbu kianani, Isaki wabuta Yakobi ye Yakobi kumi ye mase mole mamakanda.
1 Mose 17: 9 b. 21: 2 b. 25: 24 b. 29: 32 b. 30: 5 b. 35: 16 b.
9. Mase mamakanda mayandukila Yosefi meso, banteka ku Ngipiti, ye Nzambi wakala yandi,
1 Mose 37: 28. 39: 2.
10. wamvaikisa mu ndungulu zandi zazonsono, wamvana nlemvo ye nduenga va luse lua Falao, i ntinu a Ngipiti, wantumba kiyadi mu Ngipiti ye mu nzo andi yamvimba.
11. Malema mabwila Ngipiti yamvimba ye Kanana ye nzungu zazingi, mase meto ka masolula titi biandia ko.
1 Mose 41: 54 b.
12. Kansi Yakobi bu kawa, vo kuna Ngipiti kwakala mbongo, wafidisa mase meto mfidisa yantete. 1 Mose 42: 1 b.
13. Mfidisa yanzole, Yosefi watomunwa kwa mpangi zandi ye kanda diandi diazayakana kwa Falao.
1 Mose 45: 3 b.
14. Yosefi watuma mu bokila Yakobi, i sandi, ye butu biandi biabionsono, lusambodia ye miela ntanu.
1 Mose 45: 9. 46: 6 b., 27. 5 Mose 10: 22.
15. Yakobi wakulumuka ku Ngipiti, wafwila kuna yandi kibeni ye mase meto. 1 Mose 49: 33.
16. Banatwa kuna Sekemi, batulwa mu ndiamu yasumba Abalahami mu ntalu abivanza kwa bana ba Hamoli mu Sekemi.
17. Bantu banieka ye bafunana mu Ngipiti, ntangu ansilulu yasila Nzambi kwa Abalahami bu yafinangana,
1 Mose 24: 7. 2 Mose 1: 7 b.
18. nate ye ntinu wankaka watelama mu Ngipiti walembwa zaya Yosefi.
19. Yandi wazungula kanda dieto mu bungubi, wakwamisa mase meto, kidi batula bana bau ku mbazi, ka bidi kebwa bamoyo. 2 Mose 1: 10.
20. Mu ntangu yina Mose wabutuka, wazolakana kwa Nzambi, wayundulwa mu ngonda tatu mu nzo asandi;
2 Mose 2: 2. Eb. 11: 23.
21. kansi bu katulwa ku mbazi, mwan' a Falao wankento wambonga, wanyundula kakala wandi mwana.
2 Mose 2: 3 b.
22. Mose wakudusulwa nduenga zazonsono zabisi Ngipiti; wakala lulendo mu mambu mandi ye mavanga mandi.
23. Bu kalunga makumaia mamvu, wabanza mu ntim' andi mu bumina kwa mpangi zandi, i bana ba Isaeli.
24. Bu kamona mosi wavangwa bwambi, wantabila, wavutula ndinda mu yandi wakwamuswa, bu kavonda mwisi Ngipiti. 2 Mose 2: 11 b.
25. Yandi wabanza, vo mpangi zandi zizeyi, vo Nzambi wabaveni mpulusu mu koko kwandi; kansi ka bazaya bo ko.
26. Lumbu kiansuka wamonwa kwa yau, bu babindana mpaka; watonta kubawawasa yenge, wavova: Lubabakala, yeno i zimpangi, mu nkiama luvangasana bwambi? 2 Mose 2: 13.
27. Wavanga ni andi bwambi, wanunguna yandi, wavova: Nani watudidi nkuluntu ye mfundisi mu yeto?
2 Mose 2: 14.
28. Kadi zolele kumponda, bonso buwavondele mwisi Ngipiti zono?
29. Mose watina mu diambu diodio, wakala kinzenza mu nsi a Midiani, mukabuta bana bole babababakala.
30. Makumaia mamvu bu malunga, mbasi yamonika kwa yandi mu nlemo mu finti-nti fiampanga mu nsi yankatu vana mongo wa Sinai. 2 Mose 3: 1 b.
31. Mose bu kamona bo, wayitukwa mu mona-meso, kansi bu kayiza tonwa, nding' a Mfumu yawakana:
32. Mono i Nzambi amase maku, i

Nzambi a Abalahami ye Isaki ye Yakobi. Mose wazakama, kakabuka ntima mu tonwa ko.
Mat. 22: 32. Luk. 20: 37.

33. Mfumu wavova kwa yandi: Kangula nsampatu mu malu maku, kadi vuma kiutelamene i nsi yanlongo.

34. Mono yatomene mona nkwamusunu abantu bami mu Ngipiti, mono yawilu mpumukunu zau, nkulumukini mu kubavaikisa. Bwabu wiza, kidi yakufidisa ku Ngipiti.

35. Mose ndiena ubakadila nkalu, bu bavova: Nani utudidi nkuluntu ye mfundisi? i yandi wafidisa Nzambi mu koko kwambasi yamonika kwa yandi mu finti-nti fiampanga, mu kala nkuluntu ye nkudi.

36. Yandi wabavaikisa bu kavanga mangu ye dimbu mu nsi a Ngipiti ye mu mbu a Mbwaki ye mu nsi yankatu mu makumaia mamvu.

37. Yandi i Mose ndiena wavova kwa bana ba Isaeli: Nzambi si kakulutonginikina mbikudi bonso mono utukidi mu mpangi zeno.
5 Mose 18: 15, 18. Mav. 3: 22.

38. Ndiena i yandi wakala mu dibundu mu nsi yankatu ye mbasi yavova kwa yandi vana mongo wa Sinai ye wakala ye mase meto, watambula mambu mamoyo mu kutuvana.

39. I yandi mase meto ka mazola kuntumamana ko, kansi bannianga, mu ntima miau babangumuka ku Ngipiti,

40. bavova kwa Aloni: Utuvangila zinzambi zilenda kututekila ku ntu, kadi Mose ndiena watuvaikisa mu nsi a Ngipiti, bonso bukeka, ka tuzeyi ko.

41. Bina lumbu bavanga mwan' angombe, banata nkailu miazikwa kwa teki, bayangalala mu mavanga mamoko mau.
2 Mose 32: 6.

42. Nzambi wabafila nima, wabaniokuna mu sadila nkangu azulu, bonso bwasonama mu nkanda wamimbikudi: Unzo a Isaeli, kadi mu makumaia mamvu mu nsi yankatu luaneti nkailu miamponda evo nkailu miankaka miazikwa kwa monoe?

43. Yeno luabonga nzo yakoto ya Moloki ye mbwetete anzambi Lefani, i bifwani biluavanga, kidi luasambila bio. Mono si yakulunata kuna simu dia Babeli. Yel. 10: 13.

44. Mase meto makala nzo yakoto yakimbangi mu nsi yankatu, bonso bwakamba ndiena wavova kwa Mose kavanga yo bonso bwakala kifwani kikamona; 2 Mose 25: 40. Eb. 8: 5.

45. landila yandi mase meto matambula yo, bakotisa yo ye Yosua mu mvwilu abangoi baniangwa kwa Nzambi va luse luamase meto nate ye lumbu bia Davidi; Yos. 3: 14.

46. wamona nlemvo va luse lua Nzambi, wayuvula, kidi kasoludila kundu kianzo a Yakobi.
2 Sam. 7: 2 b. Lumb. 132: 4 b.

47. Solomo watungila yo nzo.
1 Nt. 6: 1 b.

48. Nkwa Mpungu kakundanga mu yampila yoyo yatungwa mu moko ko, bonso bwavova mbikudi: Mav. 17: 24.

49. Zulu i kiandu kiami ye ntoto i mfiduku amalu mami. Mfumu vovele: Nki anzo luakuntungila, vo vuma kiavundulu kiami ekie?

50. Kadi koko kwami ka kwavanga bina biabionsono koe?

51. Yeno lubankwa nsingu zambalu, lualembwa zengwa mu ntima ye mu matu. Ntangu zazonsono lukakidilanga Mpeve yavedila; bonso mase menc i bobo yeno mpe.

52. Nani mu bambikudi walembwa zomwa kwa mase meno? Bavonda mpe wateka samuna ngizulu a Nkwa lunungu, bwabu luayikidi nyekudi miandi ye mvondi miandi,
1 Nt. 19: 10. Mat. 23: 29 b.

53. i yeno luatambula nsiku mu nsikudukusu azimbasi, ka luakeba mio ko. 2 Mose 19: 3 b. Ngal. 3: 19. Eb. 2: 2.

54. Bu bawa momo, ntima miau mialuala, bankwetila meno.

55. Yandi wazala kwa Mpeve yavedila, watala siusiu ku zulu, wamona nkembo a Nzambi ye Yesu telamene va lubakala lua Nzambi,

56. wavova: Tala, ntonono mazulu mazibuka nadede, Mwan' amuntu utelamene va lubakala lua Nzambi.

57. Baboka mu ndinga yayinene, bakaka matu mau, bansiukila mu mambunda,

58. banluanzula ku mbazi ambanza, bamvonda mu matadi. Mbangi zatula yunga biau va malu matoko dibikwanga Sauli. Mav. 9: 1. 22: 20.

59. Bavonda Stefano mu matadi; wabombidila, wavova: Mfumu Yesu, tambula mpeve ami. Luk. 23: 46.

60. Yandi wafukama, waboka mu ndinga yayinene: Mfumu, kubatudilani masumu mama ko. Bu kavova momo, waleka tulu.
Mat. 5: 44. Luk. 6: 27 b. 23: 34.

KAPU 8.

1. Bundu diazomwa. 4. Filipo ku Samalia.
14. Petelo ye Yoane bayenda ku Samalia.
18. Petelo ye Simoni, i nkwa bimpangula.
26. Filipo ye mwisi Etiopia.

Sauli watambula mu mfwilu andi.
Kina lumbu nzomono yayinene
yakala kwa dibundu mu Yelusalemi.
Babonsono basansukuswa mu ntini za
Yuda ye za Samalia, kansi ka zintu-
mwa ko.
2. Babakala bavumina Nzambi ba-
zika Stefano, badila dilu kiakinene mu
yandi.
3. Sauli wavombisa dibundu, wakota
mu zinzo, wakokumuna ye babakala ye
bakento, wabayekula ku boloko.
Mav. 9: 1 b. 22: 4, 19. 26: 9 b. Ngal. 1: 13.
4. Nkiangunu basansukuswa baye-
nda zietingi ye samunanga mambu ma-
nsamu wambote.
5. Filipo wakulumuka ku mbanz' a
Samalia, wabasamuninanga Klisto.
Mav. 6: 5.
6. Makabu madimba mu mambunda
mavova Filipo, bu bawa ye bu bamona
dimbu bikavanga.
7. Kadi mpeve zasumuka zavaika
mu babingi bakala zo, zaboka mu
ndinga yayinene ; babingi batila mia-
nzi ye batembilanga baniakuswa.
Mav. 16: 18.
8. Mwakala kiese kiakingi mu mba-
nza yina.
9. Mwatekila bakala mu mbanza yi-
na, nkumbu andi Simoni, watanga bi-
mpangula, wabwisanga bisi Samalia ze-
ngele-zengele, wakibika, vo i muntu
waunene ; Mav. 13: 6. 19: 19.
10. babonsono ye babake ye babane-
ne bandimba, bavova : Ndieu i lulendo
lua Nzambi lubikwanga lualunene.
11. Bandimba, kadi ntama yayingi
wababwisanga zengele-zengele mu bi-
mpangula biandi.
12. Bu baleka minu mu Filipo wa-
samuna nsamu wambote mu kimfumu
kia Nzambi ye mu nkumbu a Yesu
Klisto, buna babotukwa, babakala ye
bakento.
13. Yandi kibeni Simoni waleka mi-
nu mpe ; bu kameni botukwa, watata-
mananga ye Filipo ; bu katonwa di-
mbu ye tulendo tuatunene biavangwa,
buna wabwa zengele-zengele.
14. Ntumwa zakala mu Yelusalemi
bu bawa, vo Samalia diatambudi ma-
mbu ma Nzambi, babafidisa Petelo ye
Yoane ;
15. bakulumuka, babasambidila, ki-
di batambula Mpeve yavedila ;
16. kadi buna bena ka yakibwila va
muntu nkutu ko, kansi babotukwa ka-
ka mu nkumbu a Mfumu Yesu.
17. Buna babatula moko, batambula
Mpeve yavedila.
18. Simoni bu kamona, vo Mpeve
yavewa mu ntudulu amoko mazintu-
mwa, buna wanata bivanza kwa yau,
19. wavova : Lumpana mpe lendo
kiokio, kidi wonso untudidi moko ka-
tambula Mpeve yavedila.
20. Kansi Petelo wavova kwa yandi :
Bika palata biaku biabungana yaku,
kadi ngeye benzi, vo nkailu a Nzambi
lenda bakama mu bivanza.
21. Ndambu ye kunku ka biena ya-
ku mu mambu momo ko, kadi ntim'
aku ka usungamene vantadisi a Nza-
mbi ko.
22. Nkiangunu vilula diela diaku
mu yayibi yaku yoyo ye lomba Mfumu,
kanivo wayambudulwa lukanu luantim'
aku. 2 Tim. 2: 25.
23. Kadi mbweni, vo wena mu ndu-
mbu andudi yanasokolo ye mu nsinga
miakondwa kwalunungu.
24. Simoni wavutula, wavova : Lu-
ndombila kwa Mfumu, kidi bwilwa
dimosi nkutu mu maluvovele ko.
25. Nkiangunu bu bamana toma ta
kimbangi ye vova mambu ma Mfumu,
bavutuka ku Yelusalemi, basamuna
nsamu wambote mu mavata mamingi
mabisi Samalia.
26. Mbasi a Mfumu yavova kwa Fi-
lipo, yata : Telama wenda ku ntini
yasude mu nzila yikulumukunwanga
tuka ku Yelusalemi ku Ngasa ; yau
yena yankatu.
27. Watelama, wayenda. Tala, mwi-
si Etiopia, mwisi nzo akitinu wena lu-
lendo ku nim' a Kandake, i ntinu nka-
m' abisi Etiopia ; yandi wayala mbo-
ngo zandi zazonsono, wayiza sambila
ku Yelusalemi ; Sef. 3: 10.
28. wakala vutukanga, wavwanda
mu kalu diandi, watanga Yesaya, mbi-
kudi.
29. Buna Mpeve yavova kwa Filipo :
Wenda wabundana ye kalu diodio.
30. Filipo bu kalundumukini vana,
wawa, vo tengi Yesaya, mbikudi ;
wavova : Zeyi kwaku mpe mautengie ?
31. Wavova : Bwe ilenda, vo muntu
kantuadisi ko ? Wabombidila Filipo
kamaka ye vwanda yandi.
32. Kunku kiamasonukwa kikata-
nga i kiaki : Nkievo meme kanatwa

ku vondwa; bonso budingalalanga mwan' ameme va luse luayandi zeki wo mika, i buna kabandulanga nwa andi ko. Yes. 53: 7, 8.

33. Mu luyinunu mfundusu andi yakatulwa; nani lenda samuna mbandu andi? Kadi moyo andi ukatulu va ntoto?

34. Mwisi nzo akitinu wavutula kwa Filipo, wavova: Iyuvudi, mbikudi wavova momo mu nani, mu yandi kibeni vo mu muntu wankaka?

35. Buna Filipo wazibula nwa andi, tuka mu masonukwa momo wabadika kunsamunina nsamu wambote mu Yesu.

36. Bu bayenda mu nzila, baluaka ku nlangu, mwisi nzo akitinu wavova: Tala nlangu! Nki kikakididi, vo yabotukwa? Mav. 10: 47.

38. Yandi wakamba kalu diasimpama; yau bole, Filipo ye mwisi nzo akitinu, bakulumuka mu nlangu, yandi wambotika.

39. Bu batombuka mu nlangu, Mpeve a Mfumu yazamuna Filipo, mwisi nzo akitinu kavutukidi kummona ko, kadi wayenda mu nzil' andi ye yangalala.

40. Filipo wasolulwa mu Asadodi, wayenda viokingi ye samuningi nsamu wambote mu mbanza zazonsono nate ye kaluaka ku Kaisalia.

KAPU 9.

1. Sauli wavilula diela, 26. waluaka ku Yelusalemi. 32. Petelo waniakisa muntu mu Lida, 36. wafulukisa nkento wafwa mu Yope.

Sauli wakidi vumuna vumisa ye vonda mu nlonguki mia Mfumu, wayenda kwa ngudi anganga,
Mav. 7: 58. 8: 1 b. Ngal. 1: 13. 1 Tim. 1: 13.

2. wanlomba nkanda mu nata ku Damasko ku nzo zatukutukunu, kidi, vo kasolula bankaka banzila yoyo, ye babakala ye bakento, kabatuala bakangama ku Yelusalemi. Mav. 22: 5 b. 26: 12 b.

3. Bu kayenda yendingi, bwakala, bu kafinangana ye Damasko, kia kutukidi ku zulu ntumbu kunkienzula kinzungidila.

4. Yandi wabwa va nsi, wawa ndinga yavova kwa yandi: Sauli, Sauli, mu nkiama ukunzomanga?

5. Wavova: Mfumu, u nani kwaku? Yandi vo: Mono i Yesu, uuzomene kwaku. 1 Kol. 15: 8.

6. Telama, wenda koti mu mbanza, si wakambwa maufwiti vanga.

7. Babakala bayenda yandi batelama kibaba, bawa ndinga, kansi ka bamona muntu ko.

8. Sauli watelama va nsi, kansi meso mandi bu mazibuka, kamona lekwa ko; bansimba mu koko, bantuadisa ku Damasko.

9. Wakala lumbu tatu ye kondwa kwamona, kadia ko, kanwa ko.

10. Mu Damasko mwakala nlonguki, nkumbu andi Anania. Mfumu wavova kwa yandi mu mona-meso: Anania. Kansi yandi wavova: Tala, i mono, Mfumu.

11. Mfumu kwa yandi vo: Telama wenda mu nzila yibikwanga yasungama, tomba mu nzo a Yuda muntu, nkumbu andi Sauli, utukidi mu Talaso; kadi tala, usambilanga.

12. Yandi mweningi muntu, nkumbu andi Anania, vo kotele ye tudidi moko va yandi, kidi kamona diaka.

13. Anania wavutula: Mfumu, yawilu kwami kwa babingi mu muntu wowo yambi yayingi yikavengi bavedila baku mu Yelusalemi;

14. mwamu wena lendo kiabangudi zanganga mu kanga babonsono babombidilanga nkumbu aku.

15. Mfumu wavova kwa yandi: Nayendi, kadi yandi i wumbwa kiyasola mu nata nkumbu ami kwa bangoi ye kwa mintinu ye kwa bana ba Isaeli;

16. kadi mono si yakunsonga, bonso bukafwiti lungwa kwakwingi mu diambu diankumbu ami. Mav. 20: 23.

17. Anania wayenda kota mu nzo; watula moko va yandi, wavova: Sauli, umpangi, Mfumu umfidisi, i Yesu wamonika kwa ngeye mu nzila yiwayizila, kidi wamona diaka ye zaduswa kwa Mpeve yavedila.

18. Nkievo mabala ntumbu sotuka mu meso mandi, wamona diaka, watelama, wabotukwa.

19. Wabonga dia, wakinda.

Wakala lumbu bikwa ye minlonguki miakala mu Damasko;

20. yandi ntumbu samuna Yesu mu nzo zatukutukunu, vo yandi i Mwan' a Nzambi.

21. Babonsono bawa bo babwa zengele-zengele, bavova: Kadi ndieu ka yandi koe wabungisa mu Yelusalemi babombidila nkumbu yoyo? Yandi wayiza mwamu mpe mu kani diakubanatina bakangama kwa bangudi zanganga. Mav. 8: 1 b. 9: 2.

22. Sauli wasiama ye siama, wabwisa
bayudayo kidunga bakunda mu Dama-
sko, wabasonga, vo yandi i Klisto.
23. Lumbu biabingi bu biavioka,
bayudayo bavova manenga mu kumvo-
nda. 2 Kol. 11: 32 b.
24. Kansi lukanunu luau luazaya-
kana kwa Sauli. Bakenga mielo mpe
mwini ye fuku, kidi bamvonda.
25. Mu fuku nlonguki miambonga,
miamvaikisila mu lumbu, miankulu-
munina mu mpidi.
26. Bu kaluaka ku Yelusalemi, wa-
tonta bundana ye minlonguki, kansi
babonsono bantina, ka banlekila minu
ko, vo i nlonguki.
27. Banaba wambonga, wannata kwa
zintumwa, wabakamba, bonso buka-
mweni Mfumu mu nzila ye vovele ye
yandi, bonso bukakala kibakala mu
nkumbu a Mfumu Yesu mu Damasko.
Mav. 4: 36.
28. Yandi wakala yau, wakota, wa-
vaika mu Yelusalemi, wakala kibakala
mu nkumbu a Mfumu.
29. Yandi wavova ye bindana mpaka
ye bayudayo bakisi Elene, kansi batonta
kumvonda.
30. Zimpangi bu bazaya bo, banku-
lumuna ku Kaisalia, bamfidisa ku Ta-
laso. Mav. 11: 25.
31. Nkiangunu bundu diakala yenge
mu Yuda diadionsono ye Ngalili ye
Samalia, batungwa, badiata mu wonga
wa Mfumu, banieka mu mbombodolo
a Mpeve yavedila. Ef. 2: 20.
32. Bwakala, Petelo bu kazieta mwa-
monsono, waluaka mpe kwa bavedila
bakunda mu Lida.
33. Kuna kabwana muntu, nkumbu
andi Ainea, walambalala va ntanda
mvu nani, watila mianzi.
34. Petelo wavova kwa yandi: Ai-
nea. Yesu Klisto uniakisi. Telama
wakivangila ntand'aku. Yandi ntumbu
telama. Mav. 3: 6.
35. Babonsono bakunda mu Lida ye
Saloni bammona, babangumuka kwa
Mfumu.
36. Ku Yope kwakala nlonguki wa-
nkento, nkumbu andi Tabita, bu yise-
kolo yibikwanga Doloka. Yandi wa-
zala kwa mavanga mambote ye nkailu
miakiwuntu bikavanga.
37. Bwakala mu lumbu bina, vo
wabaka yela, wafwa. Bansukula, ba-
ntula mu seka diantandu.
38. Kansi Lida bu diakala lukufi ye
Yope, ye minlonguki miawa, vo Petelo
wena muna, bafidisa bantu bole kwa
yandi mu bombidila: Kuzingilani mu
kwiza kwa yeto ko.
39. Petelo watelama, wayenda yau.
Bu kaluaka, bantuala ku seka dianta-
ndu, mafwola mamonsono matelama
yandi va lueka, madila, mansonga bi-
nkuti ye yunga biabionsono biavanga
Doloka, bu kakala yau.
40. Petelo wavaikisa babonsono, wa-
fukama, wasambila, wabangumuka ku
nitu, wavova: Tabita, telama! Wazi-
bula 'meso mandi, bu kamona Petelo,
wavumbuka.
41. Wamvana koko, wantedimisa:
bu katela bavedila ye mafwola mbila,
wantula wamoyo.
42. Bwazayakana mu Yope diamvi-
mba, babingi baleka minu mu Mfumu.
43. Bwakala, vo wasikila lumbu bia-
bingi mu Yope ye mbadio Simoni,
nkete ankanda miabulu. Mav. 10: 6.

KAPU 10.

1. Mona-meso ma Konelio, 9. mona-meso ma Petelo. 21. Petelo wayenda ku Kaisalia. 25. Konelio wantambula. 34. Petelo wasamuna Yesu. 44. Ba Konelio baleka minu, babotukwa.

Mu Kaisalia mwakala bakala, nkumbu
andi Konelio, i ntuti ankangu
ubikwanga wakisi Italia,
2. i nkwa vumi wavumina Nzambi
ye nzo andi yamvimba, wavana nkailu
miamingi miakiwuntu kwa bantu, wa-
sambilanga Nzambi ntangu zazonsono.
3. Yandi watoma mona mu mona-
meso mu ola kiavwa kialumbu, vo
mbasi a Nzambi yakota kwa yandi,
yavova kwa yandi: Konelio.
4. Kansi yandi wansungamana, wa-
kala wonga, wavova: Nkiama, Mfumu?
Wavova kwa yandi: Tusambulu tuaku
ye nkailu miaku miakiwuntu biamana
baluka va luse lua Nzambi mu mba-
mbukulu amoyo;
5. fidisa bwabu babakala ku Yope ye
landisa mbadio Simoni ubikwanga Pe-
telo. Yoa. 1: 42.
6. Yandi bumini kwa mbadio Simo-
ni, i nkete ankanda miabulu wena nzo
va mbel' ambu.
7. Mbasi yavova ye yandi bu yaka-
tuka, watela sielo biandi biole mbila ye
kinwani kiavumina Nzambi kiayau ba-
kala yandi ntangu zazonsono;
8. bu kamana kubakamba mamonso-
no, wabafidisa ku Yope.
9. Lumbu kiansuka bu bena mu nzi-

la ye finangana ye mbanza, Petelo watombuka va ntandu anludi mu sambila kani mu ola kiasambanu.
10. Yandi wakala nsatu, wazola dia; kansi bu bakubika ko, watuntuka;
Mav. 11: 5 b.
11. watala zulu diazibuka ye mpil' awumbwa kiakulumuka va ntoto nkievo nlele waunene walino wakulumunwa mu nsoso zia va ntoto;
12. mu kiau mwakala bulu biabionsono biantoto biena malu maia maia ye bulu bizanzalanga ye nuni zazulu.
13. Ndinga yakala kwa yandi: Petelo, telama, vonda ye dia.
14. Petelo wavova: Ka bwa ko, Mfumu; kadi kiadidi lekwa kiasumuka ye kiansobo ko widi ntangu mosi nkutu.
15. Ndinga yavutuka mvutuka yanzole kwa yandi: Biavedisa Nzambi, kusani bio vo biasumuka ko.
Mat. 15: 11. Mal. 7: 2, 15. Loma 14: 14. 1 Tim. 4: 4. Tit. 1: 15.
16. Bobo bwakala nkala tatu, ye wumbwa ntumbu balulwa ku zulu.
17. Petelo bu kakala kidunga beni mu ngudi andi mu mona-meso momo makamona, kani bwe menina, tala, babakala bafiduswa kwa Konelio batelama va mwelo, bu bakiyuvudidi nzila ku nzo a Simoni. Mav. 11: 11 b.
18. Baboka, bayuvula, vo Simoni, ubikwanga mpe Petelo, bumini momo.
19. Petelo bu katoma yindula monameso, Mpeve yavova kwa yandi: Tala, babakala bakutombele. Mav. 8: 29.
20. Telama wakulumuka, wenda yau ye kondwa kwaketi-keti; kadi mono yabafidisingi.
21. Petelo wakulumuka kwa babakala, wavova: Tala, mono ndieu ulutombele; bila kiluizidi vava i kie?
22. Bavova: Konelio, i ntuti abinwani, nkwa lunungu uvuminanga Nzambi ye wena kimbangi kiakanda diadionsono diabayudayo, i yandi wakambwa kwa mbasi yavedila, katumisa ngeye ku nzo andi ye wa mambu kwa ngeye.
23. Nkiangunu wabatela mbila bakota, wabavana nzo yandeka.
Lumbu kiansuka watelama, wayenda yau, mpangi zatuka mu Yope zayenda yandi.
24. Lumbu kiansuka baluaka ku Kaisalia, Konelio wakala kubavingilanga, bu kakikutikisila mu mbila butu biandi ye bakundi bamfinangani.
25. Bu bwakala, vo Petelo wakota, Konelio wankika, wafukama va malu mandi, wasambila.
26. Petelo wantedimisa, wavova: Telama, mono kibeni mpe i muntu.
Mav. 14: 15.
27. Bu kamokana yandi, wakota, wabwana babingi bakutakana.
28. Yandi wavova kwa yau: Yeno luzeyi, vo nkwa yudayo kena luve ko mu kundana ye kota kwa mwisi kanda diankaka, kansi Nzambi wansongele, vo kibiki muntu wasumuka ye wansobo ko. Yoa. 4: 9.
29. Nkiangunu ngizidi, kitinguni ko, bu yatumusu. I kuma ngiuvudi: Nki abila luntumisini?
30. Konelio wavova: Lumbu bia biaviokele tuka ntangu yiyakedi sambilanga mu nzo ami nate ye ola kiaki, i ola kiavwa, se tadi, bakala diatelama va luse luami mu mvwatu walezima,
31. wavova: Konelio, lusambulu luaku luwakane, nkailu miaku miakiwuntu miabambukulwa moyo va luse lua Nzambi.
32. Nkiangunu fidisa ku Yope ye tumisa Simoni ubikwanga mpe Petelo; yandi bumini mu nzo a Simoni, i nkete ankanda miabibulu, va mbel' ambu.
33. Nkiangunu mono ntumbu fidisa ntumwa kwa ngeye, ngeye vengi bwambote, bu wizidi vava. Nkiangunu yeto babonsono tuena vava va luse lua Nzambi mu wa mamonsono mausikudukusu kwa Mfumu.
34. Buna Petelo wabandula nwa andi, wavova:
Mu kedika mpisidi kwami, vo Nzambi katalanga zizi kiamuntu ko,
5 Mose 10. 17. Loma 2: 11. 1 Pet. 1: 17.
35. kansi mu makanda mamonsono wonso ukumvuminanga ye vanganga lunungu, tambulu kwa yandi.
36. Mambu makafidisa kwa bana ba Isaeli mu samunanga nsamu wambote wayenge mu Yesu Klisto; ndieu i Mfumu ababonsono. Yes. 52: 7.
37. Yeno luzeyi mambu momo mamwangana mu Yuda diamvimba badika mu Ngalili, landila mbotokolo yasamuna Yoane Mat. 4: 17. Luk. 23: 5.
38. mu Yesu, mwisi Nasaleti, bonso bwankusa Nzambi mu Mpeve yavedila ye mu lulendo; yandi wazietanga ye vanganga mambote ye niakisanga babonsono bayalwa kwa nkadi ampemba, kadi Nzambi wakala yandi.
39. Yeto tu zimbangi mu mamonsono makavanga ye mu nsi abayudayo ye mu

Yelusalemi; bammanika mpe va nti, bamvonda.

Mav. 2: 22, 32. 8: 15. 5: 30. 5 Mose 21: 22 b.

40. Yandi Nzambi wafulukisa mu lumbu kiantatu, wamvana kamonukuswa, Mav. 2: 24, 32.

41. ka kwa bantu babonsono ko, kansi kwa yau bakisodulwa kwa Nzambi bonso zimbangi, kwa yeto tuadia ye nwa yandi, bu kameni fuluka mu bafwa.

Mav. 13: 31.

42. Yandi watukembi tuasamuna kwa bantu ye toma ta kimbangi, vo yandi kibeni i mfundisi watungunwa kwa Nzambi kwa bena moyo ye kwa bafwa. Mav. 17: 31. Loma 14: 10. 2 Kol. 5: 10.

43. Mbikudi miamionsono mikuntelanga kimbangi, vo wonso ukunlekilanga minu, tambudi ngiambudulu amasumu mu nkumbu andi.

Yel. 31: 34. Mika 7: 18. Mav. 15: 9.

44. Petelo bu kavova mambu momo, Mpeve yavedila yabwa va babonsono bawa mambu;

45. babonsono bankwa minu bena nzengolo bayiza ye Petelo, babwa zengele-zengele, nkailu a Mpeve yavedila bu wadukulwa va bangoi mpe,

46. kadi babawa bavova mu tudimi ye nenivisa Nzambi. Buna Petelo wavutula: Mav. 2: 4.

47. Kadi muntu lenda kubakanikina nlangu, mpasi baba ka babotukwa ko, bu batambudi Mpeve yavedila bonso yeto mpe? Mav. 8: 36. 15: 8.

48. Yandi wabakamba babotukwa mu nkumbu a Yesu Klisto. Buna banyuvula kazingila lumbu bikwa.

KAPU 11.

1. Petelo wakitabila kwa bayudayo mu Yelusalemi. 19. Mu Antiokia mwatungwa dibundu. 25. Sauli wayenda kuna. 27. Angabo, mbikudi, wabikula malema.

Zintumwa ye mpangi zakala mu Yuda zawa, vo bangoi mpe batambudi mambu ma Nzambi.

2. Petelo bu kabaluka ku Yelusalemi, bazengwa bambindisa mpaka,

3. bavova: Ngeye wakotele kwa babakala bakondolo nzengolo, wadidi yau. Mav. 10: 25 b.

4. Buna Petelo wabadika kubabangudila mambu, bonso bumalandana, wavova:

5. Mono yakala mu mbanza Yope, yasambila. Mu tuntuka yamona monameso, mpil' awumbwa kiakulumunwa mu nsoso zia tuka ku zulu; kiayiza nate ye mono. Mav. 10: 9 b.

6. Mono yasungamana kio, yatonwa kio, yamona bulu biansi biena malu maia maia ye bulu biakiama ye bulu bizanzalanga ye nuni zazulu.

7. Mono yawa ndinga mpe yavova kwa mono: Petelo, telama, vonda ye dia.

8. Mono yavova: Ka bwa ko, Mfumu; kadi lekwa kiasumuka vo kiansobo ka kiakotele mu nwa ami ko widi ntangu nkutu.

9. Ndinga yatuka ku zulu yavutula kwa mono mvutula yanzole: Biavedisa Nzambi, kusani bio vo biasumuka ko.

10. Bobo bwakala nkala tatu, mboki biabionsono biatombulwa diaka ku zulu.

11. Tala, babakala batatu ntumbu telama va nzo yituakala, bafiduswa kwa mono tuka ku Kaisalia.

12. Mpeve yavova kwa mono, vo ngienda yau ye kondwa kwaketi-keti. Mpangi zazi zisambanu zayenda yami mpe, tuakota mu nzo abakala.

Mav. 10: 19 b.

13. Yandi watukamba, bonso bukamweni mbasi yitelamene mu nzo andi, yavova: Fidisa ntumwa ku Yope ye tumisa Simoni, ubikwanga mpe Petelo,

Mav. 10: 3 b.

14. yandi si kavova mambu kwa ngeye maufwiti vulusulwa, ngeye ye nzo aku yamvimba.

15. Bu yabadika vova, Mpeve yavedila yabwa va yau, bonso va yeto mpe mu mbadukulu. Mav. 10: 44.

16. Mono yabambuka moyo mu mambu ma Mfumu, bonso bukavova: Yoane wabotika mu nlangu, kansi yeno si luabotukwa mu Mpeve yavedila.

Mat. 3: 11. Mal. 1: 8. Luk. 3: 16. Mav. 1: 5.

17. Nkiangunu vo Nzambi wabavana nkailu umosi bonso kwa yeto mpe tualeka minu mu Mfumu Yesu Klisto, buna mono i nani, vo ilenda kakidila Nzambi? Mav. 10: 47. 15: 8 b.

18. Bu bawa momo, badingalala ye bakembila Nzambi, bavova: Nkiangunu Nzambi waveni mpilulu adiela ku moyo kwa bangoi mpe.

19. Nkiangunu bamana sansukuswa mu diambu dianzungulu yabwa mu diambu dia Stefano, bazieta nate ye kuna Finike ye Kipelo ye Antiokia, ka bavova mambu kwa muntu ko, kansi kwa bayudayo kaka. Mav. 8: 1, 4.

20. Mu yau mwakala babakala ba-

nkaka babisi Kipelo ye Kilene, bu baluaka kuna Antiokia, bavova mpe kwa bisi Elene, basamuna nsamu wambote mu Mfumu Yesu.

21. Koko kwa Mfumu kwakala yau, ntalu yayinene yaleka minu yabangumuka kwa Mfumu.

22. Nsangu mu yau zayiza ku matu madibundu diakala mu Yelusalemi, bafidisa Banaba ku Antiokia.

Mav. 4: 36. 9: 27.

23. Bu kaluaka kuna, wamona nlemvo wa Nzambi, wayangalala, wabombidila yau babonsono mu sikila ye Mfumu mu lukanu luantima.

24. Kadi yandi i bakala diambote diazala kwa Mpeve yavedila ye minu; ndonga yayingi yavutuka kudukulwa kwa Mfumu.

25. Yandi wayenda ku Talaso mu tomba Sauli; bu kansolula, wantuala ku Antiokia. Mav. 9: 27, 30.

26. Bwakala vo bakutukuswa mu dibundu mvu wamvimba, balonga ndonga yayingi. Ku Antiokia minlonguki miateka bikwa bankwa Klisto.

27. Mu lumbu bina mbikudi miatuka mu Yelusalemi, miakulumuka ku Antiokia;

28. umosi mu yau, nkumbu andi Angabo, watelama, wasonga mu Mpeve, vo malema mamanene makwiza kadi mu ntoto wawonsono wena bantu; mabwa kwandi mu ntangu a Klaudio. Mav. 21: 10.

29. Minlonguki miatunguna, vo buna bena, bonso bubalendele muntu muntu, bafidisa biansadisila zimpangi zakunda mu Yuda,

Loma 15: 25 b. 1 Kol. 16: 1. 2 Kol. 8: 3 b. 9: 12.

30. bavanga bo mpe, bafidisa bio mu moko ma Banaba ye Sauli kwa ngudi zabantu.

KAPU 12.

1. Yakobi wazakwa ntu. 3. Petelo wakangwa, kansi wayambulwa. 20. Elode wafwa. 24. Mambu ma Nzambi manieka.

Yina ntangu ntinu Elode wasa moko mu bankaka bankwa dibundu mu kubakwamisa.

2. Wavonda Yakobi, mpangi a Yoane, mu sabala.

3. Bu kamona, vo bwazolakana kwa bayudayo, wabaka Petelo mpe; kansi i lumbu biamampa malembwa funa.

4. Bu kameni kumbaka, wantula mu boloko mpe, wanyekula kwa buka bia, buka buka binwani bia bia, kidi bankenga; wakana kuntuala kwa bantu, pasa bu kiviokele.

5. Nkiangunu Petelo wakebwa mu boloko; kansi bundu diatatamana mu sambila Nzambi mu yandi.

6. Elode bu kakana kumvaikisa, buna fuku dina Petelo waleka va kati ye binwani biole, wakangama mu tuvambu tole, nkengi miakenga boloko va mielo.

7. Tala, mbasi a Mfumu yatelama va lueka, kia kwakienzula mu nzo; bu kakuda Petelo mu lubanzi, wansikimisa, wavova: Telama nswalu. Tuvambu tuakoluka mu moko mandi.

Mav. 5: 19. 27: 23.

8. Mbasi yavova kwa yandi: Kanga nsinga, vwata bada biaku. Wavanga bo. Wavova kwa yandi: Zinga yunga kiaku wandama.

9. Wavaika, wanama, kansi kazaya ko, vo i kedika kina kiavangwa kwa mbasi, kansi wabanza, vo wamona mona-meso.

10. Bu bameni vaika mu buka kiantete kiankengila ye kina kianzole, bayiza ku mwelo wasengwa ukwendanga ku mbanza, wau kibeni wazibuka kwa yau; bu bameni vaika, bayenda nzila yimosi kaka; mbasi ntumbu lala kwa yandi. Mav. 16: 26.

11. Petelo bu kavonga, wavova: Bwabu nzeyi mu kedika, vo Mfumu fidisi mbasi andi, untanini mu moko ma Elode ye mu mpingulu zazonsono zabantu babayudayo.

12. Bu kazaya mo, wayiza ku nzo a Malia, i mbut' a Yoane, wabikwanga mpe Malako; kuna kwakutakana babingi basambila.

13. Bu kakunkuta va vitu diamwelo, sielo kiankento kiayiza dimba, nkumbu andi Lode.

14. Bu kazaya nding' a Petelo, kazibula mwelo ko mu diambu diakiese, kansi wakota nswalu, wakamba, vo Petelo telamene va mwelo.

15. Bavova kwa yandi: Laukidi. Kansi wakanda beni, vo i bobo kaka. Bavova: I mbasi andi yoyo.

16. Petelo watatamana kunkuta; bu bazibula, bammona, babwa zengele-zengele.

17. Yandi walabikisa kwa yau mu koko, mpasi badingama, wakamba, bonso bwamvaikisila Mfumu mu boloko, wavova: Lukamba mo kwa Yakobi ye zimpangi. Yandi wavaika, wayenda ku vuma kiankaka.

18. Bu kwakia, nkindu yabwa mu binwani, Petelo kibeni bwe keka.

19. Elode bu kameni kuntomba ye kansolula ko, wafiongunina minkengi, watuma banatwa ku vondwa. Yandi wakulumuka ku Kaisalia tuka mu Yuda, wakala kuna.

20. Yandi wakala kitantu ye bisi Tilo ye bisi Sidoni. Bayiza kwa yandi mu mambunda; bu bamana leba Blasto wayala vinga kiantinu kiandeka, balomba yenge, kadi nsi au yabaka dia mu nsi antinu.

21. Lumbu kiasiwa Elode wavwata mvwatu wakitinu, wavwanda va kiandu kiakitinu, wazingumuna diambu kwa yau.

22. Buna bantu baboka: I nding' a Nzambi, ka yamuntu ko.

23. Mbasi a Mfumu ntumbu kumbanda, bu kalembwa vana nkembo kwa Nzambi; yandi wadiwa kwa zintunga, watabuka vumunu.

24. Mambu ma Nzambi manieka, mamwangana.

Yes. 55: 10 b. Mav. 6: 7. 19: 20. Kolo. 1: 6.

25. Banaba ye Sauli basisa Yelusalemi, bavutuka, bu bamanisa nsadulu, bavitika Yoane ubikwanga mpe Malako.

Mav. 11: 29 b. 12: 12. 13: 5. 15: 37.

KAPU 13.

1. Paulu ye Banaba bafiduswa mu kamba nsamu wambote. 4. baluaka ku Kipelo, 13. bayenda ku Pamfilia, 42. balonga mu Antiokia mu Pisidia. 49. Paulu wayenda ku Ikonio.

Mu Antiokia mu bundu diakala muna mwakala mimbikudi ye minlongi, Banaba ye Simeoni ubikwanga Ningeli, ye Lukio, i mwisi Kilene, ye Manaeni, i mpangi angiunduka ya Elode, i nyadi, ye Sauli.

2. Baba bu basadila Mfumu ye mina nsoki, Mpeve yavedila yavova: Umpangudila Banaba ye Sauli mu salu kiyababokidila.

Mav. 10: 19. 15: 28. 9: 15. 14: 26. Loma 1: 1. Ngal. 1: 1, 15. Ef. 3: 8. 1 Tim. 2: 7. 2 Tim. 1: 11.

3. Buna bamina nsoki, basambila, babatula moko, babasindika.

Mav. 6: 6. 14: 23.

4. Nkiangunu batumwa kwa Mpeve yavedila bakulumuka ku Seleukia, tuka kuna basabuka ku Kipelo.

5. Bu baluaka ku Salami, basamuna mambu ma Nzambi mu nzo zatukutukunu zabayudayo; kansi Yoane wakala yau bonso sielo.

6. Bu bamana vioka mu sanga kiamvimba nate ye ku Pafo, babwana mbadio, nkwa bimpangula, i mbikudi ampumpuluvunu, i nyudayo, nkumbu andi Baliesu,

Mav. 8: 9. 19: 19.

7. wakala ye nyadi, i Selengio Paulu, i nkwa zayu. Yandi watumisa Banaba ye Sauli, watomba mu wa mambu ma Nzambi.

8. Kansi Elima, i nkwa nduenga, kadi bobo bwabangudulwa nkumbu andi, wabakadila, watomba mu vengumuna nyadi mu minu.

9. Sauli, i Paulu mpe, wazala kwa Mpeve yavedila, wansungamana mu meso,

10. wavova: Engwa ngeye, uzedi kwa kinkita kiakionsono ye bungubi bwabonsono, umwan' ankadi ampemba, ntantu alunungu lualonsono, kulembwa mu vidingisa nzila zasungama za Mfumu koe?

11. Bwabu, tala, koko kwa Mfumu kwenina ngeye kitantu, si wafwa meso, kumoni ntangu mu lumbu kwa ko. Mbungi ye tombe ntumbu kumbwila, wafumfula, watomba ukuntuadisa mu koko.

Mav. 12: 23. 9: 8.

12. Nyadi waleka minu, bu kamona mavangwa, wayitukwa mu longi dia Mfumu.

13. Paulu ye bayandi basabuka tuka ku Pafo, baluaka ku Pelenge mu Pamfilia; kansi Yoane wavambana ye yau, wavutuka ku Yelusalemi.

14. Yau kibeni bayenda vioki tuka mu Pelenge, baluaka ku Antiokia mu Pisidia. Bakota mu nzo alukutukunu mu lumbu kialumingu, bavwanda

15. Bu bameni tanga nsiku ye mimbikudi, bakuluntu banzo alukutukunu bafidisa ntumwa kwa yau, bavova: Lubabakala ye zimpangi, vo mambu mambombodolo mena yeno kwa bantu, lukamba mo.

Mav. 15: 21.

16. Paulu watelama, walabikisa mu koko, wavova: Lubabakala baisaelita ye yeno luvuminanga Nzambi, ludimba.

17. Nzambi abantu baba ba Isaeli wasola mase meto, wazangula bantu, bu bakala kinzenza mu nsi a Ngipiti, wabavaikisa mu koko kwanda.

2 Mose 6: 1, 6. 13: 14.

18. Mu ntangu ya kanivo makumaia mamvu wavibidila fu biau mu nsi yankatu.

Lumb. 95: 10.

19. Bu kamana bungisa makanda nsambodia mabantu mu nsi a Kanana, wabakabila nsi au mu vwa, kanivo nkama zia ye makumatanu mamvu.

5 Mose 7: 1. Yos. 14: 2.

20. Landila momo mboki wabavana mimfundisi nate ye Samueli, i mbikudi.

21. Mboki balomba ntinu, Nzambi wabavana Sauli, i mwan' a Kisi, i bakala mu kanda dia Benyamini, mu makumaia mamvu.
1 Sam. 8: 5. 9: 15 b. 10: 1 b., 21.

22. Bu kamana kunkatula, watonginika Davidi mu kala ntinu au, wantela kimbangi mpe, wavova: Mono nsolole Davidi, mwan' a Isai, i bakala bonso bwenina ntim' ami, yandi si kavanga luzolo luami lualonsono. 1 Sam. 16: 1, 13.

23. Mu nkun' andi Nzambi watukisila Isaeli mvulusi, i Yesu, bonso bwakala nsilulu;
2 Sam 7: 12. Yes. 11: 1. Yel. 23: 5. Yeh. 34: 23.

24. Yoane bu kakisamunina mbotokolo ampilulu adiela kwa bantu babonsono ba Isaeli, mboki yandi wayiza.
Malaki 3: 1. Mat. 3: 1 b. Mal. 1: 2 b. Luk. 3: 3 b. Yoa. 1: 23 b.

25. Yoane bu kamanisa salu kiandi, wavova: Dina dilukumbanzilanga, vo ngiena, kiena dio ko; kansi tala, ku nim' ami kukwiza ndiena undembolo fwanana mu kutula nsampatu zandi mu malu mandi.

26. Lubabakala ye zimpangi, lubana bakanda dia Abalahami, buna luena bonso bavuminanga Nzambi, yeto tuafidusu mambu mampulusu yoyo.
Mat. 10: 6. Mav. 3: 26.

27. Kadi bena kundu mu Yelusalemi ye bakuluntu bau bu balembwa kunzaya, bayendisa ndinga zambikudi detila mu mfundusu au zitangwanga lumingu ka lumingu. 1 Kol. 2: 8.

28. Mpeleko balembana solula bila kiafwa, balomba Pilatu kavondwa.
Mat. 27: 20. Mal. 15: 11 b. Luk. 23: 18, 23. Yoa. 19: 6.

29. Bu bamana lungisa mamonsono masonama mu yandi, bammanuna mu nti, bantula mu ndiamu.
Mat. 27: 59. Mal. 15: 46. Luk. 23: 53. Yoa. 19: 38.

30. Nzambi wamfulukisa mu bafwa.
Mav. 2: 24 b.

31. Yandi wamonika lumbu biabingi kwa yau babaluka yandi ku Yelusalemi, tuka mu Ngalili, yau i mbangi zandi kwa bantu bwabu.
Mat. 28: 16. Mal. 16: 6 b. Luk. 24: 1 b. Yoa. 20: 1 b. 21: 1 b. Mav. 1: 3. 10: 40. 1 Kol. 15: 5 b.

32. Yeto tukulusamunina nsamu wambote wansilulu wasilwa mase meto, vo Nzambi wayendisa mo detila kwa bana beto, bu kafulukisa Yesu,
1 Mose 22: 18. Yes. 7: 14. 9: 6. Yel. 33: 14 b. Dan. 9: 24 b.

33. bonso bwasonama mpe mu lumbu luantete: Ngeye i mwan' ami; bwabu mono ibutidi. Lumb. 2: 7. Eb. 1: 5.

34. Bu kamfulukisa mu bafwa, kidi kavutuka ku lubololo diaka ko, mu diodio wavova ebu: Mono ikuluvana manlongo ma Davidi, i makwikama.
Yes. 55: 3.

35. Nkiangunu wavova mwankaka: Kuvani Nkwa vedila aku mbweno alubololo ko. Lumb. 16: 10.

36. Kadi Davidi bu kamana sadila lukanu lua Nzambi mu mbandu andi, waleka tulu, watulwa vana mase mandi, wamona lubololo.

37. Kansi ndiena wafulukuswa kwa Nzambi kamona lubololo ko.

38. Nkiangunu bika diazayakana kwa yeno, lubabakala ye zimpangi, vo mu yandi lusamununwanga ngiambudulu amasumu; Luk. 24: 47. 1 Yoa. 2: 12.

39. wonso ulekanga minu nungusu mu ndiena mu mamonsono malualembanene nungusulwa mu nsiku mia Mose.
Loma 8: 3. 10: 4. Ngal. 2: 16.

40. Nkiangunu lutala, ka luidi bwilwa momo mavovwa mu mimbikudi:

41. Lutala, luminyini, luyitukwa, lulala, kadi salu isalanga mu lumbu bieno, i salu kilulembolo lekila minu, vo muntu ulukembi kio. Hab. 1: 6 b.

42. Bu bavaika, bababombidila mambu momo mavovwa kwa yau mu lumingu lualanda.

43. Lukutukunu bu lumeni mwangana, bayudayo babingi ye baposilita bavuminanga Nzambi banama Paulu ye Banaba, bavova kwa yau, babaleba mu sikila mu nlemvo wa Nzambi.

44. Mu lumingu lualanda mwakutakana, fiuma fiasala, nga mbanza yamvimba mu wa mambu ma Nzambi.

45. Bayudayo bu bamona makabu, bazala kwa vema, babangisa mavovwa kwa Paulu, babangisa, batiaka.

46. Buna Paulu ye Banaba bakabuka ntima, bavova: Bwena nkinzi, vo mambu ma Nzambi mateka vovwa kwa yeno, kansi bu luniokunanga mo ye lukukizengilanga, vo ka lufweni mu moyo wamvu ya mvu ko, tala, buna tubangumuka kweto kwa bangoi.
5 Mose 32: 21. Yes. 55: 5. Mat. 10: 6. 21: 43. Mav. 3: 25 b.

47. Kadi Mfumu watusikidikisi ebu: Mono itudidi bonso kia kwa bangoi, kidi wakala mpulusu nate ye nsuk' antoto. Luk. 2: 32.

48. Bangoi, bu bawa momo, bayangalala, bakembila mambu ma Mfumu; buna bena bazengulwa moyo wamvu ya mvu baleka minu. Loma 8: 29 b.

49. Mambu ma Mfumu mamwangana mu nsi yamvimba.

50. Bayudayo bafudila bakento bavumina Nzambi, i bandanu ye babakala bantete mu mbanza, batukisa luzomono kwa Paulu ye Banaba; babavaikisa mu nzaku zau.

51. Babakubudila mfumfuta mu malu mau, bayiza ku Ikonio.
Mal. 6: 11. Luk. 9: 5. 10: 10 b. Mav. 18: 6.

52. Minlonguki miazala kwa kiese ye Mpeve yavedila.

KAPU 14.

1. Paulu ye Banaba balonga mu Ikonio, 8. baniakisa watila mianzi mu Listila, 19. bazieta mu Delebe ye Ikonio ye Pisidia, bavutuka ku Antiokia mu Silia.

Bwakala mu Ikonio, vo bakotila va kimosi mu nzo alukutukunu yabayudayo, bavova, ye kabu diadinene diabayudayo ye diabisi Elene baleka minu.

2. Bayudayo bakolama bakitumuna ye bafudila miela miabangoi kwa zimpangi.

3. Nkiangunu bakala kuna ntangu yayingi, bakala kibakala mu Mfumu wata kimbangi mu mambu manlemvo andi, wayambula dimbu ye mangu biavangwa mu moko mau.

4. Kabu diambanza diakabana, bankaka bakala ye bayudayo, kansi bankaka ye zintumwa.

5. Bangoi ye bayudayo ye bakuluntu bau bu babwisa nkindu mu kubakwamisa ye vonda mu matadi,

6. bu bazaya bo, bataba kuna mbanza za Likaonia, Listila ye Delebe ye ntini yina yakinzungidila.

7. Muna bakala, basamunanga nsamu wambote.

8. Mu Listila mwavwanda bakala diakala kieta mu malu, wafwa koka tuka mu vumu kiambut' andi, kadiata widi ntangu nkutu ko.

9. Ndiena wawa Paulu bu kavova, ye Paulu bu kansungamana mu meso ye wamona minu kiampulusu kiakala yandi,

10. buna wavova mu ndinga yayinene: Telama wadongama mu malu maku! Yandi wazangumuka, wadiata.

11. Makabu bu mamona mavanga Paulu, basasula ndinga, bavova mu kilikaonia: Zinzambi zikulumukini kwa yeto mu kifwani kiabantu.
Mav. 8: 6 b. Yes. 35: 6. Mav. 28: 6.

12. Babika Banaba Seusi, kansi Paulu Eleme, kadi yandi i mpovi amambu.

13. Ngang' a Seusi, wakala ku mbazi ambanza, watuala zingombe ye mabese mamakaya ku mielo, wazola bio yoka ye makabu.

14. Kansi Banaba ye Paulu, i zintumwa, bu bawa momo, batiasuna mvwatu miau, bayungusa kwa bantu, baboka,

15. bavova: Lubabakala, mu nkiama luvengi bobo? Yeto mpe i bantu, lunitu lumosi ye yeno, tukulusamunina nsamu wambote, kidi luafila nima kwa biobio biankatu ye bangumuka kwa Nzambi amoyo wavanga zulu ye ntoto ye mbu ye biabionsono biena mu biau.
Mav. 10: 26. 1 Mose 1: 1.

16. Mu mbandu zamana vioka yandi wayambula bangoi babonsono badiatanga mu zau zinzila,
Lumb. 81: 12. Mav. 17: 30.

17. mpeleko kakondwa kimbangi mu yandi kibeni, bu kavanganga bwambote ye kuluvananga mvula zitukanga ku zulu ye nsungi zalubutu ye fuluzanga ntima mieno mu dia ye kiese.

18. Bu bavova momo, basuta sima makabu, mpasi ka babayokila nkailu ko.

19. Bayudayo batuka mu Antiokia ye Ikonio bayiza kuna, baleba makabu, batuba Paulu matadi, bankoka ku mbazi ambanza, kadi babanza, vo fwidi. 2 Kol. 11: 25. 2 Tim. 3: 11.

20. Nlonguki bu mianzungidila, watelama, wakota mu mbanza. Lumbu kiansuka wavaika ye Banaba, bayenda ku Delebe.

21. Bu bamana samuna nsamu wambote mu mbanza yina ye vanga babingi minlonguki, bavutuka ku Listila ye ku Ikonia ye ku Antiokia,
Mav. 13: 51.

22. basiamisa miela miaminlonguki, bababombidila mu sikila mu minu, ye bavova, vo mu nzungu zazingi si tuakota kaka mu kimfumu kia Nzambi.
Mav. 11: 23. 13: 43. Luk. 14: 27. 2 Tim. 3: 12.

23. Bu bamana kubasodila ngudi zabantu mu mabundu mamonsono, bu basambila mu mbinunu ansoki, mboki babayekula kwa Mfumu yibalekila minu. Tit. 1: 5.

24. Bu bamana vioka Pisidia, baluaka ku Pamfilia,

25. bu bamana vova mambu mu Pelenge, bakulumuka ku Atalia.

26. Tuka kuna basabuka ku Antiokia kubayekudulwa nlemvo a Nzambi mu salu kibamanisa.

27. Bu baluaka kuna ye bakutikisa dibundu, bakamba mamonsono mabavangila Nzambi, bonso bukazibudila bangoi mwelo waminu.

28. Bakala kuna ye minlonguki ntangu yayingi.

KAPU 15.

1. Paulu ye Banaba bafiduswa ku Yelusalemi. 6. Ntumwa zazenga mpaka zakala mu nzengolo, 22. zafidisa nkanda walutungunu luau ku Antiokia. 34. Paulu ye Banaba bavambana.

Bankaka bakulumukini tuka mu Yuda, balonga zimpangi: Vo lulembolo zengwa, bonso bwenina fu kia Mose, ka lulendi vuluswa ko.
1 Mose 17: 10. Ngal. 2: 12 b. 5: 2 b.

2. Kansi nzonza ye mpaka zazingi bu zabwa ye yau ye Paulu ye Banaba. buna zimpangi bazenga, vo Paulu ye Banaba ye bankaka mu yau bafwiti baluka kwa zintumwa ye ngudi zabantu mu Yelusalemi mu diambu diampaka zozo.

3. Nkiangunu bayenda, bafilwa mu nzila kwa dibundu, vioka mu Finike ye mu Samalia, batoma kamba mpilulu adiela yabangoi, bayangidika mpangi zazonsono mu kiese kiakingi.

4. Bu baluaka ku Yelusalemi, batambulwa kwa dibundu ye zintumwa ye ngudi zabantu, bakamba mambu mamanene mabavangila Nzambi.
Mav. 14: 27. 21: 19.

5. Kansi bankaka batuka mu luvanguku luabafalisi bakilekila minu, batelama, bavova: Bafwiti zengwa kaka ye kambwa bakeba nsiku mia Mose.

6. Zintumwa ye ngudi zabantu bakutakana mu fiongunina diambu diodio.

7. Mpaka bu zakala zazingi, Petelo watelama, wavova kwa yau: Lubabakala ye zimpangi, yeno luzeyi, vo Nzambi tuka mu lumbu biankulu wasola nsodolo mu yeno, vo bangoi bafwiti wa mambu mansamu wambote mu nwa ami ye leka minu. Mav. 10: 9 b.

8. Nzambi uzayanga mintima, wabatela kimbangi, bu kavana Mpeve yavedila, bonso bukasa kwa yeto;
Lumb. 7: 9. Mav. 10: 44. 11: 15.

9. yandi katuswaswasa beto yau ko, bu kakivedisila ntima miau mu minu.

10. Nkiangunu mu nkiama luvukumuni Nzambi mu tula vangu va nsingu zaminlonguki kitualembane nata yeto ye mase meto? Mav. 15: 23. Ngal. 5: 1.

11. Kansi tulekele minu, vo tuvuluswanga mu nlemvo wa Mfumu Yesu bumosi ye baba. Ef. 2: 4, 8. Tit. 3: 4 b.

12. Buna kabu diamvimba diakala napi, diadimba Banaba ye Paulu, bakamba dimbu ye mangu biabinene biavanga Nzambi mu yau mu bangoi.

13. Bu badingama, Yakobi wavutula, wavova: Lubabakala ye zimpangi, lungwa.

14. Simoni kembi bonso bwateka tala Nzambi mu diambu diabongila nkumbu andi bantu mu bangoi.
2 Pet. 1: 1.

15. Mu momo mambu mamimbikudi mena detila, bonso bwasonama:

16. Landila momo si yavutuka ye tungulula fwokula dia Davidi diatuluka, si yatungulula bionso biatuluka mu diau, mono si yavutuka dio tedimisa,
Am. 9: 11 b.

17. kidi basidi mu bantu batomba Mfumu ye bangoi babonsono, i babikulwanga mu nkumbu ami, buvovele Mfumu, uvanganga momo Yak. 2: 17.

18. mazayakana tuka mu ntangu zikazibadiki.

19. Nkiangunu mono nzengele, vo ka tufwiti sa zitu mu yau ko batukidi mu bangoi babangumukanga kwa Nzambi,

20.* kansi tusonika kwa yau, mpasi batina nkankumusu zabiteki ye kinsuza ye bionso biafikutwa ye menga.
1 Mose 9: 4. 1 Tes. 4: 3.

21. Kadi tuka mu mbandu zankulu Mose wena bakunkambanga mu mbanza zazonsono mu nzo zatukutukunu mukatangwanga lumingu ka lumingu.
Mav. 13: 15.

22. Buna zintumwa ye ngudi zabantu ye bundu diamvimba bamwena dio mbote mu sola babakala mu yau kibeni ye kubafidisa kuna Antiokia va kimosi ye Paulu ye Banaba, i Yuda ubikwanga Balasaba, ye Sila, i babakala batunda mu zimpangi.

23. Basonika mu moko mau: Yeto tuzintumwa ye ngudi zampangi, kiese kwa mpangi zena mu bangoi mu Antiokia ye Sila ye Kilikia.

24. Bu tuawilu, vo bankaka batukidi*mu yeto baluvizudi mu mambu, babunganga miela mieno, kansi ka tuabaveni ntumu ko; 1 Yoa. 2: 19. Ngal. 1: 7.

25. nkiangunu bu tuakedi banza dimosi, tuamwenini dio mbote mu sola babakala ye kubafidisa ye zolwa bieto Banaba ye Paulu kwa yeno.

26. I bantu bakabukila miela miau mu nkumbu a Mfumu eto Yesu Klisto.

27. Nkiangunu tufidisi Yuda ye Sila,

yau mpe mu mambu si bakulukamba mamosi.

28. Kadi Mpeve yavedila ye yeto tuamwenini dio mbote mu lembwa kulutuika zitu kiankaka diaka, kansi mambu mama mena nkinzi kaka :

29. lutina bina biayokulwa biteki ye menga ye bina biafikutwa ye kinsuza. Vo lutoma tala biobio, si luatoma nitu. Luikodila ! Mav. 21: 25.

30. Nkiangunu yau bu basindukwa, mboki baluaka ku Antiokia ; bu bamana kutikisa kabu, batambika nkanda.

31. Bu bamana wo tanga, bayangalala mu mbombolo yoyo.

32. Yuda ye Sila, i mbikudi, babombidila zimpangi mpe mu mambu mamingi, babasiamisa.

33. Bu bamana ko kala fintangu, basindukwa kwa zimpangi mu yenge kwa babafidisa.

35. Paulu ye Banaba bakala mu Antiokia, balonga, basamuna va kimosi ye bankaka babingi mambu ma Mfumu mu nsamu wambote.

36. Lumbu kwa mboki Paulu wavova kwa Banaba : Bika tuavutuka ye tala zimpangi mu mbanza zazonsono zituasamuna mambu ma Mfumu, bonso buzenina.

37. Banaba wazola, vo banata Yoane mpe, ubikwanga Malako. Mav. 12: 12, 25.

38. Kansi Paulu wabanza, vo ka bufwanane ko mu nata ndieu wasotuka mu yau mu Pamfilia ye walembwa kwenda yau ku salu.

39. Buna nzonza miabwa, bavambana, Banaba wabonga Malako, wasabuka kuna Kipelo.

40. Kansi Paulu wakisodila Sila, walonduka, bu kakiyekudulwa nlemvo wa Nzambi kwa zimpangi. Mav. 14: 26.

41. Yandi wavioka mu Silia ye Kilikia, wasiamisa mabundu.
Ngal. 1: 21. Loma 1: 11, 12.

KAPU 16.

1. Paulu ye Sila bazieta mu Delebe ye Listila, 4. bayenda ku Toloa 11. ye kuna Filipi. 16. Paulu wavaikisa mpeve yambi, watulwa mu boloko, 35. wavaikuswa, wakatuka vana.

Yandi waluaka ku Delebe ye ku Listila. Tala, kuna kwakala nlonguki, nkumbu andi Timoteo, mwana wabakala wankento wakisi yudayo waleka minu, kansi wase diakisi Elene ;

2. yandi wakala kimbangi kiabiza kwa zimpangi mu Listila ye mu Ikonio.

3. Paulu wazola, vo ndiena kenda yandi ; yandi wambonga, wanzenga mu diambu diabayudayo bakala mu ntini zozo, kadi babonsono bazaya, vo sandi i mwisi Elene.

4. Konso kubayenda viokingi mu zimbanza babatambika minkondo mu keba mio miazengwa kwa zintumwa ye ngudi zabantu mu Yelusalemi.
Mav. 15: 20, 29.

5. I kuma mabundu masiamuswa mu minu, manieka mu ntalu lumbu ka lumbu.

6. Bu bakakudulwa kwa Mpeve yavedila mu vova mambu mu Asia, bavioka mu Filingia ye mu nsi a Ngalatia.

7. Bu bafinangana ye Misia, batonta kota mu Bitinia ; ka bayambulwa bo kwa Mpeve ya Yesu ko.

8. Bu bamana vioka Misia, bakulumuka kuna Toloa.

9. Mu fuku mwamonika mona-meso kwa Paulu : Vakala mwisi Makedonia watelama, wambombidila, wavova : Sabuka kwaku Makedonia watusadisa.

10. Bu kamona mona-meso, yeto ntumbu tonta londuka kuna Makedonia, kadi nsukulu amabanza meto, vo Nzambi watubokila mu kubasamunina nsamu wambote.

11. Bu tuamana sisa Toloa, tuasabuka mu ntini yasungama ku Samotolake, kansi mu lumbu kiansuka ku Neapoli,

12. tuka kuna mboki kuna Filipi, mbanza yantete mu ndambu yoyo ya Makedonia, i vuma kiaminatuki. Mu mbanza yina tuakala lumbu kwa.

13. Mu lumbu kialumingu tuavaika mu mwelo mu nseko amwila mutuabanza, vo vuma kisambudulwanga kiena ; bu tuavwanda, tuavova kwa bakento bakutakana.

14. Nkento wavumina Nzambi, nkumbu andi Lidia, i nkiti anlele miampumbu, mwisi mbanza Tiatila, wadimba ; Mfumu wazibula ntim' andi, kidi katala momo mavova Paulu.

15. Bu kamana botukwa ye nzo andi, wabombidila, wavova : Vo lunzengele, vo ilekilanga Mfumu minu, lukota mu nzo ami, lusikila mumu. Yandi watukomina beni.

16. Bwakala bu tuayenda ku vuma kisambudulwanga, sielo kiankento kiakala mpeve yambingudila kiatubwabana, yandi wabakisila mfumu zandi ndandu yayingi mu bingula.

17. Yandi wanama Paulu ye yeto, waboka, wavova : Bantu baba i nanga

mia Nzambi Mpungu mikulusamuninanga nzil' ampulusu.

18. Wavanga bo lumbu biabingi. Kansi Paulu wafuta ntima beni, wabangumuka, wavova kwa mpeve: Mono ikembi mu nkumbu a Yesu Klisto wavaika mu yandi. Lokula kina yau yavaika.

19. Mfumu zandi bu zamona, vo vuvu kiandandu zau kiavaika, babaka Paulu ye Sila, babakoka ku zandu kwa bakuluntu; Mav. 19: 24, 27.

20. bu babatuala kwa minyadi, bavova: Bantu baba i bayudayo bakitumunanga mbauz' eto beni, Mav. 17: 6. 24: 5.

21. basamunanga fu bitukondolo luve mu tambula ye keba, bu tu bisi Loma. Mav. 6: 14. 21: 21.

22. Ndonga mpe yabanangumukina, minyadi miabatukuna mvwatu miau, miakamba bazwakwa.

23. Bu bababanda mbanda zazingi, babatula mu boloko, bu bakisikidikisila nkengi azinkole katoma kubakeba.

24. Yandi, bu kavewa nsikudukusu yoyo, wabatula muna ngudi aboloko, wakoma malu mau mu su.

25. Mu ndingu ansi Paulu ye Sila basambila, basika Nzambi mu yimbila, nkole zabadimba. Mat. 5: 12. Mav. 4: 31.

26. Ndikunu yayinene yantoto yakala nabiu, tufulu tuaboloko tuanikuka, mielo miamionsono ntumbu zibuka, tuvambu tuababonsono tuakanguka. Mav. 5: 19. 12: 7.

27. Nkengi azinkole wasikama kunsi atulu, bu kamona mielo miaboloko mizibukidi, wavola sabala, wakana kukivonda, kadi wabanza, vo nkole zimeni taba.

28. Paulu waboka mu ndinga yayinene, wavova: Kukivangani bwambi ko; kadi yeto babonsono tuena vava.

29. Yandi walomba minda, wayungusa mu ngudi, wazakama, wabwa va Paulu ye Sila;

30. bu kamana kubavaikisa, wavova: Zimfumu, nki mfwiti vanga, kidi yavuluswa? Mav. 2: 37. Luk. 3: 10 b.

31. Bavova: Leka minu mu Mfumu Yesu, ngeye si wavuluswa ye nzo aku. Mav. 2: 38. 15: 11. Yoa. 3: 16 b., 36. 20: 31.

32. Bavova mambu ma Mfumu kwa yandi ye kwa babonsono bakala mu nzo andi.

33. Yina ntangu mu fuku wababonga, wabasukula vababufulwa; yandi ntumbu botukwa yandi kibeni ye bayandi babonsono.

34. Yandi wabatombula ku nzo andi, watula meza, wayangalala ye nzo andi yamvimba, bu balekele minu mu Nzambi.

35. Bu kwakia, minyadi miafidisa makesa mu vova: Yambula bantu bobo.

36. Nkengi azinkole wakamba mambu momo kwa Paulu: Minyadi miafidisa ntumwa, mpasi luayambulwa. Nkiangunu luvaika, luenda mu yenge.

37. Paulu wavova kwa yau: Batubendi va yuti nate ye nkanda wabunukini, kansi ka tufiongonono ye fundusu ko, mpeleko tu bisi Loma; batutudidi mu boloko, bwabu bazolele kutuvaikisa mu nsweki. Ve, ka bwa ko; kansi yau kibeni biza kutuvaikisa.

38. Makesa makamba mambu momo kwa minyadi. Bakala wonga, bu bawa, vo yau i bisi Loma.

39. Bayiza ye bababombidila; bu bamana kubavaikisa, babalomba bakatuka mu mbanza. Mat. 8: 34.

40. Bavaika mu boloko, bakota kwa Lidia; bu bamona zimpangi, bababombidila bakatuka.

KAPU 17.

1. Paulu walonga mu Tesalonika, 10. mu Belea, 16. mu Atenai.

Yau bavioka mu Amfipoli ye mu Apolonia, baluaka ku Tesalonika kwakala nzo alukutukunu yabayudayo. 1 Tes. 2: 1 b.

2. Paulu wakota kwa yau, bonso bwakala fu kiandi, wabamokisa mu masonukwa mu tumingu tutatu, Mav. 13: 14. 18: 4. Luk. 4: 16.

3. wabangula, wasonga, vo Klisto fwiti lungwa ye fuluka mu bafwa, ye ndieu Yesu uikulusamuninanga i Klisto. Luk. 24: 26 b. Mav. 9: 22. 26: 23.

4. Bankaka mu yau balekukuswa minu, bayikwa ye Paulu ye Sila ye kabu diadinene diabisi Elene bavumina Nzambi ye bakento babingi bantete. Mav. 14: 1. 28: 24.

5. Bayudayo bavema mu vema, babonga bantu bankaka bakimfunia ye baminzenzila, bakutakana, babwisa nkindu mu mbanza, batelama va nzo a Yasoni, batonta kubavaikisa kwa bantu.

6. Bu balembwa kubasolula, bakoka Yasoni ye mpangi zankaka kwa nyadi miambanza, baboka: Yau bakitumunanga ntoto wamvimba wena bantu, bena kwau vava mpe; Mav. 16: 20.

7. Yasoni wabatambudi, baba babo-

nsono bavanganga ntumu za Kaisali nkoka, bavovanga, vo wankaka i ntinu, i Yesu. Luk. 23: 2. Yoa. 19: 12, 15.
8. Bavizula ndonga, nyadi miambanza miawa momo.
9. Bu bakitambudila ndikunu amvindu kwa Yasoni ye bankaka, babayambula.
10. Zimpangi ntumbu fidisa Paulu ye Sila mu fuku kuna Belea; bu baluaka kuna, bayenda ku nzo yalukutukunu yabayudayo. Mav. 9: 25.
11. Yau balutila bisi Tesalonika mu ndanu, batambula mambu mu kinzodila kiakionsono, bafiongunina masonukwa lumbu ka lumbu, vo momo makadila bobo.
12. Nkiangunu babingi mu yau baleka minu, bakento ye bakisi Elene bandanu ye babakala mpe ka bafiuma ko. Mav. 13: 50.
13. Bayudayo bakisi Tesalonika bu bawa, vo mambu ma Nzambi masamunwa kwa Paulu mu Belea mpe, bayiza kuna mpe, bakitumuna ye bavizula makabu.
14. Buna zimpangi ntumbu fidisa Paulu, kidi kenda nate ye ku mbu: kansi bayuvula Sila ye Timoteo basikila momo.
15. Bafila Paulu, bantuala nate ye ku Atenai; bu bakitambudila nsikudukusu kwa Sila ye Timoteo, mpasi bakula kwiza kwa yandi, bakatuka.
1 Tes. 3: 1.
16. Paulu bu kabavingila mu Atenai, mpeve andi yadasuka mu yandi, bu kamona, vo mbanza yazala kwa biteki.
17. Nkiangunu wamoka ye bayudayo mu nzo yalukutukunu ye yau bavuminanga Nzambi ye va zandu lumbu ka lumbu ye yau bakabwana.
18. Kansi minyindudi miabaki-Epikuli ye bastoika bambindisa mpaka, bankaka bavova: Nkwa ngiala ndieu, kadi nki kazolele kamba? Kansi bankaka vo: Keti yandi i nsamuni anzambi zanzenza; kadi wasamuna nsamu wambote mu Yesu ye mu mfulukulu.
19. Bansimba, bantombula ku Aleopango, bavova: Tulenda zaya nki alongi diodio diampa diuvovanga?
Mal. 1: 27.
20. Kadi manzenza ukotisanga mu matu meto. Nkiangunu tuzolele zaya, bonso bumazolele kadila. Mav. 2: 12.
21. Bisi Atenai babonsono ye banzenza bakala vana, ka babaka ntangu mu diankaka ko, kansi mu kamba ye wa malutidi mampa.
22. Paulu watelama mu monakanda dia Aleopango, wavova: Lubisi Atenai, mbweni kwami, vo yeno mu mamonsono lulutidi zola nsambudulu anzambi,
23. kadi bu mpiokele ye ntonono binlongo bieno, nsolole salu diasonama: Kwa Nzambi yikayizayakani. Nkiangunu kina kilusambilanga, bu lulembolo kio zaya, kiokio ikulusamunina.
24. Nzambi wavanga nza ye biabionsono biena mu yau, yandi i Mfumu azulu ye ntoto, kakundanga mu mavwala mavangwa mu moko ko;
1 Mose 1: 1. Yes. 66: 1. Yoa. 4: 24. Mav. 7: 48 b. 14: 15.
25. kasadulwanga mpe mu moko mabantu ko, nkievo wena nsatu alekwa, yandi kibeni bu kavananga moyo ye mwela ye biabionsono kwa babonsono. Lumb. 50: 8 b. 1 Mose 2: 7.
26. Yandi wavanga makanda mamonsono mabantu mu mosi, kidi bakunda va luse lualonsono luantoto, bu kakitungunina nsungi zazengwa ye nzaku zakundu biau, 1 Mose 1: 27. 5 Mose 32: 8.
27. kidi batomba Nzambi, kanivo bambaka mu fimfila ye kunsolula; mpeleko kena nseke ko ye buna tuena muntu muntu. Yes. 55: 6. Loma 1: 19 b.
28. Kadi mu yandi tuena moyo, tukibanga, tuena, bonso bwakamba nsoki mieno miankunga miankaka: Kadi yeto tu butu biandi.
29. Nkiangunu bu tu butu bia Nzambi, ka tufwiti banza ko, vo kinzambi kifwanane ye wola vo palata vo matadi, i valwa kiakinkete vo nsokolo amuntu.
Yes. 40: 18 b. 46: 5 b. Lumb. 115: 4.
30. Nkiangunu Nzambi bu kameni vibidila ntangu zakondwa kwanzailu, bwabu ukambanga bantu, vo babonsono mwamonsono bafwiti vilula diela,
Mav. 14: 16.
31. bu katula lumbu kikakana fundisa ntoto wena bantu mu lunungu mu bakala dikatunguna mu diambu diodio, bu kayengulanga minu kwa babonsono, bu kamfulukisa mu bafwa.
Mav. 10: 42. Lumb. 9: 8.
32. Bu bawa mu mfulukulu abafwa, bankaka babeka dio nkiadi, bankaka bavova: Tufwiti vutuka kuwila mu momo.
33. Buna Paulu wakatuka mu yau.
34. Babakala bankaka babundana yandi, baleka minu, mu yau mwakala mpe Dionisio, nkwa Aleopango, ye

nkento, nkumbu andi Damali, ye bankaka ye yau.

KAPU 18.

1. Paulu wayenda ku Kolinto. 5. Bayudayo bavweza nsamu wambote, 12. bazola fundisa Paulu. 18. Paulu wavutuka kuna Yelusalemi ye Antiokia, 23. wayenda ku Asia ngienda yantatu. 24. Apolo wayiza ku Efeso ye Akaya.

Landila momo mboki Paulu wasisa Atenai, waluaka ku Kolinto.

2. Bu kabwana nyudayo, nkumbu andi Akila, mwisi Ponto mu kanda, ka ntama ko watuka mu Italia, nkazi andi Pliskila—kadi Klaudio wasikidikisa bayudayo babonsono bakatuka mu Loma—buna wayenda kwa yau.

3. Bu kakala salu kimosi ye yau, wasikila yau; basalanga, kadi salu kiau kiavanga nzo zakoto.
Mav. 20: 34. 1 Kol. 4: 12. 1 Tes. 2: 9. 2 Tes. 3: 8.

4. Yandi wamoka mu nzo yalukutukunu lumingu ka lumingu, walekikisa ye bayudayo ye bisi Elene minu.
Mav. 17: 17.

5. Sila ye Timoteo bu batuka mu Makedonia, Paulu wabambamana mu mambu, watoma tanga kimbangi kwa bayudayo, vo Yesu i Klisto.
Mav. 17: 14 b. 18: 28.

6. Bu babangisa ye batiaka, wakubula mvwatu miandi, wavova kwa yau: Menga meno va ntu mieno! Tuka bwabu nkwa vedila mono ikwenda kwa bangoi. Mav. 20: 26.

7. Yandi wakatuka vana, wakota mu nzo amuntu, nkumbu andi Titio Yustu, wavumina Nzambi, nzo andi yafinama ye nzo yalukutukunu. Kolo. 4: 11.

8. Kansi Klispo, i nkuluntu anzo yalukutukunu, walekila Mfumu minu ye nzo andi yamvimba; babingi mu bisi Kolinto bawa baleka minu, babotukwa. 1 Kol. 1: 14.

9. Mfumu wavova kwa Paulu mu fuku mu mona-meso: Kukalani wonga ko, kansi vova, kudingamani ko;
Mav. 16: 9. 23: 11.

10. kadi mono ngiena yaku, muntu kakubwila mu kwamisa ko, kadi mbeki bantu babingi mu mbanza yayi.
Yes. 41: 10. Yoa. 10: 16.

11. Yandi wavwanda muna mvu mosi ye ngonda sambanu, walonganga mambu ma Nzambi mu yau.

12. Ngalio bu kakala nyadi mu Akaya, bayudayo batelamana Paulu mu mambunda, bantuala ku kiandu kiamfundisi,

13. bavova: Ndieu ulebanga bantu mu sambila Nzambi, bukanukunu mu nsiku.

14. Paulu bu kakana bandula nwa andi, Ngalio wavova kwa bayudayo: Lubayudayo, vo nkanu vo diambu diakimfunia diena, nga mfwiti kuluvibidila; Mav. 25: 11.

15. kansi vo i biuvu mu mambu ye mu zinkumbu ye mu nsiku mieno, lutala dio yeno kibeni, kadi mu lekwa biobio kizolele kala mfundisi ko.
Mat. 27: 24. Yoa. 18: 31.

16. Yandi wabakuba mu kiandu kiamfundisi.

17. Babonsono babaka Sostene, i nkuluntu anzo yalukutukunu, bambanda vana va kiandu kiamfundisi, kansi Ngalio kakadila dio mayindu ko.

18. Paulu bu kamana zingila kuna lumbu biabingi diaka, wasisila zimpangi malembe, wasabuka kuna Silia, va kimosi ye yandi Pliskila ye Akila, bu kakitebisila ntu andi mu Kenkelea, kadi nsilulu yakala yandi. Mav. 21: 23.

19. Baluaka ku Efeso, yandi wabasisa vana. Yandi kibeni wakota mu nzo yalukutukunu, wamoka ye bayudayo.

20. Bu banlomba kasikila yau ntangu yayingi, katambudila bo ko,

21. kansi bu kabasisila mavimpi ye vova: Mono si yavutuka kwa yeno, vo Nzambi zolele, mboki wayenda sabuki ku Efeso.

22. Bu kakulumuka ku Kaisalia, wabaluka, wakamba dibundu malembe, wakulumuka ku Antiokia.

23. Bu kamana zingila ntangu yankaka kuna, wakatuka kuna, wavioka nsi a Ngalatia ye Filingia, bonso buzilandane, wasiamisa nlonguki miamionsono.

24. Ku Efeso kwaluaka nyudayo, nkumbu andi Apolo, mwisi Alesandia mu kanda, i muntu waludede, wakamba masonukwa mu lulendo.

25. Yandi wakilongulwa nzil' a Mfumu, wabila mu mpeve, wavova, walonga nadede monso mena mu Yesu, mpeleko wazaya mbotokolo a Yoane kaka.
Mav. 19: 3.

26. Yandi wabadika kala kibakala mu nzo yalukutukunu. Kansi Pliskila ye Akila bu bawa yandi, bambonga, bambangudila nzil' a Nzambi mbangula yaluta.

27. Bu kazola vioka ku Akaya, zimpangi zasona ye zaleba minlonguki mu kuntambula. Bu kaluaka kuna, wasadisa beni mu nlemvo baleka minu;

28. kadi mu ngolo yandi watoma
tungulula bayudayo va yuti, wasonga
mu masonukwa, ve Yesu i Klisto.

KAPU 19.

1. Paulu wayiza ku Efeso, 8. walonga mu skulu kia Tilano, 11. wavanga bimangu, 21. wazola kwenda ku Yelusalemi. 23. Demetilio wabwisa nkindu mu Efeso.

Bwakala Apolo bu kakala mu Kolinto,
Paulu waluaka ku Efeso, bu kaki-
viokila ndambu ansi yena ku ntandu,
wabwana nlonguki miankaka,
Mav. 18: 24 b.
2. wavova kwa yau: Lutambudi
Mpeve yavedile, bu luakilekila minu?
Yau kwa yandi vo: Ve, ka tuawilu nku-
tu ko, vo Mpeve yavedila yena.
Mav. 10: 44.
3. Wavova: Mu nki luabotokolo?
Bavova: Mu mbotokolo a Yoane.
4. Paulu wavova: Yoane wabotika
mu mbotokolo yampilulu adiela, wavo-
va kwa bantu, vo bafwiti leka minu
mu ndiena ukwiza ku nim' andi, i Yesu
kwandi.
Mat. 3: 11. Mav. 1: 5. 11: 16. 13: 24.
5. Bu bawa momo, babotukwa mu
nkumbu a Mfumu Yesu.
6. Paulu bu kabatula moko, Mpeve
yavedila yayiza va yau, bavova mu
tudimi, babikula. Mav. 2: 4. 10: 46.
7. Buna bena bakala kanivo kumi
ye babakala bole.
8. Yandi wakota mu nzo yalukutuku-
nu, wakala kibakala ngonda zitatu,
wabamokisanga, wabalekikisanga minu
mu momo mena makimfumu kia Nza-
mbi.
9. Bankaka bu bakibadisa ye kolama,
bavova mambi mu nzila yoyo kwa kabu,
buna wakatuka mu yau, wavangula
minlonguki, wamoka ye yau lumbu ka
lumbu mu skulu kia Tilano.
10. Bobo bwavangwa mvu miole,
nkiangunu babonsono bakunda mu
Asia ye bayudayo ye bisi Elene bawa
mambu ma Mfumu.
11. Nzambi wavanga tulendo tuatu-
ingi mu moko ma Paulu; Mav. 5: 12.
12. malenswa makiufuta ye minlele
miakatulwa mu nitu andi, miatulwa va
zimbevo, mayela makatuka mu yau,
mpeve zambi zavaika. Mav. 5: 15.
13. Bayudayo bankaka, bantumbudi
miampeve zambi bazenzilanga, batonta
bika nkumbu a Mfumu Yesu mu yau
bakala mpeve zambi, bavova: Ikulu-
dila ndefi mu Yesu, ndiena usamunwa-
nga kwa Paulu. Luk. 9: 49.
14. Bana nsambodia bababakala ba
Skeva, i ngudi anganga wayudayo, ba-
vanga bobo.
15. Mpeve yambi yavutula, yavova
kwa yau: Yesu inzeyi kwami, nzeyi
Paulu, kansi yeno i banani?
16. Muntu wakala mpeve yambi wa-
babwila, wabavingisa kunsi babole, wa-
basila ngolo beni, bataba vaika mu nzo
yina bampene ye balûala.
17. Diodio diazayakana kwa babo-
nsono bakunda mu Efeso ye bayudayo
ye bisi Elene, wonga wabwila babo-
nsono, nkumbu a Mfumu Yesu yane-
nuvuswa;
18. babingi mu yau baleka minu
bayiza tambudila, bakamba mavanga
mau.
19. Babingi mu yau bavanganga bi-
mpangula bayonzika minkanda, bayoka
mio vantadisi ababonsono; batanga
ntalu amiau, bamona yo makumatanu
mamafunda mavanza biapalata.
20. Mu lulendo lolo mambu ma
Mfumu manieka, makala ngolo.
21. Momo bu mamana lunga, Paulu
wakana mu mpeve andi mu kwenda
ku Yelusalemi vioka mu Makedonia
ye Akaya, wavova: Bu mbeni luaka
kuna, si yamona Loma kaka mpe.
1 Kol. 16: 5. Mav. 20: 22. 23: 11. Loma 15: 23.
22. Bu kafidisa bole mu yau bansa-
dila, Timoteo ye Elasto, kuna Make-
donia, yandi kibeni wakala ntangu
yankaka mu Asia.
23. Yina ntangu yakala nkindu beni
mu nzila yoyo.
24. Kadi muntu, nkumbu andi De-
metilio, i mfudi apalata, wavanga ma-
vwala ma Atemi mapalata, wabakisa
zinkete ndandu yayingi.
25. Yandi wabakutikisa ye bisadi
bisalanga biampila yoyo, wavova: Lu-
bababakala, yeno luzeyi, vo tuena ki-
mvwama kieto mu salu kiokio,
26. lumweni ye luwilu, vo Paulu,
ndiena walebele ye vidingisi ndonga
yayingi, ka mu Efeso kaka ko, kansi
fisidi nga mu Asia diadionsono, uvova-
nga, vo bina bivangwanga mu moko
ka zinzambi ko.
Mav. 17: 29. Lumb. 115: 4 b.
27. Nsisi yena, vo ka salu kieto kiaki
kaka ko kiavwezwa, kansi mpe kinlongo
kia Atemi, nzambi yankento yayinene,
si kiabanzulwa ka lekwa ko, nzitusu andi
si wafuba mpe, i yandi usambulwanga
kwa Asia diadionsono ye ntoto wawo-
nsono wena bantu.
28. Bu bawa momo, bazala kwa

nganzi, baboka, bavova: Nene kwena ye Atemi diabisi Efeso.

29. Mbanza yazala kwa nkindu, bayungusa mu mambunda kuna vuma kisongwanga bimpa, bu bakibakila Ngayo ye Alistalako, i bisi Makedonia, nkangadi mia Paulu.

30. Paulu bu kazola kota mu bantu, kayambudulwa bo kwa minlonguki ko.

31. Bakuluntu bankaka mpe ba Asia, i bakundi bandi, bafidisa nsamu mu kumbombidila kalembwa kota mu vuma kisongwanga bimpa.

32. Nkiangunu baboka, umosi dimosi, wankaka diankaka; kadi bundu diabwa nkindu, babingi balembwa zaya bila kibakutakanana.

33. Bankaka mu kabu balongisila Alesandelo, bayudayo bu bamvitisa ku ntu; Alesandelo walabikisa mu koko, vo wazola vova kwa bantu mpova yantabidila.

34. Bu bavisa, vo yandi i nyudayo, babadika boka babonsono mu ndinga yimosi, baboka kani ola biole: Nene kwena ye Atemi diabisi Efeso.

35. Nsoniki ambanza bu kamana sima ndonga, wavova: Lubisi Efeso, kadi nani mu bantu lembolo zaya, vo mbanz' abisi Efeso i nkebi avwala dia Atemi waunene ye teki kiasotuka mu zulu?

36. Nkiangunu diodio bu ka dilendi banguswa ko, lufwiti kala napi ye lembwa vanga bwanzaki.

37. Kadi lutuedi babakala baba ba ka ba i ntani miavwala vo ntiaki mianzambi eto ko.

38. Nkiangunu vo Demetilio ye nkete zena yandi bavwidi muntu diambu, buna keti tukutukunu tuazingula tuena, ye bakuluntu bena. Bika bafundasana.

39. Kansi vo lutombele diambu mu mambu mankaka, buna mazengwanga mu bundu diansiku.

40. Kadi nsisi yena yeto mu fundwa mu nkindu mu diambu dialumbu kiaki, bu kukondolo bila kitulenda ta mu diambu dialukutukunu lualu.

41. Bu kamana vova momo, wasindika dibundu.

KAPU 20.

1. Paulu wabumina mu Makedonia, 7. wafulukisa wafwa mu Toloa, 13. wayenda ku Mileto, 17. wasisa malembe kwa nkengi miabundu dia Efeso.

Nkindu bu yalembwa, Paulu watumisa minlonguki, wababombidila; bu kamana kubasisila malembe, wakatuka mu kwenda ku Makedonia.

1 Tim. 1: 3.

2. Bu kamana vioka ntini zazina ye wababombidila mu mambu mamingi, waluaka ku Elene. Mav. 19: 21.

3. Bu kamana kala kuna ngonda tatu, bu kakana sabuka ku Silia, ye bayudayo bansila kambu, buna watunguna mu vutuka ye viokila mu Makedonia.

4. Sopatolo, mwan' a Pilo, mwisi Belea, ye Alistalako ye Sekundo, i bisi Tesalonika, ye Ngayo, i mwisi Delebe, ye Timoteo ye Tikiko ye Tolofimo, i bisi Asia, bannama.

5. Bavita ku ntuala, batuvingila mu Toloa.

6. Yeto tuasabuka tuka mu Filipi, lumbu biamampa malembwa funa bu biamana, tualuaka kwa yau mu Toloa mu lumbu kiantanu, mutuakala lumbu nsambodia.

7. Lumbu kiantete kialumingu, bu tuakutakana mu bukuna mampa, Paulu wabamokisa, wakana kubasisa lumbu kiansuka; walavula mpov' andi nate ye ndingu ansi.

8. Minda miamingi miakala mu seka diantandu mutuakutakana.

9. Va nela vavwanda toko, nkumbu andi Eutiko; wazitulwa kwa tulu tuavindu, kansi Paulu bu kalavula vova, bu kazitulwa kwa tulu, wasotuka tuka mu mbandu yantatu, wabongwa wafwa.

10. Paulu wakulumuka, wabwa va yandi, wanzingila, wavova: Ka lusani mayoyila ko, kadi mwel' andi wena mu yandi.

11. Wabaluka, wabukuna mampa, wadia, wamoka yau ntangu yayingi, nate ye kwakia, mboki wakatuka kuna.

12. Batuala kindende kiamoyo, bambombuka beni.

13. Yeto tuateka kota mu nzaza, tuasabuka ku Aso, kuna tuakana tambula Paulu, kadi yandi watuma bobo, yandi kibeni wakana kwenda kimalu.

14. Bu kabwabana ye yeto mu Aso, tuantambula, tuasabuka kuna Mitilene.

15. Lumbu kiansuka tuasabuka tuka kuna, tualuaka vatalane Kio, lumbu kialanda tuasensa ku Samo, mboki kiansuka tualuaka ku Mileto.

16. Kadi Paulu wazenga mu sabuka ye mu vioka Efeso, kidi zinguswa mu Asia ko, kadi wasavula, mpasi kaluaka kuna Yelusalemi mu lumbu kiapentekosti, vo lenda.

17. Tuka mu Mileto, wafidisa nsamu ku Efeso, wabokila ngudi zabantu zadibundu.

18. Bu baluaka kwa yandi, wavova kwa yau: Yeno luzeyi, bonso buyakalasane yeno tuka lumbu kina kiantete kiyaluaka ku Asia, Mav. 19: 10.

19. yasadidi Mfumu bonso nanga mu luyinunu lualonsono, mu mansanga mamingi ye mpumukunu biyamweswa mu kambu kiabayudayo;

20. bonso buyalembwa fikika diambu diena mfunu, kansi yalusamunini ye yalulongelenge va yuti ye mu zinzo,

21. yatomene ta kimbangi kwa bayudayo ye kwa baelene mu mpilulu adiela kwa Nzambi ye mu minu mu Mfumu eto Yesu Klisto.
Mav. 14: 1. 3: 19. 8: 22. Mal. 1: 15. Luk. 24: 47.

22. Bwabu tala, mono nkangamene mu mpeve mu kwenda ku Yelusalemi, kizeyi bonso buibwana kuna ko,

23. kansi diadi kaka, vo Mpeve yavedila mu mbanza zazonsono yitoma tanga kimbangi, yikunkambanga, vo kangwa ye nzungu bikumpingilanga.
Mav. 21: 33.

24. Kibanzilanga mwel' ami ntalu kwa mono kibeni ko, kidi yamanisa ngiungusu ami ye kisielo kiami kiyatambula kwa Mfumu Yesu, mu toma ta kimbangi mu nsamu wambote wanlemvo wa Nzambi.
Mav. 21: 13. Fili. 2: 17. 2 Tim. 4: 6 b. 2 Kol. 5: 20. Ngal. 1: 1. Tit. 1: 3.

25. Bwabu tala, nzeyi kwami, vo yeno babonsono bayazietele mu samununina kimfumu kia Nzambi ka luvutuki mona zizi kiami ko.

26. Nkiangunu ita kimbangi kwa yeno lumbu kiaki, vo mono mpedele mu menga mababonsono,

27. kadi kiafikikidi diambu mu lembwa kulusamunina lukanu lua Nzambi lualonsono 'ko.

28. Lukitala ye kamba diamvimba diluatulwa minkengi kwa Mpeve yavedila mu kala mvungi miabundu dia Mfumu dikakibakila mu mandi menga.
1 Tim. 4: 16. 1 Pet. 5: 2. 1 Tim. 3: 1 b. Ef. 1: 7. Kolo. 1: 14. Lumb. 74: 2.

29. Mono nzeyi, vo bu mbeni katuka, balupu banzungu si bakota kwa yeno, si balembwa kuta kamba,
Mat. 7: 15. 2 Pet. 2: 1.

30. mu yeno kibeni si mwatelama babakala bavovanga mambu mavidingisanga, kidi bakatula minlonguki mialanda ku nim' au. 1 Yoa. 2: 19.

31. Nkiangunu lukaya meso, lubambuka moyo, vo mono mu mvu ntatu fuku ye mwini kialembolo ko mu kululubula muntu muntu mu mansanga.

32. Bwabu ikuluyekula kwa Nzambi ye kwa mambu mandi manlemvo; yandi lenda kulutunga ye kuluvana difwa ye yau babonsono babiekwa.

33. Mono kiazinini palata vo wola vo mimvwatu kwa muntu ko.
1 Kol. 9: 12. 2 Kol. 11: 9. 12: 13.

34. Yeno kibeni luzeyi, vo moko mama masadidi mu nsatu zami ye mu bakala yami.
Mav. 18: 3. 1 Kol. 4: 12. 1 Tes. 2: 9. 2 Tes. 3: 8.

35. Mu mamonsono yalusongele, vo i bobo bufwiti sadulwa mu sadisa bena kindakana ye bambuka moyo mu mambu ma Mfumu Yesu, bu kavova yandi kibeni: Mayangi mamingi mena mu vana, kansi mafiuma mu tambula.

36. Bu kamana vova momo, wafukama, wasambila ye yau babonsono.

37. Dilu kiakinene kiakala ye babonsono, bazingila va laka dia Paulu, bamfibuzula,

38. baluta kala kiadi mu diambu dina dikavova, vo ka bavutuki mona zizi kiandi ko. Bamfila ku nzaza.

KAPU 21.

1. Paulu wayenda ku Tilo, 7. ku Kaisalia. 15. ku Yelusalemi, 17. wamoka ye Yakobi ye bangudi zadibundu mu Yelusalemi, 27. wakangwa, watulwa mu boloko.

Bu bwakala, vo tuakutumuka mu yau, tuayenda sabukingi, tuayenda ntini yasungama, tualuaka ku Ko, kansi lumbu kiansuka ku Lodo, tuka kuna mboki ku Patala.

2. Bu tuabwana nzaza yavioka kuna Finike, tuakota yo, tuasabuka.

3. Bu tuamona Kipelo, tuasisa dio va koko kwalumoso, tuasabuka kuna Silia, tuasensa ku Tilo, kadi kuna kwakana tombulwa bizitu biakala mu nzaza.

4. Bu tuasolula minlonguki, tuasikila kuna lumbu nsambodia; yau bavova kwa Paulu mu Mpeve, vo kafwiti baluka ku Yelusalemi ko. Mav. 20: 23.

5. Bu bwakala, vo tuamanisa lumbu biobio, tuakatuka kuna, tuayenda nzil' eto, babonsono batufila ye bakazi ye bana nate ye ku mbazi ambanza. Bu tuamana fukama ye sambila mu simu,

6. tuavanasana malembe, tuakota mu nzaza, kansi yau bavutuka kwa bayau.

7. Bu tuamana sabuka ku Tilo, tualuaka ku Tolemai, tuakamba zi-

mpangi malembe, tuakala yau lumbu kimosi.

8. Lumbu kiansuka tuakatuka kuna, tualuaka ku Kaisalia, tuakota mu nzo a Filipo, i nsamuni ansamu wambote, i mosi mu bansambodia, tuakala yandi.

9. Ndieu wakala bana baia babakento, i bandumba, babikulanga. Mav. 2: 17.

10. Bu tuakala vana lumbu biabingi, mbikudi watuka mu Yuda, nkumbu andi Angabo.

11. Bu kayiza kwa yeto ye wabonga nsing' a Paulu, wakikanga moko ye malu, wavova: Mpeve yavedila yivovele ebu: Muntu vwidi nsinga wau, yandi si kakangwa bonso ena kwa bayudayo mu Yelusalemi ye yekulwa mu moko mabangoi. Mav. 20: 23. 25: 21.

12. Bu tuawa momo, yeto ye bakala vana tuambombidila kalembwa baluka ku Yelusalemi.

13. Buna Paulu wavutula, wavova: Nki luvengi, bu ludila ye kosa ntim' ami? Kadi mono nkubamene ka mu kangwa kaka ko, kansi mu fwa mpe mu Yelusalemi mu diambu diankumbu a Mfumu Yesu. Mav. 20: 24. Loma 8: 36.

14. Bu kalembwa lebakana, tualembwa, tuavova: Bika luzolo lua Mfumu luakalakana. Mat. 6: 10. Luk. 22: 42.

15. Lumbu bina bu biavioka, tuakubama, tuabaluka ku Yelusalemi.

16. Kansi nlonguki miankaka miayenda yeto tuka mu Kaisalia, banata nlonguki wanuna, nkumbu andi Nasoni, mwisi Kipelo, i kwa yandi tuakana leka.

17. Bu tualuaka ku Yelusalemi, mpangi zatutambula mu kiese.

18. Lumbu kiansuka Paulu wakota ye yeto kwa Yakobi, kuna kwayiza ngudi zabantu babonsono.

19. Bu kamana kubakamba malembe, wabakamba lekwa ka lekwa biavanga Nzambi mu bangoi mu kisielo kiandi.

20. Bu bawa mo, bakembila Nzambi, bavova kwa yandi: Mpangi, ngeye mweni makumi mamafunda mamingi malekanga minu, babonsono i mvemi miansiku.

21. Bakambwa mu ngeye, vo ulonganga bayudayo babonsono bena mu bangoi, vo bafwiti sotuka mu Mose, uvovanga, vo ka bazengi bana bau ko ye diata bonso bwena bifu. Mav. 18: 18.

22. Nkiangunu bwe bwakadila? Mu kedika kabu si diakutakana; kadi si bawa, vo ngeye wizidi.

23. Nkiangunu navangi ebu, bonso butukukamba. Tuena bantu baia basidi nsilulu yau kibeni. Mav. 18: 18.

24. Ubabonga, ukibieka ye yau, futila yau, kidi bateba ntu. Babonsono si bazaya, vo mamonsono mabawilu makambwa mu ngeye i mankatu kwandi, kansi ngeye kibeni udiatanga bobo, bu ukebanga nsiku.

25. Mu bangoi balekanga minu bwabu tuasonika, tuazenga, vo bafwiti tina biayokulwa biteki ye menga ye bina biafikutwa ye kinsuza.

26. Buna Paulu wabonga babakala, lumbu kiansuka bu kamana kukibieka ye yau, wakota mu kinlongo, wakamba, vo lumbu biambiekolo biamana, nkailu bu ufwiti natwa mu buna bena muntu muntu. Mav. 24: 18.

27. Lumbu nsambodia bu biakala mu lunga, bayudayo batuka mu Asia, bammona mu kinlongo, babwisa ndonga yayonsono nkindu, bansa moko,

28. baboka: Lubabakala baisaelita, lusadiseno! Ndieu i muntu ulonganga mwamonsono makitantu mu bantu ye mu nsiku ye mu vuma kiaki, mboki wakotese mpe bisi Elene mu kinlongo, wasumuni vuma kiaki kianlongo. Mav. 24: 5. 19: 26.

29. Kadi bateka mona Tolofimo, i mwisi Efeso, wakangala yandi mu mbanza, babanza, vo Paulu wankotisa mu kinlongo.

30. Mbanza yamvimba yeka viongoloviongolo, ndemono abantu yakala, babaka Paulu, bankoka ku mbazi akinlongo, mielo ntumbu zikama.

31. Bu batomba mu kumvonda, ngudi antuti abinwani wakambwa nsamu, vo Yelusalemi diamvimba dibwidi nkindu. Mav. 26: 21.

32. Yandi ntumbu bonga binwani ye zintuti, wasavula kubakika, kansi bu bamona ngudi antuti ye binwani, balembwa mu bufa Paulu.

33. Buna ngudi antuti wafinama, wambaka, wakamba kakangwa mu tuvambu tole, wayuvula vo i nani ye nki kavengi?

34. Mu ndonga mosi waboka dimosi ye wankaka diankaka; bu kalembana zaya diambu diaziku mu diambu diamazu, buna wakamba katualwa ku tua kiabinwani.

35. Bu kakala va kikada, bwakala, vo wanatwa kwa binwani mu diambu diangolo zandonga,

36. kadi kabu dianama, diaboka: Unkatula. Mav. 22: 22. Luk. 23: 18.

37. Paulu bu kakana kotuswa mu

tua kiabinwani, wavova kwa ngudi antuti : Ngiena luve mu vova diambu kwa ngeyie? Yandi wavova: Zeyi kielenie?

38. Kadi ngeye ku mwisi Ngipiti ndioyo koe watuala mafunda maia mababakala, i mimvondi, ku nsi yankatu, bu kakibwisila nkindu tekila lumbu biabi?

39. Paulu wavova: Monò i nkwa yudayo, mwisi Talaso, mwisi mbanza yayinene mu Kilikia. Kansi ilombele, ungiambula yavova kwa bantu. Mav. 22: 3.

40. Bu kayambula bo, Paulu watelama va kikada, walabikisa koko kwa bantu ; bu kwakala napi beni, wavova kwa yau mu ndinga yakiyibli, wata :

Mav. 12: 17.

KAPU 22.

1. Paulu wakitabila kwa bantu, 22. wakutu zwakwa kwa ntuti abinwani.

Lubabakala, zimpangi ye mase, ludimba bu ikukitabila kwa yeno.

2. Bu bawa, vo wavova kwa yau mu ndinga yakiyibli, baluta dingalala. Yandi wavova:

3. Mono i nyudayo, yabutuka kwami mu Talaso mu Kilikia, kansi yakudusulwa mu mbanza yayi va malu ma Ngamalieli, yalongwa mu nsunguku ansiku miamase meto, yakala mvemi mu Nzambi, bonso buluenina yeno babonsono lumbu kiaki.

2 Kol. 11: 22. Mav. 5: 34. Loma 10: 2. Ngal. 1: 14. Mav. 8: 3. 26: 9 b.

4. Nzila yayi yazomene nate ye lufwa, yakanga, yayekula babakala ye bakento mu boloko, Mav. 8: 3. 26: 9 b.

5. bonso ngudi anganga i mbangi ami ye lukutukunu lualonsono luangudi zabantu ; kwa yau yatambula nkanda kwa zimpangi mu Damasko, bu yayenda mu diambu diatuala yau bakala kuna mpe bakangama ku Yelusalemi, kidi balongwa ndongi. Mav. 9: 1 b.

6. Bwakala bu yayenda yendi ye finangana ye Damasko, mu ntangu ambata kia kwangolo kwatuka mu zulu ntumbu kuntentina kinzungidila,

Mav. 9: 3 b. 26: 12 b. 1 Kol. 15: 8.

7. mono yabwa va nsi, yawa ndinga yavova kwa mono : Sauli, Sauli, mu nkiama unzomene?

8. Mono yavutula : Mfumu, u nani kwaku? Wavova kwa mono : Mono i Yesu, mwisi Nasaleti, uuzomanga.

9. Bayami bamona kia, kansi ka bawa nding' andiena wavova kwa mono ko.

10. Mono yavova : Mfumu, nki yavanga? Mfumu yavova kwa mono : Telama wenda ku Damasko, kuna si wakambwa mamonsono mawasiwa mu vanga.

11. Bu yalembwa mona mu diambu diantentin' akia koko, yatuaduswa mu koko kwa bakala yami, yaluaka ku Damasko.

12. Anania, i bakala diavumina Nzambi bonso bwenina nsiku, wakala mbikulu yabiza kwa bayudayo babonsono bakunda kuna, Mav. 9: 10 b.

13. yandi wayiza kwa mono watelama va lueka luami, wavova kwa mono : Sauli, mpangi, vumbula meso. Ntangu yina yavumbula meso kwa yandi.

14. Kansi yandi wavova : Nzambi amase meto wateka kusola mu zaya luzolo luandi ye mu mona Nkwa lunungu ye mu wa ndinga mu nwa andi,

15. kadi ngeye si wakunkadila mbangi kwa bantu babonsono mu momo mawamweni ye mawawilu.

16. Bwabu, mu nkiama zingidi? Telama wabotukwa kwaku, sukula masumu maku, bombidila nkumbu andi.

17. Kansi bwakala bu yavutuka ku Yelusalemi ye yasambila mu kinlongo, yatuntuka, Mav. 9: 26.

18. yamona ndiena wavova kwa mono : Savula, katuka nswalu mwamu Yelusalemi ; kadi ka batambula kimbangi kiaku mu mono ko.

19. Mono yavova : Mfumu, yau kibeni bazeyi, vo mono yatula mu boloko ye yabufa mu nzo zatukutukunu balekila ngeye minu, nate ye nkanda wabunuka,

20. menga ma Stefano, i mbangi aku, bu matengulwa, mono mpe yatelama vana, yatambudila bo, yakenga mvwatu miayau bamvonda. Mav. 7: 57 b.

21. Yandi wavova kwa mono : Wenda ; kadi si yakufidisa nseke beni kwa bangoi.

Mav. 9: 15. 13: 2. 26: 17. Ngal. 1: 15 b. 2: 8. Ef. 3: 8.

22. Bandimba nate ye diambu diodio. Basasula ndinga, bavova : Katula wampila yoyo mu ntoto! Kadi ka bufwanane ko kakala moyo.

Mav. 21: 36. 25: 24.

23. Bu baboka ye pekula yunga biau ye tuba fundu-fundu ku zulu,

24. buna ngudi antuti wakamba kakatulwa mu tua kiabinwani, bu kakikambila kazwakwa ye yuvuzulwa, kidi

kazaya bila kibabokilanga bobo mu yandi.

25. Bu banlambula mu zwaka, Paulu wavova kwa ntuti yatelama vana : Luveno luve mu zwaka mwisi Loma, bu kalembolo funduswa ?

26. Ntuti bu kawa momo, wayenda kwa ngudi antuti, wakamba mo, wavova : Nki ukeni vanga ? Kadi muntu wowo i mwisi Loma.

27. Ngudi antuti wayenda vova kwa yandi : Unkamba, ngeye u mwisi Loma ? Yandi wavova : Inga.

28. Ngudi antuti wavutula : Mono yakibakila kisi Loma mu vanza biabingi. Kansi Paulu wavova : Kansi mono yabutukila kio mpe.

29. Nkiangunu bakutwa kumfiongunina ntumbu katuka mu yandi ; kansi ngudi antuti mpe watina, bu kazaya, vo yandi i mwisi Loma, bu kankanga.

30. Lumbu kiansuka bu kazola zaya ziku kiabila kikafundulwa kwa bayudayo, wankutula, wakamba bangudi zanganga ye bamayala babonsono bakutakana ; wakulumuna Paulu, wantula vana vabena.

KAPU 23.

1. Paulu wakitabila kwa bamayala, 7. wavutulwa ku tua, 12. walekulwa mfundu, 23. wafiduswa ku Kaisalia.

Paulu wasungamana bamayala, wavova : Lubabakala ye zimpangi, mono ntomene sala salu kiami kwa Nzambi mu kansansa kiakionsono kiabiza nate ye bwabu. Mav. 24: 16. 2 Tim. 1: 3.

2. Kansi Anania, i ngudi anganga, wakamba batelama va lueka luandi mu kumbanda va nwa.

3. Buna Paulu wavova kwa yandi : Nzambi keni kubanda, ubaka kiavembulwa; ngeye vwendi mu kumfundisa bwenina nsiku ye kembi mu kumbandisa, bukondolo mu nsiku ?

3 Mose 19: 15.

4. Batelama va lueka bavova : Fingidi ngudi angang' a Nzambie ?

5. Paulu wavova : Zimpangi, kizeyi kwami ko, vo yandi i ngudi anganga ; kadi diasonama : Nkuluntu abantu baku kuntesi diambi ko. 2 Mose 22: 28.

6. Paulu bu kazaya, vo ndambu yankaka i basaduki ye ndambu yankaka i bafalisi, waboka va bamayala : Lubabakala ye zimpangi ! Mono i mfalisi, i mwan' abafalisi. Mu diambu diavuvu ye mu diambu diamfulukulu abafwa mono mfundusu.

Mav. 24: 15, 21. 26: 5 b. Fili. 3: 5.

7. Bu kavova momo, nkindu yabwa ye bafalisi ye basaduki, kabu diakabana.

8. Kadi basaduki bavovanga, vo ka mwena mfulukulu ko ye ka zimbasi vo mpeve ko, kansi bafalisi batambudilanga mu mamole.

Mat. 22: 23. Mal. 12: 18. Luk. 20: 27.

9. Mbokolo yayingi yakala, bankaka mu minsoniki mu kabu diabafalisi batelama, babinda mpaka, bavova : Ka tusolole diambi mu muntu wau ko. Kansi bwe vo mpeve vo mbasi yavova kwa yandi ? Mav. 5: 39.

10. Kansi nkindu yayingi yakala, ngudi antuti watina, vo Paulu kayanzunwa mu bibuku kwa yau, wakamba binwani biza kulumuki ye kunziokuna mu yau ye kuntuala ku tua kiabinwani.

Mav. 25: 25. 26: 31.

11. Mu fuku dialanda Mfumu watelama va lueka luandi, wavova : Yangalala, kadi bonso buutelenge kimbangi mu mono mwamu Yelusalemi, i buna ufwiti tela kimbangi kaka mu Loma mpe. Mav. 18: 9. 19: 21.

12. Bu kwakia, bayudayo baleka mfundu, bakisinga, vo ka badie vo nwa ko, nate ye bamana vonda Paulu.

13. Baleka mfundu wowo bavioka makumaia.

14. Bayenda kwa bangudi zanganga ye ngudi zabantu, bavova : Yeto tukisingidi nsingulu, vo ka tubimbi lekwa ko, nate ye tuamana vonda Paulu.

15. Nkiangunu yeno ye bamayala lubakusa ngudi antuti, kidi kankulumuna kwa yeno, nkievo lukeni mu toma yuvuzula, bonso bwenina diambu diandi. Kansi yeto tukubamene mu kumvonda, bu kakiluakidi ko.

Mav. 25: 3.

16. Mwan' abusi kia Paulu wawa mu kambu, wayiza, wakota mu tua, wakamba dio kwa Paulu.

17. Paulu watela ntuti mosi mbila, wavova : Tuala toko diadi kwa ngudi antuti ; kadi wena diambu mu kunkamba.

18. Nkiangunu wambonga, wantuala kwa ngudi antuti, wavova : Paulu, i nkole, untelele mbila ye ungiuvudi yatuala toko diadi kwa ngeye, kadi diambu diena yandi mu kukamba.

19. Buna ngudi antuti wansimba mu koko kwandi, wayenda ku nenga, wanyuvula : Nki diodio diwena mu kunkamba ?

20. Yandi wavova: Bayudayo bawawasene mu kuyuvula watuala Paulu kwa bamayala kiambazi, nkievo wakana mu toma yuvuzula bwenina mu yandi.

21. Kansi kuyambulani walebakana kwa yau ko; kadi babakala baviokele makumaia beti kunsa kambu, bakisingidi, vo ka badie vo nwa ko, nate ye bamana kumvonda; bwabu bakubamene, bavingilanga nsilulu aku.

22. Buna ngudi antuti wasindika toko, wankamba: Kukambani muntu ko, vo umbakusi momo.

23. Yandi watela ntuti zole mbila, wavova: Lukubika nkama zole zabinwani, kidi benda ku Kaisalia ye lusambodia luantentami ye nkama zole zabankwa madionga mu ola kiantatu mu fuku.

24. Batuala mpe bulu, kidi batensika kio Paulu ye toma kwe kumvulusingi nate ye kwa Feliki, i nyadi.

25. Yandi wasonika nkanda wakala tezo kiaki:

26. Klaudio Lisia, kwa mwene Feliki, i nyadi waunene, kiese.

27. Bakala diadi diabakwa kwa bayudayo, diakutu vondwa kwa yau, bu yaluaka ye binwani ye yankatula, bu yakizayila, vo yandi i mwisi Loma.

28. Bu yazola zaya bila kibamfundila, yantuala kwa bamayala bau.

Mav. 22: 30.

29. Buna yamona, vo wafundwa mu biuvu biansiku miau, kansi kakala mfundu ufweni mu fwa vo mu kangwa ko. Mav. 25: 18, 19, 25. 26: 31.

30. Bu yabakusu, vo bakana sila bakala diodio kambu, mono imfidisi kwa ngeye, bu yakikambila mimfundi mpe bavova yau kibeni va luse luaku.

31. Nkiangunu binwani biabonga Paulu, bonso bubakambwa, bannata mu fuku kuna Antipatili.

32. Lumbu kiansuka bu bayambula mintentami mienda yandi, bavutuka ku tua.

33. Babana bu baluaka ku Kaisalia, batambika nkanda kwa nyadi, batula Paulu mpe kwa yandi.

34. Bu kamana wô tanga, wayuvula, nki atini kiansi katukidi. Bu kazaya, vo tukidi mu Kilikia,

35. wavova: Mono si yatoma kuyuvuzula, mfundi miaku bu milueki mpe. Yandi wakamba kakebwa mu vula dia Elode. Mav. 24: 1.

KAPU 24.

1. Paulu wafunduswa kwa Feliki. 24. Feliki wazola wa yandi mu minu kia Klisto.

Lumbu tanu mboki Anania, ngudi anganga ye ngudi zabantu bankaka bakulumuka ye mpovi, nkumbu andi Tetulo, bafunda Paulu kwa nyadi.

2. Bu katelwa mbila, Tetulo wabadika funda, wavova:

3. Bu tutambulanga yenge kiakingi mu ngeye ye biantomosono biambote bivangwanga mu mambu mamonsono ye muma mwamonsono kwa kanda diadi mu mabanza maku, ngeye Feliki waunene, buna tutambudidi dio mu matondo mamonsono.

4. Kansi kidi kiakuvukula diaka ko, mono ibombidila watuwa mafiuma mu nlembami aku.

5. Kadi tuamweni, vo bakala diodio i vunga ye ubwisanga nkindu mu bayudayo babonsono mu ntoto wena bantu, yandi i nkuluntu aluvanguku luabisi Nasaleti,

6. watonta sumuna kinlongo; yandi tuabaka mpe, Mav. 21: 28.

8. kwa yandi ngeye kibeni lenda zaya momo mamonsono matumfundidi, bu ukumfiongunina.

9. Bayudayo mpe bambulumukina, bavova, vo menina bonso bobo.

10. Paulu bu kalabukuswa kwa nyadi mu vova, yandi wavutula: Bu nzeyi, vo ngeye wena mfundisi akanda diadi mvu miamingi, buna itabila bungu diami mu kibakala,

11. bu ulenda zaya, vo kumi ye lumbu biole kaka, kasi mbalukila ku Yelusalemi mu sambila.

12. Ka bambwana mu kinlongo yavova kwa muntu ko vo tukisa ndemono abantu, ka mu nzo zatukutukunu vo mu mbanza ko; Mav. 25: 8. 28: 17.

13. ka balendi kusonga dina dibamfundidi ko.

14. Kansi diadi ntambudidi kwa ngeye, vo isadilanga Nzambi amase, bonso bwena nzila yoyo yibabikanga luvanguku, ilekanga minu mu momo mamonsono masonama mu nsiku ye momo mu mimbikudi;

15. ngiena vuvu kwa Nzambi, bonso yau kibeni bavingilanga, vo si mwakala mfulukulu yabalunungu ye bakondolo lunungu.

Dan. 12: 2. Yoa. 5: 28 b. Mav. 23: 6.

16. I kuma mono isanga kimfuzi mono kibeni mu kala kansansa kia-

mvinia kwa Nzambi ye kwa bantu ntangu zazonsono. Mav. 23: 1. 1 Pet. 3: 16.
17. Mvu miamingi mboki yayiza mu tuala nkailu miakiwuntu kwa kanda diami ye nkailu miazikwa, Mav. 11: 29 b. Loma 15: 25. Ngal. 2: 10.
18. mu miau bayudayo bankaka batuka mu Asia bambwana yabiekwa mu kinlongo, ka mwakala kabu vo mayoyila ko. Mav. 21: 26 b.
19. Bakutu kala vava va luse luaku ye kumfunda, vo bena bungu kwa mono.
20. Evo baba, yau kibeni bika bakamba vanga diambi dibasolula kwa mono, bu yatelama va bamayala,
21. kansi mu diambu diadi kaka diyabokila, bu yatelama mu yau: Mu diambu diamfulukulu abafwa mfundusu bwabu vantadisi eno. Mav. 23: 6. 26: 6. 28: 20.
22. Feliki waluta zaya mambu manzila yoyo, walunda bungu diau, wavova: Lisia, ngudi antuti, bu kakulumukini, mboki yatoma yuvuzula mambu meno. Mav. 23: 26.
23. Yandi wasikidikisa ntuti kakebwa ye vonguswa ye kakakidilani widi muntu mu bayandi bansadila ko. Mav. 27: 3. 28: 16.
24. Lumbu kwa mboki Feliki wayiza ye Dusila, i nkazi andi, i nyudayo, watumisa Paulu, wawa yandi mu minu mu Klisto Yesu.
25. Bu kavova mu lunungu ye mu kukiyala ye mu mfundusu yakwiza, buna Feliki wabwa wonga, wavutula: Nayendi kwaku ntangu yayi; bu mbeki ntangu yafwana, yakutedisa mbila. Eb. 10: 27.
26. Kadi wakala mpe vuvu, vo si kavewa bivanza kwa Paulu, nkiangunu wantumuzula, wammokisa.
27. Mvu miole bu mialunga, Feliki wavingulwa kwa Polokio Festo; Feliki bu kazola tukisa matondo mabayudayo, yandi wasisa Paulu wakangama. Mav. 25: 9, 14.

KAPU 25.

1. Festo wayenda ku Yelusalemi, 6. wavutuka ku Kaisalia. 13. Ntinu Angalipa wabumina kwa Festo, 23. wasongwa Paulu.

Nkiangunu Festo bu kamana vingana kiyadi, wabaluka ku Yelusalemi, tuka mu Kaisalia, lumbu tatu bu biavioka;
2. ngudi zanganga ye bantete mu bayudayo bafunda Paulu kwa yandi, bambombidila; Mav. 24: 1.
3. banlomba ngiambu, kidi kantumisa mu kunnata ku Yelusalemi; bakana kunsila kambu mu kumvonda mu nzila. Mav. 23: 15 b.
4. Buna Festo wavutula, vo Paulu ukebwanga mu Kaisalia, vo yandi kibeni wakana vutuka kuna nswalu.
5. Yandi wavova: Nkiangunu bena mu yeno bena lulendo, bika bakulumuka yami mu kumfunda, vo nkanu wena ye bakala diodio.
6. Bu kamana kala yau kanivo nani dialumbu kanivo kumi, wakulumuka ku Kaisalia; lumbu kiansuka wavwanda va kiandu kiamfundisi, wakamba Paulu katualwa.
7. Bu kaluaka, bayudayo batuka mu Yelusalemi banzungidila, batuadila mfundu miamingi ye mianzungu mibalembana songisa.
8. Buna Paulu wakitabidila ebu: Kiavolele masumu mu nsiku miabayudayo ko vo kwa kinlongo vo kwa Kaisali. Mav. 24: 12 b. 28: 17.
9. Kansi Festo wazola tukisa matondo mabayudayo, wavutula kwa Paulu, wavova: Zolele kwaku baluka kuna Yelusalemi ye funduswa mu mambu momo va luse luami? Mav. 24: 27.
10. Paulu wavova: Mono ntelamene vava va luse luakiandu kia Kaisali kiamfundusu, vava mfwiti funduswa. Kivengi dilembolo songa kwa bayudayo ko, bonso buutomene zaya mpe.
11. Nkiangunu vo ngiena dilembolo songa ye mpengi diambu difweni mu fwa, buna kilombele luve mu lembwa fwa ko, kansi vo widi diambu nkutu mu mabamfundidi ka diena diakedika ko, buna muntu kalendi kundianga kwa yau ko. Kwa Kaisali mbombedele. Mav. 28: 19.
12. Festo bu kakiyendila ku nenga ye minluengisi miandi, wavutula: Ngeye bombedele kwa Kaisali, kwa Kaisali wakwenda. Mav. 19: 21. 23: 11.
13. Lumbu kwa bu biavioka, ntinu Angalipa wayiza ku Kaisalia ye Benike mu kamba Festo malembe.
14. Bu bakala kuna lumbu biabingi, Festo watula mambu ma Paulu kwa ntinu, wavova: Bakala diasiswa nkole vava kwa Feliki. Mav. 24: 27.
15. Bu yayiza ku Yelusalemi, ngudi zanganga ye ngudi zabantu zabayudayo bafunda mu yandi, balomba yamfundisa.
16. Mono yavutula kwa yau, vo ka kwenani fu kiabisi Loma mu nianga

muntu ko, nate ye wafundwa wenina mfundi miandi zizi ye zizi ye beki ntangu mu kukitabila mu mfundu andi.

17. Nkiangunu bu bakutakana vava, kiavekika ntangu ko, kansi mu lumbu kiansuka yavwanda va kiandu kiamfundusu, yakamba bakala katualwa.

18. Mfundi bu mianzungidila, ka batumbula bila kiambi nkutu ko mu mampila yoyo mayabanza,

Mav. 23: 29. 26: 31.

19. kansi bakala biuvu biankaka mu yandi mu nsambudulu au a Nzambi ye mu Yesu wafwa, kansi Paulu wavova, vo wena moyo.

20. Bu yabwa kidunga, bonso bufwiti fiongununwa mambu momo, yayuvula, vo zolele kwenda ku Yelusalemi ye funduswa kuna mu mambu momo.

21. Kansi Paulu bu kabombidila mu kebwa mu yuvuzulwa va luse luambiazi, buna yakamba kakebwa, nate ye ilenda kumfidisa kwa Kaisali.

Mav. 27: 1.

22. Angalipa wavova kwa Festo: Mono kibeni mpe nzolele wa muntu wowo. Yandi wavova: Mbazi wakunwa.

23. Nkiangunu kiansuka Angalipa bu kayiza ye Benike mu nkembo wawingi ye bamana kota muwilwanga ye ngudi zantuti zabinwani ye ntu miambanza, buna Paulu watualwa mu diambu diankambulu a Festo.

24. Festo wavova: Ntinu Angalipa ye lubabakala babonsono luena vava ye yeto, vava lutonwa ndieu wafunda kabu diadionsono diabayudayo kwa mono ye mu Yelusalemi ye mwamu, babokanga, vo kafweni kala moyo diaka ko.

Mav. 22: 22.

25. Kansi mono yabakudi, vo kavengi diambu difweni mu fwa ko; kansi yandi kibeni bu kabombedele kwa mbiazi, mono ntunguni mu kumfidisa.

Mav. 23: 9, 29. 26: 31.

26. Kansi kibeki diambu diaziku ko mu sonika kwa mfumu ami mu yandi; nkiangunu intuedi va luse lueno ye bulutidi kwa ngeye, ntinu Angalipa, kidi bu kafunduswa, yabaka diambu mu sonika,

27. kadi mbenzi, vo ka busongele ko mu fidisa nkole ye lembwa ta bila bikafundulwa.

KAPU 26.

1. Paulu wakamba Angalipa diambu dikafundulwa. 30. Angalipa ye bayandi bakatuka.

Angalipa wavova kwa Paulu: Uveno luve mu kukivovila. Buna Paulu walambula koko kwandi, wavova mu kukitabidila:

2. Mono ikukibanzila mayangi, bu ikukitabidila bwabu va luse luaku, ntinu Angalipa, mu momo mamonsono maifundulwanga kwa bayudayo,

3. kadi ngeye tomene zaya fu biabionsono ye biuvu biena ye bayudayo. I kuma ilomba, ungwa mu mvibudulu.

4. Nkiangunu moyo ami uyakadidi tuka kileke, tuka mu mbadukulu mu kanda diami, mu Yelusalemi bayudayo babonsono bazeyi wo;

5. bu banzeyi tuka mu mbadukulu, vo bazolele ta kimbangi, vo mono bonso mfalisi yakedi moyo bonso bwenina luvanguku lulutidi sungama mu nsambudulu eto a Nzambi.

Mav. 22: 3. 23: 6. Fili. 3: 5.

6. Kansi bwabu ntelamene vava mu funduswa mu diambu diavuvu kiansilulu yasila Nzambi kwa mase meto,

Mav. 13: 32 b. 28: 20.

7. kumi ye makanda meto mole masanga vuvu mu baka nsilulu yoyo, basadilanga Nzambi mu kimfuzi fuku ye mwini. Ntinu, mu diambu diavuvu kiokio ifundwanga kwa bayudayo.

Mav. 24: 15.

8. Mu nkiama luzengele, vo i minu kiankatu, vo Nzambi ufulukisanga bafwa?

9. Mono kibeni mpe yabanza kwami, vo mfwiti vanga mamingi makitantu kiankumbu a Yesu, mwisi Nasaleti;

Mav. 8: 3. 9: 1 b. 22: 4 b.

10. yavanga mo mpe mu Yelusalemi; yatudisa babingi bavedila mu boloko, bu yakitambudila bo lendo kwa ngudi zanganga ye bu bavondwa, yavena bo luve luami.

11. Mono yabalonga ndongi ntangu zazingi mu nzo zatukutukunu zazonsono, yabakomina mu tiaka, bu yabalaukila beni, yabazoma nate ye mu mbanza zanzenza.

12. Bu yayenda ku Damasko ye lendo ye luve biabangudi zanganga,

13. buna, ntinu, va ntangu ambata mu nzila yamona kia kutukidi mu zulu, kulutidi ntentin' antangu, kwankienzula kinzungidila ye bayenda yami.

Mav. 9: 3 b. 22: 6 b.

14. Yeto babonsono bu tuamana bwa va ntoto, yawa ndinga yavova kwa mono mu nding' akiyibli: Sauli, Sauli, mu nkiama unzomene? Diampasi kwa ngeye mu ta kisi mu zinsongi.

15. Mono yavova: Mfumu, u nani

kwaku? Kansi Mfumu wavova: Mono i Yesu uuzomanga.

16. Nanguka watelama mu malu maku; kadi mu diambu diadi mbonekene kwa ngeye, kidi yakusola sielo ye mbangi mu momo mawamweni ye mu momo mangina monikina kwa ngeye;

Yeh. 2: 1.

17. bu ikutaninanga mu bantu ye mu bangoi, i kwa yau ifidisi

18. mu zibula meso mau, kidi bafila tombe nima ye tadisa ku kia, ye fila lendo kia Satana nima ye tadisa kwa Nzambi, kidi batambula ngiambudulu amasumu mu minu mu mono ye difwa ye yau babiekwa.

Yes. 35: 5. 42: 7. 60: 1. Ef. 1: 18. 2: 2. Kolo. 1: 13. Mav. 20: 32.

19. Nkiangunu, ntinu Angalipa, kiakolama kwa mona-meso makizulu ko,

Ngal. 1: 16.

20. kansi yateka samuna kwa bakala mu Damasko ye mboki mu Yelusalemi ye nsi yamvimba ya Yuda ye kwa bangoi, kidi bavilula diela ye bangumuka kwa Nzambi ye vanga mavanga mafweni mu mpilulu adiela.

Mav. 9: 20, 28. Mat. 4: 17.

21. Mu diambu diodio bayudayo bambaka, bu yakala mu kinlongo, batonta kumponda. Mav. 21: 27 b.

22. Nkiangunu yatambula lusadusu lutukidi kwa Nzambi, yakidi telama lumbu kiaki, itanga kimbangi kwa babake ye babanene, kivovanga diankaka ko, kansi momo makamba mimbikudi ye Mose, vo si makalakana,

Mav. 24: 14.

23. vo Klisto wakana lungwa, vo yandi bonso ntekidi amfulukulu abafwa wakana samuna kia ye kwa bantu ye kwa bangoi.

Luk. 24: 26. 1 Kol. 15: 20. Kolo. 1: 18. Nzai. 1: 5.

24. Bu kavova momo mu kukitabidila, Festo wavova mu ndinga yayinene: Paulu, ngeye laukidi; zayu kiaku kiakingi kikulaukisi.

25. Paulu vo: Kilaukidi ko, Festo waunene, kansi ivovanga mambu makedika ye maluenga.

26. Kadi ntinu uivovilanga mu kibakala, zeyi momo; kadi ndekokoso minu, vo widi diambu nkutu mu momo ka diaswama kwa yandi ko, kadi momo ka mavangamene va fuma ko.

Yoa. 18: 20.

27. Ntinu Angalipa, lekele kwaku minu mu mimbikudie? Nzeyi kwami, vo lekele minu.

28. Kansi Angalipa wavova kwa Paulu: Mu mafiuma undebele, kidi yavangwa nkwa Klisto.

29. Kansi Paulu vo: Nzodele Nzambi, vo mafiuma vo mamingi, ka ngeye kaka ko, kansi babonsono bangwilu bwabu lumbu kiaki, vo bakala bonso bungiena, kondwa kwatuvambu tuatu.

30. Ntinu watelama ye nyadi ye Benike ye bavwanda yau,

Mav. 23: 9, 29. 25: 25.

31. bu bakatuka, bamokasana, bavova: Muntu wowo kavanganga diambu difweni mu fwa vo mu kangwa ko.

32. Angalipa wavova kwa Festo: Muntu wowo ukutu lenda yambulwa, vo kabombedele kwa Kaisali ko.

Mav. 25: 11. 28: 19.

KAPU 27.

1. Paulu wananguka mu kwenda ku Loma. 14. Tembo kiangolo kiakala mu mbu. 21. Paulu wasiamisa bakala yandi. 27. Nzaza yakakama, yabungwa.

Bu bwazengwa, vo tuakana sabuka ku Italia, bayekula Paulu ye zinkole zankaka kwa ntuti abinwani, nkumbu andi Yulio, mu buka kia Kaisali. Mav. 25: 12, 21.

2. Bu tuakota mu nzaza yakisi Adalamitio yakana sabuka ku vuma biena mu simu dia Asia, tuasisa mu nseke; Alistalako, i mwisi Makedonia, watuka mu Tesalonika, wakala yeto.

3. Lumbu kiansuka tuasensa ku Sidoni, Yulio wasonga Paulu nlembami, wanyambula kenda kwa bakundi bandi ye songwa kiwuntu.

Mav. 24: 23. 28: 16.

4. Bu tuasisa vana, tuasabuka ku banda dia Kipelo, kadi mpeve zatukika.

5. Bu tuasabuka mbu wena ku Kilikia ye Pamfilia, tuasensa ku Mila mu Likia.

6. Ntuti bu kabwana nzaza yakisi Alesandia kuna yasabukanga ku Italia, buna watukotisa mo.

7. Bu tuasabuka mu lumbu biabingi buke-buke, mu mpasi tualuaka lukufi ye Kinido, mpeve ka yatuyambula tuasensa kuna ko, buna tuayenda ku banda dia Klete va Salamone.

8. Mu mpasi tuanama simu, tualuaka ku vuma kibikwanga Masabu mabiza, koko lukufi kwakala mbanza Lasea.

9. Ntangu zazingi bu zaveka ye nsabuku yakibadikila kala nsisi, kadi lumbu biambinunu ansoki biakiviokila, Paulu walubula,

10. wavova kwa yau: Lubabakala, mbweni, vo nsabukulu si yakala nzungu ye mvidusu yayingi, ka bizitu kaka ko ye ka nzaza kaka ko, kansi miela mieto mpe.

11. Ntuti waluta leka minu mu mbindiki ye mvwe anzaza, kaleka minu mu momo mavova Paulu ko.

12. Sabu bu ka diatoma mu nsungi asivu kwa yau ko, babingi baluengisa mu katuka vana mu diambu diatonta luaka ku Feniki, sabu dia Klete diatadisa ku ntini yaeste yasude ye ku ntini yaweste yanode, kidi bakala kuna mu nsungi asivu.

13. Mpeve yasude yamalembe bu yavevumuka, babanza, vo kani diau diatunguka, batombula mbwa, bayendila Klete lukufi ye simu.

14. Fintama-ntama mboki tembo kiangolo kiatuka va sanga kiawongumuka, kibikwanga mpeve yaeste yanode.

15. Nzaza bu yanatukuswa ye yalembana kika mpeve, tuayambula tuavekuswa, tuayenduswa. Lumb. 107: 25 b.

16. Bu tualuaka ku nim' ansanga-nsanga kibikwanga Klauda, buna fiuma fiasala, nga tualembana tanina bota kianzaza.

17. Bu batombula kio, basadila biansiamusu, bu bazinga nzaza; bu bakala wonga mu kakama mu Siliti, bamanuna mvwela, bayambula bavekwa.

18. Bu tualungwa beni kwa tembo, lumbu kiansuka batuba bilekwa mu mbu,

19. lumbu kiantatu batuba mu mau moko lekwa bisadulwanga mu nzaza.

20. Ntangu ye zimbwetete bu zalembwa monika mu lumbu biabingi ye tembo kiakingi kiakima, buna vuvu kiakionsono mu vuluswa kiakatuka.

21. Bu balembwa dia ntangu zazingi, Paulu watelama mu monakanda diau, wavova: Lubabakala, nga luakutwa kungwa ye lembwa sisa Klete ye lembwa kutumwesa nzungu zazi ye mvidusu.

22. Bwabu mono iluleba luakala kibakala, kadi buna luena widi mwela nkutu ka uvidi ko kansi nzaza kaka.

23. Kadi fuku diadi mbasi a Nzambi yimvwidi yiisadilanga mpe, yitelamenenge yami, Mav. 5: 19. 8: 26. 10: 3. 12: 7.

24. yivovelenge: Paulu, kukalani wonga ko; fwiti telama kaka va luse lua Kaisali, se tadi, Nzambi wakukaidi babonsono basabukanga yaku.
Mav. 18: 9. 23: 11.

25. Lubabakala, nkiangunu lukala kibakala, kadi ilekanga minu mu Nzambi, vo si bwakala bumosi bonso buvovolongo kwa mono,

26. kansi va sanga kiakingandi tuakatwa kakama. Mav. 28: 1.

27. Kumi ye fuku diaia bu diayiza, tuaveka vana mbu a Adalia, mu ndingu ansi bisadi bianzaza biabanza, vo bafinangene ye simu.

28. Bu bateza mpinda, bamona, vo yakala makumole mamavwata; kansi bu batatuka finseke-nseke ye bateza diaka, bamona, vo mpinda yakala kumi ye mavwata matanu.

29. Bu bakala wonga, kanivo tuakakama va nsi amatadi, bakulula mbwa zia ku banda dianzaza, bazola kwakia.

30. Bisadi bianzaza bu biatomba mu taba ye biakulula bota kianzaza mu mbu mu bila kiakana kulula mbwa ku ntu anzaza,

31. buna Paulu wavova kwa ntuti ye binwani: Vo baba ka basidi va nzaza ko, nga ka lulendi vuluswa ko.

32. Buna binwani biazenga nsinga miabota kianzaza, bayambula kiasotuka.

33. Bu bavingila kwakia, Paulu wabombidila babonsono badia, wavova: Bwabu i kumi ye lumbu kiaia kiluavingidi, luakidi mina nsoki, ka luadidi lekwa ko. Lumb. 102: 4.

34. Nkiangunu mono ilubombidila luabonga madia, kadi diodio diena mu mpulusu eno, kadi buna luena widi muntu nkutu kavidisi lusuki luantu andi ko.

35. Bu kavova momo ye bonga dimpa, watonda kwa Nzambi va luse luababonsono, wabukuna dio, wabadika dia.

36. Babonsono bakala kibakala, babonga madia yau mpe.

37. Mu nzaza tuakala buna tuena nkama zole ye lusambodia ye miela nsambanu.

38. Bu bamana yukuta dia, basa nzaza nasavu-savu, batuba mbongo mu mbu.

39. Bu kwakia ka bazaya nsi ko, kansi bamona mvaka wena simu dialendumuka ubatunguna mu vekisa nzaza, vo balenda.

40. Bakatula zimbwa, basotuna zo mu mbu, bakangula nsinga miabindukulu, batombula mvwela ya ku ntu mu mpeve, basungika ku simu.

41. Kansi babwana nsongi ansi, bakumika yo nzaza; ntu anzaza wakakama vana, walembana kunkuka, kansi bandu diatabuzuka kwa ngolo zambula.

42. Lukanu luabinwani luakala mu

vonda zinkole, kidi mosi nkutu kataba mu ta minga ko.

43. Ntuti wazola toma vulusa Paulu, wabakakidila mu kani diau ye wakamba bazeyi ta minga badumuka ye tekila ku simu,

44. bankaka mu mabaya ye mu buku bianzaza. Bonso bobo bwakala, vo babonsono baluaka batoma vuluka ku simu.

KAPU 28.

1. Ba Paulu baluaka ku Melita. 7. Paulu waniakisa se dia Popilio, 11. waluaka ku Loma, 16. wakutikisa bayudayo bakala muna. 23. Basa lumbu kibana wa nsamu andi. 29. Paulu wakala mu Loma mvu miole.

Bu tuavuluswa, tuazaya, vo sanga kibikwanga Melita. Mav. 27: 26, 39.

2. Bisi nsi batusonga nlembami beni, kadi bakwika tia, batutambula babonsono mu diambu diamvula yanoka ye mu diambu diakiozi. 2 Kol. 11: 27.

3. Paulu bu katiama mwita wankuni ye watula wo va tia, buna mpidi yavaika mu diambu diambangazi, yaziatama koko kwandi.

4. Bisi nsi bu bamona bulu kiazembalala mu koko kwandi, bavovasana: Kedika muntu wowo i mvondi, kayambulu kwa Dike kakala moyo ko, mpeleko walalulwa mu mbu.
Luk. 13: 2. 5 Mose 32: 24. Yobi 20: 16.

5. Mwanki wakubula bulu ku tia, kamona buma ko. Luk. 10: 19.

6. Kansi bavingila kavimba vo ntumbu bwa wafwa. Bu bavingila ntama beni ye bamona, vo kamona buma ko, buna bavilula ye bavova, vo yandi i nzambi.

7. Mu ntini yavuma kiokio mwakala mayinza mavuwa kwa wantete mu sanga, nkumbu andi Popilio; yandi watutambula, watuvana nzo yandeka mu luzolo mu lumbu tatu.

8. Bwakala vo se dia Popilio dialambalala ye yela kwayuku-yuku ye vumu vioka. Paulu wakota kwa yandi, wasambila, wantula moko, wanniakisa.

9. Diodio bu diavangama, bankaka mpe mu sanga bakala yela bayiza, baniakuswa,

10. batuzitisa nzitusu miamingi; bu tuakatuka, banata ku nzaza bituakala nsatu.

11. Ngonda tatu mboki tuakatuka kuna mu nzaza yakisi Alesandia yakala mu sanga mu nsungi asivu, yakala dimbu kia Dioskuli.

12. Bu tuasensa ku Silakusa, tuakala kuna lumbu tatu.

13. Tuka kuna tuazunga, tualuaka ku Lengio; lumbu kimosi mboki mpeve yasude bu yatelama tualuaka ku Puteoli mu lumbu kianzole,

14. bu tuasolula zimpangi kuna, tuayuvulwa mu kala yau lumbu nsambodia, mboki tualuaka kuna Loma.

15. Zimpangi bu zawa mu yeto, zayiza kutukiki nate ye kuna zandu dia Apio ye Tabelene Tatu. Paulu bu kabamona, watonda kwa Nzambi, wakala kibakala.

16. Bu tuakota mu Loma, Paulu wabaka luve mu kunda mu yandi nzo ye kinwani kiankenga. Mav. 24: 23. 27: 3.

17. Lumbu tatu mboki bwakala, vo yandi wakutikisa bakala bantete mu bayudayo. Bu bakutakana, wavova kwa yau: Lubabakala ye zimpangi, mpeleko kiavovele diambu kwa bantu ko vo kwa fu biamase meto ko, mwanki yayekulwa nkole tuka mu Yelusalemi mu moko mabisi Loma;
Mav. 23: 1. 24: 12. 25: 8.

18. bazola kungiambula bu bameni kumfundisa, kadi kiakala bila kiafwa ko.

19. Kansi bayudayo bu babangisa, yakomunwa yabombidila kwa Kaisali, kansi ka nkievo mbeki diambu diifundila kanda diami ko. Mav. 25: 11 b.

20. Nkiangunu i bila kiyalutelele mbila mu mona ye mu vova kwa yeno, kadi mu diambu diavuvu kia Isaeli nkangamene luvambu lualu.
Mav. 23: 6. 24: 21. 26: 6 b. Ef. 6: 20.

21. Bavova kwa yandi: Ka tuatambudi masonukwa mu ngeye matukidi mu Yuda ko, mpangi nkutu ka yayizidi ye kembi ye vovele diambu diambi mu ngeye ko;

22. kansi tuzolele wa kwa ngeye, bonso buubanzanga; kadi tuzeyi, vo luvanguku lolo lubanguswanga mwamonsono. Luk. 2: 34. Mav. 24: 5, 14.

23. Bu batula lumbu kwa yandi, babingi bayiza kwa yandi mu nzo andi bakabangudila ye toma tela kimbangi mu kimfumu kia Nzambi, wabalekikisa minu mu Yesu mu nsiku mia Mose ye mu bambikudi tuka mu nsuka nate ye nkokila.

24. Bankaka balekukuswa minu mu momo mavovwa, kansi bankaka ka baleka minu ko.

25. Bu balembana wawasana, bavambana, Paulu bu kakivovila diambu diadi dimosi: Mpeve yavedila yatoma

vova mu Yesaya, mbikudi, kwa mase
meno,
26. uvovele : Wenda kwa bantu baba
ye vova : Mu wa si luawa, kansi yeno
ka luzayi ; mu mona si luamona, kansi
yeno ka luvisi ; Yoa. 12: 40.
27. kadi ntima miabantu baba mi-
ameni viba, matu mau mayikidi mavu-
kuka ; meso mau bazimini mo, ka bidi
vutuka mona mu meso ye wa mu matu
ye zaya mu ntima ye vilula diela, mpasi
yabaniakisa.

28. Nkiangunu bika diazayakana
kwa yeno, vo mpulusu yoyo ya Nzambi
yafiduswa mu bangoi ; wa si bawa mpe.
Luk. 24: 47. Mav. 13: 46. 18: 6. Lumb. 98: 2.
30. Yandi wakunda mvu miole mia-
mvimba mu yandi nzo yikafutila, wata-
mbula babonsono bakota kwa yandi,
31. wasamuna kimfumu kia Nzambi,
walonga momo mena mu Mfumu Yesu
mu kibakala kiakionsono ye kondwa
kwankakudulu.

NKAND' A PAULU KWA BISI LOMA.

KAPU 1.

1. Mbadukulu. 8. Paulu wazola kwenda ku-
na Loma, 18. wazaikisa tombe kiabangoi.

Paulu, i nang' a Yesu Klisto, wabo-
kulwa mu kala ntumwa, wavangu-
dulwa mu nsamu wambote wa Nzambi
Mav. 13: 2. 1 Kol. 1: 1.
2. —ukakisila mu mbikudi miandi
mu masonukwa manlongo—
3. mu mwan' andi wabutukila mu
nkun' a Davidi mu nsuni, Luk. 1: 32.
4. watumbwa Mwan' a Nzambi mu
lulendo mu Mpeve yampedolo mu dia-
mbu diamfulukulu mu bafwa, Yesu
Klisto, i Mfumu eto, Eb. 1: 5. 5: 5 b.
5. mu yandi tuatambula nlemvo ye
kintumwa mu lutumumunu luam'nu
mu bangoi babonsono mu diambu dia-
nkumbu andi ;
Loma 12: 3. 15: 15 b. 1 Kol. 15: 10. Ef. 3: 8.
Loma 16: 26.
6. mu yau yeno luena mpe, lubakia-
bokulwa ba Yesu Klisto ; Loma 9: 24.
7. kwa babonsono bena mu Loma
bazolwa kwa Nzambi, babokulwa mu
kala bavedila. Nlemvo kwa yeno ye
yenge kitukidi kwa Nzambi, i Seto, ye
Mfumu Yesu Klisto. 2 Tim. 1: 9. Ef. 1: 1.
8. Va ntete mono ntondele kwa
Nzambi ami mu Yesu Klisto mu yeno
babonsono, minu kieno bu kisamunwa-
nga mu nza yamvimba.
1 Kol. 1: 4. 1 Tes. 1: 2.
9. Kadi Nzambi yiisadilanga mu
mpeve ami mu nsamu wambote wa
Mwan' andi i mbangi ami, bonso bui-
bambuzulanga moyo mu yeno,
Ef. 1: 15 b. Fili. 1: 3 b., 8 b.
10. bu ilombanga ntangu zazonsono
mu tusambulu tuami, mpasi vazimuni-
na yakala vila diangizulu kwa yeno mu
luzolo lua Nzambi. Ef. 1: 16.
11. Kadi ngunda zena yami mu ku-
lumona, kidi yalukabila nkailu anle-
mvo wampeve, kidi luasikalala ;
Loma 15: 23, 32.
12. i mpila mosi vo mu yeno tubo-
mbasana va kimosi mu minu kieto, i
kieno ye kiami. Loma 15: 32.
13. Luzimpangi, kizolele ko, vo lu-
lembolo zaya, vo yakana nkana zazingi
mu kwiza kwa yeno—kansi nate ye
bwabu yakakudulu—kidi yabaka mbu-
tu mu yeno mpe, bonso mu bangoi
bankaka.
14. Mono i nkwa mfuka mu baelene
ye kwa banzenza, kwa banduenga ye
kwa bamafutu. 1 Kol. 9: 16.
15. Nkiangunu vo i diambu diami,
nga nkubamene mu samuna nsamu wa-
mbote kwa yeno mpe luena ku Loma.
16. Kadi kiena nsoni mu nsamu wa-
mbote ko, kadi i lulendo lua Nzambi
mu mpulusu kwa babonsono balekanga
minu, va ntete kwa nyudayo mboki
kwa mwisi Elene mpe ;
Lumb. 40: 10 b. 2 Tim. 1: 8. 1 Kol. 1: 18.
Mav. 13: 46. 1 Kol. 1: 24. Loma 2: 9.
17. kadi mu wowo muzaikuswanga
lunungu lua Nzambi mu minu ku mi-
nu, bonso bwasonama : Nkwa lunungu
si kakala moyo mu minu.
Loma 3: 21 b. Eb. 10: 38.
18. Kadi nganzi za Nzambi zizaiku-
swanga tuka mu zulu mu ludimbuku
lualonsono luabantu ye mu kondwa
kwalunungu, basimbidilanga kedika
mu kondwa kwalunungu ; Ef. 5: 6.

19. kadi mazayakene mu Nzambi mamonekene mu yau, kadi Nzambi wabamonikisina mo.
Mav. 14: 17. 17: 24 b.
20. Kadi mena yandi malembwa monika, i lulendo luandi luamvu ya mvu ye kinzambi kiandi kiamvu ya mvu, bimonwanga tuka mu nsemono anza, bu biviswanga kwa mavanga, ka bidi baka mpengomokono. Lumb. 19: 2 b.
21. Kadi bu bazaya Nzambi, ka bankembila bonso Nzambi ko, ka batonda kwa yandi ko, kansi batumpalala mu mabanza mau, ntima miau miabuzengi miayika tombe. Ef. 4: 17 b.
22. Bu bakivovila vo banduenga, bayikidi buzengi, 1 Kol. 1: 20. Yel. 10: 14.
23. basekula nkembo a Nzambi ulembolo fukila mu fwanana kifwani kiamuntu ufukilanga ye kiazinuni ye kiabulu biamalu maia ye kiabulu bizanzalanga.
2 Nt. 17: 29. Lumb. 106: 20 b. Yes. 40: 18 b. Yel. 2: 11. Mav. 17: 29.
24. Nkiangunu Nzambi wabayekula mu nzinunu zantima miau mu nsumukunu, mpasi nitu zau zavwezuka mu yau ;
25. basekula kedika kia Nzambi mu makutu, bavuminanga ye sadilanga biasemwa, ye ka nsemi ko, i nkwa lusakumunu mvu ya mvu. Ameni.
Loma 9: 5. 2 Kol. 11: 31.
26. Nkiangunu Nzambi wabayekula mu tima diamvwezo ; kadi bakento bau basekula nsadulu akimuntu mu yina yakondwa kimuntu.
3 Mose 18: 23. Ef. 5: 11 b.
27. Mpila mosi babakala mpe basisa nsadulu ankento yakimuntu, bazinasana mu tima diau, babakala basadilanga mamvwezo mu babakala, batambulanga mu yau kibeni mvutulu anlandu ufweni wamvidungusu au. 3 Mose 18: 22.
28. Bonso bubalembwa banza, vo bufweni mu keba Nzambi mu nzailu, i buna Nzambi wabayekula mu diela dikadifweni mu vanga malembolo fwana ;
29. bazala kwa kondwa kwalunungu kwakonsono, yayibi, kimfunia, kabi ; bazala kwa yandu diameso, bema, lusuku, bungubi, nsoki ;
Ngal. 5: 19 b. 1 Kol. 6: 9 b. 2 Kol. 12: 20. Ef. 5: 3 b.
30. i bankwa nsamu mialunsi-lunsi, minkedi, bakiabelwa kwa Nzambi, minzungudi, bankwa ngianza ye mayama, nsoki miayayibi, nkolami miamase ye zingudi,
31. bakondwa kwazayu, mvondi mialuwawanu, mintondudi, bakondwa kwankenda,
32. bu bazaya nsikudukusu alunungu lua Nzambi, vo bavanganga mambu mampila yoyo bafweni mu fwa, ka bavanganga bo kaka ko, kansi batambudilanga mu bavanganga mo.
Hos. 7: 3. Lumb. 50: 18.

KAPU 2.

1. Paulu walonga, vo bayudayo mpe ka balendi baka mpengomokono ko. 11. Bavanganga nsiku banunguswanga, kansi ka bawanga mio kaka ko.

I kuma kulendi baka mpengomokono ko, umuntu, kanivo ngeye i wonso wonso ufundisanga ; kadi bu ufundisi wankaka, ukibedese, kadi ngeye ufundisanga usadilanga momo mamosi.
2 Sam. 12: 5 b. Mat. 7: 1.
2. Kadi tuzeyi, vo mfundusu a Nzambi yena yakedika mu basadilanga mambu mampila yoyo.
3. Kansi ngeye, umuntu, ufundisanga basadilanga mambu mampila yoyo, kansi uvanganga mo mpe, kadi benzie, vo si utaba mu mfundusu a Nzambi ?
4. Evo ngeye uyinanga kimvwama kiandi kiawote ye kiambuwa ntima ye kiamvibudulu, kansi lembolo zaya, vo wote wa Nzambi ukutualanga ku mpilulu adiela. Yes. 30: 18. 2 Pet. 3: 9, 15.
5. Kansi mu diambu diambalu aku ye ntim' aku ulembolo viluka, ukukiyudikilanga nganzi mu lumbu kianganzi ye kianzaikusu amfundusu yalunungu ya Nzambi ;
5 Mose 32: 35. Loma 9: 22.
6. si kavutula nlandu kwa muntu muntu, bonso bwenina mavanga mandi,
Yobi 34: 11. Lumb. 62: 12. Yel. 17: 10. 32: 19. Mat. 16: 27. Nzai. 22: 12.
7. i moyo wamvu ya mvu kwa yau batombanga mu kimfuzi mu mavanga mambote nkembo ye nzitusu ye kondwa kwafukila,
8. kansi nganzi ye mafuluka kwa yau bena luvanguku, balembolo tumamana kedika, kansi batumamana kondwa kwalunungu. 2 Tes. 1: 8.
9. Kwama ye kingongo mu mwela wawonso muntu usadilanga mambi, wanyudayo va ntete mboki wamwisi Elene, Loma 1: 16.
10. kansi nkembo ye nzitusu ye yenge kwa wonso muntu usadilanga mambote, nyudayo va ntete mboki mwisi Elene mpe.

11. Kadi kwa Nzambi ka kwenani ntalwa azizi kiamuntu ko.
5 Mose 10: 17. 2 Lus. 19: 7. Yobi 34: 19. Mav. 10: 34. Ngal. 2: 6. Ef. 6: 9. Kolo. 3: 25. 1 Pet. 1: 17.

12. Kadi babonsono bavolanga masumu ye kondwa kwansiku, si babungana ye kondwa kwansiku ; babonsono bavolanga masumu ye bena ye nsiku, si bafunduswa mu nsiku.

13. Kadi bawanga nsiku ka balunungu va luse lua Nzambi ko, kansi bavanganga nsiku si banunguswa
Mat. 7: 21. 1 Yoa. 3: 7. Yak. 1: 22.

14. —kadi bangoi bakondolo nsiku, bu bavanganga mu kimuntu momo mansiku, buna yau bu bakondolo nsiku, yau kibeni i nsiku,

15. basonganga, vo mavanga mansiku masonukwa mu ntima miau, kansansa kiau bu kitelanga dio kimbangi ye mabanza mau mafundasananga vo manungasananga— Eb. 8: 10. Loma 9: 1.

16. kina lumbu kina fundisa Nzambi mambu maswekwa mabantu, bonso bwenina nsamu ami wambote mu Klisto Yesu. Mat. 25: 31 b. Loma 16: 25.

17. Kansi vo ngeye ubikwanga nyudayo ye vundanga va nsiku ye ukukiyananga mu Nzambi Yoa. 8: 33, 41.

18. ye zeyi luzolo luandi, bu walongwa mu nsiku, utontanga momo mena diswaswana, Fili. 1: 10.

19. ukukilekilanga minu, vo ngeye i ntuadisi abampofo, kia kwa yau bena mu tombe, Mat. 15: 14.

20. nluengisi kwa bamafutu, nlongi abena kinswa, mu nsiku wena nkadulu anzailu ye kedika ;

21. nkiangunu ngeye ulonganga wankaka, kukukilonganga koe? Ngeye bu usamunanga vo: Kuyibani ko, ngeye uyibange? Lumb. 50: 15 b. Mat. 23: 1 b.

22. Ngeye uvovanga vo: Kuyangani ko, ngeye uyangange? Ngeye ukankumukinanga biteki, ngeye utananga vwale?

23. Ngeye ukukiyananga mu nsiku, ngeye uvwezanga Nzambi mu ntulumunu ansikue?

24. Kadi nkumbu a Nzambi yitiakwanga mu bangoi mu diambu dieno, bonso bwasonama.
2 Sam. 12: 14. Yeh. 36: 20 b.

25. Kadi nzengolo yitomisanga nitu, vo uvanganga nsiku, kansi vo u ntulumuni ansiku, buna nzengolo aku yayikidi kondwa kwanzengolo.
1 Kol. 7: 19.

26. Nkiangunu vo nkwa kondwa kwanzengolo ukebanga nkondo miansiku, kondwa kwandi kwanzengolo kadi kutangwanga nzengolo koe?

27. Ndiena i nkwa kondwa kwanzengolo mu mbutukulu ye uvanganga nsiku, si kafundisa ngeye u ntulumuni ansiku wena bisono ye wazengwa.

28. Kadi yandi ka i nyudayo ko umonekene bo, ka i nzengolo yoyo ko yimonikanga mu nsuni ;
Yoa. 8: 39. Ngal. 6: 15.

29. kansi yandi i nyudayo wena bo mu nsweki, nzengolo i yina yantima mu mpeve, ka mu bisono ko; nsikulu andi ka i yabantu ko, kansi ya Nzambi.
Mav. 7: 51. Kolo. 2: 11. Fili. 3: 2 b. 1 Pet. 3: 4.

KAPU 3.

1. Bayudayo balutidi. 9. Babonsono bamana vola masumu. 21. Lunungu lua Nzambi lumonikanga mu Klisto. 27. Tununguswanga mu minu.

Nkiangunu ndutulu anyudayo nki yena, vo ndandu anzengolo nki yena?

2. Yayingi yampila mu mpila: va ntete mambu ma Nzambi balekulwa mo minu. 5 Mose 4: 7 b.

3. Kadi nki vo bankaka badimbula minu? Kadi ndimbulu au aminu si yakabikisa kinkwikizi kia Nzambie?
Eb. 4: 2. 4 Mose 23: 19. Loma 9: 6. 2 Tim. 2: 13.

4. Ka bwa ko! Bika Nzambi kakala wakedika, kansi muntu muntu nkwa luvunu, bonso bwasonama: Kidi wanunguswa mu mambu maku ye nunga, bu ufundisanga.
Lumb. 62: 9. 116: 11. 51: 4.

5. Kansi vo kondwa kweto kwalunungu kusonganga lunungu lua Nzambi, buna nki tuvova? Kadi Nzambi kondolo lunungu, bu katualanga nganzie? Mono mpovele mu kimuntu.
Loma 6: 19. Ngal. 3: 15.

6. Ka bwa ko! kadi Nzambi buna bwe si kafundisa nza?
1 Mose 18: 25. Yobi 8: 3. 34: 17.

7. Kansi vo mu luvunu luami kedika kia Nzambi kiabuka mu nkemboso andi, buna mu nkiama yakidi funduswa mpe bonso nkwa masumu?

8. Mu nkiama tualembwa sa, bonso bututiakwanga ye bonso butanga bankaka vo tuvovanga: Bika tuavanga mambi, kidi mambote makwiza? I nzengolo au yisongele.

9. Buna bwe? Yeto tulutidie? Ve, ka bwa ko, kadi tukukifundidi ye bayudayo ye baelene, vo buna bena bena kunsi amasumu,
Loma 11: 32. Ngal. 3: 22.

10. bonso bwasonama: Ka kwenani walunungu ko, ka umosi nkutu ko.
Lumb. 14: 2 b. 53: 2 b.
11. Ka kwenani wanduka ko, ndiena utombanga Nzambi kenani ko.
12. Babonsono bamana vengama, babonsono bayikidi banana, uvanganga wote kenani ko, ka umosi nkutu ko.
13. Malaka mau i ndiamu yamwasi, bavunginikanga mu tudimi tuau; n-a miampidi miena kunsi akoba biau.
Lumb. 5: 9. 140: 3 b.
14. Nwa miau miazala kwa singa ye ndudi. Lumb. 10: 7.
15. Malu mau mena nswalu mu tengula menga. Zing. 1: 16. Yes. 59: 7 b.
16. Mbungulu ye ncita zena mu nzila zau,
17. nzil' ayenge ka bazeyi yo ko.
18. Vumi kia Nzambi ka kiena mu meso mau ko. Lumb. 36: 1.
19. **Kansi** yeto tuzeyi, vo mamonsono mavovanga nsiku, mivovanga mo kwa bena ye nsiku, kidi nwa miamionsono miabatwa ye nza yamvimba yanata nkanu kwa Nzambi;
20. kadi nsuni nkutu ka unungu-swa mu mavanga mansiku va luse luandi ko; kadi mu nsiku mutukidi nzailu amasumu.
Lumb. 143: 2. Ngal. 2: 16. Loma 7: 7.
21. **Kansi** bwabu lunungu lua Nzambi luamonika mu kondwa kwa-nsiku, luatelwa kimbangi kwa nsiku ye kwa mimbikudi,
1 Mose 15: 6. Yes. 53: 11. Yel. 23: 6. Loma 1: 17. Yoa. 5: 46.
22. i lunungu lua Nzambi mu minu kia Yesu Klisto kwa babonsono bale-kanga minu; kadi ka kwenani diswa-swana ko;
Loma 10: 12. Ngal. 3: 28. Kolo. 3: 11.
23. kadi babonsono bamana vola masumu, bakondolo nkembo a Nzambi,
Loma 11: 32. Ngal. 3: 22.
24. banunguswanga mu nkailu mu nlemvo andi mu nkudulu mu Klisto Yesu
Ngal. 2: 16. Ef. 2: 8 b. Tit. 3: 5, 7. Ef. 1: 7. Kolo. 1: 14. 1 Tim. 2: 5 b. 1 Pet. 1: 18 b.
25. wasiwa kwa Nzambi bonso kodi mu minu mu menga mandi mu songa lunungu luandi—mu diambu diande-kosono amasumu mateka volwa mu mvibudulu a Nzambi—
Kolo. 1: 19 b. 2 Kol. 5: 19. 1 Yoa. 1: 9. 2: 2. 4: 10.
26. mu songa lunungu luandi mu ntangu yayi yena bwabu, mpasi yandi kibeni kanunga ye nungisa wonso wena minu kia Yesu.
27. **Nkiangunu** kwe kwena ngianu-nu? Yizikudulu ku mbazi. Mu nki ampil' ansiku? Mu miamavange? Ve kwandi, kansi mu nsiku miaminu.
28. Kadi yeto tutangilanga bo, vo muntu ununguswanga mu minu kondwa kwamavanga mansiku.
Ngal. 2: 16. Mav. 13: 39.
29. Evo Nzambi i Nzambi abayudayo kake? Kadi ka i Nzambi abangoi mpe koe? Inga, yabangoi mpe;
30. vo Nzambi i mosi kaka si ka-nungisa bazengwa mu minu ye ba-kondwa nzengolo mu minu. Ngal. 3: 8.
31. Buna tukabikisanga nsiku mu minue? Ka bwa ko, kansi tusikidi-kanga nsiku.

KAPU 4.

1. Abalahami wanunguswa ye wazengwa. Tufwiti bo longukila, vo tununguswanga mu minu kaka.

Buna nki tuavova kiabaka Abalahami mu nsuni, i se diakanda dieto?
2. Kadi vo Abalahami wanunguswa mu mavanga, buna wena kikana kuki-yanina; kansi ka mu diambu dia Nzambi ko.
3. Kadi masonukwa nki mavovele? Abalahami walekila Nzambi minu, yandi watangulwa bo vo i lunungu.
1 Mose 15: 6. Ngal. 3: 6.
4. Kansi wonso usalanga katangu-lwanga nsendo vo wanlemvo ko, kansi bonso wamfuka. Loma 11: 6.
5. Lembolo salanga, kansi ulekanga minu mu ndiena unungisanga kondolo vumi kia Nzambi, yandi utangulwanga minu kiandi vo i lunungu. Loma 3: 28.
6. Bonso bwabika Davidi: Mayangi mena ye muntu wowo utangulwanga kwa Nzambi vo i lunungu kondwa kwamavanga.
7. Mayangi mena yau bayambudulwa tufuma tuau ye fukwa masumu mau.
Lumb. 32: 1 b.
8. Mayangi mena ye bakala dile-mbolo tangulwa masumu mandi kwa Mfumu.
9. Buna nsikulu amayangi momo yena mu nzengoloe vo mu kondwa kwanzengoloe? Kadi tuvovanga: Aba-lahami watangulwa minu vo i lunungu.
10. Buna bwe katangulwa kio? Bu kakala mu nzengolo, vo mu kondwa kwanzengolo? Ka mu nzengolo ko, kansi mu kondwa kwanzengolo.
11. Yandi watambula dimbu kianze-ngolo nkievo dimbu kiantadulu alunu-ngu luaminu kikakadila mu kondwa kwanzengolo, kidi kakala se diababo-

nsono balekanga minu mu kondwa kwanzengolo, mpasi batangulwa vo i lunungu, Ngal. 3: 7 b.
12. ye se dianzengolo, i ka yau bazengwa kaka ko, kansi badiatanga mpe mu tambi biaminu kina kiakala Abalahami, i seto, mu kondwa kwanzengolo.
13. Kadi ka mu nsiku ko mwena nsilulu kwa Abalahami vo kwa nkun' andi, vo yandi i mvingidi afwa dianza, kansi mu lunungu luaminu.
14. Kadi vo bena ye nsiku i mimvingidi, buna minu kiayikidi kiankatu ye nsilulu yameni kabakana.
15. Kadi nsiku mitukisanga nganzi, kansi vakondolo nsiku, vakondolo ntulumunu mpe.
1 Kol. 15: 56. Yoa. 15: 22. Loma 5: 18 b. 7: 8, 10.
16. I kuma mu diambu diaminu, mpasi vo i nlemvo kwandi, kidi nsilulu yakala nangwi kwa nkuna wawonsono, ka kwa una wena mu nsiku kaka ko, kansi kwa una wena minu kia Abalahami mpe, i se dieto yeto babonsono,
Ngal. 3: 9, 16, 18, 28 b.
17. bonso bwasonama: Mono ikuvengi se diamakanda mamingi mabantu va luse lua Nzambi ukalekila minu, uvanganga bafwa bamoyo, ubokilanga bina bilembolo kala nkievo biena.
1 Mose 17: 4 b.
18. Vakondolo vuvu, waleka minu mu vuvu, kidi kakala se diamakanda mamingi mabantu, bonso bwavovwa: Nkun' aku si wakala bonso ena.
1 Mose 15: 4 b. Eb. 11: 11 b.
19. Walembwa kindakana mu minu, bu katala nitu andi nkievo yafwa, bu kakala kani nkama mosi amvu ye vumu kia Sala nkievo kiafwa.
1 Mose 17: 17.
20. Kansi mu nsilulu a Nzambi kakala keti-keti mu ndimbulu aminu ko, kansi wayika wasiama mu minu, bu kakembila Nzambi,
21. ye wazala kwa zaya, vo monso masilwa, yandi lenda mo vanga mpe.
Lumb. 115: 3. Luk. 1: 37.
22. I kuma watangudulwa bo vo i lunungu.
23. Kansi ka kwasonukwa mu diambu diandi kaka ko, vo watangulwa bo, Loma 15. 4.
24. kansi mu diambu dieto mpe tua bo tangulwa, bu tulekanga minu mu ndiena wafulukisa Yesu, i Mfumu eto, mu bafwa,
25. i yandi wayekulwa mu diambu diantulumunu zeto, wafulukuswa mu diambu diandungusu eto. Loma 8: 32.

KAPU 5.

1. Mpulusu yena ziku. 12. Adami ye Klisto. 20. Nongo kiansiku.

Nkiangunu bu tuamana nunguswa mu minu, buna bika tuakala yenge ye Nzambi mu Mfumu eto Yesu Klisto;
2. mu yandi tubeki ntuadulu mpe mu minu ku nlemvo wowo ututelamene, tukukiyananga mu vuvu kiankembo a Nzambi.
Yoa. 14: 6. Ef. 2: 18. 3: 12. 1 Pet. 5: 12.
3. Ka bobo kaka ko, kansi tukukiyananga mpe mu ndungulu zeto, kadi tuzeyi, vo ndungulu zisadikilanga ntatumunu; Fili. 1: 29. Yak. 1: 3 b.
4. kansi ntatumunu ntontolo, kansi ntontolo vuvu; Eb. 10. 36.
5. kansi vuvu ka kifwisanga nsoni ko, kadi zola kwa Nzambi kwadukulwa mu ntima mieto mu Mpeve yavedila yituavewa. Lumb. 22: 5. 25: 2, 19.
6. Kadi bu tuakikindakanana, Klisto mu ntangu yafwana wafwila bantu balembwa vumina Nzambi. 1 Pet. 3: 18.
7. Kadi muntu si kasuta fwila nkwa lunungu, kadi nanga muntu fwiti kabuka ntima mu fwila nkwa mbote.
8. Kansi Nzambi usonganga zola kwayandi kibeni kwa yeto, Klisto bu katufwila, bu tuakikadila bankwa masumu.
9. Nkiangunu si tualuta mu vuluswa mu nganzi mu yandi, bu tuakinungusulwa mu menga mandi.
10. Kadi vo yeto, bu tuakala mintantu, tuawawuswa ye Nzambi mu mfwilu a Mwan' andi, buna si tualuta mu vuluswa mu moyo andi, bu tuakiwawusulwa;
11. ka bobo kaka ko, kansi tukukiyananga mpe mu Nzambi mu Mfumu eto Yesu Klisto mutuatambudi luwawusu.
1 Kol. 1: 30 b.
12. I kuma bonso bwakotila masumu mu nza mu muntu mosi ye lufwa mu diambu diamasumu, i buna lufwa luakikotila mu bantu babonsono, babonsono bu bamana vola masumu;
1 Mose 3: 6. 2: 17. Loma 6: 23. 1 Kol. 15: 21.
2 Kol. 5: 18 b.
13. kadi masumu makala mu nza nate ye nsiku; kansi vakondolo nsiku, ka vatangulwanga masumu ko.
Loma 4: 15.
14. Mwanki lufwa luayala kitinu tuka kwa Adami nate ye Mose mu yau mpe balembwa vola masumu mafwanane ye ntulumunu a Adami, i kifwani kiandiena wakana kwiza. 1 Kol. 15: 45.

15. Kansi ntulumunu bwankaka, nkailu anlemvo bwankaka mpe. Kadi vo mu ntulumunu amuntu mosi babingi bafwa, buna nlemvo a Nzambi ye nkailu andi bialuta mu buka kwa babingi mu nlemvo amuntu mosi, Yesu Klisto.

16. Diayiza mu una umosi wavola masumu diankaka, nkailu anlemvo wankaka, kadi nzengolo anzengo yatuka mu mosi mu mbedoso, kansi nkailu anlemvo watuka mu ntulumunu zazingi mu ndungusu.

17. Kadi vo mu ntulumunu aumosi lufwa luayala kitinu mu mosi, buna yau batambulanga mbukulu anlemvo ye nkailu alunungu si baluta yala kitinu mu moyo mu una umosi, Yesu Klisto.

18. Nkiangunu bonso bwayizila mbedoso kwa bantu babonsono mu ntulumunu aumosi, i buna bwayizila ndungusu amoyo kwa bantu babonsono mu vanga dialunungu diaumosi. Loma 6: 23

19. Kadi bonso bwavangwa babingi bankwa masumu mu nkolomono amuntu mosi, i buna mpe si bwavangwa babingi bankwa lunungu mu ntumumunu aumosi.

20. Kansi nsiku miayiza va lueka mpe, kidi ntulumunu yanieka; kansi kwanieka masumu, i kwabuka nlemvo; Loma 7: 8.

21. kidi bonso bwayala masumu kitinu mu lufwa, i buna bwayala nlemvo kitinu mu lunungu mu moyo wamvu ya mvu mu Yesu Klisto, Mfumu eto.

KAPU 6.

1. Babotukwa mu Klisto ka bavutuki kala moyo mu masumu ko. 15. Kinanga kiamasumu ye kinanga kialunungu.

Buna nki tuavova? Si tusikila mu masumu, kidi nlemvo wanieke?

2. Ka bwa ko. Yeto tuafwila masumu, bwe tuakala moyo mu mau diake?

3. Kadi ka luzeyi koe, vo buna tuena tuabotukwa mu Klisto Yesu, yeto tuabotukwa mu mfwilu andi? Ngal. 3: 27.

4. Nkiangunu tuazikwa ye yandi mu mbotokolo mu mfwilu, kidi bonso bwafulukuswa Klisto mu bafwa mu nkembo a Se, buna tufwiti diatila kimona kiamoyo. Kolo. 2 12.

5. Kadi vo tuabundana ye yandi mu kifwani kiamfwilu andi, si tua bo kala mpe mu kifwani kiamfulukulu andi, Fili. 3. 10.

6. kadi tuzeyi diadi, vo muntu weto wankulu wakomwa ye yandi va kulunsi, kidi nitu yamasumu yakabukuswa, ka tuidi vutuka kala nanga miamasumu diaka. Ngal. 2: 19 b. 5: 24. Ef. 4: 22 b.

7. Kadi wafwa wanunguswa tuka mu masumu.

8. Kansi vo tuafwa ye Klisto, tulekele minu, vo si tukala moyo ye yandi mpe, 2 Tim. 2: 11.

9. bu tuzeyi, vo Klisto, bu kakifulukusulwa mu bafwa, kavutuki fwa ko; lufwa ka lulendi vutuka kunyala ko. Nzai. 1: 18.

10. Kadi lufwa lukafwila, wafwila lo masumu kiamakulu, kansi moyo ukena, kwa Nzambi kena wo. Eb. 9: 27 b.

11. Bonso bobo lukukitangila mpe, vo luafwila masumu, kansi kwa Nzambi luenina moyo mu Klisto Yesu. Ngal. 2: 20.

12. Nkiangunu masumu ka mayalani kitinu mu zinitu zeno zalufwakazi ko, kidi luatumamana nzinunu zau;

13. ka luyekulani biela bieno nkievo luazu bikondolo lunungu kwa masumu ko, kansi lukukiyekula kwa Nzambi, bonso bamoyo bakifwila, ye biela bieno nkievo luazu bialunungu kwa Nzambi. Loma 12: 1. 1 Pet. 4: 1 b.

14. Kadi masumu ka makuluyala ko, kadi ka luena kunsi ansiku ko, kansi kunsi anlemvo. Ngal. 5: 18.

15. Buna bwe? Si tuavola masumue, bu ka tuena kunsi ansiku ko, kansi kunsi anlemvo? Ka bwa ko!

16. Ka luzeyi ko, vo ndiena ulukukiyekudilanga bonso minanga miantumumunu, buna yeno lu minanga miandiena ulutumamananga, kanivo miamasumu ku lufwa, kanivo miantumumunu ku lunungu? Yoa. 8: 34. 2 Pet. 2: 19.

17. Matondo kwa Nzambi, kadi luakala minanga miamasumu, kansi luamana tumamana mu ntima mieno ntuadusu alongi diluayekudulwa.

18. Kansi bu luavangwa kimpwanza mu masumu, luayikidi minanga mialunungu. 1 Kol. 7: 22.

19. Mono mpovele kimuntu mu diambu diakindakana kwansuni eno. Kadi bonso buluayekudila biela bieno bonso minanga kwa nsumukunu ye kimpumbulu mu kimpumbulu, i bobo luyekudila biela bieno bonso minanga kwa lunungu mu mpedolo.

20. Kadi bu luakala nanga miamasumu, luakala kimpwanza mu lunungu.

21. Kadi buna nki ambutu luakala ntangu yina? I momo malufwididi

nsoni bwabu. Kadi nsukulu amomo i lufwa kwandi. Loma 8: 6. Fili. 3: 19.

22. Kansi bwabu bu luamana vangwa kimpwanza mu masumu ye luayikidi minanga kwa Nzambi, luena mbutu mieno mu mpedolo, kansi nsukulu i moyo wamvu ya mvu. 1 Pet. 1: 9.

23. Kadi mfutu amasumu i lufwa; kansi nkailu anlemvo a Nzambi i moyo wamvu ya mvu mu Klisto Yesu, Mfumu eto.

1 Mose 2: 17. Yak. 1: 15. Loma 5: 12, 18.

KAPU 7.

1. Balekila Nzambi minu bakanguka mu nsiku. 7. Bonso bwenina bavwilu kwa nsiku. 14. Nsuni unwanisanga diela diampa.

Luzimpangi, ka luzeyi koe—kadi mono mpovele kwa babana bazeyi nsiku—vo nsiku miyalanga muntu ntangu zazonsono zikena moyo.

2. Kadi nkento wena ye bakala, wakangwa ye bakala kwa nsiku ntangu yikena moyo, kansi vo bakala fwidi, yandi kabakene mu nsiku miabakala. 1 Kol. 7: 39.

3. Nkiangunu vo yandi wayikidi kwa bakala diankaka, bakala bu kena moyo, buna bikulu nkwa mpala; kansi vo bakala fwidi, weka kimpwanza mu nsiku, kidi kakala nkwa mpala ko, vo wayikidi kwa bakala diankaka.

Mat. 5: 32. 19: 9. Mal. 10: 11 b. Luk. 16: 18.

4. Nkiangunu yeno mpe, lumpangi zami, luafwisulwa nsiku mu nitu a Klisto, mpasi luayika kwa wankaka, i yandi wafuluka mu bafwa, kidi tuabuta mbutu kwa Nzambi.

Loma 8: 2. Ngal. 2: 19 b. 5: 18, 22 b.

5. Kadi bu tuakala mu nsuni, tima diamasumu diakala mu diambu diansiku disadikilanga mu biela bieto mu buta mbutu kwa lufwa. Loma 6: 20 b.

6. Kansi bwabu yeto tuakalakana mu nsiku, bu tuakifwila dina dituasimbudulwa; i kuma tu minanga mu kimona kia Mpeve ye ka mu kikulu kiabisono ko. 2 Kol. 3: 6.

7. Buna bwe tuavova? Nsiku i masumue? Ka bwa ko. Kansi vo ka nsiku ko, nga kiazaya masumu ko, kadi kikutu zaya nzinunu ko, vo nsiku ka wavova ko: Kuzininani moyo ko.

Loma 3: 20. 2 Mose 20: 17.

8. Masumu mabaka nzila, mu nsikudukusu masadikila mu mono nzinunu zazonsono; kadi vakondolo nsiku masumu mafwidi.

Yoa. 15: 22. Loma 4: 15. 5: 13, 20.

9. Vakiakala mono yakala moyo kondwa kwansiku, kansi nsikudukusu bu yayiza, masumu makala moyo diaka,

10. yafwa, nsikudukusu yena yamoyo, yasolulwa, vo yena yafwa kwa mono.

11. Kadi masumu mabaka nzila, mamvunginika mu nsikudukusu, mamponda mu yau.

12. Nkiangunu nsiku wena kwandi wanlongo ye nsikudukusu yanlongo ye yalunungu ye yambote. 1 Tim. 1: 8.

13. Buna momo mambote mayikidi lufwa kwa monoe? Ka bwa ko! Kansi masumu, kidi mamonika, vo i masumu, bu masadikila lufwa kwa mono mu mambote, kidi masumu mayika mbidi amasumu mu nsikudukusu.

14. Kadi tuzeyi, vo nsiku miena kimpeve, kansi mono ngiena kinsuni, yatekwa kunsi amasumu. Lumb. 51: 5.

15. Kadi maisadikilanga kizeyi mo ko, kadi dina dinzolele, kisadilanga dio ko, kansi dina diibelanga, ivanganga dio. Ngal. 5: 17.

16. Kansi vo ivanganga dina dindembolo zola, buna ntambudidi, vo nsiku miena miabiza.

17. Kansi bwabu ka i mono diaka ko isadikilanga mo, kansi masumu makundanga mu mono.

18. Kadi nzeyi, vo mu mono, i mu nsuni ami, ka mukundanga mambote ko; kadi luzolo luena yami, kansi ka mu sadikila mabiza ko.

19. Kadi mambote manzolele, kivanganga mo ko, kansi mambi mandembolo zola, isadilanga mo kwandi.

20. Kansi vo ivanganga dina dindembolo zola, buna ka i mono diaka ko isadikilanga dio, kansi masumu makundanga mu mono.

21. Nkiangunu mono nsolole nsiku wau, bu nzolele vanga mabiza, mambi mena yami.

22. Kadi iyangalalanga ye nsiku mia Nzambi mu muntu wa mu ngudi.

23. Kansi mbweni nsiku wankaka mu biela biami unwanisanga nsiku miadiela diami, ukumbakisanga kinkole mu nsiku miamasumu miena mu biela biami. Ngal. 5: 17. 1 Pet. 2: 11.

24. Engwa mono i muntu watovo beni; nani si kakuntanina mu nitu yayi i yalufwa?

25. Matondo kwa Nzambi mu Yesu Klisto, Mfumu eto. Nkiangunu mono kibeni i nanga wansiku mia Nzambi mu diela, kansi wansiku miamasumu mu nsuni. Yoa. 8: 36. 1 Kol. 15: 57.

KAPU 8.

1. Ka kwenani mbedoso kwa yau bena mu Klisto ko, 12. nkiangunu ka tuvukumukinani nsuni ko. 18. Ncita zanza yayi zivinguswanga nkembo mu zulu. 23. Mpumukunu zabana ba Nzambi. 28. Nsodolo a Nzambi. 31. Ka lekwa ko kivambisanga nkwa minu mu zola kwa Klisto.

Nkiangunu bwabu ka kwenani widi mbedoso nkutu ko mu yau bena mu Klisto Yesu.

2. Kadi nsiku mia Mpeve yamoyo mu Klisto Yesu miampengi kimpwanza mu nsiku miamasumu ye mialufwa.

3. Kadi dilembane nsiku, bu miakindakana mu nsuni—Nzambi wabedisa masumu mu nsuni, bu kafidisa Mwan' andi mu kifwani kiansuni wamasumu ye mu diambu diamasumu, Fili. 2: 7.

4. kidi ndungusu ansiku yalunguswa mu yeto tulembolo diata bwenina nsuni, kansi bwenina Mpeve. Kolo. 1: 22.

5. Kadi bena bwenina nsuni bena diela mu momo mansuni, kansi bena bwenina Mpeve mu momo ma Mpeve.

6. Kadi diela diansuni i lufwa, kansi diela dia Mpeve i moyo ye yenge,

7. kadi diela diansuni i kitantu kwa Nzambi, kadi ka ulemvukanga kwa nsiku mia Nzambi ko, ka ulendi bo mpe ko.

8. Bena mu nsuni ka balendi zolakana kwa Nzambi ko.

9. Yeno ka luena mu nsuni ko, kansi mu Mpeve, vo bwena, vo Mpeve a Nzambi yikundanga mu yeno. Kansi vo muntu kondolo Mpeve a Klisto, ka wayandi ko. Ngal. 4: 6.

10. Vo Klisto wena mu yeno, nitu vele yifwidi mu diambu diamasumu, kansi mpeve i moyo mu diambu dialunungu.

11. Vo Mpeve andiena wafulukisa Yesu mu bafwa yikundanga mu yeno, buna wafulukisa Klisto mu bafwa si kavumusa zinitu zeno zalufwakazi mu Mpeve andi yikundanga mu yeno.
1 Kol. 6: 14. 2 Kol. 4: 14.

12. **Nkiangunu**, luzimpangi, ka tu bankwa mfuka kwa nsuni ko mu kala moyo bwenina nsuni. Loma 6: 18.

13. Kadi vo luena moyo bwenina nsuni, si luafwa, kansi vo luvondanga mavanga manitu mu Mpeve, si luakala moyo. Kolo. 3: 5 b.

14. Kadi babonsono batuaduswanga kwa Mpeve a Nzambi, yau i bana ba Nzambi.

15. Kadi yeno ka luatambula mpeve yakinanga mu wonga diaka ko, kansi luatambula Mpeve yakimwana yitubokilanga: Aba, tata! 2 Tim. 1: 7.

16. Yau kibeni Mpeve yitanga kimbangi ye mpeve eto, vo yeto i bana ba Nzambi.
2 Kol. 1: 22. 5: 5. Ef. 1: 13. 4: 30.

17. Kansi vo yeto i bana, buna yeto i mvingidi miadifwa mpe, mvingidi mia Nzambi, kansi mvingidi ye Klisto, vo bwena, vo tulungwanga ye yandi, kidi tuakembuswa ye yandi mpe.
Mav. 14: 22. Ngal. 4: 7.

18. **Kadi** mono itangilanga, vo ndungulu zantangu yayi ka zifweni dedukuswa ko ye nkembo utuna zaikusulwa.
Mat. 5: 11 b. 2 Kol. 4: 17 b. 1 Pet. 1: 6 b. 4: 13.

19. Kadi ngunda zansemono zivingilanga nzaikusu abana ba Nzambi.

20. Kadi nsemono yalemvulwa kwa lufukulu, ka mu luzolo ko, kansi mu diambu diandiena walemvula yo mu vuvu,

21. kidi nsemono yau kibeni yavangwa kimpwanza mu kinanga kiamfukulu mu kimpwanza kiankembo abana ba Nzambi.

22. Kadi tuzeyi, vo nsemono yayonsono yivumukanga va kimosi, yena nsongo va kimosi nate ye bwabu.

23. Ka bobo kaka ko, kansi yeto kibeni mpe tuena ntekidi a Mpeve, yeto kibeni tuvumukanga mpe mu ngudi ayeto kibeni, tuvingilanga kimwana, i nkudulu azinitu zeto.

24. Kadi mu vuvu yeto tuavuluswa; kansi vuvu kimonwanga ka i vuvu ko, kadi kionso kimonanga muntu, mu nki ka kio sila vuvu mpe? Eb. 11: 1.

25. Vo tusanga vuvu mu ditulembolo mona, buna tuvingilanga dio mu ntatumunu.

26. **Mpila** mosi mpe Mpeve yisadisanga kindakana kweto, kadi matufwiti sambila bonso bwena nkinzi, ka tuzeyi bo ko, kansi yau kibeni Mpeve yikutudilanga mvutu mu mpumukunu zilembolo vovakana.

27. Kansi ufionguninanga mintima zeyi diela dia Mpeve, kadi yandi udilanga bavedila mvutu, bonso buzolele Nzambi. 1 Lus. 28: 9.

28. **Yeto** tuzeyi, vo mamonsono masadikilanga va kimosi mu wote wayau bazolanga Nzambi, i yau babokulwa mu lukanu.

29. Kadi bakateka zaya, wateka kubatunguna badedakana ye kifwani kia Mwan' andi, kidi kakala nsemokono mu mpangi zazingi.

30. Kansi bakateka tunguna, wababokila mpe; bakabokila, wabanungisa mpe, bakanungisa, wabakembisa mpe.
31. Nki tuavova mu momo? Vo Nzambi wena yeto, nani wena yeto kitantu? Lumb. 56: 11. 118. 6.
32. Yandi walembwa kuta Mwan' andi mosi, kansi wanyekula mu yeto babonsono, buna vele si kakutukayila biabionsono ye yandi mpe.
Yoa. 8: 16. Loma 4: 25. 5: 6, 9.
33. Nani si kafunda bakiasolwa ba Nzambi? I Nzambi kwandi unungisanga; Yes. 50: 8. Loma 3: 26.
34. nani i ndiena ubedisanga? Kanivo Klisto Yesu wafwa, inga, yandi wafulukuswa mpe, wena va lubakala lua Nzambi, ukutudilanga mvutu mpe.
Eb. 1: 3. 1 Pet. 3: 22. Eb. 7: 25.
35. Nani si kakutuvambisa mu zola kwa Klisto? Ncita vo nzungu vo nzomono vo nsatu vo kimpene vo nsisi vo subala?
36. Bonso bwasonama: Mu diambu diaku tuvondwanga lumbu kiamvimba; tuatangulwa nkievo mameme mamponda. 2 Kol. 4: 11.
37. Mu momo mamonsono nunga tununganga mu yandi watuzola.
1 Kol. 15: 57. 2 Kol. 2: 14.
38. Kadi ngiena minu kiakwikama, vo lufwa vo moyo vo zimbasi vo kikuluntu vo lekwa biena vo lekwa biakwiza vo tulendo
39. vo mu kayengele vo mu mpinda vo nsemono yankaka bialembana kutuvambisa mu zola kwa Nzambi kwena mu Klisto Yesu, Mfumu eto.

KAPU 9.

1. Kiadi kia Paulu mu diambu dia Isaeli. 6. Nsilulu za Nzambi. 14. Nsodolo yena mu diambu diankenda za Nzambi. 30. Lunungu lutukanga mu minu. Isaeli diakubwa mu diambu diandimbulu aminu.

Mono mpovele kedika mu Klisto, kivunini ko, kadi kansansa kiami kitanga yami kimbangi mu Mpeve yavedila, 1 Tim. 2: 7.
2. vo kiadi kiakingi kiena yami ye kwama kukakulembwa mu ntim' ami.
Loma 10: 1.
3. Kadi mono kibeni ikizodele, vo i kiasingwa mu tatuka ye Klisto mu diambu diampangi zami, i butu biami bwenina nsuni, 2 Mose 32: 32.
4. i baisaelita, bena ye kimwana ye nkembo ye zingwawanu ye mpeno ansiku ye nsadulu a Nzambi ye zinsilulu,
5. bena ye mase matuka Klisto bwenina nsuni. Yandi, i Nzambi a va ntandu alekwa biabionsono, wasakumunwa mvu ya mvu. Ameni.
6. Kansi ka bwa ko, nkievo mambu ma Nzambi mamana kabakana, kadi babonsono batuka mu Isaeli ka Isaeli ko, 4 Mose 23: 19. Loma 3: 3. Yoa. 8. 39.
7. babonsono ka i bana ko, yau bu i nkun' a Abalahami; kansi: Mu Isaki si mwabokudulwa nkun' aku,
Eb. 11: 18.
8. i diadi: bana bansuni ka i bana ba Nzambi ko, kansi bana bansilulu batangulwanga vo i nkuna.
9. Kadi nsilulu i diambu diadi: Nsungi yayi yakwiza, Sala si kakala mwana.
10. Ka yandi kaka ko, kansi Lebeka mpe wayakuswa kwa mosi, Isaki i seto.
1 Mose 25: 21 b.
11. Kadi bana bu bakibutulwa nkutu ko ye ka bakivangila widi lekwa kiambote vo kiambi ko, buna kidi lukanu lua Nzambi bwenina nsodolo luasikila, ka mu diambu diamavanga ko, kansi mu ndiena wabokila,
12. buna yandi wakambwa: Kota kakala nanga kwa nleke,
13. bonso bwasonama: Mono yazola Yakobi, kansi yabela Esau.
14. Buna nki tuavova? Kondwa kwalunungu kwena ye Nzambie? Ka bwa ko!
5 Mose 32: 4. 2 Lus. 19: 7. Yobi 8: 3. 34: 10.
15. Kadi yandi wavova kwa Mose: Mono si yafwa nkenda kwa wonso uifwilanga nkenda ye mona kiwuntu kwa wonso uimwenanga kiwuntu.
16. Nkiangunu buna ka mu ndiena uzolanga ko vo ndiena uyungusanga, kansi mu Nzambi ufwanga nkenda.
17. Kadi masonukwa mavovele kwa Falao: Mu diambu diadi mono itedemese, kidi yasonga lulendo luami mu ngeye, mpasi nkumbu ami yasamunwa mu ntoto wamvimba.
18. Nkiangunu yandi ufwanga nkenda kwa wonso ukazolele, ubadisanga wonso ukazolele.
19. Buna si uvova kwa mono: Mu nkiama kakidi semba? Kadi nani ukakilanga luzolo luandi?
20. Engwa muntu, u nani kwaku uvutulanga kwa Nzambi? Kadi wumbwa si kiavova kwa wawumba kio: Mu nkiama umpangidi bonso bwabu?
21. Kadi nwumbi abinzu kenani lendo mu luwumba koe mu vanga mu sobwa kimosi kinzu kiankaka kianzi-

tusu, kansi kiankaka kiakondwa kwanzitusu? 2 Tim. 2: 20.
22. Kansi vo Nzambi bu kazolele songa nganzi zandi ye zaikisa lulendo luandi, wavibidila mu ntatumunu yayingi wumbwa biandi bianganzi biakubama mu bungwa,
23. kidi kazaikisa mpe kimvwama kiankembo andi mu wumbwa biankenda bikateka kubika mu kembuswa?
24. I yeto kabokila mpe, ka mu bayudayo kaka ko, kansi mu bangoi mpe,
25. bonso bukavovele mu Hosea: Balembolo kala bantu bami, si yabika bantu bami, walembwa zolwa, si yabika wazolwa; 1 Pet. 2: 10.
26. si bwakala: va vuma vavovwa kwa yau: Yeno ka lu bantu bami ko, vana si babikwa bantu ba Nzambi amoyo.
27. Kansi Yesaya ubokanga va ntandu a Isaeli: Vo ntalu abana ba Isaeli yena nkievo nienge wambu, nsadidila kaka si yavuluswa. Loma 11: 5.
28. Kadi Mfumu si kavanga diambu mu nsi ye manisa dio ye zenga dio kintabu.
29. Bonso bwateka vova Yesaya: Vo Mfumu Sebaoti katusisila nkuna ko, nga tuakutu kala bonso Sodoma, tuakutu fwanana ye Ngomola.
30. Buna nki tuavova? Vo bangoi balembwa zomina lunungu babaka lunungu, i lunungu luaminu,
31. kansi Isaeli diazomina nsiku mialunungu, ka dialuaka ku nsiku miomio ko. Loma 10: 2 b. 11: 7.
32. Mu nkiama? Kadi ka bazomina mio mu minu ko, kansi nkievo mu mavanga; bata sakuba mu tadi dianteso asakuba,
33. bonso bwasonama: Tala, ntudidi mu Sioni tadi dianteso asakuba ye tadi diambwisu, wonso ulekilanga dio minu kafwiswa nsoni ko. Loma 10: 11.

KAPU 10.

1. Mbedoso abayudayo i diambu diau; 14. ka balendi dio kala nkalu ko.

Luzimpangi, nzolakani antim' ami ye ndombolo ami kwa Nzambi mu yau biena, kidi bavuluswa.
2. Kadi mono ikubatelanga kimbangi, vo bena vema mu Nzambi, kansi ka bwenina nzailu ko. Mav. 22: 3.
3. Kadi bu balembwa zaya lunungu lua Nzambi ye batombanga mu sikidika lunungu luayau kibeni, buna balembwa lemvuka kwa lunungu lua Nzambi. Loma 9: 31 b. Fili. 3: 9.
4. Kadi Klisto i nsukulu ansiku ku lunungu kwa wonso ulekanga minu. Ngal. 3: 24.
5. Kadi Mose wasonikina lunungu lutukidi mu nsiku: Muntu wamana mio vanganga si kakala moyo mu miau.
6. Kansi lunungu lutukidi mu minu luvovele ebu: Kuvovani mu ntim' aku ko: nani si kabaluka kuna zulu? i mpila mosi kulumuna Klisto, vo: nani si kakulumuka muna benga? i mpila mosi tombula Klisto mu bafwa.
8. Kansi nki luvovele? Mambu makufinangene, mu nwa aku ye mu ntim' aku; i mambu maminu matusamunanga.
9. Kadi vo ngeye utambudilanga mu nwa aku, vo Yesu i Mfumu, ye ulekanga minu mu ntim' aku, vo Nzambi wamfulukisa mu bafwa, buna si wavuluswa. Mat. 10: 32.
10. Kadi mu ntima mulekulwanga minu ku lunungu, kansi mu nwa mutambudulwanga ku mpulusu.
11. Kadi masonukwa mavovele: Wonso ukunlekilanga minu kafwiswa nsoni ko. Lumb. 25: 3. 62: 5. 91: 1 b.
12. Kadi ka kwenani diswaswana ye nyudayo ye mwisi Elene ko, kadi una umosi i Mfumu ababonsono, wena kimvwama kwa babonsono bakumbombidilanga. Mav. 15: 9. Loma 3: 22, 29.
13. Kadi wonso ubombedele nkumbu a Mfumu, vulusu.
14. Buna bwe babombidila ndiena ubalembolo lekila minu? Bwe baleka minu mu ndiena ubalembolo wa? Bwe bawa, vo muntu kasamuni ko?
15. Bwe basamuna, vo ka bafiduswa ko? Bonso bwasonama: Engwa, nienzi yamalu mabakambanga nsamu wambote mu biambote. Nah. 1: 15.
16. Babonsono ka badimba nsamu wambote ko, kadi Yesaya wavova: Mfumu, nani lekele minu mu nsangu zeto?
17. Nkiangunu minu kitukanga mu ngwilu ye ngwilu mu mambu ma Klisto.
18. Kansi mono mpovele: Ka bawilu koe? Bawilu kwau; ningu au wayenda mu ntoto wawonsono ye mambu mau nate ye ku nsuka zantoto wena bantu.
19. Kansi mpovele: Kadi Isaeli walembwa zaye? Mose wateka vova: Mono si yakuluvemisa kwa dina di ka

i kanda ko ye kulufudila nganzi kwa kikanda dikondolo zayu.
20. Yesaya wakabuka ntima, wavova: Mono yasolulwa kwa balembwa kuntomba, mono yamonika kwa balembwa kungiuvula.
21. Kansi mu Isaeli kavova: Lumbu kiamvimba yakedi lambulanga moko mami kwa bantu bakolamanga ye babangisanga.

KAPU 11.

1. Mbadusu a Isaeli. 11. Mpulusu abangoi yitukisanga mpulusu a Isaeli mpe, 17. nkiangunu Isaeli diavutuka tambulwa.

Nkiangunu mpovele: Kadi Nzambi wakuba bantu bandie? Ka bwa ko! Kadi mono mpe i isaelita mu nkun' a Abalahami ye mu kanda dia Benyamini.

5 Mose 4: 31. Lumb. 94: 14. 1 Sam. 12: 22. Fili. 3: 5.

2. Nzambi kakuba bantu bandi bakateka zaya ko. Vo ka luzeyi koe mavovele masonukwa mu Elia, bonso bukafunda Isaeli kwa Nzambi:
3. Mfumu, bavonda mbikudi miaku, batulula mazikwa maku, mono kwami kaka nsisulu, batombanga mwel' ami?
4. Kansi mvutudulu a Nzambi bwe yinkembi? Mono nsisidi kwa mono kibeni mafunda nsambodia mababakala malembolo dokika makungunu kwa Bali.
5. Mpila mosi mpe mu ntangu yayi yena bwabu musidi kwandi nsadidila bwenina nsodolo anlemvo. Loma 9: 27.
6. Kansi vo mu diambu dianlemvo, buna ka mu mavanga ko, nga nlemvo ka ukutu kala nlemvo ko.

Loma 4 4. Ngal. 2: 16. 5 Mose 9: 4 b.

7. Buna bwe? Matombanga Isaeli, ka babwana mo ko, kansi nsodolo yabwana mo, bankaka bamana baduswa.
8. Bonso bwasonama: Nzambi wabavana mpeve yatulu ye meso, ka bidi mona, ye matu, ka bidi wa nate ye lumbu kiaki. Yes. 6: 9 b.
9. Davidi wavova: Bika meza mau makituka siongi ye ntambu ye kunia ye mvutudulu anlandu kwa yau.
10. Bika meso mau mavangwa tombe, ka bidi mona, koninika nima zau ntangu zazonsono.
11. Nkiangunu mpovele: Kadi bata sakuba, kidi babwe? Ka bwa ko! Kansi mu ntulumunu zau mutukidi mpulusu kwa bangoi mu vemisa yau kibeni.
12. Kansi vo ntulumunu zau i kimvwama kianza, ye mbedolo au i kimvwama kiabangoi, buna zala kwau vele kwaluta.
13. Mono mpovele kwa yeno lubangoi: Nkiangunu bu i ntumwa kwa bangoi, mono ikembilanga kisielo kiami;

Mav. 9: 15. 13: 2. 22: 21. Loma 15: 16. Ngal. 1: 16. 2: 2, 7 b. Ef. 3: 8. 1 Tim. 2: 7.

14. kanivo ilenda vemisa bansuni yami ye vulusa bankaka mu yau.

Loma 9: 3. 1 Kol. 9: 22. 1 Tim. 4: 16.

15. Kadi vo mpetolo au i luwawusu luanza, buna ntambudulu au nki, vo ka i moyo tuka mu bafwa ko?
16. Kadi vo kiantete kiena kianlongo, buna sobwa kiakionsono mpe; vo mwanzi wena wanlongo, buna mavala mpe.
17. Kansi vo mavala mankaka matolulwa, kansi ngeye i nti wamfinda waolive wayikukuswa mu mau ye wena ntuadi ye mazi mamwanzi wanti waolive,
18. buna kukiyanani mu mavala ko, kansi vo ukukiyana, keti kunatanga mwanzi ko, kansi mwanzi ukunatanga.
19. Nkiangunu si wavova: Mavala matolulwa, kidi yayikukuswa.
20. Mbote kwandi; matolulwa mu diambu diandimbulu aminu, kansi ngeye utelamanga mu minu. Kututani mbaya ko, kansi kala wonga.

Yes. 66: 2. Fili. 2: 12. Eb. 3: 19. 4: 2.

21. Kadi vo Nzambi lembolo kuta mavala makinti, buna keti kakukuti mpe ko.
22. Nkiangunu tala wote wa Nzambi ye lusembo luandi: lusembo kwa babwa, kansi wote wa Nzambi kwa ngeye, vo usikila mu wote, kadi vo ka bwa ko, ngeye mpe kwengo.

Yon. 15: 2. Eb. 3: 14. 10: 29.

23. Kansi yau mpe si bayikukuswa, vo ka basikila mu ndimbulu aminu ko; kadi Nzambi lenda vutuka kubayikikisa. Loma 14: 4.
24. Kadi vo ngeye wazakwa mu una nti wamfinda waolive wakinti ye wayikukuswa mu nti waolive wabiza, bukondolo mu kinti, buna vele baba, i mavala bonso bwenina kinti, si bayikukuswa mu nti waolive wayau kibeni.
25. Kadi luzimpangi, kizolele ko, vo lulembolo zaya mansweki momo; ka luidi kala nduka mu yeno kibeni ko, vo mbadusu yibwidi ndambu a Isaeli, nate ye nzadusu abangoi yimeni kota.
26. Mboki Isaeli diamvimba si diavuluswa, bonso bwasonama: Mu Sioni si mwatuka utaninanga, yandi si kave-

ngumuna kondwa kwavumi kia Nzambi mu Yakobi.

27. Lualu i luwawanu luami ye yau, bu ikatula masumu mau.

28. Bwenina nsamu wambote yau i mintantu mu diambu dieno, kansi bwenina nsodolo yau i bazolwa mu diambu diamase.

29. Kadi nkailu mianlemvo mia Nzambi ye mbokolo andi ka bilendi niongulukulwa ko.

30. Kadi bonso yeno vakiakedi luakolama kwa Nzambi, kansi luafwilwa nkenda mu nkolomono au,

31. i bobo baba mpe bamana kolama, kidi yau kibeni bafwilwa nkenda mu nkenda zina ziluafwilwa.

32. Kadi Nzambi wazikidila babonsono mu nkolomono, kidi kafwila babonsono nkenda. Ngal. 3: 22.

33. Engwa mpinda yakimvwama ye nduenga ye nzailu bia Nzambi! Bonso bwalembakana fiongununwa mfundusu zandi ye sunwa nzila zandi.

Yobi 11: 7. Lumb. 92: 5.

34. Kadi nani wazaya diela dia Mfumu, vo nani wayikidi nluengisi andi?

Yes. 40: 13 b. Yel. 23: 18. 1 Kol. 2: 16.

35. Vo nani wateka kumvana lekwa, mpasi kavutudulwa kio diaka? Yobi 41: 2.

36. Kadi tuka kwa yandi ye mu yandi ye kwa yandi lekwa biabionsono biena. Nkembo kwa yandi mvu ya mvu. Ameni.

1 Kol. 8: 6. Eb. 2: 10. Loma 16: 27.

KAPU 12.

1. Ndubudulu zampila mu mpila.

Nkiangunu mono ilubombidila, luzimpangi, mu nkenda za Nzambi, kidi luatula zinitu zeno nkailu wamoyo wazikwa'ye wanlongo ye wazolakana kwa Nzambi, i salu kieno kianduenga.

2. Ka luvukumukinani ntangu yayi ko, kansi lukituka mu kimona kiamadiela meno, kidi luatonta kionso kiena luzolo lua Nzambi, i kina kiena kiambote ye kiazolakana ye kialunga.

Ef. 4: 23. 5: 10, 17. Fili. 1: 9 b.

3. Kadi mu nlemvo uyavewa, mono mpovele kwa yeno buna luena muntu muntu, vo kakukibanzila maviokele makafwiti banza ko, kansi banza mbanzulu yasonga, bonso bwakaba Nzambi tezo kiaminu kwa muntu muntu.

1 Kol. 7: 17.

4. Bonso butuena biela biabingi mu nitu yimosi, kansi biela biabionsono ka biena nsadulu yimosi ko,

5. i mpila mosi yeto tubabingi i nitu yimosi mu Klisto, kansi muntu muntu tukalasana biela;

1 Kol. 12: 12, 27. Ef. 4: 16, 25. Kolo. 1: 24.

6. tuena nkailu mianlemvo miadiswaswana, bonso bwena nlemvo utuavewa: vo mu bikula bonso bwena tezo kiaminu,

1 Kol. 12: 4 b. Ef. 4: 11. 1 Pet. 4: 10.

7. vo mu kisielo kiadibundu mu kisielo kiadibundu, vo ndiena ulonganga mu ndongolo andi,

8. vo ndiena ubombidilanga mu mbombodolo andi; ukabanga kakaba mu kitunga, wena kikuluntu kasa bo mu kimfuzi, ufwilanga nkenda kasa bo mu kiese.

9. Bika zola kwakondwa disu kunsi alukaya. Lukankumukina mambi, lutatamana mambote.

Lumb. 34: 14. 37: 27. 97: 10. Am. 5: 15.

10. Mu zola kwakimpangi lukalasana zola kwansi antima; mu zitasana luvitasana ku ntuala.

1 Tes. 4: 9. Eb. 13: 1. 1 Pet. 1: 22. Fili. 2: 3. 1 Pet. 5: 5.

11. Ka lukalani fuki mu kimfuzi ko, lubila mu mpeve, lukala minanga kwa Mfumu. Loma 14: 18. 16: 18.

12. Luyangalala mu vuvu, luvibidila mu ncita, lutatamana mu sambila.

Loma 15: 13. Eb. 10: 36. 12: 1. Mat. 10: 22. 2 Tim. 2: 12. Yak. 5: 11. 1 Pet. 2: 20. Luk. 18: 1 b. Ef. 6: 18. Kolo. 4: 2. 1 Tes. 5: 16 b. Mav. 1: 14.

13. Lukala ntuadi ye nsatu zabavedila, luzomina mu dikila banzenza.

1 Kol. 16: 1 b. Eb. 13: 2. 1 Pet. 4: 9. 1 Tim. 5: 10. Tit. 1: 8.

14. Lusakumuna bakuluzomanga, lusakumuna, ka lusingani ko.

Luk. 6: 28. 1 Kol. 4: 12. 1 Pet. 3: 9.

15. Luyangalala ye bayangalalanga, ludila ye badilanga.

16. Lukalasana diela dimosi. Ka lusani diela dieno mu biazangama ko, kansi bika luatuaduswa kwa bina biakuluka. Ka lukalani nduka mu yeno kibeni ko.

Loma 15: 5. 1 Kol. 1: 10. 2 Kol. 13: 11. Fili. 2: 2. 4: 2. Lumb. 133: 1. Zing. 8: 7. Yes. 5: 21.

17. Ka luvutulani mambi mu mambi kwa muntu ko, kansi lusa kimfuzi mu monso mena mambote va luse luabantu babonsono.

Mat. 5: 38 b. 1 Tes. 5: 15. Zing. 20: 22. 2 Kol. 8: 21. Zing. 3: 4.

18. Vo bulendakana, lukalasana yenge ye bantu babonsono ku yeno ndambu. Mal. 9: 50. Eb. 12: 14.

19. Lubazolwa, ka lukivutudilani ndinda ko, kansi luvana nganzi fulu,

kadi diasonama : Mfumu vovele : Ndinda wena yami, mono si ya wo vutula.
5 Mose 32: 35. Eb. 10: 30. 3 Mose 19: 18.

20. Kansi vo ntantu aku fwidi nsatu, undikila, vo wena mpwila, unnwika, kadi bu uvanganga bo, buna yonzekele makala matia va ntandu antu andi.

21. Kubeduswani kwa mambi ko, kansi bedisa mambi mu mambote.

KAPU 13.

1. Ntumumunu kwa minyadi. 7. Mfutulu amfuka zazonsono. 11. Ndiatulu yalunungu.

Mwela mwela fwiti lemvuka kwa lendo kiayalu. Kansi ka kwenani lendo ko, kansi kina kia Nzambi ; kansi kina kiena kiatumbwa kwa Nzambi. Zing. 8: 15 b. Tit. 3: 1. 1 Pet. 2: 13 b.

2. Nkiangunu ukakalalanga lendo, ukakidilanga nsikudukusu a Nzambi ; kansi bakakidilanga yo si batambula nzengolo ayau kibeni. Zing. 24: 21 b.

3. Kadi bakuluntu ka benunwa wonga mu mavanga mabiza ko, kansi mu mambi. Zolele kwaku lembwa tina lendoe ? Vanga mambote, wasikwa kwa kiau.

4. Kadi kiau i sielo kia Nzambi mu mbote kwa ngeye. Kansi vo uvanganga mambi, kala wonga ; kadi kiau ka kinatanga sabala mu nkatu ko, kadi kiau i sielo kia Nzambi, mvutudi andinda mu nganzi kwa basadilanga mambi.

5. Nkiangunu mukomono mu lemvuka, ka mu diambu dianganzi kaka ko, kansi mu diambu diakansansa.

6. I kuma lufutanga mpaku mpe ; kadi yau i sielo bia Nzambi, mu diambu diodio bakwamininanga sala.

7. Lufuta mfuka zeno kwa babonsono : mpaku ansi kwa nkwa mpaku ansi, mpaku abilekwa kwa nkwa mpaku abilekwa, wonga kwa fweno wonga, nzitusu kwa nkwa nzitusu.
Mat. 22: 21.

8. Ka luvuwani mfuka kwa muntu ko, kansi zolasana kaka, kadi wonso uzolanga wankaka, walungisa nsiku.
Mat. 22: 37 b. Ngal. 5: 14.

9. Kadi mama : kuyangani ko, kubemani ko, kuyibani ko, kuzinani moyo ko, vo nsikudukusu yankaka yena, yibundane mu diambu diadi bonso ebu : zola ni aku bonso ngeye kibeni.
2 Mose 20: 13 b. 3 Mose 19: 18. Ngal. 5: 14. Yak. 2: 8.

10. Zola ka kuvanganga ni andi mbi ko, nkiangunu zola i ndungusulu ansiku. 1 Kol. 13: 4 b.

11. Diadi, bu luzeyi ntangu, i ntangu yakiluakidi yilufwiti sikama mu tulu, kadi mpulusu yakala nseke, bu tuayika bankwa minu, kansi bwabu yilutidi finangana ye yeto.
1 Tes. 5: 6 b. Ef. 5: 14.

12. Fuku dieka mu suka, mwini weka lukufi. Nkiangunu bika tuabembika mavanga matombe ye vwata biandwanina biakia. Ef. 5: 11.

13. Bika tuadiata busongele nkievo mu mwini, ka mu makinu ye kinduvu ko, ka mu ntanda miangiangulu ye kindiafu ko, ka mu zonza ye vema ko ;
Fili. 4: 8. Zing. 23: 20. Luk. 21: 34. Ngal. 5: 19 b. 1 Kol. 6: 9 b Ef. 5: 3 b.

14. kansi luvwata Mfumu Yesu Klisto, ka lukadilani nsuni mayindu mu zinina ko. 1 Pet. 2: 11.

KAPU 14.

1. Bonso butufwiti kalasana ye bena kindakana mu minu 13. ye lembwa tesisa muntu sakuba.

Wonso wena kindakana mu minu, luntambula, ka mu diambu diazenga mabanza ko. Loma 15: 1, 7.

2. Umosi ulekanga minu mu dia biabionsono, kansi wena kindakana udianga biankunzu.

3. Udianga, kayini ulembolo dia ko ; lembolo dia, kafundisi udianga ko, kadi Nzambi wantambula.
Loma 15: 7. Kolo. 2: 16.

4. Ngeye u nani kwaku ufundisanga sielo kiangana ? Yandi telamene vo bwidi kwa yandi Mfumu. Kansi telama si katelama, kadi Mfumu lenda kumvanga katelamanga. Yak. 4: 12.

5. Kadi umosi uswaswasanga lumbu mu lumbu, wankaka udedikisanga lumbu biabionsono. Muntu muntu bika kazala kwa zaya mu diandi diela.

6. Ubanzilanga lumbu, banzilanga kio mu Mfumu ; udianga, udianga mu Mfumu, kadi tondanga kwa Nzambi ; lembolo dia, lembolo dia mu Mfumu ye tondanga kwa Nzambi. 1 Kol. 10: 31.

7. Kadi buna tuena muntu kakukikadilanga moyo ko, muntu kakukifwilanga ko. 1 Pet. 4: 2.

8. Kadi vo tuena moyo, tuena moyo kwa Mfumu, vo tufwa, tufwilanga Mfumu. Nkiangunu vo tuena moyo vo tufwa, tu ba Mfumu. Ngal. 2: 20.

9. Kadi mu diambu diodio Klisto

wafwa ye wakala moyo, kidi kakala Mfumu abafwa ye bamoyo.
10. Kansi ngeye mu nkiama ufundisanga mpangi aku? Vo ngeye mpe, mu nkiama uyinanga mpangi aku? Kadi yeto babonsono si tuatelama va kiandu kia Nzambi kiamfundusu.
2 Kol. 5: 10.
11. Kadi diasonama: Mfumu vovele: Kasi mu moyo ami, makungunu mamonsono si mafukama kwa mono, tudimi tuatonsono si tuatambudila kwa Nzambi. Fili. 2: 10 b.
12. Nkiangunu buna tuena muntu muntu si kadedisa diambu diayandi kibeni kwa Nzambi. Mat. 12: 36.
13. Nkiangunu ka tuvutukani fundasana ko, kansi luluta zenga diadi: muntu katudi tadi dianteso asakuba vo ntambu kwa mpangi andi ko.
1 Kol. 10: 32.
14. Nzeyi ye ngiena minu kiakwikama mu Mfumu Yesu, vo lekwa nkutu ka kiena kiasumuka kiau kibeni ko, kansi utanganga lekwa vo kiasumuka, kwa yandi kiena kiasumuka.
Mav. 10: 14 b. 1 Tim. 4: 4. 1 Kol. 8: 7. Tit. 1: 15.
15. Kadi vo mpangi aku yena kiadi mu diambu diadia, buna kudiatanga diaka bwenina zola ko. Kubungani wafwilwa kwa Klisto mu dia kwaku ko. 1 Kol. 8: 11.
16. Nkiangunu ka luyambulani bieno biambote biatiakwa ko.
17. Kadi kimfumu kia Nzambi ka i dia ye ndwinu ko, kansi i lunungu ye yenge ye kiese mu Mpeve yavedila.
1 Kol. 8: 8.
18. Kadi wonso i nanga kwa Klisto mu mambu momo, uzolakene kwa Nzambi ye wafwana kwa bantu.
19. Nkiangunu bika tuazominanga bitukisanga yenge ye ntungusunu eto.
20. Kutululani salu kia Nzambi mu diambu diadia ko. Lekwa biabionsono biavedila, kansi muntu udianga mu ntelo asakuba, wekina bio biambi.
Tit. 1: 15.
21. Bwabiza kwandi mu lembwa dia mbizi vo nwa vinia vo vanga kitelanga mpangi aku sakuba. 1 Kol. 8: 13.
22. Minu kiena yaku, keba kio ngeye kibeni va luse lua Nzambi. Mayangi mena ye lembolo kukifundisa mu momo makameni tonta.
23. Kansi wonso wena keti-keti, bedoso, vo didi, kadi kavengi bo mu minu ko; kansi mamonsono makondolo minu i masumu kwandi.

KAPU 15.

1. Ndubudulu mu kalasana yenge. 14. Paulu wabakamba bila kikabalubudila bobo, 22. wazola vioka vata diau, bu kakana kwenda kuna Spania.

Kansi yeto tuena lulendo tubindamene mu nata kindakana kwabakondolo lulendo ye lembwa kukizodikisa.
1 Kol. 9: 22. Ngal. 6: 1.
2. Buna tuena muntu muntu bika kazodikisa ni andi mu mambote mu ntungulu. 1 Kol. 10: 24. Fili. 2: 4.
3. Kadi Klisto mpe kakizodikisa ko, kansi bonso bwasonama: Ndevolo zau zibakudevilanga zambwidi. Lumb. 69: 9.
4. Kadi mamonsono mateka sonama, masonukwa mu ndongolo zeto, kidi mu ntatumunu ye mbombolo biamasonukwa tuakala vuvu.
Loma 4: 23 b. 1 Kol. 10: 11. 2 Tim. 3: 16.
5. Nzambi antatumunu ye mbombolo bika kaluvana luakalasana diela dimosi bwenina Klisto Yesu;
1 Kol. 1: 10. Fili. 2: 2. 3: 15 b.
6. kidi luakembila Nzambi ye Se dia Mfumu eto Yesu Klisto mu mambunda mu nwa umosi.
7. Nkiangunu lutambasana, bonso Klisto walutambula mu kembila Nzambi.
8. Kadi mpovele, vo Klisto weka sielo kianzengolo mu diambu diakedika kia Nzambi mu siamisa nsilulu zasilwa mase, Mat. 15: 24. 20: 28. Mav. 3: 25.
9. kansi bangoi bakembila Nzambi mu diambu diankenda, bonso bwasonama: I kuma si yakusika mu bangoi ye yimbidila nkumbu aku.
10. Diaka mavovele: Lubangoi, luyangalala ye bantu bandi.
11. Diaka vo: Lubabonsono lubangoi, lusika Mfumu, bantu babonsono, lunsanisina. Lumb. 117: 1.
12. Yesaya vovele diaka: Si mwakala mwanzi wa Isai, yandi utelamene mu yala bangoi, si kasilwa vuvu kwa bangoi.
13. Nzambi avuvu bika kaluzadisa mu kiese kiakionsono ye yenge mu minu, kidi luabuka mu vuvu mu lulendo lua Mpeve yavedila.
14. Mpangi zami, mono kibeni ndekokoso minu mu yeno, vo yeno kibeni mpe luzedi kwa mambote ye lumeni zaduswa kwa nzailu yayonsono, lulenda lubasana mpe.
15. Kansi ndambu mono nsonekene mu kibakala kwa yeno mu kulubambula moyo mu diambu dianlemvo una wampana Nzambi,

16. kidi yakala sielo kia Yesu Klisto
kwa bangoi, bu isalanga salu kiansamu
wambote wa Nzambi, mpasi nkailu
ayau kibeni bangoi watoma tambulwa,
bu wabiekwa wanlongo mu Mpeve
yavedila. Loma 11: 13.
17. Nkiangunu mono ngiena luyanu
mu Klisto Yesu mu bia Nzambi.
18. Kadi kikabuki ntima ko mu vova
momo malembwa sadikila Klisto mu
mono mu tumamasa bangoi mu mambu
ye mu mavanga,
19. mu lulendo luadimbu ye luama-
ngu, mu lulendo lua Mpeve a Nzambi ;
i kuma mbeni lungisa nsamu wambote
wa Klisto tuka mu Yelusalemi ye mu
ntini zakinzungidila nate ye kuna Ilili-
ko.
20. Kadi isanga kimfuzi kiami mu
samuna nsamu wambote valembolo bi-
kwa nkumbu a Klisto, kidi yalembwa
tunga va lufulu luangana,
2 Kol. 10: 15 b.
21. kansi bonso bwasonama : Yau
balembwa samununwa mu yandi, si
bamona, balembwa wa, si bazaya.
22. Nkiangunu mono yakakulwa
nkakulwa zazingi mu kwiza kwa yeno.
23. Kansi bwabu bu ndembolo vutu-
ka baka fulu mu ntini zazi, bu ngiena
ngunda mvu miamingi mu kwiza kwa
yeno, Mav. 19: 21. Loma 1: 10.
24. buna bu ikwenda kuna Spania,
kadi vuvu kiena yami mu kulumona,
bu ivioka ye filwa kwa yeno kuna, bu
mbeni teka yukuta ndambu mu yeno.
25. Bwabu mwendo ami kuna Yelu-
salemi mu sadila bavedila.
Mav. 20: 16. 21: 17.
26. Kadi mu Makedonia ye Akaya
bazolele kuba mbongo kwa bamputu
bavedila bena mu Yelusalemi.
1 Kol. 16: 1 b. 2 Kol. 8: 1 b. 9: 1 b.
Mav. 24: 17.
27. Kadi bazola bo kwau, yau i ba-
nkwa mfuka kwa yau. Kadi vo bangoi
batambudi ntuadi mu lekwa biau bia-
kimpeve, yau mpe bena mfuka mu ku-
basadila mu biakinsuni. 1 Kol. 9: 11.
28. Nkiangunu bu mbanisi bo ye sidi
dimbu mu mbutu wowo kwa yau, mbo-
ki yakwenda vioki kwa yeno kuna
Spania.
29. Kansi nzeyi, vo bu ikwiza kwa
yeno, yakwiza ye nzadusu ansakumunu
mu Klisto.
30. Luzimpangi, mono ikulubombi-
dila mu Mfumu eto Yesu Klisto ye mu
zola kwa Mpeve luanwana yami mu
tusambulu tueno mu mono kwa Nza-
mbi, Kolo. 4: 12.
31. kidi yatanunwa mu minkolami
mu Yuda, mpasi nsadulu ami kuna Ye-
lusalemi yatoma tambulwa kwa bavedi-
la, 2 Tes. 3: 2.
32. kidi yaluaka kwa yeno mu kiese
mu luzolo lua Nzambi ye vunda va ki-
mosi ye yeno.
33. Kansi Nzambi ayenge kakala ye
yeno babonsono. Ameni.
Fili. 4: 9. 1 Tes. 5: 23. 2 Tes. 3: 16.

KAPU 16.

1. Ntambudulu a Foibe. 3. Mfidusu amalembe.

Mono ilusonga busi kieto Foibe, i
sielo kiadibundu diena mu Ke-
nkelea,
2. kidi luantambula mu Mfumu, bo-
nso bufweni kwa bavedila, lunsadisa
mu dionso diambu dikena nsatu mu
yeno ; kadi yandi kibeni wakedi nsadi-
si ababingi ye kwa mono kibeni mpe.
3. Lukamba malembe kwa Pliska ye
Akila, i bisadi yami mu Klisto Yesu,
4. batula malaka mau mu diambu
diamwel' ami, ka mono kaka ko ikuba-
vananga matondo, kansi mabundu ma-
monsono mabangoi.
5. Lukamba malembe kwa dibundu
diena mu nzo au. Lukamba malembe
kwa Epaineto, i zolwa kiami ye nte-
kidi a Klisto mu Asia.
6. Lukamba malembe kwa Malia
walusadila kwakwingi.
7. Lukamba malembe kwa Andolo-
niko ye Yunia, butu biami ye zinkole
yami, bena batunda mu zintumwa, ba-
tekila mono mu Klisto.
8. Lukamba malembe kwa Ampilia-
to, i zolwa kiami mu Mfumu.
9. Lukamba malembe kwa Ulubanu,
i kisadi yeto mu Klisto, ye Staki, i zo-
lwa kiami.
10. Lukamba malembe kwa Apele
wafwana mu Klisto. Lukamba male-
mbe kwa ba Alistobulo.
11. Lukamba malembe kwa Elodio-
ni, i butu kiami. Lukamba malembe
kwa ba Nalakiso bena mu Mfumu.
12. Lukamba malembe kwa Tilifaina
ye Tilifosa basalanga mu Mfumu.
Lukamba malembe kwa Pelesi, i kiazo-
lwa, wasedi beni mu Mfumu.
13. Lukamba malembe kwa Lufo, i
kiasolwa mu Mfumu ye kwa mbut' eto
beto yandi.
14. Lukamba malembe kwa Asinki-
lito ye Felengoni ye Eleme ye Patalofa
ye Elema ye mpangi zena yau.

15. Lukamba malembe kwa Filolongo ye Yulia ye Neleo ye busi kiandi ye Olimpa ye bavedila babonsono bena yau.
16. Lukambasana malembe mu mfibulu yanlongo. Mabundu mamonsono ma Klisto malufidisi malembe.
17. Luzimpangi, mono ilubombidila luatadidila batukisanga nkabunu ye masakuba mu kakila longi diluatongwa; luvengama mu yau.
18. Kadi yau ka i minanga kwa Mfumu eto Klisto ko, kansi kwa vumu biau; bavunginikanga ntima miabakitunga mu mpova zanlembami ye zansakumunu.
19. Kadi ntumumunu eno yamwangana kwa babonsono. Nkiangunu iyangalalanga mu yeno, kansi nzolele, vo luena nduenga mu mambote kansi kondwa kwampumpuluvunu mu yambi.
1 Kol. 14: 20.
20. Mu nswalu Nzambi ayenge si kafotikisa Satana kunsi amalu meno.
Nlemvo wa Mfumu eto Yesu wakala yeno.
21. Timoteo, i kisadi yami, ye Lukio ye Yasoni ye Sosipatalo, i butu biami, balufidisi malembe.
22. Mono Teletio nsonekene nkanda wau, ilufidisi malembe mu Mfumu.
23. Ngayo, nsompisi ami anzo ye wadibundu diamvimba ulufidisi malembe. Elasto, i nkebi ambongo zambanza, ye Kwalato, i mpangi, balufidisi malembe.
25. Ndiena ulenda kulusikidika bonso bwena nsamu ami wambote ye nsamunu a Yesu Klisto, bonso bwena nzaikusu amansweki makedi madingama mvu ya mvu, Ef. 3: 20 b. Yud. b. 24.
26. kansi bwabu mazaikuswa, mu masonukwa mabambikudi mu nsikudukusu a Nzambi amvu ya mvu mazayakana mu bangoi babonsono mu ntumumunu aminu. Ef. 1: 9.
27. Nzambi, yandi kwandi kaka wanduenga mu Yesu Klisto, kwa yandi nkembo mu mvu miamvu ya mvu.
1 Tim. 1: 17. Loma 11: 36.

NKANDA WANTETE

WA PAULU KWA BISI KOLINTO.

KAPU 1.

1. Mbadukulu. 4. Paulu wayangalala mu diambu diabisi Kolinto, 10. wabalubula, wabalonga bwena ngolo zansamu wambote. 26. Bonso bwasola Nzambi bakondolo mvila yaudanu.

Paulu, wabokulwa mu kala ntumwa a Klisto Yesu mu luzolo lua Nzambi, ye Sostene, i mpangi, 2 Kol. 1: 1 b.
2. kwa bundu dia Nzambi diena mu Kolinto, baveduswa mu Klisto Yesu, babokulwa mu kala bavedila va kimosi ye babonsono babombidilanga nkumbu a Mfumu eto Yesu Klisto mu muma mwamonsono mwau ye mweto.
3. Nlemvo kwa yeno ye yenge kitukidi kwa Nzambi, i Seto, ye Mfumu Yesu Klisto.
4. Mono itondanga kwa Nzambi ami ntangu zazonsono mu yeno mu diambu dianlemvo wa Nzambi uluavewa mu Klisto Yesu,
5. vo yeno luavangwa kimvwama mu yandi mu mamonsono, mu mambu mamonsono ye nzailu yayonsono,
2 Kol. 8: 7. 9: 11. Ef. 1: 3. 1 Tim. 6: 18. Yak. 2: 5.
6. bonso bwasikudukwa kimbangi kia Klisto mu yeno,
7. mpasi lualembwa zimunina mu nkailu anlemvo nkutu, bu luvingilanga nzaikusu a Mfumu eto Yesu Klisto,
Luk. 12: 36. Fili. 3: 20. 2 Tim. 4: 8. Tit. 2: 13.
8. una kulusikidika mpe nate ye nsukulu, mpasi luakondwa lusembo mu lumbu kia Mfumu eto Yesu Klisto.
2 Kol. 1: 21. 1 Tes. 3: 13. 5: 23 b. Loma 16: 25.
9. Nzambi wena kinkwikizi, mu yandi luabokulwa mu kala ntuadi ye Mwan' andi Yesu Klisto, Mfumu eto.
1 Kol. 10: 13. 1 Tes. 5: 24. 2 Tes. 3: 3. Fili. 1: 6. 1 Yoa. 1: 3.
10. Luzimpangi, mono ilubombidila mu nkumbu a Mfumu eto Yesu Klisto, kidi yeno babonsono luavova mambu mamosi, ka mwidi kala nkabunu mu

yeno ko, kansi lutoma sungama mu diela dimosi ye mbanzulu yimosi.
Loma 12: 16. 15: 5. Ef. 4: 3 b. Fili. 2: 2. 1 Pet. 3: 8.
11. Kadi, luzimpangi zami, mono yabakuswa mu yeno kwa ba Kloe, vo yeno luena nzonza.
12. I diadi ibanzanga, vo yeno buna luena muntu muntu vovele: Mono i wa Paulu, kansi mono i wa Apolo, kansi mono i wa Kefa, kansi mono i wa Klisto. 1 Kol. 3: 4.
13. Klisto wakabane? Kadi Paulu wakomwa va kulunsi mu yenoe? vo luabotukwa mu nkumbu a Paulue?
14. Ntondele kwa Nzambi, vo kiabotika yeno buna luena ko, kansi Klisipo ye Ngayo kaka,
15. kidi muntu nkutu kavova ko, vo luabotukwa mu nkumbu ami.
16. Mono yabotika nzo a Stefana mpe, mboki kizeyi ko, vo yabotika muntu wankaka.
17. Kadi Klisto kamfidisa mu botika ko, kansi mu samuna nsamu wambote, ka mu nduenga zamambu ko, mpasi kulunsi dia Klisto ka diasiwa diankatu ko.
18. Kadi mambu makulunsi mena buzengi kwa yau babungwanga, kansi mena lulendo lua Nzambi kwa yeto tuvuluswanga.
1 Kol. 1: 23 b. Loma 1: 16. 2 Kol. 2: 15. 4: 3.
19. Kadi diasonama: Mono si yabunga nduenga zabankwa nduenga ye kabikisa zayu kiabankwa zayu.
20. Nkwa nduenga kwe kena? Nsoniki kwe kena? Mbindisi ampaka wantangu yayi kwe kena? Kadi Nzambi kakitula nduenga zanza yayi buzengi koe? Yes. 44: 25. Loma 1: 22.
21. Kadi mu nduenga nza bu yalembana zaila Nzambi mu nduenga za Nzambi, buna bwazolakana kwa Nzambi mu vulusa mu buzengi bwansamununu balekanga minu,
Mat. 11: 25. Luk. 10: 21.
22. bayudayo bu balombanga dimbu ye baelene batombanga nduenga,
23. kansi yeto tusamunanga Klisto wakomwa va kulunsi, nteso asakuba kwa bayudayo, kansi buzengi kwa bangoi,
24. kansi kwa yau kibeni babokulwa, ye bayudayo ye baelene, Klisto i lulendo lua Nzambi ye nduenga za Nzambi. Loma 1: 16.
25. Kadi buzengi bwa Nzambi bulutidi bantu mu nduenga, kindakana kwa Nzambi kulutidi bantu mu ngolo.
26. Kadi, luzimpangi, lutala mbokolo eno, vo ka babingi ko bena nduenga bwenina nsuni, ka babingi ko bena lulendo, ka babingi ko bena mvila yandanu,
27. kansi Nzambi wasola biena buzengi mu nza yayi, kidi kafwisa banduenga nsoni; Nzambi wasola biena kindakana mu nza, kidi kafwisa bena ngolo nsoni;
28. Nzambi wasola bakondolo ndanu mu nza ye bayinwanga, bina bi ka biena ko, kidi kakabikisa bina biena,
29. mpasi nsuni nkutu ka ukukiyana va luse lua Nzambi ko.
Loma 3: 27. Ef. 2: 9.
30. Kansi mu diambu diandi yeno luena mu Klisto Yesu watukitudulwa nduenga kwa Nzambi ye lunungu ye mpedolo ye nkudulu,
31. kidi bonso bwasonama: Wonso ukukiyananga bika kakiyana mu Mfumu.

KAPU 2.

1. Ndongolo za Paulu zena mbangula. 6. Nsamu wambote i nduenga za Nzambi.

Luzimpangi, mono bu yayiza kwa yeno, kiayiza kulusamunina kimbangi kia Nzambi mu ludede luamambu ye nduenga ko.
Mav. 18: 1 b. 1 Kol. 1: 17. 2 Tim. 1: 8.
2. Kadi mono kiatunguna ko mu zaya lekwa kiankaka mu yeno, kansi Yesu Klisto kaka, i yandi wakomwa va kulunsi.
3. Mono yakala ye yeno mu kindakana ye wonga ye zakama kwakwingi.
2 Kol. 10: 10.
4. Mpovolo ami ye nsamununu ami ka biakala mu mambu manduenga mankwikimisa ko, kansi mu nsongolo a Mpeve ye lulendo,
5. kidi minu kieno ka kiakala mu nduenga zabantu ko kansi mu lulendo lua Nzambi. 1 Tes. 1: 5. 2 Kol. 4: 7.
6. Mwanki yeto tuvovanga mpe nduenga kwa bamana lunga, kansi i nduenga zikondolo ntangu yayi, vo bakuluntu bantangu yayi bakabakananga.
Yak. 3: 15.
7. Tuvovanga nduenga za Nzambi zaswekwa, i zalakukwa, zakitungunina Nzambi mu nkemboso eto mu ntangu zikazibadiki,
Loma 16: 25. Ef. 3: 5, 9. Kolo. 1: 26.
8. zilembolo zaya mosi nkutu mu bakuluntu bantangu yayi, kadi vo bazaya zo, nga ka bakoma Mfumu ankembo va kulunsi ko.
Mav. 3: 17. 13: 27. Luk. 23: 34.

9. Kansi bonso bwasonama: Bialembwa mona disu, bialembwa wa kutu, bialembwa kota mu ntim' amuntu, bionso biakubika Nzambi kwa yau bakunzolanga.

10. Kansi Nzambi watuzaikisa bio mu Mpeve, kadi Mpeve yifiongunina-nga mamonsono, mpinda za Nzambi mpe. Mat. 13: 11. 16: 17.

11. Kadi bantu buna bena nani zeyi bina biamuntu, vo ka mpeve amuntu yena mu yandi ko? I bobo muntu nkutu kazeyi bina bia Nzambi ko, kansi Mpeve a Nzambi kaka. Zing. 20: 27.

12. Yeto ka tuatambula mpeve anza ko, kansi Mpeve yatuka kwa Nzambi, kidi tuazaya bituakailwa kwa Nzambi,

13. bina bituvovanga mpe, ka mu mambu malongwa kwa nduenga zakimuntu ko, kansi malonganga Mpeve, bu tutezasananga biakimpeve mu biakimpeve.

14. Kansi muntu wakimuntu katambulanga bina bia Mpeve a Nzambi ko, kadi i buzengi kwa yandi, kalendi bio visa ko, kadi bifundusulwanga mu kimpeve. Yoa. 14: 17.

15. Kansi muntu wakimpeve ufundisanga biabionsono, kansi yandi kibeni kafunduswanga kwa muntu ko.

16. Kadi nani wazaya diela dia Mfumu, kidi kakunlonga? Kansi yeto tuena diela dia Klisto. Loma 11: 34.

KAPU 3.

1. Paulu wabasonga, vo yandi ye Apolo i bisielo kaka. 10. Yandi watula lufulu, bankaka batunga lo; 16. wabalubula mu lembwa bunga vwala dia Nzambi, i dibundu.

Luzimpangi, mono yalembana vova kwa yeno bonso kwa bankwa kimpeve, kansi bonso kwa bankwa kinsuni, bonso kwa bana banswa mu Klisto. Eb. 5: 12 b. 1 Pet. 2: 2.

2. Mono yaluvana mamvumina mu nwa, ka dia ko, kadi lualembana ko, inga, bwabu mpe lulembane ko;

3. kadi nate ye bwabu yeno i bankwa kinsuni. Kadi bu luena kimpemana ye nzonza, kadi buna ka lu bankwa kinsuni koe, ludiatilanga kimuntu? 1 Kol. 1: 11. 11: 18. 2 Kol. 12: 20. Ngal. 5: 20.

4. Kadi umosi bu kavovele: Mono i wa Paulu, kansi wankaka: Mono i wa Apolo, kadi buna ka lu bantu koe? 1 Kol. 1: 12 b.

5. Nkiangunu Apolo i nki? Kansi Paulu i nki? I bisielo bialulekisila minu, muntu muntu bonso bukavewa kwa Mfumu. Loma 12: 3. 1 Kol. 7: 17.

6. Mono yakuna, Apolo watula nlangu, kansi Nzambi wamenisa.

7. Nkiangunu ukunanga ye utulanga nlangu ka i lekwa ko, kansi Nzambi umenisanga.

8. Ukunanga ye utulanga nlangu i mosi kwandi; kansi muntu muntu si katambula wandi nsendo, bonso bwenina kiandi salu. Luk. 19: 15 b.

9. Kadi yeto tu bisadi ye Nzambi; yeno i yinza dia Nzambi, ntungulu a Nzambi. 2 Kol. 6: 1.

10. Mono yatula lufulu bonso ntungi wanduenga, bonso bwenina nlemvo a Nzambi uyavewa, kansi wankaka utunganga va luau. Bika muntu muntu katala bonso bukatunganga va luau.

11. Kadi muntu nkutu kalendi tula lufulu luankaka ko, kansi i lolo luatulwa, i Yesu Klisto. Yes. 28: 16. Ef. 2: 20.

12. Vo muntu utunganga va lufulu lolo wola, palata, matadi mantalu, minti, nianga, bititi,

13. buna muntu ye kiandi salu si kiamonika; kadi lumbu si kia kio senzisa, kadi kizaikusu mu tia; tia tuau kibeni si tuatonta salu kiamuntu muntu, bonso bukienina.

14. Vo salu kiamuntu kikatunga va luau kisikila, buna si katambula nsendo.

15. Vo salu kiamuntu kividi, buna si kavidisa nsendo, kansi yandi kibeni si kavuluswa mwanki nkievo mu tia.

16. Ka luzeyi koe, vo yeno i vwala dia Nzambi, vo Mpeve a Nzambi yikundanga mu yeno? 1 Kol. 6: 19. 2 Kol. 6: 16. Eb. 3: 6.

17. Vo muntu ubunganga vwala dia Nzambi, buna Nzambi si kakumbunga, kadi vwala dia Nzambi diena dianlongo, yeno mpe i bobo.

18. Muntu nkutu kakukivunginikani ko; buna luena, vo muntu ukukibanzila vo wanduenga mu ntangu yayi, bika kakala nkwa buzengi, kidi kakala nduenga.

19. Kadi nduenga zanza yayi i buzengi kwa Nzambi. Kadi diasonama: Yandi ubakanga bankwa nduenga mu bungubi bwau. Yobi 5: 13.

20. Diaka vo: Mfumu zeyi mabanza mabankwa nduenga, vo mena matumpalala. Lumb. 94: 11.

21. Nkiangunu muntu kakukiyani

mu bantu ko. Kadi biabionsono i bie-
no;
22. vo Paulu vo Apolo vo Kefa vo
nza vo moyo vo lufwa, vo lekwa biena
bwabu, vo lekwa biakwiza, biabionsono
i bieno.
23. Kansi yeno lu ba Klisto, ye Klisto
i wa Nzambi.

KAPU 4.

1. Bonso bufwiti banzulwa miulongi. 6. Ndubudulu zankaka, ka bidi tumpalala.

Nkiangunu bika muntu katutanga bonso sielo bia Klisto ye nkebi miamansweki ma Nzambi.
2 Kol. 6: 4. Kolo. 1: 25. 1 Pet. 4: 10.
2. Nkiangunu vana ntandu minkebi
mitombwanga diadi: mosi mosi fwiti
bwanwa kinkwikizi.
3. Kansi kwa mono i fidiambu fiafike
nkutu, vo si yafunduswa kwa yeno vo
kwa lumbu kiakimuntu; inga, mono
kibeni mpe kikukifundisanga ko,
4. —kadi kikukizeyi diambu ko, kansi kinungusu mu diambu diodio ko—
ukumfundisanga i Mfumu kwandi.
Lumb. 143: 2.
5. Nkiangunu ka lutekani fundisa
ko, nate ye Mfumu wizidi, si katuala
ku kia maswekwa matombe ye monikisa makani mamintima; buna muntu
muntu tambudi nsikulu andi kwa Nzambi. Loma 2: 16, 29. Nzai. 20: 12.
6. Luzimpangi, mambu momo nsekole mo mu mono kibeni ye mu Apolo
mu diambu dieno, kidi lualongukila
diadi mu yeto: lembweti vioka momo
masonukwa, ka luidi kukitumpidika
umosi kwa umosi mu diambu diawankaka.
7. Kadi nani ukumweni diswaswana?
Nki kiena yaku kiwalembwa tambula?
Kansi vo watambula kio mpe, mu nki
ukukiyeni, nkievo kwatambula kio ko?
Yoa. 3: 27. Yak. 1: 17. Loma 12: 6.
8. Yeno luamana yukuta, yeno luamana kala bamvwama, yeno luamana
kala bantinu, kansi ka mu yeto ko. Nzolele beni vo lukutu kala mintinu, kidi
yeto mpe tuakala mintinu ye yeno.
9. Kadi mono ibanzanga, vo Nzambi
wazimusina yeto tuzintumwa, nkievo
tuazengulwa nkanu afwa; kadi tueka
kimpa kiantala kwa nza ye kwa zimbasi
ye kwa bantu. Loma 8: 36. Eb. 10: 33.
10. Yeto tu bamazengi mu diambu
dia Klisto, kansi yeno luena nduka mu
Klisto; yeto tuena kindakana, kansi
yeno luena zingolo; yeno luzituswanga,
kansi yeto tuyinwanga. 2 Kol. 13: 9.
11. Nate ye lokula kiaki mpe tuena
nsatu adia ye mpwila, tuena mpene, tubandwanga zinkome, ka tuena nzo yakundu ko,
2 Kol. 4: 8 b. 11: 23 b. Fili. 4: 12.
12. tumonanga mpasi, tusalanga mu
meto moko. Bu tufingwanga, tusakumunanga; bu tuzomwanga, tuvibidilanga,
Mat. 5: 44. Luk. 6: 28. 23: 34. Mav. 7: 60. Loma 12: 14.
13. bu tutiakwanga, tubombidilanga;
nate ye bwabu tuena nkievo mvindu
anza ye mpeswa ababonsono.
Man. 3: 45 b.
14. Mono kisonekene diodio mu kulufwisa nsoni ko, kansi mu kululuengisa bonso bana bami bazolwa.
1 Tes. 2: 11.
15. Kadi vo luena kumi diamafunda
maminlongi mu Klisto, nga ka luena
mase mamingi ko, kadi mu Klisto Yesu
mu nsamu wambote mono yalubuta.
Ngal. 4: 19. File. b. 10.
16. Nkiangunu mono ilubombidila:
Luntanginina.
1 Kol. 11: 1. Fili. 3: 17. Ngal. 4: 12. 1 Tes. 1: 6. 2: 14. Ef. 5: 1.
17. Mu diambu diodio mono yalufidisi Timoteo, i mwan' ami wazolwa ye
wakinkwikizi mu Mfumu. Yandi si
kakulubambula moyo mu nzila zami
mu Klisto Yesu, bonso builonganga
mwamonsono mu mabundu mamonsono.
18. Kansi bankaka bakukitumpidikanga, nkievo kizi kwa yeno ko.
19. Kansi si yakula kwiza kwa yeno,
vo Mfumu zolele, kizayi mambu mayau bakukitumpidikanga, kansi lulendo
luau. 1 Kol. 16: 7. Yak. 4: 15.
20. Kadi kimfumu kia Nzambi ka
kiena mu mambu ko, kansi mu lulendo.
1 Tes. 1: 5.
21. Nki luzolele? Ngiza kwa yeno ye
nzamvula vo mu zola ye mpeve yanlembami?

KAPU 5.

1. Paulu walubula dibundu mu diambu diangiangulu, 9. wakanikina kikundi kiaminyangi.

Mu yeno muwakananga ngiangulu, i ngiangulu yampila yoyo yilembolo kala nkutu mu bangoi, vo mosi wena ye nkazi asandi.
2. Yeno lukukitumpidikanga ye lulembolo kala kiadi nkutu, kidi yandi

wavanga vanga diodio kakatulwa mu monakanda dieno.
3. Kadi kedika mono bu ngiena nseke mu nitu, kansi ngiena yeno mu mpeve, mono yakizengila nkievo ngiena yeno, vo ndiena wavanga bobo,
Kolo. 2: 5. 2 Kol. 10. 1.
4. yeno ye mpeve ami, bu tumeni kutakana mu nkumbu a Mfumu Yesu, mu lulendo lua Mfumu eto Yesu Klisto,
5. wampila yoyo si kayekulwa kwa Satana mu mbungulu ansuni, kidi mpeve yavuluswa mu lumbu kia Mfumu Yesu.
6. Luyanu lueno ka luena luabiza ko. Ka luzeyi koe, vo vumvu diafiuma difunisanga sobwa kiakionsono.
Ngal. 5: 9. Yak. 4: 16.
7. Lukombumuna vumvu diankulu, kidi luakala sobwa kiampa, bonso buluena kondwa kwafunuswa, kadi meme dieto diapasa diavondwa mpe, i Klisto.
Yoa. 19: 36. 1 Pet. 1: 19.
8. Nkiangunu bika tuakembila nkembo, ka mu vumvu diankulu ko ye ka mu vumvu diakimfunia ye bi ko, kansi mu sobwa kialembwa funuswa ye kiavedila ye kiakedika.
2 Mose 12: 19. 2 Kol. 1: 12. Ef. 5: 9. Fili. 4: 8.
9. **M**ono yasona kwa yeno mu nkanda: lulembwa kalasana ye minyangi,
10. kansi ka nyangi mianza yayi ko, ye bakabi ye ndie miambongo ye nsambidi miabiteki, kadi vo yau, nga lukatwa katuka mu nza.
11. Kansi yasonika kwa yeno, vo muntu ubikwanga mpangi i nyangi vo nkwa kabi vo nsambidi abiteki vo ntiaki vo nduvu vo ndie ambongo, buna ka lukalasanani ko, inga, ka ludiani mpe ye wampila yoyo ko.
Zing. 23: 20. 24: 1. 2 Tes. 3: 6, 14 b.
1 Kol. 10. 14. 1 Yoa. 5: 21. Tit. 3: 10. 2 T.m. 2: 21.
12. Kadi i diambu diami mu fundisa bena ku mbazie? Kadi ka lufundisanga bena mu ngudi koe?
13. Bena ku mbazi si bafunduswa kwa Nzambi. Lukatula wena wambi mu yeno kibeni.

KAPU 6.

1. Mfundasani yasonga 12. ye ngiangulu.

Buna luena muntu wenina wankaka bungu, buna ukabukanga ntima mu fundisa va luse luabakondolo lunungu ye ka va bavedila ko? Mat. 5: 40.
2. Evo ka luzeyi koe, vo bavedila si bafundisa nza? Vo nza yifunduswanga kwa yeno, buna ka lufweni mfundusu zazike koe?
Dan. 7: 22. Mat. 19: 28. Luk. 22: 30.
3. Ka luzeyi koe, vo si tuafundisa zimbasi? Buna vele lekwa biamoyo wau bike.
4. Nkiangunu vo luena ye mfundusu alekwa biamoyo wau, buna luvwandisanga bayinwanga mu dibundu mu fundisa?
5. Mu kulufwisa nsoni mpovele mo. Kadi buna luena ka luena ye muntu wanduenga ko ulenda zenga mambu va kati ye mpangi zandie?
6. Kansi mpangi ufundisanga mpangi vana va bakondolo minue?
7. Bobo bweka mvidusu kwa yeno, bu luvwisasananga mambu. Mu nkiama ka lulutidi zola vangwa bulembolo songa ko? Mu nkiama ka lulutidi zola zionwa ko?
Mat. 5: 39 b. Luk. 6: 29. Loma 12: 19.
1 Tes. 5: 15. 1 Pet. 2: 23. 3: 9.
8. Kansi luvanganga bulembolo songa, luzionanga, i kwa zimpangi mpe.
9. Evo ka luzeyi koe, vo bakondolo lunungu ka bavingi fwa diakimfumu kia Nzambi ko? Ka luzimbakanani ko: ka minyangi ko vo minsambidi miabiteki vo bankwa mpala vo bakingiangila vo nlekisi miababakala yandi
Ngal. 5: 19 b. Loma 1: 29 b. Ef. 5: 5. Kolo. 3: 5 b.
10. vo mivi vo bakabi vo banduvu vo mintiaki vo ndie miambongo ka bavingi fwa diakimfumu kia Nzambi ko.
11. Bankaka mu yeno luakala bobo, kansi luakisukula, luaveduswa, luanunguswa mu nkumbu a Mfumu Yesu Klisto ye mu Mpeve a Nzambi eto.
Ef. 5: 8 b. Kolo. 3: 7 b. Tit. 3: 3 b.
12. **M**ono mbeki luve mu biabionsono, kansi biabionsono ka bitomisanga nitu ko; mbeki luve mu biabionsono, kansi kifwiti lendwa kwa lekwa ko.
1 Kol. 10: 23.
13. Madia mena mu diambu diavumu, vumu kiena mu diambu diamadia, kansi Nzambi si kafukisa kina ye madia. Nitu ka yena mu diambu diayanga ko, kansi mu diambu dia Mfumu ye Mfumu mu diambu dianitu.
14. Nzambi wafulukisa Mfumu, si kakutufulukisa mpe mu tulendo tuandi.
15. Ka luzeyi koe, vo zinitu zeno i biela bia Klisto? Buna si ikatula biela bia Klisto ye vanga tio biela biakinsuze? Ka bwa ko!
1 Kol. 12: 27. Ef. 5: 30.
16. Evo ka luzeyi koe, vo unanamene ye nsuza, yandi i nitu yimosi ye yandi?

Kadi yau bole si bakala nsuni umosi,
bonso bukavova.
1 Mose 2: 24. Mat. 19: 5. Ef. 5: 31.
17. Kansi unanamananga ye Mfumu,
yandi i mpeve yimosi ye yandi.
18. Lutina yanga. Masumu mamo-
nsono mavanganga muntu mena ku
mbazi anitu; kansi uyanganga uvodi-
langa yandi nitu masumu.
19. Evo ka luzeyi koe, vo zinitu
zeno i vwala dia Mpeve yavedila yena
mu yeno yiluatambudi kwa Nzambi ye
vo ka lukukivwidi ko?
1 Kol. 3: 16. 2 Kol. 6: 16.
20. Kadi luasumbwa mu ntalu. Nki-
angunu lukembila Nzambi mu zinitu
zeno. 1 Kol. 7: 23.

KAPU 7.

1. Ndongolo zakwela ye zavambana.

Mu diambu diamomo maluasonika,
buna bwabiza kwa muntu mu
lembwa valakana nkento.
2. Kansi mu diambu diayanga bika
muntu muntu kakala wandi nkazi, ye
nkento nkento kakala diandi bakala.
3. Bika bakala diavanga dikabinda-
mene kwa nkazi ye nkazi mpe bobo
kwa bakala.
4. Nkazi kenani lendo mu yandi
nitu ko kansi bakala; mpila mosi
bakala kena lendo mu yandi nitu ko
kansi nkazi.
5. Ka lutatasani ko, vo ka mu diambu
dialuwawanu mu ntangu yakingandi
ko, kidi luabaka ntangu mu sambila,
mboki lukala va kimosi, mpasi Satana
kakuluvukumuna ko mu diambu dia-
kondwa kweno kwakukiyala.
6. Momo mpovele nkievo luve, ka
nkondo andi ko.
7. Kansi nzolele, vo bantu babonsono
bakutu kala bonso mono kibeni, mwa-
nki muntu ye wandi nkailu katambudi
kwa Nzambi, umosi bwabu, umosi ebu.
Mat. 19: 11 b.
8. Mpovele kwa balembolo kwela ye
kwa mafwola: bwabiza kwa yau, vo
bakalanga bonso mono mpe.
9. Kansi vo balembolo kukiyala, bika
bakwela, kadi bwabiza mu kwela ye
lemina bwambi. 1 Tim. 5: 14.
10. Kansi kwa bakwelana nkembi,
ka mono ko kansi Mfumu, vo nkazi
kavambani ye bakala ko,
11.—kansi vo wamana vambana, bika
kasikila kimpumpa, evo vutuka wawana
ye bakala—bakala kayambudi nkazi ko.
12. Kwa bankaka mono mpovele, ka
Mfumu ko: vo mpangi yena nkazi
ulembolo leka minu ye utambudilanga
mu kunda yandi, kanyambudi ko.
13. Vo nkazi wena bakala dilembolo
leka minu ye ditambudilanga mu
kunda yandi, kayambudi bakala ko.
14. Kadi bakala dilembolo leka minu
diaveduswa mu diambu diankazi;
nkazi ulembolo leka minu waveduswa
mu mpangi, vo ka bwa ko, nga bana
beno bena basumuka, kansi bwabu
bena bavedila.
15. Vo ndiena ulembolo leka minu
vambane, bika bavambana; mpangi
vo busi ka bena kunsi akinanga mu
mpila yoyo ko. Kansi Nzambi walu-
bokila mu yenge.
16. Kadi ngeye, nkazi, bwe zeyi, vo
lenda vulusa bakala? Evo ngeye ba-
kala, bwe zeyi, vo lenda vulusa nkazi?
1 Pet. 3: 1 b.
17. Vo ka bwa ko, buna bonso bwa-
kabila Mfumu kwa muntu muntu,
bonso bwabokila Nzambi muntu muntu,
bika kadiatila bobo. Diodio isikidi-
kisanga dio mu mabundu mamonsono.
18. Muntu wazengwa wabokulwe?
Kakukitombilani kondwa kwanzengolo
ko. Muntu kondolo nzengolo wabo-
kulwe? Kakizengani ko.
19. Nzengolo ka lekwa ko, kondwa
kwanzengolo ka lekwa ko, kansi nke-
bolo ansikudukusu a Nzambi.
20. Muntu muntu bika kasikila mu
mbokolo yina yikabokudulwa.
21. Ngeye i nanga wabokulwe? Ku-
kadilani bo mabanza ko, kansi vo
lenda kala kimpwanza mpe, sadila bo.
22. Kadi wonso nanga wabokulwa
mu Mfumu, yandi i muntu wa Mfumu
wakimpwanza; mpila mosi mpe wonso
muntu wakimpwanza wabokulwa, yandi
i nang' a Klisto.
Yoa. 8: 36. Loma 6: 18, 22. Ef. 6: 6. Kolo. 3: 24.
23. Yeno luasumbwa mu ntalu. Ka
lukalani nanga miabantu ko.
Ngal. 5: 1. 1 Pet. 1: 18 b.
24. Luzimpangi, muntu muntu bika
kasikila kwa Nzambi mu dina dikabo-
kudulwa.
25. Kansi mu zindumba kibeki
nsikudukusu kwa Mfumu ko, kansi
nkembi banza diadi, bonso mosi wafwi-
lwa nkenda kwa Nzambi mu kala
kinkwikizi.
26. Nkiangunu mbenzi, vo bwabiza
bwena mu diambu diancita zena bwabu,
vo bwabiza kwa muntu mu kala bonso
bukena. Mat. 24: 8 b., 29.
27. Ngeye ukangamene mu nkazie?

Kutombani kangulwa ko. Kangulu mu nkazie? Kutombani nkazi ko.

28. Kansi vo kwelele mpe, kuvolele masumu ko. Vo ndumba yikwelele, kavolele masumu ko. Kansi bampila yoyo si bamona nzungu mu nsuni, kansi nzolele kulukuta.

29. Luzimpangi, diadi mpovele: ntangu yakufukwa, kidi tuka bwabu bena bakazi mpe bakala nkievo bakondolo,

30. badilanga, nkievo ka badilanga ko, bayangalalanga, nkievo ka bayangalalanga ko, basumbanga, nkievo ka bavwidi bio ko,

31. basadilanga nza, nkievo ka basadilanga yo ko; kadi lunitu luanza yayi luviokanga.

Loma 8: 19 b. 1 Yoa. 2: 17. Nzai. 21: 1.

32. Nzolele kwami, vo lukondolo mayindu. Lembolo kwela, wenina bina bia Mfumu mayindu, bonso bukafwiti zodikisa Mfumu;

33. kansi wakwela wenina bina bianza mayindu, bonso bukafwiti zodikisa nkazi andi.

34. Diswaswana diena mpe ye nkento wakwela ye ndumba: mpumpa wenina bia Mfumu mayindu, kidi kavedila mu nitu ye mpeve; kansi wakwela wenina bianza mayindu, bonso bukafwiti zodikisa bakala. 1 Tim. 5: 5.

35. Kansi momo mpovele mu ntomono eno, ka mu diambu dia kidi yalutuba siongi ko, kansi mu diambu diankadulu yisongele ye sikila mu Mfumu nakekete. 1 Kol. 14: 40. Loma 13: 13.

36. Vo muntu benzi, vo vengi bwamvwezolo kwa ndumba, vo waviokele mvu miafwana ye nkinzi wizi kadi, buna bika kavanga, bonso bukazolele, kavolele masumu ko; bika bakwela.

37. Kansi utelamene nakekete mu ntim' andi, bu kakondolo nkomono, kansi wena lendo bwenina luandi luzolo ye tunguni diadi mu wandi ntima mu keba mwan' andi wandumba, yandi vengi bwabiza.

38. Nkiangunu kwedese mwan' andi wandumba, vengi bwabiza, kansi lembolo wo kwedisa, lutidi vanga bwabiza.

39. Nkazi wakangama ntangu yina yena bakala diandi moyo; kansi vo bakala diamana leka tulu, buna wena kimpwanza ye lenda kwela wonso ukazolele, kansi mu Mfumu kaka.

Loma 7: 2.

40. I bobo mbenzi vo lutidi mayangi, vo sikilanga bobo. Mbenzi, vo mono mpe ngiena ye Mpeve a Nzambi.

KAPU 8.

1. Mu dia mbizi zayokulwa biteki ka i masumu ko, 7. kansi nkwa Klisto kafwiti bo vanga ko, vo mpangi telele bo sakuba.

Mu diambu diabina biayokulwa biteki, tuzeyi kweto, vo tubabonsono tuena nzailu. Nzailu yitumpidikanga, kansi zola kutunganga. 1 Kol. 10: 25, 27 b.

2. Vo muntu ukukibanzilanga, vo zeyi lekwa, kazeyi bwabu ko, bonso bukafwiti zaya. Ngal. 6: 3.

3. Vo muntu zolele Nzambi, wazaiwa kwa yandi. Ngal. 4: 9.

4. Nkiangunu mu diambu diadia bina biayokulwa biteki tuzeyi, vo teki ka kiena mu nza ko, vo ka kwenani Nzambi yankaka ko kansi yimosi kaka.

1 Kol. 10: 20. 5 Mose 4: 39. 6: 4. Mal. 12: 29. Ef. 4: 5 b. 1 Tim. 2: 5.

5. Kanivo yau bena babikwanga zinzambi mpe, kani mu zulu kani va ntoto, keti nzambi zazingi ye mfumu zazingi zena,

6. kansi yeto vele tuena Nzambi yimosi kaka, i Se diatuka biabionsono ye yeto kwa yandi, ye Mfumu yimosi, i Yesu Klisto, mu yandi biabionsono biena ye yeto mu yandi.

Mal. 2: 10. Ef. 3: 9. 4: 5 b. Mav. 17: 28. Loma 11: 36. Yoa. 1: 3. 13: 13. Ef. 2: 10. Fili. 2: 11. Kolo. 1: 16. Eb. 1: 2.

7. Babonsono ka bena nzailu ko, kansi bankaka bayukwa biteki nate ye bwabu badianga biayokulwa biteki, kansansa kiau kiena kindakana kisumunwanga.

8. Kansi dia ka kukututudi va luse lua Nzambi ko: vo tudianga ka tulutidi ko, vo tulembolo dia, ka tukondolo lekwa ko. Loma 14: 17.

9. Kansi lutala, ka luidi kala nteso asakuba kwa bena kindakana mu diambu dialendo kieno kiokio.

Loma 14: 13, 20. Ngal. 5: 13.

10. Kadi vo muntu mweni ngeye wena nzailu, vo uvwendi va meza mu nzo abiteki, buna kansansa kiandiena wena kindakana ka kitungwa mu dia biayokulwa biteki koe? 2 Mose 34: 15.

11. Kadi wena kindakana bungulu mu diambu dianzailu aku, i mpangi yafwilwa kwa Klisto.

12. Bu luvodilanga masumu bobo kwa zimpangi ye luluekanga kansansa kiau kiena kindakana, buna luvolanga masumu kwa Klisto.

13. Nkiangunu vo dia kutesanga

mpangi ami sakuba, kidie mbizi ko mvu ya mvu, kidi yalembwa tesa mpangi ami sakuba.

KAPU 9.

1. Lendo kiantumwa. 15. Paulu kasadilanga kio ko, 9. wakala kimpwanza, kansi wakivanga nang' abantu babo. 24. Ngiungusulu mu nzila yangiungusila.

Mono ki muntu wakimpwanza koe? Mono ki ntumwa koe? Kiamona Mfumu eto Yesu koe? Yeno ka lu salu kiami mu Mfumu koe?

1 Kol. 15: 8. Mav. 9: 3 b. 22: 6 b. 26: 12 b. 18: 9. 22: 17 b. 23: 11. 2 Kol. 12: 1 b.

2. Vo kiena ntumwa kwa bankaka ko, ngiena bo kwa yeno; kadi yeno i dimbu kiakintumwa kiami mu Mfumu.

1 Kol. 4: 15. 2 Kol. 3: 2.

3. Diodio i mvutudulu ami kwa yau bakumfundisanga.

4. Kadi yeto ka tuena lendo mu dia ye nwa koe? Luk. 10: 7 b.

5. Kadi ka tuena lendo ko mu nata nkazi, i busi, bonso zintumwa zankaka ye mpangi za Mfumu ye Kefa?

6. Kanivo yeto ye Banaba kaka ka tuena lendo kialembwa sala koe?

2 Tes. 3: 9.

7. Nani usalanga kinwani mu wandi mfutu? Nani ukunanga via diavinia ye lembolo dio dia mbutu? Nani i mvungi akamba ye lembolo dia mamvumina makamba?

8. Kadi ivovanga momo mu kimuntue? Kadi nsiku ka mivovanga mo koe?

9. Kadi mu nsiku mia Mose mwasonama: Kukangani nwa angombe yitutanga ko. Kadi Nzambi wenina zingombe mayindue?

10. Kadi kavovele mo mu diambu dieto kaka koe? Kadi mu diambu dieto masonama: Ufulanga, fwiti fula mu vuvu, ututanga, fwiti tuta mu vuvu kiabaka ndambu.

11. Vo yeto tualukunina biakimpeve, buna diambu diadinene, vo tuyonzika bieno biakinsunie? Loma 15: 27.

12. Vo bankaka benina yeno lendo kiokio ntuadi, buna yeto ka tulutidi koe? Ka tusadilanga lendo kiokio ko, kansi tuvibidilanga mamonsono, ka tuidi tula nkaku nkutu mu nsamu wambote wa Klisto.

Mav. 20: 33. 1 Kol. 4: 12. 2 Kol. 11: 9, 12. 12: 13. 1 Tes. 2: 9. 2 Tes. 3: 8.

13. Ka luzeyi koe, vo basalanga mu lekwa bianlongo badianga dia kwakinlongo, basalanga va zikwa diangiokila, batambulanga ndambu ye zikwa?

3 Mose 2: 3. 6: 16 b. 5 Mose 18: 1 b. 4 Mose 18: 8, 31.

14. I bobo Mfumu wazengila kwa basamunanga nsamu wambote, vo bafwiti vukila mu nsamu wambote.

15. Mono kiasadila dimosi nkutu mu momo ko. Mono kiasonika mo ko, mpasi yavangwa bo, kadi bulutidi kwa mono vo mfwidi, muntu nkutu mpasi kakabikisa luyanu luami ko.

2 Kol. 11: 10 b. 12: 14.

16. Kadi vo isamunanga nsamu wambote, kienina dio luyanu ko, kadi mbindamene dio, engwa disidi kwa mono, vo kisamunanga nsamu wambote ko.

17. Kadi vo ivanganga bo mu luami luzolo, buna ngiena nsendo, kansi vo ka mu luami luzolo ko, kiongo kikebi yalekulwa minu.

18. Buna nki i nsendo ami? Wau, vo mono, bu isamunanga nsamu wambote, ivanga nsamu wambote wa Klisto mu kondwa kwamfutu, kidi yalembwa sadila lendo kiami mu nsamu wambote.

19. Kadi mono bu i muntu wakimpwanza, mono yakivanga nang' ababonsono, mpasi yabaka babingi ndandu.

20. Mu bayudayo mono ngiena bonso nyudayo, mpasi yabaka bayudayo; mu yau bena kunsi ansiku ngiena nkievo kunsi ansiku, mpeleko mono kibeni kiena kunsi ansiku ko, mpasi yabaka bena kunsi ansiku.

21. Mu yau bakondolo nsiku, ngiena nkievo nkondolo nsiku,—mpeleko kikondolo nsiku mia Nzambi ko, kansi yakangama mu nsiku mia Klisto—mpasi yabaka bakondolo nsiku. Ngal. 2: 3.

22. Mu yau bena kindakana ngiena kindakana, kidi yabaka bena kindakana. Mu babonsono ngiena mamonsono, kidi yavulusa bankaka mu dionso dionso diambu. Loma 14: 15. 15: 1.

23. Ivanganga mamonsono mu diambu diansamu wambote, kidi mono mpe yakadila wo ntuadi.

24. Ka luzeyi koe, vo bayungusanga mu nzila yangiungusila bayungusanga babonsono, kansi umosi kaka utambulanga nsendo? Luyungusila bobo, kidi luatambula wo. Fili. 3: 12 b.

25. Wonso usinsane mu nsinsunu ukukiyalanga mu biabionsono, nkiangunu babana, kidi batambula koka

kiafukila, kansi yeto kiakondwa kwafukila. 2 Tim. 4: 8. Yak. 1: 12.

26. Nkiangunu mono iyungusanga, ka mu nana ko, mono inwananga, bonso muntu ulembolo banda mpeve ;

27. mono ibandanga nitu ami, ivanganga yo yakinanga, ka bwidi kala, vo mono kibeni yalendwa, bu yakikadila nsamuni abankaka.

KAPU 10.

1. Ndwanunu yabiza. 14. Paulu wakanikina baleka minu mu mbuluku abiteki 23. ye mu mbizi zatulwa kwa biteki mu diambu diazimpangi zakindakana.

Luzimpangi, mono kizolele ko, vo lulembolo zaya, vo mase meto mamonsono makala kunsi atuti, mamonsono masabuka mu mbu,

2. mamonsono mabotukulwa Mose mu tuti ye mu mbu,

3. mamonsono madia dia kumosi kwakimpeve,

4. mamonsono manwa ndwinu yimosi yakimpeve, kadi manwa mu tadi diakimpeve diabanama, kansi tadi diodio i Klisto.

2 Mose 17: 6. 4 Mose 20: 11. Lumb. 78: 15. 105: 41.

5. Buna bena Nzambi kazolakana babingi ko, kadi balumbwa mu nsi yankatu. 4 Mose 14: 30. 26: 64 b. Eb. 3: 17.

6. Momo i bifwani kwa yeto, ka tuidi zinina moyo mu mambi, bonso bwazinina yau moyo.

7. Ka lukalani nsambidi miabiteki ko, bonso bankaka mu yau, bonso bwasonama : Bantu bavwanda mu dia ye nwa, batelama mu sakana.

8. Bika tualembwa yanga mpe, bonso bwayanga yau bankaka, babwa mu lumbu kimosi makumole ye mafunda matatu.

9. Bika tualembwa vukumuna Mfumu, bonso bwamvukumuna yau bankaka, babungwa kwa zinioka.

10. Ka luvumani ko, bonso bwavuma yau bankaka, babungwa kwa mbungi.

11. Momo babwa mu kifwani, kansi masonukwa mu ndubudulu zeto, i yeto tuluakulu nsukulu antangu yayi.

Loma 15: 4. Eb. 3: 17 b. 1 Pet. 4: 7.

12. Nkiangunu wonso benzi, vo telamene, bika katala, kidi kabwa ko.

Loma 11: 20.

13. Mpukumunu ka yikulubeki ko, kansi yina yakimuntu kaka ; kansi Nzambi wena kinkwikizi kayambudi luavukumunwa ye lendakana, kansi va kimosi ye mpukumunu si kavanga mpaikulu, kidi lualenda vibidila yo.

1 Kol. 1: 9. 2 Kol. 1: 7.

14. Nkiangunu, zolwa biami, lutina nsambudulu abiteki.

1 Yoa. 5: 21. 2 Kol. 6: 17.

15. Mono ivovanga bonso kwa bankwa nduka : lufundisa mama mampovele.

16. Mbungu yansakumunu yitusakumunanga, kadi ka yena ntuadi ye menga ma Klisto koe ? Dimpa ditubukunanga, kadi ka diena ntuadi ye nitu a Klisto koe ?

17. Kadi dimpa dimosi diena, kansi yeto tubabingi i nitu yimosi ; kadi yeto babonsono tuena ntuadi adimpa dina dimosi. 1 Kol. 12: 12, 27. Loma 12: 5.

18. Lutala Isaeli diakinsuni. Badianga minkailu miazikwa, kadi ka bena ntuadi ye zikwa koe ? 3 Mose 7: 6.

19. Buna nki mpovele ? Kani lekwa kiayokulwa biteki i ma ? Kanivo teki i ma ?

20. Ve, kansi kibayokanga bayokanga kio kwa mpeve zambi, ka kwa Nzambi ko. Kansi kizolele ko, vo luayika bankwa ntuadi ye mpeve zambi.

21. Yeno ka lulendi nwa mbungu ya Mfumu ye mbungu yampeve zambi ko. Ka lulendi kala ntuadi mu meza ma Mfumu ye meza mampeve zambi ko.

22. Evo si tuafudila Mfumu kaveme ? Kadi yeto tumviokele mu ngoloe ?

23. Mamonsono mena luve, kansi mamonsono ka matomisanga nitu ko, mamonsono mena luve, kansi mamonsono ka matunganga ko.

24. Muntu katombani wote wabiabiandi ko, kansi wabiangana.

1 Kol. 13: 5. Fili. 2: 4.

25. Bionso bitekwanga mu zandu, ludia kweno, ka lufionguninani mu diambu diakansansa ko.

26. Kadi ntoto ye biazala va wau i bia Mfumu.

2 Mose 19: 5. Lumb. 24: 1. 50: 10, 12.

27. Vo muntu lembolo leka minu ulutumisi ye luzolele kwenda, buna ludia bionso bilutudulu, ka lufionguninani mu diambu diakansansa ko.

Luk. 10: 7.

28. Kansi vo muntu vovele kwa yeno : Biabi biayokolo teki, buna ka ludiani bio ko mu diambu diayandi tele wo ye mu diambu diakansansa ;

29. kibikidi kiaku kansansa ko kansi kiangana ; kadi kimpwanza kiami mu nkiama kifundusu kwa kansansa kiangane ?

30. Vo idianga bio mu matondo, mu nkiama yatiakwa mu biobio biivenanga matondo? Loma 14: 16. 1 Tim. 4: 4.

31. Nkiangunu vo ludianga ye nwanga vo dionso diluvanganga, luvanga mamonsono mu kembila Nzambi.
Kolo. 3: 17. Mat. 5: 16. Fili. 1: 11. 1 Pet. 4: 11. Yoa. 15: 8.

32. Ka lutesisani bayudayo sakuba ko ye baelene ye dibundu dia Nzambi;
Loma 14: 13.

33. bonso mono mpe izodikisanga babonsono mu mamonsono, kitombanga ntomoso anitu ko, kansi ntomoso ababingi, kidi bavuluswa.

11 : 1. Luntanginina, bonso buitangininanga Klisto.
Mat. 20: 28. Loma 15: 3. Ef. 5: 2. Fili. 2: 4 b.

KAPU 11.

1. Nkadulu yabiza mu sambila. 16. Ndilu ambuluku miazola ye nlekolo a Yesu.

2. Mono ilusika, bu lukumbambukilanga moyo mu mamonsono ye lutatamananga nkondo miyalutambika.
2 Tes. 2: 15.

3. Kansi nzolele luazaya, vo ntu adionso bakala i Klisto, kansi ntu ankento i bakala, ntu a Klisto i Nzambi.
Ef. 5: 23. 1 Mose 3: 16. Yoa. 14: 28. 1 Kol. 3: 23. 15: 27 b.

4. Dionso bakala disambilanga vo bikulanga, bu kena ye lekwa va ntu, lembolo zitisa ntu andi.

5. Kansi wonso nkento usambilanga vo bikulanga ye ntu walembwa fukwa, lembolo zitisa ntu andi, kadi mpila mosi ye nkievo watebwa.

6. Kadi vo nkento lembolo fuka ntu andi, bika kazakwa nsuki. Kansi vo nsoni kwa nkento mu zakwa nsuki vo mu tebwa, bika kakifuka.

7. Kadi bakala kafwiti fuka ntu ko. kadi yandi i kifwani kia Nzambi ye nzitusu andi, kansi nkento i nzitusu a bakala. 1 Mose 1: 27. 5: 1. 9: 6.

8. Kadi bakala ka diatuka mu nkento ko, kansi nkento mu bakala.
1 Mose 2: 18 b.

9. Bakala ka diasemwa mu diambu diankento ko, kansi nkento mu diambu diabakala.

10. Nkiangunu nkento fwiti kala dimbu kialendo va ntu mu diambu diazimbasi.

11. Mwanki mu Mfumu nkento kavioki bakala ko, bakala kavioki nkento ko.

12. Kadi bonso bwatuka nkento mu bakala, i buna mpe bakala mu nkento, kansi biabionsono bitukanga kwa Nzambi.

13. Lufundisa mu yeno kibeni. Kadi bufweni, vo nkento ulembolo fukwa kasambila Nzambie?

14. Kadi kimuntu kiau kibeni ka kikululonganga koe, vo bakala diena nsuki zazila, buna i kondwa kwanzitusu kwa yandi?

15. Vo nkento wena nsuki zazila, buna i nzitusu andi; kadi yandi wavewa nsuki zazila mu kukifuka.

16. Vo muntu benzi mu kala lusuku, ka tuena fu kiokio ko ye ka mabundu ma Nzambi ko.

17. Bu nkembi momo, kikulusika ko, bu lukutakananga, ka mu ntomoso ko kansi mu mbivusu.

18. Kadi va ntete, bu lukutakananga mu dibundu, ngwilu, vo mu yeno mwena nkabunu, ndekele mankaka minu.

19. Kadi mu yeno mpe mwakatwa kala tuvambuku, kidi bafwana bazayakana mu yeno.
Mat. 10: 34 b. 18: 7. 1 Yoa. 2: 19. Luk. 17: 1.

20. Nkiangunu bu lukutakananga va kimosi, ka bulendakene mu dia nlekolo a Mfumu ko.

21. Kadi bu ludianga, muntu muntu tekele bonga wandi nlekolo; mosi wena nsatu, wankala kololo.

22. Kadi buna ka lubeki nzo zandila ye zandwina koe? Evo luyina bundu dia Nzambi ye lufwisa bakondolo lekwa nsonie? Nki yavova kwa yeno? Yalusike? Kilusiki mu diodio ko.
Yak. 2: 6.

23. Kadi mono yatambula kwa Mfumu bina biyalutambika, vo Mfumu Yesu mu fuku dina dikayekulwa, wabonga dimpa;
Luk. 22: 19 b. Mat. 26: 26 b. Mal. 14: 22 b.

24. bu kamana tonda, wabukuna dio, wavova: Diadi i nitu ami mu yeno. Bobo luvanga mu kumbambukila moyo.

25. Mpila mosi mpe mbungu bu bamana dia, wavova: Mbungu yayi i luwawanu luampa mu menga mami. Bobo luvanga yonso ntangu yilua yo nwa mu kumbambukila moyo.
2 Mose 24: 8.

26. Kadi yonso ntangu yiludia dimpa diodio ye nwa mbungu yoyo, lusamunanga mfwilu a Mfumu, nate ye kakwiza.
Mat. 26: 64. 24: 42. Yoa. 14: 3. Mav. 1: 11.

27. Nkiangunu wonso udia dimpa vo nwa mbungu ya Mfumu bulembolo fwanana, yandi neti nkanu mu nitu ye menga bia Mfumu. 1 Kol. 10:

28. Nkiangunu bika muntu kakitonta, mboki kadia dimpa ye nwa mbungu.
2 Kol. 13: 5. Ngal. 6: 4.
29. Kadi udianga ye nwanga, yandi ukukidilanga ye ukukinwinanga mfundusu, vo kaswaswase nitu ko.
30. Mu diambu diodio mu yeno mwena babingi bena kindakana ye kimbevo, bankaka babingi balekanga tulu.
31. Kansi vo tukiswaswase, nga ka tuafundusu ko. Lumb. 32: 5.
32. Kansi bu tuafundusu, tualongwa ndongi kwa Mfumu, ka tuidi beduswa ye nza.
Eb. 12: 5 b. 1 Tim. 1: 20. 2 Tim. 2: 25. Tit. 2: 12.
33. Luzimpangi zami, nkiangunu bu lukutakananga mu dia, luvingasana.
34. Vo muntu wena nsatu, bika kadia mu nzo andi, ka luidi kutakana mu funduswa. Mankaka masidi si ya mo'sungika, yonso ntangu yiikwiza.

KAPU 12.

1. Minkailu mia Mpeve miampila mu mpila.

Luzimpangi, mu diambu diabina biakimpeve kizolele ko, vo lulembolo zaya.
2. Yeno luzeyi, vo bu luakala bangoi, luatuaduswa kuna teki biakibaba, bonso buluatuaduswa. Ef. 2: 11 b. 1 Tes. 1: 9.
3. Nkiangunu mono iluzaikisa, vo muntu uvovanga mu Mpeve a Nzambi kavovi ko: Yesu i kiasingwa; muntu kalendi vova ko: Yesu i Mfumu, vo ka mu Mpeve yavedila ko.
1 Yoa. 4: 2 b. Mal. 9: 39.
4. Minkailu miakabana miena, kansi Mpeve i yimosi. Eb. 2: 4. 1 Pet. 4: 10.
5. Kisielo kiakabana kiena, kansi Mfumu i yimosi.
6. Mavanga makabana mena, kansi Nzambi uvangisanga mo mamonsono mu babonsono i umosi.
7. Kansi muntu muntu wavewa nzaikusu a Mpeve mu tomisa nitu.
8. Kadi umosi wavewa mu Mpeve mambu manduenga, kansi wankaka mambu manzailu mu Mpeve yimosi,
9. wankaka minu mu Mpeve yimosi, kansi wankaka nkailu miandiakisina mu Mpeve yina yimosi,
Luk. 10: 9. Yak. 5: 14 b.
10. kansi wankaka mavanga matulendo, wankaka mu bikula, wankaka mu swasisa zimpeve, wankaka tudimi tuampila mu mpila, wankaka mu bangula tudimi.
11. Kansi momo mamonsono mavanga Mpeve yina yimosi yikabanga kwa muntu muntu, bonso buyizolele.
12. Kadi bonso nitu i yimosi ye yena biela biabingi, kansi biela biabionsono bianitu biena biabingi i nitu yimosi, i buna bwenina Klisto mpe.
1 Kol. 12: 27. 6: 15. Loma 12: 4 b. Ef. 4: 16, 25. 5: 30.
13. Kadi mu Mpeve yimosi mpe yeto babonsono tuabotukulwa nitu yimosi vo bayudayo vo baelene vo minanga vo bampwanza, yeto babonsono tuanwa Mpeve yimosi.
Ngal. 3: 28. Kolo. 3: 11. Ef. 2: 14 b.
14. Kadi nitu mpe ka i kiela kimosi ko kansi biabingi.
15. Vo kulu kuvovele: Bu ki koko ko, kiena kwami mu nitu ko, buna mu diodio ka kukondolo mu nitu ko.
16. Vo kutu kuvovele: Bu ki disu ko, kiena mu nitu ko, buna mu diodio ka kukondolo mu nitu ko.
17. Vo nitu yamvimba i disu, buna ngwilu kwevi? Vo yau yamvimba i ngwilu, buna ngwilu amfuku kwevi?
18. Kansi bwabu Nzambi watula biela kimosi kimosi mu nitu, bonso bukazolele.
19. Vo biau biabionsono i kiela kimosi, buna nitu kwevi?
20. Bwabu biela biena biabingi, kansi nitu yimosi kaka.
21. Disu ka dilendi vova kwa koko ko: Kiena nsatu angeye ko; vo diaka ntu kwa malu: Mono kiena nsatu ayeno ko.
22. Kansi biela bianitu bibanzulwanga, vo bilutidi kindakana, tulutidi bio kala nkinzi,
23. biau bibanzulwanga, vo bilutidi kondwa nzitusu mu nitu, tusanga bio nzitusu ulutidi; biansoni tuvwikanga bio mu kondwa kwansoni.
24. Bikondolo nsoni ka bieninani bo nsatu ko. Kansi Nzambi wasangidikisa nitu wavana nzitusu wawingi kwa kina kikondolo wo,
25. nkabunu ka zidi kala mu nitu, kansi mpasi biela biakalasana mayindu mamosi.
26. Vo kiela kimosi kilungwanga, biela biabionsono bilungwanga ye kiau; vo kiela kimosi kikembulwanga, biela biabionsono biyangalalanga ye kiau.
27. Kansi yeno i nitu a Klisto ye biela, kimosi kimosi yandi ndambu.
1 Kol. 2: 12. Loma 12: 4 b. Ef. 1: 23. 5: 23, 30. Kolo. 1: 24.
28. Nzambi watula bankaka mu dibundu wantete zintumwa, wanzole bambikudi, wantatu minlongi, mboki tu-

lendo, mboki minkailu miandiakisina, tusadusu, ngiadulu, tudimi tuampila mu mpila. Ef. 4: 11.
29. Babonsono i zintumwe? Babonsono i bambikudie? Babonsono i minlongie? Babonsono bena ye tulendoe?
30. Babonsono bena nkailu miandiakisine? Babonsono bavovanga mu tudimie? Babonsono babangulange?
31. Kansi luvemina nkailu mianlemvo milutidi mu nene, mboki si yakulusonga nzila yilutidi beni. 1 Kol. 14: 1.

KAPU 13.

1. Kondolo zola ka i lekwa ko. 4. Bonso bwenina zola. 8. Zola kulutidi mu nene.

Vo ivovanga mu tudimi tuabantu ye tuazimbasi, kansi nkondolo zola, buna ngieka nsongo yininganga ye simbala kiwunganga. Loma 13: 8 b.
2. Vo mono ngiena ye mbikudulu ye nzeyi mansweki mamonsono ye nzailu yayonsono, evo ngiena minu kiakionsono, mpasi yavilula miongo, kansi nkondolo zola, buna mono ka lekwa ko.
3. Vo ikabanga mbongo zami zazonsono mu dikila ye iyekulanga nitu ami, kidi yayokwa, kansi nkondolo zola, buna kitomusunwanga bo nitu ko.
Loma 12: 20. 1 Yoa. 3: 16 b.
4. Zola kwena mbuwa ntima, zola kwena nlembami, zola ka kuyandukanga meso ko, ka kutanga mayama ko, ka kukukitumpidikanga ko,
1 Pet. 4: 8. Zing. 10: 12.
5. ka kukadilanga bwansoni ko, ka kutombanga biandi ko, ka kufwemanga ko, ka kutanganga yayibi ko,
1 Kol. 10: 24, 33. Fili. 2: 4, 21.
6. ka kuyangalalanga mu kondwa kwalunungu ko, kansi kuyangalalanga ye kedika,
7. kufukanga mamonsono, kulekilanga mamonsono minu, kusanga vuvu mu mamonsono, kutatamananga mu mamonsono.
8. Zola ka kusukanga widi ntangu nkutu ko; kanivo mbikudulu, buna zau si zafukila, vo tudimi, tuau si tualembwa, vo nzailu, yau si yafukila.
9. Kadi tuzeyi ndambu kaka, tubikulanga ndambu kaka. Fili. 3: 12.
10. Kansi momo mamana lunga, bu makwiza, buna momo mena ndambu si mafukila.
11. Bu yakala mwana wanswa yavova kinswa, yakala diela diakinswa ye mabanza makinswa, kansi bu yayikidi kota, mono yakabikisa bina biakinswa.
12. Kadi bwabu tutalanga mu lumweno mu kinsava, kansi ntangu yina zizi mu zizi, bwabu nzeyi ndambu kaka, kansi buna si yatoma zaya, bonso buyatoma zaiwa mpe.
13. Bwabu busikilanga minu, vuvu, zola, bina bitatu, buna biena zola kulutidi mu nene.

KAPU 14.

1. Bikula kulutidi mpovolo atudimi. 7. Mpovolo atudimi ka yitomisanga ko, vo ka kwenani mbangudi ko. 26. Nkondo miatukutukunu tuadibundu.

Luzomina zola, kansi luvemina nkailu miakimpeve, kansi luluta bikula.
1 Kol. 12: 31.
2. Kadi uvovanga mu tudimi, kavovanga kwa bantu ko kansi kwa Nzambi, kadi muntu kawanga ko, kansi mu Mpeve kavovanga mansweki.
3 Ubikulanga, uvovanga ntungulu ye ndubudulu ye mbombolo kwa bantu.
4. Uvovanga mu tudimi, ukukitunganga, kansi ubikulanga, utunganga dibundu.
5. Mono nzolele, vo yeno babonsono luavova mu tudimi, ndutidi zola, vo luabikula. Kansi ubikulanga, ulutidi uvovanga mu tudimi mu nene, vo kabangudi mo ko, mpasi dibundu diatambula ntungulu.
6. Luzimpangi, vo mono ikwiza kwa yeno ye ivovanga mu tudimi, nki yakulutomisina nitu, vo kivova kwa yeno mu nzaikusu ko vo mu nzailu vo mu mbikudulu vo mu ndongolo?
7. Lekwa bikondolo mpeve biena ningu, kanivo pitulu vo nsambi; bwe tuazaya masikwanga mu pitulu vo mu nsambi, vo bilembolo swaswasa ningu.
8. Kadi bobo mpe vo mpungi yilembolo lokisa ndinga, nani kubamene mu mvita?
9. I bobo yeno mpe vo lulembolo vova mambu mampisila mu tudimi, buna mavovwa bwe mazaiwa? Kadi vova luvovanga kwa mpeve.
10. Ndinga zazingi zampila mu mpila nanga zena mu nza, yimosi nkutu ka yikondolo ningu ko.
11. Nkiangunu vo ndembolo zaya mbangudulu andinga, buna mono i nzenza kwa ndiena uvovanga, ye ndiena uvovanga i nzenza kwa mono.

12. Nkiangunu yeno bobo mpe bu luveminanga miakimpeve, lutomba mpe, kidi luabuka mu tunga dibundu.

13. Nkiangunu wonso uvovanga mu tudimi, bika kasambila, kidi kabangula.

14. Kadi vo mono isambilanga mu tudimi, mpeve ami yisambilanga, kansi zayu kiami kikondolo mbutu mpe.

15. Buna nki kiokio? Mfwiti sambila mu mpeve, kansi mfwiti sambila mu zayu mpe ; mfwiti yimbila mu mpeve, kansi mfwiti yimbila mu zayu mpe.

16. Kadi vo ngeye usakumunanga mu mpeve, buna ndiena uvwandanga va fulu kiabalembolo longwa, bwe si kavova ameni mu matondo maku, bu kalembolo zaya mauvovele?

17. Kadi kedika ngeye tomene tonda, kansi wankaka katungwa ko.

18. Ntondele kwa Nzambi, vo ndutidi yeno babonsono mu vova mu tudimi.

19. Mwanki mu dibundu ndutidi zola vova mambu matanu kaka mu zayu, kidi yalonga bankaka, ye kumi diumafunda mamambu mu tudimi zola kwafiuma.

20. Luzimpangi, ka lukalani bana banswa mu nduka ko, kansi lukala bana banswa mu yayibi, kansi mu nduka lumana lunga.

21. Mu nsiku mwasonama: Kadi mu bantu bena tudimi tuankaka ye mu koba biabankaka si yavova kwa bantu baba, buna mpe si balembwa kungwila, buvovele Mfumu.

22. Nkiangunu tudimi i dimbu, ka kwa balekanga minu ko, kansi kwa balembolo leka minu, kansi mbikudulu ka yena kwa balembolo leka minu ko, kansi kwa balekanga minu.

23. Nkiangunu vo bundu diamvimba dikutakene va kimosi ye babonsono bavovele mu tudimi, kansi balembwa longwa vo leka minu bakotele, ka bavovi koe, vo lulaukidi?

24. Kansi vo babonsono babikulanga, ye walembwa leka minu vo walembwa longwa kotele, buna tungulukidi kwa babonsono ye fundusu kwa babonsono,

25. mansweki mantim' andi mazayakene, mboki si kafukama va zizi kiandi ye sambila Nzambi ye kamba, vo Nzambi wena mu yeno mu kedika.

26. Nkiangunu luzimpangi, nki kiokio? Bu lukutakananga, muntu muntu wena ye nkung' andi, wena ye ndongolo, wena ye nzaikusu, wena ye ludimi, wena ye mbangudulu ; bika mamonsono mavangwa mu ntungulu. Ef. 5: 19.

27. Vo muntu vovanga mu tudimi, buna bole kanivo batatu mu ntangu ntangu, mosi mosi, kansi mosi kabangula.

28. Vo ka mwena mbangudi ko, buna kadingama mu dibundu, kansi bika kakivovila ye kwa Nzambi.

29. Bika bambikudi miole vo batatu bavova, bankaka baswaswasa.

30. Vo wankaka vwendi zaikusu diambu, buna bika wantete kadingama.

31. Kadi yeno babonsono lulenda bikula mosi mosi, kidi babonsono balongwa ye babonsono babombudulwa.

32. Mpeve zabambikudi zalemvuka kwa bambikudi.

33. Kadi Nzambi ka i Nzambi abonso bonso ko; kansi yayenge.

34. Bonso bwena mu mabundu mamonsono mabavedila, bika bakento badingama mu mabundu ; kadi ka bena luve mu vova ko, kansi bika balemvuka, bonso buvovele nsiku.

35. Vo bazolele longwa diambu, bika bayuvula babakala bau mu nzo zau, kadi nsoni kwa nkento mu vova mu dibundu.

36. Kani mambu ma Nzambi matuka mu yenoe? Kani maluaka kwa yeno kake?

37. Vo muntu ukibanzilanga, vo mbikudi vo wakimpeve, bika katoma zaya, vo mansonekene kwa yeno i ma Mfumu.

38. Kansi vo muntu lembolo dio zaya, buna kazaiwa ko.

39. Nkiangunu, luzimpangi zami, luvemina bikula, ka lukakidilani tudimi ko.

40. Bika mamonsono mavangwa mu kondwa kwansoni ye mu sungama.

KAPU 15.

1. Mfulukulu a Yesu yena yakedika, 12. nkiangunu mfulukulu abafwa yena yakedika mpe. 29. Vo ka bwa ko, nga minu kieto kiankatu. 35. Nitu zabantu bafulukuswa. 50. Bonso bufulukuswanga bafwa. 54. Tununganga mu Yesu Klisto.

Luzimpangi, mono iluzaikisa nsamu wambote uyalusamunina, uluatambula mpe, mu wau lutelamanga mpe,
Ngal. 1: 11.

2. mu wau si luavuluswa mpe, vo lusimbanga mambu mayalukambila wo, vo ka lualeka minu mu nkatu ko.
Loma 1: 16. 1 Kol. 1: 21.

3. Kadi va ntete mono yatambika kwa yeno dina diyatambula mpe, vo Klisto

wafwila masumu meto, bonso bwena
masonukwa,
1 Kol. 11: 23. Yes. 53: 1 b. Dan. 9. 24.
4. vo yandi wazikwa ye wafulukuswa
mu lumbu kiantatu, bonso bwena ma-
sonukwa,
Luk. 24: 26 b. Yes. 53. 8 b. Lumb 16: 10.
5. vo wamonwa kwa Kefa, mboki
kwa kumi ye zole.
Luk. 24: 34. Yoa. 20: 19 b. Luk. 24: 36 b.
6. Mboki wamonwa kwa zimpangi
zavioka nkama tanu mu ntangu yimosi;
babingi mu yau bakidi nate ye bwabu,
kansi bankaka balele tulu.
7. Mboki wamonwa kwa Yakobi,
mboki kwa ntumwa zazonsono.
8. Vazimunina mu babonsono wamo-
nwa kwa mono mpe nkievo kwa mwana
wasululwa. Mav. 9: 3 b. 1 Kol. 9. 1.
9. Kadi mono ndutidi zintumwa mu
ke, kifweni mu bikwa ntumwa ko, bu
yazoma bundu dia Nzambi.
Ef. 3: 8. Mav. 9: 1. Ngal. 1: 13.
1 Tim. 1: 13.
10. Kansi mu nlemvo a Nzambi
ngiena dingienina, nlemvo andi kwa
mono ka wakedi wankatu ko, kansi
mono yalutidi babonsono mu sala, kansi
ka mono ko, kansi nlemvo wa Nzambi
wena yami.
Loma 15: 18 b. 2 Kol. 11: 23. 12: 11 b.
11. Nkiangunu vo mono vo yau, i
buna tusamuninanga, i buna lualekila
minu.
12. Vo Klisto usamunwanga, vo wa-
fulukuswa mu bafwa, buna yeno banka-
ka bwe luvovele, vo ka kwenani mfu-
lukulu abafwa ko?
13. Vo ka kwenani mfulukulu abafwa
ko, buna Klisto mpe kafulukuswa ko.
14. Kansi vo Klisto kafulukuswa ko,
buna nsamununu eto yena yankatu,
minu kieno kiankatu mpe.
15. Kansi yeto tumonwanga mbangi
za Nzambi zampumpuluvunu, bu tutela-
nga Nzambi kimbangi, vo wafulukisa
Klisto ukalembwa fulukisa, vo bwena,
vo bafwa ka bafuluki ko.
16. Kadi vo bafwa ka baufulukuswa
ko, buna Klisto kafulukuswa mpe ko.
17. Kansi vo Klisto walembwa fulu-
kuswa, minu kieno kiena kiankatu;
luakidi mu masumu meno.
18. Buna bamana leka tulu mu Kli-
sto, bamana vila mpe.
19. Vo tusanga vuvu mu Klisto mu
moyo wau kaka, buna tulutidi bantu
babonsono mu mfuwa nkenda.
20. Kansi bwabu Klisto wamana fu-
lukuswa mu bafwa, i ntekidi ayau bale-
le tulu. Mav. 26: 23. Kolo. 1: 18. Nzal. 1: 5.

21. Kadi lufwa bu luayizila mu mu-
ntu, i buna mpe mfulukusu abafwa ya-
yizila mu muntu.
1 Mose 2: 17. Loma 5: 12 b. 6: 23.
22. Kadi bonso bufwanga babonsono
mu Adami, i buna babonsono si bava-
ngwa bamoyo mu Klisto,
23. kansi muntu ye diandi kabu:
Klisto i ntekidi, mboki babana ba Kli-
sto mu ngizulu andi, 1 Tes. 4: 15 b.
24. mboki nsukulu, bu kayekula
kimfumu kwa Nzambi, i Se, bu kakifu-
kisila ngiadulu zazonsono ye lendo kia-
kionsono ye tulendo tuatonsono.
25. Kadi yandi yala kayala kitinu
kaka, nate ye kamana tula ntantu mia-
mionsono kunsi amalu mandi.
Lumb. 110: 1. Mat. 22: 44. Eb. 10: 13.
26. Ntantu wazimunina wafukuswa
i lufwa.
27. Kadi walemvula biabionsono ku-
nsi amalu mandi. Bu kavovele: Bia-
bionsono biameni lemvulwa kunsi ama-
lu mandi, buna buvisakane, vo ndiena
wanlemvudila biabionsono sisulu.
Lumb. 8: 6. Ef. 1: 20 b. Eb. 2: 8.
28. Bu kamana lemvudulwa biabio-
nsono, yandi kibeni Mwana si kalemvu-
dulwa ndiena wanlemvudila biabionso-
no, kidi Nzambi kakala biabionsono mu
babonsono. 1 Kol. 3: 23. 11: 3.
29. Vo ka bwa ko, nga babotukwanga
mu diambu diabafwa, nki bavanganga?
Vo bafwa ka baufulukuswa nkutu ko,
buna mu nkiama babotukwanga mu
diambu diabafwa?
30. Yeto mpe mu nkiama tuena mu
nsisi lokula biabionsono?
31. Mono ifwanga lumbu ka lumbu,
bonso bwenina luyanu lungiena mu
yeno luzimpangi mu Klisto Yesu, Mfu-
mu eto.
32. Vo mu kimuntu yanwanisa bulu
biakiama mu Efeso, nki antomoso anitu
ami? Vo bafwa ka baufulukuswa ko,
bika tuadia ye nwa, kadi mbazi tufwa.
33. Ka luzimbukuswani ko: nkangu-
lu wambi ubivisanga fu biabiza.
Ef. 5: 6.
34. Luvungula mu lunungu, ka lu-
volani masumu ko! Kadi bankaka ba-
lembolo zaya Nzambi. Mu kulufwisa
nsoni mpovele mo.
35. Kani muntu si kavova: Bafwa
bwe si bafulukuswa? ye mu nki ampil'
anitu bakwizila? Yeh. 37: 3.
36. Unkwa kifutu, bina biukunanga,
ka bivangwa biamoyo ko, vo ka bifwidi
ko. Yoa. 12: 24.
37. Biukunanga, kukunanga nitu

yina kala ko, kansi mwingidi wampene kani wawiti vo wampila yankaka.

38. Nzambi uvananga wo nitu, bonso bukazolele, mbongo mbongo yandi nitu.
1 Mose 1: 11.

39. Nsuni miamionsono ka nsuni umosi ko, kansi wabantu wankaka, nsuni wabibulu wankaka, nsuni wazinuni wankaka, wazimbizi wankaka.

40. Nitu zakizulu zena ye nitu zakintoto ; kansi nkembo wakizulu wankaka ye wakintoto wankaka.

41. Nkembo antangu wankaka ye nkembo angonda wankaka ye nkembo azimbwetete wankaka, kadi mbwetete yiswaswane ye mbwetete mu nkembo.

42. I bobo mpe mfulukulu abafwa. Bikunwanga mu fukila, bifulukuswanga mu kondwa kwafukila.

43. Bikunwanga mu kondwa kwanzitusu, bifulukuswanga mu nkembo. Bikunwanga mu kindakana, bifulukuswanga mu lulendo. Fili. 3: 21.

44. Nitu yena mwela yikunwanga, nitu yakimpeve yifulukuswanga. Vo nitu yakimwela yena, buna nitu yakimpeve yena mpe.

45. Bobo bwasonama mpe : Muntu wantete i Adami wayika mwela wamoyo ; Adami wazimunina wayika mpeve yivumusanga.

46. Bina biakimpeve ka biatekila ko, kansi bina biakimwela, mboki bina biakimpeve.

47. Muntu wantete watuka mu ntoto i wakintoto, muntu wanzole watuka mu zulu.

48. Bonso bwenina wakintoto, i buna bwenina mpe bakintoto ; bonso bwenina wakizulu, i buna bwenina mpe bakizulu. 1 Mose 3: 19, 22.

49. Bonso butuanata kifwani kiawakintoto, i buna bika tuanata kifwani kiawakizulu mpe. Loma 8. 29.

50. Luzimpangi, dia li ivovele, vo nsuni ye menga ka bilendi vingila fwa diakimfumu kia Nzambi ko, bifukilanga ka bivingilanga fwa diakondwa kwafukila ko. 1 Kol. 6: 9 b.

51. Tala, mono iluvovele diansweki : tubabonsono ka tuleki tulu ko, kansi tubabonsono si tuakituka,

52. nasiu mu mbwetolo amesomu kulumeta kiazimunina, kadi si kiatendana, bafwa si bafulukuswa bakondwa kwafukila, yeto si tuakituka.
1 Tes. 4: 15 b. Mat. 24: 31.

53. Kadi biabi bifukilanga bifwiti vwata kondwa kwafukila kaka, ye biabi bialufwakazi bifwiti vwata kondwa kwalufwakazi. 2 Kol. 5: 3 b.

54. Kansi biabi bifukilanga, bu bikivwatidi kondwa kwafukila, biabi bialufwakazi bu bikivwatidi kondwa kwalufwakazi, buna diambu diasonama diakwiza kadi : Lufwa luminunu kwa nunga.

55. Ulufwa, nunga kwaku kwe kwena ? Ulufwa, ba kiaku kwe kiena.

56. Kansi ba kialufwa i masumu ye lulendo luamasumu i nsiku.

57. Matondo kwa Nzambi ukutuvananga nunga mu Mfumu eto Yesu Klisto.

58. Nkiangunu, lumpangi zami zazolwa, lusikalala, lukala nangwi, lubukanga mu salu kia Mfumu ntangu zazonsono, bu luzeyi, vo salu kieno ka kiena kiankatu mu Mfumu ko.

KAPU 16.

1. Nkubulu ambongo. 5. Nzietolo a Paulu ye Timoteo ye Apolo. 13. Ndubudulu mu sikila mu minu 15. ye mu vumina ba Stefana. 19. Mvutulu amatondo ye mfidusu amalembe.

Mu diambu diankubulu azimbongo kwa bavedila luvanga yeno mpe bonso buyasikidikisa kwa mabundu ma Ngalatia.

2. Lumbu kiantete kialumingu buna luena bika muntu muntu kayudika mu yandi nzo, bonso bukena vila, mpasi mbongo ka zakubukwa ko, bu ikiyizidi.
Loma 12: 13.

3. Bu ndueki, si yafidisa nkanda ye yau balumeni tonta mu nata nkailu eno waluzolo kuna Yelusalemi.

4. Vo bufweni kwa mono mu kwenda, buna bakwenda yami.

5. Mono si yakwiza kwa yeno, bu yakiviokila mu Makedonia ; kadi si yavioka mu Makedonia ;
Mav. 19: 21. 20: 2 b.

6. kansi nanga si yasikila yeno fintangu-ntangu vo kala sivu kiamvimba mpe, kidi luamfila konso kuikwenda.

7. Kadi kizolele kulumona bwabu mu mpioka yayi ko ; kadi ngiena vuvu mu sikila yeno ntangu yankaka, vo Mfumu ukungiambula bo.
1 Kol. 4: 19. Yak. 4: 13 b.

8. Kansi si yakala mu Efeso nate ye Pentekosti,

9. kadi mwelo waunene ye wangolo wazibuka kwa mono, bankakididi bena babingi.

10. Vo Timoteo wizidi, lutala, kidi

kakondwa wonga mu yeno—kadi salu kia Mfumu kasalanga bonso mono mpe—
11. mpasi kayinwa kwa muntu ko. Lumfila mu yenge, kidi kiza kwa mono, kadi ikumvingilanga ye zimpangi.
12. Mu diambu dia Apolo, i mpangi, mono yambombidila beni kiza kwa yeno ye zimpangi, kansi kazolele kwiza bwabu nkutu ko; kansi si kiza, bu kabeki ntangu.
13. Lukaya meso, lutelama mu minu, lukala kibakala, lusiama.
Ef. 6: 10. Kolo. 1: 11.
14. Bika mamonsono mavangwa kwa yeno mu zola. 1 Kol. 8: 1. 13: 1 b.
15. Luzimpangi, mono ilubombidila —yeno luzeyi nzo a Stefana, vo yau i ntekidi mu Akaya ye vo bakitula mu sadila bavedila—
16. kidi yeno mpe lualemvuka kwa bampila yoyo ye wonso wonso usadisanga ye salanga.
17. Iyangalalanga mu ngizulu a Stefana ye Fotunato ye Akaiko, kadi bazadisa bina biluakondwa,
18. kadi bavongisa mpeve abeto yeno. Nkiangunu lutoma zaya bena bampila yoyo. 2 Kol. 7: 13. File. b. 7, 20.
19. Mabundu ma Asia malufidisi malembe. Akila ye Pliska balufidisi malembe beni mu Mfumu ye bundu diena mu nzo au. Loma 16: 3, 5.
20. Mpangi zazonsono zilufidisi malembe. Lukambasana malembe mu mfibulu yanlongo.
21. Malembe kwa mono Paulu mena mu kwami koko. Kolo. 4: 18.
22. Vo muntu kazolanga Mfumu ko, bika kakala kiasingwa. Mfumu kwiza kakwiza.
23. Nlemvo a Mfumu eto Yesu wakala yeno.
Loma 16: 20. Ngal. 6: 18. Fili. 4: 23. 1 Tes. 5: 28. 2 Tes. 3: 18. File. b. 25.
24. Zola kwami kwena yeno babonsono mu Klisto Yesu.

NKANDA WANZOLE
WA PAULU KWA BISI KOLINTO.

KAPU 1.

1. Mbadukulu. 12. Ndiatulu a Paulu yakala yavedila ye yakwikama. 15. Bila kikalembwa kwizila kwa bisi Kolinto.

Paulu, i ntumwa a Yesu Klisto mu luzolo lua Nzambi ye Timoteo, i mpangi, kwa bundu dia Nzambi diena ku Kolinto va kimosi ye babonsono bavedila bena mu Akaya diamvimba.
1 Kol. 1: 1 b.
2. Nlemvo kwa yeno ye yenge kitukidi kwa Nzambi, i Seto, ye Mfumu Yesu Klisto.
3. Bika Nzambi katondwa ye Se dia Mfumu eto Yesu Klisto, Se diankenda ye Nzambi ambombolo yayonsono
Ef. 1: 3. Loma 15: 5. 1 Pet. 1: 3.
4. ukutubombanga mu nzungu zeto zazonsono, kidi tualenda bomba bena zonso zonso nzungu mu mbombolo yina yitubombulwanga yeto kibeni kwa Nzambi. 2 Kol. 7: 6.
5. Kadi bonso bubukanga ndungulu za Klisto mu yeto, i buna mbombolo eto yibukanga mu Klisto.
Kolo. 1: 24. 2 Kol. 4: 10. Lumb. 34: 19. 94: 19.
6. Vo tumonanga nzungu, buna mu diambu diambombolo ye mpulusu eno, vo tubombwanga, buna mu diambu diambombolo eno yisadikilanga mu ntatumunu mu ndungulu zimosi zitulungulwanga yeto mpe. Vuvu kieto mu yeno kiena kiasikalala, 2 Kol. 4: 15.
7. bu tuzeyi, vo bonso buluena ntuadi mu ndungulu, i buna mu mbombolo mpe. Fili. 3: 10.
8. Luzimpangi, kadi yeto ka tuzolele ko, vo lulembolo zaya nzungu zeto zituamona mu Asia, vo yeto tuazitulwa beni ye ngolo zike, tuakala keti-keti mu moyo.
9. Iuga, yeto kibeni tuakivutudila, vo fwa tuafwa kaka, kidi tualembwa kukisilanga vuvu kansi Nzambi ufulukisanga bafwa, Yel. 17: 5, 7.
10. watutanina mu lufwa lolo lualu-

nene, si kakututanina mpe ; mu yandi yeto tuasidi vuvu kieto, vo si kavutuka kututanina ; 2 Tim. 4: 18.

11. yeno mpe bu lukutusadisanga mu ndombolo, kidi mu diambu diankailu wanlemvo utuavewa matondo mabantu babingi mavutulwa mu diambu dieto mu babingi.

Loma 15: 30. Fili. 1: 19. File. b. 22.

12. **Kadi** luyanu lueto lualu : i kimbangi kiakansansa kieto, vo yeto mu mpedolo ye mpedoso bia Nzambi, ka mu nduenga zakinsuni ko, kansi mu nlemvo wa Nzambi tuakalasanenge mu nza, tualutila bo mu yeno.

1 Kol. 2: 4, 13. 2 Kol. 6: 6 b.

13. Kadi ka tukulusonikinanga mankaka ko, kansi maluatengi ye zeyi. Mono isanga vuvu, vo si luazaya nate ye nsukulu—

14. bonso bulutuzeyi ndambu bwabu —vo yeto i luyanu lueno, bonso yeno mpe i lueto mu lumbu kia Mfumu eto Yesu.

2 Kol. 5: 12. Fili. 2: 16. 4: 1. 1 Tes. 2: 19 b. 1 Kol. 1: 8.

15. **Mu** vuvu kiokio mono yazola teka kwiza kwa yeno, kidi luatambula nlemvo wankaka,

16. vioka mu yeno ye kwenda kuna Makedonia, tuka diaka mu Makedonia ye kwiza kwa yeno ye filwa kwa yeno kuna Yuda. 1 Kol. 16: 5.

17. Nkiangunu bu yazola bobo, buna yasonga mavilu-vilue? Kanivo itungunanga mu nsuni maitungunanga, kidi inga, inga, ye ve, ve makala mu mono?

Mat. 5: 37. Yak. 5: 12.

18. Kansi Nzambi wena kinkwikizi, nkiangunu mambu meto kwa yeno ka mena inga ye ve ko. 1 Kol. 1: 9.

19. Kadi Mwan' a Nzambi, i Klisto Yesu, wasamunwa mu yeto kwa yeno, kwa mono ye Silvano ye Timoteo, kakala inga ye ve ko, kansi inga diakala mu yandi.

20. Kadi nsilulu za Nzambi buna zena, mu yandi mwena inga, nkiangunu mu yandi mpe mwena ameni mu nkemboso a Nzambi mu yeto.

21. Usikidikanga beto yeno mu Klisto ye watukusa, i Nzambi, 1 Kol. 1: 8.

22. yandi watusa dimbu mpe, watuvana ntadulu a Mpeve mu ntima mieto.

2 Kol. 5: 5. Ef. 1: 13. 4: 30.

23. **Mono** ibokila Nzambi mu kimbangi mu mwel' ami, vo mu diambu diakulukuta ndembolo kwiza kuna Kolinto.

24. Yeto ka tu zimfumu zaminu kieno ko, kansi minsadisi yeno ku kiese kieno ; kadi mu minu lutelamanga.

1 Pet. 5: 3. 1 Kol. 3: 5.

KAPU 2.

1. Bila kialembwa vutukila Paulu kuna Kolinto. 6. Bonso bufwiti tambulwa ndiena wakusumuka. 12. Wonga wa Paulu mu diambu diadibundu. 14. Wayangalala, kadi salu kiandi kiasakumunwa kwa Nzambi.

Mono yatunguna dio mu mono kibeni, kidi yalembwa vutuka kwiza kwa yeno ye kiadi.

2. Kadi vo ikuluvanga kiadi, buna nani i ndiena ukungiangidikanga, vo ka yandi ko uvangwanga kiadi kwa mono?

3. Mono yasona momo, kidi bu yaluaka, yalembwa vangwa kiadi kwa yau bafwiti kungiangidika, bu isanga vuvu mu yeno babonsono, vo kiese kiami i kiese kiayeno babonsono.

2 Kol. 12: 20 b. Fili. 2: 27.

4. Kadi mu kiadi kiakingi ye kingongo kiantima mono yasonika kwa yeno kunsi amansanga mamingi, ka luidi vangwa kiadi, kansi kidi luazaya zola kwena yami kubukanga kwa yeno.

2 Kol. 7: 8.

5. **Vo** muntu wavanga kiadi, kavanga mono kiadi ko, kansi mu ndambu yeno babonsono, kidi yalembwa lutisila zitu.

6. Nkiangunu fweni kwa wampila yoyo lusembo lolo lukatambula kwa babingi, 1 Kol. 5: 3 b.

7. mu mamvutu luluta kunyambudila, lumbomba, kidi wampila yoyo kamanwa kwa kiadi kiokio kialutila ko.

8. Nkiangunu mono ilubombidila lutunguna mu kunzola.

9. Kadi mu diambu diodio mpe mono yasonika, kidi yazaya ntontolo eno, vo lutumamananganga mamonsono.

10. Kansi wonso uluyambudilanga diambu, mono mpe inyambudidi ; kadi dionso diyayambudidi, vo yayambudidi diambu, yayambudidi dio mu diambu dieno va luse lua Klisto,

11. ka tuidi lutulwa kwa Satana, kadi ka tukondolo nzailu mu makani mandi ko. 2 Kol. 11: 3. 1 Pet. 5: 8.

12. **Bu** yayiza ku Toloa mu nsamu wambote wa Klisto ye yazibudulwa mwelo mu Mfumu,

Mav. 16: 8. 1 Kol. 16: 9. Kolo. 4: 3.

13. buna yalembwa vonga mu mpeve ami, kadi kiabwana mpangi ami

Tito ko, kansi yabasisila malembe, yayenda ku Makedonia.
2 Kol. 7: 5 b. Tit. 1: 4.

14. Matondo kwa Nzambi ukututuadisanga mu nkembo ntangu zazonsono mu Klisto, ye zaikisanga mfuku anzailu andi mu yeto vuma ka vuma.

15. Kadi yeto i nsunga za Klisto kwa Nzambi mu yau bavuluswanga ye mu yau bavilanga. 1 Kol. 1: 18.

16. Mu baba yeto i mfuku alufwa ku lufwa, kansi babana bankaka yeto i mfuku amoyo ku moyo. Nani fweni mu momo? Luk. 2: 34.

17. Kadi yeto ka tuena bonso babingi ko basangidikisanga mambu ma Nzambi, mu diambu diandandu ayau kibeni, kansi mu mpedolo, nkievo kwa Nzambi tuvovanga mu Klisto vantadisi Nzambi. 2 Kol. 4: 2.

KAPU 3.

1. Nkanda wansongolo wa Paulu. 4. Nkembo aluwawanu luampa. 12. Isaeli diafukwa zizi biau nate ye bwabu, kansi vazimunina si bavuluswa.

Tubadikidi kukisonga diake? Evo tuena bonso bankaka nsatu ankanda miansongolo kwa yeno vo tuka kwa yeno? 2 Kol. 5: 12.

2. Yeno i nkand' eto wasonukwa mu ntima mieto uzayakene ye utangwanga kwa bantu babonsono, 1 Kol. 9: 2.

3. bu dizayakene, vo yeno i nkand' a Klisto mu nsadulu eto, wasonukwa, ka mu ntinta ko kansi mu Mpeve a Nzambi amoyo, ka mu nsenzebele miamatadi ko, kansi mu nsenzebele mina miantima miansuni. 2 Mose 31: 18.

4. Tuena vuvu kiampila yoyo mu Klisto kwa Nzambi,

5. vo mu yeto kibeni ka tufwanane ko mu banzila diambu nkievo ditukidi mu yeto kibeni, kansi lufwanu lueto lutukidi kwa Nzambi 2 Kol. 2: 16.

6. watufwanisa mu kala sielo bialuwawanu luampa, ka biabisono ko, kansi biampeve, kadi bisono bivondanga, kansi mpeve yivumusanga.
1 Kol. 15: 10. 11: 25. Loma 8: 2. Yoa. 6: 63.

7. Kansi vo kisielo kialufwa kianwatwa mu matadi mu bisono kiayiza mu nkembo, bana ba Isaeli nkutu ka balenda tala zizi kia Mose ko mu diambu diankembo azizi kiandi, i una walala,
2 Mose 34: 29 b.

8. buna kisielo kiampeve ka kilutila mu kala mu nkembo koe? Ngal. 8: 14.

9. Kadi vo kisielo kiambedoso kiakala nkembo, buna salu kiandungusu kilutidi buka mu nkembo.

10. Kadi kiokio kiakembuswa ka kiakembuswa ko mu diambu diadi mu diambu diankembo una ulutidi.

11. Kadi vo kina kialala kiakala nkembo, buna kina kisikilanga kilutidi mu nkembo.

12. Nkiangunu bu tuena vuvu kiampila yoyo, tusadilanga kibakala kiakingi,

13. ye ka tuvanganga bonso Mose ko watula fukulu va zizi kiandi, kidi bana ba Isaeli ka batala nsukulu abina bialala ko.

14. Kansi mabanza mau mabaduswa. Kadi nate ye lumbu kiaki fukulu kimosi kisidi, bu batanganga luwawanu luankulu, bu kilembolo fukulwa, i kina kilalanga mu Klisto. Loma 11: 7, 25.

15. Kadi nate ye kiaki lumbu, Mose bu katangwanga, fukulu kiena va ntima miau.

16. Kansi ntangu yibabangumukini kwa Mfumu, fukulu kikatulu.

17. Mfumu i Mpeve; konso kwena Mpeve a Mfumu, kuna kwena kimpwanza. Ngal. 5: 1, 13.

18. Yeto babonsono tutalanga mu lumweno nkembo a Mfumu mu zizi biafukulwa tukitukanga kifwani kimosi kiankembo ku nkembo, bonso butukidi mu Mfumu a Mpeve. 2 Mose 16. 7, 10.

KAPU 4.

1. Paulu wakala wakwikama mu salu kiandi, 7. wakala kiese mu ndungulu zandi zazonsono, 16. wakala vuvu kiakwikama.

Ikuma bu tuena kisielo kiokio, bonso butuafwilwa nkenda, ka tukondwanga kibakala ko, 2 Kol. 3: 6.

2. kansi tuabembika mansweki mansoni, ka tudiatanga mu kinkita ko, ka tusangidikisanga mambu ma Nzambi ko, kansi mu nzaikusu akedika tukukisonganga mpe kwa kansansa kiabantu babonsono va luse lua Nzambi.
1 Kol. 4: 5.

3. Kansi vo nsamu eto wambote wafukwa mpe, buna wafukwa kwa yau bavilanga,

4. mu yau nzambi antangu yayi wafwisa meso mamabanza mabadimbula minu, ka bidi kienzudulwa kia kwansamu wambote wankembo wa Klisto, i kifwani kia Nzambi. Kolo. 1: 15.

5. Kadi ka tukukisamunanga ko kansi Klisto Yesu bonso Mfumu ye yeto

kibeni bonso minanga mieno mu diambu
dia Yesu. 1 Kol. 12: 3. Fili. 2: 11.
6. Kadi Nzambi wavova : Mu tombe
si mwatuka kia kukienzulanga, i yandi
wakienzula mu ntima mieto, kidi tuasa
nzailu ankembo a Nzambi yatentina mu
zizi kia Klisto.
7. Yeto tuena lekwa kiokio kiantalu
mu lekwa biawumbwa, kidi ndutulu
ambidi alulendo yatuka mu Nzambi ye
ka mu yeto ko, 1 Kol. 2: 5.
8. mu mamonsono tufietukuswanga,
kansi ka tukankamene ko, tubwanga
kidunga, kansi ka tukondolo lukanu
ko,
9. tuzomwanga, kansi ka tuniangwa-
nga ko, tulumbwanga, kansi ka tuvila-
nga ko, Lumb. 37: 24.
10. ntangu zazonsono tunatanga
mfwilu a Yesu mu nitu, kidi moyo
wa Yesu wamonika mpe mu zinitu zeto.
11. Kadi yeto tuena moyo tuyekulwa-
nga lumbu biabionsono kwa lufwa mu
diambu dia Yesu, kidi moyo wa Yesu
wamonika mpe mu nsuni eto walufwa-
kazi. Lumb. 44: 22. Mat. 5: 11.
12. I buna lufwa lusadikilanga mu
yeto, kansi moyo mu yeno.
13. Bu tuena mpeve yimosi yaminu,
bonso bwasonama : Mono yaleka minu,
nkiangunu yavova mpe ; yeto tuleka-
nga minu, nkiangunu tuvovanga mpe,
14. kadi tuzeyi, vo ndiena wafulukisa
Mfumu Yesu si kakutufulukisa mpe
ye Yesu ye kututula va kimosi ye yeno.
Loma 8: 11. 1 Kol. 6: 14.
15. Kadi mamonsono i mu diambu
dieno, kidi nlemvo bu uniekanga mu ba-
bingi, wabukisa matondo mankemboso a
Nzambi. 2 Kol. 1: 6, 11.
16. Nkiangunu ka tukondolo kibaka-
la ko, kansi vo muntu eto wa ku mbazi
ufukilanga mpe, buna muntu eto wa
mu ngudi ukitukanga kimona lumbu
ka lumbu.
17. Kadi nzungu zeto zanayaki-yaki
ye zafintangu-ntangu zisadikilanga mu
lutila ye lutudila zitu kiamvu ya mvu
kiankembo kwa yeto,
Lumb. 30: 5. Mat. 5: 12. Loma 8: 18.
2 Tes. 1: 7.
18. bu tulembolo tadidila lekwa bi-
monikanga, kansi bina bilembolo mo-
nika ; kadi bimonikanga bikalanga
ntangu yakingandi, kansi bilembolo
monika i biamvu ya mvu. Loma 8: 24.

KAPU 5.

1. Vuvu kia Paulu ye ngunda zandi. 11. Ngolo zazola kwa Klisto zena mu yandi. 16. Ngwawusu.

Kadi tuzeyi, vo nzo eto yakoto yaki-
ntoto yitulukidi, buna tuena ntu-
ngulu yitukidi kwa Nzambi, i nzo yale-
mbwa tungwa mu moko, i yamvu ya
mvu mu mazulu.
2. Kadi tuvumukanga mpe mu yayi,
tuena ngunda mu vwata kundu kieto
kitukidi mu zulu, Loma 8: 23. Fili. 3: 21.
3. vo bwena, vo ka tubweno mpene
ko, bu tukivwatidi kio.
4. Kadi bu tuakidi mu nzo yakoto,
tuvumukanga, bu tuzitulu, kadi ka tu-
zolele vula ko kansi vwata, kidi bina
bialufwakazi biaminwa kwa moyo.
1 Kol. 15: 53.
5. Ndiena watuvanga mu diodio i
Nzambi kwandi, i yandi watuvana nta-
dulu a Mpeve. 2 Kol. 1: 22. Ef. 1: 13 b.
6. Nkiangunu tuena kibakala ntangu
zazonsono ye tuzeyi, vo bu tuena mu
nitu, tutatukidi ye Mfumu,
7. kadi tudiatanga mu minu, ka mu
mona-meso ko ;
8. kansi tuena kibakala ye tulutidi
zola katuka mu nitu ye kwenda kwa
Mfumu. Fili. 1: 23.
9. I kuma tusanga kimfuzi mu zola-
kana kwa yandi, kanivo tuakidi mu
nitu, kanivo tukatukidi.
10. Kadi tubabonsono si tuamonuku-
swa kaka va kiandu kia Klisto kiamfu-
ndusu, kidi muntu muntu katambula
makavengi mu nitu, bonso bukasadidi
mo, kani mambote vo mambi.
Loma 14: 10. Ef. 6: 8. Yoa. 5: 29.
11. I kuma bu tuzeyi vumi kia
Mfumu, tulekikisanga bantu minu, ka-
nsi kwa Nzambi tumonikanga ; mono
nsidi vuvu mpe, vo tumonikanga mu
kansansa kieno.
12. Yeto ka tuvutukidi kukisonga
kwa yeno ko, kansi tukuluvana bila ki-
luakukiyanina mu diambu dieto, mpasi
luabaka mvutudulu kwa yau bakukiya-
nanga va luse ye ka mu ntima ko.
2 Kol. 3: 1.
13. Kadi vo tuena zengele-zengele,
tuenina bo kwa Nzambi, vo tuluengele,
tuenina bo kwa yeno.
14. Kadi zola kwa Klisto kukutu-
bundanga,
15. bu tuzengele diadi, vo mosi wa-
fwila babonsono ; nkiangunu yau babo-
nsono bamana fwa ; yandi wafwila ba-
bonsono, kidi bena moyo ka bakala

moyo kwa yau kibeni ko, kansi kwa ndiena wabafwila ye wabafulukila.
Loma 6: 11 b. Ngal. 2: 20. 1 Pet. 4: 2.

16. Nkiangunu tuka bwabu ka tuzeyi muntu mu nsuni ko; vo tuazaya mpe Klisto mu nsuni, bwabu ka tuvutukidi kunzaya bobo ko.

17. I kuma vo muntu wena mu Klisto, yandi i nsemono yampa, yina yankulu yamana vioka, tala, yina yeka yampa.
Ngal. 6: 15. Yes. 43: 18 b. 65: 17.

18. Kansi yayonsono yatukidi mu Nzambi watuwawasa ye yandi kibeni mu Klisto ye watuvana kisielo kiangwawusu;

19. kadi keti Nzambi wakala mu Klisto ye wawawasanga nza ye yandi kibeni, kabatangila ntulumunu zau ko, watula mambu mangwawusu mu yeto.
Loma 8: 24. Kolo. 1: 20.

20. Nkiangunu tu zintumwa mu diambu dia Klisto, i bonso Nzambi bu kabombidilanga mu yeto; mu diambu dia Klisto tulombanga: Luwawana ye Nzambi.
Eb. 6: 20.

21. Walembwa zaya masumu, yandi wansa masumu mu diambu dieto, kidi tuakala lunungu lua Nzambi mu yandi.
Yes. 53: 1 b. 1 Pet. 2: 22 b. Loma 8: 3. Ngal. 8: 13. 1 Yoa. 3: 5. Loma 5: 19.

KAPU 6.

1. Paulu, sielo kiakedika kwa Nzambi. 11. Zola kwandi kwa bisi Kolinto. 14. Ndubudulu, ka bidi kala ntuadi ye badimbula minu.

Bonso bisadi yeno tukulubombidilanga mpe, ka luidi tambula nlemvo a Nzambi mu nkatu,
1 Kol. 8: 9. Eb. 12: 15.

2.—kadi yandi vovele: Mono yakuwilu mu ntangu yazolwa, mono yakusadisi mu lumbu kiampulusu, tala, bwabu i ntangu yazolakana, tala, bwabu i ntangu yampulusu.
Luk. 4: 18.

3. Yeto ka tutesanga muntu sakuba mu diambu ko, kidi kisielo ka kiasembwa ko,
1 Kol. 10: 32.

4. kansi tukukisonganga mu mamonsono bonso sielo bia Nzambi mu ntatumunu yayingi, mu nzungu, mu ncita, mu kingongo,
1 Kol. 4: 1. 2 Kol. 4: 2.

5. mu mbandulu, mu boloko, mu zinkindu, mu mpasi, mu nkayulu ameso, mu mbinunu ansoki,
Mav. 11: 23 b. 16: 23. 13: 50. 14: 19. 16: 19 b. 19: 28 b.

6. mu mpedolo, mu nzailu, mu mbuwa ntima, mu nlembami, mu Mpeve yavedila, mu zola kukondolo disu kunsi alukaya,
Loma 12: 9. 2 Kol. 4: 2.

7. mu mambu makedika, mu lulendo lua Nzambi, mu biandwanina bialunungu ku lubakala ye ku lumoso,
1 Kol. 2: 4. 2 Kol. 10: 4. Ef. 6: 11 b.

8. mu nkembolo ye mu mvwezolo, mu kumu kiambi ye mu kumu kiambote, nkievo nzimbikisi ye bankwa kedika,

9. nkievo tulembolo zaiwa, ye tutomene zaiwa, nkievo tufwanga, tala, tuena moyo, nkievo tulongwanga ndongi, ye ka tuvondolo ko,
Lumb. 118: 17 b. 1 Kol. 15: 31. 2 Kol. 4: 7 b.

10. nkievo tuavangwa kiadi, kansi tuyangalalanga ntangu zazonsono, nkievo bamputu, kansi tuvanganga babingi bamvwama, nkievo tulembolo vwa lekwa, kansi tuvwidi biabionsono.
Loma 5: 3. Fili. 2: 17. 4: 11 b.

11. Lubisi Kolinto, nwa mieto miazibuka kwa yeno, ntima mieto mimeni neniva.
Lumb. 119: 32.

12. Ka luena vuma kiamfinangani mu yeto ko, kansi yeno luena vuma kiamfinangani mu ntima mieno.
2 Kol. 7: 2 b.

13. Mu mamvutu mamosi—mpovele nkievo kwa bana—luneniva yeno mpe.

14. Ka lutulwani vangu kianzenza ye balembolo leka minu ko; kadi lunungu nki antuadi luena ye kimpumbulu? Vo nki ankalasani yena ye kia ye tombe?
1 Kol. 5: 9 b. Ef. 5: 8, 11.

15. Kansi nki aluwawanu luena ye Klisto ye Beliali, vo nki antuadi yena ye ndiena ulekele minu ye ndiena ulembolo leka minu?
1 Kol. 10: 20 b.

16. Vwala dia Nzambi nki andedokoso diena ye biteki? Kadi yeto i vwala dia Nzambi amoyo, bonso bwavova Nzambi: Mono si yakunda mu yau ye zieta yau, mono si yakala Nzambi au, yau si bakala bantu bami.
1 Kol. 3: 16. 6: 19. 10: 14. 3 Mose 26: 11 b. Eb. 3: 6. 8: 10. 1 Pet. 2: 5. Yeh. 37: 27.

17. Mfumu vovele: Nkiangunu luvaika mu monakanda diau, luvanguka, ka luvalakanani bina biasumuka ko, mono si yakulutambula.
Yes. 52: 11. Sef. 3: 19 b. Nzai. 18: 4.

18. Mono si yakala Se kwa yeno, yeno si luakala bana bababakala ye babakento kwa mono, buvovele Mfumu, Mpungu-tulendo.
Yel. 31: 1, 9. Nzai. 21: 7.

KAPU 7.

1. Paulu wata kimbangi mu zola kwandi kwa bisi Kolinto 5. ye mu wonga wandi mu diambu diau, ye bonso bukabombwa kwa Tito.

Nkiangunu lubakiazolwa, bu tuena nsilulu zozo, bika tuakivedisa mu nsumunu zazonsono zansuni ye zampeve ye lungisa mpedolo mu vumi kia Nzambi. 1 Yoa. 3: 3.

2. Lutuvana vuma; ka tuavengi bulembolo songa kwa muntu ko, ka tuabivisi muntu ko, ka tuabeki muntu ndandu eto ko. Mav. 20: 33. 2 Kol. 12: 15 b.

3. Kivovele mo mu kulubedisa ko; kadi yakivovele, vo yeno luena mu ntima mieto mu fwa va kimosi ye kala moyo va kimosi.

4. Mono ngienina yeno kibakala kiakingi, luyanu luami luena lualunene mu yeno, mono yazedi kwa mbombolo, ibukanga kwa kiese mu nzungu zeto zazonsono.

5. Kadi bu tuakiluakila ku Makedonia mpe, nsuni mieto ka miavonga ko, kansi tuamweswa nzungu mu ndambu zazonsono: ku mbazi kwakala mvita, mu ngudi mwakala wonga.

6. Ubombanga bafwafwa i Nzambi, yandi watubomba mu ngizulu a Tito,

7. ka mu ngizulu andi kaka ko, kansi mu mbombolo yikabombulwa mu yeno, bu katukamba ngunda zeno, nionga kweno, vema kweno mu mono, buna yaluta yangalala.

8. Kadi vo yaluvanga kiadi mpe mu nkand' ami, kiniongolokele bo ko; vo ndiongolokele mpe—kadi mbweni, vo nkanda wowo waluvanga kiadi vo mu lokula kaka—

9. buna bwabu iyangalalanga, ka mu diambu dia bu luvengo kiadi ko, kansi mu diambu dia bu luvengo kiadi kiampilulu amadiela; kadi luavengo kiadi buzolele Nzambi, ka luidi bivuswa mu diambu kwa yeto.

10. Kadi kiadi kina kizolele Nzambi kitukisanga mpilulu adiela mu vuluswa yitulembolo niongulukila, kansi kiadi kianza kitukisanga lufwa.
Lumb. 51: 1 b. Luk. 18: 13.

11. Kadi tala, diodio bu luakala kiadi, bonso buzolele Nzambi, buna diodio diatukisa kimfuzi kiakingi mu yeno, inga, luvengomono luamambu meno, inga, nganzi, inga, wonga, inga, ngunda, inga, vema, inga, mvutulu andinda. Mu mamonsono luasonga yeno kibeni, vo luavedele mu bungu diodio.

12. Nkiangunu bu yasonika kwa yeno, kiasona ko mu diambu diayandi wavanga bulembolo songa, ka mu diambu diamuntu wavangwa bulembolo songa ko, kansi kidi vema kweno mu yeto kwamonika mu yeno va luse lua Nzambi.

13. Nkiangunu yeto tuabombwa. Kansi mu mbombolo eto tulutidi yangalala mu kiese kia Tito, mpeve andi bu yavonguswa kwa yeno babonsono.

14. Kadi vo yakiyana diambu mu yeno kwa yandi, kiafwiswa nsoni ko, kansi bonso butuavova mamonsono mu kedika kwa yeno, i buna luyanu lueto luena kedika va luse lua Tito mpe.

15. Ntim' andi ulutidi tatamana kwa yeno, bu kabambukilanga ntumumunu zayeno babonsono moyo, bonso bulualntambula mu wonga ye zakama.

16. Mono iyangalalanga, bu ngienina yeno kibakala mu yayonsono.

KAPU 8.

1. Paulu walubula bisi Kolinto bayonzika kwakwingi kwa bamputu kuna Yelusalemi. 16. Tito ye mpangi zole zafiduswa mu diambu diodio kuna Kolinto.

Luzimpangi, tukuluzaikisa nlemvo a Nzambi wavewa mu mabundu ma Makedonia, Loma 15: 26.

2. vo mbukulu akiese kiau mu ntontolo yayingi yanzungu ye bumputu bwau bwampinda biabuka mu kimvwama kiau kiakitunga.

3. Kadi bonso bubalendele itanga kimbangi, inga, balutila lendo kiau mu vana mu luzolo luayau kibeni,

4. mu mbombodolo yayingi batulomba mu silwa nlemvo mu kala ntuadi mu nsadulu kwa bavedila,

5. ka bonso butuasa vuvu ko, kansi yau bateka kukivana kwa Mfumu, mboki kwa yeto mu luzolo lua Nzambi,

6. kidi tuabombidila Tito kalungisa nlemvo wowo mu yeno mpe, bonso bukateka badika.

7. Bonso bulubukanga mu mamonsono mu minu, mu mpovolo, mu nzailu, mu kimfuzi kiakionsono, mu zola kuna kuluena kwa yeto, lutala, kidi luabuka mu nlemvo wowo mpe. 1 Kol. 1: 5.

8. Kivovele mo nkievo nkondo ko, kansi mu tonta kedika kiazola kweno mu kimfuzi kiabankaka. 1 Kol. 7: 6.

9. Kadi yeno luzeyi nlemvo a Mfumu eto Yesu Klisto, vo yandi wakala kimvwama wakituka bumputu mu dia-

mbu dieno, kidi luakala kimvwama mu
bumputu bwandi. Mat. 8: 20. Fili. 2: 6 b.
10. Ngina ta banza diami mu momo;
kadi diodio diena ntomoso eño, yeno bu
luavita mvu wakedi, ka mu vanga kaka
ko kansi mu zola mpe.
11. Lumana vanga bo bwabu mpe,
kidi mbanusunu mpe yavangwa, bonso
bwena luzolo luakubama ye bonso bulu-
beki lekwa.
12. Kadi vo luzolo luakidi, buna luau
luazolakana bonso bulubeki lekwa, ka
bonso bululembolo baka ko. 1 Pet. 4: 10.
13. Kadi ka mu diambu diabankaka
ko, kidi yau bavonguswa, ye yeno lua-
kala ncita, kansi mu diambu diadetila
mu ntangu yena bwabu, kiaba kieno i
nsadusu mu kondwa kwau,
14. mpasi kiaba kiau mpe kiakala
nsadusu mu kondwa kweno, kidi luaka-
la detila,
15. bonso bwasonama: Wayonzika
biabingi, kakala kiaba ko, wayonzika
zafiuma, kakondwa lekwa ko.
16. Matondo kwa Nzambi uvananga
mu ntim' a Tito kimfuzi kimosi kwa
yeno.
17. Kadi kedika watambula mbombo-
dolo, kansi bu kakala kimfuzi beni,
wayenda kwa yeno mu luzolo luayandi
kibeni.
18. Yeto tuafidisa mpe ye yandi
mpangi yena nsikulu mu nsamu wambo-
te mu mabundu mamonsono;
19. ka bobo kaka ko, kansi wasolwa
kwa mabundu mu kwenda yeto, mu
nlemvo wowo wasadulwa mu kisielo
kieto mu nkembo a Mfumu ye mu
luzolo lueto
20. mu vengika diadi, vo muntu si
kakutusemba mu luzadusu lolo luasa-
dulwa mu kisielo kieto. 2 Kol. 6: 3.
21. Kadi tusanga kimfuzi mu bina
biena biambote, ka va luse lua Mfumu
kaka ko kansi va luse luabantu mpe.
Zing. 3: 4. Loma 12: 17. Fili. 4: 8. Mav. 24: 16.
22. Tuafidisa ye yau mpangi eto yitu-
atonta ntonta zazingi mu mambu ma-
mingi, vo wena kimfuzi, kansi bwabu
lutidi mu vema mu vuvu kiokio kiaki-
nene kiena yandi mu yeno.
23. Vo ivovanga mu Tito, buna ya-
ndi i nkweno yami ye kisadi yami mu
yeno, evo mu zimpangi zeto, buna zau
i ntumwa zamabundu ye nkembo a
Klisto.
24. Nkiangunu bu lusonganga dimbu
kiazola kweno ye luyanu lueto mu ye-
no, buna lusa bo va luse luamabundu.
2 Kol. 7: 14.

KAPU 9.

1. Ngionzoko yina yifwiti kula yonzukwa,
6. yifwiti kala yayinene ye vangwa mu
kiese.

Kadi nsadulu kwa bavedila nanga ki-
ena bo nsatu akulusonikina ko.
2 Kol. 8: 4.
2. Kadi nzeyi luzolo lueno luakuba-
ma lungieti kukiyanina mu yeno kwa
bisi Makedonia, vo Akaya diakubama
tuka mu mvu wakedi; vema kweno
kwakwika babingi. 2 Kol. 8: 10.
3. Mono yafidisi zimpangi, kidi lu-
yanu lueto mu yeno ka luafuba ko mu
mambu momo, mpasi yeno luakubama,
bonso buyavova,
4. mpasi yeto—nkutu vova yeno—
ka tuidi fwa nsoni mu vuvu kiokio, vo
bisi Makedonia bakwiza yami ye kulu-
bwana lulembwa kubama.
5. Nkiangunu yabenzi, vo i nkinzi
mu bombidila zimpangi zatekila kwa
yeno mu teka kubika nsakumunu eno
yateka silwa, kidi yakubama bonso nsa-
kumunu ye ka bonso kabi ko.
6. Kansi mu diambu diodio: Uku-
nanga mu kinkokoto, yonzekele mu ki-
nkokoto, ukunanga mu nsakumunu, yo-
nzekele mu nsakumunu.
Zing. 11: 24. 22: 8 b. Lumb. 112: 9.
Ngal. 6: 7 b.
7. Muntu muntu bonso bukakeni
mu ntima, bika kavana, ka mu kiadi vo
mu nkomono ko, kadi Nzambi uzolanga
mvani wakiese.
2 Mose 25: 2. 35: 5. Loma 12: 8.
8. Nzambi lenda bukisa nlemvo wa-
wonsono kwa yeno, mpasi luabuka mu
mavanga mamonsono mabiza, bu luena
bialunga mu biabionsono ntangu zazo-
nsono, 1 Tim. 6. 6. Fili. 4: 11.
9. bonso bwasonama: Yandi wamwa-
ngisa, yandi wavana kwa bamputu, lu-
nungu luandi lusikilanga mvu ya mvu.
Lumb. 112: 9.
10. Uvananga mbongo kwa nkuni ye
mampa mu dia, yandi si kavana ye nie-
kisa ntombo zeno zankuna ye funisa
mbutu mialunungu lueno,
Yes. 55: 10. Hos. 10: 12.
11. kidi luakala kimvwama mu ma-
monsono mu kitunga kiakionsono kitu-
kisanga matondo kwa Nzambi mu yeto.
12. Kadi kisielo kiokio kiansadusu
ka kizadisanga kondwa kwabavedila
kaka ko, kansi kibukanga mpe mu
matondo mamingi kwa Nzambi,
2 Kol. 1: 11. 4: 15. Fili. 2: 30.
13. bu bakembilanga Nzambi mu
ntontolo ansadulu yoyo mu ntumumunu

antambudulu eno mu nsamu wambote wa Klisto ye mu kitunga kiankabila kwa yau ye kwa babonsono ;
1 Kol. 16: 1. 1 Tim. 6: 12 b.
14. yau mpe bu benina yeno ngunda mu ndombolo mu yeno mu diambu diambidi anlemvo wa Nzambi mu yeno.
15. Bika Nzambi katondwa mu nkailu andi ukauvovakani.

KAPU 10.

1. Paulu wakamba ntantu miandi lulendo luandi luakintumwa.

Mono kibeni Paulu ilubombidila mu kimpombo kia Klisto ye nlembami andi, i mono bu ngiena va luse lueno, nginamene mu yeno, kansi bu ntatukidi ngienina kibakala,
Yes. 42: 2. Mat. 11: 29. 12: 19. Loma 12: 1. 1 Kol. 1: 10.
2. kansi ilulomba yalembwa sa kibakala valuena mu vuvu kina kiibanzilanga mu kabuka ntima kwa bankaka, i bakutubanzilanga, vo tudiatanga bwenina nsuni.
3. Kadi tudiatanga mu nsuni, kansi ka tunwananga bwenina nsuni ko.
4. Kadi luazu bieto biandwanina ka biena biakinsuni ko, kansi biangolo mu Nzambi mu tulula nzo zasiamu,
Ef. 6: 13.
5. bu tutululanga tukanu ye bionso biena la bitedumuswanga mu kakila nzailu a Nzambi, tubakanga mpisulu zazonsono kinkole ku ntumumunu a Klisto,
6. tuakubama mu vutula ndinda kwa nkolomono zazonsono, ntumumunu eno bu yameni lunga.
7. Lutalanga bina biena va luse. Vo muntu ukukisila vuvu, vo wa Klisto, bika kabanzila dio diaka mu yandi kibeni, vo bonso yandi wa Klisto, i buna yeto mpe. 1 Kol. 14: 37.
8. Kadi vo si yalutila kukiyana mu lendo kieto kiavana Mfumu mu ntungulu eno, ka mu ntuludulu eno ko, kifwe nsoni ko, 2 Kol. 12: 6. 13: 10.
9. kidi yalembwa banza, vo nzolele kulupamuna mu minkanda.
10. Kadi bavovele : Minkanda miena zitu ye miangolo, kansi mbonokono anitu yena kindakana ye mpovolo yayina.
11. Wampila yoyo bika kabanza, vo bonso butuena mu mambu maminkanda, bu tutatukidi, i buna tuena mu mavanga, bu tuena vo. 2 Kol. 12: 20. 13: 2, 10.
12. Kadi ka tukabukidi ntima ko mu kukiteza vo kukidedikisa ye bankaka mu yau bakukisonganga ; kansi yau bu bakukitezilanga ye yau kibeni ye bakidedikisanga ye yau kibeni, bakondolo zayu. 2 Kol. 3: 1. 5: 12.
13. Ka tukiyani vioka tezo ko, kansi bonso bwena nzaku yituakabwa kwa Nzambi bonso tezo, kidi tualuaka nate ye kwa yeno mpe.
2 Kol. 11: 18. 12: 5 b. 1 Kol. 12: 11.
14. Kadi ka tulambukanga nseke beni ko, nkievo ka tuluaki kwa yeno ko ; kadi tualuaka nate ye kwa yeno mu nsamu wambote wa Klisto,
15. ka tukukiyananga vioka tezo ko mu salu biangana, kansi tusidi vuvu, minu kieno bu kiniekene, vo yeto si tuanenuvuswa beni kwa yeno, bonso bwena nzaku eto,
16. kidi tuasamuna nsamu wambote mu nsi zena ku ntual' eno, ka tukukiyananga mu ngudi anzaku zangana ko mu bina biamana kubama.
17. Kansi ukukiyananga, kakiyana mu Mfumu.
Yes. 65: 16. Yel. 9: 23 b. 1 Kol. 1: 31.
18. Kadi ukukisonganga, yandi kafwanane ko, kansi ndiena usonganga Mfumu. Zing. 27: 2. Loma 2: 29. 1 Kol. 4: 5.

KAPU 11.

1. Paulu wakamba vema kwandi ye ndungulu zandi zikamwena bundu diakala mu Kolinto, 16. wasonga mpe diswaswana diena ye yandi ye ntumwa zaluvunu.

Engwa, vo luzolele vibidila fibuzengi fiami. Keti lukumvibidila mpe.
2. Kadi mono ngienina yeno kimpala mu kimpala kia Nzambi. Kadi mono yalusa luakambana ye bakala dimosi kaka, kidi yatula ndumba yavedila kwa Klisto. Ef. 5: 25 b.
3. Kansi ngiena wonga, vo bonso nioka yavunginika Eva mu kinkita kiandi, i buna mabanza meno si mabivuswa katuka mu kitunga mu Klisto.
1 Mose 3: 4. Yoa. 8: 44.
4. Kadi ndiena wizidi, vo samuni Yesu wankaka utualembwa samuna, evo lutambudi mpeve yampil' ankaka yilualembwa tambula, vo nsamu wambote wampil' ankaka ulualembwa tambula, buna vele lutomene vibidila bo.
Ngal. 1: 6 b.
5. Kadi mono mbenzi, vo mu diambu nkutu kisidi ku nim' angudi zantumwa zazinene ko. 2 Kol. 12: 11.
6. Vo yalembwa longwa mu vova, kiena bo mu nzailu ko, kansi mu ma-

monsono tuzaikisi yo mu mamonsono kwa yeno.

7. Kani yavola masumu, bu yakiyina, kidi yeno luazangulwa, bu yalusamunina nsamu wambote wa Nzambi mu ka lekwa ko?

2 Kol. 12: 13. 1 Kol. 9: 12, 18. Fili. 4: 12. Mat. 10: 8.

8. Mono yatana mabundu mankaka, bu yatambula mfutu mu kisielo kwa yeno; bu yakala yeno, bu yakondwa lekwa, kiakala zitu kiamuntu ko.

1 Kol. 9: 7. 2 Kol. 12: 13.

9. Kadi biyakondwa, zimpangi zalungisa bio, bu zatuka mu Makedonia; mu mamonsono mono yakikeba mu lembwa kala zitu kieno. Fili. 4: 15. 2 Kol. 12: 13.

10. I kedika kia Klisto kiena mu mono, vo luyanu lolo ka ludingumuswa ko mu diambu diamono mu ntini za Akaya. 1 Kol. 9: 15.

11. Mu nkiama? Kadi kikuluzolele koe? Nzambi zeyi bo.

12. Dina diivanganga, si yavanga dio mpe, kidi yatabula bila kiayau bazolele bila, kidi bamonwa bonso yeto mpe mu dina dibeti kukiyanina.

13. Kadi bampila yoyo i ntumwa zampumpuluvunu ye bisadi bivunginikanga, bakukivanganga nkievo ntumwa za Klisto. Fili. 3: 2.

14. Ka i diambu diangitukulu ko, kadi yandi kibeni Satana ukukivanganga nkievo mbasi akia.

15. Nkiangunu ka diambu diangitukulu ko, vo sielo biandi bikukivanganga nkievo sielo bialunungu; nsukulu zau si zakala, bonso bwenina mavanga mau.

16. Diaka mpovele: Muntu kambanzilani ko, vo ngiena kifutu; vo ka bwa ko, luntambula nkievo ngiena kifutu, kidi yakiyana zafiuma. 2 Kol. 12: 6.

17. Mampovele, kivovele mo bonso vo mu Mfumu ko, kansi nkievo mu buzengi mu vuvu kialuyanu lolo.

18. Babingi bakukiyananga mu nsuni, buna mono mpe ikukiyana.

2 Kol. 10: 13. 12: 9. Fili. 3: 4 b.

19. Kadi bu luena nduka, yeno luvibidilanga mu kiese bena kifutu.

20. Kadi luvibidilanga, vo muntu uluvengi minanga, vo muntu uludidi, vo muntu ulubeki, vo muntu ukizangudi, vo muntu ulubendi mu zizi.

21. Mu mfwisu ansoni mpovele, keti yeto tuakala kindakana. Kansi dionso dikabukilanga muntu ntima—mu buzengi mpovele mo—mu diodio mono mpe nkabukidi ntima.

22. Yau i bayiblie? Mono mpe. Yau i baisaelite? Mono mpe. Yau i nkun'a Abalahamie? Mono mpe.

Mav. 22: 3. Fili. 3: 5.

23. Yau i sielo bia Klistoe?—nkievo ndaukidi mpovele mo—mono ndutidi: mu salu lutila, mu bandwa lutila, mu boloko lutudila, mu tufwa ntangu zazingi.

24. Kwa bayudayo yabandwa mbandwa tanu makumaia mambanda makondwa mosi mosi;

25. yabandwa mbandwa tatu mu kokoto, yatubwa matadi ntubwa mosi; yafwilwa nzaza mfwilwa tatu, fuku dimosi ye mwini umosi yakala vana mpinda;

26. mu zieta nzieta zazingi, mu nsisi zamila, mu nsisi zamintani, mu nsisi zakanda diami, mu nsisi zabangoi, mu nsisi mu zimbanza, mu nsisi mu nsi yankatu, mu nsisi mu mbu, mu nsisi mu mpangi zampumpuluvunu,

2 Kol. 6: 4 b. 2 Tim. 3: 11. Ngal. 2: 4.

27. mu salu ye tovuka, mu kaya meso ntangu zazingi, mu nsatu ye mpwila, mu mbinunu ansoki ntangu zazingi, mu kiozi ye kimpene.

1 Tes. 2: 9. 2 Tes. 3: 8. Mav. 20: 31.

28. Va ntandu amomo ma ku mbazi ngiena mfietokoso yalumbu ka lumbu, i mayindu mu mabundu mamonsono.

Mav. 20: 18 b.

29. Nani wena kindakana, kiena kindakana koe? Nani tele sakuba, kilemi koe?

30. Vo ikatwa kukiyana, yakukiyana mu momo makindakana kwami.

2 Kol. 12: 5.

31. Nzambi ye Se dia Mfumu eto Yesu Klisto watondwa mvu ya mvu zeyi, vo kivunanga ko.

Loma 1: 25. 9: 5. Ngal. 1: 20.

32. Mu Damasko duki diantinu Aleta diakengisa mbanza yabisi Damasko mu kumbaka;

33. mu nela mono yakululwa mu mpidi mu baka, yataba mu moko mandi.

KAPU 12.

1. Mona-meso ma Paulu. 11. Wata kimbangi mu zola kwandi kwa dibundu, 16. wakala wonga mu diambudiabankaka mu dibundu.

Mono nkatulu kukiyana, mwanki ka ntomono anitu ko, kansi iluaka ku mona-meso ye nzaikusu za Mfumu.

2. Mono nzeyi muntu mu Klisto, kumi ye mvu mia miamana vioka—vo mu nitu, kizeyi ko, vo ka mu nitu ko, kizeyi ko, Nzambi zeyi bo—wampila yoyo

wazamunwa nate ye kuna zulu diantatu.

3. Nzeyi, vo muntu wampila yoyo—vo mu nitu, vo ka mu nitu ko, kizeyi ko, Nzambi zeyi bo—

4. wazamunwa nate ye ku paladiso, wawa mambu makamavovakani makondolo luve kwa muntu mu vova.

5. Mu yandi ikukiyana, kansi kikiyani ko vo ka mu kindakana kwami ko.

6. Kadi vo nzolele kukiyana, kikadi kifutu ko, kadi kedika ikamba, kansi ndembolo kwami, kidi muntu kakumbanzila ko divitidi dina dikakumbwenanga ye dikakungwilanga.

7. Kidi yalembwa kukizangula mu mbidi anene kwanzaikusu zozo, mono yavewa nsende mu nsuni, i mbasi a Satana, kidi kambanda zinkome, kidi kiakukizangula ko.

8. Mu diambu diandi mono yabombidila Mfumu mbombidila tatu, kidi kankatukila.

9. Yandi wavova kwa mono: Nlemvo ami ulungidi kwa ngeye, kadi ngolo zilunganga mu kindakana. Nkiangunu mu kiese kiakingi ikukiyana mu kindakana kwami, kidi ngolo za Klisto zakala kundu va mono.

10. Nkiangunu mu diambu dia Klisto mono nzolakane mu kindakana, mu nkwamusu, mu ncita, mu nzomono, mu nzungu; kadi bu ngiena kindakana, ngiena ngolo.

11. **M**ono ngieka kifutu, yeno luankomina bo, kadi yeno luakutwa kunsonga, kadi mu diambu nkutu kisidi ku nim' angudi zantumwa zozo zazinene ko, vo mono mpe i ka lekwa ko.

12. Kedika, dimbu biantumwa biavangwa mu yeno mu ntatumunu yayonsono mu dimbu ye mangu ye tulendo.
1 Kol. 9: 2. 2 Kol. 6: 4.

13. Kadi mu nki adiambu lualutulwa kwa mabundu mankaka, vo ka diadi ko, vo mono kibeni kiakala zitu kieno ko? Lungiambudila kondwa koko kwalunungu. 2 Kol. 11: 8.

14. **T**ala, yayi i nkubama yantatu yinkubamene mu kwiza kwa yeno; kikadi zitu kieno ko, kadi kitombanga biabieno ko kansi yeno kibeni. Kadi bana ka bafwiti yudikila se ye mbuta mbongo ko, kansi se ye mbuta kwa bana. 2 Kol. 1: 15. Fili. 4: 17.

15. Mu kiese kiakingi si yavana ye kukivana mu diambu diamiela mieno, vo yazolwa zafiuma mpe, bu ibukanga mu kuluzola. Kolo. 1: 24. 2 Tim. 2: 10.

16. **K**a diambu ko, bu yalembwa kala zitu kieno, kansi bu ngiena kinkita, yalubaka mu bungubi. 2 Tes. 3: 8.

17. Kadi mu yau bayalufidisa yalubakila ndandue?

18. Mono yabombidila Tito ye yafidisa mpangi ye yandi. Kadi Tito walubakila ndandue? Kadi ka tudieti mu Mpeve yimosi koe? Kadi ka mu tambi bimosi koe?

19. Ntangu yayingi luakidi banza, vo tukukitabila va luse lueno. Va luse lua Nzambi tuvovanga mu Klisto, kansi lubakiazolwa, mamonsono mu diambu diakulutunga.

20. Kadi ngiena wonga, vo nanga yalembwa kulubwana, bonso bunzolele, bu ikwiza, ye vo mono mpe si yabwanwa kwa yeno, bonso bululembolo zola, nanga luena nzonza, yandu diameso, nganzi, mpaka zatuvanguku, makela, nsamu mialunsi-lunsi, tumpalala, bonso bonso, 1 Kol. 3: 3. Ngal. 5: 20.

21. vo bu ivutuka kwiza, Nzambi ami si kakunginimisa mu diambu dieno, si yakadila babingi kiadi bateka vola masumu, kansi ka baviludi madiela mau ko mu nsumukunu yoyo ye mu luyangulu ye mu kintiengi bibasadilanga.
2 Kol. 13: 2. 1 Kol. 5: 1. Ef. 4: 19.

KAPU 13.

1. Paulu wabavumisa mu longa ndongi zangolo. 11. Ndubudulu zankaka ye mfidusu amalembe.

Yayi i ngiza yantatu yiikwiza kwa yeno. Mambu mamonsono masikudukwanga mu nwa miambangi zole vo zitatu.

2. Mono yateka vova ye ntekele vova, bonso buyakala yeno nkala yanzole, i bobo bwabu mpe, bu ntatukidi ye yau bateka vola masumu ye kwa bankaka babonsono, vo ivutuka, si yalembwa kuta;

3. bu lutombanga tezo kia Klisto uvovanga mu mono, ulembolo kala kindakana mu diambu dieno, kansi wena lulendo mu yeno.

4. Kadi yandi wakomwa va kulunsi mu kindakana, kansi wena moyo mu tulendo tua Nzambi. Kadi yeto mpe tuena kindakana mu yandi, kansi si tuakala moyo ye yandi mu tulendo tua Nzambi mu diambu dieno.

5. **L**ukitonta, vo luena mu minu, lukisinsa. Evo ka luzeyi yeno kibeni koe, vo Klisto Yesu wena mu yeno?

Vo ka lu bampila yoyo balendwanga mu tontwa ko. 1 Kol. 11: 28.
6. Kansi nsidi vuvu, vo si luazaya, vo ka tu bampila yoyo ko balendwanga mu tontwa.
7. Tusambilanga kwa Nzambi, ka luidi vanga mambi ko, mpasi yeto ka tuamonwa ko, vo tulembono, kansi mpasi luavanga mabiza ye yeto tuakala nkievo babana balendwanga mu tontwa.
8. Kadi ka tulendanga kikakilanga kedika ko, kansi kina kiena ye kedika.
9. Kadi tuyangalalanga, bu tuena kindakana, kansi yeno luena lulendo, mu diodio tusambidilanga mpe, i nsungukulu eno.
10. I kuma bu ntatukidi, nsonekene momo, kidi yalembwa sa ngolo, bu ngiena yeno, bonso bwena lendo kiyavewa kwa Mfumu mu tunga, ka mu tulula ko. 1 Kol. 4: 21. 2 Kol. 10: 8.
11. Mboki, luzimpangi, luyangalala, lusungama, lubombuka, lukalanga diela dimosi, lukalanga mu yenge, Nzambi ayenge ye zola kakala yeno.
Loma 15: 33. 16: 20. Fili. 4: 9. 1 Tes: 5: 23. Eb. 13: 20.
12. Lukambasana malembe mu mfibulu yanlongo. Bavedila babonsono bakulufidisi malembe.
13. Nlemvo a Mfumu Yesu Klisto ye zola kwa Nzambi ye ntuadi a Mpeve yavedila biakala yeno babonsono.

NKAND' A PAULU KWA BISI NGALATIA.

KAPU 1.

1. Mbadukulu. 6. Nsamu wambote wasamuna Paulu wena ziku; 11. watambula wo ka kwa muntu ko kansi kwa Yesu mu nzaikusu.

Paulu, i ntumwa, ka yabantu ko, ka mu muntu ko, kansi mu Yesu Klisto ye Nzambi, i Se diamfulukisa mu bafwa,
2. ye mpangi zazonsono zena yami, kwa mabundu ma Ngalatia. Mav. 16: 16.
3. Nlemvo kwa yeno ye yenge kitukidi kwa Nzambi, i Se, ye Mfumu eto Yesu Klisto,
Loma 1: 7. 1 Kol. 1: 3. 2 Kol. 1: 2. Ef. 1: 2. 1 Tes. 1: 1.
4. wakivana mu masumu meto, kidi katukatula mu ntangu yayi yambi, bonso bwena luzolo lua Nzambi ye lua Se dieto,
Mat. 20: 28. Ngal. 2: 20. Ef. 5: 2. Tit. 2: 14.
5. nkembo kwa yandi mu mvu miamvu ya mvu. Ameni. Loma 16: 27.
6. Mono ngitukulu, vo yeno nswalu beni lukatukanga mu ndiena walubokila mu nlemvo wa Klisto mu kwenda ku nsamu wambote wampil' ankaka,
7. ukawankaka ko, kansi bankaka bena bakuluvizulanga, bazolele vilula nsamu wambote wa Klisto.
Ngal. 5: 10. 2 Kol. 11: 3 b. Mav. 15: 1 b.
8. Vo yeto vo mbasi yitukidi mu zulu yisamunanga nsamu wambote ubangisanga nsamu wambote utuasamuna, bika kasingwa.
9. Bonso buyateka vova, i buna mpovele diaka: Vo muntu ukulusamuninanga nsamu wambote ubangisanga una uluatambula, bika kasingwa.
10. Kadi bwabu ivovanga mu zodikisa bantu vo Nzambie? Kanivo itombanga nzolakani abantue? Vo yakidi zolakana kwa bantu, nga ki nang' a Klisto ko.
1 Tes. 2: 4. Yak. 4: 4.
11. Luzimpangi, mono iluzaikisa, vo nsamu wambote wasamunwa kwa mono ka wenina wakimuntu ko.
12. Kadi kiatambula wo kwa muntu ko, kialongwa wo ko, kansi mu nzaikusu a Yesu Klisto. Ef. 3: 3 b.
13. Kadi luawa nkadulu ami vakiakedi mu kiyudayo, bonso buyaluta beni mu zoma bundu dia Nzambi ye tengula dio.
Mav. 8: 3. 9: 21. 22: 4. 26: 9 b. 1 Tim. 1: 13. Fili. 3: 6.
14. Mono yaluta nkubu yami zazingi zakanda diami mu kiyudayo, yalutudila mu vemina kikulu kiamase mami.
Mav. 22: 3.
15. Kansi Nzambi wakivangudila mono tuka mu vumu kiambut' ami, wakibokidila mono mu nlemvo andi, bu kazolakana
Yel. 1: 5. Mav. 9: 15. 13: 2. Loma 1: 1.
16. mu zaikisa Mwan' andi mu mo-

no, kidi yasamuna nsamu wambote mu yandi kwa bangoi, mono ntumbu lembwa yuvula nduengoso kwa nsuni ye menga,

17. kiayenda kuna Yelusalemi ko kwa yau bantekidila mu kala zintumwa, kansi yayenda kuna Alabia, mboki yavutuka diaka kuna Damasko.

18. Mboki mvu ntatu bu miamana vioka, yabaluka kuna Yelusalemi mu diambu diazaya Kefa, yasikila yandi kumi ye lumbu tanu.

19. Wankaka mu zintumwa kiamona ko kansi Yakobi, i mpangi a Mfumu.

20. Mansonekene kwa yeno, tala, va luse lua Nzambi kivunini ko.

21. Mboki yaluaka ku ntini za Silia ye Kilikia.

22. Mono kiazaiwa zizi kwa mabundu ma Yuda ko mena mu Klisto.

23. Bawa kaka: Ndiena watuzoma vakiakedi, bwabu usamunanga nsamu wambote waminu kikateka tengula.

24. Bakembila Nzambi mu mono.

KAPU 2.

1. Paulu wakamba bonso bukayenda ku lukutukunu luazintumwa mu Yelusalemi, 11. bonso bukalubula Petelo mu Antiokia.

Kumi ye mvu mia diaka, mboki yavutuka baluka kuna Yelusalemi ye Banaba, yanata Tito mpe.

2. Mono yabaluka mu diambu dianzaikusu, yabatudila nsamu wambote uisamunanga kwa bangoi, kansi ku nenga kwa bena tunda, kani iyungusanga vo yakiyungusila mu nkatu.

3. Tito nkutu, i mwisi Elene, wakala yami, kakomunwa zengwa ko,

4. mu diambu diampangi zampumpuluvunu zakota mu nsweki, zakota mu nsweki mu diambu dianeka kimpwanza kieto kituena mu Klisto Yesu, kidi batuvanga minanga,

5. kansi ka mu lokula kimosi nkutu ko tuavengama mu lemvulwa, kidi kedika kiansamu wambote kiasikila yeno.

6. Babanzulwa, vo i batunda—bonso bubakala ka i diambu diami ko, Nzambi katalanga zizi kiamuntu ko—kadi batunda ka bambandika diambu ko.

Loma 2: 11.

7. Kansi mu mamvutu, bu bamweni, o mono yalekulwa minu mu nsamu wambote kwa bena kondwa kwanzengolo, bonso Petelo kwa bazengwa—

Mav. 9: 15. 13: 2. 22: 21. Loma 11: 13. Ngal. 1: 16. Ef. 3: 8. 1 Tim. 2: 7. 2 Tim. 1: 11.

8. kadi ndiena wasadikila mu Petelo mu kintumwa kiabazengwa, wasadikila mu mono mpe mu bangoi—

9. bu bazaya nlemvo una uyavewa, buna Yakobi ye Kefa ye Yoane, batunda nkievo bitungwa, bavana koko kwalubakala kwa mono ye Banaba mu kintuadi, kidi yeto tuenda kwa bangoi, kansi yau kwa bazengwa; Mav. 15: 12 b.

10. diadi kaka, vo tufwiti bambukila bamputu moyo, diodio nsididi kimfuzi mu vanga.

May. 11: 29 b. 24: 17. Loma 15: 25 b. 1 Kol. 16: 1 b. 2 Kol. 8: 1 b. 9: 1 b.

11. Kefa bu kayiza kuna Antiokia, yambangisa mu zizi, kadi watunguluka.

12. Bankaka bu ka batuka kwa Yakobi ko, yandi wakidilanga ye bangoi, kansi bu bamana luaka, walanguka, wakivangula mu diambu diawonga mu bazengwa.

13. Bayudayo bankaka batanga yandi disu kunsi alukaya, Banaba mpe watuadukuswa kwa disu diau kunsi alukaya.

14. Bu yamona, vo balembwa diata bwasungama mu kedika kiansamu wambote, yavova kwa Kefa va luse luabonsono: Vo ngeye i nyudayo wena moyo mu kibangoi ye ka mu kiyudayo ko, buna mu nkiama ukominanga bangoi bakala moyo mu kiyudayo?

15. Yeto tu bayudayo mu kibutu, ka tu bankwa miamasumu miabangoi ko,

16. kansi bu tuzeyi, vo muntu kanunguswanga mu mavanga mansiku ko, kansi mu minu mu Klisto Yesu, buna yeto mpe tualeka minu mu Klisto Yesu, kidi tuanunguswa mu minu mu Klisto, ka mu mavanga mansiku ko, kadi nsuni nkutu ka ununguswa mu mavanga mansiku ko.

Mav. 13: 38 b. Ngal. 3: 11. Loma 1: 17. 3: 20 b. 8: 3 b. Lumb. 143: 2.

17. Vo yeto, bu tutombanga nunguswa mu Klisto, tusolulwanga yeto kibeni, vo tu bankwa miamasumu, buna Klisto i sielo kiamasumue? Ka bwa ko!

18. Kadi vo ivutuka tungululanga bina biyatulula, buna ikukisonganga bonso ntulumuni.

19. Kadi mu nsiku yafwilwa nsiku, kidi yakadila Nzambi moyo.

20. Mono yakomwa va kulunsi ye

Klisto; kivutukidi kala moyo mono kibeni ko, kansi Klisto wena moyo mu mono; bu ngiena moyo bwabu mu nsuni, ngiena moyo mu minu mu Mwan' a Nzambi wanzola, wakivana mu mono. Ef. 5: 2. Tit. 2: 14.

21. Kikabikisanga nlemvo a Nzambi ko, kadi vo ndungusu yena mu nsiku, buna Klisto wafwa mu ka lekwa ko mpe. Eb. 7: 11.

KAPU 3.

1. Paulu wasemba bisi Ngalatia, 5. wasonga, vo balekilanga Yesu minu i bana ba Abalahami bakedika. 15. Nsilulu za Nzambi ka zilendi kabakana ko. 19. Bila kiansiku. 26. Balekanga Yesu minu bakangulu mu nsiku.

Engwa yeno lubisi Ngalatia babuzengi, nani waluvandisi, i kwa meso meno Yesu Klisto wateka sonukwa bonso wakomwa va kulunsi?

2. Diambu diadi kaka nzolele zaya kwa yeno: Luatambudi Mpeve mu mavanga mansiku vo mu ngwilu aminue? Mav. 15: 8 b. Ef. 1: 13.

3. Bonso bobo luenina buzengie? Luabadika mu Mpeve, kansi bwabu lukukilungisa mu nsunie?

4. Lualungulwa biobio biabingi mu nkatue? Kanivo biena mu nkatu.

5. I kuma ukuluvananga Mpeve ye sadikilanga tulendo mu yeno, usanga bo mu mavanga mansiku vo mu ngwilu aminue?

6. Bonso bwalekila Abalahami minu mu Nzambi ye watangulwa bo vo lunungu. 1 Mose 15: 6. Loma 4: 3. Yak. 2: 23.

7. Nkiangunu luzaya, vo bena mu minu, yau i bana ba Abalahami.

8. Kansi masonukwa makimwena, vo Nzambi unungisanga bangoi mu minu, makikambila nsamu wowo wambote kwa Abalahami: Mu ngeye bangoi babonsono si basakumunwa. Mav. 3: 25.

9. Nkiangunu bena mu minu basakumunwanga ye Abalahami, i nkwa minu.

10. Kadi babonsono bena mu mavanga mansiku bena kunsi ansingulu, kadi diasonama: Wasingwa wonso ulembolo sikila mu mamonsono masonukwa mu nkand' ansiku mu vanga mo. 5 Mose 27: 26.

11. Buvisakane, vo muntu kanunguswanga va luse lua Nzambi mu nsiku ko, kadi nkwa lunungu si kakala moyo mu minu. Hab. 2: 4. Eb. 10: 38. Loma 1: 17.

12. Nsiku ka mitukidi mu minu ko, kansi: Uvanganga mio, si kakala moyo mu miau. 3 Mose 18: 5. Yeh. 20: 11. Loma 10: 5.

13. Klisto watukula mu nsingulu ansiku, bu kayika nsingulu mu yeto, kadi diasonama: Wonso wamanama va nti wasingwa kwandi, Ngal. 4: 5. 5 Mose 21: 23.

14. kidi lusakumunu lua Abalahami luiza mu Klisto Yesu kwa bangoi, mpasi tuatambula nsilulu a Mpeve mu minu.

15. Luzimpangi, mpovele mu kimuntu. Luwawanu luamuntu luasiamuswa, mwanki muntu kakabikisanga lo ko, kakudikilanga lo diambu ko.

16. Kansi kwa Abalahami nsilulu zakambwa ye kwa nkun' andi. Kavovele ko: Kwa nkuna miaku nkievo miamingi, kansi bonso umosi kaka: kwa nkun' aku, i Klisto.

17. Kansi mama mpovele: Luwawanu luateka siamisa Nzambi ka lulendi kabukuswa kwa nsiku ko miayiza zimunina nkama ia ye makumatatu mamvu, mu kabikisa nsilulu.

18. Kadi vo fwa diena mu nsiku, buna ka diena mu nsilulu diaka ko, kansi Nzambi wakaila dio kwa Abalahami mu nsilulu. Loma 4: 13 b.

19. Buna nsiku i nki? Miakudukulwa mu diambu diantulumunu, nate ye nkuna wizidi wasilwa nsilulu, miasiwa kwa zimbasi mu moko manwawasi. Loma 5: 20. Eb. 2: 2. Mav. 7: 53.

20. Kansi nwawasi ka wamuntu mosi ko, kansi Nzambi yimosi.

21. Buna nsiku mikakilanga nsilulu za Nzambie? Ka bwa ko! Kadi vo nsiku milenda vumusa miavewa, nga lunungu lutukidi mu nsiku.

22. Masonukwa mazikidila babonsono kunsi amasumu, kidi nsilulu yavewa mu minu kia Klisto Yesu kwa balekanga minu. Loma 11: 32.

23. Kansi minu bu kiayiza, tuakikengulwa kunsi ansiku, tuakizikudulwa mu minu kikana zaikuswa.

24. I kuma nsiku miakala nlongi eto mu kututuala kwa Klisto, kidi tuanunguswa mu minu. Loma 10: 4.

25. Minu bu kiayiza, ka tuena diaka kunsi anlongi ko.

26. Kadi yeno babonsono lu bana ba Nzambi mu minu mu Klisto Yesu. Yoa. 1: 12. Loma 8: 15. Ngal. 4: 5.

27. Kadi mu yeno buna luena luabotukwa mu Klisto luavwata Klisto. Loma 6: 3. 13: 14.

28. Ka mwena nyudayo ko vo mwisi

Elene ko, ka mwenani nanga vo wa-
mpwanza ko, ka mwenani bakala ye
nkento ko, kadi yeno babonsono umosi
mu Klisto Yesu.
Yoa. 17: 21. Loma 10: 12. 1 Kol. 12: 13. Kolo. 3: 11. Ef. 2: 14 b.
29. Kansi vo lu ba Klisto, buna lu
nkun' a Abalahami ye mvingidi miafwa
bwenina nsilulu. Loma 9: 7 b.

KAPU 4.

1. Bonso bwena kinanga ye kimwana. 12. Ndubudulu kwa mabundu mu nsi a Ngalatia. 21. Ngwawanu zole.

Mono mpovele : Ntangu yina mvingi-
di bu kakidi mwana wanswa, ka
mwenani diswaswana ye yandi ye na-
nga ko, mpeleko i mfumu abiabionsono,
2. kansi wena kunsi aminkengi ye
minkebi, nate ye ntangu yateka zenga
sandi.
3. I buna yeto mpe, bu tuakala bana
banswa, tuakala mu kinanga kunsi abi-
na biantete bianza. Kolo. 2: 20.
4. Ntangu yalunga bu yayiza, Nza-
mbi wafidisa Mwan' andi wabutuka
kwa nkento, wabutuka kunsi ansiku,
Ef. 1: 10.
5. kidi kakula bena kunsi ansiku,
kidi tuatambula kimwana.
Ngal. 3: 18, 26. Yoa. 1: 12.
6. Bu lu bana bababakala, Nzambi
wafidisa Mpeve a Mwan' andi mu nti-
ma mieno yibokanga Aba, tata.
Loma 8: 15.
7. Nkiangunu ku nanga diaka ko, ka-
nsi mwana ; vo u mwana, buna u mvi-
ngidi adifwa mu Nzambi.
8. Vakiakedi bu lualembwa zaya
Nzambi, luakala minanga kwa yau ba-
kabazinzambi mu ki Nzambi ko.
1 Kol. 12: 2. Ef. 2: 11 b.
9. Bwabu bu luzeyi Nzambi ye lua-
zaiwa kwa Nzambi, buna bwe luavutu-
kila ku bina biantete biakindakana ye
biabumputu biluzolele diaka kadila mu
kinanga. 1 Kol. 8: 3. Kolo. 2: 20 b.
10. Lukebanga bilumbu ye zingonda
ye zintangu ye mimvu.
Loma 14: 5. Kolo. 2: 16 b.
11. Ngiena wonga mu yeno, kanivo
mu nkatu yasedi salu mu yeno.
12. Luzimpangi, mono ilulomba lua-
kala bonso mono, kadi mono mpe ngie-
nina bonso yeno. Ka luampangila
bwalembwa songa ko.
13. Luzeyi, vo mono yalusamunina
nsamu wambote, va ntete mu diambu
diakindakana kwansuni,
14. ka luayina vo lobula kina kia-
kala nsindusulu mu nsuni ami kwa
yeno ko, kansi luantambula nkievo
mbasi a Nzambi, nkievo Klisto Yesu.
15. Buna nsikulu eno amayangi kwe
yena bwabu ? Kadi mono ilutela ki-
mbangi vo bulendakane, nga luakola
meso meno ye luampana mo.
16. Nkiangunu bu yalukamba kedi-
ka, ngieka ntantu eno.
17. Ka batoma kuluveminanga ko,
kansi bazolele kuluzikidila ku mbazi,
kidi luabavemina.
18. Bwabiza mu veminanga ntangu
zazonsono mu biabiza, kansi ka bu ngie-
na yeno kaka ko.
19. Lubimbana-mbana biami bingieti
mona nsongo diaka, nate ye Klisto
kakala lunitu mu yeno,
1 Kol. 4: 15. File. b. 10.
20. kansi nzolele kala yeno bwabu ye
vilula nding' ami, kadi mbwidi kidunga
mu yeno.
21. Lunkamba, yeno luzolele kalanga
kunsi ansiku, ka luwanga nsiku koe ?
22. Kadi diasonama, vo Abalahami
wakala bana bole bababakala, umosi
wasielo kiankento, umosi wankento
wampwanza. 1 Mose 16: 15. 21: 2 b.
23. Mwanki mwana wasielo kianke-
nto wabutuka bwenina nsuni, kansi
mwan' ankento wampwanza wabutuka
mu nsilulu. 1 Mose 17: 16. Loma 9: 7 b.
24. Mambu momo mena kinsava,
kadi bakento bobo i ngwawanu zole,
yimosi yitukidi mu mongo wa Sinai
yibutanga kinanga, i Hangali kwandi.
25. Kansi Hangali i mongo wa Sinai
muna Alabia, i mpila mosi ye Yelusa-
lemi diena bwabu, kadi diena mu kina-
nga ye bana bandi.
26. Kansi Yelusalemi diena kuna
kayengele diena diampwanza, diodio i
mbut' eto.
27. Kadi diasonama : Yangalala kwa-
ku, unkwa sita ulembolo butanga, sa-
sula ndinga ye boka kwaku ukondolo
minsongo, kadi bana bankwa kinsona
balutidi bandiena wena bakala.
Yes. 54: 1.
28. Luzimpangi, yeno lu bana bansi-
lulu, bonso Isaki. Loma 9: 7 b.
29. Bonso ndiena wabutuka bwenina
nsuni, wazoma wabutuka bwenina Mpe-
ve ntangu yina, i bobo bwabu mpe.
1 Mose 21: 9.
30. Mwanki masonukwa bwe mavo-
vele ? Vaikisa sielo kiankento ye mwan'
andi, kadi mwan' asielo kiankento ka
uvingila fwa ye mwan' ankento wa-
mpwanza ko. 1 Mose 21: 10, 12.

31. I kuma, luzimpangi, yeto ka tu bana basielo kiankento ko, kansi tu bana bankento wampwanza.

KAPU 5.

1. Nsisi mu kala kunsi ansiku. 16. Nsuni unwanisanga Mpeve. 19. Mbutu mia-nsuni ye mia Mpeve.

Mu kimpwanza Klisto watusa bampwanza, nkiangunu lutelama nangwi, ka lukangwani vangu biakinanga ko.

2. Tala, mono Paulu iluvovele: Vo luzengwanga, buna Klisto kalutomese diambu ko. Mav. 15: 1, 7 b.

3. Mono itanga kimbangi diaka kwa wonso muntu uzengolo, yandi bindamene mu vanga nsiku miamionsono.
5 Mose 27: 26. Yak. 2: 10.

4. Yeno luameni kabakana mu Klisto, yeno lununguswangamu nsiku, yeno luasotokene mu nlemvo.

5. Kadi tuvingilanga mu Mpeve mu minu vuvu kialunungu.

6. Kadi mu Klisto Yesu nzengolo vo kondwa kwanzengolo ka biena mfunu ko, kansi minu kisadikilanga mu zola.
Ngal. 6: 15. 1 Kol. 7: 19. 13: 1 b.

7. Yeno luatoma yungusa. Nani walukakidila mu tumamana kedika?
Ngal. 3: 1.

8. Ndebolo yoyo ka yitukidi kwa ukulubokilanga ko.

9. Fivumvu fifunisanga sobwa kiakionsono. 1 Kol. 5: 6.

10. Mono ngiena vuvu mu Mfumu mu yeno, vo si lualembwa baka diela diankaka; kansi ukuluvizulanga, neti mfundu andi, kani i wonso wonso.

11. Luzimpangi, vo yakidi samunanga nzengolo, mu nki yakidi zomunwanga? Buna nteso asakuba yakulunsi yakikabakene.

12. Bakulukitumunanga, mwanki mbote vo bazolele kukivokula.

13. Luzimpangi, yeno luabokulwa ku kimpwanza, kansi ka lusadilani kimpwanza mu baka nzila kwa nsuni ko, kansi lukalasana minanga mu zola.
1 Kol. 8: 9. 9: 19 b. Ngal. 6: 1 b.

14. Kadi nsiku miamionsono mialunguswa mu diambu dimosi, mu diadi: zola ni aku bonso ngeye kibeni.
3 Mose 19: 18. Mat. 22: 39. Loma 13: 8 b. Yak. 2: 8.

15. Vo lutatika muntu kwa ni andi ye disasana, lutala, ka luidi manasana.

16. Kansi mono mpovele: Ludiata mu Mpeve, ka luendisani nzinunu yansuni detila ko.
Loma 6: 12. 8: 4 b. 1 Pet. 2: 11.

17. Kadi nsuni wena nzinunu yakitantu kwa Mpeve ye Mpeve kwa nsuni; kadi biau bienasana kitantu, ka luidi vanga bionso biluzolele.

18. Vo ludiatuswanga kwa Mpeve, ka luena kunsi ansiku ko.

19. Mavanga mansuni mamonikanga, i mama: yanga, nsumukunu, kintiengi,
Mat. 15: 19. Loma 1: 29 b. 1 Kol. 6: 9 b. Ef. 5: 3 b. Kolo. 3: 5 b.

20. nsambulu'abiteki, kiloka, kitantu, mpaka, vema, nganzi, mpambusu, nkabunu, tuvanguku,
1 Kol. 3: 3. 2 Kol. 12: 20.

21. yandu diameso, kinduvu, makinu ye biampila yoyo bintekele kulukamba ye yateka vova, vo bavanganga biampila yoyo ka bavingila fwa diakimfumu kia Nzambi ko. Nzai. 22: 15.

22. Kansi mbutu mia Mpeve i zola, kiese, yenge, mvibudulu, nlembami, wote, kinkwikizi, Ef. 5: 9. Yak. 1: 19.

23. kimpombo ye kukiyala, biampila yoyo ka biena kitantu kwa nsiku ko.

24. Kansi babana ba Klisto Yesu bamana koma nsuni va kimosi ye nzinunu va kulunsi. Loma 6: 6.

25. Vo tuena moyo mu Mpeve, bika tuadiata mu Mpeve mpe. Loma 8: 5.

26. Ka tukalani tima diankembo wankatu ko vo tumasana ku nwana vo yandasana meso.

KAPU 6.

1. Ndubudulu mu sadisanga bakusumukanga. 6. Makunwanga mayonzukwanga. 11. Nduengoso mu nlongi mialuvunu.

Luzimpangi, vo muntu bakamene mu ntulumunu, buna yeno lubakimpeve lusungika wampila yoyo mu mpeve yakimpombo; ukitadidila, kwidi vukumunwa ngeye mpe.

2. Lunatasana demo bieno, i buna lulungisila nsiku mia Klisto.
Loma 15: 1. 1 Tes. 5: 14 b. Yoa. 15: 12.

3. Kadi vo muntu ukibanzidi, vo i ma, kansi lembolo kala ma, yandi ukukivunginikanga. Loma 12: 3.

4. Muntu muntu bika katonta mandi mavanga, buna si kakala luyanu mu yandi kibeni kaka, ka mu wankaka ko,
1 Kol. 11: 28.

5. kadi muntu muntu si kanata kiandi demo.

6. Ulongwanga mu mambu, bika kakala ntuadi mu mambote mamonsono ye ndiena ukunlonganga.

7. Ka luvungunukwani ko. Nzambi kananunwanga mbombo ko, kadi bikunanga muntu, bina si kayonzika mpe.
Lumb. 62: 12. Yel. 17: 10. Loma 2: 6. 2 Kol. 5: 10. 9: 6. Nzai. 2: 23.
8. Kadi ukunanga mu wandi nsuni, yandi mu nsuni si kayonzika mfukulu, kansi ukunanga mu Mpeve, si kayonzika mu Mpeve moyo wamvu ya mvu.
9. Ka tukondwani kibakala ko, bu tuvanganga mabiza, kadi mu yandi ntangu si tuayonzika mpe, vo tulembolo lenzangana. 2 Tes. 3: 13. 2 Kol. 4: 16.
10. Nkiangunu bonso butubeki ntangu, bika tuavanga mambote kwa babonsono, kansi tulutila bo kwa bisi nzo aminu.
11. Lutala sono biabinene binsonekene kwa yeno mu kwami koko.
12. Babonsono bazolele kala lunitu luantoko mu nsuni, bakulukomina luazengwa, mpasi kaka balembwa zomwa mu diambu diakulunsi dia Klisto.
Fili. 3: 18.
13. Kadi bazengwa mpe nkutu ka bakebanga nsiku ko, kansi bazolele, vo luazengwa, mpasi bakiyana mu nsuni eno.
14. Ka bwa ko, vo nkutu kukiyana, kansi mu kulunsi dia Mfumu eto Yesu Klisto, diyakomunwa nza va kulunsi, nza yakomunwa mono va kulunsi.
Loma 6: 6. Ngal. 2: 19.
15. Kadi nzengolo ka i lekwa ko ye kondwa kwanzengolo ka i lekwa ko, kansi nsemono yampa.
Ngal. 5: 6. 1 Kol. 7: 19. 2 Kol. 5: 17. Kolo. 3: 11.
16. Babonsono bakana diatanga bwenina tezo kiaki, bika yenge kiakala va yau ye nkenda ye va Isaeli dia Nzambi.
Lumb. 125: 4 b. 128: 6.
17. Muntu kavutuki kumpanga mayindu ko, kadi mono inatanga mazimwa ma Yesu.
18. Luzimpangi, nlemvo wa Mfumu eto Yesu Klisto wakala ye mpeve eno. Ameni. Ngal. 1: 3.

NKAND' A PAULU KWA BISI EFESO.

KAPU 1.

1. Mbadukulu. 3. Matondo kwa Nzambi. 15. Nsambudulu adibundu kwa Paulu.

Paulu, i ntumwa a Klisto Yesu mu luzolo lua Nzambi, kwa bavedila bena mu Efeso ye minkwikizi mu Klisto Yesu.
2. Nlemvo kwa yeno ye yenge kitukidi kwa Nzambi, i Seto, ye Mfumu Yesu Klisto.
Loma 1: 7. 1 Kol. 1: 3. 2 Kol. 1: 2. 1 Tes. 1: 1.
3. Bika Nzambi ye Se dia Mfumu eto Yesu Klisto katondwa watusakumuna mu nsakumunu zazonsono zakimpeve mu kizulu mu Klisto,
Loma 9: 5. 2 Kol. 1: 3. Luk. 1: 68. 1 Pet. 1: 3.
4. bu kakisodila yeto mu yandi, nza bu yakondwa lufulu, kidi tuakala bavedila ye kondwa kieta va luse luandi,
Loma 8: 29 b. Ef. 5: 27. 2 Tim. 1: 9. 2 Tes. 2: 13. Tit. 2: 12.
5. mu zola yandi wateka kututunguna mu kala kimwana ye yandi mu Yesu Klisto, bonso bwena nzolakani aluzolo luandi
6. mu nsikulu ankembo anlemvo andi ukatumwena mu zolwa kiandi
7. mutuena nkudulu mu menga mandi, ngiambudulu antulumunu zeto, bonso bwena kimvwama kianlemvo andi Kolo. 1: 14. 1 Pet. 1: 18.
8. ukatubukisila mu nduenga ye nduka zazonsono,
9. bu katuzaikisila mansweki maluzolo luandi, bonso bwena zolakana kwandi kukakikanina mu yandi kibeni,
Ef. 3: 3 b., 9. 6: 19. Kolo. 1: 26. Loma 16: 25.
10. bonso bwena lusansu luandungusu azintangu mu kukibundikisila biabionsono mu Klisto, i bina mu mazulu, i bina va ntoto, i mu yandi
Ngal. 4: 4. Kolo. 1: 16, 19 b.
11. mutuatambula difwa mpe, bu tuateka tungunwa, bonso bwena kani diandiena usadikilanga biabionsono bonso bwena lukanu lualuzolo luandi,
Loma 8: 17. Ef. 3: 11.
12. kidi tuakala nsikulu ankembo andi, i yeto tuateka sila Klisto vuvu ;
13. mu yandi yeno mpe, bu luakiwi-

la mambu makedika, i nsamu eno wambote wampulusu, mu yandi yeno, bu luakilekila minu, luasiwa dimbu kia Mpeve yavedila yansilulu,
Ef. 4: 30. 2 Kol. 1: 22. 5: 5.
14. i ntadulu afwa dieto mu nkudulu abantu bandi bamvwa mu nsikulu ankembo andi.
5 Mose 7: 6. 2 Kol. 1: 22.
15. **Nkiangunu** bu yamana wa mu minu kiena mu yeno mu Mfumu Yesu ye zola kuluena kwa bavedila babonsono, Kolo. 1: 9.
16. kilembolo mu vutula matondo mu yeno ko, bu ibambulanga moyo mu tusambulu tuami,
Fili. 1: 3 b. 1 Tes. 1: 2. 2 Tes. 1: 3. Loma 1: 9.
17. kidi Nzambi a Mfumu eto Yesu Klisto, i Se diankembo, kaluvana Mpeve yanduenga ye yanzaikusu mu kunzaya,
18. kawangula meso mantima mieno, kidi luazaya bwenina vuvu kiambombolo andi ye bwenina kimvwama kiankembo afwa diandi mu bavedila,
1 Pet. 1: 13. Kolo. 1: 27.
19. ye bonso bwenina mbidi anene kwalulendo luandi kwa yeto tulekanga minu, bonso bwenina nsadukulu alulendo luangolo zandi
20. lukasadikila mu Klisto, bu kamfulukisa mu bafwa ye wamvwandisa va lubakala luandi mu kizulu
Lumb. 110: 1. Ef. 2: 6. Kolo. 3: 1.
21. vana ntandu angiadulu zazonsono ye lendo ye tulendo ye bimfumu, ye'yonso nkumbu yibikwanga, ka mu ntangu yayi kaka ko, kansi mu yina yakwiza mpe.
Ef. 3: 10. Kolo. 1: 16. 2: 10. 1 Pet. 3: 22. Mat. 28: 18.
22. Yandi walemvula biabionsono kunsi amalu mandi, wamvana kakala ntu abiabionsono kwa dibundu,
Lumb. 8: 6. 1 Kol. 15: 27. Ef. 4: 15. 5: 23. Kolo. 1: 18. Eb. 2: 8.
23. i nitu andi, i luzadusu luandi lukakukizadisilanga biabionsono mu biabionsono.

KAPU 2.

1. Mpulusu yitukanga mu nlemvo. 11. Ntulukulu abaka kiampambunu va kati ye bangoi ye bayudayo.

Yeno mpe bu luakala bafwa mu ntulumunu zeno ye masumu meno
Kolo. 2: 13.
2. maluadiatila vakiakedi, bonso bwantangu zanza yayi, bonso bwena nkuluntu alendo kiampeve, wampeve yisadikilanga mu bana bankolomono
Kolo. 3: 6 b.
3. mutuakalasana vakiakedi mpe yeto tubabonsono mu nzinunu zansuni eto, bu tuavanga tuzolo tuansuni ye tuamabanza, tuakala bana banganzi mu kimuntu bonso bankaka mpe.
4. Kansi Nzambi bu kakala kimvwama kiankenda, buna mu diambu diazola kwandi kwakunene kukatuzodila,
5. bu tuakala bafwa mu ntulumunu, yandi watuvumusa ye Klisto—mu nlemvo luavuluswa—
6. watufulukisa ye yandi, watuvwandisa ye yandi mu kizulu mu Klisto Yesu,
7. kidi katusonga mu ntangu zakwiza mbidi akimvwama kianlemvo andi mu nlembami kwa yeto mu Klisto Yesu.
8. Kadi mu nlemvo luavuluswa mu minu, ye ka mu yeno kibeni ko; i nkailu a Nzambi;
Loma 3: 24. 4: 16. Tit. 3: 5.
9. ka mu mavanga ko, kidi muntu kakukiyana ko,
Loma 3: 20, 27, 28. 4: 2, 5. 9: 11, 32. 11: 6. 1 Kol. 1: 29 b. Ngal. 2: 16. 3: 2. 2 Tim. 1: 9.
10. kadi yeto i mavanga mandi, tuasemwa mu Klisto Yesu mu diambu diamavanga mabiza makikubikila Nzambi, mpasi tuadiatila mo.
Lumb. 100: 3. Kolo. 1: 10. Tit. 2: 14.
11. **Nkiangunu** lubambuka moyo, vakiakedi yeno lubangoi mu nsuni, luabikwa bankwa kondwa kwanzengolo kwa yau babikwanga bankwa nzengolo, i yina yavangwa mu nsuni,
Loma 2: 26. 1 Kol. 12: 2. Kolo. 1: 21.
12. mu ntangu yina luakondwa Klisto, luakala ku mbazi aluyalu lua Isaeli ye zinzenza mu tuwawanu tuansilulu, ka luakala vuvu ko, luakondwa Nzambi mu nza. Loma 9: 4. Ef. 5: 8.
13. Kansi bwabu mu Klisto Yesu, yeno vakiakedi luakala nseke, lufinangene mu menga ma Klisto.
14. Kadi yandi i yenge kieto, i yandi wavanga babole umosi, watulula baka kiakati kiampambunu,
15. i kitantu, bu kakabikisa mu nsuni andi nsiku miansikudukusu miakala minkondo, kidi kasema mu yandi kibeni muntu umosi wampa mu yau bole, bu kavanga yenge
Kolo. 2: 14. Ngal. 6: 15. 2 Kol. 5: 17.
16. ye wawawasa yau bole ye Nzambi mu nitu yimosi mu kulunsi, bu kavonda kitantu va diau. Kolo. 1: 20, 22.
17. Yandi wayiza, wasamuna nsamu wambote wayenge kwa yeno luakala nseke ye yenge kwa yau bafinangene,
Yes. 57: 19.

18. kadi mu yandi yeto bole tubeki nkotolo mu Mpeve yimosi kwa Se.
Yoa. 14: 6. Ef. 3: 12. Loma 5: 2.

19. Nkiangunu ka lu zinzenza ye mbumini diaka ko, kansi yeno lu bantungi va kimosi ye bavedila ye bisi nzo a Nzambi, Fili. 3: 20.

20. luatungwa va lufulu luazintumwa ye bambikudi vena Yesu Klisto kibeni tadi diafuma,
Yes. 28: 16. Lumb. 118: 22. Mat. 21: 42. 1 Pet. 2: 4 b. Nzai. 21: 14.

21. mu yandi ntungulu zazonsono zibundane, zikudilanga vwala dianlongo mu Mfumu ;
1 Kol. 3: 16 b. 2 Nt. 6: 16.

22. mu yandi yeno mpe lutungwanga va kimosi mu kala kundu kia Nzambi mu Mpeve. 1 Pet. 2: 5.

KAPU 3.

1. Mpulusu abangoi yakedi yaswekwa. 14. Ndilu amvutu a Paulu mu balekanga minu mu Efeso.

I kuma mono Paulu, i nkole a Klisto mu yeno bangoi—

2. vo bwena vo luawilu lusansu luanlemvo wa Nzambi uyavewa mu yeno,

3. vo yazaikuswa mansweki mu nzaikusu, bonso buyateka sonika kwa yeno mu mambu mafiuma,
Ef. 1: 9. Ngal. 1: 12.

4. bu lutanga mo, lulenda mo visila zayu kiami mu mansweki ma Klisto
Kolo. 4: 3.

5. malembwa zaikuswa mu mbandu zankaka kwa bana babantu, bonso bumazaikuswa bwabu mu Mpeve kwa ntumwa zandi zavedila ye bambikudi,

6. vo bangoi i mimvingidi yeto miadifwa, bena yeto nitu yimosi, bena yeto ntuadi mu nsilulu mu Klisto Yesu mu nsamu wambote

7. uyayikidi sielo bwena nkailu amlemvo wa Nzambi uyavewa mu nsadukulu alulendo luandi.
Kolo. 1: 23, 25. 1 Kol. 4: 1. 2 Kol. 3: 6. Luk. 1: 2.

8. Mono ndutidi bavedila babonsono mu ke, i mono yavewa nlemvo wowo mu samuna nsamu wambote kwa bangoi mu kimvwama kia Klisto kikakilendi fiongununwa ko
1 Kol. 15: 9 b. Loma 1: 5. Ngal. 1: 16. 2: 8. Kolo. 1: 27. Loma 11: 33.

9. ye mwesa babonsono, bwenina lusansu luamansweki maswekwa tuka mu ntangu zikazibadiki mu Nzambi wasema biabionsono,
Ef. 1: 18. Kolo. 1: 26. Loma 16: 25 b.

10. kidi nduenga za Nzambi zampila zazingi zazaikuswa bwabu mu dibundu kwa bikuluntu ye bankwa lendo mu kizulu,
Ef. 1: 20, 21. Kolo. 1: 16. Loma 11: 33.

11. bonso bwenina kani diamvu ya mvu dikatunguna mu Klisto Yesu, Mfumu eto, Ef. 1: 11. 2 Tim. 1: 9.

12. mutuena kibakala ye nkotolo mu vuvu mu minu mu yandi.
Ef. 2: 18. Loma 5: 2. 3: 15. 1 Pet. 3: 18.

13. Nkiangunu mono ilulomba, ka luidi kondwa kibakala mu ncita zami mu yeno, zau i nkembo eno.
Ngal. 6: 9. Kolo. 1: 24.

14. I kuma mono ifukamanga va makungunu mami kwa Se

15. ditukidi kise kiakionsono kibikwanga mu mazulu ye va ntoto,

16. kidi kaluvana bwenina kimvwama kiankembo andi, mpasi luasiama mu lulendo mu Mpeve andi mu muntu wa mu ngudi,
Ef. 6: 10. 2 Kol. 4: 16. Kolo. 1: 11. Loma 15: 13.

17. kidi Klisto kakundanga mu ntima mieno mu minu,

18. mpasi yeno bu luena mianzi ye nsina mu zola, luakala ngolo mu bakula ye bavedila babonsono, bwenina sadila ye la ye mpinda ye ntela

19. ye zaya zola kwa Klisto kuviokele nzailu, kidi luazala mu luzadusu lualonsono lua Nzambi.

20. Kansi kwa yandi ulenda vanga malutidi mamonsono, i malutudilanga matulombanga vo banzanga, bwenina lulendo lusadikilanga mu yeto,
Loma 16: 25 b.

21. kwa yandi nkembo mu dibundu ye mu Klisto Yesu kwa mbandu zazonsono mu mvu miamvu ya mvu. Ameni.

KAPU 4.

1. Ndubudulu zankaka. 7. Nkailu mianlemvo miampila mu mpila. 17. Muntu wankulu ye wampa. 25. Nduengoso mu makutu, nganzi, yiba, mpovolo yambi ye biankaka.

Nkiangunu mono, i nkole mu Mfumu, ilubombidila luadiata bufweni mu mbokolo yiluabokudulwa, Ef. 3: 1.

2. mu luyinunu lualonsono ye kimpombo ye mbuwa ntima ye mvibasani mu zola ;

3. lusa kimfuzi mu keba nkadulu yimosi ya Mpeve mu kangu kiayenge.

4. Nitu yimosi ye Mpeve yimosi biena, bonso buluabokudulwa mpe mu vuvu kimosi kiambokolo eno ;
Loma 12: 5. 1 Kol. 10: 17. 12: 4, 11 b.

5. Mfumu yimosi, minu kimosi, mbotokolo yimosi,
1 Kol. 8: 5 b. 12: 5 b. 1 Tim. 2: 5.
6. Nzambi yimosi ye Se diababonsono diena vana ntandu ababonsono ye mu nkati ababonsono ye mu babonsono.
7. Kansi buna tuena muntu muntu wavewa nlemvo, bonso bwena tezo kiankailu a Klisto.
Loma 12: 3, 6. 1 Kol. 12: 11.
8. I kuma kavovila : Bu kabaluka muna kayengele, wabaka boloko kinkole, wavana bantu minkailu. Lumb. 68: 18.
9. Kansi diadi : wabaluka, i nki, vo ka mpila mosi ye vo wakikulumukina mpe kuna vuma bia ku banda-banda kunsi antoto ?
10. Ndiena wakulumuka, i ndiena wabaluka mpe vana ntandu amazulu mamonsono, kidi kazala mu biabionsono.
11. Yandi wavana bankaka mu kala zintumwa, bankaka bambikudi, bankaka nsamuni miansamu wambote, bankaka mimvungi ye minlongi
1 Kol. 12: 28.
12. mu sungika bavedila, mu sala bisalu ye tunga nitu a Klisto,
13. nate ye yeto babonsono tuamana luaka ku nkadulu yimosi yaminu ye yanzailu a Mwan' a Nzambi ye ku muntu wamana kula ye ku tezo kiankudulu kiazala kia Klisto,
14. ka tuidi vutuka kala bana banswa batubwanga ye mwanguswanga kwa yonso yonso mpeve yalongi mu kimpa kiabantu ye mu bungubi ye kinkita kianzimbusu, 1 Kol. 14: 20. Eb. 13: 9.
15. kansi tuvovanga kedika, kidi tuakula mu zola mu mamonsono kwa yandi i ntu, i Klisto ;
Ef. 1: 22. 5: 23. Kolo. 1: 18.
16. tuka mu yandi nitu yamvimba yibundukuswanga ye yikukuswanga ye mu lusadusu luayikwa biabionsono bonso bwena salu kiatezulwa kimosi kimosi, i bobo nitu yikulanga mu kukitunga mu zola.
Loma 12: 5. Kolo. 2: 19. 1 Kol. 12: 27.
17. Nkiangunu momo mpovele ye tanga kimbangi mu Mfumu, vo ka luvutukani diata ko, bonso budiatanga bangoi mpe mu madiela mau malufukulu,
18. bu bena tombe mu zayu kiau ye bena ku mbazi amoyo wa Nzambi mu diambu diakondwa kwazaya kwena mu yau mu diambu diambadusu antima miau, Kolo. 1: 21. Ef. 5: 8.
19. bu bena ntiva-ntiva bakiyekula mu kintiengi mu vanga nsumukunu zazonsono mu kabi. Loma 6: 19.
20. Kansi yeno ka lualongukila Klisto bobo ko,
21. vo bwena, vo luawilu mu yandi ye lualongwa mu yandi, bonso bwena kedika mu Yesu,
22. bu luabembika muntu wankulu mu nkadulu eno yantete yamoyo, i yandi ubivuswanga mu nzinunu zamvungunuku, Loma 6: 6. Kolo. 3: 9.
23. kansi lukitukanga kimona mu mpeve yadiela dieno, Loma 12: 2.
24. bu luakivwatila muntu wampa wasemwa bwenina Nzambi mu lunungu ye nlongo biakedika.
2 Kol. 5: 17. Kolo. 3: 10 b.
25. I kuma lubembika makutu, luvovasana kedika muntu ye ni andi, kadi tuenasana biela.
Sak. 8: 16. Loma 12: 5. 1 Pet. 2: 1.
26. Lukala nganzi, kansi ka luvolani masumu ko ; ka luyambulani ntangu yadiminina ye fwema dieno ko ;
27. ka luvanani nkadi ampemba fulu ko.
28. Uyibanga, kavutukani yiba ko, kansi kasala vele ye sadikilanga biena biambote mu moko mandi, kidi kakala bikafwiti kabila bena nsatu.
1 Tes. 4: 11 b. 2 Tes. 3: 8 b.
29. Mambu mansobo nkutu ka mavaikani mu nwa mieno ko, kansi momo mena mambote mu ntungulu abena mo nsatu, kidi bavana nlemvo kwa bawanga. Mat. 12: 36. Kolo. 3: 16.
30. Ka lusani Mpeve yavedila ya Nzambi kiadi ko yiluasilwa dimbu nate ye lumbu kiankudulu. 2 Kol. 1: 22. 5: 5.
31. Bika ndudi yayonsono ye nkesi ye nganzi ye mbokolo ye ntiakulu biakatulwa mu yeno va kimosi ye yayibi yayonsono mpe. Kolo. 3: 8.
32. Lukalasana nlembami, nkenda, luyambasana, bonso Nzambi mpe mu Klisto waluyambudila.
Mat. 6: 14. Mal. 11: 25. Kolo. 3: 12 b.

KAPU 5.

1. Ndubudulu mu fwanana ye Nzambi 3. ye tina masumu 15. ye diata mu nduenga ye zala kwa Mpeve. 22. Ndubudulu kwa babakala ye bakazi.

Nkiangunu lutanginina Nzambi bonso bana bazolwa, Mat. 5: 45.
2. ludiata mu zola, bonso Klisto mpe watuzola ye wakivana mu yeto nkailu

ye nkailu amponda kwa Nzambi mu ndukani ansunga.
Yoa. 13: 34. 15: 12. 1 Tes. 4: 9. 1 Yoa. 3: 11. Ngal. 2: 20. Eb. 8: 3. 9: 14. 1 Pet. 3: 18.

3. Yanga ye nsumukunu zazonsono vo kabi ka bibikwani nkutu mu yeno ko, bonso busongele mu bavedila,
Mal. 7: 21 b. Kolo. 3: 5. Ngal. 5: 19 b.

4. ka mbokono zansoni ye zabuzengi vo madieya ko bilembolo songa, kansi luluta mu matondo. Ef. 4: 29. Kolo. 3: 15.

5. Kadi luzeyi, bu luzeyi diadi, vo nsuza nkutu vo nkwa sumuka vo nkwa wimi, i nsambidi abiteki, kenani difwa mu kimfumu kia Klisto ye kia Nzambi ko.
Ngal. 5: 21. 1 Kol. 6: 9 b. Kolo. 3: 5. Nzai. 22: 15.

6. Muntu ka luvunginikani mu mambu mankatu ko, kadi mu diambu diamomo nganzi za Nzambi zikwizanga va bana bankolomono.
2 Tes. 2: 3. Kolo. 3: 6. Loma 1: 18.

7. Nkiangunu ka lukalani mbundulu antuadi ye yau ko.

8. Kadi vakiakedi luakala tombe, kansi bwabu luena kia mu Mfumu. Ludiata bonso bana bakia
Yoa. 12: 36. 1 Tes. 5: 5.

9.—kadi mbutu miakia miena mu wote wawonsono ye lunungu ye kedika— Ngal. 5: 22.

10. lutonta bionso bizolakane kwa Mfumu, Loma 12: 2.

11. ka lukalani ntuadi ko mu mavanga matombe makondolo mbutu, kansi semba lusemba mo vele.
2 Kol. 6: 14. 2 Tes. 3: 14. Loma 13: 12. 1 Kol. 5: 8. 10: 20 b.

12. Kadi mabavanganga mu nsweki mena nsoni mpe mu bika.

13. Kansi mamonsono masenzuswanga kwa kia, bu masembolo, kadi mamonsono masenzuswanga i kia.
Yoa. 3: 20 b.

14. I kuma kavovele : Sikama kwaku, ngeye ulekanga, fuluka mu bafwa, Klisto si kakukienzula.
Loma 13: 11. Kolo. 3: 1.

15. Nkiangunu lutala, bonso bulufwiti toma diata, ka bonso bakondolo nduenga ko kansi bonso bankwa nduenga, Kolo. 4: 5.

16. lusumba ntangu yafwana, lumbu bu biena biambi.

17. I kuma ka lukalani kifutu ko, kansi luzaya nki i luzolo lua Mfumu.
Loma 12: 2.

18. Ka lukolwani vinia ko, mu kiau mwena kintiengi, kansi luzala kwa Mpeve,
Zing. 20: 1. 23: 29 b. Yes. 5: 11, 22. Luk. 21: 34,

19. luvovasana mu tumbu ye nkunga miamasika ye nkunga miakimpeve, luyimbila ye lusika mu ntima mieno kwa Mfumu ; Kolo. 3: 16 b.

20. lutondanga kwa Nzambi ye Se ntangu zazonsono mu biabionsono mu nkumbu a Mfumu eto Yesu Klisto ;
Kolo. 3: 17. Eb. 13: 15.

21. lulemvuka muntu kwa ni andi mu vumi kia Klisto. 1 Pet. 5: 5.

22. Lubakazi, lulemvuka kwa babakala bayeno kibeni bonso kwa Mfumu,
1 Mose 3: 16. 1 Kol. 14: 34. Kolo. 3: 18. Tit. 2: 5. 1 Pet. 3: 1.

23. kadi bakala i ntu ankazi, bonso Klisto mpe i ntu adibundu. Yandi kibeni i mvulusi anitu. Loma 12: 5.

24. Bonso dibundu dialemvuka kwa Klisto, i buna mpe bakazi kwa babakala bau mu mamonsono.

25. Lubabakala, luzola bakazi beno, bonso Klisto mpe wazola dibundu ye wakivana mu diau,
Kolo. 3: 19. 1 Pet. 3: 7. Ngal. 2: 20. Loma 4: 25.

26. kidi kavedisa dio mu mambu, bu kakivedisila dio mu ngiobolo anlangu,
Yoa. 3: 5. Tit. 3: 5.

27. kidi yandi kibeni kakitudila dibundu diankembo dikondolo sona vo mfiende vo diampila yoyo, kansi kidi diakala diavedila ye kondwa kieta.
Kolo. 1: 22.

28. I bobo mpe babakala bafwiti zola bakazi bayau kibeni, bonso nitu zayau kibeni. Uzolanga nkazi ayandi kibeni, ukukizolanga.

29. Kadi muntu kabelele nsuni ayandi kibeni widi ntangu nkutu ko, kansi yandi uyundulanga wo ye yukumisanga wo, bonso Klisto mpe dibundu,

30. kadi yeto tu biela bianitu andi.

31. I kuma muntu fwiti sisa sandi ye mbut' andi ye tatamana ye nkazi andi, yau bole si bakala nsuni umosi.
1 Mose 2: 24. Mat. 19: 5. 1 Kol. 6: 15 b.

32. Diansweki diodio diena diadinene, kansi mono mpovele mo mu Klisto ye mu dibundu.

33. Mwanki yeno mpe luzodila bobo muntu muntu wandi nkazi bonso yandi kibeni, kansi nkazi bika kavumina bakala diandi.

KAPU 6.

1. Ndubudulu kwa bana ye mase, 5. kwa minanga ye zimfumu. 10. Biandwanina bia Nzambi. 21. Tikiko. 23. Mpono ayenge.

Lubana, lutumamana mase meno ye mbuta zeno mu Mfumu, kadi bobo bwena lunungu. Kolo. 3: 20.
2. Zitisa saku ye mbut' aku, yoyo i nsikudukusu yantete mu nsilulu, 2 Mose 20: 12. 5 Mose 5: 16.
3. kidi watoma nitu ye zinga ntangu yayingi mu nsi.
4. Lumase, ka lufudilani bana beno nganzi ko, kansi lubayundula mu ndongi ye lusembo lua Mfumu. Kolo. 3: 21. 5 Mose 6: 7, 20 b. Zing. 29: 17.
5. Luminanga, lutumamana mfumu zeno zansuni mu vumi ye zakama mu kitunga kiantima mieno nkievo Klisto, Kolo. 3: 22. 1 Tim. 6: 1 b. Tit. 2: 9.
6. ka mu salu kiamona-meso ko, nkievo luzolele zodikisa bantu, kansi bonso nanga mia Klisto luvanga luzolo lua Nzambi mu mwela, Kolo. 3: 22 b.
7. lukala minanga mu luzolo luambote nkievo kwa Mfumu ye ka kwa bantu ko,
8. bu luzeyi, vo muntu muntu, vo wavengi diambu diambote, si katambula bumosi diaka kwa Mfumu, kanivo i nanga vo wampwanza.
9. Yeno luzimfumu, luvanga bumosi kwa yau, lubembika vumisa, bu luzeyi, vo Mfumu abeno yau wena mu mazulu ye katalanga muntu zizi ko. Kolo. 4: 1. 3: 25. Loma 2: 11. Yak. 2: 1. Mav. 10: 34.
10. **Mu** mankaka lukala lulendo mu Mfumu ye mu ngolo zalulendo luandi.
11. Luvwata biandwanina biabionsono bia Nzambi, kidi lualenda kakalala kinkita kiankadi ampemba, Yes. 59: 17. 1 Tes. 5: 8.
12. kadi yeto ka tunwanisanga menga ye nsuni ko, kansi bikuluntu ye bankwa lendo ye nyadi mianza miatombe kiaki ye ngolo zakimpeve zayayibi mu kizulu.
13. I kuma luvwata biandwanina biabionsono bia Nzambi, kidi lualenda kakalala mu lumbu kiambi ye telama, bu lumeni vanga mamonsono. 2 Kol. 10: 4.
14. Nkiangunu lutelama, bu lumeni kanga kedika va tuketo tueno ye vwata nkaku yalunungu yantulu, 1 Tes. 5: 8.
15. bu lumeni vwata mu malu nkubumunu ansamu wambote wayenge,
16. mu biabionsono lubonga nkaku aminu yilulenda zimina totolo biatia biabionsono biankwa mbi.
17. Lutambula nkaku ampulusu yantu ye sabala kia Mpeve, i mambu ma Nzambi, Eb. 4: 12.
18. mu lusambulu lualonsono ye ndombolo, lusambilanga ntangu zazonsono mu Mpeve, mu diambu diodio lukayanga meso mu kimfuzi kiakionsono ye ndombolo mu bavedila babonsono Luk. 18: 1 b. Loma 12: 12.
19. ye mu mono mpe, mpasi yavewa mambu, bu ibandula nwa ami mu zaikisa mansweki mansamu wambote mu kibakala, Mav. 4: 29. Kolo. 4: 3 b. 2 Tes. 3: 1.
20. ungienina ntumwa mu luvambu, kidi yavova mu kibakala mu momo, bonso bumfwiti vova.
21. **Mpasi** yeno mpe luazaya mambu mami ye bonso bungiena, Tikiko, mpangi ami yazolwa ye sielo kiankwikizi mu Mfumu, si kakuluzaikisa mamonsono,
22. i yandi uyafidisa kwa yeno mu diambu diodio, mpasi luazaya, bonso butuena, kidi kabomba ntima mieno.
23. **Yenge** kwa zimpangi ye zola ye minu kitukidi kwa Nzambi, i Se, ye Mfumu Yesu Klisto.
24. Bika nlemvo wakala ye babonsono bazolanga Mfumu eto Yesu Klisto mu kondwa kwafukila.

NKAND' A PAULU KWA BISI FILIPI.

KAPU 1.

1. Mbadukulu. 3. Matondo ma Paulu kwa Nzambi mu bisi Filipi. 12. Paulu wabakamba vuvu kiandi kiakangulwa, 27. wabalubula mu diata bufwanane.

Paulu ye Timoteo, i nanga mia Klisto Yesu, kwa bavedila babonsono mu Klisto Yesu bena mu Filipi ye minkengi ye bisielo.
2. Bika nlemvo wakala yeno ye yenge kitukidi kwa Nzambi, i Seto, ye Mfumu Yesu Klisto.
3. **Mono** itondanga kwa Nzambi ami mu mbambukulu ami moyo yayonsono mu yeno,
Loma 1: 9 b. 1 Kol. 1: 4. Ef. 1: 16. Kolo. 1: 3. 1 Tes. 1: 2. File. b. 4.
4. ntangu zazonsono mu ndombolo

zami zazonsono mu yeno babonsono
ilombanga mu kiese
5. mu mbundulu eno yantuadi mu
diambu diansamu wambote tuka mu
lumbu kiantete nate ye bwabu ;
6. bu ngienina diodio vuvu kiakwi-
kama, vo ndiena wabadika salu kiambo-
te mu yeno, yandi si kalungisa kio nate
ye lumbu kia Klisto Yesu ; 1 Kol. 1: 8.
7. bonso bwena lunungu kwa mono
mu kala diela diodio mu yeno babonso-
no, bu ngiena yeno mu ntim' ami, kani-
vo mu tuvambu tuami vo mu ntabudu-
lu ami ye nsikuduku ansamu wambote,
buna luena luena ntuadi ye mono mu
nlemvo. 2 Kol. 7: 3.
8. Kadi Nzambi i mbangi ami, bonso
bungienina yeno babonsono ngunda mu
ntim' a Klisto Yesu. Loma 1: 9.
9. Diadi isambidilanga, vo zola kwe-
no kwalutila ye lutudila mu buka mu
nzailu ye mbweno zazonsono,
10. kidi luatonta bionso biena diswa-
swana, mpasi luavedila ye kondwa
nteso asakuba nate ye lumbu kia Klisto,
Loma 12: 2. 1 Kol. 10: 32.
11. luazala kwa mbutu mialunungu
miena mu Yesu Klisto mu nkembolo ye
nsikulu a Nzambi.
Ef. 3: 19. 5: 9. 1: 12. Mat. 5: 16. Yoa. 15: 8.
12. Luzimpangi, nzolele, vo luazaya,
vo dina diyabwidi dialuta zazukisa
nsamu wambote,
13. i dina tuvambu tuami tuamoni-
ka mu Klisto mu vula diamvimba ye
kwa bankaka babonsono,
14. i diau mpangi zazingi beni, bu
basila Mfumu vuvu mu tuvambu tua-
mi, baluta kabuka ntima mu vova ma-
mbu ma Nzambi mu kondwa kwa-
wonga.
15. Kedika bankaka basamunanga
Klisto mu diambu diayandu diameso
ye nzonza, kansi bankaka mpe mu
diambu dialuzolo luabiza.
16. Babana mu zola, bu bazeyi, vo
yatulwa mu tabila nsamu wambote.
17. Bankaka mu luvanguku basamu-
nanga Klisto, ka mu kani diabiza ko,
bu babanzanga, vo bakumbwesanga
nzungu mu tuvambu tuami.
18. Buna bwe? Klisto usamunwa-
nga mu mpila zazonsono, kani mu bila
kianana vo mu kedika, mu diodio iya-
ngalalanga. Si yayangalala mpe ;
19. kadi nzeyi, vo diadi si diasukila
mu mpulusu ami mu ndombolo eno ye
lusadusu lua Mpeve ya Yesu Klisto,
2 Kol. 1: 11.
20. bwena mpingulu ami ye vuvu
kiami, vo kifwiswa nsoni mu lekwa ko,
kansi vo bonso mu ntangu zazonsono i
buna bwabu mpe Klisto si kanenuvu-
swa mu nitu ami mu kibakala kiakio-
nsono kani mu moyo kani mu lufwa.
21. Mu kala moyo i Klisto kwa mo-
no ye mu fwa i ndandu.
Loma 14: 7 b. Ngal. 2: 20. Kolo. 3: 4.
22. Kansi vo mu kala moyo mu nsu-
ni, vo diodio i mbutu asalu kiami, buna
kizayisa dimfwiti sola ko.
23. Kadi momo mamole meti ku-
mfiningisa, bu ngiena ngunda mu lo-
nduka ye kala ye Klisto, kadi diodio
dilutidi kala mbote beni.
2 Kol. 5: 8. 2 Tim. 4: 6.
24. Kansi mu sikila mu nsuni diluti-
di kala nkinzi mu diambu dieno.
25. Bu ngiena dio vuvu, nzeyi, si
yasikila ye sikila kwa yeno babonsono
mu zazu kiaminu kieno ye kiese,
26. kidi luyanu lueno luabuka mu
Klisto Yesu mu mono mu ngizulu ami
diaka kwa yeno.
27. Lukala nkadulu yakibundu yi-
fwanane ye nsamu wambote wa Klisto,
mpasi yawa mu yeno, kanivo yakwiza
kulumona, kanivo ngiena nseke, vo
lutelamanga nangwi mu mpeve yimosi
ye nwananga mu mwela umosi mu dia-
mbu diaminu kiansamu wambote ;
Kolo. 1: 10. Ef. 4: 1. 1 Tes. 2: 12. 4: 1.
Mav. 4: 32.
28. ka lupamunwani mu lekwa kwa
minkakididi ko, diodio i dimbu kia-
mbungulu kwa yau kansi kiampulusu
eno, diodio ditukidi kwa Nzambi.
29. Kadi yeno luavewa dio bonso
nlemvo mu diambu dia Klisto, ka mu
kunlekila minu kaka ko kansi mu lu-
ngwa mu diambu diandi mpe,
Mav. 5: 41. Loma 5: 3.
30. bu luena ndwanunu yimosi yilu-
amona mu mono ye yiluawilu bwabu
mu mono.

KAPU 2.

1. Ndubudulu mu kala yenge ye fwanana ye Klisto, 12. mu tomba mpulusu ye diata bulungidi. 19. Paulu wabasila mu fidisa Timoteo. 25. Epafolodito wafiduswa kwa yau.

Nkiangunu vo mwena mbombodolo
mu Klisto, vo mbombolo azola, vo
kintuadi kia Mpeve, vo ntima, vo nke-
nda,
2. buna lulungisa kiese kiami, mpasi
luakala diela dimosi, bu luena zola ku-

mosi, bu luena mambunda ye diela dimosi,

Loma 12: 16. 15: 5. 1 Kol. 1: 10. Fili. 3: 16. 4: 2. Lumb. 133: 1.

3. ka luvangani diambu mu luvanguku vo mu nkembolo wankatu ko, kansi mu luyinunu lubanzasana, vo muntu muntu ululutidi ;

Loma 12: 10. 1 Pet. 5: 5. Ef. 5: 21.

4. muntu muntu kanani tadidila biayandi kibeni ko, kansi muntu muntu biangana mpe. 1 Kol. 10: 24.

5. Lukala diela dimosi mu yeno diakala mu Klisto Yesu,

1 Pet. 2: 21. 1 Yoa. 2: 6.

6. yandi bu kakala lunitu lua Nzambi, kabanzila dio bonso kintani mu kala ndedakani ye Nzambi ko,

Yoa. 1: 1 b. 17: 5. 2 Kol. 4: 4. Kolo. 1: 15. Eb. 1: 3.

7. kansi wakisila nkatu, bu kabonga lunitu luananga ye wayika mfwanakani ye bantu ye wamonwa nkadulu mpila mosi ye muntu,

2 Kol. 8: 9. Mat. 20: 28. Loma 15: 8. Ngal. 4: 4.

8. wakiyina bu katumama nate ye kuna mfwilu, inga, i mfwilu va kulunsi.

Mat. 26: 42. Yoa. 10: 17 b. Eb. 2: 9. 5: 8. 12: 2.

9. Nkiangunu Nzambi wanzangula beni, wankaila nkumbu yiviokele nkumbu zazonsono,

Lumb. 110: 1. Yoa. 17: 1 b. Mav. 2: 33. Ef. 1: 20 b. Loma 8: 17. 2 Tim. 2: 12. Eb. 2: 9.

10. kidi makungunu mamonsono mafukama mu nkumbu a Yesu, mayau bena mu mazulu ye va ntoto ye kunsi antoto, Yes. 45: 23. Loma 14: 11.

11. tudimi tuatonsono si tuatambudila, vo Yesu Klisto i Mfumu mu nkemboso a Nzambi, i Se. Mav. 2: 36.

12. Nkiangunu, luzolwa biami, bonso buluatumamene ntangu zazonsono, lusadikila mpulusu eno mu wonga ye zakama, ka bonso bungiena yeno kaka ko, kansi lulutila bo bwabu, bu nkondolo vo.

13. Kadi Nzambi i ndiena usadikilanga luzolo ye sadikila mu yeno mu diambu diazolakana kwandi.

2 Kol. 3: 5. Eb. 13: 21.

14. Luvanga mamonsono mu kondwa kwavuma ye mpaka,

15. kidi luakondwa lusembo ye mpumpuluvunu, bana ba Nzambi bakondolo kieta mu monakanda diambandu yatekalakana ye yamvilangani, mu yau lumonikanga nkievo kia kwazulu mu nza,

Mat. 5: 14 b. Ef. 5: 8. 5 Mose 32: 5.

16. bu lusimbanga mambu mamoyo, i luyanu luami mu lumbu kia Klisto, vo yalembwa yungusa mu nkatu vo sala mu nkatu.

Yes. 49: 4. 2 Kol. 1: 14. 1 Tes. 2: 19 b.

17. Kansi vo mono mpe ngitulu bonso nkailu wandwa, bu isalanga nkailu azikwa waminu kieno, ngiena kiese, iyangalalanga ye yeno babonsono.

2 Tim. 4: 6. 1 Tes. 2: 8.

18. I bobo yeno mpe luyangalala, lukala kiese ye mono.

19. Nsidi vuvu mu Mfumu Yesu mu kula fidisa Timoteo kwa yeno, kidi mono mpe yasakalala, bu nzeyi bwena mu yeno.

20. Kadi kiena ye muntu ufwanane mu diela ko, ufwiti kulukadila mayindu mu kedika mu mambu meno.

21. Kadi babonsono batombanga biayau kibeni, ka bina bia Klisto Yesu ko.

1 Kol. 10: 24. 13: 5.

22. Kansi luzeyi ntontama andi, vo yandi wakala kinanga ye mono mu diambu diansamu wambote nkievo mwana kwa sandi.

23. Nkiangunu yandi insididi vuvu mu fidisa nswalu, bu nzeyi, bonso buimona.

24. Kansi ngiena vuvu mu Mfumu, vo mono kibeni mpe yakula kwiza.

25. Kansi mbenzi, vo i nkinzi mu fidisa kwa yeno Epafolodito, i mpangi ami ye kisadi yami ye kinwani yami, kansi ntumwa eno ye sielo kieno mu nsatu zami ;

26. bu kakalanga ngunda mu yeno babonsono ye wabwa kingongo, bu luawa, vo kakala yela.

27. Kadi yandi wakala yela lukufi ye fwa ; kansi Nzambi wamfwila nkenda, ka yandi kaka ko kansi mono mpe, kidi yalembwa baka kiadi va ntandu akiadi.

28. Nkiangunu yamfidisa mu kimfuzi beni, kidi bu luavutuka kummona, luayangalala, kansi mono yakevuka kiadi.

29. Nkiangunu luntambula mu Mfumu mu kiese kiakionsono, lumona bampila yoyo luzitu ;

1 Kol. 16: 18. 1 Tes. 5: 12.

30. kadi mu diambu diasalu kia Klisto yandi waluaka lukufi ye fwa, bu kakabukila mwel' andi ntima, kidi kalungisa biakondwa mu kisielo kieno kwa mono. 1 Kol. 16: 17.

KAPU 3.

1. Nduengoso mu nlongi miampumpuluvunu.
12. Paulu wavema mu yungusa, kidi kalunga.

Mu mankaka, luzimpangi zami, luyangalala mu Mfumu. Mu sonika mamosi kwa yeno ka i mpasi kwa mono ko, kansi i nsikuduku eno.
Fili. 2: 18. 4: 4. 2 Kol. 13: 11. 1 Tes. 5: 16.
2. Lutala zimbwa ; lutala bisadi biambi ; lutala nzengolo. 2 Kol. 11: 13.
3. Kadi yeto i nzengolo, i yeto tusambilanga mu Mpeve a Nzambi ye kukiyananga mu Klisto Yesu ye lembolo sa vuvu mu nsuni,
5 Mose 10: 16. Yoa. 4: 23. Loma 2: 29.
4. mpeleko mono isanga vuvu mu nsuni mpe. Vo muntu wankaka benzi mu sa vuvu mu nsuni, mono ndutidi,
2 Kol. 11: 21 b.
5. mono yazengwa lumbu kianani, mwisi butu kia Isaeli, mwisi kanda dia Benyamini, ngibli mu bayibli, vo diambu diansiku i mfalisi,
1 Mose 17: 12. Mav. 22: 3 b. Loma 11: 1. 2 Kol. 11: 22.
6. vo diambu diavema mono yazoma dibundu, vo diambu dialunungu luena mu nsiku yakondwa lusembo.
Mav. 8: 3. 9: 1 b. Ngal: 1: 13 b.
7. Kansi momo makala ndandu ami, ibanzilanga mo bonso mvidusu mu diambu dia Klisto.
8. Inga, kedika, mono ibanzilanga mamonsono nkievo mvidusu mu diambu diandutulu anzailu a Klisto Yesu, Mfumu ami, i mu diambu diandi yavidisa mamonsono, ibanzilanga mo nkievo mbole, kidi yabaka Klisto ndandu
9. ye bwanwa mu yandi, bu kiena lunungu luamono kibeni ko, i luna luansiku, kansi lolo luena mu minu mu Klisto, i lunungu lua Nzambi mu diambu diaminu,
Loma 1: 17. 3: 21 b. 10: 3 b. Ngal. 2: 16.
10. kidi yazaya yandi ye lulendo luamfulukulu andi ye kintuadi kiatulungulu tuandi ye kala fwani kiamfwilu andi, 2 Kol. 4: 10 b.
11. mpasi, vo ilenda, yaluaka kuna mfulukulu abafwa.
12. Ka bwa ko vo yakibakila ko vo yakilungila, kansi izominanga ko, kidi yabaka ko, mono mpe bu yabakwa kwa Klisto Yesu.
13. Luzimpangi, kikukitanganga ko, vo yakibakila ko.
14. Kansi diambu dimosi: Bu ivilakananga mena ku manima, kansi ilambukilanga mena ku ntuala, izomanga tezo ye nsendo anunga wambokolo yakayengele ya Nzambi mu Klisto Yesu.
1 Kol. 9: 24 b. 2 Tim. 4: 7.
15. Nkiangunu yeto buna tuena tualunga, bika tuakala diela diodio, vo yeno mu diambu diankaka luena diela diankaka, buna Nzambi kaluzaikisa diodio mpe.
16. Mwanki nate ye vana vatulueki, bika tuadiatila tezo kiokio kimosi.
17. Luzimpangi, lukala kintuadi mu kuntanginina, lutadidila badiatanga bonso bobo, bu luena yeto bonso kifwani.
1 Kol. 4: 16. 11: 1. 1 Tes. 1: 6. 2 Tes. 3: 9. Fili. 4: 9.
18. Kadi babingi badiatanga bayalukambila nkamba zazingi, bwabu ilukembi mu dilu, vo i ntantu miakulunsi dia Klisto.
19. Nsukulu au i mbungulu, nzambi au i vumu, nkembo au wena mu nsoni zau, diela diau diena mu biakintoto.
20. Kadi kisi nsi kieto kiena mu mazulu mutuvingilanga Mvulusi, i Mfumu Yesu Klisto,
1 Kol. 1: 7. Ef. 2: 6. Kolo. 3: 3. 1 Tes. 1: 10. Eb. 13: 14.
21. una kitula nitu zeto zanginunu, kidi zafwanakana ye nitu andi yankembo, bonso bwena nsadukulu alulendo luandi mu kukilemvudila biabionsono.
1 Kol. 15: 35 b. 1 Yoa. 3: 2.

KAPU 4.

1. Ndubudulu mu vibidila ye kala yenge ye kiese ye fu bisongele. 10. Paulu wabatonda mu lusadusu lubamfidisa. 21. Mfidusu amalembe.

Nkiangunu luzimpangi zami zazolwa zingienina ngunda, lukiese kiami ye koloa kiami, i diau lutelama nangwi mu Mfumu, lubakiazolwa.
Fili. 1: 8. 1 Tes. 2: 19.
2. Mono ibombidila Evodia, ye ibombidila Sintike bakala diela dimosi mu Mfumu.
3. Inga, ngeye mpe Sinsige wakedika, mono ilomba wasadisa bakento bobo basalanga yami mu nsamu wambote ye Kleme ye bisadi yami biankaka biasonukwa nkumbu zau mu nkanda wamoyo. Nzai. 20: 15.
4. Luyangalala ntangu zazonsono mu Mfumu, diaka mpovele : Luyangalala.
Fili. 2: 18. 3: 1. 1 Tes. 5: 16.
5. Nlembami eno bika wazayakana kwa bantu babonsono. Mfumu weka lukufi.
6. Ka lukalani mayindu mu diambu ko, kansi mu mamonsono bika nsatu zeno zazayakana kwa Nzambi mu nsambulu ye ndombolo mu matondo.
Lumb. 55: 22. Mat. 6: 25. 1 Pet. 5: 7.
7. Yenge kia Nzambi kilutidi zayu

kiakionsono si kiakenga ntima mieno ye mabanza meno mu Klisto Yesu.
Yoa. 14: 27.

8. Mu mankaka, luzimpangi, kionso kiena kedika, kionso kiena luzitu, kionso kiena lunungu, kionso kiena vedila, kionso kiena zolwa, kionso kiena mbikulu yabiza, vo fu kiasonga kiena, vo nsikulu yena, lubanzila momo.

9. Malualonguka ye tambula ye wa ye mona kwa mono, lusadilanga momo, ye Nzambi ayenge si kakala yeno.
Fili. 3: 17. Loma 15: 33. 2 Kol. 13: 11. 1 Tes. 5: 23.

10. Mono yayangalala beni mu Mfumu mu diambu dia bu luavutuka baka vila ye lenda banzila bonso bungienina; luasa banzila bo, kansi luakondwa nzila.

11. Kivovele mo mu diambu diakondwa lekwa ko, kadi yalonguka mu bulungidi bonso bonso bungiena.

12. Mono nzeyi mu yinumuswa, nzeyi mu kala kiaba mpe, mu biabionsono ye mambu mamonsono yalokuswa, mu yukuta ye mu fwa nsatu, mu baka kiaba ye mu kondwa lekwa.

13. Mono ilenda mamonsono mu yandi ukunsiamisanga.
1 Tim. 1: 12. 2 Tim. 2: 1.

14. Mwanki luavanga bwabiza, bu luakala ntuadi mu nzungu zami.

15. Lubisi Filipi, yeno kibeni mpe luzeyi, vo mu mbadukulu ansamu wambote, bu yasisa Makedonia, dibundu nkutu ka diakala kintuadi ye mono mu lekwa biampana ye biampewa ko kansi yeno kaka.

16. Kadi mu Tesalonika mpe luamfidisa mfidisa mosi ye zole mu diambu diansatu zami.

17. Ka bwa ko, vo itombanga nkailu, kansi itombanga mbutu miniekanga mu diambu dieno.

18. Mono yabeki biabionsono, ngiena kiaba; mbeni zala, bu yakitambudila kwa Epafolodito biatuka mu yeno, i ndukani ansunga, i nkailu azikwa wantambulu ye wazolakana kwa Nzambi.
Ef. 5: 2. Eb. 13: 16.

19. Nzambi ami si kafuluza nsatu zeno zazonsono mu nkembo mu Klisto Yesu, bonso bwena kimvwama kiandi.

20. Kwa Nzambi ye Se dieto, nkembo mu mvu miamvu ya mvu. Ameni.
Ef. 3: 21. Loma 11: 36. 16: 27.

21. Luvana malembe kwa bavedila babonsono mu Klisto Yesu. Mpangi zena yami zilufidisi malembe.

22. Bavedila babonsono balufidisi malembe, kansi bena mu nzo a Kaisali balutididi.

23. Nlemvo wa Mfumu Yesu Klisto wakala ye mpeve eno.
Ngal. 6: 18. File. b. 25. 2 Tim. 4: 22.

NKAND' A PAULU KWA BISI KOLOSAI.

KAPU 1.

1. Mbadukulu. 3. Matondo kwa Nzambi mu minu ye zola biabisi Kolosai. 9. Paulu wabasambidila. 16. Mavanga ma Klisto. 24. Kiese kia Paulu mu salu ye mu mpasi zandi.

Paulu, i ntumwa a Klisto Yesu, mu luzolo lua Nzambi, ye Timoteo, i mpangi,

2. kwa bavedila bena mu Kolosai ye mpangi zilekanga minu mu Klisto. Nlemvo kwa yeno ye yenge kitukidi kwa Nzambi, i Seto.

3. Yeto tutondanga kwa Nzambi ye Se dia Mfumu eto Yesu Klisto ntangu zazonsono, bu tukulusambidilanga,
Fili. 1: 3.

4. bu tuawilu mu minu kieno mu Klisto Yesu ye zola kuna kuluenina kwa bavedila babonsono,

5. mu diambu diavuvu kilulundulwanga mu mazulu, kiluateka wa mu mambu makedika kiansamu wambote

6. wamana kwiza kwa yeno, bonso buwena mpe mu nza yamvimba, bu ubutanga mbutu mikulanga, bonso mu yeno mpe tuka mu kina lumbu kiluawa wo ye zaya nlemvo a Nzambi mu kedika,
Mal. 4: 8. Mav. 6: 7.

7. bonso bulualonguka kwa Epafala, nanga yami wazolwa, i sielo kia Klisto kiankwikizi mu diambu dieno,

8. yandi watubakusi mpe zola kweno mu Mpeve.

9. I kuma tuka mu lumbu kina kituawilu wo, ka tulembolo kulusambidila

ko ye lomba, kidi luazala kwa nzailu
aluzolo luandi mu nduenga zazonsono
ye zayu kiakionsono biakimpeve,
Ef. 1: 8, 15 b. 5: 10, 17. Fili. 1: 9 b.
10. kidi luadiata bufweni mu Mfumu
mu zolakana kwakonsono, bu lubuta-
nga mbutu mu salu kiakionsono kia-
mbote ye kulanga mu nzailu a Nzambi
Ef. 4: 1. Fili. 1: 27. 1 Tes. 2: 12. 4: 1. Ngal. 5: 22.
11. ye vangwa lulendo mu tulendo
tuatonsono, bonso bwena ngolo zanke-
mbo andi, mu ntatumunu yayonsono
ye mvibudulu,
12. mu kiese lutondanga kwa Se dia-
lufwanisa mu kala ntuadi ye fwa diaba-
vedila mu kia, Mav. 26: 18.
13. yandi watutanina mu lendo kia-
tombe, watusekula mu kimfumu kia
Mwana wazola kwandi 1 Pet. 2: 9.
14. utuenina nkudulu, ngiambudulu
amasumu, Ef. 1: 7.
15. yandi i kifwani kia Nzambi yi-
kayimonwa, wasemukunwa mu biabio-
nsono biasemwa. 2 Kol. 4: 4. Eb. 1: 3.
16. Kadi mu yandi mwasemunwa bi-
abionsono mu mazulu ye va ntoto, bina
bimonwanga ye bina bikabimonwa,
kani biandu biakitinu vo bimfumu vo
bikuluntu vo bankwa lendo; biabio-
nsono biasemwa mu yandi ye kwa ya-
ndi,
Yoa. 1: 3. 1 Kol. 8: 6. Ef. 1: 21. Eb. 1: 2. 1 Pet. 3: 22.
17. yandi wakitekidila biabionsono,
biabionsono bikaludilanga mu yandi,
18. yandi i ntu anitu, i dibundu, ya-
ndi i mbadukulu, nsemokono mu bafwa,
kidi kakala ulutidi mu biabionsono,
Ef. 1: 22. Mav. 26: 23. 1 Kol. 15: 20, 23.
19. kadi bwazolakana kwa Nza-
mbi, vo luzadusu lualonsono si luakala
kundu mu yandi,
20. mu kukiwawisila biabionsono
mu yandi, bu kakivangila yenge mu
menga va kulunsi diandi mu yandi,
kani bina biena va ntoto vo bina biena
mu mazulu.
Loma 5: 10. 2 Kol. 5: 18 b. Ef. 1: 10. 2: 16.
21. Yeno mpe vakiakedi luakala ku
mbazi, luakala mintantu mu diela mu
mavanga mambi, mwanki bwabu yandi
waluwawasa
Ef. 2: 12, 16. 2 Kol. 5: 18 b.
22. mu nitu ansuni andi mu mfwilu,
mpasi kalutula bavedila ye kondwa ki-
eta ye lusembo va luse luayandi kibeni,
Ef. 1: 4. 5: 27.
23. vo bwena vo lusikilanga mu minu
ye lukumama ye lusikalala ye lembwa
kunkulwa mu vuvu kiansamu wambote
uluawilu, i wowo wasamunwa mu nse-
mono yayonsono yena kunsi azulu, i
mono, Paulu, yayikila wo sielo.
Ef. 3: 7. Loma. 10: 18.
24. Bwabu iyangalalanga mu tulu-
ngulu tuami mu diambu dieno ye ilu-
ngisanga mu nsuni ami bina bikondolo
mu nzungu za Klisto mu diambu dia-
nitu andi, i dibundu
2 Kol. 1: 5 b. 4: 10 b. Ef. 3: 13. Fili. 1: 29. 2: 17.
25. diyayikila sielo, bonso bwena ki-
kebi kia Nzambi kiyavewa mu diambu
dieno mu lungisa mambu ma Nzambi,
Ef. 3: 2.
26. i mansweki maswekwa tuka mu
mbadukulu azintangu ye zimbandu, ka-
nsi mamonukuswa bwabu kwa bavedila
bandi
Mat. 13: 11. Loma 16: 25 b. 1 Kol. 2: 7. Ef. 1: 9. 3: 9.
27. bazola zaikisa Nzambi, bonso
bwena kimvwama kiankembo ama-
nsweki momo mu bangoi, i Klisto mu
yeno, i vuvu kiankembo
Loma 9: 23. Ef. 1: 18. 3: 8.
28. utusamunanga, bu tulubulanga
bantu babonsono ye longanga bantu ba-
bonsono mu nduenga zazonsono, kidi
tuatula bantu babonsono balunga mu
Klisto, 2 Kol. 11: 2.
29. i mu diodio isalanga mpe, bu
inwananga, bonso bwena nsadukulu
andi yikasadikilanga mu mono mu
lulendo. 1 Kol. 15: 10. 1 Tim. 4: 10.

KAPU 2.

1. Nduengoso mu nlongi miampumpuluvunu. 16. Ndubudulu mu tatamana mu minu ye ka mu nsiku miabantu ko.

Kadi mono nzolele, vo luazaya, bonso
buinwananga ndwanunu yayinene
mu yeno ye mu yau bena mu Laodikia
ye buna bena bakabamweni zizi kiami
mu nsuni, Kolo. 4: 13.
2. kidi ntima miau miabombwa, bu
bayikukuswa mu zola ye ku kimvwama
kiakionsono kialusikuduku luazayu mu
nzailu amansweki ma Nzambi a Klisto,
Kolo. 1: 27. Yoa. 17: 3.
3. mu yandi mwena mayudukwa
mamonsono manduenga ye manzailu
mafukwa.
4. Momo mpovele, mpasi muntu ka-
luvunginika mu mpova zandebolo ko.
5. Kadi vo ngiena nseke mpe mu
nsuni, mwanki ngiena yeno mu Mpeve,
bu iyangalalanga ye monanga nkubu-
munu eno ye sikalala kwaminu kieno
mu Klisto. 1 Kol. 5: 3.
6. Nkiangunu bonso buluatambula
Klisto Yesu Mfumu, ludiata mu yandi,

7. lusumama mianzi, lutungwa mu yandi, lusikalala mu minu, bonso bulualongwa, lubuka mu matondo.
Ef. 2: 21 b. 3: 17 b.
8. Lutala, ka luidi tanwa kwa muntu mu kingindudila ye mvungunuku zankatu bwena kikulu kiabantu, bwena bina biantete bianza ye ka bwena Klisto ko,
Mat. 15: 2. Loma 16: 17. Ngal. 4: 9. Eb. 13: 9.
9. kadi mu yandi mukundanga luzadusu lualonsono luaki Nzambi mu kinitu, Kolo. 1: 19.
10. yeno luameni zala mu yandi, i ntu abikuluntu biabionsono ye bankwa lendo. Ef. 1: 21.
11. Mu yandi luazengwa mpe mu nzengolo yalembwa vangwa mu moko mu mvudulu anitu ansuni mu nzengolo a Klisto,
12. bu luadiamuswa ye yandi mu mbotokolo, mu yandi luafulukuswa yandi mu minu kiansadukulu a Nzambi wamfulukisa mu bafwa.
Loma 6: 4. Ef. 1: 19 b. Kolo. 3: 1.
13. Yeno mpe bu luafwa mu ntulumunu zeno ye mu kondwa kwanzengolo ansuni mieno, yandi waluvumusa ye yandi, bu kakiyambudila yeto ntulumunu zazonsono. Ef. 2: 1, 5, 11 b.
14. Bu kakivinsikisila masonukwa mu minkondo mu kitantu kieto matukakila, yandi wakatula mo, bu kakoma mo va kulunsi.
15. Bu kakivudila bikuluntu ye bankwa lendo, wabasonga mu kibakala, wabayandila mu yandi.
16. Nkiangunu muntu kanani kulufundisa mu dia ye nwa ko vo mu diambu dialumbu kiankembo vo mbikulu angonda vo tumingu,
Loma 14: 2 b. Ngal. 4: 10 b.
17. biobio i kini kiabina biakwiza, kansi nitu i ya Klisto. Eb. 8: 5. 10: 1.
18. Muntu kanani kuluziona nsendo anunga ko mu luzolo luanginunu ye nsambulu azimbasi, bu kakundanga mu momo makamona ye kukitumpidikanga mu nkatu mu diela diandi diakinsuni,
Mat. 24: 4. 1 Yoa. 4: 1.
19. bu kalembolo simbidila ntu, tuka mu wau nitu yamvimba bu yisiamuswanga ye yikukuswanga mu nluku ye mianzi, yikulanga mu nkudulu ya Nzambi. Ef. 4: 15 b.
20. Vo yeno luafwa ye Klisto mu bina biantete bianza, mu nkiama lutuikwanga minkondo, nkievo luena moyo mu nza:
21. Kusimbani ko, kubimbani ko, kuvalakanani ko! 3 Mose 5: 2.
22. —bina biabionsono bifukilanga, bu bisadulwanga—bonso bwena nkondo ye ndongolo zabantu.
23. Biau biena mu kedika mbikulu vo i nduenga mu nsambulu aluzolo luayau kibeni ye mu luyinunu ye lukwamusu luanitu, ka mu bianzitusu ko, mu yukutisa nsuni.

KAPU 3.

1. Ndubudulu mu tomba biakizulu, 12. mu diata mu zola. 18. Ndubudulu kwa babakala ye bakazi ye mase ye minanga ye zimfumu.

Nkiangunu vo luafulukuswa ye Klisto, lutombanga bina biena mu kayengele muvwandanga Klisto va lubakala lua Nzambi. Lumb. 110: 1. Fili. 3: 20.
2. Lutadisa diela dieno mu bina biena mu kayengele, ka bina va ntoto ko.
3. Kadi yeno luafwa, moyo eno waswekwa mu Klisto mu Nzambi.
4. Klisto, i moyo eno, bu kamonekene, yeno mpe si luamonika yandi mu nkembo. Fili. 3: 21. 1 Yoa. 3: 2.
5. Nkiangunu luvonda biela bieno va ntoto, yanga, nsumukunu, tima, nzinunu zambi, kabi, i nsambulu abiteki, Ef. 5: 3. Loma 8: 13.
6. mu diambu diamomo nganzi za Nzambi zikwizanga;
Ef. 5: 6. Loma 1: 18. 1 Kol. 6: 9 b. Ngal. 5: 19 b.
7. vakiakedi luadiata mu mau mpe, bu luakala moyo mu momo.
Ngal. 5: 19 b. Ef. 2: 3. 4: 31.
8. Bwabu yeno mpe lubembika mama mamonsono: nganzi, nkesi, yayibi, ntiakulu, mpovolo zansoni mu nwa mieno. Ef. 4: 25 b. 5: 3 b. Yak. 1: 21.
9. Ka luvunasanani ko, i yeno luavula muntu wankulu ye mavanga mandi, Ef. 4: 22.
10. luavwata muntu wampa ukitukanga wampa mu nzailu, bonso bwena kifwani kiandiena wansema,
Loma 6: 4. Ef. 4: 24.
11. ka mwenani nkutu mwisi Elene ye nyudayo ko, nzengolo ye kondwa kwanzengolo, nzenza, nskite, nanga, wampwanza, kansi Klisto mamonsono mu babonsono. Loma 10: 12. Ngal. 3: 28.
12. Nkiangunu luvwata, bonso bakiasolwa ba Nzambi bavedila ye bazolwa, nkenda zantima ye nlembami ye luyinunu ye kimpombo ye mbuwa ntima,
Ef. 4: 2 b., 32. Ngal. 5: 22 b.
13. luvibasana, luyambasana, vo muntu wenina muntu lusembo, bonso bu-

luavambudulwa kwa Klisto, i bobo yeno mpe luvanga; Mat. 6: 14. Mal. 11: 25.

14. kansi va ntandu amamonsono luvwata zola, i kangwa kiandungisila.
Yoa. 15: 12. Kolo. 2: 2. 1 Kol. 13: 13.

15. Yenge kia Klisto kiluabokudulwa mu nitu yimosi, bika kiayala mu ntima mieno, lukala matondo.
Fili. 4: 7. Ef. 4: 4.

16. Bika mambu ma Klisto makundanga mu kimvwama mu yeno, mu nduenga zazonsono lulongasana ye lubasana mu tumbu, nkunga miamasika ye nkunga miakimpeve, luyimbila mu nlemvo kwa Nzambi mu ntima mieno.
Ef. 5: 19 b. 1 Kol. 14: 15, 26.

17. Mamonsono maluvanganga mu mambu vo mu mavanga, luvanga mamonsono mu nkumbu a Mfumu Yesu, lutondanga kwa Nzambi, i Se, mu yandi.
1 Kol. 10: 31. Ef. 5: 20. 1 Tes. 5: 18. Eb. 13: 15.

18. Lubakazi, lulemvuka kwa bakakala beno, bonso bufweni mu Mfumu.
Ef. 5: 22. 1 Pet. 3: 1.

19. Lubabakala, luzola bakazi beno, ka lubasilani mandudi ko.
Ef. 5: 25. 1 Pet. 3: 7.

20. Lubana, lutumamana mase ye mbuta zeno mu mamonsono, kadi diodio diazolakana mu Mfumu. Ef. 6: 1 b.

21. Lumase, ka lufudilani bana beno ko, ka bidi kondwa kibakala. Ef. 6: 4.

22. Luminanga, mu mamonsono lutumamana mfumu zeno bwenina nsuni, ka mu salu biamona-meso ko, bonso nzodikisi miabantu, kansi mu kitunga kiantima luvuminanga Mfumu.
Ef. 6: 5 b. 1 Tim. 6: 1. Tit. 2: 9. 1 Pet. 2: 18.

23. Monso maluvanganga, lusadikilanga mo mu mwela nkievo kwa Mfumu ye ka kwa bantu ko, Ef. 6: 7.

24. luzaya, vo si luatambula nsendo adifwa kwa Mfumu. Lukala minanga kwa Mfumu Klisto.

25. Kadi uvanganga dikondolo lunungu si katambula diaka dina diakondwa lunungu dikavengi; ka kwenani ntalwa azizi ko. Loma 2: 11. 1 Pet. 1: 17.

KAPU 4.

1. Ndubudulu mu sambila ye dila mvutu. 7. Tikiko ye Onesimo. 10. Mfidusu amalembe.

Luzimfumu, luvanga kwa minanga bwalunungu ye ndedakani, bu luzeyi, vo yeno mpe luena Mfumu mu zulu. Ef. 6: 9.

2. Lusa kimfuzi mu nsambulu ye kayanga meso mu yau mu matondo,
Luk. 18: 1 b. Mav. 1: 14. 1 Tes. 5: 17. Loma 12: 12. Ef. 6: 18.

3. lutusambidila mpe, mpasi Nzambi katuzibudila mwelo wamambu mu vova mansweki ma Klisto mayakangulwa,
Ef. 6: 19 b. 2 Tes. 3: 1.

4. kidi yamonikisa mo, bonso bumfwiti vova.

5. Ludiata mu yau bena ku mbazi mu nduenga, lusumba ntangu yafwana.
Ef. 5: 15 b. 1 Tes. 4: 12.

6. Bika mambu meno makala mazolakana ntangu zazonsono, matuiswa mu mungwa, kidi luazaya, bonso bulufwiti vutula kwa muntu muntu. Ef. 4: 29.

7. Mu mamonsono mena yami Tikiko si kakuluzaikisa, i mpangi yazolwa ye sielo kiakinkwikizi ye nanga yami mu Mfumu,

8. yamfidisa kwa yeno mu diambu diodio, mpasi luazaya mena mu yeto, mpasi kabomba ntima mieno, Ef. 6: 22.

9. va kimosi ye Onesimo, i mpangi yankwikizi ye yazolwa, umosi mu yeno. Si bakuluzaikisa mamonsono mena vava.

10. Alistalako, nkole yami, ulufidisi malembe ye Malako, mwan' angudi ankazi a Banaba, mu yandi uluatambula nsikudukusu—vo yandi si kiza kwa yeno, luntambula—

11. ye Yesu ubikwanga Yustu. Mu yau bena mu nzengolo yau kaka i bisadi yami biakimfumu kia Nzambi bayika mbomboko ami.

12. Epafala ulufidisi malembe, umosi mu yeno, nanga wa Klisto Yesu, ntangu zazonsono kakulunwaninanga mu tusambulu tuandi, kidi luatelama lualunga ye luazala kwa zaya luzolo lualonsono lua Nzambi.

13. Kadi mono ikuntela kimbangi, vo wenina yeno salu kiampasi zazingi ye yau bena mu Laodikia ye yau bena mu Yelapoli.

14. Luka, i mbuki wazolwa, ulufidisi malembe ye Dema. File. b. 24.

15. Lufidisa malembe kwa mpangi zena mu Laodikia ye kwa Nimfa ye bundu diena mu nzo au.

16. Nkanda bu umeni tangwa kwa yeno, lusa, vo watangwa mpe mu bundu diabisi Laodikia, yeno mpe lutanga nkanda una wa Laodikia. 1 Tes. 5: 17.

17. Luvova kwa Alakipo: Toma tala kisielo kiwatambula mu Mfumu, kidi wamanisa kio.

18. Malembe mu koko kwamono kibeni Paulu. Lubambuka moyo mu tuvambu tuami. Nlemvo wakala yeno.

NKANDA WANTETE
WA PAULU KWA BISI TESALONIKA.

KAPU 1.

1. Mbadukulu. 2. Matondo kwa Nzambi mu minu ye zola ye vuvu biabisi Tesalonika.

Paulu ye Silvano ye Timoteo kwa bundu diabisi Tesalonika mu Nzambi, i Se, ye Mfumu Yesu Klisto. Bika nlemvo wakala yeno ye yenge.
Loma 1: 7. 1 Kol. 1: 2 b. Ef. 1: 2.

2. Yeto tutondanga ntangu zazonsono kwa Nzambi mu diambu diayeno babonsono, bu tubambulanga moyo mu tusambulu tueto,
Fili. 1: 3. Kolo. 1: 3. 2 Tes. 1: 3.

3. ka tulembwanga ko mu bambukanga moyo va luse lua Nzambi ye Seto mu mavanga meno maminu ye salu kieno kiazola ye ntatumunu avuvu kieno mu Mfumu eto Yesu Klisto,

4. bu tuzeyi nsodolo eno, yeno luzimpangi zazolwa kwa Nzambi,
2 Tes. 2: 13.

5. kadi nsamu eto wambote ka wayiza kwa yeno mu mambu kaka ko, kansi mu lulendo ye mu Mpeve yavedila ye mu lusikuduku lualuingi bonso buluzeyi, bonso butuakadila mu yeno mu diambu dieno. 1 Kol. 2: 4. 4: 20.

6. Yeno luayika ntanginini mieto ye mia Mfumu, bu luatambula mambu mu nzungu zazingi mu kiese kia Mpeve yavedila,
1 Kol. 4: 16. 11: 1. Fili. 3: 17. 1 Tes. 2: 14. 2 Tes. 3: 7 b. Eb. 10: 32 b.

7. i diau luayika kifwani kwa babonsono balekanga minu mu Makedonia ye Akaya.

8. Kadi tuka mu yeno mambu ma Mfumu mawakana, ka mu Makedonia ye Akaya kaka ko, kansi mu muma mwamonsono mwalueki minu kieno mu Nzambi, nkiangunu ka tuena nsatu avova diambu ko.

9. Kadi yau kibeni bakambanga mu yeto nkotolo yituakota kwa yeno ye bonso buluabangumuka kwa Nzambi ye fila biteki nima mu kala minanga kwa Nzambi amoyo ye yakedika,
Mav. 14: 15.

10. mu vingila Mwan' andi tuka mu mazulu ukafulukisa mu bafwa, Yesu, ukututaninanga mu nganzi zakwiza.

KAPU 2.

1. Bonso bwakadila Paulu mu Tesalonika. 13. Bonso bwavilula bisi Tesalonika diela. 17. Paulu wakala ngunda mu kwenda diaka ku Tesalonika.

Kadi yeno kibeni, luzimpangi, luzeyi nkotolo eto mu yeno, vo ka yakala yankatu ko,

2. kansi bu tuateka lungwa ye kwamuswa mu Filipi, bonso buluzeyi, tuakabuka ntima mu Nzambi eto mu kulukamba nsamu wambote wa Nzambi mu mpasi zazingi.

3. Kadi mbombodolo zeto ka zanzimbusu ko vo zansumuku vo zabungubi,

4. kansi bonso butuatontwa ye fwanana kwa Nzambi mu lekulwa nsamu wambote minu, i buna tuvovanga, ka mu diambu diazodikisa bantu ko kansi Nzambi, utontanga ntima mieto.
Ngal. 1: 10. 2: 7.

5. Kadi widi ntangu nkutu ka tuata mambu mandengula ko, bonso buluzeyi, vo mu bila kiakabi ko, Nzambi i mbangi eto,
Mav. 20: 33. 2 Kol. 2: 17. 11: 31. 12: 17.

6. ka tutombanga mpe nkembolo abantu ko, ka kwa yeno vo kwa bankaka ko, bu tuena zitu bonso ntumwa za Klisto, Yoa. 5: 41, 44. 7: 18. 2 Kol. 3: 1.

7. kansi tuakala nlembami mu monakanda dieno. Bonso nyemiki uyukimisanga bana bayandi kibeni,

8. i bobo tualuzodila mu kingunda, tuazolakana mu kulukabila, ka nsamu wambote wa Nzambi kaka ko, kansi miela miayeto kibeni mpe, kadi luayikidi bakiazolwa beto.
Fili. 1: 8. 2: 17. Mav. 20: 24. 2 Kol. 12: 15.

9. Kadi, luzimpangi, lubambukanga moyo mu salu kieto ye tovuka: fuku ye mwini tuasalanga, ka tuidi kala zitu kiamuntu mu yeno ko, tualusamuninanga nsamu wambote wa Nzambi.
2 Tes. 3: 8.

10. Yeno lu zimbangi ye Nzambi, bonso butuakadila mu mpedolo ye lunungu ye kondwa kwalusembo va luse luayeno lulekanga minu,

11. bonso buluzeyi, bonso butuabombidila muntu muntu, bonso se bana bayandi kibeni, tualuyangidika,

12. tuata kimbangi, kidi luadiata bufweni mu Nzambi ukulubokilanga ku kimfumu kiayandi kibeni ye nkembo. Ef. 4: 1. Fili. 1: 27. Kolo. 1: 10.

13. I kuma mpe ka tulembwanga mu tondanga kwa Nzambi mu diambu dia bu luatambula kwa yeto mambu ma Nzambi masamunwa, luatambula mo, ka bonso mambu mabantu ko, kansi bonso bumena mu kedika mambu ma Nzambi masadikilanga mu yeno lulekanga minu. Mat. 10: 40. Ngal. 4: 14.

14. Kadi yeno, luzimpangi, luayikidi ntanginini miamabundu ma Nzambi mena mu Yuda mu Klisto Yesu, yeno mpe bu lualungwa bumosi kwa bisi nsi ayeno kibeni bonso baba mpe balungwa kwa bayudayo Eb. 10: 34.

15. bavonda Mfumu Yesu mpe ye bambikudi, batuzoma beni, ka bazodikisanga Nzambi ko, benina bantu babonsono kitantu, Mat. 23: 34 b. Luk. 13: 33 b. Mav. 2: 22 b. 3: 15 7: 52.

16. batukakilanga mu vova kwa bangoi, kidi bavuluswa, kidi bazadisa tezo kiamasumu mau mu ntangu zazonsono. Kansi nganzi zalueki va yau ku nsukusulu. Mav. 13: 45. 14: 2, 19. 17: 5, 13. Mat. 23: 32 b.

17. Luzimpangi, yeto bu tuasiswa kinsona kwa yeno mu zizi mu fintangu-ntangu, kansi ka mu ntima ko, mu ngunda zazingi tulutidi vemanga mu mona zizi bieno.

18. Nkiangunu tuazola kwiza kwa yeno, mono Paulu, ngiza mosi ye zole, kansi Satana watukakididi.

19. Kadi nani i vuvu kieto vo kiese vo koloa kialuyanu lueto? Keti yeno mpe luena bo va luse lua Mfumu eto Yesu mu ngizulu andi? 2 Kol. 1: 14. Fili. 2: 16. 4: 1. 1 Tes. 3: 13.

20. Kadi yeno i nkembolo eto ye kiese kieto.

KAPU 3.

1. Paulu wafidisa Timoteo, 6. wayangalala, bu kavutuka. 11. Paulu wakala ngunda mu kubamona diaka.

I kuma bu tualembana vibidila diaka, tuabanzila dio mbote mu siswa kuna Atenai yeto kaka, Mav. 17: 15 b.

2. tuafidisa Timoteo, mpangi eto ye sielo kia Nzambi mu nsamu wambote wa Klisto, mu kulusikidika ye bomba mu diambu diaminu kieno, Loma 16: 21.

3. mpasi muntu kakala danga-danga mu nzungu zazi ko, kadi yeno kibeni luzeyi, vo tuazengulwa diodio.

4. Kadi bu tuakala yeno mpe, tuateka kulukamba, vo si tualungwa kwama, bonso bwavangwa mpe, yeno luzeyi bo.

5. I kuma mono mpe bu yalembana vibidila, yafidisa ntumwa mu zaya minu kieno, vo bukutu kala, vo mpukumuni waluvukumuna, kanivo salu kieto kiakala kiankatu.

6. Kansi bwabu Timoteo bu kayizidi kwa yeto, tuka mu yeno, bu katusamunini nsamu wakiese mu minu kieno ye zola kweno, vo lukutubambukilanga moyo mu mbambukulu yambote ntangu zazonsono, bu luena ngunda zamona yeto, bonso yeto mpe mu kulumona, Mav. 18: 5.

7. i kuma, luzimpangi, tuabombwa mu diambu dieno mu minu kieno mu mpasi zeto zazonsono ye nzungu zeto,

8. kadi bwabu tuena moyo, vo lutelamanga nangwi mu Mfumu.

9. Kadi nki amatondo tulenda vutula kwa Nzambi mu diambu dieno mu kiese kiakionsono kituyangalalanga mu diambu dieno va luse lua Nzambi eto,

10. fuku ye mwini tuena mbidi alomba, mpasi tuamona zizi bieno ye lungisa makondolo mu minu kieno? Loma 1: 10 b.

11. Kansi yandi kibeni Nzambi ye Seto ye Mfumu eto Yesu bika kasungika nzil' eto kwa yeno.

12. Kansi Mfumu bika kaluvanga luanieka ye buka mu zolasana ye zola babonsono, bonso butusanga kwa yeno,

13. kidi kasikidika ntima mieno miakondwa lusembo mu mpedolo va luse lua Nzambi ye Seto mu ngizulu a Mfumu eto Yesu ye bavedila bandi babonsono. Ameni. Fili. 1: 10. 1 Tes. 5: 23. 2 Tes. 1: 7. 2. 17.

KAPU 4.

1. Paulu wabalubula badiata ndiatulu yavedila, 13. wabazaikisa ngizulu a Klisto.

Nkiangunu mu mankaka, luzimpangi, yeto tululeba ye tulubombidila mu Mfumu Yesu, kidi bonso buluatambula kwa yeto, bonso bulufwiti diata ye zolakana kwa Nzambi, bonso buludiatanga mpe, kidi lualutila bo mu buka. Fili. 1: 27. 1 Tes. 2: 12.

2. Kadi yeno luzeyi nsikudukusu zozo zitualuvana mu Mfumu Yesu.

3. Kadi luzolo lua Nzambi i lualu, i mpedolo eno: luyambula yanga, Ef. 5: 3.

4. mpasi buna luena muntu muntu
kazaya baka wumbwa kiandi mu mpedolo ye nzitusu,
5. ka mu tima dianzinunu ko, bonso
bangoi mpe balembolo zaya Nzambi,
1 Kol. 15: 34. Ef. 2: 12. 4: 17.
6. mpasi muntu katulumuna ko ye
sila mpangi bwambi mu kita, kadi Mfumu i mvutudi andinda mu momo mamonsono, bonso butuateka kulukamba
ye toma ta kimbangi. 1 Kol. 6: 8.
7. Kadi Nzambi katubokila ku nsumukunu ko kansi mu mpedolo.
8. Nkiangunu uyinanga, kayinanga
bantu ko kansi Nzambi ukuluvananga
mpe Mpeve andi yavedila.
Luk. 10: 16. Ef. 4: 30.
9. Ka luena nsatu asonukwa mu zola
kwakimpangi ko, kadi yeno kibeni lualongwa kwa Nzambi mu zolasana,
Yoa. 13: 34 b. 15: 12. 1 Pet. 4: 8. 1 Yoa. 3: 11. 4: 21.
10. kadi luvanganga bo mpe kwa
mpangi zazonsono mu Makedonia diamvimba. Kansi, luzimpangi, tulubombidila lualuta bo buka,
11. kidi luasa kimfuzi kieno mu dingalala ye vanga mayeno kibeni ye
sala mu meno moko, bonso butualusikidikisa, 2 Tes. 3: 8, 11 b. Ef. 4: 28.
12. kidi luadiata bwasonga mu yau
bena ku mbazi ye lembwa kondwa lekwa. Kolo. 4: 5. 1 Pet. 2: 12.
13. Luzimpangi, ka tuzolele ko, vo
lulembolo zaya mu yau balele tulu, ka
luidi kala kiadi, bonso bankaka bakondolo vuvu. Ef. 2: 12.
14. Kadi vo tulekanga minu, vo Yesu wafwa ye wafuluka, buna mu Yesu
Nzambi si kavaikisa mpe bumosi balele
tulu ye yandi.
1 Kol. 6: 14. 15: 12 b. Loma 8: 11.
15. Kadi diodio tuvovele kwa yeno
mu diambu diadi dia Mfumu: Yeto
tuena moyo ye sisulu nate ye ngizulu
a Mfumu, ka tutekila nkutu bamana
leka ko, 1 Kol. 15: 51 b.
16. kadi yandi Mfumu si kakulumuka tuka mu zulu ye ntumunu ambokolo ye nding' angudi ambasi ye mpungi ya Nzambi, bafwa mu Klisto si
bateka fuluka. Mat. 24: 31. 2 Tes. 1: 7.
17. Mboki yeto tuena moyo ye sisulu
tuazamunwa va kimosi ye yau mu matuti ku mbwabununu a Mfumu mu
mpeve, buna kala si tuakalanga ye
Mfumu ntangu zazonsono.
Yoa. 12: 26. 14: 3. 17: 24.
18. Nkiangunu lubombasana mu mambu momo.

KAPU 5.

1. Ntangu yangizulu a Mfumu yena lukufi, 4. nkiangunu balekanga minu bafwiti kaya meso. 12. Ndubudulu mu vumina minlongi ye diata bufwanane. 23. Mpeno ayenge ye malembe.

Luzimpangi, yeno ka luena nsatu asonukunwa mu zintangu ye bilokula
ko,
2. kadi yeno kibeni lutomene zaya
nadede, vo lumbu kia Mfumu kikwiza
bumosi bonso mwivi mu fuku.
Mat. 24: 42 b. Mal. 13: 33 b. Luk. 12: 39 b. 2 Pet. 3: 10. Nzai. 3: 3. 16: 15.
3. Bu bavovanga : Yenge ye luvovomo, buna mbungulu ntumbu kala va
yau bonso nsongo mu nkento wena ye
vumu, bakabatabi nkutu.
4. Kansi yeno, luzimpangi, ka luena
mu tombe ko, kidi luabumwa kwa lumbu kiokio bonso mwivi. Ef. 5: 8.
5. Kadi yeno babonsono lu bana bakia ye bana bamwini ; yeto ka tu bafuku vo batombe ko.
6. Nkiangunu ka tulekani bonso bankaka ko, kansi bika tuakaya meso ye
lembwa kolwa. Loma 13: 11. 1 Pet: 5: 8.
7. Kadi baleka, balekanga mu fuku,
bakolwanga, bakolwanga mu fuku.
Loma 13: 13.
8. Kansi yeto tu bantu bamwini,
bika tualembwa kolwa, tuavwata nkaku aminu yantulu ye yazola ye bonso
nkaku antu vuvu kiampulusu.
Loma 13: 12. Ef. 6: 13 b.
9. Kadi Nzambi katuzengila nganzi
ko, kansi mu baka mpulusu mu Mfumu
eto Yesu Klisto Loma 5: 9.
10. watufwila, kidi tuakalanga moyo
va kimosi ye yandi, kanivo tukaya meso kanivo tuleka.
Loma 14: 8 b. 2 Kol. 5: 15.
11. I kuma lubombasana ye tungasana, bonso buluvanganga mpe.
12. Kansi, luzimpangi, tukululeba
mu zaya basalanga mu yeno ye bakuluyalanga mu Mfumu ye bakululubulanga. 1 Kol. 16: 18. Fili. 2: 29. 1 Tim. 5: 17.
13. Lubazitisa mu mbidi anene kwazola mu diambu diasalu biau. Lukalasana yenge. Mal. 9: 50.
14. Luzimpangi, yeto tukulubombidila lualubula bena bonso bonso, lukimisa bena kintientie, lukeba bena kindakana, luvibidila babonsono.
Loma 14: 1. Ngal. 6: 1 b.
15. Lutala, mpasi widi muntu nkutu
kavutula yambi mu yambi ko, kansi
ntangu zazonsono luzomina bina biena

biambote muntu kwa ni andi ye kwa babonsono.
3 Mose 19: 18. Loma 12: 17. Ngal. 6: 10. 1 Pet. 3: 9. Mat. 5: 44.
16. Luyangalala ntangu zazonsono.
Loma 12: 12. Fili. 4: 4.
17. Lusambila, ye yeno ka lulembwa.
Luk. 18: 1 b. Ef. 6: 18. Kolo. 4: 2.
18. Luvutula matondo mu mamonsono; kadi diodio i luzolo lua Nzambi mu Klisto Yesu mu yeno. 1 Tes. 4: 3.
19. Ka luzimani Mpeve ko,
20. ka luyinani mbikudulu ko.
21. Lutonta mamonsono, lusimba mabiza. 1 Yoa. 4: 1.
22. Luyambula yambi yayonsono yampila mu mpila.
23. Yandi kibeni Nzambi ayenge bika kaluvedisa mu kimvimba, mpeve eno yamvimba ye mwela ye nitu bika biakebwa mu kondwa kwalusembo mu ngizulu a Mfumu eto Yesu Klisto.
1 Kol. 1: 8. 1 Tes. 3: 13.
24. Nkwa kinkwikizi i ndiena ukulubokilanga, yandi si kavanga bo mpe
1 Kol. 1: 9. 10: 13. Fili. 1: 6. 2 Tes. 3: 3.
25. Luzimpangi, lutusambidila.
2 Tes. 3: 1. Loma 15: 30. Ef. 6: 18 b. Kolo. 4: 3.
26. Luvana malembe kwa mpangi zazonsono mu mfibulu yanlongo.
27. Mono ilukandila mu Mfumu, vo nkanda watangwa kwa mpangi zazonsono. Kolo. 4: 16.
28. Nlemvo wa Mfumu eto Yesu Klisto wakala yeno.

NKANDA WANZOLE

WA PAULU KWA BISI TESALONIKA.

KAPU 1.

1. Mbadukulu. 3. Matondo kwa Nzambi.

Paulu ye Silvanu ye Timoteo kwa dibundu diabisi Tesalonika mu Nzambi, i Seto, ye Mfumu Yesu Klisto.
2. Nlemvo kwa yeno ye yenge kitukidi kwa Nzambi, i Seto, ye Mfumu Yesu Klisto. 1 Tes. 1: 1.
3. Tubindamene mu tonda kwa Nzambi ntangu zazonsono mu yeno, luzimpangi, bonso bufweni, kadi minu kieno kikulanga mu mbidi atezo, zola kwamuntu muntu mu yeno babonsono kuniekanga kwa muntu yandi,
Fili. 1: 3. Kolo. 1: 3. 1 Tes. 1: 2. 2 Tes. 2: 13. Ef. 1: 16.
4. i diau yeto kibeni tukukiyananga mu yeno mu mabundu ma Nzambi mu diambu diatatamana kweno ye minu mu nzomono zeno zazonsono ye nzungu ziluvibidilanga, 1 Tes. 2: 14.
5. i dimbu kiamona-meso kiamfundusu yalunungu ya Nzambi, kidi luabanzulwa lufweni mu kimfumu kia Nzambi kilulungulwanga mpe,
Mat. 5: 11.
6. vo bwena, vo i diambu dialunungu kwa Nzambi mu vutula nzungu kwa yau bakuluzungulanga,
7. kansi kwa yeno luzungulwanga, luvundu ye yeto mu nzaikusu a Mfumu Yesu tuka mu zulu ye mbasi zalulendo luandi, 1 Tes. 3: 13. 4: 15.
8. mu nlemo atia, bu kavutulanga ndinda kwa yau balembolo zaya Nzambi ye kwa balembolo tumamana nsamu wambote wa Mfumu eto Yesu,
Yes. 66: 15. Loma 2: 8. 2 Pet. 3: 7.
9. si balungwa ndongi, i mbungulu yamvu ya mvu tuka va zizi kia Mfumu ye nkembo angolo zandi,
Yes. 2: 10, 19, 21.
10. bu kakiyizidi mu lumbu kina mu diambu diakembulwa mu bavedila bandi ye yitukulwa mu yau babonsono balekanga minu, kadi kimbangi kieto kwa yeno kialekulwa minu.
11. Mu diambu diodio tukulusambidilanga mpe ntangu zazonsono, kidi Nzambi eto kalubanzila lufweni mu mbokolo eno ye mu manisa mu lulendo nzolakani zazonsono zawote ye salu kiaminu,
12. kidi nkumbu a Mfumu eto Yesu yakembulwa mu yeno, ye yeno mu yandi, bonso bwena nlemvo a Nzambi eto ye Mfumu Yesu Klisto.

KAPU 2.

1. Ngizulu a Klisto ye antiklisto. 13. Balekanga minu balubulwa mu telama nangwi mu mambu mabatambudi.

Luzimpangi, tukululeba mu diambu diangizulu a Mfumu eto Yesu Klisto ye nkutukusu eto kwa yandi,

2. ka luidi nikunwa nswalu mu diela ko vo pamunwa, ka mu mpeve ko vo mu mambu vo mu nkanda ko nkievo kwa yeto, nkievo lumbu kia Mfumu kilueki. 1 Tes. 5: 2 b. Mat. 24: 6.

3. Ka luvungunukwani kwa muntu mu yonso mpila ko, kadi ka kizi ko, nate ye lusotokono luateka kwiza ye muntu wakimpumbulu wazaikuswa, i mwana wavila,
Mat. 24: 23 b. 1 Tim. 4: 1. 1 Yoa. 2: 18.

4. i yandi ukakilanga ye ukukizangulanga va ntandu abiabionsono bibikwanga Nzambi vo bina bisambulwanga, i diau vwendi mu vwala dia Nzambi, ukukisonganganga nkievo Nzambi.

5. Ka lubambukidi moyo koe, vo yalukamba momo, bu yasa kala mpe ye yeno?

6. Bwabu luzeyi dionso dikakilanga, kidi kazaikuswa mu yandi ntangu.

7. Kadi mansweki makimpumbulu makisadikilanga, diadi kaka nate ye ndiena ukakilanga kavengumunwa.

8. Mboki nkwa kimpumbulu si kazayakana ye bungwa kwa Mfumu Yesu mu mwel' anwa andi ye fukuswa mu mbonokono angizulu andi ;

9. ngizulu andi yena bonso bwena nsadukulu a Satana mu tulendo tuatonsono ye mu dimbu ye mangu bialuvunu
Mat. 24: 24.

10. ye mu kinkita kiakionsono kiakondwa kwalunungu mu yau bavilanga, bu balembwa tambula zola kwakedika, kidi bavuluswa.
2 Kol. 2: 15. 4: 3 b.

11. I kuma Nzambi ukubafidisanga nsadukulu anzimbusu, mpasi balekila luvunu minu, Loma 1: 21, 24. 1 Tim. 4: 1.

12. kidi babonsono bafunduswa balembwa lekila kedika minu, kansi bazolana ye kondwa kwalunungu.
Loma 1: 18, 32.

13. Luzimpangi zazolwa kwa Mfumu, yeto tubindamene mu tonda kwa Nzambi ntangu zazonsono mu yeno, kadi Nzambi walusola tuka mu mbadukulu mu vuluswa mu mpedolo a Mpeve ye minu kiakedika,
1 Tes. 1: 4. 2 Tes. 1: 3. 5 Mose 33: 12. 1 Pet. 1: 2.

14. dina dikalubokidila mu nsamu eto wambote, mu baka nkembo wa Mfumu eto Yesu Klisto.

15. Nkiangunu luzimpangi, lutelama nangwi, lusimbidila malongi malualongwa vo mu mambu meto vo mu nkand' eto. 1 Tes. 3: 8.

16. Yandi kibeni Mfumu eto Yesu Klisto ye Nzambi, i Seto, watuzola mu nlemvo, watuvana mbombolo yamvu ya mvu ye vuvu kiambote,

17. bika kabomba ntima mieno ye kulusikidika mu salu biabionsono biambote ye mambu. 1 Tes. 3: 13.

KAPU 3.

1. Paulu waleba bansambidila ye salu kiandi. 6. wabalubula batoma diata. 16. Mfidusu amalembe.

Mu mankaka, luzimpangi, lutusambidila, kidi mambu ma Mfumu mayenda ntinu ye kembulwa, bonso bwena mu yeno mpe,
1 Tes. 5: 25. Kolo. 4: 3. Ef. 6: 18 b.

2. kidi tuatanunwa mu bantu bakimfunia ye bambi, kadi babonsono ka bena ye minu ko. Loma 15: 30 b.

3. Mfumu wena kinkwikizi ukulusikidika ye kebanga mu nkwa mbi.
1 Kol. 1: 9. 10: 13. 1 Tes. 5: 24. Yoa. 17: 15.

4. Kansi tukulusilanga vuvu mu Mfumu, vo luvanganga ye si luavanga matukulusikidikisanga.
2 Kol. 7: 16. Ngal. 5: 10.

5. Bika Mfumu kasungika ntima mieno ku zola kwa Nzambi ye ku tatamana kwa Klisto.

6. Luzimpangi, tukulusikidikisa mu nkumbu a Mfumu eto Yesu Klisto, mpasi lualanguka ye yonso mpangi yidiatanga bonso bonso ye ka mu malongi mabatambula kwa yeto ko.
Loma 16: 17. 1 Kol. 5: 11. Tit. 3: 10.
2 Yoa. b. 10.

7. Kadi yeno kibeni luzeyi, bonso bulufwiti kututanginina, kadi yeto ka tuadiata bonso bonso mu yeno ko,
1 Kol. 11: 1. 1 Tes. 1: 6. 2: 10.

8. ka tuadia mpe dimpa diamuntu mu ka lekwa ko, kansi mu salu ye tovuka fuku ye mwini tuasalanga, ka tuidi kala zitu kiamuntu mu yeno ;
1 Tes. 2: 9. Mav. 18: 3. 20: 34. 1 Kol 4: 12.
2 Kol. 11: 9. 12: 13.

9. ka mu diambu dia nkievo tuakondwa lendo ko, kansi kidi tuakivana bonso kifwani kwa yeno mu kututanginina. 1 Kol. 4: 16. 11: 1. Fili. 3: 17.

10. Kadi bu tuakala yeno mpe, tualusikidikisa diadi : vo muntu kazolele sala ko, kadie mpe ko.

11. Kadi yeto tuawilu, vo bankaka

badiatanga bonso bonso mu yeno, ka basalanga nkutu ko, kansi mu biangana bafwafatanga.

12. Kansi bena mpila yoyo, tubasikidikisa, tubabombidila mu Mfumu Yesu Klisto, vo basala ye kala napi, kidi badia kwau dia. 1 Tes. 4: 11. Ef. 4: 28.

13. Luzimpangi, ka lukondwani kibakala mu vanga mabiza ko. Ngal. 6: 9.

14. Vo muntu kolamene mambu meto mu nkanda wau, lunsa dimbu; ka lukalasanani yandi ko, mpasi kamona nsoni. Mat. 18: 17. 1 Kol. 5: 11.

15. Ka lumbanzilani nkievo ntantu ko, kansi lunlubula bonso mpangi.

16. Yandi kibeni Mfumu ayenge bika kaluvana yenge ntangu zazonsono mu mpila zazonsono. Mfumu kakala ye yeno babonsono. 1 T s. 5: 23 b.

17. Nkambulu amalembe mu kwami koko, mono Paulu, kiokio i dimbu mu nkanda miamionsono; bonso bwabu isonikanga. 1 Kol. 16: 21. Kolo. 4: 18.

18. Nlemvo wa Mfumu eto Yesu Klisto wakala ye yeno babonsono. 1 Tes. 5: 28.

NKANDA

WANTETE WA PAULU KWA TIMOTEO.

KAPU 1.

1. Mbadukulu. 3. Paulu waluengisa mu diambu diandongolo zanzenza, 12. wavutula matondo kwa Nzambi, 18. walubula Timoteo, kidi katoma nwana.

Paulu, i ntumwa a Klisto Yesu, bwena nsikudukusu a Nzambi, i mvulusi eto, ye Klisto Yesu, i vuvu kieto, Mav. 9: 15. Tit. 1: 1. Ngal. 1: 1.

2. kwa Timoteo, mwan' ami wakedika mu minu. Nlemvo, nkenda, yenge kitukidi kwa Nzambi, i Se, ye Klisto Yesu, Mfumu eto. Tit. 1: 4. Loma 1: 7. 1 Kol. 1: 2 b. Ef. 1: 1 b. 1 Tes. 1: 1. 2 Tim. 1: 2.

3. Bonso buyakubombidila mu sikila mu Efeso, bu yayenda kuna Makedonia, kidi wasikidikisa bankaka mu lembwa longa mambu manzenza

4. ye lembwa yindula nsangu zasokwa ye nsonokono zamvila zikazisuki, ziluta tukanga mfiongonono ye ka lusansu lua Nzambi luena mu minu ko. 1 Tim. 4: 7. 2 Tim. 2: 16, 23. Tit. 1: 14. 3: 9.

5. Nsukulu ansikudukusu i zola kwantima wavedila ye kansansa kiambote ye minu kikondolo disu kunsi alukaya; Loma 13: 8 b. Ngal. 5: 14. 1 Pet. 1: 22.

6. bankaka batumana mu momo, babangumuka ku mpovolo zankatu, 1 Tim. 6: 4, 20.

7. bu bazola kala nlongi miansiku, mpeleko balembolo zaya mabavovanga ye mabakandanga mu kanduna.

8. Yeto tuzeyi, vo nsiku miena miabiza, vo misadulwanga bonso bufweni mu nsiku; Loma 7: 12, 14.

9. bu luzeyi diadi, vo nsiku ka miatulwa mu diambu diankwa lunungu ko, kansi mu diambu diababimpumbulu ye minkolami ye bakondolo vumi kia Nzambi ye bankwa masumu ye bakiasumuka ye bakiadimbuka ye mvondi miamase ye zingudi ye bantu Ngal. 3: 19. 5: 23.

10. ye minyangi ye nlekisi miababakala ye nteki miabantu ye mimvuni ye ndie miandefi zaluvunu ye vo mwena mankaka mena kitantu ye longi diamavimpi,

11. bonso bwena nsamu wambote wankembo wa Nzambi amayangi uyalekulwa minu. Ngal. 2: 7. 1 Tes. 2: 4.

12. Mono ntondele kwa ndiena wampanga lulendo, i Klisto Yesu, Mfumu eto, bu kambanzila, vo i nkwikizi, bu kantula mu kisielo,

13. i mono yateka kala ntiaki ye nzomi ye nkwamisi, mwanki yafwilwa nkenda, kadi yavanga bo mu diba mu kondwa kwaminu, Mav. 8: 3. 9: 1 b. 22: 4 b. 26: 9 b. 1 Kol. 15: 9 b. Ngal. 1: 13 b.

14. kansi nlemvo wa Mfumu eto wabukuzula mu minu ye zola biena mu Klisto Yesu. Loma 5: 20. 6: 1.

15. Diambu diadi diena kinkwikizi ye difweni mu ntambulu zazonsono: Klisto Yesu wayiza mu nza mu vulusa bankwa masumu; mu miau mono wantete.
Mat. 9: 13. Mal. 2: 17. Luk. 5: 32. 19: 10. Yoa. 3: 17.
16. I kuma mono yafwilwa nkenda, kidi Klisto Yesu wasonga mvibudulu andi yayonsono mu mono bonso wantete mu kifwani kwa yau bakana kunlekila minu mu moyo wamvu ya mvu.
17. Kansi Ntinu azintangu, ukaufuki, ukaumonwa, Nzambi yimosi kaka, kwa yandi nzitusu ye nkembo mu mvu miamvu ya mvu. Ameni.
Loma 16: 27. 1 Tim. 6: 16.
18. Nsikudukusu yayi ikuyekudila yo, mwan' ami Timoteo, bonso bwena mbikudulu zateka bikulwa mu ngeye, kidi wanwana ndwanunu yabiza mu zau,
19. bu ukalanga minu ye kansansa kiambote kianiafuna bankaka, i kuma bafwilwa minu nkievo nzaza. 1 Tim. 3: 9.
20. Mu yau mwena Imenai ye Alesandelo bayayekula kwa Satana, kidi balongwa ndongi mu lembwa tiaka.

KAPU 2.

1. Paulu walubula basambidila babonsono, 8. walonga bonso bufwiti sambulwa, 11. wakanikina bakento mu longa mu dibundu.

Nkiangunu mono ikubombidila diadi diantete mu mamonsono, vo ndombolo, nsambulu, ndilu amvutu, matondo bina tewa mu bantu babonsono,
2. mu mintinu ye mu babonsono bena fulu kiazangama, kidi tuakala nkadulu yanavovi ye yanapi mu vumi kiakionsono kia Nzambi ye luzitu.
3. Diodio diena diabiza ye diantambulu va luse luamvulusi eto Nzambi
4. uzolele, vo bantu babonsono bavuluswa ye kwiza ku nzailu akedika.
Yeh. 18: 23. 2 Pet. 3: 9.
5. Kadi Nzambi mosi yena, nwawasi mosi wena mpe va kati ye Nzambi ye bantu, i muntu Klisto Yesu,
Yoa. 17: 3. Ngal. 3: 19 b. Eb. 9: 15.
6. wakivana mu nkudulu mu babonsono, i kimbangi mu zandi ntangu;
Mat. 20: 28. Tit. 2: 14.
7. mu diambu diodio mono yasiwa nsamuni ye ntumwa—mpovele kedika, kivunini ko: nlongi mu minu ye kedika kwa bangoi.
Mav. 9: 15. 13: 2. 22: 21. Loma 9: 1. 11: 13. 15: 16. Ngal. 1: 15, 16. 2: 7 b. Ef. 3: 8. 2 Tim. 1: 11.

8. Nkiangunu nzolele, vo babakala basambila mu muma mwamonsono ye zangula moko manlongo mu kondwa kwanganzi ye mpaka.
Lumb. 28: 2. 63: 5. 134: 2.
9. Mpila mosi vo bakento mpe bafwiti kukitomisa mu mvwatu miatoma ye nsoni ye ndedomo, ka mu mabese ye wola vo nzimbu vo mvwatu miantalu ko, Tit. 2: 3 b. 1 Pet. 3: 2 b.
10 kansi—bonso busongele mu bakento basilanga vumi kia Nzambi—mu mavanga mambote.
11. Nkento fwiti yambula kalongwa mu napi mu lemvuka kwakonsono,
1 Mose 3: 16. 1 Kol. 14: 34 b. Ef. 5: 24.
12. kansi kiyambulanga nkento kalonga ko vo yala bakala, kansi kakala mu napi.
13. Kadi Adami wateka wumbwa mboki Eva. 1 Kol. 11: 9. 1 Mose 2: 7, 22.
14. Adami kavungunukwa ko, kansi nkento wavungunukwa ye wabwa mu ntulumunu. 1 Mose 3: 6. 2 Kol. 11: 3.
15. Kansi yandi si kavuluswa mu mbutulu zabana, vo basikilanga mu minu ye zola ye mpedolo ye ndedomo.

KAPU 3.

1. Nkadulu ankengi adibundu 8. ye sielo kiadibundu. 14. Vumi kia Nzambi, bonso bukiena.

Diambu diadi diena kinkwikizi: vo muntu utombanga kikengi kiadibundu, yandi zolele salu kiabiza.
2. Nkiangunu nkengi fwiti kondwa lusembo, kala bakala diankazi mosi kaka, lembwa kolwa, kala diela dialuenga, watoma, nzolwa abanzenza, nkuzi alonga, Tit. 1: 6 b.
3. ka nduvu avinia ko, ka nwani ko, kansi nlembami, ka nkwa lusobo ko, ka nzolwa bivanza ko, 2 Tim. 2: 24.
4. toma yala yandi nzo, keba bana mu lemvuka mu luzitu lualonsono
5. —kansi vo muntu kazevi yala yandi nzo ko, buna bwe kalenda keba bundu dia Nzambi?—
6. ka muntu walembwa leka minu ye ntama ko, kidi kakala mbumbuluka ye bwa mu nzengolo a Satana ko.
7. Yandi fwiti kala mpe kimbangi kiabiza kwa yau bena ku mbazi, kidi kabwa mu ntiakulu ye siongi dia Satana ko.
8. I bobo sielo biadibundu bifwiti kala bialuzitu, ka mata mole ko, ka nzolwa vinia kiakingi ko, ka tima diandandu yansoni ko,

9. bana kala mansweki maminu mu kansansa kiavedila 1 Tim. 1: 19.
10. —kansi yau mpe bafwiti teka tontwa, mboki basadila, vo bakondolo lusembo—
11. bakazi bau mpe bakala luzitu, ka minkedi ko, ka bankwa kolwa ko, bankwikizi mu mamonsono.
12. Bisielo biadibundu bifwiti kala babakala bankazi mosi mosi kaka, batoma yala bana bau ye nzo zayau kibeni.
13. Kadi batoma sadilanga babakanga kundu kiabiza ye kibakala kiakingi mu minu mu Klisto Yesu.
Mat. 25: 21.
14. Momo nsonekene kwa ngeye, bu ibanzanga mu kula kwiza kwa ngeye,
15. kansi vo izingila, kidi wazaya, bonso bufwiti kadulwa mu nzo a Nzambi, i bundu dia Nzambi amoyo ye tungwa kiakedika ye lufulu.
16. Mansweki mavumi kia Nzambi mazaiwa vo mamanene: yandi wamonika mu nsuni, wanunguswa mu mpeve, wamonwa kwa zimbasi, wasamunwa mu makanda mabantu, walekulwa minu mu nza, watambulwa mu nkembo.

KAPU 4.

1. Lusotokono mu minu. 6. Paulu walubula Timoteo kakala sielo kiabiza kia Klisto 11. ye kifwani kwa balekanga minu.

Mpeve yibangulanga vova, vo mu ntangu zakwiza, bankaka si basotuka mu minu, bu batalanga mpeve zanzimbusu ye malongi mampeve zambi,
2 Tim. 3: 1 b.
2. mu disu kunsi alukaya kwa mvovi mialuvunu miazimunwa dimbu kiatia mu kansansa kiau, Tit. 1: 15.
3. bakakidilanga mu kwela ye mu yambula madia mavanga Nzambi mu diambu diatambulwa mu matondo kwa yau balekanga minu ye bazeyi kedika.
4. Kadi biabionsono biasema Nzambi biena biabiza, lekwa nkutu ka kifweni mu niafunwa ko, bu kitambulwanga mu matondo.
5. Kadi kibiekwanga nlongo mu mambu ma Nzambi ye mu sambila.
6. Bu utulanga momo kwa zimpangi, ngeye fwiti kala sielo kiabiza kia Klisto Yesu kiyundukanga mu mambu maminu ye malongi diabiza mautoma namanga. 2 Tim. 1: 5. 3: 10, 14 b.
7. Kansi tinguna nsangu zadimbuka ye zabibunda. Ukukiyukuswa vumi kia Nzambi. 1 Tim. 1: 4 b.
8. Kadi ngiukusu anitu ka yitomene lekwa beni ko; kansi vumi kia Nzambi kitomene mu mamonsono, kiena ye nsilulu yamoyo wena bwabu ye wakwiza.
Kolo. 2: 23. 1 Tim. 6: 6. Lumb. 37: 4.
9. Diambu diodio diena diakinkwikizi ye difweni mu ntambulu zazonsono, 1 Tim. 1: 15.
10. kadi mu diambu diodio tusalanga ye tunwananga, bu tusanga vuvu mu Nzambi amoyo, i mvulusi abantu babonsono, lutidi bo kwa balekanga minu.
11. Sikidikisa momo ye longa.
Tit. 2: 15.
12. Muntu kayini kintwenia kiaku ko, kansi nakadi kifwani kwa balekanga minu mu mambu mu nkalasani mu zola ye mu minu mu mpedolo.
Tit. 2: 7. 1 Pet. 5: 3.
13. Nate ye yakwiza, sa kimfuzi mu tanga, mu bombidila, mu longa.
14. Kukondwani mayindu ko mu nkailu wanlemvo wena mu ngeye uwavewa mu mbikudulu ye ntululu amoko mangudi zabantu.
1 Tes. 5: 19 b. 1 Tim. 1: 18. 5: 22. 2 Tim. 1: 6. Mav. 8: 17. 13: 3. 19: 6.
15. Yindula mo, kala ye mo, kidi zazu kiaku kiamonika kwa babonsono.
16. Ukikenga ye ndongolo; sikila mu diodio, kadi bu uvanganga bobo, si wakukivulusa ye bakuwanga.
Mav. 20: 28. 1 Kol. 9: 22, 27. Yak. 5: 20.

KAPU 5.

1. Bonso bufwiti lubulwa, 3. bonso bufwiti yundulwa ye sonukwa mafwola, 17. bonso bufwiti longwa bangudi zabantu mu dibundu.

Kulongani ngudi amuntu ndongi ko, kansi unlubula nkievo se, matoko nkievo zimpangi; 3 Mose 19: 32.
2. ngudi zabakento nkievo zimbuta, zindumba nkievo bibusi mu mpedolo zazonsono.
3. Zitisa mafwola, i mafwola mu kedika.
4. Vo fwola diena bana vo batekolo, bika balonguka bateka vumina nzo ayau kibeni ye senda mvutudulu ansendo kwa mase mau, kadi diodio diazolakana kwa Nzambi. 1 Tim. 2: 3. 5: 16.
5. Dionso fwola diakedika diena kinsona diena vuvu mu Nzambi, ditatamananga mu lomba ye sambila fuku ye mwini.
Yel. 49: 11. Luk. 2: 36 b. 1 Kol. 7: 32 b.

6. Dionso ditanga kindiafu diafwa, bu diena moyo.
7. Sikidikisa momo mpe, kidi bakondwa lusembo.
8. Vo muntu lembolo yundula bayandi kibeni ye lutila bo bisi nzo andi, yandi wakadila minu nkalu ye lutidi lembolo leka minu mu bi.
9. Bika fwola diasonama, vo diena makumasambanu mamvu, nkazi awidi bakala dimosi kaka,
10. bu ditelwanga kimbangi mu mavanga mabiza, vo diakudisa bana, vo diadikila banzenza, vo diasukula malu mabavedila, vo diasadisa bazungulwanga, vo diazomina mavanga mamonsono mabiza. 1 Pet. 4: 9.
11. Kansi tinguna kwa mafwola mantwenia, kadi bu bakedi nzunzu kwa Klisto, bazolele kwela,
12. bena mfundusu, kadi bavunza minu kiau kiantete.
13. Mboki diaka bu bena bolo, balongukanga mu zieta mu zinzo, kansi ka bolo kaka ko, kansi bena kingiangia ye fwafwata mu biangana, bavovanga mambu malembolo fwana. Tit. 2: 3.
14. Nkiangunu nzolele, vo mafwola mantwenia makwela, buta bana, yala nzo, lembwa vana bila kwa mintantu mu vweza.
15. Kadi bankaka bakibangumukina mu nama Satana.
16. Vo nkento ulekanga minu, wena ye mafwola, bika kabasadisa, kansi ka bakalani zitu kiadibundu ko, kidi difwiti sadisa yau i mafwola makedika.
17. Ngudi zabantu zitoma yalanga, bafwiti banzulwa bafweni nzitusu miole, lutila bo kwa basalanga mu mambu ye mu longa.
18. Kadi masonukwa mavovele: Kukangi nwa angombe yitutanga mbongo ko; ye: Kisadi kifweni mfutu andi.
5 Mose 25: 4. 1 Kol. 9: 9, 14. Mat. 10: 10. Luk. 10: 7.
19. Kutambulani funda mu ngudi amuntu ko, vo ka mwena mbangi zole vo zitatu ko.
20. Bavolele masumu, ubalonga ndongi va luse luababonsono, kidi bankaka mpe bamona wonga.
21. Mono ikusikidikisa va luse lua Nzambi ye Klisto Yesu ye mbasi zasolwa, vo wakebanga momo, ka mu teka zengila ko, kuvangani diambu mu lulengo ko. 2 Tim. 4: 1.
22. Kutulani moko mu muntu nswalu ko, kukalani kintuadi mu masumu mabankaka ko. Ukikeba wavedila.
23. Kukalani diaka mundwa nlangu ko, kansi sadila vinia kiafiuma mu diambu diavumu kiaku ye mu diambu diakindakana kwaku kufutumukanga ntama-ntama.
24. Masumu mabantu bankaka masenzele, makubatekilanga ku mfundusu; kansi malandanga bankaka mpe.
25. I bobo mpe mavanga mabiza masenzele; mena mpil' ankaka ka malendi swekwa ko.

KAPU 6.

1. Ndubudulu zampila mu mpila, 11. ndubudulu kwa Timoteo ye bamvwama.

Buna bena i minanga kunsi avangu, bika babanzila zau zimfumu, vo zifweni nzitusu wawonsono, kidi nkumbu a Nzambi ye longi ka biavwezwa ko.
Ef. 6: 5. Kolo. 3: 22. Tit. 2: 9. 1 Pet. 2: 18. Yak. 2: 7.
2. Bena mfumu zilekanga minu, ka babayini ko, bu i zimpangi; kansi bafwiti luta kubasadila kinanga, bu balekanga minu ye zolwanga, i yau batatamananga mu vanga mambote. Longa ye bombidila momo.
File. b. 16. 1 Tim. 4: 11. Tit. 2: 15.
3. Vo muntu ulonganga mambu mankaka ye lembwa tatamana mu mambu mamavimpi mu Mfumu eto Yesu Klisto ye longi diena bwena vumi kia Nzambi,
4. buna yandi meni kukitumpidika ye lembolo zaya lekwa, kansi wena yela kwangiuvuzula ye mpaka zamambu zitukisanga yandu diameso, zonza, tiaka, mabanza mambi, 1 Kol. 8: 2. 2 Tim. 2: 14.
5. lusuku luangolo luabantu babungwa mu madiela, bazionwa kedika, bu babanzanga, vo vumi kia Nzambi i ndandu.
Loma 16: 17. 2 Tim. 2: 23. 3: 8. Tit. 1: 11. 3: 9 b.
6. Ndandu yayinene i vumi kia Nzambi kiena ndungusulu.
Zing. 15: 16. 1 Tim. 4: 8.
7. Kadi ka tuakotisa lekwa mu nza ko, bu tulembane mpe vaikisa lekwa,
8. kansi bu tuena dia ye mvwatu, tulungidi bio. Mat. 6: 25 b. Eb. 13: 5.
9. Bazolele kala kimvwama babwanga mu mpukumunu ye siongi ye nzinunu zazingi zabuzengi ye zambivusu zidimisanga bantu mu mbungulu ye mbunguzulu.
Zing. 11: 28. 28: 20. Mat. 13: 22. Mal. 10: 24. Luk. 16: 19 b. Yak. 5: 1.

10. Kadi nzolwa abivanza i mwanzi wayayibi yayonsono ulambukilanga bankaka, mu diambu diodio bazimbala mu minu, bakizoka kwama kwakwingi.
Luk. 12: 15. Zing. 15: 16.
11. Kansi ngeye, umuntu wa Nzambi, tina momo, kansi zomina lunungu, vumi kia Nzambi, minu, zola, ntatumunu, kimpombo. 2 Tim. 2: 22. 8: 17.
12. Nwana ndwanunu yabiza yaminu, simba moyo wamvu ya mvu uwabokudulwa, watambudila ntambudulu yabiza va luse luambangi zazingi.
2 Tim. 4: 7. 1 Kol. 9: 24 b. Fili. 3: 13 b.
13. Mono ikusikidikisa va luse lua Nzambi uvumusanga lekwa biabionsono, ye Klisto Yesu wata kimbangi mu ntambudulu yabiza va luse lua Pontio Pilatu, 1 Tim. 5: 21. Loma 4: 17.
14. vo wakebanga nsikudukusu wakondwa sona ye lusembo, nate ye mbonokono a Mfumu eto Yesu Klisto
Tit. 2: 13.
15. yina songa mu zandi ntangu nyadi mosi wamayangi, ntinu ayau bayalanga kitinu ye mfumu ayau bayalanga kimfumu,
1 Tim. 1: 17. Tit. 2: 13. Nzai. 17: 14. 19: 16. 5 Mose 10: 17.
16. yandi kaka wena kondwa kwalufwakazi, ukundanga mu kia kukakuluakwa, yandi kamonwa kwa muntu nkutu ko ye ukaulendi monwa; kwa yandi nzitusu ye ngolo zamvu ya mvu. Ameni.
2 Mose 33: 20. Yoa. 1: 18. 2 Tim. 4: 18. 1 Yoa. 4: 12, 20.
17. Bena kimvwama mu ntangu zazi, ubasikidikisa balembwa kala ngianza, vo sa vuvu mu vilu-vilu diakimvwama, kansi mu Nzambi ukututambikanga biabionsono mu kimvwama mu mwena bio nienzi,
Yobi 31: 24 b. Lumb. 62: 10. Mal. 4: 19. 10: 23. Luk. 12: 15, 20. Yak. 5: 1 b.
18. mu vanga mambote, mu kala kimvwama mu mavanga mabiza, mu kala kinkabila, kala kintuadi,
Ngal. 6: 9 b.
19. bakukiyudikilanga mayudukwa, nkievo lufulu luabiza mu ntangu yakwiza, kidi basimba moyo wakedika.
Mat. 6: 20. Luk. 16: 9.
20. Timoteo, keba mawayekudulwa, fila nima ku mpovolo zankatu zadimbuka ye mpaka zanzailu yibikulwanga bo mu luvunu.
2 Tim. 1: 14. 1 Tim. 1: 4 b. 4: 7 b. Tit. 1: 14. 3: 9.
21. Bankaka babikanga, vo bena yo, bu batumunu mu minu. Nlemvo wakala yeno. 2 Tim. 2: 18.

NKANDA

WANZOLE WA PAULU KWA TIMOTEO.

KAPU 1.

1. Mbadukulu. 3. Matondo. 6. Waleba mu kala kibakala. 15. Onesifolo wasikwa.

Paulu, i ntumwa a Klisto Yesu mu luzolo lua Nzambi, bwenina nsilulu amoyo mu Klisto Yesu, 2 Kol. 1: 1.
2. kwa Timoteo, mwan' ami wazolwa. Nlemvo, nkenda, yenge kitukidi kwa Nzambi, i Se, ye Klisto Yesu, i Mfumu eto. 1 Tim. 1: 2.
3. Mono ntondele kwa Nzambi uisadilanga mu kansansa kiavedila tuka mu mase mami, bonso bungienina mbambukulu amoyo yikayilembwa mu ngeye mu ndombolo zami fuku ye mwini,
Mav. 23: 1. 24: 14 b. Loma 1: 9. Ef. 1: 16. Fili. 1: 3. 1 Tes. 1: 2.
4. ngiena ngunda mu kumona, bu ibambukanga moyo mu mansanga maku, kidi yazala kwa kiese,
5. bu mbambulu moyo mu minu kikondolo disu kunsi alukaya kiena mu ngeye kiateka kunda mu nkak' aku wankento Loisi ye mbut' aku Eunike; kansi ngiena vuvu kiakwikama, vo mu ngeye mpe. Mav. 16: 1.
6. I bila kiikubambudilanga moyo mu vutuka lemisa nkailu anlemvo wa Nzambi wena mu ngeye mu ntululu amoko mami.
7. Kadi Nzambi katuvana mpeve yabunkuta ko kansi yalulendo ye yazola ye yandongi.
8. Nkiangunu kufwani nsoni mu kimbangi kia Mfumu eto ko vo mu

mono, i nkole andi, kansi lungwa
kwaku kwama mpe mu nsamu wambo-
te, bwenina lulendo lua Nzambi
Loma 1: 16. Ef. 3: 1.
9. watuvulusa, watubokila mu mbo-
kolo yanlongo, ka bonso bwena mava-
nga meto ko, kansi bonso bwena kani
diayandi kibeni ye nlemvo utuavewa
mu Klisto Yesu watekila ntangu zika-
zibadiki,
Loma 9: 11. Ef. 1: 4. Tit. 3: 4 b.
10. kansi bwabu wazaikuswa mu
mbonokono amvulusi eto Klisto Yesu
wakabikisa lufwa, kansi watuala moyo
mu kia ye kondwa kwamfukulu mu
nsamu wambote,
Loma 16: 25 b. Kolo. 1: 26. Eb. 2: 14.
11. uyasilwa nsamuni ye ntumwa ye
nlongi,
1 Tim. 2: 7. Ngal. 2: 7 b. Ef. 3: 8.
12. i bila kiilungulwanga mama
mpe; mwanki kifwidi nsoni ko, kadi
nzeyi uyalekila minu ye ngiena vuvu
kiakwikama, vo yandi lenda keba ma-
yayekudulwa nate ye kina lumbu.
Ef. 3: 1, 13.
13. Kala kifwani kiamambu mama-
vimpi mawawa kwa mono mu minu
ye mu zola kwena mu Klisto Yesu.
2 Tim. 3: 14. 4: 3.
14. Keba mu Mpeve yavedila momo
mabiza mawayekudulwa makundanga
mu yeto.
1 Tim. 6: 20. Loma 8: 11.
15. Ngeye zeyi diadi, vo babonsono
bena mu Asia bamfila nima, mu yau
mwena Fingelo ye Elemongene.
16. Bika Mfumu kavana nkenda
kwa nzo a Onesifolo; kadi yandi wa-
mpongisa mpongisa zazingi, kafwa nso-
ni mu tuvambu tuami ko, 2 Tim. 4: 19.
17. kansi bu kayiza mu Loma, wa-
ntomba mu vema, wansolula.
18. Bika Mfumu kamvana kafwilwa
nkenda kwa Mfumu mu kina lumbu.
Ngeye lutidi zaya, bonso bukansadila
mu mamingi mu Efeso. Mat. 5: 7.

KAPU 2.

1. Ndubudulu mu siama mu salu kia Mfu-
mu 14. ye tina ndongolo zanzimbusu.

Nkiangunu, umwan' ami, siama kwa-
ku mu nlemvo wena mu Klisto
Yesu,
2. mawawilu kwa mono mu mbangi
zazingi, tambika mo kwa bantu bakwi-
kama bakalanga nkuzi mu longanga
bankaka mpe.
3. Lungwa kwaku kwama mpe bo-
nso kinwani kiabiza kia Klisto Yesu.
2 Tim. 1: 8. 4: 5.
4. Muntu wena salu kianwana kaku-
kizinganga mu mamvukisila moyo ko,
mpasi kazolakana kwa ndiena wanso-
nika kinwani.
5. I bobo mpe vo muntu sinsane
nsinsani, kavwikulu koloa ko, vo le-
mbolo sinsana bwenina nsiku.
1 Kol. 9: 24.
6. Mvati usalanga, fwiti teka tambu-
la ndambu amimbutu.
7. Visa mampovele, kadi Mfumu si
kakuvana zayu mu mamonsono.
8. Bambuka moyo mu Yesu Klisto
wafulukuswa mu bafwa, wankun' a Da-
vidi bonso bwenina nsamu ami wa-
mbote
Mav. 2: 30. 13: 22 b. Loma 1: 3 b.
1 Kol. 15: 12.
9. uilungulwanga kwama nate ye tu-
vambu nkievo mvangi ayayibi, kansi
mambu ma Nzambi ka makangamene
ko.
10. I kuma ivibidilanga mamonsono
mu diambu diabakiasolwa, kidi yau
mpe babaka mpulusu yena mu Klisto
Yesu, mu nkembo wamvu ya mvu.
11. Diambu diodio diena diankwi-
kizi, kadi vo tufwa ye yandi, si tuakala
moyo mpe ye yandi.
1 Tim. 4: 9. Loma 8: 17. 2 Kol. 4: 10 b.
1 Pet. 4: 13.
12. Vo tuvibidilanga si tuakala mi-
ntinu ye yandi; vo si tuakala nkalu,
yandi si kakutukadila nkalu mpe.
Loma 8: 17. Mat. 10: 33. Luk. 9: 26. 12: 9.
13. Vo tukondolo kinkwikizi, yandi
usikilanga kinkwikizi, kadi kalendi
kukikadila nkalu ko.
4 Mose 23: 19. Loma 3: 3. 9: 6.
14. Bambula moyo mu momo, uba-
kandila beni va luse lua Nzambi, ka
bidi bindasana mpaka mu mambu ma-
lembolo tomisa lekwa, kansi mu tulula
bawanga. 1 Tim. 6: 4.
15. Sa kimfuzi mu kukisonganga
bonso watontama ye fwanana kwa Nza-
mbi, bonso kisadi kilembolo fwa nsoni,
bu kitomene dedumunanga mambu
makedika.
16. Vengama mu mpovolo zankatu
zadimbuka, kadi yau si baluta ye lutu-
dila mu kondwa kwavumi kia Nzambi;
1 Tim. 1: 4. 4: 7. 6: 20. 2 Tim. 3: 13.
Tit. 1: 14. 3: 9.
17. mambu mau madianga nkievo
mputa yasanda, mu yau mwena Ime-
nai ye Fileto 1 Tim. 1: 20.
18. batumini mu kedika, bu bavova-
nga, vo mfulukulu yakikadidi, babubi-
kanga minu kiabankaka. 1 Tim. 6: 21.
19. Mwanki lufulu lua Nzambi lua-
nangwi lusikilanga luena dimbu kiaki:

Mfumu zeyi bayandi; ye: Wonso ubikanga nkumbu a Mfumu, bika kavengama mu kondwa kwalunungu.
20. Mu nzo yayinene ka mwena wumbwa biawola ye biapalata kaka ko, kansi bianti ye bialuwumba; biankaka bianzitusu, biankaka biakondwa kwanzitusu.
21. Nkiangunu vo muntu ukukivedese tuka mu babana, buna yandi si kakala wumbwa kianzitusu kiabiekwa nlongo ye kiafwana mu nsadulu a Mfumu anzo, kiakubukwa mu diambu diamavanga mambote mamonsono.
2 Kol. 6: 17. 2 Tim. 3: 17.
22. Tina kwaku nzinunu zakintwenia, zomina lunungu, minu, zola, yenge ye babonsono babombidilanga Mfumu mu ntima miavedila. 1 Tim. 6: 11.
23. Kansi tinguna mu ngiuvuzulu zabuzengi zilembolo songa, buzayakane vo zibutanga nwana. 1 Tim. 4: 7.
24. Kansi nang' a Mfumu kafwiti nwana ko, kansi kala nlembami kwa babonsono, nkuzi mu longa ye vibidila yambi, Tit. 1: 7, 9.
25. mu kimpombo longa ndongi kwa bakakilanga, vo bwena, vo Nzambi lenda kubavana mpilulu amadiela mu zaya kedika, Ngal. 6: 1.
26. kidi bavungula mu siongi diankadi ampemba, bu babakama kwa yandi mu vanga luzolo luandi.
1 Tim. 3: 7.

KAPU 3.

1. Mbivulu abantu mu ntangu yazimunina. 10. Ndubudulu kwa Timoteo mu diambu diodio.

Zaya kwaku diadi, vo mu lumbu biansukulu mwakwiza ntangu zampasi.
1 Tim. 4: 1. 2 Pet. 2: 1. 3: 3. Yud. b. 18.
2. Kadi bantu si bakala nzolwa yau kibeni, nzolwa bivanza, bankwa mayama, bankwa ngianza, mintiaki, nkolami miamase, mintondudi, bakiadimbuka, Loma 1: 29 b.
3. bakondwa zola, bakondwa kinkwikizi, minkedi, bakondwa kwakukiyala, babunkitu, ka banzolwa mbote ko,
4. minyekudi, bakinzakila, bakukitumpidikanga, nzolwa nienzi beni kansi nzolwa Nzambi zafiuma,
5. bena nkadulu avumi kia Nzambi, kansi bakadilanga lulendo luakiau nkalu; vengama baba mpe.
Mat. 7: 15. Tit. 1: 10. Loma 16: 17. 2 Tes. 3: 6. Tit. 3: 10. 2 Yoa. b. 10.
6. Kadi mu yau mwena bayelumukanga mu zinzo, babakanga bakento bakifutu batuikwa mbidi amasumu, badiatuswanga kwa nzinunu zampila mu mpila, Tit. 1: 11.
7. balongwanga ntangu zazonsono, widi ntangu nkutu ka balendi kwiza ku nzailu yakedika ko.
8. Bonso bwakakila Yane ye Yambese Mose, i buna babana bakakilanga kedika mpe, i bantu babunguzulwa mu madiela, balendwa mu minu, bu batontwa. 2 Mose 7: 11, 22. 1 Tim. 6: 5.
9. Kansi ka bafinki diaka ku ntuala ko, kadi buzengi bwau si bwasenza kwa babonsono bonso bwakala bwayau.
10. Ngeye wanemi ndongolo ami, nkadulu, kani, minu, mvibudulu, zola, ntatumunu,
11. nzomono, ndungulu zampila yina ziyabwidi mu Antiokia, mu Ikonio, Listila, i nzomono zozo ziyamona, Mfumu wantanina mu zazonsono.
Mav. 13: 50. 14: 2 b., 19, 22. 2 Kol. 1: 10. Lumb. 34: 19.
12. Babonsono bazolele kala moyo mu vumi kia Nzambi mu Klisto Yesu, si bazomwa.
Mat. 16: 24. Yoa. 15: 19. 16: 1 b. Mav. 14: 22.
13. Bantu bambi ye babimpangula si baluta ye lutudila mu yambi, bazimbisanga ye zimbalanga.
14. Kansi ngeye, sikila kwaku mu momo mawalongwa, mawatomene visa, bu uzeyi bakulonga mo,
2 Tim. 1: 5. 1: 13. 2: 2. Mav. 16: 1 b.
15. bu uzeyi tuka mu kimwana kianswa masonukwa manlongo malenda kuluengisa mu mpulusu mu minu mu Klisto Yesu.
16. Masonukwa mamonsono mavumununwa kwa Nzambi matomene mpe mu longa, mu longa ndongi, mu tedimisa, mu longidika mu lunungu,
Loma 15: 4. 2 Pet. 1: 19.
17. kidi muntu wa Nzambi wakala walunga ye toma kubama mu mavanga mamonsono mabiza. 2 Tim. 2: 21.

KAPU 4.

1. Ndubudulu kwa Timoteo mu manisa salu kiandi. 9. Paulu wantumisa kenda ku Loma. 19. Mfidusu amalembe.

Mono ikukandila beni va luse lua Nzambi ye Klisto Yesu una fundisa bamoyo ye bafwa, mu mbonokono andi ye mu kimfumu kiandi,
1 Tim. 5: 21. Tit. 2: 13.
2. samuna mambu, ntumbu telama mu ntangu zafwana ye ntangu zikazi-

fwani, longa ndongi, bombidila, semba mu mbuwa ntima wawonsono ye longa.
2 Tim. 2: 25.

3. Kadi ntangu si yakala, yibalembwa vibidila ndongolo yamavimpi, kansi bwenina nzinunu zayau kibeni si bakukiyudikila minlongi, bu bena mfisi mu matu mau.

4. Si bavengisa matu mau mu kedika ye tadisa ku nsangu zasokwa.
1 Tim. 1: 4. 4: 7.

5. Kansi ngeye, kala kondwa kwakolwa mu mamonsono, lungwa kwama, vanga salu kiasamuna nsamu wambote, manisa kisielo kiaku. 2 Tim. 1: 8. 2: 3.

6. Kadi mono yakitudulwa va zikwa bonso nkailu andwa, ntangu ami yankatulu yizidi.

7. Mono yanweni ndwanunu yabiza, yameni yungusa, yakebele minu.
1 Tim. 6: 12. 1 Kol. 9. 24 b. Fili. 3: 14. Eb. 12: 1.

8. Mu mankaka mono yalundulwa koloa kialunungu kina kunsenda Mfumu, i mfundisi walunungu, mu kina lumbu, kansi ka kwa mono kaka ko, kansi kwa babonsono bazola mbonokono andi.
1 Kol. 9: 25. 1 Pet. 5: 4. Yak. 1: 12.

9. Savula wiza kwa mono nswalu.

10. Kadi Dema wandianga, bu kakizodele ntangu yayi, wayenda kuna Tesalonika, Kleske kuna Ngalatia ye Tito kuna Dalamatia. Kolo. 4: 14.

11. Luka kaka wena yami. Nata Malako, umvitika yaku, kadi yandi tomene kwa mono mu kisielo.

12. Mono yafidisa Tikiko ku Efeso.

13. Bu wakwiza, vitika yunga kiyasisa kwa Kalapo mu Toloa ye minkanda mpe, lutila bo masonukwa mankanda miabibulu.

14. Alesandelo, i ngangul' ansongo, wansonga yambi yayingi. Mfumu una kunsenda, bonso bwena mavanga mandi.

15. Ukikenga mpe mu yandi, kadi wakakidila mambu meto beni.

16. Mu ntabudulu ami yantete, muntu nkutu kayiza kunsadisa ko, babonsono bandianga ; bika ka diatangulwa kwa yau ko.

17. Kansi Mfumu watelama yami, wansiamisa, kidi mu mono nsamunu yalunguswa ye bangoi babonsono bawa yo, mono yatanunwa mu nwa ankosi.

18. Mfumu si kakuntanina mu mavanga mamonsono mambi ye kumpulusa ku kimfumu kiandi kiakizulu; kwa yandi nkembo mu mvu miamvu ya mvu. Ameni. 2 Tim. 3: 11.

19. Vana malembe kwa Pliska ye Akila ye nzo a Onesifolo.

20. Elasto wasikila mu Kolinto, kansi Tolofimo yansisa yela mu Mileto.

21. Savula wiza ku ntu asivu. Eubulo ufidisi malembe ye Pude ye Lino ye Klaudia ye mpangi zazonsono.

22. Mfumu wakala ye mpeve aku. Nlemvo wakala yeno. Fili. 4: 23. File. b. 25.

NKAND' A PAULU KWA TITO.

KAPU 1.

1. Mbadukulu. 5. Bonso bukafwiti vangula bangudi zabantu, 10. bonso bukafwiti kadila ye nlongi mialuvunu.

1. Paulu, i nang' a Nzambi ye ntumwa a Yesu Klisto, bonso bwenina minu kiabakiasolwa ba Nzambi ye nzailu yakedika kiena bwenina vumi kia Nzambi,

2. mu vuvu kiamoyo wamvu ya mvu wakisila Nzambi mu ntangu zikazibadiki, ukaulendi vuna ko
4 Mose 23: 19. 2 Tim. 2: 13.

3. —kansi mu zandi ntangu yandi wazaikisa mambu mandi mu nsamunu yiyalekulwa minu, bonso bwena nsikudukusu a Nzambi, i Mvulusi eto—
1 Tim. 1: 11. Ef. 1: 9. 3: 9. Kolo. 1: 26. 1 Tes. 2: 4.

4. kwa Tito, mwan' ami wakedika mu minu kiantuadi. Nlemvo ye yenge kitukidi kwa Nzambi, i Se, ye Klisto Yesu, Mvulusi eto.
1 Tim. 1: 2. 2 Tim. 1: 2. 2 Yoa. b. 3.

5. I kuma mono yakusisa mu Klete, kidi watoma kubika monso masala ye tumba ngudi zabantu mu mbanza zazonsono, bonso yakusikidikisa,

6. vo muntu kondolo lusembo, bakala diankazi mosi kaka diena bana balekanga minu balembolo fundwa kintiengi vo kondwa kwalemvuka. 1 Tim. 3: 2 b.

7. Kadi nkengi fwiti kondwa lusembo bonso nkebi a Nzambi, ka nzolwa yandi kibeni ko, ka kimfwemina ko, ka nduvu ko, ka nwani ko, ka tima diandandu yansoni ko,
3 Mose 10: 9. 1 Tim. 3: 2 b. 1 Pet. 5: 2.
8. kansi nzolwa banzenza, nzolwa mambote, nkwa diela dialuenga, nkwa lunungu, nkwa vedila, nkwa kukiyala,
9. utatamananga mambu mankwikizi mena bonso bwena longi, kidi kalenda bombidila mu longi diamavimpi ye tungulula babangisanga.
1 Tim. 1: 10. 6: 3. 2 Tim. 1: 13. 4: 3. Tit. 2: 1.
10. Kadi mwena babingi bakondwa kwalemvuka, bankwa miangiala, mvunginiki, balutidi bo mu bazengwa,
11. bafwiti batwa nwa, bavidingisanga nzo zamvimba, balonganga makamafweni mu diambu diandandu yansoni. 2 Tim. 3: 6. Mat. 23: 23. 1 Tim. 6: 5.
12. Mosi mu yau, mbikudi ayau wakivovila: Bisi Klete i mimvuni ntangu zazonsono, yau i bulu biambi ye vumu biabolo.
13. Kimbangi kiokio kiakedika kwandi. Mu diambu diodio ubatungulula mu ngolo, kidi bakala mavimpi mu minu,
14. balembwa kenga nsangu zasokwa zabayudayo ye nsikudukusu zabantu bafilanga kedika nima.
15. Biabionsono biena biavedila kwa bavedila, kansi lekwa nkutu ka kiavedila kwa yau basumuka ko ye kondwa kwakinkwikizi, kansi diela ye kansansa biau bisumukini.
Loma 14: 14, 20. Mat. 15: 11. Luk. 11: 29 b. Mav. 10: 15.
16. Batambudilanga, vo bazeyi Nzambi, kansi bakadilanga bo nkalu mu mavanga, bu bena bankwa nkankumusu ye kolama, bakabafweni mu mavanga mamonsono mabiza.
Yel. 4: 22. 2 Tim. 3: 5. Yud. b. 4.

KAPU 2.

1. Ndubudulu kwa bantu bampila mu mpila. 11. Nlemvo wa Nzambi utukanga nkadulu yavedila.

Kansi ngeye, vova kwaku mafwanane mu longi diamavimpi:
2. babakala banuna bafwiti lembwa kolwa, bakala luzitu, diela dialuenga, bankwa mavimpi mu minu, zola ntatumunu.
3. Mpila mosi mpe bakento banuna bafwiti kala nkadulu bonso bufweni kwa bavedila, ka minkedi ko, ka minanga kwa kinduvu ko, minlongi mu mambote,
1 Tim. 2: 9. 3: 11. 5: 13. 1 Pet. 3: 3.
4. kidi baluengisa bantwenia bazola babakala bau, bazola bana bau,
5. kidi baluenga, badedama, bakala bisadi biabiza mu nzo, balemvuka kwa bau babakala, kidi mambu ma Nzambi ka matiakwa ko.
1 Kol. 4: 34. Ef. 5: 22. Kolo. 3: 18. 1 Tim. 2: 9. 1 Pet. 3: 1.
6. Bombidila bumosi matoko mpe, kidi baluenga mu mamonsono.
7. Ukisonga bonso kifwani kiamavanga mabiza, mu ndongolo songa diela dikadibivusu, luzitu,
1 Tim. 4: 12. 1 Pet. 5: 3.
8. mambu mamavimpi makondolo lusembo, kidi ndiena wena ku ndambu yankaka kafwa nsoni, bu kakondolo mambi mu kutubika.
1 Tim. 5: 14. 1 Pet. 2: 12, 15. 3: 16.
9. Bombidila minanga mialemvuka kwa zau zimfumu mu mamonsono, bazolakana, ka babangisani ko,
1 Tim. 6: 1. Ef. 6: 5. Kolo. 3: 22. 1 Pet. 2: 18.
10. ka bayibi ko, kansi songa kinkwikizi kiakionsono kiabiza, kidi baketula longi dia Nzambi, Mvulusi eto, mu mamonsono.
11. Kadi nlemvo a Nzambi wamonika utualanga mpulusu kwa bantu babonsono,
12. ukutulonganga, bu tukalanga nkalu mu kondwa kwavumi kia Nzambi ye tima dianza, kidi tuakala moyo mu ndedomo ye lunungu ye vumi kia Nzambi mu ntangu yayi,
Ef. 1: 4. Kolo. 1: 22. 1 Yoa. 2: 16.
13. bu tuvingilanga vuvu kiamayangi ye mbonokono ankembo a Nzambi waunene ye wa Mvulusi eto Klisto Yesu 1 Kol. 1: 7. Fili. 3: 20.
14. wakivana kwa yeto, kidi katukula mu kimpumbulu kiakionsono ye kakivedisila bantu bamvwa baveminanga mavanga mabiza.
2 Mose 19: 5. Ngal. 1: 4. 2: 20. Ef. 2: 10. 5: 2. 1 Tim. 2: 6. Eb. 9: 14.
15. Vova mambu momo ye bombidila ye semba mu nsikudukusu zazonsono. Muntu kakuyini ko. 1 Tim. 4: 11 b.

KAPU 3.

1. Balekanga minu bonso bubafwiti kadila ye minyadi ye balembwa leka minu; 8. bonso bufwiti tinwa mpaka zankatu. 12. Mfidusu amalembe.

Ubabambula moyo mu lemvuka kwa bikuluntu ye bankwa lendo, mu

tumama, mu kubama mu mavanga ma-
monsono mambote,
Loma 13: 1 b. 2 Tim. 3: 17. 1 Pet. 2: 13.
2. ka mu tiaka muntu ko, ka bankwa
lusobo ko, bankwa nlembami, basonga
kimpombo kiakionsono kwa bantu ba-
bonsono. Fili. 4: 5. 2 Tim. 2: 24 b.
3. Kadi vakiakedi yeto mpe tuakala
buzengi, tuakolama, tuazimbala, tua-
kala kinanga mu nzinunu ye tima bia-
mpila mu mpila, tuakala moyo mu
yayibi ye yandu diameso, tuakanku-
muswa, tuabelasana.
1 Kol. 6: 11. Ef. 2: 1 b. 5: 8. Kolo. 3: 7. 1 Pet. 4: 3.
4. Kansi wote wa Nzambi, i Mvulusi
eto, ye zola kwandi kwa bantu bu
biamonika,
5. watuvulusa, ka mu diambu dia-
mavanga mu lunungu ko matuavanga,
kansi bonso bwenina nkenda zandi mu
ngiobolo yambutululwa ye mpangu-
lulwa ya Mpeve yavedila
2 Tim. 1: 9. Loma 3: 24. 4: 6. 9: 11. 11: 6. Ngal. 2: 16. Mav. 15: 11. Ef. 2: 8. Yoa. 3: 5. Ef. 5: 26.
6. yikatudukula mu kimvwama mu
Yesu Klisto, i Mvulusi eto,
Mav. 2: 33. Loma 5: 5.
7. kidi yeto, bu tununguswa mu
nlemvo andi, tuakala mvingidi mia-
difwa miamoyo wamvu ya mvu, bonso
bwena vuvu. Loma 8: 23 b.
8. Diambu diodio diankwikizi, mu
momo nzolele, vo wakanda mo mu
kanduna, kidi balekilanga Nzambi mi-
nu basa kimfuzi mu vanga mavanga
mabiza. Mambu momo mena mabiza
ye matomene kwa bantu.
1 Tim. 4: 9. 2: 3. 2 Tim. 2: 11.
9. Kansi vengama mu ngiuvuzulu
zabuzengi ye nsonokono zamvila ye
nzonza ye mvita mu nsiku, kadi biau
biakondwa kwatoma ye biankatu.
1 Tim. 1: 4 b. 4: 7. 6: 20. 2 Tim. 2: 23. Tit. 1: 14.
10. Tinguna kwa muntu utukisanga
mpambunu, bu kasembwa mu nsembwa
mosi vo zole, Loma 16: 17.
11. bu uzeyi, vo wampila yoyo wena
wamvilangani ye volanga masumu, bu
kakukibedisanga.
12. Bu mbeni fidisa Alatema kwa
ngeye vo Tikiko, buna savula kwiza
kwa mono ku Nikopoli, kadi ntunguni
mu kala kuna mu sivu.
13. Sindika Sena, i nluki ansiku ye
Apolo mu kimfuzi mu nzil' au, ka bidi
kondwa lekwa.
14. Bika bayeto mpe balonguka mu
vanga mavanga mabiza mu nsatu zabi-
ndama, ka bidi kondwa mbutu.
15. Babonsono bena yami bakufidisi
malembe. Fidisa malembe kwa yau
batuzolele mu minu. Nlemvo wakala
yeno babonsono.

NKAND' A PAULU KWA FILEMONI.

Paulu, i nkole a Klisto Yesu, ye Ti-
moteo, i mpangi, kwa Filemoni,
zolwa kieto ye kisadi yeto,
2. ye kwa Apia, i busi, ye kwa Ala-
kipo, i kinwani yeto, ye kwa dibundu
mu nzo aku.
3. Bika nlemvo wakala yeno ye
yenge kitukidi kwa Nzambi, i Seto, ye
Mfumu Yesu Klisto. Loma 1: 7.
4. Mono itondanga kwa Nzambi ami
ntangu zazonsono, bu ibambulanga mo-
yo mu ngeye mu nsambulu zami,
Loma 1: 8 b. 1 Kol. 1: 4. Fili. 1: 3. Kolo. 1: 3.
5 bu yawilu mu zola kwaku ye
kinkwikizi kiena yaku mu Klisto Yesu
ye bavedila babonsono, Kolo. 1: 4.
6 mpasi kintuadi kiaku kiakinkwi-
kizi kiasadikila mu nzailu abiabionsono
biambote biena mu yeto mu diambu
dia Klisto.
7. Kadi mono yabaka kiese kiakingi
ye mbombolo mu zola kwaku, kadi
ntima miabavedila miavonguswa mu
ngeye, mpangi. 2 Kol. 7: 4.
8. I kuma bu ngiena kibakala kia-
kingi mu Klisto mu kusikidikisa momo
masongele,
9. mwanki mu diambu diazola ndu-
tidi bombidila. Bu ngiena mpila yoyo
mono Paulu, i muntu wanuna, bwabu
i nkole a Klisto Yesu mpe,
10. ikubombidila mu mwan' ami
uyabuta mu tuvambu tuami, i Onesimo.
1 Kol. 4: 15. Kolo. 4: 9.

11. Vakiakedi katoma kwa ngeye
ko, kansi bwabu tomene kwa beto
yaku, i yandi mvutudi kwa ngeye,
12. yandi mpila mosi ntim' ami,
13. unzolele simba mono kibeni, kidi
kansadila mu diambu diaku mu tuva-
mbu tuansamu wambote,
14. kansi kizolele vanga lekwa ko
ye kondwa banza diaku, kidi wote
waku ka wakala wankomono ko, kansi
wakinzodila.
15. Kadi nanga wavambana ye ngeye
mu lokula, mpasi wakala yandi diaka
mvu ya mvu,
16. ka bonso nanga diaka ko, kansi
lutidi nanga, i mpangi yazolwa, kwa
mono beni, kansi kwa ngeye kwakwi-
ngi beni ye mu nsuni ye mu Mfumu.
1 Tim. 6: 2.
17. Nkiangunu vo ungienina bonso
mpangi yaku, buna untambula nkievo
mono.
18. Kansi vo wakuvengi dilembolo
songa vo didi mfuka, tula dio mu ntalu
ami;
19. mono Paulu nsonekene mu kwa-
mi koko, mono ifuta; kivovele dio ko,
vo va ntandu ngeye kibeni i mfuka
kwa mono. 2 Tes. 3: 17.
20. Inga, mpangi, bika yatomuswa
kwa ngeye mu Mfumu; vongisa ntim'
ami mu Klisto.
21. Bu nsidi vuvu mu ntumumunu
aku, nsonekene kwa ngeye, bu nzeyi,
vo si walutila mampovele mu vanga.
22. Kansi va kimosi unkubikila nzo
mpe, kadi nsidi vuvu, vo si yakailwa
kwa yeno mu nsambulu zeno.
23. Epafala, nkole yami mu Klisto
Yesu, unidisi malembe, Kolo. 1: 7.
24. ye Malako, Alisatalako, Dema,
Luka, i bisadi yami.
25. Nlemvo wa Mfumu Yesu Klisto
wakala ye mpeve eno.
Ngal. 6: 18. Fili. 4: 23.

NKANDA KWA BAEBELEO.[1]

KAPU 1.

1. Klisto i nkwa waunene. 5. Luwawanu luankulu lutanga bobo.

Nzambi bu kakivovila mu nsi nkulu
kwa mase meto mu bambikudi
mpova zazingi ye zampila mu mpila,
mboki mu nsukulu alumbu biabi wa-
vova kwa yeto mu Mwana
4 Mose 12: 6 b.
2. ukasa mvingidi afwa diabiabio-
nsono, mu yandi mpe kavanga zinta-
ngu;
Loma 8: 17. Yoa. 1: 3. Kolo. 1: 15 b.
3. yandi bu kena ndekila yantentina
yankembo andi ye ndietokono anka-
dulu andi, bu katanga biabionsono mu
mambu malulendo luandi, buna bu
kakisila mpedoso amasumu, wavwanda
va lubakala luankwa waunene mu ka-
yengele, Eb. 8: 1. Lumb. 110: 1.
4. bu kalutusulwa zimbasi, bu ka-
vingila nkumbu yikubalutidi mu biza.
5. Kadi kwa nki ambasi kavovele
yonso ntangu: Ngeye u mwan' ami,
lumbu kiaki mono ibutidi? Diaka:
Mono si yakala se kwa yandi, yandi si
kakala mwana kwa mono?
Lumb. 2: 7. 2 Sam. 7: 14. Eb. 5: 5.
6. Bu kakotisa nsemokono diaka va
ntoto wena bantu, wavova: Mbasi za-
zonsono za Nzambi bika zansambila.
7. Mu diambu diazimbasi kavova:
Yandi ukitulanga mbasi zandi zimpeve
ye sielo biandi nlemo atia.
Lumb. 104: 4.
8. Kansi mu diambu dia Mwana vo:
Nzambi, kiandu kiaku kisikilanga mvu
miamvu ya mvu, mvwal' alusongo i
mvwal' akitinu kiaku. Lumb. 45: 6.
9. Ngeye wazola lunungu, wabela
kondwa kwalunungu, i kuma Nzambi,
i Nzambi aku, wakukusa mu mazi ma-
kiese beni ye zimpangi yaku zafiuma.
Lumb. 45: 7.
10. Ye: Ngeye, Mfumu, wasa ntoto
lufulu muna mbadukulu, mazulu i
mavanga mamoko maku.
Lumb. 102: 26.
11. Mau si mafuka, kansi ngeye usi-
kilanga, mamonsono si makituka ma-
nkulu nkievo mvwatu,
Lumb. 102: 27.

[1] vo bayibli.

12. bonso yunga si wabundika mo, si makituka, kansi ngeye wena umosi, mvu miaku ka milembwanga ko.
Lumb. 102: 28.

13. Kansi mu nki ambasi kavovele yonso ntangu: Vwanda va lubakala luami, nate ye mbeni tula ntantu miaku nkievo mfiduku amalu maku?
Lumb. 110: 1. Mat. 22: 44. Mav. 2: 34. 1 Kol. 15: 25. Eb. 10: 12 b.

14. Kadi zazonsono ka i mpeve zakisielo koe zafiduswa mu kisielo mu diambu diayau bana vingila fwa diampulusu? Lumb. 34: 7. 91: 11 b.

KAPU 2.

1. Ndubudulu mu keba mambu ma Klisto.
5. Nginunu ye nzangudulu a Yesu.

Ikuma tufwiti luta ye lutudila mu tala matuawilu, ka tuidi veka.

2. Kadi vo mambu mavovwa mu zimbasi masikalala, vo ntulumunu zazonsono ye nkolomono zatambula ndind' amvutudulu yasonga,
Ngal. 3: 19. 5 Mose 27: 26.

3. bwe si tuataba, vo tukondolo mpulusu yina yayinene mayindu, bu yakivovulwa mu Mfumu, yatusikudukwa kwa yau bawa, Eb. 12: 25.

4. Nzambi bu kata kimbangi mpe mu dimbu ye mangu ye tulendo tuampila zazingi ye mu kabila Mpeve yavedila, bwenina luzolo luandi.

5. Kadi Nzambi kalemvula ntoto wakwiza wena bantu kunsi azimbasi ko, i una utubikidi.

6. Kansi muntu watoma ta kimbangi mwankaka, wavova: Muntu i nki, bu ukumbambukilanga moyo, mwan' amuntu, vo ngeye ukuntalanga?
Lumb. 8: 4.

7. Ngeye wamvanga mu fintanguntangu kalutila zimbasi mu ke, wamvwika koloa kiankembo ye kianzitusu. Lumb. 8: 5.

8. Ngeye walemvula biabionsono kunsi amalu mandi, kadi bu kanlemvudila biabionsono, kasisa lekwa kikalembwa lemvula ko. Kansi bwabu ka tukimwenini kalemvudulwa biabionsono ko.
Lumb. 8: 6. 1 Kol. 15: 27. Mat. 28: 18. Mav. 2: 36. Ef. 1: 22. Fili. 2: 9.

9. Ndiena wavangwa mu fintanguntangu kalutila zimbasi mu ke, i Yesu, tukummonanga mu diambu diandungulu amfwilu kavwikwa koloa kiankembo ye kianzitusu, kidi yandi mu nlemvo a Nzambi kabimbila babonsono lufwa.

10. Kadi busongele kwa yandi, mu diambu diandi biabionsono biena, mu yandi biabionsono biena, bu katuala bana babingi ku nkembo, mu lungisa tuku diampulusu au mu ndungulu.

11. Kadi ndiena uvedisanga ye yau baveduswanga, buna bena batukidi mu umosi; mu bila kiokio kafwidi nsoni mu kubabika zimpangi ko,

12. bu kavova: Mono si yadeda nkumbu aku kwa zimpangi zami; mu monakanda diadibundu si yakuyimbidila masika. Lumb. 22: 22.

13. Diaka: Mono si yasa vuvu mu yandi; diaka: Tala, mono ye bana bampana Nzambi.
Yes. 8: 17, 18. 2 Sam. 22: 3.

14. Nkiangunu bana bu bakalanga ntuadi ye menga ye nsuni, buna yandi mpe bonso bobo kakadila ntuadi abimosi, kidi mu mfwilu kakabikisa ndiena wakala ngolo mu lufwa, i nkadi ampemba,
Yoa. 1: 14. 1 Kol. 15: 26, 54 b. 2 Tim. 1: 10.

15. ye kangula yau babonsono balemvuka kwa kinanga mu zingu kiau kiakionsono mu wonga walufwa.

16. Kadi mu kedika katambulanga zimbasi ko, kansi nkun' a Abalahami katambulanga.

17. Nkiangunu yandi wafwiti fwanukuswa ye zimpangi mu mamonsono, kidi kakala nkenda ye ngudi anganga yankwikizi mu Nzambi mu bwila masumu mabantu kodi.
Eb. 4: 15. 5: 2.

18. Kadi bu kalungwa, yandi kibeni bu kavukumunwa, buna lenda sadisa bavukumunwanga.

KAPU 3.

1. Ndubudulu mu tala kwa Yesu 7. ye mu lembwa kolama.

Nkiangunu, luzimpangi zavedila, bankwa ntuadi ambokolo akizulu, lutonwa ntumwa ye ngudi angang' antambudulu eto, i Yesu,

2. bu kakala nkwikizi kwa ndiena wamvanga, bonso mpe Mose mu nzo andi yamvimba. 4 Mose 12: 7.

3. Kadi yandi wabanzulwa vo fweni mu nkembolo yayingi ye Mose zafiuma, bonso ndiena wakubika nzo ulutidi nzo mu nzitusu.

4. Kadi nzo zazonsono zikubukwanga kwa muntu, kansi wakubika biabionsono i Nzambi.

5. Mose wakala nkwikizi mu nzo

andi yamvimba bonso sielo mu ta kimbangi mu mambu makana vovwa,
4 Mose 12: 7.
6. kansi Klisto bonso mwana mu nzo andi, nzo andi i yeto, vo tusimbanga kibakala ye luyanu biavuvu nakekete nate ye nsukulu.
Eb. 10: 21 b. 3: 14. 1 Kol. 3: 16. 1 Tim. 3: 15. Mat. 24: 13.
7. I kuma bonso buvovele Mpeve yavedila : Lumbu ki vo luwilu nding' andi, Lumb. 95: 7 b.
8. ka lubadisani ntima mieno ko bonso mu mfwemono mu lumbu kiampukumunu mu nsi yankatu, 4 Mose 20: 1 b.
9. muyavukumunwa mu ntontolo kwa mase meno, mamona mavanga mami mu makumaia mamvu.
10. Nkiangunu yakankumukina mbandu yoyo, yavova : Ntangu zazonsono bazimbalanga mu ntima miau, kansi ka bazaya nzila zami ko,
11. i diau yadia ndefi mu nganzi zami : Ka bakoti mu vundulu kiami ko.
12. Luzimpangi, lutala, kanivo ka mwidi kala mu umosi mu yeno ntima wambi udimbulanga minu, bu kasotokene mu Nzambi amoyo, Eb. 12: 15.
13. kansi lubombasana lumbu ka lumbu bibikwanga lumbu ki ; kidi buna luena muntu kabaduswa mu kinkita kiamasumu ko.
14. Kadi yeto tuayikidi bankwa ntuadi a Klisto, vo tusimbanga mbadukulu avuvu kieto nakekete nate ye nsukulu. Eb. 3: 6.
15. Bu bavovanga : Lumbu ki, vo luwilu nding' andi, ka lubadisani ntima mieno ko, bonso mu mfwemono ;
16. kadi banani bafwema, bu bakiwila ? Kadi ka babonsono bavaika mu nsi a Ngipiti mu Mose koe ?
17. Kwa banani kakankumukina makumaia mamvu ? Kadi ka yau bavola masumu koe ? Nitu zau zabwa mu nsi yankatu. 4 Mose 14: 29.
18. Kansi kwa banani kadila ndefi, vo ka bakoti mu vundulu kiandi ko, vo ka kwa bakolama ko ? Yoa. 3: 36.
19. Tumweni, vo balembana kota mu diambu diandimbulu aminu.
Eb. 4: 6.

KAPU 4.

1. Nsilulu avundulu kiabiza. 11. Ndubudulu mu kota kio.

Nkiangunu nsilulu bu yakidi mu kota mu vundulu kiandi, bika tuatina, kanivo buna luena muntu ka widi monwa, vo sidi ku manima.

2. Kadi yeto mpe tuatambula nsamu wambote bumosi bonso yau, kansi mambu mangwa ka mabatomisa nitu ko, kadi mu minu ka masangwa ko ye yau bawa mo.
3. Kadi yeto tulekanga minu tukotanga mu vundulu, bonso bukavova : Bonso buyadia ndefi mu nganzi zami : Ka bakoti mu vundulu kiami ko, mpeleko mavanga makivangulwa tuka mu ntudulu alufulu luanza.
4. Kadi mwankaka yandi wavovila lumbu kiansambodia bwabu : Nzambi wavunda mu mavanga mandi mamonsono mu lumbu kiansambodia ;
1 Mose 2: 2.
5. mwamu diaka vo : Ka bakoti mu vundulu kiami ko. Lumb. 95: 11.
6. Nkiangunu bu disidi, vo bankaka si ba kio kota, kansi bateka tambula nsamu wambote ka bakota mu diambu diankolomono ko,
7. buna yandi wavutukidi tunguna lumbu kiakingandi, bu kavovele mu Davidi landila ntangu yina yayingi : Lumbu ki, bonso bwateka vovwa : Lumbi ki, vo luwilu nding' andi, ka lubadisani ntima mieno ko.
8. Kadi vo Yosua wabavundisa, nga kabika lumbu kiankaka kialanda ko.
Yos. 22: 4. 5 Mose 31: 7.
9. Nkiangunu vundulu kialumingu kisidi kwa bantu ba Nzambi.
10. Kadi wakota mu vundulu kiandi, yandi kibeni mpe wavunda mu mavanga mandi, bonso Nzambi mu mayandi kibeni. Nzai. 14: 13.
11. Nkiangunu bika tuasa kimfuzi mu kota mu vundulu kiokio, kidi muntu nkutu kabwa mu kifwani kimosi kiankolomono ko.
12. Kadi mambu ma Nzambi mena moyo, masadikilanga, malutidi meno beni mu kionso sabala kiena yeku-yeku meno, mazokamanga, nate ye mavambisanga mwela ye mpeve, madikulu ye nluku, mena ngolo mu fundisa mabanza ye ntukani biantima ;
1 Pet. 1: 23. Yes. 49: 2.
13. ka mwenani lekwa kiasemwa kilembolo monika va luse luandi ko, kansi biabionsono biena mpene ye bisenzele mu meso mandi, i kwa yandi si tuadedisa mambu.
14. Nkiangunu bu tuena ngudi anganga yayinene beni yavioka mu mazulu, i Yesu, Mwan' a Nzambi, bika tuasimba ntambudulu eto nakekete.
Eb. 3: 1. 7: 26. 8: 3. 9: 11, 24. 10: 23. 2 Tes. 2: 15.
15. Kadi yeto ka tuena ye ngudi

anganga yilembolo lenda fwila nkenda mu kindakana kweto ko, kansi umosi wavukumunu mu yayonsono detila ye yeto kansi mu kondwa masumu.
Eb. 2: 17 b. 5: 2.
16. Nkiangunu tuendano ye kibakala ku kiandu kianlemvo, kidi tuatambula nkenda ye mona nlemvo mu saduswa mu ntangu yifweni.

KAPU 5.

1. Klisto i ngudi anganga bonso bwena Melekisedeki. 11. Kiadi mu diambu diabayibli bakidi ku manima mu zaya Nzambi.

Kadi yonso yonso ngudi anganga, bu yisolwanga mu bantu, yitumbwanga mu diambu diabantu mu bina bia Nzambi, kidi kanata minkailu ye minkailu miamponda mu masumu,
Eb. 8: 3. 9: 9.
2. bu kalenda vibidila balembolo zaya ye bazimbala, kadi yandi kibeni wazungwa kwa kindakana, Eb. 4: 15.
3. mu diambu diodio bindamene mu nata nkailu mu masumu, bonso mu bantu i bobo mpe mu yandi kibeni.
4. Muntu nkutu kalendi kukibongila nzitusu wowo ko, kansi ndiena wabokulwa kwa Nzambi bumosi bonso Aloni. 2 Mose 28: 1.
5. Mpila mosi mpe Klisto kakikembila ko mu kala ngudi anganga, kansi ndiena wavova kwa yandi: Ngeye i Mwan' ami, lumbu ki mono ibutidi,
Lumb. 2: 7.
6. bonso bukavovele mwankaka mpe: Ngeye i nganga mvu ya mvu, bonso bwenina kinganga kia Melekisedeki.
Lumb. 110: 4.
7. I yandi mu lumbu biansuni andi bu kanata ndombolo ye mbombodolo mu mbokolo zangolo ye mansanga kwa yandi walenda kumvulusa mu lufwa, wawilwa mu diambu diavumi kiandi kia Nzambi,
Luk. 22: 42, 44. Mat. 27: 46, 50. Mal. 14: 33 b.
8. mpeleko i Mwana, walonguka tumama mu momo makalungwa,
9. bu kamana lunga, wayika bila kiampulusu yamvu ya mvu kwa babonsono bakuntumamananga, Eb. 2: 10.
10. wabikwa ngudi anganga kwa Nzambi, bonso bwena kinganga kia Melekisedeki.
11. Mu ndiena tuena mamingi mu vova mena zitu mu bangula, kadi luayikidi fuki mu matu.
12. Kadi mpeleko mu diambu diantangu lufwiti kala minlongi, kansi luena nsatu diaka mu longwa mbadukulu ansamu mia Nzambi; luayikidi bampila yoyo vo luena nsatu amamvumina, ka dia kwangolo ko. 1 Kol. 3: 1.
13. Kadi wonso utambulanga mamvumina wena ku vividi mu mambu malunungu, kadi yandi i mwana wanswa,
14. kansi dia kwangolo kwena kwa bamana lunga, i yau mu diambu diafu bayukuswa madiela mau mu swaswasa mambote ye mambi. 1 Kol. 14: 20.

KAPU 6.

1. Ndubudulu mu tatamana mu lunga 4. ye mu tina sotuka mu Nzambi. 9. Vuvu kiakidi mu bayibli.

Ikuma bika tuasisa mambu mambadukulu ma Klisto ye tuaduswa ku lunga ye lembwa sa lufulu diaka mu mpilulu amadiela mu mavanga mafwa ye mu minu mu Nzambi
Eb. 5: 12. 1 Kol. 3: 10.
2. ye longi diambotokolo ye ntudulu amoko, mu mfulukulu abafwa ye nzengolo yamvu ya mvu.
3. Momo si tuavanga, vo Nzambi yambudi mo.
4. Kadi bakikienzukila vakiakedi ye bimba nkailu akizulu ye kala ntuadi ye Mpeve yavedila Eb. 10: 26 b.
5. ye bimba diambu diabiza dia Nzambi ye tulendo tuantangu zakwiza
6. ye vengama, ka bulendakana ko mu kubavilula diela diaka, bu bakukikomina Mwan' a Nzambi va kulunsi, bu bantiakisanga. 2 Pet. 2: 20.
7. Kadi ntoto unwanga mvula ziubwilulu mbwa zazingi ye ubutanga biankunzu bitomene kwa yau, mu diambu diayau uvatulwanga mpe, utambulanga nsakumunu kwa Nzambi,
8. kansi vo umenisanga mpanga ye nsolokoto, buna ka ufweni ko, wena lukufi ye nsingulu yisukilanga mu yoka.
1 Mose 3: 17 b. Yes. 5: 2, 4, 6. Hos. 10: 8.
9. Lubakiazolwa, tulekokoso minu mu yeno mu momo malutidi ye momo mananamene ye mpulusu, mpeleko tuvovele bobo.
10. Kadi Nzambi ka nkwa kondwa kwalunungu ko, nkievo si kavilakana salu kieno ye zola kuluasonga nkumbu andi, bu luasadila bavedila, luakidi kubasadilanga.
Mat. 10: 42. 25: 40. Mal. 9: 41. Yoa. 13: 20. 1 Tes. 1: 3.
11. Tuzolele, vo buna luena muntu

muntu kasonga kimfuzi kimosi mu lusikuduku luavuvu nate ye nsukulu,

12. ka luidi kala fuki, kansi tanginina bavingilanga fwa diansilulu mu minu ye mu mvibudulu.

13. Kadi Nzambi bu kasila nsilulu kwa Abalahami, buna bu kakondwa walutila mu nene mu dila ndefi, wakidila ndefi, 1 Mose 22: 16 b. Lumb. 105: 8 b.

14. wavova: Kedika, sakumuna si yakusakumuna, niekisa si yakuniekisa.

15. Bu kamana songa mvibudulu bonso bobo, mboki watambula nsilulu.

16. Kadi bantu badianga ndefi mu ulutidi waunene, mu mpaka zazonsono ndefi i nsukusulu mu lusikuduku.

17. Mu momo Nzambi bu kaluta ye lutudila mu songa mvingidi miafwa diansilulu nakingwi kialukanu luandi, buna wakambikisa mu ndefi,

18. kidi yeto mu mambu mole manangwi makamalendi vuna Nzambi ko tuakala mbombolo yangolo, i yeto tuatinina ku simbidila vuvu kiena ku ntuala Tit. 1: 2. 4 Mose 23: 19.

19. kituena nkievo mbwa akumbi amwela yena yavakama ye nakekete ye kotanga nate ye kina kiena mu ngudi angumbu 3 Mose 16: 2.

20. mwakota Yesu, i ntekidi mu yeto, wayika ngudi anganga mu kinganga kia Melekisedeki mvu ya mvu.
Eb. 3: 1. 4: 14. 5: 6. 8: 1. 9: 11 b.

KAPU 7.

1. Melekisedeki bonso bukena, 4. bonso bukalutidi Abalahami ye Levi, 11. bonso bwena kinganga kia Melekisedeki. 26. Kinganga kiangudi anganga kialuwawanu luampa.

Kadi ndiena Melekisedeki, i ntinu a Salemi ye ngang' a Nzambi-Mpungu, wabwabana ye Abalahami, bu katuka mu mpondolo amintinu, wansakumuna, 1 Mose 14: 18 b.

2. Abalahami wankabila buku kiakumi-kumi mu biabionsono; wena mbangula yayi, va ntete ntinu alunungu, mboki ntinu a Salemi mpe, i mpila mosi ye ntinu ayenge,

3. wakondwa se, wakondwa mbuta, wakondwa mvila, wakondwa mbadukulu alumbu ye nsukulu amoyo, kansi wafwanukuswa ye Mwan' a Nzambi, usikidilanga nganga ntangu ka ntangu.

4. Lutala bonso bukena waunene, yandi wavewa buku kiakumi-kumi kiabintani bialutila kwa Abalahami, i se diakanda.

5. Bana ba Levi batambulanga kinganga bena nsikudukusu mu bonga bonso bwena nsiku buku kiakumikumi kwa bantu, i kwa mpangi zau, mpeleko zavaika mu luketo lua Abalahami. 4 Mose 18: 21 b. 5 Mose 18: 1 b.

6. Kansi ndiena ukondolo mu mvil' au wabonga buku kiakumi-kumi kwa Abalahami ye wasakumuna ndiena wakala ye zinsilulu.

7. Kansi diadi ka diena mpaka ko, vo wauke usakumunwanga kwa waunene.

8. Vava bantu bafwanga babonganga buku kiakumi-kumi, kansi vana umosi watelwa kimbangi, vo wena moyo,

9. edi tulenda vova: Levi ubonganga buku kiakumi-kumi wavana buku kiakumi-kumi mu Abalahami,

10. kadi yandi wakala mu luketo luasandi, Melekisedeki bu kambwabana.

11. Kansi vo lunga kwakala mu kinganga kiabalevita—kadi mu kiau bantu batudulwa nsiku—buna nki ansatu diaka, vo nganga yampila yankaka yatonganana bwenina kinganga kia Melekisedeki, kabikwa bwenina kinganga kia Aloni ko?

12. Kadi kinganga bu kivilulu, buna nsiku mpe mibindamene mu vilulwa.

13. Kadi ndiena wavovulwa mambu momo wakedi ntuadi ye kanda diankaka diakondwa muntu watala zikwa.

14. Kadi busenzele, vo Mfumu eto watumbuka mu Yuda, i kanda dialembwa vovila Mose diambu mu banganga.

15. Bulutidi ye bulutididi mu senza, vo nganga yitongananene bonso bwena kinganga kia Melekisedeki,

16. wayika bo ka bonso bwena nsiku wansikudukusu akinsuni ko, kansi bwena lulendo luamoyo ulembolo nienga.

17. Kadi watelwa kimbangi: Ngeye i ngang' mvu ya mvu bonso bwena kinganga kia Melekisedeki.

18. Kadi nkatulu ansikudukusu yateka kala yena mu diambu dia yena kindakana ye kondwa kwatoma,

19. —kadi nsiku ka mialungisa diambu ko—kansi nkotoso avuvu kilutidi, mu kiau tufinangananga ye Nzambi.
Mav. 13: 38 b. Ef. 2: 18. 3: 11 b.

20. Bu dialembwa vangwa ye kondwa ndefi—kadi babana bayika banganga ye kondwa ndefi,

21. kansi ndieu mu ndefi kwa yandi wavova mu yandi: Mfumu didi ndefi,

kanionguluki ko: Ngeye i nganga mvu ya mvu—
22. i buna Yesu wayika nikwa mvindu mu luwawanu lulutidi beni mu mbote. Eb. 8: 6.
23. Baba bayika nganga zazingi, kadi bakakulwa kwa lufwa mu sikila.
24. Kansi ndiena bu kasikilanga mvu ya mvu wena ye kinganga kiatunda, Eb. 9: 24 b.
25. i kuma lenda mana vulusa bafinamanga mu yandi kwa Nzambi; wena moyo ntangu zazonsono mu kubadila mvutu. Yoa. 14: 6.
26. Kadi ngudi anganga yampila yoyo wafwana kwa yeto, wavedila, wakondwa yayibi, walembwa sambukuswa, wavanguka ye bankwa masumu, ulutidi mazulu mu zangama, Eb. 4: 14 b.
27. ulembolo kala nkinzi mu nata lumbu ka lumbu bonso ngudi zanganga ziteka natanga minkailu mu mau masumu mboki mu mabantu, kadi yandi wavanga bo kiamakulu, bu kakivana nkailu azikwa. Eb. 5: 3. 9: 7, 12.
28. Kadi nsiku mitumbanga bantu ngudi zanganga zena kindakana, kansi mambu mandefi mazimunina mu nsiku matumbanga Mwana, walunga mu mvu ya mvu. Eb. 5: 1 b.

KAPU 8.

1. Luwawanu luampa ye luankulu.

Kansi tezo kiamambu matuvovele i kiaki: Yeto tuena ngudi anganga yampila yoyo yivwandanga va lubakala luakiandu kiankwa waunene mu mazulu,
Lumb. 110: 1. Ef. 1: 20. Kolo. 3: 1. Eb. 1: 3. 12: 2.
2. bonso sielo mu kinlongo ye mu vwala diakoto diakedika diatunga Mfumu, ka muntu ko. Eb. 9: 24.
3. Kadi ngudi zanganga zazonsono zitumbwanga mu diambu dianata nkailu ye nkailu miamponda, i kuma bwena nkinzi, vo ndiena mpe wena kikafwiti nata. Eb. 5: 1.
4. Nkiangunu vo wena va ntoto, nga ka nganga ko, bu bena banatanga minkailu, bonso bwena nsiku,
5. basadilanga kifwani ye kini kiabina biakizulu, bonso bwazaikuswa Mose, bu kakana manisa vwala diakoto, kadi yandi wavova: Tala, ngeye si wavanga biabionsono, bonso bwena kifwani kiwasongwa vana mongo.
Eb. 10: 1. 2 Mose 25: 40. Mav. 7: 44.
6. Kansi bwabu yandi watambula salu kilutidi beni mu biza, bu i nwawasi aluwawanu lulutidi mu mbote luakangwa mu nsilulu zilutidi mbote.
Eb. 7: 22. 2 Kol. 3: 6 b.
7. Kadi vo luna luantete luakondwa lusembo, nga luankaka ka lukutu tombwa fulu ko.
8. Kadi wavova, bu kasemba: Mfumu vovele: Tala, lumbu bikwizanga mono si yamanisa luwawanu luampa mu nzo a Isaeli ye nzo a Yuda,
9. ka bonso bwena luwawanu luna ko luyavanga ye mase mau kina lumbu kiyabasimba mu moko mu kubavaikisa mu nsi a Ngipiti, kadi ka basikila mu luwawanu luami ko, kiabakadila mayindu ko, buvovele Mfumu.
10. Mfumu vovele: Kadi lualu i luwawanu lungina wawana ye nzo a Isaeli ndandani alumbu bina, bu ivana nsiku miami mu madiela mau, si yasonika mio mu ntima miau, mono si yakala Nzambi kwa yau, yau si bakala bantu kwa mono.
Loma 11: 26 b. 2 Kol. 6: 16. Eb. 10: 16.
11. Yau ka bavutuki longasana muntu ye mwisi mbanza yandi ko ye muntu ye mpangi yandi ko ye vova: Nazayi Mfumu! Kadi babonsono si bakunzaya tuka mu wauke nate ye waunene mu yau, Yes. 54: 13. 1 Yoa. 2: 27.
12. kadi si yafwila kondwa kwau kwalunungu nkenda, masumu mau kivutuki mo bambukila moyo ko.
Eb. 10: 17.
13. Bu kavovele luampa, wavanga luna luantete luankulu. Kansi kionso kiayikidi kiankulu ye kianuna kiena lukufi ye lala.

KAPU 9.

1. Bonso bwasambudulwa Nzambi mu luwawanu luankulu. 11. Nkailu azikwa angudi anganga Yesu Klisto.

Nkiangunu luwawanu luantete luakala mpe nkondo miansadulu a Nzambi ye kinlongo kiakinza.
2 Mose 25: 1 b. 40: 3 b.
2. Kadi vwala diakoto diakubukwa, diantete, diakala kebolo kiamwinda ye meza ye mampa matensukwa, dibikwanga dianlongo.
3. Kansi ku nim' akimpengi kiankaka, i vwala diakoto diabikwanga dianlongo ye nlongo, 2 Mose 26: 31 b.
4. diakala zikwa diawola diamfwitisila mwisi ye nkela yaluwawanu yaladukwa wola mu tueka tuatonsono, mwakala foya diawola diakala mana

ye nkawa a Aloni wavekita ye matadi maluwawanu.

2 Mose 16: 33. 25: 16. 4 Mose 17: 10.

5. Va ntandu ayau bakeluba bankembo bayitalala va kiandu kianlemvo. Mu lekwa biobio mu kimosi kimosi ka tulendi vova bwabu ko.

6. Lekwa biobio bu biakubukwa bonso bobo, banganga bakotanga ntangu zazonsono mu vwala diantete diakoto, bamanisanga salu biau.

7. Kansi mu dianzole ngudi anganga kaka ukotanga nkota mosi mosi mvu mvu ; kakondolo menga ko makanatanga mu diambu diayandi kibeni ye mu masumu madiba mabantu.

2 Mose 30: 10. 3 Mose 16: 1 b., 17, 34.

8. Mpeve yavedila bu yisanga diadi, vo nzil' akinlongo ka yazaikusu nate ye bwabu ko, vwala diantete diakoto bu diakidi, Eb. 10: 19 b.

9. diau i ngana yantangu yayi bwabu, bonso buyenina bunatwanga nkailu ye minkailu miamponda milembane lungisa basalanga mu diambu diakansansa,

10. bu biena va kimosi ye dia ye ndwinu ye nsukulu zampila mu mpila, nkondo miansuni miatulwa nate ye ntangu yansungukulu.

2 Mose 19: 10. 29: 4. 30: 18 b. 3 Mose 11: 1 b. 4 Mose 19: 7 b. Kolo. 2: 16.

11. Kansi Klisto bu kayiza bonso ngudi anganga mu biambote biakwiza mu vwala diakoto dilutidi nene ye lunga, dialembwa vangwa mu moko, i mpila mosi : ka diansemono yayi ko,

Eb. 8: 1. 10: 1.

12. ka mu menga mazinkombo ye menga mabana bangombe mpe ko, kansi mu mandi menga wakota kiamakulu mu kinlongo, bu kakibakila nkudulu yamvu ya mvu.

Eb. 10: 10, 14. 1 Pet. 1: 18 b. Mav. 20: 28.

13. Kadi vo menga mankombo ye mangombe zambakala ye ntoto ampolo wangombe yankento, bu bilembwanga va basumuka, bivedisanga mu mpedoso ansuni, 3 Mose 16: 1 b. 4 Mose 19: 1 b.

14. buna vele menga ma Klisto wakivana nkailu azikwa mu Mpeve yamvu ya mvu ye kondwa kwakieta kwa Nzambi si maluta vedisa kansansa kieto mu mavanga mafwa mu sadila Nzambi amoyo.

Ngal. 1: 4. 2: 20. Tit. 2: 14. 1 Yoa. 1: 7.

15. I kuma yandi i nwawasi aluwawanu luampa, kidi babokulwa batambula nsilulu yafwa diamvu ya mvu, lufwa bu luakifwilwa mu nkudulu mu ntulumunu zakala mu luwawanu luantete.

Eb. 12: 24. Loma 8: 25. 1 Tim. 2: 5 b. 1 Pet. 3: 18.

16. Kadi vena nkand' adifwa, i vana vena nkinzi, vo mfwilu andiena wavanga nkand' adifwa yina kala.

17. Kadi nkand' adifwa wena wasiama mu bafwa, kadi widi ntangu nkutu ka wena ngolo ko, vo ndiena wavanga wo wena moyo.

18. I kuma luwawanu luantete ka luabiekwa ye kondwa menga ko.

19. Kadi nsikudukusu zazonsono bu zavovwa kwa Mose kwa bantu babonsono, bonso bwenina nsiku, buna yandi wabonga menga mabana bangombe ye mankombo ye nlangu ye mika miampumbu ye isopi, walemba mo va wau kibeni nkanda ye bantu babonsono,

20. wavova : Momo i menga maluwawanu luasikidikisa Nzambi kwa yeno. 2 Mose 24: 8.

21. Kansi walemba mpe menga va vwala diakoto ye wumbwa biabionsono biansadulu.

22. Fisidi nga bonso bwena nsiku, biabionsono biveduswanga mu menga, vakondolo ntengolo amenga, ka vena ngiambudulu ko. 3 Mose 17: 11.

23. Nkiangunu nkinzi wena, vo bifwani biobio biena mu mazulu biaveduswa mu momo, kansi biau kibeni biakizulu mu nkailu azikwa ulutidi biobio mu mbote.

24. Kadi Klisto kakota mu kinlongo kiavangwa mu moko ko, kifwani kiakina kiakedika, kansi mu diau kibeni zulu mu diambu diakukisonga va luse lua Nzambi mu diambu dieto.

25. Ka mu diambu diakukitula mpe va zikwa ntula zazingi ko, bonso bukotanga ngudi anganga mu kinlongo mvu ka mvu mu menga mangana.

2 Mose 30: 10. 3 Mose 16: 1 b., 34. Eb. 7: 27.

26. Vo i bobo nga kafwiti lungwa ndungwa zazingi tuka mu ntudulu alufulu luanza, kansi bwabu yandi wamonika kiamakulu mu nsukulu antangu yayi mu diambu diakatula masumu mu nkailu azikwa wayandi kibeni.

27. Bantu bu balundulwa fwa kiamakulu, landila diodio i mfundusu,

28. mpila mosi Klisto mpe bu katulwa va zikwa kiamakulu mu diambu dianata masumu mababingi, si kamonika mbonika yanzole ye kondwa masumu mu vulusa bakumvingilanga.

Mat. 26: 28. Loma 5: 6, 8. 1 Pet. 3: 18.

KAPU 10.

1. Nkailu azikwa mu masumu ka unungisanga ko, 11. kansi nkailu a Klisto. 19. Ndubudulu mu kwenda kwa Nzambi. 26. Mfundusu abadimbula minu. 32. Ndubudulu mu tatamana.

Kadi nsiku miena kini kiabina biambote biakwiza, kansi ka lunitu luau kibeni luabilekwa ko, widi ntangu nkutu mu nkailu miomio miazikwa mibanatanga mvu ka mvu ntangu ka ntangu ka milendi lungisa bakwiza finanganingi ko.
Kolo. 2: 17. Eb. 8: 5. 9: 9, 25.

2. Vo i bobo ka mialembwa mu natwa koe, kadi basadilanga, bu bavedele kiamakulu, ka bavutukidi kala kansansa kiamasumu ko?

3. Kansi mu miau mubambukulwanga moyo mvu ka mvu mu masumu.

4. Kadi ka bulendakane ko, vo menga mangombe zambakala ye mankombo mafwiti katula masumu.

5. Nkiangunu kavovele, bu kakotele mu nza: Ngeye kuzolele nkailu miamponda ye minkailu ko, kansi wankubikila nitu. Lumb. 40: 6 b. 51: 16.

6. Kwazolakana ye minkailu miangioka ye miangiokolo amasumu ko.

7. Buna yavova: Tala, ikwiza kwami; mu zingu diankanda mwasonama mu mono, mu vanga luzolo luaku, u Nzambi.

8. Bu kavovele va ntandu: Nkailu miamponda ye minkailu ye minkailu miangioka ye miangiokolo amasumu kuzolele mio ko ye kuzolakene mio ko, miau minatwanga bwenina nsiku,

9. buna mboki kavova: Tala, mono ikwiza mu vanga luzolo luaku. Yandi katudi diantete, kidi kasikidika dianzole,

10. i mu luzolo lolo tuabiekwa kiamakulu mu nkailu anitu a Yesu Klisto.
Kolo. 1: 22. 1 Pet. 2: 24.

11. Nganga zazonsono zitelamanga, zisalanga lumbu ka lumbu, zinatanga ntangu zazingi nkailu mimosi milembane masumu katula widi ntangu nkutu.

12. Kansi ndiena bu kakinatina nkailu mosi kaka azikwa mu masumu, wavwanda kiamakulu va lubakala lua Nzambi, Eb. 1: 3, 13. 8: 1.

13. tuka bwabu wakidi vingilanga, nate ye ntantu miandi miatulwa kunsi amalu mandi.
Lumb. 110: 1. 1 Kol. 15: 25. Mat. 22: 44.

14. Kadi mu nkailu mosi kaka walungisa kiamakulu babiekwanga.

15. Mpeve yavedila yikututelanga kimbangi mpe, bu kakivovila:

16. Lualu i luwawanu luivanga ye yau, landila lumbu bina, buvovele Mfumu: Bu ivana nsiku miami mu ntima miau, si yasonika mio mu madiela mau mpe, Yel. 31: 31.

17. masumu mau ye kimpumbulu kiau kivutuki bio bambukila moyo ko.

18. Kansi vena ngiambudulu abiobio, ka vena nkailu mu masumu diaka ko.

19. Nkiangunu luzimpangi, bu tuena kibakala kiankotila mu kinlongo mu menga ma Yesu, Eb. 4: 14 b. 9: 7.

20. i nzila yikatubiekila bonso nzila yampa ye yamoyo mu ngumbu, i mu nsuni andi,

21. bu tuena nganga yayineue va ntandu anzo a Nzambi,

22. bika tuafinama mu ntima miakedika mu lusikuduku luaminu, bu tulembolo mu ntima mieto ye tukondolo kansansa kiambi ye tusukulu nitu mu nlangu wavedila;

23. bika tuasimbidila ntambudulu avuvu nakekete, kadi wasila wankwikizi wena,

24. bika tuatalasana mu vemasana mu zola ye mavanga mabiza,

25. tulembwa sisa lukutukunu luayeto kibeni, bonso bwena fu kiabankaka, kansi tubombasana ye tulutila bo, bu lumweni, vo lumbu kifinangene.
Loma 13: 11 b. 2 Pet. 3: 9, 11, 14.

26. Kadi vo tukana vola masumu, bu tuakitambudidi nzailu yakedika, buna ka musidi diaka nkailu azikwa mu masumu ko,

27. kansi mpingulu yansisi yamfundusu ye vema kwatia kwamanisa minkakididi. Sef. 1: 18. 3: 8. Yes. 26: 11.

28. Wonso wakabikisa nsiku mia Mose ufwanga ye kondolo nkenda mu diambu diamambu mambangi zole vo zitatu; 4 Mose 35: 30. 5 Mose 17: 6. 19: 15.

29. nki andongi yayingi yilutidi mu mbi lubenzi, vo ndiena kabanzulwa fweni wadiatikisa Mwan' a Nzambi ye wabanzila menga maluwawanu makabiekwa bonso kondwa kwanlongo ye wavweza Mpeve yanlemvo?

30. Kadi tuzeyi wavova: Ndinda uvwilu kwa mono, mono ivutula wo; diaka vo: Mfumu si kafundisa bantu bandi.
5 Mose 32: 35 b. Loma 12: 19. Lumb. 135: 14.

31. Nsisi beni mu bwa mu moko ma Nzambi amoyo.

32. Lubambuka moyo mu lumbu

biatekila, bu luakikienzudulwa, luavibidila ndwanunu yayingi yandungulu,
33. bu luasongwa bonso kimpa kiamona-meso mu ntiakulu ye nzungu, luayika bankwa ntuadi ye yau bakalasananganga bobo.
34. Kadi luafwila zinkole nkenda, mu kiese luatambula mu tanwa mbongo zeno, bu luzeyi, vo yeno kibeni luena mbongo zilutidi zisikilanga.
Mat. 5: 12. 6: 19 b. 19: 21.
35. Nkiangunu ka luvetani kibakala kieno ko kiena nsendo waunene.
36. Kadi ntatumunu luena nsatu, kidi luatambula nsilulu, bu luakivangila luzolo lua Nzambi.
37. Kadi fintangu-ntangu fiuma mboki ndiena wakwiza, ukwiza yizi, kazingi ko. Hab. 2: 3.
38. Kansi nkwa lunungu ami si kakala moyo mu minu, vo si kavutuka manima, mwel' ami ka ukunzolakana ko. Hab. 2: 4.
39. Kansi yeto ka tuena mu bavutukanga manima ku vila ko, kansi mu balekanga minu mu baka mwela ndandu.

KAPU 11.

1. Minu bonso bukiena. 3. Bankaka bakala ye minu kiakinene.

Kansi minu i vuvu kiasikalala kiabina bisilwanga vuvu ye mbakusu alekwa bilembolo monika,
2. kadi mu kiau bakulu batambula kimbangi.
3. Mu minu tuvisidi, vo zintangu zakubukwa mu diambu dimosi dia Nzambi, kidi bina bimonwanga ka biatuka mu bina bimonikanga ko.
1 Mose 1: 1 b. Lumb. 33. 6. 148: 5.
4. Mu minu Abeli wanata nkailu waunene wazikwa kwa Nzambi ye Kaini wauke, mu kiau watelwa kimbangi, vo wakala walunungu, Nzambi bu kata kimbangi mu nkailu miandi, mu kiau kakidi vova, bu kakifwila. 1 Mose 4: 4.
5. Mu minu Hanoki wasekulwa, kidi kamona lufwa ko, kavutuka solulwa ko, kadi Nzambi wansekula, kadi bu kakisekudulwa, wakitelwa kimbangi, vo watoma zolakana kwa Nzambi.
1 Mose 5: 22 b.
6. Kansi mu kondwa minu ka bulendi toma zolakana kwa Nzambi ko, kadi wonso wizidi kwa Nzambi, fwiti leka minu kaka, vo wena, ye vo i nsendi abakuntombanga.
7. Mu minu Noa wakubika nzaza mu vulusa nzo andi, bu kazaikusulwa mu bina bikabibadiki monika, wabwilwa vumi kia Nzambi, mu kiau wabedisa nza, wakala mvingidi afwa dialunungu lolo luena bwenina minu.
1 Mose 6: 8 b.
8. Mu minu Abalahami watumamana, bu kabokulwa mu kwenda ku vuma kikakana tambula bonso difwa, yandi wavaika, walembwa zaya kukaluakila.
1 Mose 12: 1 b.
9. Mu minu yandi wakadila kinzenza mu nsi ansilulu nkievo mu nsi yanzenza, wakundanga mu nzo yakoto ye Isaki ye Yakobi bakala mimvingidi yandi miafwa miansilulu yimosi.
10. Kadi wavingila mbanza yina yena tufulu, yena nkete ye ntungi i Nzambi. Eb. 12: 22. 13: 14.
11. Mu minu yandi kibeni Sala wabaka ngolo mu yaka, bu kakiviokila mimvu, kadi yandi wabanza ndiena wasila wankwikizi.
1 Mose 17: 19. Loma 4: 19.
12. Nkiangunu kwa mosi, yandi nkievo wafwa, babingi babutwa bonso mbwetete zazulu mu ntalu ye bonso nienge ulembolo tangakana va simu diambu. 1 Mose 15: 5. 22: 17.
13. Mu minu yau babonsono bafwa, bu ka bakitambudila zinsilulu ko, kansi bamona zo nseke, bakamba zo malembe, batambudila, vo yau i mbumini ye zinzenza vava ntoto.
1 Mose 23: 4. Lumb. 39: 13. 119: 19.
14. Kadi bavovanga mampila yoyo, bazaikisanga, vo batombanga nsi yayau kibeni.
15. Vo babanzila nsi yina yibavaikila, nga bakala ntangu mu vutuka.
16. Kansi bwabu balambukila nsi yilutidi mbote, i yina yazulu. I kuma Nzambi kakubafwanga nsoni ko mu bikwa Nzambi au, kadi wabakubikila mbanza. 2 Mose 3: 6.
17. Mu minu Abalahami wanata Isaki va zikwa, bu katontwa, wanata mwan' andi mosi kaka, i yandi watambula zinsilulu, 1 Mose 22: 1 b.
18. kwa yandi kwavovwa : Mu Isaki ngeye si wabikwa nkuna, 1 Mose 21: 12.
19. bu kabanza, vo Nzambi lenda mpe fulukisa mu bafwa, nkiangunu wantambula mu ngana.
20. Mu minu Isaki wasakumuna Yakobi ye Esau mu lekwa biakwiza.
1 Mose 27: 27 b , 38 b.
21. Mu minu Yakobi, bu kakala mu fwa, wasakumuna bana ba Yosefi mosi mosi, wasambila, wasikila va ntu ankawa andi. 1 Mose 48: 1 b.

22. Mu minu Yosefi wavova, bu kakala lukufi ye suka, mu mpaikulu abana ba Isaeli, wasikidikisa mu visi biandi. 1 Mose 50: 24 b.
23. Mu minu Mose waswekwa ngonda tatu kwa se ye mbut' andi, bu kakibutulwa, kadi bamona, vo mwana wakala wabiza, ka batina nsikudukusu antinu ko. 2 Mose 1: 16, 22. 2: 1 b.
24. Mu minu Mose watinguna, bu kamana kula, mu bikwa mwan' amwana wankento wa Falao, 2 Mose 2: 10 b.
25. waluta sola mu kwamuswa ye bantu ba Nzambi ye ka mu kala nienzi amasumu mu ntangu yakingandi ko,
26. kadi wabanzila mvwezolo a Klisto i kimvwama kiakingi ye mayudukwa ma Ngipiti mamake, kadi watala ku mvutulu ansendo.
27. Mu minu yandi wasisa Ngipiti, katina nganzi zantinu ko, kadi wakala ngolo, nkievo umonanga ndiena ukaumonwa. 2 Mose 2: 15.
28. Mu minu wavanga pasa ye ndembolo amenga, kidi mbungi abasemukunwa kabavalakana ko. 2 Mose 12: 1 b.
29. Mu minu bavioka mu monakanda diambu wa Mbwaki nkievo nsi yayuma, kansi bisi Ngipiti bu batonta bo, baminwa. 2 Mose 12: 21 b.
30. Mu minu tumbu tua Yeliko tuabwa, bu tuakizungulwa lumbu nsambodia. Yos. 6: 2 b.
31. Mu minu Lahabi, nsuza, kavila ye bakolama ko, bu kakitambudila mineki mu yenge. Yos. 2: 1 b. 6: 23.
32. Nki yavutuka vova ? Kadi ntangu si yakala yankufi, vo ikamba mu Ngidoni, Balaki, Simisoni, Yifita, Davidi, Samueli ye bambikudi,
Nkong. 6: 1 b. 4: 1 b. 11: 1 b. 13: 1 b. 1 Sam. 1: 1 b. 16: 1 b.
33. babedisa bitinu mu minu, basadila lunungu, batambula zinsilulu, babata nwa miazinkosi,
34. bazima lulendo luatia, bavuka mu meno masabala, basiamuswa mu kindakana, bakala ngolo mu mvita, batinisa nkangu miabantu banzenza.
35. Bakento batambula bafwa bau mu mfulukulu, bankaka baluekuzulwa, bu balembwa tambula nkudulu, mpasi batambula mfulukulu yilutidi mbote.
36. Bankaka bavwezwa, babufwa kokoto, mboki diaka tuvambu ye boloko.
37. Batubwa matadi, batontwa, bazengwa mu mangwengwe, bavondwa mu sabala, bazieta mu nkanda miamameme ye miazinkombo, bamweswa ncita ye nzungu, bakwamuswa,
38. ka bafwanana mu nza ko, bazenzila mu nsi zankatu ye miongo ye minluka ye mabulu mantoto.
39. Yau babonsono batambula kimbangi mu minu, ka batambula nsilulu ko,
40. Nzambi bu kateka kututadila biankaka bilutidi mu mbote, ka bidi lunga ye kondwa yeto.

KAPU 12.

1. Ndubudulu mu nwana bonso Yesu. 4. Ndungulu akwama i ndongi zabiza. 12. Ndubudulu mu lembwa beba. 18. Kiese kiabalekanga minu. 25. Nduengoso mu sotuka mu Nzambi.

Nkiangunu bu tuena tuti diodio diadinene diambangi zikutuzunganga, bu tumeni bembika bionso biena zitu ye masumu makutuzinganga, bika yeto mpe tuatatamana yungusa mu nsinsani eto yituasiwa ;
2. tuatala ntuti ye nlungisi aminu, Yesu, wavibidila kulunsi mu diambu diakiese kikasilwa ku ntuala, bu kayina nsoni, wavwanda va lubakala luakiandu kia Nzambi. Eb. 2: 10. 1: 3.
3. Kadi luyindula ndiena wavibidila mu mbangusu zampila yoyo kwa yandi kibeni kwa bankwa masumu, ka luidi beba ye lenzangana mu miela mieno.
4. Kadi nate ye bwabu ka lukakididi nate ye menga ko mu nwanisa masumu. 1 Kol. 10: 13.
5. Luavilakana mbombodolo zimukanga yeno nkievo ye bana : Mwan' ami, kuyinani ndongi za Mfumu ko, kulenzanganani ko, bu usembwanga kwa yandi. Yobi 5: 17. Zing. 3: 11 b. Nzai. 3: 19.
6. Kadi Mfumu ulonganga ndongi kwa wonso ukazolele ye bandanga wonso mwana ukatambulanga.
7. Mu longwa ndongi luvibidilanga ; Nzambi ukulukadilanga bonso kwa bana. Kadi nki amwana wena ulembolo longwa ndongi kwa se ?
8. Kansi vo lukondolo ndongi zenina babonsono ntuadi, buna lu ba kindumba ye ka bana ko.
9. Diaka : Yeto tuakala mase mansuni eto bonso nlongi miandongi ye tuabamwena nsoni, buna ka tuluti mu lemvuka kwa Se diazimpeve ye kala moyo koe ?
10. Kadi yau batulonga ndongi lumbu biafiuma, bonso bubabanza bwambote, kansi ndiena mu diambu diabina bitomisanga nitu, kidi tuakala ntuadi ampedolo andi,

11. Ndongi zazonsono zimonwanga mu ntangu au, ka mu kala zakiese ko, kansi zakiadi, kansi mboki si kasenda mbutu miayenge kialunungu kwa yau bayukwa zo.
12. Nkiangunu luzangula moko malenzangana ye makungunu matila.
Yes. 35: 3.
13. Lusungika nzila zamalu meno, kidi utembilanga kavengama ko kansi niaka vele. Zing. 4: 26.
14. Luzomina yenge ye babonsono ye mpedolo, kadi kondolo yo, kamoni Mfumu ko;
Mat. 5: 9. Loma 12: 18. 2 Tim. 2: 22.
15. lutala, ka mwidi kala muntu usotokene mu nlemvo a Nzambi, mpasi mwanzi wandudi ka wamena ye kulumwesa mpasi ye babingi basumukina wo, 5 Mose 29: 18. 2 Kol. 6: 1. Eb. 3: 12.
16. mpasi muntu kakala nkwa kitoko ko ye kiadimbuka bonso Esau wateka kikota kiandi mu dia kumosi.
1 Mose 25: 31 b.
17. Kadi yeno luzeyi, vo mboki yandi mpe, bu kazola vingila fwa diansakumunu, waniafunwa, kadi kabaka fulu kiampilulu adiela ko, mpeleko watomba yo mu mansanga.
18. Kadi yeno ka lualuaka ku mongo ulenda simbwa ko ye ku tia tualema ye ku mwisi ye tombe ye tembo
2 Mose 19: 12 b. 5 Mose 4: 10 b. 5: 22.
19. ye nding' ampungi ye nding' amambu yatingunwa kwa bawa yo, mpasi diambu ka diavutuka vovwa kwa yau ko,
2 Mose 19: 16 b. 20: 18 b. 5 Mose 5: 25. 18: 16.
20. kadi ka bavibidila masikudukuswa ko: Vo bulu mpe kivalakene mongo, si kiavondwa mu matadi;
21. mona-meso makala nsisi beni, Mose wavova: Mono ngiena wonga wawingi ye nzakamene.
22. Kansi yeno lualuaka ku mongo wa Sioni ye mbanza ya Nzambi amoyo, i Yelusalemi diakizulu, ku lukutukunu luankembo luamakumi mamafunda mamakabu mazimbasi,
Ngal. 4: 26. Nzai. 3: 12. 21: 2, 10.
23. ku bundu diabansemokono basonukwa mu mazulu, kwa mfundisi, i Nzambi ababonsono, kwa mpeve zabalunungu bamana lunga,
24. kwa nwawasi aluwawanu luampa, i Yesu, ku menga mandembila malutidi menga ma Abeli mu toma vova.
1 Mose 4: 10. 1 Tim. 2: 5 b. Eb. 8: 6. 9: 15. 10: 22.
25. Lutala ka luidi tinguna ndiena uvovanga, kadi vo babana balembana taba, bu batinguna ndiena wavova vava ntoto, buna ka tulendi nkutu ko, vo tufila nima kwa ndiena uvovanga mu mazulu.
26. Ntangu yina nding' andi yanikusa ntoto; kansi bwabu wasila, wavova: Ndikunu yankaka diaka yanikuna, ka ntoto kaka ko kansi zulu mpe.
27. Kansi diadi: ndikunu yankaka diaka dibakusi nkatukulu abilekwa binikuswanga, bu biavangwa, kidi biavingila bina bilembolo nikuswa.
Mat. 24: 35. 2 Pet. 3: 10.
28. Nkiangunu bu tutambula kimfumu kikakinikuswanga, bika tuakala matondo matufwiti sadila Nzambi bwazolakana mu vumi ye wonga.
29. Kadi Nzambi eto i tia tumanisanga mpe. 5 Mose 4: 24. 9: 3.

KAPU 13.

1. Ndubudulu zampila mu mpila. 20. Mfidusu amalembe.

Bika zola kwakimpangi kwasikila.
Loma 12: 10. 1 Pet. 1: 22. 3: 8. 4: 8. 1 Yoa. 2: 10. 3: 10, 14. 4: 20 b.
2. Ka luvilakanani nzolwa banzenza ko, kadi mu yau bankaka bavana nzo kwa zimbasi, bu balembwa zo zaya.
1 Mose 18: 1 b. Loma 12: 13. 1 Pet. 4: 9.
3. Lubambuka moyo mu bakangama, nkievo luakengo yau, bakwamuswanga, bonso buluena nitu yeno kibeni mpe. Loma 12: 15.
4. Nkwedolo bika yazituswa mu babonsono, ntand' ankwedi wakondwa kwasumuka, kansi bankwa kitoko ye bampala Nzambi si kakubafundisa.
5. Nkalasani eno bika yakondwa nzolwa bivanza, luyambula bina biena yeno bialungila, kadi yandi kibeni wavova: Mono kiniangi ye kisisi nkutu ko.
Mat. 6: 25 b., 34. 1 Tim. 6: 6 b. 1 Mose 28: 15. 5 Mose 31: 6. Yos. 1: 5.
6. I diau tulenda vova mu kibakala kiabiza: Mfumu i nsadisi ami, kimoni wonga ko, muntu nki kalenda kumpanga? Lumb. 56: 4, 11. 118: 6.
7. Lubambukila ntuadisi mieno moyo mialukamba mambu ma Nzambi; lutanginina minu kiau, bu lutaluzulanga nsukulu ankadulu au.
8. Yesu Klisto umosi zono ye bwabu ye mvu ya mvu.
9. Ka luvenguswani kwa ndongolo zampila mu mpila zanzenza ko, kadi bwabiza, vo ntima usikudukwanga mu

nlemvo, ka mu madia ko malembolo
tomisa badiatilanga mo. Loma 14: 17.
10. Tuena zikwa dibakondolo le-
ndo mu dia basadilanga vwala dia-
koto.
11. Kadi nitu zabulu biena menga
manatanga ngudi anganga mu kinlongo
mu diambu diamasumu, ziyokwanga ku
mbazi atua. 3 Mose 16: 27.
12. Nkiangunu Yesu mpe walungwa
ku mbazi amwelo wambanza, kidi kave-
disa bantu mu mandi menga.
Yoa. 19: 17. Mat. 27: 32 b. 3 Mose 4: 12. 24: 14.
13. Nkiangunu bika tuavaika kwa
yandi ku mbazi atua, tuanata mvwezolo
andi.
14. Kadi vava ka tuena mbanza yi-
sikilanga ko, kansi tutombanga yina
yakwiza. Fili. 3: 20. Eb. 11: 10, 16.
15. Nkiangunu bika tuanata nkailu
miansikulu kwa Nzambi mu yandi
ntangu zazonsono, miau i mbutu mia-
koba bisikanga nkumbu andi.
3 Mose 7: 12. Lumb. 50: 14, 23. 51: 17. 54: 6. Hos. 14: 2. Ef. 5: 20. 1 Pet. 2: 5.
16. Kansi ka luvilakanani vanga ma-
mbote ye kaba ko. Kadi nkailu mia-
mpila yoyo miazikwa mizolakananga
kwa Nzambi. Loma 12: 13. Fili. 4: 18.
17. Lutumamana ntuadisi mieno, lu-
bayinamana, kadi bakayilanga miela
mieno meso bonso yau bana dedisa ma-
mbu, kidi bavanga bo mu kiese, ka mu
vumuka ko, kadi diodio ka dikulutomi-
sina nitu ko. Fili. 2: 29. Yeh. 3: 18. 33: 2 b.
18. Lutusambidila, kadi tukukileki-
kisa minu, vo tuena kansansa kiabiza,
tuzolele mu biabionsono nkalasani ya-
biza. Mav. 24: 16.
19. Mono ndutidi mu ndutidila mu
kulubombidila luavanga diodio, kidi
yakula vutulwa kwa yeno.
20. Nzambi ayenge wavutula tuka
mu bafwa ndiena i mvungi waunene
wamameme mu menga maluwawanu
luamvu ya mvu, i Mfumu eto Yesu,
Yoa. 10: 11. 1 Pet. 2: 25. 5. 4. 1 Tes. 5: 23. Yes. 63: 11.
21. bika kalusungika mu mamonsono
mambote mu vanga luzolo luandi, bu
kavanganga mu yeto monso mazolakana
va luse luandi, mu Yesu Klisto, nke-
mbo kwa yandi mu mvu miamvu ya
mvu. Ameni. 2 Tes. 2: 17. Loma 16: 27.
22. Luzimpangi, mono ilubombidila
luavibidila mambu mambombodolo,
kadi mono nsonekene nkanda wau kwa
yeno mu mafiuma.
23. Luzaya, vo mpangi eto Timoteo
wakutulwa; vo kakula kwiza si yaku-
lumona ye yandi.
24. Lukamba malembe kwa ntuadisi
mieno miamionsono ye kwa bavedila
babonsono. Bisi Italia balufidisi male-
mbe.
25. Nlemvo wakala yeno babonsono.

NKAND' A YAKOBI.

KAPU 1.

1. Mbadukulu. 2. Ndubudulu mu tatamana 5. ye mu lomba nduenga. 9. Kiese kiabamputu ye kiadi kiabamvwama. 12. Monso mutukanga mpukumunu. 19. Ndubudulu kwa balekanga minu mu vanga nsiku.

Yakobi, i nang' a Nzambi ye Mfumu
Yesu Klisto, kwa kumi ye makanda
mole mu nsansukusu: Lukala kiese!
2. Luzimpangi zami, lubanza, vo i
kiese kiakionsono bu luzungwanga kwa
mpukumunu zampila mu mpila,
Mat. 5: 11 b. Eb. 12: 11. 1 Pet. 1: 6.
3. bu luzeyi, vo ntontolo aminu kieno
yisadikilanga ntatumunu. Loma 5: 3.
4. Kansi ntatumunu bika yakala salu
kialunga, kidi luakala balunga ye
bamvinia ye lembwa kondwa lekwa.
5. Buna luena, vo muntu kondolo
nduenga, bika kalomba kwa Nzambi
uvananga kwa babonsono mu kitunga,
kansi kasembanga ko; zau zina vewa
kwa yandi.
Zing. 2: 3 b. Mat. 7: 7 b. Yak. 5: 13 b.
6. Kansi bika kalomba mu minu,
kakalani keti-keti ko, kadi wonso wena
keti-keti ufwanane ye mbul' ambu
yidiatuswanga ye tubwanga kwa mpeve.
Mat. 9: 28. 21: 21. Mal. 11: 24.
7. Kadi muntu wowo kabanzani ko,
vo katambula lekwa kwa Mfumu,
8. i bakala diena ntima miole ye ne-
nga-nenga mu nzila zandi zazonsono.

9. Kansi mpangi yafwafwa, bika kakiyana mu zangama kwandi,
10. kansi nkwa kimvwama mu nkuluku andi, kadi si kalala nkievo fulu biatiti.
Lumb. 103: 15 b. Yes. 40: 6 b. 2 Kol. 12: 9. 1 Pet. 1: 24.
11. Kadi ntangu yatubuka ye mbangazi andi ye yayumisa titi, fulu biau biasotuka, ntoko zatuse tuau zavila; nkwa mvwama si kalengila bumosi mu ngiendolo zandi. Yes. 40: 7.
12. Mayangi mena ye bakala divibidilanga mpukumunu, kadi bu kamana tontama ye fwanana si katambula koloa kiamoyo kiasila Mfumu kwa bakunzolanga. Mat. 10: 22. 2 Tim. 4: 8. 1 Pet. 3 : 14.
13. Muntu kavovani ko, bu kavukumunwanga: Mono mpukumunu kwa Nzambi. Kadi Nzambi kalendakane ko mu vukumunwa kwa biambi, yandi kibeni kavukumunanga muntu ko.
1 Kol. 10: 13.
14. Kansi muntu muntu uvukumunwanga, bu katuntwanga ye kondwanga kwa nzinunu zayandi kibeni.
15. Nzinunu bu yameni yaka, yibutanga masumu; kansi masumu bu malungidi, mabutanga mfwilu. Loma 6: 23.
16. Lumpangi zami zazolwa, ka luzimbalani ko. 1 Kol. 6: 9. 15: 33. Ngal. 6: 7.
17. Nkailu miamionsono miamboteye nkailu miamionsono mialunga mitukanga ku ntandu, mikulumukanga tuka kwa Se diakia dikadiena mpilulu nkutu ko vo kini kiampiluzuka ko.
18. Mu luzolo luandi watubuta mu mambu makedika, kidi tuakala bonso ntekidi alekwa biandi biasemwa.
Yoa. 1: 13. 1 Kol. 4: 15. 1 Pet. 1: 23, 25.
19. Luzaya, lumpangi zami zazolwa; kansi bika bantu babonsono bakala nzaki zawila, fuki kiavovila, fuki kianganzi. Yak. 3: 1 b.
20. Kadi nganzi zabakala ka zisadikilanga lunungu lua Nzambi ko.
21. Nkiangunu lubembika nsumukunu zazonsono ye kiaba kiayambi, lutambula mu kimpombo mambu makunwa malenda vulusa miela mieno.
Kolo. 3: 8. 1 Pet. 2: 1 b. Luk. 8: 11, 15.
22. Kansi lukala mvangi miamambu, ka minwe kaka ko, bu lukukivunginikanga.
Mat. 7: 21, 24. Loma 2: 13. 1 Yoa. 3: 7.
23. Kadi vo muntu i nwe amambu ye ka mvangi ko, yandi fwanane ye bakala ditalanga zizi kiandi kiambutukulu mu lumweno. Mat. 7: 26.
24. Kadi wakitala, wakatuka ye ntumbu vilakana, bonso bukakadidi.
25. Wonso watala mu nsiku mialunga, i nsiku miakimpwanza, ye sikilanga bo, bu kayikidi nwe uvilakananga ko, kansi mvangi usalanga, yandi si kakala mayangi mu mavanga mandi.
26. Vo muntu ukukibanzila, vo i nsambidi a Nzambi, bu kalembolo lemvula ludimi luandi, kansi uvunginikanga ntim' andi, nsambudulu andi a Nzambi i yankatu. 1 Pet. 3: 10.
27. Nsambudulu a Nzambi yavedila ye yakondwa kwasumuka va luse lua Nzambi ye Se i yayi: bumina kwa bakondolo se ye kwa mafwola mu nzungu zau ye kukikeba kondwa kwasona mu nza.

KAPU 2.

1. Muntu kafwiti tala zizi biabantu ko. 14. Diswaswana diena ye minu kiamoyo ye minu kiafwa.

Luzimpangi zami, ka lulekani minu ko mu Mfumu eto Yesu Klisto, i Mfumu yankembo, mu tala zizi kiabantu.
2. Kadi vo bakala kotele mu nzo eno yalukutukunu wena kimpambu kiawola va nlembo ye mvwatu wacema, kansi vo wamputu mpe kotele mu mvwatu wamvindu,
3. vo lutedi ndiena uvweti mvwatu wacema ye luvovele: Ngeye, vwanda vava vena vabiza, kansi luvovele kwa wamputu: Ngeye, telama koko, vo: Vwanda va banda diamfiduku amalu mami,
4. buna yeno ka luvengi diswaswana mu ngudi eno koe, luayikidi mfundisi mu mabanza mambi?
5. Luzimpangi zami zazolwa, luwa, kadi Nzambi kasolele bamputu mu nza yayi koe mu kala kimvwama mu minu ye mvingidi miafwa miakimfumu kikasila bakunzolanga?
Luk. 6: 20. 1 Kol. 1: 26 b. 2: 9.
6. Kansi yeno luavwezele wamputu. Kadi ka i bankwa kimvwama koe bakuluzungulanga, ka yau koe bakulukokanga ku biandu biamfundusu?
7. Kadi ka i yau koe batiakanga nkumbu yabiza yabikwa va ntandu ayeno?
8. Vo lumana nsiku wakitinu bonso bwena masonukwa: Zola ni aku bonso ngeye kibeni, buna luvanganga bwabiza. 3 Mose 19: 18.
9. Kansi vo lutalanga zizi kiabantu, lusadikilangamasumu, lutungululwanga kwa nsiku bonso ntulumuni.
3 Mose 19: 15. 5 Mose 1: 17. 16: 19.

10. Kadi ukebanga nsiku miamionsono, kansi tele sakuba mu umosi, yandi neti nkanu mu miamionsono.
5 Mose 27: 26.

11. Kadi wavova: Kuyangani ko, wavova mpe: Kubemani ko; kansi vo ulembolo yanga, kansi ubemene, buna weka ntulumuni ansiku. 2 Mose 20: 13 b.

12. Luvova ebu, luvanga ebu, bonso babana bana funduswa mu nsiku miakimpwanza.

13. Kadi mfundusu yikondolo nkenda kwa yau bakabavengi nkenda ko. Nkenda zikukiyananga kwa mfundusu. Mat. 6: 15. 18: 32 b. Luk. 6: 38.

14. Luzimpangi zami, nki antomono, vo muntu vovele, vo minu kiena yandi, kansi kondolo mavanga? Kadi minu kiokio kilenda kumvuluse? Mat. 7: 26 b.

15. Vo mpangi vo busi bena mpeneye bakondolo dia mu kina lumbu,

16. kansi mosi mu yeno vovele kwa yau: Luenda mu yenge, luyotila, luyukuta, kansi lulembolo kubavana kibenina nkinzi mu zinitu zau, buna diodio nki antomono? 1 Yoa. 3: 17 b.

17. I buna minu kiena kiafwa mu kiau kibeni, vo kikondolo mavanga.

18. Kansi muntu si kavova: Ngeye wena minu, mono ngiena mavanga. Unsonga minu kiaku kikondolo mavanga, mono ikusonga minu kiami mu mavanga.

19. Ngeye lekele minu, vo Nzambi i mosi kaka; buna bwabiza vengi; mpeve zambi mpe zilekanga minu ye zikamanga nitu. Mal. 1: 24.

20. Kansi umuntu wankatu, zolele kwaku zaye, vo minu kikondolo mavanga ka kiena ngolo ko?

21. Abalahami, i seto, kadi kanunguswa mu diambu diamavanga koe, bu katuala mwan' andi Isaki va zikwa?
1 Mose 22: 1 b. Eb. 11: 17.

22. Ngeye mweni, vo minu kiasadikila ye mavanga mandi, minu kialunguswa mu mavanga,

23. masonukwa mayenda detila mavovele: Abalahami walekila Nzambi minu, watangulwa bo vo lunungu, wabikwa nkundi a Nzambi.
1 Mose 15: 6. 2 Lus. 20: 7. Yes. 41: 8.

24. Yeno lumweni, vo muntu ununguswanga mu mavanga ye ka mu minu kaka ko.

25. Bonso bobo mpe Lahabi, i nsuza, kadi kanunguswa mu mavanga koe, bu katambula zintumwa ye wavaikisila zo nzila yankaka? Yos. 2: 1 b.

26. Kadi bonso nitu yikondolo mpeve yena yafwa, i buna minu kikondolo mavanga kiafwa mpe.

KAPU 3.

1. Nduengoso zatina sadila ludimi bonso bonso 13. ye mu tina nzonza ye tuvanguku.

Luzimpangi zami, ka lukalani minlongi babingi ko, bu luzeyi, vo si tuatambula mfundusu yilutidi mu nene.

2. Kadi mu lekwa biabingi tutanga sakuba yeto babonsono. Vo muntu lembolo ta sakuba mu diambu, buna yandi i bakala dialunga ye lenda lemvula nitu yamvimba.
Zing. 20: 9. Mpovi 7: 21. Yak. 1: 26.

3. Tala, vo tutulanga luvambu mu nwa miabakavalu, kidi batutumamana, tubangumuninanga lo nitu zau zamvimba;

4. tala, nzaza mpe zena zazinene, zivekuswanga kwa mpeve zangolo, zibangumunwanga kwa bindukulu kiakike konso kuzolele kani diambindiki,

5. i bobo mpe ludimi i kiela kiakike kitanga mayama mu lekwa biabinene. Tala fitia-tia, bonso bufilenda kwika mfinda yayinene.
Zing. 12: 18. 15: 2. Lumb. 140. 3 b.

6. Ludimi mpe i tia. Bonso nza yakondwa kwalunungu bwena ludimi mu biela bieto, lufinzulanga nitu yamvimba, lukwikanga kalu diambutukulu diamoyo, luau kibeni bu luakwikwa tia kwa bilungi. Mat. 15: 11, 18 b.

7. Kadi kibulu kiakionsono, kiabulu biamalu maia ye kiazinuni ye kiabianzanzala ye kiabulu bianlangu kitolulwanga mu kimuntu,

8. kansi muntu nkutu kalendi tolula ludimi ko, i ma kiambi kilembolo dingama, kizedi kwa nsa mivondanga.

9. Mu luau tusakumuninanga Mfumu ye Se, mu luau tusingilanga bantu bavangwa mu kifwani kia Nzambi.

10. Mu nwa umosi muvaikanga nsakumunu ye nsingulu. Luzimpangi zami, ka bufwiti kala bobo ko.

11. Kadi nkelo ukelumunanga nlangu waveluka ye wandudi mu mwasi umosie?

12. Luzimpangi zami, kadi nti wakuyu ulenda buta olive, vo nti wavinia kuyue? Nkelo wena mungwa ka ulendi tukisa nlangu waveluka ko.

13. Buna luena, nani i nkwa nduenga ye zayu? Bika kasonga mu nkalasani andi yabiza mavanga mandi mu kimpombo kianduenga.

14. Kansi vo luena vema kwambi ye

luvanguku mu ntima mieno, buna ka lukukiyanani kwa kedika ko ye vuna.

15. Nduenga zozo ka zikulumukini tuka mu kayengele ko, kansi zakintoto, zakimuntu ye zampeve zambi.

2 Kol. 2: 6 b.

16. Kadi vena vema ye luvanguku, i vana vena bonso bonso ye mavanga mamonsono mambi.

1 Kol. 3: 3. Ngal. 5: 19 b.

17. Kansi nduenga zitukidi mu kayengele, va ntete zena zavedila, mboki yenge, nlembami, nzaki zalebakana, zizedi kwa nkenda ye mbutu miambote, zilembolo swaswasa, zikondolo disu kunsi alukaya. Mat. 5: 9. 1 Tim. 3: 3.

18. Kansi mbutu mialunungu mikunwanga mu yenge kwa yau bavanganga yenge.

KAPU 4.

1. Ndubudulu mu lembwa yandukila meso ye zonza ye kela 13. ye mu lembwa sa vuvu mu kiambazi.

Kwe kutukidi mvita ye nzingu biena yeno? Kadi ka kwaku ko, i kwa keto dieno dinwananga mu biela bieno?

Loma 7: 23. 1 Pet. 2: 11.

2. Luzininanga moyo, kansi ka luena lekwa ko; luvondanga ye luyandasananga meso, kansi ka lulendi baka ndandu ko; lunwananga mvita ye nzingu, kansi ka luena lekwa ko, kadi ka lulombanga ko. Lumb. 66: 18. Zing. 1: 24 b.

3. Lulombanga, kansi ka lutambulanga ko, kadi bwambi lulombanga, kidi luafukisa bio mu keto dieno.

4. Yeno lumpala zabakento, ka luzeyi koe, vo kikundi kianza i kitantu kwa Nzambi? Nkiangunu wonso zolele kala nkundi anza, yandi ukukisa ntantu a Nzambi.

5. Kanivo lubanzange, vo masonukwa mavovele mu nkatu: Mpeve yena kundu mu yeno yena ngunda zayandu diameso?

6. Kansi yandi uvananga nlemvo ulutidi mu nene. Nkiangunu mavovele: Nzambi unangumukinanga bankwa mayama, kansi uvananga nlemvo kwa bakiyinanga. Zing. 3: 34. 1 Pet. 5: 5.

7. Nkiangunu lulemvuka kwa Nzambi. Lukakila nkadi ampemba, yandi si kataba mu yeno.

1 Pet. 5: 9. 1 Yoa. 5: 18.

8. Lufinangana ye Nzambi, yandi si kakulufinangana. Lubankwa masumu, luvedisa moko meno, luvedisa ntima mieno, lubankwa ntima miole.

Sak. 1: 3. Yes. 1: 16 b. 57: 15.

9. Luzaya nzungu zeno, lukala kiadi. Ludila; bika tusevo tueno tuakituka kiadi, kiese kieno kiakituka yindalala.

Mat. 5: 4.

10. Lukukiyina va luse lua Mfumu, yandi si kakuluzangula.

Luk. 14: 11. 1 Pet. 5: 6.

11. Luzimpangi, ka lukelasanani ko. Ukelanga mpangi andi vo fundisanga mpangi andi, ukelanga nsiku ye ufundisanga nsiku, kansi vo ufundisanga nsiku, buna ku mvangi ansiku ko, kansi mfundisi.

Mat. 7: 1. Loma 2: 1. 1 Kol. 4: 5.

12. Mvani ansiku ye mfundisi i mosi kwandi, i ndiena ulenda vulusa ye bunga; kansi ngeye, u nani ufundisanga ni aku?

13. Ntuendino bwabu yeno luvovanga: Lumbu ki vo mbazi tuakwenda ku mbanza yoyo ye kala kuna mvu mosi ye kita ye baka ndandu,

Zing. 27: 1.

14. —yeno lukaluzeyi bina biambazi ko; kadi mioyo mieno bwe miena? Kadi yeno i mwisi umonekene fintangu-ntangu, mboki uledi—

15. yeno lukutu vova: Vo Mfumu zolele, si tuakala moyo ye vanga diodio ye edi.

16. Kansi bwabu lukukiyananga mu mayama meno. Luyanu lualonsono luampila yoyo luena luambi.

17. Nkiangunu wonso zeyi vanga mabiza, kansi lembolo mo vanga, i masumu kwa yandi.

KAPU 5.

1. Nsembolo kwa bamvwama. 7. Ndubudulu mu vibidila ye mu tina dia ndefi. 13. Bonso bufwiti sambudulwa bena yela.

Ntuendino bwabu, lubankwa kimvwama, ludila, luyaula mu ncita zeno zikwizanga.

2. Kimvwama kieno kiabolele, mvwatu mieno miadilu kwa mfwa nkabu. Mat. 6: 19.

3. Wola ye palata bieno biena nkazunkazu, nkazu-nkazu zabiau si zakala kimbangi kwa yeno ye dia nsuni mieno nkievo tia. Yeno luayudikidi mbongo mu lumbu biazimunina.

4. Tala, nsendo abisadi biazaka mavia meno uluabayimina, ubokanga; mbokolo abiyonziki yakotele mu matu ma Mfumu Sebaoti.

3 Mose 19: 13. 5 Mose 24: 14. Yel. 22: 13. Malaki 3: 5. 1 Mose 4: 10. Lumb. 18: 6 Yes. 5: 9.

5. Yeno luasidi kindila va ntoto, lua-

kedi moyo mu kindiafu, yeno luavulukisi ntima mieno mu lumbu kiampondolo. Luk. 12: 19. 16: 19.

6. Yeno luabedese, luabemene nkwa lunungu; kakulunangumukinanga ko. Yes. 57: 1.

7. Nkiangunu luzimpangi, luvibidila nate ye ngizulu a Mfumu. Tala mvati uvingilanga mbutu miantalu mu ntoto, wenina mio mvibudulu nate ye miavewa mvula zantombo ye zandolo.

8. Yeno mpe luvibidila kweno, lusikidika ntima mieno, kadi ngizulu a Mfumu yena lukufi. 1 Tes. 4: 15 b. 2 Tes. 2: 1.

9. Luzimpangi, ka luvumukani muntu kwa ni andi ko, ka luidi funduswa. Tala, mfundisi telamene va mwelo.

10. Luzimpangi, lubonga bambikudi bonso kifwani mu ndungulu ye mu vibidila, bavova mu nkumbu a Mfumu.

11. Tala, tusikanga bamana tatamana, vo bankwa mayangi. Yeno luawilu mu ntatumunu a Yobi, nsukusulu a Mfumu luamweni yo, kadi Mfumu wena mbidi ankenda ye mfuwa kiadi. Yobi 1: 21 b. 42: 10. Lumb. 103: 8.

12. Luzimpangi zami, va ntandu amamonsono ka ludiani ndefi ko, ka mu zulu ko, ka mu ntoto ko, ka ndefi yankaka ko; kansi inga dieno difwiti kala inga, ve dieno diakala ve, ka luidi nata mfundusu.

13. Muntu mu yeno weti lungwe? Bika kasambila. Muntu weti yangalale? Bika kayimbila tumbu. Ef. 5: 19.

14. Muntu wena yela mu yenoe? Bika katedisa ngudi zadibundu mbila, bika basambila va ntandu ayandi, bu bankusidi mazi mu nkumbu a Mfumu. Mal. 6: 13.

15. Nsambulu aminu si yavulusa wena yela, Mfumu si kakuntedimisa; vo wavola masumu mpe, si kayambudulwa mo.

16. Nkiangunu lutambudila muntu kwa ni andi masumu meno ye lusambasana, kidi luaniaka. Ndombolo ankwa lunungu yilendanga mamingi mu salu kiandi.

17. Elia, i muntu wankadulu yifwanane ye yeto, yandi wasambila nsambulu, vo ka kunoki mvula ko, mvula yalembwa noka va ntoto mvu ntatu ye ngonda sambanu. 1 Nt. 17: 1 b. Luk. 4: 25.

18. Yandi wavutuka sambila, zulu diavana mvula, ntoto wabuta mbutu miandi. 1 Nt. 18: 1, 41 b.

19. Luzimpangi zami, vo muntu mu yeno zimbale mu kedika ye muntu umbangumuni, Mat. 18: 15.

20. bika kazaya, vo wonso ubangumuni nkwa masumu mu nzimbusu anzil' andi, yandi si kavulusa mwel' andi mu lufwa ye fuka mbidi amasumu. Zing. 10: 12.

NKANDA WANTETE WA PETELO.

KAPU 1.

1. Mbadukulu. 3. Matondo kwa Nzambi. 13. Ndubudulu mu diata ndiatulu yanlongo.

Petelo, i ntumwa a Yesu Klisto, kwa banzenza basolwa bansansukusu mu Ponto, Ngalatia, Kapadokia, Asia, Bitinia,

2. bonso bwena ntekidil' anzailu a Nzambi, i Se, mu mpedoso a Mpeve, mu ntumumunu ye ndembolo amenga ma Yesu Klisto. Nlemvo ye yenge bianieka mu yeno. 2 Pet. 1: 2. Yud. b. 2.

3. Bika Nzambi ye Se dia Mfumu eto Yesu Klisto watondwa bwenina nkenda zandi zazinene watubutulula ku vuvu kiamoyo mu mfulukulu a Yesu Klisto mu bafwa, Ef. 1: 3. Tit. 3: 5 b.

4. mu diambu diadifwa dilembolo fukila ye siwa mvindu ye lengila, dilulundulu mu mazulu, Kolo. 1: 5. 2 Tim. 1: 12.

5. i yeno lukebwanga mu lulendo lua Nzambi mu minu ku mpulusu yakubama mu zayakana mu ntangu yansukulu

6. yiluna yangalalala, bu luakivangulwa kiadi bwabu fintangu-ntangu mu mpukumunu zazingi zampila mu mpila, vo luena bo nkinzi, Loma 8: 18. 2 Kol. 4: 17. 1 Pet. 5: 10. Yak. 1: 2.

7. kidi kina kitontanga minu kieno kiamonwa, vo kilutidi ntalu mu wola ulalanga, kansi utontwanga mu tia, mu diambu diansikulu ye nkembo ye nzitusu mu nzaikusu a Yesu Klisto
Zing. 17: 3. Yes. 48: 10. 1 Kol. 3: 13. 1 Pet. 4: 12 b.
8. uluzolanga, bu lualembwa kummona, ululekilanga minu bwabu, bululembolo kummona, si luayangalala mu kiese kilembolo vovakana ye kiankemboso,
2 Kol. 5: 7. Eb. 11: 1, 27.
9. bu lubaka nsukulu aminu kieno, i mpulusu amiela mieno.
10. Mu mpulusu yoyo bambikudi bayuvuzula ye fiongunina, babikula nlemvo wowo uluasilwa,
11. bafiongunina yonso ntangu ye bonso bwenina ntangu yasonga Mpeve ya Klisto yakala mu yau, bu yateka ta kimbangi mu ndungulu za Klisto ye nkembo miayiza landa.
1 Mose 49: 10. Dan. 2: 44. 9: 24. Yes. 53: 3. Luk. 24: 26. Fili. 2: 7 b. Eb. 12: 2.
12. Bazaikuswa, vo ka bakukisadila ko kansi yeno mu momo maluakambwa bwabu mu yau balusamunina nsamu wambote mu Mpeve yavedila yafiduswa tuka mu zulu; mbasi zizolele tala mu momo. Ef. 3: 8 b.
13. Nkiangunu bu lukengi tuketo tuamadiela meno ye lembolo kolwa, lusa vuvu kialunga mu nlemvo ulutuadulu mu nzaikusu a Yesu Klisto.
Luk. 12: 35. 21: 34. Ef. 6: 14. Loma 13: 13. 1 Tes. 5: 6.
14. Bonso bana bantumumunu ka luvukumukinani ko nzinunu zeno zatekila mu kondwa kweno kwanzailu,
15. kansi bonso bwena nkwa vedila walubokila, lukala yeno kibeni mpe bavedila mu nkalasani zazonsono,
16. bu diasonama: Lufwiti kala bavedila, kadi mono ngiena wavedila.
3 Mose 11: 44 b.
17. Vo yeno lubombidilanga yandi nkievo Se ufundisanga bonso bwenina mavanga mamuntu muntu ye lembolo tala zizi kiamuntu, buna ludiata mu vumi mu ntangu zeno zakinzenza,
Loma 2: 11. Fili. 2: 12.
18. bu luzeyi, vo ka luakulwa mu nkalasani eno yafukila yiluasisulwa kwa mase mu lekwa bifukilanga ko, mu palata vo wola,
19. kansi mu menga mantalu nkievo mamwan' ameme ukondolo kieta ye sona, i ma Klisto,
1 Kol. 5: 7. 6: 20. Eb. 9: 12, 14. Nzai. 5: 9.
20. wakizailwa, nza bu yakondwa lufulu, kansi wamonika mu diambu dieno mu nsukulu azintangu,
Loma 16: 25 b. Ngal. 4: 4. Ef. 1: 9 b. Eb. 1: 2.
21. i yeno mu yandi lulekanga minu mu Nzambi wamfulukisa mu bafwa, wamvana nkembo, i diau minu kieno ye vuvu biena mu Nzambi.
Loma 6: 4. Fili. 2: 9.
22. Bu luvedese miela mieno mu ntumumunu yakedika mu kala zola kwa zimpangi kukondolo disu kunsi alukaya, luzolasana kunsi amintima mu vema,
Loma 12: 10. Ef. 4: 2 b. 1 Tim. 1: 5. 1 Pet. 2: 17.
23. bu luabutululwa, ka kwa mbongo yifukilanga ko, kansi kwa yikayifuki, mu mambu ma Nzambi mamoyo masikilanga. Luk. 8: 11. 1 Kol. 4: 15. Yak. 1: 18.
24. Kadi nsuni miamionsono miena nkievo titi, nkembo wawonsono wamiau nkievo fulu biatiti; titi bialengila, fulu biasotuka,
Lumb. 102: 12 b. 103: 15 b. Yes. 40: 6 b.
25. kansi mambu ma Mfumu masikilanga mvu ya mvu, i mambu mamana maluasamununwa mu nsamu wambote.

KAPU 2.

1. Ndubudulu mu bembika yambi yayonsono, 11. mu toma diata ye bangoi, 13. mu tumamana minyadi ye zimfumu.

Nkiangunu bu lubembekele yayibi yayonsono ye bungubi bwabonsono ye disu kunsi alukaya ye yandu diameso ye kela kwakonsono,
Yak. 1: 21. Ef. 4: 22, 25. Kolo. 3: 8 b. Eb. 12: 1.
2. lukala ngunda bonso bana banswa mu mamvumina manduenga makondolo bungubi, kidi luakudila mo mu mpulusu,
3. vo lubimbidi, vo Mfumu wena wampwenia. Lumb. 34: 8.
4. Luizanga kwa yandi, i tadi diamoyo dianiafunwa mu kedika kwa bantu, kansi kwa Nzambi diena diasolwa, diantalu. Lumb. 118: 22. Ef. 2: 20.
5. Yeno mpe nkievo matadi mamoyo lutungwa kweno mu nzo yakimpeve yakinganga kianlongo mu diambu dianata nkailu miazikwa miakimpeve mitambulu mu zolakana kwa Nzambi mu Yesu Klisto.
Ef. 2: 21 b. Eb. 3: 6. Loma 12: 1. Eb. 13: 15.
6. Nkiangunu mabikwanga mu masonukwa: Tala, ntudidi mu Sioni tadi diakifuma, diasolwa, diantalu, wonso ulekilanga dio minu kafwiswa nsoni nkutu ko. Yes. 28, 16. Loma 9: 33.

7. Nkiangunu kwa yeno lulekanga minu kwena nzitusu, kansi kwa badimbulanga minu tadi diodio dianiafuna mintungi diakituka tadi diakifuma ye tadi dianteso asakuba ye tadi diambwisu.' Lumb. 118: 22.
8. Batanga sakuba, bu balembolo tumamana mambu, i buna bazengulwa mpe. Yes. 8: 14.
9. Kansi yeno i mbandu yasolwa, kinganga kiakitinu, kanda diabavedila, bantu bamvwa, kidi luatendikisa lusongo luandiena walubokila mu katuka mu tombe ye kwiza ku kia kwandi kwangitukulu.
2 Mose 19: 5 b. 5 Mose 7: 6. Yes. 62: 12.
10. Vakiakedi yeno ka lu bantu ko, kansi bwabu lu bantu ba Nzambi, i yeno lualembwa fwilwa nkenda, kansi bwabu luafwilulu nkenda.
Hos. 1: 10. 2: 23.
11. Lubakiazolwa, mono ilubombidila bonso bambumini ye banzenza, mpasi luayambula nzinunu zansuni zinwanisanga mwela ;
12. lukala nkalasani yabiza ye bangoi, kidi yau mu yina yibakulukedilanga nkievo mvangi miayayibi bakembila Nzambi mu lumbu kiambumununu mu diambu diamavanga mabiza mabatalanga. Mat. 5: 16. 1 Pet. 3: 16.
13 Mu diambu dia Mfumu lulemvuka kwa mpangulu zazonsono zakimuntu, kanivo i ntinu, i yandi ulutidi mu nene, Loma 13: 1 b. Tit. 3: 1.
14. kanivo minyadi miafiduswa kwa yandi mu vutula ndinda kwa mvangi miayayibi kansi mu sika bavanganga yambote.
15. Kadi luzolo lua Nzambi i lualu, vo lubata nwa akondwa kwanzailu zabantu bakifutu, bu luvanganga mambote, 1 Pet. 3: 16.
16. bonso bampwanza, ka lukalani kimpwanza nkievo yunga kiamfukila kiayayibi ko, kansi bonso minanga mia Nzambi.
Yoa. 8: 32. Loma 6: 18. Ngal. 5: 1, 13.
17. Luzitisa babonsono, luzola zimpangi, luvumina Nzambi, luzitisa ntinu.
Loma 12: 10. Fili. 2: 3. Eb. 13: 1.
18. Lubisielo, lulemvuka kwa mfumu zeno mu vumi kiakionsono, ka zina zambote ye zanlembami kaka ko kansi zamvilangani mpe.
Ef. 6: 5. Kolo. 3: 22.
19. Kadi diadi i nlemvo, vo muntu mu diambu diakansansa mu Nzambi uvibidilanga kiadi, bu kalungwanga bulembolo songa. Mat 5: 10.
20. Kadi bwe bwenina luyanu, vo luvibidilanga, bu luvolanga masumu ye bandwanga? Kansi vo luvibidilanga, bu luvanganga mambote ye lungulwanga mo, diodio i nlemvo kwa Nzambi.
1 Pet. 3: 14, 17 b. 4: 14 b.
21. Kadi luabokulwa mu diambu diodio. kadi Klisto mpe walulungulwa ye walusisila kifwani, kidi luanama tambi biandi,
Mat. 16: 24. Yoa. 13: 15. Fili. 2: 5.
22. walembwa vanga masumu, bungubi ka bwasolulwa mu nwa andi ko ;
Yes. 53: 9. 2 Kol. 5: 21. 1 Yoa. 3: 5.
23. bu kafingwa, kavutula mfingulu ko, bu kalungwa, kavumisa ko, kansi wayekula dio kwa yandi ufundisanga bwalunungu ; Mat. 27: 39 b. Yoa. 8: 48 b.
24. yandi kibeni wanata masumu meto mu nitu andi va nti, kidi bu tuafwila masumu, tuakadila lunungu moyo, mu vwa biandi luaniakuswa.
Yes. 53: 5. Loma 6: 1 b.
25. Kadi yeno luazimbala nkievo mameme, kansi bwabu luabangumuka kwa mvungi ye nkengi amiela mieno.
Yes. 53: 6. Yeh. 34: 5 b. Yoa. 10: 11 b. Eb. 13: 20.

KAPU 3.

1. Ndubudulu kwa bankwedi, 8. ndubudulu mu nkadulu zifweni 13. ye mvibudulu mu ndungulu.

1 I bobo mpe lubakazi, lulemvuka kwa babakala bayeno kibeni, kidi vo bankaka bakolamana mambu babakwa ndandu mu kondwa mambu mu nkalasani abakazi,
1 Mose 3: 16. 1 Kol. 14: 34. Ef. 5: 22. Kolo. 3: 18. Tit. 2: 5.
2. bu batalanga mu nkalasani eno yandedomo mu vumi,
3. ntoko zau ka zikalani ntoko za ku mbazi ko zampandulu ansuki ye ntululu antoko zawola ye mvwatulu amimvwatu, 1 Tim. 2: 9.
4. kansi muntu waswekwa wantima mu ntoko yikayifuki yampeve yanlembami yena napi, yena ntalu va luse lua Nzambi. Loma 7: 22. 2 Kol. 4: 16.
5. Kadi vakiakedi bakento bavedila bakisila ntoko bumosi, i yau basa vuvu mu Nzambi, bu balemvuka kwa babakala bayau kibeni,
6. bonso bwatumama Sala kwa Abalahami ye wambikanga mfumu ; i yeno bana bandi luayikidi, vo luvanganga mambote ye lembwa kala widi wonga nkutu. 1 Mose 18: 12.
7. I bobo mpe lubabakala, lukunda-

nanga va kimosi bwenina nduka ye wumbwa kiankento, bu kilutidi mu kindakana, lubazitisa mpe, bonso mvingidi yeno miafwa dianlemvo wamoyo, mpasi tusambulu tueno ka tuidi kakulwa. 1 Kol. 7: 3. Ef. 5: 25. Kolo. 3: 19.

8. Vazimunina lukala babonsono diela dimosi, mfwisasani ankenda, nzolwa zimpangi, kiwuntu, luyinunu,
Loma 12: 16. 15: 5. Fili. 3: 15 b.

9. ka luvutulani yambi mu yambi ko, mvwezo mu mvwezo ko, kansi mu mamvutu lusakumuna, kadi luabokulwa mu diambu diodio, kidi luavingila fwa diansakumunu.
3 Mose 19: 18. Zing. 20: 22. Mat. 5: 39. 1 Kol. 6: 7.

10. Kadi wonso zolele zola moyo ye mona lumbu biambote, kasimba ludimi luandi mu yayibi, ye bikoba ka bidi vova bungubi,

11. bika kafila yayibi nima ye vanga mambote, bika katomba yenge ye zomina kio.

12. Kadi meso ma Mfumu mena va ntandu abalunungu ye matu mandi mu ndombolo zau, kansi zizi kia Mfumu kiena va ntandu abavanganga yambi.

13. Nani ndiena ufwiti kuluvanga yambi, vo luveminanga mambote?

14. Kansi vo si lualungwa mu diambu dialunungu mpe, mayangi luena. Ka lubakadilani widi wonga nkutu ko, ka lupamunwani mpe ko.
Mat. 5: 10. 1 Pet. 2: 19 b. 4: 14 b. Yes. 8: 12. Mat. 10: 28.

15. Kansi lubieka Klisto Mfumu mu ntima mieno, lukubama ntangu zazonsono mu vutula kwa wonso uzolele kuluyuvula bila kiavuvu kiena mu yeno, mwanki mu kimpombo ye vumi.

16. Lukala kansansa kiambote, kidi batiakanga nkalasani eno yambote mu Klisto bafwiswa nsoni mu momo mabakulukedilanga.
Tit. 2: 8. 1 Pet. 2: 12, 15, 19.

17. Kadi vo luzolo lua Nzambi luzolele bo, buna bwambote, vo lulungwanga, bu luvanganga mambote, bwambi bu luvanganga mambi.

18. Kadi Klisto mpe wafwa kiamakulu mu diambu diamasumu, nkwa lunungu mu bankwa kondwa kwalunungu, kidi katutuala kwa Nzambi, mwanki wavondwa mu nsuni, kansi wavumuswa mu mpeve
Loma 5: 6. Eb. 9: 15, 28. 2 Kol. 13: 4.

19. yikayendila ye samunina zimpeve mu boloko, 1 Pet. 4: 6.

20. zakolama vakiakedi, mvibudulu a Nzambi bu yavingila mu lumbu bia Noa, nzaza bu yakubukwa yavulusulwa bafiuma mu nlangu, i nani diamiela; 1 Mose 6: 1 b.

21. wau i kifwani ukutuvulusanga mpe, i mbotokolo, ka nkievo mbembokolo amvindu ansuni ko kansi ngiuvulu akansansa kiambote kwa Nzambi mu mfulukulu a Yesu Klisto
Ef. 5: 26.

22. wena va lubakala lua Nzambi, bu kakiyendila ku zulu, zimbasi ye bankwa lendo ye tulendo bu kalemvudulwa bio. Lumb. 110: 1. Ef. 1: 20 b.

KAPU 4.

1. Ndubudulu mu ndiatulu yavedila, 7. mu lembwa kolwa kansi mu salasana, 12. mu yangalala mu ndungulu.

Nkiangunu Klisto bu kalungwa mu nsuni, buna luvwata luazu biobio biadiela dimosi mpe, kadi walungwa mu nsuni, wayambula masumu,
Loma 6: 8 b.

2. kidi lualembwa vutuka kala moyo bwenina nzinunu zabantu mu ntangu yisidi mu nsuni, kansi bwenina luzolo lua Nzambi.
Loma 12: 2. 14: 7 b. 2 Kol. 5: 15. Ngal. 2: 20. 1 Tes. 5: 10. Eb. 9: 14.

3. Kadi bulungidi, bu luavanga mu ntangu zavioka luzolo luabangoi, luadiata mu kintiengi, nzinunu, kinduvu, makinu, nkembo amalavu ye nsambulu abiteki zakondwa luve.
Loma 13: 13. Ef. 4: 17.

4. Nkiangunu bayitukwanga, bu batiakanga, bu lulembolo yungusa yau ku mwila umosi wakintiengi,

5. si badedisa mambu kwa ndiena wakubama mu fundisa bamoyo ye bafwa. Yoa. 5: 25. Mav. 10: 42.

6. Kadi mu diambu diodio bafwa mpe basamununwa nsamu wambote, mpasi bafunduswa bwenina bantu mu nsuni, kansi bakala moyo bwenina Nzambi mu mpeve.

7. Nsukulu abiabionsono yeka lukufi. Nkiangunu luluenga, lulembwa kolwa mu tusambulu.
2 Pet. 3: 9 b. 1 Yoa. 2: 18.

8. Va ntandu abiabionsono lukala ntatumunu mu zolasana, kadi zola kufukanga mbidi amasumu. Zing. 10: 12.

9. Lukalasana nzolwa banzenza mu kondwa kwavuma.

10. Lusalasana muntu muntu ye wandi nkailu ukatambula bonso minkebi miabiza mianlemvo wa Nzambi wampila zazingi.
2 Kol. 8: 12. 1 Kol. 12: 4. Tit. 1: 7.

11. Vo muntu uvovanga, kavova nkievo mambu ma Nzambi; vo muntu usadilanga, kasadila bonso bwena ngolo zivananga Nzambi, mpasi mu Yesu Klisto Nzambi kakembulwa mu mamonsono, i kwa yandi kwena nkembo ye ngolo mu mvu miamvu ya mvu. Ameni.
Loma 12: 6 b.

12. Lubakiazolwa, ka luyitukwani ko mu tia tuena mu yeno tulumweswanga mu mpukumunu, nkievo lubwidi diambu dianzenza,
Yes. 48: 10.

13. kansi bonso buluena ntuadi mu ndungulu za Klisto, luyangalala, kidi luayangalala ye kala kiese mpe mu nzaikusu andi ankembo.
Fili. 3: 10 b. Kolo. 1: 24. 2 Tim. 2: 10.

14. Vo luvwezwanga mu nkumbu a Klisto, mayangi mena yeno, kadi Mpeve yankembo ye ya Nzambi yivundanga va yeno.

15. Kadi buna luena, muntu nkutu kalungwani bonso mvondi vo mwivi vo mvangi ayayibi vo muntu ufwafwatanga mu mambu mangana ko.
1 Pet. 2: 20.

16. Kansi vo mosi ulungwanga bonso nkwa a Klisto, kafwani nsoni ko, kansi kembila Nzambi mu nkumbu yoyo.
Fili. 1: 28 b.

17. Kadi ntangu yizidi, mfundusu bu yibadika mu nzo a Nzambi, kansi vo yiteka badika mu yeto, buna nsukulu ayau bakolamanga nsamu wambote wa Nzambi bwe yakala?

18. Vo nkwa lunungu sutidi vuluswa, buna kwe si kwamonwa kondolo vumi kia Nzambi ye nkwa masumu?
Luk. 23: 31. Zing. 11: 31.

19. Nkiangunu balungwanga bonso bwena luzolo lua Nzambi, bika bayekula miela miau mu mavanga mambote kwa nsemi wankwikizi.

KAPU 5.

1. Ndubudulu mu bangudi zabantu, 5. mu yinama, mu kaya meso, mu tatamana. 12. Mfidusu amalembe.

Nkiangunu ngudi zabantu zena mu yeno ibabombidila, mono i ngudi amuntu yau ye mbangi mu ndungulu za Klisto, ngiena ntuadi mu nkembo wavita zaikuswa.

2. Lukalanga mvungi miakamba dia Nzambi diena mu yeno, ka mu nkomono ko kansi mu kinzodila, bonso bwena Nzambi, ka mu diambu diandandu yansoni ko kansi mu zola kwazola,
Mav. 20: 28. 1 Tim. 3: 3. Tit. 1: 7, 11.

3. ka lukalani bonso zimfumu mu makabu meno mamabundu ko, kansi lukala bifwani biakamba.
2 Kol. 1: 24. Fili. 3: 17. 1 Tim. 4: 12.

4. Ngudi amvungi bu kamonekene, si luatambula kolwa kiankembo kikakilengilanga ko.
Yoa. 10: 11. 1 Kol. 9: 25. 2 Tim. 4: 8.

5. I bobo mpe lumatoko, lulemvuka kwa ngudi zabantu, kansi lubabonsono lukanga nginasani, kadi Nzambi ukakilanga bankwa ngianza, kansi uvananga nlemvo kwa bakiyinanga.
Loma 12: 10, 16. Ef. 5: 21. Zing. 3: 34. Yak. 4: 6.

6. Nkiangunu lukukiyina kunsi akoko kwangolo kwa Nzambi, kidi kaluzangula mu yandi ntangu,
Luk. 1: 52. 14: 11. Yak. 4: 10.

7. bu luatubidi mayindu meno mamonsono mu yandi, kadi yandi ukuluyindudilanga.
Lumb. 55: 22. Mat. 6: 25 b. Fili. 4: 6.

8. Lulembwa kolwa, lukaya meso. Nkadi ampemba, i ntantu eno, uzietanga nkievo nkosi yisambanga, yitombanga wonso ukafwiti mina.
Luk. 22: 31. 1 Tes. 5: 6.

9. Lunkakila nakekete mu minu, bu luzeyi, vo ndungulu zimosi zele detila mu mpangi zeno mu nza.
Ef. 6: 11, 13. Yak. 4: 7.

10. Nzambi anlemvo wawonsono walubokila ku nkembo andi wamvu ya mvu mu Klisto, bu luakilungulwa fintangu-ntangu, yandi kibeni si kakulusungika, sikidika, siamisa, kumika nakuma;
2 Kol. 4: 17. 2 Tim 1: 9. Eb. 13: 21. 1 Tes. 5: 23, 24.

11. kwa yandi ngolo mu mvu miamvu ya mvu. Ameni.

12. Mu Silvanu, i mpangi yankwikizi, bonso bumbenzi, nsonekene mafiuma kwa yeno, ilubombidilanga ye tanga kimbangi, vo wau i nlemvo wa Nzambi wakedika. Lutelamanga mu wau.

13. Wakiasolwa yeno mu Babeli ulufidisi malembe, ye Malako, i mwan' ami.

14. Luvanasana malembe mu mfibulu yazola.

Yenge kiakala yeno babonsono bena mu Klisto.
Loma 16: 16. 2 Kol. 13: 12.

NKANDA WANZOLE WA PETELO.

KAPU 1.

1. Mbadukulu. 3. Ndubudulu mu nkadulu yavedila. 13. Mambu ma Nzambi mena makedika.

Simoni Petelo, nanga ye ntumwa a Yesu Klisto, kwa yau batambula minu kiantalu yadetila bonso yeto mu lunungu lua Nzambi eto ye Mvulusi Yesu Klisto.
2. Bika nlemvo ye yenge bianieka kwa yeno mu nzailu a Nzambi ye Yesu, Mfumu eto. 1 Pet. 1: 2.
3. Lulendo luandi luakinzambi bu luatukaila mamonsono mamoyo ye vumi kia Nzambi mu nzailu andiena watubokila mu wandi nkembo ye lusongo,
4. mutuakailwa kwa yandi nsilulu zantalu zambidi anene, kidi yeno mu zau luakala ntuadi mu kinzambi, bu lutebi mu mbivusu yena mu nza mu nzinunu, 2 Kol. 3: 18. 1 Yoa. 3: 2.
5. i kuma lukudikila kimfuzi kiakionsono, lusadisa lusongo mu minu kieno, kansi mu lusongo nzailu,
6. mu nzailu kukiyala, mu kukiyala ntatumunu, mu ntatumunu vumi kia Nzambi,
7. mu vumi kia Nzambi zola kwakimpangi, mu zola kwakimpangi zola.
8. Kadi vo momo mena ye maniekanga mu yeno, buna ka maluvangi bolo ko vo kondwa kwalubutu mu nzailu a Mfumu eto Yesu Klisto.
9. Kadi wonso kondolo mo, wafwa meso ye nkwa mona kwalukufi wavilakana mpedoso amasumu mandi mankulu. 1 Yoa. 2: 9, 11.
10. Nkiangunu luzimpangi, lusa kimfuzi kialuta mu vanga mbokolo ye nsodolo eno nakekete, kadi bu lusanga bo, ka lute sakuba widi ntangu nkutu ko.
11. Kadi bonso bobo si luavewa nkotolo yakimvwama mu kimfumu kiamvu ya mvu kia Mfumu eto ye Mvulusi Yesu Klisto.
12. Nkiangunu ikulubambula moyo ntangu zazonsono mu momo, mpeleko luzeyi mo, luasikalala mu kedika kiena mu yeno.
13. Kansi ibanzanga vo bwalunungu mu kulusikimisa mu mbambulu amoyo ntangu yiyakidi mu nzo yayi yakoto, 2 Pet. 3: 1.
14. bu nzeyi vo mvudulu anzo ami yakoto yikwiza nabiu, bonso bwambakusa mpe Mfumu eto Yesu Klisto. Yoa. 21 · 18.
15. Kansi isa kimfuzi mpe, mpasi lua mo kukibambudila moyo ntangu zazonsono, bu mbeni katuka.
16. Kadi ka tuanama nsangu zasokwa mu nduka ko, bu tualuzaikisa lulendo ye ngizulu a Mfumu eto Yesu Klisto, kansi tu mbangi zamona-meso mu nene kwandi. Mat. 17: 1 b. Mal. 9: 2 b. Luk. 9: 28 b.
17. Kadi watambula nzitusu ye nkembo kwa Nzambi, i Se, nding' ankwa nkembo wantoko bu yatualwa kwa yandi bonso ebu : Ndieu i Mwan' ami, i kiazolwa kingienina nzolakani.
18. Ndinga yoyo tuawa yatuka mu zulu, bu tuakala yandi va mongo wanlongo.
19. Yeto tuena mambu mabambikudi malutidi sikalala ; lutomene vanga, vo lukenganga mo nkievo mwinda ukienzulanga mu vuma kiatombe, nate ye kwakia, ye mbwetete yansuka yatubuka mu ntima mieno, Lumb. 119: 105.
20. bu luteka zaya diadi, vo widi mbikudulu yasonukwa nkutu ka yatukidi mu mbangudulu ayau kibeni ko.
21. Kadi mbikudulu nkutu ka yatualwa widi ntangu nkutu mu luzolo luamuntu ko, kansi bantu bavova matuka kwa Nzambi, bu batuadukuswa kwa Mpeve yavedila.

KAPU 2.

1. Nduengoso mu nlongi miampumpuluvunu.

Mbikudi miampumpuluvunu mpe miatelama mu bantu bonso buna kala nlongi miampumpuluvunu mu yeno mpe, si bakotisa tuvanguku tuambungulu mu nsweki, bakalanga mpe nkalu mu Mfumu yabasumba, bu bakukituasanga mbungulu yanabiu.
5 Mose 13: 1 b. Mat. 24: 11. Mav. 20: 29 b. 1 Kol. 11: 19. 1 Tim. 4: 1 b. 2 Tim. 3: 5. Yud. b. 4, 18.
2. Babingi si banama kintiengi kiau,

mu diambu diau nzila yakedika si yavwezwa.

3. Mu kabi si bavangila ndandu mu yeno mu mambu mavalwa. Nzengolo au tuka nsi nkulu ka yena bolo ko, mbungulu au ka yilekanga tulu ko.

4. Kadi vo Nzambi walembwa kuta mbasi zavola masumu, kansi wabanenguna muna benga, wabayekula kwa tuvambu tuatombe, balundulwanga mfundusu, Yud. b. 6. Nzsi. 20: 2.

5. vo walembwa kuta nza yankulu, kansi wakeba Noa, i wanáni, i nsamuni walunungu, bu kakibukisila mbukila mu nza yalembwa vumina Nzambi,
1 Mose 7: 1 b. 1 Pet. 3: 20.

6. yandi bu kakitudila mbanza za Sodoma ye Ngomola mu ntoto ampolo, wazengila zo mu bungwa, bu kavanga zo kifwani kwa yau bakana lembwa vumina Nzambi;
1 Mose 19: 1 b. Yud. b. 7.

7. watanina Loti, i nkwa lunungu, wakwamuswa kwa nkalasani ababimpumbulu mu kintiengi kiau,

8. —kadi mu mona ye wa nkwa lunungu wakundanga yau wakwamisa lumbu ka lumbu mwel' andi walunungu mu mavanga mau makimpumbulu—

9. Mfumu zeyi tanina mu mpukumunu bakumvuminanga kansi longa ndongi ye lunda bakondwa lunungu nate ye lumbu kiamfundusu,

10. kansi bulutidi kwa yau badiatanga mu nsuni mu tima diansumukunu ye yinanga kimfumu. Bankabukwa ntima bakukizolanga ka bazakamanga ko mu tiaka minkembo, Yud. b. 8.

11. mbasi zilutidi ngolo ye lulendo vazilembolo tuala vantadisi a Mfumu mfundusu yantiakulu kwa miau.

12. Kansi babana bonso bulu bikondolo luyindu biabutwa mu kibulu kiau mu bakwa ye bungwa, bu batiakanga mu monso mabalembolo zaya, si babungwa mpe mu mbungulu au,

13. bu batambula nsendo wakondwa kwalunungu, bu babanzilanga kindiafu kialumbu ka lumbu bonso nienzi, bu i masona mamvindu ye mansoni, badianga kindiafu mu mvungunuku zau, badianga malambu va kimosi ye yeno;

14. bena meso mazedi kwa yanga, makamalembwa mu masumu, bakondanga miela milembolo siama, bena ntima miayukwa kabi, yau i bana bansingulu.

15. Bu bamana sisa nzila yasungama, bazimbale, banama mu nzil' a Bilami, mwan' a Bosoli, wazola nsendo wakondwa kwalunungu,
4 Mose 22: 1 b. Yud. b. 11.

16. kansi watunguluka mu ntulumunu ayandi kibeni: bulu kiabizitu kiababa kiavova mu nding' amuntu, kiakakila zengele-zengele diambikudi.
4 Mose 22: 23 b.

17. Yau i nto zikondolo nlangu ye matuti mavekwanga kwa tembo, yau balundulwa mpiuki atombe. Yud. b. 13.

18. Kadi bu bavovanga mambu mambidi anene mamfukulu, bakondanga mu tima diansuni mu kintiengi yau batebi fiuma mu yau badiatanga mu nzimbusu, Yud. b. 16.

19. bakubasilanga kimpwanza, bu bena nanga miambungulu yau kibeni, kadi wabedoso kwa muntu, i wandi nanga weka. Yoa 8: 34: Loma 6: 16.

20. Kadi vo yau bu bataba mu nsumukunu zanza mu nzailu a Mfumu eto ye Mvulusi Yesu Klisto, bavutuka zingalakana mu zau ye beduswa, buna nkadulu yazimunina yilutidi yatekila mu mbi kwa yau. Mat. 12: 45. Eb. 6: 4 b.

21. Kadi bakutu toma nitu, vo ka bakizaila nzila yalunungu ko, bwambi, vo bu bazeyi yo, bafila nima kwa nsikudukusu yanlongo yibayekudulwa.
Luk. 12: 47 b.

22. Bweka kwa yau bonso bwenina ngana yakedika: Mbwa yivutukanga ku lusi biayandi kibeni, ngulu yiyobele mu kwe vindumuki mu nteke.
Zing. 26: 11.

KAPU 3.

1. Mbungulu anza yayi. 10. Ngizulu a Klisto. 14. Ndubudulu mu nkadulu yavedila, mu kula mu nlemvo.

Lubakiazolwa, nkanda wau weka wanzole uyasonene kwa yeno, mu miau, bu ilubambudi moyo, isikimisanga madiela meno mavedila,
2 Pet. 1: 13.

2. kidi luabambuka moyo mu mambu mateka vovwa kwa mbikudi miavedila ye nsikudukusu yiluatambula kwa ntumwa zeno kwa Mfumu ye Mvulusi,

3. bu lutekele zaya diadi, vo mu lumbu biazimunina si mwakwiza minlevudi mu ndevolo, midiatanga mu zau zinzinunu,
1 Tim. 4: 1. 2 Tim. 3: 1 b. Yud. b. 18 b.

4. mivovanga: Nsilulu angizulu andi kwe yena? Kadi tuka mu lumbu kina kialeka mase meto tulu, biabionso-

no bisikilanga, bonso bubiakadidi tuka
mu mbadukulu ansemono.
Yel. 17: 15. Yeh. 12: 22.
5. Diaswekwa kwa yau bu bazolele
diadi, vo mazulu mena vana nsi nkulu
ye ntoto tuka mu nlangu wayika nka-
dulu mu nlangu mu diambu dia
Nzambi.
6. Mu biobio nza yantangu yina, bu
yabukila nlangu, yavila. 1 Mose 7: 1 b.
7. Kansi mazulu ye ntoto biena bwa-
bu biakutwa mu mambu mamosi, bu
bialundwanga mu diambu diatia mu
lumbu kiamfundusu ye mbungulu aba-
ntu bakondolo vumi kia Nzambi.
2 Tes. 1: 7 b. Yes. 51: 6.
8. Lubakiazolwa, dimosi ka dikadi
diansweki kwa yeno, i diadi, vo lumbu
kimosi kiena kwa Mfumu nkievo funda
diamvu, funda diamvu nkievo lumbu
kimosi.
9. Mfumu kena fuki mu nsilulu
andi ko, bonso bubanzanga bankaka
vo fuki kwandi, kansi uvibidilanga mu
diambu dieno, kadi kazolele, vo banka-
ka babungwa ko, kansi vo babonsono
bakwiza ku mpilulu amadiela.
Yes. 30: 18. Hab. 2: 3. Eb. 10: 37. 1 Pet. 3: 20.
10. Lumbu kia Mfumu kikwiza nki-
evo mwivi, buna mazulu si malala mu
vindu, bina biantete si bianienguswa
kwa mbangazi, ntoto ye mavanga mena
va wau si biazinuswa.
Mat. 24: 35, 43 b. 1 Tes. 5: 2. Lumb. 102: 27.
11. Nkiangunu biabionsono bu bia-
niengoso, buna vele lufwiti kala mu
nkalasani yanlongo ye vumi kia Nza-
mbi,
12. bu luvingilanga ye sampukisanga
ngizulu alumbu kia Nzambi, kadi mu
diambu diakiau mazulu si manienguswa
mu tia, bina biantete si bianienga kwa
mbangazi.
Luk. 12: 36. Tit. 2: 13. 2 Tes. 1: 8.
13. Kansi yeto tuvingilanga mazulu
mampa ye ntoto wampa, bonso bwena
nsilulu zandi, mu biau mukundanga
lunungu. Yes. 65: 17. 66: 22. Nzai. 21: 1.
14. Nkiangunu lubakiazolwa, bu lu-
vingilanga momo, lusa kimfuzi luamo-
nwa kondwa kwamvindu ye kondwa
kwakieta mu yenge va luse luandi,
1 Kol. 1: 8. Fili. 1: 10. 1 Tes. 3: 13. 5: 23.
15. lubanzila mvibudulu a Mfumu
eto vo i mpulusu; bonso Paulu mpe,
mpangi eto yazolwa, wasonika kwa
yeno, bonso bwena nduenga zikavewa,
16. bonso mpe mu nkanda miamio-
nsono, bu kabikanga mambu mama,
mu miau mwena mankaka mena zitu
kiavisila, mazekulanga balembwa lo-
nguka ye sikalala, bonso masonukwa
mankaka mpe, mu mbungulu ayau
kibeni.
17. Nkiangunu lubakiazolwa, bu lu-
ateka zaya momo, lukikenga ka luidi
sotuka mu nakingwi kiayeno kibeni,
bu lutuadukuswanga kwa nzimbusu
zababimpumbulu.
18. Kansi lukudila mu nlemvo ye
nzailu a Mfumu eto ye Mvulusi Yesu
Klisto. Kwa yandi nkembo bwabu
ye lumbu kiamvu ya mvu.

NKANDA WANTETE WA YOANE.

KAPU 1.

1. Mbadukulu. 5. Ndiatulu eto mu kia.

Momo makikadilanga tuka vana mba-
dukulu, matuawa, matuamona
mu meso meto, matuatonwa, matuasi-
mba mu moko meto, i mu mambu
mamoyo
Yoa. 1: 1, 14. Luk. 1: 2. 24: 39. 2 Pet. 1: 16.
2. —moyo wamonika, yeto tuamona,
tuata kimbangi, tuakamba kwa yeno
moyo wamvu ya mvu wakalanga ye
Se, wamonika kwa yeto—
3. momo matuamona, matuawa, tu-
kambanga mo mpe kwa yeno, kidi
luakala kintuadi ye yeto; kintuadi
kieto kiena ye Se ye Mwan' andi Yesu
Klisto. Yoa. 17: 21. 1 Kol. 1: 9.
4. Mama tusonekene kwa yeno, kidi
kiese kieto kialunga. 2 Yoa. b. 12.
5. Wau i nsamu utuawa kwa yandi,
tukulusamuninanga, vo Nzambi i kia,
widi tombe nkutu ka kiena mu yandi
ko.
6. Vo tuvovele, vo tuena kintuadi ye
yandi, kansi tudiatanga mu tombe,
buna tuvunanga, ka tuvanganga kedi-
ka ko. 1 Yoa. 2: 4.

7. Kansi vo tudiatanga mu kia, bonso yandi wena mu kia, buna tuenasana kintuadi, menga ma Yesu, i Mwan' andi, makutuvedisanga mu masumu mamonsono.
Eb. 9: 12 b. 1 Pet. 1: 18 b. Nzai. 1: 5.
8. Vo tuvovanga, vo ka tuena ye masumu ko, tukukivunginikanga, kedika ka kiena mu yeto ko.
1 Nt. 8: 46. Zing. 20: 9. Mpovi 7: 21.
9. Vo tutambudilanga masumu meto, yandi wena kinkwikizi ye lunungu, kidi katuyambudila masumu ye katuvedisanga mu kondwa kwalunungu kwakonsono. Lumb. 32: 5. Zing. 28: 13.
10. Vo tuvovanga, vo ka tuavola masumu ko, tukunsa nkwa luvunu, mambu mandi ka mena mu yeto ko.
1 Yoa. 2: 14. Yoa. 5: 38. 15: 7.

KAPU 2.

1. Nzailu yakedika mu Nzambi. 7. Nsikudukusu yampa. 12. Nduengoso zatina zola nza yayi 18. ye tina bakalanga Klisto nkalu. 24. Ndubudulu mu keba yina yibawilu.

Lubimbana-mbana biami, momo nsonekene kwa yeno, ka luidi vola masumu. Vo muntu volele masumu, tuena nsadisi kwa Se, i Yesu Klisto, nkwa lunungu.
Loma 8: 34. 1 Tim. 2: 5. Eb. 7: 25. 9: 24.
2. Yandi i kodi mu masumu meto, kansi ka mu meto kaka ko kansi mu nza yamvimba. 2 Kol. 5: 18 b. Kolo. 1: 20.
3. Mu diadi tuzeyi, vo tunzeyi, vo tukebanga nsikudukusu zandi.
4. Uvovele : Mono inzeyi, kansi kakebanga nsikudukusu zandi ko, yandi i nkwa luvunu, kedika ka kiena mu yandi ko. 1 Yoa. 1: 6.
5. Kansi ukebanga mambu mandi, mu kedika zola kwa Nzambi kwamana lunga mu yandi. Mu diodio tuzeyi, vo tuena mu yandi. Yoa. 14: 21, 23.
6. Uvovele, vo sikilanga mu yandi, yandi kibeni fwiti diatila mpe bwadiatila ndiena.
Mat. 11: 29. Yoa. 13: 15. 15: 4 b. Fili. 2: 5. 1 Pet. 2: 21.
7. Lubakiazolwa, kisonekene nsikudukusu yampa kwa yeno ko, kansi nsikudukusu yankulu yiluena tuka vana mbadukulu ; nsikudukusu yankulu i mambu maluawilu.
1 Yoa. 3: 11. 2 Yoa. b. 5 b.
8. Nsikudukusu yampa diaka ilusonikina, monso mena makedika mu yandi ye mu yeno, tombe bu kiviokanga, kia kwakedika kwakitentinina.
Yoa. 13: 34. Loma 13: 12. Yoa. 8: 12.

9. Uvovele, vo wena mu kia, kansi ubelanga mpangi andi, yandi wena mu tombe nate ye bwabu.
1 Kol. 13: 2. 1 Yoa. 3: 14 b. 4: 20.
10. Uzolanga mpangi andi, usikilanga mu kia, nteso asakuba ka yena mu yandi ko.
11. Kansi ubelanga mpangi andi, wena mu tombe, udiatanga mu tombe, kazeyi kukakwendanga ko, kadi tombe kiafwisa meso mandi.
12. Lubimbana-mbana, nsonekene kwa yeno, bu luayambudulwa masumu mu diambu diankumbu andi.
13. Lumase, nsonekene kwa yeno, bu luzayanga ndiena wakikadila tuka vana mbadukulu. Lumatoko, nsonekene kwa yeno, bu luabedisa nkwa mbi.. Lubimbana-mbana, mono yasonika kwa yeno, bu luzeyi Se.
14. Lumase, mono yasonika kwa yeno, bu luzeyi ndiena wakikadilanga tuka vana mbadukulu. Lumatoko, mono yasonika kwa yeno, bu luena ngolo ye mambu ma Nzambi masikilanga yeno ye luabedisa nkwa mbi.
15. Ka luzolani nza ko ye ka bina biena mu nza ko. Vo muntu zolele nza, zola kwa Se ka kwena mu yandi ko. Loma 12: 2. Yak. 4: 4.
16. Kadi biabionsono biena mu nza : nzinunu zansuni, nzinunu zameso, nganz' abiazingu ka bitukidi kwa Se ko, kansi kwa nza.
17. Nza yiviokanga ye nzinunu zayau, kansi uvanganga luzolo lua Nzambi usikilanga mvu ya mvu.
Yes. 40: 6. 1 Kol. 7: 31.
18. Lubimbana-mbana, i lokula kiazimunina kiaki, bonso buluawilu, vo antiklisto wakwiza, buna bwabu mpe baantiklisto babingi batonganene mpe, i kuma tuzeyi, vo lokula kiazimunina i kiaki. Mat. 24: 24. 2 Tes. 2: 3.
19. Yau bavaika mu yeto, kansi ka bakala bayeto ko, kadi vo bakala bayeto, nga basikila yeto ; kansi bavaika, kidi bamonika, vo yau babonsono ka bayeto ko.
Lumb. 41: 9. Mav. 20: 30. 1 Kol. 11: 19.
20. Yeno luena nkusa yankwa vedila, luena nzailu babonsono. 1 Yoa. 2: 27.
21. Kiasonika kwa yeno, bu lulembolo zaya kedika ko, kansi bu luzeyi kio, luzeyi, vo luvunu lualonsono ka luatukidi mu kedika ko.
22. Nani i nkwa luvunu ? vo ka yandi ko ukalanga nkalu, vo ka Yesu ko i Klisto. Ukalanga Se ye Mwana nkalu, yandi i antiklisto.
1 Yoa. 4: 3. 2 Yoa. b. 7.

23. Wonso ukalanga Mwana nkalu, kena kwandi ye Se ko; utambudilanga mu Mwana, yandi wena ye Se mpe.
Yoa. 15: 23. 1 Yoa. 4: 15.

24. Maluawa tuka vana mbadukulu, bika masikila mu yeno. Vo momo maluawa tuka vana mbadukulu masikilanga mu yeno, buna si luasikilanga mu Mwana ye mu Se.

25. Nsilulu yikatusila yandi kibeni i yayi: moyo wamvu ya mvu.

26. Momo yasonekene kwa yeno mu yau bakuluzimbisanga.

27. Nga yeno—nkusa yiluatambula kwa yandi yisikilanga mu yeno, ka luena nsatu alongwa kwa muntu ko, kansi bonso bululongwanga mu mamonsono kwa nkus' andi, i buna mena kedika, ka maluvunu ko, bonso bulualongwa kwa nkusa yoyo, i buna lusikila mo. Yel. 31: 34. Yoa. 14: 26. 16: 13.

28. Lubimbana-mbana, lusikila bwabu mu yandi, kidi, vo kamonekene, tuakala kibakala ye lembwa kummwena nsoni mu ngizulu andi. 1 Yoa. 4: 17.

29. Vo luzeyi, vo yandi wena lunungu, luzaya, vo wonso uvanganga lunungu wabutwa kwa yandi.
1 Yoa. 3: 7, 9 b.

KAPU 3.

1. Ndubudulu mu sikila bantu ba Nzambi bavedila. 7. Diswaswana diabana ba Nzambi ye bankadi ampemba. 14. Zola kwakedika bonso bukwena.

Lutala zola kuna kwatuvana Se, kidi tuabikwanga bana ba Nzambi, tuena bo mpe. I kuma nza ka yituzeyi ko, kadi ka yinzeyi ko. Yoa. 1: 12. 16: 3.

2. Lubakiazolwa, bwabu tu bana ba Nzambi, nate ye bwabu ka diazaikuswa ko, nki tuakala. Tuzeyi, vo dizayakene, si tuakala detila ye yandi, kadi si tuammona, bonso bukena.
2 Pet. 1: 4. Loma 8: 18 b. 1 Kol. 15: 49. Fili. 3: 21. Kolo. 3: 4.

3. Wonso wena ye vuvu kiokio mu yandi ukukivedisanga, bonso ndiena wena wavedila.

4. Wonso uvanganga masumu, uvanganga kimpumbulu mpe, masumu i kimpumbulu. 1 Yoa. 5: 17.

5. Luzeyi, vo yandi wamonika, kidi kakatula masumu; masumu ka mena mu yandi ko.
Yes. 53: 4, 9. 2 Kol. 5: 21. 1 Pet. 2: 22, 24.

6. Wonso usikilanga mu yandi, kavolanga masumu ko; wonso uvolanga masumu, kammweni ko, kanzeyi ko.
1 Yoa. 2: 3 b. 3 Yoa. b. 11.

7. Lubimbana-mbana, ka luzimbuswani kwa muntu ko. Uvanganga lunungu i nkwa lunungu, bonso yandi i nkwa lunungu. 1 Yoa. 2: 29.

8. Uvanganga masumu i wankadi ampemba; kadi nkadi ampemba uvolanga masumu tuka vana mbadukulu. Mu diambu diodio Mwan' a Nzambi wamonika, mpasi kabunga mavanga mankadi ampemba.
Lumb. 68: 20 b. Yoa. 8: 44.

9. Wonso wabutwa kwa Nzambi, kavanganga masumu ko, kadi mbongo andi yisikilanga mu yandi, kalendi vola masumu ko, bu kabutwa kwa Nzambi. 1 Pet. 1: 23. 1 Yoa. 5: 18.

10. Mu diodio bana ba Nzambi ye bana bankadi ampemba bamonikanga: wonso lembolo vanga lunungu ka wa Nzambi ko ye wonso lembolo zola mpangi andi.

11. Kadi wau i nsamu uluawa tuka vana mbadukulu, mpasi tuazolasana;
Yoa. 15: 12. 1 Tes. 4: 9. 1 Yoa. 2: 7 b.

12. ka bonso Kaini ko wakala wankwa mbi, wavonda mpangi andi. Nki abila kamvondila? Mavanga mandi bu makala mambi, kansi manleke andi malunungu. 1 Mose 4: 8. Eb. 11: 4.

13. Luzimpangi, ka luyitukwani ko, vo nza yikulubelanga.
Yoa. 15: 18 b. 17: 14.

14. Yeto tuzeyi, vo tuatuka mu lufwa ye tuavioka ku moyo, bu tuzolanga zimpangi. Lembolo zola, usikilanga mu lufwa. Yoa. 5: 24. 1 Yoa. 2: 9 b.

15. Wonso ubelanga mpangi andi i mvondi amuntu. Yeno luzeyi, vo mvondi miabantu miamionsono ka miena moyo wamvu ya mvu usikilanga mu-yau ko. Ngal. 5: 21.

16. Mu diadi tuzeyi zola, yandi bu katuyambudila mwel' andi; yeto mpe tufwiti yambudila zimpangi miela mieto.
Yoa. 15: 12 b. Loma 5: 8. Ef. 5: 2, 25. 1 Yoa. 4: 9 b.

17. Kansi wonso wena mbongo zanza yayi ye mweni mpangi andi, vo wena nsatu, kansi kanganga ntim' andi mu yandi, zola kwa Nzambi bwe kusikilanga mu yandi?
5 Mose 15: 7. Luk. 3: 11. 1 Yoa. 4: 20. 5: 1. Yak. 2: 15 b.

18. Lubimbana-mbana, bika tualembwa zola mu mambu, ka mu ludimi mpe ko, kansi mu vanga ye mu kedika.

19. Mu diodio tuzeyi, vo tu bakedika, si tualekikisa ntima mieto minu va luse luandi,

20. vo ntima utubedese, Nzambi lutidi ntima mieto mu nene, zeyi mamonsono.

21. Lubakiazolwa, vo ntim' eto ulembolo kutubedisa, buna tuena kibakala kwa Nzambi,
22. monso monso matulombanga, tutambulanga mo kwa yandi, kadi tukebanga nsikudukusu zandi ye vanganga mazolakene kwa yandi.
23. Yayi i nsikudukusu andi, mpasi tualekila nkumbu a Mwan' andi Yesu Klisto minu ye zolasana, bonso bukatuvana nsikudukusu.
24. Ukebanga nsikudukusu zandi, usikilanga mu yandi ye ndiena mu yandi. Mu diadi tuzeyi, vo yandi usikilanga mu yeto, i mu Mpeve yikatuvana.
Yoa. 14: 23. 15: 10. Loma 8: 9. 1 Yoa. 4: 12 b.

KAPU 4.

1. Nduengoso zatina mbikudi miampumpuluvunu. 7. Ndubudulu mu zola, kadi Nzambi ukutuzolanga. 17. Zola kwalunga.

Lubakiazolwa, ka lulekani minu mu yonso yonso mpeve ko, kansi lutonta zimpeve, vo zau i za Nzambi, kadi mbikudi miamingi miampumpuluvunu miakota mu nza.
Mat. 7: 15 b. 24: 4 b., 24. Mav. 20: 29 b. 1 Tes. 5: 21. 2 Pet. 2: 1. 2 Yoa. b. 7.
2. Mu diadi luzaya Mpeve a Nzambi: yonso mpeve yitambudilanga, vo Yesu Klisto wayiza mu nsuni, yau i ya Nzambi. 1 Yoa. 5: 1.
3. Yonso mpeve yikayitambudilanga mu Yesu ko, ka ya Nzambi ko, yandi i mpeve yaantiklisto yiluawa, vo yakwiza, yeka mu nza bwabu mpe.
2 Tes. 2: 6 b. 1 Yoa. 2: 18, 22.
4. Lubimbana-mbana, yeno lu ba Nzambi, luababedisa, kadi ndiena wena mu yeno lutidi ndiena mu nene wena mu nza.
5. Yau i banza; nkiangunu bavovanga bina bianza, nza yikubawanga.
Yoa. 8: 31. 15: 19.
6. Yeto tu ba Nzambi. Zeyi Nzambi, ukutuwilanga; yandi ukawa Nzambi ko, kakutuwilanga ko. Mu diodio tuzeyi mpeve yakedika ye mpeve yanzimbusu. Yoa. 8: 47. 10: 27.
7. Lubakiazolwa, bika tuazolasana, kadi zola i kwa Nzambi; wonso uzolanga, wabutwa kwa Nzambi ye zeyi Nzambi.
8. Wonso kazolanga ko, kazeyi Nzambi ko, kadi Nzambi i zola.
9. Mu diadi zola kwa Nzambi kwazaikuswa mu yeto, vo Nzambi wafidisa Mwan' andi, i una umosi kaka, mu nza, kidi tuakala moyo mu yandi.
Yoa. 3: 16. Loma 5: 8 b. 8: 32. 1 Yoa. 3: 16.
10. Mu diadi mwena zola, yeto ka tuazola Nzambi ko, kansi yandi watuzola, wafidisa Mwan' andi bonso kodi mu masumu meto.
Yoa. 15: 16. Loma 3: 24 b. 2 Kol. 5: 19. 1 Yoa. 4: 19.
11. Lubakiazolwa, vo Nzambi watuzodila bobo, buna yeto mpe tufwiti zolasana. Yoa. 15: 12 b. 1 Yoa. 3: 16.
12. Muntu kamweni Nzambi widi ntangu nkutu ko; vo tuzolasananga, Nzambi usikilanga mu yeto, zola kwandi kwena kwalunga mu yeto.
Yoa. 1: 18. 1 Yoa. 2: 5. 2 Mose 33: 20. 5 Mose 4: 12. 1 Tim. 1: 17. 6: 16.
13. Mu diodio tuzeyi, vo tusikilanga mu yandi ye yandi mu yeto, bu katuvana Mpeve andi. 1 Yoa. 3: 24.
14. Yeto tuatonwa ye tanga kimbangi, vo Se diafidisa Mwana mu kala Mvulusi anza.
Yoa. 1: 14. 1 Yoa. 1: 1. Yoa. 3: 16 b. 12: 47.
15. Wonso utambudilanga, vo Yesu i Mwan' a Nzambi, mu yandi musikilanga Nzambi ye yandi mu Nzambi.
1 Yoa. 2: 23.
16. Yeto tuzeyi ye lekanga minu mu zola kwena Nzambi mu yeto. Nzambi i zola, wonso usikilanga mu zola, usikilanga mu Nzambi, Nzambi usikilanga mu yandi.
17. Mu diodio zola kwamana lunga mu yeto, kidi tuakala kibakala mu lumbu kiamfundusu, kadi bonso bukenina, i buna tuenina mpe mu nza yayi.
Yoa. 15: 10 b. Yak. 2: 13.
18. Wonga ka wenani mu zola ko, kansi zola kwalunga kukubanga wonga, kadi wonga ulonganga ndongi; wonso wena wonga kamana lunga mu zola ko.
19. Yeto tuzolanga, kadi yandi wateka kutuzola.
20. Vo muntu vovele: Mono izolanga Nzambi, kansi yandi ubelanga mpangi andi, buna i nkwa luvunu. Kadi wonso kazolanga mpangi andi ko yikamweni, kalendi zola Nzambi ukamweni ko.
21. Nsikudukusu yayi tuena yatuka kwa yandi: uzolanga Nzambi, bika kazolanga mpangi andi mpe.

KAPU 5.

1. Ndubudulu mu zola Nzambi ye zimpangi. 6. Kimbangi kiaulangu ye kiamenga ye kia Mpeve. 13. Nsambulu yiwilwanga. 18. Nsukulu ankanda.

Wonso ulekanga minu, vo Yesu i Klisto, wabutuka kwa Nzambi; wonso uzolanga ndiena wabuta, uzolanga ndiena wabutuka kwa yandi.
Yoa. 1: 12 b. 1 Yoa. 4: 2.
2. Mu diadi tuzeyi, vo tuzolanga bana ba Nzambi, bu tuzolanga Nzambi ye vanganga nsikudukusu zandi.
3. Kadi kizola kwa Nzambi i diadi, mpasi tuakeba nsikudukusu zandi, nsikudukusu zandi ka zena zitu ko,
Yoa. 14: 15. 15: 10. 2 Yoa. b. 6. Mat. 11: 29 b.
4. kadi biabionsono biabutuka kwa Nzambi bibedisanga nza; nunga kubedese nza i kwaku: minu kieto.
Yoa. 16: 33.
5. Nani i ndieu ubedisanga nza, vo ka yandi ko ulekanga minu, vo Yesu i Mwan'a Nzambi? 1 Kol. 15: 57. 1 Yoa. 4: 4.
6. Ndieu i yandi wayiza mu nlangu ye mu menga, i Yesu Klisto, ka mu nlangu kaka ko, kansi mu nlangu ye menga, Mpeve i ndieu utanga kimbangi, kadi Mpeve i kedika.
7. Kadi bitatu biena bitanga kimbangi:
8. Mpeve ye nlangu ye menga, biau bitatu i mosi kwandi.
9. Vo tutambulanga kimbangi kiabantu, kimbangi kia Nzambi kilutidi mu nene, kadi kiokio i kimbangi kia Nzambi, kadi wata kimbangi mu Mwan' andi. Yoa. 5: 36 b.
10. Ulekilanga Mwan' a Nzambi minu, wena ye kimbangi mu yandi kibeni. Lembolo lekila Nzambi minu, yandi wansa nkwa luvunu, kadi kalekele minu ko mu kimbangi kiata Nzambi mu Mwan' andi.
11. Kimbangi i kiaki: vo Nzambi watuvana moyo wamvu ya mvu, moyo wowo wena mu Mwan' andi.
Yoa. 1: 4. 1 Yoa. 2: 25.
12. Wena ye Mwana, wena moyo; kondolo Mwan'a Nzambi, kondolo moyo.
Yoa. 3: 36. 14: 6.
13. Momo nsonekene kwa yeno lulekele minu mu nkumbu a Mwan' a Nzambi, kidi luazaya, vo luena moyo wamvu ya mvu. Yoa. 20: 31.
14. Kiaki i kibakala kituena kwa yandi: vo tulombanga lekwa bonso bwena luzolo luandi, buna ukutuwilanga.
Yoa. 15: 7. 1 Yoa. 3: 22.
15. Vo tuzeyi, vo yandi ukutuwilanga bionso bitulombanga, buna tuzeyi, vo tuena ye bina bilombolo bitulombele kwa yandi.
16. Vo muntu mweni mpangi yivolele masumu makamafwa ko, buna si kalomba, yandi si kakumvana moyo, i kwa yau bavolanga masumu makamafwa ko. Masumu mafwa mena; kivovele ko, vo mu mau mufwiti yuvudulwa.
4 Mose 15: 30. Mat. 12: 31 b. Eb. 6: 4 b. 10: 26 b.
17. Kondwa kwalunungu kwakonsono i masumu, masumu mena makamafwa ko. 1 Yoa. 3: 4.
18. Yeto tuzeyi, vo babonsono babutuka kwa Nzambi, ka bavolanga masumu ko, kansi wabutuka kwa Nzambi, ukukikebanga, nkwa mbi kakumvalakananga ko.
19. Yeto tuzeyi, vo tu ba Nzambi, nza yamvimba yilambalele mu nkwa mbi.
20. Kansi tuzeyi, vo Mwan' a Nzambi wayiza, watuvana zayu, kidi tuazaya nkwa kedika, yeto tuena mu nkwa kedika, mu Mwan' andi Yesu Klisto. Yandi i Nzambi yakedika ye moyo wamvu ya mvu.
21. Lubimbana-mbana, lukukikenga mu biteki.

NKANDA WANZOLE WA YOANE.

Ngudi amuntu kwa mfumu yankento yasolwa ye kwa bana bandi baizolanga mu kedika, ka mono kaka ko, kansi babonsono mpe bazeyi kedika,
2. mu diambu diakedika kisikilanga mu yeto, si kiakala yeto mvu ya mvu.
3. Nlemvo, nkenda, yenge kitukidi kwa Nzambi, i Se, ye kwa Yesu Klisto, i Mwan' a Se, si biakala yeto mu kedika ye zola. 1 Tim. 1: 2.
4. Mono yayangalala beni, bu yasolole mu bana baku yau badiatanga mu kedika, bonso butuatambula nsikudukusu kwa Se. 1 Kol. 13: 6.
5. Mfumu yankento, bwabu mono ikuyuvudi, ka nkievo nsonekene nsi-

kudukusu yampa kwa ngeye ko, kansi yina yituenina tuka vana mbadukulu, mpasi tuazolasana.
1 Yoa. 2: 7 b. 3: 11. 4: 21.
6. Zola i kwaku, mpasi tuadiata bwena nsikudukusu zandi; nsikudukusu i yayi, mpasi luadiatila yo, bonso buluawa tuka vana mbadukulu.
1 Yoa. 2: 7.
7. **K**adi nzimbisi miamingi miakota mu nza, i yau balembolo tambudila, vo Yesu Klisto ukwiza mu nsuni—yandi i nzimbisi ye antiklisto—
1 Yoa. 2: 18 b. 4: 1 b.
8. buna lukitala, ka luidi vilakana bina biluasala, kansi kidi luatambula nsendo walunga.
9. Wonso uvitanga ku ntu ye lembolo sikila mu longi dia Klisto, kena ye Nzambi ko; usikilanga mu longi, yandi wena ye Se ye Mwana. Yoa. 14: 23.
10. Vo muntu wizidi kwa yeno ye lembwa nata longi diodio, ka luntambulani mu nzo ko, ka lunkambani ko: Kala kiese! Loma 16: 17. Tit. 3: 10.
11. Kadi wonso una kunkamba: Kala kiese! wena ntuadi mu mavanga mandi mambi.
12. **B**u ngiena mamingi mu sonika kwa yeno, kizolele mo sonika mu papila ye ntinta ko, kansi nsidi vuvu mu kwiza kwa yeno ye vova nwa mu nwa, kidi kiese kieto kialunga.
3 Yoa. b. 13 b. 1 Yoa. 1: 4.
13. **B**ana bampangi aku yasolwa bakufidisi malembe.

NKANDA WANTATU WA YOANE.

Ngudi amuntu kwa Ngayo, i zolwa kiizolanga mu kedika. 2 Yoa. b. 1.
2. **U**zolwa, ilombanga, mpasi watoma nitu mu mamonsono ye kala malembe, bonso butomene mwel' aku.
3. Kadi mono yayangalala beni, mpangi bu zayiza ye zata kimbangi mu kedika kiaku, bonso buudiatanga mu kedika. 2 Yoa. b. 4.
4. Kiese kilutidi mama ka kiena yami ko, bu iwanga, vo bana bami badiatanga mu kedika.
5. **U**zolwa, ngeye sadilanga kinkwikizi mu mamonsono mauvanganga kwa zimpangi, i kwa zinzenza kwandi,
6. bata kimbangi mu zola kwaku va luse luadibundu. Ngeye vengi bwabiza, vo ubasindika bufweni mu Nzambi.
7. Kadi mu diambu diankumbu bavaika, ka batambula lekwa kwa bangoi ko.
8. Nkiangunu tufwiti tambula bampila yoyo, kidi tuakala bisadi yau mu kedika.
9. **M**ono yasonekene mambu kwa dibundu, kansi Diotelefe zolele kala wantete mu yau, kakututambulanga ko.
10. Nkiangunu vo ikwiza, si yabambula moyo mu mavanga mandi makavanganga, bu kakututelanga kingiangia mu mambu mambi, kansi diodio ka dilungidi ko, yandi kibeni katambulanga zimpangi ko, ukakilanga bazolele bo, ukubavaikisanga mu dibundu.
11. **U**zolwa, kutangininani mambi ko, kansi mambote. Uvanganga mambote i wa Nzambi; uvanganga mambi, kamweni Nzambi ko.
Lumb. 37: 27. Yes. 1: 16. 1 Pet. 3: 11. 1 Yoa. 3: 6, 9.
12. Demetelio utelwanga kimbangi kwa babonsono ye kwa kedika kiau kibeni; yeto mpe tutanga kimbangi, ngeye zeyi, vo kimbangi kieto kiena kiakedika.
13. **M**amingi mena yami mu sonika kwa ngeye, kansi kizolele sonika kwa ngeye mu ntinta ye lapi ko. 2 Yoa. b. 12.
14. Kansi mono isanga vuvu, vo yakula kumona, buna si tuavova nwa mu nwa.
15. **Y**enge kiakala yaku. Bakundi bakufidisi malembe. Kamba bakundi malembe nkumbu nkumbu. 1 Pet. 5: 14.

NKAND' A YUDA.

Yuda, i nang' a Yesu Klisto kansi mpangi a Yakobi, kwa babokulwa bazolwa mu Nzambi, i Se, ye bakebwa mu diambu dia Yesu Klisto ;

2. nkenda ye yenge ye zola bika bianieka kwa yeno.

3. Lubakiazolwa, bu nsidi kimfuzi kiakionsono mu sonika kwa yeno mu mpulusu eto yantuadi, buna yabindama mu sonika kwa yeno mu kulubombidila luanwanina minu kiayekudulwa bavedila kiamakulu.

4. Kadi bantu bankaka bayelomokene mu nsweki—bakisonukunwa ntama mu nzengolo yoyo—bakondolo vumi kia Nzambi, bakitulanga nlemvo a Nzambi bumpumbulu, bakalanga nkalu mu nyadi eto umosi kaka ye Mfumu Yesu Klisto. 2 Pet. 2: 1 b.

5. Kansi mono nzolele kulubambula moyo, i yeno luzeyi mamonsono kiamakulu, vo Mfumu bu kakivulusila bantu mu nsi a Ngipiti, mboki dianzole kabunga balembwa leka minu.

4 Mose 14: 35 b. Lumb. 106: 26 b. Eb. 3: 17 b. 1 Kol. 10: 1 b.

6. Mbasi zalembwa keba kikuluntu kiayau kibeni, kansi zasisa kundu kiayau kibeni, wakeba zo mu tuvambu tuamvu ya mvu kunsi atombe, nate ye mfundusu alumbu kiakinene.

7. Bonso Sodoma ye Ngomola ye mbanza zazungidila mo zakivana mu luyangulu mpila mosi ye babana, zanama nsuni mianzenza, zasiwa bonso kimbangi, zilungwanga ndongi zatia tuamvu ya mvu. 1 Mose 19: 1 b. 2 Pet. 2: 6.

8. Bonso bobo mwanki baba mpe mu ndotolo andozi zau : basumunanga nsuni, bayinanga kimfumu, batiakanga minkembo. 2 Pet. 2: 10.

9. Kansi Mikaeli, i ngudi azimbasi, bu kabindana mpaka ye nkadi ampemba, bu bavovana mu nitu a Mose, buna kakabuka ntima ko mu kunzengila nzengolo amvwezolo, kansi wavova : Mfumu kakusemba. 2 Pet. 2: 11.

10. Kansi babana batiakanga mamonsono mabalembolo zaya, kansi mamonsono mabazeyi mu kimuntu bonso bulu bikondolo luyindu, mu momo bakibunganga. 2 Pet. 2: 12.

11. Engwa yau, kadi badiata mu nzila ya Kaini, mu diambu diansendo bakukiyekula kwa nzimbusu za Bilami, bavila mu mbangusu a Kola.

1 Mose 4: 8. 4 Mose 22: 1 b. 16: 1 b. 2 Pet. 2: 15.

12. Yau i masona mamvindu mu mbuluku mieno miamatondo, badianga yeno malambu mu nkabuku antima, mvungi mikukidikilanga, matuti makondolo nlangu mavekuswanga kwa zimpeve, nti miasivu mikondolo mbutu, miafwa mfwa zole, miavuzuka ye mianzi, 2 Pet. 2: 18, 17.

13. mbula zankitu zambu zitubanga mafulufulu mansoni zayau kibeni, mbwetete zampiluzuka zalundulwa mpiuki yatombe mvu ya mvu.

Yes. 57: 20. 2 Pet. 2: 17.

14. Enoki, i wansambodia tuka mu Adami, wababikudila, wavova : Tala, Mfumu wayizidi mu makumi mamafunda mabavedila bandi

15. mu zenga nzengolo kwa babonsono ye tungulula babonsono bakondolo vumi kia Nzambi mu diambu diamavanga mau mamonsono makondwa kwavumi kia Nzambi mabavanga mu kondwa kwavumi kia Nzambi mu diambu diamambu mamonsono mambalu mabavova mu kitantu kwa yandi, i bankwa masumu bakondolo vumi kia Nzambi.

16. Babana bavumanga, bawomanga, badiatanga bwena nzinunu zau, nwa miau mivovanga mambu mambidi anene, bayitukwanga bantu mu diambu diabaka ndandu.

17. Kansi yeno, lubakiazolwa, lubambuka moyo mu mambu makivovulwa kwa ntumwa za Mfumu eto Yesu Klisto ; 2 Pet. 3: 2.

18. kadi bavova kwa yeno : Mu ntangu yazimunina si mwakala mvwezi midiatanga bonso bwena zau nzinunu zakondwa kwavumi kia Nzambi.

2 Pet. 3: 3. 2: 10. Mav. 20: 29. 1 Tim. 4: 1. 2 Tim. 3: 1 b.

19. Babana i yau batukisanga luvanguku, bakinsuni, bakondolo Mpeve.

20. Kansi yeno lubakiazolwa, lukitunga mu minu kieno kianlongo ye nlongo, lusambila mu Mpeve yavedila,

21. lukikeba mu zola kwa Nzambi, luvingila nkenda za Mfumu eto Yesu Klisto mu moyo wamvu ya mvu.

22. Lutungulula bankaka bena ketiketi,

23. luvulusa bankaka, lukubazamuna mu tia, lufwila bankaka nkenda mu wonga, lubela mpe kinkuti kiafinzulwa kwa nsuni. Am. 4: 11. Sak. 3: 2. Yes. 64: 6.

24. Kansi yandi ulenda kulukeba mu kondwa kwasakuba ye kulutuala ye kondwa kwakieta va luse luankembo andi mu kiese, Loma 16: 25 b.

25. yandi kaka Nzambi, Mvulusi eto mu Yesu Klisto, Mfumu eto, bika kakala nkembo, nene, ngolo, lendo ku ntual' antangu zazonsono ye bwabu ye nate ye mvu miamionsono miamvu ya mvu. Ameni.

1 Tim. 1: 17. 1 Pet. 4: 11. 2 Pet. 3: 18.

NZAIKUSU A YOANE.

KAPU 1.

1. Mbadukulu. 4. Mpeno ayenge. 7. Ngizulu a Mfumu yasamuuwa. 9. Yoane wamona Yesu, wakambwa kasonika.

Nzaikusu a Yesu Klisto yamvana Nzambi mu songa kwa nanga miandi monso makwiza kadi kaka mu nswalu; mu mbasi andi yikafidisa wabakusa mo kwa nang' andi Yoane,

Nzai. 22: 6. Dan. 2: 28 b.

2. wata kimbangi mu mambu ma Nzambi ye kimbangi kia Yesu Klisto, i mamonsono makamona. Nzai. 1: 9. 6: 9.

3. Mayangi mena ye yandi utanganga ye yau bawanga mambu mambikudulu ye kebanga masonukwa mu yau, kadi ntangu yena lukufi.

Nzai. 22: 7, 10. 1 Pet. 4: 7. Yak. 5: 8.

4. Yoane kwa mabundu nsambodia mena mu Asia. Nlemvo kwa yeno ye yenge kitukidi kwa ndiena wena ye wakala ye ukwiza ye kwa mpeve nsambodia zena va luse luakiandu kiandi

2 Mose 3: 14. Nzai. 3: 1. 5: 6. 11: 17. 16: 5.

5. ye kwa Yesu Klisto, i mbangi yankwikizi, nsemokono mu bafwa ye nyadi antinu miantoto. Yandi ukutuzolanga, watukangula mu masumu meto mu menga mandi,

Nzai. 3: 14. 1 Kol. 15: 20. Kolo. 1: 18. Lumb. 89: 27. 51: 2. Eb. 9: 12, 14. 1 Yoa. 1: 7, 9. 1 Pet. 1: 18 b.

6. watuvanga kitinu, banganga kwa Nzambi andi ye Se, bika kakala nkembo ye ngolo nate ye mvu miamvu ya mvu. Ameni.

2 Mose 19: 6. Yes. 61: 6. Dan. 7: 22, 27. 1 Pet. 2: 5, 9. Nzai. 5: 10.

7. Tala, yandi ukwiza mu matuti, meso mamonsono makummona, yau banzoka ye makanda mamonsono va ntoto si makunniongina. Inga, ameni.

Dan. 7: 13. Sak. 12: 10 b. Mat. 24: 30. 26: 64. Yoa. 19: 37.

8. Mono i Alafa ye Omenga, buvovele Mfumu Nzambi, i yandi wena ye wakala ye ukwiza, Mpungu-tulendo.

Nzai. 1: 4. 21: 6. Yes. 44: 6. Am. 4: 13.

9. Mono Yoane, mpangi eno, ye ntuadi yeno mu nzungu ye kimfumu ye ntatumunu mu Yesu, mono yakala va sanga kibikwanga Patamo mu diambu diamambu ma Nzambi ye kimbangi kia Yesu.

10. Mono yakala mu mpeve mu lumbu kia Mfumu, yawa ndinga yayinene ku nim' ami nkievo yampungi,

Nzai. 4: 1 b.

11. yavova: Monso maumweni, sonika mu nkanda, fidisa wo kwa mabundu nsambodia: kuna Efeso, kuna Smilina, kuna Pelengamo, kuna Tiatila, kuna Salade, kuna Filadelefia, kuna Laodikia.

12. Mono yabangumuka mu tala ndinga yavova kwa mono. Bu yabangumuka, yamona kebolo nsambodia biawola biaminda 2 Mose 37: 23. Sak. 4: 2.

13. ye mu monakanda diakebolo nsambodia biaminda umosi ufwanane ye mwan' amuntu wavwata yunga kiazwele, wakangwa nsinga wawola mu ntulu andi. Yeh. 1: 26. Dan. 7: 13. 10: 5.

14. Kansi ntu andi ye nsuki biakala biampembe nkievo mika miampembe, nkievo mvula zampembe, meso mandi makala nkievo nlemo atia.

Nzai. 2: 18. Dan. 7: 9. 10: 6.

15. Malu mandi mafwanane ye nsongo yabenguswa kwa tia, nding' andi nkievo nding' anlangu miamingi.

Dan. 10: 6. Yeh. 1: 24.

16. Mu koko kwandi kwalubakala mwakala mbwetete nsambodia, mu nwa andi mwavaika sabala kiameno mole

kiameno, luse luandi luakala bonso ntangu, bu yitentinanga mu ngolo zandi.
Yes. 49: 2. Nzai. 3: 1. 2: 12, 16. 19: 15, 21.

17. Bu yammona, yabwa va malu mandi nkievo yafwa, yandi watula koko kwandi kwalubakala va mono, wavova: Kukalani wonga ko; mono i wantete ye wazimunina,
Yes. 44: 2, 6. 48: 12. Dan. 8: 18. 10: 9, 10, 12.

18. mono i wamoyo ye yafwa, se tadi, ngiena moyo mvu miamvu ya mvu, mono ngiena ye nsabi zalufwa ye nsi abafwa.

19. Nkiangunu sonika maumweni ye mau mena bwabu ye makwiza kadi landila mama,

20. mansweki mambwetete nsambodia ziumweni mu koko kwami kwalubakala ye kebolo nsambodia biawola biaminda. Mbwetete nsambodia i mbasi nsambodia zamabundu, kebolo nsambodia biaminda i mabundu nsambodia.

KAPU 2.

1. Nkanda kwa dibundu mu Efeso, 8. kwa dibundu mu Smilina, 12. kwa dibundu mu Pelengamo, 18. kwa dibundu mu Tiatila.

Sonika kwa mbasi abundu diena mu Efeso: Edi divovele ndiena usimbidi mbwetete nsambodia mu koko kwandi kwalubakala, ndiena udiatanga va kati diakebolo nsambodia biawola biaminda: Nzai. 1: 13, 16, 20.

2. Nzeyi mavanga maku ye salu kiaku ye ntatumunu aku, vo ulembane vibidila bena bambi, vo watontele bakukivovilanga, vo i zintumwa, kansi ka bena bo ko, ngeye wabasolole, vo i bankwa luvunu.
1 Tes. 1: 3. 1 Yoa. 4: 1 b. 2 Kol. 11: 13.

3. Ngeye wena ntatumunu, wavibididi mu diambu diankumbu ami, kwanokene nitu ko.

4. Kansi diambu ivwidi, vo wayambudi zola kwaku kwantete.

5. Nkiangunu bambuka moyo kuusangumukini, vilula diela, vanga mavanga mantete, vo ka bwa ko, ikwiza kwa ngeye ye vilula kebolo kiaku kiamwinda mu fulu kiandi, vo lembolo vilula diela.

6. Kansi diadi diena yaku, vo ubelanga mavanga mabaki-Nikolau maibelanga mpe.

7. Wena matu, bika kawa mavovele Mpeve kwa mabundu. Wonso ununganga, si yakumvana kadia nti wamoyo wena mu Paladiso dia Nzambi.
1 Mose 2: 9. Nzai. 22: 2.

8. Sonika kwa mbasi abundu diena mu Smilina: Edi divovele wantete ye wazimunina, wafwa ye wakala moyo:
Nzai. 1: 17 b. Yes. 44: 6.

9. Nzeyi kwami nzungu zaku ye bumputu bwaku—kansi wena kimvwama—ye ntiakulu zayau bakukivovilanga, vo i bayudayo, kansi ka bena bo ko, kansi lukutukunu lua Satana.
2 Kol. 6: 10. 8: 9. Yoa. 8: 39, 44. Loma 2: 28 b.

10. Kukalani wonga mu mauna lungwa ko. Tala, nkadi ampemba si katuba beno bankaka mu boloko, kidi luavukumunwa, si luakala nzungu zakumi dialumbu. Kwikama nate ye lufwa yakuvana kòloa kiamoyo.
Dan. 1: 12, 14. Yak. 1: 12. 1 Kol. 9: 25. 2 Tim. 4: 7 b.

11. Wena matu, bika kawa mavovele Mpeve kwa mabundu. Wonso ununganga, kabivi nitu kwa lufwa luanzole ko.
Nzai. 20: 6.

12. Sonika kwa mbasi abundu diena mu Pelengamo: Edi divovele ndiena wena ye sabala kiameno mole kiena meno: Nzai. 1: 16.

13. Nzeyi kuukundanga, i kwena kiandu kia Satana. Ngeye uvibidilanga nkumbu ami, kwakadidi minu kiami nkalu ko mu lumbu bia Antipa, i mbangi ami, nkwikizi ami, wavondwa mu yeno mukundanga Satana.

14. Kansi mambu mafiuma ivwidi, kadi vana ngeye wena ye bankaka basimbidilanga longi dia Bilami walonga Balaki mu tuba nteso asakuba kwa bana ba Isaeli mu dia biobio biayokulwa biteki ye mu ta kintiengi.
4 Mose 31: 16. 25: 1 b.

15. Buna ngeye mpe wena ye bankaka basimbidilanga longi diabaki-Nikolau bonso bobo. Nzai. 2: 6.

16. Vilula diela; vo ka bwa ko, ikwiza kwa ngeye nswalu ye kubanwanisa mu sabala kianwa ami.
Nzai. 2: 5. 3: 3.

17. Wena matu, bika kawa mavovele Mpeve kwa mabundu. Wonso ununganga, si yakumvana mana maswekwa, si yakumvana tadi diampembe, va tadi nkumbu yampa yasonama yilembolo zaya muntu, kansi ndiena tambudi yo.

18. Sonika kwa mbasi abundu diena mu Tiatila: Edi divovele Mwan' a Nzambi, i yandi wena meso nkievo nlemo atia, malu mandi mafwanane ye nsongo:

19. Nzeyi mavanga maku ye zola kwaku ye minu kiaku ye nsadulu aku

ye ntatumunu aku ye mavanga maku, mazimunina malutidi mamana mantete.
Nzai. 2: 2. Eb. 6: 10.

20. Kansi diambu ivwidi, vo uyambulanga nkento Isabeli ukukivovilanga, vo i mbikudi, ulonganga ye zimbisanga nanga miami mu ta kintiengi, mu dia biayokulwa biteki.
1 Nt. 16: 31 b. 2 Nt. 9: 22 b. Mav. 15: 20. 1 Kol. 10: 19 b.

21. Mono yamveni ntangu, kidi kavilula diela, kansi kazolele vilula diela mu ta kintiengi ko.

22. Tala, mono ikuntuba va ntanda ye yau bena mpala ye yandi mu nzungu zazingi, vo ka bavilula diela mu mavanga mandi ko. Nzai. 17: 2. 18: 9.

23. Bana bandi si yavonda mu lufwa, mabundu mamonsono si mazaya, vo mono i ndiena ufionguninanga nsekinia ye ntima, mono si yakuluvana muntu muntu, bonso bwena mavanga mandi.
Lumb. 7: 9. Yel. 11: 20. Loma 2: 6 b.

24. Kansi mpovele kwa yeno, i yau basidi mu Tiatila, buna bena balembolo kala longi diodio, balembolo zaya mpinda za Satana, bonso bubavovanga: Kitubanga zitu kiankaka va yeno ko.

25. Mwanki lusimbidila momo mena yeno, nate ye yakwiza. Nzai. 3: 11.

26. Wonso ununganga ye kebanga mavanga mami nate ye nsukulu, mono si yakumvana lendo mu bangoi
Lumb. 2: 8. Nzai. 3: 21.

27. — yandi si kakubavunga mu mvwala yasengwa, bonso bubulwanga wumbwa biatuwumba—bonso mono mpe yatambula kwa Sami,
Nzai. 12: 5. Lumb. 2: 9.

28. si yakumvana mbwetete yansuka.

29. Wena matu, bika kawa mavovele Mpeve kwa mabundu.

KAPU 3.

1. Nkanda kwa dibundu mu Salade, 7. kwa dibundu mu Filadelefia, 14. kwa dibundu mu Laodikia.

Sonika kwa mbasi abundu diena mu Salade: Edi divovele ndiena wena ye mpeve nsambodia za Nzambi ye mbwetete nsambodia: Nzeyi mavanga maku, vo wena nkumbu, vo wena moyo, kansi wena wafwa.

2. Kaya meso, siamisa bisidi bikutu fwa, kadi kiamweni mavanga maku malunguswa va luse lua Nzambi ami ko. Yeh. 34: 4, 16.

3. Nkiangunu bambuka moyo, bonso buwatambula ye wawa. Keba mo, vilula diela. Nkiangunu vo kwasikamene ko, yakwiza nkievo mwivi, kuzayi lokula ko kiikwiza kwa ngeye.
Nzai. 16: 15. 1 Tes. 5: 2. Mat. 24: 42 b. 2 Pet. 3: 10.

4. Ngeye wena nkumbu zafiuma mu Salade zilembolo sumunwa mvwatu miau, yau si badiata yami mu kimpembe, kadi bafweni.

5. Wonso ununganga, yandi si kavwikulwa bobo mvwatu miampembe, kivinsikisa nkumbu andi mu nkanda wamoyo ko, si yatambudila nkumbu andi va luse lua Sami ye va luse luambasi zandi.
Lumb. 69: 28. 2 Mose 32: 32 b. Mat. 10: 32. Luk. 12: 8 b. Fili. 4: 3. Nzai. 13: 8.

6. Wena matu, bika kawa mavovele Mpeve kwa mabundu.

7. Sonika kwa mbasi abundu diena mu Filadelefia: Edi divovele Nkwa vedila, Nkwa kedika, i yandi wena nsabi a Davidi, i yandi uzibulanga, kansi muntu kabindiki ko, ubindikanga, kansi muntu kazibudi ko:
Yes. 22: 22. Nzai. 1: 18.

8. Nzeyi mavanga maku. Tala, mono yaveni mwelo wazibuka va luse luaku ulembane muntu bindika; kadi ngeye wena lulendo luafiuma, wakebele mambu mami, kwakedi nkumbu ami nkalu ko.

9. Tala, mu lukutukunu lua Satana iveni bankaka mu yau bakukivovilangá, vo i bayudayo, ka bena bo ko, kansi bavunanga. Tala, mono si yavanga, vo yau bakwiza sambila va malu maku ye zaya, vo mono yakuzolele. Nzai. 2: 9.

10. Bu wakebele mambu mantatumunu ami, mono mpe si yakukeba mu lokula kiampukumunu kieka mu kwiza va ntandu antoto wawonsono wabantu mu vukumuna bakundanga va ntoto.

11. Mono ikwiza nswalu. Simbidila mena yaku, muntu kidi bonga koloa kiaku. Nzai. 22: 7, 12.

12. Wonso ununganga, mono si yakumvanga tungwa mu vwala dia Nzambi ami; yandi kavutuki vaika nkutu ko, mono si yasonika va yandi nkumbu a Nzambi ami ye nkumbu ambanz' a Nzambi ami, i Yelusalemi diampa diakulumuka tuka mu zulu mu Nzambi ami, ye nkumbu ami yampa.
Yes. 56: 5. Yeh. 48: 35. Nzai. 21: 2, 10. 22: 4. Ngal. 4: 26. Yes. 62: 2. Eb. 12: 22.

13. Wena matu, bika kawa mavovele Mpeve kwa mabundu.

14. Sonika kwa mbasi abundu diena mu Laodikia: Edi divovele Ameni, i mbangi yankwikizi ye yakedika, i mbadukulu ansemono a Nzambi:
Nzai. 1: 5. 19: 11. Zing. 8: 22. Kolo. 1: 15 b.

15. Nzeyimavanga maku, vo lembolo kala nzizia vo mbangazi. Engwa, nga vo wena nzizia vo mbangazi.
16. Nkiangunu bu wena kididi ye lembolo kala mbangazi vo nzizia, si yakuluka mu nwa ami.
17. Bu uvovele: Mono ngiena kimvwama, ngiena bilungidi, kiena nsatu alekwa ko, kansi kuzeyi ko, vo ngeye i nkwa tovo, mfuwa nkenda, nkwa bumputu, mpofo, nkwa mpene;
Luk. 18: 9. 1 Kol. 4: 8.
18. nkiangunu ikuluengisa mu sumba kwa mono wola wabenguswa mu tia, kidi wakala kimvwama, ye mvwatu miampembe, kidi wavwata mio, kidi nsoni zampene aku zalembwa monika, ye mazi mameso mu kusa meso maku, kidi wamona. Nzai. 7: 13. 19: 8. 16: 15.
19. Buna bena baizolanga ikubasembanga ye longanga ndongi, nkiangunu sa kimfuzi ye vilula diela.
Yobi 5: 17. Zing. 3: 11 b. Eb. 12: 5 b.
20. Tala, mono itelamanga va mwelo ye kunkutanga. Vo muntu wilu nding' ami ye zibudi mwelo, buna si yakota kwa yandi ye buluka yandi ye yandi ye mono.
Luk. 12: 36. Yoa. 14: 21, 23. Mat. 26: 29.
21. Wonso ununganga, mono si yakumvana kavwanda yami va kiandu kiami, bonso buyanunga mpe ye yavwanda ye Sami va kiandu kiandi.
Mat. 19: 28. Luk. 22: 29 b. 1 Kol. 6: 2. 2 Tim. 2: 12.
22. Wena matu, bika kawa mavovele Mpeve kwa mabundu.

KAPU 4.

1. Yoane watala muna zulu, wamona kiandu kia Nzambi ye nkembo wazungidila kio.

Ndandani ye momo yamona, se tadi, mwelo wazibuka mu zulu, ndinga yantete yiyawa nkievo yampungi yavova kwa mono, yata: Baluka mwamu yakusonga makwiza kadi kaka ndandani ye mama. Nzai. 1: 10.
2. Mono ntumbu kala mu mpeve, se tadi, kiandu kiatelama mu zulu, mosi vwendi va kiandu. Yeh. 1: 26 b. Yes. 6: 1.
3. Ndiena wavwanda wafwanana ye tadi diayaspisi mu ntadulu ye tadi diasaladio, nkiama wazunga kiandu wafwanana ye simalangidi mu ntadulu.
Nzai. 12: 11. 10: 1.
4. Kiandu kiazungudulwa kwa makumole ye biandu bia ye makumole ye ngudi zia zabantu zavwanda va biandu biobio, zavwata mvwatu miampembe ye koloa biawola va ntu miau.
Nzai. 11: 16. 3: 4 b.
5. Mu kiandu muvaikanga mpezomo ye zindinga ye zimbandanu, ku luse luakiandu kulemanga minda nsambodia miatia, i mpeve nsambodia za Nzambi.
Nzai. 5: 6. 8: 5. 11: 19. Yeh. 1: 13. 2 Mose 19: 16. 25: 37. Sak. 4: 2.
6. Ku luse luakiandu nkievo mbu apelwa, wafwanana ye matadi mamamoni-moni, mu monakanda diakiandu ye kinzungidila ye kiandu ma bia biamoyo, biazala kwa meso ye ku luse ye ku nima.
Nzai. 15: 2. Yeh. 1: 5 b. 2 Mose 24: 16.
7. Ma kiantete kiamoyo kiafwanana ye nkosi, ma kianzole kiamoyo kiafwanana ye ngombe yambakala, ma kiantatu kiamoyo kiakala zizi nkievo kiamuntu, ma kiaia kiamoyo kiafwanana ye ngo azulu yitilumukanga. Yeh. 1: 10.
8. Ma bina bia biamoyo, kimosi kimosi mu biau kiakala maveve masambanu masambanu, kinzungidila ye mu ngudi biazala kwa meso, ka biena luvundu mu fuku ye mwini ko, bivovanga: Wavedila, wavedila, wavedila, Mfumu Nzambi, i Mpungu-tulendo, i yandi wakala ye wena ye ukwiza.
Yes. 6: 2 b. Yeh. 1: 18. Am. 3: 13. 2 Mose 3: 14. Nzai. 1: 8.
9. Ma biamoyo bu biavana nkembo ye nzitusu ye matondo kwa yandi uvwandanga va kiandu, kwa yandi wena moyo mu mvu miamvu ya mvu,
Nzai. 15: 7. Yes. 6: 1 b.
10. buna makumole ye ngudi zia zabantu si bafukama va luse luandiena uvwandanga va kiandu ye sambila ndiena wena moyo mu mvu miamvu ya mvu, si batuba koloa biau va luse luakiandu, bavovanga:
11. Ngeye Mfumu eto ye Nzambi fweni mu tambula nkembo ye nzitusu ye lulendo, kadi ngeye wasema biabionsono, mu diambu dialuzolo luaku biakalakana ye biasemakana.
Nzai. 5: 12 b. 10: 6.

KAPU 5.

1. Yoane wamona nkanda wena dimbu nsambodia. 6. Mwan' ameme wabonga wo mu bengula wo.

Va koko kwalubakala luandiena wavwanda va kiandu, mono yamona nkanda wasonukwa mu ngudi ye ku mbazi, wazikwa mu dimbu nsambodia.
Yeh. 2: 9 b. Yes. 29: 11.
2. Mono yamona mbasi yangolo yasamuna mu ndinga yayinene: Nani

fweni mu bengula nkanda ye zibula dimbu biawau?

3. Ka muntu mu zulu ko, ka va ntoto ko vo kunsi antoto, ulenda bengula nkanda vo tala wo.

4. Mono yadila beni, muntu bu kalembwa solulwa wafwanana mu bengula nkanda vo tala wo.

5. Mosi mu ngudi zabantu wavova kwa mono: Kudilani ko. Tala, nkosi yakanda dia Yuda, i mwanzi a Davidi, wanunga, kabengula nkanda ye zibula dimbu nsambodia biawau.

Nzai. 4: 4. 1 Mose 49: 9 b. Yes. 11: 1, 10.

6. Mono yamona va kati ye kiandu ye ma bina bia biamoyo ye ngudi zabantu Mwan' ameme utelamene nkievo wavondwa, wakala mpoka nsambodia ye meso nsambodia, i mpeve nsambodia za Nzambi zafiduswa ku ntoto wawonsono.

Nzai. 7: 17. Yes. 53: 7. Sak. 4: 10. Yoa. 1: 29, 36.

7. Wau wayiza, wabonga nkanda mu koko kwalubakala luandiena wavwanda va kiandu.

8. Bu wabonga nkanda, ma bina bia biamoyo ye makumole ye ngudi zia zabantu bafukama va luse lua Mwan' ameme, mosi mosi wena ye nsambi ye malonga mawola mazala kwa biamfwitisila mwisi, i nsambulu zabavedila.

Nzai. 4: 8 b. 14: 2. Lumb. 141: 2.

9. Bayimbila nkunga wampa, bavova: Ngeye fweni mu bonga nkanda ye zibula wo dimbu, kadi ngeye wavondwa ye wasumbila Nzambi mu menga maku bantu mu makanda mamonsono ye ndinga zazonsono ye bantu babonsono ye mpila zazonsono zabantu,

Nzai. 14: 2 b. Lumb. 144: 9. Nzai. 4: 11. 1 Pet. 1: 18 b. 1 Kol. 6: 20.

10. ngeye wabavanga kwa Nzambi eto kitinu ye banganga, si bakala mintinu va ntoto.

1 Pet. 2: 5, 9. 2 Mose 19: 5 b. Yes. 61: 6. Dan. 7: 22, 27.

11. Mono yamona, yawa, bonso nding' ambasi zazingi zazunga kiandu ye ma biamoyo ye ngudi zabantu ye ntalu au yakala makumi mamafunda mamakumi mamafunda ye mafunda mamafunda.

Dan. 7: 10. Nzai. 9: 16.

12. Bavova mu ndinga yayinene: Mwan' ameme wavondwa ufweni mu bonga lulendo ye kimvwama ye nduenga ye ngolo ye nzitusu ye nkembo ye nsambulu.

Nzai. 4: 11. Yes. 53: 7.

13. Lekwa biabionsono biasemwa biakala mu zulu ye va ntoto ye kunsi antoto ye mu mbu ye biabionsono biena mu biau, mono yawa mpe bavova: Yandi vwendi va kiandu ye Mwan' ameme, bika kakala nsambulu ye nzitusu ye nkembo ye ngolo mu mvu miamvu ya mvu.

Nzai. 5: 3. 4: 2 b. 7: 10. Yes. 6: 1. Fili. 2: 10 b.

14. Ma bia biamoyo biavova: Ameni; ngudi zabantu bafukama, basambila.

KAPU 6.

1. Mwan' ameme wazibula dimbu sambanu.

Mono yamona Mwan' ameme, bu wazibula dimbu kimosi kiadimbu nsambodia, mono yawa kimosi mu ma bia biamoyo kiavova nkievo ndinga yambandanu: Wiza!

2. Mono yamona, se tadi, kavalu kwampembe ye ndiena wavwanda ko va ntandu wakala ponza, yandi wavewa koloa, wayenda nungi, kidi kanunga.

Sak. 1: 8 b. 6: 1 b. Nzai. 19: 11.

3. Bu kazibula dimbu kianzole, yawa ma kianzole kiamoyo kiavova: Wiza!

4. Kavalu kwankaka kwavaika, kwambwaki yatia; kwa ndiena wavwanda ko wavewa kakatula yenge va ntoto, mpasi bavondasana; yandi wavewa sabala kiakinene.

5. Bu kazibula dimbu kiantatu, yawa ma kiantatu kiamoyo kiavova: Wiza! Mono yamona, se tadi, kavalu kwampiuki, ndiena wavwanda ko wakala balanza mu koko kwandi.

Yeh. 4: 16. 5: 1.

6. Mono yawa nkievo ndinga mu monakanda diama bia biamoyo yavova: Tezo kimosi kiawiti mu denali kimosi, tezo bitatu biabali mu denali kimosi, mazi ye vinia kubivisani bio ko.

Nzai. 9: 4.

7. Bu kazibula dimbu kiaia, yawa ndinga yama kiaia kiamoyo yavova: Wiza!

Nzai. 4: 7.

8. Mono yamona, se tadi, kavalu kwankunzu yakubuka, ndiena wavwanda ko, nkumbu andi lufwa, nsi abafwa yannama, bavewa lendo mu ndambu yaia yantoto mu vonda mu sabala ye mu malema ye mu mfwilu ye mu bulu biakiama biansi.

Nzai. 20: 14. Yeh. 14: 21. Zing. 5: 5. Yel. 15: 2 b.

9. Bu kazibula dimbu kiantanu, yamona kunsi azikwa miela miayau bavondwa mu diambu diamambu ma Nzambi ye kimbangi kiakala yau.

Nzai. 20: 4.

10. Baboka mu ndinga yayinene, bavova: Mfumu wavedila ye wakedika, ntama kwa wazingila mu fundisa ye

vutula ndind' amenga meto kwa yau
bakundanga va ntoto ? Lumb. 79: 5, 10.
11. Bavewa mosi mosi mvwatu wa-
mpembe, bakambwa bavunda diaka fi-
ntangu-ntangu, nate ye minanga yau ye
mpangi zau bavondwa, bonso yau kibe-
ni bamana lunga.
Nzai. 3: 5. 7: 9, 14. 11: 7. 18: 7.
12. Mono yamona, bu kazibula di-
mbu kiansambanu, kwakala ndikunu
yantoto yayinene, ntangu yakituka ya-
mpiuki nkievo ngoto zamika, ngonda
yamvimba yakituka nkievo menga.
Nzai. 16: 18. Yoeli 3: 15. Yeh. 32: 7 b. Yes. 50: 3.
13. Mbwetete zazulu zasotuka va nto-
to bonso nti wakuyu usotunanga mbu-
tu miandi mialembwa yela, bu unikusu
kwa mpeve yangolo. Mat. 24: 29.
14. Zulu diakala nkievo nkanda uzi-
ngwanga, miongo miamionsono ye sanga
biabionsono biavilulwa mu fulu biau.
Yes. 34: 4.
15. Ntinu miantoto ye bankwa nene
ye ngudi zantuti ye bamvwama ye ba-
ngolo ye nanga miamionsono ye ba-
mpwanza babonsono baswama mu ma-
bulu mantoto ye mu matadi mamiongo.
Yes. 24: 21. 2: 10, 19, 21. Mat. 24: 30.
16. Bavovanga kwa miongo ye mata-
di : Lutubwila, lutusweka mu zizi kia-
ndiena uvwandanga va kiandu ye mu
nganzi za Mwan' ameme.
Nzai. 9: 6. Hos. 10: 8. Luk. 23: 30. Yes. 6: 1. Nzai. 4: 2, 9. 5: 1, 13.
17. Kadi lumbu kiau kiakinene kia-
nganzi kizidi, nani lenda telama ?
Yoeli 3: 14. Sef. 2: 3. Nah. 1: 6. Malaki 3: 2.

KAPU 7.

1. Nkama mosi ye mafunda makumaia ye ia mu Isaeli basiwa dimbu. 9. Yoane wamona ndonga yalembana tangakana va kiandu kia Nzambi.

Ndandani ye momo yamona mbasi zia
zitelamene va fuma bia biantoto,
basimbidila mpeve zia zantoto, mpasi
mpeve nkutu ka yavevumuka va ntoto
ko, ka mu mbu ko, ka mu nti ko.
Nzai. 20: 8. Sak. 6: 5. Dan. 7: 2.
2. Mono yamona mbasi yankaka yi-
balukidi tuka muselukilanga ntangu,
wakala dimbu kia Nzambi amoyo; yandi
waboka mu ndinga yayinene kwa mba-
si zia zavewa mu bivisa ntoto ye mbu,
3. wavova : Ka lubivisani ntoto nku-
tu ko, ka mbu ye minti ko, nate ye tu-
sidi dimbu va nanga mia Nzambi eto va
mbulu zau. Nzai. 6: 6. 9: 4. Yeh. 9: 4.
4. Mono yawa ntalu abasiwa dimbu :
nkama mosi ye makumaia ye mafunda
maia, basiwa dimbu mu makanda ma-
monsono mabana ba Isaeli.
5. Mu kanda dia Yuda mwasiwa di-
mbu kumi ye mafunda mole, mu kanda
dia Lubeni kumi ye mafunda mole, mu
kanda dia Ngadi kumi ye mafunda mole,
6. mu kanda dia Aseli kumi ye ma-
funda mole, mu kanda dia Nafatali
kumi ye mafunda mole, mu kanda dia
Manase kumi ye mafunda mole,
7. mu kanda dia Simeoni kumi ye
mafunda mole, mu kanda dia Levi kumi
ye mafunda mole, mu kanda dia Isakali
kumi ye mafunda mole,
8. mu kanda dia Sebuluni kumi ye
mafunda mole, mu kanda dia Yosefi
kumi ye mafunda mole, mu kanda dia
Benyamini kumi ye mafunda mole ba-
siwa dimbu.
9. Ndandani ye momo yamona, se ta-
di, ndonga yayinene yalembana muntu
tanga ntalu, batuka mu mpila zazonso-
no zabantu ye mu makanda mamonsono
ye bantu ye zindinga, batelamene va
luse luakiandu ye va luse lua Mwan'
ameme, bavweti mvwatu miampembe
ye mandala mu moko mau.
Nzai. 5: 9. Dan. 5: 19. Yoa. 12: 13.
10. Baboka mu ndinga yayinene, ba-
vova : Mpulusu kwa Nzambi eto uvwa-
ndanga va kiandu ye kwa Mwan' ame-
me. Nzai. 5: 13. 12: 10. 19: 1. Yes. 6: 1.
11. Mbasi zazonsono zatelama kinzu-
ngidila ye kiandu ye ngudi zabantu ye
ma bia biamoyo, bafukama va zizi biau
va luse luakiandu, basambila Nzambi,
Nzai. 5: 11. 11: 16.
12. bavova : Ameni ! Nsikulu ye
nkembo ye nduenga ye matondo ye nzi-
tusu ye lulendo ye ngolo biakala kwa
Nzambi eto nate ye mvu miamvu ya
mvu. Ameni. Nzai. 5: 12. 4: 9.
13. Mosi mu ngudi zabantu wavutu-
la, wavova kwa mono : Baba bavweti
mvwatu miampembe i banani, kwe ba-
tukidi ?
14. Mono yavova kwa yandi : Mfumu
ami, ngeye zeyi. Yandi wavova kwa
mono : Baba i yau batukanga mu nzu-
ngu yina yayinene, basukudi mvwatu
miau, bavembole mio mu menga ma
Mwan' ameme.
Mat. 24: 21 b. Eb. 9: 14. 1 Yoa. 1: 7. Nzai. 1: 5. 1 Kol. 6: 11.
15. Nkiangunu bena va luse luakia-
ndu kia Nzambi, bakunsadilanga mwi-
ni ye fuku mu vwala diandi ; uvwa-
ndanga va kiandu si kapupidika nzo
andi yakoto va ntandu ayau.
Nzai. 22: 3. 11: 19. 14: 15. 21: 3.
16. Ka bavutuki mona nsatu vo

mpwila ko, ntangu ye mbangazi ka bibabwe nkutu ko.
Yes. 49: 10. Lumb. 121: 6.
17. Kadi Mwan' ameme wena mu monakanda diakiandu si kakubavunga ye kubatuala ku nto zanlangu wamoyo; Nzambi si kakunguna mansanga mamonsono mu meso mau.
Nzai. 21: 4. Lumb. 23: 1 b. Yes. 49: 10. 25: 8.

KAPU 8.

1. Dimbu kiansambodia kiazibulwa. 6. Mbasi zia zasika mpungi.

Bu wazibula dimbu kiansambodia, mwakala napi mu zulu kani mu ndambu alokula. Nzai. 5: 1.
2. Mono yamona mbasi zozo nsambodia zitelamanga va luse lua Nzambi, zavewa mpungi nsambodia.
Nzai. 1: 4. Luk. 1: 19.
3. Mbasi yankaka yayiza telami va zikwa, yakala longa diawola diamfwitisila mwisi, yandi wavewa biabingi biamfwitisila mwisi, kidi kavana bio ku nsambulu zabavedila va zikwa diawola diena va luse luakiandu.
Nzai. 5: 8. 2 Mose 30: 7 b. 4 Mose 16: 46. Lumb. 141: 2.
4. Mwisi wabina biamfwitisila mwisi wafundumuka mu nsambulu zabavedila mu koko kwambasi va luse lua Nzambi.
5. Mbasi yabonga longa diamfwitisila mwisi, yafuluza dio mu tia tuazikwa, yatuba to va ntoto, mbandanu ye zindinga ye mpezomo ye ndikunu yantoto biakala.
3 Mose 10: 1. 16: 12. Yeh. 10: 2. Nzai. 4: 5. 11: 19.
6. Mbasi zozo nsambodia zakala mpungi nsambodia zakubama mu sika.
7. Yantete yasika, se kweka mabobuta mabaduswa ye tia tuasangwa menga, biatubwa va ntoto, ndambu yantatu yantoto yavia, ndambu yantatu yaminti yavia, titi biabionsono biankunzu biavia. 2 Mose 9: 24. Yes. 28: 2.
8. Mbasi yanzole yasika, se kweka nkievo mongo waunene, walema kwa tia, watubwa mu mbu, ndambu yantatu yambu yakituka menga.
Yel. 51: 25. 2 Mose 7: 20.
9. Ndambu yantatu yalekwa biasemwa biena mu mbu, i bina biena mwela, biafwa, ndambu yantatu yazinzaza yabungwa.
10. Mbasi yantatu yasika, mbwetete yayinene yakoluka mu zulu, yalema bonso mwinda, yasotuka va ndambu yantatu yamila ye nkelo mianlangu.
Nzai. 9: 1. Yes. 14: 12. Dan. 8: 10.
11. Nkumbu ambwetete yibikwanga Nlulukulu; ndambu yantatu yanlangu yakituka nlulukulu, babingi mu bantu bafwa kwa nlangu, kadi miayika nasokolo.
12. Mbasi yaia yasika, ndambu yantatu yantangu yabandwa ye ndambu yantatu yangonda ye ndambu yantatu yazimbwetete, kidi ndambu yantatu yaviuta, ndambu yantatu yamwini yalembwa tentina ye bobo fuku mpe.
Nzai. 6: 12. Am. 8: 9.
13. Mono yamona, yawa ngo azulu yatilumuka mu monakanda diazulu, yavova mu ndinga yayinene: Engwa, engwa, engwa yau bakuundanga va ntoto mu diambu diandinga zampungi zisidi zambasi zitatu zina sika! Nzai. 9: 12.

KAPU 9.

1. Mbasi yantanu yasika, 13. mbasi yansambanu yasika.

Mbasi yantanu yasika, mono yamona mbwetete yakisotukina va ntoto tuka ku zulu; yau yavewa nsabi abulu diabenga. Nzai. 8: 10. 20: 1.
2. Yau yazibula bulu diabenga, ye mu bulu mwafutumuka mwisi nkievo mwisi wafoloni kiakinene, ntangu ye mpeve biaviuta mu diambu diamwisi wabulu. 2 Mose 19: 18. Yoeli 2: 10.
3. Mu mwisi mwavaika makonko va ntoto, mau mavewa lendo, bonso nkutu zantoto zena lendo. 2 Mose 10: 12.
4. Mau makambwa, vo ka mabivisa titi biantoto ko, ka biankunzu vo minti ko, kansi bantu babana kaka bakondolo dimbu kia Nzambi va mbulu zau.
5. Mau ka mavewa mu kubavonda ko, kansi si bakwamuswa mu ngonda tanu; kwama kwamau kwakala bonso kwama kwankutu, bu yitele muntu.
6. Mu lumbu bina bantu si batomba lufwa, kansi ka basolodi lo nkutu ko, si bakala ngunda zafwa, kansi lufwa lukubatinanga.
Nzai. 6: 16. Yobi 3: 21. Yel. 8: 3.
7. Lunitu luamakonko luafwanana ye kavalu kwakubama ku mvita; va ntu miau vakala nkievo koloa bifwanane ye wola, zizi biau biafwanana ye zizi biabantu. Yoeli 2: 4.
8. Mau makala nsuki nkievo nsuki zabakento, meno mau makala bonso mankosi. Yoeli 1: 6.
9. Mau makala nkaku zantulu nkievo nkaku zantulu zasengwa, zu diamaveve mau diakala bonso zu diamakalu

mabakavalu babingi, bonso bubayungusanga ntinu ku mvita.

Yoeli 2: 5. Yel. 47: 3.

10. Makala nkila bonso zinkutu ye ba, mu nkila miau mwena lendo kiau mu bivisa bantu ngonda tanu.

11. Mavalwanga kwa ntinu, i mbasi abenga, nkumbu andi mu kiyibli Abadoni, mu kielene nkumbu andi Apolioni. Yobi 28: 22.

12. Engwa diantete diviokele. Tala, engwa mole makwiza landi diodio.

Nzai. 11: 14.

13. Mbasi yansambanu yasika, mono yawa ndinga mu mpoka zia zazikwa diawola diena va luse lua Nzambi,

2 Mose 30: 2, 10.

14. yavova kwa mbasi yansambanu yakala mpungi: Kangula mbasi zia zakangama va nzadi yayinene ya Efalata. Nzai. 7: 1. 16: 12.

15. Mbasi zia zakangulwa ye zakubama mu lokula ye lumbu ye ngonda ye mvu, mpasi zavonda ndambu yantatu yabantu. Nzai. 20: 7. 8: 7 b.

16. Ntalu ankangu, i mintentami va bakavalu, yakala makumi mole mamafunda mamakumi mamafunda. Mono yawa ntalu au.

17. Bonso bobo yamona mu monameso bakavalu ye bavwanda va yau bakala nkaku zantulu zambwaki yatia ye zambwaki yampiuki ye zantinta yasolofo; ntu miabakavalu nkievo ntu miankosi; mu nwa miau muvaikanga tia, mwisi, solofo. Yoeli 2: 3. Yobi 41: 10.

18. Mu vunga bina bitatu mwavondwa ndambu yantatu yabantu, i kwa tia ye mwisi ye solofo biavaika mu nwa miau.

19. Kadi lendo kiabakavalu kiena mu nwa miau ye mu nkila miau, kadi nkila miau mifwanane ye zinioka, miena mintu; mu miau babivisilanga.

20. Basidi mu bantu balembwa vondwa mu vunga biobio, ka bavilula mpe diela mu mavanga mamoko mau ko, mpasi balembwa sambila mpeve zambi ye biteki bina biawola ye biapalata ye biansongo ye biamatadi ye bianti bilembolo mona vo wa vo diata.

Nzai. 16: 11, 21. 1 Kol. 10: 20. Lumb. 106: 37. 115: 4 b. 135: 15 b. Dan. 5: 4, 23.

21. Ka bavilula madiela mu mpondolo zau ko vo kiloka kiau vo kintiengi kiau vo wivi wau.

Nzai. 18: 23. 17: 2, 5. Yes. 47: 9, 12. Mika 5: 12. Yeh. 43: 9 b.

KAPU 10.

1. Yoane wamona mbasi yankaka ye nkanda mu koko, 8. yandi wakambwa kabonga ye mina wo.

Mono yamona mbasi yankaką yangolo yikulumukini tuka mu zulu, yivweti tuti, nkiama wakala va ntandu andi, zizi kiandi kiakala nkievo ntangu, malu mandi nkievo tungwa biatia.

2. Yandi wakala mu koko kwandi finkanda-nkanda fiabengulwa, yandi wasa kulu kwandi kwalubakala va mbu ye kwalumoso va nsi. Yeh. 2: 9.

3. Waboka mu ndinga yayinene, bonso busambanga nkosi. Bu kaboka, mbandanu nsambodia zavova ndinga zau. Am. 3: 8. 1: 2. Hos. 11: 10.

4. Mbandanu nsambodia bu zavova, yakana sonika; mono yawa ndinga mu zulu, yavova: Zikila mavovele mbandanu nsambodia dimbu, kusonikani mo ko.

Nzai. 1: 11, 19. 22: 10. Dan. 12: 4, 9. 8: 26.

5. Mbasi yina yiyamona yitelamene va mbu ye va nsi, yasangata koko kwandi kwalubakala ku zulu.

Dan. 12: 7. 1 Mose 14: 22.

6. Yandi wadia ndefi mu yandi wena moyo nate ye mvu miamvu ya mvu, i yandi wasema zulu ye lekwa biena mu diau, ntoto ye lekwa biena va wau, mbu ye lekwa biena mu wau, vo widi ntangu nkutu ka yivutuki kala ko,

Nzai. 14: 7. 5 Mose 32: 40. 2 Mose 20: 11. Lumb. 146: 6 b.

7. kansi mu lumbu bina bianding' ambasi yansambodia, bu keka mu sika, buna mansweki ma Nzambi mamana, bonso bwena nsamu wambote ukasamunina nanga miandi, i bambikudi.

Nzai. 8: 6 b. Am. 3: 7.

8. Ndinga yina yiyawa tuka mu zulu, yavutuka vova kwa mono, yata: Wenda, bonga finkanda-nkanda fiabengulwa va koko kwambasi yitelamene va mbu ye va nsi. Yeh. 2: 8 b.

9. Mono yayenda kwa mbasi, yavova kwa yandi kampana finkanda-nkanda. Yandi vovele kwa mono: Bonga wadia fio; fiau si fiasa vumu kiaku nasokolo, kansi mu nwa aku si fiakala nazekezeke bonso niosi. Yeh. 3: 1 b.

10. Mono yabonga finkanda-nkanda mu koko kwambasi, yadia fio; fiau fiakala nazeke-zeke mu nwa ami bonso niosi, kansi bu yadia fio, vumu kiami kiasiwa nasokolo.

11. Bavovele kwa mono: Bikula wavutuka bikula kaka kwa bantu ye makanda mabantu ye zindinga ye ntinu miamingi. Nzai. 7: 9. Dan. 5: 19.

KAPU 11.

1. Vwala diatezwa. 3. Mbangi zole zabikula, zavondwa, zafuluka, zabaluka ku zulu. 15. Mbasi yansambodia yasika.

Mono yavewa tutu diafwanana ye nkawa, mwavovwa : Telama wateza vwala dia Nzambi ye zikwa ye yau basambilanga mu diau.

Nzai. 21: 15. Yeh. 40: 3 b., 47 b. 41: 13 b. 43: 13 b.

2. Kansi kianzala kiena ku mbazi avwala, niokuna kio, kutezani kio ko, kadi kiavewa kwa bangoi, yau si badiatikisa mbanza yanlongo mu makumaia ye ngonda zole. Nzai. 13: 5.

3. Mono si yavana kwa mbangi zami zole, zau si zabikula mu funda dimosi ye nkama zole ye makumasambanu malumbu, zavweti ngoto. Nzai. 12: 6.

4. Yau i nti miole miaolive ye kebolo biole biaminda bitelamanga va luse lua Mfumu antoto. Sak. 4: 3, 11, 14.

5. Vo muntu zolele kubabivisa, buna tia tuvaikidi mu nwa miau ye manisi ntantu miau ; vo muntu zolele kubabivisa, buna vondolo bobo kaka.

6. Yau bena lendo kiakandila zulu, mpasi mvula ka yanoka mu lumbu biambikudulu au ko ; yau bena lendo mu nlangu mu kitula mio menga ye banda ntoto mu vunga biabionsono yonso ntangu yibazolele.

1 Nt. 17: 1. Luk. 4: 25. 2 Mose 7: 19 b. Nzai. 16: 3.

7. Bu bamana kimbangi kiau, bulu kiakiama kitombokele mu benga si kiakubanwanisa ye kubabedisa ye kubavonda. Nzai. 13: 1, 7. 17: 8. Dan. 7: 3, 7, 21.

8. Mvumbi zau si zalambalala va nzila mu mbanza yayinene yibikwanga mu kimpeve Sodoma ye Ngipiti, mwakomunwa mpe Mfumu au va kulunsi.

9. Mu bantu ye makanda ye zindinga ye mpila zabantu si bamona mvumbi zau lumbu tatu ye ndambu, ka bayambudi mvumbi zau zatulwa mu ndiamu ko.

10. Yau bakundanga va ntoto bayangalalanga mu yau ye kalanga kiese ye filasananga minkailu, kadi mbikudi miomio miole miakwamisa yau bakundanga va ntoto. Est. 9: 19, 22.

11. Lumbu tatu ye ndambu mboki mpeve yamoyo yatuka kwa Nzambi yakota mu yau, batelama va malu mau, wonga wawingi wabwila babamona.

Yeh. 37: 5, 10.

12. Bawa ndinga yayinene yatuka mu zulu, yavova kwa yau : Lubaluka vava. Yau babaluka kuna zulu mu tuti, ntantu miau miabamona.

13. Lokula kina ndikunu yayinene yantoto yakala, ndambu yakumi yambanza yabwa, mu ndikunu yantoto mwavondwa mafunda nsambodia mankumbu zabantu, basidi bakala wonga ye bavana nkembo kwa Nzambi azulu.

14. Engwa dianzole diviokele. Tala, engwa diantatu dikwiza nswalu.

15. Mbasi yansambodia yasika, ndinga zazinene zakala mu zulu, zavova : Kitinu kianza kiayikidi kia Mfumu eto ye kia Klisto andi, yandi si kakala ntinu nate ye mvu miamvu ya mvu.

Nzai. 7: 10. 12: 10. Lumb. 2: 2, 6. Dan. 2: 44. 7: 27.

16. Makumole ye ngudi zia zabantu zena va luse lua Nzambi zivwandanga va biandu biau, zafukama va zizi biau, zasambila Nzambi, Nzai. 4: 4.

17. zavova : Tutondele ngeye Mfumu Nzambi, Mpungu-tulendo, wena ye wakala, kadi wabongele lulendo luaku lualunene ye wayikidi ntinu.

18. Makanda mabantu makedi nganzi, nganzi zaku zizidi ye ntangu yafunduswa bafwa, yiuna vana nsendo kwa nanga miaku, i bambikudi ye bavedila ye bavuminanga nkumbu aku, babake ye babanene, ye bunga babunganga ntoto.

Lumb. 2: 1. 115: 13. Nzai. 10: 7. 13: 16. 19: 2.

19. Vwala dia Nzambi diena mu zulu diazibuka, nkel' andi yaluwawanu yamonika mu vwala diandi, mpezomo ye zindinga ye mbandanu ye ndikunu yantoto ye mabobuta mamanene biakala. Nzai. 8: 5. 16: 18, 21.

KAPU 12.

1. Yoane wamona mu zulu mbona zole zameso : Nkento wabuta, dalaka kizolele mina mwana. 7. Mvita yayinene mu zulu va kati ye Mikaeli ye dalaka. 13. Dalaka kiazoma nkento ye bana bandi basidi.

Dimbu kiakinene kiamonika mu zulu, nkento wavwata ntangu, ngonda yakala kunsi amalu mandi, va ntandu antu andi vakala koloa kiakumi ye mbwetete zole.

2. Yandi wena vumu, ubokanga, wena nsongo ye miangala miabuta.

Yes. 26: 17.

3. Dimbu kiankaka kiamonika mu zulu, se tadi, dalaka kiakinene kiambwaki yatia kiakala ntu nsambodia ye kumi diampoka ye va ntu miandi binteka nsambodia biakimfumu.

4. Nkil' andi wakukula ndambu ya-

ntatu yambwetete zazulu, watuba zo va ntoto. Dalaka kitelamene va luse luankento weka mu buta, kidi kamina mwan' andi, bu kabutidi wo.
Dan. 8: 10. Yes. 14: 12 b.

5. Yandi wabuta mwana, i mwana wabakala, si kavunga bantu babonsono mu mvwala yasengwa. Mwan' andi wazamunwa kuna kwa Nzambi ye kiandu kiandi.
Lumb. 2: 9. Nzai. 2: 27. 19: 15.

6. Nkento wataba kuna nsi yankatu kukakubukulwa vuma kwa Nzambi, kidi banyundula kuna funda dimosi ye nkama zole ye makumasambanu malumbu. Nzai. 11: 3.

7. Mwakala mvita mu zulu : Mikaeli ye mbasi zandi zanwanisa dalaka, dalaka ye mbasi zandi zanwana.
Dan. 10: 21. 12: 1. Yud. b. 9.

8. Zau ka zanunga ko, fulu kiau ka kiasolulwa diaka mu zulu ko.

9. Dalaka kiakinene kiatubwa, i nioka yankulu yibikwanga nkadi ampemba ye Satana, i yandi uzimbisanga ntoto wawonsono wena bantu, yandi watubwa va ntoto, mbasi zandi zatubwa yandi.
Nzai. 20: 2 b. 1 Mose 3: 1, 4. Luk. 10: 18. Yoa. 12: 31.

10. Mono yawa ndinga yayinene mu zulu yavova : Bwabu mpulusu ye lulendo ye kitinu biayikidi bia Nzambi eto ye lendo kia Klisto andi, mfundi ampangi zeto bu kaluanzulu, i yandi ukubafundanga va luse lua Nzambi eto fuku ye mwini.
Nzai. 11: 15. Yobi 1: 6 b. Sak. 3: 1 b.

11. Yau bambedisa mu diambu diamenga ma Mwan' ameme ye mu diambu diamambu makimbangi kiau, yau ka bazola miela miau nate ye lufwa ko. Nzai. 7: 14. 6: 9.

12. Nkiangunu luyangalala, lumazulu, ye yeno lukundanga mu mau. Engwa ntoto ye mbu, kadi nkadi ampemba wakulumukini kwa yeno, wena nganzi zazingi, bu kazeyi, vo fintangu-ntangu kaka fiena yandi.

13. Dalaka bu kiamona, vo kiatubwa va ntoto, buna kiazoma nkento wabuta mwana wabakala.
Nzai. 12: 4.

14. Nkento wavewa maveve mole mango azulu yayinene, kidi katilumuka kuna nsi yankatu ku fulu kiandi kikayundulwanga ntangu ye zintangu ye ndambu antangu ntatuki ye luse luanioka.
2 Mose 19: 4. Yes. 40: 31. Dan. 7: 25. 12: 7.

15. Nioka yacilumuna nlangu mu nwa andi ku nim' ankento nkievo mwila, kidi kankukumuna mu mwila.
Nzai. 17: 15.

16. Ntoto wasadisa nkento, ntoto wazibula nwa andi, wamina mwila wacilumuna dalaka mu nwa andi.

17. Dalaka kiakadila nkento nganzi, kiayenda nwanisa basidi bankun' andi bakebanga nsikudukusu za Nzambi ye bena kimbangi kia Yesu.
Nzai. 14: 12. 19: 10. 1 Mose 3: 15.

18. Yandi watelama va nienge wambu.

KAPU 13.

1. Yoane wamona bulu kiakiama kiatombuka mu mbu, 11. mboki kamona bulu kiankaka kiakiama kiavaika mu ntoto.

Mono yamona bulu kiakiama kiatombuka mu mbu kiakala kumi diampoka ye ntu nsambodia ye kumi diabinteka biakimfumu va mpoka zandi ye nkumbu zantiakulu va ntu miandi.
Nzai. 11: 7. 12: 3. 17: 3, 8. Dan. 7: 3, 7, 19 b.

2. Bulu kiakiama kiyamona kiafwanana ye ngo, malu mandi nkievo malu maulusu, nwa andi nkievo nwa ankosi ; dalaka kiavana kio lulendo luandi ye kiandu kiandi ye lendo kiakinene.
Dan. 7: 4 b. Hos. 13: 7 b.

3. Mono yamona ntu andi mosi nkievo waluekwa mu fwa, vwa kiandi kiamfwilu kianiaka, ntoto wawonsono wayitukwa ndandani ye bulu kiakiama ; Nzai. 17: 8.

4. basambila dalaka, bu kiavana lendo kwa bulu kiakiama, basambila bulu kiakiama, bavova : Nani fwanane ye bulu kiakiama, nani lenda kio nwanisa ? Nzai. 18: 18.

5. Kiau kiavewa nwa wampovila mambu mamanene ye zintiakulu, kiau kiavewa lendo kiasadila makumaia ye ngonda zole. Dan. 7: 8, 11, 25. Nzai. 11: 2.

6. Kiau kiabandula nwa andi mu ntiakulu kwa Nzambi mu tiaka nkumbu andi ye vwala diandi diakoto, yau bakundanga mu zulu.
Nzai. 16: 9. 21: 3.

7. Kiavewa mu nwanisa bavedila ye kubabedisa ; kiavewa lendo mu makanda mamonsono ye bantu ye zindinga ye mpila zabantu.
Nzai. 11: 7. 14: 6. Dan. 7: 21.

8. Yandi si kasambulwa kwa babonsono bakundanga va ntoto balembwa sonukwa nkumbu zau tuka vana ntudulu alufulu luanza mu nkanda wamoyo wa Mwan' ameme wavondwa.
Nzai. 17: 8. 20: 15. 5: 12. Dan. 12: 1.

9. Vo muntu wena matu, bika kawa.
Nzai. 2: 7.

10. Vo muntu tukisi kinkole, yandi wele kinkole; vo muntu vondele mu sabala, yandi kibeni kakatwa vondwa mu sabala. Vava vena mvibudulu ye minu biabavedila.
Yel. 15: 2. Mat. 26: 52. 1 Mose 9: 6. Nzai. 14: 12.

11. **Mono** yamona bulu kiankaka kiakiama kiavaika mu ntoto, kiakala mpoka zole zafwanana ye Mwan' ameme, kiavova bonso dalaka.

12. Kiau kivanganga lendo kiakionsono kiabulu kiantete kiakiama va luse luandi. Kivanganga, vo ntoto ye bakundanga wo basambila bulu kiantete kiakiama kianiakuswa vwa kiamfwilu. Nzai. 13: 3, 4, 7.

13. Kiau kivanganga dimbu biabinene, i diau kikulumunanga tia mu zulu va ntoto va luse luabantu.
Mat. 24: 24. 2 Tes. 2: 9. Nzai. 16: 14.

14. Kiau kizimbisanga bakundanga va ntoto mu diambu diadimbu bikiavewa mu vanga va luse luabulu kiakiama, kiavova kwa yau bakundanga va ntoto, mpasi bavanga kifwani kwa bulu kiakiama kiena vwa kiasabala, kansi kiayikidi kiamoyo.
2 Tes. 2: 11 b. Nzai. 13: 3.

15. Kiau kiavewa mu vana mwela kwa kifwani kiabulu kiakiama, kidi kifwani kiabulu kiakiama kiavova ye kiavanga mpe, vo buna bena balembolo sambila kifwani kiabulu kiakiama bavondwa. Nzai. 14: 9. Dan. 3: 5 b.

16. Kiau kivanganga, vo babonsono, babake ye babanene ye bamvwama ye bamputu ye bampwanza ye minanga, bakukivananga dimbu va koko kwalubakala vo va mbulu,
Nzai. 19: 20. 14: 9, 11.

17. kidi muntu kalenda sumba vo teka ko, kansi ndiena kaka wena dimbu: i nkumbu abulu kiakiama vo ntalu ankumbu andi.
Nzai. 14: 11. 15: 2.

18. Vava vena nduenga. Wena nduka, bika katanga ntalu abulu kiakiama, kadi i ntalu amuntu, i ntalu yayi: nkama sambanu ye makumasambanu ye sambanu.

KAPU 14.

1. Yoane wamona Mwan' ameme va mongo wa Sioni, 6. mboki wamona mbasi zankaka zalandasana, 14. vazimunina wamona Mwan' amuntu ye mbasi zitatu.

Mono yamona, se tadi, Mwan' ameme utelamene va mongo wa Sioni ye va kimosi ye yandi nkama mosi ye makumaia ye mafunda maia, bakala nkumbu andi ye nkumbu a Sandi yasonama va mbulu zau. Nzai. 5: 6.

2. Mono yawa ndinga tuka mu zulu nkievo nding' anlangu miamingi, nkievo nding' ambandanu yangolo; ndinga yiyawa yakala bonso ndinga yansiki miansambi misikanga va nsambi zau.
Nzai. 1: 15. 19: 6.

3. Bayimbila nkunga wampa va luse luakiandu ye va luse luama bia biamoyo ye ngudi zabantu; muntu nkutu kalendi longuka nkunga wowo ko, kansi babana nkama mosi ye makumaia ye mafunda maia basumbwa va ntoto.
Nzai: 5: 9. Lumb. 33: 3. 96: 1.

4. Baba i yau balembwa sumunwa ye bakento, kadi yau i zindumba, baba i yau banamanga Mwan' ameme konso kuukwendanga. Baba basumbwa mu bantu bonso ntekidi kwa Nzambi ye Mwan' ameme.

5. Mu nwa miau ka mwasolulwa luvunu ko, kadi bakondolo kieta.
Lumb. 32: 2. Sef. 3: 13. Malaki 2: 6. Ef. 5: 2, 7.

6. **Mono** yamona mbasi yankaka yitilumukanga mu monakanda diazulu, yakala nsamu wambote wamvu ya mvu mu samuna kwa yau bavwandanga va ntoto ye kwa mpila zazonsono zabantu ye makanda ye zindinga ye bantu,
Nzai. 8: 13. 1 Pet. 1: 25. Nzai. 19: 17.

7. yavova mu ndinga yayinene: Luvumina Nzambi, lumvana nkembo, kadi lokula kiamfundusu andi kizidi, lusambila ndiena wavanga zulu ye ntoto ye mbu ye nto zaminlangu.
Nzai. 15: 4. 5 Mose 32: 3. Nzai. 10: 6. Mav. 4: 24. 14: 15. Lumb. 146: 6.

8. **Mbasi** yankaka, i yanzole, yalandila, yavova: Babeli diadinene diabwidi, diabwidi, diau diavana bantu babonsono mu nwa vinia kianganzi kiakintiengi kiandi.
Nzai. 18: 2 b. 17: 4 b. Yes. 21: 9. Dan. 4: 30. Yel. 51: 7 b.

9. **Mbasi** yankaka, i yantatu, yabalandila, yavova mu ndinga yayinene: Vo muntu usambilanga bulu kiakiama ye kifwani kiandi ye tambula dimbu kia ndi va mbulu vo va koko kwandi,
Nzai. 13: 12, 15 b.

10. buna yandi kibeni mpe kanwa vinia kianganzi za Nzambi kiavangwa mu lembwa sangwa, mu mbungu anganzi zandi; yau si bakwamuswa mu tia ye solofo va luse luambasi zavedila ye va luse lua Mwan' ameme.
Nzai. 16: 9. Yes. 51: 17, 21 b. Yel. 25: 15. Lumb. 75: 8.

11. Mwisi wakwama kwau ufundumukanga nate ye mvu miamvu ya mvu, ka bena luvundu mu fuku ye mwini ko, i yau basambilanga bulu kiakiama ye kifwani kiandi ye wonso utambulanga dimbu kiankumbu andi. Yes. 34: 9 b.
12. Vava vena ntatumunu abavedila bakebanga nsikudukusu za Nzambi ye minu kia Yesu. Nzai. 13: 10. 12: 17.
13. Mono yawa ndinga tuka mu zulu, yavovele : Nasoni ! Tuka bwabu mayangi mena ye bafwa, i yau bafwanga mu Mfumu. Inga, Mpeve yivovele: Si bavunda mu salu biau, kadi mavanga mau makubalandanga.
Nzai. 19: 9. Eb. 4: 10.
14. Mono yamona, se tadi, tuti diampembe, va tuti vavwanda mosi wafwanana ye mwan'amuntu, wakala koloa kiawola va ntu andi ye zakulu kiameno mu koko kwandi kwalubakala.
Nzai. 1: 13. Dan. 7: 13. Yeh. 1: 26. Lumb. 21: 4.
15. Mbasi yankaka yavaika mu vwala, yaboka mu ndinga yayinene kwa ndiena wavwanda va tuti : Fidisa zakulu kiaku ye yonzika, kadi lokula kiayonzika kiayizidi, kadi ngionzoko yantoto yayumini. Yoeli 3: 13. Mal. 4: 29.
16. Ndiena wavwanda va tuti watuba zakulu kiandi va ntoto, ntoto wayonzukwa mbongo. Mat. 13: 39.
17. Mbasi yankaka yavaika mu vwala diena mu zulu, yandi mpe wakala zakulu kiameno. Nzai. 15: 5.
18. Mbasi yankaka yavaika mu zikwa, yakala lendo mu tia, yandi wavova mu ndinga yayinene kwa ndiena wakala zakulu kiameno, wavova : Fidisa zakulu kiaku kiameno, zaka maketa mambutu mianti miavinia miantoto, kadi mbutu miau mimeni yela.
Nzai. 8: 3. Yel. 2: 21.
19. Mbasi yatuba zakulu kiandi va ntoto, wazaka mbutu mianti miavinia miantoto, watuba mio mu kamunu kiakinene kianganzi za Nzambi.
Nzai. 19: 15. Yoeli 3: 13. Yes. 63: 3 b.
20. Kamunu kiadiatwa ku mbazi ambanza, menga mavaika mu kamunu matulama nate ye tuvambu tuabakavalu mu nseke yakala funda dimosi ye nkama sambanu zastadia. Yes. 63: 2.

KAPU 15.

1. Yoane wamona bamana vuluswa, wawa nkunga miau. 5 Mboki wamona mbasi nsambodia ye malonga nsambodia manganzi.

Mono yamona dimbu kiankaka mu zulu, kiakinene ye kiangitukulu : mbasi nsambodia zakala vunga nsambodia biazimunina, kadi mu biau nganzi za Nzambi zamana lunga.
Nzai. 12: 1, 3. 17: 1. 3 Mose 26: 21.
2. Mono yamona nkievo mbu wapelwa wasangwa tia ; yau babedisanga bulu kiakiama ye kifwani kiandi ye ntalu ankumbu andi batelamanga va mbu wapelwa, basimbanga nsambi za Nzambi. Nzai. 4: 6. 5: 8. 12: 11. 13: 15, 18.
3. Bayimbilanga nkunga wa Mose, i nang' a Nzambi, ye nkung' a Mwan' ameme, bavovanga : Mfumu Nzambi, Mpungu-tulendo, mavanga maku mena mamanene ye mangitukulu ; ngeye u ntinu amakanda mabantu, nzila zaku zena zalunungu ye zakedika.
Nzai. 5: 9. 16: 7. 2 Mose 15: 1 b. 5 Mose 32: 4. Lumb. 111: 2. 139: 14. 145: 17. Am. 4: 13 b.
4. Nani walembwa mona wonga, u Mfumu, ye kembila nkumbu aku? Kadi ngeye kaka wavedila wena, kadi makanda mamonsono makwiza sambila va luse luaku, kadi mfundusu zaku zalunungu zamana zayakana.
Yel. 10: 7. Lumb. 86: 9.
5. Ndandani ye momo mono yamona, vwala dianzo yakoto yakimbangi mu zulu diazibulwa.
6. Mu vwala mwavaika mbasi nsambodia zena vunga nsambodia, zavwata nlele mialino miavedila mialezima, zakangwa nsinga miawola mu ntulu zau.
Nzai. 1: 13. 19: 8. Yeh. 9: 2.
7. Kimosi mu ma bia biamoyo kiavana kwa mbasi nsambodia malonga nsambodia mawola, mazala kwa nganzi za Nzambi, i yandi wena moyo nate ye mvu miamvu ya mvu.
Nzai. 4: 6 b. Yeh. 22: 31.
8. Vwala diafuluzwa kwa mwisi wankembo a Nzambi ye walulendo luandi ; muntu nkutu kalendi kota mu vwala ko, nate ye vunga nsambodia biambasi nsambodia biamana.
2 Mose 40: 34 b. Yes. 6: 4. Yeh. 10: 4.

KAPU 16.

1. Malonga nsambodia manganzi matengulwa.

Mono yawa ndinga yayinene tuka mu vwala, yavova kwa mbasi zina nsambodia : Luenda luatengula malonga nsambodia manganzi za Nzambi va ntoto. Nzai. 15: 5 b.
2. Yina yantete yavaika, yatengula longa diandi va ntoto, mputa yampasi ye yambi yakala va bantu bakala dimbu

kiabulu kiakiama ye basambilanga kifwani kiandi. 2 Mose 9: 9 b. Nzai. 13: 17.

3. Yanzole yatengula longa diandi mu mbu, wau wayika menga nkievo mamuntu wafwa; miela miamionsono miamoyo miafwa, i mina miakala mu mbu.
Nzai. 8: 8 b. 2 Mose 7: 17 b.

4. Yantatu yatengula longa diandi mu mila ye nkelo mianlangu; menga makala. 2 Mose 7: 19 b.

5. Mono yawa mbasi aminlangu yavova: Ngeye wena walunungu, i ngeye wena ye wakala, Nkwa vedila, bu wafundisi bobo. Nzai. 6: 10. 11: 6.

6. Bu batengula menga mabavedila ye mabambikudi, ngeye mpe wabavana menga mu nwa; bafweni bo.
Nzai. 18: 24. Lumb. 79: 2 b.

7. Mono yawa zikwa diavova: Inga, Mfumu Nzambi, Mpungu-tulendo, mfundusu zaku zena zakedika ye zalunungu.
Nzai. 14: 18. 6: 9 b. 19: 2. 15: 3. Am. 4: 13 b. Lumb. 19: 9.

8. Mbasi yaia yatengula longa diandi mu ntangu; yau yavewa mu yoka bantu mu tia.

9. Bantu bayokwa mu mbangazi yangolo, batiaka nkumbu a Nzambi, i yandi wena lendo mu vunga biobio, balembwa vilula madiela, kidi bamvana nkembo. Nzai. 9: 20 b. 13: 6.

10. Yantanu yatengula longa diandi va kiandu kiabulu kiakiama; kimfumu kiandi kiaviuta, bakasa tudimi tuau mu diambu diayama.
Nzai. 13: 2. 2 Mose 10: 22. Yes. 8: 22.

11. Batiaka Nzambi azulu mu diambu diayama kwau ye mu diambu diamputa zau, balembwa vilula madiela mu mavanga mau. Nzai. 2: 21.

12. Yansambanu yatengula longa diandi va nzadi yayinene ya Efalata, nlangu andi wayuma, kidi nzila yakubama kwa ntinu mituka muselukilanga ntangu.
Nzai. 9: 14. Yes. 11: 15 b. 44: 27. 51: 10. Yos. 3: 13.

13. Mono yamona mpeve tatu zasumuka nkievo bimbiti zavaika mu nwa adalaka ye mu nwa abulu kiakiama ye mu nwa ambikudi wampumpuluvunu
Nzai. 12: 9. 13: 1 b. 2 Mose 8: 6.

14. —kadi mpeve zampeve zambi zena zivanganga dimbu—zau zivaikanga kwa ntinu miantoto wawonsono wena bantu mu kubakutikisa ku mvit' alumbu kiakinene kia Nzambi, i kia Mpungu-tulendo.
Nzai. 13: 13 b. 1 Nt. 22: 21 b.

15. Tala, mono ikwiza bonso mwivi. Mayangi mena ye wonso keyi meso ye kebanga mvwatu miandi, kidi kadiata mpene ko ye bamona nsoni zandi.
Nzai. 3: 3 b. Luk. 12: 35 b. 2 Kol. 5: 3.

16. Zau zabakutikisa ku vuma kibikwanga Halamangedo mu kiyibli.
Nkong. 5: 19. 2 Lus. 35: 22. Sak. 12: 11.

17. Yansambodia yatengula longa diandi mu mpeve; ndinga yayinene yavaika mu vwala tuka va kiandu, yavova: Dimeni vangwa.
Nzai. 15: 5. 21: 6.

18. Kwakala mpezomo ye zindinga ye zimbandanu, ndikunu yantoto yayinene yinene yakala, yampila yoyo yikayakedi ko tuka kikalakanana bantu va ntoto. Nzai. 4: 5. 8: 5. 11: 19. Dan. 12: 1.

19. Mbanza yina yayinene yakabana mu ndambu tatu, mbanza zamakanda mabantu zabwa; Babeli diadinene diabambukulwa moyo va luse lua Nzambi, kidi kavana dio mbungu yavinia kianganzi zandi zamafuluka.
Yes. 30: 25. Nzai. 14: 8, 10. 17: 5. 18: 5. Yes. 51: 22.

20. Sanga biabionsono biataba, miongo ka miasolulwa ko. Nzai. 6: 14. 20: 11.

21. Mabobuta mabaduswa mamanene, dimosi dimosi zitu bonso talanta kimosi, masotuka va bantu tuka mu zulu; bantu batiaka Nzambi mu diambu diakwama kwamabobuta, kadi kwama koko kwena mbidi anene.
Nzai. 11: 19. 2 Mose 9: 18.

KAPU 17.

1. Yoane wamona nsuza yatentama va bulu kiakiama. 7. Mbasi yambangudila kio.

Mosi mu mbasi zina nsambodia zakala malonga nsambodia wayiza vova kwa mono, wata: Wiza vava; mono yakusonga nzengolo ansuza yayinene yivwandanga va nlangu miamingi,
Nzai. 15: 1. 21: 9. Yel. 51: 13.

2. yatela ntinu miantoto kintiengi, bakundanga va ntoto, bakolwa vinia kiakintiengi kiandi.
Nzai. 18: 9. Nah. 3: 4. Yel. 51: 7.

3. Yandi wandata mu mpeve kuna nsi yankatu; yamona nkento uvwendi va bulu kiakiama kiambwaki kiazala kwa nkumbu zantiakulu, kiakala ntu nsambodia ye kumi diampoka.
Nzai. 21: 10. Yes. 21: 1. Nzai. 13: 1.

4. Nkento wavwata mvwatu wampumbu ye wambwaki ye waladukwa kwa wola ye matadi mantalu ye nzimbu, wakala mu koko kwandi mbungu yawola yazala kwa nkankumusu ye nsobo zakintiengi kiandi;
Nzai. 18: 16. Yeh. 28: 13. Yel. 51: 7.

5. va mbulu andi vasonama nkumbu, i yansweki: Babeli diadinene, i mbut' abansuza ye nkankumusu va ntoto.
Nzai. 14: 8. Dan. 4: 30.

6. Mono yamona nkento wakolwa kwa menga mabavedila ye kwa menga mambangi za Yesu, mono yayitukwa mu ngitukulu yayinene, bu yamona yandi. Nzai. 18: 24.

7. Mbasi yavova kwa mono: Mu nki yitukulu? Mono si yakukamba mansweki momo mu nkento ye bulu kiakiama kikunnatanga kiena ntu nsambodia ye kumi diampoka.

8. Bulu kiakiama kiumweni, kiakala, ka kiena ko, si kiatombuka mu benga ye kwenda ku mbungulu. Yau bakundanga va ntoto balembwa sonama nkumbu va nkanda wamoyo tuka vana ntudulu alufulu luanza si bayitukwa, bu bamona bulu kiakiama, vo kiakala ye ka kiena ko ye kikwiza.

9. Vava vena zayu kiena nduenga. Ntu nsambodia i miongo nsambodia mivwandanga nkento.

10. Miau i ntinu nsambodia: mintanu mibwidi, umosi wena, wankaka kayizidi ko; bu kizidi, kakatwa sikila fiuma.

11. Bulu kiakiama kiakala ye ka kiena ko, i yandi kibeni wanani, utukidi mu nsambodia yoyo, wele ku mbungulu.

12. Kumi diampoka diumweni i kumi diantinu mikamitambudi kimfumu ko; kansi si batambula lendo bonso mintinu mu lokula kimosi kaka va kimosi ye bulu kiakiama.

13. Yau bena kani dimosi, bavananga lulendo luau ye lendo kiau kwa bulu kiakiama.

14. Yau si banwanisa Mwan' ameme, kansi Mwan' ameme va kimosi ye bakiabokulwa ye bakiasolwa ye bankwikizi bena ye yandi si bakubabedisa, kadi yandi i mfumu azimfumu ye ntinu amintinu.
Nzai. 19: 16 b. 5 Mose 10: 17. 1 Tim. 6: 15.

15. Yandi vovele kwa mono: Nlangu miumweni mivwandanga nsuza i bantu ye makabu mabantu ye makanda mabantu ye zindinga. Yes. 8: 7. Yel. 47: 2.

16. Kumi diampoka diumweni ye bulu kiakiama, biau si biabela nsuza ye kumvombisa ye kunsa mpene ye dia nsuni andi ye kunyoka ku tia.
Nzai. 18: 8.

17. Kadi Nzambi watula mu ntima miau mu vanga kani diakiau ye vanga kani dimosi ye vana kitinu kiau kwa bulu kiakiama, nate ye mambu ma Nzambi mamana lunga.

18. Nkento uumweni i mbanza yayinene yena kitinu va ntandu antinu miantoto. Nzai. 14: 8. 16: 19.

KAPU 18.

1. Mbwilu ya Babeli yasamunwa. 9. Mintinu, minkiti, bankwa nzaza bena kiadi mu mbwilu adiau. 21. Mbasi yasamuna, vo si diafuka nswalu.

Ndandani ye momo mono yamona mbasi yankaka yikulumukini mu zulu, yakala lendo kiakinene; ntoto wakienzulwa kwa nkembo andi.
Nzai. 10: 1. 20: 1. Yeh. 43: 2.

2. Yandi waboka mu ndinga yayinene, wavova: Diabwidi, diabwidi, Babeli diadinene, diayikidi kundu kiampeve zambi ye boloko kiampeve zazonsono zasumuka ye boloko kianuni zazonsono zasumuka ye zabelwa,
Nzai. 14: 8. Yes. 13: 19 b. 21: 9. 34: 11 b. Dan. 4: 30. Yel. 50: 39. 51: 8, 37.

3. kadi makanda mamonsono mabantu manwini vinia kianganzi zakintiengi kiandi, ntinu miantoto mintelele kintiengi, nkiti miantoto miayikidi bamvwama mu lulendo luanza miandi.
Nzai. 14: 8. 17: 2. Yel. 25: 15. 51: 7. Nah. 3: 4.

4. Mono yawa ndinga yankaka tuka mu zulu, yavova: Lubantu bami, luvaika mu yandi, ka luidi kala kintuadi ye masumu mandi, ka luidi tambula bina biavunga biandi.
Yel. 50: 8. 51: 6, 9. Yes. 48: 20. 52: 11.

5. Kadi masumu mandi mananamene nate ye ku zulu, Nzambi wabambukidi moyo mu kondwa kwandi kwalunungu.
Yel. 51: 9.

6. Lumvutula ndinda, bonso bukavutudi ndinda mpe, lumvutula mvutula zole mu mvutula zole, bonso bwena mavanga mandi. Mu mbungu yikasengi lunsanga nsanga zole.
Yel. 50: 15, 29. Lumb. 137: 8.

7. Bonso bukakikembila ye kakala tanga nza, i buna lumvana kwama ye kiadi. Kadi yandi vovele mu ntim' andi: Mono ivwandanga ntinu nkama, mono ki fwola ko, kimoni kiadi nkutu ko.
Yes. 47: 7 b. Sef. 2: 16.

8. Nkiangunu vunga biandi si biakwiza mu lumbu kimosi: mfwilu, kiadi, malema; yandi si kayokwa mu tia, kadi Mfumu Nzambi wamfundisa wena wangolo. Nzai. 17: 16. Yel. 50: 32, 34.

9. Ntinu miantoto miantela kintiengi ye nza si miadila ye kunga mu yandi, bu bamona mwisi wangiokolo andi,
Nzai. 17: 2.

10. bu batelama nseke mu diambu
diawonga wakwama kwandi, bavova-
nga: Engwa, engwa, mbanza yayinene,
Babeli, i mbanza yangolo, kadi mfu-
ndusu aku yizidi mu lokula kimosi
kaka.
11. Nkiti miantoto midilanga, miena
kiadi mu yandi, kadi muntu kavutuki
sumba bizitu biau bianzaza ko,
Yeh. 27: 36.
12. zitu biawola ye palata ye matadi
mantalu ye nzimbu ye nlele mialino
miabiza ye miampumbu ye mialezima
ye miambwaki ye nti miamionsono mia-
nsunga ye lekwa biabionsono biampu-
ngi ye lekwa biabionsono bianti mia-
ntalu ye biansongo ye biasengwa ye
biamalamo Nzai. 17: 4. Yeh. 27: 5 b.
13. ye kanele ye mazi mansuki ye
nungu ye nkusa ye biamfwitisila mwisi
ye vinia ye mazi ye mfumfuta zamfu-
mfu ye witi ye zimpunda ye mameme
ye bakavalu ye makalu ye nitu zabantu
ye miela miabantu. Yeh. 27: 13.
14. Mbutu miazinina mwel' aku
mikatukidi mu ngeye, biabionsono
biantoko ye biabiza biameni vila mu
ngeye, ka bivutuki solulwa nkutu ko.
15. Bakitanga lekwa biobio, babaka
kimvwama mu yandi, yau si batelama
nseke mu diambu diakwama kwandi,
badila ye kala kiadi,
Yeh. 27: 30, 35. Yel. 50: 13.
16. bavovanga: Engwa, engwa, mba-
nza yayinene yavwata nlele mialino
miabiza ye miampumbu ye miambwaki
ye mialadukwa wola ye matadi mantalu
ye nzimbu; kadi mu lokula kimosi
kaka kimvwama kiokio kiakinene
kiavombuswa. Nzai. 17: 4. 18: 10, 19.
17. Mbindiki miamionsono mianzaza
ye babonsono basabukanga ku vuma
kiazengwa ye bisadi bianzaza ye babo-
nsono basalanga mu mbu batelama
nseke, Yeh. 27: 27.
18. baboka, bu bamona mwisi wa-
ngiokolo andi, bavova: Nani fwanane
ye mbanza yoyo yayinene?
Yeh. 34: 10. Nzai. 13: 4.
19. Batuba mafundu-fundu va ntu
miau, baboka, badila, bakala kiadi,
bavova: Engwa, engwa, mbanza yayi-
nene yena babonsono bena nzaza mu
mbu bayika bamvwama mu lekwa
biandi biantalu; kadi mu lokula
kimosi kaka wavombuswa.
Yeh. 27: 30. Nzai. 18: 10, 16.
20. Yangalala mu yandi, uzulu, ye
lubavedila ye luzintumwa ye lubambi-
kudi, kadi Nzambi wanzengila mfundu
eno. Nzai. 19: 2.
21. Mbasi yangolo yabonga tadi
nkievo tadi diadinene dinikunwanga
mfumfuta, watuba dio mu mbu, wavo-
va: Mu nswalu miami Babeli, i mba-
nza yayinene, si yatubwa, ka yivutuki
solulwa ko. Yel. 51: 63 b. 5 Mose 13: 16.
22. Zu diansiki miansambi ye nsiki
miankaka ye miapitulu ye miampungi
ka divutuki wakana nkutu mu ngeye
ko, yonso nkete yisanga kinkete kavu-
tuki solulwa mu ngeye ko, zu diatadi
diandikunu amfumfuta ka divutuki
wakana mu ngeye ko,
Yeh. 26: 13. Yes. 24: 8. Yel. 25: 10.
23. kia kwamwinda ka kuvutuki
monwa mu ngeye ko, nding' atoko
diandambisa ye ndumb' andambisa ka
yivutuki wakana mu ngeye ko, kadi
nkiti miaku miakala bankwa nene
miantoto; kadi makanda mamonsono
mabantu mazimbuswa mu kiloka
kiaku;
Yel. 7: 34. 16: 9. Yes. 23: 8. 47: 9. Nah. 3: 4.
24. mu yandi mwasolulwa menga
mabavedila ye mabambikudi ye mayau
babonsono bavondwa va ntoto.
Nzai. 17: 6. Yeb. 24: 7 b.

KAPU 19.

1. Yoane wawa nkunga wamasika mu zulu. 9. Mbasi yakamba Yoane kasonika. 11. Yoane wamona ntinu amintinu ku ntu ankangu miandi mu kwenda nwana. 17. Bulu kiakiama ye mbikudi wampumpuluvunu ye bayau batubwa mu zanga diyuyanga.

Ndandani ye momo mono yawa nkievo
ndinga yayinene yakabu diadinene
diabantu mu zulu, yavova: Haleluya.
Mpulusu ye nkembo ye lulendo i bia
Nzambi eto. Nzai. 7: 10. 12: 10.
2. Kadi mfundusu zandi zena zake-
dika ye zalunungu, kadi wafundisi
nsuza yayinene yabunga ntoto mu
kintiengi kiandi, wavutudi ndinda mu
menga mananga miandi mu moko
mandi.
Nzai. 6: 10. 15: 3. 16: 7. 18: 20. Yel. 51: 25. 5 Mose 32: 43.
3. Mu mpova yanzole bavova: Ha-
leluya. Mwisi andi wafundumukanga
mu mvu miamvu ya mvu.
Nzai. 18: 9, 18. Yes. 34: 10.
4. Makumole ye ngudi zia zabantu
ye ma bina bia biamoyo bafukama,
basambila Nzambi uvwandanga va
kiandu, bavova: Ameni, haleluya.
Nzai. 4: 4. 5: 14. Lumb. 106: 48.
5. Ndinga yavaika mu kiandu, yavo-
va: Lusika Nzambi eto, luminanga

miandi miamionsono mikumvumina-
nga, babake ye babanene.
Lumb. 115: 13. 134: 1. 135: 1, 20.
6. **Mono** yawa nkievo nding' akabu
diadinene diabantu, nkievo nding'
anlangu miamingi, nkievo nding'
ambandanu zangolo, yavova : Haleluya,
kadi Mfumu, Nzambi eto, i Mpungu-
tulendo, wayikidi ntinu.
Nzai. 11: 15. 14: 2. Yeh. 1: 24.
7. Bika tuayangalala, tuakala kiese,
tuamvana nkembo, kadi ndambisa ya
Mwan' ameme yizidi, nkazi andi
ukubamene. Lumb. 118. 24.
8. Yandi wavewa kavwata nlele
miabiza, miacema, miavedila, mialino,
kadi nlele mialino miabiza i mavanga
malunungu mabavedila.
Nzai. 19: 14. 15: 6.
9. **Yandi** vovele kwa mono : Nasoni !
Mayangi mena yau batumuswa ku
mbuluku andambisa ya Mwan' ameme.
Yandi vovele kwa mono : Mama i
mambu ma Nzambi makedika.
Nzai. 14: 13. 20: 6. 21: 5. 22: 6.
10. Mono yafukama va malu mandi
mu kunsambila. Yandi vovele kwa
mono : Tala, kwidi bo sa. Mono i
nanga yaku ye wampangi zaku zena
kimbangi kia Yesu ; sambila Nzambi.
Kadi kimbangi kia Yesu i mpeve ya-
mbikudulu. Nzai. 12: 17. 22: 8 b.
11. **Mono** yamona zulu diazibuka, se
tadi, kavalu kwampembe ye ndiena
wavwanda ko ubikwanga Nkwa ki-
nkwikizi ye kedika, mu lunungu ka-
fundisilanga ye nwananga. Nzai. 6: 2.
12. Kansi meso mandi makala nkievo
nlemo atia, va ntu andi vakala binteka
biabingi biakimfumu, yandi wakala
nkumbu yasonama yalembwa zaya
muntu, kansi yandi kibeni kaka.
Nzai. 12: 3. 2: 17.
13. Yandi wavwata mvwatu wale-
mbwa menga kinzungidila, nkumbu
andi yibikwanga mambu ma Nzambi.
Yes. 63: 1 b.
14. Nkangu miabinwani mu zulu
miannama va bakavalu bampembe,
bavwata nlele mialino miabiza, mia-
mpembe, miavedila. Nzai. 4: 4. 19: 8.
15. Mu nwa andi muvaikanga sabala
kiameno, kidi kabanda kio makanda
mabantu. Yandi kibeni si kakuba-
vunga mu mvwala yasengwa, yandi
kibeni udiatanga kamunu kiavinia
kiamafuluka manganzi za Nzambi, za
Mpungu-tulendo.
[Nzai. 1: 16. 2: 12, 27. 12: 5. 14: 19. 16: 19.
Lumb. 2: 9. Yes. 63: 3.
16. Yandi wena va mvwatu andi ye
va luketo luandi nkumbu yasonama :
Ntinu amintinu, Mfumu azimfumu.
Nzai. 17: 14.
17. **Mono** yamona mbasi mosi yite-
lamene mu ntangu, yandi waboka mu
ndinga yayinene, yavova kwa nuni za-
zonsono zitilumukanga mu monakanda
diazulu : Luiza vava, lukutakana ku
mbuluku waunene wa Nzambi,
Yeh. 39: 4, 17.
18. kidi luadia nsuni miamintinu ye
nsuni miangudi zantuti ye nsuni miaba-
nkwa ngolo ye nsuni miabakavalu ye
miayau batentamanga ye nsuni miaba-
mpwanza babonsono ye minanga ye
babake ye babanene.
Yeh. 39: 18, 20. Yes. 49: 26.
19. **Mono** yamona bulu kiakiama ye
ntinu miantoto ye nkangu miau mia-
binwani bakutakana mu nwanisa ndie-
na wavwanda va kavalu ye nkangu
andi. Nzai. 13: 1. 16: 14. 17: 12.
20. Bulu kiakiama kiabakwa ye mbi-
kudi wampumpuluvunu va kimosi wa-
vanga dimbu va luse luandi bikazimbi-
kisila batambula dimbu kiabulu kiaki-
ama ye basambila kifwani kiandi. Yau
bole batubwa kimoyo ku zanga diatia
dilemanga mu solofo.
Nzai. 16: 13. 20: 10. Yes. 30: 33. Dan. 7: 11.
21. Basidi bavondwa kwa ndiena
wavwanda va kavalu mu sabala kiavai-
ka mu nwa andi ; nuni zazonsono za-
yukuta mu nsuni miau.

KAPU 20.

1. Dalaka kiakangwa. 4. Kimfumu kiafunda diamimvu. 7. Satana wakutulwa, wanwana, wabungwa. 11. Mfulukulu abantu ye mfundusu.

Mono yamona mbasi yikulumukini
tuka mu zulu, yakala nsabi abe-
nga ye luvambu lualunene mu koko
kwandi. Nzai. 1: 18. 9: 1. 18: 1.
2. Yandi wakamata dalaka, i nioka
yankulu, i nkadi ampemba ye Satana,
wankanga mu funda diamvu.
Nzai. 12: 9. Yes. 24: 22.
3. Yandi wantuba mu benga, wazika,
watula dimbu va ntandu andi, kidi
kavutuka zimbikisa makanda mabantu
ko, nate ye funda diamvu diamana.
Ndandani ye momo si kakutulwa fi-
ntangu-ntangu.
4. **Mono** yamona biandu ye bavwa-
nda bio, bavewa bafundisa. Mono ya-
mona miela miabazakwa ntu mu dia-
mbu diakimbangi kia Yesu ye mu dia-
mbu diamambu ma Nzambi ye yau

balembwa sambila bulu kiakiama vo kifwani kiandi ye balembwa tambula dimbu va mbulu zau ye va moko mau. Yau bayika moyo, bayika mintinu ye Klisto mu funda diamvu.

Dan. 7: 9, 18, 22, 27. Nzai. 6: 9. 13: 15. 22: 5.

5. Basidi mu bafwa ka bayika moyo ko, nate ye funda diamvu dialunga. Yoyo i mfulukulu yantete. Yes. 26: 14.

6. Mayangi ye mpedolo biena yandi wena ntuadi mu mfulukulu yantete; lufwa luanzole ka luena lulendo mu yau ko, kansi si bakala nganga za Nzambi ye za Klisto ye kala mintinu ye yandi funda diamvu.

Nzai. 1: 6. 2: 11. 5: 10. Yes. 61: 6.

7. Funda diamvu bu dilungidi, mboki Satana kakangulwa mu boloko kiandi.

8. Yandi si kavaika mu zimbikisa makanda mabantu mena ku fuma bia biantoto, Ngongo ye Mangongo, mu kubakutikisa ku mvita; ntalu au yena bonso nienge wambu.

Nzai. 7: 1. Yes. 11: 12. Yeh. 38: 2 b. 39: 1.

9. Babaluka mu sadila kwantoto, bazunga tua kiabavedila ye mbanza yazolwa, tia tuakulumuka tuka ku zulu, tuabamana.

Yeh. 38: 8, 12, 22. 39: 6. 5 Mose 23: 14.

10. Nkadi ampemba ukubazimbikisanga watubwa mu zanga diatia ye diasolofo diena mpe bulu kiakiama ye mbikudi wampumpuluvunu; yau si bakwamuswa fuku ye mwini nate ye mvu miamvu ya mvu.

Nzai. 14: 10 b. 19: 20.

11. Mono yamona kiandu kiakinene kiampembe ye ndiena wavwanda va kiandu, ntoto ye zulu biataba mu zizi kiandi, vuma ka kiasolulwa kwa biau ko. Nzai. 4: 2. Dan. 7: 9. Yes. 6: 1.

12. Mono yamona bafwa babanene ye babake batelamene vantadisi akiandu; nkanda miabengulwa, nkanda wankaka wabengulwa, i nkanda wamoyo; bafwa bafunduswa, bonso bwenina masonukwa mu minkanda, bonso bwenina mavanga mau.

Dan. 7: 10. Yel. 17: 1. Malaki 3: 16.

13. Mbu wavutula bafwa bakala muna, lufwa ye nsi abafwa biavutula bafwa bakala muna, bafunduswa muntu muntu, bonso bwenina mavanga mandi. Yes. 26: 19.

14. Lufwa ye nsi abafwa biatubwa ku zanga diatia; lufwa lualu i luanzole, i zanga diatia. Nzai. 19: 20. 21: 8.

15. Vo muntu kasolulwa ko wasonama mu nkanda wamoyo, buna watubwa mu zanga diatia.

Nzai. 3: 5. 13: 8. 17: 8. 21: 27.

KAPU 21.

1. Yoane wamona zulu diampa ye ntoto wampa ye Yelusalemi diampa. 3. Ndinga yitukidi mu kiandu yasamuna mayangi mabantu bavuluswa. 9. Yelusalemi diampa bonso budiena.

Mono yamona zulu diampa ye ntoto wampa. Kadi zulu diantete ye ntoto wantete biamana vioka, mbu ka wenani diaka ko.

Yes. 65: 17. 66: 22. 2 Pet. 3: 13.

2. Mono yamona mbanza yanlongo, i Yelusalemi diampa, dikulumukini tuka mu zulu kwa Nzambi, diakubama bonso ndumb' andambisa yasiwa ntoko mu diambu diatoko diandi.

Nzai. 3: 12. Eb. 12: 22.

3. Mono yawa ndinga yayinene yavaika mu kiandu, yavova: Tala, vwala dia Nzambi diakoto va kati ye bantu; yandi si kakundanga yau, yau si bakala bantu bandi, yandi kibeni Nzambi kakala mu yau;

Eb. 8: 2. 9: 11. Yeh. 37: 27. 2 Kol. 6: 16.

4. yandi si kakunguna mansanga mamonsono mu meso mau, lufwa ka luvutuki kala ko vo kiadi vo mbokolo vo mpasi ka bivutuki kala ko, kadi bina biantete biamana vioka.

Nzai. 7: 17. Yes. 25: 8. 35: 10. 65: 16 b.

5. Yandi wavwanda va kiandu wavova: Tala, mono ivanganga lekwa biabionsono biampa. Yandi vovele: Nasoni, kadi mambu momo mena mankwikizi ye makedika.

Nzai. 4: 2. 22: 6. Yes. 43: 19. 2 Kol. 5: 17.

6. Yandi wavova kwa mono: Mavangamene. Mono i Alafa ye Omenga, mbadukulu ye nsukulu. Mono si yavana fwidi mpwila mu nto anlangu amoyo mu ka lekwa ko.

Nzai. 16: 17. 19: 9. 22: 6, 17. Yes. 44: 6. 55: 1. Yoa. 7: 37.

7. Wonso ununganga si kavingila bio difwa, mono si yakala Nzambi kwa yandi, yandi si kakala mwana kwa mono. Sak. 8: 8. Yel. 31: 33.

8. Kansi bena bunkuta ye badimbula minu ye bavanga nkankumusu ye mimvondi ye minyangi ye bandoki ye minsambidi miabiteki ye bankwa luvunu babonsono, kunku kiau si kiakala mu zanga dilemanga mu tia ye solofo, i lufwa luanzole lolo.

Nzai. 20: 10, 14. 22: 15. 1 Kol. 6: 9 b. Ngal. 5: 21. Ef. 5: 5.

9. Mosi mu mbasi zina nsambodia

zakala malonga nsambodia mazala kwa
vunga nsambodia biazimunina wayiza,
wavova kwa mono, wata: Wiza vava,
yakusonga ndumb' andambisa, i nkazi a
Mwan' ameme. Nzai. 15: 1, 6 b. 17: 1. 19: 7.
10. Yandi wandata mu mpeve kuna
mongo waunene ye wanda, wansonga
mbanza, i Yelusalemi dianlongo, diku-
lumukini tuka mu zulu kwa Nzambi,
Nzai. 8: 12. 17: 3. Yeh. 40: 2. Mat. 27: 53.
11. diakala nkembo a Nzambi. Kia
kwadiau kwafwanana ye tadi dilutidi
ntalu nkievo tadi diayaspisi diamamo-
ni-moni.
Nzai. 4: 3. 15: 8. Yes. 60: 1 b. Yeh. 43: 2.
12. Diau diakala lumbu lualunene
luantela, diakala kumi ye mielo miole,
va mielo kumi ye mbasi zole ; nkumbu
zasonama va miau, i nkumbu zakumi
ye makanda mole mabana ba Isaeli.
Yeh. 48: 31 b.
13. Mu ntini yaeste mwakala mielo
ntatu, mu node mielo ntatu, mu sude
mielo ntatu, mu weste mielo ntatu.
14. Lumbu luambanza luakala kumi
ye tufulu tole, va tuau kumi ye nku-
mbu zole zantumwa za Mwan' ameme.
Eb. 11: 10. Ef. 2: 20.
15. Ndiena wavova kwa mono wa-
kala ye nti wawola bonso tezo, kidi
kateza mbanza ye mielo miayau ye
lumbu luayau.
Nzai. 11: 1. Yeh. 40: 3, 48. Sak. 2: 1 b.
16. Mbanza yena tueka tuia tuade-
dakana, la kwayau kwena nene kumosi
bonso sadila kwayau. Yandi wateza
mbanza mu nti mu kumi ye mafunda
mole mastadia. La ye sadila ye ntela
biayau biena detila.
Yeh. 41: 21. 43: 16. 45: 2. 48: 16, 20.
17. Yandi wateza lumbu luayau :
nkama mosi ye makumaia ye mfwoko
zia, i tezo kiamuntu, mpila mosi ye
tezo kiambasi.
18. Ntungulu alumbu luayau i ya-
spisi ; mbanza yakala wola wavedila
ufwanane ye pelwa kiavedila. Sak. 2: 5.
19. Tufulu tualumbu luambanza tua-
siwa ntoko mu matadi mamonsono ma-
ntalu : lufulu luantete i yaspisi, lua-
nzole i safili, luantatu i kalasedoni,
luaia i simalangidi, Yes. 54: 11 b.
20. luantanu i saladonisi, luansa-
mbanu i saladio, luansambodia i kiliso-
lita, luanani i belili, luavwa i topasi,
luakumi i kilisopasi, luakumi ye mosi
i hiasinta, luakumi ye zole i ametista.
21. Kumi ye mielo miole i kumi ye
nzimbu zole ; mwelo mosi mosi i luzi-
mbu lumosi lumosi. Nzila yambanza
i wola wavedila bonso pelwa kiamamo-
ni-moni. Nzai. 21: 12. 22: 2.
22. Mono kiamona vwala muna ko,
kadi Mfumu Nzambi, i Mpungu-tule-
ndo, i vwala diayau ye Mwan' ameme.
23. Mbanza ka yena nsatu antangu
ye ngonda ko, mpasi biatentina yo, kadi
nkembo a Nzambi ukienzulanga yo,
kia kwayau i Mwan' ameme.
Nzai. 22: 5. Yes. 60: 19 b.
24. Makanda mabantu si madiata mu
kia kwayau, ntinu miantoto mikotisa-
nga yo nkembo au ;
Yes. 49: 23. 60: 3 b. Lumb. 72: 10.
25. mielo miayau ka mizikwa nkutu
mu mwini ko, kadi fuku ka dikadi mo
ko. Yes. 60: 11. Sak. 14: 7. Nzai. 22: 5.
26. Yau bana yo kotisa nkembo ye
nzitusu miamakanda mabantu.
Yes. 60: 5. 66: 12.
27. Widi lekwa kiasumuka nkutu
ka kikoti yo ko ye ka muntu ko uva-
nganga nkankumusu ye luvunu, kansi
yau kaka basonama mu nkanda wamo-
yo wa Mwan' ameme.
Yes. 35: 8. 52: 1. Yeh. 44: 9. Nzai. 13: 8 b.
20: 12. 22: 15.

KAPU 22.

1. Nzadi amoyo ye nti wamoyo. 6. Mambu ma Nzambi mena mankwikizi. 8. Yoane wafukama, wasambila. 12. Klisto wakwiza nswalu. 18. Ndubudulu mu keba mambu mambikudulu. 20. Mfumu yavita kwiza.

Yandi wansonga nzadi anlangu wamo-
yo wacema bonso mamoni-moni,
wavaika mu kiandu kia Nzambi ye kia
Mwan' ameme. Yeh. 47: 1 b. Sak. 14: 8.
2. Mu monakanda dianzil' amba-
nza ye nzadi kunu simu ye kuna simu
mwena nti wamoyo ubutanga kumi ye
mbutu miole, ngonda ngonda uvananga
mbutu miandi, makaya manti mena mu
niakisa makanda mabantu.
Nzai. 2: 7. Yeh. 47: 7, 12. 1 Mose 2: 9.
3. Widi lekwa nkutu kiasingwa ka
kivutuki kala ko, kiandu kia Nzambi
ye kia Mwan' ameme si kiakala muna,
nanga miandi si miakunsadila.
Sak. 14: 11.
4. Si bamona zizi kiandi, nkumbu
andi si yakala va mbulu zau.
Mat. 5: 8. 1 Kol. 13: 12. 1 Yoa. 3: 2. Nzai. 3: 12.
Lumb. 17: 15. 42: 3.
5. Fuku ka divutuki kala ko, ka
bena nsatu akia kwamwinda ko ye kia
kwantangu ko, kadi Mfumu Nzambi si

kakubakienzula, si bakala mintinu nate ye mvu miamvu ya mvu.

Lumb. 36: 9. Yes. 60: 19 b. Dan. 7: 27. Nzai. 21: 23, 25.

6. **Y**andi wavova kwa mono: Mambu momo mena mankwikizi ye makedika; Mfumu, Nzambi ampeve zabambikudi wafidisi mbasi andi mu songa nanga miandi makwiza kadi nswalu kaka. Nzai. 1: 1. 19: 9. 21: 5.

7. Tala, mono ikwiza nswalu. Mayangi mena yandi ukebanga mambu mambikudulu ankanda wau.

Nzai. 1: 3. 3: 11.

8. **M**ono yuyu i Yoane yawa ye yamona momo. Bu yawa ye mona mo, yafukama mu sambila va malu mambasi yina yansonga momo.

9. Yandi vovele kwa mono: Tala, kwidi bo sa. Mono i nanga yaku ye wampangi zaku ye wabambikudi ye wayau bakebanga mambu mankanda wau. Sambila Nzambi.

10. **Y**andi vovele kwa mono: Kuzikani mambu mambikudulu ankanda wau mu dimbu ko, kadi ntangu yena lukufi. Nzai. 1: 3. 10: 4. Dan. 12: 4.

11. Nkwa kondwa kwalunungu kavangingi kondwa kwalunungu diaka, nkwa sumuka kasumukingi diaka, nkwa lunungu kavangingi lunungu diaka, nkwa vedila kakukivedisingi diaka. Dan. 12: 10. 2 Tim. 3: 13.

12. **T**ala, ikwiza nswalu ye nsendo ami wena yami mu senda muntu muntu, bonso bwenina mavanga mandi.

Nzai. 2: 3. 20: 12. 22: 7. Lumb. 62: 12. Yes. 40: 10. 62: 11.

13. Mono i Alafa ye Omenga, wantete ye wazimunina, mbadukulu ye nsukulu.

Nzai. 1: 8, 17. 21: 6. Yes. 41: 4. 44: 6. 48: 12.

14. Mayangi mena yau basukulanga mvwatu miau, kidi lendo kiau kiakala mu nti wamoyo ye bakota mu mbanza mu mielo. Nzai. 7: 14. 21: 12.

15. Kansi ku mbazi kwena zimbwa ye bandoki ye minyangi ye mimvondi ye minsambidi miabiteki ye babonsono bavanganga ye zolanga luvunu.

Nzai. 21: 8. Fili. 3: 2. Mat. 7: 6. 1 Kol. 6: 9 b.

16. **M**ono Yesu yafidisi mbasi ami mu ta kimbangi kwa yeno mu momo va ntandu amabundu. Mono i mwanzi wa Davidi ye butu kiandi, i mbwetete yansuka yilezimanga.

Nzai. 1: 1, 11. 2: 28. 3: 22. 5: 5. Yes. 11: 1, 10.

17. **M**peve ye ndumb' andambisa bavovele: Wiza! Wonso wilu, kavova: Wiza! Wonso wena mpwila, kiza; wonso zolele, kabonga nlangu amoyo mu ka lekwa ko.

Nzai. 14: 13. 21: 6. Yoa. 4: 14. 7: 37. Yes. 55: 1.

18. **M**ono itanga kimbangi kwa babonsono bawanga mambu mambikudulu ankanda wau: Vo muntu kudikidi mo diambu, buna Nzambi si kakunkudikila vunga biasonukwa mu nkanda wau; 5 Mose 4: 2. Zing. 30: 6. Nzai. 15: 1, 6 b.

19. vo muntu katudi diambu mu mambu mankanda wambikudulu yayi, buna Nzambi si kakatula kunku kiandi mu nti wamoyo ye mu mbanza yanlongo biasonukunwa mu nkanda wau.

5 Mose 12: 32. Nzai. 21: 10 b. 22: 2.

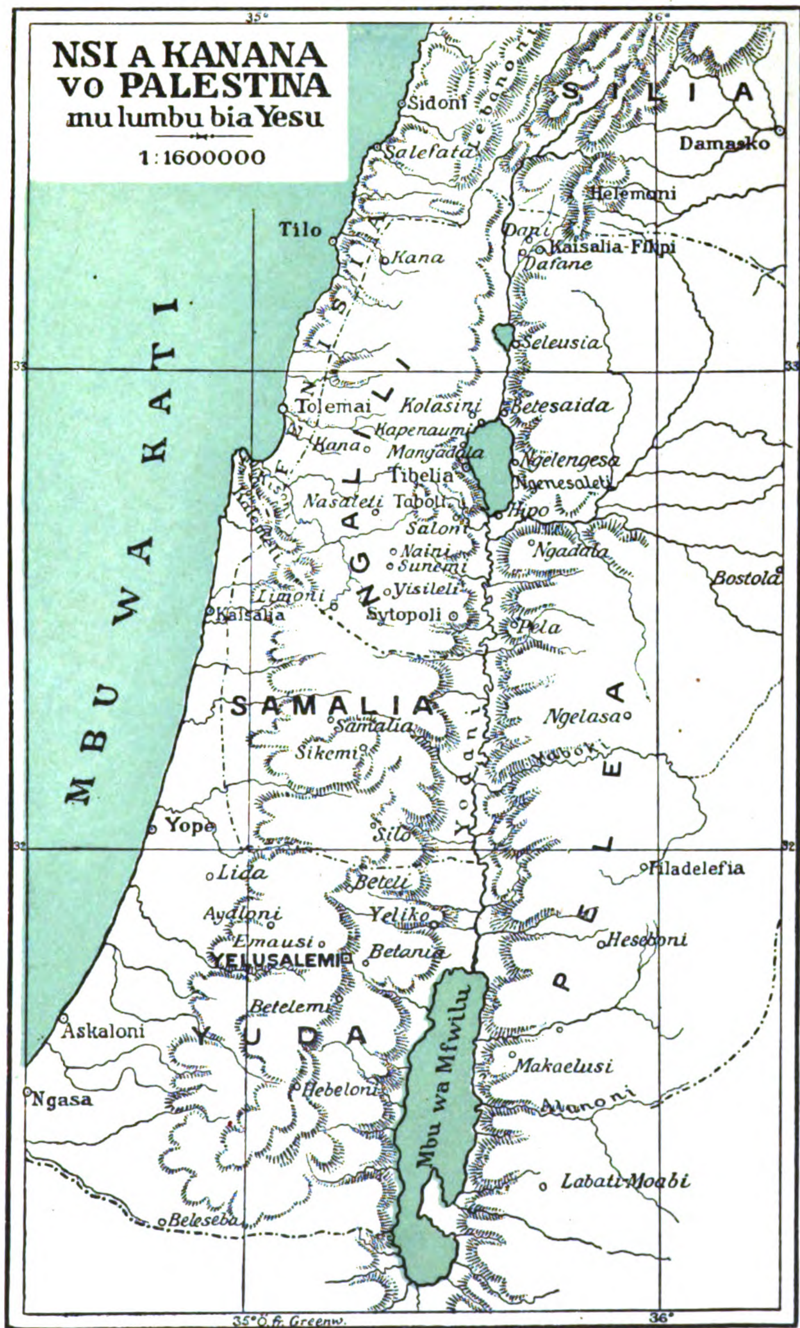
20. **N**diena utanga kimbangi mu momo, vovele: Inga, mono ikwiza nswalu. Ameni. Mfumu Yesu, wiza!

21. **N**lemvo wa Mfumu Yesu wakala ye babonsono.

Richard Clay & Sons, Limited, London and Bungay.

NSI ZASONUKWA
MU
NKAND'A NZAMBI.
NZIETOLO ZA PAULU
— ya 1 ..... ya 2 ... ya 3 ... ya 4.
NZIETOLO ABANA BA ISAELI.
MBU WA NDOMBE
MBU WA KASPIA
MBU WA KATI
ITALIA
Loma
SISILIA
Melita
Tesalonika
Belea
Filipo
ELENE
Kolinto
Atene
Konstantinopeli
GALATIA
ASIA DIADIKE
Efeso
Kolose
Tatáso
Lodusi
KLETA
KIPELO
Antiokia
ALEMENIA
Alalati
MEDIA
Ninive
Halani
ASILIA
MESOPOTAMIA
Efalata
Tingilisi
BABILONI
Susani
Babeli
Uli
Kaladea
SILIA
Damasko
Kapenaumi
SAMALIA
Sesalea
Yope
Yelusalemi
Yodani
Beteleemi
YUDA
MBU WAMPWILU
BA ISAMAELI
ASIA
Alesandiia
NGOSENI
NGIPITI
Nilo
A FELIKA
ALABIA
Sinai
MIDIA
MBU WA MBWAKI
Sidoni
Tilo
KANANA
BASANI
Yeliko
Nebo
MOABI
Sodoma
Ebeloni
Beleseba
EDOMI
AMALEKI
Sinai
Holebi
Mbu wa Mbwaki

NSI A KANANA
vo PALESTINA
mu lumbu bia Yesu
1:1600000
MBU WA KATI
Sidoni
Salefata
Tilo
Kana
Tolemai
Kolasini
Kapenaumi
Kana
Mangadala
Tibelia
Nasaleti
Taboli
Saloni
Naini
Sunemi
Yisileli
Limoni
Kaisalia
Sytopoli
SAMALIA
Samalia
Sikemi
Silo
Yope
Lida
Beteli
Aydloni
Yeliko
Emausi
YELUSALEMI
Betania
Betelemi
Askaloni
YUDA
Hebeloni
Ngasa
Beleseba
Mbu wa Mfwilu
SILIA
Damasko
Helemoni
Dani
Kaisalia-Filipi
Dafane
Seleusia
Betesaida
Ngelengesa
Ngenesaleti
Hipo
Ngadala
Bostola
Pela
Ngelasa
Filadelefia
Heseboni
Makaelusi
Labati-Moabi
Yodani
35°
36°
35° Ö. fr. Greenw.